P.M.1902

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul IX. Blaş 7 Ianuariŭ 1899. Numĕrul 1.

Invitare la abonament.

Invităm la abonament nou, rugându-ne a renoi cât mai grabnic abonamentul, pentru ca să nu se facă întrerumpere cu spedarea foii.

Preţurile rĕmân cele vechi şi sînt indicate în fruntea foii.

Tot o dată rugăm pe P. T. Domni abonenţi, cari sînt în restanţă cu abonamentul, să binevoéscă a grăbi cu achitarea acestuia, pentru ca să putem acoperi spesele edării foii.

Administraţia.

„Şi pe pămînt pace".

În binecuvîntata sară a naşterii Mântuitoruluĭ lumeĭ, cetele îngerilor cântaŭ mărirea luĭ Dumnezeŭ, vestind pe pămînt pace şi între omenĭ bunăînvoire.

„Şi pe pămînt pace!"

Era pacea aceea desevârşită, carea a adus'o pe pămînt Mântuitoriul.

Era liniştea şi seninătatea conscinţeĭ, mila şi îndurarea faţă cu ceĭ slabĭ şi neputincioşi, încrederea în un Părinte bun şi îndurător.

Pacea aceea era *spiritul cu adevĕrat creştinesc,* ce avea să-l rĕspândéscă în lume Evangelia Mântuitoriuluĭ.

Aŭ trecut de atunci vécurĭ.

Éră azĭ, când Evangelia Mântuitoriuluĭ s'a vestit aprópe în întreg pămîntul; azĭ, când vécul luminilor e aprópe, să sĕ stingă, privim aiuriţi în jur, şi zădarnic căutăm *pacea,* zădarnic bunăînvoirea ómenilor.

Popórĕle înarmate din tălpĭ până în creştet privesc cu neîncredere unele la altele, ér capete luminate rivaliséză întru inventarea de aparate nóuĕ, cu carĭ să pótă omorî câţi maĭ mulţi ómenĭ de o dată. . . . . .

Spiritul utilitarist al véculuĭ, interesele materialĭ şi patimile aŭ întunecat cu totul orisontul vast al creştinismuluĭ. Ideile generóse şi umanitare capituléză în faţa pornitului şivoĭ al ideilor ânguste, materialiste.

Azĭ „pacea" de odinióră e abia un „pium desiderium" ilusoriŭ, — şi dacă ţarul Nicolae cutézĕ a păşi în faţa lumiĭ cu propunerea desarmării generale, se află fórte mulţi, carĭ primesc cu neîncredere mâna de pace.

Unde e spiritul păcii şi a buneĭ învoirĭ în „concertul" puterilor aşa numite marĭ?

Unde sînt ideile altruiste, carĭ şciŭ, să prepue binele obştesc al omenireĭ intereselor de natură privată?

Unde e *lumina* véculuĭ luminiĭ?

Spiritul abnegaţiuniĭ, ideile generóse şi umanitare dispar în proporţia, în care societatea se „emancipéză" de sub binefăcĕtórea înfluinţă a creştinismuluĭ.

Societatea, zicem, dar noĭ nu facem parte din acea societate, noĭ rĕmânem şi pentru maĭ departe credincioşi creştinismuluĭ, noĭ rĕmânem şi pentru maĭ departe sub scutul aceleia-şi sfinte biserici, în care ne-am născut.

Restrinşi şi neîndreptăţiţi pe tóte terenele vieţii publice, ne maĭ rĕmâne biserica şi şcóla, cele din urmă fortăreţe, a căror existinţă maĭ scumpă trebue să ne fie ca propria nóstră viaţă.

Căcĭ viaţa e o clipă trecĕtóre în faţa acestor instituţiunĭ, carĭ vor respândi lumină şi credinţă, vor creşte bărbaţi vredniciĭ şi devotaţi atunci, când noĭ vom fi trecuţi peste hotarĕle vieţii.

Biserica şi şcóla, moştenirea scumpă, ce ne-a rĕmas dela strămoşi, va trebui să o lăsăm o dată şi noĭ moştenire urmaşilor nostri, carĭ ne vor cere samă de ea.

Şi moştenirea acésta ne va fi cu atât maĭ scumpă, cu cât e periclitată şi avisată la puterile nóstre.

Pericolul s'a început cu şcóla; îndurarea guvernuluĭ cu politica de statificare a şcolilor e nemărginită . . . , şcolile ni-se închid una după alta, şi dacă ne dóre lovitura străinuluĭ, mult maĭ tare ne dóre rătăcirea acelor învĕţătorĭ slabĭ deânger, crescuţi cu prescură românéscă, carĭ de dragul câtor va floreni se înroléză sub flamura duşmană, trecênd în serviţiul statuluĭ.

Ér biserica?

Ne sînt viĭ încă în minte cuvintel de încurajare ale Mântuitoriuluĭ da-

---

Feuilleton.

Crăciunul ca dovadă a unităţii bisericilor.

Se póte lua ca lucru hotărît, că serbătórea Nascerii Domnuluĭ s'a introdus de papa Liberiu (352—366), şi că în Roma maĭ întâĭ s'a serbătorit la 25 Decembre 354. Dovadă pentru acésta ne e calendariul din acest an al luĭ Philocalus, un fel de conducĕtor topografic-istoric prin cetatea Roma, în care se află şi un catalog al sĕrbătorilor bisericescĭ ţinute acolo. Până când tóte cele alalte sĕrbătorĭ şi zile de amintire a martirilor sînt însĕmnate într'o formă statornică, într'un fel de stil curial, a nume aşa că pe lângă numele şi locul de înmormîntare a respectivuluĭ sfînt se amintesc şi consuliĭ pentru indicarea chronologieĭ, pe atunci la sĕrbătórea de scaun a s. Petru în 22 Febr., introdusă asemenea pe timpul acela, se zice numaĭ: „În ziua a opta înainte de calendele luneĭ Martie sĕrbătórea de scaun a s. Petru". Tot asemenea stă şi la 25 Decembre: „A opta zi înainte de calendele luĭ Ianuarie s'a născut Christos în Bethlehem al Iudeiĭ". Prin forma acésta fără de nicĭ un alt adaus chronologic sĕrbătórea Crăciunuluĭ asemenea sĕrbătoriĭ de scaun a s. Petru se dovedesce a fi o sĕrbătóre introdusă de papa (Liberiu), care guverna atunci. Maĭ este de observat, că calendariul luĭ Philocalus nu numaĭ că s'a compus pe timpul luĭ Liberiu, ci fórte probabil în urma însărcinării luĭ. În legătură cu un loc din cartea s. Ambrosiŭ „Despre fecióre", se póte dovedi, că Liberiu la sfârşitul anuluĭ 353, saŭ la începutul anuluĭ 354 a dat ordin, ca nascerea Domnuluĭ să nu se maĭ serbeze la 6 Ianuarie, ci la 25 Decembre.

Se înţelege de la sine, că sĕrbătórea Crăciunuluĭ introdusă în Roma în dată s'a lăţit în apusul întreg. Dar cum stăm cu orientul? A primit acesta sĕrbătórea romană fără nicĭ un incident? La capĕtul anuluĭ 379 şi la începutul anuluĭ 380 Sf. Gregoriŭ Nazianzenul, care era pe atunci în scaunul episcopesc constantinopolitan, a ţinut în biserica s. Atanasiŭ câte va predicĭ. În cea de la sĕrbătórea Botezuluĭ Domnuluĭ se provócă la predica ţinută în sĕrbătórea precedentă a Nascerii luĭ Christos, şi zice, că acéstă sĕrbătóre s'a introdus la stăruinţa luĭ şi se numesce pe sine corifeul şi urzitoriul sĕrbătoriĭ. După ce înse a dovedit că s. Gregoriu înainte de 379 n'a ţinut nicĭ o cuvîntare în Constantinopol, după ce s. Ioan Chrisostomul într'o predică ţinută la Antiochia la 388 zice, că nu sînt încă 10 anĭ de când se ţine sĕrbătórea Nascerii Domnuluĭ în orient, şi după ce acésta sĕrbătóre, fiind părăsită ziua de 6 Ianuarie, nu s'a ţinut în altă zi, de cât numaĭ în 25 Decembre, ast fel e sigur, că în Constantinopol, capitala orientuluĭ, s'a serbat maĭ întâiŭ la 25 Decembre 379.

Să trecem acum la s. Ioan Chrisostom, amintit maĭ sus. El a ţinut Mercurĭ, în 20 Decembre 388, la sĕrbătórea s. Philogoniu în Antiochia o omilie, în care a provocat pe ascultătorii sĕĭ, să serbeze în mod vrednic sĕrbătórea cea nóuă, ce va urma peste cincĭ zile. şi acéstă sĕrbătóre o numi „mama tuturor celor alalte". Chiar la 25 Decembre a ţinut s. Ioan o cuvîntare, în care probézĕ, că sĕrbătórea Nascerii Domnuluĭ în vest din Thracia până în Gades (Cadix) e în de obşte primită, în răsărit e introdusă nu chiar de zece anĭ, şi a nume în legătură cu o tradiţiune bine întemeiată a Romeĭ, Sfîntul

tot atât de vîi ne sînt cuvintele: „Perirea ta din tine, Israile.“

Vedem de o parte brațele reci ale bisericii surori de ritul latin, care nu se „îndură“ a ne lăsa partea ce ne compete și nu se sfiesce a denega ajutoriul cleruluĭ nostru mișer. De-o parte venitele lor ar fi mai puțin prințiare, și de altă parte fiind că nu vreŭ, să ajute pe „Frații în Christos“, când frații în Christos *sînt Români* . . . .

Și când ne întorcem privirea de la acéstă soră mașteră, vedem surisul cinic al celor de la putere. Bunăvoința guvernuluĭ ne oferă brațele deschise cu bani și cu „congrue“, și în schimb nu ne cere de cât nițică pendență. O bunăvoință sinistră e acésta, care ne va ruina cu desevârșire. Și noĭ ne vom alege cel mult cu o preoțime avută materialicește, dar impotentă cu desevârșire moralicește.

Ast fel staŭ lucrurile și în fața sfinteĭ sĕrbătorĭ de azĭ, vedem cum de departe norii se îngrămădesc tot maĭ negri, tot maĭ amenințătorĭ . . .

Și în fața furtuneĭ ce se apropie nu maĭ înțelegem „pacea“, ci numaĭ lupta. Luptă, resistință prudentă și statornicie până în sfârșit. Va fi póte, că furtuna să trécă fără a face stricăciuni marĭ, și vor veni vremurĭ, când érăș ne vom mângăia cu binefăcĕtoriul gând al păcĭĭ.

Acum înse nu.

Interese maĭ înalte ne chiamă la lucru, și temeliile bisericiĭ le simțim clătinându-sĕ de asupra capetelor nóstre.

Și în mijlocul ostenelelor ce se prevĕd, fie-ne mângăitóre cuvintele inițiale ale cântăriĭ îngerești:

„Mărire întru cei de sus luĭ Dumnezeŭ!“

Alegerea de Mitropolit în Sibiŭ. — Alegerea de Mitropolit în locul decedatuluĭ Miron, s'a întîmplat Sâmbăta trecută. Congresul național-bisericesc electoral în ședința de atunci, a ales de Archiepiscop și Mitropolit gr. or. al Românilor din Transilvania și Ungaria pe P. S. Sa *Ioan Mețan* episcopul Aradului întrunind 64 voturĭ din 106 față de episcopul de Caransebeș N. Popea, care întruni 41 de voturĭ.

După alegere președintele Congresuluĭ Dr Pușcariŭ felicitéză pe noul ales prin cuvintele:

„Faptul, că P. S. Vóstră aț condus cu zel și înțelepciune o eparchie a bisericiĭ nóstre în decurs de 24 de anĭ, ne este o dovadă și o garanță, că sórtea Mitropolieĭ nóstre este pusă în mânĭ destoinice și sigure“.

La carĭ cuvinte P. S. Sa rĕspunse cam următórele:

„La audul votuluĭ, prin care măritul congres m'a distins cu înalta sa încredere, alegêndu-mĕ la cea maĭ înaltă demnitate a bisericiĭ nóstre, sufletul meŭ se înalță la Dumnezeŭ, care a inspirat de sigur și acest vot al dvóstră, și cuprins de simțul gratitudiniĭ față de bunul Dumnezeŭ, mĕ întreb cu psalmistul: „Ce voiŭ face eŭ Domnuluĭ Dumnezeuluĭ meŭ pentru atâtea bunătățĭ ce a făcut mie?“

Pătruns de emoțiune rĕspunde sufletul meŭ, tot cu psalmistul. „Spune-voiŭ și voiŭ vesti numele luĭ printre némurĭ și popóre în tóte zilele viețiĭ mele!“

Cunoscêndu eŭ — continuă ilustrul prelat — și simțind greutatea sarcinĭĭ, la care mĕ chemați să o port, aș avé cuvînt, să mĕ subtrag, de la ea. Dar cum tare cred cuvintelor dumnezeștĭ, că unde se vor aduna doĭ în numele meŭ acolo sînt și eŭ, și ce vor cere de la mine da-le-voiŭ lor, consider acest vot ca votul bisericiĭ, și votul bisericiĭ ca voința luĭ Dumnezeŭ, de la împlinirea căreia nu mĕ pot retrage.

Cu mulțămită decĭ, cu tótă resignațiunea și cu tótă încrederea în Dumnezeŭ primesc votul ce mi-l-aț dat, și dacă el va primi și întărirea prea înaltă, gata voiŭ fi să lucru pentru biserica nóstră în bună înțelegere cu fratele meŭ în Christos, episcopul Nicolae Popea, în bună înțelegere cu venerabiliĭ membri aĭ acestuĭ și aĭ viitórelor congrese, spre a justifica și prin fapte încrederea ce aț pus în mine. De și am firma convingere că aț fost conduși numaĭ de interesele bisericiĭ, vĕ rog, să-mĭ păstrați și pe viitor iubirea d-v., cum și eŭ vĕ voiŭ păstra iubirea și stima mea, întru mulțĭ anĭ de conlucrare mănóșă spre binele bisericiĭ și a poporuluĭ și a patrieĭ nóstre!“

Născut la 1828 în comuna Zernești, Ioan Mețan a studiat în Zernești, Brașov și în Cluș. Întră în seminarul din Sibiŭ tocmaĭ în primul an al veniriĭ luĭ Șaguna ca vicar general în fruntea dieceseĭ. La 1850, îndemnat de bărbații fruntași, primi postul de protonotar al Branuluĭ. La 1853 fu ales paroch în Rĕșnov. La 1858 fu numit de Șaguna administrator protopopesc și strămutat la Zernești.

Aci începe o rodnică activitate părintele protopop Mețan.

Pe terenul bisericesc, scolastic și politic în sinóde, congrese, ca și în conferențele naționale și în municipiĭ Mețan ĭea partea sa cu cinste și demnitate.

În 1874 este ales vicar episcopesc în Oradea-mare. După 8 lunĭ, la 3/15 Febr 1875 fu ales Episcop la Arad.

În calitate de episcop a adus destule jertfe pentru biserica sa. A fundat seminariŭ și preparandiă și școlă superióră de fete. A organizat ajutoriul preoților deficienți și a vĕduvelor. A făcut o fundațiune pentru înființarea unuĭ gimnas gr. or.

În 1879 Maiestatea Sa la distins cu ordul coróneĭ de fer, și în 1896 cu crucea cea mare a ordunuĭ Francisc Iosif.

În decurs de 24 anĭ a purtat acéstă demnitate cu onóre și cu succes pe tóte terenele.

Noŭ alesul Mitropolit are acum frumósa vîrstă de 70 anĭ; se bucură înse de o sănătate completă, și de o energie de necrezut la o vîrstă așa înaintată.

Ex-Lex. — Anul civil 1899 l-a început Ungaria fără budget votat pe cale parlamentară. Acesta e cel maĭ remarcabil succes al obstrucțieĭ. Prin acésta a cugetat obstrucția că va provoca încurcăturĭ, carĭ vor avé drept urmare rĕsturnarea cabinetuluĭ Bánffy, că succede-le va oposiționalilor, să rĕstórne guvernul e o cestiune a viitoriuluĭ, din trecut înse este în general cunoscut, că br. Bánffy e destul de inventios, când e vorba de a se ține la putere. De cestiunea pactuluĭ și a cuoteĭ s'a eliberat de o cam dată guvernul, prelungind Monarchul prin decret regal încă pe un an raporturile de până acum. Ne fiind votat budgetul nicĭ provisor guvernul nu este autorizat a incasa dărĭ pe 1899. Ca să nu i-se póță face imputare guvernuluĭ în punctul acesta, ministrul de finanțe a dat ordinațiune, prin care interzice incassarea dărilor pe calea esecuțieĭ. Decĭ dare se primesce numaĭ de la cine plătesce de bună voe. Dar ne fiind votat provisoriul, după drept nu ar fi ĭertat nicĭ a face cheltuelĭ de la stat. Oficiile de dare e drept, că aŭ să

---

calculéză apoĭ luna și ziua întrupăriĭ și apoĭ a nascerii Domnuluĭ și o fixéză pe cea dintâiŭ pe 25 Martie, pe cea din urmă pe 25 Decembre.

S. Gregoriu de Nissa, pe cum e cunoscut frate a s. Vasilie cel mare, a ținut în anul 383 în numitul oraș o predică la sĕrbătórea Botezuluĭ Domnuluĭ, în care zice: „Nascerea luĭ Christos s'a întîmplat maĭ înainte cu puține zile, pe când Arĕtarea Botezuluĭ se serbézĕ azĭ (6 Ianuar).“ În anul 386 ținu acelaș sfînt o cuvîntare la sĕrbătórea s. Ștefan, așa dar la 26 Decembre, în care se zice: „Erĭ am serbat nascerea aceluia, care s'a întrupat pentru noĭ.“ Din cuvîntarea primă apare, că în anul 382 Crăciunul s'a celebrat în Capadochia la 25 Decembre, ceea ce cu atât e maĭ de însĕmnat fiind că din cuvîntarea s. Vasilie la Nascerea luĭ Christos se vede, că serbarea aceleia acolo la anul 379 a căduț la olaltă cu Botezul Domnuluĭ.

Din anul 387 avem o scrisóre grecéscă așa numită de Pascĭ, adecă catalogul sĕrbătorilor pentru un an anumit. În aceea se zice, că sĕrbătórea Crăciunuluĭ ar trĕbui să se hotăréscă după calculul roman (în grecéscă din cuvînt în cuvînt: „după Romanĭ“), dar Botezul Domnuluĭ și cele alalte sĕrbătorĭ după modul oriental (după ceĭ din Asia).

Trecem preste alte probe din orient. După cele zise e cert, că biserica orientală în scurtă vreme după introducerea sĕrbătoriĭ Nascerii Domnului în întreg apusul, a primit acésta sĕrbătóre de provenință din Roma, și acéstă sĕrbătóre nóuă în decurs de puținĭ anĭ s'a propagat în întreg rĕsăritul și în dată a fost recunoscută de „mamă“ a tuturor celor alalte sĕrbătorĭ, pe când în sĕrbătórea Botezuluĭ Domnuluĭ s'a serbat maĭ mult aparițiunea și botezul Domnuluĭ. Dacă considerăm acum cât de morțiș țin orientaliĭ la lucrurile vechĭ și la aceea ce aŭ moștenit de la strămoșĭ, dacă vom cumpăni însĕmnătatea primiriĭ uneĭ sĕrbătorĭ de la o altă biserică, și dacă vom medita asupra momentositățiĭ fundamentale a sĕrbătoriĭ Crăciunuluĭ, a căreĭ introducere a involvat un început noŭ al anuluĭ bisericesc și o nóuă ordine a sĕrbătorilor, atunci primirea promtă a acesteĭ sĕrbătorĭ din partea orientalilor se póte esplica numaĭ prin aceea, că eĭ aŭ venerat și considerat biserica romană ca pe mama tuturor celor alalte bisericĭ și ca pe biserica dătătóre de ton, și că eĭ aŭ stat într'o comuniune și legătură intimă cu acéstă biserică, și ast fel atunci nu numaĭ a existat de fapt o unitate reală a bisericiĭ rĕsăritene și apusene, ci a fost recunoscută din partea tuturora, ca ceva ce era conform datorinței și se înțelegea de la sine.

(Vaterland).

asculte de guvern, să plătéscă sumele asignate de acesta. Pe guvern însuse are, să-l tragă la dare de samă pentru spesele făcute fără autorisarea de la parlament, înalta curte de compturi. Acésta se va puté întîmpla numai când i-se va înainta bilanțul pe Ianuariu, până atunci istețul Bánffy va afla vre un espedient spre a scăpa din încurcatură. Și de și nu ar afla, totuși nu i-se va întîmpla nimica, căci mai marii de la curtea de compturi sînt amici ai guvernului și vor afla ei vre un §, ca să justifice guvernul. Deci și în restimpul de ex-lex, vor merge lucrurile, ca și mai înainte. Cestiunea recrutării, pentru care asemenea îi lipsesce guvernului autorisarea de lipsă, nu e așa urgentă, ca se mai amână câte va luni. Deci obstrucția, care a creat starea de ex-lex, a subministrat guvernului ocasiune de a domni și a fără de cadrul legilor. Noi, cari scim cum se desconsideră legea de naționalități și cu consensul espres ori tacit a tuturor partidelor din parlamentul ungar, ne am dedat cu domnia ordinațiunilor arbitrarie, chiar pentru aceea starea actuală ne lasă nealterați. Una o constatăm, că politicii magiari emulând în șovinism. când a fost vorba de interesele nemagiarilor, s'au dedat a privi tóte lucrurile din punct de vedere egoistic și a intereselor de partid în așa măsură, în cât acum nici nu se mai pot avênta de asupra acestor interese meschine. Și așa nu lupta de principii spre binele țării, ci lupta pentru interesele de partid se continuă în presă și parlamentul unguresc, éră marile interese ale cetețénilor servesc numai ca preteste, spre amăgirea celor credulí.

Revistă bisericéscă.

Roma.

Sfinția Sa Leo XIII în 28 Dec. a. tr. a primit corpul diplomaților străini acreditați pe lângă S. Scaun, care i-a felicitat din incidentul anului nou gregorian. În numele corpului diplomat a ținut vorbirea de felicitare contele Revertera Salandra, ambasadorul Austro-Ungariei. După audința de la Pontificile corpul diplomatic a felicitat pe cardinalul secretar de stat Rampolla.

Noul representant al Prusiei în Vatican br. Rothenhan și-a presentat Pontificelui scrisorile de acreditare în 28 Dec. a. tr.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Maiestatea Sa prin un autograf adresat ministrului Bánffy cu datul de 30 Dec. 1898, determină că cuota pentru anul 1899, să fie în proporțiunea, care a fost stabilită în 1887, și care a fost și în anul trecut.

Cu acela-și dat o altă ordinațiune prelungește uniunea vamală pe un an.

Prin o circulară a ministrului Lukács din 29 Dec. tr. se dispune, ca de la 1 Ianuariu să nu sé mai încaseze dările pe calea esecuțiunii, până la o altă dispusețiune.

Acela-și ministru prin o altă ordinațiune împarte dările de consum în 2 classe, și determină, că darea de consum pentru spirituóse, zăchar și bere de aci în colo va încassa-o statul de la fabricile respective.

Nici o dată nu au fost așa de așteptate ca în anul acesta îndatinatele vorbiri de anul nou ale diverselor partide parlamentare. Partidul liberal și-a esprimat simțemintele sale față de președintele partidului Podmaniczky prin Szemere, care merge până acolo, în cât denégă țării dreptul de a dori o altă cârmuire în locul celei liberale, la ce felicitatul a răspuns, că nici el, nici partidul nu se vor descuraja la lupta cu opoșiția. De aci partidul liberal a mers la ministrul president, în palatul din Buda, unde în numele partidului vorbi Tisza István. Baronul Bánffy în răspunsul său, după ce recunósce starea tristă a parlamentului, promite, că va face tot ce va fi de lipsă, ca parlamentul mai curênd ori mai târziu să devină érăși apt de lucru, și ca guvernarea țării să nu stagneze. Și după ce responsabilitatea și binele public îl face, să stea în fruntea țării, încredut în ajutoriul partidului liberal lupta începută o va susținea în ori ce împrejurări, peptru că ce va pretinde acésta, nu are să eschidă împăcarea cu partidele din opoșiție, și apoi continuă, că cu tóte că atacurile sînt îndreptate mai întâi în contra lui, totuși e liniștit. Ține sabia în mână, și nu va depune-o de cât atunci, când va puté-o depune fără ca partidul să sufere ce va scurtare ori vătămare, fără ca să sacrifice prin acésta interesele țării.

Partidele opoșiționali în vorbirile lor încă ne dau de scire, că vor continua lupta începută. — Deputatul Sima în ședința din 3 Ianuar a parlamentului, fiind vorbă despre verificarea protocolului, propune, ca vorbirea baronului Bánffy din ședința trecută să nu fie indusă în ziuariu, de cât numai cuvintele: Onorată Casă! Poftiți a vé convinge . . . pentru că numai atâta a putut însemna stenografii din causa larmei, ér nu și restul vorbirei indus după aceea. Pentru propunerea acésta Polonyi stărnesce, să se voteze. Efectul votizării a fost, că 153 fură în contra inducerii, ér 31 pentru votizare.

Austria.

Din Laibach se anunță că deputații sloveni au însciințat telegrafice pe ministrul president, că de aci înainte nu vor mai lua parte la ședințele dietei provințiale din causa insultelor suferite.

Parlamentul imperial va fi conchemat pe 12 Ian.

În dieta provințială a Austriei de jos la propunerea deputatului Schwarz s'a decis, ca să se provóce guvernul a revoca proiectele de legi referitóre la încheiarea pactului cu Ungaria, după ce aceste proiecte îngreunéză pe nedreptul pe Austriaci concedênd favoruri Ungurilor. Guvernul a putut câștiga pe Slavi pentru aceste proiecte numai facêndu-le concesiuni naționale.

Până ce mașina parlamentară pausézá, afacerile imperiului își urmézá cursul liniștit. Celebrul §-14 al Constituției reguléză tóte afacerile. În virtutea acestui § s'au publicat în Dec. a. tr. patru autografe imperiale referitóre la afacerile publice pentru anul 1899. Aceste sînt 1. Determinarea cuotei încă pe un an amesurat stipulațiuni din 1887. II. Prolungirea pe un an a raporturilor esistente cu Ungaria referitóre la tractatul comercial și vamal și la valută. III. Dispusețiuni cu privire la aprobarea budgetului din anul 1898, care nu s'a votat pe cale parlamentară și IV. Asigurarea budgetului provisoriu pe primul cuartal al anului 1899.

Ziarele Cehilor amenință guverul cu aceea, că dacă nu va împlini postulațiunile Cehilor, ei vor trece în opoșiție.

Germania.

În 31 Dec. tr. a fost serbarea iubileului de 100 de ani al școlii militare de medicină din Petersburg. La banchetul ce s'a dat cu ocasiunea acestei serbări, ia ordinul Țarului Nicolae s'a cetit epistola ce i-a fost adresat-o împăratul Wilhelm, în terminii următori: „Pretutindeni provócă simpatie iubileul de 100 de ani al acelei strălucite școli militare de medicină, care a dat Rusiei atâți ómeni renumiți, și strălucirea căreia străbate de parte preste confiniile țării. Ieau și eu parte împreună cu învețații țării mele și rog pe Maiestatea Ta, să primescî la închiarea acestei epoce lungi și strălucite, a fără de urările mele de fericire și dorință sinceră, că academia să înfloréscă glorios în noul seclu al ostenelii și succesului, ce se începe sub domnia Vóstră. Mě bucur fórte mult, că pot să încredințez pe Maiestatea Ta despre stima mea adâncă și neschimbată și despre amiciția cu care rěmân bun frate.“

Din acésta pretinie putem spera numai bine pentru Europa.

Franța.

Membrii comisiunii finanțiare din Algeria au adresat o scrisóre guvernatorului, în carea cer abrogarea cu putere retroactivă a ordinațiunei din 1870, și prin carea Jidovii căpětară dreptul de împământenire.

Ambasadorul frances din Roma Barére în răspunsul său dat coloniei francese din cetatea eternă, amintesce că neînțelegerile de 10 ani dintre Franța și Italia au încetat.

Italia.

Se anunță din Roma, că regele Umberto a primit în audiență pe generalul Türr, care s'a folosit de ocasiune spre a felicita pe regele din incidentul încheiării pactului comercial cu Franța și și-a esprimat speranța, că acum are să urmeze și o apropiare politică între Franța și Italia. Mai departe a zis generalul Türr, că ar fi de mare importanță, dacă dupla alianță s'ar apropia de întreita alianță, pe calea acésta s'ar realiza mai curând intențiunile țarului referitóre la pacea generală. Regele a ascultat cu mult interes ideile lui Türr, declarând, că abia aștéptă, să se întrunéscă conferința pentru pace.

Din incidentul serbărilor nascerii regele Umberto a agraţiat cu totul respective le-a redus timpul de pedépsă la ceĭ condamnaţi de tribunalele civile şi militare pentru turburările din vara trecută. Ceĭ ce aŭ avut pedépsă sub doĭ aniĭ aŭ fost agraţiaţi toţi, asemenea şi bĕtrâniĭ trecuţi de 70 de aniĭ, tineriĭ sub 18 aniĭ şi femeile. La ceialalţi le-a redus pedépsa cu câte doĭ aniĭ. Cu toţiĭ aŭ fost eliberaţi la 2500 de indivizi osîndiţi pentru turburărĭ.

Anglia.

Relaţiunile din Anglĭa şi Franţa lasă mult de dorit. Pretutindeuia fie în Africa vestică, fie în China şi Fundlanda-Nóuă interesele Anglezilor şi ale Francezilor vin în conflict. Cestiunea Fundlandeĭ-Nóuă deja maĭ cu totul uitată, din noŭ reînvie. În Petroburg cu mare atenţiune se urmăreşte stricarea acésta treptată a relaţiunilor de maĭ înainte. Francezii aŭ întărit insula S.-Pierre, carea în înţelesul pactului de la Versailles aparţine lor. Acéstă împrejurare a produs mare resens între Anglezĭ şi când în vara trecută admiralul englez a fost trimis o nae la insula S. Pierre, care să esploreze întăriturite Francezilor, s'a observat 3 bateriĭ pe insulă, şi pe lângă aceea o mulţime de arme şi muniţiune. Tot insula acésta aŭ pus-o în legătură prin fir telegrafic submarin cu Fundlanda-Nóuă. Fiind tare însemnată insula acésta pentru Francezĭ nu numaĭ din causă că este isvorul de venit al coloniilor franceze, şi locul unde se formézá matroziĭ, ci şi din împrejurarea că prin mijlocirea acesteĭ insule pot molesta pe Anglezĭ în interesele lor din Canada. Anglia este decisă de a provoca pe Francezĭ la pasul decisiv.

Spania.

Pe cum i-se scrie ziaruluĭ englez „Times" din Filadelfia Americaniĭ voesc, să împreune celea 4 insule Filipine maĭ marĭ: Luzon, Masbate, Cebu şi Leyte prin fir telegrafic submarin, ca ast fel mişcările militare să fie maĭ repeḑĭ. Indigeniĭ înse nu vreŭ, să se supună nouluĭ stăpân.

În 1 Ianuariŭ a fost înlocuit stindardul spaniol din Havanna prin stégul Statelor-Unite între aclamaţiunile locuitorilor.

Oraşul Iloilo din insulele Filipine e plin de indigenĭ înarmaţi. Rĕsculaţiĭ se pregătesc de apĕrare în contra comandanteluĭ Miller.

Guvernul spaniol a decis, ca să deschidă un credit de 33,000,000 pentru reîntórcerea în patrie a Spaniolilor din Cuba şi insulele Filipine.

Ministrul de esterne Alanodovar a adresat o notă la guvernul din Statele-Unite, în carea reamintesce obligăţiunea ce aŭ luat-o asupra lor Americaniĭ de a lăsa liberĭ pe Spaniolii captivĭ de pe insulele Filipine.

Belgiŭ.

După veştile din Bruxella Belgiul şi Hollanda vor enunţa, că ele nu vor conlucra la cele maĭ multe hotărîrĭ ale congresuluĭ antianarchist dín Roma.

Creta.

Introducerea sistemuluĭ de administraţie autonomă dă deja de dificultăţi serióse. Sfakianakis presidentul adunăriĭ naţionale cretene a subşternut prinţuluĭ Georgios un program, care a dat de împotrivire. El a refusat deci, să priméscă oficiul, ce i-l a îmbiat Georgios, şi s'a dus în Candia, dară a fost rechemat prin telegramă, de óre ce cercurile guvernamentale nu sciaŭ, să găséscă pentru acel oficiŭ altă persónă potrivită. Dacă nu va reuşi prinţul, să câştige ajutoriul luĭ Sfakianakis, atuncĭ va fi semĕnată în popor semînţa neîncrederiĭ, şi lucrarea de pacificare a insuleĭ va fi primejduită. Pe cum se spune, poporaţiunea creştină e întĕrîtată din motivul, că Muhamedanilor li-s'a dat posiţie egal îndreptăţită, de nu maĭ favorabilă chiar de cât creştinilor. Dară prinţul nu e omul, care să se spăimînte de dificultăţile, carĭ s'ar ivi. „Standard" spune, că prinţul a declarat, că are propusul tare de a alege pe sama fiesce cărui oficiŭ persónă potrivită. „În cas de lipsă," să fie zis prinţul, „voiŭ preface insula întrégă în cásărmi, dară va trebui, să se deprindă dreptate."

Moştenirea véculuĭ al XIX-lea.

Meditare la începutul anuluĭ 1899.

În urma uciderii celeĭ blăstămate a împĕrăteseĭ şi regineĭ Elisaveta opiniunea publică se cuprinde din noŭ fórte mult cu anarchiştiĭ şi cu mijlócele de a-ĭ combate. S'aŭ audit fel de fel de propuneri. În sfârşit s'a adunat în Roma un congres internaţional antianarchist. În congresul acesta aŭ primit numaĭ pe representanţii acelor puterĭ, carĭ dispun de puscĭ şi de baionete. Motivul, pentru care s'a adunat congresul, e următoriul: „Faţă cu o propagandă a fapteĭ, pe cum s'a manifestat ea în uciderea împĕrăteseĭ şi regineĭ Elisaveta, esista numaĭ un singur fel de apĕrare: stirpirea! Acuma póte, să fie vorbă numaĭ, că pe ce cale are, să se sevârşéscă stirpirea acesta." Şi în sfârşit aŭ ajuns la convicţia, că o pot sevârşi numaĭ poliţiile tuturor puterilor lucrând mână în mână. Dară la aceea n'a avut, să se gândéscă nimenĭ, că în casul de faţă póte că se va realisa povestea Hidreĭ celeĭ cu nóuĕ capete aşa, că în locul unuĭ cap tăiat îĭ vor cresce anarchismuluĭ cel puţin alte dóuĕ capete nóuĕ. Şi de cum va se va realisa lucrul acesta, atuncia ce va folosi lucrarea mână în mână a tuturor poliţiilor lumiĭ? Şi eŭ mĕ tem, că aci întru adevĕr avem de a face cu o Hidră modernă.

Ómeniĭ se cuprind mult cu anarchiştiĭ. Uniĭ vor, să-ĭ ucidă pe toţi, alţiĭ vor, să-ĭ esileze pe toţi pe o insulă pustie. Dar ómeniĭ se cuprind prea puţin cu anarchismul însu-şi, care nasce neîncetat anarchişti noĭ. Eŭ nu pot, să scap de gândul, că anarchismul e însoţitórea nedespărţită a culturiĭ nóstre moderne. Indianiĭ Americiĭ zic, că platagina e urma albilor. Aşa am puté, să zicem şi noĭ despre anarchism, că el e drojdia, sgura culturiĭ nóstre moderne. An de an întră miĭ de ómenĭ cu aşteptărĭ nespus de esagerate în tĕrgul vieţii şi se vĕd apoĭ desamăgiţi, şi desamăgirea îĭ mână în desperare. Cultura nóstră modernă îndrumă pe ómenĭ la aceea, că să guste plăcerile vieţiĭ, şi apoĭ — în loc de pâne îĭ dă pétră. Cu miĭ de catargurĭ tinĕrul pornesce pe ocean; liniştit întră moşnégul în port pe o luntriţă mântuită, — aşa cetiĭ într'un poet german. Înse câţi nu sînt aceia, carĭ sufer naufragiŭ nu ca moşnegĭ, ci deja ca bărbaţi orĭ deja ca tineriĭ! Şi câţi nu sînt aceia, carĭ după naufragiŭ nu ajung în port pe o luntriţă mântuită, ci pe carĭ valurile îĭ aruncă goĭ şi despoiaţi de tóte pe un mal neprietinos şi spân. Da, viaţa modernă e un ocean înşelătoriŭ: ei pe miĭ şi miĭ de ómenĭ, carĭ purtaţi de sperărĭ estravagante se încred valurilor luĭ, îĭ aruncă făr de milă pe malul miserieĭ.

Ce să încépă apoĭ ómeniĭ aceştia amăgiţi şi făr de ajutoriŭ? Eĭ cad în vrăşmăşie cu sine înşi-şĭ şi cu lumea întrégă, şi le maĭ rĕmân numaĭ dóuĕ căĭ: saŭ se delăturá pe sine înşi-şĭ, şi aci am avé icóna cea hîdă a uciderii de sine, saŭ cércă, să delăture lumea, adecă lumea culturală, carea nu le-a împlinit ceea ce le-a promis, şi aci ni-se înfăţişézá icóna cea tot aşa de hîdă a anarchismuluĭ. Şi e un lucru, care psichologia îl esplică fórte uşor, că aceştĭ anarchiştĭ de jertfe pe sama bombelor şi pumnalelor sale aleg apoĭ cu predilecţie ómenĭ de aceia, carĭ după părerea lor petrec pe înălţimile sorite ale fericiriĭ. Aci am avé deci uciderea de sine şi anarchismul ca însoţitóre necesare ale uneĭ culturĭ, carea pune omuluĭ de ţintă gustarea plăcerilor acelora, carĭ le fabrică şi le rafinéză ea, şi de altă parte totuşĭ eschide miĭ şi miĭ de ómenĭ de la gustarea plăcerilor acestora. E conflictul dintre individ şi lume, în care individul se hotărésce să se delăture pe sine însu-şĭ orĭ sa delăture lumea.

De cum va esplicarea acésta e adevĕrată, atuncia ar trebui, să se adeverésca cuvintele „Nimica noŭ sub sóre", ar trebui, să dăm în omenime de acele simptóme, de câte orĭ cultura mânând omenimea pe căĭ greşite inspiră ómenilor aşteptărĭ estravagante de la viaţa acésta.

Şi în simptómele acelea şi găsim simptómele acestea.

Le găsim în vremile cele maĭ de pe urmă ale republiciĭ romane şi în imperiul roman: Catilina, revoluţiĭ de sclavĭ şi de gladiatorĭ, mulţime mare de uciderĭ de sine. Le găsim cătră sfârşitul evuluĭ de mijloc: revoluţiile ţĕranilor şi diferitele secte religióse comuniste-anarchiste.

Dară de ce lipsesc óre simptómele acestea în perióda de înflorire a evuluĭ de mijloc? Pentru că evul acesta nu cunoscea credinţa deşértă în fericirea pămîntéscă; pentru că el îndrepta silinţele omuluĭ spre cer; pentru că el făcea, ca omul să aştepte de la viéţa viitóre egalarea aceea, carea pe pămînt în zădar o cercăm; pentru că el păzia pe pămîntean a priori de amăgire de sine şi începênd deja din pruncia luĭ îĭ zugrăvia lumea ca o vale a durerilor şi a tângurii. Adevĕrat că evul de mijloc în privinţa acésta uneoria a fost prea pesimist. Pe noĭ ómeniĭ culturiĭ moderne dimpotrivă ne cresc în chip sistematic în credinţa întru înţelepciunea, dreptatea şi puterea nemărginită — nu a luĭ Dumnezeŭ, ci a statuluĭ şi a societăţiĭ, şi deja de timpuriŭ ni-se infiltréză frasele „cutul dreptuluĭ" şi „statul de drept". Dară ce va fi atuncia, când ómeniĭ încep a simţi în trupul sĕŭ propriŭ, că acestea sînt

frase frumóse, dară góle, şi că aspra realitate nu consună cu ele în tot de una?. Puté va óre atuncia poliţia statului, să păzéscă pe ómeni de desperare şi de însetare de résbunare?

S'a adunat în Roma congresul anti-anarchist. Lucrările sale congresul acesta le-a început cu aceea, că a luat prin tóte unghiurile caseĭ măsurile cele maĭ poliţiale spre a asigura siguranţa membrilor séĭ. Apoĭ cu sgomot mare coeperunt parturire montes, et natus est ridiculus mus. Şi anarchiştiĭ — îşĭ rîd în pumnĭ.

„Telegraful Roman" la timpul séŭ a constatat cu bucurie cât se póte de réutăciósă, că representanţiĭ Papeĭ nu aŭ fost admişĭ în congres. Nu am reflectat atuncia nimica la espectorările sarcastice ale acestuĭ organ „creştin", nu ĭ-am turburat bucuria. Sciam, că singura dogmă religiósă şi socială a „ortodoxilor" e ura împotriva a tot, ce e catolic. Acuma noĭ la rîndul nostru constatăm, că în un congres, care va, să combată cu poliţia şi cu puşca deviările culturale ale omenimiĭ, representanţiĭ bisericiĭ luĭ Christos întru adevér nicĭ nu aŭ avut, ce să caute.

Vécul nostru primise de la vécul al XVIII-lea ca moştenire liberalismul. Biserica catolică singură a luat asupră-şĭ upta împotriva acesteĭ deviărĭ culturale a omenimiĭ. Lupta ĭ-a fost grea şi nu s'a sfârşit încă nicĭ până în ziua de astăzĭ. Dară în unele părţi ale lumiĭ, în special în Germania şi în Belgiŭ, în pepiniera acésta a liberalismuluĭ, acesta e deja strivit cu desevârşire.

În decursul véculuĭ nostru s'a ivit o deviare nóuă a culturiĭ moderne. Înţeleg socialismul, fétul politic întâiŭ născut al liberalismuluĭ. Statele aŭ făcut încercărĭ de a-l combate cu mésurĭ poliţiale, dară încercările acestea s'aŭ sfârşit cu fiasco în tóte părţile, şi statele aŭ renunţat la lupta acésta, şi pe unde totuşĭ o maĭ continuă, ea nu e maĭ mult seriósă.

Acum şĭ-a înălţat capul o altă deviare a culturiĭ moderne, anarchismul. Acesta e moştenirea, carea vécul nostru trăgênd de mórte o lasă véculuĭ al XX-lea. Cine va combate cu succes Hidra acésta modernă?

Ne-am obicĭnuit a numi vécul al XIX-lea „vécul luminiĭ". Cum îl vor numi óre ceĭ din vécul al XX-lea? Şi dacă l-ar numi „véeul orbieĭ", puté s'ar óre zice, că greşesc? Nu e óre orbie a combate cu forţă brachială aparinţele bolnăvicióse ale culturiĭ minţiĭ şi inimiĭ?

Mulţămită publică.

Din incidentul aranjăriĭ uneĭ sorţiri de obiecte în favorul Reuniunii femeilor române greco-catolice din Blaş, aŭ binevoit a contribui:

(Continuare.)

Dnele: *Agapia Droc* Mercurea un ştergar şi un servet, *Eleonora Moldovan* Ascibul mic tabletă, *Ludovica Puşcar* Betlean ştergar, *Ana Frăţilă* Tür faţă de masă şi un ştergar, *Ana Moldovan* Cergăul mic 2 feţe de perină, *Hortensia Suciŭ* ţinétóre de bilete, *Ana Sava* crătinţă şi un covor, *Cornelia Maior* Blaş decor de masă, *Luisa Banfi* tabletă şi o coperitóre de póme, *Eugenia Pop* tabletă brod., *Otilia Murĕşan* ţinétóre de bilete, *Ana Trifan* ştergar, *Cornelia Hodoşiŭ* călămar, portmoneŭ, semn pentru cetit şi un decor de lampă, *Rosa Solomon* ţinétóre de periĭ, *Virginia Precup* necessair de cusut, *Otilia Dr Negruţiŭ* faţă de masă brod., *Maria Mircea* coperitóre de póme şi 2 capurĭ de perină, *Amalia Cristian* ţinétóre de periĭ, *Elena Nestor* faţă de masă cu 6 servete brod., *Cornelia Deac* ţinétor de ştergar, *Matilda Nistor* ştergar, ţinétor de jurnale şi o icóná, *Amalia Grama* ţinétóre de mănuşĭ, *Camila Dr Pop* şurţă brod., *Amalia Papiŭ* ţinétóre de pose, *Elena Trifan* tavă, *Livia Domşa* ţinétor de jurnale, *Maria Vlassa* 2 servete, *Maria Dragoş* ţinétóre de batiste, *Acatarina Oltean* ţinétóre de pose, *Maria Marin* 2 ştergare, *Virginia Dr Cheţan* tabletă, *Teresia Onişor* buchet de florĭ artificialĭ, *Emilia Domşa* ţinétóre de pose, *Aneta Copcia* calamar.

Dşórele: *Elena Sântion* pantofĭ de casă, *Cornelia Bran* Sâncel covor de pat, *Emilia Solomon* Spring decor de masă, *Melania Brênduşan* ştergétóre de pene, *Valeria Utăcan* ţinétor de jurnale, *Elena Ciato* şurţă, *Netti Vancea* decor de salon, *Mariţi Ţurcu* tabletă, *Mariţi Rusan* millieu, *Maria Coltor* coperitóre de póme, *Victoria Oros* ştergar, *Aurelia Oros* servet, *Tinca Pop* ştergar, *Cornelia Deac* 2 ştergare brod., *Maria Ilieş* ţinétóre de orologiŭ, *Elena G. Muntean* taviţă sub lampă, *Leontina Darvaş* ţinétóre de periĭ.

(Va urma.)

Aurelia n. **Solomon** presidentă. Dr **Ambrosiŭ Cheţan** secretar.

Noutăţĭ.

Închiderea şedinţelor parlamentare. Parlamentul din România din încidentul ss. sĕrbătorĭ şĭ-a închis şedinţele până în 23 Ianuariŭ.

Escriere de concurs. Comitetul cercual al despărţĕmîntuluĭ XXXII (D. S. Mărtin) al Asociaţiuniĭ pentru literatura română şi cultura poporuluĭ român, amĕsurat decisiuniĭ sale de dto 6 Decembre 1898, prin acésta escrie următórele concursurĭ: 1. Un premiŭ de 20 coróne pentru acel învĕţător de pe teritoriul acestuĭ despărţĕmînt, carele va puté dovedi prin documente fidedemne, că a făcut cel maĭ mare progres în pomărit. 2. Un premiŭ de 20 coróne pentru acel învĕţător, carele va puté dovedi cel maĭ frumos progres în industria de casă (împletit de corfe etc.). 3. Un premiŭ de 15 coróne şi altul de 10 coróne pentru acelea dónĕ ţerance române de pe teritorul acestuĭ despărţĕmînt, carĭ vor puté dovedi cel maĭ mare progres în legumărit, respective aranjarea şi îngrijirea grădiniĭ lor. Cererile se vor adresa directorului despărţĕmîntuluĭ dluĭ Vasile Zehan adv. în D. S. Mărtin. Premiile se vor decerne cu ocasiunea adunăriĭ generale din 1899 a despărţĕmîntuluĭ. D. S. Mărtin la 30 Decembre 1898. *Zehan. Vasile B. Muntenescu* notar.

Duelul Bánffy—Horánszky. În 3 Ianuariŭ înainte de amézĭ, conform provocăriĭ de maĭ înainte, s'a întîmplat duelul cu pistolul între baronul Bánffy şi deputatul Horánszky, cu tóte că duelul e oprit prin legile ţĕriĭ. Ambiĭ înse aŭ scăpat téferĭ şi s'aŭ despărţit neîmpĕcaţĭ.

Repăşire din partidul liberal. Grofu Esterházy Károly, membru al caseĭ magnaţilor, încunoscinţéză prin epistolă pe Szalay Ödön, preşedintele partiduluĭ liberal din comitatul Pojon, că dînsul reţinênd principiile liberale, repăşesce din partidul liberal. Esemplul luĭ va fi urmat şi din partea altora din cott. Pojon.

Protestе. În contra stărĭi a fără de lege o mulţime de comune aŭ înaintat cererĭ la parlament, ca să sisteze acéstă stare anormală.

Denegarea dreptuluĭ de transport. Ziarele vieneze spun, că ministrul de interne austriac, ministrul de comerciŭ şi ministrul căilor ferate aŭ ordinat, că de aci în colo se denégă transportarea cu trenul şi prin navigaţiunea cu abur a acelor producte literarĭ, cărora li-se denégă transportul cu posta. Din paragraful ultim al ordonanţelor relese, că ele aŭ fost date cu învoirea guvernuluĭ unguresc, şi că pentru Ungaria se vor lua asemenea mésurĭ.

Conferinţă despre studiul limbilor romanice. În luna trecută Dr. R. Beer a ţinut o conferinţă în o sală a facultăţiĭ filosofice din Viena „despre studiul limbilor romanice în Austria în decursul ultimelor 5 deceniĭ." Cu deosebire constatéză disertantul progresele popórélor romanice din timpul acesta pe terenul istoric. Şi în cât privesce limba română amintesce meritele netăgăduite ale profesorilor Musaphia, care s'a ocupat cu deosebire cu vocalismul limbiĭ române, Dr Weigand, care a făcut studiĭ deosebite asupra dialectelor limbiĭ române (în special asupra dialectelor din Macedonia şi Bănat). În urmă accentuéză valórea scrierilor despre limba română a profesorilor Jarnik din Praga şi Demartini din Insbruck.

Krivány arestat. Vestitul pungaş al banilor orfanalĭ de la Arad, Krivány János a fost prins Sâmbătă în Viena. Josnicul pungaş de şi a defraudat 259.000 fl., a fost ajuns în timpul din urmă în o miserie mare şi acésta l-a şi dus în mânile poliţiştilor din Viena. După ce a umblat prin Hamburg, Dresda şi Berlin sub diferite nume false s'a reîntors la Viena lipsit de parale. Ca să-şĭ câştige baniĭ trebuincioşĭ pentru susţinere s'a dus la un neguţător de albiturĭ şi şĭ-a reclamat comanda de 500 fl. pentru albiturĭ, făcută încă în vremile de aur ale defraudăriĭ. Comerciantul ĭ-a predat albiturile, dar tot o dată a avisat şi poliţia despre urmele luĭ Krivány. Poliţia l-a urmărit şi la hotelul unde locuia l-a deţinut. La Krivány s'a aflat numaĭ reverse de la oficiul pentru amanetare (Munţiĭ de pietate) şi 45 fl. baniĭ primiţi pe albiturile de la neguţător, pe care se vede că grabnic le-a amanetat; a fără de acestea s'a maĭ aflat la el şi un revolver. Vestea deţinerii luĭ Krivány s'a lăţit deja preste ţara întrégă şi aradaniĭ acum se pot mângăia, căcĭ barem sciŭ unde se află acela, pentru care aŭ, să plătéscă suplimentul de dare.

Daruri de Crăciun. Sub acest titlu cetim în Tribuna, că Duminecă în 1 Ianuar după s. liturgie s'aŭ împărţit darurile de Crăciun în şcóla gr. cat. din Sibiŭ între elevii aceleĭ şcóle. Darurile s'aŭ colectat de societatea cu acest scop. În fruntea acesteĭ societăţĭ stă dl *Iuliu Bardosy*. Serbarea s'a făcut sub presidiul Rv. domn protopop *Ioan V. Rus*. Darurile împărţite aŭ fost: vestminte, încălţăminte, jucăriĭ, zacharicale, póme, cărţĭ de rugăciuni şi cărticele de cetit. Multe lucrurĭ din acestea aŭ fost dăruite de comercianţĭ străinĭ.

Neuniţĭ-Nazarineni. Se scrie de la Arad, că maĭ mulţĭ dintre credincioşiĭ alor 2 comune aŭ anunţat pretoreluĭ Péczely, că eĭ repăşesc de la religiunea gr. orientală la Nazarineni. Ca motiv al repăşiriĭ aduc dările cele grele pentru cult. Mare trebue să fie convingerea religiósă în aceia, dacă eĭ sînt în stare, ca pentru câţĭ va cruceri să trécă la Nazarineni. Numaĭ onóre fac preoţilor lor de maĭ înainte.

Recólta tutunuluĭ în Ungaria în anul acesta a întrecut mijlocia ordinară, dară totuşĭ este inferióră producţiuneĭ din a. 1897. Defectul cantităţiĭ va fi suplinit prin superioritatea calităţiĭ.

Nebun de bucurie. Un ţeran, cu numele Nicola Novcovicĭ, mergênd în Agram ca să ridice suma de 100,000 fl., care a câştigat-o la loteria ung. de clasă, de bucurie a nebunit.

A apărut:

Calendariul „Unirii"

pe 1899

şi se va împărţi **gratuit** abonenţilor nostri, de o dată cu numĕrul de Anul Noŭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Credința vécurilor creștine celor dintâĭ în fecioria Născătóreĭ de Dumnezeŭ.

(Continuare.)

Pe Rufin din Aquileia († 410) batjocura păgânilor l-a îndemnat, să scrie în comentariul sĕŭ la mărturisirea apostolică a credinței următórele: „Păgânii se obicĭnuesc a ne rîde, când aud, că noĭ vestim nascerea Fecióreĭ, din care causă avem, să rĕspundem cu puține cuvinte la hulirile lor.“ La orĭ care nascere se recer treĭ factorĭ, maturitate femeéscă, împreunare bărbătéscă, rodnicie. În nascerea aceea, carea o vestim noĭ, lipsesce unul, bărbatul, pe care noĭ făr de vătĕmarea Fecióreĭ îl suplinim cu Spiritul cel ceresc, de óre ce cel născut nu a fost om pământesc, ci ceresc. Ce pare decĭ a fi minunat în conceperea Fecióreĭ, când pasĕrea orientală Phoenix se renasce din sine însă-și făr de bărbătuș? Toți sciŭ, că albinele se propagă făr de împreunare sexuală, și așa maĭ sînt încă câte va esemple din istoria naturală. Păgânii cred, că Minerva s'a născut din capul luĭ Joe, Bac din pulpa luĭ, eĭ zic, că Venus s'a născut din spuma mării, Castor și Pollux din un oŭ, Mirmidonii din furnicĭ, ómenii toți din petrile aruncate de Deucalion și Pyrrha. Și cu tóte că eĭ aŭ crednt acestea și multe alte născociriĭ, totuși li-se pare cu neputință aceea una, că o fată matură a primit germenul dumnezeesc nu prin vină bărbătéscă, ci prin Spiritul luĭ Dumnezeŭ. Dacă sînt așa de anevoioși la credință, atuncia le-ar fi căutat, să nu crédă monstruositățile acelea infame; éră dacă sînt aplicați a crede, atuncia le-ar fi căutat, să crédă cu atât maĭ bucuros lucrurile acestea oneste și sfinte ale nóstre de cât lucrurile aceleą atât de nevrednice și hîde. [1]) Éră în cartea sa despre binecuvîntările patriarchilor a primit din cuvînt în cuvînt esplicarea, ce am vĕdut maĭ la deal, că o dase Origene cuvintelor de la I Moĭsi 49, 9 ale patriarchului Iacob. [2])

În sfârșit avem, să amintim esplicarea de tot proprie, ce s. Ieronim o dă cuvîntuluĭ, „ha-alma“ (Fecióra) de la Isaie 7, 14: „Sciŭ, că Iudeiĭ se obicĭnuesc a opune, că în limba evreéscă cuvîntul „alma“ nu însémnă „fecióră“, ci „tinĕră“. Și întru adevĕr „fecióră“ proprie se zice „bethula“, éră „tinĕră“ orĭ „fată“ nu se zice „alma“, ci „naara“. Ce însémnă decĭ „alma“? Rĕspunsul: o fecióră ascunsă, o fecióră în chip emfatic, — o fecióră osebită, păzită de părinții eĭ cu multă grije,“ cum a fost Reveca, carea de aceea încă se numesce „alma“ la Fac. 24, 42 urr. [3])

Vedem decĭ, cum sfinții Părinți și-aŭ dat tótă silința, ca să dovedéscă putința și adevĕrul minuniĭ conceperiĭ, — în rîndul cel dintâiŭ împotriva necredincioșilor. Credincioșiĭ nu aveaŭ lipsă de o ast fel de dovedire, de și caută să se concédă, că eĭ printr'însa ar fi putut numaĭ să se întăréscă în credință. Massa primia conceperea cea feciorésca de minune ca orĭ și care din minunile acelea, carĭ le istorisesce s. Scriptură, éră scriitoriĭ bine școliți în ale filosofieĭ nu se îndestuliaŭ numaĭ cu atâta, ca să arete numaĭ putința și adevĕrul minuniĭ acesteia, ci în felul sĕŭ dovediaŭ și necesitatea eĭ așa, că o priviaŭ de una din condițiile fundamentale ale rĕscumpĕrariĭ. Eĭ priviaŭ adecă rĕscumpĕrarea de un fel de zidire din noŭ, misiunea luĭ Mesia de un fel de repetire a zidiriĭ luĭ Adam, și Mesia însu-și se numesce al doilea Adam. Pentru ca să se pótă face regeneratorul omenimiĭ celeĭ căḑute, el însu-și trebue să se facă om și a nume cam în acela-și chip, în care s'a făcut omul cel dintâiŭ, dar cu o cale ĭ-a trebuit totuși, să se tragă de la acest cel dintâiŭ om. Acest lucru e cu putință numaĭ așa, că el are o origine în tocmaĭ așa de curată și așa de făr de pĕcat ca și Adam; de aceea ĭ-a căutat, să primească trup nu prin împreunare pĕcătósă de bărbat și muiere, ci dintr'o fecióră curată. Alt chip, în care se dovedesce necesitatea conceperiĭ feciorescĭ a luĭ Isus, și care în scrierile sfinților Părinți se găsesce în variațiĭ felurite, e acesta: Pentru că prin o fecióră (Eva) a întrat pĕcatul în lume. de aceea a trebuit, ca și mântuirea să vină prin o fecióră (Maria) în lume. Acest chip de dovedire e maĭ vechiŭ. El se găsesce deja la s. Iustin.

Fiul, cel ce a purces din Tatăl maĭ înainte de tótă zidirea, — zice s. Iustin, „s'a făcut om prin Fecióra, pentru ca neascultarea, carea se trage de la șerpe, să-și primească și sfârșitul pe aceea-și cale, pe care și-a primit începutul. Căcĭ Eva, pe când fusese încă fecióră și nestricată, primise întru sine cuvîntul șerpeluĭ și născuse neascultarea și mórtea; éră Maria, Fecióra, rĕspunse cu credință și bucurie la solia îngeruluĭ Gavriil: — fie mie după cuvîntul tĕŭ.“ [1])

La s. Ireneŭ antitesa acésta dintre Eva și Maria se găsesce de dóuĕ orĭ în cartea luĭ împotriva ereselor. Ea întâia dată sună ast fel: „Fecióra Maria se dovedesce de ascultătóre, căcĭ zice: Étă eŭ sînt servitórea ta, Dómne; — Eva dimpotrivă de neascultătóre, căcĭ ea nu ascultase, pe când fusese încă fecióră. În ce chip cea din urmă, care adevĕrat că avuse bărbat, — pe Adam, — dară totuși fusese încă fecióră, — prin neascultarea sa s'a făcut causa morții pe sama sa și pe a némuluĭ omenesc întreg, așa Maria, carea încă avea un bărbat hotărît eĭ maĭ înainte și totuși era fecióră, s'a făcut causa mântuiriĭ pe sama sa și pe a némuluĭ omenesc întreg. Și de aceea legea pe aceea, carea era logoditĕ unuĭ bărbat, o numesce muierea logodniculuĭ, cu tóte că ea e încă fecióră, însemnând reîntórcerea de la Maria la Eva; pentru că óre ce, ce e legat, nu póte, să se deslege în alt chip, fără numaĭ așa, că se desfac nodurile de legătură în șir întors așa, că nodurile cele dintâiŭ se desfac prin cele din urmă, cele din urmă slobodesc pe cele dintâiŭ. Și așa se întîmplă, de adevĕrat că nodul cel dintâiŭ desface pe cel de al doilea, dară desfacerea cea dintâiŭ se sevârșesce la nodul al doilea. Și de aceea a zis Domnul, că ceĭ dintâiŭ vor fi ceĭ de pe urmă, și ceĭ de pe urmă întâĭ. Și profetul încă esprimă acela-și lucru cu cuvintele: În locul părinților s'aŭ născut fiiĭ (ps. 44, 19). Căcĭ ca „întâiŭ născut din morți“ (Col. 1, 18) s'a născut Domnul, și prin aceea, că pe părinții ceĭ de maĭ înainte ĭ-a luat în apoĭ în sinul sĕŭ, ĭ-a renăscut spre viața luĭ Dumnezeŭ făcêndu-se însu-și începĕtura celor viĭ, pentru că Adam se făcuse începĕtura celor muritorĭ. De aceea și Luca în tabula sa genealogică începe de la Domnul și o reduce în apoĭ la Adam spre a însemna, că la Evangelia vieții nu aŭ renăscut aceia (părinții) pe acesta (pe Christos), ci acesta pe aceia. Éră ast fel nodul neascultăriĭ Eveĭ a primit desfacerea sa prin ascultarea Marieĭ. Căcĭ ceea ce fecióra Eva legase prin necredința sa, aceea a desfăcut Fecióra Maria prin credința sa.“ [2])

Éră în cel alalt loc scrie s. Ireneŭ acestea: „În ce chip némul omenesc prin o fecióră a fost încătușat de mórte, în tocmaĭ așa se rĕscumpĕră prin o fecióră prin aceea, că blidele de cumpĕnă se pun la aceea-și înălțime, adecă neascultare feciorésca prin ascultare feciorésca. Căcĭ acuma pĕcatul celuĭ întâiŭ plăsmuit se îndreptĕză din noŭ prin pedepsirea celuĭ întâiŭ născut, și viclenia șerpeluĭ se învinge de simplicitatea porumbuluĭ, și se desfac legăturile acelea, prin carĭ eram încătușați de mórte.“ [3])

Antitesa ceealaltă dintre zidirea luĭ Adam și dintre întromenirea luĭ Mesia cu referire la obiectul nostru îșĭ are asemenea în s. Ireneŭ pe representatul sĕŭ cel maĭ vechiŭ. S. Ireneŭ scrie adecă ast fel: „În ce chip din pământ nelucrat și încă fecioresc, — că nu plouase Dumnezeŭ, și om nu era, carele să-l lucreze pe el (I Moĭsi 2, 5), — avuse acel Adam cel întâiŭ plăsmuit substanța sa și din acela fuse format prin mâna luĭ Dumnezeŭ. adecă prin Cuvîntul luĭ Dumnezeŭ, — că tóte printr'însul s'aŭ făcut (Io. 1, 3), — și în ce chip luase Domnul lut din pământ și formase pe om (I Moĭsi 2, 7): așa repetînd întru sine pe Adam a luat însu-și, Cuvîntul cel ce ieșia la arĕtare, conform ordiniĭ generarea repetiriĭ luĭ Adam din Maria, carea era încă fecióră. Dacă decĭ Adam cel dintâiŭ ar fi avut pe vre un om de tată și s'ar fi născut din semînța bărbatuluĭ, atuncia cu drept cuvînt s'ar zice, că și Adam cel de al doilea încă s'ar fi generat din Iosif. Éră dacă acela a fost luat din pământ și a fost format prin Cuvîntul luĭ Dumnezeŭ, atuncia a trebuit, ca și Cuvîntul acesta însu-și, sevârșind întru sine repetirea luĭ Adam, încă să aibă o asemĕnare a aceleia-și generăriĭ. De ce nu a luat decĭ

---

[1]) Comm. in symb. apost. artic.: Qui natus est de Sp. s. etc.
[2]) De bened. patr. L. I. 2.
[3]) Adv. Jovinian. I. 33. Cf. și Adv. Helvid. 4.

[1]) Dial. c. Tryph. c. 100.
[2]) Iren. haer. III. 22, 4.
[3]) Haer. V. 19, 1, 2.

Dumnezeŭ din noŭ lut, ci a efeptuit formarea din Maria? Pentru ca să nu se facă altă formare şi să nu fie altă formare aceea, carea avea, să se răscumpere, ci să se repetéscă în tocmaĭ aceea-şĭ însă-şĭ păzindu-se asemănarea.“ [1])

Antitesele acestea dóuĕ le repetesc apoĭ şi după aceea ss. Părinţi şi scriitoriĭ bisericescĭ aprópe în tot de una cu scopul de a arĕta necesitatea conceperiĭ fecioréscĭ a luĭ Isus. Metodiŭ episcopul Tirului († 311) scrie: „Din noŭ formându-l din Fecióra şi din Spiritul l-a format pe el. Căcĭ şi întru început, pe când pământul fusese încă fecioresc şi nelucrat, luase pământ şi formase dintr'însul fără generare fiinţa, cuvîntătóre.“ [2]) S. Efrem Sirul face întorsĕtura acésta: „Pământul ca fecióră a născut pe Adam cel dintâiŭ, capul pământuluĭ; o fecióră érăşĭ a născut astăzĭ pe Adam cel noŭ, capul cerului.“ [1]) Éră s. Ambrosiŭ zice: „Omul cel dintâiŭ a fost din pământ; acesta din Dumnezeŭ şi din Maria, carea e de pe pământ, acela din pământ şi din Spiritul, care e din cer. Dară amîndoĭ sînt din fecióră şi fără de amestecare sexuală, acesta dintr'una nevătĕmată, acela dintr'una neatinsă, de óre ce ea încă nu era rănită prin semînţă, prin plug, prin plóe.“ [2])

(Va urma.)

[1]) Contra haer. L. III. c. 21.
[2]) Or. III. Thalia c. 4.

[1]) Op. syr. et lat. T. II. p. 397. a. ed. Rom. 1740.
[2]) Sermo 45, 1.

În óra a dóuĕ spre zecea.

De Roderic Freimund.

Petru Mertens, unul din neguţătoriĭ ceĭ maĭ bogaţi din G., a dat comptabiluluĭ sĕŭ al doilea Ioan Greiner drumul chiar după 1 Decembre 1888. De ce? Asta n'o scia nimenĭ, căcĭ Mertens nu se obicĭnuia a spune, ce gândia. Dară impiegaţiĭ caseĭ clătinaŭ din capete şi-şĭ gândiaŭ: „Lucru nedrept Greiner n'a putut, să sevârşéscă. Dóră el a fost în tot de una omenia însă-şĭ. Stăpânul, un holteiŭ bĕtrân, care nótă până la urechĭ în baniĭ sĕĭ, firesce că nu póte, să-şĭ închipuéscă, ce simţesce un tată de familie, care numaĭ de o dată şĭ-a perdut pânea.“

Dar în sfârşit procuristul totuşĭ a îndrăznit, să pună stăpânuluĭ sĕŭ întrebarea: „Ce s'a şi întîmplat numaĭ cu sermanul Greiner, dle Mertens?“

„A furat,“ zise acesta scurt.

„Mĭ-aşĭ pune mâna în foc, că te-aĭ înşelat.“

„Aşa? — Îmĭ pare rĕŭ, căcĭ un om în oficiul dtale are lipsă nu numaĭ de ceĭ doĭ ochĭ aĭ sĕĭ, ci şi de cele dóuĕ mânĭ ale sale.“

„El să fie furat? — Nu! Asta nu e cu putinţă.“

„Şi totuşĭ, scumpul meŭ. În 3 Decembre a dorit Greiner, să-mĭ grăéscă între patru ochĭ, şi m'a rugat, să-l anticipez plata de pe un pătrar de an orĭ totuşĭ să-ĭ daŭ cel puţin o anticipaţiune maĭ mărişóră, căcĭ altmintrea, nu ar puté, să gătéscă pruncilor sĕĭ nicĭ o bucurie pe sĕrbătórea Nasceriĭ Domnuluĭ. — Eŭ credincios principiuluĭ meŭ ĭ-am denegat cererea. În vreme ce omul nostru era încă de faţă, m'aŭ chemat de acolo, şi când m'am întors, îmĭ lipsia portfoiul cu baniĭ, care-l lăsasem din nebăgare de samă pe masă.“

„Să nu-l fiĭ închis cum va óre unde şi să-ţĭ fiĭ uĭtat de acésta?“

„Nu, scumpul meŭ! Eŭ, mulţămită luĭ Dumnezeŭ, încă nu sînt aşa de bĕtrân, cât să-mĭ slăbéscă memoria.“

„Nicĭ nu voiam, să zic aşa ceva. Dară nu se unesce de loc cu obicĭnuita băgare de samă a dtale, că să fiĭ lăsat pe masă lucruriĭ de preţ.“

„Aşa e; dară orĭ cine cade une oria jertfă distracţieĭ momentane. Portfoiul nu l-am reaflat şi am spus luĭ Greiner în faţă, că el l-a luat. Pe cum sciĭ, vorba vorbă aduce, şi sfârşitul sceneĭ penibile a fost, că pe loc l-am dimis din serviţul meŭ.“

„Dară de cum va totuşĭ totuşĭ te-aĭ înşelat?“

„Nu m'am înşelat.“

„Totuşĭ —“

„Eĭ bine, te rog, să părăsim tema acésta penibilă —“

„Dar nefericitul nicĭ când nu va dobîndi altă pâne.“

„Vina luĭ! Nu pot, să-ĭ ajut. Să înveţe fiesce cine, să se întindă, numaĭ până unde-ĭ ajunge straiul. Mie încă mĭ-a căutat, să fac aşa. Şi cu atâta am gătat tema acésta. Cred a fi făcut destul pentru el, că am lăsat lucrul într'atâta şi nu l-am acusat la judecătorie.“

O mişcare din cap a dat procuristuluĭ, să înţelégă, că are, să se retragă, şi interesul sĕŭ propriŭ îl opria a maĭ atinge încă o dată tema acésta.

Aşa trecură sĕptĕmânile şi se apropia sfârşitul anuluĭ.

În cine nu se trezesc atuncia amintirĭ îngropate? — Nicĭ Mertens nu a păţit-o altmintrea. Comptoirul era închis, lucrul odihnia. Cerca decĭ după epistole şi amintirĭ date uĭtărĭĭ de mult, şi de o dată îşĭ pironi ochiĭ pe un obiect, care-l întorcea într'o parte şi într'alta cu mânĭ trĕmurătóre: — portfoiul, — portfoiul cel perdut! Aci zăcuse el bine închis între alte obiecte.

„Am învinuit pe Greiner pe nedreptul,“ zise neguţătoriul făcêndu-şĭ întru inima sa imputărĭ aspre.

„Pe loc aĭ, să alergĭ la el şi să îndreptezĭ tóte!“ îĭ porunci consciinţa. Împotriva acestuĭ lucru se sculă însĕ sumeţia luĭ Mertens şi zise: „Să baţĭ la uşe cu smerenie şi să te rogĭ de ĭertare? Nu! Veĭ trimite mâne vorbă, ca să vină el. Omul are lipsă de tine şi se va întórce. Apoĭ veĭ tracta tótă afacerea cu linişte şi nu te veĭ da de gol.“

Când înseră, negaţătoriul se duse în localul, unde se oĭ cinuia a se întîlni cu prietiniĭ sĕĭ, şi acolo află pe vre o câţĭ va din el. În scurt era bovla pe masă, şi după ce se golise, băĕtul aduse şampania.

Ceĭ adunaţĭ ciocniaŭ cu păharĕle, rîdeaŭ şi conversaŭ veselĭ. Dară Mertens nu era dispus bine. Portfoiul, care-l luase la sine, îĭ apĕsa pe pept cu greutatea uneĭ stîncĭ, carea nu putea, să se rostogoléscă de pe pept. Silinţele luĭ de a alunga de la sine sentimentul acesta hîd şi năduşitoriŭ aŭ fost zădarnice. Cu cât crescea maĭ tare veselia celor alalţĭ, cu atâta maĭ serios şi maĭ tăcut se făcea Mertens.

„Astăzĭ nu e bun de nimica,“ zise senatorul Keil, éră pictorul Paul Dülier replică rîdênd în taĭnă: „Vinul îl face melancolic.“

Auḑul luĭ Mertens părea de totuluĭ tot agerit. El auḑia limpede tóte cuvîntele acestea; ele adevĕrat că nicĭ nu eraŭ menite pe sama urechilor luĭ, dară pe el totuşĭ îl supĕra, că soţiĭ luĭ criticaŭ dispoziţia luĭ momentană. De aceea se retrase în o afundătură de feréstă a chilieĭ vecine separate cu portiere gróse.

De câte va orĭ cercară a îndupleca pe apostatul la întórcere, dară el respinse tótă invitarea în chip brusc. El adevĕrat că ar fi putut, să se ducă a casă, însĕ se gândi cu fiorĭ la nesfârşitul şir de chiliĭ góle. — Nu! Maĭ bine rĕmâne aci. Dóră el aci încă póte, să şédă într'un colţ retras, şi imprejurimea totuşĭ nu e făr de sunet de viaţă.

Un prietin puse înaintea luĭ o sticlă, şi el se întinse în apoĭ pe spatele scaunuluĭ punêndu-şĭ mânile cruciş sub cap. — Tinĕra soţie a luĭ Greiner născuse numaĭ de unăzĭ din noŭ un prunc, — familia luĭ Greiner a bună samă încă trecea între chinurĭ în anul noŭ. — — Asta dór ar fi putut, să se împedece, — dară să mérgă la eĭ în ziua cea maĭ de pe urmă a anuluĭ ca un pĕcătos cu faţa smolită de pocăinţă şi să mărturiséscă neghiobia sa cea de nefertat, — ba în sfârşit să-şĭ maĭ audă încă şi imputărĭ îndreptăţite? — Ce? Dór asta póte, să o facă şi maĭ târziŭ, şi în sfârşit — comptabilĭ sînt dóră destuĭ, — omul acela póte, să mulţămescă luĭ Dumnezeŭ, dacă preste tot ajunge din noŭ în slujba sa de maĭ înainte. —

De o dată trase óre cine portiera în laturĭ. Dr Braun privi cu faţă ofilită şi cu trăsăturĭ turburate în chilie.

„Pentru Dumnezeŭ, Petre, sermanul s'a împuşcat.“

„Care serman?“

„D'apoĭ Greiner.“

„Ce? Despre asta nu sciam nimica!“

„Dóră s'a întîmplat numaĭ cu o óră maĭ înainte de acésta. M'aŭ chemat, dară eŭ am putut, să constat numaĭ mórtea luĭ.“

„S'a împuşcat? — Dar de ce?“

„Ce sciŭ eŭ? A bună samă pentru că şĭ-a perdut slujba. Dar spune-mĭ, ce ţĭ-a pĕcătuit?“

„Nimic. — Chiar nimic. — — El în tot de una mĭ-a servit cu credinţă.“

„Şi totuşĭ l-aĭ dat a fară aşa de făr de veste din slujbă?“

„Da, prietine, — e vorbă de o greşélă grozavă. Eŭ credeam, că a furat din baniĭ meĭ.“

„Atuncĭ a bună samă a şi făcut-o.“

„Nu, nu! — Aci e dóră portfoiul perdut dimpreună cu cuprinsul luĭ întreg. Eŭ l-am găsit éră-şĭ.“

„Când?“

„Azĭ diminéţă.“

„Şi nu ĭ-aĭ dat-o de scire?“

„Nu, — credeam —“

„Ce credeaĭ?“

„Că o pot face mâne orĭ poimâne. — Aveam de gând, să-l chem la mine, — tu înţelegĭ, — un neguţătoriŭ, şeful uneĭ firme marĭ nu are, să concédă nicĭ o dată, că póte, să greşéscă —“

„Aşa?“

„Voiam, să-ĭ zic; Scumpe Greiner, am esprimat o bănuélă, carea după cumpĕnire seriósă o revoc. Întră din noŭ în slujba dtale. — Şi la câte va zile după aceea ar fi ieşit şi portfoiul la ivélă. — Înţelegĭ?“

„Da. Asta e logica unuĭ egóist. Dară te-aĭ înşelat aşa, că nu aĭ luat în socotinţă ambiţia cea vătĕmată a omuluĭ, pe care l-aĭ învinnit pe nedreptul.“

„Dóră voiam, să-ĭ reparez onórea.

„Aĭ amânat înse lucrul. El a ieşit din lumea asta ca un desperat. Veḑĭ, asta e vina ta, carea te va apĕsa în vecĭ, şi din care nu veĭ puté, să te rĕscumperĭ nicĭ cu milióne.“

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

Niculae Brânzeŭ: **Şcolile din Blaş.** Studiŭ istoric, Sibiŭ 1898. XI+174, preţul 1 fl. Broşura de faţă, — care face onóre „Tipografiei“ din Sibiŭ, — a fost scrisă ca tesă de licenţă la universitatea din Bucureşcĭ. Fiind premiată de jurinl esaminator, autorul — fost elev al acestor şcolĭ, — a completat'o şi îmbogăţit'o cu maĭ multe date preţióse, şi a scos'o în forma în care ni-se presintă acum. După ce face o privire istorică a timpuluĭ înainte de Unire, descriind miseriile şi nĕcazurile poporuluĭ românesc din acéstă ţară, ajunge la an. 1700, când se îndeplinesce unirea cu Roma; eveniment, ca şi care nu este altul în istoria poporuluĭ român, „care să fi avut o înrîurire maĭ decisivă şi maĭ generală.“ Cel maĭ însemnat efect al acestuĭ eveniment sînt şcolile din Blaş, a căror desvoltare autorul o urmăresce de la început până în ultimiĭ anĭ. De o netăgăduită valóre sînt diferitele date statistice despre numĕrul elevilor acestor şcolĭ, catalogul clericilor începênd din 1762, apoĭ a profesorilor de seminar şi gimnasiŭ şi a studenţilor, carĭ aŭ absolvat gimnasiul. Cu multă căldură sînt scrise capitolele: *Curentul naţional în şcolile Blaşuluĭ, Lupta contra magiarisăriĭ, Blaşul şi revoluţiunea din 1848/9 ş. a.*

Urmeză date despre cele alalte institute de învĕţămînt: preparandie, norme, şcóla de fete cu internat, asil de copiĭ, apoĭ despre seminariul de băieţi, beneficiul de pâne, fonduri şi fundaţiunĭ, bibliotecĭ ş. a. Ultimul capitol se ocupă cu *Înrîurirea şcolilor din Blaş asupra Românilor de preste graniţe* şi o listă a bărbaţilor maĭ însĕmnaţĭ ieşiţi din aceste şcolĭ, şi se terminâ cu următórele cuvinte fórte adevĕrate: „Unde aŭ Româniĭ alte şcolĭ maĭ vrednice de stima şi veneraţiunea nóstră? . . O, nicĭ când nu veţi fi lăudaţi după vrednicie voĭ părinţi aĭ Unirieĭ! nicĭ când voĭ părinţi aĭ Blaşuluĭ nu veţi fi apreciaţi după mĕsura binelui ce aţi făcut!!“ — Ne simţim dispensaţi de a spune ceva cuvînt de laudă despre acéstă broşură, ea se recomandă însa-şi prin temeinicia documentelor, pe basa căror s'a scris, şi prin faptul, că autorul a studiat în ele din norme până ce a absolvat şi cursul teologic. — O recomandăm cu tótă căldura.

A apărut:

Dr. Ĭosif Blaga: **Teoria drameĭ,** Braşov 1899. XX+320, preţul 1 fl. 80 cr. manual destinat pentru clasa VII gimnasială în special, dar ast fel compus, cât póte să facă bune servicii tuturor acelor, carĭ se ocupă cu literatura. Pentru ca celea ce se ţin de dramă, să fie maĭ bine înţelese, la început premerge un studiŭ *introductiv* despre *frumos* şi artă. Părţile singuratice sînt tractate cu multă pricepere şi metod. Aşa, se spune maĭ întâiŭ cuprinsul uneĭ piese dramatice act de act, şi apoĭ se analiséză şi se scot la ivélă părţile singuratice. Un singur inconvenient s'ar părea că are, anume: prea mult se tractéză piesele classice din literaturile străine: Shakespeare, Iosen s. a., şi prea puţin se ţine samă de celea românescĭ. — De alt cum felicitările nóstre autoruluĭ pentru acest noŭ op în literatura nóstră. —

Raportul general al Comitetuluĭ central al Reuniuneĭ române de agricultură din comitatul Sibiŭ pe 1897 cuprinde date preţióse din activitatea acesteĭ reuniunĭ de model, vrednică de tótă lauda. Din acest raport se vede, că reuniunea a avut an. tr. 509 membri şi o avere de 3211 fl. 99 cr. şi a arangiat 8 esposiţiĭ de vite. — Folosim ocasiunea de a îndemna pe fruntaşiĭ nostri de pretutindenia, ca să infiinţeze ast fel de reuniunĭ, prin carĭ atât de mult e ajutat poporul ţĕran. De alt cum statutele trimise din Blaş, staŭ de anĭ de zile neresolvite la locurile maĭ înalte . . . .

D. Voniga: **Espunerea spiritismului,** Arad 1898. XI+175, preţul 3 coróne. Ca technică broşura presintă bine, regretăm, că despre cuprinsul ei nu putem spune acelaşĭ lucru. Stilul e aşa de confus în multe locurĭ, în cât nu poţĭ pricepe ce vre, să zică autorul. De alt cum tótă broşura e o compilaţiune din diferiţi autorĭ, şi pote chiar faptul acela face, ca „espunerea“ să fie aşa de greóe. Şi dacă intenţiunea autoruluĭ a fost, ca să pună la ivélă falsitatea acestei „credinţe nóuĕ“, mărturisim că s'a înşelat. Se aduc atâtea citate şi atâtea esemple *pro,* ér *contra* se zice aşa de puţin.

A apărut în editura „Unirii“:

Ben Hur

saŭ

Zilele luĭ Mesia

de **Lewis Wallace.**

Traducere.

Tom. I. broş. . . . . 75 cr.
Tom. II. broş. . . . . 70 cr.

A apărut:

Manual de Psichologie şi Logică pentru clasa VIII a şcólelor medie edat de *Dr Vasile Hossu.* Blaş. Tipografia seminariuluĭ archidiecesan. 1898. Preţul broş. 1 fl. 20 cr.

A apărut:

Jertfa creştinilor. *Comentar al liturgiilor bisericĭ grecescĭ* compus de *Dr Victor Szmigelski.* Tomul I. Întroducere dogmatică. Cu aprobarea Preaveneratuluĭ Ordinariat mitropolitan de Alba Ĭulia şi Făgăraş. Blaş 1897. Tipografia seminariuluĭ archidiecesan. Pag. 230 în 8. Preţul 1 fl. 5 cr. saŭ 2 leĭ 20 banĭ. Editura auctoruluĭ.

Opul e dedicat *Escelenţeĭ Sale Preasfinţitului Domn Michaĭl Pavel episcop de Oradea mare.*

Venitul curat va fi contribuire la un fond provincial de salarisare a preoţilor şi învĕţătorilor.

„Opul acesta póte fi de folos tuturor credincioşilor nostri, dar maĭ vîrtos Veneratuluĭ Cler archidiecesan, căruia şi chemarea sa sublimă îĭ impune datorinţa strictă de a studia maĭ adânc misteriile sfinteĭ nóstre religiunĭ. De aceea recomandăm acest op cu tótă căldura spre a se procura pentru tóte bibliotecile districtelor protopopescĭ şi pentru cele parochiale, orĭ unde este cu putinţă. Asemenea recomandăm Veneratuluĭ Cler, să rĕspândéscă acéstă carte în cercurile cât maĭ largĭ ale credincioşilor nostri.“

Blaş din şedinţa consistorială ţinută în 14 Decembre 1897.

La tipografia seminarială se află de vîndare:

Legile politico-bisericescĭ din 1894 şi 1895

împreună cu respectivele ordinaţiunĭ ministeriale, traduse, edate şi comentate la ordinul Preaveneratuluĭ Consistor mitropolitan de Alba Iulia şi Făgăraş. Preţul unuĭ esemplar broşurat e 1 fl. 20 cr. v. a. + pentru porto 10 cr.

Credem, că nu maĭ e lipsă, ca să atragem atenţiunea cleruluĭ nostru asupra acestuĭ op. Fără de cartea acésta nicĭ un preot nu póte, să se acomodeze în deosebitele sale agende, după-ce prin legile politico-bisericescĭ s'aŭ schimbat tóte raporturile de drept privitor la căsătorie. Tocmaĭ de aceea credem, că nu va fi oficiŭ preoţesc, din care să lipséscă acéstă carte, în care se află tóte cele, de câte are trebuinţă preotul în urma situaţiunĭĭ nóuĕ create prin legile **aceste.**

☛ Euchologiu ☚

ediţiunea **a dóua,** revĕḑută după originalul grecesc şi îndreptată în mod însemnat. Format 8° mare pe 552 pagine, pe hârtie velină, tiparĭŭ frumos în **negru** şi **roşu.** — Preţul nelegat fl. 2.80, ér legat în pele tare fl. 3.80.

Decretele Conciliuluĭ, provincial **prim** ediţiunea a II-a broş. 80 cr.

Editor şi redactor rĕspunḑĕtor:
Dr Vasile Suciu.

(55) 2—3

Augustin Coltor

Blaş

Oferesce On. Public din loc

lemne de fag pentru foc.

Vinde stânjinul lung (8 metri cubicĭ)

Crepate cu 18 fl. v. a.
necrepate „ 16 fl. v. a.

Tot acelea-şi lemne se vînd:
în jumĕtăţi de stângin (4 metri cubicĭ)

Crepate cu 9 fl. v. a.
necrepate „ 8 fl. v. a.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii** în Blaş.

Anul IX. Blaş 14 Ianuariu 1899. Numĕrul 2.

Invitare la abonament.

Invităm la abonament nou, rugându-ne a renoi cât mai grabnic abonamentul, pentru ca să nu se facă întrerumpere cu spedarea foii.

Preţurile rĕmân cele vechi şi sînt indicate în fruntea foii.

Tot o dată rugăm pe P. T. Domni abonenţi, cari sînt în restanţă cu abonamentul, să binevoéscă a grăbi cu achitarea acestuia, pentru ca să putem acoperi spesele edării foii.

Administraţia.

Reuniunea învĕţătorilor.

În vara anului 1897 s'a ţinut aicî în Blaş prima adunare generală constituantă a reuniunii învĕţătorescî archidiecesane între cele mai bune auspicii şi între auguriile de bine ale tuturor celor buni, cari pórtă la inimă prosperarea învĕţământului nostru poporal.

Şi de atunci s'a început opera de organisare, operă care la tot casul era tot atât de grea ca şi înfiinţarea, şi care e tot atât de importantă ca şi întemeiarea acestei reuniuni.

Acum opera organisării e aprópe terminată. Şi cu bucurie am salutat în ziua de 10 Ianuariu 1899 prima întrunire a comitetului central, care s'a adunat, să-şi dea samă despre lucrarea de până aicî şi să ieà mĕsuri pentru lucrarea din viitor.

La întrunirea acésta a comitetului central s'au presentat 16 învĕţători în calitate de representanţi ai deosebitelor despărţĕminte, cari la numĕr sînt 27.

Nu e mare numĕrul celor ce s'au presentat, dar dacă vom socoti timpul nefavorabil şi multele greutăţi, cu cari toţi au a se lupta, apoi şi organisarea cam complicată a reuniunii, e totuşi semn destul de frumos de interesare faţă de reuniune numĕrul de 16 învĕţători, cari din cele mai depărtate ţinuturi ale archidiecesei s'au înfăţişat la acésta primă adunare a comitetului central.

Adunarea comitetului central, de care vorbim aicî, îşi are însĕmnătatea sa mai vîrtos din punctul de vedere al organisării reuniunii.

Trei regulamente s'au desbătut cu ocasiunea acestei întruniri, menite tóte a pune basă la activitatea în viitor a acestei reuniuni: regulament pentru adunările generale, regulament pentru activitatea despărţĕmintelor şi în fine alt regulament pentru comitetul central al reuniunii.

Cea mai însemnată hotărîre a comitetului central este însă la tot casul hotărîrea privitóre la edarea unei foi pedagogice, care tot o dată va avé, să fie şi organul oficios al reuniunii.

Nu încape îndoiélă, că hotărîrea acésta e şi fórte salutară şi fórte frumósă. Necesitatea unei foi pedagogice s'a accentuat a dese orî şi din fórte multe părţi.

Durere însă, că tóte încercările, şi nu au fost puţine, făcute în direcţia acésta au rĕmas tot de una numai încercări şi încă până acum nu am avut bucuria de a vedé înflorind o fóe pedagogică, măcar că abia este interes aşa de mare pentru viaţa şi viitorul nostru naţional, ca interesul prosperării şi înfloririi învĕţământului nostru poporal.

Cu atât e mai frumósă şi mai generósă hotărîrea unanimă a comitetului central al reuniunii învĕţătorescî, de a eda o fóe pedagogică şi după atâtea decepţiuni şi de a mai încerca o dată, óre nicî acum, când întreg corpul învĕţătoresc din o archidiecesă atât de vastă, cum e a nóstră, e adunat într'un singur organism, nu va fi în stare a susţiné o fóe, în care cu vrednicie şi pricepere să fie representate interesele învĕţământului nostru poporal.

Fie-ne însă permis a da espresiune de altă parte şi dorinţei nóstre, ca fóea cea nóuă să şi corĕspundă aşteptărilor, ce se pot lega de ea. Puterile spirituale nu lipsesc, şi de altă parte sciu ceî din fruntea reuniunii, de ce au lipsă învĕţătorii. Putem deci aştepta o fóe corĕspundĕtóre.

În detailuri privitor la fóe nu ne dimitem. Noi vom petrece-o cu atenţiune, cu dragoste, vom încuraja-o, vom ajuta-o: vom privi într'însa o soră bună şi dulce: şcóla e şi trebue să fie fica bisericii.

Feuilleton.

Sfinţirea apei la Botezul Domnului.

Epifania, arĕtarea Domnului, la ceî de ritul grecesc însemnată ca revelaţiunea dumnezeirii Mântuitoriului, din timpuri străvechi s'a considerat ca una din cele mai mari sĕrbători ale anului bisericesc, ceea ce îşi află motivarea istorică mai cu samă în împrejurarea, că în ziua acésta la început în linea întâiu s'a sĕrbătorit nascerea Mântuitoriului lumii.

De câtă trecere s'a bucurat acésta sĕrbătóre înaintea opiniei publice a creştinismului apare între altele din istorisirea, că Iulian apostatul înainte de urcarea sa pe tronul imperial nu a cutezat a absenta la Botezul Domnului de la serviţul divin public, cu tóte că în sufletul sĕu apostatase deja de la creştinism.

După ce sĕrbătórea Nascerii Domnului s'a despărţit de sĕrbătórea botezului, a mai rĕmas ca subiect al sĕrbătorii revelaţiunea dumnezeirii lui Christos înaintea păgânismului, chemarea tuturor popórĕlor în nóua împĕrăţie a lui Messia, cum şi anunţarea sĕrbătorésca a demnităţii de fiul lui Dumnezeu a lui Isus cu ocasiunea botezului sĕu în Iordan. la care s'a adaus în biserica apusană amintirea nunţii din Cana Galileii. Caracterul Epifaniei, ca sĕrbătórea botezului lui Christos, a dat însă bisericii orientale, ca să facă din acésta sĕrbătóre o zi de botez festivă a catecumenilor mai mari, şi împărţirea sĕrbătorésca a botezului a submistrat motivul, să se introducă în rĕsărit în acéstă zi sfinţirea sĕrbătorésca a apei, pe cum şi la latini sfinţirea de apă obicinuită la vigiliile Pascilor şi a Rusaliilor este sfinţirea apei de botez, şi de aceea se numesce oficial „sfinţirea baptisteriului."

La ceî de ritul grecesc sfinţirea apei la Botezul Domnului a devenit în dată solemnitatea principală a zilei, ea dă sĕrbătorii timbrul sĕu extern special. Deja s. Ioan Chrisostomul vorbesce în a 24-a omilie despre acésta sfinţire de apă, şi aminteşce împrejurarea, că credincioşii ieaŭ din apa binecuvîntată şi o duc a casă pentru usanţă evlaviósă. S. Ioan zice următórele: „Ca să nu petrecem tótă vremea cu certarea acelora, carî se obicinuesc a lipsi, să ne îndestulim cu acestea, carî s'au zis spre îndreptarea leneviri lor, şi să meditĕm óre cât va despre sĕrbătórea de faţă. Căci mulţi ţin sĕrbătorile şi sciu numele lor, dară nu cunosc istoria lor şi prilejul, din care s'au născut. În special toţi sciu, că sĕrbătórea acésta se numesce Epifanie (Arĕtare), dară nu sciu tot asemenea, care e arĕtarea acésta, şi dacă e numai una orî sînt dóuĕ; şi ceea ce e ruşinea cea mai mare şi vrednică de mult rîs, în vreme ce ţin în fiesce care an sĕrbătórea acésta, totuşi nu sciu temeiul eî. Aşa dară întâiu şi mai întâiu e de lipsă, să spun dragostii vóstre, că nu e numai o arĕtare, ci sînt dóuĕ: una adecă e acésta de faţă, carea s'a sevârşit deja, éră ceealaltă e aceea, carea va fi şi se va întîmpla cu glorie la capĕtul lumii. Şi despre amîndóuĕ aţi audit astăzi pe Paul grăind lui Tit şi zicĕnd despre cea de faţă ast fel: „Că *s'a arĕtat* darul lui Dumnezeu cel mântuitoriu tuturor ómenilor, care ne învaţă pe noi, ca lăpĕdând necurăţia şi poftele lumescî cu trezvie şi cu dreptate şi cu bună credinţă să vieţuim în vécul de acum" (Tit. 2, 11 ur.). Éră despre cea viitóre; „Aşteptând fericita sperare şi *arĕtarea* mărirî marelui Dumnezeu şi Mântuitoriului

La Nrul present se alătură „Calendariul Unirii" pe anul 1899.

Dar dacă îndreptăţiţi sîntem, să aşteptăm, ca fóea cea nóuă să corĕspundă aşteptărilor juste, cu atât mai mare drept avem a cere, ca învĕţătorii să sprijinéscă fóea lor. Dacă nici o reuniune ca a nóstră nu va putè susţinè cu cinste o fóe pedagogică, un organ propriŭ, atunci întru adevĕr va trebui să desperăm de viitor.

Să sperăm deci bine.

Şi până atunci cu bucurie felicităm reuniunea nóstră în activitatea ei şi dorim succese bogate spre înflorirea şcolii şi mijlocit a sfintei nóstre biserici.

Halucinaţiuni nóue. — Ziarul „Budapest“ în nr. sĕŭ din 25 Dec. tr. sub titlul „Adunări secrete în bisericile românesci“ publică nisce sciri sensaţionale, pe cari, pe cum ne spune numita fóe, le are din isvor demn de credinţă, din comuna Veresegyháza, adecă Roşia de Secaş din comitatul Solnoc-Doboca (?). Aşa între altele ne spune, că agitatorii români aŭ tipărit acum de curênd nisce provocări de rĕscólă în tipografia din Blaş, şi că sînt tot mai dese adunările secrete de prin biserici, în cari li-s'ar spune celor presenţi, că regele ar abzice cu finea anului, şi după ce eredele de tron uresce pe Unguri, Ungaria ar rĕmâné fără rege, şi conform unui plan secret din Viena Românii ar fi provocaţi, să se rĕscóle. Transilvania, Bănatul, Croaţia şi Slavonia ar fi rupte din Ungaria, pe carea o ar ajunge sórtea Poloniei.

La acéstă veste eroii de la „Budapest“ nu-şi pot înăduşi spiritul răsboinic atât faţă cu Viena cât şi faţă cu Românii. Dar, după ce cu timpul tóte se învechesc, gătându-se propositia, le mai scade şi pornirea belicósă şi se îndestulesc cu aceea, că atrag atenţia guvernului, ca să înmulţéscă gendarmĕria în jurul Blaşului.

Noi, cari nu ne ocupăm de vindecarea morburilor spirituale provenite din diferite defecte cerebrale, nu putem face alta, de cât să rugăm pe domnii de la „Budapest“ şi pe auctorul revelaţiunii despre adunările secrete de prin biserici, ca să nu abuseze de paciinţa hârtiei. Le dăm mai în colo sfatul, ca să nu fie aşa de nerăbdători punênd în dată mâna pe sabie, ci să imiteze guvernul, care chiar şi în luarea mĕsurilor pentru venitoriu şoptite din partea lui „Budapest“ purcede cu atâta sânge rece. În fine le spunem, că dacă vor, pot să atragă încă o dată atenţia guvernului la înmulţirea gendarmeriei în jurul Blaşului, căci şi aşa nu avem nebuni, cari să umble pe délurile din jurul Blaşului.

Din tótă scirea adusă de „Budapest“ se vede de altmintrea, că compatrioţii magiari ar dori, să se închidă chiar şi bisericile Valahilor, ca nu cum va să mai audă Dumnezeŭ vorbă românéscă pe pământul Ungariei.

Revistă bisericéscă.

Roma.

Papa cu ocasiunea s. sĕrbători a împărţit vre o 33,000 frcs. între sĕracii din Roma, preoţii mai miseri şi între mănăstirile mai sĕrace.

Sfinţia Sa se bucură de sănătate deplină şi în asemănare cu etatea-i de 89 ani este în putere. Ochii încă şi acuma îi sînt aşa de bine conservaţi, în cât la scris şi cetit nu folosesce mai mult de cât o lumină, despre ce nu arare ori glumesce cu capelanii sĕi, cari deşi sînt cu mult mai tineri, totuşi sînt mai debili la ochi. Diminéţa înainte de primirea audienţelor cetesce, ori ascultă ziarele cele mai însemnate, apoi concipiéză, dictézâ ori scrie.

E sciut că regele Umberto va face în zilele acestea mai multe agraţiări de doi ani cu ceі condamnaţi la închisóre. Între aceştia un numĕr frumos sînt din anul trecut, între cari se află şi Don Albertario preot şi redactor la fruntaşa fóe „Osservatore Cattolico“ din Milan. După ce guvernul, cunoscêndu-i talentul îl vede cu ochi rĕi, a şi început a lăţi vestea, că el nu va fi agraţiat, ce înţelegênd episcopatul italian a rugat pe regele în causa de faţă, carele l-a şi ascultat.

Ca delegat apostolic pentru insulele Filipene va fi denumit un prelat american Mons. Keane, care petrece în Roma şi care va avé şi misiunea de a restabili ierarchia în acele insule.

Sultanul prin o epistolă adresată Papei îşi manifestéză dorinţa de a avé şi el legaţiune la Vatican. Acésta s'a făcut la indemnul Germaniei, carea ar dori aşa ceva. Dar, dacă doresce Germania, nu voesce Franţa, carea din causa acésta s'ar părè că a trimis ambasador nou la Vatican, ca să zădărnicéscă înfiinţarea nóuei legaţiuni.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Promisiunile opositiei se pun în praxă. Aŭ promis ceі din opositie cu ocasiunea felicitărilor de anul nou, că vor continua obstrucţia, şi acésta o şi fac.

În şedinţa parlamentară din 4 Ian. nu aŭ ajuns nici până la ordinea de zi, căci fiind vorbă despre verificarea protocolului din şedinţa trecută, deputatul

---

nostru Isus Christos“ (ibid. 2, 13). Şi profetul despre aceea a grăit ast fel: „Sórele se va schimba întru întunerec şi luna în sânge mai înainte de venirea zilei Domnului celei mari şi luminate“ (Ioil 2, 31). Dară cum se face, de nu ziua aceea, în care s'a născut, se numesce Arĕtare, ci aceea, în care s'a botezat? Căci acésta e ziua, în care s'a botezat şi a sfinţit firea apelor. De aceea în sĕrbătórea acésta la mezul nopţii cătră diminéţă toţi, după ce aŭ scos apă, şi duc a casă apă şi o pun bine şi o păstrézâ preste tot anul, fiind că astăzi s'aŭ sfinţit apele; şi se întîmplă minunea învederată, că prin lungimea timpului firea apelor acelora nu se strică întru nimica, ci aceea, carea s'a scos astăzi, rĕmâne nestricată şi próspetă preste tot anul, ba de multe ori şi doi şi trei ani, şi după atâta vreme se întrece cu aceea, carea a fost scósă din isvor numai acuma. Aşa dară pentru ce se numesce acésta Arĕtare? Pentru că nu s'a făcut cunoscut tuturor atuncia, când s'a născut, ci atuncia, când s'a botezat. Căci dînsul până la ziua acésta a fost necunoscut poporului. Că aceea, că dînsul a fost necunoscut poporului, şi că ceі mai mulţi nu sciaŭ, cine e dînsul, se scie din cuvintele acestea ale lui Ioan Botezătoriul: „În mijlocul vostru stă, pe carele voі nu-l sciţi“ (Io. 1, 26). Ĕră ce mirare e, că alţii nu l-aŭ cunoscut până în ziua aceea? Că zice: „Eŭ nu l-am sciut pe el; ci cel ce m'a trimis pe mine, să botez cu apă, acela mi-a zis mie: Preste carele veі vedé Spiritul pogorînd şi rĕmânênd pe dînsul, acela este, carele botézâ cu Spirit sfînt“ (Io. 1, 33). Din acestea se vede deci, că sînt dóuĕ arĕtări.“ Ast fel la Greciі uniţi, cât şi la ceі neuniţi sfinţirea apei la Botezul Domnului se face în mod sĕrbătoresc, şi a nume, unde numai se póte ieşă cu procesiune la un riŭ saŭ la o vale, şi acolo se sevârşesce sfinţirea cu pompă cât se póte de mare. În S. Petersburg se îndeplinesce sfinţirea pe malul Neveі prin mitropolitul în presenţa Maiestăţilor, a caseі imperiale, a suiteі ş. a. cu mare pompă militară.

Dar cum stă lucrul cu sfinţirea apei la Epifanie în apus? După ce în biserica latină la sĕrbătórea arĕtării Domnului era obiceiŭ, ca ceі mari să se boteze sĕrbătoresce cu acésta ocasiune, ast fel n'a fost motiv, ca să se introducă spre scopul acesta sfinţirea apei, şi de aici se esplică, că în apus acésta sfinţire a apei nici când nu a fost introdusă oficial, şi în general nici când nu a format o parte constitutivă a liturgiei din acésta zi. Cu tóte acestea în multe regiuni ale apusului de fapt se sfinţesce apă în preséra Epifaniei. În ast fel de regiuni, unde catolicii de ritul latin locuesc amestecaţi cu Greci, saŭ în nemijlocita lor apropiare, e lucru lămurit, că sfinţirea apei la latini cu ocasiunea Epifaniei e o imitaţiune a Grecilor, dar şi ce privesce Boemia şi Moravia cu temeiŭ putem presupune, că sfinţirea apei şi aici e de origine orientală. Sfinţii Cyrill şi Metod în aceste ţĕri aŭ celebrat liturgia de şi în limba slavică, dar fórte probabil după ritul latin. Tot aşa de probabil e, că ei nu aŭ lăsat, să se pérdă nici în Boemia şi Moravia un obiceiŭ atât de drag lor cum e sfinţirea apei la Epifanie. Dacă unele ţĕri aŭ primit sfinţirea apei de a dreptul din rĕsărit, obiceiul acesta a putut să se propage din aceste ţĕri în alte teritorii a rituluі latin, aşa că e justificată presupunerea, că sfinţirea apei în vigilia Epifaniei în tóte părţile occidentului unde se obicĕnuesce, mijlocit ori nemijlocit este a se reduce la orient.

De mult ni-se impune întrebarea: pe ce punct de vedere se va pune Roma, cea mai înaltă auctoritate bisericéscă, faţă cu acésta sfinţire de apă în biserica latină? În timpul mai nou, de când aŭ început a se ocupa mai cu de-amĕruntul de prescrisele liturgice şi cĕrcă a aduce în consonanţă cu acestea obiceiurile divergente ale dieceselor, aŭ sosit multe întrebări la Congregaţiunea riturilor pentru tolerarea acesteі sfinţiri de apă latine. Congregaţiunea a supus chestiunea uneі investigaţiuni lungi şi temeinice şi a declarat în sfârşit prin decretul de datul 17 Maiŭ 1890 confirmat de Papa, că sfinţirea apei obicĕnuită în unele regiuni la vigilia saŭ în sĕrbătórea Epifaniei, unde e în us, nu este de a se considera alt cum de cât numai ca binecuvintarea aghiasmei, opresce tot o dată a se introduce sfinţirea apei, unde nu e obicĕnuită, fiind că „e ceva de tot propriŭ bisericii grecesci şi total străin de caractĕrul rituluі latin.“ Acésta oprelisce se esplică din principiul auctorităţii bisericesci de a nu permite, să se amestece riturile. Dar fiind că uniі episcopi, mai cu samă din ţĕrile slavice nu aŭ voit, să se îndestulĕscă cu formulariul simplu statorit de Congregaţiune, şi cu provocare la alipirea poporului cătră festivitatea de până aici, aŭ cerut un formular mai lung, Congregaţiunea sub datul de 6 Decembre a şi aprobat un ast fel de formular.

(Vaterland).

Sághy propune, ca acela să nu se verifice până când nu se cetesce de aşa, în cât să-l înţelégă fie care, tot atunci deputatul Polónyi propune, ca în protocol să se indúcă, că s'a luat în Budapesta. Aceste propuneri se pun la votisare şi sînt respinse. Hódossy arată apoi imposibilitatea de a guverna afară de lege şi demustră pe basa §§-lor, că e oprit a plăti dare în starea actuală.

În şedinţa din 5 Ianuar s'a început obstrucţia formală. Tractându-se érăşi de verificarea protocolului, s'aŭ făcut 12 propuneri de a modifica unele cuvinte din protocol, şi după ce cu privire la aceste aŭ cerut votisare mai mult de 20 de deputaţi, votisarea a trebuit să se întîmple. În şedinţa aceea, cu tóte că a durat lung, totuşi abia fură isprăvite 4 propuneri de modificare, rĕmânênd cele alalte pe şedinţa din 7. Despre ordine de zi nici vorbă nu póte fi. Pe când unii se încércă de a împăca partidele, pe atunci obstrucţia continuă şi nu se va lăsa până nu va abzice Bánffy, dar după cele din trecut, şi acestea vor fi numai cuvinte.

Din causa actualei stări parlamentare în 8 l. c. ministrii: Bánffy, Fejérváry, Lukács şi Szécheny aŭ fost la Viena, unde sub presidenţa Maestăţii Sale s'a luat decisiunea, ca domnii ministri să se întórcă la Pesta şi să cerce sanarea situaţiunii parlamentare, spre care scop sĕ ţin mai multe consfătuiri. Opositia încă s'a înţeles între sine. Partidul naţional, dacă e vorbă de împăcare, pune ca conditio sine qua non abzicerea lui Bánffy. Independentistii pun alte condiţiuni. De altmintrea opositionalii vor formula condiţiunile pentru compromis de acord comun.

Austria.

Foile boheme din timpul din urmă se ocupă cu idea, de a se împăca Cehii cu Nemţii din Bohemia, pentru ca parlamentul să fie capace de lucru, căci, zic ei, dacă în locul ministeriului Bánffy ar urma un altul, care nu ar fi legat de determinaţiunile de la Ischl, în Austria nu ar mai fi posibilă guvernarea nici cu ajutoriul §-lui 14.

Cehii tineri, considerând starea actualului parlament austriac, cércă sanarea rĕului. Unii în frunte cu Dr. Stranski ar dori, ca Cehii să trécă în opositie, pentru că altmintrea nu li-se pot împlini postulatele lor, pe când alţii împreună cu Dr. Engel şi Dr. Pacak sînt pentru părerea, ca deputaţii bohemi să rĕmână şi mai departe cu guvernul, pentru că în opositie nu pot ajunge la nici un resultat, ér fiind pe partea guvernului vor câştiga cel puţin unele drepturi, şi de altă parte însu-şi binele imperiului pretinde aşa ceva.

Franţa.

Monarchistii, cari tóte relele, de cari sufere Franţa, le atribuesc formei de stat republicane în continuŭ cércă un liberator, dar pe când unii ar voi, ca să le fie împĕrat Victor Napoleon, pe atunci alţii, şi aceştia sînt cei mai mulţi, ar dori pe Filip de Orleans. Ori care ar fi însĕ dintre ceі doi pretendenţi, nici unul dintre ei nu ar fi în stare, ca întorcênd mulţimea de la ideile republicane să ajungă pe tron, ér nu în temniţă.

În Paris s'a format o nóuă ligă francesă sub titlul: Patrie Francaise, în care aŭ întrat ca membri scriitori şi diplomaţi renumiţi.

Italia.

Poporul din Sicilia deja de mult adus la sapă de lemn în urma dărilor celor mari, precum spun scirile sosite de acolo, s'a resculat în oraşul Misceni în numĕr de mai multe mii şi a protestat în contra enormelor dări de consum aprinzênd şi edificiile doganali.

Coloniile africane, pe cum se vede, érăşi vor da de lucru guvernului italian. Regele Menelik pare că nu e îndestulit cu izbândele din anii trecuţi, şi de aceea se mişcă érăşi, vrênd să-şi iea calea spre Massaua centrul colonieі italiene în Africa. Pentru aceea ministrul de rĕsboiŭ Canevaro a şi dat ordin, ca un corp de armată să fie gata spre a pleca la Massaua.

Anglia.

Pe când Ţarul Nicolae se ocupă cu idea reducerii armateі, pe atunci Anglia nu încetéză cu înarmările, şi cu procurarea colosală a materialului de rĕsboiŭ.

Relaţiunile lor cu Francezii încă nu sînt cele mai amicabile. Acum de curînd s'a publicat în Londra aşa numita „carte albastră", care cuprinde corespondinţele dintre guvernele acestor dóuĕ ţĕri cu privire la mĕsurile restrictive, ce le a fost luat ministeriul francez faţa cu comerciul anglez în insula Madagascar. Ziarul din Londra Times comentând corespondinţele acelea, face atenţi pe Francezi, că din aceea că Aglezii aŭ tăcut, nu urméză că nu ar fi observat atitudinea iloială a Francezilor în numita cestiune. Pentru cuvintele acestea simţitorii Francezi nu se simţesc chiar bine.

Spania.

După nefericirile din afară urméză neîndestulirile din lăuntru peste ţéra aceea o dată atât de avută, ér azi atât de miseră. După espunerile ministrului de răsboiŭ de presinte sînt la 8000 de ofiţeri şi vre o 200 de generali, cari î-şi caută oficii şi nu află în aceste timpuri grele pentru Spania. Acesti proletari militari sînt cel mai mare periclu intern pentru tronul spaniol, putêndusĕ uşor întovărăşi cu Carlistii.

Prinsonerii spanioli de pe insulele Filipine sînt tractaţi în mod neuman din partea Americanilor. Unii dintre ei sînt puşi în locul animalelor de tras, ér alţii sînt torturaţi în alt mod, aşa în cât în urma maltractărilor mor cu miile.

Din stările parlamentari spaniole se póte deduce cu cea mai mare probabilitate, că guvernul actual spaniol va cădé şi va fi înlocuit prin altul conservativ.

Turcia.

Conducĕtorii poporului din Creta se cértă între sine neştiind care are, să fie mai mare. Principele Georgiŭ, care nu şi-a perdut până acuma paciinţa, cércă tot posibilul, ca să-i împace, căci altcum dacă s'ar forma grupuri după diferiţii conducĕtori, atunci ar trebui să abzică de planul de a împăca pe Cretenі.

După şcirile turcesci 20,000 ostaşi otomani aŭ părăsit Creta, tot în zilele aceste aŭ transportat din fortăréţa Izzedin şi cele 14 tunuri Krupp. Se mai aştéptă cinci năi, cari să transpórte restul muniţiuneі.

China.

Colosalul imperiŭ al sóreluі pare că merge din ce în ce mai tare spre descompunere. Rĕscólele atât de dese în China, acum ieaŭ dimensiuni tot mai mari. La rĕsculaţii din provinţele de sud, pre cari guvernul nu i-a putut aduce la ordine, s'aŭ mai adaus şi alte provinţii. Ceі resculaţi comit cruzimi înfiorătóre cu creştinii. Până acuma aŭ ucis vre o 250 de creştini. Cei alalţi se refugiéză în oraşele maritime, dar azi mâne guvernul nu va fi în stare a susţiné ordinea nici aci, pentru că miliţia, ce se trimite în contra resculaţilor, e cu totul demoralisată, şi ciocnirile, cari se întîmplă, aŭ de resultat victoria resculaţilor.

Iaponia.

Ţara cea mai înfloritóre a estremului Orient, Iaponia, a luat esemplul Europeі şi în ale expositiilor internaţionali. În urma progresului atât de mare din deceniul din urma, Iaponezii aŭ început deja a se pregăti pentru esposiţia mondială, ce o vor aranja în 1902.

Statele Unite.

După scirile din Washington Maestatea Sa Francisc Iosif s'a învoit la aceea, ca Statele Unite de aci înainte să fie representate în Viena nu mai mult prin consul ci prin un ambasador, asemenea şi Austro-Ungaria î-şi va avé ambasadorul sĕŭ în Washington.

Relaţiunile între insulele Filipine şi Statele Unite nu sînt pe cale de a deveni mai pacînice. Locuitorii insulelor îşi aŭ un guvern naţional republican sub presidenţa lui Aguinaldo. De supremaţie americană nu vreŭ, să şcie nimica, aşa că dacă generalul Otis, care a primit ordinul să ocupe insulele, ar voi, ca să-l pună în praxă, ar trĕbui să se încingă un noŭ şi sângeros răsboiŭ între Americani şi indigeni.

Corespondinţe.

Munţii Apuseni, Ianuarie 1899.

Clarissime Dle Redactor!

Cu multă atenţiune şi sufletéscă mângăiare am cetit seria de articli *„Un suspin cătră Ilustrii Archierei ai provinţei mitropolitane gr. cat. române de Alba-Iuliu-Făgăraş“* din patru numerî consecutivî ai „Unirii“.

A fost un adevĕrat suspin al turmei cuvîntătóre, care simţindu-şi ameninţate cele mai scumpe instituţiunî ale sale îşi îndréptă privirea rugătóre cătră păstorii, carî puşi sînt de la Dumnezeŭ în fruntea turmei, să o lumineze şi să o apere.

Căci de *apĕrarea* turmei credincióse e vorbă acum, când pericolul estern o ameninţă, ér ea nu e în stare a se orienta, a-şi strînge rîndurile pentru a resista loviturilor, ce se prevĕd; ba icî colo se aud glasurî şovăitóre, carî ar puté fi culpabile, de nu le-ar scusa în cât va necunoscinţa în causă, superficialitatea raţiocinării în faţa unui moment atât de decidĕtor.

E lucru constatat, că sórtea clerului nostru în privinţa materială pretinde o grabnică îmbunătăţire; e lucru constatat, că o mare parte a clerului nostru se luptă cu neajunsurî prea marî, ca să-şi pótă îndeplini cel puţin pe de o parte înalta sa misiune.

Dar nu mai puţin evident e, că un ajutor, care ar periclita independenţa nóstră ca biserică naţională, saŭ ar involva ingerinţe nejustificate în viaţa internă a bisericii nóstre, ar însemna o perdere mult mai mare. În schimbul unui mic avantaj material ne-am vinde un capital moral, fără care biserica nóstră nu mai e biserică, şi preoţii nostri nu mai sînt preoţi.

În pomenitul ciclu de articli cetesc între altele:

„Sîntem de acea convicţie, că nu se póte presupune, să se găséscă în întrégă provinţa mitropolitană preot român, — ér pe renegaţi, de cum va se află, nu-i ţinem vrednicî ai numĕra în rîndul clerului rom. gr. cat., — care voesce a mai purta cu dignitate frumosul nume de preot român şi părinte al poporului, să cuteze a primi de pâne corĕspundĕtóre dignităţii şi misiunii preotului român bolovaniî congrueî plănuite de cătră stat; de óre ce prin aceî bolovanî însu-şi clerul ar sinucide caractĕrul sĕŭ de preot român. Asemenea nu presupunem, să esiste preot român gr. cat. stând pe orî şi care trĕptă ierarchică şi fiind îmbiat din partea ispiteî cu orî ce onorurî sclipicióse, ca să se degradeze la rolul Iudeî vînd̆ĕtoriul“...

Prea frumóse cuvinte!

Nu mĕ îndoesc despre entusiasmul şi sinceritatea, cu carî s'aŭ scris, dar fie-mî permis a obiecţiona, că constatările din chestiune prea sînt optimiste.

În nedumerirea, în care sînt cuprinse azî tóte spiritele, audim fórte puţine glasurî resolute, carî cunoscênd periclul în tótă estinderea luî ţin al face cunoscut tuturor, ca să-l înconjure. Din contră tot mai des audim glasurî nehotărîte, carî fără a-şi da samă de pericol suspină după „congrue“ cu un pium desiderium . . . .

Şi dacă congrua ne-ar afla în starea acésta nehotărîtă şi nedisciplinată, — barĕm de aşi fi proroc mincinos! — autorul entusiastilor artîcolî se va convinge cu durere, că prea a fost optimist.

Situaţia e fórte complicată. Starea misĕră a preoţimiî nóstre reclamă în mod imperativ ajutor material; — ajutorul, ce ni-se pune în perspectivă, invólvă capitularea nóstră ca biserică naţională; — înainte de a ne declara decî pro saŭ contra, involuntar ni-se impune întrebarea: *Datur-ne tertium?*

Acest „tertium“ ar fi: ajutorarea clerului nostru fără de a-l lega mânile, fără de a-l face pendent în mod direct de toţi slujbaşiî oblăduiriî, fără de a-l dejosi în un mod atât de nevrednic pentru el.

Acésta ar fi una dintre principalele misiunî ale *sinodului provinţial*, pentru a cărui convocare militézĕ atât de bine motivat amintitul ciclu de articli.

Norii grei se îngrămădesc pe orisontul bisericiî mame, dar în mijlocul furtuniî glasul archiereilor nostri ne-ar suna dulce, şi o strîngere a rîndurilor, o concentrare de ideî şi de forţe în un *sinod provinţial* ar puté, să ne dea curaj în viitor convingêndu-ne, că totuşi *est modus in rebus.*

Alt cum periclul ne află nehotărîţi şi ne va divisa cu atât mai uşor, cu cât nu vom fi în stare, să-i opunem o resistinţă sistematică şi premeditată.

Sim.

Sibiŭ în 11 Ian. 1899.

Spre delaturarea mai multor neajunsurî şi scăderi, de carî sufer şcolile nóstre românescî, între carî se numĕră şi şcolile gr. cat. din Sibiŭ, s'a înfiinţat la iniţiativa şi stăruinţa Magnificului domn Iuliŭ Bardoşi, inspector şcol. reg. în retragere, aşa numita „Reuniunea pentru ajutorarea copiilor de la şcóla poporală din parochia gr. cat. a Sibiului“, care pe cum în aniî trecuţi, aşa şi în anul scolar curent a făcut diferite darurî scolarilor, cumpĕrate din baniî şi vesmintele colectate singur prin Dsa. neobositul iniţiator şi president al acesteî reuniunî.

Cea mai recentă faptă de binefacere a îndeplinit-o domnul Bardoşi Duminecă în 1 Ianuariŭ a. c., care a fost o adevĕrată zi de sĕrbătóre pentru şcóla gr. cat. din Sibiŭ şi de nespusă bucurie atât pentru scolarî şi părinţii acelora, cât şi pentru On. public asistent de ambele sexe, inteligenţă şi popor.

Festivitatea s'a început cu o „colindă“ cântată de scolarî, după care Reverendissimul Domn Ioan V. Russu prin o vorbire frumósă arată meritele dluî Bardoşi ca presidentul acesteî reuniunî, arată mai de parte însemnătatea darurilor de Crăciun, espunêndu tot o dată şi datorinţele, ce le aŭ pruncii faţă cu binefăcĕtoriî sĕi.

Domnul Bardoşi a mulţămit apoî tuturor generoşilor contribuenţi. După aceea a urmat împărţirea darurilor. Fie care elev — în numĕr de 50 — a primit vesminte, cărţi de rugăciune, uniî Abcedare şi „Călindarul Poporului,“ apoî jucăriî, zaharicale, colac, săpun etc. Finindu-se împărţirea, învĕţătoriul de la acea şcólă mulţămi în numele scolarilor dluî Bardoşi şi celor alalţi contribuenţi generoşi. În urmă s'a cântat o poesie a nume întocmită spre acest scop.

Las, să urmeze aci şi numele măcar al unor contribuenţi, până când se va face din parte competentă o dare de samă în tótă regula. Între aceştia mî-am notat pe următoriî:

Direcţiunea Orfelinatului Teresian, Claustrul Franciscanelor, Iosef Tomandl, Iuliŭ Wermescher comerciant, „Tipografia“ soc. pe acţiî Sibiŭ, Dr. Aug. Bunea canonic mitrop., Romul Simu învĕţ. pens., Andreas Rieger fabricant, Zaharie Aron cismar, Maria P. Harşan n. Pipoş, Emilia Dr. Raţ născ. Orghidan, Irina Bardoşi n. Nistor, fabrica de stearin, Otilia Comşa n. Cioran, Anton Zach croitor, Wilhelm Fürst com., Maria Penciŭ născ. Popea, Albert Barthmes comerciant, I. C. Molnár farmacist, Tipografia „Aurora“ Gherla, N. S. Nádasdy comerciant, G. I. Grohmann comerciant, G. V. Borgovan director de preparandie, G. Stuchlich tinicher, Aurel Poposcu comerciant, Carol Graef librar, Carol Kováts mechanic, I. Zeisler tinicher, T. Popescu comerciant, Carol Ott pantofar, Niedermaier pălărier, R. Reisch comerciant, Iosef Gasser pălărier, Dna L. Simonescu. F. Czekelius ferar, Fraţiî Moga franzelarî, Ios. Ruchinge franzelar, Dşórele Aurelia Bardoşi şi E. Tăbăcariŭ.

Ferice de o atare şcólă, care pe lângă un venerabil şi meritat director, cum este Reverendisimul domn protopop Ioan V. Russu, mai are şi un spriginitor capabil, zelos şi desinteresat ca domnu Bardoşi.

g.

De la Reuniunea învĕţătorilor

raport special.

În timpul din urmă, câţi va individ, — póte de dragul de a scrie ceva prin gazete, — aŭ început a aduce invinuiriî biroului reuniuniî învĕţătorilor nostri, că nu lucră nimica, că nu-şi împlinesc datorinţa ş. a.

Spre a pune capet acesteî invinuiriî nedrepte, s'a publicat un comunicat prin foile nóstre, în care se spune, care e adevĕrata causă a acesteî întârzieri, şi de o dată convócă pe ziua de 10 cur. o şedinţă completă a comitetului central.

La invitarea acésta s'aŭ presentat *numai 16 învĕţători*, de şi ar fi trĕbuit ca din fie care despărţĕmînt să se presinte câte 2 representanţi, cu totul cam 50.

Deschidênd şedinţa preşedintele *George Muntean* salută pe ceî presenţi dorind, ca consfătuirea de azî să fie cât se póte de rodnică.

După cuvîntul de deschidere secretarul II, Dl *Nicolaŭ Pop,* cetesce raportul despre activitatea de până aci a biroului, insistând mai ales asupra cestiunii cu diurnele şi spesele de călătorie, ce ar fi a se de învĕţătorilor, când participă la adunarea generală şi la şedinţele comitetului central. Arată, că deja în 1897 biroul a făcut representaţiune la Preav. Consistor mitrop. care, la rîndul sĕŭ a cerut părerea oficiilor protopopescî. Acestea din urmă înse n'aŭ satisfăcut, n'aŭ rĕspuns *de cât 6 oficii protopopescî.* În chipul acesta zădărnicindu-se cea mai de căpetenie cestiune, care mai întâiŭ aştéptă să fie resolvită, după ce se scie, că mulţi din învĕţătorî nu pot cheltui pe fie care an 10—20 fl., ca să vină la Blaş. — Biroul nu s'a vĕdut îndemnat să concheme altă adunare generală, până ce nu se va fi resolvit afacerea acésta. Pentru aceea înse s'a îngrijit, să îndeplinéscă cele alalte lucrărî, ce i-a încredinţat adunarea generală.

Învĕţătorul *Dem. Zah,* propune ca raportul să fie luat spre scire aprobătóre, mulţămind biroului pentru activitatea desvoltată şi apărêndu-l de învinuirile şi atacurile nedemne apărute prin foi. De o dată cere, să se urgiteze resolvarea cestiunii diurnelor.

Propunerea acésta a fost primită cu vii aprobări şi presidiul şi comunică celor presenţi, că din partea celor competenţi s'a făcut ursoriu.

Dl *A. C. Domşa* presintă apoi proiectele de regulament pentru adunarea generală, comitetul central şi despărţĕminte, — cari se primesc cu mici modificări şi se hotărésce înaintarea lor spre aprobare adunării generale.

După aceste se întrerupe şedinţa până la 2 óre d. a.

La redeschidere Dl *I. F. Negruţiu* presintă raportul pentru edarea atât de mult reclamateĭ foi pedagogice. Raportul conclude în acéea, ca fóea să apară în editura reuniunii sub conducerea unui comitet de redacţiune, — să încépă a apăré la 1 Faur v. de 2 ori pe lună în numeri de câte 1 cólă, cu preţul de 3 fl. anual.

O vie şi interesantă discuţie se începe asupra acestui raport, care se primesce cu unanimitate. Erau unii, cari aveau scrupuli, cari se temeau, că fóea nu se va puté susţiné, de óre ce învĕţătorii sînt sĕraci şi nu li-se plătesc ratele salarului destul de regulat. Aŭ fost mai puternice însĕ argumentele acelora, cari speră, că după ce învĕţătorii cu tóte ocasiunile şi atât de mult reclamă o fóe pedagogică, — îşi vor face o cestiune de onóre şi vor şi abona fóea ce li-se dă.

Şi nu s'a aflat nici unul din cei presenţi, cari să cerce a releva şi propune luarea în consideraţie a scriselor unui ziar *politic,* care se oferise a scóte o *codiţă pedagogică;* ci din contră a fost desavuaţi toţi aceia, cari s'aŭ alăturat acesteĭ ideĭ bizare, care lovesce în statute şi tinde la nimicirea reuniunii. Relevăm aci un frumos joc de cuvinte, — care însĕ cuprinde şi mult adevĕr, — pe care l-a făcut învĕţătorul Zah, de la Nireş:

„În cultură nu-i politică, pe cum nu-i nici în politică adevĕrată cultură."

Se alege apoi o comisiune de 5, care să propună comitetul de redacţiune. După consultare se propun în comitet: toţi membrii biroului central şi dintre învĕţători: *Cornel Orişan* de la Teiuş, *Coman Gligor* de la Sibiŭ, — *Ioan Pampu* de la Alba Iulia şi *Dem. Zah* de la Nireş.

Spre a avé cunoscinţă şi de averea reuniunii, în absenţa cassarului, controlorul A. C. Domşa, presintă un raport, care arată un stat activ de fl. 536.82 cr.

După ce se mai alege o comisiune de verificare, preşedintele închide adunarea, la care în numele celor presenţi învĕţ. Crişan mulţămesce biroului şi în special presidiului.

Adunarea se închide la 5 óre.

Raportor.

Mulţămită publică.

Din incidentul aranjării uneĭ sorţiri de obiecte în favorul Reuniunii femeilor române greco-catolice din Blaş, aŭ binevoit a contribui:

(Continuare.)

Dnele: *Aurelia n. Solomon* Blaş măsuţă pentru salon, 2 ţinĕtóre de perii, 3 tablete pentru mobile şi tave, 2 decor. pentru salon, şurţă brod., coperitóre de póme, ... *Filip* Abrud calamar din argint de china, *Elvira Dr Pop* Abrud fructieră din arg. de china, *Iuliana Mateiu* Craifalăŭ 2 ştergare brod., şi coperitóre de póme.

Dşórele: *Paulina Moldovan* Ascileul mic 2 ştergare brod., *Aurelia Bariţiu* Blaş ţinĕtóre de perii, *Elisa Bodocan* coperitóre de póme, ţinĕtóre de batiste, de orologiŭ, şi o batistă de măt. brod., *Georgina Bucşa* ţinĕtóre de fotografii, *Rosica Căpuşan* ţinĕtóre de mangette, *Elisa Masca* ţin. de ştergar, *Livia Stanciu* millieu, *Silvia Deac* ţin. de bilete, *Silvia Negruţiu* decor de masă, *Turica Negruţiu* coperitóre de póme, *Eugenia Boteiu* ţin. de peptenĭ, *Maria Cadar* ştergar de măt. brod., *Rosa Ţintariu* perină de canapea, *Olimpia Sassebeşi* ţin. de perii, *Leontina Măcelar* perină de canapea şi coperitóre de póme brod., *Hortensia Fodor* termometru brod., *Melania Şocander* notes cu brod., *Leontina Bran* ţinĕtóre de perii, *Maria Ripean* ţin. de jurnale, *Emilia Ciobota* perină de canapea, *Maria David* ţin. de jurnale, *Asineta Maniu* ţin. de perii, *Aurelia Bociat* ţinĕtóre de cheĭ, *Livia Branca* ţinĕtóre de epistóle, *Victoria Sava* călindar brod., *Maria Sĕrbu* sug. de negrélă brod., *Valeria Petruţa* călindar brod. şi ţinĕtóre de ace. *Ştefan Pop* protonotar consist. icónă de masă, *Ioan F. Negruţiu* stud. VIII. corfă pentru bilete.

(Va urma.)

Aurelia n. Solomon presidentă. Dr **Ambrosiu Cheţan** secretar.

Mulţămită publică.

Casina română din Blaş are deosebită bucurie de a puté aduce viile sale mulţămirĭ Ilustrului domn Ioan Kalinderu, membru al Academieĭ române din Bucuresci; pe cum şi stimabileĭ dómne vĕd. Pulcheria Radu din Galaţi, cari ţinênd samă de Apelul nostru aŭ dăruit pentru biblioteca casineĭ: dl Kalinderu 29 cărţi, ér dómna Radu 8 cărţi.

Dorind ca fapta dlor să găsescă mulţi imitatori, semnăm.

Pentru Comitet:

Blaş la 10 Ianuariŭ 1899.

President: **Dr A. Bunea** m. p. Secretar: **G. Precup.**

„An noŭ fericit."

Blaş la 11 Ianuariŭ 1899.

Aducem la cunoscinţa tuturor prietinilor şi cunoscuţilor, cum că în locul *felicitărilor de anul noŭ* am depus la fondul scolarilor morboşi de la institutele din Blaş următórele sume:

1.	Ĭ. M. Moldovan, preposit capitular	10	coróne.
2.	Dr Aug. Bunea, canonic .	4	„
3.	Dr Vasile Hossu, canonic .	4	„
4.	Dr V. Szmigelski, canonic .	4	„
5.	I. B. Hodoşiu, director la „Patria"	4	„
6.	Aurelia n. Solomon, directóra la inter. de fete	4	„
7.	Vĕd. Maria Vlasa. . . .	2	„
8.	Silvestru Nestor profesor gimn.	2	„
9.	Dr Iuliu Maniu, advocat archidiecesan	3	„
10.	Aurel C. Domşa, comptabil la cassa centrală . . .	2	„
11.	Gavril Precup, prof. gimn.	2	„
12.	Şofron Stan, comptabil la „Patria"	2	„
13.	Emil Viciu, profesor şi rector la intern. Vancean . . .	2	„
14.	Ioan Fodor, prof. gimn. .	2	„
15.	Dr Vasile Suciu, prof. de teol.	3	„
	Vivant sequentes.	50	„

Noutăţi.

Reichsrath-ul din Viena e convocat pe 17 a. l. c.

Distincţiuni. M. O. D. *Ioan Orga* vicerector în seminariul teologic archidiecesan în consistoriul din 10 a. l. c. a fost numit viceprotopop onorar, ér M. O. D. *Vasiliu L. Pop* administrator protopopesc al tractului Almaşului, în aceea-şi şedinţă consistorială fu denumit viceprotopop al aceluia-şi protopopiat. Felicitările nóstre.

Concurs pentru staţiunea docentală. La staţiunea docentală din Măgăreĭ în protopopiatul Mediaşului completată până aci cu docenţi necualificaţi prin acésta cu termin de 25 Ianuariŭ 1899 se escrie concurs pe lângă următórele emolumente: a) ajutor de la stat 189 fl. v. a. conform decisiunii Înaltului Ministeriŭ de culte şi instrucţiunea publică de dto 10 Septembre 1898 Nro 10754—1898; b) de la comuna din allodiŭ 57 fl.; c) din repartiţiune pe popor 45 fl. Suma 300 fl. d) cuartir libĕr şi grădină.

Ajutóre pentru învĕţăceii de măestrie. Cu terminul de 25 Ian. a. c. se escrie concurs pentru învĕţăceii de măestrie la 5 ajutóre de câte 25 fl. v. a. din fundaţiunea Dr Ioan Vancea numită „cassa archidiecesană". Cu acela-şi termin se escrie concurs şi pentru un ajutor de 41 fl. 68 cr. pentru un sodal, care se face măestru.

Dorinţele Nazarinenilor. Acésta sectă şi-a fost înaintat 2 petiţiuni la ministrul de culte şi instrucţiunea publică. În prima cerere se rógă, ca eĭ în loc de jurămînt să facă numai promisiune, ca soldaţii nazarineni să nu fie obligaţi de a participa la cultul religios al ostaşilor, şi ca Nazarineniĭ, cari sînt asentaţi să fie transpuşi la trupele sanitare fără de obligăţiunea de a purta arme. În a dóua rugare cer, ca religiunea lor să fie recunoscută. Ministrul Wlassics a restituit aceste dóuĕ rugări pe lângă următórea comitivă: că jurămîntul nu se póte schimba cu promisiune de cât în casurile, cari sînt puse în legi, de altmintrea schimbarea jurămîntului cu promisiune se ţine de jurisdicţiunea aceluia, înaintea căruia este de a se depune jurămîntul. Punctele rugării cu privire la soldaţii nazarineni nu pot fi împlinite, pentru că Nazarineni până acuma nu formézĕ o biserică receptă, şi nici nu póte fi primită în bisericile recepte, pe cum cereaŭ în a dóua petiţie, pentru că nu aŭ satisfăcut condiţiunilor din §§-i 7 şi 8 aĭ articlului de lege XLIII din 1895.

P. Lucaciu şi spesele gendarmilor. Ministrul Perczel prin o poruncă dată vicişpanului comitatului Sătmar notifică, ca spesele de 475 fl. 97 cr. ce s'aŭ făcut cu ocasiunea aducerii gendarmilor la Şişeşti în anii 1896 şi 1897, ca să păzescă ordinea, să se scótă din averea p. Lucaciu.

Club studenţesc închis. Sâmbătă în 7 a c. senatul universitar din Budapesta a închis clubul studenţesc al tinerimii magiare universitare, carea ţinuse mai multe şedinţe, în cari discutase între altele şi cestiunea, că óre să facă anul de voluntar în acésta stare de ex-lex. Închiderea clubului a fost aprobată de ministrul Wlassics.

Vezuvul în ferbere. Scirile sosite din Neapol ne spun că Vezuvul de vre o câte va zile a început să arunce ĕră-şi lavă în cantitate şi înălţime atât de mare, cum nu s'a mai vĕdut din 1875. Lava a ajuns până la pólele munteluĭ vulcanic.

Magiarisări de nume. Lista naţiunii magiare s'a înmulţit încă cu vre o 40 de nume nóuĕ. Se înţelege sînt tot magiari de cei cu 5 piţule. Numele lor de mai înainte termina în: ern, berger ş. a. Sînt toţi de aceia, cari ţin principiul: Ubi bene, ibi patria.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Credința vécurilor creștine celor dintâĭ în fecioria Născătóreĭ de Dumnezeŭ.

(Continuare.)

S. Epifaniŭ desvóltă în chip maĭ aprofundat și maĭ multilateral antitesa acésta. Vom avé maĭ târziŭ, să revenim la desvoltarea acésta. Aci citămdintr'însa numaĭ cuvintele: „Eva s'a făcut pentru ómenĭ causa morțiĭ, căcĭ printr'însa a venit mórtea în lume; Maria (s'a făcut) causa viețiĭ, căcĭ printr'însa ni-s'a născut viața. — Și pentru că Eva a fost încă fecióră acolo la căderea prin neascultare, pentru aceea a venit érăși prin Fecióra ascultarea grațieĭ.“ [1])

S. Ambrosiŭ a scris în an. 396 bisericiĭ din Vercelli: „O fecióră a născut mântuirea lumiĭ, o fecióră a născut viața pe sama tuturor. — Prin bărbat și muiere a fost aruncat a fară trupul din raiŭ, prin o fecióră a fost împreunat cu Dumnezeŭ.“ [2])

S. Augustin în sfârșit zice: „Fiind că prin sexul femeesc a căḑut omul, de aceea prin sexul femeesc s'a reparat din noŭ omul prin aceea, că o fecióră a născut pe Christos. — Prin femee mórtea, prin femee viața.“ [3])

S. Ciril nefolosindu-se de antitesele acestea maĭ produce pentru necesitatea conceperiĭ fecioréscĭ a luĭ Isus încă și argumentul acesta: „Celuĭ maĭ curat și învățătoriului curățenieĭ i-s'a cuvenit, să purcédă din cămară curată de mirésă. Căcĭ dacă deja și vrednicul preot al luĭ Isus încă se contenesce de muiere, cum s'ar fi putut, ca Isus însu-și să se tragă de la bărbat și muiere?“ [4])

După tóte acestea nu ne va surprinde de loc, dacă audim pe s. Epifaniŭ zicênd Antidicomarianiților: „Când a îndrăznit óre cine, saŭ în care periódă a îndrăznit cine va, să respice numele sfinteĭ Marie, fără ca el, dacă-l întrebaŭ, în dată să adaugă „Fecióra“?“ [5])

II. *Maria e mamă.* Evangeliștiĭ toțĭ patru ne spun, că Maria a fost mama luĭ Isus. Înse istorisirile evangelice admit o concipiare îndoită a acesteĭ trăsăturĭ din icóna Marieĭ: ceĭ ce privesc pe Isus de fiul teslariuluĭ, firesce că trebue să pună pe Maria pe o tréptă cu orĭ care altă mamă; dară ceĭ ce cunosc taĭna eĭ cea dumnezeéscă, în ce chip o a cunoscut Elisavet, aceia recunosc în chip necesar și dignitatea maĭ înaltă a eĭ, în ce chip o a recunoscut Elisavet zicênd: „De unde mie acésta, ca să vină Maĭca Domnuluĭ meŭ la mine?“

Concipiarea Marieĭ ca a uneĭ mame de rînd concade cu cele ce am amintit sub I. despre ebionitismul cel vulgar și despre sectele înrudite cu el. Ebioniții cu tóte acestea veneraŭ în cât va și pe Maria și o puneaŭ maĭ pe sus de cât pe mamele altor ómenĭ; din gloria unuĭ fiŭ escelent cade adecă în tot de una o rază și pe părinții luĭ. Iudeiĭ dimpotrivă și păgâniĭ, carĭ țineaŭ pe Christos de înșelătoriŭ și criminal politic, firesce că priviaŭ cu ochĭ rĕĭ și la mama luĭ.

De totuluĭ tot altmintrea gândiaŭ și grăiaŭ aceia, carĭ vedeaŭ în Christos pe Dumnezeul cel întromenit, fie în sensul L. N. fie în vre un sens filosofic-religionar.

O parte a așa numiților Gnosticĭ, pe cum vĕḑurăm, cânta pe o córdă cu Ebioniții. Dară alțĭ Gnosticĭ saŭ negaŭ orĭ ce raport dintre Christos și Maria, saŭ concipiaŭ raportul acesta în chipul fantastic cel obicĭnuit al sĕŭ. Aceștĭ Gnosticĭ sînt așa numiții Docețĭ, carĭ de la verbul *δοκέω* se numiaŭ așa, pentru că ziceaŭ, că Christos s'a arĕtat pe pământ în un trup, care numaĭ la părere a fost trup. Începuturile docetismuluĭ pot, să se urmăréscă până în vécul cel dintâiŭ al bisericiĭ.

[1]) Haer. 78, 18.
[2]) Epist. 63. n. 33. Cf. și De instit. virg. c. 5.
[3]) Sermo 232. c. 2.
[4]) Catech. XII. 25.
[5]) Haer. LXXVIII. 6.

Deja pe vremea Apostolilor declarase Simon Magul cel cunoscut din Fapt 8, 9 ur., că el Isus fiind a pătimit la părere. [1]) Tot cam asemenea susținuse și învĕțăcelul acestuia Menander despre sine. [2]) Dară aceștia încă nu se înșiraseră între creștinĭ. Saturnin înse, învĕțăcelul luĭ Menander, propunea pe la an. 125 tesa: Eonul cel maĭ înalt, adecă Christos saŭ *νοῦς*, e nenăscut, netrupesc și s'a făcut om numaĭ la părere. [3]) Cerdo susținea pe la an. 150, că „Christos nu s'a născut din Maria, nicĭ nu s'a arĕtat în trup, ci a fost numaĭ la părere“. [4]) Marcion, învĕțăcelul luĭ Cerdo, schimosind Evangelia cea după Luca și-a întocmit o evangelie, în care lipsia întrégă istoria tinereților luĭ Christos, căcĭ el învĕța, că Christos se pogorîse în Capernaum fără de veste într'un trup aparent. Cuvintele de la Luc. 8, 19: „Și aŭ venit la dînsul mama luĭ șcl.“ încă le-a lăsat a fară și a reprodus numaĭ st. 20: „Și ĭ-aŭ spus luĭ zicênd: Mamă-ta șcl.“, și din rĕspunsul luĭ Isus a făcut conclusiunea, că Isus printr'însul s'a lăpĕdat de masă-sa, nu a voit, să o recunóscă de mamă-sa. [5]) Apelles, învĕțăcelul luĭ Marcion, de și a renunțat la docetism aprópe cu desevârșire, totuși a negat raportul dintre Christos și Maria. El a învĕțat: Christos a primit întru adevĕr trup omenesc, dară nu din fecióra Maria, nicĭ din semința luĭ Iosif. Când s'a pogorît din cer pe pământ, atuncia și-a format un trup din cele patru elemente, adecă din rece și cald și din uscat și umed. [6]) Egipténul Valentin, care a murit pe la an. 160, a susținut acestea: „Isus Christos și-a adus trupul de sus și a trecut prin fecióra Maria, în ce chip trece apa prin un canal, și nu a primit nimica din matricea fecióreĭ.“ [7]) Edesanul Bardesanes a susținut cam pe la 172 asemenea docetismul luĭ Valentin. [8]) Ofiții în sfârșit, a căror sectă s'a născut pe la an. 150, ziceaŭ, că cerescul Christos s'a împreunat cu prilejul botezuluĭ din Iordan cu omul Isus cel născut din o fecióră. [9])

Docetismul forma și o parte a manicheismuluĭ celuĭ născut în Persia în jumătatea a dóua a véculuĭ al III-lea. S'aŭ păstrat nisce acte fórte interesante ale uneĭ disputațiuni, care s'a ținut pe la an. 277 între Manes părintele manicheismuluĭ și între Archelaŭ episcopul cetățiĭ Cascar din Mesopotamia. Autenticitatea acestor acte adevĕrat că nu e de tot neîndoiósă. Într'însele zice Manes: „Isus — adevĕrat că a apărut în chip de om, dară nu a fost om.“ Archelaŭ: „Așa dară nu credĭ, că el e din Fecióra Maria?“ Manes: „De parte să fie de la mine, ca să conced, că Domnul nostru s'a pogorît (din cer) prin organele firescĭ ale muieriĭ; căcĭ el însu-și mărturisesce, că s'a pogorît din sinul Tatăluĭ. — Unul ca tine a zis o dată către el: Maria mamă-ta și fraților tĕĭ staŭ a fară. Dară acésta nu ĭ-a căḑut bine Domnuluĭ, ci el pe acela, care ĭ-a zis-o, l-a certat cu cuvintele: Cine e mama mea și cine sînt frații meĭ? Și a esplicat, că aceia, carĭ fac voea luĭ, îĭ sînt mame și fraț. Éră dacă tu veĭ, să susținiĭ, că Maria e mama luĭ, acésta nu o poți face făr de primejdie pentru tine. Căcĭ nu sufere îndoélă, că se arată și aceea, că el a avut frați dintr'însa. Acum spune-mĭ, dacă aceștia aŭ fost generați de Iosif, orĭ dóră de acela-și Spirit sfînt? Dacă admiți casul din urmă, atuncĭ avem și Christoșĭ mulțĭ. Éră dacă nu sînt din acela-și Spirit sfînt, și tu totuși susținiĭ, că el a avut frați, atuncĭ acésta a bună samă are, să se înțelégă așa, că după Spiritul sfînt, după Gavriil, Fecióra cea maĭ castă și nepĕtată s'a măritat după Iosif. Éră dacă e absurd și aceea, că Iosif să se fie împreunat cu ea, atuncia spune-mĭ, dacă el (Christos) a avut frați? Orĭ dóră îĭ încarcĭ chiar crima preacurvieĭ? — Dacă decĭ nu se cuvine Fecióreĭ celeĭ nepĕtate nimica din tóte acestea, atuncia de unde veĭ, să ieaĭ dovedile, că el a avut frați? Dacă nu poțĭ, să o dovedescĭ acésta, atuncia cum póte Maria, să fie mama luĭ, pe cum susține acela, care a îndrăznit, să scrie: Étă mamă-ta și frații tĕĭ staŭ a fară? Acum dacă acela

[1]) S. Iren. haer. I. 23, 1, 8; s. Epiph. haer. XXI. 1.
[2]) Tertull. de praesc. c. 46.
[3]) S. Iren. haer. I. 24, 1.
[4]) S. Epiph. haer. XLI. 1.
[5]) Ibid. haer. XLII. 11.
[6]) Ibid. haer. XLIV. 2.
[7]) Ibid. haer. XXXI. 7; cf. ibid. 4; s. Iren. haer. I. 7, 2; s. Hippol. Phil. VI. 35, 36.
[8]) S. Epiph. haer. LVI. 2.
[9]) S. Iren. haer. I. 30, 11, 12.

a și îndrăznit, să o zică acésta, totuși nu póte nimenĭ, să fie mai puternic orĭ mai mare de cât însu-și accia, care ne-a arĕtat pe mamă-sa și pe fraţiĭ sĕĭ. — Dară el nu va, să se numéscă nicĭ fiul luĭ David. Apostolul Petru, cel mai de frunte din toţĭ învĕţăceiĭ luĭ, dóră putea atuncia, să-l cunóscă. După ce toţĭ și-aŭ spus părerea despre el, a zis Petru: Tu eștĭ Christos Fiul luĭ Dumnezeŭ celuĭ viŭ. Christos pe loc l-a fericit și a zis: Acésta ţi-o a descoperit ţie Tatăl meŭ cel ceresc. Étă ce deosebire în rĕspunsurile luĭ Isus! Celuĭ ce a zis: Étă mamă-ta și fraţiĭ tĕĭ staŭ a fară, ĭ-a rĕspuns: Cine-mĭ sînt mamă și fraţĭ șcl., ĕră celuĭ ce a zis: Tu eștĭ Christos șcl., ĭĭ rĕspunde cu mântuire și binecuvîntare. Dacă îl facĭ decĭ născut din Maria, atuncia mințesce el însu-și dimpreună cu Petru; ĕră dacă Petru spune adevĕrul, atuncia firesce că a mințit cel alalt (în Evangelie). Ĕră dacă a mințit acesta, atuncia causa are, să se cerce la scriitoriŭ (la Evangelistul).“ [1])

(Va urma.)

[1]) Disp. s. Archel. cum Man. V. 2. c. XLVII. Galland. III.

În óra a dóuĕ spre zecea.

De Roderic Freimund.

(Fine.)

Mertens se sculă ameţit. Însu-și nu scia, cum s'a făcut, de la o clipă după aceea era pe stradă. — Lumina lunĭĭ se vĕrsa roșetică preste întreg oraşul! Și orĭ unde se resfrângea oglindându-se în geamurĭ, pretutindenia părea, că o faţă de mort ofilită și înţepenită privia cu ochĭ frânţĭ și totuși nespus de învinovăţitorĭ la nefericitul de Mertens. care mergea pe stradă înainte clătinându-se.

Cu sforţarea tuturor puterilor sale grăbia spăimîntatul mai de parte și totuși nu se mișca din loc, căcĭ picĭórele ĭĭ eraŭ paralisate. Îĭ căuta, să se ţină cu amîndóuĕ mânile acum de zidurile caselor, acum de parapetul punţiĭ și să împingă înainte cu sforţare trupul sĕŭ cel greŭ și așa zicênd lipsit de viaţă. — Ţĭuta, — locuinţa luĭ Greiner, — parcă se depărta tot mai tare, ca și cum drumul s'ar întinde în infinit. — În sfârșit, în sfârșit totuși ajunse la ea! —

Uşea cea veche și strîmtă a caseĭ era deschisă — firesce, în nóptea de anul noŭ nicăirĭ nu se obicĭnuiaŭ a încuia casele. — Ca un beat urcă bogatul neguţătoriŭ scara cea mâncată de carĭ până în etajul al treilea și pe loc se găsi în o chiliuţă slab luminată. Pe pat se vedeaŭ conturile unuĭ trup omenesc. Mertens trase la o parte pânza, carea-l acoperia. Așa dară e adevĕrat! E adevĕrat! — Aci zăcea credinciosul luĭ servitoriŭ, ajutătoriul luĭ în un șir de anĭ, mut și rece, cu rana de mórte în inimă, cu o trăsătură aspră și învinuitóre în jurul gurĭĭ ofilite.

Dară cine se stârcesce acĭ pe paviment? O femee tinĕră cu ochiĭ aprinși de frigurĭ, carea pare că nicĭ nu vede, nicĭ nu aude, căcĭ almintrea a bună samă ar audi plânsĕtul pruncilor. Ceĭ doĭ maĭ bĕtrânĭ se strîngeaŭ de olaltă trĕmurând de frig, căcĭ în cuptoriŭ nu ardea foc, ĕră cel maĭ tinĕr striga, de-ţĭ stășia inima, și întindea în aer mânuţele vineţite de frig.

„Bună dnă Greiner —“ începu în sfârșit neguţătoriul cu sfiélă.

Nu urmă nicĭ un rĕspuns.

El puse mâna pe umĕrul eĭ. „Bună dnă Greiner, — pare că nu mĕ cunoscĭ. Numele meŭ e Mertens.“

Ea sări acum de pe paviment, și el simţia, cum ĭĭ îngheţa sângele în vine. Din ochiĭ aceștia căscaţĭ grăia óre ce îngrozitoriŭ, într'înșiĭ ardea flacăra nebunieĭ. Și ea începu acum, să grăéscă. Tânguirĭ sĕlbatice, strigăte de desperare, încredinţărĭ, că mortul e nevinovat, curgeaŭ de pe buzele eĭ.

„A fost nevinovat întru adevĕr,“ gângăvi neguţătoriul sguduit.

„Și numaĭ acum după mórtea luĭ ĭese nevinovăţia luĭ la ivélă! Cine să maĭ pótă crede în dreptate?“ gemea femeea, căreia părea că i-s'a întors pe o clipă judecata limpede.

„Așa e, numaĭ acum după mórtea luĭ,“ voia, să zică Mertens. Dar lucru straniŭ, — el nu putu, să respice minciuna, ci avea sentimentul, ca și cum Greiner s'ar ridica și ar pretinde de la el, să mărturiséscă adevĕrul. Sudorĭ receĭ de gróză ĭĭ ieșiaŭ pe frunte, inima i-se aduna în pept, și ca și cum o putere taĭnică l-ar sili, el mărturisi adevĕrul întreg: amânarea sa egoistă și motivele, carĭ ĭ-o impuneaŭ, și în sfârșit adause: „Eŭ înse voiŭ îndrepta înmiit rĕul!“

Ca un ecoŭ îngrozitoriŭ rĕsunaŭ cuvintele luĭ din urmă prin întunecósa și tăcuta chilie.

„Veĭ îndrepta rĕul?“ strigă femeea. „Atuncia trezesce pe mortul acesta! Rușine, rușine asupra uneĭ lașităţĭ ca acésta, asupra uneĭ lucrărĭ așa de fără de conscienţă!“

„Lucrul s'a întîmplat și nu se maĭ póte schimba,“ gângăvi el. „Mĕ voiŭ îngriji de viitoriul dtale și al pruncilor dtale.“

„De viitoriul meŭ?“ Rîset sfășiătoriŭ se frângea de părețiĭ chilieĭ. „Eŭ n'am viitoriŭ înaintea mea.“

Într'o clipă se deschise ferésta. Mertens vedea, cum o figură întunecósă se pleca pe ea a fară. Cu amîndóuĕ braţele o prinse silindu-se din tóte puterile, să tragă în apoĭ în chilie pe femeea desperată. Dară femeea acésta subţirică și micuţă părea a fi plăsmuită din fer, așa de grozavă era povóra eĭ. Mertens simţia, cum ĭĭ slăbiaŭ braţele, — încă un minut de luptă fiorósă, — apoĭ o cădere grea, în urma căreia se audi un strigăt de gróză nespusă. —

„Pentru Dumnezeŭ! Ce aĭ, prietine?“ strigă acum óre cine.

„Sînt un ucigaș, — un ucigaș îndoit!“ gemea neguţătoriul.

„Ce grăescĭ? Te-aĭ uĭtat preă afund în păhar. Aĭ, să beaĭ o cafea tare!“

Cu o încordare grozavă a puterilor, carĭ păreaŭ a-l părăsi, se ridică Mertens și privi în faţa cea rîdĕtóre a luĭ Dr Braun. „Bea, bunul meŭ!“

„Femeea — femeea!“

„Ce femee?“

„Aceea, — carea zace colo jos sdrobită.“

„Unde? — Noĭ ședem aci împreună de-asupra pivniţeĭ, și colo jos nu zace nicĭ o femee, orĭ de cum va totuși, atuncĭ nu e zdrobită.“

Neguţătoriul îșĭ frecă fruntea și ochiĭ, și acum păreaŭ a se împrăștia negure sure. Așa era întru adevĕr, — aci era masa, — și colo raftul cu ulciórele și cu păharĕle, — și aci cunoscuta pele de urs polar.

„Prietine, — tu îmĭ spuseșĭ —“

„Ce?“

„Că Greiner s'a împușcat.“

„Nebunie! Eŭ nicĭ nu am fost aci în lăuntru, de când m'aĭ recercat în chip așa de bădăran, să te las singur. Numaĭ strigarea ta cea nebunatică m'a îndemnat, să vĕd de tine.“

„Așa dară nu e adevĕrat, — nu e adevĕrat? — Numaĭ am visat?“

„Ce?“

„Că Greiner s'a împușcat, și că femeea luĭ s'a aruncat pe ferésta a fară.“

„La tot casul eŭ nu sciŭ nimica despre lucrurile acestea.“

„O, mulţămită luĭ Dumnezeŭ, mulţămită luĭ Dumnezeŭ! Băete, bunda mea! Unde aĭ acăţat-o?“

„Aci, dle Mertens, ca în tot de una de cuiul al treilea.“

„Așa? Bine dar! O căruţă!“

„Dară bea maĭ întâiŭ o apă de Selters orĭ o cafea, ca să te trezéscă,“ ĭĭ zise Dr Braun.

„Nu-mĭ veni cu de acelea! Sînt așa de treaz și vĕd așa de limpede ca orĭ care om din lumea acésta.“

„Dară nu vedĭ, că-ţĭ bagĭ braţul tot în ceealaltă mânecă?“

„Ca și cum asta m'ar importa! Aci e căruţa?“

„Aci, dle Mertens.“

„În ea dar!“

„Scusă, frate, dară ţĭ-aĭ îmbrăcat bunda întórsă.“

„Tot atâta! Rĕmas bun!“ —

„Ce e asta! Cine bubue așa de diminéţă în uşe?“ mornăi portariul de la casa cea veche din strada M. Nr. 88 descuiând somnoros pórta.

„Dl Greiner e a casă?“ întrebă óre cine.

„Domnul — da — așa va fi, — eŭ nu o sciŭ.“

Mertens îĭ împinse la o parte și urcă repede asemenea uneĭ nevăstuĭcĭ scara și sună, pentru ca în clipa următóre să strige: „Greiner, scumpul meŭ prietin, eŭ vin, să cer miĭ de iertărĭ.“

„Domnul meŭ —“

„Aci e portfoliul! Pot, să-l pun pruncuţuluĭ dtale în leagăn?“

„Dară —“

„Nu fi supĕrat pe mine! Te rog din tótă inima, să mĕ ierţĭ.“

„Tot din tótă inima îţĭ și ĭert, dle Mertens, de și m'aĭ vătĕmat de tot greŭ.“

„O sciŭ dóră, o sciŭ! — Dară totuși încă nu e prea târziŭ spre a îndrepta vătĕmarea, nu e așa? — Soţia dtale trăesce încă?“

„Pentru Dumnezeŭ, firesce că trăesce! Altmintrea cum așĭ —“

„Firesce, firesce! — Așa dară — mâne ĕră întri în slujbă, și eŭ îţĭ îndoesc salarul. Bine va fi? — Orĭ dóră nu veĭ, să-ţĭ maĭ facĭ trĕbă cu mine?“

„Dle Mertens, — încă nimenĭ nu m'a vătĕmat așa de greŭ ca dta.“

„Așa e, așa, — eŭ o conced, — dară anul noŭ nu avem, să-l începem cu vrășmășie și cu cértă. Aci mâna, primesce o!“

Șovăitoriŭ prinse Greiner drépta luĭ Mertens.

„Și micuța-ți soție? — Ea a bună samă e foc și pară și nu-mĭ va ĭerta. Nu e așa?“

O femee svelță întră în chilie.

„Bine aĭ venit, dle Mertens! Fie, ca orĭ care om să mărturiséscă și să îndrepte nedreptatea sa așa, pe cum aĭ făcut dta!“ zise tinéra femee rîdênd printre lacrimĭ. „Dacă soțul meŭ te-a ĭertat, eŭ n'am dreptul de a-ți nutri mânie.“

Câte va clipe ținu negușătoriul mânile celor doĭ strîngêndu-le în ale sale, în vreme ce din turnul din apropiare se audia cântarea, cu care se obicĭnuiaŭ în G. a saluta anul noŭ.

Bibliografie.

„Encic lopedia Română“, publicată din însărcinarea și sub auspiciile „Asociațiunĭ pentru literatura română și cultura poporuluĭ român“, de *Dr. C. Diaconovich.*

După un interval de abia 6 séptĕmâni a apărut un noŭ fascicol, al 12-lea, al acesteĭ marĭ publicațiunĭ, cuprinḑênd articolele *Dame—Doc,* la olaltă mult preste 1000. Amintim în special biografiile rom. Damian, Dan, Danielescu, Daponte, Darabanth. Darachi, Darclée, Davila, Deeș de Tămășel, Delavrancea, Demetrescu, Demetriescu, Densușian, Depărățean, Despot Vodă, Desseanu, Diaconovici-Loga, Diaconu, Dima, Dimitrescu, Dimitriade, Dimitrovicĭ, Dimitrovița, Dionisie, Djuvara, Dobra, etc., apoĭ dintre cele alaite articole mai marĭ și mai importante: Demografia și Desinfectarea de Dr. Felix, Dentițiunea, Diabetes și Difteria de Immerwoll, Digestiunea de Vaschide, Descendența și Distoma de Dr. Leon, Divanurile ad-hoc de Florŭ, Districtele valachice de Traila, Dobrogea și Datoriile publice de Nacian, Diplomația de Lecca, Documĭ de P. Rădulescu, Dicționar de Tiktin, etc. Dintre ilustrațiunĭ amintim un tablou al Diamantelor marĭ marĭ și podul de la Cernavo da.

Abonamentele se fac la *W. Krafft în Sibiŭ* (deposit general pentru **România**: *E. Stork, Bucurescĭ)* și se primesc numaĭ pentru publicațiunea *întrégă.* Prețul de prenumerare: pentru un tom broșurat fl. 10.—, compactat fl. 11.60 (în România Leĭ 25.—, resp. 28.50). În deosebĭ amintim, că abonațiĭ, carĭ la timpul sĕŭ aŭ achitat numaĭ prețul tom. I, aŭ să trimită fără amânare și prețul tomuluĭ II, ca să li-se pótă expedia fascicolele noŭ apărute.

A apărut:

Anuarul financiar și economic pe 1898, de *Petra-Petrescu.* Este continuarea Compasuluĭ român. Anul acesta, V., este cu mult mai bogat ca ceĭ precedenți, și de o înfățișare elegantă. Conține: Institutele de banĭ și societățile comerciale române, ér în partea literară: Iubileul Albineĭ, O conferență a băncilor române, Causele renteĭ de prof. I. Socaciŭ, și un capitol practic din Contabilitatea duplă de prof. I. C. Panța.

În partea literară sînt reproduse portretele tuturor persónelor, carĭ aŭ făcut parte din Direcțiunile Albineĭ în primiĭ 25 anĭ.

De vîndare la autorul în Brașov. Prețul inclusive porto Cor. 2·40, pentru România 3 leĭ

Zarandul și Munții apusenĭ aĭ Transilvanieĭ, *descriere de Silvestru Moldovan, cu 9 ilustrațiunĭ și o schiță. Sibiŭ 1898. Prețul 1 fl. 8° mic XIX+302.*

A apărut:

Niculae Brânzeŭ: **Școlile din Blaș.** Studiŭ istoric, Sibiŭ 1898. XI+174, prețul 1 fl.

A apărut în editura „Unirii“:

Ben Hur

saŭ

Zilele luĭ Mesia

de **Lewis Wallace.**

Traducere.

Tom. I. broș. . . . . 75 cr.
Tom. II. broș. . . . . 70 cr.

A apărut:

Manual de Psichologie și Logică pentru clasa VIII a școlelor medie edat de *Dr Vasile Hossu.* Blaș. Tipografia seminariuluĭ archidiecesan. 1898. Prețul broș. 1 fl. 20 cr.

Instituțiunile calvinescĭ

în biserica românéscă din Ardél,

fasele lor în trecut și valórea în presente.

Studiŭ istorico-canonic de Dr Alesandru Grama. — Opul constă din XVI+476 pag. 8° mare și se póte procura cu prețul de **3 fl.** la **Tipografia seminarială** în **Blaș** (Balázsfalva).

Îndreptariŭ

în causa dărilor directe de stat, pentru oficiile parochiale gr. catolice. Blaș 1896.

Broșura constă din 39 pagine, în carĭ se daŭ inviațiunile cele mai bune, cum aŭ să purcédă oficiile parochiale și curatoratele, cum și privații la aruncarea și conscrierea dărilor de stat și anume: 1. a dărĭ de *case,* 2. a dărĭ de *câștig,* 3. a dărĭ dună *camete,* 4. a dărĭ *supletóre* generale de *venit,* 5. a *taxeĭ de scutire* dela *miliție,* 6. a dărĭ de *arme* și de *vînat* și 7. *comisiunile* pentru aruncarea dărilor. — Prețul uneĭ broșurĭ e **8** cr., expedată franco sub fașe **11** cr.

Cestiunĭ

din

dreptul și istoria bisericeĭ românescĭ unite, studiŭ apologetic din incidentul invectivelor „Gazeteĭ Transilvanieĭ“ și a dluĭ Nicolaŭ Densușan asupra Mitropolituluĭ Vancea și a bisericeĭ unite. Partea I. 272 pag. 8°. Prețul **70** cr. — Partea a II-a 400 pag. 8°. Prețul **1 fl.** Ambele părțĭ espedate franco **1 fl. 85** cr.

Pregătire la mórte, adecă considerațiunĭ asupra maximelor eterne folositóre tuturora pentru meditare și preoților spre a predica, de *Alfons Maria de Liguori* Doctor al Bisericeĭ. În versiune românéscă de Membriĭ societățiĭ de lectură Inocențiŭ M. Clain. Blaș 1893. Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan. Opul are 425 p. în 8° mic. Prețul 80 cr. Editura societățiĭ.

Liturgieriŭ, crudo 2 fl. 20 cr., legat în piele 3 fl. 20 cr.

Decretele Conciliuluĭ, provincial **prim** ediținea a II-a broș. 80 cr.

Editor și redactor rĕspundĕtor:
Dr Vasile Suciu.

(55) 3—3

Augustin Coltor

Blaș

Oferesce On. Public din loc

lemne de fag pentru foc.

Vinde stânjinul lung (8 metri cubicĭ)

Crepate cu 18 fl. v. a.
necrepate „ 16 fl. v. a.

Tot acelea-și lemne se vînd:
în jumĕtățĭ de stângin (4 metri cubicĭ)

Crepate cu 9 fl. v. a.
necrepate „ 8 fl. v. a.

(1) 1—3

Pe anul 1899 va apăré numaĭ una singură ediținne (nu dóuĕ ca până acuma) din

„Revista Ilustrată“

fóe enciclopedică literară în mărime de 2 cóle de tiparĭŭ, plus o învĕlitóre elegantă și va costa pentru Austro-Ungaria 6 fl., — pentru România și străinătate 17 fr.

Din „Revista Ilustrată“ de pe anul I. maĭ avem unele esemplare complete și le vindem cu un scădĕmînt de 10% de la prețul lor. De asemenea avem un mare numĕr de ilustrațiunĭ și portrete de interes național, esecutate pe carton de lux fórte frumos — o adevĕrată podóbă pentru casa fie cărui Român și vindem bucata numaĭ cu 25 cr. v. a.

Abonamentele se primesc numaĭ pe un an întreg anticipativ solvite.

Colectanțiĭ primesc tot al 6-lea esemplar gratis.

Manuscrisele și banii de prenumerațiune sînt a se trimite la administrațiunea **„Revisteĭ Ilustrate“** în **Sajó-Solymos,** u. p. **Nagy-Sajó.**

950 szám (2) 1—1
1898.

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében czennel közhirré teszi, hogy a balázsfalvi kir. járásbiróság 1898. évi V. 524. számu végzése következtében Dr Ronai János helyetesitett ügyvéd által képviselt Holczner Sándor javára Oltean István ellen 483 frt 73 kr. s jár. erejéig 1898. évi November hó 21-én foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 490 frt — krra becsült következő ingóságok, u. m.: 40.000 drb zsindely, 6 drb politirozott sifoner és 2 drb ércz koporso nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a balázsfalvi kir. jbiróság 1898. évi V. 524/2. számu végzése folytán 233 frt 73 kr. tőkekövetelés, ennek 1898. évi Oktober hó 6-ik napjától járó 6% kamatai, és eddig összesen 34 frt 85 krban biróilag már megállapitott költségek erejéig helyben alperes lakásánál leendő eszközlésére 1899. évi Január hó 21-ik napjának délelőtti 9 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták s azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Balázsfalván 1899. évi Január hó 4-ik napján.

Thát György,
kir. jbirósági végrehajtó.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie: Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii** în Blaş.

Anul IX. Blaş 21 Ianuariu 1899. Numĕrul 3.

Mişcarea pentru limba liturgică.

Mişcarea pentru decretarea limbii magiare de limbă liturgică de un an în cóce se continuă în stil mare. Scopul ei pe cum o mărturisesc şi foile magiare este întărirea magiarismului, aşa dară scop politic, pentru care s. liturgie ar avé, să servéscă de mijloc.

Spre ajungerea acestui scop la început cereaŭ episcopie gr. catolică magiară la Hajdu-Dorog. După ce înse episcopia presupune credincioşi magiari cu limba liturgică magiară, de cari înse nu eraŭ şi nu sînt nici ázi, căci şi unde se îndeplinesce serviţul divin în limba magiară, acésta se întîmplă numaĭ prin abus, aşa s'a început agitaţia pentru introducerea limbii liturgice magiare nu numaĭ în Hajdu-Dorog, ci pe întreg teritoriul Ungarieĭ, unde locuesc greco-catolicĭ, cari vorbesc şi ungurésce. Bine sciŭ iniţiatorii mişcării, că dacă le va succede a introduce limba magiară ca limbă liturgică şi vor esista comunităţi bisericesci gr. catolice cu acéstă limbă, maĭ uşor îşi vor realisa planul de a se ridica episcopie gr. cat. magiară, a căreĭ jurisdicţiune să se estindă nu numaĭ asupra districtului Hajdu-Dorog, ci asupra tuturor credincioşilor catolici de ritul grecesc cu limba liturgică magiară.

Agitaţiunea a luat-o în mână aşa numitul comitet regnicolar, care îşi are sediul în Budapesta. Acest comitet a distribuit sute de mii din apelurile şi declarările de aderinţă pentru limba liturgică magiară. Atarĭ apeluri şi declarări s'aŭ trimis şi la maĭ multe parochii de ale bisericiĭ nóstre gr. cat. române. Tot acest comitet regnicolar prin informaţiunile şi comunicatele sale s'a încercat a câştiga opiniunea publică din ţară şi străinătate în favorul limbii liturgice magiare.

Spre a îndupleca Roma la decretarea limbii magiare de limbă liturgică, cum e cea slavă şi română, comitetul regnicolar — pe cum se laudă — şi-a câştigat aprópe la 200,000 de subscrieri de aderinţă pentru introducerea limbii liturgice magiare, şi tot o dată, ca să şi impună cercurilor din Vatican aŭ început mişcarea pentru aranjarea unuĭ peregrinaj la Roma, care să constea din cel puţin 200 de persóne.

Scim noi bine, că lucrurĭ inscenate pe calea acésta nu vor impune nimenuĭ în Roma, trebue înse să recunóscem, că comitetul regnicolar al aşa numiţilor greco-catolicĭ magiarĭ desvóltă o activitate încordată spre triumful causeĭ, ce a luat-o în mână, şi spre scopul acesta nu cruţă nicĭ timp, nicĭ spese şi nicĭ ostenélă. Mână de ajutor îĭ daŭ comitetului în multe locurĭ şi organele administrative, îndemnând pe credincioşii nostri să se declare pentru limba liturgică magiară.

Dacă e vorbă despre resultatul agitaţiuniĭ, atuncĭ înşi-şĭ iniţiatoriĭ eĭ constată, că e fórte neînsemnat. Şi pe când în foile marĭ se laudă, că aŭ primit sute şi miĭ de aderinţe, în foĭ destinate pentru cercurĭ maĭ restrînse se tângue amar asupra indiferentismuluĭ, cu care este întîmpinată mişcarea. Aşa Tóth Miklós, unul dintre corifeiĭ agitaţiuniĭ scrie în fóea episcopieĭ de Ungvár „Kárpáti Lapok" Nr. 3 din 15 a c., că multe comune bisericescĭ, carĭ aŭ introdus deja — se înţelege prin abus — limba liturgică magiară încă nu aŭ trimis declarărĭ de aderinţă în favorul acesteĭ limbĭ. Şi éră-şi, că glasul comitetuluĭ n'a fost respins numaĭ de cătră Românĭ şi Ruteni, ci el a resunat în pustiŭ chiar şi printre Magiarĭ.

Acéstă constatare venită din loc competent e mângăitóre pentru noĭ, carĭ nu voim să se degradeze biserica la un mijloc de magiarisare; ea dovedesce, că nu numaĭ Românii, dară nicĭ Rutenii nu voesc a-şi scóte limba strămoşéscă din serviţul divin şi a o înlocui cu cea magiară. Chiar şi Rutenii magiarisaţi sînt indiferenţi faţă de agitaţiunea, cu care atât de mult se paradézĕ în presa magiară, şi a căreĭ resultat real până acum e numaĭ amăgirea opiniuniĭ publice şi — pe cum credem — câştigarea de onorurĭ şi alte remuneraţiunĭ pentru ceĭ ce aŭ inscenat-o şi o alimentézĕ.

Lipsa de resultate reale a mişcăriĭ de până acum în favorul limbii liturgice magiare, nicĭ de cum nu ne dispenséză de la obligaţiunea de a privi cu ochĭ neadurmiţi tóte fasele eĭ. Pe cum

Feuilleton.

Scărişóra.

Din „Zarandul şi Munţii ap. ai Trans." de S. Moldovan.

Scărişóra este, ca şi Albacul, o comună mare, şi cu un teritor estins. Numĕrul locuitorilor e de 5275, ér teritoriul are estensiune de 31.847 jugĕre. Ea se alcătuesce din patru părţi, formând fie care câte o parochie deosebită. Spre méză nópte de la Neagra se află *Lăzeştii*, a dóua parte e *Lăpuşul*, spre isvórele rîului, apoĭ vine *Gârda de jos*, în apropiarea Albaculuĭ şi în sfîrşit *Gârda de sus*, care se considerĕ de miezul comuneĭ Scărişóra.

O regiune de munte admirabilă, plină de frumseţi romantice, împrejmuesce casele împrăsciate ale Moţilor din aceste sate. De la Gârda de sus străbătênd pe valea *Gârda sacă*, dăm la o parte de valea *Ordîncuşă*. Ea ne înfăţişézĕ un peisagiŭ sĕlbatic, cu marginĭ de délurĭ stîncóse, bizare, printre carĭ şerpuiesce un părăiaş. Pentru singurătatea şi înfăţişarea eĭ sĕlbatică, în popor este credinţa, că printre stâncile aceste îşi aŭ sălaşul spiritele necurate.

În lăuntrul văiĭ, pe ţĕrmul drept al părĕului, se află în un părete de stîncă o peşteră, cu treĭ încăperĭ. În cea din fund este un basen cu apă, din care îşi are isvorul un părĕu. Peştera se numesce *Pórta lui Ionele*. Tradiţia poporală povestesce, că Ionele a fost un voinic hoţ de codru, care cu banda sa mi-ţi lua la răfuială pe impilătoriĭ muntenilor şi milnia pe sĕracĭ. El îşi avé aicĭ locuinţa, unde peştera, numită după el, îĭ dădea adăpost şi stîncile Ordîncuşii îl scuteaŭ de prigoniri.

În ţinutul Scărişóreĭ se află muntele *Călineasa*, vestit pentru tîrgul ce se face aicĭ. Acest tîrg are asemĕnare cu „tîrgul de fete" din Găina, numaĭ cât este maĭ puţin cercetat, ca acela. La tîrgul din Călineasa se adună păstoriĭ din împrejurime şi locuitoriĭ de pe Someşurĭ, ér de vînđare nu se află de cât lână, dusă în tîrg de Scărişorenĭ.

Dintre tóte înse cea maĭ însemnată raritate a naturiĭ este la Scărişóra *gheţarul*, care, după mărturisirea pricepĕtorilor, este cea maĭ mărĕţă şi maĭ frumósă peşteră de ghiaţă, nu numaĭ a Ardealuluĭ, dar a întregiĭ împĕrăţiĭ austriace.

Gheţarul de la Scărişóra se află pe teritoriul Gârdeĭ de jos, în partea de cătră méză nópte, nu de parte de cele din urmă case ale comuniĭ. Mergênd pe o potecă de munte călătorul sosesce la marginea uneĭ uriaşe afundăturĭ, de formă rotunjóră şi cu un diametru cam de 60 m. În acéstă afundătură se află gheţarul. Ea e formată de părepĭ înalţi, stîncoşi şi aprópe verticalĭ şi numaĭ în spre rĕsărit are o deschidĕtură, în forma uneĭ terase piezişe şi prăpăstiósă, pe unde ne putem coborî pe trepte de trunchiurĭ în interiorul eĭ. Părepĭi sînt acoperiţi în parte cu muşchiŭ, ér sus pe marginĭ jur împrejur este o pădure puternică de brădet. Verdéţa părepĭlor şi a pădurii contrastézĕ cu albul zăpeziĭ, ce strălucesce jos în adâncime.

Afundătura şi regiunea împrejmuitóre se asĕmĕnă mult cu valea *Maçocha* din Moravia [1]), numaĭ cât afundătura are estensiune maĭ mică, ca aceea; ea este de o înfăţişare sĕlbatică, înfiorătóre, maĭ cu samă dacă ne coborîm în adâncime, unde aflăm un aer rece, neprietinos, cum este şi împrejurimea. Coborîndu-ne jos dăm chiar şi în zilele de

[1]) În apropiare de orăşelul Blansko.

sîntem informaţi, agitaţiunea se continuă şi acum atât pe faţă cât şi în secret, chiar şi în parochii de ale nóstre. Rugăm pe ceĭ chemaţi, ca să ne încunoscinţeze despre mersul mişcăriĭ şi în viitor.

Ea ne interesézá de a própe, pentru că noĭ vedem în limba liturgică magiară un pericol nu numaĭ pentru limbă, ci pentru însă-şĭ biserica nóstră gr. cat. română. Căcĭ dacă s'ar decreta limba magiară de limbă liturgică, câte certe nu s'ar nasce între credincioşiĭ nostri, carĭ locuesc în comune mixte (magiaro-române), că óre în care limbă să se îndeplinéscă serviţul divin, cu atât maĭ vîrtos, că instigatorĭ pentru limba magiară ar fi destuĭ. Aşa dară pacea, armonia şi buna înţelegere, ce trebue să domnéscă între toţĭ fiiĭ bisericiĭ nóstre, ar fi conturbată. Abstragênd de la alte rele şi vexărĭ, la carĭ ar fi espuşĭ apĕrătoriĭ fidelĭ aĭ instituţiunilor nóstre bisericescĭ şi a limbiĭ liturgice române, comunele cu limba liturgică magiară, carĭ între împrejurările politice dominante s'ar înmulţi din an în an, pe rînd s'ar ingremia la contemplata episcopie gr. cat. magiară, şi ast fel în diecesele nóstre s'ar începe procesul de descompunere.

Avem încredere, că bunul Dumnezeŭ ne va apĕra de aceste rele, din partea nóstră însе datorĭ sîntem a lua de timpuriŭ mĕsurĭ spre a preveni pericolul.

Clerul nostru să fie şi pe viitor la culmea misiuniĭ sale, şi pe cum a ferit până acum poporul de la aderinţele pentru limba liturgică magiară, aşa să-l feréscă şi în viitor. Cea maĭ puternică armă de apĕrare ne este instruarea poporuluĭ şi îndemnarea luĭ să se alipéscă din tot sufletul de instituţiunile sfinteĭ nóstre bisericĭ. Dacă poporul se va însufleţi pentru instituţiunile nóstre bisericescĭ, deşerte vor rĕmâné tóte încercările contrarilor şi seducătorilor, carĭ vor, să ne răpéscă limba, chiar prin biserica, carea ne-a conservat-o sute de anĭ.

Toleranţă neunită. — Din isvor demn de credinţă ni se comunică despre un act ne maĭ pomenit de toleranţă religiósă, care s'a întîmplat în comuna Kis Orosz (Kertiz) în comitatul Torontaluluĭ. A nume preotul gr. ort. de acolo Liviu Raţ în 3/15 Ianuariŭ la mijlocul s. liturgiĭ s'a oprit şi din uşile împĕrătescĭ a publicat poporuluĭ, cum că dînsul nu celebréză maĭ de parte s. liturgie, de cât numaĭ după ce vor fi scoşĭ din biserică greco-catoliciĭ, şi numaĭ de cât ĭ-a provocat pe nume, ca să se care din biserică. La ce ómeniĭ voind a încunjura potca, aŭ ascultat şi aŭ ieşit din biserică. — Acésta s'a întîmplat la finea secluluĭ al XIX-lea spre lauda şi mărirea bisericiĭ, — nu a Dluĭ Isus Christos, ci a celeĭ drept mărităre *naţionale românescĭ*.

Tot acel preot s'a esprimat, că un evreŭ póte întra în biserica luĭ, însе uniaţiĭ nu.

Nu putem de cât să aprobăm purtarea preotuluĭ Liviu Raţ, după ce noĭ nu avem ce să căutăm la biserica neunită. Să lase credincioşiĭ nostri, ca neuniţiĭ să facă causă comună cu evreĭ, mohamedanĭ, pe cum şi cu ereticĭ de orĭ ce categorie ar fi aceştia, căcĭ şi aşa cu toţiĭ sînt pe aceea-şĭ cale.

Terorism. Chestiunea tinerimeĭ academice din Oradea-mare, — graţie bunăvoinţeĭ părinţescului guvern — e finită. Tinĕrul *Bolcaş*, sufletul tinerimeĭ academice e eschis din tóte şcolile superióre din patrie, şi orĭ ce diplomă va lua în străinătate nu i-se va nostrifica în ţara nóstră. O sentinţă acésta, care ar puté ocupa loc cu multă vrednicie în analele celeĭ maĭ absolutistice ţerĭ. Căcĭ e lucru prea evident, că sentinţa acésta estrem de gravă e absolut nemotivată. Vorbirea, ce o ţinuse tinĕrul Bolcaş la serata de cunoscinţă — aŭ recunoscut'o şi foile magiare — nu conţine nimic culpabil. De aceea sentinţa se provócă la „purtarea în decursul pertractăriĭ" a amintituluĭ tinĕr. Se póte că succesele tineruluĭ Bolcaş la congresul din Torino să fi făcut mult sânge rĕŭ în céta patrioţilor, dar *acésta* nu póte forma basa de drept a uneĭ sentinţe atât de vehemente şi — inapelabile.

Rĕmâne decĭ clară tendinţa guvernuluĭ „liberal", de a suprima în germine orĭ ce pornire maĭ avîntată, orĭ ce mod de gândire maĭ resolut şi maĭ independent. Rĕmâne în tótă nuditatea sa sistemul de a terorisa glasurile entusiaste de azĭ, carĭ prevestesc pe conducĕtoriĭ resoluţĭ de mâne.

De cât că glasurile resolute *inteligente* nu se astupă cu pumnul, şi în ast fel de casurĭ guvernul va avé ocasie de a se convinge despre adevĕrătatea principiuluĭ: „orĭ ce acţiune naşce reacţiune".

Academie poliglotă în Propaganda. — Nu va fi rĕŭ, dacă în aceste timpurĭ triste, când iubirea creştinéscă s'a recit, când fratele se răscólă asupra fratelui, neam asupra némuluĭ, când egoismul fie personal, fie naţional a ajuns la culme, când vînturile recĭ născute din şovinism ar vré, să ĭea viaţa la tot ce nu se ţine de o anumită naţiune, să ne întórcem privirea la cetatea eternă, să vedem cum diversele triburĭ ale noului popor Israil, dându-şĭ mânile laudă pe Dumnezeŭ împreună, rĕmânênd tot o dată fie care de sine stătător. O, tu Romă sfîntă, sfinţită cu sângele atâtor martirĭ, tu de parte de valurile măriĭ acesteia, la umbra s. Petru, tu aĭ conservat şi veĭ conserva tot de una iubirea adevĕrat creştinéscă, tu ne aĭ spus şi ne veĭ spune, că noĭ toţĭ sîntem fiiĭ unuia şi aceluia-şĭ părinte, şi că conservându-şĭ fie care individualitatea naţională, formăm o singură familie. Tu nu o spuĭ numaĭ cu gura, ci o areţĭ şi cu fapta. Căcĭ celebrând tu în mod special adorarea prunculuĭ Isus din partea regilor, dispunĭ ca

---

vară cele maĭ calde, de zăpadă, amestecată cu fărîmăturĭ de stîncĭ, cu trunchiurĭ şi crengĭ de arborĭ, pe carĭ viforele le aruncă de vale.

În spre jos afundătura se strîmtéză în forma uneĭ uriaşe pâlniĭ (tolcer) şi în partea de către apus, în un părete de stîncă vertical zărim gura gheţaruluĭ, în formă triunghiulară.

Întrând în lăuntru ne aflăm în o uriaşă anticameră, de formă rotundă şi cu un diametru cam de 50 m. Pe jos pămîntul este acoperit cu ghiaţă ér părețiĭ de pétră vărósă sînt împodobiţĭ icĭ cólea cu frumóse cristale de ghiaţă. În dóuĕ locurĭ se află ridicăturĭ saŭ micĭ movile de ghiaţă, dintre carĭ una se termină în dóuĕ vîrfurĭ.

Din anticameră peştera se rămurésce în dóuĕ direcţiunĭ. În stânga se deschide o prăpastie grozavă, ale căreĭ adâncimĭ nu ne sînt cunoscute cu siguritate. În tómna anuluĭ 1858 un forestier (Kulmer) a pătruns în ea pe scărĭ, până la o adâncime de 50 de stânginiĭ, fără a-ĭ da de fund; ea este un uriaş gheţar, avênd după părerea forestieruluĭ numit o adâncime de vre o 200 m. Acésta însе este numaĭ o calculaţie aproximativă.

Despre adâncimea prăpastieĭ ne putem face o închipuire aruncând în ea o pétră saŭ o bucată de ghiaţă. După observaţiĭ esacte abia la 14 secunde sosesce la noĭ sunetul causat de căderea obiectuluĭ aruncat; sunetul se preface în o detunătură puternică, care se repetéză de câte va orĭ, perdêndu-se apoĭ în tăcerea tainică a adâncimiĭ.

De la întrare spre drépta peştera se continuă în un coridor, care are o lungime de peste 50 m. şi ne conduce în despărţĕmîntul cel din urmă al gheţaruluĭ. Coridorul este maĭ jos aşedat de cât anticamera, aşa că trebue să coborîm pe scărĭ tăiate în ghéţă; el ne ofere o priveliste feerică. Padimentul este de ghiaţă, ér părețiĭ şi tavanul sînt cu totul acoperiţĭ cu cristale. formând ghirlande, ciucurĭ şi buchete de florĭ de ghiaţă, în diferite forme. La lumina torţelor cristalele daŭ o strălucire feerică, înfăţişându-ne tóte colorile curcubeuluĭ şi presentându-ne una dintre cele maĭ fărmecătóre priveliştĭ. Cristalele se formézá din vaporiĭ, carĭ se aşédă pe părețiĭ recĭ şi înghiaţă acolo: un proces asemenea aceluia, prin care se formézá iarna pe geamurĭ florile de ghiaţă.

Cea maĭ frumósă parte a gheţaruluĭ este hala din urmă, aşedată (cu vre o 5 m.) maĭ jos, de cât coridorul. Ea are formă rotundă, ca şi anticamera, dar este maĭ mică. avênd în lăţime 21 m.; boltitura se înalţă până la 22 m. Padimentul este acoperit cu ghiaţă, ér părețiĭ şi boltitura în parte mare cu cristale. Frumseţa eĭ însе o alcătuesce mulţimea de sloiurĭ de ghiaţă, carĭ saŭ atîrnă din tavan (stalactiţĭ) saŭ se ridică din padimentul gheţos (stalagmiţi). Eĭ daŭ haleĭ înfăţişarea uneĭ maestóse bisericĭ, din care pricină Moţiĭ i-aŭ şi dat numirea de *Biserică*. Boltitura este aprópe întrégă decorată cu sloĭ stalactiţĭ, ér pe padiment sînt maĭ multe grupe fantastice de stalagmiţĭ. Uniĭ din aceştia sînt de maĭ multĭ metri în înălţime. Deja la întrare, pe treptele pe carĭ coborîm din coridor în hală se află 4 stalagmiţĭ, înalţĭ peste treĭ m.; urméză apoĭ o grupă de alţĭ câţĭ va maĭ micĭ. Maĭ în lăuntru se află o movilă de ghiaţă împrejmuită cu o pitoréscă grupă, compusă din 6 stalagmiţĭ marĭ şi vre o 50 maĭ micĭ. Movila cu grupa acésta se numesce *Altar*. Altarul cu sloiĭ, ce atîrnă de sus, ca o draperie, este de o frumseţă uimitóre, aşa că cu greŭ i-se póte afla alt un de va părechea. Cel maĭ înalt stalagmit este de treĭ metri şi se aséméná în tocmaĭ cu forma şi statura uneĭ femeĭ, din care pricină la Moţĭ există tradiţia, că el este o *Zină împĕrătésă*, schimbată în un sloiŭ de ghiaţă şi încunjurată de curteniĭ sĕĭ, carĭ sînt sloiĭ dimprejur. Toţĭ stalagmiţiĭ din „biserică" sînt alcătuiţĭ din cea maĭ curată ghiaţă, cristalină şi străvezie, înfăţişând, luminaţĭ de torţe saŭ de luminĭ, o priveliste feerică, care produce un efect magic, de nedescris. Temperatura în peşteră este vara între 7 şi 10° C. de căldură, ér iarna e sub punctul de ghiaţă.

Aşa ni-se înfăţişéză gheţarul de la Scărişóra; ast fel de minune a naturiĭ are Ardealul, ascunsă în sînul Munţilor Apuseniĭ aĭ sĕĭ!

În ţinutul Scărişóreĭ şi Albaculuĭ sînt în preponderanţă formaţiunile de calc (trias-

în mondialul colegiŭ de Propaganda Fide, care cuprinde în sine tineri din tóte semințiile pământului, să fie adorat în tóte limbile posibile Dumnezeul făcut om de curînd.

Colegiul de Propaganda Fide, în care și-ați încălțit inima și și-ați luminat mintea apostolii Românilor de la finea secluluĭ trecut, în tot anul până în 1871, la sĕrbătórea arĕtăriĭ Domnuluĭ (la bobotéză) ținea o academie poliglotă (o serie de poesiĭ orĭ prose întrerupte de cântece sacre în limbile vorbite în institut), spre a lăuda pe Mântuitoriul de curînd întrupat. La acéstă sĕrbătóre a institutuluĭ pe lângă un numĕr frumos de cardinalĭ, archiepiscopĭ și episcopĭ, participa și corpul diplomatic. De la 1871 în cóce acéstă ceremonie înălțătóre de suflet încetă până în anul trecut, când își relua ĕră-și firul, și pe care-l continuă și în anul acesta în 35 limbi.

Biserica colegiuluĭ e împodobită pentru ocasiune, avênd în frunte icóna S. Sale Leo XIII, ér în fund de a supra în cor e orchestra constătătóre din vre o 60 de musicanți, profesorĭ aleșĭ, și cam tot atâța coriștĭ din cei mai de frunte din Roma, la carĭ se adauge și corul institutuluĭ, pe când naca bisericii e plină de persónele mai de frunte din Roma. La întrarea cardinaluluĭ prefect orchestra își începe melodiile sale dulcĭ, carĭ te transportéză în o lume fericită, în care îți uĭți de tóte nĕcasurile vieții acesteia. Urméză prolusiunea în limba italiană, carea terminată, se începe cântul „Stéua mării.“ Urméză apoĭ laudele Mântuitoriuluĭ în 14 limbĭ din Asia, și în 3 din Africa (între carĭ e și limba triburilor sĕlbatice cafru și zulu). Acestea terminându-se orchestra îndulcesce din noŭ sufletele, în carĭ se escitase curiositatea la vederea recitatorilor atât de deosebiți și a limbilor pentru noĭ necunoscute. Vine apoĭ partea a dóua și cu ea limbile din Europa în numĕr de 18, carĭ sînt întrerupte prin un hymn cântat în onórea luĭ Isus. Din concertul limbilor europene nu a lipsit nicĭ limba română. Terminându-se limbile urmă din noŭ o rugăciune cântată, apoĭ conclusiunea, și orhestra da de scire, că solemnitatea s'a sfârșit.

Era ceva mângăitor când vedea-ĭ atâța tineri de parte de patrie, părinți, frați și surorĭ, cu temperamente și educațiune deosebite, carĭ aveaŭ unul și acela-și cuget: mărirea luĭ Dumnezeŭ și mântuirea sufletelor. Cum negrul Cafru se unia în cugete și simțirĭ cu blondul Norvegian, micul Malabarez cu marele de statură Anglez și Spaniolul cu Americanul. Aci se verifică întru adevĕr cuvintele: Pre pământ pace, între ómenĭ bunăînvoire. Ĕră la noĭ? . . . Parlamentul, care e pus ca să creeze legĭ pentru binele public se cértă. Diversele partide se luptă între sine, ca depunênd pe una să ajungă ea la putere, nu atât pentru binele public, cât mai mult ca ea să fie în fruntea țĕriĭ. Națiunea magiară cu ziaristica eĭ nu încetéză de a propaga între cetitorĭ câte și mai câte scornituri despre naționalitățĭ în general. Și chiar și noĭ Româniĭ între noĭ. câte nu presupunem unuĭ despre alțiĭ, și carĭ tóte nu pot de cât să producă bucuriă în taberele inimice. Pare că nu sîntem fiĭ aceluia-și părinte, parcă nu avem acela-și scop, mântuirea sufletéscă, propășirea patrieĭ comune și înflorirea tuturor cetățenilor eĭ, conservându-și fie care naționalitatea-ĭ proprie. Dar să sperăm timpurĭ mai bune, să sperăm, că vor înțelege compatrioțiĭ nostri adevĕratul scop al societățiĭ.

---

calc); afundătura ghețarului și alte afundăturĭ de soiul acesta sînt alcătuite de stîncĭ văróse, asemenea și cheile și strîmtorile, cum este valea Ordîncușiĭ, strîmtórea La Strajă ș. a.

Spre méză nópte de la Albac și Scărișóra se află linia de despărțire a regiunĭ apelor Arieșuluĭ și Someșuluĭ. Din valea Arieșuluĭ duc cărărĭ de munte în valea Someșuluĭ, în spre Cluj. Asemenea căĭ de munte trec de la Scărișóra spre apus, peste cómele munților Biharieĭ, carĭ de aicĭ nu sînt de parte. Una dinte cele mai umblate este calea, care plécă din valea *Galbineĭ* saŭ a *Riului-Alb*, un braț principal al Rîului Mare. Ea se așterne prin codri străvechĭ de fag și braduĭ și trecênd peste curmătura La-Jocu și pe lângă muntele Piatra-Grăitóre, cobóră în valea Crișuluĭ-Negru.

Căile aceste, carĭ *numaĭ de-a piciórele* saŭ călare le putem străbate, sînt folosite de aceia dintre Moți ciubărarĭ. carĭ nu-și iaŭ drumul pe Arieș în jos, ci își duc marfa spre vîndare în valea Someșuluĭ, spre Huedin și Cluș saŭ în țara Biharieĭ.

Date caracteristice. — Guvernamentalul semioficios „Nemzet“ în numĕrul sĕŭ din 18 cércă a slăbi cu următoriul argument argumentele acelora, carĭ pretind în Ungaria reforma legiĭ electorale:

„Orĭ care încercare, care ar dori, să schimbe legea electorală în întreg organismul eĭ, în partidul liberal ar întîmpina împotrivire tare deja și numaĭ din causa, că între raporturile nóstre propriĭ domnind egemonia rasseĭ magiare și clădirea statuluĭ național preste tóte cestiunile și problemele afacerilor publice: nu l-ar permite consciința patriotică, să rischeze interesele acestea marĭ prin o reformă iuțită, nestudiată bine și neprobată în tóte fibrele eĭ, cu un cuvînt prin o reformă pripită.“

La argumentul acesta „Alkotmány“ din 19 observă următórele:

„Să ne punem pe o clipă pe punctul de vedere al partiduluĭ liberal de astăzĭ și să primim tesa aceea îndrăznéță, că numaĭ partidul liberal e chemat, să asigureze în patria acésta egemonia rasseĭ magiare și politica națională magiară. Și acum să vedem, că comitatele acelea, în carĭ sînt în preponderanță nemagiariĭ, Germaniĭ, Slovaciĭ, Sêrbiĭ, Românii, Croațiĭ și Rutenii, câțĭ deputațĭ aŭ spedat în 1896.

Ĕtă aci o tabelă mică:

Árva	din	2	mand. . . .	1	guvern.
Arad	„	8	„ . . .	6	„
Alba inf. . . .	„	7	„ . . .	7	„
Bács-Bodrog .	„	17	„ . . .	17	„
Bars	„	4	„ . . .	4	„
Bereg.	„	4	„ . . .	3	„
B. Năsĕud . .	„	3	„ . . .	3	„
Brașov	„	4	„ . . .	4	„
Făgăraș . . .	„	2	„ . . .	1	„
Hont	„	4	„ . . .	2	„
Hunedóra . .	„	6	„ . . .	5	„
Tîrnava mică	„	3	„ . . .	3	„
Cluș	„	6	„ . . .	5	„
Caraș.	„	7	„ . . .	7	„
Liptó	„	2	„ . . .	2	„
Maramurĕș .	din	6	mand. . . .	5	guvern.
Tîrnava mare	„	4	„ . . .	4	„
Nyitra	„	11	„ . . .	10	„
Pojon	„	10	„ . . .	6	„
Sáros	„	6	„ . . .	5	„
Sibiŭ	„	5	„ . . .	3	„
Szepes	„	6	„ . . .	6	„
Selagiŭ. . . .	„	5	„ . . .	5	„
S. Dobîca . .	„	7	„ . . .	7	„
Timiș	„	11	„ . . .	10	„
Turda Ar. . .	„	4	„ . . .	4	„
Torontal . . .	„	13	„ . . .	13	„
Trencin . . .	„	8	„ . . .	8	„
Turóc	„	2	„ . . .	2	„
Ugocia	„	2	„ . . .	2	„
Zemplin . . .	„	8	„ . . .	6	„
Zólyom . . .	„	4	„ . . .	4	„
Fiume	„	1	„ . . .	1	„
			Din 186 mand. . . .	173	guvern.

Așa dară dintre cele 63 comitate acelea 33, în carĭ civiĭ nemagiarĭ sînt în maioritate hotărîtă, din 186 mandate (computând și pe cel din Fiume) aŭ subministrat partiduluĭ guvernamental 173, adecă maioritatea uriașă a partiduluĭ guvernamental celuĭ stătătoriŭ din 250 inși.

Și acuma sîntem nevoiți, să aducem pe On. soț, pe „Nemzet“ în confusiunea cea mai penibilă. Naționalitățile în privința patriotismuluĭ sînt saŭ vrednicĭ saŭ nevrednicĭ de încredere. Și: partidul liberal de astăzĭ saŭ e, saŭ nu e păzitoriul chemat al politiciĭ naționale magiare.

Dacă naționalitățile sînt vrednice de încredere, atuncia de ce teme „Nemzet“ de estinderea dreptuluĭ electoral pentru naționalităților egemonia rasseĭ magiare și a politiciĭ naționale magiare? Ĕră dacă naționalitățile nu sînt vrednice de încredere, atuncia de ce aŭ subministrat chiar ele maioritatea uriașă a partiduluĭ liberal de astăzĭ?

Și de altă parte: dacă partidul liberal de astăzĭ va, să facă numaĭ politică națională de ce și-a dobîndit maioritatea uriașă a mandatelor sale chiar în cercurile naționalităților și de ce nu a putut, să-și dobîndéscă maioritatea mandatelor sale între magiarime?

Fórte ne-ar plăcé, dacă „Nemzet“ ar puté, să ne dea la întrebările acestea un rĕspuns, care să nu aibă de loc dóuĕ înțelesurĭ.

Dară de și nu rĕspunde „Nemzet“, un lucru e limpede înaintea nóstră, și acesta e, că partidul liberal de astăzĭ maioritatea sa și-o a dobîndit cu mijlóce contrare legilor în cercurile naționalităților celor bănuite acuma din partea luĭ de nepatriotice, pentru ca apoĭ cu îngânfare să iesă în public și să vestéscă: Eŭ sînt păzitoriul chemat al politiciĭ naționale magiare.

Óre acesta nu e humbugul cel mai cinic?“

Revistă bisericéscă.

Roma.

Sfinția Sa Leo XIII în îngrijirile sale părintescĭ față cu fiiĭ sĕĭ sufletescĭ nu a perdut din vedere nicĭ pe Americaniĭ de sud. Prin o brevă dată din 25 l. tr. îĭ îndémnă pe Archiepiscopiĭ și Episcopiĭ din America de sud, ca să se întrunéscă în sinod, și fiind că eĭ mai înainte s'aŭ fost ales deja pentru sinod, Roma îĭ primesce cu bucurie, esprimându-și tot o dată durerea „că în pu-

seţiunea sa actuală nu e în stare de a-i primi cu atarî onorurî şi distincţiunî, cum ar dori." Le comunică mai de parte, că deja a dispus, ca S. congregaţiune a Conciliuluî (carea esplică decretele conciliuluî Tridentin), să pregătéscă materia pentru sinodul episcopilor Americanî de sud, ce se va ţiné în anul venitor.

După scirile oficióse din Vatican proximul consistoriŭ se va ţiné pe la finea luî Februariŭ. Cu acésta ocasiune Mons. Gennari, Mons. Ciasca Archiepiscop titular de Larissa şi de presinte secretariŭ pentru ritul latin la Congregaţiunea de Propaganda Fide, şi Mons. Deliavolpe maior-domul Vaticanuluî, vor fi creaţi cardinalî. Pe lângă denumirile acestea mai rĕmân încă vacante 14 pălăriî de Cardinal.

Italia.

Nu de mult părinţiî Ieşuiţi aŭ cerut de la Ministrul de instrucţiunea publică, ca să concédă şi pentru liceul lor împreunat cu internat de la Mondragone, în care în numĕr preponderant sînt nobilî, privilegiile ce le-aŭ liceele de stat. În contra aşteptăriî, ministrul a ascultat cererea, cu tóte că la oraşul Frascati, de care se ţine şi villa Mondragone esistă liceŭ de stat. De părerea ministruluî aŭ fost şi ceî mai marî inimicî aî bisericiî, carî când e vorbă de biserică o persecutézĕ, ér când e vorbă de instrucţiunea copiilor lor, atunci nu dubitézĕ de a-î băga prin internate, carî staŭ sub conducerea preoţimiî. Semn, că pe lângă tótă ura, ce o aŭ în contra bisericiî, totuşi sînt siguri de educaţiunea corectă dată din partea preoţimiî.

E sciut, că conferinţa pentru pace proiectată de Ţarul Nicolae nu preste mult îşi va începe şedinţele sale. Italia voia cu orî ce preţ, ca Vaticanul să nu trimită legaţi la conferinţa acésta, propunênd ca numaî acelea puterî să ĭea parte, carî aŭ armată. Dar dorinţa inimicilor Scaunuluî Apostolic de astă dată nu se va împlini. Pontificele Leo XIII şi-a esprimat dorinţa Ţaruluî, că ar dori, să trimită şi el legat la conferinţa de pace. Ţarul cunoscênd nisuinţele pacificătóre ale papeî, de sigur că va satisface dorinţeî bĕtrânuluî prinsoneriŭ.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Pe când dieta îşi continuă şedinţele sale încă tot sub preşedinţa bĕtrânuluî Madarász, propunêndu-se fel de fel de îndreptări, carî de carî mai curióse s. es. că în loc de Ianuarie să se pună în protocol numirea unguréscă a acelea-şi luni (tél hava), în loc de névszerint való szavazás, să se scrie névszerinti szavazás, şi alte propuneri de soiul acesta, pentru carî propunĕtoriî cer votisare nominală, pe atunci delegaţiî diferitelor partide din opositiune se sfătuesc asupra punctelor de împăcare cu guvernul.

Şi în adevĕr în consfătuirile lor aŭ şi stipulat condiţiunile de împăcare, reducêndu-le la 5 puncte. 1) În cât e pentru pactul economic cu Austria, opositia se declară gata a vota un provisoriŭ pe 6 luni, după care nu mai este ĭertat, ca să urmeze un alt provisoriŭ, ci pact. Acest pact economic să fie închiat numaî până la finea anuluî 1902, în care timp espiră cele mai multe tractate comerciale ale monarchieî cu alte state, şi atunci Ungaria îşi va înfiinţa vamă separată. 2) În ce privesce alegerile, acelea să fie curate, legea electorală să fie revĕdută, şi dreptul electoral să fie lărgit. 3) În locul al treilea să se dea garanţiî personale pentru împlinirea condiţiunilor, şi în noul cabinet să între un ministru din partidul apponyist. 4) Referitor la Bánffy şi consoţiî luî opositia pretinde, ca să se retragă. 5) În urmă ar fi revisiunea regulamentuluî căsiî, dar fără clotură. Condiţiunile acestea de împăcuire opositia le-a împărtăşit în scris ministruluî president prin disidenţiî Szilágyi, Csáky şi Andrássy, carî aŭ figurat ca mijlocitorî între Bánffy şi opositiă.

După primirea condiţiunilor, a urmat consfătuirea ministrilor, după care Bánffy, Lukács şi Fejérváry aŭ plecat la Viena, unde împreună cu ministrul a latere Széchényi aŭ fost primiţi de Monarchul în audienţă. După aceea atât Duminecă, cât şi Luni s'a ţinut consfătuirî presidate de Maiestatea Sa. În consfătuirile acestea s'a ajuns la conclusiunea, că pe basa principiilor stabilite de guvern să se continue negoţiările pentru sanarea situaţieî parlamentare în Budapesta.

Propunerile guvernuluî pentru împăcuire sînt următórele, ministeriul Bánffy îşi va da dimisiunea, dacă opositia va satisface următórelor condiţiunî: 1) Ca Perczel Dezsŏ, Tallián Béla şi Dániel Gábor să fie aleşi de presidenţi orî vicepresidenţi aî caseî. 2) Ca să se facă uniunea vamală cu Austria, chiar şi când în Austria acésta s'ar întîmpla pe basa §-luî 14. 3) Reforma caseî, după carea obstrucţia să fie imposibilă, şi deputaţiî eventualî obstrucţionişti să fie scoşi cu puterea brachială. 4) Guvernul garantézĕ judicatura curieî, dar respinge pretensiunile opositieî privitóre la incompatibilitate. 5) Guvernul îşi va da abzicerea după ce se va fi ales preşedintele caseî şi după ce se vor fi votat provizoriile, şi proiectul de lege pentru recruţi.

Opositia propunerile acestea le consideră de neacceptabile.

Austria.

Speranţa, ce se nutria în sĕptĕmânile trecute despre împăcarea Germanilor cu Bohemiî cel puţin în Bohemia, a fost nimicită. Ast fel începêndu-se din noŭ şedinţele Reichsrathuluî, Germaniî încă vor începe obstrucţia. Ceea ce a nimicit nădejdea de împăciuire a fost decisiunea supremeî Curţi din Viena, după carea limba cehă şi germană sînt egal îndreptăţite în Bohemia. Decisiunea acésta se basézĕ pe rescriptul împĕratuluî Ferdinand din 8 Aprilie 1848, în care se recunósce autonomia întreguluî regat bohem, care rescript în vîrtutea legilor de atunci, are putere de lege, şi de atunci în cóce nu a fost abrogat.

Pe cum s'a fost anunţat în rîndul trecut, Reichsrathul din Viena s'a deschis cu slabe speranţe de împăciuire. Partidele opositionale pe cum partidul poporal şi progresist german şi Schönerenianiî propun, ca ministeriul să fie pus sub acusă pentru ordinaţiunile împĕrătescî din 30 Dec. în causa provisoriuluî.

Germania.

În şedinţele parlamentuluî imperial s'a început prima cetire a proiectuluî despre îmbunătăţirea legiî militare. Reţinêndu-se timpul serviţuluî militar de 2 anî, se înmulţesce cavaleria, se reorganiséză tunariî, pe cum şi ceî de la calea ferată şi telegraf.

Deputaţiî socialiştî sînt în contra proiectuluî. Eî zic, că armata nu are nicî o lipsă de îmbunătăţire, căcî Franţa nu e în stare, ca să pórte răsboiŭ, Rusia asemenea pentru stările sale interne. Ba ameliorarea armateî ar fi ca o palmă dată manifestuluî pentru pace al Ţaruluî.

Centrul german primesce proiectul fiind pentru binele public, dar îşi esprimă tot o dată admiraţiunea faţă de îmbunătăţirea armateî, acum când pretutindenia e vorbă de pace.

Spania.

Neînţelegerile cu privire la budgetul ministruluî de răsboiŭ şi a celuî de marină, uşor pot causa schimbări în cabinet. După „Reforma" din Madrid guvernul ar voi, să céră împuternicire de a vinde insulele Mariana, Carolina şi Palau, căcî altmintrea ar trebui să susţină pe insulele acestea la vre o 4000 de soldaţi şi mai multe năi.

În ce privesce perderea insulelor Filipine, Spaniolilor nu le prea pare rĕŭ după ele. Fiind că populaţiunea aior 1500 de insule marî şi micî, este de némurî diverse şi prin urmare de caractere şi pornirî diverse, Spaniolilor nu le-aŭ făcut de cât nĕcasurî, de carî nicî Americaniî nu vor fi mântuiţi. Mulţi pe lângă tóte nisuinţele Spaniolilor aŭ rĕmas în stare sĕlbatică. Ura faţă de ceî albi e universală. Aguinaldo, capul resculaţilor indigenî, continuă a forma constituţia pentru insule şi a se considera de independent. Încercarea Americanilor de a debarca la Iloilo, el o consideră ca o declarare de răsboiŭ. În causa Spaniolilor prinşi şi carî se află în puterea resculaţilor, Aguinaldo a trimis un legat la ministrul spaniol Sagasta, şi la cardinalul Rampolla secretariul de stat al Vaticanuluî, ca să între cu el în tratative.

Sêrbia.

Cu ocasiunea aniversăriî eliberăriî oraşuluî Niş în 13 a c. în catedrală s'a ţinut un Te Deum, după care aŭ fost primirile la Curte. Aci s'a presentat şi scupcina in corpore. Regele Alesandru în discursul ce l-a ţinut, şi-a manifestat îndestulirea sa cu activitatea scupcineî de până aci, şi că i-se va presenta un proiect de lege pentru schimbarea legiî electorale, în sensul căruia timpul duratei

mandatelor deputaţilor de la 3 ani se va urca la 5, şi acésta va avé putere retroactivă şi pentru alegerile din 1896.

Bulgaria.

În presara anului nou şcóla militară din Sofia şi-a ţinut balul séu îndatinat, la care aŭ luat parte şi principele Ferdinand cu principésa, corpul diplomatic, ministriĭ, corpul ofiţeresc din capitală şi oficialiĭ mai de frunte. La mezul nopţiĭ principele sub bubuitul tunurilor şi-a ţinut vorbirea sa cătră armată, în care îşĭ esprimă mulţămirea faţă cu ostăşime, carea tot de una şi-a împlinit datorinţele faţă de patrie şi principe.

Dania.

În şedinţa parlamentară din 14 a c. deputatul Hagen a interpelat pe ministrul de esterne în causa espulsăriĭ Danezilor din Schleswieg. Ministrul de esterne l-a rĕspuns, că dînsul a făcut paşiĭ de lipsă la guvernul german, de unde a primit ca rĕspuns, că nu a fost espulsat nicĭ un Danez, care a fost aşedat în Schleswieg. În fine ministrul îşĭ esprimă speranţa, că pe venitoriŭ vor înceta espulsările, fiind în interesul ambelor ţĕrĭ, ca relaţiunile între ele să fie cât se póte de amicale.

Creta.

Mai de mult se credea, că dacă Creta va fi liberată de sub domnia Turcilor, şi va fi pus de guvernator principele Georgiŭ, tóte lucrurile vor merge în ordine, bunăstarea materială va înflori în acéstă insulă şi în curênd va fi pe acela-şĭ grad de cultură cu ţĕrile din apus. Oh, dar şi-aŭ uĭtat toţi aceia, carĭ credeaŭ aşa ceva, de zicala bĕtrână, că Cretenĭ sînt leneşi, şi caractĕrul lor e indocil. Cetele de resculaţi tot aşa aŭ rĕmas şi acum. Eĭ ar dori, ca tot ce aŭ luat de la Turcĭ, să fie a lor. Unicul om, cu care se póte înţelege principele Georgiŭ, e creténul Dr Sphakinakis, care îl propune ca să nu se cugete de a domni în mod constituţional preste aceştĭ ómenĭ mai fără caractĕr, ci conchemându-se adunarea naţională să céră împuternicirea de a domni cu putere neţĕrmurită în aceşti 3 anĭ, pe carĭ are mandatul de guvernator. Rĕul e, că cu greŭ îl vor concede aşa ceva Cretenii cei nedisciplinaţi.

Corespondinţe.

Valea Murĕşuluĭ, Ianuariŭ 1899.

Clarissime Dle Redactor!

Cu multă bucurie am aflat în numĕrul din urmă al „Unireĭ“ despre conclusul luat în adunarea reuniuneĭ învĕţătorilor archidiecesanĭ relativ la înfiinţarea unuĭ organ pedagogic.

Era o lipsă de mult simţită acésta, o lipsă, care o simţiam cu atât mai tare, cu cât noĭ înşine am provocat'o prin indiferentismul, ce l'am manifestat faţă de ast fel de întreprinderĭ anterióre.

Luând decĭ învĕţătură din propria nóstră esperinţă, cred, că vom îmbrăţişa cu mai multă căldură noul organ pedagogic, care va apărè la Blaş cu 1. Faur v.

Căcĭ e mai pe sus de orĭ ce îndoélă însĕmnĕtatea unuĭ ast fel de organ. El va avé, să represinte interesele periclitate ale şcólelĭ române, el va trata chestiunĭ de natură pedagogică, chestiunĭ, cu carĭ publicistica nóstră saŭ nu se ocupă, saŭ numaĭ în un mod fórte fugitiv. Şi dacă e vorbă, o corporaţiune atât de însĕmnată, ca ceea a învĕţătorilor, dóră va fi în stare să susţină şi ea un organ, care să se ocupe în mod particular de interesele eĭ. Căcĭ multe sînt chestiunile ce ar fi de ventilat, şi multe sînt neajunsurile, ce în mod sistematic se descarcă asupra şcolilor nóstre, şi o concentrare de ideĭ, o grupare a luptătorilor în jurul acelea-şĭ flamure e absolut de lipsă. Şi flamura aceea va fi fóea pedagogică, care va respândi lumină, pusă fiind *esclusiv* în serviţiul şcólelĭ şi a învĕţătorilor.

Noĭ învĕţătoriĭ de la sate legăm marĭ speranţe de ea, considerând puterile ce vor da directiva, şi gândindu-ne, că în sfîrşit vom avé şi noĭ un organ, care să se ocupe de noĭ, care sĕ ne adune pe toţĭ în o singură corporaţiune. Idea despre înfiinţarea uneĭ foĭ pedagogice drept apendice la vr'o fóe politică, de şi nu o reprob, o aflu de puţin satisfăcĕtóre.

Şcóla nóstră e o instituţiune cu mult mai însĕmnată, de cât să nu aĭbă lipsă de un organ propriŭ şi să se îndestuléscă a fi privită drept apendice la o fóe politică.

Vom fi recunoscătorĭ la tot casul, dacă în ziarele politice se va da mai multă atenţiune şcólelĭ române, dar noĭ avem *lipsă* de un organ propriŭ, care ocupându-se în mod special de noĭ şi de şcóla nóstră, va fi în stare de a ne satisface în mĕsură mai mare, — fiind chestiunile şcolare de natură mai delicată şi raclamând aprofundarea şi perfecta cunoscinţă în causă.

Acéstă aprofundare şi cunoscinţă în causă nu ne-o póte asigura pressa politică, avênd acésta altă directivă, şi ast fel recurgem în mod firesc la puterile specialistilor, pedagogi de profesiune.

Şi în jurul acestor puterĭ conducĕtóre ne vom grupa şi noĭ cu credinţă.

Preţul de 3 fl., cred că nu va fi pedecă întru propagarea foiĭ, orĭ cât de sĕracĭ ar fi învĕţătoriĭ nostri. Ĕr dacă învĕţătorimea nóstră ar fi atât de indiferentă, în cât să nu jertféscă nicĭ aceştĭ treĭ florenĭ în interesul propriŭ şi al şcólelĭ române, aĭ căreĭ apostolĭ sînt, — nu va mai fi vrednică de frumosul nume, ce-l pórtă.

În speranţa, că în curînd ne vom vedè grupaţĭ cu toţiĭ în jurul organului *nostru* mult dorit şi mult reclamat, apelez încă o dată la simţemintele colegilor meĭ doritorĭ de progres pe terenul şcólelĭ române.

Un dascăl de la sate.

Mulţămită publică.

Din incidentul aranjărĭ uneĭ sorţirĭ de obiecte în favorul Reuniunĭĭ femeilor române greco-catolice din Blaş, aŭ binevoit a contribui:

(Continuare.)

N. N. Blaş, a dăruit „Opere complete, Poesiĭ“ de Alexandri, vol. I. II. în 2 esemplare, „Migraţiunea animalelor“ de S. C. Mihailescu în 4 esempl., „Colăcăritul“ de B. Viciu în 4 esempl., Dr. *Vasile Hossu* canonic o mapă de scris, Dr. *Victor Szmigelski* canonic „Ben Hur saŭ zilele luĭ Mesia“ de L. Wallace trad, tom. I. II., *Iacob Murĕşianu* prof. „Musa Română“ 1894, *Damian Elie Domşa* "Filotea“ în 2 esempl., *Aurel C. Domşa* „Din goana vieţiĭ“ de Al. Vlăhuţă ediţ. de lux, *Emil Cheţan* „Castelul din Carpaţi“ J. Verne-Onişor ediţ. de lux. —

Duele: *Eufrosina Măcelariŭ* Mercurea ţinĕtóre de batiste brodată, *Dafina Pănăzun* Sâncel 4 servete, *Maria P. Pop* Ghiriş tabletă brod., *Ana Moga* Sibiu ţinĕt. de batiste, *Vilma Finta* Ghiriş decor de masă şi tabletă brod., *Roza Veress* Ghiriş o tabacheră şi 2 necessair de toilette, *Amalia Laţiŭ* Crăciunel 2 ştergare ţes. de casă, *Laura Valeria de Radeşiŭ* Veza 1 Millieu brod. şi 1 traistă, *Iuliana G. Vancea* Blaş ştergar brod., *S. Muntean* tabletă brod., *Elena Trifan* ţinĕtóre de ace brod., *Aurelia Fülep* service de liquer, *Aurelia n. Solomon* 2 pompadoururĭ din peluche brod., coperitóre de album, şi o perinuţă pentru voiagiŭ brod., ved. *Cornelia Chirilă* ţinĕt. de perĭ şi tabletă, brodate.

Dşórele: *Tinca Pop* Cluş, tavă pict. de glajă, *Victoria Marian* Beldiŭ ştergar brod., *Eugenia Moga* Sibiŭ decor de părete pict. arsă, *Clementina Câmpean* Ibaşfalăŭ ţinĕtóre de perĭ, ţinetóre de fructe, *Maria Bariţiu* Blaş ştergar brod., *Elena S. Muntean* învĕţătóre, decor de masă brod., *Elena Fülep* ţinĕtóre de unt, *Ana Fülep* cană de apă, *Vilma Marcus* Ghiriş millieu brod., *Amalia P. Istade* ţinĕt. de ştergar brod. pe catifea, *Anuţa Dănilă* ştergar brod. cu mătasă, *Angela Cheţan* 2 tablouri decor., *Mariţi Morariŭ* ţinĕt. de jurnal, *Maria Rus* ţinĕt. de peptenĭ, *Aurelia Bardosy* Sibiŭ perină de canapea, *Elisa Dănilă* Cheţa, decor de masă brodat.

(Va urma.)

Aurelia n. Solomon presidentă. Dr **Ambrosiŭ Cheţan** secretar.

„An noŭ fericit.“

La rubrica *„An noŭ fericit“* în locul biletelor de felicitare, aŭ mai contribuit la fondul şcolarilor morboşi, de la institutele din Blaş următoriĭ:

1. I. F. Negruţiu, prof. la pr. . 2 coróne.
2. Niculau P. Raţiu, preot în Tritul superior, ... 2 coróne

Noutăţi.

Escelenţa Sa Dr Victor Mihályi bunul nostru Mitropolit a pontificat în ziua de bobotéză fiind asistat de un mare numĕr de preoţi, eşind şi la Tîrnavă pentru binecuvîntarea apeĭ.

Denumiri. Preaonoratul *Iacob P. Macaveiŭ*, viceprotopopul D. Sân-Mărtinului, e numit paroch şi vicar foraneŭ archiepiscopesc al Făgăraşului. — Onoratul *Laurenţiŭ Pascu*, capelanul Clușului, e numit paroch şi administrator protopopesc al D. Sân-Mărtinului.

Din diecesa Oradeĭ marĭ. Escelenţa Sa Michail Pavel, pe M. O. Domnĭ *Dionisiŭ Bran* paroch în Ardusat şi *Ioan Genţ* paroch în Haieu, l-a denumit de protopopĭ onorarĭ.

Congresul Orientaliştilor. În anul acesta în intervalul de la 1—12 Octobre se va ţinè în Roma un congres internaţional al Orientaliştilor. La acest congres, a căruĭ preşedinte este marele filo-român şi profesor de universitate, contele Angelo de Gubernatis, vor participa şi Românii în numĕr frumos şi vor presenta diverse lucrărĭ congresului. Preşedintele secţiunĭĭ române este dl V. A. Urechiă profesor universitar şi senator în Bucuresci.

Candidat de deputat. Pentru cercul electoral Bogşa (în Bănat) este candidat de deputat guvernamental Dr Pachomiŭ Avramescu, care în 2 Ianuariŭ şi-a ţinut vorbirea program. Alegerea se va întîmpla în 24 a c.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Credința vécurilor creștine celor dintâĭ în fecioria Născétóreĭ de Dumnezeŭ.

(Continuare.)

Dară aceea, că manicheismul și-a însușit docetismul, o dovedesce și epistola luĭ Manes îndreptată cătră Marcel și păstrată la s. Epifaniŭ, pe cum și chipul, în care s. Epifaniŭ combate manicheismul. [1])

Manicheismul a ținut fórte mult. S. Augustin încă s'a ținut câtă va vreme de el, și el s'a susținut multă vreme și după mórtea sfîntuluĭ Augustin. Câte va estrase din cartea s. Augustin îndreptată împotriva Manicheuluĭ Faust încă caracteriséză ținuta acestuĭ sistem față cu Maria. Faust zice bună óră, că pe nedreptul se impută luĭ Mateiŭ înșelăciunea, ca și cum el ar fi închis pe Fiul luĭ Dumnezeŭ în matricea uneĭ muierĭ. În genealogia sa el grăesce numaĭ despre fiul luĭ David, și numaĭ după botez se declară Isus de Fiul luĭ Dumnezeŭ. „Veḑĭ decĭ, că ceea ce cu treĭ zecĭ de anĭ maĭ înainte, pe cum se pare luĭ Luca, s'a născut din Maria, nu e însu-și Fiul luĭ Dumnezeŭ, ci ceea ce maĭ apoĭ s'a făcut de la botezul din Ĭordan." „Dacă simbolul vostru e de așa, cât credeți în Isus Christos Fiul luĭ Dumnezeŭ. carele s'a născut din Maria Fecióra, atuncia primiți decĭ pe Fiul luĭ Dumnezeŭ de la Maria, Mateiŭ îl primesce de la Ĭordan, noĭ (Manicheiĭ) îl primim din Dumnezeŭ." „Acela, pe care l-a născut Maria, de cum va preste tot a esistat, se numesce înse pe nedreptul și fiŭ al luĭ David, dacă nu e constatat, că l-a generat Ĭosif." „Căcĭ genealogia la Mateiŭ se pogóră dóră de la Avraam prin David la Ĭosif, éră nu la Maria. Despre acésta e sciut, că ea nicĭ nu a fost o fiică a luĭ David, ci fata unuĭ preot cu numele Ĭoachim din némul luĭ Levi. Pentru a mântui pogorîrea pretinsuluĭ eĭ fiŭ de la David ar căuta, să o declarăm saŭ de muierea saŭ de fata luĭ Ĭosif." [2])

Cel dintâiŭ, care combătênd pe Doceții apără cu o cale și învățătura, că Maria e mama luĭ Christos, e s. Ireneŭ. În combaterea acésta scrie el între altele: „Cel născut din Maria — e Fiul omuluĭ. — Evangelia nu cunósce alt Fiŭ al omuluĭ a fară de acela, care e din Maria, care a și pătimit, și (nu cunósce) alt Christos, care maĭ înainte de patimĭ să fie sburat de la Isus." [3]) „Rătăcesc aceia, carĭ zic, că el nu a primit nimica din Fecióra, — căcĭ dacă el nu a primit de la om substanța trupuluĭ, — dacă el nu s'a făcut, ceea ce eram noĭ, atuncia nu a sevârșit un lucru mare prin aceea, că a pătimit." [4]) „Pogorîrea luĭ în Maria ar fi de prisos. Căcĭ pentru ce s'a pogorît într'însa, dacă nu a avut de gând, să priméscă óre ce de la ea? Orĭ dacă nu ar fi primit nimica din Maria, atuncia nicĭ o dată — nu ar fi mâncat mâncărĭ, nu — ar fi ajunat patru zecĭ de zile." [5]) „Am arĕtat, că e aceea-și a zice, că el s'a arĕtat la părere, și aceea, că el nu a primit nimica de la Maria." [6]) „Acest Fiŭ al luĭ Dumnezeŭ. Domnul nostru, Cuvîntul Tatalui, cel ce a ieșit la arĕtare, s'a făcut Fiul omuluĭ, pentru că după firea sa cea omenéscă se trage din Maria, carea își are némul de la ómenĭ, carea însă-și încă a fost om." [7])

Destul de limpede apără și Origene trăsătura maternităților adevĕrate a Marieĭ împotriva vrășmașilor eĭ celor fantasticĭ. Așa zice el în prologul cărțiĭ sale *Περὶ ἀρχῶν:* „El și-a însușit un trup, care e asemenea trupuluĭ nostru și se osebesce de acesta numaĭ prin aceea, că e născut de la Spiritul sfînt din o fecióră." [8]) În omilia sa a opta la cartea Facerii zice: „Christos e Cuvîntul luĭ Dumnezeŭ, dară Cuvîntul trup s'a făcut. O parte în Christos e decĭ de sus, ceealaltă e însușită din firea omenéscă și din pântecele fecioresc." [1]) În omilia a șepte spre zecea la cărtea Facerii la esplicarea „puiuluĭ de leŭ" citată maĭ la deal la trăsătura feciorieĭ maĭ adauge: „În acésta se arată în chipul cel maĭ învederat și adevĕrul despre primirea trupuluĭ din Fecióra." [2]) În omilia a șésa la cartea Ieșirii zice: „ — Isus Christos, când a luat trup din Fecióra Maria spre mântuirea nóstră." [3]) În comentariul sĕŭ la epistola cătră Romanĭ tractéză Origene despre diferința, cu care s. Scriptură folosesce prepositiile „prin" și „din" și în tractatul acesta ajunge, să grăéscă și despre cuvintele „născut (făcut) din muiere" de la Gal. 4, 4. La întrebarea, că de ce folosesce aci Apostolul prepositia „din" și nu prepositia „prin", rĕspunde ast fel: „Despre fiesce care om póte, să se zică, că el s'a făcut prin muiere, de óre ce el, maĭ înainte de ce s'ar fi născut prin muiere, și-a luat începutul din bărbat; despre Christos înse, care nu a primit originea trupuluĭ sĕŭ din semința bărbatuluĭ, cu drept cuvînt se zice, că s'a făcut din muiere. Căcĭ eĭ înse-și, adecă muierĭ i-se ascrie și originea cea dintâiŭ a trupuluĭ." [4]) Fragmentul comentariuluĭ la epistola cătră Galatenĭ, carele ni-s'a păstrat, și în care se dovedesce destul de cu de-amĕnuntul din viața luĭ Christos. că el a fost om adevĕrat, încă are cuvintele acestea: „Nu avem decĭ, să ascultăm de aceia, carĭ zic, că el s'a născut prin Maria, éră nu din Maria." [5]) În sfârșit în comentariul la Evangelia după Ĭoan se maĭ găsesc cuvintele: „Sufletul luĭ Isus — și-a însușit trupul din Maria." Une oria înfruntă Origene pe Doceți numindu-ĭ pe nume. În omilia a 17-a la Evangelia după Luca bună óră legându-se de cuvintele de la Luc. 2, 34 „spre semnul, căruia se va zice împotrivă", serie: „Tuturor acelora, carĭ istoria le istorisesce despre Mântuitoriul, li-se zice împotrivă. O fecióră e mama luĭ, — acestuĭ lucru i-se zice împotrivă. Marcioniții se împotrivesc acestuĭ semn și zic, că el nicĭ nu s'a născut de o muiere." [6]) Tot împotriva luĭ Marcion se îndreptă și în comentariul la Evangelia după Ĭoan: „Éră mie mi-se pare, că Marcion încă respinge de la sine învĕțătura cea adevĕrată prin aceea, că a respins originea luĭ (Christos) din Maria și a susținut, că el după firea sa cea dumnezeéscă nu s'a născut din Maria, din care causă a și îndrăznit, să stirpéscă locurile acestea din Evangelie." [7]) În sfârșit în fragmentul de comentariŭ la epistola cătră Tit cuprinde diferitele forme ale docetismuluĭ la olaltă: Ereticĭ sînt între alțiĭ și aceia. „carĭ adevĕrat că îl mărturisesc (pe Christos) Dumnezeŭ, dară nu conced, că el a primit suflet omenesc și trup pământesc, carĭ cu pretextul de a presta Domnuluĭ Isus așa zicênd o onorare maĭ înaltă susțin, că tóte, cele ce a făcut el, maĭ mult s'aŭ părut făcute. de cât s'aŭ făcut în realitate, și carĭ susțin, că el nu s'a născut de Fecióra, ci s'a arĕtat în Ĭudea ca bărbat de treĭ zecĭ de anĭ. Alțiĭ adevĕrat că cred, că el a purces din Fecióra, dară eĭ pe lângă aceea maĭ susțin, că Fecióreĭ maĭ mult i-s'a părut, că nasce, de cât că în realitate a născut. Eĭ adecă asigură, că și Fecióreĭ încă ĭ-a fost ascunsă taĭna pretinseĭ nascerĭ." Apoĭ esprimă pe loc osînda sa asupra unor părerĭ ca acestea zicênd: „Cum nu ar avé aceștia, să fie depărtați de la biserică?" [8])

Din actele disputărilor luĭ Manes cu Archelaŭ, carĭ le-am citat maĭ la deal, maĭ avem, să relevăm aceea, că Archelaŭ rĕspunḑênd cu liniște respinge esplicarea greșită a luĭ Manes. El arată, că negarea aceea pretinsă a mameĭ nu are, să se înțelégă alt fel de cât așa, că Christos printr'însa a voit, să însemne, că nu ĭ-a plăcut, că în împlinirea misiunii sale l-aŭ conturbat cu afacerĭ private, [9]) și în sfârșit reasuméză întreg rĕspunsul sĕŭ în cuvintele: „În ce chip tótă legea și toți profeții staŭ în dóuĕ cuvinte, în tocmaĭ așa se întemeiéză și tótă sperarea nóstră pe nascerea fericiteĭ Marie." [10])

---

[1]) S. Epiph. haer. LXVI. 6. 26.
[2]) Contra Faustum L. XXIII. 1—4.
[3]) Haer. III. 16, 5.
[4]) Ibid. III. 22, 1.
[5]) Ibid. III. 22, 2.
[6]) Ibid. V. 1, 2.
[7]) Ibid. III. 19, 3.
[8]) Num. 4.

[1]) Hom. VIII. 9.
[2]) T. II. p. 108.
[3]) Hom. VI. 1.
[4]) T. IV. p. 519.
[5]) Ibid. p. 691.
[6]) T. III. p. 952.
[7]) T. IV. p. 165.
[8]) Ibid. p. 695.
[9]) Disp. 48.
[10]) Disp. 49.

S. Ambrosiŭ esplicând cuvintele de la Luc. 8, 21: „Mama mea şi fraţiĭ meĭ aceştia sînt şcl.“ încă se foloseşce de prilej spre a respinge învĕţătura Doceţilor. El zice, că Christos cu cuvintele acestea numaĭ a împlinit învĕţătura sa, că pentru voea luĭ Dumnezeŭ omul are, să lase tată şi mamă, şi în acest chip a dat ascultătorilor sĕĭ un esemplu. „Aceĭ nu se nĕgă deciĭ mama, carea se recunósce până şi de pe cruce (Ĭo. 19, 26 ur.), ci înrudiriĭ trupescĭ i-se preferesce împlinirea poruncĭĭ cerescĭ.“ [1])

S. Efrem Sirul încă zice bună óră în cuvîntarea sa despre schimbarea la faţă a luĭ Isus: „El (Christos) a locuit în pântecele Feciórelĭ, fără ca să se îngreţoşeze de mirosul rĕŭ al firiĭ, şi a ieşit dintr'însa ca Dumnezeŭ întrupat.“ [1]) — „El l-aŭ cunoscut ca pe fiul Marielĭ, ca pe omul, care petrecea cu eĭ în lume.“ [2]) — „De cum va nu a fost trup, atuncia pe cine a alăptat Maria?“ [3])

(Va urma.)

[1]) Expos. Ev. sec. Luc. VI. 36—39.

[1]) No. 4.
[2]) No. 5.
[3]) No. 12.

Uniunea Bulgarilor.

În congresul eucharistic ţinut în Bruxelles şi în Constanţa din Germania în Iuliŭ şi August 1898 a raportat misionariul Msgr. Mirow despre uniunea Bulgarilor cu biserica catolică următórele:

„Autorisat prin Escelenţa sa delegatul apostolic archiepiscopul Bonetti din Constantinopol s'a îndurat Preasfinţia Sa M. Petkow episcop de Chevron i. p. i. şi vicar apostolic pentru Bulgariĭ catolicĭ de rit grecesc din Tracia cu reşedinţa în Adrianopol, să mĕ delege la congresul eucharistic din Bruxelles şi Constanţa. Daţi îmĭ voe, să vĕ subştern în numele luĭ câte va şire despre uniunea bulgară.

„În luna luĭ Decembre a anuluĭ 1860 s'a ivit între Bulgariĭ Tracieĭ şi Macedonieĭ o mişcare mare în favorul reuniriĭ cu biserica catolică romană. Sătuĭ de silinţele sale zădarnice la patriarchul grecesc pentru dobîndirea câtor va libertăţĭ religióse şi amăriţi prin neîncetatele chinuriĭ, cărora eraŭ espuşi din partea episcopilor şi preoţimiĭ Grecilor schismaticĭ, Bulgariĭ în frunte cu câţi va din fruntaşiĭ sĕĭ îndreptară cătră Papa Piŭ IX o cerere, în care se rugară, să fie primiţi în sinul bisericiĭ catolice. Rĕspunsul Sfinţieĭ Sale fu fórte favorabil dorinţeĭ lor.

„Dară satele bulgare, carĭ se declarară pentru unire, aŭ avut, să fie maĭ întâiŭ instruite în credinţa cea adevĕrată, carea eraŭ gata, să o priméscă. Numĕrul preoţilor, carĭ aŭ primit unirea, a fost mic, şi aceştia încă aveaŭ lipsă tot aşa de mare ca şi ţĕranii de instruire şi întărire în credinţa sa. Ast fel lipsiaŭ preoţi catolicĭ. Sfinţia Sa în iubirea sa cea mare de mântuirea sufletelor nu a întrelăsat nimica spre a se îngriji de misionarĭ catolicĭ în ţara nóstră. El a încredinţat misiunea din Tracia congregaţiuniĭ Resurrecţioniştilor. Ĕră numita congregaţiune misionară a Resurrecţioniştilor a primit în anul 1863 cu bucurie şi însufleţire misiunea în Bulgaria, pentru ca pe acest popor apĕsat la pămînt şi ţinut în ignoranţă şi tocire religióşă prin schisma grecéscă să-l aducă la unire cu biserica universală şi la o viaţă curată, morală. Misionariĭ luară de o dată asupră-şi jertfa de a renunţa la ritul latin şi de a primi ritul oriental cel cu mult maĭ greŭ. Un numĕr de surorĭ misericordiane de diferite naţionalităţĭ încă se alăturară la lucrarea acésta misionară, pentru ca să conlucre pe terenul activităţiĭ caritative cel aşa de necunoscut la schismaticiĭ orientalĭ.

„Mulţămită silinţelor Rev. Părinţi din congregaţiunea misionară a Resurrecţioniştilor misiunea din Tracia are astăzĭ un cler indigen, spre formarea căruia se silesce un institut de crescere în Adrianopol. El a fară de o şcólă poporală pentru cetate maĭ cuprinde un gimnasiŭ cu opt clase şi un seminar pentru filosofie şi teologie; în gimnasiŭ limba germană şi cea franceză sînt studiĭ obligate.

„Dară de la ziua, în care se începuse unirea cu Roma, vrăşmaşul luĭ Christos încă a fost activ, pentru ca să nimicéscă orĭ totuşi să împedece lucrarea acésta. Episcopiĭ grecescĭ schismaticĭ îndemnaţĭ de temerea, ca nu cum va poporul întreg să se alăture la causa acésta sfîntă, aŭ conces acuma Bulgarilor tóte lucrurile acelea, carĭ maĭ înainte de aceea le denegaseră cu atâta cerbicie, începură a le măguli şi le promiseră încă şi alte libertăţĭ religióse.

„Unirea nóstră se făcuse obiectul ureĭ înfuriate şi al unor persecutărĭ ne maĭ pomenite. Cel dintâiŭ episcop al nostru, Msgr. Sokolsky, care condusese o cétă mare de Bulgarĭ la Roma şi declarase cu cuvinte însufleţite la mormîntul principeluĭ Apostolilor înaintea altariuluĭ principal din biserica s. Petru, că el şi patrioţiĭ luĭ se ţin de biserica catolică romană şi fuse consacrat de însu-şi Piŭ IX întru episcopul cel dintâiŭ bulgar unit, abia sosi a casă, când dispăru fără de veste. Se zice, că ar fi închis în o mănăstire ruséscă. Sórtea luĭ a rĕmas nesciută până în ziua de astăzĭ. Dară el a fost cel dintâiŭ mărturisitoriŭ şi martir, şi lucrarea uniriĭ cu tóte acestea avea, să facă progrese.

„Unirea însă-şi se afla încă numaĭ în fieri şi avu, să trécă prin încercărĭ fórte aspre. În cetăţi şi sate nu lăsaŭ pe catoliciĭ nostri, niciĭ măcar să scótă apă din fântâna comună; nu-ĭ salutaŭ maĭ mult cu salutarea obicĭnuită în ţară, îĭ alungară din oficiile lor şi-ĭ ruinară cu imposite marĭ. Îĭ huliră, îĭ învinuiră cu uneltirĭ revoluţionare şi-ĭ aruncară în temniţă cu acusărĭ mincinóse. Îĭ încărcară cu huliriĭ de tot felul, îĭ numiră străinĭ şi Protestanţĭ zicĕnd, că eĭ asemenea acestora nu ar ţinĕ posturile. De multe orĭ aruncară asupra lor cu petri, când mergeaŭ pe stradă la biserică. Persecutarea se înverşună aşa de tare, cât în un sat uciseră o femee catolică.

„Niciĭ închipui nu se póte, la ce tractare eraŭ espuşi preoţiĭ. De multe orĭ s'a întîmplat, că eĭ numaĭ cu a nevoe aŭ scăpat de mórte prin mână de ucigaş orĭ prin otravă. Pentru ca totuşi să amintesc un cas, unul din aceĭ preoţi, carĭ ceĭ dintâĭ aŭ trecut de la schismă la unire, archimandritul Ivan Vladikow, în temniţă a fost chinuit aşa de rĕŭ, cât acum de 20 de anĭ nu maĭ póte părăsi patul. Dară chiar şi dacă abstragem de la persecutărĭ de acestea, sórtea unuĭ preot mirean la noĭ e totuşi vrednică de compătimire. Dóră se înţelege de la sine, că aci pe sama luĭ nu sînt niciĭ porţiunĭ canonice niciĭ ajutóre de stat. Dacă va, să zidéscă o biserică, — o biserică sĕrăcuţă din Germania la noĭ ar fi o catedrală, — are, să cerce patronĭ înalţi, carĭ să contribuéscă cele maĭ de lipsă. Subsistinţa şi-o amână de pe o zi pe alta din darurĭ micĭ de ale credincioşilor (stipendiĭ de liturgiĭ). Puţinĭ sînt aşa de fericiţi, cât să maĭ afle la părinţiĭ orĭ fraţiĭ sĕĭ pânea uscată cea de tóte zilele.

„Catedrala episcopuluĭ unit, carea în dată la începutul uniriĭ s'a ridicat în Chirişaneh în restimp de o săptĕmână, e de lemn şi în urma uneĭ esundărĭ a Mariţeĭ e în stare de ruină. Cel puţin zece sate nu aŭ niciĭ măcar o capelă. Preotul e deciĭ nevoit, ca sfintele taĭne să le sevârşéscă acum în o casă, acum în alta.

„Dară, va zice póte óre cine, cum póte unirea, să subsiste între greutăţile acestea? Rĕspunsul resultă din istoria bisericiĭ creştine din vécurile cele dintâiŭ.

„Mijlócele de edificare religióse ale bisericiĭ catolice, carĭ aci la noĭ poporul credincios le iubesce şi le deprinde cu atâta rîvnă, bună óră cercetarea zelósă şi evlaviósă a sfinteĭ liturgiĭ, cuminecarea maĭ désă, evlaviile cele aşa de ademenitóre ale luniĭ luĭ Maiŭ, ale sfinteĭ inimĭ a luĭ Isus, ale Rosariuluĭ etc., pentru acest popor serman schismatic sînt lucrurĭ necunoscute, dară formézĕ un punct principal de atracţie la unirea catolică. E de observat, că venerarea Maiciĭ luĭ Dumnezeŭ e o legătură comună, carea ne împreună cu fraţiĭ ceĭ desbinaţi din Orient şi îmbie prospectul cel plin de sperare, că în sfârşit totuşi se va întîmpla unirea.

„Un moment, care recomandă unirea şi schismaticilor maĭ priceputi, e cultura sciinţifică maĭ largă a preoţilor catolicĭ, carea, pe cum amintisem maĭ la deal, şi-o dobîndesc în institutul cel bun de educaţie din Adrianopol orĭ şi în institutele apusane.

„Ce privesce causa şcolară, în Bulgaria sustă siluirea şcolară legală, adecă fiesce care cap de familie are, să dovedéscă, că prunciĭ luĭ de la şese până la patru spre zece anĭ cercetézĕ vre o şcólă, carea corĕspunde pretensiunilor statuluĭ. Dară confesiunile încă aŭ voe, să susţină pe sama sa şcolĭ, a căror prestaţiunĭ — a fară de cele din instrucţia religióşă — le esaminézĕ organe de ale statuluĭ. E învederat, că noĭ nu putem, să lăsăm, ca pruncii familiilor nóstre catolice să fie espuşi înrîurinţelor celor de multe orĭ nesuferite şi vrăşmaşe ale învĕţătorilor schismaticĭ, fără ca să avem a ne teme de primejdiĭ marĭ pentru credinţa lor creştină. Împrejurarea acésta ne impune nóuĕ preoţilor misionarĭ érăşi datorinţe nóuĕ, a nume saŭ

de a da noĭ inși-ne instrucție școlară saŭ de a plăti pe un învĕțătoriŭ deosebit, așa dară de a înființa școlĭ propriĭ, ceea ce guvernul și permite.

„Pe terenul politic am observat în deceniile cele mai de pe urmă o silință spre aceea, ca statele cele ce își sînt înrudite în privință națională, să se împreune întru o unitate națională, și acest scop în partea cea mai mare s'a și realisat. Să nu fie óre cu putință o asemenea unire a bisericilor creștine rĕsăritene și apusane, carĭ își sînt așa de aprópe înrudite? Și acésta mai ales după ce în privința acésta Sfinția Sa din Roma a făcut chiar în timpurile din urmă silințe pe cât de energice, pe atâta de pline de dragoste, și după ce și în cercurile fraților desbinați încă esistă o pornire învederată spre acest scop, spre realisarea căruia — adevĕrat că numai în vreme mai lungă — aŭ, să se facă netede căile.

„În ce chip a fost în timpurile cele dintâiŭ ale creștinismuluĭ, că credința creștină s'a lățit mai întâiŭ în popor și după aceea și-a eluptat întrare în cercurile sociale mai înalte, până când mai pe urmă împĕratul Constantin a întărit cu auctoritatea statuluĭ lucrarea ast fel desvoltată, așa are și lucrarea acésta a unirii popórĕlor creștine să prindă rădăcină mai întâiŭ în popor și apoi recomandându-se prin propriul sĕŭ preț să pătrundă în cercurile mai înalte, până când în sfârșit îĭ va plăcé voiĭ luĭ Dumnezeŭ, să trezéscă pe acela, care va duce acest lucru la sfârșit bun. Rugăciunea aceea a Domnuluĭ: „Ca toți să fie una, pe cum tu, Părinte, întru mine, și eŭ întru tine, ca și eĭ întru noĭ una să fie," în sfârșit totuși va avé, să se împlinéscă o dată."

Bibliografie.

Calendarele pe 1899.

Am început un an noŭ, penultimul în acest veac, o mulțime de calendare sosite din tóte părțile, se îmbie să ne însoțéscă zi de zi și în acest an. Vrem, să le înșirăm aci tóte câte ne-aŭ sosit și să spunem câte dóuĕ treĭ cuvinte de fie care. Anticipăm atâta, că progresăm mereŭ pe acest teren, un fapt destul de îmbucurător pentru starea nóstră culturală.

1. *Calendarul poporuluĭ,* anul XIV, ediț. Tipografieĭ Sibiŭ, prețul 20 cr., pag. 143. Cuprinde în partea literară întîmplările mai însĕmnate din 1848 cu portretul luĭ Andreiŭ Murĕșan și a caseĭ unde s'a născut. Are apoĭ „Doine și icóne din lumea românéscă", poesiĭ poporale din tóte ținuturile locuite de Românĭ, și icóne de țĕranĭ și țĕrance de pretutindenia. Ceea ce ridică acest calendar înse, e „rĕvașul" tuturor faptelor bune orĭ rele, tuturor întîmplărilor vesele orĭ întristătóre, venite asupra românilor în anul trecut. Merită, să și-l cumpere fie care țĕran șciutor de carte, el e un adevĕrat calendar al „poporuluĭ".

2. *Calendar* cu cirile, ediț. Krafft, Sibiŭ, anul CVII, prețul 25 cr. cel mai vechiŭ calendar, vestitul calendar al tipografieĭ Closius, lățit în tóte părțile. În partea literară are mai ales sfaturĭ economice: gunoiŭ, filoxeră etc. o poveste despre regele **Matia**, „Farmecătória căpraruluĭ" de Niger, câte va poesiĭ pentru popor, glume ș. a.

3. *Amicul poporuluĭ*, calendar ilustrat, ediț. Krafft, Sibiŭ, anul XXXIX. prețul 40 cr. În fruntea luĭ e portretul escelent al Mitrop. Șaguna, și în partea literară o icónă fórte frumos esecutată a Mitrop. Șuluț. Are și calendarul acesta un feliŭ de rĕvaș, cu „avers" și „revers", și alt articlu „cronica anuluĭ" cu întîmplările din tótă lumea și o mulțime de ilustrațiĭ; apoĭ dóuĕ poveștĭ de Dr Cioban și Delavrancea, „câte va cuvinte asupra plăceriĭ", despre pelagră, povețe economice pe fie care lună, și ca noŭ: Șematism statistic al Românilor din Ungaria și Transilvania, care de o cam dată ca un început, e de puțin folos practic. Calendarul are 94 pag. hârtie fină.

4. *Calendarul Săteanuluĭ*, Sibiŭ. ed. Krafft. 47 pag. prețul 17 cr. Anul VIII. E un mic estras al calendariuluĭ precedent, nu corĕspunde numeluĭ.

5. *Posnașul,* calendar umoristic, ed. Krafft Sibiŭ, anul IV. 78 pag., prețul 36 cr., are o mulțime de glume ilustrate, multe din ele aŭ fórte mult spirit.

6. *Calendarul Românuluĭ,* edit. tipografieĭ diecesane din Caransebeș, anul XI. prețul 30 cr. După șematismul diecesan, are și el portretul mitrop. Șaguna și biografia aceluia. apoĭ o istorisire adevĕrată „din timpul turcilor" și un articlu instructiv, „despre alegerea profesiunilor", glume, sfaturĭ economice și tîrgurile.

7. *Calendarul Plugaruluĭ,* de Dr Max. Popovicĭ Bucurescĭ, 157 pag. se află de vîndare la librăria Ciurcu, prețul 55 cr. are în frunte portretele fórte reușite a pârechiĭ regale din România. Articliĭ publicați în el sînt destinați tot pentru economĭ, ca de es. Plugăria săténuluĭ, economia vitelor, cultura pomilor, a viților americane, fabricarea oțetuluĭ, uscarea prunelor, ș. a. apoĭ bucățĭ literare de Carmen Sylva, Tolstoĭ, Panu ș. a. Lucrarea Dluĭ Popovicĭ merită tótă lauda și e făcută cu multă ostenélă, are pentru noĭ un singur cusur; cuprinde o grămadă de cuvinte, pe carĭ „plugariĭ" nostri ardelenĭ nu le pricep.

8. *Calendarul Minerveĭ,* Bucurescĭ, an. I. pag. 176. prețul 80 cr. e cel mai elegant calendar din tóte câte aŭ apărut la noĭ: hârtia sarinată, fină, albă, cu o mulțime de ilustrațiĭ de o frumseță de netăgăduit. Are portretele mitropoliților: Iosif Gheorghian al Românieĭ, Miron Romanul și Dr Victor Mihályi, apoĭ ale luĭ Grigorie T. Bratian, C. Esarcu, Ioan Popas, Nic. Ciurcu, Bart. Baiulescu, Aurelia Cionca ș. a. localitățĭ din România și de la noĭ (Câmpeniĭ, Roșia). Dintre suplimentele artistice însĕmnăm: O româncă din Ardeal, o cromografie minunată esecutată în treĭ colorĭ; Regele și Regina, un atac, Apolo de la Belvedere, Planul Bucurescilor din Austro-Ungaria și Marșul Minerveĭ de G. Dinicu. În partea literară: bucățĭ de Coșbuc, Teleor, Dr Leon, Popovicĭ. Adamescu, Hétrat. și o mulțime de altĭ articliĭ sciințificĭ, moralĭ și economicĭ. Cu tóte aceste am dori, ca și partea literară să fie mai bine alésă și mai interesantă, fie și la acela-și nivou cu partea technică.

9. *Calendar portativ pe 1899,* de Ioan Baciŭ. pag. 212 format de buzunar, prețul 1 fl. 50 cr. E singurul calendar prea scump în raport cu materialul, ce dă. A fară de partea calendaristică, tîrgurĭ, postă etc. cuprinde un catalog lung de cărțĭ economice, foĭ albe pentru însemnarea cărților împrumutate, pentru termine, pentru cheltuelĭ, însemnărĭ metereologice, servitorĭ, și de abia la urmă are câte va „diverse" economice și colecțiune de poesiĭ „din cele mai usitate".

Și acum de închiere câte va observărĭ pur calendaristice: calendarele din editura Krafft: în special, aŭ în minologion o mulțime de greșelĭ, Étă de esemplu cele mai marcante: la 29 Martie stă: *O. P. I. Leș,* nu cred, că cine va ar putea ceti în acestea abreviațiunĭ: Cuviosul Marc Episcopul. La 28 April e pus *Ap. Iason,* și la 29 *ss. 9 Martiri,* de și lucrul e chiar întors. De alt cum greșéla acésta o aŭ tóte calendarele. a fară de cel de la Caransebeș. — În 6 Maiŭ e pus *M. Acație* și în 7 *Drept. Iov,* chiar întors. — *La 13 April tóte calendarele pun M. Artim. la 14 P. Martin și la 15 M. Aristarch,* de tot greșit, pentru că, după *Orologiul cel mare,* publicat la Blaș în 1890 în a III ediție. la pag. 304 în Mineiul anuluĭ, sînt puși următorĭ sfinți: în 13 Martin. Papa Romeĭ. 14 Apost. Aristarc, Pud și Trofim și în 15 Mart. Crescent.

În sfârșit în calendarele Krafft, dintre carĭ „Amicul Poporuluĭ" e întocmit de Dl diacon *I. Popovicĭ,* — la pag. 14 de desupt se zice: *„În 12 Novembre sara se începe postul Crăciunuluĭ"*, ceea ce e falș, după ce se scie, că postul se începe în 15 diminéța, va se zică cu treĭ zile mai târziŭ, cum stă în tóte călindarele.

Din tóte călindarele acesta pentru *popor* recomandăm deosebit: *Calendarul Poporuluĭ* din Sibiŭ, pentru *inteligenți: Calendarul Minerveĭ* din Bucurescĭ, ér *preoților nostri,* ca cel mai acomodat: *„Calendarul Unirii."*

A.

A apărut în editura „Unirii":

Ben Hur

saŭ

Zilele luĭ Mesia

de **Lewis Wallace.**

Traducere.

Tom. I. broș. . . . . 75 cr.
Tom. II. broș. . . . . 70 cr.

A apărut:

Manual de Psichologie și Logică pentru clasa VIII a școlelor medie edat de *Dr Vasile Hossu.* Blaș. Tipografia seminariuluĭ archidiecesan. 1898. Prețul broș. 1 fl. 20 cr.

Posta Redacțiunii. M. O. D. *I. B. j.* în *P.* Poesia trimisă nu s'a putut publica. — Dlui *I. Ș.* în *N.* Vĕ mulțămim pentru cele comunicate, dar am dori, să scim și legea, pe care se basézĕ.

Editor și redactor rĕspundĕtor:
Dr Vasile Suciu.

---

(1) 2—3

Pe anul 1899 va apăré numai una singură edițiune (nu dóuĕ ca până acuma) din

„Revista Ilustrată"

fóe enciclopedică literară în mărime de 2 cóle de tiparĭ, plus o învĕlitóre elegantă și va costa pentru Austro-Ungaria 6 fl., — pentru România și străinătate 17 fr.

Din „Revista Ilustrată" de pe anul I. mai avem unele esemplare complete și le vindem cu un scădĕmînt de 10% de la prețul lor. De asemenea avem un mare numĕr de ilustrațiunĭ și portrete de interes național, esecutate pe carton de lux fórte frumos — o adevĕrată podóbă pentru casa fie căruĭ Român și vindem bucata numai cu 25 cr. v. a.

Abonamentele se primesc numai pe un an întreg anticipativ solvite.

Colectanții primesc tot al 6-lea esemplar gratis.

Manuscrisele și banii de prenumerațiune sînt a se trimite la administrațiunea **„Revisteĭ Ilustrate"** în **Sajó-Solymos**, u. p. **Nagy-Sajó.**

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care **Sâmbătă.**

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserțiuni

Un șir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., și de fiesce care publicațiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacțiunea și Administrațiunea **Unirii**« în **Blaș.**

Anul IX. Blaș 28 Ianuariŭ 1899. Numĕrul 4.

La situația bisericii nóstre.

I.

„Suspinul" cătră Archiereii Provinței nóstre mitropolitane publicat nu de mult în colónele foiĭ nóstre, este o dovadă eclatantă, că mințile și inimile clerului și poporului credincios sînt preocupate, sînt îngrijorate de viitorul bisericiĭ nóstre în fața primejdiilor, carĭ în felurite forme amenință autonomia și esistința eĭ.

Tot așa de îngrijorați sîntem însi-și noĭ, carĭ avem datorința a apĕra interesele și drepturile bisericiĭ în colónele „Unirii".

Dar orĭ cât de marĭ ar fi primejdiile, orĭ cât de puternicĭ dușmaniĭ, avem convingerea, că bunul Dumnezeŭ ne va ajuta, să înfruntăm cu bărbăție tóte atacurile, să parăm tóte loviturile, și să trecem prin tóte primejdiile învingĕtorĭ.

Multe aŭ fost loviturile date bisericiĭ românescĭ și în trecut, și totuși părinții, moșiĭ și strămoșiĭ nostri, între împrejurărĭ cu mult maĭ grele, nu s'aŭ lăsat a fi înfrânți, nu s'aŭ lăsat a fi sdrobiți, nu s'aŭ lăsat a fi nimiciți, ci inspirați de credință vie, de iubire și alipire cătră așeḑămintele bisericescĭ, cătră limba și datinile străbune, aŭ pus umĕr la umĕr pentru a mântui biserica și prin biserică a-și dobîndi nu numaĭ mântuirea sufletelor, ci a-și asigura și esistința națională românéscă.

Sub principiiĭ așa numiți naționalĭ aĭ Transilvaniei calvinismul era pe aci să înghită biserica românéscă și prin acésta să contopéscă și națiunea română în națiunea magiară. Vechile episcopiĭ românescĭ aŭ fost cassate. Mănăstirile desființate. Ținuturĭ întregĭ, ca al Hațegului și Făgărașului, scóse de sub jurisdicțiunea mitropolitului Bĕlgradului, mitropolitul însu-și orĭ depus, orĭ umilit, orĭ batjocorit, orĭ bătut și schingiuit, și făcut pribeag în vechia sa Mitropolie. Independența luĭ nimicită, căcĭ era numaĭ un fel de vicar al superintendentului calvinesc, care se întitula „Episcop al Valachilor," și se lăsa a fi purtat în lectică de protopopiĭ românilor în sinódele bisericiĭ românescĭ. Credința pângărită. Cărțile bisericescĭ viținte. Bisericile răpite. Așeḑămintele bisericescĭ străvechĭ cassate și înlocuite cu altele după firea și principiile calvinismuluĭ. Poporul împins spre eresie chiar și cu amenințarea de a-și perde averea moștenită de la părinți saŭ câștigată cu muncă cinstită.

Dacă astăzĭ *suspinăm* numaĭ în vederea rĕuluĭ, ce ne amenință, dar nu a căḑut încă cu putere asupra capetelor vóstre, ne putem închipui, cum vor fi suspinat strămoșiĭ nostri înainte cu 200 de anĭ! Suspinele lor aŭ străbătut cerurile, carĭ milostivindu-se de o biserică umilită, dejosită, înfrântă și aprópe sdrobită, aŭ trimis asupra eĭ o raḑă de lumină, ca să pótă afla calea mântuiriĭ.

Și aŭ aflat-o în sfînta Unire cu biserica Romeĭ!

Prin unire spre cultură, prin cultură spre libertate! Étă devisa strămoșilor nostri.

Multe din speranțele lor legate de sfînta unire nu s'aŭ împlinit, pentru că ceĭ de la putere aveaŭ interes să țină biserica nóstră încă tot în sclăvie, de și în formă deosebită de cea de maĭ înainte. Pentru acea vechia mitropolie mult timp n'a fost reînființată. Episcopiĭ mult timp aŭ trebuit să sufere lângă sine un teolog, străin după neam și rit de némul și biserica nóstră, de și după dreptul general, după bulla înființăriĭ dieceseĭ Făgărașului, și după pregătirea teologică a succesorilor luĭ Atanasiŭ, nimenĭ nu era îndreptățit, să pună biserica nóstră sub tutoratul teologuluĭ. Din un fel de patronat politic al archiepiscopuluĭ latin din Strigon dușmaniĭ aŭ făurit pe încetul o jurisdicțiune ecclesiastică asupra bisericiĭ nóstre. Cu un cuvînt, fel de fel de cătușĭ s'aŭ făurit pentru a împedeca întărirea bisericiĭ și emanciparea poporuluĭ.

Jertfe multe aŭ trebuit să aducă înaintașiĭ nostri, ca să frângă aceste nóuĕ cătușĭ. Inocențiŭ Micu este silit, să suspine amar în exiliŭ asupra suferințelor bisericiĭ și poporuluĭ sĕŭ și să móră numaĭ după ce a vĕḑut sfărmându-se ca un vas de lut mărĕța operă întreprinsă pentru drepturile bisericiĭ și libertatea poporuluĭ impilat. Grigorie Maior a trebuit să se scobóre de pe

---

Feuilleton.

Grădina de legumĭ.

Disertațiune poporală, rostită de Ioan F. Negruțiŭ, la adunarea generală a despărțĕmîntuluĭ XI (Blaș) al »Asociațiunii«, ținută la 31 Iulie 1898 în Veza.

Onorabilă adunare generală!
Iubiți plugarĭ!

„Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporuluĭ român", din care și despărțĕmîntul nostru XI formézĕ o parte întregitóre, pe lângă cultura generală a poporuluĭ român, maĭ are de scop și înaintarea luĭ materială, ținînd prin acésta a îmbunătăți sórtea și ușura traiul țĕranuluĭ român.

Avĕnd și eŭ acestea înaintea ochilor mĭ-am pus în gând, că de câte orĭ numaĭ voiŭ avé prilej, tot de una să țin câte o vorbire poporală. Îmĭ împlinesc cu multă bucurie acéstă făgăduință, și am încredințarea, că vorbele mele nu vor résuna în pustiŭ; ci ele vor servi ca îndrumare și învĕțătură țĕranilor și țĕrancelor române din tótă țara.

De astă dată, iubiți plugarĭ! — vĕ voiŭ vorbi despre *grădina de legumĭ:* și a nume maĭ întâiŭ vĕ voiŭ arăta cum și pentru ce trĕbue să lucrăm grădina de legumĭ; apoĭ vĕ voiŭ spune, ce fel de legumĭ cu deosebire trebue să puneți în grădinile vóstre; și în urmă vĕ voiŭ da povețe și învĕțătură, cum trebue să semĕnăm, lucrăm și îngrijim tóte acele legumĭ, cum sînt: curechiul, cépa, morcoviĭ, petringeiĭ, fasolea, aiul ș. a., de carĭ nu se póte lipsi nicĭ cel din urmă plugar.

I.

Folosul grădiniĭ.

Prin nimic nu se reoglindézĕ așa de bine și curat inima omuluĭ bun, harnic și iubitor de curățĕnie, ca și prin încunjurarea locuinții sale cu o grădinuță cu florĭ, cu o grădină de legumĭ, prin pomiĭ, ce-ĭ plantézĕ în grădina sa.

Aci, la umbra rĕcoritóre a pomilor, în mirosul plăcut al florilor, minunându-ne și desfătându-ne în frumseța naturiĭ, — aflăm petrecerea cea maĭ plăcută și repausul cel maĭ dulce în dumineciĭ și sĕrbătoriĭ, în timpul fără de lucru.

Încă din cea maĭ adâncă vechime, omenĭ cu simț pentru ceea ce e bun și frumos, își încunjuraŭ casele lor cu grădiniĭ pline de farmec. Romaniĭ, străbuniĭ nostri, și Greciĭ, carĭ eraŭ celea maĭ învĕțate popóre în vechime, se întreceaŭ întru îngrijirea și înfrumseța grădinilor sale. Semiramida, regina Asiriei, avea o grădină de tótă frumseța.

Putem așa dar zice, că după cum aŭ înaintat omenĭ în învĕțătură și cultură, așa a înaintat și grădinăritul. Paralel cu desvoltarea simțuluĭ moral și estetic înaintézĕ pas de pas și grădinăritul, începând cu forma cea maĭ simplă până la parcul cel maĭ pompos, care înfluințézĕ atât de binefăcător asupra simțurilor nóstre.

Dar din grădină putem noĭ face nu numaĭ un loc plăcut, ci dacă o lucrăm cum se cuvine, ea ne póte aduce și alte multe folóse. Cu alte cuvinte, dacă în grădina nóstră pe lângă florĭ, vom semĕna legumĭ și vom planta pomĭ, atuncĭ am împreunat frumosul cu câștigul.

Despre o ast fel de grădină vreŭ, să vĕ vorbesc și eŭ acum. Da, toți preoțiĭ, toțĭ învĕțătoriĭ, toți cărturariĭ și plugariĭ românĭ, trebue să aibă câte o ast fel de grădină, în carea să producă pómele și legumile de lipsă la o casă; ér ceĭ ce pot, ceĭ ce locuesc aprópe

tronul episcopesc ilustrat de nisuințele luĭ nobile, carĭ aveaŭ în vedere stîngerea urieĭ órbe dintre fiiĭ aceluia-și popor și unirea tuturor într'uń corp puternic însuflețit de idealurĭ naționale, și să se retragă până la mórte într'o chiliuță umilită și întunecósă din mănăstirea Bĕlgradului. Dăr acestea și alte nenumĕrate jertfe, reclamațiunile neîntrerupte ale clerului luminat și ale poporuluĭ credincios, și forța evenimentelor aŭ ușurat cel puțin în parte sórtea bisericiĭ nóstre atunci, când s'a reactivat vechia Mitropolie de Alba Iulie, când s'aŭ înființat dóuĕ episcopiĭ nóuĕ, și tóte patru diecesele s'aŭ închegat într'un corp, într'o provință mitropolitană neatîrnătóre de nicĭ una dintre bisericile din patrie și supusă numaĭ centruluĭ de unitate catolică, sfîntuluĭ Scaun Apostolic al Romeĭ.

Am zis, că numaĭ în parte s'a ușurat sórtea bisericiĭ nóstre prin reactivarea vecheĭ Mitropoliĭ, căcĭ politica pururea lacomă după drepturile altora, nu a lăsat, ca opera acésta mărétă să se termineze. Completarea scaunelor episcopescĭ sufragane în cas de vacanță nu s'a regulat pe cum se promisese la început, nicĭ după principiile dreptuluĭ rĕsăritean, nicĭ după alte principiĭ canonice, și ast fel avem un Mitropolit *ales de cler*, și episcopĭ *numiți la propunerea unuĭ guvern neprietinos*, cea ce face câte o dată imposibilă lucrarea armonică a capilor bisericescĭ și desfășurarea aceleĭ acțiuni energice și unitare, care se impune ca o necesitate în fața situațiunilor grave. Dóuĕ dintre episcopiile nóstre n'aŭ fost înzestrate cu bunurĭ nemișcătóre și cu instituțiunile neapĕrat de lipsă la consolidarea și înflorirea lor, și ast fel fiind avisate pururea la grația și bunăvoința unuĭ guvern maĭ tot de una dușmănos, archiereiĭ lor și fruntașiĭ clerului sînt determinați în acțiunile lor când de speranțele amăgitóre, ce le deștéptă vicleania, când de presiunea ce o esercitézĕ rĕutatea ocărmuiriĭ. Glasul clerului și poporului, care de repetite orĭ și cu ocasiunile cele maĭ solemne l-am audit reclamând înființarea unuĭ organism autonomic separat pentru provința nóstră mitropolitană, n'a aflat rĕsunet în cercurile politice, căre nicĭ măcar convocarea unuĭ congres provințial nu aŭ permis-o. Ast fel nu ne putem întări de ajuns în lăuntru, nicĭ nu ne putem impune cu destulă auctoritate în afară.

Cu tóte acestea Mitropolia nóstră, așa cum a fost reactivată, este un ghimpe în ochiĭ politiciĭ actuale de stat și a celor ce o servesc cu un șovinism fără margini. Sub pretextul înființăriĭ autonomieĭ catolice, a regulăriĭ congrueĭ și a decretăriĭ limbiĭ magiare de limbă liturgică, voesc să ne arunce într'o nóuă sclăvie cu atât maĭ periculósă, că ea se acopere cu haĭna formelor legale și constituționale. Dar despre acestea în numeriĭ viitorĭ.

Protestantismul în decadență. — Ramul, care se desbină de trunchiŭ, se uscă și piére; așa stă lucrul și cu sectele, carĭ s'aŭ rupt de cătră corpul bisericiĭ luĭ Isus Christos, care nu maĭ una este. Esemple ne sînt nu numaĭ numĕrósele secte din secuIiĭ trecuți, pe carĭ numaĭ după nume le maĭ cunóscem, ci și desolarea, carea se vede azĭ preste tot în biserica schismatică și la sectele protestante. În Germania, unde protestanții constituesc maioritatea preponderantă a populațiuniĭ, și biserica lor e așa zicênd biserică de stat, Landeskirche—protestantismul e în decadență, și mulți din membriĭ clerului protestant nu maĭ aŭ nicĭ o religiune positivă.

Nicăirĭ nu e așa evidentă disolațiunea bisericiĭ protestante ca în Anglia. De și anglicanismul e proclamat ca religiune de stat, dispune de averĭ colosale și e sprijinit de puterea statuluĭ, totuși pe fie care an miĭ de anglicanĭ trec la catolicism. Secta protestantă a Ritualiștilor, carĭ voesc a introduce diverse ceremoniĭ și riturĭ simbolice asemenea celor din biserica catolică, cresce pe zi ce merge, în cât episcopatul anglican se înfióră de acésta crescere. Episcopul anglican de Winschester, cum cetim în „Vaterland“, în ultima sa visitațiune canonică a constatat următoriul progres al „invasiuniĭ catolice“: în 30 de biserici se folosesc ornate liturgice, în 3 se tămîéză, în 20 se folosesce oștia (azima), în 30 se améstecă vinul cu apă la cultul divin, în 200 se întîmplă cuminecare săptĕmînală, în 109 serviții divin zilnic și în 10 biserici cuminecare zilnică. În tóte aceste vĕd episcopiĭ anglicani o abatere de la instituțiunile bisericiĭ lor și o înclinare spre catolicism. Eĭ vĕd pericolul, ce le amenință biserica din partea așa numiteĭ „invasiuniĭ catolice“ după cum cualifică eĭ Ritualismul, cu tóte acéstea nu sînt în stare a-l preveni.

Biserica anglicană trebue să sĕ stîngă și apună, căcĭ nu este în ea spirit de viață religiósă. Ea e considerată ca o simplă instituțiune de stat, în care cleruluĭ i-se denégă până și puterea de a predica. Așa nu de mult archiepiscopul (anglican) de Canterbury și „primatele a tótă Anglia“ cu ocasiunea visitațiuniĭ canonice a predicat despre ființa de față a Domnuluĭ Christos în sf. Eucharistie, despre efectele cuminecăriĭ și alte adevĕruri religióse. Predicarea acésta a provocat un adevĕrat orcan asupra numituluĭ primate. Șeful liberalilor Sir William Harcourt impută archiepiscopuluĭ, că și-o arogat un drept, ce nu-ĭ compete, de óre ce de la reformațiune în cóce nu numaĭ puterea de a învĕța, ci și cea disciplinară a trecut întrégă la regele și la parlament. Chiar și episcopiĭ anglicanĭ s'aŭ grăbit a declara, că enunțările archiepiscopuluĭ de Canterbury nu aŭ nicĭ o putere obligătóre.

Bisericile protestante de bunăvoe s'aŭ tăcut sclave statelor. Sclavia acésta trebue să o sufere ministriĭ acelor bisericĭ, dacă contézĕ și pe viitor la ajutor din partea statuluĭ. Ca instituțiunĭ de stat sînt și ele supuse diverselor fluctuațiunĭ politice și unele

---

de orașe, aceia pot face chiar și banĭ, din carĭ să-și acopere barem în parte lipsele caseĭ.

Pe satele nóstre fie care casă își are grădina sa maĭ mare saŭ maĭ mică. Durere numaĭ, că mulți dintre sătenĭ le lasă pustiĭ, în loc de a sĕmĕna în ele legumĭ, fără de carĭ nu póte fi nicĭ casa cea maĭ sĕracă. Saŭ, nu lipsa de legumĭ e causa, pentru care chiar și plugariĭ maĭ cu bună stare, încă sînt siliți a dese orĭ a mânca pâne, mălaiŭ și mămăligă gólă, saŭ o fertură fără de nicĭ un gust și fără de nicĭ o putere nutritóre? — Saŭ în casul cel maĭ bun sînt siliți, să cumpere cu banĭ scumpĭ și lucrurile acelea, pe carĭ și dînșiĭ le-ar putea avé cu multă ușurință în grădinile lor?

N'ar fi óre cu mult maĭ bine, ca și plugariĭ nostri să urmeze pilda țĕranilor sașĭ și de alt neam, — adecă, să nu razime numaĭ în bucate, în grâŭ și cucuruz, ci să se cuprindă și cu grădinăritul și pomăritul, adunând atâtea póme și legumĭ, în cât să pótă și vinde? Atunci apoĭ n'ar fi siliți plugariĭ nostri, ca să-și acopere tóte lipsele caseĭ din bucate și ér numaĭ din bucate. Ér țĕranca română n'ar maĭ fi silită, să alerge cu óuĕ și puĭ în șurță până la jupânésa din sat după câte va cepe, frunze de petringeĭ, saŭ castraveți murați ș. a. Saŭ dóră jupânésa, carea numaĭ de ieri alaltăieri e venită în sat e maĭ bună la mână ca femeea română, care îndeplinesce lucruri cu mult maĭ grele, ca și săpatul și plivitul uneĭ grădiniĭ de legumĭ?

Eĭ bine! îmĭ vor rĕspunde uniĭ și alțiĭ, tóte sînt bune și frumóse, câte ne spuĭ Dta; dar ultă, noĭ sîntem așa de cuprinși cu lucrul câmpuluĭ, în cât nu ne maĭ rĕmâne timp să ne punem în grădină legumĭ și pomĭ.

Acestea înse sînt numaĭ vorbe góle; de óre ce fie cărui plugar, de ar avea o moșie cât de frumósă, totuși îĭ maĭ rĕmâne timp destul și pentru lucrarea grădiniĭ sale. Pentru că, pe cum vom vedé în dată, lucrurile câmpuluĭ nu se prea nimeresc de o dată cu celea ale grădiniĭ. Și pe lângă aceea, a fară de săpatul grădiniĭ, tóte lucrurile, cum e semĕnatul, plivitul, răritul, udatul ș. a. se pot face cu nisce copiĭ și copile, carĭ și așa umblă numaĭ pustiĭ pe uliți saŭ prin grădinile ómenilor.

Nime nu póte zice așa dară, că n'a avut timp, să samene în grădina sa câte va straturĭ de sălată, cépă, morcovĭ, petrinjeĭ, saŭ să pună câte va cuiburĭ de fasole orĭ crumpene ș. a. — Numaĭ voe să fie, tóte se pot.

Dar să mergem cu un pas înainte. Să vedem acum, cum trebue să fie grădina nóstră, cum trebue să o lucrăm, pentru ca să ne desfăteze și tot o dată să ne aducă și folos?

II.

Însușirile grădiniĭ.

Însușirea de căpeteniă a uneĭ grădiniĭ este, ca aceea să fie în apropiarea locuințiĭ nóstre. Maĭ bine se pot împărți grădinile óble; maĭ bune sînt grădinile din fața sórelui saŭ celea ce se află înclinate în spre méză zi saŭ méză zi rĕsărit.

Dacă grădina nóstră e mare, atunci putem cultiva maĭ multe soiurĭ de legumĭ și plânte. Alegem pentru fie care locul, care îĭ priesce maĭ bine. De cătră méză nópte și sfințit (apus) trebue să fie scutită de vînturĭ prin zidirile economice și prin arborĭ marĭ; ér în spre méză zi și rĕsărit nu-ĭ iertat, să punem pomĭ marĭ orĭ zidirĭ economice, pentru ca astfel sórele să o ajungă tótă ziua.

Pentru o casă saŭ familie e de ajuns o grădină de la 400 stînginĭ □ până la un jugĕr. Dacă îĭ maĭ mare, nu strică. Mărimea și posiția grădiniĭ maĭ de multe orĭ nu atîrnă de la noĭ, și așa trebue să ne mulțămim cu grădina, ce o avem.

Forma cea maĭ potrivită pentru o grădină este ceea în patru unghiurĭ, lungărĕță; ér locul cel maĭ bun este pământul cu pătură roditóre grósă, pământ sfărmicios, în care legumile se pot maĭ bine nutri și desvolta. Legumilor preste tot le place pământul cel amestecat cu năsip, var și puțin lut.

Dacă pământul din grădina nóstră ar fi nepotrivit pentru legumĭ, așa de pildă e lutos (cleios), saŭ e năsipos, și alt loc n'avem, atunci trebue să-l amestecăm cu alt pământ maĭ bun, cel cărăm din alt loc. Prin săpatul de tómna, prin întórcerea pământuluĭ *(rigolare)* încă putem îmbunătăți pătura roditóre.

secte mai de timpuriu, altele mai târziu trebue să dispară, ca ori ce instituţiuni omenesci. Pe când biserica catolică, care e zidită pe stîncă şi are în sine spirit de viaţă sustă şi înfloresce.

Raporturile bisericilor faţă cu statul la noi semănă cu cele din Anglia, în cât şi aicî protestanţiî aŭ spriginit tóte legile necreştinesci ale guvernului. Ei s'aŭ pus în serviţul regimului pentru baniî. E drept, că statul remuneréză pe ministriî bisericilor acatolice, dară îşi arógă atâtea drepturi asupra lor, în cât prin acésta înse-şi bisericile vin cu totul sub puterea statului, ajung sclave, ca şi în Anglia. Statul din baniî, carî îi contribuim noi cetăţeniî, e gata a regula şi pentru preoţiî catolicî congrua, cu preţul, pentru care întregesce venitele celor acatolicî, sperăm înse, că episcopatul catolic va regula acésta cestiune, aperând libertatea bisericii.

„Mişcarea pentru limba liturgică magiară." — Prim articolul nostru din numĕrul trecut a scos din sărite pe domniî de la aşa numitul comitet regnicolar al magiarilor greco-catolicî, sĕmn, că l-am atins, unde-î dóre. Noi înse ne-am făcut datorinţa de publicişti, arătând pericolul, ce ameninţă biserica şi naţionalitatea nóstră, dacă ar succede, să se introducă limba liturgică magiară. Ilustritatea Sa d. Szabó Jenő, presidentul acestuî comitet ca întîmpinare la articolul nostru publică în foile magiare un comunicat, în care cu multă patimă şi nervositate se descarcă asupra foiî nostre.

Comunicatul geme de neesactităţi şi esagerări, póte că autorul luî a contat la împrejurarea, că maioritatea covîrşitóre din cetitoriî comunicatuluî nu cetesc fóea nóstră, şi aşa vor lua de baniî buniî tot, ce le comunică el. Dar mai probabil este, că acel autor nicî nu a cetit „Unirea" şi comunicatul şi l-a formulat pe basa vre unuî raport defectuos, ca să nu zicem tendenţios. Şi în casul acesta s'a amăgit pe sine şi duce în rătăcire şi pe alţiî.

Alt cum articolul nostru a făcut agitaţiuniî pentru limba liturgică magiară un bun serviţiŭ, în cât a dat ansă comitetuluî regnicolar, să o ridice din noŭ la suprafaţă. Şi credem, că comunicatul şi pentru aceea e concipiat în un stil aşa de vehement, ca să ne provóce a ne mai ocupa de el. Fie, le vom face plăcerea acésta în numĕrul proxim al foiî.

Ajutor de stat pentru şcolile mediî. — Nimic nu caracterisézĕ aşa bine bunăvoinţa, pe care guvernul o arată locuitorilor acesteî ţĕrî şi dragostea imparţială cătră confesiuni, ca proiectul de budget al ministeriuluî de culte. În acesta, pentru ajutorarea şcolilor mediî reformate e preliminată suma de 366.400 fl. Pentru susţinerea şcolilor nóstre nu se dă nimic, de şi şi noî locuim acéstă ţĕră, şi şi noî dăm banul şi sângele nostru pentru întărirea şi prosperarea eî. Şi să nu se uite, că cu tóte că ajutorul acesta ajunge respectabila cifră de aprópe 400 miî fl., totuşî guvernul nu-şî reservézĕ şie-şî nicî o ingerinţă în conducerea şcolilor reformate, pe când faţă de a le nóstre e cu tótă atenţiunea.

Idee sănătósă. — Cu prilejul sĕrbătorilor din ăst an „un ortodox" se plânge în „Fóea diecesană" că în biserică s'a putut observa o fumărie de nesuportat până la înăduşală, aşa că persónele defectnóse aŭ fost silite a părăsi bisericile. Şi fumăria acésta nesănătósă provine din untul de lemn necurat şi luminile falsificate. Spre delăturarea acestuî neajuns, face propunerea fórte potrivită, că adecă în biserică să nu se maî folosésca, de cât unt de lemn curat şi luminî de ceară curată, şi că în centrul dieceseî să se facă *deposite* de unt de lemn şi fabrică de luminî, de unde să se procure apoî pe sama bisericilor. Idea acésta fiind fórte sănătósă merită, să fie considerată de toţî cei competenţi.

O statistică interesantă. — În numĕrul ultim al „Foiî diecesane" din Caransebeş se publică raportul, pe care protop. Andreiŭ Ghidiu l-a presentat sinodului protopresbiterial, referitor la protopresbiteratul Caransebeş. Am remarcat în acest raport următórele date:

Preoţiî protopresbiteratuluî Caransebeşuluî, carî cu finea anuluî espirat daŭ numĕrul de 50, pe lângă studiile teologice maî aŭ următórea cualificaţiune formală: cu 8 clase gimnasiale, maturitate şi studiî academice 1, cu 8 cl. gimn. şi maturitate 1, cu 7 cl. gimn. 1, cu 6 cl. 1, cu 5 cl. 1, *cu 4 cl. 14,* cu 3 cl. 1, cu 2 cl. 1, cu 6 cl. civile 3, cu 4 cl. 7, cu 3 cl. 1, cu şcóla regimentală 3, *cu şcolile normale germâne 14,* cu şcóla poporală română 1, La olaltă 50.

A fară de acéstă cualificaţie formală 11 preoţi aŭ maî făcut studiile pedagogice la diferite institute şi în diferite timpurî.

Între personalul preoţesc din gremiul consistorial 4 sînt cu 8 clase, maturitate şi studiî academice ér *2 cu câte 4 clase gimnasiale.*

Ér dacă pămîntul din grădina nóstră ar fi prea apătos, atunci să facem şanţurî, canale *(irigaţiune),* prin carî să se pótă scurge apa întrecătóre.

În grădină avem lipsă de o fântână saŭ un părăŭ, ca să putem uda legume, când trebuinţa cere. Maî bună e apa de rîŭ şi de plóe.

Maî de parte e de lipsă, ca fie care grădină să fie îngrădită bine, pentru ca astfel să fim scutiţi de orî ce pagubă, ce ni-ar puté causa ómeniî cei rĕî, galiţele, vitele, iepuriî ş. a.

Pe cum am maî amintit şi maî sus, dacă numaî se póte, atunci grădina nóstră să ni-o facem în loc deschis, unde lumina sórelui se ajungă ziua întrégă. Ér de vînturile rĕcî, carî vin de la méză nópte şi apus, ne scutim şi apărăm grădina aşa, că în acéstă parte aşedăm şura, grajdul şi cele alalte zidirî economice, saŭ plantăm nisce frăgarî orî acăţi, carî încă ne sînt de folos în economie.

Îngrădirea grădiniî o facem după putinţă saŭ cu zid de piatră şi cărămidă, saŭ cu pălant de scânduri, saŭ o închidem cu un gard de nuiele ş. a. Pe câmpia Ardéluluî îşi închid grădinile cu deosebire ómeniî maî sĕraci cu un gard de gunoiŭ, pământ saŭ trestie. Îngrăditura bună trebue să aibă o înălţime de 2 metri; ceva maî bine de un stîngiu vechiŭ. Pe lângă îngrăditura grădiniî punem saŭ viţă de vie, soiurî de mâncare, saŭ nisce persecî, carî rodesc bine sub adăpostul îngrădiriî de zid şi scânduri.

(Va urma.)

Revistă bisericéscă.

Roma.

Zilele trecute s'aŭ fost lăţit ĕră-şî sciriî îngrijitóre despre starea sfîntuluî Părinte. După cum se vestesce înse din Roma, Papa a părăsit patul şi a primit delegaţiunea, carî î-a presentat spre binecuvîntare ceî doî mieî, din lâna cărora se pregătesc paliele archierescî.

Germania.

Ministrul cultelor din Germania a presentat un proiect caseî magnaţilor, cu privire la sĕrbătorirea Vineriî Patimilor. După proiectul acesta Vinerea Patimilor trebue să fie ţinută şi din partea statuluî, pentru că atunci ne-a rĕscumpĕrat Mântuitoriul cu mórtea sa de pe cruce. Proiectul îl motivézĕ prin aceea, că ziua acésta e sĕrbătóre atât pentru catolicî cât şi pentru evangelicî.

Acestea se întîmplă în Prusia cea protestantă, ér în catolica Ungarie, în regatul Marieî, şi sĕrbătorile cele maî marî ar voi uniî, ca să fie şterse.

Din Berlin se anunţă, că adunarea imperiuluî a primit şi în a dóua cetire propunerea centruluî catolic pentru ştergerea legiî contra jesuiţilor.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Condiţiunile de împăcare, pe carî le a propus guvernul ca rĕspuns la nota pretensiunilor opoşiţieî, aŭ fost discutate în maî multe şedinţe ţinute din partea delegaţilor partidelor opoşiţionale. La finea discusiunilor contele Apponyi a presentat un elaborat de 16 cóle, pe care l-aŭ primit delegaţiî opoşiţieî, în care espune părerile sale cu privire la condiţiunile de pace propuse de guvern. Elaboratul conteluî Apponyi a fost înaintat guvernuluî prin şefiî dissidenţilor Szilágyi, Csáky şi Andrássy. În ce privesce cuprinsul elaboratuluî, graţie secretuluî ce se observă, până acuma nu este cunoscut. Ce se póte sci din declaraţiunileţ delegaţilor opoşiţieî este, că prin rĕspunsul dat la condiţiunile propuse de guvern, relaţiunile nu s'aŭ înăsprit, nice pertractările de pace nu aŭ încetat. Acuma se aştéptă rĕspunsul guvernuluî. — Delegaţiî pentru împăcluire aî opoşiţieî, în sfaturile ce le aŭ ţinut fie care cu partida sa, şi-aŭ dat sama despre activitatea desvoltată până acum în causa împăcăriî, ce luânduse spre sciinţă, aŭ fost însărcinaţi şi pe maî de parte cu pertractările.

Ceea ce a produs mare surprindere între politicianiî magiarî a fost călătoria neaşteptată a luî Széll Kálmán la Viena, unde a fost chemat de Regele. Aci el Dumineca trecută a fost primit în audienţă de Maestatea Sa Monarchul, cu care ocasiune î-a referit despre starea parlamentară. În ziua următóre baronul Bánffy încă a avut audienţă. După ce Széll Kálmán ar voi, să facă pace cu opoşiţia sub orî care condiţiune, póte nu fără

temeiŭ se vorbesce în cercurile politice despre Széll ca despre viitorul ministru preşedinte al nouluĭ cabinet.

În cât e pentru parlament, el îşĭ continuă şedinţele sale tot sub presidenţa bĕtrânuluĭ Madarász. Deputaţiĭ opoziţionalĭ fac diverse propunerĭ cerênd pentru tóte votisare nominală.

Austria.

Situaţia parlamentuluĭ imperial nu e maĭ favorabilă de cât situaţia parlamentară de din cóce de Laita. Ministrul president Thun a retras proiectul referitor la recruţĭ de la ordinea ziliĭ. Chiar şi cu privire la pactul economic, nicĭ prin minte nu-ĭ trece de a aduce lege pe basa §-luĭ 14, ci contând la aceea, că partidul progresist german în momintele ultime ar repăşi din stînga, în care se află şi aşa ar împedeca obstrucţia, ar dori ca pactul economic, să fie votat în plenul parlamentuluĭ. Dar speranţa acésta a conteluĭ Thun nu e nutrită nicĭ chiar în partidul guvernamental. Deputaţiĭ acestuĭ partid ţin ca sigur, că în Ungaria se va face compromisul, şi după aceea Reichsrathul va fi amînat. În cât e pentru punerea în praxă a pactuluĭ economic stabilit, acésta se va întîmpla pe basa §-luĭ 14. Deputaţiĭ Cehilor pretind, ca guvernul să le promită, că la cas când nu s'ar ajunge la nicĭ o învoire cu deputaţiĭ opoziţionalĭ, atuncĭ cu o lege de caractĕr temporal, ce ar face-o guvernul pe basa §-luĭ 14, să le asigureze învingerile de până acuma în cestiunea limbiĭ.

Germania.

Principele Georgiŭ Wilhelm, fiul cel maĭ mare al principeluĭ de Cumberland, a declarat că el acuma se împacă şi recunósce situaţia, carea s'a fost creat în urma răsboiuluĭ din 1866, după care ţara lor Hanovera a fost anexată la Prusia. De aceea el şi întră acum ca ofiţer în armata prusiană şi va ocupa tronul de Braunschweig. Acest fapt al principeluĭ Georgiŭ Wilhelm este viŭ comentat în Hanovera.

În şedinţele parlamentuluĭ prusian din urmă deputaţiĭ centruluĭ nu aprobéză espulsările Danezilor din partea nordică a Schleswiguluĭ. Causa espulsăriĭ, zic deputaţiĭ centruluĭ, a fost, că părinţiĭ danezĭ îşĭ daŭ copiĭ la şcolĭ daneze. La ce eĭ observă, că dacă lucrul merge aşa, atuncĭ azĭ mâne vor puté împedeca şi pe alţĭ părinţĭ, carĭ nu se ţin de partidul guvernuluĭ, ca să nu-şĭ dea copiĭ la şcolile, la carĭ voesc dînşi. Ministrul de interne Recke rĕspunde, că peste puţine zile va arĕta adevĕrata stare a lucrurilor, şi care este adevĕrata causă a espulsărilor.

Spania.

La rugarea republicanuluĭ Salmeron şi a altora, ministrul president Sagasta a promis, că în consiliul de ministri cel maĭ de aprópe va face propunerea, ca anarchiştiĭ deţinuţĭ în prinsórea din Montjuich să fie agraţiaţi.

Ministrul president Sagasta în zilele trecute a declarat publice, că Aguinaldo, capul rĕsculaţilor din insulele Filipine, în schimb pentru eliberarea prinsonerilor spanioliĭ pretinde, ca Spania să recunóscă republica insulelor Filipine şi să se alieze cu ele, pentru ca ast fel ele să nu fie anexate la Statele Unite. Tot el (Aguinaldo) a cerut şi de la Scaunul Apostolic, ca să recunóscă republica şi să trimită un delegat apostolic, care să tracteze afacerile religióse.

Pe când trimişiĭ luĭ Aguinaldo în Spania şi la Vatican cer recunóscerea republiceĭ, care se înfiinţéză, pe atuncĭ indigeniĭ resculaţĭ nu încetéză cu persecuţiunile şi omorurile Spaniolilor. Aşa în zilele trecute aŭ omorît pe guvernatorul spaniol şi pe oficialiĭ luĭ, pe când se întorceaŭ de la biserică, ér cu muierile şi copiĭ lor aŭ fugit între munţĭ, ducênd cu sine şi vre o câţĭ va prinsonerĭ.

Rusia.

Ministrul de esterne Murawiev a îndreptat o nóuă circulară cătră cabinetele puterilor. În acésta spune ministrul president, că de şi orizontul politic s'a maĭ întunecat din August în cóce, ma unele state continuă cu înarmările, totuşi speréză, că intenţiunea umanitară a Ţaruluĭ nu va fi fără succes. În legătură cu acestea esortéză puterile pentru pregătirea materialuluĭ, ce se va desbate în conferenţa de pace. Cu deosebire recomándă puterilor considerarea alor 10 puncte. Dintre acestea cele maĭ însemnate sînt: 1. Că puterile să se nisuéscă ca în decursul unuĭ anumit timp nu numaĭ să nu maĭ înmulţéscă armata fie de pe uscat, fie de pe mare, ci din contră să cérce tot posibilul de a o reduce. 2. Să se opréscă importul de arme şi de materiĭ esplosive maĭ perfecte de cum aŭ fost până acum. 3. Să se pună margine abusuluĭ de materiĭ esplosive, şi să fie oprită aruncarea lor din balóne asupra inimicilor, carĭ s'ar afla de desupt. 4. Torpedinierile submarine să nu pótă fi folosite în lupte. 5. Statele să promită că nu vor maĭ construi năĭ panţerate. 6. Să se alégă un juriu, şi statele să promită că vor sta la judecata acestuia. 7. Conferinţa internaţională de pace nu va atinge de loc relaţiunile politice a nicĭ unuĭ stat, şi nicĭ nu se va ţiné în capitala vre uneĭ puterĭ marĭ, pentru ca ast fel să fie de tot liberă.

Belgiŭ.

În zilele acestea şi în Belgiŭ încă a fost crisă ministerială, carea însе s'a terminat în dată prin abzicerea ministruluĭ preşedinte, a ministruluĭ de finanţe, şi a celuĭ de industrie. Causa dimisionăriĭ, se zice, că ar fi fost diversitatea de părerĭ iscată între rege şi ministrul president cu privire la reforma legiĭ electorale. Preşedintele nouluĭ cabinet e Vanden Peereboom ministrul de răsboiŭ şi al căilor ferate. În zilelele acestea regele va preda parlamentuluĭ un proiect de reformă a legiĭ electorale, care să fie maĭ favorabil pentru liberalĭ. Deputaţiĭ socialiştĭ enunţară, că noul cabinet e maĭ mult un cabinet al regeluĭ, de cât al majorităţiĭ parlamentare.

Statele Unite.

Senatul din Washington a primit propunerile senatoruluĭ Caffery, după carĭ presidentul republiciĭ Mac-Kinley este rugat, ca să presenteze în copie tóte scrisorile privitóre la înfiinţânda republică a insulelor Filipine, pentru că acestea se pot considera de basă pentru ratificarea tractatuluĭ de pace.

Din cercurile competente se spune, că comisiunea ce se va esmite din partea Statelor Unite pentru insulele Filipine nu are putere esecutivă, ci va fi numaĭ o corporaţiune consiliativă, ér hotărîrile aduse de comisiunea acésta vor fi esecutate de admiralul Dewev pe mare şi de generalul Otis pe uscat.

Corespondinţe.

Archidiecesă — la începutul anuluĭ.

De abia maĭ este un an şi jumătate, până când se vor împlini dóuĕ sute de anĭ de la evenimentul, care a avut o înrîurire atât de fericită asupra némuluĭ românesc nu numaĭ de din cóce, ci şi de din colo de Carpaţĭ.

Nu cred, Dle Redactor, că va maĭ fi de trĕbuinţă, să înşir folósele Unirĭi cu Roma, nicĭ să reamintesc cetitorilor foiĭ Dvóstre, carĭ aŭ fost urmările acestuĭ act însemnat? S'a discutat atât de mult faptul acesta chiar de adversariĭ nostri, cât azĭ fie care dintre noĭ nu póte, de cât să binecuvinte memoria părinţilor nostri din acele vremĭ.

Aşedămintele bisericiĭ unite, institutele eĭ de cultură şi tóte cele alalte instituţiunĭ sînt de a se mulţămi unirĭi cu Roma, légănul némuluĭ românesc. Fără de acéstă unire de mult ne-am fi cufundat în abisul, ce sta deschis înaintea nóstră, şi atât bisericesce, cât şi politicesce am fi dispărut cu totul în cele alalte naţiunĭ conlocuitóre.

Biserica slavonă saŭ cea reformată de mult ar fi înghiţit biserica românéscă, cum şi naţiunea stăpânitóre némul românesc. Vitalitatea poporuluĭ nostru n'ar fi fost de ajuns, să împedece acéstă amalgamisare, dacă consciinţa originiĭ şi a naţionalităţiĭ, sentimentul acesta puternic, care resistă cu tărie tuturor atacurilor potrivnice, n'ar fi fost deşteptat în pepturile nóstre.

E lung şirul acelor bărbaţĭ, carĭ aŭ adus de la Roma acest foc sacru, care încetul pe încetul s'a lăţit în tóte părţile aprinzênd în inimĭ dorul sfînt de cultură şi progres. Şi focul acesta a fost aşa de puternic, cât n'a ţinut sémă de nicĭ o pedecă, de nicĭ o fruntărie politică, a trecut preste înălţimile munţilor şi s'a estins preste tóte ţinuturile, unde rĕsună graiul dulce românesc.

Şi étă azĭ după dóuĕ sute de anĭ, cât de de parte am ajuns!

De şi puţin am câştigat în privinţa politică, — căcĭ încă şi azĭ avem tot programul nemuritoriuluĭ episcop Inocenţiu Klein, — program, pe care el l-a întărit cu esiliul sĕŭ, cu mórtea sa de parte de aĭ sĕĭ, —

totuşi în privinţa culturală am progresat nespus de mult. Şi n'am să revoc nici când acéstă frasă, căci am dreptate, multă dreptate am atunci, când susţin, că nespus de mult am progresat.

Cui nu sînt cunoscute beţele destul de gróse, cari mereŭ şi a dese cu multă rĕutate aŭ fost puse în rótele progresului nostru?

Şi cu tóte acestea n'am poticnit! Am zdrobit tot feliul de zăgazuri, ce ni s'aŭ pus în cale, şi ca un torent de munte am mers înainte, căci era viŭ în noi sentimentul originiĭ nóstre, era viŭ dorul de a ajunge pe cele alalte surori, de cari vitregimea timpurilor aşa de mult ne-a despărţit!

Cufundaţi însĕ în braţele slavonismului şi încătuşaţi de dragostea grecilor bizantini, nici o dată, dar nici o dată n'am fi ajuns acolo, unde sf. Unire ne-a dus.

Şi nici aci nu avem, să ne oprim. Vom merge mereŭ înainte, căci înaintea ochilor nostri va sta ca un far veciinic nestins: Roma.

Scuză, Dle Redactor, acéstă mică abatere, dar nu puteam să înec în peptul meŭ sentimentul, care mĕ îndemna, să preamăresc fapta vrednicilor nostri înaintaşi. Şi cum stăm noi în faţa acestei aniversări? o aşteptăm în tăcere şi indiferenţi?

Nu-mi vine, să cred, de şi n'am cetit a fără de articliĭ „Uniriĭ“ din an. tr. de cât o tendenţiósă notiţă în „Magyarország“.

Nu sciŭ ce dispoziţiĭ aŭ luat ceĭ competenţi, factoriĭ ceĭ mai chemaţi, cari ar trĕbui să fie în fruntea acestei mişcări, — am dori însĕ şi noi, preoţimea de la sate, să scim câte ceva, ca şi noi la rîndul nostru, să contribuim la măreţia acestei serbări, care va trebui să fie vrednică de numele: *Român* şi *Unit*.

Şi când o spun acésta, nu doresc petreceri sgomotóse, ci îmi aduc a minte de faptul, cum generosul mitrop. Vancea, şi-a serbat iubileul sĕŭ episcopesc: rugându-se şi aducênd mulţămită lui Dumnezeŭ pentru tot darul şi ridicând măreţul Internat de fetiţe.

Dumnezeŭ să fie cu noi!

Un preot.

Mulţămită publică.

Din incidentul aranjării unei sorţiri de obiecte în favorul Reuniunii femeilor române greco-catolice din Blaş, aŭ binevoit a contribui:

(Continuare.)

Dşóra *Elena Puian* din Lupu 2 feţe de perină brod., *Silvia Sabo* călindar brod., *Valeria Serbac* perină de ace, *Emilia Raţiŭ* termometru cu brod., *Ella Rössler* ţinĕtóre de mangette, *Silvia Dreghici* ţin. de periĭ, *Silvia Buda* ţin. de ştergar, *Elena Chiorean* ştergar brod., *Eva Bogdan* ţin. de jurnale, *Francisca Pop* ţin. de batiste, *Sidonia Todescu* millieu, *Flóre Murĕşan* ştergar brod., *Lucreţia Herlea* ţin. de batiste, *Ana Opincar* ştergar brod., *Berta Velter* coperitóre de póme, *Iulia Şinca* ţin. de mănuşi, *Carolina David* decor de lampă, *Gizella Dugaciŭ* decor de lampă, *Maria Tămăsan* decor de lampă, *Maria Colcer* ţin. de ace, *Aurelia Serbac* ţin. de bilete, *Susana Câmpean* ţin. de batiste, *Ersilia Jorgovan* batistă de măt. brod., *Olimpia Pop* ţin. de batiste, *Ana Patachi* taviţă sub lampă, *Zenovia Triff* taviţă sub lampă. *Maria Ivan* ţin. de epistole, *Leontina Pop* ţin. de peptenĭ, *Lucreţia Popa* şapcă de casă, *Irma Perian* ţin. de jurnale, *Amalia Crişan* ţin. de jurnale, *Paraschiva Vintilă* ţin. de orologinĭ. *Valeria Saturn* călindar brod., *Veturia Albini* ţin. de cheĭ. *Zelma Rössler* ţin. de epistole, *Marieta Lado* 2 tablete, *Aurelia Moga* ţin. de batiste, *Mariana Hagea* taviţă sub lampă, *Emilia Urzică* taviţă sub lampă, *Letiţia Radu* ţin. de mănuşi, *Mariţi Pop* ţin. de batiste, *Maria Pinca* taviţă sub lampă, *Viorica Poruţiŭ* ţin. de peptenĭ, *Eva Jonuţiŭ* taviţă sub lampă, *Emilia Aron* decor de perină de divan, *Victoria Oniţiŭ* taviţă sub lampă. Tóte eleve în internatul de fetiţe Vancean din Blaş. *Reuniunea de consum din Blaş* 1 oglindă pentru toilette.

(Va urma.)

Aurelia n. **Solomon** presidentă. Dr **Ambrosiŭ Cheţan** secretar.

Colecta cruceriului.

Aŭ incurs de la parochia *Gurghiŭ* . . . . . fl. 4·—

Capitalul acestei colecte la finea an. 1898 a fost de fl. 2·258. 41 cr. Câte şcoli nu ar mai fi trebuit să céră ajutor de la străini, dacă colecta acésta s'ar fi continuat cu acela-şi zel ca în anul întâiŭ! Ceea ce s'a întrelăsat în trecut, se póte face pe viitor.

Noutăţi.

Concurs pentru staţiunea docentală. La staţiunea docentală din Ormeniş, tractul Arieşului, neprovĕdută cu docente cualificat prin acésta se escrie concurs cu termin de 15 Februar a. c. st. n. pe lângă următórele emolumente: a) Ajutor de stat aplacidat din partea Înaltului Ministeriŭ r. de culte şi instrucţiunea publică cu datul 7 Decembre 1898 Nr. 61769 = 150 fl. b) Din repartiţiune pe poporul greco-catolic din Ormeniş = 150 fl. c) Cuartir liber în edificiul şcolii. d) Grădină în estensiune de 400 org. □. Salariul de la popor de 150 fl. se primesce în 3 rate egali 1 Octobre, 1 Ianuariŭ, 1 April, ér ajutoriul de stat după cum se va dispune de la locul competent.

Dar preaînalt. Maestatea Sa a dăruit din casseta Sa privată 100 fl. pentru terminarea bisericii din Ungureĭ.

De la Reuniunea învĕţătorilor gr. cat. La 13 Faur va apărĕ întâiul număr al organului acestei reuniuni. Fóea a păstrat tot vechiul titlu de *„Fóea scolastică“*, cu redactarea ei a fost încredinţat din partea comitetului profesorul de preparandie *Ioan F. Negruţiŭ*.

Transformare. Vechia Reuniune din Blaş, *prima societate comercială la noi*, pe urma căreia s'a înfiinţat tóte cele alalte: la Făget. Sibiŭ. Bistriţa etc., împrotocolându-i-se nóua firmă, s'a transformat în *„Consum societate comercială pe acţii în Blaş“*. Dorim societăţii deplin succes.

Afacérea gimnasiului de la Braşov. După cum comunică „Drapelul“ din Bucuresci, neînţelegerea ivită între gimnasiul din Braşov şi guvernul Românieĭ din causa „renteĭ“, — se va finalisa cât mai curînd. Guvernul român ar fi adecă aplicat, să acórde bisericii Sf. Niculae, susţinătórea şcolilor, în schimbul dominiilor, ce a avut în România, suma de aprópe 450 mii fl.

Faptă vrednică de urmat. Comitetul despărţ. XI Blaş al Asociaţiuniĭ, a luat hotărîrea, ca disertaţia prof. I. F. Negruţiŭ: *despre grădinile de legume*, — a căreĭ publicare se începe în „foiţa“ de azi, — să fie reprodusă în broşură şi distribuită gratuit printre ţĕraniĭ sciutori de carte din cercul sĕŭ. După cât scim, acésta va fi a dóua broşură, care se împarte în chipul acesta printre popor. Fapta acésta merită tótă lauda şi e vrednică să fie urmată şi de alţiĭ. Prin ast fel de broşuri nu se deştéptă numai gustul de cetit, ci să împărtăşesc şi învĕţături folositóre, arĕtând ţĕranilor mijlóce de a face bună stare.

Biblioteci poporale. Instituţiunea acésta, menită pentru cultura poporului, iniţiată în mai multe locuri şi la noi, a început să fie pusă în praxă în România, într'un mod care nu póte de cât să umple de bucurie pe orĭ cine. Ministeriul cultelor a prevĕdut adecă în budgetul sĕŭ suma de preste 100 miĭ fl. pentru înfiinţarea de bibliotecĭ poporale pe lângă şcolile sătescĭ. Din suma acésta s'aŭ înzestrat de o cam dată 320 bibliotecĭ. Între cărţile împărţite se numĕră: Poesiile lui Alexandri, Fabulele lui Alexandrescu, Mihaiŭ Vitézul de Bălcescu, Novelele lui Slavici, Legende românescĭ de Urechia, Scrisorile lui Ghica, Istoria Românilor de Xenopol, ş. a.

Nóuă scriere de George Coşbuc. Din însărcinarea guvernului Românieĭ, compatriotul nostru, poetul Coşbuc, a scris o istorie a răsboiului neatîrnării. După cum cetim în „Timpul“ lucrarea e terminată, ea va fi tipărită în 10 miĭ esemplare şi va purta titula: „Povestea uneĭ coróne de oţel.“ Nu ne îndoim, că şi lucrarea acésta, ca şi celea premergătóre, va fi vrednică de renumele poetului.

Reînmormîntarea lui Columb. După cedarea insuleĭ Havanna, Spaniolii şi-aŭ ţinut de datorinţă, să desgrópe osemintele lui Columb, şi să nu lase pe marele descoperitor, să dórmă de parte de aĭ sĕi în pămînt străin. La 20 c. rĕmăşiţele pămîntescĭ a fost înmormîntate cu mare pompă în cripta catedraleĭ din Sevilla.

Pentru Lucian Bolcaş. Spre a veni în ajutorul nóueĭ jertfe a şovinismului necruţător, studenţiĭ din Bucuresci vor aranja un concert mare, la care vor concurge şi câţi va artişti francezĭ. Ér după cum cetim în ziarele de din colo, dl Bolcaş a fost invitat, să-şi continue studiile la universitatea din Iaşi, unde i-se vor face tóte înlesnirile.

Director gimnasial la Năsĕud. După cum ne vestesce o telegramă din Năsĕud, ministrul de culte a nimicit alegerea prof. Dr Paul Tanco şi contra statutelor a numit ca director pe prof. *Ioan Gheţe*.

Procés de presă. „Tribuna poporului“ de la Arad va avea la 22 Faur un noŭ proces de presă pentru articlul „Ţĕră fericită“. publicat anul trecut, sub cuvînt, că prin acel articlu s'a aţiţat împotriva domnilor.

Vagóne iluminate cu electricitate. În România se fac încercări pentru iluminarea vagónelor cu electricitate. Zilele acestea vor fi şi puse în circulaţie câte va vagóne de acest feliŭ, şi nu peste mult pe liniile principali, nu vor circula de cât vagóne cu iluminaţie electrică.

Noŭ deputat român. Zilele acestea a fost ales de deputat liberal în cercul Bogşeĭ *Pachomiŭ Avramescu* protonotar comitatens în Lugoş.

Marecarama, se chiamă cea mai nóuă lucrare de artă, ce se va vedé la esposiţia din Paris de la 1900. Ea constă în aceea, că va face asupra privitoruluĭ impresiunea, ca şi cum ar călători la Neapol, Veneţia etc. Privitorul va sta pe coperişul unuĭ vapor şi va privi de acolo. De o parte i-se va părĕ că vede Marsilia, valurile se vor sparge de cóstele vaporuluĭ, care va luneca leneş pe luciul undulător al mării, adierea prósperului aer îl va lovi în faţă şi din când în când vaporul va trebui să lupte contra furtuneĭ. Va trece norocos înainte şi va ajunge cu ziua în Neapol ér în Veneţia numai cu nópte. Totul va fi numai o ilusiune, pe care un pictor francez se va încerca să o deştepte în mintea privitorilor. El va face nisce picturi mari de câte 15 m., pe cari cu ajutorul uneĭ maşinării le va învîrti repede pe din aintea lor. *Si non è vero. . .*

† Cas de mórte *Demetriŭ Zdroba*, preot deficient. fost paroch în Panticeŭ, a repausat la 18 Decembre 1898 în vrîstă de 89 anĭ, în al 65-lea an al preoţieĭ.

În veci amintirea lui!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Credința vécurilor creștine celor dintâĭ în fecioria Născătóreĭ de Dumnezeŭ.

(Continuare.)

S. Epifaniŭ firesce că încă a sărit întru apĕrarea trăsăturiĭ de maternitate adevĕrată a Marieĭ. Întrebarea luĭ Isus: „Cine e mama mea șcl.“ el încă o esplică tot cam ca Archelaŭ: „Prin acésta nu s'a lăpĕdat de mamă-sa, ci a respins rĕŭ venita observare a aceluia, care o a insinuat.“ [1]) Împotriva Manicheilor relevézĕ, că Christos a avut trup, „care s'a născut întru adevĕr,“ [2]) și cugetul acesta îl desvóltă apoĭ maĭ de parte în maĭ multe privinți, bună óră: „El a primit trupul întru adevĕr de la Maria așa, că și-a formatcarnea din sfîntul pântece de mamă și a luat sufletul omenesc, și rațiunea și tóte, cele ce se țin de om, a fără de pĕcat, le-a împreunat cu sine, cu dumnezeirea sa.“ [3]) „Ĕră noĭ zicem atât aceea, că el ca Dumnezeŭ a venit din cer, cât și aceea, că și în pântecele de mamă al Fecióreĭ Maria încă a petrecut vremea obicĭnuită a îngrecărĭ până la întromenirea desevârșită.“ [4]) „Christos s'a născut întru adevĕr de Maria cea pururea Fecióră, a luat trupul întru adevĕr, nu numaĭ la părere, carne întru adevĕr, trup întru adevĕr cu óse și nervĭ și cu tóte ale nóstre.“ [5])

S. Ioan Crisostomul tractézĕ despre acest obiect în una din omiliile sale asupra Evangelieĭ după Mateiŭ: „Că el (Christos) a purces din trupul Fecióreĭ, a declarat-o el însu-șĭ cu cuvintele „ce s'a născut într'însa“ (Mt. 1, 20), și Paul zice: „făcut din muiere“. „Din muiere“ zice el astupând gura acelora, carĭ susțineaŭ, că Christos a trecut printr'însa ca prin un fel de canal. Că dacă acésta ar fi așa, atuncia el nu ar avé nimica comun cu noĭ, ci altul ar fi acel trup, nu din massa nóstră. Cum ar fi el din rădăcina luĭ Iesse? Cum ar fi el toégul, orĭ Fiul omuluĭ? Cum flórea? Cum ar fi Maria mama luĭ? În ce chip ar fi el din semința luĭ David? Cum ar fi luat el chipul robuluĭ? — Că el a purces deci din noĭ, din massa nóstră și din pântecele de mamă al Fecióreĭ, aceea se vĕdesce din cele zise și din fórte multe altele.“ [6])

Cuvintele de la Gal. 4, 4 aŭ dat și sfîntuluĭ Ieronim prilej de a înfrunta pe Docețĭ. „Băgațĭ bine de samă,“ zice, „el (Apostolul) nu a zis „făcut prin muiere“, pe cum vor Marcion și cele alalte erese, carĭ în chip fals declară trupul luĭ Christos de aparent, ci „din muiere“, pentru ca să se crédă, nŭ că el e născut printr'însa, ci dintr'însa.“ [7]) Ĕră unde esplică cuvintele luĭ Isus: „Cine e mama mea șcl.“ acolo s. Ieronim reproduce esplicarea sfîntuluĭ Ambrosiŭ cu acea deosebire, că amintesce pe ereticĭ pe nume: „El nu s'a lăpĕdat deci de mamă-sa, pe cum zic Marcion și Manicheŭ, ca și cum am avé, să credem, că s'a născut de o nălucă, ci a preferit pe Apostolĭ rudelor sale.“ [8])

S. Augustin în sfârșit, care însu-șĭ trecuse prin manicheism, combate învĕțăturile acestuia pe larg. Din combaterea acésta reproducem aci numaĭ părțĭ de acelea, carĭ apĕră maternitatea adevĕrată a Marieĭ. În cartea sa împotriva luĭ Faust zice bună óră: S. Scriptură întrégă dovedesce. că Fiul luĭ Dumnezeŭ se numesce în tocmaĭ acela, care se numesce și Fiul luĭ David pentru chipul sĕŭ de rob, care l-a primit din Fecióra Maria, din muierea luĭ Iosif. Se vede acésta limpede din Mateiŭ. Căcĭ acela-șĭ, care în 1, 1 din Evangelia după Mateiŭ se numesce Fiul luĭ David. în st. 23 al aceluia-șĭ cap se zice Fiul Fecióreĭ și „Cu noĭ Dumnezeŭ“. Acest nume „Cu noĭ Dumnezeŭ“ dóră nu e maĭ puțin de cât „Fiul luĭ Dumnezeŭ“. Tot asemenea înțelege și Paul pe unul și acela-șĭ sub acela, care s'a „făcut din muiere“ (Gal. 4, 4) și a luat „chipul robuluĭ“ (Fil. 2, 7), și „carele s'a sculat din morțĭ din semînția luĭ David“. [1]) Aceea, că luĭ Faust i-se pare absurd, să se închidă Fiul luĭ Dumnezeŭ în pântecele uneĭ muierĭ, vine de acolo, că Manicheiĭ întru mărginirea sa își închipuesc, că catolicĭ „închid pe Fiul luĭ Dumnezeŭ în pântecele de mamă așa, cât ei apoĭ nu ar maĭ fi și a fără de el, cât el ar fi renunțat la stăpânia preste cer și preste pămînt, cât el s'ar fi osebit de Tatăl“. [2]) E o concipiare falsă a firiĭ, când Manicheilor li-se pare, că de organele de nascere le e alipit óre ce necinstit. Eĭ să se gândéscă la cuvintele Apostoluluĭ (I Cor. 12, 22 urr.), în carĭ póte, să se cetéscă părerea cea corectă despre membrele trupuluĭ omenesc. „Cu cât maĭ vîrtos nu aŭ avut membrele acelea nimic necinstit la sfînta Fecióră Maria, carea a conceput trupul luĭ Christos prin credință, și la care membrele acestea nu aŭ servit nicĭ măcar uneĭ conceperĭ omenescĭ ĭertate, ci numaĭ nascerii celeĭ dumnezeescĭ!“ [3]) — Și din cuvintele luĭ Christos de la nunta cea din Cana (Io. 2, 4): „Ce e mie și ție, muiere?“ încă aŭ făcut Manicheiĭ conclusia, că Maria nu póte, să fie mama luĭ Christos. S. Augustin arată pe larg falsitatea conclusieĭ acesteia. În demonstrarea acésta numele Marieĭ se cuprinde cam de dóuĕ zecĭ de orĭ, cuvîntul „mamă“ încă și de maĭ multe orĭ. El zice: Acela-șĭ Ioan, carĭ spune răspunsul acela al luĭ Christos, dóră numesce pe Maria cu acela-șĭ prilej de dóuĕ orĭ mama luĭ Christos: „era mama luĭ Isus acolo“ și „a zis mama luĭ Isus cătră dînsul“ (Io. 2, 1. 3). Avem numaĭ, să înțelegem răspunsul luĭ Christos, cum se cade. Cheea la înțelegerea acésta se află în partea a dóua a răspunsuluĭ: „Încă n'a venit óra mea.“ Isus chiar voise, să facă o minune, așa dară să manifesteze firea sa cea dumnezeéscă, „ĕră Maria era mama trupuluĭ luĭ, mama omenirĭi luĭ, mama slăbiciunĭĭ aceleia, carea o primise el pentru noĭ“. Isus în partea cea dintâĭŭ a răspunsuluĭ sĕŭ o face atentă la aceea, că ea nu are de a face cu firea luĭ cea dumnezeéscă, în partea a dóua arată spre vremea aceea, în care va precumpĕni firea luĭ cea omenéscă, și în care apoĭ va concede el și mameĭ dreptul eĭ. Acésta e vremea patimilor luĭ. „Fiind că ea deci nu a fost mama dumnezeirĭi luĭ, ĕră minunea, ce voia, să o facă, s'a sevârșit prin dumnezeirea luĭ, de aceea ĭ-a răspuns: „Ce e mie șcl.“, dară nu aĭ, să credĭ, că eŭ mĕ lapĕd de tine nevoind, să te recunosc de mamă: încă n'a venit óra mea, căcĭ acolo te voiŭ recunósce, când slăbiciunea, a căreĭ mamă eștĭ tu, va atîrna de cruce. Să cercăm, dacă acésta e adevĕrat. Când Domnul pătimia, — pe cum zice acela-șĭ Evangelist (Io. 19, 25 urr.), care cunoscea pe Maĭca Domnuluĭ și a adus pe scenă pe Maĭca Domnuluĭ șĭ la nunta acésta: Și sta lângă crucea luĭ Isus mama luĭ șcl. Eĭ recomandă învĕțăcelului pe mama, el recomandă pe mama, fiind că avea, să móră maĭ înainte de mamă-sa și să învieze maĭ înainte de mórtea mameĭ sale, el recomanda ca om omuluĭ pe om. Acésta a născut-o Maria. Óra acésta sosise acuma.“ [4])

Aserțiunea luĭ Faust, carea am citat-o maĭ la deal, că Maria nu a fost o pogorîtóre a luĭ David, ci o Levită, a îndemnat pe s. Augustin, să răspundă pe larg și la acésta. Atât după credința Iudeilor, cât și după cea a creștinilor s'a ținut de esența luĭ Mesia, ca el să se tragă de la David. Originea acésta a luĭ Isus de la David se accentuézĕ în tótă s. Scriptură a L. N. Pe lângă nascerea luĭ cea făr de tată numaĭ mamă-sa era dovada originiĭ luĭ celeĭ pămîntescĭ. Dară Maria nu se numesce nicăirĭ cu cuvinte esprese fiica luĭ David, de cum va nu esplicăm genealogia luĭ Isus cea de la Luca așa, pe cum am arĕtat în întroducere. Esplicarea acésta bisericiĭ celeĭ vechĭ nu ĭ-a fost cunoscută; ceĭ vechĭ priviaŭ și genealogia de la Luca de genealogia luĭ Iosif în tocmaĭ ca și pe cea de la Mateiŭ și cercaŭ a aplana pe alte căĭ diferința cea dintre aceste dóuĕ genealogiĭ. Cel dintâĭŭ, care șĭ-a propus-o acésta. a fost cronograful creștin Iuliŭ Africanul de la începutul véculuĭ al III-lea. Spre a-șĭ resolvi problema a recurs la supunerea uneĭ căsătorĭĭ

[1]) Haer. XLII. p. 326. ed. Petav.
[2]) Haer. LXVI. 87.
[3]) Haer. XX. p. 47. ed. Petav.
[4]) Haer. XXX. 27.
[5]) Haer. expos. fid. 15.
[6]) Hom. in Mt. 4, 3.
[7]) Comm. in ep. ad. Gal. II. 4.
[8]) In Mt. c. XII.

[1]) Contra Faust. XXIII. 7.
[2]) Ibid. 10.
[3]) Ibid XXIX. 4.
[4]) In Evang. Ioann. tract. 9. cap. 2.

leviratice. [1]) După părerea lui Iuliŭ Africanul Iacob, tatăl lui Iosif de la Mateiŭ, și Ili, tatăl lui Iosif de la Luca după esplicarea comună, aŭ fost adecă frații de la aceea-și mamă, dar de la doi tătâni. Ili a murit fără de prunci, și de aceea Iacob în sensul legii (V Molsi 25, 5) a avut, să ridice vĕduvei lui Ili semînța lui. El a generat deci cu ea pe Iosif, dară în numele frate-sĕŭ, și de aceea Iosif se numesce atât fiul lui Iacob, cât și fiul lui Ili. Istoriograful bisericesc din jumătatea cea dintâiŭ a vĕcului al IV-lea are părerea: Mateiŭ oferesce genealogia cea adevĕrată a lui Iosif, ĕră Luca oferesce altă legendă genealogică, pentru ca să încunjure pe pogorîtorii cei pĕcătoși ai lui David. [2]) Nimeni nu află însе în genealogiile acestea vre o alusiune la Maria.

(Va urma.)

[1]) Epist. ad Aristid. la Euseb. H. E. I. 7. Cf. Quaest. Euseb. IV. ad Steph. la Ang. Mai sc. vet. n. coll. I. p. 21 urr.

[1]) Quaest. Euseb. III ad Steph. A. Mai l. c. p. 16 urr.

Tea și Valentina.

(Narațiune după Cav. Giuseppe Cuoghi.)

Pe strada principală a cetății Gaza din Palestina, într'o dimineță de primăvară se îngrămădea cu sgomot popor mult de tóte condițiunile, urmând pe un centurion, care însoțit de câți va călăreți se îndrepta spre piață. Sosit acolo centurionul se opri, și lăsând să resune o trimbiță spre a provoca poporul la tăcere, ceti cu voce chiară următórele:

„Credinciosul și preamilostivul împĕrat Valeriŭ Diocleția Augusŭ, care a fost de opt ori consul, — și preafericitul și triumfătoriul Maximian Galeriŭ Cesar poruncesce, să se facă o cercetare esactă despre toți aceia, cari aparțin religiei lui Christos: bisericile lor vor fi derîmate până la fundament, arse cărțile lor, și ei provocați să sacrifice zeilor imperiului: ér neascultând vor fi dați pe mâna judecătorilor, cari îi vor pedepsi după legi."

Un murmur profund urmézĕ după cetirea edictului. Unul fie care dintre ascultători s'a apucat, să esplice cu vecinul sĕŭ edictul acela, așa după cum îl tăia capul. Sfârșind cetirea sutașul porni mai de parte, să publice la colțurile stradelor principali legea acea de sânge.

Într'acea dóuĕ copile stând în picióre sub vestibulul unei basilici, carea se află de o latură a piațului, se uitaŭ tăcute una la alta, și îndată ce s'a împrăștiat mulțimea, cea mai mărișóră zise către sóță-sa:

„Fericiți sînt cei persecutați, că acelora este împĕrăția cerurilor."

„Nu te temi așa dară", întrébă cea alaltă, „de torturile acelea înfiorătóre de foc, de unghiile de fer, de férele sĕlbatice?"

„Mĕ înfior și eŭ, sorióră, aducêndu-mi a minte de chinurile acelea; însе dacă voiŭ fi silită, să am parte de ele, îmi voiŭ zice mie însă-mi cu Apostolul Paul „tóte le pot cu ajutoriul aceluia, care mĕ întărește." Rógă-te pentru mine, scumpa mea, ca în mijlocul acelei lupte, dacă va vrea Domnul, să ajung, să nu-mi lipséscă curajul, până ce nu voiŭ fi dobîndit învingerea."

Și fiind că în pericule ómenii se légă mai strîns unul de altul, copilele se sărutară, și cea mai tinĕră, cu numele Valentina, se întórse la sĕrăcăciósa-i locuință, unde petrecea împreună cu mamă-sa, o vĕduvă sermană și încărcată de copii. Locuința lor era una din cele mai slabe cuartire din cetate.

Timp mai mult de dóuĕ vécuri familia acésta, care se trăgea de la unul din primii creștini, și-a întărit mai de multe ori cu sânge credința. În chipul acesta însе membrii familiei s'aŭ împuținat așa de tare, în cât n'a mai rĕmas de cât cele dóuĕ femei: Valentina și mamă-sa. De și se susțineaŭ din lucrul mânilor, nu-și ultaŭ de a servi în pace Dumnezeului din Viflaim și de pe Calvaria, așteptând sosirea morții ca secerătoriul, care sosind sara își aștéptă plata pentru ostenéla zilei.

Și sciind că deprinderea iubirii și a milei e una dintre celea mai frumóse vîrtuți, slugiaŭ de aprópelui, fără de a ține samă de eraŭ păgâni ori creștini, dând o atențiune deosebită sfinților mărturisitori, gloria și podóba bisericii lui Isus Christos.

Dintre tóte persecuțiunile câte se porniră asupra bisericii, póte nici una nu era, să o împodobéscă cu atâta glorie, ca acésta de sub Diocleția. ori pentru numĕrul victimilor ilustre, ori pentru sĕlbătăcia și varietatea chinurilor suferite. Mii dintre cei mai distinși episcopi, preoți, scriitori, apologiști, oficiali, ostași, fecióre și matróne, ómeni din fie care clasă a societății protestaŭ cu sângele lor contra societății pĕgâne, carea cu pași grabnici se apropia de mormînt. Sângele lui Isus Christos clocotia mai cu putere ca ori când în vinele misticului trup al bisericii spre a se vĕrsa în șuvóie pe pĕmîntul tuturor cetăților din imperiŭ, ca să le cureță de spurcăciunea idololatriei. Multe din cetățile acestea locuite aprópe numai de creștini, aŭ rĕmas pustii: în ele vedeai mulțime de martiri, cari leșind ciungăriți și aprópe morți din pretorii. ori din templele zeilor, eraŭ aruncați ca să-și védă mórtea cu ochii în minele de la Sidon și pólele Libanului. Ér cei, cari scăpaŭ de persecuțiune nu se arĕtaŭ mai puțini, vrednici de cununa martiriului prin deprinderea eroică a dragostii creștinesci față cu deaprópele. Era ceva mișcător a vedé, cum bĕtrâni, juni, copii se adunaŭ în jurul martirilor generoși, cum îi urmăriaŭ până și la tribunale spre a asculta cuvintele lor și a le lăsa ca moștenire posterității; cum se vîraŭ până chiar și în fundul temnițelor, ca să le lege ranele, ce brăsdaŭ de tóte părțile gloriósele lor membre și spre a-i mângâia cu iubirea și ajutórele religiunii. Era ceva de admirat a-i vedé, cum se adunaŭ cu grămada la locurile de suferințe și cum, chiar și sub ochii lictorilor, adunaŭ cu cârpe sângele ce curgea pe pĕmînt, și cum spĕlaŭ cu reverință cadavrele ciungărite și membrele ori ósele arse ale martirilor, spre a le depune cu onóre în mormînt.

Valentina cu totul era dedicată la acelea lucruri de pietate după esemplul ilustrelor patriciane Pudențiana, Domitilla și Priscilla. Într'o dimineță de o dată audi, că o fecióră numită Tea a fost condusă la tribunalul proconsulului Firmilian, din causă, că o aflară cetind cărțile sfinte într'o adunare de creștini, cari se mângâiaŭ împrumutat în suferințele lor și ale bisericii. Mișcată de un impuls intern, ea se duce acolo. De cea ce vede se înfióră. În fecióra, care era întinsă pe masa de tortură, și din a cărei rane deschise țișnia sângele, recunoscu pe aceea, carea o încurajase la martiriŭ în ziua proclamării edictului, — era Tea.

Mișcată și înfiorată de acésta privelisce și cu atât mai mult, că carnificele, la un semn dat de proconsul, se întórcea cu instrumentele sale preste ranele deja deschise ale sĕrmanei, Valentina strigă de o dată: „dar până când veĭ continua cu torturarea surorii mele"?

La o întrebare așa de cutezătóre și neasceptată Firmilian ferbea de mânie. Făcênd sĕmn la lictori, aceștia aduseră cu puterea pe Valentina înaintea lui. Firmilian ședea pe scaunul sĕŭ de fildeș și avea lângă sine o statuă a lui Joe, înaintea căreia era un scaun de bronz cu trei picióre, pe care era tămâerul.

„Cugetă-te și sacrifică," zise judecătorul cu o vóce înspăimântătóre.

„Nici o dată!" — rĕspunse tinera.

„Pune-i tămâe în mână, și dacă va refusa de-a tămâia, légă-o pe masa de tortură."

Valentina luând tămâia o aruncă la pămînt și o calcă în picióre, și după ce doi lictori prinzêndu-o se trudiaŭ, să o facă, ca să îngenunche înaintea zeului, ea smulgându-se din mânile lor, lovi statua, carea mai întâiŭ s'a clătinat, apoi a căduț cu sgomot sfârmându-se în bucățele.

„Așa mi te porți tinĕră obrasnică", strigă Firmilian; „voiŭ vedé, dacă Christosul tĕŭ va veni, să te scótă din mânile mele."

Neînfricata tinĕră e legată pe masa de tortură și e sfârticată cu un peptene de fer. Dar ea cu față senină privesce spre ceriŭ așa în cât proconsulul, vĕzêndu că nu are ce să facă la nisce femei debile, le-a condamnat la foc pe amîndóuĕ.

Ast fel împreunate, Valentina și Tea, sóțe în lupta generósă, aŭ dobîndit de împreună laurii învingerii, cu cari s'aŭ presentat înaintea tronului mirelui iubit spre a primi rĕsplata vecinică.

Economie.

Mijloc sigur în potriva oloţanilor. Să se topéscă cătran în apă ferbinte, şi licuidul ast fel dobîndit să se verse în găurile făcute de oloţanĭ. În tótă gaură să se verse cam 2—3 litre. Succesul e sigur.

Leac în contra păduchilor de vite. Iarna se întîmplă a dese orĭ, că vitele cornute mai mĕrunte se umplu de păduchĭ. Asta provine tot de una de acolo, că nu se curăţă bine vitele cu ţesala şi peria, şi că grajdul e prea cald, umed, neventilat şi necurăţit. Aşa dară curăţenia e leacul cel mai sigur, care din capul locului împedecă desvoltarea păduchilor. Dacă însĕ cu tóte aceste s'ar ivi păduchiĭ, se recomandă curăţirea vitelor cu periĭ muiate în soluţiune de creolin orĭ de lysol de 3%, numai trebue băgat de samă apoĭ, ca vitele să nu se recéscă.

Bibliografie.

A apărut:

„Revista ilustrată“ Nr. 1 cu următorinl sumariŭ: După legea cea mai înaltă. O istorie de C. E. Franzos. — Cântec. Poesiă de G. Coşbuc. — Ornatele (Odajdele) preoţilor idololatri. Tipurĭ de S. P. Simon. — Când te vĕd. Poesiă de Niţu. — Din propria el putere. Novelă de G. Simu. *Biserica şi şcóla.* Şcóla gr. cat. din Pinticul săsesc. de Pinticanul. — Papa Leo al X-lea. Date istorice de I. Mărginean. *Din Albumul nostru:* Schiţe biografice. Carmen Sylva. — Alexandru Szilaşi. — Ioan Mărginean. — Toma Gălătariŭ. *Ţĕraniĭ nostri.* Doine poporale. — Cronica lunară. Bibliografiĭ. — Glume. Găciturĭ. Posta redacţiunii. *Ilustraţiuni:* Papa Leo. — Şcóla din Pintic. — Carmen Sylva. — Alexandru Szilaşi. — Ioan Mărginean. — Toma Gălătariŭ. — Un bĕtrân Şoimuşan zicênd din fluer. — Statua lui Hentzi. — Înaintea tribunalului.

„Flóre albastră“ e titlul unei reviste literare săptĕmânale, ce apare la Bucuresci, redactată mai ales de tineri. Cu multă bucurie am constatat număr de număr tendinţa sănătósă, în care e redactată acésta revistă, luptând impotriva naturalismului şi ateismului în literatură şi artă. Numĕrul 14 primit zilele acestea are următorinl cuprins: Logodnicile (poesie) de *D. Nanu.* — Adevĕrata artă, de *Al. Antemireanu.* — La óste (poesie) de *C. Sandu.* — Obuzul (nuvelă) de *I. A. Bassarabescu.* — *Caetul meŭ:* Evoluţia beţieĭ, de *Mad.* — Rugăciune (poesie) de *Naia.* — Note din călătorie, de *S. Voinea.* — Jacinta, de *Stans.* — Nimfele (după *Heine*) de *St. O. Iosif.* — Somaţiune, de *Coriolis.* — Stoian (schiţă) de *C. Răsvan.* — Calamburomania, de *Toma Florescu.* — Teatru, Pictură, etc. de *Thalia.* — Musicanţi celebri, de *O. St.* — Un avocat (schiţă) de *T. F.* — Revista cărţilor, Glumele nóstre, Ecourĭ. Posta Redacţieĭ etc. O recomandăm cetitorilor nostri, costă 10 leĭ, carĭ sînt a se trimite la adresa C. Sandu, Bucuresci Pasagiul Villacros 2.

„Fóea pentru toţi“ Nrul 1 (109) cu următorinl cuprins: Fluturi (poesie) de *G. Cr. Cair.* — Iubita mea (poesie) de *Flor. I. Becescu.* — De anul noŭ de *Dumitru Stăncescu.* — Din amurgul vieţiĭ, de *D. Stăncescu.* — Igiena, Credinţe populare, Gândiri, Nebunia alcoolică, Limbajul petrilor, Glume. Pe malul Raiului, De la schit, continuare din romanul *„Aventurile colonelului Gerard“*, Tribuna tinerimiĭ şi numeróse ilustraţiuni. Redacţia şi Administraţia: Bucuresci, str. Rotarilor 17. Abonamentul pe an e 5 fl.

A apărut în editura „Unirii“:

Ben Hur

saŭ

Zilele luĭ Mesia

de **Lewis Wallace.**

Traducere.

Tom. I. broş. . . . . 75 cr.
Tom. II. broş. . . . . 70 cr.

Zarandul şi Munţiĭ apuseni aĭ Transilvaniei, *descriere de Silvestru Moldovan, cu 9 ilustraţiuni şi o schiţă. Sibiŭ 1898. Preţul 1 fl. 8° mic XIX+302.*

Niculae Brânzeŭ: **Şcolile din Blaş.** Studiŭ istoric, Sibiŭ 1898. XI+174, preţul 1 fl.

Manual de Psichologie şi Logică pentru clasa VIII a şcólelor medie edat de *Dr Vasile Hossu.* Blaş. Tipografia seminariului archidiecesan. 1898. Preţul broş. 1 fl. 20 cr.

Jertfa creştinilor. *Comentar al liturgiilor bisericiĭ grecescĭ* compus de *Dr Victor Szmigelski.* Tomul I. Întroducere dogmatică. Cu aprobarea Preaveneratului Ordinariat mitropolitan de Alba Iulia şi Făgăraş. Blaş 1897. Tipografia seminariului archidiecesan. Pag. 230 în 8. Preţul 1 fl. 5 cr. saŭ 2 leĭ 20 baniĭ. Editura auctorului.

Opul e dedicat *Escelenţeĭ Sale Preasfinţitului Domn Michail Pavel episcop de Oradea mare.*

Venitul curat va fi contribuire la un fond provincial de salarisare a preoţilor şi învĕţătorilor.

„Opul acesta póte fi de folos tuturor credincioşilor nostri, dar mai vîrtos Veneratului Cler archidiecesan, căruia şi chemarea sa sublimă îl impune datorinţa strictă de a studia mai adânc misteriile sfinteĭ nóstre religiuni. De aceea recomandăm acest op cu tótă căldura spre a se procura pentru tóte bibliotecile districtelor protopopescĭ şi pentru cele parochiale, orĭ unde este cu putinţă. Asemenea recomandăm Veneratului Cler, să rĕspândéscă acéstă carte în cercurile cât mai largĭ ale credincioşilor nostri.“

Blaş din şedinţa consistorială ţinută în 14 Decembre 1897.

La tipografia seminarială se află de vîndare:

Legile politico-bisericescĭ din 1894 şi 1895

împreună cu respectivele ordinaţiuni ministeriale, traduse, edate şi comentate la ordinul Preaveneratului Consistor mitropolitan de Alba Iulia şi Făgăraş. Preţul unuĭ esemplar broşurat e 1 fl. 20 cr. v. a. + pentru porto 10 cr.

Credem, că nu mai e lipsă, ca să atragem atenţiunea clerului nostru asupra acestuĭ op. Fără de cartea acésta nicĭ un preot nu póte, să se acomodeze în deosebitele sale agende, după-ce prin legile politico-bisericescĭ s'aŭ schimbat tóte raporturile de drept privitor la căsătorie. Tocmai de aceea credem, că nu va fi oficiŭ preoţesc, din care să lipséscă acéstă carte, în care se află tóte cele, de câte are trebuinţă preotul în urma situaţiunĭ nóuĕ create prin legile aceste.

Posta Redacţiunii. Dlui *C.* în *T.* Vĕ împlinim bucuros cererea, numai şi DVóstră să împliniţi promisiunea, fără de a mai aştepta recercarea nóstră. Numĕriĭ din anul acesta Vi-s'aŭ espedat toţi, cercaţi la postă. — On. *D. T. D.* în *V.* Am dispus, să Vi-se trimită celea' reclamate. — On. *I. S.* în *C.* Se va face conform cereriĭ DVóstrĕ. — On. *S. P.* în *B.* S'aŭ luat dispoziţiĭ, ca fóea să Vĕ mérgă regulat. — M. On. D. *G. H.* în *Gh.* Unĭ numĕrĭ Vi-s'aŭ şi spedat, cei alalţi am dispus, să se caute. Anul I şi II nu-l mai avem complet. Dacă doriţi, Vĕ staŭ la dispoziţie, pentru preţul ce a-ţi oferit.

Editor şi redactor rĕspundĕtor:
Dr Vasile Suciu.

(1) 3—3

Pe anul 1899 va apărĕ numai una singură ediţiune (nu dóuĕ ca până acuma) din

„Revista Ilustrată“

fóe enciclopedică literară în mărime de 2 cóle de tipariŭ, plus o învĕlitóre elegantă şi va costa pentru Austro-Ungaria 6 fl., — pentru România şi străinătate 17 fr.

Din „Revista Ilustrată“ de pe anul I. mai avem unele esemplare complete şi le vindem cu un scădĕmînt de 10% de la preţul lor. De asemenea avem un mare numĕr de ilustraţiunĭ şi portrete de interes naţional, esecutate pe carton de lux fórte frumos — o adevĕrată podóbă pentru casa fie căruĭ Român şi vindem bucata numai cu 25 cr. v. a.

Abonamentele se primesc numai pe un an întreg anticipativ solvite.

Colectanţiĭ primesc tot al 6-lea esemplar gratis.

Manuscrisele şi banii de prenumeraţiune sînt a se trimite la administraţiunea **„Revistei Ilustrate“** în **Sajó-Solymos**, u. p. **Nagy-Sajó.**

(3) 1—1

Convocare.

„Ulpiana“ institut de credit şi economiĭ ca societate pe acţiunĭ în Grădisce îşi va ţinĕ *adunarea generală ordinară* Marţi, la 7 Februar n. cu începutul la 10 óre a. m. în localul institutuluĭ în Grădisce, la care acţionariĭ sînt invitaţi a luă parte în persónă saŭ prin delegaţi.

Program:

1. Raportul direcţiuniĭ şi comisiuniĭ de supraveghiare, proiectul despre împărţirea profitului curat şi darea absolutorului.
2. Alegerea direcţiuniĭ.
3. Alegerea comisiuniĭ de supraveghiare.
4. Statorirea salarelor şi marcelor de presenţă pro a. 1899.
5. Diverse propuneriĭ.

Din şedinţa consiliului administrativ ţinută la 16 Ianuarie 1899.

Direcţiunea.

§. 33. *din statutele institutului.*

În adunarea generală numai aceĭ acţionariĭ pot participa, carĭ cel puţin cu $^1/_2$ óră înaintea adunăriĭ generale îşi aŭ depus pe lângă revers la cassa institutului acţiunile sale respective şi ale plenipotenţaţilor lor împreună cu plenipotenţa.

Bilanţul original e pus la dispoziţia acţionarilor în birou la órele oficióse.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care **Sâmbătă.**

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în **Blaş.**

Anul IX. Blaş 4 Februariŭ 1899. Numĕrul 5.

La situaţia bisericii nóstre.

II.

De la anul 1867 în cóce politica guvernelor nu are alt scop, de cât aservirea nóstră nu numai pe terenul politic, ci şi pe cel bisericesc.

Pe terenul bisericesc voesc, să ne subjuge mai vîrtos prin aşa numita autonomie catolică. Că scopul principal, pentru care se lucră atât de mult la înfiinţarea autonomiei catolice, este aservirea nóstră, o dovedesce istoricul acestei cestiuni.

În anul 1871 congresul autonomic al catolicilor din Ungaria a aşternut Maestăţii Sale spre aprobare „statutul autonomiei bisericesci catolice de ritul latin şi *grecesc* din Ungaria". În acest statut provinţa nóstră mitropolitană nu figura ca o biserică înzestrată cu organism autonomic propriŭ şi separat de organismul autonomic al bisericii latine din Ungaria, ci ca o biserică contopită în biserica latină, de a cărei jurisdicţiune numai după mari lupte ne putusem elibera.

În faţa acestuĭ atentat la independenţa Mitropoliei nóstre, clerul şi poporul a protestat cu tótă tăria, şi póte, nu ne înşelăm, când afirmăm, că şi aceste proteste vor fi contribuit, să nu se apróbe acel „statut" fatal.

De la 1890 cestiunea autonomiei a început a se agita din noŭ şi tot de una cu tendenţa vedită de a nimici independenţa Mitropoliei nóstre. În 11 Decembre 1890 Ministrul de culte şi instrucţiunea publică a convocat la Budapesta o conferinţă de mai mulţi fruntaşi catolici, *între cari şi pe Escelenţa Sa Episcopul român gr. cat. al Orădii mari.* Acéstă împrejurare ne prevestia încă de pe atunci, că din noŭ se plănuesce contopirea bisericii nóstre în organismul autonomic al bisericii latine, ceea ce şi mai clar s'a vĕdut din conferinţa celor 100 fruntaşi catolici ţinută în Budapesta la 18 Februar 1891, şi din mişcarea inscenată de cetăţenii capitalei Ungariei în 20 Februar 1891. Urmarea acestora şi altor a fost, că la propunerea Ministrului de culte şi instrucţiunea publică, Maestatea Sa prin hotărîrea Sa preaînaltă din 14 Maiŭ 1897 a dispus, ca în timp de şese luni să se convóce un noŭ congres, care să organiseze autonomia bisericii catolice din Ungaria. În urma acestei hotărîri s'aŭ rînduit alegerea deputaţilor la congres în tocmai cum se făcuse acésta şi la congresul din 1870—1871 în sensul unuĭ regulament aprobat de Maestatea Sa în anul 1869, care obligă şi diecesele provinţei nóstre mitropolitane, să-şi alégă deputaţii sĕi. Acéstă împrejurare i-a convins şi pe ceĭ mai sceptici, că se lucră cu tótă puterea la confiscarea drepturilor bisericii nóstre. Congresul s'a întrunit în 11 Novembre 1897, a esmis o comisiune de 27, care să pregătéscă statutul autonomic. Acéstă comisiune a însărcinat apoi pe 9 inşi, să facă acéstă lucrare grea. Subcomisiunea şi-a terminat operatul. În acest operat biserica nóstră este contopită în biserica latină, în tocmai ca şi în statutul congresului de la 1870—1871.

Stăm deci în faţa unuĭ proiect de statut al bisericii catolice din Ungaria, care nesocotesce cu totul dreptul autonomic al provinţei nóstre bisericesci, şi rĕstórnă aşedămintele ei. Acela-şi statut dă dreptul unei corporaţiuni străine de biserica şi némul nostru, — de a hotărî şi de a se ingera în afacerile cele mai vitale al bisericii nóstre. Dă acest drept unei corporaţiunĭ, în care voinţa nóstră nici o dată nu s'ar puté validita. Acest proiect póte să fie azi mâne aprobat de congres, póte să fie sancţionat de Maestatea Sa, şi ast fel biserica nóstră să fie aruncată după tóte formele legale, într'o situaţiune cu mult mai grea şi mai umilitóre, de cât a fost sub jurisdicţiunea mitropolitului din Strigon.

Corporaţiunile centrale ale organismuluĭ autonomic vor fi compuse în maioritate covîrşitóre numai din Archiereĭ, preoţi şi mireni latini, carĭ nu aŭ inimă pentru durerile nóstre, nu cunosc tradiţiunile şi aspiraţiunile nóstre, consideră de crimă de stat alipirea nóstră de limba românéscă, şi sînt conduşi în prima linie de idea nebună, cum să facă din tótă lumea magiarĭ.

Cine nu vede în acésta o asuprire cu mult mai mare a bisericii nóstre, de cât cum a fost atîrnarea ei de la

---

Feuilleton.

Grădina de legumi.

Disertaţiune poporală, rostită de Ioan F. Negruţiŭ, la adunarea generală a despărţĕmîntului XI (Blaş) al »Asociaţiunii«, ţinută la 31 Iulie 1898 în Veza.

(Continuare.)

Împărţirea şi aranjarea grădinii.

După ce ni-am închis grădina, urmézĕ împărţirea ei în table, ca ast fel să putem folosi tot locul. Facem mai întâiŭ, dacă nu mai se póte chiar prin mijlocul grădiniĭ un drum (cărare) larg de 1·5—2 metri; ér dacă avem grădină mai mare, atunci drumul îl facem şi mai larg, aşa că în timp de lipsă să putem umbla şi cu carul. Apoi în o liniă cu cărarea saŭ drumul acesta, cam în depărtare de 1—2 metri de la îngrăditură, jur-împrejurul grădiniĭ croim alte cărări mai înguste de la 1—1·5 metri. Din cărarea din jurul grădiniĭ şi până în cărarea din mijlocul ei (cărarea principală) ducem mai multe alte cărări, şi în chipul acesta fie care tablă e încunjurată cu cărări şi capătă prin acésta o formă pătrată.

Fie care drum saŭ cărare trebue să fie la mijloc cu o mică spinare, adecă mai ridicat, ér la margini mai jos, ca apa de ploe să se tragă pe aci. Cărările le aşternem cu năsip orĭ petriş. Mai bună e sgura şi cenuşa de cărbuni de pétră, dacă avem de unde să o câştigăm fără mare cheltuélă. La capetul din fund al cărării principale facem o laviţă saŭ scaun din scânduri saŭ din gliĭ de pământ. Dacă avem mijlóce, facem chiar şi o filigorie frumósă.

Tablele le împărţim în straturĭ, carĭ le lăsăm de 1.20 metri late şi lungi cât e tabla. Tóte straturile trebue să vină cu capetele în cărarea principală. Înainte însă de a începe împărţirea tablelor în straturĭ, lăsăm de jur-împrejurul fie căreĭ table nisce răzóre late de 40—50 cmtri. Întindem o sfóră în jurul tableĭ în depărtare de la cărări de 40—50 cmtri; călcăm cu picióre lipite pe lângă sfóră locul mai înainte săpat; şi numai după aceea croim straturile pe o măsură.

Fiind că în fie care grădină pe lângă legumi şi pomi se mai cultivă şi florĭ, acestea le sămĕnăm şi sădim în tabla cea de întâiŭ adecă la întrarea în grădină saŭ înaintea filigoriei. În tabla de florĭ croim diferite figurĭ şi facem una saŭ mai multe lăviţi, ca să avem unde pausa în césurile libere.

Lucrurile, carĭ rĕspândesc un miros neplăcut cum sînt: gunoiul, coteţul ş. a. le ascundem aşa, că în acésta parte a grădiniĭ sădim nisce arborĭ saŭ tufe: gutuĭ, scumpie, aluniĭ, acaţĕniĭ ş. a.

Pentru îmbrăcarea filigoriei mai bună e viţa de vie Izabela, carea nu trebue îngropată peste iarnă şi carea nu numai ne umbresce, ci ne aduce şi rod. Patru, până în opt cepurĭ ne sînt de ajuns, ca în 3—4 aniĭ să ne fie îmbrăcată de tot cu viţă de vie filigoria nóstră. Spre acest scop putem folosi şi viţa sĕlbatică, carea cresce şi mai repede, şi de care vedem pe la tóte staţiunile căilor ferate.

Dacă voim, să ţinem şi albine, atunci stupina trebue să o aşedăm în acea parte a grădiniĭ, carea e mai scutită de vînturile rĕcĭ, ce ne vin din spre méză nópte şi apus.

În grădina nóstră trebue să punem şi nisce pomi şi tufe, ca ast fel începênd din primăvară până tómna târziŭ să ne mai îndulcim cu fructele lor.

scaunul mitropolitan din Strigon? Şi, cine să nu se revolteze, când vede, că drepturile unei Provinţe mitropolitane, compuse din patru diecese, nu aŭ fost considerate nicĭ măcar atâta, cât drepturile dieceseĭ transilvane latine, căreia s'a lăsat neatinsă autonomia sa de până acum?

Ce este decĭ de făcut pentru a puté înfrunta acest pericol iminent?

Rĕspundem, că toţi ca unul, archiereĭ, preoţi, credincioşi să stăm neclătiţi pe lângă postulatele clerului şi poporului nostru, manifestate în sinódele electorale de la 1850, 1868, 1893, în sinodul archidiecesan din 1869, în conferinţa din Alba Iulia de la 13 Aprilie 1871, şi mai vîrtos nimenea să nu se lase a fi ispitit, ca să se abată de la posiţia, ce aŭ luat-o în acéstă causă gravă conferinţa archiereilor nostri ţinută în Blaş la 22 Iuniŭ 1897, şi adunările clerului şi poporului ţinută în Lugoş şi în Cluş la 27 şi 29 Iuniŭ al aceluia-şĭ an, şi atunci putem spera, că uneltirile viclene se vor sfîrma de stînca solidarităţiĭ şi perseveranţeĭ nóstre.

Modul, cum s'a apĕrat până acum biserica nóstră faţă cu congresul autonomic din 1897, a întîmpinat aprobarea tuturor membrilor eĭ. Într'adevĕr a fost un moment înălţător, când toţĭ de la Mitropolit până la cel din urmă credincios s'aŭ unit într'un singur gând, într'o singură atitudine, într'o singură procedură, într'o singură acţiune. Nimenea nu a ales nicĭ un singur deputat la congresul din Budapesta. Archiereiĭ toţi aŭ căḑut de acord întru a nu participa la congres, şi tot eĭ aŭ înaintat dóuĕ memorande: unul la Primatele Ungarieĭ şi altul la Maestatea Sa, în care aŭ accentuat cu tótă bărbăţia şi cu arguminte puternice dreptul bisericiĭ nóstre de a nu atîrna întru nimica de la nicĭ una dintre bisericile latine din patrie, pe cum şi dreptul şi voinţa nestrămutată a clerului şi poporului credincios de a-şĭ ţiné congres autonomic separat de latinĭ, pentru a-şĭ înfiinţa un organism autonomic separat şi independent de al bisericiĭ latine, şi pentru ţinerea aceluĭ congres aŭ cerut şi concesiunea preaînaltă a Maestăţiĭ Sale. Atitudinea Archiereilor a fost apoĭ aprobată şi spriginită cu entusiasm de adunările credincioşilor, şi mai vîrtos de adunarea de la Cluş, care pururea va rĕmâné memorabilă pentru corectitatea şi loialitatea enunciaţiunilor sale, prin carĭ atitudinea Archiereilor a câştigat fórte mult în auctoritate şi greutate.

Acum proiectul subcomisiuniĭ de 9, — pe cum aŭ scris foile din capitală — se află în mânile episcopilor, cărora l-a trimis primatele spre a-şĭ da părerea asupra luĭ. Nu ne îndoim, că Archiereiĭ provinţeĭ nóstre mitropolitane vor profita de acéstă ocasiune şi vor cere cu tótă insistinţa, că biserica nóstră să fie scósă din acel proiect, în care a fost băgată în contra reclamaţiunilor energice ale lor şi ale poporuluĭ şi clerului bisericiĭ nóstre. Ér dacă totuşĭ primatele şi congresul vor comite actul de supremă imprudenţă de a desconsidera postulatele nóstre legitime, şi vor hotărî *de nobis sine nobis,* atunci cu mic, cu mare trebue să ne adunăm, şi să protestăm cu atâta tărie, în cât glasul nostru să străbată iresistibil până la factoriĭ ceĭ mai înalţi bisericescĭ şi politicĭ, şi pe ceĭ orbiţi de egoismul lor nesuferit de rasă să-ĭ facem, să vaḑă o dată pentru tot de una, că în cestiuni religióse şi bisericescĭ nu ne lăsăm, să ni-se violenteze consciinţa.

Mişcarea pentru limba liturgică magiară. Articlul nostru de fond publicat sub acest titlu a produs sânge rĕŭ. Comitetul regnicolar al magiarilor greco-catolicĭ mai ales s'aŭ simţit vătĕmaţi. Preşedintele acestuĭ comitet, cum am comunicat deja în numĕrul trecut, a publicat în „Alkotmány" următórea întîmpinare:

„În numele comitetuluĭ regnicolar al magiarilor greco-cat., presidentul aceluia, Eugen Szabó, membru al camereĭ magnaţilor, publică o declaraţiune mai lungă, pe care o lăsăm să urmeze:

„Unirea" din Blaş în ultimul sĕŭ numĕr îndrĕptă un atac vehement împotriva comitetuluĭ regnicolar al magiarilor greco-cat. acusându-l de o parte, că îĭ îndémnă pe credincioşi, ca să se declare pentru limba liturgică magiară cu întrevenirea administraţiuniĭ, aşa dar şi pe cale violentă; de altă parte acusă comitetul şi cu aceea, că a îmbrăţişat tótă afacerea din motivul, că iniţiatorilor şi promovătorilor să le asigure distincţiuni saŭ alt fel de remuneraţiuni, din care causă comitetul regnicolar jócă un rol de duplicitate, căcĭ pe calea preseĭ din capitală anunţă, că la programul sĕŭ s'aŭ alăturat mai mult de 200.000 de magiarĭ greco-cat., dar in camera sinceritatis mărturisesce, că acţiunea n'a avut, şi — după cum zice ea — nicĭ nu a putut avé succes, căcĭ — pe cum afirmă în mod temerar — „Magiarĭ greco-cat. nu aŭ fost nicĭ când, şi nicĭ acum nu sînt."

„Comitetul regnicolar a primit aceste afirmaţiuni ale ziaruluĭ din Blaş cu cea mai mare mirare, fiind că, după cum e în de obşte cunoscut, unul dintre cele mai princi-

---

Agreşiĭ şi *strugureiĭ* îĭ sădim cam pe o margine a grădiniĭ, pe lângă gard, saŭ şi pe răzórele saŭ rabatele tablelor. *Smeura* se face mai bine în dos, adecă în partea de la apus a grădiniĭ. Smeura o sădim în straturĭ orĭ table. Atât agreşiĭ cât şi strugureiĭ şi smeura trebue să-ĭ rărim în fie care primăvară, rumpênd şi tăind din lemnul mai bĕtrân şi întrecător.

În grădiniĭ de legumĭ însĕ nu-ĭ ĭertat, să punem pomĭ marĭ, ci numaĭ soiurĭ de acelea, carĭ rĕmân micĭ saŭ piticĭ; de óre ce pomiĭ ceĭ marĭ fac umbră; ér la umbră nu cresc legumile.

Dintre pruni mai buni sînt pruniĭ bistriţi, apoĭ pruni italianĭ, ringlo, saŭ cum le mai zice poporul „pruni de Roma".

Frăgariĭ îĭ sădim în curte, pentru ca copiiĭ şi galiţele să se pótă negenaţi îndulci din fructele lor.

Mai punem în grădina nóstră şi fragi saŭ căpşuni de grădiniĭ. Acestea le sădim pe marginea grădiniĭ în o tablă saŭ în straturile, ce se află la un loc mai deschis, în faţa sóreluĭ. Le place pământul lutos şi gras, săpat adânc şi bine mĕrunţit.

Aprópe de întrare în grădină în un strat punem macriş de grădină, o tufă de tarcon, un strat cu cimbru, un strat de măieran, paprică saŭ ardeiŭ ş. a. de carĭ adecă avem lipsă pentru ca bucatelor nóstre să le dăm un mai bun gust.

În o tablă, unde pământul e mai călduros şi mai gras punem câte va cuiburĭ de pepenĭ, lubenice, castraveţĭ, paradise; ér în tabla, unde pământul e mai slab şi cam văros. acolo punem păstăióse: fasole, mazere, bob ş. a.

Mai bine facem, dacă în fie care an gunoim bine o parte din grădină. În tablă saŭ tablele gunoite bine cu gunoiŭ bun, putred punem în anul prim curechiŭ (varză), cărălabe (gulii), sălată, carfiol (conopidă). ş. a. — În anul al doilea: morcovĭ, petringeĭ, păstrănachĭ, ridichĭ, cartofĭ, pepenĭ. castraveţĭ ş. a. — În anul al treilea: fasole, mazere, paradise saŭ pătlăgele, bob ş. a. — În tabla a patra sĕmĕnăm plânte şi legumĭ, carĭ ĭernézĕ în pământ şi ast fel rĕmân mai mulţĭ anĭ în acelaş loc; cum sînt: spanacul, macrişul, loboda de grădină, ş. a. — În chipul acesta fie care legumă îşĭ capĕtă locul, careĭ mai place, şi ast fel pregătindu-şĭ locul una pentru ceea alaltă se nutresc şi desvóltă cum se cuvine. În unul şi acelaş loc nu-ĭ ĭertat, ca să sĕmĕnăm doĭ saŭ mai mulţĭ anĭ după olaltă aceea-şĭ legumă, de óre ce nu se fac cum se cade şi slăbesc şi prea tare locul. Pentru aceea să urmăm şi în cultura legumilor rîndul *(rotaţiunea)* arătat mai sus.

Rigolisarea.

Tómna târziŭ şi ĭarna, până nu înghéţă locul, când şi aşa nu avem alt lucru, întórcem pe rînd pământul *(rigolăm)* din una saŭ mai multe table în afundime de la 40—60 cmtri (2—3 palmĭ).

Întórcem locul aşa, că în o margine a tableĭ facem un şanţ de 1 metru larg şi 40—60 cmtri afund. Pământul cel scótem de aci, îl aruncăm în cărare; cu pământul din şanţul al doilea umplem şanţul prim, cu cel din şanţul al treilea al patrălea ş. a. mai de parte până ce am întors tabla întrégă. Ér mai pe urmă şanţul ultim, ce ne rĕmâne gol îl umplem cu pământul scos din şanţul prim, pe care îl aruncasem în cărare şi pe care acum îl transportăm cu róbele.

Dacă tabla e lată şi mare, atunci ca să avem mai puţin pământ de cărat cu róbele, împărţim tabla în alte 4—6 table mai micĭ. Începem rigolarea cu tabla 1 aşa că aruncăm pământul din şanţul prim în cărare; — în tabla a 2 începem rigolarea la capĕtul, unde am gătat tabla 1 şi pământul îl aruncăm în şanţul, ce a rĕmas gol în tabla primă. În tabla 3 asemenea începem rigolarea la capĕtul unde am gătat în tabla 2 ş. a., până ce am întors tóte tablele micĭ. Şanţul mic, ce ne rĕmâne la capĕtul tableĭ din urmă, îl umplem cu pământul aruncat la început în cărare.

Trebue însĕ să grijim, ca să nu rĕmână nicĭ un greş, şi că săpătura să fie într'o formă, plană.

Pentru legumĭ cu rădăcinĭ lungĭ (cum sînt morcoviĭ, petringeiĭ ş. a.) întórcem locul aşa, că pământul bun (roditor) să ajungă tot la fundul şanţuluĭ şi cel mort de asupra. Ér pentru legumile cu rădăcinĭ micĭ (cum e curechiul, cărălabele ş. a.) întórcem locul aşa, ca pământul cel roditor să rĕmână de asupra.

Dacă locul e slab atunci îl şi gunoim bine cu gunoiŭ de jumătate putred. A nume cărăm şi împrăştiăm gunoiul pe tablă şi numaĭ după aceea ne apucăm de întors (rigolare).

Dacă am lăsat gunoirea până primăvara, atunci folosim gunoiŭ putred.

Ast fel se urmézĕ tablă de tablă, până când s'a întors şi gunoit tótă grădina.

(Va urma.)

pale puncte ale programului sĕŭ e acela, că nu vre, să stîrbéscă drepturile câştigate ale coreligionarilor ruteni şi români, ci pe basa principiului de drept, „quod uni justum, alteri aequum“ cu tóte puterile sale se nisuesce a asigura şi magiarimii greco-cat. numai aceea, de ce ei se bucură deja de timp îndelungat. Mai de parte comitetul regnicolar cu ocasiunea constituirii sale a dat expresiune şi speranţei sigure, că la cas, dacă se va permite, ca limba magiară să fie limbă liturgică, nimenĭ nu va fi apĕrător mai chemat al păcii religióse şi naţionale a ţĕrii de cât magiarimea greco-catolică.

„De alt cum la afirmările „Unirii“ ne facem următórele observări. Apelurile nóstre de aderenţă le-am împărţit între coreligionarĭ în cele dintâiŭ zile ale lunii Iulie a. tr. Despre resultatul aderenţelor faptice însĕ, nu am raportat pe calea presseĭ, ci în apelul mai nou al nostru dat în Nov. a. tr. în interesul peregrinajului la Roma, pe care l-am trimis şi „Unirii,“ din care apare, că în restimpul de cinci luni, în proporţie destul de scurt — ce a trecut de la un apel până la cel alalt, de şi nu întrégă magiarimea greco-cat., evaluată de noi la 200,000, dar din aceea mai mult de jumătate, a nume 113,000 aŭ aderat la programul nostru. Acum putem adauge, că de atunci în cóce numĕrul aderenţilor s'a ridicat la suma rotundă de 130,000. Resultatul final al aderenţelor îl vom subşterne spre supracensurare superiorităţii nóstre bisericescĭ, care a bună sămă va convinge şi pe „Unirea“, că Magiarĭ greco-cat. aievea aŭ fost, sînt şi vor fi în tóte timpurile, şi încă în numĕr destul de mare, că, pe cum am zis în apelul nostru de aderenţă, — dacă ni-s'ar sdruncina credinţa, atunci întrégă biserica greco-catolică ar fi expusă la mare primejdie.

„Noi ne luptăm singur numai împotriva acestei primejdiĭ, şi chiar pentru aceea afirmaţiunea „Unirii“, ca şi când noi am vre, să ne câştigăm merite înaintea puteriĭ lumescĭ, o respingem.

„E adevĕrat, că numĕrul Magiarilor greco-cat., carĭ până acum n'aŭ aderat la programul nostru se póte evalua la circa 70.000, şi nici nu negăm, că acésta o regretăm de o potrivă, atât ca greco-catolicĭ, cât şi ca Magiarĭ, şi acestei împrejurări i-am dat pe faţă expresiune, nu in camera sinceritatis, ci în pressa diecesei competente. O putem însĕ linişti pe „Unirea“, că numĕrul preponderant al acelora, carĭ nu s'aŭ alăturat la noi, cade pe Sĕcuiĭ şi Magiarii greco-cat. din Ardeal, dintre carĭ nici un suflet nu a aderat la programul nostru. Că ce e causa, nu avem drept a căuta, fiind că noi putem procede numai în numele acelora, carĭ ne daŭ mandat „hotărît“. Daca deci Magiarii din părţile ardelene pricep mai mult orĭ mai puţin limba română şi ast fel exigenţele religióse şi le vĕd satisfăcute şi prin limba liturgică română, şi prin acésta nu cred a-şĭ periclita simţĕmîntul naţional, saŭ chiar total vreŭ. să se contopéscă cu Românii: asta e tréba lor, în mişcarea nóstră religióşă asta nu ne privesce de loc. Însĕ neparticiparea totală a Magiarilor din părţile transilvane dovedesce necondiţionat una, a nume dovedesce falsitatea totală a acuseĭ, ce ne-o ridică „Unirea“, ca şi când organele administraţiunii ne-ar fi dat mână de ajutor fie la recercarea nóstră, orĭ în mod spontan. Din acestea e clar, că noi credincioşi spiritului şi programului mişcăriĭ nóstre nu ne-am folosit de nici un fel de presiune. Aşa am procedat şi între Magiariĭ greco-cat. de din cóce de Muntele craiului şi nu avem cunoscinţă de nici un cas, că administraţiunea s'ar fi amestecat în afacerea nóstră.

„Dacă „Unirea“ s'aŭ orĭ cine altul scie ast fel de casurĭ, să le dea publicităţiĭ, îl provocăm sĕrbătorésce la acésta. În cas contrar însĕ recunóscă coreligionariĭ nostri români că nime n'a stat în serviţiul unei cause mai juste cu mijlóce mai drepte, de cât comitetul regnicolar.

„„Unirea“ de alt cum numai pentru aceea trage la îndoélă existinţa Magiarilor greco-cat., pentru că partea neorientată a presseĭ nóstre s'a obicinuit a face amintire despre mişcarea nóstră religióşă tot de una sub lozinca necorectă a magiarisăriĭ. Fóea din Blaş aşa resonézĕ, că aceia, carĭ se magiarisézĕ numai acum, póte chiar în urma mişcăriĭ nóstre religióse, nu sînt Magiarĭ. Acésta logică servéscă ca informaţiune aceleĭ părţĭ a presseĭ nóstre, care până acum încă n'a apreţiat în de ajuns informaţia nóstră. De altă parte însĕ nici „Unirea“ să nu ieă în nume de rĕŭ, că pressa magiară nu póte rĕmâné de tot indiferentă atunci, când vede, că Magiariĭ greco-cat. pe pămînt magiar de un secol deja trebue să se lupte pentru dreptul, de care drept atât Ruteniĭ, cât şi Românii se bucură şi pe care îl deprind în patria magiară deja de timpurĭ străvechĭ.“

Ocupându-ne de mişcarea pentru introducerea limbiĭ liturgice magiare, am afirmat, că scopul eĭ este întărirea magiarismului. Afirmaţiunea nóstră a indignat peste mĕsură pe aşa numitul comitet regnicolar greco-catolic, care a rĕspuns cu comunicatul de mai sus. Cu tóte, că noi nu am zis nimica noŭ, ci numai am raportat, ce mărturisesce însă-şi pressa magiară. Aşa:

„Budapesti Hirlap“ din 19 Novembre 1897 în cestiunea limbiĭ liturgice magiare scrie între altele şi următórele: „Dóră în un singur moment abia póte omul cuprinde folosul cel mare, în care s'ar împărtăşi naţiunea magiară prin întemeiarea uneĭ bisericĭ catolice magiare. *Ce factor puternic şi neînvins ar fi ea pentru lăţirea limbiĭ magiare şi pentru magiarisare! Mai mare şi mai puternic de cât toţi cei alalţi la olaltă.* Deja şi acuma, când limba magiară e numai suferită în biserică duce în valurĭ mai marĭ limba magiară între naţionalităţi, de cum o fac acésta asilele de copiĭ şi şcóla.“ Aşa dară pe cum asilele de copiĭ şi şcóla aŭ de scop lăţirea limbiĭ magiare între naţionalităţi, tot acest scop îl are şi limba liturgică magiară, numai cât ea duce mai sigur la realisarea luĭ. Tot în „Bud. Hir.“ Nro din 12 Ianuariŭ 1899 resuscitându-se cestiunea de a se introduce limba liturgică magiară şi în biserica greco-orientală din Ungaria se scrie: „De aní de zile decurge fără încetare mişcarea, a căreĭ scop este crearea ritului magiar gr. cat. Societatea şi pressa de o potrivă se interesézĕ cu căldură de mişcare, căci mai de timpuriŭ orĭ mai târziŭ trebue să se ajungă la scop, considerând lucrul nu numai din punct de vedere politic-naţional, ci şi politic-bisericesc şi religios. . . *E cunoscut, că acésta mişcare aŭ pornit-o Rutenii magiarisaţi, acest element brav şi patriotic a naţiunii nóstre.*“ — Apoi închie, că până nu se va introduce limba magiară, până atunci e împedecat procesul natural al magiarisăriĭ.

Şi pressa şi societatea magiară spriginesc mişcarea, în cât prin ea se lăţesce limba magiară, se întăresce magiarismul.

Se scie ce mişcare s'a început în acésta afacere chiar şi în congregaţiunile comitatense la iniţiativa comitatului Zemplén. În şedinţa din 30 Martie 1897 congregaţiunea comitatului Albeĭ de jos, maioritatea compusă din Calviniĭ şi Jidani aŭ luat spre sciinţă părtinitóre şi a apĕrat cu căldură adresa celor din Zemplén. Chiar între membriĭ deputaţiuniĭ, carĭ s'aŭ presentat primatelui de Strigon spre a-l ruga, să părtinéscă mişcarea, aŭ fost de faţă mai mulţi Calviniĭ şi încă ca oratorĭ („Germania“ din Berlin Nro 172 din 30 Iuliŭ 1898). Dacă mişcarea nu ar urmări scopurĭ naţionale politice, ce ar avé să se intereseze de ea societatea magiară, care nu e greco-catolică? ce ar avé, să o spriginéscă Calviniĭ şi chiar Jidaniĭ, carĭ şi din principiŭ sînt adversarĭ aĭ catolicismului?

Urmărind mişcarea pentru întroducerea limbiĭ liturgice magiare, întărirea magiarismului, tot cel ce se pune în serviţul acesteĭ mişcărĭ, lucră spre realisarea scopului urmărit de ea. De „comitetul regnicolar“ numai întru atâta ne ocupăm, în cât şi el lucră la mişcarea amintită, şi aşa cu tóte protestările luĭ nu vom fi atât de naivĭ, cât să credem, că el ar fi contrar scopului urmărit de mişcarea, pe care însu-şĭ o spriginesce cu atâta însufleţire.

Chiar când am admite, că comitetul regnicolar, cum zice în programul sĕŭ, „nu vre, să stirbéscă drepturile câştigate ale coreligionarilor ruteni şi români,“ óre încercare-ar şi putere-ar el, să împedece, ca limba magiară decretată o dată de limbă liturgică să nu se întroducă pe diverse căĭ în bisericile Românilor şi ale Rutenilor? Cum s'a introdus limba protocolară magiară în representanţele comunelor curat românescĭ, aşa s'ar introduce pe încetul şi în biserică. Asecurarea comitetuluĭ, că magiarimea gr. cat. ar fi cel mai chemat apĕrător al păcii religióse şi naţionale în ţară, pentru noi nu e garanţă suficientă, că nu vor urma în biserică certele şi disensiunile, de carĭ ne temem, pe cum am accentuat în nrul 3 al foiĭ nóstre.

Dorinţa comitetului de a arĕta casurĭ concrete despre intrevenirea administraţieĭ şi a altor persóne nechemate în favorul limbiĭ liturgice magiare nu o vom împlini de astă dată. Probele ce le avem, le vom produce la timpul sĕŭ înaintea factorilor competenţi. De o cam dată e de ajuns a reflecta la numĕrul cel mare de oficialĭ din provinţă, carĭ aŭ păşit ca membri în comitet. Noi credem, că acestia prin întrarea lor aŭ luat asupra-şĭ angajamentul de a lucra în cercul sĕŭ pentru realisarea scopului urmărit de comitet, căci alt cum nu ar fi întrat în el.

Mai susţine comitetul, că numĕrul magiarilor gr. cat. s'ar urca la 200,000. Cum de ei vécurĭ întregĭ n'aŭ dat semne de viaţă ca atarĭ şi numai acum ies de o dată ca şi din pămînt şi cer limbă liturgică magiară. Noi cetind numele celor mai noi membri aĭ comitetului regnicolar am descoperit o mulţime de nume slavice, despre purtătoriĭ cărora putem afirma, că sînt Ruteni. Apoi comitetul numĕră între magiarĭ şi pe credincioşiĭ nostri din Lemnia, Lisneŭ, Sz. Erzsébet etc. Aceştia însĕ, de şi vorbesc ungurésce, sînt şi se mărturisesc de Românĭ. De aicĭ

deducem, că tot ast fel de magiarĭ greco-catolicĭ vor fi şi pe airia.

Aserţiunea nóstră, că alt cum s'a scris în foile marĭ şi alt cum stă lucrul în realitate cu privire la numĕrul celor ce aŭ subscris aderinţele comitetuluĭ, o confirmă chiar comunicatul ultim al acestuĭ comitet. În el se zice, că la programul dînşilor aŭ aderat până acum 130.000, pe când în un comunicat din August 1898 notifică onorabilul comitet, că a primit 41.254 de subscrierĭ de aderenţă, computându-se după fie care subscribent ca cap de familie 3 membri. Numĕrul aderenţilor la mişcarea patriotică e de 165.016 suflete. Observă tot o dată comitetul, că multe comune maĭ marĭ ca Hajdu-Dorog, Hajdu-Böszörmény, Maria-Pócs etc. n'aŭ fost trimis cólele de aderinţe, („Magyar Allam" din 10 August 1898). În comunicatul de la începutul luĭ Octobre se zice: „Mişcarea pornită în afacerea liturgieĭ magiare se propagă în dimensiunĭ marĭ. *Pe fie care zi sosesc cu sutele la comitetul regnicolar declarările de aderinţă de la tóte comunităţile bisericescĭ gr. cat. magiare. Numĕrul tuturor subscrierilor va fi aprópe dóuĕ sute de miĭ.*" *(„Alkotmány" 2 Oct. 1898).* Unde e adevĕrul: în comunicatele din August şi Octobre, orĭ în „Kárpáti Lapok" din 15 Ianuar 1899, unde se zice: „Încă şi azĭ sînt comune bisericescĭ gr. cat. curat cu limbă magiară, carĭ n'aŭ trimis declarările de aderinţe, nu pentru că nu ar fi magiare, ci pentru că nu-şĭ bat capul cu sórtea mişcărieĭ. *Cunoscutul foc de pae s'a potolit.*" Din August respective Octobre a scăduţ numĕrul aderenţilor de la 165.016 respective 200,000 la 130,000? Una din dóuĕ: orĭ că ce a-ţĭ comunicat în anul trecut despre progresul mişcărieĭ e un simplu reclam, menit a câştiga aplausul opiniunieĭ publice magiare, orĭ că ce s'a scris în comunicatele ultime nu corĕspunde realităţiĭ?

Revistă bisericéscă.

Roma.

Numĕrul membrilor din sacrul colegiŭ din noŭ a maĭ scăduţ cu unul prin trecerea la cele eterne a cardinalului spaniol Amerigo Ferreira dos Santos Silva, episcopul din Oporto. Numĕrul actual al cardinalilor e de 56, dintre carĭ sînt 6 cardinalĭ-episcopĭ, 45 de cardinalĭ-preoţĭ şi 5 cardinalĭ-diaconĭ. Sub pontificatul papeĭ Leo XIII aŭ decedat 120 de cardinalĭ, dintre carĭ 66 sînt de aceia, pe carĭ i-a creat actualul pontifice. Dintre cardinaliĭ, carĭ sînt în viaţă după naţionalitate 30 sînt italianĭ, 7 francesĭ, 5 din Austro-Ungaria, 4 spanioliĭ, 3 din Germania şi câte unul din Belgiŭ, Holanda, Anglia, Irlandia, Portugalia, Rusia (Polonia), America de Nord şi Australia. În curia romană sînt aplicaţĭ 22 de cardinalĭ. În ce privesce etatea lor, 2 trec preste 90 de anĭ, şi doĭ sînt sub 50.

Sfinţia Sa papa Leo XIII în 26 l. tr. a primit în audienţă familiile patricie romane, carĭ atunci şi-aŭ esprimat gratulările şi urările lor de anul noŭ. Pontificele le-a rĕspuns în terminĭ cât se póte de călduroşĭ şi, dând celor presenţĭ binecuvîntarea apostolică, ĭ-a admis la sărutarea mâniĭ.

Afaceri interne.

Membriĭ opoziţionalĭ aĭ congresuluĭ bisericesc al Sêrbilor s'aŭ fost înţeles sub presidenţa baronuluĭ Zivkovits, ca să îndrepteze o rugare către Corónă, preterând ministeriul ungar, în care să céră, ca Măestatea Sa să convóce din noŭ congresul bisericesc. Dar scrisórea acésta de la cancelaria Curţiĭ a fost trimisă fără nicĭ o adnotare ministruluĭ president ungar, care la timpul sĕŭ a predat-o fără nicĭ un resultat îmbucurător baronuluĭ Zivkovits. Acesta în ziarul „Branik" cere sfat de la colegiĭ sĕĭ spre a puté purcede maĭ de parte, esprimându-şĭ tot o dată dorinţa de a se aduna la o conferinţă nóuă în Agram.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Despre activitatea parlamentuluĭ ungar nu putem să zicem nimica noŭ. Şi acuma fac deputaţiĭ opoziţieĭ fel de fel de propuneri la verificarea protocoluluĭ.

Maĭ de mare însĕmnătate ar fi pertractările de pace între delegaţiĭ opoziţieĭ şi guvern. Acéstea însĕ sînt în decurgere şi nu se scie ce resultat vor avé! Cu privire la dificultatea primă, după carea guvernul voia, ca pactul economic cu Austria să se stabiléscă până în 1903 şi de atunci în colo să dureze până când guvernul ungar nu va fi determinat altmintrea, s'a aflat Széll, care a modificat lucrul aşa, că, ce e drept, pactul să fie stabilit până atunci, dar după aceea Ungaria ĭ-şĭ va avé vamă separată. Condiţiunea de împăciuire ast fel modificată opoziţia a primit-o. Acum maĭ rĕmânea votarea unuĭ indemnity pe 4 lunĭ şi schimbarea regulamentuluĭ caseĭ în aşa sens, ca obstrucţia technică, de care se folosesce opoziţia acum, să fie imposibilă. Acéstea sînt acuma punctele de divergenţă între guvern şi opoziţie, neescepţionând nicĭ condiţia, ca Bánffy să abzică. Divergenţele acéstea se pertractézĕ acuma în consultările bărbaţilor de încredere aĭ opoziţieĭ. Resultatul nu e sigur, dar totuşĭ nu puţinĭ sînt aceia, carĭ nutresc speranţa, că împăciuirea se va face maĭ cedând opoziţia.

Austria.

Reichsratul din Viena de loc nu se află în o posiţiă maĭ fericită de cât parlamentul de din cóce de Laita. Consumă şi eĭ timpul şi baniĭ luaţĭ de pe spinarea bietuluĭ popor în votisărĭ nominale şi cestiunĭ ridicole. Ba câte o dată ajung la escese, carĭ unor ómenĭ culţĭ şi cu mintea la loc, nicĭ de cum nu li se pot permite. Aşa în şedinţa din 27 l. tr. pe galeria din partea dréptă a caseĭ, carea este destinată pentru ziaristiĭ bohemĭ, s'a încăerat o bătae formală cu pumnul între unĭĭ deputaţĭ germanĭ şi cehĭ. Ocasiune a fost o vorbire, carea a voit, să o ţină deputatul ceh Kramarz. Fiindcă la scularea acestuia ca să vorbéscă, deputaţiĭ nemţĭ din stînga făceaŭ un sgomot infernal, alţĭ deputaţĭ cehĭ le dădură atributele, ce li se cuvineaŭ. Aceste cuvinte fură aprobate de către corĕspondentul fóiĭ „Narodni Listy" Ĭosif Penisek consilier imperial, care era pe galeria ziaristilor. Auzînd deputaţiĭ germanĭ Wolf, Gristmayer şi Hohenburger aprobarea aŭ alergat pe galeriă, unde era Penisek, ca să-l pedepséscă. Deputaţiĭ bohemĭ încă nu aŭ rĕmas cu mânile în sîn, ci aŭ alergat şi eĭ în numĕr de patru în ajutor conaţionaluluĭ lor, între carĭ era şi deputatul Lebloch, un ţĕran puternic din Moravia. Acĭ apoĭ s'aŭ încăerat. Wolf a fost bătut în adevĕratul înţeles al cuvîntuluĭ de către Lebloch. Pe când deputaţiĭ dădeaŭ acéste semne de cultură pe galeria ziaristilor, pe atunci studenţiĭ germanĭ şi bohemĭ fĭ imitaŭ prin coridórele întunecóse ale parlamentuluĭ. Întru adevĕr, că deputaţiĭ austriacĭ lucră ziua şi nóptea, ca să creeze legĭ, carĭ să asicureze bunăstarea şi propăşirea poporuluĭ!

Franţa.

De când s'aŭ încordat relaţiunile dintre Franţa şi Anglia, ziarele celeĭ dintâĭ încep a tracta chestiunea despre o apropiare între Franţa şi Germania. Ba unele ziare francese aŭ mers aşa de de parte în privinţa acésta, în cât aŭ pus la cale o anchetă în Germania, ca să afle, că ce fel de simţeminte se nutresc acolo faţă de Francesĭ. Resultatul acesteĭ cercetări a fost că, poporul german nu doresce alt ceva de cât a trăi în bună înţelegere cu cel frances, ce putêndu-se pune în praxă atunci, atât guvernul din Paris, cât şi cel din Berlin vor absta de la discutarea orĭ căreĭ chestiunĭ, carea până acuma a înstrăinat inimile acestor dóuĕ popórĕ, şi aşa se vor puté ajuta împrumutat.

Italia.

În parlamentul italian câţi-va deputaţĭ „italianissimĭ" (acesta e titlul celor maĭ marĭ patrioţĭ), evreĭ după nascere şi carĭ evreĭ sînt şi astăzĭ, aŭ interpelat pe ministrul de esterne Canevaro despre faptul, că unĭĭ, ofiţerĭ austro-ungarĭ de marină din Pola aŭ descris unele episóde din lupta de la Lissa în colorĭ fórte glorificatóre pentru Austro-Ungaria. Ministrul de esterne italian a liniştit spiritele agitate ale deputaţilor patrioţĭ prin aceea, că le a spus că episódele acelea sînt de tot neînsemnate, şi că acésta aŭ făcut-o pentru un scop maĭ mult industrial. În cât e pentru coloniile Africane acela-şĭ ministru declară, că lucrurile aŭ apucat pe o cale maĭ pacînică şi că tóte se vor compune în pace.

Turcia.

Acest leŭ muribund, graţie neputinţeĭ sale, e pe cale de a turbura érăşĭ pacea Europeĭ acum, când privirile tuturora sînt îndreptate către propunerea făcută de Ţarul pentru pacea şi desarmarea generală. Macedonenĭĭ sătuĭ de jugul turcesc ĭ-şĭ propun din noŭ, ca să se scape de el şi ar voi, ca la primăvară Macedonia să devină teatrul uneĭ revolu-

ţiuni formale. Dorinţele lor sînt, ca Macedonia să fie o provinţă autonomă, avênd în frunte un guvernator ales de popor, care în administrarea provinţeĭ să fie ajutat din partea unuĭ senat de 9 membri. Limbile esistente pe teritoriul Macedonieĭ să fie egal îndreptăţite, armata şi budgetul să fie deosebite de ale imperiului Otoman, afacerile bisericescĭ şi scolastice, creştiniĭ să şi-le isprăvéscă eĭ între eĭ, şi în fine să li se concédă amnestie tuturor condamnaţilor politicĭ. Macedonenii, ca să pótă informa mai bine opinia publică despre stările miserabile, s'aŭ constituit în un comitet din ţara lor în Geneva (Helveţia).

Dorinţele acestea Macedonenii le aŭ arétat Porţii, carea însе le-a réspins, de óre ce împlinirea lor ar însémna o rupere a Macedonieĭ de cătră imperiŭ.

Fiind că atât Rusia, cât şi Austro-Ungaria nu pot privi cu nepăsare aceaste evenimente din „ereditatea“, la carea se aştéptă şi una şi alta, ambele aŭ trimis câte o notă guvernuluĭ din Sofia, în carĭ îl fac atent despre agitaţiunile bulgare din Macedonia şi despre eventualele urmărĭ. Guvernul bulgar din parte-şi a réspuns, că se va îngriji de confiniĭ, ca să nu pótă trece agitatorĭ din Bulgaria în Macedonia. În Constantinopol asemenea se fac pregatirĭ spre a sugruma deja din nascerea sa orĭ ce mişcare revoluţionară.

Corespondinţe.

Ţara Oltului, Ianuariŭ 1899.

Clarissime Dle Redactor!

Cu viŭ interes am cetit articliŭ, ce s'aŭ scris în „Unirea“ relativ la starea desolată, în care se află clerul nostru, în faţa preparativelor duşmănóse, ce decurg.

Era, parcă, timpul suprem, ca organul nostru bisericesc să-şĭ ridice glasul prevestitor pericluluĭ, chemând la luptă pe toţĭ, carĭ datorĭ sînt să lupte pentru biserica mamă.

Articliĭ subscrişi de „maĭ mulţĭ preoţi“, cred, că pot fi subscrişĭ de toţĭ preoţiĭ nostriĭ, carĭ în deplina cunoştinţă a pericluluĭ, trebue să aibă curajul de a lupta cu cinste, ér nu de a capitula cu ruşine.

De la „fraţiĭ“ catolicĭ de rit latin din Ungaria, e evident, că nu avem ce aştepta. Aŭ spus'o chiar archiereiĭ lor, că nu e proporţie între eĭ şi noĭ, că prea e mare sĕrăcia clerului românesc unit, de cât ca eĭ să renunţă la venitele lor. Adevĕrat că fondul religionar ar fi, să fie menit catolicilor fără deosebire de rit; adevĕrat că de dóuĕ sute de anĭ clerul nostru petrece în miserie, în vreme ce clerul latin se îmbuibă şi de partea ce nóuă ne-ar compete — tóte aceste sînt prea adevĕrate, — dar dacă „fraţiĭ“ latinĭ află cu cale a prelungi şi pe maĭ din parte starea acésta de nedrept, dacă află, că e *consecuenţă,* când clerul nostru rĕmâne şi de aci înainte lipsit de partea ce-ĭ compete şi-ĭ competea de dóuĕ sute de anĭ, — poftéscă şi o facă!

Şi cum rĕmânem?

Rĕmânem lăsaţĭ pară guvernului, care ne îmbie cu multă încredere de sine argintĭ, cu carĭ speră să ne cumpere independenţa şi consciinţa?

Rĕmânem pară guvernuluĭ, ca el să ne ocârmuéscă ca pe subalterniĭ sĕĭ, dispunênd de noĭ în mod direct şi necondiţionat?

Rĕmânem sub imediata influinţă a guvernuluĭ, *şi nu ne temem de procesnl de distrugere, nu ne e fricĕ, că autoritatea nóstră bisericéscă va deveni ilusorie.*

Dumnezeule, biserica e tot ce ne-a maĭ rĕmas, şi dacă şi aceea se va reduce la rolul de satelit al guvernuluĭ, de unéltă nepatinciósă în mânile unuĭ guvern, care póte fi calvin saŭ jidovesc, — am perdut totul!

Articliĭ „Uniriĭ“ aŭ apărut în óra a un spre zecea: *Proximus ardet Ucalegon!* ....

Avem încredere în înţelepciunea iubiţilor nostri archiereĭ, carĭ stând la înălţimea postuluĭ lor, veghéză cu îndoită atenţiune, bine ştiind, că eĭ vor fi ceĭ dintâĭ, carĭ vor înfrunta periclul, şi în urma lor are să vină greul turmiĭ cuvîntătóre.

Şi după cum a zis corĕspondentul „Sim“. — póte că totuşĭ *est modus in rebus.*

Dacă e vorbă, să primim ajutor de la guvern, va fi póte o modalitate, care să asigureze nealterată ingerinţa autorităţiĭ nóstre bisericescĭ, singură competentă întru distribuirea acestor ajutóre, eschidênd amestecul absolut necompetent al guvernuluĭ în afacerile nóstre intime administrative. Căcĭ un ast fel de amestec aduce după sine cu siderală necesitate eludarea autorităţilor nóstre bisericescĭ.

Ér dacă e vorbă, să nu primim ajutorul, vor fi póte modalităţĭ de a reduce parochiile, de a pune basă unuĭ fond provinţial de salarisare a preoţilor şi învĕţătorilor, în sfîrşit, un *sinod provincial* va fi maĭ competent ca singuraticiĭ individĭ, întru determinarea modalităţiĭ din chestiune.

Căcĭ dacă nu prevenim noĭ periclul, el ne va afla slabĭ şi nedisciplinaţĭ, şi început odată procesul de distrugere, *cine va maĭ pune stavilă elementelor pornite pe povîrniş?!*

Tin.

Apel.

Poporul gr. cat. a filieĭ Durusa, simţind lipsa uneĭ biserici, în locul căsuţeĭ răzimate cu proptele şi ruinată; de mult a coadunat tot materialul necesar: pétră, lemne, pentru ca să-şĭ pótă zidi, conform stărilor sale, cu a sale mânĭ bisericuţa de lipsă. De óre ce însе spesele interprindĕtorului, pe lângă tótă bunăvoinţa sa nu e în stare a le suporta; fiind că e fórte miser, în cea maĭ mare parte sindilarĭ, tot satul abia 35 fumurĭ, pe acéstă cale se rógă prin subscrisul la tot sufletul creştinesc, ca să îĭ ajute cu filerul sĕŭ la ridicarea, facerea în trup a cugetuluĭ sĕŭ şi a nisuinţelor sale, ca să-şĭ pótă face biserica sa. Te rog suflete creştinesc! oferesce-ţĭ filerul tĕŭ, încurăjază-ne lucrarea nóstră, ca să ne putem zidi biserica nóstră, în carea în urma rugămintelor nóstre cătră Atotputernicul, ţi-se va réspläti însutit ostenéla şi jertfa ta, pe cum s'a înmulţit şi oleiul vĕduveĭ din Sfînta Scriptură.

Réspläteşce, Dómne! jertfa servuluĭ tĕŭ şi ascrieĭ tóte, ce le aduce întru preamărirea numeluĭ Tĕŭ, şi a îmbunătăţiriĭ inimiĭ nóstre după intenţiunea sa.

Suma trimisă orĭ la subscrisul orĭ înmanuată Spect. Redacţiunĭ, cu mulţămita în numele Domnuluĭ se va cuita pe cale ziaristică.

Gaura (p. u. Nagy-Somkut) 1899 Ian. 29.

Alesandru Simon
preot gr. cat. în Gaura şi Durusa.

Mulţămită publică.

Învĕţătoriĭ gr. cat. din districtul protop. al Bieĭ, ţinêndu-şĭ adunarea de tómnă la 5 Novembre 1898 în comuna Sâncel, şi luând parte la aceea adunare şi Stim. Domn Albert Elek, notar cercual în sus numita comună, care vĕdênd, că tóte agendele reuniuniĭ aŭ decurs în cea maĭ bună ordine, a dăruit reuniuniĭ: Resbelul franco teutonic din 1870—71 şi un protocol pentru inducerea proceselor verbalĭ.

Tot cu aceea ocasiune a maĭ donat şi Dl R. Rusu vicenotar în Hususĕŭ (când va înv. în Bia) următórele manuale: Almanachul Românieĭ june pe 1888, treĭ cărţi de cetire pentru şcolile primare de Ionescu, Aritmetică de Mirescu şi Teatrul de Caraghiale partea I. şi II.

Priméscă decĭ Domniĭ donatorĭ şi pe acéstă cale sincerile nóstre mulţămirĭ, prea bunul Dumnezeŭ să-ĭ ţină încă la mulţĭ anĭ.

Sâncel 28 Ianuar 1899.

Teodor Pănăzan
preşedinte.

Noutăţi.

Episcopia titulară de Rădăuţi. În urma unuĭ decret preaînalt al Mai. Sale s'a reînfiinţat titlul de episcop al Rădăuţilor în Bucovina. Noul titular e archiereul *Dr. Vladimir Vasile de Repta,* care zilele acestea a şi fost consacrat de Episcop. E în vrîstă de 58 anĭ. A studiat la Cernăuţi, Bonn, Viena şi airia, a fost profesor la institutul teologic, apoĭ a trecut la universitate, şi în urmă archimandrit.

Faptă nobilă. Aflăm cu bucurie, că Dl *Sava Şomănescu,* proprietar în România, om cu avere, dar fără copiĭ, a luat asupra-şĭ şi sarcina de a susţine pe Lucian Bolcaş, de a fi tată sufletesc, de a'l ajuta la studiĭ în străinătate, spre a deveni cu timpul un brav şi folositor fiŭ al poporuluĭ. Fapta Dluĭ Şomănescu întrece orĭ ce laudă. Ea nu a putut să purcédă, de cât de la o inimă caldă şi plină de nobile sentimente.

Statua luĭ Ferdinand Lesseps. La întrarea canaluluĭ de Suez se încep lucrările pentru aşedarea statueĭ luĭ Ferdinand de Lesseps, care, după cum se scie, a proiectat şi esecutat canalisarea istmuluĭ de Suez, adunând spre scopul acesta un capital maĭ mare de 200 milióne francĭ. Întru aducerea aminte de acéstă lucrare monumentală, care ţinu 10 anĭ, i-se va ridica luĭ Lesseps o statuă înaltă de 6 m. aşedată pe un pedestal maĭ înalt de 10 m. Pedestalul va fi împodobit cu portretele celor patru chedivĭ, carĭ aŭ dat mână de ajutor la îndeplinirea acesteĭ opere.

Defraudarea de la Arad. În sfîrşit vestitul în defraudărĭ Krivány, va fi dat în cercetare pentru escrocheriile făcute cu banii publicĭ. După cum cetim în „Tr. poporului“ afară de cele 300 miĭ, saŭ maĭ descoperit în timpul din urmă nóuĕ defraudărĭ, din primiĭ anĭ aĭ funcţiuniĭ luĭ Krivány. Suma aflată maĭ în urmă trece preste 25 miĭ fl.

Alegere de deputat. La 17 Faur n. se va face la Cluş alegere de deputat în locul luĭ Groisz Gusztáv, care a murit. Partidul liberal a candidat pe br. Feilitzsch Arthur.

† Maria Luisa principesa Bulgarieĭ a repausat în 31 Ian. n. S'a născut în Roma la 1870. În etate de 23 anĭ s'a măritat după Ferdinand de Coburg, principele Bulgarieĭ. Din acéstă căsătorie s'a născut Boris, Ciril, Eudoxia şi înainte cu câte va zile Nadesda.

Cas de mórte. *Dr Vasile Glodariŭ,* vechiŭ profesor pensionat al gimnasiuluĭ român gr. ort. din Braşov, fost profesor şi primul director al gimnasiuluĭ român din Bitolia în Macedonia, a repausat la 28 Ian. n. în al 67-lea an al etăţiĭ, al 31-lea al serviţuluĭ şi al 5-lea de la retragerea în pensiune.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Credința vécurilor creștine celor dintâĭ în fecioria Născătóreĭ de Dumnezeŭ.

(Continuare.)

Cu tóte acestea creștiniĭ aŭ privit pe Maria dintru început și tot de una de pogorîtórea luĭ David. Din L. N. originea acésta putea, să se conchidă cel puțin, de óre ce, pe cum am zis, fiul eĭ cel fără de tată se numesce de atâtea orĭ Fiul luĭ David. Originea eĭ de la David a fost susținută destul de limpede în buna vestire a luĭ Gavriil, carele încredințéză pe Maria despre aceea, că Dumnezeŭ va da Fiuluĭ eĭ celuĭ conceput de sus scaunul luĭ David tătâne-sĕŭ (Luc. 1, 32 urr.). Ss. Părinții fac cu de-a-dinsul conclusia acésta. S. Iustin numesce pe Maria „Fecióra, carea din némul luĭ David a purces". [1]) S. Ireneŭ o numesce „Fecióra, carea era din némul luĭ David". [2]) Origene zice, că „Maria în sensul legiĭ a fost căsătorită fără îndoélă cu contribulul și consângénul sĕŭ (Iosif)", și că de aceea din genealogia de la Mateiŭ resultă originea eĭ de la David. Éră Elisavet, carea era din némul luĭ Aaron, a fost rudenia eĭ ca Israilténă. [3]) Eusebiŭ susține aceea-și părere. El zice: Dacă Evangeliștiĭ derivă pe Iosif din trupina luĭ David, eĭ prin acésta dovedesc și originea Marieĭ de la David. — Căcĭ după legea luĭ Moĭsi nu se da voe a-și lua soțul de căsătorie de airia, fără numaĭ din némul propriŭ și din tribul propriŭ, pentru ca moștenirea să nu trécă de la un neam la altul. [4]) Eusebiŭ a bună samă a avut înaintea ochilor în tocmaĭ ca și Origene dispositia de la IV Moĭsi 36, 7. Dispositia acésta se referesce la fiĭce moștenitóre, și eĭ prin urmare aŭ privit pe Maria de fiĭeă moștenitóre. Eusebiŭ continuă apoĭ: Elisavet a fost rudenia eĭ ca Israilténă și în sens spiritual ca una, care avea cam asemenea misiune cu ea, de óre ce eră menită, să fie mama Înaintemergĕtoriuluĭ. Dacă Evangeliștiĭ aŭ oferit genealogia luĭ Iosif, acésta s'a întîmplat conform usuluĭ tradițional al Scripturiĭ, căcĭ nicĭ o dată maĭ înainte de aceea nu s'a descris némul vre unuĭ om prin mamă. Tot cam așa se esprimă și s. Ioan Chrisostomul: „La Iudeĭ nu era obiceiŭ, să se oferéscă genealogiile muierilor, și apoĭ dóră și cu genealogia luĭ Iosif era ajuns scópul, căcĭ niměnuia nu i-se da voe, să se căsătoréscă a fară de familie." [5]) S. Epifaniŭ încă grăesce de maĭ multe orĭ despre obiectul acesta. El zice: „Din David e Maria după genealogie." „Christos după trup e născut din trupina luĭ David, adecă din sfînta Fecióră Maria." „El era din semința luĭ David pentru Maria." [6]) Tot asemenea susține și s. Ciril din Ierusalim: „Așa dară din David a fost sfînta Fecióră." [7]) S. Augustin respunde luĭ Faust și în privința acésta tot așa de pe larg ca și în cele alalte. Temeiul argumentăriĭ luĭ îl formézĕ „credința catolică și apostolică, că Domnul și Mântuitoriul nostru Isus Christos e atât Fiuluĭ Dumnezeŭ după dumnezeirea sa, cât și Fiul luĭ David după trup". Aceea, că Mateiŭ deduce genealogia la vale la Iosif, nu dovedesce nimica împotriva originiĭ Marieĭ de la David; acésta cu tóte acestea a putut, să purcédă din o vînă a sângeluĭ luĭ David. A fost lucru cuviincios, că Iosif, care a fost împreunat cu muierea sa nu în căsătorie trupéscă, dară în căsătorie spirituală cu atât maĭ intimă, ca bărbat a fost onorat din partea Evangelistuluĭ prin împărtășirea genealogieĭ luĭ. — „Noĭ de aceea credem, că Maria încă s'a ținut de familia luĭ David, de óre ce credem Scripturilor acelora, carĭ spun amîndóuĕ lucrurile, atât aceea, că Christos se trage din semința luĭ David, cât și aceea, că Maria a fost mama luĭ, și a nume nu prin împreunare, ci ca fecióră. Cel ce zice decĭ, că Maria nu s'a ținut de rudenia de sânge a luĭ David, acela se împotrivesce în chip învederat autorităților celeĭ atât de evidente a acestor Scripturĭ. — Ceea ce a statorit decĭ Faust despre originea Marieĭ, că ea a avut de tată pe un preot cu numele Ioachim din némul luĭ Levi, pe mine nu mĕ légă nicĭ de cum, de óre ce lucrul acesta nu e canonic. Însĕ chiar și dacă o așĭ crede acésta, chiar și atuncia maĭ bucuros așĭ zice, că și Ioachim s'a ținut în óre care chip de sângele luĭ David și s'a adoptat în óre care chip din némul luĭ Iuda în némul luĭ Levi, saŭ el însu-și saŭ vre unul din înaintașiĭ luĭ, orĭ că s'a născut în némul luĭ Levi cel puțin așa, că derivă óre care înrudire de sânge de la familia luĭ David. Că așa ceva a putut, să se întîmple, recunósce Faust însu-și, când zice, că Maria e din némul luĭ Levi, pe când se scie, că ea prin căsătorie a întrat în familia luĭ David, adecă în némul luĭ Iuda, și când zice, că Christos ar puté, să trécă de fiul luĭ David, dacă Maria ar fi fata luĭ Iosif. Dacă decĭ fata luĭ Iosif prin căsătorie ar fi întrat în némul luĭ Levi, atuncia totuși un fiŭ al eĭ, care s'ar fi născut în némul luĭ Levi, în chip potrivit ar puté, să se numéscă și fiul luĭ David. Tot asemenea dacă bună óră mama aceluĭ Ioachim, pe carele Faust îl numesce tatăl Marieĭ, din némul luĭ Iuda și din familia luĭ David s'ar fi căsătorit în némul luĭ Levi, atuncĭ Ioachim și Maria și fiul Marieĭ și așa nu fără dreptate s'ar ascrie întru adevĕr încă semînteĭ luĭ David. Acésta decĭ orĭ óre ce asemenea acesteia așĭ supune maĭ bucuros, dacă m'așĭ lăsa a fi convins prin auctoritatea aceleĭ scrieri apocrife, [1]) în care Ioachim se zice tatăl Marieĭ, de cât să cred, că mințesce Evangelia, în care e scris, că Isus Christos, Fiul luĭ Dumnezeŭ, Mântuitoriul nostru, după trup s'a născut din semînța luĭ David și prin Fecióra Maria. [2]) De altmintrea înrudirea Marieĭ cu némul cel preoțesc e tot așa de sigură, că dóră Elisavet, o fiĭcă a luĭ Aaron a fost rudenia eĭ, și deosebirea celor dóuĕ genealogiĭ încă va, să o atingă acésta, de óre ce una derivă pogorîrea luĭ Christos de la David prin Solomon împĕratul, éră ceealaltă prin Natan profetul, așa dară prin o persónă preoțéscă. În Maria a curs decĭ atât sângele cel împĕrătesc, cât și cel preoțesc, ceea ce a fost de totuluĭ tot cuviincios, de óre ce Fiuluĭ eĭ i-se cuvine atât oficiul cel împĕrătesc, cât și cel archieresc. [8])

Împotriva docetismuluĭ Gnosticilor și al Manicheilor aŭ apĕrat decĭ ss. Părinții maternitatea fisică reală a Marieĭ. Căcĭ eĭ întâiŭ și maĭ întâiŭ aŭ privit raportul biblic de istorie în sensul cel maĭ deplin, și a nume de istorie adeverită de Dumnezeŭ, ér apoĭ maĭ aŭ eĭ și temeiurĭ sciințifice pentru convicția sa despre trăsătura acésta a Marieĭ. Răscumpĕrătoriul a trebuit, să fie om în sens desevârșit, éră acésta a putut el, să fie numaĭ așa, dacă s'a făcut om pe aceea-și cale ca și orĭ care om luându-se a fără germenul de origine, de óre ce el a trebuit să fie și Dumnezeŭ tot în acela-și sens desevârșit. Î-a căutat, să se nască din o fiĭcă a luĭ Adam, de óre ce numaĭ așa a putut, să răscumpere întrégă omenimea cea maĭ înainte de el și după el. Maria e fiĭca acésta a luĭ Adam și ca mama Răscumpĕrătoriuluĭ „s'a făcut pe sama omenimiĭ întregĭ causa mântuiriĭ". [4]) Maria e decĭ întâiŭ și maĭ întâiŭ mijlocitórea fisică dintre dumnezeire și omenime.

Maĭ de parte Răscumpĕrătoriuluĭ î-a căutat, să fie nu numaĭ fiŭ al luĭ Adam, ci și Fiul luĭ David. Acésta se recerea a nume asemenea pentru adeverirea istorică a luĭ, și el acésta, fiind că nu avea tată pămîntesc, putea, să fie numaĭ prin mamă-sa, prin Maria cea din semința luĭ David. Maria e decĭ în al doilea loc dovada despre originea davidică, împĕrătéscă a Răscumpĕrătoriuluĭ.

Prin înrudirea sa cu némul cel preoțesc al Elisaveteĭ Maria comunica în sfârșit și sânge preoțesc Fiuluĭ sĕŭ, pe carele pe lângă dignitatea cea împĕrătéscă îl maĭ împodobesce și cea archieréscă.

Trăsătura maternității Marieĭ prin acestea era dovedita în chip istoric și filosofic. Desvoltarea ulterióră a eĭ de aceea nicĭ nu aduce maĭ mult la ivélă o luptă pentru esistența acestuĭ

---

[1]) Dial. c. Tryph. n. 100. Cf. 48. 45; Apol. 32.
[2]) Haer. III. 21, 5; cf. 16.
[3]) Comm. in ep. ad Rom. I. 5.
[4]) Quaest. ev. ad Steph. I. 7; H. E. I. 7.
[5]) Hom. II. in Mt. T. VII. p. 25 ed. Montfaucon. V. și hom. IV. in Mt. 3. maĭ la deal . . . .
[6]) Haer. XXIX. 1. 2. 4.
[7]) Catech. XII. 23, 24.

[1]) Scrierea gnostică γέννα Μαρίας. V. Tischendorf, Evang. apocr. ed. II. Proleg. p. XXIII. n. 2.
[2]) Contra Faust. XXIII. 5—9.
[3]) De div. quaest. 9. 61 și De cons. evang. II. 2.
[4]) Iren. haer. III. 22, 4.

concept al maternităţii. Dară conceptul acesta de acum înainte se desvóltă în chip intensiv şi se silesce spre a-şi dobîndi o formulă saŭ o espresie, carea să cuprindă în sine în chip pregnant tóte acelea, pe carî atât inima credincióşă, cât şi mintea gata la luptă le simţesce şi le gândesce sub conceptul acesta.

Reacţiunea raţionalistă, de care a avut parte idea despre Christos în vécul al III-lea, arată mai întâiŭ, că atât prietinii cât şi vrăşmaşii acestei ideî aŭ adus şi pe Maria în cérta dogmatică aşa, că de câte orî acum în cérta acésta se tractéză despre Christos, în rîndul al doilea se tractéză în tot de una şi despre Maria.

A nume ereticii aceia, carî ne ocupă acuma, aŭ opus visărilor fantastice ale Gnosticilor unitatea abstractă a esenţei dumnezeescî şi aŭ respins învăţătura despre treimea persónelor dumnezeescî şi în urmare şi cea despre întromenirea Fiiului. Urmarea a fost apoi şi un fel de degradare şi concipiare greşită a trăsăturiî de maternitate din icóna Marieî.

Ereticii aceştia aŭ fost Antitrinitariî saŭ Monarchianiî. Ei se osebiră mai ales în dóuĕ direcţiî. Uniî declară pe Christos întru adevĕr de un om născut în chip minunat, însă totuşi numai de un om, în care ca şi la profeţiî L. V. şi la vĕdĕtoriî cei luminaţi de Dumnezeŭ aî păgânismului câtă va vreme a fost lucrătóre o putere dumnezeéscă (δύναμις, de aceea Dinamiciî). Ceî alalţi susţineaŭ, că Dumnezeŭ cel unul (cel de o persónă) s'a lăsat, să-l nască Maria, şi el, Tatăl, a pătimit pentru omenime. De aceea ereticiî aceştia se numesc Patripassianî.

(Va urma.)

O convorbire cu Ponţiŭ Pilat.

de Anatole France.

Aelius Lamia, care se trăgea dintr'o familie italică fruntaşă, încă nu desbrăcase veşmintele de copil, când deja şi merse la şcóla din Athena, ca să studieze filosofia. Mai târziŭ se aşéză în Roma. Acusat pentru unele nelegiuirî împĕratul Tiberiŭ îl trimise în exil. Avea pe atunci 23 anî. În timpul exiliului, care ţinu opt spre zece anî, traversă Siria, Palestina, Capadocia, Armenia; petrecu mai mult timp chiar şi în Antiochia, Caesarea şi Ierusalim. După mórtea luî Tiberiŭ, ajungênd Caligula pe tron, obţinu permisiunea de a se reîntórce la Roma. Ba îşi recăpĕtă chiar şi o parte a bunurilor sale. Restriştele îl făcură într'aceea mai cu minte şi mai cumpĕnit.

El încunjura orî ce conveniţe cu femeile, carî duceaŭ o viaţă mai liberă; nu rîvnia după funcţiî publice, se ţinea în laturî de calea onorurilor şi trăia ascuns în casa sa. Îşi scrise tóte păţăniile mai însemnate din lungile sale călătoriî; astfel îşi prefăcu, pe cum zicea el, suferinţele trecute în o distracţie pentru ceasurile sale presente. În mijlocul acestor lucrărî paclnice şi în studiul diligent al cărţilor luî Epicur, observă el cu o óre care surprindere şi cu o uşóră mâhnire, că se apropie de aniî bĕtrâneţiî. În anul al şése zecî şi doilea al etăţiî sale, torturat de un catar destul de neplăcut, merse la Bajae, ca acolo să ieă băi. Acest ţĕrmur era pe vremea aceea fórte cercetat de către Romaniî bogaţi şi doritorî de plăcerî.

Deja de o săptĕmână trăia Lamia singur şi fără prietinî în mijlocul lărmuitórei şi strălucitórei mulţimî, când într'o zi, după prânz, fiind bine dispus, îî veni gândul, să urce pe colinele, carî în tocmai ca bachantinele încoronate cu frunduliş de viţe, priviaŭ în jos spre valurî. Ajuns în vîrf, se aşedă pe marginea calit sub un terebint şi-şi purtă privirea preste frumósa regiune. La stînga luî se întindeaă pustiî şi góle câmpurile phlegreise până la ruinele de la Cumae. La drépta sa, capul Misen îşi înfigea agerii săî pintenî în marea tirenică. La picióre-î spre resărit, urmând graţiósei linie a ţĕrmului, îşi estindea bogata Bajae grădinile sale, vilele-î impopulate cu statue, porţi mărepe şi terasse de marmoră. Astfel zăcea el visând la marea albastră, în ale cărei valurî se jucaŭ delfiniî. În faţa luî, de ceea alaltă parte a golfului, pe partea de către Campania, întraurite de sórele, ce apunea, străluceaŭ templele îmbrăcate în tufiş de laurî ale Posilipului şi chiar în fundul orisonului se ivia Vezuvul.

Lamia scóse din o créţă a togeî sale un rotul, care cuprindea un „Tractat despre natură“, se întinse pe pămînt şi începu, să cetéscă. Dar strigătele unuî sclav îl deşteptară; trebuia să facă loc uneî lectice, care tocmai avea, să trécă pe cărarea îngustă. Când se apropiă lectica deschisă, vĕdu Samia întins pe perinî un bĕtrân de o corpulenţă mare, cu fruntea răzimată în mână privind sumeţ şi sombru în juru-î. Nasu-î aquilin se pleca pe buze, carî stringeaŭ o bărbie proeminenta şi nisce fălcî puternice. Numai de cât i-se păru luî Lamia, că cunósce acésta faţă; rămase un moment nedumerit, apoi sări în sus şi cu o mişcare de surprindere şi de bucurie se îndreptă spre lectică. „Ponţiŭ Pilat!“ strigă el. „Mulţămită zeilor, că îmî e dat, să te mai revĕd.“

Moşnégul făcu semn sclavilor, să opréscă şi privi cu atenţiune la bărbatul, care îl salută.

„Ponţiŭ, scumpul meŭ găzduitor“ reîncepu acesta, „dóuĕ zecî de anî într'atâta să fi înălbit pĕrul meŭ, şi să-mî fi tras brezde aşa de adâncî pe faţa mea, în cât tu să nu recunoscî pe Aelius Samia, vechiul tĕŭ amic?“

La audirea acestui nume Ponţiŭ Pilat cobori din lectică, şi încă atât de repede, cum numai îî permitea etatea şi târzietatea membrelor sale. Apoi îmbrăţişă de dóuĕ orî pe Aelius Lamia.

„De sigur îmî e drag, că te revĕd,“ zise el. „Ah, tu îmî reamintescî zile vechî, pe când trăiam încă în provinţa Siria. Trei zecî de anî sînt deja, de când te am vĕdut pentru prima óră. Era în Caesarea, unde tu îţi duceaî urîtul exiliului tĕŭ. Eram fericit, că îţi puteam îndulci puţin acest pustiŭ. Şi din prietinie mî-aî urmat apoi în acel trist Ierusalim, unde Iudeiî m'aŭ adăpat cu supĕrărî. Zece anî aî rĕmas tu acolo ca óspe şi soţ al meŭ, şi când vorbiam împreună despre „Cetatea eternă“, ne mângâiam unul pe altul, eŭ pe tine pentru nefericirea ta, tu pe mine pentru mărimea mea.“ Încă o dată îl mai îmbrăţişa Lamia.

„Tu nu spuî tot Pontie. Tu nu spuî, că l-aî vorbit luî Herodes Antipas în favorul meŭ şi că mî-aî deschis cu marinimositate punga ta.“

„Să nu vorbim despre asta,“ răspunse Ponţiŭ. Tu abia te aî reîntors la Roma, şi mî-aî şi trimis prin un libertin o sumă de banî, care mî-a plătit şi caméta cametei.“

„Ponţie! noî nu ne am quitat prin suma asta de banî. Dar spune-mî, împlinitu-ţî aŭ zeiî dorinţele tale, aî tu fericirea, ce o meriteză? Să vorbim despre familia ta, despre sórtea, despre sănătatea ta.“

„Eŭ trăesc retras în Sicilia, unde poşed domeniî, port economie şi vînd grâul meŭ. Fiica mea cea mai mare, scumpa mea Ponţia, a ajuns văduvă; ea trăesce la mine şi-mî conduce gospodăria. Mulţămită zeilor, eŭ mî-am păstrat tăria spiritului meŭ, memoria mea nu s'a slăbit; dar bĕtrânéţa nu vine fără de un convoiŭ de durerî şi desastre. Mĕ torturéză reuma şi tu mĕ vedî aicî cercând un mijloc în contra durerilor mele. Acest sol arzĕtor, din care isbucnesc nóptea flacărî, respiră aburî pĕtrunzĕtorî de puciósă; eî ar fi să aibă puterea de a alina durerile şi de a reda membrilor înţăpenite flexibilitatea, cel puţin aşa spun bĕtrâniî.“

„Măcar de aî experia-o la tine însu-ţî, Ponţie! Dar pe lângă tótă reuma şi ageru-î dinte, tu abia parî aşa de bĕtrân de cât mine, de şi în realitate eştî cu zece anî mai bĕtrân de cât mine. Tu ţi-aî cruţat mai multă putere, de cât câtă am avut eŭ vre o dată, şi mĕ bucur, că te regăsesc astfel. De ce, după administrarea Iudeiî, aî mai preferit să trăescî pe domeniile tale din Sicilia într'un exiliŭ de bună voe? Raportéză-mî despre faptele tale începênd momentul, în care eŭ am încetat de a mai fi martorul lor. Tu chiar te pregătia-î, să înăbuşescî o revoltă a Samaritanilor, când eŭ mersesem în Capadocia, ca să trag un câştig din creşterea de caî şi catârî. De atunci nu te am mai revĕdut. Raportéză-mî aşa dar, vorbesce! Tot, ce te privesce, me interesézĕ.“

(Va urma.)

Economie.

Reconstruirea viilor. În luna viitóre, adecă în Faur, va apăré o broşură cu numirea „Utmutatás a szöllőmivelésre“. Broşura acésta o edă ministrul de agricultură pe cheltuéla portofoliului sĕŭ. *Preoţii* şi *învĕţătorii* pot primi gratuit scrierea acésta, dacă o vor cere de la ministrul de agricultură. Cererile sînt a se adresa pe o cartă postală de 2 cr. în chipul următor: „A m. kir. földmivelési ministerium szőlészeti osztályának Budapesten.“ Broşura va espune în stil uşor şi limpede modalităţile, după carî se pot reconstrui viile pustiite de filoxeră. Fiind dar scrierea din cestiune de o mare însemnătate economică, atragem de acum atenţiunea preoţilor şi învĕţătorilor nostri asupra eĭ. Însemnăm în urmă, că broşura se póte procura şi pe bani; preţul va fi o corónă, adecă 50 cr.

Urmările bólei de porcĭ. Daunele enorme, ce s'aŭ ivit în urma bólei de rîmători, se pot constata din circulaţia articolilor de unsóre, ce a avut-o monarchia nóstră în anul 1898. A nume în anul 1897 s'aŭ *importat* pe teritoriul vamal al monarchieĭ nóstre 189,029 măjĭ metrice de unsóre de porc în preţ de 5.670,870 fl., ér în anul trecut 1898 s'aŭ *importat* 199,643 mm. de unsóre de porc în valóre de 7.206,507 fl. *Esportul* acestuĭ articlu nicĭ nu merită a fi amintit. Unsórea importată provine aprópe numaĭ din *America*. Ast fel dară singur numaĭ la articlul *unsóre,* în anul 1898 monarchia nóstră a avut un *passiv* de *7.150,191 fl.* — Ce să maĭ zicem apoĭ de perderile consumenţilor singuraticĭ din monarchie? Nu vorbesce óre elocuent: *pellagra?*

Sfaturĭ economice. De la luna Faur înainte, vom începe a publica lună de lună sfaturĭ economice referitóre la lucrările de căpetenie ale economilor. Ne place a crede, că facem prin acésta un serviţiŭ cetitorilor nostri, avênd datoria să progresăm şi pe terenul economic.

Faur.

Acasă. Bucatele din grânar să se întórcă regulat, ca să nu se strice şi se nu se înculbe vermiĭ. Să grăbim cu punerea în stare bună a uneltelor economice, ca sosirea timpuluĭ de lucru să nu ne afle nepregătiţĭ.

Să se pregătéscă tot felul de semînţurĭ pentru semĕnat. Nu se póte accentua de ajuns, că pentru semĕnat trebue să se foloséscă tot de una semînţa cea maĭ frumósă şi cea maĭ desvoltată. Causă e, pentru că în semînţă află plânta tinĕră elementele cele maĭ necesare pentru nutrirea sa primitivă şi pentru desvoltarea organelor sale vitale, a rădăcinilor şi a frunzelor, cu carî respiră plântă. Cruţarea la semînţă este aşa dară neraţională şi recóltă slabă e urmarea. Preoţiĭ să lumineze în privinţa acésta pe popor, care tóte le aştéptă de la Dumnezeŭ, ca şi când Dumnezeŭ nu ar fi dat omuluĭ minte, ca s'o foloséscă. Semînţa să trécă dar tótă prin ciur, prin trieur şi dacă e lipsă chiar şi prin alegere cu mâna. — Nu trebue să se uîte nicĭ schimbarea semînţel, de óre ce tóte semînţele degenerézĕ. Maĭ uşor degenerézĕ crumpenele (cartofi), sĕcara, ovĕsul, inul, maĭ greŭ grâul şi orzul; la aceste din urmă decĭ semînţa nu trebue să se schimbe aşa de des. — Ca să nu facem înse cheltuelĭ zădarnice, înainte de a semĕna cu ceva semînţă pe la noĭ încă nefolosită, maĭ întâiŭ să cercăm cu puţin, şi dacă succede, numaĭ atunci să ne întindem maĭ de parte.

Se póte începe în luna acésta şi sfârmitul cucuruzuluĭ. — Să se repareze şi să se facă garduri nóuĕ. Să măcinăm bucate, ca pentru lucrul de primăvară să fim provĕduţĭ cu făină de ajuns. Făina să se păstreze în loc uscat şi să se întórcă din când în când.

La grajdurĭ. La vitele de jug şi la cele de prăsilă acum trebue să se dea nutreţul cel maĭ bun. În general vitele acum trebue hrănite maĭ bine, ca să apuce la putere pentru lucrul de primăvară, ér cele de prăsilă să ajungă la păşune în condiţiune bună.

Grajdurile să se ventileze regulat şi să se ţină curate. Vitele să aîbă tot de una aşternut bogat, şi ţĕsala să nu odihnéscă.

Să se pórte grijă deosebită de iepele şi de vacile de a fĕta.

Asemenea grije mare trebue şi de oile pe cum şi de scrófele fĕtate. Scrófele după ce aŭ fĕtat aŭ, să capete pe zi una câte 3—4 litre cucuruz. Purceiĭ de la 14 zile în colo să se dedea a mânca orz, ér după 4 sĕptĕmâni cucuruz. Scrófele, orĭ cât ar fi de frig, să se scótă pe câte o óră dóuĕ la plimbare; ér dacă se încăldésce vremea se pot scóte şi purceiĭ la ceva loc ferit pe câte o óră maĭ ales pe la amézĭ.

Galiţele încep a oua. Óuele găinilor maĭ frumóse şi carî óuă maĭ bine se păstrézĕ pentru clocit. Pe la capĕtul luniĭ putem pune clocĭ, aşedându-le tot de una pe la însĕrat.

La **albine** să se continue nutrirea artificială a coşniţelor maĭ slabe şi să se ţină curate.

La câmp. Să se continue căratul gunoiuluĭ şi gunoirea semĕnăturilor maĭ slabe, pe cum şi a trifoiştilor.

Dacă e favorabil timpul se póte începe semĕnătura primăverilor. Se pot semĕna: ovĕs, mazĕre de câmp, orz, măzăriche, dar să se observe ordinea, în care le-am înşirat aicĭ. Maĭ întâiŭ să se samĕne tot de una ovĕsul, de óre ce rabdă maĭ bine frigul, poftesce maĭ multă umezală, cresce maĭ anevoie. Dacă se samĕnă ovĕsul în semĕnaturĭ de tómnă. de regulă dă recóltă dublă.

Luncile se pot acum curăţi de tufe, de holumbĭ şi se pot gunoi cu cenuşă; apoĭ se pot încunjura cu şanţurĭ.

La grădină. În grădina de pomĭ se póte face semĕnătura în şcóla de pomĭ şi săditul sĕlbătăcimilor. Să se tundă corónа pomilor mari şi să li-se curete cója. Altoiĭ tinerĭ să fie săpaţĭ în jurul rădăcinĭ şi să fie gunoiţĭ, ca să se întăréscă. Cuiburile de omide trebue curăţite negreşit.

În grădina de legumĭ se póte începe clădirea melegarelor (paturile calde), semĕnând salată, crastaveţĭ, fasole şcl. Melegarele sînt a se ventila cum permite timpul.

Tablele de legumĭ încă negunoite să se gunoéscă fără amînare.

La vie se póte începe gunoitul, grijind ca să nu se calce şi să nu se strice viţe.

La pivniţă grija principală trebue să ne fie curăţenia, ventilarea şi îngrijirea buţilor góle cu puciósă. Nu strică nimica vinul ca mucedéla, care nu este alt ceva, de cât un burete, ce prosperézĕ maĭ bine în locurĭ umede şi călduróse. Étă pentru ce trebue să se ventileze regulat pivniţa. Nicĭ flórea vinuluĭ nu este alt ceva, de cât un fel de burete.

Vinurile încă netrase să se tragă negreşit, cele trase în Decembre să se tragă a dóua óră.

La pădure. Tăiatul şi răritul pădure se continuă şi dacă numaĭ e cu putinţă şi gată. Să se scótă lemnele tăiate din pădure până maĭ este zăpadă.

Bibliografie.

A apărut:

„Amicul progresuluĭ român.“ Anul VI. Nro 1. cu următorul cuprins: Ursariĭ nostri, (cu ilustraţie). — *Cronica anuală.* Cătră amiciĭ progresuluĭ. — *Credinţe şi datine* de anul noŭ la diferite popóre. — Zăpada. — Calendaristica, (studiŭ filologic). — *Medicina populară:* Influenţa. Umflarea inimeĭ. — Progresul agricol prin sciinţă. Întroducerea culturei bumbaculuĭ la noĭ. Carnetul agricultoruluĭ. — Agricultorul român înşelat. — *Industriile naţionale:* Fabricaţiunile conservelor de făină. — *Bibliografiĭ.* — *Suplimentul literar:* Sub luciul lumiĭ. Nuvelă de Carmen Sylva. — Manuscript găsit într'o butelie. Nuvelă de Edgard Poĕ. — Amor de Poet. Schiţă. — Paricidul (roman).

Fóea pedagogică, anul III. Nro 2. cu următorul cuprins: *Esamenele şcolare,* de Dr I. Stroia. — *Modele de lecţiunĭ,* de Dr P. Span. — *Informaţiunĭ.*

„Moda ilustrată“, care a întrat în al treilea an al esistenţeĭ sale şi a rĕmas tot la înălţimea valoreĭ în tot timpul acesta, aduce în numĕrul 2 din anul acesta o variaţiune distinsă în toalete, pălăriĭ, paltóne etc. şi o mulţime de mâneciĭ frumos împodobite atât pentru rochiĭ de stradă, cât şi pentru visite şi bal. Între lucrurile pentru mână observăm un prea frumos entre-deux pentru garnitură de mobilă. Tiparul gratuit representă un matineŭ, ultima modă.

„Flóre albastră“ Nro 15. cu următorul sumar: E iarnă (poesie) de *St. O. Iosif.* — Cetatea bĕtrânilor, de *Al. Antemireanu.* — Tinereţe (poesie) de *C. Sandu.* — Pe calea pribeaguluĭ de *G. Madan.* — Ruga iubiteĭ (poesie de *Giovana.* — Note, de *S. Voinea.* — Prea târziŭ, de *Hyalmar.* — Crima socială (fragment din o dramă) de *E. Nicolaŭ.* — Speranţele patrieĭ, de *Radu-Negru.* — Cântec, de *V. Podeanu.* — Din caetul meŭ, de *Lya.* — Anonima (schiţă) de *Kypp.* — Ciorbă de topor (snóvă) de *V. G. Muscel.* — Trebuia maĭ lată (schiţă) de *Coriolis.* — Cugetărĭ, Musicanţĭ celebri, Revista cărţilor etc.

„Albina“, revistă enciclopedică populară anul II. Nro 14—15. cu următorul sumar: *Albina,* Pentru învĕţătorĭ. — *G. Goşbuc,* A dóua zi după cucerirea Smârdanuluĭ. — *Preotul Coman Vasilescu,* Cuvînt de anul noŭ. — Curăţirea sticlelor. — *Dr N. Manolescu,* Pielea omuluĭ. — *N. Nicolaescu,* Cooperativele şcolare. — *Dr S. Possa,* beţivul. — *I. Kalenderu,* O importantă circulară. — Cum se păstrézĕ pómele. — *N. Bibiri,* Educaţiunea fisică. — *Medieveterinar B.,* Călbéza. — Spĕlarea materiilor colorate. — *N. Gâdeiŭ,* Aĭ carte, aĭ parte. — Păstrarea strugurilor. — *Codin Drăguţ,* Obiceiurĭ de anul noŭ. — Din trecutul şcolilor române. — Mort din beţie. — *V. Gălăţeanu,* Vindecarea bubelor dulcĭ. — *Or.,* O socotélă ciudată. — *Petre Ionescu,* Între vecinĭ. — *A. Scripcă,* Vasile Rusu. — *D. Vulpescu,* Educaţiunea în familie. — *M. Demetrescu,* Învĕţămîntul primar în România. — *I. Niculescu,* Pămînturile argilóse. — *Hanover,* Regulĭ pentru grajdurĭ. — *V. S. Moga,* Cronica agricolă şi comercială. — Ordin politenesc. — Mulţămirĭ. — Apeluri. — Adrese cătră redacţie. — *C. Pop.-Ţaşcă,* O dramă în fundul mărĭl.

Ilustraţiunĭ: Cornistul de la Smârdan. — Costum din Banat. — Larvă de purice. — Nimfă de purice. — Purice. — Triumful. — Obiceiurĭ de la ţară: jocul ursuluĭ. — Generalul Traian Doda. — Jocul cu discul. — Pagina glumeţă: Chelnerul grăbit. — Vederĭ din ţară: Confluenţa Lotruluĭ cu Oltul.

Zarandul şi Munţiĭ apuseni aĭ Transilvanieĭ, *descriere de Silvestru Moldovan, cu 9 ilustraţiunĭ şi o schiţă. Sibiŭ 1898. Preţul 1 fl. 8° mic XIX+302.*

Editor şi redactor răspundĕtor:
Dr Vasile Suciu.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie: Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul IX. Blaş 11 Februariŭ 1899. Numĕrul 6.

La situaţia bisericii nóstre.

III.

Doi factorĭ puternicĭ am avut până acum în viaţa nóstră religiósă, morală, culturală şi politică: clerul şi învĕţătorimea, la carĭ noĭ priviam cu mândrie, încredere, stimă şi iubire, ér contrariĭ cu dispreţ şi ură, întitulându-l în batjocură: *oláh pópák şi oláh daszkelek.*

Scutiţi de influinţele străine, ce ar fi putut veni de la factorĭ politicĭ de stat, preoţiĭ şi învĕţătoriĭ aveaŭ inimă pentru durerile poporuluĭ, pricepere pentru aspiraţiunile luĭ, însufleţire pentru promovarea intereselor luĭ materiale şi morale şi nu cunosceaŭ alt stăpân, de cât pe mai marii bisericiĭ, ale căror acţiunĭ salutare pentru binele obştesc le secundaŭ şi le spriginiaŭ cu tot zelul şi cu tot devotamentul, promovând prin acésta nu numaĭ binele bisericiĭ şi al poporuluĭ românesc, ci şi prosperarea patrieĭ comune.

Nebiruită era acéstă falangă de popor, de preoţi şi învĕţătorĭ, aşedată în şirurĭ de bătae, strînse şi neştirbite şi tot de una gata a alerga, unde era chemată din partea conducĕtorilor, să lupte luptele Domnuluĭ şi ale némuluĭ românesc.

Când s'a ridicat acéstă óste numerósă şi s'a desfăşurat în tótă măreţia şi puterea sa cu ocasiunea procesuluĭ Memorandului, contrariĭ aŭ rĕmas înmărmuriţi, şi după ce s'aŭ desmetecit din spaima, ce-ĭ cuprinsese, aŭ căutat în dată, să o desorganiseze maĭ întâiŭ, şi apoĭ să o învingă.

Contrariĭ aŭ început a împărţi cu mână largă ajutóre de stat, nu şcolilor ca *dotaţiune permanentă şi necondiţionată,* pe cum s'ar fi cuvenit, ci învĕţătorilor ca *ajutor personal, legat de condiţiunĭ şi de timp,* care în mod arbitrar se póte perde în tot momentul. Şi azĭ privim cu grózĕ, cum o parte însemnată dintre braviĭ nostri învĕţătorĭ sînt puşĭ la discreţiunea Ministruluĭ de instrucţiune, nu numaĭ când aŭ să între în oficiŭ, ci în tótă viaţa lor, şi cum numĕrul acestor învĕţătorĭ creşte din zi în zi. În tóte lucrările oficiuluĭ lor, în eserciarea drepturilor politice, în activitatea lor pe terenul vieţiĭ sociale, aceştiĭ învĕţătorĭ trebue să caute, nu carĭ sînt interesele religióse, culturale şi politice ale poporuluĭ, ci care este voinţa representanţilor de stat, carĭ ĭi daŭ pânea de tóte zilele. Şi fiind că acéstă voinţă este de comun contrară intereselor nóstre bisericescĭ, culturale şi naţionale, se ivesc tot maĭ dese casurĭ, că uniĭ dintre învĕţătorĭ nu numaĭ nu promovézĕ aceste interese, ci din contră le negligă cu totul, despreţuesc auctoritatea şcolară-bisericéscă, şi tóte pĕcatele şi le acoper cu mantaua unuĭ patriotism fals, rĕsplătit însĕ cu tótă liberalitatea uneĭ ocârmuirĭ „liberale". Aceĭ învĕţătorĭ, carĭ nu se pot dumeri pe calea acésta, se móie cu alte mijlóce drastice: cu procese criminale politice, cu întemniţărĭ şi cu cercetărĭ disciplinare.

Étă cum se rup legăturile firescĭ, carĭ uniaŭ strîns pe învĕţătorĭ cu poporul, pe care eĭ eraŭ chemaţi a-l lumina, şi cu maĭ marii bisericescĭ, de carĭ aveaŭ datorinţă a asculta! Étă cum s'a infiltrat prin ajutórele de stat un element puternic de disoluţiune în organismul sănătos al corpuluĭ nostru bisericesc şi naţional! Étă pentru ce noĭ de nenumĕrate orĭ am strigat şi strigăm şi acuma: cumpĕt şi discreţiune în cererea ajutórelor de stat pentru învĕţătorĭ, şi stăruinţă de fier întru a ne susţiné şcolile numaĭ cu puterile nóstre propriĭ! Nu cerşitoria urîtă, care îşĭ vinde consciinţa pentru baniĭ, trebue să o promovăm noĭ, ci hărnicia, bărbăţia şi cuminţia, însuşirĭ, carĭ sciŭ crea mijlóce pentru susţinerea aşedămintelor nóstre religióse şi culturale fără de ajutorul statuluĭ şi maĭ ales atunci, când e evident, că ajutórele aceste se daŭ numaĭ spre ruina nóstră!

Ceea ce aŭ făcut cu învĕţătoriĭ inmediat după procesul Memoranduluĭ, aŭ esecutat şi faţă cu preoţiĭ în chip încă şi maĭ drastic.

Ajutoriul de stat de 30.000 fl., care de treĭ zecĭ de anĭ Episcopiĭ îl împărţiaŭ preoţilor gr. cat. din Transilvania, Ministrul a hotărît, să-l împartă el însu-şĭ cuĭ ĭi place şi cât ĭi place, şi pe lângă aceea s'a îngrijit, ca în budgetul statuluĭ să se maĭ ĭea în fie care an o altă sumă, care tot dînsul

---

Feuilleton.

Grădina de legumĭ.

Disertaţiune poporală, rostită de Ioan F. Negruţiŭ, la adunarea generală a despărţământului XI (Blaş) al »Asociaţiunii«, ţinută la 31 Iulie 1898 în Veza.

(Continuare.)

Săpatul grădinii.

În dată ce s'a împrăştiat gunoiul, se începe şi săpatul. În grădină trebue să săpăm maĭ adînc, cam de la 40—60 cm. (2—3 palme).

Maĭ bine e, să săpăm grădina încă de cu tómnă, cât de târziŭ, de óre ce tómna n'avem atâta lucru ca primăvara; şi a fară de aceea pământul săpat de tómna se mărunţesce maĭ bine prin ger, zăpadă şi vînturĭ şi astfel ne aduce maĭ bună ródă. Apoĭ şi per o mulţime de vermĭ, carĭ ajungênd de asupra pământuluĭ înghéţă preste iarnă.

Săpatul îl putem face maĭ bine aşa: întindem şparga pe o margine a tableĭ, ce voim, să săpăm. Săpăm maĭ întâiŭ un şanţ de 30—40 cm. ($1^1/_2$—2 palmĭ) afund şi tot aşa de larg. Pământul, ce se ridică din acest şanţ se împrăştie de a dreptul preste tabla întrégă. Pământul, ce se ridică acum din şanţul al doilea, îl aruncăm întors în şanţul întâiŭ ş. a. până am săpat tabla întrégă. Săpătura trebue să fie într'o formă, şi cu cât ne apropiăm maĭ mult de marginea cea alaltă a tableĭ, cu atâta îngustăm şanţurile, până când în urmă se perd cu totul.

Săpătura o începem în fie care an din altă parte a tableĭ, pentru ca astfel pământul să se amestece cu atât maĭ bine. Gunoiul să vină numaĭ aşa de adînc, în cât să ajungă la rădăcinile legumilor.

La săpatul grădinii se folosesc arşaŭ lungĭ şi ascuţite la vîrf, de carĭ se află în fie care boltă de fer, şi costă unul 35—50 cr.

Fie care tablă când se sapă se şi grebléză bine şi de a mĕruntul cu o greblă de fer orĭ de lemn. Dacă săpăm de cu tómnă, atunci nu-ĭ ĭertat să greblăm, de óre ce cu cât e maĭ bruşósă săpătura, cu atâta degeră şi se mĕruntéză maĭ bine.

Stratul cald.

Multe dintre legumĭ, cum e curechiul şi cărălabele de vară, ardeiul, paradisele, celerul ş. a. nu le putem sămĕna de a dreptul în pământul rece, ci trebue să le sămĕnăm în strat cald (melegar), de unde apoĭ se sădesc. Tot aşa facem şi atunci, când voim să avem de timpuriŭ legumĭ nóuĕ: sălată, fasole, ridichĭ, castraveţĭ ş. a., carĭ ca noutate se plătesc fórte bine cu deosebire la oraşe.

Stratul cald îl putem face în dóuĕ chipurĭ: în pământ saŭ pe pământ. În pământ se face aşa, că se sapă o grópă largă de 1·5—2 metri (cam de un stînjin vechiŭ), afundă de un metru, ér lungimea după trebuinţă, cât voim. Pământul, ce se ridică din grópă, se pune în jurul eĭ.

Stratul cald se póte face în Februar saŭ Martie, în dată la întrarea în grădină în faţa sórelui, ca să-l ajungă tótă ziua lumina şi căldura sórelui.

Grópa săpată o umplem cu gunoiŭ próspet de cal, care se întinde într'o formă şi se calcă şi îndésă bine cu picióre. După aceea facem o ramă de scândurĭ în jurul stratuluĭ cald. Rama acésta în partea de cătră méză zi e maĭ jósă, ér în partea de cătră méză nópte trebue să fie maĭ înaltă cu o scândură. Jur împrejurul rameĭ încă punem gunoiŭ şi pământ. După ce am aşedat rama, punem pământul, care îl avem adunat

să o împartă, după cum crede de cuviință. Ast fel am ajuns, că o mulțime mare de preoți, cari mai înainte în fie care an primiau ajutor de stat de la episcopii lor, fiind că erau vrednici, acum să nu mai capete nimic de la Ministru, fiind că ținuta lor politică nu este corespundétóre intereselor magiare de rassă.

Ce demoralisare a străbătut prin acésta împărțire de bani în sinul preoțimii nóstre, am arétat-o de altă dată cu colori destul de vii (vedi numĕrul 12 al „Unirii" din an. 1898). Aci numai atâta mai accentuăm, că vedem o mulțime de preoți, cum se dejosesc și bat ușile acelora, cărora odinióră înaintașii lor trebuiau să le ierneze câinii, și cum se umilesc până la gréță, numai ca să pótă dobândi un mic ajutor, din care câte o dată tot nu se alege nimica, pentru că sau trebue să-l bea, sau să-l jóce în cărți cu micii tirani destrăbălați din provință, sau să-l împartă cu nisce parasiți.

Étă congrua ce se dă clerului nostru, căci de cea alaltă congruă, care de aprópe un veac se tot cerne când de episcopat, când de factorii politici împreună cu episcopii, dar nici o dată nu se mai cóce, nu voim să grăim de astă dată nimica, de óre ce până acum încă nici conscrierea cea nóuă a venitelor preoțesci nu s'a esaminat, ne cum să se fi stabilit principiile, după cari au de gând, să deslege acésta cestiune.

Destul atâta, că alăturea cu încătușarea multor învețători prin ajutórele de stat, avem în parte și un cler sau ispitit, sau momit, sau mituit, sau terorisat sub pretextul de a-i ușura existința din budgetul statului! Sórtea lui este cu mult mai tristă de cât a preoților confesiunilor acatolice, căci de și legea, după care se împarte acestora ajutorul de stat, este fórte asupritóre, totuși ei primesc acel ajutor după o lege și nu după volnicia ministerială, care apasă greu asupra clerului nostru și-l demoralisézá și dejosesce. Și dacă ne gândim apoi la poporul aservit economicesce și politicesce, exploatat și de străini și de ai nostri, și lipsit a dese ori chiar și de sfaturi binevoitóre, dacă ne gândim la preoții și învețătorii cumpĕrați, și la inteligința învrăjbită și împărechiată, ușor ne putem esplica paralisa ce a cuprins întreg organismul nostru național.

Este timpul suprem, să scótem măcar pe preoții nostri din starea ticălósă, în care i-a aruncat o politică blăstĕmată, și să-l mântuim pentru biserică și neam. Scim positiv, că din partea auctorității nóstre bisericesci, și, în archidiecesă, chiar și din partea sinodului, s'a făcut tot ce a fost cu putință pentru a îndupleca pe Ministru, să concédă Consistórelor împărțirea ajutórelor din budgetul statului, căci numai aceste corporațiuni sînt în posiție de a puté judeca cari preoți, de cât ajutor sînt vrednici. Înse sforțările auctorității bisericesci au rĕmas până acum fără de resultat. Cu tóte acestea noi credem, că este de lipsă, să se întrebe și clerul. În archidiecesă trebue să se întîmple acésta nu numai pe basa hotărîrii sinodului din 1896, care a poftit expres să fie consultat în cestiunea acésta gravă, ci și pentru că chiar și alte cestiuni reclamă convocarea unui sinod în primăvara sau tómna anului acestuia, cum sînt d. e. statutele fondului deficienților și ale fondului viduo-orfanal. La tótă întîmplarea ar fi de dorit, ca hotărîrile în acésta causă să fie uniforme în tóte diecesele nóstre, pe cum peste tot este de dorit în fața situațiunii de astăzi, ca întrégă provința mitropolitană să se afirme într'un singur gând, într'o singură acțiune.

Nu voim, să dăm prin acestea nimĕnui nici un sfat, ci dăm espresiune dorințelor și părerilor nóstre. Și nici acésta nu am fi făcut'o, dacă nu ne-am teme, că lăsând să se lățéscă rĕul tot mai tare, vom ajunge în fórte scurt timp, să avem un cler, cu care nici independența Mitropoliei nóstre nu o vom puté apĕra, nici cele alalte interese mari ale bisericii și némului nostru nu le vom puté mântui, ci din contră vom face experința tristă, că din campionii de odinióră ai bisericii și națiunii ne-am ales cu o cétă de lași, dacă nu de trădători. Vom ajunge acolo, că fără a avé un cler mai bine situat materialicesce, acela va fi sĕrac în vîrtuți preoțesci și românesci și lipsit de energie și de idealurile sfinte, cari au însuflețit pe înaintașii nostri.

Progresele bisericii catolice din Anglia. — Nu va fi rĕu, dacă la cele publicate în timpul din urmă despre așa numitele „invasiuni catolice" în biserica anglicană, vom adauge ceva ca supliment despre progresul atât de îmbucurător al bisericii catolice în Anglia. Anglezii, ómenii aceia atât de practici, și în cât e pentru mântuirea sufletéscă atât de îngrijați, cu cât mai tare se aprofundéză în învețătura bisericii protestante, cu atât mai tare se rĕcesc față de acea biserică, pe carea în urmă părăsindu-o, îmbrățișéză biserica catolică, ca pe una carea singură póte să ducă ómenii la portul mântuirii. Ca să se

---

încă din tómna trecută și acoperit cu paie și gunóie, ca să nu înghețe și ca să-l putem folosi prin Februar — Martie, când mai de multe ori pământul e încă înghețat. — Grădinarii de la orașele cele mari fac stratul cald prin Ianuar, și așa în Februar și Martie vînd pe bani scumpi sălată, ridichi de lună, fasole, castraveți ș. a.

Pământul, când îl punem pe stratul cald, îl cernem cu un ciur de drot. Nu-i de lipsă să fie mai gros de 20—30 cmtri (o palmă bună). După ce s'a încălțit pământul și mai domolit căldura, cam preste 6—8 zile, sămĕnăm diferitele sămînțe în straturi mici și însemnăm, ca să scim unde, ce avem. — *Pe fie care sămință să vină numai de dóuĕ ori atâta pământ, cât este mărimea ei.* —

Se înțelege de sine, că dacă sămĕnăm stratul cald prin Februar ori și numai la începutul lui Martie, atunci trebue să se acopere cu table de sticlă (ferești) și preste nópte și cu acoperemințe pregătite din suciturĭ de paie, rogoz sau papură.

Preste zi, în zile senine și calde, se descopere stratul cald, se aerisézá, și când lipsa cere, se și udă cu apă mai stătută, mai călduță.

Legumile, cari vin să se resădéscă, acelea la timp potrivit se smulg și se sădesc în pământul lor menit.

Stratul cald pe fața pământului se face așa, că aședăm gunoiul próspet în formă de un strat: larg de un metru și jumătate (cam un stînjin vechiu), înalt de 80 cmtri (cam $^1/_3$ de stînjin) și lung după trebuință. Gunoiul și aci îl scuturăm bine, îl întindem și călcăm mereu cu piciórele. Rama o aședăm de asupra. Apoi punem pământ de cel mai bun, cum am zis mai sus.

Stratul cald pe fața pământului se face și saménă mai târziu prin Martie — April. În nopțile rĕci și acestea trebue acoperite cu nisce scânduri, sau acopereminte de paie și papură.

Sămĕnatul legumilor.

Dacă voim, să avem legumi bune și frumóse, atunci să sămĕnăm numai sămînțe bune și probate. Și fără strat cald putem avé legumi de timpurii, așa, că sămĕnăm câte va straturi bine lucrate și gunoite în acea parte a grădinii, ce se află în fața sórelui și carea e mai ferită de vînturi rĕci.

Locul acesta îl săpăm încă de tómna; primăvara îl săpăm a dóua óră, în dată ce s'a desghețat pământul. Aci sămĕnăm: ridichi de lună, cépă, morcovi de vară, mazere ș. a., și pe un noroc, punem și câte va cuiburi de fasole și castraveți.

Ba unele legumi, cum sînt morcovii, petrinjeii, păstrănachii se pot sămĕna și de tómna târziu; ér primăvara, cât de timpurii, prin Martie, în mustul de zăpadă.

Fasolea, castraveții se saménă un rînd mai de timpurii și un rînd mai târziu; ér de regulă se saménă numai pe la la sfîrșitul lui April, fiind că per de rĕcélă.

Tótă sămînța să se samene numai în șiruri. În un strat de 120 cmtri vin 5—6 șiruri (brăzdute), ce le tragem pe lângă sfóră cu un păruștet, sau cu greblă grea cu colți. Straturile sămĕnate în șiruri se pot lucra mai bine, mai ușor, sînt mai frumóse și pentru ochi.

Sămînța o astupăm cu dosul unei greble de lemn; ér cu o lopată sau cu un trăvălic mic de mână apăsăm puțin straturile.

Regula generală pentru tóte sămînțele e: *Pe fie care sămință să fie numai de dóuĕ ori atâta pământ, cât este mărimea ei.*

Dacă legumile au rĕsărit prea dese, atunci le rărim și plivim tot o dată.

Rĕsădirea.

Multe dintre legumile și plântele, ce cultivăm în grădină, numai așa cresc și se desvóltă cum se cade, dacă le rĕsădim. Adecă după ce au crescut puțin pe stratul cald, sau în o parte mai căldurósă a grădinii și ferită de vînturile de primăvară, le smulgem de aci și le sădim în alt loc.

Rĕsădirea o facem tot de una în rînd, pe sfóră. Depărtarea unui fir de cel alalt o hotărésce mărimea plantelor sau a legumilor, ce rĕsădim. Tot de una înse e mai bine, să sădim mai rar, de cât prea des.

Rĕsadul cel mai bun e cel cu fire scurte și gróse. Rĕsădirea să se facă după ploe, sau când e timpul înorat. În pământul lutos înse nu-i ĭertat să sădim, când acesta e prea móle, de óre ce după ce se uscă strînge prea tare plântele, și ast fel leguma nu póte cresce sau se uscă chiar.

Dacă voim, să rĕsădim înainte de ploe, atunci mai întâiu udăm bine *resadnița*, și numai după ce pământul s'a muiat în de ajuns, numai atunci începem a smulge rĕsadul cu pământ cu tot. Firele apoi se despart și sădesc.

De sine se înțelege, că pământul unde voim să sădim, trebue să fie mai înainte pregătit, săpat adînc și mărunțit.

vadă în mod cât se póte mai palpabil progresul acela gigantic, ce îl lea catolicismul în zilele nóstre în Anglia, ne vom servi de datele statistice, pe cari ni le subministréză „*Catolic Directory*“, restrîngêndu-ne numai la celea din anii 1874, 1887 şi 1898.

În ce privesce numĕrul episcopatelor din Anglia, acelea, după ierarchia catolică restabilită de marele potifice Piŭ al IX în anul 1850, erau 12 având în fruntea lor pe archiepiscopul de Westminster. În 1882 numĕrul episcopatelor sufragane s'a ridicat la 14, ér în 1895 pontificele actual Leo XIII, lăsând numĕrul de mai înainte, a mai înfiinţat şi vicariatul apostolic din Wales.

Clerul archiepiscopatului de Westminster şi al episcopatelor sufragane în 1874 consta din 1634 de preoţi, dintre cari 1095 se ţineau de clerul de mir, ér 539 erau preoţi călugări. Numĕrul bisericilor tot atunci era de 1029, dintre cari 687 erau biserici parochiale.

După 13 ani, adecă în 1887 numĕrul preoţilor s'a urcat la 2273, 1510 preoţi de mir şi 763 preoţi regulari, pe când bisericile s'au suit la cifra de 1258, fiind biserici parochiale 852. Numĕrul bisericilor aşa dară în aceşti 13 ani a crescut cu 229, ér al preoţilor s'a înmulţit cu 639.

Nu mai puţin însemnat a fost progresul de la 1887—1898. Numĕrul preoţilor de la 2273 s'a suit la 2698, dintre cari preoţi de mir sînt 1758, preoţi regulari 940, ér bisericile de la 1258 s'au ridicat la 1482.

Considerând la olaltă aceşti 25 ani, preoţii de mir s'au sporit cam cu 60%, ceregulari cu 75%, ér bisericile cam cu 42%.

Dacă atât de uimitor e progresul clerului şi al bisericilor, ce vom zice despre înmulţirea călugărilor şi religioşilor, a călugăriţelor şi a religióselor? Căci numĕrul mănăstirilor celor dintâiŭ de la 1874 până la 1898 s'a întreit, suindu-se de la 83 la 244, ér al călugăriţelor s'a duplicat ridicându-se numĕrul mănăstirilor de la 246 la 480. O, întru adevĕr, că catolicii anglezi înţeleg consiliile evangelice. Înmulţindu-se societăţile acestea religióse şi preoţimea, s'au înmulţit şi internatele şi conservatórele pentru tinerime de ambe sexele, avênd pentru copile 130 de conservatóre, ér pentru copii vre o 80 de internate. Pe lângă acestea mai sînt o mulţime de institute de binefacere, cu deosebire asile pentru sĕrmani, pentru neputincioşi, pentru orfani, pentru surdo-muţi, spitale, institute pentru industriaşi şi altele, la ce numai se póte estinde iubirea creştinéscă. Numĕrul tuturor acestora se ridică la frumósa cifră de 150. Şi pe când cunóscem binele, ce îl aduc adevĕratele orduri călugăresci bisericii, nu putem să nu ne esprimăm dorinţa de a se reînvia şi la noi adevĕrata viaţă monachală.

La rĕsadul de curechiŭ, cărălabe, carfiol ş. a. de acest soiŭ se retézá rădăcina cea grósă, cotorósă, şi se lasă numai rădăcinile celea subţiri. La rĕsadul de cépă, sălată, sfecle ş. a. retezăm atât rădăcinile, cât şi foile sau frunzele.

Rĕsădirea se face cu un pociumbaş *(plantator)* ascuţit de lemn sau de fer. Rĕsadul se aşéză cu rădăcinile drept în jos, dar nu prea afund în pământ. Împrejurul rădăcinilor se strînge puţin pământul cu degetele.

Când e de lipsă şi pentru ca să se prindă mai bine rĕsadul îl udăm bine în dată. Prinderea şi crescerea rĕsadului se ajută mult, dacă se împrăştie printre fire ţărînă de grădiniŭ. Dacă îl prea cald preste zi, atunci udăm numai de cătră sară; ér până atunci acoperim cu frunze mari de burueni rĕsadul mai gingaş. Rĕsadul se udă cu stropitórea fără ciur.

Unele legumi cresc mai bine, dacă se sădesc amestecate. Aşa d. e. sălata face căpăţiul mai frumóse, dacă o sădim printre curechiŭ şi cărălabe.

(Va urma.)

Mişcare ţĕrănéscă în România. — Ziarele de din colo aduc sciri despre o regretabilă mişcare socialistă, ce s'a pornit în sinul ţĕrănimii de acolo. În judeţele Teleorman, Romanaţi şi Dolj ţĕrănimea s'a rĕsculat în contra autorităţilor, semnând petiţii cătră Ţarul Rusiei. În aceste petiţii ţĕrănimea cerea intervenţia Ţarului, de óre ce regele Carol nu s'a ţinut de cuvînt, şi n'a dat ţĕranilor pămînturile promise. Mişcarea în mare parte e suprimată. În şedinţa de Joi (2 a c.) a camerii române ministrul de interne dl Pherekyde a declarat, că s'au luat tóte mĕsurile atât pentru liniştirea ţĕrănimii, cât şi pentru descoperirea instigătorilor. Mişcarea pare a avé caractĕr socialist, judecând mai ales după scrierile volante, ce s'au secuestrat de la resvrătiţi, însĕ singurul deputat socialist dl V. G. Morţun a declarat solemn, că partidul socialist nu are absolut nici un amestec în mişcare. Resultatul cercetărilor ne va convinge, întru cât a fost adevĕrată acésta declaraţie, şi întru cât sînt adevĕrate temerile amestecului slav.

Ghiol ghioltórea mea. — Din „Telegraful român“ Nr. 7 din a. c.:

„Sórtea bisericii ortodocse din Bucovina încă este în mâna lui Dumnezeŭ, care pórtă grije şi de poporul ortodocs din Bucovina. Cercarea acésta (adecă numirea alor doi Ruteni în consistoriul din Cernăuţi) se va lua de ceea ce este, şi noi scim, că Dumnezeŭ pe cel ce-l cércă, îl iubesce.

„Numirea acésta încă se ţine de seria lungă de enigme, pe cari mulţi nu ni-le-am sciut esplica până în ziua de azi.

„Nu ne-am putut esplica, cum s'a putut sevârşi o asemenea desnaţionalisare în Bucovina în decurs de 100 ani de la incorporarea ei la Austria.

„Stat pur naţional, cu cler înalt naţional, cu avere bisericéscă imensă, datorită evlaviei principilor români, cu cler bine dotat şi relativ cult, cu aristocraţie numĕrósă, şi totuşi în decurs de un veac, vedem o asemene decadenţă, în cât să ne bucurăm de o licurire a unei redeşteptări, să ne bucurăm, zic, ca de o nóuă viaţă, noi Românii de aicî, cari numai de ani 50 dispunem de sórtea nóstră.

„Este enigmă acésta rapidă decadenţă a Românilor din Bucovina, şi nóua numire de 2 consilieri ruteni în consistoriŭ se ţine lanţ de sórtea Românilor din Bucovina, de sórtea bisericii române din Bucovina, şi numai aşa ne-o putem esplica, dacă o punem în legătură cu viaţa anterióră, care, accentuăm, este o enigmă.“

Deslegarea: Biserică „ortodoxă“, „naţională“, în tocmai ca şi în Galiţia, Bănat, Sêrbia şi Macedonia.

Terorismul continuă. — Aflăm din „Tribuna“, că guvernul a aflat de bine a se pronunţa şi faţă cu aceî 17 tineri ascultători de drepturi, cari aŭ avut „curajul“ a se declara pentru principiile lui Bolcaş. Ne fiind cu toţii în Oradea când cu cetirea volniceî sentinţe a colegului lor, în dată ce s'aŭ reîntors de la vetrele părinteşti, aŭ semnat o declaraţie-protest, mărturisind în faţa lumii solidaritatea cu colegul lor huiduit de ómenii puterii. Directorul academieî a notificat lucrul telegrafice la minister, ér resultatul e, că *ceî şepte spre zece tineri resoluţi sînt eschişi pentru tot de una de la academia de drepturi din Oradea-mare.*

În faţa acestui procedeŭ de forţă maiorá, nu putem de cât să asigurăm încă o dată pe puternicii zilii, că de parte de a-şi ajunge scopul, eî înşi-şi aţiţă tot mai mult spiritele, cari nu vor uita nicî o dată volniciile crestate la rĕvaş.

Étă textul declaraţieî:

„În faţa terorisărilor ne declarăm solidari cu Lucian Bolcaş. Însufleţiţi de acelaş spirit vom urma lupta! Oradea-mare, 28 Ian. n. 1899. Eugen Şimonca, Ioan Ciordaş, Coriolan Steer, G. Novacoviciŭ, Leontin Boroş, Alexandru Pop, Demetriŭ Lascu, Duşan Spăriosu, Aurel Petrovici, Vasiliŭ Gheţie, Vasile Nicoruţă, Iosif Maiorescu, Mihail Spăriosu, Alexandru Aciŭ, Cornel Beşan, Iuliŭ Luchiciŭ, Augustin Mircea.“

Revistă bisericéscă.

Roma. Sfinţia Sa Papa Leo XIII, cu tóte că îl apasă un mare numĕr de ani, totuşi continuă şi mai de parte cu starea-i sanitară îmbucurătóre. În 30 Ianuar a primit în audienţă pe cardinalul Oreglia, decanul sacruluĭ colegiŭ, cu care s'a întreţinut timp mai îndelungat, apoi pe ministrul plenipotenţiar şi legatul estraordinar din Germania al republicii Argentina care împreună cu familia sa şi-a esprimat simţemintele sale de supunere faţă de scaunul apostolic.

În zilele următóre a primit apoi pe cardinalul archiepiscop de Paris, cu care a conferat mai mult timp, asemenea a ascultat timp mai îndelungat şi pe archiepiscopul din S. Paul (din Statele unite).

Cu privire la procesul de beatificare a capucineî Maria Magdalena Martinengo, Sfinţia Sa a edat decretul, prin care confirmă celea 2 minuni necesare, pentru ca cine va să pótă fi beatificat.

Revistă politică.

Afaceri interne. La decisiunile ce le aŭ luat delegaţii opoziţieî cu privire la punctele compromisului între guvern şi opoziţie, guvernul încă şi-a dat rĕspunsul, care însĕ numai a mai amărît sufletele delegaţilor. Guvernul în rĕspunsul sĕŭ înainte de tóte enunţă că nu se va retrage, până ce opoziţia nu îi va vota tóte provisoriile, apoi privitor la garanţiile personale, pe cari le pretinde opoziţia

pentru împlinirea compromisului spune, că presentând compromisul înaintea partidului liberal, va face ca acesta să îl priméscă, şi hotărîrea ce se va lua de către partid va forma garanţa personală pentru opoziţie. Enunţă mai de parte guvernul în rĕspunsul sĕŭ, că nu se îndestulesce numai cu votarea diverselor provisorii şi a contingentului de recruţi, ci voesce şi votarea indemnisării. Cu respect apoi la judicatura curiei în chestii electorale şi la revisuirea regulamentului de casă, guvernul actual voesce, ca el însuşi să le compună, dar dacă totuşi opoziţia nu ar voi nici de cum, atunci cu acestea s'ar însărcina noul cabinet, dar aşa, că legea despre judicatura curiei chiar şi când ar fi fost primită în ambele case, totuşi aceea să nu se sancţioneze, până când nu s'ar primi şi legea despre revisuirea regulamentului caseĭ. În cât e pentru revisuirea legii de incompatibilitate, delăturarea miseriilor administrative, guvernul declară, că va supune conferenţei de partid pretensiunile opoziţiei.

Opoziţia din parte-i luând act despre acest rĕspuns al guvernului, prin un elaborat a lui Horánszky declară, că primirea acestor condiţiuni ar însemna capitulare din partea sa, şi vre să depărteze de la sine orĭ ce eventuală învinuire în causa compromisului pertractat în 22 de zile şi nesucces. Enunţă tot o dată că ea nu e străină de idea de a continua tratările de împăciuire cu un noŭ ministru-president, spre a determina ast fel o înţelegere desevârşită. Acéstă enunciaţiune a opoziţiei s'a făcut cunoscută guvernului prin graiŭ viŭ prin cunoscuţii disidenţi Szilágyi, Csáky şi Andrássy. Pe când se aştéptă rĕspunsul guvernului la enunciaţiunile opoziţiei, pe atunci pe neaşteptate aŭ mers la Viena mai întâiŭ Fejerváry şi apoi Széll, unde aŭ fost ascultaţi amîndoi separat despre reuşita compromisului. După eĭ a fost primit în audienţă şi ministrul ungar a latere Széchenyi Manó.

Foile din Viena spun, că în decursul audienţelor acordate lui Széll şi celor doi miniştrii ungarĭ, Maestatea Sa Monarchul şi-ar fi esprimat părerea de bine, că pertractările aŭ avut un resultat îmbucurător cu privire la legarea pactului cu Austria, esprimându-şi dorinţa, ca să se ajungă în curînd la învoiélă şi cu privire la cele alalte puncte de neînţelegere. Cu privire la urmaşul lui Bánffy Maestatea Sa nu a făcut nici o declaraţie, a însărcinat însĕ pe Széll, ca la cas când opoziţia ar mai cere garanţii pentru împlinirea compromisului, Széll să primésca tóte garanţiile cerute asupra sa, în numele coróneĭ.

Parlamentul îşi continuă şedinţele sale, consumând timpul în votisărĭ nominale, escepţionând zilele din 9 până în 16 Februarie n., în carĭ ţin vacanţele de carneval.

Austria. Reichsrathul din Viena a fost din noŭ prorogat pe timp nedeterminat. Ministrul president Thun vĕdând de o parte, că în Ungaria crisa continuă, ér de altă parte că parlamentul din Viena în agitaţiunea de carea era cuprins, nu póte lucra nimic, după o audienţă ce a avut-o la M. S. Monarchul a încunoscinţat în 1 Februar presidenţii celor dóuĕ camere despre prorogarea şedinţelor parlamentare pe timp nedeterminat. Acum el pe basa §-lui 14, prin ordonanţe subsemnate de Monarchul va lua tóte dispoziţiile de lipsă. Aşa va închia pactul cu Ungaria, va determina contingentul recruţilor şi altele, carĭ vor fi neapĕrat de lipsă. Reichsrathul după declaraţiunile conteluĭ Thun nu se va conchema până când nu se va afla un teren de împăcare pentru Slavĭ şi Germânĭ. Prin închiderea parlamentului imperial, în Austria a intrat de fapt absolutismul.

După prorogarea şedinţelor parlamentului s'aŭ întrunit atât partidele, carĭ compun maioritatea parlamentară, cât şi cele opoziţionale ca să se sfătuéscă ce e de făcut în venitor. Partidele, carĭ compun majoritatea, constată deplina înţelegere şi încredere ce o aŭ în contele Thun, esprimându-şi tot o dată speranţa, că tóte partidele vor lucra într'acolo, ca să se ajungă la deplină înţelegere în chestiunile nehotărîte şi de cértă, pe basa dreptului şi a dreptăţii.

Partidele opoziţionale încă şi-aŭ publicat enunţiaţiunile comune în 4 Februar, în care actuala amînare a Reichsrathului zic, că s'a întîmplat cu scop de a resolvi cestiunea pactului economic cu Ungaria pe basa §-lui 14. Ér nemţii din partea lor vor continua lupta înverşunată contra sistemului, prin care se dă la o parte elementul germân. Partidul poporal german şi-a edat manifestul, prin care enunţă, că el se va îngriji de programul naţional şi în decursul timpului fără parlament, şi provócă partidele opoziţionale ca părăsind orĭ ce neînţelegere, să se alieze. Clubul polon îşi esprimă părerea de rĕŭ asupra faptului, că parlamentul nu e în stare să lucre, şi va face tot posibilul, ca partidele din Austria să se împace cât se póte mai curînd.

Germania. În parlamentul german s'a început discusiunea asupra budgetului postelor. În decursul discusiuniĭ social-democraţii atăcară direcţiunea postelor pentru paşii întreprinşi în contra corporaţiunilor oficialilor postalĭ şi a foiĭ acelora. La acest atac rĕspunde secretariul de stat Podbielski între ilaritatea cea mai mare din partea dréptă, că social-democraţii nu aŭ să se supere de loc pentru tractarea acésta, pentru că eĭ nu pot fi oficialĭ de postă în Germania fiind principiul social-democraţilor conscienţiositatea, pe când de fapt corporaţiunea oficialilor postalĭ nu se póte ţiné în frîŭ de cât numai cu o mână tare.

Din incidentul morţii fostului cancelar Caprivi, împĕratul Wilhelm în o telegramă adresată generalului Müller, nepotul lui Caprivi, îşi esprimă simţemintele sale de mulţămită şi recunoscinţă faţă cu acest bărbat, care de şi a fost puţini ani ca cancelar, totuşi i-a fost destul, ca în aceia să ridice forţa armată a Germanieĭ în aşa mĕsură, în cât acésta să nu se témă chiar şi în casul, când ar fi atăcată de o dată din partea alor dóuĕ puterĭ marĭ de la rĕsărit şi apus.

Parlamentul a primit şi în *a treia cetire* propunerea centrului despre *abrogarea legiĭ contra Ĭesuiţilor*.

Italia. În parlamentul italian se pertractéză rugările înaintate pentru amnestie. Fiind că unii deputaţi din opoziţie insistară în continu, ca guvernul să aducă un proiect referitor la amnestie, ministrul president Pelloux enunţă, că dînsul nici de cât nu póte părtini părerea, ca guvernul să îndeplinéscă cât se póte mai curînd amnestia promisă de regele, ci camera să încredinţeze întrĕgă afacerea cabinetului, care apoi se va socoti despre timpul propiţiŭ pentru amnestie. Camera să ĭea spre sciinţă enunţările guvernului.

Spania. În urma desastrelor suferite în lupta cu Americanii, pierdînd Spania celea mai marĭ colonii, după cum anunţă o telegramă din Madrid, consiliul de ministri a decis suprimarea portofoliului coloniilor.

Portugalia. Portugalia deja de mult a devenit în o stare din ce în ce mai critică în privinţa finanţiară. În ast fel de împejurări nu e mirare, dacă creditoriĭ germanĭ aĭ Portugalieĭ aŭ decis să pretindă, ca să fie pusă sub controlă finanţiară internaţională. Causa mai de aprópe a acesteĭ pretensiuni este, că guvernul portugez în lipsele sale finanţiare e constrîns, ca în fie care an să reducă datorinţele sale faţă de creditorĭ. Creditoriĭ Portugalieĭ pe la sfîrşitul luniĭ acesteia vor ţiné o adunare în Paris, la carea se vor presenta şi ceĭ germanĭ cu pretensiunile lor.

Belgiŭ. Regele Belgiului Leopold în zilele trecute şi-a esprimat părerile sale cu privire la faptele neliniştitóre din Congo. Trupele aŭ denegat supunerea, s'aŭ revoltat, şi după micele şi neînsemnatele succese avute, aŭ început a atăca garnisónele statului Congo. Cu tóte că resculaţii nu se sue la 1000, şi pe lângă aceea populaţiunea nu simpatiséză cu dînşii, totuşi considerând modul lor de luptă, de a nu se coborî la luptă deschisă, neliniştea va dura timp mai îndelungat. Dar pe lângă tóte acestea, nu póte să fie nici o îndoélă cu privire la resultatul final. Resculaţii vor trebui să se predea din lipsa de provisiune, şi atunci statul Congo îşi va începe din noŭ lucrările sale civilisătóre. Ast fel va corĕspunde aşteptărilor, ce s'aŭ pus într'însul în consfătuirile puterilor din Berlin şi Bruxela. De altmintrea, zice regele, Congo póte să fie la culmea chemării sale având tóte instrumentele de civilisaţiune.

Mulţămită publică.

Din incidentul aranjării unei sorţiri de obiecte în favorul Reuniunii femeilor române greco-catolice din Blaş, aŭ binevoit a contribui:

(Fine.)

Dl *Octaviŭ Szmigelski* prof. la gimnas. de stat din Ibaşfalăŭ un tablou aquarel, lucrat de dsa, *Ioan Fodor* prof. Blaş călindarul Minervei pe anul 1899.

Dna *Maria Moldovan* protopopésă Mediaş ţinĕtor de jurnale brodat, dşóra *Cornelia Moldovan* Mediaş ştergar brodat, *Silvia Sas* din Fărăŭ coperitóre de tavă de fructe brod., ştergar ţĕsut frumos, *Rosa Căpuşan* învĕţătóre Blaş ţinĕtóre de fructe şi 1 semn pentru cetit, *Elisa Bodocan* învĕţ. Blaş o batistă de mătasă brodată.

Închiând cu publicarea presentă, aducem mulţămită profundă dnelor, dşórelor şi dnilor pentru spriginul dat Reuniunii Femeilor române greco catolice din Blaş.

Blaş în 3 Februar 1899.

În numele comitetului.

Aurelia n. Solomon presidentă. Dr **Ambrosiŭ Cheţan** secretar.

Nro 2—899

Convocare.

Casina română din Blaş invită pe toţi membrii şi părtinitorii sĕi la a treia adunare generală ordinară, care va avé loc Marţi în 14 Februar a. c. la órele 4 d. a. în localităţile propriĭ.

La ordinea zilei: 1. Raportul comitetului. 2. Raţiunile anului 1898 şi proiectul de budget pro 1899. 3. Alegerea a dóuĕ comisiuni: pentru censurarea raportului, a raţiunilor şi proiectului de buget. 4. Alegerea comitetului pe un noŭ period de treĭ aní. 5. Eventuale propuneri.

Blaş la 4 Februar 1899.

President: Dr **A. Bunea.** Secretar: **G. Precup.**

Convocător.

P. T. Domnii acţionari ai societăţii comerciale pe acţii „Consum“ se invită cu onóre în sensul §. 18 din statute la a VII (şeptea) adunare generală ordinară, care se va ţiné la Blaş în 4 Martie st. n. după amézi la 3 óre în localul „Patriei“.

Obiectele vor fi:

1. Deschiderea adunării şi esmiterea alor doi membri pentru supraveghiarea scrutiniului şi verificarea procesului verbal.
2. Raportul direcţiunii şi a comitetului de supraveghiare; bilanţul pe anul 1898; distribuirea profitului curat şi darea absolutoriului.
3. Fixarea marcelor de presenţă pe anul 1899; distribuirea sumei destinate spre scopuri culturali şi de binefacere şi fixarea terminului pentru plătirea dividendei.
4. Sorţirea şi alegerea alor 3 membri în direcţiune.
5. Alegerea comitetului de supraveghiare pe un period de treĭ aní.

Domnii acţionari, cari voesc a participa la adunare în persónă saŭ prin plenipotenţă, sînt rugaţi a-şi depune la cassa societăţii (§. 23) acţiile şi documentul de plenipotenţă cel mult până în 3 Martie la 12 óre.

Blaş, 2 Februar 1899.

„Consum“ societate comercială pe acţii.

Direcţiunea:

Domşa membru în direcţiune. **Hodoşiu** director esecutiv.

Apel.

Subscrişii în numele despărţĕmîntului „*Morlaca*“ al „Reuniunii învĕţătorilor gr. cat. din Archidiecesa gr. cat. de Alba Iulia şi Făgăraş,“ ne permitem a apela cu tótă căldura pe acéstă cale la toţi binevoitorii progresului poporal şi a causei scolastice, să binevoéscă a ne sprigini prin donaţiuni de cărţi, foi, reviste ş. a. la înfiinţarea unei biblioteci a Reuniunii învĕţătorilor din acest despărţĕmînt.

P. T. donatori sînt rugaţi cu tot respectul, să binevoéscă a trimite eventualele donaţiuni la adresa lui: *Ioan Mango,* învĕţător în *Mărgău* (Meregyó) p. u. *Nagy-Kalota.* Donaţiunile se vor cuita cu mulţămită pe cale ziaristică.

Mărgău în 15 Ianuarie 1899.

Ioachim Lucaciŭ preşedinte. **Ioan Mango** notar.

Nr. 90—1899.

Concurs literar.

Se publică concurs pentru un premiŭ de 500 coróne, care se va decerne celei mai bune lucrări asupra subiectului: „Istoria instituţiunilor culturale ale Românilor din Ungaria şi Transilvania de la 1848—1898.“

Censurarea lucrărilor, ce vor intra la concurs, se va face prin o comisiune compusă din 5 membri aleşi de comitetul central. Membrii comisiunii nu trebue să facă parte din comitet. Decernerea premiului se va face de comitetul central, după ascultarea raportului comisiunii, cu vot secret, în o şedinţă convocată a nume spre acest scop.

Premiul se va puté acorda numai unei lucrări în estensiune de cel puţin 10 cóle de tipar 8° mare, care va cuprinde un tablou critic al desvoltării institutelor române de învĕţămînt, al societăţilor şi altor întreprinderi şi instituţiuni culturale române din patrie, şi va arĕta resultatele realisate, pe cum şi condiţiunile şi pedecile lucrării culturale a poporului român din patrie.

Manuscriptele trebue provĕdute cu o devisă şi un plic, care să cuprindă numele şi adresa autorului, se vor scrie în caete de format 4° mare, pe o singură faţă a foilor, şi se vor trimite la adresa presidiului Asociaţiunii cel mult până la 31 Decembre 1899 st. n.

Lucrarea premiată se va tipări pe spesele Asociaţiunii în cel puţin 100 esemplare, din cari jumătate trec în proprietatea autorului.

Din şedinţa comitetului central al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“ ţinută în Sibiiŭ la 26 Ianuariŭ 1899.

Dr Il. Puşcariŭ vicepresident. **Dr Beu** secr. II.

Noutăţi.

Dar preaînalt. Maiestatea Sa a binevoit a dărui 100 fl. din casseta sa privată pentru repararea bisericii gr. cat. din Bocşa.

Din diecesa de Lugoş. Reverendissimul Domn *Petru Pop,* canonic la Biserica Catedrală din Lugoş, a fost numit din partea Sfinţiei Sale Pontificelui Leon XIII *Prelat domestic pontificiŭ.* Sincerile nóstre felicitări Ilustrităţii Sale noului Prelat! — La 1 Ianuar n. s'a deschis *Cassa centrală diecesană* pentru administrarea fondurilor depuse în grijea Episcopiei de Lugoş. Director s'a numit Revssimul *Ben. Densuşan,* cassier Revssimul *Ioan Boroş,* ér comptabil clericul absolut *Valeriŭ Giurgiŭ.* — Colecta întreprinsă în favorul *Convictului* gr. cat. român în Lugoş, cu sfârşitul anului 1898 a ajuns la cifra de 3692 fl. 86 cr. La suma acésta adăugêndu-se chiria caselor, cum şi fondul cel vechiŭ, dau frumósa cifră de fl. 9234 fl. 60 cr. — S'a escris concurs până la ziua de 15 Faur n. pentru ocuparea parochiei *Petromani* şi eventual şi a oficiului de protopop al *Ciacovei.*

Aniversarea Unirii Principatelor române. Ziua de 5 Faur a fost serbată în tótă ţéra cu mare bucurie. Se împliniseră atunci 40 ani de la faptul măreţ al uniriĭ principatelor prin alegerea lui Alexandru Ión Cuza domnul Moldoviĭ de domn şi al Munteniei. În Bucuresci în ziua aceea a fost o serbare la Ateneŭ. Dl V. A. Urechie a ţinut o insufleţită vorbire, ér séra tot acolo prof. Tocilescu a ţinut o conferinţă asupra însĕmnătăţiĭ acestei zile. La Iaşi s'a ţinut la mitropolie un serviciŭ religios. Gr. Buţurean a ţinut o cuvîntare. Chiar şi din Paris se vestesce, că colonia română de acolo a serbat în mod deosebit acéstă aniversare.

Agata Bârsescu, celebra tragediană, a fost decorată de principele de Reuss cu medalia de argint pentru artă şi sciinţă. Distincţiunea acésta i-s'a dat din partea principelui chiar pe scenă, pentru estraordinarul succes, ce l-a avut în representaţiunile jucate în teatrul curţii din Gera.

Ĕră-şi Ioan Orth. Sînt aní de când a dispărut archiducele Ioan Salvator, şi nime nu scie dacă mai trăesce, saŭ a perit în urma vre unuĭ naufragiŭ. Zilele acestea un matros de pe naea archiducelui a scris părinţilor sĕi, că el se află în America de nord. Se speră, că acesta va puté da informaţiuni despre archiducele dispărut.

Convertiri în massă. După cum anunţă o telegramă din Roma 100 miĭ nestorianĭ aŭ întrat în sinul bisericiĭ catolice.

An iubilar. Sfinţia Sa a decretat anul 1900 de an iubilar, pentru aceea se va şi începe cu marĭ ceremoniĭ, la carĭ va lua parte şi Papa. În séra de Crăciun un imposant conduct va porni din capela Sixtină, va trece prin Scala regia la biserică, unde tóte porţile vor fi încuiate. Papa va lovi cu un ciocan de argint de treĭ orĭ pórta încuiată şi atunci prim-penitenţiarul îĭ va deschide şi Papa va întra urmat de toţi cardinalii şi întreg clerul îmbrăcat în odăjdiĭ albe. Aicĭ se vor face apoĭ o mulţime de ceremoniĭ.

Ministrul nostru plenipotenţiar la Bucuresci. În locul br. de Aerenthal, strămutat la Petersburg, va fi numit de ministru plenipotenţiar pe lângă guvernul României contele Ioan Pallaviciní.

Deputatul Clusului. Am amintit, că în urma morţii deputatului Dr Groisz, Clusul a rĕmas fără deputat. Acum în préjma alegerii ies la ivélă pe lângă br. Feilitsch prof. univers. Haller Károly, candidat al clubului liberal disident şi Pászmándy Dénes, ca independentist.

Pod peste Dunăre în România. A fără de monumentalul pod de la Cernavoda, se proiectéză un noŭ pod peste Dunăre la Turnul-Severin, care să lege România cu Sêrbia.

Contra duelului. Se scie câtă durere a causat la vremea sa omorîrea în duel a lui George Lahovari de cătră Nicu Filipescu. Zilele acestea adunarea generală a membrilor societăţii de arme şi gimnastică din Bucuresci, în localul căreia se întîmplase nefericitul duel, a primit cu aplause propunerea de a fi cu desevîrşire oprite duelurile în localele societăţii.

Şedinţă festivă. Membrii societăţii de lectură a studenţilor din loc vor aranja în ziua celor Treĭ Ierarchi îndatinata şedinţă festivă cu declamări în diferite limbi. Preşedintele societăţii Iosif Vancea stud. cl. VIII va diserta despre mitropolitul Dr Ioan Vancea.

Şedinţă publică. Societatea studenţilor de la Braşov a ţinut Duminecă o şedinţă publică, care a succes bine. S'a cântat, declamat, disertat şi s'a făcut musică. Venitul curat trece preste 100 fl.

Concerte. Societatea de lectură a teologilor şi pedagogilor din Caransebeş va aranja Sâmbătă un concert cu declamaţiuni. — La 14 Faur va aranja reuniunea de cant din Varadia un concert împreunat cu teatru.

Cas de mórte. Prinţul moştenitor *Alfred de Coburg* a repausat la 6 Faur în Meran. Repausatul e fratele princesei moştenitóre a României.

Ex-cancelarul Germaniei. Contele Caprivi de Caprara, succesorul lui Bismarck în demnitatea de cancelar al Germaniei, l-a urmat şi în ceea alaltă lume. A murit la 5 Faur în etate de 68 aní.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Credința vécurilor creștine celor dintâĭ în fecioria Nàscĕtóreĭ de Dumnezeŭ.

(Continuare.)

Înaintemergĕtorii Antitrinitarilor Dinamicĭ ajung în apoĭ până în vécul al II-lea. Deja Alogiĭ, pe carĭ îĭ amintesce s. Epifaniŭ, [1]) și carĭ aŭ combătut pe Montaniștĭ, negaŭ dumnezeirea luĭ Christos. Tăbăcariul Teodot din Bizanț încă s'a lăpĕdat pe la anul 192 de Christos și s'a scusat zicênd, că el se lapĕdă numaĭ de un om. El zicea, că „Isus e un om, născut din Fecióra după sfatul Tatălui". [2]) Natalis, Asclepiade, Teodot iun. zaraful, [3]) Artimon aŭ fost unul după altul căpeteniile școliĭ acesteia eretice. Dară cel maĭ de frunte a fost Paul din Samosata, de la anul 260 începênd episcop al Antiochieĭ. El încă a susținut, că Christos a fost numaĭ om, éră nu Dumnezeŭ-om, dară născut în chip minunat din Fecióra. [4]) „Dumnezeescul Logos a locuit într'însul nu în chip personal, ci în chip atributiv ca putere, dară de altmintrea prin pătrundere neîncetată l-a sfințit și l-a făcut vrednic de numele dumnezeesc." [5]) De aceea numesce pe Christos și „Dumnezeŭ din Fecióra". [6])

Analogiile acesteĭ direcțiĭ antitrinitare cu vechiul ebionitism sînt învederate. Dară tot așa de învederat e și aceea, că representanțiĭ eĭ totuși nu grăesc maĭ mult despre o generare pe cale firéscă și nu combat fecioria Marieĭ, de și négă maternitatea eĭ cea dumnezeéscă.

Praxea, Noet, Epigon și maĭ pe sus de toțĭ Sabeliŭ aŭ fost aceia, carĭ parte la sfârșitul véculuĭ al II-lea, dară maĭ ales în jumătatea cea dintâiŭ a véculuĭ al treilea aŭ învĕțat, că Tatăl însu-șĭ a luat asupră-șĭ, să pătiméscă pentru omenime. Așa susținea Praxea, că Tatăl însu-șĭ s'a pogorît în Fecióra, el însu-șĭ s'a născut dintr'însa, el însu-șĭ a pătimit, cu o vorbă el însu-șĭ e Isus Christos. [7]) În asemenea chip se esprimă și Noet, că e unul și acela-șĭ, cel ce se numesce Tatăl și Fiul, unul și acela-șĭ e, cel ce s'a revelat și a luat asupră-șĭ nascerea din Fecióra, [8]) necreat, când nu se nasce, creat, când se nasce din Fecióra. [9])

E lucru învederat, că direcția acésta antitrinitară, carea are óre care analogie cu docetismul, nu s'a atins de raporturile minunate și de dignitatea înaltă maternă a Marieĭ, ci numaĭ le-a concipiat în chip greșit prin aceea, că a declarat-o de mama Tatăluĭ.

Lucru firesc decĭ, că nicĭ ss. Părințĭ nu aŭ putut, să nu grăéscă despre maternitatea Marieĭ.

Răspuns direct și aprópe contemporan la aserțiunea dinamicilor e o declarație a Papeĭ Felix I (269—274). În fragmentul uneĭ epistole, carea a trimis-o episcopuluĭ Maxim și cleruluĭ din Alexandria în causa luĭ Paul din Samosata, se cuprind cuvintele rmătóre: „Cu privire la întruparea luĭ Logos — credem în Domnul nostru Isus Christos cel născut din Fecióra Maria. Credem, că el e Fiul și Cuvîntul cel vecînic al luĭ Dumnezeŭ și nu un om însușit de Dumnezeŭ. — Ci ca Dumnezeŭ desevârșit s'a făcut de o dată și om desevârșit, întrupat din Fecióra." [1]) Maĭ târziŭ s. Epifaniŭ în cartea sa despre erese a scris a nume capitule lungĭ în contra Alogilor, Teodotianilor și în contra luĭ Paul din Samosata și în acelea a grăit multe și despre Maria. În contra Alogilor, „carĭ nu primesc pe Cuvîntul cel vestit de Ioan" și de aceea respingeaŭ Evangelia după s. Ioan, accentuéză s. Epifaniŭ, că Evangeliștiĭ așa zicênd aŭ împărțit între olaltă materialul de istorisit și ast fel se întregesc împrumutat, și acésta o arată s. Părinte în special în tractarea istorieĭ pruncieĭ luĭ Isus, și aci firesce că amintesce fórte a dese orĭ și cu de-adinsul pe Maĭca Domnuluĭ. Așa zice: Christos „nu a esistat abia numaĭ de pe vremea Marieĭ", [2]) ci „Cuvîntul s'a pogorît de sus și a primit trup de la Fecióra", [3]) „în pântecele căreia a fost purtat nóuĕ, după alțiĭ zece luniĭ". [4]) Pe Teodot tăbăcariul îl numesce „petec rupt din eresa Alogilor". [5]) În contra luĭ încă se provócă la scena vestiriĭ îngerescĭ a întromeniriĭ ca la argument de frunte și esplicându-o zice între altele, că Fiul Marieĭ, Emanuil „e Dumnezeŭ-om, generat de Tatăl, fără de început și fără de timp, om din Maria, pentru venirea în trup". [6])

În contra Dinamicilor susțin decĭ ss. Părințĭ, că Maria e mama unuĭ Fiŭ, care după originea sa e dumnezeesc. În contra Patripassianilor de altă parte le-a căutat, să accentueze, că ea e Maĭca luĭ Dumnezeŭ Fiul saŭ Cuvîntul. Acésta o și face deja s. Ipolit în scrierea sa „În contra ereseĭ luĭ Noet" compusă pe la anul 230. „Să credem decĭ," scrie el, „iubițĭ frațĭ, conform tradițieĭ Apostolilor, că Dumnezeŭ, Cuvîntul (λόγος) s'a pogorît din cer în sfînta Fecióră Maria spre a se face dintr'însa trup, spre a primi sufletul omenesc, — înțeleg pe cel cuvîntătoriŭ, — spre a se face de totuluĭ tot om a fără de păcat și spre a mântui ast fel pe cel cădut." Cu puțin maĭ la vale se esprimă ast fel: „În ce chip s'a vestit decĭ, așa s'a arĕtat, om nouŭ, făcut din Fecióra și din sfîntul Spirit. Partea cea ceréscă o are de la Tatăl, ca Cuvîntul (λόγος), cea pămîntéscă de la Adam cel vechiŭ prin aceea, că s'a făcut trup din Fecióra." [7]) Acela-șĭ cuget îl găsim și în scrierea s. Ipolit „Despre Christos și despre Antichrist": „Cuvîntul (λόγος) luĭ Dumnezeŭ, în sine privit fără de trup, a primit sfîntul trup din sfînta Fecióră." [8]) Și cu ceva maĭ la vale: „Când acesta (Ioan) a audit închinăciunea Elisaveteĭ, a saltat bucurându-se în pântecele mameĭ sale, pentru că a vĕdut pe Dumnezeŭ Cuvîntul (λόγος) conceput în pântecele Fecióreĭ." [9]) Ba o dată apostrofézĕ s. Ipolit pe Maria ast fel: „Spune-mi, fericită Marie, ce a fost aceea, ce aĭ purtat în fecioréscul tĕŭ sîn? Cuvîntul, Întâiŭ născutul luĭ Dumnezeŭ a fost acela, care s'a pogorît în tine din cer etc." [10])

Din acestea se vede deja, că sfinților Părințĭ Maria le-a fost Maĭca Fiuluĭ luĭ Dumnezeŭ, a aceluĭ Fiŭ, care era generat din vecĭ și s'a întrupat. Dară formula acésta nu s'a concipiat în cuvinte deja în lupta sfinților Părințĭ împotriva Antitrinitarilor, ci concipiarea acésta a atîrnat de la desvoltarea ulterióră a învĕțăturiĭ despre Christos. Desvoltarea acésta a fost rodul lupteĭ din vécul al IV-lea împotriva luĭ Ariŭ.

(Va urma.)

---

[1]) Haeres. LI. 3.
[2]) S. Ipolit, Philosophum. VII. 35.
[3]) Ibid. VII. 36.
[4]) S. Atanas., c. Apoll. II. 3.
[5]) Hefele, Conciliengesch. I. pag. 116.
[6]) S. Atan. l. c.
[7]) Tertull. adv. Prax. c. 1.
[8]) S. Ipolit, Philos. IX. 10.
[9]) Ibid. X. 27.

[1]) Felic. I. fragm. ep. Galland. III. pag. 542.
[2]) Haer. LI. 12. 18.
[3]) Ibid. 20.
[4]) Ibid. 29.
[5]) Ibid. LIV. 1.
[6]) Ibid. 3.
[7]) Contra haeresin Noeti 17. Cf. ibid. 4.
[8]) Demonstratio de Christo et Antichristo 4.
[9]) Ibid. 45.
[10]) Ex serm. in Elcanam et Annam, Galland. II. pag. 496.

O convorbire cu Ponțiŭ Pilat.

de Anatole France.

(Continuare.)

Ponțiŭ Pilat clătină capul cu tristeță. „Zei de datorințe și grijĭ m'aŭ împintenat, să-mĭ împlinesc oficiul meŭ nu numaĭ cu diligință, ci chiar cu iubire; dar ura m'a persecutat neîncetat, intrigă și hulă aŭ nimerit tocmaĭ în mĕduvă arborul vieții mele și fructele s'aŭ uscat maĭ înainte de ce ar fi ajuns să se cócă. Mĕ întrebĭ despre revolta Samarițanilor? Vino, așĕdă-te lângă mine pe colina acésta, eŭ îți voiŭ rĕspunde în puține cuvinte; evenimentele așa îmĭ sînt de próspete în memorie, ca și când le aș fi trăit numaĭ ierĭ. Un om din popor, dăruit cu puterea elocinței, înduplecă pe Samaritanĭ să se adune pe muntele Garizim, care trecea înaintea lor de un loc sfînt. El promitea, să le arete vasele sfinte, pe carĭ le ascunsese acolo Moïse pe vremea luĭ Evander și a luĭ Enea, străbunul nostru. După asta Samaritanĭ se revoltară. Dar eŭ am fost avisat din bună de vreme, am lăsat să se încunjure muntele cu pedestrași și să fie păzit de călărețĭ. Acéstă mĕsură, ce mĭ-o inspiră înțelepciunea mea, se dovedi de necesară, de óre ce rebelĭĭ și asediară deja cetatea de la Tyrathaba, ce zace la póla muntelui Garizim. Eŭ i-am împrăștiat cu ușurință și am sufocat rĕscóla, maĭ înainte de ce ea ar fi isbucnit deplin. Și apoĭ, pentru ca să daŭ cu puține jertfe un esemplu mare, am predat gâdelui pe capiĭ conjurațiunii. Dar tu scĭĭ, Lamia, în ce dependență strînsă mĕ ținea Proconsulul Vitellius, care guverna Siria nu pentru, ci contra Romeĭ și care credea, că provințele imperiuluĭ sînt de a se administra ca nisce bunurĭ arîndate de ale tetrarchuluĭ. Capiĭ Samaritanilor îĭ îmbrățișară genunchiĭ și se plânse de dușmănie din partea mea. Dacă îĭ audiaĭ, nimic nu era maĭ de parte de eĭ de cât nesupunerea cătră împĕratul. Eĭ spuneaŭ, că eŭ i-aș fi provocat, și că s'ar fi adunat în jurul Tyrathabeĭ, ca să resiste despotismuluĭ meŭ. Vitellius le ascultă plângerile, predete afacerile provinței amiculuĭ sĕŭ Marcellus și-mĭ demândă, să mĕ justific înaintea împĕratuluĭ. Cu inima plină de mâhnire și venin am mers pe bord. Pe când debarcaiŭ în Italia, sdrobit de bĕtrânețe și de grije pentru imperiŭ muriĭ Tiberiŭ repentin pe capul Misen, acel cap, pe care-l vedĭ ridicându-se colo în negura de sĕră. Eŭ am cerut dreptate de la Caligula, urmașul sĕŭ, care avea un spirit natural, vioiŭ și avea cunoscință despre afacerile siriane. Dar, Lamia, minunéză-te dimpreună cu mine de nedreptatea sorțiĭ, ce mĕ dușmănia! Împĕratul avea pe vremea aceea lângă sine în Roma pe Agrippa, soțul și pretinul sĕŭ din copilărie, pe care îl iubia maĭ mult de cât lumina ochilor sĕĭ, și Agrippa favorisa pe Vitellius, un inimic a luĭ Antipas, pe care Agrippa îl persecuta cu ura sa. Împĕratul cedă sentimentelor scumpuluĭ sĕŭ Asiat și a refusat până și să mĕ asculte. Eŭ am trebuit să-mĭ plec cerbicea sub o disgrație nemeritată; am trebuit să-mĭ înghit lacrimile, și să-mĭ suprim mâhnirea! Și ast fel m'am retras la dominiile mele din Sicilia, unde m'ar fi prăpădit durerea, de n'ar fi venit scumpa mea Pontia, să mângâie pe tatăl sĕŭ. Am sămĕnat grâŭ, și celea maĭ frumóse spice din provință sînt ale mele; azĭ viața mea e închiată. Viitorul va hotărî între Vitellius și între mine.“

„Ponție,“ rĕspunse Lamia, „eŭ sum convins, că tu aĭ purces față de Samaritanĭ în mod just și în interesul Romeĭ. Dar n'aĭ urmat tu cum va în casul acesta prea mult natureĭ tale vehemente, care tot de una te răpesce? Tu scĭĭ, că eŭ, de și maĭ tinĕr de cât tine, de și așĭ puté să fiŭ maĭ vehement, pururea ți-am consiliat blândeță și milă.“

„Blândeță față de Iudeĭ! strigă Ponțiŭ Pilat. „Eŭ mĭ-am format spiritul meŭ la principiile divuluĭ August. Încă pe vremea, când ajunseĭ Procurator al Iudeiĭ, strălucia gloria păcĭĭ romane peste pămînt; nu se maĭ vedea, ca maĭ înainte, ca Proconsuliĭ, usând de încurcăturile cetățenescĭ, să se înavuțéscă din jăfuirea provințelor; eŭ îmĭ cunosceam datorința mea. Mĭ-am dat silință, să guvernez numaĭ cu înțelepciune și moderare. Zeiĭ îmĭ sînt martorĭ: eŭ eram cerbicos numaĭ în milă! Unde nu mĕ duseră binevoitórele mele intențiĭ! Tu m'aĭ vĕdut, Lamia, când la începutul guvernăriĭ mele isbucni prima revóltă; să-ți revoc eŭ în memorie împrejurările maĭ proxime? Garnisona din Caesarea se incuartirase pentru iarnă în Ierusalim, legionariĭ purtaŭ pe insigniile lor imaginea împĕratuluĭ. Acest spectacol vatĕmă pe locuitoriĭ Ierusalimuluĭ, carĭ nu recunósceaŭ divinitatea împĕratuluĭ, ca și când, dacă e vorba de ascultare, nu ar fi maĭ onorific a asculta de un zeŭ, de cât de un om! Preoțiĭ veniră înaintea tribunaluluĭ meŭ, pentru ca cu o umilință sumĕță să mĕ rógé, să depărtez insigniile din sfînta cetate. Eŭ am refusat din respect față de divinitatea împĕratuluĭ și de maiestatea imperiuluĭ. Atuncĭ plebea, care repede se uni cu preoțiĭ sĕĭ, făcu să se audă în jurul scaunuluĭ meŭ pretensiuni amenințătóre. Am poruncit soldaților, să-și așeție lancele în grămeđĭ în jurul turnuluĭ Antonia și înarmațĭ cu bețe ca lictoriĭ, să împrăștie îndrăsnéța mulțime. Dar Iudeiĭ, nesimțitorĭ pentru loviturĭ, mĕ cunjuraŭ neobosit, ceĭ maĭ cerbicoșĭ dintre eĭ se aruncaŭ la pămînt, își oferiaŭ grumazul lor și muriaŭ sub loviturĭ. Tu, Lamia, aĭ fost atuncĭ martor umilireĭ mele; urmând poruncilor luĭ Vitellius, am trebuit să retrimit insigniile militare la Caesarea. Acésta batjocură n'am meritat-o.

Jur în fața eternilor zeĭ, că eŭ, în tot timpul domnieĭ mele nicĭ o singură dată n'am vătĕmat legile și dreptatea. Dar îs bĕtrân, inimicĭĭ și calumniatoriĭ meĭ sînt morțĭ, eŭ mor nerĕsbunat. Cine va apĕra memoria mea?“

El suspină și tăcu. Lamia rĕspunse: „E lucru cu minte, de a nu simți, în fața viitoruluĭ nesigur, nicĭ speranță nicĭ témă. Ce ne pasă, cum vor gândi ómenĭĭ despre noĭ? Noĭ nu avem altĭ martorĭ și judecătorĭ de cât pe noĭ înșine. Caută liniștea, Ponție Pilat, în testimoniul, ce ți-l daĭ însu-ți despre vîrtuțile tale, îndestulesce-te cu stima ta proprie și cu ceea a amicilor tĕĭ. De altmintrea popórĕle nu se guvernéză numaĭ cu blândeță. Compătimirea față de genul omenesc, pe carea o predică filosofiĭ, ĭea parte fórte neînsemnată la acțiunile ómenilor, carĭ ocupă funcțiunĭ publice.“

„Să lăsăm acésta“, zise Ponțiŭ Pilat. „Aburiĭ de puciósă, carĭ se înalță din câmpurile phlegreice, aŭ putere numaĭ atuncĭ, când es din pămînt încălțit de sóre. Trebue să grăbesc. Salutare! Dar fiind că mĭ-am reaflat un amic, vreŭ, să mĕ folosesc da acest noroc. Aeliŭ Lamia, fă-mĭ plăcerea de a fi mâne sĕră óspele meŭ la cină. Casa mea e pe țĕrm, la capĕtul cetățiĭ, pe laturea din spre Misen. Veĭ recunósce-o la moment de pe portic; o pictură de pe el representă pe Orfeŭ între tigri și leĭ, pe carĭ îĭ desfătéză cu tonurile lireĭ sale. Pe mâne, Lamia, zise el suindu-se în lectică. „Mâne vom vorbi despre Iudeea.“

* * *

În ziua următóre, la óra de cină, păși Lamia în casa luĭ Ponțiŭ Pilat. Numaĭ dóuĕ perine așteptaŭ pe conmesenĭ. Masa împodobită fără pompă dar cu gust, purta farfuriĭ de argint cu celea maĭ alese bucate: preperițe fragede de o răcorélă deliciósă, ostrige, fripturĭ de miel. În decursul mâncăriĭ Ponțiŭ și Lamia se întrebară împrumutat despre morbul lor, descriseră pe larg simptómele și numiră diferitele mijlóce, ce li-s'aŭ recomandat. După aceea se felicitară, că sînt în Bajae, preamăriră frumseța țĕrmuluĭ și aerul blând, ce-l respiraŭ. Lamia sĕrbătorĭ farmecul heterelor, ce treceaŭ pe mal, încărcate cu aur și tîrâind în urmă-le brodatele pânze. Dar bĕtrânul procurator deplângea o grandomanie deșértă, carea pentru ca să capete petriĭ și vesminte din țĕsătură ca de painjin, duce baniĭ romanĭ la popóre străine, ba chiar la inimiciĭ imperiuluĭ. După aceea vorbiră despre marile lucrărĭ, ce se începură în împrejurime, despre minunatele podurĭ, ce le-a zidit Caligula între Puteoli și Bajae, despre canalurile, ce le-a lăsat August să se sape, pentru ca să se conducă apa din mare în lacul avern și lucrin. „Și eŭ am voit“, zise Ponțiŭ suspinând, „să sevârșesc lucrărĭ marĭ spre binele public. Când spre nefericirea mea, am obținut domnia peste Iudeea, proiectaĭ un apaduct de dóuĕ sute stadiĭ, care să conducă la Ierusalim apă abundantă și curată. Înălțimea nivouluĭ, transportabilitatea, forma potirelor de metal, la carĭ să se aplice țevile de condus, — tóte le-am studiat și am făcut însu-mĭ planul după consiliile bărbaților specialiștĭ. Am lucrat și un regulament pentru poliția de apă, pentru ca nicĭ un om privat, fără permisiune, să nu pótă subtrage apă conductuluĭ. Se comandară architecții și lucrătorĭ, dădui poruncă pentru începerea lucrărilor. Dar în loc să salute cu bucurie acéstă clădire, care pe arcurĭ puternice le ar fi adus apă sănătósă în oraș, scóseră Ierusalimitanĭĭ un țipet de durere. Se adunară tumultuos, se plânseră de sacrilegiŭ, se aruncară asupra lucrătorilor și scóseră din pămînt petrile de temelie. Îĭ înțelegĭ tu, Lamia, pe ast fel de barbarĭ? Cu tóte acestea Vitellius le dădu dreptate, și eŭ am primit poruncă, să întrerump opera.“

„E o întrebare mare,“ zise Lamia, „că poțĭ óre să siluescĭ ómenilor binele în contra voinței lor?“

Ponțiŭ Pilat continuă, fără să-l asculte: „A respinge un apaduct: ce nebunie! Dar tot ce vine de la Roma, le e urgisit Iudeilor. Tu scĭĭ, că eĭ nu îndrăsniră să păséscă în casa mea de témă, ca să nu pĕcătuéscă, și că eŭ trebuiam să-mĭ îndeplinesc oficiul meŭ în piața publică, pe acel padiment de marmoră, pe care tu așa de a dese ți-aĭ pus piciorul.“ „Eĭ ne urĕsc.“

„Dar nu e Roma mama și apĕrătórea popórĕlor, carĭ tóte, ca nisce copiiĭ, suriđênd se odihnesc la sinu-ĭ venerabil? Acuilele nóstre aŭ dus pacea și libertatea până la marginile universuluĭ; noĭ vedem în ceĭ

învinşi numaĭ amicĭ şi lăsăm, să asigurăm popórĕlor subjugate moravurile şi legile lor. Óre Siria, maĭ înainte o cârpitură în mâna uneĭ mulţimĭ de regĭ, n'a început să guste în tigně pacea abia după ce a cucerit-o Pompeiŭ? Roma şĭ-ar fi putut vinde pe banĭ scumpĭ binefacerile sale; dar a maĭ preferit, să lase în templele barbarilor comorile, cu carĭ eraŭ umplute. Răpit'a Roma pe mama zeilor în Pessinus orĭ pe Iupiter în Cilicia saŭ pe Dumnezeul Iudeilor în Ierusalim? Antiochia şi Palmira sînt odihnite în posesiunea comorilor lor, ele nu se maĭ tem de Arabiĭ deşertuluĭ şi clădesc temple geniuluĭ Romeĭ şi divinităţiĭ Cesaruluĭ. Numaĭ Iudeiĭ ni-se opun, trebue să le smulgĭ tributul şi refusă cu cerbicie serviţul armelor."

„Iudeiĭ," rĕspunse Lamia, „se légă fórte tare de obiceiurile lor vechĭ. Eĭ te suspiţionaŭ — de sigur fără motiv — că vreaĭ, să le abrogĭ legile şi să le schimbĭ datinile. Permite-mĭ, Ponţie, să ţĭ-o spun: tu nu aĭ lucrat tot de una în aşa chip, care să fi fost potrivit, pentru a delătura acéstă rătăcire nefericită. În contra voinţiĭ tale îţĭ aflaĭ plăcerea, să daĭ nutremînt îngrijirilor lor, şi eŭ am vĕdut maĭ de mult de cât o dată, că tu ţĭ-aĭ dat pe faţă înaintea lor dispreţul, ce ţi-l inspiră credinţa şi ceremoniile cultuluĭ lor divin. Cu deosebire ĭ-aĭ iritat prin aceea, că aĭ dispus, ca legionariĭ tĕĭ să păzéscă în turnul Antonia vesmintele preoţescĭ şi podóbele pontificeluĭ. Trebue să se concédă, că Iudeiĭ, de şi încă nu s'aŭ ridicat, ca noĭ, până la contemplarea lucrurilor divine, sĕrbătoresc cu tóte acestea misteriĭ venerande."

(Va urma.)

Economie.

Mulgerea şi îngrijirea laptelui. 1. Curăţenia cea maĭ mare la muls şi în tractarea laptelui în genere e principala condiţie în economia laptelui. Ţine tóte vasele pentru lapte fórte curate şi le păstréză în aer curat, nicĭ de cum în grajd. Spală ugerul înainte de mulgere şi nu esecuta mulgerea de cât cu mânile curate. 2. Mulge cu cruţare şi după tóte regulele eĭ, aşa în cât mulsul să nu causeze vacilor neplăcere; dar mulge până la ultima picătură, căcĭ laptele din urmă este cel maĭ gras, şi mulgerea nedeplină strică vacile. 3. Strecóră laptele imediat după muls printr'o bună strecurătóre şi îndepărtéză-l cât de curînd posibil din grajd. 4. Răcesce laptele imediat după muls, dar nicĭ o dată în grajd, ci numaĭ la aer curat, şi păstréză-l asemenea în local acros. Acopere vasele de lapte de abia după ce s'a răcorit laptele şi s'a pus la păstrare, acopere însĕ donitele (găletele) în timpul păstrăriĭ cu cârpe curate. 5. Laptele de la vacĭ cu lapte defectuos, saŭ bolnave, de la vacile de curînd fătate, cât timp nu se póte ferbe, ţine-l în tot de una separat de cel alalt lapte.

„Albina".

Posta Redacţiunii. Dluĭ *B.* în *S.* Vĕ miraţi cum de n'am luat nicĭ o notiţă despre iubileul Escel. Sale a Episcopuluĭ de la Gherla? aveţi dreptate să fiţi nedumeriţi. Motivul, care ne-a făcut, să nu scriem nimica, e, că ne ţinem de principiŭ a nu imprumuta ast fel de scirĭ din foile străine. Aşteptăm, să primim scirĭ directe din locurile competente. Ne-am bucura mult, dacă toţĭ cetitoriĭ nostri ne-ar comunica tóte întîmplările maĭ însemnate referitóre la biserică şi şcólă, ca să nu fim necesitaţi a le împrumuta de la alţiĭ.

Editor şi redactor rĕspundĕtor:
Dr Vasile Suciu.

(4) 1—2

Anunţ de esarendare.

Bunul comasat din Cenade (Szász-Csanád) aparţinĕtor „Fundaţiunii Al. St. Şuluţiŭ" administrat de Veneratul Consistoriŭ Mitropolitan din Blaş *se va da în arîndă pe calea licitaţiunii publice, pe banĭ succesivĭ de la 24 April 1899 începênd până la 24 April 1905.*

Susnumitul bun din Cenade constă din:

a) 500 jugere catastrale arător
b) 235 „ „ fînaţ
c) 86 „ „ păşune
d) 3½ „ „ vie
e) curte nobilitară cu edificiŭ de locuit şi grădină
f) tóte superedificatele necesare în tablă pe hotar
g) fund instruct corĕspundĕtor, constătătoriĭ din boĭ, vacĭ, viţeĭ, porcĭ, oĭ şi recuisite economice.

Licitaţiunea publică se va ţiné în Blaş la

23 Februariŭ 1899 st. n.

la 10 óre a. m. în cancelaria advocaţială din curtea mitropolitană.

Preţul de esclamare va fi 2500 fl. sub care preţ de arîndă bunul nu se va esarînda, ér după valórea fundului instruct se va plăti anual 5%.

Condiţiunile de esarendare se pot vede în cancelaria advocatuluĭ archidiecesan.

Ceĭ ce doresc a lua parte la licitaţiune sînt obligaţi a depune *un vadiŭ de 250 fl.* în banĭ gata orĭ în hârtiĭ de valóre, notate la bursa din Budapesta.

Ofertele presentate în scris până la acel termin se vor face pe lângă acludarea vadiului amintit şi pe lângă declaraţiunea, că oferentele cunósce condiţiunile de esarendare.

Blaş la 5 Februariŭ 1899.

Dr Iuliŭ Maniŭ
advocat archidiecesan.

58 szám (5) 1—1
1899.

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a balázsfalvi kir. járásbiróság 1898. évi V. 574. számu végzése következtében Dr Ronai János helyetesitett ügyvéd által képviselt Tümlers Wittwe & Auner javára Oltean István ellen 195 frt 38 kr. s jár. erejéig 1898. évi December hó 16-án foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 570 frt — krra becsült következő ingóságok, u. m.: 100 drb szemfedél, 10 vig fehér gyolcs-szalag és 25.000 drb égetett tégla nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a balázsfalvi kir. jbiróság 1898. évi V. 574/2. számu végzése folytán 195 frt 38 kr. tőkekövetelés, ennek 1897. évi Augustus hó 14-ik napjától járó 6% kamatai, és eddig összesen 24 frt 50 krban biróilag már megállapitott költségek erejéig helyben alperes lakásánál leendő eszközlésére 1899. évi Február hó 16-ik napjának délutáni 3 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták s azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Balázsfalván 1899. évi Január hó 22-ik napján.

Thát György,
kir. jbirósági végrehajtó.

18 szám (6) 1—1
1899.

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a balázsfalvi kir. járásbiróság 1898. évi V. 590. számu végzése következtében Dr Ronai János helyetesitett ügyvéd által képviselt Schwidniki Gorne lakatos részvény-társaság javára Gross Reinhold ellen 172 frt 50 kr. s jár. erejéig 1899. évi Január hó 3-án foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 540 frt — krra becsült következő ingóságok, u. m.: 3000 kilo sodronyszeg nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a balázsfalvi kir. jbiróság 1899. évi V. 11/2 számu végzése folytán 172 frt 50 kr. tőkekövetelés, ennek 1898. évi Május hó 6-ik napjától járó 6% kamatai, és eddig összesen 25 frt 17 krban biróilag már megállapitott költségek erejéig helyben alperes üzletében leendő eszközlésére 1899. évi Február hó 14-ik napjának délutáni 3 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták s azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Balázsfalván 1899. évi Január hó 22-ik napján.

Thát György,
kir. jbirósági végrehajtó.

86 szám (7) 1—1
1899.

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a balázsfalvi kir. járásbiróság 1899. évi V. 5. számu végzése következtében Dr Brendusián Jakab ügyvéd által képviselt Alois Káindl javára Gross Reinhold ellen 99 frt 15 kr. s jár. erejéig 1899. évi Január hó 16-án foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 317 frt — krra becsült következő ingóságok, u. m.: 4 láda kasza, 4 láda kaszafenő-kő, 10 kötés vegyes sodrony és 150 liter denaturizált szesz nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a balázsfalvi kir. járásbiróság 1899. évi V. 5/2. számu végzése folytán 99 frt 16 kr. tőkekövetelés, ennek 1898. évi Január hó 28-ik napjától járó 6% kamatai és eddig összesen 33 frt 53 krban biróilag már megállapitott költségek erejéig helyben alperes üzletében leendő eszközlésére 1899. évi Február hó 16-ik napjának délelőtti 9 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t. cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták s azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t. cz. 120. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Balázsfalván 1899. évi Február hó 3-ik napján.

Thát György,
kir. jbirósági végrehajtó.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul IX. Blaş 18 Februariŭ 1899. Numĕrul 7.

La situaţia bisericii nóstre.

IV.

Paralel cu încătuşarea învĕţătorilor şi preoţilor se continuă tot cu mai mare furie asaltul asupra tuturor instituţiunilor nóstre religióse şi culturale cu scopul vĕdit de a le supune sub puterea nesăturată a statului şi de a le magiarisa. Instituţiuni vechi şi întemeiate cu consensul şi aprobarea celor mai înalţi factori bisericesc şi politici, cum este de es. capitulul din Blaş, încă s'aŭ încercat a le sgudui din temelii. N'a fost de ajuns, că în contra legilor esistente şi a literilor fundaţionale aŭ magiarisat în parte gimnasiul românesc din Beiuş şi aŭ desbrăcat de caracterul sĕŭ confesional gimnasiul din Năsĕud, dându-i un caracter monstruos, neobicinuit în tótă ţéra, de gimnasiŭ *fundaţional,* la cari nu se mai observă nici statutele impuse de guvern, pe cum arată casul cu denumirea directorului Gheţie; nu le-a fost de ajuns, că aŭ pus mâna pe conducerea didactică şi disciplinară, nu numai a gimnasiilor numite, ci şi a gimnasiului din Blaş; acum de curînd aŭ pretins, şi la unele gimnasii aŭ şi obţinut, că şi programele, cari de zeci de ani se publicaŭ numai românesce, să se publice şi unguresce. Se esploatéză slăbiciunile unora din corpul profesoral, cari şi cu plăţi mari încă ar fi tot calici, pentru ca pe toţi profesorii gimnasiali să-i amăgéscă a cere plăţi peste puterile, de cari dispune biserica, şi ast fel să fim siliţi a recurge la ajutorul saŭ mai bine zicênd la sclăvia statului, sub care gimnasiile nóstre ar înceta a mai fi foculare de cultură românéscă. Se pretind jertfe atât de mari de la comunele bisericesci pentru şcolile confesionale, în cât acelea nu se mai pot purta, şi ast fel şcolile nóstre trebue să facă loc şcolilor comunale ori de stat, al căror scop principal este magiarisarea şi prin magiarisare înstrăinarea credincioşilor nu numai de naţiunea română, ci şi de biserică. Er vîrf la acéstă operă de distrucţiune aŭ pus'o cu mişcarea pornită nu de mult pentru a străbate până şi în sanctuarele nóstre şi a scóte de acolo limba românéscă, şi a o înlocui cu limba magiară.

O parte dintre Românii şi Rutenii din Ungaria şi o parte dintre Românii din Transilvania locuind în contact immediat cu Magiarii, ori împrăştiaţi între masele compacte de Magiari, s'aŭ magiarisat în decursul vécurilor. Unii dintre Românii şi Rutenii aceştia şi-aŭ perdut nu numai naţionalitatea, ci şi religiunea, alţii înse şi-aŭ perdut numai limba, dar şi-aŭ conservat religiunea, şi în unele ţinuturi Românii şi-aŭ păstrat chiar şi portul românesc, numele familiare românesci, şi consciinţa originii lor românesci.

Pe aceşti Români şi Rutenі voesc, să-i foloséscă acum de element de disoluţiune în sinul bisericii nóstre. S'a pornit adecă o mişcare mare, ca să se obţină pentru aceşti Români şi Rutenі dreptul de a se folosi în bisericile lor de limba magiară ca limbă liturgică. De cum va va succede decretarea limbii magiare de limbă liturgică, nu numai puţine comune bisericesci, ci cele mai multe pot ajunge în periclul de a fi magiarisate prin biserică, şi periclul acesta uşor póte ameninţa şi biserica greco-orientală. Cu puterea enormă, de care dispune statul, cu tot feliul de presiuni, terorisări, momeli şi favoruri, în cele mai multe comune bisericesci se pot afla câţi va individi, cari să pretindă limba magiară în biserică, eventual însu-şi statul le va zidi şi dota biserici, în cari să li-se ţină cultul divin în limba magiară.

La Roma se lucră pe cale diplomatică cu tótă puterea, să înduplece pe Sfîntul Scaun Apostolic, ca pe cum concede Slavilor, Românilor, Grecilor şi altor popóre a se folosi la liturgie de limba lor proprie, aşa să concédă şi Magiarilor. Şi ca acţiunea diplomatică să aibă efect, s'a constituit din iniţiativă privată un comitet central în Budapesta, care în unele ţinuturi chiar şi cu ajutoriul şi influinţa organelor politice adună sute de mii de iscăliturі, ca să arete, că mulţi sînt credincioşii, cari doresc a li-se decreta limba magiară de limbă liturgică. Comitetul central va aranja şi un pelegrinaj mare la Roma, ca să impună şi mai tare, şi probabil, că vor folosi şi arma ameninţărilor cu pără-

Feuilleton.

Grădina de legumi.

Disertaţiune poporală, rostită de Ioan F. Negruţiŭ, la adunarea generală a despărţĕmîntului XI (Blaş) al »Asociaţiunii«, ţinută la 31 Iulie 1898 în Veza.

(Continuare.)

Plivitul şi săpatul.

În dată ce aŭ crescut şi s'aŭ întărit puţin legumile, ce am sămĕnat şi sădit, trebue să le plivim de buruieni, să le rărim şi săpăm, pentru ca pămîntul să se mai misce puţin, să se aeriseze, şi în urmă pentru ca să stirpim şi buruiana.

În grădina de legumi plivim şi săpăm de câte ori e de lipsă, de óre ce nu póte fi un lucru mai urît de cât o grădină neîngrijită, plină de buruieni.

Pentru săpat, ca şi pentru cele alalte lucruri, alegem timpul cel mai potrivit. Nu-i ĭertat înse, să săpăm şi lucrăm în grădină, când pămîntul e prea móle.

Legumile le săpăm cu nisce sape micĭ de grădină. Morcoviĭ, petringeiĭ ş. a. se şi răresc smulgându-se unde sînt prea deşi. Dacă, cum am zis mai sus, am sămĕnat în şir, atunci săpatul şi răritul merge cu mult mai repede.

Curechiul, cărălabele, fasolea şi cele alalte legumi, ce se sădesc şi sămĕnă mai rar, le săpăm cu sapa comună, cu care cultivăm şi cucuruzul.

Udarea legumilor.

Când timpul e secetos, şi de câte ori lipsa cere, trebue să udăm grădina de legumi. La udat folosim nisce stropitóre de pleŭ (tinichea) cu ciur de stropit. Mai bune sînt stropitórele celea late (turtite) cum aŭ grădinariĭ, de cât celea rotunde.

E mai bine să udăm mai rar şi bine; de 2—3 ori pe sĕptĕmână, de cât să stropim legumile în fie care zi, cum se face de regulă; de óre ce stropirea pe de-asupra nu numai că nu folosesce nimic, ci din contră chiar strică.

Udăm numai acele legumi, cari nu se pot desvolta, nu cresc în timp secetos. Nu-i de lipsă, ca să udăm fasolea, castraveţiĭ, mazerea ş. a. de óre ce acestea iubesc seceta.

Primăvara şi tómna să udăm diminéţa; ér preste vară tot de una sara, de óre ce numai aşa vor cresce şi se vor desvolta bine legumile şi plântele, ce cultivăm în grădina nóstră. Mai bună e apa de rîŭ saŭ părăŭ şi cea de ploie, care trebue adunată în grădină în o fântână órbă saŭ în nisce butóie de petroleŭ îngropate în pămînt.

Stratul cald îl udăm tot de una numai cu apă stătută între 10—11 óre înainte de amézi, pentru ca, până când se închide, o parte din apă să pótă evapora.

Recolta legumilor.

Unele dintre legumi se cultivă pentru foile lor, (soiurile de curechiŭ); altele pentru rădăcini şi frunze (morcoviĭ, petringeiĭ ş. a.); ér altele se cultivă pentru fructele şi sĕmînţele lor, (fasolea, mazerea, bobul, lintea ş. a.).

Fie care soiŭ de legumă se culege atunci, când sînt mai gustóse şi mai rodnice foile, rădăcinile, frunzele, fructele şi sĕmînţele lor, pentru cari le cultivăm. Mai bune şi mai căutate sînt legumile próspete şi tinere.

Legumile se păstréză preste iarnă în pivniţi uscate, saŭ în nisce bordeie saŭ gropi asemenea uscate, făcute la un loc mai ridicat

sirea bisericiĭ catolice, dacă nu li se va împlini dorința.

Însă-și procedura urmată de așa numiții Magiarĭ gr. cat. ne arată, unde și cum trebue să ne apĕrăm față cu periclul atât de mare și iminent al magiarisării nóstre prin biserică.

Ceĭ ce în prima linie sînt chemați a apĕra biserica nóstră de orĭ ce fel de atentate la esistința eĭ, vor fi făcut și credem, că vor face și în viitor tot ce este cu putință, ca Sfîntul Scaun Apostolic al Romeĭ să fie deplin informat asupra naturiĭ acțiunii pornite de așa numiții Magiarĭ gr. cat. pentru decretarea limbiĭ ungurescĭ ca limbă liturgică. Roma să scie, că ómeniĭ aceștia n'aŭ nicĭ un motiv religios în favorul lor. Căcĭ de și limba liturgică este până acum cea română, orĭ cea slavă, credincioșiĭ, carĭ nu cunosc aceste limbĭ, nu sufer absolut nimica în privința indigințelor lor spirituale. Cuvîntul luĭ Dumnezeŭ se predică numaĭ unguresce celor ce nu sciŭ de cât unguresce și în tóte raporturile lor spirituale și bisericescĭ se folosesc de acéstă limbă, ceea ce nicĭ nu se póte alt cum. Eĭ sînt și pot fi instruiți unguresce despre însemnătatea tuturor acțiunilor de la cultul divin. Ér dacă eĭ nu pricep textul românesc orĭ slav al cărților corale și liturgice, trebue să se aibă în vedere, că nicĭ credincioșiĭ bisericiĭ latine nu pricep textul cărților sacre din acéstă biserică. Pe cum decĭ nu se concede popórĕlor de rit latin, să-și țină liturgia în limba lor vulgară, tot asemenea póte să nu se concédă nicĭ așa numiților Magiarĭ gr. catolicĭ, căcĭ aceștia nicĭ nu sînt magiarĭ de origine, ci saŭ rutenĭ saŭ românĭ magiarisați, nicĭ nu locuesc în masse compacte, ci împrăștiați, nicĭ nu doresc din îndemn propriŭ să li se țină liturgia unguresce, ci numaĭ îndemnați și atițați de nisce renegați și sub presiunea cumplită, care o esercitézĕ puterea publică și societatea șovinistă.

Roma să scie, că dacă se concede Magiarilor, să se foloséscă de limba liturgică în biserica nóstră, aceștia vor merge în șovinismul lor nemărginit și maĭ de parte și vor pretinde, că și în biserica de rit apusan din Ungaria să se introducă limba magiară ca limbă liturgică, ceea ce ar da ansă la turburărĭ religióse fórte greŭ de nădușit.

Roma să scie, că tótă acțiunea pornită pentru liturgia magiară nu este alt ceva de cât o acțiune politică, care voesce, că pe lângă colosalele mijlóce, de care dispune statul, pentru magiarisarea Românilor prin justiție, administrațiune, comerciŭ, economie, să maĭ foloséscă încă un mijloc și maĭ puternic, adecă însă-și biserica. Nu se cuvine înse, ca însă-și Roma să lase biserica, ca să fie folosită de instrument politic în o cestiune așa de delicată, căcĭ prin acésta și-ar perde simpatiile Românilor, și se póte ușor întîmplă, că atunci când se va decreta limba magiară de limbă liturgică, să se termineze și misiunea sfinteĭ uniriĭ în mijlocul poporuluĭ român.

Roma să afle de timpuriŭ, că plângerea așa numiților Magiarĭ gr. cat., că adecă naționalitatea lor ar fi periclitată din partea Românilor și Rutenilor, semănă cu plângerea lupuluĭ, că mielul, care bea maĭ jos din riŭ, îĭ turbură apa.

Roma să fie deplin luminată, că provocarea Magiarilor la principiul „quod uni justum, alteri aequum", este o amăgire viclénă, de óre ce Românii aveaŭ deja biserică constituită cu limba liturgică românéscă atunci, când aŭ îmbrățișat sfînta unire, pe când Magiariĭ nu aŭ o ast fel de biserică. Ceĭ ce se profesézĕ de magiarĭ gr. cat. sînt numaĭ nisce renegați, în maioritate rutenĭ.

Dacă nu vom întrelăsa a informa de timpuriŭ pe Sfîntul Scaun asupra tuturor vicleniilor și dușmănóselor porniriĭ din Ungaria nu numaĭ față de noĭ Româniĭ, ci și față de întrégă biserica catolică, atunci se póte spera, că pe lângă tóte demonstrațiunile și amenințările artificiale ale Magiarilor, limba magiară, de care și așa avem parte maĭ mult de cât prescriŭ legile statuluĭ în tótă viața publică, nu va puté străbate și în bisericile nóstre.

De altă parte toți preoții, învețătoriĭ și credincioșiĭ nostri să fie cu ochiĭ în patru. Să urmăréscă orĭ ce mișcare, ce se face în sînul bisericiĭ pentru a se aduna aderențe la idea limbiĭ liturgice magiare, și fără sgomot, și cu tótă prudența și discrețiunea să adune doveḑi date în formă de documente demne de credință despre agitațiunile, uneltirile, machinațiunile privaților, orĭ auctorităților publice în direcțiunea amintită. Aceste documente ne pot fi de mare folos, ca să dovedim, că tótă mișcarea aceea este maiestrită și nu purcésă din o indigință orĭ convingere religiósă.

Facă-și fie care preot, învețător și credincios datorința de a apĕra pe membri bisericiĭ nóstre de ispitele și amăgirile dușmane, și atunci rușinați vor fi ceĭ ce lucră la nimicirea nóstră.

și bine astupate, ca să nu străbată frigul la legumĭ.

Morcoviĭ și cele alalte legumĭ rădăcinóse se așéḑă în năsip uscat culcate șir de șir; soiurile de curechiŭ așa după cum staŭ în grădină; ér crumpenile, cépa se așéḑă preste iarnă în un loc maĭ întunecos, uscat și scutit de frig.

De sămînță ne alegem tot de una ceea ce e maĭ frumos și maĭ bine desvoltat din tóte soiurile de legumĭ, de carĭ voim ca să cultivăm în grădina nóstră.

Esemplarele recoltate pentru sămînță le păstrăm și îngrijim preste iarnă în un loc deosebit.

III.

Ĭubiți plugarĭ!

Până aci v'am arĕtat preste tot cum avem, să lucrăm locul, cum trebue să ne împărțim și cultivăm grădina de legumĭ, pentru ca aceea să fie curată, frumósă și să ne aducă un folos, cât se póte maĭ mare.

Pentru ca să puteți trage din acéstă vorbire a mea o maĭ bună învețătură pentru viață, în cele următóre voiŭ înșira tóte acelea legumĭ, de carĭ avem noĭ maĭ mare lipsă. Voiŭ arĕta apoĭ, cum trebue să pregătim locul, cum trebue să sămĕnăm, îngrijim și cultivăm în deosebĭ fie care soiŭ de legumĭ.

Între legumile, de carĭ avem noĭ zilnic trebuință se numĕră: curechiul, cărălabele, morcoviĭ, petringeiĭ, păstărnacul, ridichile, țelerul, sălata, fasolea, bobul, mazerea, lintea, cépa, aiul, crumpenile, castraveții, paradisele, ardeiul ș. a.

Curechiul.

Curechiul saŭ varza se face maĭ bine în pămîntul lutos năsipos, maĭ umed, cu pătură roditóre adîncă. Maĭ bine îĭ place pe malurile rîurilor, văilor, părâelor și a apelor stătătóre.

Pămîntul, în care voim să punem curechiŭ îl arăm afund încă de tómna, ér preste iarnă îl umplem de gunoiŭ, de óre ce îĭ place gunoirea bogată. Primăvara îl arăm din noŭ, dacă se simte trebuință și de 2 orĭ, și apoĭ rĕsădim curechiul.

Sămînța de curechiŭ se saměnă de obiceiŭ în strat cald. *Soiurile de vară* se saměnă în Februar Martie pe strat cald, după ce s'aŭ îngroșat firele ca o pénă de gâscă se rĕsădesc. Din stratul cald smulgem rĕsadul cam prin Martie April; în Iunie Iulie avem căpățini de curechiŭ de vară.

Soiurile de tómnă încă se saměnă în strat cald, cam din 15 Martie până la finea luĭ April. Curechiul tomnatic se póte sămĕna înse și numaĭ în pămîntul rece, adecă în o parte maĭ căldurósă a grădiniĭ, unde nu ajung vînturile recĭ de primăvară.

Pe la sfîrșitul luĭ Maiŭ saŭ la începutul luĭ Iuniŭ rĕsădim curechiul de tómnă în depărtare de 40—60 cmtri (2—3 palme) un fir de cel alalt. Dacă îĭ de lipsă, udăm, și după ce s'a sbicit locul săpăm întâia óră. Când curechiul e în 3—4 frunze, atunci îl săpăm a dóua óră. Acum tragem la rădăcina firelor puțin pămînt, ca să aibă maĭ multă revenélă.

Când e secetă mare, atunci udăm verzeria întrégă. Dacă în apropiare avem o vale saŭ părăŭ, prin canale (șanțurĭ) ducem apa în tabla cu curechiŭ, și lăsăm să curgă până ce apa acopere fața loculuĭ. Bulgariĭ, carĭ sînt marĭ grădinarĭ și de carĭ avem astăzĭ lângă fie care oraș câte 2—3 familiĭ, îșĭ ieaŭ în arîndă numaĭ pămînturĭ din apropiarea uneĭ ape. De aci eĭ scot în timp de lipsă apa cu nisce róte marĭ cu cupe și prin nisce canale o varsă peste legumile, ce eĭ le cultivă în mare mĕsură și cu multă pricepere.

Dacă e de lipsă, curechiul se sapă și a treia óră, de óre ce fie care plântă cresce maĭ bine, după ce s'a curățit de buruenĭ, și s'a maĭ mișcat puțin pămîntul din jurul lor.

Soiurile de curechiŭ alb se folosesc ca legumă și se pregătesc în deosebite feliurĭ. Curechiul murat cu deosebire e un nutremînt sănătos și fórte bun nu numaĭ cu cóste și cârnaț, ci și ca mâncare de post.

Ér soiurile roșiĭ, de Holanda și Erfurt, se întrebuințézĕ ca sălată lângă fripturile de gâscă, rață ș. a. de aceea cu deosebire ca noutate și iarna se plătesce căpățina cu câte 10—20 crucerĭ.

Dacă punem 3—4 căpăținĭ roșiĭ într'o bute cu varză albă, tótă mórea capătă o colóre roșietică, saměnă cu vinul cel bun, dar numaĭ la colóre.

Curechiul, ce voim să-l ținem pentru iarnă, se taie după ce l-aŭ brumat 1—2 orĭ. Căpăținele, ce voim să le lăsăm de sămînță saŭ ca curechiŭ verde preste iarnă, le smulgem cu rădăcină. Acestea le păstrăm în pivniță în năsip, într'un bordeiŭ saŭ într'o grópă în grădină.

(Va urma.)

Episcopul de Gherla și Blașul. „Pesti Napló“ publică o corespondință din Blaș, de care ați luat notiță aprópe tóte foile. În corespondința acésta se susține, că între Episcopul de Gherla Excelența Sa Dr Ioan Szabo și între Blaș ar fi isbucnit un conflict din causă, că Episcopul de Gherla ar promova din tóte puterile nisuința celor ce vreu, să introducă liturgia magiară. Și special acest conflict ar fi provenit din pricina articlilor din „Unirea“ scrișĭ în acéstă cestiune.

„Telegraful“, făcênd pomenire de corespondința acésta, cere de la noĭ deslușirĭ.

O facem bucuros și declarăm, că nu avem nicĭ o cunoscință de acest conflict și cu atât mai puțin scim și credem că Escelența Sa ar lucra pentru introducerea liturgieĭ magiare în biserica greco-catolică.

Tot lucrul se reduce la o scornitură ieșită din creerĭ bolnavĭ aĭ corespondentuluĭ luĭ „P. N.“

Roma și conferința de pace. — La timpul séŭ „Tel. Rom.“ constatase cu multă satisfacție, că Roma a fost trecută cu vederea și nu a fost invitată de către guvernul rusesc la conferința de pace. „Osservatore Romano“ ne aduce vestea, că Sfîntul Scaun a fost tocmaĭ așa invitat, ca cele alalte puterĭ. Actele respective se află și acum la secretarul de stat al Italieĭ, care a aflat de bine a nu le trimite la destinație. Prin acésta cade de sine bucuria celor ce credeaŭ, că țarul ar fi preterat Sfîntul Scaun, remânênd gloria acesteĭ preterărĭ pe sama diplomaților italianĭ.

Instrucțiunea religiósă în armată. Cetim în „A-ny“: „„Reichswehr“ comunică timpul și locul serviților dumnezeescĭ și a predicilor, carĭ se vor ține în postul mare pentru soldățimea catolică garnisonată în Viena. Când va veni și vremea aceea, ca și miliției magiare să i-se împărtășéscă într'un chip vrednic învețăturĭ pentru postul mare? E adevĕrat, că Fejérváry (ministr. honveḑimiĭ Red. U.) nu vre, să crésc̆ă din soldațĭ călugărĭ capucinĭ, dar ar fi timpul suprem, să se folosésc̆ă tótă ocasiunea spre a împedeca sufletele de duriția și sĕlbătăcirea aceea, care, durere, e împreunată cu viața militară.“

Observarea acésta a luĭ „Alkot.“ e fórte justă. Ar fi fórte de dorit, să se pună mai multă atențiune pe deprinderile religióse ale soldaților, și să se sădéscă afund în inimile lor sentimentul, că înaintea luĭ Dumnezeŭ chiar și un soldat de grad cât de înalt e dator să-și plece genunchiul.

Societățile de consum. Sub acest titlu „Gazeta“ din 12 crt. publică un prim articlu, în care scóte la ivélă zelul neobosit, cu care lucră partida poporală din Ungaria pentru înființarea societăților de consum creștine. Zilnic se instruéză poporul și se povĕțuesce din partea preoțimiĭ, și se folosesc tóte mijlócele spre al scuti de esploatarea Jidanilor.

„Avem și noĭ — sfîrșesce „Gazeta“ — „avem și noĭ câte va reuniuni de consum de ale nóstre. Dar óre sînt acestea destul de călduros susținute și spriginite din partea Românilor? Óre fac și preoțiĭ nostri aceea-și propagandă în popor pentru aceste reuniuni, cum fac preoțiĭ catolicĭ ungurĭ? Sînt óre cărturariĭ românĭ tot atât de însuflețițĭ în lupta de apĕrare a intereselor economice ale poporuluĭ nostru, cum vedem, că sînt însuflețițĭ eĭ?“

Nu ne încercăm, să dăm noĭ rĕspunsul la aceste întrebărĭ, eĭ de bună samă nu ne va conveni. Noĭ ne temem de orĭ ce lucru nou; stăm neîncredĕtorĭ și indiferenți chiar atunci, când maĭ ales ar trebui să folosim tóte mijlócele posibile pentru înființarea și consolidarea ăstor feliŭ de instituțiuni. Stăm indiferenți până atunci, până când străinul n'are ce să ne maĭ iea, căci tot ne-a luat, ne-a esploatat până în mĕduă, și nu sărim, de cât atunci, când lumina ne arde la deget.

Chiar așa am pățit și pe terenul politic, și, dacă vom sta indiferenți, vom păți-o și pe cel economic. Am lăsat, ca în municipiĭ alțiĭ să ne conducă, alțiĭ să hotărésc̆ă de sórtea nóstră, și acum când ne am trezit, să ne aședăm la posiția, la care avem drept, ne lovim de nisce zidurĭ puternice. Străiniĭ ne aŭ cucerit posițiile și le țin cu mână tare.

Am lăsat, ca tot un neam străin să subjuge economicesce poporul, forța nóstră, și acum când ne convingem că sîntem cu toțiĭ în primejdie, că nu e permis să perdem și acéstă posiție, ne trezim și asudăm luptându-ne. Și lupta nóstră e spriginită óre de toți? Ne am gândit óre, să ne reunim forțele, ca cu atât mai posibilă și maĭ ușóră să ne fie biruința? Da, ne am gândit la acésta, însc pe sub ascuns lucrăm uniĭ înpotriva celor alalțĭ, căutăm să ne discredităm o societate pe cea alaltă, numaĭ de dragul unor veleități josnice, nedemne de un popor cult, cum ne ținem, că sîntem.

Să ne strîngem forțele; să nu căutăm a ne submina terenul și ast fel a ne slăbi, contrariĭ și-aŭ pus ochiĭ și pe aceste succese puține, câte le am câștigat până acum, și ne vor ataca și în cele economice, cum ne-aŭ atacat în cele politice. Și dacă îĭ va succede, să ne nimicéscă și aci, atunci am perdut totul, am perdut orĭ ce drept.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie. Pe cum se vorbesce în cercurile semi-oficióse, comisiunea centrală pentru congruă și-a fost esprimat dorința de a se face unele schimbărĭ în conscrierea venitelor parochialĭ, carĭ schimbărĭ ĭ-și aŭ de basă reducerea venitelor parochiale causată prin legile politice-bisericescĭ. Ministrul Wlassics a și înaintat acéstă justă dorință a comisiuniĭ Maiestățiĭ Sale, care a și conces, ca cu ocasiunea esaminării conscrierilor venitelor preoțescĭ de ambele riturĭ să se pótă face următórele îndreptărĭ:

Să se subtragă venitele stolarĭ provinătóre din cununiĭ, pe cum și celea din estrase matricularĭ. Pentru întreținerea de caĭ suma de la 125 fl. să se ridice la 200 fl, ér pentru întreținerea unuĭ cal în loc de 63 fl. să se pună 100.

Îndreptările emanate de la ministru în 12 Iuliŭ 1897 pentru conscrierea venitelor archiepiscopescĭ, episcopescĭ, abațialĭ și ale prepositatelor din donățiune regéscă, pe cum și conscrierea acelora-și venite întîmplată pe basa îndreptariuluĭ de maĭ sus, Maiestatea Sa le-a luat spre sciință.

Deputații congresuluĭ bisericesc sêrbesc, convocați de baronul Zivkovits, aŭ ținut în zilele trecute o conferință în Agram, la care aŭ luat parte 12 deputați bisericescĭ liberalĭ și 28 radicalĭ. Acestia aŭ hotarît, ca să trimită o adresă Corónelĭ și un memoriŭ „nouluĭ guvern unguresc,“ în care să-și espună plângerile și vătĕmările, ce le aŭ îndurat autonomia lor bisericéscă în decurs de 25 anĭ, cerênd din noŭ dela Coróna convocarea congresuluĭ național sêrbesc.

Alegerea de mitropolit gr. ort. a episcopuluĭ de Arad Mețian, a fost confirmată de Maiestatea Sa cu datul de 9 a l. c. Până la provederea cu altă persónă a scaunuluĭ vacant de Arad, grija dieceseĭ va purta-o directorul seminariuluĭ din Arad Hamsea.

Roma. În 7 Februar, aniversarea a 21 de la mórtea mareluĭ pontifice Piu IX, s'a celebrat de către un cardinal în capela Sixtină din Vatican o liturgie pentru sufletul aceluĭ pontifice, la care pe lângă participarea cardinalilor, a curțiĭ papale și a ambasadorilor din Vatican, a luat parte și Sfîntul Părinte. După terminarea acesteia papa a dat obicĭnuita deslegare și a primit în audiență superioritatea de la colegiul anglez, carea a venit să-și esprime către papa adîncile sale mulțămite pentru interesul cel viŭ, ce îl are pentru Anglezĭ, pe cum și pentru spriginul moral și material, ce l-a prestat aceluĭ colegiŭ.

Maĭ târziŭ a primit în audiență pe ambasadorul frances din Vatican Poubelle, care s'a concediat, comițêndu-ĭ guvernul séŭ altă ambasadă.

Revistă politică.

Afaceri interne. Despre parlamentul ungar nu putem să zicem nimica, avênd și eĭ vacanțele de carneval. Dar chiar și în casu, când și-ar ține ședințele atât de sterile, încă nu ne am ocupa cu dînsul, după ce ochiĭ tuturor sînt atîntițĭ asupra criseĭ și a deslegăriĭ aceleia. Pertractările de compromis între guvern și delegațiĭ opositiei continuă, și vor maĭ continua nu scim până când. Bánffy din partea sa promite, că va dimisiona, dacă acésta o ar pretinde binele public și s'ar puté efeptui fără nicĭ un detriment al partideĭ liberale. Dar ca preț pentru eventuala dimisionare, cere de la opositie împlinirea unor condițiuni, a nume: că opositia să înceteze cu obstrucția, să voteze pentru guvernul actual indemnisarea și proiectele de provisoriĭ înaintate spre desbatere. Revisuirea regulamentuluĭ caseĭ și judicatura Curieĭ în chestiĭ electorale încă se vor vota în decursul actualeĭ sesiuni parlamentare, dar așa, ca judicatura Curieĭ să depindă de la primirea din partea opositieĭ a revisuiriĭ regulamentuluĭ camereĭ. Cu privire la cele alalte pretensiuni ale opositieĭ, cum ar fi reforma legiĭ electorale, guvernul actual nu vre, să între în meritul cestiuniĭ, căci acésta se ține de fiitorul guvern, căruia nu îĭ se pot lega mânile.

Opositia din parte-ĭ a predat guvernuluĭ al patrulea rĕspuns al séŭ redactat de contele Apponyi. În acesta,

după ce constată punctele, în carĭ a ajuns la înţelegere deplină cu guvernul, pe cum ar fi punctul despre afacerea căilor ferate vicinale, forma compromisuluĭ saŭ constatarea împrumutată de către partide, că vor observa condiţiile de compromis ş. a., declară din noŭ, că ea nu va vota nicĭ o indemnisare guvernuluĭ actual, ér condiţiunile guvernuluĭ, după carĭ proiectul despre judicatura Curieĭ în afacerĭ electorale nu va fi aşternut spre sancţionare, până nu se va vota şi proiectul despre revisuirea camereĭ, le predă spre esaminare uneĭ subcomisiunĭ de 4 membri. Acéstă comisiune s'a şi constituit din 2 deputaţĭ guvernamentalĭ, ministrul Fejérváry şi Tisza Istv., şi din 2 oposiţionalĭ, Horánszky şi Győry. Aceştia în consultările lor întru cât va s'aŭ înţeles cu privire la judicatura Curieĭ faţă de alegerile acelea de deputaţĭ, în contra cărora s'aŭ ridicat acuse, dar cu respect la revisiunea regulamentuluĭ camereĭ, oposiţia chiar de loc nu vre, să accepteze modificarea propusă de guvern a alineatuluĭ privitor la lărgirea dreptuluĭ presidentuluĭ. Subcomisiunea îşĭ va maĭ continua tractativele, care înse va fi resultatul, încă nu se póte prevedé. Faptul e, că ministrul Bánffy a mers din noŭ la Viena, ca să referéscă Maiestăţiĭ Sale despre starea compromisuluĭ, şi póte să vină de acolo cu vre o altă modalitate de împăcare.

Austria. În restimpul prorogăriĭ şedinţelor Reichsrathuluĭ, atât deputaţiĭ din drépta, cât şi ceĭ din oposiţie cércă din noŭ mijlócele de a puté pune stavilă neînţelegerilor. Germaniĭ pretind ca condiţiune de împăcare, ca limba germână să fie singura limbă de discuţie în parlamentul imperial, la curtea de cassaţie, în ministeriile din Viena, şi singura limbă de comunicaţie între tóte oficiile şi auctorităţile de stat în serviţul intern. Regularea limbiĭ în fie care provinţă va statori-o dieta respectiveĭ provinţe, aşa că guvernele pe viitor să nu maĭ aibă dreptul de a da ordonanţe, fie pentru esecutarea, fie pentru interpretarea legiĭ referitóre la limbă.

Comitetul esecutiv al deputaţilor cehĭ din parte-şĭ încă a adresat un manifest către alegĕtorĭ, în care spune, că eĭ nu aŭ cerut cine scie ce privilegiĭ, ci numaĭ aceea ce le compete. Condamnă atitudinea deputaţilor germanĭ, carĭ în modul acesta împedecă desvoltarea atât a Cehilor cât şi a Germanilor. Unicul mijloc spre a puté preveni certele naţionale şi a restabili pacea, deputaţiĭ cehĭ îl află în lărgirea cercului de activitate al dietelor provinţiale.

Reluarea activităţiĭ parlamentare, pe cum s'a esprimat Dr Fuchs, presidentul Reichsrathuluĭ, nu este posibilă până nu se vor împăca Nemţiĭ cu Cehiĭ. Ca mijloc de împăcare dînsul propune, ca Germaniĭ să între în dieta bohemă şi să se împace acolo cu eĭ. Până atunci despre conchemarea parlamentuluĭ imperial nicĭ vorbă nu póte să fie, căci şi causa actualeĭ prorogărĭ nu a fost alta, de cât contiuuarea frecărilor vechĭ dintre aceste dóuĕ tabere inimice. Dietele provinţiale, pe cum scriŭ ziarele din Viena, unele vor fi convocate cam prin 20 Februar, ér altele numaĭ prin Marte. Între aceste din urmă se numĕră şi dieta Bohemieĭ.

Franţa. Procesul luĭ Dreyfuss, saŭ maĭ bine zis revisuirea procesuluĭ luĭ, graţie uneltirilor presseĭ jidovescĭ, mult timp a ţinut în agitaţie ţara întrégă. Acum înse cabinetuluĭ Dupuy ĭ-a succes a îngreuna posibilitatea revisuiriĭ procesuluĭ amintit. A nume a propus, ca în cestiunea revisuiriĭ proceselor să nu maĭ decidă singur consiliul criminal al Curţiĭ de cassaţie, ci tóte senatele aceleĭ Curţĭ. În afacerea Dreyfuss încă va decide plenul acestor senate. Renault-Moliere a combătut propunerea acésta pe motiv, că ruinéză întreg organismul justiţieĭ. Dară totuşĭ propunerea cabinetuluĭ fiind pusă la vot a reuşit cu o maioritate de 120 voturĭ. Se înţelege de sine, că în taběra Jidanilor e mare consternarea.

Italia. În şedinţa senatuluĭ italian din 10 Februar s'a primit cu unanimitate de voturĭ proiectul de lege despre conveniţiunea comercială cu Franţa. Tóte partidele cu bucurie aŭ salutat acest paş de apropiare către ţara surorĕ, şi aŭ adus mulţămitele sale guvernuluĭ, care prin acéstă conveniţiune a făcut, ca Italia să nu fie prescurtată în niciĭ unul din interesele sale. Pe când unĭĭ oratorĭ aflară în conveniţiunea acésta comercială şi motive politice, ministrul de esterne Canevaro declară, că scopul conveniţiuniĭ e esclusiv comercial şi economic şi de a restabili raporturile amicale cu ţara vecină. Ministrul de esterne aminti apoĭ, că în Creta trupele francese şi italiene aŭ operat de acord comun, de unde înse nime nu póte deduce, că dóră Italia nu şĭ-ar face datorinţele ce le are faţă de alianţa triplă, saŭ că Franţa nu ar îndeplini, la ce s'a angajat faţă cu Rusia.

Creta. Relaţiunile interne acum staŭ destul de bine. Prinţul George îşĭ pune tóte puterile, ca să restabiléscă ordinea sdruncinată pe acéstă insulă, şi fiind că cele maĭ multe pedecĭ în realisarea intenţiunilor sale îĭ le puneaŭ Grecĭĭ, el se silesce să îĭ câştige pe partea sa prin apropiarea tot maĭ mare a insuleĭ de ţara mamă. Rusia la procedura acésta nu se uită de cât cu ochĭ amicalĭ, ce s'a vĕdut şi cu ocasiunea primiriĭ prinţuluĭ în Rettymo, unde auctorităţile rusescĭ aŭ luat parte in corpore la primirea dînsuluĭ. El face călătoriĭ prin tóte oraşele maĭ marĭ ale insuleĭ, cu scop ca să mulcoméscă spiritele agitate. Nu preste mult va merge şi la Candia unde sînt la vre o 41,000 de Mohamedanĭ, unde îl aştéptă cu mare curiositate şi autorităţile anglese, ca să vadă primirea, de carea va fi împărtăşit din partea Mohamedanilor.

Constituţia, de care se folosesce prinţul George în administrarea insuleĭ, e fórte simplă. Funcţiunile publice pot fi ocupate de orĭ care cetăţean capabil şi cinstit. Apĕrarea ţĕriĭ e concreḑută gendarmerieĭ şi poliţieĭ naţionale, la care toţĭ ceţăţenĭĭ sînt obligaţĭ. Puterea esecutivă o esercitéză prinţul împreună cu un comitet responsabil. Se va compune o cameră din representanţiĭ poporuluĭ şi din unĭĭ denumiţĭ de însu-şĭ principele, carea se va întruni de 2 orĭ pe an. În anĭĭ înse ceĭ doĭ dintâiŭ, principile are putere de a aduce legĭ referitóre la justiţie, administraţie, finanţe şi armată şi de a închia contracte cu privire la lucrările publice.

Corespondinţe.

Instalarea nouluĭ Vicar.

Făgăraş 14/2 1899.

Cu multă plăcere me grăbesc, să fac un scurt raport pentru cetitoriĭ „Uniriĭ“ despre introducerea Revs. *Iacob P. Macaveiŭ* în noul sĕŭ oficiŭ de Vicariŭ archiepiscopesc în Făgăraş. Om încă tinĕr, bărbat în tótă puterea, născut pe aceste ţinuturĭ, sperăm că noul Vicar va fi pentru noĭ un părinte bun, un povăţuitor înţelept, care ne va conduce spre tot ce contribue la mărirea bisericiĭ nóstre şi înaintarea némuluĭ. Şi că speranţele nóstre nu vor rĕmânea deşerte, o dovedesce simpatia ce Dsa a întrunit şi ca vice-protopop al districtuluĭ D. St. Mărtin, simpatie ce a fost manifestată într'un chip neîndoios chiar prin faptul, că Dsa a fost petrecut până la nóua sa reşedinţă de preoţiĭ districtualĭ *Miron Dascăl şi Ariton Migia*, parochienĭ sĕĭ *Vasilie Zehan* şi *Sim. Căluţ*, advocaţĭ, *Simion Ciuchina* şi *Teodor Vancea*, funcţion., de învĕţăt. *George Săbăŭ* din Buziaş şi de clericul din Blaş *Victor Macaveiŭ*.

Ajuns la gara Sâmbăta infer. poporul din Vŏila în frunte cu preotul *Ales. Şerban* a salutat pe noul Vicar, însoţindu-l maĭ de parte până la Făgăraş. Aci o mulţime de public îl aştepta. În numele preoţimiĭ îl salută de bun sosit parochul *Recean* din Vaidarecea, după care în un lung şir de trăsurĭ se îndréptă cu toţiĭ spre casa vicarială şi de acolo la biserică. Sf. liturgie a fost pontificată de Revs. *Basiliŭ Raţiŭ* cu asistinţa alor şésă preoţĭ. Vorbirea de întroducere a rostit-o fostul Vicariŭ, mulţămind preoţimiĭ şi poporuluĭ pentru dragostea şi alipirea ce I-aŭ arĕtat-o până acum şi-l recomandă pe noŭ denumitul, dispunênd să se cetéscă decretul de denumire. Revs. Macaveiŭ respunḑênd, îşĭ esprimă adînca sa recunoscinţă Î. P. S. Dl Mitropolit pentru graţiósa-ĭ denumire, mulţămesce fostuluĭ Vicariŭ pentru că îl întroduce şi se recomândă încredereĭ şi bunăvoinţeĭ clerului şi poporuluĭ din Vicariat şi din parochia Făgăraş.

După Sf. liturgie a urmat banchet, la care a luat parte vre o 70 persóne. În capul meseĭ era noul vicariŭ Iacob P. Macaveiŭ, avênd la drépta pe Basiliŭ Raţiŭ şi la stînga pe protopopul gr. ort. Iuliŭ Dan. În decursul meseĭ s'aŭ toastat pentru Î. P. S. Sa Mitropolitul, noul Vicariŭ, fostul Vicariŭ ş. a. şi s'a trimis o lungă telegramă omagială Escelenţiĭ Sale Mitrop. Mihályi acoperită cu o mulţime de subscrierĭ.

Dumnezeŭ să-l ţină mulţĭ anĭ pe noul Vicariŭ!

Rip.

Din Bihor 14 faur.

Onorată Redacţiune!

Am avut ocasiune zilele acestea, să visitez casele mai multor preoţi din părţile bihorene. Şi nu mĕ mustră consciinţa, că voiŭ vătĕma ospitalitatea, de care am fost de alt cum împărtăşit, dacă îmi ieŭ voe, să fac unele observări în „Unirea“, faţă cu viaţa ce domnesce în familiile acestea.

Am constatat cu bucurie, că spiritul naţional e în crescere faţă cu trecutul mai depărtat. Pe când mai înainte, nicĭ chiar în familiile preoţescĭ nu se prea vorbia românesce, acum sînt puţine casele acelea, în carĭ să se mai vorbéscă limbă străină. Preoţimea nóstră s'a îngrozit, se vede, de multele cuvinte ungurescĭ, carĭ s'aŭ vîrît în graiul românesc şi îşĭ daŭ tótă silinţa, să feréscă limba nóstră cea sonoră de cârpiturĭ şi vorbe străine. Şi eŭ sper, că lucrarea acésta, orĭ cât de grea este, va duce la bun sfîrşit.

Sentimentul acesta cresce şi va cresce mereŭ, chiar prin nelegiuirile ce s'aŭ făptuit la Orade. Chiar presiunile, comise contra tinerilor juriştĭ, vor deştepta mai viŭ consciinţa şi amorul naţional.

Să nu se uite, însă, că deşteptarea acésta fiind óre cum forţată, va lânceđi, când presiunea se va domoli. Şi chiar aci găsesc eŭ, că preoţimea nóstră îşĭ uită saŭ îşĭ negligă datorinţa sa. Se cetesce aşa de puţin românesce, şi aşa de puţin se părtinesce literatura nóstră.

Îmĭ aduc a minte, că se mai scrise se încă o dată dóră chiar în „Unirea“ contra acestuĭ păcat, de care ómeniĭ nostri de pe aci aşa de puţin să feresc.

Sînt fórte puţiniĭ preoţiĭ aceia, carĭ să îţĭ pótă arĕta o colecţiune cât de cât de cărţi românescĭ. În schimb afli cu grămada cărţi străine, trimise pe liturgiĭ. Se póte spune, că „Unirea“ e unica fóe ce o întîlnescĭ mai des; icĭ colo daĭ şi de „Tribuna“ orĭ „Tribuna poporului“; „Magyar Állam“ îl găsesci însă mai la fie care preot. Nu vreŭ, să zic, că preoţiĭ nostri îşĭ daŭ baniĭ pe ziarul acesta, de bună samă se va trimite şi acesta pe liturgiĭ, ţin însă să fac atentă preoţimea nóstră, că astfel de cărţi şi ziare, în carĭ mereŭ se batjocoresc instituţiuni şi lucrărĭ de a le nóstre; în carĭ aprópe zilnic se ridiculizéză cele mai însĕmnate fapte românescĭ, la nicĭ un cas nu ar trĕbui ţinute şi primite: ele murdăresc. Poftéscă preoţiĭ nostri a fi cu băgare de seamă şi vor putea constata cum fóea acésta, ascunde sub masca de catolic pe ceĭ mai marĭ şoviniştĭ, cum sub firmă creştinéscă aţiţă la ură, în loc de a predica iubirea şi în loc de a îndemna la bună înţelegere între locuitoriĭ acesteĭ patriĭ comune premăresce cele mai revoltătóre ilegalităţi comise în potriva naţionalităţilor nemagiare.

Cine óre dacă nu „M. Állam“ a fost una dintre celea dintâĭ, care a sberat şi a cerut oprirea şedinţelor publice şi poporale, pe carĭ braviĭ nostri inteligenţi din Orlat, Seliște şi din alte părţi au început a le ţinea pentru cultivarea poporului?

Şi óre nu chiar în numĕrul de ierĭ a acesteĭ foĭ, sub titlu „Şomanescu et Comp.“ se scrie cu atâta rĕutate despre fapta patriotului bucurestean, care a întins mâna sa binefăcĕtóre bravului Bolcaş? [1])

[1]) În numĕrul din 15 Faur, „M.-Allam“ publică următórele: *„Centrul Valahilor.* Oradea-Mare a devenit centrul mişcărilor naţionale valahe. Aicĭ vreŭ să-şĭ edifice şi teatrul, pentru care deja până acum aŭ adunat 122,000 fl., carĭ fructifică la institutul valah de banĭ din Sibiŭ, cu numele Albina. Presidentul comitetului de colectare este Iosif *Vulcan,* poet român cu renume şi redactorul fóeĭ beletristice din Oradea Mare intitulată „Familia.“ Nu de mult aŭ înfiinţat în Oradea-Mare asociarea română de păstrare şi de credit cu titula „Bihoreana“, care pe lângă cele mai favorabile condiţiuni dă banĭ împrumut sĕraculuĭ popor valah. — îĭ ajută, îĭ sprijinesce, cu un cuvênt nu pórtă politică de câştig, ci *esclusive politică naţională.* Asupra comitatului Bihorului şi a reşedinţeĭ luĭ afară de acésta şĭ-a mai lăţit activitatea şi Albina de la Sibiŭ. Este interesant, pe lângă ce condiţiuni solide acest institut de banĭ dă împrumut pe mobilele Magiarilor. Aceea îĭ este tendinţa, să ajungă cât mai multe inmobile pe mâna Românilor. Mărturie sînt cărţile funduare din Oradea-Mare, cât de multe case are aicĭ Albina de la Sibiŭ. În decursul verĭi de noŭ vreŭ să concheme în Oradea-Mare un congres al naţionalităţilor. Aicĭ vreŭ să-şĭ pue piciorul, ca de aicĭ să-şĭ pótă continua politica naţională întinsă peste „Peatra craiuluĭ“ Ungaria deja este a nóstră până la Peatra Craiuluĭ sînt îndatinaţĭ a se mândri nu numai între sine, dar şi pe faţă — acum încă mai trebue cucerită până în Tisa. Că de ce ţin reşedinţa comitatului Bihorului de cel mai acomodat loc de operaţiune a lor şi aceea o şciŭ acolo cu toţiĭ. Dintre cele dóuĕ spre zece cercurĭ ale comitatului la şepte deputăţiĭ li sînt opositionalĭ; numai în cincĭ cercurĭ aŭ eşit canditatul partideĭ guvernamentale. Dar şi în aceste cincĭ cercurĭ numai aşa se póte ajutora partidul guvernamental, că pactéză cu Româniĭ. În schimb apoĭ, lăsă pe Valachi să se ridice în capul magiarimeĭ. Eĭ! dar acuşĭ le vom arĕta noĭ, dacă alt cum nu vom pute o, atunci cu praf de puşcă le vom esploda grandomania din cap!“ — Cetitoriĭ nostri pot să se convingă şi din acest citat, cât de basată e indignaţiunea corespondentului nostru. Red. Uniriĭ.

Avem, mulţămită luĭ Dumnezeŭ, o literatură şi variată şi destul de bogată, avem foĭ şi reviste destule, să le spriginim pe acelea, să ne căutăm în acele distracţie, în ele să ne săturăm dorul de cetire şi sciinţă, şi să lăpădăm producte de ale străinilor, în carĭ sîntem batjocoriţĭ pe baniĭ nostri.

Noutăţi.

Întru mărirea luĭ Dumnezeŭ. Credinciósele creştine şi poporane din parochia gr. cat. Sibiŭ cu numele: văd. *Maria Muntean* şi văd. *Maria Pop Dan,* prin stăruinţa bravuluĭ măestru de cojocărie *Ioan Ganea* din Sibiŭ şi a stimateĭ sale soţie, aŭ donat pe sama bisericiĭ nóstre gr. cat. din Şaldorf în protopopiatul Sibiuluĭ, un ornat liturgic cu tóte apartinenţele de lipsă, pe cum şi un pachet mare de făcliĭ de céră. Dorindu-le mântuire sufletéscă, li-se aduce pe acésta cale mulţămită cordială în numele poporenilor meĭ. *Ioan Pop Vlad* preot gr. cat. în Şaldorf.

Iubileul Escelenţeĭ Sale a Episcopului Szabo. Nu de mult foile împrumutaŭ una de la alta scirea despre iubileul de 20 anĭ al episcopieĭ Escelenţeĭ Sale Episcopuluĭ Gherleĭ. Noĭ nu am scris nimic, de şi am fost întrebaţĭ de causa acesteĭ tăceriĭ. O persónă de înaltă posiţie în diecesa gherleană ne avisézĕ, că totul e o scornitură, de óre ce în Gherla nu se scie absolut nimic despre acest iubileŭ. Sîntem recunoscĕtoriĭ acesteĭ persóne pentru scirea ce ne a comunicat, şi în urma căreia cetitoriĭ nostri pot fi dumeriţĭ deplin.

Profesor nou. *Dr Iuliŭ Maniŭ,* advocat archidiecesan, e numit profesor de drept la facultatea teologică din loc.

Esamenele semestrali la facultatea teologică archidiecesană gr. cat. din Blaş s'aŭ ţinut în 2 Februar st. n. 1899 din Dreptul eclesiastic public (an. III şi IV), în 6 Februar din Teologia Dogmatică fundamentală (an. I şi II), în 9 Februar din Teologia morală (an. III şi IV), şi în 13 Februar din Studiul Biblic V. T. (an. I şi II). Escelenţa Sa a participat la tóte esamenele. Semestrul al II-lea s'a început în 15 Februar st. n. 1899.

Sorţire de obiecte. Reuniunea Femeilor române gr. cat. din Blaş, cu concesiunea înaltuluĭ minister r. u. de finanţe, Sâmbătă în 25 Februar st. n. 1899 la 7 óre séra, va aranja sorţire de obiecte, ér după aceea petrecere cu joc. Învitărĭ specialiĭ pentru petrecere nu se fac, decĭ ceĭ ce aŭ bilet pentru sorţire, să se considere pe acéstă cale de invitaţĭ. *Dr A. Cheţan* secretarul reun.

Ss. Treĭ-Ierarchi. Cum am amintit în numĕrul trecut, în ziua de 11 Faur n. membriĭ societăţiĭ de lectură a studenţilor gimnasialiĭ aŭ ţinut o şedinţă festivă cu următorul program: 1. Marşul din *„Sommernachts-traum“* de Mendelsohn. Orchestra. 2. *Mitropolitul Ioan Vancea,* disertaţ. de Iosif Vancea, pres. soc. de lect. 3. *„Ad Apollinem“* hymnus, auct. Horatio, declamat de Anton Bogdan, cl. VIII. 4. *„În pământ“* de Scrob, cor vocal. 5. *„Hector şi Andromache“* din Iliadă VI, decl. de Leonida Domide cl. VIII. 6. *„Coriolan“* de Tárkányi Béla, decl. de Eliă Chindriş, cl. VII. 7. *„Semiramis“* ouvertură de Rossini, Orchestra. 8. *„Sängers Fluch“* de Uhland, decl. de Ioan Vancea, cl. VII. 9. *„Întórcerea a casă“* mus. de Iacob Murĕşan, cor vocal. 10. *„Rugăciunea“* imn de Gr. M. Alexandrescu, decl. de George Simu cl. VIII. 11. *„Marş final“* Orchestra. La şedinţă a luat parte o mulţime de public în frunte cu Î. P. S. D. Mitropolit şi membriĭ Vener. Capitlu. Prestaţiunile studenţilor merită tótă lauda. Aŭ plăcut mai ales disertaţiunea despre mitrop. Vancea şi bucata „Semiramis“, care a fost esecutată fórte bine de orchestra studenţilor. Am observat însĕ şi de astă dată, cât de nebasată e acusa ce se face gimnasiuluĭ de aci, că ar persecua pe studenţiĭ gr. ort. Între ceĭ ce s'aŭ produs a fost şi un gr. or., nu pentru că dóră nu s'ar fi aflat şi un gr. cat. şi ast fel şi el s'a împărtăşit din fundaţiunea Episcopuluĭ Maior, care a lăsat a nume un fond, din care să se remunereze oratoriĭ. La sfîrşit Escelenţa Sa a lăudat tinerimea îndrumându-o să ĭea a minte la ceĭ treĭ ss. Ierarchi, carĭ de şi crescuţĭ în şcolĭ păgâne, totuşi aŭ strălucit cu vîrtuţile lor. Séra s'a ţinut *balul* fórte bine cercetat. Venitul destinat fondului pentru studenţiĭ bolnavi, se ridică la 100 fl.

„Fóia scolastică“. Tiĕra nóstră reuniune a învĕţătorilor s'a grăbit a da membrilor eĭ atât de mult reclamatul organ pedagogic. Nrul 1. a apărut la 15 Faur şi atât ca cuprins. cât şi ca presentare ne umple de frumóse speranţe. În articlul program se înşiră tóte acele terene, pe carĭ se va grăbi fóea, să se pună în serviţul cetitorilor sĕĭ. Va lucra adecă pentru instrucţia poporală, avênd ca stea conducĕtóre morala creştină; va da învĕţătorilor nu numai poveţe pe terenul pedagogic, ci tot felul de informaţiuni referitóre la şcólă şi la viaţa lor socială, nisuind după putinţă la îmbunătăţirea stăriĭ lor materiale şi ridicând statul învĕţătoresc la trépta, ce-l compete. Urméză apoĭ interesanţiĭ articliĭ despre „însufleţirea învĕţătoruluĭ“, despre „celea zece porunci ale învĕţătorilor“, raport despre adunarea comitetuluĭ central, bibliografie etc. Recomandăm cu tótă căldura noul organ pedagogic şi îĭ dorim din inimă viaţă lungă.

Casina română din Blaş şĭ-a ţinut adunarea generală. Din raportul presentat s'aŭ constatat zelul, cu care se lucră pentru întărirea acesteĭ reuniuni, care de şi tiĕră are un capital de 525 fl. Anul acesta s'a pus bază şi la o bibliotecă, cu scopul, ca la timpul sĕŭ să se împartă cărţi spre cetire mai ales claseĭ mijlociĭ. Tot cu acéstă ocasiune s'aŭ ales pe un period de treĭ anĭ următorul comitet: *Dr Aug. Bunea* preşed., *Dr Vas. Hossu* vicepreş., *Gavril Precup* secretar, *Dr Ambr. Cheţan* econom, *Alesiŭ Viciŭ* bibliotecar. *Şofr. Stan* cassar. Membri în comitet: *Gavril Pop, George Vancea, I. F. Negruţ, Aron Deac, George Muntean, Dr Iuliŭ Maniŭ, Ştefan Pop şi Iacob Murĕşan.* S'aŭ hotărît apoĭ ca în causa modificăriĭ statutelor să se convóce o adunare estraordinară.

† Casuri de mórte. *Demetriŭ Moisi* paroch în Drighiŭ, a repausat la 28 Ian. n. în etate de 69 anĭ, în al 45 an al preoţieĭ. — *Ana Bozintan m. Christian,* soţia protopopuluĭ gr. cat. din Poceiŭ, a repausat la 9 Faur n. în etate de 68 anĭ.

În veci amintirea lor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Credința vécurilor creștine celor dintâĭ în fecioria Născătóreĭ de Dumnezeŭ.

(Continuare.)

Arianismul, întru cât se referesce la obiectul nostru, e continuarea reacțiunii raționaliste în contra învĕțăturiĭ despre Preasfînta Treime, numaĭ cât reacțiunea acésta Arianiĭ aŭ desvoltat-o în alt chip diferit de cel al Monarchianilor. Ariŭ (m. 336), învĕțăcelul s. Lucian din Antiochia, unde deja de maĭ multă vreme se încuibase în teologie o direcție raționalistă, nu putu, să cuprindă idea uneĭ „generărĭ vecĭnice“ a Fiuluĭ. Dacă Fiul e generat, — așa raționa el, „mintea luĭ omenéscă cea sănătósă“, — atuncia nu putea, să fie vecĭnic în acela-șĭ chip cu generătoriul. El dimpotrivă e o zidire a Tatăluĭ, diferită de firea luĭ, făcută din nimica, adevĕrat că zidirea cea maĭ de frunte, pentru că a fost produsă maĭ înainte de zidirea lumiĭ, produsă cu scopul, ca printr'însa să se zidéscă lumea. El e o ființă liberă în sensul acela, că putea, să se hotărésca pentru bine și pentru rĕŭ. Dacă s'a hotărît pentru bine, acésta e meritul voinței luĭ, éră nu al firiĭ luĭ. Numele luĭ de „Fiul luĭ Dumnezeŭ“ e decĭ numaĭ un titul de onóre, care i-l a dat Tatăl sciind maĭ înainte perfecțiunea luĭ. Numele acesta nu însémnă decĭ omousia saŭ identitatea de fire cu Tatăl.

Din acestea se vede decĭ, ca teoria arianismuluĭ în rîndul cel dintâiŭ are de a face cu raportul transcendental împrumutat al celor dintâiŭ dóuĕ persóne dumnezeescĭ. Dară cu raportul acesta stă în legătura cea maĭ strînsă și părerea ariană despre persóna Fiuluĭ, întru cât ea întrupându-se a petrecut pe pămînt.

Ariŭ întru început declarase pe Răscumpĕrătoriul de om ca orĭ care alt om, care înse prin perfecția sa morală, cu care întrecuse pe toțĭ ceĭ alaltĭ ómenĭ, șĭ-a dobîndit un fel de dignitate dumnezeéscă și prin acésta s'a făcut vrednic a se chema Fiul luĭ Dumnezeŭ. De aceea Ariŭ, după ce indignarea sentimentuluĭ creștinesc îl silise la admiterea acesteĭ metonimiĭ, nicĭ nu s'a îndoit de loc a da Răscumpĕrătoriuluĭ chiar și atributul de „Dumnezeŭ adevĕrat“. Contrastul luĭ Ariŭ față cu învĕțătura bisericiĭ îl esprimă s. Atanasiŭ pe scurt ast fel: „Eĭ în loc de a întreba, cum de Christos, de și e Dumnezeŭ, totușĭ s'a făcut om, întrebaŭ, de ce s'a făcut Dumnezeŭ, pe când e om.“ [1]) Greșéla acesteĭ părerĭ, carea consta în aceea, că Logosul lor se degrada pe câtă va vreme la firea unuĭ suflet numaĭ omenesc, Arianiĭ maĭ apoĭ aŭ și băgat-o de samă și aŭ început decĭ, să învețe, că Logosul, când s'a arĕtat pe pămînt, nu s'a împreunat cu un om întreg, ci numaĭ cu un trup omenesc. [2]) Prin acésta arianismul s'a apropiat decĭ de contrastul sĕŭ de maĭ apoĭ, adecă de eresa luĭ Apolinare, dară de altă parte se osebesce totușĭ de ea prin aceea, că a susținut pe sama luĭ Christos un trup omenesc adevĕrat, pe când Apolinariștiĭ aŭ spiritualisat trupul luĭ Christos întru un trup ceresc.

În sinodul icumenic cel dintâiŭ ținut la Nicea în 325 s'a enunțat omousia saŭ identitatea de fire a Fiuluĭ cu Tatăl. Cérta ulterióră se învîrtia numaĭ în jurul cuvintelor *ὁμοούσία* și *ὁμοιούσία*. Așa s'a născut așa numitul semiarianism. În mărturisirile sale de credință cele cu dóuĕ înțelesurĭ Semiarianiĭ se apropiaŭ a dese orĭ fórte tare de învĕțătura ortodoxă, dară punctul de căpetenie, adecă identitatea orĭ asemĕnarea firiĭ, îl esprimaŭ în tot de una cu terminĭ vagĭ. Cu tóte acestea din cuvintele lor totușĭ se póte înțelege în tot de una ușor, că eĭ în privința firiĭ subordinaŭ pe Fiul maĭ mult orĭ maĭ puțin Tatăluĭ.

Diaconul Antiochian Aețiŭ și episcopul de Cizic Eunomiŭ (m. 395) susțineaŭ dimpotrivă deosebirea deplină a Fiuluĭ de Tatăl în privința firiĭ. Eunomiŭ zicea: „Christos e neasemenea Tatăluĭ în privința firiĭ și în tóte.“ De aceea partida lor se și numi Eunomianĭ saŭ Anomeĭ (de la *ἀνόμοιος*, neasemenea). E bătĕtoriŭ la ochĭ, că Eunomianiĭ cu tóte acestea aŭ lăsat luĭ Christos predicatul „dumnezeiriĭ“, firesce că în sensul unuĭ dar de la Talăl. De cătră vechiul arianism se deosebesce decĭ anomeismul maĭ ales prin aceea, că vechiul arianism zice, că Fiul s'a îndumnezeit prin mărimea sa cea morală, pe când anomeismul își închipuesce dignitatea dumnezeéscă ca un lucru, care s'a dat Fiuluĭ dintru început, atuncia, când a fost creat.

O căpetenie de maĭ apoĭ a Semiarianilor, adeca episcopul de Constantinopol Macedoniŭ, nu a negat numaĭ identitatea de fire a Fiuluĭ cu Tatăl, ci a respins și dumnezeirea Spirituluĭ sfînt. Părtinitoriĭ luĭ Macedoniŭ s'aŭ numit decĭ Pneumatomachĭ.

Mijlocitoriŭ a voit, să se facă episcopul de Sirmiŭ Fotin (341) prin aceea, că a deosebit între Logos și între Fiul. Logos îĭ era persóna a dóua a Treimiĭ ca „mintea, carea de o parte odihnesce în Tatăl, éră de altă parte purcede dintr'însul în chip lucrătoriŭ“. Éră numirea „Fiŭ“ o folosia numaĭ despre sălășluirea Logosuluĭ în omul Isus și de aceea susținea, că „Fiul esistă numaĭ de la nascerea luĭ Isus din Maria“. Luĭ Fotin Christos îĭ era decĭ numaĭ un om, în care locuia în chip de tot special și lucra mintea luĭ Dumnezeŭ cea purcésă în lucrare. Dumnezeŭ l-a preamărit și l-a adoptat pentru vîrtutea luĭ, [1]) dară el nu e Dumnezeŭ-om.

Mijlocitoriŭ între Anomeĭ și între Semianiĭ a voit în sfîrșit, să se facă episcopul de Cesarea Acaciŭ așa, că în mărturisirea sa de credință dată în sinodul din Selencia (359) a respins atât identitatea și asemĕnarea, cât și deosebirea de fire a Fiuluĭ cu Tatăl și a susținut părerea destul de întunecată, că Fiul adevĕrat că e de la Tatăl, dară nu e asemenea luĭ Dumnezeŭ, ci dimpotrivă neasemenea luĭ Dumnezeŭ. Dumnezeŭ a voit, să se facă o zidire, carea să voéscă în tocmaĭ ceea ce voesce el; de aceea Logos e un Fiŭ al voinței, dară nu al dumnezeiriĭ în sine privite, și e asemenea voinței, éră nu firiĭ luĭ Dumnezeŭ. [2]) Partida luĭ Acaciŭ s'a numit a Acacianilor.

Vécul al patrălea l-aŭ cuprins aprópe întreg certele ariane. S'aŭ ținut sinóde preste sinóde, împĕrații s'aŭ mestecat în certe părtinind acum partida ortodoxă, acum pe cea eretică.

Se nasce acum întrebarea, că lupta acésta de părerĭ asupra raportuluĭ dintre persónele preasfinteĭ Treimĭ în ce legătură stă cu obiectul nostru? A bună samă în legătura acésta: Dacă Fiul nu e identic cu Tatăl în privința firiĭ, ci e de o fire subordinată, dacă el în óre care chip e zidirea Tatăluĭ, atuncia urméză, că nicĭ Maria nu e mama uneĭ persóne întrupate a preasfinteĭ Treimĭ, ci e numaĭ mama uneĭ zidirĭ, de și a zidiriĭ celeĭ maĭ de frunte și maĭ asemenea luĭ Dumnezeŭ, carea a fost produsă maĭ înainte de zidirea lumiĭ. Arianismul maĭ de parte nu are numaĭ o parte transcendentă, ci și una imanentă; el nu se cuprinde numaĭ cu speculațiunea asupra firiĭ luĭ Logos celeĭ maĭ înainte de lume, ci își are și părerea sa proprie despre chipul arĕtăriĭ luĭ pe pămînt; pe sama arianismuluĭ Christos, „Dumnezeŭ-omul“, e acum numaĭ împreunarea luĭ Logos cu un trup omenesc, acum numaĭ un om luminat în chip deosebit de Spiritul luĭ Dumnezeŭ. Concipiarea acésta e decĭ aprópe de a se întórce la vechiul ebionitism, și Fotin întru adevĕr a și susținut, că Răscumpĕrătoriul a fost fiul luĭ Iosif și al Marieĭ, [3]) și Pontificele Damas I (366—384) a anatematisat pe Fotin, „care înoind eresa luĭ Ebion mărturisesce pe Domnul Isus Christos numaĭ din Maria“, și pe „aceia, carĭ admit doĭ Fiĭ, unul de maĭ înainte de zidirea lumiĭ, éră pe cel alalt după primirea trupuluĭ din Fecióra“. [4])

(Va urma.)

---

[1]) De decret. Nic. c.

[2]) S. Atan. adv. Apoll. II. 16; s. Epif. haer. 69. n. 49 ur.; s. Aug. de haer. 19; Teodoret dial. II ur.; Hefele Conciliengesch. I. p. 238. A. 4.

[1]) Hefele l. c. p. 612.

[2]) S. Hilar. c. Const. imp. n. 14. p. 1249. la Hefele I. p. 693.

[3]) Mar. Mercat. Diss. de XII anath. Nest. p. 264.

[4]) Damas. epist. III. ad Paullin etc. De capit. fid. c. Maced. et Eunom. et Apoll. haer. la Galland. VI. p. 826.

O convorbire cu Ponțiŭ Pilat.

de Anatole France.

(Fine.)

Ponțiŭ Pilat dădu din umerĭ. „Eĭ n'aŭ," zise el, „cunoscință exactă despre natura zeilor; eĭ adóră pe Iupiter, fără să-l pótă da nume și formă. Nu-l adóră nicĭ macar în chip de taur, după cum fac anumite popóre ale Asieĭ. Eĭ nu sciŭ nimic despre Neptun, despre Marte, Pluto, nimic despre vre o zeiță. Totuși cred, că odinióră vor fi adorat pe Venus; pentru că și astăzĭ încă femeile lor aduc porumbĭ ca jertfe pe altar, și tu sci tot așa de bine ca și mine, că sub columnele templuluĭ precupețiĭ vînd cu părechia astfel de pasĕrĭ pentru jertfe. Mi-s'a spus într'o zi, că un zelant religios a rĕsturnat la pămînt cușcele și a alungat pe precupeți din templu. Preoții se plânseră de acésta ca de un sacrilegiŭ. Eŭ cred, că acest obiceiŭ, de a jertfi porumbĭ, a fost introdus în onórea zeiteĭ Venus. De ce rîdĭ, Lamia?"

„Rîd", zise Lamia, „pentru că o idee nebună" îmĭ trece prin minte, — nu sciŭ de ce. Me gândesc, cum ar fi, dacă într'o zi Iupiter al Iudeilor ar veni la Roma, ca să te persecute cu ura sa. De ce nu? Asia și Africa ne-aŭ dat deja o mulțime de zeĭ; s'aŭ ridicat în Roma temple în onórea lui Isis și a lătrătóreĭ Anubis. Noĭ vedem la respântiile drumurilor și în carierele de pétră pe buna zeiță a Sirienilor, care călărésce pe un măgar. Și nu sci tu, că sub domnia luĭ Tiberiŭ un cavaler tinĕr se dădea de Iupiterul cu córne al Egiptenilor și sub acéstă travestire câștigă favórea uneĭ dame fruntașe, care era prea virtuósă, de cât ca să denege zeilor ceva? Tremură, Ponție, dacă nevisibilul Iupiter al Iudeilor va debarca într'o zi în Ostia!"

La gândul, că din Iudeea ar puté să vină un zeŭ, trecu un suris rapid peste fața Procuratoruluĭ; apoĭ rĕspunse cu seriositate: „Cum ar puté Iudeiĭ, să ducă la popórĕle externe sfînta lor lege, când eĭ se sfășie înșiși-și uniĭ pe alțiĭ și nu se pot înțelege în privința înterpretăriĭ legiĭ lor? Tu aĭ vĕdut, Lamia, cum eĭ, împărțiți în dóuĕ zecĭ de secte zelóse, cu rotuliĭ lor în mânĭ se injuraŭ împrumutat pe piațele publice. Tu l-aĭ vĕdut, cum, în vestibulul templuluĭ, îșĭ sfîrticaŭ vesmintele în semn de desperare, pentru că cine scie ce ticălos cădea în ameţélă profetică. Eĭ nu înțeleg, că liniștit, cu minte clară se póte disputa despre lucrurĭ, carĭ tot de una sînt acoperite cu vĕl și în carĭ pururea residă nesiguranța; de óre ce natura Imortalilor ne rĕmâne ascunsă, și noĭ nu sîntem în stare, să o pătrundem. Cu tóte acestea, țin eŭ, că e lucru cu minte, a crede în provedința zeilor. Dar Iudeiĭ n'aŭ nicĭ o filosofie și nu sufer nicĭ o divergință de părerĭ; eĭ cred, că tot insul, care are despre divinitate alte vederĭ de cât legea lor, e vrednic de mórte. De câte orĭ nu-mĭ venia, să trimit la Hades, cum zic Grecii, cu de a valma acusații și judecătorĭ. Să nu credĭ, Lamia, că eŭ dóră așĭ nutri o rancóre zădarnică și o mânie bĕtrânéscă în contra acestuĭ popor, care în mine a învins pe Roma și pacea; dar eŭ vĕd, unde ne va duce maĭ curînd orĭ maĭ târziŭ. Fiind că noĭ nu-l putem guverna, vom trebui să-l nimicim. Nu te îndoi despre asta: aceștĭ Iudeĭ, carĭ nicĭ o dată nu pot fi înfrînațĭ, carĭ clocesc revóltă în înferbîntatele lor suflete, vor deslănțui într'o zi în contra nóstră o furie, pe lângă care mânia Numidienilor și amenințările Parților sînt numaĭ copilăriĭ. Eĭ nutresc în întunerec speranțe nebune și aiuréză despre prăpădirea nóstră. Și póte fi altmintrea câtă vreme eĭ, credênd unuĭ oraclu, aștéptă, ca să domnéscă peste lume? Cu poporul acesta nu poțĭ isprăvi."

Lamia se sili, să aducă conversația la un ton maĭ blând.

„Ponție", zise el, „eŭ înțeleg ușor vechea ta rancóre și presimțirile tale sombre. Ceea ce sciĭ tu despre Iudeĭ, de sigur, nu contribue, ca să facă maĭ prietinesc chipul lor în amintirea ta. Dar eŭ, care am trăit ca un curios în Ierusalim, care m'am mestecat prin popor, eŭ am descoperit la bărbațĭ vîrtuți ascunse, carĭ ție țĭ-aŭ rĕmas necunoscute. Eŭ am întîlnit Iudeĭ blânzĭ, a căror moravurĭ simple și inimă fidelă mĭ-aŭ adus a minte de cuvintele, ce le cântă poeții nostri în cântările lor. Și tu, Ponție, nu aĭ vĕdut tu murind sub sbiciurile legionarilor bărbați simplĭ. carĭ, fără de a-și trada numele lor, cădeaŭ pentru o causă, ce lor li-se părea dréptă? Astfel de bărbați nu merită dispretul nostru; eŭ îĭ stimez, pentru că în tóte trebue să fie omul drept și să țină mĕsură. Cu tóte acestea, o recunosc, nu am simțit nicĭ o dată vre o simpație viuă pentru Iudeĭ; în schimb înse Iudeele mĭ-aŭ plăcut fórte mult. Eram tinĕr pe atunci. Buzele lor roșiĭ, ochiĭ lor umedĭ și strălucitorĭ în umbră, privirile lor duióse mĕ pătrunseră până în mĕduvă."

Ponțiŭ asculta cu impaciință aceste imnurĭ de laudă.

„Eŭ n'am fost omul, care să cadă în mrejele Iudeelor", zise el, „și fiind că tu me aducĭ la asta, dă-mĭ voe, Lamia, să-ți spun, că eŭ nicĭ o dată nu am aprobat plăcerile tale. Căsătoria e sfîntă la patriciĭ, ea e o dispositie, pe care se razimă puterea Romeĭ. Dă-mĭ voe, să-ți spun, că tu din cale a fară mult aĭ fost sclavul josniculuĭ cult al Venereĭ. Eŭ te dojenesc, Lamia, cu deosebire, pentru că tu nu te aĭ căsătorit după lege, pentru că nu aĭ dat statuluĭ copiĭ, cum e dător să facă fie care cetățén bun."

Dar exilatul luĭ Tiberiŭ nu maĭ asculta la cuvintele bĕtrânuluĭ: el îșĭ golise păharul de vin de Falern și suridea unuĭ chip invisibil. După un moment de tăcere începu el cu glas înăbușit, care abia încetul cu încetul câștiga în putere:

„În jocul acestor femeĭ siriane este atâta dor! Cunosceam în Ierusalim o Iudee, care juca în o crișmă ticălósă la lumina uneĭ lampe micĭ, fumegătóre, pe un covor miserabil, și-și ridica brațele, după cum sunaŭ cimbalele. Ea îșĭ încovăia mijlocul, îșĭ arunca capul indĕrĕpt și îl lăsa, să se plece în apoĭ, ca și când l-ar trage la pămînt greutatea pĕruluĭ sĕŭ roșu. Cum îĭ eraŭ de umedĭ ochiĭ de plăcere! În ea residă un foc și un dor, în cât Cleopatra ar fi trebuit să îngălbinéscă de invidie pe lângă ea. Eŭ îĭ iubiam jocurile eĭ, cântecu-ĭ aspru și totuși așa de dulce, semi-somnul, în care se părea că trăesce. Îĭ urmam pretutindenia, me amestecam prin poporul de rînd al soldaților, al comedianților, prin plebea, ce o împrejmuia. Într'o zi dispăru, și eŭ nu am maĭ revĕdut-o. Multă vreme am căutat-o prin uliciórele suspecte și prin crișme. A me desvĕța de ea, me costa maĭ multă ostenélă, de cât a abzice de vinul grec. La câte va lunĭ, după ce o perdusem, audiĭ din întîmplare, că s'ar fi atașat la o grupă mică de bărbațĭ și femeĭ, carea urma unuĭ vrăjitor galilean. El se numia Isus. Era din Nazareth și a fost pironit pe cruce — numaĭ sciŭ pentru ce. Ponție, maĭ aduci-ți a minte?"

Ponțiŭ Pilat încreți fruntea și și-o razimă în mână ca unul, ce cércă ceva în memorie. Și după câte va momente de tăcere murmură: „Isus? Isus din Nazareth? . . . . Nu . . . . . Nu-mĭ aduc a minte."

a.

Economie.

Roșia montană, 6. Faur 1899.

Onorată Redacțiune!

De óre ce în unele scrierĭ despre stupărit, — și chiar și în „Unirea" Nr. 5 a. c. la „Sfaturĭ economice" — se daŭ de cătră auctorĭ povețe teoretice, carĭ în praxă, saŭ nu se pot realisa, saŭ încercând a le realisa ne causăm daună: cu permisiunea Dlor Vóstre în partea economică a acesteĭ foĭ, Ve voiŭ scrie unele și altele din *praxa mea de stuparĭŭ*. Ve voiŭ scrie numaĭ din propria-mĭ esperință și pentru adevĕrul fiesce căreĭ propuseţiunĭ garantez. Firesce că numaĭ dacă stuparii vor urma *esact* cele ce le voiŭ espune.

În Nr. 5. a. c. din „Unirea" s'a zis: „La albine să se continue nutrirea artificială." Când? În Faur? — Dómne ferește! Cine o va face acésta, își omóră sigur stupiĭ. Peste tot albinelor le priesce liniștea; iarna aŭ lipsă absolută de liniște. Dacă acum în Faur vom desface stupiĭ și îĭ vom conturba, maĭ de comun capĕtă diaree și per. Dar chiar și de nu vor căpĕta diaree pentru conturbare, sigur o vor căpĕta pentru nutrirea artificială, sfîrșitul va fi tot acela-și. Nutrirea artificială prin miere subțiată, orĭ surogate, e permis să se începă numaĭ atunci, când albinele pot sbura a fară și așa se pot curăți. Până când vor fi decĭ zilele atât de calde, în cât să pótă eși albinele a fară, stupiĭ să fiă lăsați în liniște, să grijim, să nu-ĭ conturbe șorecĭ orĭ pasĕrile etc. Dar dacă stupul nu are miere de loc, saŭ are fórte puțină, în cât până a puté sbura a fară pere de fóme? Rĕspund: stupul saŭ e în coșniță ordinară, saŭ mobilă. La cele ordinare e greŭ a se convinge omul despre starea mieriĭ, la cele mobile se vede prin ferésta. Dacă stupul acum prin jumĕtatea luĭ Faur are miere cam 3—4 cm. de la locul unde e ghemuit în sus, nu e nicĭ un pericol de perire, îĭ ajunge până în Marte. Dacă înse mierea e din jos și stupul a consumat-o tótă cea de asupra, atunci fără ajutoriŭ pere, de óre ce albinele staŭ ghemuite și nu se scobóră la miere. Decĭ aci: aut, aut, tot va peri, reîncercăm, să îl ajutăm, înse nu cu surogate, nicĭ miere subțiată, ci numaĭ cu faguri plinĭ. Maĭ buni sînt spre scopul acesta faguriĭ negri. Luăm cât se póte de încet ferésta, și imediat lângă faguri, pe carĭ staŭ albinele, punem un fagur cu miere și închidem érăși coșnița tot fără a o sgudui. Dar pe timpul acesta nicĭ acésta procedură nu e secură, de óre ce acum sînt albinele maĭ aplecate spre diaree ca orĭ și când altă dată. Dacă nu avem faguri cu miere, turnăm miere pe un fagur gol și îl punem ca și pe cel plin, dar acum resultatul va fi și maĭ dubiŭ. Acésta nu e nutrire artificială.

Nutrirea e artificială când se face prin surogate, orĭ miere subţiată cu apă, şi scopul eĭ nu e mântuirea stupuluĭ de perire, ci înteţirea luĭ spre sporire.

Dacă stupul e în coşniţă ordinară, găurim fără sgomot cosniţa de asupra cam la dricul fagurilor, unde presupunem că se află stupul. O ţinem ceva-şĭ cam plecată şi pe gaură turnăm miere fluidă călduţă. Resultatul e dubiŭ.

Unĭĭ voesc, să îşĭ ajute aşa: că duc stupul slab în loc călduros. Dacă locul e liniştit, întunecos şi căldura nu e mai mare de 6—8 grade Celsius, une orĭ succede a-l mântui saŭ aĭ ajuta, dar mai de comun ducêndu-l din frig în căldură capětă diaree. Dacă înse de tómnă aŭ fost aşeḑaţĭ în un atare loc, nu li-se întîmplă nicĭ un rĕŭ *numaĭ să aibă linişte,* de şi vor fi avut miere puţină, les teaferĭ până în primăvară; atuncĭ apoĭ urméză nutrirea speculativă.

E mare eróre a muta acum stupul bun din frig în căldură. De o parte, pentru că şi stupul bun capětă diaree, de şi nu aşa uşor ca cel slab; de altă parte, pentru că sporeşte fórte tare clocitura şi apoĭ maĭ târziŭ când totuşĭ va trebui dus a fară, nu va fi în stare, să îşĭ acopere clocitura tótă, ér cea neacoperită nu numaĭ că pere, ci une orĭ trece în putreḑire şi infiţiezĕ întreg stupul. Afirmarea unora, că din putreḑirea acésta s'ar esca aşa numita „epidemiă a putreḑiriĭ puilor“ mie nu mi-se pare adevĕrată. Epidemia putreḑiriĭ, e epidemiă ca orĭ şi care altă din natură, se nasce şi grasézĕ fără se îĭ sciĭ causa. Dacă din tótă putreḑirea de puĭ s'ar nasce epidemiă, atuncĭ de mult nu ar maĭ esista albine pe globul pămîntesc.

Stupariul deci, carele şĭ-a aşeḑat bine stupiĭ în tómnă, în Faur şi în zilele prime din Marte, nu póte avé altă grijă, de cât numaĭ: ca stupul să fie cel puţin atâta deschis, cât să pótă eşi comod o albină, să nu se înfunde cu albine mórte, ghiaţă orĭ alte cele. De ajutorarea lor prin nutrire să nu se îngrijéscă, de óre ce maĭ curînd şi-l omóră de cât îĭ ajută. Ar fi o mare eróre a-ĭ împedeca de la sburatul a fară, de cum va ar fi zile călduróse şi în luna acésta, pentru că la prima eşire stupiĭ se curăţă, şi cu deosebiré începe puiatul. La albinele mórte să fie atent, nu cum va e între ele şi matca, orĭ nu cum va sînt între ele şi trântorĭ morţĭ, orĭ puiĭ de trântorĭ aruncaţĭ? Puiĭ de trântorĭ se deosebesc de ceĭ de albine prin aceea, că sînt cu capul mic şi rotund, pe când ceĭ de albină cu capul mare şi triunghiular. În Faur şi Marte în coşniţa, în carea sînt trântorĭ, nu este matcă; şi érăşĭ unde am vĕḑut şi numaĭ un singur puiŭ de albină, sigur stupul e în ordine.

Altele, ce sînt a se urma în Marte şi April, le vom descrie cu altă ocasiune.

Ioan Maior
paroch.

Bibliografie.

A apărut:

Raportul anual al societăţiĭ de lectură „Petru Maior“ din Budapesta pe anul 1897/8, cuprinḑênd interesante date din viaţa internă a societăţiĭ cu un adaus de statistică a tuturor studenţilor românĭ din patrie, de la universităţĭ şi academiĭ superióre. Numĕrul membrilor ordinarĭ se urcă la 59. O cifră dureros de minimală acésta, dacă luăm în considerare, că la universitatea din Budapesta, escepţie făcêndu-de la ceĭ 15 teologĭ, avem aprópe 170 de ascultătorĭ românĭ. De aceea subliniem şi noĭ cele zise în raportul oficios: „. . . . sînt mulţĭ tinerĭ, pe carĭ inima îĭ lasă, să rĕmână nepăsătorĭ la o parte, şi din deosebite consideraţiĭ, fără îndoélă fórte condamnabile, nicĭ nu se inscriŭ ca membri, rĕmânêndu parte isolaţĭ, *saŭ chiar instrăinându-se în ast fel de cercurĭ.* Într'adevĕr revóltă trebue să te cuprindă, când sciĭ, că la unica societate a studenţilor universitarĭ românĭ din acésta ţară, abia sînt membri a treia parte din studenţiĭ nostri din Budapesta. Acéstă nepăsare e caracteristica nóstră. Şi nu e mirare, că astfel de tinerĭ ajungêndu ómenĭ cu posiţie, nu maĭ spriginesc nicĭ alte societăţĭ şi instituţiunĭ naţionale.“

Remarcăm tot o dată salutara idee a societăţiĭ „P. M.“ de a anexa la raportul anual statistica tuturor universitarilor românĭ din patrie, aflătorĭ la diferite universităţĭ şi academiĭ din Austro-Ungaria şi străinătate. Prin acésta raportul îmbracă un colorit maĭ universal, cuprinḑênd întréga generaţie tinĕră de la şcolile maĭ înalte. Sperăm, că statistica acésta se va anexa şi la rapórtele viitóre. Din aceste date statistice estragem următórele: Pe anul şcolar 1897/8 aŭ fost înscrişĭ la şcolile maĭ înalte 435 studenţĭ românĭ născuţĭ în Ungaria (Transilvania, Banat). Dintre acestia aŭ urmat la teologie 19, la ĭură 272, la medicină 65, la filosofie 29, la technică 20, la farmacie 4, la belearte 3, la camerale 1, la montanistică 11, la silvicultură 5, la agronomie 3 şi la comerciale 3.

c.

„Ovidiŭ.“ Anul I. Nr. 9 cu următorul sumar: Mihail Străjan, *Petru Vulcan.* — Adevĕrul şi minciuna (versurĭ), *E. N. Nour.* — Marea négră (din geografia Dobrogeĭ), *Lt. M. D. Ionescu.* — Despărţire (versurĭ), *Alex. St. Vernescu.* — Anecdote (studiŭ), *D. D. Stoenescu.* — Basm neterminat (versurĭ), *G. Crăciunescu.* — Visul luĭ Fabiŭ (fantasie), *Mihăescu-Nigrim.* — Pastel, *Alex. St. Vernescu.* — Nu ştiŭ (versurĭ), *G. Crăciunescu.* — Şi ce-ĭ maĭ fi făcênd (versurĭ), *Alex. St. Vernescu.* — Scrisorĭ însemnate, *Elena Dr. Turnescu, Rădulescu-Niger.* — Cronica revisteĭ „Ovidiŭ“, *Redacţia.*

Niculae Brânzeŭ: **Şcolile din Blaş.** Studiŭ istoric, Sibiŭ 1898. XI+174, preţul 1 fl.

Zarandul şi Munţiĭ apuseni aĭ Transilvaniei, *descriere de Silvestru Moldovan, cu 9 ilustraţiunĭ şi o schiţă. Sibiŭ 1898. Preţul 1 fl. 8° mic XIX+302.*

Manual de Psichologie şi Logică pentru clasa VIII a şcólelor medie edat de *Dr Vasile Hossu.* Blaş. Tipografia seminariuluĭ archidiecesan. 1898. Preţul broş. 1 fl. 20 cr.

Posta Redacţiunii. Dlŭ *P. T.* Fiind foiţa nóstră ocupată, am transpus lucrarea Dtale redacţiunii de la »Fóea scolastică«. — On. D. *T. D.* Nu pricepem, cum de nu primiţĭ fóea, de aci se espedéză fórte regulat. Cercaţĭ la postă. — On. D. *R. M. Tămâia.* Ve rugăm de puţină paciinţă. Cât ce ne va concede spaţul. — Dlŭ *E. V.* în *C. d. j.* Nu s'a putut publica. — On. D. *N. T.* în *C.* Aveţĭ dreptate, e la mijloc o greşélă, pe care de alt cum orĭ cine o va observa în dată, deslegarea de carne nu a fost la 27 şi 29 Ian. v. ci va fi la 10 şi 12 Faur st. v. — M. On. Dr *I. R.* în *B.* A sosit prea târziŭ pentru numĕrul acesta. — On. Oficiŭ paroch. *Deşani.* Abon. de 6 fl. s'a primit cu mulţămită, şi prin acésta s'a achitat restanţa pe semestrul 2-lea 1896 şi semestrul 1-a 1897. — On. Oficiŭ paroch. *Zgribeşti.* Fóea Vĕ merge per *Gavosdia* şi s'a trimis regulat dimpreună cu Calendariul. Acum s'a dispus a Vi-se maĭ trimite o dată per *Szákul.* — On. *T. Pop. Lopadea rom.* Abonamentul trimis s'a primit cu mulţămită. Prin acésta se achită anul 1897. Cuietanţă separată pentru încunjurarea speselor nu putem trimite. Ca document la raţiunĭ să se alăture *recepisa postală.*

Editor şi redactor răspunḑĕtor:
Dr Vasile Suciu.

---

(4) 2—2

Anunţ de esarendare.

Bunul comasat din Cenade (Szász-Csanád) aparţinĕtor „Fundaţiunii Al. St. Şuluţiŭ“ administrat de Veneratul Consistoriŭ Mitropolitan din Blaş *se va da în arîndă pe calea licitaţiunii publice, pe 6 anĭ succesivĭ de la 24 April 1899 începênd până la 24 April 1905.*

Susnumitul bun din Cenade constă din:

a) 500 jugere catastrale arător
b) 235 „ „ fînaţ
c) 86 „ „ păşune
d) 3½ „ „ vie
e) curte nobilitară cu edificiŭ de locuit şi grădină
f) tóte superedificatele necesare în tablă pe hotar
g) fund instruct corĕspunḑĕtor, constătătorii din boĭ, vacĭ, viţeĭ, porcĭ, oĭ şi recuisite economice.

Licitaţiunea publică se va ţiné în Blaş la

23 Februariŭ 1899 st. n.

la 10 óre a. m. în cancelaria advocaţială din curtea mitropolitană.

Preţul de esclamare va fi 2500 fl. sub care preţ de arîndă bunul nu se va esarînda, ér după valórea funduluĭ instruct se va plăti anual 5%.

Condiţiunile de esarendare se pot vede în cancelaria advocatuluĭ archidiecesan.

Cel ce doresc a lua parte la licitaţiune sînt obligaţĭ a depune *un vadiŭ de 250 fl.* în banĭ gata orĭ în hârtiĭ de valóre, notate la bursa din Budapesta.

Ofertele presentate în scris până la acel termin se vor face pe lângă acludarea vadiuluĭ amintit şi pe lângă declaraţiunea, că oferentele cunósce condiţiunile de esarendare.

Blaş la 5 Februariŭ 1899.

Dr Iuliŭ Maniŭ
advocat archidiecesan.

---

10 szám 1899. (8) 1—1

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a balázsfalvi kir. járásbiróság 1898. évi V. 318/3. számu végzése következtében Dr Brendusian Jakab ügyvéd által képviselt Nisztor Kulicza a Dumitrue javára Nisztor Mihaila és társai ellen 25 frt — kr. s jár. erejéig 1898. évi December hó 28-án foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 481 frt — krra becsült és pedig: Nisztor Dumitru lui Niculáénál: 13 juh, 2 szekér széna, 1 uj szuszék, 2 faborona és 2 malacz; Nisztor Mihaila hagyatékánál pedig: 6 tehén, 9 juh, 2 kalangya széna és 1 ökörszekérből álló ingóságok nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a balázsfalvi kir. jbiróság 1898. évi V. 318/5. számu végzése folytán 25 frt — kr. tőkekövetelés, ennek 1896. évi Oktober hó 16-ik napjától járó 5% kamatai, és eddig összesen 49 frt 51 krban biróilag már megállapitott költségek erejéig Szász-Csanádon alperesek lakásánál leendő eszközlésére 1899. évi Február hó 28-ik napjának délelötti 10 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták s azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Balázsfalván 1899. évi Február hó 3-ik napján.

Thát György,
kir. jbirósági végrehajtó.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii** în Blaş.

Anul IX. Blaş 25 Februariŭ 1899. Numĕrul 8.

La situaţia bisericii nóstre.

V.

Situaţia bisericiĭ nóstre în timp de dóuĕ sute de anĭ s'a schimbat de comun aşa, cum s'aŭ schimbat raporturile politice interne şi esterne ale monarchieĭ.

Până când interesele mai înalte ale monarchieĭ. după cum eraŭ acelea pricepute în Viena, aŭ cerut, să se slăbéscă puterea calvinismuluĭ şi să se întăréscă catolicismul în Transilvania şi Ungaria, şi până când curtea din Viena, în cele dintâiŭ decenii ale véculuĭ trecut, privia cu neîncredere la nobilimea ungară, care conspirase cu Rákoczy în contra caseĭ domnitóre, se părea că nisuinţele clerulŭi şi poporulŭi nostru, condus de energicul episcop Ioan Inocenţiŭ Klein, vor fi încununate cu succes în ceea ce privesce drepturile bisericiĭ şi emanciparea politică a némuluĭ românesc. Când însĕ raporturile esterne ale monarchieĭ aŭ constrîns pe împĕrătésa Maria Teresia, să efeptuéscă o apropiare şi o înţelegere durabilă cu nobilimea şi ceĭ alalţi factorĭ politicĭ din Ungaria, biserica nóstră, care obţinuse unele uşurărĭ, şi poporul, în care se treziseră marĭ speranţe de a scăpa din ticăloşia de mai înainte, aŭ ajuns érăşĭ într'o situaţie nefavorabilă. Dieta de la Poşon din 1741, unde se presentase şi Maria Teresia, dase asigurarea, că va considera Transilvania ca provinţă aparţinĕtóre Ungarieĭ şi o va guverna în calitatea sa de regină a Ungarieĭ, a fost fatală pentru sórtea nóstră. De atunci glasul episcopuluĭ Klein a rĕsunat fără de efect pentru biserică şi neam, şi în loc de a dobândi drepturile, pentru carĭ luptase cu atâta energie şi abnegaţiune, a trebuit să móră în exil, ér biserica şi naţiunea a fost lăsată pradă uneltirilor duşmane ale Calvinilor, Grecilor şi Sêrbilor, carĭ aŭ sciut sămĕna ură, pismă şi vrajbă între fraţiĭ de un sânge şi a-ĭ face incapabilĭ pe timp îndelungat de orĭ ce acţiune pe terenul bisericesc şi politic.

Cas analog s'a întîmplat şi în vécul acesta. După înfrângerea revoluţiuniĭ ungare, în tot timpul, cât aŭ durat relaţiunile încordate între curtea din Viena şi între Magiarĭ, se părea, că pentru noĭ se ivesce aurora unuĭ viitor mai fericit. Cele mai importante instituţiunĭ bisericescĭ şi culturale ale némuluĭ nostru s'aŭ creat în periodul acesta. În special biserica nóstră numaĭ atunci a putut să-şĭ vadă împlinită cea mai ferbinte dorinţă: reactivarea Mitropolieĭ de Alba-Iulia.

Dar în dată ce raporturile esterne ale monarchieĭ aŭ silit cercurile politice din Viena, să se împace cu Magiariĭ, situaţia nóstră, şi politică şi bisericéscă, a devenit fórte grea.

Drepturile naţiuniĭ nóstre aŭ fost asigurate numaĭ prin aşa numita lege de naţionalităţi, care fiind că nu are clausula ce o găsim în tóte legile, că adecă ministeriul întreg, orĭ cutare ministru de resort ar fi dator, să o şi esecuteze, astăzĭ nu o maĭ ţine niciĭ un ministru. Drepturile pentru un organism autonomic al bisericiĭ nóstre sînt garantate prin articlul de lege despre Uniunea Transilvanieĭ cu Ungaria, care însĕ din nefericire are un paragraf la sfîrşit, unde se zice, că ministrul póte esecuta acéstă lege, cum ĭĭ place, şi când află de lipsă.

De atunci în cóce trebue să ne luptăm pe terenul bisericesc, nu pentru a câştiga nóuĕ posiţiunĭ avantagióse, ci pentru a păstra cele vechĭ, căcĭ prin dualism domnia asupra ţĕriĭ întregĭ este asigurată elementuluĭ magiar, al căruĭ guvern lovesce în tóte instituţiunile nóstre bisericescĭ şi culturale, carĭ i-se par că staŭ în calea realisăriĭ ideiĭ de stat magiar unitar.

Între ast fel de împrejurărĭ critice trebue să apĕrăm noĭ şi autonomia bisericiĭ de contopirea eĭ în biserica latină din Ungaria, şi independenţa clerulŭi de mituirile luĭ cu baniĭ statuluĭ, şi limba liturgică română de înlocuirea eĭ cu limba magiară.

Sîntem avisaţĭ aşa dară numaĭ la puterile nóstre propriĭ, fără a putĕ spera bunăvoinţă şi sprigin din niciĭ o parte, ci din contră avem, să ne aşteptăm din multe părţĭ la cele maĭ violente atacurĭ.

Constatând acestea, drept închiare a articolilor nostri trebue din nóŭ să accentuăm, că tocmaĭ fiind că situaţia

Feuilleton.

Grădina de legumĭ.

Disertaţiune poporală, rostită de Ioan F. Negruţiŭ, la adunarea generală a despărţĕmîntuluĭ XI (Blaş) al »Asociaţiuniĭ«, ţinută la 31 Iulie 1898 în Veza.

(Continuare.)

De sămînţă alegem căpăţinile de o mărime mijlocie, îndesate. Prin April punem în pămînt aceste căpăţinĭ îngropându-le bine, aşa în cât să i-se vadă numaĭ capul. Lângă fie care fir punem câte un păruşteţ, de care legăm maĭ târziŭ cotorul cu sămînţă. Când acésta e deplin desvoltată, cóptă, se rump cotórĕle, se pun în podul caseĭ, şĕ uscă bine, apoĭ maĭ târziŭ se îmblătesce, saŭ maĭ bine zis se sfărîmă cu mânile, şi se curăţă sămînţa de plévă.

Atât curechiul de vară, cât şi cel de tómnă are maĭ multe soiurĭ. Pe la noĭ se bucură de un bun nume curechiul saŭ varza de la *Tŭr* (lângă Blaş), — *Micești* şi *Şard* lângă Alba-Iulia), — *Lancrăm* (lângă Şebeş), numit în glumă şi satul curechiului. Asemenea e fórte căutat şi curechiul de la *Stupinĭ* (lângă Braşov).

Ţĕraniĭ nostri din aceste comune fac mulţĭ baniĭ pe curechiŭ, cu deosebire până nu eraŭ atâţa bulgarĭ grădinarĭ pe aci, vindeaŭ 100 de căpăţinĭ cu 6—12 florenĭ v. a. Alt cum şi astăzĭ curechiul ţĕranilor nostri e de maĭ bun soiŭ, se ţine maĭ bine peste iarnă; pe când al bulgarilor de obiceiŭ se móie şi se strică.

Soiurile de curechiŭ saŭ varză după mărimea, forma şi colórea căpăţinilor şi a frunzelor capătă diferite numirĭ. Amintim aci soiurile maĭ de frunte.

1. **Varza albă românéscă.** Face căpăţinĭ marĭ rotunde şi îndesate. Ca curechiŭ murat e de tot gustos, 20 gramĭ 40 cr.

2. **Varza mare de Erfurt.** Are căpăţinĭ tarĭ, îndesate. E cea maĭ bună pentru murat, 20 gramĭ 40 cr.

3. **Varza ascuţită timpurie.** Face căpăţinĭ lungăreţe, ascuţite.

4. **Varza roşie de München.** Face căpăţinĭ frumóse marĭ. Cel maĭ bun soiŭ pentru sălată lângă fripturĭ. (O măsură mică 2—300 fire 20 cr.; ér 20 gramĭ 70 cr.)

5. **Curechiul alb a luĭ Mauthner.** Ca *soiŭ de vară* e cel maĭ bun. Cresce de tot repede; în 80 de zile e deja cu căpăţină. Se póte sădi des. Se face bine nu numaĭ pe strat cald, dar şi în pămîntul rece. (O măsură mică 25 cr.; 20 gramĭ 1 fl. 20 cr.)

6. **Varza regală a luĭ Mauthner.** Se face bine pe orĭ ce timp. Are căpăţinĭ marĭ, turtite, cam de 2 pălmĭ în lăţime. O singură căpăţină are 8—10 chilo. Foile îĭ sînt subţirĭ. Între *soiurile de iarnă* e cel maĭ bun, pentru aceea îl şi recomandăm cu tótă căldura. (O măsură mică 40 cr.)

7. **Varza de iarnă a luĭ Mauthner** numită „**Excelsior**“. Crésce de tot mare. O căpăţină apasă 12—13 chilo. (O măsură mică 40 cr.; 20 gramĭ 1 fl. 20 cr.)

2. Cărălabele.

Cărălabele saŭ guliile încă se folosesc ca legumĭ, ne daŭ un nutremînt hrănitor, bun şi uşor de mistuit. Se cultivă peste tot ca şi curechiul. Avem cărălabe de primăvară, de vară şi de iarnă. Soiurile de vară se saměnă în strat cald. ér soiurile de iarnă se pot sămĕna în strat cald saŭ şi numaĭ în pămînt rece, ca şi curechiul de tómnă.

este atât de grea, tocmaĭ fiind că nu avem, să sperăm de la ómenĭ, de cât lovituri şi asupriri, trebue să ne punem tótă speranţa în Dumnezeŭ, care nu lasă, să cadă, pe ceĭ ce se întorc cu ĭubire şi încredere cătră El, şi de o dată să ne adunăm tóte puterile, să le unim într'o acţiune unitară şi armonică de resistinţă, în care să nu se găséscă nicĭ o notă discordantă.

Unitate în acţiune însă nu putem avé, până când nu se vor ţiné în biserică aceea ce biserica prescrie: sinódele diecesane şi sinódele provinţiale şi conferenţe cât maĭ dese şi cu bărbaţiĭ aceia mirenĭ, carĭ sînt devotaţi cu trup şi suflet bisericiĭ şi naţiuniĭ. Numaĭ în ast fel de sinóde şi conferenţe se cristaliséză ideile, se lămuresc scopurile, se află mijlócele cele maĭ potrivite pentru lupta sfîntă, ce trebue să o susţinem în interesul sfinteĭ biserici. Numaĭ prin ast fel de sfătuiri se încălzésc inimile pentru idealurile, la carĭ ţintim, se însufleţesc ceĭ buni, se încurajézĕ ceĭ slabĭ, se îndréptă ceĭ rĕĭ, cu un cuvînt se înalţă şi întăresce moralul cleruluĭ şi poporuluĭ, atât de necesar în faţa periculelor, ce ne ameninţă.

Dacă însĕ ne vom presenta în luptă, fără ca Archiereiĭ să zică şi să voéscă una, ér clerul şi poporul nu va fi orientat deplin, că pe cine are, să urmeze, unde are să mérgă, ce trebue să facă şi cum să facă pentru binele comun al sfinteĭ biserici, este evident, că duşmanul fără nicĭ o ostenélă ne va săpa grópa şi ne va arunca întrînsa.

Ca să nu se întîmple acésta, una să gândim, una să simţim, una să lucrăm cu tótă energia şi însufleţirea, ce tuturora, de la cel maĭ mare până la cel maĭ mic, trebue să ni-o inspire o causă atât de sfîntă.

Noul Mitropolit gr. or. — „Fóia oficiósă“ publică autograful Maiestăţiĭ Sale, prin care se apróbă alegerea de Mitropolit gr. or. a P. S. Sale Episcopuluĭ *Ioan Meţianu*. După cum cetim în „Tribuna poporuluĭ“, noul Mitropolit se va şi muta la Sibiŭ în cel maĭ scurt timp. Agendele eparchieĭ Aradului vor fi încredinţate vicaruluĭ Ioan Goldiş de la Orade.

Î. P. S. Sa de şi în vrîstă de 71 anĭ, cu tóte acestea e fórte bine conservat. S'a născut în Zêrnescĭ. A studiat la Braşov şi Cluş, unde absolvând s'a înscris la teologie. Între acestea a fost ales de protonotariŭ al Branuluĭ. La 1853 a trecut la Rêşnov ca preot şi la 1858 ca protopresbiter al Zêrneştilor. În anul 1874 a fost ales ca vicar episcopesc la Oradea mare şi la 1875 ca episcop al Aradului. Păstorirea sa a fost fórte rodnică.

Căderea luĭ Bánffy. — În urma urmelor baronul Bánffy şĭ-a dat dimisia. De aprópe cinci luni s'a tot luptat cu opositia. Folosit-a tóte mijlócele: ameninţărĭ, terorism, apucăturĭ, dar tóte aŭ rĕmas zădarnice. A întors-o dar spre buna, a început a pacta. Nicĭ pactul n'a dus însĕ la resultat. Bánffy cerea revisuirea regulamentuluĭ caseĭ deputaţilor, ce să facă imposibilă pentru viitor chiar şi încercarea uneĭ obstrucţiuniĭ; ér opositia cerea revisuirea legiĭ electorale şi alegerĭ curate.

Firesce că opositia nu se putea învoi la o asemenea schimbare a regulamentuluĭ caseĭ, care să facă imposibilă pentru viitor valorarea voinţeĭ minorităţiĭ împotriva uneĭ maiorităţĭ prepotente. Guvernul de altă parte nu se putea învoi la o schimbare a legiĭ electorale, care să pericliteze domnia sa de partid, domnia partidului liberal.

Ast fel pertractările de pace s'aŭ întrerupt şi baronul Bánffy şĭ-a dat dimisia. Maiestatea Sa a şi primit dimisia oferită, ér cu continuarea pertractărilor de pace şi cu formarea noului cabinet l-a încredinţat pe Coloman Széll, care fusese maĭ de mult ministru de finanţe.

Acum foile opositionale iubilézĕ. Căderea baronuluĭ Bánffy o socotesc de merit al lor şi de la venirea la cârmă a luĭ Széll speréză şi aştéptă o reformă generală pe tóte terenele vieţiĭ publice de stat.

Remâne, să aşteptăm şi să vedem desfăşurarea lucrurilor. Se zice, că a rare orĭ urmézĕ ceva maĭ bun, şi pe noĭ Româniĭ păţaniile trecutuluĭ ne-aŭ învĕţat, să fim cu neîncredere faţă de orĭ ce cârmuire nóuă, ce vine peste capetele nóstre. Un lucru putem însĕ constata, a nume, că maĭ rĕŭ abia ne maĭ póte veni. Ni-s'aŭ confiscat tóte drepturile, aşa cât abia maĭ e ceva de confiscat. Apoĭ de baronul Bánffy era sciut, din capul locului, că e un om violent, care din dreptul altuia nu-şĭ face multĭ scrupulĭ. Aşa dară motiv de a plânge pentru căderea dînsuluĭ nu avem de loc.

Nu avem însĕ nicĭ motiv pentru a ne bucura din cale a fără pentru venirea la cârmă a luĭ Széll. Lăsăm bucuria opositieĭ. Noĭ nefericirea acestuĭ stat nu o vedem numaĭ în domnia unuĭ singur partid, a partidului liberal, după cum o vĕd partidele opositionale magiare, ci o vedem în monopolul de dominaţiune a unuĭ singur popor dintre popórĕle ce alcătuesc acest stat, a nume a poporului magiar. Causa decadenţeĭ se află aicĭ, pentru că e lucru maĭ limpede de cât lumina sórelui, că o asemenea domnie nu se póte ajunge şi susţiné de cât pe căĭ nemorale, pe căĭ meşteşugite, prin o eschidere artificială şi volnică a celor alalte popóre.

Reclamat-a opositia magiară faţă de legea electorală din punctul acesta de privire? Nicĭ de cât: ea a cerut numaĭ atâta, ca interesele eĭ de partid să fie asigurate. De popórele nemagiare nu a durut-o capul, ba în decursul pertractărilor de pace a ieşit la ivélă, că opositia faţă de naţionalităţĭ e tocmaĭ aşa de nedréptă, ca şi guvernul cu partidul sĕŭ.

Va să zică, ultima crisă a maĭ dovedit o dată şi încă într'un chip splendid, că aicĭ

Cărălabele se rĕsădesc în depărtare de 40—50 cmtri un fir de cel alalt. Cresc bine şi dacă le sădim pintre curechiŭ.

Cărălabele se rĕsădesc prin April, Maiŭ. După ce însĕ soiurile de vară cu cât sînt maĭ tinere şi maĭ próspete, cu atât sînt maĭ gustóse şi se plătesc maĭ bine, sămĕnăm cărălabe în maĭ multe rînduri, adecă o parte maĭ de timpuriŭ, o parte maĭ târziŭ. În chipul acesta avem cărălabe tinere timp maĭ îndelungat.

Trebue însĕ să grijim, ca pământul să fie bine lucrat şi gunoit, de óre ce în pământul gras se fac cărălabele maĭ fragede şi maĭ gustóse, ér în pământul sĕrac fără gunoiŭ, se fac lemnóse şi fără nicĭ un gust.

Soiurile de vară le folosim primăvara şi vara; ér soiurile de ĭarnă le recoltăm tómna, după ce le-a brumat de 2—3 orĭ. Le rupem foile celea marĭ şi rădăcinile şi le aşedăm apoĭ în pivniţă, în un bordeiŭ saŭ în o grópă.

Cărălabele de sămînţă le aşedăm peste ĭarnă cu rădăcinĭ cu tot, în tocmaĭ ca şi curechiul saŭ varza. Primăvara punem în pământ 2—3 cărălabe frumóse, din carĭ culegem atâta sămînţă, în cât putem şi vinde.

Puterea de încolţire la tóte soiurile de curechiŭ, cărălabe, cépă, sălată ş. a. ţine 4—5 anĭ.

Dintre multele soiurĭ de cărălabe saŭ gulĭ amintesc aci câte va.

Pentru a se cultiva *pe strat cald* (saŭ melegar) maĭ bune sînt:

1. **Cărălabele albe şi vinete a luĭ Mauthner.** Celea maĭ bune dintre soiurile timpuriĭ. Sînt fórte fragede, gustóse şi delicate. Se pot cultiva şi în pământ rece. În patru sĕptĕmânĭ cresc deplin. (O mĕsură e 25 cr.; ér 20 grame 1 floren.)

2. **Cărălabele vinete şi albe de Viena.** Se fac de timpuriŭ. Au frunze fórte subţirĭ, carĭ se folosesc primăvara ca varză. (O mĕsură e 20 cr.; 20 gramĭ 70 cr.)

3. **Cărălabe de Erfurt.**

4. **„Non plus ultra“** sînt cărălabele celea maĭ timpuriĭ şi maĭ gustóse. Se fac fórte bine şi în pământul rece. (20 gramĭ 30 cr.)

Soiurĭ de vară, carĭ ţin mijlocul între celea ce se cultivă pe strat cald şi între celea de ĭarnă, sînt:

1. **Cărălabele anglese albe şi vinete.**
2. **Cărălabele albe şi vinete de vară.**

Ca *soiurĭ de ĭarnă* maĭ bune sînt:

1. **Cărălabele uriaşe vinete a luĭ Mauthner.** Se fac de tot marĭ. Una singură are 8—10 chilo. Cu tóte acestea rĕmân tot fragede şi gustóse, nicĭ când nu sînt lemnóse.

2. **Cărălabele uriaşe albe, Goliat.** Una are greutatea de 4—5 chilo. Sînt asemenea fórte bune şi gustóse.

3. **Carfiolul.**

Dintre tóte soiurile de curechiŭ, carfiolul saŭ conopida ĭubesce locul cel maĭ bun, maĭ gras şi maĭ bine lucrat.

Îl amintesc aci, fiind că se plătesce bine, cu 15—30 cr. căpăţina de florĭ, ba ĭarna şi primăvara şi maĭ scump. Apoĭ ţĕranii nostri din apropiarea oraşelor marĭ, unde se plătesc bine legumile, de ce să nu facă banĭ şi pe carfiol, dacă nu maĭ pot?

Avem carfiol de vară, tómnă şi carfiol de ĭarnă. Acestea apoĭ încă sînt de maĭ multe soiurĭ.

Carfiolul se samĕnă în strat cald, de unde apoĭ se rĕsădesce, pe cum am zis, în un loc bine lucrat şi gunoit. Maĭ de parte se cultivă ca şi curechiul.

Soiurile de vară fac căpăţina de florĭ preste vară până tómna, când apoĭ se taie şi folosesc; ér soiurile de ĭarnă de obiceiŭ fac florĭ numaĭ ĭarna în pivniţă. Pentru aceea carfiolul de ĭarnă îl smulgem tómna din grădină şi cu rădăcinile încărcate de pământ îl aşedăm în pivniţă în năsip saŭ pământ, unde preste ĭarnă se udă maĭ a dese orĭ. Aci apoĭ face căpăţinĭ de florĭ, carĭ sînt fórte nutritóre, uşóre de mistuit şi sănătóse.

Ca soiurĭ de carfiol saŭ conopidă amintesc aci câte va.

Soiurĭ de vară.

1. **Carfiolul de Erfurt.** Se cultivă în strat cald, dar se face bine şi în pământ rece. (O mĕsură 20 cr.; 20 gramĭ 1 fl.)

2. **Carfiolul de Berlin.** Se cultivă asemenea celuĭ de întâiŭ. Face căpăţinĭ de florĭ frumóse, albe ca zăpada. (O mĕsură mică 20 cr.; 20 gramĭ 1 fl. 50 cr.)

la noi tóte partidele politice se înţeleg de minune, când e vorbă de monopolisarea domniei în mâna unuĭ singur popor, cu alte cuvinte când e vorbă de *falsificarea vieţii parlamentare.*

Ne ofere dór Széll ceva garanţă, că lucrurile se vor schimba? Dacă ar oferi o asemenea garanţă de sigur că nicĭ opoziţia nu s'ar bucura de venirea luĭ la cârmă.

Tot ce se póte aştepta de la Széll e, că faţă de opoziţie va fi ceva maĭ cruţător.

Faţă de noĭ póte se fie ceva maĭ blând în forme şi ceva maĭ puţin şovinist. de óre ce e născut la graniţa Stirieĭ, între elemente nemagiare. Dar o schimbare de sistem nu putem aştepta de la dînsul, pentru că o asemenea schimbare ar aduce cu sine schimbarea tuturor partidelor actuale, de óre ce o representare şi numaĭ aproximativ proporţionată a popórelor nemagiare în parlamentul ţerĭĭ ar trebui să aibă de urmare neîncunjurată o totală schimbare de raporturĭ în viaţa întrégă parlamentară.

La atâta de o cam dată nu ne putem aştepta. Fie-ne însе de bun auguriŭ faptul, că în Bánffy a căḑut regimul forţeĭ brutale. Maĭ curênd orĭ maĭ târziŭ va cădé şi sistemul întreg de guvernare, care e basat pe minciună, şi adevĕrul pe încetul îşĭ va face drum.

Fie-ne de învĕţătură faptul, că şi o minoritate resolută póte să învingă o maioritate orĭ cât de imposantă, dacă aceea se razimă pe forţa singură, ér nu pe base morale, pe încrederea celor ce aŭ ales-o.

Este biserica gr. or. din Transilvania şi Ungaria naţională? — Rĕspuns la întrebarea acésta ne dă „Telegraful“ în numĕrul din 21 Februariŭ. Étă ce cetim pe pag. 54, colóna 2: *„Dignitarĭ bisericescĭ de aĭ* **nostri,** *distinşi de Academia Ortodoxă din Cernăuţi.* Societatea „Academia ortodoxă“ a studenţilor de la facultatea teologică din Cernăuţi a numit . . . pe următoriĭ preasfinţiţi de membri onorarĭ pentru meritele lor pentru societate şi pe terenul bisericesc: *P. S. Sa Dr Milaş, episcop sufragan în Zara, P. S. Sa Dr Petranovici, episcop sufragan în Cattaro . . .“*

---

3. **Carfiolul luĭ Mauthner.** Îl cultivă în mare grădinarĭĭ, de óre ce se face bine şi se vinde cu preţ. (O mĕsură 25 cr.; 20 gramĭ 2 fl. 50 cr.)

Soiurĭ de tómnă.

1. **Carfiolul uriaş de Italia.** Tómna maĭ de timpuriŭ face căpăţinĭ frumóse. (O mĕsură 25 cr.; 20 gramĭ 1 fl. 60 cr.)

2. **Carfiolul de Algeria.** Asemenea face tómna de timpuriŭ nisce căpăţinĭ de florĭ albe ca zăpada. (O mĕsură 20 cr.; 20 gramĭ 1 fl.)

3. **Carfiolul ĭubit a luĭ Mauthner.** E fórte mare, cu căpăţinĭ de florĭ albe ca zăpada, cotor scurt. Dintre soiurile de tómnă acesta este cel maĭ plăcut şi maĭ căutat. (O mĕsură 20 cr.; 20 gramĭ 1 fl. 20 cr.)

Soiurĭ de ĭarnă.

1. **Carfiolul de ĭarnă angles.** (20 gramĭ 50 cr.)

2. **Carfiolul uriaş de Italia.** (O mĕsură 25 cr.; 20 gramĭ 1 fl.)

3. **Carfiolul Standholder.** Ĭarna târziŭ face nisce căpăţinĭ de florĭ fórte frumóse, îndesate. Acesta e cel maĭ bun soiŭ de ĭarnă. (20 gramĭ 60 cr.)

(Va urma.)

O scire sensaţională cetim în numĕrul 2 a. c. al foiĭ „ortodoxe“ „Şcóla şi Biserica“ din Bucurescĭ. Scirea acésta e următórea:

„Sîntem informaţĭ, că o parte dintre Preasfinţiţiĭ Episcopĭ maĭ bogaţi, în frunte cu Preasfinţitul Mitropolit Primat şi Preasfinţitul Mitropolit al Moldoveĭ aŭ depus un fond de leĭ 500.000 pentru facerea unuĭ institut de cultură pentru fete spre a detrage fiicele ortodoxilor de la influenţa şcolilor catolice.“

Aşa dară tot sînt de folos catoliciĭ în România. Dacă nu fac maĭ mult, atâta totuşĭ fac, că îmboldesc pe înaltul cler „ortodox“ la fapte „marinimóse“.

Fără de îmboldirea acésta acest cler înalt a bună samă nu ar face nimica pentru înaintarea culturală a poporuluĭ aceluia, care e aşa de „fericit“ de a fi „povĕţuit“ de acest cler. Nu noĭ o zicem acésta, ci o zice érăşĭ un organ „ortodox“, adecă „Viitoriul“ din Ĭaşĭ în numĕrul sĕŭ din 1 Februariŭ a. c. Étă, ce mărturisesce fóea acésta „ortodoxă“:

„. . . . . În România biserica a avut la început pe lângă sine şcóla; citeţul şi psaltul de la strană făceaŭ şi pe învĕţătorul; de aicĭ denumirea de *dascal,* corupţie din *didascalos,* citeţuluĭ de la biserică. Şcóla de pe lângă biserică dădea citirea ceaslovuluĭ şi a psaltirieĭ ca unele, ce se credeaŭ în de ajuns pentru nevoile bisericiĭ. Căcĭ la dreptul vorbind biserica nóstră n'a stîrnit un curent cultural în absolut, ci atâta cât privia biserica; de aceea dînsa n'a creat nicĭ o tradiţie, nicĭ un curent. De aceea nu întîlnim la noĭ ca şi în tóte ţĕrile ortodoxe curentele clericale ca în apus; de aceea statul civil fiind omogen cu cel bisericesc a luat el singur afacerea învĕţămîntuluĭ primar.

„Începuturile învĕţămîntuluĭ primar la noĭ datézĕ de la regulamentul organic, cel puţin pentru oraşe. Dacă pentru Ĭaşĭ şcóla Vasiliană datézĕ din 1828, în schimb însе şcólele publice s'aŭ deschis în 1832; ér la ţară abia în 1839 în Muntenia. În 1859 eraŭ abia 8 şcolĭ rurale în tótă Moldova. Şi când după 40 de anĭ numĕrăm 3575 şcolĭ rurale, tóte de stat, nu se încape vorbă, că nu s'a făcut progres.

„La noĭ societatea a fost şi este prea slabă, ér biserica orĭ nu s'a interesat, orĭ nu era în tradiţie de a crea şcolĭ pentru popor, aşa că statuluĭ a căḑut sarcina deschiderieĭ şi întreţinerieĭ şcólelor. . . . . .“

Revistă bisericéscă.

Roma. Pe când lumea se ocupă maĭ în fie care zi cu întrebarea, că óre Scaunul Apostolic fi va învitat la conferinţa de pace şi desarmare proiectată de ţarul Nicolae, carea nu preste mult se va ţiné în Haga, Sfintul Părinte îşĭ continuă şi maĭ de parte grijile sale părintescĭ pentru mântuirea sufletéscă a tuturor creştinilor. Se întreţine timp îndelungat cu episcopi, carĭ vin din tótă lumea la mormîntul principeluĭ apostolilor, dându-le diferite sfaturĭ ieşite din o inimă învăpăiată de iubire, fie pentru modul de a puté promova virtuţile în popor, fie pentru bunăstarea luĭ temporală şi adevĕratul progres spiritual. Guvernul italian nu póte să nu-şĭ aducă a minte în fie care zi de „papatul îngropat,“ şi temêndu-se ca nu cum va să se scóle din mormîntul, în care l-aŭ pus în 1870, şi să ĭea parte la conferinţa de pace şi desarmare din Haga, ameninţă, că dacă s'ar întîmpla aşa ceva, atuncĭ la conferinţa aceea, Italia nu ar participa. —

S. Congregaţiune de Propaganda Fide a rĕspuns la dubiul propus de episcopul de Sătmar Meszlényi relativ la Constituţiunea din 30 Nov. 1894 „Orientalium dignitas Ecclesiarum.“ În vîrtutea acesteĭ constituţiunĭ actualul pontifice concede, ca în căsătoriile, în carĭ bărbatul şi femeea, avênd aceea-şĭ credinţă, aŭ rit deosebit, femeea să pótă trece la ritul bărbatuluĭ. Propunêndu-se dubiul din partea episcopuluĭ de maĭ sus, că óre acéstă concesiune are valóre şi în imperiul austro - ungar? Congregaţiunea de Propaganda Fide a rĕspuns, că nu are.

Revistă politică.

România. În urma dimisionăriĭ ministruluĭ de domeniĭ Stolojan, se fac érăşĭ încercărĭ de a împăca diversele grupurĭ de disidenţĭ de aĭ partiduluĭ liberal.

În şedinţele trecute ale camereĭ române s'aŭ făcut maĭ multe interpelăţiĭ şi bănueĭ actualuluĭ cabinet pentru mişcările socialiste din România, care nu a prevĕḑut mişcările socialiste şi tristele efecte, carĭ ar urma din acelea. Făcêndu-se perchisiţie la clubul central socialist din Bucurescĭ, s'aŭ aflat maĭ multe lucrurĭ compromiţĕtóre. Urmarea a fost, că peste o sută de matadorĭ de aĭ socialiştilor, carĭ toţĭ sînt străinĭ, aŭ fost espulsaţĭ din ţară.

Germania. La interpelarea deputatuluĭ Johannsen făcută în parlamentul imperial din Berlin, asupra mĕsurilor estraordinare luate în contra familiilor daneze din Schleswig, s'a început o dispută ageră. Deputaţilor danezĭ şi polonĭ, carĭ aŭ fost în contra espulsărilor daneze, li-s'aŭ opus deputaţi germanĭ, carĭ în interesul imperiuluĭ pretind politică şi educaţiune germană naţională unitară, şi fac atent guvernul de a continua şi de aci în colo ţinuta sa de maĭ înainte în ast fel de afacerĭ.

Fiind că aŭ fost espulsate din Germania maĭ multe familiĭ austriace, pentru care fapt s'a produs sânge rĕŭ în cercurile politice austriace, fiul fostuluĭ cancelar Bismarck, pentru ca să aplaneze şi să mulcoméscă în cât va neînţelegerile acestea, a representat espulsările sub colórea apĕrăriĭ în contra elementelor străine. După aceea a continuat a vorbi despre relaţiunile dintre Austro-Ungaria şi Germania create de tatăl sĕŭ, ca şi carĭ maĭ bune nicĭ nu se pot închipui. Cu tóte că cancelaruluĭ Bismarck nu ĭ-a succes, zice oratorul, a întări legăturile acestea şi prin votul camerelor, totuşĭ unirea stabilită între aceste dóuĕ imperiĭ se póte considera, şi de fapt şi este, indisolubilă.

Franţa. În 16 a c. republica francesă devenise érăşĭ vĕduvă prin mórtea neaşteptată a preşedinteluĭ eĭ Felix Faure.

Causa morţii a fost apoplexia, carea abia dură 3 óre. Acésta l-a lovit pe la 7 óre sara în cabinetul sĕŭ de lucru, şi la 10 óre deja împărtăşit cu s. taine trecuse din numĕrul celor vii. Marĭ şi grele lucrurĭ se aşteptaŭ de la dînsul, pe cum e restabilirea liniştiĭ conturbate prin procesul Dreyfuss, dar în zădar mórtea nu l-a cruţat. Prin viaţa-ĭ laboriósă, prin caractĕrul sĕŭ nepĕtat, ĭĭ succese, ca din un neguţător din Havre, ce a fost la început, să fie ales în 1881 deputat al clerului Havre. În decursul deputaţiunii sale în mai multe rînduri a ocupat oficiul de subsecretar de stat, apoĭ a fost ministru în ministeriul Dupuy, până când în fine adunarea naţională de la Versailles din 1895 depuse în mânile luĭ destinele Franţeĭ.

Cadavrul luĭ era încă pe catafalc, când adunarea naţională, care se compune din parlament şi senat, se uni Sâmbăta trecută la Versailles pentru alegerea unuĭ noŭ president. Alegerea s'a întîmplat în cea mai mare ordine. A fost ales preşedintele senatului Emil Loubet cu 483 de voturĭ, faţă cu contracandidatul Méline, care obţinu 291, ér restul până la 824 fu împărţit între Dupuy şi alţiĭ. Noul preşedinte al republiciĭ francese nu e bine vĕdut din partea anti-revidioniştilor procesului Dreyfuss, acuzându-l pentru sîmţemintele sale Dreyfussiste. Acestia aŭ pus la cale mai multe demonstraţiunĭ în contra luĭ.

Fostul president al republiciĭ a fost înmormîntat Joia trecută. Din palaţul Clysée, unde e reşedinţa presidentuluĭ republiciĭ, cadavrul a fost transportat la biserica Notre-Dame, de unde a început conductul funebral, la care a luat parte şi parlamentul. Spesele înmormîntăriĭ aŭ fost stabilite în 160,000 de frcs, care sumă a şi fost votată din partea camereĭ. Pe cum tot de una, aşa şi cu acéstă ocasiune nu aŭ lipsit ultraiştiĭ, carĭ desconsiderând solemnitatea momentuluĭ, aŭ sulevat mai multe cestiunĭ referitóre la repausatul.

În ziua, în carea a trecut la cele eterne fostul president al republiciĭ, Orleaniştiĭ încă nu aŭ rĕmas neactiviĭ. Eĭ aŭ împărţit între deputaţiĭ manifestul prinţuluĭ Filip de Orleans apărut în „Gazette de France", în care prinţul după ce recércă pe Francezĭ, ca să se întórcă la tradiţiunile lor glorióse de mai înainte, îşĭ statorésce programul sĕŭ anti-semitic zicênd, că cestiunea jidovéscă esistă de atunci, de când averea imobilă a fost copleşită de averea mobilă. Din care împrejurare, zice prinţul, aŭ tras folos numaĭ aceia, carĭ nu iubesc pămîntul frances (Jidaniĭ).

Turcia. Ca să pună un contrapond mişcărilor bulgare din Macedonia, Albaneziĭ mohamedanĭ aŭ ţinut o conferinţă în Ipek, la carea aŭ luat parte representanţiĭ tuturor sĕmînţiilor albaneze. În conferinţa acésta s'aŭ declarat solidarĭ de a contrasta, chiar şi cu arma în mână, în contra tuturor schimbărilor, carĭ s'ar face în provinţa acésta în favorul creştinilor. Pentru ca să fie mai tare legătura între eĭ, aŭ confirmat-o cu jurămînt, promiţênd tot o dată, că până în 5 Maiŭ a. c. vor absta chiar şi de la rĕsbunarea prin sânge, carea consistă în aceea, că dacă cine va e omorît, atunci rudeniile sînt obligate a-ĭ rĕsbuna mórtea, şi dacă acésta nu o ar face, ar fi cea mai mare ruşine pentru eĭ.

Tóte hotărîrile acestea aŭ fost cunoscute mai înainte la Pórta otomană şi cu consensul aceleia s'aŭ şi adus. La interpelarea Rusieĭ însĕ, guvernul turcesc se face de a nu avé nicĭ o cunoscinţă despre întrunirea Albanezilor în Ipek. Îndatinata politică în cestiunile dintre Creştinĭ şi Mohamedanĭ.

Statele Unite. Senatul Statelor Unite a primit cu o maioritate de 3 voturĭ ratificarea tractatuluĭ de pace cu Spania. Prin acest fapt senatul a aprobat politica de cucerire a presidentuluĭ Mac Kinley dându-şĭ învoirea şi la anectarea Filipinelor. Dar pe când senatul Statelor Unite a hotărît incorporarea Filipinelor, pe atunci indigeniĭ acestor insule nu vreŭ, să scie nimica despre o atare hotărîre; eĭ voesc, să fie liberĭ. Până la aducerea acesteĭ decisiunĭ se întîmplară numaĭ unele ciocnirĭ micĭ, de atunci însĕ în cóce ele s'aŭ prefăcut în luptă formală. În zilele trecute indigeniĭ resculaţi sub conducerea luĭ Aguinaldo aŭ atacat Manilla şi trupele americane din împrejurime. Cu tóte că sînt provĕduţi cu tóte cele de lipsă pentru luptă, cu tunurĭ cu repetiţie etc., totuşĭ după scirile din isvor american, resculaţiĭ după perderĭ însemnate suferite din ambele părţi, aŭ fost învinşĭ.

Agoncillo, plenipotenţiarul luĭ Aguinaldo şi ast fel şi al Filipinilor la Washington, a părăsit oraşul.

Pe lângă tóte învingerile acestea, pe carĭ le-aŭ raportat Americaniĭ asupra Filipenilor, totuşĭ isbânda nu-ĭ desevârşită. Acestia sînt gata de a-şĭ apĕra independenţa până la ultima resuflare. Şi dacă considerăm numĕrul locuitorilor acestor insule, care se urcă la 10,000,000, şi al acelora, carĭ sînt gata de a-şĭ jertfi viaţa pentru libertatea patrieĭ lor, carĭ nu cu mult sînt mai puţinĭ de 500.000, şi spiritul lor, atunci putem zice că subjugarea acestora nu se va întîmpla cu una cu dóuĕ, chiar şi când Americaniĭ îşĭ vor începe acţiunile lor belice pe mare, pe cum promit a face.

Corespondinţe.

Bucuresci 15 Februariŭ 1899.

Procesul Morisseau. — Mişcarea ţĕranilor şi luminătoriĭ poporuluĭ. — Predicĭ pentru preoţimea rurală.

I. Faimosul proces al abateluĭ Morisseau, despre care s'a vorbit şi se vorbeşte încă, atât de mult s'a amînat din noŭ şi s'a fixat pentru luna Martie. Cu tóte că nu sînt de părere, să i-se dea o importanţă prea mare acestuĭ proces, me simt totuşĭ îndemnat, să scriŭ ér despre el, ca să vadă onor. cetitorĭ aĭ „Unirii", cu câtă patimă şi rĕutate e tractată acéstă nenorocită afacere de către o parte a publicului surescitat şi aţiţat de către unele jurnale setóse de scandaluri şi lipsite nu numaĭ de o judecată calmă şi dréptă, ci şi de orĭ ce simţ de umanitate.

În dată după arestarea abateluĭ, acea parte a presseĭ s'a năpustit asupra luĭ presentându-l ca pe un pungaş şi asasin înfiorător, cătând ast fel să facă din primul moment presiune asupra celor ce aveaŭ, să-l judece, ér în decursul procesuluĭ de la Ĭaşĭ, unele gazete şĭ-aŭ ieşit cu totul din minţi, insultând într'un mod nedemn şi infam persóne respectabile sus puse şi hulind clerul şi întrégă biserica catolică, ca şi când o societate ar fi responsabilă de faptele unuĭ membru al eĭ. Aŭ mai rĕspândit vestea, că persóne, carĭ ocupă înalte demnităţi în biserica catolică din România, ar fi întrevenit în favorul abateluĭ, ca să fie în orĭ ce cas declarat inocent şi achitat. Li s'a rĕspuns şi dovedit, că nimic nu e mai neadevĕrat de cât acea nóuă scornitură; căcĭ toţĭ catoliciĭ şi toţĭ ómeniĭ cu bun simţ aŭ zis şi zic, că justiţia trebue să-şĭ facă cursul sĕŭ neinfluinţată de nimenĭ. E vinovat abatele? Să fie osîndit! Nu e vinovat? Să fie achitat! Nicĭ nu se póte zice alt fel.

Dar nu! Pressa rea, fără de lege şi ómeniĭ rĕutăcioşĭ nu vreŭ, să înţelégă! Dăĭ dar la fel de fel de scornirĭ infame. Instigă, aţiţă şi tălbăcesce lumea, aşa în cât justiţia e împedecată, să-şĭ spună verdictul sĕŭ, şi nenorocitul abate sufere, póte, nevinovat.

Cum că aşa stă lucrul o dovedesce motivul nóueĭ amânărĭ, care s'a făcut din causă, că apĕrătoriĭ, vĕdênd surescitarea spiritelor, se tem ca acésta să nu producă vre o influinţă asupra juraţilor. Eĭ aŭ decis de a publica un memoriŭ amĕnunţit şi documentat, pentru ca să edifice pe ceĭ înşelaţi de svonurile puse în circulaţie de duşmaniĭ abateluĭ. Se vede dară, că lucrul e grav de tot, dacă apĕrătoriĭ se tem, ca să nu fie juraţiĭ influinţaţi de rĕuvoitorĭ şi induşĭ, să aducă un verdict nedrept, care de sigur nu ar face onóre justiţieĭ uneĭ ţĕrĭ civilisate ca România.

II. În numĕrul din urmă a făcut şi „Unirea" amintire despre mişcarea ţĕranilor din unele judeţe ale Olteniei, care puţin a lipsit de nu a luat proporţiĭ îngrijitóre. Acuma mişcarea s'a liniştit mai de tot şi se pare a fi constatat, că ea se datorésce agitaţiunilor socialiştilor, faţă de carĭ guvernul a fost prea blând până acuma, ba s'a aliat chiar cu eĭ la ultimele alegerĭ municipalĭ şi numaĭ graţie concursuluĭ lor a reuşit cu lista sa în unele oraşe importante ca Ĭaşĭ şi Ploeştĭ. Simţindu-se dar în putere, aŭ început, să agite şi să înşele pe ţĕranĭ, înducându-ĭ la un act nesocotit şi ruşinos, care póte avé urmărĭ fórte grave pentru întrégă ţara. Acuma urmézĭ ca socialiştiĭ, să supórte urmările şi să pare că vor fi amare de tot pentru mulţĭ, de óre ce se vorbesce, că guvernul ar avé de gând, să espulseze un bun numĕr dintre aceia, carĭ sînt supuşĭ străinĭ. Acéstă scire a produs o adevĕrată panică în rîndul socialiştilor, carĭ aŭ publicat un manifest, prin care se lapădă de paternitatea mişcărĭĭ şi îndémnă pe ţĕranĭ la respectarea legilor şi la validare, până ce vor veni timpurĭ mai bune.

Ceea ce este mai dureros în acéstă chestiune destul de îngrijitóre, e că prin ancheta făcută la faţa locului s'a dovedit, că între instigatorĭ se află şi câţĭ va învĕţătorĭ, carĭ ca presidenţĭ aĭ cluburiloŕ socialiste aŭ contribuit mult la inscenarea uneĭ mişcărĭ antipatriotice. Eĭ, pe carĭ statul îĭ susţine din baniĭ sĕĭ, în favorul cărora în zilele trecute ministrul cultelor şi instrucţiuniĭ publice a depus un proiect de lege fórte avantagios, în loc să dea esemplu de pa-

triotism şi de supunere legilor, aţiţă pe ţeranĭ la revoltă! Cred, că sînt puţinĭ asemenea învĕţătorĭ, dar dacă vor fi mulţĭ, lucrul ar fi fórte primejdios pentru acéstă ţară, în care poporul de la ţară se află încă într'o stare culturală destul de înapoiată, şi acum când e, să se cultive, să aibă învĕţătorĭ socialistĭ. Ceĭ în drept ar trebui să ĭ-a măsurĭ energice în contra ăstor fel de învĕţătorĭ, carĭ prin instrucţiunea ce o daŭ poporuluĭ, în loc de a-ĭ face cetăţenĭ folositorĭ patrieĭ, ĭi fac revoluţionarĭ.

Dar dacă unĭĭ învĕţătorĭ aŭ avut un rol atât de nedemn în mişcarea ţeranilor, ce rol aŭ avut preoţiĭ, ceĭ maĭ chemaţĭ luminătorĭ aĭ poporuluĭ? Eĭ aŭ avut un rol trist de tot. Căcĭ cu tóte că nu s'a aflat vre unul, care să fi fost printre instigătorĭ, e constatat că nu şĭ-aŭ făcut datoria. Lunĭ de zile s'a pregătit, a dospit o mişcare în poporul încredinţat păstoririĭ lor şi eĭ nu aŭ vĕdut, nicĭ audit nimic, cu tóte că e imposibil să nu fi avut cunoscinţă despre tot ce se pregătia. Ér dacă aŭ avut cunoscinţă; orĭ nu aŭ sciut ce e socialismul şi în ce primejdie era, să arunce acea mişcare, poporul şi póte ţara întrégă, şi atunci sînt de compătimit, orĭ aŭ sciut şi una şi alta şi nu aŭ avisat autorităţile bisericescĭ saŭ civile, şi atunci sînt de osîndit.

III. Şi în sfîrşit un lucru curios. Pe când adecă la Dvóstră, cum sciŭ eŭ, aveţĭ cărţĭ de predicĭ cu ridicata, şi mereŭ apar, pe atunci aci nu e nicĭ una, aşa cât ministrul cultelor însu-şĭ a trebuit să ĭea iniţiativa pentru tipărirea uneĭ ast fel de cărţĭ. În sesiunea de tómnă a sf. Sinod a însărcinat adecă pe P. S. Sa Episcopul Rîmniculuĭ, să compună un ciclu de predicĭ pentru duminecile şi sĕrbătorile de peste an. Nu sciŭ ce va fi lucrat Sfinţia Sa, cetesc acuma în un ziar, că Dl Haret a numit o comisie de laicĭ, căreia ĭ-a dat aceea-şĭ însărcinare. În comisiunea acésta sînt numiţĭ Dniĭ Demetrescu directorul cultelor, Popescu direct. învĕţămîntuluĭ primar, prof. Gârboviceanu şi Coşbuc poetul. Preoţimea rurală va avea, să le cetéscă şi comenteze şi ast fel să propage morala şi patriotismul în poporul de la sate. Am tot respectul faţă de membriĭ aceleĭ comisiunĭ, şi sciŭ că sînt fórte competenţĭ în treburile învĕţămîntuluĭ, dar ca să fie şi predicătorĭ bunĭ, n'am sciut-o până acum. Trebue însă să fie, dacă aŭ fost învredniciţĭ de marea cinste de a fi aleşĭ, ca să compună predicĭ pe sama preoţilor.

Coresp.

Mulţămită publică.

Pentru sorţirea de obiecte, ce o va aranja Reuniunea Femeilor române gr. cat. din Blaş aŭ binevoit a contribui încă:

Dnele: *Amalia Velicea* Spătac 2 ştergare brod., *Aurelia Velicea* 2 coperitóre de pâne brod., *Lucreţia Comşa* Veza şurţă crosetată, *G. Făgărăşan* Tür 2 ştergare brodate; Dşórele: *Eugenia Săbăduş* Pănade 6 servete, *Lucreţia Tufan* Valea Sasului ştergar brod., *Irina Handrea* Mănărade, ţinétóre de bilete, stacadente. În numele comitetuluĭ aducem binevoitórelor contribuitóre mulţămită ferbinte.

Aurelia n. Solomon presidentă. **Dr Ambrosiŭ Cheţan** secretar.

Mulţămită publică.

Cu ocasiunea baluluĭ aranjat de Reuniunea Pompierilor voluntarĭ din Blaş la 21 Ianuar a. c. aŭ binevoit a suprasolvi şi contribui: Ĭuniŭ Br. Hodosiŭ 2 fl., G. Vancea, Ş. Stan. L. Csiszár, A. Gergely. Tr. Novac, I. Răhăian, M. Corvin, S. Szabó. N. N. câte 20 cr.. ér V. Drăgan din Coşlar 10 cr.

În sara baluluĭ aŭ contribuit: Valeriŭ Suciŭ, G. Precup, Ĭos. Halász, E. Roth, M. Breter. Dr. Nánásy, Dr. Ales. Pop, Ĭoan Raţ prof.. Ĭoan Fodor, Em. Viciŭ, Ĭ Dániel, Dr. Rohonczy şi Teodor Onişor câte 1 fl.; A. Simonffi, I. Imreh, I. Mendl, C. Schissel, S. Sinberger şi Fr. Schuller câte 2 fl.

Pe colecta purtată de pompieriĭ Ĭoan Puşcaş şi Vasile Fodor aŭ binevoit a contribui: Escelenţa Sa Dr Victor Mihályi mitropolit 5 fl., Ĭoan M. Moldovan preposit, Simeon P. Mateiŭ, Dániel Mihály. N. N. Georgiu Bărbat, Simeon Muntean şi Ĭoan F. Negruţiŭ câte 2 fl., Dr Ĭoan Raţ, Gavril Pop, Ĭosif Hossu, Dr A. Bunea, Dr V. Szmigelski, Ĭoan Geŗman, Aurelia n. Solomon, N. Popescu, Dr Vasiliŭ Suciu. Amalia Grama, Maria Vlassa, Pongrantz Géza. Heisikovits Herman, M. Welvarth, Leop. Bretter, Ştefan Oltean. R. Gross, I. Löb. Oct. Măcelar, Mihail Raţ, Ĭoan Orga, Aurel P. Bota, Alexiŭ Pop. S. Nestor. Ĭosif Gans, Ĭuliŭ Nistor, G. Thát. Cseresznyés Odön, Dr Ronai, Dr I. Brenduşan, Aurel C. Domşa, Ida de Csato n. Raţ, B. Fülep, C. B. Groze, Ĭoan Strejan, Ana Colcer şi I. Ungar câte 1 fl., Dr Isidor Marcu. Alesiŭ Viciŭ, Gregoriŭ Ordace, Dr Emil F. Negruţiŭ câte 1 fl. 50 cr., Ales. Ciura, Ĭoan Maior, Heisikovits Iacob, Ana Sintion, P. Ungurean, Damian E. Domşa şi Ĭosif Bart câte 50 cr., N. N. 20 cr., Tirion Boteiŭ 40 cr.

Pentru spriginul dat Reuniuniĭ aducem în numele comandeĭ ceea maĭ mare mulţămită.

Blaş în 12 Februar 1899.

S. Muntean comandante suprem. **Aron Papiŭ** cassariŭ.

Rugare.

În favorul sfinteĭ Mănăstirĭ de la „Prislop" din préjma Retezatului, în urma apeluluĭ emis cu dat. 22/10 Novembre 1897 de către comitetul constituit spre scopul restaurăriĭ aceleia aŭ incurs până aci ofertele benevole, carĭ s'aŭ publicat în fóia din Blaş „Unirea" Nro 36, 37, 38 50. 52 cum şi în „Revista Oraştieĭ" din Oraştie Nro 36, 38, 39, 41. 49, 50 şi 51 ex 1898.

Considerând însă, că din listele distribuite între On. Public român un numĕr însemnat din ele nu ni-s'aŭ reînapoiat nicĭ până în present, ér de altă parte, fiind că Comitetul din Apel are a-şĭ da socoteala sa finală şi a primi de la forul competent absolutorul recerut; aşa subscrisiĭ ne luăm voe a ne adresa cu încredere deplină către toţĭ aceĭ P. T. domni, în deosebĭ către membriĭ Ven. Cler cum şi către On. institute românescĭ de credit, carĭ aŭ primit liste de contribuirĭ în favorul sfinteĭ Mănăstirĭ de la „Prislop", dar încă nu ne aŭ învrednicit de rĕspuns, rugându-ĭ prin acésta cu tótă stima cuvenită, ca în interesul causeĭ atât de sfinte, se nu-şĭ pregete ostenéla, ci se binevoéscă a ne retrimite acele liste, fie cu orĭ ce resultat, în terminul cel maĭ scurt posibil spre închierea socotelilor nóstre şi înducerea numeluĭ tuturor generoşilor binefăcĕtorĭ ce aŭ contribuit cu denarul lor, în cartea de aur a Mănăstirĭ de a se puté pomeni la s. liturgiă la sĕrbătórea chramuluĭ în luna Maiŭ a. c.

De o dată observăm la acest loc, că s'aŭ luat dispuseţiune, ca colectele incurse până acum cu cele ce se vor maĭ adauge în urma acesteĭ rugărĭ să se publice tóte în foile nóstre cuotidiane din patrie, prin ce se va satisface şi dorinţiĭ juste esprimată din partea unor generoşĭ contribuitorĭ.

În numele Comitetuluĭ.

Haţeg în 22/10 Februar 1899.

Nicolaŭ Nestor adm. vicar ca preşedinte. **Dr Gavril Suciu** advocat şi cassar.

Noutăţĭ.

„Patria", institut de credit în Blaş, şĭ-a ţinut Sâmbătă la 18 Faur adunarea generală. Aŭ luat parte la adunare 28 acţionarĭ, carĭ representaŭ 770 acţiĭ şi aveaŭ 425 voturĭ. Din raportul presentat de direcţiune estragem câte va date: depunerile la finea anuluĭ aŭ fost de fl. 608.290·34 cr., reescomptul de fl. 161.514·53 cr., portfoliul cambiilor de fl. 784.047·12 cr., împrumutul pe hipotecă de fl. 130.871·50 cr., lombardul de fl. 47.207, circulaţiunea de aprópe 7 milióne fl., ér venitul curat de fl. 22.438·15 cr. Din câştigul acesta s'aŭ votat fl. 7203·64 cr. pentru fondul de reservă, care a ajuns la însĕmnata cifră de fl. 94.008·76 cr. faţă cu capitalul de acţiĭ în suma de fl. 110 miĭ. Pentru scopurĭ culturalĭ şi de binefacere s'aŭ destinat fl. 846·90 cr., şi anume: pentru spitalul studenţilor din Blaş fl. 500, pentru asilul de copiĭ 150, pentru şcóla de industrie 100, pompierilor 25, la dispositia direcţiuniĭ fl. 71·90 cr. S'aŭ ales apoĭ în direcţiune Dniĭ *Ioan F. Negruţ, Ioan M. Moldovan* şi *Dr Vasile Hossu,* şi în comitetul de supraveghiere: *Petru Ungur, Aurel C. Domşa, Eugen Bian, Dr Ambrosiŭ Cheţan* şi *Aron Deac.*

Procesul ziarului „Tribuna Poporului". Curtea cu juraţĭ din Oradea mare a osîndit pe Dl Em. Măglaşiŭ, la dóuĕ lunĭ temniţă de stat şi 10 fl. amendă.

De la fondul grăniţăresc. În 22 a c. s'a ţinut adunarea generală a representanţilor fondului grăniţăresc sub presidiul vicepreşedintelui *Constantin Stezariŭ.* Cu acéstă ocasiune s'aŭ reconstituit şi comitetul alegêndu-se de preşedinte: căpitanul în pensiune *Constantin Stezariŭ,* vicepreşedinte maiorul în pensiune *Şandor* de Viştea inf., secretariŭ *Arseniŭ Bunea,* cassar căp. *Străulea.*

Andrée. Étă persóna, care preocupă acum lumea sciinţifică! Pornit într'o espediţie cu balonul spre polul nord, multă vreme nu s'a sciut nimic de resultatul acesteĭ îndrăsneţe călătoriĭ. În timpul din urmă se telegrafézĕ din Krasnojarsk, că în partea rĕsăriténă a Siberieĭ s'aŭ aflat cadavrele alor treĭ ómenĭ, resturĭ de balon şi alte instrumente. După cum se crede, cadavrele acestea ar fi a luĭ Andrée şi a însoţitorilor luĭ.

Serată musicală-declamatorică. Casina română din Blaş, va aranja la 4 Martie n. o serată musicală-declamatorică sub conducerea prof. Ĭac. Murĕşan. Programul va fi următorul: 1. *„Hora"*, de Wachmann, cor mixt. 2. *„Elsan"*, de Elvira Santorino, declamare. 3. *„Imn de urare"*, de Porumbescu, duet. 4. *„Brumărel"*, baladă de Ĭ. Murĕşan, cor mixt cu soli şi acomp. de pian. 5. *Declamare.* 6. a) *Vals melancolique* de Hellmund, b) *Allegro din sonata Apassionata* de Beethoven solo pian. 7. a) *„Dorul meŭ"* b) *„Neică neiculiţă"* cor. mixte de Ĭ. Murĕşan.

Serată în onórea Dş Bârsescu. Publicul înbitor de artă din Sibiŭ, aŭ aranjat Vinerĭ séra o serată musicală-declamatorică în onórea tragedianeĭ Agata Bârsescu. Pentru succesul serateĭ acesteia şĭ-aŭ dat concursul şi câţĭ va membriĭ aĭ reuniuniĭ române de cântărĭ din Sibiŭ.

Petrecere românéscă în Viena. Membriĭ societăţiĭ literare „România Junĕ" vor aranja la 4 Martie n. o petrecere pusă sub patronatul Dluĭ Niculaŭ Dumba. Venitul curat se va adauge la fondul pentru ridicarea unuĭ internat românesc în Viena.

Avis. Cu prima Martie st. n. strămutându-mĕ la parochia Sigetuluĭ (Maramaros-Sziget), rog pe toţĭ aceia, cu carĭ staŭ în corespondinţă, cum că de acum înainte se trimită epistolele şi corespondinţele sale sunătóriă mie la Siget. S. Şugatag 22 Febr. 1899. *Ţit Bud* vicarul Maramurĕşuluĭ, paroch a Sigetuluĭ.

Necrolog. † Archiducesa *Maria Immaculata,* vĕduva archiducelui Carol Salvator, a repausat în 18 Faur la Viena în etate de 55 anĭ.

Cas de mórte. *Ioan Paraschiv* subjude reg. în pens. a repausat la Sebeş în 15 a c. în etate de 64 anĭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Credința vécurilor creștine celor dintâĭ în fecioria Născétóreĭ de Dumnezeŭ.

(Continuare.)

Urmarea tuturor acestora a fost apoĭ, că numele Marieĭ încă a trebuit, să se amintéscă în scrierile și replicile acelea și în discusiunile acelea sinodale, carĭ le-a provocat arianismul. Din mulțimea cea fórte mare a mărturisirilor tradiționale, carĭ pe vremea arianismuluĭ aŭ tractat despre dignitatea maternă a Marieĭ, alegem numaĭ următórele:

Episcopul Zeno de Verona (360—380) grăesce despre o sectă, carea susținea, că „Isus Christos și-a primit începutul din trupul Fecióreĭ Maria și după aceea pentru dreptatea sa s'a făcut Dumnezeŭ, dară nu s'a născut (ca Dumnezeŭ)". [1]) Orĭ Arianiĭ se folosiaŭ de întorsătura acésta: „Dacă el (Fiul) s'a pogorît în Maria, dacă a umplut pântecele Fecióreĭ, atuncia e lucru vĕdit, că s'a născut dintr'însa óre ce diferit de ceea ce s'a pogorît într'însa." Réspunsul ortodox la acésta e: „De la Spiritul sfînt a luat în pântece Fecióra și a născut aceea, ce a luat în pântece, adecă pe Dumnezeŭ cel împreunat cu omul sĕŭ," [2]) orĭ pe cum se esprimă s. Atanasiŭ: „Căcĭ Cuvîntul, care e generat din Tatăl în chip negrăit, neesplicabil și necuprins și din vecĭ. acest Cuvînt însu-și se nasce aci pe pămînt din Fecióra Maria Născétórea de Dumnezeŭ, pentru ca ceĭ maĭ înainte născuțĭ de jos să se renască de sus, adecă din Dumnezeŭ. Ast fel a primit mamă aci pe pămînt acela, care-și are pe Tatăl sĕŭ în cer." [3]) S. Atanasiŭ, acest apĕrătoriŭ de căpĕtenie al credinței drepte împotriva arianismuluĭ, a fost maĭ ales acela, care purcederiĭ filosofice-critice a contrarilor sĕĭ le-a opus în tot de una faptele positive ale revelațiuniĭ, fără ca pentru acésta să rĕmână în apoia lor, în ce privesce iscusința dialectică; el se întorcea éră și éră la simplul cuprins al istorisiriĭ évangelice, de câte orĭ se tracta despre întromenirea Fiuluĭ luĭ Dumnezeŭ, și cu prilejurile acestea amintia aprópe tot de una și pe Maĭca luĭ. [4]) S. Ilariŭ, care ar puté, să se numéscă Atanasiul Apusuluĭ, tractând despre arianism încă se folosesce de argumentărĭ de acelea, în carĭ și Maria încă își găsesce loc potrivit. „Arianiĭ," zice el, „resping ὁμοούσιος-ul, pentru că cred, că printr'însul se învață, că Tatăl și Fiul ar fi o persónă, că Tatăl s'ar fi pogorît din nemărginirea sa în o Fecióră." [5]) Saŭ apĕrând pe un scriitoriŭ suspect zice: Marcel „nu a dat luĭ Dumnezeŭ Cuvîntul începutul din sfînta Fecióră, pe cum învață aceia (Arianiĭ)". [6])

Esemplele acestea ajungă aci. De altmintrea ne maĭ spune s. Atanasiŭ chipul, în care Arianiĭ aludaŭ la raportul dintre Maria și Christos spre a propaga vederile sale. Eĭ se obicĭnuiaŭ a se îndrepta cătră femeĭ cu întrebarea: „Avușĭ tu fiŭ, maĭ înainte de ce aĭ fi născut?" [7]) Eĭ cu întrebarea acésta voiaŭ, să le cuceréscă pe sama părerilor sale despre aceea, că Logos nu e împreună vecĭnic cu Tatăl. Voiaŭ adecă, să zică prin întrebarea acésta, că în sens ortodox Tatăl nicĭ nu póte, să aĭbă fiŭ, ci acela, care se numesce așa, e o zidire a luĭ Dumnezeŭ. Din acésta ar urma apoĭ, că Maria nu e mama unuĭ fiŭ dumnezeesc. Tot la acésta țintesce și gluma următóre a Arianuluĭ Eudoxiŭ: „Dacă Tatăl ar avé fiŭ, atuncia l-ar căuta, să aĭbă și muiere." [8])

[1]) Lib. II. tract. VIII. De nativ. Dom. cap. 1. la Galland. V.

[2]) Phoebad. Agiu. episc. tract. de fide orth. c. Arian. VIII. la Galland. V. pag. 262.

[3]) De incarn. et c. Arian. 8. T. I. p. 875.

[4]) V. bună óră Sermo mai. de fide la Galland. V. p. 161 urr.

[5]) De trin. IV. 4.

[6]) Fragm. II. p. 1287. Cf. și De trin. I. 22; II. 25.

[7]) S. Atan. or. I. c. Arian. la Hefele I. pag. 246.

[8]) S. Ilar. c. Const. §. 13.

De aceea a urmat firesce și aceea, că personalitatea cea inseparabilă de Fiul eĭ a fost cuprinsă și de sinódele acum maĭ ortodoxe, acum maĭ ariane în mărturisirile lor de credință și în anatematismele lor. Așa se cuprinde închietura „el a luat trup din Fecióra" saŭ „el s'a născut din Fecióra" în simbolul sinoduluĭ ținut în 341 la Antiochia. [1]) Și între anatematismele acelea, carĭ se află adause la simbolul sinoduluĭ din Sirmiŭ ținut în 351, se află și acestea: „Dacă óre cine ar zice, că cel negenerat (Tatăl) orĭ o parte dintr'însul s'a născut din Maria; dacă óre cine ar zice, că Fiul adevĕrat că a fost maĭ înainte de Maria șcl.; dacă óre cine ar crede, că Dumnezeŭ-omul cel născut din Maria e negeneratul (însu-și); dacă óre cine ar susține, că el abia numaĭ de la nascerea din Maria, abia numaĭ de atuncia se numesce Christos și Fiŭ și a început, să fie Dumnezeŭ, — să fie anatemă." [2]) În sfârșit apoĭ și sinodul icumenic II ținut în 381 la Constantinopol încă a primit în simbolul sĕŭ mărturisirea: „carele . . . s'a întrupat de la Spiritul sfînt și din Maria Fecióra." Mărturisirea acésta se cuprinde de altmintrea cu óre care abatere de cuvinte deja în străvechiul simbol numit apostolic.

Am vĕdut decĭ, că eresa ariană a alterat conceptul bisericiĭ despre Maria, de și eresa acésta în tocmaĭ ca și aprópe tóte cele de maĭ înainte de ea nu s'a îndreptat în chip nemijlocit împotriva Marieĭ. În tot decursul certelor ariane a căutat, să se discuteze în rîndul al doilea și raportul dintre Fiul și dintre Maĭca luĭ, a căutat, ca numele și dignitatea eĭ să fie în gurile tuturor pretutindenia, pe unde se tracta despre firea Fiuluĭ. Ĕră eresa opusă arianismuluĭ, adecă eresa luĭ Apolinare a îmbiat prilej încă și maĭ apropiat spre concipiarea în parte orĭ de tot greșită a raportuluĭ dintre Preacurata Fecióră și dintre Rĕscumpĕrătoriul și în urmare și a dignităților eĭ. Concipiarea acésta greșită firesce că a provocat pe drepteredincioșĭ, să apere credința ortodoxă despre maternitatea dumnezeéscă și dignitatea Marieĭ.

Apolinarismul nu se maĭ cuprindea întru atâta cu raportul cel maĭ înainte de lume al persónelor Preasfinteĭ Treimĭ, ci se cuprindea maĭ vîrtos deja cu cestiunea christologică în sens maĭ strîns, adecă cu modul, în care sînt împreunate în Christos firea dumnezeéscă și cea omenéscă.

Episcopul de Laodicea Apolinare (de pe la 362) fiind contrariul arianismuluĭ se sili adecă, să releveze cât se póte de tare unitatea elementuluĭ dumnezeesc și a celuĭ omenesc din Christos. De aceea susținu teoria, că în ce chip după Plato fiesce care om se compune din trup, suflet și spirit, așa și personalitatea luĭ Christos constă din trup, suflet și Logos. Acesta, persóna a dóua a Treimiĭ dumnezeescĭ s'a aședat în Christos în locul spiritului (omenesc) și cu ceĭ alalțĭ doĭ factorĭ, adecă cu trupul și cu sufletul s'a împreunat întru o unitate de tot particulară, adecă întru unitatea Dumnezeŭ-omuluĭ. Dacă am presupune o fire deplinită compusă din treĭ părțĭ, atuncĭ am avé doĭ Fiĭ aĭ luĭ Dumnezeŭ, dóuĕ persóne și prin urmare o Patrime în loc de Treime.

E învederat, că acestuĭ „Dumnezeŭ-om" i-se denégă deplina omenire, și că apolinarismul se împotrivia arianismuluĭ, în tocmaĭ pe cum vechiul docetism se împotrivise ebionitismuluĭ. Încă și maĭ bătĕtóre la ochĭ se face analogia acésta, dacă maĭ avem în vedere și aceea, că Polemiŭ, învĕțăcelul luĭ Apolinare, a lăsat, să se contopéscă și trupul și sufletul (animalic) al luĭ Christos cu Logos în o unitate fisică așa, că Apolinariștiĭ de maĭ apoĭ aŭ declarat de vecĭnic și trupul luĭ Christos. [3]) Spre acésta se folosiaŭ de formulele: „Noĭ zicem, că cel din Maria (întregul Christos) e de fire identică cu Tatăl," [4]) „Dumnezeŭ s'a născut din o Fecióră, nu Dumnezeŭ și omul." [5]) Pe Polemianĭ din causa acésta ĭ-aŭ și numit Sarcolatrĭ saŭ închinătorĭ aĭ trupuluĭ. Ba unĭĭ din părtinitoriĭ acesteĭ direcțiĭ aŭ primit chiar vechea părere ebionitică, că „Cuvîntul a primit trup numaĭ la părere". [6])

[1]) Hefele I. p. 503. 505. 507. 508.

[2]) Ibid. p. 619. 620. 263.

[3]) S. Greg. Nis. Antirrh. adv. Apoll. XIII. la Galland. VI. pag. 547.

[4]) S. Atan. c. Apoll. I. 10.

[5]) Ibid. II. 4.

[6]) Ibid. I. 2; III. 3. 4.

Polemiile sfinților Părinți cuprind prin urmare în chip de tot consecuent pe Apolinariștii la olaltă cu Marcioniții și Manicheii Doceții. Așa face bună óră s. Atanasiŭ în scrierea sa îndreptată împotriva luĭ Apolinare. „Cu născocirea vóstră, carea voĭ o priviți de religiósă," zice s. Părinte, „orĭ negați trupul primit din Fecióra și Născătórea de Dumnezeŭ orĭ huliți dumnezeirea." [1] El amintesce apoĭ pe Marcion și pe Manicheĭ a nume alături cu Apolinariștiĭ și replică: „De aceea e o fărădelege, ca un om evlavios să se folosésca de născocirĭ de acestea de cuvinte, ci dimpotrivă are, să se zică, că Cuvîntul, carele din vecie e de o fire cu Tatăl, în vremea cea mai de pe urmă a înoit din sfînta Fecióră și Născătóre de Dumnezeŭ plăsmuirea și zidirea luĭ Adam și și-a însușit-o, și că Christos, care din vecĭ e Dumnezeŭ, astfel s'a arătat ca om." [1]

(Va urma.)

[1] Genes. II. 24.

[1] C. Apoll. I. 4.

Jertfa superstițiuniĭ.

Zidirea din față cu împrejurimea sa romantică maĭ de mult era un schit de călugărĭ, astăzĭ însă a devenit domeniŭ de stat, și o aripă a eĭ e locuită de administratorul și familia sa, ér în partea maĭ ruinată ședе un preot bătrân cu nepoțică-sa, o fetiță de treĭ până în patru spre zece anĭ, și cu o bucătărésă. Preotul acesta e parochul Negrilescilor, comună compusă numaĭ din vre o câte va fumurĭ. Nu de parte de schit era o móră săracăciósă, făcută numaĭ pentru ceĭ câțiva óameni din Negrilescĭ. Satele eraŭ de parte de aicĭ, căcĭ Negrilescĭ era maĭ mult o colonie adusă, pentru ca să cultive agriĭ statuluĭ. Lipită de móră era casa morarului.

Din căsuța scundă tocmaĭ eșia o fetiță cu ochĭ limpeziĭ, albastri ca cerul într'o senină zi de vară și cu o față sănătósă și veselă, ca un boboc, ce se desvĕlesce; fruntea copileĭ era albă ca laptele și arĕta cumințenie.

„Nópte bună leliță," zise fetița cu o vóce argințiе cătră femeea, ce eșĭ după ea, să o petréca. „Încă o dată nópte bună, spune-ĭ și luĭ badea Tódor, dacă va veni, că m'am închinat de sănătate. Grigiți de Anuța, să nu se facă maĭ rĕŭ, mâne viŭ ér-așĭ."

„O, Claro, cât eștĭ de bună! Cât îmĭ pare de bine, când viĭ la sĕrmana mea Anuță, să vedĭ, ce maĭ face!"

„Viŭ tare bucurósă, căcĭ Anuța mi e dragă, și când o vĕd, mi-se pare, că vĕd chiar pe sora mea, pe sĕrmana Linuța, care e încă tot bolnavă."

„N'aĭ maĭ auzit nimic despre Linuța?" o întrebă morărița.

„Nu!" zise ea. „Unchiașul aștéptă chiar în zilele aceste scrisóre. Dar trebue să plec, căcĭ se însĕréză. Încă o dată nópte bună lele Marie."

„Nópte bună Claro," zise morărița întorcêndu-se în casă, pe când fetița grăbia cătră schit.

Sórele sfințise deja, și numaĭ nisce raze palide maĭ rumeniaŭ orisontul în partea de la apus, în colo era tăcere, numaĭ rochiuța fetiței atingea ușor buruenile, pe lângă carĭ trecea, și un car, ce venia de la móră încărcat cu măcinișul administratorului de la curte, conturba liniștea sărilĭ. Servitorul, care mâna caiĭ, era cam o sută de pașĭ de parte de Clara.

Cea dintâĭ stea se ivise pe cer și strălucia prietinósă drumeților. În dată după ea se ivi și regina nopții în haĭna sa de aur, ca să lumineze vîrfurile brădetuluĭ, ce încunjura schitul. Clara privia cu plăcere frumósa privelisce, pe când piciorușele eĭ înaintaŭ cu grabă. De o dată se audi vibrând prin aer o vóce cunoscută și mângăitóre pentru sufletele credincioșilor, vestindu-le pace și ridicându-le mintea la Cel de sus. Și când primul sunet ajunse la urechile lor, atât servitorul, un om maĭ vîrstnic, cât și fetița, își făcură semnul sfinteĭ crucĭ.

Clara ajunse deja pe bătrânul și îĭ zise „bună sara." Țĕranul trĕsări, căcĭ nicĭ nu băgase de samă apropiarea copileĭ. „Dómne sfinte!" zise el. „Tu eștĭ Claro? Așa umbli ca o nălucă, ce nu atinge pămîntul. Maĭ mare mĭ-a fost spaĭma, când mĭ-aĭ zis „bună sara."

„Ca o nălucă," zise Clara rîdênd. „Măcinat-aĭ bădicule Ghiță?" întrébă ea în fugă.

„Măcinat dragă, măcinat!"

Dar ea era deja de parte. Bătrânul privia pe urma eĭ clătinând din cap. „Asta nu-mĭ place, chiar de loc nu-mĭ place! Am audit de multe orĭ, că nu-ĭ semn bun, când cine va se face așa de ușor, de nu-ĭ maĭ audĭ pașiĭ; și asta cobesce și a maĭ rĕŭ, când te spări de ea, ca de nălucĭ. Sĕrmanul dl părinte, nu va avé noroc de Clara. E și prea sfătósă, și apoĭ copiiĭ prea cumințĭ nu-s de traiŭ."

Bietul om era superstițios ca un păgân, dar nicĭ Clara nu era maĭ liberă de credințele deșerte. Țĕraniĭ gem sub puterea lor. De și ea a rîs de vorbele bătrânuluĭ, în sufletul sĕŭ însă întrase frica; ea se cutrĕmură întâiŭ, apoĭ perdêndu-și veselia grăbi în fugă spre casă.

Întrarea în grădina schitului se făcea printr'o portiță mică în zidul, ce încunjura castelul. Grădina era largă și pustie. Clara însă nicĭ o dată n'a observat-o acésta. Acum însă i-se părĕ că e asemenea unuĭ cimiter. Numaĭ raza de lumină din ferestile locuinței lor îĭ încălzia sufletul. Apropiându-se zări focul de pe vatră și audĭ glasul unchiuluĭ, care eșind în grădină o chĕmă cu dragoste.

La audul acestuĭ glas îĭ peri de o dată gândurile pline de grijĭ negre.

„Vino dragă!" zise el, „căcĭ chiar acum s'a reîntors Tódor și ne-a adus o scrisóre".

Tódor era servitorul preotuluĭ, și Clara scia, că e dus la oraș, să aducă posta. Cum însă părintele primia puține alte scrisorĭ, a fără de corespondența cu fratele sĕŭ, tatăl Clareĭ, scrisorile acele eraŭ de o potrivă așteptate de nepoțică-sa ca și de el. De aceea mititica strigă și acum: „Aĭ primit o scrisóre? De la tata, nu e așa? O spune, ce scrie el?"

„Ce scrie? Dar asta nicĭ eŭ n'o sciŭ, ochiĭ meĭ slăbiți de bătrânețe nu vĕd fără ochelarĭ?"

„Așa e, de bucurie am și uĭtat," și fugi repede, să-ĭ aducă ochelariĭ. Apoĭ se aședară lângă masa de brad. Bătrânul preot surîdea liniștit, pe când mâna îĭ tremura ușor, ér nepoțica ardea de nerăbdare.

Fața venerabiluluĭ preot se întuneca tot maĭ mult. „Ce scrie?" întrerupse Clara liniștea. „O, spune, spune unchiule dragă? De sigur nu e bine tata . . . . . tata."

„Tatăl tĕŭ e sănătos," rĕspunse el cu o liniște forțată, „dar mamă-ta . . . . ."

„E mama bolnavă? zise copila ușurată.

Bătrânul privi plin de îngrigire în fața eĭ. Și el bagă de samă, că blânziiĭ eĭ ochĭ albastri sînt umeziĭ, de și mama aceea nu era, de cât o vitregă cu suflet de demon. Cât de curată și bună e Clara, și cât de fericite sînt bătrânele luĭ zile avênd în apropiare un astfel de ânger! Și vitrega aceea, pentru care ea se întristézĕ n'a putut-o suferi în casa sa, ci a alungat-o, și așa a trebuit copila, să se despartă de tatăl sĕŭ și să vină aci. Mama Clareĭ a fost unica fică a unuĭ țĕran bogat, și la mórtea eĭ fata avé drepturĭ netăgăduite asupra întregiĭ averĭ, căcĭ alțiĭ frațiĭ nu avé, afară de Anuța, care era bolnăviciósă de la natură și era cu doĭ anĭ și maĭ tinĕră, de cât dînsa. Și Clara a fost bolnavă câțiva anĭ după mórtea mamiĭ sale și óameniĭ începură a crede că tatăl sĕŭ va moșteni întréga avere. Între astfel de împrejurărĭ el s'a căsătorit apoĭ a dóua óră, și născându-i-se după un an un băiat, vitrega copilelor sale îșĭ făcuse deja ilusia, că acela va fi adevĕratul moștenitor. Anuța se părea, că nu face de minciună profețirile eĭ, căror gura satuluĭ le zicea dorințe, Clara însă din potrivă, o combătea pașĭ de pașĭ prin strălucirea sănătățiĭ, căcĭ ea se făcuse voĭnică și frumósă, cum abia într'o mie să-ĭ afli părechea.

Cu desvoltarea frumóselor însușirĭ a Clareĭ dispărea însă pacea și liniștea în casa părintéscă. În sufletul vitregiĭ se vîrîse o ciudă amară și veninósă, vĕdêndu-și înșelate speranțele sale. Și acest sentiment era zi de zi tot maĭ viŭ și maĭ puternic. Țĕranca lacomă de avere săpa și grebla în adîncul întunerec a naturiĭ sale aspre însă puternice, și rodul sămĕnat încolțise și începu a crește. Ea se umplu de ură față de Clara, căcĭ biata copilă nu voia, să móră. Între împrejurările aceste a fost chiar binevenită învitarea preotuluĭ de a-ĭ da luĭ fetița, să o créscă. De doĭ anĭ acum era Clara tovarĕșa bătrânuluĭ preot, fericirea și mângăerea sa, bucuria și mândria bătrâneților sale, pe când sermana Anuța se

vestedia tot mai mult de suflarea morții. Vitrega se purta înse față de ea cu blândețe și îngrijire; ea vedé că Anuța se apropie de grópă și numai avea, să stea în calea pretensiunilor fiului séu.

„E dór mama bolnavă?“ întrébă Clara. Bětrânul scutură din cap negativ. „Nu,“ réspunse pe urmă, „căci scrisórea e de la dînsa. Să ți-o cetesc?“

„Se pare că nu sînt bune veștile din ea, unchiule dragă, căci alt cum nu aĭ amâna atâta“, îĭ zise fata.

„La ucĭ un cas nu sînt bune,“ zise el. „Anuța a fost zilele trecute fórte greŭ bolnavă.“

„Sĕrmana!“ strigă Clara îngrijată. „Dar acum e éră-și bine și sănătósă?“

„Sănătósă? Nu!“ replică el cu vóce tremurândă, „înse de bine îĭ este de tot bine!“

„Nu e sănătósă și totuși îĭ este de tot bine, cum o înțelegĭ acésta, unchiule?“ întrébă ea pălind.

„Sĕrmana a . . .“

„A murit?“ întregi Clara bănuitóre, vĕdênd ca bětrânul preot își plécă capul séu venerabil spre a-și ascunde ochiĭ plinĭ de lacrimĭ, și copila își îngrópă fața în palme isbucnind într'un plâns ferbinte.

(Va urma.)

Economie.

Nutreț bun pentru îngrășarea găinilor. Să li-se dea pe zi de treĭ orĭ, să mânce cât pot, orez fert în lapte, presărat cu o linguriță de zăhar. Orezul să fie fert până ce se va înmuia. De beut să li-se dea apă, în care s'a fert orezul. De mâncarea acésta nu numaĭ se îngrașe găinile fórte tare, ci și carnea li-se face fragedă și gustósă.

Bibliografie.

A apărut:

John Stuart Mill: **Libertatea,** trad. de Teodor V. Păcățanu, Sibiŭ 1899, pag. 248, prețul 1 fl.

Ovidiŭ, Nr. 10, prima revistă literară din Dobrogea.

Flóre albastră, Nr. 18, cu un cuprins variat și interesant.

Albina, revistă enciclopedică populară, Nr. 19 publicând între altele fotografia liceuluĭ din Brașov și a fostilor directorĭ Muntean și Meșota.

Revista economică, Nr. 2, organ pentru societățile finanțiare și comerciale.

Revista ilustrată, Nr. 2 cu un bogat cuprins și frumóse ilustrațiĭ, din carĭ unele originale (biserica din Șoimuș. Jocul țeranilor din Șoimuș).

Fóia pentru toți, Nr. 6, revistă enciclopedică poporală sub direcțiunea Dluĭ *D. Stăncescu.*

„Enciclopedia Română“, editată din însărcinarea și sub auspiciile „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporuluĭ român“, de *Dr. C. Diaconovich.*

A apărut fasc. XIII al acesteĭ marĭ publicațiunĭ cuprinḑênd articolele *Docan—Emeri,* la o laltă preste o mie. Și de astă dată putem remarca o lungă serie de articole de deosebit interes românesc. Amintim între altele biografiile: Doda, Donicĭ, Dora, d'Istria, Dorobant, Dosofteiŭ, Drăgescu, Drăghicean, Drăghiescu, Drăgicĭ, Droglĭ, Duca. Dudescu, Dulfu, Dumba, Dumbrava, Dunca, Eliade (Evolcean), Elisabeta reg. (T. Maiorescu); apoĭ art. istorice: Dorobanții, Dozsa (Trăilă), Dragoș (D. Onciul). Egiptul archeol. (Antonescu T.), musica egipț. (T. Cerne); de asemenea găsim un bogat material de geografie: Dolj, Dorna, Dorohoiŭ, Drăgășanĭ, Dragomirescĭ, Dunărea (Iannescu). În fine maĭ amintim următórele articole maĭ marĭ și interesante: Doina (Bârseanu), Drama (Densușan). Domeniul Coróneĭ (Robin), Durerea și Embrion (Vaschide), Educațiune (Velovan), Electricitate (Galucci), Emancipațiune (Floru), etc. Atât apariția regulată a fascicolelor, cât și îngrijirea cu care este condusă acéstă mare lucrare, ne îndreptățesce la speranța, că prima Enciclopedie română va fi terminată de curênd în condițiunĭ pe deplin mulțămitótre.

Abonamentele se fac la *W. Krafft în Sibiŭ* (deposit general pentru România: *E. Stork, Bucurescĭ)* și se primesc numaĭ pentru publicațiunea *întrégă.* Prețul de prenumerare: pentru un tom broșurat fl. 10.—, compactat fl. 11.60 (în România Leĭ 25.—, resp. 28.50).

A apărut în editura „Unirii“:

Ben Hur

saŭ

Zilele luĭ Mesia

de **Lewis Wallace.**

Tradu[illegible]ere.

Tom. I. broș. . . . . 75 cr.
Tom. II. broș. . . . . 70 cr.

Manual de Psichologie și Logică pentru clasa VIII a școlelor medie edat de *Dr Vasile Hossu.* Blaș. Tipografia seminariuluĭ archidiecesan. 1898. Prețul broș. 1 fl. 20 cr.

La tipografia seminarială se află de vîndare:

Instituțiunile calvinescĭ

în biserica românéscă din Ardél,

fasele lor în trecut și valórea în presente.

Studiŭ istorico-canonic de Dr Alesandru Grama. — Opul constă din XVI+476 pag. 8° mare și se póte procura cu prețul de **3 fl.** la **Tipografia seminarială** în **Blaș** (Balázsfalva).

Pregătire la mórte, adecă considerațiunĭ asupra maximelor eterne folositóre tuturora pentru meditare și preoților spre a predica, de *Alfons Maria de Liguori* Doctor al Besericeĭ. În versiune românéscă de Membriĭ societățiĭ de lectură Inocențiŭ M. Clain. Blaș 1893. Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan. Opul are 425 p. în 8° mic. Prețul 80 cr. Editura societățiĭ.

Posta Redacțiunii. Dluĭ *N. R. în M.* „Multămita“ am transpus'o „F. școl.“

Editor și redactor réspundétor:
Dr Vasile Suciu.

101 szám / 1899. (9) 1—1

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a balázsfalvi kir. járásbiróság 1898. évi V. 500. számu végzése következtében Dr Ronai János ügyvéd által képviselt Grün és társa javára Heisikovics Lipot ellen 309 frt 96 kr. s jár. erejéig 1898. évi Oktober hó 30-án foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 600 frt — krra becsült 120 méter férfi ruha szövetből álló ingóságok nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a balázsfalvi kir. jbiróság 1899. évi V. 1/5. számu végzése folytán 309 frt 96 kr. tőkekövetelés, ennek 1898. évi Augustus hó 20-ik napjától járó 6% kamatai, és eddig összesen 27 frt 95 krban biróilag már megállapitott költségek erejéig helyben alperes üzletében leendő eszközlésére 1899. évi Márczius hó 1-sö napjának délelőtti 10 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták s azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Balázsfalván 1899. évi Február hó 10-ik napján.

Thát György,
kir. jbirósági végrehajtó.

102 szám / 1899. (10) 1—1

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a balázsfalvi kir. járásbiróság 1898. évi V. 206. számu végzése következtében Dr Ronai János ügyvéd által képviselt Müller & Comp bécsi czég javára Heisikovics Lipot ellen 284 frt 76 kr. s jár. erejéig 1898. évi Junius hó 28-án foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 600 frt — krra becsült 40 vég vegyes szinü férfi ruha szövetből álló ingóságok nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a balázsfalvi kir. jbiróság 1899. évi V. 3/9. számu végzése folytán 284 frt 76 kr. tőkekövetelés, ennek 1897. évi Oktober hó 22-ik napjától járó 6% kamatai, és eddig összesen 33 frt 13 krban biróilag már megállapitott költségek erejéig helyben alperes üzletében leendő eszközlésére 1899. évi Márczius hó 1-sö napjának délelőtti 9 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták s azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Balázsfalván 1899. évi Február hó 10-ik napján.

Thát György,
kir. jbirósági végrehajtó.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea Unirii« în Blaş.

Anul IX. Blaş 4 Martie 1899. Numĕrul 9.

Consciinţa naţională şi de drept.

Seria de articolĭ apărută în ultimiĭ numerĭ aĭ foiĭ nóstre ne-a arĕtat la evidenţă pericolul, ce ameninţă biserica nóstră, atât ce privesce drepturile sale garantate prin legĭ, cât şi auctoritatea şi libertatea de actiune a membrilor eĭ.

A trebuit să ne câştigăm convingerea din aceĭ articolĭ, că astăzĭ atenţiunea contrarilor nostri este îndreptată spre biserica nóstră cu intenţiunea de a o lipsi de caracterul eĭ românesc, dorind a da o lovitură grea nu numaĭ bisericiĭ, ci tot o dată şi esistenţeĭ şi caracteruluĭ nostru naţional.

Aflându-ne în faţa acesteĭ intenţiunĭ ostile ni-se impune de sine, să cercăm basa tărieĭ morale, maĭ bine zis a cutezanţeĭ, cu care ocârmuitoriiĭ ţĕriĭ desconsideră drepturile garantate prin legĭ, atacă drepturile legitime ale nóstre şi violentézĕ libertatea confesiuniĭ şi a convingeriĭ, atunci când eĭ ar trebui să scie şi în faptă sciŭ, că datorinţa statuluĭ şi prin urmare a ocârmuitorilor luĭ este înainte de tóte respectarea legilor, validitarea ideiĭ de drept şi câştigarea condiţiunilor de desvoltare etică a cetăţenilor din stat.

Orĭ cât de mult ne vom sili, să atribuim atacurile îndreptate în contra bisericiĭ nóstre singur pornirilor şi teoriilor numite liberale maĭ mult saŭ maĭ puţin dominante în ţĕrile culte, acésta numaĭ în parte ne va succede. Va trebui să aflăm, că aceste atacurĭ sînt în strînsă legătură cu direcţia politică inaugurată de sistemul present de guvernare, care tinde la totala nimicire a individualităţilor naţionale nemagiare, poreclite naţionalităţi.

Atacurile îndreptate în contra bisericiĭ nóstre sînt numaĭ o firéscă urmare a politiciĭ de desnaţionalisare, şi temeraritatea, cu care s'a inaugurat şi continuat acéstă politică desastrósă, nu putem să o judecăm de cât ca efluxul consciinţeĭ nóstre naţionale prea puţin desvoltate.

Legile şi aşedămintele de drept a unuĭ stat le garantéză singur consciinţa de drept a cetăţenilor, orĭ ce altă garanţă constituţională este numaĭ o ficţiune ĭuridică, care uşor póte fi desconsiderată de un guvern neconscienţios saŭ violent.

Când cetăţeniĭ unuĭ stat sînt concrescuţi cu aşedămintele lor, când aşedămintele, instituţiunile şi drepturile lor trăesc în spiritul şi inima lor, ér nu în archive — pe hârtie, — când vătĕmarea dreptuluĭ e identică cu vătĕmarea consciinţeĭ individuale şi a simţuluĭ de dreptate conscient, atunci desconsiderarea drepturilor garantate prin legĭ, atacarea instituţiunilor şi aşedămintelor va causa o puternică şi solidară sguduire a opinieĭ publice şi a forţelor cetăţenescĭ, care va produce înevitabila validitare a voinţeĭ cetăţenilor.

O ast fel de consciinţă înăbuşesce tendinţile de violentare ale guvernuluĭ, fiind că el prevede urmările desastróse, ér lipsa eĭ dă paş de paş maĭ multă cutezanţă depositarilor puteriĭ de stat.

Consciinţa de drept puternic manifestată este un memento pentru ceĭ ce tind la nimicirea drepturilor unuĭ popor şi o iresistibilă pedecă pentru validitarea politiciĭ de suprimare.

Esistenţa dreptuluĭ şi a aşedămintelor de drept e condiţionată de esistenţa consciinţeĭ de drept a cetăţenilor, tot asemenea e condiţionată esistenţa uneĭ naţiunĭ de consciinţa naţională.

Faptul, că guvernul magiar nu se sfiesce a ataca cu atâta violenţă drepturile nóstre naţionale, faptul că sistemul de guvernare dominant a putut să ne nimicéscă în decursul alor câţi va aní un şir întreg de drepturĭ fundamentalĭ, fără a da nascere uneĭ maĭ marĭ, uneĭ maĭ inpunĕtóre sguduirĭ, nu dovedesce alt ceva, de cât că consciinţa naţională nu este desvoltată la acel grad şi că nu s'a manifestat în acel mod, ca ea să pótă fi considerată de pedecă a tendenţelor oprimătóre şi de desnaţionalisare.

Nenumerate neîndreptăţirĭ s'aŭ comis şi se comit zilnic în contra nóstră de la închiarea uniuniĭ, şi dacă bine vom scruta mişcările nóstre naţionale de atunci în cóce, va trebui să recunóscem, că ele aŭ fost numaĭ *încercărĭ* de manifestare a consciinţeĭ naţionale, va trebui să recunóscem, că acele nu

---

Feuilleton.

Grădina de legumĭ.

Disertaţiune poporală, rostită de Ioan F. Negruţiŭ, la adunarea generală a despărţĕmîntuluĭ XI (Blaş) al »Asociaţiunii«, ţinută la 31 Iulie 1898 în Veza.

(Continuare.)

4. Sălata.

Sălata încă este o legumă gustósă şi sănătósă. Sălata se face bine în pămîntul mĕrunţit, gras, puţin umed.

Sălata primăvara se saméně pe strat cald saŭ în pămînt rece în faţa sórelui.

Ca să facă căpăţînĭ trebue rĕsădită, şi e nume cea de primăvară se sădesce în depărtare de 20 cmtri (o palmă) un fir de ceĭ alalţ; ér soiurile de vară şi ĭarnă în depărtare de 40 cmtri.

Se cultivă prin plivit, săpat şi rĕsădit. Se saméně împrăştiat, saŭ în şir.

Ca să avem primăvara sălată cu căpăţina maĭ de timpuriŭ, atunci săméně̆m pe la sfîrşitul luĭ Septembre sălată în un strat. După ce a crescut puţin, o sădim în alte straturĭ pregătite de maĭ înainte spre acest scop în faţa sórelui. A nume facem în fie care strat câte cincĭ părăuţe cam de 10 cmtri afunde. În acestea apoĭ rĕsădim sălată, cam de 10—15 cmtri un fir de ceĭ alalţ. Când dă frigul, şi locul începe a îngheţa, atunci punem pe straturĭ nisce crengĭ şi pe acestea paie.

Primăvara depărtăm paiele şi maĭ târziŭ şi crengile.

În chipul acesta avem primăvara de timpuriŭ sălată cu căpăţina şi fără strat cald.

În *strat cald* se saméně următórele soiurĭ:

1. **Sălata luĭ Mauthner.** Se face tare de timpuriŭ. Are căpăţinĭ îndesate, de colóre galbină închisă. Rĕmâne fragedă timp maĭ îndelungat. (20 gramĭ 30 cr.)

2. **Sălata luĭ Wheeler, Tom-Thumb.** Face căpăţinĭ mĕrunte. E cea maĭ bună pentru strat cald. (20 gramĭ 30 cr.)

3. **Sălata luĭ Sutton.** De colóre roşie-închisă. Se face tare de timpuriŭ. (20 gramĭ 30 cr.)

Ca *soiurĭ de vară* maĭ bune sînt:

1. **Sălata uriaşă galbină de Neapol.** Are căpăţinĭ îndesate. Ţine timp maĭ îndelungat. (20 gramĭ 20 cr.)

2. **Sălata aurie a luĭ Mauthner.** E fórte fragedă şi de tot gustósă. Face căpăţinĭ îndesate. Pe foile eĭ galbine-aurieĭ se vĕd nisce pete roşiĭ închise. (20 gramĭ 30 cr.)

3. **Sălata The Hanson.** Face căpăţinĭ marĭ îndesate de la 1—2 chilo. E fórte gustósă. Pe din afară e verde, ér din lăuntru e albă. Sufere de o potrivă seceta de primăvară şi căldura de vară. (1 mĕsură mică 30 cr.)

4. **Sălata cu căpăţină a luĭ Manthner.** Face nisce căpăţinĭ îndesate. E de colóre galbină verdie. Fórte crudă şi gustósa, de aceea o şi recomandăm cu tótă căldura. (20 gramĭ 40 cr.)

Notă. Celea maĭ bune soiurĭ de vară se vînd şi amestecate. (20 gramĭ 10 cr.)

Dintre *soiurile de ĭarnă* maĭ bune sînt:

1. **Sălata roşie ca sângele.** E fórte bună şi gustósă. (20 gramĭ 25 cr.)

2. **Sălata argintie.** Ţine timp îndelungat. (20 gramĭ 20 cr.)

3. **Sălata de ĭarnă Roquette.** E mică, dar face căpăţinĭ îndesate. Foile îĭ sînt verdĭ cu marginĭ roşiĭ. (20 gramĭ 25 cr.)

4. **Sălata de Erfurt.** Cu căpăţinĭ îndesate. (20 gramĭ 15 cr.)

aŭ fost în proporţiune cu atacurile, cărora espuşi am fost; mai mult, ele aŭ rĕmas mult îndĕrĕpt chiar şi forţelor, de carĭ dispunem.

S'a făcut uniunea Transilvanieĭ cu Ungaria într'un mod, care cu drept cuvînt s'ar puté numi lovitură de stat, fără concursul nostru, ba chiar în contra voinţeĭ nóstre, şi noĭ am crezut a satisface consciinţeĭ prin un protest pus la dosar. S'a adus o lege de naţionalităţi jignitóre pentru noĭ, s'a desconsiderat apoĭ chiar şi aceea; s'a restrins direct în contra nóstră dreptul de alegere, s'a violentat apoĭ consecuent şi cât ni-s'a dat; s'aŭ stirbit drepturile bisericescĭ ale limbiĭ nóstre, ni-s'aŭ atacat şcolile şi tóte aşedămintele culturalĭ, şi noĭ în faţa acestora ne-am mulţămit numaĭ cu proteste, fără a resista cu tăria reclamată de gravitatea atacurilor.

Şi după aceste avem óre dreptul să ne mirăm de cutezanţa şi furia nebună, cu care ocârmuirea ţĕriĭ se aruncă asupra nóstră şi a drepturilor nóstre?

Noĭ credem, că nu, căcĭ inimicul, care nu te respectézĕ, orĭ ce cutézĕ a încerca.

Respect va avé contrarul de noĭ numaĭ atuncĭ, când puternică va fi consciinţa naţională şi de drept şi când demn o vom manifesta în lupta de esistenţă, ce purtăm.

Procesul Pavel-Bánffy. — Faimosul proces, ce dăinuesce de la sfârşitul vécului trecut, în 22 Februariŭ a. c. a ajuns a fi terminat în mod definitiv prin sentinţa curieĭ reg. din Budapesta. Curia, respingênd sentinţa tableĭ regescĭ din Oradea-mare, a aprobat sentinţa primnluĭ for, a tribunalului de acolo. În urma acesteĭ hotărîrĭ a forului suprem judiciar, Escelenţa Sa Episcopul Pavel, va avea să capete de la familia Bánffy 18,000 jugăre de-pădure şi 150,000 florenĭ desdaunare. Anunţăm cu bucurie acest succes al Esc. Sale, care în ultima analisă e un succes al diecesеĭ gr.-catolice de Oradea-Mare.

O decisiune importantă. — Ordinariatul mitropolitan din Blaş publică sub Nr. 146 sentenţa adusă de judecătoria reg. administrativă în causa dărĭ şcolare din parochia Pata. Fiind de interes comun facem puţin istoricul cestiunĭ. În comuna Pata s'a înfiinţat şcólă de stat, de şi cea gr. cat. n'a fost escepţionată. Pentru salarul învĕţătoruluĭ s'a aruncat dare de 5% şi pe credincioşiĭ gr. cat. carĭ plătiaŭ deja o repartiţiune de preste 5% pentru şcóla lor. În contra acesteĭ dărĭ nóuĕ s'a apelat la comitetul administrativ al comitatuluĭ Cluş, care a respins pe recurenţĭ. Judecătoria administrativă, ca supremul for apelător, a dat dreptate parochienilor gr. cat. enunţând: *că confesiunea fără restrîngere are dreptul de a supune pe credincioşiĭ sĕĭ la contribuirĭ fără privire la aceea, că cutare părinte are copiĭ, saŭ nu are, şi că trimite-şi copiiĭ la şcóla confesională saŭ la cea de stat.* Prin urmare după ce acel părinte, care îşĭ trimite copiiĭ la şcóla de stat, rĕmâne obligat de a contribui la susţinerea şcolieĭ proprieĭ sale confesiunĭ, numaĭ atuncĭ şi într'atâta se póte îndatora să contribue şi în favorul şcolieĭ de stat, când şi întru cât suma, ce o dă el pentru şcóla sa proprie confesională, nu ar face 5% din darea luĭ directă de stat.

Mişcările socialiste în România. Scirile, ce ne comunică ziarele de dincolo referitóre la mişcările socialiste ţĕrănescĭ, se par tot maĭ îngrijitóre. În judeţele Teleorman, Olt, Romanaţi şi Vlâşca se înfiinţézĕ mereŭ cluburĭ socialiste, şi autorităţile nu sînt capabile, să le pună pedecĭ. În unele locurĭ prefecţiĭ de judeţe aŭ fost huiduiţĭ de ţĕranĭ. Agitaţia acésta e susţinută de comitetul central din capitală, care împrăştie cărţi şi manifeste printre sătenĭ. Se vestesce, că ţĕraniĭ instigaţĭ de socialistĭ pregătesc pentru primăvară o mare grevă agricolă, nevoind să maĭ muncéscă şi oprind şi pe alţiĭ de la lucru.

La svonul că printre agitatorĭ ar fi şi învĕţătorĭ, dl ministru Haret a trimis o delegaţiune la faţa loculuĭ spre a ancheta faptul. Resultatul, la care a ajuns până acum comisiunea, a fost, că s'aŭ aflat treĭ învĕţătorĭ compromişĭ, dintre carĭ unul a şi fost arestat şi şepte bănuiţĭ, că fac propagandă socialistă. Însĕmnăm, că comisiunea acésta nu şĭ-a terminat încă ancheta.

Gura păcătosuluĭ . . . . . — Un adict devotat al luĭ Bánffy adânc impresionat de căderea guvernuluĭ, îşĭ esprimă téma în broşura volantă anonimă „Jönnek a jezsuiták“, nu cum va acésta cădere să însemne şi căderea sistemuluĭ liberal. Broşura — abstrăgênd de la neîncrederea, cu care tratézĕ noul guvern — e o apoteoză luĭ Bánffy şi sistemuluĭ liberal.

Estragem un pasaj relativ la naţionalităţi, care îl caracterisézĕ pe Bánffy cu atât maĭ sigur, cu cât e scris de un declarat adict al luĭ:

„Scim, că până acum naţionalităţile aŭ fost silite la pasivitate, *căcĭ presiunea electorală nu a lăsat să se valideze mulţimea alegătorilor de aĭ naţionalităţilor.* De aci înainte sub apĕrarea legală a nóueĭ judecătoriĭ de curie, nu vor maĭ fi împedecaţĭ şi vor schimba dominaţiunea în parlament.“

Noĭ am luat de mult act despre brutalităţile electorale ale luĭ Bánffy, maĭ resta ca înşi-şĭ adicţiĭ luĭ să le constateze!

Fusiunea. Căderea cabinetuluĭ Bánffy şi venirea luĭ Széll la putere îşĭ arată deja efectele sale. După cum cetim în foile din Pesta, disidenţiĭ aŭ reîntrat cu toţiĭ în partidul liberal; ér partida luĭ Apponyi va

---

5. **Sălata de München.** Are frunze verdĭ deschise cu marginĭ închise. E fórte gustósă. (20 gramĭ 20 cr.)

Notă. Soiurile de ĭarnă încă le putem săména amestecate. (1 mĕsură şi 10 gramĭ din şase soiurĭ maĭ bune de ĭarnă se vînd cu 60 cr.)

Pe lângă cele amintite până aci maĭ avem încă şi alte soiurĭ deosebite. Dintre aceste însemnăm:

1. **Sălata română.** Se saméně din Aprilĭ şi până în Iuliŭ. Face căpăţinĭ marĭ, lungăreţe. (20 gramĭ 15 cr.)

2. **Sălata Genezzano.** Sămînţa s'a adus de lângă Roma. Face căpăţinĭ marĭ, turtite şi îndesate. Se póte cultiva ca sălată de vară şi de tómnă. (1 mĕsură mică 20 cr.; 20 gramĭ 60 cr.)

3. **Sălata comună de câmp.** (20 gramĭ 10 cr.)

4. **Sălata de câmp uriaşă din Olanda.** (20 gramĭ 10 cr.)

5. **Sălata de câmp italiană.** (20 gramĭ 20 cr.)

Notă. Sălata de câmp la noĭ e cunoscută ca sĕlbatică, dar pentru aceea se póte săména şi în grădină, unde se face tare de timpuriŭ. I-se folosesc frunzele.

5. Morcovul.

Morcovul e o legumă, ce nu póte lipsi din niciĭ o grădină.

Morcoviĭ ĭubesc pământul săpat afund, roditor, mĕrunţit bine şi cam năsipos; dar nu le place gunoirea próspetă.

Locul, unde voim să săméně morcovĭ, e maĭ bine să-l săpăm afund, de tómna, saŭ dacă pământul maĭ înainte n'a fost lucrat bine, atuncĭ să-l rigolăm (întórcem) după cum am arĕtat maĭ sus.

După ce am săpat tabla şi o am împărţit în straturĭ late de 1.20 cmtri, tragem cu un par ascuţit pe lângă o şpargă cincĭ părăuţe în fie care strat. Dacă avem grădină maĭ mare ne facem spre acest scop a nume o greblă grea, lungă de 1.20 cmtri. Grebla acésta la o parte are 5 colţĭ în 3 dungĭ; ér la cea alaltă parte numaĭ 2 colţĭ.

Colţiĭ cei 5 sînt de parte unul de cel alalt de 20 cmtri. Cu aceştia tragem cincĭ brezduţe în fie care strat, unde voim să săméně morcovĭ.

Ceĭ 2 colţĭ sînt de parte unul de altul de 60 cmtri. Cu partea acestora tragem dóuĕ brezde în straturile, în carĭ voim să săméně saŭ sădim cărălabe, sfecle, curechiŭ ş. a. adecă legumĭ de acelea, carĭ vin puse maĭ rar.

Dacă colţiĭ n'ar întra de ajuns în pământ, atuncĭ punem pe greblă puţină greutate, o bucată de lemn saŭ o pétră.

E maĭ bine ca grebla să aibă dóuĕ códe îmbinate la vîrf într'un mănunchiŭ lung cât şi grebla. De acest mănunchiŭ trag 2 omenĭ, carĭ păşesc înainte pe cărăruşele dintre straturĭ.

După ce am făcut părăuţele, ne apucăm de săméně şi sădit. Să grijim, ca să nu pice sămînţa prea des, ci cam de 3—4 degete un fir de cel alalt. E maĭ bine să amestecăm sămînţa cu năsip înainte de a o săména. Sămînţa se astupă cu dosul uneĭ greble comune de lemn. Apoĭ se apasă cu o lopată saŭ cu trăvălicul de grădină, pentru ca pământul să ţină maĭ bine umedala şi să încolţéscă bine sămînţa.

Dacă e de lipsă, udăm straturile, de óre ce morcoviĭ rĕsar cam anevoe.

După ce aŭ rĕsărit, se plivesc de buruiană, se sapă, şi unde e de lipsă se şi rărésc. Maĭ bine e, să se răréscă după ce s'aŭ îngroşat puţin, de óre ce atuncĭ se şi pot folosi în supă. Morcoviĭ trebue săpaţĭ cel puţin de dóuĕ orĭ.

Preste vară îĭ folosim după trebuinţă. Smulgem saŭ săpăm, de unde sînt maĭ deşĭ.

Tómna, cam prin 15—25 Octobre se scot toţĭ morcoviĭ din pământ. Se curăţă bine de pământ şi li se taie frunzele saŭ foile. Preste ĭarnă se păstrézĕ în pivniţă saŭ în bordee, aşa că-ĭ aşedăm în năsip culcaţĭ, rînd de rînd în grămedĭ.

Pentru sămînţă alegem încă de tómna câţĭ va morcovĭ maĭ frumoşĭ. Le tundem foile şi-ĭ păstrăm la un loc deosebit până primăvara în Martie, când apoĭ îĭ sădim în grădină cam de 2—3 pălmĭ un morcov de cel alalt. Numaĭ vîrful (capul) să rĕmână a fară. Preste vară se sapă maĭ de multe orĭ; şi când cotorul începe a cresce, se pune lângă fie care câte un păruşteţ, de care se légă cotorul. Când sămînţa e cóptă se rumpe cotorul şi se pune în podul căsiĭ, să se ùsce bine. Se frécă apoĭ în mânĭ şi se

fusiona cu guvernul, din pricina că programele acestor partide sînt identice. În chipul acesta speră contele Apponyi, că va putea ajunge mai curênd la idealul sĕŭ, de a primi vre un portofoliŭ ministerial. La tot casul fusiunea acésta îşĭ va avé motivele sale, cu totul altele, de cât acelea ce se scriŭ prin foĭ.

Revistă bisericéscă.

Roma. Starea sanitară a S. Sale Pontificelui după scirile, ce sosesc din Roma, inspiră serióse ingrijirĭ. În zilele trecute, după ce a primit felicitările corpuluĭ diplomatic din incidentul aniversăriĭ Sale, care se apropie, s'a simţit debil şi se plângea, că-ĭ e frig. Dr Lapponi, medicul de casă a Sfinţieĭ Sale, a constatat, că bóla nu inspiră îngrijirĭ, dar considerând vrista înaintată a S. Sale se póte agrava. În urma consiliuluĭ medical S. Sa trebue să păzéscă patul.

Pe cum ziceam în numĕrul trecut, Italia, ca nu cum va să participe şi Scaunul Apostolic la congresul de pace şi desarmare, a început a striga, că dacă Vaticanul va lua parte la congresul acela, atunci ea se va reţiné. Îĭ e gróză, că dacă ar fi de faţă şi delegatul papeĭ, atunci prin acésta i-s'ar da un vot de blam pentru cele făcute în 1870.

Revistă politică.

Afaceri interne. Pe cum ziceam în numĕrul trecut, cabinetul Bánffy şi-a dat dimisia, pe carea Monarchul a acceptat-o, ér cu continuarea tractativelor cu opoziţia şi cu formarea nouluĭ cabinet a a fost însărcinat deputatul Coloman Széll. Şi nicĭ nu aŭ fost zădarnice speranţele Împĕratuluĭ-rege de a stabili pacea între partidele, carĭ se răsboiaŭ, şi de a se forma un cabinet, care dacă unora le place, înaintea altora să nu fie urgisit. Széll, care se vede a fi isteţ, a sciut să ajungă, în scurtele sale consfătuirĭ cu opoziţia, la un resultat îmbucurător, atât pentru ceĭ din partidul liberal, cât şi pentru ceĭ din partidele contrare. La unele puncte din pretensiunile opoziţieĭ a cedat el, la altele aŭ abzis înşi-şĭ delegaţiĭ opoziţionalilor, ér cu privire la altele s'aŭ înţeles în acord comun. Ast fel opoziţia l-a promis că nu se va maĭ folosi de obstrucţia technică, ci va desbate şi va vota proiectele de legĭ necesare. Înainte de tóte va lăsa, ca să se alégă preşedinte şi vicepreşedinte pentru cameră, apoĭ va vota indemnisarea, cele dóuĕ legĭ despre provisoriul pactuluĭ cu Austria, pe cum şi proiectul de provisoriŭ cu privire la pactul financiar croat şi budgetul de stat pe 1899. Cu privire la acestea s'aŭ înţeles pe deplin pe basa condiţiunilor de maĭ înainte.

Cu respect la ludicatura Curieĭ în afacerĭ electorale a cedat Széll, primindu-se ast fel elaboratul luĭ Apponyi, după care, alegerile de deputaţi, asupra cărora s'aŭ ridicat acuse, vor fi judecate din partea Curieĭ. Ca rĕsplată pentru acéstă concesiune, opoziţia din parte-şĭ s'a învoit la revisuirea regulamentuluĭ de casă, în urma căruia obstrucţia technică să fie imposibilă. Aşa se va suprima cererea nominală a votărilor nominale, amânarea votărilor pe ziua următóre şi dreptul de discuţie înainte de a intra în ordinea zileĭ. La modificărĭ de formă se va folosi votarea simplă, ér la verificarea protocoluluĭ să nu pótă vorbi maĭ mulţi de patru.

Cu privire la reforma electorală s'aŭ înţeles, că la cas când presidenţiĭ alegerilor dietalĭ ar abusa de puterea ce o aŭ, atunci să pótă fi pedepsiţi cu temniţă ordinară de dóuĕ lunĭ, ér nu în banĭ ca până acum. Maĭ de parte ca protopretoriĭ şi pretoriĭ să nu pótă fi candidaţi la deputaţie în cercurile lor propriĭ, şi slujbaşiĭ publicĭ să nu ĭea parte la conducte electorale. În fine aŭ determinat, că dacă cineva a rĕmas în restanţă cu darea, să nu pérdă dreptul de alegĕtor, dar cu privire la chestia censuluĭ electoral de o cam dată nu aŭ hotărît nimica, rĕmânênd ca cu ocasiunea votăriĭ budgetuluĭ, ministrul Széll să se declare în acéstă privinţă şi eventual să facă propunere.

Restabilind ast fel înţelegerea, Széll a purces maĭ de parte la formarea nouluĭ cabinet. S'a şi format în mare parte din ministriĭ de maĭ înainte. Ast fel aŭ rĕmas: *Lukács, Darányi,* care de la resortul de comerciŭ a trecut la cel de agricultură, *Wlassics, Fejérváry, Széchenyi* (ministru a latere) şi *Cseh* ministrul Croaţieĭ, ér ca noĭ aŭ intrat *Széll* ca ministru-president şi interimal ca ministru de interne, *Hegedüs* ministru de comerciŭ şi *Plósz* ministru de justiţie.

Cu compromisul făcut cu opoziţia şi cu lista nouluĭ cabinet Széll s'a şi presentat în Sâmbăta trecută înaintea Maiestăţiĭ Sale, care a aprobat întru tóte cele îndeplinite. Lunĭ apoĭ s'a publicat în fóea oficiósă dispensarea din partea Monarchuluĭ a cabinetuluĭ Bánffy şi numele noilor ministri. Tot atunci s'aŭ presentat înaintea Monarchuluĭ noiĭ ministri, ca să depună jurămîntul îndatinat. Marţĭ s'a ţinut consiliŭ de ministri, ér Mercurĭ noul cabinet s'a presentat înaintea camereĭ.

Austria. Parlamentul imperial a fost amânat, pentru ca să se îndeplinéscă o dată înţelegerile între Germanĭ şi Cehĭ. Şi pe cum s'ar vedé, s'ar şi apropia unĭĭ de alţiĭ. După unele foĭ germâne, Nemţiĭ lucră la un noŭ program politic de naţionalitate, care apărând de o parte drepturile Nemţilor, să fie acceptabil şi din partea Cehilor. Orĭ cum va fi, atâta s'ar părea ca sigur, că relaţiunile sînt maĭ bune de cât astă tómnă. Căcĭ aŭ vĕdut chiar şi Nemţiĭ, că cu ultraişti ca Wolf nu merge de parte, şi de aceea partidul poporal german a început a gravita spre drépta, de când a înţeles, că Wolf ar dori să introducă protestantismul în Austria.

Pe când Germaniĭ se pregătesc pentru un noŭ program politic, preşedintele tribunaluluĭ suprem provincial din Praga a adresat o circulară cătră tóte tribunalele şi judecătoriile cercuale, în care esplică, cum sînt de a se aplica în praxă ordonanţele de limbă. În sensul esplicăriĭ, în cercurile germâne se va folosi limba germână, în cercurile cehice limba cehă, atât ca limbă de serviciŭ, cât şi în contactul oficios. În cercurile mixte se va folosi limba, în care sînt înaintate actele. În casurile dubiĭ se va folosi limba maiorităţiĭ. În urmă în contactul privat personal, funcţionariĭ sînt liberĭ a se folosi de una din acele dóuĕ limbĭ.

Fiind că legea recruţilor nu a fost votată nicĭ în Austria, Maiestatea Sa a dat ordin, în care pe basa §-luĭ 14 prolungesce legea recruţilor şi ordinéză recrutarea.

România. În 23 l. tr. s'a presentat înaintea regeluĭ baronul d'Aerenthal pentru a se concedia, fiind denumit de ambasador austro-ungar la Petersburg. Împreună cu dînsul a fost şi contele Pallavicini noul ambasador al monarchieĭ nóstre la Bucurescĭ, care şĭ-a presentat patentele sale.

În parlament s'a terminat disputa referitóre la interpelaţiunea deputatuluĭ Morţun în causa mişcărilor ţĕrănescĭ. Ministrul president D. Sturdza declară, că nu a fost nicĭ un pact între liberalĭ şi socialiştĭ, şi mişcările acelea periculóse ale ţĕrănimiĭ nu aŭ purces din motivul, că dóră s'ar fi încreduţ în guvern, ci din şiretenia agitatorilor socialiştĭ, carĭ în forma acésta voiaŭ, să pregătéscă terenul pentru alegerile, ce se vor ţiné în anul acesta.

Terminându-se cu interpelaţiunea de maĭ sus, s'a început desbaterea asupra proiectuluĭ de budget. Budgetul proiectat de ministrul Pallade e maĭ mare cu 6,280,000 de leĭ de cât cel din anul trecut. Ministrul motivéză urcarea acésta a speselor, luând în considerare nu numaĭ ceĭ din urmă treĭ anĭ, ci şi cele 8 lunĭ ale anuluĭ trecut, în carĭ întratele aŭ fost cu 22 milióne maĭ marĭ ca maĭ înainte. Pe lângă tótă urcarea speselor, spune ministrul, dările din România în compa-

---

curăţă bine. Se păstrézĕ în săculeţe micĭ, până când avem trebuinţă.

Puterea de încolţire la morcovĭ ţine treĭ anĭ. Morcoviĭ alt cum se pot sămĕna tómna târziŭ, orĭ primăvara tare de timpuriŭ, în mustul de zăpadă.

Un chilo de sămînţă de morcovĭ se plătesce cu 2—3 florenĭ v. a.

Sînt maĭ multe soiurĭ de morcovĭ. Avem morcovĭ galbinĭ şi roşi, lungĭ şi scurţi, de vară şi de iarnă. Maĭ bunĭ sînt:

1. **Morcovul de Paris a luĭ Mauthner.** E scurt tîmpit. Se face tare de timpuriŭ. Se sămĕnă pe strat cald. (20 gramĭ 15 cr.)

2. **Morcovul de Nantes.** Se face lung, tîmpit. Se póte sămĕna pe strat cald saŭ în pămînt rece. Se face chiar aşa de timpuriŭ, ca şi soiul de Paris, numaĭ cresce maĭ bine şi are un gust de tot plăcut, dulce.

3. **Morcovul roşu de Brraunschweig.** Cel maĭ bun soiŭ pentru supă. Cresce mare şi e dulce, gustos. (20 gramĭ 10 cr.)

4. **Morcovul de Erfurt.** Are o colóre gălbiă-roşietică deschisă. Cel maĭ bun *soiŭ de iarnă.* (20 gramĭ 10 cr.)

(Va urma.)

ratiune cu alte ţĕrĭ sînt micĭ. Proiectul a fost primit atât la desbaterea generală, cât şi la cea specială.

Franţa. Noul preşedinte al republicel francese Emil Loubet în 21 l. tr. şĭ-a ţinut vorbirea sa program înaintea parlamentuluĭ. În acéstă vorbire, s'aŭ manifest cum l-am puté numi, preşedintele declară, că-şĭ va pune tóte puterile pentru apĕrarea constituţiunĭĭ, că va stărui pentru spriginirea parlamentuluĭ în opera sa de înţelegere, va face tot posibilul pentru a apĕra legile şi armata, carea e gloria Franţeĭ şi păzitoriul sigur al constituţiuneĭ şi gloriel francese. În fine cere conlucrarea parlamentuluĭ la nisuinţa sa de a potoli luptele din lăuntru, carĭ în timpul din urmă neliniştiră atât de mult republica. Acest manifest a fost comentat în diferite forme. Pe când unĭĭ află în el normă pentru o nóuă direcţiune politică, pe atunci alţiĭ îl consideră de tare sec şi de nicĭ o importanţă. Singurĭ Nemţiĭ sînt aceia, carĭ în unisono laudă pe Loubet pentru ideile esprimate în manifest.

Dar dacă Loubet crede, că îĭ va sucede de a restabili ordinea turburată din Franţa pentru procesul Dreyfuss, nu tot de aceea părere sînt şi membriĭ „ligeĭ patriotice". Preşedintele acesteia, deputatul Déroulède şi deputatul Habert, în sara înmormîntăriĭ fostuluĭ preşedinte Faure, aŭ înscenat mai multe demonstraţiunĭ cu caracter ameninţător, în contra preşedintelui Loubet. Ba mai mult, ar fi voit să sumuţe şi armata, ce se întorcea de la înmormîntare. Acésta însĕ nu l-a succes. El a fost arestat dimpreună cu soţul sĕŭ Habert, şi traşĭ la judecată. La interogatoriŭ, a mărturisit faptul, că a voit să revólte armata, dar acésta a făcut-o, ca în locul republicel parlamentare, să se introducă alt sistem de guvernare (republică plebiscită). Camera franceză a conces ministruluĭ de justiţie cu maioritate de voturĭ, ca Déroulède şi Habert să fie urmăriţĭ.

Principele de Orleans, care din Bruxella, unde se afla, sufla în continu în focul deşi debil, ce este în Franţa pentru monarchie, la întrevenirea guvernuluĭ frances a fost espulsat din Belgiŭ, şi s'a aşedat în Turin.

Corespondinţe.

Câmpiă la 9 faur 1899.

Sîntem în faţa anuluĭ 1900, an de universală sĕrbătorire; an, ce sĕrbătorit trebue să fie şi de biserica nóstră. Şi după cât sciŭ, abia s'a scris de dóuĕ orĭ despre acéstă mare sĕrbătóre, şi cu tóte aceste simţesc ceva în aer, ce-mĭ spune, că inimile nóstre sînt mai preocupate de acéstă sĕrbătóre, de cât se arată în public; eŭ cred, că dacă *noĭ*, ceĭ din provinţă, nu ne prea dovedim interesul, dar de-a bună samă în centru ceĭ chemaţĭ lucră, ca vrednică să ne fie manifestarea în acel an.

Un frate esprimă dorinţa — póte chiar comună — că lumină să se facă, că planurile celor din centru să ni-se comunice şi celor din provinţă. Eŭ cred, că acéstă dorinţă la timpul sĕŭ se va şi împlini. Dar până atunci *„noĭ"* să nu ne dăm samă de acele zile marĭ? Trebue să ne espunem părerile, formeze acelea chiar şi numaĭ o pétră în marele edificiŭ al sĕrbătoririĭ! Să o facem acésta atât pe cale ziaristică; dar mai ales cestiunea acésta trebue să fie un punct serios al desbaterilor în sinódele nóstre de primăvară.

Cu permisia Cl. Vóstre, Dle redactor, îmĭ voiŭ spune şi eŭ părerea în acéstă cestiune, ce scumpă şi sfîntă trebue să ne fie la toţĭ.

Eŭ ast fel îmĭ închipuesc mărimea luĭ 1900, că în mijlocul sĕrbătorilor şi însufleţiriĭ să punem fundament la instituţiunĭ, carĭ *Vestale* să fie creşcerĭĭ şi educaţiunĭĭ nóstre religióse-moralĭ, carĭ pururea să ţină nestins focul idealelor marĭ şi sfinte. Şi dóuĕ lucrurĭ propun în direcţia acésta: 1. Înfiinţarea bibliotecilor parochialĭ şi 2. Reuniunea femeilor rom. gr. cat. din archidiecesă saŭ chiar din întréga provinţă mitropolitană.

1. *Bibliotecĭ.* Nu vreŭ, să stărui asupra însemnătăţiĭ acestora; nu vreŭ, să arĕt ce armă, ce soţ puternic e biblioteca preotuluĭ în luminarea şi educaţia poporuluĭ. Acesta e lucru prea cunoscut; cartea se impune singură de la sine, dar e vécul asociărilor, prin asociărĭ şi cartea se rĕspândesce mai tare şi mai uşor. Numaĭ cât multe cărţĭ sînt şi rele, şi poporul trebue ferit de cărţĭ rele; sufletul luĭ neprihănit trebue nutrit cu ce e bun şi sănătos. Ér bibliotecile de sub administrarea bisericiĭ de a bună samă vor representa curentul bun şi sănătos. Şi eŭ cred că bibliotecile parochiale mai uşor şi mai sigur se pot înfiinţa, de cât cele de sub patronagiul *„Astreĭ"*.

Căcĭ de o parte în multe sate deja e pus fundamentul acestor bibliotecĭ; în multe locurĭ s'aŭ cumpĕrat cărţĭ teologice din averea bisericiĭ pe sama bibliotecĭĭ parochialĭ. Dar pe viitor să se dea atenţie şi cărţilor din ceĭ alalţĭ ramĭ, scrise pentru înţelesul poporuluĭ. În 1900 să se facă colecte în fie care parochie spre scopul acesta, şi cărţile cumpĕrate pe aceştĭ banĭ vor forma proprietatea bisericiĭ, şi vor fi puse sub administrarea preoţilor şi învĕţătorilor şi sub minuţiósa supraveghiare a protopopilor.

Mai grabnică va fi realisarea bibliotecilor pe calea acésta, căcĭ cu toţiĭ se vor nisui a împlini mandatul Venerateloŕ Consistóre, basat acest mandat pe învoirea comună. Vor fi aceste bibliotecĭ un mijloc de cultivare pentru preoţĭ, învĕţătorĭ şi pentru toţĭ ceĭ alalţĭ cărturarĭ de la sate. Vor servi pentru înaintarea gustuluĭ de cetit, ér de altă parte vor fi şi o îmbărbătare pentru auctoriĭ poporalĭ.

Să meditĕm bine asupra acestuĭ lucru folositor şi de mare lipsă; realisarea luĭ e aşa de uşóră, numaĭ voinţă să fie cât de cât.

2. *Reuniunea femeilor rom. gr. cat.* Cestiunea feministă e una din cestiunile marĭ şi nedeslegate, pe carĭ vécul nostru le lasă moştenire urmaşuluĭ sĕŭ. E o cestiune mare acésta, şi ideĭ de gróznică emancipare aŭ prins rădăcinĭ şi între femeile române, mai ales din colo de munţĭ. Norocul că relele de peste munţĭ — aduse cu multă sete din apus — pe la noĭ nu se lăţĕsc aşa în grabă, în calea lor staŭ Carpaţiĭ.

Femeea e îngerul păzitor al familieĭ, al némuluĭ sĕŭ. Trecutul ne spune, că şcóla poporuluĭ nostru a fost numaĭ familia, şi pe când bărbaţiĭ îşĭ petreceaŭ zilele în brazdă străină, tótă grijea familieĭ era în mânile femeiĭ; ea îşĭ crescea pruncĭĭ la focul doinelor şi cântecelor străbune.

Azĭ şi femeea română nu e aşa fără carte ca în trecut, azĭ şi noĭ avem şcolĭ pentru secsul femeesc, sînt chiar reuniunĭ, carĭ obosesc întru susţinerea acestor şcolĭ, întru cultivarea femeiĭ. Dar totuşĭ e prea puţin, marea maioritate a damelor române stă încă de parte de aceste reuniunĭ. Şi la urma urmelor, nicĭ nu avem centre acomodate pentru ast fel de reuniunĭ. Eŭ cred, că ar fi mai bună o *Reuniune* generală cu o administrare centrală, şi ast fel aflu cu cale înfiinţarea: „Reuniunĭĭ femeilor rom. gr. cat. din Archidiecesă saŭ chiar din întréga provinţă mitropolitană". Şi cine să fie membrele acesteĭ reuniunĭ? În primul loc dómnele preotese şi învĕţătorese, însĕ de bună samă se vor înscrie şi cele alalte dame române, şi putem considera un mare numĕr de membre ajutătóre chiar şi din femeile ţĕrane, carĭ la stăruinţa dómnelor preotese şi învĕţătorese de sigur vor concurge cu *filerĭ* lor la scopul sublim al Reuniunĭĭ.

Pe calea acésta numaĭ în Archidiecesă, — dacă vom considera numĕrul preoţilor şi învĕţătorilor, — s'ar putea înscrie la o mie de membre. Şi dacă vom considera o taxă de 1 fl. 20 cr., vom avé un venit anual de 1200 fl. Acesta e un calcul minim, pe lângă o stăruinţă mai mare s'ar puté ajunge la unul mai mare.

Şi scopul reuniunĭĭ? Sînt multe lipsele, avem de unde alege! Crescerea copilelor orfane, susţinerea uneĭ şcolĭ profesionalĭ, care şcólă pe lângă o bună întocmire în mare parte s'ar susţiné din munca proprie, în anĭĭ primĭ ar avé lipsă de mai mult ajutor. Câte fete, după ce absólvă şcolile, învaţă cusutul pe la străinĭ? Dar şi mai câtĭ banĭ trec în mânĭ străine din lipsa cusĕtoreselor române? Cine din noĭ nu scie nutrirea cea slabă a poporuluĭ nostru? Cine nu scie, că ţĕranele nóstre nu pun aprópe nicĭ un preţ pe legumărit, pe grădinărit?

Reuniunea, prin o bună întocmire a respectiveĭ şcolĭ, ar puté lucra şi la îndreptarea acestor rele. Ér modele de a întocmi o ast fel de şcólă, cu un caracter, aşa zicĕnd, enciclopedic, aflăm destule în apus (Belgia, Danemarca şi pe airea).

Recomand propunerea acéstă femeilor române, şi în specie Reuniunĭĭ femeilor din Blaş. Am spus lucrul numaĭ în principiŭ, şi m'aşĭ bucura când ar fi lipsă de o pertractare mai amĕnunţită.

Cam instituţiĭ de natura acésta mĭ-ar plăcé, Dlor cetitorĭ, să nască anul 1900, şi în specie aflu de bine, a recomanda aceste dóuĕ lucrurĭ folositóre şi chiar de lipsă. Prea sîntem rĕcĭ faţă de binele comun, prea ne batem numaĭ după interesul privat, şi în lupta acésta prea mărim nĕcazurile, ce ne întîmpină; multe, fórte multe am puté face, de nu ne am escusa prea tare cu sĕ-

răcia, cu nevoile zilnice. Să punem la o parte o dată indiferentismul, şi să ne aprindem de idealele sfinte ale chemării nóstre.

Câmpeanul.

Mulţămită publică.

Subscrisa antistie bisericéscă îşĭ ţine de o datorinţă plăcută, a-şĭ esprima şi pe acéstă cale cea mai adîncă mulţămită generoşilor binefăcĕtorĭ a noŭ ziditeĭ bisericĭ gr. cat. parochiale din Tămaia.

Tótă zidirea, înzestrarea şi provederea bisericĭ cu utensiliile nóuĕ a costat suma de 14,992 fl. 49 cr. v. a.

Venitul curat cu ocasiunea solemnităţilor sfinţirĭ a fost 72 fl. 89 cr. — Suprasolvirĭ la petrecerea de joc aranjată cu acéstă ocasiune aŭ făcut: Dn. L. Gyurkó advocat din Jiboŭ 1 fl. N. N. 50 cr.; venitul curat s'a întrebuinţat în spesele zidirĭ.

Tóte spesele le aŭ contribuit poporenĭ parochieĭ prin repartiţiă din averile lor proprĭ, luând a fară ajutórele binefăcĕtorilor bisericĭ.

Spre scopul zidirĭ aŭ incurs următórele ajutóre:

Magn. Dn Dr Augustin Lauran 10 fl., Magn. Dn Artemiŭ Şarkadi 5 fl., Conte Dégenfeld Sándor din Ardusat 60 fl., Conte Teleky Géza din Pribilescĭ 39 fl., Conte Teleky László Gyula din Hosszufalăŭ 20 fl., Baron Blomberg Alajos din Gârdanĭ 2 fl., Kállay Kornél mare posesor din Farcaşia 5 fl.

Pentru înzestrarea internă aŭ dăruit următorĭ binefăcĕtorĭ următórele darurĭ în valorile de mai jos:

Dómna vĕd. luĭ Georgiŭ Boroş născ. Iuliana Iuga 4 luminare pe altariŭ, de bronz massiv aurit în stil bizantin a 25 fl. 100 fl. Dómna Aloisia Pelle soţia luĭ Augustin Fasi propr. în Sirbĭ un ciboriŭ de argint veritabil aurit în valóre de 38 fl. 2 luminare mai micĭ pe altariŭ, de argint de china a 6 fl. 12 fl. 50 fl. Elisabheta Şarkadi soţia preotuluĭ local o cruce de argint veritabil pe altariŭ în valóre de 70 fl. Surorile Valeria şi Cornelia Marchiş din Sirbĭ tóte învĕlitórele de pe altariŭ şi perdelele iconostasuluĭ 25 fl. Tanasia Denuţiu econom din Finteuşul Mic un rînd de vesminte bisericescĭ cu tóte aparţinĕtórele 50 fl. Pavel Denuţ econom din Finteuşul Mic doĭ praporĭ bisericescĭ 20 fl. Grigorie Mihiş econom din Borlescĭ o cădelniţă în valóre de 10 fl. în preţul unuĭ candelabru (luster) frumos de bronz cu 30 luminĭ a dăruit suma de 50 fl. 60 fl., tot pentru candelabru a mai dăruit următorĭi: Ioan şi Tecla Dragoş economĭ din Colţirea 5 fl., Doca Verdeş econom din Aciua 6 fl., Vasiliŭ Marcu econom din Finteuşul Mic 3 fl., Tanasia Belbe econom din Finteuşul Mic 3 fl., Anica Dărăbaŭ econom din Finteuşul Mic 1 fl.

Nu putem întrelăsa, să nu esprimăm mulţămită tot cu acéstă ocasiune şi acelor zeloşĭ poporenĭ din parochiă, carĭ preste repartiţie aŭ contribuit cu suprasolvirile lor benevole atât spre scopul zidirĭ cât şi pe al înzestrărĭ interne a bisericĭ, şi a nume:

Andreiŭ Nistor jude comunal şi soţia sa Gafia Vălean 140 fl., Andreiŭ Maxin econom 140 fl., Georgiŭ Rus şi soţia sa Gafia Buşecan 30 fl., Nuţ Rus curator primariŭ şi soţia sa Gafia Marchiş 110 fl., Marc Duma 110 fl., Nuţ Firte Negru şi Georgiŭ şi Pinte Giurge câte 15 fl., George Marchiş luĭ Todor 8 fl., Vid. Teodor Berintian, Nuţ Buşecan a Vas., Griga Marchiş, Georgiŭ Marchiş a Ţil., Ştefan Gitta şi fiul sĕŭ Nuţ, Simeon Gitta econom, Vasiliŭ Chiş şi fiul sĕŭ Georgiŭ câte 10 fl., Ştefan Fusariŭ 2 fl., Catiţa Maxin 3 fl. 60 cr., Simeon Chiş 2 fl., Mitru Vălean a George 4 fl., Georgiŭ Tarţa, Nuţ Giurge, Lica Ilcaş, Simeon Pop, Ioan Duma, Miron Marchiş câte 2 fl., Nuţ Buşecan a Grigi, Nuţ Pop, Georgiŭ Gitta a Ştefan, Gavriil Lauran, Nuc Chiş câte 5 fl., Ioan Marchiş a Trifan 7 fl., Vid. Pelagia Marchiş 55 fl., Vid. Ana Giurge 5 fl., Georgiŭ Marchiş a Mihaiă, Georgiŭ Marchiş a Siĭ, Ţilică Marchiş a Todor câte 3 fl., Gavriil Buşecan 4 fl., Timofiă Şerpe 2 fl., Nuţ Vălean a Georgiŭ, Zaharia Firte a Nuţ, Ştefan Rus câte 1 fl., Ţilica Marchiş a Pelagiĭ 50 cr., Georgiŭ Trifan 5 fl. Suma suprasolvirilor benevole de la poporenĭ 777 fl. 10 cr.

Când după ostenélă de 7 anĭ dăm mulţămită adorabileĭ Provedinţe dumnezeescĭ, că ne-a ajutat spre mai mare mărire a luĭ Dumnezeŭ a sevârşi zidirea bisericiĭ nóstre, numaĭ atâta avem de a mai adauge, că preaînduratul Dumnezeŭ să le răsplătéscă după mare îndurarea sa tuturor generoşilor nostri binefăcĕtorĭ!

Tămaia, 27 Ianuariŭ 1899.

Romul Marchiş — preot gr. cat. de Tămaia.
Nuţ Rus — curator primariŭ.
Gavriil Buşecan — curator secundariŭ.

Nro 10—1899.

Convocare.

Adunarea generală a Reuniunĭ Femeilor române gr. cat. din Blaş se va ţiné în 12 Martie a. c. la 10 óre a. m. în sala de desemn a gimnasiuluĭ din loc. Invităm la acésta pe toţĭ membriĭ şi binevoitoriĭ Reuniunĭ.

Ordinea de zi: 1. Deschiderea adunărĭ. 2. Raportul comitetuluĭ. 3. Raport despre raţiunile anuluĭ 1898. 4. Alegerea comisiunilor: a) pentru censurarea raportuluĭ de sub 2 şi inscrierea membrilor noĭ. b) pentru revisiunea raţiunilor. 5. Raportul comisiunilor. 6. Eventuale propuneri. 7. Esmiterea uneĭ comisiunĭ pentru verificarea procesuluĭ verbal luat în acéstă adunare. 8. Închiderea adunărĭ.

Din şedinţa Comitetuluĭ Reuniunĭ Femeilor române gr. cat. din Blaş ţinută la 15 Februar 1899.

Aurelia n. Solomon — presidentă.
Dr Ambrosiŭ Cheţan — secretar.

Noutăţĭ.

Întru mărirea luĭ Dumnezeŭ. *Alesandru Berindeanu* vicecurator în Cianul mare şi soţia sa *Raveca* născ. *Oros* aŭ procurat pe sama bisericiĭ nóstre un luster de bronz împodobit cu sticlă, fórte frumos, în preţ de 33 fl., ér *Nicolae Mocan* alŭĭ *Danilă* a cumpĕrat pentru pruncii şcolarĭ mai miserĭ 10 tabliţe de pétră şi ţeruse, pentru carĭ fapte adevĕrat creştinescĭ, şi pe acéstă cale îmĭ ţin de datorinţă a le aduce mulţămită sinceră; dea bunul Dumnezeŭ, să se găséscă cât de mulţĭ imitatorĭ în ast fel de fapte, ce servesc numaĭ spre mărirea luĭ Dumnezeŭ şi spre mântuirea sufletelor; căcĭ numaĭ prin alipirea lângă s. maĭcă biserică şi şcólă vom mai puté esista ca popor român în aceste timpurĭ de grea încercare pentru noĭ Românĭ. Cianul mare, 1 Martie 1899. *Iuliŭ Socol* cooperat. gr. cat.

Sănătatea Sf. Sale Pontificelui. Scirile primite la închiarea foiĭ relative la sănătatea Sfinţiel Sale sînt mai liniscitóre. Drĭĭ Lapponi şi Mazzoni aŭ operat fistula, care de multă vreme nelinistesce sănătatea Sfîntuluĭ Părinte. Operaţia a succes deplin şi ferbinţala a scădut la 37·5°. Dorim deplină însănătoşare locoţiitoriuluĭ Dluĭ Christos!

Evangelia Reginel din România. M. S. Regina Elisabeta a Românieĭ a pregătit pentru catedrala de la Curtea de Argeş o evangelie, care e o operă de artă. Întrégă cartea e scrisă şi ilustrată de M. Sa. Admirabila lucrare a Reginel e espusă acum în Ateneul din Bucurescĭ. Mobila, pe care e aşedată, e a nume esecutată la Viena şi e şi acésta o lucrare de mare preţ.

Din diecesa de Gherla. *Tit Bud,* paroch în Sat-Sugatag, a fost strămutat la parochia nóuă din Siget, unde s'a făcut şi sediul vicariatuluĭ de Maramureş. Sînt mai bine de 35 anĭ, de când Româniĭ greco-catolicĭ s'aŭ separat de către Rutenĭ, şi de atuncĭ Româniĭ n'aŭ în Siget nicĭ biserică, nicĭ şcólă. Eĭ s'aŭ silit deci, să-şĭ clădéscă biserică şi casă parochială, şi residenţa vicaruluĭ episcopesc să se strămute acolo. Sub guvernele liberale cestiunea s'a amânat şi trăgănat mult, până ce în fine a isbutit. Poporul român gr. cat. din Siget, care e fórte sĕrac, cu jertfe vrednice de admirat a edificat acum o biserică.

Concurs. La staţiunea docentală din *Băişóra* în protopopiatul Indoluluĭ prin acésta se escrie concurs cu termin de 15/3 Martie 1899 pe lângă următórele emolumente: a) Ajutor de stat 150 fl. conform decisiunĭ Înaltuluĭ Ministeriŭ r. u. de culte şi instrucţiunea publică de dto 8 Decembre 1898 Nr. 74866, b) Din repartiţiune pe popor 150 fl. în rate egale în 1 Octobre, 1 Ianuar, 1 Aprilie şi 1 Iulie, c) Cuartir o chilie cu tindă în edificiul şcolĭ, d) Grădină şi curte de 301□.

O comună românéscă distrusă prin foc. Un incendiŭ teribil a nimicit aprópe total comuna românéscă Panticeŭ (Pánczel-Ceh) în comitatul Solnoc-Dobâca. 38 familiĭ române aŭ rĕmas pe stradă, acum în gerul ĭernĭĭ, avisaţĭ la ajutorul creştinilor cu inimă. Miseria e înfiorătóre. Un ajutor grabnic se aştéptă de la toţĭ Românii cu nerăbdare. . .

Ofiţer român în Congo. Cetim în „Timpul", că locotenentul Sever Plenicianu e şeful uneĭ zone din statul Congo. Absolvând studiile în şcóla de cavalerie din Ypres (Belgia) şi întors în ţară a intrat la roşiorĭ. Dorĭa însĕ, să plece la Congo, însufleţit de opera civilisătóre a acelor locurĭ sĕlbatice. Dimisionând din armata română a plecat spre Congo, unde a ajuns în oficiul, care îl are acum. Ofiţer distins şi iubit, connaţionalul nostru va face falĭ némuluĭ românesc.

În atenţiunea celor ce plăteso dare. Pentru darea neplătită pe cuartalul I din anul curent nu îĭ permis, să se ĭea interese de întârziare, din motivul, că sub durata ex-lexuluĭ nime nu e obligat, să plătéscă contribuţie.

„Arieşana", institut de credit şi economiĭ în Turda şi-a ţinut la 25 Faur adunarea generală. Din raportul presentat apare, că institutul, în butul concurenţeĭ celor treĭ institute străine, carĭ sînt în loc, face mereŭ progrese. Singuraticile conturĭ arată o crescere de câte 10 miĭ fl., ér venitul realisat de fl. 8186·80 cr. e aprópe cu 800 mai mare ca mai înainte. În vederea acestora şi dividenda s'a ridicat de la 6 la 7%. În adunarea acésta s'a ales în direcţiune pe lângă ceĭ vechĭ *Artemiŭ Codarcea,* protopop în Turda, şi în comitetul de supraveghiare Dniĭ *Val. Poruţ* şi Dr *Eugeniŭ Pătăcean.*

Sorţire de obiecte. Sorţirea de obiecte a Reuniunĭ Femeilor române greco-catolice din Blaş s'a ţinut la 25 Februar st. n. a. c. în presenţa unuĭ public fórte numeros. Câştigurile principalĭ cad pe numerĭĭ: 4784, 435, 2862, 773, 448, 3432, 967, 2176, 3672, 2097, 3202. Venitul realisat din acésta sorţire trece preste 2000 coróne.

Munte vulcanic la esposiţia din Paris. Cu ocasiunea mareĭ esposiţiunĭ din 1900 se proiectézĕ a se ridica la Paris un mare munte vulcanic făcut din fier, care va avé o basă de 450 m. şi o înălţime de 135 m. Pe crater vor ĭeşi vaporĭ artificialĭ coloraţĭ. Pe cóstele munteluĭ vor fi plantaţiunĭ de olivĭ şi viĭ, isvóre de apă ş. a. În interiorul vulcanuluĭ se vor vedé scene din „Infernul" luĭ Dante, şi de asupra întrărĭĭ se va ceti frasa „Lasciate ogni speranza voi ch'entrate!"

Necrolog. † *Ioan Gherghel* preot deficient în Torcla, protop. Cichindeal, a repausat la 21 Ianuariŭ n. a. c. în vrîstă de 50 anĭ şi în al 20-lea an al preoţieĭ.

În vecĭ amintirea luĭ!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Credința vécurilor creștine celor dintâĭ în fecioria Născătóreĭ de Dumnezeŭ.

(Continuare.)

În ce chip s. Atanasiŭ în polemia sa cea asupra docetismuluĭ Apolinariștilor preste tot amintesce a nume pe mama luĭ Isus, în tocmaĭ așa face el și de alte orĭ. Împotriva „vecĭniciieĭ trupuluĭ luĭ Christos“ bună óră se esprimă în aceea-și scriere în chipul următoriŭ: „Dară voĭ ziceți, că necreat (trupul) s'a făcut, ce (pentru că) a fost unit cu cel necreat (cu Logos). Se va vedé, că greșéla vóstră se va dovedi de atare. Căcĭ împreunarea trupuluĭ cu dumnezeirea Cuvîntuluĭ se derivă din pântecele de mamă, căcĭ de acolo a dat aceluia (trupului) originea Cuvîntul, când s'a pogorît din cer. Acela (trupul) adecă nu a fost, maĭ înainte de ce a venit Cuvîntul, orĭ maĭ înainte de Născătórea de Dumnezeŭ Maria, a căreĭ origine se derivă de la Adam, a căreĭ neam se derivă de la Avraam și de la David în tocmaĭ ca și cel al mireluĭ eĭ Iosif. Căcĭ eĭ eraŭ doĭ în un trup, pe cum e scris (I Moĭsi 2, 24), nu prin amestecare împrumutată, ci pentru că își derivaŭ originea din aceea-și trupină; căcĭ e adeverit, că eĭ aŭ rămas nepătațĭ. Se nasce decĭ Christos în Vitleem cetatea Iudeĭ și numesce tatăl sĕŭ pe Iosif, care avea ca Maria aceea-și origine de la David.“ [1])

Împotriva docetismuluĭ și sarcolatrieĭ de o dată se îndréptă s. Atanasiŭ în epistola către episcopul din Corint Epictet scriind: „Așa, dară omenesc de la fire și adevĕrat a fost trupul Domnuluĭ, care a purces din Maria, pe cum spun sfintele Scripturĭ; adevĕrat, zic, căcĭ a fost acela-și cu al nostru. Că Maria e o soră a nóstră, că noĭ toți ne tragem de la Adam.“ [2]) Și împotriva supuneriĭ Patrimiĭ protestéză în aceea-și scriere zicênd: „Înse fórte tare vor roși aceia, carĭ măcar și numaĭ o dată aŭ cugetat, că în locul Treimiĭ ar puté, să fie o Patrime, dacă ar zice óre cine, că trupul (luĭ Christos) se trage din Maria. Căcĭ, — zic eĭ, — dacă declarăm trupul de o ființă cu Cuvîntul, atuncia Treimea rĕmâne Treime, fiind că Cuvîntul nu întroduce într'însa nimica din a fară; dar dacă supunem un trup omenesc, produs din Maria, atuncia fiind că trupul după substanța sa e óre ce estern, și Cuvîntul locuesce într'însul, e neapĕrat de lipsă, că pentru adaugerea trupuluĭ în locul Treimiĭ să resulte o Patrime.“ [3]) Deja din acestea se vede limpede, în ce chip altera apolinarismul și învĕțătura bisericiĭ cea referitóre la Maria. Încă și maĭ limpede se vede acésta din nisce cuvinte de ale s. Gregoriŭ din Nissa. Acesta voind, să dovedéscă absurditatea învĕțăturiĭ despre vecĭnicia trupuluĭ luĭ Christos, se folosesce de următoriul fel de demonstrare: „Dacă trupul e vecĭnic, dacă cel din Maria *(τὸ ἐκ Μαρίας)* a fost maĭ înainte de nascerea luĭ Avraam, atuncia Fecióra e maĭ veche de cât Nachor; ba și maĭ înainte de Adam e Maria. Dar ce zic? Ea e maĭ veche de cât compositia celor ce esistă, ba maĭ străveche de cât zidirea lumiĭ. Căcĭ dacă el (Fiul) a primit trup din Fecióra, ĕră trupul se numesce Isus, dacă maĭ de parte adeverésce Apostolul, că acela e maĭ înainte de univers, atuncia e limpede, că omul acela bun (Apolinare) dovedesce, că și Maria încă are, să se cugete împreună cu vecĭnicia Tatălui.“ [4]) Ĕră maĭ la vale după ce a reprodus argumentele contrariuluĭ sĕŭ, continuă ast fel: „ — El zice, că din cer s'a pogorît omul, și totuși e pe pămînt Maria, pe pămînt peștera, pămîntescĭ ieslele. Și în ce chip ne strămută óre acela pe om din cer aci pe pămînt? Scriptura întrégă consună cu privire la Fecióra, la nascere, la trup, la fașiĭ, la țițe, la ieșle, la sculele omenescĭ, și acesta totuși își întórce privirea de la tóte acestea și formézĕ Logosuluĭ și lipesce de el alt om făr de rădăcină, și care nu stă în legătură cu firea nóstră.“ [5]) Cu ceva maĭ la vale pune pe Maria încă și maĭ pe primul plan: „ — Ĕrăși zic, că s'a dat ultăriĭ Maria, căreia Gavriil îĭ aduce buna vestire, preste care, pe cum credem, s'a pogorît sfîntul Spirit, pe carea o a umbrit puterea celuĭ Preaînalt, de la care se nasce Isus —; saŭ dovedéscă decĭ, că nu pe pămînt e Fecióra, saŭ nu ne plăsmuéscă un om ceresc. Eĭ nu se teme, că maĭ puțin eruditiĭ ar puté, să pĕcătuéscă împotriva dumnezeiriĭ prin aceea, că primind omenirea nu ar voi, să concédă dumnezeirea. Căcĭ nascerea din muiere cuprinde omenescul, ĕră fecioria, carea servia nascerii, dovedia supraomenescul.“ [1])

În cele ce am zis până aci, credem a fi arĕtat, că în tocmaĭ pe cum aŭ făcut și părerile eretice de maĭ înainte cele referitóre la Christos, în tocmaĭ așa aŭ mestecat în lupta de părerĭ pe Maria și eresele ariane și antiariane. Adevĕrat, că dovedirea acésta o am făcut în partea cea maĭ mare provocându-ne la scrierĭ de ale creștinilor eruditi, și de aceea s'ar părĕ, ca și cum tótă cestiunea acésta ar fi fost numaĭ o cestiune de controversă erudită, de care ar fi stat de parte massa credincioșilor. Înse am observat deja maĭ la deal, că apostoliĭ ereseĭ ariane în curênd aŭ cercat, să cuceréscă și poporul pe sama învĕțăturilor sale. Că cestiunea acésta nu a fost numaĭ a eruditilor, ci a fost de interes general, se vede maĭ de parte și de acolo, că pe cum asemenea am arĕtat maĭ la deal, s'a cuprins cu ea și o multime de sinóde, ba chiar și împĕrații. Scim maĭ de parte, că Ariŭ a îmbrăcat învĕțăturile sale și în „cântece pe sama marinarilor, morarilor și călătorilor“, [2]) și istoriograful Socrate ne maĭ spune, că „decurgea o luptă dialectică în tóte familiile“, [3]) ba s. Gregoriŭ de Nissa ne maĭ spune și următórele: „Tóte cele din cetate sînt pline de ómenĭ de aceia, carĭ dogmatiséză despre lucrurile cele necuprinse, ulițele, tîrgurile, negustătoriĭ de haĭne, ceĭ ce șed la mesele schimbătorilor de banĭ, ceĭ ce se negustătoresc cu articli de mâncare. Dacă întrebĭ pe óre cine, câți obolĭ cere pe o marfă, el îți dogmatiséză óre ce despre firea generată și cea negenerată. Dacă întrebĭ de pretul pânii, el îți rĕspunde: „Tatăl e maĭ mare de cât Fiul, și Fiul e subordinat Tatăluĭ.“ Dacă întrebĭ: „Gata e baea?“ el îți rĕspunde: „Fiul luĭ Dumnezeŭ e zidit din nimica.““ [4]) Adevĕrat că icóna acésta zugrăvită în chip așa de intuitiv e maĭ de aprópe cea a Constantinopoluluĭ. Dară pe lângă mania de a dogmatisa cea lățită pretutindenia, putem privi icóna acésta și de icóna tuturor cetăților, cel puțin a celor din Orient. Putem supune de lucru sigur, că învĕțătoriĭ bisericescĭ începênd de la patriarchĭ și până jos la preoții sătenescĭ, aveaŭ îndemn și prilej maĭ mult de cât de ajuns spre a se îndrepta către popor în predicĭ și omiliĭ cu acele-și argumente, carĭ le propun tot eĭ în scrierile sale sciințifice. Și dacă poporul și cu prilejurile acestea audia ĕră și ĕră numele „Maria“, acésta putea, să contribuéscă numaĭ la aceea, ca icóna Maicĭi luĭ Chrıstos cea glorificată prin întrégă istoria de până atuncia să i-se întipăréscă din ce în ce tot maĭ adânc ca o parte întregitóre a conceptelor luĭ de credință.

Dară lucrul nu s'a mărginit numaĭ la efectul acesta general și maĭ mult secundar. Cestiunea, carea ne ocupă, a făcut un pas positiv înainte prin o espresie, carea póte că se deriva deja din vécul al III-lea, dară acum a ajuns, să se foloséscă maĭ des față cu eresele christologice din vécul al IV-lea. Espresia acésta am audit-o deja maĭ la deal de câte va orĭ de la s. Atanasiŭ; ea e titulul *Θεότοκος*, „Născătóre de Dumnezeŭ“, care de acum înainte se dă preasfinteĭ Fecióre. În dată episcopul de Alexandria Alesandru îĭ folosesce în una din epistolele acelea, carĭ le-a îndreptat către alțĭ episcopĭ scriindu-le despre eresa preotuluĭ sĕŭ Ariŭ: „Isus Christos, care din Născătórea de Dumnezeŭ Maria a primit trup cu adevĕrat și nu numaĭ la părere.“ [5]) A fară de dînsul, pe cum am zis, aŭ maĭ folosit espresia acésta s. Atanasiŭ și a nume cel puțin în zece locurĭ, maĭ de parte istoriograful Eusebiŭ, ss. Gregoriĭ de Nazianz și de Nissa, s. Chrisostom, Filo episcopul de Carpasia, s. Ciril episcopul Ierusalimuluĭ, s. Epifaniŭ episcopul Ciprului și Teodor din Mopsvestia. [6]) Aceștia toți aŭ fost scriitorĭ din vécul al IV-lea. Eĭ folosiaŭ espresia acésta une oria numaĭ ca în trécăt. Așa s. Atanasiŭ scriind: „Îngerul arĕtându-se

---

[1]) S. Atan. c. Apoll. I. 4.
[2]) S. Atan. ad Epictet. ep. 7. T. I. pag. 906.
[3]) Ibid. 8.
[4]) S. Greg. Niss. Antirrh. adv. Apoll. XIII. la Galland. VI. pag. 527.
[5]) Ibid. XXXIII.

[1]) Ibid. XXXVII.
[2]) Neander, Kirchengesch. II. pag. 616.
[3]) Ibid. pag. 627.
[4]) S. Greg. Niss. Orat. de deit. Fil. et Sp. s. T. III. f. 466; la Neander l. c. pag. 627. A. 7.
[5]) Alex. episc. Alex. ep. de Arian. haer. c. XII.
[6]) S. Atan. c. Apoll. I. 4. 12. 13; orat. c. Arian. III. 14. 29. 33; IV. 32; de incarn. et c. Arian. 8, 22; Eus. Quaest. ad Marinum, Angelo Mai Vet. patr. nova coll. I. pag. 69 urr.; s. Greg. Naz. ad Cledon. presb. epist. I. ed. Morell. Paris 1630. I. pag. 758; orat. XXXV. pag. 564; Philon. episc. Carpas. enarrat. in Cant. cant. la Galland. IX. pag. 738. 746. 751; s. Greg. Nyss. de occursu Dom. T. III. pag. 460 de dóuĕ orĭ; epist. ad Ambros. T. III. pag. 660; s. Epipb. Ancorat. c. 75; s. Cyrill. Hieros. Catech. X. 19; s. Chrysost. homil. LXII. T. VI; Theod. Mops. cf. Hefele Conciliengesch. II. pag. 568.

declară, că l-a trimis Domnul, în ce chip o declarase acésta Gavriil lui Zacharie şi Născătórei de Dumnezeŭ Maria.“ [1]) „Care a primit trup din Fecióra Maria Născătórea de Dumnezeŭ.“ [2]) „Ioan saltă deja în pântecele mameĭ sale de bucurie la glasul Născătóreĭ de Dumnezeŭ Maria.“ [3]) „Trupul născut din Născătórea de Dumnezeŭ Maria.“ [4]) „Ceea ce archangelul a zis-o cătră însă-şĭ Născătórea de Dumnezeŭ.“ [5]) Aşa face şi Eusebiŭ înşirând cele patru Mariĭ ale Evangelieĭ şi deosebind pe „Născătórea de Dumnezeŭ“ de cele alalte treĭ Mariĭ. [6]) De alte orĭ espresia acésta se ţese maĭ strîns în polemia îndreptată împotriva părerilor greşite şi se opune acestor părerĭ, ceea ce am vĕdut deja şi maĭ la deal şi putem, să vedem şi din cuvintele următóre ale s. Atanasiŭ: „Dumnezeŭ e decĭ cel născut din Fecióra şi făcut din Maria Născătórea de Dumnezeŭ.“ [1]) O a treia clasă de texturĭ grăesce în sfîrşit despre espresia acésta ca despre o recerinţă neapĕrată a ortodoxieĭ. Aşa cértă s. Gregoriŭ de Nissa pe cel ce ar fi îndrăznit, să numéscă Născătóre de om pe sînta Fecióră Născătórea de Dumnezeŭ, [2]) şi s. Gregoriŭ de Nazianz statorésce propoşiţia: „Cel ce pe Maria nu o primesce de Născătóre de Dumnezeŭ, acela e osebit de dumnezeire.“ [3])

(Va urma.)

[1]) S. Atan. orat. III. 14. c. Arian. T. I. pag. 563.
[2]) Ibid. pag. 579.
[3]) Ibid. pag. 583.
[4]) Ibid.
[5]) Ibid. Orat. IV. 32. pag. 642.
[6]) Eus. l. c.

[1]) S. Atan. de incarn. et c. Arian. 22. T. I. pag. 889.
[2]) Epist. ad Ambros. T. III. pag. 660.
[3]) Ad Cledon. presb. epist. T. I. pag. 758.

Jertfa superstiţiunii.

(Continuare.)

Aşa a trecut o bucată de vreme, până Clara începu a întreba cu o voce înecată de suspine: „Dar scrisórea . . . scrisórea! Spune unchiule dragă, ce e scris în ea?“

Bĕtrânul preot, în speranţa că va atrage atenţiunea ficeĭ sale adoptive asupra scirilor maĭ neînsemnate ce cuprindea epistola şi astfel va potoli primul foc al dureriĭ copleşitóre, începu a-ĭ ceti scrisórea cu o vóce liniştită, ér Clara îl asculta cu espresia dureriĭ în faţă, şi urmăria cu suspine adînci tóte cuvintele, ce se referiaŭ la înmormîntarea şi ultimele momente a surorei sale. Se vedea, că scriitórea nedeprinsă s'a luptat mult cu aranjarea cuvintelor, pentru ca să le înfăţişeze într'un mod cuvenit şi n'a lăsat neatinse nicĭ chiar cele maĭ micĭ detaile. Bĕtrânul preot plin de esperinţe cum era, fără leac de urmă de rĕutate înse în sufletul sĕŭ, vedea parcă în şirele vitregiĭ, cum acésta cércă să îşĭ liniştéscă propria consciinţă, amintind încă o dată de viaţa ficeĭ sale vitrege, faţă de care n'a fost indiferentă nicĭ ea. Maĭ târziŭ în mintea sa s'a ivit un alt gând, care esplica tóte acestea alt cum. Şi orĭ cât de mult se nisuia bĕtrânul, să-l alunge din capul sĕŭ, ĭ-a fost zădarnic, gândul i-s'a imprimat în minte ca într'un cap de Gorgonă.

Era aprópe, să termine scrisórea, maĭ avea numaĭ câte va cuvinte. Din hieroglifele ţĕrancii descifrézĕ următórea frasă: O, cu cât greŭ m'am despărţit de mica Anuţă, pe care zi şi nópte am purtat-o în braţele mele şi ĭ-am dat îngrijirile de lipsă. Şi când a fost în sicriŭ ĭ-am pus în mână un buchet de floricele şi ĭ-am încălţat păpuciĭ ceĭ de postav aĭ Clareĭ, carĭ eĭ ĭ-aŭ fost prea micĭ şi de aceea ĭ-a adus tatăl sĕŭ a casă astă tómnă, când a fost la Negrilesci.“

Faţa întristată a Clareĭ luă de o dată espresia uneĭ spaime de mórte: „Dar Dumnezeule, atuncĭ şi eŭ trebue să mor!“ zise ea tremurând în tot corpul şi căděnd pe scaun palidă de frică.

„Tu? . . De ce?“ întrebă unchiul surprins şi înspăimîntat.

„Căcĭ mĭ-a înmormîntat păpuciĭ cu ea. Unchiule, unchiule, nu sciĭ, că atuncĭ când móre cine va şi îngropĭ cu el vre o batistă, cămeşe, păpucĭ saŭ alte lucrurĭ de a unul prietin saŭ rudeniĭ, mortul îl trage şi pe acela la sine?“

„Dar copilă, acésta este o superstiţie deşértă. Nu sciĭ tu, că religia creştină opresce superstiţiile şi le consideră de pĕcat?“ o admonia bunul preot.

„Nu, unchiule,“ zise Clara cu cea maĭ serióasă convingere. „Acésta nu e superstiţie, acésta o sciŭ toţĭ ómeniĭ de la noĭ din sat. De câte orĭ s'a adeverit, că dând unuĭ mort un lucru de a unuĭ viŭ tot de una l-a urmat în mormînt. Pe cum se putredesc lucrurile în sicriŭ, aşa se topesce şi se uscă pe picióre şi cel a căruĭ aŭ fost.“ — Şi cu o mişcare de grózĕ îşĭ îngrópă din noŭ mânile în palme, ca şi când ar voi, să-şĭ alunge o idee, ce o stăpânia.

„Dar Claro, eŭ te ţin pe tine cu mult maĭ cu minte de cât ca să credĭ aşa ceva“, îĭ zise unchiul cu o espresiune de mânie şi îngrijire.

„Cum să nu credĭ, ceea ce aĭ vĕdut cu ochiĭ?,“ îĭ rĕspunse Clara privindu-l tristă. „Când a murit Radu, feciorul vecinuluĭ Bogdan, Firuţa cea bălae, care îĭ era mirósă, a zis, că nicĭ ea nu voesce să maĭ trăéscă. Ea ĭ-a pus în sicriŭ la gât cârpa eĭ cea de mĕtasă rosa, şi abia a început a se putredĭ, şi şi dînsa s'a dus la el în grópă.“

„Dar copilă, fi cu minte!“ îĭ zise bĕtrânul aprópe ieşindu-şĭ din răbdare. Nu cârpa, ci iubirea şi jalea eĭ cea mare pentru Radu aŭ dus-o în grópă.“

„Amîndóuĕ unchiule, şi iubirea şi cârpa!“ adause ea cu un fel de îndĕrĕtnicie în faţă şi gesturĭ, „şi aşa se va întîmpla şi cu mine ca şi cu Firuţa. Eŭ încă am iubit mult pe Anuţa, şi când păpuciĭ, ce acoper picioruţele eĭ albe şi recĭ ca de céră, vor putredĭ şi se vor preface în pulbere, atuncĭ nicĭ eŭ nu voiŭ maĭ fi între ceĭ viĭ. Şi când me vor îngropa şi tu veĭ arunca cea dintâiŭ mână de pămînt de-asupra sicriuluĭ meŭ, te veĭ convinge, că am avut dreptate.“

Şi îngrozită din noŭ de şirul de impresiĭ negre, ce se desvĕliaŭ în micul eĭ cap, căde pe un scaun leşinată. Preotul spăriat chémă pe bucătărésa într'ajutor.

Când sosi bĕtrâna şi vĕdu pe Clara, palidă şi aprópe fără simţire, întrebă înspăimîntată, ce i-s'a întîmplat? Preotul îĭ spuse pe scurt cele petrecute deplin convins, că bĕtrâna servitóre va afla neînsemnată acésta istorióră şi va sci uşor înbuna pe Clara. Se înşelă înse. Căcĭ económa sa desnădejduită îşĭ frângea mânile şi întări tóte temerile de maĭ înainte ale Clareĭ. Preotuluĭ ĭ-a trebuit nu puţină ostenélă, până să o aducă în poziţia de a grăbi în ajutorul leşinateĭ. Nicĭ acum înse nu înceta de a se jeli şi a plânge. Şi dacă le făcuse aceste, până ce Clara era încă fără simţirĭ maĭ mergea, căcĭ nu ar fi avut urmărĭ primejdióse, acum înse când copila era trezită, negrele eĭ prevestirĭ potenţaŭ durerea, şi spaima copileĭ şi cuvintele preotuluĭ, care combătea superstiţia, eraŭ pleavă aruncată în vînt.

Cina decurse destul de trist. Clara plângea şi abia atinse mâncarea şi chiar nicĭ unchiuluĭ nu-ĭ ticni nimic. Mórtea Anuţeĭ şi durerea fratelui sĕŭ îl întristă mult şi de câte orĭ îşĭ privia conmesana îl cuprindea un amestec de mânie şi de milă pentru nesocotéla eĭ, aşa, că nu scia care sentiment îl apasă maĭ greŭ. De aceea a ridicat masa maĭ de grabă ca altă dată şi zicênd rugăciunea îndatinată sfătui pe fica sa adoptivă de a înceta cu plânsul ducêndu-se, să se culce. „După ce veĭ fi durmit, copila mea,“ îĭ zise el, „vor sbura mare parte din cugetele tale moróse; veĭ jeli pe sora ta, fără de spaima necreştinéscă a superstiţiunilor, de care aĭ fost cuprinsă astă sară.“

Clara îĭ sărută în tăcere mâna clătinând uşor cu căpşorul eĭ blond. Preotul făcu semnul sînteĭ crucĭ preste dînsa şi îl atinse cu dragoste obrajiĭ roşi de plâns. Zicênd „nópte bună unchiule,“ copila ieşi.

Clara urcă scara spre odăiţa eĭ încet, nu cu paşiĭ sĕĭ vioĭ şi elasticĭ de altă dată. Întrând îşĭ aruncă privirea în golul ce o împrejmuia; peptul i-se ridică dureros şi inima îĭ bătea cu putere. Se aruncă în genunchĭ înaintea patuluĭ, îşĭ ascunse capul în perinĭ şi întréga eĭ fiinţă se cutremură de puternice suspine. Un timp lung ţinu acésta isbucnire a dureriĭ ce o chinuia, apoĭ se ridică sleită de putere, înse maĭ liniştită. Îşĭ aruncă privirea tristă prin odae oprindu-o asupra firideĭ, care cuprindea odinióră cărţile unuĭ călugăr învĕţat şi sub perdeaua, unde azĭ atîrnaŭ rochiţele eĭ de dumineca, asupra dulapuluĭ antic şi a celor dóuĕ scaune de stejar şi asupra patuluĭ, de-asupra căruia era frumosul crucifix, decorat cu o creangă de salcie de la dumineca floriilor.

(Va urma.)

Economie.

Sfaturĭ economice pe Mărţişor.

A casă. Să se pregătéscă sămînturile pentru săměnatul primăverilor. Bucatele din magazine să se întórcă şi în luna acésta. Să se continue sfârmitul cucuruzului.

Gardurile şi şanţurile să se pună în stare bună.

Săměnătura de cucuruz se póte da în parte acum, şi se póte face îngrijire de secerătorĭ; tot asemenea se pot da în parte şi luncile. Datul în parte e un metod fórte bun de economisare, pentru că proprietarul nu se păgubesce, ér poporul lucrător se ajută fórte mult; tocmaĭ de aceea nu se póte recomanda destul.

La grajdurĭ. Vitele de jug aştéptă în luna acésta, după începerea lucrului de câmp, o îngrijire deosebită. Nutreţul cel maĭ bun trebue dat acum la vite, ca să pótă purta greutatea lucrului.

Mânziĭ de 10—12 zile trebue deja dedaţĭ la ovĕs, îmbiindu-l de 4—5 orĭ pe zi din mână şi sporind porţia din zi în zi, ast fel, în cât un mânz de 4—5 săptĕmânĭ să capete cel puţin $^1/_2$ kilo pe zi; dacă ajunge mânzul la vrîsta de treĭ luniĭ, trebue să-l dăm pe zi cel puţin 3—4 kilo ovĕs şi 2 kilo fîn. Să nu lăsăm mânziĭ să sugă, când mamele lor sînt obosite de lucru şi asudate. Ţepele încă nefĕtate să se ducă de căpĕstru la plimbare, de óre ce mişcarea moderată le prinde bine.

Grijă deosebită cer şi vacile fĕtate pe cum şi viţeiĭ tineri. Viţeiĭ de 2—3 săptĕmânĭ în zile frumóse şi călduróse se pot lăsa în liber, ca să maĭ facă ceva mişcare. Grajdurile cer acum maĭ mult ca orĭ când ventilaţie corĕspunzĕtóre.

Dacă la viţeĭ s'ar ivi păduchĭ, ceea ce se întîmplă fórte des, să se frece cu prav de insecte şi să se lege cu ceva cârpă orĭ sac, ca să nu dispară mirosul pulvereĭ.

Oile se pot trimite în luna acésta la păşune maĭ verde, dar diminéţa şi séra să li-se dea ceva nutreţ uscat, fie chiar şi paie. Pe holde şi pe luncĭ noroite să nu le trimitem la nicĭ o întîmplare.

Purceiĭ din Faur, dar maĭ ales scrófele fĕtate trebue grijite bine, şi nutreţul arĕtat la luna premĕrgătóre să nu le lipséscă. Purceilor de la 6 săptĕmânĭ în colo să li-se dea $^1/_2$—1 litră cucuruz. Mişcarea în liber este de fórte mare folos pentru purceĭ.

Galiţele încă trebue îngrijite special. Maĭ mare grijă cer raţele şi gâscele; până nu óuă, nu trebue scóse din cotigar. Gâscele se pot aşeda la clocit. Curcile să nu se lase a cloci până la sfârşitul luneĭ; curcile ce clocesc trebue mişcate zilnic de pe óuĕ, alt cum ele nu se mişcă de fel. Găinile se pot pune la clocit neîntrerupt. Galiţele, carĭ clocesc, să aĭbă de mâncare tot de una. Puiĭ scoşĭ în luna acésta să se feréscă de frig şi numaĭ în zile calde să fie scoşĭ la liber.

La câmp. Săměnăturile de tómnă în luna acésta cer o îngrijire deosebită; nicĭ un fel de apă să nu lăsăm pe ele, alt cum holda se póte prăpădi.

Dacă se sbicesce locul, luţerniştile şi trifoistile să se grape şi să se calce cu trăvălicul. Lucrul acesta nicĭ nu se póte recomanda destul, nicĭ nu se póte preţui de ajuns. Scopul acesteĭ lucrărĭ este, ca pămîntul să se deschidă înaintea influinţeĭ sóreluĭ şi a aerului. Tocmaĭ de aceea lucrul acesta să nu se facă prea curênd, ci numaĭ după ce vegataţiunea a pornit deja.

În holda de tómnă se póte săměna trifoiŭ; maĭ bună sămînţă de trifoiŭ e tot de una cea galbină şi violetă.

Să nu întârziăm cu săměnătura de primăvară, de óre ce dacă evaporéză o dată umedéla şi vine o primăvară secetósă, nu prea succede ovĕsul şi orzul; tocmaĭ de aceea e bine, dacă săměnătura de orz o călcăm în dată cu trăvălicul, ér ovĕsul după ce a crescut deja vre o câţi va centimetri. Prin călcatul cu trăvălicul se opresce umedéla în pămînt, se înaintéză resărirea săměnăturiĭ şi eventual se uşuréză şi recólta, putendu-se lucra cu cósa fără greutate.

Cum e a se face săměnătura: *des* orĭ *rar*, e o cestiune, asupra căreia nicĭ acum nu se unesc economiĭ nostri. E datina a se săměna primăverile maĭ rar, ér săměnătura de tómnă meĭ des, pe când tocmaĭ din contra ar trebui să se samene maĭ des primăverile, ér cele de tómnă maĭ rar, de óre ce primăverile n'aŭ timp de a înfrăţi şi ast fel maĭ uşor póte să apuce la putere în ele buruiana şi neghina.

Holdele, dacă aşa cere lipsa, trebue plivite, eventual gunoite cu gunoiŭ putred amestecat cu pămînt.

Pe luncĭ să nu se maĭ umble cu carăle; urmele, ogaşele fac pagubĭ marĭ. Gunoitul, curăţitul, şănţuitul luncilor se póte continua. Vite marĭ să nu se trimită primăvara la păşunat pe luncĭ; urmele fac pagubă mare, de óre ce întârzie crescerea ierburilor tocmaĭ pe când e maĭ repede.

La grădină. Săditul pomilor este unul dintre cele maĭ de căpetenie lucrurĭ din luna acésta. Oltoiĭ să nu ajungă în pămînt maĭ afund de cum aŭ fost maĭ înainte. Curăţitul şi gunoitul oltoilor e tot la ordinea zileĭ. Asemenea e a se grăbi cu curăţitul cuĭburilor de omide. Dacă omidele ar fi eşit deja, atunci e consult a fuma cuĭburile de omide cu puciósă de aceea, cu care se afumă buţile. De mirosul puciósteĭ omidele pică la pămînt, unde se pot nimici prin călcarea cu piciórele.

În grădina de legumĭ să se pórte grijă de melegare, de ventilarea şi adumbrirea lor. Răsadul de curechiŭ trebue dedat între amézĭ la aer şi căldură liberă, ca să se întărésca. Se póte săměna în melegare: curechiŭ (varză), cartifiol, cépă, zeller, patlagele (paradaise), salată.

Se începe săměnatul şi în liber, a nume se saměnă: petrânjeĭ, păstârnacĭ, morcovĭ, spinat, macriş, sălată, cépă, mazére dulce şi ridichĭ de lună. Se póte sădi aiul, crumpenele de vară, carĭ însă trebue ferite de îngheţ.

La vie. Se continuă gunoitul. Când permite timpul se desgrópă şi se taie via, dacă nu s'ar fi făcut din tómnă tăiatul. Cepurile, înainte de ce s'ar aşeda la locul lor, se aşédă în năsip umed, orĭ şi maĭ bine în apă de ploe, orĭ de rîŭ, firesce că numaĭ partea de jos cam de o palmă; prin asta se pot deosebi viţele defectuóse, de óre ce ochiurile nu se umflă la cele ce nu fac rădăcină. Tot acum se pot curăţi trunchiĭ şi de la viţele bĕtrâne; lucru care e indispensabil pentru reînoirea şi conservarea vieĭ.

Să adunăm nuele pentru legatul vieĭ; cele maĭ bune sînt nuelele de salcă.

La pivniţă, pe lângă ventilatul şi curăţitul pivniţeĭ, afumatul buţilor şi umplutul buţilor cu vin, maĭ e trasul vinului noŭ, unde încă nu s'ar fi făcut, şi trasul al doilea, unde s'a făcut deja în Decemvrie. Trasul vinului din Mărţişor nu se maĭ póte amâna. Tot acum trebue să se tragă şi vinul cel vechiŭ. Vinurile nóuĕ să se tragă la aer, lăsând să curgă în ciubere, ér cele vechĭ să se tragă cu ţevĭ de kautschuk, fără a veni în atingere cu aerul, ca aroma şi mirosul lor să nu pótă evapora.

La pădure. Tăietura şi răritul trebue în luna asta să se termineze. După ce s'a început circulaţia sucului, nu trebue să se maĭ taie nicĭ lemn de lucru, nicĭ lemn de unelte, ci cel mult până la sfârşitul luneĭ se maĭ pot tăia lemne de foc. Să se stîrpéscă trunchiĭ rĕmaşĭ, şi se póte începe arsul cărbunilor.

În luna acésta fiind maĭ dese focurile de prin pădurĭ, să se pórte grijă, ca păstoriĭ şi băeţiĭ să nu facă foc în apropiarea pădurilor.

Bibliografie.

A apărut:

Românii din Transilvania la 1733 e titlul uneĭ interesante broşurĭ publicate de dl *Nicolaŭ Togan* capelanul gr. cat. din Sibiŭ. Ea cuprinde conscripţia făcută de Episcopul Inocenţiŭ Klein la mandatul împĕratului Carol VI. Nu încape îndoélă, că broşura acésta va face fórte bune servicĭ istoriografilor, şi dl Togan merită tótă lauda pentru ostenéla, ce şi-a dat copiind acéstă statistică din biblioteca Brukenthal. Spre maĭ mare uşurare Dsa a adaus la sfârşit un conspect statistic. Broşura costă 30 cr.

Alsófehér vármegye 1848—49-ben, irta Szilágyi Farkas. 8° mare XXVIII+448 pag., preţul 3 fl. Publicaţiunea presentă e o parte din monografia comitatului Albeĭ infer. Autorul pomenesce în prefaţă, că apucând péna, să descrie evenimentele, carĭ aŭ conturbat aşa de mult bună înţelegerea dintre naţiunile conlocuitóre, cât nicĭ acum după trecerea unuĭ jumĕtate de veac, nu s'a maĭ putut restabili, — a desbrăcat orĭ ce consideraţie şi preocupare şi va judeca într'o formă pe magiar şi pe sas şi pe român. Şi pentru ca să nu atingă susceptibilitatea concetăţenilor românĭ, îĭ va numi pe acestia nu cu numele de *oláh*, ci cu numirea de *román*, pretinsă în şedinţa a II a adunăriĭ din 15 Maiŭ 1848. Anunţând de o cam dată apariţia acesteĭ scrierĭ, sperăm, să revenim asupra cuprinsului eĭ.

„Fóia scolastică“ Nr. 2 cu următorul cuprins interesant şi variat: *Luminézăte şi veĭ fi!* de Ioan F. Negruţ. *George Şincai de Şinca şi şcolile poporale române*, de Ioan Raţ. *Sciinţele naturale în şcóla poporală*, de Tecd. Vandor. *Împărţirea órelor*. *O resplată adevĕrată*, de (u). *Bibliografie*, *Diverse*. Apare de 2 orĭ pe lună, abonament anual 3 fl.

A apărut în editura „Uniriĭ“:

Ben Hur

saŭ

Zilele luĭ Mesia

de **Lewis Wallace.**

Traducere.

Tom. I. broş. . . . . 75 cr.
Tom. II. broş. . . . . 70 cr.

Manual de Psichologie şi Logică pentru clasa VIII a şcólelor medie edat de *Dr Vasile Hossu*. Blaş. Tipografia seminariului archidiecesan. 1898. Preţul broş. 1 fl. 20 cr.

Posta Redacţiunii. Dlui *A.* N'am putut publica corespondinţa Dvóstre, de vreme ce am cetit-o deja şi în alte foĭ. Ve rugăm, ca pe viitor aceea-şi corespondinţă să nu se trimită şi airea spre publicare. — Corespondentului *„de sub Ineu“*. Scrisorĭ anonime nu publicăm. Binevoiţi a Ve descoperi numele, şi facem cu plăcere loc celor comunicate, fiind de un deosebit interes pentru preoţimea nóstră în general. — *I. M.* în *R.* Am primit, Ve mulţămim, va apărea în numĕrul viitor. După cum vedeţi din »sfaturile« nóstre, am omis specialitatea DVóstre. — On. *G. R.* în *Homorod*. Abonamentul pe 1898 l-am primit cu mulţămită. Cuitanţă separată, pentru încunjurarea speselor postalĭ, nu putem trimite. Ca document pentru raţiunĭ servesce recepisa postală.

Editor şi redactor răspundĕtor:
Dr Vasile Suciu.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie: Pe an 6 fl., ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul IX. Blaş 11 Martie 1899. Numĕrul 10.

Eră nóuă.

Foile magiare ĭubiléză tóte, şi tóte vestesc acela-şĭ lucru: rĕsăritul uneĭ nóuĕ ere în viaţa publică a ţĕrĭĭ nóstre.

Şi cum nu?

N'a zis óre noul cap al guvernuluĭ în faţa parlamentuluĭ, că principiile, de carĭ dînsul se va conduce, vor fi: *dreptatea, adevĕrul* şi *legea,* faţă de orĭ ce confesiune, faţă de orĭ ce naţionalitate, faţă de orĭ ce partid?

Şi n'a promis óre noul president al ministeriuluĭ, că va întroduce judicatura Curieĭ în afacerile electorale, că va pedepsi orĭ ce ingerinţă nelegală asupra libertăţiĭ alegerilor?

Aŭ dară dreptate foile magiare, când ĭubiléză. Pentru că în adevĕr, chiar şi dacă nu s'ar ţinè de cuvînt noul ministru president, totuşĭ al dînsuluĭ ar rĕmânè meritul de a fi promis macar esecutarea înparţială a legilor şi libertatea alegerilor. Şi că chiar şi o asemenea promisiune trebue să se socotéscă drept merit, asta nu e glumă, ci e un adevĕr. e o realitate. Orĭ dóră a *promis* óre carele dintre ministri-presidenţĭ de maĭ înainte aplicarea imparţială a legilor faţă de toţĭ cetăţenĭĭ şi libertatea de alegerĭ?

Étă dară, că dreptate aŭ foile magiare, când se bucură. Şi constatările, ce le fac în bucuria lor, pentru noĭ sînt fórte preţióse. Ele adecă recunosc, că în Ungaria până acum, de când e la putere sistemul liberal, de lege, de adevĕr şi dreptate nu puté fi vorbă; apoĭ că alegerile se făceaŭ cu tot felul de terorisărĭ, cu corupţie, cu ajutor de baionete şi cu banĭ.

Noĭ tóte aceste de mult le-am zis, şi aceia, carĭ azĭ le zic, atuncĭ ne luaŭ în rîs. Nu cântaŭ óre unisono tóte foile magiare, că libertăţĭ publice ca în Ungaria nu maĭ sînt nicăirĭ, şi că nicăirĭ în lume nu le merge aşa de bine naţionalităţilor ca la noĭ.

Acum însè, când un guvern prepotent a procedat faţă cu partidele opoziţionale magiare tot cam aşa, cum procedaŭ toţĭ faţă cu noĭ, étă că de o dată s'a schimbat situaţia, şi acum tot acelea-şĭ foĭ preamăresc pe Széll Kálmán, pentru că macar a *promis* a observa legea, dreptatea şi adevĕrul faţă cu toţĭ.

Şi ast fel avem o constatare unanimă: *a respecta legile, adevĕrul şi dreptatea, în Ungaria nu e un lucru de sine înţeles, ci e un merit.*

Dar maĭ este încă ceva. Foile magiare, maĭ ales acele, carĭ staŭ în serviţiile guvernuluĭ celuĭ noŭ, aştéptă, ca foile naţionalităţilor să se asocieze şi ele la imnul de veselie al foilor magiare, ca ast fel să védă curtea din Viena, că Széll e omul doririlor şi că acum de la Ungaria îşĭ póte lua gândul, de óre ce Széll prin vorbirea sa de program de o dată a vindecat tóte durerile, tóte ranele, şi a deslegat tóte cestiunile, ce de atâta vreme aşteptaŭ, să fie resolvate.

Dorinţa acésta a foilor magiare nu o putem trece cu vederea.

Étă dar rĕspunsul nostru.

Noĭ nu ne putem asocia la urările, ce se aduc nouluĭ premier şi guvernuluĭ sĕŭ.

Motivele nóstre sînt fórte simple, şi credem, fórte întemeiate.

Domnul Széll a declarat, că prin venirea sa la putere nu s'aŭ schimbat principiile de guvernare, adecă principiile liberale; tot ce s'a schimbat e: *direcţia.*

Eĭ bine, să binevoéscă foile magiare a lua la cunoscinţă, că noĭ nu putem saluta nicĭ un fel de guvernament, care se razimă pe principiĭ *liberale.*

Să nu fim rĕŭ înţeleşĭ. Ceĭ maĭ mulţĭ cetitorĭ sub principiĭ *liberale* înţeleg principiĭ generóse, isvorite din Evangelie, principiile libertăţiĭ, egalităţiĭ şi frăţietăţiĭ. Principiile aceste le salutăm şi noĭ cu bucurie, şi pentru realisarea lor gata sîntem a jertfi tóte.

Dar maĭ vorbim despre *liberalism* în înţelesul acela, în care vorbesce domnul Széll, despre *liberalism,* întru cât este o şcólă politică, întru cât este un *sistem.* Principiile acestuĭ liberalism sînt: omnipotenţa statuluĭ; negarea independenţeĭ bisericiĭ faţă cu stat; confiscarea drepturilor individuluĭ şi societăţiĭ în favorul statuluĭ; ateismul statuluĭ ca atare.

Cum am puté aşa dară noĭ, să salutăm un guvern, ce se razimă pe asemenea base?

Dar domnul Széll a declarat, că *direcţia* se schimbă. Bine, dar póte

---

Feuilleton.

Grădina de legumĭ.

Disertaţiune poporală, rostită de Ioan F. Negruţiŭ, la adunarea generală a despărţĕmîntuluĭ XI (Blaş) al »Asociaţiuniĭ«, ţinută la 31 Iulie 1898 în Veza.

(Continuare.)

6. Petrinjelul.

Se cultivă întru tóte ca şi morcovul. Nu sufere de frig, pentru aceea póte ĭerna şi în pămînt.

Maĭ bine e însè, să lăsăm numaĭ un strat de petrinjeĭ peste ĭarnă în pămînt. Acesta încă îl acoperim cu nisce paie. În chipul acesta în Februar, Martie avem deja frunze verdĭ, próspete de petrinjel.

Dintre soiurile de petrinjeĭ amintesc aci pe celea maĭ bune.

1. **Petrinjelul italian a lui Mauthner.** E fórte frumos, mare, lung şi neted. (20 gramĭ 12 cr.)

2. **Petrinjelul lung şi alb.** E cel maĭ bun soiŭ pentru ĭarnă. (20 gramĭ 5 cr.)

3. **Petrinjelul de vară.** E scurt şi gros. Se face de timpuriŭ vara. (20 gramĭ 6 cr.)

4. **Petrinjelul de Anglia.** Se cultivă numaĭ pentru frunzele sale fine. (20 gramĭ 30 cr.)

7. Păstărnacul.

Păstărnacul încă e o legumă, ce se folosesce, ca să dăm bucatelor un gust maĭ bun.

Îĭ place pămîntul maĭ năsipos. Se cultivă întru tóte ca şi morcoviĭ şi petrinjeiĭ. Trebue însè sămĕnaţĭ ceva maĭ rar, ca morcoviĭ.

Se pot sămĕna tómna târziŭ orĭ primăvara tare de timpuriŭ.

Avem dóuĕ soiurĭ de păstărnac:

1. **Păstărnacul de vară.** E scurt, gros şi alb. (20 gramĭ 5 cr.)

2. **Păstărnacul de ĭarnă.** E lung, gros şi alb. (20 gramĭ 5 cr.)

8. Ţelerul.

Ţelerul ĭubesce locul puţin umed, lucrat şi gunoit bine.

Ţelerul îl sămĕnăm pe la finea luĭ Februar orĭ începutul luĭ Martie în strat cald.

E bine, ca încă pe strat cald să-l sădim o dată; ér în Maiŭ se rĕsădesce în grădină la depărtare de 30 cmtri un fir de cel alalt.

Cresce frumos, dacă peste vară îl rupem de dóuĕ orĭ frunzele, ce sînt maĭ aprópe de pămînt, şi dacă ciontăm rădăcinile subţirĭ, carĭ sînt aprópe de suprafaţa pămîntuluĭ.

Soiurĭ maĭ bune sînt:

1. **Ţelerul uriaş de Erfurt.** E fórte fraged şi gustos. (20 gramĭ 30 cr.)

2. **Ţelerul uriaş de Praga.** Se face mare. E cărnos şi curat alb. (20 gramĭ 40 cr.)

3. **Ţelerul de forma unuĭ mĕr.** Se face rotund. Are un mez cărnos, fraged şi fórte gustos. (20 gramĭ 40 cr.)

9. Ridichile.

Ridichile se fac bine în pămîntul gras, sfârmicios, cam năsipos, cu păturĕ roditóre adîncă şi umed.

În pămîntul gras se fac ridichile repede şi fragede; ér în pămîntul slab se fac lemnóse şi ĭuţĭ.

Se cultivă prin plivit şi săpat. Când timpul e secetos trebue udate.

Avem ridichĭ de lună, de vară, de tómnă şi de ĭarnă.

direcţia schimbată să schimbe şi natura principiilor? Cine a mai audit, ca spinii să producă struguri?

E adevĕrat, că aplicarea umană a legilor póte stîmpĕra asprimea lor, dar rĕutatea tot nu li-o ĭea de tot. Ast fel orĭ ce direcţie bună ar avé de gând să ĭea domnul Széll, anevoe va puté să ciónte ascuţişul multelor fărădelegĭ, ce se cuprind în însе-şĭ principiile sistemuluĭ liberal de guvernare.

Dar noĭ avem cuvinte de a fi scepticĭ chiar şi faţă de afirmativa *direcţie nóuă*, ce are de gând s'o inaugureze noul guvern.

A nume, domnul Széll a zis, că de scop final al politicĭĭ sale socotesce edificarea *statuluĭ unitar magiar*. Că ce însémnă frasa acésta, scim prea bine cu toţiĭ. E vorbă adecă de contopirea naţionalităţilor în o singură naţiune, orĭ mai limpede zis într'un singur popor, în poporul magiar. Şi de óre ce acésta nu se póte de cât prin despoiarea naţionalităţilor de limba lor, de individualitatea, de datinile şi tradiţiunile lor, edificarea statuluĭ magiar unitar este vinovat cu distrugerea naţionalităţilor nemagiare din patria acésta.

Însе naţionalităţile aŭ drept la esistinţa lor şi încă drept natural, care nimenia nu póte, să li-l ĭea.

Aşa dară tendinţa domnuluĭ Széll de a edifica statul unitar magiar e tot una cu tendinţa guvernelor precedente, şi ast fel în cestiunea acésta pentru noĭ vitală guvernul domnuluĭ Széll e tot una cu guvernele de mai înainte.

Nu avem decĭ motiv de a ĭubila alăturia cu foile magiare. Vom aştepta desfăşurarea lucrurilor. De o cam dată ne pare bine şi de atâta, că opiniunea publică magiară recunósce ea însă-şĭ necesitatea uneĭ ere nóuĕ, a uneĭ ere, cu care să domnéscă dreptul, adevĕrul şi legea.

Reformarea institutelor de credit şi economiĭ. În zilele din urmă ziarele ungureştĭ aŭ scris diferiţĭ articli referitorĭ la cestiunea reformărĭĭ institutelor de credit. Se înţelege, că după coloritul lor politic, unele cer intervenirea guvernuluĭ pentru încunjurarea defraudărilor, ér altele protestéză contra acesteĭ intreveniri zicênd cu tótă dreptatea, că guvernul să-şĭ mĕture înaintea caseĭ luĭ, că are ce, şi să lase institutele, să se îngrijéscă ele de averea lor.

Guvernul nu vre, să reformeze institutele de banĭ prin o lege nóuă.

Ministrul a declarat adecă, că cunósce defectele institutelor şi voesce sanarea lor, însе crede, că e fórte primejdios, ca dintr'odată să supună tóte institutele unuĭ singur şablon. Sînt institute, carĭ îşĭ pórtă afacerile în mod abnormal, în fond însе sînt solide, şi greşelile farmalĭ uşor se pot îndrepta. Sînt însе altele, carĭ manipuléză lege artis şi în tótă privinţa corĕspund formelor legalĭ şi praxeĭ comercialĭ, însе totuşĭ pot fi cu dreptul escepţionate, în dată ce situaţia şi modul lor de manipulare se esaminéză mai profund din partea unuĭ specialist. Ast fel dînsul e de pĕrere, că trebue să se institue un ast fel de organ, care nu numaĭ să controleze, ci să servéscă şi cu instrucţiunĭ. Şi ca acésta să se ajungă mai uşor e de pĕrere, ca institutele din capitală să facă — în înţelegere cu dînsul — „puţină presiune“ asupra institutelor din provinţă, declarând, că numaĭ cu acele institute staŭ în legătură de reescompt, carĭ primesc organul acesta de controlă şi instrucţie.

Ministrul crede, că atât ar fi de ajuns.

Aceste declaraţiunĭ. pe cum şi falimentul băncĭĭ din Kis-Czell, aŭ îndemnat ziarele guvernamentalĭ, să cĕră intrevenirea guvernuluĭ în conducerea institutelor de banĭ. Cer, ca institutele să fie conduse de autorităţile comunalĭ. Ast fel profitul curat să se împartă nu conform intereselor acţionarilor, ci după cum cere interesul celor de la putere.

Pretind apoĭ, ca guvernul să statoréscă o proporţie drĕptă între capitalul social şi depunerile ce le póte primi un institut de o parte, ér de altă parte modul plasărĭĭ banilor depuşĭ. Zic ele, că dacă s'ar statori, că nicĭ un institut nu póte primi depunerĭ mai multe ca de 5 saŭ 10 orĭ capitalul social, nu s'ar întîmpla anomalia, ca un institut cu fl. 50.000 capital să aibă depunerĭ de fl. 1.000.000, şi ast fel deponenţiĭ n'ar fi aşa espuşĭ la perderĭ. Dacă, mai de parte, institutele ar fi obligate, să-şĭ plaseze o sumă mai însemnată de banĭ în hârtiĭ de stat, deponenţiĭ ar avé o asigurare mai mare, ér institutele, în timp de crisă, prin vinderea saŭ lombardarea hârtiilor mai uşor ar satisface pretensiunilor clienteleĭ şi n'ar ajunge în impasul de a sista plătirile.

Reformele să se introducă pe încetul, ca nicĭ un institut să nu sufere zguduire.

Ziarele oposiţionalĭ sînt în contra amesteculuĭ guvernuluĭ în afacerile institutelor de banĭ.

Sîntem de convingerea, că aceste din urmă aŭ dreptate.

Avem legea comercială (art. XXXVII din 1875), care prevede apriat drepturile şi datorinţele acţionarilor, a direcţiunĭĭ şi a comitetuluĭ de supraveghiare.

Membriĭ direcţiunĭĭ unuĭ institut pe acţiĭ nu pot avea credit la societatea condusă de dînşiĭ.

Nu s'aŭ întîmplat óre cele mai multe falimente chiar prin creditare de sume enorme membrilor din direcţiune?

Va să zică, nu s'a observat legea, respective praxa.

Se compun bilanţe nereale şi se falsifică cărţile de comptabilitate.

Bine, unde sînt membriĭ direcţiunĭĭ şi a comitetuluĭ de supraveghiare?

Falsificărĭ făcute în timp de anĭ trebue să ajungă la cunoscinţa cel puţin a unuĭ

Ridichile de lună se saměnă în fie care lună. Prin Ianuar şi Februar în strat cald, ér de aci în colo în pământ rece.

Ridichile de vară se saměnă de la sfârşitul luĭ Aprilĭ până la sfârşitul luĭ Iuniŭ; ridichile de tómnă din Iuliŭ până în Septembre; ér celea de ĭarnă din August până la sfârşitul luĭ Septembre, tóte în depărtare de 15—20 cmtri un fir de cel alalt.

Ridichile de lună se fac în 3 săptĕmânĭ. Trebue să le săměnăm tot la 14 zile. dacă voim, să avem necurmat ridichĭ de lună próspete. Celea de vară le folosim preste vară; ér celea de tómnă şi ĭarnă le culegem prin Octobre Novembre. Le tăiăm frunzele şi le păstrăm preste ĭarnă în pivniţă în năsip.

Ridichile de sămînţă le sădim în luna luĭ Martie de parte un soiŭ de cel alalt, ca să nu se corcéscă pe timpul înfloririĭ.

Sămînţa se adună în lunile August şi Septembre. Sămînţa la ridichĭ îşĭ păstréză puterea de încolţire 4 anĭ.

Dintre multele soiurĭ de ridichĭ amintesc aci următórele.

Soiurĭ de lună:

1. **Ridichea numită „Pétră scumpă“.** Cresce repede şi se face mare, de 4 orĭ aşa de mare ca ridichile comune de lună. Se póte săměna ĭarna şi primăvara mai de timpuriŭ în strat cald; ér mai târziŭ în pământ rece. (20 gramĭ 60 cr.)

2. **Ridichile albe de Paris.** Se saměnă în strat cald. (20 gramĭ 10 cr.)

3. **Ridichea „Non plus ultra“ a luĭ Mauthner.** E rotundă şi de colóre roşu scarlat. E soiul cel mai bun dintre ridichile de lună. Se saměnă pe strat cald şi se face tare de timpuriŭ. (20 gramĭ 30 cr.)

4. **Ridichea de Paris a luĭ Mauthner.** E de dóuĕ soiurĭ: unul e rotund, roşu, ér al doilea soiŭ e ca un oŭ, cu vîrful alb. Pe strat cald se fac în 15—20 zile. (20 gramĭ 20 cr.)

Notă. Sămînţa de ridichĭ de lună din soiurile amintite se vinde şi amestecată: $^1/_2$ chilo 1 fl.; 20 gramĭ 10 cr.

Soiurĭ de vară.

1. **Ridichea uriaşă de Stuttgart.** E de colóre albă, cresce mare şi de timpuriŭ. (1 măsură 10 cr.; 20 gramĭ 30 cr.)

2. **Ridichea vineză de Maiŭ.** E lungă, albă şi fórte gustósă. (20 gramĭ 10 cr.)

3. **Ridichea de Strassburg.** Are forma unuĭ oŭ. (20 gramĭ 15 cr.)

Notă. Sămînţa de ridichĭ de vară încă se vinde şi amestecată: $^1/_2$ chilo 1 fl. 20 cr.; 20 gramĭ 15 cr.

Soiurĭ de tómnă.

1. **Ridichea roşie de China.** E bună, fragedă, cu un gust de tot plăcut. (20 gramĭ 20 cr.)

2. **Ridichea de München.** E curat albă la mez, gustósă şi fragedă. (1 măsură 10 cr.; 20 gramĭ 30 cr.)

3. **Ridichea roşie scarlat de China.** E cea mai bună dintre soiurile de tómnă. Se póte săměna preste întreg anul. (1 măsură 15 cr.; 20 gramĭ 45 cr.)

Soiurĭ de ĭarnă.

1. **Ridichea négră de Erfurt.** E cea mai cunoscută şi mai plăcută ridiche de ĭarnă. (20 gramĭ 10 cr.)

2. **Ridichea de Paris.** Cu cója de colóre négră ca cărbunele, şi cu un mez alb ca néua. (20 gramĭ 20 cr.)

9. Sfecla roşie.

Sfeclele ĭubesc pământul bun, cu pătură roditóre adîncă.

Se saměnă pe la începutul luĭ Aprilĭ în strat cald, de unde apoĭ se rĕsădesce în depărtare de 30 cmtri un fir de cel alalt.

Pentru ĭarnă se pot săměna şi în pământ rece, cam prin Iuniŭ Iuliŭ. Se cultivă prin săpat şi plivit.

Sfeclele se coc în cuptor orĭ rer şi apoĭ se murézĕ. Ne daŭ o sălată fórte bună şi sănătósă.

Soiurĭ mai bune sînt următórele:

1. **Sfecla de Egipet a luĭ Mauthner.** Are o colóre roşie închisă. E cel mai bun soiŭ pentru sălată. (20 gramĭ 20 cr.)

2. **Sfecla „Victoria“.** E de mărime mijlocie şi are o colóre roşie scarlat. Cu frunze sclipicióse. (20 gramĭ 25 cr.)

3. **Sfecla „Non plus ultra“ de Erfurt.** Are o colóre roşie négră. Asemenea e fórte bună ca sălată. (20 gramĭ 20 cr.)

4. **Sfecla „Columbia“.** Se face de timpuriŭ. Cresce mare şi nicĭ când nu-ĭ aţósă. E un soiŭ nou, numaĭ de curênd aflat şi de tot minunat. (1 măsură 20 cr.; 20 gramĭ 50 cr.)

(Va urma.)

saŭ doĭ acţionarĭ. De ce aceştia nu se folosesc de dreptul, ce li'l dă legea în § 175 şi 178 şi să céră convocarea adunăriĭ generale, în care să-şĭ espună scrupulĭĭ ce aŭ cu privire la mersul afacerilor, la compunerea bilanţuluĭ şi purtarea cărţilor?

Noĭ credem, că nu pot să se întîmple defraudărĭ, dacă atât acţionarĭĭ, cât şi membriĭ direcţiuniĭ şi a comitetuluĭ de supraveghiare se folosesc de dreptul ce li-l dă legea şi nu pregedă a-şĭ împlini fie care datorinţa, pe care i-o impune oficiul ce i-sa încredinţat.

Nicĭ deponenţiĭ nu pot, să-şĭ pérdă banĭĭ. Căcĭ eĭ aŭ garanţă capitalul social, fondurile de reservă şi averea membrilor din direcţiune şi comitetul de supraveghiare.

Trebue să fim în clar cu cestiunea, că membriĭ direcţiuniĭ şi a comitetuluĭ de supraveghiare nu aŭ numaĭ dreptul de a incassa tantieme şi marce de presenţă, ci sînt datorĭ să réspundă cu averea lor privată pentru orĭ ce manipulare necorectă şi defraudare, ce se face la institutul de sub conducerea lor.

Pentru asigurarea deponenţilor se face dotarea estraordinară a fondului de reservă şi tot pentru asigurarea lor e de dorit, ca membriĭ direcţiuniĭ să fie nu numaĭ ómenĭ onorabilĭ, ci şi cu bună stare materială.

În cât privesce în fine institutele românéştĭ de banĭ sîntem informaţi, că în o consfătuire a directorilor s'a discutat deja, încă în anul trecut, instituirea unuĭ organ, care nu întru atât să controleze, cât maĭ mult să instrueze pe cel ce lipsă aŭ încă de instrucţiă. Ca organ instructor se póte considera şi fóea „Revista economică“, care a început a apărea anul acesta la Sibiŭ.

Fondul grăniţerilor din districtul Năsăud periclitat. — Aflăm, că după multele lovituri, ce aŭ avut să îndure grăniţeriĭ nostri din partea guvernuluĭ, acum sînt ameninţaţi a primi lovitura de exterminare. Vor adecă, să siléscă pe bietele comune grăniţerescĭ a vota suma de *jumĕtate de milion* pentru construirea uneĭ liniĭ ferate plănuite încă maĭ de mult pe valea Someşuluĭ mare. Comunele spre scopul acesta vor avé, să contragă un împrumut, punênd ipotecă averile grăniţerilor, fără înse ca eĭ să priméscă vre o dobîndă după suma votată timp de 90 anĭ. Fruntaşiĭ grăniţerĭ îşĭ vor face datoria respingênd impositul cu desevîrşire ilegal. Căcĭ cum vin grăniţeriĭ, să-şĭ lege eĭ averile lor, pentru ca să facă comodităţĭ speculanţilor străinĭ? Cum vin grăniţeriĭ, să-şĭ lege averile lor pentru construirea uneĭ liniĭ ferate nóuĕ, când dispoşiţiile legalĭ esistente nu obligă de cât numaĭ la estradarea terenuluĭ, pe unde merge calea, dar şi acésta numaĭ pe lângă un preţ cuviincios, prevĕdut în lege?

Revistă bisericéscă.

Roma. Scirile despre morbul Sfîntuluĭ Părinte, carĭ neliniştiaŭ în zilele trecute întrégă lumea catolică, astăzĭ sînt cu totul mângăitóre. Cu tóte că morbul Sfinţieĭ Sale, considerându-l etatea de 90 de anĭ şi viaţa-l maĭ mult vegetativă, era serios, totuşĭ provedinţa divina a dispus, ca operaţia făcută cu multă dibăcie din partea medicilor de casă a pontificeluĭ, să succédă deplin. Sfinţia Sa în decursul operaţiuniĭ şi-a conservat curajul şi liniştea, de carea e stăpânit tot de una.

Cu acéstă ocasiune s'a vĕdut din noŭ auctoritatea, ce o are Papa în întrégă lumea şi interesul general al tuturor catolicilor. Piaţa s. Petru şi împrejurimea Vaticanuluĭ era îndesnită de lume, fie italianĭ, fie străinĭ, pe carĭ nu curiositatea, ci îubirea faţă de Scaunul Apostolic l-a adunat în jurul Vaticanuluĭ. Ér numerul telegramelor sosite din tótă lumea se urcă la 10,000.

Revistă politică.

Afaceri interne. În ziua, în carea noul cabinet s'a presentat parlamentuluĭ, după ce s'aŭ cetit autografele Maiestăţiĭ Sale referitóre la dimisionarea fostuluĭ cabinet Bánffy şi la aprobarea nouluĭ cabinet Széll, conform datineĭ parlamentare ministrul preşedinte şĭ-a cetit programul sĕŭ. În el ministrul Széll nu se scobóră în amĕnunte. După ce spune, că se va nisui din tóte puterile pentru pacificare, schiţézĕ programul de muncă, conform căruia maĭ întâiŭ se va alege preşedinte pentru cameră, apoĭ se va pune spre desbatere proiectul de indemnisare împreună cu un amendament privitor la starea de ex-lex de pe cele dóuĕ luni trecute. Vor urma proiectele despre pact, carĭ terminându-se, se va începe desbaterea asupra budgetuluĭ, carea va trebui să fie terminată cu finea luĭ Aprile. După aceea va fi desbaterea proiectuluĭ despre judicatura ,curieĭ şi a revisuiriĭ regulamentuluĭ de casă. Acestea tóte isprăvindu-se, se vor desbate proiectele referitóre la pactul cu Austria.

Espunênd acestea, ministrul president declară ţinuta sa politică, carea va fi adevĕratul liberalism. În tóte creaţiunile va avé în vedere înfiinţarea statuluĭ naţional magiar. În afacerile esterne se va ţiné strîns de tripla alianţă, garanţa păcĭĭ europene, şi va susţiné raporturile cu Croaţia. Echilibrul finanţiar, continuă maĭ de parte ministrul, nu trebue conturbat. Pe terenul bisericesc şi cultural guvernul se va îngriji de scutirea drepturilor statuluĭ şi a bisericiĭ, şi de bunele raporturĭ dintre stat şi biserică. Asemenea speréză o soluţiune fericită a congrueĭ şi autonomieĭ catolice. Pe terenul justiţieĭ va conduce afacerile şi codificăţiunea în spiritul, în care le-a condus Szilágy. Administraţia încă o va ameliora şi o va curăţi de scăderile, de carĭ sufere, punêndu-se guvernul pe punctul de vedere al statificăriĭ, fără înse de a răni autonomia comunală şi municipală. Fără de a se pronunţa în cestia naţionalităţilor ministrul president şĭ-a terminat vorbirea-program, promiţênd că va măsura tuturor cu aceea-şĭ măsură, fără deosebire de naţionalitate, confesiune orĭ clasă. Dar dacă Széll a lăsat neatinsă cestiunea naţionalităţilor, a atins-o oficiósa „P. Corr.“ voind să arete, cum se póte da dreptul fără deosebire de naţionalitate, reţinêndu-se tot o dată şi idea de stat naţional magiar. Numita fóe zice, că de şi guvernele magiare de maĭ înainte aŭ avut acela-şĭ scop cu guvernul Széll, totuşĭ nu urmézĕ, că ar fi acela-şĭ metod spre ajungerea luĭ. „Să dea numaĭ naţionalităţile“, continuă, „statuluĭ ce e al statuluĭ şi atuncĭ vor puté să se simtă destul de bine, şi vor puté să-şĭ conserve bunurile lor naţionale“. Că ce vor, să însemne cuvintele acestea obscure, timpul va arĕta.

La vorbirea ministruluĭ president aŭ rĕspuns conducĕtorĭĭ diferitelor partide opoşiţionale, carĭ în genere promit de a nu pune nicĭ o pedecă nouluĭ guvern, reţin înse şi pe maĭ de parte punctele esenţiale din programul lor. Aponyiştiĭ după enunţările ministruluĭ preşedinte aŭ şi părăsit opoşiţia şi aŭ întrat în partidul guvernamental împreună cu şefiĭ lor Apponyi şi Horánszky, în care partid s'aŭ fost întors deja şi disidenţiĭ de sub Bánffy. În ziua următóre (în 2 Martie) parlamentul şĭ-a început activitatea întreruptă de atâta timp. Fiind la ordinea zileĭ alegerea presidentuluĭ şi alor 2 vicepresidenţĭ aĭ camereĭ, s'aŭ ales fostul ministru de interne Perczel de preşedinte, ér Talian şi Dániel de vice-presidenţĭ.

În şedinţele următóre fiind la ordine indemnisarea s'a primit atât în cetirea generală cât şi specială împreună cu amendamentul propus de ministrul de finanţe Lukács. Conform acestuia proiectul de indemnisare are putere retroactivă, aşa în cât nu sînt de a se plăti începênd din 1 Ianuarie tr. numaĭ dările, ci şi cametele de întârziare aŭ, să se compute de atuncĭ.

Ministrul de honvedĭ Fejérváry, care în luna luĭ Februarie a fost dat o circulară, prin carea amâna asentarea recruţilor pe timp nedeterminat, acum a edat o ordinaţiune, în înţelesul căreia are, să se încépă recrutarea şi să se termineze până prin Iuniŭ.

Austria. Neînţelegerile, carĭ esistaŭ până acum între Cehĭ şi Nemţiĭ din ceealaltă parte a monarchieĭ nóstre, pe cum amintiam în numĕrul trecut, se apropie de aplanare. Bărbaţĭ fruntaşĭ, fie bohemĭ, fie germanĭ, cu escepţiunea Nemţilor radicalĭ, carĭ încă maĭ viséză hegemonia germană, pledézĕ pentru autonomia naţională. În sensul acestuia, rĕmânênd neatinsă integritatea teritorială a Bohemieĭ, se poftesce numaĭ, ca fie care din acele dóuĕ popóre să aibă dreptul de a se folosi de limba sa proprie în tóte afacerile, fie şcolare, fie administrative orĭ dietale. Acésta este unica desnodare posibilă şi îndestulitóre pentru cele dóuĕ tabere, carĭ se răsboiesc. Se recere numaĭ un mic sacrificiŭ de la oficialiĭ publicĭ, carĭ sînt în serviţ prin ţinuturile mixte, de a cunósce adecă 2 limbĭ, ceea ce cu tot dreptul póte să pretindă orĭ şi cine de la un om cu carte pus în serviţul mulţimiĭ.

Dieta provinţială din Austria de jos nu preste mult se va ocupa cu un noŭ proiect de reformă electorală. Conform acestuia numĕrul deputaţilor pentru dieta acésta se ridică de la 78 la 90. Aceĭ 12 deputaţĭ, carĭ formézĕ diferinţa dintre aceştĭ doĭ numerĭ, vor fi trimişĭ în dietă prin vot universal.

Parlamentul imperial e conchemat din nou, pentru ca să alégă comisiunea pentru statorirea cuotei. Probabil, că va rémâné tot comisiunea cea veche.

Franţa. Din incidentul arestării deputatului Déroulède, în Paris s'au făcut mai multe perschisiţii, cari avură de efect aflarea mai multor scrisori referitóre la o conjuraţiune royalistă. În scrisorile aflate la Buffet, representantul prinţului de Orleans şi confiscate, se află un catalog cu numele acelora, cari erau designaţi de a fi numiţi prefecţi în casul, când ar fi succes restabilirea monarchiei. Lovitura acésta de stat trebuia să fie esecutată de cătră un general activ, şi când acesta ar fi devenit ministru de résboiu, atunci ar fi întrat şi Orleaniştii în acţiune.

Spania. Discutându-se în senatul Spaniei proiectul tractatului de pace dintre America şi Spania, mai mulţi senatori au pus vina desastrelor pe ofiţerime şi armată. Ofiţerii, se înţelege, au luat în apĕrare armata şi au cerut, să se introducă cercetare parlamentară, ce s'a şi admis. Fiind că ministrul Sagasta nu a putut, să-şi trécă prin senat proiectul sĕu referitor la cedarea insulelor Filipine, şi-a dat abzicerea. Regina-regentă, peste a cărei cap au trecut atâtea crise, ca să pună o dată capet neînţelegerilor a primit dimisionarea, şi consfătuindu-se cu bărbaţii politici spanioli mai însemnaţi, a încredinţat cu formarea noului cabinet pe Silvela, care l-a şi format esclusiv din conservativi. Noul cabinet înse nu a putut, să ţină nici măcar o şedinţă şi a fost silit, să disólve parlamentul. Noul parlament se va conchema din nou pe luna lui Maiu.

Epistola Sfinţiei Sale
despre Americanism.

Iubitului Fiu al Nostru Archiepiscopului de Baltimore Iacob Gibbons Cardinal-preot al S. B. R. al titlului Sancta Maria trans Tiberim

Leo PP. XIII.

Iubite fiu al Nostru!

Mântuire şi binecuvîntare apostolésca!

Îţi trimitem epistola acésta ca o dovadă a bunăvoinţei Nóstre, adecă a acelei bunăvoinţe, carea în lungul timp al Pontificatului Nostru nici o dată nu am încetat a o arĕta ţie şi colegilor tĕi Episcopi şi poporului întreg al Americii, folosind cu bucurie tot prilejul, care Ni-l îmbia sau crescerea fericită a Bisericii vóstre, sau lucrările vostre folositóre şi bune îndreptate spre apĕrarea şi înaintarea intereselor catolicilor. Ba a dese ori s'a întîmplat şi aceea, că am privit şi admirat talentul cel eminent al poporului vostru îndreptat spre tóte cele ce sînt escelente şi spre umărirea acelora, cari sînt de folos civilisaţunii şi strălucirii statului. — Dară de şi epistola de faţă nu e menită spre aceea, ca să întărésca laudele acelea, cari vi-le-am dat de alte ori, ci mai vîrtos spre aceea, ca să vĕ arete unele lucruri, de cari să vĕ feriţi şi cari să le îndreptaţi; totuşi fiind că ea e scrisă cu aceea-şi dragoste apostolésca, cu care v'am întîmpinat şi agrăit în tot de una, aşteptăm pe dreptul, ca şi acésta încă să o priviţi de dovadă a dragostii Nóstre; şi nutrim cu atât mai vîrtos sperarea, că aşa va fi, de óre ce ea e potrivită şi scrisă spre a delătura unele împărechiări, cari s'au născut între voi în timpul din urmă şi spre nu puţina păgubire a păcii turbură a bună sama spiritele multora, de şi nu pe ale tuturor.

Îţi e cunoscut, iubite Fiule al Nostru, că cartea despre viaţa lui Isaac Toma Hecker, mai ales prin silinţa acelora, cari au luat asupră-şi edarea şi interpretarea ei în limbă străină, a provocat controverse mari prin aceea, că a întrodus nisce păreri despre chipul vieţii creştinesci. Noi deci pentru ca în vîrtutea oficiului suprem al Apostolicei să ne îngrijim de întregimea credinţei şi de siguranţa credincioşilor, vom, să-ţi scriem mai pe larg despre întrégă afacerea acésta.

De temeiu al părerilor acelora nóue, despre cari am făcut amintire, se póte deci privi cam acesta: Pentru ca aceia, cari sînt desbinaţi, cu atât mai uşor să se povĕţuéscă la cunoscinţa adevĕrului, Biserica ar avé, să se apropie puţintel mai tare de vederile mai umane ale lumii ajunse la vrîstă deplină şi mai lăsând din severitatea cea veche să cedeze dorinţelor şi gândirilor acelora ale popórĕlor, cari au ajuns la valóre în timpul mai nou. Ĕră multora li-se pare, că acésta are, să se înţelégă nu numai cu privire la disciplina vieţii, ci şi cu privire la învĕţăturile acelea, în cari se cuprinde depositul credinţei. Ei adecă susţin, că spre a ademeni voinţele celor desbinaţi ar fi oportun, ca unele capete de învĕţătură, aşa zicĕnd cele de importanţă mai mică, să se dea de laturi ori să se îmblânzéscă aşa, cât să nu le rĕmână mai mult sensul acela, care l-a ţinut Biserica în chip statornic. — Nu e lipsă de vorbă multă spre a se arĕta, iubite Fiule al Nostru, cu ce scop vrednic de osîndă s'a escugetat lucrul acesta; numai să se cerce temeiul şi originea învĕţăturii, carea o propune Biserica. Aci se referesc cuvintele sinodului Vatican: „Că învĕţătura credinţei, carea o a descoperit Dumnezeu, nu s'a propus ca şi o invenţiune filosofică, carea să o deplinéscă mintile omenesci, ci s'a încredinţat Miresei lui Christos ca un deposit dumnezeesc, ca acésta să o păzéscă în chip credincios şi să o esplice în chip infalibil . . . . Are, să se ţină în tot de una acel sens al sfintelor dogme, care l-a declarat o dată sfînta Maică Biserică, şi nu are, să se facă abatere de la acel sens sub părerea şi pretextul unei înţelegeri mai înalte.“ [1])

De nevinovată nu are, să se privéscă nici tăcerea aceea, cu carea anumite principii ale învĕţăturii catolice se trec nebăgate în samă şi aşa zicĕnd se fac uitate. — Căci auctorul şi învĕţătoriul tuturor adevĕrurilor, câte cuprinde religia creştină, e unul şi acela-şi, „Unul născut Fiul, care este în sinul Tatălui“. [2]) Ĕră aceea, că ele sînt potrivite tuturor timpurilor şi némurilor, se vede limpede din cuvintele acelea, cu cari Christos însu-şi a agrăit pe apostoli: „Mergĕnd învĕţaţi tóte némurile — învĕţându-i, să păzéscă tóte, câte am poruncit vóue; şi étă eu cu voi sînt în tóte zilele până la sfârşitul vécului.“ [3]) De aceea zice acela-şi Conciliu Vatican: „Cu credinţă dumnezeéscă şi catolică au, să se crédă tóte acelea, cari se cuprind în cuvîntul lui Dumnezeu cel scris şi cel transpus cu graiul viu şi spre a fi credute ca descoperite de Dumnezeu se propun din partea Bisericii sau prin judecată solemnă sau prin magisteriul ordinariu şi universal.“ [4]) — De parte să fie deci aceea, ca óre cine să subtragă ori cu ori ce scop să trécă nebăgat în samă óre ce din învĕţătura dată de Dumnezeu; cel ce o ar face acésta, acela ar voi mai vîrtos să separeze pe catolici de la Biserică, de cât să aducă la biserică pe ceî desbinaţi. Întórcă-se, căci nimica nu dorim mai tare, întórcă-se toţi, ceî ce rătăcesc de parte de la staulul lui Christos; înse nu pe altă cale a fără de aceea, carea a arĕtat-o însu-şi Christos.

Dimpotrivă disciplina aceea a vieţii, carea se dă ómenilor catolici, nu e de aşa, cât conform varietăţii timpurilor şi locurilor să se împotrivéscă ori cărei stîmpĕrări. — Dóră Biserica a primit de la Auctorul sĕu o inimă blândă şi milostivă; ea de aceea deja de la începutul sĕu s'a silit a fi aceea, ce Apostolul Paul mărturisia despre sine: „Tuturor tóte m'am făcut, ca ori cum pe vre unii să-i mântuesc“ (I Cor. 9, 22). — Ĕră istoria tuturor vécurilor trecute e mărturie, că acest Scaun Apostolic, căruia i-s'a încredinţat nu numai magisteriul, ci şi guvernarea supremă a Bisericii întregi, de o parte s'a ţinut în chip statornic „de aceea-şi dogmă, de acela-şi sens şi de aceea-şi judecată“, [1]) dară că ea de altă parte s'a obicinuit şi cu aceea, ca să îmblânzéscă disciplina vieţii în tot de una aşa, că pe lângă păzirea nevătĕmată a dreptului dumnezeesc nici o dată nu a nebăgat în samă moravurile şi obiceiurile némurilor celor atât de diferite, pe cari le îmbrăţişéză. Cine ar trage la îndoélă, că ea o ar face acésta şi acuma, dacă o ar pofti mântuirea sufletelor? — Înse acésta nu are, să o hotărésca judecata ómenilor privaţi, pe cari îi înşélă uşor aparinţa cuviinciosului, ci Biserica are, să o hotărésca: şi cu acésta au, să se împace toţi aceia, cari vor, să se ferésca de certarea înaintaşului Nostru Piu VI. Acesta „a declarat de injurióşă Bisericii şi Spiritului lui Dumnezeu, carele o povĕţuesce,“ propoziţia a LXXVIII-a a sinodului din Pistoia, „întru cât ea supune esamenului disciplina determinată şi aprobată de Biserică, ca şi cum Biserica ar puté, să determine o disciplină nefolositóre şi mai grea, de cum ar puté, să sufere libertatea creştină“.

Înse în afacerea aceea, despre care grăim, iubite Fiule al Nostru, e cu mult mai primejdios şi mai păgubitoriu pentru învĕţătura şi disciplina catolică sfatul acela, prin care părtinitorii inovaţiunilor sfătuesc, să se întroducă în Biserică óre care libertate aşa, că restrîngĕndu-se óre cum puterea şi veghiarea potestăţii să se dea voe credincioşilor, ca fiesce care să se lase a fi în cât va mai mult condus de mintea şi vîrtutea sa lucrătóre. Ei susţin, că acésta o pretinde conceptul acela al libertăţii, care întrodus fiind în timpul mai nou acuma e aşa zicĕnd dreptul şi temeiul societăţii civile. — De lucrul acesta am grăit destul de pe larg în epistola aceea, carea am îndreptat-o cătră toţi Episcopii tractând despre constituţiunea statelor; acolo am arĕtat şi deosebirea, carea esistă între Biserică, carea e de drept dumnezeesc, şi între tóte cele alalte asoţiări, cari esistă în vîrtutea înţoeliî libere a ómenilor. — Aflăm deci mai de bine, să osîndim mai vîrtos o părere, la care recurg ca la un argument spre a recomanda catolicilor libertatea acésta. Ei adecă zic, că nu mai avem, să ne îngrijăm de magisteriul infalibil al Pontifiiceluî Roman, după ce el a fost definit în chip solemn în sinodul Vatican; de aceea după ce acesta e deja asigurat, póte acuma, să se deschidă fiesce cui un câmp mai larg pe sama gândirii şi lucrării. — Un fel de argumentare cu adevĕrat pripit e acesta: căci dacă esistă vre un temeiu, care să îndreptăţéscă magisteriul infalibil al Bisericii, atuncia e a bună samă acela, ca nu cum va óre cine să voéscă a se abate de la el, ci mai vîrtos toţi să se lase a fi pătrunşi şi povĕţuiţi de el, pentru ca aşa să se păzéscă cu atât mai uşor liberi de ori ce greşélă privată. Mai adauge, că aceea, cari argumentéză ast fel, se depărtéză fórte tare de la înţelepciunea proniei dumnezeesci; acésta voind, ca auctoritatea şi magisteriul Scaunului Apostolesc să fie întărite prin o sentenţă mai sĕrbătorésca, acésta a voit-o

---

[1]) Const. de Fid. cath. c. IV.
[2]) Io. 1, 18.
[3]) Mt. 28, 19 ur.
[4]) Const. de Fid cath. c. III.

[1]) Conc. Vatic. ibid. c. IV.

mai ales, pentru ca spiritele catolicilor să se păzéscă în chip mai lucrătoriu de primejdiile timpurilor de acuma. Licența, carea de-a rîndul se confundă cu libertatea, pofta de a zice și contrazice orî ce, în sfârșit putința de a cugeta și de a esprima prin tiparîu orî ce, — acestea aŭ întunecat așa de tare mințile, cât acuma folosul și lipsa magisteriului e mai mare ca mai înainte, ca nu cum va óre cine să se abată de la conscințâ și datorință. — A bună samă de parte e de la Noi, ca să respingem tóte, cele ce produce spiritul acestor timpurî; dimpotrivă orî ce se dobîndesce și servesce spre a aréta adevĕrul și spre a se sili spre bine, tóte acestea spre bucuria Nóstră servesc spre a înmulți moștenirea învĕțăturii și spre a lărgi hotarĕle bunăstării publice. Dară tóte acestea, pentru ca să nu fie lipsite de folos solid, nicî de cum nu aŭ să fie și să esiste cu despreținirea auctorității și înțelepciunii bisericii.

Urméză, să grăim acuma despre consecințele, carî se scot din părerile acestea, carî le-am amintit. Acelea, de și după credința nóstră nu are, să se supună intenținne rea, totuși a bună samă nicî de cum nu se vor înfățișa ca nesuspecte. — Căcî în rîndul cel dintâiŭ aceia, carî se silesc, să dobîndéscă perfecțiunea creștinéscă, resping orî ce magisteriŭ estern ca un lucru de prisos, ba chiar puțin folositoriŭ: eî zic, că Spiritul sfînt varsă acuma în spiritele credincioșilor carisme mai largî și mai bogate de cât în timpurile trecute și-i învață și-i povĕțuesce prin óre care instinct taînic fĕr de mijlocirea cui va. — A bună samă mare îndrăznélă e a voi, s.. mĕsurî modul, în care Dumnezeŭ comunică cu ómenii; acesta atîrnă adecă singur numai de la voința lui, și el însu-și e împărțitoriul cel mai liber al darurilor sale. „Spiritul, unde-i este voea, suflă.“ [1]) „Éră fiesee cuî din noi s'a dat darul după mĕsura darului lui Christos.“ [2]) — Și cine ar îndrăzni, să asemene timpurile de mai de mult cu cele de acuma și să susțină, că acelea aŭ fost dăruite cu o vĕrsare mai mică a Spiritului sfînt, dacă cĕrcă istoria Apostolilor, credința Bisericii începĕtóre, luptele și morțile preavitejilor martirî și în sfârșit cele mai multe timpurî mai vechî, carî aŭ rodit fórte mulți ómenî de ceî mai sfințî? Dară trecêndu-le acestea nimenî nu se îndoesce, că Spiritul sfînt lucră în spiritele ómenilor prin pogorîre taînică și le trezesce prin admoniărî și îndemnărî; dacă nu s'ar întîmpla acésta, ar fi zădarnic orî ce scut și magisteriŭ estern. „Spirit eretic îl înșélă pe acela, care susține, că póte consimți cu predicarea mântuitóre, adecă evangelică fără ee luminarea Spiritului sfînt, carele împărtășesce tuturor aplicare spre a consimți și crede.“ [3]) Dară scim și din esperință, că admoniările și îndemnările acestea ale Spiritului sfînt în casurile cele mai multe nu se simțesc fără de óre care ajutoriŭ și pregătire din partea vre unui magisteriŭ estern. Se potrivesc aci cuvintele s. Augustin: „Acela însu-și conlucră în pomiî ceî buni la producerea ródelor, care-i udă și-i cultivă din a fară prin vre un ministru, și le împărtășesce însu-și din lăuntru creșterea.“ [4]) Acésta se ține adecă de o lege comună, cu care Dumnezeŭ în pronia sa cea nemărginită în ce chip a decretat, ca ómenii în casurile cele mai multe să se mântuéscă prin ómenî, așa a hotărît și aceea, ca aceia, pe carî îi chémă la o trépță mai înaltă a sfințeniei, să se conducă la ea prin ómenî, „pentru ca adecă,“ pe cum zice Chrisostom, „să învĕțăm prin ómenî de la Dumnezeŭ“. [5]) Avem un esemplu ales al acestuî lucru chiar la începutul Bisericiî: că de și Saul „suflând cu îngroziri și cu uciderî“ [6]) a audit glasul lui Christos însu-și și l-a întrebat: „Dómne, ce vreî, să fac eŭ?“ totuși a fost trimis în Damasc la Ananie: „Întră în cetate, și se va spune ție, ce trebue, să facî tu.“ — Mai adauge a fară de aceea, că ceî ce se silesc spre perfecțiune mai mare, chiar pentru că pornesc pe o cale, carea de ceî mai mulți nu a fost cercată, chiar de aceea sînt mai espuși la greșélă și de aceea aŭ lipsă mai mare de învĕțătoriŭ și povĕțuitoriŭ de cât ceî alaltî. — Și acest chip de purcedere a fost obicînuit în tot de una în Biserică; învĕțătura acésta aŭ mărturisit-o până la unul toți, câți în decursul vécurilor aŭ escelat cu înțelepciune și sfințenie; și ceî ce o resping, a bună samă o resping în chip îndrăznet și cu primejduirea sa.

(Va urma.)

Avis.

P. T. În sensul § 7 din statute, direcțiunea societății comerciale „Consum“ a statorit ca termin pentru plătirea ratei a VI-a de 10% (fl. 5 per acție) ziua de 1 April n. 1899.

Ce se aduce la cunoscință spre scire și acomodare.

Blaș 22 faur 1899.

„Consum“ societate comercială pe acții.

Hodosiu
director.

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. Maiest. Sa Împĕratul Rege Francisc Iosif, după cum se anunță din Roma, a pus la dispositia Sfinției Sale Leo XIII suma de 20 mii franci spre a ridica o capelă la seminariul Copților din Egipt.

Rugare. Trebuind să mĕ depart din Blaș, și neputând **să-mi** iaŭ în persónă rĕmas bun de la onor. familiî, de la prietiniî și cunoscuții meî, îî rog pe acéstă cale, să priméscă mulțămita mea pentru dragostea și bunăvoința, ce mi-aŭ arĕtat în decursul petrecerii mele între eî. Blaș, 8 Martie 1899. *Dr Alesandru Codarcea.*

Instalarea Mitropolitului gr. ort. Duminecă în 12 n. va fi instalarea solemnă a Î. P. S. Domn *Ioan Mețianu* în demnitatea de mitropolit al Românilor gr. ort. din Ungaria și Transilvania. Mitropolitul și-a luat încă Marți rĕmas bun de la clerul și poporul din diecesa Aradului, ér Mercurî a plecat spre Sibiŭ, oprindu-se la Mercurea, unde a rĕmas la protopopul Droc până Joi, când și-a continuat calea cătră reședință. Pe tot percursul liniei ferate, începênd de la Ilia i-s'aŭ făcut ovațiuni. La Sibiŭ a fost salutat de Prea cuv. Dr Ilarion Pușcariŭ. Din Blaș vor lua parte la actul instalăriî *Ioan M. Moldovan* preposit capitular, *Dr Augustin Bunea* și *Dr Vasile Hossu* canonicî mitrop. și *A. C. Domșa* preot.

Promovare. Dl *Ludovic Ciato,* fiul regretatului advocat archidiecesan, a fost promovat Sâmbătă la gradul de *doctor în drept.*

Perceptorat în Blaș. Ministrul de finanțe a dispus înființarea unui perceptorat în Blaș, care se va și deschide la 1 Maiŭ.

Derailare în România. Trenul accelerat, care plecase din Iași Duminecă diminĕță, a derailat între stațiunile Bârnova și Ciurea, la 18 klm. de la Iași. Un spre zece vagóne și dóuĕ locomotive s'aŭ sfărmat. Trenul conținea 33 pasajerî, aŭ murit doî, 17 aŭ fost grav rănițî și mai mulți ușor. Între ceî rănițî se află și dl Teod. Rosetti, fost ministru președinte. Dl P. Poni, care încă era printre călătorî a scăpat ca prin minune. Nenorocirea se presupune, că ar fi provenit din causa vitezeî prea marî, 90 klm. la óră. Pagubele se socotesc de aprópe 200 mii leî.

Mare nenorocire. În apropiarea orașului Toulon din Franța, a esplodat zilele acestea un deposit de prav de pușcă, în care eraŭ aproximativ 50 mii chlgr. prav. Pe un teritor de doî chilometri totul e ruinat. Până acum s'aŭ desgropat 70 morțî și sînt peste 100 rănițî. Causa esplosiuneî încă nu s'a constatat.

Bánffy și Ugron. Fostul ministru președinte, fiind denumit mareșal de curte și ast fel membru al caseî magnaților, a abzis de mandatul de deputat. În locu-i partida 48-istă a candidat pe Ugron Gábor. Ar fi fórte interesant, ca alegĕtoriî de la Șimleŭ să-și pună încrederea lor chiar în acela, pe care Bánffy a luptat atât de mult, să-l scótă din dietă.

Concertul casineî din Blaș. Serata musicală-declamatorică, aranjată Sâmbătă sara sub conducerea prof. I. Murĕșan, aŭ succes fórte bine. La serată a luat parte un public distins. Când corul compus din 16 dame și 16 domnî a apărut pe podiŭ a fost viŭ salutat. Corurile aŭ fost cât se póte de bune, special nóua baladă a dluî Murĕșan „Brumărel“ și „Neică-neiculiță“ aŭ plăcut nespus, cât a trebuit să fie repetate. În „Brumărel“ am audit un solist noŭ pe dl Fodor, care ne-a încântat cu vocea sa de bariton. Dna Deac e cunoscută de bună cântărĕță. Surprinderî ne-a pricinuit și Dșóra Bunea și dl Ioan Chirilă cu duettul ce aŭ esecutat. Declamarea dșóreî Silvia Moldovan a fost ca tot de una, cât se póte de perfectă; ér jocul pe pian atât de ușor și neîntrecut al dșóreî Melania Brêndușan ne-a făcut încă o dată, să ne convingem de admirabila-i desteritate. La aplausele îndelungate dsa a rĕspuns cântând la pian, a fară de program, frumósa compositie „Cimpoiul“ de Iac. Murĕșan. Incassările aŭ fost 115 fl.

„Consum“ societate comercială pe acții în Blaș, și-a ținut Sâmbătă la 4 Martie a VII-a adunare generală. La adunare aŭ luat parte 36 acționarî, carî representaŭ 572 acții și numĕraŭ 297 voturî. Considerând, *că societatea nóstră, e cea dintâiŭ de acest felîu la noi la Românî,* ținem să presintăm cetitorilor câte va date estrase din raportul presintat. Circulațiunea casseî a fost în decursul anuluî de fl 108.640 60 cr. rĕmânênd la capĕtul anuluî un rest de fl 1869 98 cr. Valórea mărfurilor procurate în decursul anuluî aŭ fost de fl 152,223·92 cr. din carî s'aŭ mai aflat în prăvălie, conform inventariuluî, marfă de fl 68,092·47 cr. depositul de vinurî, e în valóre de fl 16000. Marfă creditată clienteleî, a fost la sfîrșitul anuluî de fl 11,093·13 cr. Suma debitată de fl 55,638·56 cr. Din capitalul de acții s'aŭ incassat până acum fl 23719·50 cr. profitul curat a fost de *fl 2259·16 cr.* Dividenda, plătibilă la 1 April n. s'a statorit în 7%. Suma de fl 45·18 cr. destinată spre scopurî culturalî se va înainta Ven. Consistor pentru școla învĕțăceilor de meseriî din Blaș. Sorțindu-se treî membi din direcțiune, aŭ ieșit dniî *A. C. Domșa, Nic. Pop și I. F. Negruț,* carî aŭ fost realeși. În comitetul de supraveghiare s'aŭ ales dniî: *Gavril Precup, Iac. Murĕșanu, Dr. Ales. Pop, Dr. Isid. Marcu și Șofron Stan.*

Asentarea. Restabilindu-se stările legale în țară, Ministrul Fejérváry a dat ordin, ca asentările să se îndeplinéscă în restimpul din 1 April până la 7 Iunie n.

O broșură în favorul nostru. Am primit zilele acestea o broșură apărută la München și întitulată *„Das magyarische Ungarn und der Dreibund.“* În scrierea acésta se tractéză raportul dintre cestiunea naționalităților din Ungaria și tripla alianță. Cestiunea românéscă în special e scósă la ivélă în tóte amĕnuntele sale. Autorul e necunoscut, se însamnă *Hungaricus.*

Necrolog. † *Emilian Lazea,* preparand de cursul II-lea în Blaș a repausat la 8 a c. în vrîstă de 19 anî. Repausatul a fost născut în Sevestrenî din părinți economi, și era un tinĕr provĕdut cu celea mai frumóse însușiri.

În vecî amintirea lui!

---

[1]) Io. 3, 8.
[2]) Ef. 4, 7.
[3]) Conc. Arausic. II. can. 7.
[4]) De Grat. Christi c. 19.
[5]) Hom. I. in Inscr. altar.
[6]) Fapt. 9.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Credința vécurilor creștine celor dintâĭ în fecioria Născătóreĭ de Dumnezeŭ.

(Continuare.)

Dacă esamінăm mai de aprópe espresia „Născătóre de Dumnezeŭ“, atuncia aflăm, că ea se întemeiéză pe aceea, că se permută pentru Christos predicatele dumnezeescĭ și omenescĭ, și că permutarea acésta a fost obicĭnuită deja în biserica străveche, ba e consfințită și prin usul, ce se face de ea deja și în s. Scriptură. Așa aflăm bună óră, că la s. Ioan în acela-și context se zice mai întâiŭ, că „s'a pogorît din cer Fiul omuluĭ, carele este în cer“, ér apoĭ, că Dumnezeŭ „pe Fiul séŭ cel unul născut l-a dat“ spre mórte (Io. 3, 13 și 16), de și dacă am voi, să fim severĭ în alegerea espresiunilor, lucrul cel dintâiŭ ar puté, să se zică numaĭ despre partea cea dumnezeéscă, ér al doilea numaĭ despre partea cea omenéscă a luĭ Christos. Dară espresia „Născătóre de Dumnezeŭ“ nu numaĭ că se póte justifica ușor prin usul acesta de vorbire al s. Scripturĭ și al bisericiĭ străvechĭ, ci ea se recomanda fórte tare și ca o abreviare potrivită a convicțieĭ față cu cele dóuĕ erese amintite maĭ adineaorĭ. În espresia acésta frasa „de Dumnezeŭ“ se opune adecă falsuluĭ realism al Arianilor, ér cuvîntul „Născătóre“ se opune de altă parte falsuluĭ idealism al Apolinariștilor. De aceea Montfaucon editorul scrierilor s. Atanasiŭ zice fórte bine, că folosirea acesteĭ espresiĭ a fost înțeleptă, dacă s'a făcut a nume, și norocósa, dacă s'a făcut din întîmplare. [1]) Dară predicatul acesta al Preacuratеĭ servia ca scut al ortodoxieĭ nu numaĭ împotriva ereselor maĭ nóuĕ, ci și împotriva tuturor faselor, prin carĭ trecuseră vechile antitese ale direcțieĭ ebionitisătóre și docetisătóre până la metamorfosa lor cea maĭ de pe urmă. De aceea espresia acésta a și ajuns deja în vécul al IV-lea, să fie folosită de biserica întrégă. Acésta o dovedesce și o observare a luĭ Iulian Apostatul (m. 363). El a zis adecă între altele, că „creștiniĭ nu încetéză a numi pe Maria Născătóre de Dumnezeŭ“. [2])

De altmintrea neînțelegerea acestuĭ predicat al Marieĭ ca a uneĭ esprimărĭ prescurtate a convicțieĭ ortodoxe a provocat póte deja în vécul al IV-lea pe icĭ pe colé opoșiție. Deja învățăceluluĭ școliĭ antiochiene Diodor din Tars († pe la 390) i-s'a părut, că ceĭ doĭ factorĭ aĭ personalității Mântuitoriuluĭ aŭ, să se osebéscă în chip maĭ acurat și maĭ rigoros. El de aceea a și zis: „Cuvîntul își are originea de sus, ér Isus Christos, omul, și-o are de aci. Maria nu a născut pe Cuvîntul, ci un om asemenea nóuĕ.“ [3]) Ér Teodor de Mopsvestia, învățăcelul luĭ Diodor, se împotrivesce în chip direct folosiriĭ acestuĭ predicat al Marieĭ. El zice: „Maria a născut pe Isus, nu pe Logos, căcĭ Logos a fost și a rămas pretutindenia de față, de și întru început a locuit în chip special în Isus. De aceea Maria proprie zicênd e Născătórea luĭ Christos, ér nu Născătóre de Dumnezeŭ. Ea numaĭ în chip figurat póte, să se numéscă Născătóre de Dumnezeŭ, pentru că Dumnezeŭ a fost în chip eminent în Christos. Ea proprie a născut un om, în care unirea cu Logos era începută, dară era așa de puțin deplinită, cât el încă nu putea, să se cheme Fiul luĭ Dumnezeŭ, (fără numaĭ începênd de la botez).“ Ér airia zice Teodoret: „E nebunie a zice, că Dumnezeŭ s'a născut din Fecióra. — Nu Dumnezeŭ s'a născut din Maria, ci biserica, în care a locuit Dumnezeŭ.“ [4]) Dară Teodoret a trăit până la anul 427 orĭ 428, și așa declarările acestea a bună samă le va fi scris numaĭ în vécul al V-lea. El cu declarările acestea a premers luĭ Nestoriŭ. Și întru adevĕr unele date istorice ne și împărtășesc, că acest eresiarch a fost învățăcelul luĭ Teodoret. De altmintrea opoșiția acésta față cu amintitul predicat al Marieĭ adevĕrat că a purces din școla antiochiană, dară ea pentru aceea totuși nu póte, să se privéscă de o doctrină antiochiană, ceea ce o dovedesc alțiĭ scriitorĭ bisericescĭ, carĭ și-aŭ primit erudiția de la aceea-și școlă și totuși susțineaŭ predicatul acela, cum aŭ fost bună óră s. Ciril din Ierusalim și marele nostru Ioan Chrisostomul, care încă a primit erudiția sa teologică de la Diodor din Tars.

Nestoriŭ, începênd de la 428 patriarch al Constantinopolului, a început propunerea ereseĭ sale chiar cu opoșiția, ce a făcut-o predicatuluĭ „Născătóre de Dumnezeŭ“. Eresa luĭ a constat în o osebire așa de severă a firiĭ dumnezeescĭ și a celeĭ omenescĭ din Christos, cât a concipiat aceste dóuĕ firĭ ca dóuĕ persóne osebite, carĭ ar fi împreunate una cu ceealaltă numaĭ în chip estern și moral. Isbucnirea certeĭ nestoriane se istorisesce în chipurĭ felurite. Nestoriŭ însu-și spune în o epistolă îndreptată către episcopul Ioan de Antiochia, că deja la sosirea sa în Constantinopol a aflat acolo o cértă, carea constase în aceea, că uniĭ poftiaŭ, ca sfînta Fecióră să se numéscă „Născătóre de Dumnezeŭ“, ér alțiĭ, ca ea să se cheme „Născătóre de Om“. El a voit, să se facă mijlocitoriŭ între cele dóuĕ partide, și de aceea a propus numirea „Născătóre de Christos“. [1]) Altmintrea ne referesce începutul ereseĭ nestoriane s. Ciril de Alexandria, contrariul cel maĭ de frunte al luĭ Nestoriŭ. El scrie în o epistolă îndreptată către Papa Celestin I, că năvala asupra predicatuluĭ „Născătóre de Dumnezeŭ“ a început-o un prietin al luĭ Nestoriŭ, adecă episcopul Doroteŭ. „Era în Constantinopol un episcop cu numele Doroteŭ, carele împărtășia părerea luĭ Nestoriŭ; — acesta, pe când ședea precantul Nestoriŭ pe scaunul bisericiĭ din Constantinopol, s'a sculat în o adunare și a îndrăznit, să zică cu glas tare: „Cel ce numesce pe Maria Născătóre de Dumnezeŭ, acela să fie anatemă.““ [2]) Istoriograful bisericesc Socrate de altă parte istorisesce, că un prietin al luĭ Nestoriŭ, adecă preotul Anastasiŭ, pe carele Nestoriŭ îl adusese cu sine din Antiochia, într'o zi a admoniat pe creștinĭ într'o predicare, ca nimenia să nu numéscă pe Maria Născătóre de Dumnezeŭ, căcĭ Maria a fost un om, și Dumnezeŭ nu póte, să se nască dintr'un om. [3]) Despre sensațiunea penibilă, carea a provocat-o opoșiția acésta împotriva predicatuluĭ „Născătóre de Dumnezeŭ“, încă ne raportéză s. Ciril și Socrate. Cel dintâiŭ spune adecă continuând în epistola îndreptată Papeĭ: „Și s'a născut o larmă mare la poporul întreg și o alergare din biserică, pentru că eĭ nu voiaŭ, să comunice maĭ mult cu aceia, carĭ nutriaŭ o ast fel de părere, așa cât încă și acuma popórĕle din Constantinopol le denégă ascultarea a fară de puținĭ, carĭ puțin apasă în cumpĕnă, și a fară de lingușitoriĭ lor; mănăstirile dimpotrivă aprópe tóte și archimandriții acestora și ceĭ maĭ mulțĭ membri aĭ comunității nu vor, să comunice cu eĭ, că se tem, ca nu cum va să vateme credința.“ [4])

Dară fie fost, orĭ cum ar fi fost, destul că Nestoriŭ după acestea s'a simțit chemat, să pășéscă el însu-și pe față împotriva acestuĭ predicat al Marieĭ. Pe vremea aceea petrecuse în Constantinopol un laĭc din Apus cu numele Marius Mercator. Acesta ne-a conservat o parte din predicile acelea ale luĭ Nestoriŭ, carĭ se referesc la predicatul acesta. Din predicile acestea reproducem următórele: „Să se numéscă óre Maria Născătóre de Dumnezeŭ orĭ Născătóre de Om? Are óre Dumnezeŭ mamă? Atuncia e de scusat și păgânismul, care ascrie zeilor mame. Paul e prin urmare un mincinos, căcĭ el grăesce despre dumnezeirea luĭ Christos cu espresiile următóre: „Fără de tată, fără de mamă, fără de numĕr de neam“ (Evr. 7, 3). Nu, bunul meŭ, Maria nu a născut pe un Dumnezeŭ, căcĭ „ce este născut din trup, trup este“ (Io. 3, 6). Zidirea nu a născut pe acela, care nu póte, să se zidéscă, Tatăl nu a generat din Fecióra pe Dumnezeŭ Cuvîntul din noŭ, căcĭ „întru început era Cuvîntul“, în ce chip zice Ioan. Zidirea nu a născut pe cel ce nu póte, să se zidéscă, ci ea a născut pe Omul, unélta dumnezeiriĭ. Spiritul sfînt nu a zidit pe Dumnezeŭ Cuvîntul, — ci a clădit luĭ Dumnezeŭ Cuvîntuluĭ din Fecióra biserica, în care să locuéscă.“ [5]) Când s. Scriptură grăesce despre nascerea luĭ Christos, — ea nicĭ când nu-l numesce

---

[1]) Praef. pag. XX.

[2]) Cir. Alex. c. Iulian. L. VIII. ed. Aubert. T. VI. pag. 262.

[3]) La Mar. Merc. V. Galland. VIII. pag. 705.

[4]) V. la Hefele, Conciliengesch. II. pag. 134

[1]) Hefele l. c. II. pag. 136.

[2]) La Galland. T. IX. pag. 300.

[3]) H. E. VII. 32; la Hefele l. c. ibid.

[4]) La Galland. T. IX. pag. 300.

[5]) La Galland. T. VIII. pag. 629.

Dumnezeŭ, ci Christos orĭ Isus orĭ Domnul. — Maria prin urmare are, să se numéscă Născétóre de Christos. [1]) Arianiĭ subordinézĕ pe Logos numaĭ Tatălui, ĕră aceştia, (adecă cei ce numesc pe Maria Născétóre de Dumnezeŭ,) îl subordinézĕ chiar şi Marieĭ, eĭ susţin, că el e de maĭ apoĭ de cât ea, şi ascriŭ o mamă temporală dumnezeiriĭ, ziditóreĭ timpuluĭ. Ba eĭ nu conced nicĭ aceea, că ea ar fi mama luĭ Christos. Căcĭ dacă acela, pe carele l-a născut dînsa, nu a fost de fire omenéscă, ci Dumnezeŭ Cuvîntul, atuncia ea de loc nu se adeverésce de mamă a celuĭ născut; căcĭ cum ar puté ea, să fie mama acelnia, care e de altă fire diferită de cea a născétóreĭ? Ĕră dacă o numesc mama luĭ, atuncia cel născut nu e de fire dumnezeéscă, ci un om, de óre ce fiesce care mamă póte, să nască numaĭ aceea, ce e de aceea-şĭ substanţă cu dînsa. [1])

(Va urma.)

[1]) Hefele II. pag. 137.

[1]) La Galland. T. VIII. pag. 643.

Jertfa superstiţiuniĭ.

(Continuare.)

Într'un colţ eraŭ jucăriĭ de copiĭ şi alte podóbe adunate în lunile frumóse ale anuluĭ, când nu-ĭ lipsia nimic din veselie şi bucurie; felurite óue de paserĭ înşirate în aţe şi formând cruce îĭ amintiaŭ acele zile frumóse. Maĭ trăi-va ea până la primăvara viitóre. se gândia Clara, când copiiĭ administratoruluĭ îĭ vor aduce ĕră-şĭ óuă, ca să-şĭ pótă înmulţi şi împodobi colecţia? Şi oprindu-i-se privirea asupra patuluĭ acoperit cu perdele verdĭ întunecate, la idea că acesta îĭ va fi nu preste mult patul morţiĭ, era cât pe aci se cadă. Înse se ţinu în putere şi mergênd la feréstă încercă a pătrunde prin întunerec şi a deosebi cu privirea obiectele cunoscute, ca la vederea lor să se distreze inima împovărată.

Acésta înse nu-ĭ succese. căcĭ luna nu apăruse, ér stelele, orĭ şi cât de lucitóre sînt, nu împrăştiaŭ de cât o lumină slabă şi nehotărită. Dar totuşĭ zări braţiĭ înalţi şi negri, carĭ eraŭ asemenea unor piramide; linia aceea îngustă şi sclipitóre ce desemna lacul acoperit de umbra trestiilor, şi zări pădurea de brad de pe deal, ca un colos de negréţă, ce se ridică spre cerurĭ.

Şi mititica credea, că prin privirea lucrurilor cunoscute îşĭ va uşura inima de durerea vecînicieĭ, ce în curênd avea, să urmeze. Se convinse înse în curênd, că speranţa eĭ e zădarnică. Odăiţa acésta liniştită, care fusese légănul visurilor eĭ nevinovate de copil; altarul, unde îşĭ îndeplinia rugăciunea ferbinte de sara şi diminéţa; grădina, câmpia şi pădurea. totul nu-ĭ aduce a minte de cât de bucuriile eĭ netulburate de nicĭ o umbră de nenoroc. În câmpia acéstă pacînică, unde şi-a petrecut cele maĭ frumóse şi maĭ vesele césurĭ ale vieţiĭ, nu era nimic. ce să-ĭ pótă aduce a minte de vre o supĕrare, şi cu cât trebuia să constate maĭ mult fericirea ce a gustat-o aicĭ, cu atât maĭ amar şi maĭ dureros i-se părea gândul, că a sosit óra despărţiriĭ.

Şi cum stătea aşa cufundată în gândurĭ, ce luaŭ forme tot maĭ desperate, ochiĭ i-se ridicară spre stele, ca şi cum ar aştepta, să-ĭ vină de acolo balsam de mângăere pe inima sa rănită prea adânc. Frica o împresionase prea tare, ca să se pótă ruga. Ea îşĭ ţinti din noŭ privirea în sus şi nu sciŭ, fost-a trĕmurul vre uneĭ stele sclipitóre în ochiĭ eĭ udaţi de lacrimĭ, fost-a efectul fantasieĭ prea agitate, orĭ a fost chiar realitate; căcĭ din spre pădurea cea négră se ivi o faşie de lumină fulgerătóre, ce sbură prin aer şi luând formă şi trup se înfăţişă viŭ înaintea feteĭ, care îşĭ opri respirul. Trăsăturile Anuţeĭ mórte leşaŭ tot maĭ mult la ivélă din vedenia acésta, şi copila auḑi vocea Anuţeĭ ciripind tare şi deslușit: „Vino dragă, vino cu mine!“

Clara numaĭ vedea şi numaĭ auḑia nimic. Îubirea eĭ ferbinte pentru sora sa mórtă şi frica de vedenie, ce credea, că i-se arĕtase, se luptase sĕlbatic în sufletul eĭ de copil, îşĭ perdu simţirile, şi a dóua zi diminéţă bucătăresa o găsi nedesbrăcată pe pat, pradă unor frigurĭ, ce îĭ răpiră consciinţa.

* * *

Din morbul acesta se ridică în sfârşit Clara ĕră-şĭ, înse nu s'a maĭ făcut aşa, cum a fost înainte de a-ĭ întra în cap idea morţiĭ apropiate. După reînsănătoşarea eĭ din nisce frigurĭ trecĕtóre, de şi nu maĭ spunea nimenuĭ de frica de mórte, se puté vedé uşor, că acésta a prins rădăcinĭ adâncĭ în sufletul eĭ, şi cu cât o ascundea maĭ mult cu atât o rodea maĭ tare. Tóte nisuinţele tatăluĭ sĕŭ adoptiv de a-ĭ alunga din cap superstiţiile aceste periculóse aŭ rĕmas fără de efect. La vorbele mângăitóre, ce i-se adresaŭ, nu rĕspundea, de cât cu un suris dureros şi neîncredĕtor. O glumă asupra fricieĭ, ce o stăpânia îĭ potenţa gróza, ér când preotul o certa aspru, ea nu avea de cât priviri rugătóre şi lacrimĭ pline de răbdare şi resignare.

Aşa a trecut iarna pentru locuitoriĭ parochieĭ Negrilescilor, odinióră aşa de veselĭ şi mulţămiţi. Cât de mult se temea bunul preot, că-şĭ va perde favorita sa! Vecinii şi servitoriĭ eraŭ tot aşa de triştĭ şi îngrijaţi ca şi dînsul, şi însi-şĭ copiiĭ administratoruluĭ, tovarăşiĭ eĭ de joc de altă dată, priviaŭ triştĭ şi tăcuţĭ pe cea maĭ veselă şi maĭ iubită a lor prietină. Ér cea maĭ nenorocită dintre toţĭ era însă-şĭ Clara.

Care bărbat va rĕmâné veselĭ, saŭ va puté fi liniscit sciindu-se urmărit paş de paş de fantoma morţiĭ? A te lupta pe un câmp de răsboiŭ, a trece printr'o bólă grea şi deciḑétóre, a birui valurile unuĭ torente saŭ a uneĭ mărĭ înfuriate este alta; a te simţi înse urmărit, încunjurat şi învĕluit din tóte părţile de o atmosferă misteriósă, a-ĭ simţi fiinţa neîntemeiată şi totuşĭ stăpânitóre, este o luptă ruinătóre, o cădere de pe un povîrniş periculos în abisul fără fund. În ast fel de împrejurărĭ şi un bărbat ar dispera, ce va fi dar de o fată slabă, de un copil? Şi un bărbat scie, ce-ĭ viaţa, căcĭ a gustat dintr'însa. Cât gol nu a găsit în ea, de câte valurĭ nu s'a lovit! Iluziĭ sdrobite, speranţe mincinóse nu-ĭ maĭ fac mórtea un ce, de care să se înfióre şi să o urésca; un copil înse, un copil veselĭ şi fericit şi plin de visurĭ şi iluziĭ, câte nu perde el, Dómne, cu tinĕra sa viaţă!

Şi încă şi o altă împrejurare maĭ amăria pe nenorocita copilă; ca se credea, pe cum sciŭ, urmărită de o fantomă, ce o conducea spre mormînt, şi idea acésta o făcea, să se îngrozéscă de sine însă-şĭ. Îĭ venia ca şi când nu ar maĭ avea dreptul, să maĭ trăéscă, şi că zilele, ce le târâia după sine, eraŭ o nedreptate comisă în contra puterĭ misterióse, în a căreĭ ghiare căḑuse. Pe lângă acésta maĭ era şi idea, că nu móre de un morb cunoscut şi natural, ci se topesce strop de strop. Atuncĭ încă când a auḑit prima veste despre păpuciĭ sĕĭ îngropaţi a zis: „Pe cum se vor putrezi păpuciĭ aşa mĕ voĭ topi şi eŭ!“ Şi de acest gând era stăpânită şi încătuşată. De câte orĭ îşĭ privia mânile albe de céră, orĭ unghiile vinete şi rĕcĭ, orĭ îşĭ vedea în oglindă obrajiĭ slăbiţĭ şi ochiĭ cufundaţi în orbite, se mira însă-şĭ, cum de nu-ĭ zace încă în mormînt corpul dat pradă putrediuneĭ.

Unchiul spera, că primăvara o va distrage şi reculege, vĕḑu înse nu preste mult, că şi în acésta se înşelase. Nenorocita copilă se apropia cu paşĭ repeḑĭ de mormînt, şi medicul chemat spera numaĭ aşa scăpare, dacă i-se va puté delătura idea fixă. „Dar acésta e imposibil“ zise bătrânul clătinându-şĭ capul îngrijat, numaĭ atuncĭ, când îĭ voĭ puté arĕta păpuciĭ întregĭ şi neputrediţĭ, îĭ voĭ puté alunga şi superstiţia şi o voĭ putea face, să crédă în posibilitatea de a maĭ trăi!“

Se pare, că puterea ideilor fixe e molipsitóre. Bătrânul nu-şĭ maĭ putea scóte din cap gândul, că numaĭ desgropând păpuciĭ îşĭ va putea mântui nepoţica şi zi şi nópte era persecutat formal de acest gând. În contra obiceiuluĭ sĕŭ în diminéţa următóre eşi la preumblare înainte de aşĭ vedé de ceva lucru. La reîntórcere se întîlni cu servitorul administratoruluĭ, care salutându-l respectuos, se părea, că voesce, să-ĭ spună ceva.

„Ce-ĭ Ghiţă, ce vreĭ, să-mĭ spunĭ?“ îl întrebă prietinesce preotul.

„Dar domnule părinte,“ începu Ghiţă luându-şĭ inima în dinţĭ, „nu ar trebui să o maĭ lăsaţĭ acolo, căcĭ şi aşa va trebui ea să mérgă acolo, maĭ de grabă de cum am dori noĭ.“

„Ce vreĭ, să ziceĭ?“ întrebă preotul.

„Să nu maĭ lăsaţĭ pe Clara în cimiter, căcĭ acesta numaĭ semn bun nu-l.“

„Dar prea bunul Dumnezeŭ o póte ĕră-şĭ însănătoşa,“ îĭ zise bătrânul mişcat.

Ghiţă, bătrânul servitor, clătină din cap. „Eŭ am vĕḑut-o şi auḑit-o în tómna trecută, şi de atuncĭ mĭ-am zis, că copila asta nu va maĭ mânca óue roşiĭ.“

(Va urma.)

Economie.

Ce să lucre stupariul în Mărţişor?

Mijlocul lunei lui Faur a. c. fiind călduros, cea mai mare parte din stupi aŭ ieşit şi saŭ curăţit. Ceĭ ce nu aŭ ieşit, saŭ sînt fórte slabĭ, saŭ nu sînt în ordine; decĭ trebue ţinuţĭ în evidenţă. Pe când scriŭ aceste şire, éră-şĭ e frig; dar prin Martie timpul de regulă se încălđesce întru atâta, în cât ies toţĭ stupiĭ. Stupariul să-şĭ studieze stupiĭ în primele zile după ieşire, fără a-i desface. Stupul, pe care îl auđim, că face sgomot în coşniţă, dă adecă semn că trăesce, dar de ieşit totuşĭ nu iésă spre curăţire, îl putem înteţi, ca să iésă suflând de câte va orĭ tare pe urdinişul ce l-am lărgit puţin, conturbare mai mare nu e permis a-i face. Prin căldură artificială la nicĭ un cas să nu îl silim, să iesă; de óre ce capétă diaree şi de şi nu pere. totuşĭ spurcă urît faguriĭ şi interiorul coşniţeĭ.

Să băgăm de alt cum în samă, carĭ stupĭ sînt cu diaree. Stupul cu diaree réspândesce un miros sarbed acriŭ. Dacă un atare stup nu a ieşit pentru curăţire, fiind că a fost în dos, la umbră, e fórte consult a-l muta în faţă cătră sóre, orĭ de nu avem loc, unde să-l mutăm, ne silim a-i face cât de multă lumină de cătră urdiniş. În dată ce a ieşit spre curăţire, e scăpat de diaree. Stupul trebue să rémână permanent peste vara întrégă în locul, unde a fost când s'a curăţit, de óre ce albinele numaĭ la acel loc revin.

Se întîmplă la stupiĭ aşeđaţĭ cu urdinişul cătră nord, că une orĭ uşa se scorojesce de umeđéla internă, şi dacă stupina nu e de tot închisă, îĭ vine mai multă lumină prin căscătura uşiĭ, de cât prin urdiniş. Atuncĭ stupul, dacă află şi numaĭ o singură găurice, iesă spre curăţire, nu pe urdiniş, ci în apoĭ pe lângă uşă. Acesta e un pericol serios pentru stup; de óre ce să iesă vara întrégă pe lângă uşă, nu póte fi lăsat. Dacă astupĭ găurile de la uşă, iesă ce e drept pe urdiniş, dar albinele când se reîntorc, cele ce aŭ umblat mai înainte pe lângă uşă, şi neputând întră mor acolo încărcate de polen şi miere. Acesta încă e un motiv pentru a închide stupina de tóte părţile, ca să fie ceva-şĭ cam întunecos în lăuntru. — Dacă stupina e deschisă şi stupariul observă scăderea uşiĭ mai sus amintită, orĭ scie de mai înainte, că uşa nu se potrivesce perfect, trebue să o acopere bine de timpuriŭ, ca nu cum va albinele să iesă pe acolo spre curăţire.

Stupariul să observe ieşitul şi întratul albinelor pe urdiniş. Să lărgéscă urdinişul după trebuinţă. Stupul, care cară polen cu diligenţă, e în ordine. La care albinele staŭ cu grămada la urdiniş, dar nu cară polen, saŭ numaĭ fórte puţin, cu atât mai mult înse se preumblă pe esteriorul coşniţeĭ, nu e în ordine; îĭ lipsesce matca. Ca să ne câştigăm securitate, când temperatura va fi de cel puţin 12° C., îl desfacem şi dacă nu aflăm în el clocitură de puĭ, orĭ aflăm puĭ de trântorĭ, e constatat, că nu are matcă. Esistinţa matceĭ se póte cunósce cu securitate şi din scheletul larvelor aruncate. Ast fel de larve aruncate aflăm cu deosebire diminéţa, când după câte va zile călduróse aŭ urmat 2—3 nopţĭ recĭ.

Dacă stupul nu are matcă, dar nu are nicĭ clocitură de trântorĭ, aşa dar încă nu a trecut în matcă falsă, de avem matcă în reservă, îl dăm ţinêndu-o 24 óre sub capac. De nu avem matcă îl unim cu altul, mai cu samă cu vecinul, aşa că scótem faguriĭ cu albine cu tot şi îĭ mutăm în coşniţa stupuluĭ, cu care îl unim, aşa înse ca între stupul original şi între cel mutat să fie cel puţin doĭ faguri cu miere. Prin procedura acésta ambiĭ stupĭ se sparie, şi nefiind contactul înmediat, nu se bat; ér cel fără matcă pe încetul se trage la cel alalte. Faguriĭ rămaşĭ fără albine la câte va zile éră-şĭ îĭ scótem. Albinele ce aŭ mai rémas în coşniţă, de unde l-am mutat, le măturăm unde va la sóre pe pagişte. Coşniţa netrecut trebue pusă în alt loc.

Dacă stupul are trântorĭ, aşa dară matcă falsă, îl măturăm fără îndurare unde va pe pagiste la sóre. Trântoriĭ din faguri îĭ nimicim tăindu-i, ér ceĭ cu miere îĭ folosim spre ajutorarea altor stupĭ. Coşniţa trebue mutată în alt loc. Albinele ast fel expatriate se reîntorc şi se unesc cu ceĭ alalţĭ stupĭ, matca, saŭ matcele false încă vor peri. Clocitura de trântorĭ se deosebesce de cea de albine prin aceea, că cea de trântorĭ e bulbucată în a fară ca vérsatul, cea de albine e netedă.

După sburatul spre curăţire, când temperatura va fi de 12° C., adecă binişor cald, stupariul trebue să curăţă internul coşniţilor de muceđală, albine mórte, vermĭ şi alte gozurĭ. Stupilor, carĭ aŭ miere puţină, să li-se dea miere, de aci înainte consumă fórte multă. De la cuantul de miere depinde viitorul stupuluĭ. Mierea se dă saŭ în faguri, saŭ miere fluidă călduţă turnată pe faguri golĭ orĭ în trocuţe. Trebue dată în cuanturĭ marĭ, ca să nu înteţim prea tare clocitul, de óre ce încă nu e timpul. Tot de una trebue dată sara, orĭ pe timp noros, ca să evităm răpitul. De asupra mierei date în trocuţe orĭ alte vase trebue presărat aşchiţe, ca albinele să aibă pe ce sta, să nu se înece în miere. Albinele în Martie află polen cu deosebire pe arinĭ, podbeal, mai târziŭ pe aluniĭ, şi apoĭ pe răchiţĭ etc. Podbealul şi arinul cresce înse numaĭ în locurĭ umede şi de cea mai rea calitate. În munte maioritatea tufelor e arin, şi pe părae enorm de mult podbeal. La ţară în locurile mai binecuvîntate de Dumnezeŭ, lipsesce acésta păşune plăcută albinelor. Aci se póte ajuta în cât va în mod artificial. Sacĭ de lână, cu carĭ am fost la móră, orĭ alte vesminte péróse şi presérate cu fărină, cu deosebire de grâŭ, să se întindă la sóre sus, în apropiarea stupineĭ, şi albinele nu vor întârzia a-şĭ duce polenul necesar. Fărină bine cernută şi amestecată cu puţin candis (zăhar galbin) pulverisat se póte da şi în lăuntrul coşniţeĭ, în o trucuţă. Albinele le vor folosi aceste numaĭ când nu vor afla în natură polen de florĭ.

Roşia montană, 23 Faur n. 1899.

Ioan Maior
paroch.

Bibliografie.

A apărut:

Glosariŭ de cuvinte dialectale, adunate şi esplicate de *Alesiŭ Viciŭ* profesor, Blaş 1899. 8°, IV+56 pag. Preţul 1 corónă.

Foĭ speciale de filologiă nu avem, ér lucrările curat filologice sînt fórte rarĭ în literatura nóstră. De aceea ne surprinde plăcut, când vedem, că apar şi lucrărĭ din filologia română, dovadă, că nicĭ acest teren nu este părăsit. Lucrarea de faţă încă ne procură acéstă mângăere.

Drept introducere aflăm aci o disertaţiune *„despre însemnătatea studiilor dialectale.“*

În acésta mai întâiŭ constatézá varietăţile dialectale esistente în graiul poporuluĭ român din diversele părţĭ ale ţerĭĭ; arată apoĭ causele, carĭ le produc şi în fine, ţinênd de părerea mareluĭ linguist Max. Müller că: „limba în dialecte îşĭ trăesce viaţa naturală şi adevărată“ autorul conchide, că diferinţele dialectale sînt de cea mai mare importanţă. Cu esemple din *„Glosariŭ“* dovedesce, că mulţĭ *archaismĭ* şi forme *obsolete* din cele mai vechĭ monumente de limbă se pot esplica prin cuvinte dialectale, ce aŭ mai rémas în graiul viŭ al poporuluĭ în unele ţinuturĭ. De aicĭ resultă, că studiul particularităţilor dialectale este de o importanţă estremă 1° pentru *filologiă*. „Materialul adunat din graiul viŭ“, zice autorul: „va înlesni filologilor *studiul comparativ al dialectelor,* care le va da şi *cheia înţelesuluĭ pentru multe cuvinte* până acum neesplicate, saŭ greşit luate; îĭ va conduce la *cunóscerea desvoltăriĭ naturale a limbiĭ,* le-va arĕta *legile schimbăriĭ eĭ.“* Se provócă apoĭ la esemplul fraţilor italienĭ, carĭ în scopul espus aŭ scris zecĭ de vocabulare dialectale. Scurt, profesorul Viciŭ întroduce o nóuă direcţie: *„Cultivarea limbiĭ pe basa graiuluĭ viŭ* (v. p. 6).“ — Ceĭ ce aŭ negles studiarea graiuluĭ viŭ şi aŭ studiat limba numaĭ pe basa monumentelor vechĭ, aŭ ţinut în vedere numaĭ trecutul limbiĭ, nu l-aŭ adus în legătură cu limba actuală, aŭ făcut un studiŭ necomplet. Dovadă ne sînt gramaticile, carĭ aŭ statorit legile uneĭ limbĭ, ce *niciodată* n'aŭ esistat. De aceea ne unim cu părerea autoruluĭ. 2°. Studiul graiuluĭ poporan dialectal, al *jargónelor locale,* îl află necesar şi pentru *literatură.* „Productele Museĭ poporane . . . nu se pot înţelege fără studiarea jargónelor locale“ zice autorul. Provocându-se apoĭ la stilul luĭ Alexandri în „Doina“ conchide, că „limbajul lor poetic s'a reţinerit prin influinţa binefăcétóre a limbiĭ poporane. 3°. Datele graiuluĭ poporan sînt un isvor abundant pentru *etnografie“,* scrie autorul, desvoltând scurt şi evident, cum viaţa poporuluĭ se oglindă în vorba luĭ; decĭ „studiul limbiĭ poporane se impune etnografuluĭ în mod indispensabil.“

Aceste şi ca motive ale întreprinderiĭ Dsale „de a aduna la un loc *materialul dialectal“.*

Urméză un studiŭ asupra graiuluĭ românesc din „Valea Jiuluĭ“. Acest studiŭ este precedat de o schiţă topografică şi etnografică. Espune apoĭ particularităţile: a) *morfologice* şi b) *fonetice* din graiul Jienilor. În fine dă o probă de graiŭ de pe Jiŭ: „Povestea Dobriĭ hăĭ desmirate“ în limbajul din Iscroni şi Uricani.

Partea II-a o formézá *Glosariul,* pe treĭ cóle şi mai bine tipariŭ *petit.* Vorbele singuratice în text sînt cu litere *grase,* esplicările cu lit. pet. *curent,* ér frasele cu pet. *cursiv.* Conţine de acele vorbe, carĭ saŭ lipsesc în vocabularele şi glosarele esistente, saŭ sînt luate în altă accepţiune a sensuluĭ. Spre a nu lăsa îndoélă asupra însémnăriĭ vorbelor, autorul a reprodus câte o frasă luată de a dreptul din graiul poporan; ast fel cuvintele cuprinse în frase daŭ mai apriat înţelesul cel adevĕrat. Nu a rare orĭ indică autorul originea cutăruĭ barbarism: magiar, slav, german. În analise etimologice rar se dimite. Icĭ colo surprins de vre o vorbă de origine vechiă românéscă o aduce în legătură cu vorba *latină, grecă* şi *sanscrită,* une orĭ o rapórtă la vre o rădăcină *celtică.* Se pare, că autorul din modestiă lasă altor filologĭ cercetarea sciinţifică a originiĭ vorbelor, orĭ dóră şi-o reservă pentru alt studiŭ ulterior. Atuncĭ am dori, să vedem şi o *geografie mai precisă* a *cuvintelor* şi încă şi a *sunetelor.* Numaĭ aşa ne putem face idee deplină despre *teritoriul lor de circulaţiune.* Acésta dorinţă, nu ne îndoim — uşor mĭ-ar puté-o împlini autorul ajutat de esperinţa proprie şi de şcolariĭ de prin tóte unghiurile ţĕriĭ. Póte că numaĭ spesele edităriĭ aŭ făcut, de nu o vedem realisată cu astă ocasiune şi depinde de la încurajarea, cu care publicul va întimpina lucrarea presentă. Din parte-ne o recomandăm cu tot adinsul atât publiculuĭ nostru cetitoriŭ, cât şi atenţiuneĭ cercurilor chemate a sprigini ast feĭ de întreprinderĭ nu zicem numaĭ folositóre, dar necesare pentru cultura limbiĭ române.

Editor şi redactor réspundĕtor:
Dr Vasile Suciu.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul IX. Blaş 18 Martie 1899. Numĕrul 11.

Unitatea de acţiune.

În faţa pericoluluĭ comun puterile se concentréză în mod spontan, interesele personalĭ dispar, căci trebue să dispară! Ér concentrarea puterilor se impune cu atât maĭ imperativ, cu cât pericolul invólvă urmărĭ maĭ grave, cu cât efectul luĭ destructiv e maĭ pe sus de orĭ ce îndoélă. Alt cum reacţiunea dispare, şi pericolul străbate cu uşurinţă printre şirele luptătorilor nedisciplinaţi, carĭ n'aŭ fost în stare a desvolta o resistinţă sistematică şi premeditată.

În faţa pericoluluĭ, ce ameninţă biserica nóstră din *treĭ* părţi — contopirea autonomieĭ nóstre în biserica latină din Ungaria, îndependenţa clerului de mituirile luĭ cu baniĭ statului şi înlocuirea limbiĭ liturgice române cu cea magiară — concentrarea puterilor, unitatea de acţiune se impune în mod absolut imperativ.

Pericolul, ce ameninţă biserica nóstră din partea bisericiĭ latine din Ungaria, pe cum şi tendinţa de a magiarisa limba liturgică atinge în mod direct pe ceĭ ce staŭ în fruntea bisericiĭ nóstre, ér clerul şi poporul credincios n'aŭ, de cât să urmeze cu credinţă pe maĭ mariĭ lor întru apĕrarea celor maĭ sfinte drepturĭ ale bisericiĭ nóstre naţionale.

Alt cum stă lucrul cu aşa numita subvenţionare a preoţimiĭ nóstre din partea statului. Atacul acesta nu e intentat în mod direct celor ce staŭ în fruntea bisericiĭ, ci ignorând în mod cu totul nedemn organisaţiunea nóstră bisericéscă, statul îşi arógă dreptul de a-şĭ câştiga ingerinţe nemijlocite prin împărţirea de ajutóre. Trebue să recunóscem, că atacul acesta este destul de precugetat, şi să ne dăm séma de îngrozitorul efect distructiv, ce ar produce. Starea miseră a preoţimiĭ nóstre e un adevĕr pe cât de trist, pe atât de real. O ameliorare a acesteĭ stărĭ ar fi nu numaĭ binevenită, dar şi necesară, ca să nu zicem absolut necesară. Şi statul în tendenţa luĭ de omnipotenţă a aflat fórte bun prilej de a-şĭ oferi ceĭ treĭ zecĭ de arginţi, cu carĭ să ne cumpere independenţa clerului nostru miser. De sigur nu dragostea faţă de cler, nicĭ dragostea faţă de biserica nóstră l-a îndemnat la acest pas. E o ocasie binevenită de a se amesteca în viaţa nóstră intimă bisericéscă, şi acésta nu în mod cinstit, ci cercând a rumpe în dóuĕ clerul momindul, ca în schimbul unuĭ favor material să-şĭ calce consciinţa în picióre, şi să închidă ochiĭ în faţa insulteĭ ce se comite faţă de biserica-mamă.

Şi dacă mâne poimâne ne-am pomeni, că statul fixând subvenţionarea clerului nostru, ar cere în schimb, ca acesta să se adreseze direct la el, cu disconsiderarea superiorităților bisericescĭ maĭ înalte, să ne dăm séma, óre câţĭ ar urma invitărĭĭ? Fără de a vorbi în cifre, putem spune, şi témă ne e, că nu ne înşelăm, când spunem, că vor fi fórte mulţĭ.

Ajunge astfel clerul nostru slugă la doĭ stăpânĭ, şi fiind că nimenia nu póte servi la doĭ stăpânĭ, va fi silit a se alipi de acela, care îl susţine.

Ajunge astfel organisaţiuna nóstră bisericéscă o ilusie, hotărîrile consistórĕlor litere mórte, biserica însă-şĭ un apendice al statuluĭ omnipotent.

Evident, că dintre cele treĭ pericole, ce ne ameninţă, acesta este cel maĭ ameninţător. Celor alalte dóuĕ li-se póte opune o resistinţă maĭ impunătóre în cadrele organisaţiunii nóstre bisericescĭ, dar acesta disconsideră chiar organisarea bisericéscă, fără care nu maĭ este luptă, nu maĭ sînt conducĕtorĭ, nicĭ unitate de acţiune, ci fie care se călăuzesce de propriul interes personal.

Şi dacă accentuăm necesitatea unităţiĭ de acţiune în cele alalte casurĭ, cu atât maĭ mult trebue să o accentuăm în acest din urmă cas, care tinde de-a dreptul la esterminarea bisericiĭ nóstre naţionale.

Şi dacă în faţa unuĭ pericol atât de mare, ne vom divisa noĭ de noĭ, fără a avé o normă de acţiune comună şi solidară, procesul de discompunere va începe a-şĭ validita efectele fatale.

Feuilleton.

Grădina de legumĭ.

Disertaţiune poporală, rostită de Ioan F. Negruţiŭ, la adunarea generală a despărţĕmîntuluĭ XI (Blaş) al »Asociaţiunii«, ţinută la 31 Iulie 1898 în Veza.

(Continuare.)

11. Cépa.

Cépa s'a adus la noĭ din Africa.

Cépa ne este fórte folositóre, pentru aceea nu póte lipsi din nicĭ o grădină. Ea se face bine în pământul roditor, bun, mărunţit. Nu-ĭ place înse gunoirea próspetă.

Până când se desvóltă şi cresce, trebue udată a dese orĭ şi bine; ér de la sfârşitul verĭĭ în colo o udăm maĭ rar şi maĭ puţin.

Cépa se prăsesce în treĭ chipurĭ.

1. Aşa că sămînţa de cépă o sămĕnăm primăvara cam prin Maiŭ în un strat bine lucrat, unde lăsăm cépa désă până tómna, adecă până ce se cóce bine. Acum culegem cepşórele, le uscăm pe podul caseĭ şi apoĭ le păstrăm preste ĭarnă în săculeţe, la un loc uscat. Maĭ bine se pot păstra, dacă atîrnăm săculeţele în un loc uscat şi ferit de ger.

În primăvara următóre sădim cepşórele în straturĭ pregătite înainte, ca şi pentru morcovĭ, cam în depărtare de 15—20 cmtri o cepşóră de ceea alaltă. Acestea straturĭ apoĭ le plivim, săpăm şi udăm maĭ a dese orĭ, şi în chipul acesta cépa nóstră cresce repede. Cătră tómnă, pentru ca cepele să se facă maĭ marĭ, le culcăm la pământ foile cu dosul uneĭ greble. Ca să nu facă sămînţă, rupem foile de la mijloc, carĭ vedem, că daŭ semne de sămînţă. Acestea le putem cunósce uşor, fiind că sînt maĭ rotunde şi maĭ lungĭ.

În chipul acesta avem primăvara cépă verde de timpurĭŭ. O parte o lăsăm să se cócă pentru ĭarnă. Cépa verde o smulgem tot de una din stratul, unde firele sînt maĭ dese.

2. Cépa o maĭ putem prăsi şi aşa, că primăvara de timpurĭŭ o sămĕnăm după trebuinţă prin Martie în strat cald saŭ în pământ rece, în un loc maĭ călduros şi scutit de vînturile rĕcĭ de primăvară. Maĭ bine lângă pălantul saŭ gardul din spre méză nópte a grădineĭ.

Aci o grijim, plivim şi udăm, până când are grosimea unuĭ paiŭ. Atuncĭ, maĭ bine după o ploiţă bună, o smulgem, ciontăm foile şi rădăcinile şi apoĭ o rĕsădim în straturĭ gătite de maĭ înainte, în depărtare un fir de cel alalt 15—20 cmtri.

Se cultivă maĭ de parte după cum v'am arĕtat maĭ sus. Şi în chipul acesta avem peste vară cépă verde ér pentru ĭarnă lăsăm să se cócă.

3. Al treilea şi cel maĭ uşor metod de prăsire, pe care maĭ mulţĭ inşĭ îl practisăm acum de câţĭ va anĭ, este următorul:

Pregătim straturile, facem cu grebla de brăzdat câte cincĭ brezduţe în fie care strat, şi apoĭ tot în depărtare de 15—20 cmtri punem *fir de fir de sămînţă,* până ce am umplut tóte straturile.

După aceea cu dosul uneĭ greble uşóre de lemn astupăm brăzduţele.

Maĭ de parte se cultivă prin plivit, săpat şi udat ş. a. adecă după cum v'am spus maĭ sus. Dacă rĕsar la un loc dóuĕ saŭ maĭ multe fire, acestea le smulgem lăsând la acel loc numaĭ unul, firul cel maĭ frumos. Cele alalte le rĕsădim unde nĭ-a rĕsărit cépa prea rar.

Vicariatul român gr. cat. de la Siget și liturgia magiară. „Pesti Napló“ are, se vede, plăcerea de a iscodi scirile cele mai fantastice, și unele din foile nóstre ultându-o acésta, se grăbesc a considera scrisele aceste de bani buni. Așa, zilele trecute, ne-a presentat ca pe unii ce am fi în dușmănie cu Escel. Sa Episcopul Szabo, care ar lucra pentru întroducerea limbii liturgice magiare, și după ce noi am declarat, că n'avem nici o cunoscință de acest conflict, și că nu credem spusele ei, vine acum cu o nóuă scire, și spre a dovedi, că scrisele ei aŭ fost adevĕrate, ne presintă pe vicariul Maramurĕșului, pe Preaon. *Tit Bud,* ca pe unul, care, din încredințarea Episcopului de Gherla, ar lucra din rĕsputeri pentru înființarea unei Episcopii gr. cat. cu limbă liturgică magiară.

N'am ținut samă de scirea acésta și nu i-am dat nici o importanță, căci sciam că e o pură fantasie, și nici n'aveam, să revenim la ea, de nu ne provoca „Telegraful“ cu atâta bucurie lăuntrică, presentându-o ca pe una, care ar desminți celea scrise de noi în Nr. 7 al „Unirii“. Dăm de astă dată cuvîntul chiar dlui Vicar în speranță, că frații de la „Telegraful“ se vor dumeri deplin și vor afla în sfârșit, că totuși meritĕm mai mult credĕmînt *noi* în afaceri de ale bisericii nóstre, de cât „scribleriĭ“ de la „Pesti Napló“:

Onorată Redacțiune!

De și mi-am propus a nu rĕspunde nici o dată la invectivele jurnalistice privitóre la persóna mea, totuși cu acéstă ocasiune me abat de la propusul meŭ, și încă din causa celor publicate în Nr 19 al „Telegrafului român“ sub titula „Liturgia magiară la greco-catolici“. În acel numĕr a apărut adecă o notiță tendențiósă, că eŭ aș porni pe calea pentru o episcopiă magiară, și cum că la acésta ar conlucra inteligența din Maramurĕș, ba și Es. Sa Episcopul meŭ din Gherla.

Cum, și de unde aŭ primit informațiunile sale foile magiare și după dînsele și cele române, nu sciŭ.

Vĕd, că „Telegraful român“ află ocasiune binevenită a ne ataca, fără să aibă causă, și fără să aibă informațiunile de lipsă.

După cum observ la notițele acele a dat ansă strămutarea mea la parochia Sigetului.

Da, eŭ sînt dispus de paroc al Sigetului, înse nu ca să fac episcopie gr. catolică magiară, ci ca să conduc pe calea mântuirii pe credincioșii mei de aici.

M'am strămutat aici abia de câte va zile, și abia aședat, am și primit de la un binevoitor notița sus citată a „Telegrafului român“.

Ca să vadă publicul român, cum că multe se scriŭ și cu rea voință, și cum că și notița „Telegrafului român“ purcede pe aceea-și cale, voiŭ descrie pe scurt istoricul înființării parochiei Sigetului, din care se va vedĕ, cum că aici nime nu se cugetă la înființări de episcopii nóuĕ, ci din contră cu toții ne luptăm pentru susținerea bisericii nóstre gr. catolice române în genere, și în specie pentru înflorirea bisericii gr. cat. române din Siget.

Poporenii gr. cat. români din Maramurĕș până la an. 1853 s'aŭ ținut de diecesa ruténă a Muncaciului. Atunci parochiile române din Maramurĕș desfăcêndu-se de rutenĭ saŭ adnecsat către diecesa Gherlei, a fară de Siget, care a rĕmas în partea rutenilor, de și și atunci a fost aici la 1200 suflete gr. cat. române.

Parochia Sigetului ar fi trĕbuit să rĕmână în partea românilor, căci și vicariatul din Maramurĕș cu reședința în Siget s'a înființat în an. 1778 sub Maria Teresia chiar pentru poporul românesc din Maramurĕș; înse rutenilor le-aŭ succes a rĕmâne stăpânĭ preste acéstă parochiă.

Mare a fost pentru acésta măchnirea credincioșilor din Maramurĕș.

Înse bunul Dumnezeŭ s'a îngrijit de noi, căci în 1860 venind în Maramurĕș de vicariŭ Escelența Sa Preas. D. Episcop Mihăil Pavel, a început a lucra din tóte puterile, ca în Siget să se înființeze o parochiă română, adecă românii să se despărțéscă de rutenĭ.

Mulțămită zelului și jertfelor celor marĭ a Escelenței Sale M. Pavel, în 1871 s'a înființat parochia română a Sigetului.

Înse greutățile cele mai marĭ aŭ urmat numai după acésta. Poporenii români din Siget, cei mai mulți grădinari, servitorĭ și zilerĭ n'aŭ fost în stare a zidi nici biserica, nici casa parochială, nici a da ceva plată preotului, căci aici și acuma servim adese gratis, numai ca să susținem parochia nóstră gr. cat. română.

Cunoscênd Es. Sa Pavel miseria poporului român din Siget, a început a face pașii de lipsă, ca parochia românéscă de acolo să se doteze din partea Înaltului Erariŭ întocma ca ceea a rutenilor, căci după drept dotarea aceea ne compețiia nóuă și nu rutenilor.

Pentru înființarea acestei parochii și pentru dotarea ei a lucrat fericiții Episcopi Alexi și Vancea, eppii Es. Sa Pavel și Es. Sa Dr Ioan Szabó.

După trecerea alor mulți ani, parochia română din Siget s'a dotat din partea În. Erariŭ cu 210 fl. congruă, 34 metri lemne focali, 56 chile sare, și 48 jugĕre pămînt arătoriŭ și finaț.

Étă dlor de la „Telegraful român“, ast fel lucră și se ostenesc episcopii nostri pentru a ne scóte din eparchia ruséscă și a ne înființa parochiă românéscă!

Înse în Siget a fost lipsă și de biserică.

Poporul român din Maramurĕș, sciind miseria credincioșilor români din Siget, a oferit și plătit spre scopul acela 15 mii florenĭ, ér inteligința română a dat aprópe 2000 fl. pentru înzestrarea bisericii.

Și acum har Domnului și binefăcĕtorilor! avem în Siget biserică românéscă frumósă, casă parochială și cantorală.

În chipul acesta mai curênd și mai cu puțină ostenélă ne putem prăsi cépă bună și frumósă.

Cépa preste tot se culege, când foile îĭ sînt mai uscate, de óre ce atunci e cóptă. Se întinde pe podul casei, ca să se cócă mai bine și să i-se usce foile. Apoi se împletesce în cununi de 20—24 cepe.

Pentru sămînță alegem cepele cele mai frumóse, carĭ le păstrăm în un loc uscat până primăvara, când apoi le sădim în depărtare de 40 cmtri. Lângă fie care punem câte un părusteț, de care legăm foile cu sămînță. Dacă voim, să prăsim cépă tot de una din cepșóre, atunci în fie care an sămĕnăm câte un strat, ca să avem pentru anul viitor cepșóre de rĕsădit.

Cépa preste iarnă se păstréză în pivniță în funiĭ atîrnate pe rude saŭ în paie saŭ în otavă. Mai bine e, să o aședăm în nisce lădi.

Dintre soiurile de cépă mai bune sînt următórele:

1. **Cépa de Portugalia**. Se face mare, nu-i iute, ci mai mult dulcie și nici nu mirósă. Se póte păstra timp îndelungat. Ca cépă verde și timpurie e cel mai bun soiŭ. Soiul acesta să nu lipséscă din nici o grădină, de óre ce e bun și peste iarnă. (20 gramĭ 40 cr.)

2. **Cépa uriașă a lui Mauthner**. E rotundă, galbină aurie. Are un gust plăcut. Asemenea se póte păstra mult timp. (20 gramĭ 20 cr.)

3. **Cépa de Braunscheig**. E fórte mare, rotundă turtită și îndesată, de o colóre roșie închisă. Ca soiŭ de iarnă e fórte bună. (20 gramĭ 15 cr.)

4. **Cépa de Erfurt**. Asemenea e soiŭ de iarnă, are o formă rrtundă turtită, o colóre puțin roșietică. (20 gramĭ 15 cr.)

5. **Cépa albă**. Se face mare, rotundă. E bună pentru iarnă. (20 gramĭ 15 cr.)

6. **Cépa „Victoria“**. E rotundă ca un mĕr. Albă la colóre și plăcută la gust. O singură cépă are 2 chilo. (20 gramĭ 40 cr.)

7. **Cépa uriașă „Tripoli“**. Este un soiŭ noŭ de cépă. Se samĕnă în strat cald, de unde se rĕsădesce. Se face mare, are în diametru 20 cmtri. (1 porțiune 25 cr.; 20 gramĭ 70 cr.)

8. **Cépa de iarnă „Remontant“**. Acésta iernéză în pămînt. Se pune pe marginea răzórĕlor saŭ a rabatelor. Primăvara de timpuriŭ îĭ folosim foile. (1 porțiune 25 cr.)

Pentru sădirea timpurie de primăvară sînt bune și următórele soiurĭ:

1. **Cépa mărunță de Erfurt**. (1/2 chilo 25 cr.)

2. **Cépa mărunță unguréscă**. (1/2 chilo 35 cr.)

3. **Cépa mărunță francéză**. (1/2 chilo 60 cr.)

Cépa mărunță pe cum și *hajmele* se sădesc și îngrijesc ca și cépa comună. Căpățina hajmelor se desparte în bucăți când se sădesce.

Notă. Cine vre, să-și aducă sămînță bună de cépă, e de ajuns să céră cépa mai timpurie și mai târzie.

12. Aiul saŭ usturoiul.

Aiul saŭ usturoiul s'a adus la noi din Sicilia.

Aiul se face bine în pămîntul mai călduros, bun și gras.

Aiul se prăsesce numai prin căței, din carĭ se compune căpățina aiului. Căței se destac de căpățină și apoi se sădesc ca și cepșórele în straturi, în depărtare de 12—15 cmtri un fir de cel alalt.

Mai de parte se îngrijesce și păstréză ca și cépa. Din pămînt se scóte cam prin Iuliŭ August, când e copt.

Soiurĭ de aiŭ mai cunoscute sînt:

1. **Aiul comun**. Se face de timpuriŭ.
2. **Aiul de Orient**.
3. **Aiul „Rocambol“**. (1/2 chilo 50 cr.)

13. Fasolea.

Fasolea se face bine în pămîntul năsipos lutos, mărunțit bine și gras, cald și puțin umed. Nu-i place înse gunoirea prospetă.

Fasolea o punem în cuiburi, depărtate unul de cel alalt cam de 50—60 cmtri, și numai câte 5—6 fire saŭ bóne în un cuib. Trebue înse să grijim, ca bóbele să nu vină mai afund de dóuĕ degete în pămînt, și de aceea ca firele de fasole să fie cam într'o asemenea depărtare.

Fasolea cu par o punem mai bine așa, că înplântăm mai întâiŭ parii în rînduri óble (pe o șpargă), cam de 60—80 cmtri unul de cel alalt, și apoi în jurul fie cărui par

Biserica română și cele alalte edificiĭ s'aŭ zidit sub ocârmuirea mea.

Fiind dorința generală a poporului român din Maramureș, ca reședința vicarială să se străpună în Siget, am fost dispus eŭ la acésta parochie.

Poporul român de aicĭ din Maramureș până în 1773 a avut episcopiĭ sĕĭ românĭ, apoĭ aŭ ajuns sub guvernarea Rutenilor, carĭ le-aŭ trimis preoțĭ rutenĭ, și dacă nu s'ar fi înființat diecesa Gherleĭ rînd pe rînd s'ar fi rutenisat și acéstă parochie a Sigetuluĭ. Generația mai tinĕră a și fost uitat limba română, și dacă nu se înființa la timp parochia acésta, poporul ar fi fost pentru tot de una a Rutenilor.

Acum avem biserică, în aceea se predică românesce și deja în 12 Faur, când m'am instalat aicĭ de paroch, am espus poporenilor meĭ, cum că lucrul meŭ cel dintâiŭ va fi, că să zidesc o școlă românéscă. Alt cum spre acésta am poruncă și de la Preav. Guvern diecesan și acésta este și dorința poporuluĭ.

Dar tóte de o dată nu se pot face.

Spre scopul acesta la rogarea mea P. S. D. Episcop Mihail Pavel a binevoit a oferi 1000 florenĭ, Sp. D. Dr. Ioan Mihali aprópe 400 fl. eŭ daŭ 100 fl. și vor da și alțiĭ, în cât sperez, că acușĭ voiŭ avé și școlă confesională.

Binevoéscă „Telegraful român“, „Tribuna“ și cele alalte foĭ a le nóstre a lua notiță de aceste.

Și mai ales „Telegraful român“ să nu ne batjocoréscă, căcĭ cum am arĕtat noĭ Maramurĕșenĭĭ, am purtat o grea luptă pentru salvarea poporuluĭ din Siget.

Noĭ puținiĭ Românĭ, abia la 70 miĭ față cu 200 miĭ de alt neam, susținem un convict românesc în Siget, jertfind sute și miĭ pentru acela; — am zidit biserica în Siget și am înființat aicĭ o parochie românéscă.

Poporul, inteligința și clerul nostru sînt doritorĭ de înaintare și staŭ la culmea misiuniĭ lor.

Óre nu scie „Telegraful român“, cum că mai an dl Dr Ioan Mihali, un Maramurĕșan, a fost președintele adunăriĭ protestatoriă din Cluș, contra contopiriĭ nóstre cu latiniĭ?

Óre nu sciŭ domniĭ aceia, cum că diecesa Gherleĭ este înființată cu limba bisericéscă română, și nicĭ Episcopul Gherleĭ, nicĭ nime altul nu póte să schimbe limba bisericéscă, cu atât mai puțin eŭ?!

Noĭ, Maramurĕșenĭĭ ne ținem de episcopia Gherleĭ și n'avem lipsă de altă episcopie.

Drept aceea declar, cum că nu mĭ-a trecut nicĭ o dată prin minte, ca să conlucru pentru înființarea episcopieĭ magiare gr. catolice, ci am venit la Siget ca aicĭ să susțin și să aduc la înflorire parochia acésta gr. cat. română.

Nu póte fi dară alt ceva notița din „Pesti Napló“ de cât o scornitură infamă a cutărui ruten, saŭ rusofil, care s'a folosit de numele meŭ, fără scirea și fără convoirea mea.

Și pot declara, fără a mai fi lipsă să întreb pe cineva, că nicĭ unuĭ preot saŭ inteligent din Maramurĕș nu ĭ-a venit nicĭ o dată cugetul de a conlucra pentru episcopie magiară catolică.

Atâta spre dumerirea celor nedumeriți!

Tit Bud
vicariŭ, paroch
a Sigetuluĭ.

„Közművelődés“ despre s. Unire. „Közművelődés“, organul societățiĭ literare rom. catolice din Transilvania, în numĕrul 10 de la 4 Martie 1899 publică un articol scris de Erőss József despre uniunea Românilor, întîmplată înainte de asta cu 200 anĭ. Articlul este atât de rĕŭ scris, pe cât este de scurt. Scopul autoruluĭ nu a fost altul, de cât să-și bată joc de Românĭ, presentându-ĭ numaĭ cu ceva mai pe sus de cât dobitócele, și să compromită sfînta Unire în ochiĭ șoviniștilor. Mai interesantă este închiarea articluluĭ, unde după ce citéză câte va cuvinte măgulitóre ale luĭ Moldován Gergely despre înrîurința binefăcĕtóre, ce a avut-o sfînta unire asupra culturiĭ Românilor, continuă ast fel: „Înse în privința politică aŭ esploatat rĕŭ uniunea. Da, pentru că agitatorĭ de naționalitate română și prin uniune aŭ făcut, să fie iubită dinastia și le-aŭ plăcut, să o arete ca pe patróna românimeĭ față cu magiarimea asupritóre. De aci se deriva revoluțiunea luĭ Horea, zilele sângeróse de la 48—49, și acésta este și causa memorandurilor produse de mișcările recente naționale române. Nereușirea acestora nu póte desmeteci pe Românĭĭ din patrie, de și ar fi mai bine, ca recunoscênd desvoltarea istorică, eĭ să-și câștige vindecarea plângerilor nu în Viena, care tot mai tare slăbesce, ci în Budapesta.“

Am da prea mare atențiune alergărilor mentale ale domnuluĭ Erőss, dacă am voi, să analisăm și să discutăm aserțiunile citate.

Voim înse, să-ĭ atragem atențiunea asupra celor ce le scrie un magiar despre causa sângeluĭ vĕrsat în revoluțiunea luĭ Horea. Szilágyi Ferencz în opul sĕŭ „A Hóra-világ Erdélyben“, la pag. 14 scrie: „Esistă Nemesis, dreptate pedepsitóre în viața ómenilor, popórĕlor, statelor, când „puternicul Dumnezeŭ rĕsbunător pedepsesce pĕcatele părinților în fiiĭ lor până la a treia, a patra generațiune“ (II Mois. XX. 5). În istoria Transilvanieĭ trebue să considerăm revoluțiunea luĭ Horia de o ast fel de Nemesis; ținerea poporuluĭ valach în curs de vécurĭ într'o stare nedreptă, în sclăvie grea, n'a rĕmas nepedepsită. Acéstă Nemesis după conceptul creștin se póte esprima cu cuvintele: *„esistă Dumnezeŭ în istorie.“*

Cuvintele acestea ale istoriografuluĭ magiar se pot aplica și la sângele vĕrsat în 48—49, și la sângele, ce — ferésca Dumnezeŭ, — póte să se mai verse în decursul vécurilor, dacă iubita nóstră patrie nu se va guverna după principiile umanității, dreptuluĭ, dreptățiĭ, adevĕruluĭ și libertățiĭ, aplicate față cu tóte popórĕle conlocuitóre.

---

punem la aceea-și depărtare câte 5—8 bóbe saŭ fire de fasole.

Fasolea sufere de frig, piere, pentru aceea în pămîntul rece o punem numaĭ pe la începutul luĭ Maiŭ. Pe un noroc putem să punem câte va cuiburĭ și mai de timpuriŭ, adecă prin April. Acésta în cât e cu putință preste nópte o acoperim. Se cultivă mai de parte prin săpat. Cu deosebire pe timpul, când légă fasolea, trebue să o udăm puțin, ca să nu rĕmână tufele fără păstăĭ.

Puterea de încolțire la sămînța de fasole ține 3—4 anĭ, dacă se păstrézĕ în păstăĭ, alt cum ține numaĭ doĭ anĭ.

Fasolea s'a adus la noĭ din India și America, pentru aceea îĭ place căldura.

Avem *fasole ológă* și *fasole cu parul*. Acestea apoĭ încă sînt de mai multe soiurĭ. Fasolea ológă numĕră cam 20 de soiurĭ, ĕr cea cu parul cam 15.

Amîndóuĕ soiurile de fasole se întrebuințézĕ în stare verde, ca păstăĭ, saŭ când sămînța e cóptă.

Pentru grădina de legumĭ mai bune sînt soiurile următóre:

Fasole ológă.

1. **Fasolea „Flageolet“.** Face păstăĭ galbine lungĭ și multe. E fórte crudă, gustósă și nicĭ o dată nu-ĭ ațósă. Se face de timpuriŭ, e una dintre celea mai bune soiurĭ. (100 gramĭ 30 cr.)

2. **Fasolea franceză.** Are păstăĭ pururea verdĭ, un gust bun. Se face de timpuriŭ și produce multe păstăĭ. se póte cultiva și în strat cald. (½ chilo 50 cr.)

3. **Fasolea galbină aurie.** E cea mai bună fasole ológă, pentru că e crudă, gustósă și nicĭ o dată nu-ĭ ațósă. A fără de aceea face păstăĭ multe. și nicĭ când nu o strică rugina. (100 gramĭ 25 cr.)

Fasole cu parul.

1. **Fasolea „Mont d'or“ a luĭ Mauthner.** Face păstăĭ multe, galbine aurii. E tare gustósă și fragedă. Produce peste vara întrégă. (½ chilo 50 cr.)

2. **Fasolea uriașă.** Cu păstăĭ galbine de forma uneĭ sabiĭ. E crudă și gustósă. (½ chilo 50 cr.)

3. **Fasolea de zăhar.** Face păstăĭ lungĭ. E fără ațe, fragedă și cea mai gustósă. (½ chilo 50 cr.)

4. **Fasolea Flageolet.** E tare bună. Face păstăĭ galbine, lungĭ de 20—25 cmtri. E tare fragedă și nicĭ când timpul e ploios, nicĭ atuncĭ nu o prinde rugina. (½ chilo 55 cr.)

14. Mazerea.

Mazerea e o legumă hrănitóre și sănătósă; se face bine și în pămîntul mai slab și uscat. Se póte sămĕna în dată ce s'a desgheț at și încălțit puțin pămîntul.

Ca să avem tot mazere tinĕră și fragedă, sămĕnăm tot la dóuĕ sĕptĕmâni câte va șire saŭ cuiburĭ. Ca să o putem lucra și culege mai bine, punem în un strat numaĭ câte dóuĕ rînduriĭ.

Se cultivă prin săpat. Punem lângă mazere nisce crenguțe, ca să o țină în sus și tragem lângă fire puțin pămînt.

Puterea de încolțire la mazere ține 4—5 anĭ, dacă se țin bobele în păstăĭ.

Soiurĭ mai bune sînt următórele:

1. **Mazerea pitică a luĭ Mauthner.** E cam de 40 cmtri înaltă. E bună, gustósă, se face de timpuriŭ. (½ chilo 50 cr.)

2. **Mazerea principeluĭ Bismark.** Se face de timpuriŭ, e tare gustósă și fragedă. (½ chilo 50 cr.)

3. **Mazerea „Fulger“ a luĭ Mauthner.** Se face mai de timpuriŭ dintre tóte soiurile. E fragedă și plăcută. (½ chilo 45 cr.)

4. **Mazerea luĭ Mauthner.** Cine produce mazere și pentru ca să vîndă, să samene numaĭ acest soiŭ, fiind că se face de timpuriŭ, multă și bună. (½ chilo 45 cr.)

15. Cartofiĭ saŭ crumpenile.

În grădina de legumĭ mai cultivăm după trebuință și puține crumpene saŭ cartofĭ (pere de pămînt, picioĭcĭ, baraboĭ.)

Cartoful s'a adus la noĭ din America înainte de acésta cu 300 anĭ.

Cartofiĭ se fac mai bine în pămîntul mijlociŭ și năsipos, săpat afund încă de tómna. De și cartofiĭ se fac în orĭ care soiŭ de pămînt, cu tóte acestea în pămîntul bun produce cu mult mai bine, ca în cel slab.

Tabla, în care voim, să punem cartofĭ, o săpăm primăvara din noŭ și apoĭ prin April și Maiŭ punem 3—4 cartofĭ în un

Reforma institutelor de credit şi economiĭ. — De o dată cu articolul nostru din numĕrul trecut a apărut şi în „Revista Economică“ un articol sub acela-şĭ titlu, care face un reasumat a scriselor ziarelor ungurescĭ şi insistă asupra reformelor propuse de dl Fr. Székely. Acesta cere adecă înfiinţarea uneĭ camere a băncilor şi a unuĭ fond regnicolar, compus din câte 5% ale depositelor tuturor institutelor, care să se administreze de cameră şi să dea institutelor strîmtorate ajutorul de lipsă.

Nicĭ „Revista Economică“ nu concede statului îndreptăţirea de a reforma institutele de banĭ şi crede şi ea. că relele se pot sana numaĭ în cadrul autonomieĭ bancelor. Zice înse la un loc, că nu s'a aflat o vóce seriósă, care să susţină stările de azĭ şi să céră, ca tóte să rĕmână, cum sînt.

În articolul nostru trecut am esprimat părerea, că legea comercială actuală dă destulă garanţă, ca defraudările să pótă fi împedecate prin împlinirea conscienţiósă a obligamentelor ce se impun direcţiunii, comitetuluĭ de supraveghiare şi acţionarilor.

N-am voit, să zicem nicĭ de cât prin acésta, că am fi contra orĭ căreĭ reforme a institutelor de banĭ, ci numaĭ, că nu dorim amestecul străin în afacerile interne a bancelor.

Măsurile de precauţiune pentru asigurarea institutelor pot să le ĭea chiar institutele.

Cum că institutele nóstre doresc măsurĭ de precauţiune, dovedesce şi consfătuirea directorilor ţinută anul trecut şi hotărîrile luate în aceea consfătuire.

Orĭ ce precauţiune e de folosul cel maĭ mare şi credem, că nicĭ un institut nu se va subtrage de la nicĭ o reformă salutară.

Trebue numaĭ să ne luminăm uniĭ pe alţiĭ, şi nime nu se va subtrage nicĭ de la organul — controlor accentuat în consfătuirea din anul trecut şi care a produs óre care resens la unele institute.

Dorim, să se institue un ast fel de organ. Înse ne-ar maĭ plăcé, ca organul acesta să fie nu într'atâta „controlor“, cât maĭ mult „instructor“, fiind că institutele nóstre aŭ, de o cam dată, maĭ mare lipsă de instrucţiă, de cât de controlă.

Organul acesta să fie independent de tóte institutele şi observările ce le-ar avé, controlând şi instruând vre un institut, să le comunice direcţiuniĭ institutuluĭ, ca ast fel independenţa institutelor întru nimic să nu se altereze.

Asemenea dorim, ca rescomptul să fie în proporţie cu averea institutuluĭ. Şi nu esităm a zice, că s'ar puté şi statori o proporţie între capitalul şi depunerile institutuluĭ, cu tóte că, aşa ceva tare greŭ s'ar putea face.

E de dorit, ca fondurile de reservă să se plaseze cât de mult în efecte, carĭ uşor se pot valora prin amanetare saŭ vindere, şi asta din motivul că institutul, în cas de lipsă, să aibă, unde să se întindă. Maĭ grea de realisat ni-se pare idea, ca un institut să cedeze imprumuturĭ hipotecarĭ altuĭ institut, care emite scrisorĭ fonciare.

Dorinţa nóstră cea maĭ ferbinte, care, credem că ar fi cel maĭ escelent mijloc de asigurare, ca la tóte institutele să fie aplicaţĭ funcţionarĭ nu numaĭ cu pricepere, ci şi neescepţionabilĭ în privinţa caracterului, ómenĭ întregĭ şi probaţĭ.

Afacerea congruei. Foile ungurescĭ din capitală publică botărîrea preaînaltă a Măjestăţiĭ Sale de dto 19 Ian. 1899 cu privire la regularea congruei preoţilor catolicĭ din Ungaria. În următórele publicăm şi noĭ acésta hotărîre: „La propunerea ministruluĭ meŭ ung. de culte şi instrucţiunea publică conced, ca cu ocasiunea suprarevisiuneĭ ce are să o facă comisiunea centrală de congruă relativ la conscrierile venitelor preoţilor şi capelanilor catolicĭ de amêndóuĕ riturile, să se efectuéscă următórele rectificărĭ: 1) Venitul de stolă pentru cununiĭ să se ştérgă din tóte conscrierile venitelor; 2) asemenea să se ştérgă venitul după estrasele matriculare, ér în legătură cu acésta să se ştérgă şi celea 10 % a venitelor matriculare computate sub titlul de spese pentru purtarea matriculelor. 3) Maximul pauşaluluĭ pentru întreţinerea de caĭ să se ridice de la 126 fl. la 200 fl. şi în conformitate cu acésta pentru întreţinerea unuĭ cal să se compute 100 fl. în loc de 63 fl. 4) Sub titlul de întreţinerea capelanuluĭ să se compute la spese 250 fl. în loc de 200 fl. Asemenea conced, ca comisiunea centrală de congruă să pótă suprarevida tóte conscrierile de venite preoţescĭ şi capelanale, şi posiţiile de la venite şi erogate statorite în contra regulamentuluĭ aprobat din partea mea în 16 Aprile 1895 să le póta rectifica, respective să le pótă sterge. Maĭ de parte aprob „principiile normative“ emanate de la ministrul meŭ ung. de culte şi instrucţiunea publică în 12 Iuliŭ 1897 în causa conscrieriĭ venitelor archiepiscopilor şi episcopilor catolicĭ de ritul latin şi grecesc, precum şi a abaţilor şi prepositurilor do colaţiune regéscă, şi procedura îndeplinită pe basa acelor principiĭ o ĭeaŭ la cunoscinţă. Dat în Viena, 19 Ian. 1899. Francisc Josif. — Juliu Wlassics.“

În legătură cu acésta comunicăm, că preşedintele comisiunei centrale de congruă, archiepiscopul Samassa a convocat pe membriĭ aceleia la şedinţă pe ziua de 14 Martie a c. pentru ca pe basa hotărîriĭ preînalte să suprarevideze conscrierile de congruă şi să hotăréscă în privinţa apelaţiunilor ce se vor înainta în acéstă causă.

La şedinţa acésta aŭ luat parte dintre membriĭ bisericiĭ nóstre Î. P. S. Sa *Mitropolitul Mihályi* şi Rever. Dn canonic *Dr. Aug. Lauran.* Cetindu-se rescriptul Maiestăţiĭ Sale şi ascultându-se raportul referitor la starea conscrierilor s'aŭ ales cinci secţiunĭ. carĭ să se ocupe cu suprarevisiunea acestor conscrierĭ. În a cincia secţiune a fost ales preşedinte Mitropolitul nostru.

---

cuib, dacă sînt mărunte, ér dacă sînt maĭ marĭ 1—2. Nu-i bine, să tăiăm crumpenile şi să punem numaĭ ochiurĭ.

Cuiburile le facem cam de 20 cmtri afunde şi de 60—80 cmtri de parte unul de cel alalt. Nu-i de lipsă, ca pe crumpene să vină pământ mult, e de ajuns în grosime de 10 cmtri.

Cartofiĭ îi putem pune şi în părăuţe trase cu sapa, la aceea-şĭ depărtare ca şi cuiburile.

În dată ce aŭ rĕsărit bine se sapă întâia óră, ér când înfloresc se sapă a dóua óră. Acum se îngrópă puţin, dar nu-i lipsă, de óre ce cartofiĭ se fac în pământ, înlăuntru.

Cuiburile saŭ rîndurile de cartofĭ nu trebue udate nicĭ o dată.

Cartofiĭ se scot din pământ, când sînt copţĭ, adecă când li se uscă viţele saŭ cotórĕle. Ceĭ de vară sînt copţĭ cam prin Iuliŭ August, ér ceĭ tomnaticĭ cam prin Septembre Octobre.

Peste ĭarnă îĭ păstrăm în pivniţă în o ladă saŭ în o grópă astupaţĭ bine.

Avem dóuĕ soiurĭ de cartofĭ, a nume de vară şi tomnaticĭ.

Dintre acestea ca *soiurĭ de vară* maĭ bune sînt:

1. **Cartofiul „Early Rose“**. Cunoscut la noĭ sub numele de *crumpene de vară rosa.* E unul dintre cele maĭ bune soiurĭ americane, se face în orĭ ce pământ, maĭ bine înse în cel năsipos, prin Iuliŭ e deja copt. (½ chilo 10 cr.)

2. **Cartofiul „Marjolin“**. Are un gust plăcut, formă lungăréţă; se pune în April şi din Iuniŭ începând se pot folosi. (½ chilo 20 cr.)

3. **Cartofiul de Mexiko**. Are nisce tubercule (crumpene) lungăreţe rotunde, cu cójă galbină, mezul alb gălbiniŭ. Viţele saŭ cotórĕle îĭ sînt verdĭ deschise. Ca soiŭ de vară asemenea e tare bun. (½ chilo 15 cr.)

4. **Cartofiul de forma unuĭ „Corn saŭ chifli“**. Cunoscut preste tot sub numirea de *crumpene chifli.* Asemenea e fórte bun şi cu gust plăcut, produce mult şi în orĭ ce pământ. Se plătesce maĭ bine ca cele alalte soiurĭ. Peste ĭarnă se păstrézĕ bine. (1 chilo 30 cr.)

Dintre *soiurile de ĭarnă* amintesc aci următórele:

1. **Cartofiul uriaş „Ţarewna“**. E un soiŭ noŭ şi fórte bun, adus din Rusia. Produce mult. Cine are grădină mare şi vrea să pună crumpene multe, să-şĭ prăséscă acest soiŭ. Pe un jugĕr se fac 8000—14.000 chilo crumpene. (1 chilo 18 cr.)

2. **Cartofiul „Magnum bonum“**. E un soiŭ frumos şi bun. Are un mez alb, păsătos dacă se ferbe. Se numĕră între celea maĭ bune soiurĭ de ĭarnă. Se póte păstra bine. (½ chilo 15 cr.)

3. **Cartofiul „Iuno“**. Se face bine în pământul lutos. Are forma unuĭ oŭ. (½ chilo 15 cr.)

4. **Cartofiul profesorului Dr Märker**. Are o formă rotundă turtită. E un soiŭ fórte bun, gustos. Prin 15 Septembre e copt. Nu putreḑesce. (½ chilo 10 cr.)

(Va urma.)

Revistă bisericéscă.

Roma. Starea sanitară a Sfinţieĭ Sale papa Leo XIII atât s'a întors spre bine, cât mediciĭ de casă aĭ Sfintuluĭ Părinte ĭ-aŭ conces ca părăsînd mâncările maĭ mult licuide, de carĭ s'a folosit în decursul morbuluĭ, să se pótă folosi de mâncările sale îndatinate. Sfinţia Sa de Duminecă a început, să priméscă chiar şi în audienţă persónele din Vatican.

Secretarul de stat, cardinalul Rampolla, tot Duminecă sara a ţinut Te Deum în basilica s. Petru, ajutat fiind de capitlul aceleia-şĭ basilice, pentru aniversarea a XX a pontificatuluĭ glorios al Sfinţieĭ Sale şi pentru reînsănătoşarea vicaruluĭ luĭ Christos. La acest act aŭ luat parte familiile patriciĭ romane, corpul diplomatic şi un numĕr nesfârşit de popor. Piaţa s. Petru încă era îndesuită de lume. În amurgul sărilĭ apoĭ, frontul basilicĭĭ a fost iluminat oferind o privelişte admirabilă. Miile de peregrinĭ şi Anglezii, carĭ petrec preste ĭarnă în Roma, admirară până nóptea târziŭ aceste magnificenţe, pe carĭ numaĭ Roma le póte şi le scie oferi.

Anglia. În 7 a c. s'a ţinut în catedrala s. Paul din London o adunare mare a Anglicanilor Ritualişti împreunată cu cuminecarea tuturor celor adunaţi. În adunarea acésta s'a cetit o epistolă a lordului Halifax, care faţă cu provocările fanatice din partea Anglicanilor Puritani constată, că biserica Angliei e o comunitate creştină catolică, éră nu protestantă, şi că Ritualiştii aŭ dreptul de a continua tóte obiceiurile sale rituale, carî aŭ fost în us mai înainte de aşa numita reformaţiune. Adunarea a primit cu însufleţire de a sa declararea acésta a lordului Halifax. Ea a proclamat, că Ritualiştii nici acum, în tocmai ca şi în zilele cele dintâiŭ ale reformaţiunii anglicane nu vor, să scie nimica despre o separare de la biserica catolică. Ei nu privesc de deslegate legăturile acelea, carî îi împreună cu bisericile din Italia, Franţa, Spania, Germania şcl. Ei îşi păstréză punctul acesta al sĕŭ de vedere în ciuda agitărilor, carî s'aŭ pornit împotriva lor până şi în parlament.

Revistă politică.

Afaceri interne. Camera ungară, nu scim pentru dorul de muncă, orî pentru ca să rĕsplătéscă diurnele primite în decursul sterilului stat de ex-lex, orî pentru bucuria ce o are că a ajuns Széll la cârmă, votéză legile cu cea mai mare luţélă. Ast fel, cu tóte că în decursul sĕptĕmâneî aŭ fost şi zile de acelea, în carî nu s'aŭ ţinut şedinţe, fiind ministri la Viena în causa cuoteî, totuşi aŭ avut destul timp, pentru ca să se priméscă şi în a treia cetire legile despre contingentul de recruţi şi provisoriul legii de înarmare, proiectul de a se împreuna podul „Margit“ cu insula „Margareta“. Autograful Monarchului referitoriŭ la cuotă pentru trecut încă s'a luat spre sciinţă, ér pentru anul 1900 ministrul Széll promite că va face tot posibilul, ca cuota să se stabilésca pe cale legală. Provisoriul pactului asemenea a fost votat după unele discuţiuni micî provocate din partea Kossuthistilor, ér provisoriul cu Croaţia a fost primit fără nici o pedecă. Tot aşa a fost votat şi budgetul pe anul 1899.

Casa magnaţilor încă nu se lasă înapoia camereî deputaţilor. Aci aşisderea s'aŭ primit tóte legile votate deja în parlament. Discuţiuni nu aŭ fost de cât singur numai cu privire la indemnisare. Aci câţi-va magnaţi şi-aŭ esprimat părerea, că nu ar trebui să se plătéscă interese pentru restanţele de dare din cele 3 luni, în carî ţara a fost afară de lege. Dar după deslușirile date din partea ministrului Lukács, casa magnaţilor a votat şi acésta.

Formula ministrului Széll referitóre la pactul cu Austria nu e bine primită din partea Austriacilor, ba chiar şi în cabinetul din Viena dă de opuseţiune. În urma formuleî acesteia, unitatea vamală se stabilesce numai pe cinci anî, ér comuniunea băncii pe unsprezece anî. Prin urmare, zic Nemţii, uniunea vamală după 5 anî ar puté să înceteze, şi atunci comuniunea băncii încă ar mai susta, ce nu ar fi de cât numai în defavorul Austrieî.

Schimbându-se ministrul de interne, fişpaniî s'aŭ pesentat la ministrul president Széll, care de o cam dată ţine şi portofoliul ministrului de interne, ca să céră sfat pentru direcţia ce vor avé să o urmeze. Ministrul le-a spus, că eî nu aŭ să facă alt ceva, de cât ca ceea ce el a promis în mare, eî să practiseze în mic, să observe legea şi dreptatea fără nici o deosebire. Vom vedé în ce înţeles vor fi fost zise cuvintele acestea şi cum vor fi fost pricepute din partea fişpanilor!

Austria. Nisuinţele unor bărbaţi fie nemţi fie cehi de a împăca celea dóuĕ popóre conveţuitóre din Bohemia, parcă încep éră-şi de a nu fi încununate de succesul dorit. Conchemându-se, între altele, şi dieta provinţială bohemă, partidul german progresist a declarat, că nu va participa la adunări, de óre ce situaţiunea nu s'a schimbat de atunci, de când deputaţiî germani aî acestui regat aŭ părăsit dieta din Praga. Cu tóte acestea nu e eschisă posibilitatea, că se vor sătura şi Nemţii de atâta încăpăţinare şi vor da Bohemilor ceea ce pe dreptul le compete.

România. Miinistrul rusesc de răsboiŭ, generalul Kuropatkin, a adresat ministrului român de răsboiŭ, generalul Berendeiŭ, o scrisóre fórte măgulitóre, în care î-şi esprimă mulţămita asupra primireî amicale, de carea s'aŭ împărtăşit soldaţii ruşi, carî aŭ adus regelui român însemnele regimentului de Vologda, a cărui proprietar este regele Carol. În numele armateî rusescî Kuropatkin rógă pe generalul Berendeiŭ, ca să facă cunoscute înaintea Maiestăţii Sale simţemintele de amiciţie, legată pe vecî pe câmpul de luptă.

Între România şi Germania cu datul de 1 Martie a fost confirmat un tractat. În urma acestuia, pentru înlesnirea de comunicaţiune, în tótă ziua va circula un tren accelerat între Berlin şi Bucurescî prin Galiţia. Acest tren de 2 orî pe sĕptĕmână va trece şi la Constanţa în coincidinţă cu vapórele române, carî merg al Constantinopol. Asemenea, de a lungul linieî, va fi pus în pământ sîrmă de bronz de 3 mm. grosime, care de la Constanţa se va continua prin un cablu ce-l va construi statul român până la capitala imperiului turcesc.

Ziarele magiare, în specie „Magyarország“, uiminduse de acest noŭ succes al Românieî pe contul Ungarieî, nu pot să nu-şî esprime temerea, că în forma acésta trenul expres ungar va perde fórte mult. Şi aŭ şi dreptul de a se teme, căcî pe când până acuma pentru percurgerea linieî Berlin-Budapesta-Constantinopol se recereaŭ 64 óre, pe atuncî pe linia cea nóuă se poftesce numai 48 óre.

Franţa. Fiind vorbă despre budgetul ministruluî de răsboiŭ, uniî deputaţi se plâng, că în Franţa nu se sporesce efectivul armateî, pe cum se întîmplă în Germania. Ministrul de răsboiŭ după ce aduce înainte adevĕrata causă a acesteî împrejurărî, carea este, că populaţiunea francesă nu se înmulţesce, mângăe deputaţiî cu aceea, că deşi armata nu cresce în numĕr, totuşi s'a întărit într'atâta, în cât la un eventual răsboiŭ sórtea e decisă. Căcî zice ministrul, atât artileria cât şi infanteria francesă sînt superióre tuturor armatelor, graţie perfecţiunii tunurilor şi a puscilor francese.

În locul fostului preşedinte al senatului francez, Loubet preşedintele de azî al republicei francese, a fost ales Fallieres. Acesta, după ce laudă pe antecesorul sĕŭ şi mulţămesce senatului pentru onórea, de care l-a împărtăşit alegêndul de preşedinte, laudă poporul frances, care pe lângă tóte ispitele din trecut a rĕmas fidel democraţieî, şi speréză, că cu ajutoriul ce îl va da senatul se va ajunge la liniştirea conşciinţelor agitate de atâta timp. —

Italia. Pe când tóte puterile marî ale Europeî se nevoiesc a-şî câstiga câte un petec de pământ în colosul imperiŭ al sórelui, Italia încă nu stă cu mânile în sîn. La îndemnul Angliei, rivala Rusieî în imperiul chinez, guvernul italian a cerut de la împĕratul Chinezilor, ca să-î dea în arêndă portul „San-Mum“. Cererea acésta a guvernului italian la sfatul Rusieî a fost respinsă din partea Chinezilor. Vĕdêndu-se ast fel nebăgată în samă, şi temênduse ca nu cum va China să fie împărţită mai înainte de ce şi-ar puté validita drepturile, Italia a obţînut cu armele aceea ce nu a putut căpĕta în arêndă. Cele 2 năi, carî aŭ ocupat portul San-Mum vor fi întărite cu alte treî, carî aŭ plecat în apele Chineî.

Ministrul de esterne Canevaro s'a esprimat, că întreprinderea acésta a Italieî e aprobată din partea Angliei, Germanieî şi Austro-Ungarieî, carî i-aŭ promis chiar şi sprijinul.

Sêrbia. Se scie, că Ţarul s'a fost angajat la solvirea datoriilor, ce le a fost făcut Milan, ex-regele Sêrbieî. Dar dacă Ţarul a promis achitarea datoriilor acelora, a pretins tot odată de la Milan, ca el să nu se mai amestece în afacerile politice ale Sêrbieî şi să promită, că nu se va mai întórce în regatul sĕŭ de odinióră. Causa la aceste pretensiuni a fost, că Milan era considerat din partea Ruşilor mai mult ca un agent al Austro-Ungarieî. După ce înse Milan nu a împlinit condiţiunile, ba mai mult voia ca să fie denumit comandant suprem al armateî sêrbescî, Rusia şi-a eprimat disgustul sĕŭ prin aceea, că a îndrumat pe Sadovszki legatul sĕŭ din Belgrad, ca să încunjure pe Milan şi să se dea mai mult pe partea bărbaţilor din opoziţie. Îndrumarea primită de la guvernul sĕŭ, Sadovszky a şi puns-o în praxă. Purtarea acésta a legatului rusesc a presionat

asupra lui Milan în mod atât de hotărîtor, în cât acesta în fine s'a vĕdut necesitat de a părăsi Sêrbia. Curtea regéscă încă a luat în nume de rĕŭ ţinuta legatului rusesc, ce a şi manifestat-o în zilele trecute cu ocasiunea aniversării a 17-a a regatului sêrbesc. Anume, ţinênduse cu ocasiunea acésta mai multe festivităţi oficióse şi un banchet diplomatic, nu a învitat şi pe legatul rusesc Sadovszky. Acesta aducênd casul telegrafice la cunoscinţa guvernului sĕŭ, a primit drept rĕspuns, ca să părăséscă Belgradul însărcinând cu conducerea afacerilor pe Monsurov, secretariul legaţiunei. Casul acesta, se crede, nu va avé niscarĭ urmărĭ politice mai momentóse.

Sêrbia ţinênd şi ea cont de tactica altor state din Europa, carĭ lăudând în abstract dorinţa ţarului pentru desarmarea generală, carea se va ţiné în 18 Maiŭ în Haga, ér în concret î-şĭ înmulţesc şi perfecţionézá armatele, a urcat şi ea numĕrul soldaţilor, ca ast fel să fie gata, când confraţiĭ sĕĭ din Macedonia i-ar cere ajutoriul.

Epistola Sfinţiei Sale
despre Americanism.

Iubitului Fiŭ al Nostru Archiepiscopului de Baltimore Iacob Gibbons Cardinal-preot al S. B. R. al titulului Sancta Maria trans Tiberim

Leo PP. XIII.

Iubite fiŭ al Nostru!

Mântuire şi binecuvîntare apostolĕscă!

(Fine.)

Dară chiar şi dacă óre cine ar delătura orĭ ce povĕţuitoriŭ estern şi ar considera lucrul bine în lăuntrul luĭ, abia va pricepe, spre ce să fie bună în părerea inovatorilor înrîurinţa aceea mai bogată a Spiritului sfînt, carea o preamăresc eĭ aşa de tare. — Întru adevĕr ajutoriul Spiritului sfînt e de totului tot de lipsă mai ales în cultivarea vîrtuţilor; dară prietinii inovaţiunilor laudă preste mĕsură vîrtuţile naturale, ca şi cum ele ar corĕspunde mai bine moravurilor şi lipselor timpului de faţă, şi ca şi cum ar fi mai de folos a se împodobi cu ele, de óre ce ele fac pe om mai gata la lucru şi mai sirguincios. — E greŭ de priceput, că aceia, carĭ primesc învĕţătura creştină, pot, să preferéscă vîrtuţilor supranaturale pe cele naturale şi să ascrie acestora o putere lucrătóre şi roditóre mai mare. Aşa dară natura adaugêndu-i-se graţia va fi mai slabă, de cât dacă ea s'ar lăsa numai cu puterile sale? Orĭ dóra ómenii aceia fórte sfinţi, pe carĭ Biserica îĭ onorézá, şi-i venerézá cu cult public, prin aceea, că aŭ escelat în vîrtuţile creştinescĭ, prin aceea s'aŭ dovedit de slabĭ şi incapabilĭ în rînduéla naturiĭ? De şi decĭ putem, să admirăm une oria lucrărĭ eminente de ale vîrtuţilor naturale, totuşi câţĭ sînt óre ómenii aceia, carĭ întru adevĕr deprind neîncetat vîrtuţile naturale? Că cine e óre acela, care să nu se simţéscă îndemnat de turburărĭ de ale sufletului şi încă de cele mai puternice? Spre a le învinge pe acestea în chip statornic, pe cum şi spre a păzi tótă legea în însă-şĭ rînduéla naturiĭ e de lipsă, ca omul să se împărtăşéscă în óre care ajutoriŭ dumnezeesc. Ĕră lucrările acelea eminente, carĭ le-am amintit mai la deal, dacă se vor esamina mai bine, a dese orĭ aŭ mai vîrtos aparinţa vîrtuţiĭ de cât vîrtutea însă-şĭ. — Dară să punem casul, că ar fi lucrărĭ de acelea: Dacă óre cine nu va, „să alerge în deşert“ şi să-şi uite de fericirea cea vecînică, la care Dumnezeŭ ne-a menit întru bunătatea sa, de ce folos sînt óre vîrtuţile naturale, dacă nu se adauge darul şi puterea graţieĭ dumnezeescĭ? Bine scrie s. Augustin: „Puterĭ marĭ şi alergare fórte repede, însе a fară de drum.“ [1]) Că pe cum firea ómenilor, carea pentru pĕcatul strămoşesc a cădut în slăbiciune şi necinste, prin ajutoriul gr aţieĭ se îndréptă, se înalţă la nobilitate nóuă şi se întăresce; aşa şi vîrtuţile, carĭ se deprind nu numai cu puterile firiĭ, ci cu ajutoriul aceleia-şĭ graţiĭ, se fac şi roditóre de fericirea vecinică şi sînt şi mai solide şi mai tarĭ.

Cu judecata acésta despre vîrtuţile naturale stă în legătură strînsă alta, care împărţesce tóte vîrtuţile creştine aşa zicênd în dóuĕ felurĭ, în pasive, pe cum zic, şi în active; şi adaug, că cele dintâiŭ aŭ fost mai potrivite în timpurile trecute, ĕră cele din urmă se potrivesc mai bine timpului de faţă. — E limpede, cum are, să se judece despre împărţirea acésta a vîrtuţilor; căcĭ vîrtute, care să fie întru adevĕr pasivă, nicĭ nu esistă, nicĭ nu póte, să esiste. Aşa zice s. Toma: „Vîrtutea însémnă óre care perfecţiune a puterii; ĕră scopul puterii e actul; şi actul virtuţii nu e alta de cât usul bun al voiĭ libere.“ [2]) firesce că cu ajutorinl graţieĭ luĭ Dumnezeŭ, dacă actul vîrtuţii e supranatural. — Ĕră părerea aceea, că din vîrtuţile creştinescĭ unele să fie potrivite unuĭ timp, ér altele altuia, póte, să o nutréscă numai acela, care nu-şĭ aduce a minte de cuvintele Apostolului: „Că pe carĭ mai înainte ĭ-a sciut, pe aceia mai înainte ĭ-a şi rînduit, să fie asemenea chipului Fiului sĕŭ.“ [3]) Învĕţătoriul şi idealul a tótă sfinţenia e Christos; esemplul luĭ aŭ, să-l urmeze toţi aceia, carĭ doresc, să se înşire în locaşurile fericiţilor. Ĕră Christos nu se schimbă cu înaintarea vécurilor; ci „ierĭ şi astăzĭ, acela şi în vecĭ“ [4]) Aşa dară ómenilor din tóte vécurile le sună cuvintele: „Învĕţaţi de la mine, că blând sînt şi umilit cu inima“; [5]) şi Christos în tóte timpurile ni-se arată „ascultătoriŭ făcêndu-se până la mórte“; [6]) şi în tóte timpurile are valóre sentinţa Apostolului: „Carĭ sînt aĭ luĭ Christos, trupul şi-l aŭ restignit cu patimile şi cu poftele.“ [7]) — O. de ar deprinde acuma cu mult mai mulţi vîrtuţile acestea aşa, pe cum le-aŭ deprins ómeniĭ ceĭ preasfinţi aĭ timpurilor trecute! Eĭ prin umilinţa inimiĭ, prin ascultare, prin contenire aŭ fost „puternicĭ cu lucrul şi cu cuvîntul“, spre folosul cel mai mare nu numaĭ al Bisericiĭ, ci şi al statului.

Din nebăgarea acésta în samă a vîrtuţilor evangelice, carĭ pe nedreptul se numesc pasive, urma de la sine, ca pe încetul să cuprindă mintile şi disprețul vieţiĭ călugărescĭ. Şi acesta întru adevĕr e comun la părtinitoriĭ părerilor celor nóuĕ, ceea ce conchidem din unele sentinţe de ale lor despre jurnintele, carĭ le primesc ordurile călugărescĭ. Aceştia adecă zic, că ele se împotrivesc fórte tare spiritului timpului nostru, de óre ce ele restrîng hotarĕle libertăţiĭ omenescĭ; şi că ele sînt mai protrivite spiritelor celor slabe de cât celor tarĭ; şi că ele nu sînt de mare folos perfecţiuniĭ creştinescĭ şi binelui societăţiĭ omennscĭ, ci din contră se împotrivesc la amîndóuĕ şi păgubesc pe amîndóuĕ. — Însе cât de false sînt, se vede uşor din praxa şi învĕţătura bisericiĭ, carea în tot de una a aprobat fórte mult viaţa călugărescă. Şi întru adevĕr cu tot dreptul: căcĭ ceĭ ce chemaţi fiind de la Dumnezeŭ o îmbrăţişézá de bună voe, nu se îndestulesc cu datorinţele poruncilor comune, ci luând asupră-şĭ sfaturile evangelice se arată ostaşĭ sîrguincioşĭ şi pregătiţi aĭ luĭ Christos. Şi acésta să se potrivéscă óre numaĭ spiritelor celor slabe? Orĭ să fie óre nefolositóre orĭ păgubitóre moduluĭ mai desevârşit de viaţă? Ceĭ ce se légă ast fel prin sfinţenia juruinţelor, aceia sînt aşa de de parte de perderea libertăţiĭ, cât aŭ parte de libertate mai deplină şi mai nobilă, adecă de aceea, „cu carea Christos pe noĭ ne-a sloboḑit“. [1])

Ĕră ceea ce mai adaug, că viaţa călugărescă saŭ nu folosesce Bisericiĭ de loc, saŭ îĭ folosesce puţin, aceea e vătĕmătoriŭ pentru ordurile călugărescĭ, şi nu o va susţiné nimenĭ, dacă va fi cetit istoria Bisericiĭ. Însе-şĭ Statele vóstre unite aŭ nu aŭ primit începuturile credinţeĭ şi civilisaţiunii de la fiĭ de aĭ familiilor călugărescĭ? Dóră unuia dintr'înşiĭ aţi hotărît de unăzĭ, să-i ridicaţi o statuă publică, ceea ce a bună sama vĕ servesce spre laudă. — Dară ce activitate sirguincióşă şi rodnică pe sama causeĭ catolice desvóltă şi acuma în zilele nóstre ordurile călugărescĭ, orĭ unde sînt! Cum continuă mulţi dintr'înşiĭ a predica Evangelia în ţinuturĭ nóuĕ şi a lărgi hotarĕle civilisaţiunii, şi acésta cu rîvna sufletéscă cea mai mare şi între primejdiile cele mai marĭ! Dintre eĭ nu mai puţin ca din cel alait cler îşĭ are poporul creştinesc vestitorĭ aĭ cuvîntului luĭ Dumnezeŭ şi povĕţuitorĭ aĭ consciinţeĭ, îşĭ are tineretul învĕţătorĭ, ĕră în sfârşit Biserica esemple a tótă sfinţenia. — Şi nu avem, să facem deosebire de laudă între aceia, carĭ observă felul activ al vieţiĭ, şi între aceia, carĭ plăcêndu-le viaţa retrasă se cuprind cu rugăciunea şi cu mortificarea trupului. Cât de marĭ merite şĭ-aŭ dobîndit şi-şĭ dobîndesc aceştia pentru societatea ómenilor, aceea a bună samă o sciŭ aceia, carĭ pricep, cât de mult póte spre îmblânḑirea şi împăcarea luĭ Dumneznŭ „rugăciunea dreptului cea fierbinte“ [2]) şi mai ales aceea, carea e împreunată cu mortificarea trupului.

De cum va decĭ unora le-ar mai plăcé, să se împreune în o reuniune fără de niciŭ legătură a juruinţelor, facă, ceea ce le mai place; lucrul acesta în Biserică nu e niciŭ noŭ niciŭ vrednic de osîndire. Ferésca-se însе, ca nu cum va să-l privéscă de mai bun cât ordurile călugărescĭ; ci din contră, de óre ce acuma némul omenesc e mai aplicat spre gustarea plăcerilor ca mai de de mult, de aceea aŭ, să se preţuéscă mai pe sus aceia, carĭ „lăsând tóte aŭ mers după Christos“.

În sfârşit, ca să nu grăim prea pe larg, se susţine, că calea şi modul, carĭ catolicĭ le-aŭ folosit până acuma spre a readnce pe ceĭ desbinaţi, aŭ să se părăséscă, şi de acum înainte să se foloséscă altele. — În privinţa acésta e de ajuns, să tragem luarea a minte la aceea, Iubite Fiule al Nostru, că nu e lucru cu minte a părăsi aceea, ce vechimea învĕţată şi prin scrierile apostolescĭ a aprobat după o esperinţă lungă. — Cuvîntul luĭ Dumnezeŭ ne spune, că toţi sînt datorĭ a lucra spre ajutorarea mântuiriĭ deaprópeluĭ, şi a nume fiesce cine în rîndul şi pe trépta, carĭ le are. Adevĕrat că datorinţa acésta dată lor din partea luĭ Dumnezeŭ credincioşiĭ o vor împlini în chipul cel mai folositoriŭ prin curăţenia moravurilor, prin fapte de ale dragostiĭ creştinescĭ şi prin rugăciune înteţitóre şi neîncetată către Dumnezeŭ. Dară clericilor le caută, să o facă acésta prin vestirea înţeleptă a Evangelieĭ, prin administrarea seriósă şi strălucită a sacramentelor, dară mai ales prin aceea, că duc o viaţă corĕspundĕtóre învĕţăturiĭ, în ce chip Apostolul a poruncit luĭ Tit şi luĭ Timoteŭ. — Dacă din diferitele chipurĭ de a vesti cuvîntul luĭ Dumnezeŭ une oria pare a fi de preferit acela, în care nu grăesc către ceĭ desbinaţi în biserică, ci în orĭ ce loc privat onest, şi a nume nu ce în chip se dispută óre cine, ci în ce chip converséză óre cine prietinesce, lucrul acesta adevĕrat că nu e vrednic de certare; numaĭ cât spre oficiul acesta să se destineze prin actoritatea Episcopilor ómenĭ de aceia, carĭ aŭ dovedit înaintea lor sciinţa sa şi întregimea moravurilor sale. — Căcĭ nutrim părerea, că la voĭ sînt fórte mulţi aceia, pe carĭ îĭ desparte de către catolicĭ mai mult nesciinţa de cât voinţa;

---

[1]) In Ps. 31, 4.
[2]) I. II. a. 1.
[3]) Rom. 8, 29.
[4]) Evr. 13, 8.
[5]) Mt. 11, 29.
[6]) Filip. 2, 8.
[7]) Gal. 5, 24.

[1]) Gal. 5, 1.
[2]) Iac. 5, 16.

pe aceştia póte că îi va aduce mai uşor la singurul stanl al lui Christos acela, care le va propune adevĕrul prin óre care cuvîntare prietinéscă şi familiară.

Din acestea deci, carî le-am spus până aci, Iubite Fiule al Nostru, se vede limpede, că Noi nu putem, să aprobăm părerile acelea, a căror sumă unii o numesc cu numele de „americanism". — De cum va voesc, ca cu numele acesta să esprime talentele spirituale propriî, carî împodobesc popórăle Americiî, în tocmai pe cum altele împodobesc alte naţiunî; asemenea de cum va vor, să esprime cu numele acela situaţia statelor vóstre şi legile şi moravurile vóstre, a bună sama nu avem nici o causă de a-l respinge. Dară dacă el se foloseşce nu numai pre a însemna, ci chiar şi spre a justifica învĕţăturile însirate mai la deal, óre esistă vre o îndoélă, că Fraţiî Nostri Venerabilî Episcopiî Americiî mai curênd de cât alţiî îl vor respinge şi osîndi ca un lucru, care e fórte injurios pentru eî înşi-şî şi pentru poporul lor? Altmintrea s'ar impune adecă bănuéla, că sînt la voî ómenî de aceia, carî inventéză şi vor în America altă Biserică diferită de cea din tóte ţinuturile. — Biserica e una prin unitatea învĕţăturiî şi prin unitatea guvernăriî şi catolică; şi după ce Dumnezeŭ a statorit pe sama eî în Scaunul fericitului Petru un centru şi temeiŭ, ea cu dreptul se zice romană; căcî „unde e Petru, acolo e biserica". [1]) De aceea orî cine va, să fie privit de catolic, acela întru avevĕr trebue, să-şî însuşéscă şie-şî cuvintele lui Ieronim către Pontificele Damas: „Eŭ neurmând pe nimenî altul mai vîrtos, fără numai pe Christos, mĕ împreun în unire cu Sfinţia Ta, adecă cu Scaunul lui Petru; sciŭ, că Biserica e zidită ce-asupra petriî aceleia; cel ce nu adună cu tine, acela resipesce."

Vom purta grije, ca epistola acésta, carea ţi-o îndreptăm ţie conform oficiuluî Nostru, Iubite Fiule al Nostru, să se împărtăşéscă şi celor alalţî Episcopî aî Statelor unite, dovedind din noŭ dragostea, cu care îmbrăţişăm întreg poporul vostru, carele pe cum în timpurile trecute a sevârşit multe pentru religiune, aşa va sevârşi şi în viitoriŭ lucrurî încă şi mai marî. — Eră ţie şi tuturor credincioşilor din America vĕ împărtăşim cu dragostea cea mai mare binecuvîntarea Apostolésca, garanţa ajutoruluî dumnezeesc.

Dat în Roma la s. Petru în 22 Ianuariŭ 1699, anul al dóuĕ zecî şi unulea al Pontificatuluî Nostru.

Leo PP. XIII.

Instalarea Mitropolitului Meţian

— raport special. —

După o scurtă văduvie biserica gr. ort. din Transilvania şi Ungaria şi-a primit pe mirele eî. Duminecă la 12 crt. s'a făcut în Sibiŭ instalarea solemnă a nouluî Mitropolit, care aprópe un sfert de veac purtase cârma dieceseî de Arad, în calitate de episcop.

Încă Luni la 6 Martie s'a celebrat în catedrala din Arad liturgia de despărţire, la care a luat parte numeros public şi a cântat corul din Chiseteŭ. La pricésnă protop. Gurban a păşit în faţa Mitropolituluî spunêndu-i cuvêntul de adio, la care acesta a răspuns.

Ér Miercurî a părăsit Aradul îndreptându-se spre nóua sa reşedinţă. La tóte gările Î. P. S. Sa a fost salutat şi aclamat de numeroşi credincioşi ieşiţi anume întru întimpinare. În aceea-şi zi Mitropolitul a ajuns la Mercurea, unde a poposit la protopopul Droc. În ziua următóre a plecat mai de parte şi după prânz a ajuns la Sibiŭ, unde a fost primit de consistoriul gr. ort., numerósă inteligenţă, primariul oraşuluî ş. a. Cuvîntul de bineventare l-a rostit Preac. Sa Dr. Ilarion Puscariŭ.

Sâmbătă sara s'a aranjat în onorul Mitropolituluî retragere cu torţe în frunte cu musica militară. Nu avem de gând, să vătămăm pe nime, când observăm că ni s'aŭ părut aşa de puţin entusiasmaţi cei ce luaŭ parte la retragerea care îţi făcea mai curênd altă impresiune, decât ceea ce era în realitate. Ajunşi în faţa reşedinţiî adv. *I. A. Preda* a rostit o cuvîntare, din care n'am audit decât câte va accente. A răspuns Mitropolitul cu o vóce plină şi pĕtrundĕtóre, şi apoi corul seminarial a cântat un frumos imn ocasional cu acompaniarea musicii militare, deşi — ziceaŭ unii din publicul de faţă, — parcă mai bine era, de lipsia acel acompaniament.

Duminecă diminéţa la órele 8 congresul s'a reîntrunit în biserică şi s'a statorit ordinea de zi, după care preoţii celebranţi, archimandriţii *Puşcariŭ, Mustea şi Hamzea,* protopopii *Papiu, Droc* şi rectorul semin. *Roşca,* împreună cu doi diaconi şi cu membriî congresului plécă după Mitropolitul. Sosînd în biserică Mitropolitul ocupă loc la treptele tronuluî archieresc. Dr. Puscariŭ, ca preşedinte al congresului, îl salută şi îl întroniséză.

Adânc emoţionat I. P. S. Sa răspunde aducênd în frumóse şi bine simţite cuvinte mulţămită lui Dumnezeŭ, apoi Majestăţiî Sale şi membrilor congresului, să îndréptă apoi cătră preoţi şi învĕţători cerêndu-le sprijinul şi ajutorul, şi apoi cătră popor învitându-l să se grupeze în jurul bisericeî.

Aclamat viŭ de publicul, care umple biserica, Mitropolitul se îmbracă pentru celebrarea sfinteî liturgiî, la care cântă corul seminarial cu o precisiune admirabilă. Póte greşim, dar noi n'am aflat în cântările sf. liturgiî inspiraţiunea aceea, spiritul acela, care să-ţi deştepte în inimă piî şi mâgâitóre sentimente. „Sfinte Dumnezeule, Cheruvimul şi Sfînt Sfînt" aŭ fost cântate escelent de bine.

După sevârşirea sf. liturgiî aŭ urmat la reşedinţă primirea deputaţiunilor. Deputaţiunea bisericeî nóstre, la care s'aŭ alăturat Vicariul *Macaveiu* de la Făgăraş, protopopul *Raicu* de la Teaca şi corespondentul „Uniriî", a fost primită fórte cordial. Mitropolitul a accentuat conlucrarea în bună înţelegere şi armonie special în chestiî bisericescî şi scolare. Tot aşa de afabilă a fost şi primirea, de care s'a împărtăşit deputaţiunea parochieî gr. cat. din Sibiŭ.

La órele 2 a urmat banchetul, la care s'aŭ rostit multe toaste; ér sara s'a dat concert din partea reuniuneî de cântărî sub conducerea Dluî Dima şi cu concursul musicii militare. A plăcut mult „Menuetul", solurile Dnei Dima, cântecul poporal „Nu-s parale nu-s" şi „Credo", de Beethoven.

Raportor.

Corespondinţe.

De sub Iueă în Faur 1899.

Onorată Redacţiune!

Într'un numĕr din anul trecut al „Uniriî" a apărut o corespondinţă de pe la noî, în care s'a arĕtat decursul conferenţiî ţinute de preoţimea din vicariatul Rodneî; aprecianduse hotărîrele luate s'a scos la ivélă cu deschilinire o propunere, ce s'a şi primit cu unanimitate. Înţeleg propunerea făcută de vicariul nostru Reverendissimul Dr. Ioan Pop, în carea ne-a învitat pe noî preoţiî tractualî, să lucrăm în unire la îmbunătăţirea stăreî materiale a bisericilor şi la asigurarea esistinţiî scolilor.

Cu ingăduinţa Onorateî Redacţiunî fie-mî iertat, să revin asupra acesteî propuneri şi să arĕt la ce resultat am ajuns. În timpul de acum e bine, să se scie, ce şi cum lucrăm noî preoţiî în tóte unghiurile provinţeî nóstre mitropolitane. E bine, să se cunóscă în cercurî cât mai largî lucrarea preoţimeî din vicariat din aniî din urmă, căcî ea ne dovedesce, că munca stăruitóre şi cu puterî unite răsbesce tóte greutăţile; că lucrarea concentrată duce la bun sfârşit, şi că clerul nostru nu are de cât, să lucre cu „inimă", şi să nu asculte de ceî ce mereŭ strigă şi se căesc, că vremile sînt grele pentru biserică şi pentru şcólă, şi nu mai este chip să se mântuéscă sfintele şi strămoşescile nóstre aşedĕminte; să nu asculte de ast fel de vorbe, căcî acele îl descurăjézĕ, molipsesce şi aruncă în braţele indiferentismuluî şi a nepăsăriî.

Da! netăgăduit grele sînt timpurile de azî pentru biserică, şcólă şi pentru slugitoriî altariuluî. Dar' óre când n'aŭ avut păstoriî bisericiî, să „lupte" si luptând să apere biserica lui Isus Christos? Cuî dóră nu dovedesce istoria bisericiî, cum s'aŭ ridicat aprópe în fie care veac vrăşmaşî interniî şi esterniî asupra păstorilor bisericiî, că să-î bată, să-î lovéscă şi lovindu-î pe eî să risipéscă turma. Şi ce ar fi fost de sfînta causă a mântuiriî, dacă şi antecesoriî nostri numai sar' fi tânguit şi nu ar' fi „muncit?" De secur fórte rĕŭ. Eî ne-aŭ dovedit, cum că rĕutatea şi vitregimea timpurilor nu este motiv de escusare, ci este numai ocasiune lăsată de Dumnezeŭ, ca să ne dovedim cu „fapte" zelul pentru casa Domnuluî şi mărirea aceleia.

Dar' să revin.

Vicarul nostru Rev. *Dr. Ioan Pop* în memorabila conferinţă a aretat preoţimiî în colori viî starea bisericilor şi a şcolilor din vicariat şi ne-a chemat la lucrŭ. Nu voiŭ uita nicî o dată, cu ce căldură ne-a grăit la inimă, cu ce logică puternică ne-a cucerit minţile. Spusu-ne-a, că pe tot teritoriul fosteî granițe militare năsĕudene s'a început esploatarea pădurilor graniţerescî şi că ar' fi pĕcat, ca să nu asecurăm pentru biserică şi şcólă o parte óre care din venitul, ce va incurge în casele comunelor proprietare. Spusu-ne-a, cum să lucrăm, ca toţi preoţii să procédă după un plan hotărît. Şi ca se ne îmbărbăteze, ne-a pus înainte drept esemplu pe fericitul vicar Mărian, care cu preoţi mai cu puţină carte, între împrejurări mai grele ca cele de azî a pus temeiŭ la averile şcolilor din vicariat, pentru ce să nu putem şi noî?

Însufleţiţi, dară cu tóte acestea nedumeriţi, ne-am depărtat de la conferenţă, pentru-că fiesce care eram în curat cu greutăţile ce ne aşteptaŭ. Pe poporul, de alt cum bun şi cu simţeminte neprihănite, îl sciam istovit şi aprópe înbrâncit sub povara greutăţilor, şi ne temeam, că nu-l vom puté face să se lipséscă de venitele din pădurî; de altă parte cunosceam apucăturile şirete, de carî se foloseşce administraţia politică, când vre, să zădărnicéscă tot cea ce are de scop întărirea poporuluî român pe terenul bisericesc şi şcolar.

Cu tóte acestea ne-am pus pe lucru şi mai întâiŭ fie care am stăruit, să se iea hotărîrî în tótă forma prin representanţele comunale, şi să se votéze anumite sume pentru bisericî şi şcóle din tăietura pădurilor; am grijit apoi, ca acele să se subşternă spre aprobare la locurile competente. Nu pomenesc de munca şi de lupta, ce a avut-o vicarul nostru prin comisiunea permanentă, prin congregaţiunile comitatense din Bistriţa, unde aveaŭ, să se apróbe concluselе comunităţilor foste grăniţerescî; căcî cel ce cunósce situaţia politică a Românilor din ţara acésta, acela de sigur va sci, cât e de greŭ a lupta

[1]) S. Ambr. in Ps. 11, 57.

ază prin congregaţiile comitatense, şi cu ce nĕcas se póte câsciga ceva pentru biserică şi şcólă. Fără amintesc de astă dată numaĭ ceea ce e de interes, să se scie, adecă ce resultat s'a ajuns.

Cu hotărîrĭ valide, aprobate de către tóte forurile concernente s'a dobîndit pentru biserica din:

a) Borgo Bistriţa	suma de	3500 fl.
b) Rodna nóuă	„ „ „	6000 fl.
c) Telciu	suma de	15.000 fl.
d) Salva	„ „	8000 fl.
e) Romuli	„ „	19.000 fl.
f) Ilva mare	„ „	21.000 fl.
g) Neposŭ	„ „	12.000 fl.
h) Rebrişóra	„	2500 fl.
i) Runcu	„ „	5000 fl.
l) Borgo-Tiha	„	3000 fl.

Adecă suma subvenţiunilor asecurate este aprópe *una sută de miĭ florenĭ*. Nu sînt cuprinse aci subvenţiile anuale de câte 200—400 fl. pentru alte biserici. —

Lucrarea se continuă şi este speranţă, că se vor dobîndi alte nóuĕ sume, şi cel mult în 5 anĭ bisericele din vicariat vor fi asecurate înainte pe zece anĭ întregĭ.

Fapta acésta vorbesce de sine şi nu are lipsă de comentar; ea este testimoniul cel maĭ eclatant despre aceea, că vicariul nostru părintele Dr. Ioan Pop este la culmea misiuneĭ sale, că preoţimea din vicariatul sĕŭ este vrednică de tótă lauda.

Gratulez preoţimeĭ că îşĭ face detorinţa cu atâta căldură, îĭ gratulez, că are un conducĕtor atât de cu pătrundere şi prevedere, care a sciut, să-şi câştige inima poporuluĭ din vicariat, şi să arete resultate aşa de frumóse, carĭ îĭ vor servi de laudă a munceĭ sale neobosite şi îĭ vor înălţa numele alături cu a fericitului Mărian. Despre starea şcolilor din vicariat în altă corespondinţă.

Corespondentul.

Apel şi rugare

către on. inteligenţă română şi către onoratele Redacţiunĭ ale foilor române.

După multe şi grele încercărĭ ni-a succes a forma „Reuniunea învĕţătorilor românĭ gr. cat. din comitatele Sătmar şi Ugocia apărţinĕtóre dieceseĭ de Gherla".

On. public român, maĭ ales cel interesat cu plăcere a luat cunoscinţă despre înfiinţarea acesteĭ Reuniunĭ, care este o sentinelă culturală în aceste părţĭ.

Unul dintre mijlócele principale atât pentru conservarea, cât şi pentru respândirea cultureĭ, sînt bibliotecile, din carĭ se pot provedea cu nutremînt spiritual membriĭ reuniuneĭ şi amiciĭ eĭ din localitate.

Aşa am decis si noĭ în şedinţa comitetuluĭ nostru central, ţinută în Baĭa mare la 29 Dec. 1898, realisarea acestuĭ postulat cultural stătorit de alt fel şi în însе-şĭ statutele reuniuneĭ.

Scim noĭ prea bine, că datorinţa corporaţiunilor este, ca din venitele lor în primul rînd să-şĭ procure ziarele şi cărţile cele maĭ necesare pentru cultură. La acésta fericită posiţie însе numaĭ târziŭ vom ajunge şi atunci ne vom şi împlini datorinţa.

Iară până la acel termin dorit, ne îndreptăm rugarea către onoratele Redacţiunĭ, către O. O. D. D. auctorĭ şi editorĭ de cărţi, ca să binevoéscă a ne pune la dispositiune câte un exemplar din preţuitele lor ziare, şi din preţuitele opurĭ ce le edaŭ.

Pentru marinimósa bună voinţă esprimăm în locul acesta de acum căldurósa nóstră mulţămită şi recunoscinţă.

Adresa e: „Biblioteca Reuniuneĭ învĕţătorilor românĭ sătmăreniĭ" în Felsőbánya (Szatmăr m.)

Apelăm din noŭ, şi rugăm cu tóta încrederea pe marinimoşiĭ amicĭ ai culturei nóstre naţionale, să binevoéscă a asculta şi a împlini modesta nóstră cerere, ca aşa punĕnd un început favorabil culturei nóstre naţionale, să putem înainta către scopul dorit.

Dat în Baiasprie la 27 Februariŭ 1899.

Atanasiu Lupau preşedinte. **Gheorghe Dipşe** notar.

Noutăţi.

Din causa aglomerării materialuluĭ numĕrul acesta apare cu un supliment de patru paginĭ.

Starea sănătăţiĭ Sfinţiĭ sale Pontificeluĭ inspiră serióse îngrijirĭ cu tóte că în zilele trecute starea-ĭ sanitară era de plin satisfăcătóre, ba începuse a primi chiar şi în audienţă persónele din Vatican. La închierea foiĭ nóstre telegramele din Roma vestiaŭ că Papa Leo slăbesce din ce în ce tot maĭ mult. Mediciĭ sînt de părere că slăbirea acésta provine din etatea înaintată a mareluĭ bolnav.

Sciri personale. Î. P. S. Sa Mitropolitul *Victor* a plecat Luni sara cu trenul accelerat la Pesta, spre a lua parte la şedinţele comisiuneĭ centrale esmise în causa congrueĭ, şi Sâmbătă dimineaţa s'a reîntors sănătos la reşedinţa sa. — *Dr. Eug. Bran,* fost subjude reg. în Teaca, retrăgĕndu-se de pe cariera acésta, şi-a deschis cancelarie de advocat tot acolo. —

Din Archidiecesă. On. *Vasiliŭ Micuşan,* administrator parochial în Inoc, este denumit de administrator parochial al parochielor Suciag-Baciŭ. — On. *Ioan Pop,* administratorul parochial al Suciag-Baciuluĭ, este denumit de cooperator lângă M. O. Vasiliu Popescu parochul Juculuĭ inferior. — Preaven. Consistoriŭ comunică prin cercularĭŭ starea *fondurilor, fundaţiunilor şi depositelor archidicesane* carĭ se administréză la Cassa centrală. Averea acestea cu finea anuluĭ 1897 a fost de fl. 2.589.592 87 cr. şi 8500 franci.

Archiducele Francisc Ferdinand şi tricolorul maghiar. Zilele trecute foile maghiare se înfuriară grozav pentru o scire apărută în un ziar din Fiume. Să spunea adecă, că archiducele Ferdinand n'a voit să priméscă pe marea adriatică salutul guvernoruluĭ din Fiume cum şi a uneĭ năĭ, fiindcă aceste aveaŭ tricolorul magiar. Când se înfuriasĕră maĭ rĕŭ gazetariĭ s'a desminţit tótă scirea.

Academia Română îşĭ va deschide sesiunea anuală la 28 Martie n. c.

Reuniunea Femeilor române gr. cat. din Blaş şi-a ţinut Duminecă în 12 Martie n. adunarea generală în presenţa unuĭ public nu prea numĕros. După vorbirea acomodată a presidenteĭ Aurelia n. Solomon, a urmat raportul comitetuluĭ, din care şi cu asta ocasiune ne-am convins, că zelul cemitetuluĭ întru înaintarea Reuniunii nu cunósce marginiĭ. Din raport scótem următórele: Reuniunea are azĭ 118 membri. Averea în 1898 a crescut cu aprópe 500 coróne; o sumă destul de frumósă, dacă luăm în considerare, că pe anul 1898/9 s'a votat şi dat ajutor copilelor sĕrace în suma de 660 coróne. Cu finea anuluĭ 1898 averea Reuniunii o fost 7118 coróne 52 baniĭ, la care dacă se va adauge venitul realisat cu sorţirea de obiecte din 25 Febr. a. c. averea va apropia considerabilă sumă de 10.000 coróne.

Alegerea episcopuluĭ reformat. Pe ziua de 18 April n. s'a statorit alegerea episcopuluĭ reformat al Ardealuluĭ, în locul devenit vacant prin mórtea luĭ Szász Domokos. Dintre persónele, carĭ se aduc în combinaţie, maĭ mult se vorbesce de *Dr. Bartok Gy.* notar general.

Cântece ostăşescĭ. Directorul de musică Hausman din Bielitz, în Silesia, a fost încredinţat din partea ministruluĭ de răsboiŭ cu compunerea uneĭ marĭ colecţiunĭ de cântece ostăşescĭ în tóte limbile monarchieĭ. Numitul director şi apeléză la toţĭ câţĭ sciŭ astfel de cântece, ca să îĭ împărtăşéscă cât maĭ curĕnd textul lor. Preoţiĭ nostri nu trécă cu vederea apelul acesta, el e de mare însemnătate.

Conferenţă de pace să va ţinea anul acesta la Haga, vor lua parte la conferenţa aceasta tóte puterile afară de Svedia şi Norvegia carĭ aŭ anunţat biroului, că ele nu pot participa.

În academia de marină din Fiume se vor primĭ pentru anul şcolar viitor ascultătorĭ regulaţĭ în 5 burse gratuite, 3 burse semi-gratuite şi 1 cu plată. Ascultătoriĭ primiţĭ ca bursieriĭ gratuiţĭ vor avé întrégă întreţinerea de la stat; ceĭ semi-gratuiţĭ vor solvi 200 fl. anual şi ceĭ cu plată 400 florenĭ anual. În cursul prim pot întra: tineriĭ trecuţĭ de 14 anĭ până la 16 anĭ, carĭ aŭ absolvat 4 clase liceale (reale etc.) cu purtare morală bună — după-ce cu succes vor presta examenul de primire. Cererile pentru bursele gratuite şi semi-gratuite sînt a se adresa la ministrul ung. de comerciŭ; pentru locurile cu plată la oficiul maritim, dar' cel mult până la 30 Aprilie să se trimită la direcţiunea academieĭ ungare de marină din Fiume.

Cărţi postale către România. Pe viitor cărţile postale cu destinaţia pentru România, fără considerare la ţinuturile limitrofe vor trĕbuĭ sĕ fie provĕdute cu marcă de 5 cr.

Anunţ. Societatea „Petru Maior" din Budapesta avênd un cosiderabil numĕr din raportul sĕŭ pe 1897/8 îl vinde cu 50 cr. esemplarul plus 5 cr. porto. Recomandăm procurarea acesteĭ broşurĭ, carea afară de partea oficiósă conţine o preţiósă statistică a studenţilor românĭ din Transilvania şi Ungaria, carĭ studiéză la institutele Europeĭ din patrie şi străinătate. —

Avis economilor. Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiŭ înscinţéză pe membrii sĕĭ, ca până la 25 Martie n. distribue gratuit sămînţă de trifoiŭ, napĭ de nutreţ, luţĕrnă şi sămînţă de cânepă italiană. De o dată e gata a mijloci pe baniĭ procurarea sămînţĕlor acestora pentru orĭ cine cere.

Producţiunea tinerimiĭ studióse din Internatul Vancean, ce a avut loc în 12 a c. în sala de gimnastică a succes deplin şi a decurs în presenţa unuĭ public fórte numĕros. S'a deschis cu *Erzherzog Otto-Marsch* al Orchestreĭ, după care a urmat reuşita declamare a st. de cl. VIII Iosif Popa: *Fragment din satira a III-a a luĭ Eminescu.* Punctul următor a fost *Uvertura luĭ Rossini „Semiramis"* esecutată de orchestră, după care a urmat predarea monologuluĭ *„Nasul"* de către stud. de cl. VIII Eugen Bănuţiŭ, care a stirnit mult haz şi a fost des întreruptă de aplause. Urméză ĕră-şĭ orchestra, apoĭ comedia *„Doctorul în musică"*, care a stirnit asemenea mult haz în public. Actoriĭ aŭ fost studenţiĭ: Nicolaŭ Ciura, Sext Camil Negrea, Ioan Montani, Aurel Juga, George Trif, Iuliŭ Călian şi Octavian Simtion. Producţiunea s'a terminat cu *Marş*-ul esecutat de orchestră, când publicul, între care am remarcat şi pe Escelenţa Sa Mitropolitul, a părăsit sala.

Agentul patogen al turbării. Compatriotul nostru dl *Dr. Emil Puşcariŭ,* profesor de histologie la facultatea de medicină din Iaşi, a descoperit agentul patogen al turbăriĭ, care atâta vreme a rĕmas necunoscut. Succesul reportat de dl Puşcariŭ e întîmpinat cu multă bucurie în lumea sciinţifică.

Necrolog. † *Lucreţia Drăgan m. Sándor,* preotésă gr. cat. în Szt. Erzsébet a repausat la 11 crt. în al 23 an al vieţiĭ şi al 5-lea al căsătorieĭ.

În veci amintirea eĭ!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Credința vécurilor creștine celor dintâĭ în fecioria Născătóreĭ de Dumnezeŭ.

(Continuare.)

Cu întortocările și espresiunile acestea Nestoriŭ a provocat o furtună în biserică. O parte a clerului luĭ l-a părăsit și predica pe față împotriva luĭ, éră poporul cârtia zicênd: „Noĭ avem împĕrat, dară episcop nu avem.“ Ba lucrul a ajuns așa de de parte, cât ómenii întrerumpeaŭ predicile luĭ contrazicêndu-l cu glas tare. Dară pe el acestea nu-l scóseră din ogașe. El cu prilejul uneĭ sĕrbătorĭ din 429 a Preacurateĭ a invitat pe episcopul Proclu, care petrecea în Constantinopol, să rostéscă predica de sĕrbătóre, în vreme ce el era de față în biserică. Proclu nu a corĕspuns așteptărilor luĭ, ci dimpotrivă a preamărit pe sfînta Fecióră chiar ca „Născătóre de Dumnezeŭ“. Nestoriŭ a rĕspuns pe loc cu altă predică. Acésta s'a început ast fel: „Nu e de mirat, că popórĕle, carĭ iubesc pe Christos, aplaudéză pe aceia, carĭ rostesc o cuvîntare glorificătóre la adresa sfinteĭ Marie. Căcĭ chíar aceea, că ea s'a făcut biserica trupuluĭ Domnuluĭ, întrece tóte lucrurile. cele ce sînt vrednice de laudă. Dară dragostile vóstre aŭ, să fie cu luare a minte, ca noĭ atuncia, când ne cuprindem maĭ mult, de cât e de lipsă și de datorință, cu onorarea și lauda fericiților acelora. nu cum va să părem a deforma dignitatea luĭ Dumnezeŭ Cu întul prin aceea, că zicem, că el ar fi născut de dóuĕ orĭ. — Cel ce zice. că Dumnezeŭ s'a născut de la Maria, acela aruncă sublimitatea dogmeĭ păgânilor spre criticare și rîs.“ [1]) În alte câte va predicĭ îndreptate împotriva luĭ Proclu a declarat Nestoriŭ, că ar puté suferi espresia „Născătóre de Dumnezeŭ“, dacă ea s'ar înțelege cum se cade, dară fiind că ea produce înțelegerĭ greșite, el maĭ bucuros ar alege pe sama Marieĭ vre un alt predicat. „Să venerăm întromenirea Domnuluĭ, să preamărim cu cântărĭ neîncetate de laudă taĭna întrupărĭĭ, dară pe Fecióra, carea a primit pe Dumnezeŭ, să nu o înălțăm cu Dumnezeŭ la ceea ce e dumnezeesc. De aceea propun cuvîntul „Primitóre de Dumnezeŭ“ *(Θεοδόχος)* în loc de „Născătóre de Dumnezeŭ“ *(Θεοτόκος)*. Căcĭ numaĭ unul e Născătoriŭ de Dumnezeŭ, adecă Dumnezeŭ Tatăl.“ [2])

Nestoriŭ în ciuda sensațiuniĭ, ce o provocase întru început inovațiunea luĭ, totușĭ câștigă pe sama sa o partidă și a nume nu numaĭ în Constantinopol, ci și în provințele imperiuluĭ. Acuma păși s. Ciril de Alexandria împotriva luĭ, admoniă biserica sa, să se păzéscă de inovațiunea luĭ Nestoriŭ, și aduse a minte maĭ ales numĕrosilor călugărĭ aĭ Egiptuluĭ, că espresiunea „Născătóre de Dumnezeŭ“ o folosise deja s. Atanasiŭ. Luĭ Nestoriŭ îĭ scrise: „Fă bine și permite urechilor vătĕmate singura espresiune, că tu numescĭ pe sfînta Fecióră Născătóre de Dumnezeŭ, pentru ca noĭ după liniștirea acelora, carĭ sînt triștĭ și mâhniți, avênd pretutindenia credința dréptă să sevârșim cultul dumnezeesc în pace și uniformitate.“ [3])

Nestoriŭ împărtășise într'aceea Papeĭ Celestin I. că în diecesa luĭ a isbucnit o eresă, „carea nu se sfiesce a numi pe Născătórea de Christos Născătóre de Dumnezeŭ, în vreme ce sfinții Părinții aceia ceĭ maĭ pe sus de tótă lauda aĭ conciliuluĭ din Nicea nu aŭ zis despre sfînta Fecióră maĭ de parte nimic a fără de aceea. că Domnul nostru Isus Christos s'a făcut trup de la Spiritul sfînt și din Maria Fecióra. Tac despre sfînta Scriptură, care pe Fecióra o a vestit pretutindenia ca mama luĭ Christos, éră nu ca a luĭ Dumnezeŭ Cuvîntul, atât prin îngerĭ cât și prin sfinții Apostolĭ“. [4]) Dară a reușit, să întórcă pe mulți de la eresa acésta. Ciril îĭ maĭ scrisese luĭ Nestoriŭ și o a dóua epistola repetîndu-l rugarea de maĭ înainte. Nestoriŭ l-a rĕspuns tot cam cu acele-și argumente: s'a provocat la mărturisirea niceană a credințeĭ și la sfînta Scriptură și a declarat espresiunea „Născătóre de Dumnezeŭ“ de păgânéscă, apolinaristă și ariană. Cu o cale l-a împărtășit, că are pe partea sa curtea împĕrătéscă din Bizanț. Ciril a scris acuma curțiĭ („ . . . cel ce în chip nebunesc zice, că sfînta Fecióră nu e Născătóre de Dumnezeŭ, acela cade neapĕrat în rătăcirea de a primi doĭ Fiĭ aĭ luĭ Dumnezeŭ,“ [1])) și maĭ multora din episcopiĭ grecescĭ și rĕsăritenĭ, pe cum și Pontificeluĭ. Acesta adună în 430 în Roma un sinod, și acesta declară pe Nestoriŭ de eretic și-l amenință cu depunere, dacă nu va revoca. În o cuvîntare rostită de Papa se cuprind următórele cuvinte caracteristice: „Îmĭ reamintesc, că Ambrosiŭ cel de fericită amintire în sĕrbătórea Nașterĭĭ Domnuluĭ nóstru Isus Christos a rînduit, ca întreg poporul să cânte cu o gură: „Vino, Rĕscumpĕrătoriule al popórĕlor, — Arată nașterea Fecióreĭ, — Să se nĭmĕscă lumea tótă, — Nascere ca acésta se cuvine luĭ Dumnezeŭ.“ Dóră a zis cum va: Nascere ca acésta se cuvine unuĭ om? De aceea părerea fratelui nostru Ciril, că numesce pe Maria Născătóre de Dumnezeŭ, consună fórte bine cu stichul: Nascere ca acésta se cuvine luĭ Dumnezeŭ.“ [2]) Hotărîrea sinoduluĭ Papa o trimise luĭ Ciril, ca să o împărtășéscă luĭ Nestoriŭ, o împărtăși cu o cale comunității din Constantinopol, pe cum și episcopilor rĕsăritenĭ celor maĭ de frunte, și-l provocă, să apere și susțină învĕțătura cea adevĕrată. În urmarea acestora episcopul Ioan de Antiochia provocă pe prietinul sĕŭ din tinerețe Nestoriŭ, „să aprobe espresiunea „Născătóre de Dumnezeŭ“, carea se potrivesce fórte bine întromeniriĭ și nașteriĭ celeĭ mântuitóre a luĭ Christos și aŭ folosit-o mulțĭ Părinți“. Acésta ĭ-o sfătuesce nu numaĭ în numele sĕŭ, ci și în numele multor altor episcopĭ rĕsăritenĭ. Éră Ciril, maĭ înainte de ce ar fi trimis luĭ Nestoriŭ scrisórea Papeĭ, a adunat în Alexandria un sinod, care a subscris dóuĕ spre zece hotărîrĭ (anatematisme). din carĭ cea dintâiŭ sună ast fel: „Cel ce nu mărturisesce, că Emanuil e Dumnezeŭ adevĕrat, și că de aceea sfînta Fecióră e Născătóre de Dumnezeŭ, fiind că a născut după trup pe Cuvîntul luĭ Dumnezeŭ cel întrupat, să fie anatemă.“ Anatematismele acestea și hotărîrea sinoduluĭ din Roma Ciril le-a trimis luĭ Nestoriŭ însoțindu-le cu o epistolă sinodală, care între altele cuprinde éră-și declararea: „Fiind că sfînta Fecióră a născut după trup pe Dumnezeŭ cel unit cu trupul în chip ipostatic, de aceea o numim Născătóre de Dumnezeŭ.“ Urmarea a fost nu numaĭ aceea, că Nestoriŭ a rĕspuns cu alte dóuĕ spre zece anatematisme, ci și aceea, că aprópe toțĭ aceĭ episcopĭ, carĭ aŭ purces din școla antiochiană, s'aŭ îndreptat acuma împotriva luĭ Ciril nu întru atâta din causa espresiuniĭ *Θεοτόκος*, ci maĭ vîrtos pentru alte câte va din cele dóuĕ spre zece anatematisme ale luĭ. Ioan de Antiochia în special s'a pus acuma maĭ mult pe partea luĭ Nestoriŭ, maĭ ales pentru că acesta declarase, că el dóră nu se împotrivesce espresiuniĭ „Născătóre de Dumnezeŭ“, dacă ea se folosesce în un anumit sens.

Lupta acuma aprópe în întrégă lumea creștină era așa de înfocată, turburarea se făcuse așa de generală, cât se părea, că liniștea și pacea se póte restabili numaĭ prin un sinod icumenic. Acesta a și fost convocat pe Rusaliile anuluĭ 431 la Efes. În dată în ședința cea dintâiŭ, carea s'a ținut în catedrala din Efes cea dedicată Născătóreĭ de Dumnezeŭ, aprópe dóuĕ sute de episcopi aŭ osîndit învĕțătura luĭ Nestoriŭ și prin acésta aŭ aprobat predicatul *Θεοτόκος*. Adevĕrat că o fracțiune puternică în frunte cu Ioan de Antiochia întru început nu numaĭ că nu a consimțit, ci din parte-și a depus pe Ciril. Ea cu tóte acestea în simbolul sĕŭ, care l-a subșternut împĕratuluĭ, a păstrat espresiunea „Născătóre de Dumnezeŭ“ zicêndu: „Noĭ mărturisim, că sfînta Fecióră e Născătóre de Dumnezeŭ, de óre ce Dumnezeŭ Cuvîntul trup s'a făcut șcl.“ Simbolul acesta l-a subscris și Ciril în anul 433. Ast fel s'a sevârșit împăcarea fracțiuniĭ antiochiane cu maioritatea sinoduluĭ din Efes și s'a împărtășit în sfârșit predicatuluĭ onorific „Născătóre de Dumnezeŭ“ al sfinteĭ Fecióre sancțiunea oficială prin hotărîrea aprópe unanimă a unuĭ sinod icumenic.

Trăsătura maternă din icóna evangelică a Marieĭ prin acésta și-a dobîndit deplinirea. De la sine se înțelege, că trăsătura acésta e cualitatea cea maĭ de frunte a Marieĭ: de la ea atîrnă

---

[1]) Galland. T. VIII. pag. 633.

[2]) Galland. ibid.

[3]) Galland. IX. pag. 297.

[4]) Galland. IX. pag. 297.

[1]) S. Cir. ad reginas opp. ed. Paris. 1624. T. II. pag. 687.

[2]) Fragmentum serm. etc., la Galland. IX. pag. 304.

adecă tóte cele alalte trăsături ale icónei Marieĭ. Dacă Maria ar fi mama unuĭ om, ea nu s'ar deosebi de nicĭ o altă muiere; ér dacă ea e mama unuĭ Fiŭ dumnezeesc, atuncia nicĭ o altă mama nu este în tocmaĭ cu ea. Dumnezeirea Fiuluĭ eĭ subtrage pe Mamă ca mamă de sub legea firiĭ, de şi omenirea luĭ de altă parte ĭ-o subordinéză până la un anumit punct. De aceea cu cât firea dumnezeéscă a luĭ Isus Christos ĭese maĭ tare la ivélă din naiva nemijlocire a credinţeĭ, cu cât sciinţa o discută maĭ din tóte părţile, până când ea se înfăţişéză în sfârşit ca dobînda uneĭ lupte înverşunate şi înfocate, cu atât maĭ tare îĭ caută şi dignităţiĭ de mamă, să se înalţe. Şi dacă sciinţa spre a turna în o formă pregnantă şi poporală convicţia sa despre firea Fiuluĭ nu află nimic maĭ potrivit de cât aceea, că dă Maĭceĭ un titul de totuluĭ tot propriŭ, firesce că prin acésta apare Maĭca pe primul plan. Pe calea desvoltăriĭ interne a învăţăturiĭ creştine din simpla „Mama luĭ Isus“ se face sĕrbătorita şi preamărita „Născétóre de Dumnezeŭ“.

III. *Maria soţia luĭ Iosif.* Maria în Evangeliĭ se înfăţişéză ca soţia luĭ Ĭosif. El o ĭea în casa sa şi prin acésta dovedesce nu numaĭ aceea, că a premers actul logodiriĭ, ci şi căsătoria conform obiceiuluĭ legal al Ĭudeilor. Dară el nu împlinesce cu dînsa căsătoria în sens fisic, de óre ce cunósce taĭna eĭ cea dumnezeéscă. Care a fost deci motivul şi scopul căsătorieĭ acesteia? Evangeliile nu răspund la întrebarea acésta. Cu atât maĭ cu de-adinsul tractéză ss. Părinţi despre lucrul acesta, căcĭ eĭ s'aŭ obicĭnuit a vedé în tóte împrejurările esterne ale vieţiĭ luĭ Isus un şir de fapte dumnezeescĭ bine plănuite, carĭ ţîntesc tóte la mântuirea némuluĭ omenesc.

Cel dintâiŭ scriitoriŭ bisericesc, despre care cetim, că s'a cuprins cu întrebarea acésta, e Origene. „După meditare repetită,“ scrie el, „pun întrebarea, că Dumnezeŭ hotărînd o dată, ca Mântuitoriul să se nască din o fecióră, de ce nu a ales óre o fată fără de mire, ci chiar pe una, carea era deja logodită? Şi dacă nu mĕ înşel, motivul e următoriul: Ĭ-a căutat, să se nască din o fecióră, carea nu numaĭ avea deja mire, ci pe cum spune Mateiŭ, era deja dată bărbatuluĭ, de şi bărbatul încă nu o cunoscuse, pentru ca starea fecióreĭ, dacă ea ca fecióră se adeverésce având în pântece, să nu fie spre smintélă. De aceea aflu în epistola unuĭ martir, înţeleg pe Ignatiŭ, — observarea subtilă: Domnuluĭ lumiĭ acesteia îĭ era ascunsă fecioria Marieĭ. Ea îĭ era ascunsă pentru Ĭosif, pentru căsătoria dînseĭ, pentru că se credea, că dînsa are bărbat. Căcĭ dacă dînsa nu ar fi avut mire şi bărbat la părere, aceea nicĭ de cum nu ar fi putut, să rĕmână ascunsă domnuluĭ lumiĭ acesteia. Căcĭ diavoluluĭ pe loc ĭ-ar fi venit gândul taĭnic: Cum se face, de are în pântece aceea, pe carea nu o a cunoscut bărbat? Conceperea acésta trebue, că e dumnezeéscă, trebue, că aci se împlinesce óre ce, ce se înalţă preste firea omenéscă. Mântuitoriul dimpotrivă rînduise, că diavolul să nu cunóscă economia luĭ de mântuire şi întruparea luĭ, şi de aceea o a ascuns în genealogia sa şi a poruncit apoĭ învĕţăceilor sĕĭ, ca eĭ să nu-l vĕdéscă pe dînsul.“ [1])

(Va urma.)

[1]) Hom. in Luc., T. III. pag. 938.

Jertfa superstiţiuniĭ.

(Continuare.)

„Cum aĭ vĕdut-o şi audit-o?“ întrebă preotul silindu-se a-şĭ reţinĕ turburarea, ce îl cuprinse.

„Veniam de la móră cu carul de făină, tocmaĭ când trăgea de vecernie, şi ea trecu pe lângă mine aşa de uşóră, cât nu-ĭ putu-ĭ audi paşiĭ, parcă sbura. Me spĕria-ĭ de dînsa, ca de o nălucă. Şi asta e semn rĕŭ! Acela, de care te sparii, maĭ cu samă dacă acésta se întîmplă atuncĭ, când trage de utrenie orĭ de vecernie, va muri în scurt. Clopotele acelea îĭ vestesc mórtea.“

„Şi dóră nu-ĭ veĭ fi spus-o şi eĭ acésta?“ întrebă preotul înspăimîntat.

„Ba ĭ-am spus-o numaĭ de cât“. continuă Ghiţă cu un fel de mândrie. „A fost tocmaĭ în sara aceea, domnule părinte, când aţĭ primit întâia dată scirea de mórtea Anuţeĭ; puteţĭ să o întrebaţĭ pe Clara, căcĭ de sigur îşĭ va maĭ aduce a minte!“

Fără îndoélă că-şĭ va maĭ aduce a minte,“ replică preotul cu durere, „dar maĭ bine făceaĭ, de tăceaĭ. O, cum aŭ trebuit să fie tóte! Dar cele întîmplate nu le maĭ putem întórce! Fiĭ sănătos Ghiţă, păzesce-te şi altă dată şi nu maĭ spune nimenuĭ istoriĭ de năluciĭ!“

Cu aceste se îndreptă spre cimitir lăsând pe Ghiţă în cea maĭ mare confusiune, căcĭ sermanul vedea, că ceva nu a făcut cu cale, nu scia însĕ, că în ce a greşit a nume.

Preotul îşĭ continuă într'aceste drumul adânc împresionat. „Superstiţie şi ér-şĭ superstiţie din tóte părţile!“ îşĭ zise în sine. „Tóte le-a audit şi nu-ĭ mirare, că aŭ coplesit-o într'atâta! Ce se fac eŭ acum Dómne, Dumnezeule? Când vor înceta o dată aceste prejudiţiĭ şi vor amuţi aceste tradiţiĭ fără basă? Copila acésta e jertfa lor! Sĕrmanul meŭ frate! Şi eŭ . . . şi eŭ!“

Prin o pórtă în gard întră în cimitirul parochieĭ sale. Maĭ de mult aicĭ nu se înmormînta, de cât servitorimea claustruluĭ. Călugăriĭ îşĭ aveaŭ cripta sub biserică, şi aşa aceste morminte uitate nu eraŭ înfrumseţate, de cât cu o cruce mare de lemn de stejar văpsită cu negru. Dar locul acesta liniştit şi acoperit de umbra teilor nu era urît. Nicĭ un mormînt săpat de curând nu-ţĭ spunea de vre o durere próspĕtă, şi crengile arborilor eraŭ adăpostul celor maĭ vesele paserĭ aduse de căldura binefăcĕtóre a primăveriĭ, ér florile parcă se întreceaŭ cu bogăţia colorilor şi fragedimea frunzelor. La trupina celuĭ maĭ bĕtrân arbore era răzĕmată Clara palidă şi fără de viaţă, ca însă-şĭ mórtea.

„Aicĭ eştĭ Claro?“ o întrebă unchiul silindu-se a-ĭ vorbi pe un ton maĭ veselŭ. „Nu vreĭ, să-mĭ culegĭ un buchet de mac şi ochiul bouluĭ, să-l duc a casă?“

Fata îşĭ întinse mâna tremurândă şi încercă, să rupă o flóre, dar nu o ajutară puterile şi zise cu o vóce stinsă „dar nu le maĭ pot culege unchiule.“

Acéstă slăbiciune vĕdită îl atingea pe bietul preot la inimă, se reţinu însĕ ca să-şĭ esprime durerea sfăşietóre şi îĭ zise cu linişte: „las că acuşĭ îţĭ va fi maĭ bine şi ér-şĭ te veĭ face veselă şi veĭ sări şi cânta ca paserile aceste, carĭ ciripesc prin crengĭ.“

„Asta e cea din urmă primăvară, ce o maĭ trăesc“, zise Clara tristă, „în cea următóre nu vor maĭ fi pentru mine nicĭ florĭ, nicĭ paserĭ. Sci de ce am venit eŭ aicĭ?“

„De ce copila mea?“

„Ca să-mĭ caut locul, unde să me îngropĭ“, zise înecată de plâns. „Aci să fie mormîntul meŭ sub acest teiŭ bĕtrân, e aşa de recoros şi de bine, şi sub acest arbor m'am jucat maĭ cu drag“.

Bĕtrânul nu se încredu în puterea glasuluĭ sĕŭ şi nu se încumetă a-ĭ grăi, ci întorcêndu-se în altă parte îşĭ sterse ochiĭ şi porni spre casă. Bĕtrână servitóre îĭ eşi înainte şi-l întrebă de bolnava. El o trimise în cimitirul de lângă grădină, unde servitórea o găsi leşinată.

* * *

Aceste întîmplărĭ hotărîră pe preot, să-şĭ facă călătoria plănuită, maĭ înainte de cum voise.

În diminéţa următóre îşĭ luă rĕmas bun de la suferinda sa nepoţică sub pretext, că pe dóuĕ zile trebue să plece de a casă, şi în aceea-şĭ sară întră în curtea fratelui sĕŭ, cu inima apăsată de o grea povară, obosit şi plin de prav. Făcuse pe jos o cale de o zi. Abia la amézĭ se odihni o óră. Fratele sĕŭ locuia cam de parte şi piciórele sale nu eraŭ dedate cu călătoria.

În curtea bogatuluĭ primar tóte eraŭ încă într'o vie mişcare. Prin uşa deschisă a grajdului se vedeaŭ servitórele hrănind vitele, în vreme ce servitoriĭ se întorceaŭ de la câmp cu cósele pe spate. Galiţele cărăiaŭ fie care pe glasul propriŭ. Un cârd de gâşte şi raţe îşĭ făceaŭ întrarea solemnă în curtea lor separată. La fântână se certaŭ doĭ băeţĭ, carĭ păziaŭ viţeĭ, ér din podul şureĭ un servitor cântând arunca cu furca fîn pentru caĭ. În orĭ ce alt timp scena acésta de activitate rodnică ar fi făcut o bună impresie asupra bĕtrânuluĭ preot, azĭ însĕ peptul sĕŭ era apăsat de durerĭ prea profunde, ca să-l maĭ pótă impresiona ceva. Adevĕrata stăpână a acestor bogăţiĭ se lupta cu mórtea, şi nimenia nu se gândia la suferinţele şi durerile eĭ.

Servitoriĭ şi servitórele primaruluĭ îl salutară cu respect, de şi nu-l cunósceaŭ, căcĭ de mult nu maĭ fusese pe acolo. Nu maĭ avea de cât câţĭ va paşĭ, până să între în casă, când uşa se deschise, şi înaintea luĭ apăru o femee, care făcea multă gură, vĕdêndu-l însĕ ea amuţi. El o salută ridicându-şĭ pălăria de pe cap cu cuvintele: „Bună sara, soră Saveta!“

„O Dumnezeule, Dta eştĭ! Sara bună să dea Dumnezeŭ,“ îĭ răspunse primărésa pe vocea eĭ aspră, pe care în zădar se încerca, să şĭ-o îmblânzéscă cel puţin faţă de el. „Dar de unde viĭ aşa târziŭ?“

„Din Negrilescĭ“ îĭ răspunse preotul. „Dar a casă e fratele meŭ?“

„A casă, poftim în lăuntru!“ îl rĕspunse ţĕranca făcêndu-i loc. Trecând pe dinaintea eĭ ea îl privi cu ochiĭ eĭ surĭ-vineţiĭ. Dacă ar fi observat preotul privirea acésta ar fi putut ceti în ea un amestec de ură şi témă, în vreme ce trăsăturile dure şi neregulate ale feţeĭ luară o espresie bănuitóre.

Într'aceste preotul întră în culină, care servia tot o dată şi de prânzîtor şi de odae de locuit, fiind lungă şi spaţiósă. Fratele sĕŭ şedea la vatră fumând din pipă, ér ceĭ doĭ băeţĭ îşĭ petreceaŭ cu jocurile lor.

„Bună sara Pavele,“ zise preotul. La auḑul acestuĭ glas primarul sări în sus atât de surprins, în cât ceĭ doĭ băeţĭ aĭ sĕĭ se speriară.

„Dumnezeul meŭ, tu eştĭ frate?“ îl întrebă primarul aprópe tot cu vorbele femeiĭ sale. „Dar ce te aduce aşa târziŭ?“

„Nu lucruri bune,“ rĕspunse preotul, „din zi în zi e tot maĭ rĕŭ cu Clara şi me tem, că şi ea,“ şi se opri, căcĭ numaĭ puté continua.

Ţĕranul impinse jarul în cuptor şi numaĭ după ce scóse un oftat adânc şi dureros îl rĕspunse: „Îmĭ aduceam a minte eŭ de acésta, da, îmĭ aduceam a minte!“ Femea sa, care întrase de o dată cu preotul în odae, la auḑul acestora nu putu să-şĭ stăpânéscă un suris de bucurie, care nu trecu însе neobservat de preot, şi ea neputêndu-i suporta privirea întrebătóre îşĭ plécă confusă ochiĭ în jos.

Urmă o pausă penibilă. Tatăl mişcat adânc de acéstă scire întrerupse tăcerea, întrebând cu jumătate de glas: „Şi îĭ rĕŭ de tot cu ea?“

„Me tem, că da. Frigurile o prind în tótă ziua şi într'atâta aŭ slăbit-o, în cât numaĭ póte umbla fără ajutor. Ĭerĭ a avut un leşin şi de atunciĭ s'a schimbat cu totul.“

„Vreĭ, să me duciĭ la Negrilesciĭ?“ întrebă primarul privindu-l speriat. De ce nu aĭ trimis maĭ bine pe cine va după mine? Drumul te va fi obosit rĕŭ.“

„Adecă nu am venit chiar după tine“ îl rĕspunse preotul, „ci . . . .“

„Nevastă, adă un păhar de vin,“ îl întrerupse primarul, „veniţĭ copiiĭ şi sărutaţĭ mâna unchiuluĭ vostru!“

Preotul lăsă, să fie servit şi neteḑind fruntea copiilor le împărţi câte un chip sfînt. Dar din gesturile sale se putea prea bine vedea, că sufletul sĕŭ este plin de grijĭ.

„Voiaĭ, să zicĭ ceva,“ începu primarul, după ce ieşiră a fară copiĭ veselĭ de darul, ce primiseră şi dornicĭ de a-l arĕta servitorilor şi servitórelor. Nevasta era într'un colţ ocupată. „Zicĭ, că nu aĭ venit după mine?“

„Nu, ci am venit, ca să-mĭ staĭ într'ajutor, să mântuim, dacă va maĭ fi cu putinţă, pe Clara.“

„Cred, că nu te îndoescĭ, că sînt în stare, să fac tot ce numaĭ póte face un om,“ rĕspunse ţĕranul privindu-l cu căldură. Jumătate averea mea, ba chiar întrégă o daŭ cu plăcere. Şi aşa, — adause el încet — „averea e a eĭ.“

Ţĕranca le asculta cu atenţiune conversaţia. „Ce-ţĭ cer eŭ, nu-ĭ lucru uşor. Îţĭ va pricinui o nópte de neodihnă şi amărăciune. Însе tu eştĭ tatăl Clareĭ, şi nu-ĭ nimic rĕŭ în cea ce solicit din partea ta.“

„Acésta o sciŭ“ replică el stringându-ĭ mâna cu încredere, „ce facĭ tu nu póte fi rĕŭ niciĭ o dată.“

„Aşa dar sîntem înţeleşĭ,“ zise preotul. „Însе trebue să se întîmple în tăcerea nopţiĭ şi numaĭ tu şi eŭ şi un om de încredere putem sci de acésta. Nu sciŭ dacă legile lumescĭ o conced fără óre care formalitate, dar în fine de oprit nu o pot opri, căcĭ pe cum am zis, nu e nimic nedrept în lucru. De data asta nu avem timp, să umblăm după formalităţĭ de acestea, căcĭ ajutorul e fórte grabnic.“

Primărésa se depărtase, dar numaĭ de formă. A ieşit în curte şi de aiciĭ s'a vîrît în camera de durmit, care avea o uşiţă, ce comunica cu bucătăria, a deschis'o încetinel, fără ca ceĭ doĭ bărbaţĭ adânciţĭ în conversarea lor să audă, şi a tras cu urechea.

„Şi ce este aceea ce ceriĭ de la mine?“ întrebă primarul.

„Înainte trebue să-ţĭ istorisesc adevĕratul motiv al bólieĭ eĭ şi apoĭ să-ţĭ spun dorinţa mea, care îţĭ va păré póte curiósă. Când mĭ-a scris nevasta ta de mórtea Anuţeĭ a adaus şi aceea, că a tras în piciórele mórteĭ o pereche de păpucĭ de a Clareĭ şi . . .“

„Dumnezeule! a făcut-o ea acésta?“ esclamă primarul îngrozit lovindu-şĭ mânile cu putere.

„Dór nu veĭ crede şi tu ceva în acésta?“ întrebă preotul cu un uşor suris de îndoélă şi privindu-l drept în ochĭ.

„Să nu cred?“ adause tatăl cu spaimă. „Dar ce îmĭ maĭ ajută, dacă cred saŭ nu? Ea trebue să móră, atâta e sigur.“

„Dar Pavele, acésta e superstiţie, păcătósă superstiţie!“ îl admoniă preotul.

„Dacă tu nu o crediĭ, de ce maĭ şi vorbescĭ de ea?“ întrebă ţĕranul aspru.

„Căcĭ sermana copilă crede în superstiţia asta, şi tocmaĭ acéstă credinţă o omóră, dacă nu va succede, să-ĭ arĕtăm, că nu are de ce să se témă. Ajută-mĭ, să ĭ-o dovedesc acésta!“

„Dar nu se póte“ îĭ rĕspunse primarul acoperindu-şĭ faţa cu mânile sale aspre şi pârlite de sóre. „Ea este perdută din pricina nebăgăriĭ de samă a nevestiĭ.“

Uşa scârţâĭ cu putere, dar niciĭ preotul, niciĭ primarul nu băgară în samă nimic, acest din urmă continuă: „Trebue că nu şĭ-a dat samă ce face, căcĭ aceea o scie şi ea şi o scie orĭ ce om, că nu-ĭ bine, să îngropĭ nimic de a celor viĭ cu un mort, de nu vreĭ, ca şi pe acela să-l tragă în grópă.“

„Eŭ gândesc frate,“ zise preotul serios, „că nevasta ta nu scie nimic de acésta superstiţie órbă, căcĭ dacă scie de ea, şi a îngropat păpucĭĭ numaĭ din pricină că şĭ-a uĭtat, atunciĭ acest uĭtat mi-se pare fórte bănuitor considerând scopul, ce se ajunge prin el.“

„Aşa este“, ingână primarul muşcându-şĭ buzele, „acésta va costa viaţa sermaneĭ mele copile.“

„Dar îţĭ spun,“ îĭ zise preotul cu nerăbdare, că „este posibil încă, să o mântuim.“

Tatăl îşĭ clătină capul cu îndoélă, dar preotul începu a-ĭ vorbi cu încredere: „Eŭ sînt convins, că tótă bóla eĭ nu este alta, de cât o idee fixă, care o va duce în mormînt; când însе îĭ vom puté documenta, că păpucĭĭ sînt încă întregĭ şi nu s'aŭ putreḑit, ea se va însănătoşa . . . Şi în fine“ — reîncepu după o pausă scurtă — „dacă credinţa vóstră este basată, atunciĭ oprind păpucĭĭ din calea putreḑiriĭ, ar trebui să se îndrepte şi omul. Anuţa nu este îngropată de mult, şi aşa nu cred, că păpucĭĭ vor fi început a putreḑi.“

Faţa ţĕranuluĭ se înviorĭ, şi în ochiul sĕŭ cinstit strălucia focul nădejdiĭ. „Drept aĭ frate,“ strigă înveselindu-se şi stringându-ĭ mâna cu putere; „în modul acesta ea póte să fie mântuită. Planul tĕŭ e bun şi se va împlini în nóptea acésta.“

Dar atunciĭ uşa se deschise cu furie şi se isbi cu atâta putere, în cât ceĭ doĭ bărbaţĭ trăsăriră de spaimă vĕḑêndu pe primărésa ieşind din camera de durmit sĕlbatică ca un demon şi abia gâfâind. Amîndoĭ o priviră surprinşĭ în mod neplăcut.

„Să nu cum va să desgropaţĭ pe mórta!“ sberă ea cu putere. „Să nu cum va să o faceţĭ acésta, căcĭ e vaĭ de voĭ. Ce? Niciĭ în mormînt să nu aĭbă omul pace de voĭ. Vre-ţĭ, să-ĭ nenorociţĭ sufletul? Atâta ve spun, că până ce trăesc eŭ, acésta nu se va întîmpla.“

„Savetă,“ îĭ zise preotul cu blândeţă, „el este tată atât Anuţeĭ cât şi Clareĭ şi eŭ unchiul lor. Cred, că nu te îndoescĭ soră, că noĭ vom umbla cu cadavrul mórteĭ cu tótă grijea cuvenită?“

„Ce îmĭ e mie de cadavru!“ rĕspunse femea, „voĭ îĭ neliniştiţĭ sufletul! Pe liniştea sufletuluĭ vostru să nu o faceţĭ acésta! Auḑĭ a colo? Să o desgrópe! Numaĭ acésta v'ar maĭ trebui! Nu vi-ĭ ruşine, să faceţĭ una ca acésta?“

„Dar nu e nimic necreştinesc în a scăpa de mórte pe deaprópele tĕŭ prin un asemenea mijloc nevinovat,“ îĭ zise preotul.

„Şi dta îl numescĭ mijloc nevinovat?“ răcni femea aprinsă de mânie, uĭtându-şĭ în acest moment cu totul de respectul, cu care îĭ vorbia altă dată. „Dta îĭ zicĭ mijloc nevinovat? Dar nu sciĭ, că acesta e păcat de mórte, şi că temniţa te aşteptă, de o veĭ face. Dacă nu o sciĭ apoĭ ţĭ-o spun eŭ, om rĕŭ, ce eştĭ!“

Bărbatul sĕŭ, care până acum nu zise nimic, o prinse şi o scutură straşnic de umerĭ. Ea se îngălbini de fricĭ, căcĭ scia, că cu el nu-ĭ de glumit, se reculese într'o clipă şi continuă:

„Lasă-mĕ!“ îĭ zise amenințător, „Să nu te atingĭ de mine, atâta îţĭ spun, ér de privirile tale furióse să sci, că nu mi-e fricĭ. Îţĭ spun încă o dată, că nu-mĭ place, ce vreĭ, să facĭ şi niciĭ nu voĭ suferi-o, să o facĭ. Şi dacă nu me asculţĭ, să sciĭ că vĕ pîresc la judecătoria civilă şi preoţéscă, ca să vadă lumea, că eŭ nu am luat parte la fapta vóstră!“

„Nu te va lăsa inima, nevastă! Şi în sfârşit chiar, dacă o veĭ face, să sci, că nu va fi spre binele tĕŭ!“ îĭ rĕspunse bărbatul nealterat. „Dór strigătele şi vorbele tale amenințătóre nu me vor puté abate de la hotărîrea mea. Nu sînt eŭ tatăl Anuţeĭ? Pentru ce să nu am dreptul, să o desgrop? Nime nu are, să zică nimic. Şi fratele meŭ, nu este óre preot hirotonit? El éră o va înmormînta cu binecuvîntărĭ şi rugăciunĭ, şi nime nu póte pretinde maĭ mult!“

Primărésa încă tot avé gust de sfadă, dar întrând ómeniĭ la cină, pe lângă tótă rĕutatea eĭ, vĕḑu, că nu este bine a continua înaintea lor tema acésta. Ea îĭ puse pe toţĭ la masă, şi preotul cu fratele sĕŭ trebuiră să mânânce la aceea-şĭ masă cu păzitoriul de gâşce şi servitórele.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

Manual complect de agricultură rațională de Dr *George Maior* profesor de agricultură de la Feréstrău și la Seminarul Nifon Mitropolitul, pentru usul școlilor speciale secundare și superióre de agricultură, Seminarii, școli normale, studiŭ particular și de consultat pentru agricultorii practicĭ.

Cartea a fost aprobată de Ministeriul Agriculturei, Comerciuluĭ, Industrieĭ și Domeniilor și subvențională de Asociațiunea transilvană pentru literatura română și cultura poporuluĭ român din Sibiŭ. de Reuniunea agricolă a comitatuluĭ Făgăraș și numeróse alte societăți sciințifice și economice. Lucrarea cuprinde 4 părți:

Partea I. *Agrologia* saŭ agricultura generală — 33 cóle de tipar avênd 217 figurĭ intercalate în text. Costă 5 coróne saŭ 7 leĭ.

Partea II. *Fitotechnia* saŭ *cultura specială a plantelor,* dimpreună cu finațele și pășunele — 38 cóle de tipar cu 202 figurĭ în text, costă 10 leĭ saŭ 8 coróne.

Partea a III. *Zootechnia* saŭ *cultura vitelor,* dimpreună cu nutriținea vitelor, industria lăptăriilor și cunóscerea lâneĭ, peste 30 cóle de tipar, cu vre o 200 figurĭ în text, diferite rase și specii de vite domestice copiate după natură. (Se află sub tipar și va aparé până la finea luĭ Martie v.) costă 10 leĭ saŭ 8 coróne.

Partea a IV. *Economia rurală* (va aparé mai târziŭ.

Cartea este în 4 volume marĭ deosebite, formând însе un singur tot și cuprinzênd tot cea ce privesce agricultura, atât din punct de vedere sciințific cât și practic, este scrisă într'un limbaj ușor, popular, cu termenii culeși din însu-și graiul poporuluĭ agricultor. Ea se deosebesce în mod esențial de produsele literare similare, apărute până acum în limba română, prin varietatea și cuprinsul eĭ, căcĭ este cea dintâiŭ carte de specialitate, care ĭea concurența cu cele mai bune lucrărĭ germane și francese. Tóte societățile literare naționale și revistele de specialitate aŭ recunoscut unanim valórea eĭ.

Ea umple un mare gol în literatura română de specialitate și nu ar trebui să lipséscă de pe masa niciĭ unuĭ agricultor practic, mare și mic, cum niciĭ din bibliotecele școlare și ale reuniunilor culturale și economice. Prețul, față cu sacrificiile făcute de autor în adunarea materialuluĭ și munca depusă, este moderat.

Se găsesce de vîndare la autor, str. Tudor Mitu 25 Bucurescĭ, la Tipografia A. Murĕșan și librăria H. Zeidnei în Brașov și la librăria W. Krafft în Sibiŭ.

„Almanachul învĕțătorului român" de Io. Velcean se póte cumpĕra de la autor (Resicza-bánya) cu 73 cr. esemplarul trimis franco.

„Convorbirĭ literare", vechia revistă, anul XXXIII Nr. 1 cu următorul sumar: Iac. Negruzzi, *Scrisorĭ de la M. Eminescu.* Vas. Leonescu, *Craiŭ de ghindă.* D. Zamfirescu, *Lydda.* D. Nanu, *Idololatrie.* I. A. Barabescu, *Un dejun.* C. I. Vergolicĭ, *Amurg.* A. V. Gîdei, *Din dreptul vechiŭ roman* (recens). N. Basilescu, *Cântec de nuntă.* M. D. *Revistă critică. Bibliografie critică.*

„Moda ilustrată" Anul III, Nr. 8 cu un cuprins bogat și intructiv pentru femeĭ. La numĕrul acesta e alăturat un tipar croit de talie-cămășuță.

„Transilvania", organul Asociațiuniĭ, Anul XXX. Nr. I—II. Are în partea neoficială un interesant articlu, în care se face o statistică culturală a Românilor de din cóce de Carpațĭ. Tot în numĕrul acesta se începe publicarea cronicei notaruluĭ anonim al regeluĭ Béla.

„Revista ilustrată", Nrul 3 cu următorul bogat și interesant sumar: Dr Victor Mihályi de Apșa. — „După legea cea mai înaltă", o istorie de C. E. Franzos. — „O dată și acum", poesie de I. I. — „Curcubee", poesie de Lilian, — „Mĕ dóre sufletul", poesie de Emilian. — Marcu Ulpiŭ Traian, împĕratul Romanilor. — „Domnul Pulcinel", poveste de Carmen Sylva. — „Din propria eĭ putere", novelă de G. Simu (urmare). — „O vedere din orașul Bistrița". — Cercuitorul, poesie de M. Cioban. — „La icónă", poesie de Emilian. — La L. . . . poesie de T. Oltean. — „Botanica poporană" de F. Alexe-Cărpiniș Gorj. — Diverse, excamatorul în salon, de I. Nițu Pop. — Bibliografiĭ. — Glume. — Gâciturĭ. — Deslegarea gâciturilor. — Posta redacțiuniĭ. *Ilustrațiunĭ:* Dr Victor Mihályi de Apșa, mitropolitul de Alba Iulia și Făgăraș. — Marcu Ulpiŭ Traian, împĕratul Romanilor. — Dunărea la podul luĭ Traian. — Oastea română trece Dunărea pe pod de luntre. — Traian la porțile de fer. — Un sol al Dacilor înaintea luĭ Traian. — O vedere din orașul Bistrița.

Posta Redacțiuniĭ. Dlui *G. M.* în *B.* De comun nu anunțăm de cât cărțĭ, carĭ ni-s'aŭ trimis, de astă dată am făcut escepție. — On. *S. L. G. H.* în *B.* Mulțămită, în dată ce dispunem de loc, după cum vedețĭ sîntem încărcați de material. — *Reun. învĕț. din Satmar și Ungaria,* fóea se va trimite gratuit.

Editor și redactor respundĕtor:
Dr Vasile Suciu.

---

(11) 1—1

Convocare.

„Reuniunea de consum ca societate pe acțiĭ în Marga" își va ține adunarea gen. estraord. Duminecă în 26/14 Martie a. c. în localitatea institutuluĭ la 3 óre d. a., la care onoraților acționarĭ sînt rugați a lua parte în persónă saŭ prin delegați.

Program:

1. Raportul direcțiuniĭ despre înprotocolarea firmeĭ, aprobarea statutelor și incasările la capitalul social. 2. Alegerea a treĭ membrĭ în direcțiune. 3. Alegerea comisiuneĭ de supraveghiare. 4. Eventuale propuneri propuse direcțiuniĭ înainte cu 48 óre.

Marga în 5 Martie 1899.

Direcțiunea.

Sz. 1050—1899. (12) 1—1

Pályázati hirdetmény.

Alsófehér vármegye balázsfalvi járásában Szász-Csanád község székhelylyel rendszeresitett körorvosi állomás, melyhez a farkastelki, sorostélyi és szász-csanádi körjegyzőségekhez tartozó 9 község (10.656 lélekkel) tartozik üresedésbe jövén arra ezennel pályázatot nyitok.

A körorvos évi javadalmazása 500 frt, fizetés és 150 frt fuvar átalány, mely előzetes havi részletekben Szász-Csanád község pénztárából fizettetik ki, a gyógydijakra nézve a körorvos a községekkel szabadon egyeszkedik, azonban a vagyontalanokat ingyen köteles gyógykezelni; köteles továbbá körét havonként kétszer beutazni.

Felhivom mindazokat, kik ezen állást elnyerni ohajtják, hogy az 1883. évi I. t. cz. 9. §. és az 1876. évi XIV. t. cz. 143. §. értelmében képesitésüket igazoló okmányokkal, erkölcsi magaviseletüket tanusitó bizonylattal felszerelt pályázati kérvényüket hozzám folyó évi Április hó 2-ig annál is inkább nyujtsák be, mert a későbben beérkezőket figyelembe venni nem fogom.

A választás az egészségügyi kör székhelyén Szász-Csanádon a körjegyzői irodán folyó évi Aprilis hó 5-én d. e. 10 órakor fog megejtetni.

A Szolgabirói hivatal.

Balázsfalván 1899 Márczius hó 8-án.

Simonffy Alajos
főszolgabiró.

---

172 szám (13) 1—1
1899.

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a balázsfalvi kir. járásbiróság 1898. évi V. 633. számu végzése következtében Dr Ronai János ügyvéd által képviselt alapfoglaltató Rosenstein Dávid és felülfoglaltató Riéger András javára, Stanutz Juon Burszán és neje ellen 65 és 201 frt 85 kr. s jár. erejéig 1899. évi Február hó 1-én foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 600 frt — krra becsült 2 ló, 1 lószekér, 2 ökör, 1 ökörszekér, 1 gárnitura cséplőgép, 1 léczes tengeri kas, 150 véka csös tengeri és 1 drb két éves koczából álló ingóságok nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a balázsfalvi kir. jbiróság 1899. évi V. 164/2. számu végzése folytán 65 frt — kr. tőkekövetelés, ennek 1898. évi November hó 11-ik napjától járó 6% kamatai, és eddig összesen 30 frt 53 krban biróilag már megállapitott költségek erejéig Szász-Csanádon alperesek lakásánál leendő eszközlésére 1899. évi Márczius hó 24-ik napjának délelötti 10 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták s azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Balázsfalván 1899. évi Márczius hó 9-ik napján.

Thát György,
kir. jbirósági végrehajtó.

---

140 szám (14) 1—1
1899.

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a balázsfalvi kir. járásbiróság 1896. évi 200 polg. számu végzése következtében Dr Mániu Gyula ügyvéd által képviselt Patria takarék pénztár javára Spatacean Vaszilie és társai ellen 73 frt — kr. s jár. erejéig 1898. évi Augusztus hó 17-én foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 395 frt — krra becsült, és pedig: Spatacean Vasziliénál: 1 sánta kancza, Vojna Todeánál: 2 drb ökör és 1 kancza, Spatacean Juonnál: 2 drb tehénből álló ingóságok nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a balázsfalvi kir. jbiróság 1899. évi V. 81/4. számu végzése folytán 73 frt — kr. tőkekövetelés, ennek 1895. évi Január hó 29-ik napjától járó 6% kamatai, és eddig összesen 46 frt 29 krban biróilag már megállapitott költségek erejéig Nagy-Csergeden alperesek lakásánál leendő eszközlésére 1899. évi Április hó 4-ik napjának délelötti 12 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták s azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Balázsfalván 1899. évi Márczius hó 5-ik napján.

Thát György,
kir. jbirósági végrehajtó.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie: Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii** în Blaş.

Anul IX. Blaş 25 Martie 1899. Numĕrul 12.

Reforma electorală.

De anĭ de zile s'a constatat în dieta ţĕrii, în presă şi în adunările publice, cum că sistemul electoral de la noĭ e defectuos şi e nedrept. Marea maioritate a cetăţenilor, care supórtă sarcinile publice, este lipsită de dreptul electoral, şi aceĭ puţin, carĭ aŭ acest drept, nu şi-l pot validita liběr din causa abusurilor numĕróse şi a corupţiunii, ce domnesce la alegerĭ. Acésta a spus-o din noŭ în şedinţa dietală din 20 a c. deputatul Holló, şi a spus-o a nume cu intenţiunea de a provoca pe ministrul president, să se pronunţe în cestiunea reformeĭ electorale.

Pe când în tótă Europa drepturile publice şi libertăţile constituţionale se lărgesc în direcţiune democratică tot mai mult, pe atuncĭ în Ungaria de la 1848 în cóce se observă o reducere hotărîtă, o despoiare a drepturilor. În ceĭ din urmă 30 de anĭ dările directe, carĭ sînt normative în conscrierea alegĕtorilor dietalĭ, aŭ perdut mult din momentuositatea lor, şi punctul de gravitaţiune finanţial a trecut la dările îndirecte, suportarea cărora nu este în proporţie cu averea mobilă orĭ nemobilă, de care dispune cineva. Aceste dărĭ le plătesce publicul cel mare, a cărui nume, póte, nicĭ nu ocură în cartea funduară. Dacă sarcinile publice apasă şi asupra claselor maĭ sĕrace, e legitimă pretensiunea, ca în aceea-şi proporţie să li-se garanteze şi drepturĭ şi influinţă în afacerile publice ale ţĕrii.

Maĭ ales acum, când obligamentul militar e general, când fie care e dator, să-şi jertféscă pentru patrie, nu numaĭ averea, ci şi viaţa, sângele sĕŭ, zice dl Holló, e o formală necuviinţă, şi cea maĭ crasă nedreptate a dispoia de dreptul de a se pronunţa în afacerile publice pe aceia, de la carĭ se poftesc serviţiĭ şi viaţa pentru binele patrieĭ.

Dl ministru president s'a dovedit, că e liberal şi ca atare nu e amic al lărgirii drepturilor publice şi maĭ ales a dreptuluĭ electoral. El în loc de a lua angajament formal, că în timpul cel maĭ apropiat va delătura defectele, va pune capet corupţiunii, promite numaĭ, că va studia cestiunea spre a cerca: că óre posibilă e sanarea rĕuluĭ? Cu alte cuvinte, că şi guvĕrnul actual va amâna reforma electorală ad calendas graecas.

Şi óre pentru ce nu se sanéză rĕul cunoscut, pentru ce nu se caséză nedreptatea vedită, pentru ce nu lărgesce dreptul electoral în sensul echităţii şi al adevĕratelor interese ale statuluĭ? Rĕspunsul e simplu: de frica naţionalităţilor, se tem, că vom părăsi pasivitatea, vom trimite deputaţi în dietă, vom pretinde acolo, ce ni-se cuvine, vom dovedi în parlament, oă eĭ cu idea lor de stat naţional magiar alérgă după visurĭ şi utopiĭ, vom arĕta lumeĭ cu maĭ mult succes, că statul nostru e poliglot. Se tem, că idea de stat unitar magiar va fi periclitată. Frica de naţionalităţi e motivul principal, pentru care liberaliĭ restring libertăţile publice şi le caséză, unde le pot.

Că legea electorală e în devaforul nostru statorind cens maĭ mare în părţile transilvane, unde noĭ formăm maioritatea covîrşitóre a poporaţiuniĭ, şi pentru clasa agricolă, la care aparţine aprópe întreg poporul nostru, e în general cunoscut.

Orĭ ce nedreptate însе pórtă în sine caracterul propriei pedepse. Ceĭ ce se feresc de reforma electorală, pentru ca să nu ni-se concédă nóuĕ drepturĭ şi influinţa cuvenită în afacerile publice, nu reflectézĕ, că în acela-şi timp neîndreptăţesc şi pe propriĭ lor conaţionalĭ, căcĭ milióne de Magiarĭ curaţi sînt lipsiţi de cel maĭ cardinal drept constituţional, de dreptul de alegere. Voinţa milióneloŕ de contribuenţi e înlocuită prin votul câtor va sute de miĭ, carĭ se maĭ bucură azĭ de dreptul electoral. Maioritatea acestora nu consideră dreptul ca un bun, de care datorĭ sînt a face us în interesul patrieĭ, ci de un privilej, pe care se cred îndreptăţiţi a-l valora în propriul interes privat. De unde uşor se esplică, că la alegerĭ nu convingerea politică călăuzesce pe alegătorĭ, ci banul, mâncările, beuturile, protecţiunile, intimidările, terorisările şi chiar violenţa fisică, acestea determină resultatul alegerilor în era liberală. Cassele de partid şi miliónele cheltuite spre scopurĭ electorale sînt doveḑi, că nu

---

Feuilleton.

Grădina de legumĭ.

Disertaţiune poporală, rostită de Ioan F. Negruţiŭ, la adunarea generală a despărţĕmîntuluĭ XI (Blaş) al »Asociaţiuniĭ«, ţinută la 31 Iulie 1898 în Veza.

(Continuare.)

16. Paradisele.

Paradisele saŭ pătlăgelele roşiĭ se fac bine în pămîntul gras. Le place gunoirea próspetă şi în faţa sóreluĭ. Unde aerul (clima) e maĭ rece, pe acolo se cultivă pe lângă zidurile din faţa sóreluĭ legate pe parĭ saŭ în strat cald.

Paradisele se samĕnă de obiceiŭ în strat cald, de unde prin Maiŭ se rĕsădesc. Se cultivă prin săpat. La început se udă maĭ a dese orĭ. După ce aŭ crescut, punem lângă fie care fir câte un părustet, de care se légă cu papură, orĭ pipirig.

În dată ce aŭ început a înflori, rupem din crenguţe, unde sînt prea dese, şi cu deosebire subsuorile, apoĭ maĭ rărim şi frunzele, pentru ca să créscă şi să se cócă cu atât maĭ bine şi maĭ îngrabă fructele saŭ paradisele.

De sămînţă alegem paradisele saŭ fructele celea maĭ frumóse şi cópte. Sămînţa se scóte aşa, că sdrobim în mânĭ fructele, şi apoĭ spălăm sămînţa în o sîtă rară, până când rĕmâne curată. Sămînţa o uscăm şi o păstrăm în săculeţe de pânză. Puterea de încolţire ţine 6—8 anĭ. Paradisele s'aŭ adus la noĭ din Mexico. Avem maĭ multe soiurĭ de paradise. Dintre aceste maĭ bune sînt:

1. **Paradisele „Ficarazzi“.** Se fac maĭ de timpuriŭ ca tóte cele alalte soiurĭ. Produc bine şi în ţinuturĭ maĭ rĕcĭ. (1 măsură 25 cr.)

2. **Paradisele „Meteor“.** Fructele îĭ sînt marĭ netede şi roşiĭ scarlat. Aŭ un gust de tot plăcut. (1 măsură 20 cr.; 20 gramĭ 60 cr.)

3. **Paradisele luĭ Mauthner.** Fructele îĭ sînt de colóre roşie închisă, tare gustóse. (1 măsură 25 cr.)

4. **Paradisele „Acme“.** Acest soiŭ e tare reslăţit. Produce multe fructe marĭ şi bune. Are o colóre roşie închisă. Se cóce bine şi produce până ce dă îngheţul. Se plătesc bine, de óre ce se pot ferbe şi pentru iarnă. (1 măsură 30 cr.; 20 gramĭ 80 cr.)

5. **Paradisele presidentuluĭ Garfield.** Face fructe uriaşe, marĭ; o singură paradisă are 1—1½ chilo. (1 măsură 35 cr.)

Notă. Sămînţă din 10 soiurĭ de paradise, câte o măsură din un soiŭ, se vinde cu 1 fl. 50 cr.

17. Ardeiul.

Ardeiul saŭ piparca încă se face bine în faţa sóreluĭ, în pămîntul gras, cald, din noŭ gunoit şi bine lucrat.

Sămînţa de ardeiŭ se samĕnă primăvara de timpuriŭ în strat cald, de unde prin April Maiŭ se rĕsădesce în depărtare de 20—30 cmtri. un fir de cel alalt.

Se cultivă prin săpat. Se udă bine maĭ a dese orĭ.

Ardeiul s'a adus la noĭ din India. Puterea de încolţire a sămînţiĭ ţine 3—4 anĭ.

Dintre multele soiurĭ amintesc aci următórle:

1. **Ardeiul de Segedin.** E de o colóre roşie deschisă, când e copt; are un gust pişcător. (20 gramĭ 20 cr.)

2. **Ardeiul sêrbesc uriaş.** E mare, cărnos şi plăcut la gust. Se mâncă crud ca cépa, dar se póte şi mura. (1 măsură 15 cr.)

convingerea politică, ci interesele materiale sînt motorul în alegerile dietale, prin ce în loc de a se cultiva adevěratul patriotism se demoralisézá poporul. Dacă alegerile nu sînt libere nicĭ curate, e lucru firesc, că ele nu numaĭ că nu representă voința publică a poporuluĭ, dară nu esprimă chiar nicĭ voința alegětorilor, de la carĭ s'aŭ cumpěrat orĭ stors voturile, ci în ele se validitézá voința celor ce dispun de putere și maĭ ales de banĭ. Efectul se și resimte, căcĭ detentoriĭ puteriĭ restringênd libertățile publice, merg cu pașĭ repedĭ spre cel maĭ absolutistic centralism; de altă parte pe când încarcă poporul cu tot felul de dărĭ, pe atuncĭ speculațiunile de bursă ale capitaliștilor sînt scutite de dare. Fiind banul azĭ la noĭ un mijloc electoral indispensabil, urmézá, că resultatul final al alegerilor dietalĭ este în favorul capitaliștilor, carĭ dispun de banĭ. Și dacă vom întreba, că óre acești capitaliști magiarĭ sînt orĭ străinĭ? Răspunsul e: că capitalul mare, care decide asupra alegerilor și a destinelor patrieĭ e în mâna străinilor. Aceștia nu aŭ simț pentru durerile poporuluĭ și ale țěrii. De aicĭ se esplică miseriile finanțiale, pe carĭ le-a arětat nu de mult guvernamentalul Tisza István, miseriile administrative espuse de alt guvernamental Nyegre László, de aicĭ crescerea proletariatuluĭ și a numěruluĭ socialiștilor. Căcĭ mulțimea, când e convinsă, că statul le impune diverse sarcinĭ și sacrificiĭ, ěră drepturĭ de influință în folosirea acelora se conced numaĭ avuților, e fórte accesibilă pentru principiile socialiste, carĭ nu vor, să scie de nație și patrie.

Tóte aceste rele și miserĭ le sufere guvernul, el tolerézá abusurile și corupțiunile electorale, privesce cum însu-și poporul magiar se demoralisézá vîndu-și consciința la alegerĭ, privesce cum patria înaintézá spre catastrofă și nu recurge, ca la un mijloc eficace spre sanarea rěuluĭ și prevenirea pericolelor, la o reformă electorală sănătósă, justă și echitabilă, nu recurge la acest remediŭ, din motivul, că și noĭ naționalitățile am avé avantagiĭ din el, nu recurge guvernul și partidul sěŭ la reforma electorală, căcĭ pentru domnia de partid supeditézá maĭ multă garanță legea defectuósă de azĭ.

Religie și Națiunalitate. — Sub acest titlu „Liga Română" revistă pentru interesele unității culturale a tuturor Românilor, constatând starea deplorabilă a clerului și bisericiĭ ortodoxe din România, scrie:

„În zădar înființăm școlĭ primare și secundare, zădarnic se mărescе numěrul studenților nostri universitarĭ — cât timp vom rěmânea nepăsătorĭ în domeniul religios.

„Póte să greșesc, dar eŭ am convingerea nestrămutată, că dacă de o dată cu modernisarea Statuluĭ nostru, s'ar fi întrodus o regulă seriósă în biserică, azĭ nu ne-am tîngui cu toțiĭ. Dacă s'ar fi trimis an de an d. e. vr'o 100 de absolvenți de al facultățiĭ nóstre de teologie la universități din Germania și Englitera, dacă Statul și comunele ar fi luat măsurĭ, ca să reducă parochiile spre a le puté dota cum se cade, și dacă Statul și comuna ar fi rivalisat înălțând bisericĭ mărețe în tóte unghiurile țěrii — în acest cas Biserica ar fi azĭ respectată, pentru că ea contribue în mod vědit la rěspândirea moraleĭ evangelice în popor.

„Dar partidele nóstre aŭ crědut, că se înjosesc, dacă ar fi dat Bisericiĭ solicitudinea, pe care ea o merită. Nicĭ unul nicĭ altul nu voia, să fie stigmatisat, că este partid de „strigoĭ", și de aceea lăsa și unul și altul Biserica în scirea Domnuluĭ, în cât totul a progresat în țara nóstră, numaĭ Biserica a rěmas pe loc, o rěmășiță medievală în acésta lume nóuă.

„Cum vreți, ca preotul român să se bucure în societatea nóstră cultă de consideraținea, de care se bucură la Englezĭ saŭ Germanĭ preotul lor respectiv?

„*Chica* și *potcapul* sînt semnele exterióre ale inferiorității, în care s'a găsit clerul nostru în trecut; și aceste reminiscențe fanariote, în loc ca să fie fost stîrpite de acum patru zecĭ de anĭ, formézá și azĭ unul din caracterele clerului nostru. Dar vorba e, că popa cu chică și potcap grecesc e amintirea vie a uneĭ epoce, când clerul nostru era alcătuit din Grecĭ, când între țěranĭ și preoți deosebirea nu resida de cât în *chică* și *potcap*. Azĭ înse acésta deosebire ar trebui să reside în cultura intelectuală și morală, dacă e ca preoțimea să pótă urca câte va trepte în consideraținea publică.

„Dar nu preoții sînt de vină, ci politica ce s'a făcut la noĭ, politică ce își făcea o glorie lăsând Biserica și preoțimea nóstră în starea de umilință, în care se găsesce.

„O națiune nu pute exista și nu póte prospera fără un puternic și luminat simț religios.

„Ar fi timpul, ca ómenĭ nostri politicĭ să-și dea sémă de starea de părăginire, în care se află încă clerul și Biserica română și să-și pună tóte stăruințele spre a cultiva religiositatea în popor, ridicând Biserica și preoțimea nóstră la o trépță de cultură superióră, corěspundětóre menireĭ, pe care o aŭ biserica și servitoriĭ eĭ."

Subscriem!

Școlile din Brașov și statul român. — După cum se scie, eforia școlilor române din Brașov a intentat statuluĭ român proces pentru solvirea renteĭ de 75 miĭ leĭ, pe care dl Sturza a încetat a o maĭ plăti. Procesul avea să se judece zilele acestea înaintea tribunaluluĭ de Ilfov. Ětă ce cetim în „Timpul":

---

3. **Ardeiul uriaș a lui Mauthner.** Face atâtea fructe, în cât trebue să punem câte un păruștet lângă fie care tufă. Se folosesce ca sălată, se murézá pentru ĭarnă, maĭ mult înse se folosesce ca *ardeiŭ umplut*. (1 măsură 35 cr.)

4. **Ardeiul lui Columb.** E un soiŭ nou asemenea tare bun. Face fructe marĭ până la $^1/_2$ chilo. (1 măsură 20 cr.; 20 gramĭ 80 cr.)

Șese soiurĭ de ardeiŭ maĭ bun 80 cr.; 12 soiurĭ 1 fl. 50 cr.

18. Crastavețiĭ.

Crastavețiĭ se fac bine în un loc maĭ deschis, în pămîntul roditor, cald. Maĭ bine înse le place în țelina din noŭ spartă.

Castravețiĭ se semănă în cuiburĭ, câte 2—3 fire la un loc. Dacă locul e maĭ uscat, se pot pune și în un părăuț, cel tragem la mijlocul stratuluĭ; ér dacă pămîntul e apătos, atuncĭ ridicăm pămîntul la mijlocul stratuluĭ, saŭ facem nisce mușunóe și apoĭ punem sămînța de crastavețĭ în șir saŭ în cuiburĭ. E maĭ bine dacă barem cuiburile le facem din țelină (gliĭ întórse de țelină), de óre ce se fac maĭ bine.

Crastavețiĭ s'aŭ adus la noĭ din India. Pentru aceea per de rěcélă și nu se pot săměna în pămînt rece saŭ în slobod, numaĭ după ce timpul s'a încălțit. De obiceiŭ se semănă pe la sfârșitul luĭ April și începutul luĭ Maiŭ.

Crastavețiĭ, carĭ voim, să-ĭ murăm pentru ĭarnă, aceia îĭ săměnăm numaĭ în Iuniŭ.

Puterea de încolțire a sămînțiĭ ține 6—8 anĭ. E maĭ bine înse, să săměnăm sămînță maĭ veche, de óre ce se fac maĭ bine crastavețiĭ.

Când sînt în treĭ frunze, ciontăm saŭ rupem vîrfurile ramurilor și maĭ târziŭ și vîrfurile viețelor, ca să nu crescă maĭ de parte, și ast fel să aducă maĭ lute și maĭ mult rod.

Maĭ de parte se cultivă prin săpat. Până plânta e tinără se sapă și se udă maĭ a dese orĭ.

Pentru sămînță lăsăm crastavețiĭ celĭ maĭ frumoșĭ și maĭ bine copțĭ, din carĭ se scot simburiĭ, după cum v'am spus la paradise.

Crastavețiĭ se folosesc ca sălată și muraț. Avem maĭ multe soiurĭ:

1. **Crastavetele de Erfurt.** Pentru murat e cel maĭ bun soiŭ. (20 gramĭ 20 cr.)

2. **Crastavețiĭ timpuriĭ a lui Mauthner.** Produc bine, fórte bunĭ și de murat pe ĭarnă. (20 gramĭ 20 cr.)

3. **Crastavețiĭ de Japonia.** Se urcă pe parĭ, pe o viță se fac câte 20—30 crastavețĭ. lungĭ de 20—25 cmtri. Produc bine și când timpul e ploios, nu-s așa gingașĭ. (20 gramĭ 40 cr.)

4. **Crastavețiĭ de Anglia.** Se semănă în strat cald, se fac de timpuriŭ. (20 gramĭ 20 cr.)

5. **Crastavetele „Telegraful luĭ Rollison".** Are fructe lungĭ de 60—80 cmtri. Se póte cultiva atât pe strat cald, cât și în pămînt rece. (1 măsură 20 cr.)

19. Pepenĭ și lebenițele.

În partea cea maĭ căldurósă a grădiniĭ, punem și câte va cuiburĭ din celea maĭ bune soiurĭ de pepenĭ și lebenițe.

Pepenĭĭ și lebenițele se cultivă întru tóte ca și crastavețiĭ. Prăsirea lebenițelor numaĭ prin aceea se deosebesce de a crastaveților și a pepenilor, că la lebenițe nu-ĭ ĭertat, să rupem din vîrful rămurelelor și a viețelor.

Soiurĭ bune de pepenĭ sînt:

1. **Pepenele francez „Cantaloup".** E mare, rotund, mustos cu un mez ca pomoranța. Se póte săměna și pe strat cald. (1 măsură 15 cr.)

2. **Pepenele „Prescott fond blanc".** Se face de timpuriŭ, cu mez galbin. (1 măsură 15 cr.)

3. **Pepenele „Ananas".** Unul dintre celea maĭ bune soiurĭ. E de dóuě feliurĭ: cu mezul verde și cu mezul roșu. (1 măsură 15 cr.)

4. **Pepenele „Mandarin".** E ca o pomoranță, mic și fórte bun. Se gătesce și ca compot. (1 măsură 15 cr.)

5. **Pepenele „Ananas de ĭarnă".** Are un mez verde deschis, e de tot bun. Se póte păstra timp îndelungat. (1 măsură 30 cr.)

Cine voiesce, să samene maĭ mulțĭ pepenĭ, ca să și vîndă, să-și cumpere sămînță de soiurĭ de pepenĭ, carĭ se fac maĭ bine și se pot ușor ține timp maĭ îndelungat. Și a nume: pepenele *„Cantaloup"*, *„Columb"*, de *„Alexandria"* și de *„Algeria"*, *„Prescott de Paris*, ș. a.

Tóte aceste soiurĭ se pot căpěta de la Dl *Vilhelm Mühle* din Timișóra. (10 soiurĭ cu 1 fl. 50 cr., 25 soiurĭ 3 fl. 50 cr.)

„În dată după strigarea procesului, grefierul cetesce o adresă a ministrului nostru de justiție însoțită de un act emanat de la un comitet parochial român din cetatea Brașovului. Prin acest act un domn G. B. Pop, care se intitulézá președintele comitetului parochial român al bisericii ortodoxe orientale cu hramul Sf. Adormire din Brașov-Cetate, cere încetarea procesului sub óre cari condițiuni.

D. Tit Maiorescu, procuratorul bisericii Sf. Nicolae din Brașov-Șcheiu neputând din simplă cetire să-și dea samă, de ce e vorba în acest act, cere comunicarea lui.

Din acéstă causă procesul se amână la 15 Septembre."

Cum se prăpădesce Maramureșul? — Sub acest titlu fóea ungurésca „Alkotmány" în num. 68 de la 19 a c. scrie următórele: „Cine a cetit numĕrul de ază (18 Martie) a foii oficióse a putut afla în rubrica licitațiunilor numele lui Hofman Jankel, care este înșirat în rîndul al treilea lângă numele lui Jäger David și Káhán Ezechiel. Lucru stă ast fel: Apșa de sus e o comună destul de mică și sĕracă în comitatul Maramurĕș, în patria libĕră a jidovimii și a esecuțiilor. Sînt în comună 572 case și 2242 locuitori români. Hotarul comunei este petros, pămînt rĕŭ, neproductiv. Acest pămînt însĕ nu mai e a comunei, ci al jidovului Hofman Jankel. Și Hofman Jankel e om tare cuminte și e magiar noŭ cu inimă fórte bună. Cu minte, fiind că n'avea nimica, când și-a început *cariera,* și acum mai întreg hotarul este a lui. Bun la inimă, fiind că banii dați împrumut nu i-a mai cerut înderĕt, ci din pămîntul țĕranului a scris pe numele sĕŭ a patra, a cincia saŭ a opta parte, se înțelege cu învoirea respectivului țĕran înduplecat la acésta. Țĕranul n'a trebuit să plătéscă, și așa de o dată s'a trezit, că pămîntul nu mai e al lui, ci al jidovului cu minte și bun la inimă, care l-a lăsat și pe mai de parte, să-i fie ziler. Tot așa făcuse și Jäger David și Káhán Ezechiel. Drumul așa dară nu era necălcat și neumblat, pentru ce să nu pótă evreii restabili sclăvia? căci dór tóte pentru Israil sînt create! Dar nenorocirea a venit și asupra lui Hofman Jankel. Țĕranul din Apșa de sus zădarnic îl lucra, căci moșia nu-i aduce procentele, și acum banca de escompt și schimb magiară licitézá tótă moșia lui Hofman Jankel, pretensiunea bancei este de 1030 fl. plus accesoriile, ér pe numele lui Hofman J. sînt scrise pe teritoriul comunei sub 969 num. topografici tot atâtea bucățele de pămînt, una prețuită cu 8, alta cu 10, a treia cu 2 saŭ cu 3 fl., la olaltă 969 parțele sînt prețuite cu 7113 fl. Este așa dară probabil, că banca își scóte pretensiunea, dar mai mulți de 300 țĕrani devin cerșitori fără casă și fără pâne. Se asociézá adecă ovreii și mântuesc pe Hofman J., îl cumpĕră adecă proprietatea cu 2—3000 fl., pe cari apoi el îl replătesce și continuă lucrul, de unde l-a lăsat. Se întunecă sufletul omului, când trebuie să vadă, cum nisce jidovi fără de suflet nimicesc poporul creștin din Ungaria, fără ca cineva să cuteze a pune stavilă pustiitorilor! Mărturisim, că nu pricepem indiferentismul fără păreche al inteligiții române patriotice din Maramurĕș, care propter metum Judaeorum privesce cu mânile în sîn pustiirea poporului. Dacă în Ardeal și în alte părți aŭ sciut înființa institute de credit și asociări, pentru ca să mântuéscă poporul din jugul jidovilor, pentru ce nu fac nimica chiar în Maramurĕș, unde lipsa este mai mare? Nu-i dóre inima de poporul acela cinstit dar rĕmas înderĕt, pe care acuma ómenî ca Jäger D. și Hofman J. îl face pribeag? Pentru mântuirea poporului din Maramurĕș fórte mult s'ar putea face, dar dacă nu fac nimica aceia, cari locuesc în mijlocul lui, cum putem aștepta, să facă evreii și datorașii evreilor? Alt cum ar fi fórte, dar fórte de lipsă, dacă ministrul de agricultură ar binevoi a se informa cu de-amĕnuntul, nu numai despre stările din cercul Zsolyva, ci și despre raporturile de proprietate și credit din întreg comitatul Maramurĕșului. Va afla lucruri, cari fac, să li-se ridice pĕrul în cap, și atunci presupunem, că va întreprinde ceva în interesul acestui popor bun, chiar și când evreii ar face o larmă ca la Jerichon."

Comunicatul foii magiare este destul de elocuent, ca să convingă pe preoții, învățătorii și cărturarii nostri din Maramurĕș, că este timpul suprem, să facă tot ce e cu putință spre a mântui poporul românesc din ghiarĕle impilatorilor, cari ază mâne îl va espropria. Reuniuni de consum, institute de credit și economii, asociări de temperanță și mai vîrtos luminarea poporului asupra interesului sĕŭ de a-și păstra pămîntul strămoșesc cu ori ce preț, sînt tot atâtea mijlóce, prin cari se póte preveni catastrofa atât de amenințătóre.

Bánffy și politica lui față cu naționalitățile. — Sub acest titlu a apărut o nóuă broșură de apoteosare în onórea fostului premier Bánffy. Meritele neperitóre, ce Bánffy și-a câștigat pe acest teren „descoperind și nimicind capul de hidră al revoluționarilor valachi" etc. îndreptățesc pe autorul broșurei, ca la sfârșit să se plângă de publicul cel ultuc și nerecunoscĕtor.

Cu tóte aceste publicul nostru își va fi încrestat bine la rĕvaș meritele lui Bánffy în acéstă direcție *și le va ține minte.*

Ĕr ce privesce recunoscința publicului, *„Magyar Állam"*, fóea catolică atât de cu drag cetită în cercurile preoțimii nóstre din diecesa Orăzii-mari și a Gherlei, constată meritele netăgăduite, ce Bánffy și le-a eluptat pe acest teren, regretând, că meritele aceste nu sînt mai mari. Numita fóe apróbă ținuta violentă, ce Bánffy a manifestat-o față cu naționalitățile și se plânge numai de faptul, că Bánffy a purces în mod analog și față de magiari și viața parlamentară.

„Magyar Állam" putea să fie mai explicit spunênd pe față, că lucrurile la noi se măsură cu dóuĕ măsuri: una pe sama magiarilor, ér alta pe sama nóstră, a nemagiarilor!

„Unirea" sdrobită. — În numĕrul nostru din 25 Februariŭ a. c. adusem după fóea „ortodoxă" „Școla și Biserica" din Bucuresci „o scire sensațională": „Preasfinții Episcopi mai bogați" din România — „aŭ depus un fond de lei 500,000 pentru facerea unui institut de cultură pentru fete." Susținusem, că folosul, ce-l aduc în România catolicii, e cel puțin acela, „că îmboldesc pe înaltul cler „ortodox" la fapte „marinimóse"". Avusem cuvinte de a o susține acésta. Dóră însă-și „Școla și Biserica" spunea, că „Preasfinții Episcopi" s'aŭ hotărît la fapta aceea „spre a detrage fiicele ortodoxilor de la influența școlilor catolice". Susținusem mai de parte, că „fără de îmboldirea acésta acest cler înalt a bună samă nu ar face nimica pentru înaintarea culturală a poporului". Avusem cuvinte de a o susține și acésta, că dóră citasem din altă fóe ortodoxă, adecă din „Viitoriul" din Iași, că în România în trecut ca și în timpul de față „statul civil — a luat el singur afacerea învĕțămîntului

---

Lebenițe bune sînt:

1. **Lebenița turcéscă.** Are un mez roșu. Se face mare. (1 măsură 25 cr.)

2. **Lebenița italiană.** Cu mez galbin. (1 măsură 15 cr.)

Fiind că lebenițele fac vițe mari, pe cari nu-i ĭertat să le ciontăm, pentru aceea nu mai în grădini mari se pot cultiva. (10 soiuri bune 1 fl. 40 cr.; 25 soiuri 3 fl. 75 cr.)

20. Bostanii de mâncare.

Cu deosebire de când aŭ început sĕrbii și bulgarii a se aședa și pe la noi, ca să ne arete câți bani fac ei pe legumi, de atunci aŭ început și pe aci, cu deosebire domnii, a face și din bostani nisce mâncări bune.

Bostanii de mâncare, între cari înțelegem și *bostanii de țară* (dowlécul), se cultivă ca și crastaveții; se saměnă în cuiburi depărtate, fiind că fac vițe mari. Se pun lângă grópa de gunoiŭ, adecă unde-i locul mai gras. Cu vițele lor se acoper locurile urîte din grădină.

Bostanii de mâncare încă sînt de mai multe soiuri.

Pentru fert sînt mai buni:

1. **Bostanul „Belmonte".** Face fructe albe ca zăpada. Se ferbe vara ca și curechiul verde. (1 măsură 20 cr.)

2. **Bostanul de Italia.** E lung; cójă galbină cu pete verdi; se face de timpuriŭ și-i tare gustos. (1 măsură 10 cr.; 20 grami 30 cr.)

3. **Bostanul roșu de China.** Cója e roșie, mezul dulce. (1 măsură 20 cr.; 20 grami 70 cr.)

4. **Bostanul lui Mauthner.** E alb, lung și fórte gustos. (1 măsură 10 cr.; 20 grami 30 cr.) Șase soiuri de fert, câte o măsură din un soiŭ 60 cr.)

Pentru fript sînt mai buni:

1. **Bostanul „The Butman".** Are o cójă verde ca iarba, mez galbin ca citroma. Se póte păstra iarna întrégă. (1 măsură 20 cr.; 20 grami 60 cr.)

2. **Bostanul turcesc.** (1 măsură 10 cr.; 20 grami 30 cr.)

3. **Bostanul de Mexico și Filadelfia.** (1 măsură 20 cr.; 20 grami 60 cr.)

4. **Bostanul „Hubbard".** E unul dintre cele mai bune soiuri de mâncare. Cója e tare, se póte păstra timp îndelungat, mai până când se fac alți bostani. (1 măsură 15 cr.; 20 grami 50 cr.)

A fară de aceștia mai sînt încă o mulțime de soiuri. Unii se folosesc și nu mai ca ornament pentru înfrumsețarea grădinii. (12 soiuri amestecate, câte o măsură din un soiŭ, se vînd cu 50 cr.)

(Va urma.)

primar“ așa, că acum „numĕrăm 3575 școli rurale, tóte de stat“.

Ne-aŭ rĕspuns „Telegraful Roman“ și „Școla și Biserica“. Acum, după ce aŭ trecut serbările de intronisare din Sibiiŭ, vom, să reflectăm la rĕspunsurile acelea.

Rĕspunsul „Telegrafului“ culminézĕ în cuvintele: „Să-ți deschidĭ pe viitoriŭ bine ochiĭ, „clarissime“, când te puĭ, să cetescĭ, și apoĭ să scriĭ ceva, și să daĭ nițică apă rece pe cap, dórĕ spiritul apeĭ sănătóse îți luminézĕ nițel spiritul, ca să nu maĭ scoți conclusiĭ așa de prăpăstióse din ce cetescĭ, nicĭ să maĭ comiți zăpăcelĭ ca cele din numĕrul trecut!“

Și care să fie óre „zăpăcéla“, ce am „comis“? Aceea, că citând din „Viitoriul“ am fi confundat trecutul cu presintele. Dórĕ „Viitoriul“ a zis, că astăzĭ în România „numĕrăm 3575 școli rurale, tóte de stat“, și cine la porunca „Telegrafului“ nu jórĕ, că verbul „numĕrăm“ stă în timpul trecut, acela în cap nu e în stare chiar normală, și de aceea să cérĕ o recetă de luminare de la „Telegraful“.

Érĕ rĕspunsul din „Școla și Biserica“ e încă și maĭ energic: „Domnul de la amintita fóe pe cât este de limbut, pe atât e de puțin modest, nesărat și maĭ pe sus de tóte un mincinos.“

Epitetele „limbut“, „puțin modest“ și „nesărat“ le băgăm în buzunariŭ fără de a maĭ reflecta la ele. Dară domnul de la „Unirea“ e „maĭ pe sus de tóte un mincinos“. Asta-ĭ asta! Și prin urmare „domnul“ acela e nimicit, strivit!

Și ce a mințit óre domnul acela? A susținut după „Școla și Biserica“, că Preasfinției Episcopĭ“ din România aŭ dăruit 500,000 de leĭ pentru înființarea unuĭ institut de cultură pentru fete. E acésta minciună? Atuncĭ a mințit „Școla și Biserica“.

A susținut maĭ de parte tot după „Școla și Biserica“, că la fapta acésta Preasfinției Lor s'aŭ hotărît „spre a detrage fiicele ortodoxilor de la influența școlilor catolice“ și că eĭ prin urmare îmboldul l-aŭ primit de la catoliciĭ din România. E acésta minciună? Atuncĭ a mințit érăși „Școla și Biserica“.

Și în sfârșit a susținut, că Preasfinției Lor fără de îmboldul acesta nu fac nimica pentru înaintarea culturală a poporuluĭ, ceea ce o dovedesce „Viitoriul“ spunênd, că în România „numĕrăm 3575 școli rurale, tóte de stat“. E acésta minciună? Atuncĭ a mințit „Viitoriul“.

Revistă bisericéscă.

Roma. Debilitatea pontificeluĭ, carea întru atâta neliniștia lumea catolică în zilele trecute, a fost efectul etățiĭ înaintate, carea trecuse prin crisa seriósă de maĭ înainte. Acuma lucrurile șĭ-aŭ reluat érăși mersul lor normal. Secretariul de stat, cardinalul Rampolla a adresat o epistolă capitoluluĭ Vatican, în carea îĭ laudă inițiativa și zelul, în urma căruia s'aŭ ținut în 3 zile consecutive mulțămite publice în tóte bisericile catolice din Roma, cu participarea unuĭ popor nesfârșit, pentru reînsănătoșarea părinteluĭ comun. În Vatican încă și acuma sosesc din tóte părțile telegrame de gratulare pentru recâștigarea sănătățiĭ vicariuluĭ luĭ Christos.

Familiile fruntașe din Roma nesciind cu ce să-și maĭ manifesteze iubirea și alipirea de scaunul apostolic, aŭ constituit un comitet, care să adune tóte comunicatele de prin foĭ, din sĕptĕmânile trecute, referitóre la pontificele bolnav, pe carĭ adunându-le într'un volum să le presenteze bĕtrânuluĭ prinsoneriŭ. Comitetul acesta a și îndreptat câte o rugare la tóte redacțiunile, ca să-ĭ trimită câte 4 esemplare din numeriĭ respectivĭ.

În marea grije, ce o are sfîntul părinte de biserica sa, pe lângă tóte prescrierile medicilor sĕĭ de a observa a linisce deplină, nu póte ca să refuse audiența tuturor episcopilor, carĭ vin, să-ĭ referéscă despre starea bisericilor lor. Așa în zilele trecute a primit în audiență pe Turinaz episcopul de Nancy și pe Belindel episcopul auxiliar al archiepiscopuluĭ-cardinal de Wesminster.

Revistă politică.

Afacerĭ interne. Camera după primirea în general a budgetuluĭ a început discuțiunea asupra singuraticelor posițiunĭ, pe cum asupra speselor pentru cabinetul M. Sale, ale parlamentuluĭ, ale ministruluĭ de externe și ale altor ministeriĭ, carĭ tóte după micĭ discusiunĭ aŭ fost primite.

Casa magnaților încă a primit fără discuție proiectele de legĭ deja votate de cameră, pe cum provisoriul cu Austria și cu Croația și darea de consum în comune și orașe.

Deputații Sașilor aŭ trimis și eĭ o delegațiune de 4 la ministrul president Széll spre al saluta și spre așĭ marca posiția față cu noul regim. Conducĕtoriul deputațiuneĭ după ce spune, că eĭ aŭ luat la cunoscință cu mulțămire ceea ce prim ministrul a accentuat în programul sĕŭ enunță, că Sașiĭ pe cum aŭ fost tot de una apĕrătoriĭ libertățiĭ și aĭ instituțiunilor legale, așa țin și astăzĭ la autonomia lor bisericéscă, școlară și administrativă, în care eĭ poșed o fortărĕță tare pentru desvoltarea naționalității, a limbiĭ și aședămintelor lor culturale.

Ministrul president Széll în rĕspunsul sĕŭ a zis, că consideră fie care cuvînt cuprins în programul enunțat în dietă de o promisiune tare. Ceea ce a enunțat în parlament, e decis a o dovedi și prin fapte. El nu va face nicĭ o deosebire de confesiune și naționalitate, dar cere de la fie care, ca să nu se considere numaĭ de „locuitor“ al țĕriĭ, ci ca „adevĕrat cetățén“ al eĭ, să recunóscă fie care țara acésta ca a sa, și aci să se simtă ca acasă. Széll cunósce și prețuesce valórea și meritele Sașilor pentru stat, și nu are de cuget, să-ĭ păgubéscă în vre un mod óre care, Sașiĭ nu aŭ să-și témă de loc limba, naționalitatea și aședămintele lor culturale, căcĭ el din contră le va scuti și promova. Rĕspunsul acesta al prim-ministruluĭ, pe cum spune fóea săséscă din Sibiiŭ, a făcut bună impresiune asupra deputațiuneĭ. Fóea Sașilor din Brașov din contră nu e mulțămită cu rĕspunsul dat de ministru, de óre ce, considerând ținta ministruluĭ Széll, ca și a antecesorilor luĭ, statul unitar magiar, în cuvintele acelea, în carĭ prim-ministrul pretinde, ca fie care să fie cetățén ér nu simplu locuitor, se înțelege, că fie care să fie bun patriot.

Este de notat, ca prim ministrul a fost cu tótă reserva de câte orĭ a fost până acuma vorbă în dietă despre cestiunea naționalităților.

Austria. Stările încurcate din Austria încă tot maĭ țin. Dieta Bohemieĭ își continuă ședințele sale în mod linișcit, dar fără participarea Nemților. Ministrul president contele Thun pentru ca să împace pe Nemțiĭ și Cehiĭ, carĭ nu se pot înțelege, a mers de ĭ-a visitat chiar acasă la eĭ în Bohemia, îndemnându-ĭ să între cu toțiĭ în dietă. Dară totul fu zădarnic. Că ce va maĭ face prim ministrul austriac, nu se scie. Uniĭ zic, că ar avé de cuget de a promulga o lege pe basa paragrafuluĭ 14 despre egala îndreptățire a limbilor, care lege revocând tóte ordonanțele de limbă să fie votată maĭ târziŭ din partea parlamentuluĭ. Legea acésta însĕ nu e bine vĕdută nicĭ din partea Cehilor, nicĭ din partea Nemților, căcĭ ceĭ dintâiŭ nu vĕd într'însa adevĕrata egalitate de limbă, ér ceștĭ alalțĭ nu o vĕd corĕspundĕtóre aspirațiunilor lor.

Germania. Ministrul de rĕsboiŭ german, considerând marele bine ce-l aduce armata cât se póte maĭ mare în timp de pace (?), a fost propus și el înaintea Reichstag-uluĭ german un proiect despre înmulțirea armateĭ. Proiectul acesta a fost dat spre esaminare uneĭ comisiunĭ, carea însĕ nu a crĕdut de bine a înmulți armata în măsura aceea, în carea voia ministrul. Puntea de trecere între ministeriŭ și comisiune a făcut-o deputatul Lieber din centru. Acesta a propus, ca Reichstagul să priméscă textul formulat de comisie, adaugênd că parlamentul va întra din noŭ în pertractărĭ cu guvernul pentru stabilirea efectivuluĭ armateĭ, la cas când s'ar dovedi în praxă, că contingentul dat de comisiune pentru timpul de pace ar fi neîndestulitor.

Conform acesteĭ legĭ de la 1 Octobre 1899 începênd efectivul de pace se va urca succesiv astfel, în cât în 1903, dimpreună cu voluntariĭ pe un an, numĕrul soldaților de rînd, va atinge cifra de 495,500 și va rĕmâné neschimbată până la 31 Martie 1904.

Franța. În 17 Martie s'a început în camera francesă desbaterea budgetuluĭ ministruluĭ de marină. Ministrul marineĭ Locroy zise cu ocasiunea acésta, că de și Franța nu póte să aibă o flotă atât de puternică ca Anglia și o armată atât de numĕrósă ca Germania, totuș trebue să fie atât de tare, în cât să pótă da pept, dacă i-s'ar declara rĕsboiŭ. Franța, zice ministrul, trebue să fie tare, dacă vre, să se încunjure rĕsboiul. Ministrul accentuă maĭ de parte, că apĕrarea cóstelor francese e tot atât de însemnată, ca și păzirea granițeĭ pe uscat, și Franța trebue să-și conserveze libertatea pe mare chiar și în cas de rĕsboiŭ.

Afacerea deputaţilor Deroulède şi Habert, deţinuţi de la înmormîntarea fostului preşedinte Faure, a fost predată curţii cu juraţi. Procurorul Feuilloley în vestigaţiunile sale a ajuns la convingerea, că în provocarea armateĭ din partea luĭ Deroulède şi în diversele cluburĭ de Ligistĭ împărţiţi prin diversele strade ale Parisuluĭ, nu a fost nicĭ un complot. De aceea dînsul crede, că întrégă afacerea să se pertracteze înaintea curţilor cu juraţi.

În cestiunea Dreyfuss jidoviĭ, carĭ până acuma mişcaŭ tóte petrile pentru eliberarea luĭ, acum încep a recurge la alte mijlóce. Reproduc fel de fel de părerĭ ale ómenilor celor maĭ însemnaţi măgulitóre pentru Dreyfuss, carĭ înse aŭ numaĭ un mic defect, a nume că nu sînt adevĕrate.

Corespondinţe.

Tractul Blaşuluĭ 20 Martie n.

Onorată Redacţiune!

Cu permisiunea On. Redacţiunĭ aşĭ aduce în discusiune cestiunea fondului preoţilor deficienţi, a vĕduvelor şi orfanilor de preoţi din Archidiecesă, care după a mea părere ar fi o cestiune arḑĕtóre a clerului nostru, şi care reclamă imperios temeinică resolvire, acomodată timpuluĭ şi împrejurărilor, în carĭ trăim.

Modestul ajutor care — conform stării fondului, — se asémnă acum preoţilor deficienţi cred, că nu satisface pe nimenĭ. Şi sînt prea deplin convins, că la cas de restriste, unul fie care ar aştepta, să fie maĭ bine ajutorat.

Aflându-ne în ss. paresemĭ, timpul îndatinat în Archidiecesă pentru ţinerea sinódelor protopopescĭ de primăvară, gândesc că e potrivit timpul, să se suleveze acéstă cestiune de actualitate şi de interes general în preţuitul nostru organ bisericesc „Unirea“. Şi încă cu atât maĭ vîrtos, fiind că conform statutelor numituluĭ fond, chiar acum ne aflăm la începutul unuĭ noŭ period pentru eiectarea taxelor. Şi ast fel unul fie care ar pute să mediteze puţin asupra cestiuniĭ şi să afle mijlócele, carĭ le-ar crede maĭ eficace şi prin carĭ s'ar puté ajunge maĭ lute şi maĭ sigur la înmulţirea fondului. Şi acésta şi pentru motivul, căcĭ e cunoscut, că şi pe timpul, cât preotul este în funcţiune şi beneficiéză de tóte venitele parochieĭ sale — cu fórte puţine escepţiunĭ, — încă nu póte subsiste conform statuluĭ şi puseţiuneĭ ce ocupă în societate. Datorinţele preoţimiĭ de astăzĭ, în raport cu ale antecesorilor, s'aŭ înmiit şi cu ele şi exegiţele, éră venitele aŭ scăḑut în mod considerabil şi vor continua a scăḑé şi pe venitor. Decĭ, dacă starea materială a preoţilor, carĭ folosesc beneficiile parochialĭ, încă ne presintă o icóna atât de tristă şi întunecată, în cât insuflă serióse îngrijirĭ şi poftesce imperios o temeinică resolvire, cu cât maĭ tristă şi deplorabilă este icóna ce ne ofere starea materială a preoţimiĭ deficiente, a vĕduvelor şi orfanilor de preoţi!

A lăsa, să dăinuéscă şi pe viitor o ast fel de stare şi a nu grăbi la schimbarea eĭ în vre un mod óre care, însemnéză a nu ne voi binele nostru propriŭ şi al familiilor nóstre.

Decĭ şi în acéstă cestiune ca pretutindenĭ, dacă voim, să rĕmânem şi pe viitor adevĕraţi predicatorĭ aĭ evangeliuluĭ şi adevĕraţi luminătorĭ şi părinţi sufletescĭ aĭ mult încercatuluĭ nostru popor, sîntem avisaţi la puterile nóstre propriĭ şi ale poporuluĭ credincios.

Pentru augmentarea numituluĭ fond, modesta mea părere ar fi, ca pe un noŭ period de 10 anĭ să se solvéscă în numitul fond următórele taxe, şi a nume:

a) Să se duplice tóte taxele solvite în periodul prim de preoţiĭ archidiecesanĭ.

b) Fie care parochie să concurgă anual în numitul fond cu 12 fl. din cassa bisericiĭ.

c) De fie care suflet gr. cat. să se plătéscă un crucer anual.

Computându-se numĕrul parochiilor şi al sufletelor după cel maĭ noŭ şematism archidiecesan ar da anual frumósa sumă de preste 12·000 fl. fără de taxele preoţilor.

Şi acésta s'ar puté face după părerea mea, fără de a întimpina marĭ dificultăţĭ. Pentru că pe cum solvesce fie care parochie şi fie care prunc obligat a frecventa şcóla o sumă póte maĭ mare la fondul regnicolar de pensiune a învĕţătorilor, nu ar fi drept şi echitabil, să solvéscă o sumă óre care va maĭ mică ca cea dintâiŭ şi la fondul de pensiune a preoţilor? Căcĭ n'ar trebui să se uite, că preoţiĭ sînt adevĕraţiĭ luminătorĭ şi părinţi sufletescĭ aĭ poporuluĭ credincios, eĭ sînt aceia, carĭ îşĭ consumă tóte puterile atât fisice cât şi spiritualĭ, pentru bunăstarea şi înaintarea atât morală cât şi materială a poporuluĭ; fără de a le maĭ rĕmâné timp, să se îngrijéscă de sine şi de aĭ sĕĭ.

Îs convins, că mi-se va obiecţiona, că are poporul nostru destule sarcinĭ şi greutăţĭ şi nu maĭ e în staře a suporta şi altele nóuĕ.

Sciŭ şi cunosc, că poporul nostru credincios, popor agricol din firea sa, este stors şi impilat de nenuměratele imposite de stat, comitatense şi comunalĭ; — Sciŭ, că i-s'a împuţinat isvórĕle de venit prin pustiirea viilor de peronospóră şi filoxeră; — Dară sciŭ şi aceea, că poporul nostru credincios este descept şi proverbial prin dărnicia şi liberalitatea sa, se însufleţesce uşor pentru tóte cestiunile marĭ. Şi dacă este instruat cu bunăvoinţă şi luminat în de ajuns, e în stare a-şĭ da şi bucătura de la gură pentru conducĕtoriĭ şi învĕţătoriĭ sĕĭ.

Am espus pe scurt modesta mea părere individuală cu intenţia cea maĭ curată de a contribui şi eŭ după putinţă la resolvirea uneĭ cestiĭ arḑĕtóre şi sînt deplin convins, că se vor afla bărbaţĭ destoiniciĭ şi capabilĭ, carĭ în viitor vor duce cestiunea la bun sfârşit. [1])

Şt. L.
paroch.

[1]) Am publicat cu plăcere corĕspondinţa acésta şi bucuros deschidem şi pe viitor colónele nóstre spre a se discuta cestiunĭ, carĭ intereséză de aprópe preoţimea nóstră.

Convocare.

Despărţĕmîntul XIV Cluş al Asociaţiuniĭ pentru literatura română şi cultura poporuluĭ român. în înţelesul §-luĭ 41 din statute, şi cu provocare la scripta Comitetuluĭ central de dto 3 Novembre 1898 Nro 610, va ţiné în 27 Martie st. n. 1899, în localitatea casineĭ române din Cluş, la 10 óre a. m.: *O adunare cercuală estraordinară,* la care sînt rugaţi a participa toţi membriĭ fundatorĭ, pe viaţă, ordinarĭ şi onorarĭ aĭ Asociaţiunii, cu domiciliul pe teritoriul despărţĕmîntului.

Programa ordiniĭ de zi, ce va consta din maĭ multe obiecte de mare interes, se va preda la deschiderea adunăriĭ.

Din şedinţa Comitetuluĭ cercual al despărţĕmîntului XIV al Asociaţiuniĭ, ţinută în Cluş la 16 Martie st. n. 1899.

Laurenţiŭ Pascu
secretarul despărţĕm.

Vasiliŭ Indre
directorul despărţĕm., ca preşedinte.

Noutăţĭ.

Întru mărirea luĭ Dumnezeŭ. *Ioan Bucur* econom în Săcădate a făcut o fundaţiune de 100 fl. pentru biserica şi preotul gr. cat. din Nucet. — Poporul credincios din Varaiŭ, la stăruinţa bravuluĭ preot Ioan Andreica, a dăruit pentru edificânda biserică din Duruşa 20 bucăţĭ lemne de lucru în preţ de 60 fl.

Alegerea de episcop la Arad. Pe ziua de 14 Maiŭ a. c. e convocat sinodul electoral pentru alegerea următoriuluĭ luĭ Ioan Meţianu la episcopia Aradului. Până la alegere diecesa e guvernată de vicariul Goldiş de la Orade.

Proces de presă. „Tribuna poporului“ are un noŭ proces de presă, de astă dată e împrocesuat şi părintele Dr Vasile Lucaciŭ pentru epistola deschisă adresată bravuluĭ tinĕr Lucian Bolcaş, şi prin care, se zice se aţiţă la ură.

Un atac împotriva grăniţerilor de la Năsĕud. Am pomenit şi noĭ despre atacul îndreptat pentru nimicirea grăniţerilor români de la Năsĕud, silindu-ĭ să contragă un împrumut de ½ milion pentru calea ferată. După cum se telegrafĕză de la Năsĕud respingerea acestuĭ atac s'a început cu tótă forţa. Representanţa comunală a Năsĕudului a respins cu indignaţiune chiar şi punerea la ordinea zileĭ a acesteĭ afacerĭ.

Apel, Poporenii gr. cat. din Duruşia diec. Gherleĭ, apelĕză la bunătatea credincioşilor, ca să-ĭ ajute la ridicarea bisericiĭ, fiind parochia de tot sĕracă.

Episcopia gr. cat. magiară. Faţă de comunicatul tendenţios a luĭ „Pesti Napló“ primim azĭ o a dóua corĕspondinţă, în care se desmint categoric tóte celea publicate în numita fóe, dovedind că e cu neputinţă a presupune aşa ceva de la bărbaţiĭ conducĕtorĭ aĭ dieceseĭ de Gherla. Regretăm, că spaţul nu permite publicarea şi a acesteĭ corĕspondinţe.

Teatru român în Bucovina. Printre Românii din Bucovina s'aŭ pornit o mişcare vrednică de tótă lauda pentru adunarea de fonduri pe sama teatruluĭ român.

Numerotaţia poporaţiunii. Anul viitor se va face o nouă numerotaţiă a poporaţiuniĭ din acest stat. Ministrul de comerciŭ Hegedüs, se zice, că a şi făcut deja pregătirile necesare şi că va presenta camereĭ un proiect de lege în acest scop.

Procesul Morisseau. În sfârşit s'a terminat şi acest proces devenit celebru. Morisseau a fost condamnat la 1 an închisóre şi 2500 leĭ despăgubirĭ.

La Canada. După cum cetim în „Patria“ vre o 200 ţĕranĭ din Mihalcea şi Ceahor aŭ plecat la Canada spre aşĭ căuta mijlóce de traiŭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Credința vécurilor creștine celor dintâĭ în fecioria Născătóreĭ de Dumnezeŭ.

(Continuare.)

Ss. Ilariŭ și Epifaniŭ aduc de causă a căsătoririĭ Marieĭ cu Ĭosif aceea, că Ĭosif se adauge ca mărturie a conceperiĭ luĭ Christos de la Spiritul sfînt, pentru ca să nu esiste îndoélă cu privire la nascerea Marieĭ. S. Epifaniŭ în privința acésta se provócă la tradiția Ĭudeilor. [1])

Ss. Ambrosiŭ, Chrisostom și Ieronim se cuprind asemenea maĭ cu de-amĕnuntul cu cestiunea acésta. S. Ambrosiŭ esplicând Evangelia s. Luca încă își pune întrebarea: „De ce nu a ajuns grea maĭ înainte de logodirea sa?“ și rĕspunde în chipul următoriŭ: „Póte ca să nu se zică, că ea a conceput din curvire. Scriptura a constatat bine amîndóuĕ lucrurile, atât că ea e logoditĕ, cât și că ea e fecióră; fecióră, pentru ca ea să se înfățișeze libĕră de însoțire bărbătéscă, logoditĕ, pentru ca să nu se înfereze cu ocara feciorieĭ vătĕmate. — Domnul a voit, ca maĭ bine să se îndoéscă uniĭ despre originea luĭ de cât despre curățenia mameĭ luĭ.“ El a sciut adecă, că curățenia uneĭ fecióre e gingașe, și că numele cel bun al castităților e un lucru fórte delicat; de aceea nu a vrut, să spriginéscă credința în originea sa prin o păgubire a mameĭ sale. Fecioria sfinteĭ Marie se păzesce decĭ, nepĕtată — prin castitatea eĭ, nevătĕmată prin opiniunea publică; căcĭ sfinții încă aŭ lipsă de dovadă esternă, și fecióreloru, carĭ aveaŭ faimă dubie, nu avea să se lase ca apĕrare scusarea, că Maĭca Domnuluĭ încă a avut parte de ocară. Și întru adevĕr ce imputare ar fi putut, să se facă Ĭudeilor și luĭ Irod, dacă s'ar fi părut, că eĭ persecutézĕ pe un fiŭ nelegiuit? Cum ar fi putut Christos, să zică: N'am venit, să stric legea, ci să o plinesc (Mt. 5, 18), dacă el s'ar fi părut, că și-a luat începutul de la o călcare a legiĭ, după ce nascerea uneĭ necăsătorite o osîndia legea? Dimpotrivă de mărturie irecusabilă a castităților eĭ se póte chema chiar soțul eĭ, care ar fi putut, să se întristeze asupra desonorăriĭ și să-și rĕsbune pentru ocară, dacă nu ar fi recunoscut taĭna cea sfîntă. Ba și cuvintele Marieĭ dobîndesc printr'însul vrednicie maĭ mare de credință. Căcĭ o îngrecată necăsătorită s'ar fi părut, că va, să acopere cu o minciună vina sa. Îndemn spre a minți ar fi avut o nelogoditĕ, nu însĕ o logoditĕ, căcĭ rĕsplata căsătoririĭ și grația căsătorieĭ e dóră chiar nascerea femeilor. O causă fórte momentósă a logodiriĭ eĭ e și aceea, — adauge s. Ambrosiŭ imitând pe s. Ignațiŭ și pe Origene, — ca fecioria Marieĭ să rĕmână ascunsă domnuluĭ lumiĭ; căcĭ dacă vedea, că ea e logoditĕ unuĭ bărbat, atuncia nascerea eĭ nu putea, să-ĭ fie suspectă. [2])

S. Chrisostom scrie următórele: „Christos nu a voit, ca Ĭudeilor pe timpul durerilor nascerii să li-se vĕdéscă, că el e născut din o fecióră. (Acésta s'a întîmplat) spre a scăpa pe Fecióra și spre a o mântui de o bănuélă rea. Căcĭ dacă lucrul acesta Ĭudeiĭ l-ar fi cunoscut dintru început, eĭ a bună samă ar fi persecutat pe Fecióra, o ar fi învinuit de preacurvie și o ar fi ucis cu petri. — Căcĭ dacă eĭ și după minuni așa de marĭ totuși l-aŭ numit (pe Isus) încă tot fiul luĭ Ĭosif, cum ar fi credut eĭ maĭ înainte de minuni, că el e fiul Fecióreĭ? — Cela ce e o dată convins, că el e Fiul luĭ Dumnezeŭ, aceluia nu-ĭ maĭ rĕmâne îndoélă cu privire la lucrul acela. — De aceea nicĭ Apostolii încă nu grăesc în dată întru început despre lucrul acesta. Eĭ despre înviare grăesc mult și a dese orĭ, de óre ce cu privire la acésta eraŭ în de mână deja din timpurĭ de maĭ înainte esemple, de și acestea nu aŭ fost în tocmaĭ cu (învierea) acésta; despre nascerea luĭ din Fecióră dînșiĭ nu grăesc însĕ în dată. Dară nicĭ ea, Maĭca, încă nu a îndrăznit, să descopere lucrul acesta.“ [1]) Nicĭ chiar luĭ Ĭosif nu ĭ-a spus nimica despre taĭna sa cea dumnezeéscă temêndu-se, că el nu o va crede: „căcĭ dacă eĭ, carea avea chiar atuncia, să priméscă o grație așa de mare, totuși i-s'a întîmplat lucrul acela omenesc, că a întrebat: Cum va fi acésta, de vreme ce eŭ nu sciŭ de bărbat? atuncĭ acela s'ar fi îndoit cu atât maĭ vîrtos, maĭ ales dacă o ar fi audit de la o femee bănuită. De aceea Fecióra nu-ĭ spune nimica, éră în clipa de lipsă pășesce la mijloc îngerul.“ [2]) Acesta liniștesce pe Ĭosif cu privire la îndoelile luĭ așa, că-ĭ împărtășesce taĭna cea dumnezeéscă. Evangelistul voind, să scape de bănuéla, ca și cum ar fi inventat minunea în favorul Învĕțătoriuluĭ sĕŭ, chémă pe Ĭosif de mărturie, „ca și cum ar voi, să zică: Dacă nu-mĭ credĭ mie, dacă mărturisirea mea îți e suspectă, atuncia crede soțuluĭ eĭ.“ [3])

S. Ieronim esprimă câte va din causele cele maĭ de frunte ale căsătoririĭ Marieĭ în chipul următoriŭ: „Éră dacă óre cine ar avé scrupul, că de ce a conceput Fecióra ca logoditĕ și nu maĭ vîrtos fără de mire saŭ, — pe cum zice Scriptura, — fără de bărbat, acela să scie, că a esistat o causă întreită. Maĭ întâiŭ pentru ca prin genealogia luĭ Ĭosif, a cărui rudenie era Maria, să se dovedéscă și originea Marieĭ. Apoĭ pentru ca să nu o ucidă poporul în sensul legiĭ luĭ Moĭsi cu petri ca pe o preacurvară. În sfârșit pentru ca ea în fuga în Egipt să aibă îngrijirea unuĭ scutitoriŭ, de și nu a unuĭ soț. Căcĭ cine ar fi credut pe vremea aceea pe Fecióra, că ea a conceput de la Spiritul sfînt, că a venit îngerul Gavriil și a adus porunca luĭ Dumnezeŭ? Óre nu o ar fi osîndit maĭ vîrtos ca pe o preacurvară glasurile tuturor după esemplul Susaneĭ, dacă încă și în zilele nóstre, când dóră tótă lumea e credincióșă, Ĭudeiĭ ca dovadă a contrariuluĭ citézĕ textul luĭ Isaie (7, 4) susținêud, că în textul evreesc stă „femee tinĕră“ și nu „fecióră“.“ [4])

Éră s. Augustin numesce pe Ĭosif „nu răpitoriul, ci păzitoriul castităților“ Marieĭ. „Orĭ maĭ bine nu păzitoriŭ a fost soțul eĭ, de óre ce o păzia Dumnezeŭ, ci mărturia curățenieĭ feciorescĭ, pentru ca să nu se crédă, că ea a pornit grea prin curvie.“ [5])

Causele căsătoririĭ Marieĭ. pe carĭ le înșiră ss. Părinți, aŭ fost decĭ următórele: 1) Minunea conceperiĭ luĭ Isus a avut, să rĕmână ascunsă diavoluluĭ; 2) ea a avut, să rĕmână ascunsă contimporanilor, fiind că eĭ nu o ar fi credut; 3) ea a avut, să rĕmână ascunsă, pentru că Maĭca luĭ Isus ar fi căduț în ocară, orĭ o ar fi pedepsit; 4) ea a avut, să rĕmână ascunsă, fiind că Christos altmintrea ar fi ajuns în contradicție și ar fi dat inimicilor sĕĭ o armă, cu care să-l atace; 5) Ĭosif s'a dat Fecióreĭ de soț, pentru ca el să fie mărturia feciorieĭ eĭ; 6) Ĭosif s'a dat Fecióreĭ de soț, pentru ca prin genealogia sa să dovedéscă originea Marieĭ rudenieĭ sale; 7) Ĭosif s'a dat Fecióreĭ de soț, pentru ca să-ĭ pórte grije și să o apere.

Ss. Părinți aduc decĭ căsătorirea Marieĭ în legătură cu misiunea eĭ; căsătorirea eĭ a fost de lipsă, pentru ca ea să-și pótă împlini misiunea. Căsătorirea eĭ a fost de lipsă, pentru ca să se pregătéscă calea pe sama opereĭ de mântuire, dară ea a fost de lipsă și pentru persóna Marieĭ. Éră după ce misiunea a fost împlinită, după ce Mântuitoriul s'a născut, cum s'a format óre după aceea raportul de soți al luĭ Ĭosif și al Marieĭ? Rĕmas-a óre legătura lor și după aceea o legătură curat spirituală, orĭ dóră o aŭ sevârșit eĭ și în chip trupesc?

S. Scriptură la privirea cea dintâiŭ pare a mărturisi despre céstă din urmă. Ea istorisesce, că Ĭosif nu a cunoscut pe Maria, până ce a născut pe fiul sĕŭ, din ceea ce pare a urma, că el o a cunoscut, după ce ea a născut pe fiul sĕŭ. S. Scriptură grăesce despre fiul eĭ cel întâiŭ născut, ceea ce pare a supune, că ea după aceea a maĭ născut și alți fiĭ. Ba s. Scriptură numesce și câți va frați de aĭ luĭ Isus și grăesce și despre surorĭ de ale luĭ. Dacă óre cine cetia orĭ audia lucrurile acestea fără de a-și maĭ bate capul asupra lor, el chiar și credincios fiind putea, să le

---

[1]) S. Ilar. Comm. in Matth. ed. Paris. 1652. pag. 497; s. Epif. Haer. LXXVIII. 7.

[2]) S. Ambr. ad Ev. Luc. 2, 1—3.

[1]) Hom. III. in Matth. ed. Montfaucon T. VII. pag. 33 ur.

[2]) Hom. IV. ibid. pag. 54.

[3]) Ibid. pag. 52.

[4]) Adv. Helv. 4.

[5]) Sermo 225, 2.

aducă binișor în armonie cu minunile de mai înainte. El putea adecă, să crédă, că Maria după împlinirea misiuniĭ sale s'a retras de pe primul plan și nu a mai avut de a mai face cu Rĕscumpĕrătoriul născut deja, cu activitatea și viața luĭ de mai apoĭ. Mulți vor fi și nutrit întru început credința acésta așa, că de loc nu s'aŭ smintit în aceea, că Isus a avut frați și surorĭ.

Dară de altă parte putem, să supunem și aceea, că multora din cei ce se adâncіaŭ în tainele religieĭ celeĭ nóuĕ, li-se împotrivia gândul, ca persóna aceea, de care Dumnezeŭ s'a folosit spre a se împreuna cu omenirea, după împlinirea acestuĭ scop, să fie fost aruncată la o parte asemenea uneĭ unelte tocite prin folosire și să se fie perdut așa zicĕnd în chemarea cea de rînd a femeilor. Dóră după o meditare mai adâncită, pe cum vom mai vedé, nicĭ chiar exegesa nu silia pe nimenĭ, să primésсă părerea acésta. Din un ast feĭ de sentiment întemeiat în chip psichologic a purces fără îndoélă protoevangeliul luĭ Iacob, [1]) o scriere apocrifă, carea între altele și-a pus de scop, să dovedéscă în chip istoric, că căsătoria Marieĭ nu a fost o căsătorie adevĕrată, trupéscă, ci o căsătorie numaĭ ideală, spirituală. În evangelia acésta Iosif se presentéză ca un vĕduv ajuns la bĕtrânețe, care din o căsătorie a sa de mai înainte avea ficiorĭ deja ajunșĭ la anĭ bărbățieĭ și a luat la sine pe Maria numaĭ după împotrivire și după ce a primit descoperire dumnezeéscă, și a luat-o avĕnd cunoscință desevârșită despre aceea, că ce comóră minunată avea, să păzéscă. Protoevangeliul luĭ Iacob se derivă cel mai târziŭ de pe la mijlocul véculuĭ al II-lea [1]) și cuprinde în scris espresiunea fixată a unor părerĭ, carĭ se născuseră deja mai înainte de aceea. Sentimentul acela, din care aŭ purces părerile cele referitóre la Iosif și Maria și depuse în protoevangeliul acesta, trebue decĭ, că s'a trezit în creștinĭ fórte de timpuriŭ. Dară sentimentul acesta s'a generalisat între creștinĭ numaĭ pe încetul, și noĭ putem, să supunem, că cele dóuĕ părerĭ opuse referitóre la căsătoria Marieĭ se vor fi susținut câtă va vreme una alături cu ceealaltă.

(Va urma.)

[1]) Tischendorf, Evang. apocr. ed. II. Lips. 1876.

[1]) Tischend., ibid. Proleg. pag. XIII.

Jertfa superstițiuniĭ.

(Continuare.)

O óră mai târziŭ tótă casa era în cea mai mare liniște. Numaĭ din ferésta odăiĭ destinată preotuluĭ se mai vedea ardĕnd lumină. Bĕtrânul își făcea rugăciunea de séra, ér fratele sĕŭ cu un servitor credincios sta în bucătărie la vatră în cea mai mare tăcere. Amîndoĭ fumaŭ privind tăcuțĭ jarul din cuptor necutezând a conturba tăcerea. De cu sara s'aŭ înțeles pe deplin asupra tuturor lucrurilor, ce aveaŭ de făcut în nóptea acésta, și obiectul li-se părea prea serios, ca să mai discute fie și numaĭ cu un cuvînt asupra luĭ. În gândul lor eraŭ însе de sigur numaĭ cu acésta ocupațĭ.

Minutele și pătrarele de óre treceaŭ încet; bătu zece, mai aveaŭ o óră de așteptat, și focul se mai stinse. Servitorul îl scormoni, ér primarul puse lemne și aprinzĕndu-și din noŭ pipele li-se împărea, că nu vor mai bate un spre zece. Dar în sfârșit orologiul cel mare de părete începu a bate, și în acela-și moment se și deschise ușa odăiĭ.

Întrase preotul. „Este timpul, să plecăm," le zise el încetinel.

„În numele Domnuluĭ!" îĭ răspunse primarul, sculându-se de pe un scaun. Ușa se deschise încet și apoĭ se închisă éră-și cu băgare de samă. Preotul îĭ aștéptă în curte până întrară în șopru, de unde se întorseră cu un hârleț, cu funiĭ și cu rude. Toțĭ treĭ ieșiră apoĭ din curte luând drumul spre cimiter.

Dar abia părăsiră curtea, când ușa se deschisă din noŭ cu tótă liniștea și ieși o figură mare de femee învĕlită într'o țundră. Figura acésta îĭ urma la câțĭ va pașĭ. Pe unde treceaŭ eĭ o lua și ea, întunecată și tăcută ca umbra pĕcătosuluĭ.

Cimiterul era lângă curtea bisericiĭ de pe deal, căcĭ morțiĭ încă nu eraŭ scoșĭ din mijlocul viilor. Eĭ odihniaŭ în umbra bisericiĭ lor, și când trecătoriĭ vedeaŭ crucile de lemn, de sigur nu puteaŭ să nu rostéscă o rugăciune pentru eĭ.

Preotul și ceĭ doĭ însoțitorĭ aĭ sĕĭ se îndreptară spre un loc umbrit de nisce trandafirĭ, unde se ridica un mic mormînt acoperit de câte va tufe de florĭ. La cap era o cruce albă împodobită de o cunună veștedă, și când servitorul se plecă ca să aprindă felinarul, pantlica cununeĭ flutura în vîntul nopțiĭ. Toțĭ îngenunchiară rostind o rugăciune scurtă, apoĭ se ridicară. Un suspin adânc ieșit din peptul tatâluĭ află résunet puternic în inima bĕtrânuluĭ unchiaș. Timp îndelungat stătură eĭ nehotărîțĭ înaintea mormîntuluĭ, până ce servitorul luându-și inima în dințĭ le zise:

„Primarule, să începem cu Dumnezeŭ, căcĭ timpul trece."

Omul se cutremură puțin, dar încurajându-se prinse hârletul și-l implântă în mormîntul copileĭ sale. Servitorul îĭ ajuta, ér preotul sta alăturĭ rugându-se. Pământul svîrlit se ridica tot mai sus și nu preste mult se zări sicriul. Primarul se rădimă de hârleț privind în afundimea grópeĭ. Era într'adevĕr dureros pentru inima sa de tată desgroparea ficeĭ sale, cu scopul ca să mântuéscă pe ceealaltă!

Sicriul a fost ridicat în sus, și după ce preotul rosti o rugăciune cu vocea sa tremurătóre îl deschiseră.

Credinciosul servitor ținu felinarul de aprópe. Cununa, ce împodobise capul mititel al mórteĭ atîrna de o parte pe ósele craniuluĭ, de pe care pĕrul se desfăcuse; orbitele ochilor și umerĭĭ obrazuluĭ eraŭ pline de un praf vînet închis, ér cămeșuța era aprópe de tot putredită. Tatăl își ascunse fața în palme, servitorul se trase speriat la o parte, numaĭ preotul își păstrase cumpĕtul. Luă însu-și felinarul și-l ținu la picióre.

„Păpucĭĭ sînt încă întregĭ!" bâlbaĭ el. „Ține Ioane tu felinarul!" Și plecându-se încercă însu-și, să desfacă păpucĭĭ din picĭórele scheletuluĭ.

Dar . . . . . păpucĭĭ își păstraser forma numaĭ la părere, căcĭ umedéla mormîntuluĭ îĭ nimici cu totul, când îĭ atinse se făcură praf și cenușe. . . .

„Oh Dumnezeule!" suspină bĕtrânul, Tatăl căduu desnădejduit în genunchĭ, ér servitorul se trase la o parte îndurerat.

Atunci se audi un rîs ascuțit, și lângă eĭ se ivi statura négră a femeiĭ. Vitrega se ascunse după un stîlp al bisericiĭ și de acolo privia la ceĭ treĭ bărbațĭ. La gândul că păpucĭĭ vor fi neputredițĭ, ea își mușca buzele, și resuflarea aprópe i-se opria de tot. Când însе vĕdu, că aceia s'aŭ înșelat în speranța lor, atunci o bucurie diabolică îĭ umplu inima și isbucni în un rîs batjocoritor.

„Femee! ce facĭ aicĭ?!" îĭ zise primarul apucându-ĭ brațul cu mânie și scuturându-o cu atâta putere, cum nu mai făcuse. Dar ea nu se speriase, ci îĭ zise într'un chip grobian: „Și ce faceți voĭ aicĭ? Când voĭ bărbațĭ, cum vĕ țineți că sînteți, vĕ apucați de lucrurĭ drăcescĭ în mez de nópte, apoĭ nu aveți, să imputați femeilor, că aŭ și ele slăbiciunea de a fi curióse!"

„Lucrurĭ drăcescĭ!" strigă primarul aruncându-ĭ privirĭ pline de mânie. „Muere, eŭ cred că tu aĭ făcut-o acésta. Pentru ce aĭ încălțat mórteĭ păpucĭĭ copileĭ mele? Demonule! Nu te-aĭ gândit la durerea, ce o pricinuescĭ bărbatuluĭ tĕŭ, băgând în grópă pe ultima sa fetiță?"

„Frate," îl admonia preotul rugător, nu-ți băga în cap un ast feĭ de gând îngrozitor. Gândesce-te, că ea e mama băieților tĕĭ!"

„Nu vreŭ, să mai sciŭ de ea și de feții eĭ!" răspunse țĕranul ne mai putându-se stăpâni. „Fetele mele, sĕrmanele mele fete! Cine alta e de vină de perirea Clareĭ, dacă nu ea!"

„Ce?" sberă femeea, atinsă prin învinuirile acestea în cea mai négră pată a consciinței sale. Ce? mĕ învinuescĭ pe mine de omorul lor, când bine sciĭ, că ele nu aŭ fost de traĭ ca și femeea ta cea dintâiŭ, care era mai uscată, de cât scândura! Bagă de samă, că cel ce vre, să se jóce cu focul, trebue să aîbă pumnĭ de oțel. .!"

„Peĭ din ochiĭ meĭ femee, că te sugrum ca pe un puiŭ de șerpe, tu eștĭ, care le-aĭ

ucis!“ Dar la ultimul cuvînt se îngrozi însu-şi de crima, cu care învinuia pe mama copiilor sĕĭ. Înse acum întreveni bĕtrânul preot. El puse mâna pe umĕrul cumnatei sale şi îi zise într'un ton profund şi serios: „Aceste, ce s'aŭ întîmplat în nóptea acésta tu însu-ţi le-aĭ causat, cu voe saŭ fără de voe, acésta numaĭ bunul Dumnezeŭ o scie, noĭ nu avem dreptul. să{o judecăm. Atâta este înse sigur, că prin o ast fel de purtare îţi înstrăinezĭ inima bărbatului tĕŭ, nerespectând durerea sa de părinte. Îndreptéză-te şi rógă-te lui Dumnezeŭ, să-ţi ajute a-ĭ câştiga éră-şi iubirea şi încrederea luĭ, căcĭ alt fel pacea a perit din casa ta şi tu veĭ ajunge cea maĭ nenorocită creatură de pe pământ..! Acum înse veniţi, să zicem rugăciunile, ce le prescrie sfînta biserică peste un mort!“

Cu aceste făcu cu pietate semnul sfinteĭ crucĭ peste sicriul deschis, ér primarul şi cu servitorul îl coborîră éră-şi în grópă. Între rugăciunĭ aruncă preotul prima mână de ţĕraună peste coperiş, mormîntul se ridică repede şi crucea cu cununa fu éră-şi aşeḑată la cap, apoĭ îngenunchând maĭ rostiră o rugăciune evlaviósă şi se depărtară luându-şi uneltele.

La respântie bĕtrânul preot se uĭtă în dĕrĕpt şi se bucură vĕḑênd, că şi femeea îi urméză, căcĭ om plin de esperînţe cum era, scia câtă ruină nu aduce discordia şi se sili, să le aducă éră-şi tóte la calea cea bună. Când se crepa de ziuă întrară cu toţiĭ în curtea primaruluĭ. Era tocmaĭ la timp, căcĭ peste un pătrar de óră toţĭ începură a se mişca în bucătărie ca şi în grajd, în pod ca şi prin şopróne. Sbuciumatul preot nu putu adurmi de povara, ce îl apĕsa sufletul.

* * *

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

„Ben Hur“, de Lew. Wallace, tom. I. 539 pag., tom. II. 508 pag., preţul broşurat 1 fl. 45 cr. Puţinĭ vor fi aceia, carĭ cetind numĕr de numĕr acest roman în colónele foiĭ nóstre, să nu fi dorit cu nerăbdare apariţiunea luĭ în volum. Am ţinut cont de acéstă dorinţă aşa de multe orĭ esprimată, şi acum putem oferi cetitorilor nostri pe celebrul „Ben Hur“ cu un preţ aşa de neînsemnat. Binevoitórea apreţiare, de care scrierea acésta a fost împărtăşită la tóte némurile, fiind tradusă aprópe în tóte limbile, şi chiar faptul că traducerea nóstră a fost salutată cu simpatie de ziarele nóstre, ne dispenséză de orĭ ce recomandare. Priceperea, cu care Wallace, generalul american, a sciut să descrie lumea romană în adevĕrata sa lumină, să ne înfăţişeze poporul jidovesc cu tóte apucăturile şi pornirile sale, cu tradiţiunile şi aspiraţiunile sale, şi maĭ pe sus de tóte sentimentul acela creştinesc, care încadréză tot romanul acesta, admiraţiunea faţă de familia sfîntă şi neperitórele tablouri, în carĭ ne pune înaintea ochilor pe Fiul luĭ Dumnezeŭ, — sînt de aşa, cât ţin încătuşată atenţiunea şi emoţionéză până la lacrimĭ. Traducerea românéscă e cât se póte de fidelă; ea reproduce în frumóse şi alese cuvinte tot sentimentul, pe care autorul l-a pus în scrierea sa, tot entusiasmul. tótă căldura, care nu póte lipsi în o scriere creştinéscă, în care aprópe fie care capitul se ocupă cu Dumnezeŭ. Cartea se póte procura de la Tipografia seminarială şi póte fi pusă în mânile fiesce cuĭ.

Revista francesă **„Revue des Revues“**, a căreĭ cetitorĭ sînt respândiţi prin tótă lumea, în Nrul din Februar a. c. la rubrica „Mişcarea literară în Franţa şi în străinătate aduce un articlu, despre mişcarea literară în România,“ semnat de N. Vaschide.

Autorul făcênd o scurtă revistă asupra mişcăriĭ literarĭ înainte de 1848 însistă maĭ mult pe lângă mişcarea literară contimpurană şi se încércă, să facă un repertoriŭ complet a tot ce s'a scris la Româniĭ de din colo în prosă şi poesie. Articolul este însoţit şi de 3 ilustraţiunĭ: Carmen Sylva, Delavrancea şi la Vlăhuţa.

A apărut Nro 12 din prima revistă literară dobrogénă **„Ovidiŭ“** cu următorul sumar:

Zi de muncă (poesie). Rădulescu-Niger. — Monumentul triumfal de la Adamklissi (urmare), Gr. Tocilescu. — Babele (versurĭ), Rădulescu-Niger. — Psichologia amoruluĭ III (urmare), Petru Vulcan. — Spre fericire (versurĭ), Dşóra Maria Popescu. — Anecdote IV (studiŭ). D. D. Stoenescu. — Cuĭbul (versurĭ). G. Crăciunescu. — Eminescu (studiŭ), Dşóra Euf. I. Moţoiŭ. — Luptă de flăcăĭ (versurĭ), Rădulescu-Niger. — Durere, Mihăescu-Nigrim. — S'a întors (versurĭ), Al. St. Vernescu. — În crîng (versurĭ), Arnold M. Schor. — Scrisorĭ însemnate, I. Zanne, Căpit. Ionessu. — Cronica reviſteĭ „Ovidiŭ“, Redacţia. — Posta redacţieĭ, Vulpe.

„Rîmnicoeanca“. Sub acest titlu a apărut în Rîmnicul-Sărat un Quadril naţional român de Z. A. Filip. Compoşiţia e drăgălaşe şi acomodată uneĭ piese de joc. Preţul e 1 fl. — Avem o observare, şi a nume: la partea a dóua din fig. 5 şi la partea primă a fig. 6, care nu numaĭ că sînt pline de accente ungurescĭ, dar la fig. 6 ne face a crede, că e o simplă transcriere a unuĭ marş unguresc bine cunoscut, ca compositoriĭ nostri românĭ, dacă voesc să producă ceva naţional, să nu sufere a se strecura accente cu totul străine uneĭ lucrărĭ naţionale românescĭ.

„Amicul progresuluĭ român“ Nro 2 cu următorul sumar:

Matabeliĭ (cu 2 ilustraţiunĭ). — Castorul (studiŭ naturalist. — Mórtea instantanee. — Spiritismul. — Mama şi copilul. — Diferite lécurĭ. — Asigurarea contra accidentelor. — Câştigul ce póte aduce o curte de pasărĭ. — Cultivarea sfeclei de zăhar şi nutreţ în România.—Falsificarea îngrăşemintelor fosfatice. — Diferite sciri economice, industriale şi comerciale din ţară. — Situaţiunea agricolă şi comercială. — Păpuşa piereteĭ, *I. E. Muntenescu*. — Tuşa Laura (novelă) *Ionel Delajiŭ Paricidul* (roman).

„Revista economică“ organ pentru societăţiĭ finanţiare şi comerciale, Anul I, Nr. 3, cu următoriul sumar:

Reforma institutelor de credit. — Cestiunea agrară în România. — Bursa de comerciŭ. — Deposite spre fructificare. — Însoţirea centrală de credit. — Iurisdicţiune: Decisiunĭ curiale: Anularea concluselor adunărĭ generale. Responsabilitatea societăţiĭ în înfiinţare. Modificarea statutelor. Domiciliarea cambieĭ. — Comerciŭ: Comerciul extern al Austro-Ungarieĭ în 1898. Invenţiunea luĭ Roentgen şi comerciul. — Comunicaţiune: Cărţi postale. — Agricultură: Starea semĕnăturilor. — Industrie: Fer brut. — Revista finanţiară: Situaţiunea, Băncile nóstre. — Cronică. — Tragerile la sorţi în Februarie 1899. — Bursa de efecte din Viena şi Budapesta. — Bursa de efecte din Bucuresci. — Bursa de mărfurĭ din Budapesta. — Inserţiunĭ.

Glosariŭ de cuvinte dialectale, adunate şi esplicate de *Alesiŭ Viciŭ* profesor, Blaş 1899, 8°, IV+56 pag. Preţul 1 corónă.

Manual de Psichologie şi Logică pentru clasa VIII a şcóleior medie edat de *Dr Vasile Hossu*. Blaş. Tipografia seminariuluĭ archidiecesan. 1898. Preţul broş. 1 fl. 20 cr.

Jertfa creştinilor. *Comentar al liturgiilor bisericiĭ grecescĭ* compus de *Dr Victor Szmigelski*. Tomul I. Întroducere dogmatică. Cu aprobarea Preaveneratuluĭ Ordinariat mitropolitan de Alba Iulia şi Făgăraş. Blaş 1897. Tipografia seminariuluĭ archidiecesan. Pag. 230 în 8. Preţul 1 fl. 5 cr. saŭ 2 leĭ 20 banĭ. Editura auctoruluĭ.

Posta Redacţiunii. *În vara* anuluĭ trecut 1898 ni-s'aŭ trimis prin On. Cassa centrală archid. ca abonament 20 fl. v. a. După ce documentul de plătire a rătăcit, şi *nu scim de la cine sînt banii*, ne luăm voe pe acéstă cale a ruga pe respectivul trimiţĕtor, să binevoéscă a ne face cunoscut numele. — On. *A. C.* în *B. B.* Fóea se trimite de aci fórte regulat, neregularităţi nu se pot întîmpla de cât la postă. — On. *Vas. H.* în *C.* Corespondinţa Dvóstre a sosit prea târziŭ, şi acum după ce am publicat bărbătésca declaraţie a dluĭ Vicariŭ, ţinem de superfluu a maĭ reveni.

Editor şi redactor rĕspunḑĕtor:
Dr Vasile Suciu.

(15) 1—2

Publicare de licitare minuendă.

Consistorul greco-catolic de Alba Iulia şi Făgăraş cu reşedinţa în Blaş prin ordinaţiunea sa dată din 11 Martie 1899 de sub Nr. 883 a încuviinţat ridicarea uneĭ bisericĭ şi a uneĭ case parochiale nóuă în Gârbova de jos (comitatul Alba inferióră), cercul pretorial Aĭud.

Spesele clădiriĭ sînt preliminate în suma de fl. 8572·24 v. a.

Pe lângă acésta comuna bisericéscă va da din al sĕŭ materialul recerut de pétră, cărămidă, var, năsip, apă şi lemne de gorun, pe cum şi vecturarea celuĭ alalt material necesar ce are să dea întreprinḑĕtorul, a nume de la staţiile de căĭ ferate Teuş orĭ Aĭud.

Pentru asigurarea acestor edificărĭ prin întreprindere se va face în 5 Aprilie 1899 la órele 10 a. m. în casa parochială din Gârbova de jos, pe lângă acceptarea de oferte verbale şi scrise, licitare minuendă publică.

Planurile. preliminariul şi condiţiunile de licitare respective de edificare vor fi espuse din 26 Martie 1899 în casa parochială greco-catolice din Gârbova de jos.

Doritorĭ de a primi lucrările acestea sînt provocaţi, ca la ziua şi óra maĭ sus arĕtată să se presinte provĕḑuţi cu vadiŭ de 10% după suma preliminată la locul defipt fie în persónă, fie prin trimiterea la timp a ofertuluĭ lor redigiat legal şi provĕḑut asemenea cu vadiul de 10%.

Curatoratul bisericiĭ greco-catolice din Gârbova de jos (p. u. Nagy-Enyed).

Simion Marcu presid. curatoratului. **Stan Ioan** curator primar.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul IX. Blaş 1 April 1899. Numĕrul 13.

Mila străinului.

Temerile, ce ni le-am espus în mai multe rînduri faţă cu ajutul danaic, ce statul îl oferă clerului nostru, încep a se adeveri mai curênd, de cum am fi aşteptat: un ordin mai înalt adecă condiţionéză liquidarea ajutului de stat a preoţilor greco-catolici şi greco-orientali de *contrasignarea cuitei din partea protopretorului.*

Ordinul acesta e destul de *străveţiu;* la primul moment te face să cunoşci situaţia pe deplin, şi-ţi nimicesce orî ce rĕmăşiţe de nădejdi naive, faţă de „bunăvoinţa“ statului. El conţine în sîmbure desastrul, ce inevitabil va cădé asupra bisericii nóstre, îngenunchiarea clerului nostru plătit din banii statului şi umilit de puterea, ce şi-o vor aroga asupra lui slujbaşii oblăduirii. E ca un murmur înainte mergĕtor furtunei, ca un nunţiŭ de jale, care ne vestesce cu nespus cinism mórtea apropiată a independenţei nóstre bisericesc-naţionale.

Fără îndoélă, cinismul e nota caracteristică a acestui noŭ ucaz. Până aci lucrurile decurgeaŭ mai puţin făţiş, tendinţele distructive se ascundeaŭ sub forma inocentă a ajutului binevoitor. Se temeaŭ, par că, nu cum va ómenii să se sparie de lupul, care luase de o cam dată pele de óie.

Acum?

Statul crezêndu-se destul de puternic, numai are lipsă de ast fel de şiretlicuri, şi păşesce cu vizirul deschis: „Am banî şi voiŭ, să vĕ cumpĕr! Sînt banî adunaţi din sudórea vóstră şi a părinţilor vostri, dar eŭ nu vii daŭ, de cât dacă îmi vindeţi pe ei independinţa celei din urmă fortăreţe, ce mai aveţi: biserica. Eŭ vĕ susţin, vĕ supraveghez, vĕ măresc salarul şi vi-l detrag după voe, ér voi să tăceţi şi să vĕ supuneţi necondiţionat!“

Şi zuruitul arginţilor se aude ispititor şi sigur de isbândă, ér biserica îşi plécă capul, vĕzêndu cum rînd pe rînd o părăsesc toţi aceî copii nerecunoscĕtori, pe carî i-a ridicat din tină şi i-a crescut în lipse şi nĕcasurî . . . .

Pericolul acesta atât de iminent şi atât de grav recere o normă de acţiune solidară mai mult ca orî când. Accentuăm solidaritatea de acţiune cu atât mai vîrtos, cu cât statul tocmai acésta o atacă mai vehement, când cércă a se pune în legătură directă cu clerul subaltern, spre a-l lipsi de conducĕtorul lui firesc, autoritatea bisericéscă mai înaltă.

Dacă acest „divide et impera“ al guvernului va da faliment, dacă preoţimea nóstră conscie de demnitatea şi datoriuţele ei nu se va dimite ea însă-şi în pertractări particulare, fără scirea şi învoirea conducĕtorilor bisericesc, singurî competenţi în ast fel de afaceri; uneltirile guvernului se vor nimici în faţa uneî acţiunî resistente impunĕtóre. În acest cas pertractările particulare numai decurg aşa uşor, căci guvernul nu are a face cu elemente singuratice şi impărechiate între sine, ci cu o falangă bine încheiată, conscie de demnitatea şi puterea, ce o are.

În acest singur cas ar puté fi vorbă, ca guvernul se devie mai conciliant, şi sórtea clerului să se amelioreze, fără ca acesta să-şi vîndă independenţa pe banî străinî.

Să nu precipităm lucrurile, ca să nu regretăm mai la urmă.

Să nu ne lăsăm conduşi de interese personale şi să nu ne dimitem *proprio Marte* în pertractărî, carî nu sînt compatibile cu organisaţiunea nóstră bisericéscă.

Să nu ne înşele aparinţa de bunăvoinţă a guvernului şi să nu ne închidem ochii în faţa tendinţelor desastróse, ce se légă de acest favor.

Sîntem sĕracî, o scim şi o simţim acésta cu toţii, dar să nu-şi facă nimenia ilusii de bunăstare pe basa promisiunilor guvernului. După dreptul netermurit, ce şi-l reservă guvernul în distribuirea ajutórelor, îl póte sista în orî ce moment, pe basă cât de neînsemnată, saŭ chiar fără nicî o basă.

Şi în urmă, dacă guvernului i-a succes a ne divisa şi a ne subruina puterea ce o aveam o dată, ce lipsă va fi ca să ne mai subvenţioneze?

Feuilleton.

Grădina de legumi.

Disertaţiune poporală, rostită de Ioan F. Negruţiŭ, la adunarea generală a despărţĕmîntului XI (Blaş) al »Asociaţiunii«, ţinută la 31 Iulie 1898 în Veza.

(Continuare.)

21. Fragile de grădină.

În fie care grădină trebue să cultivăm şi unu saŭ dóuĕ straturi de fragi saŭ căpşunî de grădină, de óre ce acestea sînt cele mai sănătóse póme, ce se fac mai de timpuriŭ. Acestora cum v'am spus mai sus (pag. 11) încă le place pămîntul bun, gras şi în faţa sórelui.

Fragile se prăsesc mai bine şi mai repede prin sădirea plantelor înrădăcinate.

Locul, unde voim, să punem fragi, se sapă bine cât de afund. Straturile le facem de 1 metru late. În un strat punem saŭ sădim (prin August, Septembre saŭ primăvara), 2—3 rînduri de fragi. Se pot sădi şi pe marginea răzórelor saŭ a rabatelor din faţa sórelui. Se cultivă prin plivit, săpat şi rărit. În fie care primăvară rărim viţele şi preserăm stratul cu gunoiŭ putred, mĕrunt. Şi cu deosebire înainte şi după înflorire trebue bine udate, ca să producă fructe multe şi marî.

În unul şi acela-şi strat în treî anî produc bine, de aceea în fie care an sădim câte un strat noŭ, ca să avem într'una fragi.

Fructele se culeg, după ce s'a luat róua. Preste iarnă acoperim straturile de fragi cu nisce frunze saŭ paie.

Sînt o mulţime de soiurî de fragi; carî de carî mai minunate. Aci amintesc numai:

1. **Fragile princesei germane.** Aŭ forma perelor, se fac marî.
2. **Fragile „Ananas“.** Asemenea sînt fórte bune, marî şi gustóse.
3. **Fragile imperatului Wilhelm.**
4. **Fragile regelui Albert.**
5. **Fragile de lună.** Acestea produc fructe într'una începênd din Maiŭ până în Novembre.

Notă. Cele mai bune şi mai nobile soiurî de fragi de grădină se capătă ér la Dnii grădinarî: E. Mauthner şi V. Mühle. (10 bucăţi de fragi cu rădăcină, din un soiŭ 35 cr., — 50 bucăţi 1 fl. 25 cr.; — ér din mai multe soiurî amestecate: 10 rădăcinî 50 cr.; — 50 bucăţi 1 fl. 50 cr.)

22. Smeura de grădină.

Smeura se face bine în dos, pe lângă o zidire saŭ îngrăditură.

Se prăsesce prin sade ca şi strugureiî, agreşii şi viţa de vie.

Sadele saŭ cepurile lungi de 30—40 cmtri le înrădăcinăm în şcólă, ér după 1—2 anî le străplântăm. Dar le putem sădi şi de a dreptul la locul lor.

Mai de parte se îngrijesc aşa, că se sapă de 2—3 orî. Primăvara se curăţă firele uscate şi se răresc, apoi se légă saŭ mai bine se sprijinesc între dóuĕ leţe şi parî.

Dacă le îngrijim bine, atuncî produc fructe multe şi frumóse. Avem mai multe soiurî de smeură; unele produc fructe numai o dată într'un an, ér altele mai de multe orî.

Fructele lor sînt gustóse, sănătóse şi răcoritóre. Din smeură se face şi dulcéţă scumpă, pentru aceea se şi plătesce bine. Ţărancele din apropiarea oraşelor pot face mulţi banî pe smeură.

Amintesc aci următórele soiurî:

1. **Smeura roşie** şi **Smeura galbină.** Amîndóuĕ fac fructe de dóuĕ orî pe an.

Încă o dată, să nu precipităm lucrurile, ca să nu regretăm mai la urmă şi să nu ne dimitem proprio Marte în pertractări, carî nu sînt compatibile cu organisaţiunea nóstră bisericéscă!

Nóuĕ cătuşi. — „Alkotmány“ în numĕrul 74 de la 26 Martie a. c. scrie sub titlul de mai sus următórele: „Din mai multe părţi căpĕtăm informaţiune vrednică de credinţă, că ajutórele de stat pentru preoţii sĕracĭ ai bisericilor gr. cat. şi gr. or. se fac curente *numai pe lângă cuietanţă contrasignată de protopretorele (subprefect).* Noi nu am voit, să credem, că acéstă umilire nespus de revoltătóre a clerului de orî care confesiune, va încerca să o facă chiar ministeriul „legiĭ dreptului şi dreptăţiĭ“ la începutul *erei nóuĕ,* dar informaţiunile, ce le-am primit despre acésta, sînt mai pe sus de orî ce îndoélă. Credem, că nu este de lipsă, să arĕtam pe larg, că prin acésta se dă solgabirăilor o ast fel de putere politică discreţională asupra preoţimiĭ, pe care nu o pot justifica nicĭ împrejurărĭ escepţionale. Acéstă reglementare turcéscă este probabil o rĕmăşiţă a epocei lui Bánffy, şi pentru ştergerea eĭ atragem atenţiunea atât a auctorităţilor bisericescĭ competente, cât şi a guvernului.“

Constatăm şi din partea nóstră, că cele publicate de „Alkotmány“ sînt tot aşa de adevĕrate, pe cât sînt de triste şi revoltătóre. Unul dintre ordinariatele bisericiĭ nóstre a şi căpĕtat suma, ce trebue să o împartă preoţilor ca ajutor de stat, însĕ i-s'a spus, că are să plătéscă banii numai pe lângă cuietanţă contrasignată de solgabirăul. *Este decî timpul suprem să se facă ceva, pentru a ne mântui de jugul, ce se pune clerului cu ajutórele de stat,* căcî de merge tot aşa, vom ajunge mai sclavî şi mai înjosiţi, de cât pe timpul principilor calvinî din Transilvania. Ar trebui să scim, dacă abusurile acestea se comit cu scirea şi învoirea ministrului president Coloman Széll şi a Corónei, orî dóră sînt o continuare din partea ministrului de culte a sistemului de terorism, despotism şi cinism inaugurat de Bánffy, despre care póte factoriĭ amintiţi nu aŭ nicĭ o cunoscinţă.

La orî ce întîmplare, *noi credem, că de cât ajutóre date în chipul arĕtat, mai bine nimic, şi că de pĕrerea acésta trebue să fie şi cel mai sĕrac preot, care ţine la demnitatea sa şi pórtă la inimă binele sfintei biserici.*

La cestiunea liturgiei maghiare. — Sub titlul: *„Mişcarea magiarilor greco-catolicî“* „Alkotmány“ în numĕrul 73 de la 25 Martie 1899 scrie următórele: „Presa liberală a stricat mult causeĭ liturgieĭ magiare cu comunicatele făcute fără orientare. Comitetul general a rugat şi până acum pe sub mână pe redacţiunile foilor, ca relativ la acéstă afacere numaĭ de la comitet să priméscă îndrumărĭ. Causa, pentru care a făcut acésta, este, că afacerea are şi duşmanĭ, carî pun mâna pe orî ce comunicat cu tótă grijea, pentru ca la ocasiune binevenită, dacă pot, să-l foloséscă în contra comitetului. Cu tóte acestea comunicatele neautentice s'aŭ reînoit, şi ast fel comitetul se rógă acum şi pe cale publică de ziare, ca pe viitor, dacă urmăresc cu simpatie mişcarea, să binevoéscă a publica numaĭ acele sciriĭ, carî din timp în timp li-se presentă special spre scopul acesta din partea comitetului general. De o dată comitetul general declară, că aderenţele s'aŭ terminat, şi acum staŭ sub revisiune definitivă. *În interesul obiectivităţiĭ comitetul declară şi aceea, că Românii greco-catolicî, de şi în totalitatea lor s'aŭ ţinut de parte de mişcare, totuşi cu escepţiunea câtor va foĭ, nu aŭ luat posiţie în contra mişcăriĭ, care alt cum nicĭ nu-ĭ interesézĕ pe Românî.“*

Dóuĕ neadevĕruriĭ publică cinstitul comitet, nu al magiarilor, ci în faptă al negaţilor greco-catolicî. Întâiŭ, că Româniĭ greco-catolicî, cu escepţiunea câtor va foĭ (egy pár lap kivételével), nu ar fi luat posiţie în contra mişcăriĭ. Tótă presa românéscă, fără escepţiune, a condamnat şi condamnă acéstă mişcare, ér în special Româniĭ greco-catolicî în congregaţiunĭ şi orî unde li-s'a dat ocasiune, de la cel dintâiŭ până la cel din urmă, s'aŭ declarat în contra aceleĭ mişcărĭ. Toţi Românii greco-catolicî sînt convinşi, că acéstă mişcare este un atentat nu numaĭ în contra naţionalităţiĭ lor, ci şi în contra bisericiĭ catolice, şi că comitetul pretins al magiarilor gr. cat. lucră, prin mişcarea pornită de eĭ, mai cumplit în contra bisericiĭ catolice, de cât ceĭ mai marî duşmanĭ aĭ eĭ. Óre casul de la Szántova să nu-ĭ fi desmetecit încă pe domniĭ din comitetul general? Al doilea neadevĕr în comunicatul citat este, că pe Români nu-ĭ interesézĕ mişcarea acésta. Eĭ bine, declarăm, că pe toţi Românii îĭ interesézĕ fórte de aprópe acéstă mişcare, căcî în prima linie în contra lor este îndreptată, ca să le scótă limba şi din biserică, după ce le-aŭ scos-o din administraţiune, justiţie şi din tóte şcolile susţinute din baniĭ statului, carî sînt şi sudórea lor. Sînt vicleni domniĭ din comitetul general, dar nicĭ noi nu sîntem atât de prostĭ, cât să nu vedem, unde ţintesc domniile lor, pe lângă tóte declaraţiunile farisaice, ce le fac.

Date statistice şi limba română. — Un corespondent din Gherla scrie în numĕrul 50 al „Gazetei Transilvaniei“ de la 17 Martie 1899 între altele următórele:

„Înainte de aducerea legilor aşa numite politice-bisericescĭ, ni-se trimiteaŭ nóuĕ preoţilor tipăriturĭ din partea statului pentru compunerea datelor statistice, în carî rubricele respective eraŭ tipărite în text *magiar* şi *român.* În dată după introducerea acestor

---

2. **Smeura „Perpétuel de Billard“.** Are fructe marî, roşi şi cărnóse. Aduce rod începĕnd din Maiŭ şi până la sfârşitul luĭ Novembre.

3. **Smeura „Falstaff remontante“.** Produce fructe marî şi bune, dar numaĭ o dată, primăvara.

Mai sînt şi alte multe soiurĭ bune. E mai bine, să ne câştigăm smeura din un loc cunoscut. Dl Mühle ne trimite cu plăcere 10 viţe de smeură din celea mai bune soiurĭ, cu rădăcină, pentru 3 fl. 50 cr.

23. Macrişul de grădină.

Tot în grădina de legumĭ punem şi un strat de macriş. Alt cum se póte sămĕna şi pe rabate. Macrişul se prăsesce prin sămînţă saŭ prin împărţirea rădăcinilor. Cresce repede şi ţine maĭ mulţi anĭ. În fie care primăvară se gunoiéză stratul de macriş cu gunoiŭ putred.

Macrişul e de dóuĕ soiurĭ: cu frunze rotunde şi cu frunze lungĭ. Mai bun e *macrişul francez* cu frunze marĭ.

24. Spănacul şi loboda.

Spănacul se face bine în pământul gras, bine lucrat şi cald.

Spănacul sămĕnă mult cu macrişul, şi mai bine cu loboda de grădină. Primăvara înverdéşce tare de timpuriŭ, îl plătesc scump dómnele şi domniĭ de la oraşe.

Spănacul se prăsesce din sămînţă. Se sămĕnă prin Februar. Ca să avem într'una frunze tinere şi crude, sămĕnăm în mai multe rînduri, din 10—13 ţile. Ér ca să avem primăvara mai de timpuriŭ spănac, sămĕnăm un strat încă de tómna, pe 15—20 Septembre. Preste iarnă se acopere cu nisce paie.

Spănacul se îngrijesce prin plivit şi săpat. Se udă bine şi mai a dese orî.

Loboda albă de grădină se sămĕnă primăvara. Mai de parte se prăsesce şi de sine. Cresce repede, i se folosesc frunzele primăvara ca varză, mai bune sînt, dacă le amestecăm cu frunze de cărălabe saŭ curechiŭ.

25. Tarconul. Mărarul. Cimbrul.

Pentru ca să dăm un gust mai bun bucatelor trebue să prăsim în grădina nóstră de legumĭ şi o tufă de tarcon, câte va fire de mărar şi cimbru.

Tarconul îl prăsim uşor, ne câştigăm o mică rădăcină, o punem la un loc, aprópe la întrarea în grădină, şi avem frunze de tarcon în de ajuns. Pentru iarnă se murézĕ.

Mărarul se sămĕnă împrăştiat printre cele alalte legumĭ. Alt cum în grădina, unde s'a sămĕnat o dată, se prăsesce de sine.

Cimbrul încă se prăsesce uşor, ca şi mărarul.

Mărarul şi cimbrul se cultivă de o dată cu legumile.

Busuiocul, Izma şi Lemnul Domnului.

Busuiocul, izma şi lemnul Domnuluĭ de şi se numĕră între florile bĕtrânilor, ér nu între legumĭ, cu tóte acestea le putem cultiva în grădina de legumĭ, dacă nu pentru alt ceva, singur de aceea, fiind că sînt de leac pentru mai multe bóle.

26. Cucuruzul.

În grădina de legumĭ, de la sine se înţelelege, vom sămĕna şi puţin cucuruz, dar numaĭ soiurĭ de vară, carĭ se fac de timpuriŭ şi se folosesc pentru fert, de óre ce ca noutate şi cucuruzul se plătesce bine, cu 2—4 crucerĭ tuleul.

Cucuruzuluĭ îĭ place în pământul gras şi cald.

În grădină îl sămĕnăm pe la începutul luĭ April, în depărtare de 40—50 cmtri un fir de cel alalt.

În grădină vom cultiva următórele soiurĭ:

1. **Cucuruzul de vară.** Se face tare de timpuriŭ, prin 21 Iuniŭ e bun deja. (100 gramĭ 15 cr.; ½ chilo 45 cr.)

2. **Nanerottolo.** E un soiŭ nou. Face 2—3 tuleĭ pe un paiŭ. La începutul luĭ Iuliŭ se cóce. (100 gramĭ 15 cr.; ½ chilo 30 cr.)

3. **Cucuruzul „Gentleman“.** Asemenea e tare bun, pentru fert şi fript. (100 gramĭ 15 cr.; ½ chilo 40 cr.)

4. **Cucuruzul de 6 sĕptĕmâni.** Pe la sfârşitul luĭ Maiŭ e deja bun de mâncare. (1 tuleŭ 10 cr.; ½ chilo 45 cr.)

5. **Cucuruzul „Minnesotta“.** Paiŭ pitic, tuleĭ micĭ, dar fórte gustoşĭ. (1 tuleŭ 20 cr.; ½ chilo 80 cr.

6. **Cucuruzul dulce a luĭ Mauthner.** Se face asemenea tare de timpuriŭ, tuleiĭ sînt dulcĭ ca zăharul. (1 tuleŭ 20 cr.; ½ chilo 80 cr. O sută gramĭ din 6 soiurĭ de cucuruz 60 cr.; ½ chilo 1 fl. 50 cr.)

(Va urma.)

nefaste legĭ, tipăriturile respective aŭ purtat *numaĭ text magiar*.

„Dar lucrul cel maĭ întristător pentru noĭ e împrejurarea, că la ataĭ procederĭ abusive faţă de limba bisericiĭ din partea gavernuluĭ, Archiereiĭ nostri şi Consistórele nóstre nu zic nimica, nu opun nicĭ o resistinţă, nu fac nicĭ o remonstraţiune, ci sînt gata spre serviţiŭ.“

Faţă cu acestea constatăm, că oficiul de statistică din Budapesta şi de la preoţiĭ archidieceseĭ gr. cat. de Alba Iulia şi Făgăraş a voit, să céră date statistice după rubricĭ tipărite *numaĭ cu text magiar*. Înse acéstă încercare a fost zădărnicită prin stăruinţa Consistoriuluĭ din Blaş, care a cerut de la oficiul statistic, ca ţipăriturile pentru datele statistice să pórte şi text românesc pe lângă textul magiar. Oficiul statistic a împlinit voinţa Consistoriuluĭ, şi astăzĭ preoţiĭ din archidiecesa nóstră primesc tipăriturile din cestiune cu dóuĕ texturĭ: *magiar* şi *român*.

Aceste le scriem, pentru ca şi alte Consistóre să se scie orienta. Ér ce privesce încercările gavernuluĭ de a introduce limba liturgică în biserică, despre carĭ încă scrie corespondentul „Gazetei“, noĭ aşa scim, că auctorităţile bisericescĭ superióre şĭ-aŭ făcut şi-şĭ vor face datorinţa, numaĭ cât şi de la preoţi se aştéptă, ca să nu sufere nicĭ în bisericile, nicĭ în parochiile lor nicĭ o carte liturgică orĭ corală, pe care nu vor vedé tipărit, că este aprobată de vre unul dintre archiereiĭ bisericiĭ nóstre. Acésta este o datorinţă gravă a preoţilor nostri şi se póte împlini fără de greutate şi urmărĭ rele saŭ păgubicióse pentru dînşiĭ.

Cum se prăpădesce Maramureşul. — La celea publicate de noĭ în numĕrul trecut Dl vicariŭ Bud ne-a trimis următórea scrisóre:

Onorată Redacţiune!

Aţi comunicat după „Alkotmány“ şi DVóstră notiţa despre prăpădirea Maramurĕşuluĭ.

Şi cu asta ocasiune se adeverésce, cum că nu avem date statistice sigure.

Apşa de sus (Apsiţa) nu-ĭ comună românéscă ci ruséscă, şi ceĭ 2242 locuitorĭ sînt rutenĭ pe carĭ, dacă îĭ drept, îĭ va nimici Hofmán Jankel cum a nimicit pe alţĭ rutenĭ Jäger David, Káhán ş. a.

Sînt şi în comunele românescĭ Evreĭ cu radicata, înse poporul nostru se maĭ ţine mulţămită bunuluĭ Dumnezeŭ, care în aniĭ din urmă á dat ródă pămîntuluĭ.

Doĭ treĭ aniĭ neroditorĭ ar pute să ducă la sapă de lemn miĭ şi miĭ de Românĭ şi Rutenĭ.

Alt cum înmulţindu-se în Maramurĕş Evreiĭ, sînt miserĭ şi dînşiĭ. Se află câte un camătar maĭ avut icĭ cole, dar peste tot şi evreiĭ staŭ, să fugă de aicĭ.

Mare miserie a făcut şi căderea alor dóuĕ băncĭ, carĭ aŭ sărăcit cu peste 2 miliône, ceea ce va simţi Maramurĕşul în 2—3 deceniĭ.

Aicĭ acum nu se încrede nime în băncĭ, şi aşa zicênd ar fi imposibil a înfiinţa o bancă nóuă, fără ajutorul altora.

Am probat noĭ asta în aniĭ trecuţĭ, dar nu ne-a succes.

Probézĕ multe pentru salvarea poporuluĭ şi Comitatul, înse e greŭ, să ajuţĭ aicĭ, unde pămîntul abia dă pâne pe 4—6 lunĭ.

Câştigul principal se face din prăsirea vitelor şi de vre o câţĭ va anĭ din póme.

Pomăritul îl promovăm şi noĭ preoţiĭ şi docenţiĭ.

Poporul se maĭ ajută cu împrumuturĭ din baniĭ bisericiĭ şi fundaţiunĭ şcolare şi bisericescĭ. La 30—40 miĭ florenĭ de ataĭ banĭ se învîrtesc între poporul român din ceie 50 comune.

Dacă vom putĕ, vom face şi alte ajutóre poporuluĭ nostru.

Peste tot în Maramurĕş sînt la 170 miĭ Ruşĭ şi de abia vre o 70 miĭ Românĭ, pentru ce óre nu face comitetul înfiinţat pentru Rutenĭ de Episc. Firczák o bancă creştinéscă? Pe aceia ar trebui să-ĭ provóce „Alkotmány“.

În urmă şi cu astă ocasiune îmĭ esprim părerea deja espusă de vre o dóuĕ orĭ în jurnale, cum că unele sciriĭ venite de la foile magiare să nu se publice în dată, ci ziarele nóstre să céră informaţiunĭ, carĭ orĭ din Maramurĕş orĭ din alte părţi cred, că bucuros le-ar da orĭ şi cine.

Primiţĭ, ve rog espresiunea stimeĭ mele adânce

Siget la 28 Martie 1899.

T. Bud
Vic. Maram.

Sîntem recunoscĕtorĭ dluĭ vicar pentru celea comunicate şi-l rugăm, că şi pe venitor să ne scrie cu aceea-şĭ bunăvoinţă ca şi până acum tot ce póte să ne intereseze.

La observarea, că scrierile ziarelor magiare a dese sînt false, şi înainte de ce eventual le-am reproduce, ar fi bine să întrebăm după informaţiunĭ, rĕspundem, că fiind acésta şi greŭ şi a dese cu neputinţă, cetitorĭ nostri cetind ast fel de sciriĭ tendenţióse grăbéscă a desminţi, colónele foiĭ nóstre le staŭ deschise.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie. Comisiunea pentru congruă în ultima sa şedinţă a stabilit în 17 §§-ĭ modul, în care aŭ, să purcédă cele 5 despărţĕminte, constituite spre a revedé singuraticele fasiunĭ de venite. Conform acesteĭ îndrumărĭ, despărţĕmintele în revisuirea conscrierilor de venite vor trebui să aibă în vedere ordinaţiunea ministerială din 17 Martie 1896 şi decisiunea Monarchuluĭ din 19 Ianuar a. c. despre ştergerea unor venite. Eventualele necorectităţi şi modificăţiunĭ aŭ, să fie însemnate pe o cólă separată. În modul acesta lucrurile vor decurge maĭ repede, şi ast fel terminându-se cu conscrierea venitelor, se va putĕ purcede maĭ de parte la regularea congrueĭ.

Roma. Starea sanitară a Sfinţieĭ Sale Pontificeluĭ Leo XIII s'a întors spre bine. Puterile iĭ cresc pe zi ce merge, ceea ce se vede şi de acolo, că unul dintre mediciĭ de casă tot numaĭ la patru zile visitéză pe sfîntul părinte. Scirile, ce le aduceaŭ unele ziare despre recăderea părinteluĭ comun în morbul de maĭ înainte, în Vatican aŭ fost desmințite în mod categoric.

Ca delegat apostolic pentru credincioşiĭ din Cuba şi Portorico a fost denumit Chapelle, archiepiscopul de New-Orleans, care e bine vĕdut din partea Americanilor. Presidentul Statelor-Unite şĭ-a esprimat mulţămitele sale către Scaunul Apostolic, că prin desemnarea unuĭ atare bărbat la oficiŭ de delegat apostolic, a restabilit pacea şi ordinea pe aceste insule. Delegatul a fost primit cu mare însufleţire din partea episcopatuluĭ şi a guvernatoriuluĭ insuleĭ Cuba, şi a început a-şĭ face visitele sale prin diferitele părţi ale teritoriuluĭ de sub stăpânirea sa.

Revistă politică.

Afaceri interne. În sĕptĕmâna trecută fiind vorbă în dieta ţĕriĭ despre primirea budgetuluĭ, deputatul Hollo a adus a minte ministruluĭ president de angajamentul, ce l'a fost luat asupra sa, cu ocasiunea împăciuneliĭ dintre dînsul şi oposiţia unită, de a se declara în privinţa lărgiriĭ dreptuluĭ electoral. Oratorul pretinde lărgirea dreptuluĭ electoral, nu atât ca naţionalităţile prin acésta să pótă fi representate în dieta ţĕrii, pe cum se cuvine, cât maĭ mult pentru aceea, că vede, că prin actualul sistem electoral partidul de la putere nu va putĕ fi delăturat nicĭ o dată. El, reflectând că prin lărgirea dreptuluĭ de alegĕtorĭ ar întra în parlament maĭ mulţĭ deputaţĭ de alĭ naţionalităţilor, îşĭ esprimă părerea, că participarea naţionalităţilor la legislativă nu e de a se considera de ceva periclu pentru regat. Din contră, continuă vorbitoriul, naţionalităţile fiind eschise de la viaţa publică a statuluĭ în amărăciunea lor sînt capabile de a primi orĭ ce agitaţiune în contra magiarilor. Părerea acésta înse a deputatuluĭ Hollo nu a fost bine primită din partea partiduluĭ guvernamental, ba nicĭ din partea tuturor celor din oposiţie. Ministrul president în rĕspunsul sĕŭ cu obicĭnuita-ĭ reservă a zis, că de o cam dată nu póte spune, care e părerea dînsuluĭ despre reforma electorală. Cestiunea e grea, ea trebue studiată din tóte punctele de vedere, şi numaĭ cu mare băgare de samă se póte procede, căcĭ sînt în joc marĭ interese ale magiarismuluĭ. Se prea póte, ca tótă îmbunătăţirea în privinţa acésta va fi ceea ce s'a făcut până acum, că adecă alegĕtoriĭ să nu-şĭ pérdă dreptul electoral pentru restanţa de dare. Guvernanţilor nostri, pe cum se vede, le e gróză, ca nu cum va întrând şi naţionalităţile în parlament. idea de stat magiar să trécă în domeniul istorieĭ.

Deputaţiĭ, esprimându-şĭ unele dorinţe pentru îmbunătăţiriĭ în una saŭ alta privinţă, continuă maĭ de parte cu primirea budgetelor diferitelor ministeriĭ, ca aşa terminându-le acestea să ajungă pe tapet judicatura curială în afacerile electorale, unde şedinţele vor fi de interes maĭ mare atât pentru guvern, cât şi pentru oposiţie.

Austria. Nemţiĭ din Austria şi cu deosebire partidul naţional se depărtéză tot maĭ tare de împăciuirea cu elementul slav. În Sâmbăta trecută s'a ţinut în Viena o mare adunare a germanilor naţionalĭ, la care aŭ luat parte maĭ mulţĭ de 4000 de inşĭ. Ca prim orator

a fost un preot luteran, care luând de text zicerea lui Bismarck: „noi Germanii numai de Dumnezeŭ ne temem“, a salutat pornirile Nemţilor naţionali cătră luteranism. Un alt orator a vorbit în contra Slavilor, cari s'aŭ aşedat prin Viena şi Austria de jos, şi a propus în un proiect de resoluţiune, care a fost primit din partea celor presenţi, ca Nemţii să pună umĕr la umĕr spre a respinge tóte atacurile şi cuceririle slave. În asemenea spirit a vorbit şi deputatul Wolf, carele pacea numai atunci o admite de posibilă, când vor fi retrase ordonanţele de limbă, şi limba germană va fi recunoscută ca limbă de stat.

Tot Sâmbătă s'a ţinut o reuniune a luteranilor, în carea acestia se bucură de mişcările Germanilor naţionali cătră luteranism, promiţênd că vor sprigini acéstă mişcare a conaţionalilor lor.

Unde póte să conducă şovinismul Nemţilor! Ei ar fi în stare, ca să-şi părăséscă credinţa străbună, să-şi pérdă şi sufletul pentru satisfacerea uneĭ pasiuni, pentru ca să nu dea şi altora ce le compete!

Cehii din contră, de când şi-a început dieta lor sesiunea, aŭ fost cu cea mai mare reservă în enunciaţiunile politice, ocupându-se esclusiv cu cestiuni economice. Ba chiar şi cele mai înfocate ziare ale lor scriŭ cu mai mult cumpĕt despre o eventuală promulgare a legiĭ despre egala îndreptăţire a limbilor pe basa paragrafului 14. Acestea sînt simţemintele Cehilor. Că ce vor zice Germanii, nu scim. Ceea ce scim e, ca grupul lui Wolf şi Schönerer merg cu totul în alt estrem.

La temerea unor ziare din Germania, că prin ridicarea elementului slav în Austria, tripla alianţă este periclitată, s'a rĕspuns din parte competentă, că maioritatea Cehilor ţin la tripla alianţă, pentru că în acésta vĕd manţinerea păciĭ şi propăşirea popórĕlor.

România. Camera din România a aprobat în general proiectul ministruluĭ Haret de a înfiinţa 120 de şcoli profesionale. În şcolile acestea, pentru a se promova agricultura şi alţi rami de industrie, vor fi primiţi băeţi de câte 12—14 ani, ca să-şi câştige cunoscinţe elementare pentru o economie mai raţională.

Fiind că ministrul de răsboiŭ generalul Berendeiŭ a presentat un proiect pentru recruţi, care a şi trecut prin senat, şi în urma căruia s'ar îngreuna sórtea studenţilor, acestia s'aŭ pus în grevă şi nu aŭ încetat de la acésta, până când rectorul universităţiĭ le-a declarat, că proiectul amintit nu va ajunge nici când la valóre de lege. După acéstă declaraţiune studenţiĭ agitaţi aŭ reluat din noŭ cursul prelegerilor. Acum însĕ lucrurile vor lua-o din noŭ pe altă córdă. Ministrul president D. Sturdza a declarat în parlament, că proiectul ministruluĭ de răsboiŭ referitor la recruţi e al cabinetuluĭ întreg. Studenţiĭ din partea lor încă promit, că nu vor absta, până când nu se va revoca amintitul proiect pentru recruţi.

Rusia. Gazetele rusescĭ se ocupă în zilele nóstre cu o cestiune politică însemnată. E vorbă adecă de nimicirea autonomieĭ interne a Finlandieĭ şi de incorporarea eĭ totală la imperiul rusesc. Finlanda până acum forma un principat autonom în afacerile sale interne. Întrégă legătura eĭ cu imperiul rusesc consta în aceea, că capul eĭ era ţarul. Acum însĕ guvernul din Petersburg a socotit de bine ca constituţia, armata şi administraţia proprie a Finlandezilor, cari aŭ subsistat din timpuri străvechi, să esiste numai în istorie. Vĕdêndu-şi Finlandeziĭ óra morţiĭ apropiată, după resistinţele neeficace, aŭ trimis o delegaţiune de 500 membri aleşi din tóte clasele societăţiĭ lor la ţarul, ca să-i céră ajutorul, ca unul care cu ocasiunea încoronăriĭ sale a promis respectarea constituţieĭ lor. Dară deputaţiunea acésta, ca şi mijlócele de mai înainte, a rĕmas fără efect. Ea a fost respinsă din partea poliţieĭ din oraşul residential al ţarului sub pretext, că nu ar representa poporul finlandez. Tânguirile Finlandezilor sînt marĭ, doliul lor e general. Eĭ şi-aŭ propus, ca să resiste până la ultima suflare. Dar tóte vor fi zădarnice, eĭ sermaniĭ vor fi înghiţiţi de marea muscăléscă. Pentru ca rusificarea Finlandezilor să nu fie atât de violentă, guvernul rusesc va eda o fóe în Petersburg, redactată de un profesor de al nenorociteĭ naţiuni, care va avé misiunea, ca să aducă la resignaţiune poporul finlandez cu situaţia, ce i-s'a creat şi cu transformarea luĭ în popor rusesc. Dar şi până când se vor deda Finlandeziĭ cu nóua situaţie, guvernul rusesc restringe pe rînd tóte drepturile Finlandezilor. După ce a desfiinţat armata şi administraţia finlandeză, acum a edat o ordinaţiune, prin carea abrogând folosirea marcelor finlandeze, introduce cele rusescĭ.

Corespondinţe.

Berzova 14 Mărţişor 1899.

Onorată Redacţiune!

Nespusă îmĭ este bucuria, că suspinele şi ţipetele mele dureróse în fine n'aŭ rĕmas „glasul celui ce strigă în pustie“, ci că în parte aŭ prins rădăcini în inimile bărbaţilor de bunăvoire, cari nu numai din buze, ci şi cu fapta se interesézĕ de înaintarea culturei nóstre pe tóte liniile vieţiĭ publice şi private . . . . De câţi va ani urgitez cu versul meŭ debil înfrumseţarea cultuluĭ divin prin introducerea unităţiĭ în tóte agendele sacre şi înfiinţarea corurilor bisericescĭ; nu o dată am accentuat estrema necesitate de a organisa cantul şi musica sacră într'acolo, că preoţii şi cantoriĭ nostri să nu profaneze — ba ce e şi mai mult: scandalisezе — serviţiul divin cu predări á la „glasul gurii“, ci să-şi predea rolul lor sublim în conformitate cu maiestatea rituluĭ (dar la aşa ceva nu se póte ajunge, de cât numai dacă îşi vor acuira cunoscinţele necesare în teologiĭ şi preparandiĭ sub auspiciile unor profesoriĭ de musică şi cant desteri şi conscienţioşi); şi étă, visurile mele dulcĭ par a se apropia de realisare. Pe cum cetiĭ în uniĭ din numeriĭ recenţi aĭ preţióseĭ nóstre „Unirea“, una dintre reuniunile înv. gr. cat. din archidiecesă deja s'a şi pronunţat în cestiunea acésta, aşternênd comisiuneĭ centrale un proiect bine formulat despre introducerea obligamentuluĭ strict în predarea şi însuşirea musiciĭ înalte în preparandiĭ, cât şi despre ţinerea cursurilor de vară pentru câştigarea cunoscinţelor necesare în note. Fórte corect! Daună că numai o reuniune s'a ocupat cu o aşa cestie ponderósă, şi nu tóte! Dar de început şi atâta e laudabil; ghiaţa în fine e sfărîmată, restă, ca tóte reuniunile să îmbrăţişeze idea nobilă . . . . Nu-mĭ este cunoscută încă directiva, ce a luat-o comis. centrală în privinţa proiectuluĭ lăudat, — îmĭ place însĕ a spera, că zelul cunoscut al celor din centru va face însĕ tot posibilul în favorul ideiĭ sulevate. Fără îndoélă cu cât mai îngrabă, cu atât mai bine. Asa să fie!

. . . . Ne apropiăm cu paşi repedĭ de sfârşitul centenaruluĭ al doilea, de când nemuritoriĭ nostri părinţi s'aŭ unit cu biserica catolică. Doi treĭ confraţi deja şi-aŭ şi espus părerea pe calea acésta — în ce mod am puté mai demn prăznui memoria acelor zile marĭ. Tóte cele zise de d-lor sînt bune şi vrednice de a se lua în socotinţă. Sînt însĕ tóte acestea după părerea mea numai de interes particular şi nu ating interesul întregiĭ provinţe mitropolitane. — Să se înfiinţeze bibliotecĭ poporale, orĭ reuniuni de femeĭ în amintirea acelor vremuri? Da, aceste sînt necesare, dar constituesc obiect mult mai inferior sfinţenieĭ aceluĭ act măreţ, ér de altă parte ast fel de reuniuni se pot forma chiar în tot minutul cu puţină bunăvoinţă şi stăruiélă . . . Orĭ dóră societăţi de consum şi cumpĕt? — reuniuni învĕţătorescĭ? coruri? — prea puţin; aceste ar fi trebuit de mult înfiinţate!

Étă ce ered eŭ mai potrivit!

Sciut este, că sfta Unire în prima linie a fost act religios. Mântuirea sufletelor a trebuit la tot casul să fie scopul de căpetenie a acelor buni părinţi, când s'aŭ decis la o faptă aşa eroică, — decĭ şi obiectul principal al iubileuluĭ bicentenar trebue să-l constitue acte religióse-morale. *Preoţi, în frunte cu meritatul lor şef episcop, a pornit acum dóue sute de ani acţiunea sfîntă, — preoţi în frunte cu şefii lor trebue să păşéscă şi acum pe arenă; Spiritul sfînt, acest „alt mângăitor“ a luminat şi întărit atunci minţile preoţimiĭ îndemnându-o la sevârşirea celeĭ mai demne lucrări, — de acelaşi spirit sfînt pătrunşi trebue să lucrăm acum şi noi, nevredniciĭ lor urmaşi; umĕr la umĕr aŭ rĕsturnat eĭ tóte stâncile, ce impresuraŭ calea spre mântuirea turmeĭ, — umĕr la umĕr punênd să ne sfătuim şi noi asupra modurilor de scăpare. Grele timpuri aŭ fost acele, căcĭ guvernanţilor le convenia, să rĕmânem pururea sclavi obscuri şi unelte órbe în mâna lor, — mai grele sînt însĕ ale nóstre vremuri, când deja ni se răpesce nu numai esistinţa de popor, ci chiar ce ne este mai preţios în lume: legea străbună, unica nóstră consolatóre. Preoţimea a mântuit atunci némul, acea-şi preoţime să-şi împlinéscă acum misiunea, de cum va nu voesce a fi pururea blăstĕmată de posteritate! . . .*

Şi acum îmĭ ieaŭ cutezanţa a întreba, óre preoţimea timpuluĭ nostru cuprinsă este de noţiunea chemăriĭ sale pe cât de sfîntă atât de grea? A făcut tot, pentru ce al 3-lea seclu să ne găséscă mai oţeliţi la luptă? făcutu-si-a datorinţa? . . . Privesc direcţiunile, şi me podidesc lacrimi amare . . .

agriĭ pustiĭ, ţarine năpădite de măracinĭ şi spiniĭ mi se înfăţişéză; escepţionând prea puţine locurĭ, — pretutindenia trândăvie, letargie, somn de mórte! Până când, fraţilor, acéstă nepăsare mortiferă?! . . .

Pe când merită tótă lauda învĕţătorimea nóstră, carea observând de timpuriŭ periclul iminent, ce ameninţa cu falimentare totală întreg sistemul nostru de învĕţământ, ba chiar cu astrucarea întregiĭ educaţiunĭ, n'aŭ şovăit ale alerga spre a se întruni şi sfătui despre mijlócele de scăpare a propriuluĭ lor şi întreg némuluĭ interes: ah, ce negligenţă — să nu zic culpabilă — ne póte într'aceea cu tot dreptul mustra pe noĭ, preoţimea, carea nicĭ un paş n'a prosperat, carea nicĭ cu o simplă faptă nu-şĭ póte dovedi succesul provenit din lupta, ce *nu o a purtat* pentru interesele eĭ vitale . . . Învĕţătorimea în aniĭ din urmă — prea puţine locurĭ escepţionând — s'a grupat în reuniunĭ, ce sînt tot atâtea foculare spre deslănţuirea ideilor până aicĭ sufocate; — tot atâtea straturĭ calde, menite să desvólte din sînul lor plantaţiune sănătósă pentru neam şi biserică; — tot atâtea şcolĭ pentru viaţă, instructive pentru ceĭ slabĭ, oţelitóre pentru ceĭ mai tarĭ . . . . . pentru ce atâtea vorbe? — cine nu pricepe marea însemnătate şi chemare, ce aŭ întrunirile de feliul acesta? . . . Şi preoţimea? Să nu ne mai amăgim pururea — aşa ceva ar fi fatal pentru noĭ —, ci bătêndu-ne pepturile să mărturisim sincer şi cu părere de rĕŭ, că sîntem mai rĕmaşĭ de cât orĭ şi care altă clasă socială. Cu ce ne putem mândri? Absolvăm teologia, apoĭ . . . . de abia mai convenim în viaţă. Dóră la câte un botez la cutare confrate ne mai revedem pe câte va óre — no, de alt cum convenirĭ de aceste, slavă Dluĭ, nu sînt prea sporadice — dóră la o nuntă, orĭ în zece aniĭ la concurs ne mai întâlnim, — ne mai căim puţin despre morbul nostru comun: sărăcia, şi apoĭ grăbim fie carele la cuibul sĕŭ, să ne acoperim cu vĕlul uitărĭĭ şi nepăsărĭĭ — étă tot, cu ce ne putem lăuda. Lăuda!?! . . . *D'apoĭ unde sînt reuniunile nóstre prescrise în canóne? unde sînt adunările tractuali saŭ cercuali? da sinódele diecesane şi provinţiale? Până ce preoţimea nu va fi constrinsă a se într'uni în adunărĭ protopopescĭ, unde să lucre la perfecţionarea sa, să-şi agonisésca esperinţe la munca sa grea, să fie în curent cu tóte afacerile, să póta discuta asupra modalităţilor, carĭ i-ar putea ajuta — până atunci de jaba vom spera la un centenar mai favorabil. Preoţime cultă, espertă, vecinic neobositóre!* étă condiţiunile prime, carĭ dacă vor cădé, de sigur aŭ, să îngrópe în ruinele lor şi nădejdea într'un viitor mai bun . . . Ca al treilea veac să ne întîmpine decĭ cu ochiĭ plinĭ de lacrămile bucurieĭ, étă ce observ eŭ de bine a se face în pragul luĭ:

a) *Reuniunile preoţescĭ, — numite alt cum adunărĭ protopopescĭ — să se introducă prin archiereiĭ nostri iubiţi urbi et orbi, şi să aibă aceste caracter strict obligător pentru toţi.* Aceste adunărĭ să se ţină cel puţin de dóuĕ orĭ la an, primăvara şi tómna, — ér procesul verbal al şedinţelor să se sustérnă prin presidiŭ mărituluĭ guvern diecesan spre aprobare orĭ rectificare. În aceste şedinţe pe lângă tese pastorale-rituale să se discute tóte cestiunile vitale ale Bisericiĭ, şi părerile aflate de bune aşişderea sînt a se înainta centruluĭ, unde apoĭ o comisiune alegênd dintre opiniunile tuturor cercurilor pe cea mai convenabilă sa o aducă în obiect de discuţie înaintea sinodului întreg diecesan spre desbatere minuţiósă . . . etc.

b) *Un ziar bisericesc cotidian chiar aşa ne este de lipsă, ca pânea de tóte zilele.* Sîntem un milion şi jumătate de suflete unite; punem, că jertfesce fie carele pe acest scop 2 crucerĭ — étă, avem un capital de treĭ zecĭ milĭ florenĭ, sumă considerabilă pentru a puté fundă un ziar noŭ, orĭ să se transformeză preţiósa „Unirea". — Natural, că la susţinerea acestuĭ ziar s'ar recere din partea preoţimiĭ jertfă şi abnegaţiune. Dar dacă un biet învĕţător e capabil a abona o fóe saŭ dóuă, óre un preot să fie mai îndĕrĕt? Dar nicĭ vorbă; pe cum pot servi mulţi — durere prea mulţi — câte 70—80 sacre la an pentru un ziar bisericesc magiar, carele pe lângă acesta e şi şovinistic, inimicul nostru cel mai înverşunat: pentru ce să nu pótă acestĭ dnĭ preoţi abona o fóe românéscă, carea abstrăgênd de la folosul moral, de sigur va fi mai eftină ca ziarul magiar cel de 20 florenĭ . . . . . Decĭ e necesară esmiterea uneĭ colecte; — firesce în frunte trebue să stea şi aicĭ archiereiĭ, căcĭ numaĭ aşa putem spera succesul dorit.

c) În urmă reînprospetez în memoria cetitorilor cele spuse de mine cu ocasiunile trecute. *Sînt a se organiza ceremoniile lungĭ,* carĭ tóte se îndeplinesc după şemă dubióşă: *„pe cum va voi cel mai mare"*, recte — *fă, cum vreĭ. Unitate ne trebue nu numaĭ în dogme ci şi în ceremonii, unitate în rit, unitate în tóte agendele sacre!* Şi ca nimenia să nu aibă prilej a suci bietul rit după placul sĕŭ, propun să se constitue o comisiune, carea să scruteze tóte cărţile nóstre bisericescĭ, şi ce va afla de omisibil, să le propună prin calea archierésca sfîntuluĭ Sceaun a le şterge o dată pentru tot de una, căcĭ în starea de acum abia mai poţĭ sevârşi atare funcţiune fără scrupulĭ şi remuşcărĭ de consciinţă. Aşa-I, dacă împlinescĭ tot ce e prescris, — la o vreme te trezescĭ cu plămânile legate de spinare, orĭ în cel mai bun cas fără ucenicĭ, căcĭ toţi te vor părăsi de obosélă, — ér dacă nu împlinescĭ tot, atunci apoĭ ţine-te consciinţă! Pe scurt: ceremoniile trebue reduse la cele necesare şi esenţiale. Tot o dată accentuez încă o dată lipsa împodobiriĭ ritului cu cântece corĕspundĕtóre.

. . . . Aceste sînt, iubiţĭ confraţĭ, după părerea mea modestă interese comune întregiĭ Biericĭ unite, aceste sînt decĭ a se resolva în timp cât mai scurt. Revin decĭ — Dumnezeŭ scie a câtea óra — la propunerea: *să se ţină sinod provinţial cât mai curênd.* Ér dacă în curênd nu, la tot casul în anul festiv 1900 e neapărat de lipsă ţinerea unuĭ sinod grandios, unde apoĭ să se stabilésca modurile de a scăpa definitiv de legiónele miseriilor. Dea Dumnezeŭ, să fie aşa!

G. Hubic
preot gr. cat.

Nr. 204—1899.

Concurs.

Pe basa conclusuluĭ comitetuluĭ central al Asociaţiunii Nr. 68 din 2 Martie a. c. se escrie concurs pentru conferirea a 16 ajutóre de câte 25 fl. anual din suma de 400 fl. pusă la dispoziţia Asociaţiunii de cătră ministrul de comerciŭ pentru ajutorarea învĕţăceilor meseriaşĭ românĭ din patrie.

Ajutórele se vor împărţi în dóuĕ rate semestrale şi a nume la 1 Ianuarie şi 1 Iulie a fie cărui an.

Învĕţăceiĭ meseriaşĭ, carĭ doresc a reflecta la unul dintre aceste ajutóre, aŭ să înainteze pe lângă cerere următórele documente:

1. atestat de botez în original saŭ în copie legalisată;
2. testimoniŭ scolastic cel puţin de 4 clase elementare;
3. atestat, că se află deja lucrând la vre un măestru saŭ corporaţiune şi cu ce succes;
4. contract, în original saŭ copie legalisată, încheiat cu măestrul conform §. 61 al legiĭ industriale (Art. de lege XVII. 1884);
5. atestat de moralitate de la auctoritatea locală competentă şi
6. adeverinţă de la părinţi saŭ tutorĭ, că sînt decişi a-I lăsa la învĕţătură, până se vor perfecţiona pe deplin.

Cererile instruite cu aceste documente să se înainteze la subsemnatul comitet până în 15 Aprilie n. a. c.

Cererile întrate mai târziŭ nu se vor considera.

Din şedinţa comitetuluĭ central al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporuluĭ român" ţinută în Sibiiŭ la 2 Martie 1899.

Dr Il. Puşcariŭ
vicepresident.

Dr Beu
secr. II.

Noutăţi.

Poetul Coşbuc. Cu multă bucurie anunţăm cetitorilor nostri, că compatriotul nostru Georghe Coşbuc, poetul atât de apreţiat, *a fost decorat de Maiestatea Sa Regele Carol cu ordinul „Steaua României" în gradul de cavaler.* Sincerile nóstre felicitărĭ.

Costumul românesc premiat. La balul costumat ţinut în Bologna (Italia) în favorul şcoliĭ de arte, juriul însărcinat cu premiarea celuĭ mai frumos costum, a conferit acéstă distincţiune dómneĭ contese Venturoli Mateĭ, care purta un prea frumos costum naţional românesc de la Argeş.

Statua lui Hentzi. În sfârşit vechea dorinţă a şovinistilor magiarĭ se va împlini. Statua luĭ Hentzi va fi transportată zilele acestea de pe piaţa Sf. George din Buda şi va fi aşeḑată în curtea şcoliĭ de cadeţĭ de pe Lipotmezŏ din Pesta.

„Fóia şcolastică" nrul 4 a apărut cu un variat şi interesant cuprins. În fruntea foiĭ se publică cercularĭul prin care Preav. Consistoriŭ, o recomandă spre abonare, concedêndu să fie abonată chiar şi din baniĭ bisericiĭ orĭ aĭ şcolilor.

Deputat nou. *Ugron Gábor* a fost ales cu unanimitate deputat în fostul cerc al ex-ministruluĭ Bánffy.

Adunarea generală a Asociaţiunii. Zilele acestea Asociaţiunea a fost invitată, să-şĭ ţină anul acesta adunarea generală în oraşul *Deva.* E fórte probabil, că comitetul va primi învitarea.

Adunarea generală a instit. „Albina". Luni în 27 c. s'a ţinut adunarea generală a celuĭ mai vechiŭ institut de credit românesc. La adunare aŭ luat parte 41 acţionarĭ, carĭ avéŭ 203 voturĭ. Din profitul curat de fl 125.038·16 cr. s'aŭ împărţit fl 6500 pentru scopurĭ de binefacere. Însĕmnăm aci câte va posiţiĭ: pentru masa studenţilor fl 3000, pentru şcóla Asociaţiunii fl 1000, pentru fondul studenţilor bolnavĭ din Blaş fl 100, pentru ceĭ arşĭ din Panticeŭ fl 50. În direcţiune aŭ fost realeşĭ Dniĭ *Iosif Şt. Şuluţ* şi *George Pop de Băsescŭ.* Cuponul se plătesce cu fl 14.

O nóuă espediţie la polul nord. Principele de Abruzzo va întreprinde şi el o espediţie sciinţifică la polul nord. Pentru acoperirea cheltuelilor împreunate cu acéstă călătorie regele Umberto a subscris 900 milĭ lire. principele de Neapol 50 milĭ. Se speră, că pentru scopul acesta se vor subscrie aprópe la 4 milióne lire. Părechea moştenitóre va petrece pe principele până în Şvedia. În acéstă espediţie principele nu va fi însoţit de cât de vre o patru ómenĭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Credința vécurilor creștine celor dintâĭ în fecioria Născătóreĭ de Dumnezeŭ.

(Continuare.)

Așa pare Tertulian a nu se fi smintit de loc întru o căsătorie fisică a Marieĭ, pe când Origene contemporanul luĭ a respins deja supunerea acestuĭ fel de căsătorie a Marieĭ. În cartea sa „Despre vĕlarea feciórelor“ propune Tertulian din noŭ esplicarea, carea o dă și airia numiriĭ „muiere“, carea în s. Scriptură se dă de câte va orĭ Marieĭ. El zice, că Apostolul a numit pe Maria „muiere“, pentru că ea era deja logoditĕ, de și era încă neatinsă. Apostolul aci nu a anticipat în chip profetic, nu a înțeles pe viitórea muiere căsătorită. „Căcĭ el nu a putut, să înțelégă pe muierea, pe cum era după aceea, de la care nu avea Christos, să se derive, adecă pe muierea, carea a fost cunoscută de bărbat (virum passam), ci pe muierea, pe cum era atuncia, carea era încă fecióră,“ [1]) care însemnare nu o eschide cuvîntul „muiere“.

Origene de altă parte esprimă de maĭ multe orĭ părerea sa contrară celeĭ a luĭ Tertulian. Așa la cuvintele: „Binecuvîntată eștĭ tu între muierĭ“ de la Lc. 1, 42 scrie în chipul următoriŭ: „Pentru ca ceĭ simpli să nu se lase a fi înșelațĭ, la locul acesta avem, să combatem, ceea ce ereticiĭ se obicĭnuesc a opune. Aŭ rătăcit adecă în absurditatea de a susținé, că Mântuitoriul s'a lăpĕdat de Maria, pentru că ea după nascerea luĭ să se fie împreunat cu Ĭosif. — Dacă vĕ vor obiecționa decĭ ereticiĭ așa ceva, atuncia rĕspundeți-le cu cuvintele: Binecuvîntată eștĭ tu între muierĭ. Dacă Maria se vestesce că e binecuvîntată de Spiritul sfînt, cum a putut Mântuitoriul, să se lapede de dînsa? Dacă susțin maĭ de parte, că ea după nascerea sa să se fie căsătorit, pentru acésta nu aŭ nicĭ o dovadă. Căcĭ ceĭ ce se numesc ficioriĭ luĭ Ĭosif, aceia nu aŭ fost născuțĭ din Maria, și nu esistă nicĭ un document, care ar aminti lucrul acesta.“ [2]) Airia zice Origene: „După ceĭ ce cugetă în chip rațional despre Maria, nu esistă nicĭ un alt fiŭ al eĭ a fară de Isus.“ [3]) Tractând despre cuvintele „Aŭ nu se chémă mama luĭ Maria, și frațiĭ luĭ Ĭacob și Ĭosie și Simeon și Ĭuda, și surorile luĭ aŭ nu sînt tóte la noĭ?“ de la Mt. 13, 55 ur. scrie tot Origene: „Eĭ nutriaŭ adecă părerea, că ei e fiul luĭ Ĭosif și al Marieĭ; ĕră despre frațiĭ luĭ Ĭosif susțin unii, că eĭ ar fi ficiorii luĭ Ĭosif din o altă soție, cu care se căsătorise maĭ înainte de Maria. Eĭ aŭ fost adecă aduși la părerea acésta prin tradiția evangelieĭ aceleia, carea pórtă inscripția „Evangelia după Petru“,“ (carea nu o maĭ avem.) orĭ prin cea a cărțiĭ luĭ Ĭacob. Ĕră ceĭ ce o zic acésta, aceia vor, să păzéscă dignitatea cea feciorésca a Marieĭ până în sfârșit, pentru ca acel trup, carele a fost ales spre servițul cuvîntuluĭ celuĭ ce zice: „Spirit sfînt va pogorî preste tine, și puterea celuĭ preaînalt te va umbri,“ acel trup să nu cunóscă patul bărbatuluĭ, după ce Spiritul sfînt s'a pogorît preste ea, și după ce puterea celuĭ preaînalt o a umbrit. Și eŭ cred, că e întemeiată părerea, că Isus s'a făcut pârga curată a castitățiĭ bărbaților, ĕră Maria a femeilor. Dóră nu se póte supune, ca alta a fară de ea să-și ascrie șie-și jertfa de pârgă a feciorieĭ.“ [4]) În legătură cu părerea acésta a luĭ Origene despre raportul pururea fecioresc al Marieĭ față cu Ĭosif stă și legenda, ce o împărtășesce tot dînsul despre mórtea luĭ Zacharie tatăl luĭ Ĭoan Botezătoriul: „A ajuns la noĭ următórea legendă: În biserică (în Ĭerusalim) a fost un loc, în care se permitea numaĭ feciórelor, să stea și să se róge luĭ Dumnezeŭ. Ĕră muierilor căsătorite nu li-se da voe, să stea acolo. Ĕră Maria, când după nascerea Mântuitoriuluĭ a întrat în biserică, a stat în locul acela al feciórelor. Decĭ când aceia, carĭ sciaŭ, că ea a născut deja un fiŭ, voiaŭ, să o îndrepte într'altă parte, atuncĭ a pășit la mijloc Zacharie și le-a zis lor: Ea e vrednică de locul feciórelor, căcĭ ea e fecióră. Așa dară pentru că Zacharie în părerea ómenilor a lucrat în chipul cel maĭ învederat împotriva legiĭ permițênd uneĭ muierĭ, să stea în locul feciórelor, de aceea bărbațiĭ némuluĭ aceluia l-aŭ ucis între biserică și altariŭ.“ [1])

Din citatele acestea se vede, că Origene a privit căsătoria Marieĭ de căsătorie pururea feciorésca și a nume maĭ întâiŭ din motive istorice, pentru că el conform isvórĕlor apocrife citate era aplicat, să privéscă pe „frațiĭ luĭ Isus“ de fecioriĭ luĭ Ĭosif din căsătoria cea dintâiŭ, ér apoĭ și maĭ vîrtos din motive filosofice, pentru că i-se părea de nesuferită degradarea Maĭceĭ Domnuluĭ în șirul căsătoritelor de rînd. Părerea contrară o declară chiar de eretică, și din acésta póte, să se conchidă, că pe vremea iuĭ, așa dară în jumătatea cea dintâiŭ a véculuĭ al III-lea, părerea despre căsătoria curat spirituală a Marieĭ a fost a maioritățiĭ preponderante. Acela-și lucru îl dovedesc și isvórĕle acelea dóuĕ, din carĭ citéză Origene, adecă evangelia apocrifă după Petru și legenda despre mórtea luĭ Zacharie. În convicția luĭ Origene Maria și în căsătorie rĕmâne tot Fecióră, ba el faptul acesta îl trece deja în sfera etică, îl privesce nu numaĭ de un lucru vrednic de Maĭca Domnuluĭ, ci de un act al voinței eĭ, de o jertfă, de o jurunță făcută luĭ Dumnezeŭ.

Cu Origene consunĕ s. Ipolit cel de pe un timp cu el. Făcênd maĭ întâiŭ amintire despre corabia luĭ Noe cea gătită din lemn neputrediторiŭ continuă dînsul în mod tipologic: „Domnul a fost fără de pĕcat și după omenirea sa din lemn neputrediторiŭ, adecă din Fecióra și din Spiritul sfînt.“ Lemnul acela neputrediторiŭ al corabieĭ luĭ Noe a fost decĭ luĭ Ipolit o prefigurare a feciorieĭ celeĭ neîncetate a Marieĭ, căcĭ de altă dată o numesce pe acésta de-a dreptul „mamă neispitită de bărbat“ (ἀπείρανδρος).[2])

După Origene nu maĭ dăm de nicĭ un alt scriitoriŭ din véculal III-lea, care să fie tractat despre obiectul acesta. Dară putem, să supunem cu drept cuvînt, că părerea luĭ a rĕmas aprópe generală. Maĭ ales socotirea „fraților luĭ Isus“ de fiĭ de aĭ luĭ Ĭosif din căsătoria luĭ cea dintâiŭ pare a se fi propagat, căcĭ din véculal patrulea avem altă scriere apocrifă, „Istoria luĭ Ĭosif teslariul“, [3]) a căreĭ parte primă cuprinde istoria pruncieĭ Marieĭ și se privesce de fragmentul uneĭ scrierĭ cu mult maĭ vechĭ, și în partea acésta primă „frațiĭ luĭ Isus“ se înfățișéză ĕră-și ca fiiĭ luĭ Ĭosif din căsătoria luĭ cea dintâiŭ și se numesc Ĭuda, Ĭust, Ĭacob și Simeon, ĕră surorile lor, asemenea din căsătoria cea dintâiŭ a luĭ Ĭosif, se numesc Assia și Lydia.

Dară generalisarea părerĭiluĭ Origene o dovedesce maĭ ales împrejurarea, că părerea contrară în véculal IV-lea se maĭ găsesce numaĭ la ereticĭ. Aceștia aŭ fost în rîndul cel dintâiŭ câțĭ va fruntașĭ arianĭ, în special Eudoxiŭ și Eunomiŭ, carĭ aŭ negat fecioria perpetuă a Marieĭ. [4]) Cel din urmă în o cuvîntare rostită în sĕrbătórea Arĕtărieĭ a susținut, că pe Maria după nascerea luĭ Christos o a cunoscut Ĭosif. — Acela-și lucru ni-se spune și despre contrariĭ Arianilor, adecă despre Apolinariștĭ. Așa ne spune s. Epifaniŭ, că „uniĭ, adecă o parte a Dimeriților, susțin despre Maria, că ea după nascerea luĭ Christos a conviețuit cu bărbatul sĕŭ Ĭosif în chip casnic. [5]) Maĭ mare sensație a provocat în jumătatea a dóua a véculuĭ al IV-lea secta Antidicomarianiților, adecă a contrarilor Marieĭ. Ba către sfârșitul acestuĭ veac dăm și în apus de câțĭ va ereticĭ, carĭ între alte învĕțăturĭ de ale bisericiĭ aŭ negat și învĕțătura despre fecioria perpetuă a Marieĭ. Dară pe ereticiĭ aceștia, întru cât aŭ negat învĕțătura acésta, vom, să-ĭ cunóscem maĭ de aprópe.

Cel dintâiŭ, care face amintire despre Antidicomarianiți, e s. Epifaniŭ episcopul din Salamis de pe insula Cipru († 403).

---

[1]) De virg. vel. VI.

[2]) Hom. VI. in Luc. T. III. pag. 940.

[3]) Comm. in Ioann. T. IV. pag. 6.

[4]) Comm. in Matth. X. 7. T. III. pag. 462 ur.

[1]) Comm. in Matth. T. III. pag. 845. Cf. Comm. in Luc. la Galland. XIV. App. pag. 103.

[2]) V. la Galland. T. II. pag. 496 urr. fragmentele Ex oratione in illud: Dominus pascit me și Ex serm. in Prov. 9, 1 etc.

[3]) Tischendorf, Ev. apocr. Prol. pag. XXXIV; Schade, Liber de infantia Mariae, Hal. Sax. 1869. pag. 6.

[4]) Philostorgius, H. E. L. VI. c. 2.

[5]) S. Epiph. Haer. 77, 26.

Secta acésta bântuia în Arabia. În dată ce a înțeles despre esistința eĭ, s. Epifaniŭ a scris o epistolă enciclică împotriva eĭ și epistola acésta a cuprins-o și în cartea sa despre erese. Originea acesteĭ secte nu o cunósce bine, dară totuși observă, că uniĭ susțin, că ea se derivă de la vechiul Apollinare orĭ de la învățăceiĭ luĭ. Părerea Antidicomarianiților despre Maria o propune în chipul următoriŭ: „Din turma Antidicomarianiților uniĭ îndemnați așa zicênd de ură specială împotriva Feciórei, pentru ca să-i întunece gloria, orĭ din invidie, orĭ din rătăcire, pentru ca să pèteze sufletele muritorilor, aŭ mers așa de de parte în cutezarea sa, cât aŭ susținut, că sfînta Marie după nascerea luĭ Christos a deprins cu bărbatul sĕŭ Iosif contact matrimonial.“ [1]) Secta acésta și-a scos părerea din datele biblice înșirate mai la deal. Ea socotia pe „frații luĭ Isus“ de frați trupescĭ proprii, și din cuvintele „fiind logodită mama luĭ Maria cu Iosif, mai înainte de a se împreuna eĭ, s'a aflat avênd în pântece din Spiritul sfînt“ de la Mt. 1, 18 conchidea, că eĭ după aceea s'aŭ împreunat, ĕră cuvintele „Și nu o a cunoscut pe ea, până ce a născut pe fiul sĕŭ cel întâiŭ născut“ de la Mt. 1, 25 le înțelegea despre fiĭ, pe carĭ Maria i-a născut luĭ Iosif după aceea.

[1]) Haer. 78.

(Va urma.)

Jertfa superstițiuniĭ.

(Fine.)

În spre sara zileĭ următóre trăsura cea mare de lemn a primaruluĭ se apropia de Negrilescĭ de o dată cu apunerea sóreluĭ. Țĕranul mâna caiĭ, ĕr fratele sĕŭ ședea tăcut lângă el. Tótă calea aŭ făcut-o tristĭ și tăcuți, până când turnul bisericiĭ se ivi de peste pădurea de bradĭ. Acum se întórse preotul spre fratele sĕŭ și iĭ zise: „Promite-mĭ Pavele, că nu-ți veĭ trada mirarea vĕdêndu-o? Pe cum ți-am spus, ea e fórte schimbată și fórte simțitóre pentru orĭ ce alusiune la starea și bóla sa.“

„Mĕ voiŭ reținé frate,“ iĭ rĕspunse primarul cu vóce înecată și apoĭ ĕră-și tăcură, până ce ajunseră la pórta caseĭ parochiale.

Bĕtrâna bucătărésă, audind de de parte trăsura, le ieși spre întimpinare. Fața eĭ palidă și ochiĭ roși de plâns nu însemnaŭ a bine și la întrebarea stăpânuluĭ rĕspunse suspinând: „Este rĕŭ de tot, domnule părinte, ea zice, că Anuța azĭ nópte ĕră-și a fost la ea și a chemat-o. De atunci așa e de slabă și de trecută, în cât eŭ cred, că nu va mai ajunge diminéța.“

Frații se priviră fără voe. Dar nu îndrăzniră, să-și spună gândul, ce de sigur iĭ stăpânia pe amîndoĭ, a nume că sosiră tocmai la timp. „Aștéptă Pavele un moment, ca să o pregătesc de sosirea ta,“ iĭ zise preotul.

El întră încetinel în odaea bolnaveĭ. Prima sa impresie fu, că ea s'a schimbat grozav de mult, și că cĕsul morțiĭ nu póte fi de parte. O rază de sóre caldă se maĭ juca încă pe perdelele patuluĭ, pe crucifixul din părete și pe buchetul de florĭ próspete de pe mescióra de lângă pat. Clara era însĕ în umbră. Privirea eĭ slabă nu maĭ puté suporta acésta radă blânda de adio. Perdelele verdĭ a patuluĭ iĭ arĕtaŭ obrazĭ căduți și mai paliḑi și mai vestedĭ ca înainte. În jurul ochilor sĕĭ se formaseră dóuĕ cercurĭ vinete largĭ, buzele iĭ eraŭ albe și umflate, rĕsuflarea grea și sgomotósă, ĕr degetele slabe i-se stringeaŭ convulsiv.

Un suspin dureros ieșit de pe buzele preotuluĭ o trezi din atipéla neliniștită, și ea îl recunoscu.

„Te aĭ reîntors unchiule dragă? . . . Ce bine! . . . căcĭ eŭ voiŭ muri în nóptea acésta,“ iĭ zise trăgănător și întrerupt, ĕr ochiĭ eĭ sticloși de căldura frigurilor continue îĭ aținti spre el, pe urmă îĭ închise de slăbiciunea morțiĭ apropiate.

„Copila mea,“ iĭ rĕspunse el înbărbătându-se, „nimenia nu-și scie óra sa. Noĭ toți sîntem în mâna luĭ Dumnezeŭ.“

Ea clătină din cap și bâlbăi: „La el voĭ merge . . . dar încă în nóptea acésta. Anuța a fost la mine . . . și m'a chemat . . . dar nu la feréstă, ca în iarna trecută . . . ci acolo a stat, unde eștĭ tu. . .“

„Claro dragă“, iĭ rĕspunse el, „a fost numaĭ un vis al frigurilor.“

Muribunda clătină din noŭ din cap. „Nu se póte, eŭ am fost trézĕ . . . am vĕḑut-o . . . și am audit-o . . . ea m'a chemat . . . și eŭ voĭ merge bucuros.“

Bĕtrânul nu avuse curajul, să-ĭ rĕspundă în dată, numaĭ după o pausă iĭ zise: „Dar sci tu Claro, cine a venit cu mine?“

Ea îșĭ deschise ochiĭ marĭ și cu presimțul, ce a dese orĭ se vede la muribundĭ, strigă cu bucurie „Tata?“

„Aĭ gâcit, copila mea“, iĭ rĕspunse bĕtrânul.

„Ziĭ, să vină aicĭ!“ se rugă ea grăbită. Ochiĭ meĭ încă limpedĭ să maĭ vadă o dată fața sa blândă și bună!“

Preotul se departă, ca să-l cheme, dar când se reîntorseră ea atipise din noŭ, o binefacere atât pentru ea cât și pentru tatăl sĕŭ, care la privirea copileĭ sale muribunde nu-și putuse stăpâni durerea și spaima.

La trezirea eĭ tatăl era maĭ liniștit și bucuria ce o dovedia copila vĕḑêndu-l îl mângăia și îl potoli, în cât îșĭ putu ascunde înaintea eĭ chinul torturilor.

Până la o óră înaintea mezuluĭ nopțiĭ starea eĭ nu se schimbă. Se maĭ trezi și ĕr atipi, dar când îșĭ deschidea ochiĭ iĭ cunóștea pe toți și le vorbia prietinesce, saŭ îșĭ mișca buzele rostind încetinel vre o rugăciune. Dar somnul iĭ devenia tot maĭ scurt și trezindu-se era tot maĭ agitată și consciința maĭ slabă până cătră mezul nopțiĭ, când o cuprinse o neliniște chinuitóre. Vorbia cu Anuța, încerca să se ridice și să-ĭ urmeze și căḑênd fără putere în perinĭ se ridica și maĭ sĕlbatic. Până la o óră după mezul nopțiĭ se luptă cu mórtea, și pe urmă ochiĭ iĭ căḑură învinși, ĕr membrele începênd a înțepeni o cuprinse somnul de vecĭ.

Când începu a se lumina de ziuă, mórtea cu mâna-ĭ de ghéță stinsese orĭ ce urmă de viață în corpul cel delicat și frumos. Bĕtrânul preot se ruga încetinel lângă mórta cea iubită, ĕr tatăl privia înțepenit de durere fața eĭ de marmoră.

În după améza zileĭ a treia era să se întîmple înmormîntarea. Înainte de a se închide sicriul, bĕtrânul preot se afla încă o dată singur lângă mórta. Privind cu ochiĭ scăldați de lacrimĭ rĕmășițele frumóseĭ și tinereĭ făpturĭ, în sufletul sĕŭ se perîndară din noŭ tóte scenele, carĭ pricinuiseră mórtea Clareĭ. Și în iubirea sa desinteresată și în dorul de a face bine altora, unicul balsam pentru propriile nóstre suferințe, își propuse firm, ca tot restul vieții sale, întru cât îl vor ajuta puterile să-l dedice întru a lupta cu zel îndoit pentru stirpirea superstițiilor.

O jumătate de óră maĭ târziŭ se află înaintea mormîntuluĭ deschis a iubiteĭ sale nepóte. Sicriul împodobit cu florĭ tocmaĭ se lăsase în jos, tatăl îngenunchiă suspinând lângă el. Preotul aruncă prima mână de țĕrînă. La sgomotul acesta amîndoĭ frații tresăriră fără de voe venindu-le în minte nóptea, în care făcură aceea încercare curiósă și zădarnică de a o mântui. Dar vaĭ! tóte încercările lor fură în deșert, și tótă speranța pulvere și vînt. De asupra în crengile verdĭ ale bĕtrânuluĭ teĭ rĕsunaŭ acelea-și ciripirĭ de paserĭ, pe carĭ Clara înainte cu câte va zile le ascultase, ĕr jos se trocui repede pământul luând formă de mormînt peste tinera și frumósa jertfă a uneĭ superstițiĭ deșerte.

Tradusă de

Elena S.

Economie.

Sfaturĭ economice pe Aprilie.

A casă. Alegerea sămînțeĭ e încă tot la ordinea zileĭ. Bucatele din grânar trebue grijite și maĭ cu de adinsul, ca nu cum va să se strice. Să se alégă crumpene pentru sămînță, de cum va nu s'ar fi făcut lucrul acesta din tómnă.

Se pot începe clădirile nóuĕ, ĕr cele vechĭ să se repareze. Să se continue cu reperatul carălor, a drumurilor, a gardurilor și curățitul șanțurilor. Să se curăță și fântânile.

La grajdurĭ. Fiind dricul lucruluĭ, și vitele trebue grijite maĭ bine. Mânziĭ, dacă permite timpul, pe la amézĭ trebue lăsațĭ, să se alerge pe a fară, ĕr în timpul acesta să se ventileze grajdurile.

Să se cruțe nutrețul, și trecerea de la nutreț verde să se facă numaĭ treptat, ca să nu se bolnăvéscă vitele.

Tăurenciĭ de un an acum aŭ, să fie curățiți.

Oile de acum se mână la păşune, dar diminéța înainte de ce s'ar duce la păşune e bine să li-se dea ceva nutreț uscat, fie chiar și pae: asta le feresce de multe nevoi. — Dacă e nefavorabilă vremea, să se lase mieiĭ a casă sub coperiș.

Purceiĭ de 8—10 săptămâni se pot acum înțérca. Când se înțarcă purceiĭ, trebue să li-se sporéscă porția de mâncare, computând a nume de fiesce care purcel cam 1 litră de cucuruz pe zi. Porțiunea scrófelor firesce se reduce tot mai mult, cu cât mâncă și purceiĭ mai mult.

Găinile, curcile și gâștile și acum se pot pune la clocit. Puiĭ tinerĭ mai bucuros mânâncă urluială de cucuruz.

La câmp. Primăverile, dacă încă nu ar fi săméнate, trebue săméнate fără amânare. În săméнăturile de tómnă și acum se mai póte săména trifoiŭ și luțernă.

Acum se începe săméнatul cucuruzuluĭ, a napilor și a crumpenelor. Nu e lipsă de grabă mare, pentru că plântele aceste tot nu se desvóltă bine, până nu se încăldesce pământul cum se cade. Nu e lipsă de grabă mare mai ales la săméнatul napilor.

Dacă vremea e spre ploe, să grăpăm bine holda, luțernistea și trifoiștea, că să pótă străbate la rădăcina plântelor căldura și aerul. Lucrul acesta nu se póte recomanda de ajuns.

Trebue grăbit cu plivitul holdeĭ, de óre ce mai târziŭ se face pagubă multă.

Pământurile, în carĭ se samănă nutreț, trebue oblite bine cu trăvălicul, ca să se pótă cosi ușor.

Să se samene cucuruz de vite tot la 2 săptămâni. Folosul acestuĭ lucru îl póte prețui numaĭ cel ce l-a cercat. Noĭ îl recomandăm cu tótă căldura.

Pe luncĭ să nu se mai lase vitele, pentru că fac urmă și ast fel pagubă prea mare.

La grădină. Plantarea arborilor se mai póte face și acum, dar cere grijă mai mare, și dacă e secetă, să udăm bine arboriĭ stră plântațiĭ.

Acum e timpul altoitului. Apărarea în potriva omidelor se continuă.

Se saméнă mazere, fasole, curechiŭ, cărălabe și cartifiol; la sfârșitul luneĭ crastaveți, pepeni, bostani. Melegarele trebue ventilate regulat.

Pe sama culineĭ se pot pune în cuĭburĭ crumpene și cucuruz de fert. Cépa să nu se samene prea des, pentru că răsadul va fi prea slăbuț. Răsadurile se pot feri de pureci cu apă de cărbuni.

La vie. Lucrările înșirate în Mărțișor de regulă se pot isprăvi numaĭ în luna acésta, dar acum apoĭ și trebue făcute. După jumătatea luĭ Aprilie se pot pune în pământ la locul lor cepurile preparate din Mărțișor, punându-le la distanță de câte un metru de olaltă, plecate spre deal, ast fel în cât din pământ să rămână a fară numaĭ 1—2 ochiurĭ, carĭ încă le coperim cu puțin pământ. Păruitul (cărăzuitul) încă se începe în luna acésta, împlântând pariĭ cam la 8—10 cm. de la viță. După păruit urmézā în dată legatul, pentru care scop mai bine e, să folosim nuiele. Tot în luna acésta se face și sapa cea dintâiŭ, la care să grijim, ca să se facă afund, dacă voim, să ajungem la scop, adecă la ținerea curată a vieĭ de buruenĭ.

La pivniță. Să nu ne uităm de ventilatul pivniței, de umplutul buților cu vin, de afumatul cu pucióșă a buților góle. Dacă nu am fi tras vinul a dóua óră, acum e timpul.

La pădure. În luna asta tot lemnul tăiat trebue să se scótă din pădure, și numaĭ scosul trupinilor se mai póte permite. Grijă mare trebue să se pórte și de păşunatul vitelor, ce să nu facă pagubă.

Bibliografie.

Am primit:

Academia română: Raportul secretariului general asupra lucrărilor făcute în 1898—99. Din acest raport apare, că la academie sînt cinci vacanțe de membri ordinarĭ, câte dóuĕ în secția literară și istorică, și unul în cea sciințifică. În cursul anuluĭ s'aŭ ținut 42 ședințe, dintre carĭ 9 publice; în aceste din urmă s'aŭ făcut mai multe importante comunicărĭ din partea membrilor: *Tocilescu, Urechiă, Dr Babeș, Iorga* ș. a. Dintre principalele publicațiunĭ însemnăm aci lucrările bibliografice ale dluĭ bibliotecar *Bianu:* Catalogul documentelor istorice; Bibliografia românéscă veche. Tot în anul trecut s'aŭ tipărit Flóra Dobrogeĭ a *Dr Brânza,* Basarabia de *Z. C. Arbore,* sĕrbătorile la Românĭ de *S. Fl. Marianu* și „Linguisticher Atlas des Dacoromänischen Sprachgebietes a de Weigand. Publicațiunea de documente s'a continuat, tipărindu-se aprópe 100 cóle de documente din vécurile 16—18. Din fundațiunile Adamachi puse sub grija Academieĭ s'aŭ distribuit leĭ 70.400 stipendiĭ și cheltuelĭ de studiĭ. În institutul Otteleșeanu s'aŭ completat și clasa V. fiind cu totul găzduite 75 eleve. În sesiunea anuluĭ acestuia se vor decerne 5 premiĭ în sumă de leĭ 15,500.

Editor și redactor respundĕtor:
Dr Vasile Suciu.

---

(15) 2—2

Publicare de licitare minuendă.

Consistorul greco-catolic de Alba Iulia și Făgăraș cu reședința în Blaș prin ordinațiunea sa dată din 11 Martie 1899 de sub Nr. 883 a încuviințat ridicarea uneĭ bisericĭ și a uneĭ case parochiale nóuă în Gârbova de jos (comitatul Alba inferióră), cercul pretorial Aĭud.

Spesele clădiriĭ sînt preliminate în suma de fl. 8572·24 v. a.

Pe lângă acésta comuna bisericéscă va da din al sĕŭ materialul recerut de pétră, cărămidă, var, năsip, apă și lemne de gorun, pe cum și vecturarea celuĭ alalt material necesar ce are să dea întreprinzĕtorul, a nume de la stațiile de căĭ ferate Teuș orĭ Aĭud.

Pentru asigurarea acestor edificărĭ prin întreprindere se va face în 5 Aprilie 1899 la órele 10 a. m. în casa parochială din Gârbova de jos, pe lângă acceptarea de oferte verbale și scrise, licitare minuendă publică.

Planurile, preliminariul și condițiunile de licitare respective de edificare vor fi espuse din 26 Martie 1899 în casa parochială greco-catolice din Gârbova de jos.

Doritorĭ de a primi lucrările acestea sînt provocați, ca la ziua și óra mai sus arĕtată să se presinte provĕduți cu vadiŭ de 10% după suma preliminată la locul defipt fie în persónă, fie prin trimiterea la timp a ofertuluĭ lor redigiat legal și provĕdut asemenea cu vadiul de 10%.

Curatoratul bisericiĭ greco-catolice din Gârbova de jos (p. u. Nagy-Enyed).

Simion Marcu presid. curatoratuluĭ. **Stan Ioan** curator primar.

Nr. 1612—1899. (16) 1—1

Edict.

Onoratul Aureliŭ Urzică, paroch gr. cat. în Mărgău din districtul protopopesc al Morlaceĭ, care în 21 Martie 1899 fără scirea și încuviințarea previe din partea oficiuluĭ protopopesc concernente orĭ a Ordinariatuluĭ archiepiscopesc și-a părăsit parochia, și a căruĭ ubicațiune e necunoscută, prin acésta este provocat pentru prima și ultima dată, ca cel mult până în 15/3 April 1899 să se presente înaintea Ordinariatuluĭ archiepiscopesc spre a-și legitima părăsirea arbitrariă a parochieĭ. La casul, când Onoratul Aureliŭ Urzică nu s'ar presenta înaintea acestuĭ Ordinariat archiepiscopesc până la terminul peremptoriŭ de 15/3 April 1899, pe Frăția Sa îl vom considera, că a renunțat la parochia Mărgăuluĭ, și acésta parochiă o vom declara de vacantă după drept și după faptă, și o vom conferi altuĭ membru al veneratuluĭ cler archidiecesan.

Blaș din ședința consistorială ținută în 28/16 Martie 1899.

Victor Mihályi m. p.
Archiepiscop și Mitropolit.

---

206 szám (17) 1—1
1899.

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a balázsfalvi kir. járásbiróság 1898. évi V. 590. számu végzése következtében Dr Ronai János helyetesitett ügyvéd által képviselt Schwidniki Gorne lakatos részv.-társaság javára, Gross Reinhold ellen 172 frt 50 kr. s jár. erejéig 1899. évi Január hó 3-án foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 540 frt — krra becsült 3000 kilo sodronyszegből álló ingóságok nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a balázsfalvi kir. jbiróság 1899. évi V. 11/5. számu végzése folytán 172 frt 50 kr. tőkekövetelés, ennek 1898. évi Május hó 6-ik napjától járó 6% kamatai, és eddig összesen 33 frt 62 krban biróilag már megállapitott költségek erejéig helyben alperes üzletében leendő eszközlésére 1899. évi Április hó 6-ik napjának délutáni 3 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták s azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Balázsfalván 1899 évi Márczius hó 9-ik napján.

Thát György,
kir. jbirósági végrehajtó.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul IX. Blaş 8 April 1899. Numĕrul 14.

Dotarea clerului.

De la un fruntaş membru din afară a clerului nostru primim următorul articlu, căruia îi facem loc în fruntea foiĭ nóstre:

I.

Cea dintâiŭ instituţiune, a căreia misiune sublimă a fost, este şi va fi, să conducă pe om cătră destinaţiunea sa, este religiunea rĕsădită de Dumnezeŭ în sufletul omuluĭ. Spre reînoirea legăturilor dintre Dumnezeŭ şi om a trimis Dumnezeŭ în lume pe Mântuitoriul nostru Isus Christos, care a întemeiat sfînta maĭcă biserică.

Biserica ca instituţiune divină, referitoriŭ la învĕţătură şi s. sacramente a rĕmas tot de una nestrămutată; însĕ avênd misiunea de a se estinde peste tóte timpurile şi de a cuceri în sinul sĕŭ tóte popórele de pe întregul rotogol al pământuluĭ în ritul, disciplina, aşedămintele externe şi relaţiunile eĭ cătră puterea luméscă a progresat, s'a desvoltat, ba în unele forme externe s'a şi modificat în modul dictat şi pretins de împrejurările, între carĭ şi-a desvoltat activitatea. Biserica şi religiunea a arondat lumea în staturĭ, némurĭ, naţiunĭ, familiĭ şi a premers omenimeĭ cu farul civilisaţiuniĭ şi sciinţeĭ; formaţiunea şi desvoltarea acésta, a societăţiĭ omenescĭ a eserciat influinţă asupra progresuluĭ şi desvoltărĭĭ externe a bisericiĭ, carea une orĭ a fost priinciósă, ér altă dată dăunăciósă pentru scopurile salutare a bisericiĭ, cum zice un s. Părinte: „Ecclesia Christi peregrinatur inter consolationes Dei et persecutiones mundi."

Biserica nóstră, inspirată de putere divină împrumutată de la Întemeiătoriul eĭ Isus Christos, s'a desvoltat prin puterea sa internă divină, şi înrădăcinată pe promisiunea dată de Întemeiătoriul eĭ: „Tu eştĭ Petru şi pe acéstă pétră voiŭ zidi biserica mea şi porţile iaduluĭ nu o vor învinge," în decursul vieţiĭ sale a delăturat pedecile şi a învins greutăţile cu un eroism, pe care singur puterea divină l-a împrumutat aşedămîntuluĭ bisericiĭ clădit pe pétra unghiulară Christos. Inimiciĭ eĭ, fie ca indivizĭ singuratici, fie ca popóre, carĭ aŭ voit, să stîrpéscă prin foc şi sabie credinţa crucii mântuitóre de pe faţa pământuluĭ, toţi aŭ fost nimiciţi aşa, cât numaĭ numele le-aŭ rĕmas în analele istorieĭ, ér edificiul moral al bisericiĭ oţelit prin viscolele persecuţiunilor a rĕmas neclătit, pentru că este cimentat prin sângele martirilor, lacrimile maĭcelor, suspinele vergurilor şi pruncilor nevinovaţi aruncaţi în ascuţitul sabieĭ şi a cruzimeĭ torturilor pentru numele luĭ Christos, cum a zis un Părinte: „Sanguis martyrum semen Christianorum est."

Nu sînt chemat a depinge suferinţele şi luptele bisericiĭ nóstre gr. cat. române cu penelul încins în lacrimile suferinţelor eĭ seculare, pentru că acésta datorinţă aparţine misiuniĭ celor ce ţes analele istorieĭ din luptele bisericiĭ.

Cred, că nu voiŭ asera neadevĕr şi nu voiŭ contrazice istorieĭ, dacă susţin, că biserica nóstră română şi înainte şi după închierea s. Uniri a avut óre-şi care formă democratică, de óre ce poporul credincios avea parte în luptele bisericiĭ, şi poporul desemna din sinul sĕŭ pe indivizĭĭ eşiţi din familiile de frunte, carĭ puneaŭ mare preţ pe distincţiunea, că eraŭ preferiţi şi prepuşi celor alalţi credincioşi prin conferirea daruluĭ preoţesc, de unde a urmat împrejurarea abnormală, că până când în unele sate eraŭ maĭ mulţi preoţi, în altele a une orĭ nu era nicĭ unul, ér a fară de jertfele împreunate cu s. liturgie şi alte funcţiunĭ sacre, trăiaŭ preoţiĭ din propriul lor.

Maĭ târziŭ sub durata iobăgieĭ, când cualificaţiunea cleruluĭ sta încă pe o tréptă neînsemnată, credinciosul popor alocuria a început a concurge spre susţinerea cleruluĭ gr. cat. român cu ofertele de bir constătătore din câte o merţă cucuruz nesfărmat şi o jumătate zi de lucru, şi competinţe stolare, ér din munificenţa unor domnĭ pământenĭ alocuria s'a donat spre susţinerea cleruluĭ şi imobile sub titlul de porţiune canonică.

După întemeiarea Seminaruluĭ şi cursuluĭ teologic în Blaş o parte a cleruluĭ nostru aparţinĕtoriŭ fósteĭ diecese a Făgăraşuluĭ s'a avîntat la un grad maĭ înalt al cultureĭ şi cualificaţiuniĭ sub titlul de teologĭ, absoluţi şi de cursul gimnasial, şi acestia aŭ de-

---

Feuilleton.

Grădina de legumĭ.

Disertaţiune poporală, rostită de Ioan F. Negruţiŭ, la adunarea generală a despărţĕmîntuluĭ XI (Blaş) al »Asociaţiuniĭ«, ţinută la 31 Iulie 1898 în Veza.

(Fine.)

28. Sparga. Ciupercile de mâncare.

Domniĭ şi dómnele de la oraşe, Iarna şi primăvara cu deosebire, cumpĕră şi plătesc bine tóte verdeţurile, câte numaĭ li se îmbie spre cumpĕrare. Între acestea se numĕră şi sparga saŭ sparangelul şi ciupercile.

Amîndóuĕ se prăsesc maĭ uşor prin rădăcinĭ de 1—2 anĭ.

Soiurĭ maĭ bune de spargă sînt:

1. **Sparga uriaşă de Erfurt.**
2. **Sparga timpurie de Argenteuil.**
3. **Sparga de Braunschweig.**

50 rădăcinĭ de prăsilă de câte 3 anĭ se capĕtă cu 1 fl. 20 cr.

Sparga şi ciupercile iubesc locul cel maĭ gras din grădină. Punem câte va rădăcinĭ. unde am avut în anul trecut stratul cald, udăm maĭ a dese orĭ bine locul, şi aşa vom avé ciupercĭ destule.

Maĭ bune sînt de prăsilă **Ciupercile franceze „Cham pignon"**. (1/2 chilo rădăcinĭ de prăsilă 75 cr., 5 chilo 7 fl.)

În chipul acesta, iubiţi plugarĭ, nu va rĕmâné în grădina vóstră nicĭ un petec de pământ nefolosit. Dar nicĭ nu-ĭ iertat să rĕmână. de óre ce noĭ plătim dare şi arunc pentru locul tot şi dacă o parte din acela rĕmâne din negrijea nóstră nelucrat, şi ast fel nu ne aduce nicĭ un folos.

Onorabilă adunare generală!

Iubiţi plugarĭ!

Cu ajutorul luĭ Dumnezeŭ am ajuns la sfârşitul vorbiriĭ mele, care póte la unĭĭ vi s'a părut cam lungă. de şi nicĭ acum nu v'am spus încă chiar tóte.

V'am spus maĭ multe. ca din acelea fie care să-şĭ alégă barem ceva, ceea ce pentru dînsul se pare a fi maĭ de folos.

V'am înşirat maĭ multe soiurĭ de legumĭ, nu pentru ca să le învĕţaţi pe din a fară numele, nicĭ pentru ca tóte aceste să le prăsiţi în grădinile vóstre, ci singur numaĭ ca să vedeţi, că la alte némurĭ ce grije mare se pune pe cultivarea legumilor, carĭ sînt aşa de lipsă pentru hrana nóstră.

V'am spus şi preţul la fie care soiŭ, ca să vedeţi, cum e de scumpă sămînţa bună.

V'am spus şi aceea, că în ce pământ se face maĭ bine fie care legumă, pentru ca maĭ uşor să ve puteţi alege pe acelea soiurĭ, carĭ sînt maĭ potrivite pentru pământul grădiniĭ vóstre.

Celĭ ce locuiţĭ aprópe de oraşe, să puneţi maĭ multe soiurĭ de legumĭ în grădinile vóstre, să puneţi cu deosebire de acelea, carĭ se fac maĭ bine, se caută maĭ tare şi se plătesc maĭ bine.

Cumpĕraţi-ve numaĭ sămînturĭ bune de la grădinarĭ vestiţi şi cunoscuţi în tótă ţara: *Edmund Mauthner* din Budapesta şi *Vilhelm Mühle* din Timişóra.

Dacă o dată v'aţĭ prăsit soiurĭ bune, atuncĭ puteţi să vĕ adunaţi şi voĭ sămînţă, aşa în cât să numaĭ cumpĕraţi. Aşa fac económele celea harnice şi cu minte.

Atâta am voit, să ve spun de astă dată. Nu voiesc să vĕ prea obosesc, pentru ca să me ascultaţi şi de altă dată cu aceea

venit ca nescarĭ lucéferĭ nu numaĭ în mijlocul clerului, ci şi a credinciosului popor; dar venitele menite pentru subsistinţa clerului nostru în general aŭ rĕmas tot celea vechĭ neînsemnate, carĭ maĭ mult cuadrézĕ cu serviţiile unuĭ păstoriŭ de vite, de cât cu posiţiunea înaltă şi împreunată sarcina cu grea responsabilitate a clerului.

La an. 1848 aŭ rĕsunat de pe buzele geniului popórĕlor principiile divine a libertăţiĭ, egalităţiĭ, frăţietăţiĭ şi dreptăţiĭ, carĭ de o parte aŭ delăturat şi de pe cerbicea poporuluĭ român cătuşile ţobăgieĭ ruşinóse şi ruginite, ér de altă parte desrobind şi spiritul şi inima popórelor aŭ înălţat drapelul culturei şi a civilisaţiuniĭ. Nicĭ clerul gr. cat. român nu a rĕmas surd la vócea stentorică a geniuluĭ evuluĭ, ci din resputerĭ a îmbrăţişat sciinţa şi cultura, aşa cât de la 1848 în cóce, când provedinţa divină chĕmă la cele eterne pe vechiĭ păstorĭ sufletescĭ, Ilustriĭ Archiereĭ trimit spre pascerea turmelor cu cuvîntul adevĕruluĭ etern preoţi absoluţi de cursul gimnasial şi teologic. Acestia prevĕdĕnd, că venitele puţine împreunate până atuncĭ cu sarcina preoţieĭ în loc să le subministreze mijlóce spre a puté corespunde pretensiunilor evuluĭ luminilor, abia le vor întinde póte pânea uscată de tóte zilele, aŭ început a ridica în cât va pe basa învoirilor reciproce închiate cu credinciosul popor venitele, pe carĭ în unele locurĭ sub următorul preot poporul după capriţiile sale din noŭ le degrada. Aşedĕminte statorite prin decretele cutăruia sinod diecesan saŭ visitaţiune canonică archierĕscă, întărite şi din partea puterii lumescĭ şi obligătóre pentru credincioşiĭ din tótă diecesa, saŭ barem pentru deosebitele părţi ale dieceseĭ, amĕsurat împrejurărilor poporuluĭ şi stării topografice a ţinuturilor nu s'aŭ făcut, prin urmare venitele neapĕrat de lipsă spre subsistinţa clerului nostru s'aŭ încredinţat bunăvoinţeĭ, să nu zic capriţiuluĭ poporuluĭ.

Cum că sub durata ţobăgieĭ nu a putut să se îngrijéscă sermanul şi aservitul popor român de înbunătăţirea stării materiale a clerului nostru român, nu ne mirăm, de óre ce neuitatele şi funestele: „Aprobatae et Compilatae“ asupra subjugatuluĭ popor român aŭ fost ezis sentinţa; „Rusticus penes mercedem laboris sui nil habet.“ Maĭ târziŭ s'a putut convinge atât puţina inteligінţă miréna, care o aveam pe acele timpurĭ, cât şi poporul ţeran, că clerul român este acela, care atât pe timpul ţobăgieĭ cât şi după ce a rĕsunat peste orisonul popórĕlor principiile divine a libertăţiĭ, egalităţiĭ, frăţietăţiĭ şi dreptăţiĭ, a dat apostoliĭ eşiţĭ din sînul sĕŭ, carĭ aŭ vestit poporuluĭ român acele principiĭ în Câmpul Libertăţiĭ, şi le-aŭ sămĕnat în sufletul şi inima fie cărui fiŭ sufletesc, ba uniĭ le aŭ sigilat şi cu mórtea.

După ce s'aŭ aşedat furtunile, şi din românul ţobagiŭ a devenit om liber şi proprietariŭ peste pămîntul rescumperat cu sudorile şi sângele străbunilor, starea materială a cleruluĭ român a rĕmas tot cea de pe timpurile, când şi clerul şi poporul era subjugat, pentru că nimenĭ nu s'a gândit, să îmbrăţişeze ameliorarea stării materiale a sermanuluĭ cler român. Şi óre cine ar fi trĕbuit să îndemne pe fiiĭ sufletescĭ, ca să se îngrijéscă de ameliorarea sorţiĭ materiale a părinţilor, a servitorilor credincioşĭ aĭ bisericiĭ nóstre, carĭ sub durata apĕsărilor seculare le aŭ sters lacrimile şi alinat suspinurile, dacă nu inteligінţa română miréna ieşită din popor, crescută prin biserică? Inteligінţa acésta ar fi trĕbuit să premérgă cu esemplu şi să-şĭ lumineze poporul, că dacă nu maĭ mult, cel puţin preţul ecuivalent al zilelor de lucru prestate ca robotă să le dea în favorul cleruluĭ în decurs de 10 anĭ, şi ar fi putut intemeia pentru ameliorarea sorţiĭ materiale a cleruluĭ român un fund corĕspundĕtoriŭ.

E o axiomă: „disce ab hoste“; pentru ce nu a urmat poporul nostru condus de inteligінţă exemplul bisericiĭ reformate din patrie, care vĕdĕnd, că susţinerea cleruluĭ eĭ este abandonată în grijea credincioşilor, a deobligat pe aceia prin statute sinodale, să concurgă la susţinérea bisericiĭ şi a cleruluĭ în mĕsură corespondĕtóre stării materiale; aşa cât sciŭ prochiă reformată stătătóre abia din 30 fumurĭ, carea-şĭ susţine preotul sĕŭ in mod onorific şi corĕspunzĕtoriŭ demnităţiĭ oficiuluĭ sĕŭ, pentru că începĕnd cu cel dintâiŭ posesor, cu baronul, prestézĕ fie care preotuluĭ competinţele statorite şi afară de acésta îndeplinesc tóte lucrările economice a porţiuneĭ canonice preoţescĭ. În parochiile nóstre maĭ în tóte, onóre excepţiunilor, inteligінţa română, care constitue posesoratul de frunte, saŭ nu concurge nicĭ cu un grăunţ spre susţinerea preotuluĭ sĕŭ, saŭ dă atât cât prestézĕ ţĕranul econom de rînd; apoĭ şi în şirul poporuluĭ de rînd economul, care dispune de moşiă de 70 jugere şi 8 boĭ, dă preotuluĭ sĕŭ o merţă de lectical asemenea zileruluĭ, care îşĭ agonisesce pânea lucrând în parte. Ér unde maĭ este în us şi ziua de lucru, aceea se face cu întreţinerea preotuluĭ în celea maĭ multe locurĭ; aşa cât marea parte a bucatelor ce primesce bietul preot

---

dragoste şi grije ca şi acum. Îmĭ veţĭ face înse o deosebită bucurie, dacă veţĭ şi urma învĕţăturile şi povetele, ce v'am dat.

Cătră voĭ me îndrept ţubite ţărance române! Voĭ să grijiţĭ de grădinile vóstre, ca şi de cele alalte lucrurĭ casnice. Voĭ sînteţĭ harnice şi destoinice şi pentru acest lucru uşor. Puneţĭ numaĭ tot soiul de legumĭ în grădinile vóstre, şi atuncĭ veţĭ vedé, că de şi acum nu le place bărbaţilor vostri, să ve ajute la lucrarea grădiniĭ, o vor face acésta cel puţin după ce vor vedé, că mâncările, ce le gătiţĭ cu legumĭ din ale vóstre grădinĭ, sînt maĭ dulcĭ, maĭ gustóse şi maĭ hrănitóre.

Alt cum bărbaţiĭ încă sînt peste tot ómenĭ buniĭ, ascultă de muierile lor bune şi harnice. Luaţi-ĭ numaĭ cu vorbe bune, blânde şi drăguţe. Puneţi-ĭ, să ve sape grădina tómna, după ce şĭ-aŭ gătat lucrul câmpuluĭ, şi primăvara până ce nu ĭes la plug. Stăruiţĭ şi nu-ĭ lăsaţĭ până nu împlinesc acest lucru de mare folos pentru toţĭ căsenĭĭ. Saŭ când timpul e ploios, când vin acasă maĭ de timpuriŭ cu lucrătoriĭ, fiind că nu pot săpa la cucuruz orĭ secera la holdă din pricina ploiĭ, până le faceţĭ mâncarea, puneţi-ĭ, să plivéscă saŭ sădéscă în grădină.

Dacă veţĭ urma sfatul meŭ, ţubite romăncuţe, atuncĭ cred, că il va mânca urîtul pe cârciumarul din sat neavênd óspeţĭ, cu carĭ să-şĭ petrécă vinarsul cel veninos.

Din acestea povete ale mele veţĭ trage dóuĕ folóse marĭ: întâiŭ veţĭ avé o grădină frumósă, unde veţĭ întra cu drag cu bărbatul şi copiĭ vostri; — al doilea folos e, că veţĭ avé tot de una la îndemână legumile şi fructele de lipsă, ca să puteţĭ găti mâncărĭ bune şi gustóse bărbaţilor şi căsenilor vostri. Ba, dacă locuiţĭ aprópe de vre un oraş, veţĭ maĭ avé şi un al treilea folos, adecă veţĭ face şi banĭ de cheltuială pentru trebuinţele zilnice. Nu veţĭ fi silite, să maĭ cereţĭ de la bărbaţiĭ vostri banĭ pentru săpun, petroleŭ, luminĭ, zăhar ş. a., ba din potrivă, voĭ găzdoelor bune şi harnice, încă voĭ veţĭ aduce bărbaţilor vostri câte un pachet de tăbac saŭ nisce sugărĭ, prin ce îĭ îndatoraţĭ, ca să ve ajute şi în viitor la lucrurile grădiniĭ.

Alt cum e şi mare ruşine pe românul şi romăncuţa aceea, carĭ avênd grădina sa, nu o cultivă, ci o lasă plină de brusturĭ, cucute, urzicĭ şi alte buruenĭ vătĕmătóre sănătăţiĭ.

Datorinţa vóstră a bărbaţilor este, ca să daţĭ ajutor întru tóte femeilor vóstre şi cu deosebire în cultivarea şi îngrijirea legumilor, fără de carĭ nu pot să ve gătéscă cum se cade nicĭ o ólă de borş.

Ér dacă ar fi, să maĭ adaug câte va cuvinte şi la adresa fraţilor preoţĭ şi învĕţătorĭ, atuncĭ îmĭ permit a zice, că datorinţa preoţilor şi a învĕţătorilor nostri este, că şi pe acéstă cale să premérgă ţăranuluĭ român cu esemplul lor. Preotul şi învĕţătorul, în carĭ poporul nostru are încă atâta încredere, să facă ca grădinile sale, să fie de model pentru ţăranii din comuna lor.

Biserica şi şcóla sînt sanctuarele, acelea locaşurĭ sfinte unde preotul şi învĕţătorul român neîncetat trebue să înveţe pe poporul şi copiĭ lor încredinţaţĭ; trebue să le arete prin faptele lor ce aŭ să facă, pentru ca traiul lor să fie maĭ bun şi maĭ uşor.

Învĕţătorul trebue să pună mare preţ pe grădinărit. Să îndeplinéscă cu eleviĭ sĕĭ tóte lucrurile din grădina şcoliĭ. În Dumineci şi sĕrbătorĭ să ţină după putinţă şi trebuinţă prelegerĭ practice din grădinărit, şi din când în când să adune tinerimea în grădina şcoliĭ, şi acolo să le arete ce face dînsul, cum îşĭ lucră grădina sa, cum îşĭ îngrijesce pomiĭ ş. a.

Numaĭ în chipul acesta póte preotul şi învĕţătorul român să-şĭ împlinéscă chemarea şi datorinţa faţă de némul sĕŭ, datorinţa de a contribui şi eĭ la bunăstarea spirituală şi materială a poporuluĭ nostru. Numaĭ pe acéstă cale îşĭ pot câştiga şi asigura stima şi ţubirea tuturor.

Prin cultura grădinilor, prin aceea, că fie care plugar român îşĭ va lucra grădina sa, va pune în ea pomiĭ şi legumile de lipsă, prin acésta zic, încă s'a făcut un pas înainte, spre îmbunătăţirea sorţiĭ şi a traiuluĭ poporuluĭ român, s'a promovat bunăstarea luĭ morală şi materială.

Şi cu acestea, Onorabilă adunare şi ţubiţĭ plugarĭ! îmĭ încheiŭ vorbirea cu dorinţa, că pe viitor să vedem în pieţele oraşelor nóstre câţĭ maĭ mulţĭ ţĕranĭ şi ţĕrance române vîndĕnd, ér nu cumpĕrând legumĭ şi póme.

Aşa să fie!

sub titlul de lectical, o consumă éră-şi cu întreţinerea poporeniler sĕi, să nu mai amintesc datina nedréptă, că din al preotuluĭ se escinde alocuria terţialitatea cantoreluĭ şi zecimala fĕtuluĭ.

Ce disproporţiune ironică şi batjocoritóre de seclul luminilor, când fie care religiune saŭ confesiune e mândră şi consciă de datorita de a-şĭ susţiné biserica şi clerul aměsurat misiunei sale prefipte de seclul progresuluĭ şi a luminilor! Avem cler luminat şi flămând, şi încă ce e şi mai nedrept, se pretinde de la acela, să trécă şi prin vigórea examenuluĭ prosinodal după ce a păşit în viéţa pastorală, de şi bine scim, că de diminéţa până sara şi de primăvara până ĭarna e legat de córnele pluguluĭ, dacă voesce, să nu-ĭ flămânḑéscă familia şi să nu-ĭ lipséscă barĕm în câtva înbrăcămintea modestă. Dar ce spese şi sacrificiĭ pretinde crescerea familieĭ, pentru că cine a crescut şi cresce némuluĭ inteligińţă, care să-ĭ conducă destinele, dacă nu clerul? — procurarea foilor şi productelor literare române, recerute spre cualificăţiunea de sine, sacrificiile şi ofertele pe altariul bisericiĭ şi al culturei naţionale, împărtăşirea în societăţile culturale, ajutorarea celor lipsiţi? cu un cuvînt preotul, a cărui devisă trebue să fie „Tuturor tóte m'am făcut" este chemat a presta serviţiĭ materialĭ şi spirituali pe tóte terenele vieţiĭ nóstre bisericescĭ şi naţionale. Cum va fi încă în stare a satisface tuturor pretensiunilor acestora, carĭ le reclamă de la el binele bisericiĭ şi progresul naţiuneĭ, dacă ĭi lipsesc mijlócele de lipsă spre susţinerea vieţiĭ, şi dacă nime nu lucră pentru îmbunătăţirea sorţiĭ luĭ?

Faimósa secţiune. — Este cunoscut, că fostul ministru Br Bánffy a înfiinţat în ministeriul-president o secţiune a naţionalităţilor, cu misiunea de a le spiona şi despoia pe acestea de caractĕrul lor naţional. Acéstă secţiune înse introducĕnd spionagiul detestabil faţă de naţionalităţi, l-a aplicat şi faţă de Magiarĭ. Pe timpul alegerilor dietale secţiunea acésta a inventat şi aplicat mijlóce nu numaĭ pentru a nimici şi stînge simţul de libertate în Românĭ, ci a terorisat pe toţĭ cetăţenii fără deosebire de naţionalitate, dacă aŭ cutezat a face opositie guvernuluĭ bánffyst. După ce broşura „Politica de naţionalităţi a luĭ Bánffy Dezsŏ" a descoperit isprăvile acestuia, acum vin şi ziare magiare şi condamnă pe faţă activitatea aceleĭ secţiunĭ de sub conducerea ministruluĭ president. Aşa „Hazánk" în nrul din 1 April a. c. sub „Faimósa secţiune" scrie un prim articol, în care insistă pentru desfiinţarea secţiuniĭ de naţionalităţi. „H – k." zice între altele: Credem, că pacificarea (partidelor din parlament) până atunci nu e deplină, până ce mai susţă acéstă secţiune în ministeriul-president. Cu privire la alegerĭ atâtea păcate are secţiunea acésta, în cât sînt de ajuns spre a o şterge din şirul instituţiunilor esistente.

Cu privire la cestiunea de naţionalităţi secţiunea acésta n'a făcut nicĭ o dispositiune de valóre. A lucrat înse într'acolo, ca singuraticele fase ale cestiuniĭ de naţionalităţi să le utilizeză aşa, pe cum a poftit interesul efemer al politiciĭ guvernamentale. De câte orĭ a început opositia vre o acţiune maĭ viuă în contra sistemuluĭ acum cu totul nimicit (? Red.): secţiunea acésta la moment a alarmat pressa, ce îĭ sta la dispositie cu sciri de alarm referitóre la naţionalităţi şi a acusat opositia înaintea ţĕriĭ, ca şi cum lupta acésta purtată pentru drept, lege şi dreptate, ar servi spre întărirea nisuinţelor illoiale ale naţionalităţilor.

Că acésta aşa s'a întîmplat, e de ajuns a reflecta numaĭ la lupta decursă cu privire la libertatea de presă şi la pact; la orĭ ce vóce opositională maĭ energică, aflăm ca răspuns scirile înfiorătóre inspirate de faimósa secţiune. Dl Jeszenszky a bună samă îşĭ va aduce aminte la cetirea acestor rînduri de conspiraţiunea de la Carlsbad, şi despre scirile revoluţionare, când desbaterea referitóre la premiul de zăhar devinise atât de amară guvernuluĭ; şi numaĭ cu acestea s'a usat aceea secţiune, şi acésta e causa principală, pentru care aicĭ în ţară, cel ce cunósce raporturile şi are numaĭ ceva vederĭ politice, nu dă nimica nicĭ pe fóea volantă (adecă pe broşura luĭ Bánffy) nicĭ pe vre o publicaţiune de a secţiuniĭ. Apoĭ pretinde, să se casseză simplaminte secţiunea de naţionalităţi, ne fiind nicĭ o lipsă ca în ministeriul president să se susţină o atare instituţiune, care reamintesce neîncetat ministeriul politenesc imposibil într'un stat de drept. În fine scrie „H-k", legea determină dreptul şi cercul de activitate a singuraticelor ministeriĭ; centralisaţia în ministeriul president: presa, poliţia, maĭ fie care referinţă a vieţiĭ economice, pe cum şi dirigerea alegerilor, ceea ce nu póte susta în era dreptuluĭ, a legiĭ şi dreptăţiĭ.

Acéstă secţiune numaĭ are drept de esistenţă, s'a usat la olalaltă cu conducĕtorul eĭ. O atare ex-lex nu e aptă nicĭ spre a restringe între marginile legale prevaricaţiunile naţionalistice. Ministeriul president e o instituţie maĭ înaltă, de cât ca acolo să se maĭ susţină serviţiul de detectivĭ a sistemuluĭ nimicit, aşa că fie care ministeriŭ era pus sub supraveghiare poliţială.

Noĭ de repetite orĭ am reprobat sistemul liberalismuluĭ modern, care esercita cel maĭ mare despotism prin centralismul sĕŭ, şi prin spionaj şi corupţiune împinge societatea spre deseadenţa morală şi ruina materială. „Faimósa secţiune" e numaĭ o verigă în lanţul instituţiunilor demoralisătóre introduse de sistemul liberal. Noĭ nu sîntem atât de optimistĭ, să credem cu „Hazánk", că cu Br. Bánffy a căḑut şi s'a nimicit şi sistemul sĕŭ. Br. Bánffy a ereḑit liberalismul şi şovinismul, şi până acum nu sînt semne, că sistemul s'ar fi schimbat. E frumósă frasa, că acum este era dreptuluĭ, a legiĭ şi dreptăţiĭ, faptele ne arată înse, că numaĭ persónele s'aŭ schimbat, sistemul a rĕmas, şi ocărmuitoriĭ de acum nu fac alt ceva, de cât calcă pe urmele înaintaşilor lor.

La cestiunea ajutoriuluĭ de stat pentru preoţi. — De repetite orĭ am accentuat în colónele foiĭ nóstre, că ajutoriul de stat, aşa cum se împarte astăzĭ preoţilor nostri, este un atentat cumplit în contra esistinţeĭ nóstre naţionale, este o înjosire nesuferită a clerului, o lovitură grea dată auctorităţiĭ episcopescĭ, un mijloc nemoral de a destrăma de tot disciplina bisericéscă. Cine s'ar maĭ îndoi despre acésta, n'are de cât să cetéscă broşura despre politica de naţionalităţi a luĭ Bánffy, din care reproducem şi noĭ partea relativă la ajutoriul de stat:

„Cu acésta trebue să urmeze paralel şi o *acţiune pentru îmbrăţişarea intereselor preoţimiĭ române din partea statuluĭ.*

„Mijlocul şi calea cea maĭ eficace este *ajutorarea materială* a preoţimiĭ. În budgetul statuluĭ, sub era constituţională s'aŭ prevĕzut în fie care an sume însemnate în acest scop. Mult timp acéstă sumă a fost dată episcopilor respectivĭ, ca s'o distribue, fără nicĭ un control din partea statuluĭ, cuĭ vor voi. Maĭ târziŭ, mi-se pare Trefort, a cerut ca lista celor ajutoraţi, să fie înaintată guvernuluĭ de către episcopĭ, spre a o lua la cunoscinţă. În timpiĭ din urmă episcopiĭ trebuiaŭ să înainteză prealabil lista celor recomandaţi spre ajutorare, ca guvernul să aibă ocasia, să ştérgă din listă pe acei, pe carĭ sub un raport saŭ altul îĭ socotesce de nevrednicĭ.

„Ast fel distribuirea acestuĭ ajutor atîrnă acum de prevederea şi hotărîrea guvernuluĭ. Bánffy meritä recunoscinţa, că a introdus un aşa control şi o ast fel de procedare, care a făcut pe preoţiĭ românĭ, să înţelégă, că aŭ trecut timpurile când în condiţiunile de împărtăşire din ajutorul de stat n'avea absolut nicĭ un rol sentimentul patriotic. Cum că clerul român s'a abţinut, în aniĭ din urmă, de la agitaţiile de naţionalitate, acésta se póte atribui moduluĭ, cum s'aŭ distribuit ajutórele de stat.

„Suma prevĕzută în budget, sub titlul de ajutor de stat, a fost înse prea neînsemnată pentru îndreptarea situaţieĭ materiale a cleruluĭ inferior român. Acéstă cestiune urméză, să fie resolvată prin regularea „congrueĭ". Legea despre „congruă" este de asemenea o reformă de mare importanţă a politiciĭ naţionale a guvernuluĭ Bánffy. Acéstă lege înse indică numaĭ cadrele de procedare. Ce succes va avé ea sub raportul politiciĭ naţionale, atîrnă de la faptul că întru cât guvernul va urma controlul şi precauţiunea inaugurată de Bánffy în distribuirea ajutórelor."

Crisa bisericiĭ sêrbescĭ. — În sînul bisericiĭ sêrbescĭ din patria nóstră s'a ivit o crisă, care cu drept cuvînt a atras atenţiunea generală şi a produs o mare şi îndreptăţită surprindere pentru motivele adevĕrate, carĭ l-aŭ dat nascere.

E vorbă despre conflictul dintre patriarchul Brancovicĭ şi episcopul din Verşeţ Zmeianovicĭ.

E adecă cunoscut, că la Sêrbĭ pe episcopĭ îĭ aleg ceĭ alaltĭ episcopĭ şi îĭ aştern spre întărire Maiestăţiĭ Sale. Alegerea luĭ Zmeianovicĭ a stors-o guvernul Bánffy sub titlu, că Zmeianovicĭ ar fi un mare magiaron şi bun patriot. Întru adevĕr Zmeianovicĭ s'a şi arĕtat de mare patriot, aşa cât în scurt a venit în conflict cu sentimentul public al credincioşilor sĕĭ, carĭ nicĭ mai mult nicĭ maĭ puţin, acum ar dori din inimă, să se vadă scăpat de el. Vĕḑênd cum merg lucrurile, Zmeianovicĭ s'a maĭ dat după credincioşi. Înse pentru isprăvile de maĭ înainte patriarchul l-a tras la răspundere, Zmeianovicĭ înse nu a vrut, să recunóscă iurisdicţiunea patriarchuluĭ.

Conflictul înse a erupt în zilele trecute. E adecă vacant scaunul episcopesc din Neo-

planta. Patriarchul îşĭ are pe candidatul sĕŭ, ér Zmeianovicĭ pe al sĕŭ.

Ca să isbutéscă Zmeianovicĭ în candidatul sĕŭ, s'a apucat şi la acusat pe patriarch la Maiestatea Sa, la guvern şi la sinod, că e un ordinar defraudant, care de când era preot simplu şi până în ziua de azĭ tot defraudéză la banĭ publicĭ.

De altă parte foile din Budapesta scriŭ firesce acele, carĭ ţin cu patriarchul, că candidatul lui Zmeianovicĭ pentru scaunul episcopesc, a nume Emilian Radicĭ, e maĭ bine cunoscut în orfeumurile din Budapesta de cât în biserică.

Închipuéscă-şĭ orĭ cine sensaţia, ce aŭ trebuit s'o producă întîmplările aceste nu numaĭ în biserica sêrbéscă ci şi în ţara întrégă.

Acum e vorbă, că Zmeianovicĭ şĭ-a retras acusele şi că s'a rugat de iertare de patriarch.

Orĭ cum ar fi, scandalul s'a întîmplat şi cu drept cuvînt se aştéptă, să se vadă urma acestor stărĭ regretabile.

Pe noĭ înse scandalele înse-şĭ puţin ne intereséză. Aceea ce trebue să ne preocupe este rădăcina acestor stărĭ.

Étă rădăcina care e: Brancovicĭ a fost întărit de patriarch după ce maĭ întâiŭ a dat guvernului revers, că se va purta bine în cele politice.

Zmeianovicĭ a fost octroat, pentru că se gira de mare patriot şi magiaron şi se dovedise anterior de bun corteş.

Cu un cuvînt: rădăcina rĕului zace acolo, că guvernele în loc să ajute bisericile să pótă corĕspunde misiunii spirituale ce o aŭ, le degradéză de instrumente politice. Şi după ce le privesc din acest punct de vedere, apoĭ îşĭ octroiéză în fruntea bisericĭ nisce ómenĭ, carĭ din punct de vedere al intereselor bisericĭ nu sînt chemaţĭ a sta în frunte. Înse ómenĭ, carĭ în biserică nu pot sta în frunte după vrednicia lor, la urmă nu folosesce bisericĭ, şi nicĭ guvernului nu-ĭ pot face nicĭ un serviţ.

Învĕţătura acésta ar puté-o trage guvernele tóte din afacerea Brancovicĭ—Zmeianovicĭ. Pe amîndoĭ i-aŭ octroiat ca pe magiaronĭ, şi urma e, că aŭ dus biserica lor la mărginea prăpastiei — ér Sêrbiĭ tocmaĭ aşa, ba maĭ puţin îĭ iubesc pe magiarĭ ca maĭ înainte.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie. Preşedintele comisiunii pentru autonomia catolică, contele Iuliŭ Szápáry, a conchemat pe ziua de 17 a l. c. subcomisiunea de 9, esmisă pentru elaborarea unui proiect referitor la autonomie. Pe ziua de 18 apoĭ e conchemată comisiunea de 27, esmisă în aceea-şĭ afacere, carea va esamina proiectul comisiuneĭ de 9. Acesta dacă se va afla de acceptabil, se va procede maĭ de parte, ér la cas contrar va formula un alt proiect însă-şĭ comisiunea de 27, pe care îl va supune judecăţiĭ congresului pentru autonomie.

Revistă politică.

Afacerĭ interne. În decursul acesteĭ sĕptĕmâni nu s'a petrecut nimic de ceva însemnătate, avêndu-şĭ parlamentul vacanţele de Paschĭ. Dar, dacă totuşĭ am voi, să spunem ceva, ce ar fi de óre care interes, atunci nu s'ar putea trece cu vederea rĕspunsul ce l'a dat prim-ministrul actual unor deputaţiunĭ, carĭ aŭ cerut de la dînsul schimbarea unor fişpanĭ. Conform acestuia ministrul president, nu póte face nicĭ o schimbare în persónele comiţilor supremĭ, căcĭ, pe cum zice dl Széll, dînsul e numaĭ interimal ministru de interne, care portofoliŭ nu peste mult îl va preda altuia. Se nasce numaĭ întrebarea, cine va fi acela? Pe când Tiszaisztiĭ se opintesc, ca să obţină eĭ acest resort ministerial, pe atunci părerea maĭ comună e, că contele Apponyi ar fi combinat la aşa ceva.

Austria. Ceĭ din Austria în stările anormale de astăzĭ aŭ un mare noroc cu §-ul 14 din constituţie. Ţara nu sufere nimica prin aceea, că Reichsrathul e închis, căcĭ dacă e vorbă de dărĭ şi de incassarea lor, acésta se póte face şi pe basa amintitului paragraf. Astfel fóea oficiósă din Viena publică o ordinaţiune a Maiestăţiĭ Sale, prin carea guvernul e autorisat, ca să incasseze dările fie directe, fie indirecte de pe lunile Aprilie, Maiŭ şi Iuniŭ, şi să le întrebuinţeze conform legilor finanţiare din 1898.

Relaţiunile dintre Nemţĭ şi Cehĭ aŭ rĕmas tot celea din trecut, şi astfel cu greŭ se va ajunge la ceva resultat, cu atât maĭ vîrtos, că Germaniĭ nu vreŭ, să cedeze nimic.

Dietele provinţiale, carĭ până acum nu şĭ-aŭ fost ţinut sesiunile, pe cum sînt cea din Tirol, Istria, Goriţia-Gradişca şi Triest, aŭ fost conchemate pe zilele 11 şi 15 April.

România. Broşura anonimă apărută în Budapesta, care tractéză despre fostul prim ministru Bánffy şi politica luĭ faţă de naţionalităţile din patrie, şi în specie faţă de Românĭ, despre care am luat şi noĭ act în numĕrul penultim, a ajuns şi în România, unde a aflat teren bine pregătit pentru demonstraţiunĭ în contra ministrului president român. În broşura acésta anonimă ce e drept, dar cuprinsul căreia s'a recunoscut de adevĕrat şi aci la noĭ, se spun tóte uneltirile şi machinaţiunile revoltătóre, pe carĭ le-a practisat Bánffy în conţelegere cu prim-ministrul Sturdza spre a nimici mişcarea naţională atât aci la noĭ, cât şi în România. Opoziţia din România, basându-se pe acésta broşură şi pe conduita contrazicĕtóre dinainte şi după fotoliŭ ministerial al dluĭ Sturdza, a ridicat cele maĭ grave acuse în contra ministrului president din România. În sala Dacia din Bucureştĭ s'aŭ ţinut maĭ multe întruniri de protestare în contra ministrului Sturdza, ér în parlament opoziţia „în urma celor descoperite despre relaţiunile politice ale prim-ministrului român Sturdza cu fostul ministru-preşedinte magiar, rĕmânerea la cârmă a dluĭ Sturdza o privesce ca o atingere a demnităţiĭ naţionale“ şi prin urmare declară, că se va folosi de tóte mijlócele legale şi cu deosebire de obstrucţiunea parlamentară pentru rĕsturnarea capuluĭ cabinetului actual.

Ministrul-president român din parte-şĭ respinge acusele ce îĭ se fac prin broşura bánffyală şi de către opoziţie. Decorarea luĭ Jeszenszky, şeful secţieĭ naţionalităţilor întemeiată de Bánffy, Sturdza o négă, că s'ar fi făcut cu scirea sa.

La propunerea presidentului camereĭ, maioritatea votéză încredere guvernului.

Asemenea lucru s'a petrecut şi în senat. Aci deputaţiĭ Delavrancea şi Costinescu, considerând direcţia nenorocită, ce se urméză în partidul liberal, cu privire la cestiunea naţională, şĭ-aŭ dat abzicerea de deputaţĭ, carea înse nu a fost primită.

Întrunirile în contra prim-ministrului român actual se continuă atât în capitală, cât şi în provinţă.

Hollanda. În Maiŭ se va ţiné conferinţa de pace şi desarmare generală propusă de atâta timp de Ţarul. În acéstă conferinţă între alte lucruri, carĭ vor fi desbătute, consiliul permanent al Elveţieĭ va propune unele modificărĭ cu privire la convenţiunea de Geneva. În conformitate cu propunerea acésta, soldaţiĭ captivĭ vor fi consideraţĭ de neutralĭ, ér aceia, carĭ vor fi răniţĭ pe câmpul de luptă şi ca atarĭ vor fi prinşĭ de către inimic, după ce se vor fi însănătoşat deplin, vor fi dimişĭ acasă, şi nu vor fi consideraţĭ de captivĭ cum se întîmpla până acum. Acela-şĭ consiliŭ federal propune, ca pentru recunóscerea celor căduţĭ în bătae, fie care soldat să pórte pe corpul sĕŭ o tăbliţă, în care să-ĭ fie scris numele şi regimentul, la care aparţine. În modul acesta vor înceta nesiguranţele, carĭ torturaŭ atât de mult inimile părinţilor, carĭ nu sciaŭ óre fiiĭ lor sînt în numĕrul celor viĭ, orĭ aŭ trecut la ceĭ morţĭ.

O altă propunere, pe carea va face-o Helveţianiĭ este, ca ambulanţa crucĭĭ-roşie să fie recunoscută din partea tuturor statelor. Căcĭ în modul acesta se va puté maĭ uşor ajuta celor răniţĭ, nefiind lipsă de târguieli cu partidele contrare, că ce numire să aibă acéstă comisiune filantropică. Causă la propunerea acésta aŭ dat-o Musulmaniĭ, carĭ în răsboiul turco-grecesc, nu aŭ permis crucea roşie, si aşa ambulanţa a trebuit să adopereze semiluna roşie, ca să pótă ajuta pe ceĭ nefericiţĭ.

Insulele Samoa. Ziarele se ocupă în continu cu neînţelegerile, carĭ s'aŭ escat între Germania, Anglia, şi Statele-Unite, cu privire la insulele Samoa. Ca să se înţeléagă causa certeĭ, în cele următóre vom da câte va date privitóre la istoricul insulelor acestora. Samoa este un grup de insule în Oceanul Pacific cu vre-o 32,000 de locuitorĭ polinezienĭ. Insulele acestea aŭ fost descoperite de către Holandezĭ la 1722, şi locuitoriĭ lor prin opera misionarilor Anglezĭ şi Germanĭ aŭ fost convertiţĭ la creştinism cam pe la 1830. Până către 1870 indigeniĭ se guvernaŭ eĭ înşi-şĭ prin primariĭ lor. Înse la anul 1868 căpĕtară rege din viţa lor, care în conducerea ţĕriĭ era ajutat de un consiliŭ, compus în mare parte de misionarĭ. Fiind că pe insulele acestea

sînt si Germanî, şi încă în numer destul de însemnat, şi a fară de ei Anglezî şi Americanî, congresul din Berlin din 1889 a decis, ca insulele să fie teritoriŭ central, şi în interesul Germanilor, Anglezilor şi Americanilor, consulii acestor 3 puterî de pe insulele numite, să procédă tot de a una de acord comun. Acésta s'a stabilit ce e drept pe hârtie, dar în praxă nu s'a observat. Căcî consulii: american şi anglez dădeaŭ ordinaţiunî şi le esecutaŭ şi fără scirea consulului german. Urmarea a fost, că consulul german s'a simţit vătĕmat şi a cercat, să-şi facă partidă între indigenî. Dar după ce regele indigen Malietoa III, nepotul primului rege din Samoa, e pe partea Americanilor şi Anglezilor, Germanii aŭ pus de rege pe Mataafa, care a măcelărit mai mulţi, nu numaî indigenî, ci şi Anglezî. Indigenii de orî ce partidă ar fi fost, încă aŭ suferit multe, căcî oraşele şi satele de pe lângă ţĕrm, aŭ fost bombardate şi distruse. Pare că acum vor înceta suferinţele miserilor Polinezienî, carî aŭ trebuit, să le îndure din causa speculaţiunilor străine, căcî pe cum spun scirile sosite din New-York, Americanii aŭ propus, şi Germanii încă aŭ primit, ca pentru aplanarea diferinţelor, fie care stat să trimită câte un plenipotenţiat, pentru ca studiânduse cestiunea, să se pótă stabili norma de urmat.

Corespondinţe.

Roşia montană 28 Martie 1899.

Onorată Redacţiune!

Înainte de acésta cu cinci anî am mai încercat o dată a pune în discusiune modalitatea eiectărei taxelor la fondul „vancean“ şi „vidno-orfanal,“ tot pe calea acestuî ziar, dar cuvintele mele aŭ rĕsunat în gol. De aceea cu bucuriă mĕ folosesc de provocarea fratelui din tractul Blaşului, publicată în Nr. 12 al Unirii, şi îmî espun din noŭ şi ruginita mea părere, modificată *în formă* după împrejurările de azî. În sinodul din 1889, taxele s'aŭ fost stabilit în trei clase: numaî pe un period de zece anî, pentru ca esperinţele acestuî period, să ne fie o şcólă în acest obiect pentru venitor. Aceste esperinţe ne dovedesc azî, că taxele trebue schimbate, nu numaî pentru că sînt nesuficiente pentru pensiunî corĕspundĕtóre, ci pentru că sînt şi neecuitabile.

Înainte de tóte trebue avut în vedere, că scopul fondurilor e caritativ. Sînt rarî preoţii aceia, carî ei înşişi saŭ aî lor, să beneficieze din acele fonduri. Un preot, saŭ vĕduvă şi orfaniî luî, numaî eventual pot ajunge, să beneficieze din acele fonduri. Mare parte din preoţi nu ajung nicî deficienţi, nice lasă după sine persóne, cărora se le compétă pensiunea. Decî jertfele ce se cer de la preoţi, trebue să fiă corelate cu posibilitatea acesteî eventualităţi. După justiţiă în înţeles strîns ar urma, să solvéscă taxe numaî ceî ce sînt securi, că vor beneficia din acele fonduri, şi numaî în măsura îndreptăţirii la renta beneficiului. După ce însĕ fondurile nu sînt de acéstă natură, ci aŭ în vedere mai mult caritatea; şi după ce fondurile tot numaî prin jertfe s'aŭ potut înfiinţa, se pot susţinea şi ridica la nivoul corespunzĕtoriŭ: trebue să se cerce o atare cheeă pentru distribuirea sarcinilor, carea pentru toţi să fiă ecuitabilă şi să nu impuna sarcinî preste măsura, la carea ne obligă natura fondurilor. E permis a fi generos, dar nu e permis a constrînge pe cine va, să fie generos. Din acestea urmézĕ: că propunerea din punctul a.) a fratelui St. L. nu e corespunzĕtóre; cel puţin ecuităţiî nu corespunde de loc. Acésta mĕ încerc a o dovedi cu următórele casurî concrete: O dată, în un local public, un preot, conducĕtoriŭ între preoţimea rurală, s'a lăudat în presenţa mea şi a mai multor preoţi, că dînsului cu ocasiunea sinodului din tractul luî î-a succes a reduce taxa alor dóuă persóne agreate luî numaî la doî florenî, de şi ar fi fost just să solvéscă cel puţin 3 fl. Alt cas: în tractul Roşieî în anul 1889 la sinodul de tómnă, când s'aŭ eiectat taxele, I. P. un paroch present, decisiunile sinodului archidiecesan s'a încercat, să le esplice eşa, că taxele sînt a se clasifica în treî clase, comparând între sine parochiele numaî din tract nu din archidiecesă. Sinodul tractual avênd în vedere scopul fondurilor, a acceptat propunerea, nu pentru că s'ar fi identificat cu părerea fratelui I. P., ci pentru noblęţa scopului; şi aşa mai mulţi preoţi din acest tract, şi de aceia, a căror venite din parochiă nu aŭ ajuns nice la clasa a dóua faţă de parochiile din alte tracte, aŭ solvit în 10 anî câte 5 fl. — Să se facă acum comparaţiune între aceste casurî concrete, şi on. cetitorî să îşi închipuéscă, la câte varietăţi arbitrare a potut fi supusă eiectarea taxelor după clase, mai cu samă cu zece anî mai înainte, când venitele parochiale nu eraŭ constatate nice barĕm aproximative. Azî stăm alt cum. Azî avem conscrise venitele tuturor parochiilor. Decî contra propunerea mea este: să abandonăm clasele de până aci, şi taxele preoţilor să se stabilésca după percentele venitelor. Cifra percentului se póte stabili numaî luând în considerare, că alţi factorî cu cât concurg la acelea-şi fonduri, şi că cât ar fi necesar să fiă budgetul fondurilor, pentru ca în termin mediŭ se pótă corespunde de ajuns lipselor. Propunerile făcute sub punctele b.) şi c.) de fratele St. L. cad sub alte considerărî. Anume: biserica şi poporul nu e un individ, pe cum e preotul, carele numaî eventual se beneficiézĕ din fundaţiune, ci sînt corporaţiuni perpetue. Dacă nu beneficiézĕ preotul poporanului de azî, va beneficia ceî al fiului, nepotului orî strănepotului seŭ. Tot aşa şi biserica. Decî aceştî factorî în timp, succesive contribue numaî atâta, cât ar trebui să contribue de o dată, când de act preotul sĕŭ, orî familia preotului sĕŭ ajunge în stare de a reflecta la beneficiul fondurilor. Aci decî *principiul* e clar. Alt cum stăm cu *modalitatea*. Sînt unele biserici, carî aŭ avere, altele carî nu aŭ. Cele cu avere solvesc competinţele din venitul averilor bisericescî; cele fără averĕ recurg la repartiţiă pe popor. Decî poporul bisericilor serace după modalitatea fratelui St. L. va contribui îndoit, de cât alţiî. Evident că aci nu e ecuitate. Contra propunerea mea decî este: Să se constateze, carî bisericî aŭ avere, şi numaî după avere să se eiecteze anumite percente. Prin acésta nu se face nicî o nedreptate, că în unele contribue şi biserica şi poporul, ér în altele numaî poporul. Pentru că averea bisericéscă în ultima analisă, nu e a corporaţiunilor comunale, ci e numaî în favorul lor, dar proprie e a cultului. Dacă în o comună ar trece toţi poporenii grececat. la altă confesiune; averea bisericii totuşi nu trece cu ei, pentru că e a cultului. Decî acéstă cestiune e clară.

Poporul încă să contribue, dar nu după modalitatea propusă de fratele St. L, de óre ce acésta nu e esecutabilă. Dovadă: colecta cruceriului pentru fondul şcolastic. Fondurile acestĕ trebue să aivă un venit constant sigur. Aci de şi nu acceptez în formă, ci numaî în principiŭ propunerea fratelui St. L. totuşi contra propunere nu pot face, de óre ce o atare contra propunere trebue să conţină un mod de esecutare sigur. Alţi fraţi, şi cu deosebire domniî protopopi cu esperinţe maî estinse, cred, că vor afla modalitate potrivită si în acest respect [1])

cu tótă stima
Ioan Maior
paroch.

Noutăţi.

Din Archidiecesă. Joi în 6 a c. aŭ fost ordinaţi întru diaconi şi mâne Duminecă, vor fi ordinaţi ca preoţi clericiî absoluţi: *Iustin Nascu* destinat de administrator parochial pentru parochia Dumbrăului şi *Michail Ilieş* destinat de administrator parochial pentru parochiile adnexate Şarpatoc—Chinariŭ.

Concurs la parochie. Cu terminul de *28 April n.* s'a escris concurs la parochia *Hăşmaş* cu filiile *Sâncraiŭ* şi *Muierăŭ* în Tr. Indol. Emolumintele sînt: Casă parochială cu 3 încăperi, grajd pentru 12 vite, şură, grânar şi pivniţă, întravilanul 625□. porţiunea canonică în Hăşmaş: 21·995 jug. arător, 5·1455 jug. fînaţ, 1·864 păşune; în Sâncraiŭ: 5·1358 arător şi 603□ fînaţ. Lectical; o zi de lucru şi 1 metretă cucuruz de la tótă casa.

Chipul D.-luî Christos neatins de flacărî. Din Cluş se scrie, că Vinerî s'a întîmplat în biserica Franciscanilor de acolo un lucru, care este mult discutat în oraş. În biserică era ridicat un catafalc, care representa înmormîntarea luî Christos. De asupra catafalculuî era aşedat chipul luî Isus în formă de statuetă. De o dată catafalcul fu cuprins de flacărî. Publicul grăbi înfricat cătră eşirea bisericiî. Catafalcul a ars de tot. Tótă lemnăria din el se prefăcu în cenuşă, însĕ minune, statueta luî Christos a fost în urmă aflată neatinsă de flacărî şi fum.

Contra magiarisăriî prin biserică. Întroducerea limbiî magiare şi în biserică îşi arată ródele sale. În Vinerea mare capelanul din Tolna voind, să predice Şvabilor unguresce, a fost huiduit şi împedecat să vorbéscă, ér Şvabiî aŭ părăsit biserica. În Santora, o altă comună, tot pentru motivul acesta, şi-aŭ părăsit religiunea şi aŭ trecut la greco-orientalî.

În atenţiunea celor ce plătesc dare. Atragem atenţiunea cetitorilor nostri asupra faptului, că ceî ce nu vor solvi până la 15 April n. darea de pe anul 1898, nu se vor puté folosi de dreptul de alegĕtor.

Scolastic. Despărţ. Ardusat Someş al Reuniunii învĕţătorilor gr. cat. din Archidiacon. Sătmar îşi va ţiné adunarea în Lipoŭ la 13 April n.

Fond de binefacere. Cu prilejul aniversării anului al 25-lea de la fundare, banca *„Aurora“* din Năsĕud a hotărît, să pună basă unuî fond de binefacere în sumă de fl. 10.000.

De la Esposiţia din Paris. Una din minunile esposiţieî ce se va aranja la anul 1900 va fi un automat, care va face următórea operă de artă a ţĕsătorieî: O persónă óre care se aşédă înaintea aparatului, aruncă în lăuntru o monedă şi stă liniştit, până când sunetul unuî clopoţel îl anunţă că a fost fotografiat. După acésta aştéptă un sfert de óră, când îî Iese din automat o batistă, care are cusută în ea fotografia sa.

[1]) Am publicat corespondinţa acésta in interesul cestiunii, de şi nu împărtăşim întru tóte vederile autorului eî, observăm, că pe venitor în cestiunea acésta, nu publicăm polemiî, de cât numaî articli independenţi. Red.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Credința vécurilor creștine celor dintâĭ în fecioria Născătóreĭ de Dumnezeŭ.

(Continuare.)

S. Epifaniŭ începe decĭ combaterea Antidicomarianiților cu o reprivire preste eresele de maĭ înainte. O mulțime de eretici, zice el, aŭ atacat și hulit unul după altul singuraticele persóne ale Treimiĭ; acuma mania huliriĭ merge și maĭ de parte, „căcĭ așa aud, că uniĭ nutresc despre sfînta Marie cea pururea Fecióră părerĭ fără de temeiŭ și îndrăznesc, să arunce asupra eĭ o bănuélă calumniătóre“. [1]) E acesta un timp rĕŭ, hulitoriŭ de Dumnezeŭ. Cum aŭ și putut, să ajungă până la așa ceva! „Nu e óre mărturie însu-și numele eĭ? Nu te convinge deja acesta, iubitoriule de cértă? Cine a îndrăznit vre o dată, orĭ în care-periódă a îndrăznit óre cine, să numéscă numele sfinteĭ Marie, fără ca întrebat fiind pe loc să adaugă cuvîntul „Fecióra“? Căci din atribute înse-și se vĕd limpede și caracterele vîrtuțiĭ.“ Așa s'a numit Avraam prietinul luĭ Dumnezeŭ, așa s'a numit Iacob Israil ș. a. m. d., „și sfînta Marie pórtă atributul „Fecióra“, și acésta nu se va schimba, căcĭ nepĕtată a rĕmas sfînta.“ „Vaĭ înoiriĭ nebune, — vaĭ timpuluĭ nostru celuĭ turbure! — Cum îndrăznesc ómeniĭ a ataca pe nepĕtata Fecióră, carea s'a învrednicit, să fie locașul Fiuluĭ, carea din miriadele luĭ Israil a fost alésă chiar spre aceea, ca să fie vas și locaș singur numaĭ pe sama nașcerii celeĭ dumnezeeștĭ?“ [2]) După introducerea acésta s. Epifaniŭ începe, să arete motivele singuratice ale Antidicomarianiților. Pe „fraților Domnuluĭ“ dînsul încă îĭ socotesce de ficiorĭ luĭ Iosif din o căsătorie de maĭ înainte. Eĭ în lucrul acesta nu se provócă numaĭ la protoevangeliŭ, ci și la tradiția Iudeilor Iosif fratele luĭ Cleopa a fost feciorul luĭ Iacob cu conumele. Panther. Eĭ din o căsătorie de maĭ înainte cu o femee din vița luĭ Iuda a avut șese pruncĭ, adecă patru ficiorĭ și dóuĕ fete. Ficiorul luĭ cel maĭ bĕtrân a fost Iacob cu conumele Oblias. Pe vremea nașcerii acestuia Iosif a fost ca de patru zecĭ de anĭ. Acest Iacob e acela, pe carele s. Scriptură îl numesce în special „fratele Domnuluĭ“. Apoĭ i-s'aŭ maĭ născut luĭ Iosif Iosie, Simeon și Iuda și cele dóuĕ fete Maria și Solomi. La multă vreme după mórtea soțieĭ sale, adecă în vrîstă cam de 80 de anĭ, s'a căsătorit cu Maria. [3]) Acésta póte, să se calculeze și din împrejurarea următóre: Iacob ficiorul luĭ a murit cam cu 24 anĭ după înălțarea Domnuluĭ la cer, în vrîstă de 96 anĭ, a fost decĭ cam cu 40 de anĭ maĭ bĕtrân de cât Christos. [4]) — Dară aceea, că Maria a fară de Isus nu a avut alțiĭ pruncĭ, se vede și de acolo, că Christos pe cruce o a dat în grijea luĭ Ioan. „Dacă Maria ar fi avut pruncĭ, orĭ dacă Iosif, care a murise cu puțin după călătoria la Ierusalim cu Isus cel de doĭ spre zece anĭ, ar maĭ fi trăit, atuncia de ce o ar fi recomandat pe dînsa luĭ Ioan și pe Ioan dînseĭ? De ce nu o a dat maĭ vîrtos în grijea luĭ Petru orĭ în a luĭ Andreiŭ, Mateiŭ, Vartolomeiŭ? E lucru învederat, că în a luĭ Ioan din causa fecioriei luĭ. „Étă mamă-ta,“ zice el. Dară (acésta o a zis), pentru ca pe mamă-sa să o indice ca pe începĕtórea feciorieĭ, pentru că dintr'însa a purces viața. Și luĭ Ioan, de și el după trup era un străin, ĭ-a zis-o acésta, pentru ca să-ĭ arete, că mamă-sa (a luĭ Christos) are, să se venereze. Căcĭ după trup Domnul întru adevĕr s'a născut dintr'însa, ca nu cum va să crédă óre cine, că procesul (întrupăriĭ) a fost numaĭ părere, ĕră nu adevĕr. Căcĭ dacă ea nu ar fi fost după trup cu adevĕrat mama luĭ, atuncia dînsul a bună samă nu și-ar fi luat ostenéla acésta, ca să o recomande. Pe dînsa, pe cea pururea Fecióră, carea de o parte s'a făcut mamă pentru sfatul cel dumnezeesc, dară de altă parte totuși a rĕmas nepĕtată și era vasul cel minunat pentru gloria aceluia-și (a luĭ Christos). Dară Evangelia zice: Și dintru ziua aceea o a luat întru ale sale. De cum va dînsa ar fi avut înse bărbat, de cum va ar fi avut casă, de cum va ar fi avut pruncĭ, ea s'ar fi dus întru a sa, ĕră nu la un străin.“ [1]) — La dovedile acestea esterne istorice s. Epifaniŭ maĭ adauge încă și altele, și a nume în rîndul cel dintâiŭ una internă, derivată din caractĕrul și misiunea persónelor. „Amîndoĭ aŭ fost drepțiĭ. De aceea el, dacă a înțeles, că ce s'a născut într'însa, din Spiritul sfînt este, după o rînduélă dumnezeéscă ca acésta dóră nu a putut îndrăzni, să voéscă a se apropia de vasul acela, care s'a învednicit, să cuprindă pe acela, pe care nu-l cuprind cerul și pămîntul pentru prisosința gloriеĭ luĭ. Și dacă cu numele luĭ sevârșesc încă și acuma fecióre lupta castităților și contenirиĭ, cu cât maĭ vîrtos avem, să o credem acésta despre Iosif și despre Maria, carea „ținea tóte întru inima sa“, pe cum e scris? Și moșnégul, dacă a primit scire despre un sfat așa de mare și negrăit al luĭ Dumnezeŭ, — moșnégul să se fie împreunat cu Fecióra cea sfîntă și preavenerată, cu vasul, carele a cuprins și a primit o taĭnă ca acésta a minuniĭ cerescĭ și a vieții ómenilor?“ [2]) „Iacob ficiorul luĭ a fost nazireŭ și prin urmare necăsătorit. Dacă decĭ ficiorиĭ luĭ Iosif aŭ păzit feciorie și datorință de nazireŭ, cu cât maĭ vîrtos a trebuit, ca moșnégul venerabil să scie păzi fecioria și să scie venera vasul, în care a locuit mântuirea ómenilor?“ [3]) „Dacă el la nascerea luĭ Isus a audit cetele îngerescĭ preamărind pe Dumnezeŭ, dacă a vĕdut pe păstorĭ, dacă a vĕdut tóte minunile acelea, cum ar fi putut îndrăzni, să maltracteze și să necinstéscă acel trup sfînt, în care a locuit Dumnezeŭ? Cum ar fi putut îndrăzni, să se împreune cu sfînta Fecióră Maria cea atât de înaltă și de gloriósă?“ [4]) „De și căsătoria e sfințită, Mo'si după chemarea sa totuși a renunțat la contactul matrimonial cu soție-sa, fetele Apostoluluĭ Filip aŭ avut darul profețieĭ pentru fecioria sa, Tecla s'a lăsat de mirele sĕŭ, dacă a audit pe Apostolul Paul; cu cât maĭ vîrtos a trebuit, ca Maria să rĕmână fecióră!“ [5]) — Spre a dovedi încă și maĭ de parte faptul, că Maria după nascerea luĭ Christos maĭ mult nu a maĭ născut, s. Epifaniŭ se provócă la analogia următóre din istoria naturală: „Despre leóĭcă se zice, că ea nasce numaĭ o dată.“ Animalul acesta frumos, puternic și împĕrătesc concepe de la un bărbătuș și pórtă 26 lunĭ așa, că puiul primesce deja în pântecele mameĭ sale toțiĭ dinții și tóte ghiarĕle în desvoltare deplină. Prin mișcările sale puiul rumpe plodul, acesta se osebesce de o dată cu el, și leóĭca perde în modul acesta atât capabilitatea cât și strĕmurul de a nasce maĭ de parte. Acésta e o asemĕnare pe sama Marieĭ. Căcĭ dacă sub „puiul de leŭ“, pe cum a numit Iacob pe fiul sĕŭ Iuda (I Moĭsi 49. 9), proprie zicênd are, să se înțelégă Christos, ceea ce o dovedesce Apoc. 5, 5, unde se zice: „Étă a învins leul din semința Iudeĭ“, „dacă Christos se aséménă decĭ cu leul, — atuncia îmĭ place, ca și pe aceea, carea l-a născut, încă să o numesc leóĭcă. Căcĭ dóră de unde să se nască un leŭ, dacă mamă-sa nu se numesce leóĭcă. Ĕră leóĭca nu nasce a dóua óră, și de aceea nicĭ Maria nu scie de vre o altă nascere, de aceea sfînta Fecióră nu cunósce nicĭ o împreunare trupéscă“. [6]) — Cu argumentarea acésta împreună s. Epifaniŭ în sfârșit esplicarea celor alalte texturĭ biblice atacate, adecă a cuvintelor de la Mt. 1, 18. 25: Maria, „maĭ înainte de a se împreuna eĭ, s'a aflat avênd în pântece șcl.“ și: „Nu o a cunoscut pe ea, până ce a născut pe fiul sĕŭ cel întâiŭ născut.“ Cuvintele „nu o a cunoscut pe ea“ s. Epifaniŭ nu le înțelege despre amestecare sexuală, ci în sens propriŭ. „El nu o a cunoscut. De unde ar fi și putut, să scie, că o fecióră se va învrednici de o glorie ca acésta? Eĭ adevĕrat că o a cunoscut ca pe femee după forma eĭ, ca pe o ființă femeéscă după sexul eĭ, ca pe fata Aneĭ și a luĭ Ioachim, ca pe rudenia Elisavetei, din casa și din familia luĭ David. Dară el nu scia, că óre cine de pe pămînt și maĭ ales o femee va fi distinsă cu o onóre ca acésta. Eĭ nu o a cunoscut decĭ, până când nu a vĕdut minunea, el nu a recunoscut într'însa minunea, până când

[1]) Haer. 78, 5.
[2]) Ibid. 78, 6.
[3]) Ibid. 78, 7 ur. Cf. 27, 7 și Ancoratus num. 6.
[4]) Ibid. 78, 14.
[1]) Ibid. 78, 10.
[2]) Ibid. 78, 8.
[3]) Ibid. 78, 14.
[4]) Ibid. 78, 15.
[5]) Ibid. 78, 16.
[6]) Ibid. 78, 12.

nu a vĕḑut pe cel născut dintr'însa. Ĕră dacă ea a născut, atuncia a cunoscut şi el onórea, ce ï-o a făcut Dumnezeŭ, că ea a fost aceea, carea auḑise salutarea: „Bucură-te, ceea ce eştï plină de dar, Domnul e cu tine.““ [1]) „Şi cuvintele „maï înainte de a se împreuna eï“ sînt scrise, pentru ca să nu se propage părerea acelora, carï credeaŭ, că fruptul cel tainic al sfatuluï dumnezeesc se derivă din împreunare cu bărbatul. (Evangelistul) zice prin acésta: Maï înainte de a se întîmpla, ceea ce se aştepta. Dară aceea nu s'a întîmplat. Chiar şi dacă Iosif ar fi aşteptat împreunare sexuală, ceea ce înse din causa bĕtrâneţelor luï nu era cu putinţă, s. Scriptură totuşï pórtă grije de aceea şi ne întăresce în credinţa, că nicï o dată nu s'a apropiat bărbat de Fecióra. Nimenï nu póte, să dovedéscă, că eï după aceea s'aŭ împreunat; cuvintele acelea vor numaï, să constateze, că concepérea Mântuitoriuluï a fost nepĕtată.“ [2]) „Şi ce privesce cuvintele „pe fiul sĕŭ cel întâiŭ născut“, Mateiŭ proprie nu zice, „pe întâiŭ născutul sĕŭ“ *(πρωτότοκον αὐτῆς)*, ci „pe fiul sĕŭ, pe cel întâiŭ născut“ *(τὸν υἱὸν αὐτῆς, τὸν πρωτότοκον)*. Acest întâiŭ născut nu are, să se socotéscă întru atâta întâiŭ născutul Marieï, cât maï vîrtos cel „maï întâiŭ născut de cât tótă făptura“ (Col. 1, 15) şi cel „întâiŭ născut între fraţï“ mulţï (Rom. 8, 29). El se numesce întâiŭ născutul Tatăluï din cer, nu ca şi cum după el de la Tatăl s'ar maï fi născut încă şi alţï fiï, el nu are nicï un frate, căcï e unul născut. Aşa se numesce el şi în întromenirea sa asemenea întâiŭ născutul Marieï şi totuşï e unul născut al Marieï şi nu are frate dintr'însa.“ [1])

(Va urma.)

[1]) Ibid. 78, 17. 20.

[2]) Ibid. 78, 20 ur.

[1]) Ibid. 78, 17. 21.

Amalrich regele Ierusalimuluï şi ceï doï peregrinï.

(Naraţiune istorică).

Capitolul I.

Amalrich regele Ĭerusalimuluï.

În spre sara zileï de 17 Februar 1162 prelaţï în frumóse talare şi principï lumescï în tótă splendórea îşï fac întrarea în sfînta cetate a Ĭerusalimuluï, care în urma învingerilor raportate de cruciaţï, a devenit capitala uneï stăpâniriï creştine. De şi lumea din Ĭerusalim, de când cu răsbóiele cruciate a avut ocasiune, să se desfătéză în figurile svelte ale cavalerilor, baronilor şi principilor europenï, totuşï convoiul sĕrbătoresc de azï a fost pentru eï ceva deosebit. Tótă cetatea era în picióre. Uliţele înguste eraŭ ticsite de lume, ér coperişele plane ale zidirilor se încovăiaŭ sub povara curioşilor. Poporaţiunea acésta insghebată din feluritele naţiunï ale apusuluï, vorbind maï tóte limbile de pe lume, erumpea în salve de bucurie, de câte orï trecea vre un cavaler din ţara lor, binecuvîntându-l în graiul patrieï.

Din grupul cavalerilor se pot bine deosebi: cavalerï germanï pe caiï lor de luptă, înzelaţï din cap până în tălpï; francezï uşorï, spanioliï cu ochï negri, anglezï svelţï şi mândri italienï. Pauţerele lor împrejmuite cu aur şi argint sînt de o strălucire orbitóre.

Înalţiï dignitarï bisericescï sînt călărï pe cătărï, înarmaţï ca şi cavalerii, de óre ce în timpurï răsboinice nicï nu se putea alt fel.

Retragerea ţinu până la inserate, când tóte porţile cetăţiï s'aŭ zăvorit, nu cum va peste nópte păgânii să dea năvala în reşedinţa regeluï creştin. Şi óre pentru ce s'aŭ adunat astăzï aceştï principï şi prelaţï?

Aŭ venit învitaţï de patriarchul Almeric, ca să asiste la încoronarea regeluï Amalrich, succesorul legal al decedatuluï rege Balduin al III-lea.

Amalrich, contele de Joppe şi Ascalon, petrecea chiar în castelul regesc. Era tomaï în odaea cu bibliotecă şi urmăria cu grije scrisórea împodobită a unuï pergament, scris de un călugĕr din muntele Carmel. Dînsul iubia mult sciinţa, ocupaţiunea luï predilectă era cetitul. Astăzï era impacient şi de tot agitat: acuşï se scula, acuşï privia pe feréstră. Agitaţia îï se potenţă aşa de tare, în cât nu maï putĕ urmări cu atenţiune cele cetite. Corpul luï diform, şi fără aparenţă regală se mişca spasmodic.

De o dată uşa cameriï se deschide şi întră un tinĕr frumos, binefăcut. Înfăţişarea luï tradézăuşurătate şi mândrie. Respectivul era un cavaler francez, dintr'o familie alésă a provinţeï Champagne.

„Dle Milo de Plancy“ îl agrăi Amalrich „visita DTale me surprinde.“ Eŭ ţï-am zis, că în astă sară voesc, să fiŭ singur.“ „Sciŭ stăpâne,“ replică Milo, dar sciricind că DTa, care mâne aï, să ieï stăpânirea regatuluï Ierusalimuluï, în presara încoronăriï îţï perḑï vremea cu descifrarea pergamentelor, mï-am ţinut de datorinţă, să vin. să te conturb, fiind că noul rege al Ierusalimuluï are, să resfrângă pe păgânï cu sabia şi nu cu scripte. Dacă te ar vedé mâne ceï adunaţï la încoronare îngândurat şi preocupat de cărţile, carï te încunjură. atuncï am témă, că toţï te părăsesc şi curtea îţï rĕmâne gólă. Unde va fi veselia de până acum, dacă tu te înfundï între cărţï şi nu jocï nimic. Pe cât sciŭ unica ta distracţie este vînătórea de şoimï şi raţe.“

„Milo“, îï replică contele, „eŭ cred, că posiţia creştinilor în Orient nu atîrnă de la veselia, ce se reoglindéză pe feţele ómenilor. Tu bine sciï, că frate meŭ a fost înveninat de mâna trădătore a unuï medic musulman; duşmaniï ne încunjură de tóte părţile şi aştéptă ocasiunea, să ne atace şi să ne nimicéscă. Cum doresci dar, ca să fiŭ vesel? Tu póte aï fi în stare, să rïḑï şi se glumescï, chiar când duşmaniï păgânï ar fi la porţile cetăţiï şi ar ameninţa cu dĕrîmare cetatea Sionuluï. Tu aï pute-o face, fiind că eştï nepăsător şi uşuratic.“

„Adevĕrat, nobile stăpâne, astăzï sînt maï vesel ca orï şi când, fiind că mâne se încoronéză contele de Joppe.“

„Eştï chiar sigur de asta? Nu sciï că mulţï dintre principiï creştinï sînt mulţămiţï cu dispoziţiunile fratelui meŭ? Cine mĕ asigură, că ceï nemulţămiţï nu vor cere mâne un alt rege? Trebue să sciï. că-mï fac grave acusărï, fiind că tu, cavalerul Milo de Placy, omul cel uşuratic, aï devenit prietinul şi omul meŭ de încredere.“

Milo riḑând ironic rĕspunse: „Nu-ţï bate capul cu supărarea lor! Li nĕcas, fiind că nu pot să fie şi eï veselï ca mine.“

„Pentru încrederea, cu care m'aï învrednicit îţï declar, că cu trup şi suflet me dedic ţie şi nu te voï părăsi de o dată cu mórtea. Alt cum nu-ţï fie témă de contrariï teï! Ceï maï mulţï, din ceï ce aŭ întrat astăzï pe porţile Ierusalimuluï, sînt aderenţiï tĕï; ér ce-ï de altă partidă nu aŭ curajul, să-şï manifesteze neplăcerea. M'am îngrijit eŭ, ca toţï malcontenţiï să fie excortaţï cu forţa. Patriarchul este omul tĕŭ, şi acésta cumpănesce maï mult ca tóte svîrcolele cavalerilor, carï mâne îţï vor face temenele“.

„Să îmï credï“, rĕspunse Amalrich „că îmï ţin de deosebită fericire, să fiŭ rege în Ierusalim. Împĕrăţia orï unde privescï este împrejmuită de duşmanï, carï staŭ gata, să se năpustéscă asupra-ï şi să o sfăşie în bucăţï dându-o pradă păgânilor. Aşï trebui să port răsbóie necontenite şi să fiŭ cu ochiï în patru, ca să me pot susţiné. Domnia mea şi treptele tronuluï meŭ s'ar prea pângări cu sânge.“

„Lupta este viaţă amicul meŭ!“ îï replică Milo. „Folosesce-te de ocasiune şi gândesce-te la onórea ce ţi-se dă. Faptul, că dintre toţï cavalerii creştinï, carï aŭ venit, să apere mormîntul sfînt, singur pe tine te aŭ aflat vrednic, să porţi coróna Ierusalimuluï, nu e un lucru de tóte zilele. Şi apoï, prietine, dacă ajungï o dată rege, poţi face ce vreï.“ Amalrich era chiar să-ï rĕspundă, când apăru în uşă un cărunt înalt, cu pletele lăsate pe umerï. Străinul fixând pe Milo, zice cu vóce înăduşită: „Dle cavaler, dacă eştï aşa de bun, lasă pe patriarchul din Ĭerusalim, să pótă conferi vre o jumătate de óră cu contele Joppe.“

Milo de Plancy nu ar fi cedat bucuros cererii patriarchuluï. Dar chiar când voia, să-şï dea un rĕspuns negativ îï vorbi Amalrich: „Milo, voesc, să fiŭ singur. Visita patriarchuluï este un semn bun. El póte să me elibereze de nedumerirea, ce mĕ neliniştesce. Poftim, şeḑi dl meŭ, şi fiï încredinţat, că eştï binevenit în apartamentele cetăţiï luï David.“

Milo de Plancy făcênd un compliment se depărtéză. Cu tótă ţinuta luï de cavaler, buzele-ï lăsaŭ, să se vadă un suris despreţuitor. care însemnă, că luï puţin îï pasă de stăpânirea eclesiastică saŭ civilă.

Amalrich aducênd un scaun lângă masă, conduce pe patriarch, să şadă.

Patriarchul aşedêndu-se pe scaun îl agrăi ast fel: „Iubitul meŭ, puţin ne mai desparte şi tu ai, să fii încoronat. Dignitarii bisericescĭ şi civilĭ toţi aŭ sosit în cetatea sfîntă, ca să-ţi depună jurămîntul de supunere.

(Va urma.)

Economie.

Stupiĭ în April. În luna acésta prin 10 orĭ 15 se începe nutritul speculativ; de la acel timp adecă, de când stupariul speréză, că albinele vor puté sbura pe a fară, fără întrerumpere mai îndelungată de 3—4 zile. Tendinţa principală de aci înainte este: înteţirea spre sporire în gradul cel mai intensiv. Conturbarea moderată, de acum nu mai causéză stupilor stricăciune. Din multele alimente recomandate prin reviste pentru nutrirea speculativă, de ajuns potrivite am aflat cu deosebire aceste dóuĕ: mierea subţiată şi canditul (zăharul galben): La început punem o parte de miere şi alta de apă, şi apoĭ pe cum cresce şi sporesce flora naturiĭ, aşa adaugem şi noĭ cuantul de apă în miere, până ajungem la dóuĕ părţi apă şi una de miere. Tot aşa şi canditul, carele mai uşor se solvesce în apă caldă, după ce l-am pulverisat. Surogatul se dă stupuluĭ tot de una de cătră sară, pentru a nu provoca răpire. Se dă în fiesce care zi, când sperăm, că a dóua zi vor puté sbura albinele pe a fară; şi acésta se continuă fără întrerumpere, până când flora naturiĭ va fi de ajuns de abundantă, cam până când înfloresc bine agreşiĭ. Surogatul se dă în cuanturĭ cam de 1 decilitrŭ, în trocuţe orĭ alte vase micĭ acoperite cu aşchiţe mărunte, orĭ se tórnă peste faguri goli şi se dă cu aceia, dar cu atenţiune să nu picurăm pe jos, căcĭ prin acésta provocăm răpirea de cătră alţĭ stupi. În luna acésta adaugem stupilor atâţa faguri, câţi să-ĭ pótă acoperi albinele. Despărţemîntul superior nu trebue deschis; urdinişul trebue lărgit din zi în zi după trebuinţă.

Primăvara edifică albinele faguri mai numaĭ de trântorĭ. Stupariul trebue însĕ să eschidă albinelor posibilitatea de a edifica faguri de trântorĭ; pentru că un trântor consumă, cât adună şepte albine, şi el nu adună nimic. Decĭ prin eschiderea trântorilor, se va spori enorm contingentul albinelor lucrătóre, forţa stupuluĭ. Posibilitatea de aşĭ edifica albinele faguri de trântorĭ se póte eschide: orĭ dând stupuluĭ faguri naturali de albine, orĭ în lipsa acestora artificialĭ, carĭ sînt cu mult mai superiorĭ celor naturali. Faguriĭ artificialĭ se pot pregăti cu mai multe speţiĭ de prese. Eŭ îĭ pregătesc cu presa *Ritsche*. Procedeul e acesta: în un vas smălţuit pun puţină apă, cam 2 dcl., topesc ceara în cuant cât mai mare, cât încape în vas. În apropiarea focului pe un scaun îmĭ aşed presa şi torn în ea ceara topită luând din vasul cel mare cu un sfârtăeşiŭ de pleŭ. În dată după turnare apăs coperişul preseĭ; céra superfluă ce a ieşit pe marginile preseĭ o torn înapoĭ, ér presa cu fagurii o bag în un ciubăr cu apă nu prea rece, ce trebue să fie îndemână. După ce s'a răcit, scot fagurii din presă cu atenţiune, să nu se frângă, şi continu mai de parte. Cu cât turnarea şi apĕsarea coperişului se întîmplă mai repede, — cu atâta es faguri mai subţirĭ şi mai frumoşĭ. Mai înainte de începerea lucrăriĭ, presa trebue curăţită bine cu o perie aspră, cu leşiă ferbinte şi cenuşă; ér mai înainte de a turna céra, la fiesce care fagur trebue unsă bine atât tigaia, cât şi acoperişul preseĭ cu mursă pregătită din o parte miere şi 3—4 părţi apă. Ungerea se póte face şi cu o cârpă curată, şi ŭuidul superfluu îl scurăm ér-şĭ peste mursă. La cas când nu ar fi fost unsă de ajuns presa, şi s'a lipit céra de ea, se curăţă cu leşie ferbinte şi perie aspră. Oleŭ, terpentin, orĭ alt ceva pentru ungerea preseĭ nu e potrivit, de óre ce se împuţesc faguriĭ, şi nu-ĭ primesc albinele.

Prese de aceste se pot procura de la Kühne Ferencz. Budapest I Attila-utcza Nr 151; orĭ Prokop Josef, Friedland în Bohemia. Leţe fórte ieftine pentru cadre se pot procura cu 1 fl. 20 cr. pachetul de la Török István Gelencze p. u. Imessfalva (Háromszék): De la primele dóuĕ firme şi de la alte firme se pot procura şi faguri artificialĭ. *Dar până acum nu cunosc nici o firmă, carea se liferéze faguri buni; toţi sînt din céră falsificată.* Singur de la Dl Abend András docente ambulant de stupărit am cumpĕrat o dată faguri din ceară veritabilă, cu 3 florenĭ per kilo; posta Nagy-Enyed. Cu faguri falsificaţi e mai rĕŭ de cât fără eĭ. În cosniţă adecă se produce un anumit grad de căldură, în care ceara naturală nu se topesce; faguri din ceară falsificată însĕ întru atâta se înmoĭă, în cât se lungesc, şi celulele îşĭ es din formă, se măresc, ér producţiunea din ele în loc de albine vor fi tot trântorĭ; aşa dar daună pentru banĭ. Subscrisul încă pregătesc orĭ şi cuĭ faguri, dar nu pentru banĭ, ci celor ce îmĭ trimit ceară în parte. Adecă: din cuantul de ceară ce mi-ĭ trimite cine va pregătesc faguri, şi apoĭ jumătate îĭ retrimit, ér jumătate miĭ reţin pentru lucru şi spesele de împachetare. Aşa tot omul îşĭ primesce faguriĭ din ceara sa. Din un kilo es cam 18—20 faguri după măsura mea de 17×24 cm. De altă mărime nu pot pregăti, nicĭ cuanturĭ de ceară sub un kilo nu pot primi. Spesele postalĭ tour şi retour cad în sarcina petentelui.

Mai observ: că stupariĭ, carĭ vor reflecta la acest serviţiŭ al meŭ, trebue să se îngrijéscă de timpuriŭ, dacă doresc să îşĭ aibă faguri la timp, de óre ce ocupaţiunile nu tot de una îmĭ permit a pregăti faguri în dată după primirea cereĭ, ci numaĭ după o óre care întârziare.

Roşia montană 26 Martie 1899.

Ioan Maior
paroch.

Bibliografie.

A apărut broşura **„Utmutatás a szöllömivelésre“** (Îndreptariŭ pentru cultivarea viilor) edată de Înaltul Ministeriŭ de agricultură şi recomandată prin cercularul VIII al Ven. Consistor archid. dto 4 Februar a. c. Nr. 655.

Cartea e tipărită în format 8° mare de XII şi 298+6 pagine, pe hârtiă şi tipar frumos, cu 143 figurĭ şi 262 desemnurĭ pentru lămurirea şi înţelegerea instrucţiunilor. Preţul îĭ este *1 corónă* (50 cr. v. a.). Un bogatel de tot neînsemnat, faţă cu bogăţia conţinutului şi frumseţa executării. Preoţiĭ înse şi învĕţătoriĭ o primesc *gratuit*, dacă prin o-p. stolă simplă orĭ cartă postală o vor cere de la *„secţia de viierit a numitului ministeriŭ“* (A földmivelésügyi m. kir. Ministerium szöllőszeti osztálya, Budapesten).

În prima linia are menirea de a servi ca îndreptariŭ pentru aceia, carĭ folosindu-se de favorul art. de lege V ex 1896, vor să-şĭ reconstruésca viile prin împrumut de la stat; dar conţine poveţe felurite şi fórte preţióse pentru toţi, cei ce vor să profite de progresele sciinţeĭ şi să-şĭ amelioreze starea materială prin cultivarea viilor într'un mod mai raţional, ca până aci.

Broşura acésta dă învĕţăturĭ uşóre şi la înţeles cu privire la tot, ce se ţine de cultivarea viilor, şi a nume: la *alegerea* soluluĭ, la *calităţile* şi *pregătirea* luĭ; la diferitele *soiurĭ de viţe*, americane şi indigene; la *alegerea* acestora, la *tăierea, ultoirea, sădirea* şi *cultivarea lor* în primiĭ doĭ anĭ; lucrările *de peste an* ale vieĭ, *stricăciunile, daunele* şi *morburile viilor*. În deosebĭ meritĕ atenţiune poveţele fórte bune, ce dă cu privire la preservativele în contra *filoxereĭ* prin împregnarea solului cu sulfur carbonic (s. disulfid de cărbune) şi stropirea în contra *peronosporeĭ*.

În multe ţinuturĭ locuite de românĭ un isvor principal de câştig şi de subsistinţă a fost cultura viilor. Pe unele locurĭ, viile sînt deja cu totul pustiite prin filoxeră, şi acum trebue din noŭ sădite. Cartea de mai sus ne dă învieţiunĭ fórte bune *cum*, şi *cu ce fel* de viţe să ne reconstruim viile. Întru unele locurĭ a întrat filoxera, dar până acum nu le-a pustiit încă de tot; într'altele ér-şĭ se apropie, şi e periclu de a le pustii La ast fel de viĭ se pot lua mĕsurĭ preservative şi de apĕrare în contra filoxereĭ, prin udarea cu sulfur carbonic a pământului din apropiarea rădăcinilor viţeĭ, prin care filoxera piere şi viile apucă la putere nóuă. Mĕsurile acestea de apărare în contra filoxereĭ, în timpul mai noŭ s'aŭ dovedit a fi de un efect fórte bun. Împrejurarea acésta este de o însemnătate deosebită pentru poporul nostru; căcĭ luĭ îĭ vine mai uşor, a conserva cu spese, relative mai puţine, viuţa, ce o are, de cât să-şĭ pótă reconstrui din noŭ pe cea pustiită, cu spese mai marĭ, şi cu óre care dósă de iscusinţă modernă. Tractatul broşureĭ acesteia, referitor la apĕrarea vieĭ în contra filoxereĭ este nepreţuit de bun, şi ar fi o mare pagubă, când preoţiĭ şi învĕţătoriĭ nostri nu ar profita de ocasiunea binevenită, folosindu-se de poveţele cele fórte bune ale acesteĭ cărţĭ, practisându-le de o parte în folosul lor propriŭ, ér de altă învĕţând şi îndemnând şi pe alţiĭ la urmarea exemplului bun.

Să nu perdem din vedere, că pe zi ce merge pământul ni-se tot împuţinéză, şi cultura viilor este un ram de economie şi de câştig rentabil, pe un teritor relative fórte mic; ér lucrările de peste an ale vieĭ le pot îndeplini şi bĕtrânĭ carĭ nu sînt capabilĭ pentru alte lucrărĭ mai grele ale câmpuluĭ, pe cum şi femeĭ şi copiĭ. Dacă se dă poporuluĭ instrucţiunea de lipsă în ramul acesta, prin acésta i-se dă mijloc de subsistinţă, aşa zicêndu pânea de tóte zilele.

În scurt, cartea acésta este întru adevĕr fórte bună şi de mare folos pentru popor.

Ministrul de agricultură a avut bună ideă, când s'a hotărît, să o edea. Dacă o făcea şi românesce, folosul şi binecuvîntarea eĭ ar fi fost îndoit.

Barem de s'ar găti poveţe de natura acesteia şi pentru *economia* de câmp mai raţională, pentru *pomărit, prăsirea* vitelor şi pentru *reuniunile* agricole, cu carĭ tóte să se familiariseze poporul încă din şcóla de repetiţiune.

Atunci póte s'ar simţi poporul mai fericit în patria acésta, şi nu l-ar mai veni dor de emigrare.

V.

Glosariŭ de cuvinte dialectale, adunate şi esplicate de *Alesiŭ Viciŭ* profesor, Blaş 1899, 8°, IV+56 pag. Preţul 1 corónă.

Manual de Psichologie şi Logică pentru clasa VIII a şcólelor medie edat de *Dr Vasile Hossu*. Blaş. Tipografia seminariului archidiecesan. 1898. Preţul broş. 1 fl. 20 cr.

Posta Redacţiunii. On. oficiŭ parochial *Ohaba* (Vicariat). Abonamentul la Unirea e plătit tot până în 1 Ianuar 1899. On. *A. P.* în *B.* Spaţul nu ne permite, să publicăm şi programul, sîntem fórte îngrămădiţi. On. *I. O.* în *Ş.* Primit, se va publica în curînd. Vĕ mulţămim. Scrie-ţi-ne şi altă dată, când aveţi ceva interesant. *„De sub Ineŭ“*. Aşteptăm, să ne scrie ceva, acum când aveţi atâtea lucrurĭ însemnate pe acolo.

Editor şi redactor respundĕtor:
Dr Vasile Suciu.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul IX. Blaş 15 April 1899. Numĕrul 15.

Dotarea clerului.

II.

Mare stavilă a pus îmbunătăţirii stării materiale a clerului gr. cat. român ba şi a celui gr. or. *frica panică de chimera neunirii saŭ unirii,* pentru că în dată ce cutare preot se nisuia a ridica venitele parochiali la o măsură mai convenabilă stării statului preoţesc, în dată i-se opunea propusului salutariŭ din partea poporului chimera cu ameninţare spre defecţionare. Document învederat despre starea faptică: că în părţile, unde locuesc numai Romîni uniţi în massă compactă, spre exemplu în unele părţi a Selagiului şi a comitatului Sătmariŭ, venitele preoţesci staŭ pe o tréptă mai corĕspundĕtóre misiunii preotului, până când sub póla Meseşului şi în cele alalte părţi a dieceselor române, unde sînt mestecaţi Românii uniţi cu neuniţi, în loc să se amelioreze, decade starea venitelor preoţesci. Acésta chimeră, care despărţesce pe fraţii de un sânge şi deschide un abis între inimile lor chemate spre concordie pentru împreună lucrare pe terenul naţional-cultural faţă de importanţa lupteĭ, care are de a o brava azi némul român spre asecurarea existinţii şi viitoriului sĕŭ, ceĭ chemaţi trebue să o delature.

Altă pedecă mare întru îmbunătăţirea stării materiale a clerului nostru a fost şi este: *eschiderea poporului şi a representanţilor luĭ, a inteligenţii mirene din cadrul afacerilor administrative a bisericii,* despre care a făcut enunciaţiunea momentósă de pie memorie demnul mitropolit *Ioan Vancea în faţa sinodului provinţial: „Să primim şi pe mireni în cadrul constituţiunii bisericii nóstre, să nu ne temem de dînşii, că fiiĭ bisericii sînt, ea i-a născut şi crescut.“* Dacă ar lua parte mireni la diregerea afacerilor externe materiale a bisericiĭ nóstre, s'ar interesa mai viŭ de starea bisericiĭ şi a instituţiunilor eĭ culturale şi de starea clerului; însĕ fiindu-le eschisă influinţa de la mersul afacerilor bisericescĭ, se pórtă în mod pasiv faţă de tot ce este bisericesc.

Pedecă fórte simţitóre faţă de desvoltarea externă materială a bisericii nóstre, faţă de crearea unor aşedăminte culturale, filantropice şi faţă de desvoltarea acelor puţine, carĭ le avem, şi faţă de ameliorarea stării materiale a clerului *este împrejurarea, că nu se pune în praxă viaţa sinodală şi încă mixtă, stătătóre din cler şi mireni în biserica nóstră gr. cat. română.*

Tóte bisericile, corporaţiunile şi însoţirile din patria nóstră, fie de orĭ ce misiune, se adună din când în când spre a discuta şi decide asupra măsurilor ce ar fi de luat spre înaintarea şi prosperarea lor şi spre delăturarea obstaculelor, carĭ li-se pun în calea progresului. Óre, care biserică saŭ corporaţiune are lipse şi indiginţe mai arzĕtóre, rane mai usturătóre şi cestiuni mai importante, care sînt conditio sine qua non a desvoltăriĭ, progresului şi viitoriului eĭ — de cât biserica nóstră gr. cat. română, care nicĭ când nu se vor valida, lecui şi deslega, numaĭ prin schimbarea de ideĭ, opiniuni şi convingeri reciproce în sinóde mixte convocate prin Illustriĭ nostri archiereĭ? Şi ce ne opresce a ne aduna în sinóde sub conducerea archiereilor nostri?

Disciplina străbună şi ss. canóne a bisericiĭ nóstre ne prescriŭ şi impun ţinerea sinódelor. Cu exemplu demn de imitat şi încoronat de succese ne premerg alte biserici, ba şi corporaţiuni lumene, ér indigintele bisericiĭ şi clerului nostru pretind azi convingerea nóstră în sinóde. Saŭ ne temem uniĭ de alţiĭ, archiereiĭ de cler şi inteligenţa miréná, saŭ clerul şi inteligenţa de Illustriĭ nostri archiereĭ? Nicĭ una nicĭ alta, ci ca să-mi fie ĭertat a me esprima franc: vina o pórtă letargia pĕcătósă a clerului, despre care pĕcat va cere samă de la noĭ posteritatea, pentru că în ziua, când ne-am puté scălda sufletele nóstre în razele strălucitóre a presenţeĭ şi iubiriĭ Illustrilor nostri archiereĭ în fruntea sinódelor, am esclama cu s. biserică: „Acésta este ziua, care a făcut-o Domnul, să ne bucurăm şi să ne veselim într'însa“. Împrejurarea, că clerul bisericiĭ catolice de ritul latin nu se adună în sinóde, nu ne póte servi de esemplu, pentru că până când existinţa şi viitoriul aceleia şi a clerului eĭ este asigurat prin aşedăminte şi fundaţiuni nesĕcate, aşa cât din centrul dieceselor

---

Feuilleton.

Eră nóuă.

Har Domnului! am scăpat de ceapă şi usturoĭ, de crumpene şi pătlăgele, mirosul le-a mai rĕmas par că şi acum! Era cât pe aci, să ne vină pe cap Paştile, şi „foiţa“ nóstră nu mai da Dumnezeŭ, să se mai pótă primeni. Începuseră ómeniĭ a o îngrămădi cu legumi, care de care mai de post, cât biéta slăbise de i-se vedeaŭ osuţele şi cât pe aci, să nu se mai uite cu drag la ea chiar nime, nime!

Acum însĕ ne-am scăpat de tóte legumile astea. Fratele Ión le-a îngrămădit în lădiţe micĭ ca cărticelele, le-a împodobit cu fel de fel de podóbe şi are de gând, să le împartă la Pascĭ în loc de óuĕ roşi. Dumnezeŭ să-l ajute! Eŭ însĕ voiŭ mătura bine locşorul acesta, unde poţi povesti aşa de bine cu tot felul de ómeni, chiar şi cu drăgălaşe domnişóre, şi unde poţi spune la vorbe pline de dulcéţă şi poţi cânta şi versuri frumuşele, — şi cu ajutorul prietinilor meĭ voiŭ începe o „eră nóuă“.

Orĭ dóră Dvóstre, dragiĭ meĭ cetitorĭ, n'aţi auzit, că acum va începe o eră nóuă pentru tótă lumea? Şi noĭ, de aci, din jos de linie, toţi aceia pe carĭ îi sciaţi de mult, că-l chiamă *A.* şi *B.* şi Argus (bată-l pustia!) şi Mărióra şi Ilenuţa, şi încă şi alţiĭ noĭ mai tinerĭ şi mai sprintenĭ, şi noĭ vrem, să ne bucurăm de era acésta. Şi mai vrem, ca de bucuria nóstră să aivă parte toţi aceia, carĭ ne iubesc, carĭ ne cetesc cu plăcere şi carĭ cu drag ne-aŭ urmat şi ascultat acum de aprópe nóuĕ anĭ.

În acéstă eră nóuă vom face, să reînvie frumósele „impresiĭ“, „palavrele“ şi „caraghioslîcurile“ vesele, „poveştile“ şi „sfaturile“ drăguţe, pe carĭ o dată aşa de adese le aţi cetit aci. Am zis „o dată,“ că a trecut atâta vreme, de când nu v'aţi mai uitat cu drag la noĭ. Dar nu vĕ supăraţi, eraŭ la cârmă ómeni bĕtrâni, aprópe încărunţiţi, carĭ nu aveaŭ vederĭ mai largĭ; acum însĕ vremurile s'aŭ schimbat, *noĭ,* (şi de ne-aţi vedea cu câtă falĕ ne arătăm pepturile!) sîntem tinerĭ, agerĭ, carĭ cetim în inimĭ, vedem în creerĭ, gâcim gândurile şi pricepem privirile. Razele X a luĭ Röntgen nu pot mai bine ca noĭ pătrunde în tainele nepătrunse a le minţiĭ.

Ĕcă de pildă, pentru ceĭ ce vreŭ, să muncéscă alături cu noĭ, vom da azi un sfat, pe care colbul vremurilor uitate de mult s'a fost aşedat, şi care era, să piéră în Nirvana, dacă nu era unul dintre noĭ.

Ascultaţi decĭ sfaturile nóstre şi le împliniţi:

Dragĭ cetitorĭ! Vi se va da şi vóuĕ în viaţă fórte a dese ocasiunea, când privind la frumseţile şi la minunile lumiĭ să simţiţi în peptul vostru mişcându-se armonic córda poetică a inimiĭ şi născându-se dorul puternic de a scrie pe hârtie ceea ce ve mişcă sufletul şi vĕ încântă creeriĭ. Să nu întârziaţi a o face acésta, căcĭ cine póte sci, ce comorĭ nepreţuite ascundeţi în voĭ! Dar câtă vreme veĭ puté, iubite cetitor, să folosescĭ la scris alt ceva de cât péná şi tintă, feresce-te de acestea. Scrisórea uşor ar puté fi prea limpede, şi atuncĭ nu ar lega în de ajuns atenţiunea redactorului şi a culegĕtoriului. Ér dacă împrejurările te-ar sili, să scri totuşi cu péná şi tintă, atuncĭ feresce-te de a folosi hârtie sbeutóre, când întorcĭ hârtia; lucrul acesta a ieşit de mult din modă. De facĭ vre un porc, vedĭ de-l delătură cu limba. În chipul acesta îţi va succede cu o cale, ca

își revarsă ajutoriul și mângăierea ori în cătrău, unde pretind împrejurările și lipsele bisericilor singuratice și a cleruluĭ; până atunci susținerea bisericilor și cleruluĭ nostru gr. cat. român — pe lângă puținele recurse de ajutóre fundaționale saŭ maiestatice — este răzimată singur pe umeriĭ sĕrmanuluĭ popor îmbrăcat în miseria causată prin mulțimea sarcinilor publice.

S'a unit biserica nóstră cu cea catolică de ritul latin pe lângă promisiunea de a fi împărtășită din tóte bunătățile bisericiĭ catolice. Înse de și archiereiĭ nostri în decursul seclilor neîncetat aŭ bătut, să li-se deschidă ușa îndurărilor de soră, aŭ murit nemângăiați, și clerul nostru a rĕmas sĕrman ca și maĭ înainte de închiarea sfîntuluĭ act al Unirii; pentru că ajutórele, primite alocuria din fondul religionar, aŭ fost fórte rare.

Din contră cu cestiunea congrueĭ, care este la ordinea zileĭ, biserica catolică vre, să ne arunce în brațele de fer a regimuluĭ fără milă, unde dacă vom ajunge, vom înceta de a fi preoțiĭ bisericiĭ gr. cat. române și părinții poporuluĭ român!

Dar ce să facem, în cătrău să ne întórcem? Să stăm cu mânile încrucișate, să ne văierăm în colónele ziarelor? Nimene nu va cuteza a contesta, că starea materială presentă a cleruluĭ gr. cat. român maĭ póte corĕspunde cualificațiuniĭ aceluia, pusețiuniĭ, care o ocupă în fruntea némuluĭ nostru și a societățiĭ omenescĭ și a misiuniĭ sublime, dar grele, de a conduce destinele poporuluĭ român din acéstă patrie și de al pregăti pentru eternitate; prin urmare ameliorarea stăriĭ aceluia e de necesitate urgentă, care nu se maĭ póte amâna. Din acéstă stare materială a cleruluĭ nostru a isvorît rĕul detestabil, că uniĭ din cler aŭ alunecat la mijlocul neiertat de a-și procura intenționĭ din țĕrĭ străine. Curentuluĭ acestuia cu greŭ i-se va puté pune stavilă prin interziceri, ci singur prin ameliorarea stăriĭ materiale a cleruluĭ se va puté îndrepta rĕul.

Dar de unde se aștepte clerul nostru ridicarea sa din decadența-i materială? *Saŭ va primi congrua plănuită de stat, — saŭ după principiul „ajută-te pe tine și te va ajuta și Dumnezeŭ“* se va îngriji însu-și clerul, némul și biserica, a căruia ogor spiritual îl muncesce între sudorĭ crunte. În casul prim de va primi bolovaniĭ congrueĭ, care îĭ promite statul, că îĭ va preface în pâne, — *clerul nostru va fi astrîns prin condițiunile puse de „idea unității de stat magiar“ a simți, cugeta și lucra, pe cum îĭ va dicta statul și va înceta de a fi clerul bisericiĭ gr. cat. române și părintele poporuluĭ român, și dacă nu vom avé cler român, nu vom avé nicĭ biserică română; atunci clenodiile nóstre ereditе de la străbunĭ: religiune, rit, limbă și datinĭ strămoșescĭ sînt vîndute pentru un blid de linte. La așa ceva a și cugeta te impresóră fiorii și sudorile rĕcĭ a morții.*

Decĭ conscii de datorința sfîntă de a ne conserva neștirbate clenodiile ereditе de la străbunĭ, ni se impune punerea în lucrare a părții a dóua a alternativeĭ, *adecă dacă voim a rĕmâné cler român și a avé biserică română, și némul nostru, dacă vosce, să fie păstorit și în venitor de preoți-părinți români: clerul însuși și credinciosul popor cuprins în sînul bisericiĭ gr. cat. române să-și recunóscă de datorință sfîntă, salvatóre de esistință și asecurătóre de viitoriul bisericiĭ nóstre, a crea fără amânare uniți în simțiri, cugete și fapte un fond din propriele sale puterĭ pentru congruarea cleruluĭ bisericiĭ gr. cat. române.*

Póte că îmĭ va obiecționa nu unul: cum se póte și cugeta, că un cler miser și o biserică sĕracă din puterile sale să întemeieze fond pentru congruarea cleruluĭ?! Esemple prefăcute în fapte concrete me absolvă de a documenta posibilitatea acesteĭ întreprinderĭ.

Óre nu bisericile nóstre misere gr. cat. române și poporul — de óre ce poporul susține școlile nóstre — a conferit și conferesce și azĭ la fondul regnicolar de stat menit pentru pensionarea învĕțătorilor și a familiilor acelora, care azĭ se urcă la suma considerabilă de 13 milióne, în care sumă de milióne s'a scurs ca parte intregitóre și din sudorile bisericiĭ și a sermanuluĭ popor român?

Dar să luăm spre apreciare nescarĭ esemple maĭ atrăgĕtóre spre a stîrni în noĭ spiritul intreprinderiĭ. Óre, cine și din a cuĭ sudorĭ materiale a întemeiat în decursul alor dóuĕ decenii cele 72 bănci române, a căror menire principală a fost și este: ridicarea din decadență a stăriĭ materiale a sĕrmanuluĭ popor român țĕran, care abia ieșit din cătușile tirane a iobăgieĭ seclilor, a ajuns pradă vampirilor usurarĭ fără suflet; ĕr secundară, a deschide teren de activitate spre validarea cualificațiuniĭ sale și a da pâne inteligințiĭ nóstre române eschisă de pe tóte terenele activității politice, administrative și judiciare din patria comună; — dacă nu clerul, inteligința și poporul român? Aceste bănci representézĕ un capital cam de 6 milióne fl.

Din aceste cifre de milióne cade o parte însemnată și pe fiiĭ bisericiĭ gr. cat. române, adecă cler, inteligință și popor. Óre ce a fost causa de nu ĭ-a plesnit nimĕnuĭ prin minte a întemeia atare bancă și pentru îmbunătățirea sorții materiale a sĕrmanuluĭ cler român gr. cat., care își sacrifică cu resemnațiune puterile spirituali și fizice acolo, unde pretind interesele vitalĭ a bisericiĭ și némuluĭ.

Înse ce e bun și salutar, fie și în óra a 11-a nu-ĭ târziŭ, numaĭ trebue îmbrățișată idea și principiul fără șovăire și aplicate mijlóce cu lăpădarea totală a egoismuluĭ, cu abnegațiunea și statornicia solidară pretinsă de întreprinderile grele și scopurile salutare. Póte va zice nu unul, că nu va ajunge gustarea ródelor acesteĭ întreprinderĭ. De nu o vom gusta toțĭ singuraticĭ, o va gusta corpul moral a bisericiĭ și cleruluĭ ba și a poporuluĭ încă în venitoriul cel maĭ apropiat, dar de sigur o va gusta posteritatea vĕrsând lacrămĭ de recunoscință și binecuvîntând memoria și țărîna mormîntuluĭ acelora, carĭ aŭ depus fundamentul instituțiuniĭ mărețe și salutare. Dar óre toțĭ, carĭ sădesc vie și pomĭ, muncesc în convingerea, că vor culege dînșiĭ fructele și nu în speranța firmă, că le va gusta posteritatea?

Și cine să concurgă cu obulul sĕŭ la întemeiarea acestuĭ fond? Rĕspunsul îl dictézĕ însă-și destinațiunea aceluia. Întregul corp moral al bisericiĭ nóstre gr. cat. române începênd de la capiĭ dieceselor, toțĭ dignitariĭ ierarchicĭ, clerul, inteligința amĕsurat pusețiuniĭ și stăriĭ sale materiale și tóte fețele bisericescĭ din parochiĭ și filiale și înse-și parochiile și filialele ca corporațiuni conform numĕruluĭ sufletelor. Acésta este părerea mea modestă individuală.

---

să-l lățescĭ pe o suprafață maĭ mare și să-l lățescĭ uniform. Nicĭ o dată nu se simte un culegĕtor maĭ tare măgulit de cât atunci, când e vorba, să descifreze câte va zecĭ de cuvinte, carĭ prin procedura acésta aŭ fost făcute nelegibile. Noĭ înșine am vĕdut maĭ mulți de acești petrecênd câte o jumătate de óră, până să pótă ceti ast fel de pasage; în vremea acésta înjuraŭ ca nisce matrozĭ, ceea ce la dînșiĭ vrea, să zică, că sînt în dispositie de tot bună. Nu folosi nicĭ o dată interpuncțiuni; ne e peste măsură plăcut, când sîntem siliți, să gâcim noĭ, ce a nume voiaĭ, să zicĭ. A folosi inițiale marĭ de asemenea e de prisos; cel puțin ni s'ar lăsa în chipul acesta putința de a pune interpuncțiunile, unde ne place. E perfect superfluŭ ațĭ însuși o scrisóre legibilă; acésta tradézĕ tot de una o origine plebee și pe lângă asta maĭ îndreptătesce și la presupunerea, că ți-aĭ primit educația într'o școlă publică. Scrisórea rea denótă geniŭ. Mulți scriitorĭ numaĭ în chipul acesta atrag atențiunea asupra-le. Închide așa dară ochiĭ, când scriĭ și scrie așa de nelegibil, cum numaĭ poțĭ. Numelor propriĭ n'aĭ, să le daĭ atențiune deosebită, căcĭ orĭ și care culegĕtor scie numele și conumele fie căruĭ bărbat, femee și copil din întrégă lumea, și dacă noĭ credem, că putem gâci și numaĭ litera inițială a unuĭ nume, atâta ajunge pe deplin; adevĕrat, că tipărisem maĭ deunăzĭ Sauria în loc de Lamia, dar prin acésta de sigur nicĭ un cetitor inteligent nu va fi fost dus în rătăcire. Fórte avantajios e, să scriĭ pe ambe fețele hârtieĭ și după ce le-aĭ umplut cu scrisóre și trebue să maĭ adaugĭ încă câte va sute de șiruri, se recomandă, să scriĭ de a curmezișul, de óre ce a maĭ jertfi pentru asta încă un noŭ foiŭ, ar fi probabil prea mult. Sîntem transpuși în al șeptelea ceriŭ, când avem în mânĭ un ast fel de manuscript; maĭ plăcut ne-ar fi numaĭ, dacă am avé și pe scriitor în mânile nóstre într'un unghet ferit. Cât ar fi de dulce rĕsbunarea! Hârtia cea sură de pachetat e cu deosebire acomodată pentru scris, dar dacă chiar n'aĭ de asta, poțĭ să-ți câștigĭ ușor hârtia de lipsă, rumpênd, când trecĭ pe stradă, vre un placat. De întrebuințezĭ o ast fel de hârtie, e consult, să scriĭ pe fața aceea, care a fost obdusă cu scrobélă. Dacă un articlu e gata, maĭ înainte de ce l-aĭ speda la redacție, pórtă-l câte va zile în busunar. De cum va articlul va fi fost scris cu cerusă, atunci avantajele acestuĭ sistem sînt nepreținbile. Cércă, să perdĭ vre o fóe dóuĕ; înșghebarea de foĭ singuratice, nenumerotate, ne face tot de una o plăcere deosebită.

*

Sperăm, că sfaturile acestea câștigate cu multă trudă din vechia bibliotecă a unuĭ anticuar, sînt destul de limpedĭ, cetitoriĭ le vor fi priceput și nu maĭ aŭ lipsă, să le facem nicĭ un comentar.

Înainte decĭ și la lucru!

a-+-a.

Planul întreprinderiĭ, pe cum şi modalitatea aplicăriĭ mijlócelor recerute spre esecutarea şi reuşirea planuluĭ, este a se pertracta şi demarca în sinóde diecesane saŭ în sinod provincial mixt stătătoriŭ din cler şi mireni. Înse ar revérsa o lumină peste causă, paşii urmânḑĭ şi măsurile luânde, o conferinţă mai îngustă ţinêndă în centrul provinţeĭ nóstre mitropolitane în Blaş condusă de Illustriĭ nostri archiereĭ şi stătătóre din uniĭ bărbaţi aĭ clerului şi inteligenţiĭ dieceselor gr. cat. române, în carĭ clerul încă nu e congruat.

Paşul prim trebue să-l facă către acest scop salutariŭ pentru biserica nóstră aceia, carĭ suspină sub presiúnea miserieĭ, adecă clerul rural din diecesele neprevḑute cu congruă, şi încă din sînul proximelor conferinţe preoţescĭ, să-şĭ sustérnă rugările sale umilite, purcese din vot unanim Illustrilor Archiereĭ, pentru grabnică convocare a unei conferinţe preliminare înguste, după aceea a sinódelor mixte diecesane saŭ provinţiale, spre pregătirea şi punerea în lucrare a operatuluĭ pretins de starea materială miseră a clerului nostru şi de datorinţa sfîntă de a ne mântui de apunere clenodiile străbune: biserica şi némul nostru. Dixi et salvavi animam meam.

„Faĭmósa secţiune" a naţionalităţilor, care sub br. Bánffy a făcut atâtea isprăvurĭ, şi din care fórte probabil a ieşit şi sensaţionala broşură de preamărire a căḑutului şef, a ajuns şi ea pe ducă. După cum scriŭ foile din capitală, ministrul Széll nu s'a folosit încă nicĭ o dată de serviţiile eĭ, ba ce e mai semnificativ, prof. *Jancsó Benedek* aplicat la acéstă secţiune a fost absolvat de la oficiul avut. E fórte sigur, că absolvarea acésta stă în legătură cu promisiunea ce a făcut Széll, că va căuta după ceĭ ce aŭ tradat secretele de stat desvĕlite în numita broşură şi îĭ va pedepsi cu tótă asprimea.

Pentru **„Revista economică"**. — Un cetitor al foiĭ nóstre ne face atenţĭ, că noul organ economic din Sibiŭ, vorbind de societăţile comerciale de la noĭ, acum de dóuĕ orĭ trece peste societatea „Consum" din Blaş, de şi acésta e cea mai veche şi cu un capital social destul de respectabil. Cetitorul nostru e nedumerit asupra acestuĭ fapt, pe care el îl găsesce semnificativ. Noĭ nu împărtăşim nedumerirea acésta, şi nicĭ nu ne vine, să credem, că lucrul acesta s'ar face cu rea voinţă, póte fórte uşor fi la mijloc o mică neatenţiune, la tot casul regretabilă, care sperăm, că se va îndrepta.

De la Asociaţiune. Reuniunea carpatină din Transilvania (Erdélyi Kárpát-Egyesület) va arangia în tómna anuluĭ curent, cu ocasiunea desvĕliriĭ monumentuluĭ luĭ Matia Corvinul, o expoziţiune etnografică. — Reuniunea dorind, ca la expoziţiune să fie representate tóte naţionalităţile din Transilvania, a reservat o sală spaţiósă din etagiŭ şi pentru o colecţiune etnografică românéscă. Pentru arangiarea camereĭ românescĭ a recercat pe Excelenţa Sa Mitropolitul din Blaj, care înse ĭ-a recomandat, să se adreseze către „Asociaţiune", ea mai competentă în asemenea afacerĭ. În urma acesteĭ recomandaţiunĭ, Reuniunea carpatină a adresat comitetuluĭ Asociaţiuniĭ la 25 Februar a. c. o scrisóre, prin care l-a rugat, să se însărcineze cu arangiarea camereĭ românescĭ. Pe basa acesteĭ recercărĭ secretarul I al Asociaţiuniĭ a primit ordinul, să ĭea în Cluş informaţiunĭ detaiate asupra condiţiunilor, în carĭ se va arangia exposiţiunea proiectată, şi să înainteze raport în proxima şedinţă a comitetuluĭ. La rîndul sĕŭ comitetul Asociaţiunii a hotărît în şedinţa ţinută Joĭ în 13 a. tr. sub presidiul Rev. Dn Preposit *I. M. Moldovan, să nu priméscă acéstă învitare.*

Tot în şedinţa acésta s'a primit în deposit şi fondul colectat pentru ridicarea unuĭ monument luĭ Avram Iancu.

Revistă bisericéscă.

Roma. Marţĭ în 11 a c. Sfinţia Sa a primit colegiul cardinalilor, carĭ l-aŭ felicitat pentru fericita reînsănătoşare şi din prilejul aniversăriĭ încoronăriĭ.

În rĕspunsul sĕŭ Sfinţia Sa a mulţămit luĭ Dumnezeŭ, care ĭ-a redat sănătatea şi apoĭ a dat espresiune bucurieĭ, ce a simţit pentru manifestările de iubire şi alipire, ce a primit în timpul din urmă. A făcut apoĭ amintire de planul desarmăriĭ şi a dorit, ca acela să fie încununat cu deplin succes. „Biserica, ca mama tuturor naţiunilor şi ca dușmana forţeĭ, îşĭ îndeplinesce misiunea sa pacinică şi aducĕtóre de pace nu numaĭ în imperiul credinţeĭ, ci şi pentru ca aşeḑămintele sociale să se păstreze spre binele popórelor. Biserica," continuă pontificele, „nu doresce şi nu a dorit nicĭ o dată alt ceva, de cât ca să i-se lase libertate deplină în esecutarea planurilor sale salutare. Martoră este istoria, că de câte orĭ s'a mestecat scaunul apostolic în diferinţele escate între diversele popóre, tot de a una resultatul a fost încetarea inimiciţiilor şi a vĕrsărilor de sânge, restituţia drepturilor usurpate orĭ contrastate. Fără de auctoritatea papală", zice pe dreptul sfîntul părinte, „s'ar fi nimicit civilisaţiunea în faţa prepotenţeĭ." Alocuţiunea a terminat-o zicênd, că biserica nicĭ pe venitoriŭ nu va întrelăsa îndeplinirea oficiuluĭ sĕŭ de caritate, ce l-a primit de la însu-şĭ întemeiătoriul sĕŭ, atât faţă de ceriŭ, cât şi faţă de pămînt.

În urmă binecuvîntând cu vóce tare pe toţĭ ceĭ presenţĭ şi mulţămindu-le pentru simţemintele de iubire fiéscă, ce le aŭ manifestat, ĭ-a dimis.

Austria. Schönerer a fost dat semnalul, că Nemţiĭ numaĭ aşa se pot menţiné în Austria, dacă trec de la catolicism la luteranism. Semnalul luĭ ce e drept nu a rĕmas fără efect, căcĭ maĭ muiţĭ inşĭ aŭ şi părăsit religiunea străbună. Dar dacă observăm mai de aprópe pe aceştĭ apostaţĭ, vedem, cum că eĭ în partea cea mai mare sînt fiinţe fără convingerĭ religióse, ómenĭ fără educaţiune morală, şi carĭ pentru banĭ şi împinşi de pasiunĭ sînt în stare, să facă orĭ ce. În partea cea mai mare sînt studenţĭ şi calfe de prăvăliĭ. Vĕḑênd unele ziare luterane din Germania, că cu ce elemente se înmulţesc sectatoriĭ luĭ Luther, ele aŭ fost cele dintâiŭ, carĭ ĭ-aŭ desfătuit de la paşiĭ întreprinşĭ. Considerând de o parte aceste elemente apostate, ér de altă parte energia guvernuluĭ în desfiinţarea societăţilor întemeiate cu scopul de a lăţi ura faţă de cetăţenĭĭ catolicĭ, şi în modul acesta a propaga terenul pentru luteranism, prin care se conturbă liniştea publică, s'ar puté zice, că semnalul luĭ Schönerer va rĕmâné fără de efect.

Revistă politică.

Afaceri interne. După redeschiderea parlamentuluĭ, după vacanţele de Paştĭ, camera s'a ocupat cu budgetul ministruluĭ de agricultură, care l-a primit atât în cetirea generală cât şi în cea specială. Îmbunătăţirile, ce le promite ministrul Darányi, se referesc mai mult la reconstruirea viilor, şi la o supraveghiare mai strictă în contra fabricaţiunilor de vinurĭ false.

Primindu-se budgetul ministruluĭ de agricultură, în şedinţa din 7 a c. s'a început cel al ministruluĭ de instrucţiune. Wlassics promite mai multe reforme cu privire la planul de învĕţământ al şcolilor poporale, al preparandiilor şi al gimnasiilor. Va înfiinţa mai multe şcolĭ superióre de fete, în carĭ fiitórele mame nemagiare însuşindu-şĭ limba magiară, să o pótă propaga şi în familia lor. Pentru şcolile mediĭ nemagiare a pregătit unele manuale, şi faţă de unele dintre aceste şcolĭ se va îngriji de o controlă mai severă. Statificarea forţată a şcolilor confesionale, continuă ministrul, nu o voesce. Ba nicĭ pe atâtea şcolĭ nu le póte statifica, câte o cer acésta. Fiind că în tóte reformele acestea, ministrul a fost condus de stéua cultureĭ naţionale magiare, pe cum spune tot el, camera, cu tóte că budgetul anuluĭ acestuia e mai mare ca cel din trecut, l-a primit între aplause.

În cât e pentru congruă, ministrul Wlassics repeţesce ce a fost zis ministrul preşedinte în vorbirea-i program. Sperézĕ, că lucrările vor fi terminate nu peste mult din partea forurilor competente. Ér în ce privesce salarisarea preoţilor acatolicĭ, el o începe din anul acesta, şi va face, ca venitele acestor preoţĭ să fie cam de vre o 600 fl. Spre scopul acesta a şi luat în budget 500,000. Prevede înse, că suma acésta nu va fi de ajuns, şi îşĭ esprimă speranţa, că camera îĭ va vota ulterior restul, cu atât mai virtos, că banĭ nu pot fi spesaţĭ spre un scop mai folositoriŭ de cât acesta.

Budgetul a fost primit în general.

România. Pe cum ziceam în numĕrul trecut al foiĭ nóstre, opoziţia parlamentară unită, basându-se pe modul cum a tractat prim-ministrul român cestiunea naţională, a fost declarat obstrucţie în parlament şi a ţinut mai multe întruniri,

la carĭ a participat un public numĕros atât din capitală, cât şi din provinţă. Resultatul obstrucţieĭ a fost închiderea sesiunĭ corpurilor legiuitóre române, cel puţin în modul acesta esplică opoziţia închiderea parlamentuluĭ, a căruĭ sesiune fusese prelungită pe maĭ mult timp. Fiind ast fel parlamentul închis, luptele dintre guvern şi opoziţie aŭ fost continuate cu maĭ mare înverşunare în întrunirile părţilor contrare. În întrunirea de Duminecă a guvernamentalilor ministrul Sturdza a cercat, să se curăţe de învinuirile, ce lĭ s'aŭ făcut, ér opoziţia în meetingul, ce l-a ţinut în aceea-şĭ zi, a ajuns la culmea iritaţiunĭ sale, aşa în cât pe lângă tóte mijlócele de împedecare şi de ordine publică, ce le-a fost luat guvernul, totu-şĭ s'aŭ iscat ciocnirĭ pe strade între ceĭ din opoziţie şi miliţie.

Pe când scriem înse aceste şire telegraful ne aduce din Bucurescĭ scirea, că *Sturdza a depus în mânile regelui dimisiunea întregului cabinet.*

În dată după acésta a fost primit în o audienţă maĭ lungă dl *Eugeniŭ Statescu,* care să fi declarat regeluĭ, că un guvern liberal nu ar maĭ puté face nimica pentru schimbarea situaţiunĭ, şi că liberalĭĭ vor trebui să se retragă de la putere.

În acela-şĭ timp se vestesce mórtea subită a dluĭ *Lascar Catargiŭ,* şeful partiduluĭ conservator. În locu-l a fost proclamat de şef dl *Grigore Cantacuzino,* despre care e vorba, că împreună cu dl *Petru Carp,* şeful junimiştilor, va fi însărcinat de regele cu compunerea nouluĭ cabinet.

Cantacuzino e în vrîstă de 62 anĭ, a studiat ĭurisprudenţa şi a fost primar al capitaleĭ şi în maĭ multe rînduri ministru. Maĭ în urmă a fost president al camereĭ şi apoĭ al senatuluĭ. Carp e în aceea-şĭ etate, a studiat sciinţele politice la Berlin şi Bonn. A fost ministru plenipotenţiar la Viena şi apoĭ în diferite rînduri ministru de esterne şi domeniĭ.

Hollanda. Învitările de participare la conferinţa de pace şi desarmare, ce se va ţiné în 18 luna viitóre, aŭ fost trimise tuturor statelor, carĭ aŭ putere armată independentă. Fiind că Sfinţia Sa Papa, de fapt, nu întrunesce acéstă condiţiune, nicĭ nu a fost învitat, cu tóte că fiind vorbă de pace, nime altul nu era maĭ chemat, ca să o sfătuéscă şi să îndemne la primirea eĭ, de cât scaunul apostolic, care este pus pentru pacificarea popórelor, şi care în tóte timpurile s'a străduit pentru încetarea vĕrsărilor de sânge. Nu a fost învitată la conferinţa acésta nicĭ Bulgaria, ca una, carea nu are armată independentă. Dintre puterile a fară de Europa, aŭ fost învitate: China, Ĭaponia, Siamul, Persia şi Statele Unite. Uniunea acésta americană a luat o poziţie cu totul deosebită faţă de congres. Guvernul eĭ a dat ordin representanţilor sĕĭ, să declare, că nu pot primi un proiect de desarmare totală orĭ parţială, fiind că Americanĭĭ în privinţa înarmărilor staŭ înapoia statelor europene. Nu cum va atitudinea Americanilor va trage după sine şi alte puterĭ, carĭ dacă e vorbă de vorbe sînt pentru desarmare, dar nu şi în fapte?

Corespondinţe.

Din tractul Mediaşuluĭ în April 1899.

Onorată Redacţiune!

Cu încordată atenţiune am urmărit rostul ziarelor nóstre privitor la feluritele relaţiunĭ ale preoţimiĭ şi în special ceea cu „ajutoriul" nu prea binevenit. Pe temeiul acesta — cu permisiunea On. redacţiunĭ — voiesc a constata şi eŭ un adevĕr cu totul lipsit de podóbe.

Nu va fi adecă individ maĭ espert şi imparţial, care să nu recunóscă, cum că preoţimea nóstră în genere paralel cu cualificaţiunea sa ne presintă un tabloŭ atât de trist şi fioros cu privire la starea materială (omiţênd unele casurĭ de categoriă ereditară), în cât considerând nu spiritul modern —, dar indigenţele pretinse numaĭ de „geniul" némuluĭ nostru, nu tocmaĭ destul de recunoscĕtor faţă de acéstă preoţime, apoĭ nu trebue să ne mirăm prea mult, dacă despreţuită şi nebăgată în samă de către străinĭ şi — durere — în multe casurĭ chiar şi de către aĭ nostri, avisată şi chiar silită a devenit ea pentru a primi aceea ce i-se oferesce.

Ministriĭ ţĕriĭ nóstre — aşa se vede — aŭ înţeles maĭ bine de cât némul nostru, cum că „preotul e sufletul poporuluĭ", şi ast fel dînşiĭ aŭ încetat de al maĭ persecuta şi impila, aŭ încetat de al maĭ „despreţuĭ", şi astăzĭ lĭ întinde arginţi de milă, ér mila o primesce cel lipsit, pentru că celuĭ lipsit i-se întinde, şi numaĭ cel lipsit o póte primi. Óre nu apare din relaţiunea acésta cât se póte de limpede óre care logică în desfăşurarea evenimentelor? Óre din aceste nu se póte cuprinde firésca şi fatala urmare a ordeluĭ natural?

Să nu ne lunece mâna de pe inimă şi să socotim, că dacă tactica economică şi cea a conservărilor de sine ar fi dat mâna, ér preoţimea nóstră ar fi fost considerată baremĭ icĭ cólea printre şirele fundaţiunilor şi a colectelor, póte maĭ cu puţine urmărĭ prielnice némuluĭ nostru (sapienti sat...), astăzĭ nu numaĭ că nu am avé lipsă de dispreţ faţă de ajutor străin, dar străinul nice nu ar cuteza a ne îmbia cu arginţiĭ sĕĭ. Dacă némul nostru ar fi avut şi ar avé aceĭ ochĭ agerĭ, pe carĭ nu prea târziŭ lĭ poşed ministriĭ ţĕriĭ nóstre, atuncĭ arginţiĭ lor nu ar maĭ avé nicĭ un farmec, ér preoţimea nóstră ar ocupa terenul acela, care întru adevĕr i-se şede. Să-mĭ ĭerte înse orĭ şi cine, dar luând lucrul „da capo", apoĭ preoţimea nóstră înaintea némuluĭ sĕŭ nu se bucură nicĭ de respectul acela, de care se bucură preoţiĭ altor némurĭ din jurul nostru, de acel respect adecă, care îmbărbătéză şi nu disgustă. Mânecând apoĭ de aci — érăşĭ lucru logic — s'a interesat cine va vre o dată de sôrtea materială a preotuluĭ, a fară de auctorităţile bisericescĭ? — Da, s'a reflectat şi la bietul preot atuncĭ, când lipsa şi împrejurările aŭ adus cu sine, ca să-l strige némul: „preoţĭ cu crucea în frunte!" —apoĭ a urmat érăşĭ cel alalt vers: „preoţĭ cu plugu în mână!"

Anomalia se vede cât pe colo. „De cât că firesce, la tóte le pórtă vina preotul!? — (Aşa cântă dómna opiniunea publică). —

„Sistemisarea salariuluĭ respective a dotaţiunĭ relative pentru preoţimea nóstră" — acesta ar fi punctul prim şi cel maĭ necesar din serbarea bicentenariuluĭ S. Unirĭ.

Dacă nu va fi aşa, apoĭ putem esclama cu „casa arde, baba se péptenă." [1])

Cu distins respect

Im.

Din Mărginime.

Onorată Redacţiune!

Sinódele protopopescĭ de pimăvară ne bat la uşă, şi deja până acum mulţĭ dintre şefiĭ tractualĭ şĭ-aŭ şi conchemat preoţiĭ la sinod, ér alţiĭ vor face destul acesteĭ datorinţe a lor în zilele proxime.

Şi óre în acestea sinóde protopopescĭ pertractase-vor obiecte de actualitate, de carĭ avem o mulţime, saŭ dóră tóte vor decurge după programul învechit, carele constă maĭ ales din rapórte şcolare (!), pedepse dictate preoţilor negligenţĭ, încassărĭ de taxe şi în fine — fiind timpul înaintat — din mărturisirea alor câţĭ va preoţĭ, carĭ n'aŭ grabă mare de a pleca către casă?! Cam ast fel decurg sinódele nóstre protopopescĭ, când dacă n'ar fi cuvîntul de deschidere al presidentuluĭ, fórte puţinĭ preoţĭ (? Red.) ar maĭ sci, că esistă cestiunĭ de interes vital pentru eĭ şi poporul credincios, mult cercatul popor concreḑut păstoririĭ lor!

Étă pentru ce bine ar fi, ca în sinódele protopopescĭ apropiate să se pună pe tapet spre pertractare acelea cestiunĭ, asupra cărora preoţimea întrégă datóre este a se pronunţa, că să se scie la locurile competente, că preoţimea nóstră, când e vorba de jignirea intereselor sale şi stirbirea drepturilor scumpeĭ sale biserici, hotărîtă este a rosti unisono şi solidar un „veto" puternic şi a cere sus şi tare de la ĭubiţiĭ sĕĭ capĭ o vorbă bună şi apĕrare, ér de la ceĭ, carĭ prin „banul luĭ Ĭuda" voesc a ne îngenunchia intereselor lor distructive: dreptate şi respectarea dreptuluĭ nostru!

Şi sinódele protopopescĭ, unde preoţiĭ îşĭ aŭ convenirile şi sfaturile lor, sînt chiemate a face acest lucru, ca ast fel ĭubiţiĭ nostri Archiereĭ, basaţĭ pe cuvîntul şi solidaritatea preoţilor lor, fără preget să-şĭ ridice vócea întru apĕrarea nóstră şi a s. nóstre biserici.

Avem obiecte de pertractat, carĭ nu pot rĕmâné din programul sinódelor protopopescĭ de primăvară la nicĭ un cas, căcĭ timpul suprem este a lucra acum ca nicĭ o dată.

Acestea obiecte, după părerea mea, ar fi:

a) *Autonomia.* Să ne declarăm acum pe cum de atâtea orĭ până acum, că noĭ voim să fim neatîrnătorĭ în trebile nóstre bisericescĭ. Să cerem, că ceĭ competenţĭ să-şĭ împlinéscă promisiunea dată de atâta vreme, şi că noĭ hotărîţĭ sîntem la orĭ ce paş, când autonomia nóuă atât de scumpă nu ni-s'ar asigura. Să strigăm celor îndoelnicĭ şi cu planurĭ ascunse în faţă acum şi maĭ pe urmă, că prin politica de amânărĭ nu ne vor amăgi, ci maĭ bine să asculte cuvîntul

---

[1]) Corespondinţa acésta a sosit chiar la timp ca un echo la celea spuse în primul de astĭ. Am publicat-o fără modificare, din motivul, că cuprinde câte va adevĕruri crude.

Red.

înbiților nostri Archierei, în carî noî pusu-ne-am tótă încrederea și carî din inimile nóstre vorbesc și cugetele nóstre le tâlcuiesc atunci, când cer și stăruiesc pentru neatârnarea bisericiî nóstre.

b) *Congrua.* E de lipsă, să se limpedéscă o dată și acéstă cestiune trimbițată cu marî promisiuni acum de atâța anî!

S'a îndeplinit actul măreț și sfînt al „Unirii" și îmbunătățirea materială a preoților promisă pe acelea timpurî — póte sub alt înțeles, nu ca cel de azî — acea îmbunătățire nicî până azî nu s'a făcut. Acum voiesc, să ne amăgéscă, să ne atragă prin argintul sunător pentru planurile lor ascunse și omoritóre pentru caractérul și libertatea nóstră.

Eŭ nu țin nicî pe unul mai bun de cât pe cel alalt.

Primim congrua catolicilor, ca să ne catolicisăm și magiarisăm în tóte acțiunile nóstre religióse; primim congrua statului, ca să ne vindem independența scumpeî nóstre bisericî.

Să nu fie!

Să spunem rupt ales, că noî ajutóre sub condițiuni nu primim, ci pretindem numaî banii adunați de noî și părinții nostri cu sudorî grele! *Sîntem sĕraci, de numaî Dumnezeŭ ne scie, dar sĕraci am fost și sĕraci voim, să rĕmânem maî bine, de cât ca pĕcatul tradării să ne îngreuneze consciința nóstră, ér în mormîntul rece să ne svîrcolim chinuitor sub blăstĕmul nepoților și copiilor nostri.* Solidarî să aducem conclusul în sinódele protopopescî, că nicî unul dintre noî trădător nu se va face, ér pe acelî membri inconsciî aî clerului, carî uitându-și de sine, mai bat mereŭ încă și azî pe la ușile domnilor de sus pentru „câțî va zecî de florenî", să-i desprețuim și să-î facem a simți, că eî trădătorî se fac și nevrednicî sînt de oficiul, ce îl ocupă din darul luî Dumnezeŭ și grația maî marilor sĕî.

Destulă umilire a fost până acum, de azî înainte să încetăm cu lingușirile domnescî, căcî adânc și întunecos este abisul, în care ne prăbușesc!

c) Să cerem ținerea *sinodului provințial.* În acest sinod să se aducă pe tapet decisiunile tuturor tractelor protopopescî aduse în sensul de sus, și apoî desbatere să fie asupra lor.

Să ni-se schimbe statutele fondului Vancean menit de a da preoților deficienți ajutóre.

Dacă la fondul de pensiune al învățătorilor azî contribue multe dintre bisericile nóstre, ma chiar și poporul câte 12 fl., óre noî preoții să nu fim vrednicî de a ne bucura de acest favor?

Din tótă sĕrăcia nóstră și pe lângă tóte năcazurile și lipsele nóstre și noî bucuros am solvi taxe anuale maî marî, numaî și numaî să fim siguri, că — nu la 50 de anî — ci în orî ce cas de neputință, nóuĕ și după noî familieî nóstre ne este asigurat traiul vieții.

Pe cum azî se solvesce la fondul Vancean și se primesce ajutor din acest fond — numaî putem sta cu mânile în sîn, ci să ne îngrijim noî de noî de îmbunătățirea sorții nóstre atât de maștere.

În fine în sinódele protopopescî ar fi, să se vorbéscă și despre *modul serbării anului 1900.* Să promitem, că fie care dintre noî va serba cu poporul sĕŭ în mod demn amintirea actului s. Unirî și în cercul sĕŭ de activitate și în mijlocul poporului sĕŭ cu zel va face colecte de banî, ér sumele adunate se vor trimite P. Ven. Consistor din Blaș, unde apoî să se dispună asupra lor într'un chip saŭ altul! Monument măreț și falnic să se ridice întru amintirea anului 1700, monument, carele și peste vécurî să vorbéscă urmașilor despre mărĕța și însĕmnătatea actului s. Unirî.

Frațî preoțî! Solidarî să fim în tóte hotărîrile și acțiunile nóstre și solidaritatea nóstră tare să fie ca stânca, de carea să se sfărîme totul ce în contra binelui nostru și a s. nóstre biserici se îndréptă.

Să fim solidarî și cu mare prevedere în acțiunile nóstre, ca nu maî târziŭ să regretăm amar pașiî greșițiî!!

frate mic.

Noutățî.

Apel. Despărțĕmîntul Alba Iulia, al Reuniuniî învĕțătorilor gr. cat. din Archidiecesă, voind să-și facă o bibliotecă, apeléză la bunăvoința publicului.

Post de medic în Blaș. Publicăm în alt loc al foiî nóstre concursul pentru postul de medic cercual cu reședința în Blaș, devenit vacant prin depărtarea dluî Dr Ales. Codarcea. De cercul acesta se țin 15 comune, ér remunerațiunea e de 500 fl. anual și 150 fl. pentru călătorie.

În amintirea împĕrătesei Elisabeta. În orașul Monton, din Franța, s'a înaugurat la 25 Martie monumentul ridicat întru amintirea împĕrătesei Elisabeta. Împĕratul Francisc Iosif a trimis o telegramă de mulțămire.

O carte folcsitóre. Interesanta disertație a dluî prof. Negruțiŭ, publicată maî întâiŭ în foița nóstră a apărut și în o frumósă broșură de 80 pag. În ediția acésta sînt intercalate o mulțime de ilustrațiunî de legumile cele maî recomandabile pentru cultivat. Recomandăm acéstă broșură apărută numaî în 1000 es., din carî jumĕtate sînt proprietatea despărț. XI Blaș al Asociațiunii, care le va împărți gratuit în cercul sĕŭ.

Nóuă linie ferată. În sĕptĕmâna trecută s'a inaugurat nóua linie ferată română de conjuncțiune cu Ungaria, linia Comăneștî-Palanca-Ghimeș. La inaugurarea solemnă a luat parte și fostul ministru al lucrărilor publice Brătianu și alte notabilități. Din partea Ungarieî a participat consilieriul ministerial Robitsek, care în gara de la Ghimeș înfrumsețată cu stindarde române, austriace și magiare, a binevențat pe ministrul român, esprimându-și speranța, că acéstă nóuă linie va promova comerciul dintre țĕrile vecine.

Blanchete nóuĕ de cambiî. Cu 1 April 1899 se introduc în circulație blanchete nóuĕ de cambiî în valută de coróne. Cele vechî nu vor fi valabile de cât până la 1 Sept. a. c.

Marmură verde în Ardeal. În *Petridul de mijloc,* lângă Turda, s'aŭ descoperit bogate băî de marmură verde. Marmura scósă din aceste băî a fost examinată deja de autorități specialiste și s'a aflat a fi dintre cele maî scumpe soiurî de marmură.

Telegraf fără sîrmă. Descoperirea italianului Marconi zi de zi se face tot maî sigură. În timpul din urmă s'aŭ făcut maî multe esperimentărî, carî tóte aŭ succes peste așteptare. Așa s'a depeșat din orașul Dover din Anglia, peste canalul la Manche la orașul Vimereux. Când se făcea esperimentarea era o furtună grozavă, cu fulgere și trăsnete. și cu tóte acestea telegrama din Dover, o felicitare la adresa ministrului de comerciŭ, a ajuns fără nicî o confusiune pe pămîntul francez.

Ședință publică. Societatea de lectură „Ioan Popasu" a studenților de la școlile românescî gr. ort. din Brașov a aranjat la 9 o ședință publică cu un program variat și bine ales. Succesul acesteî ședințe a fost peste tóte așteptările.

O minune a esposițieî din 1900. Se scie că de multă vreme toți ómenii născocitorî își bat capul se găséscă un noŭ *„clou"* care se întrécă pe acela de la ultima esposiție din Paris, turnul Eiffel. Comisiunea esposițieî din 1900 a primit deja multe mii de proiecte în scopul acesta. Cea maî mare parte a acestor proiecte caută se procure publicului o plăcere cum nu s'a maî pomenit până acum. De curênd, comisiunea a primit un proiect noŭ care întrunesce plăcutul cu utilul și care e fórte probabil că va fi și realisat. Acest noŭ *„clou"*, o invenție a dneî Percha Giverne, e o umbrelă uriașă: *„le parasol de l'exposition"*. Umbrela acésta e destinată a apĕra o parte a teritoriului esposițieî în contra vremiî grele. Umbrela va avé o înălțime de 100 de metri, bățul eî ar consta dintr'o colónă uriașă de metal avênd la basă un diametru de 40 de metri. Acoperemîntul umbreleî va fi împodobit cu sticle multicolóre, și miî de lămpî electrice vor lumina nóptea. Partea originală a umbreleî e că în „bățul" eî se vor construi patru etaje. Treî dintre aceste etaje se vor afla sub acoperemînt, ér al patrulea de-asupra luî. În fie care din cele treî etaje vor fi aranjată cafenele, sale de concert, teatre, etc. Al patrulea etaj, care se află de-asupra acoperemîntuluî, va purta o cupolă uriașă ce se va învîrti pe nesimțite în jurul axeî sale și din care publicul va puté admira privelișteа esposițieî. Urcarea în diferitele etaje se va face pe scărî saŭ cu ascensoriile. Umbrela va avé un diametru de 140 de metri și va acoperi o suprafață de 15.386 metri pătrați. În spațiul acesta vor avé loc diferitele serbărî, fără ca ele să pótă fi turburate de o schimbare bruscă a vremiî.

Românii și Dr. Th. Fischer. Într'un numĕr din „Westermanns Monatshefte" apărut în Martie, renumitul profesor Dr Th. Fischer, se ocupă într'un articol cu Românii, din care extragem următórele: „Dintre cele 10 milióne „Românul — duplu atât cât Magiarii — locuesc nu tocmaî mult peste jumĕtate în Regat, 3 milióne în Ungaria și Transilvania, restul în Rusia, Bucovina ș. a., m. d. Românii aŭ făcut în ultimul pătrar de secol progrese uimitóre pe tóte terenele și îndeosebî pe cel militar. Și cel din Ungaria se ridică culturalicește și economicește, se înmulțesc repede, și se pătrund tot maî mult de consciința națională cultivând relațiunile cu Regatul. Pentru fie cine, care cunósțe referințele, nu póte să maî existe nicî cea maî mică dubietate, că aicî se va forma pe socoteala Ungurilor, înainte de a fi expirat o jumătate de secol un mare stat național român, cam asemenea celuia din al vechieî Dacie. Acest stat apoî va trata pe cele 6.000.000 Magiarî, care vor alcătui o insulă în mijlocul mării românescî cam în acela-și fel, cum sînt tratați astăzî Românii și cele alalte naționalități din partea Ungurilor. Dacă înveți a cunósce gróznica exasperare și starea culturală a Românilor, te înfiorezî de scenele teribile, carî se vor petrece în acel moment, când monarchia Habsburgilor va primi o lovitură din a fără și poporul vexat va puté spera mântuire . . ."

Necrolog. *Lascar Catargiu,* șeful partidului conservator, a murit subit în Bucurescî la 11 a. c. în urma unuî atac de apoplexie. Dăm în următórele, după „Enciclopedia rom." câte va date din viața luî. S'a născut la 1823 în Moldova. Sub Voda Sturdza ajunge prefect. La an. 1857 e ales ca membru al divanuluî ad hoc din Iași, apoî după detronarea luî Cuza, ca membru al locotenențiî domnescî, a fost cel dintâiŭ ministru președinte al prințului Carol. Fost apoî președinte al camereî, și ministru president. De la 1895 a fost senator. Om de bun simț, onest și fórte activ.

Necrolog. † *Petru Vălean* paroch în Cenadul sêrb. și asesor consist. a repausat la 26 Martie n. în al 61-lea an al etățiî și al 33-lea al preoțieî.

În vecî amintirea lor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Credința vécurilor creștine celor dintâĭ în fecioria Născătóreĭ de Dumnezeŭ.

(Continuare.)

Esplicarea acésta a s. Epifaniŭ adevĕrat că nu e întru tóte cea mai norocósă și convingĕtóre, dară dintr'însa resultă totuși atâta, că combaterea vieții pururea fecioresci a Marieĭ dînsul o socotesce de un lucru noŭ, ne maĭ auḑit, care vătĕmă nespus sentimentul credincios al creștinilor. Chipul, în care grăesce, ne îndrumă maĭ de parte la convicția uneĭ perióde maĭ vechĭ de cât dînsul și ne întărește părerea, că deja Origene grăise în numele mariĭ maiorități a creștinilor.

De altmintrea s. Epifaniŭ în lucrul acesta a avut de soți pe câți va dintre contemporaniĭ sĕĭ. Așa socotesc și ss. Gregoriŭ de Nissa [1]) și Ioan Gurădeaur [2]) pe „frații lui Isus“ de fiiĭ lui Iosif din căsătoria cea dintâiŭ. Când în Capadocia o sectă a osîndit căsătoria, s. Vasiliŭ adevĕrat că a făcut ascultătorilor sĕĭ concesiunea, că în aceea, că Maria după nascerea lui Christos să fie trăit cu Iosif în căsătorie trupéscă, nu se cuprinde nimic, ce ar deroga credinței, dară totuși a adaus: „Urechile credincioșilor nu pot înse suferi, să o supună acésta.“ [3]) Ĕră s. Gregoriŭ de Nazianz numesce pe Maria „muiere, care nu scie de nuntă“. [4])

Cu mult maĭ cu de-amĕnuntul s'a cuprins s. Ieronim cu cestiunea acésta. Se ivise adecă și în Roma o reacțiune împotriva convicțieĭ despre fecioria neîncetată a Marieĭ. Helvidiŭ, învĕțăcelul Arianuluĭ Maxențiŭ, celuĭ ce șeḑuse în scaunul episcopesc de Milan maĭ înainte de s. Ambrosiŭ, petrecu pe la anul 380 pe timpul Papeĭ Damas în Roma. El fu laĭc și după mărturisirea s. Ieronim „un om țĕrănesc abia întrodus în elementele sciinței“, [5]) dară cu tóte acestea se credu chemat, să se mestece în lucruri teologice, și pe la anul 380 compuse o scriere împotriva feciorieĭ neîncetate a Marieĭ. Ca la doveḑi se provocă în tocmaĭ ca și Antidicomarianiții la cuvintele s. Scripturi, pe cum și la scriitoriĭ bisericescĭ Tertulian și Victorin de Petaviŭ.

„Frații“ provocară decĭ pe s. Ieronim, să rĕspundă la scrierea acésta a lui Helvidiŭ. S. Ieronim întru început nu se putu hotărî, să onoreze pe ignorantul acesta cu rĕspunsul sĕŭ. Dară smintéla, ce o dase scrierea lui Helvidiŭ, în sfârșit l-a îndemnat, ca la anul 381 orĭ 382 „să pună sĕcurea la rădăcina arboreluĭ neroditoriŭ și să-l dea foculuĭ dimpreună cu frunzele luĭ cele góle, pentru ca acela, care nicĭ o dată nu învĕțase a grăi, să învețe a tăcé de acum înainte“. [6]) „De aceea,“ așa continuă s Ieronim, „am, să chem pe Spiritul sfînt, ca el să apere în sensul sĕŭ prin rostul meŭ fecioria fericiteĭ Marie. Am, să chem pe Domnul Isus, ca sălașul sfîntuluĭ trup, a căruĭ locuitoriŭ a fost timp de zece luni (lunare), să-l păzéscă de tótă bănuéla împreunării trupescĭ. Ba am, să mĕ rog chiar și luĭ Dumnezeŭ Tatăl ca pe Maĭca Fiuluĭ sĕŭ, carea a fost maĭ curênd mamă de cât căsătorită, să o doveḑéscă de fecióră după nascere.“ [7]) Și doveḑirea acésta s. Ieronim va, să o facă nu pe cale retorică-dialectică-filosofică, ci prin mărturisirile s. Scripturi. Helvidiŭ trase consecințe din cuvintele de la Mt. 1, 18 urr. Maria. — așa zise Helvidiŭ, — se zice acolo logodită, ĕră nu dată în grije, și a nume pentru că ea avu și voi, ca întru adevĕr să se căsătoréscă. Se maĭ zice apoĭ: „Maĭ înainte de a se împreuna el.“ Așa ceva nu se zice despre ómenĭ de aceia, carĭ maĭ apoĭ nu aŭ, să se împreune, în tocmaĭ pe cum despre óre cine, care nu are, să dejune, nu se zice: Maĭ înainte de a dejuna el. Ângerul o numesce maĭ de parte muierea lui Iosif. [8]) S. Ieronim nu se cuprinde cu întrebarea, că Maria de ce se numesce logodită și nu maĭ bine dată în grije, ci arată numaĭ contradicția, în care se încurcă Helvidiŭ numind pe aceea-și persónă cu aceea-și rĕsuflare logodită și muiere saŭ soție, ĕră față cu cele alalte aserțiunĭ ale luĭ Helvidiŭ observă următórele: Frasa „maĭ înainte de a se împreuna eĭ“ pretinde o împreunare de maĭ apoĭ în tocmaĭ așa de puțin, pe cât de puțin pretinde o dejunare de maĭ apoĭ în port propositia: Maĭ înainte de a dejuna în port am călătorit cu naea spre Africa. Orĭ din propositia: „Helvidiŭ maĭ înainte de a se pocăi a fost surprins de mórte“ se póte dóră conchide, că Helvidiŭ s'a pocăit după mórte? Lucru sciut, că acésta nu e cu putință, pe cum spune ps. 6, 6. Părticeaua „maĭ înainte de“ adevĕrat că a dese orĭ arată spre óre ce, ce urmézĕ, dară ea une oria spune și numaĭ ceea ce se cugetase maĭ înainte. Ceea ce se cugetase, nu e neapĕrat de lipsă, să se și împlinéscă, de óre ce un cas, care întrevine, póte, să împedece împlinirea eĭ. Așa și Evangelistul încă are cu cuvintele acelea înaintea ochilor numaĭ timpul cel nemijlocit maĭ înainte de căsătorire. Nicĭ de cum nu póte înse, să se conchidă din acésta, că Iosif să se fie împreunat cu Maria. Dóră dorința de a o face acésta o delăturase deja conceperea (luĭ Isus). — Ângerul adevĕrat că numesce pe Maria „muiere“, înse acésta dovedesce tot așa de puțin, că ea ar fi încetat a fi numaĭ mirésă. [1])

Provocându-se la cuvintele de la Mt. 1, 25: „Și nu o a cunoscut pe ea, până ce a născut pe fiul sĕŭ cel întâiŭ născut,“ Helvidiŭ își dă în rîndul cel dintâiŭ silință mare, să doveḑéscă, că sub „cunóscere“ are, să se înțelégă împreunare trupéscă. Acésta o concede și s. Ieronim. Maĭ de parte esplică Helvidiŭ, că părticeaua „până când“ însémnă un timp determinat, după care se împlinesce, ceea ce nu s'a împlinit până la terminul acela de timp, și că prin urmare este doveḑit, că Iosif a cunoscut pe Maria după nascerea lui Christos, și numaĭ nascerea acésta a amânat cunóscerea Marieĭ prin Iosif. Esplicând textul acesta s. Ieronim concede, că părticeaua „până când“ în s. Scriptură de fórte multe orĭ însémnă întru adevĕr un timp determinat. Dară ea de multe orĭ însémnă și un timp nedeterminat. Dacă se zice bună óră la profetul (Isa. 46, 4): „Eŭ sînt, și până ce veți îmbĕtrâni, eŭ sînt,“ asta are dóră, să se înțelégă așa, că Dumnezeŭ va înceta a maĭ fi, după ce vor fi îmbĕtrânit? Orĭ când zice Mântuitoriul cătră Apostolĭ (la Mt. 28, 20): „Și étă eŭ cu voĭ sînt în tóte zilele până la sfârșitul véculuĭ,“ dóră va părăsi Mântuitoriul pe învĕțăceiĭ sĕĭ după sfârșitul véculuĭ? Orĭ când Paul (I Cor. 15. 25) zice cu psalmistul (109, 1), că el (Christos) are, să împĕrățéscă, până ce va pune pe toți vrășmașiĭ sĕĭ sub piciórele sale, dóră va înceta Domnul a împĕrăți, după ce vrășmașiĭ luĭ vor zăcé sub piciórele luĭ? Usul acesta de vorbire ar puté, să se maĭ doveḑéscă încă cu multe esemple, — s. Ieronim întru adevĕr și citézĕ câte va, — și din acésta resultă decĭ, că esplicarea luĭ Helvidiŭ cel puțin nu e necesară. De altmintrea cum ar și puté óre cine, să se gândéscă la așa ceva? Dacă s. Scriptură doveḑesce și Helvidiŭ concede, că Iosif nu a pășit la împreunare cu Maria până la nascerea pruncului, pentru că prin un vis i-s'a dat acésta de scire, cu cât maĭ puțin a putut el, să îndrăznéscă a se împreuna cu ea maĭ apoĭ, după ce a vĕḑut arĕtările îngerescĭ, pe păstorĭ, pe Simeon, pe profetésa Ana, pe magĭ, steaua, pe Irod, după ce a vĕḑut minunile acestea tóte? Putut-a óre, să îndrăznéscă a se atinge de biserica luĭ Dumnezeŭ, de locașul Spiritului sfînt, de Maĭca Domnului sĕŭ? Helvidiŭ adevĕrat că maĭ bine cértă pe Mateiŭ, pentru că nu s'a esprimat maĭ limpede și nu a zis bună óră: „Și el a luat pe muierea sa întru ale sale și de acum înainte nu a îndrăznit maĭ mult, să se atingă de ea,“ și argumentele interne înșirate până aci le declară de șagă și de argumentărĭ de prisos. [2])

Punctul al treilea, de care s'a împedecat Helvidiŭ, a fost frasa „întâiŭ născut“ de la Lc. 2, 7. Dintr'însa a conchis, că a maĭ avut și alțĭ fiĭ, de óre ce întâiŭ născut póte, să se numéscă numaĭ acela, care are frațĭ, pe când acela, care e singurul fiŭ al părinților sĕĭ, se numesce unul născut. [3]) „Dară noĭ,“ zise s. Ieronim, „definim așa: Fiesce care unul născut e întâiŭ născut, nu fiesce care întâiŭ născut e unul născut. Întâiŭ

---

[1]) Or. II. de resurr. Chr.
[2]) Homil. V. in Matth.
[3]) De nativ. Dom.
[4]) Poesia întru lauda feciorieĭ st. 147.
[5]) Adv. Helv. sub init.
[6]) Ibid.
[7]) Ibid. 2.
[8]) Ibid. 3.

[1]) Ibid. 4.
[2]) Adv. Helv. 6—8.
[3]) Ibid. 9.

născut se numesce nu numaĭ acela, după care urméză alţiĭ, ci acela, maĭ înainte de care nu s'a născut niciunul. Definiţia biblică veritabilă a cuvîntuluĭ se află la II Moïsi 34. 19 ur. şi la IV Moïsi 18, 15, adecă: Tot, ce deschide pântecele din tot trupul, câte aduc Domnuluĭ, de la om până la dobitoc, al meŭ să fie, (zice Domnul). Numaĭ cât întâiŭ născutul ómenilor şi întâiŭ născutul animalelor celor necurate aveaŭ, să se réscumpere. Cuvîntul luĭ Dumnezeŭ definesce deci, care e întâiŭ născut, adecă tot, ce deschide pântecele. Dacă întâiŭ născut e numaĭ acela, după care urméză fraţi, atuncia nu ar fi fost de lipsă, să se réscumpere unul născut, ci s'ar fi putut, să se aştepte, până ar fi urmat fraţi. Dară e sciut, că Isus a fost réscumpĕrat cu o pereche de porumbĭ în dată „la curăţirea“ în biserică. Óre cu prilejul uciderii întâiŭ născuţilor din Egipt (II Moïsi 12, 29) aŭ fost cruţaţi uniĭ născuţiĭ? Firesce, de cum va pe óre cine îl face întâiŭ născut numaĭ esistinţa de fraţi. A supune aşa ceva ar fi un lucru vrednic de rîs. De aceea urméză şi de aci, că întâiŭ născut se numesce numaĭ acela, care deschide pântecele. [1])

(Va urma.)

[1]) Ibid. 10.

Amalrich regele Ierusalimuluĭ şi ceĭ doĭ peregrinĭ.

(Naraţiune istorică).

(Continuare.)

„Înainte de ce s'arîntîmpla acésta, îmĭ ţin de datorinţă, să-ţĭ trag atenţiunea asupra importanţeĭ posiţiiĭ, ce ocupĭ. Prin pĕcătoşia nóstră trebue să sciĭ, că am perdut mult din cele eluptate de predecesoriĭ nostri; multe cetăţi şi fortăreţe, peste carĭ eram stăpânĭ, astăzĭ sînt în mânile păgânilor. Causa? Ţĭ-am amintit-o. Entusiasmul şi frica luĭ Dumnezeŭ din inimile cavalerilor a dispărut, ei s'aŭ făcut maĭ pĕcătoşĭ de cât musulmaniĭ, sînt lipsiţi de animaţia de lipsă, ca să pótă lupta pentru sfîntul mormînt. Pentru aceea, fiul meŭ, de la tine se aştéptă: de o parte să lărgescĭ marginile împĕrăţieĭ şi să întărescĭ cetăţile sfîntuluĭ mormînt; ér de altă parte prin purtarea ta sfîntă să deviĭ lumina şi esemplul tuturor. Ferésce-te, să nu ajungĭ în cursa celor rĕĭ. Alungă de la tine pe Milo de Plancy, care e un om certăreţ, fără témă de Dumnezeŭ, şi mândru până la gréţă. Purtarea luĭ este antipatică multora. Deja de pe acuma mulţĭ sînt îngrijaţĭ pentru prietinia ce o aĭ cu el, temêndu-se ca nu cum va tu devenind rege să-ĭ conceḑĭ şi maĭ multe. Ĭea în considerare admoniarea mea, până maĭ este timp. Eŭ am învitat pe principĭ la încoronarea ta şi am stat bun, că tu aĭ, să ne fiĭ un rege bun. Nu mĕ face, să rĕmân de mincinună, na-şĭ voi, să-mĭ pătez numele şi bĕtrânéţa cu neadevĕruri.“

Amalrich sărutând mâna patriarchuluĭ îĭ zise: „Cum a-şĭ puté, să nu urmez sfaturile şi dorinţa tatâluĭ meŭ, când este vorba de binele imperiuluĭ? Nu crede, înalte patriarch, că sînt atât de ambiţios, în cât să rîvnesc cu tot preţul la domnie. Sînt gata, să abzic în tot momentul. Din clipa ce se va pune corona pe capul meŭ; am să o ţin cu tărie şi să o apĕr cu sabia contra orĭ cărui duşman. Spune-mĭ dar, pot să o primesc fără de a veni în conflict cu principiĭ împĕrăţieĭ.“

„Voiŭ cerca, să aplanez certele, dar bagă de samă, că pe tine te învinuesc cu multe. Preoţimea spune, că de şi eştĭ punctuos în cercetarea cultuluĭ dumnezeesc şi în plătirea decimelor, totuşĭ nu te sfiescĭ, să prădezĭ bisericile şi mănăstirile, să desconsiderĭ legea şi dreptul nu maĭ ca să poţĭ aduna avere. Laĭcĭĭ spun, că tu aĭ fi uricios şi aspru. Veḑĭ de te desbaeră de aceste greşelĭ şi cércă, să-ţĭ însuşescĭ naturelul defunctuluĭ tĕŭ frate.“

„Învinuirile, ce mi-se fac, nu sînt neîntemeiate,“ réspunse contele; „dar îţĭ promit, că am să mĕ îndrept şi îţĭ cer ajutorul, ca să mĕ scoţĭ în spre bine.“

Patriarchul binecuvîntându-l şi rugându-l, să nu-şĭ schimbe propusul, se depărtéză. Amalrich rĕmas singur se retrage însoţit de servitorĭ în odaea de culcat. Din odaea acésta putea-ĭ privi peste tot oraşul până la muntele olivilor. Aicĭ dimite pe servitorĭ şi se gătesce de culcare. Când se desbrăca, de o dată îĭ veni în minte, că el are de paznicĭ, ómenĭ, carĭ sînt de altă lege. Aceştia ar puté, să-l ucidă, dacă ar sci, că se fac plăcuţĭ profetuluĭ. Dar Amalrich nu se descurăjéză.

Deschide uşa şi se ultă. În antişambra puţin luminată stăteaŭ doĭ musulmanĭ sdraveni cu nisce sabiĭ curbe în mânĭ. „Veniţĭ maĭ aprópe Ramleh şi Zadoc.“

Ceĭ doĭ musulmanĭ îşĭ depun sabiile, se plécă la pământ şi îĭ sărută piciórele. „Lăsaţi-mĕ în pace cu subordinaţiunea acésta próstă, dór voĭ bine sciţĭ, că eŭ nu vĕ pot suferi. Sus! fiţĭ cu grijă, fiind că vóuĕ vi încredinţată viaţa viitoruluĭ rege din Ierusalim. Aduceţi-ve a minte, că eŭ vĕ am scăpat pe voĭ, când eraţĭ, să fiţĭ strangulaţĭ şi aruncaţĭ pe stîncă.“

„Nu aveţĭ niciŏ témă,“ réspunse Zadoc. „De ar veni toţĭ baroniĭ şi principiĭ, carĭ nu te plac, nu vor puté, să-ţĭ strice nimica.“

Amalrich întră éră-şĭ în odaea sa, şi deschiḑênd feréstra privi oraşul. Coperişele mişuiaŭ de lume, uliţele tot asemenea. Cavalerĭĭ îndrumaŭ cetele la locurile destinate pentru culcare. Strigătul lor se auḑia în depărtărĭ. Pe încetul oraşul se liniştesce, Amalrich se pune la odihnă rugându-se cătră Cel prea înalt, ca să-ĭ dea putere şi sfinţenie.

Diminéţa următóre, Ierusalimul cu mulţimea de cupole, coperişe şi cu castelul Sionuluĭ plutiaŭ în reflexul auriŭ a sórelui de rĕsărit. Pe tóte străḑile sunaŭ trompetele şi de pretutindenia leşiaŭ cavalerĭĭ încunjuraţĭ de céta ostaşilor în frunte cu stindardul lor. Clopotele tuturor bisericilor sună a sĕrbătóre; ér cavalerĭĭ şi principiĭ panteraţĭ pe caiĭ lor superbĭ se îndréptă spre biserica sfîntuluĭ mormînt. Aicĭ se oprese cu toţiĭ. În dată sosesce patriarchul Ierusalimuluĭ. El este însoţit de toţĭ episcopiĭ imperiuluĭ şi de o mulţime din clerul înalt. Aicĭ sînt şi representanţiĭ ordeluĭ Templarilor şi Ioaniţilor. Toţĭ sînt cu crucĭ şi cu praporĭ. Acéstă procesiune însoţită de cântărĭ sfinte întră în biserica mormîntuluĭ sfînt.

Ajungênd procesiunea în uşa bisericiĭ, patriarchul se ultă, să vadă, óre sosit-a acela, căruia avea, să-ĭ pună coróna. Amalrich venia chiar acum călare pe un roib sburdalnic însoţit de Milo Plancy. Adjutantul mândru se uita cu un fel de zimbet ironic la cavalerĭĭ sosiţĭ a nume din cele maĭ depărtate regiuni ale imperiuluĭ.

Cavalerĭĭ se revoltară de atâta dispreţ, şi murmurul lor de nemulţămire străbătu până la urechile luĭ Amalrich. La moment îĭ porunci, să nu-l însoţéscă maĭ de parte şi să între singur în biserică. Apoĭ dându-se jos de pe cal şi sărutând cu multă reverinţă mâna patriarchuluĭ înaintă însoţit de acesta în lăuntrul bisericiĭ, care plutia într'o mare de luminĭ. Organele încep să sune, ér mulţimea cucernică erumpe în cântărĭ. Patriarchul se îmbracă în odăjdiĭ şi asistat de doĭ episcopĭ începe slujba dumnezeéscă. În tot decursul slujbeĭ sfinte Amalrich stătu în genunchĭ pe un scaun cu o perină trasă în roşu. Pietatea, cu care urmăria serviţul dumnezeesc a făcut bună impresiune asupra principilor şi prelaţilor. După sfârşirea serviţuluĭ divin patriarchul în vederea tuturor ĭea corona de aur dintr'un scrin şi o aşéḑă pe altar. Apoĭ întorcêndu-se spre Amalrich îĭ zice: „Înaintéză spre altar, tu frate al vitézuluĭ Balduin, ca să te încoronez cu corona Ierusalimuluĭ şi să te ung cu uleiul sfînt, după a luĭ dorinţă.“

Contele ridicându-se de pe scaun se proscernu pe prima treptă a altaruluĭ plin de cutremur şi nu se ridică de cât la porunca patriarchuluĭ.

Venerabilul patriarch întorcêndu-se cătră dînsul îl agrăi ast fel: „Amalrich, Dumnezeŭ te-a învrednicit, să-ĭ fi urmaş. Te rog jóră sĕrbătorésce, că veĭ observa legile ţĕriĭ şi veĭ purta cu vrednicie corona regală.“

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

Aritmetica generală şi specială de Teodor Ceontea, profesor preparandial, ediţ. II, tomul I şi II., Arad 1899, XXVI+405 pag., preţul 2 fl.

A Lurdi Szt Szűz tisztelete Május hónapban. Szatmár 1899. XXII+353 pag., format 8° mic, preţul 1 fl. 20 cr.

„Amicul progresului român“ cu următorul sumar: Sintoismul şi preoţiĭ sĕĭ. — Misterele generaţiuniĭ. — Pentru morţiĭ viĭ. — *Medicina familiară,* diferite lécurĭ. — Cultivarea sfecleĭ (urmare şi fine). — Despre îngrăşatul pasĕrilor. Claponatul. — Ce trebue

să lucreze stuparul în luna lui Martie? (din „Unirea“). — Cultura sparanghelului, (cu 1 ilustraţie). — Locomobilele şi treerătórele perfecţionate (cu 2 ilustraţiuni). — Răsboiul România (cu 2 ilustraţiuni). Diferite sciri economice, industriale şi comerciale din ţară. — Situaţiunea agricolă şi comercială. — *Suplimentul literar:* Îngerul cu aripa ruptă. — Tutiun şi ér Tiutiun. — Idiotisme. — Paricidul (roman).

„Revista ilustrată“ Anul II, Nr. 4 cu următoriul sumar: Episcopul Michail Pavel. — Solia necunoscutului, novelă de F. Thieme. — Trandafirul, poesie de Sabin. — Din propria ei putere, novelă de G. Simu (urmare). — Templul din Demsuş. — Cea mai cu minte, poesie de P. O. Bocca. — Castelul din Carpaţi, recensiune. — De când, poesie de Antoniŭ Popp. — Ori cât, poesie de Antoniŭ Popp. — Cum să fotografiăm, de I. Niţu Pop. — De când zice mâţa „Tatăl nostru“, legendă. *Din Albumul nostru:* Alexandru Roşu. — Glume: Din suta luminilor. — Ţăranii nostri. — Bibliografii, Cronica lunară, Diverse, Concurs. — Gâcituri. Deslegarea gâciturilor. Posta redacţiunii. *Ilustraţiuni:* Episcopul Michail Pavel. — Soli Dacî cer graţia de la Traian. — Templul din Demsuş. — 6 ilustraţiuni din Castelul din Carpaţi, recensiune. — 5 ilustraţiuni, aparate de fotografat. — Alexandru Roşu. O ţărancă de la Selişte.

Manual de Psichologie şi Logică pentru clasa VIII a şcólelor medie edat de *Dr Vasile Hossu.* Blaş. Tipografia seminariului archidiecesan. 1898. Preţul broş. 1 fl. 20 cr.

Posta Redacţiunii. Dlui *N. Ş.* în *A.* Vă împlinim cererea, dar aşteptăm să ne trimiteţi un esemplar din cartea DVóstre. — On. *D. D.* în *C.* Primit, se va publica în numĕrul viitor. Sîntem veseli de faptul, cu cât interes urmăresce preoţimea cestiunile ce se tractéză în fóea nóstră. — On. *Anchidim Candale.* Zilele trecute a-ţi reclamat numerii, carî nu la-ţi primit, şi acum ni-se returnéză Nr. 14, cum se face acésta? aşteptăm deslusiri.

Editor şi redactor respundĕtor:
Dr Vasile Suciu.

Sz. 1446—1899. (18) 1—1

Pályázati hirdetmény.

Alsófehér vármegye balázsfalvi járásában Balázsfalva község székhelylyel rendszeresitett körorvosi állómás, melyhez a mihálczfalvi, buzásbocsárdi, ohábai és balázsfalvi körjegyzőségekhez beosztott 15 község tartozik üresedésbe jövén, arra ezennel pályázatot nyitok.

A körorvos évi javadalmazása 500 frt fizetés és 150 frt fuvar átalány, mely előzetes havi részletekben Balázsfalva község pénztárából fizettetik ki. a gyógydijakra nézve a körorvos a községekkel szabadon egyeszkedik, azonban a vagyontalanokat ingyen köteles gyógykezelni; köteles továbbá körét havonként kétszer beutazni.

Felhivom mindazokat, kik ezen állást elnyerni ohajtják, hogy az 1883. évi I. t. cz. 9. §. és az 1876. évi XIV. t. cz. 143. §. értelmében képesitésüket igazoló okmányokkal, erkölcsi magaviseletüket tanusitó bizonylattal felszerelt pályázati kérvényüket hozzám folyó évi Április hó végéig annál is inkább nyujtsák be, mert a későbben beérkezőket figyelembe venni nem fogom.

A választás az egészségügyi kör székhelyén Balázsfalván a körjegyzői irodán folyó évi Május hó 3-án d. e. 10 órakor fog megtartatni.

A Szolgabirói hivatal.

Balázsfalván 1899 Április hó 6-án.

Simonffy Alajos
főszolgabiró.

---

279 szám (19) 1—1
1899.

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a balázsfalvi kir. járásbiróság 1899. évi Sp. 52/3. számu végzése következtében Dr Brendusian Jakab ügyvéd által képviselt Dániel István javára, Heisikovics Jakab ellen 240 frt — kr. s jár. erejéig 1899. évi Márczius hó 10-én foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 830 frt 59 krra becsült Koresoma berendezési tárgyak, füszer bolti áru czikkek, szoba butorok, 1 Szodaviz gyár és 260 Sziffon üvegből álló ingóságok nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a balázsfalvi kir. jbiróság 1899. évi V. 257/2. számu végzése folytán 240 frt — kr. tőkekövetelés, ennek 1898. évi Augusztus hó 5-ik napjától járó 5% kamatai. és eddig összesen 32 frt 85 krban biróilag már megállapitott költségek erejéig helyben alperes lakásánál leendő eszközlésére 1899. évi Április hó 26-ik napjának délelötti 9 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták s azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Balázsfalván 1899. évi Aprilis hó 12-ik napján.

Thát György,
kir. jbirósági végrehajtó.

---

26 v. szám (20) 1—1
1899.

Arverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a gyulafehérvári kir. törvényszék 1897. évi 9059. számu végzése következtében Dr Mániu Gyula ügyvéd által képviselt Patria takarék pénztár javára Demian Nikulae és társai ellen 67 frt — kr. s jár. erejéig 1898. évi Február hó 26-án foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 360 frt — krra becsült, Lácz Augustinnál: 2 ökör, Lácz Vasilienél 2 tehénből álló ingóságok nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a hosszuaszói kir. jbiróság 1899. évi V. 100/3. számu végzése folytán 67 frt — kr. tőkekövetelés, ennek 1896. évi Február hó 22-ik napjától járó 6% kamatai, és eddig összesen 32 frt 26 krban biróilag már megállapitott költségek erejéig Kis-Iklodon alperesek lakásánál leendő eszközlésére 1899. évi Április hó 24-ik napjának délelötti 11 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták s azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Hosszuaszón 1899. évi Márczius hó 22-ik napján.

Dózsa Sámuel,
kir. jbirósági végrehajtó.

---

25 v. szám 21) 1—1
1899.

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §. értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a gyulafehérvári kir. törvényszék 1898. évi 6475. számu végzése következtében Dr Mániu Gyula ügyvéd által képviselt Patria takarék pénztár javára Érsek Miklós és társai ellen 225 frt — kr. s jár. erejéig 1898. évi Szeptember hó 15-én foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 400 frt — krra becsült idősebb Érsek Ferenczné: széna, sarju, egy rosta, egy hizó sertés és 2 ökörből álló ingóságok nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a hoszuaszói kir. járásbiróság 1898. évi V. 172/4. számu végzése folytán 225 frt — kr. tőkekövetelés, ennek 1897. évi Márczius hó 5-ik napjától járó 6% kamatai, és eddig összesen 47 frt 76 krban biróilag már megállapitott költségek erejéig Bethlen Szt Miklóson alperes lakásán leendő eszközlésére 1899. évi Április hó 27-ik napjának délelötti 11 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Hosszuaszón 1899. évi Márczius hó 22-ik napján.

Dózsa Sámuel,
kir. jbirósági végrehajtó.

---

30 v. szám (22) 1—1
1899.

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a gyulafehérvári kir. törvényszék 1897. évi 886 számu végzése következtében Dr Mániu Gyula ügyvéd által képviselt Patria takarék pénztár javára Schneider Martin és társai ellen 53 frt 35 kr. s jár. erejéig 1897. évi Junius hó 25-én foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 343 frt — krra becsült Schneider Mártonnál: szekerek, borjuk, hordók; Kusch Györgynél: 3 malacz és Z kéli Mihálynál: 2 ökörből álló ingóságok nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a hosszuaszói kir. járásbiróság 1899. évi V. 16/2. számu végzése folytán 53 frt 35 kr. tőkekövetelés, ennek 1896. évi Junius hó 23-ik napjától járó 6% kamatai, és eddig összesen 40 frt 10 krban biróilag már megállapitott költségek erejéig Bolkácson alperesek lakásánál leendő eszközlésére 1899. évi Április hó 28-ik napjának délelötti 11 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t. cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták s azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t. cz. 120. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Hosszuaszón 1899. évi Márczius hó 22-ik napján.

Dózsa Sámuel,
kir. jbirósági végrehajtó.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul IX. Blaş 22 April 1899. Numĕrul 16.

Reducerea dării de pământ.

Pentru reducerea dării de pământ şi tacsarea operaţiunilor de bursă cu dare s'aŭ înaintat parlamentului ungar 134 de petiţiuni acoperite cu mii de subscrieri. Sîntem convinşi, că subscriitorii petiţiunilor aŭ esprimat o dorinţă ferbinte a poporului agricol, care geme sub gréua sarcină a diverselor imposite publice.

Cu resolvarea petiţiunilor s'a ocupat dieta în şedinţa din 15 a c. şi în loc de a le resolva după intenţiunea petenţilor şi interesul poporului agricol, care constitue maioritate covêrşitóre a ţĕrii, aşa numiţii părinţi ai patriei aŭ hotărît a le supune şi aşeda în archiva dietei.

Motivul adus de ministrul de finanţe pentru sepunerea celor 134 petiţiuni este, că darea de pământ nu ar fi mare. El zice, ce e drept, că după venitul curat catastral are, să se plătéscă 25½% în darea de stat, dar venitul catastral e cu mult mai puţin computat de cât cel real. Computându-se darea după venitul real ar fi una cu alta numai de 10.8%, care după dînsul nu ar fi prea mare. Dl ministru tace înse împrejurarea, că darea de pământ servesce ca normă şi la eiectarea altor soiuri de dări, cum e darea suplementară generală, darea de stat comunală, darea de drum, darea pentru regularea apelor etc.; cari la olaltă luate apasă fórte greŭ asupra contribuenţilor. Acum dacă s'ar reduce darea de pământ, în aceea-şi proporţie ar scădé şi cele alalte soiuri de dări, la a cărora deměsurare servesce de îndreptariŭ darea de pământ, şi aşa uşurarea s'ar simţi şi ar avé efect salutar pentru prosperarea economilor. Constată şi dl ministru, că în multe locuri statorirea venitului curat catastral s'a făcut într'un mod arbitrariŭ, şi deměsurându-se darea după el, unii abia plătesc 1—2% din venitul real, pe când alţii sînt siliţi a solvi nu numai 25½%. cât e prescris, ci 40—50%, adecă jumătate din venitul moşiei merge în darea de star, abstragênd de la cele alalte dări, cari se deměsură după ea.

Clasificarea greşită a venitului curat catastral, sigur nu s'a întîmplat în dauna marilor proprietari, cari îşi sciu apĕra interesele, ci ea s'a făcut în detrimentul poporului de rênd, căruia nici prin minte nu i-a trecut, să reclameze în contra asupririi, cu atât mai vîrtos că atari reclamări sînt împreunate cu spese şi arare ori aŭ resultat mulţămitoriŭ. Urmarea însărcinării peste měsură cu dări este, că poporul spre a le plăti se cufundă în datorii, cari pe mulţi îi duc la sapă de lemn.

Grijea principală a guvernului şi în special a ministrului de finanţe înse nu este salvarea poporului de rînd, ci presentarea de budget, în care finanţele statului să se presente în stare înfloritóre. Fiind că darea de pământ e un mijloc sigur spre acésta, nici prin minte nu-i trece, să o reducă, cu atât mai vîrtos că de introducerea dării pe operaţiunile de bursă nu-şi légă mari speranţe, sciind speculanţii mii de căi, pe cari să se subducă de la tacsarea cu dare.

Numai cât spre a susţiné echilibriul finanţial cu ajutoriul dării de pământ, s'a conturbat de mult echilibriul social. Clasa micilor proprietari de pământ, chemată a forma talpa ţĕrii şi a da maioritatea ostăşimii tot decade, şi în aceea-şi proporţie se înmulţesc proletarii, cari nu vreŭ, să scie nici de iubire de patrie şi nici de ordine socială. Mişcările socialismului agrar, cari din an în an devin tot mai ameninţătóre, e dovada cea mai eclatantă, că regimul liberal, negligând interesele poporului agricol şi încărcându-l cu dări nesuportabile, împinge ţara spre catastrofă; căci fómea e cel mai mare revoluţionar şi acest revoluţionariŭ agită cu succes massele serăcite şi desperate.

Parlamentul a sepus cele 134 petiţiuni pentru reducerea dării de pământ, pentru că el nu voesce, să vadă pericolul, cu care ameninţă ţara miseria crescêndă a poporului, nu voesce regimul liberal uşurarea poporului, pentru că el nu are nici inimă nici durere pentru popor. Dar ori ce păcat şi negligenţă se resbună, cu cât mai târziŭ, cu atât mai amar.

Feuilleton.

Spovedanie.

Razele sórelui tremură pe muchea délului, ca şi când le-ar părea rĕŭ, că trebue să móră pentru astăzi. Din cotiturile văilor umbrele amurgului se ivesc uşóre şi aducĕtóre de linişte. Încet, tot mai încet se aude sgomotul vieţii sbuciumate, ca pulsul unui bolnav, care móre. Şi ómenii, cari tótă ziua n'aŭ făcut, de cât să se certe şi să se înşele împrumutat, acum nu mai supĕră pe nimeni, şi se bucură şi ei o dată de repaus. O dată — când dorm.

Sus pe cer stelele se ivesc una câte una. Priveliştea, ce le oferă ziua, nu le atrage, de aceea peste zi staŭ stinse aceste lumini ale cerului, ér mai apoi se aprind de o dată cu liniştea şi rugăciunile de sara. Strălucirea lor tainică revarsă bucurie şi durere în aceea-şi vreme. Se bucură de liniştea de pe pământ, şi le dóre gândul, că tóte sbuciumările ómenilor se vor repeţi *da capo* în ziua următóre.

*

Linişte.

Razele lunii pĕtrund printre geamuri, luminând chipul unui bărbat, ce pare adâncit în gânduri. Privirea lui fixă se perde în vag, ca şi când ar căuta în depărtări necunoscute o rază de nădejde. Capul i-se inclină spre pept, ochii i-se închid de jumĕtate, şi în liniştea chiliei ticăitul orologiului se aude bătênd în cadenţă, ca şi când ar spune: E târziŭ! E târziŭ!

Ticăitul acesta, martor şi tovarăş scump de altă dată, acum nu-i mai era prietin, şi avea aerul de ai face reproşuri.

Trecênd pe dinaintea bisericii, întîlnise nişce băieţi, cari aşteptaŭ la uşi. — Ce faceţi voi aici? — „Ne spovedim“, respunse unul. Şi el trece mai de parte, dar cuvîntul acela îi sună mereŭ în auz şi ajuns a casă el vede în întunerecul chiliî scene de la biserică în tótă sublima ei însemnătate. Acesti copii de trei spre zece ani, cari abia aŭ făcut un paş în lume, a căror suflet e neatins de noroiul patimilor, cari n'aŭ încă destulă pricepere, ca să fie rĕi, se spovedesc! Şi parcă vede ĕră-şi înaintea lui chipul blăjin al celui ce-i respunse: „Ne spovedim!“

Şi prin o fulgerare a gândirii, de o dată copil naiv şi nesciutor, curat la inimă, ca lacrima celui ce plânge în tăcere, se vede stând şi el la uşile bisericii, aşteptând cu cutremur şi neastimpĕr, să-i vie şi lui rîndul. Se vede îngenunchiat sub patrachir, murmurând încet şi ruşinos tóte relele, ce şi le închipuia, că le făcuse. Pe urmă se ridică uşurat, fericit, sărută încă o dată epitrachirul şi iese. Ce bine era atunci, ce uşóre eraŭ visurile în nóptea aceea! O înduioşare fără margini îl cuprinde, el se gândesce la copiii, ce se spovediaŭ mai înainte, aceste fiinţe îngereşti, cari îngenunchézá şi sărută cu evlavie epitrachirul şi spun totul — cum vor fi ei o dată? Unde va fi inima lor de acum, când sgomotele lumii le va întuneca auzul şi le va arunca în noroiŭ inima curată de o dată?

Vor ajunge ca el, fără îndoiélă!

El îşi razémă capul în mâni, ca şi când ar fi voit, să evóce tóte amintirile, ce durmiaŭ de ani în un colţ reservat al creerilor. Şi rînd pe rînd amintirile veniaŭ, tot mai vii, tot mai vii, până luaŭ formă desĕvârşită.

Înaintea lui sta icóna mamei sale. Palidă, gârbovită sub povara anilor, ea îl privia cu dragoste şi durere. Ochii ei eraŭ un poem de reproşuri, cari totuşi remâneaŭ mute pe buzele ei de mamă. Schinteiarea lor părea a povesti de tóte jertfele, ce le

Reforma casselor de economiĭ. Cestiunea reformăriĭ casselor de economiĭ preocupă tot mai mult spiritele. Din încredinţarea conferinţeĭ, ce a ţinut direcţiunea banceĭ centrale hipotecare, directorul banceĭ comerciale din Pesta a elaborat un proiect de reformă, din care facem şi noĭ un estras.

1. Tóte institutele de banĭ, carĭ se ocupă cu depunerĭ, trebue să aibă un capital de cel puţin fl. 100.000, din care trebue să fie plătite 50%. Se îndatorézā institutul, să voteze în fie care an din profitul curat fondului de reservă o sumă egală cu aceea ce se dă acţionarilor, ca dividendă, respective supradividendă. Acésta până când fondul de reservă ajunge suma capitalului social. Suma depunerilor póte fi mai mare, ca de 15 orĭ capitalul social împreună cu fondul de reservă numaĭ atunci, când suma întrecétóre se plasézā în hârtiĭ de valóre pupillare.

2. Depunerile sînt a se plasa în următórele ramurĭ de operaţiune: a) împrumuturĭ hipotecare; b) escompt; c) lombard şi d) hârtiĭ de valóre. În împrumuturĭ hipotecare se pot plasa cel mult 75% cu restricţiunea, că dóuē din treĭ părţi a hipotecarelor să fie de aşa, în cât să se pótă emite scrisorĭ fonciare conforme legilor. Cambiile să fie provĕdute cu cel puţin dóuē subscrierĭ bune. De atarĭ se considerā acele, despre carĭ conducĕtoriĭ institutelor aŭ cunoscinţă deplină, că la scadenţă, în cas de lipsă, sînt în stare, să plătéscă cambiul cu banĭ gata. Lombard se póte face numaĭ pe hârtiĭ notate la bursă. A nume pe cele cu cupon fics până la 80% de la cursul notat la bursă, ér pe cele alalte până la 50%. Ca hârtiĭ de valóre se considerā numaĭ cele capabile de cauţiune. Cel puţin 10% din suma depunerilor trebue plasate în hârtiĭ de valóre. Ce privesce reescomptul, fie care institut e dator, să arete în bilanţ suma aceluia şi el împreună cu depunerile nu póte face mai mult ca de 15 orĭ averea institutuluĭ. La nicĭ un cas însĕ reescomptul singur nu póte fi mai mare, ca de 2 orĭ averea societăţiĭ.

3. Trebuind să se asigure compunerea şi esaminarea bilanţuluĭ prin specialiştĭ în aşa mod, cât să se eschidă posibilitatea orĭ căruĭ abus, să se statoréscă principiul: pentru ca legea să se esecute e lipsă parte de dispositiĭ nóuĕ, parte, mai ales de presiune morală asupra institutelor, că adecă e în interesul lor, ca legile şi regulile esistente să se esecute corect.

Prin lege ar fi să se întregéscă §. 195 al legiĭ comerciale referitor la comitetul de supraveghiare statorind în formă mai precisă datorinţa acestuia. Să se zică, că comitetul de supraveghiare este dator a supune uneĭ esaminărĭ stricte cuprinsul bilanţuluĭ, va se zică el e responsabil despre aceea, că activele cuprinse în bilanţ corespund §. 195 din legea comercială şi aşa să se stabilésca precis şi îndatorirea de despăgubire. Fórte esenţial şi binefăcĕtor în urmărĭ ar fi, să se întregéscă partea legiĭ comerciale referitóre la comitetul de supraveghiare în chipul următor: comitetul de supraveghiare se compune din membriĭ recunoscuţi de specialiştĭ în comptabilitate şi în orĭ ce cas cel puţin un membru al comitetuluĭ să aibă cunoscinţe comerciale, pe basa căror să fie în stare a compune un bilanţ. Acésta să se dispună pe calea ordinaţiunilor din partea ministruluĭ de comerciŭ în înţelegere cu cel de finanţe.

Un paş spre înaintare ar fi şi modificarea corĕspundĕtóre a articleluĭ VI. din 1868 referitor la camerele comerciale şi de industriă. De însemnat este, că prin modificarea acésta nu numaĭ s'ar garanta compunerea şi esaminarea corectă a bilanţuluĭ, ci s'ar forma, prin institute, ast fel de organe autonome, carĭ mai ales ar fi chemate să represinte interesele vitale ale institutelor, să descopere defecte esistente, să afle causele acestora şi să urmeze mijlócele, prin carĭ se pot delătura.

Spre ajungerea acestuĭ scop e necesar, ca capitolul prim al legiĭ camerelor comerciale să se modifie ast fel: Camerele comerciale şi de industriă sînt organele chemate, să promoveze împreună interesele comerciale, industriale şi finanţiare. Capitolul 5 să se modifice aşa, că membriĭ internĭ se impart nu în dóuē, ci în treĭ clase; clasa comercială, clasa industrială şi clasa finanţară.

Clasa din urmă ar consta numaĭ din conducĕtoriĭ institutelor aflătóre pe teritorul camereĭ. Corporaţiunea acésta să fie forul chemat, să represinte şi apere interesele mai înalte ale institutelor în tóte direcţiunile. Ea să statoréscă cunoscinţele, carĭ se recer de la membriĭ comitetuluĭ de supraveghiare şi tóte institutele să fie obligate a-ĭ trimite şi eĭ câte un esemplar din bilanţul anual.

Tóte taxele ce se plătesc din partea institutelor de banĭ camereĭ comerciale, să aparţină acesteĭ clase, ca ast fel activitatea eĭ de controlă şi instrucţiune să fie cu atât mai rodnică şi binefăcĕtóre.

Pe lângă cele zise până acum să se facă următórele enunciaţiunĭ:

a) Tóte dispositiile, carĭ sînt necesarĭ a se lua pe calea legiĭ, să se introducă ast fel, ca stările de azĭ, carĭ merită cruţare, să nu fie desastruos influinţate. Ast fel pentru completarea capitalului social să se pună termin de 5 anĭ de la întrarea în vigóre a legiĭ, ér pentru plasarea depunerilor 3 anĭ.

b) Institutele a căror capital e mai mic de fl. 50 000, însĕ averea întrégă a luĭ, computându-se şi fondul de reservă, ajunge suma de fl. 50 000 să nu fie îndatorate la ridicarea capitalului.

c) Să se priméscă ca principiŭ enunciaţiunea, că sub depunere se înţelege orĭ ce sumă elocată la institut, după care se plătesc interese.

d) Cambiile propriĭ edate de institut se numĕră în categoria cambiilor reescomptate.

e) Se ţine de categoria casselor de economiĭ orĭ ce institut, care primesce banĭ spre fructificare şi dacă nu pórtă numirea de cassă de economiĭ. Escepţiune fac institutele de natura aşa numitului Credit-Mobiliar.

Acesta este elaboratul, l-am crezut destul de interesant, ca să-l comunicăm şi cetitorilor nostri.

Căsătoriile de probă. Într'un numĕr recent din „Budapesti Hirlap“ dl prof. Dr Ios. Siegescu descrie o căsătorie de probă, ce a vĕzut îndeplinindu-se în Banat, cum şi împrejurările între carĭ se face. Tineri, saŭ mai bine copiiĭ, în etate de 15—16 anĭ, fac ast fel de căsătoriĭ de probă, carĭ ţin scurt timp şi mereŭ se repetesc, aşa că nu e rar casul când un fecior a avut 6—8 muierĭ. Motivul căsătoriilor acestora e, că „bărbatul dóră trebue să cunóscă firea fiitóreĭ sale soţiĭ.“ Casul povestit de dl Siegescu era căsătoria feciorului popeĭ Damaschin, care trecuse treĭ gimnasiale la Braşov, dar se vede, că se gândise, că tot mai bine e, să te însorĭ, de cât să-ţi mai baţĭ capul cu cartea. Îşi póte orĭ cine gândi urmările desastróse a căsătoriilor acestora şi datorinţa strînsă a preoţimiĭ de a lupta împotriva acestuĭ rĕŭ, care corumpe din temelie societatea şi promovézā imoralitatea din cea mai fragedă vrîstă. Modul cum descrie dl Siegescu rĕul acesta ni-s'a părut cam poetic. Nrul din 19 April a luĭ „Bud. Hir.“ întăresce cele comunicate. Un preot din comitatul Bács spune, că rĕul acesta grasézā şi pe acolo, şi că de şi a cerut întrevenirea autorităţilor pentru împedecarea luĭ, acestea

---

îndurase pentru un copil resfăţat şi nerecunoscĕtor. El îşi pléca capul învins, îşi aduce a minte de mormîntul eĭ părăsit, fără să aibă măcar o cruce de lemn.

Altă icónă se ivi înaintea luĭ. Un prietin vechiŭ şi iubit, care îĭ ceruse, să-l ajute. „Nu-ţi cer de pomană, îĭ zicea el, am să-ţi daŭ înapoĭ totul!“ Dar el îl respinse, fără să-l ajute, şi îl vĕdu cufundându-se din ce în ce mai mult în pustiul fără hotar al desnădĕjduiriĭ. Şi prietinul se uita la el cu dispreţ, ca şi când ĭ-ar zice: „Poţi, să-ţi ţiĭ banii, acum nu te mai rog!“. . . . .

În un şir lung, nesfârşit de lung se ivirā acum imaginĭ vrednice de plâns. Sĕracĭ, goĭ şi fără adăpost, se perîndaŭ pe dinaintea luĭ toţi aceia, cărora suferinţa le-a fost tată şi lacrimile mamă . . . . „Flămânzĭ şi golĭ şi fără adăpost, întinsam mânile, să ne aruncĭ şi nóuă o sfârmitură, dar inima ta era de pétră, şi ochiul tĕŭ nu s'a înduioşat de lacrimile nóstre!“ El îşi întórce capul, să nu-ĭ mai vadă, dar în auz îĭ sună totuşi plânsul lor desnădĕjduit ca un blăstĕm amar.

Şi vuetul creşce, şi ca din pămînt rĕsar miĭ şi miĭ de vedeniĭ înspăimîntătóre. Orgie şi blăstĕm e glasul lor, blasfemie şi pĕcate le e fiinţa. Ele năpădesc cu furie asupra luĭ, simte atingerea lor aprinsă şi pătimaşă ca pĕcatul. „Nu te încerca, să fugĭ de noĭ, tu ne cântaĭ în o vreme, ce te mai prefacĭ?“ Sudorĭ rĕcĭ îĭ trec de a lungul feţiĭ, tremură în tot trupul. Ar voi, să vorbéscă, dar buzele îĭ sînt încleştate şi de asupra inimiĭ simte o greutate, care îl omóră.

Ĕră-şi e linişte în chilie, şi în faţa luĭ stă o icónă, pe care o credea de mult uitată. Luna îmbracă în cadru de lumină arginţie chipul ficiórei, ce-ĭ stă în faţă. „Mĕ cunoştĭ, aşa-ĭ că me cunoştĭ? Nu-ţi închide ochiĭ, rĕmâĭ aşa cum me privial o dată, când îţi eram dragă! Nu-ţi voĭ face reproşurĭ. M'aĭ înşelat, m'aĭ lăsat. Trebuia să te scapĭ de mine, ca să nu-ţi staŭ stavilă în calea ambiţiuniĭ tale. Trebuia să te scapĭ şi te-aĭ scăpat. Am murit apoĭ, şi ce-ĭ dacă am murit? Oh, e aşa de bine, să morĭ, când eştĭ fată sĕracă şi nu aĭ pe nime în lume . . . . . aşa e de bine, să morĭ!“ . . . .

Eĭ îşi întinde rugător braţele, să cérā ĭertare scumpeĭ vedeniĭ.

Ĭertare, ĭertare! Tótă lumea are dreptul să me acuse, dar tu? tu şi mama . . . . . voĭ m'aţi iubit . . . . . ĭertaţi-mĕ măcar voĭ!

Lacrimile îĭ curg şiróe pe faţă şi de o dată se vede ĕră-şi singur şi părăsit ca o insulă în imensitatea măriĭ. Plânsul îĭ face aşa de bine, o uşurare binefăcĕtóre îĭ cuprinde fiinţa, şi căzĕnd în genunchĭ, el rosteşce o rugăciune aprópe uitată.

Simin.

l-aŭ denegat ajutorul. De asemenea scrie un învĕţător din comit. Cluş. că în comuna Türea. în decurs de 4 anĭ nu aŭ fost de cât 4 căsătorii legiuite şi că preste tot în partea apusană a comitatuluĭ căsătoriile legiuite sînt fórte rarĭ.

Sub scutul legilor bisericescĭ demoralisarea acésta póte lua avênt îngrijitor, ne împlinim decĭ o datorinţă a atrage luarea a minte a preoţimiĭ nóstre asupra acestuĭ rĕŭ, care trebue combătut cu tóte armele.

Cinstirea sĕrbătorilor. În numĕrul 65 al „Tribuneĭ Poporuluĭ“ cunoscutul scriitor „Uncheaşul“ publică un articlu de fond sub titlu de mai sus. Din motivul că anĭĭ trecuţĭ, chiar în ziua ss. Pascĭ. soldaţiĭ regimentuluĭ aprópe curat românesc din Arad aŭ fost duşĭ la un mare esercitiŭ de garnisónă, sînt rugaţĭ Î. P. S. S. Mitropoliţĭ românĭ din Sibiŭ şi Blaş, ca să întreviná la locurile mai înalte militare pentru respectarea sĕrbătorilor nóstre în armată şi scutirea soldaţilor de la esercitiŭ în aceste zile.

Ne alăturăm şi noĭ la rugarea acésta cu adausul, că în aceste zile soldaţiĭ să fie duşĭ apoĭ, unde se póte, şi la serviţiul dumnezeesc.

Românĭĭ gr. ort. din Bucovina sînt mereŭ nemulţămiţĭ de chipul, cum se conduce biserica gr. ort. română. Nemulţămirea provine din faptul, că Mitropolitul Ciupercovicĭ fiind prea bĕtrân, este absolut incapabil de lucru, şi ast fel zi de zi Românĭĭ sînt preteraţĭ la ocuparea de dignităţĭ bisericescĭ, carĭ se daŭ Rutenilor. Aşa în timpul din urmă aŭ fost numiţĭ ca profesorĭ estraordinarĭ la facultatea teologică doĭ Rutenĭ. dintre carĭ unul în special, este nevrednic şi necualificat pentru acest oficiŭ. Din pricina acésta, scrie „Patria“, se va convoca un mare meeting românesc, spre a cere trimiterea Mitropolitului Arcadie al Bucovineĭ în monastire.

Românĭĭ din Bucovina sînt decişĭ. ca imediat după meeting să înainteze Împĕratului Franc. Iosif un memoriŭ cerênd înlocuirea Mitropolitului Arcadie.

Ura împotriva Mitropolitului a erupt în demonstraţiunĭ. Zilele trecute, când acesta voia să plece la Viena, la o sută de studenţĭ românĭ din Cernăuţĭ l-aŭ huiduit strigêndu-ĭ „pereat“, ba unul l-a amenințat chiar cu bastonul. Întrevenind însĕ poliţia s'a pus capet demonstraţiiĭ.

Greşală — cu voea. „Telegraful român“ reproduse în zilele acestea un atac aspru al foiĭ din Bucurescĭ „Epoca“ îndreptat în contra — bisericiĭ papistaşe. Se impută adecă bisericiĭ apusane, că ar fi serbat în estan Pascile de o dată cu judeiĭ şi prin acésta ar fi călcat canónele sfîntuluĭ sobor de la Nicea.

Fiind că în Bucurescĭ se află tare mulţĭ judeĭ, fóea numită numaĭ greşind cu voea a putut zice, că biserica apusană în estan a serbat Pascile de o dată cu judeiĭ. Pentru că de ar fi cercat după adevĕr, uşor l'ar fi aflat în orĭ ce prăvăliă din Bucurescĭ; dar l'ar fi aflat şi pe masa propriă de scris, în Calendariul „Minervei“ la pag. 28, unde stă scris *„15 Nisan Pasach I* cade la 26 Martie st. n. 1899“, — ĕr despre Pascile apusanilor ar fi putut vedé întru accla-şĭ calendar la luna Martie, că ele în estan aŭ căḑut pe 21 Martie cal. vechiŭ saŭ 2 Aprilie cal. noŭ, — adecă cu o sĕptĕmână maĭ târḑiŭ, de cât ale jidanilor.

Decĭ atât fóea din Bucurescĭ, cât şi Telegraful puté să se cruţe de — blam.

Adevĕrat că Pascile judeilor durézĕ 8 zile, prin urmare ziua ultimă a Pascilor jidane a căḑut în estan pe ziua primă a Pascilor apusane, dară acésta nu se ia în socotinţă nicĭ în Păscălia nóstră a rĕsăritenilor. Canónele prescriŭ numaĭ atâta, că *prima zi a Pascilor bisericiĭ creştine se nu caḑă pe ziua, în care judeiĭ serbézĕ prima zi a pascilor jidane.* Maĭ în colo nu se întinde oprirea. Biserica „catolică ortodoxă“ încă serbézĕ Pascile întru a 2—8-a zi a Pascilor jidane. — când se nimerésce aşa.

Decĭ sciitoriul din Bucurescĭ şi reproducĕtoriul din Sibiŭ, zică întru aceste zile marĭ: „câte am greşit cu voiă şi fără voiă, lartă-ni-le Dómne“.

Revistă bisericéscă.

Roma. După grava bólă, de care suferise, Duminecă în 16 April n. maĭ întâiŭ s'a dus Sfinţia Sa la biserica Sf. Petru, spre a lua parte la liturgia celebrată din prilejul aniversării întronisării sale de Pontifice.

O mulţime imensă de public aştepta pe bĕtrânul Papă în piaţă înaintea bisericiĭ Sf. Petru. La întrarea în basilică corul a cântat „Tu es Petrus,“ după care s'a celebrat s. liturgie. La sfârşit Sf. Sa a cetit binecuvintarea peste publicul de faţă, şi a părăsit biserica aclamat de mulţime. A fost de faţă la acéstă festivitate corpul diplomatic, patriciĭ romanĭ şi alţĭ dignitarĭ.

Starea sanitară a Sînţiel Sale Pontificeluĭ Leo XIII considerându-ĭ etatea înaintată şi criza, prin care a trecut, e îndestulitóre peste aşteptare. Între ceĭ ce aŭ avut fericirea de a fi admişĭ în audienţă la sfîntul părinte a fost şi primarul din Viena Dr Lueger, cu care Sfinţia Sa s'a întreţinut timp maĭ îndelungat, întrebându-l despre stările din Austria.

Revistă politică.

Afaceri interne. Până acuma în parlamentul magiar nu s'a întîmplat nimica, ce ar puté fi de ceva mare însemnătate pentru cetitorĭ. Deputaţiĭ votézĕ în continuŭ la budgete, unul maĭ iute de cât cel alalt. Maĭ fiind apoĭ la ordinea zileĭ şi unele petiţiunĭ rĕmase de pe timpul de tristă memorie al exlexuluĭ, dintre carĭ cea maĭ mare parte cere sistarea guvernăriĭ anticonstituţionale, acelea se pun la archivă. Nu va fi fără de folos, dacă vom releva 2 momente din vorbirea ministruluĭ Lukács, rostită cu ocasiunea votăriĭ budgetuluĭ finanţiar. Primul moment e, că ministrul recunósce greutatea dărilor, carĭ apasă umeriĭ bietuluĭ popor agricol. Acéstă sarcină, zice ministrul, se póte uşura prin aceea, că de o parte se va investiga cu cea maĭ mare conscienţiositate dările de pămînt, ca apoĭ să se pótă stabili în uniformitate, fiind că până acuma diferinţa între percentele, carĭ se plăteaŭ după venitul catastral era colosal de mare, căcĭ pe când uniĭ plăteaŭ 1—2%, pe atunci alţiĭ solveaŭ 50%. De altă parte titularul resortuluĭ de finanţe, pentru reducerea dărilor promite introducerea dăriĭ pe bursă, spre care scop după. vre o 2—3 sĕptĕmâni va şi presenta un proiect de lege. Ceea ce îngreunézĕ maĭ tare poporul, mărturisesce dl Lukács, sînt aruncurile. Dsa însĕ în acelea nu se póte amesteca, escepţionând pe cele carĭ sînt impuse din partea statuluĭ. — Al doilea moment, ce trebue să-l relevăm din cuvintele ministruluĭ de finanţe este, că fiind vorbă de cestiunea naţionalităţilor, dînsul a declarat, că cabinetul actual nu e condus de părerĭ diverse de ale guvernuluĭ anterior.

Ziarele publică o ordinaţiune a ministruluĭ Széll referitóre la listele alegĕtorilor dietalĭ. În ordinaţiunea sa, ministrul spune, că de basă a dreptuluĭ electoral are, să se ĭea a patra parte din o posesiune (moşie), a căreĭ mărime a fost stabilită în anul 1896. Pentru împedecarea abusurilor, ministrul president şi de interne face atente comisiunile centrale, ca să îndrume pe delegaţiĭ sĕĭ, ca aceia să aducă la cunoscinţă publică la antistiile comunale mărimea pătrariuluĭ de moşie şi a dăriĭ minimale de pămînt. În contra uneĭ eventuale greşelĭ, în decurs de 8 zile de la publicare, se póte recura la comisiunea centrală, care va avé, să tracteze causa şi să innanueze decisiunea sa fără nicĭ o amênare. În contra acesteĭ sentinţe asemenea e liberă apelaţiunea în decurs de alte opt zile la ministrul de interne prin intermediarea comisiuniĭ centrale. A dóua parte a ordinaţiuniĭ ministeriale tractézĕ despre întregirea, respective îndreptarea listelor alegĕtorilor. Preparativele pentru îndreptarea listelor trebue terminate până la sfârşitul luĭ Maiŭ. Apoĭ vine formarea listeĭ celeĭ nóuă şi publicarea eĭ din 2—25 Iuliŭ. Recursurile în contra listeĭ sînt de a se face din 5—15 Iuliŭ, ĕr rĕspunsul trebue primit până în 30 Septembre. În liste numele alegĕtorilor vor trebui scrise întregĭ, asemenea şi alte împrejurărĭ. Ministrul face atente comisiunile conscrietóre de alegĕtorĭ, că în cas de transgresiune a ordinaţiuniĭ sale, ce se basézĕ pe lege, va porni în contra lor cercetare disciplinară.

Póte că rechemarea în minte a legilor esistente va regula în cât va alegerile dietalĭ. De tot însĕ nu le va puté, fiind că se maĭ recere şi judicatura curieĭ în treburĭ electorale, carea în zilele acestea va fi pertractată din partea dieteĭ, şi maĭ pe sus de tóte se recere lărgirea dreptuluĭ electoral, ce însĕ de o cam dată va rĕmâné un pium desiderium.

Pentru revisuirea regulamentuluĭ de casă, care se va desbate în dată după judicatura curială, în şedinţa de Marţĭ s'a ales o comisiune de 21 de deputaţĭ.

Austria. Pe când Reichsrathul continuă a fi închis, pe când Nemţii se luptă ei între ei, Cehii ocupă din ce în ce tot mai mult teren pe contul Germanilor. Acum de curênd ministrul de comerciu austriac a publicat o ordinaţiune, în sensul căreia, numele de oraşe, staţiuni etc. de origine bohemă, de aci în colo să fie scrise şi cu ortografie cehică, ér nu numai cu cea nemţéscă, cum era până acum. La oficiile fie mai înalte, fie inferióre, devenind vacante posturile ocupate până acuma cu Nemţi, sînt umplute cu Cehi. Asemenea nu de mult ministrul de finanţe a făcut cunoscut, că aceĭ oficialĭ de comptabilitate, carĭ cunosc limba bohemă, polonă orĭ una din limbile slave, să concurgă la oficiile de comptabilitate din ministeriŭ de finanţe, unde vor fi primiţi. În fine reuniunea advocaţilor cehĭ din Praga a provocat pe toţi membriĭ sĕĭ, ca să-şi dea cuvîntul, că la instanţele superióre judecătorescĭ din Viena se vor folosi numai de limba cehă. În fruntea acestei mişcărĭ s'aŭ pus mai mulţi deputaţi din parlamentul imperial, carĭ încă sînt membri ai reuniunii advocaţiale cehice.

Acestea se întîmplă la Slavii de Nord din Austria. Ér ceĭ de Sud la iniţiativa Croaţilor aŭ conchemat o adunare croată cu caracter slav în Agram, la care să participe şi Croaţii din Istria şi Dalmaţia. Scopul acestei întruniri jugoslave este elaborarea unui regulament pentru Croaţia, Dalmaţia, Istria şi Krajna, care tot o dată să îmbrăţişeze şi causa poporaţiunii croate din Bosnia şi Herţegovina. Foile ungurescĭ nu vĕd cu ochĭ buni acésta întrunire a Slavilor de Sud, temêndu-se de o eventuală formare a unui imperiŭ jugoslav, şi mai mult, că prin ast fel de fapte ideile federalistice din Austria se transpun şi la noĭ. Acésta o fac cu atât mai vîrtos, că Bohemiĭ urmăresc cu mare luare a minte tóte mişcările croate şi spriginesc ideea, ca pentru Bosnia şi Herţegovina limba administraţieĭ să fie cea croată.

După unele ziare, cercurile normative din Viena şi-aŭ schimbat părerile referitóre la o eventuală cucerire în China. Se credea adecă până acum, că monarchia nóstră nu-şi va mai face de lucru şi prin China, avênd de împlinit destule aci a casă. Acum însă vre, să imiteze şi ea cele alalte puterĭ europene. Şi fiind că unica provinţă chineză fără stăpân este Tukien din sudul Chineĭ, carea este cea mai împopulată cu peste 20 milióne loc. şi mai avută în tea, ochiĭ cercurilor politice mai înalte din Viena sînt aţintiţi asupra acesteia. Se înţelege, că tóte sînt numai în teorie.

România. Până în momentul de faţă criza ministerială nu a fost resolvită. După primirea abziceriĭ cabinetului Sturdza, Regele a chemat la sine pe noul şef al conservatorilor dl Cantacuzino şi pe dl Carp capul junimiştilor. Părerea era, că se va forma un noŭ cabinet conservator-junimist. După ce însă acestia nu s'aŭ putut de loc înţelege, compunerea unui cabinet combinat e eschisă. Fórte probabil, că va fi saŭ un minister pur conservator, saŭ că vor reveni la putere ér liberaliĭ, carĭ consideră dimisiunea lui Sturdza nu ca o căđere, ci mai mult ca o retragere faţă de tumultele de pe stradă.

China. Times are ştirea din Hongkong, că vaporul Fame, care transporta o companie din regimentul anglez de Hongkong, a fost atacat de miliţie chineză în uniformă. Chinezii aŭ puşcat din puştĭ şi tunurĭ, ér Fame a rĕspuns asemenea cu puşcăturĭ. Soldaţii de pe vapor aŭ atacat pe Chinezĭ, punêndu-i pe fugă.

În ziua următóre Chinezii aŭ repetat atacul pe teritoriul de la Kaulung. Eĭ aŭ avut tunurĭ de sistem vechiŭ. Aŭ fost din noŭ alungaţi de cătră soldaţii anglezĭ.

Causa ataculuĭ din partea Chinezilor este, că Anglezii aŭ ocupat teritórele din jurul de la Kaulung, date mai noŭ „în arêndă“ de cătră guvernul din Peking.

De altă parte din Peking se anunţă, că o trupă germană ţine ocupată încă posiţia de la Itschau. Trupa nu póte fi rechemată, de óre ce dispoziţiile guvernuluĭ chinez pentru susţinerea ordiniĭ în Santung, nu sînt suficiente.

Insulele Samoa. Scim, că pentru grupul de insulele Samoa din Oceanul sudic, s'a fost născut conflict între Statele-Unite şi Anglia de o parte şi Germania de altă parte. Pentru aplanarea certelor s'a fost ajuns la conclusiunea, să se esmită o comisiune de treĭ delegaţi aĭ acelor treĭ puterĭ interesate, carĭ după ce vor fi studiat cestiunea, să enunţe unanim drepturile fie căruia. Speranţa e, că lucrurile se vor termina în curênd, cu atât mai vîrtos, că consimte şi Anglia cu planul acesta, şi cu deosebire, că delegatul Germanieĭ baronul Speck von Sternburg e binevĕđut atât înaintea Anglezilor, cât şi a Americanilor. Germaniĭ din partea lor nu vor ceda nimica din drepturile, carĭ le compet, zice la o interpelare secretarul de stat Bülow, şi îşĭ vor ţiné de datorinţă şi de cestiune de onóre a apĕra viaţa şi interesele confraţilor lor din Samoa.

Corespondinţe.

O vóce la congruă.

Congrua va veni, de-a bună samă va veni *într'un fel saŭ altul,* căci sînt interese — cunoscute de toţi prea bine, — carĭ îĭ grăbesc paşiĭ.

Şi pe cât e de sigur, că va veni, pe atât e de hotărît, că va fi şi primită.

Sînt frumóse şi însufleţite vorbele ce i-se aduc împotrivă, dar şi zădarnice. E lucru neîndoios, că cel ce strigă *„pâne“*, pânea de tóte zilele — şi nu de îmbuibare — acela şi din tină ridică cója murdară. Nu de pânea îmbuibăriĭ şi a prisosinţiĭ, ci de pânea de tóte zilele are lipsă preoţimea. Şi nime nu-i póte sci şi pricepe mărimea lipsiĭ, fără numai cela ce e în mijlocul eĭ. Vorbesce-i de abnegaţiune, de nóuĕ sacrificiĭ, când post şi ajun e viaţa luĭ. Vorbesce-i frumos şi bine de însufleţire şi luptă, că începe a numai pricepe rostul eĭ, începe a sta mut şi uimit, ér ochiĭ plânşi îţi strigă: *dă-ne pâne!*

Aŭ fost uniĭ, de aŭ mai avut câte ceva, póte chiar şi mult, si azĭ nu mai aŭ nimic — ceĭ drept, că şi din vina lor. — Sînt alţiĭ, carĭ socotiţi sînt, că aŭ ceva, şi în realitate n'aŭ nimica, o înótă de pe o zi pe alta numai din mila băncilor; — se înţelege românescĭ — din mila băncilor o înglódă şi năcăjesc şi mulţi din ceĭ ce *nimica* n'aŭ avut şi n'aŭ de perdut, — dór numai numele bun. — Câţi, câţi sînt pe pragul desperăriĭ?! Acestora nu e de spus *de blidul cu linte, de banĭ luĭ Iuda!* Eĭ aŭ lipsă de pâne şi o primesc de orĭ şi unde.

Să facem nisce presupuneri: Să zicem, că „Auctorităţile nóstre bisericescĭ“ ar fi contra primireĭ. Nu ar ajunge nimica, şi-ar espune părerea sigur numai desconsiderariĭ, căcĭ pânea, pânea de tóte zilele e mai pe sus de tóte. Să admit şi mai mult, că nu „auctorităţile mai înalte, ci însă-şĭ acésta preoţime sĕracă şi năcăjită, în sinódele sale, într'un moment de nobilă însufleţire, ar respinge cu indignare arginţiĭ luĭ Iuda. Credeţi-me, că şi acésta cumpănesce de tot puţin. Ar fi numai un *foc de paie,* ce s'ar stinge până a casă: S'ar stinge în convulsiuni dureróse la cetirea epistolelor cu repetita cerere înfiorător de jalnică: *tată banĭ şi pâne.* E numai glasul celor de la şcólă; i-se rupe inima de năcazul lor, dar rupe-i-se şi de ceĭ de a casă. Îĭ vue capul de gânduri desnădĕjduite. Ce să mai începă, când nu-l cu ce?! . . . La pórtă stă şi executorul, să-i ducă vaca, hrana zilnică a întregiĭ familiĭ; ruşinea satuluĭ şi a târgnluĭ pică pe capul luĭ şi pe a lor sĕĭ, dar nu mai póte! Multe sînt năcazurile lor şi în faţa acestora peri-va vorba auctorităţilor, înceta-va şi cuvîntul dat într'un moment de sfîntă însufleţire. E lipsă de pâne, şi când făţiş nu se va puté, vor cere-o pe ascuns. Şi acésta e mai umilitóre, va lega mai amar mâna, gura şi inima umiliţilor.

Nu e de ajuns, ce zice un *„frate mic“* din Mărginime. Sînt vorbe însufleţite, la care mulţimea va zimbi şi murmura sceptic şi dureros: „E uşor, să zicĭ, când estĭ dintre ceĭ graşĭ, dintre ceĭ bine înţeliţi“. Ce va ajunge dispreţul unora, când mulţimea cea mare va alerga în ruptul capuluĭ cu suplicile pe la autorităţile civile? Rĕul va fi de dóuĕ orĭ mai mare! De o parte, că atunci autorităţile nu se vor mai îndestuli cu pretensiunile legiĭ, eĭ vor cere şi mai mult, vor cere promisiĭ şi angajaminte speciali, şi în împrejurările acestea preoţiĭ vor fi espuşi şi mai tare de aşĭ perde mila celor de sus; ér de altă parte dispreţul, desconsiderarea propusă de *„fratele mic“* va împinge pe servitoriĭ aceluia-şĭ altar la frecărĭ, la neînţelegerĭ, la încriminărĭ cu urmărĭ funeste.

E vorbă de pâne şi nu de prăjiturĭ, glasul lor, adevĕrat, sună: Daţi-ne pânea cea de tóte zilele! numai putem, căcĭ sîntem flămânđi şi golĭ. În deşert se strigă *înainte,* eĭ nu mai pot.

Cu adevĕrată însufleţire, pricepere şi dragoste de neam e scrisul *fruntaşului* în ceĭ doĭ articliĭ de fond aĭ numerilor „14“ şi „15“. Greşala e numaĭ în calcularea timpuluĭ; susţine. că ar fi óra „11“, pe când aceea e a „12-a“. E drept că greşala acésta trage după sine şi unele conclusiunĭ, dar nici óra a 12-a nu e aşa de négră şi înfiorătóre, pe cum se crede; nu e chiar prăpastia, unde se stinge orĭ şi ce speranţă, orĭ şi ce lucrare şi viaţă. Eŭ cred, că óra a 12-a însémnă numaĭ o mică pausă; o pausă după care începe la tot casul o eră nóuă — une orĭ chiar maĭ bună, altă dată şi maĭ rea. Şi cine nu scie, că o dată în zi césul „unul“ e înaintea luĭ „12“?!

Sîntem deja în óra a 12-a şi cu puterile nóstre nu ne maĭ putem ajuta. Am ajuns acolo cât strigăm: „Dă-ne, Dómne, *dar în grabă.*“ Dacă n'am făcut acum 20 de anĭ, azĭ nu maĭ putem face, sîntem prea sĕracĭ şi noĭ şi poporul. Da şi poporul! Să-ĭ cumpănim numaĭ greutăţile, să-ĭ cercăm datoriile cele multe şi marĭ şi ne vom convinge cu toţiĭ, că de la el puţin putem aştepta. — Şi el e de apucat lumea în cap. E óra a *12-a,* dar totuşĭ să nu lăsăm. ca în vînt să sbóre sfaturile calde şi din inimă cetite în: *„Dotarea clerului“* numĕrul II. — Să ne opintim şi să facem ceva pentru zile negre. Vor veni baniĭ — nu a luĭ Iuda, căcĭ baniĭ legaliĭ sînt eĭ, daţi sînt numaĭ de mânĭ şi suflete păcătóse — şi o parte din eĭ prea uşor se póte sacrifica acestuĭ scop, pentru zile negre. — Bună e şi ideea uneĭ băncĭ şi pe lângă ea maĭ fi vor şi alte căĭ, numaĭ să le cercăm. Lucrarea nóstră să fie, nu pentru respingerea congrueĭ, e prea târziŭ, ci pentru ajutorarea în zilele negre ce ea le va aduce, căcĭ congrua prea uşor póte face preoţimea maĭ proletară, o póte duce şi maĭ la sapă de lemn, de cum e azĭ.

Glasul mulţimeĭ, şi nu al meŭ, e acesta.

Câmpénul.

Tractul Sibiuluĭ la 10 Aprilie 1899.

Onorată Redacţiune!

Confratele St. L. din tractul Blaşuluĭ în corespondinţa sa din 20 Martie a. c. îşĭ espune modesta sa părere cu privire la mijlócele, ce ar fi de acceptat, ca să se pótă dota şi alimenta maĭ bine fondul preoţilor deficienţĭ şi cel viduo-orfanal. — Părerea espusă de confratele din tractul Blaşuluĭ ar fi consult, să se desbată bine în sinódele protopopescĭ, care se vor ţiné în zilele acestea, ca în urmă să se pótă lua concluse în adunările parochiale în causă.

Că poporul nostru e darnic şi recunoscĕtor faţă cu conducĕtoriĭ sĕĭ sufletescĭ, e prea adevĕrat, — şi că pe urmă îşĭ va da şi „bucătura din gură“ pentru susţinerea lor, éră-şĭ o cred bucuros, — dar acum fie-mĭ permis, să constatez pe calea acésta, că cum ne alimentăm noĭ înşi-ne, preoţiĭ acestor fonduri?

Veneratul Consistor Mitropolitan prin cercularul sĕŭ din 7 Martie a. c. Nr. X publică starea acestor fonduri cu finea anuluĭ 1898, şi mărturisesc sincer, că am rĕmas adênc mâhnit de marea restanţă, cu carea încheie anul 1898. Din cele 31 protopopiate — înţeleg şi vicariatul — numaĭ 3 — zi treĭ — protopopiate şĭ-aŭ solvit deplin taxa, tóte cele alalte rĕmân cu o maĭ mare saŭ maĭ mică restanţă.

În conformitate cu cercularul sus atins taxa curentă din tóte protopopiatele este 2126 fl., ér restanţa e *2181 fl.* E trist şi dureros, dar adevĕrat! Dacă aşa ne scim noĭ preoţiĭ împlini dătorinţele nóstre — şi morale şi obligative, — apoĭ zeŭ e puţină sperare, ca să se amelioreze dotaţiunea celor lipsiţi, şi pare că e o fatalitate, că tocmaĭ în aniĭ din urmă s'a înmulţit numĕrul preoteselor vĕduve şi al orfanilor de preoţi. Acésta nu maĭ este o indolenţă din partea nóstră, ci e un pĕcat greŭ, care trebue cât maĭ curênd ispăsit. Apoĭ dacă ne vom fi împlinit noĭ înşine preoţiĭ obligămintele nóstre, să venim şi să cerem spriginul acelora, pentru carĭ ostenim. Să premergem decĭ cu esemplu, prea ĭubite confrate, ca să scăpăm cu o cale şi cassa centrală de ţinerea în evidenţă a restanţelor nóstre — înţeleg fără interese — ce e rĕŭ destul — şi să nu maĭ păgubim acestea sĕrmane fonduri prin nepăsarea nóstră.

Mulţămind Onorateĭ Redacţiunĭ pentru publicarea acestor şire, am onóre a me subsemna

Demetriŭ Deac
adm. paroch gr. cat.

Noutăţi.

Întru mărirea luĭ Dumnezeŭ. Subscrişiĭ în numele curatoratuluĭ bisericesc gr. cat. şi a întreg poporuluĭ credincios din Câmpenĭ ne împlinim o plăcută datorinţă, aducênd celea maĭ călduróse mulţămite Prea Stim. Domn *Petru Gavaler de Ioanette* fost protopretore în Câmpenĭ, pentru suma de 20 fl. contribuită în scopul procurărĭĭ alor 2 feşnice pentru sfinta biserică, adaugêndu-se suma acésta la cea deja esistentă. Bunul Dumnezeŭ să-ĭ dăruéscă zile bune şi senine. Câmpenĭ la 14 Aprilie 1899. *Nicolae Ungurean* cooperator parochial. *Georgiŭ M. Corches* curator controlor.

Din archidiecesă: La staţiunea docentală din *Cosma*, protop. Fărăgăuluĭ se escrie concurs cu termin de 31/19 Iuliŭ 1899 pe lângă următórele emoluminte: a) Din repartiţiune pe popor 180 fl.; b) 100 litre cucuruz computate în 80 fl.; c) 2 grădinĭ ţinĕtóre de şcólă, computate în 40 fl. v. a.; d) Cuartir în edificiul şcolilĭ constătătoriŭ din una chiliă. Salarul în banĭ se primesce în 4 rate: 10 Aug., 23 Oct., 19 Februariŭ şi 12 Maiŭ; ér salarul în naturale se solvesce în 1 Ianuariŭ. — La parochia gr. cat. *Gistelec* din districtul protop. al Catineĭ. se escrie concurs cu terminul de 15/3 Maiu 1899. Emolumintele sînt: I. Casă de locuit, culină, grajd şi şură, curte cu grădină în estensiune de 938°□. II. Porţiunea canonică, constătătóre din 25 jug. 880°□ arătoriŭ, 5 jug. 1480°□ finaţ şi un cimiter de 5 jug. 70°□; cu venit curat catastral de 73 fl. 29 cr. v. a. III. Lectical de la 93 familiĭ câte dóuĕ zile de lucru computate în 62 fl. şi câte un puiŭ computaţi în 15 fl. 20 cr. IV. Stolarele. Suma totală a venitelor de sub II—IV e stabilită în 320 fl. 26 cr. — La parochia gr. cat. *Mărgău* din districtul protop. al Morlaceĭ se escrie concurs cu terminul de 15/3 Maiŭ 1899 inclusive. Emolumentele sînt: I. Casă de locuit, culină, grajd, şură, şopru, coteţ şi curte cu grădină în estensiune de 1575°□. II. Porţiune canonică constătătoria de 29 jug. 842°□ arătoriŭ, 26 jug. 1470°□ finaţ, 5 jug. cositor tot în al doilea an, cimiterul în estensiune de 2 jug. 785°□; 2 jug. 1030°□ păşune. Venitul curat catastral al porţiunĭĭ canonice e: 49 fl. 24 cr. III. Lectical de la 349 familiĭ câte o mĕsură à 20 cupe (30 litre) de bucate de pâne şi câte o zi de lucru orĭ 40 cr.; lemne din pădurea foştilor urbarialiştĭ. IV. Venite stolare. Tot venitul curat după fasiunea pentru congrua din 1896 face 504 fl. 11 cr. v. a.

Superintendentul reformat. După cum scrisesem maĭ înainte, Marţĭ a fost la Cluş alegerea superintendentuluĭ reformat. Alegerea s'a făcut în Cluş, preşedintele conventuluĭ a fost ex-ministrul Bánffy. La întâia votisare nu a întrunit nime maioritatea recerută. La votisarea a dóua Dr *Bartok György* a primit 145 voturĭ faţă cu Szász Gerő, care a avut numaĭ 110. Alesul e de 54 anĭ. A fost preot în Aiud şi Orăştie, ér maĭ în urmă notar general.

Părăsirea calendaruluĭ Iulian. În sfârşit zilele calendaruluĭ vechiŭ sînt numĕrate. Se scie, că anul trecut călugărul Tondini de Quarengo a ţinut la Bucurescĭ o conferinţă pentru introducerea calendariuluĭ gregorian. De atunci cestiunea acésta devine tot maĭ actuală. Am luat şi noĭ notiţă de aprofundatul studiŭ a dluĭ *P. Donici* fost ministru, care încă militéză pentru părăsirea călindariuluĭ Iulian şi introducerea celuĭ gregorian. Pedeca, care maĭ trebuia delăturată, era „sfinta“ Rusie. Dar, după cum cetim în ziare şi acolo s'a început mişcarea favorabilă unificărĭĭ calculărĭĭ timpuluĭ. Primul paş l-a făcut societatea astronomică din S.-Petersburg. Chipul cum crede societatea, să se facă unificarea, diferă de proiectele de până aci. Acésta însă e indiferent, faptul, că începutul s'a făcut şi acolo, e destul ca să constatăm, că zilele călindaruluĭ Iulian sînt numĕrate.

Academia română. Pentru locurile vacante de membriĭ ordinarĭ aĭ Academieĭ sînt luaţĭ în combinaţie *Dr Istrati,* profesor de universitate, *Hepites,* director al institutuluĭ meteorologic şi *Delavrancea* cunoscutul scriitor şi orator.

Reuniune de temperenţă. Primim din Bistra îmbucurătórea scire, că acolo s'a înfiinţat la insistinţa parochuluĭ Ales. Papiŭ o reuniune de temperanţă, care are de o cam dată 80 membri, carĭ s'aŭ obligat, că nu vor bea nimic sub tot decursul postuluĭ mare. Dorim deplin succes!

Export de lapte la Constantinopol. Pe Vineri în 21 Aprilie a fost conchemată la Sibiŭ o mare întrunire a proprietarilor şi economilor românĭ spre a se înţelege asupra espedărĭĭ laptelui la Constantinopol în cătăţimĭ de 15 miĭ litre cel puţin pe zi.

Scolastic. Despărţĕmîntul *Făgăraş* al Reuniunĭĭ învĕţătorilor gr. cat. îşĭ va ţiné adunarea generală la 7 Maiŭ n. în comuna Dejanĭ. — Desp. *M. Oşorheiŭ,* la 6 Maiŭ n. în comuna Vaidacuta. — Desp. *Cătina* la 4 Maiŭ n. în comuna S.-Mihaiul de câmpie.

Concertul Aurelia Cionca. Vinerea trecută s'a dat la Bucurescĭ în palatul Ateneuluĭ concertul genialeĭ copile Aurelia Cionca, cunoscută şi la noĭ din vara trecută. Concertul a fost dat sub patronagiul M. S. Regina Românieĭ. Din un raport maĭ lung primit din Bucurescĭ aflăm, că concertul acesta a relevat din noŭ genialitatea acesteĭ copile fenomenale. Bucăţile din Beethoven, Chopin, Schubert, Liszt ş. a. aŭ fost esecutate cu precisiune şi sentiment. M. S. Regina, care încă a fost de faţă, a chemat-o în loja sa, unde sărutându-o l-a dăruit o păpuşe mare îmbrăcată în costum naţional. Éta cum încheie „Universul“ raportul sĕŭ despre concert: „Ce va fi pe viitor mica Aurelia Cionca, nu se scie! De o cam dată, scósă de la piano, nu e de cât un copil, şi păpuşa pe care l-a dăruit-o ieri sĕră M. S. Regina în aclamaţiile tuturor, atât de strîns o ţiné în braţe, în cât părea, că maĭ mult de orĭ ce aplause, o umplea de bucurie şi de fericire.“

Serata literară-musicală. Societatea de lectură „Petru Maior“ va aranja la 4 Maiŭ n. o serată literară-musicală.

Necrolog. † *Teofil Pop* paroch gr. cat. în Cerghidul mare, tract. Ernot, a repausat la 3 April în etate de 63 anĭ, în al 40-lea an al preoţieĭ.

† **Michail Vlassa Cioudi,** paroch gr. cat. în Săcal, tract. Pogăceana, a repausat la 17 April n. în etate de 62 anĭ, în al 32-lea an al preoţieĭ.

Dr Wilhelm Rudow, scriitor filoromân, soţul poeteĭ Lucreţia Suciŭ, a repausat în Oradea mare la 16 April n. în etate de 40 anĭ.

În veci amintirea lor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Credința vécurilor creștine celor dintâĭ în fecioria Născătóreĭ de Dumnezeŭ.

(Continuare.)

Întorcêndu-se la argumentul cel maĭ de pe urmă al luĭ Helvidiŭ, „că în Evangeliĭ întru adevĕr e vorbă despre fraţi de aĭ Domnuluĭ," s. Ieronim reproduce tóte texturile acelea ale L. N., carĭ grăesc despre „fraţiĭ" aceştia. Numele lor sînt Iacob, Iosif (saŭ Iosie), Simon, Iuda. Apoĭ maĭ reproduce dóuĕ texturĭ. în carĭ între muierile, cele ce aŭ fost de faţă la restignire, se numesce şi o Marie, carea se declară de mama alor doĭ din fraţiĭ aceia. Texturile acestea sînt Mt. 27, 56: „Maria luĭ Iacob şi mama luĭ Iosie," şi Mr. 15, 40: „Maria luĭ Iacob celuĭ mic şi mama luĭ Iosie." Maĭ citéză în sfârşit şi textul de la Lc. 24, 10, în care între muierile acelea, carĭ aduc Apostolilor scirea despre înviarea luĭ Isus, se amintesce şi „Maria luĭ Iacob". [1]) Din texturile acestea a tras Helvidiŭ consecinţele sale. „Veḑi." zicea el, „că Iacob şi Iosif sînt fiiĭ Marieĭ, aceia-şĭ, pe carĭ Iudeiĭ ĭ-aŭ numit fraţi. Veḑi, că Maria e mama luĭ Iacob celuĭ maĭ tinĕr şi a luĭ Iosie. — Ce hulă şi fărădelege ar fi a supune despre Maria, că în vreme ce alte muierĭ aŭ pregătit înmormîntarea luĭ Isus, ea să nu fie fost acolo! Ce hulă ar fi, dacă ne-am închipui aci o altă Marie, maĭ ales după ce Evangelia luĭ Ioan mărturisesce a nume, că ea a fost de faţă acolo, când Domnul o a recomandat de pe cruce luĭ Ioan ca mamă pe dînsa, carea era deja vĕduvă. Orĭ dóră se amăgesc Evangeliştiĭ pe sine şi ne amăgesc şi pe noĭ, când numesc pe Maria mama acelora, pe carĭ Iudeiĭ ĭ-aŭ numit fraţiĭ luĭ Isus?" [2]) La acestea rĕspunde s. Ieronim: „O, furie órbă, şi minte întórsă spre perirea proprie! Tu zicĭ, că la crucea Domnuluĭ a fost de faţă mama luĭ, tu zicĭ, că ea fiind vĕduvă şi părăsită a fost recomandată învĕţăceluluĭ Ioan, ca şi cum ea după părerea ta nu ar fi avut patru ficiorĭ şi fete nespuse cu numĕr, cu carĭ ar fi putut, să locuéscă. O numescĭ şi vĕduvă, ceea ce nu spune Scriptura. Tu reproducĭ tóte texturile Evangeliştilor, numaĭ cuvintele luĭ Ioan nu-ţĭ sînt pe plac. Aşa ca în trécât spuĭ, că ea a fost de faţă la crucea Domnuluĭ, ca să nu aparĭ, ca şi cum aĭ fi trecut într'adins (pe Ioan), şi totuşĭ retacĭ pe muierile acelea, carĭ aŭ fost cu dînsa acolo. Dacă nu aĭ sci nimica despre acest lucru, acésta ţi-o aşĭ ierta, de cum va nu aşĭ vedé, că tu îl retacĭ într'adins. Ascultă decĭ, ce spune Ioan (19, 25): „Staŭ lângă crucea luĭ Isus mama luĭ şi sora mameĭ luĭ, Maria luĭ Cleopa, şi Maria Magdalina." Sciut e, că aŭ fost doĭ Apostoli cu numele Iacob, adecă ficiorul luĭ Zevedeiŭ şi cel al luĭ Alfeiŭ. Pe cest din urmă Scriptura îl numesce cel maĭ mic, ficiorul Marieĭ, — însе nu al Maicĭi Domnuluĭ. — Maria acésta (mama luĭ Iacob) a fost decĭ muierea luĭ Alfeiŭ, sora Marieĭ Maicĭi Domnuluĭ. Ioan o numesce Maria luĭ Cleopa saŭ după tatăl eĭ, saŭ după un nume familiar, saŭ din vre-o altă causă. Că o aflăm cu dóuĕ determinărĭ. — Maria mama luĭ Iacob şi Maria luĭ Cleopa, — acésta se întîmplă după un obiceiŭ al sfinteĭ Scripturĭ, carea produce în multe casurĭ acele-şĭ persóne cu numirĭ diferite. [3]) — Dară cum se face, de veriĭ luĭ Isus se numesc fraţiĭ luĭ? S. Scriptură folosesce cuvîntul „frate" în patru sensurĭ: 1) însemnând fraţĭ trupescĭ, cum aŭ fost Isav şi Iacob, Andreiŭ şi Petru ş. a.; 2) însemnând membri aĭ aceluia-şĭ popor; aşa se numesc fraţi bună óră toţĭ Iudeiĭ; 3) însemnând membri aĭ aceleia-şĭ familiĭ, bună óră Avraam şi Lot, Lavan şi Iacob; 4) în sens spiritual, bună óră toţĭ creştiniĭ orĭ preste tot toţĭ ómeniĭ. Fiesce care din însemnările acestea o ilustréză s. Ieronim cu maĭ multe esemple din s. Scriptură. Din acestea patru sensurĭ nu se potrivesce „fraţilor Domnuluĭ" cel dintâiŭ, pe cum s'a arĕtat maĭ la deal. Al doilea şi al patruleă asemenea nu li-se potrivesce, de óre ce ar fi absurd a supune, că numaĭ patru Iudeĭ orĭ patru învĕţăceĭ orĭ preste tot patru ómenĭ să se fie determinat cu numele „fraţi", pe când la numele acesta ar fi avut acela-şĭ drept toţĭ ceĭ alaltĭ. Restă prin urmare numaĭ casul al treilea, şi fraţiĭ Domnuluĭ se numesc aşa în sensul, în care numesce frate al sĕŭ Avraam pe Lot, Lavan pe Iacob. [1]) — „Acésta nu o cetiseşĭ," apostroféză s. Ieronim pe Helvidiŭ, „tu cel maĭ ignorant dintre ómenĭ; tu nu sciuşĭ, să scoţĭ din marea sfintelor Scripturĭ, ci îndreptaşĭ furia ta împotriva Fecióreĭ după esemplul acelnia, care spre a se face cunoscut nu sciu, să facă vre un lucru maĭ bun de cât acela, că a aprins templul Dianeĭ. Dară tu aĭ aprins biserica trupuluĭ Domnuluĭ; tu aĭ spurcat sanctuariul Spirituluĭ sfînt. Ca să nu perdem vorbă multă: privescĭ tu pe Iosif de tatăl luĭ Christos, pentru că el în Sfînta Scriptură se numesce a dese orĭ aşa? Nu îndrăznescĭ, să zicĭ da. Tot aşa de puţin nu aŭ fost fraţiĭ luĭ trupescĭ aceia, carĭ se numesc fraţi." [2])

Cu ce drept se provócă Helvidiŭ la Tertulian şi la Victorin de Petaviŭ, arată s. Ieronim cu cuvintele următóre: „Despre Tertulian nu zic alta, fără numaĭ că el nu a fost omul bisericiĭ. Ĕră despre Victorin declar acela-şĭ lucru, care-l declar despre Evangeliştĭ, adecă aceea, că el a numit fraţi aĭ Domnuluĭ, nu însе ficiorĭ aĭ Marieĭ, ĕră fraţi în sensul espus de noĭ deja maĭ la deal, — după înrudire, nu după trup. Dară (dacă veĭ, să-ţi sprigineschĭ părerea cu auctorităţi.) nu pot, eŭ óre, să-ţi produc un şir întreg de scriitorĭ vechĭ? Pe un Ignatiŭ, Policarp, Ireneŭ, Iustin Martirul şi pe mulţĭ alţĭ bărbaţi apostolicĭ şi elocuenţi, carĭ aŭ scris volumurĭ întregĭ pline de înţelepciune împotriva luĭ Ebion, a lui Teodot din Bizanţ, a luĭ Valentin, carĭ nutriseră acele-şĭ părerĭ (cu tine)? Dacă le-aĭ fi cetit acestea, aĭ fi maĭ cu minte." [3])

În sfârşit maĭ scrie s. Ieronim pe larg despre părerile, carĭ le nutria Helvidiŭ despre căsătorie şi feciorie, aruncă la pămînt frivolitatea contrariuluĭ sĕŭ şi apreţiând cu dreptate şi cu prudinţă statul căsătorieĭ ascrie feciorieĭ merit maĭ mare. Cu prilejul acesta spune şi părerea, ce o are despre Iosif. Ceĭ maĭ mulţĭ, — aşa zice s. Ieronim, — aŭ ascris luĭ Iosif maĭ multe muierĭ, pentru ca să esplice pe „fraţiĭ Domnuluĭ", dară acésta s'a întîmplat cu necumpĕnire nu întru atâta evlavióză, ca maĭ vîrtos obraznică. „Tu susţiĭ, că Maria nu a rĕmas fecióră; eŭ îmĭ reclamez încă şi maĭ mult şi zic, că şi Iosif încă a fost virgin prin Maria, pentru ca din căsătorie virgină să se nască Fiul cel virgin. Căcĭ dacă în sfîntul bărbat nu póte, să se închipuéscă desfrîn, şi dacă nu se cetesce, că el să fie avut altă muiere; dacă el pe sama Marieĭ, de soţul căreia s'a socotit, a fost maĭ vîrtos scutitoriŭ de cât soţ: restă numaĭ aceea, că el a rĕmas virgin cu Maria, el, care s'a găsit vrednic a se numi tatăl Domnuluĭ." [4])

Vedem decĭ, cum intuiţiunea genială, agerimea minţiĭ şi studiul adâncit al s. Scripturĭ aŭ făcut capabil pe luminatul dascal al bisericiĭ spre a scrie o apologie încă neîntrecută pe sama feciorieĭ neîncetate a Maicĭi Domnuluĭ. Numaĭ în o singură privinţă prestă exegesa maĭ nóuă maĭ mult, de cât a prestat s. Ieronim. Ea a aflat a nume, că numele Clopa *(Κλωπᾶς)* e de tot identic cu Alfeiŭ *(Ἁλφαῖος)*. Acestea dóuĕ numirĭ sînt adecă dóuĕ esprimărĭ grecisate ale numeluĭ evreesc Chalfaĭ. În una sunetul *χ* s'a subţiat până la *K*, şi în amîndóuĕ s'a modificat şi vocalisarea evreéscă. Avem şi alte esemple, carĭ ilustrézĕ grecisarea acésta a numeluĭ evreesc Chalfaĭ. Aşa bună óră a schimbat LXX numele evreesc Chaggaĭ în *Ἀγγαῖος*, numirea evreéscă fesach în fasec. „Sora mameĭ luĭ (Isus) Maria luĭ Cleopa" de la Io. 19, 25 e decĭ identică cu „Maria luĭ Iacob celuĭ mic şi mama luĭ Iosie" de la Mr. 15, 40, ĕră acest Iacob la Mt. 10, 3 spre a se deosebi de Iacob al luĭ Zevedeiŭ se determină numindu-se „Iacob al luĭ Alfeiŭ", aşa că pe fraţiĭ Domnuluĭ acum îĭ putem socoti de ficiorĭ, pe carĭ Maria sora saŭ rudenia de aprópe a Maicĭi Domnuluĭ ĭ-a născut bărbatuluĭ sĕŭ Chalfaĭ celuĭ numit şi Clopa şi Alfeiŭ.

(Va urma.)

---

[1]) Adv. Helvid. II.
[2]) Ibid. 12.
[3]) Ibid. 13.
[1]) Ibid. 14. 15.
[2]) Ibid. 16.
[3]) Ibid. 17.
[4]) Ibid. 19.

Amalrich regele Ierusalimului și cei doi peregrini.

(Narațiune istorică)

(Continuare.)

Amalrich ridicând două degete în sus pronunță formula de jurământ atât de respicat, în cât toți l-au putut auzi. După acésta patriarchul apropiindu-se de dînsul îl unge cu uleŭ sfînt pe cap și pe frunte; apoi ridicându-l îl conduce pe cea mai de asupra treptă a altarului și aicî îi pune pe cap corona de aur. În momentul acesta principii și poporul strigară: „Trăéscă Amalrich, regele Ierusalimului!“ Strigătul pătrunse a fară de biserică, unde toți cei de față, popor și soldați erupseră în: „Trăéscă Amalrich, regele Ierusalimului!“ Sunetul clopotelor vestia în depărtare, că tronul lui David éră-și e ocupat de un rege, care va apéra și ocroti regatul creștin al Ierusalimului și va pustii cu sabia pe ai sĕi dușmani. Noul rege este condus pe o estradă, a nume gătită, unde a primit jurământul de fidelitate a tuturor principilor și dignitarilor; dându-le în schimb ca scut, ducatele și principatele, pe cari le primise de la fratele sĕŭ. La sfârșitul ceremonieî, patriarchul Almeric l-a învitat în camera, unde se țin vesmintele preoțescî și recuisitele sfinte. Aicî îi zise acestea: „Rege al Ierusalimului, tu trăescî în căsătorie nelertată cu Agnes, fica contelui Jocelin. Lasă-te de acéstă legătură, ca să nu fiî de rea pildă supușilor.“ Regele nu se aștepta la atarî provocărî și așa la început nu scia, ce să rĕspundă. În urmă vĕdĕnd că patriarchul este turburat, îi rĕspunde: „Aî tot dreptul, căsătoria este nelertată, fiind că Agnes îmi este rudă. De și îmi cade greŭ, am să mĕ desfac de Agnes. Eŭ vĕd, că numaî așa pot, să stăpânesc cum se cuvine, dacă duc o viață corectă și sînt spriginit de preoțime.“ Tot Ierusalimul era vesel și nu încetaŭ să laude pe acest bărbat, care s'a conformat prescriselor religiuniî.

Lumea părăsi biserica și se îndrepta spre palatul regal. Aicî s'a dat un mare banchet, la care aŭ fost învitați toți principiî și dignitariî bisericescî. Toți eraŭ veselî a fară de Milo de Plancy. Împrejurarea, că el a trebuit să iesă din suita regelui îl nĕcăjia mult. Amalrich nu-l scăpă din vedere, și era pe aicî, să-l cheme la sine și să-l mângâie, de nu s'ar fi genat de principî. Terminându-se banchetul după ce principiî și domniî aŭ plecat pe la cuartirile lor, regele încă s'a retras în odăile sale. Acum el era stăpân peste tóte apartamentele, unde mai înainte dispunea fratele sĕŭ Balduin. Înferbîntat de vin și orbit de înălțimea demnității, la care ajunse, trecu din cameră în cameră până în sala de tron, unde îi se înfipse privirea asupra scaunului de aur. De câte orî nu a stat el ca un supus umilit înaintea acestui scaun, așteptând porunca domnitorului! Astăzî este cu totul alt cum, astăzî el este stăpân și toți cei alalți trebue, să se presinte înaintea aceluia-și tron și să îi se închine lui. Cu atarî gânduri se așĕdă pe tronul de aur, și cuprins de mândrie se perde în lumea închipuirilor. Întru aceste Milo străbătu printre columnele saleî de tron și zărind pe Amalrich murmură plin de ironie: „Serman de tine, nu poți, să te folosescî de putere, până nu se adună dieta țĕriî?“ Apoi ieșind de după columne cu fața tristă și cu capul plecat se apropie de rege zicĕnd: „Mărite stăpâne, dă-mi voe, să mĕ reîntorc în Franța.“

Amalrich îi rĕspunse mirat: „Asta nu ți-o pot concede. În timpul scurt de când sînt rege, am trebuit să fac unele promisiuni, carî nu se potrivesc de loc cu firea mea, mi-se pare, că ómenii acestia voesc, să mĕ lipséscă de tot ce e omenesc și să stăpânesc țara ca și un sfînt. Tu Milo ai, să rĕmâi lângă mine; eŭ am trebuință de natura ta veselă și de prietinia ta devotată.“

La aceste rĕspunse Milo: „Rege și stăpâne, anevoe pot să cred așa ceva, după ce astă diminéță o singură privire a principilor a fost de ajuns, ca să mĕ depărtezî de lângă tine.“

„Aî dreptate Milo,“ zise Amalrich, „dar astă diminéță încă nu era pusă pe capul meŭ corona Ierusalimului; ast fel am trebuit să fiŭ prevĕdĕtor, ca să nu o perd. Acum nu trebue să maî țin samă de ast fel de considerațiuni, ci pot să lucru după plac. Vină în brațele mele și spune-mî ca mai înainte, iubitul meŭ Milo.“

Milo îl îmbrățișézĕ între lacrămî. Regele punĕndu-și mânile pe umerii lui îi zice: „Te denumesc de mareșal al regelui Ierusalimului dându-ți putere, să poți ocârmui fără témă atât în palatul meŭ, cât și în împĕrăție.“

Milo îmbrățoșând încă o dată pe rege îi promite, că va fi nedespărțit de dînsul.

Capitolul II.

Scrisórea regelui.

Din acest moment prietinia între acești doi bărbați se cimentă și mai mult ca mai înainte. Dar legătura lor a fost spre dauna țĕriî, fiind că Milo l-a îndemnat pe rege la multe lucruri slabe. Alt cum Amalrich putea avé tótă încrederea în Milo, fiind că tot ce-i ordona îndeplinia cu punctuositate. Ast fel l-a încredințat, ca să călătorésca la Joppe și să aviseze pe nefericita de Agnes, că regele se desface de dînsa, fiind că sînt némurî de aprópe și patriarchul a declarat căsătoria lor de nevalidă.

Voios se gătesce de drum. Dar avĕnd témă ca să nu-i țină calea inimiciî sĕi, mijloci de la rege un escadron de călărețî și o companie de pedestri, carî să-l însoțéscă și să-l apere de eventualele primejdiî. — Vestea despre acéstă misiune a ajuns înainte de vreme la urechile cucónei Agnes din Joppe. La început s'a nĕcăjit, dar de o dată s'a recules și a luat botărîrea, să se arete nepăsătóre și puțin alterată înaintea lui Milo, omul el de rĕŭ. Sosind Milo îl întimpină cu acestea cuvinte: „Spune-i stăpânului tĕŭ, că i-am auzit porunca. Când i-am dat mâna și inima, nu mĕ gândiam, că va veni vremea de va trebui să se desfacă de ele. Eŭ mĕ țin de bărbatul, căruia i-am jurat credință și i-am fost de ajutor în tóte nevoile. Pentru ce să nu mĕ bucur și eŭ de onorurile și bucuriile împreunate cu demnitatea de rege? Dar las, să fie după placul sĕŭ, numaî de ar fi cu noroc în alegere și mai statornic de cum a fost față de mine.“

Cu acest rĕspuns se reîntórse Milo în Ierusalim la castelul regesc, unde găsi pe rege dus pe gânduri.

„Pentru ce stai așa de gândit rege?“ Regele aducĕnd o carte cu pergamente din tecă, o deschide și îi zice: „Cetesce aci!“ Mareșalul îi rĕspunde zimbind: „Stăpâne și rege, tu aî uitat, că eŭ nu am învĕțat nicî când nobila artă a cetiriî. Sabia nu mi-a dat răgaz pentru așa ceva“.

„Ascultă!“ rĕspunse regele. „Predecesoriî meî în cărțile acestea și-aŭ depus părerile și planurile referitóre la înaintarea regatului Ierusalimului. Toți se unesc în aceea, că trebue să cuprindem Egiptul. Țara acésta este fórte bogată și productivă, în cât ne póte provedé cu cele de lipsă. A fară de acésta ostirile acesteî țĕrî tot de una ne aŭ infestat și ne aŭ causat daune marî. Eî aŭ susținut în permanență flote marî, cu carî s'aŭ năpustit asupra năilor peregrinilor; pe creștinî i-aŭ despoiat și i-aŭ luat captivî storcĕnd de la rudeniî sume marî pentru rescumpĕrarea lor. Așa a fost maî de mult, așa e și astăzî, ba astăzî stăm și maî rĕŭ, fiind că acolo e în formare o putere, care pentru noî are, să devină primejdióză. Califul Aded, care ocupă în Cahira tronul părinților sĕi, este un slăbănog, o umbră, nedemn de numele de domnitor. Tot timpul și-l petrece între femeile din harem; nu se gândesce de cât la plăceri și nicî habar nu are de ocârmuirea țĕriî sale. În locul lui stăpânesc veziriî însușindu-și titlul de sultanî. De acestia mi témă, eî aŭ, să-și aróge puterea acesteî țĕrî frumóse și să devină primejdioși.“

Lucrurile stăteaŭ chiar pe cum le spunea Amalrich favoritului sĕŭ. Vadța Califilor de mult slăbise. În timpul din urmă eraŭ omorîți cu venin saŭ cu sabia și înlocuiți cu minorenî, carî nu puteaŭ să restitue vadța perdută. Între domnitoriî slabî se numera și Aded, domnitorul actual al Egiptului. Tot ce l-a maî rĕmas era stima ca preot și originea profetică. Referințele interne ale Egiptului chiar acum eraŭ fórte sdruncinate și Amalrich credea, că dacă ar face un atac repede ar puté avé succese neașteptate. „Ce zicî tu despre planul meŭ?“ întrĕbă pe favoritul sĕŭ.

„Nu cunosc maî de aprópe referințele Egiptului, spune-mî maî de aprópe stările de pe acolo, și atuncî am, să-ți daŭ sfatul meŭ.“

„Mĕ mir, că tu fiind prietin cu regele Ierusalimului nu cunoscî situația Egiptului. Ascultă dar! Înainte cu câțî va anî Aded era vezir în Egipt și se numia sultanul Aded. Între sclavii sĕi era unul fórte isteț și fórte ambițios. El se numia Șaver. Talentul și istețimea în scurt timp l-aŭ înălțat la dignitățî marî. Cu timpul, încurajat de norocul de până aci, se răsboi contra stăpânului sĕŭ. Succesele sale aŭ fost neașteptate. Tóte trupele lui Aded aŭ trecut la dînsul. Așa s'aŭ petrecut lucrurile în acéstă țară în tot de una. Mulțimea se alătură pe lângă cel cu noroc. Sclavul Șaver acum pórtă numele de sultan, și el este al doilea în rang după calif. Dar mi se pare, că nu are să se bucure mult de acest noroc orb. Dargam, care încă este sclav de proveniență, s'a ridicat contra lui Șaver și mi témă, că în scurt timp o să-l scótă din domniă.“

„Dacă eşti sigur de isbândă, poftesce! fiind că bine sciĭ, că mulţĭ dintre principĭ şi baronĭ numaĭ de silă s'aŭ supus sceptruluĭ tĕŭ. Dacă veĭ ieşi învingĕtor, atunceĭ nu aŭ, să maĭ încerce nimica contra ta.“ Observarea acésta o făcu Milo cu gândul reservat, că atunceĭ niceĭ dînsul nu va puté fi amovat din postul de mareşal de curte.

Din momentul acesta Amalrich era firm hotărît, să atace Egiptul. Singura pedecă era relaţiunea pacínică, în care trăia cu Califul. Dară de loc află pretextul: Califul Aded datoria regeluĭ Ierusalimuluĭ un tribut anual încă de pe vremea luĭ Balduin. Preocupat de acest plan conferia cu unul saŭ altul dintre principĭ, trimetea soliĭ în Egipt, carĭ incognito să scirícéscă despre stările de pe acolo.

La începutul anuluĭ 1163 un călăreţ în ruptul capuluĭ îşĭ ţinea calea spre Ierusalim. Pe lângă tótă întunecimea nopţiĭ, când luna licăria dintre norĭ, se puté vedé, că este un turc. Sosit la pórta cetăţiĭ bătu de treĭ orĭ în pórtă cu ciocanul, ce-l purta la brîŭ, în cât se audĭ în depărtare. Loviturile ciocanuluĭ puse în mişcare pe ceĭ din lăuntru. Sentinelele se puseră la pândă. Eraŭ chiar doĭ germanĭ, carĭ la început veniseră în Ierusalim ca peregrinĭ, ér maĭ târziŭ aŭ întrat în serviţul regeluĭ Amalrich.

(Va urma.)

Bibliografie.

Avis.

Învĕţătorilor şi corurilor vocale!

Subscrisul aduc la cunoscinţă, că la rugarea şi insistinţa maĭ multor colegĭ şi prietinĭ din noŭ am lucrat **„Liturgia sfintuluĭ Ioan Crisostom“** pentru cor mixt pe 4 vocĭ şi deja e tipărită *ediţia II.*

Liturgia conţine: tóte respunsurile liturgice, Mărire binecuvîntézĕ, Şi acum, Unule născut, pentru rugăciunile (2 forme), veniţĭ . . ., mântuesce-ne, câţĭ în Christos, Christos a înviat, înviarea Ta Christóse, maĭ multe pricesne, irmóse şi cântărĭ naţionale; şi e întocmită ast fel, ca să se pótă cânta şi numaĭ pe 2 vocĭ: sopran-alt, saŭ pe 3 vocĭ de copiĭ şi fete, avênd a 3-a voce. să cânte notele bassuluĭ. carĭ nu sînt scrise tare jos; orĭ pe 3 vocĭ: sopran-alt cu tenor orĭ cu bass.

Va să zică, liturgia e aşa întocmită, ca să se pótă cânta cu câte vocĭ sînt la îndemână, fără a se observa vre un defect.

Compositia e simplă, dar frumósă şi uşóră, şi o póte esecuta cu succes deplin şi cel maĭ nou cor.

Preţul unuĭ esemplar e 4 fl. (pentru abonenţĭ 3 fl.) şi se póte trimite înainte, saŭ se ridică cu rambursă.

Esemplare legate frumos cu 50 cr. maĭ mult. Se póte comanda de la autorul şi administraţia „Tribuna Poporuluĭ“ în Arad.

Nicolae Ştef
învĕţător în Arad.
(Fejsze utcza 32).

A apărut:

Istoria legiĭ nóue de Dr V. Szmigelski, tom. I. Tinerelele luĭ Isus. Isus ca profet. Progresele, pe carĭ sciinţa le face zi de zi şi descoperirile, carĭ fac lumină în cestiunile cele maĭ întunecate, trebuesc să fie aduse în consonanţă cu vecînicile adevĕruri ale religiuniĭ. Căcĭ e sciut. că credinţa nu e duşmana sciinţiĭ, ci din contră e apĕrătórea eĭ. Ţinênd samă de acésta cerinţa, Rsmul Dr V. Szmigelski, fost profesor de studiul biblic la Seminariul archidiecesan din Blaş, a făcut începutul publicăriĭ istoriĭ sfinte, pe basa progreselor sciinţiĭ, scoţind tom. I. din legea nóuă, care tractéză tinereţa luĭ Isus şi Isus ca profet. Tomul acesta în 8° mare are 399 paginĭ şi costă fl. 2. Venitul curat realisat şi din publicarea acésta va fi o contribuire la formarea unuĭ fond provincial de salarisare a preoţilor şi a învĕţătorilor. Limba, în care e scrisă cartea acésta şi stilul a dese înflorit şi avîntat. fac din ea nu numaĭ un manual de scólă, ci şi o lectură bună şi edificătóre pentru adevĕraţiĭ creştinĭ. Nu credem. că e de lipsă, să fie recomandată, ea se insinuă prin sine însă-şi tuturor.

Grădina de legumĭ, disertaţie poporală de Ioan F. Negruţiu prof., e numele uneĭ folositóre broşurĭ în 8° mic de 80 pag.. cu o mulţime de ilustraţiĭ parte intercalate, parte adause la text. Menirea broşureĭ e bunăstarea materială a ţĕranilor, îndemnându-ĭ să cultive legumĭ. Cărticica, din care s'aŭ tipărit pentru public numaĭ 500 es. se află de vîndare la autor în Blaş pentru preţul de 25 cr. spedată franco.

Ce pretind naţionalităţile de la Coloman Széll, ca ministru president al statuluĭ ungar? de Cassius e titlul complet al unuĭ studiŭ din dreptul constituţional al statuluĭ ungar. Autorul conclude în aceea, că e timpul ca şi în Ungaria să se formeze constituţiunile naţionale, ca fie care naţiúne singuratică să-şi aibă constituţiunea sa proprie. Broşura de 16 pag. costă 50 cr., se află la „Aurora“ în Gherla.

Pribeag: Norĭ de fum. — Haşiş. — Murmur de isvóre. de Ioan Iosif Sceopul. Oradea mare. VI+84 pag., preţul 75 cr.

Predicĭ poporalĭ pe dumineci, sĕrbătorĭ şi diferite ocasiunĭ, de Gavril Pop, 4 tomurĭ à 1 fl.

Toma a Kempis, traducere de Gavril Pop, preţul 80 cr.

Cicero de senectute. traducere de Andreiŭ P. Liviŭ. edat de Gavril Pop. preţul 50 cr.

Fóea pentru toţĭ, numĕrul 12, director Dum. Stăncescu, apare de aci înainte de dóuĕ orĭ la lună în broşurĭ de 16 pag. Administraţia şi Redacţia, Bucurescĭ, strada Rotarilor Nro 17.

„Flóre albastră“ Anul I., Nro 26 cu următorul cuprins: Cătră cetitorĭ. — Între secole (poesie) de Maria Popescu. — Singurătate (impresiĭ) de I. A. Bassarabescu. — Spre steaua . . . (poesie) de N. Mihăescu. — Teoria Statuluĭ de D. Nanu. — Rugă (poesie) de C. Sandu. — La post (schiţă) de C. Răsvan. — Povestea bunicului (poesie) de St. O. Iosif. — Poznaşiĭ ţĕrănescĭ, de I. Adam. — Cântarea inimiĭ (poesie) de Elvira Santorino. — Minciunĭ convenţionale (Fragment) de Vasile Leonescu. — Note din ţară de S. Voinea. — Feerie (poesie) de Miss. — O impresie în minele din Freiberg. de Const. Hoisescu. — Cântec de primăvară (poesie) de C. B. — Din carnet, de Kipp. — Crochiurĭ din Câmpul-lung (în versurĭ) de Pierson. — Paginĭ alese (din Diderot) de Marioara. — Revista cărţilor. Ecourĭ literare şi artistice, Posta Redacţieĭ.

„Ovidiŭ“ Nro 14 cu următorul cuprins: Olténca. poesie ilustrată. Petru Vulcan. — Despre ideal. conferinţă, M. Strajan. — Prier, versurĭ. Rădulescu Niger. — Cianţa. noveletă. Georgiŭ Stoica. — Note tomnatice, versurĭ. Romanescu-Titus. — Psichologia amoruluĭ, studiŭ, Petru Vulcan. — Cu braţe albe, versurĭ. Gh. Marinescu. — Cântec plugăresc, versurĭ. Rădulescu Niger. — Eŭ şi ea, versurĭ. Romanescu Titus. — Scrisorĭ însemnate. Edgar Dall'orso. Petru Vulcan. — Cronica revisteĭ „Ovidiŭ“. Redacţia. — Posta redacţieĭ, Lume şi Vulpe.

Manual de Psichologie şi Logică pentru clasa VIII a şcólelor medie edat de *Dr Vasile Hossu.* Blaş. Tipografia seminariuluĭ archidiecesan. 1898. Preţul broş. 1 fl. 20 cr.

Glosariŭ de cuvinte dialectale, adunate şi esplicate de *Alesiŭ Viciŭ* profesor, Blaş 1899. 8°. IV+56 pag. Preţul 1 coróna.

„Ben Hur“, de Lew. Wallace, tom. I. 539 pag., tom. II. 508 pag., preţul broşurat 1 fl. 45 cr. Puţinĭ vor fi aceia, carĭ cetind numĕr de numĕr acest roman în colónele foiĭ nóstre, să nu fi dorit cu nerăbdare apariţiunea luĭ în volum. Am ţinut cont de acésta dorinţă aşa de multe orĭ esprimată, şi acum putem oferi cetitorilor nostri pe celebrul „Ben Hur“ cu un preţ aşa de neînsemnat. Binevoitórea apreţiare, de care scrierea acésta a fost împărtăşită la tóte nĕmurile. fiind tradusă aprópe în tóte limbile, şi chiar faptul că traducerea nóstră a fost salutată cu simpatie de ziarele nóstre, ne dispensézĕ de orĭ ce recomandare. Priceperea, cu care Wallace, generalul american. a sciut să descrie lumea romană în adevĕrata sa lumină, să ne înfăţişeze poporul jidovesc cu tóte apucăturile şi pornirile sale, cu tradiţiunile şi aspiraţiunile sale, şi maĭ pe sus de tóte sentimentul acela creştinesc, care încadrézĕ tot romanul acesta, admiraţiunea faţă de familia sfîntă şi neperitórele tablourĭ, în carĭ ne pune înaintea ochilor pe Fiul luĭ Dumnezeŭ, — sînt de aşa, cât ţin încătuşată atenţiunea şi emoţionéză până la lacrimĭ. Traducerea românéscă e cât se póte de fidelă; ea reproduce în frumóse şi alese cuvinte tot sentimentul, pe care autorul l-a pus în scrierea sa, tot entusiasmul, tótă căldura, care nu póte lipsi în o scriere creştinéscă, în care aprópe fie care capitul se ocupă cu Dumnezeŭ. Cartea se póte procura de la Tipografia seminarială şi póte fi pusă în mânile fiesce cuĭ.

Jertfa creştinilor. *Comentar al liturgiilor bisericiĭ grecescĭ* compus de *Dr Victor Szmigelski.* Tomul I. Introducere dogmatică. Cu aprobarea Preaveneratuluĭ Ordinariat mitropolitan de Alba Iulia şi Făgăraş. Blaş 1897. Tipografia seminariuluĭ archidiecesan. Pag. 230 în 8. Preţul 1 fl. 5 cr. saŭ 2 leĭ 20 banĭ. Editura auctorului.

Editor şi redactor rĕspundĕtor:
Dr Vasile Suciu.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Abonamentul

Pentru monarchie: Pe an 6 fl., ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii** în Blaş.

Anul IX. Blaş 29 Aprilie 1899. Numĕrul 17.

Ziua Învierii.

Aerul e plin de cântece şi sunete de clopot, natura îşi reia mândrele ei podóbe ca să serbeze alăturea cu noi sfinta şi mărita zi a învierii.

Acésta este ziua, care a făcut-o Domnul, să ne bucurăm şi să ne veselim într'însa. Bucurie sfintă ne cuprinde inimile îndurerate, şi uitând pe o clipă tot ce am suferit în trecut, tot ce vom îndura de aci înainte, ne mângăiem cu creştinescul salut de isbândă: *Christos a înviat!*

Am suferit — şi avem destule să mai suferim!

Şi îndurăm şi acum; inimele ne sînt împetrite de atâtea suferinţe şi abia mai sîntem în stare să cunóscem pe deplin patimile nóstre, de multe şi amare ce sînt.

O adevĕrată sĕptĕmână a patimilor e acésta!

Recidiva sfăşietóre a mişcării naţionale, limitarea sistematică a individualităţii nóstre etnice, lipsa de orientare şi de conţelegere faţă cu un adversar atât de puternic, care rênd pe rênd ne astupă tóte cărările, — tóte aceste nu pot, de cât să ne inspire serióse îngrijiri, atingênd dureros consciinţa şi mândria nóstră naţională.

Restrinşi şi neîndreptăţiţi pe tóte terenele vieţii publice, rĕmasu-ne-au singurele mângăitóre: biserica şi şcóla — „atât ne-a mai rĕmas!“ În jurul lor ne-am adunat cu toţii cu puţina însufleţire, ce o mai aveam, cu restul de ilusii, ce nu ni-se spulberase încă. Dar acest rest de ilusii şi nădejdi era de ajuns, că din aceste dóuĕ instituţiuni să ne facem dóuĕ isvóre de lumină şi viaţă dătătóre. Biserica şi şcóla au devenit singurele nóstre terene de activitate, şi tocmai fiind că erau singurele, s'au ridicat la o însĕmnătate deciditóre, vitală.

Acéstă însĕmnătate vitală a fost mai bine înţelesă de cei ce mórte au jurat esistinţei nóstre naţionale. Şi au început aşi îndrepta atacul şi asupra lor, convinşi fiind, că nimicite o dată aceste dóuĕ fortăreţe naţionale ele vor îngropa în ruinele lor trecutul şi viitorul unui nefericit popor.

Şcolile nóstre confesionale sînt escepţionate şi, fără a lua în considerare mijlócele de carî dispunem, ni-se impun fel de fel de imposite nóuĕ, ér dacă puterile nóstre nu mai ajung, statul cel binevoitor ne ajută — sînt bani adunaţi şi din a nóstră sudóre — şi ajutorul lui e tot de una fatal . . .

Temelia şcolii nóstre, acest isvor de cultură naţională, se clătină, zguduiturile sînt din ce în ce mai marî. — Dumnezeŭ scie, ce va urma!

Rĕmâne biserică.

E cea din urmă putere, cel din urmă sprijin al unui popor persecutat de sórte. Şi ne-ar fi de ajuns acest mângăetor sprijin, câtă vreme altarul ei e sfînt şi neatins de uneltiri duşmănóse, câtă vreme mâni sacrilege nu l-aŭ profanat.

Avem cel puţin o mângăitóre în nĕcasurî, isvor de însufleţire nobilă şi sfîntă.

Şi acest ultim sprijin, care ne-a încălzit şi luminat veacurî de-a rîndul azi sîntem în primejdia de a-l pierde! „Părinţii poporului“, carî singurî aŭ durere de durerile lui, azi sînt în faţa unei ispitirî din cale a fară duşmănóse.

„Părinţii poporului“ sînt puşi în faţa ispitei banului, ca în schimb să se umiléscă înaintea solgăbiraelor, vênzênd convingerile şi principiile pe bani.

Biserica nóstră cea sĕracă, care ne-a susţinut atâtea veacurî, azi e aprópe de a deveni isvor de bunăstare, ca în schimb să nu mai fie isvor de viaţă şi credinţă.

Şi în faţa acestor uneltirî, nedisciplinaţi şi neorientaţi privim cu temere în viitor, plecându-ne capul sub povara unor triste îngrijirî.

Se pare, că nu mai avem puterî de luptă, prea sînt multe nĕcasurile ce ne năpădesc, şi în o clipă de desnădăjduire esclamăm cu gróză: Dumnezeul meŭ, Dumnezeul meŭ, căcî m'aî lăsat!...

O adevĕrată sĕptĕmână a patimilor e acésta.

Dar după sĕptĕmâna patimilor urmézĕ, *trebue* se urmeze sfînta zi a Învierii.

Şi ziua acesta însamnă isbânda adevĕrului asupra minciunei, învingerea binelui asupra rĕului. Orî cât de de parte

---

Feuilleton.

†

Alesandru Filip.

Un noŭ fruntaş de aî nostri s'a mutat la celea vecinice. *Alesandru Filip de Chilia* a repausat Luni la 24 a c. în Abrud. Înmormîntarea s'a întîmplat Mercurî, în presenţa unui public distins şi fórte numĕros. A pontificat Rsm. *Dr Augustin Bunea*, care a rostit o prea frumósă vorbire. Între cântăreţi erau şi profesorii de cant din Blaş Mon. *Nicolae Ionaş* şi *Aron Papiŭ*. La grópă a mai vorbit dl *M. Cîrlea*, notar public, în numele poporului, dl protopop *Rom. Furdiŭ* în numele bancei „Aurariа“ şi a societăţii de mine „Concordia“, şi dl *Dr Elie Dăianu* în numele „Tribunei“ şi a instit. „Tipografia“. Publicul distins, care a grăbit de de parte să dea ultimul onor decedatului, a fost cea mai frumósă dovadă a meritelor regretatului defunct, care a lăsat prin testament Consistoriului din Blaş o fundaţiune de 10 mii fl.

Lăsăm să urmeze cuvîntarea rostită de dl canonic Dr Bunea:

„Dómne Dumnezeul puterilor, fericit este omul, cel ce nădăjduesce întru Tine.“
Psalm. 83. 13.

Comună sórte aŭ toţi ómenii pe pământ, triştî ascultătorî!

Fiul celui mai puternic şi bogat împĕrat, când se nasce şi vine în lume, este tocmai aşa de gol, ca şi fiul celui mai ticălos şi sĕrac cerşitor. Şi el salută cea dintâiŭ rază a sórelui cu vaiete şi plânsete, ca şi fiiî celor alalţi muritorî. În viaţă apoi, cu toţii, micî şi marî, tinerî şi bĕtrânî, bărbaţi şi femeî, avem acela-şi trebuinţe, întîmpinăm acelea-şi primejdii, suferim acelea-şi durerî, îndurăm acelea-şi nĕcasurî, şi sîntem copleşiţi de acelea-şi bóle.

În sfîrşit sosesce mórtea, şi ne răpesce tóte averile, ne spulberă tóte măririle, ne ciónţă tóte ambiţiunile, ne curmă tóte aspiraţiunile, ne aruncă pe toţi de o potrivă în mormînt, ne dă pradă vermilor şi putrejunii, în cât nu mai putem deosebi pe împĕrat de oştean, pe bogat de cerşitor, pe înţelept de nebun, pe domn de servitor.

Şi mórtea acésta nemilósă vine, trebue să vină, pentru că scris este în sfînta lui Dumnezeŭ Scriptură: *„hotărît este omului o dată să móră.“* Acéstă lege a firiî omenescî nu cunósce abatere. Priviţi la acest sicriŭ, care ascunde dinaintea nóstră trupul neînsufleţit al scumpului nostru decedat Alesandru Filip. Nicî gemetele uneî soţiî iubitóre, care i-a fost un fel de înger păzitor, nicî suspinele fraţilor şi nepoţilor, pentru carî a fost mai mult de cât părinte, nicî lacrimile fruntaşilor némului nostru, cu carî împreună a lucrat şi luptat, nicî rugăciunile unui popor, căruia . pururea a fost devotat, nicî îngrigirile medicilor, carî nicî o dată nu i-aŭ lipsit, nu aŭ putut opri mâna cumplită a morţii, ca să nu lovéscă în iubitul nostru Alesandru Filip. A trebuit să se adeverésca şi într'însul cea ce căută sfînta biserică, că omul *„trece ca fumul de pe pământ, ca flórea a înflorit, ca ierba s'a tăiat, se înfăşură cu pânză, cu pământ se acopere.“*

Ĕtă, ce este omul, triştî ascultătorî, dacă privim numaî partea lui materială, numaî lutul, din care a fost format, numaî trupul muritór.

Înse omul este compus nu numaî din elementele materiale, carî constituesc trupul, şi se discompun ĕră-şi prin mórte, ci are şi suflet nematerial, prin care el este chipul şi asemenarea lui Dumnezeŭ. Şi dacă înţelepţii lumeî acesteia zic, că materia nu

ar fi acest triumf, el ne atrage totuşi, ne dă puteri de luptă, strălucind de asupra capetelor nostru ca o stea polară.

„Christos a înviat“ ne strigă astăzi lumea creştină, „Christos a înviat,“ ne repetă învierea naturei, şi un glas lăuntric, glasul credinţei ne încălduesce, ne mângâe, chemându-ne la luptă, la viaţă. Să ascultăm de vocea acésta, ea e sfîntă şi ea nici o dată nu ne-a dus la perire ci numai la isbândă.

Nóuêle atacuri în potriva bisericii şi sinódele protopopesci. Atacurile ce se plănuesc în potriva bisericei şi a preoţimei nóstre prin regularea congruei, autonomia catolicilor şi mai ales prin împărţirea volnică şi nedréptă a ajutului regesc, a revoltat preoţimea de pretutindenia. Sinódele protopopesci ţinute în timpul din urmă, — după informaţiile câte le avem, — s'aŭ ocupat şi de cestiunile acestea şi încă în mod cât se póte de demn.

Étă pe scurt un estras din corespondinţele primite :

Sinodul *vicarial* ţinut la 18 April n. a adus în unanimitate următórea hotărîre :

a) Protestăm energic în contra contopirei bisericei nóstre române gr. cat. în autonomia bisericei romano-catolice. Cerem pentru biserica nóstră română gr. cat. autonomiă propriă pe temeiul dreptului, ce are

b) Protestăm energic contra dotării sub condiţiuni din partea statului a preoţimei nóstre române gr. cat. Cerem dotarea clerului nostru fără condiţiuni.

c) Cerem, să se concheme cât mai curênd *sinod provincial,* în care să se desbată tóte aceste puncte şi alte dorinţe şi lipse arzătóre ale bisericei şi clerului nostru, şi în care să se elaboreze un plan, după care am puté noi înşi-ne întemeia fondul necesar la salarisarea preoţimei nóstre, şi acel plan să se pună în lucrare în întrégă provinţa mitropolitană în cuviinciósă mĕsură.

Sinodul protopopesc al *Blaşului* ţinut la 18 April, în Crăciunelul inf. a hotărît, *unanim, că până vor susta condiţiunile umilitóre şi ruşinătóre pentru preoţime nu mai primesc adjutul regesc.*

Sinodul protopopesc al *Dêrgei* ţinut la 20 April a adus în *unanimitate* conclusul, că *doresc autonomiă proprie, diferită de a catolicilor; în causa congruei cer sinod provincial; şi şi esprimă dorinţa de a se serba în chip cât mai sĕrbătoresc centenariul al doilea al sfintei Uniri.* —

Nu ne îndoim, că hotărîri de felul acesta vor fi adus şi cele alalte sinóde protopopesci. În chipul acesta se va putea cunósce de plin dorinţa clerului, şi cu toţii în bună înţĕlegere vom lupta pentru asigurarea drepturilor nóstre. —

Revistă bisericéscă.

Roma. Sfinţia Sa Papa simţindu-se deplin rehabilitat şi-a reluat din nou întreg şirul ocupaţiunilor sale, conferind în fie care zi cu referenţii diferitelor congregaţiuni de cardinali despre mersul lucrurilor, şi întrebând despre statul bisericilor particulare din diversele părţi ale lumei. Numĕrul peregrinilor cresce din zi în zi, şi sfîntul Părinte, pe lângă tóte sfaturile medicilor de a fi moderat în concederea audienţelor, îi admite pe toţi.

În zilele acestea se va publica anul iubilar pentru Roma, avênd ea prilejul, ca să celebreze iubileul cu un an mai înainte de cât ceilalţi fii ai bisericii. Pe anul venitoriu apoi iubileul se va aduce la cunoscinţa şi celor alalţi credincioşi.

Comitetul internaţional pentru înălţarea gloriei lui Isus, care s'a fost instituit acum sînt 2 ani, îşi continuă lucrările sale interesându-se despre acestea în mod special şi sfîntul Părinte, care ar dori ca pe anul venitoriu să presideze în persónă la acest congres.

Fiind că scaunul apostolic nu a fost invitat la conferinţa de desarmare, nunţiul apostolic din Hollanda înainte de începerea congresului va pleca la Roma însoţit de un mare numĕr de catolici hollandezi, cari vor manifesta pontificelui alipirea şi iubirea lor faţă de scaunul apostolic.

Revistă politică.

Afaceri interne. Parlamentul votézĕ în continuu la căi vicinale şi la budgete fără nici o pedecă, saŭ cu mici pedeci ce îi le pune opositia.

Ministrul de esterne Contele Goluchowski a fost în zilele trecute în Budapesta spre a confera cu preşedintele consiliului de ministri Coloman Széll, asupra taxelor mari, pe cari aŭ voit să le introducă Magiarii pe corăbiile, ce vor trece prin canalul Porţilor de fer. În contra acestor taxe nu s'aŭ plâns numai Austriacii, Românii, Sêrbii şi Bulgarii, ci şi vre o 2 provinţe germane. Vĕdênd stăpânitorii, că modul lor de procedere e desaprobat, aŭ părăsit ideea de a îngreuna trecerea năilor prin canalul amintit mai înainte. Diferinţă e numai în esplicarea acestei schimbări de conduită. Căci pe când unii mai simpliciŭ se mânie foc şi pară, că în forma acésta vor fi promovate cu deosebire interesele fraţilor de peste munţi în ce privesce esportarea grânelor lor în străinătate, pe atunci alţii mai circumspecţi spun, că ei nici nu aŭ avut de gând, ca să măréscă taxele. Ca alte cause ale veniriĭ la Budapesta a ministrului comun de esterne se mai pun şi consfătuirea de a se mări încă pe anul venitoriu cu vre o 20—30 milióne de fiorenĭ budgetul ministrului de răsboiu pentru înmulţirea armatei şi pentru întroducerea

---

piere, ci numai se desface în elementele, din cari a fost compusă. cu atât mai vîrtos trebue să zicem noi, cei luminaţi de lumina credinţei adevĕrate, că nu piere. nu móre sufletul nematerial, prin care am cugetat şi am simţit, am crezut, am sperat şi am iubit, ne-am însufleţit pentru tot ce este adevĕrat, bun şi frumos, am implorat binecuvîntările cerului asupra familiei nóstre, ne-am avîntat la fapte generóse pentru libertatea şi fericirea némului şi bunăstarea sfintei biserici.

Ĕr dacă sufletul este nemuritor, ceea ce este atât de adevĕrat, pe cum este de adevĕrat, că Dumnezeŭ este drept, atunci mórtea, tristi ascultători, nu este alt ceva, de cât trecere de la cele trecĕtóre la cele netrecĕtóre, de la cele vremelnice la cele vecinice; nu este alt ceva de cât înfăţoşarea sufletului înaintea tribunalului marelui judecător spre a-şi da sémă despre tot ce a făcut pe pământ.

Înaintea acestui înfricoşat tribunal numai atunci ne vom puté mântui, dacă se vor adeveri întru noi cuvintele Psalmistului: *„Domnul nu va face lipsiţi de bunătăţi pe cei ce umblă întru nerĕutate. Dómne Dumnezeul puterilor, fericit este omul, cel ce nădăjduesce întru tine.“*

Dacă vom căuta la viaţa lui Alesandru Filip, putem fi încredinţaţi, că este fericit. Căci tótă viaţa lui a fost luminată de razele credinţei adevĕrate, care i-a arĕtat căile dreptăţii, încălditä de focul iubirii, prin care a făptuit binele şi a ocolit rĕutatea, şi nutrită de speranţa, că Dumnezeŭ nu lasă nerĕsplătit binele, ce-l vom face pe pământ.

Călăuzit de aceste mari vîrtuţi, întocmai ca de o stea polară, a înfruntat tóte furtunile pe marea vieţii acesteia, şi acum intră în limanul fericirii încărcat, ca un corabier harnic, cu scumpe mărgăritare scóse din fundul mărilor, cu fel de fel de obiecte preţióse adunate de pe ţĕrmii ţĕrilor bogate, ce i-a atins în călătoria sa. Sînt mărgăritarele, sînt preţiósele faptelor sale nobile, alese şi frumóse, sevârşite într'o viaţă laboriósă de 57 ani!

Fiŭ al unui preot unit, care a fără de viaţă, de învĕţături salutare şi crescere în iubire de ném şi de religiune, aprópe nimic nu putea da fiilor sĕi, Alesandru Filip s'a luptat cu mari neajunsuri cât timp a studiat în gimnasiul din Blaş şi din Beiuş şi drepturile la academia din Sibiŭ.

Greutăţile, ce a trebuit să le învingă în timpul studiilor sale din causa sĕrăciei, ce-l impresura, l-a făcut să preţuéscă averea câştigată prin muncă neobosită, prin cruţare cumpĕtată, prin întreprinderi oneste. Nisuinţele lui în acéstă direcţiune aŭ fost încununate cu succese neasteptate. În acest orăşel, în Abrud, unde după cuvintele scripturei *bogaţii aŭ sĕrăcit şi aŭ flămînzit,* Alesandru Filip, de când a părăsit magistratura, şi a îmbrăţişat cariera de advocat, *nu s'a lipsit de tot binele.* Nu a agonisit avere, pentru ca să se îmbuibe într'însa, ci ca să-şi asigure o esistinţă onorabilă şi să pótă ferici şi pe alţii. Dacă Dumnezeŭ nu i-a dat prunci, făcutu-şi-a fii din fiii şi ficele rudeniilor sale, şi astăzi câte va familii fruntaşe românesci aŭ de a-şi mulţămi esistinţa şi bunăstarea nesecatei bunătăţi a lui Alesandru Filip. Dacă nu i-a fost dat să albă urmaşi, cari să-i moştenéscă numele, acest nume va trăi totuşi mai mult, de cât ar fi putut trăi în descendenţii sĕi, de óre ce va fi pomenit în tóte vécurile cu pietate şi recunoscinţă din partea acelor studenţi, cari vor beneficia din fundaţiunea lui de 10.000 fl. v. a.; va fi amintit din neam în neam de urmaşii rudeniilor sale, cărora le-a lăsat o avere considerabilă după raporturile materiale ale poporului nostru.

Mi să sfăşie inima, tristi ascultători, când vĕd, cum să lărgesce golul, ce-l lasă în urma lor pierderile mari, ce le-a îndurat de un timp încóce poporul român din acéstă patrie. Îmi pare, că mĕ părăsesc puterile şi mi se înécă glasul, când după Iacob Murĕşan, după Pavel Dunca, după George Barit, după Augustin Láday, după Dr Grama, după David Baron Urs, după Dionisiŭ Şuluţ trebue să vĕd, dispărênd din mijlocul nostru şi se petrec la odihna vecinică un alt bărbat vrednic al neamului nostru, pe care eŭ nu numai l'am stimat ca pe un brav Român, ci l'am şi iubit ca pe un bun amic. Îmi deplâng sórtea, când mĕ ved silit a călători de la un mormînt la altul pentru a mĕ face inter-

vezi: după pagina 144!

SUPLIMENT LITERAR.

Christos a înviat.

Aud campanele cum sună
Dolos şi cadenţat şi rar,
Şi par-că văd udat de sânge
Drumul, ce duce la Calvar . . . .
Te văd bătut ducându-Ţi crucea
Dumnezeesc Mântuitor,
Ca jertfă să-Ţi aduc viaţa
Pentru viaţa tuturor!

Pe cruce pironit te sbuciumi
De sânge, te chinueşci,
Voind din mórte omenimea
Prin mórtea Ta s'o mântuesci,
Şi'n césul dureros al morţii
Te rogi de Tatăl cel ceresc,
Să se îndure spre aceia
Ce 'ntre ocări Te restignesc.

Căci în orbia lor de vécuri
Păgânii nu Te-aŭ înţeles,
Nu aŭ pătruns voinţa sfîntă,
Care în lume Te-a trimes,
Te-aŭ necinstit, să mori alături
Pe cruce între doi tâlhari,
Şi la mormîntul Tĕŭ de pază
În ura lor aŭ pus străjari . . . ! !

Mormîntul nu a fost în stare
Să ţină trupul Tĕŭ cel sfînt,
Şi Te-ai sculat cu biruinţă
Asupra morţii triumfînd,
Pe lumea înbătrânită în ură
Şi în păcate şi dureri
Mângâitóre se resară
Lumina sfintei învieri ! !

Oh! cât de scump ne este nóud
Isuse! sfînt numele Tĕŭ,
Tu ne-ai redat din noŭ la viaţă,
Ne-ai reunit cu Dumnezeŭ,
Şi ne-ai pornit spre fericire
Şi de păcat ne-ai deslegat,
Prin învierea Ta mărétă
Şi noi din morţi am înviat!

Jos pe pământ şi sus în ceruri
Christóse, azi eşti preamărit,
Şi lumea întrégă-adóră crucea,
Pe care Tu-ai fost restignit,
Ne închinăm puterii Tale
Cu suflet şi genunchiŭ plecat,
Cântându-Ţi imnul de mărire:
Christos din morţi a înviat ! ! !

Cluş 1899.

Emil Sabo.

La sĕrbători.

În gară era o frecuenţă mare şi o gălăgie mai mare ca de obiceĭ. Peronul era plin de tineri cu chipiŭ ştudenţesc, cari vorbiaŭ sgomotos. Pute-aĭ ceti în chipul lor bucuria lăuntrică, sensaţia fericitóre a dorului de drum. Aveaŭ, să-şi revadă părinţii, rudeniile, vatra părintéscă. Gândul acesta se reoglinda în tótă fiinţa lor mai ales în ochi, cari străluciaŭ în flacări de tinereţă şi inteligenţă.

Când s'a dat signalul de plecare, batiste şi chipiuri fluturaŭ în aer, se auḑiaŭ strigări de adio: servus! servus! sĕrbători fericite! Şi cei rĕmaşi pe peron privesc în urma trenuluĭ, până nu-l mai văd. Pe urmă se departă, mai aruncând o privire în partea, unde dispăruse, o privire de dor şi de regret.

Numaĭ Laura, mica Laură cea de treĭ spre zece aniĭ rĕmase acolo cu o superióră din pension, aşteptând cel alalt tren, cu care avea să vină mamă-sa. Departe se auḑia încă sgomotul slăbit al trenuluĭ, şi ea privia într'acolo, ca şi când ar fi voit, să-l róge, să nu grăbéscă aşa. În alţi aniĭ sgomotul luĭ era mai prietinos. Ea numĕra cu sĕptĕmâniĭ înainte ziua plecăriĭ, şi preocupată de acest gând, nóptea vedea în somn casa lor din deal, părăul ce curgea vesel înaintea porţiĭ, tovarĕşele de joc şi pe Nero. Credinciosul eĭ Nero se gugura la picióarele eĭ, ca şi când ar fi voit, să-ĭ spună în graiul luĭ de dobitoc, cât de mult se bucură, că o vede érăşi.

Acelea-şi gânduri fericite o preocupaŭ şi acum, până când în sĕptĕmâna trecută primi o scrisóre de a casă, în care mamă-sa îi făcea cunoscut, că nu o va duce a casă de sĕrbători, de óre ce o va cerceta ea însa-şi. Laura rĕmase nedumerită. De ce să nu mérgă a casă? De ce să vină mamă-sa la ea? Îi era gróză, să rĕmână în pension pe vacanţă, căci atunci aşa e de gol şi de pustiŭ! Rĕmâneaŭ abia a treia parte din copile. Avea să vină mamă-sa, adevĕrat, dar ea era nu mai o parte din fericirea, ce ar fi avut-o a casă, şi apoi eĭ îi dor de toţi, şi toţi o doresc!

Gândurile se încrucişaŭ în creerul eĭ de copil, ea nu putea să le înţelégă în tótă întinderea lor. Un fel de presimţ îi spunea însĕ, că trĕbue să se fi întîmplat ceva şi de aceea aştepta cu neastîmpĕr sosirea trenuluĭ.

Când recunoscu apoi la geam figura mameĭ sale, i-se păru, că slăbise puţin. Alergă înaintea eĭ cu braţele deschise:

Mamă dragă . . . . de ce eştĭ cu haĭne negre?

Écă . . . . le-am luat . . . . sînt bune, când călĕtorescĭ. . . . .

Copila rĕmase pe gânduri. Zimbetul mameĭ sale i-se părea silit, şi în fundul ochilor eĭ licăria o umbră de durere, care nu putea fi năbuşită pe deplin. Se linişti însĕ în curênd. Inima copiilor e uşor schimbătóre, impresiile vin şi trec cu aceea-şi uşurinţă, cu care părăul îşi urmézá cursul sĕŭ vesel, numaĭ mai târziŭ impresiile rĕmân, şi multe din ele nu se sting de cât o dată cu flacăra vieţiĭ. Întrebările curgeaŭ una după alta, începênd de la tatăl sĕŭ până la căţĕluşul Nero, ea întrébă de toţi şi de tóte cu o curiositate, ce nu şcia, să o mai contenéscă. Când se vĕḑu apoi la largul eĭ, plimbându-se cu mamă-sa pe stradele oraşuluĭ, ea nu mai avea nicĭ o urmă de nedumerire.

Se oprirĕ la cofetăriă.

După-ce luară o cafea, ea alese câte va bucăţi de prăjituri:

Asta să o ducĭ luĭ tatica, asta Nicăĭ, asta Virginieĭ, şi luĭ Nero, şi luĭ sĕracu . . . . mamă dragă, de ce aĭ batiste de acele cu negru?

Copila încetă de a mai fiecări. Presimţul uneĭ nenorociri, de care ea nu îşi puté da samă, o stăpâni din noŭ. Îşi aducea aminte de nişce cuvinte, ce mamă-sa le spusese în nemţeste profesórel din pension, cuvinte, pe cari nu le înţelese, ce e drept, dar cari i-se păreaŭ, că aŭ acum un înţeles sfăşietor de trist. Ochiĭ i-se umplurĕ de lacrimi.

Spune mamică, ce face tata, de ce nu a venit şi el?

Abia într'un târziŭ începu, să se mai îmbune, când mamă-sa o asigură, că tatăl eĭ o va cerceta în curênd, şi că ĭ-a trimis de sĕrbători o haĭnă nóuă.

Acum era érăşi veselă, vorbele îi curgeaŭ repeḑĭ, întrerupte de un riset argintiŭ de copil.

Dóuĕ zile trecură ast fel, şi la despărţire Laura plânse, trimiţênd tuturor de a casă câte o scrisorică de felicitare pentru sĕrbători.

*

Remasă singură în cupeŭ, biata mamă nu-şi mai putu stăpâni plânsul. E uşor, să făţăreşci nepăsare în faţa altora, când nepăsarea aceea le face bine, dar e greŭ, să te stăpâneşci în faţa propriuluĭ tĕŭ *eŭ!*

Venise, să-şi cerceteze copila, numaĭ ca aceea să nu afle adevĕrul, venind însă-şi a casă. Căci adevĕrul era aşa de trist, în cât biata copilă n'ar fi simţit bucuriile vacanţelor de altă dată.

Va afla ea mai târziŭ, cum stă lucrul, dar nu-io putea spune chiar acum asupra sĕrbătorilor, şi mai ales nu i-o putea spune aşa brusc de o dată. Durerea îşi are şi ea cursul eĭ firesc; durerile prea marĭ ne isbesc atât de vehement, încât ne mai putêndu-ne da sama de noĭ înşine, ne prăbuşim în întunerecul desnădejduireĭ, — dar când o mână abilă îi pregătesce calea, ea ne lovesce, ce e drept, şi atunci, dar nu ne dobóră!

Ar fi fost de bună samă prostie, dacă la întrebarea Laureĭ: „Spune, mamică, ce face tata, de ce nu a venit şi el?“ i-ar fi respuns: „Tatăl nu a putut veni, căci e în pământ de o sĕptĕmână“ . . . . .

Dar o va pregăti încetul cu încetul, să cunóscă durerea, căci durerea e tovarăşul cel mai credincios al orfanilor . . . . când nu mai aŭ pe nimeni în lume, durerea le însoţesce paşiĭ vieţiĭ, şi nóptea îi légănă şi îi adórme la sînul eĭ de ghiaţă . . . . .

Şi îngropându-şi faţa în palme, lacrimile o podidiră cu îndoită putere, simţindu-se părăsită şi singură în lume. O slăbiciune îi cuprinse fiinţa, şi ochiĭ eĭ plinĭ de lacrimi rĕtăciaŭ pribegĭ peste câmpia din faţă, ca şi când ar căuta în castitatea eĭ un sprigin, o rază de nădejde.

Chipul Laureĭ părea, că-ĭ rĕsare la marginea orisontuluĭ, ca în sĕrĭ de tómnă blânda, visătórea lună. Era atâta drăgălăşie în glasul eĭ argintiŭ, atâta foc candid în ochiĭ eĭ! Ochiĭ, — eraŭ aceia-şi ochĭ frumoşĭ, pe cari îi avuse şi tatăl sĕŭ — eraŭ singurele stele, ce luminaŭ singurătatea eĭ nespus de amară.

După ce îşi descărcă durerea, se aşeḑă la geam, privind aşa fără scop în spaţ. În cupeul de alături era gălăgie mare. Trebuia să fie nişce tinerĭ, cari mergeaŭ a casă de sĕrbători, căci chiotele lor întreceaŭ sgomotul trenuluĭ.

Era întunerec deja, când trenul se opri la o staţiune mai mică. Din cupeul de alături cineva se scobóră. Câţi-va din uşa cupeului îl mai ţin de vorbă.

Un șuerat student — și trenul s'a pus din nou în mișcare.

— Servus! Sĕrbătorĭ fericite! — s'aud mai multe glasurĭ de o dată!

Și la lumina gălbue a felinarului de la gară, ea sĕ uită cum cel rĕmas își flutură pălăria în sĕmn de adio resalutându-și colegii: Sĕrbătorĭ fericite! Sĕrbătorĭ fericite!

Și își întórce capul, să nu-l mai audă, și să nu-l mai vadă. . . . .

Simin

La pragul vecĭniciei.

Scenă din «Old Surehand» de Carol May.

Ne despărțirăm, pentru ca să urmărim derele diferite, și deja după câte va clipeli audirăm pe Old Surehand strigând:

„Veniți în cóce, veniți în cóce! Veniți în cóce toți! Aci zac ei! Iute, iute!“

Grăbiĭ în direcția, din care sunase strigarea. Ce priveliște mĕ aștepta aci! Aci zăceau sub arborĭ trampiĭ toți lângă olaltă. Niĕ unul nu lipsia! Capetelor lor sângeróse le lipsia pelea. Îĭ scalpaseră. Îĭ aședară lângă olaltă într'un șir în lungimea trupurilor, și încă o privire ne spuse, că mai întâiŭ îĭ străpunseră.

Ne înfiorarăm! Eĭ se ținuseră de o clasă de ómenĭ fórte decăduți moralminte și nu se îngroziseră de niĕ o crimă, dară a-ĭ vedé zăcênd înaintea nóstră tractați în acest chip era îngrozitoriŭ!

Spre a învinge dóuĕ zecĭ de ómenĭ așa de repede și sigur, fiesce cărui roșu i-a căutat, să scie mai înainte în chip acurat, asupra căruia să se repedéscă. Cincĭ zecĭ de Indianĭ asupra alor dóuĕ zecĭ de albĭ. Morții erau țapenĭ. Nu-ĭ străpunseră decĭ numaĭ azĭ dimineță, ci deja ierĭ sară. Dar de ce mai petrecuseră atuncia Indianiĭ aci? De ce lăsaseră, să le aducă chiar și caiĭ? Trebue, că s'a întîmplat óre ce, ce s'a amânat pe azĭ dimineță și a ținut până la amezĭ. Ce a putut, să fie acésta? Îmĭ veni în minte Old Wabble. Trupul luĭ lipsia. „Generalul“ a bună samă l-a luat cu sine, pentru ca să-și răsbune asupra luĭ în un chip de tot deosebit.

În clipele cele dintâiŭ am stat făr de niĕ o vorbă înaintea trupurilor mórte. Dar acum se audiră cu atât mai multe interiecții. Dacă Indianiĭ ar fi fost acum înaintea țevilor pușcilor nóstre, așa cred, că ĭ-am fi împușcat pe toți; niĕ eŭ nu m'așĭ fi împotrivit la acésta! Dară niĕ nenorocirii celeĭ mai marĭ nu-ĭ lipsesce un mic suris. Asta s'a dovedit și acuma. Hammerdull arĕtă spre unul din trupurile mórte și zise luĭ Holbers:

„Pitt, acesta e Osie, care a vrut, să ne omóră!“

„Yes! Și acesta e Ioil, care n'a vrut, să scie de baniĭ nostri!“ rĕspunse lungul arĕtând la un alt mort.

„Dar eĭ sînt verii tĕi. Nu gândescĭ și tu așa, coon bĕtrân?“

„Așa e.“

„Veĭ, să-ĭ laș zăcênd aci?“

„Asta totuși nu o așĭ face mameĭ lor, cu tóte că ea îmĭ făcuse multe clipite sentimentale.“

„Om de omenie eștĭ, bătrânule Pitt! Așa dară ce propui?“

„Să-ĭ îngropăm. Nu gândescĭ și tu așa, Dick dragă?“

„Că-ĭ îngropăm orĭ nu-ĭ îngropăm, asta e tot atâta; dară de cum va ne va ajunge vremea, le vom găti un cimiter mic și-ĭ vom aședa acolo, pe cât de bine o vor permite împrejurările. Asta e datorință creștinéscă, mai ales fiind că eĭ sînt verii tĕi. Bine e așa, coon betrân?“

„Hm! Dacă gândescĭ, că veĭ, să mi-o facĭ acésta mie și rudeniilor mele, atuncia eștĭ om bun, Dick dragă!“

Își dară mânile, și mărturisesc, că priveliștea acesteĭ scene înfiorătóre nimica nu ar fi putut, să o îmblândéscă așa, ca purcederea de tot proprie a acestor doĭ ómenĭ bunĭ. Nu ne rĕmânea vreme, ne căuta, să pornim în urma Utahilor și să punem mâna pe „generalul“, care a bună samă purta vina morții acestor dóuĕ zecĭ de trampĭ; dară dacă ceĭ doĭ frați aveaŭ, să se înmormînteze, atuncia nu puteam, să lăsăm niĕ pe ceĭ alalți zăcênd așa, și eŭ mĕ depărtăĭ, să cerc un loc potrivit. Aflăĭ într'aceea o deră lată și merseĭ în urma eĭ; ea mĕ duse la un molid, care sta isolat de ceĭ alalți arborĭ, și când priviĭ la el —

Aci condeiul nu voesce, să urmeze mai de parte! Ceea ce vĕdŭĭ, a fost așa de îngrozitoriŭ. cât scóseĭ o strigare, ca și care nu a ieșit alta niĕ o dată din gura mea. În urma eĭ alergară soții toți la mine și se îngroziră ca și mine de priveliștea, ce li-se îmbiă.

Molidul avea grosimea unuĭ prunc de opt anĭ. Îl crepaseră până jos la înălțimea umĕruluĭ. Acestea aŭ fost loviturile de tomahavc, carĭ le audise Vinnetou. Bătênd icurĭ de lemn în crepătură aŭ ușurat creparea, căcĭ tomahaveurile singure aŭ fost prea slabe spre a face o crepătură așa de lungă. Bătênd în lemn icurĭ din ce în ce tot mai gróse și mai tarĭ, ba bătênd lângă olaltă și icurĭ mai multe. aŭ lărgit crepătura așa de tare, cât întrecuse diametrul trupuluĭ unuĭ bărbat, și în crepătura acésta aŭ vîrît pe Wabble cel încătușat. Scóseră apoĭ icurile cele mai gróse; ele zăceau jos pe pământ; și nefericitul bĕtrân sta virît orizontal în crepătură cu fólele strîmtorat în chip îngrozitoriŭ așa, că de o parte atîrna din molid capul și peptul, ĕră de ceealaltă piciórele. Dacă l-ar fi strimtorat peptul în molid, acesta i-l ar fi strîns așa de tare, cât până acum a bună samă ar fi murit; dar așa l-aŭ vîrît în lemn numaĭ cu fólele într'un chip, care vĕdia rafinerie drăcéscă. El trăia încă; brațul luĭ cel sănătos și piciórele luĭ se mișcaŭ; dară el în ciuda durerilor celor nespuse, carĭ le suferia, totuși nu putea, să strige, pentru că îĭ vîrîseră în gură un scălug și-l legaseră, ca să nu cadă a fară. Ochiĭ îĭ eraŭ închiși; din nas îĭ curgea sângele în picurĭ groși întunecați; rĕsuflarea îĭ fluera ascuțit așa, că sângele curgênd șuera. Aci nu aveam, să perdem niĕ o vorbă de indignare orĭ de compătimire; acĭ aveam, să ajutăm iute, iute, făr de a perde niĕ măcar o singură clipită.

„În lăuntru cu icurile cele gróse!“ poruncii. „Și a nume din sus și din jos! Grăbiți, iute! Avem lipsă de mai multe icurĭ, de câte zac aci. A fară cuțitele și tomahaveurile!“

Strigând ast fel băgăĭ deja un ic și lovindu-l cu patul cel ferecat al pușciĭ mele de urși îl vîrîĭ în crepătură. Acum să fiĭ vĕdut pe soțiĭ meĭ lucrând! Tomahaveurĭ aveaŭ numaĭ Vinnetou și Șahco Matto; dar atâtea ajungeaŭ. În apropiare eraŭ câțĭ va arborĭ uscați. Aschiile sburaŭ; cât ai fi bătut în pălmi, eraŭ gata icurĭ nóuĕ mai gróse. Pușca mea de urși și pușca cea veche a luĭ Hammerdull, carea era înfășurată cu pente tarĭ de fer, le folosirăm de ciocane. Abia trecuseră dóuĕ minute, și noĭ și lărgiserăm crepătura deja așa de tare, cât puturăm, să scótem pe Old Wabble dintr'însa. Îl întinserăm pe pământ și-ĭ scóserăm scălușul din gură, ceea ce ne-ar fi căntat, să o facem mai iute, dară de iritațiĭ, ce eram, ne uitaserăm, să o facem.

El întru început zăcea făr de a se mișca și împinse din gură o mulțime de sânge închegat. Apoĭ urmă o rază de sânge luminos și subțire. Peptul i-se lărgi; audirăm o rĕsuflare adâncă, adâncă. Apoĭ i-se deschiseră ochiĭ; eĭ eraŭ roșiți de sânge. Și acum, acum urmă un lucru, care nu-l voiŭ uita în tótă viața mea, adecă un strigăt, dară ce strigăt! Am audit leĭ și tigri urlând; cunosc glasurile trimbițătóre ale elefantuluĭ, am audit glasul de mórte al cailor, care e înfiorătoriŭ și nu póte, să se descrie: dară niĕ una din strigările acestea nu pot, să se asemene cu strigătul cel îngrozitoriŭ, lungit și făr de sfârșit, care urlând din Wabble durerile uneĭ lumĭ întregĭ ieși din gura luĭ. Ecoul cel nemilos îl aruncă în apoĭ la noĭ de la malul lacului și din adâncimea pădurii. Tremuram de îngrozire!

Apoĭ se liniști pe câtă va vreme. Noĭ stam împrejur de el, în vreme ce în inimile nóstre se luptaŭ sentimentele cele mai inimice. Dar în sfârșit totuși a învins compătimirea. Acum începu, să gémă, tare și tot mai tare. Apoĭ urmă fără de veste o strigare ca a uneĭ turme de animale sĕlbatice. Îmĭ astupam urechile cu mânile; ĕră urmă gemetul și vaietul mai încetinel, și apoĭ ĕră un urlĕt eruptiv, care ne făcu, să pășim în apoĭ de îngrozire. Așa se continuă văietarea și gemerea întreruptă de urlete. Părea a nu se mai sfârși. El părea. că niĕ nu vedea, niĕ nu audia. niĕ nu putea, să grăéscă niĕ un cuvînt. Cum am fi putut. să-ĭ ajutăm? Holbers a rĕmas lângă el, pentru ca să-ĭ picure apă în gură; ĕră noĭ ne-am depărtat, pentru ca să gătim un mormînt pe sama trampilor. Nu grăirăm niĕ un cuvînt despre nefericiții de eĭ. O gróză sfîntă ne-a cuprins. Ne simțiam în sfera dreptățiĭ celeĭ nemărginite, carea după atâta îndelungă răbdare zădarnică în sfârșit a început, să între la judecată cu bĕtrânul hulitoriŭ de Dumnezeŭ.

În sfârșit găsirăm lângă malul apusan al peninsuleĭ, ceea ce cercam, adecă o mulțime mare de petri scóse și aduse din munți de puterea apeĭ. Ele eraŭ de ajuns spre a găti chiar și un mormînt așa de mare. Spre a săpa o grópă așa de mare, cât să încapă într'însa atâția morți, ne lipsiaŭ uneltele de lipsă. Începurăm, să mutăm petrile în mijlocul peninsuleĭ, unde aflaserăm o afundătură naturală aprópe de un metru. Aci avea, să fie mormîntul.

Ăsta a fost un lucru, care a pretins multă vreme. Într'aceea audiam neîncetat urlarea regeluĭ cow-boyilor, până când cam după o óră se mai liniști. Mai apoĭ veni Holbers la mine și-mĭ spuse, că bĕtrânul acuma póte, să vadă, și începe, să grăéscă. Mĕ duseĭ la el.

El zăcea întins, rĕsufla încetinel și în chip neregulat și-și pironi privirea asupra mea. Ochiĭ luĭ perduseră binișor din roșĕța de mai înainte.

„Old — Shat — ter — — — hand“, șopti el, apoĭ își ridică puțintel trupul și-mĭ

strigă: „Câne blăstĕmat, du-te, du-te de la mine!“

„Mr. Cutter, stai în fața vecĭniciei!“ rĕspunsei „Nimenĭ nu póte, să-ți ajute! În scurtă vreme, póte preste o óră, vei face rĕsuflarea cea mai de pe urmă. Împacă-te acĭ cu Dumnezeŭ! Dincolo póte că nu veĭ mai avé timp, să te rogĭ!“

„Păstoriule de oițe! Cară-te de aci! Voiŭ, să moriŭ făr de tine și făr de el! Peĭ din ochiĭ meĭ!“

Eŭ firesce că nu mĕ duseĭ, ci grăiĭ mai de parte:

„Adu-ți a minte, ce ți-am zis în farmul lui Fenner! Să te vaieți la Dumnezeŭ, să-ți lungéscă viața cu un singur minut; sufletul dtale să strige de grózā de dreptatea dumnezeéscă, și când pumnul morții va strîmba trupul dtale, atuncia să urli pentru iertarea pĕcatelor dtale!“

„Du-te, cară-te, îți zic!“ urlá el cu furie. „Dați îmĭ un cuțit, un cuțit, zic, ca să junghiŭ pe strengariul acesta, mai înainte de ce așĭ muri!“

Sosise acolo și Old Surehand. El auḑi cuvintele acestea și zise:

„Pe acesta acum în clipa cea mai de pe urmă încă nu-l veĭ schimba. Orĭ dórā veĭ, să facĭ încercarea cu rugăciunea?“

Eŭ priviĭ la el. El grăise întru adevĕr din convicție. Cu tóte acestea întrebaĭ:

„De ce-mi daĭ sfatul acesta bun?“

„Pentru că ierĭ grăiserăm despre rugăciune. Dórā dta creḑi cu tărie neclătită în puterea eĭ!“

„Well! Dacă așa îĭ va plăcé lui Dumnezeŭ, veĭ primi o dovadă despre puterea acésta, dar acuma în clipa acésta încă nu!“

Old Wabble în clipa acésta își perdu consciința de sine. El recăḑu în starea sa de mai înainte și acum se văieta gemênd, acum urla dobitocesce. Mĕ depărtaĭ. Când după o jumătate de óră se liniști, mĕ duseĭ din noŭ la el. El mĕ cunoscu și-mĭ șuieră:

„Mai sciĭ tu faptul, și érăși faptul, și a treia óră faptul, atunci colo în Llano estacado? Produ-mĭ decĭ despre Dumnezeul tĕŭ un fapt, óe cerésca!“

Aveam óre, să-ĭ rĕspund în chipul de mai înainte, acestuĭ om, care chiar și acum își bătea joc de Dumnezeŭ? Nu. Eŭ nu puteam, să fac mai mult nimica pentru acest suflet perdut. Esista numai o singură putere, care putea, să ajute, și acésta nu era a mea. Old Surehand băgase de samă, unde mĕ duseĭ din noŭ, și venise în urma mea; eram singurĭ la bătrânul. Mĕ aruncaĭ în genunchĭ și mĕ rugaĭ, nu încetinel, ci cu glas tare, cât mĕ auḑiaŭ Old Surehand și Old Wabble. Ce m'am rugat? Nu mai sciŭ, și de o așĭ și sci, aci nu o așĭ repeți. Dacă sfârșiĭ rugăciunea și mĕ sculaĭ, ochiĭ lui Old Surehand eraŭ umeḑĭ. El îmĭ strînse mâna și zise încetinel:

„Acuma sciŭ, ce însémnă a se ruga, cum se cade! Dacă nicĭ acésta nu ajută, atuncia Dumnezeŭ nu va, să-ĭ ajute!“

Old Wabble preste tótă așteptarea mea nu mĭ-a întrerupt nicĭ o dată rugăciunea. Ochiĭ lui priviaŭ la mine cu batjocură; dară din gura lui cea schimosită de durere nu se auḑia nicĭ acuma nicĭ o vorbă. Dórā acuma totuși se sfia, să-și bată joc de mine? Ásta ar fi un semn bun. Aveam, să nu turbur efectul acesta, și de aceea m'am dus trăgênd și pe Old Surehand cu mine.

După câtă va vreme lucrul înaintase așa de bine, cât am putut, să așeḑăm trupurile în afundătură, pentru ca apoĭ să le acoperim mai întâiŭ cu ramĭ și după aceea cu petri. Atuncia îmĭ veni un gând, — dar nu un gând, ci o inspirație. A fost o inspirație, asta o simțiam. Am rînduit, să aducă pe bĕtrânul Wabble la mormînt. Asta l-a causat durerĭ marĭ; el striga fără încetare și apoĭ întrebă, de ce nu l-aŭ lăsat, să zacă acolo, unde a fost.

„Aĭ, să veḑĭ, unde așeḑăm pe soțiĭ ceĭ scalpați aĭ dtale,“ îĭ rĕspunseĭ eŭ. „Lăsăm un loc pe sama dtale, căcĭ mai înainte de ce va sfinți sórele, veĭ zăcé aci lângă eĭ sub petrile acestea. Aĭ numai puțină vreme și acésta o aĭ spre a te pocăi și spre a muri!“

Mĕ așteptasem, ca el să-mĭ strige înfuriat. Dară el a rĕmas liniștit, de tot liniștit. Privia, cum așeḑam pe trampĭ unul după altul în afundătură și cum îĭ acoperiam apoĭ cu ramĭ; privia apoĭ și la aceea, cum așeḑam petri de-asupra lor lăsând o gaură pe sama luĭ. Ochiĭ luĭ urmăriaŭ tóte mișcările nóstre. El nicĭ acuma nu zicea încă nimica. Dară în ochiĭ luĭ putea, să se cetéscă o fricā, ce crescea tot mai tare. Asta o vedeam bine. În sfârșit am terminat mormîntul și înmormîntarea lăsând loc numai pe sama luĭ, — pe sama trupuluĭ celuĭ mai de pe urmă, și ne duserăm de acolo, la părere nebăgându-l în samă. Dară eŭ așteptam, cele ce aveaŭ, să urmeze, le așteptam cu o încordare, carea nu putea, să fie mai mare.

Atuncia se cutrĕmură aerul fără de veste de o strigare în tocmai ca strigarea luĭ cea dintâiŭ. Mĕ duseĭ éră la el. Durerile îl cuprinseră din noŭ, însĕ fără ca să-l răpéscă consciința de sine. El se strîmba ca un verme și bătea cu piciórele în jur de sine, dară din gura luĭ nu ieșia mai mult nicĭ o înjurătură, nicĭ o hulă. Apoĭ zăcea érăși liniștit, adevĕrat că văietându-se și gemênd, dară făr de a se mișca. Dinții îĭ scrîșniaŭ, și sudórea îĭ ieșĭ în picurĭ greĭ pe frunte și pe față. Ĭ-o șterseĭ din când în când, dară ea îĭ ieșĭ tot de una din noŭ. Așa trecu multă vreme. Atuncĭ îl auḑiĭ zicênd încetinel:

„Mr. Shatterhand!“

Mĕ plecaĭ preste el, și acum mĕ întrebă încetinel, și cu întrerumperĭ dese:

„Dta sciĭ tóte — — tóte. — — Sciĭ dta vechea, vechea — — — cântare — — cântare — — despre — — vecĭnicie — — —?“

„Care cântare? Cum se începe?“

„E — — ter — — nity, — — oh — — thunder — — word — — —.“

„O sciŭ de-a rostul.“

„Rostesce-o, — — ro — — stesce-o!“

Priviĭ la Old Surehand, carele venise cu mine, mĕ așeḑaĭ lângă bĕtrân și începuĭ pe anglezesce în poesie legată:

„O, vecĭnicie, vorbă de tunet, — Tu sabie, care străpunge sufletul, — o, început făr de sfârșit! — O, vecĭnicie, timp făr de timp, — Póte mâne deja orĭ azĭ — Cad în mânile tale. — Inima mea de tot spăimîntată se cutrĕmură, — Cât limba mi-se lipesce de gâtlej!“

Aci mĕ opriĭ. El era liniștit. Peptul i-l mișca rĕsuflarea grea. Grația lucra într'însul. Apoĭ mĕ rugă:

„Mai de parte, — continuă, — Mr. Shatter — — hand!“

Eŭ îĭ făcuĭ pe voe și mĕ rugaĭ;

„O Dumnezeule, cât eștĭ de drept! — Cum mĕ pedepsescĭ pe mine robul rĕŭ, — cu durerĭ, de carĭ sînt vrednic! — Deja aci mĕ apucă mâna ta, — Ea mĕ sugrumă, de mĕ înfior, — În adâncul inimiĭ mele. — Dinții îmĭ clănțănesc de chin; — Cum va fi atuncia din colo!“

Strofele acesteĭ cântărĭ bisericescĭ vechĭ și energice, dacă se rostesc, cum se cade sînt întru adevĕr de așa, cât trec ca nisce vîrfurĭ de sabie prin mĕduă. Vedeam, că trĕmură, dară el totuși îmĭ zise:

„Continuă — — mai — — de parte! Eŭ — — aud — —!“

Firesce că îĭ făcuĭ pe voe:

„Deștéptă-te, omule, din somnul pĕcatuluĭ; — Îmbărbătézā-te, óe perdută, — Că viața ta fuge de la tine! — Deștéptă-te, că e timpul suprem, — Și se apropie deja vecĭnicia, — Ca să-ți dea rĕsplată! — Spune cu pocăință pĕcatele tale, — Ca să-ți pótă ajuta grația!“

Ce a fost acésta? Dinții luĭ se loviaŭ de olaltă. Da, întru adevĕr, îĭ auḑiam, cum se loviaŭ! Sudórea nu sta mai mult în picurĭ pe fruntea luĭ, ci zăcea pe ea ca o pătură rece. Într'aceea grăia încetinel, în ce chip bâlbăe omul beat:

„Spune — — cu pocăință — — pĕcatele — tale. — Ca să-ți — — pótă — — aju — — ta — grația — —!“ Și fără de veste erupse cu glas tare, repede și cuprins de spaimă nespusă: „Câtă vreme e de lipsă spre a dobîndi grația, câtă vreme? Spune mĭ-o iute, iute!“

„O clipă numaĭ, dacă așa voescĭ,“ zisei eŭ.

„Asta e prea puțin, cu mult prea puțin! „Spune cu pocăință pĕcatele tale!“ Eŭ am pe consciință pĕcate mai multe, de câte stele sînt pe cer. Cum pot, să le mărturisesc în un timp așa de scurt, cum, cum pot, să o fac acésta?“

„Dumnezeŭ nu le numĕră, dacă întru adevĕr îți pare rĕŭ de ele.“

„Ba tóte, tóte am, să i-le înșir, tóte! Și am óre spre acésta răgaz, am răgaz? Când am, să mor? Spune mĭ-o!“

„Óra morții îți sună astăzĭ. Aci îți e deja deschis mormîntul.“

„Deja deschis, deja deschis! O cerule, o Dumnezeul meŭ! Dă-mĭ răgaz mai mult, mai mult! Dă-mĭ o zi, dóuă zile, o săptĕmână!“

Așa s'a împlinit, ceea ce ĭ-am prevestit în farmul lui Fenner: El cerșia răgaz spre a muri!

„Dară simțesc,“ zise el mai de parte răcnind, „simțesc, că nu mi-se dă timp, nu mi-se dă nicĭ un răgaz, nicĭ o grație, nicĭ o milă! Mórtea își întinde mâna spre inima mea, și iadul cu toțiĭ draciĭ sĕĭ scurmă deja în trupul meŭ. Mr. Shatterhand, Mr. Shatterhand, dta eștĭ un bărbat credincios, un bărbat evlavios. Dta trebue, trebue, să o sciĭ: Esistă un Dumnezeŭ?“

Îĭ puseĭ mâna pe frunte și rĕspunseĭ:

„Eŭ nu jur nicĭ o dată; astăzĭ și aci jur pe mântuirea mea, că esistă un Dumnezeŭ!“

„Și o ceealaltă viață, o viață vecĭnică!“

„Pe cât de adevĕrat esistă un Dumnezeŭ, tot așa de adevĕrat esistă și o ceealaltă viață, o viață vecĭnică!“

„Şi acolo se pedepsesce fiesce care păcat?“

„Fiesce care păcat, care nu s'a ĭertat.“

„O Dumnezeule, o preamilostivule! Cine va ĭerta păcatele mele cele multe, multe şi grele? Poţĭ dta, să o faci acésta, Mr. Shatterhand, poţĭ o?“

„Eŭ nu pot, să o fac. Rógă-te pentru acésta luĭ Dumnezeŭ! El singur póte, să o facă.“

„El nu mĕ ascultă; el nu vre, să scie nimica de mine! E prea târziŭ, prea târziŭ!“

„Dragostiĭ şi milelĭ luĭ Dumnezeŭ nu-i e prea târzie niciŏ pocăinţă!“

„De aşĭ fi ascultat maĭ de de mult de dta, maĭ de de mult! Ţĭ-aĭ dat silinţă cu mine. Aĭ avut dreptate: Mórtea ţine maĭ mult, cu mult maĭ mult de cât viaţa! Am trăit aprópe o sută de anĭ; acum s'aŭ petrecut, s'aŭ dus ca vîntul; dară óra acésta, óra acésta, ea e maĭ lungă de cât tótă viaţa mea, ea e deja o veciniciel Am negat pe Dumnezeŭ şi mĭ-am bătut joc de el; am zis, că n'am lipsă de niciun Dumnezeŭ, niciîn viaţă şi niciîn mórte. Nefericitul de mine! Nebunul de mine! Esistă un Dumnezeŭ, esistă, acuma o simţesc, că esistă! Şi omul are lipsă de un Dumnezeŭ, da, are lipsă de el! Cum ar puté omul, să trăéscă şi să móră fără de Dumnezeŭ! Cât de rece, cât de rece e în lăuntrul meŭ, huh — —! Ce întunecime, ce întunecime, huuuh — — —! Acésta e o prăpastie adâncă, — adâncă, — — făr de fund — — ajutoriŭ, ajutoriŭ! Ea se închide de-asupra mea — — de-asupra mea — — ajutoriŭ — — ajutoriŭ! Ea îşĭ închide ghiarĕle în jur de — — ajutoriŭ — — graţie — — graţie — — gra — —!“

El şi-a închis ochiĭ şi strigările după ajutoriŭ le-a făcut întru început cu glas ascuţit, dară glasul maĭ apoĭ i-a slăbit tot maĭ mult. Acum îşĭ închise gura şi nu maĭ mişca niciun membru al trupuluĭ sĕŭ, nicimăcar un pĕr al genelor sale.

„O Dumnezeul meŭ!“ suspină Old Surehand. „Am vĕdut deja mulţĭ ómenĭ căděnd în luptă, dară o adevĕrată murire, cum e acésta, n'am vĕdut încă niciodată! Cel ce aci nu învaţă a crede în Dumnezeŭ, aceluia ĭ-ar fi maĭ bine, dacă nu s'ar fi născut!“

La strigătele după ajutoriŭ ale luĭ Old Wabble soţiĭ s'aŭ adunat toţĭ la noĭ. Eĭ staŭ jur împrejur. Virîĭ mâna mea bĕtrânuluĭ sub vesmînt şi ĭ-o puseĭ pe inimă. Abia maĭ simţiam baterea eĭ cea încentinea şi întreruptă.

„Descoperiţi-vĕ capetele, domnilor!“ îĭ rugăĭ. „Stăm în faţa uneĭ clipite sublime şi sfinte: Un fiŭ rătăcit se întórce acum la casa părintéscă. Rugaţi-vĕ, rugaţi-vĕ, ca cuprinsul a tótă dragostea să-l miluéscă, acum în minutul acesta greŭ şi ultim şi din colo în veciniciel“

Eĭ se rugaŭ. Chiar şi cele treĭ căpeteniĭ de Indianĭ se rugaŭ, — — — Old Surehand încă se ruga! Secundele păreaŭ a fi minute, şi minutele pătrare de óră. O clómbă mică se rupse sub degeţuţele uneĭ păsĕruicĭ. Asta prin liniştea cea adâncă şi sfîntă sună ca de alte orĭ pocnirea unuĭ arbore gros. Aşa ni-se păru, şi baterea uşóră din aripĭ a păsĕruiciĭ ni-se păru ca vuetul aripilor unuĭ vultur!

Acum Old Wabble îşĭ deschise ochiĭ şi-şĭ îndreptă privirea spre mine. Ea îĭ era limpede şi blândă, şi glasul îĭ era slab, dar limpede, când zise:

„Am durmit acuma un somn lung, lung şi adânc şi în vis am vĕdut casa mea părintéscă şi în lăuntrul ei pe mama mea, carĭ amîndóuĕ nu le vĕduĭ aci pe pămînt. Am fost rĕŭ şi o am întristat, aşa am visat; am rugat-o de ĭertare. Ea atunci m'a tras la sine şi m'a sărutat. Pe Old Wabble în viaţa luĭ nu l-a sărutat nime niciodată, numaĭ acum în óra morţiĭ luĭ. Fost-a óre acesta spiritul mameĭ mele, Mr. Shatterhand?“

„Ţĭ-o aşĭ dori. În scurtă vreme o veĭ afla,“ rĕspunseĭ.

Acum trecu un surîs preste faţa luĭ cea brăzdată, şi el zise cu glas veseĭ şi mişcătoriŭ:

„Aşa e. o voiŭ afla, în câte va clipite. Ea m'a ĭertat, când o am rugat! Óre Dumnezeŭ să fie maĭ puţin milostiv de cât dînsa?“

„Graţia luĭ ajunge aşa de de parte, cât de de parte ajung cerurile. Ea nu are niciînceput nicisfârşit. Rógă-i-te, Mr. Cutter, rógă-i-te!“

Acum puse mâna sa cea nerănită în cea a braţuluĭ celuĭ frânt, le puse cruciş într'olaltă şi zise:

„Voiŭ dară, să mĕ rog bucuros, întâia şi ultima óră în viaţa acésta a mea! Dumnezeule, am fost cel maĭ rĕŭ dintre toţĭ ómenĭ, ceĭ ce aŭ trăit. Nu este numĕr pe sama mulţimiĭ pĕcatelor mele, dară îmĭ pare rĕŭ de ele, şi pocăinţa îmĭ cresce maĭ înaltă de cât munţiĭ aceştia. Fiĭ îmĭ milostiv şi îndurat, pe cum mĭ-a fost mama în vis, şi primesce-mĕ ca şi ea în braţele tale. Amin!“

Ce rugăciune! El, care n'a avut parte de şcólă şi niciodată nu a grăit cu Dumnezeul sĕŭ, se rugă acuma în chip aşa de curgĕtoriŭ, pe cum o face un preot! El grăi încetinel şi cu întreruperĭ, dară toţĭ l-am înţeles. Acest muribund a fost om rĕŭ şi maĭ pe urmă a fost duşmanul meŭ de mórte, şi totuşi în zădar mĕ siliam, să-mĭ sugrum lacrimile: ele îmĭ curgeaŭ pe obraz la vale.

„Fost-a bine, aşa, Mr. Shatterhand?“ mĕ întrebă.

„Da, aşa a fost bine.“

„Şi împlini-va óre Dumnezeŭ rugarea mea?“

„Da.“

„O, de o aşĭ puté audi acésta limpede din gura dtale!“

„Poţĭ, să o audi. Eŭ adevĕrat că nu sînt preot, şi nu mi-s'a încredinţat nicio putere a bisericiĭ. Dacă sevârşesc prin acésta un pĕcat, Dumnezeŭ îmĭ va fi milostiv şi mie. Dóră aci singur numaĭ eŭ sînt acela, care pot, să-ţi grăesc. De cum va glasul, care-l aud acum întru mine, spune adevĕrul, atuncia dreptatea luĭ Dumnezeŭ te-a judecat, dară dragostea luĭ te-a miluit. Du-te decĭ în pace! În vis aĭ vĕdut casa dtale părintéscă cea de pe pămînt; acuma îţĭ e deschisă uşea celeĭ cerescĭ. Pĕcatele dtale rĕmân aci în apoia-ţi. Să trăescĭ cu bine!“

Prinseĭ mâna luĭ în a mea. El şi-a închis ochiĭ din noŭ. Îmi plecaĭ urechea la gura luĭ şi-l audiĭ şoptind:

„Rĕmas — — bun! — — Eŭ — — — sînt — — aşa de veseĭ, — aşa — — de veseĭ — —!“

Surisul a rĕmas pe faţa luĭ. Ea era aşa de blândă, ca şi cum el ar visa din noŭ despre mamă-sa. Dar acesta nu era maĭ mult un vis, care să-ĭ arete mila; el o vedea acum în realitate, în realitatea aceea, care e maĭ pe sus de cât orĭ ce lucru pământesc, — — el era mort!

Gândirĭ.

Mĕ dóre capul, am lucrat aşa de mult zilele acestea, cât m'am obosit peste măsură. Şi ce să şi fac? Îmĭ place, să lucru şi nu mĕ gândesc niciodată, că voiŭ simţi póte maĭ târziŭ urmările nosocotinţiĭ mele.

Vin Pascile şi *noĭ* am credut, să facem un supliment literar. Idea e nespus de frumósă. Dar noĭ am vrea, ca suplimentul acesta să fie şi bine scris, şi asta e ce mĕ muncesce.

Să scriŭ şi eŭ? Ar trĕbui, dar ce să scriŭ?

Nu-ĭ greŭ, să scriĭ acuma, când sufletul ţi se umple de frumóse gândirĭ, când totul te înalţă şi te ridică la Dumnezeŭ!

E primăvară. Natura întrégă se redeşteptă la viaţă. Florile de pe câmpie îşĭ ridică capul, îşĭ desfac coralele şi surid sóreluĭ dătător de viaţă. Vîntul adie printre arborĭ şi tufişe, îĭ trezesce din somnul ĭerneĭ, îĭ face să-şĭ îmbrace hainele verdĭ, carĭ îĭ prind aşa de bine, şi le povestesce în o tainică limbă de plăcerĭ visate. Paserile revin din depărtatele ţĕrĭ de sóre pline, vin să-şĭ caute prietiniĭ, desişul pădurĭĭ şi cuiburile, şi reaflându-le umplu pădurea de fermecătóre cântărĭ. . . .

Totul reînvie . . . nu maĭ noĭ . . . noĭ ne ţinem legaţĭ de mormîntul pĕcatuluĭ, lăsăm, să fim stăpâniţi şi maĭ departe de duhul, care ne trage în jos, şi nu ne lasă, să reînviăm şi noĭ, să ne ridicăm şi noĭ capul spre sórele dătător de viaţă, să ne aducem a minte şi noĭ, pentru ce sîntem pe pământ. . . .

„Dómne, nu sînt vrednic, să întri sub nĕcurăţitul acoperemînt al sufletuluĭ meŭ“, mĕ rugam azĭ diminéţă veseĭ, că mi-am putut smulge sufletul pe o scurtă clipă de sub grijile acesteĭ vieţĭ, şi glasurile dulcĭ ale copilelor făcură, să îmĭ sune în urechĭ ca un refren accentele pricesneĭ „Dómne, Dómne, caută cu îndurare spre poporul teŭ şi nu uita ruga luĭ“, şi m'am simţit aşa de slab, aşa de smerit, aşa de nevrednic de mila şi dragostea celuĭ prea îndurat, cât audiam cum îmĭ tremură glasul, şi simţiam, cum ochiĭ mi se umpluse de lacrimĭ de pocăinţă.

Lacrimĭ, ... ce mângăiare să verşĭ lacrimĭ! ce fericire să daĭ curs liber acestuĭ isvor destul de bogat câte o dată, ca să înece trufia, să umiléscă înălţarea pĕcătósă şi să-ţĭ aducă a minte, că te nascĭ plângênd şi trecĭ din lume udat de lacrimĭ. . . .

Mĕ dóre capul şi nerviĭ îmĭ sînt sdrobiţĭ de obosélă, şi aripile gândirĭĭ mele sînt fără aer şi nu mĕ pot duce, unde aşĭ vrea să merg, nu mĕ pot avînta la înălţimĭ, pe carĭ aşĭ dori, să fiŭ!

Aţĭ dori de bună samă, ca să vĕ duc pe Calvaria, sciŭ, că voiţĭ, să vedeţĭ pe Isus cum sufere, — dar eŭ nu vĕ pot duce, eŭ mĕ simt aşa de nevrednic, aşa de neputincios!

Étă uşile bisericilor sînt deschise, intraţĭ, deschideţi-ve sufletele vóstre glasuluĭ, care vĕ chémă cu iubire şi plângetĭ, când audiţĭ ţicêndu-vi-se cu asprime: „Poporul meŭ, ce ţiam făcut ţie?“ Audiţĭ, cum accentele cântărĭĭ umplu vasta biserică şi ascultaţĭ cum lovindu-se de colonade, resfrângêndu-se repeţesc mereŭ admoniarea: „Poporul meŭ . . . poporul meŭ . . . . popor . . „tot maĭ slab, până se sting. Îmĭ vine în minte, că la o ast fel de ocasie în faţa mea, cufundat în scaun, cu capul întră mânĭ, cu fruntea încreţită sta un bĕtrân, care par-că audia mereŭ

„ce ţiam făcut ţie? spune-mĭ, cu ce te-am nedreptătit?“

Eŭ îl observam fórte bine, cum se gândesce, cum îl frămîntă gândurile şi îl muncesc. Orĭ póte îĭ e rĕŭ, cine scie? şi m'am apropiat în linisce de banca, în care şedea şi m'am aşedat şi eŭ în tăcere lângă el.

„Copilul meŭ! copilul meŭ! unde escĭ tu?“ gemea cu durere.

Copilul luĭ? dar el n'a avut copil. Atuncĭ? dar trĕbue să fi avut, căcĭ el îl chémă, îĭ rostesce numele Orĭ, atuncĭ tinĕrul acela rupt, bolnav, prăpădit, cu mintea scălciată, acela trĕbue să fi fost copilul luĭ. Acela, pe care l-a dat cu asprime a fară din casa sa, pe un timp aşa de neplăcut. Şi se vede, că ómenii aŭ avut dreptate. Bietul meŭ vecin sĕ cutrămură, glasul, care îl întrébă, „ce ţi-am făcut ţie?“ îĭ pare atât de cunoscut, e glasul copilului sĕŭ. Atâta numaĭ, că în timpana sa sună; „tată, ce ţi-am făcut, de maĭ alungat de la casa ta?“

Şi m'am întrebat şi eŭ, ce la făcut óre, de s'a arĕtat faţă de el aşa făr de inimă?

Şi să fie óre drept tot, chiar tot ce povestiaŭ ómenii? Să fie adevĕrat, că vecinul meŭ, un om, pe care acum toţĭ îl ţin aşa de onorabil, un om, care e pe pragul despărţirii de lumea acésta; să fie adevĕrat, că în tinereţa sa a făcut o faptă criminală, şi că nu l-a vĕdut nime, de cât copilul luĭ, care şĭ-a perdut minţile de grózĕ la vederea crimeĭ sĕvîrşite de tatăl sĕŭ? Totul pare că mĕ face să cred aceste şópte. Şi atuncĭ, de ce l-a alungat de la casa sa pe copilul acesta, pe care întîmplarea l-a readus după mulţĭ anĭ din locul, unde tatăl făr de inimă îl dusese? . . . .

„De ce cântă corul mereŭ acésta cântare?“ îmĭ zice bĕtrânul palid şi trĕmurând.

„Care cântare?“ întreb trezit din gân dirile mele.

„N'auḑiţĭ? „poporul meŭ, ce ţi-am făcu ţie? spune-mĭ“ — şi ochiĭ îĭ sclipesc aşa de confus, şi privirea pare aşa de rĕtăcită, şi înainte de ce ĭaşĭ rĕspunde, cade pe scaunul sĕŭ frânt de remuşcările consciinţiĭ . . . . . Şi când imĭ aduc aminte de întîmplarea acésta nu pot să nu recunosc cât de mare şi necuprinsă e mila luĭ Dumnezeŭ.

Toţĭ ceĭ cu inima bună retnvie, numaĭ acéstă zidire era, să trécă pragul vecînicieĭ în dujmănie cu tine, Dumnezeul meŭ, e-singur avea să fie mort pentru tot de a una Ţie înse, ţi-a fost milă de el, aĭ vĕḑut, cât de mult a îndurat chinurile remuşcărĭĭ; — cum s'a muncit în tăcere aprópe o viaţă de om pentru o nesecotinţă, cum a vĕḑut în fiul sĕŭ mănia şi pedépsa ta, — cum s'a îngrozit de el şi cum a creḑut într'un moment, că va scăpa alungându-l de la sine, şi cum atuncĭ, din bunătatea ta el şi-a vĕḑut mărimea greşelĭĭ sale, şi a simţit în inima sa tótă durerea unuĭ păcat aşa de grozav, cum s'a căit şi cum a căḑut sdrobit de căinţa acésta, şi . . . Tu, nu se póte, să nu-l fi ĭertat! nu se póte . . . nu se póte!

Oh! cât de sublimă escĭ tu religiune sfîntă cu vecînicele tale învĕţăturĭ! Credinţă dumnezeéscă, lăudată fie împĕrăţia ta! . .

A.

Ecce homo.

„Şi aŭ zis lor Pilat: étă-l aduc vóuĕ pe el a fară, ca să cunósceţi, că nicĭ o vină nu aflu întru el. Decĭ aŭ ĭeşit Isus a fară purtând cununa cea de spinĭ, şi haina cea mohorîtă, şi le-aŭ zis lor: étă omul!“

Étă omul!

„Om viŭ e, întrébă Bossuet, orĭ o victimă jupuită deja? Şi se rĕspunde: e un om, Ecce homo!“

E omul acela, despre care femeile luĭ Israil ziceaŭ: „Fericit e pântecele, care te aŭ purtat, şi ţiţele, care le-aĭ supt!“ E regele, împrejurul căruia mulţimea striga ĭerĭ: „Osana fiuluĭ luĭ David! Bine e cuvîntat cel ce vine întru numele Domnului!“ E Messia, căruia odinióră profeţiĭ îĭ cântaŭ himniĭ lor de adorare şi dragoste: „Împĕrăţi-va întru podóbă îmbrăcat“. „învĕluit cu lumina, ca cu o haină“. „Împodobit cu frumseţă maĭ mult de cât fiĭ ómenilor: vĕrsatu-s'aŭ dar în buzele tale: cu podóba ta, şi cu frumseţa ta (incins): bine sporesce şi împĕrăţesce!“

Şi Pilat, arĕtându-l Jidovilor, zicea: Ecce homo! în vreme ce sufletul îndurerat al celuĭ sbiciuit părea a rĕspunde:

„Ĕră eŭ sînt verme şi nu om: ocara ómenilor şi defaimarea poporului!“

În clipa aceea, ceĭ ce cunoscuseră, în deplina strălucire a tinereţiĭ şi frumseţiĭ sale, pe Fiul Marieĭ, pe luminosul Galilean, dureros uimiţi în sufletul lor, trebuiaŭ să-şi aducă a minte de uimirea şi înmărmurirea prietinilor luĭ Job, despre carĭ scris este: „Vĕḑêndu-l pe el de parte, nu l-aŭ cunoscut: şi strigând cu glas mare aŭ plâns şi şĭ-aŭ aruncat pămînt pe capetele sale . . . şi nicĭ unul dintre eĭ nu i-aŭ grăit cuvînt: pentru că vedea, că era rana gróznică, şi mare fórte durerea luĭ!“

Era om acela, pe care Pilat îl arĕta Jidovilor, dar era tot o dată Omul-Dumnezeŭ, şi étă: de óre ce scris era, că aĭ sĕĭ pe dînsul să nu-l priméscă poporul acesta, ce luĭ moştenire avea să-ĭ fie şi despre care scris era, că împotriva luĭ ca un leŭ furios se va întórce, ómenii aceştia, în a căror inimă ardea iadul, simţiră la vederea luĭ înverşunându-li-se şi maĭ mult furia, devenind şi maĭ arḑĕtóre setea lor de sânge, şi ca rĕspuns cuvintelor luĭ Pilat strigară: „Restignesce-l!“

Pilat credea, că arĕtându-li-l într'o stare atât de ticălósă şi oropsită, ura şi pizma lor se va îndulcoşa, şi aşa maĭ uşor va puté să-l mântuéscă. Dar zădarnic! căcĭ eĭ maĭ vîrtos strigaŭ: rĕstignesce-l, rĕstignesce-l! Ast fel decĭ cea din urmă încercare nu-i isbuti. Pilat desnădejduise. El nu putea nicĭ de cât să se hotăréscă a-şi muia mânile în sângele acestuĭ drept. Încérca decĭ, să se libereze cel puţin de orĭ ce, rĕspundere: Eĭ bine, „luaţi-l voĭ pe el şi-l rĕstigniţi, că eŭ nu aflu vină întru el.“

Dar Jidovii neîmblânditĭ nicĭ asta nu o voiaŭ. Stărniră decĭ: Se póte, că tu nicĭ o vină să nu găsescĭ într'însul; dar „noĭ lege avem, şi după legea nóstră trebue să móră: că pe sine Fiul luĭ Dumnezeŭ s'aŭ făcut.“

În sfîrşit eĭ se dădeaŭ de gol. De astă dată pentru a stórce de la Pilat osîndirea, el nu se maĭ folosiaŭ de învinuirile de maĭ înainte. Adinea orĭ voiseră, ca cu învinuirea că Christos ar conspira şi ar umbla, să rĕsvrătéscă poporul împotriva Romanilor, înse-şi persóna luĭ Pilat să o atragă în joc. Dar însu-şi Pilat înlăturase acéstă învinuire. Acuma înse îşi mărturisiaŭ pe faţă cu mult cinism şi fără de cruţare adevĕratul motiv al mâniei lor, şi Pilat, simţind că situaţia divine extrem de gravă, nu se maĭ gândia, să-şi bată joc despreţuind superstiţiile jidovescĭ. Prea mult îl uimise acéstă brutală schimbare a ţinutei sinedriului, acéstă neînduplecată urgie, ce se desvĕlnia din ce în ce maĭ mult, crescênd cu fie care pedecă, ce o găsia în drum.

Pe tronul din Roma împĕrăţia Tiberiŭ, şi el Pilat era curtean a luĭ Tiberiŭ! Pilat îşi aduse a minte de asta, şi temere îl cuprinse.

Se reîntórse decĭ de împreună cu Isus în divan sperând, că acesta îĭ va da ce să rĕspundă la nóua învinuire a Jidovilor. Întrĕba decĭ pe cel prins: „De unde eştĭ tu?“

Isus nimic nu-l rĕspunse. Aĭ rĕspunde ar fi fost tot atâta, cât aĭ da prilej şi material pentru o nóuă apostasie: Pilat devenise cu mult maĭ laş, de cât ca să maĭ pótă fi socotit în stare de a mărturisi şi înaintea glótei dumnezeirea luĭ Christos, pe care póte şi el o credea.

Fără a băga de samă, că însu-şĭ se osîndesce, zise atuncĭ Pilat: „Mie nu-mĭ grăescĭ: nu sciĭ, că putere am, să te rĕstignesc şi putere am, să te sloboḑesc?“

Ĕră Isus îĭ rĕspunse: „Nu aĭ avea nicĭ o putere asupra mea, de nu ţi-s'ar fi dat ţie de sus. Pentru aceea cel ce m'a dat pe mine ţie, maĭ mare păcat are!“

Străină şi uimitor de adevĕrată e declaraţia luĭ Isus. Nu Pilat era cel ce avea, să dea morţiĭ pe Isus, cu tóte că nenorocitul aşa se lăuda. O fatalitate, căreia nu îĭ te poţĭ împotrivi şi al căreia nume orĭ ce creştin îl scie, împingea pe Învĕţătorul la mórte. Nime nu putea să ucidă pe Isus: preoţiĭ Jidovilor, carĭ doriaŭ mórtea luĭ, perduseră dreptul vieţiĭ şi al morţiĭ. Pilat, care avea acest drept, nu voia să-l osîndéscă, căcĭ nicĭ o vină nu afla întru el. Singur numaĭ păcatul, acea taĭnică şi fatală putere era în stare, să desevârşéscă împlinirea acestuĭ sinistru eveniment.

Şi cu cât încerca maĭ mult diregĕtoriul, ca să mântuéscă şi să scape pe Isus, cu atât maĭ tare strigaŭ Jidovii. În sfârşit, într'un chip şi maĭ neomenos, eĭ începură, să amenințe (pe Pilat) cu numele luĭ Tiberiŭ: „De veĭ sloboḑi pe acesta, nu eştĭ prietin Cesarului.“

Pilat şovăia din ce în ce tot maĭ mult. Cele din urmă fâşiĭ ale voinţeĭ sale, filfâiaŭ în aer ameninţate a-ĭ fi smulse la cea dintâiŭ suflare a deslănţuiteĭ furtunĭ a Jidovilor. El scóse a fară încă o dată pe Isus, şi şedênd în divanul sĕŭ, în locul numit Lithostrotos pe grecesce. Gabbatha pe evreesce, ce se zice „pardosit cu pietrĭ,“ zise Jidovilor: „Étă împĕratul vostru!“

Ei încerca să le stea împotrivă. Adevĕrate urlete îĭ rĕspunseră: „Ĭea-l, ĭea-l, rĕstignesce-l pe el!“ Diregĕtorinl stărui, rostind şi maĭ apĕsat cuvîntul pe care de alt cum el ca o insultă îl arunca în faţa Jidovilor: „Dar rĕstigni-voiŭ“, întreba el, „pe Împĕratul vostru?“ Şi archiereiĭ, ca şi când ar fi luat în serios amara ironie a diregĕtoriului, rĕspunseră: „Nu avem împĕrat, ci numaĭ pe Cesariul!“

Pentru ca să nimicéscă pe Christos, căpeteniile preoţilor se făceaŭ apostaţi. Din ură pentru Isus, aceştĭ mândri pogorîtorĭ ai Macchabeilor renegaŭ causa îndependinţiĭ poporului luĭ Dumnezeŭ şi a libertăţiĭ politice, ce atât de adânc zăcea la inima naţiunii lor. Patriotism, mărire naţională, gloria némuluĭ lor, sentimentul neatîrnării lor, tot ce, în sufletul lor netrebnic şi plin de fiere ar fi putut lăsa cel puţin o aparenţă de nobleţă, tóte, tóte dispăruseră, tóte îĭ părăsiseră, nelăsând în fundul murdarelor lor consciinţe de cât josnicie şi ură.

Ce privesce pe Pilat, orĭ cât de înfiorătóre era pentru simţul luĭ de cinste acéstă afacere, ea se sfârşia într'un chip, cum nu se póte maĭ norocos şi maĭ binevenit, pentru partea ambiţiósă ce de asemenea locuia într'însul. Pentru că îndelungata sa împotrivire aduse pe Jidovĭ acolo, cât îĭ făcu să strige: „Nu avem împĕrat, fără numaĭ pe Cesariul.“

Curtean a luĭ Tiberiŭ, Pilat nu putea să aştepte maĭ mult. Acum, în sfârşit, înceta de a maĭ şovăi. Supunerea politică a Jidovilor o rĕsplătesce sloboḑindu-le pe Varrava, lăsând în voea sorţiĭ sale pe Isus: căcĭ dóră recunóscerea Cesariului de stăpânitor al lor plătia cel puţin atâta, cât rĕstignirea unuĭ Jidov. Ce e drept, luĭ îĭ maĭ

rămâneaŭ remuşcările conscienţeĭ. Dar prea era neînsemnat acest neajuns: cu conscienţa sa prea curênd se împăca. Aducênd apă, îşĭ spăla mânile în faţa poporuluĭ, zicênd: „Nevinovat sînt de sângele acestuĭ drept, voĭ veţĭ vedé!“

De nenumărate orĭ vorbise Isus împotriva uriciosuluĭ formalism al Jidovilor, carĭ credeaŭ, că spĕlându-şĭ mânile îşĭ curăţesc şi conscienţa. Pilat, cel ce despreţuia pe Jidovĭ, Jidovilor se făcea asemenea în ceea ce eĭ aveaŭ maĭ prost. Din clipa, în care Jidovii recunosceaŭ stăpânia romană, putea în schimb şi diregĕtoriul roman să-şĭ însuşéscă ceva din superstiţiile jidovescĭ.

Şi poporul întreg se arĕta generos faţă cu îndatoritoriul diregĕtor. Poporul întreg veni în ajutoriul acesteĭ preadelicate conscienţe, luând asupră-şĭ cele din urmă ale eĭ îndoelĭ. În vreme ce Pilat îşĭ spĕla mânile, poporul întreg striga: „Sângele luĭ asupra nóstră şi asupra fiilor nostrĭ!“

Istoria ne-a spus-o în ce chip ascultat a fost acest din urmă strigăt.

Atunci Pilat le dede pe Isus ca să-l restignéscă.

Sângele, ce a căḑut asupra capuluĭ Jidovilor, o pótă neştérsă a lăsat şi pe mânile luĭ Pilat. Până la al vécurilor sfârşit necontenit zice se va: sub Ponţiŭ Pilat a pătimit Isus Christos. În istoria uritelor fapte ale omenimiĭ, numele luĭ Pilat va rĕmânĕ tot de una alăturia de hîdosul nume a luĭ Iuda. Şi cu tóte adevĕratele luĭ silinţe de a mântui viaţa luĭ Christos, rĕspunderea pentru mórtea acestuia, pentru vecie el o va purta, pentru că după propria mărturisire singur el ar fi putut să o împedece. Şovăirea luĭ în momentele, când voia, să scape pe Isus, în loc de a-ĭ uşura vina dimpotrivă, maĭ pe sus de orĭ ce îndoélă dovedesce, că el avea desevârşita conscienţă a responsabilităţiĭ sale. Şi nu e lucru maĭ apĕsător, de cât a purta rĕspunderea pentru sângele din causa ta vĕrsat, maĭ ales când sângele acesta e sângele Omuluĭ-Dumnezeŭ. [1])

Din: L'abbé Henry Bolo: „La tragédie du Calvaire“. **Victor.**

O sorisóre.

Frate! sciĭ tu, ce e mórtea unuĭ om? — Cum azĭ, când e ziua înviării, care a făcut'o Domnul, să ne bucurăm, tu îmĭ vorbescĭ de mórte!? — Da! sciĭ tu, ce e mórtea?

Descompunerea organismuluĭ, încetarea tuturor funcţiunilor vitalĭ.

Şi?

Şi maĭ mult nimic!

Veḑĭ! eŭ sciŭ, că acesta îţĭ e rĕspunsul, greşeşcĭ frăţióre. Mórtea! mórtea e înfăţişarea omuluĭ la tronul dumnezeesc. Tot ce încunjură acest tron e spirit, e nematerial; ast fel decĭ şi omul în forma sa nematerială prin sufletul sĕŭ trĕbue să se înfăţişeze în faţa luĭ Dumnezeŭ. Trupul pĕcătos trece în ceea ce a fost înainte „de a fi“, şi nu maĭ după aceea urméză vorbele tale!

Tu bine sciĭ, că eŭ sînt mort. Morbul fu lung, mĕ uscam pe picióre, până ce am rĕmas legat de pat. A fost un morb fără nădejde, ce ride cu dispreţ — ca un crud suveran de baciliĭ scinţiĭ. Maĭ ţiĭ tu minte cele din urmă clipe petrecute în mijlocul vostru? Eraţi cu toţiĭ în jurul meŭ, şi fie care vĕ nisuiaţi a-mĭ îndulci durerile, dar eŭ vĕ sciam îmbirea, vedeam şi durerea feţelor — câte un suris lăsam, să alunece pe buzele uscate şi suspinând şopteam: E maĭ bine. . . . .

Cuviosul părinte s'a depărtat de mult, lăsând sufletuluĭ meŭ linistea şi tăria, ce o dă singur numaĭ „sfînta sfintelor“. Tu-mĭ ţineaĭ mânile recĭ, frecându-le uşor, ca să se încălḑéscă, şi cu ochi-ţĭ negri mĕ priveaĭ atât de pătrunḑĕtor, atât de dureros, cât stînsele mele priviri trebuiaŭ să se aţintéscă în alte părţi.

Şi unde puteam să nu aflu durere?!

În faţă sedea mama. Dómne cât de istovită era, cât aŭ stîns'o durerile veghiării! — nu zicea nimica, póte durerile de mamă îĭ născeaŭ gândirĭ nedrepte La căpătâiŭ tata privind dus în pămînt din când în când clătina din cap rar şi îngândurat, de se părea, că ḑice: Étă cursul firelĭ! tatăl să-şĭ îngrópe fiul spriginul bĕtrâneţelor.

Maĭ la o parte şedea sora, cu ochiĭ roşi de plâns, tremurând de sbuciumările sufletuluĭ, ce vrea să şi-le înăbuşe — E greŭ, să puĭ stavilă durerii. Lângă ea, ţinêndu-ĭ mânile, eraŭ ceĭ doĭ fraţiorĭ maĭ micĭ, priviaŭ fricoşi pe la toţi şi apoĭ se opriaŭ la mine, înţeleserà mititeiĭ, că cel maĭ bun prietin îĭ părăseşce. . . . .

Dómne! Dómne! câtă dragoste era în durerea vóstră! La gândul, că trĕbue să vĕ părăsesc, m'a cuprins un dor de viaţă. Slăbitu-mi-a şi sufletul, când viaţa întrégă cu scenele drameĭ sale trecu pe dinaintea ochilor. Ce limpeḑĭ îmĭpăreaŭ acum acele scene! Cu ce dor nebun voiam, să maĭ încep viaţa — viaţa atât de urîtă maĭ înainte. E dureros, să părăsescĭ viaţa, când începe aţĭ fi dragă!! . . . Îmĭ venia, să plâng, să vĕ rog în gură mare: N'o lăsaţĭ, să fugă, că prea mi-e dragă! A fost numaĭ un vis, scurt în pragul vecînicieĭ, dar mila de voĭ l-a alungat. Ca să nu vĕ vĕḑ am privit în sus, şi îngerul paznic, ce-mĭ făcea acolo sus mereŭ semne de chemare, a redat tărĭă sufletuluĭ meŭ.

Privind mereŭ în sus, ochiĭ mi-s'a înpăinginit, respirarea începu a fi rară, maĭ largĭ şi căile peptuluĭ. Tu aĭ vĕḑut şi maĭ mult cu ochiĭ de cât cu buzele aĭ şoptit: „lumina“ . . . . . Încă puţină vreme şi ochiĭ deschişĭ nu maĭ vedeaŭ nimica, în jurul meŭ tăcere sfîntă, peptul maĭ făcusĕ câteva mişcări neobicĭnuit de marĭ şi se opri. Primul aĭ zis „Ne-a părăsit“ e jalnic din firea luĭ, dar e gróznic de dureros, când pórtă în sine vecînicia.

Plină era chilia de vaete şi plâns fie care vró să fie tare şi toţĭ eraţi slabĭ. Auḑiam vorbele, plângerile şi suspinele fie căruia, voiam, să vorbesc, să vĕ spun, că nu-s mort, să vĕ rog, să nu maĭ plângeţĭ — ce rĕŭ fac mortuluĭ acéste plângerĭ, — dar nu puteam, căcĭ numaĭ auḑul mĕ maĭ servia, stînsus'a în scurt şi acésta. Nu maĭ auḑiam nimic; spiritul părăsise trupul pĕcătos, era în cale spre vecinicie . . . . . .

Casa jalnică de mult s'a fost perdut în depărtarea nezărită, nu se maĭ puteaŭ destinge nicĭ apele în şĕrpuitul lor argintiŭ, nicĭ câmpiile frumóse; munţiĭ se miceaŭ din ce în ce, până ce şi pământul în forma sa sferoidală se perdea în atmosfera-ĭ negurósă. În drépta şi în stînga rĕmâneaŭ celelalte planete cu trabanţiĭ lor, înfăşate fie-care în atmosferele lor. Acuşĭ planetele vîrtóse eraŭ în urmă, ca nişce triste amintirĭ; treceam printre cele gazóse, a căror desime scădea cu calea. La urma urmelor ajung în sistemul *nemateriel*. Nu vedeam nimic şi nicĭ nu maĭ puteam înainta, căcĭ eram la pórta porţilor, ce duce la tronul dumnezeesc. Din sufletele dreptţilor e acéstă pórtă cu tot ce încunjură tronul. Nu maĭ vedeam nimic, căcĭ spirite cu puterile vederiĭ de până aicĭ nu poţĭ vedea. Ajuns numaĭ în faţa „porţiĭ porţilor“ se ĭea de pe ochĭ ocara neputinţiĭ, capĕtă cea din urmă întărire, *celor drepţi spre mărire, rĕilor spre ruşinare.*

Ajuns între ceĭ din urmă aveam, să fiŭ judecat maĭ târziŭ; am rĕmas pe loc, cufundat în cugetele faptelor trăite. O vóce mĕ trezesce; toţĭ adecă aŭ fost mărturisit faptele, deja şi judecata şi-aŭ auḑit-o. Să fi vĕḑut cum unora li se deschidea calea fericiriĭ din faţa tronuluĭ, spre care eĭ şi acum se îndreptaŭ cu blândeţă şi modestie; ér părţii copleşitóre porţile suferinţeĭ de vecĭ; altă parte să îndréptă spre uşile suferinţeĭ în timp. Toţĭ s'aŭ fost dus, numaĭ eŭ stam înaintea tronuluĭ dumnezeesc. Eram înlemnit, nu puteam zice nimic, şi aceea-şĭ vóce blândă o maĭ aud o dată: „Să-ţĭ vedem faptele şi cugetele, în carĭ ţĭ-aĭ petrecut viaţa“ — Am spus tot, ce am petrecut în mijlocul nostru. . . . . .

. . . . . .

Azĭ sînt în locul de curăţire, de unde înalţ rugărĭ ferbinţĭ la tronul dumnezeesc şi pentru voĭ iubiţilor, şi pentru tine, prietine iubit, care, de atâtea orĭ m'aĭ întors la adevĕr, când copleşit de greul vieţiĭ păşiam spre perire. Da, mĕ rog şi pentru tine prietine! Şi ce-ţĭ spun eŭ tóte acéste, ce-ţĭ reamintesc acele clipe dureróse?! Tu aĭ plâns, te-a durut; pe încetul te-aĭ împĕcat şi aĭ uitat pe cel ce te a părăsit, dar uitatai şi . . .

. . . . . .

M'a trezit clopotul bisericiĭ din vecinĭ Sar buimăcit de cap; . . scrisórea din vorbă. nu-ĭ! privesc în jur şi nu aflu nimic . . . . . .

Am visat şi n'am sfîrşit visul, visul! ce îmĭ reaminti pe cel maĭ scump dintre prietiniĭ, şi cu el atâtea scene dulcĭ, chiar şi în durere. A fost un vis dureros, căcĭ el îmĭ spunea de ce am fost şi făcea, să mĕ cutremur, de ce am ajuns. . . . . .

Am căḑut în genunchĭ şi în lacrimile pocăinţiĭ, ridicat-am versul gurii mele spre ceriul uitat: arată-mi-te mereŭ în vis, prietin scump! ca prin vorbele-ţĭ din ceea lume, să aprinḑĭ flacăra sufletuluĭ meŭ stîns să mĕ readucĭ la curăţenia gândirilor vechĭ! . . . . .

De unde voiŭ începe a plânge faptele vieţiĭ mele celeĭ ticălóse, cum voiŭ începe, Christóse tânguirea cea de acum?! „Ci ca un îndurat, dă-mĭ ertare de greşele“ . . . . . .

Clopotele nu maĭ sunaŭ. Înaintea bisericiĭ, mulţime multă de creştinĭ „cântare aduceaŭ Dispunĕtoruluĭ“ dumnezeesc. Christos a înviat din morţĭ, cu mórtea pe mórte călcând, şi celor din morminte viaţă dăruindu-le . . . . . celor din morminte viaţă dăruindu-le — da! şi celor din mormintele sufletuluĭ. . . . . .

A fost ziua înviării — mele.

L. Rus.

Crucifixul şi înviarea în arta creştină.

Este un chip, despre care Führich, artistul cel mare şi cu adevĕrat creştin zice, că nu e alt ceva, de cât împreunarea contrastelor celor maĭ extreme a însuşirilor dumnezeescĭ, carĭ la aparinţă nicĭ când nu ar putea să se unéscă. Acest chip îl aflăm în tóte părţile lumiĭ de nenumărate orĭ şi stăpânesce pământul locuit de ómenĭ cu un fel de presenţă în tot locul. Doĭ spre zece pescarĭ sĕracĭ aŭ adus popórĕlor acest chip din locul sfînt; eĭ aŭ fost ucişĭ pentru acésta, şi dacă chipul acesta îl isgonesc de undeva, îl ridică alţiĭ ĕră-şĭ în alte părţĭ, orĭ îl aduc îndărăpt celor părăsiţi. Acolo unde o dată s'a împământenit, îl întâlnim în deal şi în vale, în casteluri, palate şi în colibĭ, înainte de tóte pe altariŭ, care e adevĕratul sĕŭ loc, fiind că preste tot şi ideea altaruluĭ în chipul acesta îşĭ are rădĕcina. Din sĕmnul celeĭ maĭ marĭ ruşinĭ s'a ridicat la sĕmnul veneraţiuniĭ celeĭ maĭ profunde. El încununĕ corónele regilor, împodobesce peptul erouluĭ şi al merituluĭ. Ca martor şi păzitor al onestităţiĭ şi bunelcuvinţe strălucesce pe grumaziĭ vĕduvelor, vergurilor şi a matrónelor, făcut din tóte materiile naturiĭ strălucind de aur, argint, juvaere, frumos prin artă saŭ prin sine însu-şĭ. Lucrat în os, lemn, orĭ în altă materie înarmézĕ pe episcop, pe abate, pe misionar, pe călugăriţe, pe preoţi şi în urmă stă ca chizeş al speranţeĭ fericiriĭ la mormintele nóstre. Acest chip, în care dreptatea eternă şi neînduplecată se întâlnesce şi se împreună cu îndurarea nemărginită — este crucifixul.

Crucea atât singură, cât şi împreună cu Mântuitoriul suferind saŭ muribund, este

[1]) După mărturisirea luĭ Ĭosif Flaviŭ, Ponţiŭ Pilat maĭ apoĭ a fost osîndit din partea tribunaluluĭ roman la exil în Vienna Galliei, unde şi petrecu până ce, ca şi Iuda, şi el se sinucise.

— cum zice Führich — una dintre cele mai sublime teme pentru artistul creştin. Dar pe lângă tótă iubirea şi veneraţiunea crucii, arta creştină numai pe încet şi cu óre care sfiélă a cutezat a o presenta în formă plastică. În catacombe, în decursul celor dintâiŭ trei vécuri, aflăm chipul crucii fórte rar, şi şi atunci într'o formă nelămurită. Pentru representarea simbolică a crucii se folosiaŭ pe atunci de litera T, — o tradiţiune veche ne spune, că crucea lui Christos ar fi avut acéstă formă; mai departe de monogramul lui Christos în litere grecesci *X P*. Sînt uşor de înţeles causele, cari i-aŭ reţinut pe creştinii ceі dintâi a representa crucea lui Christos. A fost veneraţiunea faţă de semnul mântuirii şi temerea, ca nu cum va acela să fie desonorat de păgâni în decursul persecuţiunilor Că acésta din urmă s'a întîmplat, apare din crucifixul de bajocură aflat la 1856 în ruinele palatului împărătesc, probabil în odaea de pază a pretorianilor. Ne presentă o figură de om în haine având cap de măgar şi stând pe o cruce în forma literei *T*, — o batjocură a păgânilor asupra credinţei în cruce. În vécul al treilea a fost zugrăvită crucea mai întâi cu monogramul lui Christos. O cruce în forma, în care o pictăm azi, bogat împodobită cu flori şi frunze se află în catacomba Sf. Ponţian de asupra baptisteriului; se derivă din vécul al 7-lea saŭ al 8-lea. Periodului de artă următor i-a fost reservat a ne presenta pe Restignitul. Un desemn mişcător, care vădesce un adânc sentiment, se află ce e drept în catacombe, şi anume într'o cameră a Sf. Sebastian, dar desemnul se derivă din evul mediŭ. În periodul de artă romantică ni-se presentă Christos pe cruce mai adese ori îmbrăcat, numai mai târziŭ s'aŭ mărginit în îmbrăcăminte la pânza de la cópse. Cu înaintarea studiului anatomiei a câştigat representarea trupului în perfecţiunea formelor şi în frumseţa plastică, dar adese ori lipsia adâncimea sentimentului şi simplitatea mişcătóre, cu care artistul creştin tracta subiectul cel mai sublim. Punctul de culminaţiune în representarea Mântuitorului l-a ajuns Michael Angelo. În sfund întunecos se înalţă corpul Dumnezeului de o frumseţă aprópe strălucitóre, şi totuşi trăsăturile brăzdate de durere a capului înclinat spre stânga ne arată chinurile trupesci şi sufletesci ce a îndurat. Aşa sufere Dumnezeul-om! Singur, maiestatic, în frumseţă tragică. Cutremurător şi mişcător se ridică crucea pe vîrful délului, de desupt se încolăcesce şerpele verdiŭ; capul lui este udat cu sânge sfînt. Ast fel l-a pictat un Michael Angelo pe Mântuitoriul nostru. Aşa nu-l va mai picta nimeni! Mişcaţi de maiestatea sublimă a acesteі icóne a morţii de jertfă a lui Christos ne aducem aminte de cuvintele: — stat Crux dum volvitur orbis — şi cu ochii scăldaţi în lacrimi ne închinăm Mântuitoriului nostru.

O Crux Ave — Spes unica. Să trecem acum la modul, cum ni se presentă înviarea în arta creştină.

În presentarea artistică a celeі mai fundamentale dintre tóte misteriile creştinesci, a nume a înviării din mormînt a Mântuitoruluі clarificat, se pot deosebi treі categoriі de tablouri: creştinesci vechi, a nume în icónele aflătóre în catacombe, chipuri mai târziŭ de un caracter general şi de obvenienţă mai désă, cu deosebire opere de a le artiştilor singuraticі.

Pe cum în general în catacombe predomnesce representarea simbolică a învăţăturii creştine şi a actelor rescumpărării, tot aşa şi înviarea lui Christos mai mult ni-se arată prin simbole, de cât se presentă în sensul adevărat. Ca simbol în acest sens să întrebuinţéză spre pildă Daniil în grópa leilor, a căruі chip aplicat la monumentele mormentalі de o parte ne simboliséză înviarea Domnului, de altă parte înviarea generală din morţi garantată prin înviarea lui Christos. Un al doilea simbol al înviării Mântuitoruluі este profetul Iona, pe care el însu-şi îl aduce ca simbol al învierii sale prin cuvintele: „Pe cum a fost Iona în pântecele chitului treі zile şi treі nopţi, aşa va fi şi Fiul omului în inima pământului treі zile şi treі nopţi.

În timpurile de mai târziі, anumite moduri de a zugrăvi pe Mântuitoriul înviat deveniră tipice şi s'aŭ bucurat de o mare trecere, fără ca să li-se cunóscă autorul; ele aŭ provenit aşa zicând spontan din însă-şi firea lucrului.

Aicі aparţin chipurile, în carі conform scirilor din evangelie Mântuitoriul e presentat ca o figură maiestatică, încunjurat de raze orbitóre, purtând în mână ca sémn al biruinţeі şi al triumfului un stindard alb cu cruce roşie, căci Domnul prin mórtea sa sângerósă pe cruce a învins mórtea şi a triumfat asupra Iadului. În unele tablouri din cele mai vechi să află lângă Mântuitoriul înviat, şi singur ca simbol al aceluia, leul cu nimbul crucii, după cuvintele Sf. Augustin: „În chinurile sale a fost ca un miel, în înviarea sa ca un leŭ.“ Un alt chip al înviării, pe care adese ori îl aflăm, ne presentă pe femeile pii, carі aŭ mers la mormînt cu gândul, să balsameze trupul lui Christos, dar în mormînt vĕd un înger în haine albe ca zăpada, strălucind ca fulgerul şi luminând întregul mormînt. Mormîntul e în unele tablouri deschis, ér în altele închis. În multe feliuri aflăm zugrăvită mergerea lui Christos cu ceі doi tineri la Emaus Christos merge în mijlocul lor adâncit în conversaţie vióe, saŭ şede cu ceі doi tineri în Emaus la o masă ţinând în mâna stângă pânea şi binecuvîntând-o cu drépta. O înfăţişare în general lăţită a Mântuitoruluі e statua care împodobesce la Paşci altariul, şi se află câte o dată şi de asupra amvonului, şi care represintă pe Isus în mână cu un steag. —

Dintre singuraticele tablouri, carі ne representă Pascile saŭ înviarea Domnului numai câte va putem releva. Giotto a pictat pe Mântuitoriul nostru înviat în ţinută maiestatică stând de asupra mormîntului, cu capul încunjurat de aureolă, în mână stégul cu cruce; la piciórele sale zac în partea dinainte doi păzitori. De la Fra Angelico din Fiesole, înger între pictori, se derivă tabloul aflător în biserica dominicană s. Marco din Elorenţa, representând pe cele treі Mariі (Magdalena Solome şi a lui Cleofa), cărora îngerul le anunţă scirea îmbucurătóre: „A înviat, nu e aicі.“ Michael Angelo a creat un cap de operă, eternisând pe pânză scena, când Mântuitoriul nostru după înviarea sa, se arată sf. Maria Magdelena. Fiind că după datele evangeliului Magdalena a crezut despre Mântuitoriul înviat, că e grădinariul şi l-a şi agrăit cu ochii scăldaţi în lacrimi: „Dacă aі luat pe Domnul, spune-mi unde l-aі pus?“ de aceea ne presentă pe Christos în acest tablou ca grădinar cu sapă în mână, încunjurat de aureolă. La Rafael Sanzio plutesce Christos de asupra mormîntului şi e adorat de doi îngeri, pe când treі soldaţi păzitori zac pe pământ, şi al patrălea fuge de acolo palid de spaimă. Mai târzie de tóte aceste picturi e un cap de operă a sculpturii în os de fildeş copiat şi descris de multe ori, care ne representă înviarea. Se deriva dintr'un diptichon şi e evident o imitare a capeleі sfîntului mormînt din Ierusalim. E o basă în patru colţuri cu o uşă închisă şi din dóuă părţi mărginită cu firide. Pe acésta vine partea de asupra răzimată pe columne şi acoperită cu o cupolă. Doi păzitori, unul durmind se razimă de bază. În partea dinainte şede un înger, care anunţă celor treі Mariі, carі sosesc, înviarea Domnului. Mântuitoriul înviat cu capul încunjurat de nimb, grăbesce cu paşi repeziі în sus pe un deal, ce se ridică lângă mormînt, ţinênd în în mâna stângă un rotul, care însémnă puterea magisteriului, ér de a drépta ce şi-o întinde, îl prinde Dumnezeŭ-tatăl. De după mormînt se arată un oliv, a căruі fructe le mâncă dóuă paseri, prin care éră-şi am ajuns la simbolismul evului creştin vechiŭ. Prin înviarea sa Christos ne-a adus adevărata pace, şi tot omul, care a înviat cu Christos, îl póte gusta. Numele artistului, care a creat acéstă operă originală, e necunoscut.

Aşa propoveduesce şi arta creştină în tablourile sale cu glas puternic şi la înţeles adevĕrul Pascilor: „Acésta e ziua, care a făcut-o Domnul; să ne bucurăm şi să ne veselim într'însa!“ Christos trăesce, Christos învinge, Dhristos triumfézĕ!

Amalrich regele Ierusalimului şi ceі doi peregrini.

(Naraţiune istorică).

(Continuare.)

„Óre ce caută călăreţul aşa târziŭ?“ întrebă Gregoriŭ. „Ce ne împórtă pe noі,“ respunse Cristian. „Mergі şi trezesce pe paznicul porţii.“ Gregoriŭ apropiându-se de murі suie o scară întunecósă, care conduce în serpentină la turnul, care se înalţa deasupra porţii. Ajuns pe platformă, se apropie de patul, unde durmia dus un om, pe care abia l-a putut pune în picióre. „Scólă Ştefane!“ Păzitorul ridicându-se îl zice cu mânie: „Pare că mi-aі promis, că nu aі, să mĕ scoli, până ce nu-mi trece ameţala.“ „Aşa am şi făcut.“ Fiind tótă ţara în linişte şi în decursul nopţii nevenind nime la pórtă, puteam să te las în pace. Dar acum a sosit la pórtă un călăreţ, care cere cu insistinţă, să între. Ştefan chiar îşi frécă ochii, când se aud éră-şi lovituri de ciocan. Sentinela plecându-se peste deschidĕtura turnului se uită în jos şi putu deosebi la lumina luneі, care se ivia din când în când, figura celui de jos. „Pe Dumnezeul meŭ, acesta e un musulman! Óre să nu-i sfărîm capul cu o piatră.“ „Nu,“ zise Grigore, „ce mai sciі? póte este însoţit de o cétă de strengari ca dînsul. Nu veţi mai mulţi?“ „Pe nime, împrejurimea este gólă.

E numai singur. Dar se póte, că ceі alalţi staŭ ascunşi la cotiturile zidurilor. Vină, să ne scoborim şi să-l lăsăm, să între.

Póte ne succede, să sciricim ceva înainte de a alarma cetatea.“ Ambii se dau jos din turn; sentinelele se postézá înaintea porții cu arma gata de atac. Ștefan descuie pórta și o deschide. Portița era așa de strîmtă, în cât călărețul abia încăpu cu cal cu tot. Ștefan o încuie cu grabă. Gregoriu și Cristian smulg pe călăreț de pe cal și-l apucă de grumazi.

„Câne de păgân,“ strigă Gregore „cine te a pus, să întri aci? Spune numai de cât, unde sînt, cei ce te aŭ însoțit, orî te sugrumăm!“ „Lăsați-mĕ în pace ucigașilor,“ cârâi presupusul turc. „Eŭ nu sînt musulman, ci un german cinstit din Șvabia, care am venit, ca să mĕ lupt pentru sfîntul mormînt și acum sînt în serviții regelui Amalrich. Étă inelul și emblema lui, pe carî mi le-a dat, ca să pot avé trecere liberă.“

„Dar al naibii, tu eștî Bernhard de Zollingen! Cum aî ajuns, să-ți iaî o mască, care te póte ușor prăpădi?“ „Asta nu vĕ privesce pe voî.“ „Vedeți, ca să mĕ duceți fără întârziare la palatul regelui. căruia am să-l fac împărtășirî importante.“ Cristian voia, să trezéscă pe cei alalți paznicî, ca să-l însoțéscă. Dar, călărețul ca să nu întârzie se aruncă pe cal și ține calea spre castel. Ajuns la pórta laterală a castelului se dă jos, își légă calul și bate cu ciocanul. Ușa se deschide momentan și păzitorii îî pun sulițele în piept.

„În lăturî, lăsați-mĕ să trec. Bernhard de Zollingen are misiune la regele. Spre adeverire priviți inelul și emblema regală.“ De o dată soldații s'aŭ retras din calea-i și dînsul cu grăbire înaintéză pe scara castelului.

Într'aceea Ramleh și Zadoc, paznicii din antișambra regelui, audind sgomot să pusă, să asculte. De o dată se deschide ușa și întră Bernhard.

Zadoc îl întimpină cu ast fel de vorbe: „Pe barba profetului, te înșelî, dacă credî că musulman fiind îmi voiŭ trada stăpânul. Cară-te pe dată, dacă ți scumpă viața!“

„Tacî, Zadoc,“ zise Bernhard. „Eŭ nu sînt musulman, ci creștin, care trebue să vorbesc cu regele numai de cât.“

Zadoc sedus de vócea cunoscută îî réspunde: „Îți jur pe profet, cavalere, că nu mult a lipsit de nu am înfipt pumnalul acesta în costele tale. Aî avut noroc, că eștî îmbrăcat turcesce. Cu regele nu veți puté vorbi, fiind că dórme.“

„Trezesce-l pe respunderea mea, de óre ce am ordin, ca să nu întârziŭ cu solia, fie nópte, fie ziua.“

Zadoc deschide ușa camerei, în care durmia regele. Camera era luminată de radele roșiî ale uneî lampe de nópte. Paznicul se apropie de patul regelui și zice: „Iertare Maiestate, fiind că cutez să vĕ conturb somnul; a sosit cavalerul Bernhard de Zollingen și vre, să vorbéscă numai de cât cu Maiestatea Vóstră.“

Regele se deștéptă, se scólă și îmbrăcându-se repede demândă, ca să vină cavalerul.

Bernhard salută pe rege, închinându-se până la pământ. Regele face semn paznicilor, să se depărteze și să închidă ușile. Apoi dând mâna cu Bernhard îl întrébă: „Ce noutățî îmi aducî?“ „Fórte bune,“ réspunse cavalerul. „Dighisit în vesminte de musulman am stat mai mult timp în Cahira și am urmărit tot, ce se petrece acolo. Sultanul Șaver a trebuit să se retragă dinaintea sclavului Dargam, care pe încetul și-a croit o frumósă posiție. Dargam este de present vezir și se numesce sultan. Vedênd soldații lui Șaver, că pe stăpânul lor l-a părăsit norocul, aŭ trecut cu toții în partea lui Dargam. Șaver presimțind că stéua lui e spre apunere a părăsit Egiptul. Dacă regele Ierusalimului stă pe lângă gândul, ca să ocupe frumósa țară a Nilului. atunci acum e timpul prielnic, până când Dargam nu s'a întărit de ajuns. După a mea părere ar fi ușor, să câștigăm în partea nóstră pe Șaver cel alungat și să ni-l facem aliat.“

Amalrich ridênd și clătinând din cap zice: „Cavalere, tu scii pe o formă să scriî și să te lupți. Étă recuisitele de scris, ședî și scrie ce-ți voî spune.“ Regele îî dictă o scrisóre către toți principii feudalî aî imperiului, pe cum și către episcopi și abați, provocându-i ca în timp scurt însoțiți de ómeniî, carî îî aŭ, să grăbéscă la Ierusalim, fiind că el voesce să cuprindă Egiptul.

Gătând scrisórea îî poruncesce, să o ducă în mănăstirea Ioaniților, ca să o decopieze călugării cât mai în grabă. Copiile să le aducă érăși în reședința regéscă ca să le pecetluiéscă pe tóte.

„Preaîndurate stăpâne și rege, sînt gata, să împlinesc porunca, dar concede-mi ca mai întâiŭ să mĕ îmbrăc creștinesce. Étă se luminéză de ziuă, și dacă m'ar vedé locuitorii Ierusalimului în haine turcescî, nu sciŭ fi voiŭ în stare, să-ți împlinesc porunca.“

„Rĕmâî cum eștî. dar grăbesce-te.“

Bernhard de Zollingen se retrage și întră în partea palatului, unde petreceaŭ cavalerii orînduiți în serviții regelui. Aicî dă peste o odae plină cu colfurî, paveze și veste. dar la întrare dete cu ochiî de comandantele gardeî.

Acesta cunoscênd pe cavalerul dighisit îî zice ridênd: „Pentru Dumnezeŭ! spune-mî viî tu de a dreptul din carnevalul roman, saŭ aî fost în prinsóre la Turcî?“

„Nicî una, nicî alta, amice, eŭ am spionat în Califatul de la Bagdad, de unde am adus solia regelui, că acolo a erupt revoluția. Privesce la acest pergament! Dacă aî sci ceti, aî afla, că conține lucrurî de importanță.“

„Nu sciŭ ceti, dar te rog spune-mî ce conține.“

„Fie! de óre ce regele Amalrich nu mi-a poruncit. să țin lucrul în taină, apoi și așa peste câte va zile conținutul epistoleî va fi sciut de toți. Află dar, că Amalrich s'a hotărît să facă o espediție în Egipt. Trebue să îmblânzim pe acești crocodilî aî Nilului, fiind că prea neliniștesc cu flota lor năile peregrinilor, carî vin din apus la mormîntul sfînt, ér pedestrimea lor neliniștesce castelele nóstre din jurul cetății Ascalon.“

„Pe barba patriarchului din Ierusalim, vestea ce-mî spuî, este pentru mine din cele mai plăcute! La Egipt! Dumnezeule. cum avem, să năvălim asupra păgânilor și să-i luăm la góná. Eŭ chiar am pus vot la Damiette, să mĕ rĕsbun pentru ranele ce mi-le-am făcut. Acum a sosit timpul, ca să-mi împlinesc promisiunea.“

Într'aceea cavalerul Bernhard și-a schimbat hainele și ér a ascuns pergamentul. Repede ieșă din palat și traversa stradele Ierusalimului, carî mișuiaŭ de ómeni. Mulți dintre cunoscuți îl opriaŭ în cale și-l întrebaŭ că unde a fost atâta timp și ce vestî aduce.

El le respundea, că nu are timp să flecărésca cu dînșiî. fiind că e trimis de rege la Ioaniți, dar înainte de apusul sórelui vor sci cu toții ce se plănuesce. Toți. ce-î ce sînt îndemânatici în purtarea sabiî aŭ, să fie veseli. Ajungênd la clădirea mărétă a Ioaniților, bate cu ciocanul de fer în pórtă. „Fratele“ Gregorie băgându-și capul pe deschidetura de lângă pórtă și uitându-se la cel ce bate zice: „Prietine, cum de viî să ne conturbî așa de diminéță?“

„Venerabile Părinte, eŭ vin din mandatul regelui. Binevoiți a mĕ anunța la priorul mănăstirii.“

Călugĕrul audind de numele regelui, făcênd o închinaciune slobóde pe cavaler și merge, să-l anunțe. Reîntorcându-se îl rógă, să-l urmézá. Cavalerul este condus prin ambite spațióse, decorate cu statuete de marmură, apoi ajung în o sală mare, a cărei pereți eraŭ decorați cu tablouri lucrate în uleŭ, carî representaŭ suferințele și mórtea Mântuitoriului.

Pe ușa din față întră priorul și făcênd un compliment, întrébă pe cavaler despre dorința regelui.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

„Flóre albastră“ Anul I., Nro 27. cu următoriul sumar: Pandurul. C. Sandu. — Cântec bohem (poesie). St. O. Iosif. — Din Corssica, I. Duscian. — Cântecul isvorului (poesie), Sân-Petreanul. — Note din țară, S. Voinea. — Glas de corn (poesie). D. Nanu. — Funcționarî (schiță). Toma Florescu. — Safires ochiî tĕi (din Heine), I. Neamțu. — O carte nóuă. Marie Rz. — Rubrica veselă, Lumpatius. — Criminalitate și socialism, Alfred Fouillée. — Crochiurî din țară; Snoave, Ecourî literare și artistice, etc. etc.

Manual de Psichologie și Logică pentru clasa VIII a școlelor medie edat de *Dr Vasile Hossu*. Blaș. Tipografia seminariului archidiecesan. 1898. Prețul broș. 1 fl. 20 cr.

Glosariŭ de cuvinte dialectale, adunate și esplicate de *Alesiŭ Viciŭ* profesor, Blaș 1899. 8°. IV+56 pag. Prețul 1 corónă.

Jertfa creștinilor. *Comentar al liturgiilor bisericii grecesci* compus de *Dr Victor Szmigelski*. Tomul I. Introducere dogmatică. Cu aprobarea Preaveneratului Ordinariat mitropolitan de Alba Iulia și Făgăraș. Blaș 1897. Tipografia seminariului archidiecesan. Pag. 230 în 8. Prețul 1 fl. 5 cr. saŭ 2 lei 20 baniî. Editura auctorului.

Editor și redactor rĕspundĕtor:
Dr Vasile Suciu.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

tunurilor cu tir repede, şi discusiunea asupra ocupăriĭ unuĭ teritoriŭ în China.

Pe cum ziceam în unul din numeriĭ trecuţi, proiectul de lege referitoriŭ la judicatura curieĭ în cestiuni electorale a fost transpus spre esaminare comisiuniĭ justiţiare a camereĭ. Proiectul acesta se şi desbate în comisiune deja de câte va zile, făcêndu-se modificăriĭ însemnate în textul original. Lăsându-se pe cum e în original, ca judicatura curieĭ să între în valóre în dată după închiderea dieteĭ, comisiunea a pretins, ca dispositiunea, după carea restanţieriĭ de dare nu-şĭ pĕrd dreptul electoral să, nu între în vigóre numaĭ în anul venitoriŭ, ci încă în estan. Ministrul preşedinte s'a învoit la acéstă modificare, ca adecă restanţieriĭ de dare să fie luaţi în liste deja în anul acesta. După ce însĕ acestia nu pot fi luaţi direct în tabelele, carĭ se rectifică tocmaĭ acum, se vor lua în liste pe calea conscrieriĭ suplementare.

Ceea ce a produs maĭ mare sensaţiune în acéstă „eră nóuă" a fost o ordinaţiune a ministruluĭ de justiţie Hegedŭs îndreptată cătră tóte judecătoriile şi procuraturile reg. de prima instanţă. Ministrul adecă ordonéză, ca plângerile şi arătările făcute în contra preoţilor pentru fapte, carĭ constitue delict moral grav, incompatibil cu posiţia lor, saŭ pentru fapte cualificate de contrare statuluĭ, judecătoria saŭ procuratura reg., la care s'a făcut arătarea, să le comunice imediat şi urgent dimpreună cu datele, ce le staŭ la dispositie, ministruluĭ de culte şi instrucţiunea publică, fără considerare, că pe basa stăriĭ faptice a arătăriĭ respective a denunţăriĭ are loc saŭ nu procedura penală. Acela-şĭ ministru dispune maĭ de parte, ca judecătoriile să subştérnă ministruluĭ de culte tóte sentinţele enunţate pentru orĭ ce transgresiunĭ, carĭ constituesc delicte moralĭ saŭ contrare statuluĭ, în dată ce aceste sentinţe aŭ ajuns la valóre de drept. Ca direcţie contrar statuluĭ, ne spune dl ministru, e a se considera orĭ ce faptă, care e îndreptată în contra constituţieĭ, caracteruluĭ naţional, contra unităţiĭ, independinţeĭ saŭ întregităţiĭ teritoriale a statuluĭ, pe cum şi orĭ ce faptă, care e îndreptată în contra aplicăriĭ limbiĭ statuluĭ, orĭ unde şi în orĭ ce mod s'a întîmplat fapta aceea, în biserică saŭ a fară de ea, în patrie orĭ a fară, prin graiŭ viŭ orĭ prin scrisóre.

În modul acesta, pe cum zic unele ziare magiare, se face atentat la demnitatea judecătorilor şi se institue cabinetul negru în contra preoţilor.

Austria. Conferinţa Slavilor de Sud, de care se făcea amintire în numĕrul trecut, fiind Slaviĭ din Austria ocupaţi cu dietele lor provinciale, a fost amânată. Într'aceea însĕ tot maĭ bine se vede reacţiunea slavă în contra Nemţilor. Acestia veţêndu-şĭ hegemonia ajunsă la sfârşit, în înverşunarea lor, nedispunênd de alte mijlóce, aŭ socotit ca să-şĭ rĕsbune prin aceea, că vor provoca poporul germân ca să apostateze, prin ce să-şĭ arete tot o dată şi antipatia faţă de Slaviĭ din patria lor, ca adecă să nu albă aceea-şĭ credinţă cu ceĭ alaltĭ conlocuitorĭ. Slaviĭ, şi în spĕcie Sloveniĭ din Stiria, carĭ sînt ceva maĭ bine de un milion, încă şi-aŭ arătat antipatia ce o nutresc faţă de Germanii naţionalişti. Acestia adecă, fiind centralisaţi cu tóte afacerile lor politice în oraşul german-naţionalist Graz, după analogia lozinceĭ Nemţilor ultraişti: „Los von Rom" aŭ zis şi eĭ: „Los von Graz" adecă să ne sperăm de oraşul Graz. Eĭ cer prin urmare, ca tóte afacerile lor politice să fie centralisate în orăşelul Marburg, care e aşeţat în apropiarea teritoriuluĭ etnografic sloven, sperând, că în chipul acesta vor reuşi, ca oraşuluĭ Marburg să-ĭ imprime un timbru slovenesc.

Parlamentul îşĭ continuă somnul, ér guvernul studiéză modul, cum ar puté să împace Nemţiĭ cu Cehiĭ.

România. Crisa guvernamentală după multe sfătuiriĭ de ale şefilor de partide cu Regele şi între sine, s'a terminat Sâmbătă séra. Era o dată o părere, că noul ministeriŭ ar fi fost format din diversele grupuriĭ de liberalĭ. Acésta însĕ nu a succes, pe cum se şi puté prevedé, în urma atitudiniĭ ce o luaseră aderenţiĭ luĭ Sturdza, ca adecă favoritul lor la nicĭ un cas să nu rĕmână a fară din noul cabinet. Urmarea ar fi fost, să se compună un guvern noŭ conservator, şi încă pe cum se zicea pur-conservator. Acésta în parte s'a şi efeptuit în Sâmbăta luĭ Lazar. Zic în parte s'a efeptuit, căcĭ în noul cabinet conservator a întrat şi dl *Fleva* şeful liberalilor democraţi, ca ministru de domeniĭ. Ceĭ alaltĭ ministri sînt toţi conservatorĭ şi a nume: *G. Gr. Cantacuzino* preşedinte şi ministru de interne, *Ioan Lahovary* ministru de esterne, *General Manu* ministru de finanţe, *Tache Ionescu* ministru de culte şi instrucţiunea publică, *Disescu* ministru de justiţie, *Dr Istrati* ministru de lucrăriĭ publice, *General I. Lahovary* ministru de răsboiŭ. Dintre acestia a fară de Dr Istrati şi Ioan Lahovary - toţi ceĭ alaltĭ aŭ maĭ fost titularĭ de resórte în cabinetele de maĭ înainte.

Noul ministeriŭ român, după ce şĭ-a depus jurămîntul, a şi început în dată cu denumirea de prefecţi şi cele alalte posturĭ administrative superióre.

Nouluĭ cabinet îĭ s'aŭ făcut ovaţiunĭ marĭ din partea poporuluĭ, ér Regele l-a promis, că îĭ va da decretul de disolvare a corpurilor legiuitóre, orĭ când îĭ va cere.

---

pretul durereĭ generale, de care este săgetată inima tuturor Românilor adevăraţi pentru pierderea atâtor fiĭ aleşĭ aĭ neamuluĭ nostru, Mĕ mângăiŭ însĕ şi mĕ întăresc, când gândesc, că aceste morminte nu sînt ţĕrină mută, ci monumente grăitóre, înaintea cărora tot Românul să opresce cu pietate şi înduioşare, ca să se inspire de vorbele şi faptele acelora, carĭ odihnesc întrênsele şi carĭ causa românismuluĭ aŭ dus'o tot înainte.

O ast fel de figură nobilă, care nu va dispare nicĭ odată dintre noĭ prin faptele sale de român verde, este şi Alesandru Filip.

De pe la anul 1870 istoria nóstră naţională nu póte înregistra nicĭ un eveniment maĭ însĕmnat, nicĭ o mişcare maĭ potérnică nicĭ un moment înălţător, la care Alesandru Filip să nu fi participat, nu ca privitor pasiv, ci ca forţă activă. Cine l'a vĕţut în conferenţele marĭ naţionale de la 1890 în cóce, a potut observa, cum faţa luĭ palidă, pe care eraŭ întipărite suferinţele corpuluĭ sĕŭ bolnăvicios, se însĕnina în mijlocul însufleţireĭ generele, se înviora de bucurie, şi întrégă fiinţa luĭ să părea, că căştigă nóuĕ forţe pentru a lupta întrepid maĭ departe pentru idealurile marĭ ale poporuluĭ român. Şi în aceste lupte, când contrariĭ cercaŭ să ne despartă, pentru ca să ne pótă stăpâni, când eĭ sĕmănaŭ ură, invidie şi desbinare, pentru ca să ne pótă umili, el a rĕmas pururea omul ordineĭ şi disciplineĭ, care nu părăsesce nicĭ un moment steagul naţional, şi chema pe toţi la unire, la iubire şi la înfrăţire, pentru ca să putem duce maĭ departe lupta dréptă şi legală la bun şi glorios sfârşit. Inspirat tot dea una de faptele mărete ale eroilor pentru libertate naţională, carĭ aŭ sângerat prin acestĭ munţi, prin aceste văĭ şi plaiurĭ, el nu scia ce este teama şi pentru aceea se avênta tot dea una în primele şire ale luptătorilor, asupra cărora se descărca maĭ violent ura, prigonirea şi puterea adversarilor.

El a priceput tot dea una nevoile şi trebuinţele poporuluĭ român. Pentru acea nu-l vedem numaĭ pe terenul politic, ci şi pe cel economic cultural şi religios lucrând fără preget şi cu devotament pentru propăşirea natiuneĭ nóstre.

În mijlocul munţilor de aur întemeiază institutul de credit şi economiĭ „Auraria" şi contribue cu capitalul sĕŭ şi la înfiinţarea altor asemenea institute din alte părţĭ ale românimeĭ. Pe terenul economic montan să bucură de atâta autoritate, în cât minerii din revirul Zlagna — Bucium până la mórtea s'a l-aŭ pus preşedinte al acestuĭ revir. Se înscrie între membriĭ fundatorĭ aĭ Asociaţiunii pentru cultura şi literatura poporuluĭ român şi pentru acéstă instituţiune culturală puţin a lipsit, că nu şi-a dat şi viaţa. Când în aniĭ trecuţi toţi eram îngrijoraţi de sórtea şi caractĕrul acesteĭ societăţi, Alesandru Filip, deşi bolnav, nu şi-a pregetat a alerga la adunarea generală din Sibiŭ spre a contribui cu luminile sale la deslegarea problemeĭ grele, ce ni-o impusese guvernul. Dar prin încordarea poterilor sale fisice, bóla i-s'a agravat aşa de tare, în cât îngrijat de sórtea luĭ am trĕbuit să-l fac să-şĭ curme călătoria spre casă, să-l iéŭ cu mine la Blaş şi să-l aşeţ pe câteva dile sub delicata îngrijire a rudeniilor sale. Luĭ Ales. Filip avem se mulţămim în mare parte şi înfiinţarea şcoliĭ de fetiţe a reuniuneĭ femeilor române din Abrud, şi n'a fost mişcare culturală, la care se nu fi participat, jertfind adeseorĭ sume însemnate.

Fiŭ credincios al bisericiĭ, a sărit într'ajutorul eĭ tot de a una când i-a vĕţut atăcată independenţa şi autonomia. Conferenţele grandióse de la Alba-Iulia din 1871 şi de la Cluş din 1897, l'aŭ vĕţut între aleşiĭ poporuluĭ protestând energic în contra contopireĭ bisericiĭ nóstre în organismul autonom al bisericiĭ latine şi reclamând cu glas mare drepturile, ce compet Provincieĭ nóstre mitropolitane după lege şi sântele canóne.

Credinţa şĭ-a manifestat'o în chipul cel maĭ solemn în peregrinajul, ce l'a făcut în în anul 1893 la mormintele sânţilor apostoli Petru şi Pavel din Roma, când martor am fost pietăţiĭ, cu care călca pamîntul udat de

Turcia. Din Macedonia, patria neînţelegerilor perpetue din Orientul european, éră-şi vin scirĭ neliniştitóre. De astă dată ceĭ nemulţămiţĭ nu sînt Bulgariĭ, ci Sêrbiĭ. Acestia suferind multe din partea Turcilor şi cu deosebire din partea Albanezilor mahomedanĭ, s'aŭ adresat agentului diplomatic sêrbesc din Constantinopol, ca să se întrepună pentru dînşiĭ la Pórta Otomană. Agentul le a promis concursul sĕŭ şi a adresat Pórteĭ o notă, în care o provócă ca să facă ordine în Macedonia, făcêndu-o atentă la nemulţămirea şi iritaţiunea generală, pe cum şi la urmările triste, carĭ sînt de temut. Ca mijloc de a împăca spiritele agitate propune, ca guvernul să se îngrijéscă, ca egala îndreptăţire să se valideze şi să procédă cu mĕsură egală în afacerile justiţiare fără deosebire de mohamedan orĭ creştin. Foile sêrbescĭ încă sînt indignate de tractarea vitregă, de carea sînt împărtăşiţĭ conaţionaliĭ lor şi provócă guvernul, ca să ĭea mĕsurile de lipsă pentru scóterea fraţilor lor din situaţiunea insuportabilă, în care se află. Tot spre scopul acesta se ţin o mulţime de întrunirĭ de ale Sêrbilor din regat.

Pe cum spun acele-şi foĭ sêrbescĭ, guvernul otoman, ca să pótă arĕta înaintea lumiĭ, că în Macedonia e pace, a ajuns la idea de a stórce de la poporul sêrbesc din vilaetul Cossovo o declaraţiune în scris, în carea eĭ să recunóscă că în patria lor îndestulirea şi pacea e generală, şi că prin urmare tóte scirile contrare sînt cu totul false.

Corespondinţe.

Diecesa de Gherla.

Onorată Redacţiune!

În nrul 7 al „Unirĭi“ ba şi în alţĭ numerĭ, pe cum şi în „Gazeta Transilvaniei“ pe drept se timbrézĕ aceĭ preoţĭ, carĭ cu desconsiderarea ba chiar eschiderea totală a cărţilor şi ziarelor nóstre românescĭ, îşĭ fac bibliotece şi-şi alimentézĕ spiritul cetind numaĭ pamfletele cărţilor şi ziarelor străine, carĭ numaĭ ură şi venin varsă în contra nóstră. A fost chiar timpul să se facă atentă maĭ ales preoţimea néstră la aceea, că ce dênsa primesce în casa sa şi cetesce cu atâta predilecţiune infectézĕ.

De atarĭ să socotiţĭ, fraţilor în Christos, partea cea maĭ mare din ziarele şi cărţile ce le abonaţĭ maĭ ales pe intenţiunĭ, pentru că aşa sînt şi să vĕ feriţĭ de ele ca de focul ce te arde şi ca de şerpele veninos, ce te muşcă şi omóră.

A abona foĭ şi cărţĭ de acestea în locul acelora, pe carĭ le avem noĭ, însamnă a primi nişce clevetitorĭ în casa nóstra nu pentru alt ceva, de cât ca veqênd şi auqênd noĭ să ne mânjască vetrile nóstre străbune, Larĭĭ şi Penaţiĭ nostrĭĭ, să-şĭ bată joc de némul nostru, de limba, viaţa şi dătinile poporuluĭ nostru. Ele sînt duşmanĭ neînpĕcaţĭ, carĭ neîncunjură la tot pasul vĕrsându-şĭ veninul a supra nóstră, voind a ne stînge de pe pământ, ca nicĭ amintire de noĭ să nu maĭ fie.

Şi apoĭ sînt vrednice ca să le cetim şi să le spriginim cu rugăciunile nóstre?

Ele sînt ca şi calul de la Troja, s'ar părea, că ne aduc mult, în realitate însĕ voesc a ne nimicĭ şi pe noĭ, nu trebue să ne încredem, ci să ne temem şi ferim de ele: „Timeo Danaos et dona ferentes“.

Mărturisesc sincer, că fiind preot tînĕr am făcut şi eŭ ceea ce am vĕdut pe alţiĭ făcênd, fără a reflecta la aceea, că bine e saŭ ba, şi am abonat şi eŭ o fóe străină de alt cum binecunoscută — nu de dragul celor ce o edaŭ ci pĕrte pentru a câştiga cunoscinţe nóue din limba, în carę apare numita fóe, parte a nu uita pe cele ca le aveam deja, dar m'am îngreţoşat în urmă vĕdênd cu câtă ură şi patimă scrie despre noĭ, şi pentru acĕea în casa mea „şi acum şi tot de una şi în vecĭĭ vécilor“ nu maĭ are întrare. Acésta am făcut-o încă la începutul acestuĭ an, când ziarele încă n'aŭ fost făcut amintire despre acest ruşinos fapt. M'a recercat redactorul şi prin cuvinte măgulitóre s'a încercat să mĕ convingă, că ar fi pagubă, să lipsésca o atare fóe de pe masa unuĭ preot, dar convingêndu-me că e maĭ mare pagubă ba chiar pĕcat ca ea să se afle pe masa mea — pe cum şi pe a altuĭ preot — nicĭ nu l-am învrednicit de rĕspuns.

Deşteptaţĭ fraţilor o astfel de grétă faţă de ce nu e al nostru, îmbrăţişaţĭ însĕ cu îndoită căldură şi iubire cărţile şi ziarele nóstre — pentru că sînt ale nóstre — şi apoĭ îmbrăţişând pe acelea ne îmbrăţişăm, iubim şi ajutăm noĭ pe noĭ, faceţĭ şi ziceţĭ cu George Sion că:

Ceĭ străin nu se lipesce de suflétul meŭ,
Vorbiţĭ *cetiţi* românesce pentru Dumnezeŭ.

Avem şi, ziare dar avem şi opurĭ fórte bune românescĭ, pe cum: „Catechismul de Deharbe“, „Ben Hur“ publicaţiunile fórte folositóre a societăţiĭ teologilor din Blaş etc pe carĭ dacă în limbĭ străine aţĭ grăbit a vi-le câştiga, să grăbim şi acum, când aŭ apărut în dulcea nóstră limbă, fiind preţul lor neînsemnat, ér folosul şi valórea neîntrecute. Nu este scusă lipsa materială, în care se află maĭ ales preoţimea nóstră, pentru-că câţĭ va florenĭ la an póte jĕrtfi orĭ şi ce preot, trebue numaĭ iubire de sine şi de neam, tragere de inimă câtră ce e al nostru adecă simţĕmînt naţional şi voe de fer, pe carĭ românul le are din cer, numaĭ să voéscă a se folosi de ele şi aci pe pământ.

„Si haec te non movent, quaenam movebunt“.

Iacob din Cărpiniş.

Noutăţi.

Cu prilejul Ss. Sĕrbătorĭ a Învierĭĭ Domnului salutăm pe toţĭ cetitorĭĭ nostri cu îndatinatul „Christos a înviat!“ — şi le trimitem acest numĕr cu un „supliment literar.“

Sĕptĕmâna Ss. Patimĭ şi în anul acesta s'a serbat cu îndatinata ceremonie. În Dumineca Floriilor Escel. Sa Dl Mitropolit, a conferit lectoratul clericilor din cursul III *Emil Andreşan, Ioan Crişan, Aug. Marcu, Bas. L. Murĕşan, Ioan Popeneciŭ, Ioan Pop, Ioan Sântimbrean şi Basiliŭ Suciŭ,* cum şi ascultătorilor cursuluĭ bienal: *Eugen Balint, Ales. Gligor, Aurel Pop şi Aug. Trif.* — Luni şi Marţi s'aŭ ţinut la Seminar de Claris. Dn. Dr *Ioan Sâmpălean,* esercitiile spirituală cu preoţiĭ gremialiştĭ după carĭ clericiĭ s'aŭ mărturisit şi cuminecat. — Joĭ, după celebrarea s. liturgiĭ, pontificată tot de Ĭi P. D. Mitropolit s'aŭ făcut spălarea picióreloř la 12 clericĭ, carĭ la prânz aŭ fost óspeţiĭ Escl. Sale. După amiaz s'aŭ cetit cele 12 Evangeliĭ. Întâia a fost cetită de Escel. Sa, cele alalte de Remiĭ domnĭ canonicĭ şi alţĭ preoţi gremialĭ. Vineri sara s'a făcut serviţul înmormîntăriĭ cu mare pompă, fiind timp frumos şi public numĕros.

Chirotonire. Duminecă în 23 a c. a fost făcut diacon şi Joĭ la 27 a fost chirotonit de preot *Ioan Boeriŭ*, destinat ca admin. parochial în *Lisneŭ*, districtul protop. al Treiscaunelor.

Scolastic. Reuniunea învĕţătorilor românĭ gr. cat. din *Maramurĕş* îşĭ va ţinĕ adunarea generală la 11 Maiŭ st. n. în comuna Saieŭ. — Despărţ. *Turţ* al reuniuniĭ învĕţătorilor gr. cat. din comit. Satmar şi Ugocia, îşĭ va ţinĕ adunarea generală în Gherţa mică, la 7 Maiŭ n. — Despărţ. *Blaş* al Reuniuniĭ învĕţătorilor archid. îşĭ va ţinĕ adunarea adunarea generală la 7 Maiŭ n. la Cenade. — Despărţ. *Bia* îşĭ va ţinĕ adunarea generală în comuna Făget la 13 Maiŭ n. — Despărţ. *Mediaş* îşĭ va ţinĕ adunarea generală la 7 Maiŭ n. în Mediaş. — Despărţ. *Alba Iulia* îşĭ va ţinĕ adunarea generală la 15 Maiŭ n. în Săntimbru.

De la Academia română. Membriĭ ordinarĭ la academie în locurile vacante aŭ fost aleşĭ următoriĭ: în secţiunea istorică P. S. Sa Episcopul *Niculae Popea* şi prof. *Const. Erbician,* ér în secţiunea sciinţelor prf. *Dr. C. Istrati.* — Ca membru corĕspondent în secţiunea literară a fost propus poetul *G. Coşbuc.*

O dispuseţiune folositóre. Ministrul francez de răsboiŭ a luat o dispuseţiune, care ar trebui imitată şi la noĭ. A dispus adecă să fie eliberaţĭ soldaţiĭ când e maĭ mult lucru la câmp, şi acésta în urma unĕĭ simple rugări adresate de-a dreptul căpitanuluĭ, respectivei compănii în care servesce soldatul.

Necrolog † *Teodor Bonca* **preot** gr. cat. în Noul-rom. Vicar. Făgăraş, a repausat la 25 a. c. în al 36. an. al etăţiĭ şi al 7 al preoţieĭ. — † *Demetriŭ Perţia* asesor la sedria orfanală în Sighişóra, a repausat la 23 April n. în etate de 62 anĭ. — † *Lucreţia Dêmboiŭ,* vrednica soţie a cooperatoruluĭ din Sebeş vicariatul Făgăraşuluĭ *Valeriŭ Dêmboiŭ,* după un morb de 5 zile, a încetat din viéţă în anul 33 al etăţiĭ şi 18 al fericiteĭ sale căsătoriĭ.

În veci amintirea lor!

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care **Sâmbătă.**

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul IX. Blaş 6 Maiu 1899. **Numĕrul 18.**

La cestiunea ajutórelor de stat şi a congruei.

Ni se stringe inima de durere, când vedem cum se repetesc loviturile grele, cari se dau sfintei biserici din partea guvernului.

Ajutoriul de stat după ordinul cel mai próspet sosit la ordinariatele din Blaş, Gherla şi Lugoş, trebue să se împartă preoţilor numai pe lângă quitanţe ungurescĭ, vidimate de protopretorul districtului, respective de primariul comunei urbane, în care se află preotul.

Acéstă mĕsură vatĕmă atât de greŭ auctoritatea episcopilor şi consistorielor nóstre, şi înjosesce şi umilesce atât de tare clerul nostru, în cât trebue de zece orĭ să cumpenim acéstă afacere înainte de ce ne-am puté pronunţa pentru împărţirea ajutoriului de stat pe lângă condiţiunile amintite.

Cu tóte acestea aflăm, că în diecesa Gherlei ajutoriul de stat s'ar fi împărţit întocmai pe cum a poftit domnul ministru de culte şi instrucţiunea publică.

Nu cunóscem motivele, cari aŭ putut îndupleca cercurile bisericescĭ hotărîtóre din Gherla a face acest pas fără de a se fi consultat mai înainte cu episcopii celor alalte diecese şi în prima linie cu Mitropolitul nostru, fără a căruĭ consens — după părerea nóstră, — nu ar fi fost ĭertat să se facă nimica într'o causă, care privesce aşa de aprópe clerul din întrégă provinţa nóstră bisericéscă.

Constatăm înse, că prin împărţirea ajutoriului de stat preoţilor din diecesa Gherlei pe lângă condiţiunile umilitóre amintite mai sus, situaţiunea bisericii nóstre s'a înrĕutăţit nespus de mult, căci celor alalţi episcopi, în cas când, conform datorinţei lor, ar protesta în contra abusului, cel face guvernul cu împărţirea ajutórelor de stat, li se va respunde de sigur, că dacă unul dintre episcopiĭ nostri şi Consistórele nóstre nu aŭ aflat aceea împărţire dejositóre şi periculósă pentru biserică, cum o pot afla ceĭ alalţi episcopi?

Considerând lucrul din acest punct de vedere, nu scim de ce să ne intristăm mai tare: de cŭtezarea, cu care guvernul ne lovesce, saŭ de lipsa de unitate în *procedură*, ce o observăm şi la cercurile cele mai înalte bisericescĭ în faţa acestor lovituri.

Lipsa acĕsta de unitate în procedură se observă înse şi între preoţiĭ, cărora domnul ministru le-a asignat ajutórele de stat. Uniĭ şi-aŭ trimis deja quitanţele ungurescĭ vidimate de protopretorĭ, la ordinariatul din Blaş, ca să-şĭ capete banii, cari încă nicĭ nu s'aŭ ridicat de la perceptorat. Alţiĭ înse aŭ declarat, că pe lângă ast fel de condiţiunĭ nu voesc să capete nicĭ un crucer şi preferesc a se lupta şi în viitor cu sărăcia de până acum.

Acéstă stare ticălósă şi ruşinósă pentru biserica nóstră nu se mai pute suferi. De aceea credem, că nimenea nu ne va lua în nume de rĕŭ, că şi de astă dată insistăm, pe cum am insistat de atâtea orĭ, că fără amânare cercurile competente bisericescĭ sînt datóre a lua posiţiune hotărîtă în acéstă causă, pentru că toţi să scim de ce se ne ţinem.

Nu voim să dăm nimenuĭ nicĭ un sfat, că ce posiţiune trĕbue să luăm în cestiunea ajutórelor de stat şi peste tot în cestiunea congruei. Nu putem înse, să nu relevăm şi de astădată, că guvernul prin ajutórele de stat şi prin congruă voesce să facă din servitoriĭ fidelĭ aĭ altariului, aĭ bisericeĭ şi aĭ poporului românesc nesce unelte miserabile spre ajungerea unor scopurĭ politice contrare drepturilor bisericeĭ nóstre, şi celor mai marĭ interese religióse, morale şi naţionale a le nóstre.

Ca o nóuă dovadă despre acésta aducem aci per extensum ordinaţiunea ministrului de justiţie, care a apărut de curênd în foile ungurescĭ, şi care are următoriul cuprins:

„Cu considerare la §§. 7 şi 8 aĭ articulului de lege XIV: 1898, ordon, ca plângerile şi arătările făcute în contra preoţilor pentru fapte, cari constitue delict moral grav incompatibil cu posiţiunea lor, saŭ pentru fapte, cari sînt calificate ca atidudine contrară statului, judecătoria reg. saŭ procuratura reg., la care s'a făcut arătarea, să le comunice imediat şi urgent dim-

---

Feuilleton.

Anonimiĭ.

Trăim în epoca anonimilor. E un obiceiŭ ridicat la valóre de lege, că azĭ dacă scriĭ ceva, să nu iscăleştĭ, saŭ să iscăleştĭ un nume fictiv. A bună-óră dacă în realitate te numeştĭ Antonie, iscăleştĭ a mic saŭ A mare — după modestie — eventual iscăleştĭ fictiv saŭ omiţĭ subscrierea cu desĕvêrşire.

Şi e bun obiceiul acesta, în materie de literatură mai ales, e fórte bun.

Este cel mai sigur remediŭ contra „autoritarismului de sus şi a popularităţiĭ de jos“, cum ar zice Hăşdĕŭ.

Căci ce are a face autoritarismul cu valórea reală a cutăreĭ lucrărĭ?

Nimic!

Şi dacă are a face, e un sĕmn de paupertate intelectuală pentru publicul cetitor, sĕmn, că nu e în stare a aprecia valórea lucrăriĭ în sine, ci se plécă a priori înaintea autorului, care e cunoscut — autoritate. O lucrare mediocră devine cap de operă dacă e iscălită de autoritatea X saŭ Y — nu e asta ridicul?

Tolstoĭ însuşĭ îşĭ bate joc de admiratoriiĭ lui, spunêndu-le în faţă, că sînt lipsiţĭ de judecata obiectivă şi orbiţĭ de autoritatea lui. E un fel de sugestiune fórte interesantă, cu care publicul se amăgesce pe sine, fără să-şĭ dee sama.

Ast fel în literatură ca şi în viéţă se introduce pe neobservate un fel de conservativism în interesul celor marĭ şi spre perderea celor mai micĭ.

N'am zis prin aceasta, că talentele nu trĕbue apreţiate cantitativ. Cantitativ da, înse să nu facem monopol în favorul unora cu dauna întregului curent.

Cetim d. e. un feuilleton în o gazetă românéscă: o traducţie din franţuzeşte. De sine se înţelege, că feuilletonul acesta e admirabil, dacă nu din alt motiv, cel puţin din acela, că e din franţuzeşte. Acelaş feuilleton n'ar avea nicĭ pe jumĕtate trecerea de mai nainte, când ar fi originar rumânesc. Cetim altceva, o bucată orĭ cât de bună dar iscălită de un necunoscut. În cel mai bun cas trecem la ordinea zileĭ, saŭ ne mărginim a spune „Destul de bună, nu-l tocmai rea“ . . . Ér dacă aceeaşĭ bucată ar fi iscălită de cutare saŭ cutare „bine cunoscut“, nu mai încape îndoială, că bucata e genială.

Şi să ne dăm bine sama, ignorarea nu este eschisiv sórtea celor micĭ — e sórtea tristă şi comună a tuturor începĕtorilor. Un Eminescu a murit nebun în estremă miserie, ér azĭ e idolatrisat; un Coşbuc a trĕbuit să fie mai întâĭ tirit în nórol şi astăzĭ, când abia ar mai fi în stare să ne dee un volum de valórea „Idilelor“, astăzi îl apoteasăm.

În literatură întocmai ca şi în viéţă adevĕratele merite se apreţiézĕ târziŭ — une-orĭ prea târziŭ!

Dar în urma urmeĭ ce aŭ a face *persónele?*

Nu e destul, că viéţa întreagă e o tristă şi convenţională încrucişare de interese şi personalităţi? Nu e destul, că cele mai generóse tendinţe se resfrîng şi se pierd în faţa micilor interese personalĭ?

Voim să profanăm şi sanctuarul artei? Voim se introducem şi în artă lupta de persóne şi interese? Voim se răpim artei caracterul ei general, care are ceva din noţiunea infinitului? Aţĭ cetit vr'eo dată trăgediile lui Schiller? Rĕmaşaţi vreo dată

preună cu datele, ce le staŭ la dispositiune, ministrului de culte şi instrucţiune publică, — fără considerare, dacă pe basa stării faptice, ce formézĕ obiectul plângerii, respective al arătării, are loc saŭ nu procedura penală. Dispun mai departe, ca după ridicarea la valóre de drept a sentinţelor aduse pentru ori-ce fel de faptă penală, care formézĕ delict grav moral, sĕŭ atitudine contrară statului, pe cum şi sentinţele, cari cuprind stabilirea pedepsei, judecătoriile regesci să le aştérnă de asemenea nemijlocit d-lui ministru reg. de culte şi instrucţiune publică.

„Ca direcţiă contrară statului — aplicându-se de asemenea alinea din urmă a Ş-lui 13 din art. de lege XXVI: 1873 — este a-se considera ori-ce faptă îndreptată în contra constituţiunei statului, *caracterului naţional*, unităţii, posiţiunei lui deosebite, ori în contra întegrităţii sale teritoriale, mai departe în contra aplicării hotărîte prin lege a limbei statului, fiĕ că s'a întêmplat în localul bisericesc, fie afară de acela, ori pe teritoriul altui stat prin graiŭ viŭ, în scris saŭ prin tipăritură, prin desĕmn, oraţiune bisericéscă, saŭ prin alte mijlóce".

Acéstă ordinaţiune nu numai vatĕmă paragraful 7 din articlul de lege 14 din 1898, în sensul căruia *numai sentinţele trecute în putere de drept* aŭ să se comunice ministrului de culte şi instrucţiunea publică, ci espune clerul la cele mai înfricoşate persecuţiuni, mai vîrtos dacă aparţine unei naţionalităţi nemagiare.

Cătră un noŭ ideal. — Am pomenit la vremea sa şi noi de scrierea dlui Nicu Filipescu întitulată „Cătră un noŭ ideal", şi dacă azi am pus în fruntea acestor şire titula acéstă am făcut'o îndemnaţi de un prea frumos articlu din Nl 16 al revistei „Liga română", scris ca *„reflecţiuni de Paşci."* Timpul prevĕdut de dl Filipescu, când ómenii din România încă vor cerca un noŭ ideal, un ideal care să îi ridice peste materialismul zilelor de acum, se pare că a sosit, şi constatăm cu multă satisfacţie, că sînt tot mai desc scrierile cari dorese o altă civilisaţie, o educaţie pusă pe base creştine. Ĕtă acel articlu în tótă întregimea sa:

Zilnic sîntem cu toţii preocupaţi cu cestiuni aşa zise practice în cât mai că nu ne rĕmâne un moment liber, în care să avem răgaz a ne gândi şi din colo de sfera intereselor nóstre trecĕtóre. Cu toţii alergăm în góuă nebună să punem mâna pe „noroc", pe „situaţii", pe „moşii"; în lupta pentru existenţă, luptăm cu neînduplecare ca egoismul nostru să priméscă satisfacţiunea pe care ambiţia o reclamă; adesea sîntem nedrepţi şi rĕi, când vorba e de vre un interes cu desăvîrşire personal; strivim existenţe omenesci ca, înaintând peste ele, să ne putem face tóte chefurile, cu un cuvînt o luptă órbă ne ţine pe toţi în frămîntare, o luptă a dese ori uriciósă, căci e lipsită de ori ce idealitate. Valurile materialismului, ce aŭ rupt aprópe ori ce răgaz etic, ne aruncă pe unii contra altora pentru ca în cele din urmă cu toţii să ne înecăm în adîncimele lor.

Ochiul rătăcitor şi trist, zădarnic caută o rază de scăpare. Se pare une ori că zăreşce o insulă necufundată: *biserica*. Ea mai subsistă iei cólca în formă de bisericuţe, mai multe ruine, de cât locaşuri de reculegere. Da, pentru că transporturile de „idei", de *„cultură fin de siècle"* pe care le aducem de vr'o cinci zeci de ani în ţară şi le descărcăm pe drumuri, ne-aŭ absorbit tótă luarea aminte şi ne-aŭ înstrăinat chiar de religiune.

Modă era în epoca nóstră de civilisaţiune de a părea cu ori ce preţ emancipaţi şi înaintaţi. Religia ni se părea o superstiţiune. Cel mult dacă admiteam, aşa „noi între noi", şi cu aerul de protecţie al parvenitului, că la „urma urmelor religia s'ar putea tolera, căci „poporul" altminteri n'ar mai putea „fi ţinut în frîu". „Între noi" însĕ era în deobşte admis, că religiunea însemnézĕ o stare intelectuală înapoiată, că ceî ce vorbesc cu dragoste şi cu solicitudine de biserică, de ridicarea clerului, de pătrundere evangelică, ar fi parte reacţionari, parte săraci cu duchul, etc.

Aşa se face, că educaţia anti-religiósă, introdusă de Paul Bert în Franţa ajunse şi la noi la modă şi ne-am pomenit cu generaţiuni întregi de ómeni, cărora le viue un zîmbet pe buze când li se vorbesce despre religiune.

Nenorocită desvoltare! Nenorocită pentru că ea ne rafinézĕ intelectul şi ne tîmpesce simţul moral.

Poporul nostru este negreşit unul dintre cele mai inteligente popóre din Europa şi gradul sĕŭ de cultură ar fi azi cu siguranţă fórte înalt, dacă înaintaşii nostri ar fi înţeles marea importanţă a bisericii ca mijloc de civilizare treptată şi raţională. Sînt mulţi ómeni între noi cari aŭ debutat în politică şi literatură cu tirade ateiste dar cari astăzi ar vedea bucuros dacă d. e. am avea în capitală câte va biserici mărete, la ale căror altare ar servi preoţi cucernici dar culţi. Cu câtă dragoste s'ar duce aceştia şi mulţi, mulţi ca dînşii în asemenea biserici să asculte o liturgie, să audă un cor artistic, să admire oratoria română pe amvonul bisericii nóstre naţionale.

Ar avea şi ei prilej de a prinde momente de reculegere morală, de a se înălţa cu sufletul, un moment măcar, din colo de negura materialistă în care ne sbatem cu minţile aprinse cu sufletele pustii! . . . .

* * *

„Joia Mare" *„Vinerea Patimilor"* — câte dulci amintiri nu sînt legate de sufletul celui ce în copilărie a gustat farmecul unei educaţiuni religióse!

Charles Dickens, unul dintre ceî mai celebri romanţieri aî Englezilor, şi-a ridicat un monument de glorie în literatura engleză şi-a lumei întregi, prin măestria sa neasemănată de a descrie tainicul farmec al zilelor de sărbători creştine, farmec ce covîrşesce ori ce inimă simţitóre şi o predispune spre fapte evangeliceşte bune şi înălţătóre

Noi, din nenorocire, nu cunóscem evlavia zilelor mari în întréga lume creştină. Noi, de serbători, o pornim în voiajuri şi ne dedăm tot la plăceri profane, în loc ca să ne coborîm în lăuntrul nostru şi să căutăm a ne da samă despre rostul nostru în lume.

Fondul religiunii a dispărut din noi, cel mult dacă a mai rĕmas, mai ales la popor, formalismul exterior altoit cu nesfîrşite superstiţii. . . . .

Se apropie sfintele sărbători. Să ne gândim cu acéstă ocasie, că este greşit drumul care ne îndepărtézĕ de la credinţa în Dumnezeŭ şi că mergênd pe el înainte riscăm tot echilibrul nostru etic, tótă existenţa nóstră de naţiune cu o menire în viitor.

E vremea, ca să mai încetăm cu înfiinţarea de şcoli, şi să ne gândim şi la înălţarea de biserici, de biserici mari şi monumentale, vednice de România creştină şi indispensabile pentru înălţarea sufletului nostru al tuturora!

Lares.

---

perduţi în reverii în faţa Madonnelor lui Rafael? Aţi plâns vre-o dată ascultând pe Beethoven?

Şi v'aţi cugetat atunci la persóna lor? Nu cred. Persóna reală, care trăeşte în lumea celor alalţi ómeni, e supusă aceloraşi slăbiciuni şi miserii, ér persóna — artist trăesce în lumi senine, planând peste nivoul de slăbiciuni şi patimi.

Acéstă dublă personalitate e un motiv mai mult pentru eschiderea autoritarismului personal în artă. Admirăm artistul pentru că e artist, dar nu pentru că e autoritatea X saŭ Y, înaintea căreia îţi descoperi capul din o obicinuită reverinţă.

Domeniul artei e mai democratic, ca domeniul social. Aici te închini la toţi şi la tóte, acolo admiri şi apreţiezi nu persóne, ci ideî, talent, artă.

Am mers însĕ prea departe. Pornisem de la feuilletoniştii nostri anonimi, şi mĕ trezesc, că mĕ încurc în teorii de literatură universală. Scuzele mele! Revenind érăşi la eî, nu pot de cât să-mi esprim părerea de bine asupra acestui fenomen literar. Sînt parcă tot atâtea manifestări modeste, licăriri de talent, cari de şi îşi aŭ însĕmnătatea lor, totuşi sînt departe de a o reclama. Şi în butul principiului „ignoti nulla cupido" o lume de curioşi cércă să scie cine sînt — dar lumea aceea de curioşi în fórte multe casuri ar trĕbui să se îndestuléscă cu plăcerea ce i-a priciunito lucrarea, fără de aşi strica ilusiile, cunoscênd pe autorul lucrăreî.

Un lucru e de necontestat: critica are un avantaj enorm în faţa acestor anonimi. Ea nu se împedecă nicî de succesele lui Petru, nicî de încercările primitive ale lui Pavĕl — căci nu-i cunósce — ci apreţiézĕ obiectiv ca nicî o dată. Să ve spun un cas — din esperinţă. Sînt câţi va anî, de atunci. Discutam eŭ cu un prietin valórea unei schiţe. Şi schiţa era — da, îmi aduc fórte bine aminte — prima mea încercare literară. Prietinul meŭ nu avea idee pentru ce apĕram aşa de cu foc valórea eî. „Sciî dar cine e autorul?" mĕ întrebă la sfîrşitul discuţieî. „Sciŭ . . . dar nu ţi-l pot spune". —

„Nicî nu te rog, replică el, dar îî poţi spune, că-î măgar!"

Sângele mi-s'a urcat în faţă, aş fi fost în stare să-l crep capul prietinului meŭ ca se înţelégă o dată, că schiţă ca aceea nu este în tótă lumea.

Dar încetul cu încetul mi-se linişti furia. Prietinul meŭ trebuia să aibă dreptate el discuta fără de a reflecta la persóne, nepreocupat, ér eŭ . . . . eŭ? Amorul meŭ propriŭ capitulă în sfîrşit în faţa adevĕrului critic. Şi dacă atunci am avut slăbiciunea de a nu recunósce că prietinul meŭ avea dreptate azi îl rog de iertare, şi-l încredinţez, că l-am spus deja autorului că e măgar. . . .

Iubirea de adevĕr şi foile bisericescĭ gr. or. de la noĭ. E neplăcut să constaţĭ mereŭ, cât de puţină dragoste pentru adevĕr aŭ foile bisericescĭ gr. or. de la noĭ, şi cât sînt de gata a publica şi reproduce orĭ ce absurditate, dacă numaĭ aceea lovesce în biserica papistaşe. Şi ne gândiam o dată să nu le băgăm în samă defectul acesta, dar e cu neputinţă. Ĕtă un cas recent: „Telegraful român“, organul mitropolieĭ din Sibiŭ, în numĕrul de la 15 April, reproduce din ziarul „Epoca“, un articlu scris de „un bun ortodocs“ şi subscris „Baba Novak“ care articlu zice, că e „rostitor în causa“ reformăriĭ respective uniriĭ calendarelor. În Nrul 16 al „Unirii“ am arătat cât de mult neadevĕr e în acel articlu, care a blamat nu numaĭ „Epoca“, ci şi pe „Telegraf“. Credeţĭ înse că rĕspunsul nostru a fost reprodus în „Telegraf“? Nicĭ vorbă! Articlul lui „Baba-Novak“, care bîjbâie de vorbe frumos sunătóre la urechile fraţilor gr. or. aŭ fost reprodus şi în „Fóia diecesană“ de la Caransebeş şi în „Biserica şi scóla“ de la Arad. Şi cu tóte că sîntem în relaţie de schimb şi cu aceste dóuĕ foĭ, nicĭ una n'a spus nimic de rĕspunsul nostru din 22 April. Şi e fórte de ŭrîceput tăcerea acésta: biserica papistaşe care lucră „cu iscusinţă diabolică“ trebue necinstită chiar şi atuncĭ, când face sciinţă şi tinde la progres şi cultură, pentru că aşa să se ridice vaza celeĭ alalte bisericĭ, a căreĭ armă e neadevĕrul şi minciuna.

Asta pentru ca să nu se uite!

Sinódele protopopescĭ. Continuăm azĭ cu publicarea în estras a hotărîrilor mai însemnate aduse în sinódele protopopescĭ de primăvară.

Sinodul protopopesc al *Mediaşuluĭ* a hotărît, să róge pe ceĭ competenţĭ, ca să se ĭea dispoziţiĭ pentru serbarea demnă a bicentenarului Sf. Unirĭ, să se convóce un sinod archidiecesan saŭ provinţial, să se facă posibilă şi inteligenţiĭ laĭce participarea la lucrările preoţimiĭ, să se cerce dotarea clerului de cătră însi-şĭ credincioşiĭ bisericiĭ şi să se formeze corurĭ pentru ridicarea cultului divin.

Sinodul protopopesc al *Sibiuluĭ* a decis, ca în causa *autonomieĭ* să se róge Capiĭ bisericiĭ nóstre, şi să se recerce clerul şi poporul din întréga provinţa mitropolitană, ca toţĭ adunaţĭ în Sinóde protopopescĭ şi în Sinóde diecesane, se desvólte cea maĭ intensivă activitate şi luptă pentru salvarea causeĭ de vitală importanţă pentru Biserică, clerul şi poporul credincios, chiar şi pentru s. Unire, ca nu cum va întârziind se ne trezim o dată cu fapte împlinite, când apoĭ fiind prea târziŭ, să nu se maĭ afle nicĭ un remediŭ legal pentru salvarea acesteĭ cause, atât de momentóse pentru sórtea şi viitorul Bisericiĭ nóstre.

Ce privesce *congrua şi ajutorul de stat:* Sinodul enunţă, că după ce clerul gr. cat. întocmaĭ, ca şi clerurile celor alalte confesiunĭ din patrie, participă la tóte greutăţile şi sarcinile publice ale Statului, are drept a cere, ca şi dînsul se fie împărtăşit, ca şi clerurile altor confesiunĭ din beneficiile Statului. După ce înse cestiunea congrueĭ şi a ajutoriuluĭ de stat póte se fie adusă şi în legătură cu atarĭ condiţiunĭ, carĭ într'un mod saŭ altul ar putea avea înrîurinţă primejdiósă autonomieĭ bisericescĭ, Sinodul doresce şi cere, că acésta causă încă să se pertracteze şi decidă în Sinodul archidiecesan singur competent a aduce decisiune meritorie în privinţa acceptării saŭ neacceptării congrueĭ puse în prospect, cum şi ajutoriuluĭ de stat.

Alt cum clerul tractual din principiu este contra primireĭ congrueĭ şi ajutoriuluĭ de Stat cu condiţiunĭ neacceptabile, va să zică vătămătóre şi umilitóre pentru biserică şi cler.

Preoţimea adunată la sinodul protopopesc al *Făgăşuluĭ* a hotărît în unanimitate, *că nu primesce ajutul regesc în chipul în care acela s'aŭ împărţit.*

În sfîrşit On. *Francisc Boţianu,* paroch în Bărăbanţ, avisat de protopretor, că i s'aŭ conferit 30 fl. a respins ajutorul punênd această sumă la dispoziţia Vener. Consistor.

Am publicat cu viuă satisfacţie aceste hotărîrĭ şi nu putem în de ajuns felicita preoţimea nóstră pentru ţinuta bărbătéscă ce a luat. Şi aceasta o facem cu atât maĭ mult, cu cât ea ni se pare calea cea maĭ potrivită şi singură mântuitóre ca să scăpăm din laţurile ce ni s'aŭ pus.

Revistă politică.

Afaceri interne. Pe cum ziceam în numĕrul trecut, de aci în colo restanţa de dare nu maĭ e pedecă, pentru ca cel ce a fost pus în lista alegĕtorilor să fie şters dintr'însa. Tiszaiştiĭ înse în acéstă dispoziţiune vĕd pereclitată hegemonia magiară înmulţindu-se numĕrul alegĕtoriloŕ de aĭ naţionalităţilor, de aceea daŭ sfatul, ca introducêndu-se reforma acésta, să se introducă şi o altă reformă, ca adecă în Ungaria să se înmulţéscă cercurile electoralĭ, ér în Transilvania să se reducă numĕrul acelora.

În zilele trecute a ajuns înaintea parlamentuluĭ proiectul de lege despre judicatura curială în afacerĭ electorale, care a fost o concesiune din partea guvernuluĭ când cu vestita împăciuire. Conceptul acestuĭ proiect nu îndestulesce opoziţia cu deosebire cu privire la treĭ puncte. Anume cu privire la punctul, în care instrucţiunile preoţilor de pe amvon, în dată ce ating vre o cestiune politică, sînt considerate ca agitaţiunĭ, cum ar fi d. es. dacă cineva vorbesce în contra căsătorieĭ civile. Se înţelege, că guvernul esplică conceptul cu aceea, că el vre, să ordineze relaţiunile preoţilor cu poporul, şi pe aceia să-ĭ ţină în oficiul lor. Al doilea punct neîndestulitoriŭ este aducerea gendarmilor la alegerĭ, carĭ sub masca ordiniĭ, de multe orĭ comit neîndreptăţirĭ. Ér al treilea consistă în aceea, că proiectul ratifică ducerea şi readucerea gratuită a alegĕtorilor la alegerĭ şi de la alegerĭ, pe cum şi întreţinerea gratuită a acelora, prin carĭ mĕsurĭ se eschid din parlament mulţĭ de aceia, carĭ ar fi vrednicĭ, ca să ĭea parte la legislativa ţĕriĭ, dar nedispunênd de mijlócele acelea materialĭ, trebue să rĕmână. Ministrul president vede şi el acest neajuns, dară îl consideră de necesar, până când se vor reforma alegerile aşa, ca alegĕtoriĭ să voteze în comuna proprie.

Primindu-se proiectul în general, aŭ trecut la desbaterea luĭ în specie, unde până acuma abia s'a făcut câte o modificare neînsemnată.

După ce se va primi proiectul acesta, se va desbate un alt proiect referitoriŭ la spesele, ce sînt împreunate cu edificarea şcolilor poporale de stat, şi apoĭ vor trece la reforma regulamentuluĭ de casă.

Pe când Austria, graţie frecărilor sale interne, perde din ce în ce maĭ mult din vada sa, auctoritatea Ungarieĭ cresce pe zi ce merge. Monarchul în zilele trecute a venit la Ĭpesta, unde va petrece timp maĭ îndelungat, unde aŭ venit şi unĭi ministriĭ austriacĭ şi vor veni şi representanţiĭ diplomaticĭ aĭ diferitelor state. Aci se vor ţiné şi consiliile de ministri, referitóre la cuotă şi pactul vamal cu Austria.

Austria. Stările din Austria sînt încă tot încurcate. Slovenii aŭ cerut în dieta din Laibach prin rostul unuĭ deputat, ca limba ruséscă să fie introdusă ca studiu facultativ, pentru că zice el, limba puternicilor Slavĭ de Nord e atât de importantă, în cât nicĭ un Sloven cu carte nu póte să o ignoreze. Un alt deputat se indignéză asupra împărţiriĭ actuale a Slovenilor şi Croaţilor şi asupra acelora, carĭ vréŭ să mânţină acésta împărţire artificială a aceluia-şĭ popor. El zice, că Slavii de sud sînt chemaţĭ, ca să formeze un imperiŭ puternic şi să păzéscă Austria din partea sudică.

Nu putem să trecem cu vederea în acest loc succesul îmbucurătoriŭ, ce l'aŭ obţinut Românii din Bucovina în cestiunea şcolară. Aŭ avut şi aŭ să sufere şi eĭ multe din partea conlocuitorilor aceleĭ ţĕrĭ, dar lupta energică, ce aŭ susţinuto în urmă şi-a avut resultatul dorit, cel puţin în parte. Anume: dieta Bucovineĭ la insistinţa Românilor a primit în zilele trecute o resoluţiune, în care studiul limbeĭ române se pune ca obligatoriŭ pentru tóte şcólele din aceea ţară. —

România. La propunerea nouluĭ ministru president Regele prin un decret regal a conchemat corpurile legiuitóre române la şedinţă estraordinară pe Mercurĭ după sfintele sĕrbătorĭ. Causa se pare a fi: disolvarea camerilor şi escrierea de alegerĭ nóuĕ, carĭ probabil se vor întîmpla în jumĕtatea primă a luneĭ viitóre.

Jidanii, prevĕdênd că sub noul guvern nu le va merge aşa bine, aŭ început a aţiţă în contra nouluĭ regim, dar fără efect, căcĭ poporul e sigur despre loialitatea şi patriotismul noilor ministri, despre ce s'a convins şi din viaţa lor politică de maĭ înainte şi din ţinuta ce aŭ avut-o guvernele anterióre, în carĭ ceĭ maĭ mulţĭ din ministriĭ actualĭ aŭ avut diferite resorturĭ.

Danemarca. Liga daneză de pace a înaintat regeluĭ danez o adresă provĕdută cu 286,000 de subscrierĭ, în care cere, ca regele să dea îndrumărĭ delegaţilor danezĭ de la conferinţa de pace din Haaga, ca eĭ să stăruiéscă pentru neu-

tralisarea Danemarcei, pentru instituirea de judecătorii internaţionale şi pentru contenirea înarmărilor esagerate.

La acésta adresă a respuns primministrul în numele regelui, că delegaţii vor căpĕta instrucţii, ca să insiste pe lângă cele dóuĕ puncte din urmă, dară nu pot insista pentru neutralisarea patriei lor, după ce acesta nu póte fi obiect al conferinţei aceleia, fiind că are fond politic.

China. Acest mare imperiu care trage de mórte, are să mulţăméscă esistinţa sa, nu sciŭ pe cât timp, neînţelegerilor şi suspiţiunilor reciproce dintre puterile europene. În timpul din urmă când Rusia a proiectat construirea unor linii ferate, în Anglia s'a născut temerea că interesele ei vor fi periclitate, şi de altă parte nici Rusia nu se uita cu ochi buni la Anglia. Ca aceste dóuĕ state interesate să înceteze cu inspecţiunea unuia asupra celui alalt, s'a subscris o notă de către Murawiew ministrul de esterne rusesc şi de către ambasadorul anglez din Petersburg. În nota acésta se zice, că ambele ţĕri vor susţiné integritatea şi independinţa Chinei, dar nici una nu se amestecă în interesele particulare ale celei alalte, cum ar fi construirea de căi ferate, şi nici nu va împedeca interesele celei alalte nici direct, nici prin alţii.

Acestea sînt între Anglia şi Rusia. Italia din parte-şi, în speranţa că va căpăta şi ea ceva, încă nu se lasă de gândul de a ocupa vre un teritoriŭ din imperiul sórelui. Spre scopul acesta a stabilit o linie regulată pentru vapóre între Veneţia ori Genova şi China.

Ĕră Austro-Ungaria? E adevĕrat, că după rĕspunsul ce l'a dat ministrul president Széll la o interpelare făcută în dietă cu privire la cestiunea acésta, ministrul de esterne nu ar avé intenţiunea de a cerca norocul monarchiei în China, dar e adevĕrat şi aceea, că acela-şi ministru zice în respunsul sĕŭ, că nu ar strica, ba ar fi de dorit, că interesele comerciali ale imperiului nostru să fie estinse cât mai tare. —

Statele Unite. Americanii de sigur, că nu aŭ prevĕdut pe lângă câte greutăţi şi cu câte vĕrsări de sânge vor puté deveni stăpâni ai insulelor Filipine. Lupta decurge în continuŭ cu perderi însemnate din partea ambelor părţi beligerante. E adevĕrat, că Americanii ocupă teren din ce în ce mai mult, dar nu mai puţin adevĕrat e şi aceea că părţile muntóse, locurile fortificate de însaşi natura, sînt în mânile rĕsculaţilor, şi va trebui încă multă vĕrsare de sânge pentru ca să se supună toţi indigenii.

Corespondinţe.

Roma la 23 April 1899.

Ziua de 16 April va rĕmâné memorabilă şi însemnată cu litere de aur în istoria Pontificatului Roman. Leon XIII în etate de 90 ani, învingênd un dureros morb, s'a presentat în acésta memorabilă zi în cel mai mare templu din lume, în basilica s. Petru, şi cu accente de recunoscinţă către Dumnezeŭ a binecuvêntat Roma şi catolicitatea, a binecuvêntat pre toţi cu suris pe buze, cu palpitare în pept şi cu dorinţă ferbinte ca biserica, isvorul mântuirii omenimei, să vadă zile mai bune, zile de pace universală.

Vĕzut-am în acésta zi pe Părintele şi Păstoriul suprem în mijlocul alor 60.000 de credincioşi, cari din tóte părţile aŭ alergat sĕ-şi vadă pe Preabunul lor Părinte ridicat din patul suferinţelor.

Fu unanimă apreţiarea presseĭ, că spectacolul ce-ţi oferia cu acésta ocasiune basilica s. Petru plină de Romani şi de representanţii mai tuturor naţiunilor civile, a fost într'adevĕr grandios.

Ferice de cei ce aŭ norocirea de a asista la atari ceremonii Pontificali, spre a simţi forţa atrăgĕtóre a catolicismului, şi spre a se convinge, că numai în dînsul şi prin dînsul să unesc inimile în o singură dorinţă de pace.

Mulţi dintre cei ce nu practisézĕ de loc religiunea, ba şi mulţi dintre incredulii şi eterodoxi, să mirĕ că pot exista în câmpul ideilor şi acţiuneĭ private şi publice diferinţe substanţiali cu prive la religiune . . . . La vederea uneĭ ceremonii ca aceea, la carea am asistat în templul s. Petru, sufletele rĕmân convinse că a fară de religiunea catolică, nu póte exista alta, carea să satisfacă pe deplin aspiraţiunile legitime a le intelectului şi inimeĭ.

Încă des de diminéţă se nota o mişcare neîndatinată şi o procesiune de grupuri către Vatican.

Căruţele atât de numĕróse în Roma, eraŭ rari şi costisitóre, puţinele ce aŭ rĕmas aŭ fost luate la asalt.

Pe piaţa s. Petru eraŭ postaţi mai mulţi soldaţi pentru a conserva ordinea publică, alţi soldaţi se aflaŭ sub portice.

Către 8 óre, puţin mai înainte de a să deschide uşile basilicei pentru întrarea mulţimeĭ de popor de diverse naţionalităţi, piaţa s. Petru presenta o privelişce ce nu se póte descrie. Zeci de mii de persóne se îmbulziaŭ spre a fi celea dintâiŭ la deschiderea basilicei, ca să pótă ocupa locurile cele mai bune. Şi în fine când să deschisĕră uşile era un lucru greŭ a regula întrarea aceleĭ imense mulţimi.

Interiorul basilicei era împodobit în modul cel mai splendid. Preţiósele damascuri roşii cu frâmbii de aur, ce acoperiaŭ pilastri, profusiunea ştofelor, ornatelor, picturilor şi mai ales miriadele flacări ale candelabrelor, tóte aceste dădeaŭ grandiosului templu un aspect solemn.

În basilică numĕrul celor presenţi la memorabila ceremoniă, se calculă a fi fost preste 60.000, nenumĕrând între acestia corpul diplomatic şi patriţiatul Roman, cari aŭ ocupat loc în tribune destinse.

În interiorul basilicei făceaŭ serviţul corpurile militari pontificie.

Puţin înainte de 11 óre, Papa însoţit de 19 Cardinali şi demnitarii Curţii Pontificie, se scobóră din apartamentele sale, şi să îmbracă în vestmintele Pontificali.

Într'aceea în lăuntrul basilicei se observă o mare agitaţiune, se aude ţicênd: écă-l, écă-l! Însă e procesiunea ce precede întrarea Pontificelui.

Şi vedi în aceea procesiune orduri de călugări, clerici, congregaţiuni ecclesiatice, institute religióse, canonici, corporăţiuni religióse şi apoi toţi marii demnitari bisericesci în splendórea şi bogăţia vestmintelor lor.

În fine la anunţarea trimbiţilor, către 11 óre ant. mer. apare Papa, purtat în sedia gestatoria.

Îmediat cu toţii observă că e mai alb, de cât de altă dată, din care causă se pare mai mult o visiune, un tip aparent, de cât un lucru real.

Cât ce apăru în fundul basilicei, fu aplaudat cu unanimitate de enorma mulţime, în sĕmn de omagiŭ şi afecţiune.

La continuele strigăte de aclamaţiune, la cari să adaugea agitaţiunea batistelor şi pălăriilor, profund mişcat rĕspundea Leon XIII, binecuvêntând mulţimea credincioşilor, mişcaţi la vederea Papeĭ.

Pe când poporul aclama neîntrerupt pe Papa, carele sĕ îndrepta spre altariul confesiuneĭ, cântăreţii pontificii întonară: *Tu es Petrus,* şi din înălţimea basilicei trimbiţele de argint întonaŭ Marşul triumfal, însă melodia acestor note musicali se perdea între nenumĕratele şi căldurósele aplause.

Papa fu transportat pe tronul anume preparat spre a asista la solemna Misă celebrată la altariul papal de către Cardinalul Mazzella.

Capelanii cântăreţi pontificii esecutară cu admirabilă perfeţiune grandiósă Misă a luĭ Palestrina numită: Papae Marcelli. În tribuna Domnitorilor eraŭ presente Principésa ereditariă a Svedieĭ şi Norvegieĭ, apoi Mama Împĕratului Vilhelm II al Germanieĭ, şi contésa de Trani.

Terminându-se misa la 12. óre Papa a dat binecuvintarea apostolică rituală, în care timp diversele corpuri militare îngenunchind aŭ presentat armele.

În acest moment mişcarea religiósă s'a potenţat până la un aşa grad, în cât toţi eraŭ adânc impresionaţi, şi mişcaţi şi din ochii multora curgeaŭ lacrimi. . . . . .

La reintórcere Papa fu aclamat cu mai mare entusiasm.

Pe faţa luĭ apărea acum satisfacerea adevĕrat părintéscă pentru atâtea manifestări de iubire a le nenumĕraţilor sĕi fii. Şi işi ridică de mai multe ori braţele spre ceriŭ binecuvintând imensa mulţime. . . . . .

Mintea omenéscă, ce alungă de la sine lumina adevĕruluĭ, trebui să se închine cu reverinţă în acésta zi inaintea Pontificatului Roman, căruia maiestatea şi veneraţiunea acésta nu-i fu dată de vre o putere pămintéscă, ci de Acel ce zise: Tu eştĭ Petru şi pe acésta pétră voiŭ edifica biserica mea. — Paşce mieluşeii meĭ, paşce oile mele. Ţie îţi voiŭ da chieile împĕrăţieĭ ceriurilor. . . .

Dr. Victor Bojor
teolog absolut.

Chimitelnicul de câmpie la 23 April 1899.

Onorată Redacţiune!

De când s'a sulevat cestiunea dotareĭ clerului catolic în organul nostru bisericesc „Unirea," am fost cu tótă atenţiunea, am cetit şi recetit tóte corespondinţele publicate în acésta causă. Ca preot miser şi îngreunat cu o familie numĕrósă de pruncĭ, şi învĕluit cu multe nĕcasurĭ n'am nici timp, nici chiar voie să les şi eŭ în public cu ceva propuneri. Cu atât mai virtos

nu, cu cât sciu că avem noi bărbaţi şi autorităţi bisericesci destul de înţelepte, carî vor sci cumpăni lucrurile în acéstă afacere pe cum cer interesele s. nóstre biserici şi onórea cleruluĭ, de aceea mĕ restring la constatarea unuĭ fapt destul de trist pentru noĭ.

În 1897 am fost împărtăşit din ajutul de stat cu 100 fl. v. a. Cine a contribuit la acésta nu sciu. În 1898 am fost împărtăşit din acel ajut numaĭ cu 52 fl. 45 cr. v. a. Referitoriŭ la acésta *milă* 'mĭ scrie Fişpanul comitatuluĭ Turda-Arieş următórele: „Sz. 2898 főisp. eln: Tisztelendő Harsian Tivadar gör. kat. lelkész úrnak Mkeménytelkén: Bizalmasan tudomására hozom, hogy vallás és kőzokt. minister úr Ő nagyméltósága *ajánlatom alapján,* Tisztelendő úr részére 52 frt. 45 kr. állam segélyt utalványozott Mihályi Viktor érsek úr kezéhez. Fogadja Tisztelendő úr tiszteletem nyilvánitását. Tordán 1898 márczius 8-án G. Bethlen Géza főispán". (Subtragerile îs a le nóstre Red.)

Póte Ilustritatea Sa ş'a uitat, că aŭ trecut de mult acele timpurĭ de tristă memorie, când la miseri şi simpli nostri preoţi le tremura chemeşa în spate şi de o privire aspră a magnaţilor magiarĭ. Orĭ dóră sciindu-mĕ miser a cugetat, că va stórce de la mine căciulirĭ şi promisiunĭ s'aŭ chiar suplicĭ şi dejosirĭ, ca să fiŭ recomandat pentru maĭ mult timp din argintul luĭ Juda? Dară rĕŭ s'a înşelat, căcĭ eŭ m'am făcut plumb, şi n'am mişcat nicăirĭ nimic, deşi susţin 5 prunci la şcólă cu destule spese; deşi porţiunea canonică parochială abia de 36 jugere nice stórsă în tésc nu-mĭ póte subministra spesele de lipsă pentru crescerea şi susţinerea uneĭ numeróse familie, dară am făcut şi fac ce pot şi rabd. Căcĭ răbdarea nu e pe banĭ şi apoĭ ea în tótă viéţa mi-a fost şi soţ nedespărţit. *A răbda şi pe venitor, sînt maĭ hotărît şi acum, de cât a comite astfel de fapte, carĭ ar periclita interesele nóstre bisericesci şi onórea cleruluĭ din carele fac si eŭ parte.*

Astăzĭ, ca sĕptĕmâna s. patimĭ să-mi fie de 2 orĭ maĭ grea, mĕ trezesc din noŭ cu o oficiósă de la sus numitul Domn Fişpan de cuprinsul următoriŭ: Sz. 193 — 899 főisp. Harsian Tivadar görög. kath. tisztelendő urnak Mkeménytelkén. — Bizalmasan tudomására hozom hogy a Vallás és Köz oktatásűgyi Minister Úr Ő Nagy méltósága *ajánlatom folytán* a balásfalvi érsek úr kezé hez czimed részére 50 frt. államsegélyt utalványozott Figyelmeztetem, hogy Ő Nagyméltósága *csak* magyar nyelven irt és a fő szolgabiró által látamozott nyugtát fogad el; továbbá hogy az érsek úr a segély őszegből levonást semmi szin allatt nem eszközölhet s a segély azannal kifizetendő — *Végűl felhivom czimedet hogy* az őnt jelenleg is segélyező és boldogulását elömozditani *kivánó magyar állam iránt kötele ségét leghivebben telyesitse és hazafias magatártásával annak partfogását, jövőre is iparkodjék ki érdemelni.* — Fogadja czim. tiszteletem nyilvánitását, — Tordán 1899 aprilis hó 18-án G. Bethlen Géza főispán".

Cine nu vede óre în textul acesteĭ scripte reoglndat cât se póte de espresiv, modul cum va să se doteze clerul gr. cat.? În 10 anĭ de când mĕ aflu în Câmpie, copleşit de năcasurile familiare, n'am comis nicĭ un act, din carele ar transpirá „nehazafiság" — n'am vorbit nicĭ când în contra statuluĭ, orĭ în contra organelor sale; am satisfăcut tuturor poruncilor oficióse cât se póte de prompt şi étă că păcătoşii şi în purtarea mea cea atât de restrînsă pe lângă împlinirea oficiuluĭ şi năcasurilor familiare încă vĕd hidra dacoromanismuluĭ şi pretind de la mine fapte patriotice pentru câte un preţ de batjocură, ca cum e şi adjutul de 50 fl. din anul curente. Dară apoĭ când vor da maĭ mult? De aceea eŭ *cója „câmpénuluĭ" de aşi fi cât de năcăjit şi flămând sciindu-o inmurată in venin omorîtoriŭ, nu o aşi lua nice de pe masa de marmură ne cum din tină.* —

Cu tótă stima.

Teodor Harsianu
paroch gr. cat.

Nu adaugem nimic. Cuvintele fratelui Hărşan sînt fórte limpedĭ şi indignarea de care a fost cuprins nu se póte maĭ justă. Ne place a vedé preoţimea nóstră inspirată şi acuma de acelea-şĭ frumóse sentimente, de carĭ a fost tot de a una. Numaĭ ast fel dovedind bărbaţie şi abnegaţiune putem să ne câştigăm drepturile. Preoţimea română, şi în timpul de faţă nu se va pleca, orĭ cât de marĭ ar fi ispitele.

Adaugem aci, că o corespondinţă de acela-şĭ cuprins am primit de la un harnic preot din tractul protopopesc Alba Julia. Spaţul nu ne permite să o publicăm. Se deosebesce în un singur punct, avisul nu l'a trimis fişpanul; ci protopretorul. Şi după cum aflăm din multe părţĭ, se pregătesc deja preoţiĭ a abzice de „mila" primită pe lângă ast fel de condiţiĭ şi uniĭ aŭ şi pus la dispoziţia Ven. Consistor sumele ce li-s'aŭ asignat pe acéstă cale.

Noutăţi.

Sĕrbătórea măriteĭ zi a Învierii Domnuluĭ s'a serbat în Blaş cu cuvenită ceremonie. Diminéţa la 4 óre s'a făcut de Î. P. S. Dn Mitropolit serviciul învierii, ér la órele 8½ sta liturgie, la care a celebrat 14 preoţi şi 2 diaconi. Sta Evangelie a fost cetită în 7 limbĭ. Predica a spus'o tot Escelenţa Sa. La prânz tótă preoţimea din loc aŭ fost învitată la ospitala masă a Î. P. S. Dn Mitropolit. La órele 4 d. a. s'a făcut însăratul. Şi acum Evangelia a fost cetită în 7 limbĭ. Luni, a dóua zi, liturgia solemnă s'a celebrat la biserica parochială. Şi aci a pontificat Escelenţa Sa Mitropolitul Victor. ér predica a rostit'o Rsmul Canonic Dr Bunea.

Soirĭ personale. Joĭ sara cu trenul accelerat Î. P. S. Dn Mitropolit a plecat la Pesta spre a lua parte la conferinţa episcopéscă şi desbaterile din casa magnaţilor.

Scolastic. Despărţĕmîntul *Sibiŭ* al reuniuniĭ învĕţătorilor archidiecesanĭ, îşĭ va ţiné adunarea generală la 21 Maiŭ n. în Calvasĕr. — Despărţ. *Pogăceleĭ* la 13 Maiŭ n. în Sâmpetru de câmpie.

Cunună eternă. În loc de o corónă peritóre pe cosciugul repaus. protop. Vasile Hossu, dl protopresb. din M. Oşorheiŭ *Nic. Măneguţ* a dat 10 fl. pentru masa studenţilor din Braşov.

De la Academia română. În sesiunea actuală aŭ fost ales: membru onorar pictorul *Nic. Grigorescu,* ér membriĭ corespondenţi în secţiunea sciinţelor *Dr Marinescu* şi generalul *G. Brătianŭ.* — Dintre lucrările trimise spre a fi premiate a obţinut: Premiul „Heliade" de 5000 leĭ d. *Grigorie C. Conduratu* cu opera istorică *„Relaţiunile Ţĕriĭ Românesci şi Moldoveĭ cu Ungaria până la 1526";* Premiul „Adamachi" de 5000 leĭ dl. *dr. Grecescu* pentru lucrarea sciinţifică *„Conceptul Florei Române";* Premiul „Năsturel Herescu" de 4000 leĭ dl *Dr G. Maior* pentru opera sa asupra agricultureĭ. De asemenea s'a decernat dlui *N. Iorga* premiul „Bodescu" de 1500 leĭ pentru lucrarea în manuscris: *Studiĭ istorice asupra oraşelor Chilia şi Cetatea-Albă,* şi dlui prof. *M. Străjan* premiul Asociaţiunii craiovene de 1500 leĭ, pentru lucrarea: „Principiĭ de estetică şi poetică." — Sesiunea generală s'a închis la 26 April. preşedinte a fost ales dl *P. Poni.*

Medic în Blaş. *Dr Eugen Solomon,* absolvent al facultăţiĭ de medicină din Viena, a fost ales ca medic de cerc în Blaş. Alesul e fiul protopopului nostru din Ludoş. Dorîm succese depline pe nóua carieră.

Perceptorat în Blaş. La 1 Maiŭ n. s'a deschis noul oficiŭ de dare înfiinţat aci. De raionul luĭ să ţin comunele: Blaş, Beşinĕŭ, Ciufud, Lupu, Cergăul mare şi mic, Ţapul, Broşteni, Mihalţ, Mănărade, Obrejea, Ohaba, Şoroştin, Cenade, Spĕtac, Colibi, Tĕŭ, Tiur, Roşia, Veza, Gusu, Bogata-română, Păuca, Presaca, Bucerdea-grânóşă, Alămor, Lómneş, Mândra, Armeni şi Ocna. — Oficialiĭ, ca de comun sînt toţi străinĭ, niciun român.

În şcóla de cadeţi din Sibiŭ se primesc cu începerea proximuluĭ an şcolar 30 până la 50 de elevĭ pentru anul prim, şi aměsurat lipseĭ, aspiranţi singuraticĭ póte şi pentru aniĭ superiorĭ. Pentru a fi primiţĭ, se cere absolvarea, cel puţin cu *„suficient",* a patru clase reale, gimnasiale saŭ şcóle civile de stat, ér didactrul face, conform posiţieĭ tatălui, pentru copiiĭ legitimĭ saŭ legitimaţi, 150 fl. 80 fl. saŭ 12 fl. la an. Condiţiile de primire şi normele referitóre la compunerea şi adjustarea potiţieĭ, se pot şci din cartea „Vorschrift über Aufnahme der Bewerber in die k. u. k. Cadettenschulen", pe cum şi de la comandanţiĭ şcólelor de cadeţi. Terminul pentru înaintarea petiţiilor de primire e până la *15 August 1899.* Petiţiĭ mance saŭ întrate maĭ târziŭ nu vor fi luate în considerare".

Necrolog. † *Vasile Hossu.* Fostul redactor al foiĭ nóstre Rsml dn canonic Dr Vasile Hossu, a fost ajuns de marea durere de a-şĭ perde pe prealubitul sĕŭ tată, mort chiar în ziua ss. Pascĭ. Étă tristul anunţ:

Christos a înviat!

Îndureraţi facem cunoscută trecerea la eternitate a prealubituluĭ nostru

Vasile Hossu

protopop gr.-cat. al districtuluĭ Murĕşiŭ,

întîmplată în 30 Aprile 1899. în ziua mărită a Învierii, după îndelungate suferinţe şi după primirea Merindeĭ de vecĭ, în anul al 70 al etăţiĭ, 45 al preoţieĭ şi al căsătorieĭ. Înmormîntarea osemintelor scumpe se va face Marţi în 2 Maiŭ 1899 la 3 óre d. a. în cimiteriul parochial din Mureşiŭ-Vaşarheiŭ.

Celor din morminte viaţă li-a dăruit!

Mureşiŭ-Vaşarheiŭ, 30 Aprile 1899.

Maria Hossu n. *Szebeni,*
soţie.

Elena cu soţul *Ioan Cirlea,* fică şi cu fiul lor *Aurel.* — *Vasile,* fiŭ.

Înmormîntarea a fost imposantă. Aŭ fost presenţi aprópe toţi preoţiĭ districtuluĭ protopopesc al Murĕşuluĭ, apoĭ canonicul *Dr Bunea* şi *Dr Szmigelski,* protopopiĭ *Solomon* de la Ludoş, *Uldean* de la Reghin şi *Szilaşi* de la Bistriţa, blăşeniĭ; Dr Marcu, Î. F. Negruţ, Silv. Nestor, Hodoşiŭ, Emil Viciŭ, Precup. Dr Maniŭ şi A. C. Domşa, preoţimea rom. cat. din Vásárhely, protopresb. *Măneguţ,* oficerimea română din loc şi numĕros popor de acolo şi satele vecine. Cuvîntarea funebrală a rostit-o canonicul *Dr Bunea,* vorbind despre învierea dluĭ Christos, ca garanţă a învieriĭ nóstre. La grópă parochul Bardoşuluĭ *Bas. Szaltelechi* a spus un cuvînt de rĕmas bun în numele preoţimiĭ tractuale. La ceremonia înmormîntăriĭ a funcţionat 12 preoţi şi 2 diaconi, cântările le-a esecutat prof. Nic. Ionaş. Musica militară, care încă a fost de faţă a cântat marşul funebru. Trimitem întregiĭ familiĭ sincerile nóstre condolinţe.

† *Alesandru Muntean,* paroch gr. cat. în Veţĕl, diecesa de Lugoş, a repausat la 22 April n. în al 62 an al etăţiĭ, 37 al căsătorieĭ şi 27 al preoţieĭ.

În veci amintirea lor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Credința vécurilor creștine celor dintâĭ în fecioria Născătóreĭ de Dumnezeŭ.

(Continuare.)

Scrierea s. Ieronim nu a avut resultatul dorit. Luĭ Helvidiŭ totuși ĭ-a rĕmas o cétă mică de părtinitorĭ. Ba la zece anĭ maĭ apoĭ vedem „chiar pe un episcop“ [1]) mărturisind învĕțătura luĭ Helvidiŭ. A fost Bonos episcopul Sardiceĭ. Sinodul ținut în Capua la anul 391 s'a cuprins cu afacerea acésta, dară esaminarea eĭ o a lăsat, să o facă episcopiĭ Macedonieĭ sub presidiul luĭ Anisiŭ archiepiscopul de Tesalonica. Acesta a oprit pe Bonos de la funcțiunile episcopescĭ. Dară Bonos nu s'a plecat sentinței, ci a întrebat pe Ambrosiŭ episcopul Milanuluĭ, că să nu se susțină óre cu puterea în oficiul episcopesc. S. Ambrosiŭ l-a sfătuit, să cedeze. Dară Bonos totuși a continuat a deprinde puterea episcopéscă și și-a adunat părtinitorĭ. Anisiŭ a recurs acum la Papa Siriciŭ. Acesta ĭ-a răspuns pe la mijlocul anuluĭ 392 într'o epistolă scurtă, în care între altele ĭ-a scris următórele: „Adevĕrat că nu putem, să negăm, că el (Bonos) pentru ficiorilĭ Marieĭ a fost certat pe dreptul, și că Sfinția Vóstră pe dreptul V'ați îngrozit de aceea, că din acela-și pântece fecioresc, din care s'a născut Christos după trup, să maĭ fie purces încă vre o altă nascere. Căcĭ Isus Domnul a bună samă nu s'ar fi hotărît a se nasce din o fecióră, dacă o ar fi socotit de așa de necontenită, cât să pĕteze prin semînța necurățenieĭ omenescĭ locul de nascere al trupuluĭ Domnuluĭ, palatul împĕratuluĭ celuĭ vecinic. Cel ce spriginesce părerea acésta, acela nu spriginesce alta de cât necredința Îndeilor, celor ce zic, că el nu a putut, să se nască din fecióră.“ Maĭ apoĭ aduce ca argumentul cel maĭ de frunte recomandarea Marieĭ în grijea luĭ Ioan: „Când Domnul aninat pe cruce a luat pĕcatul lumiĭ, atuncia a mărturisit cu glas tare, că mamă-sa e nevătĕmată. — Acesta e decĭ testamentul Fiuluĭ despre starea nevătĕmată a Mameĭ sale, acésta e moștenirea cea bogată a castităților celeĭ curate a Marieĭ, acesta e punctul de închiare a activităților luĭ întregĭ. Acésta a zis-o (Christos) și și-a dat sufletul încununând întrégă taĭna (lucrărilĭ sale de mântuire) cu bunul sfârșit al iubirii fiescĭ.“ [2])

Ĕră s. Ambrosiŭ a țesut polemia sa în contra acesteĭ inovațiunĭ și espunerea convicțieĭ bisericescĭ în scrierea sa „Despre instrucția uneĭ fecióre“ compuse pe la anul 392. El spune aci a nume, că numaĭ apostasia unuĭ episcop l-a îndemnat, să tracteze în public despre un sacrilegiŭ așa de mare, și apoĭ trece în dată la esplicarea acelora-și texturĭ biblice, într-carĭ se smintiseră Antidicomarianiții și Helvidiŭ. Bătĕtoriŭ la ochĭ e, că dînsul nu ĭea în socotință cuvîntul „întâiŭ născut“ cel rĕŭ esplicat din partea ereticilor. De altmintrea exegesa luĭ nu o maĭ espunem, de óre ce ea se abate de la cea a s. Ieronim numaĭ în un singur punct, adecă în aceea, că dînsul nu resolvesce în chip hotărît cestiunea fraților luĭ Isus. [3]) Atâta totuși declară, că „numele „frate“ are o însemnare maĭ generală“, și ast fel pare a ține maĭ tare cu s. Ieronim de cât cu s. Epifaniŭ.

După esplicarea texturilor biblice s. Ambrosiŭ trece la reflexiunĭ asupra raportuluĭ Marieĭ față cu Isus și cu Ioan și ajunge și el, dară din cause interne, la conclusiunea, că Maria a rĕmas pururea fecióră. „Óre alesu-și-ar fi Domnul Isus de mamă pe aceea, care ar fi putut, să spurce cu semință de bărbat palatul cel ceresc, pe aceea, căreia îĭ era cu neputință, să păzéscă curățenia feciorésca? Ea, prin esemplul căreia se provócă cele alalte la cultivarea zelósă a curățenieĭ, să fie părăsit posiția, carea priutr'însa e asignată celor alalte? — Și dacă nu mamă-sa, atuncia cine să fie acela, căruia Domnul să-ĭ fie reservat un merit maĭ mare, să-ĭ fie păzit o rĕsplată maĭ mare? Căcĭ pe cum ne spune Scriptura, dînsul nu a asigurat nicĭ uneĭ condițiunĭ grațiĭ maĭ bogate de cât vergurieĭ. Așa a grăit adecă Domnul prin Isaie (56, 3 urr.): „Să nu zică famenul: „Că lemn sec sînt eŭ. Acestea zice Domnul famenilor: Orĭ câțĭ vor păzi sâmbetele mele și vor alege, cele ce vreŭ eŭ, și vor ține legea mea, da voiŭ lor în casa mea și în zidul meŭ loc ales maĭ bun de cât fiĭ și de cât fete. Nume vecinic voiŭ da lor, și nu va lipsi.“ Altora promite eĭ (Domnul), că nu vor peri (numele lor), ĕră pe mamă-sa o va lăsa óre, să greșéscă? Dară Maria nu greșesce, nu a greșit învĕțătórea vergurieĭ. Nu a putut, să se întîmple, ca aceea, carea a purtat pe Dumnezeŭ, să crédă a puté purta pe un om, și nicĭ Iosif, omul cel drept, nu ar fi căḑut în o nebunie ca aceea, ca să se amestece în împreunare trupéscă cu Maĭca Domnuluĭ. — Dară Maria are, să se apere în felul sĕŭ, ĕră nu în fel străin. Ea nu a greșit, pe cum am zis. Martor e însu-și Fiul luĭ Dumnezeŭ, care aninat pe cruce a recomandat pe învĕțăcelul sĕŭ mameĭ sale de fiŭ, a dat-o învĕțăceluluĭ de mamă. Asta o spune Ioan, care a scris maĭ mult, ceea ce e taĭnic. Căcĭ ceĭ alalțĭ Evangeliștĭ aŭ scris, că cu prilejul patimilor Domnuluĭ s'a cutrĕmurat pămîntul, s'a ascuns sórele, s'a cerut persecutătorilor iertare; iubitul acesta al Domnuluĭ dimpotrivă, care la peptul acestuia a scos taĭnele înțelepciunĭ, trecênd taĭnele acelea ale voinței dumnezeescĭ, pe carĭ le-aŭ împărtășit ceĭ alalțĭ, a urmărit cu rîvnă maĭ mare maĭ ales și acest scop, ca petrecerea de-a pururea a mameĭ sale în vergurie să o dovedéscă cu mărturisirea sa asemenea unuĭ fiŭ îngrijat de numele bun al mameĭ, carele se teme, că óre cine ar puté, să o pĕteze cu învinuirea cea așa de rușinósă, că ea ar fi vătĕmat curățenia. Dară a și fost lucru vrednic, că acela, care a dărnuit tâlharuluĭ iertare, a scăpat pe mamă-sa de îndoéla posibilă întru castitatea eĭ. El zice către mamă-sa: Muiere, étă fiul tĕŭ. El zice și învĕțăceluluĭ: Étă mamă-ta. Învĕțăcelul e acela, căruia ĭ-a recomandat pe mamă-sa. Cum ar fi putut, să ĭea soțuluĭ pe soție-sa, dacă Maria s'ar fi împreunat cu dînsul în conviețuire de căsătorie orĭ ar fi cunoscut conversarea patuluĭ conjugal? — Țineți-vĕ gurile, ómenĭ fără de Dumnezeŭ, deschideți-vĕ urechile, evlavioșilor, auḑiți, ce grăesce Christos. De pe cruce face Isus Domnul testamentul sĕŭ și maĭ amână pe câtă va vreme mântuirea tuturor, pentru ca să nu lase pe mamă-sa neonorată. Mameĭ i-se testéză apĕrarea castităților eĭ, mărturisirea curățenieĭ eĭ; învĕțăceluluĭ i-se testéză grijea de mamă, grația iubirii fiescĭ. „Și dintru acea óră o a luat învĕțăcelul întru ale sale.“ Prin acésta Christos nu provócă nicĭ un divorțiŭ, Maria nu a părăsit pe bărbatul sĕŭ. Dară la cine altul a căutat Fecióreĭ, să locuéscă, dacă nu la acela, pe carele-l scia moștean al Fiuluĭ sĕŭ, păzitoriŭ al curățenieĭ? — Sta mama înaintea crucĭĭ, și în vreme ce bărbațiĭ fugiră, ea sta neînfricată. Vedeți, dacă mama luĭ Isus a putut, să schimbe castitatea sa, ea, carea nu a schimbat curajul sĕŭ. Cu ochĭ evlavioși privia ranele Fiuluĭ, prin care, pe cum scia, avea, să fie tuturor mântuire. Sta mama nu la o priveliște nevrednică, ea, carea nu se temea de ghîde. De cruce atîrna Fiul, mama se îmbia persecutărilor luĭ. Și dacă ar fi, numaĭ pentru ca să fie aruncată mórtă înaintea Fiuluĭ sĕŭ, ar fi vrednic de laudă strĕmurul dragostiĭ eĭ, pentru că nu voia, să supraviețuéscă pe Fiul sĕŭ; dară dacă e, pentru ca să móră dimpreună cu Fiul sĕŭ, atuncia doria, să și învie cu dînsul, sciind taĭna, că a născut pe acela, care va învia. Dară tot de o dată și în consciința, că mórtea Fiuluĭ eĭ se întîmplă spre binele tuturor, sta ea într-aștieptarea, că óre nu póte, să se adaugă óre ce bineluĭ tuturor prin mórtea eĭ. — Cum a putut decĭ, să se răpéscă Marieĭ curățenia, eĭ, carea, în vreme ce Apostoliĭ aŭ fugit, nu se temea de mórte, ci se îmbia ea însă-și primejdieĭ? Eĭ, a căreĭ dăruire cu grație era așa de mare, cât nu numaĭ că a păzit grația feciorieĭ într-sine, ci împărtășia precelința curățenieĭ și acelora, pe carĭ îĭ cerceta? Ea a cercetat pe Ioan Botezătoriul, și acesta a saltat în pântecele mameĭ sale, maĭ înainte de ce s'a născut. La glasul Marieĭ a saltat pruncuțul, ascultătoriŭ fiind, maĭ înainte de ce s'a născut. Și nu cu nedreptul a rĕmas cu trup nepĕtat acela, pe carele l-a întărit Maĭca Domnuluĭ vreme de treĭ lunĭ așa zicêndu cu untul de lemn al ființeĭ sale de față și cu alifia curățenieĭ sale. Și, tot aceea-și a fost dată maĭ apoĭ în grije Evangelistuluĭ Ioan, carele a rĕmas necăsătorit. De aceea nu mĕ mir, că acesta a descoperit în mĕsură maĭ mare de cât ceĭ alalțĭ taĭnele dumnezeescĭ, în vreme ce alături de el sta palatul taĭnelor ceresc.“ [1])

(Va urma.)

[1]) S. Ambr. de inst. virg. 35.
[2]) Sir. ep. ad Anys. la Galland. VII. pag. 544.
[3]) S. Ambr. de inst. virg. 43.

[1]) Ibid. 6 și 7.

Amalrich regele Ierusalimului și ceĭ doĭ peregrinĭ.

(Narațiune istorică).

(Continuare.)

Bernhard de Zollingen scóte pergamentul din buzunar și-l predă priorului spunêndu-ĭ ce doresce Amalrich. Priorul cetesce ce e scris și rêmâne surprins de ceea ce cetesce. Nu-și credea ochilor și era cât pe aci să-și manifesteze bucuria, de nu se gândia la precauțiunea ce trebue se o observe, când e vorba de afaceri de ale regelui.

„Reverendissime", zice cavalerul „pentru ce vĕ sufocați bucuria. Ĕu cred, că toți dignitarii bisericesci, când s'a publica acésta scrisóre, aŭ să salte de bucurie."

„Îți mărturisesc, Dle cavaler, că vestea acésta mie mĭ-a causat mai mare bucurie, de cât dacă aș fi dobîndit ceva personal. Până când Califul din Egipt nu va fi bătut, peregrinii creștini nu o să aĭbă pace. Să mĕ credeți, Dle cavaler, că nicĭ când nu am luat mai cu plăcere arma în mână de cât cum voiŭ lua-o cu ocasia acestuĭ răsboiŭ. Și acum să mergem la părinții călugări, ca să fiĭ martor la esecutarea poruncii regesci."

Priorul îl conduce în altă sală tot așa de mare, în care în jurul uneĭ mese stăteaŭ călugării dibaci în arta scrierii, și scrieaŭ la pergamente. Bernhard cunoscĕtor în meșteșugul scrierii privi cu mult interes prestațiunile călugărilor. Călugării din sala acésta produceaŭ cu péna lor adevĕrate cap de operă. Literile ieșite din péna lor ni-se presintă în forma cea mai frumósă, decorate cu arabescuri aurii și argintii, jur în prejur cu figuri de deosebite colori. Adevĕrate lucruri de artă, de cari astăzi nu găsim de cât prin colecțiunile de manuscripte ale bibliotecarilor de renume.

„Întrerupeți cu lucrul și vĕ apucați în grabă de decopiarea epistoleĭ sosite de la rege. Dar în dată să o isprăviți, căci scopul, pentru care e scrisă, e sfînt."

La acestea vorbe ale priorului, șeful călugărilor scriitori luând pergamentul merge la tabla cea négră și decopiéză legibil conținutul scrisoriĭ. Călugării decopiéză și ei pe pergamente cele scrise pe tablă și scrisórea în dată fu isprăvită.

„Ce credeți, când le veți isprăvi?" întrébă cavalerul.

„Astăzi de séră poți veni după ele," rĕspunde priorul.

Bernhard de Zollingen salută și să reîntórce la palat. Acolo era o mișcare neobicinuită. Servitori și cavaleri se întórceaŭ în drépta și în stînga cu fețe vesele.

De cătră séra merge, ca să aplice sigilul regesc pe pergamente și să le aducă. Cu apusul sórelui deja curierii cu scrisórea s'aŭ resfirat peste tótă țara pe la principi și baroni. Locuitorii Ierusalimului nefiind în curat cu ceea ce se plănuesce, staŭ adunați pe strădi și înaintea caselor până nóptea târziŭ. Din gurile lor ieșiaŭ fel și fel de vești. Cum că se petrece ceva, aceea o sciaŭ bine; dar puțini eraŭ în clar cu adevĕrul lucrului. Nime nu se gândia la Egipt, țară, care s'a distins prin putere și superioritate.

Capitolul III.

Amalrich ĭea tributul.

Opt zile de la trimiterea scrisoriĭ toți principii invitați aŭ sosit în Ierusalim însoțiți de trupele lor. După dînșiĭ aŭ venit și alții. În scurt timp numĕrul celor sosiți era așa de mare în cât numai încheieaŭ în cetate. În sfârșit sosi ziua plecăriĭ. Comandanții și soldații dornici de luptă sînt de tot voioși. Cei rĕmași în cetate sînt triști și îngrijorați de sorta celor cari plécă. Când a eșit regele din palat călare, însoțit de fruntașii imperiului, salve de bucurie aŭ erupt din mii de pepturi. Fanfarele și tobele sună, armata se pune în mișcare. Eșind din cetate la mandatul regeluĭ tótă oștirea se postéză în cerc. Regele păsesce în mijlocul lor și le vorbesce ast fel: „Veneraților episcopi și abați, principi și baroni, călăreți și pedestrași! Astăzi mergem în contra Egiptului, ca se ne resbunăm pentru tóte necasurile ce le-aŭ făcut peregrinilor nostri: Luptați cu curaj pentru causa sfîntului mormînt. Dacă eșim învingĕtori, marea va fi liberă și peregrinii apuseni nu vor suferi șicanele Egiptenilor. Satele și orașele vóstre vor fi mântuite de desele năvăliri ale păgânilor și când veți fi lipsiți de recóltă, Egiptul, care e o țară bogată, ne va da cele trebuincióse. Nu șovăiți și nu cruțați nimica! Fiți viteji și atunci învingerea e sigură!"

Sfârșind cu vorba, toți luptătorii ridicară mâna drépta și îi jurară credință până la mórte. Trompetele și tobele încep din nou, trupele plécă și nori de pulbere închid privirea celor cari îi urmăriaŭ cu drag.

Regele Amalrich ajungênd în Egipt năvălesce asupra țĕriĭ sultanului Dargam. Dargam nefiind pregătit s'a înspăimîntat de acésta veste. Repede trimite soli la regele Amalrich, provedуți cu stégури albe în semn de pace. Regele demândă să-i lase în castru. Ei aŭ trebuit să se scobóre de pe cai și se vină pe jos. La început i-aŭ lăsat cu ochii nelegați ca să se înfioreze de armamentul armateĭ creștine. După ce aŭ vĕdut tóte i-aŭ legat la ochi ca cu atât mai potențat să-și imagineze grozăvenia armateĭ lui Amalrich. Ajunși în cortul regeluĭ, li-s'aŭ deslegat ochii și Amalrich, care sta pe tron îi întrébă de a lor venire. Solii aruncându-se la piciórele lui Amalrich și sărutându-i piciórele începură ast fel: „Sultanul Dargam, care e mâna drépta a Califului Aded din Egipt, ne-a trimis să te întrebăm pentru ce aĭ venit cu răsboiŭ asupra țĕriĭ stăpânuluĭ sĕŭ."

„Sculați-vĕ și mĕ priviți în față, fiind că nu se cade omul să se prostérnă înaintea semenelui sĕŭ."

Solii se scólă cu sfială. Pentru dînșii era ceva imposibil ca un simplu muritor să vorbéscă cu regele stând în picióre. „Étă ce să-i spune-ți lui Dargam. Cum póte dînsul, un simplu sclav, să-și nisuéscă titlu de vezir și sultan? El este de origine obscură și numai prin tradare și rescólă a putut să se ridice în demnitatea pe care o ține acuma. Asta de alt cum nu-i trĕba nóstră, dar trebue să-i aduc a minte, cum cutézĕ el sclavul se cĕră esplicăți de la un rege încoronat? Și dacă vĕ dăm esplicăți, o facem din motivul ca se scie orĭ ce musulman, că răsboiul nostru este îndreptățit. Egiptenii tot de una atăcaŭ cu flota lor năile peregrinilor, cari merg să se închine la mormîntul sfînt. De nenumerate orĭ i-aŭ jăfuit, i-aŭ maltratat și ucis. Cine dintre voi va cuteza să tragă la îndoélă aceste fapte ale vóstre? Pentru aceea vĕ întreb pe voi, ce ați face, când noi cu oștirile nóstre am lua la góna pe peregrinii musulmani, cari merg la Mekka? Óre nu ați avé voi atunci destul temeiŭ pentru răsboiŭ? Dar voi nu vĕ ați mulțămit numai cu atâta, ci ați atăcat castelele și cetățile țĕriĭ nóstre; ați prădat localitățile neapĕrate, ați pustiit și ars tot, ĕr pe locuitori, i-ați omorît saŭ i-ați tîrit în prinsóre. Cum vĕ puteți plânge când noi în răsboiŭ deschis voim se ne răfuim? Dar mai este și o altă causă nu neînsemnată. Decedatul meŭ frate, fost rege în Ierusalim, aducênd o dată în strimtóre pe Califul vostru, acesta i-a propus pace sub condițiunea ca an de an se plătéscă regeluĭ Ierusalimului anumit tribut. Dar cât ce a scăpat de armata lui Balduin, nu a voit se mai scie de anganjamentul luat. Drept aceea, spuneți sclavuluĭ Dargam, care usurpă titlul de sultan, că am venit se ieaŭ tributul și să mĕ rĕsbun pentru necredința sa."

După ce a vorbit ast fel, dete cinste fie căruia dintre solĭ câte un lanț de aur; apoi legându-le éră-și ochii le porunci să se reîntórcă fără amânare la stăpânul lor. Dînșii o tulîră repede cu caii și raportară în tocmai cele audite de la rege. Dargam audind acestea se umple de frică și de și armata sa era de treĭ orĭ așa de mare ca a lui Amalrich, nu avu curajul să-i iesă în cale. Ca eșit din fire se retrage cu trupele sale îndereptul murilor cetățiĭ Pelusium și de aicĭ trimite curieri în tótă țara, ca toți bărbații nearmați să se retragă în fortărețe.

Regele Amalrich, după pausă de o zi plécă cu cruciații sĕi mai de parte și acuși dă cu ochii de murii cetățiĭ Pelusuim, a cărei turnuri numeróse superb se înalță spre cer. Sultanul Dargam a tăbărit cu ostirea-i puternică dinaintea cetățiĭ, ca să pótă ține pept primuluĭ atac al creștinilor. Creștinii aprópe nevĕduți cu vuiet mare se prăbușesc asupra turcilor, îi calcă cu caii, îi străpung cu lăncile și îi tae cu săbiile. Turcii se înspăimîntă și fără să resiste mai de parte, cu grabă se retrag în cetate și închid porțile.

Fuga Turcilor i-a animat pe creștini și mai mult pentru luptă și s'aŭ hotărît să nu se lase până nu vor cuprinde cetatea. Dar pe când plănuiaŭ dînșii acésta, pe atunci păgânii în cete s'aŭ urcat pe muri, pe coperișe și turnuri. Amalrich dă poruncă să dea cu săgețile asupra lor. De o dată o ploe de săgeți cade peste capetele păgânilor. Alții îndreptară mașinăriile de spart asupra murilor cetățiĭ. Aprópe de muri improviséză turnuri înalte din grinzi și fer pe unde cavalerii creștini se urcară cu ușurință de asupra murilor. Soldații se urcaŭ pe scări ținêndu-și sabia în gură.

Lupta era disperată. Păgânii înfricați de mórte se luptă vitejesce, dar creștinii încă își țin locul. Ei se urcă din ce în ce mai sus! Pe creștetul zidului e lupta mai înverșunată. Soldații cad într'una sub povóra rănilor. Turcii aveaŭ o posiție mai bună. Trupele lor să primeneaŭ în continuă cu altele nóue. Nu așa eraŭ creștinii. Dar cei ce operaŭ la spargerea murilor,

le-a succes să facă o spărtură în zid. Păgânii baricadară spărtura ca şi un roiŭ. Amalrich vĕdĕnd acésta păşesce în frunte şi strigă: „Cei ce iubesc crucea, să vină după regele!“

(Va urma.)

Economie.

Sfaturĭ economice pe Maiŭ.

A casă. Să se facă pregătirile de lipsă pentru, cósă şi carăle să se pună în rînd pentru cărat, ca la adecă să nu se ívéscă nici o pedecă.

Grânarul, pivniţele, podurile de nutreţ să se cureţe şi ventileze.

Repararea edificiilor economice să nu se amâne, ér cele nóuĕ să se facă de acum.

Să nu ne uităm de asigurarea recóltei în contra grindinii.

La grajdurĭ. Iepele până la jumĕtatea lunei să fie mânzite tóte. Mânzii tinerĭ la patru lunĭ se pot înţărca. După înţărcare se pot trimite la păşune verde, dar ar fi fórte consult totuşi, dacă ar căpĕta ceva obroc, a nume ovĕs şi fîn uscat.

La vitele cornute trebue grijit, ca trecerea de la nutreţul uscat la cel verde să nu se facă de o dată, ci şi după ce încep a merge la păşune, séra şi diminéţa să mai capete ceva nutreţ uscat, dacă nu alta paie. Adăpatul să se facă înainte de ce s'ar da vitelor nutreţul verde, orĭ dacă se face după ce li-se dă nutreţ, apoi să se aştepte până ce vor fi rumegat vitele.

La păşunatul oilor să purtăm grijĭ, ca turma să nu mérgă peste tot locul, ci să umble pe rînd.

Mieiĭ fĕtaţi în Ianuar şi Faur acum se înţarcă.

Rîmătorii cu începerea zilelor mai călduţe se scot la păşune; numai să grijim, să aibă apă destulă, altmintrelea cu greŭ vor rĕmâné sănătoşi. Purceiĭ din Faur acum se pot jugăni: firesce că numaĭ aceia, carĭ nu voim a-ĭ ţiné de prăsilă.

De puĭ să grijim şi ceĭ mai frumoşi să-ĭ alegem şi să-ĭ lăsăm de prăsilă. Cloce şi acum se mai pot pune. Gâscele şi raţele să aibă apă de scaldă.

La câmp. Săménatul orzului şi pusul crumpenelor are să se termineze. Se începe săditul curechiului şi a napilor. Saménă cânepa, în cucuruz şi crumpene. Cucuruzul, după ce rĕsare, e bine să se grape, ceea ce e fórte avantajos pentru desvoltarea lui şi ne uşuréză nespus sapa primă. Napiĭ după ce aŭ dat frunze trebue rărigi în dată, lăsând tot câte o plântă, ér unde lipsesc, să se planteze de cele smulse, de unde eraŭ prea dese.

Se începe cósa trifoiului, a luţernei, carĭ e bine dacă se cosesc cât mai curînd, că înainte de ce va întra căldurile mai marĭ să se pótă éră-şi reculege.

Se începe sapa primă a cucuruzului.

În luna acésta e fórte bine, dacă se începe şi ogorîtul. Lucrul acesta este de o importanţă fórte mare şi pretinde o îngrijire estraordinară. Ogorul să se facă cât se póte mai afund şi să se ĭea brazde înguste, ér arătura să se grape cât se póte mai curînd, ca umezéla din pămînt să nu dispară. Grăpătura acésta să se repeţéscă de câte orĭ s'ar vedé, că arătura a împetrit, ca ast fel aerul şi căldura să pótă străbate în pămînt. Este decĭ o mare greşală a crede, că atunci e bun ogorul dacă pămîntul se ară bruşos.

Cătră sfârşitul lunei se póte începe şi cósa ierburilor, dar numaĭ pe luncĭ bogate, pentru că regula cósei este, să se aştepte înfloritul luncei; atâta numaĭ că e adevĕrat şi aceea, că mai bine să cosescĭ ceva-şi mai de vreme, de cât să cosescĭ paie.

Luncĭ de acele, carĭ sînt espuse la noroit, e bine să se coséscă de timpuriŭ, de óre ce solstiţiul din Iunie de comun aduce ploĭ.

La grădină. Dacă sînt prea multe florĭ pe pomĭ, să mai rupem din ele, ca pómele să se pótă desvolta mai bine, pe timp ploios să scuturăm pomiĭ de apă, ca nu cum va să putrezéscă florile. Gândacĭĭ de Maiŭ să-ĭ scuturăm diminéţa şi să-ĭ dăm la galiţe, ér omidele dacă ar fi, tot diminéţa se pot pustiĭ mai uşor.

Acum e timpul oculării.

În grădina de legumĭ e timpul plivitului, săpatului şi udatului. Tot felul de rĕsad se póte planta acum în liber. Se póte pune în liber în luna acésta şi pepeniĭ. Melegarele, dacă e frumósă vremea, se coper numaĭ peste nópte.

La vie. Se termină păruitul şi sapa primă. Trebue terminată şi sapa a dóua încă înainte de înfloritul viţei. Tot înainte de înflorit are loc şi stropitul prim în contra peronosporei.

La pivniţă. Vinurile încă netrase a dóua óră să se tragă negreşit, ér cele vechĭ să se umple. Ferestrile pivniţei se pot deschide. De curăţénie să se pórte grijă mare tot de una.

La pădure. Pădurea de stejar tineră încă se póte eurăţi de scórţă. Se continuă şi scosul trupinelor pe cum şi arsul cărbunilor.

De aicĭ în colo e a se purta mare grijă de pădure şi mai vîrtos e a se griji de tăietura nóuă, ca să nu apuce într'însa vitele.

Bibliografie.

A apărut:

„Enciclopedia Română“, editată sub auspiciile şi din însărcinarea „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“, de *Dr. C. Diaconovich*, prim-secretarul Asociaţiunii.

A *apărut fascicolul XIV.* al acestei importante şi mari publicaţiuni, cuprinzĕnd articolele *Emerit—Fărtaţele*, la olaltă preste o mie articole şi o frumósă hartă a Europei, executată în institutul F. A. Brockhaus din Lipsca. Şi acest fascicol cuprinde o serie destul de lungă de articole mai marĭ şi de interes special românesc. Amintim biografiile: Eminescŭ, Enăceanŭ, Enescŭ, Erbiceanŭ, Erdélyi (episcopul), Esarcŭ Const., Eustatievicĭ. Fălcoianŭ; apoi: Emin Paşa, Ennius, Eusebiŭ, Eötvös, Falb. — Articole istorice: Epigrafia, Episcop, Epoca, Era, Eterie, Etruscĭ, Ev. Evgheniţi (Epitropia lor), Fanarioţi (A. F. Xenopol). — Articole literare şi de filosofie: Emoţiune, Enciclopedia, Estetica, Etimologia. Eu, Evoluţiune, Existenţa, Fabula, Fantasia, etc. — Din materialul geografic amintim: Engliterra, Estonia, Etnografia şi Etnologia, Etruria, Europa (cu hartă), Făgăraş, Fălcia, Fălticen, Fântânele. În fine mai amintim următórele articole mai marĭ şi mai interesante: Emigraţiune, Englezi, Epilepsia, Ereditate, Evangelia, Evangelist, Examen, Export, Expoziţiune, Făina, Familia etc. — Aparaţia regulată a fascicolelor şi îngrijirea, cu care este condusă această lucrare ne îndreptăţesce la speranţa, că prima „Enciclopedie Română“ va fi terminată curând.

Abonamentele se fac la *W. Krafft în Sibiŭ* (deposit general pentru România: *E. Stork, Bucurescĭ*) şi se primesc numaĭ pentru publicaţiunea *întrégă*. Preţul de prenumerare: pentru un tom broşurat fl. 10.—, compactat fl. 11.60 (în România Leĭ 25.—, resp. 28.50).

„Amicul progresului român“ Nro 4 cu următorul cuprins: — Mongolia. — Femeia în Agricultură. — Bumbacul, cultivat în România. — Jurnalele agricole şi vocile agricultorilor. — Consiliĭ pentru luna lui Aprilie. — Porumburile române în Franţa. — Claponatul (urmare şi fine). — Găinile care îşĭ mănîncă óuĕle. — Îngrijirea stupilor în luna lui Aprile. („Unirea“) — Despre restaurarea, întreţinerea şi tunderea arborilor cu tulpină înaltă. — Mântuitorul nostru înaintea lui Ponţiŭ Pilat, (cu 1 ilustraţie). — Reîntinerirea viţelor prin tunsóre. — Remediŭ contra omiḑilor. — Protecţiunea strugurilor contra viespelor. — Insectele părăsite. — Crescerea Vitelor. — Îmbunătăţirea raseĭ animalelor prin încrucişare. — Regimul primăverei la vite. Laptele animalelor tuberculóse. — Industria Berei în ţară. — Guturaiul. — Noutăţi din lume. — Diverse. — Situaţiunea agricolă şi comercială. — Óuĕle roşiĭ. — Schiţă originală. — Margueritte Lambrun. — Nuvelă istorică. — Paricidul (Roman).

„Drepturile şi datorinţele învĕţătorilor (învĕţătórelor).“ Inspectorul r. de şcóle al comitatului Albeĭ de jos, d-l Dr. Szabo Mihály, a scos sub titlul de mai sus un op, apărut deja în a treia ediţiune corectată şi înmulţită. Opul scris în limba maghiară cuprinde îndrumări basate pe lege cu privire la drepturile şi datorinţele învĕţătorilor comunalĭ, confesionalĭ şi de stat, cu privire la salar, la numirea saŭ alegerea lor, la cestiunile lor disciplinare, la ordinea din şcólă, la reuniunile învĕţătorescĭ, la bibliotecile şcolare, la obligamentul militar, la dreptul de pensiune etc. Opul conţine 392 pag. şi costă 2 fl. 60 cr. Se póte procura de la autorul în Aiud (Nagy-Enyed)

Istoria legiĭ nóuĕ de Dr V. Szmigelski, tom. I. Tinereţele lui Isus. Isus ca profet. Progresele, pe carĭ sciinţa le face zi de zi şi descoperirile, carĭ fac lumină în cestiunile cele mai întunecate, trebuesc să fie aduse în consonanţă cu vecinicile adevĕruri ale religiuniĭ. Căcĭ e sciut, că credinţa nu e duşmana sciinţiĭ, ci din contră e apĕrătórea eĭ. Ţinĕnd samă de acésta cerinţa, Rsmul Dr V. Szmigelski, fost profesor de studiul biblic la Seminariul archidiecesan din Blaş, a făcut începutul publicăriĭ istoriĭ sfinte, pe basa progreselor sciinţiĭ, scotînd tom. I. din legea nóuă, care tractéză tinereţa lui Isus şi Isus ca profet. Tomul acesta în 8⁰ mare are 399 paginĭ şi costă fl. 2. Venitul curat realisat şi din publicarea acésta va fi o contribuire la formarea unui fond provincial de salarisare a preoţilor şi a învĕţătorilor. Limba, în care e scrisă cartea acésta şi stilul a dese înfloriţ şi avîntat, fac din ea nu numaĭ un manual de scóla, ci şi o lectură bună şi edificătóre pentru adevĕraţiĭ creştini. Nu credem, că e de lipsă, să fie recomandată, ea se insinuă prin sine însă-şi tuturor.

Grădina de legumĭ, disertaţie poporală de Ioan F. Negruţiŭ prof., e numele uneĭ folositóre broşurĭ în 8⁰ mic de 80 pag., cu o mulţime de ilustraţiĭ parte intercalate, parte adause la text. Menirea broşureĭ e bunăstarea materială a ţĕranilor, îndemnându-l să cultive legumĭ. Cărticica, din care s'aŭ tipărit pentru public numaĭ 500 es. se află de vîndare la autor în Blaş pentru preţul de 25 cr. spedată franco.

Posta Redacţiunii. On. Administraţiĭ de la *„Albina“* Bucurescĭ, Nu am primit de mult nicĭ un număr, s'a sistat dórĕ schimbul? — On. *D. D.* în *C.* De astă dată nu se póte. Cetitoriĭ nostri nu cunosc articlul căruia rĕspundeţi şi aşa nu se ajunge nicĭ un resultat. Dar şi de alt cum, aţi scris din cale a fară prea aspru. — On. *L. Ch.* în *Ponor* (p. Puj). Abonamentul pe 1899 l-am primit cu mulţămită. Restanţă nu este nimic. On. Dnĭ *L. Ş.* în *L.* şi *I. Ş.* în *F.* nu s'a putut de cât aşa.

Editor şi redactor rĕspundĕtor:
Dr Vasile Suciu.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul IX. Blaş 13 Maiŭ 1899. Numĕrul 19.

„Pâne!“ . . .

În Nrul 16 al foiĭ nóstre am făcut loc uneĭ corespondinţe, care milita pentru acceptarea congrueĭ „într'un fel saŭ altul,“ fiind starea cleruluĭ nostru estrem de miseră. Fără de a împărtăşi vederile autoruluĭ, am publicat corespondinţa în vederea datorinţeĭ nóstre de a fi interpreţi fideli aĭ opiniuniĭ publice, reservându-ne dreptul de a reveni asupra eĭ.

Şi revenim cu atât maĭ vîrtos, cu cât tonul desperat al corespondinţeĭ, exagerarea pesimistă a miserieĭ cleruluĭ nostru rural nu este lipsită de orĭ ce temeĭ. Glasul de durere, de şi nu corespunde pe deplin adevĕruluĭ, are totuşi o basă reală, care ne atinge dureros şi pe noĭ, tocmaĭ fiind că scim, că e reală. Atitudinea, ce vom lua-o faţă de subvenţionarea cleruluĭ nostru „într'un fel saŭ altul“, va emana tot de una din acéstă necesitate devenită acum imperativă.

Preoţimea nóstră, în raport cu cualificaţiunea ce o are, e de parte de a se bucura de mijlóce de traiŭ corĕspunzĕtóre. Partea cea maĭ mare se sbate în luptă cu miseria, îngrijindu-se de susţinerea şi educaţiunea familieĭ.

Ast fel a fost starea preoţimiĭ nóstre dintru început şi tot ast fel este ea astăzĭ! Nicĭ un progres, nicĭ o ameliorare.

Dar condiţiunile sociale s'aŭ schimbat — o schimbare considerabilă, — şi preoţimea nóstră nu maĭ e în stare a trăi şi azĭ sub condiţiunile de acum cinci zecĭ de anĭ.

Era un lucru notoriŭ acesta, îl ştiam cu toţiĭ din durerósa şi trista esperinţă, şi totuşi a trebuit să intrevină străiniĭ, pentru ca să înţelegem o dată, că nu e de ajuns, să fim spectatorĭ pasivĭ al pericoluluĭ, ci trebue să concurgem cu mic cu mare la delăturarea luĭ. A trebuit să ne isbéscă maĭ întâiŭ tendinţele umilitóre, ce guvernul le ascunde sub masca banilor adunaţi şi din a nóstră sudóre, a trebuit să ne ameninţe congrua cu distrugerea autonomieĭ nóstre bisericescĭ, pentru ca în urmă, să, ni-se deschidă ochiĭ şi să recunóscem, că sîntem sĕracĭ şi avem lipsă de ajutor.

Să nu perdem însĕ vremea cu încriminărĭ asupra trecutuluĭ şi să nu potenţăm desastrul cu un noŭ pas precipitat, care ar puté să aibă ca urmare o ameliorare a stărĭĭ nóstre materiale, ca în schimb să ne descompună şi să ne nimicéscă cu desevârşire.

Ceea ce s'a omis până acum, se va puté face de aci înainte, şi se va face cu atât maĭ vîrtos, cu cât dacă nu o vom face noĭ înşine, o vor face străiniĭ. . . . .

Mişcarea, ce s'a iniţiat în sinul preoţimiĭ nóstre rurale e semn, că glasul nostru nu a rĕsunat în pustie, şi clerul e la locul sĕŭ, ca cel puţin în óra a 11-a să suplinéscă, ce a omis până acum. Şi ne înveselesce cu atât maĭ mult acéstă mişcare, cu cât după cum sîntem informaţi, pe alocuria se observă chiar în sinul credincioşilor laĭcĭ, carĭ înţelegênd periclul, ce ameninţă pe conducĕtoriĭ lor sufletescĭ, sînt gata a le sări în ajutor.

Am arĕtat în numeriĭ trecuţi unele modalităţi de a ne forma înşine un fond de salarisare propriŭ pentru cler, — un *sinod provinţial* le va arĕta póte maĭ lămurit şi maĭ competent, — am arĕtat tendinţele umilitóre, ce guvernul le impune cleruluĭ nostru la distribuirea de ajutóre, şi dacă nu ne-am declarat categoric pro saŭ contra, am făcut-o din motivul, că nu aveam aerul de a impune părerea nóstră nimenuĭ.

Tot ce avem de spus în privinţa acésta e, ca să nu precipităm lucrurile şi să nu ne perdem încrederea în noĭ, înainte de a ne cunósce.

Ajutorul de stat e umilitor în forma de acum, dar o intervenţie a archiereilor nostri, o ţinută démnă şi *solidară* nu ar puté modifica acéstă formă? — Sîntem sĕracĭ, nu avem fonduri disponibile de salarisare; dar dacă s'ar porni o acţiune de propagandă, când păturile de jos convinse de pericolul ceĭ ameninţă pe eĭ şi pe preoţiĭ lor ar aduce şi ele obolul lor, nicĭ atuncĭ nu am fi în stare a ne forma un fond cât de modest?

Feuilleton.

Poveste de primăvară.

Da! scim, să spunem şi povestĭ. Şi încă ce povestĭ, poftiţĭ şi o cetiţĭ! Noĭ nu vĕ spăriăm cu smeĭ şi bălaurĭ, ca să nu puteţĭ durmi nopţile, nu, noĭ povestind vĕ facem, să trĕsăriţĭ de bucurie, să vĕ simţiţĭ veselĭ şi fericiţĭ.

Uitaţĭ, ce prietinos încălzesc razele sórelui, cât de vesel suride pădurea, cât de plăcut cântă pasĕrile, şi sciţĭ, ce spun ele în limbile lor tainice?

O, cetiţĭ povestea asta, că vĕ va face să îndrăgiţĭ natura, să simţiţĭ iubire în inimile vóstre pentru tot ce ziditorul a făcut pentru noĭ.

Zice, că era o dată într'o pădure o moimiţă mică, aşa de mică ca un pumn, dar aşa de frumósă, aşa de vesĕlă şi îndestulită.

Ea săria de pe un arbore pe cel alalt îndoind crengile, carĭ troscăind făceaŭ musică. Moimiţa trăgea cu urechia la poveştile vesele, carĭ le ciripiaŭ pasĕruicile, şi asculta vîjăitul vêntuluĭ, murmurul părăuaşuluĭ şi căderea ploiĭ. Se uita gură-cască chiar şi în sóre şi cetia în razele, pe carĭ el le trimitea spre pământ. — Ea scia ce zic stelele, când sclipesc. Şi dacă îşĭ punea urechea la pământ, auḑia şi ce vorbesc ómeniĭ şi scia ce gândesc. Câte o dată juca pe spatele gingaşeĭ căprióre, şi i-se vîra în ureche; orĭ sărĭa pe aripile pasĕruiceĭ, ce sbura din întîmplare pe acolo, şi mergea cu ea sus în vĕzduch. Aşa viaţă bună ducea ea în pădure, cât nu se póte spune! Moimiţa se interesa de tóte din jurul eĭ, şi tóte îĭ ziceaŭ câte ceva, şi gândăceiĭ, carĭ bizăiaŭ, şi albinele, carĭ zuzăiaŭ şi atomiĭ, carĭ jucaŭ în aer, cu un cuvînt tóte animalele păduriĭ.

Şi de aţi sci! chiar şi floricelele şi ierba încă îĭ şoptiaŭ tóte tainele lor dulcĭ!

Cel ce scie însĕ atâtea, maĭ aude şi lucrurĭ triste, şi maĭ ales auḑia moimiţa de acestea, când îşĭ punea urechea pe pământ şi asculta vorbele ómenilor. Şi chiar şi frunzele, carĭ căḑeaŭ, şi florile, carĭ se veştedĭaŭ şi fluturiĭ, carĭ muriaŭ, chiar şi acestia îĭ spuneaŭ multe lucrurĭ triste.

Ranele însĕ, pe carĭ le face natura, le vindecă ér ea, şi încă aşa de bine! Şi de aceea moimiţa maĭ ales era tot vesĕlă şi rîdea şi chistea sus pe câte o clómbă aşa de cu inimă, în cât cel ce o auḑiaŭ rîḑind, trĕbuiaŭ să rîdă alăturia cu ea.

Dar nu numaĭ florile, arboriĭ şi animalele din pădure îĭ eraŭ prietinĭ buni, ci ea iubia şi câte un copil, căruia apoĭ îĭ povestia tot ce scia, şi tot ce o făcea aşa de vesĕlă şi de fericită.

Aşa între alţiĭ ea avea de prietin pe un biet copilaş orfan, care petrecea vara maĭ mult a fără în pădure spre a cerca florĭ şi mure şi buruienĭ bune de leac. Acesta veni într'o zi de iarnă la ea înghe̊ţat şi trĕmurând de frig:

„O, de aĭ sci, cât îs de supĕrat!“ suspina copilul, „mama mea zace bolnavă, şi eŭ nu-ĭ pot ajuta, că îs prea mic, şi étă că zăpada a acoperit pământul, şi eŭ nu maĭ pot găsi nicĭ un fruct, nicĭ o rădăcină. Şi în casă n'avem nicĭ o bucăţică de pâne, şi nu se află nime, nime, care să ne ajute. Toţĭ, de carĭ m'am rugat, mi-aŭ zis, că bucuroşĭ ne ar ajuta, dar nu pot. Nicĭ tu nu mĕ poţĭ ajuta?“

„Să probăm! Ia-mĕ cu tine. Dacă ajungem acasă la voĭ, te puĭ şi facĭ o căsulie mică de carton, mĕ aşeḑĭ în lăuntru, puĭ coperişul, lipescĭ de coperiş o şpargă, te

Saŭ dóră nu mai avem încredere în noĭ înșine, nu mai avem nicĭ o schinteĭ din acea sublimă putere de viață, carea a încălțit inimile strămoșilor nostri în cele mai grele încercărĭ ale sorțiĭ?

Încă o dată, să nu precipităm lucrurile lăcomind la pânea ce nĭ-o aruncă străinul, și să nu ne perdem încrederea în noĭ înșine înainte de a ne cunósce!

Întregirea salarelor preoțescĭ la românĭ gr. ort. — Pe când preoțimea nóstră luptă din rĕsputerĭ contra umilirĭĭ, pe care guvernul vre, să ĭ-o facă, biserica română gr. or. adunată în sinóde are să desbată despre *primirea saŭ neprimirea întregirĭĭ salarelor preoțescĭ de la stat.*

Étă rapórtele foilor oficióse asupra acestor desbaterĭ.

„Telegraful rom.“ nr 45 are de la sinodul *archidiecesan* următorul raport:

„Ședința a trela.

— Marți, 27 Aprile v. —

Singurul obiect la ordinea zileĭ: *chestia primirĭĭ orĭ neprimirĭĭ întregirĭĭ salarelor preoțescĭ de la stat.*

Referentul comisieĭ organisătóre, *Ioan de Preda,* propune, ca ajutorul să fie primit cu condiția, ca *suma să fie pusă consistoriuluĭ la dispositie și cu singura condițiе din partea guvernuluĭ,* ca sumele să ajungă la mâuile celor împărtășițĭ (pe cum a promis dl ministru de culte la o interpelare a Dluĭ I. Gáll în causă, în casa magnaților, că *numaĭ asta* se va cere!)

Protopopul *V. Damian* a propus a nu fi primit ajutorul de loc sub condițiile oneróse ce le pune totuși legea!

După o discuție de 3 óre și ½, la care aŭ luat parte *pentru* primire deputații I. de Preda, V. Voina, D. Coltofeanu, R. Furduiu, M. Voileanu și I. P. S. Sa Mitropolitul, ér *contra* primirĭĭ deputații V. Damian, Dr. I. Blaga, Dr. L. de Lemény, Nic. Cristea și Dr. D. P. Barcianu —

Sinodul a primit propunerea comisieĭ de a se accepta întregirea de la stat, fără știrbirea autonomieĭ și fără alte condițiĭ de cât aceea, de a fi ajutórele date celor interesați, și a nume prin autoritatea bisericéscă.“

Propunerea prot. *Damian* n'a întrunit de cât 12 voturĭ.

Despre hotărîrea adusă în sinodul eparchieĭ *Caransebeșuluĭ,* nu găsim în „Fóia diecesană“ nr 17 de cât acest scurt raport:

„Luni, la 26 Aprilie, 1899.

Astăzĭ de diminéță s'a ținut Consistoriŭ plenar. În acest consistoriŭ — după cum sîntem informați — nu s'a primit întregirea salarelor preoțescĭ din partea statuluĭ.“

Ce se ține de diecesa *Aradului,* neprimind până în momentul, când scriem acestea, organul dieceseĭ, scótem din „Tribuna poporuluĭ“ următórele:

În ședința a dóua, ținută Luni, în urma raportului presentat de dl Ignație Pop, în numele comisiunĭ speciale, și după vorbirea dluĭ *Dr Nic. Oncu,* sinodul primesce în unanimitate propunerea comisieĭ, ceea ce s'a și vestit pe cale telegrafică la Sibiŭ.

Propunerea comisiuneĭ e următórea:

„În buna credință, că pe cum legea de asemenea nicĭ înaltul guvern al patrieĭ nu pot avé intențiunea de a vătĕma întru nimic autonomia nóstră bisericéscă, de carea organele nóstre supreme în decurs de 30 de anĭ n'aŭ făcut nicĭ cel mai mic abus, Sinodul nostru eparchial, după precumpenirea tuturor împregiurărilor espuse și bine apreciate de consistoriĭ și de comisiunea mixtă, în conșciința de drept, echitate și absolută necesitate a bisericiĭ și în special a cleruluĭ nostru parochial, *primesce ajutorul oferit din partea statuluĭ pe lângă susținerea intactă a autonomieĭ nóstre bisericescĭ și pe lângă condițiunea, ca cuota obveniendă acesteĭ diecese să se pună întrégă la dispositia autorității diecesane* și ast fel rógă suprema autoritate diecesană și respective mitropolitană a întra pe acéstă basă în tratamente cu înaltul minist. reg. al patrieĭ pentru regularea și stabilirea aceluĭ ajutor.

Membriĭ comisiuneĭ acesteia aŭ fost protopopiĭ *E. Moga, Ign. Pop, P. Miulescu, C. Gurbean* și mireniĭ *N. Babeș, Șt. Antonescu, Dr N. Oncu* și *P. Truța.*

Ajutorul de stat. — Tóte foile nóstre de zi aŭ luat notiță de hotărîrile sinódelor protopopescĭ în causa ajutuluĭ de stat, lăudând ținuta démnă a preoțimiĭ nóstre în fața nouluĭ atentat, ce se plănuesce în potriva nóstră.

Vorbind de ajut și de dispositia, prin care se interzice episcopuluĭ de a subtrage din suma asignată preoților competințele la feluritele fonduri, — „Tribuna“ în primul articlu din 9 crt. scrie între altele următórele: „Măsura acésta întrece tóte volniciile de până acum ale guvernelor magiare față cu clerul românesc.

Prin ea *guvernul umilesce la picĭórele solgăbirĕilor pe preoți, îi clasézĕ în „patrioți“ și „nepatrioți“, punênd pe ceĭ dintâiŭ în positia unor renegați, carĭ își vînd caractĕrul lor pe bani, — și, ce e mai mult, — îi provócă la neîncredere față cu archiereiĭ sĕĭ.*

De altă parte, acés[illegible] măsură constitue un manifestat vot de neîncredere față cu capiĭ dieceselor românescĭ.

Guvernul pune pe fie care *episcop român* sub controlul cutăruĭ tras-împins de solgăbirĕŭ, care e chemat se judece în locul archiereuluĭ, dacă cutare preot merită orĭ ba ajutorul, ce i-s'a acordat. În casurĭ anumite acest solgăbirĕŭ ar puté să denege *vidimarea* chitanțeĭ, și atuncĭ episcopul — ar urma, — să nu-ĭ dea „ajutorul“.

Orĭ cât de blânzĭ și de sĕracĭ ar fi preoțiĭ nostri, aŭ trăsărit în fața noueĭ umilirĭ. Eĭ resping cu indignare „ajutorul“ oferit pe

---

ducĭ la locul, unde se vînd jucăriĭ de Crăciun și strigĭ: haideți, haideți de vedeți o adevĕrată moimiță, haideți! — Să vedĭ numaĭ, ce bine te voiŭ ajuta în chipul ăsta!“

„Nu vreŭ! Tu te simțescĭ aci așa de bine, și eŭ să te bag în cutia întunecósă? nu vreŭ!“

„Sciĭ ce? ascultă ce-ți spun eŭ, voiŭ ieși eŭ ér din cutie!“ zise supĕrată moimița.

Copilașul neavênd ce face, o luă, o puse în busunarul paltonuluĭ și o duse acasă. Aci făcu așa, cum îl sfătui moimița: și apoĭ se duse la târg și aședându-se într'un colț începu a striga: „haideți la moimiță! haideți!“

„Sur, sur, sum, sum!“ făcea moimița în cutiuța eĭ. Și făcea așa de bine, cât ceĭ ce treceaŭ pe acolo se opriaŭ și se uitaŭ la ea mirați. „Cântă frumos!“ ziceaŭ eĭ aruncând băĕtuluĭ în căciuliță câte un bănuț.

Dacă o îmbia spre cumpĕrare, ómeniĭ zicea: „ține-ți-o numaĭ, până ce ți-se va umplea căciulița cu banĭ!“

Și căciulița era mai plină, și moimița tot cânta: „sur, sur, sum, sum!“

Atuncĭ numaĭ étă de o dată un copil îmbrăcat în haine căptușite cu blană și cu gulerul de mătasă, étă că se desface de mâna mamă-sa și fuge spre moimiță.

„Bravo! frumos cântă!“ zise el și fața-ĭ bolnavă străluci de admirație.

„Nicule, audĭ Nicule, unde te ducĭ? vin-o!“ strigă mamă-sa.

„Aci îs mamițică, aci, vin-o de vedĭ ce moimiță!“ „Cumpĕră-mi-o mamițică, ea e cel mai frumos obiect din târg!“

„Cred zĕŭ eŭ!“ se audi o vóce delicată.

„Tu aĭ fost?“ întrébă copilul pe prietinul moimițeĭ:

„Nu, moimița mea a vorbit!“

„Nu spune, ea nu scie, să vorbéscă.“

Se audi un rîs. „Tu escĭ bolnav, nu-ĭ așa? oh așa escĭ de palid!“ zise din noŭ cineva.

„Tot de una îs așa“ rĕspunse Nicul.

„Te vindec eŭ!“

„Cine a vorbit ĕră!“

„Cine? ți-am spus, că moimița!“

„Nu mai minți!“

„Zĕŭ, de nu!“ întări copilul sĕrac, „ea vorbesce cum se cade, crede-mĕ, nu-ți mințesc!“

„O, atuncĭ, asta-ĭ o moimiță fórte interesantă,“ zise o vóce binevoitóre, și mama copiluluĭ încă sosi lângă eĭ. „De vîndare ți-l?“ și-ĭ așĕdă în mână o corónă sclipitóre.

Copilul mulțămi cu ochiĭ strălucitorĭ de bucurie. „Acum avem ce să mâncăm, până ce mama se va face sănătósă cum se cade. Uită-te, bună Dómnă“, și el îĭ arătă căciulița plină cu banĭ.

„Îmĭ pare bine!“ zise Dómna, „dar tu escĭ înghețat de frig. Vin'o cu mine, să-ți daŭ ceva cald.“

Și copilul porni ca în vis, și ca în vis i-se păru, că șede în o odae frumósă și caldă, bea cafea ferbinte și mâncă o bucată mare de plăcintă. Vĕdu, cum Nicu îĭ aduse o pereche de pantaloni, un palton, o căciuliță, nisce mănuși și ciorapĭ caldĭ și o cârpă de pus în giurul gâtuluĭ. Și tóte acestea lucrurĭ eraŭ pentru el. Bucuria, ce o simți, îl făcu așa de confus, cât era pe aci, să-și uite a mulțămi și voi, să plece. Dar la ușe mai găsi o corfă cu diverse lucrurĭ bune pentru mamă-sa. „În fie care zi poțĭ veni, să ducĭ câte ceva, până ce mamă-ta va fi ér sănătósă. Înțeles'aĭ?“ îĭ zise buna dómnă.

„O, iubită moimiță, ce bine mĭ-aĭ făcut!“ suspină bietul copil și își lipi obrazul de capul eĭ și îĭ zise „rĕmas bun, rĕmas bun!“ Apoĭ cuprinse pe Nicu de după cap și îĭ zise: „pune moimița sara în patul tĕŭ, te veĭ minuna de frumósele poveștĭ ce-ți va spune!“ Și apoĭ porni cătră casă în fuga mare.

Și moimița? ascultați numaĭ povestea mai de parte. Nicu o punea sara pe patul luĭ lângă perină și moimița zicea îndatinatul eĭ „sur, sur, sum, sum!“

Și așa cum o privia Nicu, vĕdu fórte bine, că ea își scóse capul din cutie și îĭ făcu sĕmn, să se apropie.

„Sciĭ tu, ce zice sórele când lucesce, și ce cântă paserile și ce spune vîntul, când vîjăe?“

„Nu!“ rĕspunse Nicu.

„Nicĭ aceea, ce zic micele albine, când bizăe?

„Nicĭ!“

„D'apoĭ ce spune floricica, când își împrăscie odorul sĕŭ, și ce grăesce iarba?“

prețul demnităților lor personale, pe prețul prestigiului bisericii, căreia slujesc cu credință.“

Și apoi sfîrșesce ast fel: „Guvernul, se vede, vre, să însceneze o rebeliune a preoților contra archiereilor și bisericii. Dar scopul nu și-l va ajunge. *Din contră, sperăm, că preoții alături cu archiereii vor sări unul ca unul pentru apărarea propriei demnități.*“

Tot în nr 90 reproduce în mare parte corespondința părintelui Hărșan, hotărîrea preoțimii din Tr. protopopesc al Făgărașului și răspunsul păr. Boțian, ér în nr 91 publică textul unui avis, pe care un comite suprem l-a trimis unui preot „miluit“. După stilisare s'ar părea, că „binevoitorul“ fișpan e tot „măria sa“ de la Turda.

„Gazeta“ în nr 91 ïea act de mișcarea produsă în clerul nostru din incidentul nóuelor pericle ce ne amenință și publică hotărîrile sinódelor protopopesci de la Mediaș, Sibiiu și Făgăraș, și comunică cuprinsul scrisorii păr. Hărșan și fapta bărbătéscă a păr. Boțan.

„Trib. poporului“ în numĕrul de Marți reproduce primul nostru din numĕrul trecut.

„Alkotmány“ în nr 112 sub titlu „Patriotism plătit“ încă se ocupă de iritațiunea, ce a produs-o în clerul nostru împărțirea ajutorului de stat. Reproducênd în traducere scrisórea păr. Hărșan adauge următórele: „De alt cum între preoțimea română gr. cat. din Ardeal s'a pornit o mișcare, că de cât să stea sub supraveghiarea polițenéscă a solgăbirăilor și să priméscă la recomandarea fișpanilor și cu încunjurarea Ordinariatului bani, cari și alt cum în lumină oficiósă se consideră ca o răsplată a patriotismului, — mai bine abzic de ajutorul de stat. Ceea ce liberalii fac azi cu naționalitățile, vor face-o mai târziu și cu preoțimea rom. catolică. Pentru că scopul espres a logelor (francmasone Red. Un.) este, să scótă preoțimea de sub influința episcopilor, atât în cele materiale, cât și în cele politice, și să-i țină de parte de ei. Și dacă o dată vor puté să reguleze posiția materială a preoțimii inferióre fără de concursul episcopilor, și-și vor putea câștiga preoțimea în cele politice prin ast fel de răsplătiri, numai un orb nu vede, că vine rîndul și secularisării“.

Nu putem de cât să fim mulțămitori presseï nóstre pentru chipul, cum se ocupă de acésta afacere, înformându-și cetitorii asupra stării acesteï cause gingașe și delicate.

De astă dată atragem atenția cetitorilor nostri asupra noueï ilegalități, ce ni se notifică din protop. Ibașfalăului.

Ilegalități pe tótă linia. — O mână amică ne-a trimis o scurtă notiță din fițuica „M. Vásárhely“ nr 32 din 20 April a. c. O comunicăm și cetitorilor nostri ca un esemplu vrednic de „l'exprit hongrois“. Étă notița în armoniósa limbă:

„*Stojka János* Mező Pogocsát boldogitja görög-katholikus alesperesi minőségében. Ez a kiváló férfi a kerületében levő felekezeti iskoláknak eltiltotta, hogy a mulasztási kimutatásokat magyar nyelven állitsák ki és elrendelte, hogy román nyelven irják ki. *Nem menne el a kiváló hazafi Bukarestbe zabot hegyezni?*“

Ne am informat de la dl viceprotopop *Ioan Stoica* de pricina acesteï „onorï“ deosebite. Și răspunsul primit ne dovedesce, că micii satrapi tind la comiterea uneï nóue ilegalități de dragul ideii și a unității naționale.

Dl Stoica a trimis adecă notaruluï din Samșud raport despre cercetarea școliï din Pogaceaua și a lăsat învĕțătoriului, să redacteze conspectul în limba română. Notariul, un cutare Longre Gyula, scrie învĕțătoruluï, să-i facă alt conspect *dar în limba magiară*, și îl face de o dată atent, ca pe viitor, *pentru încunjurarea neplăcerilor, tot de una să scrie numai în oficiósa limbă magiară, și că mai mult să nu se mai repetéscă ast fel de casuri* („mindig a hivatalos magyar nyelven irva küldje be; s többet ily eset elő ne forduljon“.) E fórte grozav dl notarăș, și scie amenința de a binelea, de ar fi numai cine să-l asculte! Ori dór și-a uitat Dsa, că autoritățile bisericescï inferióre aŭ drept recunoscut în lege, ca să pótă corespunde cu tóte oficiile comitatense și comunale în limba românéscă? Dacă a uitat-o acésta i-o aducem noi aminte, făcênd atenți pe toți directorii confesionali și pe învĕțători, ca *pe viitor să nu înainteze ast fel de date și conspecte, de cât în limba românéscă, care e limba oficiósă a bisericii nóstre.*

Judicatura curieï în afaceri electorale. — Mercuri s'a desbătut în casa magnaților proiectul de lege despre judicatura curieï în afaceri electorale, lege, devenită celebră pentru vestitul paragraf contra preoților. Publicul a dat mare importanță acesteï ședințe umplênd sala. Dintre archiereii nostri aŭ luat parte Escelența Sa Mitropolitul, Escel. Sa Episcopul Gherleï și Illustr. Sa Episcopul de la Lugoș. Aŭ vorbit contra legii și special contra paragrafuluï respectiv primatele Vaszary, archiepis. Samassa, card. Schlauch, conții Eszterházy și Zichy și episcop. Majláth, a căruï vorbire însuflețită și fórte frumósă vom reproduce-o în numĕrul viitor. Maioritatea caseï a primit proiectul în tótă întregitatea.

Revistă bisericéscă.

Turcia. În 2 a c. a repausat în Constantinopol Ștefan Petru X. Azarian, patriarchul Armenilor uniți. S'a născut în 31 Decembre 1826 în Constantinopol, și-a dobîndit educația clericală la Roma în colegiul de propapanda fide; în 14 August 1877 a fost ales episcop de Nicosia, ér în 4 August 1881 a fost înălțat la dignitatea de patriarch al Ciliciei cu reședința în Constantinopol. L-a caracterisat în tot de una alipirea sinceră față cu Scaunul Apostolic și energie înțeleptă față cu guvernul otoman și cu sultanul întru apĕrarea bisericiï și némuluï sĕŭ.

În veci amintirea luï!

Revistă politică.

Afaceri interne. Ziceam în numĕrul trecut, că în dieta țĕriï se desbătea în special judicatura curieï în afaceri electorale. Discuțiuni mai îndelungate aŭ fost cu privire la paragraful amvonului. În vîrtutea acestuï paragraf acei preoți, cari în biserică, ori la adunări religióse, influințézā asupra alegeriï prin amenințări cu răsplată ori pedepsire religiósă, se pedepsesc cu temniță până la un an și cu amendă până la 500 fl. Tot cam așa sună și un alt paragraf, după care preoții, cari folosesc la adunări ori procesiuni electorale lucrurile onorate în biserică, ori de acele, cari se folosesc la cultul divin, vor fi pedepsiți cu închisóre până la trei luni și vor fi lipsiți de drepturile politice pe un anumit timp.

Zădarnice aŭ fost opintirile partiduluï poporal catolic, ca să nu se priméscă acești 2 paragrafi, căci maioritatea a socotit, că face lucru plăcut înaintea luï Dumnezeŭ, dacă va aduce legi speciale în contra preoțimiï.

Nu ne mai rĕmâne altă speranță în privința acésta de cât casa magnaților, unde episcopatul catolic se va lupta din răsputeri pentru respingerea luï. Primatele a și conchemat episcopatul catolic deja la sfârșitul săptĕmâneï trecute, ca să se sfătuéscă asupra posițiuniï, ce vor lua-o în fața nouluï periclu. Casa de sus a început desbaterea proiectuluï despre judicatura curieï, despre primirea luï totală însĕ până acum nu se póte zice nimica.

Conform promisiuniï ce a făcut-o, ministrul de finanțe, a presentat dieteï un proiect de lege despre darea pe bursă, prin care adecă se aruncă dare și asupra hârtiilor de valóre. Proiectul acesta, ministrul a fost constrîns așa zicênd, să-l facă în urma numeróselor petițiuni de a se introduce dare pe bursă. Cu alte cuvinte, de aci în colo să plătéscă statuluï ceva și aceia, cari până acuma câștigaŭ cu miliónele, fără ca să fi plătit ceva pentru miliónele lor aședate în hârtii de valóre.

„Nu!“

„Vedi, de aceea escï bolnav! Și tu aï vré, să fi și sănătos și bogat? Sĕrace de tine! Dar aștéptă, te voiŭ face eŭ și bogat și sănătos! Și moimița se așédă pe coperișul cutieï fórte aprópe de urechea luï Nicu și îï spuse, atâtea îï spuse! Trebue că a fost fórte frumos, ceea ce a spus moimița, căci copilul era vesĕl, ochiï luï schinteiaŭ, și rîdea fericit chiar și în somn.

Și lucru mare! Pe Nicu îl ajunse o nespusă dorință de a vedea câmpia și pădurea, și încă în ziua aceea cerca, să-l lase a fară în libĕr.

Moimița îï povestia în fie care sară atâtea lucruri frumóse despre viața din pădure și de pe câmp, în cât Nicu nu putea sta o zi, fără să nu alerge acolo spre a le vedea și audi însu-și tóte.

Obrajiï sĕï paliḑi se înroșiră și ochiï sĕï schinteitori parcă ziceaŭ: „Nu's mai mult obosit, sînt vesĕl și sănătos, chiar așa de vesĕl ca moimița!“

În o frumósă diminéță de primăvară, când sórele privia cu ochi marï prin ferésta deschisă a luï Nicu, moimița desfăcu cutia și eșind se așédă pe marginea ferestiï, pe umerï îï crescuse nisce frumóse aripióre.

„Sur, sur, sum, sum“, făcu moimița. „Acum escï sănătos, Nicule dragă sciï tóte, rĕmas bun, în pădure ĕră-și ne putem revedea!“

Și ea își desfăcu aripiórele și se îndreptă spre pădure. Nicu privi pe urma eï, mult, mult, până ce n'o mai zări, și simți în ochiï sĕï dóuĕ bobe de lacrimi. Moimița îl învĕțase, cum se fie sănătos, vesĕl și fericit.

Ministrul de interne a provocat municipiile, să grijéscă ca şi alegĕtorii, carĭ până acum nu aŭ fost trecuţi în listele electorale, din motivul că eraŭ în restanţă cu darea, să fie trecuţi anul acesta într'o listă specială compusă ca şi cea îndatinată.

Austria. În fine se pare, că nisuinţele cabinetuluĭ austriac de a împăca pe Cehĭ cu Germanĭ póte, că vor avé óre care efect. Contele Thun, a cărui portofoliŭ presidenţial are să dureze, pe cum zic unele foĭ, până ce va promulga legea cu privire la limbĭ în Bohemia şi până va stabili cuota cu Ungaria, — s'a determinat şi el să promulge o lege pe basa §-luĭ 14 din constituţiune despre egalitatea celor dóuĕ limbĭ în Bohemia. Spre scopul acesta a şi trimis pe colegul sĕŭ ministrul Kaizl la Praga, ca să între în înţelegere cu bărbaţiĭ de frunte cehĭ şi germanĭ şi să-i înduplece a nu face opoziţie acestuĭ plan al guvernuluĭ, cu atât maĭ vîrtos, că însu-şĭ monarchul doresce promulgarea acesteĭ legĭ. Deputaţiĭ cehĭ, ce e drept, nu aŭ satisfăcut aşteptărilor conaţionaluluĭ lor Kaizl, căcĭ eĭ nu se simt îndestuliţi cu octroarea legiĭ de limbă pe basa §-luĭ 14, ci ţin şi maĭ de parte la nisuinţele lor autonomiste şi sînt de părere, că cestiunea regulăriĭ limbiĭ aparţine cercului de influinţă al dietelor provinţiale. Dar cu tóte acestea nu aŭ luat o hotărîre definitivă în contra acesteĭ propuneri, ci aştéptă resultatul tractărilor asupra afacerii pactuluĭ, carĭ se vor face în sĕptĕmâna acésta în Budapesta.

Dieta din Laibach a hotărît, ca în şcoliie reale din Carniolia să fie introdusă limba croată ca obligătóre. Croaţiĭ saltă de bucurie şi trimet dieteĭ din tóte părţile telegrame de felicitare.

România. Camerile române, pe cum anunţam în unul din numeriĭ trecuţi, aŭ fost conchemate şi disolvate prin decrete regescĭ. Nóuĕle alegerĭ pentru parlament s'aŭ fixat pe zilele 27, 28 şi 29 Maiŭ; ér pentru senat alegerile se vor întîmplă în 1, 2 şi 3 Iunie.

Liberaliĭ în faţa nóuĕlor alegerĭ s'aŭ întrunit sub conducerea dluĭ Sturdza, şeful partiduluĭ liberal, şi aŭ hotărît, că se vor lupta din tóte puterile, ca la viitórele alegerĭ să reuşéscă cât se póte maĭ mulţĭ, ca ast fel să se pótă lupta maĭ cu efect în contra actualuluĭ guvern, dintre a cărui membriĭ, pe cum se esprimă liberaliĭ, mulţĭ sînt inimicĭ personalĭ aĭ fostuluĭ ministru president român.

Italia. În Italia cestiunile coloniale şi cu deosebire proiectata ocupare a portuluĭ San-Mum din China aŭ produs crisă ministerială. La interpelările radicalilor în causa ocupăriĭ aceluĭ port, răspunzĕnd ministrul de esterne Canevaro a zis, că în acéstă cestiune esistă un plan încă de pe timpul guvernuluĭ anterior, ceea ce însĕ a negat fostul secretariŭ din ministeriul de esterne, şi aşa ministrul Canevaro şĭ-a dat dimisiunea.

Cu formarea nouluĭ cabinet a fost încredinţat tot ministrul Pelloux, care l-a şi format tot din ministriĭ de maĭ înainte, cu escepţiunea luĭ Canevaro, al cărui loc îl ocupă Sonnino.

Fiind că Sonnino, în conţelegere cu ministrul president, încă e de părere să se ocupe portul San-Mum, ce nu ar fi votat din partea parlamentuluĭ actual, se vor ordina alegerĭ nóuĕ.

Hollanda. Guvernul din Haga a trimis ultima învitare pentru conferinţa de desarmare. Conferinţa se va ţiné în sala de Orania, unde vor fi 100 de locurĭ pentru representanţiĭ diverselor state. Guvernele şĭ-aŭ şi ales delegaţiĭ lor, aşa Anglia va fi representată prin 4 bărbaţĭ, Austro-Ungaria îşĭ va avé 6 delegaţĭ, Belgia 3, Danemarca 2, Franţa 6, Germania 4, Helveţia 3, Italia 4, România 3, Rusia 6, Spania 3, Svedia şi Norvegia 1 şi Turcia 4. Ér dintre statele a fară de Europa, Statele-Unite vor fi representate prin 5 delegaţĭ, Ţaponia prin 4, China prin 1 şi Siamul prin 3 bărbaţĭ de încredere.

La interpelaţia deputaţilor catolicĭ că pentru ce nu a fost învitat şi papa la conferinţa de pace, ministrul de esterne Beaufort a răspuns, că papa nu a fost învitat la nicĭ o conferinţă începĕnd de la anul 1870, şi că prin urmare neînvitarea papeĭ la conferinţa de pace e lucru dureros, dar nicĭ de cât nu e lucru bătĕtoriŭ la ochĭ! Póte însĕ că îşĭ uită ministrul de esterne hollandez, că conferinţele ţinute de la 1870 în cóce pe cum a fost şi congresul de la Berlin nu aŭ fost de aceea-şĭ natură cu acéstă conferinţă, şi că prin urmare atuncĭ papa a putut ca să nu fie învitat, ceea ce nu are loc acum, când conferinţa fiind de pace, papa ar trebui să aîbă locul prim.

Corespondinţe.

Din tractul Ibaşfalăuluĭ.

Aşa numita „era nóuă“ cu trimbiţatele-ĭ principiĭ de „lege, dreptate şi adevĕr“ îşĭ arată ródele sale şi pe aci şi încă într'un chip, cum nu ne-am fi aşteptat. Ocasiunea de a pune în praxă acestea principiĭ ĭ-aŭ dat-o împărţirea ajutoriuluĭ de stat. Forma, cum acela s'a împărţit, trebue să umple de indignaţiune sufletul fie cărui preot român gr. cat., care ţine la oficiul sĕŭ şi la demnitatea sa. Saŭ nu vede orĭ cine, chiar şi cel maĭ orbit preot, că prin împărţirea ajutoruluĭ, aşa cum vre guvernul, autorităţile nóstre bisericescĭ sînt supuse solgăbiraelor? Maĭ póte cineva să-şĭ uite de vrednicia sa şi să se căciuléscă înaintea acelora, carĭ nu binele nostru îl vreŭ, ci nimicirea nóstră o plănuiesc?

Din multe părţi se aud glasurĭ frumóse şi însufleţite, glasurĭ de sfîntă jertfă, glasurĭ, carĭ pilde ar trebui să ne fie tuturor. Şi ce bine ar fi, când toţĭ am avé tăria acesteĭ însufleţirĭ, ce frumos ar fi, când toţĭ am glăsui ca părintele din Chimitelnic!

Dar . . . . din câte părţĭ nimic nu se aude, nimic nu se scrie, din câte părţĭ éră-şĭ se vestesce, că cuitele s'aŭ trimis deja la Blaş, fără ca Blaşul să fi dat de scire preoţilor, că a sosit timpul să-şĭ trimită cuitele.

Fi vor între aceştĭ grabnicĭ şi de aceia, carĭ o fac acésta zoriţĭ de lipse şi nĕcazurĭ, şi carĭ nu se gândesc la ceea ce fac, — dar vor fi şi de aceia, carĭ s'aŭ făcut córle la topor. Dumnezeŭ scie, cu ce inimă o fac eĭ acésta, şi de bună samă aşa le va răsplăti.

Dar nu acésta vreŭ, să o judec acuma, doresc, să arĕt cetitorilor acesteĭ preţuite foĭ, ce se face pe aci prin districtul protopopesc al Ibaşfalăuluĭ cu împărţirea ajutuluĭ.

Pe aicĭ nu vicecomitele, ci pretorele vestesce preoţilor norocul ce ĭ-a ajuns şi încă într'un mod de tot noŭ. Un preot a fost venit zilele trecute în Ibaşfalăŭ în afacerĭ private. Se întâlnesce cu pretorul. — „Dle părinte, capeţĭ 50 fl.“, şi îl duce la el în cancelarie. Şi colo îĭ dă o cuită ungurésca, subscrisă de pretore, cu care să scótă baniĭ de la vlădicie — „Pentru acésta aĭ, să plătescĭ un floren“ — „D'apoĭ cum Dle pretore, eŭ sciŭ ungurésce şi mĭ-o pot face şi eŭ, de ce să maĭ plătesc un floren?“

„Nu se póte, astea aşa trebue să se întîmple“, şi a plătit popa frumos 1 floren.

Celor alalţĭ preoţĭ li-s'a telefonat, să vină la pretură cu câte *doĭ florenĭ*. Despre unĭĭ se susţine, că le-aŭ şi aşternut Ordinariatuluĭ, ér alţiĭ maĭ precauţĭ le ţin încă acasă.

Cine nu vede şi aicĭ o călcare a legiĭ, un abus scârbos? Sîntem încă numaĭ la început, şi écă preoţiĭ şi trebue să împărţéscă cu alţiĭ baniĭ tradăriĭ. „Unirea“ a spus-o chiar în anul acesta, şi cine ar fi crezut, că ea se va şi întîmpla aşa iute! Preoţiĭ aŭ tăcut şi aŭ plătit, până când vor tot tăcé şi plăti?

Vor fi şi de aceia, carĭ aŭ făcut-o acésta, căcĭ sînt nĕcăjiţĭ şi sĕracĭ, aşa de sĕracĭ cum numaĭ preoţiĭ nostri pot fi. Sînt între eĭ şi de aceia, carĭ numaĭ împinşĭ de nĕcasurĭ aŭ făcut-o. Orĭ cum ar fi, însĕ eĭ n'ar trebui să uite, că nu guvernul ĭ-a crescut, nu el ĭ-a pus în parochiĭ şi că nu solgăbiraele sînt conducĕtoriĭ lor.

Atâta de o cam dată!

Tîrnăvénul.

Berzova la 8 Maiŭ 1899.

Onorată Redacţiune!

Fie-mĭ permis a aduce de astă dată pe tapet un alt obiect, nu maĭ puţin vrednic de limpedit, ca cele din corespondinţele precedente.

E întrebare adecă, în ce chip se face la noĭ primirea convertiţilor de la alte confesiunĭ — în specie a neuniţilor la sfînta Unire? . . . Mărturisesc sincer, că fiind născut şi crescut în de acele părţi, unde conceptul *neunit* e necunoscut, — nicĭ idee nu am avut de neunire, până ce am ajuns în a VIII-a gimnasială, şi respective în teologie. Dar şi aicĭ multe am învĕţat saŭ cel puţin ar fi trebuit să învĕţ despre neunire, numaĭ chiar modul, cum se primesc convertiţiĭ neuniţĭ la sfînta Unire, nu l-am găsit nicăirĭ scris. . . Şi cât sînt de admi-

rabile căile Provedinţeĭ! . . tocmaĭ în inima potopuluĭ de neunism am ajuns a fi muncitor debil în via Domnuluĭ! . . . Nu peste mult după ocuparea postuluĭ avuĭ a me deprinde în actul primiriĭ unor convertiţi noĭ . . . Eĭ bine. Caut prin bucóvne, nicĭ urmă de vre un formular. Ce-ĭ drept în Euchologiŭ sînt câte va rugăciuni de curăţire de a luĭ Metodiŭ, dar aceste nu mĭ-aŭ îndestulit aşteptarea. Daŭ în drépta, daŭ în stînga pe la confraţiĭ vecinĭ (cel maĭ aprópe vecin e în distanţă ca la 100 chilometri!), dar nicĭ eĭ nu aŭ cunoscinţă de atare formular. În fine fac întrebare şi la I-mul nostru for de apelaţie, dar formular ca în palmă . . . În fine cugetam, trebue să esiste cel puţin vre o formulă tradiţională, decĭ haid şi maĭ sciricesc şi pe airia, dar . . . formular nu-ĭ şi pace! . . . Pace? . . . Hm; d'apoĭ . . . . ? Şi apoĭ mi-se iviră o serie de întrebărĭ, carĭ de carĭ maĭ ciudate . . .

La urma urmelor m'am ales cu dóuĕ ipotese.

a) Saŭ este de ajuns la trecerĭ art. de lege LIII §-iĭ 1—8 din 1868, — saŭ b) nu este de ajuns. Dacă este de ajuns, atuncĭ satisfacem datorinţelor prescrise prin legea civilă; ér biserica nóstră nefăcênd nicĭ o dispuseţiune, se pare, că concede, că între confesiunea de la carea, şi între legea, la carea s'a făcut trecere nu esistă nicĭ o divergînţă dogmatică! . . . Se póte?!

Ér dacă la valórea morală a trecerĭĭ nu-ĭ destulă legea civilă cu regulamentele eĭ, pentru ce nu dispune atuncĭ biserica construirea unuĭ formular necesar la ast fel de casurĭ neevitabile?! . . .

Éră-şĭ mărturisesc, că nu m'am oprit la calea jumătate. Am consultat maĭ mulţĭ auctorĭ renumiţĭ canonişti, şi la toţĭ am găsit, că — da, e neapărat de lipsă un ast fel de îndreptar . . . Fie-mĭ permis a cita numaĭ vre o doĭ treĭ, pe ceĭ maĭ cunoscuţi. *„Individul convertit datoresce a contrazice sĕrbătoresce ereseĭ saŭ schismeĭ (haeresim, aut schisma ejurare), şi a depune profesiunea credinţeĭ catolice cu asemenea festivitate, carea este a se face în faţa bisericiĭ, adecă în biserică, înaintea parochuluĭ, după ritualele obicinuite.“* Aşa Dr Kazaly în Manual Dreptuluĭ canonic catolic Tom. I., Pag. 90 . . . Când în Conciliul Florentin s'aŭ unit o mare parte din orientalĭ cu Roma, episcopiĭ neuniţĭ doritorĭ a se impăca delăturară „păretele ce a despărţit biserica orientală de cea apusană prin faptul măreţ, că aŭ pus jurămînt sĕrbătoresc pe cele 4 puncte dogmatice, primindu-le în tótă întregimea lor, pe cum dovedesce decretul Papeĭ Eugeniŭ IV. „Laetentur Coeli . . .“ (Veḑĭ întreg Decretul la Papp-Szilágyi: „Enchiridion“.) . . . Ér când la anul 1700, Sept. 4, ziuă pururea gloriósă pentru biserica nóstră, nemuritoriĭ nostri străbunĭ mişcaţĭ de graţia iubiriĭ eterne aŭ subscris decretul uniunĭĭ, expres aŭ enunţat: *„Noĭ subsemnaţiĭ . . . considerând nestătornicia vieţiĭ omenescĭ şi nemurirea sufletuluĭ (de care trebue să avem cea maĭ mare grije în tóte) . . . credem şi mărturisim . . . maĭ virtos acele 4 puncte, în carĭ ne păream până acum desbinaţi . . .“* (Veḑĭ pe larg la Nilles: Symbolae . . .“, Şincaĭ: „Cronica . . .“ şi alţiĭ).

Nu maĭ citez. Din aceste puţine reese luminat de o parte lipsa unuĭ formular spre depunerea profesiunei credinţeĭ, de alta parte că acest formular ar trebui, să conţină, faţă de convertiţiĭ schismaticĭ, cele 4 puncte divergenţialĭ. Fără depunerea jurămîntuluĭ credinţeĭ satisfacem numaĭ legiĭ civile, nu însă şi celeĭ bisericescĭ, prin urmare cutez a afirma, că tóte primirile făcute fără de acéstă profesiune sînt în fond defectuóse. Acéstă causă sfîntă, căcĭ dóră atinge mântuirea sufletelor, nu admite parvitate în materiă, nicĭ admite ignoranţă! Şi totuşĭ, Dumnezeul meŭ! câţĭ am pătimit, şi pătimim póte şi azĭ, în acéstă nesciinţă nescusabilă!..

Se apropie măreţul iubileŭ al acelor vremurĭ, când măriţiĭ părinţĭ aŭ depus jurămînt pe sfînta nóstră lege; apelez decĭ la tótă suflarea îngrigiiată de mântuirea sufletelor, să intervină cu toţiĭ la preaiubiţiĭ nostri Archiereĭ, să se facă lumină şi în chaosul din cestiune, să putem privi cu fruntea deschisă la cerurĭ, de unde privesc eĭ . . . ceĭ preabunĭ la noĭ, strănepoţĭ debilĭ, să audim din gura lor dulce resunând: sînteţĭ vredniciĭ urmaşĭ!

G. Hubic
preot gr. cat.

Noutăţĭ.

Întru mărirea luĭ Dumnezeŭ. On. Basiliŭ Dancu, preot în Ţapu, distr. protopopesc al Blaşuluĭ, aduce şi pe calea acésta sincere mulţămite dluĭ *Péter Alois* şi soţieĭ sale *Maria născ. Prihoi,* locuitorĭ în Sibiŭ, carĭ ĭ-aŭ pus la dispositie un frumos candelabru pentru sésă luminĭ, spre al dărui aceleĭ biserici, unde va fi dînsul dispus ca preot. — Curatoratul bisericesc din Casonul mare aduce mulţămitele sale Dneĭ preotese *Ana Boeriŭ* şi Dneĭ învĕţătorese *Elena Mărcuş* pentru colecta făcută în scopul renovăriĭ unuĭ potir şi pregătirea unuĭ ornat preoţesc de doliŭ. Dumnezeŭ să dea contribuitorilor marinimoşĭ mântuire sufletéscă.

Mulţămită publică. Pentru noŭ edificânda biserică din *Durusa* aŭ contribuit M. O. D. Tit Bnd, vicar episcop. în Marmaţia 2 fl., I. Slavoca preot în Ilva mare a colectat de la poporul sĕŭ 4 fl., Spect. Domn Cocian Florian adv. în Sz. Cseh 2 fl., M. O. D. Iacob Pop preot în Botariŭ 50 cr., O. D. Vasiliŭ Ilniczky 50 cr., O. D. Gavriĭ Cărlig preot gr. or. în Vălenĭ 1 fl., Ioan Petrişor învĕţătoriŭ în Vajda Rece 1 fl. 50 cr., Satmaréna inst. de cred. şi păstr. 1 fl. Priméscă şi pe acéstă cale mulţămitele nóstre cele maĭ cordiale marinimoşiĭ contribuenţi; ér aceĭ Dnĭ, carĭ aŭ primit de la noĭ cóle de colectă, să binevoéscă ale reînapoia, chiar şi fără resultat pentru ca să ne potem da darea de samă. *Alesandru Simon* preot gr. cat., *Hossu Todor* curat prim.

Scirĭ personale. Î. P. S. Dn Mitrop. Victor s'a întors Joĭ diminéţa de la Pesta deplin sănătos.

De la Asociaţiune. În şedinţa de la 3 Maiŭ n. s'a decis, ca Asociaţiunea să edeie pe spesele propriĭ o serie de publicaţiunĭ scrise în stil poporal şi avênd cuprins moral. Preţul unei broşurĭ de 4 cóle 4° mic s'a statorit în 10 cr. Hotărîrea acésta a Asociaţiunĭĭ merită tótă lauda. — În aceea-şĭ şedinţă s'a luat spre scire câştigarea procesului în causa lăsămîntului Ioan Oltean, mort în Galaţĭ, care lăsase prin testament Asociaţiunĭĭ suma de 90 milĭ leĭ.

Esposiţie de păpuşĭ la Bucurescĭ. Ar crede cine va, că e vorbă de o esposiţie, care nu are nicĭ o însemnătate, ci simplu îşĭ causézĕ plăcere. Lucrul nu stă însă aşa. Esposiţia de la Ateneul din Bucurescĭ e cât se póte de interesantă. Păpuşile reginei sînt aranjate în maĭ multe grupurĭ, carĭ representă diferite scene din viaţa ţĕrănéscă. Figurile sînt sculptate, ér costumele sînt lucrărĭ originale, întocmaĭ ca costumele ţĕranilor. Acolo întâlneci o horă, un joc de căluşerĭ ardeleni, „junii“ de la Braşov, dorobanţĭ cu oficerul în frunte, şi multe altele. Ca şi cu alte ocasiunĭ şi de data acésta Regina vre, ca în chipul acesta să facă cunoscută în cercurĭ cât maĭ estinse viaţa românéscă şi să atragă atenţiunea asupra frumosuluĭ costum românesc.

Scolastic. Despărţĕmîntul *Aiud* al reuniuniĭ învĕţătorilor archidiecesanĭ îşĭ va ţinĕ adunarea generală la 21 Maiŭ n. c. în Teiuş.

Serată teatrală. La 14 Maiŭ n. se va aranja la Grădisce o serată teatrală cu scopul, ca din venit să se provédă elevĭĭ miserĭ cu recuisitele scolare trebuincióse.

Producţiune teatrală în Blaş. Sâmbătă în 6 Maiŭ n. reuniunea pompierilor a aranjat o producţiune teatrală. S'aŭ predat piesele: *Pétră din casă* şi *Harţa rĕzĕşul,* amîndóuĕ de Vas. Alesandri. Producţiunea n'a fost cercetată cum ar fi trebuit, póte din pricina timpuluĭ cam nefavorabil. Diletanţiĭ, nisce măestriĭ, şĭ-aŭ jucat destul de bine rolele, n'aŭ fost norocoşĭ însă în alegerea bucăţilor. În special piesa a dóua a fost interpretată fórte bine. Dş. *Elena Iclodian* şi Dniĭ *Aug. Gruiţa* şi *Aurel Maniŭ* maĭ ales aŭ secerat viĭ aplause prin jocul natural şi corect.

De la Reuniunea femeilor din Blaş. Câştigurile, carĭ la sorţirea de obiecte aranjată de „Reuniunea Femeilor române gr. cat. din Blaş“ în 25 Februar a. c. aŭ căḑut pe numeriĭ: 68. 95. 416, 429, 435, 442, 448, 628, 631. 664. 692, 715, 744, 760, 982, 1055, 1411, 1421, 1423, 1431, 1436, 1525, 1532, 1593, 1655, 1676, 1680, 1717, 1721, 1834, 1853, 1883, 1900, 1915, 1971, 1996, 2051, 2054. 2110, 2140, 2203, 2208, 2230, 2502, 2562, 2685, 2889, 2890, 3073, 3075, 3174, 3280. 3364, 3410, 3534, 3803, 3813, 3854, 3860, 3864, 3983, 3995, 4007, 4101, 4126, 4181, 4468, 4495, 4501, 4513, 4414, 4735, 4749, 4835. 4840, 4858, 4870, 4930. 4952, 4972, nu sînt încă ridicate, de aceea li-să atrage atenţiunea celor interesaţi, *ca până în 25 Maiŭ st. n. să-şĭ ridice obiectele, la din contră, trec în favorul Reuniuniĭ.* Dr. A. Cheţan, secretarul Reuniuniĭ.

Posta pe sate. Noul ministru de comerciŭ a dat ordin, ca în fie care sat, unde nu este postă, antistia comunală să se îngrijéscă de împărţirea regulată a scrisorilor din comună. Notarul cercual, care este însărcinat cu primirea şi predarea scrisorilor comuneĭ sale, este dator a ţinea pe spesele comuneĭ un postaş, care să aducă în fie care zi împreună cu poşta oficială şi scrisorile singuraticilor din comună fără vre o cheltuială deosebită.

Congresul bisericiĭ gr. ort. va fi convocat pe 28 Maiŭ n. în sesiune estraordinară, din causă, că nu tóte sinódele eparchialĭ aŭ adus hotărîre uniformă în causa primiriĭ saŭ neprimiriĭ întregireĭ de la stat a salarelor preoţescĭ.

Secţia naţionalităţilor. „Telegraful“ are scire positivă, că faimósa secţie din presidiul ministerial a fost desfiinţă Sâmbăta trecută. Se pare însă, că numaĭ spre a fi din noŭ înfiinţată în ministeriul de culte.

Necrolog. A murit la Bucureşcĭ în 4 crt. distinsul profesor *Dr. Gheorge Assaky.* Repausatul s'a născut în Iaşĭ la 1855. A studiat la Iaşĭ şi Paris. Aci în anul 1882 ocupă prin concurs şi postul de demostrant la şcóla practică de medicină. La anul 1884 tot prin concurs ocupă postul de preparator de medicină operatorie la facultatea de medicină de la Colége de France, ér la anul 1889, profesor agregat al facultăţeĭ de medicină din Lille. Assaky isbuti în scurt timp să îşĭ atragă admiraţiunea întregeĭ străinătăţĭ în ce priveşte arta chirungială. Guvernul român de pe atuncĭ a intervenit pe lângă eminentul profesor, ca să se întórcă în ţară şi îl numi prin'tro lege specială profesor de clinică hirurgicală la Universitatea din Bucurescĭ. Din nefericire însă, nu putu să continue mult timp acéstă funcţiune, căcĭ fu nevoit a-şĭ căuta sănătatea. Restabilit Assaky se întórce în ţară în anul 1897, când a fost numit profesor de clinică gynecologică la Universitate şi în urmă directorul institutului gynecologic într'adins creat pentru eminentul hirurg. În timpul din urmă Assaky se îmbolnăvesce din noŭ şi móre după grele suferinţe.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Credința vécurilor creștine celor dintâĭ în fecioria Născătóreĭ de Dumnezeŭ.

(Continuare.)

Recomandarea acésta a Maĭcieĭ Domnuluĭ în grijea luĭ Ioan e o temă predilectă de meditare a luĭ Ambrosiŭ. Deja maĭ înainte de aceea a scris dînsul o esplicare a Evangelieĭ după s. Luca și într'însa [1]) a tractat despre tema acésta în acelă-și chip, de multe orĭ chiar cu acele-și cuvinte. Acela-și lucru l-a făcut și în epistola sa din 396 îndreptată către biserica din Vercelli. [2]) Lucrul îl concipiéză așa, ca și cum Evangeliștiĭ istorisirea întîmplărilor singuratice sevârșite cu prilejul restigniriĭ o ar fi împărțit așa zicênd între olaltă, și ca și cum s. Ioan ar fi reservat pe sama sa chiar apĕrarea sfinteĭ Fecióre. Idea acésta încă o propune de maĭ multe orĭ, bună óră în esplicarea începutuluĭ Evangelieĭ după s. Luca, [3]) și a nume aci din noŭ spre a dovedi fecioria Marieĭ. S. Ambrosiŭ află decĭ, că verguria neîncetată a Marieĭ e dovedită în Evangelie. Și dacă el maĭ la deal lasă, ca Christos Domnul să preferéscă persónieĭ sale propriĭ pe Maĭca sa, pentru ca să nu turbure bunul nume al acesteia, aci îl lasă, să amâne puținteĭ împlinirea sublimuluĭ sĕŭ scop, — mântuirea lumiĭ, — „pentru ca să nu părăséscă pe mama sa necinstită“. S. Ambrosiŭ a susținut decĭ în icóna Marieĭ trăsătura feciorieĭ neîncetate în tocmaĭ așa de hotărît ca și ss. Ieronim și Epifaniŭ.

Sîntul Augustin grăesce fórte des despre jurunța castităților, carea o jurnise Fecióra, maĭ înainte de ce ar fi sciut despre misiunea sa. E de interes, să scim, în ce chip s'a esprimat dînsul cu prilejurile acestea despre căsătoria feciorésca a Marieĭ. În scrierea sa din 428 orĭ 429 despre erese identifică s. Augustin pe Helvidianĭ și Antidicomarianiții. „Helvidianiĭ,“ zice el, „carĭ își aŭ originea de la Helvidiŭ, se împotrivesc verguriei Marieĭ întru atâta, întru cât susțin, că ea după Christos ar fi născut încă și alțiĭ fiĭ de la bărbatul sĕŭ Iosif. Pe aceștia (pe Helvedianĭ) Epifaniŭ trecênd neamintit numele Helvidiŭ l-a numit Antidicomarianiți.“ [4]) În esplicarea Evangelieĭ după s. Ioan, carea a scris-o pe la anul 416, tractézĕ despre lucrul acesta pe scurt. La cuvintele de la Io. 2, 12: „mama luĭ și fraților luĭ“ observă adecă următórele: „De unde are Domnul fraț? A maĭ născut dóră Maria și de alte orĭ? De parte să fie! De la ea și-a luat începutul vrednicia feciorieĭ. Ea a putut, să fie mamă, dară soție nu a putut, să fie. — De unde dară frații? Rudeniĭ de ale Marieĭ aŭ fost frații Domnuluĭ, rudeniĭ în óre care grad. Cum o dovedim acésta?. Din însă-și s. Scriptură. Fratele luĭ Avraam se numesce Lot, și el totușĭ a fost fiul fratelui aceluia. — Asemenea a avut Iacob pe Sirianul Lavan de unchiŭ. — Cetesce Scriptura și veĭ afla, că unchiul și fiul de soră se numesc frați. După ce aĭ cunoscut regula acésta, veĭ afla, că tóte rudeniile de sânge ale Marieĭ sînt frații Domnuluĭ.“ [5]) În aceea-și scriere maĭ la vale admonieză pe ascultătoriĭ sĕĭ ast fel: „Când auziți decĭ despre frați de aĭ Domnuluĭ, gândiți-vĕ la rudeniile Marieĭ, carea nu a născut a dóua óră. Căcĭ în ce chip în mormîntul, în care s'a pus trupul Domnuluĭ, nu a zăcut alt mort nicĭ maĭ înainte nicĭ după aceea, în tocmaĭ așa nicĭ trupul Marieĭ nu a primit óre ce muritoriŭ nicĭ maĭ înainte nicĭ după aceea.“ [6])

În cartea sa „Despre căsătorie și poftă“ scrisă în 419 arată apoĭ, că căsătoria Marieĭ cu Iosif cu tóte acestea a fost o legătură casnică adevĕrată, sacramentală, de și i-a lipsit momentul fisic. „De parte să fie, ca legătura casnică să se rumpă dintre aceia, carĭ din învoire împrumutată se contenesc pentru tot de una de la plăcerea trupéscă. Ea dimpotrivă se întăresce cu atât maĭ mult, cu cât se fac maĭ mult ast fel de învoiriĭ împrumutate, carĭ aŭ, să se păzéscă cu intimitate și concordie cu atât maĭ mare, nu prin legătura plăcerii trupescĭ, ci prin aplicarea de bună voe a sufletelor. Căcĭ nu cu înșelăciune a zis luĭ Iosif ângerul: Nu te teme a lua pe Maria muierea ta. Muiere se numesce dînsa pentru credința cea dintru început a logodneĭ, cu tóte că eĭ nicĭ nu o cunoscuse, nicĭ nu a vrut, să o cunóscă vre o dată prin împreunare. Numirea muiere nicĭ nu perduse însemnarea sa, nicĭ nu a rĕmas în forma uneĭ minciunĭ, cu tóte că vre o amestecare a trupurilor nicĭ nu se întîmplase, nicĭ nu avu, să se întîmple în viitoriŭ. — Din causa acésta amîndoĭ părinții luĭ Christos sînt vrednicĭ, să se numéscă o pĕreche casnică credinciósă.“ [1])

Maria e decĭ soția credinciósă a luĭ Iosif, de și căsătoria rĕmâne feciorésca. Céstă din urmă o dovedesce însă-și Evangelia, căcĭ texturile, carĭ par a spune contrariul, aŭ lipsă numaĭ de esplicarea potrivită, éră alte texturĭ, maĭ ales de cele de ale Evangelieĭ după s. Ioan, după óre care meditare declară limpede căsătoria feciorésca. Dară acésta se înțelege și de la sine. Căcĭ cum ar puté, să se închipuéscă măcar, că vasul acela, care a cuprins întru sine mântuirea lumiĭ, să se fie putut orĭ să fie vrut a se umplé cu alt cuprins, orĭ că păzitoriuluĭ acestuĭ vas, carele scia sfînta sa chemare, să nu-ĭ fie căutat, să respecteze pentru tot de una chemarea acésta?

V. *Maria pururea Fecióră.* Din căsătoria feciorésca a Marieĭ resultă pe sama icóneĭ Marieĭ trăsătura verguriei neîncetate și e maĭ de aprópe o întregire a trăsăturiĭ celeĭ dintâiŭ, adecă a conceperiĭ feciorescĭ. Maria a conceput ca fecióră și a rĕmas fecióră și în căsătorie.

Dară ea a fost și mamă. Nu a rĕmas ea decĭ óre fecióră numaĭ întru atâta, întru cât nu a cunoscut împreunare bărbătéscă? Nu a încetat ea óre totușĭ, să fie fecióră în sens anatomic-fisiologic, fiind că a dat viață Fiuluĭ sĕŭ? Întrebarea acésta se impunea de la sine cu atât maĭ vîrtos, cu cât numirea „Fecióră“, carea, pe cum vĕdurăm, a rĕmas Maiciĭ Domnuluĭ din vechimea creștină, numaĭ atuncia era deplin îndreptățită, dacă întrebăriĭ aceleia i-se da rĕspuns negativ. E învederat, că credinței umilite lucrul acesta nu-ĭ causa nicĭ o greutate. Muierea aceea, carea rĕmâne fecióră, cu tóte că a conceput, póte, să rĕmână fecióră, cu tóte că a născut. În amîndóuĕ întîmplările acestea minunea e aceea-și: una e lucrarea atotputinței dumnezeescĭ în tocmaĭ ca și ceealaltă. Altă formă își însușesce înse lucrul acesta pe sama reflexiuniĭ. Acésta póte adecă, să se opréscă la înjumătățirea căiĭ. Ea susține tare conceperea feciorésca, de óre ce Fiuluĭ luĭ Dumnezeŭ nu-ĭ este iertat, să fie fiul bărbatuluĭ; maternitatea feciorésca dimpotrivă o négă orĭ nicĭ nu grăesce despre ea, de óre ce urmările, carĭ le-a avut îngrecarea și nascerea pentru trupul Marieĭ, puteaŭ, să se socotéscă de irelevante și lipsite de orĭ ce moment pentru firea Fiuluĭ eĭ.

S. Scriptură nu îmbie nicĭ un punct de mânecare pentru un rĕspuns afirmativ orĭ negativ la întrebarea aceea. Adevĕrat că ea la privirea cea dintâiŭ pare a sprigini supunerea, că Maria prin actul naseriĭ a încetat a fi fecióră în sens anatomic-fisiologic. S. Luca zice adecă la 2, 22: „Când s'aŭ plinit zilele curățieĭ eĭ după legea luĭ Moĭsi.“ Dacă am insista decĭ asupra cuvîntuluĭ „curăție“ și l-am înțelege despre fasele trupescĭ cunoscute, atuncia firesce că ar fi delăturată deplina feciorie. Dară dacă insistăm asupra cuvintelor „zilele“ și „după legea luĭ Moĭsi“, atuncia cuvintele acelea ale Evangelistuluĭ pot, să însemne și numaĭ timpul rînduit în lege (III Moĭsi 12, 4), carele avea, să trécă între nascere și între punerea întâiŭ născutuluĭ înaintea Domnuluĭ, fără ca pentru aceea să fie trebuit, să se sevârșéscă o „curățire“ adevĕrată și proprie.

(Va urma.)

---

[1]) Expos. Evang. Luc. X. 129 urr.
[2]) Epist. 63, 109 ur.
[3]) Expos. Evang. Luc. II. 4.
[4]) De haeres. c. 84.
[5]) In Ioann. Evang. tract. X. c. 2.
[6]) Ibid. tract. XXVIII. c. 3.

[1]) De nupt. et concup. c. 11.

Amalrich regele Ierusalimului și cei doi peregrini.

(Narațiune istorică).

(Continuare.)

Apucând cu mâna dréptă sulița unui păgân o aruncă de parte, apoi cu sabia îi crépă capul. Creștinii saltă de bucurie și toți grăbesc spre stăpân. Acum se începe un măcel îngrozitor, sângele curge păraie. Păgânii rămân înmărmuriți de curajul creștinilor și disperați o luară la sănătósa.

Dargam, care în mândria sa s'a lăudat, că are, să-l pună pe regele Ierusalimului încătușat pe vîrful unei piramide de minune la lume, cercă acum, să împedece pe fugari. Dar zădarnic. Spaima i-a cuprins așa de mult, în cât nici mórtea nu-i putea reține. În decurs de o óră Pelusium ajunge în stăpânirea creștinilor. Dargam cu căpitanii séi s'a refugiat a fară din cetate și aici între șanțuri aștepta, să vadă, ce vor mai face creștinii. De aici trimise dînsul soliți la Amalrich, ca să-i spună, că el e gata, să-i plătéscă tributul și în fie care an la ziua acésta îi va trimite tributul la Ierusalim, dacă Amalrich va cruța cetatea și s'a reîntórce în țara sa. Amalrich consultă pe principi, că ce e de făcut. Toți erau de părere, ca să continue lupta, fiind că acuma e momentul potrivit. Regele le zise: „Să nu ne pripim. Étă ce veste mi-a venit astă nópte. Cavalerul Bernhard de Zollingen, om fórte isteț în ale spionagiului, a ajuns la cunoscința planurilor fugarului Șaver, care a mers în Damasc la puternicul Calif Nureddin, dușmanul nostru de mórte. Acesta i-a promis, că-i dă ajutor contra lui Dargam. În acest scop o armată puternică sub conducerea comandantelui Șircuh plécă cu Șaver contra lui Dargam. Vóuĕ vĕ este cunoscut, că Nureddin și-a pus ochiul pe Egipt, ca să ne pótă stîrpi din dóuĕ părți: din spre Nil și Eufrat. Eŭ cred, că ar fi mai consult să primim ofertul și să ne reîntórcem, nu cum va Nureddin în absența nóstră să năvălésca în regatul Ierusalimului.“ Unii erau pentru, ér alții ziceau, să nu părăséscă cetatea Pelusium, fiind că ea este un fel de paravan în potriva lui Șircuh, și o mână de ómeni ar puté-o apĕra, ér cei alalți să se reîntórcă a casă.

Regele acceptéză sfatul acestor din urmă; trimite răspuns lui Dargam, ca să aducă tributul; ér cetatea va rĕmâné în stăpânirea sa.

Dargam încărcând cu aur și argint mai multe cămile le trimite lui Amalrich; dar nu-i venia la socotélă, să părăséscă cetatea. Ast fel recurse la o înșelăciune și a nume: dete ordin să rupă țazurile Nilului, și apa avênd curs liber se răspândi până aprópe de cetatea Pelusium. Regele din un turn al cetății a observat, că este în periclu de a fi încunjurat de tóte părțile cu apă. Și temêndu-se ca să nu ajungă în lipsă de provisiune și așa să devină captivi, au trebuit să părăséscă cetatea. Principii și baronii nĕcăjiți de perfidia lui Dargam au cerut de la Amalrich, ca să prădeze cetatea și să ucidă pe locuitori.

Milo de Plancy, voind să se recomande înaintea principilor întreveni la rege, ca să-și dea consimțĕmîntul. Regele rĕmase nemișcat. „Noi nu sîntem hoți și ucigași, ci luptătorii sf. crucĭ. Locuitorii ne-au primit bine și ne-au provĕdut cu tóte. Ast fel trebue să le arĕtăm, că noi sîntem mai buni de cât păgânii, prietinii și patronii lor.“

Nemulțămiții părăsesc cruciații Pelusiŭ, fără de a neliniști pe cetățeni. Apa îi încunjură așa de mult în cât le ajungea până la genunchi. Plini de comori se îndréptă spre țermurul mării, aici plutiau năile fără număr ale lui Nureddin gata să atace Kahira și să pedepséscă pe Dargam. Cruciații acuși ajung în Ierusalim, unde locuitorii îi primiră cu tótă dragostea. Regele cu o parte din tribut plăti pe soldați, ér ceea alaltă o depune în templu pentru vremuri mai rele. Cucerirea Egiptului s'a amânat éră-și. După retragerea creștinilor din Egipt Șircuh și cu Șaver în fruntea unei ostiri numeróse tăbărese înaintea Pelusiului încunjurat de tóte părțile cu apă. Sultanul Dargam le eși înainte cu trupele sale și după o încăerare sângerósă rĕmâne învingĕtor; dar ce folos, căci unul dintre ómenii séi l-a pușcat mișelesce. Ast fel éră-și ajunge Șaver stăpân. Șircuh cu tóte acestea nu se retrage din țară, până ce nu i-s'a plăti o sumă mare de bani. Neavênd causă ca să stea mai mult în Egipt se reîntórce în Damascus, dar fără să abzică de gândul de a cuceri acéstă țară.

Regele Amalrich era fórte mâhnit, fiind că nu a putut să ocupe Egiptul. Gândirile lui sburau zilnic spre Nil, și nimic nu puté să-l înșĕnineză. Viclénul Nureddin, puternicul stăpân din Damascus, înțelegênd de planurile ascunse ale lui Amalrich, s'a hotărît ca să-l prevină. Ast fel neîntrerupt năvălia în țara sfîntă, prăda orașele și făcea prisonerĭ pe cetățenii nearmați. În una din zilele anului 1163 o cétă de musulmani își luară calea spre Tripolis. Obosiți de drum și de năduful unei zile calde se puse la odihnă sub corturi. Toți durmiau a fară de sentinelă. Cu arma gata de atac își măsura pașii dinaintea corturilor. Privind în depărtare zăresce de o dată, că din spre deal o mulțime de cruciați vin spre dînșii. Vĕdênd, că nu-i chip de scăpare deșteptă pe cei ce se odihniau și o luară la sănătósa. Creștinii îi urmăresc și pe o mulțime dintre dînșii i-au măcelărit. Între strigăte de „ura!“ străbat aprópe de cortul lui Nureddin. Și era cât pe aci să-l surprindă în cort și să-l prindă. Dar gróznicul Nurredin ieșe pe întrarea din dĕrĕpt a cortului și acólea încălecând pe calul, care sta legat acolo, scăpă din mânile creștinilor. Vedêndu-se liber se cutremură de nĕcas, fiind că a fost atât de neprevĕdĕtor, de a lăsat să ajungă creștinii așa de aprópe de castrele lor. Cu deosebire s'a înfiorat, când a vĕdut mulțimea celor căduți de sabia creștinilor.

Adânc mâhnit, cu ochii ridicați spre cer jóră, că nu se va odihni, până nu va răsbuna perderile ce le-a avut.

Creștinii dacă persistau în urmărirea lui Nureddin le succedea, să-l nimicéscă, dar ca tot de una mândri de strălucirea unei învingerĭ aparente s'au mulțămit cu atâta și adunând prada, pe care o lăsară Turcii în fuga lor, se puseră la chef.

Nureddin fiind în curent cu cele ce se petreceau în tabăra dușmană, dete ordin ca să se adune rîndurile. Creștinii nu se mai gândiau, să împedece adunarea oștirii. Turcii își fac trebile, ér creștinii plătesc scump acéstă negligință. Nureddin îi înfrânge, mulți dintre cei mai bravi sînt prinși, de unde s'au putut elibera numai plătind sume enorme de aur. Împrejurarea acésta pe cum și alte nevoi, cari au venit peste împărăția Ierusalimului l-au amărit pe Amalrich. Săptĕmâni întregi sta închis în biblioteca sa și nu conferia cu nime, nici chiar cu patriarchul. Singur Milo de Plancy avea întrare liberă. Dînsul îl neliniștea într'una, să facă o nóuă espediție în Egipt.

Amalrich îi spunea, că principii sînt contra, apoi nu sînt bani, fiind că tesaurul țĕrii e eshauriat cu totul. Supușii nu pot să plătéscă.

„Ești un fricos“, răspunse Milo. „Tu vedi pedeci acolo, unde nu sînt și-ți facĭ griji, de unde nu ai. Ce-ți pasă ție de principi? Ei te-au ales de rege și ca atari trebue să îți asculte poruncile. Reculege-te și pedepsesce aspru pe cei îndĕrĕvnici; atunci vor tăcé cu toții și vor urma poruncile tale.“

„Asta ușor așĭ puté-o face, dar să scii, că tot odiul va cădé asupra ta.“

„Sciu destul de bine, iubitul meu rege, că tot ce e rĕŭ în împĕrăția Ierusalimului mi-se ascrie mie, fiind că îți sînt prietin și sfătuitor. Dar în cele din urmă pe mine puțin mĕ impórtă ce vorbesc contrarii. Poftéscă și mi-le spună în față și atunci vor vedé, cu cine au de lucru. Lanséză un apel către toți cei apți de arme și pedepsesce cu mórte pe principii și baronii potrivnici și te asigur, că nime nu s'a subtrage. Ce privesce banii, de cari tu fără îndoélă ai trebuință, n'ai de cât să ieai din tesaurul depus în templu. Acolo și așa stă, fără să aducă ceva dobîndă, pe când în mânile tale va fructifica însutit.“

„Prietine, vreĭ, să mĕ stric și cu patriarchul, singurul, care a făcut tot posibilul, ca să ajung la coronă? Nu-mĭ mai vorbi așa, tesaurul templului mie îmĭ este sfînt, și numai în estrema necesitate mĕ așĭ puté hotărî, să mĕ ating de el.“

„Regele Ierusalimului nu are, să se témă de nime, nicĭ chiar de patriarchul“; zise Milo cu un zimbet ironic. „Dacă nu voescĭ să te stricĭ cu patriarchul, acolea sînt abațiile cele bogate cu mănăstirile numeróse, carĭ împrejmuesc cetatea Ierusalimului. Dă-mĭ imputernicire, ca să le deschid lădile, și tu ai, să te minunezi de bogățiile ce ți-oĭ aduce.“ Într'aceste se anunță cavalerul Bernhard de Zollingen, care sosind în odaea regelui închinându-se îi aduce vestea, că Nureddin a plecat spre Egipt cu o armată de tot numĕróșă. La acéstă veste Amalrich strigă: „Chiar bine, a sosit momentul, ca să luăm sabia în mână și să nu lăsăm pe musulman, să cuprindă Nilul. Sus copiĭ, la arme!“

Apoi întorcêndu-se spre Bernhard de Zollingen îi împărtășesce planurile lui Milo. „Așa nu e bine rege și stăpâne.“ Milo îți este prietin, și tu îl asculți în tóte, dar sfatul ce ți-l a dat este pĕcătos. Asta ți-o spun verde, chiar cu risicul de a cădé în disgrația ta și în dușmănia lui Milo. Nime dintre cei ce voesc binele țĕrii nu pot să-ți sfătuéscă așa ceva. Pentru ce să amenințI cu pedepse pe principi și baroni? Prin acésta îi înstrăinezi de la causa sfîntă și ți-i facĭ dușmani. Ei au să urmeză provocării tale, cât ce vor sci, că au să împedece pe Nureddin. Bani poți avé, câți îți trebuesc, în dată ce te vei adresa cre-

ştinilor, carĭ bine sciŭ, că fără banĭ nu te poţĭ răsboiŭ. Te conjur, o rege, nu urma sfaturile amiculuĭ tĕŭ, pentru că acele te duc la perire."

Milo de Plancy sărind de pe scaun roşu de mânie zise: „Cum cutézĕ un câne de neamţ, să zică, că sfaturile mele sînt primejdióse. Suspiţionarea acésta cere răsbunare!"

Bernhard măsurându-l din cap până în tălpĭ îĭ replică: „Aĭ noroc, că sîntem în faţa regeluĭ, alt cum ţi-aşĭ arĕta eŭ, ce dinţĭ are un câne de neamţ, strengariule! Tot de una aĭ fost un precupeţ ordinar şi aşa veĭ rĕmâné, până când nu s'a afla vre un om cinstit, care să-ţĭ sfărîme capul. Grijesce, să nu ţi-o fac eŭ. Datorinţa fie căruĭ cetăţan cinstit este, să elibereze pe rege de un atare om, a căruĭ loc este între hamalĭ."

Milo turburat trage sabia şi se aruncă asupra cavalerulуĭ. Acesta rĕmase nemişcat, ér când Milo fu destul de aprópe îĭ lovesce cu pumnul sabia din mână de sări până în plafond. Ér când Milo ridică mâna, ca să-l lovéscă, Bernhard îĭ apucă de după cap şi-l aruncă la pământ.

„Rege, poruncesce-ĭ, să se liniştéscă, la din contră îl omor în presenţa ta."

„Potolesce-ţĭ mânia Milo," zise regele „fiind că tu aĭ provocat cérta. Acum ieşiţĭ ambi din palatul meŭ şi să nu veniţĭ înaintea mea, până ce nu vĕ chiem!"

Bernhard închinându-se iese. Aprópe de castelul luĭ David eraŭ câţĭ va olivĭ umbroşĭ. Cavalerul îşĭ depune sabia şi se aşédă sub umbra acestor arborĭ, ca să se recreeze de oboséla lungiĭ sale călătoriĭ. Abia s'a lăsat jos şi năvălesce asupra-ĭ Milo cu sabia scósă.

„Dór nu vocscĭ, să mĕ atacĭ ca pe un câne?" zise Bernhard. „Dă-mĭ voe, să mĕ leg cu sabia, ca să mĕ pot apĕra cinstit." „Nu, câne de neamţ, tu nu aĭ, să morĭ ca un cavaler, ci ca o bestie, pe care o străpungĭ, unde o întâlnescĭ!" strigă Milo şi cércă, să-l străpungă în pept. Bernhard parând lovitura îĭ succede să ĭea sabia contrarulуĭ sĕŭ şi apucându-l de gât îl aruncă la pământ şi îĭ pune piciorul pe pept. „Miserabile! Étă acum te pot omorî fără nicĭ o pedecă. Mórtea ta ar fi un bine pentru omenime şi pentru rege, fiind că tu eştĭ un mijloc de corumpere în acéstă ţară, dar mi destul, ca să-mĭ bat joc de tine. Dór veĭ avé atâta omenie, ca desonorat fiind să nu te maĭ areţĭ înaintea regeluĭ." Vorbind astfel îĭ rupe sabia, îĭ sfârtică mantaua, apoĭ luându-ĭ ghetele şi ciorapiĭ îl lasă în pace. Milo înfuriat de mâniă şi nĕcas sare în picióre şi cercă, să rupă şi el sabia luĭ Bernhard, dar cavalerul german smulgându-i-o din mână îĭ dete câte va flisce necavalerescĭ şi apoĭ îl lasă.

(Va urma.)

Economie.

Stupiĭ în luna luĭ Maiŭ. În luna acésta tendinţa principală a stupilor este: sporirea, adecă reproducţiunea. Tot ce adună, miere şi polen, numaĭ spre acest scop adună. Miereа din luna acésta este de calitate inferióră; singur cea adunată spre finea luneĭ din acaţĭ este de o calitate fórte bună. Stupariul decĭ în luna acésta trebue să înteţéscă stupul, ca prin adaugerea de fagurĭ, prin îngrijire ca să aibă stupul căldură suficientă, prin curăţirea deasă a vermilor de pe podiul inferior şi a mucedălelĕ, orĭ unde se ar ivi, stupul să trécă cât maĭ curênd şi repede peste fasele reproducţiuneĭ, adecă peste roire, ca cu atât maĭ mult timp să aibă spre a aduna miere. După roire stupul se pune cu tótă puterea pe adunatul de miere. Stupiĭ buniĭ, şi cu deosebire ceĭ nutriţĭ speculative, pe la finea luneĭ acesteia de regulă roesc.

Un defect al coşniţelor raţionale şi manipulate speculativ este: că stupiĭ daŭ prea mulţĭ roĭ, şi prin acésta se nimicesc pe sine. Decĭ trebue lăsat, să roéscă o dată, mult de dónĕ orĭ şi apoĭ să se oprésca roirea. Acésta se póte face uşor aşa: că mutăm stupul şi în locul luĭ punem roiul. Unĭĭ voesc, să oprésca cu totul roirea, ceea ce nu e uşor. Se póte face în multe casurĭ cu succes deschidênd despărţĕmîntul de miere, luând de la stup mierea şi luându-ĭ chiar şi din clocitură, dar totuşi stupul în cele maĭ multe casurĭ ne păcălesce şi roesce. Absolute secur se póte opri roirea numaĭ prin nimicirea celulelor de matcă, scoţênd din coşniţă fagurilĕ. Dar trebue nimicite chiar tóte, căci numaĭ o unică celulă de rĕmâne, ne-am ostenit în deşert, căcĭ stupul roesce. Acésta trebue repetată cu stupul tot la 5—6 zile. până prin mijlocul luĭ Iuliŭ, de óre ce albinele în locul celulelor de matcă nimicite, edifică altele. Lucru de sine înţeles, că acéstă procedură nu e chiar uşóră, de óre ce albinele pentru désa conturbare te răsplătesc cu multe înţepăturĭ. Prin oprirea totală a roitului, întru atâta se înmulţesce contingentul albinelor în coşniţă, în cât manipularea e de tot greóe; dar fagurĭ frumoşĭ şi mjere va fi din abundanţă. Totuşi instinctul eŭ nu îl nimicesc cu totul, ci un roiŭ de regulă las.

Unĭĭ voesc, să forţeze roirea prin roĭ artificialĭ. Aceştia făcuţĭ cu pricepere succed fórte bine; dar totuşi nu ajung cu ceĭ naturalĭ nicĭ când. Roiul artificial eŭ îl fac aşa: caut matca şi acésta cu puţine albine o pun cu o altă coşniţă aci, unde a stat stupul, din carele am luat-o; ér stupul îl mut în alt loc. Cea maĭ mare parte din albine vor veni la locul vechiŭ, la matcă, şi voiŭ avé un roiŭ puternic. Dar aci trebue să pun tot fagurĭ gata naturalĭ orĭ artificialĭ de albine, de óre ce pe când roiul natural edifică fagurĭ esclusiv numaĭ de albine, pe atunci roiul artificial edifică absolut numaĭ de trântorĭ şi astfel se nimicesce pe sine. Stupul mutat, la început va slăbi fórte, fiind că albinele bătrâne îl părăsesc, şi atunci îşĭ perde voea de roit şi aruncă tóte matcele, a fără de una. În scurt timp însă prin eşirea continuă a albinelor tinere din celule éră-şĭ se întăresce şi va aduna fórte multă miere.

Cum se află matca? Aşa: că scot din coşniţă treĭ fagurĭ, şi în locul lor pun treĭ cadre góle, firesce lângă olaltă. Albinele cu multă aviditate se apucă de edificat fagurĭ de trântorĭ, ér matca cu şi maĭ multă aviditate se grăbesce, să-ĭ umple cu óuĕ. În 2—3 zile matca petrece cel maĭ mult timp pe fagurii noŭ edificaţĭ din aceste cadre, pe carĭ eŭ îĭ scot cu graba şi cât se póte fără sgomot. şi astfel ajung în posesiunea matceĭ. Dacă s'a întîmplat, să nu fie o dată pe aceştĭ fagurĭ, îĭ pun în apoĭ şi îĭ scot éră-şĭ peste 3—4 óre. Alt mod maĭ secur este: deschid despărţĕmîntul superior destinat pentru miere; delătur şi gratia luĭ Hannemann şi întreg despărţĕmîntul îl umplu cu fagurĭ golĭ numaĭ cu celule de trântorĭ. Lucrul acesta îl fac de cătră sară. Matca numaĭ de cât se grăbesce, să-ĭ umple cu óuĕ, şi în 12 óre îĭ umple aprópe jumĕtate. Dar acésta îĭ dă atâta ocupaţiune, în cât şi câte dóuĕ zile petrece tot sus. Eŭ însĕ în cea de întâiŭ diminéţă bag printre fagurĭ gratia luĭ Hanneman la loc, şi atunci dispun de matcă când voesc. Aci numaĭ întru atâta stă greutatea, că am de lucru cu zece fagurĭ, nu cu treĭ; dar de altă parte aceştia sînt tarĭ, şi nu fragilĭ ca ceĭ din noŭ edificaţĭ şi nicĭ nu sînt copleşiţĭ întru atâta de albine.

Roiŭ artificial nu e permis a face, maĭ înainte de ce sînt celule de matcă acoperite în stup. Atunci e stupul matur pentru roire.

Roşia-montană, 2 Maiŭ 1899.

Ioan Maior
paroch.

Bibliografie.

A apărut:

Margareta Moldovan. Din tainele vieţiĭ, novele şi schiţe. Sibiŭ 1899, preţul 2 coróne. Un elegant volum de 159 cuprinzênd 27 bucăţĭ scurte de novele şi schiţe. Recomandăm cetitorilor nostri cartea acésta asupra căreia vom maĭ reveni.

Predicĭ poporalĭ pe dumineci, sĕrbătorĭ şi diferite ocasiunĭ, de Gavril Pop, 4 tomurĭ à 1 fl.

Toma a Kempis, traducere de Gavril Pop, preţul 80 cr.

Cicero de senectute, traducere de Andreiŭ P. Liviŭ, edat de Gavril Pop, preţul 50 cr.

„Ben Hur", de Lew. Wallace, tom. I. 539 pag., tom. II. 508 pag., preţul broşurat 1 fl. 45 cr. Puţinĭ vor fi aceia, carĭ cetind numĕr de numĕr acest roman în colónele foiĭ nóstre, să nu fi dorit cu nerăbdare apariţiunea luĭ în volum. Am ţinut cont de acéstă dorinţă aşa de multe orĭ esprimată, şi acum putem oferi cetitorilor nostri pe celebrul „Ben Hur" cu un preţ aşa de neînsemnat. Binevoitórea apreţiare, de care scrierea acésta a fost împărtăşită la tóte némurile, fiind tradusă aprópe în tóte limbile, şi chiar faptul că traducerea nóstră a fost salutată cu simpatie de ziarele nóstre, ne dispensézĕ de orĭ ce recomandare. Priceperea, cu care Wallace, generalul american, a sciut să descrie lumea romană în adevĕrata sa lumină, să ne înfăţişeze poporul jidovesc cu tóte apucăturile şi pornirile sale, cu tradiţiunile şi aspiraţiunile sale, şi maĭ pe sus de tóte sentimentul acela creştinesc, care încadrézĕ tot romanul acesta, admiraţiunea faţă de familia sfîntă şi neperitórele tablourĭ, în carĭ ne pune înaintea ochilor pe Fiul luĭ Dumnezeŭ, — sînt de aşa, cât ţin încătuşată atenţiunea şi emoţionézĕ până la lacrimĭ. Traducerea românéscă e cât se póte de fidelă; ea reproduce în frumóse şi alese cuvinte tot sentimentul, pe care autorul l-a pus în scrierea sa, tot entusiasmul, tótă căldura, care nu póte lipsi în o scriere creştinéscă, în care aprópe fie care capitul se ocupă cu Dumnezeŭ. Cartea se póte procura de la Tipografia seminarială şi póte fi pusă în mânile fiesce cuĭ.

Glosariŭ de cuvinte dialectale, adunate şi esplicate de *Alesiŭ Viciŭ* profesor, Blaş 1899, 8°, IV+56 pag. Preţul 1 corónă.

Posta Redacţiunii. On. *D. P. D.* în *O.* Din causa aglomerării de material nu am putut publica celea trimise, de cât în estras. — Preaon. *S. C.* Mulţămim pentru preţiósele informaţiunĭ ce ni-aţĭ dat. Acusul ni l-am returnat.

Editor şi redactor răspundĕtor:
Dr Vasile Suciu.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul IX. Blaş 20 Maiŭ 1899. Numĕrul 20.

Întrebări la ajutorul de stat.

Cu bucurie aflăm, că auctoritatea nóstră bisericéscă a făcut paşii de lipsă la guvern, pentru ca să retragă condiţiile umilitóre şi înjositóre. pe lângă carĭ acesta dispusese, să se împartă ajutoriul de stat clerului nostru archidiecesan.

Nu scim, ce va hotări guvernul. Una însĕ o scim, că adecă nicĭ un preot nu póte primi ajutoriul de stat pe lângă condiţiile cunoscute.

Din scrisorile comiţilor supremĭ şi a protopretorilor, câte s'aŭ publicat, orĭ nu s'aŭ publicat, dar le-am vĕdut, ĭese la ivélă, că ministrul de culte şi instrucţiunea publică a asignat ajutorul de stat, — aşa cum l-a asignat preoţilor nostri, — în conţelegere cu ministrul president, de a căruĭ resort se ţine secţia naţionalităţilor înfinţată de Bánffy. Este aşa dar evident, că la împărţirea ajutórelor nu s'aŭ avut în vedere meritele preoţilor pe terenul bisericesc şi şcolar, ci numaĭ sdrobirea naţionalităţiĭ române prin mituirea păstorilor şi conducĕtorilor eĭ firescĭ.

Ast fel stând lucrul, întrebăm noĭ, că óre este ĭertat unuĭ preot a se face instrument în mânile guvernuluĭ spre înfrângerea şi chiar desfiinţarea naţiunii române?

Ajutórele s'aŭ asignat din partea ministruluĭ, nu pe basa listeĭ presentate de Ordinariat, ci pe basa informaţiunilor şi recomandaţiunilor primite de la comiţiĭ supremĭ, şi în ultima analisă de la protopretorĭ şi notariĭ comunalĭ, orĭ de la alte persóne şi maĭ de jos de cât aceştia, de esemplu de la nisce detectivĭ miserabilĭ.

Acum întrebăm, că óre unesce-se cu demnitatea clerului nostru cult, ca să i-se apreţieze activitatea pe terenul bisericesc şi naţional de nisce organe străine şi de némul şi de biserica nóstră?

Lista presentată de Ordinariatul archiepiscopesc nu s'a luat de loc în consideraţiune, căcĭ o mulţime de preoţĭ recomandaţĭ din partea aceluia nu capĕtă absolut nimica.

Întrebăm éră-şĭ, că póte esista un preot cum se cade, care să sufere un dispreţ atât de adânc şi o vătĕmare atât de grea pentru auctoritatea Episcopilor nostri?

Ordinariatul archiepiscopesc este îndrumat, să împartă banĭĭ fără nicĭ o subtragere şi numaĭ pe lângă cuitanţiĭ ungurescĭ vidimate de protopretorele.

Şi éră-şĭ întrebăm, că póte esista un preot conscĭŭ de chemarea sa, care să sufere controlarea episcopuluĭ sĕŭ din partea unuĭ organ inferior de stat, când clerul nostru odinióră nu a putut suferi nicĭ controla superintendentuluĭ calvinesc nicĭ a Iesuituluĭ teolog? Póte suferi vre un preot, să se nesocotéscă aşa de tare drepturile limbiĭ române, care este limba oficiósă şi liturgică a bisericiĭ nóstre? Póte cineva suferi, ca episcopiĭ nostri să fie suspiţionaţi în faţa lumiĭ întregĭ, că eĭ subtrag şi mânâncă baniĭ preoţilor sĕracĭ, pe când este cunoscut înaintea clerului nostru, că archiereiĭ nostri n'aŭ subtras niminuĭ nicĭ un crucer pentru scopurile lor, ci aŭ ajutat clerul şi din punga lor proprie, când aŭ fost în stare să o facă acésta. Ér dacă s'aŭ întîmplat subtrageri, acelea s'aŭ făcut saŭ la dorinţa expressă a respectivilor preoţi spre scopurile determinate de eĭ înşi-şĭ, saŭ pentru plătirea taxelor şi datoriilor preoţilor la fondurile archidiecesane, fără a se face niminuĭ nedreptate nicĭ măcar cu un crucer.

În maĭ multe districte protopretoriĭ citézĕ pe preoţi la cancelaria solgăbirăéscă şi cu o trufie şi îngâmfare nesuferită împărtăşesc bieţilor preoţi, cât de mărinimos a fost guvernul, că le-a asignat atâta şi atâta ajutor.

Întrebăm din noŭ, că óre póte suferi clerul nostru, să fie pornit pe drumurĭ ca un cârd de cerşitorĭ miserabilĭ, cărora nu din milă, ci din trufie şi dispreţ li se aruncă o bucătură de pâne?

Comiţiĭ supremĭ când aviséză pe preoţi, că aŭ să capete ajutoriul de stat, vorbesc despre archiereiĭ nostri, din mâna cărora aŭ să capete baniĭ, ca despre nisce individĭ de rênd, căcĭ nicĭ titulatura cuvenită nu li se maĭ dă.

Apoĭ cum ar puté suferi preoţiĭ nostri, ca venerabiliĭ nostri archiereĭ să fie despreţuiţĭ şi batjocoriţi, fie chiar şi din partea ministrilor şi comiţilor?

Feuilleton.

Aniversare.

3/15 Maiŭ.

O dată, de mult . . . .

Bĕtrâniĭ de atuncĭ s'aŭ dus în lumea, din care nu se maĭ întórce nimenĭ, tineriĭ aŭ încărunţit.

Şi aşa cărunţĭ şi îmbĕtrâniţĭ cum sînt, îĭ ascultăm cu dragoste, când încep să ne povestéscă de mărimea vremilor apuse de o dată cu tinereţa lor:

„Sînt cincĭ zecĭ şi unul anĭ de atuncĭ . . . . era sóre şi primăvară ca astăzĭ . . . . era sĕrbătóre . . . . era însufleţire şi dragoste de neam, *cum astăzĭ nu e.*“

*

Sĕrbătóre!

Cât de binevenită eraĭ tu după atâtea vécurĭ de amar, cât de viŭ strălucia lumina măririĭ tale după atâtea vécurĭ de întunerec. Trecut-a vécul obideĭ şi al nelegiuireĭ, şi după o nópte, ce părea, că nu se maĭ isprăvesce, tremurătóre se ivesce pe cerul nădejdilor nóstre o dulce stea.

Lumina eĭ prevestitóre de nădejdĭ şi bucuriĭ rĕsbate de parte, de parte spre un viitor atât de mult dorit.

*

Sĕrbătóre?

Şi pentru ce nu se aud atuncĭ şi astăzĭ cântece şi chiote în aer? Pentru ce totul e liniştit, şi ómeniĭ trec pe lângă olaltă, fără să-şĭ suridă? Pentru ce dulcele dangăt al clopotelor nu se aude, pentru ce ochiĭ nostri nu resfrâng bucuria sĕrbătoriĭ?

Pentru că — e oprit!

Dacă aĭ fost îngenunchiat şi obidit vécurĭ de a rîndul, şi dacă în sfârşit a sunat totuşĭ şi pentru tine glasul libertăţiĭ şi al deşteptăriĭ — să nu aĭ îndrăsnéla, să te bucurĭ de asta, saŭ dacă totuşĭ te bucurĭ, ascunde-o în cel maĭ reservat colţ al inimiĭ tale şi — taci!

*

Să tac?

Dar pentru ce să tac?

Când sentimentele isbucnesc cu putere elementară, când retăcerea lor ar fi laşitate . . . .

Dar pentru ce să fie laşitate?

Când cine va îmĭ astupă gura cu pumnul, nu pot să vorbesc, chiar de aşĭ vré.

Şi ceea ce aşĭ vré să vorbesc, e un lucru atât de scump . . . . atât de scump! De ce să-l esprim dară, de ce să-l espun batjocureĭ străinilor şi indolenţeĭ nóstre? . . . .

Nu!

Maĭ bine ascuns în cel maĭ reservat colţ al inimiĭ îl păstrez cu pietate şi credinţă, de parte de batjocura străinuluĭ şi de propria nóstră indolenţă.

Da, acolo, în cel maĭ reservat colţ al inimiĭ românescĭ — în *campo sacro* al inimilor nóstre — e senin şi e primăvară şi e sĕrbătóre . . . . Altarul se înalţă, rugăciunile sbóră în butul tuturor dispositiunilor poliţiale — delictul rugăciuniĭ mentale încă nu e indus în codicele penal — şi noĭ stăm cu capetele descoperite şi ne plecăm genunchiul, cerênd de la Dumnezeul popórélor odihnă părinţilor, ce aŭ murit pentru a urmaşilor drepturĭ şi libertate înainte cu cincĭ zecĭ şi unul de anĭ.

*

E mult de atuncĭ . . . . sînt cincĭ zecĭ şi unul de anĭ . . . . era sóre şi primăvară, ca astăzĭ . . . . era sĕrbătóre . . . . era însufleţire nobilă şi dragoste de neam . . . .

Simin.

Aceia-şĭ comiţĭ aviséză pe preoţiĭ nostri despre ajutoriul asignat prin scrisorĭ confidenţiale, în carĭ se accentuéză, că statul le voesce fericirea, şi că preoţiĭ să se facă vrednicĭ de ajutoriul statuluĭ şi pe viitor prin împlinirea credinciósă a datorinţelor lor faţă cu statul şi prin o ţinută şi purtare patriotică.

Óre nu este acésta culmea impertinenţiĭ şi a batjocurii? Când nu şĭ-a împlinit clerul nostru datorinţele faţă cu statul? saŭ când nu a avut clerul nostru o ţinută şi purtare patriotică? Orĭ dacă sub împlinirea acestor datorinţe şi sub acéstă ţinută patriotică se înţelege tradarea intereselor şi drepturilor nóstre naţionale, bisericescĭ şi şcolare, — care preot ar puté fi atât de decăduţ, în cât să priméscă ajutor de la stat sub ast fel de condiţiunĭ ruşinóse? Care preot ar puté să-şĭ uite de datorinţele sale faţă cu colegiĭ sĕĭ, în cât să sufere, ca o parte mare dintre preoţi să fie înfierată cu nepatriotism prin aceea, că nu i-se dă ajutor de la stat? Orĭ dóră sĕrăcia şi lipsa escusă tóte crimele şi fărădelegile într'un cler, care are menirea, să predice vîrtuţile religiuniĭ creştine, şi între acestea şi lăpădarea de sine?

Rĕspundă clerul nostru la aceste întrebărĭ şi numaĭ după aceea să se ducă la cancelariile solgăbirăilor spre a primi lecţiĭ de patriotism pe banĭ şi spre a implora graţia de a li se vidima cuităncţiile.

Alegerea de Episcop la Arad. — Marţi dim. foile nóstre vestiaŭ alegerea P. C. Sale a vicariuluĭ *Iosif Goldiş* de Episcop gr. ort. la Arad, care a întrunit 30 voturĭ din 58. A maĭ primit P. Cuv. Sa Aug. Hamzea 24, ér 4 aŭ fost albe. Alegerea acésta a surprins neplăcut pe toţĭ Româniĭ cu inimă pentru biserica lor. Sîntem apăsaţĭ pe tóte terenele, tóte instituţiunile ni-se răpesc, ne-a rĕmas singură biserica, care la fraţiĭ gr. ort. e şi *autonomă*. A alege de cap a uneĭ diecese, şi încă a uneia dintre celea maĭ marĭ şi maĭ bogate, pe un ast fel de om, care şĭ-a călcat în picióre biserica sa, a batjocorit ss. Canóne, votând legĭ potrivnice bisericiĭ şi profesându-se de adict a celor maĭ marĭ dujmanĭ aĭ acestuĭ sînt aşedĕmînt, este ceva ce te indignéză şi revóltă. Dar nu numaĭ persóna, ci şi chipul cum s'a făcut alegerea, încriminările, învinuirile, acusele şi tot aparatul acela necinstit, cu care a lucrat câţĭ va ómenĭ, carĭ de bună samă înterese josnice rîvnesc, tóte acestea ne-aŭ scârbit amar. Lucrurĭ de acestea nu s'aŭ maĭ dat în biserica românéscă până acum, şi e fórte trist, că a trebuit să le vedem sevârşindu-se chiar la aniversarea zileĭ de 3/15 Maiŭ!

După alegere Preacuv. Sa a zis între altele, că aşa să-l ajute Dumnezeŭ, cum va respecta el canónele bisericiĭ şi va apĕra interesele eĭ. — Fie, ca temerea nóstră să se dovedéscă de neîntemeiată, şi noul episcop să-şĭ ţină cuvîntul!

Ajutorul de stat. — Se vede, că preoţimea nóstră tot maĭ mult e convinsă de nedreptatea, ce se face cu împărţirea ajutuluĭ din partea organelor statuluĭ şi cu totala desconsiderare a supremeĭ autorităţĭ bisericescĭ. După cum aflăm, în contra acesteĭ reducerĭ a Ordinariatuluĭ la rolul de simplu plătitor, s'aŭ făcut demersurĭ la ministrul de culte. Care va fi resultatul, vom vedé, dar şi până atuncĭ cu multă bucurie înregistrăm, că *Petru Suciŭ preotul Săbaduluĭ, districtul protopopesc al Murĕşuluĭ, indignat de procedura guvernuluĭ a declarat Preav. Consistoriŭ, că nu va scóte suma de 50 fl. ce i-s'a asignat, şi n'o va scóte nu numaĭ în anul acesta, ci, dacă guvernul şi pe viitor ast fel va voi să împartă ajutorul, abzice şi pe viitor de el.*

De o dată cu acéstă scire ni-se comunică, că *preoţiĭ din Tr. Ibaşfalăŭ, adunaţĭ în Sinod, aŭ declarat, că resping cu indignaţiune ajutoriul statuluĭ asignat în condiţiunĭ aşa de umilitóre atât pentru preoţime, cât şi pentru Ordinariat.*

Bărbătésca declaraţie a acestor preoţĭ, e cu atât maĭ vrednică de tótă lauda, cu cât se scie, că atât preoţiĭ, cât şi parochiile din acest protopopiat sînt din cele maĭ sĕrace.

Vivant sequentes!

Mişcarea provocată în preoţimea nóstră din causa acesteĭ ilegalităţĭ a deşteptat şi interesul fraţilor de din colo.

Maĭ multe ziare dintre celea maĭ de frunte, ca „Timpul", „Drapelul" ş. a. reprodnc articliĭ nostri orĭ publică ele articliĭ plinĭ de simpatie.

Înainte cu Dumnezeŭ, dreptatea va trebui să învingă!

La cestiunea autonomieĭ. — Aflăm, că din partea capuluĭ provinţeĭ nóstre bisericescĭ s'a înaintat protest energic în contra lucrărilor comisiuniĭ de 9, care a pregătit proiectul autonomieĭ catolice, fără a ţiné samă de independenţa bisericiĭ nóstre şi de drepturile eĭ de a avé autonomie separată de a catolicilor de rit latin.

Dacă comisiunea de 27 nu va lua în consideraţiune acest protest, clerul şi poporul nostru îşĭ va sci face datorinţa.

Judicatura curieĭ în afaceri electorale. — Ne grăbim a împlini promisiunea dată şi comunicăm în traducere escelenta vorbire a Illustr. Sale Dluĭ episcop al Transilvanieĭ *Majláth Gusztáv*. Vorbitorul a ţinut acest discurs contra §-luĭ, care pune sub cercetare şi pedépsă pe preoţiĭ, carĭ ţin pe amvon vorbirĭ politice.

Observăm aicĭ, că Emin. Sa Card. Schlauch a propus ştergerea tuturor părţilor,

---

Notiţă literară.

George Coşbuc: **Răsboiul nostru pentru neatîrnare,** Bucurescĭ 1899 preţul 2 leĭ.

Se ţine de tipicul gazetăresc: să nu anunţĭ, nicĭ să recenseză o carte, ce nu s'a trimis la redacţie. De şi ca vechiŭ jurnalist, o sciŭ prea bine acésta, totuşĭ am făcut de data acésta o mică abatere, şi am făcut-o forţat de viua plăcere, de entuziasmul, pot zice, ce l-am simţit umplêndu-mĭ sufletul când am cetit acéstă nóuă scriere a marelui poet Coşbuc.

„Răsboiul nostru pentru neatîrnare" e o carte, care se va lăţi lute prin tóte straturile poporului şi va fi cea maĭ plăcută şi maĭ aléşă lectură pentru toţĭ sciutoriĭ de carte. Ea nu te încântă numaĭ pentru materia ce tractéză, ci te răpesce prin limbajul, în care e scrisă. Mare poet cum e, Coşbuc e un neîntrecut prosator. Dacă admirăm pe Delavrancea, pe Gion şi pe alţiĭ pentru stilul lor, pentru poetica limbă, în care povestesc, nu se póte să nu fim încântaţĭ cetind proza luĭ Coşbuc. El nu scrie în poesie, nu caută frasele, carĭ să te îmbete prin eleganţa lor, nu, el scrie simplu, dar frasele sale sînt aşa de armonic alcătuite, vorbele sale aşa de românescĭ, aşa de curată limba sa. În cele 283 pag. ale cărţiĭ sale n'am întâlnit 5 vorbe, ce nu le ar înţelege orĭ ce român.

„Eŭ n'am avut de gând, să scriŭ o istorie complectă şi exactă a rĕsboiuluĭ. Nicĭ nu m'aşĭ fi priceput, să scriŭ . . . Povestirea mea . . . . pentru ţăranĭ să fie o carte cu pilde, din care să înveţe iubirea de fapte vitejescĭ, dragostea de neam şi de ţară, sentimentul de datorie, încrederea în puterile naţiunĭ nóstre şi credinţa cătră Domn şi cătră stégurile óstelĭ." Fiĭ sigur, iubite poete, că aĭ ajuns ţinta ce ţi-aĭ prefipt-o! Dragostea de ţară şi de steag, iubirea némuluĭ şi mărirea naţiunĭ, nime n'a dovedit-o în un chip maĭ măreţ, de cât dorobanţiĭ din Moldova, putneniĭ şi tecuceniĭ, maiorul Şonţu, căpitanul Mărăcineanu şi toţĭ viteziĭ soldaţĭ, carĭ şĭ-aŭ vĕrsat cu drag sângele sub întăriturile Plevniţeĭ şi cu un cuvînt pe tot pămîntul Bulgarieĭ! Şi când cetescĭ descrierea acestor lupte, nu sciĭ ce să admirĭ, vitejia neîntrecută a soldaţilor, orĭ şi maĭ neîntrecuta vioiciune a povestirĭ. Cetescĭ, şi şir de şir parcă vedĭ cu ochiĭ, cum sar viteziĭ soldaţĭ mereŭ înainte, cum sînt despicaţĭ de crudiĭ turcĭ, tăiaţĭ în chipul cel maĭ barbar, cum curge sângele în şiróe, cum se rostogolesce trup peste trup, şi nu te înfiorĭ de grozăvenia luptelĭ, ci parcă aĭ cere alăturia cu ordonanţa regeluĭ, locoten. Călinescu, să ţi se dea onórea de a merge în luptă şi a muri pentru patrie, orĭ ca bravul dorobanţ, care sta acăţat de parapetul Plevniţeĭ numaĭ cu o mână, căcĭ cea alaltă îĭ era în şanţ, şi care a cerut, să fie urcat sus, ca să móră în reduta turcéscă. Şi pentru ca entusiasmul să nu te părăséscă, autorul îţĭ povestesce vitejiile singuraticilor soldaţĭ, numindu-l cu numele şi descriindu-le faptele lor.

Românul e acela-şĭ şi la Plevniţa, şi la Griviţa, la Rahova, Smardan şi Vidin, pretutindenia e vitéz şi curagios, mânat de dorul după fapte de bravură şi de dragostea pentru ţara sa.

Dar . . . om e şi Românul, şi ómenĭ eraŭ şi dorobanţiĭ de pe câmpiile din jurul Plevneĭ, aveaŭ şi eĭ casa şi masa lor, mamele şi soţiile şi copiiĭ lor, vitele şi ţarina, şi nu se póte, ca în césurĭ de repaus gândul lor să nu sbóre de parte, de parte peste Dunăre, şi în ochiul lor aprins să nu se ivéscă în nescire câte o lacrimă! „. . . . Mamele acasă plâng şi ele, rag boiĭ în bătătură, se jócă prin curte copiiĭ şi uite din cóce ómeniĭ svîrcolindu-se în ţărîna scormonită de obuz, cóme pustiĭ de délurĭ, văĭ întunecate şi pline de sânge" . . .

Sînt în cartea acésta, simplă prin presentarea eĭ, paginĭ admirabile şi neîntrecute. Şi orĭ cât aşĭ cerca, să fiŭ scurt în darea mea de samă, orĭ cât aşĭ vré, să par un recensent cu sânge rece, nu o pot face. Când cetescĭ luptele dorobanţilor de la Rahova, frumósa lor poveste, cum îĭ zice poetul, şi când afli, că eĭ aŭ luptat atâta vreme, fără a face statuluĭ nicĭ o cheltuială, căcĭ s'aŭ hrănit cu bucate de a casă, orĭ cu ceea ce aŭ căpĕtat în dar de la sătenĭĭ românĭ de pe acolo, — şi că nu eraŭ îmbrăcaţĭ în haine de oştean, ci cu opincile, cu căciula şi cu

carî vatémă preoţimea şi o restringe în drepturile sale, ér contele Eszterházy a propus modificarea lor. —

Escelentissime Domnule President! Ilustră casă de sus! Aşî abusa de pacienţa ilustrei case de sus, dacă m'aşî estinde prea tare în vorbirea mea. E şi de prisos acésta, când aŭ vorbit alţiî înaintea mea cu mult mai chemaţi pentru acésta. Bărbaţiî conducétorî aî sfinteî mele bisericî aŭ lămurit temeinic cestiunea acésta din tóte punctele; şi cu puterea convingerii şi cu ponderositatea argumintelor o aŭ discutat şi acolo în casa deputaţilor bărbaţiî aceia onorabilî, cărora aicî în numele bisericii le aduc mulţămită publică. La un punct înse vreŭ, să me estind cu ocasiunea desbaterii acestuî § şi tot o dată vreŭ, să fac o digresiune şi asupra uneî decheraţiuni a Esc. Du Ministru-preşedinte. Nu pot primi aliniatul acesta, căcî nu pot permite, ca în ţara acésta preotul să aibă mai puţine drepturî de cât alt cetăţan; nu pot primi aliniatul acesta pentru aceea. pentru că atacă constituţiunea divină a sfinteî mele bisericî. Nu numaî Esc. Du Ministru-preşedinte, dar şi alţiî, bărbaţî de mare autoritate şi demnî de tótă onórea aŭ accentuat înaintea mea, — şi pentru aceea nicî nu cutez a zice, că n'aŭ dreptate, — că statul are drept a prescrie condiţiunile acelea, pe lângă carî cetăţeniî statuluî îşî pot exercia dreptul lor electoral activ şi pasiv. Da. recunosc, că statul are drept la acésta, dar óre pentru ce să nu-şî pótă exercia dreptul acesta şi preoţiî tot aşa de liber ca alţî cetăţenî, căcî şi eî chiar aşa îşî împlinesc datorinţele civeluî de stat, ca şi alţî cetăţenî? Ér §-ul acesta restringe dreptul acesta electoral activ şi pasiv aî preotuluî. Întrégă lumea recunósce aceea, că unor anumite drepturî corespund anumite datorinţe şi reciproc datorinţelor corespund drepturî. Decî dacă preotul îşî împlinesce datorinţa, dacă preotul îşî pórtă greutăţile, atuncî, ca cive de stat, are drept de a se împărtăşi în tóte privilegiile şi drepturile acelea, în carî se împărtăşesc ceî alaiţî cetăţenî de stat.

Căcî dacă statul, ca atare, are drept în mod arbitrar a detrage cetăţanuluî de stat când unul, când alt drept electoral, atunci chiar aşa are drept a lua libertatea personală de la mine saŭ de la altul, carele îl este incomod. Legislaţiunea nóstră magiară încă n'a mers până acolo, ca să despóie pe preot de dreptul séŭ electoral pasiv şi activ, de şi în casa deputaţilor a sunat amenințarea, că şi acésta póte urma; dar îl restringe pe preot în tótă privinţa. Îl restringe pe preot cu atare argument, care chiar şi uniî, carî staŭ aprópe de mine, încă l'aŭ pronunţat, — că adecă preotul să nu politiseze, să nu ducă politica în biserică, pe amvon.

Ilustră casă de sus! Să ne dăm samă. ce datorinţă are preotul acolo pe amvon? Eî trebue să predea acolo şi să esplice poporuluî religia catolică şi morala catolică. În morala acésta catolică ocură şi întrebarea, că dreptul electoral de deputaţî este privilegiŭ saŭ datorinţă? Dacă este privilegiŭ, atuncî pot fi cause, carî îl absólvă de la esercitarea acestuî drept; ér dacă este datorinţă, atuncî pot fi împrejurărî, între care e pĕcat. dacă nu eserciézĕ acest drept. Unde să vorbéscă preotul, de unde să-şî lumineze credincioşiî séî, dacă nu de pe amvon? Dar să spun un cas concret. Sîntem înaintea alegeriî de deputat. Trebue ales între doî. Unul este patriot neescepţionabil, cel alalt gravitézĕ şi cochetézĕ în afară peste hotarĕle patrieî. Nu are óre datorinţă preotul a face atenţî pe credincioşiî séî, din punct de vedere al moraleî catolice, că pentru cine să voteze? Căcî dóră un capitol din morală vorbesce şi despre iubirea de patrie, şi despre datorinţele faţă de patrie. Saŭ în alt cas: sînt doî candidaţî de deputat, unul este duşman pronunţat al bisericiî, cel alalt este un catolic piŭ şi plin de credinţă. Nu este óre datorinţa aceluî preot a-şî face atenţî credincioşiî, cum să-şî împlinéscă datorinţele lor creştinescî? Eî! dar acésta este politică, şi politica nu este iertat a o duce pe amvon? Saŭ dóră nu de pe amvon aŭ cetit epistola pastorală a unuî fruntaş bărbat al bisericiî nóstre, a uneî celebrităţî a vieţiî nóstre publice, circularul Domnuluî Archiepiscop de la Agria, care edat în 8 Aprile 1877, şi în care vorbesce despre aceea, că în adevĕr Papa de la Roma are lipsă de principatul lumesc, ca să pótă guverna biserica luî Dumnezeŭ independent de orî ce amestec lumesc? Şi când preotul acela, organul acela subordinat, cetesce acolo pe amvon şi esplică credincioşilor séî circularul acesta, duce politica pe amvon, saŭ dóră agită contra tripleî alianţe, şi óre ce îl póte judeca? Piŭ al IX-lea în 1864 a edat enciclica „Syllabus“, Sfinţia Sa gloriosul nostru Părinte Leo al XIII-lea în 1885 a edat despre organizarea statelor creştinescî enciclica „Immortale Dei“, în care combate şi condamnă multe părerî greşite privitóre la statul modern de drept. Dacă episcopul şi preotul esplică de pe amvon ordinaţiunea acésta a Prea Sfinţituluî Părinte, care este o parte întregitóre a moraleî catolice, dacă face ast fel politică, e de condamnat?

La poporul nostru, sub influinţa tristă a politiceî bisericescî se înmulţesce numĕrul acelora, carî se îndestulesc cu legătura de căsătorie curat civilă. O adeverésce acésta statistica. Să poftiţî a ceti cea mai nóuă broşură şi veţî da dreptate cuvintelor mele. Dacă preotul se luptă acum în contra acesteia, dacă episcopul dă circular şi lasă, ca acela să fie cetit de pe amvon şi face atenţî pe credincioşiî séî, să nu se îndustulésca numaî cu legătura civilă, căcî acésta după sfînta nóstră credinţă este o convieţuire pĕcătósă: veţî zice, că duce politica pe amvon; dar dacă nu o face acésta nicî episcopul, nicî preotul, — nu-şî împlinesce datorinţa.

Dacă oratorul bisericesc înaintea unuî public cult ţine conferinţă şi în aceea explică, carî sînt pedepsele şi censurile bisericescî, şi dacă zice acolo în conferinţă, că biserica îl pedepsesce cu censură şi cu excomunicaţie pe aceia, carî în casa legislaţiuniî micşorézĕ iurisdicţia bisericéscă, politizézĕ pe amvon, dar în acela-şî timp îşî împlinesce datorinţa, pentru că pe legislatorî îî păzesce de marî pĕcate şi de periclu sufletesc. Dacă preotul pe amvon atacă şcóla de stat, — şi aci Ilustră casă de sus, să nu fiŭ rĕŭ înţeles, nu vorbesc hic et nunc despre şcóla de stat, nicî nu voesc a atăca pe Domnul Ministru de culte, aşa ceva fie de parte de mine — dar aduc casul acesta, căcî biserica are drept la şcólă, ér statul modern vre, să scótă şcóla din mâna bisericiî, vre, să o facă de stat, căcî crede, că prin acésta viitorul şi speranţa patrieî le va câştiga pentru idea de stat; măcar de m'aş înşela! — dacă s'ar întîmpla, şi fórte uşor se póte întîmpla, ca în şcóla de stat să domnéscă un spirit cu totul neconfesional, fórte uşor se póte întîmpla, ca acolo să resune şi învĕţaturî cu totul contrare învĕţaturiî religieî; fórte uşor se póte întîmpla, că cu timpul din şcóla de stat să se scótă a fară învĕţarea religieî, pe cum se întîmplă în alte state. — şi nóuĕ ne place a imita statele vecine întru tóte, chiar şi în rĕŭ, — étă, se póte întîmpla acésta, şi dacă preotul va zice: părinte pĕcătuescî, dacă îţî trimiţî copilul în şcóla neconfesională. trimite-l în şcóla catolică, politiséză. căcî agită în contra uneî dispositiuni a statuluî. Cu aceste am voit, să vĕ arĕt, că preotul în adevĕr nu numaî are drept, dar are chiar datorinţă strictă, ca să politizeze acolo pe amvon, nicî o dată nu în lucruriî lumescî, ci tot de una în de acelea, carî sînt în legătură cu viaţa bisericéscă. Prin acésta noî nu aprobăm aceea procedură neînfrînată. care o urmézĕ uniî individî, fie prin patimile aţitate fie prin amărăciunea, în care î-a răpit politica bisericéscă; nu aprobăm pe aceia, şi fie convinsă Ilustra casă de sus. că nu numaî eŭ, ci toţî membriî corpuluî episcopesc, aşa cred, în privinţa acésta sînt de o părere cu mine, şi-mî vor permite, ca să grăiesc în numele lor, noî cu toţiî sîntem gata a rĕsbuna şi a pedepsi strict orî ce fel de abus, care expune profanaţiuniî sfinţenia şi demnitatea căsiî luî Dumnezeŭ.

Şi acum să mi-se permită încă o observare Ilustră casă de sus. Aşa zic mulţî şi încă de aceia, carî staŭ aprópe de mine, şi acésta me dóre, că eî primesc paragraful acesta, care vatémă afund constituţiunea bisericiî, căcî speréză, că din persecuţiunea, la care va fi expusă biserica, ea va ieşi învingĕtóre, şi atât păstoriî sufletescî, cât şi credincioşiî vor desvolta o pietate mai mare. Da, acésta e posibil, dar va fi dispărent numĕrul acelor credincioşî, carî vor ieşi mai evlavioşî, mare parte înse se vor rĕci faţă de religia lor, mare parte vor părăsi pe părintele lor sufletesc, a cărui auctoritate statul nu o mai apĕră.

După acestea me alătur la propunerea de ştergere a Eminenţeî Sale Domnuluî Cardinal Schlauch, dar mĕ alătur şi la propunerea conteluî Eszterházy, acésta înse o fac numaî din necesitate, căcî mie propunerea acésta nu-mî trebue. căcî şi aceea vatĕmă libertatea individuală a preotuluî, dreptul constituţional, şi aceea vatĕmă puterea bisericiî de a învĕţa liberă şi neîmpedecată, puterea primită de la întemeiătorul séŭ dumnezeesc; dar dacă Ilustra casă de sus n'ar primi propunerea de ştergere, recomand pentru primire modificarea Conteluî Mauriţiŭ Nicolaŭ Eszterházy.

---

sumanul de a casă, — nu se póte să nu tresalţî de viuă bucurie. Dar e mai frumósă cartea acésta şi pentru apreţiările ce le face însuşî autorul. Dragostea ce aŭ Românii uniî faţă cu alţiî, graba de aşî veni în ajutor unul celuî alalt, când trebuinţa cere, sînt aşa de bine spuse în pag. 183 şi 184. Ticăloşiile rĕsboiuluî, mórtea în feluritele chipurî, suferinţele şi nĕcazurile, nicăirî nu le-am cetit spuse cu atâta amărăciune şi disgust, ca cum se face la pag. 192, 197. 242, 243. şi airea. Şi nicî vitejia Turcilor şi a luî Osman nu s'a dat uitării, şi în multe locurî se face cu laudă pomenire de ea, mai ales la pag. 193.

N'am făcut de cât dóuĕ scurte citărî, şi n'am făcut cu intenţiune, ca să vi-se aprindă în inimă dorul de a o ceti, şi pentru că n'am sciut, ce să aleg mai vrednic şi mai frumos. O dată totuşî vom reproduce câte va paginî.

Şi aci era, să termin, când cunoscutul librar C. Sfetea îmî trimite de la Bucurescî „Rĕsboiul nostru pentru neatîrnare povestit pe înţelesul tuturor de George Coşbuc, *Ediţia II. preţul 95 banî.*“

Étă o faptă, care spune mai mult, de cât tot ce am scris eŭ până aci. În scurt timp după apariţie, cartea sĕ vinde numaî cu jumĕtate preţul. S'a făcut de bună samă înlesnirea acésta, pentru ca ea să pótă fi cumpĕrată de toţi.

Îndemnăm pe cetitoriî nostri, să-şî procure acéstă carte, care aşa de frumos şi bine povestesce vitejia armateî românescî din rĕsboiul de la 1877/8.

A.

Revistă bisericéscă.

Roma. În sĕptĕmâna trecută Romaniî avură marea fericire de a auḑi publicându-se bulla pontificeluî Leon XIII, prin carea anul 1900 se declară de an iubilar. Sperăm, să o putem publica în cel mai apropiat numĕr.

China. Sórtea bisericiî catolice în marele imperiŭ s'a întors spre bine. După cum se anunţă din Paris, împĕratul chinez, a dat o ordinaţiune, prin care

se declară religiunea catolică ca necunoscută în întreg imperiul, şi se consideră toţi misionarii ca nisce oficiali. În legătură cu acésta se recunósce şi protectoratul Franciei cu tóte privilegiile sale.

Revistă politică.

Afaceri interne. Proiectul referitoriŭ la judicatura curiei în cestiuni electorale a fost primit şi din partea caseĭ magnaţilor. Acum nu-i mai lipsesce alt ceva pentru ca să li-se închidă gura preoţilor nostri, de cât sancţionarea din partea Monarchuluĭ. Acésta va şi urma în curînd, căci amintitul proiect a fost înaintat deja spre sancţionare. Cu privire la esecutarea legiĭ amintite e vorba, că prim-ministrul Széll va îndemna tóte organele sale subalterne, să pună în aplicare paragraful amvonuluĭ în modul cel mai cruţătoriŭ faţă de preoţi şi să se ferésca de orĭ ce şicanărĭ şi persecutărĭ nemotivate. Acestea póte se întîmplă, ca să nu li-se pună de o dată jugul cel greŭ preoţilor pe grumazĭ, ci încătuşarea lor să se întîmple pe încetul. Orĭ cât de bune ar fi intenţiunile unuĭ guvern faţă de preoţime, până când esistă rĕul acesta, trebue să-şi producă fructele sale, carĭ nu se pot nimici prin sfaturĭ orĭ îndemnărĭ ministeriale.

Dieta acuma se ocupă cu reforma regulamentuluĭ de casă, carea este ultimul punct al vestituluĭ compromis dintre guvernul actual şi opoziţia unită. După terminarea acestuia, părinţiĭ patrieĭ îşĭ vor lua vacanţele de Rusaliĭ, şi apoĭ vor începe a treia sesiune parlamentară, în carea obiectul principal al discusiunilor îl va forma pactul cu Austria. Până acuma consfătuirile ţinute în Budapesta între ministriĭ austriacĭ şi ceĭ magiarĭ, nu aŭ dus la nicĭ un resultat îndestulitoriŭ. Széll stă pe lângă formula stabilită de dînsul, pe carea Austriacii nu vor să o primésca. De altmintrea pertractările se vor continua în Viena, şi fiind că voinţa Monarchuluĭ este, ca pactul să se lege, acésta se va întîmpla érĕ-şĭ pe basa §-luĭ 14.

Austria. Bărbaţiĭ de încredere aĭ partidelor diferite germâne din Austria se vor întruni zilele acestea în Viena spre a stabili în mod definitiv programul politic naţional al Nemţilor din Austria. Programul va fi publicat cât de curînd în tóte ziarele din Austria, carĭ sînt puse în serviţiul politiceĭ germâne.

Contele Thun, după ce va sci o dată, carĭ sînt pretensiunile Nemţilor referitóre la limbă, va ieşi în dată cu legea raporturilor de limbă, promulgată pe basa des amintituluĭ § 14 din constituţiunea austriacă.

Dar aci va da de pedecĭ nóuĕ. Sloveniĭ cer, ca şi pentru eĭ să se facă asemenea lege, saŭ mai bine zis, să se facă o lege pentru întrégă Austria, în care să se deslege fundamental cestiunea limbeĭ.

Italia. Combinaţiunea nouluĭ ministeriŭ italian, de care amintiam în numĕrul trecut, nu a putut fi stabilită definitiv din causă, că în cabinetul aceia ar fi intrat şi Sonnino, ceea ce nu le plăcea la mulţi. Retrăgêndu-se Sonnino, noul guvern l-a compus tot Pelloux, care pe lângă resortul de ministru-president ţine şi cel de interne. Portofoliul de esterne l-a primit Visconti-Venosta. Noiĭ ministri aŭ depus jurămîntul înaintea regeluĭ Miercurea trecută.

Acest noŭ cabinet italian se caracteriséză prin faptul, că e compus din tóte grupurile politice, şi prin urmare singură împrejurarea acésta îĭ promite o viéţă mai îndelungată, de cum avuse cel precedent, care se basa numai pe grupurile stângeĭ şi ale centruluĭ stâng.

Întrarea luĭ Visconti-Venosta în noul minister şi încă la afacerile străine, este şi ea un eveniment însemnat în împrejurările politice, prin carĭ trece Italia. El tot de una a fost de părerea, ca Italia să nu-şĭ bată capul cu coloniile, căci acestea nu sînt pentru dînsa. Fiind că şi poporul italian din esperinţele trecutuluĭ a ajuns la aceea-şĭ conclusiune, nu e mirare, dacă noul ministru de esterne este bine primit din partea naţiunii. El se va mulţămi, dacă va puté ca să asigure Italiei în China un debuşeŭ industrial şi o staţiune de cărbunĭ, renunţând cu totul de a se ocupa portul San-Mum.

Ceea ce este mai însemnat în primirea portofoliuluĭ de esterne din partea luĭ Visconti-Venosta, e împrejurarea, că dînsul fiind un partisan convins al remânereĭ Italieĭ în tripla alianţă, fără a fi inimicul Franţeĭ, cu carea a căutat tot de una să întreţină relaţiunile cele mai amicabile, e chiar binevenit la cârmă acum, când trebue renoite convenţiunile comercialĭ cu mai multe state şi când trebue ratificat din noŭ tractatul de alianţă cu Austro-Ungaria şi Germania.

Hollanda. Acum, când conferinţa de pace se deschide, se vestesce din mai multe părţi, că ea nu va lua în discusiunile sale nicĭ un fel de propunere, care ar ţinti la schimbarea stărilor teritoriale de faţă, nicĭ nu va admite rugărĭ şi postulate cu caracter de naţionalitate. La propunerea Helveţianilor mai întâiŭ se va ocupa conferinţa cu micşorarea şi îndulcirea nefericirilor causate prin răsboiŭ, pe cum amintiam la timpul sĕŭ, şi apoĭ va lua în considerare postulatele Americanilor din Statele-Unite, carĭ cer: 1) Instituirea unor tribunale de arbitragiŭ. 2) Estensiunea declaraţieĭ de la Paris 1856, aşa ca să nu se permită confiscarea corăbiilor, carĭ nu duc contrabandă de răsboiŭ şi 3) Estensiunea Convenţieĭ de la Geneva la răsbóiele maritime. E speranţă, că congresul va lua în considerare postulatele Americanilor, şi aşa se va stabili principiul aşa numituluĭ arbitragiŭ internaţional, care ce e drept nu înlătură isbucnirea unuĭ răsboiŭ, însĕ póte să aducă învoeliĭ între doĭ rivalĭ, carĭ se cértă pentru óre carĭ interese şi ar fi în stare, să se încaere, daca n'ar păşi în mijloc un tribunal internaţional, care să-i împace.

Pentru a înlesni lucrările sale, conferinţa va crea mai multe secţiĭ, cărora li se va preda material diferit spre studiare, şi carĭ vor concipia resoluţiunile, ce vor emana de la conferinţă. Numĕrul membrilor în diferitele secţiuni va fi de 26, căci atâtea sînt statele representate la conferinţă.

Se zice, că conferinţa va ţiné timp mai îndelungat.

Corespondinţe.

Săbadul de Câmpie, 12 Maiŭ n.

În 9 Maiŭ vorbiam cu un frate preot din tractul Murĕşuluĭ, de care mĕ ţin şi eŭ. Vorbiam chiar despre modul josnic, îndrăsneţ, batjocoritor a împărţiriĭ ajutoruluĭ de stat. Pe când discutam cu tot focul isbucnit din inima-mĭ iubitóre de biserica, care m'a crescut şi căreia sînt fericit a-ĭ servi azĭ, mĕ întimpină judele comunal cu o scrisóre zicêndu-mĭ: Bucură-te, domnule, că-ţĭ aduc banĭ.

M'a surprins, şi zimbind ĭ-am răspuns: Mie? Banĭ? Nu aştept!

Sciam, că nu am de unde căpĕta banĭ. Am luat scrisórea creděnd, că va fi vre o pedépsă de la protopretorul, care ne a făcut visită neaşteptată la şcólă şi şĭ-a arĕtat nemulţămirea sa.

Dar ce se vezĭ?

Mĭ-ar fi plăcut să pot striga aşa de tare, ca tótă lumea să mĕ audă şi să se mire, că mie, care *m'am declarat în persónă, că nu cer ajutor de stat,* îmĭ dă ajutor şi încă cum? Sperând să-mĭ dejosesc biserica şi pe Mitropolitul meŭ!

Dacă o viperă m'ar fi muşcat, nu mi-s'ar fi turburat sângele atât de tare. M'a lovit în ambiţiunea de cetăţan cinstit, de Român adevĕrat, de preot iubitor de turma mie încredinţată spre păstorire, a lovit autoritatea bisericéscă căreia mĕ închin, dară pe care o vĕd prin acésta de tot desconsiderată.

M'am turburat, în cât am strigat de dóuĕ orĭ: *Nu-mĭ trebuesc banĭ luĭ Iuda şi în chitanţa luĭ Petru Suciŭ, preot gr. cat., nu va figura nicĭ când vidimarea protopretorului,* dacă ar fi nu 50 fl., ci 50 de milĭ de florenĭ.

Fost-am învĕţat a trăi curat domnesce; dar sper, că voiŭ învĕţa a trăi şi sĕrăcesce, şi până când credincioşiĭ meĭ vor avé o cóje de pâne orĭ mălaiŭ, nicĭ eŭ cu familia-mĭ nu voiŭ muri de fóme.

Şi óre, când fie cărul preot i-se împarte tot pe calea, pe care mĕ îmbia şi pe mine cu ajutorul de stat, se mai află un preot, căruia să nu i-se sue sângele în faţă? Să mai fie vre un preot, în care de cum va simţemîntul naţional a dormitat, să nu se aprindă, să nu învieze tocmai de acéstă suflare omorîtóre?

Şi se mai află vre un preot român gr. cat., care să întârzie a abzice de acest ajutor, nu pentru că nu ar avé lipsă, ci pentru modul şi forma, în care se împarte?

Dómne nu ne lăsa în calea ispiteĭ şi ne mântuesce de cel rĕŭ!

Petru Suciŭ
preot gr.-cat. în Săbad.

Dare de samă și mulțămită publică.

Cu ocasiunea balului aranjat în 11 Februar st. n. a. c. în favorul fondului destinat pentru ajutorarea studenților miseri în cas de morb de la institutele de învețământ din Blaș aŭ incurs în total 210 fl. 50 cr. Și a nume:

I. Contribuiri: Escelența Sa Dr Victor Mihályi de Apșa 5 fl., Dr Augustin Frățilă dir. Galați 5 fl., Ioan Săbădean comerc. Brașov 5 fl., Familia Schieszl farmacist 3 fl., Ioan M. Moldovan preposit 2 fl., Dr Augustin Bunea can. mitrop. 2 fl., Alesandru Ciura preot Abrud 2 fl., Demetriŭ Metea preot Acintiș 2 fl., Ioan Crăciunel of. de postă Budapesta 2 fl., Dr Laurențiŭ Pop adv. Abrud 2 fl. Niculae Racoța medic cerc. Șelca mare 2 fl., Simeon Dragomir not. cerc. Gurasada 2 fl., Teodor Filip preot Felső-Lugos 2 fl., Ioan Macaveiŭ preot Archiud 1 fl. 50 cr., Ana Colceriŭ 1 fl., Elisabeta Ittu Roșia de Sĕcaș 1 fl., Gavril Pop can. mitrop. 1 fl., Ioan Deacu preot Roșia de Sĕcaș 1 fl., Ioan Drăghiciŭ preot Cugir 1 fl., Ioan Pinca primar Cergăul mare 1 fl., Ioan Pop preot Cergăul mare 1 fl., Ioan Pop învĕțător diriginte Șinca veche 1 fl., Ioan Sabo preot Csenger Ujfalu 1 fl., Ioan Urzicean preot Gyergyó Békás 1 fl., Dr Isidor Marcu secret. 1 fl., Iuliŭ Bardoși Sibiŭ 1 fl., Ludovic Luca preot Alba Iulia 1 fl. Suma: . . . . . fl. 50·50

II. Suprasolviri: Juniŭ Brut Hodoș 2 fl., Dr Iuliŭ Maniŭ adv. archidiec. 2 fl., Maurițiŭ Bretter 2 fl., Alesandru Filip comerc. 1 fl., Aloisiŭ Simonffy protopretor 1 fl., Artimon Blășan preot Obreja 1 fl., Emanuil Mânzat Cluș 1 fl., Geza Preineszberger subjude reg. 1 fl., Ioan Horșa adm. prot. Bia 1 fl., Ioan Rus 1 fl., Leopold Heisikovics comerc. 1 fl., Ludovic Andreiŭ Totoiŭ 1 fl., Michail Rat 1 fl., Ioan Icloțan 50 cr., Valeriŭ Șandru învĕț. 30 cr. și Georgiŭ Both 20 cr. Suma suprasolvirilor: . . fl. 17·—

III. Ca taxe de întrare în sara balului aŭ incurs: . . . . . fl. 143·—
În total suma întratelor: . . . fl. 210·50
Din cari subtragêndu-se suma erogațiunilor de . . . . . fl. 81·50
remâne un venit curat de . . . fl. 129·—
adecă o sută dóuĕ zecĭ și nóuĕ florenĭ val. austr., cari bani s'aŭ administrat numitului fond, ér marinimoșilor contribuenți și suprasolvenți li-se aduce cea mai ferbinte mulțămită.

Blaș la 11 Maiŭ 1899.

O. Bonfiniŭ cassar. **Teodor Vandor** secretar.

Nr. 502—1899.

Concurs literar.

Se publică concurs pentru un premiŭ de 30 coróne de fie care cólă de tipar (8° mic), care se va decerne celei mai bune scrieri de cuprins religios-moral, întocmită pentru usul poporului, în estensiune de 4, cel mult 5 cóle de tipar.

Lucrări deja tipărite în limba română nu se admit la concurs; se pot premia însĕ și traduceri libere din literatura străină, dacă vor fi lucrate conform trebuințelor poporului român.

Manuscriptele se vor înainta la adresa Președintelui Asociațiunii (Sibiŭ, strada morii Nr. 8) până la 31 Octobre 1899 st. n. și se vor scrie în caiete de format 4°, pe o singură față a foilor.

Decernerea premiului se va face încă în decursul anului curent prin comitetul central al Asociațiunii, după ascultarea raportului comisiunii censurătóre ce va alege.

Lucrarea, ce se va premia, se va tipări pe spesele Asociațiunii în 2000 exemplare și va forma începutul „Biblioticii poporale a Asociațiunii."

Dreptul de proprietate al eventualelor edițiuni ulterióre este al autorului.

La cas dacă între lucrările ce vor întra la concurs se vor găsi mai multe scrieri corespundĕtóre scopului avut în vedere. Asociațiunea își reservă dreptul ale premia și tipări în decursul anilor viitori, tot sub condițiunile arĕtate.

Din ședința comitetului central al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român" ținută în Sibiŭ la 4 Maiŭ 1899.

Dr Il. Pușcariŭ vicepreșed. **Dr Beu** secr. II.

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. *Onu Sêrbu, bĕtrânul și soția sa Maria,* aŭ cumpĕrat pe sama bisericii din B. Sân-Miclăuș un patrachir în preț de 8 fl., ér *Luca Barbu cu soția sa Maria* aŭ ridicat pe spesele lor 2 crucĭ marĭ cu icóna restigniriĭ, una în curtea bisericii, ér cealaltă în a școliĭ. Valórea acestor crucĭ trece peste 20 fl. Pentru aceste fapte pĭi curatoratul le aduce mulțămitele sale.

Din archidiecesă. On. *Romul Romanțan,* paroch gr. cat. în Sînt, a fost transpus in aceea-și calitate la parochia *Mărgău,* distr. protop. Morlaca. —

Scolastic. Despărț. Mediaș al reun. învĕț. arhid. și-a ținut adunarea în Mediaș la 7 ert. Aŭ luat parte învĕțătoriĭ și mai mulți preoți. s'a cetit disertația dlui învĕț. G. Porime: Pomăritul în scólele poporalĭ; s'a decis, ca esemplarele în duplu, cari se află în bibliotecă, saŭ să se schimbe cu altele saŭ să se dăruiască bibliotecelor poporalĭ, s'a învitat despărț. să-și țină viitórea adunare în Șeica mică și s'a reales ca președinte dl Elie Câmpian.

Statua archid. Albrecht. La 21 Maiŭ n. se va desvĕli la Viena, cu mare pompă, statua ridicată întru amintirea archiducelui Albrecht. La desvĕlire vor lua parte representanții împĕratului Germaniei și trimișii tuturor regimentelor, cari pórtă numele Archiducelui.

Pentru delict de pressă. Dl advoc. dr Aurel Lazar, care făcuse un apel pentru ajutarea celor 17 tinerĭ români eliminați de la facultatea de drept din Orade în afacerea Bolcaș, — a fost pedepsit din partea poliției din Arad cu 50 fl. amendă. Forul al doilea a redus pedépsa la 25 fl.

Școlile cele nouĕ de stat. Ministrului ung. de culte i-s'a votat un credit de *un milion* pentru edificiĭ nóuĕ pe sama școlilor de stat. Vor fi ridicate 186 școlĭ nóue, dintre cari jumĕtate cad pe teritorul alor 9 comitate din acelea, în cari instrucțiunea de stat este mai necesară „din punct de vedere a statului" Aceste nóuĕ comitate sînt: *Clușul, Solnoc-Dobâca,* cari vor primi câte 12 scolĭ nóuĕ, apoi comit. *Arad, Bereg, Hunedóra, Murĕș-Turda* și *Ung* cu câte *10* școlĭ nóuĕ, comit. *Selagiului* cu 8 și a *Bistrița-Năsĕudului* cu 5 școlĭ. Celelalte școlĭ cad, în numĕr mai mic, pe celelalte comitate. Pe cum se vede, comitatele locuite mai ales de Românĭ vor fi *fericite* mai întâĭ cu astfel de școlĭ. —

Foc în Gura-Homorului. Joĭ la órele 1. d. a. s'a iscat foc în grajdul unuĭ Evreŭ din Gura-Homorului, Bucovina, și în 15 m. focul a cuprins întreg orașul prefăcêndul în cenușe. N'a scăpat de cât biserica și casa parochială gr. cat. Mai mult de 300 edificiĭ sînt nimicite, între carĭ și oficiul de postă și telegraf. Paguba se urcă aprópe la 1. milion. Pentru ajutarea color păgubiți s'aŭ avisat din partea ministeriului de interne 10,000 fl.

Târgul de țară din Năsĕud, care ar fi fost să se țină la 27 Maiŭ, — după cum ne avisézĕ dl primar, — s'a strămutat pe 31. În 29. și 30. va fi târgul de vite.

Representațiune teatrală. Duminecă la 21 Maiŭ țĕranii români din comuna *Veza,* lângă Blaș, vor da o representațiune teatrală, în favorul scóleĭ gr. cat. Se vor juca piesele: „Cârlanii" și „Arvinte și Pepelea" de Vas. Alexandri. — Tot atunci sodalii români din *Cluș* vor preda în favorul reuniunei lor piesa „Industriașul saŭ Plugul de aur", de Ioan Rodina.

Convocare. Abiturienții gimnasiului din Blaș din an. scol. 1888/9 sînt învitați la o convenire colegială în Blaș pe a treia zi a S. Rusaliĭ, 20 Junie.

Valeriu Suciu. Alesiu Pop.

Tipar fără colóre de tipar, (farbă). Din zilnicile inventiĭ se dovedesce tot mai mult, că ne apropiăm de sfîrșitul vécului. Óuĕ de mult se fac pe cale artificială, puii de mult se scot fără de cloce, acuși va fi comună și telegrafia fără sîrmă, și étă, că s'a aflat și un mod de tipărire, fără de a se mai folosi cernéla tipografică. Inventia acésta a descoperit-o un anglez cu numele Green, de profesie chemic, și a făcut deja esperințe numeróse în Londra în fața unuĭ mare public de specialiști, ziariști ș. a. Chipul, cum se tipărésce, e următorul: Hârtia de lipsă mai întâiŭ se supune unei operațiuni chemice și apoi se apasă pe massa de litere (zațul) pusă în legătură cu un curent electric. Curentul acesta descompune materiile din carĭ e preparată hârtia și face, ca locul apăsat de litere să se înegrescă, ca și cum s'ar fi folosit tintă de tipărit. Și mai mult, cu inventia acésta și desemnele se reproduc fórte curat. Tipariul acesta nu-și lasă colórea nicĭ o dată și nicĭ nu se póte spăla.

În internatul școliĭ agronomice din Cluș-Mănăștur pe viitorul an scol. 1899—900 vor fi vacante 7 locurĭ, reservate în linia primă pentru ascultătoriĭ din cursul întâiŭ. Pentru ocuparea acestora se escrie concurs până la *15 Iuliŭ c.* Suplicanții vor trebui să dovedéscă, că sînt născuți în Ardeal, (după vechia împărțire, socotindu-se aci și părțile aduexe), din părinți săraci, și că aŭ absolvat cu succes cel puțin 6 clase gimnasiale, reale orĭ civile, ér cei ce sînt comercialiști, că aŭ absolvat academia comercială. Cei ce vor fi absolvat mai multe de cât șésă clase sînt preferiți. Apoi, că aŭ împlinit 16 anĭ, că sînt deplin sănătoși, și că părinții orĭ tutoriĭ vor îngriji ca eleviĭ să fie provĕduți cu vestmintele trebuincióse. În cerere se va mai înșira starea părinților, ocupațiunea și locuința lor; numĕrul, etatea și ocupațiunea fraților, apoi și aceea dacă sînt orfani saŭ nu. Documentele trebuincióse, prin carĭ se vor dovedi tóte acestea sînt: carte de botez, certificat medical, atestat scolar și de vaccinare, testimoniŭ de paupertate vidimat de protopretor respective de căpitanul de poliție. În internat vor primi *grătuit:* vipt, locuință, luminat. încălțit, albiturĭ de pat, spălat și în cas de bólă medic și medicină. Suplicele vor fi a se adresa: direcțiunei institutului agronomic un. reg. în Cluș-Mănăștur. (m. kir. gazdasági tanintézet igazgatóságához Koloze-Monostoron.) De la aceea-și direcțiune se pot cere în cas de lipsă și statutele institutului. Înscrierile se fac de la 1—8 Octobre st. n. a. c.

Necrolog. † *Antoniu Moldovan,* preot în Lac, diecesa de Gherla, a repausat la 7 Maiŭ n. în al 60-lea an al etățiĭ, 35 al preoției și 36 al căsătoriei.

În veci amintirea luĭ!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Credința vécurilor creștine celor dintâĭ în fecioria Născătóreĭ de Dumnezeŭ.

(Continuare.)

Nu sufere îndoélă, că întru început cele dóuĕ părerĭ aŭ esistat lângă olaltă în tocmaĭ ca și cele despre căsătoria Marieĭ. Aceia, carĭ privind la Fiul îșĭ uĭtaŭ de tot de Maĭca luĭ, nu-șĭ vor fi luat ostenélă, să cugete maĭ de parte asupra lucrului, orĭ dacă o vor fi făcut, nu se vor fi smintit întru încetarea feciorieĭ trupescĭ anatomice-fisiologice a Marieĭ. Alțiĭ dimpotrivă, carĭ se adânciaŭ în minunile întîmplate în Maria, vor fi făcut conclusiunea feciorieĭ trupescĭ neîncetate. De altmintrea s'a îmbiat prilej de a medita asupra acestuĭ lucru. Fantasările gnostice, învĕțăturile, că Isus a trecut prin Maria, pe cum apa trece prin un canal, și că el s'a arĕtat cu un trup numaĭ la părere asemenea uneĭ năluce, prin ce firesce că trupul mameĭ celeĭ la părere nu ar fi putut, să se altereze, nu vor fi fost făr de înrîurință asupra procesuluĭ, prin care credința creștinilor șĭ-a însușit și în privința acestuĭ punct formă hotărîtă.

Și ast fel în aceea-șĭ Protoevangelie a luĭ Iacob, în care se susține maĭ întâiŭ căsătoria fecioréscă a Marieĭ ca o faptă istorică, găsim deja și o formulare întemeiată în chip istoric a vergurieĭ neîncetate. Protoevangelia acésta istorisesce adecă între altele, că móșea, pe carea a chemat-o Iosif, a istorisit uĭmită alteĭ femeĭ, că aci a născut o fecióră. Femeea acésta nu va, să crédă, și esaminéză pe tinĕra mamă. Atunci i-se uscă mâna și se vindecă apoĭ numaĭ în urma atingerĭĭ de prunc. [1]) A bună samă nu auctorul Protoevangelieĭ a inventat părerea acésta, pe cum nu a inventat nicĭ ceealaltă despre căsătoria fecioréscă a Marieĭ, ci el cércă și în casul acesta, să dea uneĭ părerĭ deja esistente un temeiŭ istoric. Dară părerea acésta încă s'a propagat numaĭ pe încetul, și propagarea eĭ firesce că a ținut pas cu creșterea gloriеĭ Marieĭ în mințile credincióse ale creștinilor.

Cel dintâiŭ scriitoriŭ bisericesc despre care găsim, că șĭ-o a însușit, a fost Clemente, prefectul școliĭ catichetice din Alexandria († pe la 217). El a scris în anul 194 următórele: „Pe cum se pare, ceĭ maĭ mulțĭ privesc pe Maria încă și acuma de lehuză pentru nașterea prunculuĭ, cu tóte că ea nu a fost lehuză. Căcĭ uniĭ spun, că după nașterea o a esaminat o móșe și o a aflat fecióră. O atare (fecióră) e pe sama nóstră și s. Scriptură, carea naște adeverul și rĕmâne fecióră prin tăĭnuirea misteriilor adevĕruluĭ. „Ea a născut și n'a născut," zice Scriptura, pentru că a conceput din sine însă-șĭ și nu prin împreunare." [2]) Vedem decĭ, că Clemente cércă a sprigini în chip sciințific părerea acésta a sa identică cu cea din scrierea apocrifă amintită maĭ înainte. De o parte spre a o sprigini se provócă adecă la un text biblic, care-l privesce de profetic. Ĕră de altă parte recurge la o analogie: s. Scriptură naște adevĕrul și e decĭ mamă, a nume mama cuvîntuluĭ luĭ Dumnezeŭ ca și Maria; dară ea într'aceea rĕmâne și fecióră prin aceea, că tăĭnuesce adevĕrul dinaintea ereticilor și necredincioșilor, pentru că eĭ îl înțeleg fals orĭ nu-l înțeleg de loc și întortocându-l îl maltractéză, pre cum și prin aceea, că tăĭnuesce adevĕrul prin chipul propuneriĭ, de óre ce multe espresiuni de ale s. Scripturĭ pot, să se esplice numaĭ prin exegesă alegorică. Clemente se maĭ provócă la o asemenea analogie și airia zicênd: „Una e mamă și fecióră, biserică o numesc cu bucurie, nepĕtată ca o fecióră, iubitóre ca o mamă." [3])

Tertulian dimpotrivă susține ceealaltă părere, că adecă Maria născênd a încetat a maĭ fi fecióră în sens anatomic-fisiologic. Nicĭ Origene nu susține părerea învĕțătoriuluĭ sĕŭ Clemente. Origine în textul de la Luc. 2, 22: „Și când s'aŭ plinit zilele curățieĭ eĭ" în loc de „eĭ" (αὐτῆς) cetesce „lor" (αὐτῶν) și mărturisesce perplexitatea sa exegetică. „Dacă ar fi scris singularul αὐτῆς," zice dînsul, „adecă a Marieĭ, carea născuse, lucrul n'ar causa nicĭ ogreutate, și noĭ am îndrăzni a zice, că Maria, carea era om, după nașterea a avut lipsă de curățire." [4]) Necurățirea prin actul nașterĭĭ adevĕrat că în alt loc o négă. La III Moĭsi 12, 2: „Muierea, carea se va îngreca și va naște fecior, necurată va fi șepte zile," despre cuvintele „carea se va îngreca," adevĕrat că zice Origene, că s'ar puté, să se pară a fi prisositóre, de óre ce nicĭ o muiere nu naște fără de îngrecare, și apoĭ continuă: „Dară eŭ fac atent la aceea, că óre nu cum va s'aŭ zis acestea în sens profetic, ca Maria, carea a născut fără de a se îngreca (fără de a primi semînță), — nu cum va să se socotéscă de necurată. De altmintrea Maria nu ar fi putut, să se socotéscă de necurată nicĭ chiar atuncia, când cuvintele acestea nu ar sta acolo, căcĭ ea nu a fost simplaminte o muiere, ci o fecióră." [1]) Dară titulul „fecióră" Origene îl folosesce aci numaĭ cu privire la concepere. Acésta se vede din esplicarea, ce o dă cuvintelor de la Luc. 2, 23: „Tótă partea bărbătéscă, carea deschide pântecele șcl." „Textul acesta," zice dînsul, „cuprinde un sens sfînt. Căcĭ nicĭ un prunc de sex bărbătesc, care purcede din pântecele mameĭ, nu deschide pântecele mameĭ sale așa, pe cum l-a deschis Domnul Isus; de óre ce tuturor muierilor le deschide pântecele nu nașterea prunculuĭ, ci împreunarea bărbatuluĭ. Maicĭĭ Domnuluĭ i-s'a deschis pântecele în momentul, în care a venit și pruncul pe lume, de óre ce trupul cel sfînt, cel ce are, să se venereze cu veneratiunea cea maĭ înaltă, maĭ înainte de nașterea luĭ Christos nu l-a atins preste tot nicĭ o ființă bărbătéscă." [2])

Cuvintele luĭ Tertulian și ale luĭ Origene îmbie dovada, că învĕțătura despre fecioria pururea și întru tóte nevătĕmată a Marieĭ, carea în vécul al II-lea a început, să se desvólte în chip firesc din simburele învĕțăturiĭ, ce s. Scriptură o cuprinde despre Maĭca Domnuluĭ, în vécul al III-lea a progresat fórte încet. Din vécul acesta nicĭ nu maĭ avem în de mână altă scriere creștină, carea să tracteze despre fecioria neîncetată a Marieĭ, dară tot asemenea nu avem de pe acest timp nicĭ vre o scriere, carea ar apĕra părerea contrară. Abia din jumătatea a dóua a véculuĭ al IV-lea avem mărturiĭ neîndoióse, carĭ dovedesc, că învĕțătura despre fecioria neîncetată a Marieĭ totușĭ a progresat. Tăcerea acésta de altmintrea póte, să se esplice ușor. Certele patripassiane din vécul al III-lea nu aŭ oferit nicĭ un prilej, care să siléscă pe scriitorĭ, să tracteze despre cestiunea acésta. Abia numaĭ arianismul din vécul al IV-lea a făcut din noŭ pe Maria, dignitatea și precelințele eĭ obiect de discusie.

Cel dintâiŭ, care în vécul al IV-lea s'a simțit îndemnat, să se pronunțe în privința acésta, a fost Zeno de Verona († pe la 380). În „Tractatele" sale zice adecă dînsul: „Dumnezeŭ, Fiul luĭ Dumnezeŭ, la timpul hotărît a purces de pe scaunul sĕŭ cel ceresc tăĭnuind de o cam dată maiestatea sa, și-șĭ face sălaș în biserica Fecióreĭ celeĭ predestinate, unde se duce în chip tainic spre a se face om, și reservându-șĭ, ceea ce a fost, socotesce, să fie, ceea ce nu a fost. Amestecându-se așa dară trupului omenesc s'a format întru prunc. Trupul Marieĭ strălucesce cu sublimitate nu prin împreunare conjugală, ci prin credința, nu prin semînță, ci prin Cuvîntul. Durerile cele de zece lunĭ ea nu le cunósce, căcĭ ea a primit întru sine pe Ziditoriul lumiĭ, ea nu naște întru durerĭ, ci cu bucurie. O minune! Esclamând de bucurie naște un prunc, care e maĭ bĕtrân de cât vrîsta naturiĭ întregĭ. Ea într'aceea nu geme, tinĕra lehuză, și pruncul cel născut încă nu începe viața ca de obiceiŭ cu lacrimĭ. Mama luĭ nu zace stórsă de puterĭ prin greutățile uneĭ ast fel de nașterĭ, ofilită și frântă în tóte membrele sale. Nicĭ fiul nu e mânjit de mama orĭ de necurăția sa proprie; căcĭ întru adevĕr nu póte, să aibă pe sine óre ce necurăție acela, care a venit, să curățéscă pĕcatul, necurăția și pĕtările némuluĭ omenesc. În sfârșit nu aŭ urmat prunculuĭ nicĭ curățirĭ de acelea, carĭ prin amânare se fac primejdióse, nicĭ perderĭ de ale intestinelor materne. Nicĭ cataplasme nu s'aŭ aplicat după obiceiŭ tinereĭ lehuze, căcĭ nu a putut, fraților, să aibă lipsă de ele aceea, carea s'a învrednicit, să concépă în trup ca pe fiŭ pe Mântuitoriul sufletelor. O, ce taĭnă mare! Maria a conceput ca fecióră, după concepere a născut fecióră, după nașterea a rĕmas fecióră. Móșiĭ celeĭ necredincióse, carea a esaminat pe lehuza, i-se uscă mâna spre dovada feciorieĭ nevătĕmate, dară după ce s'a atins de prunc, i-se sugrumă cangrena, și așa medica aceea, carea venise spre a vindeca, curióșă fiind spre mântuire se duce vindecată, minunându-se de Fecióra-Maĭcă, minunându-se de dumnezeescul Prunc, strigând de bucurie mare." [3])

(Va urma.)

[1]) Prot. c. 19 ur.
[2]) Stromata VII. pag. 889. ed. Potter.
[3]) Paedag. I. 6. pag. 123.
[4]) Hom. 14. in Luc. T. III. pag. 947.

[1]) Hom. in Levit. 8, 2.
[2]) Hom. XIV. in Luc. T. III. pag. 948.
[3]) Lib. II. tract. 8.

Amalrich regele Ierusalimului și cei doi peregrini.

(Narațiune istorică).

(Continuare.)

Capitolul IV.

Hugo din Cesarea și Godfred templarul.

Regele Amalrich acceptéză sfatul lui Bernhard de Zollingen ca cel mai bun și mai potrivit cu vederile sale, ér pe a lui Milo de Plancy îl respinge. Apoi fără întârziare trimite curieri pe la tóte fortărețele și cetățile provocând pe toți domnii feudali ai regatului, ca însoțiți de oștirile proprii să mérgă deadreptul la Ascalon.

Cei chemați se presentară la timp, apoi plini de însuflețire plécă spre țara Egiptului. Sultanul Șaver audind de espediționea creștinilor îl cuprinde gróză. Chiar când se dete odihnei, un eunuc îi aduce vestea, că creștinii cu o oștire de tot numerósă amenință cu cutropire țara, pe care dacă nu va lua dispositii de timpuriu ușor vor ocupa-o.

Sultanul Șaver înspăimîntat sare din pat și zice: „E adevĕrat ce-mi spui? Noi sîntem cu creștinii în relațiuni pacînice, și ast fel nu aŭ nici un motiv, ca să ne atace.“

Eunucul privind din feréstra palatului în spre șes strigă emoționat: „Stăpâne! étă sosesce un cavaler străin, armatura lui strălucesce în aur și argint, calul sĕŭ e panțerat, ér în vîrful lăncii fâlfâe o năframă albă.“

Șaver se apropie de feréstră și putu distinge emblema cavalerului, care plecă lancea cu năframa cea albă, drept sĕmn, că a venit în tractative de pace.

Șaver acușî recunoscu pe cavalerul Bernhard de Zollingen, cu care avuse ocasiunea de a mai conferi. Apoi întorcêndu-se spre eunuc îi demândă, ca să-i deschidă pórta și să-l conducă la dînsul.

Abia trecură 10 minute și cavalerul se presintă înaintea sultanului. Cât ce-l vede sultanul îl întimpină ast fel: „Ce căutați Dvóstre în Egipt? Am sciricit, că o oștire creștină este în cale spre noi. Te rog spune-mi, ce voiți?“

„Mĕ iartă, sultane, dar trebue să-ți mărturisesc, că nu ești în curent cu ceea ce se petrece în jur de DTa. Dacă ai fi informat atunci nu ai sta nepregătit. Regele Amalrich luând scire de primejdia, ce te amenință Ți-a venit în ajutor?“

„Dar te rog esplică-te, de ce primejdie póte fi vorba?“

„Étă îți spun. Regele Amalrich a înțeles, că Șircuh și nepotul sĕŭ Saladin cu armată numĕrósă aŭ tăbărit la hotarele țĕrii tale.“

Sultanul Șaver audind acestea schimbă la fețe. El nu avé nici cel mai mic presimț de tot pericolul ce-l amenința. De altă parte credea, că tot ce i-se spune e numai o apucătură de a creștinilor, ca să pótă întra în țară fără luptă.

„Cu ce-mi poți documenta, că spui adevĕrul?“

„Nu ai, de cât să urci în turnul castelului și de acolo te vei puté convinge însuți. Dar grăbesce, tot minutul e scump pentru tine.“ Apoi ambii plécă din cameră și ajung în curte, unde se înalță un turn puternic. Urcă scara cu 400 trepți. Ajungênd în vîrf cavalerul îi arată în depărtare corturile îndesuite a ostirei lui Șircuh, tóte înfrumsețate cu semiluna. Pe de lături stăteaŭ camile, cai și cătări, ér înaintea corturilor se puteaŭ bine distinge turcii înarmați, toți avênd pe cap turbane.“

Sultanul dete dreptate spuselor lui Bernhard și recunoscu pe Șircuh, dușmanul sĕŭ de mórte. El nu era în stare, să-i stea în cale, de óre ce trupele lui tóte eraŭ împrăștiate. Ceva-și mai în colo printre coline venia spre cetate óstea creștină. Un contrast din cele mai interesante: ici semiluna, din colo crucea, aici profetul, din cóce Christos, vin de o dată spre țara Faraonilor. Cavalerul întorcêndu-se cătră Sultan îi zice: „Sultane privesce în drépta sînt dușmanii tei, ér în stînga prietinii! Aceia vin să te uciță dimpreună cu fiul Cali și să-ți ocupe țara, noi însĕ ca să batem pe dușman. Hotăresce-te, vrei, să încheiăm alianță și să ne luptăm împreună contra lui Șircuh încă până nu e târziŭ, saŭ atunci ne aliăm cu contrarul?“ Sultanul, primind propunerea cavalerului îi zice, să grăbéscă la rege și să-l róge, să vină cu oștirea fără amânare. Condițiunile ce le va pune, îi se vor împlini, numai să-i scape din mânile lui Șircuh. Cavalerul pretinde de la Sultan, să-i pună pe hârtie cele zise. Dar sultanul fiind că nu scia scrie îl rugă, să albă tótă încrederea în spusele lui.

Cavalerul clătină din cap cu neîncredere. „Cunosc eŭ musulmani, cari s'aŭ jurat și mai tare, și tot nu s'aŭ ținut de jurămînt. Eŭ vreŭ cu tot prețul, să am ceva la mână, pe ce să se pótă rădima regele. Te rog, lasă, să-mi aducă rîndueli de scris, am să scriŭ eŭ condițiile.“ Șaver dete din pălmi. La semnul dat se presintă înaintea sultanului un pitic abisinian. „Să vină un scriitor în cóce!“ În dată apare un om de colórea cărbunului, cu verigi în urechi, ér la picióre și mâni cu închiători de aur. El era îmbrăcat cu un vesmînt roșiŭ, în mâni avea pergamente și tot felul de colori și pene pentru scris.

La porunca sultanului se pune, să scrie. Sultanul îi dictéză o scrisóre la adresa regelui din Ierusalim, în care pe lângă asigurarea prietiniei, îi promite un tribut anual și ajutor în cas de periclu, numai să vină cu trupele lui în ajutor contra lui Șircuh. Scrisórea înainte de a o preda cavalerului, o provede cu sigilul statului.

Bernhard luând scrisórea încalecă și plécă repede spre castrele lui Amalrich, care îl aștepta cu nerăbdare îngrijorat fiind, nu cum va sultanul să-i respingă întrevenirea. Cetind scrisórea sultanului se înseninéză și îi mulțămesce lui Bernhard de modul, cum a sciut să se achiteze de însărcinarea ce îi s'a încredințat. Drept sĕmn al recunoscinții sale în presența tuturor luându-și lanțul de aur de pe pept îl pune însu-și la grumadul cavalerului. Milo de Plancy, care era martor la acéstă scenă, era să turbe de nĕcaz vĕdênd distincția dușmanului sĕŭ. Din momentul acesta, o ură neîmpăcată s'a născut în sufletul sĕŭ, în cât de câte ori vedea pe cavaler, tot de una se tulbura.

Amalrich dete ordin comandanților, să pună armata în mișcare spre cetate. Sultanul Șaver îl întimpină la porțile cetății și-i învită, să tăbăréscă lângă cetate, ér pe rege îl conduse în palatul sĕŭ. Aici în presența dignitarilor Egipteni și a comandanților s'a cetit pactul încheiat și aŭ jurat ambii, că aŭ să-l observe cu acurățeță. Apoi Amalrich îi spune sultanului că tóte sînt bune, dar jurămîntul dînsului nu e de ajuns, fiind că peste el dispune Califul Aded. Cine póte garanta, că Aded va ține samă de jurămîntul sultanului. „Ast fel sînt silit să-ți declar, zise Amalrich, că eŭ numai în casul acela îți daŭ ajutor contra lui Șircuh și Saladin, dacă Califul va jura în fața representantului meŭ.“

Pentru Șaver condițiunea acésta era fórte greŭ de împlinit, de óre ce Aded sta închis ziua nóptea în palatul sĕŭ, și nu primia pe nime. „Cum poți stărui pe lângă așa ceva, nici fii profetului nu cutéză, să mérgă înaintea Califului, cu atât mai puțin creștinii.“ Șaver voia, să-l abată pe Amalrich de la propusul sĕŭ, de óre ce de când e dînsul la cârmă, tóte le făcea după cum îl tăiea capul, Aded nu scia nimic de ce se întîmpla. Împrejurarea acésta putea să-l deștepte pe Calif din letargia sa și să-i vină pofta de a domni însu-și. Dar Amalrich rĕmase neclintit în hotărîri. Șaver înfricat de trupele lui Nureddin trebui să cedeze. Amalrich chemând la sine pe Hugo din Cesarea și pe Ștefan, călugĕrul templar le zice: „Pe voi v'am ales pentru o misiune delicată. Duceți acest pergament la Califul Aded din Cahira și îi spuneți, să jóre, că va observa cele cuprinse într'însul. În calea vóstră póte veți întimpina multe pedeci și chiar momeli, dar să nu cedați ispitelor chiar cu periclul vieții, dați înainte și fără ispravă nu-mi veniți. Nu aveți témă, dacă vĕ atacă cine va, aici sînt eŭ cu armata mea, nu vĕ las neresbunați.“ „Vĕ mulțămim rege, pentru onórea ce ne faci încredințându-ne o atare afacere. Las pe noi, fără jurămînt nu venim. Mai bine rĕsturnăm pe Calif de pe tron, de cât să nu se împlinéscă voia regelui din Ierusalim.“

În ziua următóre cei doi cavaleri dimpreună cu Șaver se îmbarcară pe o luntre și plecară spre Cahira. Califul era deja avisat cu o zi mai înainte despre sosirea lor și despre causa venirii. Sosind la Cahira aŭ fost întimpinați de o mulțime de popor, care iritat de îndrăznéla și pretensiunea lui Amalrich, voiaŭ să-i împedece în debarcare. Între strigăte dete năvală cu petri asupra celor doi cavaleri cu gândul să-i omóre. Dar cavalerii scoțindu-și sabiile înaintară fără témă spre țermure. Tumultul se potențéză și grație precauțiunei lui Șaver, care ordonase aici o companie de soldați, putură să trécă în pace printre mulțime. Califul încă si-a trimis gardiștii sĕi, cari i-a condus între arme pe cei doi cavaleri până la palaț. Vĕdênd mulțimea agitată că și sîntul Calif le face străinilor bună primire, s'aŭ liniștit și aŭ început, să-i bineventeze.

Trimișii se opriră cam o pușcătură de la palaț, de óre ce aci se începea locul sînt, unde nimenui nu-i era permis, să calce.

O trupă de negri, îmbrăcați în diverse colori, împodobiți cu scule de aur greŭ și cu arme alese trag cordon între palaț și mulțime. Acești fii negri ai Africei sudice formaŭ garda Califului. Cavalerii înmărmuriră vĕdêndu-i. Aveaŭ aparința tot atâtor

dracĭ, carĭ credeaĭ, că staŭ gata, să ducă pe Calif în iad.

Sultanul Şaver observând surprinderea cavalerilor le spune, că stăpânul sĕŭ dacă ar vre, ar puté să alunge atât pe Turcĭ cât şi pe creştinĭ de la graniţele imperiuluĭ sĕŭ.

La acestea îĭ replică Ştefan: „Va fi avênd popor destul, dar îĭ lipsesce vitejia; alt cum nu ar fi închiat alianţă cu creştiniĭ şi niciĭ nu ar avé témă de Şircuh. Să nu te superĭ sultane, dar înaintea mea aparĭ de un fanfaron. Nu crede, că ne veĭ întimida cu vorbele tale, şi ne vom reîntórce, de unde am venit! Puţin ne pasă de garda acésta diavolică, fără ispravă nu ne întórcem.“

Şaver vĕdênd că îĭ s'aŭ zădărnicit planurile, vorbesce cu conducĕtorul gardiştilor şi acesta îĭ conduce la o pórtă, pe care abia putea întra un singur om. Călugărul templar Ştefan uimit observă însoţitoruluĭ sĕŭ: „În apus porţile palaţelor sînt aşa de largĭ, în cât încap maĭ mulţĭ ómenĭ de o dată dimpreună cu caiĭ lor, aiciĭ înse abia pentru unul este întrare.“

Întraţĭ pe pórtă ajung pe un coridor lung şi întunecos. Cavalerĭĭ scârbiţĭ de pustietatea acestuĭ palaţ îşĭ traseră sabiile şi stăteaŭ gata de atac, dacă vre un străin s'ar apropia de dînşiĭ în un mod provocător. Vĕdĕndu-ĭ sultanul Şaver îĭ face atenţĭ, ca numaĭ de cât să-şĭ bage sabiile în técă, fiind că în curtea Califuluĭ nimenuĭ nu-ĭ este permis, să între cu armele desfăcute.

„Eĭ bine!“ replicară cavalerĭĭ, „dar atunciĭ cel puţin dispune, ca să se lumineze, să vedem, pe unde mergem şi unde sîntem.“ Şaver strigă conducĕtoruluĭ, ca să trimită după laterne. Africanul se împotrivi. În urmă zăriră lumina sórelui. Ajungênd la capĕtul coridoruluĭ deteră în mijlocul uneĭ curţĭ împrejmuite de columnade. Aiciĭ aŭ trebuit să aştepte un alt conducĕtor. Cel de până aci s'a reîntors la gardiştiĭ dinaintea palaţuluĭ. În timpul acesta li-s'a dat ocasiune să privécă maĭ de aprópe curtea sub povăţuirea luĭ Şaver. În mijlocul curţiĭ eraŭ lacurĭ admirabile şi fântânĭ săritóre prinse în marmoră poleită, de te puteaĭ vedé ca în oglindă. Lacurile mişuiaŭ de pescuţĭ aduşĭ cine scie de pe unde. Pe marginĭ se întindeaŭ plantaţiuni şi florĭ de cele maĭ alese; ér în coliviile suflate cu aur păserĭ exotice umpleaŭ curtea de cântece drăgălaşe. În mijlocul grupelor de florĭ şi a boschetelor eraŭ aşedate sofe şi divanurĭ, bune de odihnă şi recreaţie. După ce aŭ vĕdut şi admirat tóte, sultanul ĭ-a condus în portic, unde să minunară şi maĭ mult. Columnele de marmoră eraŭ pictate cu cele maĭ frumóse tablouriĭ şi arabescurĭ. Părepĭĭ eraŭ împrejmuiţĭ de icóne alese, ér padimentul era un mosaic din marmora cea maĭ fină.

Aşa ceva nu aŭ maĭ vĕdut cavalerĭĭ apusuluĭ civilisat. Eĭ înşişĭ nu sciaŭ, cum să admire cele vĕdute. Sultanul mândru de uimirea lor le zise: „Aiciĭ aveţĭ ce admira, nu ca în apusul vostru barbar. Ceea ce vedeţĭ pentru noĭ e un lucru de tóte zilele. Nu-ĭ aşa, că noĭ sîntem maĭ fericiţĭ de cât voĭ?“

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

Din tainele vieţiĭ. Sub acest titlu a apărut de curênd în editura „Tipografieĭ“ din Sibiŭ un elegant volum de nuvele şi schiţe de dna *Margareta Moldovan*.

Partea cea mai mare e cunoscută publiculuĭ, după ce multe bucăţĭ aŭ apărut în diverse reviste şi feuilletónele ziarelor nóstre.

Scrise în o românéscă curgĕtóre, cu tendinţă moralisătóre şi spirit de observaţie, nuvelele dneĭ Moldovan vor fi o lectură plăcută maĭ ales pentru sexul frumos, căruia i-o şi recomandăm cu căldură.

Preţul volumuluĭ e 1 fl., se póte procura de la Librăria „Tipografia“, Sibiŭ.

„Convorbirĭ literare“ Nro 3 şi 4 cu următorul sumar: T. Maiorescu, Scrisorĭ din anul 1850. — Cesar I. Vergolicĭ, Viorele (poesie). — Vasile Leonescu, Craiŭ de ghindă. Teohori Antonescu, Privirĭ asupra filosofieĭ upanişadelor. — Maria Cioban. Mi-ĭ dor (poesie). — Ştef. Oraşanu, Cronicariĭ moldoveni din secolul XVII de A. V. Gîdeiŭ (recen). Ch. Blanc, Singurătate (poesie). I. A. Basarabescu, Usufructul (novelă). — M. V. Demetrescu, Instituţia „jurătorilor“. — Florian I. Becescu, Scrisóre (poesie). — Eleonora Stratilescu, Dramele luĭ Gerhardt Hauptmann. — Calypso Demetrescu, Câte va observărĭ asupra poesieĭ populare. — M. Stroescu, Preotul Radu (schiţă). — Albert Gherghel, Dorinţa (poesie). — Mihail Dragomirescu, Revista critică. — Ioan Petreanu. Poesiĭ populare din Ardeal. — Dublu M.. Pentru Zacherlinistul de la „Tinerimea română“.

Cartea plugarilor saŭ povestirĭ economice de *Ioan Georgescu*. Gherla 1899, preţul 25 cr. Cuprinde interesante şi folositóre convorbirĭ despre grădinărit, economia câmpuluĭ, crescerea vitelor ş. a. La sfârşit sînt înşirate felurite credinţe poporale despre umblarea timpuluĭ. Broşura are 88 pag.

Religiunea şi sciinţa, disertaţie ţinută de *Dr theol. George Popovicĭ*, protopresb. gr. ort. în Lugoş, 20 pag., preţul 25 cr. — Se espun rînd pe rînd în o bună limbă diferiţiĭ duşmanĭ sciinţificĭ, cu carĭ religiunea a avut să lupte în tóte timpurile şi se arată, că între aceste dóuĕ nu luptă, ci bună înţelegere ar trebui să fie.

Predicĭ poporalĭ pe dumineciĭ, sĕrbătorĭ şi diferite ocasiunĭ, de Gavril Pop, 4 tomurĭ à 1 fl.

Toma a Kempis, traducere de Gavril Pop, preţul 80 cr.

Cicero de senectute, traducere de Andreiŭ P. Liviŭ, edat de Gavril Pop, preţul 50 cr.

Istoria legiĭ nóue de Dr V. Szmigelski, tom. I. Tinereţele luĭ Isus. Isus ca profet. Progresele, pe carĭ sciinţa le face zi de zi şi descoperirile, carĭ fac lumină în cestiunile cele maĭ întunecate, trebuesc să fie aduse în consonanţă cu veşnicile adevĕrurĭ ale religiuniĭ. Căcĭ e sciut, că credinţa nu e duşmana sciinţiĭ, ci din contră e apĕrătórea eĭ. Ţinênd samă de acéstă cerinţa, Rsmul Dr V. Szmigelski, fost profesor de studiul biblic la Seminariul archidiecesan din Blaş, a făcut începutul publicăriĭ istoriĭ sfinte, pe basa progreselor sciinţiĭ, scoţind tom. I. din legea nóuă, care tractéză tinereţa luĭ Isus şi Isus ca profet. Tomul acesta în 8° mare are 399 paginĭ şi costă fl. 2. Venitul curat realisat şi din publicarea acésta va fi o contribuire la formarea unuĭ fond provincial de salarisare a preoţilor şi a învĕţătorilor. Limba, în care e scrisă cartea acésta şi stilul a dese înflorit şi avîntat, fac din ea nu numaĭ un manual de scólă, ci şi o lectură bună şi edificătóre pentru adevĕraţiĭ creştinĭ. Nu credem, că e de lipsă, să fie recomandată, ea se insinuă prin sine însă-şĭ tuturor.

Grădina de legumĭ, disertaţie poporală de Ioan F. Negruţiu prof., e numele uneĭ folositóre broşurĭ în 8° mic de 80 pag., cu o mulţime de ilustraţiĭ parte intercalate, parte adause la text. Menirea broşureĭ e bunăstarea materială a ţĕranilor, îndemnându-ĭ să cultive legumĭ. Cărticica, din care s'aŭ tipărit pentru public numaĭ 500 es. se află de vîndare la autor în Blaş pentru preţul de 25 cr. spedată franco.

Glosariŭ de cuvinte dialectale, adunate şi esplicate de *Alesiŭ Viciŭ* profesor, Blaş 1899, 8°, IV+56 pag. Preţul 1 corónă.

Manual de Psichologie şi Logică pentru clasa VIII a şcólelor medie edat de *Dr Vasile Hossu*. Blaş. Tipografia seminariuluĭ archidiecesan. 1898. Preţul broş. 1 fl. 20 cr.

Jertfa creştinilor. *Comentar al liturgiilor bisericiĭ grecescĭ* compus de *Dr Victor Szmigelski*. Tomul I. Întroducere dogmatică. Cu aprobarea Preaveneratului Ordinariat mitropolitan de Alba Iulia şi Făgăraş. Blaş 1897. Tipografia seminariuluĭ archidiecesan. Pag. 230 în 8. Preţul 1 fl. 5 cr. saŭ 2 leĭ 20 baniĭ. Editura auctoruluĭ.

Posta Redacţiunii. On. *I. B.* în *A.* Mulţămim pentru raportul ce a-ţĭ binevoit a ne trimite, după cum se póte convinge orĭ cine dispunem de aşa puţin spaţ spre a ţiné în curent pe cetitoriĭ nostri cu mersul evenemintelor, şi a fără de acea chiar acum sînt de discutat chestiunĭ cu mult maĭ interesante. Raportul l-am transpus Onor. redacţ. de la »Fóia scolastică«, spre a-l folosi. Şi noĭ credem, că în acésta maĭ ales ar trebui fraţiĭ învĕţătorĭ să tracteze chestiunile scolastice. — *„Lipsa solidarităţiĭ,“* a sosit, n'am avut încă timp să o cetim. Complimentele nóstre!

Editor şi redactor respundĕtor:
Dr Vasile Suciu.

---

(23) 1—1

Med. Univ.

Dr. Romulus L. Crăciunu
specialist pentru morburile interne

şi-a reînceput praxa balneară în

Karlsbad, Alte Wiese „Deutsches Haus“.

Consultaţiunĭ de la 1 Maiŭ — 15 Octobre a. c.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care **Sâmbătă.**

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în **Blaş.**

Anul IX. **Blaş 27 Maiŭ 1899.** **Numĕrul 21.**

Publicarea iubileului din sfîntul an 1900.

Leo Episcop

Servul servilor lui Dumnezeŭ tuturor credincioşilor creştini, carĭ vor ceti epistola de faţă, mântuire şi binecuvîntare apostolĕscă!

Grăbind spre sfârşit vécul, pe care cu voea lui Dumnezeŭ Înşi-ne aprópe tot l-am petrecut cu viaţa, urmând exemplul înaintaşilor nostri am hotărît a decreta un lucru, care să fie spre mântuirea poporului creştinesc, şi tot o dată să servéscă de încoronare a grijilor, ce am pus în purtarea Pontificatului suprem. Vorbim despre Iubileul cel mare, care din vremurĭ străbune a trecut în datină creştinéscă şi a fost consfinţit prin îngrijirea predecesorilor Nostri: pe care obiceiul moştenit de la strămoşi îl numesce *an sfînt,* atât fiind că este mai însoţit de ceremonii de cele mai sfinte, cât şi mai cu samă fiind că ne ofere mijlóce mai numĕróse pentru îndreptarea moravurilor şi pentru renoirea inimilor spre sfinţenie. Martorĭ sîntem Înşi-ne, cât de mult a contribuit la mântuire Iubileul solemn celebrat mai în urmă, adecă în tinereţele nóstre sub Pontificele suprem Leo XII: pe atuncia Roma a oferit loc, priveliştea mare şi cea mai sigură despre deprinderea publică a religiunii. Ne aducem a minte şi parcă şi acum vedem cetele peregrinilor şi mulţimea de popor bine orînduită încunjurând bisericile cele mai strălucite, bărbaţi apostolicĭ predicând în public şi cele mai vestite localităţi sfinte ale Romei rĕsunând de laudele dumnezeescĭ, şi pe Pontificele cu numĕrosul alaiŭ al cardinalilor dând în faţa tuturora esemple de evlavie şi dragoste. Reamintirea vremilor trecute ne face mai amară întórcerea la vremile de acum. Dacă lucrurile amintite se pot sevârşi în vederea publicului fără de nicĭ o pedecă, nutresc şi stârnesc în mod ulmitor evlavia în popor, acum însĕ schimbându-se situaţia Romei saŭ nu se póte face nimic, saŭ atîrnă de la voea altuia, ce să se facă.

Dar orĭ cum ar fi, Noĭ nutrim credinţa tare, că Dumnezeŭ, care binecuvîntă hotărîrile salutare, va dărui şi acestei voinţe a Nóstre, aduse spre lauda şi mărirea Lui, ducere la bun sfârşit fără de nicĭ o pedecă. Căci ce avem Noĭ óre în vedere, saŭ ce voim? Singur numai aceea: a face pe cât se póte mai mulţi ómeni părtaşi ai fericirii vecînice, şi spre acest scop a întrebuinţa la sanarea morburilor sufletescĭ *medicamentele,* pe carĭ Isus Christos Ni-le-a rînduit. Şi acésta nu numai misiunea apostolică, ci însu-şi spiritul timpului încă se pare a o pretinde de la Noĭ. Nu voim a zice, că vécul acesta ar fi sĕrac în fapte bune şi în vîrtuţi creştinescĭ, dimpotrivă cu ajutorinl lui Dumnezeŭ avem esemple destule din cele mai frumóse şi nu sînt vîrtuţi, pe cât de sublime, pe atât de spinóse, în carĭ să nu vedem escelând marĕ numĕr de credincioşi, căcĭ religia creştină are de la Dumnezeŭ putere nesecată şi vecînică de a nasce şi nutri vîrtuţi. Dar dacă cine va privind în jur de sine va arunca o căutătură în ceealaltă parte, ce întunecime, ce aberaţiune, cât e de mare numĕrul acelora, carĭ grăbesc spre perirea vecînică! Adâncă durere simţim, când Ne aducem a minte, câţi creştini seduşi de libertatea simţirii şi a cugetării primesc cu lacomie veninul învĕţăturilor false şi nimicesc întru sine zi de zi darul cel mare al credinţei dumnezeescĭ. Aşa se esplică aversiunea faţă de viaţa creştinéscă şi decădinţa moravurilor propagată în cercurĭ largĭ; aşa se esplică şi rîvna cea mai fervenţă şi inesplicabilă a bunurilor lumescĭ şi întregul fel de gândire abătut de la Dumnezeŭ şi întors spre lucrurile pămîntescĭ. Abia se póte spune, câtă primejdie a isvorît din acest isvor înveninat chiar şi pentru temeliile societăţii omenescĭ. Spiritele rĕsvrătite atât de dese, mişcările turbulente produse de patimile popórĕlor, primejdiile ascunse, crimele tragice nu sînt în sfârşit alt ceva, dacă scrutăm după causă, de cât o luptă neînfrînată şi neleguită pentru posederea şi gustarea bunurilor lumescĭ.

Este decĭ de interes privat şi obstesc a îndrepta luarea a minte a ómenilor la datorinţele lor, a trezi spiritele din somnul lor şi a rechema la rîvnă pentru mântuire pe toţi aceia, carĭ aprópe în fiesce care óră în mod îndrezneţ să arunce în primejdia perirĭi, saŭ prin indiferenţă orĭ fudulie îşĭ periclitéză bunurile cerescĭ şi nestrămutate, pentru carĭ singure sîntem născuţi. Scopul acesta îl servesce anul sfînt, căcĭ în întreg timpul acesta maica Biserică, conscie de blândeţă şi de îndurare, se nisuesce cu tot zelul şi cu tóte mijlócele posibile a îndrepta sufletele omenescĭ şi a spĕla prin pocăinţă, îndreptătórea vieţii, tóte pĕcatele. Condusă de acest cuget prin înmulţirea rugăciunilor şi prin potenţarea fervorii se nisuesce a împăca maiestatea vătĕmată a lui Dumnezeŭ şi a mijloci din cer mulţimea darurilor dumnezeescĭ. Ea deschide larg comorile graţiei încredinţate ei spre împărţire, invită pe toţi creştinii, să aîbă speranţa iertării; tótă silinţa şi-o pune, ca prin iubirea sa nemărginită să învingă şi firile cele mai îndĕrĕtnice. Din lucrurile acestea pentru ce să nu aşteptăm decĭ, dacă aşa vre Dumnezeŭ, resultate îmbelşugate şi potrivite împrejurărilor timpului?

Oportunitatea acestui lucru cresce prin anumite solemnităţi estraordinare, carĭ, aşa credem, sînt deja destul de cunoscute în tóte părţile, şi carĭ solemnităţi vor consacra într'un mod óre care sfârşitul vécului al 19-lea şi începutul véculuĭ al 20-lea. Înţeleg omagiile, carĭ în timpul acesta se vor aduce Mântuitoriului nostru Isus Christos pe întreg rotogolul pămîntului. De aceea nu am pregetat a lăuda şi a aproba aceste dispoziţiĭ inspirate de evlavia privaţilor, căcĭ ce s'ar şi pute face óre mai sfînt şi mai salutar? Tot, ce omul póte dori, iubi, spera, spre ce omul îşĭ îndréptă silinţele sale, se póte afla în unul născut Fiŭ al lui Dumnezeŭ, căcĭ el este mântuirea, viaţa şi învierea nóstră. A voi, să-l părăsescĭ, însémnă a vré, să te nimicescĭ total. Din care causă, cu tóte că adorarea, laudele, mulţămitele datorite Domnului nostru Isus Christos nicĭ când nu încetéză, ba dimpotrivă se deprind în tóte părţile, totuşi nicĭ o mulţămită, nicĭ o manifestaţie a veneraţiunii nu póte fi aşa de mare, ca să nu-i datorim şi mai multe şi mai marĭ. Mai de parte puţin sînt óre de aceia, carĭ îşĭ uită de binefacerĭ şi sînt cu inimă nerecunoscĕtóre, carĭ s'aŭ dedat a răsplăti Mântuitoriului dumnezeesc cu dispreţ în loc de evlavie, cu injurii pentru binefacerĭ? A bună samă viaţa, ce stă în contrazicere cu legile şi poruncile Lui, e dovadă despre voinţa lor nerecunoscĕtóre şi pĕcătósă. Ce să mai zicem la aceea, că vécul nostru a vĕdut nu o dată resuscitându-se blasfemia Ariană despre divinitatea lui Christos? Îndrăzniţi decĭ voi toţi, carĭ prin aceste dispoziţiĭ nóuĕ şi fórte frumóse aţi dat impuls evlavieĭ poporului. Aceste dispoziţiĭ trebue însĕ, să se ducă în deplinire aşa, ca nimic să nu împedece decursul Iubileului şi solemnităţile statorite. În mărturisirea acésta a credinţei şi a religiunii catolice se va cuprinde şi osîndirea tuturor vorbelor şi faptelor impie din vécul nostru, şi se va da satisfacţie publică pentru injuriile făcute mai cu samă în public maiestăţii dumnezeescĭ a lui Isus Christos. Acum însĕ dacă meditâm asupra lucrului, aflăm, că felul satisfacţiunii cel mai de dorit, cel mai bun şi cel mai espresiv, şi care pórtă în sine şi caracterele adevĕrului, e părerea de rĕŭ de pĕcatele sevârşite şi implorarea de la Dumnezeŭ a păcii şi iertării; deprinderea mai cu zel a vîrtuţilor saŭ întórcerea la deprinderea vîrtuţilor neglijate. Fiind că decĭ anul sacru ne îmbie avantajele amintite mai înainte, e din noŭ evident, că trebue şi e de lipsă, ca poporul creştin să se pregătéscă de încredere şi sperare.

De aceea ridicându-Ne ochiĭ spre cer rugăm din tótă inima pe Dumnezeŭ, a cărui îndurare e nemărginită, să binecuvinte graţios dorinţele şi hotărîrile Nóstre, cu darul sĕŭ să lumineze minţile ómenilor şi în bunătatea sa să le misce inimile. Noĭ păşind pe urmele înaintaşilor Nostri a Pontificilor romani cu consimţemîntul venerabililor fraţi cardinalĭ aĭ sfintei biserici romane, cu auctoritatea atotputernicului Dumnezeŭ, a fericiţilor Apostoli Petru şi Pavel şi a Nóstră, spre mărirea lui Dumnezeŭ, spre mântuirea sufletelor şi pentru prosperarea bisericii anunţăm şi promulgăm şi voim, ca de acum începênd să se considere de anunţat şi promulgat în acéstă cetate Iubileul cel mare universal, care se va începe în presara Nascerii Domnului din anul o mie opt sute nóuĕ zecĭ şi nóuĕ şi se va sfârşi în prima zi de Crăciun a anului o mie nóuĕ sute.

În decursul acestui an Iubilar concedem şi împărţim milostiv în Domnul cea mai deplină îndulgenţă, lăsarea şi iertarea pĕcatelor tuturor creştinilor de ambe sexurile, carĭ cu adevĕrată părere de rĕŭ se mărtu-

risesc și se cuminecă, și cel puțin o dată la zi, în decurs de dóuĕ zecĭ de zile cu întrerupere, — fie zile naturale orĭ bisericescĭ, socotindu-se de la sara primă a fie cărei zile până în amurgul de sara a zilei următóre, vor cerceta cu evlavie basilicele sfinților apostolĭ Petru și Pavel, a sf. Ioan din Lateran și a sf. Maria Maggiore în Roma, întru cât sînt locuitorĭ în Roma, dar dacă aŭ peregrinat din a fară, atunci cel puțin în decurs de zece zile să facă acela-și lucru, și să se róge lui Dumnezeŭ cu tótă evlavia pentru preamărirea bisericiĭ, stirpirea ereselor, bunaînțelegerea principilor catolicĭ și pentru mântuirea poporuluĭ creștinesc.

Fiind că se póte întîmpla unora, ca pe lângă cea mai mare bunăvoință să nu pótă împlini nimic, orĭ numai o parte din cele zise mai sus, împedecați fiind prin morb orĭ prin altă causă legitimă în Cetate eternă orĭ chiar pe drum: acestora luând în considerare buna lor intențiune, cât putem în Domnul, le permitem, ca ceĭ pocăiți și curățiți de păcate și întăriți prin sfinta cumineçătură, să fie părtași ingulgințeĭ și iertărilĭ amintite mai sus în tocmai ca și cum într'adevĕr ar fi cercetat basilicele amintite în zilele statorite

Pe voĭ toți, iubiți fiĭ, orĭ unde ați fi, Roma vĕ chĕmă la sinul sĕŭ iubitor, cărora cu putință vĕ este a veni. Dară este cuviincios, ca creștinul catolic, în acest timp sacru, dacă vre, să fie consecuent, să nu petrécă alt cum în Roma de cât numai bine întrarmat cu credința creștină.

De accea e necesar, să renunțe la spectaculele nepotrivite ale lucrurilor profane și superficiale, întorcêndu-și luarea aminte cu deosebire spre acelea, carĭ ne inspiră credință și evlavie. La ast fel de considerațiunĭ ne invită caractĕrul special primordial al Cetățiĭ eterne, și înfățișarea dumnezeéscă împrimată eĭ, care nu se póte schimba nicĭ prin voință omenéscă, nicĭ prin vre o putere. Isus Christos, Mântuitoriul némuluĭ omenesc a ales dintre tóte numaĭ Cetatea romană spre o menire sublimă și mai mult de cât omenéscă și și-a consacrat'o șie-și. Aicĭ a ridicat reședință împĕrăției sale nu fără îndelungată și taĭnică pregătire: aicĭ a poruncit, să stea scaunul vicariului sĕŭ în tóte vécurile, aicĭ a voit, să fie păzită lumina învĕțăturiĭ cerescĭ în chip cosciențios și nevătĕmată, și de aicĭ, ca din sorgintele sĕŭ primordial și ca din isvorul cel mai sublim, a voit; să se propage preste întreg rotogolul pămîntuluĭ, așa că cine se desface de credința romană, acela se desface de însu-și Christos. Sfințenia orașuluĭ o potențéză monumentele străvechĭ ale religiuniĭ, maiestatea singulară a bisericilor Apostolilor, catacombele martirilor eroĭ. Creștinul, care va sci, să asculte graiul tuturor lucrurilor acestora, a bună samă se va simți așa, ca și cum s'ar afla a casă, în orașul sĕŭ, nu ar peregrina în cetate străină, și cu ajutoriul lui Dumnezeŭ se va întórce a casă mai bun, de cum a venit.

Ca epistola de față să pótă ajunge mai ușor la cunoscința tuturor crĕdincioșilor, dispunem, ca și esemplarelor tipărite, subscrise de vre un notar public și întărite cu sigilul vre uneĭ persóne, care pórtă o dignitate bisericéscă, să li-se dea aceea-și credință, carea o ar avé cea de față, dacă ar fi espusă orĭ arĕtată. Nu este decĭ niměnuĭ iertat a schimba acéstă pagină a anunțării, promulgării, permisiunii și a voinței Nóstre, orĭ a i-se împotrivi în mod îndrăzneț. Dacă însĕ óre cine totuși ar cuteza, să cerce așa ceva, să scie, că își atrage mânia atotputerniculuĭ Dumnezeŭ și a fericiților Apostolĭ Petru și Pavel:

Dat în Roma la Sfîntul Petru în anul întrupării Domnuluĭ o mie opt sute nóuĕ zĕcĭ și nóuĕ, 8 Maĭ, în anul al dóuĕ zĕcĭ și unulea al pontificatuluĭ Nostru.

C. Card. **Aloisi Masella** Pro-Dat. — A. Card. **Macchi.**

Solidaritate.

De la un fruntaș membru din a fară al clerului nostru primim următorul articlu, căruia îĭ facem loc în fruntea foiĭ nóstre.

Dacă ne întrebăm, că ce a întărit fruntea bisericiĭ nóstre de a fost în stare a brava furtunile seclilor și încercările dușmanilor de a o despărți de câtră credință, de a o lipsi de clenodiele strămoșescĭ: rit, limbă și datinĭ străbune? aflăm drept răspuns în spiritul solidarității în archiereiĭ ceĭ dintâiŭ și cler, și între cler și credinciosul popor. Strămoșiĭ bisericiĭ române în contra forțiĭ brutale s'aŭ luptat pentru existință cu arma solidarității, ér azĭ, în contra existințeĭ bisericiĭ nóstre e pusă la cale o campanie, care are drept armatură rafinăria poleită cu aparatul șovinist a legalității.

Archiereiĭ bisericiĭ nóstre, sub durata seclilor desastroșĭ, de câte orĭ amenințaŭ furtunele cu cutropire comorile bisericiĭ și a némuluĭ, conchiemaŭ săbóre și se consfătuiaŭ cu clerul despre mĕsurile ce ar trĕbui luate spre apĕrarea bisericiĭ de apunere. Din când în când, în lipsa capitulelor, convocaŭ în jurul lor protopopiĭ dieceseĭ, — carĭ eraŭ ochiĭ archiereilor — și prin sucursul consiliuluĭ acelora în solidaritate intimă, deliberaŭ causele arĕtóre ale bisericiĭ și pregătiaŭ armele spre apĕrarea clenodiilor Sionuluĭ. Ĕr protopopiĭ cu schinteile împrumutate din văpaea inimiĭ archiereilor, înflăcărate de zelul iubiriĭ bisericiĭ se reîntornaŭ în tóte părțile dieceseĭ spre a aprinde în inimele întregului cler și popor focul iubiriĭ solidare de biserică și neam până la gradul resemnățiuniĭ de martiriŭ. Căcĭ ce a fost întreg trecutul archiereilor, clerului și poporuluĭ bisericiĭ române, dacă nu o suferință continuă?

Și care a fost armă maĭ puternică, în potriva dușmanilor seculari a bisericiĭ nóstre dacă nu arma primită de la Întemeiatoriul bisericiĭ nóstre: solidaritatea între archiereĭ, cler și credinciosul popor.

Dacă a fost în stare, să susțină biserica nóstră neînfrîntă luptele seculare cu archiereiĭ goniți până la exiliŭ, cu un cler stătătoriŭ încă pe o trĕptă maĭ de jos a culturiĭ și cualificațiuniĭ și cu un popor îmbrâncit sub glia lobăgieĭ, óre să nu fie capace a purta și continua lupta pentru existința bisericiĭ și némuluĭ român un cler, în a cărui frunte — mulțămită cerului — staŭ nisce Ilustri Archiereĭ înzestrați cu făcliile secluluĭ progresuluĭ și cu inimĭ învăpăiate de ardórea zeluluĭ înfloririĭ bisericiĭ, cu inimĭ marĭ, care, pórtă în sine durerile némuluĭ și a bisericiĭ și carĭ sînt încunjurați de un cler, care stă pe nivelul cualificațiuniĭ și culturiĭ pretins de misiunea sa sublimă și a cărui glas îl urmézĕ un popor credincios, emancipat de sub jugul sclăvieĭ seculare, și o inteligință conscie de misiunea némuluĭ român, în concertul popórĕlor Europeĭ civilisate, cu atât maĭ vîrtos, când întregul corp moral al bisericiĭ gr. cat. va fi condus *de spiritul solidarității!*

Solidaritatea póte domni între membriĭ uneĭ corporațiunĭ morale numaĭ atunci, dacă factoriĭ constitutivĭ a corporațiuniĭ își cunosc împrumutat adâncimea simțemintelor, elanul cugetuluĭ,

---

Feuilleton.

De-i ghĭoĭ?

— umorescă. —

În 13 April 1898 aŭ trecut 25 de anĭ, de când Isidor Bloch, un comerciant de brânzării, s'a căsătorit cu Rebi, fica luĭ Iacob Silberstein. Dacă putem da credĕmînt jurnalelor de pe atunci, Rebi era frumósă și cu spirit. Acéstă aniversare însemnată familia Bloch a prăsnuit-o cu un ospĕț, care după spusele ómenilor competenți a succes splendid. Tot ce piața locală și a orașuluĭ învecinat a putut presta bun și delicat, a ajuns pe masa familieĭ Bloch. Lucrul acela a causat óspeților o bucurie deosebită, căcĭ nu puțini dintre eĭ deja de maĭ multe săptĕmâni și-aŭ preparat stomacul a nume pentru ocasiunea acésta. Un óspe priceput în ale istorieĭ nice nu a scăpat din vedere atențiunea dată culineĭ și într'un toast potrivit cu atâta succes a aseměnat pe Bloch cu Lucullus, în cât la sfârșitul toastuluĭ toți conmesenĭĭ cu o gură și o inimă aŭ strigat: „Să trăéscă Isidor Lucullus!“

Maĭ către ziuă în gălăgia generală s'a amestecat și sunetul gădilitor a câtor va sticle de „Asti“. După altă versiune sunetele din urmă n'aŭ fost de cât acordurile neplăcute a unuĭ affaire, ce s'a petrecut între Aron Klein și Solomon Gross. Atâta însĕ e cert, că după prasnicul iubilar dóuĕ săptĕmânĭ a umblat medicul la Gross, numaĭ că astutul de Bloch până în ziua de azĭ nu s'a pronunțat, că óre Gross fost-a morbos din pricina afacerii amintite, orĭ din causa beuturiĭ neobicĭnuite.

În partea orașuluĭ, unde locuia familia Bloch, vorbiaŭ ómenii, că cu ocasiunea acésta se va logodi dșóra Vilma cu Adolf Blau, un bărbat cu talent nu de tóte zilele. Acest Blau, ĭérna era licitant „a la moment“, ér vara vînzĕtoriŭ de limonadă și dulcețurĭ în păduricea orașuluĭ. Cine a fost atent la repedĭunea înspăimântătóre a limbiĭ, orĭ la mișcările trupuluĭ, ca ale unuĭ derviș fanatic, ce le făcea Blau, când își licita marfa la târgul de săptĕmână, orĭ vindea dulcețurile pregătite după recept oriental, acela trebue să recunóscă, că Bloch nu și-ar fi căpĕtat un ginere maĭ potrivit, să fi umblat cu opincĭ de fer și cu bâtă de oțĕl. Chiar și la prasnicul des pomenit Blau a fost om la locul sĕŭ. El a amusat societatea cu glume, cu „vițurĭ“ și anecdote de tot felul. A arĕtat însĕ un talent deosebit în aranjarea așa numitelor jocurĭ socialĭ. Așa ghicituri dădea celor presenți, în cât Sfinxul din Theba era o nimica tótă pe lângă el. Persóna, care nu scia deslegarea ghicitureĭ, dădea „zălog“, și vaĭ scumpă maĭ era rĕscumpĕrarea, dacă din întîmplare respectiva era vre o fată frumósă. Nime însĕ n'a pățit-o așa șod ca dșóra Vilma. Un frumos inel de aur, ce l-a fost dat zălog luĭ Blau, a dispărut fără urmă în busunariul desfundat al jacheteĭ acestuia. În zădar aŭ sucit jacheta în drépta și în stânga, în zădar aŭ întors busunariul și pe față și pe dos, inelul ca în palmă. Însu-și Bloch a ținut o cercetare de vre o jumătate de óră, și după ce resultatul a fost egal cu al celor de maĭ înainte, a zis către Blau:

— Sciĭ ce, frate Blau, așa să trăesc, de aș avé eŭ o jachetă ca a ta, tótă ziua n'aș face alta, de cât că aș da ghîciturĭ luĭ Laczkó și Bachruch. [1])

[1]) Laczkó și Bachruch aŭ cele maĭ frumóse prăvălii cu juvaere în Budapesta.

basa și motivele convingerii și zelul desfășurat spre ajungerea scopului corporațiunii, adecă dacă sînt uniți în simțiri, cugete și fapte, dacă se cunosc unii pe alții prin împrumutarea și îmbrățișarea ideilor și cristalisarea principiilor.

Spre a ne sonda împrumutat alvia curată a simțemintelor, a ne măsura mersul ideilor și vederilor și spre a ne concentra lucrarea în acțiune puternică așa, cât furtunele elementelor inimice să nu o pótă sfărma: nu e destul, să venim în atingere toți factorii bisericii și némului nostru numai pe terenul ziaristicei nóstre naționale și bisericesci, ci este condițiune sine qua non, ca să convenim în adunări, saŭ sinóde unde cler, inteligință și credincios popor să gustăm povețele salutare din graiul viŭ a păstorilor nostri puși de Christos, capul bisericii. Lipsa vieții sinodale, care ar fi elementul dătătoriŭ de viață și progresul spiritual, religioso-moral și material a bisericii nóstre a debilitat, să nu zic destramat solidaritatea în corpul moral a bisericii.

Ca să nu fiŭ acusat, că afirm prin frase góle, fără de a puté motiva prin fapte concrete, las să urmeze óre câte va exemple. Lipsesce azi cimentul sfînt al solidarității canonice între archiereii Ilustri ai provinței nóstre mitropolitane gr. cat. române de Alba-Iulia-Făgăraș, care este arteria dătătóre de viață a bisericii și némului nostru și fără de care frontispiciul bisericii nóstre nu va fi în stare a susține asaltul lupței pornite prin situațiunea actuală, ceea ce ne-o dovedesce procedura urmată față de în urmările sale deplorabilul ajutoriŭ de stat, îmbiat din partea acelora, cari ne netezesc, până ne vor pune coșarcă pe gură și sgardă de fer în grumazi.

Nu este unit prin legăturile țesute din firele solidarității nici înaltul corp ierachal din gremiul dieceselór, care trebue să fie pulsul inimii archierescĭ, cine se îndoesce, îl va convinge locul cuelor și rana sulițeĭ din corpul moral al bisericii.

Nu póte fi solidaritate intimă între archiereĭ și clerul din a fară, pentru că din lipsa practisăriĭ vieții sinodale și a visitațiunilor canonice, archiereii *nu cunosc cea mai mare parte a clerului subaltern rural, nu-i cunosc vederile, împrejurările, luptele, zelul și neajunsurile*; saŭ de pośed ceva cunoscință despre acésta, aceea ajunge la inima Ilustrilor Archiereĭ, nu tot de una prin canalele canonice îndreptățite spre acésta.

Nu cimentéză, ci destramă solidaritatea în cler împrejurarea tristă, că unii preoți, cari succedéză în cutare parochie prin mórtea saŭ strămutarea predecesoruluĭ, își aleg de ocupațiune predilectă — dar necreștinéscă — de a critisa și huli pașii pastorali a predecesoruluĭ, svîrcolindule și țărina mormîntuluĭ, ér pentru ceĭ vii micșorândule înaintea credinciosuluĭ popor nu numaĭ auctoritatea și vaḍa acelora, ci și a statuluĭ preoțesc.

Lipsa solidarității în clerul din a fară este una din causele principalĭ, că în loc să se amelioreze veniturile clerului, s'aŭ micșorat din zi în zi; și aicĭ a lucrat și lucréză molochul *egoismului*, de care nicĭ clerul nu este scutit; pentru că acest duh necurat numaĭ prin abnegațiune spriginită de harul ceresc se póte alunga din sînul corporațiunilor.

Se daŭ casurĭ triste, că uniĭ preoți subminéză auctoritatea preoților vecini, și spre a dobândi cutare va parochie vacantă se îmbiă de preoți pe lângă promisiunĭ făcute pe sub mână de a închia pacturĭ micșorătóre de venitur preoțescĭ.

Nu urméză preoții toți — onóre esepțiunilor — cuvintele Domnuluĭ: „Iubiți-vĕ unul pe altul,' că de acolo vĕ va cunósce pe voĭ lumea", pentru că lipsesce spiritul iubiriĭ și a solidarității dintre dênșiĭ. Document învederat dar dureros este împrejurarea, că în multe acuse ridicate prin poporeni contra preoților lor ocură și uniĭ preoți. Da! pentru că cutez a asera cu frunte deschisă, că poporul nostru pacinic nicĭ când nu urzesce proces în contra părinteluĭ sufletesc, dacă nu-l sumuță cutare cărturariŭ român semidoct, ér uniĭ dintre frații preoți alimentéză și daŭ sucurs turburărilor contra confraților sĕĭ, și ce este și maĭ lipsit de spiritul Evangelieĭ, s'a dat cas, că însu-și preotul a scris acusă contra confrateluĭ sĕŭ și se bucură de căderea aceluia.

Nu voesc prin acésta a statori principiul, că să acoperim tóte slăbiciunile omenescĭ și anticanonice a confraților preoți, ci ne este datorință sfîntă a ne sili, să coregem pe confrații nostri între noĭ înșine, pentru că în destul gonesce lumea azĭ statul preoțesc, să nu-ĭ dăm și noĭ mână de ajutoriŭ întru sevârșirea opuluĭ erostratic în contra a tot ce este bisericesc și preoțesc.

Cum că ce grad de furtune desastróse indigitéză barometrul solidarității corpuluĭ moral a provinței nóstre mitropolitane gr. cat. române, — este document dureros dar învederat causa nefastă a ajutoriuluĭ de stat, de óre ce până când *o parte a preoțimiĭ protestéză și reîndrumă ofertul banilor luĭ Iuda, până atunci alta parte primesce prețul sângeluĭ, prin care se va cumpĕra țarîna olariuluĭ spre îngroparea clenodiilor bisericiĭ și a némuluĭ.*

Ast fel fiind atăcate, să nu zic destramate, legăturile solidarității în

---

— Pe urmă veĭ gândi, că eŭ cu intenție am perdut inelul dșóreĭ Vilma, — rĕspunde nĕcăjit Blau.

— Apoĭ nu fi așa simțitor. Gândit-aŭ despre tine și lucrurĭ maĭ rele și tot nu ți-aŭ stricat creditul, — replică Bloch și cu acésta a ciontat firul prietinieĭ, ce l-a legat de atâța anĭ.

Într'una din zilele trecute ér s'aŭ întâlnit Bloch și Blau, dar la — judecătorie. Un colț al antișambreĭ l-a ocupat Bloch, în cea alaltă parte s'a retras Blau cu treĭ martorĭ. Bloch ca și un dromedar, ce și-a perdut soția, privia trist înaintea sa. Fantasia luĭ, ce nu se putea domoli, îĭ reamintea timpurile trecute, când sala judecătorieĭ avea cu totul altă față. Pare că acum vede, cum înainte de asta cu 20 de anĭ, când pentru prima dată l-a ajuns nefericirea să se presente înaintea judeluĭ, ómeniĭ nu dădeaŭ atâta pe etichetă. El adecă întitula pe jude numaĭ per „dle Kraus", și judele îĭ zicea numaĭ „Isidor". Acum — fie căre jude e „Măria Sa" și acusatul încă capĕtă înaintea numeluĭ cuvîntelui „domnule". O! cât de străin se simte omul astăzi pe banca acusaților!

Blau încă și-ar fi putut reîmprospeta în memorie episóde din trecut, el însĕ de astă dată a ținut de maĭ cu sfat a spune încă o dată întreg casul nefericit, care l-a adus aicĭ, ca martoriĭ la timpul sĕŭ să nu fie siliți așĭ bate capul cu reamintirea diverselor momente a pricinii.

Între acestea servitoriul strigă părțile litigante în afacerea Bloch.

Blau și martoriĭ întră la moment.

— Dar Bloch unde-l, întrebă judele.

— E a fară, — rĕspunde Blau.

— Pentru ce nu vine în lăuntru?

— De sigur aștéptă, să trimiteți după el o deputațiune, — zice suriḍând astutul Blau.

În momentul acesta întră și Bloch făcênd o față scriósă și sĕrbătorésca.

Judele îĭ aduce la cunoscință, că Blau l-a acusat cu vătĕmare de onóre și calumnie, tot o dată îl întrébă, n'ar fi aplicat, să se róge de iertare?

Bloch: Onorate dle jude! Eŭ voiŭ arĕta pro primo: că n'am zis nimic despre Blau; pro secundo: că chiar de am zis ceva, am zis numaĭ adevĕrul, și pro tertio: că eŭ atunci am fost într'o stare, de nicĭ nu sciŭ ce am zis.

Judele: Blau a adus treĭ martorĭ, carĭ sînt gata să jóre, că Dta într-u adevĕr aĭ vătĕmat pe Blau.

Bloch: A adus martorĭ? Nu plătesc o cépă. Când am fost maĭ tinĕr și eŭ am figurat ca martor. Vĕ daŭ însĕ sfatul, Onorate dle jude, să nu credeți la martorĭ.

Judele: Apoĭ lasă pe mine, sciŭ eŭ ce să cred și ce să nu cred. Acum să ne vedem de lucru. Dle Blau, spune, cum s'a întîmplat pricina?

Blau: Ce să spun, dle jude, omul acesta așa m'a vătĕmat de gróznic, în cât să nu me fi ținut ceĭ din jur, așĭ fi fost în stare, să-ĭ sucesc grumaziĭ ca la un puiŭ de pasere!

Judele: Cum te-a vătĕmat?

Blau: Cum? Spune, că ĭ-am prăpădit inelul dșóreĭ Vilma, ce mi l-a dat „zălog."

Judele: Apoĭ ce s'aŭ făcut inelul?

Blau: Sciŭ eŭ? L-am băgat în busunariŭ, când să-l daŭ înapoĭ, maĭ ĭea-l, dacă aĭ de unde. Nu era ca în palmă!

Bloch: (maliție) Jacheta aceea de bună samă aĭ împrumutat'o de la scamatoriul Bosco.

Blau: Vedeți, dle jude, că și aci mĕ vatĕmă.

Bloch: Ce maĭ om simțitor! Nicĭ să fie un getlemen. La urma urmelor ne-om trezi, că Adolf Blau e membru la casina națională.

Judele: Vedeți, cum maĭ sînteți și Dvóstră! Sînteți dóră cunoscuți vechĭ. La ce maĭ umblați pe la judecătorie. Împăcați-vĕ și mergeți frumușel acasă.

Bloch: Dl jude are tótă dreptatea. Eŭ am cunoscut și pe tatăl luĭ Blau. Pe el încă-l cunosc de vre o zece anĭ. De a fost la mine vre o petrecere, pe cine am chemat maĭ întâiŭ? Pe Blau. Când am

întregul corp moral a bisericiĭ nóstre gr. cat. române prin pĕcatul *egoismuluĭ, indiferentismuluĭ, separatismuluĭ şi servilismuluĭ,* lipsindu-ne arma solidarităţiĭ, care singură este aptă a încorona cu laurii învingerii luptele purtate pentru causele sfinte şi marĭ ţintitóre spre regenerarea naţiunilor, bisericilor, prin apĕrarea şi recâscigarea drepturilor asecurătóre de existinţă şi viitoriul acelora; cum va fi în stare biserica nóstră aşĭ aranja şi disciplina din clerul sĕŭ óstea pretinsă de interesul vital *de a fi saŭ a nu fi maĭ mult biserică română,* care óste să fie în stare a da pept cu falanga inimică, care voesce a ne despoia de clenodiile bisericiĭ şi a némuluĭ nostru.

A sosit timpul, şi nu sufere un minut de întârziare, să rugăm pe Ilustriĭ Archierei aĭ bisericiĭ nóstre gr. cat. române, ca şi până când pe basa concesiuniĭ de lipsă de la forurile competente de stat ne-am puté întruni în congrese mixte bisericescĭ, fără amânare să conchieme pe representanţiĭ clerului în sinod diecesan şi întru un *sinod provinţial,* unde umbriţi de harul Spiritului sfînt, prin cimentul conţelegerii şi iubiriĭ reciproce, să restituim şi să redăm spiritul solidarităţiĭ întregului corp moral a bisericiĭ nóstre cuprinse în cuadrul provinţeĭ mitropolitane gr. cat. române de Alba-Ĭulia-Făgăraş, să rĕcorim faţa scumpeĭ nóstre maice bisericĭ brăzdată prin lacrimile stórse de suferinţele seculare.

În acel sinod uniţi în simţiriĭ, cugete şi fapte să gravăm pe drapelul bisericiĭ nóstre emblema solidarităţiĭ „viribus unitis", şi să ne înarmăm cu puternica armă a solidarităţiĭ spre apĕrarea Sionuluĭ bisericiĭ nóstre.

Mitropolitul din Bucovina şi studenţiĭ. Am pomenit şi noĭ, că studenţiĭ din Bucovina aŭ huiduit pe mitrop. Ciupercovicĭ, când acesta îşĭ părăsia reşedinţa în prejma ss. Pascĭ. În contra demonstranţilor s'a pornit cercetare, care s'a sfîrşit cu aceea, că stud. Luşanschi e pedepsit cu 100 fl. orĭ 14 zile arest, ceĭ alalţi cu 50 fl. orĭ 7 zile arest, ér Adrian P. Dessean, rigorosant în teologie, a fost provocat, să părăséscă Bucovina fiind şi eliminat de la universitate şi espulsat. Pricina acestor turburărĭ e de a se căuta în faptul, că Româniĭ sînt mereŭ desconsideraţi, fiind preferiţi la ocuparea de posturĭ înalte preoţiĭ ruteni, de multe orĭ nevrednicĭ. Aşa, pe noul prof. univers. Jeremijczuk, după cum cetim în „Telegraf", Asociaţiunea clerului ort. or. din Bucovina în una din ultimele-i şedinţe l-a declarat de eretic pentru edarea unei cărţi pline de doctrine anti-ortodoxe; şi cu tóte că e lipsit de orĭ ce cualificaţiune, individul acesta, în contra hotărîriĭ corpului profesoral, a fost numit profesor universitar.

Ajutorul de stat. — Foile nóstre de zi continuă a se ocupa mereŭ de cestiunea ajutoruluĭ de stat, prin care guvernul vre să demoraliseze clerul nostru, făcêndu-l dependent, nu de archireiĭ sĕĭ, ci de graţia cutăruĭ slujbaş inferior.

Dăm în următórele un frumos articlu apărut în „Tribuna" de Duminecă, care e un echo la celea scrise de noĭ în numeriĭ trecuţi:

Pâne, pâne cerem, noĭ ce zilnic în numele nostru şi al credincioşilor cerem tatâluĭ ceresc: „pânea nóstră cea de tóte zilele, dăne-o nóuĕ astăzi". Şi ce vină e, că cerem pâne?! Nu e vină, când pânea ce o dorim e pâne cinstită, când pânea e pâne şi nu otravă. Noĭ pâne cerem, căcĭ sîntem flămânzi şi goĭ: dar „Eĭ" pâne mişea ne întind, pâne ce omóră sufletul. Şi am fi netrebnicĭ, când mânile nóstre tremurătóre le-am întinde după acéstă pâne, ce pĕcătoşĭ ne face şi faţă de altar şi faţă de neam. Am fi netrebnicĭ şi faţă de altar şi faţă de neam, înaintea cărora curaţi şi nepătaţi trebue să fim în tot momentul.

Noĭ nu maĭ sîntem aĭ nostri, ci aĭ altaruluĭ şi némuluĭ; din clipa când ne-am logodit cu Christos, jurămînt am pus, jurămînt de credinţă altaruluĭ românesc şi prigonitului nostru popor. Juruiţi sîntem noĭ pe tótă viaţa acestora, şi când ele cer, pentru ele şi mórte trebue să suferim — chiar şi ruşinósa mórte de fóme. Dar până acolo n'am ajuns! Sîntem flămânzi şi goĭ, dar nu chiar aşa cât şi pânea otrăvită să fim siliţi a o primi!!

Să băgăm bine de samă ce primejdie se ascunde în nóuele ajutóre de stat; cum ţîntesc la nimicirea independenţeĭ nóstre, — cum vreŭ, să ne tragă cu câte 30—50 fl. în viaţa ruşinósă a lingăilor. În tinereţe, când deschise ni-aŭ stat carierele, am despreţuit — şi cu tot dreptul — oficiile de stat, posturile plătite ale lingăilor, ne-am îndestulit a fi preoţi sĕraci, dar Români. Şi acum să ne alungăm aceşti scrupuli, să ne renegăm simţemitele şi judecata pentru 30—50 fl.?

Sciŭ preoţi, carĭ o dată aŭ fost păstorĭ însufleţiţi, carĭ şi-aŭ condus poporul la frumósa manifestaţie de la Cluş, carĭ lucraŭ pentru însufleţirea şi luminarea credincioşilor — şi acum de când ajutul se capĕtă prin recomandaţia pretorilor, îşĭ négă tot trecutul, tac şi nu se amestecă. „Nu e politica de noĭ, de la sate — las, s'o facă ceĭ de pe la gazete", încep a zice uniĭ din ceĭ miluiţi. Dar atunci ce folosesce versul celor de la gazete? Ce rost maĭ are lupta şi munca acestora, când ea nu e spriginită şi nu e cetită celor însetaţi de adevĕr şi nepricepuţi la cetit; când cărturariĭ sătenĭ nu sînt îndemnaţi şi propoveduiţi întru iscodirea adevĕrului, întru observarea şi priceperea primejdiilor ce ne ameninţă?!

Preoţiĭ tot de una aŭ fost conducĕtoriĭ firescĭ — nu numaĭ micĭ, ci chiar marĭ şi fruntaşĭ — aĭ poporului nostru; conducĕtorĭ trebue să fim şi pe viitor. Dar, ca să rĕmână ce aŭ fost şi sînt, trebue să-şĭ apere independenţa, trebue să se ferescă de pĕcătósa miluire ungurescă.

Nu vreŭ, să învinuesc şi să suspiţionez pe ceĭ ce aŭ fost învredniciţi până acum de ajutor — de şi mulţi vrednicĭ sînt de învinuire. Vreŭ, să amintesc numaĭ, că mila din firea sa înmóie inimile — mila nobilă spre bine, cea pĕcătósă spre rĕŭ şi fărădelegĭ. *Milă pĕcătósă e mila lor, spre rĕŭ ne şi îndémnă, spre rĕŭ ne şi înmóie inimile.*

Numaĭ în zilele trecute ni-a descoperit, „Revista Orăştieĭ", pĕcătósa purtare a unuĭ preot, ce de dragul ajutuluĭ nu maĭ cutézĕ nicĭ „foĭ" să-şĭ aboneze. O pildă de slăbiciune ne istorisesce şi „Unirea", de prin părţile Ibaşfalĕuluĭ, cum preoţiĭ nostri s'aŭ lăsat a fi traşĭ pe sfóră de pĕcătosul pretor, — dar aceştiĭ preoţi şĭ-aŭ spĕlat pata prin frumosul decis sinodal din 3/15 Maiŭ; ce bine aŭ sĕrbătorit acéstă zi sfîntă!

Şi câte maĭ sînt plecăciunile, ce nu se spun? Câte interese micĭ şi marĭ de ale comunelor nu s'aŭ operat, numaĭ şi numaĭ să nu supere pe dl notarĕş?! Ne plecăm, ne căciulim atât de mult pentru 30—50 fl.; dar ce vom face, când suma va fi maĭ mare? Ce vom face? Nu rĕspund, că prea mi-se stînge nădejdea.

„Unirea" pledézĕ pentru o sforţare în óra a 11-a, îndémnă să grijim mic şi mare, mirean şi cleric de acéstă primejdie, să apĕrăm clerul de acéstă subjugare — vindere; ea pledézĕ pentru congruarea clerului cât de cât, dar din puterile nóstre. Să fie zădarnică lucrarea acésta? Nu chiar! dacă una vom fi cu toţiĭ, ca într'un lucru, aşa de adânc tăietor nu numaĭ în viaţa bisericéscă, ci şi în cea politică: în tótă viaţa nóstră naţională. Să ne dăm samă o dată de primejdia ce ne ameninţă şi mic şi mare, cleric şi mirean una să fim, ca ceva cât de cât să mântuim.

Din partea clerului de la sate — sĕrac şi nĕcăjit — se aud vocĭ de o sfîntă însufleţire, de o mărĕţă jertfire. Să facem, ca acéstă însufleţire, acest spirit de jertfire să crescă şi să nu slăbéscă, să tragă în rociul sĕŭ pe toţi ceĭ slabĭ şi îndoelnicĭ.

Sinódele protopopescĭ trebue să respingă o dată cu tótele, la un loc întrunite, acéstă milă otrăvitóre.

„Richiténul".

Revistă bisericéscă.

Austria. La signalul luĭ Schönerer, ca Nemţiĭ din Austria să se rupă de Roma, s'aŭ fost ţinut maĭ multe întruniri de ale protestanţilor. Acum a venit rîndul, ca şi catoliciĭ să-şĭ manifesteze simţemintele lor. În sĕptĕmâna trecută s'a ţinut în Viena o mare întrunire a catolicilor, în carea s'aŭ condamnat micile turburărĭ născute din lozinca luĭ Schönerer. De altmintrea pe cum se vede din o statistică apărută din incidentul adunăriĭ de maĭ sus, strigătul luĭ Schönerer, pentru catolicismul din Austria nu va avé ceva efect. În Austria sînt 22 milióne de catolicĭ. Dintre acestia Schönerer a voit ca în anul acesta să apostaseze numaĭ 10 miĭ. Speranţa îuse l-a înşelat, căcĭ pe cum se vede din numĕrul apostaţilor, nu va avé nicĭ jumĕtate din cât şĭ-a propus. Şi dacă lucrul merge aşa când spiritele sînt maĭ agitate, ce vom zice, când focul se va stinge?

---

avut vre o bucurie familiară, cine mĭ-a fost cumĕtru? Blau. Şi la urmă unde am ajuns, şi încă pentru ce? Pentru că l-am zis: Mĕĭ Blau, nu te maĭ face, dă inelul acela în cóce. (Întorcêndu-se cătră Blau): Pentru ce n'aĭ zis: Nu te supĕra, frate Bloch, inelul s'a perdut, dar voiŭ cumpera altul în locul luĭ. Atunci tóte s'ar fi isprăvit bine, atunci . . . .

Judele: Sciţi ce, nu maĭ întindeţi atâta vorbă, daţi-vĕ frumos mâna şi ve împăcaţi.

Îşĭ strîng mânile.

Judele: Acum îmĭ place, aşa se cade la nisce ómeni ca Dvóstră.

— *Bloch:* Că dóră eŭ nicĭ n'am fost mănios pe el. El tot de una mĭ-a fost omul meŭ şi eŭ asemenea. (Cătră Blau): Poţi veni la mine şi de aci înainte, când vreĭ tu. Te vĕd bucuros. Din când în când poţi da şi câte o ghicitură dşórei Vilma, dar nu în afurisita aceea de jachetă, ci dacă aĭ — într'alta!

I. B.

Revistă politică.

Afaceri interne. Terminându-se periodul al doilea al sesiunei parlamentare 1896—1901, încă în săptămâna trecută, s'a început sesiunea a treia. După vacanţele de Rusalii şi redeschiderea şedinţelor, părinţii patriei se vor ocupa cu pactul cu Austria şi cu cuota. Consultările, cari s'au ţinut în privinţa acésta în Pesta, pe cum amintiam, nu au dus la nici un resultat. Ele au fost continuate în zilele trecute în Viena, unde au mers dintre ministrii magiari Széll, Lukács, Darányi şi Hegedüs.

Sfătuirile însе nici în Austria până acum nu au dus la nici un resultat.

Austria. În fine Nemţii, după ce au stat fără nici un program comun de luptă timp de trei ani, şi-au format pretensiunile în un program, pe care l-au dat publicităţii în Dumineca trecută. La compunerea lui nu au luat parte Nemţii din partidul catolic poporal, care aparţine maiorităţii, pe cum nici grupul lui Schönerer şi Wolf.

Programul este compus din trei părţi. În partea **primă** e vorbă despre cerinţele generale naţional-politice, în partea a dóua se tractézá despre unele principii generali asupra regulării despre folosirea limbilor, ér partea a treia e reservată pentru unele dispuseţiuni speciali pentru ţările singuratice.

În partea primă, zic autorii programului, că basele pentru aplanarea certelor naţionale în Austria, se pot afla numai prin recunóscerea posiţiunii, ce au avut-o Nemţii în decursul vécurilor, şi că menţinerea acesteia este stîlpul principal pentru viitoriul acestui stat. Prin urmare ei cer, ca de aci în colo să nu mai fie îndeplinite cererile diverselor popóre în defavorul Germânilor, pe cum s'a practisat de câţi va ani. În urmă, respingênd tóte tendinţele de drept public ale celor alalte popóre, ţin firm la constituţie şi la unitatea statului, şi cer ca numele celei alalte părţi din monarchia nóstră, să fie simplu „Austria" şi să nu mai fie „regatele şi ţările representate în Reichsrath."

În partea a dóuă, dintre punctele mai însemnate, relevăm următórele: Tóte edictele, ordonanţele şi îndrumările în cestiunea folosirii limbilor să fie desfiinţate fără escepţiune. Cer valabilitatea unei limbi generale mijlocitóre, şi limba acésta să fie cea germană. Ea să fie limba Reichsrathului şi a tuturor celor alalte locuri centrale. Voesc, să se susţină tripla alianţă şi mai ales bunele raporturi cu Germbnia.

În urmă pretind, că cu escepţiunea provinţelor curat germane, cum sînt Austria de sus şi de jos, Salzburg şi Voralberg, tóte cele alalte să fie împărţite, din punct de vedere al limbei, în teritorii curat: germane, slave, italiene ş. a. şi pun ca condiţie sine qua non în programul lor, ştergerea §-lui 14 şi înlocuirea lui cu alte dispoziţii legale, cari să dea guvernului putinţa, ca în cas de lipsă să pótă resolvi şi fără parlament cestiunile urgente.

Corespondinţe.

Răspunsul nostru.

Mai în post am fost scris un „glas la congruă," un glas pesimist, ca a unuia ce cu durere vede réul, fără să aibă tăria a crede în vindecarea lui. Glăsuirea aceea nu era a mea, căci vorbit-am numai în numele celor nécăjiţi, în numele acelora, despre cari cu durere credeam, că vor întinde mâna după banii străinî, fie din sărăcie fie din alte slăbiciuni. Şi glas la glasul meu n'a mai resunat, înţeleg glas spriginitor, dar sunat-au glasuri însufleţitóre, glasuri ce arătau primejdia bisericii nóstre, glasuri de apărare a sfîntului nostru avut, atât de tare primejduit prin *mila* celor de la tăria luméscă, prin mila ce ne despreţuesce atât de mult: pe ceî mici, cât şi pe căpeteniile nóstre bisericesci, prin mila, ce nu ne ajută, ce nu se imparte după vrednicie, ci după nevrednicie. Sînt mândru, că primele glasuri falnice contra acestei păcătóse miluiri au fost rostite de fraţi *„Câmpeni"*, că între cele dintâiu protestări sinodali a fost şi a unui protopopiat câmpian. Cele alalte protopopiate de ce întârdie? De ce întârdie însufleţitul rost al atâtor şi atâtor preoţi, cu cari ne place, să ne fálim, pe cari îndatinaţi sîntem a-i privi ca pilde în faptele nóstre bisericesci şi naţionali??! Una să fim cu toţii în faţa mileî lor, scârbă să ne cuprindă pe toţi. Prea am fi vrednicî de dispreţul tuturor, când ne-am lăsa ispitiţi de 30—50 fl. Fraţi preoţi! mari şi mici, avuţi şi săraci, tari şi slabi de ânger! cetiţi cu toţii „Întrebările la ajutul de stat" din Nro 20 al „Unirii"; cetiţi-le şi le recetiţi şi apoi vě daţi răspunsul. A fost întuneric şi nescire în lucrările nóstre, învălmăşală şi rătăcire în paşii nostri, un glas ne trebuia, un glas din centru. Acuma îl avem! e şi românesc şi însufleţitor, dar şi blând mustrător. Răspuns aştéptă aceste „Întrebări", şi răspunsul nu póte fi altul de cât: *Nu primim! sîntem săraci, goli, flămînzi, dar milă josnică nu primim!! Greul vieţii nóstre numai noi ni-l scim, dar de luptă nu ne înfricăm şi una vom fi cu căpeteniile nóstre bisericesci, aperând stégul sfinteî nóstre biserici.*

Acesta e **singurul răspuns** ce-i putem da!

Câmpianul.

Noutăţi.

Din archidiecesă. Rsmul *Simion P. Mateiu*, canonic mitrop. abdicênd din oficiul de cassar la Cassa centrală archidiecesană, a fost numit în locu-i cu ziua de 1 Iunie n. Rsmul *Dr. Aug. Bunea*, canonic. — On. *Ioan Albon*, paroch în Doştat a depus la Ven. Capitlu mitrop. 6 acţiuni „Arieşana" ca fundaţiune pe numele „Ioan şi Andreiu Albon" pentru cultul gr. cat. din *Palatca*. — On. *Iosif Moga* adm. paroch. în Şalcău a fost transferat în aceea-şi calitate la parochia *Cistelec* în districtul protopopesc al Catineî.

Nou inginer român. Dl *Ilie Dopp*, susţinênd cu succes esamenul special a obţinut diploma de inginer comassator. Dl Dopp e un tinér harnic, care îşi pricepe bine chemarea şi a scris o folositóre broşură despre lucrările de comassare.

Directoriul fundaţiunii Şuluţane e convocat în şedinţă pe ziua de 16 Juniu n. Comisiunea de treî îşi va începe lucrările încă de Joi în 15 n.

Pentru internatele de fetiţe şi băieţi din Blaş. Zilele acestea a apărut o prea frumósă piesă musicală intitulată *Polca internatului"*, dedicată dneî directóre Aurelia n. Solomon, şi compusă de dl prof. Iac. Mureşan. Piesa se vinde în favorul internatului de fetiţe cu preţul de 50 cr. Tot atunci a apărut şi traducerea lui Creţulescu *„Ohezeşia"*, dramă în 3 acte, prelucrată după „Negutătoriul din Veneţia", preţul 25 cr. Venitul curat e destinat pe sama internatului de băieţi. Dorim din inimă ca începutul aecsta să aducă celea mai frumóse resultate.

Desvălirea statuei lui Carnot. Duminecă s'a desvălit statua lui Carnot în Dijon. S'au adunat francezi din tóte părţile ţării. Ministrul president Dupuy, în vorbirea ce a ţinut-o a combătut demoralisarea unor ómeni, care recurg la mijlóce extrem, pentru a schimba faţa lucrurilor din lume.

Congrua românilor gr. ort. După ce sinódele eparchiali n'au fost de acord asupra primirii sau neprimirii congrueî oferită din partea statului, s'a convocat congresul naţional bisericesc pe mâne Duminecă la 28 crt. şi până atunci însе consistorul mitropolitan adunat la Sibiu, a hotărit, *să propună congresului primirea întregirii salarelor preoţesci.*

Esamenul de cualificaţiune cu învăţătorii din archidiecesă, se va începe în 9 Iunie n. Vinerî. Sâmbătă Luni, Marţi şi Miercuri, vor fi esamenele scripturistice, ér de Joi în 15. înainte, se vor face esamenele verbali. La sfîrşit va fi esamen de praxă cu eleviî şcoleî de praxă. Ceî ce doresc să-şi câştige diploma de cualificaţiune vor avea să-şi céră admiterea de la Preav. Consistoriu.

Scolastic. După cum ni să comunică din Sîn-Mihaiul-de-Câmpie, despărţemîntul Cătina al reun. învăţătorescî archidiecesane şi-a ţinut adunarea generală străjuiţi de pretor şi gendarmi. Nu pricepem, cum învăţătorii au putut suferi amestecul acesta al pretorului. Trebuia să-i arete, că dînşii au statute aprobate şi de guvern şi să-i róge, să-i părăséscă.

De la Reuniunea învăţătorilor gr. cat. Comitetul central al acesteî reuniuni e convocat pe 20 Iuniu, în şedinţă spre a hotări asupra terminului ţinerii adunării generale.

Societatea pentru fond de teatru român, cum anunţă „Familia", nu-şi va ţinea adunarea generală anul acesta la Abrud, după cum se plănuise, şi acésta din causa morţii regretatului advoc. Ales. Filip.

Teatru în Veza. Ţăranii români din Veza ni-au pricinuit Duminecă o plăcută surpriză cu producţiunea teatrală. Au luat parte o mulţime de public din Blaş şi ţărani din Veza. Piesele „Cârlanii" şi „Arvinte şi Pe pelea", au fost jucate bine, special adóua a fost interpretată peste aşteptare. Felicităm pe iniţiatorî pentru acéstă frumósă idee, prin care să ajută şi fondul scolar şi se promovéză deşteptarea poporului.

Cruceriî ceî vechi de abia mai au de trăit câte va săptămâni. Ziua de 30 Iuniu n. va fi cea din urmă în care vor mai putea fi schimbaţi pe la perceptorate. De atunci în colo nu-i va mai primi nime.

De la societatea „Petru Maior". Primim următórea rugare: Toţi aceî stimaţi domni, dómne şi domnişóre, cari au primit să vîndă bilete pentru serata lit. musicală din 4 Maiu a. c. a societăţii „Petru Maior" sînt rugaţi să trimită banî încassaţi şi lista contribuirilor, începând din ţiua de adi la adresa societăţii „Petru Maior". (Bpesta IV. Molnár uteza 20. II. 10 A) de óre ce comitetul arangiator al numiteî serate închiind socotelele, le-a predat societăţii. Bpesta 22/V. 99. Pentru comitetul arangiator. *Ioan Pop* preşedinte *George Breban* cassar.

Necrolog. † *Mariţa Bogozan* preparandistă absolută de Blaş, a repausat la 24 Maiu n. în anul al 19-lea al etăţii sale.

Necrolog. *Valerie Petru Bologa*, dirigent al filialeî „Albina" din Braşov, a repausat la 23 Maiu n. în etate de 45 ani, în al 11-lea an al căsătorieî.

În veci amintirea lor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Credința vécurilor creștine celor dintâĭ în fecioria Născătóreĭ de Dumnezeŭ.

(Continuare.)

În dată în tractatul următoriŭ grăesce s. Zeno de repețite orĭ despre acela-și lucru: „(Fiul luĭ Dumnezeŭ) întră în sanctuariul bisericiĭ celeĭ fecioréscĭ, — odihnesce bucuros în locașul cel înfloritoriŭ al castităței și-și gătesce în trupul sfinteĭ Fecióre un trup, pentru ca să se nască după hotărîrea sfatului sĕŭ. — O, ce minune! Fecióra ĭea în pântece de la acela, pe carele-l nasce; se îngróșă trupul eĭ prin maiestatea luĭ, nu prin semînță, și Fecióra cuprinde pe acela, pe carele lumea și plinirea lumiĭ nu-l cuprinde. Într'aceea membrele scot la ivélă pe Ziditoriul sĕŭ, și lucrarea îmbracă în formă pe măiestrul sĕŭ. Maria nu nasce cu durerĭ, ci cu bucurie. Se nasce Fiul fără de tată, dară el nu e întreg al mameĭ; el are, să-și mulțăméscă și-și, că a fost conceput, el împărtășesce mameĭ aceea, că s'a născut; și acésta se minunéză, că a primit un Fiŭ ca acesta, despre care nu s'ar puté crede, că își are originea dintr'însa, dacă nu din motivul, că dînsa rĕmâne și după nascere fecióră nevătĕmată, în ce chip a fost mai înainte de concepere.“ [1]) Pe scurt „Maria a fost fecióră după căsătorirea sa, fecióră după conceperea sa, fecióră după Fiul sĕŭ“. [2])

De altmintrea nu e mirare, că chiar s. Zeno a fost în apus unul din lăudătoriĭ ceĭ mai vechĭ aĭ pururea Fecióreĭ. El a fost adecă cel dintâiŭ, carele a introdus în apus instituția mănăstirilor de călugărițe, și ast feĭ i-s'a îmbiat motiv și prilej de a zugrăvi cu însuflețire idealul virginității. Chiar de aceea ni-se îmbie și nóuĕ aci motivul și prilejul de a grăi câte va cuvinte despre legătura dintre convicția despre fecioria perpetuă a Marieĭ și dintre prețuirea crescêndă a vieții fecioréscĭ.

Deja s. Scriptură declară viața fecioréscă de culmea deplinirii creștinescĭ pe sama celor ce pot cuprinde (Mt. 19, 11 ur.; I Cor. c. 7). De aceea viața fecioréscă începênd deja de pe vremea Apostolilor s'a împărtășit în o venerare din ce în ce tot mai mare. Clemente din Alesandria, Origene, s. Metodiŭ, s. Atanasiŭ, s. Ciril din Ĭerusalim, s. Ilariŭ, s. Vasiliŭ, s. Gregoriŭ din Nazianz, s. Gregoriŭ din Nissa, s. Epifaniŭ, s. Ioan Crisostomul, s. Ambrosiŭ, s. Ĭeronim, s. Augustin par a nu găsi cuvinte de ajuns, cu carĭ să laude și să preamăréscă viața fecioréscă. S. Metodiŭ a scris „Ospețul celor zece fecióre“ voind, să opună scrierea acésta Symposionuluĭ luĭ Plato, care are de obiect dragostea, ἔρως. S. Părinte preamărésce decĭ în scrierea acésta a sa fecioria și arată însemnătatea eĭ și legătura eĭ cu creștinismul. Poesiile s. Gregoriŭ din Nazianz și scrierile ascetice ale s. Vasiliŭ numaĭ le amintim și relevăm, că s. Gregoriŭ din Nissa a scris asemenea o carte „Despre feciorie“ zicênd într'însa, despre feciorie, că ea „este mai pe sus de tótă lauda“. S. Ioan Crisostomul încă a scris o carte „Despre feciorie“, ĕră s. Ambrosiŭ a scris patru cărți, carĭ tractéză despre obiectul acesta.

Scriitoriĭ bisericescĭ amintiți declară fecioria mai ales de un mijloc, prin care omul se deslégă de tóte grijile și poftele pământescĭ, pentru ca în libertate deplinită a spiritului să se pótă împreuna cu Dumnezeŭ și să pótă dobîndi deplinirea creștinéscă. Eĭ numesc fecioria martiriŭ și a nume nu martiriul uneĭ clipe scurte și trecétóre, ci martiriul uneĭ vieți întregĭ petrecute în lupta împotriva ispitelor trupului și în a alesuirilor sataneĭ. [3]) De aceea acelora, carĭ aŭ trăit în feciorie, după Apoc. 14, 3 urr. li-se asigură o trépță mai înaltă a fericiriĭ în cerurĭ; pe eĭ ca „céta cea dintâiŭ“, ca „céta sfîntă“ îĭ conduc îngeriĭ în locașurile cele fericite mai înainte de cât pe ceĭ alalțĭ. [4])

În ce chip împletesc ss. Părinți în scrierile sale cele despre feciorie preamărirea Marieĭ, ne arată mai ales s. Ambrosiŭ în cartea „Despre instrucția uneĭ fecióre“, pe cum și ceĭ alalțĭ scriitorĭ amintiți. Ajungă însĕ aci un citat din s. Atanasiŭ. În comentariul sĕŭ la Evangelia după s. Luca esplicând acest mare dascal al bisericiĭ cuvintele Marieĭ „Că a căutat spre umilința servitóreĭ sale, că étă de acum mĕ vor ferici tóte némurile“ scrie următórele: „O, cât este de mare bogăția fecioricĭ! Deprinderea celor alalte vîrtuțĭ legea o poruncesce tuturor, fecioria însĕ întrece legea, se sirguesce cu tótă povĕțuirea vieții spre o țîntă mai înaltă, e un criteriŭ al lumiĭ celeĭ alalte, o icónă a curățieĭ îngerilor. Așĭ puté, să grăesc multe despre ea, dară ca să dovedesc mărimea vîrtuțiĭ acesteia, voiŭ. să zic în loc de tóte numaĭ una: Domnul universuluĭ, Dumnezeŭ Cuvîntul, după ce Tatăl voia, să trezéscă și înoéscă lumea, nu a ales pe alta, fără o fecióră, ca să fie mama aceluĭ trup, pe carele a voit dînsul, să-l pórte. Așa s'a întîmplat; și așa a locuit Domnul între noĭ ca om, pentru ca în ce chip lumea s'a înființat printr'însul, așa și verguria să-și ĭea începutul dintr'însul, și ĕră-și printr'însul să se dăruéscă grația acésta ómenilor și să petrécă între eĭ spre folosul lor. Ce obiect de laudă este acésta pe sama fecióreloř, și ce criteriŭ al dumnezeiriĭ este acésta întru dînsul, se póte cunósce din acestea. — Dară ceea ce s'a întîmplat Marieĭ, aceea servesce tuturor fecióreloř spre glorie, căcĭ ele de acum înainte sînt legate de dînsa ca nisce surceĭ fecioréscĭ de rădăcină.“ [1])

Dară mai înainte de ce am continua a tracta despre legătura dintre prețuirea vieții fecioréscĭ și dintre credința în fecioria neîncetată a Marieĭ espunĕnd istoria luptеĭ împotriva ereticuluĭ Ĭovinian, să mai auḑim cuvintele câtor va contemporanĭ de aĭ luĭ Zeno.

S. Epifaniŭ bună óră citeză cuvintele de la Isa. 66, 7: „Mai înainte de a nasce, ceea ce s'a apropiat, să nască, mai înainte de a veni durerea nascerii a fugit și a născut fecior.“ Cuvintele acestea s. Părinte le privesce de dovadă profetică despre aceea, „că Fecióra a născut fără de durerĭ, ceea ce altul nu s'a mai întîmplat nicĭ o dată“. [2]) Ĕră airia zice despre Christos, că „s'a făcut în pântecele Fecióreĭ cu adevĕrat, s'a purtat timpul obicinuit, s'a născut prin organele nascerii nepĕtat, neîntinat, nemânjit“. [3])

S. Efrem Sirul († 373 orĭ 379) zice în una din cuvîntările sale de la Nascerea Domnuluĭ, că muierile evreescĭ cuprindeaŭ poziție subordinată, calumniarea putea, să le aducă perire, dară „orĭ ce causă de bănuire și orĭ ce pretext pe sama calumniatorilor a delăturat Maria, căcĭ ea a păzit pururea nevătĕmat sigilul fecioricĭ“. [4]) În cuvîntarea sa „Despre schimbarea la față a luĭ Isus Christos“ esprimă s. Efrem aceea-și idee. „Eĭ (Christos) ĭ-a dus (pe Apostoli) pe munte, ca să le arete, că el e Fiul luĭ Dumnezeŭ, carele fiind născut din Tatăl mai înainte de toțĭ vecĭ la sfârșitul timpului hotărît a primit din Fecióra trup, și pe cum a sciut însu-și, s'a născut fără de generare și în chip negrăit, păzind nevătĕmată fecioria (mameĭ). Unde adecă va Dumnezeŭ, acolo se învinge rînduéla firiĭ. Dumnezeŭ Cuvîntul a locuit în sinul Fecióreĭ, fără ca focul dumnezeiriĭ luĭ să ardă membrele trupuluĭ Fecióreĭ, ci el a păzit-o nevătĕmată în timpul celor nóuĕ luni.“ [5]) Ĕră în una din cuvîntările sale îndreptate împotriva ereselor esplică s. Părinte idea acésta mai de aprópe în chipul următoriŭ: „Firea Fecióreĭ nu s'a despecetluit, când s'a conceput Christos, de aceea nu s'a deschis ea nicĭ cu scopul nascerii, când s'a născut. Pântecele născătóreĭ nu s'a rupt. — De aceea nicĭ pruncul nu a păgubit sigilul fecioricĭ, și nicĭ Fecióra nu a simțit durere. Ea adevĕrat că s'a deschis din causa mĕsurilor trupescĭ ale pruncului celuĭ ce s'a născut în lume, dară s'a întors din noŭ în starea sigilată, în ce chip creţ̦ele scoicilor, dacă aŭ slobodit dintru sine mărgăritariul, se întorc din noŭ la împreunarea și sigilarea lor cea nedespărțită.“ [6]) Textul acesta e nespus de instructiv și în altă privință, dacă ne representăm contextul luĭ. S. Efrem polemiséză adecă în tractatul acesta mai ales în contra luĭ Marcion și în a altor Gnosticĭ doceți, dară nu se lasă a se răpi ca Tertulian și ca Origene la aceea, ca să susțină orĭ cel puțin să concédă vătĕmarea sigiluluĭ fecioresc al Marieĭ; el pe lângă conceperea adevĕrată și pe lângă nascerea adevĕrată susține fecioria nevătĕmată și dovedesce chiar prin acésta, că pe vremea luĭ credința în fecioria neîncetată a Marieĭ era mai întărită, de cum a fost în vécul al III-lea.

(Va urma.)

---

[1]) Ibid. tract. 9.
[2]) Lib. I. tract. 5. n. 3.
[3]) S. Metod. Conviv. VII. 3.
[4]) S. Clem. Rom. ep. I. ad virg. 4 (de pe la an. 400); s. Metod. Conviv. I și VIII.

[1]) S. Atan. Comm. in Lc. Galland. V. pag. 187. Ed. Maurin. I. pag. 1270.
[2]) Haer. XXX. 20.
[3]) Anaceph. 1156 Pet.
[4]) De nativ. sermo IX. T. II. syr. et lat. pag. 427. Ed. Rom. 1732.
[5]) La Zingerle T. I. pag. 237.
[6]) Adv. Haer. T. II. graec. et lat. pag. 266 ur.

Amalrich regele Ierusalimului și cei doi peregrini.

(Narațiune istorică).

(Continuare.)

Ștefan călugĕrul templar îi rĕspunde: „Ceea ce spui este adevĕrat, noi nu dispunem de atari lucruri. Casele și castelele nóstre sînt simple, fără podóbe; dar pentru aceea înaintea mea voi nu sînteți mai fericiți. Voi vĕ petreceți viața în belșug și în chef, pe când noi trăim cum putem în castre. Cu tóte acestea modul nostru de trai ne întărésce, pe când al vostru vĕ molesésce. Noi sîntem tot de una destoinici de a purta arma și de a combate pe dușman cu sabia și cu barda în mână, voi dedați plăcerilor vĕ descurajați și tótă lupta o concredeți străinilor. Étă pentru ce nu vĕ țin pe voi mai fericiți.“ Sultanul se mirá de recéla, cu care privesc acești barbari plăcerile vieții orientali. Aici l-aŭ întimpinat cei mai distinși dintre eunuci și l-aŭ condus în o altă curte cu mult mai pompósă de cât cea de mai înainte. Jur împrejur eraŭ colivii frumóse pline cu animale selbatice de tótă specia. Elefanții și celelalte monstruositățĭ aveaŭ adevĕrate temple, prin a căror columne puteai străbate aprópe de ele.

Lângă basenele cu apă stăteaŭ lei domesticiți, cari îți urmaŭ la orĭ ce semn, în tocmai ca și câniĭ cei mai dresați. Unul dintre dînșiĭ nu s'a bucurat de sosirea străinilor. În contra îi privia mănios și morăia. Hugo din Cesarea pe cum și templarul Ștefan nu l-aŭ scăpat din ochi.

„Eŭ nu mĕ încred în bestia acésta“, zise Hugo: „ar fi consult, să o închideți în colivie. Dacă se apropie de mine, eŭ trebue să o ucid.“ „Să nu te gândescĭ la de astea, Dle. Leul acesta e favoritul Califului. De câte orĭ vine în curtea acésta se jócă cu cóma lui și îi dă însu-și de mâncare.“

„Eŭ îți spun, că îl ucid, cât ce se apropie de mine.“ Aded în ascuns dete poruncă servitorului, ca să-l amăgéscă pe leŭ în direcția, pe unde mergeaŭ dênșiĭ, ca să vadă ce va face străinul curăjos.

Ajungênd éră-și în apropiarea lor, leul se ridică asupra lui. Într'o clipită cavalerii scósă sabiile și de o dată trăsniră pe dobitoc în céfă, și în câte va minute fu mort.

Servitorii începură, să strige: „Alah! Alah! Ce va fi de capul nostru, ați ucis pe leul favorit al Califului. Noi sîntem perduți“.

„Dacă s'a întîmplat așa, nu sîntem noi de vină, ci voi, cari ați voit, să ne dați pradă bestiilor.“ Șaver tot îngălbini și începu, să tremure. „Cavalerilor, voi ați fost prea pripiți! Acum așteptați. Am să anunț califului nenorocirea; póte din asta nicĭ nu vĕ mai dă audiență.“ Califul când a sosit Șaver ca să-l raporteze, scia tot de cele întîmplate. Pe cât era el de laș și timid, pe atâta admira curajul celor doi străini. Ast fel lăudându-i pentru bravura sevârșită le-a zis, că are să le facă jurămîntul.

Capitolul V.

În audiență la Califul.

Șaver se reîntórse de la Calif cu față veselă. Dar în loc să spună adevĕrul, zice, că Califul cu blândéța-i cunoscută a iertat pedépsa, ce o merită străinii barbari.

Din curtea fierelor sĕlbatice trecură prin un lung șir de alte curți, una mai pompósa ca ceealaltă, până ce în sfârșit ajung în una, care era fără pereche. De aicĭ ajung în un loc ticsit cu ostași înarmați. Presența acestor ostași în felul cum eraŭ aŭ deșteptat uimirea cavalerilor. Armele și uniforma lor eraŭ de o strălucire estra-ordinară. Sultanul Șaver apropiându-se de cavalerĭ le zise: „Acum sînt aprópe de Calif, deslegați-vĕ încălțămintele piciórelor și descoperiți-vĕ capetele.“

„Asta nu se póte,“ rĕspunse Hugo. „Numai înaintea Dumnezeului meŭ mĕ presint cu capul descoperit; ghetele înse nu le trag nicĭ în biserică. Cum poți pretinde, ca unui domn pămînteau să-i fac mai mare cinste de cât atot puterniculuĭ Dumnezeŭ! Dór regiĭ toți sînt ai lui supuși.“ Ștefan apróbă rĕspunsul lui Hugo și nu-și descopere capul. Înzădar a cercat sultanul, să-i capaciteze; eĭ remân neclintiți. Șaver neavênd în cătrăŭ îi conduce într'o sală, despre care însu-și, mărturisia că e una dintre cele mai frumóse sălĭ din lume. Sala acésta în mijloc era despărțită cu o perdea, ce atîrna din plafond, grea cu aur și pietriĭ scumpe, în cât ușor aĭ fi putut cumpĕra un regat întreg.

Înaintea acestei perdele se prosterne sultanul Șaver, de treĭ orĭ sărută padimentul și îngână o rugăciune. Gata cu rugăciunea își depune sabia, ce-i atîrna de umerĭ și se așĕdă jos. Cavalerii rĕmân în picióre cu sabiile lângă dînșiĭ. Eĭ își ieaŭ o poziție marțială, gata de a înfrânge orĭ ce, ce pentru dînșiĭ ar fi degradator. Perdeaua se desface de o dată și trimișiĭ vĕd în fața lor pe Califul Aded ședênd pe un tron de aur. El era cu fața acoperită, mânile îi eraŭ înmănușate. În felul acesta trimișiĭ nu vĕdură alt ceva de cât hainele bogate, cari îi acoperiaŭ corpul. Atâta aŭ putut conchide, că e tinĕr. De o parte și de alta stăteaŭ pagiĭ frumos costumați. privirile lor eraŭ țintite spre pămînt.

Sultanul Șaver se ridică și cu mânile încrucișate pe pept se apropie de tron plin de umilință. Aicĭ din nou se aruncă la pămînt, sărută picióre Califului și aștéptă, să-i dea voe, să vorbéscă.

Califul face semn cu mâna. Sultanul începe: „Tu, care eștĭ sórele pămîntului, stăpânitorul tuturor crédincioșilor, spaima dușmanilor și părintele tuturor, cari locuesc pe văile Nilului! Nureddin din Damasc a întrat în Egipt cu o armată fără numĕr. El a făcut jurămîntul, că va pune mâna pe tine, pe locuitorĭ îi va duce în sclăviă și ți-a ocupa tronul.“

Califul fără să se descopere îi rĕspunde ast fel: „Tu aĭ, să-l atacĭ, să-i alungĭ oștirea; ér pe dînsul să-l aruncĭ în prinsóre.“

„El nu e aicĭ, ci a trimis pe Șircuh și pe nepotul sĕŭ Saladin.“ „Atuncĭ îi veĭ ucide pe aceștia.“

„Fiŭ al paradisului, așĭ face bucuros acésta, dar nu am puterĭ de ajuns. De aceea am închiat alianță cu regele Amalrich din Ierusalim, care a venit în ajutorul nostru cu o óste puternică.“

„Cum sună pactul?“

„Să-i plătim pe an 400,000 ducați și să-l dăm și noi ajutor în cas de periclu.“ „Spune-le trimișilor, că aprob pactul.“ Sultanul acum ajunse în o poziție penibilă. Nu scia, în ce mod să spună Califului dorința lui Amalrich, ca să nu-l supere. În urmă luându-și inima în dinți îi zice: „Tu lucéfer al resultatului, căruia ți-se închină popóre, nu-mi lua în nume de rĕŭ, dacă cutez să-ți aduc la cunoscință dorința regelui creștin. El nu se mulțămesce cu jurămîntul meŭ și cu pecetea țĕriĭ, ci aștéptă ca să jóre și Califul.“

Califul Aded rĕmase surprins la o atare pretensiune. Gardiștii din jurul tronului erup în strigăte la adresa regelui creștin, care vre să-și bată joc de sfințenia Califului, și ridicându-și sabiile se îndréptă spre cavalerĭ. Vĕdênd acésta Ștefan întorcându-se spre Hugo zise: „Mi-se pare, că mișeiĭ acestia vreŭ, să ne ucidă, și ast fel să scape de pretensiunile nóstre. Apropiete de mine și apĕră-te vitejesce.“

„Pe sângele mântuitoriului, poruncesce smintiților acestora, să-și retragă armele. alt cum la toți le rătezăm capetele! Califul face semn gardiștilor, cari slugarnic își depun sabiile și se retrag. Apoĭ întorcându-se către trimișiĭ regelui le vorbesce ast fel: „Hugo din Cesarea și Ștefane, să nu vĕ supere mânia argaților meĭ, fiind că după obiceiurile nóstre pretensiunea regelui vostru eĭ o socotesc de insultă. Cu tóte acestea, am să jor, fiind că îmi place de curajul vostru, și dacă și ceĭ alalți conmilitoni aĭ vostri sînt ca voi, atuncĭ alianța acésta numai de folos póte să-mi fie. Étă prindem mâna. ca se fac jurămîntul.“

Hugo pretinde de la Calif să-i întindă mâna desfăcută și nu înmănușată. Așa cere sinceritatea și încrederea reciprocă, așa se practisézá jurămîntul la creștinĭ.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

Conferințele învĕțătorescĭ din Archidiecesa ortodoxă română a Transilvaniei, ținute în 30 și 31 Aug. 1898 e titlul unei broșurĭ la tot casul de mult interes pentru învĕțătorĭ și ceĭ ce se ocupă cu cestiunile scolastice. S'a publicat de către comisariĭ consistoriali, cari aŭ condus aceste conferințe. Ea mai cuprinde a fară de protocólele luate în conferințele celor 12 cercurĭ și treĭ disertațiĭ despre: treptele formale, istoria naturală și remunerațiunile și pedepsele în școlă.

P. Drăgălina: Din istoria Banatului Severin, partea I. cu harta districtelor valahe, prețul 56 cr. În interesanta „Biblioteca nóstră“ condusă de dl prof. Enea Hodoș începe a apăré lucrărĭ din ce în ce mai meritóre. Broșura acésta de 144 pag. are menirea, să scótă la ivélă vitejiile regim. Nro XIII bănățan și să înșire momentele mai de căpetenie din istoria banatului severin. Monografiile de felul și celeĭ de față sînt de mult folos pentru istoriografĭ, dar și pentru ceĭ ce vreŭ, să cunóscă bine țara și pe popórele ce o locuesc. Noi Românii am avut tot de una parte de cea mai vitregă sórte și celea mai multe bravurĭ ale nóstre s'aŭ uitat să se înșire în istoriĭ, saŭ și dacă s'aŭ pomenit, s'aŭ pus la activul altor némurĭ.

Dorim dlui Drăgălină deplin succes întru a ne revendica partea de glorie ce compete grăniților români, ér cetitorilor nostri le recomandăm acéstă carte, care merge până la 1524, când Turnul Severin a căduț în mânile Turcilor. Pentru învĕțătorĭ nu costă de cât 45 cr.

G. Coşbuc: Războiul nostru pentru neatîrnare. Ediţia II., pag. 283, preţul 50 cr.

„Amicul progresului român“ Nro 5 cu următorul cuprins: 10 Maiŭ 1899, (cu patru ilustraţiuni). — Istoria suferinţei. — Nuvelă alegorică de Carmen Sylva. — Îngăşemintele pentru fragi. — Folosul bróscelor. — Ditrugerea viespelor. — Ceva despre altoiul plantelor. — Crescerea calului. — Pasările sfinte ale Egipetului vechiŭ, (cu 9 ilustraţiuni). — Sfaturi agricole generale pe luna Maiŭ („Unirea“). — Cultura fragilor. — Cultura castraveţilor. — Vinurile care depun. — Cum se lasă sânge la cal. — Moravurile albinelor. — Despre hidroterapie. — Diferite sciri economice, industriale şi comerciale din ţară. — Reţete folositóre. — Situaţia agricolă comercială. — Care din dóuĕ, nuvelă. — Istoria cu Ciobanul, snóvă. — Paricidul, (Roman criminal).

„Albina“ revistă enciclopedică populară, Anul II, Nro 31 cu următorul sumar: Albina, Autocefalia bisericiĭ române. — George Adamescu. Episcopul Melchisedec. — G. Coşbuc, Ierusalimul şi biserica sfîntului mormînt. — Gh. A., Doctorul Assaky. — Gr. Teodossiŭ. Mijlóce de propăşire. — C. Mădărjac, Plugariĭ. — S. Vechiŭ, Altoirea cu ochiŭ. — Alesandru Georgescu-Petrósa, O scrisóre. — Pentru copiiĭ săraci. — M. S.. Serbarea liceului din Craiova. — Cronica anti-alcoolismului. — Cantinele şcolare din judeţul Dorohoiŭ. — N. Gâdeiŭ. Cum putem face, să créscă pĕrul. — N. O. Popovici-Lupa, Bibliografie. — O faptă bună. — Mulţămiri. — Apel. — Răspunsuri la întrebările din Nro 23. — Sciri. — Adrese cătră redacţie. — Preţul cerealelor din tîrgul Brăila. — *Ilustraţiuni:* Episcopul Melchisedec. — Dr George Assaky.

Concursuri pentru premii. Academia română, escrie concurs asupra următórelor premiĭ: A. *Premiĭ pentru cărţi publicate.*

I. Premiul Năsturel-Herĕscu, din Seria B, de 4.000 Leĭ, se va decerne în sesiunea generală din anul 1900 unei cărţi scrise în limba română, cu conţinut de orĭ ce natură, care se va judeca mai meritorie printre cele publicate de la 1 Novembre 1898 până la 31 Octobre 1899.

II. Premiul Statului Lazăr, de 5.000 Leĭ, se va decerne în sesiunea generală din anul 1900 unei cărţi scrise în limba română, cu conţinut sciinţific, care se va judeca mai meritorie dintre cele publicate de la 1 Novembre 1897 până la 31 Octobre 1899, saŭ celeĭ mai importante invenţiuni sciinţifice făcute de la 1 Novembre 1897 până la 31 Octobre 1899.

III. Premiul Adamachi, de 5.000 Leĭ, se va decerne în sesiunea generală din anul 1900 unei cărţi scrise în limba română, cu cuprins moral, de orĭ ce natură, care se va judeca mai meritorie printre cele publicate de la 1 Novembre 1898 până la 31 Octobre 1899.

IV. Premiul Hagi-Vasile, de 5.000 Leĭ, se va decerne în sesiunea generală din anul 1900 unei cărţi scrise în limba română şi publicate în timpul de la 1 Ianuarie 1894 până la 31 Octobre 1899, al căreĭ cuprins va fi: Istoria comerciului la Români, saŭ starea actuală a comerciului în România, saŭ studiĭ asupra legislaţiuniĭ comerciale în statul român, saŭ orĭ ce alte subiecte privitóre la comerciul român.

V. Premiul Statului Eliade-Rădulescu, de 5.000 Leĭ, se va decerne în sesiunea generală din anul 1901 unei cărţi scrise în limba română, cu conţinut literar, care se va judeca mai meritorie printre cele publicate de la 1 Novembre 1898 până la 31 Octobre 1900.

B. *Premiĭ peniru lucrări puse la concurs cu subiecte date.*

VI. Premiul Alesandru Ioan Cuza, de 10.000 Leĭ, dimpreună cu procentele acestei sume de la 1891 până la acordarea premiului, se va decerne în sesiunea generală din anul 1900 celeĭ mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect: Istoria Românilor de la Aurelian până la fundarea Principatelor.

VII. Premiului Statului Eliade-Rădulescu, de 5.000 Leĭ, se va decerne în sesiunea generală din anul 1900 celeĭ mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect: Istoria Românilor în timpul Domniilor Regulamentare.

VIII. Premiul Adamachi, de 5.000 Leĭ, se va decerne în sesiunea generală din anul 1900 celeĭ mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect: Studiĭ asupra pelagriĭ.

IX. Premiul Alesandru Ioan Cuza, de 6.000 Leĭ, se va decerne în sesiunea generală din anul 1901 celeĭ mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect: Istoria critică asupra chinezatelor şi districtelor autonome româneşci din Transilvania, Ungaria şi Banat, cu privire şi la instituţiunea chinezilor din celelalte ţĕri locuite de Românĭ, însoţită în anexe de documente.

X. Premiul Statului Lazăr, de 5.000 Leĭ, se va decerne în sesiunea generală din anul 1901 celeĭ mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect: Fauna ichtiologică a României.

XI. Premiul Anastasie Fĕtu, de 3.000 Leĭ, se va decerne în sesiunea generală din anul 1901 celeĭ mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect: Charta agronomică a României.

XII. Premiul Neuschotz, de 2.000 Leĭ, se va decerne în sesiunea generală din anul 1901 celeĭ mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect: Espunerea principiilor conducĕtóre ale dreptului public modern al României şi cercetarea resultatelor aplicaţiuniĭ lor de la 1857 până în momentul de faţă.

XIII. Premiul Adamachi, de 5.000 Leĭ, se va decerne în sesiunea generală din anul 1901 celeĭ mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect: Istoria literaturei române de la Cantemir până la 1821, cu estrageri din autoriĭ aceleĭ epoce literare.

XIV. Premiul Princesa Alina Ştirbeĭ se va decerne în sesiunea generală din anul 1902 pentru cea mai bună scriere în limba română despre: Principiile morale şi creştinesci de carĭ trebue să se conducă părinţiĭ în educaţiunea copiilor lor.

XV. Premiul Statului Eliade-Rădulescu, de 5.000 Leĭ, se va decerne în sesiunea generală din anul 1902 celeĭ mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect: Studiŭ comparativ asupra dialectelor şi sub-dialectelor române.

XVI. Premiul Adamachi, de 5.000 Leĭ, se va decere în sesiunea generală din anul 1902 celeĭ mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect: Domnia lui Ştefan cel Mare.

XVII. Premiul G. San-Marin, în sumă de 2.000 Leĭ, dimpreună cu procentele acestui fond până la acordarea premiului (decis. 6 Martie 1895), se va decerne în sesiunea generală din anul 1902 celeĭ mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect: Consideraţiuni asupra comerciului României cu ţĕrile străine atât la Orient cât şi la Occident, începênd cu secolul XVI până în aniĭ din urmă.

XVIII. Premiul Statului Lazăr, de 5.000 Leĭ, se va decerne în sesiunea generală din anul 1903 celeĭ mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect: Studiul vinurilor din România din punctul de vedere economic şi al compoziţiuniĭ lor chimice.

XIX. Premiul Adamachi, de 5.000 Leĭ, se va decerne în sesiunea generală din anul 1903 celeĭ mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect: Alcoolismul în România.

XX. Premiul Neuschotz, de 2.000 Leĭ, se va decerne în sesiunea generală din anul 1903 celeĭ mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect: Espunerea finanţelor statului român de la 1859 până la 1902, cu o introducere asupra finanţelor Domniilor Regulamentare.

XXI. Premiul Statului Eliade-Rădulescu, de 5.000 Leĭ, se va decerne în sesiunea generală din anul 1904 celeĭ mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect: Epoca lui Mateiŭ Basarab şi Vasile Lupu.

XXII. Premiul Adamachi, de 5.000 Leĭ, se va decerne în sesiunea generală din anul 1904 celeĭ mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect: Istoria poesieĭ lirice la Românĭ până la Alexandri.

XXIII. Premiul Alexandru Bodescu, de 1.500 Leĭ, dimpreună cu 1.000 Leĭ dăruiţi de dl Ioan Kalinderu, se va decerne în sesiunea generală din anul 1904 celeĭ mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect: Monografia economică, statistică şi socială a uneĭ comune rurale din România şi a uneĭ comune rurale româneşci de peste graniţă. Monografia situaţiuniĭ economice a câte treĭ familiĭ de ţĕran, fruntaş, mijlocaş şi codaş, luate din cele dóuĕ comune, în total şese familiĭ.

XXIV. Premiul Princesa Alina Ştirbeĭ se va decerne în sesiunea generală din anul 1906 pentru cea mai bună scriere în limba română despre: Istoria României de la fundarea Daciei până la finele secolului present, pentru unul şi întărirea simţemintelor patriotice ale tuturor cetăţenilor.

XXV. Premiul Princesa Alina Ştirbeĭ se va decerne în sesiunea generală din anul 1910 pentru cea mai bună: Carte de lectură pentru şcolile secundare.

Manual de Psichologie şi Logică pentru clasa VIII a şcólelor medie edat de *Dr Vasile Hossu*. Blaş. Tipografia seminariului archidiecesan. 1898. Preţul broş. 1 fl. 20 cr.

Jertfa creştinilor. *Comentar al liturgiilor bisericiĭ grecesci* compus de *Dr Victor Szmigelski*. Tomul I. Introducere dogmatică. Cu aprobarea Preaveneratului Ordinariat mitropolitan de Alba Iulia şi Făgăraş. Blaş 1897. Tipografia seminariului archidiecesan. Pag. 230 în 8. Preţul 1 fl. 5 cr. saŭ 2 leĭ 20 baniĭ. Editura auctorului.

Posta Redacţiunii. Preaon. *D. B.* in *A.* Am primit frumósa Dtale predică, dar regretăm, că spaţul nu ne permite, să o publicăm. Credeţi-ne, că dacă ne-am puté incassa numaĭ pe jumĕtate abonamentele restante, am scóte fóea cu supliment omiletic. Aşa însĕ e cu neputinţă. Trimiteţi-ne sciriĭ din părţile acelea şi le vom publica bucuros. Noĭ dorim, ca „Unirea“ să fie a tuturor şi toţi fiiĭ bisericiĭ nóstre, carĭ o cetesc, să găséscă în ea oglinda întregeĭ Provinţe. Durere însĕ, par că unele diecese niciĭ nu maĭ esistă. Niciĭ o scire, absolut niciĭ un sĕmn de viaţă şi interes. Dumnezeŭ cu noĭ!

Editor şi redactor răspundĕtor:
Dr Vasile Suciu.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul IX. Blaş 3 Iuniŭ 1899. Numĕrul 22.

La cestiunea ajutorului de stat.

Nu vre, să dispară de pe scenă cestiunea ajutoruluĭ de stat, ce se dă preoţimiĭ române şi nicĭ nu póte să dispară. Pentru că s'aŭ aflat bisericile române în situaţie maĭ *grea,* dar în situaţie maĭ *penibilă* nicĭ o dată.

Pe timpul principilor calvinĭ era grea din cale a fară situaţia bisericiĭ române şi tot grea a fost şi acum sînt dóuĕ sute de anĭ când cu sfînta Unire, dar penibilă ca azĭ n'a fost situaţia nicĭ o dată.

Pe timpul principilor calvinĭ era o eră de persecuţiune, care isvoria din motive religióse şi sociale, ér din motive naţionale numaĭ în rîndul al doilea. Mişcarea pentru Unire asemenea în primul rînd de aceste motive a fost călăuzită: poporul român împilat era dornic de libertate religiósă, socială şi naţională: aceste le aştepta de la catolicism şi de aceea l-a şi îmbrăţişat. Decĭ orĭ cum s'ar judeca acele vremurĭ şi acele mişcărĭ, va rĕmâné adevĕrată constatarea din fruntea acestor şire: eraŭ *grele* acele timpurĭ pentru biserica română, dar nu eraŭ *penibile* ca cele de azĭ.

Întru adevĕr de ce era vorba atuncĭ; era vorba de bunurĭ marĭ, de bunurĭ comune, de idealurĭ: libertate religiósă, libertate politică, libertate naţională şi egală îndreptăţire.

Dar despre ce este vorba azĭ? E vorba de ameliorarea sorţiĭ materiale a cleruluĭ, e vorba ca să se facă posibilă şi cleruluĭ suportarea sarcinilor mereŭ crescânde: cu un cuvînt e vorbă despre îmbunătăţirea sorţiĭ materiale a cleruluĭ.

Nu e vorbă: e importantă din cale a fară şi cestiunea acésta. E adecă adevĕrat, că clerul nostru e cel maĭ sĕrac din ţara întrégă, că nu are nicĭ pe de parte mijlócele de subsistinţă cele maĭ necesare, de cum să aĭbă mijlóce pentru a duce un traiŭ tignit şi pentru a puté cresce familia, cu care Dumnezeŭ l-ar fi dăruit. De altă parte nu sîntem noĭ atâta de naivĭ, cât să pretindem cleruluĭ nostru, ca să servéscă numaĭ écă aşa pentru sperarea resplătirilor eterne, de óre ce trupul de o cam dată nutremînt trecător aştéptă, şi copiiĭ nu-ĭ poţi cresce cu promisiunĭ de bunătăţi viitóre, ci trebue să-ĭ îmbracĭ şi să-ĭ porţi la şcólă; carĭ tóte mistuesc parale multe.

Recunóscem decĭ importanţa estraordinară a cestiuniĭ şi recunóscem necesitatea de a se îmbunătăţi starea materială a cleruluĭ nostru. Constatăm înse numaĭ atâta, că pe când în vremurĭ trecute *idealurĭ* eraŭ acele, carĭ mişcaŭ clerul român, azĭ *materia* e, care îĭ preocupă.

Prin constatarea acésta nu voim, să facem nicĭ o imputare, voim numaĭ să justificăm, ceea ce spuneam maĭ la deal, că pe când odinióră era *grea* situaţia bisericiĭ -nóstre, pe atuncĭ azĭ e *penibilă.*

Întru adevĕr e dór vorba, ca noĭ să ne ajutorăm pe noĭ, cu puterile nóstre, din mijlócele nóstre? De ar fi aşa, atuncĭ nu numaĭ că ar fi îndreptăţită mişcarea cleruluĭ nostru pentru îmbunătăţirea sorţiĭ sale materiale, ci ar fi chiar laudabilă, ar fi nobilă şi vrednică de tótă recunoscinţa şi de tot spriginul. Dar nu de asta e vorba, vorba e, ca să-ţi ameliorezĭ sórtea din *mila* altuia, şi încă din mila aceluia, pe care nu-l *póte* duré de sórtea ta, şi dacă îl dóre, apoĭ nu e fără de interes. Va să zică, e vorba, ca să-ţi ameliorezĭ sórtea ta *materială* în contul bunurilor *spirituale,* în contul bunurilor de o *ordine maĭ înaltă,* în contul bunurilor, carĭ, în timpurile trecute cu mult maĭ grele de cum sînt cele de azĭ, însufleţiaŭ clerul şi poporul nostru credincios.

E uşor celor din Blaş, vor zice unii póte că chiar şi din cler; eĭ aŭ plăţi bune! Ceĭ ce aşt fel gândesc şi grăesc nu pot fi luaţi în serios. Când prepositul unuĭ capitlu, care după rang e socotit demnitar în statul întreg, abia are plată cât un maior de soldaţi, când canoniciĭ aŭ plăţi de locotenenţi, când profesoriĭ abia aŭ câte 600—700 fl., atuncĭ să nu se bage de vină blăşenilor, ci clerul să ĭea tocmaĭ de la dinşiĭ esemplu şi să-şĭ dea samă ce are de făcut, când e avisat la *mila* străinuluĭ.

Dar vorba e de ajutor *străin,* şi asta face *penibilă* situaţia de azĭ. Lipsa

---

Feuilleton.

Trista veste.

Atât de veseĺ povestesc copilele 'n cărare,
Cât de dulcéţa vorbeĭ lor, totu-ĭ senin în zare;
Ér ceru-ĭ limpede profund, şi câte o stea s'arată,
Şi arde 'ncet, abia clipind din gene, câte o dată.

Şi rândunelele 'n vĕzduh lăsatu-şĭ-aŭ cântarea,
Şi codriĭ surĭ şi văĭ adâncĭ maĭ tulbure ca marea,
Un întunerec isvoresc — şi maĭ isteţ e vîntul,
C'aduce 'ntreg şi 'nfierbîntat de simţeminte cântul.

Nu se zăresce 'mbrăţişat de iarbă verde dealul,
Şi par' că 'n vale vĕd, că 'n rîŭ de abia se mişcă valul
Privind uimit liniscea 'n sat în somnurĭ cufundată,
Şi luna pare c'a murit, căcĭ nu se maĭ arată.

. . . . . .

În prag de mult aştéptă ea cu buzele 'nsetate,
Şi ascultă, cum o frunză 'n gard uscată se tot bate.
De câte orĭ nu şĭ-a şoptit: „E aicĭ, îl aud cum vine!“
Dar înşelată: „Tot nu-ĭ el, eŭ mĕ prostesc pe mine.“

Un lung oftat, atât de adânc, cât de suflarea-ĭ caldă
Tresare luna din mormînt, învie şĭ-apoĭ scaldă
În raze vîntul ce-a rĕmas privind uimit fetiţa,
Ce-şĭ duce mâna 'ncet la ochĭ, şi-ĭ şterge cu altiţa.

S'aud din depărtare paşĭ, şi sgomotul lor cresce,
Şi-ĭ cresce dorul eĭ aprins, ér inima-ĭ svîcnesce.
Statura sdravănă-ĭ a luĭ, dar paşiĭ stă să jóre,
Că sînt străinĭ; şĭ-un junghiŭ în piept o taie, s'o omóre.

„Să nu maĭ staĭ cu doru 'n prag, copilă, el nu vine
„Cu luntrea repede maĭ mult să stea sara la tine,
„Ţĭ-aşĭ spune-o verde, dar me tem, că vorba-mĭ te ucide:
„De azĭ portiţa las'o 'n foc, te rog n-o maĭ deschide.

„Ĭ-a fost maĭ drag luĭ Dumnezeŭ ca ţie, n'aĭ ce face!
„El m'a rugat, să vin, să-ţĭ spun, să-l laşĭ, să dórmă 'n pace,
„Să nu verşĭ lacrimĭ pentru el, iubesce dar pe altul
„De poţĭ, de nu să-ţĭ de-a puterĭ, să suferĭ, Preaînaltul.“

Şi glasul paşilor greoĭ se duce şi tot scade.
De pe lopeţĭ cu jalnic plâns un val de lacrămĭ cade,
Şi luntrea geme, ér în rîŭ staŭ pescĭĭ muţĭ privindu-o,
Şi-o 'ncungiură bănuitorĭ de parte urmărind-o.

e mare, e inteţitóre şi cel mai rĕŭ sfetnic e pururea sĕrăcia. Când e mai mare necesitatea de a se înălţa la cerinţa situaţiunii? Când e mai mare nĕcasul. Ér nĕcasul nu a fost mai mare nicĭ o dată.

Pe cumpĕnă de o parte stă demnitatea, libertatea, independenţa clerului nostru, şi împreună cu a clerului şi a poporului nostru; de ceealaltă parte stă *mila*, mila străinului, preţul bunurilor din blidul cel dintâiŭ.

Unde va întinde clerul mâna sa?

Am vĕdut pe airia, şi nu ne legănăm în speranţe. Congresul bisericesc din Sibiŭ a decis primirea, la Gherla s'a împărţit ajutorul, la Lugoş tot asemenea, de şi condiţionat, la Orade pe cea urmă. Remâne archidiecesa nóstră.

Ce va face ea?

Decidă clerul. Noĭ părerea ne-am spus-o, datorinţa ne-am împlinit-o. Acum mai îndrăsnim a spune, că consistorul nu póte lua singur rĕspunderea asupra sa. Şi aşa odiul îl apasă. Poftéscă clerul archidiecesan şi decidă. Priméscă clerul mila şi fie fericit. Dar dacă primesce, pórte şi rĕspunderea înaintea lumiĭ şi a posterităţiĭ.

Cerem decĭ cu insistinţă convocarea cât mai grabnică a sinodului archidiecesan, sinodului archidiecesan să-ĭ premérgă în fie care tract protopopesc sinóde protopopescĭ, *carĭ să decidă cu vot secret primirea orĭ neprimirea ajutorului de stat după modalitatea, cu care se dă.* Ast fel se va avé un vot liber, neînfluinţat şi pe basa acelor voturĭ sinodul va decide. La nicĭ un cas însĕ consistorul respunderea să nu o ĭea asupra sa.

Apoĭ fie ce va fi! Viitorul va arĕta, când a fost clerul român mai consciŭ de chemarea sa: atunci când îl purta în spate pe **superintendentele calvin**, orĭ acum, când sărută mâna **solgăbirĕului pentru o sumă de 50—60 fl.**

Ajutorul de stat. — Ziarele nóstre politice continuă a publica mereŭ articli în potriva ajutorului de stat. În numĕrul sĕŭ ultim „Liga română“ scrie despre mişcarea, ce a provocat în preoţimea nóstră împărţirea umilitóre a urgisitului ajutor de stat. În nrul 109 „*Tribuna*“ a publicat un puternic articlu în potriva primiriĭ. În acest articlu subscris de „un preot gr. cat.“ *se provócă preoţimea, să ţină sinóde estraordinare şi să protesteze cu tótă tăria în potriva modului, cum guvernul a împărţit aceĭ banĭ, miluind mai ales pe preoţiĭ nevrednicĭ, carĭ n'aŭ făcut şi nicĭ nu fac absolut nimic pentru biserică şi némul lor, ci din contră sînt slugi plecate tuturor slujbaşilor guvernului.* Ér în nrul 109 un laic „de pe Secaş“ insistă pentru ţinerea sinódelor estraordinare şi convocarea unui congres provincial, pentru ca *să se contrabalanseze machinaţiunile guvernului, care nu ajutorul, fără corumperea preoţimiĭ o voiesce.*

Mai amintim aci, că unii din *preoţiĭ, carĭ s'aŭ prea pripit cu trimiterea cuitelor la Ordinariat, acum şi le-aŭ revocat, convingéndu-se de scopul ascuns şi potrivnic spiritului bisericiĭ, ce se urmăresce cu acéstă milă. Fie acéstă o pildă, pe care toţi ar trebui să o urmeze.*

Sinodul protopopesc al Roşiei, ţinut la 23 Maiŭ n. în Certegea, *a protestat cu indignare în contra modalităţiĭ de împărţire a ajutului de stat, atât de umilitóre pentru autoritatea nóstră bisericéscă.*

S'a luat conclus, ca sinodul să céră de la locurile competente *convocarea unui sinod provinţial*, singur în drept de a decide în o causă atât de strîns legată de viitorul provinţeĭ nóstre mitropolitane.

Este însĕ de remarcat şi o notă discondantă. În Nrul 122 din „Magyar Polgár“ un „sĕcuiŭ“, în numele preoţimiĭ din secuime se indignéză, că Ordinariatul nu primesce ajutorul de la guvern „pentru micĭ motive de naţionalitate“, şi se rógă de guvern „să asemne numaĭ ajutórele la Perceptorat, că preoţiĭ din secuime vor face cuite şi în limba magiară şi vor fi mulţămitorĭ guvernului pentru părintésca îngrijire.“

Nu credem, că „sĕcuiul“ acest a fost autorisat, să vorbéscă aşa în numele preoţilor nostri din secuime şi dacă totuşi s'ar adeveri, că preoţiĭ nostri din părţile acelea aşa slabe concepte aŭ despre drept şi dreptate, şi aşa de puţin ţin la limba şi némul lor, ne-ar causa multă durere.

Mai adaugem aci, că foile ungurescĭ aduc scirea, că ministrul de culte şi instrucţiune publică a chitat deja suma votată în budget ca ajutor de stat pe basa legiĭ de Congruă, „care compete preoţilor gr. cat. lipsiţi“. — „Alkotmány“ zice, că acest ajutor de stat nu e indentic cu acele sume de câte 30—50—100 fl., „carĭ li-se dădeaŭ preoţilor fără nicĭ un sistem şi în legătură cu scopurĭ politice“. Adauge însĕ fóia unguréscă:

„În sînul preoţimiĭ avisate la ajutor a produs un disgust extra-ordinar împrejurarea, că chitanţele lor sînt vidimate de solgăbirĕŭ. Noĭ încă am discutat la timpul sĕŭ acest lucru. Din partea oficioşilor se motivéză acésta zicêndu-se, că contra-semnarea solgăbirĕului servesce numaĭ pentru autenticarea subscrieriĭ respectivului preot, şi că solgăbirĕul nu are drept de a refusa subscrierea. Acésta este o scusă istéţă şi *servesce numaĭ de acoperemînt tendinţeĭ, de a supune încet cu încetul preoţimea sub inspecţia şi controlul deplin al statului.*“

Congresul bisericesc estraordinar al românilor gr. ort. — Duminecă şi Luni s'a ţinut la Sibiŭ congresul estraordinar convocat în causa primiriĭ saŭ neprimiriĭ întregiriĭ

Copila stă năucă 'n prag. De o dată
ca o rótă
Începe, să se 'nvîrtă 'ncet cu dînsa
lumea tótă.
Apoĭ mai tare, ameţitor: urechea eĭ
o dóre
De vuetul, ca de prisnel din mână de
fecióre.

Se prăbuşesce apoĭ în jos pămîntul,
ea rĕmâne
Pe margine de abis, de abia cu mâna
se mai ţine,
Închide ochiĭ albastri, perirea să
nu-şĭ vadă:
Întinde braţele 'n pustiŭ şi cade apoĭ
grămadă.

De mult e sórele pe cer, şi paserile
'n crângurĭ,
De mult s'aŭ adunat la cor, dór cuciĭ
mai staŭ singurĭ
Printr'un desiş mai depărtat, căcĭ nime
nu le lasă
Cu vorba; „Câţĭ anĭ îmĭ mai daĭ, până
voĭ fi mirésă?“

În casă zace pe un păcel copila,
pare mórtă
Cu ochiĭ stînşĭ, ér mama 'ncet din când
în când îşĭ pórtă
Pe frunea eĭ o mână 'n lat, şi odorul
şi-l bocesce,
Şi valul lacrămilor eĭ mai aprig
năvălesce.

„Un vênt năprasnic preste ea a dat
în prag a sară
„Ĭ-am dat, să 'nghită fum de lup, treĭ
fire de secară
„Ĭ-am pus sub ţîţa stîngă, ea abia gemu
o dată,
„Când a 'nghiţit borborosind din apa
descântată.“

Şi vin copilele din sat la ea cu
cusătura,
Să le mai spună 'n pene, cum s'aşeđe
umplătura,
Ca fluturaşiĭ mai frumoşĭ să fluture
pe umĕr;
Ea scie al fluturelui chip, şi al aţelor
luĭ numĕr.

S'aude un cântec arginţiŭ de clopot
de de parte
Copila sare jos sbierând: „Să n'am de
tine parte
„Mai mult, iubite? staĭ, să vin şi eŭ cu
tine 'n grópă,
„Căcĭ alt cum dorul meŭ aprins de vie
tot mĕ 'ngrópă.“

Alérgă apoĭ prin sat în lung, descinsă,
despletită,
Miraţi staŭ ómeniĭ pe drum, ér mama
eĭ crucită
Se rógă Precestiĭ plângênd şi blastĕmă,
se cântă
. . . . . .

Ér clopotele 'n depărtărĭ o rugă
tristă cântă.

Ioan Maior.

---

† Auxenţiŭ Petruţiŭ.

Marţa trecută a repausat la Bucurescĭ un compatriot de al nostru, care prin destoinicia şi priceperea sa s'a ridicat până la gradul de şef de secţiune la Archivele statuluĭ, fiind pe lângă aceea şi un distins paleolog al Academieĭ române.

Om fórte simpatic, Auxenţiŭ Petruţiŭ era iubit şi stimat de toţĭ ceĭ ce-l cunosceaŭ. Prin mórtea sa el a lăsat în urmă-ĭ multe regrete.

Publicăm în următórele cuvîntul funebru ce l-a rostit la înmormîntarea sa tinĕrul scriitor, dl *Septimiŭ Sever Secula.*

Jalnică adunare.

Cu ochiĭ în lacrămĭ şi cu sufletul îndurerat încunjurăm acest sicriŭ; acest sicriŭ, care, casă vecinică, de vecinică odihnă este pentru Auxenţiŭ Petruţiŭ.

Vorbele îmĭ încremenesc pe buze, şi slăbit e glasul meŭ pentru a da rostire întregiĭ durerĭ, durerĭĭ neasĕmuit de marĭ ce simt, când mĕ găsesc în faţa rĕmăşiţelor pămîntescĭ ale scumpului tovarĕş, iubitului meŭ şef şi sinceruluĭ prietin.

Prea curînd ne-aĭ părăsit, scumpe prietin, prea curînd cerut-aĭ lacrămĭ şi jale pe urma ta. Prea curînd plecat-aĭ dintre noĭ, lăsând în inimile nóstre un gol de împlinit jaleĭ şi veciniceloŕ regrete.

În flórea vrîsteĭ, într'o nópte de primăvară, — pe când gândul tĕŭ căuta cărările apropiateĭ liniscĭ a vieţiĭ pămîntene, după treĭ zecĭ de anĭ de muncă, — seninul tĕŭ suflet spre plaiurile lumiĭ de fericirĭ şĭ-a

venitelor preoţescĭ. Aŭ luat parte la şedinţele congresuluĭ 66 deputaţi din 90. Interesul faţă de desbaterile şi hotărîrile ce se vor aduce, era fórte viŭ.

În ziua întâie s'a făcut deschiderea din partea Î. P. S. Sale Mitropolituluĭ, care a accentuat în cuvîntul sĕŭ gravitatea cestiuniĭ, s'a ales biroul şi apoĭ o comisiune de 9 pentru studiarea raportuluĭ consistoriuluĭ mitropolitan. Încă înainte de alegerea acesteĭ comisiunĭ dep. Part. Cosma a făcut propunerea, ca în vederea multelor agende ce vor avé acum să fie resolvite în ministeriul de culte, Mitropolitul să întrevină la guvern, ca în ministeriul acesta să se aplice la posturile maĭ de frunte bărbaţi români gr. ort., carĭ cunosc bine chestiunile ce ar fi de resolvit.

În şedinţa a dóua, de Lunĭ, raport. Dr Mihu referéză, că comisiunea de 9. *cu 7 contra 2 voturĭ a primit propunerea consistoriuluĭ mitropolitan, care din motive de oportunitate şi condus de nisce vederĭ aşa de optimiste faţă de guvern, (? Red. Un). e de părerea, ca congresul să priméscă întregirea, în casul când dotaţiunea întrégă se va pune la dispoziţia autorităţiĭ bisericescĭ superióre spre distribuire, fără altă condiţie, de cât ca sumele reclamate să ajungă la destinaţiunea lor, adecă în mânile preoţilor împărtăşiţi. De o dată comisiunea propune spre primire şi conclusul, ca Consistóriele să îndrume parochiile la o acţiune energică pentru regularea dotaţiuniĭ preoţilor amĕsurat referinţelor locale.*

Consistoriul mitropolitan cu tóte că găsesce legea despre întregire gravă, din motivele că ajutoriul acesta nu se dă parochiilor saŭ bisericiĭ, ci personal preoţilor, — apoĭ că ministrul nu e obligat, să ajute şi parochiile, carĭ se vor înfiinţa după 1 Ian. 1898. numaĭ dacă află organisarea acelora de motivată, — şi că din contră, el provócă autoritatea bisericéscă, să afilieze o parochiă la altă, — că póte detrage ajutoriul unuĭ preot, chiar şi în casul când superioritatea bisericéscă îl absólvă de o eventuală acusă, şi că în sfîrşit el asémnă ajutoriul acesta pe lângă condiţiunĭ, pe carĭ el le crede de bune; — cu tóte acestea, după cum am pomenit, din motive de oportunitate propune primirea ajutoriuluĭ. Între motivele acestea e şi acela, că timpurile se maĭ pot schimba, şi după aceste de acum să vie alte maĭ favorabile (!) — că neprimind ajutoriul, preoţiĭ ar putea eĭ înşi-şĭ să-l céră de la guvern, şi aşa s'ar nasce anarchie în biserică (?) — că preoţiĭ pot şi abzice de ajutoriul acordat, dacă nu le place condiţiile, etc.

Punêndu-se raportul comisiuniĭ la desbatere în dată aŭ luat maĭ mulţiĭ cuvîntul în potriva primiriĭ. Primul vorbitor protoprsb. *Măneguţiŭ* arată, că multe din argumentele de oportunitate sînt nebasate. Tot de una preoţimea românéscă a escelat prin hărnicie şi economie şi a avut de unde contribui cu baniĭ sĕĭ la fundarea multor instituţiunĭ culturalĭ.

Vorbitoriul nu vre, ca preotul să fie domn, şi să-şĭ priméscă salariul, căcĭ în chipul acesta el nu va maĭ avé aşa strînsă legătură cu poporul sĕŭ, fiiĭ sĕĭ sufletescĭ, se va despărţi de eĭ şi se va alipi de cel ce-l plătesc. Ca pildă aduce Bucovina, unde preoţimea neînteresându-se de popor, acesta e grozav de demoralisat. Propune, să se insiste pentru îmbunătăţirea sorţiĭ preoţilor din partea poporuluĭ şi prin înfiinţarea de fonduri preoţescĭ în fie care diecesă. Tot contra vorbesce *Sêrbu* (Caransebeş), *Popovicĭ* (Orşova), care propune respingerea ajutoriuluĭ de óre ce ei se dă ad personam, şi în chipul acesta vatĕmă autonomia bisericiĭ. *Mangra, Damian* (Braşov), *Damian* (Brad) vorbesce tot contra şi a nume pentru propunerea protop. *Popovicĭ;* tot contra vorbesce şi *Dr Oprean,* care cere respingerea, căcĭ legea atacă autonomia. Pentru primire, pe lângă comisiunea de 9. (raport. Mihu) maĭ e şi *Truţa, Oncu, Ignaţie Pap (Arad), Cirlea, cav. Puşcariŭ şi Cosma,* tóţĭ laicĭ, a fară de unul. La ½ 8. sara se cere votisarea, *şi congresul cu 40 voturĭ contra 28 e pentru ca să se céră şi priméscă întregirea venitelor parochialĭ de la stat, cu reserva propusă de consistor.*

Timpul va dovedi, cât de mult a fost basat optimismul consistoriuluĭ şi speranţele de bine puse în guvern.

Liberalism unguresc. — „Pénzügyi közlöny", organul oficial al ministeriuluĭ unguresc de finanţe, în nrul sĕŭ cel maĭ recent de la 10 Maiŭ publică lista tuturor cărţilor, revistelor şi ziarelor oprite pe teritorul ungar.

Numĕrul total al productelor de presă oprite este de 685; dintre carĭ *o terţialitate* sînt românescĭ.

De remarcat, că între productele românescĭ oprite sînt unele de conţinut curat literar, („Amorul", Galaţi 1894., Autoriĭ românĭ moderniĭ, 1891. Bucurescĭ 1895. Curs de stil şi compositiune de Mauliŭ (?) Bucurescĭ 1895. Călindarul Caraghiosuluĭ, Iaşi 1890 etc.)

O vóce germână despre paragraful amvonuluĭ. — Ziarul „Germania" din Berlin, luând act despre reacţiunea catolicilor asupra paragrafuluĭ amvonuluĭ, amintesce părerea unuĭ ziar magiar de a înainta o adresă — protest la Corónă, compusă din protestele singuraticelor comitete parochiale, în contra odiosuluĭ paragraf.

Părerea acésta o apreţiéză ast fel: De sigur nimenĭ nu va denega simpatia ce o meritá mişcarea acésta, dar pericolul nu e nicĭ de cum paralisat. Un lucru atât de decidĕtor, în lungul interval de la prima propunere a paragrafuluĭ amvonuluĭ, până la votarea luĭ, nu numaĭ că s'ar fi putut complana, dar ar fi şi trebuit complanat. Acum însă, când e prea târdiŭ, efectul acesteĭ mişcărĭ, şi mişcarea însă-şĭ chiar, sînt fórte problematice.

De alt cum cam tot aşa se fac în Ungaria tóte lucrurile, carĭ ţintesc la apĕrarea bisericiĭ: şi târziŭ şi fără de nicĭ un resultat . . . .

Renta şcolilor din Braşov. „Keleti Értesitő" anunţă, că negoţierile diplomatice dintre guvernul ungar şi cel român în afacerea mult discutată a subvenţionărĭ şcolilor din Braşov, s'aŭ sfârşit printr'o înţelegere în principiŭ. Guvernul român şi-a luat obligaţiunea *de a transmite ministeruluĭ ungar de culte şi instrucţiune renta* ce se cuvine Bisericiĭ Sf. Nicolae din Braşov, ér guvernul ungar va transmite din parte-i acéstă rentă la locul de destinaţie. Pe calea acésta, statul ungar îşi reservă dreptul de control.

Procesul intentat de administraţia bisericéscă din Braşov contra Statuluĭ român se va închide.

Se scie, că dl Dimitrie Sturdza începuse negoţiărĭ cu guvernul austro-ungar pentru plata renteĭ, ce statul român datorésce şcolilor şi bisericiĭ Sf. Nicolae din Braşov.

---

luat sborul, rĕmânênd trupul fără simţire în braţele soţieĭ tale neconsolabile; acest trup, lăcaş de atâtea frumóse simţirĭ, care rece stă în faţa nóstră, — ca să se împlinéscă cuvintele Scripturiĭ: „Din pământ aĭ fost luat, în pământ te veĭ întórce" (Facere III. 15.)

Cu cât devotament şi dragoste te îngrijeaĭ de iubita ta soţie, de copiiĭ tĕĭ: Elisa, şi de Costică; cu câtă trudă în viaţa-ţĭ trăită cu cinste nu aĭ făcut jertfe pentru neam şi pentru asupriţi! Cu cât trĕmur iubiaĭ pe aĭ tĕĭ! Fericirea lor îţĭ muncia vecînic inima de părinte bun, şi jocul nepoţilor Traian şi Mihaĭ îţĭ înseninaŭ a dese orĭ fruntea încreţită de greul vieţiĭ.

Viaţa ta întrégă a fost cartea deschisă a sufletuluĭ curat şi luminat.

Născut în Ciufudiŭ, lângă Blaş, la anul 1842 Octobre 7, Auxenţiŭ Petruţiŭ şi-a făcut studiile liceale la Blaş. A urmat un an de zile la facultatea de drept din Sibiŭ, ér de acolo trecênd în România, la 1866 s'a înscris la facultatea de litere din Bucuresci. A fost câţi va anĭ revidor şcolar, ér la urmă a intrat în funcţiune la Archivele Statuluĭ, unde a trecut prin tóte gradele, până la gradul de şef de secţie, — dovedind o deosebită destoînicie, şi fiind tot de una de model de funcţionar.

Pricepérea şi rîvna la muncă l-aŭ ridicat în faţa colegilor sĕĭ şi în faţa tuturor acelora, carĭ îl sciaŭ pe un piedestal, unde cu greŭ va maĭ putea ajunge un altul.

Greŭ a fost încercat serviciul Archivelor Statuluĭ, — s'a stîns primul paleograf român prin perderea sa; s'a prăbuşit ca lovit de fulger stîlpul, pe care cu încredere îl încunjuram cu toţiĭ, şi care cu dragoste şi cu bunăvoinţă ne ajuta şi ne îndemna mereŭ, să stăruim întru îndeplinirea rolului şi datoriilor nóstre.

Rude şi prietiniĭ, sdrobiţĭ de durere te încunjurăm astăzĭ; — funcţionariĭ de la Academia Română şi de la Archivele Statuluĭ, acum, în momentele despărţiriĭ pe vecie în potop de lacrămĭ scăldăm trupul tĕŭ fără viaţă; ér colegul tĕŭ Costică Mumuianu de pe patul durerilĭ îţĭ trimite prin slaba mea vóce un lung şi dureros: adio!

Duce-vor viitoriméĭ numele luĭ Auxenţiŭ Petruţiŭ lucrările sale.

„Condica brâncovenéscă" este o publicaţie istorică de o neperitóre valóre pentru istoria némuluĭ românesc.

Opera luĭ Auxenţiŭ Petruţiŭ este şi aranjarea cabinetuluĭ de manuscrise de la Academia Română, unde el a funcţionat maĭ bine de 15 anĭ.

Şi când o viaţă atât de rodnică, un suflet atât de nobil, ne părăsesce pentru vecie, să nu încercăm a ne stăpâni durerea, să lăsăm curs lacrimilor; dar regăsind în sufletul nostru pe Domnul, să zicem: „Domnul a dat, domnul a luat, fie numele Domnuluĭ binecuvîntat."

În faţa hotărîrilor nestrămutate ale Celuĭ de sus să plecăm genunchiĭ, căcĭ: „Nu este al vostru, să sciţĭ timpurile saŭ vremurile, pe care le-a aşedat tatăl", zice Apostolul (Fapte I.)

Plecaţĭ cuvîntuluĭ luĭ Dumnezeŭ, noĭ să petrecem cu jale pe ultimu-l drum pe Auxenţiŭ Petruţiŭ, să udăm mormîntul luĭ scump cu lacrămĭ şi să păstrăm cu pietate memoria luĭ, căcĭ zice psalmistul (Psalmĭ aleşi): „Întórce sufletul meŭ la odihna ta, că făptura mânilor tale este, Dómne, . . . ĕră eŭ întru dreptate mĕ voĭ arĕta ţie."

În veci amintirea luĭ!

Revistă bisericéscă.

Roma. Consistoriul de primăvară se va ţiné în jumătatea primă a lunii acesteia. Cu acéstă ocasiune vor fi creaţi mai mulţi cardinali, dintre cari partea cea mai mare vor fi străini.

În Vatican în 28 l. tr. s'aŭ începutu consfătuirile celor 53 de archiepiscopi şi episcopi din America de Sud sub presidenţa cardinalului Di Pietro. Întrunirea a fară de cei 1100 de articlii, cari se referesc la disciplina bisericii catolilce din America, se va ocupa şi cu un proiect de organisaţiune pentru aceea-şi biserică.

La 21 Maiŭ Sfinţia Sa a primit în audienţă pe trimisul rusesc pe lângă Vatican, care în numele Ţarului a esprimat Pontificelui cea mai căldurósă mulţămită pentru interesul arĕtat lucrărilor păcii. Ţarul regreta fórte mult, că din causa opositii făcute de Italia nu i-a fost posibil, să esopereze şi învitarea Sfinţii Sale la congres, de şi din parte-i a dorit-o acésta.

Revistă politică.

Afaceri interne. Lucrul, asupra căruia eraŭ aţintite în zilele trecute privirile tuturor cetăţenilor din monarchia nóstră, era pactul vamal. Pentru a se înţelege cu privire la pact, mai dăunăzi ministrii din Viena aŭ fost venit în Pesta. Dar fiind că aci nu s'aŭ putut înţelege, în sĕptĕmâna trecută aŭ mers unii dintre ministrii magiari în Viena. Fiind însă că nici acolo nu s'aŭ putut înţelege ei între ei, s'aŭ sfătuit şi în presenţa Monarchului. Dar resultatul a fost nul ca şi mai înainte. Maiestatea Sa vĕdĕnd nesuccesul l-a dimis şi pe unii şi pe alţii, îndrumându-i ca să se sfătuéscă éră ei de ei. Ai nostri s'aŭ şi întors acasă, ca să spună guvernamentalilor stadiul, la care a ajuns cestiunea pactului economic, şi pentru ca pe Lunia trecută să se întórcă din noŭ la Viena. Aci érăşi aŭ fost primiţi din partea Monarchului, ca să-i spună conclusiunile, la cari aŭ mai ajuns, cari însă în realitate sînt tot cele vechi, ţinĕnd Austriacii sus şi tare punctul lor de vedere, ér ai nostri nevoind să cedeze nimica. Până Miercuri la amézi lucrurile aŭ rĕmas tot aşa încurcate, şi dacă nu se vor puté resolvi, atunci va trebui ca să demisioneze, un guvern saŭ altul, orî póte amĕndóuă.

Ca să se înţeléagă în ce stă contrastul între cele dóuĕ guverne, reamintim cetitorilor nostri, că, când cu vestita împăciuire dintre ministrul president magiar actual şi opositie, el a fost stabilit o formulă referitóre la pactul economic şi vamal cu Austria. În formula acésta se zice, că dacă pactul nu se va închia până la 1903 saŭ 1904, Ungaria să aibă dreptul de a-şi regula afacerile sale economice neatîrnător de Austria, ér banca austro-ungară să subsiste până la 1910 fără considerare, că óre pactul închiatus-a definitiv orî ba până la 1904. — Acesta este nodul, ce nu se póte deslega, căci Széll ţine la formula sa, ér austriacii nu vreŭ, să scie de ea.

Ministrul de instrucţie, ca să pótă promova mai cu succes cultura magiară, a socotit de bine, ca să schimbe planul de învĕţământ. În vîrtutea schimbării acesteia s'ar şterge limba grecéscă din gimnasii şi s'ar pune mai mare pond pe literatura magiară, şi în specie pe istoria naţională magiară şi istoria universală.

Austria. Guvernul austriac pe lângă nĕcasurile, ce le-a avut cu pactul economic, a trebuit să se mai ocupe şi cu antipatica cestiune cuprinsă în programul Nemţilor despre care amintiam în numĕrul trecut. Cu privire la programul acesta al Nemţilor, ministrul preşedinte austriac şi-a esprimat părerea s'a înaintea clubului guvernamental, mai mult în înţelesul, că o parte cel puţin din pretensiunile acelea nu se póte împlini.

După alţii Monarchul ar fi declarat, că programul Nemţilor e acceptabil, ce dacă e adevĕrat, atunci guvernul actual trebue să-şi schimbe direcţiunea, orî să lase loc altuia, care s'ar compune nu numai din bărbaţi de ai partidului guvernamental actual, ci şi din cei de ai opositiei germâne de acum, ca în modul acesta să îndestuléscă şi pe Slavi şi pe Germâni.

Hollanda. Conferinţa de pace s'a deschis sĕptĕmâna trecuta. Deja în prima şedinţă aŭ ales de preşedinte al conferinţei pe baronul **Staal** representant al Rusiei, ér de vice-preşedinte pe Beaufort, ministru de esterne hollandez. În aceea-şi şedinţă aŭ trimes o telegramă de felicitare reginei Wilhelmina, ér alta ţarului Nicolae, în care îl felicitéză din incidentul zilei nascerii şi pentru nobila idee a păcii şi desarmării generale.

Aŭ purces apoi la formarea alor 3 comisiuni, cari vor avé, să se ocupe cu planul desarmării, cu instituţiunea arbitragiului şi cu stabilirea legilor de răsboiŭ.

Rĕul e, că puterile representate la conferinţa acésta şi în specie marile puteri europene nu sînt de acord comun, cu privire la un punct orî altul. Aşa Anglia şi Germania nu apróbă idea desarmării şi cer, ca cestiunea acésta să se sepună de la ordinea de zi. Statele-Unite pretind necondiţionat încetarea pirateriei pe timpul răsbóelor de pe mare, pe când marile puteri europene sînt contra. Cu privire la punctul al treilea dintre cele mai însemnate: stabilirea arbitrilor internaţionali, încă s'aŭ născut diferinţe. Germania nu doresce organisarea de tribunale de arbitri, Anglia şi Rusia însă voesc, ca cestiunea acésta să se desbată prin pricepĕtorî ai dreptului internaţional şi prin delegaţi militari. Ţarul din partea lui pune mare pond pe instituirea arbitrilor, în care vede primul pas spre desarmare.

Conferinţele se ţin în secret, ér pentru ziaristică se vor da din când în când comunicate oficióse.

Într'atâta cu privire la obiectul comisiunii a treia (a arbitragiului) delegatul Rusiei a făcut o propunere constătătóre din 3 puncte.

În punctul prim e vorbă despre întrevenirea unei a treia puteri, care rugată fiind din partea altor puteri, cari nu se pot învoi între sine, va pronunţa judecată asupra obiectului de neînţelegere. Dar fiind că în punctul acesta se cuprind orî ce fel de neînţelegeri, prin urmare şi acelea, cari se referesc la interesele vitali ale unui stat, părţile litigante prin aceea, că cer întrevenirea alteia, nu se obligă deja anticipative, că se vor supune judecăţii, ce se va pronunţa.

Punctul al doilea tractéză despre tribunalul, ce vor trebui să-l înfiinţeze dóuĕ state, când între ele vor fi conflicte de o însĕmnătate mai mică. În casul acesta fie care dintre cele 2 state va trebui să alégă câte 2 judecători, cari toţi la olaltă vor alege pe al cincilea.

Punctul al treilea se ocupă cu instituţiunea unei comisiuni permanente, carea va tracta şi va judeca asupra diferinţelor internaţionali.

Italianii şi Americanii aŭ propus unele lucruri pentru completarea proiectului acestuia, ér Anglezii socotindul de neîndestulitoriŭ, aŭ propus înfiinţarea unui tribunal permanent compus din judecători aleşi.

E probabil, ca să se priméscă propunerea Rusiei.

Corespondinţe.

Ér afacerea ajutoriului de stat.

Clarissime Dle Redactor!

Spre a se convinge fraţii preoţi, cari mai cred încă, că ajutorul de stat se dă numai, ca preoţimea românéscă să fie *ajutată*, ér nu ca să fie *cumperată*, publică, te rog, şi pătania mea cu acest ajutor *corteşitoriŭ*. În 1896, 1897 şi 1898 eram paroch în B..... La recomandarea Veneratului meŭ Ordinariat am şi căpĕtat atât pe 1896 cât şi pe 1897 subsidiul de stat în câte 40 fl. Sumă mică, dar ce să faci? dacă meritele mele înaintea guvernului (pentru *idea* de stat magiar) eraŭ nu numai necunoscute, dar şi *nule*. Cugetam, că acest ajutor l-am căpĕtat numai pe basa întrepunerii Ordinariatului meŭ. Dar ce să vedi? Prin Faur 1898 mĕ trezesc cu un avis de la graţiosul domn prim-pretor, în care mĕ încunoscinţéză, că Înaltul Ministru de culte s'a îndurat *preagraţios* (?) a-mi acorda un ajutor de 75 fl., despre ce el (Dl prim-pretor) în înţelesul scripteî fişpanului mĕ avisézĕ *confidenţial*. (Hm! quid est hoc?) M'am surprins, vĕdĕnd că guvernul mĕ are aşa de drag, pe când eŭ nu sciam, să fiŭ făcut vre o dată ceva faptă *patriotică* (cetesce: *maghiarónă*). Dar unde-s banii? întreb pe pretorul. Egy pár nap alatt az itteni adóhivataltól *főlĕtelesen* meg fog kapni. Bine, mĕ duc acum a casă, Dle Pretor, — şi apoi peste o sĕptĕmână voiŭ cerca la Perceptorat. „Jól van!“ îmi rĕspunde cam amărît (!!) Viŭ peste o sĕptĕmână în apoi la perceptorat, viŭ a dóua,

a treia óră, banii ca în palmă! Notific fibirăului; el mĕ îndrumă. să reclamez la fişpan! Cer numĕrul scripteĭ fişpanului, şi pe basa aceluia fac întrebare în causă. Dl fişpan sub Nr. 833 rescrie preturei sus indicate: Dr N. N. (eŭ) b. . . . gkath. lelkész hozzám azon kérelemmel fordult, hogy a f. é. február hó 21-én 363 tjk. sz. leiratommal között államsegélynek kezeihez leendő kiszolgáltatása iránt az intézkedéseket tegyem meg. Fŏlhivom azért főszolgabiró urat, miszerint nevezett lelkészt *bizalmasan* értesitse, hogy 363 tjk. sz. a. közŏlt államsegély a. . . . . püspök kezeihez lett kiosztás végett kiutalványozva, de részére csak 40 frt lett folyositva és nem 75 frt, mint feljelzett leiratomban *tévedésből* (?) jeleztetett. A mennyiben tehát a kiutalványozott államsegélyt eddig meg nem kapta volna, ugy forduljon közvetlenül a . . . . . gör. kath. püspökhöz kérelmével etc. Hm! Aşa dară din eróre (?) mie mi-s'a notificat, că primesc mila de 75 fl., faptice înse numaĭ 40 fl. mi-s'a acordat! Bine! sciŭ pentru ce? . . . Căcĭ la acel *„főltételesen"* n'am zis nimica înaintea Pretorelui. Căpĕtat-am cei 40 fl. pe 1897; dar pe 1898? nimic! . . Causa? . . Căcĭ nu am luat la cunoscinţă acel *„főltételesen"* al Pretorelui. Şi nu am grijit, ca pe viitor graţia nu „condiţionată" să fie, ci ca o rĕsplată aměsurată „vrednicilor" mele servicii, ce a-şi fi făcut guvernului. *Dar, nu numaĭ eŭ, ci gândesc, că nicĭ un preot român nu-şi va vinde legea şi némul sĕŭ, nu-şi va trada biserica, care l-a crescut sub aripile sale, şi nu se va despărţi prin servicii nevrednice de turma sa, — pentru ca să priméscă în schimb mila străinului.*

Sega.

Asociaţiunea în Câmpie.

Pe când corĕspondentul „Gazeteĭ" işi esprimă necredinţa în înpămîntenirea „Asociaţiunii" în câmpie, pe atuncĭ Prea On. Dn protopop al Catineĭ e încredinţat din partea comitetului central, să reînfiinţeze despărţĕmîntul Mociului.

Şi e mirare, că pe când Asociaţiunea cuprinde teren prin părţile ungurene, pe atuncĭ în Câmpie, în vestita Câmpie, nu póte străbate. Şi e mirare, că pe când ea funcţionéză în părţi sĕrace, în părţi mărginaşe, în părţi mai lipsite de coducĕtorĭ cualificaţi, pe atuncĭ nu póte străbate în Câmpia cea vestită, în Canaanul Ardealului, într'un ţinut curat românesc şi nu chiar sĕrac, nicĭ în fruntaşi mirenĭ, nicĭ în fruntaşi de aĭ bisericĭ.

De ce Asociaţiunea nu póte străbate în Câmpie? De ce? Câmpenii susţin, că nu se póte, fără înse să dovedéscă, fără să arete publicului încercările nereuşite. Cred şi eŭ, că e greŭ, dar nu e aşa greŭ, cât să nu se pótă învinge. Cred şi eŭ, că e greŭ, dar e nimica acest greŭ în faţa lipselor, ce pretind, cu o necesitate imperiósă, înpămîntenirea Asociaţiunii.

Nicăirĭ poporul nostru nu are lipsă aşa mare de instruire, de luminare ca pe Câmpie! Singuraticĭ nu mai pot ajuta, — resultat se póte aşteptă numaĭ printr'o conlucrare. Şi acéstă conlucrare aşa de bine se póte face sub stégul Asociaţiunii. Noĭ nu ne cunóscem nicĭ unul pe altul, nicĭ nĕcasurile şi nevoile celor încredinţaţi păstoririĭ nóstre, căcĭ nu avem ocasiune, de a ne cunósce, de a conveni şi a ne sfătui împreună — Dar sinódele protopopescĭ?

Sinódele protopopescĭ? Multe aşĭ ave de zis şi despre acestea! Aşa puţinĭ sînt cei ce se adună la acestea, aşa puţine se tractézĕ, şi aşa cu mare grabă, cele ce ajung la ordinea zileĭ.

Şi se susţine, că nu se póte însgheba despărţĕmîntul Asociaţiuniĭ din prea marea resfirare a satelor, din pricina depărtăriĭ şi comunicaţieĭ rele, ce e între singuraticele sate. De bună samă este ceva în lucru, dar totuşi e prea de mult cântecul acesta de scusă, — azĭ s'aŭ schimbat şi se schimbă mereŭ lucrurile în spre bine; azĭ comunicaţia nu e chiar aşa legendar de anevoiósă. Dar să fie tóte, aşa pe cum se susţine, şi totuşi nu e motiv de scusă; în câte şi câte locurĭ, trebue să se lupte cu casurĭ şi maĭ marĭ, dar nu daŭ înděrĕpt, se luptă şi învinge.

Nu împrăştiarea satelor e vina, ci noĭ, singur numaĭ noĭ: atât preoţĭ cât şi mirenĭ. Prea ne place să ne îngrădim în satele nóstre, să nu ne batem capul cu lumea, prea credem, că datorinţe avem de împlinit numaĭ în comuna nóstră, nu şi în ţinutul nostru, nu şi faţă de publicul din a fară. Noĭ nu sîntem numaĭ aĭ satului nostru, ci şi aĭ ţinutului, ci şi aĭ némului întreg. Glasul acestora într'o formă e de sfînt, şi dacă al unuia numaĭ nu l-am asculta, nevredniceĭ ne facem şi înaintea celor alaltĭ.

Binele economic, binele cultural al poporului nostru cere, ca umĕr la umĕr să punem, să ridicăm ocara de pe ţinutul nostru, de pe noĭ înşi-ne, să facem şi din Câmpie pământul bun şi fructifer al Asociaţiunii. Să începem o dată lucrul cu tótă seriositatea, cu tótă tăria bărbătéscă, şi ne vom convinge, că nu e aşa greŭ, aşa de neînvins. pe cum credem, pe cum ne place să ne spăriăm. Şi eŭ cred mult în reuşita Dlui delegat al comitetului central, în reuşita dlui protopop al Catineĭ, căcĭ e omul cel maĭ chemat în lucrul acesta, e omul cel maĭ cu autoritate în tótă Câmpia. Nu sciŭ primit-a încredinţarea comitetului, dar atâta sciŭ, că posiţia îl îndatorésce la acéstă lucrare grea, dar şi onorifică.

E rîndul nostru, ca ceĭ chemaţi să fim la postul nostru şi să ajutăm, că acéstă lucrare culturală şi şi naţională să succédă pe deplin. Pildă de zel şi abnegaţiune să luăm de la străinĭ.

Coresp.

Noutăţi.

Din Archidiecesă. Joĭ la 1 a c. aŭ fost ordinaţi ca diaconĭ clericiĭ absoluţi *Ludovic Alesandru Bugner*, destinat ca administrator parochial în Noul-român, — *Damaschin Ghircoiaş*, admin. paroch. în Bucium — şi *Ioan Bârsan*, admin. paroch. în Rachişel. Duminecă în 4 Iunie a. c. toţi aceştia vor fi ordinaţi de preoţĭ.

Soirĭ personale. Dl *Georgiŭ Miculaş*, teolog la Universitatea din Budapesta, a făcut la 26 Maiŭ, ca teolog patrunait, esamenul rigoros din *dogmatica specială şi fundamentală*. Distinsul tinĕr din diecesa Oradea mare, carĕ deja în anul trecut a depus primul rigoros din studiul biblic şi limbile orientalĭ, a fost felicitat de însi-şi profesoriĭ esaminătorĭ pentru diligința sa estraordinară.

Concurs. La parochia vacantă *Bobohalma* din Tr. protopopesc al Ernotului prin acésta se escrie concurs cu terminul de 15 Iuniŭ n. 1899 inclusive. Emolumentele împreunate cu acest beneficiŭ sînt: I. Casă parochială nóuă cu patru încăperĭ, dintre carĭ dóuĕ padimentate, coperită cu şindile. Curtea parochială de 1000 orgie pătrate închisă parte cu gard, parte cu palan. Şiură acoperită cu paie şi un staul pentru 12 vite cu 3 despărţăminte acoperit cu trestia, ambele în stare bună. Celariŭ nouŭ se zidesce cu cămară pe el. II. Porţiunea canonică de 27½ jugĕre, în care 6 jugĕre sînt fînaţ, comassate tóte în o tablă, pe cum şi o grădină în sat de un jugĕr. III. De la 70 fumurĭ câte o zi de lucru cu palma şi intertenţiunea de la preot. IV. Venitele stolare îndatinate.

Convocare. Onoraţiĭ membri aĭ comitetului cercual din despărţĕmîntul al XXXIII-lea (Sătmar) al „Asociaţiunii pentru literatura şi cultura poporului român" sînt învitaţi prin acésta a lua parte la şedinţa comitetului cercual, ce se va ţinĕ în 15 Iunie st. n. la 10 óre a. m. în localul Otelului orăşenesc din Seini. Moftinul mic 25 Maiŭ 1899. *George Şuta* directorul despărţ. Sătmar.

Scolastic. Dl *Nicolaŭ Racoţa*, medic comunal în Şeica mare s'a înscris cu ocasiunea ţineriĭ adunăriĭ generale a despărţĕmîntului sibian al Reuniunii docenţilor poporalĭ din archidiecesa Albeĭ Iulie în comuna Calvaser de membru fundator al aceleĭ Reuniunĭ, solvind tacsa de 40 coróne, cu aceea condiţiune, ca camętele acestuĭ capital neatingibil să se întrebuinţeze în scopul şi favorul despărţĕmîntului sibian. Vivant sequentes!

Societatea pentru fond de teatru român işĭ va ţinĕ adunarea generală la *Sĕlisce*, în ziua de 30 Iulie n. şi următórele.

Turburările din Bucovina. Consciinţa naţională deşteptată în Bucovina de ziarul „Patria" şi ţinută la nivoul, la care trebue, să vede că n'a fost pe placul guvernului. În diferite rînduri ziarul a fost confiscat pentru singuraticĭ articliĭ. Cu demonstraţiile contra mitrop. Arcadie, lucrurile s'aŭ agravat şi maĭ mult. Colaboratorul Desseanu a fost espulsat. Ĕr acum, după ce ziarul în decurs de 8 zile de patru orĭ a fost confiscat, e espulsat şi al doilea colaborator dl Victor Branisce. Aşa se pare, că nicĭ în Austria nu ne îubesc maĭ mult, de cât în Ungaria!

Sinod ecumenic. În presa rusă, laică şi bisericéscă, se agită fórte mult idea despre convocarea unuĭ Sinod icumenic care să se ocupe cu multele cestiunĭ bisericescĭ ce s'aŭ ivit în biserica ortodoxă în decursul timpului de când în acéstă biserică a încetat seria conciliilor ecumenice. În fruntea mişcăriĭ pentru convocarea unuĭ ast fel de sinod, stă actualul mitropolit al Moskveĭ, I. P. S. Vladimir.

Seceta în România. Ziarele din capitala română, ne aduc tot sciriĭ rele despre starea sămănăturilor. Seceta bântue aşa de intensiv în tótă ţara, în cât spectrul fómeteĭ apare din ce în ce maĭ îngrozitoriŭ în preocupările şi temerile cultivătorilor de pământ! Sînt judeţe, ca de pildă Ialomiţa, unde chiar dacă ar ploua acum cu găleata, recolta tot e perdută! În vederea acestuĭ desastru dl Kalinderu, admin. domeniului Corónii, a permis sătenilor să-şi păşuneze vitele în poenile şi pădurile domeniului şi în un circular, plin de părintescĭ poveţe, îndémnă pe sătenĭ să-şi samene locurile nimicite de secetă, cu nutreţurĭ potrivite timpului şi locului.

Necrolog. *Emil Castelar*, om politic, mare orator, conducĕtorul republicanilor spanioli a murit la 25 Maiŭ n. S'a născut în Cadix la 1832 şi încă ca tinĕr s'a remarcat prin scrierĭ catolice. A fost profesor de istorie la universitate, conducĕtoriul revoluţiuniĭ din 1866, maĭ târziŭ ministru şi preşedinte al Cortesilor. Castelar a fost unul dintre ceĭ maĭ celebriĭ scriitorĭ din vécul nostru.

Necrolog. † *Dionisiŭ Pop*, parochul gr. cat. al Feneşului-săsesc, după un morb îndelungat şi greŭ, a repausat la 26 Maiŭ n. în anul al 42-lea al etăţiĭ şi al 19-lea al preoţieĭ şi fericiteĭ căsătorie.

În vecĭ amintirea lor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Credința vécurilor creștine celor dintâĭ în fecioria Născătóreĭ de Dumnezeŭ.

(Continuare.)

Din esemplele acestea, carĭ ușor am puté, să le înmulțim, putem, să ne formăm o icóną aproximativă despre credința acésta, cum a fost ea maĭ înainte de ieșirea la ivélă a ereticului Ĭovinian. În cestiunea de față ne câștigăm din noŭ vechea esperință istorică, că orĭ ce convicție aparținétóre credinței creștine, orĭ cât să fie fost de răspândită, s'a limpedit și s'a fixat, numaĭ după ce a dat de împotrivire.

Împotrivirea în cestiunea de față o a făcut Ĭovinian. El a fost călugăr și a dus o viață ascetică severă, dară nu a aflat îndestulire într'însa. Pentru ca să scape de împărechiarea din lăuntrul sĕŭ a trecut pe la anul 388 chiar la contrariul, a părăsit stoicismul sĕŭ, de până atuncia, a început o viață comódă și îndulcită cu plăcerĭ lumescĭ și a cercat, să se justifice prin publicarea motivelor acesteĭ schimbărĭ. Învățăturile luĭ pot, să se cuprindă în punctele următóre: 1) Fecioria, vĕduvia și viața conjugală sînt meritorie de o potrivă; 2) ajunarea nu are preț maĭ înalt de cât mâncarea și beutura pe lângă mulțămita față cu Dumnezeŭ; 3) toțĭ, ceĭ ce s'aŭ botezat cu credință deplină, nu pot maĭ mult, să fie învinșĭ de satana; 4) toțĭ, ceĭ ce păzesc grația primită în botez, aŭ, să se aștepte în cer la răsplătire la fel. Maĭ ales punctele acestea le-a înfruntat s. Ieronim în scrierea sa cea detaiată îndreptată împotriva luĭ Ĭovinian. Despre alte dóuĕ învățăturĭ nóuĕ de ale luĭ Ĭovinian grăesce s. Augustin în scrierea sa împotriva luĭ Ĭulian compusă pe la anul 428. Ne spune adecă s. Părinte, că Ĭovinian a învățat, că tóte păcatele sînt la fel, nicĭ unul nu e maĭ greŭ orĭ maĭ ușor, și că Fecióra prin nascerea sa a perdut predicatul „Fecióră“. [1]) Învinuirea acésta ĭ-o face luĭ Ĭovinian de altmintrea și s. Ambrosiŭ în o epistolă îndreptată Papeĭ Siriciŭ, și s. Ieronim face cel puțin alusiune la ea atât în scrierea sa polemică amintită maĭ la deal, cât și în epistola sa îndreptata luĭ Pammachiŭ.

Ĭovinian a cercat acum maĭ de aprópe, să răspândéscă inovațiunile sale în Roma și a dobîndit câțĭ va părtinitorĭ, dară în măsură cu mult maĭ mare a stîrnit neplăcerea preoților, și aceștia însoțiți de maĭ multĭ laĭcĭ cu vadă, între carĭ a fost și Pammachiŭ, s'aŭ sculat asupra luĭ și aŭ propus Papeĭ Siriciŭ, să osîndéscă învățăturile luĭ. Siriciŭ o a și făcut acésta în sinodul ținut în Roma la anul 390 și a împărtășit hotărîrea acésta sinodala sfîntuluĭ Ambrosiŭ de Milan. Acesta păsise deja maĭ înainte împotriva luĭ Ĭovinian, ĕră acum a adunat un sinod provincial, care și-a însușit hotărîrea celuĭ din Roma și a alungat pe Ĭovinian, cel ce într'aceea se mutase la Milan.

E bătétoriŭ la ochĭ, că epistola luĭ Siriciŭ cătră Ambrosiŭ nu cuprinde nimica referitoriŭ la învățătura luĭ Ĭovinian despre sfînta Fecióră. Putem, să credem, că ea nu a fost ajuns la cunoscința Papeĭ, de óre ce Ĭovinian o folosise în Roma a bună samă numaĭ în chip secundar ca motiv spre a îndupleca fecióre dedicate luĭ Dumnezeŭ, să se căsătoréscă. Cu atât maĭ pe larg tractéză s. Ambrosiŭ despre ea în epistola sa sinodală trimisă în 391 Papeĭ Siriciŭ: „ — Prin o muiere a venit grijea în lume, prin o fecióră mântuirea. Christos însu-și a ales pe sama sa darul special al fecioriei și a făcut întru sine faptă grația curățenieĭ. El a representat întru sine, ceea ce a ales întru maĭcă-sa. Cât de mare e decĭ nebunia lătratuluĭ celuĭ aducétoriŭ de perire al acestor ómenĭ (al Ĭovinianiștilor), când zic, că Christos nu a putut, să se nască dintr'o fecióră, în vreme ce dînșiĭ totuși declară, că persóne de acelea, carĭ s'aŭ născut din muierĭ pe cale de tot firéscă, pot, să rămână fecióre? Așa dară altora le împărtășesce Christos aceea, ce șie-și, pe cum zic eĭ, nu a putut, să-și împărtășéscă? Dară acela, de și a primit trup, de și s'a făcut om, pentru ca să răscumpere pe om și să-l scape de mórte, totuși ca Dumnezeŭ a venit în lume în chip neobicĭnuit așa, că dînsul (după cuvîntul sĕŭ (Isa. 43, 19): „Étă eŭ fac nóuĕ“) s'a născut prin nascerea uneĭ fecióre chiar nevătĕmate, pentru ca, pe cum este scris, să fie credut de „Cu noĭ Dumnezeŭ“. Dară eĭ proclamă de pe calea rătăcirĭ: Ea a conceput ca fecióră, dară nu a născut ca fecióră. A putut decĭ, să concépă o fecióră, nu a putut înse, să nască ca fecióră, în vreme ce conceperea în tot de una premerge, și nascerea urmézĕ? Dară dacă nu vor, să crédă învățăturile preoților, crédă cel puțin profețiile luĭ Christos, crédă învățăturile îngerilor: „Că la Dumnezeŭ nimica nu e cu neputință“ (Lc. 1, 37). Crédă mărturisirĭ celeĭ apostolescĭ a credinței, carea biserica romană o păzesce și o ține în tot de una neschimbată. Maria a audit glasul îngeruluĭ, și ea, carea zisese maĭ înainte de aceea: „Cum va fi acésta?“ fără ca de altmintrea să întrebe despre vrednicia de credință a nascerĭ, răspunde după aceea: „Étă servitórea Domnuluĭ, fie mie după cuvîntul tĕŭ.“ Acésta e Fecióra, carea a conceput, Fecióra, carea a născut. Că așa e scris: „Étă fecióra va lua în pântece și va nasce fiŭ.“ Nu va lua numaĭ în pântece fecióra, ci va și nasce fecióra, a zis el (profetul orĭ prin profetul Christos). Dară ce e ușea aceea a sfintelor, ușea aceea cea maĭ din a fară, ce caută cătră răsărit, carea nu se va deschide, și nimenia nu va trece printr'însa fără numaĭ Dumnezeul luĭ Israil singur? (Ezech. 44, 1 urr.) Nu e óre ușea acésta Maria, prin care a întrat în lume Răscumpĕrătoriul? Ușea dreptățiĭ, în ce chip a zis el însu-și: „Să plinim tótă dreptatea“ (Mt. 3, 15). Ușea ucésta e fericita Marie, despre care e scris: Domnul va trece printr'însa, și ea va fi încuiată după nascere; căcĭ ea ca fecióră a luat în pântece și a născut. Dară ce e de necredut în aceea, că Maria în contra obiceiuluĭ nascerĭ firescĭ a născut și rĕmâne fecióră, când dóră în contra obiceiuluĭ firĭ „marea a vĕdut și a fugit, Ĭordanul s'a întors în apoĭ“ (ps. 113, 3)? Nu întrece decĭ credința, că o fecióră a născut, când cetim, că o stîncă a vĕrsat apă (II Moĭsi 17, 6), și că apa mărĭ a stat asemenea unuĭ părete (II Moĭsi 14, 22). Nu întrece credința, că un om a purces din o fecióră, când din o stîncă a ieșit apă multă (IV Moĭsi 20, 11), când ferul a notat pe apă (IV Împ. 6, 6), când un om a umblat pe de-asupra apelor (Mt. 14, 26). Așa dară dacă apa a purtat pe un om, nu a putut Fecióra, să nască pe un om? Și ce om? Pe acela, despre carele cetim: „Și va trimite lor om, carele-ĭ va mântui pe eĭ, și cunoscut va fi Domnul Egiptenilor“ (Isa. 19, 20 ur.). Așa dară în L. V. a condus o fecióră óstea Evreilor prin mare, ér în L. N. o fecióră a fost alésă de palat al Împĕratuluĭ celuĭ ceresc.“ [1]) La un an după aceea a scris s. Ambrosiŭ cartea sa „Despre instruirea uneĭ fecióre“ și într'însa a continuat argumentarea acésta tipologică despre fecioria Marieĭ cea nevătĕmată în sensul cel maĭ strîns. Aci s. Părinte se provócă din noŭ la ușea cea încuiată din Ezech. 44, 1: „Cine e ușea acésta, dacă nu Maria, încuiată, pentru că fecióră? Ușea e decĭ Maria, prin care a întrat Christos în lumea acésta, după ce a purces din nascere feciorésca și nu a desfăcut zăvorul fecioriei în organele nascerĭ. Neatins a rĕmas gardul castităților, nevătĕmat a rĕmas sigilul curățenieĭ, când a ieșit din Fecióra acela, a căruĭ înălțime lumea nu a putut, să o cuprindă.“ [2]) S. Ambrosiŭ esplică apoĭ încă și maĭ pe larg cuvintele profetuluĭ Ezechiil și citézĕ apoĭ încă și alte texturĭ de ale L. V. ca prefigurărĭ de ale fecioriei de-a pururea.

Ĕră în epistola sa trimisă în anul 396 bisericiĭ din Vercelli, în care osîndesce cu asprime pe doĭ călugărĭ apostați și părtinitorĭ aĭ luĭ Ĭovinian, repetesce s. Ambrosiŭ cu aceea-și limpedime și hotărîre, ba chiar și cu acele-și cuvinte mărturisirea credinței sale întru fecioria neîncetată a Marieĭ. Chiar de aceea ajunge aci și numaĭ a aminti epistola acésta.

(Va urma.)

[1]) S. Aug. c. Iulian. I. 2 și De haer. n. 82.

[1]) S. Ambr. epist. 42.

[2]) De inst. virg. 52.

Amalrich regele Ierusalimului și cei doi peregrini.

(Narațiune istorică).

(Continuare.)

Califul se turbură și sărind de pe tron îi replică în ton aspru: „Vĕd, că voi ați venit, să vĕ bateți joc de mine. Așa ceva nu se póte. Încă nu s'a întîmplat, ca vre un supus din împĕrăția Egiptului să fi atins vre o dată mâna Califului.“ Gardiștii ĕră-și apucă armele, se nasce un sgomot mare; toți eunucii se adună în sală. Cavalerii rĕmân neclintiți, ei declară în auḑul tuturor, că condițiunea lor nu e neadmisibilă, pentru aceea nu pot să cedeze. Ștefan îi atrage atențiunea Califului, să grijéscă ce face. Póte că mulțimea gardiștilor i-or prevala, dar dînșii nu s'or lăsa. Să scie însĕ, că regele Amalrich nu are, să-i lase nerĕsbunați, dacă numai ceva li-se întîmplă. Sultanul Șaver aruncându-se la piciórele stăpânului sĕŭ și sărutându-i încălțămintele îl rógă ast fel: „Tu sóre al ceriului, dacă vreĭ, să încunjuri rĕul ce ne amenință, nu te opune, fiind că cavalerii din apus, dacă își ĭesă din fire, sînt mai furibunḑi de cât leii și tigrii.“ Califul nu se putea astîmpera. Acuși mergea la gardiștii sĕi, îi agrăia; apoi ér se infuria; în urmă se liniști și se așeḑă ĕră-și pe tron. Gardiștii, eunucii și sultanul căpetară ordin, să ĭesă a fară, în sală rĕmase numai cei doi cavaleri.

„Cavaleri din apus, étă vĕ spun, că mĕ așĭ espune uneĭ mari bajocuri, dacă supușii meĭ mi-ar vedé mâna desvĕlită. Fiind numai noi pentru pace și prietinie sînt gata să vi-o întind la jurămînt, dacă vĕ învoiți, ca să se întîmple acésta fără martori.“

Hugo din Cesarea îi răspunde: „Fiŭ ai profetului, noi ne încredem în jurămîntul tĕŭ și dacă nu sînt martori. Un domn, care și-a dat mâna, nu póte să-și calce jurămîntul.“

Califul își trage mănușa, întinse drépta în mâna lui Hugo și pronunță formula de jurămînt, cetită de Ștefan templarul.

După ce s'a făcut acésta, Califul bate în pălmi, și de o dată intră gardiștii. Trimișii voiaŭ, să se depărteze, Califul însĕ îi opri, ca să-i ospeteze. Ei aŭ fost conduși într'o sală cu pereții ornați cu tablouri superbe, și a cărei padiment era pavat cu mosaic roman. Aicĭ li-s'a servit masa. Cavalerilor li-s'aŭ dat locurile prime. Obiceiurile de la masă i-aŭ pus în uimire pe cavaleri. După masă s'aŭ gătit de plecare. Califul i-a surprins cu prețióse daruri de aur, mărgele și petri scumpe. Pentru regele Amalrich le-a dat o armătură frumósă și o pereche de catâri escelenți. Ast fel deplin satisfăcuți de resultatul misiunei lor cei doi cavaleri dimpreună cu sultanul Șaver se reîntórse la regele. În timpul cât aŭ fost cei 2 cavaleri în Kahira, regele Amalrich a cerut de la cavalerii sĕi să-i promită, că vor combate cu bravură pe Șircuh și Saladin. Toți și-aŭ dat cuvîntul, că se vor lupta până la ultima picătură. Într'aceea sosesce Șaver cu Hugo și Ștefan. Dînșii raportézĕ, că Califul a jurat și li-a dat tótă atențiunea. Amalrich se pregătesce de luptă; sub comanda luĭ intră și ceĭ doĭ fiĭ a luĭ Șaver cu cetele egiptene, carĭ se postară în mijlocul creștinilor.

Regele Amalrich voia, să trécă cu trupele sale Nilul și să se posteze în un loc potrivit, dar trebui să aștepte până ce sosiră trimișiĭ. Oștirea s'a pus în taberă de nópte aprópe de Nil sub ceriul liber. Amalrich muncit de planurĭ strategice și preocupat de gândul, cum ar putea să combată mai ușor pe Șircuh, nu adurmi până târziŭ. Plimbându-se ajunge aprópe de țĕrmure, unde durmia cine va cu totul isolat de ceĭ alaiți. Regele privindu-l mai de aprópe recunoscu pe Bernhard de Zollingen. El durmia dus, cu sabia lângă dînsul. Regele voi, să-ĭ atragă atențiunea asupra loculuĭ nepotrivit ce și-a ales; dar în momentul acela o împrejurare neașteptată îl opresce.

Zăresce în direcțiunea contrară umbra unuĭ om, care venia spre locul, unde sta regele. Regele numaĭ de cât credușe, că respectivul nu póte avé intențiuni bune. Póte e un spion de a luĭ Șircuh, care e trimis, ca să se informeze în timpul nopții despre posiția oștiriĭ creștine.

Amalrich se retrage câți va pași și se dă după nisce stâncĭ, de unde putea vedé tot ce se întîmplă. Respectivul om se apropie tot mai mult, și când ajunge la locul, unde durmia Bernhard, scóse un pumnal și îl înfipse în inimă. Pumnalul însĕ n'a putut străbate, de óre ce Bernhard era înșelat. Lovitura îl deșteptă și ridicându-se repede, ridică sabia asupra lașuluĭ atentator, dar abia îĭ ajunse o parte din vesmînt, de óre ce mișelul o tuli printre șirurile celor ce durmiaŭ și-l perdu din ochĭ.

Regele ĭesă din ascunḑiș, se apropie de locul, unde s'a făcut încercarea de omor, ridică petecul din vesmintul tăiat și-l privi la lumina stelelor. Apoi consternat vorbi în sine: „Un atare atac mișelesc merită tótă pedépsa.“

Într'aceea se reîntórce și Bernhard și se așeḑă ĕră-și la locul de mai înainte. Amalrich încă voia, să se odihnéscă, dar îi se păru, că aude ceva sgomot pe țĕrmurul vis à vis. Ultându-se mai bine îi se pare, că vede și nisce figurĭ de om. Atuncĭ se apropie de Bernhardt și îi zice: „Tu auḑi și nu veḑi nimica?“

„Ba da, regele meŭ, chiar am vĕḑut un ucigaș, care a făcut atentat asupra mea.“ „Acésta o sciŭ, dar din colo de Nil?“

Cavalerul privesce într'acolo și nimic zice: „Pe Dumnezeul meŭ, dacă nu mĕ înșélă ochiĭ, e chiar oștirea luĭ Șircuh.“ „Imposibil, Bernhard, noi scim, că el tăbărésce de parte în pustie.“ „Așa credeam noi, dar Șircuh e omul draculuĭ, el mai tot de una a câștigat luptele prin surprinderĭ și apucăturĭ, nu cu sabia.“

În dată vĕḑură făclii și putură deosebi pe musulmanĭ de pe vesminte și arme. „Pe sfinta cruce, noi sîntem tradați,“ zice regele. Dacă am fi trecut ierĭ séră peste Nil, ĭ-am fi împedecat și n'ar fi ajuns atât de aprópe. „Să le lăsăm acestea, aicĭ să deșteptăm pe sultan, să vedem, ce planurĭ are dînsul.“

Amalrich se învoi, și amîndoĭ plécă de alungul castruluĭ până aprópe de oraș. Aicĭ era cortul luĭ Șaver. Doĭ ostași musulmanĭ țineaŭ pază la întrare.

„Să treziți pe Domnul vostru,“ zice Bernhard. „Regele Ierusalimuluĭ voesce, să-ĭ vorbéscă numaĭ de cât“. Unul dintre paznicĭ intră în cort și vine cu sultanul. Amalrich se apropie de dînsul și îĭ șoptesce: „Întârziarea fără trébă a trimișilor meĭ în Kahira a folosit-o Șircuh în dauna nóstră. El este deja din colo pe țĕrmure.“

„Pe barba profetuluĭ, tu spuĭ adevĕrul, dar Hugo și Ștefan bine sciŭ, că eŭ nu sînt de vină. Dorința ta nostimă și încăpăținarea Califuluĭ sînt causa, de n'am putut trece rîul mai curênd. Mâne trebue să reparăm greșala.“

Amalrich lasă, să deștepte pe toți lemnariĭ și le porunci, ca numaĭ de cât să se apuce de construirea unuĭ pod trecĕtor, cu care vor încerca, să trécă oștirea din colo. Aŭ adunat tóte luntrile de la țĕrmurul Nilului, ca să le întrebuințeze la facerea poduluĭ. Pe acestea le-aŭ așeḑat în anumită distanță, apoĭ le-aŭ împreunat cu grinḑi și scândurĭ. În anumită distanță aŭ ridicat turnurĭ de operare, pe carĭ le-aŭ ocupat ostașiĭ. În zorile zileĭ musulmaniĭ de din colo eraŭ în tălpi. În timpul cât eraŭ ocupați cu construirea poduluĭ, regele cercă printre soldați, dór va puté descoperi pe atentator. Dar zădarnic. Privind încă o dată la frântura ce o avea în mână, tot sângele îĭ se sui în cap.

Apoĭ se îndréptă spre cortul favoritului sĕŭ Milo de Plancy. Acesta bea și juca cubĭ încunjurat de prietinĭ. Regele porunci străinilor, să ĭesă. Fiind numaĭ cu Milo Amalrich scóte frântura de vesmint din buzunar și punêndu-o dinaintea luĭ Milo îl întrebă: „Nu este petecul acesta din vre un vesmint de al tĕŭ?“ Milo tăcu. Regele îl zice: „Sciam, că eștĭ cerbicos, certăreți și nșuratic, dar nu credeam, să fi și ucigaș. Petecul acesta îmĭ spune, că tu aĭ făcut atentat asupra vieții luĭ Bernhard.“ Milo se cutremură nu pentru fapta, ci de témă, că își perde încrederea regeluĭ.

„Stăpâne,“ borborosi Milo, „omul acesta de atâtea orĭ m'a vătĕmat, în cât nu puteam să fac alt cum. Am fost de tot tulburat, dar ĭertă-mĕ, de óre ce pe lângă tóte greșelile te iubesc mai mult de cât întrégă lumea.“

„Nu-mĭ vorbi de iubire, care îmĭ causézĕ numaĭ neplăcerĭ. Dacă în adevĕr mĕ aĭ iubi, atuncĭ aĭ dovedi-o acésta prin abnegațiune. Dar tu nu te cuminți escĭ de loc, până când nu te oĭ pedepsi aspru. Acuși am, să te trimit, unde e primejdia mai mare, să vedem, unde îți e curajul. Dacă te veĭ purta vitejesce, te ĭert.“ Regele îl lasă în pace în buna credință, că favoritul sĕŭ se va îndrepta și nu-l va face neplăcerĭ. Dar regele s'a înșelat amar în speranțele sale. Vom avea ocasinnea, să vedem lucrurĭ și mai slabe sevârșite de Milo.

(Va urma.)

Economie.

Sfaturĭ economice pe Ĭuniŭ.

A casă. Căratul fînuluĭ trebue să se începă cât maĭ curînd, ca să nu se întâlnéscă cu căratul bucatelor. Abia am adunat fînul de pe hotar, şi-l asigurăm în dată în contra foculuĭ. Parochiile şi parochiĭ se asiguréză ieftin şi sigur la reuniunea archidiecesană de asigurare din Blaş.

La grajdurĭ. În luna acésta tóte vitele aŭ ajuns la nutreţ verde, prin urmare de obroc nicĭ nu maĭ aŭ lipsă.

Mânziĭ de prin Faur se pot înţărca.

La vitele cornute să nu li-se pună în ieşle mult nutreţ verde, pentru că dacă se opăresce nu-l maĭ mâncă, ér a-l arunca în gunoiŭ e pagubă nespusă.

Înainte de a mâna vitele la păşune trebue îmbiate cu apă, ca să nu umble pe hotar după apă şi să bea din ceva mocirle veninóse.

La boĭ de jug vara între amézĭ trebue să le lăsăm negreşit timp de 3 óre de odihnă, de óre ce 2 óre mâncă şi 1 óră aŭ lipsă pentru rumegat. Ce e drept, dacă e maĭ uşor lucrul, atunci rumegatul se întîmplă şi în decursul lucruluĭ, dar dacă e vorbă de lucru maĭ greŭ, vita nu póte rumega, şi fără de a rumega vita e ca şi când nu ar fi mâncat.

Fiind că vitele în luna acésta din causa nutreţuluĭ verde a dese orĭ se umflă, e consult să împărtăşim aicĭ câte va recepte folosite cu fórte bun succes. Într'o litră de apă să se pună 2—3 linguri de supă de *amoniac;* din soluţiunea acésta să se dea la vita umflată tot la 5—10 minute cam 15—20 linguri. Orĭ să se férbă într'o litră de lapte 3 căpéţinĭ de aiŭ, şi din fluidul acesta să se dea la vita umflată tot la câte un pătrar de óră câte un pătrar până la o jumătate de litră. Cu cât e maĭ veche fertura asta, cu atât e maĭ bună.

Acum e şi timpul de a tunde oile. Mieiĭ din Mărţişor acum se înţarcă. Oile să nu păşuneze pe locurĭ umede, ca să nu capete călbézĕ. E maĭ consult, că oile să păşuneze diminéţa şi sara, ér pe timpul căldureĭ să petrécă unde va în loc umbrit.

Tot asemenea e bine, ca şi rimătoriĭ să se scótă la păşune des de diminéţa şi sara, ér pe la amézĭ să fie băgaţi în loc apétos, la vre o apă curgétóre. E bine, ca să se dea în lunile de vară rîmătorilor şi ceva amoniac, sare şi cenuşe. Ast fel se feresc de multe bóle.

Curcile tinere aŭ lipsă de păşune uscată, ér raţele şi gâscele de apă curată; nutreţul firesce să nu le lipséscă. Cloce se pot pune şi în luna acésta, dar puiĭ nu maĭ sînt buni de prăsilă.

În contra ciumeĭ de galiţe se recomandă următorul leac: Din 2 dkgr. prav de aloe şi oleiŭ de ricinus să se facă 16 pilule, din carĭ să se dea zilnic la găinĭ 1, la raţe 2, la curcĭ 3, la gâsce 4 pilule.

La câmp. Se pot rĕsădi: curechiul, tutunul, napiĭ. Ogorul să se termine în luna acésta. Acum e timpul de a cosi şi usca trifoiul. Metodul cel maĭ bun de uscat e cel cu caprele de lemn. Caprele aceste n'ar trebui să lipséscă din nicĭ o economie, fie acea mare orĭ mică.

Napiĭ acum se pot săpa şi rări; asemenea cucuruzul şi crumpenele.

Făcutul şi căratul fînuluĭ să se termine.

La grădină. Oculatul se póte continua şi în luna acésta. Şcóla de pomĭ e a se săpa şi ţiné curată.

Rĕsadul de curechiŭ pentru ĭérnă acum se póte sădi, tot asemenea patlagelele (paradeise) şi paprica. Acum se saméně ridichĭ de ĭérnă, apoĭ călărabe de cele târziĭ, salată, pepenĭ. Frunzele de aiŭ trebue călcate la pământ, ca să nu facă sămînţă.

Ferestrile melegarelor se depărtéză definitiv.

La vie. Pe timpul cât înfloresce via, nu este permis a umbla prin vie, ci orĭ ce lucru trebue să stagneze.

Dacă se póte înainte, dacă nu, după înflorit, trebue să se curăţéscă via de lugeriĭ întrecătorĭ, adecă să se plivéscă, lăsând numaĭ lemnul de rod, care va avé să producă rod în anul proxim, şi lemnul, pe care se află strugurĭ, tăiând firesce la lugeriĭ, pe carĭ sînt strugurĭ crénga de la 2 ochiurĭ în sus. Lucrul acesta al vieĭ, care influinţéză aşa de mult recólta anuluĭ următor, e de un moment fórte mare.

Sapa a dóua e a se termina.

La pivniţă să se grijéscă de umplerea regulată a buţilor cu vin şi de curăţenie.

La pădure se póte continua făcutul cărbunilor şi stirpirea trunchilor. Să se păzéscă pădurea de păşunatul vitelor şi de orĭ ce prevaricărĭ.

Bibliografie.

A apărut tocmaĭ acuma în editura Librărieĭ şi Tipografieĭ diecesane din Caransebeş **„Balade poporale“** culese de *Avram Corcea,* preot ort. rom.

Cartea cuprinde, pe 138 de paginĭ format 8°, pe lângă o prefaţă, 20 de balade, una maĭ frumósă de cât alta.

Amintim între altele pe Ĭancu Sibiancu şi Ana; apoĭ pe Mârza şi în deosebĭ pe Novacescii, despre care se cântă în opt balade, şi a nume: Gruia luĭ Novac, Novac şi Dârvij, Novac şi Zîna, Turcul şi Novăcescii, Novac vinde pe Gruia, Gruia luĭ Novac şi Zîna, Gruia luĭ Novac şi şerpele.

Cele maĭ multe din baladele despre Novăcescii se publică acum pentru întâia óră. Volumul ca esecutare tipografică se presintă fórte elegant, hârtie fină, tipariŭ frumos, care tóte fac onóre Tipografieĭ şi Librărieĭ diecesane din Caransebeş.

Preţul unuĭ esemplariŭ 80 cr., plus 5 cr. portul postal.

Recomandăm cu tótă căldura cartea Domnuluĭ A. Corcea.

„Flóre albastră“ Anul I., Nro 32 cu următorul sumar: Ielele (poesie), St. O. Iosif. — „O murit dreptatea“, I. Adam. — Gândiam (poesie), Maria Cioban. — Iubire (nuvelă), A. Micu. — Lilieĭ (poesie), C. Scutaru. — Note din ţară, C. Saudu. — Folklor, * * * — Quatrenurĭ, I. Ţuluca. — Din vremurĭ duse (poesie), Naia. — Spicuirĭ, Terenţiŭ. — Un vis, I. Neamţu. — Un tinĕr, care promite, Red. — Umoristice, Ben-Ardun. — Ecourĭ literare şi artistice. — Posta redacţieĭ.

G. Coşbuc: Răsboiul nostru pentru neatîrnare. Ediţia II., pag. 283, preţul 50 cr.

Îndemnăm pe cetitoriĭ nostri, să-şĭ procure acéstă carte, care aşa de frumos şi bine povestesce vitejia armateĭ românescĭ din răsboiul de la 1877/8.

Pentru internatele de fetiţe şi băieţi din Blaş. Zilele acestea a apărut o prea frumósă piesă musicală întitulată *Polca internatului“,* dedicată dneĭ directóre Aurelia n. Solomon, şi compusă de dl prof. Iac. Murĕşan. Piesa se vinde în favorul internatuluĭ de fetiţe cu preţul de 50 cr. Tot atunci a apărut şi traducerea luĭ Creţulescu *„Ghezeţia“,* dramă în 3 acte, prelucrată după „Negustătoriul din Veneţia“, preţul 25 cr. Venitul curat e destinat pe sama internatuluĭ de băieţi. Dorim din inimă, ca începutul acesta să aducă celea maĭ frumóse resultate.

„Fóia şcolastică“ Anul I., Nro 8 cu următoriul cuprins: Educaţiunea, Prof. Ioan Raţ. — Atributul. Propositiunea, P. Ungurean. — Sciinţele naturale în şcóla poporală, Teodor Vandor. — Corespondinţă. — Dare de samă şi mulţămită publică. — Concurs literar. — Convocare. — Diverse. — Posta redacţiuniĭ.

„Ben Hur“, de Lew. Wallace, tom. I. 539 pag., tom. II. 508 pag., preţul broşurat 1 fl. 45 cr. Puţinĭ vor fi aceia, carĭ cetind numĕr de numĕr acest roman în colónele foiĭ nóstre, să nu fi dorit cu nerăbdare apariţiunea luĭ în volum. Am ţinut cont de acéstă dorinţă aşa de multe orĭ esprimată, şi acum putem oferi cetitorilor nostri pe celebrul „Ben Hur“ cu un preţ aşa de neînsemnat. Binevoitórea apreţiare, de care scrierea acésta a fost împărtăşită la tóte némurile, fiind tradusă aprópe în tóte limbile, şi chiar faptul că traducerea nóstră a fost salutată cu simpatie de ziarele nóstre, ne dispenséză de orĭ ce recomandare. Priceperea, cu care Wallace, generalul american, a sciut să descrie lumea romană în adevĕrata sa lumină, să ne înfăţişeze poporul jidovesc cu tóte apucăturile şi pornirile sale, cu tradiţiunile şi aspiraţiunile sale, şi maĭ pe sus de tóte sentimentul acela creştinesc, care încadréză tot romanul acesta, admiraţiunea faţă de familia sfîntă şi neperitórele tablouri, în carĭ ne pune înaintea ochilor pe Fiul luĭ Dumnezeŭ, — sînt de aşa, cât ţin încătuşată atenţiunea şi emoţionéză până la lacrimĭ. Traducerea românéscă e cât se póte de fidelă; ea reproduce în frumóse şi alese cuvinte tot sentimentul, pe care autorul l-a pus în scrierea sa, tot entusiasmul, tótă căldura, care nu póte lipsi în o scriere creştinéscă, în care aprópe fie care capitul se ocupă cu Dumnezeŭ. Cartea se póte procura de la Tipografia seminarială şi póte fi pusă în mânile fiesce cuĭ.

Istoria legiĭ nóue de Dr V. Szmigelski, tom. I. Tinereţele luĭ Isus. Isus ca profet. Progresele, pe carĭ sciinţa le face zi de zi şi descoperirile, carĭ fac lumină în cestiunile cele maĭ întunecate, trebuesc să fie aduse în consonanţă cu veciniciele adevĕruri ale religiuniĭ. Căci e sciut, că credinţa nu e duşmana sciinţiĭ, ci din contră e apĕrătórea eĭ. Ţinênd samă de acéstă cerinţa, Rsmul Dr V. Szmigelski, fost profesor de studiul biblic la Seminariul archidiecesan din Blaş, a făcut începutul publicăriĭ istoriĭ sfinte, pe basa progreselor sciinţiĭ, scoţind tom. I. din legea nóuă, care tractéză tinereţa luĭ Isus şi Isus ca profet. Tomul acesta în 8° mare are 399 paginĭ şi costă fl. 2. Venitul curat realisat şi din publicarea acésta va fi o contribuire la formarea unuĭ fond provincial de salarisare a preoţilor şi a învĕţătorilor. Limba, în care e scrisă cartea acésta şi stilul a dese înflorit şi avîntat, fac din ea nu numaĭ un manual de scóla, ci şi o lectură bună şi edificătóre pentru adevĕraţiĭ creştinĭ. Nu credem, că e de lipsă, să fie recomandată, ea se insinuă prin sine însă-şĭ tuturor.

Grădina de legumĭ, disertaţie poporală de Ioan F. Negruţiŭ prof., e numele uneĭ folositóre broşurĭ în 8° mic de 80 pag., cu o mulţime de ilustraţiĭ parte intercalate, parte adause la text. Menirea broşureĭ e bunăstarea materială a ţĕranilor, îndemnându-i să cultive legumĭ. Cărticica, din care s'aŭ tipărit pentru public numaĭ 500 es. se află de vîndare la autor în Blaş pentru preţul de 25 cr. spedată franco.

Editor şi redactor rĕspundĕtor:
Dr Vasile Suciu.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul IX. Blaş 10 Iuniu 1899. Numĕrul 23.

Analogie de situaţie.

Aruncând o privire asupra situaţiei actuale a clerului nostru şi al celui neunit, aflăm multe momente asemĕnătóre, cari ne îndreptăţesc a conchide, că situaţia e aprópe identică.

Şi noi şi ei trăim în acelea-şi împrejurări materiali, — în aceea-şi sĕrăcie — şi noi şi ei sîntem ameninţaţi a ne perde îndependinţa bisericéscă-naţională, dacă ne am întinde în mod pripit şi nesocotit mâna după ajutorul minimal, pe care statul îl légă de nisce condiţii atât de umilitóre.

Identitatea de situaţie ĭese şi mai mult la ivélă, dacă considerăm mişcarea, ce s'a pornit în sinul ambelor clerurĭ, atât de des ventilată în colónele gazetelor nóstre.

Congresul bisericesc estraordinar de la Sibiŭ a luat conclusul, ca să se céră şi primésca întregirea venitelor parochialĭ de la stat, cu *reserva* propusă de consistor, cum că adecă sumele respective să se pună la dispoziţia autorităţii bisericescĭ superióre spre distribuire, *fără altă condiţie,* de cât ca sumele reclamate să ajungă la destinaţiunea lor.

Acest conclus la prima vedere e mulţămitor: ajutură de o parte starea miseră a clerului, şi în aceea-şi vreme eschide posibilitatea unor ingerinţe periculóse din partea statului. Apreţiându-l înse mai obiectiv, pe basa tristelor esperinţe ce am îndurat, conclusul congresului — pe care l-am accepta şi noi cu dragă inimă — îşĭ perde cu totul valórea lui aparentă. Cunoscênd ţinuta guvernului în privinţa ajutului împărţit preoţimiĭ nóstre, cunoscênd cum în mod sistematic a încercat a-şi validita din ce în ce mai mult influinţa, cu greŭ credem, că conclusul congresului din Sibiŭ îl va face să renunţe la vre unul din succesele lui de până acum. La început banii se puneaŭ la dispoziţia autorităţii bisericescĭ, ca ea să-ĭ împărţéscă după vrednicie, — remânêndu-ĭ datorinţa de a relata numele celor împărtăşiţi. Relatarea acésta trebuia mai apoi să premérgă, şi ceĭ de la guvern îşĭ reservaŭ dreptul de a trage cu cerusă roşie saŭ vînĕtă peste vre un nume, ce nu-ĭ venia la socotélă, în urma informaţiunilor private ce avea. Acum relatarea acésta numaĭ are valóre, banii se împărţesc după bunul plac al celor de la puterea luméscă, archiereiĭ nostri sînt reduşi la rolul unuĭ simplu oficiant subaltern de la perceptorat, şi ca umilirea să fie şi mai simţită, se impune şi contrasignarea cuiteĭ prin protopretorĭ . . . . .

Cine nu vede aĭcĭ gradaţiunea, sistemul ce guvernul îl desvólta cu atâta esactitate întru asigurarea unuĭ teren din ce în ce mai mare şi mai solid? Cine mai póte avé nădejdea, că după atâţia paşĭ înainte, guvernul va face de dragul nostru un paş înapoĭ?

Noĭ nu!

Pentru aceea am spus în numĕrul trecut, că conclusul din cestiune prea ni-se pare optimist. Însu-şi „Tel. Rom.“ nu are multă credinţă în valórea luĭ, când scrie, că dacă guvernul nu va acorda ajutul *fără reserve,* îl vor respinge pur şi simplu. De cât că atunci ce rost a avut conclusul sinoduluĭ, ce folos *real* a adus el? Nicĭ unul. Situaţia remâne tot încurcată, clerul tot atât de neorientat şi lucrul are să se pornéscă éră-şi da capo.

Stăm şi noi în faţa sinoduluĭ provinţial. Convocarea luĭ a fost atât de des şi de motivat cerută de fiiĭ cleruluĭ, şi de însă-şi importanţa situaţieĭ, în cât nu avem cuvînt de a crede, că ea va întârzia mult.

Se va desbate tóte, se vor pleca tóte părerile contradictoriĭ înaintea autorităţii sinoduluĭ.

De aceea noĭ sperăm, că dacă acest sinod nu va fi în stare a se declara *în mod categoric* faţă cu ajutul de stat, va lua mĕsurĭ de a pune la cale o ajutorare a clerului din puterile nóstre, orĭ cât de modeste ar fi acelea. Alt cum, dacă conclusul luĭ va fi identic cu cel al congresului de la Sibiŭ — fără de a tracta în merit şi posibilitatea unuĭ refus din partea guvernului — el nu ne va aduce nicĭ un resultat *real,* şi cestiunea ajutului atât de actuală, remâne şi pentru mai de parte nelămurită şi nedeslegată.

Feuilleton.

Peoh!

— *umorescă.* —

Sĕrmane James Boycott, de ţi-aĭ fi adus a minte, că numele tĕŭ o dată va figura la olaltă cu a luĭ Artimon Stănoiŭ, de sigur nu ţi-aĭ fi prins sâmbră cu liga irlandeză. Şi în urma urmelor nice nu a fost frumos din partea jos amintinduilor domnuĭ, că aŭ profanat în chipul acesta numele cinstit al căpitanului Boycott; [1]) căcĭ, dacă a fost de lipsă să-şĭ rĕsbune asupra nefericitului Artimon, puteaŭ recurge la mijlocul drastic, — ce e drept — dar deja încetăţânit, puteaŭ adecă să-l dea frumuşel pe uşă a fară. Alt cum în zădar ne mai tânguim, împlinit nu-l putem face neîmplinit, pe cum nicĭ un vechiŭ congresualist nu a putut esopera, ca celea ce aŭ fost, să fie nefoste.

Stimabilul Stănoiŭ se ţinea de categoria acelor „muscanĭ“ nefericiţi, carĭ bancrotézĕ în tóte întreprinderile. Saŭ spunêndu lucrul mai pe românesce, avea *„pech“* în tóte. Fost-a văpsitor, comerciant de coloniale, traficant şi câte altele, dar nu i-s'a sfetit cu nicĭ o lefterie. Şi hotărît, că dacă Stănoiŭ azĭ ar lua în întreprindere construirea câtor-va linii ferate, chiar şi vicinale, mâne ar inventa cine va balonul dirigibil. Soiul acesta de ómenĭ are o pasiune comună, să fie „chibiţ“. Şi apoi vaĭ de jucătoriul, lângă care s'a aşedat un aşa chibiţ. Pechiul luĭ, ca şi un morb contagios, inficiézĕ şi pe jucător, care de ar avé chiar „cuart-ass-bela“, aşa de sigur se dă peste cap, ca şi cum n'ar mai fi fost între ceĭ viĭ.

Pe cum spuseĭ mai sus, onorabilul Stănoiŭ aparţinea acesteĭ categoriĭ de ómenĭ. Deja pe nóuĕ capĭ de familie i-a fost adus la sapă de lemn prin chibiţatul luĭ nefericit. În „Rotogolul pământului“ ce o cerceta, prima jertfă i-a fost un măcelariŭ cinstit, care deja la dóuĕ sĕptĕmâni după apariţia luĭ Stănoiŭ a falimentat şi încă nu cu glorie. Un al doilea nefericit, tot din acea pricină s'a acăţat de un arbore în „berc“. Noroc, că l'aŭ observat din bună de vreme, căcĭ alt cum jurnalul local nu era în plăcuta posiţie să anunţă: „Azĭ după amézĭ la 5 ó 35′ Vasile Ciupercă în urma perderilor continue şi însemnate în cărţi, ce le-a îndurat în cafana la „Rotogolul pământului“ într'un moment de nebunie a încercat, să se sinucidă în păduricea oraşului. Din fericire Gligor Vedebine l-a observat la timp şi tăindu-l aţa, cu ajutoriul poliţieĭ l-a transportat în spitalul orăşĕnesc, viŭ ce e drept, dar în stare destul de desperată.“

Cetind acéstă veste surprinzĕtóre óspeţiĭ de la cafana „Rotogolul pământului“ s'aŭ cutrĕmurat, şi de atunci începênd se împrăştiaŭ ca puiĭ de frica ciórĕlor, când apărea figura antipatică a luĭ Stănoiŭ.

Domnul Micescu, proprietarul cafaneĭ amintite îşĭ temea localul de bancrot sigur, decĭ într'o zi vĕzênd pe Artimon întrând îĭ zise:

— Stimate dle Stănoiŭ, pentru ce nu mergĭ Dta, să chibiţezĭ în cafana centrală?

— Cum m'aş puté duce în Central, când Dta aĭ aşa cafă bună, — rĕspunde maliţios Stănoiŭ.

— Sciĭ ce, poftesce numaĭ în Central şi pe barba mea, în fie care zi îţĭ trimet câte o cafă în cinste, ba — drept fuiorul popiĭ — te mai folosesc şi cu câte o havană deliciósă.

[1]) Referitoriŭ la numele Boycott vezĭ: Enciclopedia românĕ, tom. I. pag. 555.

Ajutorul de stat. Zi de zi cresce mereŭ numĕrul acelora, ce se lapĕdă de banii, carĭ sub masca *ajutorului*, cércă să demoraliseze preoţimea nóstră şi să o cuprindă în nisce mregĭ periculóse, din carĭ să nu se maĭ pótă scóte. Orĭ cu câtă istetime e chibzuit atacul, avem deplina convicţiune, că el va fi respins, de şi ademenirea e înşelătóre şi lipsele preoţimeĭ sînt multe şi marĭ. Sfîntul sentiment de datorinţă, dragostea de lege şi neam, va da înse tărie preoţimeĭ, şi încălditá de vechiul entusiasm şi de vrednicile pilde, ea va respinge de la sanctuarul caseĭ sale pe duşmanul, ce se apropie *cu daruri*. Pe cum în trecut, aşa şi în viitor, ne vom ţiné de datorinţa nóstră a nu lăsa, ca acest foc sacru să se stîngă, ci viŭ să rĕmână în inimile clerului nostru până atunci, până când dreptatea şi adevĕrul va învinge. Ar fi ruşine, ca acum în préjma centenarului al doilea al sf. Unirĭ, preoţimea nóstră să fie aservită unor scopurĭ străine de spiritul bisericiĭ.

Luând notiţă de celea scrise de noĭ până acum şi în special de primul din numĕrul trecut, „Budapesti Hirlap“ de la 7 Iunie zice, că rolul principal în mişcarea contra ajutoruluĭ de stat îl are *„Unirea“ fóea semioficiósă a mitropolitului de la Blaş.“* După ce dă în linii principale cuprinsul articlului, îl pare de tot curios faptul, că în potriva dispoziţiunilor guvernuluĭ magiar, agitaţia cea maĭ fără frîŭ (legfélktelenebb) o conduc chiar organele semioficióse: „Unirea“ şi „Telegraful“.

Ast fel de vorbe nu încrestăm. Onórea clerului nostru ne e maĭ scumpă de cât nedumeririle unui ziar guvernamental.

De data asta anunţăm cu bucurie cetitorilor nostri, că *preoţimea din districtul protopopesc al Indolului s'a alăturat la mişcarea generală şi a declarat, că resping ajutoriul în condiţiunile, între carĭ se dă. Ér maĭ mulţi preoţi din protopopiatul Sebeşului aŭ cerut de la protopop, să convóce de urgenţă un sinod protopopesc estraordinar, în care să ieá posiţie contra vătemărit ce vor să aducă clerului.* În fruntea acestei mişcărĭ staŭ preoţiĭ *Ioan Albon* de la Doştat, *Ioan P. Popas*, Presaca şi *Michail Mărginean* din Ungurel. Nu ne îndoim, că cererea acésta va fi ascultată, şi sinóde estraordinare vor începe să se ţiné în tóte locurile spre a se declara în causa acésta atât de umilitóre pentru biserica unită.

În acela-şĭ timp *nota discordantă din sĕcuime,* de care am făcut pomenire în numĕrul trecut, a revoltat preoţimea nóstră de acolo. Ea s'a simţit adânc vătĕmată pentru tonul corespondinţiĭ din „Magyar Polgar“, în care preoţiĭ nostri sînt presentaţi ca nisce slugĭ plecate, ce cu gura căscată aştéptă un os, vină acela de la orĭ cine.

Am primit până acum dóue scrisorĭ de la harnicii preoţi *Ioan Alesandru* din Cs. Szt. György şi *Artemiu Boeriŭ* din Cason, *carĭ cu tótă tăria protestézá contra acuseĭ, ce petézá şi cércă, să înegrescă onórea şi caracterul întregeĭ preoţimĭ din secuime, care a luptat* pentru conservarea sentimentuluĭ naţional în credincioşiĭ lor, carĭ de şi nu sciŭ limba, totuşĭ cu fală spun „én gör. kath. román vagyok“. Ne-a surprins fórte plăcut scrisorile acestea şi vom şi publica în numĕrul viitor una din ele.

Şi până atunci: **sus să avem inimile!**

Pentru **„Tribuna Poporului“.** Ziarul aradan în Nrul 102 de la 7 a c. în articlul întitulat „Cine acusă?“ se ocupă şi cu atitudinea ce am luat-o *noi* faţă cu alegerea de Episcop la Arad. Credem, că ni-se face mare nedreptate, când ni-se contestă dreptul de a ne pronunţa şi noĭ într'o afacere atât de importantă, cum a fost alegerea de la Arad. „Unirea“ este un organ de publicitate şi tocmaĭ pentru acésta *are dreptul de a se pronunţa asupra tuturor cestiunilor de interes public.* Când ne-am ocupat cu alegerea de la Arad, nu am vrut, să ne amestecăm în afacerile interne ale bisericiĭ gr. ort., ci am considerat chestia din punct de vedere general *românesc şi creştinesc.* Ca *români, am fost datorĭ* să infierăm un act, prin care s'a bruscat sentimentul şi opinia publică a poporuluĭ român, atunci, când în fruntea uneĭ biserici, care fórte mult se laudă cu titlul de naţională, s'a pus un bărbat, care publice s'a arĕtat ostil aspiraţiunilor nóstre naţionale. *Ca creştinĭ, ne am revoltat,* când am vĕdut, că nu un guvern, ci representanţa unuĭ popor creştin, a pus în fruntea bisericiĭ sale constituţionale şi autonome pe un bărbat, care publice a călcat în picióre conclusele aduse de forul cel maĭ înălt al bisericiĭ sale în chestia legilor politico-bisericescĭ. Ne a durut, că acésta s'a făcut din partea unuĭ Sinod românesc şi maĭ vîrtos din partea unor ómenĭ, carĭ atât de mult s'aŭ fălit până acuma cu naţionalismul lor. Este acesta un simptom, care nu ne a putut lăsa nepăsătorĭ, nu numaĭ în interesul bisericiĭ gr. ort., ci peste tot a creştinismuluĭ.

Din acésta declaraţiune domniĭ de la „Trib. Pop.“ vor pricepe, că ceea ce am scris, nu ca organ oficial al Mitropolieĭ gr. cat. am scris — căcĭ nicĭ nu sîntem, — ci am scris ca Românĭ şi ca creştinĭ, — şi ast fel tóte cele alalte observaţiunĭ ale „Tr. Pop.“ atât cea relativă la congruă, cum şi ceea privitóre la un deputat laic din parlalamentul magiar — n'aŭ nicĭ o basă. Sfaturĭ de la fóea aradană, după atitudinea sa din timpul din urmă, — *nu primim nicĭ în chestiĭ naţionale, nicĭ în chestiĭ bisericescĭ.* Să nu se uite, că tóte acestea le am scris numaĭ fiind provocaţi.

Valachiĭ în preparandiĭ. — Zilnic cel ce vreŭ, să ne magiariseze cu forţa se po-

---

— Cu părere de rĕŭ, dle Micescu, dar nu pot merge în Central, căcĭ mie numaĭ aşa-mĭ cade bine cafa, dacă o ieaŭ *aci.*

În chipul acesta tótă pactarea pretinéscă a rĕmas baltă. În ziua următóre óspeţiĭ de baştină aŭ ţinut sfat sub presidiul luĭ Micescu şi aŭ decis cu unanimitate, că pe nefericitul de Stănoiŭ îl supun unuĭ boycottage strajnic. S'aŭ jurat pe ce aŭ maĭ scump, că adecă în vecĭ să nu aibă „patru bălgărădene“, de vor maĭ sta de vorbă cu el. Ba maĭ mult, nicĭ nu-l maĭ sufer între eĭ, nu-ĭ ascultă glumele, nu-ĭ fumézá havanele, nu primesc de la el nicĭ barem un lemnuş, ne cum să-ĭ facă eĭ ceva serviciŭ. Nu-ĭ merg la înmormîntare. Cu un cuvînt s'aŭ legat, că nu ieaŭ act nicĭ de viaţa, nicĭ de mórtea luĭ Stănoiŭ.

Şi spre cinstea lor fie zis, legătura acésta aŭ ţinut-o cu sfinţenie. Artimon Stănoiŭ se simţia în cafană ca un surdo-mut. Nicĭ chelnerul nu stătea cu el în vorbă şi cafa i-o servia din depărtare respectabilă, ca unul lepros. Când se apropia de masă, să chibiţeze, jucătoriĭ la moment puneaŭ cărţile jos, începeaŭ a ceti jurnale, orĭ întinzându-se pe scaune se făceaŭ, că aţipesc. Pe Stănoiŭ înse nu l-a înfrânt blăstĕmul irlandez. Cu paciinţă uriaşe a suferit tóte neplăcerile, resolut că maĭ bine móre, de cât să se dea învins. O catastrófă neaşteptată înse ĭ-a nimicit tóte planurile. Dar să dăm cuvîntul dluĭ Micescu, căcĭ prin întîmplarea acésta dînsul a ajuns pe banca acusaţilor.

— Şedeam patru inşĭ la masă, începe Micescu — eŭ, Vraciŭ, Cifrea şi Maxim şi jucam calabrias. Împărţia Cifrea, „adutul“ ara verde. Avênd în mână „terţ-craĭ-bela“, tuz de bâtă şi tuz de ghindă, în credinţa că aşa cărţi le-ar escompta şi „Patria“, am zis ambiţios: „dă-le la tetea“, şi Cifrea împarte maĭ de parte. După ce cu multă satisfacţie aşeq cărţile după colóre şi mărime, ba le maĭ şi apĕs o dată cu mâna dréptă, daŭ să ĭes. Când colo „oberul“ de verde nicăirĭ şi în locul luĭ stă cu sfială „şeptele“ de verde. Caut oberul pe masă, pe sub masă, nu-l aflu. Credeam, că-mĭ sclipesc ochiĭ de atâtea verdĭ, căcĭ maĭ aveam în mână şi minela, şi-mĭ pun ochilariĭ. Oberul înse şĭ-a perdut urma. Atunci m'a cuprins un fior de mórte, dle jude, şi mĕ îndrept către Cifrea:

— Frate Cifrea nu mi-aĭ vĕdut „filcăul“ de verde?

— Audĭ acolo, el zice „terţ-craĭ-bela“ şi mĕ întrĕbă pe mine, că nu ĭ-am vĕdut filcăul de verde, — replică Cifrea.

Cifrea avea drept, dar şi eŭ aveam drept. „Colopul“ a dispărut. Cum, cum nu, privesc în lăturĭ şi ce-mĭ vĕd ochiĭ? Adecă Stănoiŭ chibiţa din depărtare. „Aşa — zic — acum ştiŭ, ce mi-s'a făcut oberul de verde. L-aĭ vrăjit Dta, dle Stănoiŭ, să nu trăesc de nu l-aĭ vrăjit Dta“.

— Cum zicĭ, ţi-am vrăjit filcăul?

— Dle jude, de când sînt, n'am crequt în boscóne, dar de când mi-s'a întîmplat casul acesta, staŭ să jor, că sînt văjitorĭ.

— Şi apoĭ?

— Apoĭ ĭ-am aruncat luĭ Stănoiŭ cărţile în ochĭ. Ce să facă omul, când e nĕcăjit? Norocuţul, că n'am avut la mine un glonţ de tun, căcĭ şi acela il aşĭ fi trântit în cap, cum sînt eam lute la mânie. —

— Cu atât maĭ bine pentru Dta, căcĭ acum n'aĭ sta aci ca acusat pentru vătĕmare de onóre, ci peutru omor.

— Să me credeţĭ dle jude, că nu era nicĭ o pagubă de un om ca acesta şi aşa nu va avé el sfârşit bun.

— Ce zicĭ la tóte acestea, dle Stănoiŭ?

— Înainte de tóte neg, că m'aş fi uitat în cărţile luĭ. N'are omul nicĭ o poftă, să-ĭ chibiţeze luĭ Micescu, pentru că joacă ca un tăiătoriŭ de lemne. Apoĭ maĭ observ, că de aşĭ sci eŭ vrăji, atunci n'aş fi un scriitor sĕrac, ci un bocotan de prima clasă.

— Înainte de a aduce sentinţa, vĕ recomand, să vĕ împăcaţĭ, că maĭ bine va fi.

— Dacă Micescu declară, că-ĭ pare rĕŭ, că mĭ-a aruncat cărţile în ochĭ, eŭ sînt aplicat, să-mĭ retrag acusa.

— Cum să nu? Ba îmĭ pare rĕŭ, că nu te-am putut atinge cu o chibritelniţă, rĕspunde acusatul.

În urma acestora judele a pedepsit pe Micescu cu 15 fl.

— Cincĭ spre zece florenĭ! esclamă rîdênd cafegiul. Suma acésta o plătesc prea bucuros. Plăcerea, că m'am putut desbăera de Stănoiŭ, meritá cel puţin o sută de florenĭ, prin urmare câştig curat 85 fl. N'am făcut rĕŭ geşeft. Salutare!

I. B.

---

ticnesc mereŭ, şi zilnic îşĭ sfarmă capul spre a căuta mijlócele celea mai potrivite pentru magiarisarea nóstră. În nrul 154 al ziarului „Budapesti Hirlap“ aflăm, că ministrului de culte i-a dat de gândit împrejurarea, că la preparandia din Deva, la vestita preparandie, — mai mult de jumĕtate din absolvenţi aŭ căḑut la esamenul de cualificaţiune. Întrebată direcţiunea a rĕspuns, că pricina e de a se căuta în împrejurarea, că institutul acesta ocrotesce prea mulţi preparanḑi străini, aşa că minoritatea magiarilor nu-i póte asimila. N'aŭ trecut de cât abia 5 ani, când magiarii întreceaŭ numĕrul valachilor, azi românii se presintă tot mai mulţi, „în cât tinerii valachi aprópe aŭ cucerit formal de la magiari institutul acesta susţinut din baniĭ statului“. Şi ca urmare valachii n'aŭ putut învĕţa nici în patru ani limba, pe care mai înainte şi-o însuşiaŭ în 2 ani, şi acésta din pricina, căcĭ între eĭ vorbesc tot românesce. De aci vine apoĭ, că nepricepênd în ceĭ dintâi doĭ ani limba, nici nu cam învaţă la vremea sa, apoĭ pică la esamene.

Spre vindecarea acestuĭ rĕŭ direcţiunea institutului propune ministrului, ca pe tinerii de altă naţionalitate să-i împartă şi pe la alte institute, dar aşa, cât eĭ să nu formeze de cât 10% din numĕrul celor alalţi ascultători. Şi mai cere direcţiunea, ca guvernul să urgiteze învĕţarea limbiĭ magiare în şcolile mediĭ în mĕsura prescrisă de lege.

Zădarnic! resultatele primuluĭ mileniŭ ar fi trebuit să-i convingă pe magiarĭ, că magiarisarea cu forţă între Românĭ nu se póte. E pagubă numaĭ de timpul perdut!

Usură cu must. — Ne-a venit la cunoscinţă, că usura, ce se practiséză în Banat cu bucate şi a dus la ruină materială şi morală miĭ de plugarĭ, se deprinde acum cu must la pólele munţilor nostri apuseni. A nume în comuna Cr. un speculant jidan face acorduri cu micii economi, ca să-i dea pe tómnă un anumit cuant de must, pe care el îl plătesce acum per 70 cr. feria. Economiĭ nostri fiind lipsiţi şi scurt vĕḑĕtorĭ se dimit la atarĭ tocmelĭ, carĭ în cele din urmă îĭ vor duce la sapă de lemn. Căcĭ după ce în aniĭ din urmă o parte însemnată a viilor din ţară a fost nimicită de filoxeră, éră cele rĕmase stricate de peronosporă, se póte prevedé, că preţul mustului va fi în tot casul peste 1 fl. Şi când preţul mustuluĭ ar fi la tómnă numaĭ 1 fl., considerând că din Maiŭ până în Novembre ar avé, să dea vînḑĕtoriul marfa în valóre de 1 fl. pentru 70 cr., ar fi cu 30 cr. mai mult, adecă după 70 cr. 6 cr. pe lună, carĭ computaţi în percente vine peste 102%. Când s'ar face must cât ţĕraniĭ să póta replăti baniĭ anticipaţi de speculant împreună cu interesele de 102% după eĭ, acésta ar fi un rĕŭ relative mic. Mai mare pericol îĭ ameninţă însĕ pe ceĭ ce cu atâta uşurinţă îşĭ vînd productul vieĭ înainte de al avé. La casul când la tómnă via nu ar produce mustul deja vîndut, atunci eĭ sînt obligaţi a plăti speculantului nu numaĭ 70 cr. de ferie, ci póte şi 2 fl., după cum va fi adecă la tómnă preţul mustului în comuna respectivă; care preţ speculanţiĭ, pe cum îĭ pot deprima, aşa îĭ pot şi ridica, când voesc. Deci cel ce a primit în Maiŭ pentru 100 feriĭ de must 70 fl.; fórte probabil că va avé, să solvéscă la tómnă speculantului 200 fl. v. a., orĭ dacă i-se fac şi coc struguriĭ, must în acest preţ. Éră dacă mustul nu s'ar face, la ceĭ maĭ mulţi întrégă recolta cea alaltă nu va fi de ajuns, ca să acopere datoria de 200 fl., şi economuluĭ, care cu uşurinţă şi lacomiă a primit ceĭ 70 fl. oferiţi de cătră speculant, orĭ i-se va vinde moşia orĭ va fi silit, să recurgă la nóuĕ operaţiuni finanţiale, pentru carĭ, se înţelege, nu are pricepere şi aşa se ruinéză de tot.

Cât de bine ar prinde acum magazinele bisericescĭ şi scolastice de bucate, prin ele s'ar ajuta şi ţĕraniĭ lipsiţi şi biserica şi şcóla. Unde însĕ nu esistă atarĭ magazine orĭ alte capitale destul de marĭ spre a veni în ajutoriul poporuluĭ lipsit acum de mijlócele de subsistenţa, acolo poporul se ruinéză cu totul şi nu-şĭ va mai puté susţiné nici biserica şi nicĭ şcóla. Poporul ajuns pradă usurărilor şi speculanţilor egoiştĭ curînd este espropiat şi redus la misera stare de proletariŭ, care nu voesce să maĭ scie nicĭ de biserică, nicĭ de patrie, nicĭ de naţie. Preoţiĭ, învĕţătoriĭ şi peste tot inteligința, care trăesce în mijlocul poporuluĭ agricol, ar trebui să convingă pe bieţiĭ ţĕraniĭ despre pericolul, ce şi-l pregătesc şi să-i înduplece a lua încă de pe acum hotărîrea, ca să înfiinţeze eventual să augmenteze magazinele de bucate şi capitalele bisericescĭ-scolastice, de unde să se póta ajuta la timp de nevoe pe lângă interese moderate şi condiţiuni umane. Dar şi până s'ar puté duce în îndeplinire atarĭ hotărîrĭ, ar fi de dorit, că ceĭ ce trăesc între poporul sătean şi de la el, să cerce după împrejurările locale modalitatea de a veni în ajutoriul celor lipsiţi şi astfel de aĭ mântui de abisul, spre care îĭ împinge lipsa şi nesciinţa lor.

Revistă politică.

Afaceri interne. Cestiunea pactuluĭ economic, care atât de mult interesézĕ ambele părţi ale monarchieĭ în timpul de faţă pare că se apropie de capĕt, în înţelesul că cele dóuĕ guverne vor face o specie de compromis între dînsele, renunţând la punctele fixe, pe carĭ stăteaŭ până acuma. Dar pentru ca să se fi putut ajunge la atâta, era de lipsă un mijlocitoriŭ între cele dóuĕ cabinete, care s'a şi aflat în persóna ministrului comun de esterne, şi ca Széll să abzică, orĭ cel puţin să maĭ cedeze din formula sa, de care s'a fost legat când cu înpăciuirea cu oposiţia.

Reîntorcêndu-se ministrul president din Viena şi presentându-se înaintea dieteĭ din 2 Iunie, ca să espună stadiul, la care a ajuns cestiunea pactuluĭ, nu a putut spune maĭ mult de cât, că dieta să nu céră atunci nicĭ o declaraţie de la guvern în afacerea pactuluĭ, ci să astepte desvoltarea evenimentelor, fiind situaţia încă tot încurcată, şi că dieta să nu ţină şedinţe până la mijlocul sĕptămâneĭ acesteia, când guvernul va puté face negreşit declaraţiuni referitóre la cestiunea, care preocupă pe toţĭ. Tot el a mai declarat cu aceea ocasiune, că la casul când nu ar succede, ca învoiala cu Austria să se facă pe basa legiior din 1867 şi pe cale constituţională, atunci va trebui să recurgă la regularea cestiuniĭ pe basa dreptuluĭ de dispunere independentă.

De atuncia până acuma aŭ trecut maĭ multe zile, parlamentul şi-a amânat şedinţele, jumătatea sĕptămâneĭ puse ca termin a sosit, numaĭ scirile despre o resolvare în un sens orĭ altul nu aŭ venit încă. Totul se reduce la aceea, că pe cum zicem maĭ sus, cercurile politice din Viena cred, că între ambele guverne se va face un compromis, care nu póte întârzia, după ce guvernul magiar s'a legat de timp. —

Germania. Dóuĕ lucruri ocupă opiniunea publică din Germania. Primul e legea ce se croesce pentru sórtea lucrătorilor, ér al doilea este câştigarea insulelor Caroline de la Spania. Se scie, că insulele acestea furĕ obiect de cértă pe la a. 1885 între acestea dóuĕ state, până când Scaunul apostolic fiind ales de arbitriŭ în controverse a judecat, că insulele aparţin Spanieĭ, dar dând tot o dată şi Germanieĭ dreptul, ca să-şĭ pótă forma pe una din insule un port pentru cărbuni. De dreptul acesta Germania, la rugarea cabinetuluĭ din Madrid, a şi abzis de atuncĭ. Lucrurile stătură în forma acésta până în timpurile din urmă, când Spania veḑênd multele desastre, ce le a suferit cu coloniile sale, a cedat insulele Caroline Germanieĭ, saŭ maĭ bine zis i-lea vîndut cu 25 milióne pesete, sub condiţiunea ca Spaniolii să aibă maĭ multe favoruri comerciale atât în Germania, cât şi în coloniile eĭ, şi în fine ca Spaniolii să-şĭ pótă reserva o staţiune pentru cărbuni.

Germania nu peste mult va ocupa nóua sa colonie, a căreĭ locuitorĭ se urcă la vre-o 50,000.

Franţa. Revisuirea procesuluĭ Dreyfus timp de 8 luni ţinu în agitaţie continuă întrégă ţara. Nenumĕrate fasiuni s'aŭ făcut înaintea curţiĭ de cassaţie, din carĭ pentru uniĭ reiesă necesitatea revisuiriĭ procesuluĭ de maĭ sus, pentru alţiĭ sepunerea aceluia de la ordinea zileĭ. În zilele trecute însĕ, numita curte de cassaţie confrontând fasiunile, pe basa unor mominte, carĭ reclamă revisuirea procesuluĭ căpitanuluĭ Dreyfus degradat în 1894, a decis, ca procesul acela să se facă încă odată înaintea tribunaluluĭ militar din Rennes. În vîrtutea sentinţeĭ acesteia căpitanul Dreyfus va fi readus din exiliul sĕŭ de pe insula draculuĭ înaintea tribunaluluĭ. La casul, când Dreyfus va fi absolvat, el va dobîndi în armată rangul ce-ĭ competea, ba chiar şi despăgubirea în tóte direcţiunile. —

Sentinţa acésta a supremuluĭ tribunal a produs mare consternare în sînul monarchiştilor şi al royaliştilor, carĭ aŭ şi înscenat maĭ multe turburărĭ şi aŭ făcut maĭ multe insulte la adresa preşedinteluĭ republiceĭ, Loubet, cu ocasiunea când acesta a asistat la alergarea de caĭ din Auteuil. Agitaţiunea continuă şi se va maĭ potenţa cătră finea luneĭ acesteia, când se va întîmpla revisuirea.

Corespondințe.

Clarissime Dle Redactor!

În numerii trecuți ai „Unirii“ cetii întîmplările cu ajutoriul de stat, pe cum și procedeurile esemplare ale Părinților Hărșan din Chimitelnic și Suciu din Săhadul de Câmpie. Am mulțămit Domnului, că preoții nostri încep pe față și în acéstă luptă a ridica stégul libértății lui Isus Christos și a se feri de faptele Iscariotului. Onóre, laudă și glorie sus numiților Părinți! Înse cum că afară de acești doi individi harnici se vor mai afla și alții, nici decum nu mĕ îndoesc, ba sînt chiar de firma convingere, că tot clerul nostru cu puține escepțiuni e îngrozit de acéstă milă de stat. Ori și cum înse ar fi, una totuși este adevĕrată, că acest ajutor de stat și dacă s'ar împărți conform dorinței cuprinse în protestul Preaveneratului Ordinariat mitropolitan din Blaș, totuși cu aceea nici decum nu vom puté rĕmâné justificați înaintea istoriei și a posterității, dacă vom omite inființarea *Fondului provințial pentru salarisarea preoților și a docenților.* Acest fond e o *necesitate înperativă pentru asigurarea existinței* Bisericei nóstre greco- catolice române. Căci bine! să zicem, că guvernul dintr'odată ar acorda cererii Preaveneratului Ordinariat, la tot casul aceea ar face-o în interesul sĕu, dar nici cum de dragul Bisericii nóstre. Și apoi placă ați ține autonomia și independința bisericéscă tot numai prin petițiuni, remonstrări și prin mila și grația (risum teneatis!) guvernului liberal și faptice francmason! — Dacă noi înși-ne nu ne vom ajuta pe noi, nici de la Dumnezeŭ nu putem cere, ca să ne ajute, căci el unui fie căruia zice, „ajută-te și te voi ajuta“. Sus să avem inimile! a bătut óra; tot preotul, care voesce a asigura viitoriul Bisericei unite, alergă cu sfatul și părerea sa în colónele jurnalisticei, ca ast fel anul iubiliar 1900 să ne găséscă cu fondul de salarisare al Preoților și Docenților deja înființat. De va fi așa, și numai de va fi așa, vom puté întru adevĕr lubila în bicentenarul sfintei Uniri cu Roma, numai așa vom dovedi urmașilor nostri, că am fost vrednici de numele „Preot gr. câtolic român“ și că întru adevĕr ne-am apĕrat neatîrnarea Bisericii nóstre scumpe! Ce se ține de modalitatea înființării acestui fond și despre isvórele de venit ale lui, peste puțin voiŭ reveni. De astă dată încheiŭ rugând pe Archierei, Preoți, Docenți și întreg poporul credincios al Provinței mitropolitane de Alba Iulia, ca *„Fondul de salarisare preoțesc docental“* fără cea mai mică întârziare să-l înființăm!

Dr. Sega
preot bănățan.

De lângă Mureș la 5 Iuniŭ 1899.

Clarissime Dle Redactor!

Vĕ rog a da loc în prețuita „Unirea“ și modestei mele părerĭ referitóre la ajutorul de stat:

Convocarea unui sinod provințial se impune de sine. E fórte probabil că se va și ține, dar noi preoțimea trebue să ne organisăm până atunci.

Acest sinod provințial trebue să ne afle atât pe noi preoții pregătiți cât și pe poporul nostru.

Ce trebue să facem deci. ca pregătiți să fim a înfrunta tóte opintirile dușmane?..

Étă părerea mea:

Să ne organisăm, . . și acésta se póte face așa:

1. Fie care preot în parochia sa să convóce adunare generală estraordinară a tuturor credincioșilor. Să-i întrebe pe acești credincioși, că gata sînt ei a aduce jertfe pentru mântuirea prestigiului bisericii atăcate, saŭ nu. Preotul trebue să facă, ca ei gata se fie.

Să li se esplice bunilor credincioși, cum biserica are să fie aservită statului, atunci când preoții sĕi vor fi de stat nu salarisați ci și ajutați numai. Să li se spună limpede și părintesce; că așa cum a fost, — să fie nu mai póte, ci mic și mare trebue să sărim în ajutor mai marilor nostri spre a-i mântui pe Ei de umilire și pe noi de perire.

Să li se spună, că noi preoții gata sîntem a renunța la orĭ ce ajutor, prin primirea căruia umilită și dejosită are să fie cea mai sfîntă instituțiune de pe pămînt: s. biserică. — — Și multe, alte carĭ nu încap în cadrul unei înguste foi, ér ca resultat: trebue, dar trebue să facem noi toți — preoți și laici, bogați și sĕraci — ceva, spre ajutorarea în celea materiale a clerului din cura animarum.

2. Adunarea generală din fie care parochie să promită, că, dacă măritul sinod provințial respinge mila de la stat spre ameliorarea stării materiale a clerului prin popor, se va face primul pas prin aceea, că darea porțiunii canonice se va plăti din partea poporului credincios, saŭ din averea bisericii — unde biserica dispune de avere — și ast fel preotul va avé cu o greutate mai puțin de suportat.

3. Adunarea generală a credincioșilor să promită solemn, că orĭ ce decisiune se va aduce de sinodul provințial, nu numai că o va considera ca a sa (la ce e obligată), ci cu entusiasm și bucurie o va primi, de óre ce poporul din parochia, de unde se ține adunarea, e resolut așĭ hrăni pe preotul sĕŭ și a se îngriji de subsistința lui.

4. Presupunêndu-se că ce s'a făcut până acum, se va face de aici în colo și din partea Înalților nostri superiorĭ — bisericesci — presupunêndu-se adecă înființarea unui fond pentru salarisarea preoților, adunarea generală să se oblige protocolarminte, că va contribui la acest înființiând fond după modalitatea, carea o va decide măritul sinod provințial. Adunarea generală ar puté și indigita, că cum și ce modalitate s'ar puté observa pentru a mări prin încurgerĭ de banĭ acel fond. Se ar puté recomanda oferirea alor 10 cr. de familie pe tot anul. Acești 10 cr. s'ar puté aduna în o zi comună când preotul servind o sfîntă liturgie pentru tot poporul — împreunată cu doxologia cea mare — la sfîrșitul serviților se miruéscă pe toți credincioșii și pe disc capul familiĭ să contribue cu 10 cr. pentru familia sa. Ér ceĭ carĭ din cause cuvióse nu vor asista atunci la serviții liturgic să fie datorĭ a contribui acéstă sumă imediat după aceea.

Acestea și altele ar fi nisce obligamente ale credincioșilor, după carĭ s'ar acomoda măritul sinod provințial și s'ar puté mai ușor decide întru a decreta respingerea ajutorinlui de stat, — că acestea ar servi de dovadă, că poporul vre și doresce, ca preotul să fie al sĕŭ și numai al sĕŭ întru tóte împrejurările.

Aci trebue să fac o deosebită observare:

Mai de mult preoțimea și inteligința era aceea, carea influința asupra poporului în cestiile naționale.

Astăzi s'aŭ schimbat rolurile. Poporul — el silesce pe inteligenți și preoți a merge pe calea cea dréptă, . . și dacă cât de cât vre un inteligent saŭ preot declina de la calea dorită de popor e detestat și arătat cu degetul.

Acésta e adevĕrat, și despre acésta trebue să ținem cont.

Eŭ sînt secur, că massa poporului nostru într'un suflet ar striga, — dacă ar cunósce situația bine: — nu ne trebue preoți plătiți de domni căci aceia ai nostri nu mai sînt. Nóuĕ ne trebue preoți, carĭ să trăéscă cu noi și ca noi, să-l ținem noi și să ne binecuvinte murind.

Étă situațiunea! după părerea mea. Și de și noi lipsiți fiind gândim, că n'ar strica nici ajutorul acela, poporul înse fie secur orĭ și cine, că nu se învoiesce, ca acest ajutor să vină de cât de la el și de la biserică.

Așa dar când primim mila așa cum ni se dă perdem încrederea poporului, perdem poporul și atunci am perdut totul.

În adunări generale să-i limpedim deci!! —

Dar să mergem mai de parte în ce privește adunarea generală a credincioșilor despre care vorbii mai sus. —

Se scie, că la orĭ ce adunare se iea protocol în regulă. Acest protocol trebue dus la sinódele extraordinare protopopesci, (carĭ ar fi bine se fie mixtă.)

Pe basa acestor protocóle se decide apoi în acelea sinóde; și protocolul luat, împreună cu tóte protocólele luate în adunările generali se ascern locurilor mai înalte competente. —

Fie care protocol luat în sinódele mixte extraordinare protopopești va consuna cu protocólele adunărilor generali, și pe basa acestora la rîndul sĕŭ măritul sinod provințial va decide — că póte și are pe ce se răzima. —

În casul acesta nu sîntem o massă înertă, pe care orĭ cine o póte atăca, ci o corporațiune organisată, conscie de ceea ce face, ér decisiunile sinodului provințial vor fi oglindă fidelă a hotărîrilor întregului cler și popor din provința metropolitană.

Cât de bărbătesc lucru va fi, când mai marii nostri făcênd cunoscute decisiunile măritului sinod provințial, acelora, carĭ le astepta, vor puté zice resoluți și neînfrânți cuvintele: Nu numai noi gândim așa, ci întreg clerul și întreg poporul provinței mitropolitane, și dacă noi chiar altmintrelea am gândi tot nu am cuteza, să o spunem acésta! —

Apoi noi avem domni, advocați medici — etc. crescuți cu știpendii din Blaș, carĭ *toți* ar trebui să se intereseze de mama ce i-a crescut. Acești iubiți fii a sfintei nóstre biserici să nu uite, că fără voea Domnieilor ce e drept, dar dênșii încă sînt causa, că noi am ajuns în penibila situațiune de azi.

A lupta sîntem datorĭ cu toții, ca să ne scótem din nĕcas.

Am zis, că tinerii crescuți cu stipendii

sînt în parte causa situaţiunei de azi, — étă pentru ce:

Luminaţii nostrii Archierei şi alţi bărbaţi binefăcători ai némului nostru — aŭ vĕdiut, că-i lipsă şi aŭ creat ştipendii pentru tinerii ce merg la universitate şi şcoli înalte, — de unde? — Din bunurile bisericii. — Ómeni mari şi buni la suflet nu s'aŭ gândit, că va fi posibil să ajungem în starea de azi, căci atunci la tot casul în locul acelor stipendii s'ar fi înfiinţat fonduri de salarisare a preoţilor, cari la urma urmelor tot ei trebue susţinuţi de biserecă, căci ei înşi-şi sînt, pe care biserica se razimă. —

Sînt apoi între aceşti domni unii, cari după ce şi-aŭ ajuns scopul, de cum să se intereseze în un mod mai vast de biserica, ce i-a ridicat, dar nici pe preotul lor nu-l ajută — cu ce îs datori — socotindu-se privilegiaţi fiind domni, ne mai amintind cum nu premerg ei cu esemplu în celea religióse poporului. —

Şi noi bieţii preoţi, cari am răbdat şi răbdăm, pentru ca şi naţia nóstră să aibă domni, ne vedem şi ne simţim părăsiţi; ba azi gata — gata a cădea la mila străinului.

A sosit însе timpul, să le uităm tóte şi să ne organisăm În oraşe, unde avem înteligінţă frumósă, facă bine şi participe la adunările generali, aducă decisiuni, cari să ne scape nu numai de încurcătură, ci şi de négra sărăcie, ci că dóră de aceea i-a dat mama biserică la şcólă, ca cu înalta lor învĕţătură razim şi scut să-i fie ei. —

Preoţii vreŭ, să facă şi aştéptă, ca şi pentru ei să se facă ceva. De la ei mult se aştéptă şi mult s'a aşteptat, şi acéstă preoţime, care a fost margaritarul naţiei sale azi stă în faţa poporului cu lacremile în ochi şi îi zice:

Veţi iubit popor, unde am ajuns! de câte ori am plâns şi nu ne-aţi mângâiat; căci dór ómeni sîntem şi noi . . . . şi nu ne-aţi mângâiat!! — Am luptat cu voi şi pentru voi şi vóuĕ în minte nu va venit, că la urma urmelor tot noi sîntem, cari purtăm sus sfîntul steag alui Is. Christos si . . prea de tot sînt mari lipsele şi neajunsurile nóstre!

A trebuit să vie statul şi să zică: Preoţimea română e aşa de rĕŭ plătită, cât e ruşine a mai suferi acéstă stare pentru ţară. — Ómeni cu cualificaţiune mult mai inferiórĕ sînt cu mult mai bine salarisaţi.

Dar acum cunóscepi, — îmbrăţişaţi-ne érăşi la sinul vostru ca la olaltă să trăim şi să murim.

Da, la olaltă, noi cu noi! Biserica o constitue credincioşii nostri. Noi sîntem ai lor — . . alor trĕbue să rămânem. —

Delagheja.

Institutul Otteteleşanŭ.

Primim De la *Academia Română* următórea publicaţiune:

Cu începerea viitorului an şcolar 1899—1900 se vor primi şése spre-zece eleve în Institutul de fete de la Măgurele, fundat de Ioan Otteteleşanŭ şi înfiinţat de Academia Română sub înaltul patronagiŭ al M. S. Regelui, cărora li-se vor da, conform dispoziţiunii testamentare a rĕposatului fundator, o creşcere casnică şi instrucţiunea cuvenită unei bune mame de familie, fără pretensiuni saŭ lux.

Cursul va fi de 5 ani, în timpul cărora elevele vor avé tótă întreţinerea în Institut.

Sînt admise în Institut copile născute din părinţi români sĕraci, pe deplin sănĕtóse, cari până la 5 August 1890 aŭ împlinit 11 dar încă nu 14 ani, aŭ pregătirea ce se dă în şcolile primare din România şi aŭ obţinut la terminarea cursului primar cel puţin media 6.

Doue surori saŭ dóuĕ vere primare nu pot fi admise în Institut.

Părinţii elevelor, ce vor fi primite în Institut. nu pot să-şi ĭea fiicele de sfintele sĕrbători ori pe timpul vacanţelor în familie, şi direcţiunea îşi conservă dreptul de a-le da ori nu voe elevelor de a petrece în familii de vacanţe.

Părinţii aspirantelor ori representanţii legali ai acestora aŭ să trimită — până la *5 August 1899* — cererile însoţite de act de naşcere, act de vaccină, act de paupertate şi atestat şcolar despre terminarea claselor primare la *Academia Română* (calea Victoriei Nr. 135), pentru *Comisiunea Fundaţiunii Otteteleşanŭ,* care examinând actele şi luând informaţiunile, ce va crede de cuviinţă, va dispune, ca concurentele ce îndiplinesc condiţiunile mai sus precisate să fie supuse la examen de primire, prin care se va constata gradul de pregătire în ceea ce privesce cetirea şi scrierea, analisa etimologică şi cea sintactică, cele patru operaţiuni geografia şi istoria ţĕrilor române.

Concurentele, cari nu sînt din România, se admit fără esamen de primire în vîrtutea atestatelor obţinute în şcolile similare din patria lor, şi aŭ să trimită la Academia Română, tot până la 5 August, cererile însoţite şi de atestat medical.

Resultatele examenului se vor supune dimpreună cu tóte actele, printr'un raport, Augustului Protector al Academiei Române, Măiestăţii Sale Regelui, căruia îi aparţine a decide în privinţa primirii.

Examenele se vor face în localul Academiei la 9 Septembre 1899.

Bucureşci, 17 (29) Maiŭ 1899.

Şcóla de fetiţe.

Examenele publice la şcóla română gr. cat. de fete din Blaş cu finea anului şcolastic 1898/9 se vor ţiné:

Mercuri 21 Iunie st. n., 8—10 tóte obiectele claselor I şi II. 10—12 tóte obiectele claselor III şi IV, 3—6 tóte obiectele claselor V şi VI.

Joi 22 Iunie, cl. VII: 8—9 religiunea, 9—12 limba română, matematica, geografia şi ist. nat.; cl. VIII: 3—4 religiunea, 4—6 l. română, fisica, istoria, magiara.

Vineri 23 Iunie, 3—5 l. francesă, conversaţiune în l. germână şi magiară.

Sâmbătă 24 Iunie, 12—1 examen din economia de casă şi grădinărit, 3—5 musica vocală şi instrumentală.

Duminecă 25 Iunie. La 8 óre dim. Sta Liturgie solemnă, cetirea clasificărilor şi împărţirea premiilor şi a testimoniilor.

Expoziţia lucrurilor de mână va fi deschisă în tot decursul examenelor.

Blaş, 1 Iunie 1899 st. n.

George Munteau,
director de studii.

Noutăţi.

Sciri personale. Î. P. S. Sa Mitropolitul Victor a plecat Mercuri sara la Pesta spre a lua parte la şedinţele din casa magnaţilor.

Concurs. Cu terminul de 1 Iuliŭ n. se escrie concurs la următórele staţiuni docentali: 1. *Selişte* în districtul protop. al Turdei, a) 107 fl. v. a. din repartiţiune pe popor, b) 193 fl. v. a. din ajutoriul de stat, c) cuartir liber şi grădină pentru legumărit şi pomologie. 2. *Chendrea,* Tr. Dêrgea, a) 100 fl. v. a. ajutor de la stat b) 200 fl. v. a. din repartiţiune pe popor c) cuartir în edificiul şcolii: d) grădină de legumi şi pomologie; — e) lemnele de lipsă pentru sala de propunere. — 3. *Tihău,* Tr. Dêrgea a) 140 fl. v. a. ajutor de la stat b) 160 fl. v. a. din repartiţiune pe popor, c) cuartir în edificiul şcolii d) grădină pentru legumi şi pomologie e) 2.°□ lemne de foc pentru sala de propunere. 4. *Galgău,* Tr Dêrgea, ştaţiune cantor-docentală, a) 120 fl. v. a. din casa bisericii gr. cat; b) 29 metrete mari cucuruz cu tuleul à 40 cr. v. a. = 11 fl. 60 cr. v. a.; c) 29 zile lucru à 30 cr. v. a. = 8 fl. 70 cr. v. a.; d) folosul cimiterului intern cantoral computat în 10 fl. v. a.; e) lemnele focali în preţ de 16 fl. v. a.; f) porţiunea canonică-cantorală, pentru carea contribuţiunea o solveşce biserica, 60 fl. v. a.; g) arênda anuală a unei realităţi bisericeşci = 12 fl. v. a.; h) din repartiţiune pe popor 31 fl. 70 cr. v. a.; i) cuartir în edificiul şcolii; k) grădină de legumi şi pomologie în estensiune de 400°□. 5. *Fizeşiŭ,* Tr. Dêrgea, ştaţiune cantor-docentală a) 210 fl. v. a. din repartiţiune pe popor, b) stola cantorală = 30 fl. v. a.; c) porţiunea canonică-cantorală = 60 fl. v. a. d) cuartir în edificiul şcolii; e) grădină pentru legumi şi pomărit în estensiune de 400°□. 6. *Veseuş,* Tr. Bia, staţiune cantor-docentală I. În calitate de docente: 225 fl. 63 cr. v. a.; 2.) didactru după pruncii de şcólă 28 fl. v. a.; 3.) dóuĕ orgii de lemne focali computate în 14 fl. v. a. II. În calitate de cantor: 1.) 10 fl. 40 cr. v. a. din venitul porţiunii cantorale; 2.) 7 fl. v. a. din stola cantorală; 3.) 15 fl. v. a. din cassa bisericii; 4.) locuinţă în edificiul şcolii, şi 5.) grădiuă pentru legumi şi pomărit. 7.) *Săcelu,* Tr. Indolului, a) Din repartiţiune pe popor 150 fl. b) De la stat 150 fl. c) Cuartir, 1 chiliă de locuit şi culină în edificiul şcolii. d) Grădină şi curte de 1319 org. □. e) 3 cub. de lemne focali, din cari se va incălzi şi şcóla. f) Dacă alesul docente va fi în stare, să ducă şi oficiul de cantor, va mai primi în competinţă bucate şi bani etc. în preţ de 60—70 fl. la an.

Esamenul de maturitate la gimnasiul din Blaş. În 16 Maiŭ a. c. s'a început esamenul scripturistic de maturitate la care s'aŭ admis 34 şcolari. Din aceştia aŭ trecut scripturisticul cu succes 32 şcolari. Esamenul oral s'a ţinut în zilele 5, 6 şi 7 Iuniŭ a c. cu 32 şcolari sub presidiul Magnificului Domn director suprem Kuncz Elek şi a Reverendissimului Domn canonic metropolitan Dr Vasile Hossu, în calitatea de delegat consistorial. Resultatul esamenului verbal este următorul: maturi cu eminenţă 4: Belan Ioan, Negrea Camil, Pop Victor şi Vancea Iosif; maturi cu bine 6: Băgăian Ioan, Ciura Vasile, Domide Leonida, German Traian, Hossu Ioan şi Nussbaum Leopold. Maturi 14: Bitea Emil, Bogdan Anton, Moldovan Ioan, Negruţ Ioan, Ordace Valer, Păcurar Eugen, Popa Iosif, Simu George, Tătar Iuliŭ, Tătar Eugen, Ticaci Niculae, Truţa Eugen, Turcu Traian şi Vlaicu Niculae; ér 6 inşi s'aŭ respins din câte un studiŭ pe trei luni.

Mulţămită. M. On. Dn Ioan F. Negruţ, profesor preparandial în Blaş, a binevoit a trimite pentru „Biblioteca Poporală Română din Agârbiciŭ" un esemplar din lucrarea „Grădina de legumi". Pentru care faptă i-se aduce şi pe acéstă cale cea mai căldurósă mulţămită. Agârbiciŭ, 4 Iuniŭ 1899. *Eliă Câmpean* bibliotecar.

Avis. Se caută un pictor, care să repareze iconostasul bisericii gr. cat. din Botiza com. Maramurĕş. Ofertele să se adreseze de urgenţă parochului local On. Dn George Petroviciŭ, Botiza p. Szurdok.

Petrecere de vară. Duminecă în 11 Iuniŭ n. se va ţinĕ o petrecere de vară în grădina Comşa din Veza, eventual în hotel Univers din Blaş, în favorul reuniunii femeilor române şi a casinei din Blaş.

Necrolog. † *Alesandru Valerian,* preot deficient în Ibişdorf a repausat la 24 Maiŭ în al 64 an al etăţii şi al 37 al preoţiei.

† *Isidor Dop,* preot disponibil în Frâua, a repausat la 29 Maiŭ, în anul al 47 al etăţii şi al 9 al preoţiei.

În veci amintirea lor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Credința vécurilor creștine celor dintâĭ în fecioria Născătóreĭ de Dumnezeŭ.

(Fine.)

Deja maĭ la deal am spus, că a fară de Papa Siriciŭ și de s. Ambrosiŭ a fost maĭ ales s. Ieronim acela, carele a sărit întru apĕrarea credinței ortodoxe împotriva luĭ Iovinian. S. Părinte petrecea deja de maĭ mulțĭ anĭ în Vetleem, și acolo ĭ-aŭ trimis prietiniĭ luĭ din Roma scrierea luĭ Iovinian rugându-l, să-ĭ dea răspunsul cuvenit. Acolo în cetatea nascerĭĭ Domnuluĭ a scris decĭ s. Ieronim răspunsul sĕŭ în dóuĕ cărțĭ în anul 392 orĭ 393. E bătătoriŭ la ochĭ, că într'însul nu se află vre o esplicare maĭ largă a învățăturiĭ despre fecioria Maĭcĭĭ Domnuluĭ. Lucrul acesta póte, să se esplice numaĭ așa, că nicĭ în scrierea luĭ Iovinian nu se va fi cuprins punctul acesta. Érăși ni-se impune supunerea, că Iovinian numaĭ în încercările sale practice de a îndupleca la căsătorie pe unele fecióre dedicate luĭ Dumnezeŭ s'a folosit ca de un mijloc de a dóua mână de învățătura aceea a sa, că dóră până și sfînta Fecióră încă a încetat o dată a fi fecióră. Cu tóte acestea aflăm, că s. Ieronim referesce la Maria cuvintele din Cânt. 4, 12: „Grădină închisă e sora mea, grădină închisă, isvor pecetluit.“ Acésta se vede din cuvintele următóre ale acestuĭ mare dascal al bisericiĭ: „Ceea ce e închis și pecetluit, îmbie o icónă a Maĭciĭ Domnuluĭ, a Maĭciĭ și Fecióreĭ. De aceea nicĭ în mormîntul cel noŭ al Mântuitoriuluĭ, carele a fost tăiat în stînca cea maĭ vîrtósă, încă nu s'a înmormîntat nimenĭ nicĭ maĭ înainte nicĭ după aceea. Și acéstă pururea Fecióră totușĭ e mama multor fecióre.“ [1]) Cu ceva maĭ bine aprofundéză dînsul tema acésta în epistola aceea, carea a scris-o în anul 393 orĭ 394 luĭ Pammachiŭ ca apologie a scrierilĭ sale citate maĭ la deal: „Christos e virgin, Maĭca virginuluĭ nostru e pururea Fecióră, Maĭcă și Fecióră. Căcĭ Isus a întrat fiind ușile încuiate, și în mormîntul luĭ, carele era tăiat noŭ și în stînca cea maĭ vîrtósă, nu s'a înmormîntat nimenĭ nicĭ maĭ înainte nicĭ după aceea. Ea e grădina închisă, isvorul pecetluit, din care isvor, pe cum spune Ioil (3, 18 Vulg.), curge părîul acela, care umple rîul funiilor orĭ (după o altă cetire) al spinilor, — al funiilor păcatelor, cu carĭ am fost legațĭ maĭ înainte de aceea, al spinilor, carĭ aŭ înecat semĕnătura stăpânuluĭ. Ea e pórta, carea cată către resăriturĭ, pe cum zice Ezechiil (46, 1), cea pururea închisă, cea strălucită, carea cuprinde întru sine orĭ scóte dintru sine sfînta sfintelor, prin carea întră și ĭese sórele dreptățiĭ și archiereul nostru cel după rînduéla luĭ Melchisedec. Să-mĭ răspundă mie, cum a trecut Isus prin ușile încuiate, când a arĕtat mânile sale spre pipăire, cósta sa spre privire, ca óse și carne, pentru ca realitatea trupuluĭ luĭ să nu fie socotită de nălucă; și eŭ încă voiŭ răspunde, cum sfînta Maria e atât Fecióră cât și Maĭcă, — Fecióră după nascere, Maĭcă maĭ înainte de căsătorire.“ [2])

Cuvintele acestea ale s. Ieronim cu tóte acestea ar puté, să se înțelégă și așa, ca și cum dînsul printr'însele ar fi voit, să zică numaĭ atâta, că Maria a fară de Christos nu a maĭ avut și alțĭ pruncĭ. Dară esplicăriĭ acesteia i-se împotrivesc alte cuvinte de ale s. Ieronim, carĭ se cuprind în dialogul acela, pe carele l-a scris în anul 415 împotriva Pelagianilor: „Christos singur a deschis porțile pântecelui de mamă celui fecioresc, și acestea totușĭ aŭ rĕmas pururea închise. Acésta e pórta, carea cată către resăriturĭ, cea închisă, prin carea întră și ĭese singur numaĭ archiereul, și carea cu tóte acestea e totușĭ pururea închisă.“ [3]) Acéstă „pórtă închisă“ s. Părinte o esplică tot asemenea și în comentariul sĕŭ la Ezechiil; acolo încă zice: „Maria Fecióra a rĕmas fecióră maĭ înainte de nascere și după nascere.“ [4]) Fórte interesant e aceea, că dînsul într'aceea respinge cu indignare istoria despre móșe: „N'a fost móșe lângă dînsa, nu s'a adaus activitate de muierusce. Ea însă-și a înfășat pruncul în fașiĭ, ea însă-și a fost mamă și móșe. „Și l-a pus în ĭesle, pentru că nu aveaŭ eĭ loc în casă.“ Propositia acésta combate fiecăria neghiobă a apocrifelor, căcĭ Maria însă-și a înfășat pruncul.“ [5])

S. Augustin încă a combătut pe Iovinian. În cartea sa despre erese [1]) zice despre acesta: „El a nimicit fecioria Marieĭ, când a susținut, că ea prin nascere s'a vătĕmat.“ Éră în cartea sa scrisă împotriva Pelagianuluĭ Iulian zice: „Iovinian négă, că fecioria Marieĭ, carea esistase, când concepuse, ar fi rĕmas, când a născut.“ Dară maĭ mult nu se cuprinde în cestiunea acésta cu Iovinian. Luĭ fecioria cea nevătĕmată îĭ era deja un lucru, care nu forma maĭ mult obiect de discuție. De aceea zice deja în cartea sa îndreptată împotriva luĭ Faust și scrisă pe la anul 400: „Cu tot dreptul a fost decĭ onorată dînsa (Maria), că pe Christos, pe carele noĭ îl concepem în inimă curată prin credință, pe carele noĭ óre cum îl nascem prin mărturisire, dînsa l-a născut păzind nevătĕmarea sa cea trupéscă. Pentru că Christos în nicĭ un chip nu a putut voi, să degradeze prin nascere pe mamă-sa așa, că aceleia, căreia ĭ-a împărtășit grația rodnicieĭ, să-ĭ fie luat podóba fecioriĕĭ.“ Maĭ ales în cuvîntările sale se întórce a dese orĭ la obiectul acesta și a nume une oria în ton panegiric. Într'însele găsim întorsăturĭ ca acestea: „Dînsul (Christos) a dăruit Fecióreĭ rodnicia, dară nu ĭ-a luat nevătĕmarea.“ [2]) „Luând în pântece dînsa e fecióră, născênd e fecióră; fecióră fiind îngrecată, fecióră fiind mamă, fecióră neîncetat.“ [3]) „Să sĕrbătorim decĭ cu bucurie ziua, în care Maria a născut pe Mântuitoriul, cea căsătorită pe înființătoriul căsătorieĭ, Fecióra pe principele fecióreloг; dată bărbatuluĭ, nu mamă de la bărbat, fecióră maĭ înainte de căsătorie, fecióră în căsătorie, fecióră fiind grea, fecióră aplecând. Căcĭ sfintei Maĭce, pe carea a ales-o de Maĭcă, Fiul cel atotputernic nu ĭ-a răpit în nicĭ un chip fecioria prin nascerea sa. Bună e rodnicia în căsătorie, maĭ bună e nevătĕmarea în necăsătorie. Așa dară ca om Christos, care ca Dumnezeŭ a putut, să dăruéscă amîndóuĕ, — căcĭ acela-șĭ e om și Dumnezeŭ, — bunul acela, care-l iubesc căsătoriții, nu i-l ar dărui mameĭ sale nicĭ o dată așa, că ĭ-ar răpi bunul maĭ mare, din causa căruia fecióreleдesprețuesc a fi mame.“ [4]) „Ce e maĭ minunat de cât nascerea Fecióreĭ? Ea concepe și e fecióră, ea nasce și e fecióră. El e produs de aceea, pe carea dînsul o a produs; el ĭ-a împărtășit rodnicie și nu a delăturat firea nevătĕmată a eĭ.“ [5]) „Cine cuprinde óre noutatea cea nóuă, neobicĭnuită, singură în lume, carea e de necreḑut și s'a făcut de creḑut, carea în chip de necreḑut o crede tótă lumea: că adecă o fecióră să concépă, o fecióră să nască, o născătóre să rĕmână fecióră?“ [6]) „Așa s'a plinit, ceea ce a vestit înainte psalmul (84, 12), că „pămîntul nostru îșĭ va da rodul sĕŭ“. Maria e fecióră maĭ înainte de concepere, fecióră după nascere. De parte să fie, ca în acela-șĭ pămînt, adecă în acela-șĭ trup, din care odrăslesce adevĕrul, să péră nevătĕmarea. Căcĭ după învĭarea sa, când l-aŭ socotit de spirit, nu de trup, a zis: „Pipăiți-mĕ, că spiritul carne și óse nu are, pe cum mĕ vedeți pe mine avênd“ (Lc. 24, 39). Și massa cea vîrtósă a trupuluĭ luĭ totușĭ a întrat prin ușĭ încuiate la învățăceĭ. Cum să nu fie putut decĭ purcede ca prunc prin organe nevătĕmate acela, carele ca bărbat a putut, să pătrundă prin ușĭ încuiate? Înse nicĭ una, nicĭ ceealaltă nu o cred necredincioșiĭ. De aceea credința le crede amîndóuĕ cu atât maĭ bucuros, pentru că necredința nu crede nicĭ una.“ [7]) „Îngerul vestesce, Fecióra aude, crede și concepe. Credința în inimă, Christos în pântece! O fecióră a conceput, lucru minunat! O fecióră a născut, lucru și maĭ minunat! Ea după nascere a rĕmas fecióră! Cine va esplica decĭ nascerea acésta?“ [8]) „Da, cine va esplica nascerea acésta? Căcĭ cine póte supune, că ar fi cu vrednicie, ca Dumnezeŭ pentru ómenĭ să fie voit a se nasce, ca o fecióră să fie conceput fără de semînță bărbătéscă, ca ea să fie rĕmas nevătĕmată? Căcĭ Domnul nostru Isus Christos bine a voit, să între în pântecele Fecióreĭ, el a umplut nepĕtat organele muierĭĭ, a dat rodire mameĭ fără de vătĕmare, plăsmuit prin sine însu-șĭ a parces și a păzit nevătĕmat trupul născătóreĭ, pentru ca pe aceea, din carea bine a voit a se nasce, să o acopere atât cu onórea de mamă, cât și cu sfințenia de fecióră.“ [9])

[1]) Adv. Iov. I, 31.
[2]) Epist. 48 (30).
[3]) Dial. adv. Pelag. II, 4.
[4]) Comm. in Ezech. 13, 44. T. III. pag. 1023.
[5]) C. Helvid. 8 (10).

[1]) C. 82.
[2]) Sermo 69. Ed. Maur. T. V. pag. 382.
[3]) Sermo 186. Ibid. pag. 884.
[4]) Sermo 188 in nat. Dom. Ibid. pag. 889.
[5]) Sermo 189, 2.
[6]) Sermo 190, 2.
[7]) Sermo 191, 2; in nat. Dom. T. V. pag. 894.
[8]) Isa. 53, 8. Sermo 196. In nat. Dom. Ibid. pag. 902.
[9]) Sermo 215, 2. Ibid. pag. 950.

Întorsăturĭ de acestea se maĭ găsesc multe în cuvîntările s. Augustin. Ele arată aşa de limpede convicţia luĭ cea credinciósă, cât ajunge, să maĭ citĕm numaĭ din Enchiridionul luĭ [1]) scris în anul 421 cuvintele acelea, carĭ dovedesc, că sfîntuluĭ Augustin conceptul fecioriĕĭ neîncetate în sens anatomic-fisiologic ĭ-a fost o simplă consecinţă a vechiuluĭ titul „Fecióra“: „Dacă prin nascerea luĭ s'ar delătura nevătĕmarea eĭ, atuncĭ el dóră nu s'ar nasce din o fecióră. şi biserica întrégă, carea imitând pe Maĭca luĭ nasce zilnic membrele luĭ şi rĕmâne fecióră, — de parte să fie, — ar mărturisi fals, că el s'a născut din fecióră.“ De aceea s. Augustin a compus deja în anul 400 o formulă scurtă a credinţeĭ sale: „Fecióră la conceperea sa, fecióră la nascerea sa, fecióră la mórtea sa.“ [2])

Am maĭ puté, să citĕm încă şi din scrierile altor sfinţĭ Părinţĭ, maĭ ales rĕsăriteniĭ, carĭ aŭ luat parte în lupta împotriva ereseĭ luĭ Nestoriŭ, bună óră Nil, Proclu, Ciril din Alexandria, Teodot din Ancira ş. a. Dară trăsătura fecioriĕĭ în sens anatomic-fisiologic la toţĭ aceştia e deja un concept de tot îndemânatic, şi dînşiĭ îl propun şi-l motivézĕ tot cam în acela-şĭ chip ca şi ceĭ deja citaţĭ. Numaĭ una totuşĭ să nu se trécă cu vederea: acum conceptul acesta, a bună samă din îndemnul ereseĭ celeĭ maĭ nóuĕ, se folosesce şi ca argument spre dovedirea dumnezeirĭĭ depline a Fiuluĭ. Aşa zice s. Proclu: „Dacă Mama nu a rĕmas fecióră, atuncia născutul a fost un simplu om, şi nascerea nu a fost minunată; dară dacă ea şi după nascere a rĕmas fecióră, cum s'ar puté, ca născutul să nu fie şi Dumnezeŭ, şi taĭna să nu fie negrăită?“ [1]) Tot cam asemenea se esprimă şi Teodot în o cuvîntare, care s'a cetit în sinodul din Efes: „Dacă el (Christos) s'a născut, în ce chip noĭ, atuncia a fost om, dară dacă dînsul pe Maĭcă-sa o a păzit fecióră, atuncia ceĭ cu pricepere recunosc pe născutul de Dumnezeŭ.“ [2])

Ast fel am ajuns la deplinirea icóneĭ Fecióreĭ Maria. Ceĭ de maĭ înainte derivaseră adecă fecioria neîncetată din dumnezeirea luĭ Christos, pe când acuma credinţa în fecioria neîncetată a Marieĭ era deja aşa de tare, cât dintr'însa dovediaŭ faptul, că Christos e Dumnezeŭ deplin.

[1]) Cap. 34.
[2]) De cat. rud. c. 22.

[1]) La Galland T. VIII. pag. 633.
[2]) La Galland. T. IX. pag. 450.

Amalrich regele Ierusalimuluĭ şi ceĭ doĭ peregrinĭ.

(Naraţiune istorică).

(Continuare.)

Capitolul VI.

Maliţia şi tradarea luĭ Milo.

Construirea poduluĭ înainta zilnic, de o dată cu acésta decurgeaŭ cu neastîmper şi împuşcăturile de pe ambiĭ ţĕrmurĭ. Între ceĭ ce luaŭ la ţintă pe musulmanĭ, maĭ aprig era Bernhard de Zollingen. El îşĭ făcea datoria până séra târziŭ; el părăsia podul maĭ în urmă. Doria atât de mult, să pótă da pept cu duşmanul. Dorinţa cavaleruluĭ era cam de parte de realisare, fiind că de abia ajunseră cu construirea poduluĭ la jumătatea rîuluĭ. Musulmaniĭ dispunênd de aparate şi materiĭ distructive împedecaŭ lucrările creştinilor. Într'o zi vĕdênd regele că nu să maĭ isprăvesce cu podul îĭ zise luĭ Milo: „Pe aicĭ mi-se pare, că nu vom puté trece; dar maĭ în jos este o insulă în mijlocul rîuluĭ. Şircuh cu o parte din trupele sale deja a şi ocupat insula, de unde dacă nu vom stărui, să-l scótem, uşor ne pot atăca. Alegeţĭ câte va trupe de ostaşĭ şi îmbarcaţĭ pe luntri uşóre, grăbesce şi alungă pe musulmanĭ. Dacă isbutescĭ éră-şĭ devĭĭ favoritul meŭ.“

Milo nu s'a bucurat de acésta. Luĭ îĭ plăcea, să fie maĭ bine în siguranţă, de cât să se espună uneĭ morţĭ aprópe sigure. Dar nu avea în cătrăŭ. Aretându-se vesel promite regeluĭ, că în nóptea ce vine are, să năvăléscă asupra turciloř. Sfărmându-şĭ capul cu planurĭ slabe merge de alungul castruluĭ până la cortul luĭ Bernhard, care era chiar a fară dând îndrumărĭ măestruluĭ de arme, cum să-ĭ dirégă armătura.

Apropiându-se de Bernhard îl agrăi ast fel: „Die Cavaler, noĭ sîntem de mult în duşmănie, şi nu neg, că în mare parte vina o port însu-mĭ.“

„E de neesplicat, mareşale, cum vrĭ să-mĭ facĭ ast fel de mărturisirĭ.“ „Aĭ, să sciĭ în dată! Regele mĭ-a dat o misiune grea; care póte să-mĭ aducă perire. Nu aşĭ voi, să mor înainte de a mĕ împăca cu tine.“

Bernhard de Zollingen cât ce audi de o misiune grea, uită de tot nĕcasul ce îĭ l-a făcut Milo şi întinzêndu-ĭ mâna îĭ zice: „Să lăsăm ûităriĭ cele întîmplate, eŭ te ĭert, dar ĭea-mĕ companion în misiunea, ce ţi-s'a dat şi-ţĭ promit, că-ţĭ voiŭ fi de bun ajutor.“

Milo îĭ şopti în ureche: „Cavalere, în nóptea acésta eŭ trebue să cuprind insula din josul poduluĭ şi să alung pe Şircuh de ceealaltă parte a rîuluĭ. Dar spunêndu-ţĭ cea dréptă nu-mĭ prea place tréba, eŭ sînt puţin dextru în conducere şi dar mi-s'a dat ocasiunea să comand de capul meŭ.“

„Nu-ţĭ face capul călindar, mareşale! Pune-te în frunte! Eŭ nu voiŭ lipsi cu sfatul; onórea isbânzĭĭ fie a ta. Mie mi de ajuns, să pot cârpi pe duşmanĭ.“

Milo îĭ mulţămi şi se înţeleseră, să plece în dată ce se întunecă. În reversatul sărĭĭ se adunară trupele destinate pentru atac şi aşteptară sosirea luĭ Bernhard. La óra pusă sosesce Bernhard. Dînsul le sfătui să fie în linişte şi să ţină calea pe lângă ţĕrmur. La mezul nopţiĭ sosiră înaintea insuleĭ, care plutea ca şi o luntre în mijlocul valurilor. Bernhard urcă luntrea cea dintâiŭ şi ĭea comanda. El porunci feciorilor ca la debarcare să se tîrâie pe fóle. Din gruiul luntriĭ cércă să cunóscă situaţia. Acuşĭ ajung la locul de debarcare. Aicĭ stătea un musulman rădimat de un palmier. Somnul îl cuplesise şi nu scia nimic ce se întîmplă. Bernhard sare repede pe ţĕrmure apucă de gât pe paznic cu atâta forţă în cât nu putu să alarmeze. Apoĭ ducêndu-l în luntre îl légă butuc. „Luaţĭ-l şi-l duceţĭ din colo pe ţĕrmure, şi dacă s'a încerca, să strige, aruncaţĭ-l în Nil, ca să-l mânânce crocodoliĭ.“ Musulmanul avênd gróză de acéstă monstruositate maĭ preferi prinsóre de cât aşa o mórte. Ceĭ ce eraŭ cu Bernhardt sciură să se tîrâe pe pământ şi se rĕmână nemişcaţĭ. Dînsul se tîrâi neobservat aprópe de tabăra inimică. Spre bucuria luĭ, turciĭ eraŭ adânciţĭ în somn, a fară de sentinélă, a căreĭ paşĭ se auziaŭ pintre corturĭ.

Reîntorcêndu-se la ţĕrmure găsi o nóuă barcă, a căreĭ soldaţĭ ieşiră ca şi ceĭ de maĭ înainte. Tot ast fel şi ceĭ alalţĭ; maĭ în urmă era Milo, care îngrijat se informă despre starea lucruluĭ.

„Tóte sînt bune,“ respunse Bernhard. Te rog ĭea comanda, eŭ am să daŭ zor din dĕrĕpt!“

„Ba maĭ bine comandézĕ tu!“ zise Milo. Cavalerul pune trupele în şir de bătae, plécă în marş spre castrul inimic şi fiind aprópe erup în strigătul: „Amalrich, regele Ierusalimuluĭ e aicĭ!“

Turciĭ se pomenesc, somnuroşĭ ieaŭ armele. O luptă crâncenă în toiul nopţiĭ. Turciĭ se luptă până la desperare, dar Bernhard îĭ înfrânge şi îĭ şarjézĕ aprópe de Nil. Aicĭ sînt aduşĭ în strîmtóre. Însu-şĭ Şircuh nu scia ce e de capul sĕŭ. Cu toţiĭ se îngrămădesc la bărcĭ; dar puţinĭ aŭ ajuns téferĭ, restul este măcelărit de săbiile creştinilor. Înţelegênd Amalrich de succesul creştinilor merse împreună cu Şaver pe insulă, unde aŭ fost primiţĭ cu mare bucurie. Milo de Plancy îĭ întimpină avênd aerul unuĭ adevĕrat învingĕtor, şi fiind că Bernhard remase de o parte, el putu negenat să paradeze înaintea regeluĭ.

Regele vesel de împrejurarea că bărbatul, care era atât de odios înaintea tuturor a dus la bun sfîrşit o întreprindere atât de rişcată; îmbrăţişându-l numi amicul sĕŭ cel maĭ ĭubit. Faptul acesta ĭ-a ridicat vaza înaintea curtenilor şi a ostaşilor, carĭ până acum îĭ dispreţuiaŭ. Toţĭ îĭ întinseră mâna şi-l felicitară. Bernhard, care bine scia, cine e învingĕtorul, să apropie de Milo şi dându-ĭ mâna îĭ felicitézĕ.

Regele vĕdênd, că ceĭ doĭ duşmanĭ de mórte s'aŭ împăcat, se bucură şi maĭ mult şi invită pe toţĭ comandanţiĭ la un mare banchet.

Milo în sufletul sĕŭ era neliniştit, gândul luĭ era muncit, cum şi în ce chip să pierdă pe Bernhard. În mijlocul veseliеĭ Milo se ridică şi vorbi regeluĭ: „Cu ajutorul luĭ Dumnezeŭ am isgonit pe duşmanĭ din acéstă insulă, dar de aicĭ înainte ne aştéptă greutatea, fiind că oştirile de pe ţĕrmurĭ sînt de 10 orĭ maĭ marĭ, de cât cea de pe insulă.“

„Trupele sînt numĕróse,“ replică sultanul Şaver, „dar surprinderea de pe insulă a încurcat şi slăbit mult rîndurile luĭ Şircuh. Eŭ aşĭ fi de părerea, ca să trecem peste nópte din colo şi să-ĭ atăcăm.“

Toţĭ comandanţiĭ împreună cu însu-şĭ regele sînt de acord cu părerea sultanuluĭ. Regele este gata se ĭea însu-şĭ comanda. Hotărîrea acésta causă o bucurie generală. Toţĭ golesc păharele pentru buna reuşită.

Singur Milo se opuse şi zicênd: „Curajul şi promptitudinea, cu care Dvóstre sînteţi gata de a vé espune morţiĭ, meritá tótá lauda; planul acesta însé eŭ îl găsesc nepotrivit. Vé înşelaţi, dacă credeţi, că Şircuh nu ţine samă de planul Dvóstre".

Păcălitura de pe insulă a fost o bună lecţie pentru dînsul, ca de acum înainte să fie cu ochiĭ în patru. Nu cred, să-i mai putem surprinde în somn, ci armaţi până în dinţi şi fiind mai numeroşi de cât noĭ uşor ne pot arunca în Nil şi să ne iea érá-şi insula."

(Va urma.)

Economie.

Stupiĭ în Iuniŭ. În luna acésta e dricul roitului şi adunatului de miere. Roiul prim de regulă ieşe între órele 11 şi 1. Roiul al doilea cam la 8—10 zile după roiul prim; al treilea etc. ieşă apoi la câte o zi dóuă — pe cum e de favoritoriŭ timpul — unul după altul. Ieşirea roiului prim se póte conchide numaĭ de pe grămădirea albinelor înaintea urdinişului. La cei ulteriorĭ, pe lângă acésta, se aude matca tinerá cântând în coşniţă: ţi-ţi-ţi ... ér cele din celule îĭ réspund: qua-qua-qua ... Acésta aşa merge ziua nóptea fără întrerumpere, până când stupul încétá a maĭ roi. Roiul şede numaĭ în coşniţă curată şi fără miros. Se întîmplă, că ieşi maĭ mulţi roĭ de o dată şi se pun toţi la olaltă; saŭ chiar îĭ unim noĭ, fiind că câte unul ar fi prea slabĭ. În casurĭ de aceste fórte uşor se întîmplă, că îşi omóră reciproc matcele şi rémân fără matcă. Deci e consult, că în coşniţa unde aşedăm un stup unit, să punem un fagur cu clocitură deschisă, adecă cu larve tinere, dar fără albine, de la un alt stup, pentru ca eventual stupul să îşi pótă cresce o altă matcă. Din coşniţa, în carea am pus un fagur cu clocitură, nu va fugi stupul nicĭ când, ci de e tare puturósă, cu timpul va peri stupul. În coşniţele raţionale trebue pus, încă până a nu băga stupul în ele, cadrele, tóte cu începătură de fagur, de óre ce fără acésta stupul edifică cruciş şi între cadre, când apoi nu e chip de a le maĭ putea scóte când va a fará. Cine are, pune fagurĭ gata. În coşniţa, din carea a ieşit stupul prim, deschidem numaĭ de cât despărţemîntul pentru miere, de óre ce din momentul roitului stupul se apucă în tótă puterea de adunatul mierei. Dacă un stup nu voesce, să edifice, orĭ să adune în despărţemîntul de miere, trebue pus în acel despărţemînt un fagur cu puĭ, fie de orĭ şi ce, trântorĭ orĭ albine, şi stupul va lucra numaĭ de cât.

De acum mierea trebue luată şi stórsă fără cruţare. Numaĭ acei fagurĭ cu miere e permis a lua, în carĭ nu se află absolute nicĭ o larvă orĭ nimfă. Faguriĭ scoşi trebue înlocuiţi numaĭ de cât cu cadre cu începătură, orĭ cu fagurĭ golĭ. În despărţemîntul de miere sînt într-o formă de bunĭ, fagurĭ vechĭ orĭ noĭ, de albine orĭ de trântorĭ. Fagurul nu schimbă calitatea mierei, şi în acel despărţemînt matca nu póte străbate pentru gratia lui Hannemann. E fórte consult a aplica gratiĭ întregĭ, de óre ce succesul numaĭ atunci póte fi deplin. Faguriĭ se storc în maşinĭ a nume pentru stors, ce se pot procura cu câte 15—20 fl. Dar şi în acestea mierea numaĭ aşa ieşe din fagur prin învîrtire, dacă fagurul e deschis. Albinele acoper mierea cu o peliţă subţire de céră, acésta trebue tăiată de pe fagur cu un cuţit subţire şi ager a nume pentru acest scop făcut, carele se póte procura de la orĭ care firmă cu 60 cr. până la 1 fl. 20 cr. Fără maşină încă se póte stórce mierea, aşa: că fiesce care celulă a fagurului deschis o împungem cu un ac gros şi răzimăm fagurul cam plecat în un vas. În 24 óre mierea curge tótă. Dacă de o parte nu a curs deplin, întórcem fagurul cu aceea în jos. Acésta procedură însé e migălósă, şi cu câte va zecĭ de fagurĭ se póte practisa, dar cu miĭ de fagurĭ nu. Mierea stórsă trebue strécurată şi conservată în vas de sticlă orĭ de zinc, se póte şi în de tinichea de nu e ruginit. În vas de lemn maĭ de comun trece în fermentaţiune, maĭ cu samă dacă în vasul acela a maĭ fost când va miere.

Roşia-montană, 4 Iuniŭ 1899.

Ioan Maior.
paroch.

Bibliografie.

A apărut:

Musică naţională. Românii graniţerĭ din Severin aŭ cele maĭ multe şi maĭ frumóse jocurĭ naţionale românescĭ. Deosebit de frumóse, elegante şi — putem zice — artistice sînt jocurile bărbaţilor.

Îţi cresce inima, când vedĭ şirurĭ lungĭ de graniţerĭ voioşi jucând Iedera, Cârligul, Tropa, Poşovaica pe un picior, Poşovaica pe amîndóuĕ piciórele, Ciocăniţa, Ciutulica, Doica-fira, Ostrovanca, Crăiasa, Ursa, Rata, Arnindeaua, Blânda, Momiru etc.

Pe cum sînt jocurile graniţerilor nostri, tot aşa de drăgălaşe şi pline de motive românescĭ sînt melodiile acestor jocurĭ, pe carĭ Dl A. Sequens profesor de musică la institutul teologic-pedagogic din Caransebeş le-a adunat, armonisat pentru pianoforte şi tipărit în atelierul litografic Oscar Brandstätter în Lipsca într'un caet elegant şi pe hârtie fórte fină.

Jocurile maĭ sus amintite aŭ ajuns în proprietatea Dluĭ *Petru Valuşescu* (Caransebeş), de la care se pot procura cu preţul de 80 cr. (2 Leĭ trimise franco.

Le recomandăm tuturora, carĭ iubesc musica naţională românéscă!

Pentru internatele de fetiţe şi băieţi din Blaş. Zilele acestea a apărut o prea frumósă piesă musicală intitulată *Polca internatului"*, dedicată dneĭ directóre Aurelia n. Solomon, şi compusă de dl prof. Iac. Mureşan. Piesa se vinde în favorul internatului de fetiţe cu preţul de 50 cr. Tot atunci a apărut şi traducerea lui Creţulescu *„Ghezeşia"*, dramă în 3 acte, prelucrată după „Negustătoriul din Veneţia", preţul 25 cr. Venitul curat e destinat pe sama internatului de băieţi. Dorim din inimă, ca începutul acesta să aducă celea maĭ frumóse resultate.

„Ben Hur", de Lew. Wallace, tom. I. 539 pag., tom. II. 508 pag., preţul broşurat 1 fl. 45 cr. Puţini vor fi aceia, carĭ cetind numĕr de numĕr acest roman în colónele foiĭ nóstre, să nu fi dorit cu nerăbdare apariţiunea lui în volum. Am ţinut cont de acéstă dorinţă aşa de multe orĭ esprimată, şi acum putem oferi cetitorilor nostri pe celebrul „Ben Hur" cu un preţ aşa de neînsemnat. Binevoitórea apreţiare, de care scrierea acésta a fost împărtăşită la tóte némurile, fiind tradusă aprópe în tóte limbile, şi chiar faptul că traducerea nóstră a fost salutată cu simpatie de ziarele nóstre, ne dispenséză de orĭ ce recomandare. Priceperea, cu care Wallace, generalul american, a sciut să descrie lumea romană în adevĕrata sa lumină, să ne înfăţişeze poporul jidovesc cu tóte apucăturile şi pornirile sale, cu tradiţiunile şi aspiraţiunile sale, şi maĭ pe sus de tóte sentimentul acela creştinesc, care încadréză tot romanul acesta, admiraţiunea faţă de familia sfîntă şi neperitórele tablouri, în carĭ ne pune înaintea ochilor pe Fiul lui Dumnezeŭ, — sînt de aşa, cât ţin încătuşată atenţiunea şi emoţionéză până la lacrimĭ. Traducerea românéscă e cât se póte de fidelă; ea reproduce în frumóse şi alese cuvinte tot sentimentul, pe care autorul l-a pus în scrierea sa, tot entusiasmul, tótă căldura, care nu póte lipsi în o scriere creştinéscă, în care aprópe fie care capitul se ocupă cu Dumnezeŭ. Cartea se póte procura de la Tipografia seminarială şi póte fi pusă în mânile fiesce cuĭ.

Istoria legiĭ nóuĕ de Dr V. Szmigelski, tom. I. Tinereţele lui Isus. Isus ca profet. Progresele, pe carĭ sciinţa le face zi de zi şi descoperirile, carĭ fac lumină în cestiunile cele maĭ întunecate, trebuesc să fie aduse în consonanţă cu vecinicile adevĕruri ale religiuniĭ. Căcĭ e sciut, că credinţa nu e duşmana sciinţiĭ, ci din contră e apĕrătórea eĭ. Ţinênd samă de acéstă cerinţa, Rsmul Dr V. Szmigelski, fost profesor de studiul biblic la Seminariul archidiecesan din Blaş, a făcut începutul publicăriĭ istoriĭ sfinte, pe basa progreselor sciinţiĭ, scoţind tom. I. din legea nóuă, care tractéză tinereţa lui Isus şi Isus ca profet. Tomul acesta în 8° mare are 399 paginĭ şi costă fl. 2. Venitul curat realisat şi din publicarea acésta va fi o contribuire la formarea unuĭ fond provincial de salarisare a preoţilor şi a învĕţătorilor. Limba, în care e scrisă cartea acésta şi stilul a dese înflorit şi avîntat, fac din ea nu numaĭ un manual de scóla, ci şi o lectură bună şi edificătóre pentru adevĕraţiĭ creştini. Nu credem, că e de lipsă, să fie recomandată, ea se insinuă prin sine însă-şi tuturor.

Grădina de legumi, disertaţie poporală de Ioan F. Negruţiu prof., e numele uneĭ folositóre broşurĭ în 8° mic de 80 pag., cu o mulţime de ilustraţiĭ parte intercalate, parte adause la text. Menirea broşureĭ e bunăstarea materială a ţĕranilor, îndemnându-i să cultive legumi. Cărticica, din care s'aŭ tipărit pentru public numaĭ 500 es. se află de vîndare la autor în Blaş pentru preţul de 25 cr. spedată franco.

Glosariŭ de cuvinte dialectale, adunate şi esplicate de *Alesiŭ Viciŭ* profesor, Blaş 1899, 8°, IV+56 pag. Preţul 1 corónă.

Manual de Psichologie şi Logică pentru clasa VIII a şcólelor medie edat de *Dr Vasile Hossu.* Blaş. Tipografia seminariului archidiecesan. 1898. Preţul broş. 1 fl. 20 cr.

Jertfa creştinilor. *Comentar al liturgiilor bisericiĭ grecescĭ* compus de *Dr Victor Szmigelski.* Tomul I. Întroducere dogmatică. Cu aprobarea Preaveneratului Ordinariat mitropolitan de Alba Iulia şi Făgăraş. Blaş 1897. Tipografia seminariului archidiecesan. Pag. 230 în 8. Preţul 1 fl. 5 cr. saŭ 2 leĭ 20 baniĭ. Editura auctorului.

Editor şi redactor réspundĕtor:
Dr Vasile Suciu.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul IX. Blaş 17 Iuniŭ 1899. Numĕrul 24.

Învitare la abonament.

Apropiându-se jumĕtatea anului, rugăm pe P. T. domni abonenţi, să binevoéscă a-şi renoi abonamentele pe anul curent.

P. T. Domni restanţieri în deosebi sînt rugaţi cu insistinţă, să binevoéscă a grăbi cu achitarea abonamentelor restante, căci edarea fóiĭ costéză spese mari, şi aceste nu se pot acoperi din abonamentele curente, ce încurg.

Redacţiunea şi Administraţiunea „UNIRII“.

Lămuriri.

Ni-s'a făcut o deosebită onóre, când scrisele nóstre relative la ajutul guvernuluĭ aŭ aflat adicţi devotaţi în presa nóstră naţională atât de din cóce, cât şi de din colo. Şi ne-am împărtăşit îndoit de acéstă onóre, când pressa magiară ne timbra *unisono* de agitatorĭ îmbuĭbaţi şi disidenţi politicĭ încăpăţinaţi.

Era un motiv mai mult, de a ne face liniştiţi calea mai de parte, convinşi fiind că aprobările altora însémnă unul şi acela-şi lucru: importanţa clerului nostru în viaţa religiósă-naţională a poporuluĭ român.

Scrisorile, ce zilnic primim, confirmă scrisele nóstre, îndreptăţindu-ne a conchide, că glasul nostru era glasul clerului, temerile nóstre ale clerului temerĭ eraŭ, în sfârşit, că strigătul de alarmă a aflat la postul lor pe toţi.

Dar în conglăsuirea acésta armonică, pare a se mesteca şi câte un accent discordant, câte un glas mai şovăitor, care a înţeles rĕŭ scrisele nóstre şi în urmare nicĭ nu şi le-a putut însuşi.

Sînt glasurĭ particulare aceste, carĭ nu aŭ tăria de a se pronunţa în public, ci le audĭ numaĭ aşa, ca pe şoptite, în cercurĭ intime; dar noĭ totuşi ţinem a le lua la cântar şi pe ele, ca să ne lămurim.

Spun aceste glasurĭ, că noĭ sîntem în contra ajutuluĭ de stat.

Nu-ĭ adevĕrat. Am fost şi sîntem de convicţia, că sîntem în drept a primi şi noĭ ca şi alţiĭ suma ce anual ne compete din budgetul statuluĭ, budget, la a cărui formare contribuim şi noĭ cu multă jertfă şi cu mult amar. N'am avut nimic de zis în contra luĭ, când ni-se da în mod corĕspundĕtor demnităţiĭ nóstre. Astăzĭ însĕ, când acest ajut nu ni-se maĭ dă ca o competinţă anuală, ci ca o milă, de care se légă multe condiţiunĭ; când nu ni-se maĭ dă ca să ne *ajute,* ci că să ne *cumpere,* astăzĭ protestăm cu indignare — nu în contra ajutuluĭ — ci *în contra condiţiunilor umilitóre, ce guvernul le-a legat de el.* Dovadă, că suma se află tot la perceptorat, ér în contra condiţiunilor umilitóre s'aŭ făcut demersurĭ la ministeriul de culte.

Spun maĭ de parte aceste glasurĭ, că nu e bine să facĭ politică, când eştĭ flămând.

Pentru a ne convinge, că *cine* face politică, ne provocăm la un cas, nu chiar vechiŭ, din Munţiĭ-Apuseni. Câtor va preoţĭ, carĭ prinseră deja ajutul, li-se notifică oficios, că a fost ceva eróre la mijloc, şi după ce ajutul nu li-s'a acordat şi pe acest an, să-l restitue, eventual să li-se detragă din salarul, ce primesc de la erariŭ. Aŭ protestat, aŭ cerut deslușirĭ, în zădar! Se scie, că slujbaşiĭ oblăduireĭ aveaŭ să facă raport anual despre ţinuta *politică* a preoţilor din Munţĭ. Nu scim ce delicte politice aŭ comis bieţiĭ preoţĭ, nu scim, să fi atentat la întregitatea ţĕriĭ, saŭ la buna înţelegere între cetăţenĭ, scim însĕ, că ajutul a fost sistat pe basa denunţianţilor secreţĭ, carĭ sînt în drept a pune sub acusă ţinuta politică a preoţilor, fără ca acestora să le remână măcar dreptul de a se apĕra.

Întrebăm decĭ, *cine* face politică? Dacă guvernul nu lăcomesce la independenţa nóstră, pentru ce nu pune baniĭ la dispositia maĭ marilor nostri bisericescĭ, carĭ singur sciŭ cine e vrednic de ajutor şi cine nu, cine e sĕrac şi cine are lipsă.

Avem datorinţa a ne apĕra în contra uneltirilor politice ale guvernuluĭ şi ne am ridicat glasul în faţa

Feuilleton.

Plevniţa. [1]

E o poveste jalnică, povestea Plevniţeĭ. Am fost bătuţĭ de Turcĭĭ din ea. Dar nu e ruşine s'o spunem. Ne-am bătut vitejesce şi am mers la mórte ca la nuntă, şi dacă n'am biruit, a fost voea luĭ Dumnezeŭ. Ne-ar fi ruşine, s'o spunem, c'am fost bătuţĭ, dac'am fi fugit de luptă orĭ ne-am fi purtat rĕŭ cum-va.

Dar aşa cum ne-am purtat, Plevniţa e o laudă pentru noĭ.

Se rînduiseră dóuĕ regimente, ca să isbéscă Plevniţa. Unul de dorobanţĭ, şi a nume celĭ din Putna şi din Tecuciŭ, şi un regiment de linie, al optulea.

În rĕvărsatul zorilor, companiile aŭ plecat din lagărele lor şi s'aŭ apropiat în linişte de redută. De prin tóte cotiturile văilor se vedeaŭ rĕsărind flăcăiĭ nostri, alunecând în tăcere pe sub rîpĭ, adunându-se în batalióne şi aşteptând césul năvălirii.

Se adunaseră în treĭ locurĭ. Dorobanţiĭ din Brăila şi din Rîmnic şi un regiment de linie s'aŭ îngrămădit prin văile Bucoveĭ, ca să fie de sprijin; dóuĕ batalióne, unul de linie şi unul al dorobanţilor din Tecuciŭ, merseră încă mult înainte spre redută şi se opriră după créstа unuĭ deal, ér alte dóuĕ trecură şi peste délul acesta şi se apropiară de redută până în bătaea puşciĭ.

Acestea aveaŭ, să între de-adreptul în foc: era un batalion de linie în cap cu căpitanul Mărăcinean, cel alalt de dorobanţĭ din Putna cu maiorul Şonţa. De acum numaĭ la aceste dóuĕ batalióne să ne fie gândul îndreptat, căci tótă povestea Plevniţeĭ pe ziua de azĭ. e numaĭ povestea lor.

Era frig. Ierĭ fusese vreme bună, dar a început, să plóuă mai de cătră séră şi a ploat tótă nóptea. Ér acum cernea plóea ca prin sită şi era negură pe de-asupra văilor.

Flăcăiĭ eraŭ cu inimă strînsă. Cei maĭ mulţĭ nu durmiseră cât a fost nóptea; maĭ ales celĭ ce aveaŭ copiĭ şi neveste acasă n'aŭ putut să închidă ochiĭ de grija zileĭ de azĭ. Aveaŭ să între în foc, şi Dumnezeŭ scie, cine avea, să dórmă la nópte sub cortul taberiĭ, şi cine pe câmpia turcéscă, de vecĭĭ vecilor!

Şi eraŭ uduĭ de plóe; îşĭ simţiaŭ mantalele grele în spate, şi li se umedirĕ cămăşile. Şi cum se uitaŭ unĭĭ la alţiĭ şi se vedeaŭ îngrijiţi, şi câte o sémă galbenĭ de nesomn şi de gândurĭ, li se perdea firea tot maĭ mult.

Aŭ stat aşa, vreme de un ceas. De o dată, par că ar fi sosit sfîrşitul lumiĭ, începură să bubue de pretutindenĭ tunurile. Era tocmaĭ la şése césurĭ diminéţa.

Eraŭ şése sute de gurĭ de foc, carĭ sgudniaŭ vĕzduhul. Ca şi când pe de-asupra văilor ar fi fost un uriaş acoperemînt de tinichea şi pe acesta ar fi căduţ o plóe repede, cu grindină cât pumnul, aşa era sgomotul tunurilor pe de-asupra văilor. Şi le era neîntrerupt vuetul, căcĭ fie care tun avea, să tragă tot din zece în zece minute, şi cum eraŭ aşa de multe, bubuiturile lor curgeaŭ una după alta. Se desprindeaŭ petrile de pe cóstele délurilor de trĕmurătura vĕzduhuluĭ, şi clocotul era până la cer. Şi în urletul acesta, soldaţiĭ stăteaŭ ca beţĭ, ca şi când s'ar fi prăbuşit peste eĭ o apă mare şi repede şi i-ar fi înecat. Nu vorbiaŭ nimic, stăteaŭ nemişcaţĭ, cu mâna pe génta plumbilor, ca s'o apere de plóe.

Ofiţerĭĭ, cu glugile în cap, stăteaŭ nemişcaţĭ şi eĭ, ascultând vuetul de tunurĭ, cu

[1]) Din »Răsboiul nostru pentru neatîrnare«.

primejdiei, pe care ce-ĭ scurți la vedere și la inimă nu o véd, saŭ nu vreŭ, să o vadă.

Am ținut, să dăm aceste lămuriri pe sama acelora, cari nu ne aŭ înțeles pe deplin.

Cât pentru ceĭ ce *nu vreŭ*, să ne înțelégă, carĭ orbiți de zuruitul banilor își întind cu lacomie mâna, fără a se gândi la urmărĭ, carĭ urmași aĭ Mântuitoruluĭ fiind se conduc de principiĭ, că „banul învîrte róta lumiĭ," cu tótă părerea nóstră de rĕŭ, nu putem să-ĭ luăm în samă.

Avem autoritate bisericéscă pe pământ, care va sci, să aducă la ordine elementele nedisciplinate și avem un judecător în ceruri, carele încă pe pământ fiind a scos cu biciul din biserică pe ceĭ ce făceaŭ casa Tatăluĭ Sĕŭ casă de vînzare. . . . .

Ajutorul de stat. Era de prevĕdut, că mișcarea pornită de brava nóstră preoțime contra mileĭ guvernuluĭ, nu va fi pe placul magiarilor. Foile guvernamentalĭ, carĭ aŭ luat notiță de celea publicate de noĭ, tóte ne tractézĕ cu o dragoste tot maĭ pronunțată. Cetitoriĭ nostri cunosc celea publicate de „Bud. Hirlap" și „Magyar Polgár", urmézĕ să spunem, câtă bunăvoință ne arată și „Kŏzérdek", fóea comitatuluĭ Alba inf. Vom urmări șir de șir celea scrise acolo, și obiectiv și fără patimă vom ține, să rĕspundem la tóte neadevĕrurile ce se debitézĕ pe conta nóstră.

În nrul din 11 crt. spre a arĕta, că e în firea nóstră de a fi certărețĭ, începe cu a spune, că terminând cu o glorie dubie lupta dogmatică purtată cu românĭĭ gr. ort. din Ardeal, ne am reîntors la vechea temă favorită „injurând așeḑămintele magiare și agitând în potriva a tot ce e magiar", și ne am acățat de ajutorul, pe care legislativa magiară îl votézĕ an de an pentru ajutarea sĕracilor preoțĭ gr. cat. și gr. ort. Și ținênd să facă istoricul ajutoriuluĭ și să scótă la ivélă deosebita îngrijire, pe care stăpânii sĕĭ o arată preoțimiĭ române (Dómne, feresce de așa bunăvoință!), debitézĕ cu neadevĕrul, că „legislativa magiară, după cum e sciut, votézĕ anual o sumă maĭ mare pentru preoțiĭ gr. cat. și gr. ort. de o sórte miserĕ. cum și pentru ajutarea vĕduvelor și orfanilor acestora, și suma acésta o pune la dispositia respectivilor archiepiscopĭ și mitropoliți cu acel scop uman, ca să facă preoților sĕracĭ posibilă viețuirea și împlinirea datorinței lor."

Adevĕrat! ne plecăm înaintea grației deosebite pe care preabunul guvern o arată miserilor preoțĭ românĭ, am dorĭ înse un lucru să niĭ spună „Kŏzérd." *În ce an a votat lagislativa magiară ajutor pentru vĕduvele și orfanii preoților, și cât de mare a fost suma acésta? Și până atunci o spunem noĭ, dacă nu o scie „Kŏz." că din contră, guvernul a pretins să i-se restitue neamînat sumele destinate de el cutăruĭ preot, care în restimpul împărțirii ajutoriuluĭ a murit, ér Ordinariatul a crĕḑut de lucru uman a da banii acestia orfanilor orĭ vĕduvei.* — Étă dlor cât de uman și binevoitor e stăpânul pe care așa de mult cercați să-l înălțați în ochiĭ nostri!

„Esperința a dovedit înse — continuă colegiĭ de la Aiud, — că ajutórele se împărțiaŭ câtorva *protopopĭ și preoțĭ favoriți, gremialiștĭ și bogați*, ér preoțiĭ avisați de fapt la acest ajutor, saŭ nu primesc chiar nimica, saŭ fórte puțin." De aceea Ministrul de culte a trimis anul acesta sumele votate mitropoliților respectivĭ cu provocarea (citată de „Kŏz."), „să se dea preoților într'adevĕr miserĭ și vrednicĭ de ajutor designați din partea ministrului."

Domniĭ de la „Kŏzérdek" sînt nespus de grozavĭ, scriŭ la neadevĕrurĭ cu ridicata. Și o fac acésta orĭ din rea voință, orĭ din ignoranță. E destul de dureros pentru eĭ, carĭ ar trebui să cunóscă bine chestiunile, asupra cărora țin, să-și spună cuvîntul.

Dar să cercetăm puțin chipul, cum se împărția ajutorul acesta de Ordinariat, și cum de guvern. Vom lua în socotință numaĭ ultimiĭ 5 anĭ, de la 1891—1895. În restimpul acesta, în fie care an, în termin mediŭ, se ajutaŭ din suma de 18 miĭ fl. *câte 476 preoți, dintre carĭ numaĭ 12 eraŭ protopopĭ și numaĭ 1 era preot în Blaș. Suma maximală a fost de 100 fl.* Dar și protopopiĭ aceștia eraŭ dintre ceĭ maĭ slabĭ situați și maĭ cu puține venite, (Alba Iulia, Dêrgea, D. St. Mărtin, Ibașfalăŭ, Mediaș, Teaca, Făgăraș, Odorheiŭ, Giurgeŭ ș. a.), preotul blășan era capelanul parochial, care strict luat nicĭ nu se póte numi gremialist, ér preoțiĭ eraŭ dintre ceĭ maĭ miserĭ. Să se cerce cercularele din aniĭ acestia, și orĭ cine se va puté convinge, că numaĭ aceĭ preoți n'aŭ primit ajutor, carĭ eraŭ maĭ bine situați, carĭ aveaŭ parochiĭ maĭ bune saŭ carĭ nu eraŭ sub ceva cercetare; și că din contră eraŭ protopopiate unde aprópe fie care preot primia din ajutor.

Étă dar dlor de la „Kŏzérdek", că în o singură frasă a-ți spus treĭ neadevĕrurĭ!

Să vedem acum, cum împărția ministrul o sumă cu mult maĭ mare! Se înțelege, guvernul era cu mult maĭ grațios! El da cu mână largă 400, 300, 200. 150, 100 fl.

Câți se împărtășiaŭ din acéstă favóre? În 1896 din suma de 27,195 fl. aŭ fost ajutați *numaĭ 304 preoți*, în 1897 din suma de 28,757 fl. aŭ primit ajutor *426 preoți*, dintre carĭ uniĭ chiar din amîndóuĕ ajutórele și din cel ordinar și din cel estraordinar.

Ce ziceți dlor, e acésta just și ecuitabil? Aci să pomeniți dvóstre de „favoriți", de „slugarnici", de „scopurĭ laterale", de „rĕsplătirea serviților", de preoțĭ, carĭ și-aŭ uitat de datorința lor, și carĭ se complimentaŭ câte unuĭ notarăș orĭ solgabirăŭ

---

ochiĭ pironiți într'o parte. Și céța era așa de grósă, că nu vedeaĭ nicĭ la patru zecĭ de pașĭ. Flăcăiĭ simțiaŭ o amețélă, li se învîrtia lumea și-ĭ usturaŭ ochiĭ. Uḑĭ până la piele și încărcați pe picióre cu noroiul lipicios al văiloř, tremuraŭ asurḑiți de clocotul tunurilor și neputênd să se vadă o companie pe alta.

Asta a fost rugăciunea de diminéță a tunurilor. După vr'o dóuĕ césurĭ aŭ tăcut de o dată.

Nu se maĭ auḑia nimic nicĭ în cer, nicĭ pe pământ. După atâta vuet a venit o liniște ca în fundul pământuluĭ.

Și plóea cernea mereŭ.

După alte dóuĕ césurĭ érăși aŭ început tunurile.

La amézĕ-zi s'a ridicat céța și s'a limpedit cerul. Acum începură să vie căruțele, carĭ aduceaŭ în căldărĭ acoperite ciorbă pentru soldați. Mâncarea caldă a maĭ prins inima flăcăilor. La câte sute dintre eĭ le-a fost cea maĭ din urmă mâncare!

Sórele era acum ferbinte ca un cuptor aprins — semn de plóe — și aburiĭ calḑĭ începură să acopere culmile. Înviorați de vederea sórelui și întăriți de mâncarea caldă, soldații se maĭ înveseliră. Tăceaŭ și tunurile acum, după porunca dată: să bată dóuĕ césurĭ și alte dóuĕ să tacă.

Dar focurĭ de pușcă s'auḑiaŭ mereŭ din partea Turcilor. În curînd înse începură să s'auḑă și vijăiturĭ de obuz, tóte aruncate spre acelaș loc, spre délul de de-asupra Bucovei. Flăcăiĭ nostri din vale vedeaŭ obuzurile vijăind pe de-asupra capuluĭ lor, vedeaŭ și délul unde bat, și stăteaŭ cu inima încghețată de grijea celor din deal.

Acolo, pe culmea délului eraŭ călărețiĭ nostri, carĭ aveaŭ să închidă drumul luĭ Osman, dacă ar fi năzuit, să fugă cu oștirile prin partea accea. Până să s'adune și să se pue în șir, eĭ mișunaŭ pe deal, căutându-și locurile. De departe se părea că eĭ umblă de colo până colo, amestecându-se și érăși resfirându-se, și nesciind, par că, în zăpăcéla lor, că Turciĭ îĭ bat cu obuzurĭ și cu plumbĭ.

Turciĭ, de în dată ce i-aŭ zărit, aŭ tras asupra lor. Aŭ și ucis pe câți-va dintre eĭ, cu caĭ cu tot, ér pedestrimea din vale se mira de călărețĭ, că umbla forfota și fără nicĭ o grabă în bătaia tunurilor. În urmă călărețiĭ și-aŭ găsit locurile și s'aŭ dat îndărăt după culmea délului.

Maiorul Șonțu fusese tótă diminéța posomorît și alerga pe dinaintea batalionului cu calul și în cóce și în colo, și tot scotea césornicul, să se uite, dacă maĭ e mult până la vremea hotărîtă pentru năvală. După amézĭ, l-a cuprins dintr'odată veselia, a descălecat și a început să facă glume cu dorobanțiĭ.

Băteaŭ tunurile cu multă urgie. Șonțu scóse din noŭ césornicul.

„Acu, băeți! maĭ bat încă tunurile cât aĭ zice de treĭ orĭ Tatăl nostru. Când vor tăcea, e rîndul nostru!" Și întorcêndu-se spre batalionul luĭ Mărăcinean, a strigat căpitanuluĭ:

— Ne-a sosit vremea, Mărăcinene!

Mărăcinean și-a încheiat mantaua, și a strigat flăcăilor: „Gata, copiĭ! Să vĕ țineți tot după mine! Să nu vĕ dați nicĭ un pas îndărăt! De veți simți copiĭ, că eŭ mĕ feresc de focul dușmanuluĭ și că mĕ codesc, să fiŭ tot în capul vostru, vĕ poruncesc de pe acum, să-mĭ puneți așa pușca în frunte" — și aducênd pușca unuĭ soldat i-o ținti drept în frunte — „și să mĕ isbiți cu glonțul, unde mĭ-a pus popa mirul!"

Ér Șonțu, de cea alaltă parte, zicea dorobanților: „Voĭ sînteți cu copiĭ și cu neveste, dragiĭ meĭ, și dacă v'aș putea scăpa de mórte, aș vrea să mor eŭ, maiorul vostru, pentru voĭ toți, să mor de o miie de orĭ. Și dacă mĕ veți vedea pe mine murind, nu vĕ perdeți firea, să mergeți înainte cu căpitaniĭ și cu locotenenții! Și maĭ bine să muriți, de cât să vĕ dați îndărăt".

În vremea acésta tunurile aŭ tăcut. Eraŭ treĭ césurĭ.

Batalionele aŭ plecat repede din locul lor, aŭ înaintat până în vălceaua Boclovecului, de unde se vedea reduta. Aveaŭ să urce délul din față, ér acolo pe cóma délului să se încaere cu Turciĭ.

Trimbițele începură să cânte dintr'odată, dorobanțiĭ cu baionetele pe pușcă și cu fașine în brațe începură s'alerge pe clinul délului. Eĭ apucaseră maĭ spre stânga, ér oșteniĭ de linie spre drépta, ca s'ajungă din dóuĕ laturĭ la redută.

Căpitanul Mărăcinean pe jos, cu sabia în vênt, fugia din rĕsputerĭ la deal. Cósta era lină și cosită de curând, dar pământul, cum era umeḑit de plóe, se încărca pe cismele flăcăilor și le îngreuna alergătura.

Aĭ nostri vedeaŭ reduta, dar nu pe créșta délului, ci la depărtare de vre-o opt sute de pașĭ pe loc oblu. Auḑiră strigătul Alah, Alah al Turcilor, care năvăliră pe parapet în dată ce aŭ vĕḑut pe aĭ nostri

numaĭ ca să ajungă în grație și să fie împărtășit. Credeți dvóstră, că acum aŭ primit ajutóre preoții *aievea* avisați la banii acestia, preoți, carĭ s'aŭ făcut *vrednici* de a fi împărtășiți? Vĕ înșelați! Și e nevrednic, că de și cunósceți chipul, cum se făceaŭ recomandările pentru de a ajunge la banĭ, (alegerile, mileniul ș. a.), totuși scrieți cu multă rĕutate, că „Unirea“ pentru aceea e înfuriată, pentru că *„pe viitor nu se maĭ póte folosi ajutorul acesta pentru anumite scopurĭ laterali, — nu se maĭ póte dă ca rĕsplată „favoriților“, ci trebue împărțit între preoții aievea sĕracĭ.“*

Și pentru ca să păreți și maĭ binevoitorĭ, cu lacrămĭ de crocodil deplângeți sórtea celor „maĭ multe sute“ de preoți, a căror cuite „zac pe masa Mitropolitului din Blaș.“ fără de a fi resolvite, pentru că „celĭ câți va canonicĭ din câți stă consistoriul amână asignarea ajutorului.“ Și ridicându-vĕ tot maĭ sus pe trépta bunăvoințiĭ, până ajungeți la ridiculĭ, începeți a declama, că „avem puternică credință, că sforțările „Unirii“ nu vor succede și preoții împărtășiți din ajutoriŭ vor pretinde, să-și capete banii; dar și a fără de acésta, e drĕptă și cuvincióssă procedura aceea, că pentru susceptibilitățile câtor va canonicĭ bine dotați și carĭ trăesc în bună stare, să sufere lipsă maĭ multe sute de preoți sĕracĭ?“ etc. etc. Dacă dniĭ de la „Kŏzérdek“ cred pe guvern așa de binevoitor față de biserica română, de ce nu se întrepun, ca acela să trimită sumele destinate Ordinariatelor, cum se face de pildă la reformați. Orĭ dacă vreŭ, să fie chiar așa de drepți, cum se arată, de ce nu cer, că guvernul să poftéscă și de la preoții reformați ca cuitele lor să fie vidimate de solgăbirae, cum se face cu noĭ?

Dar nu de români și de biserica gr. cat. vĕ dóre pe Dvóstre. Și de alt cum e zădarnică tótă declamarea, ce o faceți. *Preoții nostri vĕ cunosc bine și pe Dvóstre și ne cunosc bine și pe noĭ; eĭ sînt deplin dumeriți asupra întrebăriĭ, cine le doresce sincer fericirea, noĭ saŭ Dvóstră, și e pagubă de timpul perdut! Vĕ asigurăm, că sînteți nespus de rĕŭ informați. La Blaș n'aŭ sosit de cât câte va cuite, pe carĭ nicĭ nu și-le-aŭ scris preoții, ci solgăbiraele și notariĭ, și pe carĭ câți va preoți bĕtrâni, le-aŭ subscris și la îndemnul lor le-aŭ spedat aci. Și acestea înse zi de zi se revócă, fără ca noĭ să le facem ceva presiune. Sînt cuite, pe carĭ chiar solgăbiraele le-aŭ înaintat Oficiului archidiecesan spre solvire.*

A vorbi de canonicĭ „bine dotați“, e ridicul de vreme ce e lucru cunoscut, că sînt protopopĭ cu mult maĭ bine situați de cât orĭ care canonic.

Și ne maĭ imputați, că facem politică din chestia ajutului? Da, o facem, că avem datorință a ne apăra biserica și aședămintele eĭ, și a nu lăsa, ca prin desconsiderarea superiorităților să fie conturbată ordinea, demoralisată preoțimea și aservită scopurilor potrivnice bisericeĭ.

Și apelați la votul preoțimeĭ? Să vi-l comunicăm noĭ. *Preoții din Tr. Almaș, de și chemați de repetite orĭ la solgăbirĕŭ, care a nume umbla după eĭ, să-i prindă și să le dea cuita făcută gata, n'aŭ mers de cât unul singur, dar și acesta cu învoirea celor alalți spre a vedé ce vrea afabilul fibirăŭ, care a început aĭ căuta și a casă. Câți va preoți din Tr. Dêrgea, carĭ numaĭ presionați de solgăbirăș aŭ subscris cuitele și trimis aci, și le-aŭ revocat. Un preot cerénd să i-se nimicéscă cuita scrie „cu prețul umilirii — pe lângă tótă sĕrăcia mea — nu primesc ajutorul de stat.“ Ĕr altul — din marginea sĕcuimiĭ „și eŭ mĕ alătur la aceia, carĭ s'aŭ decherat, a nu primi un ast fel de ajut, care cu desconsiderarea și chiar preterarea autorităților nóstre bisericescĭ voesc a ne înstrăina de capiĭ nostri bisericescĭ și a ne face, ca pentru banĭ de milă dați să ne închinăm idolului numit idea de stat magiar. Atunci preferesc maĭ bine, ca și pe venitor să mĕ lupt cu marea miserie ce mĕ copleșesce, purtând stindardul bisericiĭ și națiunii mele cu consciința curată, de cât să mĕ fac unéltă folosită de alțiĭ chiar spre scopurĭ contrarie.“*

Maĭ doriți dlor de la „Kŏzérdek“? Cetiți corespondința preotului Boeriŭ din Casonul mare, orĭ protestul preoțimeĭ din protopopiatul Giurgeului, saŭ hotărîrea preoților din Tractul Logiardului, diecesa gherlană.

Câți va preoți, carĭ și-aŭ uĭtat de datorința lor, și numaĭ slujesc altariului, fără sînt slugĭ cutăruĭ solgăbirăŭ, aceia nu sînt preoți gr. catolicĭ. Să-și ridice glasul și vor vedea furtuna, ce va porni pe urma lor.

Nu ne temem, căcĭ cu noĭ este Dumnezeŭ!

Peregrinagiŭ magiar greco-catolic. — Presa magiară se îngrijesce, ca cestiunea limbiĭ liturgice magiare să rĕmână în continu la suprafață. Ea publică nu numaĭ informațiuni, ci chiar articolĭ de fond despre acéstă cestiune. Motivul e cunoscut. Publiciștiĭ magiarĭ privesc în limba liturgică magiară un puternic mijloc de a lăți limba magiară în detrimentul limbiĭ române și slave. „Budapești Hirlap“, care se ocupă des de acéstă cestiune, în numĕrul sĕŭ 159 din 10 Iuniŭ scrie un articol de fond despre peregrinagiul la Roma, ce-l proiectéză așa numitul „comitet regnicolar al Magiarilor greco-catolicĭ“. Acest ziar, după ce în ton sarcastic își vĕrsă mânia asupra Sîntului Scaun Apostolic, fiind că se opune la introducerea limbiĭ magiare ca limbă liturgică, și asupra episcopatuluĭ catolic de rit latin din Ungaria, care încă nu iubesce liturgia magiară și nu o spriginesce din causă, ca nu cum va să poftéscă liturgie magiară și credincioșiĭ romano-catolicĭ, cu mult fariseism se tângue, că în patria nóstră pretutindenia Magiariĭ sînt lăsați maĭ pe urmă. Școliĭ de stat, asile de copiĭ, subvenționi și congruă, partea cea maĭ mare vine naționalităților.

Apoĭ spune acela-și ziar, că a primit apelul „comitetului regnicolar“, prin care provócă pe Magiariĭ greco-catolicĭ, ca să participe la peregrinaj, orĭ să-l ajute cu banĭ, preoții magiarĭ în fie care biserică să provóce pe credincioșĭ, să se alăture la peregrinaj, și din fie care comună să mérgă cel puțin doĭ la Roma în numele respectiveĭ comune bisericescĭ. Guvernul magiar dă gratuit tren separat până la Fiume și înderĕpt, numaĭ ca să facă maĭ ieftin drumul și posibilă ajungerea scopuluĭ. Va să zică, din noŭ începe agitația în stil mare, și guvernul vine în ajutor comitetului.

Împrejurarea, că statul face peregrinajuluĭ proiectat acest favor special încă dovedesce aserțiunea nóstră, că puterea de stat spriginesce acțiunea pentru limba liturgică magiară, că motivul acestuĭ sprigin nu e religios, ci politic național magiar, ceea ce și orbul o póte vedé. Ilustritatea Sa Szabó Jenŏ mulțămesce luĭ „B. H.“ pentru articolul de maĭ sus, dară protestézĕ, că episcopatul latin ar fi contrar liturgieĭ magiare, orĭ că s'ar intenționa înființarea uneĭ biserici greco-catolice magiare cu caractĕr național. Nu maĭ cât protestările de acéstă natură, pe cum se vede, nu le maĭ ieaŭ în serios nicĭ foile magiare. Ele sciŭ bine, că scopul principal al mișcăriĭ este magiarisarea, și realisarea acestuĭ scop o promovézĕ eĭ, ĕr nicĭ de cum catolicismul.

Peregrinajul la Roma nu va schimba direcțiunea politică-națională a mișcăriĭ pentru introducerea limbiĭ liturgice magiare.

Revistă politică.

Afaceri interne. După multe discusiuni și divergințe escate între cele dóuĕ guverne ale monarchieĭ nóstre, a succes în fine, ca ceĭ doĭ ministriĭ presidenți să stăbiléscă Lunia trecută înaintea Maiestățiĭ Sale compromisul, cu privire la pactul cu Austria, despre care amintiam în numĕrul trecut. Compromisul acesta în substanță este tot una cu declarația ministruluĭ Széll. Tóta diferință e numaĭ cu privire la timp. Căcĭ în conformitate cu compromisul acesta, pactul se prelungesce până la 1907 și tot până la acest termin se reînoesc și convențiile comercialĭ cu statele străine, carĭ ar fi încetat la 1903. Cu alte cuvinte alianța vamală și convențiile comerciale cu străinătatea vor înceta în acela-și timp și vor fi prolungite cu 4 anĭ, luând ca basă terminul ce l-a fost propus ministrul Széll în formula sa. Privilegiul băncii dureză ce e drept până la 1910, dar el póte să fie sistat la cererea orĭ căreĭ dintre cele dóuĕ părți interesate.

Reîntorcêndu-se prim-ministrul magiar din Viena cu formula acésta a compromisuluĭ, tóte partidele și-aŭ ținut se-

---

apropiându-se. Și-l vedeaŭ, cum tot rĕsar unul după altul pe parapet și staŭ drepți, căutând spre Românĭ, fără să tragă focurĭ. Asta n'o înțelegeaŭ aĭ nostri; bănuiaŭ numaĭ, că Turcĭi voesc să-ĭ lase să se apropie bine de redută, ca să-ĭ isbéscă maĭ cu nădejde.

Uită-i mĕ! strigaŭ dorobanțiĭ. Pe eĭ copiĭ! strigaŭ sergenții, ĕr maiorul Șonțu: Tot înainte, flăcăĭ.

Aprópe de vîrful dêlului, când se credeaŭ ajunși pe loc oblu, dorobanțiĭ își resfirară rîndurile, gătiți să încépă cu împușcătura, ĕr ceĭ din linie se strînseră unii lângă alțiĭ în șiruri de batae, și se gătiră cu baioneta întinsă s'alerge în gónă drumul de la créșta dêlului până la redută. „Tot înainte. copiĭ“, striga Mărăcinean, „așa să ne ajute Dumnezeŭ, după cum ni-e gândul!“

Și cu toțiĭ de o dată rĕsărira pe créșta descoperită a dêlului, drept în bătaea pușcilor turcescĭ. Abia aŭ ajuns aci, și Turcii de pe redută deschiseră un foc pustiitor. Dorobanțiĭ se asvîrlira îndĕrăt, ca și când ar fi trăsnit drept sub piciórele lor, ĕr Șonțu stete încremenit.

Nu focul l-a oprit, ci fărădevestea unuĭ lucru, pe care nicĭ nu-l visaseră.

(Va urma.)

dinţele lor, ca să stabilescă atitudinea ce o vor lua în parlament faţă cu compromisul dluĭ Széll. Toţi aŭ recunoscut, că prim-ministrul a ţinut înaintea ochilor compromisul, ce l-a făcut cu opoziţia şi că, dacă nu în tóte cel puţin în esenţă s'a ţinut strîns de enunciaţiunile, ce le făcuse maĭ înainte. Prin urmare, zic partidele din opoziţie, ele, cu escepţiunea Kossuthiştilor, carĭ nu pot primi din principiŭ pactul cu Austria, sînt deplin îndestulite cu procedura luĭ Széll şi vor primi compromisul.

În şedinţa parlamentară de Mercurĭ, carea a fost prima după întreruperile din urmă, ministrul preşedinte şĭ-a espus isprava, rugând casa deputaţilor, ca deja în săptămâna venitóre să începă desbaterea compromisuluĭ, carea se va termina pe la finea luneĭ viitóre, după care deputaţiĭ îşĭ vor începe vacanţele de vară.

România. Alegerile deputaţilor pentru parlament s'aŭ terminat. În campania electorală aŭ eşit cu totul învingĕtorĭ conservativiĭ obţinênd 149 de mandate. Junimiştiĭ obţinură 13, ér liberaliĭ 7. În 7 cercurĭ va fi balotaj.

Dintre colegiile pentru senat, până acuma s'a făcut alegerea pentru colegiul I, în care aŭ fost aleşĭ 43 de conservativĭ, 5 junimiştĭ, 1 drapelist, 5 liberalĭ, ér în 7 locurĭ va fi balotaj. În special dl Sturdza, fost ministru-president n'a putut reuşi nicăirĭ.

Franţa. Guvernul frances Dupuy a picat. Crisa ministerială a venit pe neaşteptate, şi până în momentul de faţă încă nu se sciŭ adevĕratele motive, de carĭ a fost condusă maioritatea parlamentară, ca să voteze neîncredere fostuluĭ ministru preşedinte Dupuy. De ocasiune le-a servit mĕsurile luate din partea regimuluĭ pentru manţinerea ordineĭ şi securitatea preşedinteluĭ republiceĭ în Dumineca trecută la alergările de căĭ. Ministrul president a fost condus aci maĭ întrĕgă miliţia, gendarmeria şi poliţia din Paris. Şi fiind că din partea acestora s'aŭ comis unele escese, a fost de ajuns, ca la interpretările din partea acestora s'aŭ comis unele erese, a fost de ajuns, ca la interpelările din parlament din ziua următóre, maioritatea să voteze neîncredere fostuluĭ prim ministru. Tare curios e modul, cum s'a format acéstă maioritate, cuprinđênd în sine pe uniĭ deputaţĭ din drépta, pe alţiĭ dintre ceĭ moderaţĭ şi dintre socialiştĭ, pe când minoritatea, carea şĭ-a esprimat încrederea în fostul guvern, era compusă maĭ mult din naţionaliştĭ, din uniĭ din partidul luĭ Melin, din monarchiştĭ pe cum şi din amiciĭ personalĭ aĭ luĭ Dupuy. Acum se aştéptă maĭ mult un guvern radical. Senatul ar dori un ministeriŭ în frunte cu Waldeck-Romuseau şi ca în acesta să rĕmâna dintre ministriĭ de maĭ înainte Delcassé şi Krantz. Grupurile republicane în consfătuirile lor încă aŭ decis, că ele numaĭ pe acel guvern îl vor părtini, care va apĕra republica cu cea maĭ mare energie. După căderea luĭ Dupuy s'a ţinut şi pertractarea procesuluĭ contra baronuluĭ Christiani, care lovise cu bastonul pe preşedintele republiceĭ. Acusatul a fost condamnat la 4 anĭ închisóre, din care causă e mare agitaţiunea între royaliştĭ.

Hollanda. În conferinţa de pace venise vorba, ca protocólele discusiunilor să se dea publicităţiĭ per extensum. Acéstă propunere se făcu maĭ mult din considerarea unor abusurĭ, ce se comit cu divulgarea protocólelor în estras. Ajungênd însĕ propunerea acésta la desbatere a fost respinsă de maioritate, şi ast fel ziaristica şi pe venitor va trebui să se îndestuléscă cu comunicatele oficióse, despre cele ce se petrec în sînul delegaţilor.

Cu privire la stabilirea unuĭ tribunal permanent, care să aplaneze eventualele diferinţe dintre dóuĕ orĭ maĭ multe state, nu se învoesce Germania. Acésta prin delegaţiĭ eĭ vre, să declare, că împĕratul eĭ nu se va pleca nicĭ o dată înaintea unuĭ tribunal, pe care nu l-a numit el, pentru că un domnitoriŭ din graţia luĭ Dumnezeŭ nu póte să renunţe la o parte atât de însemnată din suzeranitatea luĭ în casurĭ critice.

Tot la atâta, dacă nu la maĭ puţin resultat, a ajuns şi comisiunea militară, carea se ocupă cu îndulcirea grozăveniilor rĕsboiuluĭ şi cu reducerea saŭ cel puţin împedecarea înarmărilor. Căcĭ Anglia nu vre, să renunţe la folosirea cartuşelor sale numite dum-dum, nevoind ca să recunóscă competinţa orĭ şi cuĭ în o atare cestiune. Turcia din parte-ĭ stă pe lângă aceea, că ea trebue să se înarmeze, pretinđêndu-o acésta atât estensiunea sa, cât şi ţĕrmuriĭ sĕĭ maritimĭ. Sĕrbia încă declară, că ea trebue să-şĭ perfecţioneze armele, fiind că tóte statele din jurul sĕŭ aŭ armele cele maĭ perfecte.

Corespondinţe.

Ajutorul de stat şi preoţimea din sĕcuime.

Din Sĕcuime, 5 Iuniŭ n.

Onorată Redacţiune!

Daţi-mĭ voe, să zic şi eŭ câte va cuvinte, referitóre la celea publicate de „un sĕcuiŭ“ în „Magyar Polgar“, şi de carĭ a luat notiţă şi „Unirea“ în nrul 22. şi să reflectez la ceea ce privesce ajutorul de stat.

Din capul loculuĭ nu-mĭ pot închipui, Onorată Redacţiune, că acel domn „sĕcuiŭ“ cum şĭ-a putut lua cutezanţa acea temerară de a scrie în numele preoţilor din sĕcuime, şi mĕ întreb: cu ce drept a făcut-o acésta şi din partea a câtor Fraţĭ din sĕcuime a fost auctorisat a vorbi în locul lor? Eŭ din parte-mĭ n'am dat plenipotenţă nimenuĭ, şi dacă nu mĕ înşel în convingerea mea, nicĭ un preot din protopopiatul Trei-Scaunelor, nu ĭ-a dat.

De aceea cu tot dreptul se póte trage la rĕspundere acel Domn „sĕcuiŭ“ pentru procedura sa arbitrară şi nerușinată. *Fraţiĭ preoţi din sĕcuime, de bună samă nicĭ unul nu se va asoţia cu acest nemernic „sĕcuiŭ“, care nu s'a ruşinat aşĭ ridica vócea sa şi a ne blama pe noĭ pe toţi,* şi ar trebui cu grĕţă şi dispreţ să ne întórcem faţa de la acel nevrednic, pe care e pagubă, că bunul Dumnezeŭ l-a înfrumseţat cu formă de om. Să ne deşteptăm Fraţilor, şi se dăm dovadă, că şi noĭ sîntem conscĭĭ de chemarea nóstră sfîntă, şi noĭ îmbrăţişăm cu căldură şi iubire maica nóstră biserică, şi noĭ ne putem însufleţi de idealele sfinte, carĭ ar trebui să ne unéscă pe toţi în simţirĭ şi în cugete. — Aşa e Fraţilor, noĭ secuiĭ, carĭ în decursul atâtor zecĭ de anĭ, aci în mijlocul străinilor, între împrejurările cele maĭ vitrege, între încercările şi ispitele cele maĭ viclene din partea compatrioţilor nostri, n'am dat nicĭ o dată înapoĭ, ci tot de una ne-am susţinut cu cinste şi onóre, împlinindu-ne sfînta chemare ca nisce misionarĭ, încungiuraţi de hiene, carĭ s'ar fi nutrit şi cu sângele nostru de ar fi putut, — să arătăm că noĭ şi acuma sîntem pătrunşĭ de sfinţenia slujbiĭ nóstre. Şi întreb că, ce póte fi maĭ puternică dovadă despre alipirea nóstră de sfînta maică biserică, de sfîntul scaun al bunuluĭ nostru Archiereŭ, de cât că de şi sîntem de parte în mijlocul uneĭ mărĭ viforóse şi învăluiţĭ de furtune îngrozitóre, totuşĭ stăm neclătiţĭ şi tare? A fost uşor luĭ Petru a nu pĕcătui fiind în continu în societatea luĭ Isus, auđind în tot de una cuvinte bune şi vĕđênd esemple bune, dar e greŭ a fi în mijlocul corupţiuniĭ, lipsit de orĭ ce esemple bune şi cu tóte acestea a fi virtuos! — Drept aceea am fost şi vom fi în tot de una cu dragoste şi alipire cătră sfînta maică biserică, şi cu iubire cătră bunul nostru Archiereŭ, şi sîntem şi acuma în timpul acesta de grele încercărĭ. — *Da, Fraţilor în Christos, să dăm mână cu mână şi noĭ ceĭ din sĕcuime, cu inimă română să fim şi să arĕtăm, că şi acuma ca în tot de una ne bate inima pentru scumpa nóstră mamă, care ne-a nutrit şi ne nutresce şi acuma, şi pentru némul din care facem parte.* Ni s'a dat ocasiune, să putem cunósce scopul ce urmăresce politica guvernuluĭ, care ne ameninţă şi atacă în rădăcină viaţa nóstră naţională şi eclesiastică. Negura amăgirilor s'a desfăcut şi vedem curat, ca astăzĭ ceĭ ce ar fi puşĭ să îngrijéscă de fericirea tuturor popórelor din patrie, nu maĭ vestesc bisericiĭ linisce şi pace, ci mărturisim în faţă, că voiesc a ne supune cu totul. — Ér uneltele lor sînt baniĭ, carĭ în împrejurările nóstre deplorabile ne amăgesc fórte. Să nu uităm însĕ, că baniĭ aceştia sînt ca pomul din paradis, s'ar părea că ne aduc mult, în realitate însĕ voiesc a ne nimici cu totul, a ne face robiĭ sautaneĭ. Un paş rĕŭ şi sîntem perduţi, şi învinşĭ o dată nimica nu maĭ putem spera. Dar nu vom face acel paş, nu ne vom lăsa, să fim biruiţĭ! Nu, pe Dumnezeul nostru, nu, nicĭ o dată biserica nóstră română, aşa puternică cum e, numaĭ într'un cas ar puté perde lupta: când descuragiaţiĭ s'ar sinucide. — Dar bucuria asta n'o vor ajunge contrariĭ nostri! —

Preoţimea română gr. cat. e cuprinsă de însufleţire sfîntă şi e conscie de chemarea sa în césurile de primejdie. Din tóte părţile ne convingem de vie interesare faţă de acéstă gingaşe causă. —

Să ne întrunim cât maĭ curênd, căcĭ condiţiunea învingeriĭ e, ca toţi, carĭ nu voesc a resturna fundamentul vieţiĭ nóstre naţionale şi bisericescĭ, să se întrunéscă la luptă sub un stindard, al cărui purtător e capul încoronat al bisericiĭ nóstre gr. cat. —

De aceea iubiților Frați în Christos, în numele sfinteĭ nóstre cause să ne înșirăm cu toții fără deosebire la luptă, să întrunim puterile oțelite cu puterile mai marilor nostri, ca în lupta mare să ne asigurăm învingerea.

Și dacă întrunim tóte puterile, dacă în fie care preot român gr. cat. se află un ostaș brav pentru sfînta nóstră biserică și națiune, atuncia biserica nóstră va triumfa, independența bisericiĭ nóstre, și în acésta onórea, respectul nostru a preoților, și fericirea credincioșilor nostri este asigurat. — În numele lui Isus sîntem chemați cu toții și noĭ sĕcuiĭ, să ne adunăm sub stégul, care singur póte numaĭ să ne conducă la mântuire. Și Dumnezeŭ e cu noĭ, și nime în contra nóstră! —

Artemiŭ Boeriŭ,
preot gr. cat. în Casonul mare.

Giurgeŭ la 10 Iunie st. n. 1899.

Mult Onorată Redacțiune!

În urma observăriĭ, ce a-ți binevoit a face în nrul 22 din 3 Iunie a. c. al prețuiteĭ nóstre foĭ „Unirea“ pag. 178, referitor la articolul: „Ajutorul de stat“ respective la cele apărute în numĕrul 122 din ziarul: „Magyar Polgár“ de la 31 Maiŭ 1899 pag. 3. sub titlul: „A székelyföldi görög. kath. papok“, prin care un așa numit: „Székelyföldi“ din Székely-Udvarhely la 29 Maiŭ a. c. îndrăsnesce, saŭ maĭ corect se obrăsnicesce a scrie acel pamflet în numele preoțimiĭ greco-catolice din întrégă așa numită: „Sĕcuime“, — subsemnații în numele preoțimiĭ gr. cat. române din districtul protopopesc gr. cat. al Giurgeului, comitatul „Csik“, care formézĕ o parte întregitóre a pămîntului „*sĕcuiesc*“, prin acésta în conformitate și cu conclusul sinodului protopopesc, ținut la 20 April st. n. 1899, declarăm cum că, respingem cu indignare orĭ ce solidaritate și comunitate cu autorul articolului și cu cele cuprinse în acel articol al ziarului: „Magyar Polgár“ din nrul sus citat, care purtând și timbrul anonimității, nu pot fi considerate, de cât ca o denunțare bine plătită de cătră contrariĭ bisericiĭ catolice, în speție: ca calomniĭ, invective și insinuăriĭ, prin care s'ar putea maĭ ușor compromite onórea unuĭ preot gr. cat. român și a bisericiĭ sale, în fața bisericiĭ sale, în fața preoțimiĭ catolice ale altor naționalități din patria nóstră: „Ungaria“ și ale altor popóre din alte state, conscii de chemarea sa preoțéscă, de demnitatea sa ca cetățeni fideli a patrieĭ sale cu drepturĭ garantate prin legile din vigóre și din supunerea ce o datorésce maĭ marilor sĕĭ bisericesc. —

În fine ne declarăm solidari cu ceĭ alalți confrați preoți gr. cat. întru apĕrarea drepturilor autonome ale bisericiĭ gr. cat. române, care numaĭ ca atare își va putea împlini menirea și chemarea, ce o are la poporul român și în biserica catolică universală. —

Elie Câmpean v. protopop gr. cat. — **Alexandru Donia Donescu** notar tract. protop.

În interesul reputațiuniĭ preoțimiĭ române greco catolice din „Sĕcuime“ ziarele române sînt rugate a reproduce acéstă declarație. —

Ajutorul de stat și diecesa Gherleĭ.

Onorată Redacțiune!

Vĕ rog, să binevoiți a da loc în „Unirea“ următórelor:

În 2 Iuniŭ, ziua de „Constantin și Elena“ s'a ținut în comuna Stoiana conferința preoțéscă din tractul Losiardului. Întru cât întru acésta s'a pertractat lucrurĭ de actualitate și importanță mare pentru cler, am cugetat a fi bine, să le cunóscă și cetitoriĭ „Unirii“.

Maĭ tot clerul tractual s'a înfățișat la acéstă conferință, căreia i-a premers serviții divin. La finea St. liturgiĭ, M. On. D. Protopop Sabin Coroian, în conținuea Sa, cu așa colorĭ a descris viața cea plină de jertfe și abnegațiune a păstoriului sufletesc și sublimitatea dignității preoțescĭ în genere, și în specie a preotuluĭ românesc, în cât cu toțiĭ am simțit, că nicĭ o jertfă nu-ĭ prea mare în raport cu demnitatea și chemarea unuĭ preot român.

Constituiți în ședința, — după pertractarea afacerilor, ce pururea-s „la ordinea zilii“ în conferințele nóstre, carĭ nefiind de interes general nicĭ nu le amintesc, — M. On. D. Protopop, presidele conferinții, a adus în discusiune mult fluctuata cestiune a „ajutoriului de stat.“

Cu acéstă ocasiune, preoțimea acestuĭ tract rĕŭ situată materialicesce, cĕĭ maĭ mulți cu familie grea, a dat splendida dovadă, că are bărbăția și resignațiune să prefera așĭ ține demnitatea și independența, de cât a întinde mâna după un ajutor dat sub condițiuni umilitóre.

Dar să vorbéscă protocolul:

„Membriĭ conferinții preoțescĭ din tractul Losiardului, în unanimitate dechiară, că modul împărțiriĭ așa numitului „subsidiŭ de stat“ este de subdemnitatea clerului întreg, și vătĕmător pentru interesele Sfinteĭ bisericĭ.“

„Tot la acest obiect, On. Traian Deac face următórea propunere: „De óre ce împărțirea ajutoriului de stat practisată în ultimiĭ anĭ, și cu deosebire în anul curent, se face fără considerare la meritele ecclesiastice, carĭ ar fi unicele admisibile la împărțirea neegală, și se iaŭ alte împrejurărĭ în considerare, . . . propun, că Onorata conferință să róge umilit pe Măritul Ordinariat, să se întrepună și întrevină, că acel subsidiŭ să fie pus la dispoziția Ordinariatului. — Alt cum, să ne dăm cuvîntul de onóre, că nu vom primi nicĭ unul subsidiul împărțit cu practica de până acum.“ „Toți membriĭ conferinței se dechiară, că consimt și primesc de a lor propunerea On. Deac și promit, că numaĭ ast fel vor primi ajutorul de stat, dacă acela se va împărți prin Măritul Ordinariat.

Punêndu-se în discuție cestiunea Autonomieĭ și iubileului de 200 de anĭ a Sfinteĭ Unirĭ cu Roma, membriĭ conferinți, — avênd nedumeririĭ față de modul cum a început a se resolva cestiunea autonomieĭ, — în deplin acord hotărăsc, că fiind acésta o cestiune de importanță extraordinar de mare, de la care atîrna esistința bisericiĭ nóstre gr. cat. române, — ca atare, — să se róge Măritul Ordinariat, ca să binevoéscă a convoca sinod diecesan, în care să se discute tóte aceste treĭ cestiunĭ: a ajutoriului de stat, a Autonomieĭ și a ținerii demne a iubileului Unirii de 200 de anĭ cu Roma.“

Ast feĭ membriĭ conferinței și-aŭ împlinit datorința reclamată de situațiunea critică, care ni-s'a creat. Dea Domnul, că Clerul întreg să simțéscă, cât de „penibilă“ e situațiunea nóstră, și să vadă, ce datorințe se impun clerului român în aceste zile critice!

I. m.

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. Ilustritatea Sa *Dr Gustav Mailat,* Episcop rom. cat. în Alba-Iulia, a binevoit prea grațios a dărui 150 fl. v. a. pentru repararea și acoperirea Bisericiĭ gr. cat. din Daia română, pentru care faptă și pe acéstă cale îĭ esprimăm simțemintele nóstre de recunoscință. Daia română 12 Iuniŭ 1899. Ioan Pop paroch gr. cat. Vasilie Vasilca curator primar.

Sciri personale. Î. P. S. Sa Mitropolitul *Victor,* s'a reîntors Joĭ dim. de la Pesta, unde a lucrat în comisiunea pentru congruă.

Directoriul fundațiuneĭ șuluțane. și a început ședințele în 16 crt. sub presidiul Mitropolitului. Aŭ luat parte la aceste ședințe pe lângă membriĭ Vener. Capitul și Ilustriĭ Domni: *Iosif Pop, Alesandru Onaciu și Ioan Mezei,* județi de curie în Pesta, *Iuliu Bardoși,* inspect. scol. pen. *Vasile Hossu* jude de tablă, *Leontin Pop și Ioan Gerasim,* județi de tribunal, *Basil Pop Hărșan* adv. Sibiu, *Dr. Ales. Pop,* medic și *Dr. Iuliŭ Maniŭ* adv. arch. Blaș.

Sfințire de biserică. Duminecă la 25 a c. va fi sfințirea bisericiĭ gr. cat. din *Teocul de sus,* diecesa de Gherla. După prânz se va aranja o petrecere cu joc în folosul noŭ edificateĭ biserice.

Din diecesa de Lugoș. On. *Corneliŭ Teaha* preot gr. cat. în Liget, a fost numit protopop al districtuluĭ Ciacova.

Plevnița. Atragem luarea aminte a cetitorilor nostri asupra foiței număruluĭ de azĭ. Ea cuprinde câteva interesante capitole din scrierea poetuluĭ Coșbuc: *Răsboiul nostru pentru neatârnare,* Plevnița era numele uneĭ redute din jurul Plevneĭ. Cetitoriĭ nostri sîntem siguri, vor da dreptate aprețierilor ce am făcut acesteĭ cărți, care e o podóbă a literaturei române.

Masa studenților de la școlile române din Brașov. Ca o dovadă a spiritului de bunătate ce e în Românĭ, ne este darea de samă, făcută de harnicul și distinsul director *Virgil Oniții* despre colecta întreprinsă în favorul meseĭ studenților de la școlile române din Brașov. Din Decembre 1898—25 Maiŭ 1899 aŭ întrat *3564 fl. 96 cr.,* din carĭ de o cam dată să susțin 20 școlarĭ. Începutul e destul de îmbucurător și dl director și-a câștigat marĭ merite în acéstă causă.

Procesul Morisseau. Înalta Curte de cassație din Bucurescĭ a respins recursul făcut de procuror în contra sentinței curții cu jurați din Galați care condamnase pe abatele Morisseau la un an închisóre, ér abatele l-a retras pe al sĕŭ, rĕmânênd ast feĭ să-și împlinéscă acea pedépsă.

Avis. Toți aceĭ Domnĭ Dómne și Domnișóre, — carĭ aŭ primit bilete spre vêndare din incidentul seratei literare-musicale. aranjată de societatea „Petru Maior“ în 4 Maĭ st. n. a, c. sunt rugați a le trimite societății — fie vêndute fie nevêndute până în *1 Iulie a. c. st. n.* la adresa cassariuluĭ societății, Vasile Stan, Budapesta, IV. Ferencz-József rakpart 14. I. 13. Budapesta la 6 Iunie n. 1899. Niculae Sulica preș. Ioan Fruma secretar.

Din școla „Trib. Poporului“. Vineri dim. am primit o cartă postală, pusă la posta din Arad, și subscrisă „Arădanul“, în care sîntem însultați pentru rĕspunsul dat foiĭ de acolo. Caractĕrul organuluĭ nostru și respectul față de cetitoriĭ nu ne permit a reproduce acest product classic al școliĭ fundate de „Trib. Pop.“. Și dacă pomenim de el, o facem pentru ca tot maĭ multă lumină să se facă în jurul scopurilor și nisuințelor aceleĭ foĭ.

Rectificare. În notița din nrul trecut referitóre la esamenul de maturitate, din greșala s'aŭ lăsat a fără dintre maturiĭ cu *bine: Aurel Bănuț,* și dintre *maturi: Emiliŭ Precup,*

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Cercetări meteorologice de asupra norilor.

În timpul mai nou au început să se facă observațiuni meteorologice în regiunile mai înalte ale atmosferei parte cu balóne legate de funii, așa numitele balóne captive, parte cu bălauri. Aparatele meteorologice, ce le duc balónele saŭ bălaurii cu sine, sînt automate adecă de acele, cari ele de sine însémnă datele meteorologice de lipsă. Ast fel zi de zi se póte măsura și aievea să și măsură în unele locuri temperatura, presiunea, umedéla aerului, mai de parte direcțiunea și tăria vînturilor din regiunile mai înalte ale atmosferei.

Mulți légă speranțe mari de observațiunile aceste, credênd că ele aŭ să grăbéscă aflarea legilor schimbării vremii, și ast fel stăruie din puteri, ca numĕrul stațiunilor atmosferice, cum s'ar puté numi, să se sporéscă neîncetat.

Fiind cestiunea atât de importantă, de altă parte fiind legate de ea interese atât de mari și atât de multe, merită să îi jertfim câte va șire.

Mulți își vor fi pus întrebarea, și nu fără drept: ce aŭ de a face termometrul, barometrul, higrometrul, anemometrul și pluviometrul cu schimbarea vremii? Da, căci termometrul arată temperatura aerului, barometrul presiunea, higrometrul umedéla lui, anemometrul direcțiunea și tăria vîntului, pluviometrul cantitatea ploii, cu un cuvînt tóte constatéză starea vremii în cutare zi saŭ în cutare parte a zilei; dar nici unul nu arată, ceea ce tocmai am dori să scim și atâta interes avem să scim, schimbarea vremii. Nu am escepționat și nu escepționez nici barometrul, căci prezicerile vremii indicate pe scara lui sînt fără însemnătate sciințifică, sînt puse numai de reclam.

Ca să se vadă însemnătatea temperaturei, presiunei și umedelii aerului pentru schimbarea vremii, e de lipsă să considerăm mai de aprópe unele însușiri ale aerului.

Schimbarea vremii în ultima linie nu e de cât schimbare în aer: Vîntul e mișcarea aerului; plóea, néua, grindina se formézĕ în aer; când se recesce ori se încălḑesce aerul, se recesce și se încălḑesce vremea.

Dar aerul e un colos de peste 60 miliarde chilometri cubici, formând în jurul pământului o pătură de 100—120 chilometri. Pătura acésta în părțile superióre e din ce în ce mai rară, în cât de la 10 chilometri în colo e cu neputință a trăi în ea. De aci apare evident, că e peste măsură greŭ a cunósce aerul așa de bine, cum ar trebui să-l cunóscem, ca să putem deduce la legile schimbării vremii.

E interesantă massa de aer pentru legătura dintre părticelele sale, legătură cu mult mai strînsă, de cum s'ar păré la prima privire. Ușor mișcăcióse, cum sînt părticelele de aer, dacă sînt scóse din locul lor, pun în mișcare părticelele vecine, aceste pe altele vecine, până la distanțe mari. Póte fie care mișcare a nóstră se resimte în întrégă massa, în întrégă atmosfera. Ar fi admirabilă privelisce, dacă am avé ochi așa de agerĭ, în cât să vedem părticelele de aer, cum mișue la cea mai mică mișcare asemenea unor vermuleți, saŭ asemenea firelor de pulvere, ce se vĕd, când radele sórelui întră în chilie.

În aer liniște deplină nici o dată nu e, căci nu este timp, când mersul ómenilor, animalelor, sborul paserilor, mersul trenurilor, carelor, căruțelor șcl. șcl. să nu-l agite, să nu-l pună în mișcare, după ce chiar și respirarea încă e de ajuns, ca să-i turbure odihna.

Dar neasemĕnat mai puternică e mișcarea provenită din deosebirea de căldură. Să ne aducem numai aminte, ce curent puternic se nasce, dacă deschidem ușile și ferestile, cu deosebire iarna, când a fară e fórte rece.

Deosebiri de căldură pe pământ sînt în tótă una vremea. Spre ecuator tot de una e cald, spre poli rece și frig. A fară de aceea o parte din suprafața pământului e uscat, o parte ape și mări, ér aerul deasupra uscatului se încălḑesce și respective se recesce în măsură mai mare ca de asupra apei. Pe lângă aceea într'un loc plóuă, airea ninge, într'alt loc cade grindină, airea éră-și e secetă în săptĕmânile întregi. Câtă deosebire de căldură, și câtă mișcare de aci!

Și acum încă o împrejurare, carea nu este iertat, să o perdem din vedere. Aerul își capĕtă căldura de la sóre, dar așa că mai întâiŭ se încălḑesce pământul, de la pământ pătura de aer vecină, după aceea păturile mai înalte. Încălḑirea se întîmplă așa, că pătura vecină cu pământul încălḑindu-se se ușuréză și se ridică în sus, ér în locul ei vine alta mai désă și mai rece, și fenomenul se repetesce. Dar de câte ori nu se întîmplă, că sînt nori, ér norii opresc radele sórelui și pământul nu se póte încălḑi saŭ cel puțin nu în aceea-și măsură ca fără nori! Întors, pământul nóptea își dă căldura primită în decursul zilei la aer, și aerul éră-și o dă mai de parte. Dacă nóptea e senină, pământul perde multă căldură și se recesce în măsură mare și aerul asemenea; ér dacă cerul e acoperit cu nori, norii opresc trecerea mai de parte a căldurei, tocmai pe cum țin și calea căldurii venită ziua de la sóre. Câtă deosebire de căldură nu se produce de aci!

Ultima împrejurare, la carea voesc și trebue să reflectez, e ridicarea vaporilor de apă din bălți, din rîuri, din lacuri și din mări. Cu cât căldura e mai mare, cu atât mai mulți vapori se ridică în aer, cu atât mai mulți vapori póte să conțină și aerul în sine. Dar prin continuele mișcări din aer vaporii sînt luați și duși dintr'un loc într'altul și, dacă ajung în loc mai rece, se condenséză și se prefac în nori de plóe ori fulgi de néuă, în mielușei ori grindină, după cum sînt împrejurările, după cum e și gradul de recélă a loculuĭ, unde aŭ ajuns.

Din cele zise se vede câtă importanță are termometrul, barometrul, higrometrul șcl. pentru deducerea schimbărilor nemijlocite din aer și prin urmare și pentru schimbarea vremii. Avênd înaintea ochilor temperaturile și presiunile din deosebite locuri, póte omul deduce, în cătră și cu ce repediune se va pune aerul în mișcare, și dacă aerul pus în mișcare e umed, putem face ceva deducțiuni eventual și la plóe ori ninsóre.

Dar vremea atîrnă de la multe împrejurări, și este fórte greŭ a cunósce tot de una causele schimbării ei. și încă și mai greŭ e a spune cu siguranță schimbările ei cu 1, 2 ori cu și mai multe zile înainte.

Interesele atîrnătóre de la schimbarea vremii sînt nemĕsurate. Să ne aducem numai a minte și de atâtea vieți și de atâtea averi căḑute jertfă furtunilor de pe mare! Să ne aducem a minte de milióne, pe cari capriciile vremii an de an le smulge din mâna economilor! E vorbă de asigurarea ăstor și altor nenumĕrate interese și trebue să ne bucurăm de silințele, ce se pun, de încordările ce se fac pentru aflarea legilor vremii. Silințele aceste sînt în crescere, de altă parte prospectele de reușită încă sînt mai mari, de când aŭ început să se folosésc în meteorologie balónele captive și bălaurii. Prospectele de reușită vor cresce încă și mai mult, dacă va succede a se forma o rețea întrégă de stațiuni atmosferice pe suprafața pământului, pe cum este rețéua stațiunilor terestre. Da, pentru că stațiunile atmosferice ne ar pune în posiție, să cunóscem starea aerului și în regiuni de 3—4 chilometri de înalte, și cu timpul în regiuni póte și mai înalte.

Adevĕrat, că și de aci ar mai rĕmâné încă mult până la cunóscerea deplină a aerului, de óre ce ca să-l cunoscĭ deplin ar trebui să-i aplicăm termometrul, barometrul, higrometrul șcl. în sute, mii și milióne de locuri: pe uscat, pe mare, în orașe, sate, jos în văi, sus pe déluri, pe munți, în straturile de aer de sub nori și peste nori, până unde mai este urmă de vre o părticea de aer. Și zi de zi și ceas de ceas să avem temperatura din tóte locurile aceste și pe lângă temperatură presiunea, direcțiunea și tăria vînturilor șcl. șcl., și abia atunci am puté combina, ce vreme se póte aștepta în cutare saŭ cutare loc. Și póte nici atunci nu am puté sci pe mai mult timp înainte, căci spre es. vine un nor și ține calea radelor solari, și temperatura se schimbă în dată, ori din contra se resfiră un nor și radele sórelui pot să ajungă și să încălḑéscă din noŭ pământul în cutare loc șcl. șcl.

Balónele aŭ început a se folosi în meteorologie de câte va decenii, bălaurii în măsură mai estinsă abia de câți va ani. Bălaurii întrebuințați în meteorologie aŭ forma unor cutii deschise de dóuĕ părți opuse. Părețiĭ cutiilor sînt de pânză subțire întinsă cu schelet de lemn de bambus. La sistemul cel mai noŭ cutia e împărțită în mai multe despărțăminte. Bălaurii constătători din mai multe cutii atâta putere representă, în cât póte ridica și ómeni.

Stațiuni de aceste s'aŭ înființat în Anglia, America, Franța și Germania. Probabil se vor înființa în curênd și în alte state și póte rețéua stațiunilor cu timpul se va estinde pe întreg pământul.

E. V.

Amalrich regele Ierusalimuluĭ și ceĭ doĭ peregrinĭ.

(Narațiune istorică).

(Continuare.)

Spusele luĭ Milo aflară resunet în mulțime. Apoĭ continuă: „Noĭ maĭ întâiŭ de tóte trebue să fim în curat cu numerul și posiția inimiculuĭ. Dacă s'ar afla între noĭ un bărbat curajos, care să trécă din colo. ni-ar puté face marĭ serviții. Acela însе pe lângă curaj trebue să aĭbă și rafinărie, la din contră ușor ne póte strica.“ Sfîrșind cu vorba îșĭ îndréptă privirea în un mod provocător asupra luĭ Bernhard de Zollingen. Cavalerul simțindu-se óre cum provocat, să împlinéscă dînsul acest lucru, se scólă de pe scaun și se adreséză regeluĭ: „Stăpâne, de multe orĭ mĕ aĭ trimis în grele misiuni și tóte le-am împlinit spre deplina-ți mulțămire. Încredințéză-mĭ și cercetarea acésta și te asigur, că veĭ avé cele maĭ esacte informațiuni.“ Regele îĭ dete mâna zicêndu-ĭ: „Cavaler de Zollingen, tu eștĭ un luptător, de care nu bucuros mĕ lipsesc; dar nu am pe nime, căruia să-ĭ pot încredința atarĭ lucrurĭ a fară de tine. Dacă eștĭ aplicat, să trecĭ din colo, mĕ obligĭ mult.“ Zollingen voia, să se gătéscă, dar Milo îl sfătui, să se îmbrace în uniformă turcéscă, ca așa să pótă străbate neobservat. Milo după banchet mersă la locul, unde eraŭ prinsonerii musulmanĭ și chemând la o parte pe unul dintre comandanții îĭ zise: „Sórtea te a făcut pe tine prinsoner, și cine scie ce are să se întîmple cu tine; dar eŭ pot să te fac libĕr și să ajungĭ în grația sultanuluĭ tĕŭ.“ Polidor, așa se chema căpitanul din armata luĭ Șircuh, emoționat îl rógă să-ĭ spună modul, cum ar puté deveni libĕr. „Pe cuvîntul meŭ de turc, zise Polidor, am să fac orĭ și ce, numaĭ să nu-mĭ tradez stăpânul și causa.“

„Nu aĭ témă,“ respunse Milo: „Tu aĭ, să-ĭ facĭ bine stăpânuluĭ tĕŭ. Étă cum: în armata nóstră este un om, de care vreŭ, să mĕ scap cu orĭ ce preț. Dînsul vre, să trécă în puterea nopțiĭ peste Nil, și pe când toți a luĭ Șircuh vor durmi, voesce să străbată în mijlocul taberiĭ și să spioneze cât de numeroși sînt dușmaniĭ și ce posiție ocupă. Dacă îĭ succede să scirícéscă acésta, atuncĭ probabil oștirea vóstră e nimicită. De și eŭ aș trebui să mĕ bucur de purcederea luĭ; nu o fac, ți-am spus de ce; fiind că mi dușman de mórte. Pentru aceea vreŭ, să-l perd. Dă-mĭ vesmintele tale, ca să îĭ le duc luĭ, să le îmbrace; ție ți-oiŭ aduce îmbrăcămintea unuĭ năér creștin. Tu să staĭ gata, ca să-l trecĭ.“

„Dar mĕ iertați stăpâne, eŭ nu mĕ pricep de loc la mânatul luntriĭ.“ „Nu fi îngrijat,“ zise Milo, „îți trimit eŭ doĭ pricepătorĭ. Tu vedĭ de-l duceți în gura prăpăstiĭ. Mĕ aĭ înțeles!“ Polidor îĭ dete mâna și îĭ jură, că are să-l pérdă. Când s'a inserat, Milo sosi cu vesmintele la Bernhard, ér ceĭ doĭ luntrașĭ creștinĭ în frunte cu Polidor stăteaŭ la țĕrmurul insuleĭ, unde era luntrea, cu care aveaŭ, să trécă din colo.

Bernhard maĭ întâiŭ își luă cămeșa de zale apoĭ îmbracă uniforma căpitanuluĭ musulman. Provĕdut cu arme și întărit cu mâncărĭ și beuturĭ, plécă spre țĕrmure însoțit de regele Amalrich, care îĭ dori bună cale. Vîslașiĭ descind și eĭ în luntre și plécă. Bernhard îngenunchiând în luntre se rógă luĭ Dumnezeŭ, ca să-ĭ ajute.

Polidor apropiându-se de dînsul îĭ șoptesce: „Dle cavaler, dacă nu cunóscețĭ țĕrmurul de din colo, ușor póte să vi-se întîmple vre o nenorocire, fiind că pe acolo sînt multe gropĭ și șanțurĭ, unde nóptea vĕ puteți poticni.“ „Cunoscĭ tu țĕrmurul?“ Așa de bine, cum îmĭ cunosc coliba mea. Eŭ sînt pescar, ast fel de nenumĕrate orĭ am aruncat mreja de pe țĕrmurile acesta.“

„Cunoscĭ tu posiția castruluĭ musulman?“

„Chiar apriat nu sciŭ, unde staŭ acuma; dar ușor pot să mĕ informez și să pătrund la cortul luĭ Șircuh.“

„Atuncĭ aĭ să mĕ conducĭ pe mine acolo, mĕ aĭ înțeles?“ La poruncă, Dle cavaler. Sub orĭ ce împrejurărĭ sînt gata, să împlinesc porunca regeluĭ Amalrich.“

Într'aceea barca condusă de ceĭ doĭ vîslașĭ creștinĭ ajunge pe neobservate la țĕrmurul apusan în un loc, unde nu eraŭ vĕdușĭ de nime.

„Aicĭ să ne oprim,“ zise cavalerul,“ ér voĭ vîslașilor veți aștepta până ce ne reîntórcem.“ Vîslașiĭ legară luntrea de o rădăcină din țĕrmure; ér Bernhard și cu soțul sĕŭ ieșiră a fară.

În jurul lor era întunerec besnă; Polidor îl conduse de braț pe o ridicătură. De aicĭ zăriră nu de parte printre palmĭ luminĭ și licărirĭ de focurĭ.

„Acolo e castrul,“ zise Polidor. „Aștéptă aicĭ, eŭ am să merg și să sondez locul spre a vedé, dacă ne putem apropia fără primejdie.“

Cavalerului nu-ĭ prea venia la socotélă, că un simplu pescariŭ să-ĭ facă isprăvile. Dar în urmă se învoi. Polidor plecă spre castru. ér el rădimându-se în sabie îl urmări cu privirea.

„Nicĭ o suflare.“ „Canaliile astea nu sînt așa de prudenți și precauți, pe cum ne gândiam noĭ. Ce bine ĭ-am fi putut surprinde cu soldații nostri în massă. Dacă n'ar fi prea târziŭ, maĭ eă-mĭ vine să-ĭ aduc din cóce. Dar nu se póte, datorința mea este să mĕ informez despre situația lor în castru.“ Ast fel monologisa Bernhard. Încordarea, cu care aștepta sosirea însoțitoruluĭ sĕŭ, îĭ deșteptară fel și fel de închipuirĭ. De o dată îĭ se păré, că se mișcă luminile din castru și că aude sgomotul armelor. Dar totul era o simplă amăgire a fantasieĭ. În scurt se reîntórce Polidor și luându-l de braț îĭ vorbi la ureche: „Toți dorm, singur sentinela e deșteptă, dar putem să trecem neobservați.“ Cavalerul îĭ urméză fără șovăire. În dată ajung pe o colină între palmĭ, de unde se vede printre corturĭ, carĭ din distanță eraŭ luminate cu lampióne. Corturile eraŭ aședate în șir ca și nisce strade regulate. Chiar acum o sentinelă trecuse pe dinaintea lor în direcțiune opuse. Polidor îĭ șopti: „Acum e de mers!“

Repede se furișase printre corturĭ și ajung la o încrucișare, de unde putu să inspecționeze Bernhard în tóte direcțiunile.

„Dușmaniĭ sînt bine aședați,“ își zise Bernhard, „și de nu ar durmi dușĭ ar fi vaĭ de noĭ.“ Eĭ merse maĭ în colo; șirul castrelor nu se sfârșia, și Bernhard s'a convins, că armata dușmană e de treĭ orĭ așa puternică ca cea creștină. Cu tóta óstea ușor o puteam aduce în încurcătură, dacă treceaŭ cu toțiĭ din cóce.

Înaintând maĭ de parte ajung la un cort, care întrecea cu mărimea și frumsețe pe tóte cele alalte. În vîrful luĭ se înalța semiluna, și tot era învĕlit cu mătasa persică. Doĭ paznicĭ durmiaŭ dușĭ dinaintea cortuluĭ. Polidor arĕtând spre cort zise încet: „Aicĭ dórme puternicul Șircuh.“ Cavalerul era curios, să-l vadă pe sultan durmind. Întră în cort, unde pe un așternut de mătasă durmia Șircuh. Vĕdêndu-l Bernhard miĭ de gândurĭ îĭ sburară prin cap. „Dacă ĭ-așĭ înfige sabia în pept, așĭ lipsi armata acésta de un comandante iscusit, și pentru noĭ învingerea ar fi câștigată. Dar o ast fel de luptă e nedémnă pentru creștinĭ. În lăturĭ gândurĭ nebune! Lupta pe față e a creștinuluĭ.“ După ce s'a uĭtat bine la sultan, ca să-l cunóscă. când vor ajunge la luptă deschisă voi, să ĭesă; dar Șircuh, avisat de maĭ înainte de cătră căpitanul Polidor, luă tóte dispositiunile, ca să-l înhațe. Într'o clipită se aruncară Turciĭ asupra luĭ și începură al îmblăti cu sabiile. Se scólă Șircuh și îl numesce câne de creștin și spion. Apoĭ porunci, să-l lege. „Avem, să-l tîrim legat în tóte espedițiunile nóstre și-l vom arĕta, ca să fie de pildă celor, carĭ fac ca dînsul. În zădar se svîrcoli cavalerul, musulmaniĭ îl cupleșiră și îl legară ghem. Faptul acesta puse în picióre tot castrul. Larma străbate până la urechile vîslașilor, carĭ așteptaŭ reîntórcerea luĭ Bernhardt.

„Nu audĭ sgomotul?“ întrébă unul dintre eĭ. „Ba aud“! „Dómne ce gălăgie! Dór nu a fost recunoscut cavalerul nostru? Ar fi destul de rĕŭ, să-l perdem, căcĭ nicĭ unul nu e așa brav și de omenie ca și dînsul. Dumnezeule! étă Turciĭ vin cu luminările!“ În tabera turcéscă se respândise falma, că creștiniĭ ar fi debarcat cu o flota la țĕrmure și aștéptă semnalul de asalt asupra lor. Vestea acésta a îndemnat, să grăbéscă cu toțiĭ spre țermure, ca să alunge pe creștinĭ. Dar spre surprinderea lor nu găsiră de cât o mică luntriță cu doĭ vîslașĭ. Eĭ voiaŭ, să prindă barca, dar vîslașiĭ prevĕdĕtorĭ deslegară luntrea și o tulirĕ spre mijlocul apeĭ, ast fel aŭ scăpat de primejdie. Vîslașiĭ s'aŭ grăbit, să ducă regeluĭ Amalrich scirea de cele întîmplate. Ajunșĭ pe insulă, creștiniĭ stăteaŭ gata. Eĭ încă observară mișcarea taberel dușmane și gândindu-se la maĭ rĕŭ eraŭ pregătiți. Vîslașiĭ presentându-se înaintea regeluĭ aŭ fost întrebați despre Bernhard. Unul dintre dînșiĭ îĭ respunde: „Maiestate, mi témă, că a căduț în mânile păgânilor, de unde cu greŭ va scăpa téfăr. Scim atâta, că ajunșĭ la țĕrmure Bernhard a dat peste avant posturĭ, carĭ durmiaŭ dușĭ, și legându-ĭ butuc ni-a dat în paza nóstră. Apoĭ plecă fără frică spre castrul dușman. La început domnia o liniște perfectă, și noĭ credeam, că domnul nostru deja a isprăvit tóte bine; dar de o dată se aude un sgomot. De bună samă aŭ pus mâna pe cavaler, fiind că era prea mare mișcare în taberă, și strigătul păgânilor străbătu până la noĭ. Nu peste mult ne pomenirăm pe țĕrmure cu o cétă înarmată de păgânĭ, carĭ voiaŭ, să ne prindă luntrea, noroc că am fost abătut-o pe mijlocul rîuluĭ.“ Amalrich audind acestea îngălbini de nĕcaz, toți comandanții compatimiaŭ pe cavalerul îndrăsneț. Între toți maĭ trist se areta

Milo de Plancy. Dînsul îndreptându-se către comandanţi le zise: „La arme fraţilor! trebue să ne scăpăm pe scumpul tovarăş, care cumpânesce mai mult de cât o armată întrégă. Să grăbim, până nu-l măcelăresc!“ Toţi erau de acord, ceî mai mulţi vreu, să trécă rîul numai de cât. Dar regele Amalrich le zise: „Amicilor, vĕ asigur, că nicî unul dintre voi nu-l aveţi mai drag pe cavaler, ca mine, care de nenumĕrate orî m'am convins despre credinţa lui, dar acum ne este imposibil să trecem; de óre ce avem fórte puţine luntrii. Până când vor sosi şi celelalte păgânii s'ar pregăti la tóte. Nu-i putem ajuta alt cum, de când rugându-ne lui Dumnezeŭ, ca să-l ieа sub atotputernica-i ocrotire.“

„Aduce-ţi în cóce pe paznicul turc“ zise regele „dór vom puté scirici ceva de la dînsul.“ În dată fu adus turcul înaintea regelui, care îl întrébă, să-i spună: cât de mare este oştirea lui Şircuh? Prisonerul încrucişându-şi mânile pe pept după datina orientală, rĕspunde: „Stăpâne, când m'a găsit spionul tĕŭ durmind mi-am uitat de datorie. Nu pretinde, ca să fiŭ şi trădător. Dacă voesci, îţi daŭ viaţa, dar nu mi puté sili, să-mi tradez în mod mişelesc comandul.“

Neputênd scóte nimica din gura turculuî, toţi s'aŭ dus pe la corturile lor rugând pe rege, ca să se ordoneze atacul în timpul cel mai scurt.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

Judita Secula n. Truţa: **Din vremurî apuse,** Bucurescî 1899, pag. 110, preţul 1 leŭ. Nu sciŭ, ce va simţi altul, dar eŭ mĕ umplu de bucurie, când îmî cade în mânî o carte nóuă, care se presintă şi prin forma sa. Cărticica acésta a Dnei Secula tipărită la instit. „Minerva“ e de un esterior aşa de plăcut, hârtie fină, albă, tipar frumos şi îngrijit şi coperta ilustrată. Scriitórea ne povestesce în un limbaj simplu, dar curat românesc, cu frase ardelenescî, memoriile sale din anii 1848—1852. Capitol de capitol întâlnescî preţióse date din aceştî anî, tablourî ce te îngrozesc, episóde, carî îţi reamintesc ticăloşiile unuî răsboiŭ civil. Şi te îndoiosezî, când cetescî, cât de îngrijoraţi eraŭ părinţii pentru copiiî lor, cum unul pe altul cercaŭ să se scie mai la adăpost, mai ferit de orî ce primejdiî. Am dori cât mai multe „memoriî“ ca şi aceste, ele vor contribui petricică cu petricică la clădirea mareluî şi neperitoriul monument, ce ar trebui ridicat dragostiî de ţară şi domn, de carî era plin peptul fie cărui român.

„Revista economică“, Nr. 6 cu următorul sumar: Bilanţul băncilor nóstre pro 1898. — Negociarea efectelor la bursa din Viena, de Iuliŭ Popescu. — Încheierea depositelor spre fructificare, de C. Popp. — Legislaţiune: Tocmelile agricole în Ungaria. Iurisdicţiune: Decisiunî curiale: Hotărîrî princ. ale tribunaluluî administrativ. — Agricultură: Starea sĕmĕnăturilor, Programul Ministruluî ung. de agricultură. — Comunicaţiune: Comunicaţiunea limitrofă, Circulaţiunea persónelor pe căile ferate de stat ungare. — Revista finanţiară. — Cronică. — Literatura economică: Un capitol din contabilitatea dublă de prof. I. C. Pantu, (recensiune), de I. Vătăşan. — Posta redacţiunii. — Bursa de efecte din Viena şi Budapesta. — Bursa de efecte din Bucurescî. — Bursa de mărfurî din Budapesta.

Pe când scriem aceste şire, de sub téscurile tipografieî nóstre ĭes ultimele cóle din

Sfînta şi dumnezeésca
EVANGELIE
cu litere latine.

Nóua ediţiune a Evangelieî, revĕdută cu multă îngrijire după textul grecesc, are pagina titulară tipărită în treî colorî, ér pe ceî patru Evangelişti tipăriţi cu negru. Desemnul frontispiciuluî şi a celor patru evangelişti sînt lucrarea dluî prof. Octavian Smigelschi. Vom reveni!

„Convorbirî literare“, Nr. 5 cu următorul sumar: I. D. Manolache, Dihorul (novelă). — Teohari Antonescu, Privirî asupra filosofieî upanişadelor. — T. Maiorescu, Scrisorî din anul 1850. — M. V. Demetrescu, Instituţia „Jurătorilor“ (studiŭ istoric). — Ştef. Orăşanu. Recensie: Cronicariî moldovenî din secolul XVII de A. V. Gîdeiŭ. — C. Litzica, Metrica Elenă de Z. Demarat. — Mihail Dragomirescu, Revista critică.

Pentru internatele de fetiţe şi băieţi din Blaş. Zilele acestea a apărut o prea frumósă piesă musicală întitulată *Polca internatuluî“*, dedicată dneî directóre Aurelia n. Solomon, şi compusă de dl prof. Iac. Murĕşan. Piesa se vinde în favorul internatuluî de fetiţe cu preţul de 50 cr. Tot atuncî a apărut şi traducerea luî Creţulescu *„Chezeşia“*, dramă în 3 acte, prelucrată după „Negutătoriul din Veneţia“, preţul 25 cr. Venitul curat e destinat pe sama internatuluî de băieţî. Dorim din inimă, ca începutul acesta să aducă celea mai frumóse resultate.

Istoria legiî nóuă de Dr V. Szmigelski, tom. I. Tinereţele luî Isus. Isus ca profet. Progresele, pe carî sciinţa le face zi de zi şi descoperirile, carî fac lumină în cestiunile cele mai întunecate, trebuesc să fie aduse în consonanţă cu vecînicile adevĕruri ale religiuniî. Căcî e sciut, că credinţa nu e duşmana sciinţiî, ci din contră e apĕrătórea eî. Ţinênd samă de acéstă cerinţa, Rsmul Dr V. Szmigelski, fost profesor de studiul biblic la Seminariul archidiecesan din Blaş, a făcut începutul publicăriî istoriî sfinte, pe basa progreselor sciinţiî, scoţind tom. I. din legea nóuă, care tractézĕ tinereţa luî Isus şi Isus ca profet. Tomul acesta în 8° mare are 399 paginî şi costă fl. 2. Venitul curat realisat şi din publicarea acésta va fi o contribuire la formarea unuî fond provincial de salarisare a preoţilor şi a învĕţătorilor. Limba, în care e scrisă cartea acésta şi stilul a dese înflorit şi avîntat, fac din ea nu numai un manual de scólă, ci şi o lectură bună şi edificătóre pentru adevĕraţiî creştinî. Nu credem, că e de lipsă, să fie recomandată, ea se insinuă prin sine însă-şi tuturor.

Manual de Psichologie şi Logică pentru clasa VIII a şcólelor medie edat de *Dr Vasile Hossu*. Blaş. Tipografia seminariuluî archidiecesan. 1898. Preţul broş. 1 fl. 20 cr.

Posta Redacţiunii. On. *I. M.* în *Ş.* Te înşelî, nu e nicî un motiv din câte aî invocat. Ocasiune aî avut a dese, să te convingî, că de aşa ceva nu póte fi vorba. Scrisórea Dtale suferia de bóla, ce am constatat-o. Dar, să ne revedem cu bine! — Dluî *B. M.* în *K.* Corespondinţa trimisă nu credem, să se pótă publica în forma cum e, va trebui refăcută. Dvóstre, care de 10 anî nu aţî mai dat pe aci, veţî găsi lucrurile schimbate şi alt cum conduse. Vom mai vedea.

Editor şi redactor rĕspundĕtor:
Dr Vasile Suciu.

---

406 v. szám (24) 1—1
1899.

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §. értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a balázsfalvi kir. járásbiróság 1899. évi V. 274. számu végzése következtében Dr Mániu Gyula ügyvéd által képviselt Patria takarék pénztár javára Vaszilie Iszaila luj Juon és társai ellen 150 frt — kr. s jár. erejéig 1899. évi Április hó 5-én foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 362 frt — krra becsült és pedig Vaszilie Iszaila luj Juonnál: 60 véka szemes tengeri, 8 drb juh, Berázin Filipnél: 13 drb juh és Iszaila Juonnál: 2 drb 4 éves ökörből álló ingóságok nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a balázsfalvi kir. járásbiróság 1899. évi V. 274/2. számu végzése folytán 150 frt — kr. tőkekövetelés, ennek 1897. évi November hó 24-ik napjától járó 6% kamatai, és eddig összesen 35 frt 93 krban biróilag már megállapitott költségek erejéig Farkastelkén alperesek lakásánál leendő eszközlésére 1899. évi Junius hó 20-ik napjának délutáni 3 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Balázsfalván 1899. évi Május hó 28-ik napján.

Thát György,
kir. jbirósági végrehajtó.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii** în Blaş.

Anul IX. | Blaş 24 Iuniŭ 1899. | Numĕrul 25.

Învitare la abonament.

Apropiându-se jumĕtatea anului, rugăm pe P. T. domni abonenţi, să binevoéscă a-şi renoi abonamentele pe anul curent, spre care scop alăturăm asemnaţiune postală.

P. T. Domni restanţieri în deosebi sînt rugaţi cu insistinţă, să binevoéscă a grăbi cu achitarea abonamentelor restante, căci edarea fóii costézĕ spese mari, şi aceste nu se pot acoperi din abonamentele curente, ce încurg.

Redacţiunea şi Administraţiunea „UNIRII".

Sciri grave.

Înregistrăm o scire de estremă gravitate. Audim, că Consistorul nostru archidiecesan ar fi decis a primi *pentru astă dată* ajutoriul de stat şi pe lângă condiţiunile dejositóre prescrise de guvern.

N'am vrut, să dăm credĕmînt acestei sciri şi am dori, ca să nu se adeveréscă. Pentru că orî ce s'ar zice, va rĕmâné totuşi adevĕrat, că prin o asemenea decisiune se curmă o mişcare fórte generósă şi fórte vrednică a clerului nostru, care era mai gata a suferi şi mai de parte sĕrăcia, de cât aşi jertfi independenţa şi demnitatea sa.

Dar trebue să ne dăm samă şi cu eventualitatea aceea, că scirea se va adeveri.

Ni se spune, că ansă la hotărîrea mai sus amintită a Consistoriului nostru ar fi dat o *scriptă — ultimat a guvernului întreg, în care se spune, că dacă nu se va ridica ajutorul votat, guvernul îl va împărţi singur cu preterarea Ordinariatului şi că va lua şi alte mĕsurĭ corĕspunzĕtóre.*

Noi o spunem franc, că nicî pentru casul dacă scripta acésta ar fi venit întru adevĕr şi dacă ar fi sunat după cum se spune, nu am fi fost pentru acceptarea ajutorului şi pentru schimbarea atitudinei de până aicî. Dar dacă voim să fim obiectivi şi nepreocupaţi, trebue totuşi să recunóscem, că situaţia, în care ajunsese Consistoriul prin scripta afirmativă a guvernului era o situaţie fórte critică şi fórte penibilă.

Orî cum ne-am socoti, dar guvernul îşi putea, cu óre care aparinţă de îndreptăţire, pune întrebarea: Cum se face, că toţi românii cei alalţi primesc ajutorul de stat după condiţiile statorite de guvern şi nu vĕd dejosire, umilire, compromitere a demnităţii clerului, şi numai Consistoriul din Blaş vede lucrurile aşa de negre? Firesce că guvernul la aceea nu se gândesce, că şi cei alalţi, carî aŭ primit, aŭ primit numai cu inima sângerândă şi cu faţa roşită. La împrejurarea acésta guvernul nu se gândesce, şi socóte că numai Consistorul din Blaş face oposiţie cu tot preţul, împedecând înţelegerea între biserică şi stat şi rĕsvrĕtind clerul, care alt cum ar primi bucuros ajutoriul oferit.

Situaţia Consistoriului era decî fórte gravă faţă de potestatea publică, şi continuarea oposiţiei ar fi însĕmnat o ruptură şi ar fi periclitat şi alte interese bisericescî.

Dar era grea situaţia Consistoriului şi faţă de clerul din afară. Avea adecă, să se declare în timp de 8 zile. Avea de o parte pe aceî preoţi generoşi, carî publice cu subscrierea numelui propriŭ aŭ respins cu indignare ajutoriul miluitor; dar avea de altă parte mulţimea acelora, carî întind mâna cu sete după orî ce ajutor, ne mai putênd purta sarcinile cele grele ale esistinţei şi carî ar fi rĕmas greŭ loviţi prin perderea ajutoriului acordat.

Consistorul se află decî cu adevĕrat între Scyla şi Caribde. De o parte trĕbue să se gândéscă la marele principiŭ al independenţei şi demnităţii clerului, de altă parte avea să cumpănéscă, óre vrênd să scape de un rĕŭ nu va da de altul mai mare, neputênd impedeca împărţirea de ajutóre, carî fiind că se făceaŭ cu consciinţă rea, puteaŭ să se facă şi mai demoralisătóre. Şi mai pe sus de tóte o grea rĕspundere era pe Consistor, anume aceea, că ar fi hotărît orî cum despre cler, fără a întreba pe cler în formă canonică, adecă în sinod.

Feuilleton.

Plevniţa.

(Continuare.)

Eî nu eraŭ sub pólele reduteî. Între eî şi redută mai era o vale largă, avênd scoborîşul repede şi gol ca palma, ér suişul spre redută şi mai repede acoperit cu tufişurî, şi ca dóuĕ brîne se vedeaŭ dóuĕ şanţurî sub pólele reduteî, pline de pedestrime, ér reduta pe cel alalat deal tocmai în margine, stăpânind întrégă valea. Numai acum aŭ înţeles Românii de ce n'aŭ tras Turcii de pe parapet: Românii nu eraŭ în valea reduteî, ci într'a dóua vale, ér Turcii trebuiaŭ să tragă peste un deal.

Valea asta eî nu o sciaŭ, ea nicî n'avea nume pe hărţile oficerilor. Aŭ botezat-o aî nostri, zicêndu-î Valea Lacrimilor şi Valea Sângelui, căci multe lacrimi şi mult sânge aŭ curs în valea asta.

Era grozavă vale! Să scoborî pe rîpă, să urcî pe rîpă, în vreme ce Turcii trag cu tótă îndemâna!

O clipită, dorobanţii înfioraţi de rîpă, aŭ avut gândul să se întórcă îndărăt. Şonţul însĕ apucase la vale, şi întorcêndu-şi capul zise: „Da, ce? Vreţi, dragiî meî, să mĕ lăsaţi la perire singur?" Şi întraceea-şi clipită s'audi şi glasul lui Mărăcinean: Tot înainte, băeţi! şi toţi ceî alalţi oficerî strigară: „Înainte cu Dumnezeŭ, copiî" şi tótă dorobănţimea a început s'alerge la vale.

Cădeaŭ obuzurile scormonind pămîntul şi şuerând ca şerpiî, şi vîjiaŭ plumbiî Turcilor, deşi ca grindina. Trăgeaŭ Turcii şi din cele dóuĕ şanţurî şi de pe parapet, ba începură să lésa pe crésta rîpeî întru întîmpinarea nóstră.

Ajunşi în vale, o parte dintre dorobanţi se opresc în loc şi încep să tragă cu puştile spre Turcî, să-î mai răréscă şi să stea de vorbă cu eî, în vreme ce ostenii de linie urcă pe rîpă şi nizuesc cu baionete spre şanţurî. Altă parte dintre eî, ceî ce duc scări şi faşine, se urcă la deal alături cu năvălitorii.

Turcii răriseră cumplit pe aî nostri. Scoborând la vale, dorobanţii n'aŭ putut trage cu puşca; trebuiaŭ să se grăbéscă s'ajungă în vale mai curînd. Dar şi alt fel, n'aveaŭ rost de împuşcătură; eraŭ nevoiţi, să se spriginéscă pe puscî, ca să nu cadă de-a rostogolul pe cósta.

În dată ce dorobanţii ceî cu faşine şi cu scări, alături de ostenii de linie aî lui Mărăcinean, începuseră s'ajungă pe la şanţurî, aŭ năvălit după eî şi dorobanţii ceî ce ochiaŭ din vale.

Flăcăii nostri, înferbîntaţi, se urcă pe rîpă cu nespusă îndrăsnélă, unii răzimându-se în baionete, alţii prinzêndu-se de ierburî şi de tufişurî. Câte unul alunecă şi cade până în vale, ducênd cu el şi pe altul peste care a dat. Ceî mai mulţi cad de plumbii Turcilor şi de isbitura obusurilor.

Unii dintre eî nizuiră spre tufişul de alunî, care era mai într'o margine a rîpeî. Dar acest tufiş era închis cu sîrmă cu ghimpi, aşa că tótă cósta pe acolo era numai sîrmă încurcată. Cădeaŭ bieţii flăcăi, împedecându-se în sîrmă; unii se trudiaŭ, s'o rupă cu isbituri din patul puştii, alţii s'o desnóde. Şi se încurcaŭ tot mai mult în sîrmă. Era zăbavă şi încurcătură, ér Turcii asvîrleaŭ obuzurî în tufiş şi pustiaŭ acolo pe ceî încurcaţi în sîrmă.

Companiile cele mai din frunte ajunseră până la cel dintâiŭ şanţ de adăpost, de sub muchia délului. Par'că rĕsăriaŭ din pământ,

Între ast fel de împrejurări ori cât de dureros ne-ar atinge scirea despre ridicarea ajutorului de stat, totuşi sîntem necesitaţi a concede, că Consistorul a *trĕbuit* să urmeze aşa cum a urmat, anume să priméscă de o cam dată pentru anul acesta, apoi să convóce un sinod, în care clerul însuşi să decidă despre ţinuta, ce va avé să se urmeze în viitor.

Dacă ast fel va fi decis consistorul, atunci încă nu e perdut totul, atunci tótă cestiunea rĕmâne cum a fost şi primirea sub presiunea momentului, nu dă drept la consecinţe pentru venitor.

Tocmaĭ de aceea dorim, ca să vedem cât mai curênd actele oficióse. Dacă scirea nóstră se va adeveri în forma, în care am espus-o, *atunci ceĭ buni din cler să nu-şi pérdă curajul. Ei rĕmână pe lângă resoluţiunea lor generósă, şi apoi la tómnă la sinod să pună toţi umĕr la umĕr, ca să se aducă concluse întru tóte conforme cu interesele adevĕrate ale bisericeĭ nóstre şi cu demnitatea clerului nostru.*

Sus să avem dar inimile! Isbânda momentană a celor ce vor să ne bage în jug, să nu ne ĭea voia la perseveranţă în lupta Domnului. Din contră nĕcazul să ne oţeléscă şi să facem şi să ne rogăm, ca Dumnezeul părinţilor nostri să ne lumineze minţile, să ne întăréscă inimile, ca la sinod să ne arĕtăm vredniciĭ de aceĭ părinţi, cari aŭ jertfit totul pentru independenţa bisericiĭ şi libertatea némuluĭ lor.

Conciliul ecumenic. Publicăm după „Timpul“ următorul interesant articol al ziarului francez „Le Temps“:

De la o vreme în cóce o cestiune, care sub forma sa religiósă ascunde o chestiune politică de cea mai mare importanţă, dă loc la o curiósă polemică între ziarele rusesci, patriarchatul din Fanar şi presa gréco din Constantinopol. Acéstă cestiune a fost ridicată acum câte va sĕptĕmâni de către *Novoie Vremia* din Petersburg, într'un lung articol, care s'ar puté considera ca arĕtând ideile ce domină asupra cestiuneĭ în unele cercuri rusesci eclesiastice şi politice.

Ziarul rusesc demonstra necesitatea convocăreĭ unuĭ conciliŭ ecumenic la ... Moscova. Se pare, că în Rusia se dă o mare importanţă întrunireĭ acestuĭ conciliŭ, care ar avé, să resolve diferite chestiuni „pentru soluţiunea, cărora Ruşiĭ se adresaŭ până acum bisericiĭ grece din Fanar,“ patriarchul din Constantinopole, care pórtă titlul de *ecumenic* fiind şeful erarchic suprem al întregeĭ ortodoxiĭ.

Este evident, că la acest congres eclesiastic vor lua parte tóte bisericile ortodoxe autocefale, care sînt cele patru patriarchate grecesci din Constantinopol, Alexandria, Antiochia şi Ierusalim, apoi patriarchatul slav din Carlowitz: bisericile din Rusia, din Grecia, din România, din Sêrbia; archiepiscopul din Cipru; biserica din Muntenegru, care nu este cu tóte acestea o biserică autocefală cu acelea-şĭ drepturi ca şi cele alalte. În a fară de şefiĭ lor respectivi, fie care din aceste biserici va trimite la Moscova un óre care numĕr de mitropoliţi şi de episcopi.

Dar cine e în drept, să convóce acel conciliŭ? De sigur că patriarchul ecumenic, ca şef superior al ortodoxieĭ. *Nu,* rĕspunde *Novoie Vremia,* şi aci este primul punct important al chestiuniĭ. Şi printr'o lungă disertaţie ziarul rus se căsnesce, să arate, că convocarea conciliuluĭ va trebui să fie făcută de către *împĕratul Rusieĭ,* după procedurile urmate cu ocasia întruniriĭ celor dintâiŭ conciliĭ ecumenice, care fuseseră convocate de către Împĕraţiĭ Bizanţului Constantin, Theodosiŭ, etc. Patriarchul ecumenic, adaugă *Novoie Vremia,* se va uni fără îndoélă la ideea întrunireĭ acestuĭ conciliŭ, pe care l-ar puté chiar presida, dar dreptul convocăriĭ aparţine Ţarului.

Se vede, că ziarul rus nu admite absolut nicĭ dreptul patriarchului de a presida conciliul.

Congresul ortodox ar avé, să reguleze, între multe alte chestiuni, pe aceea a „raskolnikilor,“ aceştiĭ schismaticĭ ruşi, cărora conciliul le va uşura reîntórcerea la biserica-mumă. Dar cea mai importantă, din punctul de vedere „politic“, din chestiunele, care vor fi supuse congresului, va fi fără îndoélă aceea, care privesce schisma bulgară. Se scie, că Rusia ar voi, să vadă biserica bulgară împăcându-se cu patriarchatul din Fanar prin abolirea schismeĭ pronunţată contra Bulgarilor în 1872 de către un conciliŭ local, convocat la Fanar, împotriva tuturor sforţărilor diplomaţieĭ ruse, de către patriarchul ecumenic Antim VI, şi la care luaseră parte tóte bisericile autocefale grece din Turcia.

Unul din ceĭ dintâiŭ promotoriĭ aĭ proiectuluĭ întruniriĭ conciliului este Vladimir, Mitropolitul Moscoveĭ. După acest prelat, un congres de acest gen are cu atât mai multe şanse de succes, cu cât Ţarul Nicolae II este apostolul înfocat al păciĭ universale. Acesta ar fi unul din cele mai mariĭ evenimente ale începutului secolului al XX-lea, eveniment atât de important pentru Rusia, cât şi pentru restul lumeĭ ortodoxe.

Articolul din *Novoie Vremia* a produs o mare sensaţie la Constantinopol. Se vĕd aci tendinţe rĕŭ ascunse, indiciul uneĭ noĭ orientări în politica eclesiastică a Rusieĭ, saŭ mai bine zis desvoltarea pe teren practic a acesteĭ politici, pe care Rusia o urmăresce

---

atâţa Turcĭ se iviseră prin şanţ, ér focul lor era o răpăitură nesfîrşită, căci acum Turcii nu ochiaŭ, ci trăgeaŭ în grămadă.

Îndrăsneţi şi îndărătnicĭ, o samă de Turcĭ stăteaŭ în picióre pe cóma şanţului, aşteptând în linişte pe aĭ nostri. Harapiĭ ţineaŭ puşca pe braţul stâng, la înălţimea furcii pieptului, şi descărcaŭ plumbiĭ cu tótă iuţéla puşciĭ cu repetiţie aşa de nepăsătoriĭ şi de linisciţi, parcă nicĭ nu se gândeaŭ unde sînt şi ce fac.

Locotenentul Chivu Stănescu, cu compania întâiŭ era mai aprópe de şanţ: „Mergeţi tot înainte, băeţi“ zise el într'o vreme, „vin în dată şi eŭ“! Rănit de un glonţ în fluerul picioruluĭ, locotenentul se aşedase jos, şi desculţându-se îşi căuta rana. Sângele curgea tare; el legă fluerul cu o batistă, apoi încălţându-se, porni din noŭ cu flăcăiĭ. Dar fiindu-i rupt osul fluerului, aĭ sĕĭ îl vedeaŭ schiopătând şi abia stând drept, şi-l rugară să se întórcă. N'a voit. Şi cum îi curgea sângele într'una, îi se umpluse cisma de sânge; ér în urmă sângele începu să gâlgâie şi să se scurgă peste turétcă. Galben ca un mort, el a început să se clatine şi chiar în clipa când era să cadă, par'că nu era destulă rana picioruluĭ ca să-l omóre, mai veni un glonţ şi-l isbi în frunte.

Între ceĭ dintâiŭ ajunşi la şanţ, era Dumitru Şerban, căprar din Focşani, cu vr'o câţi va după el. Ajung la baionetă. Un Harap ridicase iataganul, să despice capul căpraruluĭ, dar căprarul îi la înainte şi-l străpunge prin umĕr. Într'aceea-şĭ vreme oficerul turc, care stătea pe cóma şanţului trage cu revolvĕrul în Şerban. Nu-i nimeresce, ér Şerban se asvîrle la oficer, neavênd vreme să facă mişcarea cu puşca, şi-l apucă cu stânga de gât şi-l prăvălesce în şanţ.

Răsbesc acum aĭ nostri prin şirul de Turcĭ de pe cóma şanţului. Ion al Gafteĭ, dorobanţ din Mărăşesci, asvîrle cel dintâiŭ faşina luĭ în şanţ şi cade cu ea de o dată, tras cu cârligul de un Turc. Repede asvîrl şi alţiĭ faşinile lor, ér căprarul Vasile al Ilenciĭ din Câmpuri începu să-şi potrivéscă scara să scobóre în şanţ.

Sergentul Radu Răilean n'a aşteptat scara; el a sărit de-adreptul în şanţ, în capul Turcilor parcă ar fi sărit în apă.

Şanţul fu repede umplut cu faşine; repede săriră dorobanţiĭ într'însul şi se încăerară de gât cu Turciĭ. Unul, Coman Telegarul, îşi scăpase puşca sub picióre luptătorilor; începu atunci să care la pumni Turcilor şi să-ĭ isbéscă în tóte părţile, pe care cum punea mâna.

În vremea asta răsbiseră de mult prin şanţ la alt capĕt flăcăiĭ de linie aĭ luĭ Mărăcinean.

Maiorul Şonţu n'a apucat, să-şi vadă băeţiĭ ajunşi la şanţ. Se ţinuse tot în rînd cu eĭ şi nu căuta nicĭ măcar adăpostirea, pe care era dator s'o caute ca orĭ ce comandant al uneĭ lupte, ca nu cum va căděnd să se lase soldaţiĭ fără căpetenie. Mergea tot înainte şi tot pe loc deschis, ca să-l vadă soldaţiĭ şi să-ĭ îmbărbăteze. Dar a venit un obuz şi a trîntit la pămînt pe vre o câţi va dorobanţi de o dată, şi o schijă a isbit pe maior în gât. El căđu pe loc, abia putênd să zică: „Tot aşa, voinicĭ...“ şi-şi dete sufletul. A rĕmas acolo şi peste el aŭ trecut şirurile de dorobanţi.

Între ceĭ ucişi de obuz era şi un soldat, care se ţinea după maior ducêndu-ĭ mantaua. Căđut cu rană de mórte, el striga unuĭ căprar; „Stăĭ don căprar, şi ie mantaua maiorului“. „Ce să fac cu ea? Dom maior e mort.“ — „Păĭ, póte nu e mort şi s'o ridica, şĭ-o să-mĭ facă mustrare, ce ĭ-am făcut mantaua?“ Ce mustrare era să-ĭ facă maiorul mort, mai ales că soldatul abia isprăvi vorbele şi muri.

Vĕdênd pe maior căđut, căpitanul Cracalia sări în capul companiilor, şi nesciind ce să facă de mânie pe Turcĭ, smulse puşca din mânile unuĭ dorobanţ şi punênd-o la ochĭ începu, să tragă spre Turcĭ cu multă urgie. Era bun ochitor şi o fi trimis pe altă lume mulţi păgâni, dar în scurtă vreme fu ochit şi el şi căđu trăsnit prin frunte.

Prin şanţ era svîrcolire nebună. În amestecul luptei, fu străpuns cu baioneta prin burtă locotenentul Georgevicĭ şi fu scos încă viŭ din învălmăşag, dar muri de dureri în spitalul din Măgurele.

Prin şanţ ómeniĭ luĭ Şonţu cu aĭ luĭ Mărăcinean se împreunară şi de aci înainte se luptară în amestec.

Pe partea şanţului unde ajunsese Mărăcinean era lupta şi mai turbată, şi mórtea secera mai fără milă de cât la drépta. În partea asta trăgeaŭ mai cu îndemână Turcii de pe redută.

El a fost printre ceĭ dintâiŭ din batalionul sĕŭ, care a sărit în şanţ. Turcii isbiţi cu atâta iuţime şĭ-aŭ perdut firea şi s'aŭ îngrămădit la gura şanţului şi în urmă aŭ

de multă vreme în teorie. Venit mai ales în mijlocul agitaţiei rusesci în chestiunea alegerei patríarchului din Antiochia, alegere a căreĭ importanţă este fórte mare, articolul din *Novoie Vremia* atrase în dată atenţiunea Porţeĭ, căci Turcia va fi aceea, care va simţi primele efecte ale nóuei politice ruse.

Eclissiastiki Alithia, organ oficios al patriarchatului din Fanar, a reprodus fără comentariĭ articolul ziarului rus. Dar ziarele politice grecesci din Constantinopol, care în acéstă ocasie se inspiraŭ fără îndoélă de la patriarchat, consacrară lungi réspunsurĭ la teza susţinută de *Novoie Vremia.* Ele aŭ găsit un ajutor preţios chiar în Rusia, la publiciştiĭ independenţi, carĭ luară cu căldură apĕrarea drepturilor patriarchatului ecumenic. Din contră, alte jurnale rusesci susţin ideile Mitropolitului din Moscva, pe cum fac şi unele cercurĭ politice din Petersburg. Ele vorbesc mai ales de „supremaţia bisericiĭ ruse," de „centrul suprem al ortodoxismului, cătră care se îndréptă ochiĭ tuturor celor alalte biserici ortodoxe."

Dacă s'ar căuta opiniunea ómenilor politicĭ turcĭ, ei ar réspunde într'un singur glas, că nu-ĭ convine Porţiĭ, să vadă patriarchatul din Constantinopol perdêndu-şĭ autoritatea şi independenţa şi devenind ast fel e „agenţie" a bisericiĭ ruse, pendinte de guvernul rus.

Acéstă idee să fie óre aceea, care a făcut mai prevĕdĕtóre Pórta în chestiunea patriarchului din Antiochia? Saŭ raportul detailat adresat guvernului turc de cătră Sf. Sinod al Fanarului, raport, care arĕta consecinţele politice ce ar resulta pentru imperiŭ din alegerea unui prelat indigen pe tronul Antiochieĭ? Saŭ nu cum va demersul amical în formă, dar fórte energic în fond, făcut, se zice, pe lângă Pórtă şi palat de cătră una saŭ mai multe puterĭ, care nu ţin de sigur să vadă pe Rusia întinzêndu-şĭ influenţa în Siria şi Palestina? Nu se scie. Este însĕ sciut, că succesul Rusieĭ n'a mers până la sfârşit şi s'a oprit la calea jumĕtate. Alegerea Monseniorului Malfteos (Mĕlĕtius), n'a fost aprobată de cătră Sultan, „pentru că a fost condusă ilegal." Prin urmare ea e nulă. Este adevĕrat însĕ, că Ruşiĭ pun totul în mişcare spre a ajunge la scopul lor. Ni-se asigură totuşĭ, că afacerea din Antiochia a luat proporţiunile uneĭ chestiunĭ internaţionale, şi diplomaţia europénă veghiéză de aprópe.

Ajutorul de stat. Nedumeririle, ce am esprimat în primul de azĭ, s'aŭ adeverit. Consistoriul a primit *de astă dată* suma de 25 miĭ şi a dispus, să fie împărţită preoţimeĭ pe lângă condiţiunile statorite de guvern. Aflăm, că primirea acésta s'a făcut numai pe lângă unele reserve şi fără considerare la viitor. De o dată se dă ca sigură scirea, *că la tómnă se va convoca sinod,* în care preoţimea întrégă va avé, să se pronunţe şi asupra acesteĭ chestiunĭ atât de agitate.

Şi până atunci atragem luarea a minte a cetitorilor nostri asupra scrisoriĭ viceprotop. *Ioan Şolnai* din Kezdi-Polyán, ce ni-a trimis ca réspuns la celea publicate de „Magyar Polgár". Scrisele bĕtrânului protopop sînt pline de dragostea bisericeĭ şi némuluĭ şi îl ridică nespus de mult în ochiĭ tuturor ómenilor de bine. Astfel până acum avem protestul alor dóue districte protopopesci din Sĕcuime contra absurdităţilor publicate în ziarul cluşan. Numai de la Odorheiŭ n'a zis nime nimic. Saŭ dóră e adevĕrat ceea ce s'a spus în „Tribuna", că autorul aceleĭ corespodinţe trimise din Sĕcuime, e chiar viceprotopopul nostru *Ştefan Sándor?* Presupunerea acésta, dacă s'ar dovedi de adevĕrată, îl pune pe dl Sándor într'o posiţie nespus de funestă. Acusele, ce se aduc Ordinariatului, sînt aşa de marĭ şi netemeinice, cât autorul lor ar merita o aspră cercetare disciplinară. Şi dacă cu tóte acestea se trece şi peste ast felŭ de lucrurĭ cu cinismul acela nepăsător, vom ajunge cu timpul, să observăm clerul nostru împărţit în dóuĕ părţi, într'unii, carĭ se rógă lui Dumnezeŭ şi alţiĭ, carĭ privesc plinĭ de pietate spre Pesta, — vom ajunge, să nu mai putem porni cu clerul nostru nicĭ o acţiune solidară, căci se vor afla tot de una de aceĭ preoţi, carĭ de frica mileĭ, vor părăsi pe colegiĭ şi superioritatea lor.

De închiare să dăm încă un scurt réspuns foiĭ „Közérdek" de la Aiud. Nu ne vom perde timpul cu ea, căci nu merită. Seriositatea şi obiectivitatea ce am aşteptat-o de la fóea comitatului, în zădar o căutăm la „Közérdek", ea cércă, să îmbete pe cetitoriĭ sĕĭ cu frase, neesactităţi şi alusiunĭ la ultraism, agitaţie, gravitare în a fară, şi alte acuse de un cliseŭ de mult tocit. De curiositate vom scóte un pasaj, care trebue că a dat mult de gândit celui ce l-a scris, până ce l-a făcut aşa de frumos sunător. E vorbă de persónele, cărora guvernul le da ajutóre. Noĭ am arĕtat cu cifre deosebirea între ceĭ împărtăşiţi de Ordinariat şi între aceia, carĭ sînt miluiţi din graţia solgăbirĕului. În casul prim se réspléteşc hărniciile preoţescĭ şi vredniciile câştigate pe acest teren, ér în al doilea, de ce să le mai înşirăm? sînt prea bine cunoscute. Am puté totuşĭ adauge, că un preot, de ceĭ împărtăşiţi cu sute, a grăbit în fuga mare la Vasarheiŭ la desvĕlirea statuei lui Kosuth uitându-şĭ, că în zi de Duminecă preotul mai are şi alte datorinţe în parochia sa. Étă ce spune „Közerd.":

„Frasa acésta se póte dară şi întórce şi cu permisiunea „Unireĭ" aceea póte glăsui şi aşa, că până acum s'aŭ împărţit din ajutor numaĭ aceĭ preoţi, carĭ aŭ linguşit şi s'aŭ plecat „Unireĭ" şi principiilor ei, dar pentru cel ce judecă lucrul cu dreptate, frasa acésta va glăsui dóră şi mai bine aşa, că se capete din *ajutorul statului magiar, din banii magiari* acel preot, *care e credincios statului magiar, şi nu acela, care îşĭ vede fericirea în principiile* „Unireĭ", a aceleĭ „Uniĭ", care n'a contribuit nimic la acel ajutor. Şi apoĭ mai în jos adauge, . . . „susţinem şi acum şi *din nou notificăm, că mai mult de 200 de cuite aştéptă* — la oficiul mitropolitan — *să fie pertractate.* —

N'am reprodus pasajele acestea, ca să le discutăm, am spus din capul loculuĭ, că e pagubă de timpul perdut. Le am comunicat cetitorilor nostri spre a se convinge din nou, că e fórte dréptă afirmarea atât de des repetită, ca din ajutor numaĭ aceĭ preoţi vor fi împărtăşiţi, carĭ vor binemerita pentru idea de stat magiar, în care nu mai esistă, căci nu-ĭ permis, să mai esiste nicĭ o naţionalitate. Vredniciile preoţescĭ nu numĕră. Alusiunea la favoriţiĭ „Unireĭ" e copilărésc, însuşĭ conceptul „favorit" stă în contrăzicere cu cifra de 480 cât era numĕrul celor ce primiaŭ din ajutor şi mai uită dniĭ de la Aiud, că „Unirea" s'a înfiinţat numai la 1891, ér baniĭ acestia se împart de 30 şi mai bine de anĭ. La afirmarea „susţinută şi repetită" cu cuitele, a căror numĕr ar trece peste 200. réspundem, *că am cercat să aflăm cifra acésta, care e 45, din carĭ unele sînt revocate. Dacă „Köz" are aşa bun spion în Blaş, descopere-ni-l şi îi vom plăti de tótă mila până „peste 200". un abonament la „Közérdek".*

Revistă bisericéscă.

Roma. În consistoriul papal ţinut în sĕptĕmâna acésta, Sfinţia sa Leo XIII a creat 11 cardinaliĭ. Dintre acestia 6 sînt pentru Curia Romană, ér restul îl formézĕ 3 archiepiscopĭ italianĭ, unul austriac şi unul francez. Tot în consistoriul acesta aŭ fost preconisaţi maĭ mulţi archiepiscopĭ şi episcopĭ. Asemenea a fost preconisat de patriarch al bisericiĭ coptice cu titulul de Alexandria, actualul patriarch substitut al copţilor. —

Revistă politică.

Afaceri interne. Parlamentul şi-a început seria şedinţelor sale Mercuria trecută, în carea a luat la desvoltare compromisul încheiat în cestiunea pactului. Oratoriĭ opositionalĭ sînt puţinĭ Kossuthiştĭ, carĭ din principiŭ sînt în contra compromisului, dar greutăţi la primirea compromisului nu vor face.

Unele ziare vorbesc despre o reformă a cabinetului actual magiar. Ele afirmă cu siguritate, că după votarea legilor referitóre la pact, cabinetul se va reconstrui aşa, că Széll va preda portofoliul internelor unui politician fórte distins. Acesta nu póte fi altul de cât contele Apponyi. Cealaltă schimbare, ce se va face în actualul ministeriŭ este, că abzicêndu ministrul actual de finanţe Lukács, locul lui îl va ocupa Horanszky.

---

ieşit la larg, dându-se îndărăt spre al doilea şanţ, mai sub redută.

Din neferecirea nóstră, al doilea batalion de dorobanţi, al Tecucilor, rînduit s'alerge de unde era şi să s'asvîrle spre redută în clipă încăerări, s'a oprit pe deal de-asupra Văiĭ Sângeluĭ. Turciĭ dintr'alte redute şi ceĭ din Plevniţa, neputêndu să bată cu tunul în fiăcăiĭ luĭ Şonţu şi aĭ luĭ Mărăcinean, căci ar fi bătut şi în Turcĭ, şĭ-aŭ îndreptat tóte tunurille spre locul, de unde aşteptaŭ să vie ajutórele Românilor.

Şi când aŭ vĕdut, că ieşe batalionul de după deal, cu atâta urgie aŭ asvîrlit ghiulele şi obuzurĭ în calea luĭ, în cât dorobanţilor le-a fost cu neputinţă să scobóre pe cóstă.

Atâta aŭ voit Turciĭ: să ne tae ajutorul şi să prindă pe aĭ nostri, câţĭ eraŭ sub redută.

A fară de acest batalion, maĭ eraŭ rînduite ca oştire de sprijin treĭ batalióne, rĕmase îndărăt de tot, care aveaŭ să se apropie şi să amenințe pe Turcĭ din cóste. Dar acéstă oştire, rătăcindu-se prin céţă şi prin văile cotite, a sosit prea târziŭ.

Dorobanţiĭ putneni şi oşteniĭ luĭ Mărăcinean eraŭ lăsaţi cu totul în voea luĭ Dumnezeŭ.

(Va urma.)

Austria. Guvernul austriac împreună cu cel magiar de presinte se ocupă cu rebonifiicarea, ce ar trebui să se dea băncii austro-ungare, din causă că acésta va înceta în 1907. O altă grije a celor dóuĕ guverne este cuota. Ministrul president magiar, ce e drept nu a făcut ricĭ o amintire despre cuotă nicĭ în parlament, nicĭ cu altă ocasiune. Dar dacă nu a vorbit el despre afacerea acésta, vorbesc şi încă destul austriacii, carĭ ca rebonificare pentru favorurile concese magiarilor cu ocasiunea conpromisului, pretind ca cuota să se măréscă pentru Ungaria.

Delegaţiunile pentru stabilirea cuoteĭ ar trebuĭ să se întâlnéscă la tómnă, când se va conchiema şi parlamentul imperial, ca să alégă pe cea austriacă. Nemţii din partea lor promit, că vor face obstrucţiune chiar şi la alegerea delegaţiunii. Cu tóte acestea însĕ se crede, că delegaţiunea se va alege fiind obstrucţia, pentru casul acesta, imposibilă din următoriul motiv: alegerea se face după ţĕrĭ, aşa că fie care ţară alege separat membriĭ, carĭ cad pe dînsa în conformitate cu numĕrul sufletelor. Grupele separate compuse din deputaţiĭ deferitelor ţĕrĭ nu aŭ să discute asupra alegeriĭ, ci numaĭ să alégă; ér grupările, fie care dispune de maioritate, carea póte alege chiar şi atunci, când minoritatea s'ar reţiné de la alegere. Obstrucţie s'ar puté face numaĭ prin volnicie dacă d. es. presieiul ar fi împedecat prin volnicie să pună alegerea la ordinea zileĭ, orĭ dacă deputaţiĭ ar fi împedecaţi să mérgă la urnă, carĭ acte se presupun, că nu vor fi comise din partea Nemţilor. De altmintrea se va vedé, până unde va ajunge mănia Germânilor.

Cluburile Slavilor de sud, carĭ sînt pe partea guvernului, încă îi daŭ acestuia materie de cugetat. Jugoslaviĭ acestia sînt neîndestuliţi, pentru că guvernul actual tot promite numaĭ, ér când e vorbă de fapte, atunci pentru eĭ nu face nimica. De aceea ameninţă cu ieşirea lor din majoritatea parlamentară. —

Franţa. Crisa ministerială francesă încă a ajuns la punctul de a fi deslegată. Preşidintele republicei a fost însărcinat cu formarea nouluĭ cabinet pe Poincaré, dar acesta, graţie pretensiunilor imposibile de realisat ale radicalilor, pe carĭ voia, să-l tragă pe partea nouluĭ cabinet, nu a potut reuşi cu formarea nouluĭ ministeriŭ. După el, însărcinarea de a mântui Franţa de crisa ministerială, a primit-o Waldeck-Rousseau, care încă s'a nisuit din tóte puterile, să împlinéscă la ce s'a fost angajat. Dar tóte nisuinţele luĭ aŭ fost zădarnice, căcĭ Casimir Perier, fără de care Waldeck Rousseaŭ nu voia să formeze noul cabinet, a respins ofertul ce i-s'a făcut de a primi un portofoliu ministerial.

Hollanda. Conferinţa de pace, în urma atitudineĭ ce a luato Germania faţă de proiectul despre tribunalul ales, a făcut o altă propunere, în sensul căreia în Haga nu s'ar înfiinţa un tribunal permament ales, ci numaĭ o specie de comitet, care la dorinţa statelor, între carĭ s'ar naşce conflicte, ar compune din cas în cas tribunalul ales. Primirea acesteĭ propuneri depinde, se înţelege, de la Germania, care s'a fost arĕtat străină faţă de ast fel de tribunale. Pentru a se informa despre simţemintele Germanieĭ delegatul eĭ din Haga a trimis la guvernul sĕŭ pe dr. Zorn.

Albaneziĭ şi Armeniĭ şi-aŭ înaintat memorandele lor conferinţeĭ de pace, dar fără ca acestea se fi fost luate în considerare. Ba maĭ mult, delegaţiĭ Turcieĭ aŭ pretins, să fie alungaţi din Hollanda toţi Armeniĭ, căcĭ la cas contrariŭ, delegaţiĭ turcĭ vor părăsi conferinţa.

O impresiune neplăcută a făcut asupra delegaţilor ţinuta deputaţilor catolicĭ din parlamentul holandez, carĭ aŭ respins învitarea preşedinteluĭ camereĭ de a participa la şedinţa parlamentară, în care avé să se desbată programul serbărilor, ce ar fi să se aranjeze în onorul delegaţilor străinĭ. Şi aŭ făcut-o acésta spre a demonstra, pentru că Pontificele n'a fost învitat la conferinţă. —

Corespondinţe.

Ajutorul de stat.

Clarissime Dle Redactor!

Drept se zice la Iobu 7. 1, că *„Viaţa omuluĭ este luptă pe pământ, şi zilele luĭ sînt ca ale ierbuluĭ,“* că fiesce care om are în acéstă viaţă de a se lupta cu felurite nĕcasurĭ. Şi totuşi câte unuia îĭ vin maĭ greŭ de cât celuĭ alalt. Lupte grele a avut să lupte tot de una preoţimea română şi avut-aŭ şi suferinţe destul de amare de îndurat. Cred însĕ, că maĭ mult are să sufere preoţimea din ţinuturile mestecate în preponderanţă cu alte naţionalităţi. Cu mult maĭ amare suferinţe are în mijlocul confraţilor sĕĭ. În locurile mestecate, preotul a esistat şi esistă şi în presinte între străinĭ, — ca copilul orfan, care este de nemilósa sórte smuls de la sinul mameĭ sale, şi este tot de aceea-şi sórte aruncat între nisce copiĭ neînfrânaţi, — îmbuibaţi cu tóte bunătăţile pământene. carĭ aŭ mamă, ce se îngrijesce de tóte ale lor lipse, şi carĭ fără nicĭ o milă imping pe sĕrmanul orfan şi în cóce şi în colo. Şi fără să cugete la a luĭ tristă sórte, că este flămînd, este gol, îl îndătoresc strîns, să lucre asemenea cu eĭ, şi să jertféscă din puţinul venit câştigat cu multă trudă şi sudóre pentru susţinerea uneĭ case comune. Şi cer de la el jertfă în asemenea mĕsură cu dînşiĭ, carĭ dispun peste tóte averile, ce ar fi să fie comune, şi totuşi când este ca să fie şi orfanul împărtăşit din comuna adunare, îĭ daŭ pentru aparenţă, aşa ca cum dă pescariul pe vîrful unghiţiĭ pesceluĭ un pic de rîmă, ca aşa prinzêndu-l să-l pótă nimici.

Aşa este, Clarissime Domnule Redactor, şi starea preoţimiĭ gr. cat. române din eparchia protopopéscă a Treiscaunelor. În un numĕr neînsĕmnat dispărem aprópe între cele alalte confesiuni şi de parte de sinul cel dulce părinţesc, din tóte părţile, şi în tóte zilele, ne împing şi din colo şi din cóce, astăzi voesc a ne smulge din braţe pe fiiĭ credincioşi, şi cu eĭ pânea de tóte zilele, şi mâne când stăm la culmea chemăriĭ nóstre şi apĕrăm turma, sîntem acusaţi cu nepatriotism şi romanisatorĭ, fiind acéstă faptă pĕcat de mórte contra statuluĭ.

Sîntem golĭ, flămânzĭ, cu venit anual de abia de la 50—100—150 fl. v. a. şi totuşi plătim dare de drum, dare de stat, cu un cuvînt aducem jertfe pe altariul patrieĭ, chiar aşa ca şi aceia, carĭ dominéză peste tóte averile comune şi folosesc după placul lor tóte bunurile. Şi totuşi la venit comun noĭ nu putem conta, căcĭ ce-ĭ bine nu-ĭ de tine (că eştĭ român), ce-ĭ rĕŭ este tot al tĕŭ (că eştĭ român). Noĭ numaĭ la atâta drept avem!

Ca „bun patriot“ ce sînt şi în speranţă, că aşa am să fiŭ şi pe venitor, mi s'a asemnat din cassa statuluĭ pe vîrful unghiţeĭ 65 fl. v. a., *adecă ceva maĭ puţin ca la un corteşiŭ* de la alegerile de deputaţiĭ. Şi baniĭ aceştia puţinĭ mi s'aŭ asignat cu provocare la patriotism, ceea ce nu puţină durere mi-aŭ causat, însĕ acésta cu o oftare la Tatăl ceresc, cu cuvintele de la Tittu 1. 15. *„Celor curaţi sînt tóte curate; ér scârnavilor şi necredincioşilor nu este nimica curat, că le este simţul inimiĭ şi mintea lor scârnăvită“*, l-am nădușit în pept şi am rĕmas până acuma cu cuitanţa magiară nescrisă.

Dară când am cetit pe colónele de mult preţ a le „Unirii“ Nr. 22. că ce s'aŭ scris în Nr 122 din fóea „Magyar Polgár“, în numele preoţilor gr. cat. românĭ din Sĕcuime, că adecă *noĭ primim baniĭ fără nicĭ o reservă, de atunci nu este moment, să nu-mĭ vină în minte şi să nu daŭ esprimare durerii inimiĭ mele cu cuvintele Sfinteĭ Scripturĭ Dom. 9. 2. „Mare este întristarea mea şi necontenit este durerea în sufletul meŭ.“*

Permiteţi-mi dară Clarissime Domnule Redactor, *să esprim în numele preoţimiĭ din eparchia protopopéscă gr. cat. română a Treiscaunelor, indignarea cea maĭ mare faţă cu Domnul scriitoriŭ din „Magyar Polgár,“ care s'a făcut advocat nechemat. Este adevĕrat, că sîntem sĕracĭ şi suferim lipse ca nicĭ unii din cele alalte confesiuni din acest comitat, dară pentru aceea avem simţul nobil ca şi orĭ care bogat, avem fală naţională, şi maĭ bucuros sîntem gata, să murim de fóme cu glorie, de cât să ne ucidem cu pânea inveninată, şi să ne facem de atarĭ ómenĭ, carĭ se numesc cu numele meritat* renegaţi.

Bînevoéscă dară Domnul scriitor din „Magyar Polgár“ a nu ne răpi, de şi sîntem sĕracĭ, barem caractĕrul: „Că cel ce aduce jertfă din averea sĕracilor. este asemenea celuĭ, care omóră pe fiul înaintea feţeĭ Tatăluĭ sĕŭ.“ Sirac 34. 24.

De altmintrea rĕmân pe lângă salutările cele maĭ călduróse

Kezdi Polyán în 12 Iuniŭ 1899.

umilit serv
Ioan Şolnai
v. protopop gr. cat.

Cicero pro domo sua.

Onorată Redacţiune!

Am urmărit cu atenţiune tot ce aţĭ publicat în timpul maĭ apropiat despre „ajutorul de stat“ şi eventuala salarisare a preoţimiĭ nóstre. Am trecut prin cele maĭ felurite stărĭ sufletescĭ în timpul acesta. De multe orĭ vócea internă îmĭ şoptia, să vorbesc, şi mi-am impus tăcere. Da, căcĭ mĕ credeam la început prea slab în chestiĭ atât de grave,

A venit însă confratele „de la Gheja“ în ultimul număr a „Unirii“ şi mi-a uşurat în cât va lucrul. Acum nu mai pot tăcé.

Fie-mi deci permis a spune şi eu, ce mi-e pe inimă, căci „vigil antibus jura obveniunt.“

E prea bine cunoscută starea preoţimii nóstre în faţa lipselor de azi, de cât să mai fie lipsă a o accentua. Munca îndeplinită de vécuri în sînul poporului român prin preoţime nu e mai puţin cunoscută în efectele sale. Dar câte ar puté spune amvónele bisericilor nóstre! . . . . Amvonul şi catedra, limba şi moşia poporului român!

Ziaristica n'a cetit-o, ér inteligința miréna n'a petrecut în mijlocul poporului, cu el din légăn până la mormînt. În moravuri, în sciinţă, în viaţa naţională, acolo i-a fost preoţimea la îndemână!

Şi totuşi de starea ei, ca clasă inteligentă, cât de puţin s'a îngrijit lumea pricepétóre.

Acum vine duşmanul, să îmbie cu daruri pe capii oştirilor reînvinse, ca să-i plece. Capii aŭ dat alarm. dar ce fac oştirile? Îndémnă simplu la abnegare şi curaj tot pe preoţi, căci dóră şi lor le sună „îndrăsniţi, eŭ am învins lumea!“

Da! vor învinge şi preoţii ispita materială de acum, căci trebue să le fie mai pe sus chemarea, de cât viaţa!

Ce cugetă însă poporul român acum în faţa relaţiunilor, ce se desvóltă în patrie?

Acésta ar dori — cred eŭ — preoţimea.

Confratele „De la Gheja“ e de părere, să se convóce adunări generale de popor în fie care parochie, şi preotul să descopere situaţiunea etc. În punctul acesta cu părere de réŭ nu pot fi de acord. Facă-se însă prin protopopii tractuali în fie care comună. Onoraţii mei cetitori vor înţelege motivele.

În răsboiŭ vĕdĕnd ostaşii cursa aruncată comandantelui lor, sar şi fără comandă spre apĕrarea lui! . . . În legătură cu scrisórea confratelui „De la Gheja“ nu pot să nu amintesc afacerea *„colectei crucerului“*, iniţiată tot în timpuri grele de „Unirea“. Şi unde am ajuns? După aprópe un deceniŭ fl. 2,000 şi ceva?! Atâta pentru şcólă şi învĕţătorime!

Să recunóscem însă şi slăbiciunile nóstre.

În vara anului trecut a fost părăsit téscul tipografiei din Blaş tom. I a valorosului op *„Jertfa creştinilor“*. Venitul curat este destinat pentru un „fond provinţial de salarisare a preoţilor şi învĕţătorilor.“ Écă idea, ce ne frămîntă azi atâta! Şi crede st. public cetitor, că am făcut noi, pentru cari a apărut, să se scótă curênd în a 2-a ediţie? Cetiţi darea de samă despre abonenţi, publicată în „Unirea“ din acela-şi an şi vedeţi câţi învĕţători aŭ cumpĕrat-o?

„Gutta cavat lapidem non vi, sed saepe cadendo!“ Bine ar fi, când alt cum am sta în chestia, ce ne preocupă.

E fórte la loc de altă parte apelul, ce-l face On. „De la Gheja“ la aceia, cari prin sumele cruţate de demnitarii nostrii bisericesci, aŭ ajuns azi în posiţii neasĕmĕnat mai bune faţă cu preoţii, pe cari „se razimă biserica“.

Să auzim vocile lor înainte de consiliul proviocial, ce pare a ne chema curênd la resolvarea multor probleme grele. Atunci numai cred. că vom puté combina mai temeinic mijlócele, cari să ne scótă la liman cu onóre şi demnitate.

Sursum corda!

Cunetator.

Apel cătră prea stim. public românesc.

Comuna românéscă Mureş-Gheja din Archidiecesa: Alba-Julia şi Făgăraş — protopopiatul M.-Uiórei — e în pericliu de aş pierde şcóla sa confesională românéscă din causă, că în urma pauperţăţii causată de 3 ani neroditori nu e capabilă din propria sa putere şă-şi edifice o a II-a sală de propunere, pe cum se poftesce din partea autorităţilor civile competente.

De aceea subscrisul preşedinte al senatului şcolastic deschide abonament la unele opuri ale sale — şi la altele de alţi autori puse la dispositia sa din marinimositatea M. St. Domn editor-tipograf şi proprietar din Gherla *Andreiŭ Todoran,* — şi anume aşa că jumătate din venitul acestor opuri să trécă la şcóla nóstră ameninţată cu închidere.

Senatul şcolastic român din M.-Gheja face apel la întreg publicul românesc şi implóră ajutorul tuturor, care ajutor ni se póte da saŭ prin abonarea unor opuri, ce înşirate mai la vale vin, saŭ din donaţiunĭ peste preţul de solvire al opurilor ce se alege din partea cuiva — saŭ şi numai din oferte benevole.

Prea stimat public!

Dacă esistă instituţiune vrednică de spriginul tuturor românilor, atunci şcóla din M.-Gheja o merită acésta.

Un popor de 1000 de suflete cu lacremi în ochi se adreséză cătră fraţii sĕi de un sânge spre a le sări în ajutor — acum în óra a 12-a.

Adus-aŭ acéstă comună jertfe pentru beserica şi şcóla sa tot de una; acum însă pe cum mai sus s'a zis, prin 3 ani neroditori urmaţi unul după altul se vede strîmtorată şi avisată la concursul fraţilor de pretutindenia.

Escelenţa Sa Domnul Mitropolit din Blaş şi Prea Veneratul Consistoriŭ Mitropolitan a pus în prospect un ajutor de 71 fl. v. a. pe tot anul din fondul şcolastic archidiecesan pentru susţinerea unui al doilea învĕţător — cantor în comuna nóstră.

Salariul deci e asecurat, dar restéză a II-a sală de propunere, carea din propriele nóstre puteri edifica nu-o potem.

Fraţii apeléză la fraţi şi credem, că după Dumnezĕŭ vom fi spriginiţi de inimile generóse.

Opurile ce se pun la dispositia onoratului public românesc şi a căror venit jumĕtate e a şcólii nóstre, sînt următórele:

1. *Nopţi de iarnă* novele pentru popor de G. Simu, preţul —·60 cr.+05 cr. porto
2. *Cartea ilustrată* pentru copii şi copile de G. Simu, preţul ·25 cr.+05 cr. porto.
3. *Părintele Niculae* schiţă din viĕţa preoţilor de G. Simu, ·30 cr.+03 cr. porto.
4. *Codrean* craiul codrului, baladă de G. Simu, preţul ·10 cr.+02 cr. porto.
5. *Felicitări* de anul noŭ, ziua onomastică etc. de G. Simu, preţul ·20 cr.+03 cr. porto.
6. *Predice* la tóte sĕrbătorile de peste an de J. Papiu, preţul 1·50 cr.+10 cr. porto
7. *Predice* funebrali şi iertăciuni de J. Papiŭ, preţul 1·50 cr.+10 cr. porto.
8. *Catechese* pentru prunci şcolari de Tit Bud, preţul ·40 cr.+05 porto.
9. *Manual catechetic* de B. Raţiŭ, ·40 cr.+05 cr. porto.
10. *Bocete,* adecă cântece funebr. la morţi de J. P. Reteganul, ·40 cr.+05 cr. porto.

Subscrisul senat şcolastic parochial se rógă, ca atât cólele de abonament, cât şi banii adunaţi fie ca preţ al cărţilor, fie ca oferte benevole să se adreseze până la 1 Septembre 1899. subscrisului preşedinte al senatului şcolastic din M. Gheja: *George Simu* preot: *Maros-Gezse,* posta: *Maros-Ludas.* — Alsó Fehér megye.

În dată după primirea abonamentului, opurile cerute se vor espeda la destinaţiunea lor şi banii încurşi vor fi cuitaţi pe cale ziaristică, fie ca abonamente, fie ca suprasolviri.

Bunul Dumnezeŭ să ne fie în ajutor şi ómenii buni şi generoşi!!!

M.-Gheja la $^{3}/_{15}$ Maiŭ 1899

George Simu m. p.
pres. senatului scolastic.

Pantea Ignat m. p. inspector de frecuentare
Ignat German m. p. inspector de superedificate.
Constantin Biris membru a sen. scol.
Ignat Gerasim membru a sen. scol.
Niculae Hopartean membru a sen. scol.
Joan Nicóră notar şi membru sen. scol.

Noutăţi.

Convenire. La 20 crt. s'aŭ întrunit la Blaş absolvenţii gimnasiului de acum zece ani. Din 34, câţi aŭ fost pe clasa VIII, a murit Liviŭ Penciŭ, iurist absolut. La convenirea amintită s'aŭ presentat: *Aron Aurel* candidat de preot; *Dr. Fodor Alesandru* medic; *Dr. Miclea George,* advocat; *Morariu Vasile,* preot; *Muntean Dionisie,* notar cercual; *Pop Alesiu,* cand. de preot, şi subprefect la Internatul de băeţi; *Pop Ioan,* preot; *Radu Traian,* notariŭ cercual; *Raica Isidor,* preot; *Roşian Ştefan,* cand de preot şi rigorosant în drepturi; *Suciu Valeriu,* cand. de preot şi prof. gimn. Preotul Isidor Raica a servit o sfîntă liturgie la biserica opidană. După serviciul divin a urmat o consfătuire şi la 2 óre d. a. s'a ţinut banchetul, la care pe lângă amintiţii absolvenţi aŭ participat şi trei domni profesori, deşi cu dragoste aŭ fost învitaţi şi toţi ceilalţi domni, cari aŭ propus în clasa a VIII-a a. 1888/9. Banchetul a decurs în ordine, învrîstat de o serie de toaste. În nóptea şi ziua următóre s'a depărtat fie care la ale sale ducênd cu sine plăcute suveniri şi cu dorul de a se întruni la 25 de ani în număr mai mare de cât acuma.

Concert în Blaş. Duminecă sara Reun. femeilor române din Blaş a aranjat o serată musicală cu concursul dş. *Bardoşi Olivia,* a dşórelor *Netti Vancea şi Elisa Bodocan.* S'aŭ esecutat un program destul de variat.

De la Reuniunea învĕţătorilor. Marţi s'a întrunit comitetul central al Reun. învĕţătorilor archid. Aŭ luat parte din a fară 15 învĕţători şi ca óspe dl *Iuliŭ Bardoşi,* inspect. scol. pens. S'a hotărît între altele, ca adunarea generală să se ţină la 22 Septembre n.

Esamenele de cualificare. La institutul preparandial gr. cat. archidiecesan din loc esamenele de cualificare cu candidaţii şi candidatele de învĕţători şi învĕţătóre pentru şcolile poporale elementare din Archidiecesă aŭ început în 9, şi s'aŭ terminat cu un resultat frumos în 17 Iunie st. n. S'aŭ presentat la esamene cu totul 64 candidaţi şi candidate: 38 candidaţi, 10 candidate, şi 16 repetenţi din anul trecut. Din aceştia aŭ trecut esamenul 60, ér 4 aŭ fost relegaţi pe trei luni din l. magiară.

Scolastic. Sâmbăta trecută s'aŭ închiat anul la *şcóla poporală şi de praxă.* — A dóua zi de Rosale la *şcóla industrială,* Esamenele s'a făcut aci sub conducerea dlui canonic Iosif Hossu ca comis. consist. Pe lângă profesorii, cari cu multă abnegaţiune şi aprópe jertfă aŭ propus la elevii de meseriaşi, aŭ mai luat parte la esamen şi un număr însemnat de măestrii. Respunsurile bune ale elevilor aŭ mulţumit pe toţi cei de faţă. La sfîrşit s'aŭ împărţit între învĕţăcei premii constătătóre din cărţi de cetit, poesii, rugăciuni ş. a. — Mâne Duminecă se va închia anul şcolastic la *Seminariul clerical şi şcóla de fetiţe.* — Acum decurg esamenele la gimnas şi preparandie. Î. P. S. sa Mitropolitul a luat parte la celea mai multe din esamene.

† Necrolog. *Nicolae Şimonfi* preot-deficiente a repausat la 18 Iuniŭ n. în etate de 81 ani, în al 56-lea an al preoţiei.

În veci amintirea lui!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Viața și operile lui Andreiŭ Mureșan.

Introducere.

Cu pietate vrem, să reîmprospetăm memoria lui Andreiŭ Mureșan, cel mai mare poet român din Transilvania, ale cărui ideĭ ca și fulgerul pătrunseră inimile tuturor Românilor, al cărui glas puternic străbătu munții și văĭ, lăsând pretutindenia în urma sa echouri puternice, dorul ferbinte de libertate al némuluĭ sĕŭ încătușat. Vrem, să reamintim cu pietate memória bardului național de la 1848, al cărui dor și sentimente aŭ fost dorul și sentimentele tuturor Românilor nu numaĭ de atunci, ci și de azi.

Fericit bărbatul, care pătruns de înălțimea chemăriĭ sale, și-a resolvit nobil și cu abnegațiune acéstă chemare, căci memoria aceluia nici o dată nu se va șterge din sufletul urmașilor sĕĭ, acela are drept la laurul verde, la coróna nemuririi! Ce măreță, ce sublime ideĭ stîrnesce în noĭ viața unuĭ ast fel de bărbat, care, liber de interese personale, singur numaĭ pentru ajungerea și realisarea unuĭ scop înalt, de a-și vedé poporul sĕŭ liber în liber pămînt, și-a jertfit întrégă viața, din tinerețĭ până la mormînt, luptând cu tóte greutățile, cu câte numaĭ póte lupta un muritor, pentru ca să lase urmașilor sĕĭ un esemplu bun de urmat, din care să vadă cu toții, că este ceva pe fața pămîntuluĭ, ce nu se póte încătușa, nici nimici, de cât o dată cu viața, și acésta este tăria neclintită și statornicia inimiĭ de bărbat!

Frumósă e viața, când, ridicat din sfera de tóte zilele, îți îndrepți pașiĭ cătră un scop măreț, de care milióne se interesézĕ! Frumos e, când cine va își împlinesce chemarea cu consciință curată, între împrejurăriĭ favorabile orĭ desastruóse!

Dar, de câte orĭ nu întimpină recélă chiar acela, care se luptă cu căldură pentru ajungerea unuĭ țĕl de toți dorit, de câte orĭ nu se cufundă luptătorul, în mijlocul carieriĭ sale, necompătimit și neajutat de nime!

Așa e! căci acésta e sórtea lucrurilor omenescĭ!

Adese, numaĭ după vreme îndelungată, vedĭ rĕsărind în tótă frumseța sa plânta, a cărei sĕmînța de mult a fost aruncată în pământ, și rĕsare atunci, când sĕmĕnătoriul de mult numaĭ este! . . .

Aceste cugete se nasc în sufletul omuluĭ, când vre, să reîmprospeteze aducerea a minte a aceluia, care, prin lira sa farmecătóre, a sciut vorbi la inima tuturor Românilor. Și el numaĭ în consciința faptelor sale și în a sentimentelor curate și-a aflat mângăiare contra greutăților timpuluĭ și contra vitregieĭ vieții, carĭ l-aŭ sbuciumat și apĕsat până la mórte!

N'ar trebui, să desfășurăm un tablóŭ trist și plin de amărăciune, ar trebui, să dăm uităriĭ în Mureșan pe omul suferințelor și să presintăm singur pe literatul, pe poetul sĕrbătorit, pe cum presintă artistul statua de marmoră, gata, ca să o putem decora cu laurĭ și cu florĭ. Dar inima nu ne lasă, să-l ascundem suferințele!

Rar se întîmplă, ca un început bun și frumos să nu pretindă cele mai marĭ jertfe. De acésta n'a fost cruțat nici Andreiŭ Mureșan! În viéță-i întrégă întimpină neajunsurĭ și îndură fel și fel de persecutărĭ, atât din partea străinilor, în a căror serviciŭ a fost, cât și din partea Românilor, pentru a căror fericire a trăit și a luptat, cu o energie neînfricată, cu un entusiasm învăpăiat, cum numaĭ ómeniĭ marĭ sciŭ să se lupte!

Și după mórte? . . . Mureșan nici după mórte nu este mai norocos: numĕrul admiratorilor sĕĭ scade tot mai tare, ĕr literatura formată despre dînsul este puțină, severă și nedreptă! Tot ce s'a scris despre el, consistă din puține biografiĭ, făcute tóte pe acela-și vechiŭ clișeŭ, care nu se estinde de cât numaĭ la câte va momente din viața sa, apoĭ și din mai puține aprețiărĭ și critice.

Cea mai autentică biografie a lui Mureșan este biografia scrisă de vĕrul sĕŭ, Iacob Mureșan, și publicată la mórtea poetuluĭ în Gazeta Transilvanieĭ sub titlul: Trăsurĭ fundamentale din biografia reposatuluĭ.[1] În acéstă biografie Iacob Mureșan atinge mai multe momente însemnate din viața poetuluĭ, pe cum originea familieĭ, trăsurĭ caracteristice din timpul profesureĭ și al translaturiĭ lui, durere însĕ, că este prea scurtă. Biografia acésta a fost tot o dată și isvorul saŭ basa tuturor biografiilor, ce s'aŭ scris mai târziŭ despre Mureșan. Ea a fost folosită de biografiĭ lui Mureșan orĭ de a dreptul din Gazeta Transilvanieĭ, orĭ din reproducerea eĭ în Amicul Școliĭ,[2] și în ediția a 2-a a poesiilor lui Mureșan.[3] Unele din biografiile lui Mureșan sînt fórte sĕrace în date nóuĕ, ele se deosebesc de aceea din Gazeta Transilvanieĭ numaĭ prin frasele mai mult orĭ mai puțin bonbastice ale îmbrăcămîntuluĭ, ĕr nu în fond și date nóuĕ. Între altele amintim biografia din Panteonul Român a lui Iosif Vulcan[4] și aceea din Conspectul lui Vasile Gr. Pop.[5] Altele apoĭ, cum este d. e. schița biografică de George Barit publicată în Transilvania[6] saŭ studiul lui Valer Branisce,[7] conțin și date nóuĕ și interesante referitóre la momentele, ce aŭ influințat asupra poetuluĭ în diferite epoce. În general biografiile, ce s'aŭ scris despre Mureșan, sînt scurte și — am puté zice — aprópe stereotipe. Din punct de vedere literar, — a fară de biografia din Gazeta Transilvanieĭ, care este isvor, și a fară de biografia de Valer Branisce, care pe lângă datele esistente puține, câte a avut și a cunoscut, îmbrățișézĕ mai multe digresiunĭ, din carĭ vre, să esplice diferitele momente, ce aŭ influințat asupra poetuluĭ, — tóte aŭ o valóre puțină, neînsemnată, și un singur merit, stilul simplu, ușor și fără pretenție. De aceea biografuł este scutit de a le aminti pe fie care separat și a se ocupa cu ele detaiat și minuțios.

[1]) Gazeta Transilvanieĭ; 1863 Nr. 101.

[2]) Amicul Școliĭ; 1863 Nr. 42.

[3]) Din poesiile lui Andreiŭ Mureșan; Sibiŭ 1881. Ed. 2. pag. V—VIII.

[4]) Ios. Vulcan: Panteonul Român; Budapesta 1868 pag. 11—16.

[5]) Vas. Gr. Pop: Conspect asupra literaturiĭ române și a scriitorilor eĭ; Bucurescĭ 1876 vol .II. pag. 151—153.

[6]) Transilvania; 1877 Nr. 42.

[7]) Valer Branisce: Muresianu András; Tanulmány az erdélyi román irodalom köréből. Budapesta 1891 pag. 5—12.

Dintre criticiĭ lui Mureșan, patru sînt carĭ merită să fie amintiți, și aceștia sînt Tit Maiorescu, George Bogdan Duică, Aron Densușan și Valer Branisce.

Tit Maiorescu. în criticile sale, atinge în mai multe rînduri când fondul, când limba poesiilor lui Mureșan. Mai pe larg se ocupă însĕ cu poesia lui Mureșan în critica: În lăturĭ![1]) Aici îĭ place lui Maiorescu a susține, că Mureșan nu este poet.

Pe aceste urme calcă și George Bogdan Duică, care în Tribuna din 1888 se ocupă de aprópe cu poesia lui Mureșan, dar aprețiarea sa are o mare scădere, și acésta este, că vre, să esplice poesia lui Mureșan din însu-și poetul, și nu ține cont și de momentul istoric, ceea ce nicĭ o dată nu este iertat, să se pérdă din vedere. Dar cea mai mare scădere a criticeĭ lui Duică este, că detrage lui Mureșan meritul și însușirile de poet mare.[2])

Dintre tóte aprețiările cea mai seriósă, mai minuțiósă și mai obiectivă, este critica lui Aron Densușan intitulată Poesiile lui Andreiŭ Mureșan.[3]) Este plină de dragoste și însuflețire pentru Mureșan. Cu adêncă pricepere statorescе treĭ perióde în desvoltarea poesieĭ lui: periodul încercărilor, periodul înfloririi și periodul decă dinții. În periodul prim poetul se luptă cu limba și cu technica poesieĭ și nu e în clar cu obiectul lireĭ sale. În al doilea se desvóltă tot mai treptat până ajunge prin „Resunet“ la apogeul poesieĭ sale. În al treilea period decade până la 1857. Tot așa de frumos și cu multă căldură apĕră Densușan prestigiul poetuluĭ și în Istoria limbiĭ și literaturiĭ române.[4])

Dacă Aron Densușan s'ar fi estins și la partea biografică și dacă ar fi tractat și viața poetuluĭ așa de minuțios, cum l-a tractat și aprețiat poesia, atunci și despre Mureșan încă am avé o monografie completă și demnă, cum este monografia lui Dumitru Ollănescu despre Vasile Alexandri, saŭ a lui Nicolaŭ Petrașcu despre Mihail Eminescu. Din acest punct de vedere opera lui Densușan este mancă. Dar ceea ce n'a făcut Densușan, a încercat să o facă Valer Branisce. La dînsul se presintă prima óră împreunarea biografieĭ cu poesia, el este unicul, care a scris în mod sistematic despre viața și despre poesia lui Mureșan. Încercarea ne place, executarea însĕ este defectuósă, mai bine zis, avară. Nóuĕ ne ar fi plăcut, dacă Valer Branisce tot o dată s'ar fi încercat, să esbaurieze cu profunditate tóte momentele biografice și critice, ca așa cel puțin să se apropie cu studiul sĕŭ de regiunile uneĭ monografiĭ. Și acésta am fi dorit-o cu atât mai vîrtos, pentru că studiul lui Branisce este plin de o pricepere adâncă și de o judecată obiectivă.[5])

Prof. Ioan Rațiu.

(Va urma.)

[1]) Tit Maiorescu: În lăturĭ! Convorbirĭ Literare din 1886—7 Nr. 3. Vedĭ și Critice; Bucurescĭ 1892 vol. II. pag. 217—241.

[2]) G. B. Duică: Revista literară; Art. XIX. Tribuna 1888 Nr. 179.

[3]) Ar. Densușan: Poesiile lui Andreiŭ Mureșan; Federațiunea din 1868 Nr. 63, 65—67 și 69. Vedĭ și Cercetărĭ Literare; Iași 1887 vol. I. pag. 121—142.

[4]) Ar. Densușan: Istoria limbiĭ și literaturiĭ române; Iași 1885 pag. 239—240.

[5]) Vedĭ Valer Branisce op. cit.

Amalrich regele Ierusalimului și cei doi peregrini.

(Narațiune istorică).

(Continuare.)

Bietul cavaler Zollingen a avut, să îndure multe neplăceri. Șircuh voia, să scie de la dînsul despre starea armatei creștine, dar dînsul îi răspundea: „În armata regelui din Ierusalim nu esistă trădător, cu atât mai puțin veĭ puté îndupleca la așa ceva pe cavalerul Zollingen, care este fericit de a se puté numi intimul regelui.“ Fiind că nu era chip, ca să scoricéscă ceva de la dînsul, Șircuh demândă, ca să-i aplice cinci zeci de lovituri pe tălpile góle. Păgânii îl desbrăcară în dată, apoi doi turci cu vergi îl lovesc în tălpi, până ce aŭ curs sângele la vale. Cu tóte acestea cavalerul nu tradă nimica. Șircuh recurse la mijlócele cele mai tiranice, numai ca să-l facă, să vorbéscă. Ast fel porunci, să-l espună cu picióre sângerate la arșița sórelui și la prada insectelor. Spre acest scop Turcii nemiloși îl espuse pe un mușuroiŭ de furnici, carĭ se înfipseră în carnea bietului cavaler. Tortura acésta l-a înfrânt și a erupt în văiete. Bestialul Șircuh încercă și cu alte mijlóce, dar fără succes. Pe urmă porunci, să-i ungă picióre cu miere, ca așa să-l infesteze mușteleși mai tare. Cavalerul își mușca dinții de durere și se ruga lui Dumnezeŭ, ca să nu-i slăbéscă curajul. A putut să resiste și acestei ispite diavolice; dar Șircuh inventă alte torturi și mai grozave. El porunci, să-l aducă lângă un foc și îl puseră pe rănĭ cărbunĭ aprinși. Și dacă nu venia Saladin, nepotul lui Șircuh pe acolo, nu încetaŭ cu tortura până nu-l omoriaŭ. Dînsul le porunci, să-l lasă în pace. Polidor, căpitanul păgân, a fost atât de crud, ca să mérgă la dînsul și să-și bată joc spunêndu-i, cum l-a dat pe dînsul perdării mareșalul Milo de Plancy. Destăinuirea acésta l-a durut mai mult de cât tóte torturele și ar fi voit, să móră. Nóptea, când toți păgânii durmiaŭ, écă vine la dînsul Saladin, îl luă pe umerĭ și-l duse la o colibă din țérmurul mării. Aicĭ locuia un eremit evlavios, care ziua nóptea se ruga lui Dumnezeŭ. Acestuia îi vorbi Saladin ast fel: „Aicĭ este un frate de al tĕŭ, primesce-l și dacă s'a însănătoșa, lasă-l, să mérgă în cătrăŭ voesce, eŭ îi daŭ libertatea; dar grijesce, să nu vĕ găséscă Turcii.“

Sihastrul îl duse pe cel rănit în fundul peșterii. Saladin îi dădu banii, câți îi avu și întinzêndu-i mâna își luă adio. Sihastrul îi caută ranele, îl astîmpĕră setea și apoi mângâindu-l cu vorbe bune se duse, ca să caute buruieni vindecătóre, pe carĭ le cunóscea fórte bine. El încă fusese odinióră un brav cavaler și în espedițiunile cruciate a raportat multe învingerĭ asupra Turcilor, după aceea s'a dedicat unei vieți contemplative și medicinei, ca să pótă fi de ajutor celor nefericiți.

Capitolul VII.

Cavalerul negru cu crucea roșie.

Pe când se reîntórse pustnicul, pațientul sĕŭ durmia, puțina recreație i-a readus somnul. Apoi plecându-se spre dînsul îl privesce în față și mirat își zise: „Dumnezeul meŭ, pațientul meŭ e chiar cavalerul Bernhard de Zollingen, cu care împreună de atâtea orĭ m'am luptat pe țĕrmurii Dunării. Recunóscerea acésta îi légă privirea și mai mult de simpaticul cavaler; căruia îi zise în tăcere: „Dormi frățióre, liniștea și odihna îți fac bine și te întăresc, ca să poți suporta durerile ranelor sângeróse.“ Se duce apoi în colibă, ĭea o ólă și împlêndu-o cu apă din Nil o pune la foc. Tae mĕrunt plantele vindecătóre și punêndu-le în ólă o acopere. Din când în când mai puse din buruieni și pe încetul le-a fert, până ce se îngroșară. Cu fertura acésta merge la patul bolnavului și ungênd dóuĕ cârpe de in, îi înfășură picióre cu ele. Bolnavul se trezi și îi aruncă sihastrului o privire mulțămitóre. „Nu aĭ, să-mi mulțămescĭ, Bernhard de Zollingen, fiind că mâna, care te a înfășurat este a unui prietin de al tĕŭ.“ Cavalerul ridicându-și capul privesce spre pustnicul, care îl cura, și în dată îl recunoscu. „Pe sfînta cruce, dacă nu mĕ înșel; tu eștĭ Kuncz de Staufen, amicul meŭ iubit și soț de arme.“ „De loc nu te înșelĭ,“ răspunse Kuncz, „sînt chiar eŭ, și nu pot să mulțămesc lui Dumnezeŭ, că în acéstă țară pot să-ți fiŭ de ajutor. Dar spune-mi, cum aĭ ajuns aicĭ.“ Bernhard cu capul rădimat pe mânĭ începu, să povestéscă: „Pe când pe tine nisuința spre fapte și alipirea pentru sfînta cruce te duse de parte de Germania, eŭ am rĕmas singur în castelul meŭ. Lipsa ta o simțiam mult. Une orĭ reamintindu-mi escursiunile nóstre contra lotrilor, mĕ cuprindea un dor nestîns, ca să mĕ lupt. Depărtarea prietinilor și înrolarea lor în șirurile cruciaților m'a adus în un fel de melancolie și săptĕmâni de a rîndul stăteam în castelul meŭ în nelucrare. În una din zile întîmplător să abătu pe la castelul meŭ un călugăr cerêndu-mi ospitalitatea. Eŭ l-am primit cu brațele deschise, sosirea lui m'a scos din monotonia, în care petreceam. Călugĕrul era un om umblat și un bun cunoscĕtor de trebile lumii. O dată îmi povesti despre perderile, ce le îndurară creștinii în țara făgăduinții descriindu-mi în colorile cele mai vii tóte nĕcasurile, ce le-aŭ făcut păgânii. Povestirea călugărului a stîrnit în sufletul meŭ o adevĕrată compătimire pentru frații din Asia îndepărtată. Observând călugărul interesul ce-l arĕtam pentru causa creștinilor îmi zise: „Cavalere, trebue să ți-o spun, că nu-ți servesce nicĭ de cum spre onóre, ca să-ți petrecĭ vremea în castelul acesta nimica făcênd. Creștinii din orient aŭ mare nevoe de DTa; pentru ce nu te înrolezĭ și DTa sub flamura sfîntei crucĭ, pe cum a făcut-o prietinul DTale Kuncz, care de mult combate hórdele păgâne? Țĭ-aĭ face un mare merit înaintea ziditorului, dacă te aĭ decide pentru asta.“

Vorbele călugărului si-aŭ avut efectul. Eŭ i-am dat mâna și i-am promis, că în timp de o lună am să fiŭ gata de plecare către sfintele locurĭ. Din momentul acesta numai aveam stare în castel; umblam de la un prietin la altul și îi îndemnam, să vină cu mine și să ne înrolăm sub stégul cruciaților, dar nu se învoi nicĭ unul.“

„Eĭ îmi răspundeaŭ, că Dumnezeŭ si-a întors fața de la creștinii din orient. Creștinii de acolo sînt mai mult preocupați de lucrurĭ lumescĭ de cât de sfînta causă. Pentru aceea i-a părăsit ajutorul dumnezeesc și aŭ ajuns pe mâna dușmanului. Văierările lor nu găsesc resunet în inimile creștinilor apuseni. Dacă vor lua altă direcție și s'ar purta alt cum, atunci póte că-i vom ajuta, alt cum însă nu. Ast fel am trebuit să plec numai singur. Mai întâiŭ am încredințat administrarea bunurilor mele unui curtean credincios, apoi bine înarmat plecaĭ spre Roma. Aicĭ am primit binecuvîntarea sfîntului părinte în biserica sfîntului Petru, am pornit spre sudul Italiei, unde voiam să îmbarc pe o nae, care să mĕ ducă în orient. Pe cale mereŭ îmi fugia mintea la tine, și te vedeam încăierat în luptă gróznică cu păgânii. Nicĭ când nu aș fi crezut, să te întâlnesc pustnic. În sfîrșit am ajuns pe pământul sfînt și am fost norocos chiar la început, să mĕ pot lupta cu resultat pentru causa creștină.“

„De atunci începênd sînt în continuă activitate: luptatu-m'am cu Saracenii; fost-am în misiuni grele, îndurat-am fel și fel de lipsuri, tóte însă numai și numai pentru sfînta cruce.“

„Acestea tóte sînt bune, dar spune-mi cum aĭ ajuns tu în mânile crudului Șircuh“, îl întrebă Kuncz. „Amalrich regele Ierusalimului a făcut o espediție în Egipt, cu scopul ca să împedece pe puternicul Nureddin de la ocuparea acestei țĕrĭ, prin care fapt creștinilor li-s'ar fi înlesnit fórte mult pelerinajul la sfîntul mormînt. În suita sa era și favoritul sĕŭ mareșalul Milo de Plancy. Cu omul acesta fals eŭ eram în dușmănie. Amalrich i-a dat poruncă, ca să ocupe insula din Nil, care e aprópe de coliba ta, și să alunge pe păgânii de acolo. Mișelul veni la mine umilit simulând pretinie și lingăreț cum e, mĕ scóse din minte și mĕ făcu, să mĕ împac cu el. În ascuns dînsul voia, să mĕ pérdă. Viclénul sciu, să mĕ înduplece ca să primesc eŭ comanda. Încercarea nóstră a reușit; am respins pe Șircuh peste rîŭ, i-am ucis mulți ostași și i-am luat mulți prisonerĭ. Amalrich plin de bucurie veni pe insulă și își esprimă deplina sa satisfacție față de isprava lui Milo. Eŭ nu m'am nĕcăjit de loc, din contră îmi păré bine, că a încetat vechia dușmănie dintre noi. Dar în rĕutățitul de Milo făuria fel și fel de planurĭ, ca să mĕ nimicéscă. Prin apucăturile lui m'a făcut, să trec în timpul nopții peste rîŭ, ca să spionez castrul inimic. Cu mine eraŭ treĭ vîslași, al treilea era unul dintre prisonerii turcĭ, pe care mi-l-aŭ dat a nume ca să mĕ tradeze. Eŭ nicĭ habar n'aveam, că mi-se gătesce cursă. Omul acesta m'a condus în tabera inimică și acolo m'a descoperit lui Șircuh. Acésta e în scurt povestea.“

„Tu aĭ suferit mult pentru Christos, prietine; dar mângâie-te cu gândul, că Mântuitorul a suferit și mai multe.“

Sfârșind cu vorbele acestea schimbă legăturile de pe picióre; apoi începu, să-i povestéscă pățaniile sale: cum s'a luptat cu păgânii, cum a întrat cu peregrinii în Ierusalim și cum s'a făcut închinațiunile înaintea mormîntului sfînt. După ce s'a gătat povestea, bolnavul îl întrebă, că ce l-a îndemnat să se retragă în singurătate și să ducă viață de pustnic? Kuncz îi răspunse, că în urma unui vot ce a pus. „Noi eram ocupați de 3 săptĕmâni cu obsidiarea cetății Pancos, care era în stăpânirea păgânilor. De și eram numai o mână de

ómenĭ, totuşĭ în fie care zi dam năvală asupra zidurilor şi făceam marĭ stricăciunĭ; dar păgânii ni-aŭ aprins turnurile de asediŭ şi aducêndu-ne în încurcătură, ni-aŭ causat multe perderĭ.

Eŭ în ferbinţala luptei m'am desbrăcat de jumĕtate şi aşa mĕ luptam, dar de o dată m'a ajuns o săgétă în umer, în cât abia am putut-o scóte. Când am scos-o m'a năvălit sângele şi am căḑut fără simţirĭ.

„Când mĭ-am venit în orĭ, mĕ am pomenit într'un loc întunecat singur singurel. Eram închis unde va, dar nu-mĭ puteam da samă de felul închisorii. Destul că eram înlănţuit cu mânile la picióre de un mur gros. Umĕrul mĕ duré crâncen, de ajutat nu-mĭ puteam ajuta. După câte va óre intră la mine un păzitor şi-mĭ aduce o mâncare rea, din care nu am putut nicĭ să gust. Abia acum la lumina felinarului am vĕḑut, că am ajuns în o închisóre murdară. Priveliştea mĕ înfioră şi m'am rugat de păzitor, să se îndure şi să mĕ ducă în altă încăpere. Paznicul îmĭ dete să înţeleg, că nu-ĭ stă în putere, să-mĭ ajute. Aicĭ am fost silit, să-mĭ chinuesc viaţa. Am slăbit ca mórtea, dacă mĭ-ar fi fost mânile libere de mult îmĭ puneam capĕt vieţiĭ. În zădar ĭ-am promis păzitorului banĭ şi moşiĭ, numaĭ să mĕ lase libĕr, el da din cap, că nu se póte."

(Va urma.)

Economie.

Clarissime Dle Redactor!

Am avut ocasiune de a proba tulumba împroscătóre, contra peronosporeĭ, inventată de stimatul Hegedűs József, docent la şcóla botanică de stat din Turda. Maşina e simplă, ieftină şi neîntrecută în lucrare. se póte folosi şi în contra insectelor, căcĭ dacă se scóte o paturiţă de gumi împroscă până în vîrful şi celuĭ maĭ înalt pom.

Se póte procura de la Stimat Domnia Sa cu vas de lut pentru 5 fl. v. a., ér cu vas de lemn pentru 6 fl. v. a.

Fiind de un folos fórte mare vierilor, celor ce aŭ pomĭ şi celor ce cultivă legumĭ, meritĕ ca să fie răspândită; decĭ Vĕ rog, binevoiţĭ a avisa despre aceste On. public cetitor.

Primiţĭ espresiunile distinseĭ mele stime.

Mischin, 4 Iuniŭ 1899.

distins stimător:
Simeon Lucca
paroch gr. cat.

Bibliografie.

A apărut:

Teodor Bulc: **Amintirĭ din Grecia**, Gherla 1899. preţul 60 cr. După „schiţe din Italia," dl Bulc a ţinut, să ne presinte şi „Amintirĭ din Grecia". Broşura sa de 127 pag. hârtie frumósă albă şi tipar curat şi mare va face bune serviţiĭ cetitorilor. Autorul scóte la ivélă tótă mărirea şi gloria de odinióră a acesteĭ ţĕrĭ şi bogatele şi nepreţiósele eĭ comorĭ de artă şi sciinţă. Şi cum trecĭ cu povestitoriul prin vechea Atenă, prin Acropolis, Areopag. Stadion, Odeon, Phaleron şi alte vechĭ zidirĭ. parcă zărescĭ pe dinaintea ochilor perîndându-se într'o fugă nebună zilele de glorie ale Grecieĭ, cu poeticele-ĭ miturĭ, cu credinţa, cu zeiĭ, cu filosofia şi patriotismul poporuluĭ eĭ. Şi în acéstă grabă zărescĭ pe Theseŭ, pe Lysikrate, pe Socrate şi pe Sf. Paul, cum apar pe scena acésta spre a o lumina pe cât va timp. Apoĭ îţĭ aducĭ a minte de vitejia de o dată, de Termopile şi alte locurĭ de sânge ude, şi te trezescĭ de abia, când zărescĭ Pharsalul şi parcă veḑĭ fiiĭ vitejilor de o dată sdrobiţĭ şi luându-o la fugă.

Pentru internatele de fetiţe şi băieţi din Blaş. Zilele acestea a apărut o prea frumósă piesă musicală întitulată *Polca internatuluĭ*", dedicată dneĭ directóre Aurelia n. Solomon, şi compusă de dl. prof. Iac. Mureşan. Piesa se vinde în favorul internatuluĭ de fetiţe cu preţul de 50 cr. Tot atuncĭ a apărut şi traducerea luĭ Creţulescu „*Chezeşia*", dramă în 3 acte, prelucrată după „Negutătoriul din Veneţia", preţul 25 cr. Venitul curat e destinat pe sama internatuluĭ de băieţĭ. Dorim din inimă, ca începutul acesta să aducă celea maĭ frumóse resultate.

Istoria legiĭ nóue de Dr V. Szmigelski, tom. I. Tinereţele luĭ Isus. Isus ca profet. Progresele, pe carĭ sciinţa le face zi de zi şi descoperirile, carĭ fac lumină în cestiunile cele maĭ întunecate, trebuesc să fie aduse în consonanţă cu vecĭnicile adevĕruri ale religiuniĭ. Căcĭ e sciut, că credinţa nu e duşmana sciinţiĭ. ci din contră e apĕrătórea eĭ. Ţinênd samă de acéstă cerinţa, Rsmul Dr V. Szmigelski, fost profesor de studiul biblic la Seminariul archidiecesan din Blaş, a făcut începutul publicării istoriĭ sfinte, pe basa progreselor sciinţiĭ, scoţind tom. I. din legea nóuă, care tractéză tinereţa luĭ Isus şi Isus ca profet. Tomul acesta în 8° mare are 399 paginĭ şi costă fl. 2. Venitul curat realisat şi din publicarea acésta va fi o contribuire la formarea unuĭ fond provincial de salarisare a preoţilor şi a învĕţătorilor. Limba, în care e scrisă cartea acésta şi stilul a dese înflorit şi avîntat, fac din ea nu numaĭ un manual de scólă, ci şi o lectură bună şi edificătóre pentru adevĕraţiĭ creştinĭ. Nu credem, că e de lipsă, să fie recomandată, ea se insinuă prin sine însă-şi tuturor.

Manual de Psichologie şi Logică pentru clasa VIII a şcólelor medie edat de *Dr Vasile Hossu*. Blaş. Tipografia seminariuluĭ archidiecesan. 1898. Preţul broş. 1 fl. 20 cr.

A apărut:

Sfînta şi dumnezeésca
EVANGELIE
cu litere latine.

Nóua ediţiune a Evangelieĭ, revĕḑută cu multă îngrijire după textul grecesc, are pagina titulară tipărită în treĭ colorĭ, ér pe ceĭ patru Evangelişti tipăriţi cu negru. Desemnul frontispiciuluĭ şi a celor patru evangelişti sînt lucrarea dluĭ prof. Octavian Smigelschi. Vom reveni!

Grădina de legumĭ, disertaţie poporală de Ioan F. Negruţiu prof., e numele uneĭ folositóre broşurĭ în 8° mic de 80 pag., cu o mulţime de ilustraţiĭ parte intercalate, parte adause la text. Menirea broşureĭ e bunăstarea materială a ţĕranilor, îndemnându-i să cultive legumĭ. Cărticica, din care s'aŭ tipărit pentru public numaĭ 500 es. se află de vînḑare la autor în Blaş pentru preţul de 25 cr. spedată franco.

Editor şi redactor răspunḑĕtor:
Dr Vasile Suciu.

Nr. 120—1899. (25) 1—2
adv. arch.

Anunţ de esarêndare.

Bunul comasat din Bucerdea-Grânósă, aparţinĕtor fondului Basilitan, administrat de Veneratul Consistor Mitropolitan din Blaş, se va da în arêndă pe calea licitaţiuniĭ publice împreună cu bunul aceluia-şĭ fond din comuna învecinată Tür numită „Lunca mare" pe 6 anĭ succesivĭ de la 1 Ianuar 1900 până la 31 Decembre 1905.

Bunurile sus numite constaŭ din: întravilan corĕspunḑĕtor şi în total din 1279 jugere cat. 360 orgiĭ □ arător, fînaţ, cositor şi păşune.

Licitaţiunea publică se va ţiné în Blaş la

6 Iuliŭ 1899 st. n.

la 10 óre a. m. în cancelaria advocaţială din Curtea mitropolitană.

Preţul de esclamare va fi 7,500 fl., sub care preţ de arîndă bunul nu se va esarênda.

Condiţiunile de esarêndare se pot vedé în cancelaria subscrisuluĭ.

Ceĭ ce doresc a lua parte la licitaţiune sînt dătorĭ a depune un vadiŭ de 750 fl. în banĭ gata orĭ în hârtiĭ de valóre notate la bursa din Budapesta.

Ofertele presentate în scris până la acel termin se vor lua numaĭ atuncĭ în considerare, dacă se vor face pe lângă acluderea vadiuluĭ amintit şi pe lângă declaraţiunea, că oferentele cunósce condiţiile de esarêndare.

Blaş la 23 Iuniŭ 1899.

Dr Iuliŭ Maniŭ
advocat archidiecesan.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Fóe bisericéscă-politică.

Anul IX. | Blaş 1 Iuliu 1899. | Numĕrul 26.

Învitare la abonament.

Apropiându-se jumĕtatea anului, rugăm pe P. T. domni abonenţi, să binevoéscă a-şi renoi abonamentele pe anul curent.

P. T. Domni restanţieri în deosebi sînt rugaţi cu insistinţă, să binevoéscă a grăbi cu achitarea abonamentelor restante, căci edarea fóiĭ costéză spese mari, şi aceste nu se pot acoperi din abonamentele curente, ce încurg.

Redacţiunea şi Administraţiunea „UNIRII".

Cerculara despre ajutorul de stat.

Publicăm mai la vale cerculariul, ce l-a dat Preaveneratul Consistor metropolitan cătră Clerul archidiecesan în causa ajutoriuluĭ de stat de pe anul 1898. Acest cercular arată pe scurt tóte fasele, prin carĭ a trecut cestiunea acésta de importanţă estraordinară.

Un lucru ĭese la ivélă din acest cercular şi a nume, că Preaveneratul Ordinariat a făcut tot ce ĭ-a fost cu putinţă spre a apĕra dreptul Consistoriuluĭ de a împărţi după buna sa chibzuinţă ajutorul de stat: a protestat, a reclamat, şi pe lângă tótă presiunea puterĭ atotputernice de stat, nu a abzis de dreptul sĕŭ, şi a salvat şi dreptul clerului de a se pronunţa el însu-şĭ în mod legal şi canonic, dacă voesce, orĭ nu voesce a maĭ primi în viitor ajutorul de stat pe lângă condiţiunile umilitóre şi periculóse puse de Ministrul de culte şi instrucţiunea publică în coînţĕlegere cu toţĭ ceĭ alalţĭ ministrĭ, adecă cu întreg guvernul.

Actele relative la acéstă causă, când se vor publica, vor dovedi şi maĭ limpede, de cât cercullariul, că Consistoriul metropolitan şĭ-a împlinit cu bărbăţie şi tărie datorinţa sa faţă de biserică între împrejurările de astăzĭ estrem de grele.

De aceea nu putem admite nicĭ imputarea, ce o face „Gazeta Transilvaniei" Consistoriuluĭ din Blaş în numĕrul sĕŭ 130 de la 27 Iunie a. c., unde zice, că Blaşul ar fi trebuit să premérgă energic cu esemplul sĕŭ celor alalte diecese greco-catolice.

Durere, că Blaşul nu a putut să premérgă cu acést esemplu, de óre ce pe când Blaşul a primit avisul Ministruluĭ, că s'a asignat Cleruluĭ archidiecesan ajutor de stat în sumă de 25·830 fl. din budgetul anuluĭ 1898, şi că are să împartă acest ajutor pe lângă condiţiunile umilitóre cunoscute, pe atuncĭ cele alalte diecese, fiind avisate maĭ înainte despre ajutoriul de stat asignat lor, împărţiseră deja acel ajutor fără de scirea şi consensul Blaşuluĭ. Acéstă împrejurare a agravat nespus de mult situaţiunea şi alt cum destul de grea a Blaşuluĭ.

Accentuăm înse din noŭ, că în ce privesce Archidiecesa, causa este pusă în mânile Veneratuluĭ Cler, despre care, chiar şi după tristele esemple, ce le-aŭ dat unĭ preoţĭ, credem, că se va sci ţinea la înălţimea chemărĭĭ sale.

Dar ce vor face cele alalte diecese? Rĕspuns la acéstă întrebare nu putem da. Atâta înse scim, că nu Blaşul pórtă vina, dacă nu se póte stabili o procedură uniformă în acéstă cestiune şi în altele tot aşa de vitale pentru biserica nóstră.

Étă cercullariul:

„Din cercullariul consistorial de dto 17 Aprilie 1897 Nr. 1642 (numĕrulu curent XXIV ex 1897) Veneratul Cler archidiecesan cunósce paşiĭ făcuţĭ nu numaĭ de acest Consistoriŭ, ci şi de Veneratul Sinod archidiecesan din 1896, pentru ca se salveze dreptul acestuĭ Consistoriŭ, de a împarţi el însu-şĭ ajutorul ordinar de stat aşa, pe cum a facut-o acésta neîntrerupt de la anul 1863 până în 1895 inclusive. Cunósce Veneratul Cler archidiecesan şi aceea, că paşiĭ aceştia aŭ rĕmas fără de resultatul dorit, căcĭ Escelenţa Sa Domnul Ministru de culte şi instrucţiunea publică a rĕmas

---

Feuilleton.

Plevniţa.

(Fine.)

Ieşind din şanţ, Românii s'aŭ încăerat cu Turcii pe locul dintre şanţul acesta şi cel alalt maĭ de sub redută. Alergară într'ajutorul Turcilor companiĭ din redută, ieşiră şi reservele lor din lagărul întărit şi se revĕrsară peste Românĭ.

Mărăcinean rĕsbia mereŭ şi s'asvîrlea orbesce spre Nizamĭ, aşa că flăcăiĭ îngroziţĭ îĭ strigaŭ: Nu te vîrĭ aşa înainte, dom'căpitan! Ér într'o vreme un sergent, Stoica Vasile din Brăila s'a asvîrlit după căpitan şi prinzĕndu-l de mână l-a smuls îndărăt, căcĭ îl vedea încunjurat de Turcĭ. Sergentul Stoica a fost isbit şi în pântece şi în obraz cu baioneta şi a căzut, dar a avut vreme, să împingă pe căpitan îndărăt.

Isbiaŭ flăcăiĭ nostri cu neţĕrmurită înţime, dar cădeaŭ potopiţĭ de mulţimea Turcilor. Sergentul Constatin Velicu isbise pe un locotenent turc, dar Turcul înainte de cădere avuse vremea, să descarce revolverul spre Velicu. În clipa descărcăturiĭ, sări căpitanul Vasile Panu şi maĭ isbi o dată pe Turc cu sabia, tăindu-l mâna din cot, dar într'aceea-şĭ clipă căpitanul a fost isbit prin gât de un glonţ şi a căzut peste sergent.

Şi cădeaŭ aşa într'una, flăcăĭ spintecaţĭ cu baioneta, şi căprarĭ şi sergenţĭ cu capetele strivite de viĭ, dar flăcăiĭ nizuiaŭ tot înainte, şi Mărăcinean tot în fruntea lor, împingĕnd pe Turcĭ spre redută.

Acum ajung la al doilea şanţ.

Aĭ nostri eraŭ puţinĭ, maĭ puţinĭ de jumătate din câţĭ aŭ plecat, şi eraŭ copleşiţĭ. Înfierbîntaţĭ înse, şi ne maĭ aşteptând nicĭ o scăpare de cât mórtea, s'asvîrl spre şanţ. Nu maĭ aveaŭ faşine, căcĭ nu le luară cu eĭ din cel dintâiŭ şanţ, dar nicĭ nu se maĭ gândeaŭ acum la ele. Rĕsbesc pe la gura şanţuluĭ câţĭ va cu sergentul Bălăşoiŭ, un mehedinţan înalt şi puternic. Pe acest sergent îl vĕdură maĭ târdiŭ aĭ nostri ieşind din şanţ şi târînd de barbă pe un oficer turc, voind să-l facă prinsonier, dar în loc să-l ducă spre larg, îl ducea spre redută, şi Bălăşoiul ajungĕnd în puterea Turcilor a fost tăiat cu topórĕle.

Pe de altă parte, după Mărăcinean de-adreptul străbat, sărind în şanţ, o mână de flăcăĭ cu steagul.

Sergentul Constatin al Vlaşuluĭ din Rîmnic se încurcase în baionetă şi căzu peste cap de pe cóma şanţuluĭ între Turcĭ. Aceştia sărira să-l taie, ér aĭ nostri, vĕzĕndu-ĭ răriţĭ şi plecaţĭ spre Vlaşu, sărira după eĭ cu sub-locotenentul Horcea. Creerii sub-locotenentuluĭ sburară îndărăt, isbiţĭ de muche de topor, şi stropiră pe ceĭ ce veneaŭ dupa dînsul. Dar Românii eraŭ în şanţ, căcĭ pe tot de-alungul şanţuluĭ eĭ apucară să rĕsbéscă pe Turcĭ.

Flăcăiĭ s'afundară în pămînt şi se svîrcoleaŭ în vizuină. Atuncĭ din noŭ s'a mişcat pe culmea délului din faţă batalionul dorobanţilor din Tecuciŭ voind să plece şi să ajute celor din şanţurĭ, carĭ nu se maĭ vedeaŭ pe de-asupra pămîntuluĭ. Dar îngrozit de focul turcesc a stat ĕră-şĭ pe loc.

Mărăcinean snopesce pe Turcĭ din şanţ şi apoĭ cu capul gol, cu obrazul plin de sudórea înegrită de fumul puşcilor, înfierbîntat şi cu sabia în vînt, sare a fară din şanţ, fără chipiŭ, şi începe acum svîrcolirea între şanţ şi parapetele redutel.

neclătit pe lângă punctul sĕŭ de vedere, că adecă pe basa listelor presentânde de acest Consistoriŭ se determine el însu-şĭ persónele, cărora să se dée atât ajutoriul ordinar de 18.000 fl. cât şi ajutoriul estraordinar, care de la anul 1896 în cóce s'a luat în bugetul statuluĭ pentru întregirea competinţelor preoţilor maĭ rĕŭ dotaţi.

În conformitate cu punctul acesta de vedere al Escelenţeĭ Sale Domnuluĭ Ministru de culte şi instructiunea publică s'a împarţit Veneratuluĭ Cler archidiecesan atât ajutoriul ordinar de 18,000 fl. v. a., cât şi cel estraordinar pe anii 1896 şi 1897. Observăm înse, că noĭ am încetat a resiste acesteĭ modalităţĭ de împărţire numaĭ după ce prin representaţiunea nóstră de dto 23 Decembre 1896 Nro 5821 adresată Escelenţeĭ Sale Domnuluĭ Ministru de culte şi instructiunea publică am declarat pe lângă reservele cuvenite, că aceea modalitate de împărţire nu are se prejudece dreptuluĭ imprescriptibil al acestuĭ Consistoriŭ de a împarţi el însu-şĭ, ca în trecut, ajutoriul ordinar de stat, şi numaĭ după ce am accentuat, că acest Consistoriŭ declina de la sine orĭ ce responsabilitate pentru urmările păgubitóre, ce vor resulta pentru biserică şi disciplina ecclesiastică din modalitatea de împărţire contemplată de Domnul Ministru.

Ce privesce ajutoriul de stat pe anul 1898, Escelenţa Sa Domnul Ministru de culte şi instructiunea publică prin rescriptul sĕŭ de dto 22 Martie 1899 Nro 7826 ne-a încunoscinţat, că din bugetul anuluĭ 1898 a aplicidat Clerului archidieceseĭ nóstre subsidiŭ de stat în suma de 25.830 fl. v. a., şi de o dată a declarat, că în suma acésta de 25.830 fl. v. a. este cuprins şi ajutoriul ordinar de 18.000 fl., care până acum se assigna separat de cel alalt ajutor estraordinar de stat. Maĭ de parte ne-a recercat Domnul Ministru, ca suma acésta de 25.830 fl. v. a. se o ridicăm de la perceptoratul regesc de Alba-Iulia şi se o dăm respectivilor preoţĭ pe lângă quietanţe scrise în limba magiară şi vidimate de protopretorele, respective de primariul comunelor orăşenescĭ. Din acest rescript se vede, că Escelenţa Sa Domnul Ministru de culte şi instructiunea publică a întrodus o nóuă modalitate de a împarţi ajutoriul de stat, deosebit chiar şi de modalitatea statorită în anul 1896, pentru că 1. prin modalitatea cea nóuă ajutoriul stabil ordinar de stat de 18.000 fl. v. a. nu s'a maĭ assignat separat, ci împreună cu ajutoriul estraordinar, care variézĕ în sumele sale în fie care an, 2) Escelenţa Sa nu maĭ primesce quietanţe scrise în limba română ca limbă oficiósă şi liturgică a bisericiĭ nóstre; şi 3) se pretinde vidimarea quietanţelor din partea organelor politice.

Din acestea motive ne-am simţit noĭ îndemnaţi a adressa Escelenţeĭ Sale Domnuluĭ Ministru representaţiunea de dto 10 Maiŭ 1899 Nro 2402, în care după ce am arĕtat, că modalitatea acésta nóuă de împărţire a ajutoriuluĭ de stat după convingerea nóstră este vătămătóre, în cele treĭ puncte indicate, l-am rugat, să binevoiéscă a o modifica şi maĭ vîrtos a abstá de la îndetorirea preoţilor de aşĭ vidima quietanţele prin organele politice.

La acésta representaţiune Escelenţa Sa Domnul Ministru de culte şi instrucţiunea publică cu dto 15 Iuniŭ 1899 Nro 34.552, ne-a rĕspuns, că în urma hotărîriĭ aduse de înaltul guvern regesc unguresc insistă, ca ajutoriul de 25.830 fl. assignat pe an. 1898 să se împartă după modalitatea cea nóuă indicată maĭ sus, şi în numele întreguluĭ guvern ne-a recercat, ca fără amânare se dispunem împarţirea banilor după modalitatea acésta, şi în timp de 8 zile să-l încunoscinţăm despre dispuseţiunea făcută din partea nóstră în acéstă privinţă, pentru că în cas, când noĭ nu am accepta acéstă modalitate, se pótă face Escelenţa Sa dispusetiunile de lipsă, ca respectiviĭ preoţĭ să-şĭ capete ajutoriul assignat. De o dată a declarat Escelenţa Sa Domnul Ministru, că pe viitoriŭ începênd cu anul 1899, suma ajutoriuluĭ ordinariŭ de stat de 18.000 fl. v. a. care este cuprinsă în cele 90.000 fl. v. a. votate în fie care an sub titlu de ajutor de stat pentru biserica grecocatolică, nu se va maĭ împarţi împreună cu suma ajutoriuluĭ estraordinariŭ, care pe basa articlului de lege XIV din 1898 despre întregirea salariilor preoţescĭ s'a luat şi se va lua în bugetul statuluĭ ca ajutor provisoriŭ pentru clerul grecocatolic, şi care se va împarţi între marginile impuse guvernuluĭ prin legea citată, pe când cu privire la împarţirea ajutoriuluĭ ordinar şi stabil de 18.000 fl. guvernul va

---

Turcii ieşiseră sub pólele reduteĭ cu revolvere. Era locul strîmt pentru baionete. Învălmăşéla ce a fost aicĭ nu se póte spune. Era luptă pept la pept şi încăerare ca de furnicĭ.

Voiniciĭ şi Turcii, dar voiniciĭ şi aĭ nostri; se isbiaŭ cu pumniĭ, se frămîntaŭ cu toţiĭ, o grămadă de ómeni îndesuiţi şi încleştaţi, Turcĭ cu Românĭ, se isbiaŭ cu pumniĭ, se sfăşiaŭ cu dinţiĭ, se sugrumaŭ de gât şi, căděnd, se încleştaŭ, se muşcaŭ în svîrcolire, blĕstĕmând şi înjurându-se.

Şi pe de-asupra tuturor se vedea un steag al nostru şi unul al Turcilor, mişcându-se când la drépta când la stânga.

Nu trăgea nimenĭ cu puşca; nu era loc, nu era vreme. Turcii de pe redută, puţinĭ câţĭ rĕmaseră acolo, se luptaŭ cu cârlige, ca să prindă pe Românĭ, să-ĭ dea jos orĭ să-ĭ tragă pe redută.

Sergentul, care purta stégul batalionuluĭ în mână, cade cu capul crepat drept în dóuĕ de un iatagan. Căpitanul Mărăcinean smulge stégul din mâna mortuluĭ şi înălţându-l strigă: după el şi după mine! Într'o mână cu stégul şi într'alta cu sabia îşĭ face drum spre parapet, pe locul strîmt dintre redută şi şanţ, care era numaĭ morţi, Turcĭ şi Românĭ grămadă.

Nu se audiaŭ de cât gemetele răniţilor şi gâfâiturile soldaţilor şi un tropot surd de picióre, apoĭ câte o pleoscăitură a vre unuia, care se lungia în noroiŭ, ér din vreme în vreme s'audia câte o vorbă turcéscă şi câte un urlet: „Auleo, mamă ţine-mĕ!“

Nu maĭ puteaĭ cunósce cine da şi în cine, mirosul de sânge îţĭ tăia rĕsuflarea, ér fumul de puşcă se lăsase ca o negură peste redută. Era svîrcolirea nóstră cea din urmă, svîrcolirea morţii.

În toiul amesteculuĭ şi al turbăriĭ, Mărăcinean, tot cu stégul în mână, apucase să lipéscă de parapet scara şi se urca pe redută. Ajunse cu creştetul capuluĭ aprópe de înălţimea ziduluĭ, ér de-asupra capuluĭ îl flutura în vînt stégul roş-galben-albastru. Soldaţiĭ nostri vĕdură un steag al Românieĭ fâlfâind de-asupra reduteĭ, o clipă, o singură clipă — a fost o vedenie numaĭ, un vis dorit de eĭ!

O clipă numaĭ, căcĭ zece iatagane cădură zuzăind asupra capuluĭ luĭ Mărăcinean, şi o baionetă veni sclipind de sus în jos ca un fulger şi se înfipse în pieptul ghiaurului căpitan. Scara trosni cu putere şi se rupse, ér căpitanul căđu, îndoindu-se pe spate, căđu cu steag cu tot sub parapet.

Spun soldaţiĭ, care eraŭ maĭ pe lângă şanţ, că Turcii de jos l'aŭ ridicat cu baionetele şi-l deteră Turcilor de pe parapet carĭ prinđându-l cu cârligele îl ridicară la eĭ. Apoĭ s'audiră în redută chiote şi urlete sĕlbatice, şi în urmă un Turc bărbos se ivi pe parapet cu bucăţĭ de carne din trupul luĭ Mărăcinean, şi asvîrlindu-le peste capul Românilor, le zise românesce: „Na-vĕ, carne şi mâncaţi!“

Dar abia rosti vorbele şi căprarul Radu Stan puse puşca la ochĭ: glonţul isbi pe Turc drept în gura deschisă şi-l răsturnă în redută.

Şi ca un val năpraznic s'asvîrliră alte compănĭi de Turcĭ spre aĭ nostri, înfuriaţi par că de vederea steaguluĭ român pe de-asupra capetelor lor, stégul ghiaur pe cea maĭ puternică redută a celuĭ maĭ puternic dintre generaliĭ mareluĭ Padişah!

Acum nu era luptă, ci măcelărire.

Toţĭ patru căpitaniĭ batalionuluĭ de linie căduseră, Mărăcinean şi Panu morţi, ér ceĭ alalţi doĭ răniţi de plumb şi întinşĭ pămîntuluĭ. Locotenentul Şurcă a căđut, trăsnit de glonţ, în şanţul reduteĭ; treĭ sublocotenenţi aĭ batalionuluĭ periseră, ér ceĭ alalţi patru nu se puteaŭ lupta, că eraŭ răniţi de baionetă. Întreg acest batalion avea pe atunci numaĭ cinci spre zece oficerĭ, şi dintre aceştia şepte aŭ murit şi şepte aŭ fost duşi pe braţe la ambulanţe, spintecaţi de baionete şi pĕtrunşi de glonţ. Unul singur a rĕmas tĕfăr prin minune.

Nespus de vitejesce s'aŭ asvîrlit spre perire sergenţiĭ acestuĭ batalion: eraŭ cinci spre zece de toţi, şi numaĭ doĭ s'aŭ întors în tabără, ceĭ alalţi aŭ rĕmas de vecie în şanţurile turcescĭ.

Ér din batalionul dorobanţilor putneni periră maĭ puţinĭ ofiţerĭ — eraŭ şi maĭ puţinĭ de cât în batalionul de linie — dar rĕmase de vecĭ sub redută jumătate batalionul.

După ce a perit Mărăcinean, care maĭ ţinea pe flăcăĭ strînşi pe lângă sine, bieţiĭ nostriĭ băeţi rĕmaşi fără oficerĭ se svîrcoliră de capul lor, duşi înainte orĭ la stânga orĭ la drépta, numaĭ de căprarĭ. Ér maĭ apoĭ, în agonia din urmă, flăcăiĭ se isbiaŭ în nescire; fie care făcea după placul sĕŭ, se întorcea şi se asvîrlea, cum îl ducea capul şi ochiĭ.

procede şi mai de parte cu aceea libertate, ce a avut'o în trecut.

În urma acestui înalt rescript Consistoriul nostru archiepiscopesc cumpĕnind tóte împrejurările, a aflat a fi consult, că de o cam dată suma de 25.830 fl. v. a. asignată din budgetul anului 1898 să o ridice de la perceptorat şi să o dée preoţilor respectivi pe lângă modalitatea statorită de Escelenţa Sa Domnul Ministru de culte şi instructiunea publică în rescriptele amintite din 22 Martie 1899 Nro 34.552. Înse în acela-şi timp a hotarît, să aducă la cunoscinţa Escelenţei Sale domnului Ministru şi a înaltului guvern, că faptul acceptării acelui ajutor de 25.830 fl. v. a. nu are se prejudece dreptului acestui Consistoriŭ de a împarţi însu-şi, după cum crede mai bine, ajutoriul ordinar de stat de 18.000 fl. v. a. nici dreptului Veneratului Cler archidiecesan de a se pronunţa însu-şi în mod legal, dacă voesce a primi şi în viitor, pe lângă condiţiunile indicate în rescriptele ministeriale acum citate, fie ajutoriul ordinar de 18.000 fl., fie ajutoriul estraordinar, care se assigneza pe basa articlului de lege XIV din 1898. În fine a hotărît acest Consistoriŭ, ca Veneratului Cler să se dée ocasiunea a se pronunţa în acéstă causă gravă în proximul Sinod archidiecesan, care sperăm de la Dumnezeŭ să-l putem ţiné în anul curent 1899. Aducênd acestea la cunoscinţa Veneratului Cler archidiecesan, pentru ca să fie deplin orientat în o cestiune atât de gravă şi atât de mult agitată, mai observăm, cum că noi am propus 592 preoţi spre a fi împărtăşiţi din ajutoriul ordinar şi estraordinar al anului 1898, şi că în lista de mai jos a preoţilor faptice împărtăşiţi din partea înaltului Ministeriŭ în parantesă am însĕmnat numele preoţilor şi în chipul, în care acela a fost scris în rescriptul ministerial."

Atunci, colonelul Ipătescu, cârmuitorul luptei, începu să se sbată cu gândul, s'asvîrlă spre redută pe dorobanţii din Tecuciŭ. Dar ér fi dus la perire vĕdută, şi ar fi fost de gĕba totul. Sub redută rĕmaseră abia o mână de ómeni luptători, la ce să-i mai ţie acolo în perire? El făcu deci gornistilor semn, să sune de retragere.

Audind semnalul, Turcii rădicară un chiot până la cer şi de o dată cu toţii traseră o salvă de glónţe într'ai nostri.

Încet şi apărându-se. Românii se deteră îndărăt, apăraţi şi sprijiniţi de batalionul Tecucenilor, lăsând délul, pe care ei se luptară aşa de voinicesce, tot în stăpânirea Turcilor. Ér Turcii nu conteniaŭ focul, ci tot urmăriaŭ pe Românî dar nu cu putere. Culegĕnd cât le sta în putinţă pe răniţii lor şi pe cei morţi, Românii se tot scoborau la vale, şi vedeaŭ în urma lor alergând din loc în loc ca să ucidă pe Românii căduţi pe deal. Vedeaŭ cum le sfărâmau ţésta capului cu topórêle şi cu patul puscii, cum îi dumicau bucăţi cu sĕcurile, ér pe cei mai puţin răniţi cum îi tîrau după ei în redută. Gemetele Românilor, ucişi de vii, sgnduiau inimile bieţilor ómeni, carî se gândeaŭ acum numai la mântuirea lor. neavênd nici o putere să-şi apere fraţii de urgia păgânilor.

Ér pe redută vedeaŭ o suliţă, şi în vîrful ei un cap, al căpitanului Mărăcinean. Stând în picióre pe redută, Harapii urlaŭ şi jucaŭ, purtând suliţa din mână în mână şi făcênd cu ea închinăciuni Românilor din vale, batjocorîndu-i în chip aşa de nemernic.

Cu inimă sfărîmată de jale, striviţi de Turci şi batjocoriţi aşa, se retraseră încetîncet ai nostri, apărîndu-se cu împuşcături; trecură peste Valea-Sângelui, o cotiră la drépta şi o luară spre valea Bucoveciului şi sosiră trudiţi şi cu sufletul topit în văile, din carî plecaseră astă diminéţă.

George Coşbuc.

Ajutorul de stat. Mişcarea contra ajutorului de stat continuă. Clerul archidieceseî nóstre surprins pe un moment de nóua fază în care a întrat chestiunea acésta prin decisiunea Consistoriului, pare nehotărît. Sperăm, că ajungêndu-i în mână cercularîul mitropolitan, al căruî text îl publicăm în alt loc, va continua cu mai mult entusiasm şi bărbăţie mişcarea începută. Sinodul se va ţiné aprópe sigur la tómnă, acésta o pretinde chiar şi statutele fondului deficienţilor preoţi, este deci destul timp, ca fie care tract protopopesc să aducă hotărîrî în acéstă vitală chestiune. Toţi cetitorii nostri cetind acest cercular, se vor convinge, că nu s'a putut face de astă dată mai mult. Şi de altă parte şi aceia, carî strigă, că nimic nu s'aŭ făcut, se vor convinge, că s'aŭ înşelat.

Conferinţele preoţesci ţinute zilele acestea în diecesa de Gherla, aprópe fie care a tractat şi hotărît faţă de ajutor, congruă şi autonomie. Comunicăm corĕspondinţele primite până acum.

De închiare publicăm, decisiunea adusă în Protopopiatul Odorheiului. Ea nu rĕstórnă suspiţiunea, că corespondinţa din „M. Polgár" ar fi ieşit din sinul preoţimiî aceluî tract, ci prin hotărîrea adusă, prin unele frase, parcă o susţine şi mai mult. Am dori o declaraţie mai limpede.

Étă hotărîrea din vorbă:

Sinodul protopopesc gr. cat. al Odorheiului Sĕcuiesc în şedinţa sa estraordinară ţinută la an. 1899 în 22 Iun. între alte obiecte faţă cu adjutul estraordinar de stat a decis următórele:

„Sinodul cu mare durere simte miseritatea nesuportabilă a preoţilor din tractul Odorheiŭ. Vede şi aceea, că capul suprem al bisericiî nóstre doresce faţă cu adjutul estraord. de stat a susţiné auctoritatea supremă în biserica gr. cat. nesţirbită; în fine mai cu ochiî plinî de lacrămî vede că: de când s'a asignat prin În. Ministeriŭ acel adjut Prea Ven. Ordinariat mitropolitan n'a dat nici un circular a fară la On. Cler, că pentru ce nu acceptéză adjutul de stat spre împărţire la preoţi, şi de ce să se ţină preoţimea? . . . . . .

Se simte necesitat a recurge la ambitul Escelenţei Sale Dlui Mitropolit şi al ruga, ca să binevoiască; — *dacă cum va cu regularea congruei pe an. 1898 nu póte mijloci preoţilor miserî un adjut corĕspundĕtoriŭ, acum de present asignatul adjut de stat pe an. 1898 al scóte de la perceptorat şi al împărţi, pe cum s'a asignat de In. Ministeriŭ, ér în venitoriŭ — dacă va afla de lipsă — să facă Consistoriŭ plenar, şi din acel Consistoriŭ în numele preoţilor să binevoiască a recurge la In. Ministeriŭ pentru egalitatea îmbrăţişării — cu adjutul de stat — faţă cu cele alalte confesiuni după ce şi religiunea gr. cat. se află între religiunile acceptate de stat.* Ast fel făcêndu-se, amiciţia cordială şi simpatia patriotică mai mult dobîndesce de cât cu opositia — şi passivitatea! . . . .

Sinodul de altmintrelea în causele bis. sprituale se supune ordinelor mai înalte şi doresce a fi tot de una, *pe lângă susţinerea respectului sĕu*, credincios fiŭ bisericiî Sale."

Ştefan Şándor m. p. viceprotopop gr. cat. **Ioan Gergely** m. p. notariŭ ad hoc.

Nu ne putem îndestul mira de limba barbară în care e scrisă decisiunea aceastĕ. Noi eram de convingerea că On. Ioan Gergely scie românesce, saŭ dóră nu dînsul a concipiat textul acesta?

Revistă bisericéscă.

Din Patrie. Pe ziua de 28 a c. a fost conchemată comisiunea centrală pentru congruă la o şedinţă ordinară. În şedinţa acésta secţiunea a V-a va face propunere cu privire la revisuirea conscrierii venitelor preoţimii din archidiecesa nóstră. Comunicatul oficios, considerând importanţa obiectului doresce, ca membrii comisiunei să se înfăţoşeze în numĕr cât mai mare.

Revistă politică.

Afaceri interne. Dieta în zilele acestea s'a ocupat cu compromisul încheiat cu Austria. După primirea luî în general aŭ trecut la desbaterea pe articole, carea încă se va efeptui cu succes în zilele acestea, fiind pentru primire tóte partidele escepţionând pe Kosuthiştî.

Dispute mai înfocate aŭ fost cu privire la sentinţa adusă de comisiunea de imunitate în contra deputatului Sima. Afacerea a fost trimisă din noŭ la comisiune, ca să fie revĕdută şi să se purcédă după lege. Nu puţin sânge rĕŭ le-a causat părinţilor patriei purtarea din timpul din urmă a Saşilor în general şi a Braşovenilor în special, despre ce aŭ dat semne eclatante şi în parlament cu ocasiunea când deputatul Sibiului Bruckner a vrut, să arete ţinuta Saşilor faţă de compromisul legat cu Austria.

Slovacii din partea lor, basându-se pe programul ministrului president, aŭ conchemat o adunare naţională în Modra, ce li-s'a şi conces. La adunarea acésta aŭ vorbit despre drepturile electorali şi de reuniuni, despre libertatea de presă, despre revisuirea legilor politice-bisericesci şi despre legea naţionalităţilor. După exhauriarea acestor teme s'a primit propunĕrea unui advocat, de a se cere respectarea legii de naţionalitate şi revisuirea legilor politice-bisericesci.

Austria. Ocupaţiunea principală a celor din Austria de o cam dată este în locul prim deslegarea încurcăturei, ce aŭ făcut-o băncii austro-ungare prin compromisul legat cu Ungaria în forma, despre carea spuneam în numerii trecuţi, ér în locul al doilea esamînarea progra-

mului de Rusalii al Nemţilor cu scopul ca acestia să nu facă obstrucţia la alegerea delegaţiunilor, carî se vor întruni în Octobre.

Acestea sînt din partea guvernului. Slavii din partea lor, saŭ mai bine zis comitetul permanent al Slavilor cu sediul în Cracovia a trimis învitări în tóte părţile, chemând pe toţi Slavii din Austria, ca să trimită delegaţi pentru marele meeting al Slavilor din Austria, ce se va ţiné în Cracovia în luna lui Septembre.

Numai Românii din Bucovina o duc mai rĕŭ. Ziarul lor de frunte „Patria“ în decurs de câte va zile a fost confiscat de 11 orî, ceea ce a făcut mult sânge rĕŭ la fraţii din provinţa aceea.

România. Terminându-se alegerile atât pentru cameră, cât şi pentru senat, Regele a convocat pe Sâmbăta trecută corpurile legiuitóre în sensiune estraordinară. În sesiunea acésta s'a cetit mesajul de tron, în care după ce se spune, că lucrările corpurilor legiuitóre se vor începe în prima sesiune ordinară, amintesce despre nenorocirea, de carea aŭ fost lovite unele părţi ale ţĕrii din causa seceteĭ, şi propune, ca parlamentul deja în şedinţa estraordinară să ĭea mĕsurile conveniente în favorul poporului agricol. În urmă Maiestatea Sa a accentuat din noŭ, bunele raporturî ale regatului vecin cu tóte puterile europene.

Parlamentul după retragerea Regelui a purces la verificarea titlurilor şi la constituirea sa. De preşedinte al camereĭ a fost ales C. Olănescu, ér de vice-preşedinţi A. Catargiŭ, N. Economu, N. Filipescu şi G. Panu. În senat fotelul presidenţial l-a obţinut C. Boerescu, ér cele de vice-presidenţi Gr. Cogălniceanu, A. Cantacuzino-Paşcanu, Sava Şomănescu şi Dr C. Severeanu.

Sesiunea estraordinară va ţiné cel mult până în 25 l. c. v. În acéstă sesiune se vor propune camerelor spre primire proiectul de lege, pentru un credit de un milion leĭ spre a se întimpina lipsa de bucate pentru ţĕrani şi de nutreţ pentru vite. Al doilea proiect va fi pentru înlesnirea arendaşilor statului pentru plătirea dării. În fine cele alalte se ocupă cu administraţia şi comerciul.

Corespondinţe.

Ajutorul de stat şi diecesa de Gherla.

Onorată Redacţiune!

Preoţimea română gr. cat. din tractul protopopesc al Buzeŭ, diecesa Gherleĭ, întrunită în sinod tractual de primăvară, în parochia română gr. cat. Feldióra (Melegföldvár), alăturându-se la mişcarea pornită în potriva modului împărţirii ajutorului de stat şi a congruei, a decis să publice următorul:

Protest.

„Preoţimea gr. cat. română a tractului Buzeŭ conscie de chemarea s'a sfîntă şi de caractĕrul preotului român, protestéză sus şi tare în contra modului de împărţire a ajutoriului de stat, fiind gata orî şi când de a se întruni la luptă sub stindardul sfînt, al căruĭ guvernatoriŭ e Episcopul, înzestrat cu putere legislativă, judiţială şi disciplinară, de însuşi Domnul nostru Isus Christos.

Cunoscêndu-ne datorinţele faţă de superiorii nostri bisericesc, şi avêndu în vedere că sîntem patrioţi fideli şi supuşi tronului înse cu drepturî garantate şi sancţionate prin legi, pretindem sĕrbătoresce ca legile acelea să se aplice cu mĕsurî juste şi să se observe neparţial.

Pe baza conclusului protocolar, ne declarăm solidarî cu ceî alalţi confraţi preoţi gr. cat. românî din alte tracte protopopesc, şi de aicî în colo niciunul nu vom cere şi suplica pe calea administraţiunei politice după ajutóre de la Ministru, ci pretindem ca acelea conform praxeĭ de mai înainte să se împartă singur prin Capii bisericiĭ, celor mai rĕŭ dotaţi, bine meritaţi carî lucră neobosit în via domnului spre înflorirea intereselor bisericesc şi cultura naţională.

Dorim mai în colo „autonomia-provinţială românéscă“ separată de cea romana catolică.

Rogăm tot o dată cu reverinţă fiască pe Măritul Ordinariat Episcopesc, să binevoéscă a convoca sinod diecesan, în care să se pertracteze datorinţele ce se impun clerului român gr. cat. în aceste zile de grea încercare.

Sân Nicóra (Aranyos szt. Miklos) la 23 Iuniŭ 1899.

Ioan Pap
paroch gr. cat.

On. Redacţiunĭ a foilor nóstre sînt rugate a publica acest protest.

Sĕlagiŭ, diecesa Gherleĭ 9/21 Iuniŭ 2899.

Onorată Redacţiune!

Vĕdêndu şi cetind că pressa nóstră critică prea aspru ţînuta clerului din diecesa nóstră a Gherleĭ, îmĭ ţin de datorinţă a informa preţuitul ziar „Unirea“ şi prin ea pe ceî întercsaţi că niciĭ diecesa Gherleĭ *nu dórme*. Şi ca dovadă despre acésta vĕ rog să binevoiţi a publica în colónele preţuite ale acestuĭ ziar un scurt raport despre decursul *conferinţeĭ clerului din Tractul protopopesc al Eriului*. Cred, că ast fel de conferinţe s'aŭ ţinut acum cu prilegiul sfintelor Rusaliĭ aprópe în întrĕgă diecesa, de şi póte nu se vor publica prin ziare rapórte despre fie care.

Trec peste hotărîrile de însemnătate mai puţină şi vĕ informez singur despre cele mai momentóse; dintre carî cea dintâiŭ a fost: următóre propunere făcută de Părintele Protopop *Greg. Pop* şi cu căldură sprijinită cu deosebire de preoţii *Vasile Hoblea* din Cig, *Georgiŭ Filip* din Căuaş şi *A. Băliban* din Acâş.

Fiind că între preoţii din tractul protopopesc al Eriului, pe cum şi în alte tracte şi azi se mai află unii preoţi, carî nu mai încétă de a eda oficiilor civile magiare şi mai de parte estrasele matriculare numai ungurésce saŭ în casul cel mai bun şi românesce şi ungurésce, clerul tractual prin acésta ezice de obligătóre hotărîrea sa, că de azi în colo niciunul dintre preoţi să nu mai edee estrasele matriculare de cât în limba română şi acésta o pot face preoţiĭ basaţi pe articolul de lege XLIV din an. 1868 şi basaţi pe aceea împrejurare că, matriculele sînt redactate curat românesce — şi toţi aceia dintre preoţiĭ tractualî, carî nu vor face ast fel nu mai pot conta la cinstea nóstră: tot o dată clerul tractual hotărésce, să se róge cu umilinţă Escelenţa sa Episcopul nostru diecesan, ca în acéstă causă să binevoiască prea graţios a eda o ordinaţiune circulară, prin care să impună clerului întregeĭ diecese, că estrasele numaĭ redactate în limba română să ĭe edee şi se nu să facă uniĭ *din cler tălmaci nechemaţi şi neîndreptăţiţi prin traducerea textului român în limba magiară.*

A urmat după acest punct cetirea uneĭ disertaţiunĭ practice a părinteluĭ din Căuaş G. Filip şi după acésta din noŭ un punct de momentuositate şi mai gravă: *Cestiunea ajutoriului de stat,* la care se încinse o discuţie vehementă şi fórte agitată, care a ţinut mai bine de un cias de vreme.

La începutul discuţieĭ doî preoţi aŭ fost de părerea, că dacă ajutorul va veni prin mâna Escelenţeĭ sale Episcopului vor primi şi pe lângă condiţia să dee cuietanţă redactată în limba magiară şi vidimată de solgăbirăŭ. Fiind combătuţi înse prin argumintele neresturnabile ale protopopului Greg. Pop şi cele ale preotului A. Băliban, clerul tractual unanim hotărésce, că nu numaĭ că nu respinge ajutoriul de stat ci îl pretinde chiar, pentru că are tot dreptul ce ĭe din al sĕŭ şi al sĕŭ, aşa înse ca suma obveniendă diecesteĭ nóstre guvernul magiar să o pună la dispositia Excelenţeĭ sale episcopului diecesan şi a preaveneratului Ordinariat, care singur este competent a afla vredniciile preoţilor şi va sci să împărţéscă după merite bisericesc şi după lipsa preoţilor acel ajutor; ér în cât guvernul magiar ar da acel ajutor cu practica de până acum clerul tractual hotărésce de şi nu chiar cu tóte voturile, dar cu maioritate absolută, că de vreme ce condiţiile, că Escelenţa sa episcopul nostru să admanueze singur celor desemnaţi de Ministru pe lângă cuietanţă scrisă în limba magiară şi vidimată de solgăbirăŭ îl par fórte vătămătóre pentru autoritatea şi încrederea dătorită unuĭ archiereŭ şi prea a fară din cale umilitóre şi dejositóre chiar pentru o preoţime, care şi ea a absolvat 16 anî de studiŭ, de şi lipsiţi aprópe toţi preoţii fiind mai mulţi şi taţi de familie cu membri numeroşi, revoltaţi până în adâncul inimiĭ lor românescî, resping cu indignaţiune ajutoriul de stat. Urméză al 3-lea punct momentuos al conferinţeĭ: *Autonomia catolică,* relativ la care clerul tractual unanim hotărésce a ruga umilit pe Escelenţa sa episcopul diecesan, ca conform dorinţeĭ clerului diecesan să binevoiască a apăra autonomia bisericiĭ, fiind aceea decretată de sine stătătóre şi nesupusă de cât de adreptul scaunului Papal, protestând clerul în contra contopireĭ Bisericiĭ române în cea latină.

În urmă clerul tractual unanim hotărésce a ruga pe Escelenţa sa să binevoiască a *convoca sinodul diecesan* ce acum e de o necesitate imperiósă spre discutarea multor agende ţinĕtóre de cler.

De la Crasna.

Marin 25 Iuniŭ 1899.

Onorată Redacţiune!

Clerul gr. cat. din Tractul protopopesc al Crasneĭ adunat la conferinţă preoţéscă în comuna *Şeredeŭ,* sub presidiul venerabilului Vicar *Alimpiŭ Barbulovicĭ,* a adus următórele decisiuni de multă însemnătate:

I. Considerând că *ajutoriul de stat* ce împarte clerului gr. cat. pe lângă condiţiunile stipulate prin guvern, degradéză autoritatea statului preoţesc, pentru că se împarte cu delăturarea forurilor competente bisericescĭ, pe basa informaţiunilor organelor subalterne administrative a statului, cărora nu le compete nicĭ o ingerinţă, cu atât mai puţin drept de supraveghiăre peste viaţa bisericéscă a clerului; considerând că pe lângă modalitatea usitată a statului întru împărţirea acestuĭ ajutor, se sguduie temeliele bisericiĭ nóstre, pentru că se ţintesce la slăbirea legăturilor canonice dintre membriĭ clerului şi dintre cler şi popor; considerând că lovesce în lustrul dignităţiĭ Archiereşcĭ, care sub durata secliloru desastroşĭ a fost, este şi trebue să fie şi în viitoriŭ farul peste cariera desvoltăriĭ bisericiĭ nóstre; *conferenţiariĭ se declară unanim contra primiriĭ ajutoriului de stat pe lângă condiţiunile cari ne umilesce clerul şi biserica.*

II. Considerând, că biserica nóstră gr. cat. română a închiat actul sfinteĭ unirĭ cu biserica Romeĭ singur în punctele cunoscute dogmatice, pe lângă asecurarea stipulată prin bula papală, că aşezămintele, ritul, disciplina şi limba bisericiĭ nóstre vor rĕmânea nealterate; ér prin *autonomia* cat. plănuită din partea bisericiĭ rom. cat. de rit latin din Ungaria, care voiesce să cuprindă în cadrul eĭ şi provinţa nóstră bisericéscă gr. cat. română de Alba-Iulia şi Făgăraş, ne vedem periclitate tocmaĭ cĕnodiile asegurate prin actul sfinteĭ unirĭ: clerul Tractului protopopesc al Crasneĭ să dechiară *că nicĭ de cum nu vede consult ca provinţa nóstră bisericéscă să între în autonomia cat. plănuită, ca un membru constitutiv al aceleia.*

III. Considerând că *actul sfinteĭ unirĭ a bisericiĭ nóstre cu Roma* este un moment culminant în viaţa eĭ, care a conlucrat ca un isvor nesecaver spre desvoltarea eĭ religioso-morală şi cult; şi de la a căreia — s. legăturĭ — înrîurinţă sperăm un viitoriŭ mai sĕnin pentru biserică, clerul şi credinciosul nostru popor; conferinţa află a fi corĕspundĕtoriŭ momentuosităţiĭ actului a căreia aniversare de 200 anĭ o va sĕrbători, *ca şi diecesa nóstră să concurgă prin festivităţi solemne la ridicarea nimbului sĕrbătoresc al acestuĭ act.* De o dată să decide ca dorinţele esprese ale conferinţeĭ cuprinse în acestea treĭ puncte să se substérnă Escelenţeĭ Sale prea iubitului nostru Episcop diecesan, într'o representaţiune cu umilită rugare, ca Escelenţa Sa cât mai în grabă să *convóce un sinod diecesan,* în care să se pótă stabili, în mod şi mai pronunţat atitudinea observândă faţă cu aceste întrebărĭ.

Am dorit a aduce acestea, cu permisiunea Onorateĭ Redacţiuni, la cunoscinţa Fraţilor, carĭ cetesc Unirea ca să îmbărbătăm şi noĭ pe ceĭ ce dór mai staŭ în hesitare că ce aŭ de făcut în faţa acestor grave întrebărĭ carĭ ne ocupă pe toţĭ.

Augustin Moldovan
preot gr. cat.

Onorată Redacţiune!

Preoţimea gr. cat. din tractul protopopesc Periceiŭ, — diecesa gr. cat. Gherleĭ, adunată în conferinţă la 20 crt în parochia *Badon:*

Considerând, că *ajutoriul de stat* ce se împarte sub condiţiunile stipulate de guvern unor predţĭ gr. cat.; tinde spre degradarea auctorităţiĭ şi prestigiuluĭ Ilustrilor archiereĭ; sguduie temeliele bisericeĭ cimentate cu sudorile seculare a străbunilor, pentru că ţintesce spre destrămarea sântelor legăturĭ canonice dintre archireĭ şi cler, dintre cler şi credinciosul popor; mai de parte că deschide pórtă liberă spre a se ingera guvernul în afacerile disciplinare, de-a controla şi supraveghia preste organele besericescĭ, — tóte tot atâtea drepturĭ ce compet singur hierarchieĭ bisericiĭ înstituite de Domnul Cristos:

Considerând, că *autonomia* plănuită de beserica rom. cat din Ungaria. în care aŭ de cuget a contopi şi provinţa nóstră mitropolitană gr. cat. de Alba-Julia-Făgăraş, — nu mai puţin se făuresce în detrimentul şi ştirbirea sântelor aşezăminte a bisericeĭ nóstre, ţintesce spre a distruge totalminte organismuĭ moral besericesc, libertatea şi independinţa bisericeĭ nóstre asecurate prin bule solemne papale; tinde spre a viola cu mânĭ sacrilege drepturile inalienabile a bisericeĭ, nóstre faţă de disciplină, rit şi limba nóstră română străbună:

Considerând, că *actul s. Unirĭ* întîmplat acum 200 anĭ, ce-l în proect a se serba cu jubileŭ solemn în metropola provinţeĭ nóstre besericescĭ Blaş; — este un moment culminant în istoria bisericeĭ nóstre, este un isvor din care a rĕsărit deşteptarea, luminarea poporuluĭ nostru român, şi s'a rĕvărsat roduri mănóse de prosperare şi înflorirea întregeĭ bisericeĭ nóstre gr. catolice:

Enunţă, ca decisiune *respingerea ajutoruluĭ de stat sub condiţiunile umilitóre de biserică; — susţinerea autonomieĭ şi respective eluptarea dreptuluĭ de autonomie separată a bisericiĭ nóstre de cătră biserica catolică; şi serbarea cu demnitate a jubileuluĭ solemn de 200 anĭ a s. Unirĭ; drept ce în conformitate cu protocolul conferinţeĭ este rugat Exelenţia sa D. episcop al Gherleĭ că pentru luarea demersurilor cu privire la cesţiunile momentuóse mai sus atinse, să convóce cât mai îngrabă un sinod diecesan.* —

Acestea notiţe am aflat consult a-le împărtăşi cu Onor. publ. cetitor după carĭ rugânduvĕ să primiţĭ espresiunea deosebitei mele stime mĕ subscriŭ.

Meseşanul.

Avis!

Direcţiunea societăţiĭ comerciale pe acţiĭ „Consum“ în şedinţa sa din 26 Iuniŭ a. c. a statorit ca termin pentru plătirea ratei a VI ziua de 1 Septembre a. c. ér pentru rata a VII ziua de 31 Decembre a. c. 10% adecă 5 fl. de acţie.

Binevoéscă a lua spre sciinţă dni acţionarĭ avisul acesta cu adausul, că după rata ce nu s'ar rĕspunde la terminul mai sus arĕtat vor avé să plătéscă, conform dispositiĭ cuprinse în § 8 din statute 6% interese de întârziere.

Tot o dată se comunică că acţiile vechĭ ale reuniuniĭ de consum se schimbă cu acţiĭ nóuă de ale societăţi comerciale pe acţiĭ „Consum“.

Blaş 26 Iuniŭ 1899.

Hodoşiŭ
director.

Noutăţi.

„Întru mărirea luĭ Dumnezeŭ. Pentru biserica gr. cat. din *Pĕtrângen* tract. Roşieĭ montane aŭ contribuit Prea Veneratul *Consistor mitropolitan* din Blaş cu 40 fl. pentru repararea turnuluĭ. Preotul capelan *Teodor Duşa* a dăruit ca porţiune canonică peste 8 jugĕre pământ arător şi fênaţ. Vĕduva crăsnicéssă *Muntea Paraschivă* a dat pe sama bisericeĭ peste 1 juger pământ, a cumpĕrat 1 rînd de haine negre de catifea cu 40 fl., a contribuit cu 3 fl. la cumpĕrarea uneĭ cădelniţĕ, Liturgier şi Euchologiŭ. *Trif Ion* a cumpĕrat 1 prapor adjustat cu 14. fl. *Guş Candin* a cumpĕrat 1 patrachir cu 6 fl. *Tanislav Maria luĭ Mitru* din Zlatna a cumpĕrat 1 patrachir cu 8 fl. *Ţandraŭ Sofica* din B. Poieni a cumpĕrat 1 faţă pe prestol cu 3 fl. Dl *Rudu Traian* notar cercual în Feneş a cumpĕrat 1 cădelniţă cu 6 fl. la care dînsul a contribuit cu 3 fl. Fica Ión jude com. în loc cu 50 cr. şi alţĭ bunĭ făcĕtorĭ cu 2 fl. 50 cr. Maĭ mulţĭ parochienĭ şi streinĭ aŭ contribuit la cumpĕrarea a 2 fesnice marĭ înaintea s. altar cu 15 fl. şi 1 portativ cu 3 fl. *Câmpean Ion* a făcut „o fundaţiune de lumini“ în folosul bisericeĭ, care aduce câte 4 fl. şi mai bine la an. Pentru aceste donaţiunĭ şi binefacerĭ curatoratul bisericesc îşĭ esprimă mulţămită şi pe acéstă cale. Pĕtrângenĭ 27 Iuniu 1899. Teodor Duşa preot capelan gr. cat. Groza Iacob curator prim.

Scirĭ personale. Î. P. S. sa mitropolitul Victor a plecat Marţĭ sara la Budapesta spre a lua parte la şedinţa convocată în causa congrueĭ, — ér Vineri dim. s'a reîntors.

Convocare. Pe ziua de 6 Iuniŭ n. e convocată în *Mociŭ* inteligînţa română din părţile acelea la o adunare pentru reactivarea despărţ. XV al Mociuluĭ. Încredinţatul Asociaţiuniĭ e vrednicul protopop al Catineĭ Preaon. Ioan Moldovan.

Mulţămită. Conform conclusuluĭ adus în adunarea s'a din 7 Maiu a c. în Mediaş, Reuniunea învĕţătorilor gr. cat. din despărţĕmîntul Mediaş, a donat bibliotecii poporale române din Agârbiciŭ următórele cărţĭ: La morminte de eroĭ (D. A. Sturdza), 1848 în România; Tradiţiĭ poporale din Bucovina (S. St. Marian); Programul partiduluĭ naţional-literar din 1892 (D. A. Sturdza): Serbarea aniversară de la 1/13 (April 1891) Academia română; o pagină de istorie contemporana (1859—1896) (D. A. Sturdza); Cercetărĭ literare de (Vas. Mangra) şi Desrobirea Ţiganilor (M. Cogalnicean). Pentru atare ofert marinimos, în sensul §. 2 c. 1. al statutelor bibliotecei, nu numaĭ se recunósce Reuniunea învĕţătorilor gr. cat. din despărţĕmîntul Mediaş de membra fundatóre, ci pe lângă mulţămita protocolară, şi pe acéstă cale primésc mulţămită. Agârbiciŭ 1899 Iuniŭ 23 cu stimă Ioan Botezan presidiul bibliotecii.

Iunial. Direcţiunea Internatuluĭ de fetiţe din loc a aranjat Dumineca după prânz o petrecere în Grădina Comşa din Veza, care a succes peste aşteptare de frumos şi bine, fiind favorisată de un timp escelent. Petrecerea s'a aranjat cu prilejul închieriĭ an. scol. Aŭ luat parte, pe lângă părinţiĭ copilelor aflătorĭ aci, şi o parte mare a inteligînţiĭ din loc. Voia bună şi veselia a domnit sub tot decursul petrecerii. Sara la 9 óre sub conducerea direcţiuniĭ şi a corpuluĭ didactic şi însoţite de tot publicul, s'aŭ reîntors la lumina torţelor şi în sunetele musicei ér-şĭ la Internatul pe care multe din copile aveaŭ să-l părăsésca pentru tot de una. Felicităm pe iniţiatorĭ pentru acéstă frumósă distracţie, care a lăsat neuitate aduceri a minte.

Necrolog. † Archiepiscopul de Praga Cardinalul *conte Schönborn,* fiind în visitaţiunea canonică a dieceseĭ sale, s'a îmbolnăvit, Reîntorcându-se acasă. după puţine zile de suferinţe a tecut la cele eterne în etate de 55 anĭ.

În veci amintirea luĭ!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Viața și operile lui Andreiŭ Murĕșan.

(Continuare.)

Nu avem pretenția de a fi espus aicĭ tot, ce s'a scris despre Murĕșan; și mărturisim, că nicĭ nu a fost scopul nostru, ca să ne estindem până și la cele maĭ neînsemnate producte de acéstă categorie. Scopul nostru a fost, ca să facem o privire scurtă peste productele cele maĭ alese din literatura formată în jurul poetuluĭ, și noĭ în fuga condeiuluĭ am și amintit tot, ce a fost demn de amintit.

Din privirea acésta scurtă, aruncată peste literatura luĭ Murĕșan, ușor se póte convinge orĭ cine, că în general despre Murĕșan s'a scris fórte puțin, și și ceĭ, carĭ aŭ scris despre el, unĭĭ aŭ fost superficialĭ, orĭ unilateralĭ, alțiĭ aŭ fost severĭ, și éră alțiĭ nedrepțĭ. De aicĭ vine, că până acum nu avem încă o monografie démnă de Andreiŭ Murĕșan, în care după merit să i-se tracteze și viața și activitatea. De aicĭ isvoresce tot o dată și îndemnul de a scrie studiul acesta, în care cu mare dragoste vom nisui, să arĕtăm adevĕrata valóre a luĭ Murĕșan, să arĕtăm în el, din tóte punctele de vedere, și pe om, și pe scriitor.

I.

Tinerețа.

Originea familieĭ. Nascerea poetuluĭ. Părinții și frații. Studentul din Bistrița și Blaș. Influința Blașuluĭ asupra poetuluĭ.

Datele referitóre la genealogia și familia poetuluĭ nostru, durere, sînt de tot puține; tot ce scim în privința acésta, sînt datele din Gazeta Transilvanieĭ. [1])

Conform acestor date, familia poetuluĭ nostru este o familie veche românéscă, a cărei tradiție ne duce cu firul sĕŭ obscur până în Maramureș, de unde aduce patru frați nobilĭ Mureșanĭ și îĭ așédă în părțile nordice ale Transilvanieĭ, în comunele Rebrișóra, Nimigea, Feleaca și în Ienciu de pe câmpie. Acésta, firesce, se întîmplă în un trecut îndepărtat, ale cărei marginĭ obscure tradiția nu le póte statori.

De la descendenții acestor patru frați Mureșanĭ își trage originea și ramul acela, care a dat națiuniĭ române pe Andreiŭ Murĕșan. Familia poetuluĭ nostru așa dară este ramul uneĭ vechĭ familiĭ nobile, a cărei trupină se înrădăcinéză în falnica patrie a Dragoșidilor, ér din vlăstariĭ eĭ mărețĭ aŭ crescut maĭ multe celebrități ale Transilvanieĭ.

Cam în acest sens aflăm folosite datele familiare în biografia din Gazeta Transilvanieĭ, căror date cu atât maĭ vîrtos le putem crede, căcĭ aceea biografie a ieșit din condeiul competent a luĭ Iacob Murĕșan, care la tot casul a scris numaĭ ceea ce a sciut din tradiția familiară.

Cu privire la originea nobilă a familieĭ Mureșane, am cercat, dóră vom afla ceva în opul luĭ Ioan cav. de Pușcariŭ despre familiile nobile române. Am și aflat acolo, ce e drept, pe Andreiŭ Murĕșan înferit între nobiliĭ românĭ, dar Pușcariŭ nu spune în opul sĕŭ, că de la cine, când și pentru ce merite aŭ câștigat străbuniĭ acesteĭ familiĭ diploma de nobil. [2])

Deci ne-am adresat în privința acésta cătră nepotul de vĕr al poetuluĭ, profesorul Iacob Murĕșan din Blaș, dar nicĭ dînsul nu nĭ-a putut da informațiunĭ cu privire la diploma de nobil, cu tóte acestea el ne asigură, că toțĭ din familia lor țin la originea de nobil, ér fratele sĕŭ Dr Aurel Murĕșan, actualul redactor al Gazeteĭ Transilvanieĭ, nĭ-a comunicat, că atât tatăl sĕŭ, Iacob Murĕșan, cât și vĕrul acestuia, Andreiŭ Murĕșan, spuneaŭ, că Mureșaniĭ, de la care își aŭ originea, aŭ fost cu toțiĭ ómenĭ liberĭ.

Așa dară originea nobilă a familieĭ Mureșane, în lipsă de date istorice, se basézĕ numaĭ pe tradiția familiară.

Poetul nostru s'a născut la 16 Novembre 1816 [3]) în cetatea liberă regéscă Bistrița, în comitatul Bistrița-Năsĕud.

Tatăl sĕŭ, Teodor Murĕșan, om sciutor de carte, piŭ și deștept, era morar în Bistriță, unde ținea în arêndă de la Dengler și Herger o móră de scórță de argăsit în „Strada de după casarmă“ („Hinter der Kaserne“). Móra acésta maĭ stă și până azĭ dimpreună cu casa natală a poetuluĭ și se află în proprietatea luĭ Carol Dengler. Móra e reînnoită, dar casa este în o stare de tot desolată și ruinată, și se folosesce nu maĭ ca un fel de șură. [4])

---

[1]) Gazeta Transilvanieĭ; 1863 Nr. 101.

[1]) I. Pușcariŭ: Date istorice privitóre la familiile nobile române; Sibiŭ 1895 vol. II. pag. 249.

[2]) Cea maĭ mare parte a biografiilor luĭ Murĕșan consună în privința datuluĭ de maĭ sus. Singur la George Bariț figurézĕ 1814, ca an al nascerii luĭ Murĕșan (Transilvania 1877 Nr. 42). Pentru delăturarea acesteĭ divergințe în o epistolă de datul 17 Nov. 1897 am cerut informațiunĭ chiar de la oficiul parochial gr. cat. din Bistrița, și cu datul 19 Nov. a acelui an ni-s'a respuns, că »Andreiŭ Murĕșan nu este înferit în matricula botezaților.« Probabil, că orĭ preotul botezător și-a uĭtat, să-l înmatriculeze, orĭ a fost botezat în alt sat. Restézĕ așa dară numaĭ confrontarea datelor. Bariț, care a sciut multe amĕnunte din viața poetuluĭ nostru, cu care a trăit un numĕr frumos de anĭ, și a avut cu el o corespondință numeróasă și sinceră, a putut fi bine informat despre anul nascerii poetuluĭ, anul 1814 însĕ l-a scris din greșélă, pe cum arată tóte împrejurările. A nume maĭ târziŭ și el este pentru 1816 (Ist. trans. vol. III. pag. 245). În Informațiunile gimnasiuluĭ Piariștilor din Bistrița de pe anul 1825—6 se spune, că e de 9 anĭ, ce de bună samă s'a dictat de cătră părinții sĕĭ atunci, când l-aŭ înscris, carĭ aŭ sciut cu siguranță anul nascerii fiuluĭ lor. Dacă așa dară în 1825 a fost de 9 anĭ, atunci regresând în seria numerică resultă, că s'a născut la anul 1816, care se află, cu gradațiunea sa, și maĭ de parte în tóte Protocólele, atât la gimnasiul din Bistrița, cât și la liceul și seminariul din Blaș. Dar și de alt cum, după ce între treĭ frațĭ, câțiĭ aŭ fost eĭ, poetul nostru este cel maĭ mic, ér despre fratele cel maĭ mare matricula din Bistrița ne spune, că s'a născut la 1813, așa el, ca cel maĭ mic, la nicĭ un cas nu s'a născut la 1814. Deci anul nascerii poetuluĭ este 1816.

[3]) Casa natală a poetuluĭ stă din o chilie de locuit de 5 m. lungă, 4 m. largă și 2·50 m. înaltă, și din o tindă de tot mică. Întrégă e construită din lemn, chiar și hornul încă e din nuiele și coperit cu șindile. De alt cum în starea eĭ de azĭ, i-se póte vedé icóna în Vatra I. pag. 117, în Revista Ilustrată I. pag. 22 și în Fóia Poporuluĭ IV. pag. 353.

Teodor Murĕșan avea de toțĭ treĭ fiĭ: Ștefan, Vasile și Andreiŭ. De și se lupta cu multe greutățĭ, îșĭ propuse, ca părinte deștept și iubitor de fiiĭ sĕĭ, să le dea o crescere alésă, de aceea, în lipsă de școlă românéscă, angajaseră pe un grănițer cu carte, pe Dănilă Dobaș din Valea Rocneĭ, să-ĭ învețe a scrie și a ceti.

Ștefan, cel maĭ mare dintre frațĭ, era maĭ puțin talentat, căcĭ nu o duse de parte, dar totuși își câștigă atâtea cunoscințe, ca să pótă fi cantor bisericesc, în care calitate a și servit mult timp la biserica română gr. cat. din Bistrița. [1])

Vasile, cel mijlociŭ de la natură rĕŭ și resfățat, nu putea suferi cartea; pe frațiĭ sĕĭ, carĭ se luptaŭ cu ea, maĭ ales pe Andreiŭ, care era neobosit la învĕțat, a dese orĭ îl lua în rîs. Culmea fericiriĭ sale era morăritul, pe lângă care i-se concentraŭ tóte dorințele; mânat de aceste micĭ dorințe, urma proverbul: „voiŭ trăi și eŭ, cum a trăit tatăl meŭ,“ și s'a făcut morar. [2])

Dar cu atât maĭ ager, maĭ talentat și maĭ silitor era Andreiŭ. Tatăl sĕŭ însĕ nu avu fericirea, să-și vadă fiiĭ crescuți și să se bucure de eĭ, cum se bucură plugarul, după multe ostenele, de secerișul mănos. O nefericită întîmplare îĭ curmă zilele în cea maĭ frumósă etate, când capul familieĭ este maĭ capace de a întîmpina greutățile vieții. Ducênd o dată un car de scórță de argăsélă, fiind carul rĕŭ încărcat, la o cotitură se resturnă pe el și îl omori la moment. [3])

Acéstă nefericire răpi sprijinul energic și sigur al familieĭ. Soția sa, Eftimia, rĕmâne fără ajutor, cu treĭ orfanĭ mititeĭ. Conducerea caseĭ, câștigarea celor de lipsă pentru traiul de tóte zilele, crescerea celor treĭ orfanĭ, tóte acestea de aci înainte vor apĕsa umeriĭ uneĭ femeĭ simțitóre, pie și religióse, casnice, deștepte și tare la spirit, carea, în tocmaĭ ca o veche matrónă, nu se sparie de sarcina cea mare și grea, de a înlocui ea, femeea, și pe bărbatul sĕŭ.

Dintre ceĭ treĭ orfanĭ Andreiŭ a simțit maĭ mult perderea tatălui sĕŭ. De mic a fost silit, să guste din păharul suferințelor, de carĭ și maĭ târziŭ încă avu atâta parte! În fața mareĭ perderĭ, el era mica mângăiare a mameĭ sale. Iubirea nețermurită și gingașe a mameĭ, reversată pașĭ de pașĭ și zi de zi asupra luĭ Andreiŭ, fu resplătită prin o rîvnă de carte și o silință de fer, care prin progresul, ce-l dovedia, deja promitea cel maĭ strălucit și maĭ sigur viitor.

Prof. Ioan Rațiu.

(Va urma.)

---

[1]) Epistola de datul 19 Nov. 1897 a protopopuluĭ Alesandru Silași.

[2]) După comunicarea veduveĭ poetuluĭ.

[3]) După aceea-și comunicare.

Amalrich regele Ierusalimului și ceĭ doĭ peregrinĭ.

(Narațiune istorică).

(Continuare.)

„Neisbutênd nicĭ cum ĭ-am zis, să mérgă la stăpânul sĕŭ, să-ĭ spună, că voesc să-ĭ daŭ tótă averea, numaĭ să-mĭ dea libertatea. Servitorul îĭ aduse rĕspuns, să încete cu tîrguelile! Stăpânul sĕŭ are atâta avere, de nu scie ce să facă cu dînsa, și nicĭ nu vre, să audă de promisiunile unuĭ ghiaur. El își află plăcerea în torturarea creștinilor. „Nu aștepta nimic de la dînsul.“ Rĕspunsul pazniculuĭ mĕ aduse la desperare; mĭ-am propus, să nu mânânc nimica, să mĕ omor cu fómea. Dar în urmă mĭ-am schimbat planul; mĭ-am pus tótă nădejdea în Dumnezeŭ. Mĭ-am zis: maĭ bine să trăesc și să fac lucrurĭ bune, de cât să-mĭ curm viața în un mod nefiresc. Apoĭ transportat cu tótă ființa mea înaintea Dumnezeirĭĭ am pus vot, că dacă mĕ scapă din miseria acésta, în plină armătură voiŭ perigrina pe la tóte locurile sfinte și după aceea voiŭ servi omenimiĭ a sihastru. Din minutul acesta am prins putere, ranele mi se alinară și pe încetul s'aŭ vindecat, m'am dedat cu singurătatea, și grozăvenia închisorĭĭ mĭ-a devenit maĭ suportabilă.“

„Într'o nópte mi-se păru, că cine va mĕ prinde de umĕr. Deschidêndu-mĭ ochiĭ vĕd lumină, la picĭórele mele era felinarul pazniculuĭ. În închisóre nu era nime. Maĭ mare mĭ-a fost mirarea, când m'am pomenit cu mânile și picĭórele deslegate. Numaĭ de cât m'am ridicat și am cercat, să umblu. La început nu puteam sta pe picĭóre numaĭ rădimat de murĭ. Pe încetul mĭ-aŭ revenit puterile și în urmă am putut să umblu, cum se cade. Apoĭ mulțămind luĭ Dumnezeŭ pentru îndurarea-ĭ nemărginită cu felinarul în mână am urcat scara. În vîrful scărĭĭ stetea servitorul. Vĕdêndu-l mĭ-a căḑut felinarul de spaimă, nu cum va să mĕ ducă ér în întunecimea adêncă; dar spre surprinderea mea îmĭ zise încet: „Nu aĭ témă“! Și eŭ sînt creștin, condamnat să fiŭ paznic în închisóre. Și fiind că tot de una mĕ pândesc, n'am cutezat, să-ți daŭ nicĭ un ajutor. Acuma s'aŭ dus cu toțiĭ, ca să asalteze un castel din vecinŭ și în graba cea mare și-aŭ uĭtat de prisonerĭ. Servitorul plécă înainte. Ne-am urcat în continu și în fine am ajuns în încăperile procuratureĭ din Paneas. În camera de arme mĭ-am găsit armatura. Ĭ-am spus servitoruluĭ de votul ce am făcut și l-am rugat, să-mĭ ajute, să mĕ îmbrac. Paznicul cu greŭ se hotărî, să mĕ lase ca să îmbrăc armele, fiind că se temea, ca să nu ne găséscă Turciĭ. Fiind gata, servitorul mĭ-a sfătuit, să îmbrăc pe de asupra haĭne turcescĭ, ca să nu mĕ cunóscă nime. Dar nu m'am învoit nicĭ de cum. De aicĭ mĕ conduse prin un șir de odăĭ în grădina procuratureĭ. Aicĭ stînse felinarul și-mĭ zise: Aicĭ în mur este o portiță, étă cheea, deschide și să eșim încet. Pe aicĭ eșim în libĕr. Tîrîndu-ne încet am ajuns a fară. Calea nóstră acuma ducea printre zidurĭ înalte, trebuind să eșim pe pórta cetățiĭ. Eliberatorul meŭ cunoscut cu locurile mĕ conduse în stânga, unde în zid era o apertură menită pentru scărĭ. Cu scările, ce eraŭ aicĭ am urcat zidul și ne-am lăsat tot cu ajutorul lor de cealaltă parte. Ast fel am ajuns téferĭ a fară din cetatea. Însoțitorul meŭ era fórte precaut. Liberĭ fiind plecarăm maĭ de parte și ajungem în un sat. Aicĭ la o casă stătea legațĭ în curte doĭ caĭ zdravenĭ. Ăstia ar fi bunĭ pentru noĭ, zise liberatorul meŭ. Sînt caiĭ guvernoruluĭ, saŭ l-a lăsat aicĭ, saŭ s'a încuartirat aicĭ peste nópte. Fără să ne gândim mult, ne urcăm în șea și dăm pinten caiĭor. Până ce am ieșit din sat am luat-o maĭ cu trébă, nu cum va să se audă tropotul copitelor și să ne urmăréscă; ieșiți din sat o tulirăm ca vîntul. În zorĭ roibiĭ se prăbușiră, dar noĭ eram mântuițĭ. Mântuitorul meŭ rĕmase în Ierusalim, ér eŭ ținênd samă de votul ce l-am pus am cercetat locurile sfinte și în urmă ajunsel aicĭ, unde m'am dedicat vindecărĭĭ celor bolnavĭ și rănițĭ. Astăzĭ sînt destul de îndemânatic în tractar[ea] pacienților.“

„Puterea celuĭ de sus te a trimis în acestea locurĭ, ca să-mĭ fiĭ mie spre mântuire. Tu aĭ să mĕ vindecĭ și recâștigându-mĭ puterile, ér voiŭ merge să combat pe păgânĭ.“

„Amin,“ zise pustnicul.

Alifia, pe care o gătise Kuncz, a avut putere vindecătóre. În timp de 8 zile îĭ puse în picĭóre pe Bernhard. Dându-ĭ bucate nutritóre cavalerul ér își recapĕtă puterile. Când se simți pe deplin restaurat zise prietinuluĭ sĕŭ: „Acum dă-mĭ voe, să plec, vreŭ, să mĕ lupt ca și maĭ înainte cu păgâniĭ.“

Kuncz îĭ îmbrățișă ĕră cu căldură și îĭ rĕspunde: „Eștĭ libĕr, dacă te simțescĭ voĭnic plécă, dar dacă ți-s'a întîmpla ceva, vino ér în cóce.“ Acum îĭ lipsia armătura Tot ce a avut a ajuns în mânile luĭ Șircuh. Kuncz scóse de după o perdea armătura sa négră cu crucea roșie, și i-le dete luĭ. Bernhard. Fiind potriviți la statură îĭ s'aŭ chiar nimerit. Când fu gata Kuncz îĭ sfătuĭ să nu plece ziua, ca să nu-l zărésca Turciĭ, ci să aștepte nóptea, când neobservat va puté ajunge la Creștinĭ. Kuncz ieși a fară și informându-se despre armata creștină îĭ spune luĭ Bernhard, că regele Amalrich a trecut Nilul și urmărésce în marș forțat pe Șircuh. Cât ce însără Bernhard luându-și rĕmas bun de la deftorul sĕŭ plécă la drum Dorul de a se întâlni cu camerądiĭ sĕĭ îĭ întări în puterĭ. Dar îĭ da zor și dorul rĕsbunăriĭ Tradarea luĭ Milo l-a turburat sufletul, și ambiția luĭ de cavaler îĭ împunea rĕsbunarea. Până când a fost sub adăpostul sihastruluĭ s'a arĕtat conciliant, dar cât ce s'a vĕḑut singur s'a aprins și dorind doria să dea față cu Milo. Bernhard luând calea dréptă peste cotiturile Nilului înainta repede și în zorile zileĭ a treia vede pe o colină din depărtare dóuĕ oștirĭ dușmane gata de luptă. Și fiind că era de parte binișor de câmpul de bătae, tot tremura, nu cum va să întârzie. Grija acésta îĭ luță mersul și se grăbi, în cât abia rĕsufla. Din norocire când era maĭ obosit, étă îĭ ieșă în cale un cal, care a rĕmas fără stăpân. În dată îĭ stă în cale, îĭ apucă de frîne și îĭ încalecă. Calul era în colórea corbuluĭ, armătura luĭ ĕră-și négră. Sosirea luĭ Bernhard în mijlocul taberiĭ a fost asemenea iviriĭ unei fantóme din mijlocul pămîntuluĭ. Sosirea luĭ a fost binevenită. Șircuh și-a postat cetele sale în treĭ grupe; în centru era oștirea cea maĭ puternică. Regele Amalrich dete atac asupra centruluĭ și îĭ înfrânse pe păgânĭ așa de tare în cât s'aŭ retras. Împrejurarea acésta a îndemnat pe Amalrich, să-ĭ urmăréscă. Dar păgâniĭ, când aŭ gândit că rîndurile creștine s'aŭ desfăcut, staŭ pe loc și cu ajutórele, ce le aveaŭ ascunse, se lasă asupra Creștinilor. Asaltul acesta neașteptat ĭ-a dislocat pe Creștinĭ și aŭ trebuit să se lupte până la desperare. Se începe un crâncen măcel. Trupa luĭ Amalrich scade vĕḑênd cu ochiĭ. Covîrșitórea mulțime a păgânilor ĭ-a adus în strimtorare. Rînd pe rînd cad ceĭ maĭ bravĭ comandanți de a luĭ Amalrich și nu mult lipsia, ca se fie strivițĭ cu toțiĭ. În momentul acesta critic mareșalul Milo de Plancy, care de mult era în tremă, o luă la sănătósa și după dînsul se îndemnară și alțĭ laș, ca să lapede armele și să fugă în ruptul capuluĭ.

Chiar atunci sosi în mijlocul taberei Bernhard de Zollingen. Regele Amalrich se apăra până la desperare și fiind că nu purta pavéză a primit maĭ multe rănĭ. Păgânii l-aŭ luat la ochĭ și voiaŭ cu tot de adînsul să pună mâna pe el și să-l prindă viŭ. Deja năvăliră între strigăte asurdițóre asupra luĭ și era cât pe aci să pună mâna pe dînsul; dar când credeaŭ, că-ĭ a lor resare între dînșiĭ cavalerul negru cu crucea roșie și începe a lovi pe dușmanĭ. „Săriți, ceĭ ce țineți la regele Ierusalimuluĭ,“ strigă cavalerul de se audi în depărtare.

Dar nime nu se ivi, ba și ceĭ, carĭ aŭ maĭ rĕmas o luară la sănătósa. Păgânii încremeniră vĕḑênd pe cavalerul negru. Presența luĭ le-a însuflat témă și cutremur.

Observând acésta Șircuh le strigă aprins de mâniă: „Slăbănogilor, nu vi greŭ se vĕ retrageți dinaintea unuĭ singur om, și să vĕ înmărmuriți, fiind că are armătură neobicĭnuită. Pe el copiĭ, prinde-ți-l!“

Păgânii încurajați săriră asupra luĭ Bernhard, dar loviturile sabiĭ luĭ îĭ grămădia într'una. Ar fi ținut pept și maĭ de parte cu hordele păgâne, dar regele așa de mult slăbise, în cât era să cadă de pe cal. Dacă nu-ĭ săria în ajutor, ușor cădea de pe cal în mânile păgânilor. Atunci Bernhard aruncând darda în fața celor, carĭ eraŭ maĭ aprópe, într'o clipită smulge pe rege de pe cal și dispare cu iuțala fulgeruluĭ. Păgânii vĕḑênd că regele li-a scăpat din mânĭ, să luară după dînsul, dar roibul luĭ Bernhard îĭ dusă așa de repede, în cât ĭ-aŭ perdut din ochĭ.

În calea lor dete peste o cétă de desertorĭ. Acestora le dete în samă pe rege cu porunca, ca să-l ducă maĭ de parte; apoĭ el chema la sine pe toțĭ cavalerĭĭ și servitorĭĭ, carĭ eraŭ maĭ de daĭ dómne și le zise: „Veniți cu mine ca să alungăm pe dușmanĭ. Dacă nu facem așa, atunci acușĭ îș pe noĭ și pe toțĭ ne măcelăresc. Dacă ajunge regele a dóua óră în mâna lor, atunci s'a gătat.“

Toțĭ ceĭ de față se mirară de cele audite. Ei nu-și puteaŭ închipui, ca să se afie cine va, care să le propună să reîncépă lupta. Vorbele cavalerului aflară resunet în în inimile Creștinilor. Toțĭ se declarară gata să-ĭ urmeze, numaĭ să-ĭ conducă.

Singur Milo de Plancy replică, că dînsul trebue să rămână lângă rege, un nou pretext de a nu se espune primejdii.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

Sfînta și Dumnezeésca EVANGELIE

a Domnului și Dumnezeului nostru Isus Christos

revĕdută după originalul grecesc și acum întâia dată tipărită cu litere străbune în zilele preaînălțatului Împĕrat al Austriei și Rege Apostolic al Ungariei Francisc Iosif I. cu binecuvîntarea Preasfințitului nostru Archiepiscop și Mitropolit de Alba Iulia și Făgăraș Dr Victor Mihályi de Apșa.

Blaș 1900.

De la sfînta Unire 200.

Evangelia e tipărită în format folio, pe hârtie de pergament albă și consistentă, cu litere mari nóuĕ, cu cadru duplu: negru și roșu, și cu titlii și litere inițiali ĕră-și roși, e de o esecutare tipografică escelentă. Se estinde pe 40 cóle 323 pagini.

Pagina titulară are un cadru artistic, în celea patru colțuri cu simbolele evangeliștilor:ânger, vultur, leŭ și boŭ. De asupra, în mijloc e chipul Mântuitorului ca învĕțător, avĕnd în mână cartea, ĕr de desupt e pecetea metropoliei.

La începutul fie căreĭ Evangelii, stă chipul Evangelistului pe hârtie grósă satinată, viața lui și indicele după capete, arĕtându-se fie care cap când se cetesce, în ce zi și la ce pagină?

Sfârșindu-se evangeliile de peste an, urmézĕ evangeliile de diminĕță ale învieriĭ, a sĕrbătorilor nemișcătóre de peste an, ale sfinților, la ocasiuni diferite, la sf. Ungere, sf. Botez și sfințirea apeĭ.

Urmézĕ apoĭ un tipic amĕnunțit despre aceea, când se începe și când se gată fie care Evangelist, evangelia canaaneneĭ, din sĕptĕmâna botezului și apoĭ schimbarea evangeliilor după ziua în care cad ss. Pascĭ ș. a.

Ca limbă, nu lasă nimic de dorit, ținêndu-se cont de progresele și desvoltarea limbiĭ literare românescĭ, de vechile texte, și de aceea, ca să fie pe înțelesul poporului.

O recomandăm cu tótă căldură spre a fi cumpĕrată pentru tóte bisericile Provinției nóstre mitropolitane.

Bart. Baiulescu: **Monografia Comuneĭ bisericescĭ române gr. or. din cetatea Brașovului.** Cu ocasiunea sfințiriĭ bisericiĭ nóuĕ din centrul Brașovului cu hramul Sf. Adormire a apărut un volum conținênd monografia acesteĭ comune bisericescĭ de la anul 1786 până în ziua de astăzi.

Acest volum s'a compus și publicat de Dl protopop Bartolomeiŭ Baiulescu cu spesele comitetului parochial și conține pe basa alor 118 documente originale, date, nu numaĭ de interes local ci și de interes general românesc, pe cum: Înființarea comuneĭ mixte bisericescĭ de la sfînta Treime din Brașov-cetate; fasele procesului pentru limba româna în aceea biserică și pentru administrarea averiĭ eĭ; înființarea comuneĭ bisericescĭ curat românéscă; înființarea școliĭ elementare din cetatea Brașovului cu ceĭ maĭ renumiți profesorĭ; înființarea gimnasiului românesc și a celor alalte școli mediĭ românescĭ din loc, înființarea Gremiului român negușătoresc și a casineĭ române, cursul unui al doilea proces pentru biserica Sf. Treime sfârșit în mod nefavorabil și clădirea nóueĭ biserici în centrul Brașovului.

Prețul acestui volum tipărit în octav mare cu 276 pagine și 11 fotografiĭ, se pune în vînzare în folosul bisericiĭ nóuĕ, cu prețul redus de numaĭ 1 fl. Opul e depus spre vînzare la librăria I. Ciurcu, la firma Nepoții Eremia la epitropul bisericiĭ Dl T. Spuderea și la autorul.

Recomandăm acéstă monografie, cuprinzêndu date istorice interesante pentru toți.

XIII. Programă a școliĭ civile de fete a Asociațiunii, pe anul școlar 1898/9, publicată de Dr Vasile Bologa, director. Din cuprinsul programeĭ relevăm studiul dluĭ Nic. Vătășan din botanică despre familia Solanaceae. Numĕrul elevelor înmatriculate la școlă aŭ fost de 86, la a elevilor din Internat de 47, dintre carĭ 7 din România.

Posta Redacțiunii. On. *A. M.* în *M.* Vĕ mulțămim pentru celea comunicate, scusați că nu le-am putut publica de cât așa. După cum vedeți sîntem copleșiți de raporte de acest soiŭ, ceea ce de alt cum numaĭ bucurie ne causézĕ. — *„Meseșanul“* Acela-și rĕspuns ca maĭ sus. Am dori ca maĭ a dese să vedem scrisórea Dtale. = On. *M. D.* A sosit, dar a trebuit să rĕmână pentru numĕrul viitor. — *Dr Sega.* N'am maĭ avut loc. Întârziea nu-ĭ stricĕ. E bine să se audă cât maĭ variate părerĭ. Salutare. — M. On. *Ștefan Sandor* în *Odorh.* Rĕspunsul Dtale e așa de rĕŭ scris românesce, în cât nu putem sci ce vreaĭ să zicĭ Regretăm, dar nu o putem publica.

Editor și redactor rĕspundĕtor:
Dr Vasile Suciu.

Nr. 120—1899. (25) 2—2
adv. arch.

Anunț de esarêndare.

Bunul comasat din Bucerdea-Grânósă, aparținĕtor fondului Basilitan, administrat de Veneratul Consistor Mitropolitan din Blaș, se va da în arêndă pe calea licitațiunii publice împreună cu bunul aceluia-și fond din comuna învecinată Tür numită „Lunca mare“ pe 6 anĭ succesivĭ de la 1 Ianuar 1900 până la 31 Decembre 1905.

Bunurile sus numite constaŭ din: întravilan corĕspunzĕtor și în total din 1279 jugere cat. 360 orgii □ arător, fînaț, cositor și pășune.

Licitațiunea publică se va ține în Blaș la

6 Iuliŭ 1899 st. n.

la 10 óre a. m. în cancelaria advocațială din Curtea mitropolitană.

Prețul de esclamare va fi 7,500 fl., sub care preț de arîndă bunul nu se va esarênda.

Condițiunile de esarêndare se pot vedé în cancelaria subscrisului.

Ceĭ ce doresc a lua parte la licitațiune sînt dătorĭ a depune un vadiŭ de 750 fl. în banĭ gata orĭ în hârtiĭ de valóre notate la bursa din Budapesta.

Ofertele presentate în scris până la acel termin se vor lua numaĭ atunci în considerare, dacă se vor face pe lângă acluderea vadiului amintit și pe lângă declarațiunea, că oferentele cunósce condițiile de esarêndare.

Blaș la 23 Iuniŭ 1899.

Dr Iuliŭ Maniŭ
advocat archidiecesan.

---

351 v. szám (26) 1—1
1899.

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a balázsfalvi kir. járásbiróság 1899. évi V. 126. számu végzése következtében Dr Rónai János helyetesitett ügyvéd által képviselt Frankl A. Hermann és fiai javára, Gross Reinhold ellen 115 frt — kr. s jár. erejéig 1899. évi Február hó 9-én foganatositott biztositási végrehajtás utján lefoglalt és 450 frt — krra becsült 3000 kilo sodronyszegből álló ingóságok nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a balázsfalvi kir. jbiróság 1899. évi V. 416. számu végzése folytán 115 frt — kr. tőkekövetelés, ennek 1899. évi Január hó 22-ik napjától járó 6% kamatai, és eddig összesen 35 frt 95 krban birólag már megállapitott költségek erejéig helyben alperes üzletében leendő eszközlésére 1899. évi Julius hó 10-ik napjának délelötti 9 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták s azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Balázsfalván 1899. évi Junius hó 26-ik napján.

Thát György,
kir. jbirósági végrehajtó.

---

382 v. szám (27) 1—1
1899.

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a balázsfalvi kir. járásbiróság 1899. évi V. 242. számu végzése következtében Dr Rónai János helyetesitett ügyvéd által képviselt Első magyar lakatos és lemezáru gyár javára Gross Reinhold ellen 243 frt 40 kr. s jár. erejéig 1899. évi Április hó 5-én foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 420 frt — krra becsült 70 kötés rudvasból álló ingóságok nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a balázsfalvi kir. jbiróság 1899. évi V. 242/2. számu végzése folytán 243 frt 40 kr. tőkekövetelés, ennek 1899. évi Január hó 20-ik napjától járó 6% kamatai, és eddig összesen 26 frt 85 krban birólag már megállapitott költségek erejéig helyben alperes üzletében leendő eszközlésére 1899. évi Julius hó 10-ik napjának délelötti 10 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták s azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Balázsfalván 1899. évi Junius hó 26-ik napján.

Thát György,
kir. jbirósági végrehajtó.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii** în Blaş.

Anul IX. | Blaş 8 Iuliu 1899. | Numĕrul 27.

La situaţie.

Mişcarea clerului nostru, în urma decisului consistorial de a accepta *de astă dată* ajutul, pare a fi perdut, pentru moment, avîntul ei nobil şi desinteresat. O hotărîre atât de neaşteptată a putut inspira serióse îngrijirĭ tuturor celor, carĭ judecă sub impresia momentuluĭ, fără a-şĭ da samă de lungile aĥtecedenţe, carĭ eraŭ cunoscute numaĭ în cercurĭ oficióse, ér acum s'aŭ dat în vileag prin circulara, de care am luat act în numĕrul nostru din urmă.

Toţĭ aceia, carĭ şĭ-aŭ cam grăbit judecata întru aprecierea acestuĭ decis, vor înţelege acum, că decisul amintit, de parte de a lăsa în cler impresia de „descurăjare," e un motiv maĭ mult de a continua lupta în direcţia atât de frumos începută. Circulara trimisă clerului archidiecesan, espunênd fasele prin carĭ a trecut agitata cestiune a ajutului, ne presintă date preafrumóse, din lupta, ce autoritatea nóstră bisericéscă a susţinut-o cu atâta bărbăţie până în sfârşit. Şi dacă capitularea a urmat cu tóte aceste, ea nu este o capitulare definitivă, nu este o îngenunchere, care se formeze cas de precedinţă pentru viitor. Este o capitulare interimală; consistoriul nu putea lua asupra-şĭ dreptul de a accepta saŭ respinge pur şi simplu ajutul, fără de a-l da ocasie şi clerului de a se declara în causă în mod legal şi canonic, ér guvernul la forţat să se declare în termin de opt zile. În ast fel de împrejurărĭ, consistoriul nu putea decide alt fel de cum a decis, remonstrând tot o dată la locurile competente, să nu facă cas de pecedenţă din un act stors cu de a sila, sub presiunea momentuluĭ.

Étă pentru ce am zis maĭ sus, că mişcarea nobilă şi desinteresată a cleruluĭ nostru pare a-şĭ fi perdut avîntul, pentru moment. Numaĭ pentru moment! Căcĭ în dată ce clerul va fi în clar cu lupta ce a purtat-o şi o pórtă autoritatea nóstră bisericéscă în acésta causă, va merge maĭ de parte pe calea apucată, şi îndoit îĭ va fi entusiasmul la gândul, că umilirea luĭ este maĭ mică de cât a celor, ce chemaţĭ sînt de la Dumnezeŭ, să apere şi se represinte în primul plan demnitatea sfinteĭ nóstre bisericĭ.

Relativ la acceptarea ajutuluĭ, respective la trimiterea cuitelor, nu avem să dăm sfaturĭ nimĕruĭ. Înainte de decisul consistorial am combătut făţiş acceptarea. După ce ne-a ajuns la cunoscinţă *istoricul* decisuluĭ, nu ne maĭ putem declara aşa făţiş.

E adevĕrat, că consistorul a acceptat ajutul, dar tot pe atât de adevĕrat e, că acceptarea s'a sevârşit numaĭ sub presiunea momentuluĭ, *ceea ce încă nu însamnă, că caracterul umilitor al acceptării a dispărut cu desevârşire.* . . . .

E adevĕrat, că clerul se póte provoca la decisul consistorial, dar clerul să-şĭ pună mâna la inimă, şi să-şĭ dea samă, câtă valóre reală are acest decis stors cu sila?

Nu voim se rescolim lucrurĭ vechĭ, nici să ne perdem în teoriĭ în faţa unuĭ fapt complinit.

Nu voim să contestăm liceitatea unor acţiunĭ făcute sub ocrotirea decisurilor maĭ înalte.

Ne ar durea însĕ, dacă aceste maĭ înalte decisurĭ ar fi socotite drept *paravan,* dacă s'ar afla indivizĭ, carĭ ar cerca să-şĭ spele mânile ca Ponţiŭ Pilat . . .

Accepteze — nu accepteze clerul: cestiune de consciinţă; să nu se uĭte însĕ, că faptul nu dă drept la consecinţe pentru viitor, să nu se uĭte, că — de o dată cu capitularea momentană — s'a dat un noŭ impuls de luptă, prin punerea în perspectivă a *sinodului*, ce se va ţinĕ în anul acesta.

Până atunci cestiunea nu e finită, flamura lupteĭ fâlfae şi pentru maĭ de parte de asupra capetelor nóstre. E rîndul cleruluĭ, să o susţină şi să o apere!

Feuilleton.

— Amintiri. —

Par'că-l vĕd ş'acum sĕrmanul. Palid şi cu gluga 'n spate
Mergea 'ncet în urma turmii. Slab. Privirile-ĭ plecate
Spre pămînt. Părea că vede ceva jos şi că descurcă
Neşce taine ne'nţelese de-altuĭ nime-Apoĭ se urcă
Pe-o colină. Vede ceriul ce de-asupra-ĭ se estinde,
Plin de stele lucitóre. Pe pămînt gluga 'şĭ întinde
Şi privesce dus pe gândurĭ către bolta instelată . . .
Turma pasce fericită 'n jur de dînsul. Când deodată
Prinde-a tremura bĕtrênul. De după şerpar î-şĭ scóte
Fluerul. La gură-l pune şi începe. Triste note
De durere şi de jale umplu aerul şi câmpul
Şi vibrând cântarea stristă pe aripĭ o pórtă vêntul
Şi o duce'n adurmitul codru. Şi în el deştéptă
Paserile adurmite, ce de mult părea c'aştéptă
Sĕmnul ăsta. Ş' apoĭ lute î-ĭ dereg cu tóte glasul
Şi încep un cântec jalnic. Ascultându-l îţĭ perdĭ pasul
Şi rĕmâĭ pe loc. O pétră de pe inimă-ţĭ se duce
Alinându-ţĭ tot amorul în cântarea tristă, dulce.
Ér bĕtrânul cât ce-aude ce-a făcut a sa cântare
Pune fluerul de laturĭ, lângă el. Cu nerăbdare
El alérgă către codru ca maĭ bine să audă
Şi cântarea asta tristă până'n suflet să-ĭ pătrundă
Şi aşa să înţelégă din a paserilor glasurĭ
Marea sa nenorocire şi durere. În largĭ pasurĭ
Ca nebun alérgă — vine 'n capul gol. Căciula mare
Ş'a lăsat-o lângă glugă. — Vêntul pintre pĕr-îĭ sare
Îl desface şi înódă. Şi chiar rĕsărise luna
Şi cu raza-ĭ luminéză pĕrul de argint. Sermana
Cugeta că îl va face maĭ voios cu-a sa lumină
Luminându-ĭ calea, faţa. Dar în fugă maĭ nebună
Alerga acum bĕtrênul ca la codru să ajungă!...
Étă-l şi ajuns în urmă ostenit slăbit, de fugă.
Rĕsuflarea vrea să-şĭ ţină ca s'auda 'ntruna cântul
Plin de tânguiósĕ note. Şi ce ciudă-i, că vêntul
Din auz i-ĭ ia, o parte, şi îl duce 'n depărtare
Încât el de-abia-l aude la 'nceput, apoĭ dispare.
Şi din cântecul de paserĭ el nimica nu 'nţelege!
Nicĭ suspinul să-şĭ. înece, nicĭ durerea a o stînge
Nu putea! Se 'ntórce ĕră şi ajunge lângă turmă

Lucruri triste în biserica sêrbéscă. Pe cum cetim, scandalul provenit din acusarea cu defraudări de aĭ banilor bisericescĭ, ce s'ar fi comis din partea patriarchuluĭ Brancovicĭ, nu peste mult, va deveni complet. Episcopul Verşeţuluĭ Zmejanovicĭ acusase pe patriarchul cu defraudări. Fiind provocat ca să-şĭ documenteze învinuirea, a şĭ presentat documintele relative înaintea sinodului archieresc, care le a fost străpus comitetuluĭ congresual spre a fi esaminate. Esamenul s'a făcut şi resultatul pe cum se zice a fost, că învinuirile în contra patriachuluĭ eraŭ fundate. Dar acésta nu se putea admite, căcĭ ar fi fost scandal, aşa dară lucrurile trebuiaŭ óre cum sucite, ca să se întunece adevĕrul. Şi fiind că tótă buba îşĭ are léc, s'aŭ aflat şi aci remedĭĭ oportune şi încă tare simple. Era destul pentru ca să fie egalitate între cele dóuĕ părţĭ ale bilanţuluĭ, ca sumele ce lipsiaŭ de maĭ mult timp în partea activă, să se pună acum. Conclusiunea e evidentă, căcĭ dacă nu esistă nicĭ o diferinţă între percepţiunĭ, erogaţiunĭ, active şi passive, acusatorul nu are drept, prin urmare e calumniator şi ca atare, fiind nevrednic de episcopie, să fie depus.

Acum va veni rêndul episcopuluĭ Zmejanovicĭ, ca să arete adevĕrătatea celor susţinute de dînsul, orĭ să apeleze la forul suprem, la guvern, şi atunci póte vom vedé cum autocefalia se va preface în policefaliă orĭ udecefaliă.

Listele electorale. A sosit timpul ca să se publice listele alegĕtorilor, şi pretutindenea ele deja vor fi şi publicate. Şi fiind că dreptul de alegĕtoriŭ este unul dintre drepturile cele maĭ însemnate, de carĭ dispunem ca cetăţenĭ, nu va fi superfluŭ, dacă vom atrage din noŭ atenţiunea conducĕtorilor firescĭ aĭ poporuluĭ nostru asupra dreptuluĭ de alegĕtoriŭ şi a dispositiunilor, ce se referesc la înse-şĭ listele. Şi maĭ întâiŭ dreptul electoral. Acest drept este normat în articlul de lege V de la 1848, § 1—2, şi în art. de lege II transilv. din 1848 § 3—4, ér în mod particular este determinat prin legea electorală ungară maĭ nóuă cuprinsă în articl. de lege XXXIII din 1874, § 1—16. Noĭ însene vom mărgini numaĭ la condiţiunile, pe carĭ trebue să le întrunéscă cel din Transilvania. Aicĭ aŭ dreptul de alegĕtorĭ în comunele mărĭ şi micĭ, cei ce plătesc, pe basa cadastruluĭ pentru calcularea contribuţiuneĭ de present în vigóre, contribuţiune după un venit curat de 84 fl., ér dacă posed o casă, aparţinĕtóre claseĭ I de contribuţiune, după un venit curat de 79 fl. 80 cr., şi dacă casa lor e trecută în clasa II orĭ în o clasă superióră de contribuţiune, după un venit curat de 72 fl. 80 cr. Asemenea aŭ dreptul electoral, cei ce plătesc contribuţiunea de stat după un venit curat anual de 105 fl. supus contribuţiuneĭ pe pămînt de casă, orĭ contribuţiuneĭ de clasa I orĭ a III după venit. A fară de aceştia maĭ aŭ dreptul electoral 2 delegaţĭ libĕr aleşĭ din fie care comună, care a fară de cei îndreptăţiţĭ numĕră cel puţin o sută de case; ér dacă comuna e maĭ mică atunci póte alege un singur delegat. Dreptul electoral îl maĭ aŭ şi comercianţiĭ şi fabricanţiĭ pe cum şi industriaşiĭ din oraşe, carĭ plătesc dare după un venit anual de cel puţin 105 fl., ér industriaşiĭ din comunele micĭ şi marĭ aŭ drept de alegere, dacă plătesc, dare de venit cel puţin pentru o calfă. De acela-şĭ drept se bucură şi preoţiĭ, profesoriĭ etc. fără considerare la darea ce o plătesc şi din contră acesta nu le compete minorenilor, servitorilor, soldaţilor în serviţiŭ şi altora, pe cum nicĭ celor ce aŭ fost condamnaţĭ pentru crime etc. Suma — dărĭĭ, ce se recere pentru dovedirea dreptuluĭ de alegĕtoriŭ, se arată prin libelul de dare saŭ prin un certificat de la oficiul de dare.

Espunênd în modul acesta recerinţele pentru dreptul electoral, nu ne rĕmâne alt ceva de cât să reîmprospetăm în memoriă cetitorilor nostri dispositiunile referitóre la eventuale reclamaţiĭ.

Listele electorale provisoriĭ, pe basa legiĭ, trebue să fie espuse la primăriĭ din 5—25 Ĭulie pentru a puté fi esaminate şi eventualele greşelĭ observate. Dacă cine va vede, că nu e înscris în listă, orĭ dacă e înscris, nu e aşa pe cum cere legea, atunci póte reclama până în 15 Ĭuliŭ n. Pot reclama şi maĭ multe persóne de o dată, alăturând fie care libelul de dare orĭ certificat de la oficiul de dare, prin carĭ să arete, că plătesce darea ce se recere ca să fie alegĕtoriŭ. Reclamaţiile trebue adresate comitetuluĭ central şi se predaŭ primărieĭ, şi dacă comuna e mică, oficiuluĭ notarial de cerc. Reclamaţiile se pot ceti în oficiŭ de orĭ şi cine şi îşĭ póte face observaţiunile sale în contra lor din 16—25 Ĭuliŭ. Paşiĭ ulteriorĭ, carĭ se fac din partea comitetuluĭ central nu-ĭ maĭ spunem, căcĭ şi aşa nu aŭ să dea directivă preoţimiĭ nóstre. La acest loc maĭ amintim numaĭ atâta, că restanţa de dare de pe anul trecut nu e pedecă pentru dreptul electoral, ce de altmintrea am maĭ spus-o şi cu altă ocasie.

Un lucru regretabil. Sub acest titlu „Fóia şcolastică“ în ultimul sĕu numĕr de la 1 crt. publică un articlu care meritá să fie considerat maĭ de aprópe. În scrisele organuluĭ Reuniunii învĕţătorilor este multă dreptate, şi chiar faptul, că represintă vederile uneĭ reuniuni archidiecesane, nu ne permit să nu remarcăm cele scrise acolo. Articlul se ocupă cu un lucru într'adevĕr „regretabil“, cu duşmănia şi neînţelegerea ce esistă între preoţ şi învĕţător. Şi din nefericire, casul nu e chiar aşa de rar, ci îl întâlnescĭ fórte adesc. Nu intrăm în amĕnunte, nicĭ nu vrem să ţinem parte nicĭ preotuluĭ, nicĭ învĕţătoruluĭ, constatăm numaĭ, că neînţelegerea a ajuns aşa de de parte, că a trebuit, să fie tractată în fol. E fórte adevĕrat, că aprópe acelea-şĭ miserĭĭ îĭ cuprinde în braţele sale şi pe preoţĭ şi pe învĕţătorĭ, şi e de trebuinţă, că spre a puté ţiné pept cu bărbăţie acestor primejdiĭ, eĭ se lucre mână în mână. Şi maĭ mult datorinţa amîndorora este, să promoveze bunăstarea şi materială şi spirituală a poporuluĭ, care numaĭ în eĭ se póte încrede fără de a se teme că va fi înşelat. Până când înse unul dirimă, ceea ce altul a zidit, până atunci nu putem aştepta nicĭ un resultat al muncĭĭ lor. De închiere ne esprimăm şi noĭ dorinţa, că neînţelegerea acésta nesmintit ar trebui să înceteze cât maĭ curênd, şi fie care, atât preotul cât şi învĕţătorul să vegheze cu neadurmire la postul ce li s'a încredinţat, pentru că momelile se măresc tot maĭ mult, lupul în piele de óie cércă să între în turmă şi s'o sfăşie. Să nu se uite, că unul din păzitoriĭ turmeĭ „e îndulcit“ de făgăduelile ce i-s'aŭ făcut, cel alalt e pe cale de a fi şi el ademenit.

Pentru „Közérdek“. Fóea comitatuluĭ nostru sufere şi pe rĕceala zilelor acestora de ferbinţelile canicularĭ. După ce a sfeclit-o cu sutele de cuite ale preoţilor împărtăşiţĭ din ajutor, acum începe cu alte insanităţĭ. Ţinênd să dovedéscă cetitorilor sĕĭ, că „Unirea“ agitézĕ în contra guvernuluĭ magiar, făcênd presiune asupra preoţimiĭ, să nu priméscă ajutoriul ce-l dă statul, se laudă, că din maĭ multe părţĭ, chiar din cercul preoţilor sĕraci şi a celor interesaţĭ în acéstă afacere, a primit epistole scrise ungurésce orĭ românésce, în care i-se mulţămesce, pentru posiţia ce a luat, şi i-se dă dreptate, că numaĭ adevĕrul l-a spus când a scris, că punctul de vedere al „Unirii“ e agitaţie şi scopul presiune („az Unirea állásfoglalása izgatás, czélja pedig presszió“).

Am oferit luĭ „Közérdek“ atâtea abonamente câte cuite vor fi de la 45 până la

---

Se trântesce jos pe glugă. Şterge faţa-ĭ, şi în urmă
Pune fluerul la gură. Ér începe. Dar acuma
Degetele-şĭ greşesc tactul. Tonurile ies într'una
Repedĭ unul după altul. Şi bĕtrênul nu 'ncetéză
Vrea ca 'ntréga sa durere s'o alunge. Nicĭ viséză
Cât de nebunesce lucră, se trudeşte. Vaĭ bĕtrâne
Prea nevinovat e lemnul fluerului! Nu remâne
Nicĭ nu póte să-ţĭ remână credincios să te-asculte
Că-cĭ sînt prea marĭ ale tale plângerĭ triste şi 's prea multe!
Găurelele sînt strîmte de la fluer, şi prin ele
Darurĭ simple-ar maĭ încape. Dar durerĭ aşa de grele
Ca a tale nu! Şi acum, ĭată-l şterge-şĭ faţa asudată
Pune fluerul de-o parte. Şi-o oftare 'ndurerată
'Sĭ face drum din pept afară. — Ş'acum buzele-ĭ se mişcă
Murmurând cuvinte triste, când şi când din ele pişcă
De dă sângele. Şi şópte 'ntunecate abia 'nţelese
Murmură acum bĕtrênul, vrênd tot chinul să şi-l verse:
„Prea e crudă lumea asta! . . . Nime 'n ea să nu te-asculte! . .
„Să te mângâe de chinurĭ dureróse! Şi vaĭ! multe
„Greutăţĭ mĭ-apasă peptul! Fluerul nu vre s'audă
„Şi să 'ntóne-a mea durere. Nicĭ pădurea! Prea e crudă
„Întrégă firea.“ Nime 'n lume nu-l aude. Dar oiţele-ĭ culcate
'Lascultaŭ duse pe gânduri cu iubire ca de frate
Ele 'nţelegeaŭ durerea bunuluĭ păstor, de-aceea
Ele s'aŭ culcat cu tóte şi-ascultaŭ. — Şi învîrte cheea
Aurora 'n rĕsăriturĭ şi în lume se arată,
Rumĕnă, cu faţa plină şi ca crinul de curată.

Ioan Agârbiceanu.

„peste 200“, de ce nu reflectézĕ la acest ofert? Nu ne ţină aşa de naivĭ, în cât să credem, că se află preoţi gr. cat. carĭ să se plângă unei foĭ magiare înainte de ce ar sci hotărîrea Ordinariatului sĕŭ.

Publice fóea de la Aiud epistólele şi pe autorul lor, apoĭ îl credem, alt cum nu, căcĭ l-am prins o dată cu ocana mică.

Revistă politică.

Afaceri interne. Şedinţele cameriĭ magiare, câte sînt, decurg în cea mai mare linisce. Se votézĕ în continuŭ diverse puncte din pactul cu Austria, pe cum şi unele proiecte de ale ministrului de finanţe, carĭ se referesc la beuturile spirituóse. O causă a monotomeĭ s'ar părea a fi aceea, că părinţiĭ patrieĭ s'aŭ săturat şi eĭ de atâta lucru şi ar dori să li se încépă vacanţele.

După scirile mai nóuĕ parlamentul i-şi va începe vacanţele în 12 l. c. carĭ vor dura până cătră finea luĭ Septembre.

România. Guvernul din România la vederea atâtor miseriĭ, ce bântue ţara, lipsa de fên, bucate, işi dă tótă silinţa să vină în ajutoriul sermaneĭ ţărănimĭ. Ministrul de culte a făcut un proect prin care mai multe judeţe sînt autorisate de a contrage un împrumut de peste 3,000,000 leĭ ca să vină în ajutoriul sătenilor lipsiţi. Aceea-şi ţintă o are şi ministrul dominielor. Ca să vină în ajutoriul celor lipsiţi statul s'a angajat şi el de a cumpĕra o cantitate de fên cât se póte mai mare. Şi guvernul din partea luĭ a dispus ca, fondul de un milion al instituţieĭ „Carol-Elisabeta“ destinat pentru ajutorarea sătenilor, să fie destinat pentru cumpĕrarea de porumb, care să se împartă celor lipsiţi.

Italia. Noul cabinet italian asemenea nu are parte de liniscea dorită. Ereḑind de la guvernele anterióre nisce proiecte, în carĭ se provedeaŭ mĕsurile, carĭ ar fi fost de luat în contra elementelor subversive ale statuluĭ, cum sînt socialiştiĭ şi anarchiştiĭ, a voit cu orĭ ce preţ ca acelea să-şi câştige valóre de lege. Dar fiind că acésta nu se putea obţiné prin mijlocirea parlamentuluĭ din causa deputaţilor socialişti, cugetă, că işi va ajunge mai uşor scopul dacă regele va sancţiona proiectele acelea, pe carĭ apoĭ le ar primi şi parlamentul. S'a înşelat însĕ în calculiĭ sĕĭ, căcĭ socialiştiĭ vĕḑênd, că proiectele aŭ să fie primite în parlament, n'aŭ socotit de lucru nedemn pentru deputaţiĭ, ca să recurgă la mijlócele cele mai desperate, la forţa brachială. Fiind parlamentul în o ast fel de stare, regele a prorogat şedinţele pe timp nedeterminat. Cu acésta însĕ nu a încetat iritaţiunea, ci aceea duréză şi va mai dura.

Spania. Sĕrmana Spaniă, atât de avută şi puternică odinióră, acum după nefericirile din trecutul cel mai apropiat, trebue să aibă parte şi de frecările interne. Fiiĭ eĭ după sângele vĕrsat în contra inimicului estern, trebue să şi-l mai verse şi pe pământul natal, ca să-şi apere subsistinţa în contra dărilor insuportabile.

Guvernul spaniol ca să aducă în rênd finanţele ţăriĭ a socotit de bine, să măréscă dările şi până acum din samă a fară grele. Acéstă procedură a guvernuluĭ nu a putut produce de cât un resens general în întreg regatul şi cu deosebire în clasa comercianţilor şi a industriaşilor, carĭ s'aŭ şi resculat în mai multe puncte ale ţăriĭ. Miliţia, care a întrevenit spre a sugruma rĕscóla, a trebuit să facă us de arme, rănind pe mai mulţi şi fiind raniţi mulţi şi din ostăşime. Rĕscóla, fiind caracterul eĭ mai mult finanţiar, se crede, că nu va dura mult.

Belgiŭ. Acéstă ţărişóră de mai bine de o sĕptĕmână a fost teatrul unor frămîntărĭ şi turburărĭ, carĭ dacă nu formaŭ chiar revoluţiă, sămĕnaŭ fórte tare cu aceea. Ansă la acestea a fost un proiect al ministruluĭ president pentru reforma electorală. Proiectul acesta trebuia să fie presentat cameriĭ în 5 l. c. Şi fiind că socialiştiĭ şi liberaliĭ vedeaŭ în proiectul acesta o nedreptate pentru dînşiĭ, aŭ început să se lupte mai întâiŭ în parlament, cu mijlóce parlamentare şi fisice, ca proiectul să nu pótă ajunge, să fie desbătut. Pentru ca să fie mai sigurĭ de isbândă, scenele violente din parlament, începurĕ să le esterniseze pe strade, adunând mai multe miĭ de ómenĭ, carĭ se resculară în cetăţile mai marĭ şi cu deosebire în Bruxella. Pentru ţinerea în frîŭ a acestora, guvernul s'a folosit de poliţiă şi gendarmeriă, care a trebuit să se lupte mult dar fără resultat în contra rĕsculaţilor, a căror numĕr total se urca la câte va zecĭ de miĭ, şi carĭ ca să se apere şi ca să atace işi făcură mai multe baricade prin mijlocul stradelor, din carĭ atăcaŭ gendarmeria cu petri şi cu revolvere. În înverşunarea lor rĕsculaţiĭ nu se mărginirĕ numai la guvern, ci fiind conduşi de un spirit antimonarchic, băgară spaimă în însuşi regele. Guvernul ca să liniştéscă spiritele a promis, că proectul îl va preda uneĭ comisiunĭ compuse din tóte părtidele spre esaminare. În modul acesta spiritele s'aŭ mai liniştit.

Corespondinţe.

Ajutorul de stat, autonomia şi diecesa de Gherla.

Pe cât de mare era amorţala, de care părea a fi cuprinsă diecesa de Gherla, pe atât de vióe este acum mişcarea, ce s'a început şi în diecesa acésta cu privire la cestiunile cele mai arḑetóre pentru biserica nóstră, ajutoriul de stat şi congrua. În cele urmĕtóre dăm loc la dóuĕ corespondinţe una din tractul Gherleĭ cealalta din tractul Ipuluĭ, carĭ tractézĕ cestiunile de mai sus.

Sĕplac la 22 Iuniu 1899.

Prea Onorată Redacţiune!

Clerul din tractul Gherleĭ şi-a ţinut conferinţa sa de primĕvară în 20/VI în parochia Pintic sub presidenţa venerabilului domn protopop Alesandru Leményi. După împlinirea cu esactitate a prescriselor pentru ţinerea conferinţelor şi după eshauriarea punctelor oficióse, venind rîndul propunerilor, clerul tractual emulând în însufleţire şi voind a fi la înalţimea chiamareĭ sale, a adus pe tapet cestiunile, carĭ preocupa azĭ întrĕgă biserica română unită si anume:

1. Cestiunea *serbareĭ centenaruluĭ al 2-lea* de la s. unire;

2. Cestiunea *ajutorul de stat* împărţit de ministru în mod aşa de volnic şi în condiţiunĭ atât de umilitóre pentru preoţime şi cu desconsiderarea autorităţilor nóstre bisericescĭ;

3. Cestiunea *autonomieĭ* şi

4. Cestiunea *limbeĭ liturgice magiare* pentru magiariĭ greco-catolicĭ, faţă cu carĭ marĭ cestiuni, conferinţa a adus următórele concluse:

În cât e pentru prima cestiune:

Considerând că în anul 1900 se împlinesce al 2-lea centenar de la reunirea bisericeĭ nóstre cu Roma, mama nóstră după sânge şi după credinţă şi considerând, că unirea a fost un act aşa de important, încât aceea a format şi formézĕ o epocă, nu numai în desvoltarea nóstră bisericéscă, ci şi în desvoltarea culturală a întreg némuluĭ românesc, conferinţa doresce serbarea solemnă a acestuĭ centenar şi róga pe Prea Veneratul Ordinariat, *să binevoiască a conchiema un sinod diecesan, în care să sĕ aducă hotărîre cu privire la serbarea démnă şi uniformă a acestuĭ centenar.*

2. Cu privire la cestiunea a dóua:

Considerând, că statul împărţesce ajutórele pentru preoţi cu desconsiderarea autorităţilor nóstre bisericescĭ şi fără a lua în socotinţă meritelor preoţilor pe terenul bisericesc şi numai din consideraţiunĭ politice, contribuind prin acésta la demoralisarea preoţimeĭ, considerând, că acele ajutóre le împarte inegal după informaţiunile luate de la pretorĭ şi că pretinte vidimarea cuiteĭ prin aceia-şi pretorĭ, ceea ce e o umilire a demnităţiĭ preoţescĭ, *conferinţa protestézĕ contra modalităţiĭ împărţireĭ acestuĭ ajutor şi cere împărţirea luĭ egală prin autorităţile eclesiastice, singure îndreptăţite a a judeca vrednicia preoţimeĭ şi fără ca clerul să fie umilit prin vidimarea cuietănţeĭ de cătră pretorul.*

3. Referitor la punctul al treilea: Considerând că: comisiunea alésă pentru realisarea autonomieĭ bisericeĭ latine din Ungaria, cu desconsiderarea dreptuluĭ de independinţă a bisericeĭ române gr. cat. din Ungaria, proiectézĕ contopirea bisericeĭ nostre unite în organismul autonomic al bisericeĭ latine, — *conferinţa basânduse pe independinţa bisericeĭ române unite* garantate prin bulă papală şi prin legile ţăriĭ, *protestézĕ* sus şi tare înaintea lumeĭ, înaintea factoruluĭ suprem constituţional şi înaintea guvernuluĭ ţăriĭ în *contra tendinţeĭ de a contopi biserica nóstră în organismul autonomic la bisericiĭ latine şi cere organisarea autonomieĭ bisericiĭ nóstre* prin conlucrarea factorilor bisericeĭ nóstre independent de biserica latină. Şi în urmă ce privesce punctul al patrulea:

Considerând, că în Ungaria s'a constituit un comitet regnicolar, care şi-a pus ţĕntă esoperarea canonisăreĭ limbeĭ magiare de limbă liturgică pentru magiariĭ gr. cat., carĭ afirmative se ar afla în Ungaria

în numĕr de vre o 130,000, ceea ce înse nu corespunde adevĕrului, căci aceia pe carĭ comitetul amintit îĭ numesce Magiarĭ gr. cat., nu sûnt Magiarĭ, ci Rutenĭ şi Românĭ gr. cat., prin urmare tendinţa comitetului este agresivă, ţintind la magiarisarea limbeĭ liturgice slave şi române şi ast fel la magiarisarea bisericeĭ rutene şi române, *conferinţa ridică versul sĕŭ protestător în contra lucrăreĭ acestuĭ comitet* regnicolar şi demască tendinţă luĭ agresiva şi destructivă.

Cu aceste şaŭ finit agendele conferinţeĭ din a căreia încredinţare fac raportul acesta, după care ne-am întrunit la masa ospitală a preotuluĭ local, unde am petrecut câte va momente în convesaţiune intimă, despărţîndu-ne în fine cu oftarea de a ne revedé la fiitórea conferinţă în Gherla.

Ioan Sonea
preot gr. cat.

Selagiŭ-Iuniŭ.

Onorată Redacţiune!

Preoţimea gr. cat. din tractul protopopesc al Ipuluĭ în Diecesa Gherleĭ în (conferinţa sa ţînută în 20 Iuniŭ în comuna Cristelic sub presidenţa octogenariuluĭ şi şi meritatuluĭ protopop tractual Ioan Vicaş, după îndeplinirea regulamentuluĭ prescris pentru ţinerea conferinţelor şi espunerea stărĭĭ înfloritóre a tractuluĭ, a purces la tratarea cestiunilor actuale a „Autonomieĭ“ şi a „ajutoriuluĭ de stat“ desbatândule cu o seriosiţate, pricepere şi bărbăţie démnă de clerul nostru. Din deosebitele propunerĭ în causă, a fost primită, propunerea notaruluĭ tractual, d. Augustin Vicaş care pentru actualitatea sa, o comunic. Înainte de tóte.

Cu privire la autonomia bisericeĭ gr. cat.

Considerând că: limba. ritul, istoria şi datinele bisericeĭ nóstre române gr. cat. sînt cu totul deosebite de ale bisericiĭ romano-cătolice, cu care sĕ intenţionédă a ne îmbina în o legătură autonomică; considerând, că actul unireĭ bisericeĭ nóstre cu Roma s'a făcut cu privire la credinţă, lăsându-se tóte cele alalte drepturĭ, constituţiunĭ, disciplină, rit şi datine străvechĭ a bisericiĭ ne atinse, ba chiar asecurate prin bule papale, considerând, că prin contopirea bisericeĭ nóstre în autonomia bisericeĭ romano-catolice ni se pare a se ameninţa, sgudui şi a se espune slăbireĭ clenodiele bisericeĭ nóstre gr. cat., şi că de nu ar succede a esopera o autonomie de sine stătătóre pretinsă de spiritul bisericeĭ nóstre — îubirea a lor fórte mulţĭ fiĭ credincioşi a bisericei s'ar rĕci faţă de legătura Unireĭ în credinţă cu biserica Romeĭ şi în loc de îubilare a celor 200 anĭ a esistinţeĭ acesteĭ unirĭ în faţa căreia sîntem, va trebui să vĕrsăm acesteĭ lacrimĭ pentru desbinările, ce vor isvorî din legăturile forţate de autonomie comună cu biserica Latină:

Conferinţa doresce a sĕ esopera la tótă întîmplarea pentru biserica gr. cat. Autonomiă separată de a bisericiĭ latine.

2. Cu privire la ajutorul de stat a clerului gr. cat.: Luând în considerare, că clerul bisericiĭ nóstre gr. cat. este maĭ debil dotat de cât a tutoror celor alalte confesiunĭ din ţară; că poporul bisericeĭ nóstre care-şi susţine preoţimea din propriele sale puterĭ materiale, şi care abia de 50 anĭ a scăpat de sub aservirea jobăgieĭ în comparaţiune cu alte popóre libere cu drepturĭ şi averĭ garantate de sute de anĭ este maĭ sĕrac şi nu este copace a sĕ îngriji în mod cuviincios de dotarea clerului sĕŭ; luând în consideraţiune, că ajutorul ce îmbiă statul pentru clerul gr. cat. este din averea ţăreĭ, unde concurge cu obulul sĕŭ şi poporul bisericiĭ nóstre române gr. cat.:

Conferinţa află just a sĕ primi acel ajutor de stat pentru preoţiĭ gr. cat.

Înse *fiind metodul împărţireĭ* aceluia încompatibil cu pracsa usitată în administraţiunea nóstră bisericéscă, şi *subminător al auctorităţiĭ bisericeĭ şi Mărituluĭ Ordinariat,* care singur este chemat a judeca şi împărţi după vrednicie acel ajutor clerului sĕŭ:

Conferinţa se dechiară, că numaĭ aşa este plecată a primi ajutorul de stat, dacă acela se va împărţi prin Măritul Ordinariat, fără a se dejosi şi umili clerul la insinuaţiunĭ de ale subalternilor de la administraţiunea civilă.

Drept aceea, fiind aceste ambe cestiunĭ a „Autonomieĭ“ şi „ajutoriuluĭ de stat“ adânc tăetóre în esistinţa bisericiĭ, şi fiind timpul suprem de a se lua mĕsurĭ energice pentru regularea lor:

Conferinţa *rógă* pe Escelenţa sa Dl. Episcop diecesan, să se îndure graţios *a convoca un sinod diecesan,* în care biserica prin representanţiĭ sĕĭ, să se pronunţe în cestiunile grave ale „Autonomieĭ bisericiĭ gr. cat. şi a „ajutoruluĭ de stat,“ a căruĭ vot sĕ fie obligător pentru întrégă diecesă.“

Întru adevĕr este timpul suprem ca Ilustriĭ nostriĭ archiereĭ se iee în dréptă consideraţiune glasul atât de clar şi plin de îubire a supuşiloră sĕĭ îngrijaţi pentru viitoriul bisericiĭ.

Bărcăuanul.

Un rĕspuns.

Cu privire la cele scrise de noĭ în unul din numeriĭ trecuţi, referitoriŭ la articolul scris în „Magyar Polgár“ de un Sĕcuiŭ, şi cu privire la al căruĭ auctor unele ziare eraŭ de părerea, că ar fi M. O. D. Stefan Sándor viceprotopopul nostru din Odorheiul-sĕcuesc primim rĕspunsul ce-l publicăm maĭ la vale fără niciĭ un comentar.

Clarissime Dle Redactor!

Cu mare întristare am cetit din fóia „Unirii“ că un Sĕcuiŭ în „Magyar Polgár“ să ocupă în numele preoţilor gr. cat. din Sĕcuime cu agendele nóstre din Blaş.

Eŭ, care n'am altă fóiă de cetit afară de „Unirea în prima dată n'am luat serios causa acésta, dar' vĕdĕnd că se ocupă şi preoţiĭ şi protopopiĭ cu acel articol, am căutat fóia se o cetesc, şi étă aşa ma'm pătruns: ca când din ceriŭ luminat s'ar fi trăsnit fulgerul! — până am da decheraţiunea condamnăreĭ-vĕd şi numele meŭ espus în „Unirea“ că dóră eŭ o aş fi autorul aceluia?!

Clarissime Domnule!

Fiind ca preot gr. cat. de prin Secuime 32 de anĭ şi din aceia ca v. protopop de 2 anĭ resolut dechiar, că cu politica n'am trăit şi nu m'am ocupat niciodată!

La frasególe cu specie infernale din „M. p.“ care în sine a reprodus şi simplul rĕspuns de dispreţuire, n'am ţînut de meritat a mĕ ocupa! *„qui acusat-incusat“ — paserea de pe ton se cunóscé,“ — cu dispreţuire resping dară orĭ ce presupunere ventilată faţa cu mine în acest obiect!! Eŭ în ocârmuirea maĭ marilor nostriĭ n'am dubietate, — în bună voinţele sum convins, — înaintea mea uşile din Blaş n'a fost încuiată. — Sum cu mult maĭ ocupat cu agendele din tract de cât se am timp la polemiele ziuaristice!* Despre articul nu sciŭ — autorul nu sum *de calumniele nicĭ nu vreŭ se maĭ aud! protestez cu numele meŭ să n'aibă trébă nime!* . . . . . .

Destul năcaz am avut eŭ în viéţa mea, — *în defăimarea altora n'am căutat gloriă!* faptele serviţiĭ mele vorbesc că cine am fost şi sum! prin urmare, dacă cum va rĕspunsul meŭ la acest obiect n'a fost îndestulitoriŭ, bine voiţĭ am da loc la acéstă epistolă în fóia „Unireĭ“ de óre ce: *fiind numele meŭ condus cu acel articul şi characterul vătĕmat tot drept am înaintea publiculuĭ român la dechiaraţiuea publică.*

În fine dechiar şi aceea că:

Sinodul protopopesc s'a ocupat cu esistinţa sa materială şi nu cu politică ce sper că „Unirea“ nu primesce în nume de rĕŭ — a spus dorinţa sa în genere „Secuesce“ şi parcă o gâcit cuprinsul ordinaţiuneĭ Prea Ven. Consistoriale (intra dictum) cu impărţirea adjutuluĭ de stat şi ţinerea Sinodului e că étă s'a şi urmat!

Corecţiunea „Unirii“ la fine faţă cu decisiunea Sinoduluĭ ca preoţiĭ nu sciŭ românesce, şi limba română din Odorheiŭ e limbă *„barbară“* numaĭ atâta am de a observa că: preoţiĭ sciŭ românesce, şi parcă nu limba, — *ci tema saŭ cuprinsul sa considerat de „barbară“* — n'avem ce a face! *Cine i flămînd pânea 'n gând!* Edificarea bisericeĭ de pétră din Homorod Almaş, — edificarea caseĭ parochiale din Erzsébet, Iacodul român, Sovata, Odorheiŭ, afară de aceea întristările familiare ce m'a pĕtruns în anul acesta, — miseritatea în care sum — agendele oficióse preste tot *îmĭ daŭ cu mult maĭ mare grije că ce am să fac între unguri de diferite confesiunĭ, — de cât culumniele foilor* quotidiane la care n'am timp de cetit.

Odorheiul Secuesc la an. 1899 în 3 Iulie!

Stefan Sándor
vice protopop gr. cat.

Clarissime Dle Redactor!

Conform promisiunĭ mele din corespondinţa maĭ de pe urmă vin a-mĭ espune părerea mea în ceea ce privesce modalitatea şi isvórĕle de venit al înfiinţândului *Fond provinţial de salarisare preoţesc-docental.* Înainte înse îmĭ ţin de datorinţă sfîntă a-mĭ esprima viua recunoscinţă la adresa Rssmuluĭ Domn canonic mitropolitan Dr Victor Szmigelski, carele prea frumosul sĕŭ op întitulat *„Jertfa creştinilor“,* în cât pentru venitul material l-a destinat întreg spre scopul *„Fondului nostru preoţesc-docental“,* contribuind ast fel în mod îndoit spre scopul nostru sfînt, atât cu învĕţătura sfîntă din acel op, carea are să ne fie *model* şi motiv spiritual în lucrarea, de care ne apucăm, cât şi cu proventul material al opuluĭ supralăudat. Dea Dumnezeŭ Sfîntul, ca *„Jertfa creştinilor“* să fie un bun presemn pentru fericitul resultat al ostenelelor nóstre, ce le vom suporta întru înfiinţarea formală şi augmentarea Fondului, de care vorbim. [1])

Acum cu ce modalitate să înfiinţăm acest fond?

---

[1]) Tot spre scopul acela a destinat Rssimul domn şi venitul scrieriĭ »Istoria legiĭ nóuĕ.«

Red. Un.

1) Din epitetul ce l-am pus mai sus se vede, că are să fie *provinţial* nu numai pentru *preoţi* dar şi pentru *docenţi*. Are să fie *provinţial*, căci preterând alte motive frapante ce pretind acésta, e destul să amintesc, că la casul dacă fie care Archiereŭ respective diecesă s'ar angaja aşĭ înfiinţa separat pentru sine acest fond, saŭ nu ar puté isprăvi nimica, saŭ fórte puţin; pe când purcedênd cu *puterĭ unite* tóte 4 diecesele provinţeĭ mitropolitane, am ajunge şi *mai iute* dar şi *mai sigur* la resultatul dorit. Dacă sîntem uniţi în credinţă, gânduri şi cuget cu Dumnezeŭ şi cu Vicariatul lui Christos, *e natural că trebue să fim uniţi şi noi între noi în cel mai larg înţeles al cuvîntului.*

2. Acest fond are să fie de o dată instituit şi pentru *docenţi*. Pentru ce? Pentru că şi eĭ chiar aşa sînt de lipsă pentru susţinerea bisericiĭ nóstre, tot aşa sînt de séraci şi nĕcăjiţi ca şi noĭ preoţiĭ: ba încă eĭ sînt cu mult mai periclitaţi de ispită de cât preoţimea. Ore ce ar zice învĕţătorimea nóstră poporului, dacă ar vedé, că preoţiĭ îşĭ caută numaĭ binele lor de la popor, şi pe ea o lasă isolată a fară din cadrul beneficiilor Provinţeĭ nóstre mitropolitane? Acésta ar însemna atâta, cât a mâna apa la móra guvernului şi a da ansă la certe între popor şi învĕţătorime de o parte şi preoţime de cealaltă parte. De alt cum eŭ nu vĕd, că prin întrarea învĕţătorimiĭ la crearea fondului de salarisare s'ar îngreuna câtu-şi de cât ajungerea scopului comun; din contră sînt intim convins, că la acest cas preotul şi docentele cu sfîntă concordie lucrând. vor convinge, îndemna şi însufleţi fără nicĭ o pedecă pe popor la contribuirea filerilor pentru fondul *comun* de salarisare.

3. Cum că acest fond o dată înfiinţat ar trebui să se administreze în Blaş la sf. Mitropolie, e un lucru de sine înţeles din cele de mai sus.

Asemenea e limpede şi aceea, că în comitetul administrativ al acestuĭ fond vor trebui să fie membri din tóte 4 diecesele; câţi şi cum? e tréba sfîntuluĭ sinod. — Eŭ numaĭ atâta ţin de lipsă a aminti, că în acel comitet să fie şi 4 representanţi aĭ învĕţătorimiĭ din întréga provinţă. Acésta încă resultă din cele scrise mai sus sub 2.

4. Ce se ţine de *isvórele de venit*, cred şi susţin, că pentru ajungerea scopuluĭ nostru sînt absolut de lipsă următórele isvóre de venit *ordinarie:*

a) Liberalitatea. generositatea şi beneficenţa archiereilor nostriĭ.

b) Contribuţiune ejectată pe membriĭ Preaveneratelor Capitule Catedraliĭ.

c) Contribuţiune ejectată pe toţi aceĭ preoţi, carĭ, de şi nu sînt aplicaţi în păstorirea sufletelor, totuşĭ pórtă oficiŭ stătător sub auctoritatea bisericéscă.

d) Dare ejectată pe cassele bisericescĭ.

e) Dare ejectată pe cassele scolastice.

f) Dare (moderată) ejectată pe docenţi-cantoriĭ.

g) Percente subtrase din profitul curat al Fondurilor şi Fundaţiunilor diecesane.

h) Contribuţia poporuluĭ credincios cu 10 cr. per familie.

Sub rubrica venitelor *estraordinare* înşir următórele: a) Ofertele marinimoşilor binefăcĕtoriĭ şi b) O notă subtrasă în favorul fondului din venitul intercalar pe timpul vacanţeĭ cutăruĭ beneficiŭ bisericesc.

Cum că până la acel moment fericit, în care preoţimea şi învĕţătorimea nóstră se va puté bucura de ajutorul acestuĭ fond, ne trebue nu puţin timp şi avem să învingem multe greutăţi, nu trag la îndoélă. Dar: *Romanorum est et facere et pati fortia,* ne vom lupta, ne vom osteni, şi cuprinşi de spiritul *„Jertfa creştinilor“* nu ne vom lăsa de lucru, până când nu vom vedé lângă altarul bisericiĭ nóstre cu desevârşire alcătuit fondul provinţial de salarisare preoţesc-docental, care va forma o pagină din cele mai frumóse ale istorieĭ nóstre bisericescĭ.

Dr Sega
preot bănăţan.

Noutăţi.

Din Archidiecesă. Î. P. S. Sa Mitropolitul nostru Victor a chirotonit Joĭ întru diaconi şi Duminecă va ordina întru preoţi pe clericiĭ absoluţi *Ştefan Roşian,* dispus cooperator parochial la Cluş, *Alesandru Valea,* cooperator în Sân-Mărtinul de Câmpie şi *Emanuil Faust,* admin. parochial în Veseuş.

Maiestatea Sa Francisc Iosif, care a suferit zilele trecute din causa unei răcelĭ, acum se află deplin restaurat şi a plecat la Ischl unde va petrece vreme mai îndelungată.

Chirotonire. *Cl. D. Epaminonda Lucaciŭ* dr. în teologie, fiul păr. Dr Vasile Lucaciŭ, în 29 Iunie a fost ordinat de preot în Roma. Gratulările nóstre.

Episcopul Aradului. Fiind întărită alegerea Preacuv. Sale Iosif Goldiş şi depunênd jurămîntul înaintea Maiest. Sale, va urma zilele acestea chirotonirea. Instalarea e proiectată pe 11 Aug. n.

Dinstincţiune. M. On. *Alesandru Ciura* paroch în Abrud, a fost denumit de viceprotopop onorariŭ. Felicitările nóstre!

Promovări. Sâmbătă la 1 Iuliŭ aŭ fost promovaţi la universitatea din Cluş: în drepturi *Patriciŭ Barbu, Ales. Bohăţel* şi *Valeriŭ Morariŭ,* ér în medicină *Eugen Porea.* Felicitărĭ!

Închierea anului şcolastic la gimnas. Esamenele de închiere la gimnasiul nostru aŭ ţinut din 22—28 Iuniŭ incl. În 30 Iuniŭ la órele 7 s'a ţinut serviţiŭ divin şi s'a cântat doxologia la care aŭ asistat corpul profesoral şi tótă tinerimea. — La órele 8 în sala de gimnastică s'aŭ cetit clasificările şi saŭ împărţit premiĭ în presenţa delegatuluĭ consistorial Revdss. Dr Vasile Hossu.

Mulţămită. Eforia scolară din Turda veche, aduce mulţămitele sale dluĭ advocat *Dr George Popescu,* care a dăruit şcolarilor de la aceea şcólă drept premiŭ 55 cărţi de cetit, — şi dluĭ adv. *Ioan Mesaroş,* care a dat tot spre acel scop suma de 1 fl. — Reuniunea de cântărĭ din Bistriţă la 2 Iuliŭ a făcut o escursiune până în comuna nóstră Şoimuş, cu care ocasiune a dat un frumos concert destinând venitul curat în folosul şcoliĭ gr. cat. din loc pentru care faptă vrednică de tótă lauda ne simţim datorĭ de a aduce şi pe acésta cale cele mai sincere mulţămirĭ de recunoştinţă reuniuneĭ de cântărĭ din Bistriţă şi în deosebi Dlor A. Szilasi protopop ca preşedinte a reuniuneĭ; Traian Bratescu ca magistru a reuniuniĭ şi Gregoriŭ Radu ca aranjatoriŭ a acesteĭ escursiuni. Senatul scolar gr. cat. din Şoimuş. — Curatoratul bisericesc din Turda nóua aduce profundele sale mulţămite Onorateĭ Direcţiuneĭ de la institutul de credit „Arieşana“ pentru marinimosul sĕŭ dar de 10 fl. v. a. făcut bisericiĭ serace din Turda pentru acoperirea unor lipse. Turda la 27 Iuniŭ 1899 st. n. *Artemiŭ Godarcea* protopop.

Bustul lui Văcărescu. Săptĕmâna viitóre se va desvĕli la Bucurescĭ, în mijlocul unor marĭ serbărĭ, bustul gingaşuluĭ poet Enăchiţă Văcărescu fost mare ban al Munteniei.

Petrecere de vară se va aranja în 9 Iulie st. n. a. c. în sala hotelului „Tigris“ din B. Huedin de către inteligînţa română de acolo. Începutul la $7^1/_2$ óre sara. Preţul întrăriĭ de persónă fl. 1; de familie până la 3 membri fl. 2.50 cr.; de la 3 membri în sus de fie care membru fl. 0.80 cr. Venitul curat este destinat în favorul fondului pentru edificarea uneĭ bisericĭ gr. cat. în B. Huedin.

Esamenul de maturitate la gimnasiul din Năsĕud. La esamenul de maturitate de la finea a. 1898/9 s'aŭ însinuat 30 şcolarĭ ordinarĭ şi 2 relegaţi din an. tr. Aŭ fost admişi cu toţiĭ Resultatul la 27—29 Iuniŭ sub presidiul Magr. D. Dr. *Gregoriu Moldovan* este următoriul: a) *Maturi cu eminenţă*: Merluţiŭ Vasile. b) *Maturi cu bun:* Boca Ioan, Bodea Augustin, Bugnariŭ Andreĭ, Cioba Augustin, Fărcaşiŭ Ioan, Gael Victor, Hica Ioan, Lărgean George, Marcu Patriciu, Tanco Teofil, Turcu Victor şi Vancea Ioan. c) *Maturi:* Butean Simion, Coşbuc Vasile, Dragoş M. Vasile, Ioanoviciŭ Hostiliŭ, Morariŭ Iuliŭ, Murĕşan Tit, Pocol Victor, Popşior Ioan, Prădan Onoriu, Tat Filon, Titieni Petru, Bitea George şi Hosszu Vasile. d) Relegaţi la examen corectoriŭ după treĭ luni: 5. e) Relegat la repeţirea întregului examen de maturitate după un an: 1.

Convocări. Despărţĕmîntul XXXIII Sătmar al Asociaţiuniĭ îşĭ va ţiné la 13 Iuliŭ n. adunarea generală în *Seini.* — Despărţ. XXV Ludoş, îşĭ va ţiné adunarea generală la 11 Iuliŭ n. în *Iclănzel,* cu care ocasiune se va aranja şi o petrecere şi producţiune a coriştilor plugarĭ. Venitul curat se va împărţi între şcólă şi despărţĕmînt. — Despărţ. XXIV M. Vaşarheiŭ îşĭ va ţiné adunarea generală în *Nasna* la 16 Iuliŭ n. Tot atunci se va aranja şi o petrecere în favorul şcoliĭ. — Reun. învĕţătorilor românĭ de la şcólele confesionale ortodoxe din protopopiatele aradane I—VII îşĭ va ţiné adunarea generală la 15 şi 16 Iuliŭ n. în *Moneasa.* Tot atunci se va aranja şi un concert în favorul bibliotecii reuniuniĭ. — Subscrişiĭ dorind să înfiinţăm un despărţămînt nou al *„Asociaţiuniĭ pentru literatura română şi cultura poporuluĭ român,“* care să se estindă peste teritoriile cercurilor administrative ale Huedinuluĭ şi Hideĭ, comitatul Cojocneĭ, conform însărcinăriĭ primite de la comitetul central al „Asociaţiuniĭ,“ cu dragoste frăţască Vĕ rugăm să binevoiţi a Vĕ presinta la conferinţa prealabilă, eventual adunarea generală constituantă, ce se va ţiné *în 9 Iuliŭ a. c. la 4 óre d. m.* cu ocasiunea petrecerii de vară, ce se va aranja în Huedin în aceeaşi zi, în sala de petreceri a hotelului „Tigris.“ B.-Huedin, 20 Iunie 1899. *Ioan Pop,* protopop gr. cat. în Morlaca; *Dr. Simion Tămaşiŭ,* advocat în Hida; *Alexandru Sava,* presbiter gr. or. în Bedeciŭ; *Dr. Andreiŭ Pop,* advocat în B.-Huedin; membri aĭ „Asociaţiuniĭ.“

Nenorocire la Anina. La băile de la Anina s'a întîmplat zilele acestea o nóuă nenorocire. La 24 Iunie a esplodat gazul în mină şi a rănit grozav 13 ocnarĭ, dintre carĭ 3 Românĭ.

Necrolog. † *Tiberiŭ Gael* preot în Derşida mică, diecesa Gherleĭ, a repausat la 18 Iuniŭ n. în al 47-lea an al etăţiĭ şi al 25-lea an al preoţieĭ.

† *George Pampu* elev în cl. II gimnas. în Blaş a repausat la 19 Junie n. în vrâstă de 14 anĭ.

† *Sabina Olimpia Ramonţianŭ* elevă în a II. Cl. elem. în Turda a murit la 23 Juniu st. n. 1899. la 3 óre p. m; în etate de $7^1/_2$ anĭ. Repausata a fost fica preotuluĭ din Sînd: Romul Ramonţian.

În veci amintirea lor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Viața și operile lui Andreiŭ Murĕșan.

(Continuare.)

Micul Andreiŭ, după ce învĕțase a scrie și ceti, cercetă școlile normale din Bistriță. în carĭ se distingea și prin purtare, și prin studiŭ. Un îndemn acesta pentru vĕduva sa mamă, ca să-l pórte și maĭ de parte la școlă. Ast fel băiatul vesel, dar serios, fraged la anĭ, dar desvoltat la minte, din normele Sașilor ajunge în gimnasiul călugărilor piariștĭ, condus pe acela timp de Inocențiŭ Greschner, unde, pe cum dovedesc Protocólele gimnasiuluĭ din aceĭ anĭ, Andreiŭ se distingea în tóte clăsile, fiind tot de una unul dintre ceĭ maĭ de frunte elevĭ, o singură dată cu primă și tot de una cu eminenție. [1])

După absolvarea studiilor gimnasiale cu succes atât de frumos, la îndemnul unuĭ preot și al protopopuluĭ Maior din Bistriță, plécă la Blaș, la vestitul focular de sciință și cultură, ca să studieze și cursul filosofic, pe cum și cel teologic, ca maĭ târziŭ să pótă ajunge capelan în Bistriță. Aicĭ fu ajutat de Nicolae Marcu, profesor la cursul filosofic, și după cum arată Informațiunile de pe acel timp, s'a maĭ împărtășit și din fondul de pâne.

Se înscrie decĭ pe anul scolastic 1832—33 la cursul filosofic, care îl și absolvă în anul scolastic 1833—34, cu succes din ce în ce maĭ bun' avênd ilustri profesorĭ, ca Simeon Bărnuț din filosofie. Timoteiŭ Ciparĭŭ din teologia dogmatică și doctrina religiuneĭ, Nicolae Marcu din fisică, și Ioan Rus din istoria universală. [2])

După terminarea filosofieĭ întră, în anul scolastic 1834—35, la teologie în seminarul clerical din Blaș, fiind atuncĭ rector Ștefan Boer, și prefect de studiĭ Ioan Dragomir, ér profesorĭ Basiliŭ Rațiŭ din istoria eclesiastică și din dreptul canonic, Timoteiŭ Ciparĭŭ din teologia dogmatică și Ioan Rus din teologia pastorală. Atuncĭ Murĕșan era numaĭ de 19 anĭ, dar destul de bine înarmat, ca în studiile teologice să-și elupte primul loc între colegiĭ sĕĭ, și să rĕmână în toțĭ patru anĭ tot primul eminent, pe cum arată Protocolul clasificațiunilor. [1])

Blașul, acest oraș mic, dar renumit, simplu și modest, dar glorios și falnic, avu un rol deosebit în desvoltarea tinerului Murĕșan.

Blașul, pe acelea timpurĭ, când întreg poporul român e nĕcăjit, neluminat, ales de reședință episcopilor românĭ uniți, devine un focular nestîns al luminiĭ, sciințiĭ și culturiĭ la Românĭ.

Episcopiĭ din Blaș în tot de una nisuesc a fi marĭ protectorĭ aĭ sciințelor și aĭ culturiĭ, aduc jertfe enorme pentru a-și ridica clerul, a-și cultiva poporul și a înălța gradul de cultură românéscă, clădesc școlile din Blaș, prin carĭ Blașul își ridică șie-și primul loc și merit în întrégă istoria nóstră. Nicĭ în Muntenia, nicĭ în Moldova, nicĭ în Transilvania nu aŭ fost școlĭ românescĭ nicĭ în timp, nicĭ în calitate înaintea acestora. [2])

Ridicându-se aceste școlĭ, „Blașul începe a se face o Atenă mică pentru Românĭ și centrul culturiĭ naționale, de unde se respândesc bărbațĭ cu spirite luminătóre, ca să vestéscă poporuluĭ românesc zorile învierii sale.“ [3])

Sentimentuluĭ național i-se pune basă atât din cóce, cât și din colo de Carpați prin școlile din Blaș. „Care școlă, între tóte școlile românescĭ, póte să arete atâțĭ bărbațĭ marĭ eșițĭ din sinul lor, carĭ cu pietate în religiune și cu multă învĕțătură să se pótă asĕmăna bărbaților eșițĭ din tinerimea scolastică a acestor școlĭ? Unde a putut semînța aruncată de economul cel bun, să aducă fructe maĭ însemnate, de cum a adus semînța reversată pe acest loc, ce se părea cel maĭ steril și maĭ necultivat? Unde s'aŭ vĕdut când va ostenele și sudorĭ maĭ bine rĕsplătite? Unde seceriș maĭ mulțămitor de cât pe acest înțelenit câmp, și unde lucrătorĭ așa puținĭ se vĕdură la început? Unde s'a putut când va cu mijlóce așa puține câștiga efecte maĭ însemnate, de cum ne arată istoria acestor școlĭ?“ [1])

Efectele școlilor din Blaș, în adevĕr, sînt prețióse atât pe terenul bisericesc, cât și pe cel politic, literar și cultural. Aceste școlĭ daŭ viață nóuă poporului român. Profesoriĭ și elevii lor în particular și peste tot aŭ avut un rol mare în lupta desvoltăriĭ culturale, eĭ staŭ gata a-și jertfi orĭ și când viața pentru binele némuluĭ lor, pentru înaintarea și înflorirea luĭ.

De aicĭ ies, ca dintr'un isvor nesecat, razele luminătóre ale progreselor moderne. Aicĭ se arată elevilor maĭ întâiŭ, din cărțĭ și de pe catedre, falnica origine a poporuluĭ nostru. Aicĭ resună maĭ întâiŭ învĕțăturile pline de adevĕr și eruditiune a marilor Samuil Clain, George Șincai și Petru Maior. Aicĭ se concentréză tinerimea română, din tóte părțile Transilvanieĭ, cu dorul ferbinte de a învĕța, ce aŭ fost Românii și cine sînt. Aicĭ se nasce școla tradiționalismuluĭ. De aicĭ ies tóte ideile marĭ și planurile maĭ remarcabile de tótă categoria. Aicĭ se ridică „cuibul românismuluĭ și locuința geniuluĭ gintei latine.“

Era decĭ imposibil, ca aceste școlĭ, în carĭ crescuseră și învĕțaseră atâțĭ bărbațĭ marĭ, ca Șincai, Clain, Maior, Ciparĭŭ, Bărnuț, Bariț, Aron Pumnul, Iacob Murĕșan, și mulțĭ alțiĭ, să nu inspire și pe elevul călugărilor piariștĭ din Bistriță, să nu verse în sufletul luĭ, curentul acela, care cu deosebire domina în școlile din Blaș, înțeleg curentul național, în care s'aŭ plămădit și s'aŭ născut o mulțime de scrierĭ istorice, politice, linguistice și beletristice, tóte cu menirea, de a deștepta, ațâța și regenera lumea românéscă și a o conduce în o nóuă lume, cu nóuĕ vederĭ, cu nóuĕ aspirațiunĭ, drepturĭ și datorințe.

Și, în adevĕr, în inima studentuluĭ de la Bistriță, care până aci nu scia nimic despre literatura română, care în Bistriță făcu cunoscință cu autoriĭ clasicĭ latinĭ și germanĭ, și pentru care istoria și literatura română eraŭ numaĭ nisce comorĭ ascunse, în dată ce ajunse în Blaș, se schimbă cu totul. Sufletul sĕŭ, în curênd, se umple de acelea-și ideĭ, carĭ de mult eraŭ prefăcute în sângele profesorilor și elevilor de aicĭ.

Toțĭ ardeaŭ pentru libertate, toțĭ se ocupaŭ cu idea némuluĭ lor. Studiul limbiĭ și al istorieĭ naționale era isvorul nesecat, din care scóteaŭ mângăierea și speranțele.

Prof. Ioan Rațiŭ.

(Va urma.)

---

[1]) Andreiŭ Murĕșan în 1825—6 în etate de 9 anĭ este elev „in classe minimistarum“ obținênd din purtare primă, din studiĭ și doctrina religiuneĭ eminenție. În 1826—7 în etate de 10 anĭ este elev „in classe majorum parvistarum“ și obține din purtare primă, din studiĭ și doctrina religiuneĭ eminenție. În 1827—8 în etate de 11 anĭ ca elev „in I. grammaticae“ obține din purtare primă, din studiĭ și doctrina religiuneĭ eminenție. În 1828—9 în etate de 12 anĭ este elev „in II. grammaticae“ și are din purtare primă, din studiĭ și doctrina religiuneĭ eminenție. În 1829—30 în etate de 13 anĭ este „in III. grammaticae“ și are în semestrul I. din purtare primă, din studiĭ și doctrina religiuneĭ eminenție, în semestrul II. din purtare primă, din studiĭ primă, din doctrina religiuneĭ eminenție. În 1830—31 în etate de 14 anĭ este elev „in I. Humanitatis“ și obține din purtare primă, din studiĭ și doctrina religiuneĭ eminenție. În 1831—2 în etate de 15 anĭ ca elev „in II. Humanitatis“ din purtare are primă, ér din studiĭ și doctrina religiuneĭ este primul eminent. Vedĭ Protocollum Majoris Gymnasii Scholarum Piarum Bistricensis, la anĭ 1825—1832.

[2]) Cu privire la studiile sale filosofice avem următórele informațiunĭ: În anul I. din filosofie (1832—3) atât în semestrul I. cât și în al II-lea din purtare are primă, din doctrina religiuneĭ și din filosofie are primă ér din mates are eminenție. În anul II. de filosofie (1833—4) din purtare și în semestrul I, și în semestrul II. are eminenție cu laudă, din doctrina religiuneĭ în ambe semestrele are eminenție, din fisică în semestrul I. are primă la eminenție, în semestrul II. are eminenție, din istorie în semestrul I. are eminenție, în semestrul II. primă. Vedĭ Protocollum Informationum de Auditoribus Philosophiae in Lyceo Blasiensi, la pag. 3—5.

[1]) Calculiĭ luĭ Murĕșan din tóte studiile teologice sînt ceĭ maĭ escelențĭ. În 1834—5 pe cursul I. în ambele semestre are din limba hebraică, din archeologie, din exegesă și din istoria eclesiastică tot eminenție. În 1835—6 pe cursul II. și în semestrul I. și în semestrul II. are din studiul biblic și din dreptul canonic ér eminenție. În 1836—7 pe cursul III. atât în semestrul I. cât și în al II-lea obține și din teologia dogmatică, și din teologia pastorală eminenție. În anul 1837—8 pe cursul IV. are în semestrul I. din teologia dogmatică eminenție, din teologia pastorală eminenție, asemenea și în semestrul II. are din teologia dogmatică eminenție, din teologia morală eminenție. În nota reflecsiunilor din purtare are primă, la talent stă: „optimum“ („cel maĭ bun“). Vedĭ Protocollum Classificationum ductum pro Auditoribus Studiorum theologicorum in Seminario dioecesano Blasiensi, la pag. 24.

[2]) Vedĭ Ioan Antonelli: Breviar istoric al școlilor din Blaș; Blaș 1877. Nicolae Brânzeŭ: Școlile din Blaș; Sibiŭ 1898.

[3]) Atanasiŭ Marienescu: Viața și operile luĭ Petru Maior; pag. 17.

[1]) Timoteiŭ Ciparĭŭ: Cuvînt la aniversarea de 100 anĭ a gimnasiuluĭ din Blaș. Vedĭ Breviarul istoric al școlilor din Blaș de Ioan Antonelli la pag. 24.

Amalrich regele Ierusalimului și cei doi peregrini.

(Narațiune istorică).

(Continuare.)

Bernhard le zise: „Lăsați-l pe miserabilul acesta să rămână, dînsul și așa numai ne încurcă! Sus fraților, la luptă cu curaj!“ El îi împărți în două trupe: una trebuia să mérgă în drépta și să ïea pe dușmanï din dĕrĕpt; ér dênsul cu a dóua cétă îï întimpină din față. Păgânii veniaŭ cu grăbire mândriï de succesele raportate.

Când vĕdură trupa creștinilor, carï veniaŭ să-ï întimpine, isbucniră în hohot credĕnd, că lute aŭ să-ï sdrobéscă. Cavalerul negru se aruncă cu o nespusă furie asupra lor și zăriud pe Șircuh porni de a dreptul la dînsul, și-l atacă așa de bine, cât îl sili să se retragă. Ceï alalțï cavalerï și ostași loviaŭ și eï fără milă, trăgeaŭ pe musulmanï de pe caï și îï striviaŭ în drépta și în stînga. Măcelul deveni crâncen când sosi și céta trimisă ca să-ï ïea pe din dĕrĕpt.

Bernhard voia, să dea pept cu Șircuh și făcêndu-și cale printre musulmanï recunoscu coifiul lui Șircuh, se aruncă asupra luï și cu o lovitură strajnică îï dobóră coifiul de pe cap. Șircuh se apără vitejesce; dar cavalerul negru îl întrecu în vitejie. În focul luptei ajunse așa de aprópe de Șircuh, în cât îï smulse sabia din mână. Vĕdênd acésta Șircuh, o luă la fugă și după dînsul toțï Turciï. Cavalerii voiaŭ să-ï urmăréscă, dar Bernhard îï opri. „Noï ni-am ajuns scopul, dacă îï urmărim maï de parte dăm de grosul armateï și atunci nu e scăpare.“

Capitolul VIII.

Lupta din jurul cetății Alesandria.

Cavalerii și pedestrimea veselï și mulțămiți de isbânda secerată se reîntórseră spre locul, unde taberă grosul armateï. În spre inserat ajung în tabĕră. Bernhard, fiind obosit de luptă se retrase la o parte aprópe de țĕrmure și se culcă. În tabĕră în dată se încinse o bucurie de nedescris. Toți vorbiaŭ de cavalerul negru și îï amintiaŭ năzdrăveniile luï; ba spuneaŭ și maï mult de cât a fost, după cum de regulă se întîmplă în asemenea casurï.

Toți se întrebaŭ: „Óre cine póte fi acest vitéz?“ Nime nu scia, ce se rĕspundă; se lățise însĕ vestea că nu e om muritor, ci nu trimis din cer. Dumnezeŭ nu a voit ca creștinii să fie nimiciți, și așa a trimis în ajutor pe un înger din cer. Regele Amalrich, zăcea pe un așternut în cortul sĕŭ. Medicul l-a legat ranele și l-a declarat, că nu sînt primejdióse; fiind că perduse mult sânge, regele era tare slăbit. Alăturï stătea Milo de Plancy, care cerca să-ï povestéscă despre faptele eroice, ce voia el să le facă. Regele neputêndu-l asculta îï zise ridĕnd: „Se póte, că tu aï făcut chiar nimica. Dacă nu sosia cavalerul negru ca și un înger trimis din cer, de mult îmi eraŭ creeriï fluturați în aer, saŭ ajungeam prinsonerul luï Șircuh.“

„Așa este rege. Cavalerul acesta te-a scos din ghiarele păgânilor, însĕ el era neînvins și nime dintre aï nostri nu putea face asemenea. Așa te poți convinge, că respectivul n'a fost un simplu muritor, ci nu trimis de la Dumnezeŭ. Asta e părerea tuturor acelora, carï l-am vĕdut.“

La acésta regele îï rĕplică ast fel: „Nu credeam că tu poți vedé și din spate. Alt cum eŭ sînt de părere, că cavalerul acesta n'a fost trimis din cer. Étă de ce! El tăia ca un om și când m'a smuls de pe cal și m'a dus i-am simțit bătăile inimiï. Dacă îmi aduc bine a minte, eŭ am maï vĕdut armătura ce o purta acest cavaler.

Dar ascultă, mergï și mi-l adă în cortul meŭ, ca să-ï esprim mulțămita.“ Milo se retrase și plecă. A fară întrébă de căpitanï, dacă sciŭ unde se află cavalerul negru. Dar niciï unul nu i-a putut da deslușirï, unde póte să fie. Împărtășind scirea acésta regeluï, acesta îï rĕspunde turburat: „Nu țï-aï luat niciï o ostenélă să-l cauțï! Maï mergï o dată, și dacă nu-l găsescï, atunci dă signal cu trompetele, că doresc să-l vĕd.“

Milo esecută în tocmaï porunca regeluï, dar nime nu i-a putut da deslușirï. Atunci lăsă să sufle în trompete și să publice, că regele voesce să vadă pe cavalerul negru. Sgomotul ce s'a produs ajunse până la Bernhard; care înțelegênd despre ce e vorba, să scólă repede, încălecă pe roib și galopă în jus pe țĕrmure. El nu voia să-l cunóscă regele. Ajungênd la un palmier, care se înălța de-asupra rîuluï cam de o aruncătură de piatră, se opri îșï legă calul, îșï depune armătura și se culcă din noŭ.

Milo de Plancy avênd témă, că va cădé în disposiția regeluï, dacă se reîntórce fără cavalerul negru, dispune să aprindă torțe și să-l caute în tóte unghețele, dar trimișiï răportară că nu-l găsesc nicăirï.

Împrejurarea acésta a lățit și maï mult faima că cavalerul negru este trimis din cer. Mulți eraŭ de credința, că el în dată după luptă a dispărut de pe pământ, dar ér va veni, când creștinii vor ajunge în primejdie. Niciï chiar regele nu scia ce se crédă despre acest cavaler. Maï îngrijat era Milo, dînsul tremura de frică, când se gândia, cât de laș a fost dînsul în fața trimisuluï luï Dumnezeŭ. Dar să vedem ce-ï cu cavalerul. El zări în depărtare torțele aprinse și stetea gata de plecare. Când observă că ér aŭ dispărut și că tabăra e în liniște, se culcă din noŭ. Dar visurï neplăcute ï-aŭ conturbat somnul. Îï să părea, că a căduț éră-și în mâniile luï Șircuh și par că simția tóte chinurile și durerile causate de ómeniï luï. Îï veni în minte trădarea mișeléscă a luï Milo. Acésta îl îndemnă să se resbune și deșteptându-se îșï propuse să-l aducă la reson pe mișelul de Milo. Se scólă, încălecă pe cal și merge în castru. Ajungênd aici îșï légă calul, apoï pornesce printre corturï. Mulți dintre cavalerï s'aŭ trezit auzindu-ï pașiï și l-aŭ vĕdut, dar nu cutezaŭ să-l agrăéscă.

Lângă cortul regal era cortul mareșaluluï. Cavalerul întrând în lăuntru îl găsi întins pe un așternut móle. Se apropie de el îl apasă fără milă pe pept. Mareșalul trezindu-se speriat a putut deosebi bine la lumina felinaruluï, figura imposantă a cavalerului negru. El voi, să strige după ajutor, dar amuți de frică. Cavalerul cu glas înădușit îï zise: „Scólă, tu om fără Dumnezeŭ, ïa-ți sabia și urméză-mï, fiind că în nóptea acésta aï să te lupți cu mine.“

Milo frecându-și mânile, și clănțănind din dinți se ruga ast fel: „Trecï în cortul veciŭ și cautăți un alt cavaler care să se lupte, fiind că eŭ nu sînt vrednic să mĕ lupt cu tine.“

„Sciŭ, că nu eștï vrednic, fiind că eștï un miserabil, care îți calcï jurămîntul ca și păgâniï; nu eștï vrednic să staï în rîndul ómenilor de cinste; dar cu tóte acestea trebue să ne tragem samă și să-ți primescï pedépsa pentru tóte mișeliile tale.“

Milo văierându-se și rugându-se ca o femee îï promise că se va îndrepta numaï acum să-l ïerte.

Cavalerul îï strigă furios: „Câne blăstĕmat, urméză-mï, orï te sugrum și te arunc pradă crocodililor din Nil!“

Apoï smâncindu-l de pe așternut îï pune sabia în mână și îï silesce să-ï urmeze. Milo nu cuteză să îï se împotrivéscă. Cam de o pușcătură de la castru Bernhard se oprește și întorcêndu-se spre Milo îï zise: „Acum cércă de te apĕra cum sciï maï bine; să sciï, că eŭ nu cunosc milă față cu mișeiï!“

Milo căděnd înaintea luï și îmbrățișându-i picióre le îl rógă de ïertare din tóte puterile. Bernhard nu putu, să-l maï asculte și ținêndu-și de subdemnitate să se lupte cavalerésce cu un atare individ, îl ridică de brațe și împingêndu-l cu dispreț îï zise: „Du-te în cotro vedï cu ochiï. Am să rog pe rege, să te lipséscă de emblema de cavaler, fiind că compromițï ordul cavaleresc, eștï o pată a omenimiï!“

Milo vĕdêndu-se libĕr dispăru repede și se ascunse în cortul sĕŭ.

În ziua următóre se lățise vestea, că Șircuh ĕră se pregătesce la luptă cu o armată și maï puternică ca până acum. Toți cavalerii eraŭ de părerea să se retragă, numaï regele niciï nu vre să scie de retragere, dînsul de și nevindecat la ránile ce primise, făcea planurï cu căpitaniï sĕï în ce chip să atace pe păgâni. În timpul acesta un sol îï aduce scire, că cavalerul negru este în apropierea taberei. Regele poruncesce să mérgă să-l róge ca să grăbéscă în castru, fiind că aŭ mare nevoe de ajutorul luï. Cavalerul la porunca regeluï galopéză în castru. Aicea presentându-se înaintea regeluï, acesta îï mulțămi pentru că l-a scăpat din periclu și-l rugă să-și arete fața, ca să cunóscă pe cel ce l-a mântuit viața.“

Bernhard rĕmase neînduplecat. În urmă regele vĕdênd, că tóte stărueințele sale sînt zădarnice îï zice: „Șircuh ĕră ne urmăresce și mi témă, că ne bate dacă nu ne staï în ajutor.“

Bernhard îï rĕspunde: „O rege, tu nu aï avé să porți frică de păgâni, dacă cavalerii tĕï și în special mareșalul împĕrăției nu s'ar fi uitat că aŭ venit din apus în orientul depărtat să lupte pentru o causă sfîntă. Ascultă-mĕ! Eŭ sînt gata să-ți urmez și să-ți servesc cu credință până ce s'a termina răsboiul, dar nu maï sub condițiunea, ca să nu cercï după numele meŭ și să-mi daï voe să fiŭ cu fața acoperită. Dacă vrĕï așa, atunci poți conta la sprijinul meŭ.“

(Va urma.)

Economie.

Stupii în Iulie. În luna acésta adună albinele cea mai fină miere, carea merită a fi clasificată separat. Dar în cele mai multe părți, de la jumětatea lunei înainte mai nu se mai află miere în floră. Albinele o simțesc acésta și încep a se pregăti de érnă. Deci la acésta trebue se reflecteze și stupariul, și de pe acum să alégă stupii destinați aï băga în érnă. Matce bětrâne nu merită a băga pe érnă, macar de ar fi stupul ori și cât de bun. Cum se pregătesc stupii proprie pentru érnare, o voiŭ spune în luna venitóre. Acum se recer óre cari pregătiri numai pentru aceï stupi, cari de și sînt slabi, dar avênd matcă tineră, voim aï băga în érnă. Matce bětrâne aŭ numai roiï primi, toți ceï alalți aŭ matce tinere și une ori chiar și roiï primi. A nume: se întîmplă de matca móre în cutare stup bun. Acesta își cresce în locul eï mulțime de matce, și roesce. În acest cas, de și e roiul prim, e cu matcă tinără. Acésta o scim de pe cântatul matcelor. Matca bětrână nu cântă nici o dată, cea tinără tot de una. La roiï slabi, cari voim, să-i lăsăm pentru érnă, închidem de acum despărțemîntul de miere, și strîmtăm chiar și despărțemîntul inferior. Scopul ne este: ca stupul se adune miere și în fagurii din jos, să își așeze clocitura cât de jos, ca în spațiŭ puțin să fie și clocitura și mierea. Pe lângă acésta, albinele de pe acum încep a înfunda tóte găuricelele cu un feliŭ de cleiŭ, carele mai târziŭ nu îl află.

Acum e timpul a reînoi matcele bětrâne. A nume: căutăm fagure de fagure până aflăm matca bětrână și o ucidem. De acum nu se prea află matca pe fagurï de trântorï, de óre ce cu cât se împuținézá mierea în floră, cu atâta depune mai puține din óuě de trântóre, până ce către finea lunei încétă cu totul cu óuěle de trântorï, chiar și ceï mai bunï stupi. Din acéstă causă trebue căutat fagure de fagure după matcă, carea totuși mai de regulă se află pe fagure cu clocitură. După uciderea matcei, îï dăm stupului un fagure cu una ori mai multe țîțe — (celule) cu matce, de avem, ér de nu avem îï dăm un fagure cu larve de albine, nu de trântorï, și cam în 10—12 zile își cresce matcă tinără, carea apoi până mai sînt trântorï se fruptifică. Când nu mai sînt trântorï, acésta nu o putem face, pentru că ar rěmâné matca nefruptificată, ci atunci în locul matcei bětrâne, dăm o matcă tinără ce am avut-o în reservă, la tot casul 24 óre sub capac.

Mierea luată, saŭ carea o luăm din stupii bunï, trebue stórsă în modul amintit în luna trecută, căci de nu, se cristalisézá. Dacă prevedem că la vre un roiŭ slab va trebui să-i dăm miere pentru érnare, spre acésta alegem acum fagurii necesarï, cari însě să fie deplin acoperiți, și încă mai corect e, dacă de faptă îï dăm acum, căci prin acésta roiul se împuterésce fórte mult. Cu mierea trebue se tractăm cu atențiune, se nu picurăm prin stupină ori pe alt unde va, de óre ce de aci înainte albinele sînt fórte aplecate spre răpire. Fagurii storși îï punem ér înapoi la vre un stup, carele în câte va óre i curăță perfect de miere. Ceï superfluï trebue așeḑați în vre o cămară vîntósă și întunecósă, căci de nu, i strică ori miliele, ori albinele.

Roșia montană 28 Iuniŭ 1899.

Ioan Maior.
paroch.

Bibliografie.

A apărut:

Almanachul învețătorilului român. Apel către frații colegi și către amicii școlii române.

Frumósele și binevoitórele aprețieri din partea ziarelor nóstre române, dar mai vîrtos căldurósa primire din partea fraților colegi și prin acésta resultatul îmbucurătoriŭ moral și în cât m'am putut achita de sarcina grea a edării-material obținut cu acest opșor, sînt tot atâtea dovedi. că acest Almanach, de și un început modest, totuși a răspuns la o faptică trebuință a învețătoriului român.

E pentru mine o plăcută datorință a aduce mulțumirï profunde On. Redacțiuni a foilor nóstre, pe cum și tuturor Prea On. Domni și fraților colegi, carï în așa frumos mod ne-aŭ scint încuraja!

Peste greutatea deciḑětóre am trecut cu bun succes, nu e dar eschisă posibilitatea, ba de la noi atîrnă, ca acest început să se perfecționeze așa, ca se devină nu numai folositoriŭ, ci chiar indispensabil învețătorimei nóstre.

Spre acest scop, unicul ce am intenționat cu acest opșor, și contând la sprijinul factorilor competenți pentru causă, voiŭ să continuŭ și pe viitor acest început, redactând și edind și mai de parte Almanachul înv. român.

Drept aceea, când aduc acestea la cunoscință fraților colegi, protectorilor și amicilor causelor nóstre școlare, îï rog tot o dată a mě onora cu prețuitul sprijin reclamat de scopul intenționat, cooperând cu câte o lucrare, ér aceea binevoéscă a o trimite subscrisului *până cel mult 1-ma August a. c. st. n.*

Lucrările de orï ce gen, cu preferință cele din sfera școlii și pedagogiei, vor fi bineprimite și după putință publicate.

În deosebi ne-ar măguli concursul, cu care ne-ar distinge literații nostri, carï prin poesii și sentințe potrivite saŭ și alte lucrări, ar ridica mult valórea opșorului nostru dăscălesc.

Cu bucurie am mai răspunde încă unei cerințe, prea simțită în viața școlară, de a aclude fětului nostru și cântări școlare, pe una saŭ mai multe voci. Apelăm dar la valorosul sprijin al compositorilor nostri!

Tot ast feliŭ, dnii învețători, ca autorï aï vre unui op tiparit, pe cum și alți domni autorï și editorï de cărți de interes pentru școlă și învețători, sînt rugați a-mi comunica, respective trimite câte un esemplar din cărțile edate, spre a le inregistra și anunța în Almanach.

În fine, estrase autentice de legi și ordinațiuni în vigóre, referitóre școliï și învețătorilor nostri, ne-ar face de asemenea mare serviciŭ, căci numai așa am puté răspunde din destul cerinței practice a Almanachului.

Pentru deplina orientare, On. Domni, carï vor coopera cu lucrări, sînt rugați a-mi notifica acésta, cât mai curênd, ér la cerere le pot servi cu un esemplar de pe an. I. al Almanachului.

Rěmâne acum, ca în deosebi frații colegi, conscii de chemarea, posiția și cerințele de progres și cu dor de a contribui la ridicarea nimbului statului învețătoresc, să nu întrelasă a da sprijinul dorit și pretins de acest opșor adevěrat dăscălesc.

Recița montană (Resiczabánya) în Iuniŭ 1899.

Iosif Velcean
înv. rom.

Posta Redacțiuniĭ. *Dr I. Dr.* În dată ce vom dispune de timp. — *M. D.:* Vom vedé pe alt numěr. — *Imparțial:* Pe numěrul venitoriŭ. — *L. Rus.* În dată ce se dă loc. — *Teod. Hărțan:* Prea târziŭ pentru numěrul present. — *A. C.* în *C.* Acela-și răspuns. — *Vas. Deciu:* Încă n'am cetit.

Editor și redactor răspunḑětor:
Dr Vasile Suciu.

472 v. szám (28) 1—1
1899.

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a balázsfalvi kir. járásbiróság 1899. évi V. 331. számu végzése következtében Dr Rónai János helyetesitett ügyvéd által képviselt M. Wohlrath & Sohn javára, Gross Reinhold ellen 162 frt 53 kr. s jár. erejéig 1899. évi Május hó 23-án foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 450 frt — krra becsült 3000 kilo sodronyszegből álló ingóságok nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a balázsfalvi kir. jbiróság 1899. évi V. 331/2. számu végzése folytán 162 frt 53 kr. tőkekövetelés, ennek 1897. évi September hó 12-ik napjától járó 6% kamatai, és eddig összesen 16 frt 35 krban biróilag már megállapitott költségek erejéig helyben alperes üzletében leendő eszközlésére 1899. évi Julius hó 10-ik napjának délelötti 11 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták s azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Balázsfalván 1899. évi Junius hó 26-ik napján.

Thát György,
kir. jbirósági végrehajtó.

473 v. szám (29) 1—1
1899.

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a balázsfalvi kir. járásbiróság 1899. évi V. 405. számu végzése következtében Dr Rónai János helyetesitett ügyvéd által képviselt Kiss Ernő budapesti czég javára Gross Reinhold ellen 170 frt — kr. s jár. erejéig 1899. évi Május hó 23-án foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 420 frt — krra becsült 70 kötés rudvasból álló ingóságok nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a balázsfalvi kir. jbiróság 1899. évi V. 405/2. számu végzése folytán 170 frt — kr. tőkekövetelés, ennek 1899. évi Márczius hó 29-ik napjától járó 6% kamatai, és eddig összesen 24 frt 96 krban biróilag már megállapitott költségek erejéig helyben alperes üzletében leendő eszközlésére 1899. évi Julius hó 10-ik napjának délelötti 11 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták s azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Balázsfalván 1899. évi Junius hó 26-ik napján.

Thát György,
kir. jbirósági végrehajtó.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul IX. Blaş 15 Iuliŭ 1899. Numĕrul 28.

Bartha Miklós.

Domnul acesta scrie în fóia sa „Magyarország“ de la 6 Iuliŭ 1899 Nr. 184, un articolol despre Înalt Preasfinţitul nostru Mitropolit Victor, pe care 'l atacă cu o furie neobicinuită ca să nu-i zicem hunică.

Pe adevĕratul patriot îl face trădător de patrie. Pe apĕrătoriul bisericeĭ şi al cleruluĭ ni-l înfăţişézĕ ca pe dușmanul Ungurilor. Pe susţiitoriul drepturilor câștigate de la regele Ungarieĭ şi respectate de tóte guvernele constituţionale până în anul 1896, îl numesce inimicul patrieĭ ungare.

Despre tóte acestea se vor convinge cetitoriĭ nostriĭ din articolul domnuluĭ Bartha, care se publică în numĕrul nostru de astăzi la alt loc.

Nu ne vom ocupa cu tóte neadevĕrurile, insiunările şi explosiile de furie ale domnuluĭ Bartha Miklós, ci vom releva numaĭ neadevĕrul piramidal pe care se intemeiază tóte atacurile. Zice adecă domnul Bartha Miklós, că Mitropolitul nostru a dat până acuma ajutoriul de stat, „cuĭ a voit, fără nicĭ o restrîngere şi controlă. L'a dat însĕ fórte a dese orĭ la ast fel de preoţi, carĭ aŭ agitat în contra patrieĭ lor în chipul cel maĭ urît. L'a dat în mod arbitrar, fără considerare la starea materială, şi încă la dat cu subtrageri, pe jumătate, reţinênd din competinţă anumite sume, pentru anumite funduri.“

Câte cuvinte atâtea neadevĕruri! Tótă lumea scie, că Înalt Preasînţitul Mitropolit Victor, de când este în fruntea archidieceseĭ nóstre, nu a împărţit nicĭ un crucer din ajutoriul de stat. El şi-a ocupat scaunul archiepiscopesc în Maiŭ 1895, pe când ajutoriul de stat de pe acest an se ridicase şi împărţise Cleruluĭ. Ajutoriul de stat pe aniĭ următorĭ 1896, 1897 şi 1898 l'a impărţit însuşĭ Ministrul de culte, cuĭ a voit şi cât a voit, şi l'a impărţit întradevĕr fără nicĭ o considerare la starea materială. Căcĭ şi preoţi, carĭ pe lângă alte venite, aveaŭ salar fix de 200—700 fl. v. a. la an, aŭ maĭ căpĕtat şi din ajutoriul erarial câte 100—400 fl. v. a., pe când preoţi fără venit de un singur crucer, nu aŭ căpĕtat nicĭ macar un floren de la domnul Ministru, care a dese orĭ a aruncat cu sutele banĭ la ast fel de preoţi, carĭ nu corespund chemăreĭ lor. Tótă lumea scie, că Mitropolitul nostru n'a fost împărţitoriul, ci numaĭ speditoriul banilor împărţiţĭ de Ministru şi că ne cum să subtragă pentru sine cât e negru sub unghie din subsidiul preoţilor, dar pre cât i-aŭ iertat împrejurările economice nefavorabile din acestĭ aniĭ, i-aŭ ajutat din punga sa, pe uniĭ chiar cu sume însemnate. Subtragerile, carĭ s'aŭ făcut, aŭ fost datoriĭ licuide la fondurile archidiecesane, şi în cele maĭ multe casurĭ împrumuturĭ contrase din acele fonduri, aşa în cât nimenuĭ nu s'a subtras nicĭ un crucer pe nedreptul şi fără ca respectivul să fi avut obligamentul de a plăti.

Antecesoriĭ Mitropolituluĭ actual aŭ împărţit eĭ înşi-şĭ ajutoriul de stat. dar tot de a una în modul cel maĭ corect şi pe lângă controla guvernuluĭ, căruia în tot anul ĭ-aŭ dat socóta documentată despre persónele, cărora s'a împărţit ajutoriul şi suma, ce a căpĕtat fie care preot. Guvernul în tot anul a esaminat acéstă socótă, a aflat'o corectă şi a dat absolutor formal, şi nu a fost un singur cas, ca vre un ministru să fi zis, că s'a dat subsidiu şi la vre un preot nevrednic orĭ trădător de patrie. Şi deşi consistoriul cu antecesoriĭ actualuluĭ Mitropolit, împărţiaŭ numaĭ ajutoriul ordinar de 18.000 fl. la an, pe când Ministrul imparte câte 25 000 fl. la clerul archidiecesan, totu-şi cu 100—300 era maĭ mare numĕrul preoţilor, carĭ căpĕtaŭ atunci ajutor, faţă cu numĕrul celor împărtăşiţĭ în ceĭ 3 aniĭ din urmă, de unde se vede, că tendinţa Consistoriuluĭ era să ajute pe toţĭ ceĭ lipsiţĭ şi vrednicĭ, pe când tendinţa guvernuluĭ este saŭ să rĕsplătéscă servicĭĭ politice contrare intereselor nóstre bisericescĭ şi şcolare, saŭ să îndemne şi pe alţiĭ la ast fel de servicĭĭ.

Afle domnul Bartha, că dreptul de a se împărţi ajutoriul de stat prin Mitropolitul şi Consistoriul sĕŭ l'a dat însu-şi Maiestatea Sa în 1863 şi acest drept l'aŭ respectat tóte guvernele până la guvernul luĭ Bánffy, care pentru volniciile sale comise chiar şi faţa cu Magiariĭ a revoltat şi pe domnul

Feuilleton.

Procesul pierdut.

— *schiţă.* —

Ea era o femee înaltă, uscată şi cam adusă înainte de spate, ca un par încovoiat. Pielea feţeĭ sbércită şi palidă, fără picătură de sânge în ea. Ochiĭ micĭ, gălbuĭ, stînşĭ, ca o apă turbure. Nasul lung şi ascuţit. Era trecută de 50 aniĭ însĕ nu părea bĕtrînă, căcĭ pĕrul blond nu încărunţesce aşa de grab.

„Şedeţi, dómnă Câlţescu.“

„Mulţămesc, dle advocat.“

„Poftim, poftim. În dată vĕ vine rîndul şi DVóstră, numaĭ să dictez ceva scriitoriuluĭ.

Isprăvi şi apoĭ se întórse la ea.

„Aşa dar, dómnă, aţi găsit hârtiile?“ zise advocatul.

„Da.“ Şi începu a desnoda cârpa în care eraŭ învĕlite.

Advocatul le luă în mână, aruncă o ochire peste ele şi îĭ zise:

„Să le lăsaţi numaĭ aci. Le voiŭ studia eŭ. De sigur e o nedreptate strigătóre la cer, ceea ce a făcut reposatul. Să-şĭ facă numele neperitor furând pânea din gura nepoţilor! Dar deptatea va învinge, nu duceţi frică! Cum aţi spus numaĭ în rîndul trecut? Adecă averea nu era a luĭ, ci a fost zestrea nevestiĭ sale, ér fie iertat bărbatul Dvóstre, a fost nepot nevestiĭ testatoruluĭ. De frate saŭ de soră?

„Nu sciŭ de bună samă. Dar cum se nu sciŭ? de frate, da, căcĭ purta acelaşĭ nume cu ea „Câlţescu“. care îl pórtă şi fetele mele. „Aşa-ĭ. Numele, care îl purtaţi şi DVóstră.“

„Da.“

„Aveţi să lăsaţi 5 fl. pentru timbre, apoĭ cele alalte le fac eŭ“, zise advocatul.

Ea scóse din sîn o altă cârpă şi desnodând tóte patru cornurile numĕră suma de 5 fl. În cârpă nu maĭ rĕmase nimic, o împătură şi o puse érăşĭ în sîn.

„Cetitaţi în gazetă, dle că ce s'a hotărît cu averea?“

„Da, am cetit. Se vor crea ajutóre elevilor şcoliĭ de agronomie, pe cum a lăsat în testament. Dar se înţelege, noĭ nu vom lăsa. Vom documenta, cum că averea n'a agonisit'o el, prin urmare n'avea dreptul să dispună de ea. Averea fiind a nevesti sale, rĕmâne ca un drept firesc rudelor aceleia.“

„Dumnezeŭ să vĕ ţină, dle advocat. Nu a cincia parte cum am zis în rîndul trecut, dar a patra parte să fie a Dvóstre.“

„Să fie numaĭ într'un ceas bun.“

* * *

Să vede c'aĭ umblat bine, mamă dragă, că escĭ rumenă la faţă cum n'aĭ fost de mult. Cea zis advocatul?

„Dumnezeŭ ţine o dată şi cu noĭ, dragile mamiĭ. Voĭ până acum n'aţĭ gustat, de cât tot numaĭ din amar şi sĕrăcie, dar lăsaţi că vĕ va da Dumnezeŭ şi vóuĕ noroc. Numaĭ nu spuneţi la nime. Să ajungem numaĭ la parale, apoĭ lăsaţĭ pe mine, sciŭ eŭ cum să trăesce şi să învîrte în lumea mare. Voĭ dragile mele, n'aţĭ avut noroc să umblaţĭ în lumea bună, să ştiţĭ ce-ĭ traiul de om bogat, cum te cinstesc toţĭ şi cum te bagă în samă. Vaĭ, vaĭ, ce lume am maĭ dus eŭ o dată. Numaĭ aşa să fiţĭ şi voĭ pe cum am fost eŭ, cu bărbatu-meŭ la curtea luĭ Canta, pe când trăia nevastă-sa, boerița. Bĕtrânul Canta cu muiere-sa nicĭ habar n'aveaŭ de trebile curţiĭ. Lăpturĭ. brânzurĭ dulceţurĭ, bucate, banĭ, c'o vorbă tóte bunătăţile eraŭ pe mâna mea. Câlţescu, tatăl vost, le era nepot şi administratorul curţiĭ. N'am avut eŭ mintea de acum, să fi pus

Bartha şi pe soţiĭ sĕĭ de principiĭ şi pe toţi politicianiĭ cinstiţi aĭ Ungarieĭ.

Domnuluĭ Bartha şi soţilor seĭ de principiĭ le-a fost ĭertat să recurgă şi la mijlóce neconstituţionale, ca să se apere de volniciile guvernuluĭ, Mitropolituluĭ nostru nu-ĭ este ĭertat după domnul Bartha, nicĭ macar a se ruga de acela-şĭ guvern, să-ĭ respecteze dreptul, esercitat de antecesoriĭ sĕĭ în decurs de 33 anĭ, căcĭ alt-cum tot după domnul Bartha se face trădătór de patrie. Este acésta logică? Este acesta simţ de dreptate? Este acésta cinste politică? Aŭ dóră pretinde Mitropolitul nostru vre un privilegiŭ, şi favor escepţional? Nu pretinde de cât respectarea dreptuluĭ avut, nu cere de cât aceea ce aŭ şi alte confesiunĭ, căcĭ d. e. reformaţilor nu ministrul le împarte ajutoriul de stat, ci înse-şĭ auctorităţile lor bisericescĭ, fără de quitanţiĭ vidimate de solgăbirăŭ.

Mitropolitul nostru nu a făcut alta, de cât ceea ce a fost datoria luĭ sfîntă; şĭ-a apĕrat clerul de destrămarea disciplineĭ ecclesiastice, a protestat în contra aşezăreĭ cleruluĭ sub supraveghiare poliţienéscă, a cerut să nu fie nicĭ el umilit, nicĭ clerul dejosit sub pretextul ajutoriuluĭ de stat. Dacă ast fel ar fi lucrat un superintendent, orĭ alt episcop magiar, Bartha ar fi fost cel dintâiŭ, care l'ar fi tămâiat cu laude în ziariul sĕŭ. Fiind că înse este vorba de un archiereŭ şi preoţĭ valachĭ, domnul Bartha ĭ-ar trimite saŭ în temniţe saŭ la spânzurătóre.

Să ne întórcem înse privirea de la ast fel de insanităţi politice, şi să luăm şi din acestea învĕţătura folositóre, că pentru clerul nostru n'a rĕmas de cât alternativa: orĭ sărac şi cinstit ca şi părinţiĭ nostrĭ, orĭ trădătór de religiune, biserică, neam şi limbă, înse plătit, cum se plătesc asasiniĭ, pe carĭ nu ĭ-a vĕdut nimenea bogaţĭ.

Despre Mitropolitul Mihályi. — Publicăm în următórele articlul luĭ Bartha Miklós din „Magyar ország“ de care facem pomenire în primul de azĭ.

„Fóia oficiósă“ a mitropolituluĭ Mihályi face cunoscut lumeĭ românescĭ, că după ce ministrul de culte n'a cedat, a cedat domnul Mitropolit. Dar nu de tot, ci cu un mic gând reservat, se plécă acum înaintea situaţieĭ silnice, dar la tómnă în sinod spĕréză să-şĭ câstige nóuĕ puterĭ din părerea preoţilor de rênd.

La ce e de lipsă acésta putere? La aceea, *ca să refuse ajutoriul de stat.* Căcĭ întradevĕr este lucru revoltător, nu-ĭ aşa? că statul magiar cutézĕ să oferéscă ajutor preoţilor gr. cat. săracĭ? Dar este legat de condiţie, — rĕspunde Mitropolitul Mihályi. Da, de condiţie. Wlassics poftesce, ca să fie ajutaţĭ numaĭ ast fel de proţĭ, carĭ nu s'aŭ obicĭnuit a lua parte la mişcărĭ irredentistice.

Asta-ĭ condiţia. Asta-l supĕră pe domnul Mitropolit Mihályi. Bine să înţelegem: nu-l supĕră pe Mitropolitul, ce mĕ supĕră pe mine. Pe mine mĕ supĕră aceea, că popiĭ irredentiştĭ şi acum sînt liberĭ. Pe când locul lor ar fi în temniţă. Dar ministrul pretinde lista preoţilor, carĭ aŭ să fie ajutaţĭ şi poftesce ca quitele lor să fie vidimate de prim-pretorĭ (subprefecţiĭ) competenţi.

Aşa dar gravamenul domnuluĭ Mitropolit Mihályi este ordinea. Nu dă lista, căcĭ nu sufere controlă. Nu sufere vidimarea actorităţiĭ politice, pentru că poftesce să-şĭ ţină preoţimea de parte de gândul, că eĭ a fără de libertate, dreptate, siguritate, comunicaţie ĭeftină, maĭ căpĕtă de la patrie şi ajutor de banĭ în fie care an.

Înainte de asta Mitropolia căpĕta banĭĭ, şi-ĭ da, cuĭ voia, fără nicĭ o restrîngere şi controlă. Şi ĭ-a dat fórte adese orĭ la ast fel de popĭ, carĭ aŭ agitat în chipul cel maĭ urît în contra patrieĭ lor. Datu-ĭ-a în mod arbitrar, fără considerare la starea materială. Şi ĭ-a dat cu subtragerĭ, de jumĕtate, reţinĕnd din competinţă anumite sume, pentru anumite fondurĭ.

Anĭ de a rêndul a ţinut acéstă otrăvire, ce şĭ-o facea patria magiară. A dat remuneraţiă acelora, carĭ o tradaŭ. Şi acésta a fost o specialitate magiară deosebită. Pentru ast fel de lucrurĭ a esclamat poetul: „Minunea luĭ Dumnezeŭ, ca maĭ stă patria nóstră“.

În sfîrşit s'a trezit în ministrul Wlassics energia apĕrăreĭ propriĭ. Nu, nu energia, ci numaĭ instictul. Dar nicĭ instictul, pentru că instictul l'ar fi îndemnat la o procedură maĭ energică, energia la una maĭ necruţătóre. Ci s'a deşteptat dorul de apĕrare proprie, şi de la Mitropolitul a poftit, să-ĭ aştérnă lista preoţilor, carĭ aŭ să fie ajutaţ.

Vedeţĭ, că în loc de stirpire, ministrul a ales plivirea, macar că nu trĕbuie să cionţĭ buruiana, ci să o pustiescĭ. Dar guvernul a început a spĕla în apă călduţă haina înfiţiată, în loc să o fi ars cu procedură scurtă. Blândéţa acesteĭ tractărĭ, a încuragiat pe domnul mitropolit. — „Uite, ministrul acesta nu lovesce, numaĭ ameninţă. Ba nicĭ nu ameninţă, ci numaĭ te face atent. Macar că e clar, eă am merita bătaie.“ Aşa cugetaŭ în palatul mitropolituluĭ din Blaş.

Pe temeiul acesta ţesut'aŭ şi maĭ de parte firul gândireĭ. „Tractarea blândă îşĭ are causa sa. Óre ce causă? Căcĭ este clar, că gâtul nostru s'a făcut vrednic de streang. Că-cĭ pe lumea asta nu maĭ găsescĭ un stat, care să sufere, că trădarea de de patrie să fie ocrotită în sinul bisericelor, ast fel de organisme confesionale România le-ar sdrobi tot puzderiĭ

„Şi étă că guvernul în loc de brâncă de fier, ne arată palmă plină cu carne. Óre pentru ce? De unde lipsa asta de curagiŭ? Pentru ce şovăesce, pentru ce stă pe gândurĭ, pentru ce păşesce pe mólele teren al căilor cu ocol? Pentru ce nu merge oblu, pe calea firéscă şi salutară a minţiĭ sănĕtóse şi a susţinereĭ statuluĭ?“

Pentru ce? — În palatul mitropolitan meditézĕ ómeniĭ maĭ de parte şi ajung la presupunerea aceea scârbósă, că în Viena se află causa trăctărilĭ blânde, Împĕratul. Se acaţă de unghiţa aceluĭ program fatal, care a causat deja atâta neînţelegere, suferinţă şi versare de sânge. Să slăbéscă rassa magiară, desmierdând şi rĕsvrătind pe celelalte rasse. Acésta a fost în decurs de vécurĭ direcţia politiceĭ vieneze.

---

de o parte, pe zile negre, căcĭ puteam în tótă voea şi cât aşĭ fi voit, că nu se cunoscea. Era de unde. Dar pe atuncĭ eram şi eŭ tinĕră şi nebună, nu mĕ gândeam, de cât la prostiĭ. Eram tot din rochiĭ în rochiĭ şi din pălăriĭ în pălăriĭ. Cine maĭ avea mĕtăsurĭ de pe la cele dintâiŭ fabrice şi modiste din Paris, ca mine. La balurile boerescĭ nu mĕ întrecea nicĭ una dintre invitate. Veniaŭ domnĭ şi tineri de pe la oraşe numaĭ pentru mine. Eram gătită sci colea şi şi drăcósă . . . . . Dar n'aĭ ce face! Mătuşa vóstră s'a stins, şi a perit şi Câlţescu, ér eŭ a trebuit să ieaŭ lumea în cap maĭ bine de dóuĕ zecĭ de anĭ, până am aflat de mórtea luĭ Canta, să tigorîm, ca vaĭ de noĭ, pe cum sciţĭ voĭ bine. Câte maĭ îndură 'omul în lumea asta Dómne sfinte! Să fi trăit Câlţescu, ar fi lăsat să se facă testamentul pe sama şcolilor . . ? Ferit-o sfîntul! Ţi l-ar fi sugrumat pe bĕtrînul, ca pe un puĭ de găină. Dar s'a făcut, şi e greŭ de desfăcut!“

„Dar ce zice advocatul, mamă?“

„Ce să zică? Zice bine. Numaĭ o piedecă este, pe care n'o scie suflet de om şi nicĭ nu cred s'o pótă cine va găsi.“

„Ce, mamă, ce?“

„De altă dată. Acum n'o maĭ spul. Nu-l mare lucru. Dar de azĭ în colo să nu vĕ maĭ vĕd strîmbându-vĕ la cusătură. Lăsaţĭ-o la naiba. Eŭ n'am cusut de când sînt şi pe copile să mi le vĕd aşa de chinuite de muncă. Jos cu cusătură, auḑiţĭ Geni şi Mariţi! Cine va bate în uşe.

„Poftim.“

„Bună ziua. Aveţĭ mult de lucru, domnişóre? V'am adus de cusut nisce rochiţe pentru copilele mele. Pe când puteţĭ să mi le gătaţĭ?“

„Nu maĭ cósem,“ rĕspunse bĕtrîna înfumurată. „Nu le las, să maĭ cóse.“

Domna strĕină rĕmase surprinsă. Ar fi voit să le întrebe, că de ce, înse i-se opri vorba pe buze.

„Atuncĭ mĕ recomând, scusaţĭ, mĕ voiŭ duce airea.“

Dar nu peste mult se isprăvi cafeaua, zăharul, pânea, făina. Dómna Câlţescu umbla prin oraş pe la cunoscute, să găséscă lucru pentru fete.

„Ce să facem drăguţelor? Până la sfîrşitul procesuluĭ vom maĭ duce-o noĭ cum va.“

Sĕrmană femee! Nu dormia nopţĭ de a rîndul. Ah ce nopţĭ câte o dată. Să sbătea ca peştele pe uscat. I-se părea nóptea un an întreg. Se sculă palidă şi sfărşită ca mórtea. Prea i-se înfăţişaŭ încrurile în lumină urîtă. Advocatul ar putea afla . . . . şi atuncĭ în zădar aŭ fost tóte. În zădar a cheltuit atâta bănişorĭ, a făcut atâtea căĭ până la curtea luĭ Canta în Petrenĭ şi a rĕscolit pe sub ascuns, să înţelege, tóte dulapurile cu hârtiĭ şi s'a făcut şi de ruşine înaintea ómenilor în zădar, în zădar . . . . Şi viaţa chinuită şi lipsită i-se înfăţişa maĭ négră ca iadul.

Alte nopţĭ îĭ treceaŭ scurte şi mângăióse, de şi nu închidea un ochiŭ măcar. Advocatul e om cu minte, ce nu póte el, dacă voesce. Întórce cum va legile şi câştigă procesul. A patra parte din bănet nu-ĭ lucru de nimic, să va fi gândit şi el şi-şĭ va da tótă osteneala. Cum să va schimba atuncĭ odăiţa strîmtă, abia de câţĭ va paşĭ şi hainele rele, în carĭ eraŭ învĕlite! Ce trai îĭ mângăia inima, ce mâncărĭ şi ce belşug! Fetele cum încetaŭ cu nĕcasul, ce împodobite mi-le vedea şi ce noroc le combina în durerea eĭ de mamă! O, atuncĭ să ridica din pat maĭ óblă ca de obiceiŭ şi în ochiĭ eĭ turburĭ şi stînşĭ se aprindea un foc viŭ.

Din când în când maĭ mergea pe la advocatul şi tot de una trebuia să desnóde cârpa şi să lase ceva pentru timbre şi alte micĭ cheltuieliĭ.

Domnul mitropolit s'a amăgit pe sine, că ăsta-i şi acum programul. Wlassics nu-i energic, pentru că-i sînt legate mânile. Wlassics sĕ teme: petru aceea este aşa de cruţător. Bine va fi să resistăm. Şi ast fel s'a întêmplat. Mitropolia n'a primit ajutoriul condiţionat. Ea vrea banii, însĕ fără de controlă. Ce-l impórtă pe statul magiar, că spre ce scop îi folosesce banii dl Mihályi? Lucrul principal este, să dea bani, chiar şi dacă cu acești bani dl mitropolit îi atacă pacea, unitatea, esistinţa.

Din norocire Wlassics nu s'a temut. A dat de scire, pe cum sĕ vede din „Unirea", că va împărţi ajutorul înmediat, prin organele sale, cu încunjurarea mitropoliei, între preoţii săraci. Acest pas avu dóuĕ resultate.

Unul, că dispositia rĕsboinică a domnului mitropolit a scăzut, şi acum este, graţios a primi ajutorul condiţionat. Ce fericire! Un cetăţean al patriei magiare, care-i nobil magiar, şi are mare demnitate, mare rang, mare avere, şi mare jurisdicţiune în patrie, nu abzice de aceea, ca şi pe viitor să fie inimic patriei magiare, dar étă că pentru preoţii sĕi de rînd primesce ajutoriul patriei magiare. A cui ochi să rĕmână uscaţi în acest moment escepţional de mişcare sufletéscă.

Cel alalt resultat este, că în fine va dispăré credinţa în năluca vienesă. Învĕţătura scósă din evenimente mondiale au trĕbuit să schimbe vechiul program. Direcţia federalistică a sfăsiat unitatea Austriei. E cu mult mai mare instinctul de viaţă a caseĭ de Habsburg, de cât să mai nisuéscă a transplânta şi din cóce înţelepciunea politică experimentată acolo. Dintr'o ast fel de prăjitură, este destulă o plăcintă.

Putere, incredere şi viitor numai în unitatea patriei magiare se mai póte afla acum. Politica din Viena va lucra înţelepţesce ferindu-se de disoluţiunea acestei unităţi. Puterea naţiunei magiare este cea mai principală putere a caseĭ domnitóre. Acéstă putere nu o slăbesc de placul irredentismului valach. Asta-i faptă, ăsta-i adevĕr, ăsta-i calcul, care unesce politica dinastiei cu politica naţiunei magiare într'o comunitate de interese mare, şi puternică şi istorică.

„Pe când gândiţi, dle advocat, că se va sfârşi procesul?"

„Îmi mai trebue numai nisce acte, apoi în scurtă vreme", îi rĕspunse în câte va rînduri.

* * *

Astă nópte i-se făcea că a visat puĭ galbeni de rață. Scia din bĕtrâni, că însamnă bani. Tótă nóptea a visat tot visuri frumóse, ospeţe, joc, musică. De sigur s'a câştigat procesul. S'a sculat, n'a mai stat să mânânce nimic, ci a mers de a dreptul la advocat. „Ce veselă", îşi zicea, „am să fac acest drum înapoi!"

Advocatul era deja în cancelarie la o masă. Când o vĕdu intrând se ridică mănios de pe scaun şi apropiându-se de ea îi zise:

„D'apoi dómnă, nu mi-aţi spus, că fetele nu le aveţi din căsătorie cu dl Căltescu. Copii, dacă ar fi fost aveaŭ drept de moştenire dar DVóstră n'aveţi nici un drept!"

Sĕrmana, se făcu ca varul, se clătină de câte va ori şi căduse leşinată.

Elena din Ardeal.

Dacă dl mitropolit Mihályi nu vede acésta, atunci a rĕmas cu trei zeci de ani mai înapoi, de cât lumea. Cerce să ajungă lumea, ca să potem trăi la pieptul patriei magiare cu sentimente de concordie frăţéscă. Ori . . . . . lase-se de politică, pentru că puşca lui cu cremene este anarchronism între puşcile Mannlicher."

La închierea foiĭ nóstre aflăm în numĕrul din 13 crt. al ziarului „Alkotmány" un rĕspuns la articlul dlui Bartha. Îl vom publica şi noi în numĕrul viitor.

Activitate saŭ Pasivitate? Étă o întrebare, care éră a ajuns în discusiune în colónele ziarelor magiare. Mandatul de la Ceica a Episcopului Goldiş e acela care a făcut pe politicii nostri să-şi pună acéstă întrebare. Foile ungurescĭ încă o discută, şi par'că din scrisele lor s'ar părea, că se tem de activitatea Românilor. În jurnalistica nóstră încă începe a ieşi la ivélă dorinţa de a părăsi pasivitatea de până aci şi a ne arunca în sbuciumata viaţă parlamentară. Partidul nostru naţional disolvat de fostul guvern liberal, pe lângă aceea e slăbit mult prin frecările interne ale membrilor eĭ.

Ómeniĭ aŭ început a nu se mai încrede unii într'alţii, aşi face mereŭ imputări de tradare şi a se feri unii de alţii. Discusiunea acésta a crescut mereŭ şi s'a potenţat prin zizania ce a făcut-o între Români fóia de la Arad. Atacurile personale, calumniile cele mai murdare, batjocurile ordinare de cari aŭ început a se umplé colónele unor ziare, aŭ făcut ca desbinarea să se măréscă şi ca confusiunea în şirurile nóstre să créscă. Azi nu se scie mai mult, de cât că partidul naţional e desfiinţat prin un ordin de al guvernului. Dar, că óre a încetat cu totul în urma desfiinţăriĭ acesteia, s'a descompus orĭ a adurmit pentru tot de una, nime n'o spune. De lucrat după cum vedem, nime nu face nimic.

Slovaciĭ ne întrec. În faţa acesteĭ amorţeliĭ, nu e mirare, că foile ungurescĭ se întrébă, că ce atitudine vor lua Românii la fiitórele alegeri? Se fac interviewuri, se lanséză feliŭ de feliŭ de comunicate, tóte cu vĕdita intenţiune de a stórce declaraţiĭ. Un noŭ motiv pentru activitate se aduce: guvernul Széll cu frasele sale de lege, drept şi dreptate, apoi judicatura curieĭ ş. a. Cât plătesc vorbele dluĭ Széll, avem ocasiune să ne convingem mereŭ, şi special noi gr. cat. îl simţim dragostea pentru dreptate, în chipul cel mai evident. Judicatura Curieĭ şi de aci libertatea alegerilor nu sînt promisiuni, cari să îndulcéscă. Cu tóte acestea Magiariĭ le cred destul de puternice motive, căci semioficiósa „Keleti Értesitő" nici nu se mai îndoesce de părăsirea pasivităţiĭ şi scrie, că archiereiĭ români îşi vor schimba posiţia şi vor lucra pentru activitate. Mai mult încă. „Bud. Hirlap" spune, că chiar membriĭ de aĭ partidului conservator din România lucră în direcţia dorită de eĭ. E fórte natural, că ziarele ungurescĭ, şi în special guvernul doresce ca Romaniĭ să între în parlament. Eĭ o pot face acésta însĕ „numai după ce vor fi abandonat programul de la 1881—1884" spune „Bud. Hirlap", „şi abandonându-l de fapt să înceteze de a mai fi adevĕrat partid naţional român. Atunci e numai cestiune de timp, când se vor plecà cu deplină loialitate înaintea pretensiunilor statului naţiunei magiare." Dar fóia guvernamentală merge şi mai de parte. Ea începe a amenința, şi a arăta că alcătuirea partidului de înainte de faimósele opreliştĭ a luĭ Perczel aŭ fost irredentiste, revoluţionare şi aşa mai de parte.

Nu credem, că cu tóte acestea Românii să fie aplicaţi a părăsi pasivitatea la alegerĭ. O activitate mai viuă însĕ pe tóte cele alalte terene ale vieţiĭ publice se impune. Şi e grozav de trist că sînt mulţi, carĭ nicĭ azi nu pricep, saŭ nu vrĕŭ să pricépă, că dacă s'a decretat abstinenţa de la alegerĭ, nu s'a înţeles, că atât la sate, cât şi la oraşe, cetăţi şi comitate să stăm pasivi, privind apaticĭ cum ni se răpesc drepturile şi se calcă în picióre legile.

Revistă politică.

Afacerĭ interne. Parlamentul a terminat şedinţele sale meritoriĭ. Marţi s'aŭ început în casa magnaţilor desbaterile referitóre la punctele pactului cu Austria, primite deja de cameră. Desbaterile aŭ fost scurte, căci deja pe Mercurĭ a fost anunţată ultima sesiune, după carea părinţiĭ patriei se vor întórce la ale sale, pentru a nu se mai întruni, până în 28 Septembre.

Italia. Guvernul italian ca să scape din încurcătura în care a fost ajans prin proiectul sĕŭ de lege referitoriŭ la regularea întrunirilor şi a libertăţiĭ de pressă, a aflat o modalitate destul de ingeniósă. El vre să mântuéscă totul. Vre să-şi mântuéscă onórea nevoind să cedeze, şi urgitând intrarea în vigóre a proiectului sĕŭ aprobat de rege. Vre să se scape de eventualele învinuiriĭ, ce îi le ar face opositia cu călcarea constituţieĭ, şi spre scopul acesta lasă tótă cestiunea în mâna tribunalelor, ca acestea să judece, că óre promulgarea decretului acestuia e făcută pe basă constituţională orĭ ba. De la rĕspunsurile ce şi le vor da tribunale va depinde şi judecată lor în casurĭ concrete, că óre cutare şi cutare întrunire póte fi pedepsită pe basa decretului de mai sus orĭ nu.

De almintrenea prin dispusĕţiunea acésta guvernul nu a mulcomit spiritele agitate din taběra socialiştilor, republicanilor şi anarchistilor.

Spania. Carliştiĭ, republicaniĭ, socialiştiĭ şi liberaliĭ nu aŭ întrelăsat, ca mişcările revoluţionare din timpul din urmă, să nu le foloséscă pentru scopurile lor. În ura lor faţă de biserică şi de ordine, spiritele iritate din causa impunereĭ de sarcini nóuĕ, le aŭ întors în contra ordurilor călugăresci, ca unele carĭ, pe cum zic eĭ, sînt causa tuturor relelor. Mănăstirile aŭ fost asediate, unele din ele aŭ fost jăfuite. Societăţile secrete cred că prin delăturarea şi alungarea călugărilor vor ajunge mai uşor la ţinta lor, la nimicirea tuturor aşezămintelor, la rĕsturnarea societăţiĭ actuale. Guvernul Silvela la vederea acestora a promis, că va adopera tóte mijlócele legale pentru delăturarea rĕuluĭ, care subminézĕ esistinţa sĕrmaneĭ Spaniĕ şi a publicat statariul pentru oraşele mai marĭ, unde revoluţiunea era mai în putere. Acuma, restabilindu-se ordinea, minstrul a ridicat starea de asediŭ.

Sêrbia. Numĕrul atentatelor la viĕţile capetelor încoronate saŭ a bărbaţilor mai cu influinţă în state, s'a mai înmulţit cu unul. Ex-regele Milan la o plimbare cu trăsura a fost atăcat din partea unuĭ pompieriŭ, Cnezevicĭ cu numele, care a descărcat de patru orĭ revolverul asupra luĭ Milan comandantul suprem al armateĭ sêrbescĭ. Din norocire Milan a scăpat nevătămat.

Atentatorul, care a fost prins, a mărturisit că fapta a comiso la sfatul unor radicalĭ sêrbĭ cu posiţiă, înaltă, carĭ aŭ voit să-şĭ rĕsbune în contra fostuluĭ lor rege, pentru mĕsurile, ce le a fost luat acesta pentru estirparea radicalilor.

În urma antentatuluĭ s'aŭ făcut mai multe arestărĭ. Aŭ fost deţinuţĭ 14 matadorĭ de al radicalilor. În Belgrad s'a publicat starea de asediu. Comisiunea ce s'a esmis pentru investigarea crimeĭ şi a rădăciniloru eĭ, a aflat, că conjuraţiunea în contra luĭ Milan şi a familieĭ Obrenovicĭ este tare estinsă. Regele a promis că va introduce un guvern militar. Radicalii sînt tare agitaţi pentru mĕsurile luate.

Hollanda. Încă nu sînt 2 lunĭ de când s'aŭ întrunit membriĭ conferinţeĭ de pace, şi deja sînt în ajunul zileĭ, ca să-şĭ iea rĕmas bun unul de la altul. Nu-ĭ vorbă, aŭ vorbit eĭ mult, aŭ vrut să facă multe, şi dacă tóte pe lângă tóte silinţele lor de a ajunge la ceva resultat însemnat, conferinţa a avut tare puţine reuşite, acésta e de a se atribui neînţelegerilor dintre diversele state. Toţĭ se aşteptaŭ şi cu drept cuvînt, ca delegaţii statelor să fi uşorat în óre care va mod sarcinele grele, sub carĭ zace Europa, în urma mareluĭ contingent de armată şi a perfecţionărĭĭ continue ale aceleia. Aşteptările însĕ nu s'aŭ împlinit, căcĭ un stat sta înainte cu aceea, că el are lipsă de înmulţirea contingentuluĭ de soldaţĭ ca să se apere, altul pentru perfeţionarea armelor se provoca la perfecţiunea armatureĭ din statele vecine.

Se credea, că cel puţin cu privire la tribunalele de arbitrĭĭ, pentru complanarea diferinţelor ce s'ar fi născut între dóuĕ state, s'ar fi ajuns la ceva resultat. Dar speranţele aŭ rĕmas pe jos şi aci. Căcĭ mai întâiŭ a trebuit să se ĭea de la aceste tribunale epitetul de „obligătoriŭ.“ Mai apoĭ a trebuit să fie îndepărtat şi cuvîntul „tribunal“, remânênd ca titulă oficiósă a acesteĭ instituţiunĭ, fructul conferinţeĭ de la Haaga: Curte permanentă de arbitragiŭ. Pe lângă instituirea acesteĭ curţĭ, conferinţa de pace mai póte numĕra de fruct al munceĭ sale şi convenţiunea conferinţeĭ de la Bruxella şi convenţiunea de la Geneva.

Acuma delegaţiĭ se ocupă cu forma în care vor avé să presinte guvernelor aceste treĭ convenţiunĭ, spre a fi aprobate.

Corespondinţe.

Ajutorul de stat, autonomia şi diecesa de Gherla.

Din Selagiŭ 1 Iuliŭ 1899.

Onorată Redacţiune!

Conferinţa preoţéscă din tractul prot. Vălcăul magiar (Selagiŭ) s'a ţînut în 24 Iuniŭ st. n. (Sâmbătă după ss. Rusalĭ) în parochia Vălcăul român. Preoţiĭ s'aŭ presentat în numĕrul cel mai mare posibil.

După cuvîntul de deschidere al Rev. D. Vicariŭ al Silvanieĭ, în care espune crisa prin care trece acum biserica nóstră şi ne îndémnă la solidaritate, s'a purces la pertractarea punctelor puse în program. Lăsând la o parte, cele de interes mai mult local, mĕ voiŭ mărgini numaĭ la espunerea resoluţiuneĭ ce a luat-o conferinţa, referitor la cestiunile atât de importante *a ajutoriuluĭ de stat* şi *a autonomieĭ catolice*.

Venind la desbatere aceste dóuĕ cestiunĭ, propunerile carĭ s'aŭ făcut cu privire la dînsele aŭ fost primite unanim, fără ca să se fi făcut obiecţiunĭ, căcĭ cu toţiĭ consimţiam în aceea, că un preot român numaĭ în forma propusă se póte dechiera cu privire la afacerile acestea de mare însemnătate.

Şi mai întâiŭ relativ *la ajutoriul de stat* s'a primit următórea propunere: „Considerând, că ajutoriul de stat împărţit clerului gr. cat. pe lângă condiţiunile stipulate de guvern, degradéză auctoritatea statuluĭ preoţesc, pentru că se împarte cu delăturarea forurilor competente bisericescĭ. pe basa informaţiunilor organelor subalterne administrative ale statuluĭ, cărora nu le compete niciĭ o ingerinţă, cu atât mai puţin drept de supraveghiare peste viaţa bisericéscă a clerului; considerând, că prin modalitatea usitată din partea statuluĭ întru împărţirea acestuĭ ajutoriŭ se sguduesc temeliele bisericiĭ nóstre cimentate cu sudorile seculare ale strămoşilor, pentru că se ţintesce la slăbirea legăturilor canonice dintre archiereĭ şi cler, dintre membriĭ clerului şi dintre cler şi popor; considerând, că se lovesce în demnitatea archierésca, care sub durata seclilor desastroşĭ a fost, este, şi trĕbue să fie un far luminătoriŭ în calea desvoltărĭĭ bisericiĭ nóstre: *Clerul tractuluĭ Vălcăul magiar se dechiară unanim în contra primirĭĭ ajutoriuluĭ de stat pe lângă condiţiunile umilitóre pentru biserica nóstră.*“

Cu privire la *autonomiă* s'a primit propunerea, că: „Considerând, că biserica nóstră gr. cat. română a încheiat s. act al Unireĭ cu biserica Romeĭ singur în punctele cunoscute dogmatice pe lângă asecurărĭ întărite prin bule papale, că aşedămintele strămune: ritul, limba şi disciplina bisericiĭ nóstre vor rĕmâné nealterate, ér prin autonomia cat. plănuită din partea bisericiĭ rom. cat. din Ungaria, carea voesce să cuprindă în cuadrul eĭ şi provinţa nóstră bisericéscă gr. cat. română de Alba Ĭulia-Făgăraş — ne vedem periclitate tocmaĭ clenodiele asecurate prin actul S. Unirĭ, clerul gr. cat. din tractul Vălcăuluĭ magiar se dechiară: *că nicĭ de cum nu vede consult ca provinţa nóstră mitropolitană să între în autonomia cat. plănuită, ca un membru constitutiv* al aceleia, ci *doresce* şi se dechiară ca ilustri archiereĭ aĭ bisericiĭ nóstre gr. cat. într'un *sinod provinţial mixt, saŭ congres,* care ar trebui să se concheme cât de curênd să stătorésca paşiĭ şi modalităţile recerute *pentru a exopera* de la locurile competente *o autonomiă separată* pentru biserica nóstră gr. cat. română basată pe aşezămintele eĭ canonice străvechĭ şi corĕspundĕtóre puseţiuneĭ şi misiuneĭ aceleia.“

Venind la ordine în locul al treilea serbarea iubilară a actuluĭ S. Unirĭ, conferinţa a primit următórea propunere: Considerând, că actul Unireĭ bisericiĭ nóstre cu Roma este un moment culminant în viaţa eĭ, pentru că a conlucrat ca un isvor nesecaver spre desvoltarea aceleia, religioso-morală şi culturală şi de la înrîurinţa aceleĭ sfinte legăturĭ sperăm un viitoriŭ şi mai senin; Clerul tractual întrunit în conferinţă se dechiară unanim: că considerând *momentuositatea actuluĭ a căruĭ aniversare de 200 anĭ se va celebra, crede a fi just ca şi diecesa nóstră să concurgă prin festivităţi solemne la ridicarea nimbuluĭ sĕrbătoresc al acestuĭ act iubilar.*“

S'a decis apoĭ, că fiind la ordinea zileĭ cestiunile acestea momentuóse şi pretinzênd şi alte împrejurărĭ, să se facă o adresă către Escelenţa Sa Domnul Episcop, în care să se róge ca să se îndure a convoca sinod diecesan. Mai de parte conferinţa află de lipsă şi convocarea sinodului povinţial la Blaş.

În fine din consideraţiunĭ fórte momentóse sociale economice, religioso-morale conferinţa află de sosit timpul ca să se primĕscă şi în biserica nóstră gr. cat. română Călindariul Gregorian ca şi în privinţa acésta să ne consolidăm legăturile cu Roma sfînta trupină a originiĭ nóstre.

Starea învĕţămîntuluĭ poporal în districtul protopopesc gr. cat. al Sibiuluĭ în anul şcolar 1898|9.

Sibiŭ, în 7 Iuliŭ 1899.

Onorată Redacţiune!

La 22 Iuniŭ a. c. ţinêndu-se aicĭ şedinţa ordinară a senatuluĭ şcolar protopopesc. în care s'a dat samă despre starea învĕţămîntuluĭ poporal în districtul protopopesc gr. cat. al Sibiuluĭ în anul şcolar 1898/9, pe cum şi despre resultatele, la carĭ s'a ajuns, ca membru al senatuluĭ amintit am avut ocasiune să-mĭ câştig din acte oficióse informaţiunĭ autentice în privinţa acésta.

Daţi-mĭ decĭ voe, Dle Redactor, să Vĕ presint şi de astă dată pentru cetitoriĭ „Unireĭ“, un raport mai detaiat, cu privire la causa şcolară în acest district protopopesc.

În districtul protopopesc gr. cat. al Sibiuluĭ aŭ funcţionat în anul scolar trecut 18 şcolĭ conf. gr. cat., şi 3 şcolĭ comunale în parochiile cele mai marĭ şi mai compacte. La şcolile confes. aŭ fost aplicaţĭ 18 învĕţătorĭ şi o învĕţătóre extraord. pentru lucrul de mână (Sibiŭ); dintre cei 18 învĕţătorĭ, 12 inşĭ sînt provĕduţĭ cu diplome de cualificaţiune, 2 inşĭ, mai bĕtrânĭ, cu decrete, ér 4 inşĭ aŭ fost aplicaţĭ numaĭ în mod provisoriŭ cu îndatorirea de a face examen de cualificaţiune. La cele treĭ şcolĭ com. aŭ funcţionat 7 învĕţătorĭ şi 3 învĕţătóre. Edificiĭ de şcólă esistă în 14 parochiĭ, tóte din material solid; în 2 parochiĭ ca localităţĭ de şcólă servesc casele parochiale, ér în alte dóuĕ instrucţiunea se face în case închiriate. Aicĭ nu se cuprind şcolile com. Tóte şcolile confes., a fără de cea din Sibiŭ, se susţin mai ales din repartiţiunĭ; pentru 9 comune

bisericescĭ, s'aŭ asemnat ajutóre de stat; şi în 4 parochii, unde funcţionézĕ învĕţătorĭ cu drept de quinquenal, s'aŭ asemnat din partea statuluĭ şi quinquenalele. În parochiile, unde poporenii gr. cat. formézĕ minorităţĭ, pruncii acelora cercetézĕ şcolile maiorităţilor gr. or., ér preoţii nostri sînt datorĭ din oficiŭ a propune acelor pruncĭ doctrina religiunii.

Numĕrul total al pruncilor aflătorĭ în etatea de şcólă (6—15 anĭ) din întreg districtul protopopesc în anul şcolar 1898/9 a fost 2698, între carĭ 1417 ficiorĭ şi 1281 fete; pruncĭ de la 6—12 anĭ aŭ fost 1049 ficiorĭ şi 919 fete, ér de la 12—15 anĭ 368 ficiorĭ şi 362 fete. Dintre pruncii obligaţi la şcóla de tóte zilele (6—12 anĭ), aŭ cercetat şcolile nóstre confes. 457 ficiorĭ şi 403 fete, ér dintre ceĭ de repetiţiune (12—15 anĭ) 124 ficiorĭ şi 102 fete. Alte şcolĭ (gr. or., com. şi de stat) le-aŭ cercetat 518 ficiorĭ şi 437 fete, în total 955 pruncĭ, dintre carĭ cea maĭ mare parte a cercetat şcolile com. din Orlat, Racoviţa şi Vestem, maĭ înainte grăniţerescĭ.

Examenele la închierea anuluĭ şcolar s'aŭ ţinut parte sub presidiul protopopuluĭ tractual, pare sub presidiul delegaţilor protopopescĭ exmişĭ spre acel scop. După rapórtele acestora resultatul examenelor peste tot se póte numi *mulţămitor*, ér în special în singuraticele parochiĭ s'a dovedit progres: *fórte bun* în Ocna Sibiuluĭ înv. Manase Ciungariŭ; *laudabil* în Sibiŭ înv. Coman Gligor şi Slimnic înv. A. Pintea; *bun* în Alămor înv. Sam. Florea, Bórta înv. Dumitru Bleoca, Brad înv. Nic. I. Ursu, Calvasĕr înv. Dum. Vişa, Gurarîuluĭ înv. Dion. Dancea, Şeica-mare înv. Vas. Moldovan şi Şura-mică înv. Traian Şandru; *suficient* în Armenĭ înv. N. Neamţu, Buia înv. Î. Rusan, Caşolţ înv. Î. Popa, Ghijasa de sus înv. N. Vlad, Hamba înv. Î. Fanea, Şaldorf înv. N. Bulea. de alt fel bolnav în sem. II., Şelcăŭ înv. Teodor Hampu şi Stenea înv. N. Petrescu.

De când s'a întrodus bunul obiceiŭ de a participa la singuraticele examene şi învĕţătorii din satele vecine, pentru a supune cele observate la critică binevoitóre din punctul de vedere al disciplineĭ şi metoduluĭ. se observă óre care emulaţiune nobilă între învĕţătorii nostri; la acésta emulaţiune contribue fără îndoială şi adunările despărţĕmîntuluĭ învĕţătorescĭ, carĭ daŭ corpuluĭ nostru didactic ocasiune de a se perfecţiona tot maĭ mult în ale pedagogieĭ şi stimulézĕ simţul de datorie în singuraticiĭ membriĭ aĭ aceluĭ corp.

Dintre îmbunătăţirile realisate în anul expirat pe terenul şcolar meritĕ deosebită amintire faptul îmbucurător, că prin stăruinţele zelosuluĭ preot Demetriŭ Deac din Calvasĕr un consorţiŭ de maĭ mulţĭ ţĕrenĭ în stare maĭ bună a cumpĕrat şi dăruit pentru şcóla de acolo un edificiŭ corĕspundĕtoriŭ pentru şcólă, curte şi grădină de $^1/_2$ jugĕr. Onóre bravuluĭ preot şi bunilor porenĭ.

Nu maĭ puţin îmbucurătoriŭ e faptul, că în urma stăruinţelor preotuluĭ Dionisie Aron din Gura-rîuluĭ, tribunalul suprem administrativ a îndatorat comuna politică de acolo de a solvi 816 fl. din cassa alodială comuneĭ nóstre bisericescĭ, când acésta ar zidi un noŭ edificiŭ şcolar.

Dintre decisiunile senatuluĭ şcolar protopopesc relevez cele privitóre la promovarea pomărituluĭ, la frecuentarea maĭ regulată a şcoliĭ de repetiţiune, la îmbunătăţirea raportuluĭ în ceea ce privesce frecuentarea şcoliĭ peste tot din partea pruncilor gr. cat. din Rĕşinarĭ, unde din 113 copiĭ obligaţi la şcólă aŭ cercetat şcóla gr. or. în anul trecut numaĭ 29 inşĭ, pe cum şi asemnarea sumeĭ de 40 fl. din fondul şcol. tractual, din care în anul viitor sînt a se cumpĕra cărţĭ pentru pruncii maĭ sĕracĭ şi diligenţi.

Atâta cu privire la causa învĕţămîntuluĭ poporal. În fine daţi-mĭ voe, ca tot cu ocasiunea acésta să vĕ presint câte va date şi în ceea ce privesce tinerimea gr. cat., care în anul şcolar expirat a cercetat diversele institute de învĕţămînt de aicĭ.

Numĕrul elevilor gr. cat. la diversele institute a fost 134; dintre aceştia aŭ cercetat şcolile elemetare, 56 (40 inşĭ şcóla de stat), ér şcolile mediĭ aŭ fost frecuentate de 78 şcolarĭ.

Fetiţe gr. cat. aŭ fost 32, dintre acestea 15 aŭ frecuentat şcóla civilă de fete a Asociaţiuniĭ, ér cele alalte diverse alte şcóle de fete.

Studiul religiuniĭ s'a propus tuturor acestor elevĭ şi eleve prin catechetul Nicolaŭ Togan în mod sistematic şi cu deosebită îngrijire. Examenele din acest studiŭ s'aŭ ţinut sub presidiul Rsmuluĭ Domn protopop Ioan V. Rusu în 10 şi 26 Iunie. Examenul din cantul bisericesc s'a ţinut cu toţi eleviĭ în 7 Iuniŭ. Toţi eleviĭ aŭ fost obligaţi ca în Dumineciĭ şi Sĕrbătorile maĭ însemnate de peste an să asiste la cultul divin, ér în postul ss. Paschi s'aŭ mărturisit şi cuminecat prin catechetul lor.

Maĭ observ în sfârşit, că şcóla industrială a fost cercetată de 45 învĕţăceĭ gr. cat., aplicaţi aicĭ la diferite meseriĭ, carĭ aŭ fost catechisaţi în fie care Duminecă tot prin catechetul numit, în şcóla poporală gr. cat. din loc.

„x—y."

Noutăţi.

Din Archidiecesă. On. *Demetriŭ Boariŭ* fost adm. parochial în Bărcut a fost dispus ca paroch în Bobohalma districtul protopopesc al Ernotuluĭ.

Distincţiune. *Vas. Gr. Borgovan* profesor la şcóla normală de institutorĭ din Bucurescĭ, a fost decorat cu medalia „Rĕsplata muncii" cl. I.

Românce distinse: Esamenele de primire la preparandia de stat de fete din Cluş, s'aŭ ţinut în anul c. în 1, 2, 3 şi 4 l. c. Aŭ fost admise la esamen total *150 fete* între carĭ şi *8 Românce*. Tóte românele aŭ făcut esamenul cu succes. Dintre tóte concurentele s'aŭ destins cu deosebire Dşóra *Leontina Szabo* fica preotuluĭ gr. cat. din Aiton Gregoriŭ Szabó şi Dşóra *Victoria Lupan* fica preotuluĭ gr. cat. din Silvaşul de Câmpie Alesandu Lupan, *făcênd ambele esamenul de primire cu distingere.*

Societatea pentru teatru român îşĭ va ţinĕ anul acesta adunarea sa generală în opidul *Sĕliştе* în zilele de Duminecă şi Luni 30 şi 31 Iuliŭ n. a. c. Adunarea promite să fie cât se póte de cercetată. Sĕlişteniĭ fac marĭ pregătirĭ.

„Patria" improcesuată. Presidentul Bucovineĭ br. Bourguignon nu s'a îndestulit cu confişcarea aşa de désă a „Patrieĭ", ci, înainte de a părăsi Bucovina, de unde va fi revocat, a intentat foiĭ române patru procese de pressă.

Calcularea în coróne. De la 1 Ian. 1900 se va întroduce în mod obligătoriŭ calcularea în coróne. Obligătóre va fi calcularea acésta proprie numaĭ pentru institutele şi societăţile obligate la dărĭ de samă publice.

Moştenitoriul Rusieĭ, marele duce George, fratele ţaruluĭ Nicolae, a repausat la Abass-Thuman în vrîstă de 26 anĭ, în urma uneĭ bóle de plămânĭ. De moştenitor presumptiv e designat marele duce Mihaiŭ Alexandrovicĭ, alt frate al actualuluĭ ţar, care, n'are de cât 2 copile.

Sabia de onóre a luĭ Picquart. Făimósa afacere Dreyfus are şi părţĭ comice. În decursul cercetărilor, jidovilor din Budapesta li s'a părut, că colonelul Picquart pentru fasiunile sale în favorul luĭ Dreyfus, şi de aci în a. jidovilor, ar merita o sabie de onóre. Zis şi făcut! Atâta numaĭ, că zilele acestea sabia li-a fost returnată de la Paris. Aşa ruşine de mult n'aŭ maĭ păţit!

Statua luĭ Hentzi. În sfârşit credem că s'a pus capet şi acesteĭ cestiunĭ, care atât de mult revolta pe magiarĭ. Statua luĭ Hentzi a fost mutată din Buda în curtea şcoliĭ militare din Lipotmezŏ.

Petrecerĭ. La *Csáki-Gârbău* se va aranja la 30 Iuliŭ n. o petrecere de vară. Venitul curat e destinat în folosul noŭ edificândeĭ biserici gr. cat. de acolo.

Lipsa de nutreţ în România a silit şi silesce pe maĭ mulţĭ ţărenĭ miserĭ ca să-şĭ vîndă vitele cu nisce preţurĭ, carĭ arĕta maĭ mult o desperare de cât o lipsă fie şi grea. În urma acestor vinderĭ, carnea încă s'a ieftinit reducêndu-se preţul maĭ la jumătate.

Bóle de vite. În comitatul Albeĭ-inferióre s'a constatat diferite bóle de vite în vre o 24 comune. În partea cea maĭ mare dint'rînsele grasézĕ ciuma porcilor.

Sinaia. Societatea carpatină „Sinaia" prin lucrările sale, prin tăierea de căĭ şi potecĭ a înlesnit escursiunile pe munţiĭ din jurul Sinaieĭ. şi a făcut accesibilă gustarea multor priveliştĭ încântătóre.

Învĕţătoriŭ român premiat. Reuniunea pentru nobilitarea moravurilor cu sediul în Budapesta a trimis o diplomă de recunoscinţă şi un premiŭ de 100 cor. învĕţătoriului sĕlăgian Gavriil Aluaş pentru meritele sale ce le-a făcut pe terenul nobilitării moravurilor prin înfiinţarea societăţilor: „De cumpĕtare" şi a „Junimiĭ".

Convocări. Despărţ. XXXII. D. St. Mărtin, al Asoţiaţiuniĭ îşĭ va ţinea adunarea generală la *Basna* în ziua de 1 August n. — Despărţ. XXIII. Turda. la 6 august n. la Turda. Adunarea generală a despărţămîntuluĭ XVI Selagiu-chioran al „Asoţiaţiuneĭ" sĕ va ţinĕ în Şimleul Silvanieĭ la 3 August a. c. st. n. Onoraţiĭ membri aĭ despărţămîntuluĭ, şi toţi ceĭ ce se intereséză de cultura poporuluĭ român, sînt rugaţi ca să binevoéscă a lua parte la adunare. De încuartirare va fi îngrijire. *Alimpiŭ Barboloviciŭ,* vicariŭ şi directorul despărţămîntuluĭ, *Augustin Vicaş* actuar. Reuniunea Femeilor Române Selăgene îşĭ va ţinĕ adunarea generală în Şimleul-Silvanieĭ în 3 August n. Stimatele membre, şi stimaţiĭ membri onorarĭ, fundatorĭ, ordinarĭ şi ajutătorĭ, pe cum şi toţĭ părtinitoriĭ culturеĭ femeiĭ române, sînt rugaţi cu tot respectul a lua parte la aceea adunare, sprijinind causa sublimă a regenerariĭ culturale a femeiĭ române. Pentru încuartirarea gratuită, va fi îngrijire. *Maria Cosma* n. *Dragos* m. p. presidentă. *Augustin Vicaş* m. p. actuar.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Viața și operile luĭ Andreiŭ Murĕșan.

(Continuare.)

Principiile luĭ Șincai, Clain și Maior îl răpiră și pe tinĕrul nostru Andreiŭ Murĕșan. El deschide cartea sfîntă a trecutuluĭ némuluĭ sĕŭ și învață din ea gloria și suferințele străbunilor, și acelea se imprimă în sufletul sĕŭ, și de acolo mai mult nu mai ies, până când nu trece la o altă viață.

Gloria străbunilor umple sufletul luĭ Murĕșan de speranțe marĭ pentru némul sĕŭ, ér suferințele îl aruncă în abisul desperăriĭ, și o viață întrégă se va ocupa când cu speranța, când cu vitregimea sorțiĭ națiunĭĭ sale românescĭ.

În timp de șese anĭ petrecuțĭ în Blaș, în acest centru cultural al Românilor de din cóce de Carpați, se va oțeli puternic pentru lupta ce îl aștéptă în valurile vieții.

Se aruncă cu mult foc în brazda muncĭĭ. La mijlocul brazdeĭ i-se opresce plugul și brazda rĕmâne de jumĕtate. „It tristis arator“ . . . Fără esagerare putem zice, că pe Andreiŭ Murĕșan singur Blașul l-a făcut ceea ce a fost. Dacă nu ar fi întrat în școlile de aicĭ și dacă nu ar fi supt spiritul lor, Andreiŭ Murĕșan nicĭ o dată nu ar fi ajuns bardul națiunĭĭ, căcĭ nu ar fi avut firul, care să-l conducă. Natura i-a dat sentimente și talent, Blașul i-a dat directivă. Blașul a deșteptat în el iubirea de libertate, deném și de literatură românéscă. Blașul i-a dat povețele spirituale, cu carĭ a pășit pe cariera vieții și a început o luptă grea, dar o luptă seriósă.

II.

Cariera.

Trăsurĭ din trecutul Românilor brașovenĭ. Murĕșan ca învĕțător la școla gr. or. de la capela Sf. Adormirĭ din Brașov. Trece profesor la gimnasiul rom. cat. de acolo. Întemeiéză familie. Rolul sĕŭ de profesor. Translatorul și concipistul din Sibiŭ. Bărnuț îl chiamă profesor la Iași. Respuns. Reîntórcerea la Brașov.

Fiind că Murĕșan își începe cariera la școla gr. or. de la capela Sf. Adormirĭ din Brașov, credem, că nu va fi fără interes, să dăm, cu cuvintele luĭ Arsenie Vlaicu, o mică icónă din trecutul Românilor brașovenĭ.

„Timpurile apăsătóre ale seclilor din lobăgia trecută — zice Arsenie Vlaicu — n'aŭ fost mai priincióse nicĭ Românilor din acest colț de țară privilegiat al Fondului regiŭ, și vécurĭ de a rîndul Colonia Română aședată în suburbiul Scheiŭ era considerată ca un sat supus orașuluĭ Brașov atât în privința politică, cât și administrativă. Numaĭ sprijinuluĭ moral și material și protecțiuneĭ neîntrerupte a Domnilor din Moldova și Muntenia aŭ de a mulțămi eĭ esistința și înaintarea treptată în ciuda tuturor vitregităților timpurilor. Prin lupte și greutățĭ nenumĕrate se strecóră eĭ în timp de patru secli până la începutul secluluĭ XVIII, când în urma unuĭ tractat comercial încheiat de Carol VI. cu Pórta, comerciul brașovean începe a reînvia. Relațiunile comerciale cu întreg Orientul, și în specie cu țĕrile de lângă Dunăre încep încetul pe încetul a trece din mânile Sașilor în mânile Românilor, Grecilor, Bulgarilor și Macedo-Românilor stabiliți în Brașov, și nu o singură dată magistratul din Brașov se vede necesitat a cere intervenția Românilor din Scheiŭ față de dispositiile Domnilor Munteniei și Moldoveĭ relativ la legăturile lor comerciale. Comercianții grecĭ, bulgarĭ și macedo-românĭ posedeaŭ deja de pe atuncĭ o „companie privilegiată grecéscă de comerciŭ,“ ér cătră finea secluluĭ acestuia numĕrul comercianților românĭ și grecĭ, întrece cu mult pe al Sașilor, fapt, care avu de mare urmare o înflorire a buneĭ stărĭ materiale.

„Mână în mână cu bunăstarea materială a trebuit neapărat să mérgă și tendința de a o rupe cu întunerecul trecutuluĭ și cu starea de dependință față de orașul Brașov. Ast fel se angajéză o luptă înverșunată în acéstă direcțiune între magistratul privilegiaților Sașĭ și între Românii privați de drepturĭ civile și bisericescĭ, ba până la un punct óre care chiar și de drepturile sfinte ale omuluĭ, în care luptă uneltirile și voința rea triumfă, până când împĕratul Iosiĭ II. dă și Românilor dreptul de concivilitate, în vîrtutea căruia își pot cumpĕra moșiĭ în cetatea Brașovuluĭ, își pot clădi bisericĭ și pot esercita diferite meseriĭ, drepturĭ reservate până aci numaĭ breslelor și țehurilor săsescĭ. Dar și aceste drepturĭ li-se rĕstrîng rînd pe rînd în anĭ următorĭ, până când la 1848 evenimente epocale sînt chemate să schimbe cu totul ordinea esistentă, proclamând și la noĭ principiile mărețe de libertate, egalitate și frățietate.

„De institute culturale nicĭ că putea fi vorbă la Românii din Brașov în timpul acestor secli de apăsare. Abia pe la finea secluluĭ XVIII. aflăm la biserica Sf. Nicolae din Scheiŭ o școlă poporală, carea pe la 1837 avea deja patru clase. Aci a funcționat ca învĕțător între alții și valorosul scriitor poporal Ioan Barac, mai târziŭ translator magistratual. În cetatea internă a Brașovuluĭ însĕ, ale căreĭ porțĭ de fer aŭ fost multă vreme închise Românilor, abia la anul 1835 înființară negustătoriĭ românĭ o școlă poporală.“ [1])

La școla acésta, înființată cu scopul de a scóte tinerimea română din școlile săsescĭ și din școla cea grecéscă, „care servia și pentru copiiĭ negustătorilor românĭ din cetate,“ pentru prima óră a fost angajat și a funcționat cât va timp ca învĕțător George Bariț, după el a urmat Ioan Procopiŭ și Ioan Popoviciŭ, ér catechet a fost Vasile Greceau, preotul capeleĭ de la Sf. Adormire.

În 1838 însĕ Ioan Procopiŭ dimisionéză și trece la Craiova, și așa la postul sĕŭ de învĕțător comercianțiĭ românĭ, la recomândarea luĭ George Bariț, învitară pe Andreiŭ Murĕșan. Când Murĕșan primi onorifica învitare, era încă teolog pe anul al patrulea în seminariul clerical din Blaș. Decĭ pentru a puté urma învitării, el avea lipsă de concesiunea episcopuluĭ sĕŭ Ioan Leményi, care la cererea luĭ din 9 Martie 1838, îl și facultéză prin următórea resoluțiune: „E consideratione vel maxime intentionis recurrentis filii semet perficiendi sub conditione fidem graeco-catholicam intemerate servandi, et dum provocatus fuerit terminato cursu redeundi, petito ejusdem paterne deferimus.“ [2])

Cu acéstă resoluțiune Murĕșan în luna luĭ Aprilie 1838 plécă la Brașov. Din Blaș ajunse în Sibiŭ, aicĭ îl aștepta George Bariț, trimis a nume după el cu trăsura pe spesele comercianților românĭ brașovenĭ, de óre ce Murĕșan până atuncĭ nu mai fusese în Brașov, și nicĭ comunicațiune regulată între Sibiŭ și Brașov nu era. [3]) Ajuns în Brașov și începu fără amânare funcțiunea sa de învĕțător, fiind misiunea luĭ, să învețe și instrueze „plântuțele tinerele și melușeiĭ nevinovațĭ.“

Brașovul cu bastiónele sale învechite; cu mărețele sale ruine istorice salutate de zecĭ și zecĭ de furtune grele și amenințătóre; cu admirabila sa regiune împodobită de munți încântătorĭ; cu Tîmpa cea frumósă și romantică, ce se ridică fălósă amenințând orașul, unde poetul nostru atât de bucuros petrecea, de unde cu atâta durere și cu atâte speranțe își avînta el gândirile sale mărețe la frații sĕĭ românĭ din văĭ și din câmpiĭ, unde de atâte orĭ medita asupra sorțiĭ omenescĭ și asupra trecutuluĭ poporuluĭ român: în scurt timp devine locul cel mai plăcut al bardului național.

Andreiŭ Murĕșan pe cum se vede din strofele *Unuĭ rĕmas bun de la Brașov*; pe cum apare din împrejurarea, că pus în disponibilitate — pe lângă tóte stăruințele mitropolituluĭ Andreiŭ Șaguna de a-l reține în Sibiŭ — ér își strămută domiciliul la Brașov; pe cum afirmă în fine vĕduva sa: s'a simțit de tot bine în Brașov.

Și nu e mirare!

Aicĭ își avea el cuibul fericiriĭ sale; aicĭ își începu el pentru prima óră cursul carieriĭ; aicĭ i-se deschise mai întâiŭ lumea în tótă valórea eĭ; aicĭ se făcu cunoscut înaintea lumeĭ românescĭ; aicĭ eraŭ amiciĭ și stimătoriĭ sĕĭ numeroșĭ, carĭ atât de mult l-aŭ iubit și în viață și după mórte . . .

Ca învĕțător el se puse în servicinl școliĭ cu cel mai curat suflet și devotament, care chiar și în poesia sa se reoglindéză. În *Un rĕmas bun de la Brașov* Murĕșan póte întreba cu conscințĭă liniștită:

Voĭ plântuțe tinerele,
Melușeĭ nevinovațĭ,
Ce-aț fost sub grijile mele,
Spuneț v'am dat să gustațĭ
Vr'un venin din mugur verde,
Érbă de fer, ce vĕ perde?

Elevii și elevele sale îl iubiră nu ca pe un simplu învĕțător, ci ca pe adevĕratul lor părinte. După mulțĭ anĭ încă tot cu dragoste era încunjurat de foștiĭ sĕĭ elevĭ și eleve. Părinții acestora îl surprindeaŭ cu cadourĭ multe și prețióse. Aprópe nicĭ o sĕrbătóre nu trecea, fără ca el să priméscă de la comercianții brașovenĭ dărurĭ scumpe drept recunoscință pentru zĕlul sĕŭ, ce-l manifesta în școlă pentru copiiĭ lor. [3])

Prof. Ioan Rațiu.

(Va urma.)

---

[1]) Arsenie Vlaicu: Câte va date din viața școliĭ nóstre comerciale. Anuarul școliĭ comerciale superióre din Brașov pe anul 1897—8, pag. 2—3.

[2]) Protocollum praesidiale Episcopi Fogarasiensis pro anno 1838. Nr. 128.

[3]) Vedĭ Transilvania; 1877 Nr. 42.

[3]) Comunicat de vĕduva poetuluĭ.

Amalrich regele Ierusalimului și ceĭ doĭ peregrinĭ.

(Narațiune istorică).

(Continuare.)

Regele, neavênd ce face, primesce propunerea zicênd: „Fie după cum ziceĭ tu. Dar étă se zăresc cetele luĭ Șircuh. Să le eșim înainte, nu cum va să crédă, că ni fricá să eșim din corturĭ!“ La porunca regeluĭ cavalerii încălecară cu toțiĭ a fară de Milo, care sub pretext, că e bolnav se rugă să rĕmână în taberă. Eĭ galopară spre păgânĭ. Întâlnindu-se, se încinge o luptă crâncenă. Maĭ întâiŭ lovesc cu lăncile, apoĭ recurg la sabiĭ. Creștiniĭ încurajați de cavalerul negru se luptaŭ ca nisce leĭ. Șircuh a fost pus la fugă și treĭ zile întregĭ l-aŭ urmărit de alungul Nilului.

În ziua a treia Bernhard de Zollingen sfătui regeluĭ să nu mérgă maĭ de parte, ci maĭ bine să se îndrepte spre Alesandria și să alunge pe Saladin de acolo. Acum e momentul potrivit de a-l lipsi pe Saladin de cheia mariĭ, fiind că e de parte de Șircuh.

Amalrich acceptéză planul cavalerului negru și în marș forțat ĭea calea în jos pe un părăŭ îngust. Regele așa de tare s'a dedat cu cavalerul, în cât nicĭ un minut nu putea fi fără dînsul. Nóptea îl poftea să dórmă în cortul sĕŭ. Împrejurarea acésta nu-ĭ prea venia la socotélă luĭ Bernhard, fiind că dînsul trebuia, să grijéscă ca să nu-l cunóscă. În una din nopțĭ neputênd durmi, regele se întorcea pe așternut neliniștit și ofta într'una. Auḑindu-l cavalerul îl întrébă: „Ce ți-s'a întîmplat rege?“ „Am avut un prietin, la care țineam fórte mult și care mĭ-a făcut marĭ serviții. Pe acesta voiam să-l am tot de una lângă mine; dar după ce am ocupat insula din rîul Nil, l-am trimis de spion în tabera luĭ Șircuh. De acolo nu s'a maĭ reîntors. Dușmaniĭ aŭ pus mâna pe dînsul și l-aŭ ucis. Din momentul acela nu am pace, mĕ mustră consciința, fiind că l-am trimis la perḑare.“ „Rege, fiĭ liniștit, cavalerul despre care e vorba, nu e mort. E drept, că a ajuns în mânile păgânilor, carĭ l-aŭ bătut până la sânge, l-aŭ ars în tălpĭ și l-aŭ chinuit în tótă forma; dar în urmă a scăpat din ghiarĕle lor și a întrat ér în serviṭul regeluĭ. Pentru cele întîmplate nu porțĭ tu vina, ci cel ce l-a vîndut și tradat ca și Iuda.“

„Spune-mĭ cine e acel Iuda, ca să-l pot pedepsi după merit și să-ĭ daŭ drumul din armată.“ „Acum nu se póte, dar va veni timpul, când le veĭ sci tóte.“

După acest schimb de vorbe adurmiră ambiĭ. Diminéța își continuară marșruta spre Alesandria. În calea lor deteră peste rĕmășițele oștiriĭ, unde era și Milo. Milo, care vĕḑu, că cavalerul negru a ajuns în grația regeluĭ, n'a cutezat să se presinte înaintea luĭ cu lingușirĭ după obiceiŭ. Eĭ se feri să nu dea față cu regele nicĭ cu cavalerul. În curênd ajung la Alesandria, oraș mare și impopulat. Aicĭ resida Saladin cu trupele sale. Creștiniĭ încep să obsidieze orașul. Cavalerul negru pune în în acțiune planurile de asediŭ. Se ridică turnurĭ de asediŭ, și se așéză fel și fel de aparate de dărimare. Sufletul la tóte era cavalerul negru. Faptul acesta îĭ făcea pe mulțĭ să-l crédă de o ființă suprapămîntéscă. O mișcare febrilă stăpânia castrul creștin: uniĭ lucraŭ la turnurile de asediŭ, alțiĭ aplicaŭ la murĭ scărĭ și podurĭ de pe carĭ să pótă arunca cu săgețile în lăuntrul cetățiĭ; năieriĭ cercaŭ să taie comunicația locuitorilor cu marea și ducerea de proviant. Ocuparea Alesandrieĭ era un lucru greŭ, pentru că era încunjurată cu murĭ groșĭ și cu turnurĭ de apĕrare. Ce privesce provisiunea, Saladin în dată ce a înțeles despre venirea creștinilor s'a îngrijat să se impórte în cetate tóte cele de trebuințe. Dar creștiniĭ nu se descurăjară. Înainte de ce s'a dat asaltul, cavalerul negru merse înaintea porțiĭ principale cu un trimbițaș și strigă puternic: „Saladine! Amalrich regele Ierusalimului îți trimite o solie.“ Sunetul trompeteĭ și vócea cavalerului aŭ alarmat pe păgânĭ înaintea porțiĭ. La a dóua strigare apăru de asupra porțiĭ un curier turc cu semiluna pe cap și întrebă: „Ce vre regele Ierusalimului cu stăpânul meŭ?“ „Amalrich, rógă pe Sultanul Saladin, să părăséscă cetatea și să-ĭ cĕră iertare înainte de apusul sóreluĭ; la din contră va obsidia-o și va cuprinde-o cu puterea.“ „Spune-l stăpânuluĭ tĕŭ, că Saladin n'are de gând să se supune. Dacă vreți, poftim și bombardați cetatea, dar să sciți, că nu ne dăm cu una cu dóuĕ.“ Cavalerul negru se întórce la rege și raportéză despre cele auḑite. Asediul se începe, turnurile se mișcă, săgețile sbóră în șirurile inimicilor, carĭ cad sub murĭ ca snopiĭ.

Saladin neașteptându-se la un ast fel de atac, dete poruncă să se adune toțĭ luptaciĭ pe una din piețele orașuluĭ. Pe acestia îĭ îmbărbătéză cu o vorbire fulminantă apoĭ îĭ conduce la una din porțĭ cu gândul să năvălésc repede și să slăbéscă rêndurile creștine. Dar cavalerul negru sciindu-le planul îĭ așteptă cu o cetă de ostași aleși. Aicĭ se încăiĕră o luptă înfocată. Păgâniĭ stăteaŭ neclintițĭ, nicĭ unul nu da în retragere. Vitejia creștinilor însĕ a fost fără margini. Ceĭ ce aŭ rĕmas nemăcelăriți aŭ fost alungați în cetate. În alte direcțiunĭ ale cetățiĭ operaŭ aparatele de dărimare. Loviturile lor se auḑiaŭ în depărtare. De pe podurile țĕrmurilor săgețile sburaŭ plóie. Celor din cetate li-se impuținа provisiunea; locuitoriĭ începeaŭ să murmure; desele spărturĭ din zid se apĕraŭ cu anevoie. Creștiniĭ eraŭ siguri că în câte va zile orașul e a lor. Dar de o dată le vine scire, că Șircuh vine spre Alesandria, ca să mântuéscă pe Saladin.

Cavalerul negru presentându-se înaintea luĭ Amalrich îĭ face următórea propunere: „Trebue să isprăvim cu Saladin, înainte de ce ar sosi Șircuh. Dacă aude, că îĭ vine ajutor atunci nu vre să maĭ scie de predare. Dă-mĭ voie, să merg în cetate și să tractez cu dînsul.“ Amalrich fu de acord și îĭ dă deplină putere ca să facă, după cum crede că-ĭ maĭ bine. Dînsul voia, să ĭésă din Egipt cât maĭ în grabă, fiind că înțelese că neînfrântul Nureddin, ar fi întrat în țara sa și-ĭ prădéză castelele și orașele.

Bernhard cu un steag alb în mână merge la una din porțile cetățiĭ și cere să între ca să tracteze cu Saladin. Se făcu armistițiŭ. Turciĭ îl légă pe Bernhard la ochĭ și ast fel îl duc prin întăriturĭ la palațul luĭ Saladin. Tinĕrul sultan îl primi cu o deosebită afecțiune și îl rugă să-și depună coifiul ca să scie cu cine are de lucru. Când vĕḑu fața luĭ Bernhard îĭ zise riḑênd: „Bine mĭ-aĭ rĕsplătit mila, ce am avut-o cu tine. Tu mĭ-aĭ ucis maĭ toțĭ ostașiĭ. Era maĭ bine dacă te lăsam pe mâna dușmanuluĭ tĕŭ.“ „Aĭ făcut după cum ți-a dictat inima cea nobilă, și ceea ce îmĭ spuĭ nu o zicĭ serios, fiind că inimile nobile nu se dimit la de acestea. Nu crede că-s nemulțămitor. Étă am venit să-ți fac o propunere, din care veĭ vedé, că voesc să mĕ achit față de îndurarea ce aĭ avut cu mine. Încă câte va zile și cetatea ajunge în mânile nóstre, noĭ ca învingĕtorĭ nu sîntem supușĭ la obligamente. Pentru aceea ar fi bine să predaĭ cetatea acuma și tu poțĭ scăpa cu un neînsemnat tribut, fără să ți-se întîmple ceva.“

Saladin rĕspunse: „Ajutórele nóstre nu sînt de tot eshauriate; apoĭ acușĭ sosesce în ajutorul meŭ unchiul Șircuh; ast fel nu putem prevedé a cuĭ va fi isbânda. Cu tóte acestea sub condițiunĭ cinstite staŭ la învoélă. Étă ce-ți propun eŭ: Până când regele tĕŭ stă în Egipt, noĭ nu putem eșĭ de aicĭ, sub nicĭ o condițiune, de óre ce e sciut că califul se lasă a fi dominat de cătră cel maĭ puternic. Aideți să ne retragem și noĭ și voĭ; ca să nu crédă lumea că ne-am retras ca învinșĭ și califul să plătéscă 30,000 galbinĭ.“

Bernhard temêndu-se de sosirea luĭ Șircuh primesce propunerea luĭ Saladin fără multă vorbă, și se învoi, să înduplece și pe sultanul Șaver la acésta.

Fără întârziere se reîntórce în castru, aicĭ raportéză regeluĭ Amalrich și sultanuluĭ Șaver despre resultatul misiuneĭ sale. Amalrich silit de împrejurărĭ primesce propunerea luĭ Saladin, ér Șaver maĭ mult de cât orĭ care, fiind că prin acésta se mântuia de dóuĕ oștirĭ, carĭ îĭ călcaŭ țara. Ast fel înainte de ce ar fi luat veste că Șircuh se apropie de cetate, Bernhard merse ér în cetate și aicĭ stabili condițiunile de pace, pe carĭ le-aŭ întărit cu jurămînt și cu pecetea ambelor țĕrĭ.

Porțile cetățiĭ se deschiseră și comunicația de aicĭ înainte fu liberă. Locuitoriĭ Alesandrieĭ eraŭ veselĭ de schimbarea acésta. În ziua următóre Șircuh cu armata sa, se apropie de cetate. Luĭ Saladin ĭ-a părut rĕŭ fiind că a grăbit cu tocmelile de pace. Ar fi călcat pactul, dar nu-l lăsa inima. Tóte îndemnurile luĭ Șircuh aŭ fost zădarnice, el remâne pe lângă vorba dată. Ast fel Șircuh trebue să abstee de la luptă, și subscriind pactul plécă cu oștirea sa mânios. Creștiniĭ încă părăsiră Egiptul. Cavalerul negru însoți oștirea creștină până la locul unde aŭ făcut primul repaus; aicĭ luându-și coifiul de pe cap și îndreptându-se cătră rege îĭ zice: „Mareșalul tĕŭ, m'a dat pe mâna turcilor, dar mâna ocroitóre a luĭ Dumnezeŭ m'a scăpat. Dacă stăpânirea creștină va dăinui în pace, te rog desfă-te de omul, care a pângărit sfînta cruce.“

Regele s'a informat maĭ bine despre tóte cele petrecute, și promise, că are se alunge pe trădătorul mareșal, dar Bernhard scia că nu s'a ținé de cuvînt, și ér va fi momit de cătră Milo. Din astă causă refusă să mérgă cu regele la Ierusalim.

„Viața de la curte nu e pentru mine“ zise dînsul, „voesc să trăesc acolo unde onórea și cinstea se respectéză.“

Apoĭ salutând cu coifiul sĕŭ crestat dete pinteni caluluĭ și se îndreptă spre Nil.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

Raportul al XXXVI-lea despre gimnasiul superior fundațional din Năsĕud pentru an. scol. 1898/9 publicat de Ion Ghetie dir. gimn. subst. În fruntea acestuĭ raport e publicat normativul pentru administrarea fundațiunilor și depositelor gimnasiale. Dintre fundațiunile acestea însemnăm: fondul pentru ajutorarea școlarilor bolnavĭ de 5179 fl. 75 cr. și fondul pentru biblioteca și societatea studenților de 4679 fl. 24 cr. Din cronica anuală remarcăm hârtia de abzicere a fostuluĭ director Ioan Ciocan și scrisórea direct. suprem, prin care notifică denumirea prof. Ion Ghetie de direct. subst. denumire făcută direct. de Ministrul de culte. În an. scol. 1898/9 aŭ funcționat la Năsĕud 15 profesorĭ, toțĭ cualificațĭ. În planul de învĕțămînt am remarcat la religiune în cl. VII Etica creștină de Dr Ioan Raț, manual prea greŭ pentru gimnasiștĭ, s'ar puté maĭ bine folosi manualul a nume prescurtat pentru gimnasiĭ de Dr Ales. Grama; și am aflat cu satisfacție că în cl. VIII se propune și istoria specială a bisericiĭ gr. cat., ceea ce par că la cele alalte gimnasiĭ unite nu s'a îndatinat. Tot la cl. VIII pentru propedentică nu e însemnat manualul, de și s'ar puté folosi Logica și Psichologia edată de Dr Vas. Hossu, care e manual aprobat. — Stipendiațĭ aŭ fost 7 studenți, în suma totală de 800 fl. A fară de acestia s'aŭ maĭ împărțit ajutóre maĭ micĭ din fondul „Nascu“, care se ridică la cifra de 3410 fl. 79 cr. Urmézĕ conspectul școlarilor după clase și date statistice. Scótem încă următórele date: numĕrul școlarilor a fost de 255, gr. cat. 186, gr. or. 66, de alte confesiunĭ 3, românĭ 252, străinĭ 3. Cei maĭ mulțĭ (129) aŭ fost fiĭ de agronomĭ. La sfârșitul anuluĭ aŭ fost clasificațĭ cu „eminent“ 15, cu „nedestulitor“ 79. De încheiere urmézĕ câte va îndrumărĭ pentru fiitorul an școlar; — și apoĭ: textul magiar al raportuluĭ.

„Enciclopedia Română“, editată sub auspiciile și din însărcinarea „Asociațiuniĭ pentru literatura română și cultura poporuluĭ român“, de *Dr. C. Diaconovich*, prim-secretarul Asociațiuniĭ.

A apărut fasciculul XV al acesteĭ importante și marĭ publicațiunĭ, și ast fel după o muncă stăruitóre din partea direcțiuniĭ și a colaboratorilor publicul român are în mânile sale deja întâia jumĕtate a acesteĭ opere unice în literatura română. Fasc. XV cuprinde articolele Farina—Fulguriți, între carĭ o serie însemnată de articole maĭ marĭ și de interes special românesc, apoĭ articole istorice și etnografice, de geografie, de literatură și filosofie, etc. Remarcăm articolele istorice și etnografice: Fărșeroți, Februarie (revoluția), Finĭ, Francez, Francĭ, Franco-german (răsboiul), Frățuți, etc.; biografiĭ române: Farcaș, Fekete-Negruțiŭ, Felix, Fĕtu, Filaret, Filep, Filimon, Filipescu, Flechtenmacher, Fleva, Floudor, Florescu, Florian, Fodor; biografiĭ străine: Fawcett, Fénelon (M. Străjanu), Ferdinand, Ferry, Fichte, Filip, Fischer, Flammarion, Fotie, Fotino, Francisc, Francisc Iosif, Franklin, Frideric; articole de literatură și de filosofie: Farmec (Dragomirescu), Farsa (M. Străjanu), Fatalism (Dragomirescu), Faust (M. Străjanu), Fĕt frumos (Marienescu), Filosofia (Dragomirescu), Frumos (Dragomirescu); din materialul geografic: Fehér, Fessan, Finlanda, Fiume, Flandra, Florența, Focșanĭ, Franța, Franzensbad, Frislanda; articole maĭ marĭ și maĭ interesante: Farmacia (Dr. I. Felix), Fauna (Dr. Leon), Febra, Fidejusiune, Fier, Figura, Filologia (Tiktin), Filtru (Dr. Felix), Fisica, Fisiocratism, Fisiologia, Flagelanți (Dr. Radu), Flaut (Cerne), Flóre, Flora, Fluer (Cerne), Folklore, Fondul religionar gr. or. bucovinean, Fort (Iannescu), Forța, Fortăréta, Fortificațiune, Fosfor, Franciscanĭ, Franc-maçon, Fruct, Frunza.

Abonamentele se fac la *W. Krafft în Sibiiŭ* (deposit general pentru România: *E. Storck, Bucuresci)* și se primesc numaĭ pentru publicațiunea *întrégă*. Prețul de prenumerare: pentru un tom broșurat fl. 10.—, legat fl. 11.60 (în România: Leĭ 25.—, resp. 28.50).

„Convorbirĭ literare“ Nrul 6. cu următorul sumar: S. O. V., Buruiană (novelă). — Stef. Orașanu, Recensie. — Sextil Pușcariŭ, Din fonologia românéscă. — M. V. Demetrescu, Instituția „Jurătorilor“ (studiŭ istoric). — T. Maiorescu, Scrisorĭ din anul 1850. — Cesar I. Vergolici, Ad. Lydiam (poesie). — C. L., Bibliografia critică.

Istoria legiĭ nóue de Dr V. Szmigelski, tom. I. Tinerețele luĭ Isus. Isus ca profet. Progresele, pe carĭ sciința le face zi de zi și descoperirile, carĭ fac lumină în cestiunile cele maĭ întunecate, trebuesc să fie aduse în consonanță cu vecinicile adevĕruri ale religiunii. Căcĭ e sciut, că credința nu e dușmana sciințiĭ, ci din contră e apĕrătórea eĭ. Ținênd samă de acéstă cerința, Rsmul Dr V. Szmigelski, fost profesor de studiul biblic la Seminariul archidiecesan din Blaș, a făcut începutul publicăriĭ istoriĭ sfinte, pe basa progreselor sciințiĭ, scoțind tom. I. din legea nóuă, care tractézĕ tinerețea luĭ Isus și Isus ca profet. Tomul acesta în 8° mare are 399 paginĭ și costă fl. 2. Venitul curat realisat și din publicarea acésta va fi o contribuire la formarea unuĭ fond provincial de salarisare a preoților și a învĕțătorilor. Limba, în care e scrisă cartea acésta și stilul a dese înflorit și avîntat, fac din ea nu numaĭ un manual de scólă, ci și o lectură bună și edificătóre pentru adevĕrațiĭ creștinĭ. Nu credem, că e de lipsă, să fie recomandată, ea se insinuă prin sine însă-și tuturor.

Posta Redacțiunii. *I. G.* în *S.* Noĭ nicĭ nu am dubitat, fiind deplin convinși, că O. Dta nu eștĭ auctorul, nicĭ la una, nicĭ la alta. Din cele scrise, fie care va trage conclusiunile. — *Print.* Cu părere de rĕŭ, dar nu se póte. — *V. T. Fr.* în *W.* S'a dispus. — *c.* Prea târziŭ pentru acum. Continuă. Salutare.

Editor și redactor rĕspundĕtor:
Dr Vasile Suciu.

(30) 1—10

Fabrica
de
Cement-Portland din Brașov
recomândă fabricatul sĕŭ de
„Cement-Portland“
garantând pentru calitatea cea maĭ bună.
Se află de vîndare cu prețul cel maĭ ieftin la
„Consum“
societate comercială pe acțiĭ Blaș.

(31) 1—1

Publicare de licitare minuendă.

Prea Ven. Cons. Mitrop. gr. cat. de Alba Iulia și Făgăraș, cu reședința în Blaș prin ordinațiunea de dto 27 Iuniŭ 1899 Nro 3087 a încuviințat edificarea uneĭ școli nóuĕ în Cacova (cottul Alba inferióră) cercul pretorial Aiud.

Spesele clădireĭ sînt preliminate în suma de 2136 fl. 90 cr. Pe lângă acésta comuna bis. va da din al sĕŭ materialul recerut: piatră, var, năsip, apă și lemne de goron pe cum și vecturarea celuĭ alalt material necesar ce are să-l dea întreprindĕtorul de la Aiud.

Pentru asigurarea acesteĭ edificărĭ prin întreprindere se va face în 22 Iuliŭ 1899, la órele 10 a. m. în casa parochială din Cacova, pe lângă acceptarea de oferte verbale și scrise, licitare minuendă publică.

Planul, preliminarul, condițiunile de licitare, respective de edificare vor fi espuse din 14 Iuliŭ — în casa parochială gr. cat. din Cacova.

Doritorĭ a primi lucrurile aceste sînt provocați, că la ziua și óra maĭ sus arătată să se presinte provĕduți cu vadiŭ de 10% după suma preliminată la locul defipt fie în persónă fie prin trimiterea la timp a ofertuluĭ redigiat legal, și provĕdut asemenea cu vadiul de 10%.

Curatoratul bis. gr. cat. din Cacova (Vládháza) (u. p. Nagy-Enyed).

Cacova 10 Iulie 1899.

Traian Fodor
paroch și președintele curatoratuluĭ.

Ioan Ioonas
curatorator prim.

478 v. szám
1899.

(32) 1—1

Árverési hirdetmény.

Alulirt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a balázsfalvi kir. járásbíróság 1899. évi V. 306, 320 és 321. számu végzése következtében Dr Rónai János helyetesitett ügyvéd által képviselt nagyszebeni földhitelintézet alapfoglaltató egyidejüleg a kolozsvári kereskedelmi bank felülfoglaltató javára, Turk Bazil és neje Mária ellen 1387 frt 50 kr. s jár. erejéig 1899. évi Május hó 20-án foganatositott kielégitési végrehajtás utján le és felülfoglalt és 1560 frt — krra becsült házi-butorok, kávéházi és czukrászdai berendezési tárgyakból álló ingóságok nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a balázsfalvi kir. jbiróság 1899. évi V. 306/2. számu végzése folytán 1387 frt 50 kr. tőkekövetelés, ennek esedékes 7½% kamatai, és eddig összesen 117 frt 50 krban biróilag már megállapitott költségek erejéig helyben alperesek lakásánál leendő eszközlésére 1899. évi Julius hó 29-ik napjának délelötti 10 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták s azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Balázsfalván 1899. évi Julius hó 10-ik napján.

Thát György,
kir. jbirósági végrehajtó.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii** în Blaş.

Anul IX. Blaş 22 Iuliŭ 1899. Numĕrul 29.

Subsidiul de stat al preoţilor greco-catolici.

Este cunoscut atacul vehement îndreptat de „Magyarország“ în contra În. Prea Sfinţitului nostru Mitropolit. La acest atac necualificabil ziariul „*Alkotmány*“ în nr 166 din 12 Iuliŭ a. c. publică următória înîmpinare, căreia îi dăm loc în intreg cuprinsul sĕŭ, espunându-se în aceea cu tótă obiectivitatea adevĕrata stare a lucrurilor. Ea sună:

Dl. Bartha Miklos în nr din 6 Iuliŭ a luĭ „Magyarország“ sub acest titlu (titulul în M. ország e: „Mihályi érsekről“) în un articol de fond scris cu o pasiune estra-ordinară năvălesce asupra archiepiscopuluĭ şi mitropolituluĭ de Alba-Iulia şi Făgăraş Victor Mihályi, şi de o dată îl declară trădătoriŭ de patrie, spriginitoriul principal al tendinţelor irredentistice „inimic al patrieĭ ungare“.

Pentru ce?

Pentru aceea, fiind că Mitropolitul Mihályi în conţelegere cu consistoriul sĕŭ a remonstrat contra aceleĭ dispositiuni, după carea consistoriul archiepiscopesc din Blaş a fost lipsit de acel drept al sĕŭ, că subsidiul de stat ordinar de 18 miĭ florenĭ destinat pentru diecesa de Blaş însu-şi să-l distribue preoţimeĭ din păstorirea sufletéscă aşa, după cum s'a practisat neîntrerupt din 1863 până în 1895.

Avut'a consistoriul archiepiscopesc de Blaş acest drept? da l-a avut. Majestatea Sa ces. şi reg. Apostolică prin rescriptul sĕŭ de dato 8 August 1863 s'a îndurat preagraţios a dărui din cassa statuluĭ spre ajutorarea preoţilor uniţi subsidiul anual aşa: „că în fie care diecesă distribuirea sumeĭ de ajutor să se facă de cătră capul respectiveĭ diecese în conţelegere cu senatul bisericesc (consistorium)

Óre în 1896, când guvernul a pretins de la consistoriul mitropolitan, ca de aicĭ în colo să-ĭ sustérnă spre aprobare consemnarea celor ce aŭ se fia ajutoraţi, nu a trecut peste prea înaltul rescript regesc citat mai sus, nu a lipsit consistoriul archiepiscopesc de un drept, de care s'a bucurat neconturbat în decurs de 33 anĭ? La acésta înbare rĕspundă dl. Bartha Miklos, şi mai vîrtos opiniunea publică nepreocupată. Nu stă aşa dară, că pentru dl Mitropolit Mihályi ordinea e vătĕmare, ci e vătĕmare chiar conturbarea ordineĭ şi încă din partea acelora, carĭ ar fi chiemaţi în locul prim a susţine şi apĕra ordinea. Nu e adevĕrat decĭ nicĭ aceea, că dl Mitropolit Mihályi „nu dă consemnarea nominală, căcĭ nu sufere controlă“.

Căcĭ bine să ne însemnăm aceea împrejurare: consemnarea celor ce aveaŭ să fie ajutoraţi nu s'a presentat guvernuluĭ până în 1896. În 1896 a avut Mitropolitul Mihályi prima dată ocasiune de a împărţi între preoţi subsidiul de stat, după ce subsidiul votat pre 1895 a fostu deja oprit pe atunci, când şi-a ocupat dl Mitropolit Mihályi scaunul; de unde în 1896 distribuirea s'a întêmplat după consemnarea previe presentată. Cum a putut distribui aşa dară dl Mitropolit Mihályi subsidiul de stat la aceĭ preoţi, carĭ „s'aŭ îndatinat a participa în mişcărĭ irredentistice“?

Şi la acésta întrebare am dori preţiosul rĕspuns al dluĭ Bartha.

Ce a făcut proprie dl Mitropolit Mihályi? Ceea ce ĭ-a fost strictă datorinţă, şi ar fi fost a fie căruĭ prelat conscienţios. A păşit pentru drepturile legalminte posedute şi neconturbate ale guvernuluĭ bisericesc.

A cerut şi pretins pentru sine şi consistoriul sĕŭ dreptul de a distribui subsidiul de stat, aşa cum l-aŭ avut şi deprins dreptul acela antecesoriĭ sĕĭ, de care drept numaĭ dînsul a fost lipsit, fără nicĭ o motivare încă în primul an al ocărmuiriĭ sale, şi încă din partea unuĭ regim, căruia regimul actual doresce să-ĭ fie chiar opusul, cu deosĕbire în ceea ce privesce respectarea drepturilor.

Apărarea drepturilor legale înaintea dluĭ Bartha însemnă tradare de patriă? Dóră numaĭ partidul independentist are drepturĭ şi numaĭ pe acelea este iertat a le apăra, fără de a fi omul acusat cu tradarea de patriă?

Aşa e, înse dl Mitropolit Mihályi „nu sufere controlă“. Dóră consistoriul archiepiscopesc şi atunci, când a distribuit însu-şi subsidiul fără nicĭ o presentare previe a consemnăriĭ, încă a

---

Feuilleton.

Palavre.

de

c

A, palavre!

Dacă aşĭ fi cu pălăria pe cap mi-aşĭ ridica-o, când scriŭ acest cuvînt, drept omaj primuluĭ autor al „palavrelor“. Înse — durere — sînt cu capul gol — înţeleg, *extrinsece* gol — şi ast fel nu-mĭ pot exprima devotamêntul faţă de autor, de cât cel mult după altă modalitate conveţională: prin sculare.

Vĕ aduceţi aminte de epoca de aur a feuilletónelor „Unirii“? Scriea un Argus, un A. un B! — Şi naţiunea a luat act cu mult respect de scrisele luĭ A (vezĭ Enciclop. rom. vol. I. pag. 1.) pe cum şi de ale luĭ B (vezi op. cit. vol. I. pag. 339) şi la timpul sĕŭ va lua act şi de acum modestul, neînsemnatul c.

Aşa-ĭ mersul lumiĭ; după A vine B, după B, C. Bine înţeles C mare şi tocmaĭ de aceea c mic e de parte de a se pune în aceea-şi categorie cu celĭ marĭ, trecuţi în catastichul nemuririĭ.

*

Palavre!

E aşa de superficială noţiunea acestuĭ cuvînt şi totuşi nemărginită împărăţia luĭ în mărginita nóstră lume pămîntéscă. Ni s'a dat graiŭ, ca să spunem adevĕrul. Şi putem întreba şi noĭ cu Pilat unde-l adevĕrul? În sciinţă — ne va rĕspunde savantul. În sciinţă? . . . şi rînd pe rînd ne trec prin minte ostenelele atâtor creerĭ aprinşĭ, gândirile atâtor vieţĭ dedicate sciinţeĭ, şi ridicate apoĭ la valóre de adevĕr scientific, ca mai apoĭ un alt creer gânditor, cu o simplă schimbare a impreiurărilor să le rĕstórne pentru tot de una. Ne facem ilusiĭ la sciinţa nóstră de acum şi totuşi judecând în fond . . . ce scim noĭ? Cât de puţin scim în comparaţie cu cât de mult nu scim! Se reduce ast fel sciinţa la ce? Palavre sînt tóte spusele savantuluĭ de bună credinţă, când le lipsesce fondul de adevĕr obiectiv, palavre mişelescĭ sînt când nicĭ el însuşi nu le crede. Atât de puţin scim, şi atât de puţin spunem din cele ce scim. Trăim în o lume dublă, o lume internă, lumea convicţiuneĭ nóstre lăuntrice, şi o lume esternă, lumea manifestăriĭ acesteĭ convicţiuni. Şi aceste dóuĕ lumĭ sînt mai tot de una în contradicţie. Palavră . . . . viaţa celor mai mulţĭ ómenĭ e o palavră . . . . . palavre ale nesciinţeĭ şi ale sciinţeĭ . . . Şi dacă ni s'ar da pe patul de mórte o clipă de rĕpaus, un suprem *lucidum intervallum*, prin o privire retrospectivă, esaminând tóte fasele vieţiĭ nóstre am înţelege atunci, că viaţa nóstră a fost în cea mai mare parte o simplă saŭ complicată palavră. Dar momentele de luciditate sînt rarĭ . . . . în clipa aceea noĭ vom fi ocupaţi cu palavrele celor din jurul nostru, carĭ ne vor minţi şi la patul de mórte, făcêndu-ne să credem, că clipa morţiĭ e de parte . . . . . că avem să ne facem érăşi bine . . . . . Şi noĭ vom crede acesteĭ minciunĭ, căcĭ are atâta farmec amăgitor şi ne vom pleca şi de astă dată în faţa eĭ, în loc să cumpănim lucrul mai cu temeiŭ şi compătimind pe cei din jur pentru sforţarea lor mincinósă — de astă dată binevoitóre — să le zicem cu un superior şi ultim suris:

Palavre! Palavre!

*

Am cetit maĭ alaltăerĭ la casină mult. Şi nu sciŭ cum, nu maĭ aveam dispositia de

dat regimului raţiociniul tot de una comunicându-i consemnarea sumei distribuite singuraticilor preoţi ajutoraţi şi numele acestora, şi în decurs de 33 de ani distribuirea n'a fost escepţionată şi consistoriului tot de a una i s'a dat absolutoriul din partea regimului. Cum póte cine va să afirme obiective, că metropolia înainte de acésta subsidiul „l-a dat aceluĭ, căruia a voit, fără nicĭ o restríngere orĭ controlă" şi încă „fórte adese orĭ acelora, carĭ aŭ agitat în modul cel maĭ detestabil în contra patrieĭ lor?

Dacă ar fi adevĕrată acusa acésta, atunci înainte de tóte nu póte apĕsa pe Mitropolitul Mihályi, care tot de a una a distribuit subsidiul de stat după conspectul nominal previe presentat şi aprobat; în rêndul al doilea nu póte apĕsa înse nicĭ pe consistoriul archiepiscopesc, care tot de una şi-a primit absolutoriŭ de la regim, ci cel mult ar puté apĕsa pe regim, căcĭ a dat absolutoriŭ pe lângă o atare modalitate de distribuire.

Ar fi bine a înceta o dată cu continua încordare a tradăriĭ de patrie, dacă e vorbă, ca cetăţeniĭ din acéstă patriă să ajungă când va la înţelegere. În adevĕr e lucru ridicol, că acéstă biétă patriă atâţa o fac de vîndare, şi tot nu ĭĭ se află cumpĕrătoriŭ. Tradarea de patriă e lucru mare, la aceea se póte dejosi numaĭ un om fără patriă, care nu a simţit nicĭ când ĭubirea patrieĭ şi sinul eĭ ferbinte de mamă.

Aşa e, a fost înse necesar a pretinde şi vidimarea solgăbiraelor pe quitanţă, de óre ce consistoriul subsidiul „l-a dat cu subtrageri, reţinêndu din competinţă anumite cuote pentru anumite fonduri".

Acésta aserţiune înainte de tóte e neadevĕrată. Cel puţin în câ̂t privesce consistoriul mitropolitan din Blaş afirmăm cu curaj că nu e adevĕrată şi provocăm pe acel preot, căruia ĭi s'ar fi subtras şi numaĭ un cruceriŭ, să păşéscă pe faţă şi numéscă acele fonduriori scopurĭ în favorul cărora ĭi s'ar fi subtras ceva din subsidiul de stat asignat luĭ. Li s'a subtras dacă aŭ fost datorĭ la cutare fond, că adecă aŭ dorit să plătéscă din subsidiul de stat, orĭ că aŭ oferit o parte a subsidiuluĭ spre acoperirea orĭ căruĭ gen de datorie, înse fără scirea, şi învoirea şi contra dorinţeĭ lor, nu s'a subtras din subsidiul niménuĭ nicĭ un simplu cruceriŭ. Acesta e adevĕrul. Desminţă-l, cine póte.

Dară să zicem, că s'aŭ întîmplat subtragerĭ pentru anumite fonduri. Óre ajută în acésta vidimarea solgăbiraelor! Căcĭ quitanţele sosesc la ordinariat provĕdute cu vidimarea solgăbiréscă; decĭ nu s'ar poté împedeca nicĭ o subtragere.

Care e, aşa dară scopul vidimăriĭ solgăbiraelor?

E zădarnică orĭ ce negare, scopul e fórte lămurit; e vorbă, să se aducă preoţimea în relaţiune de dependenţă cu auctoritatea politică şi să se slăbéscă raportul de subordinaţiune dintre preoţimea subalternă şi guvernul diecesan, adecă slăbirea disciplineĭ bisericescĭ. Acésta nicĭ că se póte alt cum, acest scop e un punct cardinal al liberalismuluĭ, a cărui dogma este omnipotenţă statuluĭ.

Acésta dogmă cardinală a liberalismuluĭ e înse condamnată din partea Sfîntuluĭ Scaun al Romeĭ. Cum se póte şi aştepta aşa dară de la uŋ prelat catolic, care voesce să rĕmână fidel bisericeĭ sale, să rĕmână indiferent faţă de o atare direcţiune, şi să nu-şĭ ridice vócea protestătóre în contra disoluţiuneĭ disciplineĭ bisericescĭ?

Atâta şi Mitropolitul Mihályi nu a comis nimic maĭ mult faţă cu acele dispoşiţiunĭ ale regimuluĭ, prin carĭ 1. consistoriul archiepiscopesc s'a lipsit de un drept deprins de 33 de anĭ; 2. s'a făcut pendentă distribuirea dela aprobarea previă a regimuluĭ; 3. preoţimea cu scăderea autorităţiĭ archiepiscopescĭ şi a disciplineĭ eclesiastice s'a făcut atârnătoriă de la auctorităţile politice inferióre: a scris regimuluĭ şi la rugat cu tot respectul, să revóce dispoşiţiunile vătĕmătóre şi contrare rescriptuluĭ regesc din 1863. Şi de la cine a cerut revocarea dispoşiţiunilor vătĕmătóre?

De la guvernut magiar.

Ast fel stând lucrul, cum a putut ajunge dl Bartha Miklós să mestece politica vieneză în acéstă afacere curat de ocârmuire bisericéscă. Dacă şĭ-ar fi permis un atare lucru un jurnalist necopt, trécă; dară nu se póte ierta nicĭ la un cas, ca un publicist aşa distins ca Bartha Miklós, din incidentul uneĭ atarĭ cestiunĭ să rischeze atarĭ afirmărĭ, lipsite de orĭ ce fundament, faţă de capul uneĭ biserici din patriă, cum şĭ-a permis dênsul faţă de Mitropolitul Mihályi şi consistoriul din Blaş.

Dl. Bartha póte crede, că în Mitropolitul Mihályi este cel puţin atâta iubire de patrie câtă e în dênsul, numaĭ dl Mitropolit Mihályi poftesce drept şi dreptate şi pentru biserica sa, nu numaĭ pe sama protestanţilor. Cel puţin noĭ nu avem cunoşcinţă despre aceea, că dl Bartha Miklós să fi urgitat când va să sĕ vidimeze prin solgăbirae quitanţele preoţilor reformaţi, carĭ se împătărşesc din subsidiŭ".

Acésta e întîmpinarea din „Alkotmány" pe carea pentru obiectivitatea eĭ şi pentru adevĕrĕtatea argumintelor ce sĕ aduc într'ênsa, am credut de bine a o reproduce. De almintrea observăm că cele alalte foĭ maghiare carĭ aŭ divulgat atâtea sciri false şi tendenţióse cu privire la cesţiunea subsidiuluĭ de stat ignoréză cu totul întîmpinarea acésta „obiectivă", ceea ce pune în o lumină de tot nefavorabilă ĭubirea lor de adevĕr. Nicĭ chiar dl Bartha Miklós nu rĕspunde nimica; căcĭ respundênd, dacă e iubitor de adevĕr ar trebuĭ să-şĭ recunóscă neesactatea şi falsitatea celor inşirate, în vestitul sĕŭ articol din „Magyarország."

---

a mĕ conforma celor cetite. Între cele scrise şi între adevĕrata stare a lucrurilor mi se părea, că vĕd un spaţ gol, şi mĕ luaŭ fiorĭ, când mĕ gândeam la *horror vacui* . . . . . Graiul e de parte de adevĕrul obiectiv, scrisórea e de parte de graiŭ, poesia e de parte de scrisóre . . . şi aşa maĭ de parte. Rĕmâne ast fel tot maĭ mare distanţa dintre teorie şi praxă, dintre adevĕr şi sinamăgire. Gazetele nóste — în special ale nóstre — par a mări din ce în ce acéstă distanţă fatală. Şi nu e bine a mări distanţa aceea nicĭ chiar cu risicul de a alimenta entusiasm în masse — căcĭ în urma urmelor distanţa tot distanţă rĕmâne.

Să nu mĕ ĭeaŭ înse de piept cu tótă lumea găzetărésca. A fost póte numaĭ o părere a mea, şi póte érăşĭ nu a fost, numaĭ părere . . . . . .

*

De unde îmĭ vine scepticismul de azĭ? De unde? Sciŭ şi eŭ!

. . . . Eram pe drumul de fer . . . . . doĭ preoţĭ eraŭ visà vis de mine. Vorbiaŭ despre ajut şi despre congruă. Şi aşa de divergente eraŭ părerile lor, aşa de de parte eraŭ una de alta (cu ocasia viitóre am să vĕ scriŭ cât de de parte!) ca poesia de prosă, ca entusiasmul de scepticism, ca teoria de praxă . . . . .

Mĕ ĭerte decĭ, gazetariĭ nostrĭ, dacă sub impresia acesteĭ discuţiĭ, am scris aşa, cum scriŭ. O să-mĭ trécă şi scepticismul acesta momentan, căcĭ tóte viu ca să trécă!

Dreptul de apelare in limba maternă. Curia din Budapeta maĭ în zilele trecute a fost adus o hotărîre în vîrtutea căreia, cel ce s'ar simţi neîndreptăţit prin sentinţa judecătoriilor, fiind vorbă de procedura penală, póte apela în limba sa maternă. Credem că nu va fi superfluŭ dacă vom comunica cetitorilor nostriĭ, motivele pe carĭ s'a basat Curia la aducerea sentinţeĭ acesteia şi ocasiunea din carea s'a adus hotărîrea acésta.

Un Némţ a fost condamnat din partea judecătorieĭ. În contra sentinţeĭ acesteia, el a făcut recurs la Tabla regéscă, dar în limba germână. Tabla regéscă, fiind că recursul nu era în limba statuluĭ, l-a respins simplaminte. Dar Némţul nu a desperat şi a apelat la Curie, carea a adus hotărîrea de maĭ sus, enunţând tot o dată, că Tabla a comis o iregularitate, când a rĕspins recursul Némţuluĭ fiind că acela a fost scris în limba germână.

Motivele de carĭ a fost condusă Curia în aducerea judecăţiĭ acesteia se cuprind pe cum ne spune ea însaşĭ, în praxa legală existentă cu privire la procedura penală. În conformitate cu praxa acésta, cel ce se simte neîndreptăţit prin sentinţa judecătoréscă, se póte folosi de remediile ce i-le prestéză legea, fie cu gura fie în scris, de unde urméză, că fiind dóuĕ ajutóre omul se póte folosi şi de primul, şi atunci póte recura cu graiul în limba sa maternă. Şi dacă póte recura în limba maternă cu graiul, póte s'o facă acésta şi în scris, fără ca să maĭ recurgă pe la advocat.

Taxele pentru Porţile de fer. Guvernul magiar în 15 l. c. a publicat tariful pentru Porţile de fer.

În vîrtutea acestuĭ tarif, orĭ ce corabiă încărcată orĭ gólă, după cum e încărcărea şi conţinutul, plătesce 20 de pfenigĭ de fie care mie de chilogramĭ.

Pentru mărfurile saŭ animalele vieţuitóre imbarcate pe aceste corăbiĭ se plătesc 18 pfenigĭ după fie care sută de chilogramĭ.

Esistă favor pentru pietriĭ, lemn, cărbuni, ciment, petroleŭ etc. din carĭ pentru o sută de chilograme se plătesc 6 pfenigĭ.

Corăbiile cu călětorĭ plătesc după conţinut 50% din taxele de mai sus.

Pentru întrebuinţarea vaselor, carĭ servesc la remorcare, taxa este de 5 pfenigĭ de fie care mie de chilo.

Partea regularisată a Dunării îĭ împărţită în 2 părţi: de la Moldova veche la Orşova saŭ Vêrciorova şi de aci la Turnu-Severin.

Nu plătesc taxă vasele de răsboiŭ, pe cum şi cele ce servesc la remorcare, când merg în direcţia curentului.

Tariful acesta va intra în vigóre cu 1 Septembre 1899.

Emigraţia Săcuilor. Mare e indignarea unor ziare magiare asupra cercurilor diriginte ungurescĭ, că nu se intereséză de sórtea fraţilor lor Săcuĭ, ci îĭ lasă să se prăpădéscă înmulţind populaţiunea regatului român, ba ce e mai mult romanisânduse din colo de carpaţi. Ausă la indignarea acésta le a dat raportul de pe anul trecut al camereĭ de comerciŭ şi industriă din Têrgul-Murĕşului. Din raportul acela reese, că în anul espirat aŭ trecut graniţa din colo 67,982 de Săcuĭ. Reîntorcêndu-se dintre eĭ 60,575 resultă, că s'aŭ perdut 7404.

Pe cum se vede nicĭ chiar „Benjaminiĭ"-lor nu le chiar place apa în care înótă. Cum le vor plăcé decĭ condiţiunile actuale de viĕţuire celor alalte popóre, carĭ n'aŭ avut fericirea de a fi guguliţi din partea guvernului? Vorba e, că cei nemagiarĭ se pot duce, ba de multe orĭ sînt mânaţi să trécă graniţa, căcĭ aşa nu vor mai face nĕcaz, nu vor mai da de lucru cârmuitorilor zileĭ, numai Săcuiĭ să rĕmână. Şi dacă nu sînt îndestuliţi, li se vor mai concede alte favoruri. Pentru fetele săcuence s'a făcut deja un apel în lungul şi latul ţăriĭ, ca să fie adăpostite în familiile magiare. Vom vedé de vor rĕmâné, în ţara privilegiilor, orĭ vor face şi eĭ, pe cum aŭ făcut mulţi din părinţiĭ lor.

Chirotonirea fostului vicar de la Oradea-mare întru episcop. Duminecă în 16 l. c. a fost chirotonit întru archiereŭ noŭ alesul episcop al Aradului Iosif Goldiş. Sâmbătă s'a fost făcut vecernia cea mică, apoĭ cea mare cu priveghiare în biserica parochială din Sibiŭ-Cetate. Duminecă diminéţa la liturgia, ce s'a început la 9 óre, la care a pontificat Mitropolitul din Sibiŭ şi episcopul din Caransebeş şi la care aŭ concelebrat câte un representant din tóte diecesele, după „Sfinte Dumnezeule" s'a îndeplinit actul chirotonireĭ de episcop după rînduiala prescrisă în biserica grecéscă. Noŭ alesul episcop prin actul acesta a primit şi puterea ordului. Se continuă liturgia până în sfârşit. După terminarea sfîntului sacrificiŭ liturgic, Mitropolitul Meţianu l-a predat de curînd chirotonitului episcop cârja episcopéscă cu o mică alocuţiune, la care rĕspunde episcopul Aradului. Din discursul Illustrităţiĭ Sale, constătătoriŭ mai mult din ideĭ generale, adnotăm următórele pasage: După ce spune, că cunósce sarcina grea a episcopatului, promite că va conlucra şi dînsul la deplina organisare şi mulţămire a tuturor factorilor constitutivĭ ai bisericiĭ neunite. Spune mai de parte, că e resolut ca în solidaritate cu ceĭ alalţiĭ episcopi românĭ neuniţiĭ din patriă să supórte cu tótă vîrtutea, cu tot sufletul şi cu tot cugetul sĕŭ sarcinile episcopatului. În fine promite, că nu va face alegere de persóne după cum aŭ fost pentru saŭ contra dînsului cu ocasiunea alegeriĭ sale de episcop, atât pentru că episcopiĭ cu deosebire trebue să imiteze pe Dl Nostru Isus Christos, care s'a rugat pentru ceĭ ce l'aŭ rĕstignit, cât şi din împrejurarea, că alegerile de episcop trebue să fie libere. Se va vedé dacă promisiunile aŭ fost sincere. După terminarea discursului, noul episcop a primit în reşedinţă pe ceĭ ce aŭ venit să-l felicitéze. A urmat apoĭ prânzul dat de Mitropolitul din Sibiŭ în onórea noŭ chirotonitului, carele cu trenul de nóptea a şi plecat la Oradea-mare, unde va sta până în 1 August, când va fi introdus în diecesa sa prin episcopul Caransebeşului, în calitate de comisariŭ mitropolitan.

Barĕmĭ de s'ar fi schimbat cu demnitatea şi ţinuta politcă.

Revistă politică.

Afaceri interne. Despre parlament orĭ despre casa magnaţilor nu putem zice nimica, avêndu-şĭ vacanţele sale. Ceea ce putem spune e referitoriŭ la adunările socialiştilor şi ale Slovacilor. Ceĭ dintâiŭ voiră să ţină unele adunărĭ prin provinciă, unde să-şi spună gravaminele sale. Adunările însĕ aŭ fost interzise din partea auctorităţilor locale. Socialiştiĭ nu aŭ cedat, şi aŭ conchemat un mare meeting în Budapesta. În convocătoriul, ce l-aŭ adresat soţilor de principiĭ, zic membriĭ comitetului central, că dacă eĭ sînt maltractaţi, rĕspinşi cu forţa, de forţă trebue să se foloséscă, ca să-şi câştige drepturile. Dacă considerăm lăţirea socialismului şi aci la noĭ şi cum condiţiunile de traiŭ favoriséză propagarea acesteĭ secte politice, putem conchide, că va veni timpul, când va fi greŭ a regula aceste elemente turbulente.

Slovaciĭ vĕdênd, că guvernul actual nu le opresce adunările, încă aŭ conchiemat mai multe întruniri până acuma vre o 5, în carĭ aŭ tractat cu deosebire despre legile politice bisericescĭ, despre cestiunĭ scolastico-economice şi despre revisuirea legiĭ de naţionalităţi.

Un alt eveniment, care ar puté fi de ceva interes este un noŭ plan de a fortifica naţia magiară. E vorba, ca pe la moşiile cele marĭ, să se introducă datina de a le da în parte în părţele de câte 50 de jugĕre şi pe lângă aceea se vor mai căpĕta şi recuisitele economice. Póte că vor aduce şi aci pe rătăciţiĭ de Ciangăĭ.

Austria. Lucrurile în cealaltă jumĕtate a monarchieĭ nóstre sînt încă tot încurcate. Cu starea actuală nu sînt îndestuliţi nicĭ Nemţiĭ nicĭ Cehiĭ. Nu sînt îndestuliţi Nemţiĭ, căcĭ eĭ reclamă în continuŭ supremaţia germană, nu sînt satisfăcuţi Cehiĭ, căcĭ eĭ pretind formarea Austrieĭ pe base federalistice. Guvernul Thun stă în mijloc, mult însĕ nu va mai puté sta, căcĭ va veni Septembre, va trebui să se conchieme Reichsrathul ca să se alégă delegaţiunile şi pe atunci va trebui ca să se fi declarat deja pentru o parte orĭ ceealaltă, căcĭ de a împăca amîndóuĕ, de o cam dată nu e speranţă.

Pe cum arată semnele, contele Thun e mai mult pe partea Slavilor. Cu matadoriĭ acestora s'a înţeles în mai multe rînduri, ba a şi promis că-şi va îndeplini făgăduinţa, carea consistă în federalismul Austrieĭ. Despre studiarea programuluĭ de Rusaliĭ al Nemţilor nu se face vorbă.

Referitoriŭ la pactul încheiat cu Ungaria, conform înţelegeriĭ dintre cele 2 guverne, pactul va fi aprobat şi publicat pe basa vestituluĭ §. 14 din constituţiă.

Franţa. În 14 a c. a fost sĕrbătórea naţională a republiceĭ franceze, aniversarea revoluţiuniĭ din seclul trecut. Sĕrbările aŭ fost pline de entusiasm, fără ca să se fi produs vre un incident, din partea monarchiştilor orĭ a royaliştilor.

Un eveniment cu care se ocupă întrĕgă presa francesă, a fară de afacerea Dreyfus, este o faptă a împĕratului Germanieĭ. Acesta a fost visitat pe vaporul frances cadeţiĭ de marină aĭ republiceĭ. Din incidentul acesta a fost trimis o telegramă preşedinteluĭ republiceĭ, în carea după datina sa, laudă şi glorifică republică. Se înţelege, că Franceziĭ, ómenĭ sentimentalĭ aŭ vĕdut şi în faptul acesta o apropiere a Germanieĭ cătră republica lor. Aŭ fost însĕ şi de aceia, carĭ aŭ format o nóuă ligă patriotică cu scopul de a ţiné de parte de Nemţĭ pe connaţionaliĭ lor, prevĕdênd, că dacă între aceste dóuĕ ţĕrĭ s'ar nasce o óre-şĭ care înţelegere ar trebui să abzică pentru tot de una de planul de a vedé reîncorporată Elsaţia-Lorena.

Sêrbia. S'ar părea încredibil, că pentru un simplu atentat, de şi la viaţa unuĭ fost rege, să se pună la cale atâtea incuisiţiunĭ, să se facă atâtea arestărĭ, câte s'aŭ făcut şi se mai fac încă în Sêrbia. Aci închisorile sînt pline, tribunalul a nume ales pentru a cerceta causele atentatuluĭ lucră în continuŭ, pe radicaliĭ, carĭ aŭ representat Sêrbia pe la diferitele curţi din Europa, îĭ rechiamă a casă, amenînţânduĭ la cas de nesupunere, cu confiscarea averilor. Ajunşĭ a casă sînt prinşĭ şi deţinuţĭ, pe basa, că sînt radicalĭ, pentru că tribunalul statariŭ, pe cum se spune, a dat de firele uneĭ conjuraţiunĭ estinse, făurite din partea radicalilor. Locuitoriĭ Belgraduluĭ, chiar şi ceĭ mai nevinovaţi nu cutézĕ a eşi pe stradele capitaleĭ, de gróza ca să nu fie deţinuţĭ.

Faptul e, că starea îĭ anormală. Unĭĭ o esplică ca şi când totul ar fi fost pus la cale de însu-şĭ Milan, că el ar fi pus la cale atentatul, ca să pótă estîrpa radicaliĭ, alţiĭ vréŭ să scie, că întru adevĕr ar fi vorbă despre o conjuraţiune în contra familieĭ domnitóre a căreĭ rădăcinĭ se estind şi în a fară de ţară. Orĭ cum va fi, atâta e clar, că familia Obrenovicĭ are mulţĭ inimicĭ,

din tóte clasele societăţiĭ, carĭ în urma persecuţiuniĭ, ce se descarcă asupra lor şi a relaţiunilor, ce le aŭ cu Slaviĭ din străinătate, ar puté să producă încurcături destul de marĭ, faţă de carĭ ar dispăré simţĕmintele acelea oficióse de supunere şi alipire, carĭ se manifestéză din unele părţĭ ale ţĕriĭ pentru casa domnitóre.

Stările acestea escepţionale de spionagiŭ şi de terorism vor dura până pe la începutul luneĭ venitóre, când se va începe pertractarea cu ceĭ deţinuţi.

Belgiŭ. Situaţia grea din Belgiŭ nu a încetat de tot, ci are mai mult numaĭ caracterul unuĭ armistiţiŭ. Guvernul, ca să împace partidele din opositiă, proiectul sĕŭ pentru restrîngerea dreptuluĭ de vot pentru anumite cercurĭ electorale l-a fost predat uneĭ comisiunĭ, ca să-l studieze şi să-şĭ facă observările respective emendările. Dar comisiunea nu póte ajunge la înţelegere, de unde va urma saŭ că guvernul va încerca ca să-şĭ trécă proiectul prin parlament cam în forma aceea, cum şi l-a fost făcut el însu-şĭ, şi atunci vor începe éră-şĭ turburările pe stradă, saŭ se va pleca înaintea opositieĭ şi atunci va fi părăsit din partea catolicilor.

Ca să se înţelégă restrîngerea aceea a dreptuluĭ electoral de care e vorbă, reamintim legile belgiane, carĭ statoresc dreptul acesta. După legea electorală creată tot din partea catolicilor în anul 1894, orĭ ce belgian, care are 25 de anĭ, are dreptul electoral. Ceĭ ce aŭ împlinit 35 de anĭ, sînt capĭ de familie şi plătesc 5 frcs dare directă, se bucură şi de un alt vot suplementariŭ. Treĭ voturĭ aŭ ceĭ ce poşed o casă în valóre de 2000 frcs, orĭ aŭ frecuentat un curs complet de învĕţămînt superior, chiar şi dacă nu sînt capĭ de familie şi nu aŭ împlinit 35 anĭ.

Votul acesta universal şi plural a voit să-l restringă guvernul catolic, şi fiind că liberaliĭ şi socialiştiĭ prin restrîngnrea luĭ se vedeaŭ nimiciţi pentru tot de una, aŭ început o luptă pe viaţă şi pe mórte în contra proiectuluĭ guvernial.

Corespondinţe.

La cestiunea ajutoriuluĭ de stat.

Póte că se vor afla de aceia, carĭ vor crede, că după primirea ajutoriuluĭ de stat din partea superiorităţiĭ bisericescĭ, clerul va fi părăsit atitudinea ostilă ce o manifestase până atunci faţă ajutul amintit, entusiasmul sĕŭ s'ar fi stins, principiile sublime le ar fi părăsit, şi de la zelul cu care îşĭ apĕra demnitatea sa, ar fi început să se plece înaintea oficialilor civilĭ, că clerul ar fi dat dovadă despre o mare neconstanţă. La conclusiunea acésta ar putea ajunge cu atât mai vîrtos, că glasurile desinteresate, vocile acelea de abnegaţiune nu se mai aud prin colónele ziarelor nóstre.

Lucrul însĕ nu stă aşa. Preoţiĭ carĭ aŭ fost contrarĭ ajutoriuluĭ de stat, conferit după modalitatea bine cunoscută, sînt contrarĭ şi astăzĭ. Umilirea încă nu a încetat, de aceea niciĭ eĭ nu şĭ-aŭ schimbat atitudinea. Eĭ resping şi astăzĭ ajutoriul dat în forma aceea umilitóre, şi pentru ca respingerea să fie mai cu efect, pentru ca procedura să fie uniformă, cer sinodul archidiecesan.

Pentru întărirea celor zise vom publica dóuĕ din corĕspondinţele, ce ne-aŭ fost sosit încă mai de mult; dar carĭ din lipsa de spaţ aŭ trebuit să rĕmână până acum.

Chimitelnicul de câmpie la 28 Iuniŭ 1899.

Onorată Redacţiune!

Cu nimic nu m'am alterat mai mult în 23 Aprilĭ a. c., când am primit scripta Fişpanuluĭ comitatuluĭ Turda-Arieş în causa adjutuluĭ de stat; de cât când am cetit articlul de fond din Nr. 25 al „Unireĭ“ în carele am vĕdut, că Prea bunul nostru Mitropolit şi Prea Veneratul Consistor din Blaş sînt siliţĭ a ridica de la Perceptorat şi a împărţi şi sub cunoscutele condiţiunĭ umilitóre urgisitul adjut de stat. Posiţia Escelenţeĭ Sale şi a Prea V. Consistor pe cum şi a întregului cler din Archidiecesa nóstră este destul de precariă. Dar după ce maĭ marĭi nostri bisericescĭ şĭ-aŭ împlinit datorinţa în acéstă afacere destul de cinstit, rĕmâne ca şi noĭ preoţimea subalternă să mai facem ce putem, să nu ne îndestulim numaĭ cu cât am făcut, ci dacă voim a ajunge la isbândă, trebue să nu primim la niciĭ un cas, acel adjut în forma cum ni se dă. Căcĭ ce ne póte nóuĕ folosi frumósa cualificaţiune, cu care putem sta înaintea lumiĭ, dacă ne vom lăsa ca guvernul ţĕriĭ se ne pórte după plac ca pe nisce păpuşĭ? Cum vom maĭ puté noĭ sta cu fruntea ridicată, dacă cu desconsiderarea demnităţiĭ ierarchice şi cu periclitarea celor mai sfinte şi celor mai scumpe drepturĭ bisericescĭ, trecênd uşor peste demnitatea nóstră de preoţĭ românĭ şi ómenĭ luminaţĭ am primi aşa cum ni se dă acel ajut? Ce ne ar folosi toţĭ paşiĭ făcuţĭ până acum şi însufleţirea de carea se părea că sîntem atât de pĕtrunşĭ de a scăpa de acest atentat? Nu vedem noĭ că primind acel adjut, dăm înşi-ne arma cea mai abilă în mâna guvernuluĭ ca cu aceea să ne pótă subjuga, ca pe nisce laşĭ? La noĭ este voia şi acum e timpul cel mai potrivit să arĕtăm, că sîntem demnĭ urmaşĭ ale acelor suflete nobile, carĭ prin abnegaţiunea, suferinţele şi luptele, ce aŭ îndurat, aŭ format, susţinut, aŭ apĕrat şi ridicat demnitatea Archidieceseĭ gr. cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş şi sacrele eĭ instituţiunĭ. — Acum e timpul şi nu trebue să perdem din vedere niciĭ un moment, ca să arĕtăm lumiĭ că dacă moşiĭ şi strămoşiĭ nostri, cu puţina lor cualificaţiune, s'aŭ sciut feri de ispite şi aŭ fost mai gata a muri între chinurĭ, de cât a pierde cât de puţin din drepturile câştigate de primi fundatorĭ; noĭ cu cualificaţiune mai superióră încă ne scim face datoria, ca nisce demnĭ strănepoţĭ aĭ acelora. Ce ar fi óre mai frumos pentru noĭ, de cât ca se demnstrăm prin fapte că Escelenţa Sa şi Prea V. Consistor, când a remonstrat faţă de nisce condiţiunĭ atât de umilitóre, aŭ vorbit chiar din inima întreguluĭ cler?

„În foc se lamurésce aurul“ şi în timpurĭ de ispită demnitatea şi caractĕrul omuluĭ luminat şi consciŭ de chemarea sa. Şi după ce numaĭ fiinţelor neînsufleţite le este iertat şi dat a trăi numaĭ pentru îndestulirea pretensiunilor trupescĭ; ér omuluĭ ca atare niciĭ când nu, ci în rîndul prim trebue se trăéscă pentru demnitate şi onóre, ca pentru nisce vîrtuţĭ cerescĭ; fără a comite cea mai laşă şi condemnabilă faptă, nu ne putem dimite la primirea acelui adjut. „Ce va folosi omuluĭ de ar dobândi lumea tótă şi îşĭ va perde sufletul sĕŭ. Saŭ ce ar da omul în schimb pentru sufletul sĕŭ?“ ne întrébă Dumnezeescul Rĕscumpĕrător. Să ne întrebăm acum şi noĭ pe noĭ înşi-ne aĭ cui servitorĭ sîntem? Şi cine din ceĭ chemaţĭ a lua jugul luĭ Christos şi sórtea apostolieĭ a lăcomit mai tare la argintul necurat, a fără de Iscarioténul? Să arĕtăm dar, că nu Prea V. Consistor, niciĭ organul nostru bisericesc „Unirea“ sînt causa, că nu primim adjutul, după cum îĭ place ziaristiceĭ jidanomagiare a crede, ci vătĕmarea instituţiunilor nóstre bisericescĭ şi a demnităţiĭ preoţeseĭ şi omenescĭ.

„Sus să avem inimile“ încheia organul nostru bisericesc articlul de fond din Nrul suscitat. Ér imediat mai sus zicea: „Dacă scirea nóstră se va adeveri în forma, în care am espus-o, atunci ceĭ buni din clerul se nu îşĭ pierdă curajul. Eĭ rĕmână pe lângă resoluţiunea lor generósă“ etc. etc. Şi acum dacă spre cea mai mare a nóstră durere s'ar întîmpla, ca se fie şi de ceĭ laşĭ în clerul Archidiecesan, unora ca acelora le pun mainte cuvintele unuĭ bărbat luminat, carele ne spune că: „Preotul e acela, carele chiar dintr'un început a condus pe om de la acestea de jos către ceriŭ, de la stricăciune la nemurire. Aceea a renăscut pe omul cel crud al sensualităţiĭ şi materialismuluĭ prin spiritul Evangeliuluĭ.“

Ma după ce eŭ cred tare, că neprimind adjutul, de o parte am justifica remonstrarea Prea V. Consistor, ér de alta nu numaĭ, că mai uşor am salva s. biserică de cursele, ce i-se întind, ci chiar şi onórea nóstră, atât de redusă în ochiĭ contrarilor, trebue să punem mare pond pe cuvintele „Unireĭ“ sus se avem inimile. *Eŭ unul şi cu aceástă ocasiune mĕ declar, că sum maĭ hotărît a mĕ lupta cu orĭ ce lipse de cât să primesc adjutul, în detrimentul drepturilor nóstre bisericescĭ şi a demnităţiĭ clerului.*

Teodor Hărşan m. p.
paroh gr. cat.

De pe Tĕrnava mică luna luĭ Iunie 1899.

Clerul archidiecesan numaĭ târziŭ s'a fost trezit să ĭea posiţiă în cestiunea ajutoriuluĭ de stat, şi chiar şi atunci în multe locurĭ nu cu destulă bărbăţiă, cu tóte că în o afacere atât de arzĕtóre, întreg clerul archidiecesan în sinóde protopopescĭ estraordinare, fără niciĭ o întârziare, reîmprospetându-şĭ solidaritatea trebuia să céră sus şi tare, ca ajutoriul de stat, care în urma urmelor tot din al nostru ni se dă, să se fi pus la dispositiunea Escelenţeĭ Sale Dluĭ Mitropolit şi a Prea Veneratuluĭ Consistoriŭ mitropolitan, carĭ sînt ceĭ mai competenţĭ în a judeca vrednicia orĭ nevrednicia preoţilor.

Dar dacă acésta nu s'a făcut până acum Onoraţĭ fraţĭ preoţĭ archidiecesanĭ nu e încă târziŭ ca să se facă de aci în coio. Noĭ să ne pregătim ca umĕr la umĕr, cu puterĭ unite,

unul pentru toţi şi toţi pentru unul, să afrontăm marele periclu, ce ne ameninţă. Să cerem ca ajutoriul amintit să se împartă de către auctoritatea nóstră bisericéscă pe cum a fost datina până în anii din urmă. Şi mare ne ar fi mângăerea, când Înaltul Guvern, în o afacere atât de delicată ar procede după justele dorinţe ale clerului, şi nu s'ar lua după tendinţele unor şoviniştĭ încăpăţinaţĭ. Căcĭ atunci am vedé, că Înaltul Guvern nu desconsideră un cler cult, superior multor altor clerurĭ, că nu desconsideră un cler, care tot de a una când a cerut lipsa şĭ-a jertfit fiiĭ şi avutul pentru patriă. Atunci am simţi o mare mângăere sufletéscă, căcĭ am vedé că Prea Sfinţiţiĭ nostri Archiereĭ, carĭ tot de a una aŭ ţinut cu scumpétate la jurămîntul de fidelitate, ar fi stimaţi ér nu desconsideraţi din partea guvernului. Atunci am simţi o mare mângăere, căcĭ am vedé că întru adevĕr guvernul e condus de dreptate face dreptate şi se îngrijesce părinţesce de ajutorarea preoţilor români miserĭ, pe cum zic ziarele guvernamentale. Dreptatea acésta şi îngrijirea părintéscă, durere, sînt numaĭ pe hârtiă, pentru că Înaltul Guvern zice una şi face alta. Ce se vede de acolo că la uniĭ preoţi le-a dat prea mult, altora prea puţin ér la alţiĭ nimica. Nu vréŭ să fac aseménărĭ, căcĭ aseménările sînt odióse, atâta însé pot să zic, că cunosc preoţi avuţi, carĭ cu copiiĭ nu maĭ aŭ nĕcaz, căcĭ toţi sînt aşezaţi, şi aŭ fost împărtăşiţĭ nu numaĭ în ăst an cu sute de florenĭ. şi cunosc ér alţiĭ maĭ cualificaţi, cu copiĭ numĕroşi, carĭ aŭ căpĕtat 30 fl., pe când în realitate ajutoriul din firea sa compete celor lipsiţi. Acésta nu s'ar fi întîmplat, dacă ajutoriul l'ar fi împărţit Prea Veneratul nostru Ordinariat.

Dacă însé pe lângă tóte încercările nu se va puté obţiné resultatul dorit, eŭ recerc şi rog pe toţi fraţiĭ preoţi archidiecesanĭ, să ne rugăm luĭ Dumnezeŭ, să ne feréscă de o cam dată de maĭ rĕŭ, *şi nicĭ unul să nu ridicăm nicĭ un greş din ajutoriul de stat,* şi dacă nu e alt modru să ne facem cuitanţele, să le trimitem unde se va recere, dar ajutoriul întreg întregut să-l încredinţăm şi să-l lăsăm la dispuseţiunea şi în grija Prea Veneratului Consistoriŭ. Să o facem acésta chiar şi până la 10 anĭ, să arĕtăm acelora, carĭ făţăresc atâta durere şi îngrijire pentru sărăcia nóstră, că de şi ceĭ maĭ mulţi sîntem îmbrânciţi, şi materialminte slabĭ. dar sîntem spiritualminte tarĭ, — că cu noĭ este şi va fi Dumnezeŭ, — şi nu vom peri fără ajutoriul dat — dintr'al nostru — sub condiţiunile atât de dejositóre şi rușinătóre. Şi de şi mulţi numaĭ sîntem în stare — din causa sărăcieĭ ce ne apasă — să ne crescem pruncĭ, ca pruncĭ de preot, să facem din eĭ ómenĭ de sciinţă, dar îĭ vom da pe alte carierĭ, căcĭ şi acolo avem lipsă de ómenĭ harnicĭ, cinstiţi, folositorĭ patrieĭ şi némuluĭ întreg; să le arĕtăm că, *ca preoţi românĭ gr. cat. pentru poporul încredinţat păstorireĭ nóstre, scim răbda fóme şi ne scim face mucenicĭ, jertfindu-ne în cas de lipsă viaţa.* Aşa să facem şi aşa să ne ajute Dumnezeŭ.

M. D.

Acestea sînt părerile, acestea sînt convingerile şi resoluţiunile uneĭ părţi din preoţimea nóstră, chiar şi după primirea ajutorinlui de stat din partea Prea Veneratului Consistoriŭ. Cea alaltă parte, saŭ maĭ bine zis. întreg clerul aştéptă acum să vadă, carĭ sînt intenţiunile mirenilor în afacerea acésta. Rîndul preoţilor de aşĭ da cuvîntul a fost. şi mulţĭ dintre eĭ l'aŭ şi dat fie în scris, fie cu fapta. Rĕmâne, ca să-şĭ dea cuvîntul laiciĭ.

Vom reveni!

Seminariul Vancean de băeţi.

1. Părinţiĭ, carĭ voiesc să-şĭ aşeze băeţiĭ pe an. scol. 1899/1900 în seminariul tinerimiĭ române greco-catolice de la gimnasiul superior gr. cat. din Blaş, prin acésta sînt avisaţi, că terminul concursuluĭ de primire este 15 August st. n. a. c. Cererile de primire sînt a se adresa Prea Veneratuluĭ Consistor Mitropolitan din Blaş, şi ce privesce pe băeţiĭ, carĭ în anul scol. trecut, nu aŭ fost elevĭ aĭ Seminariuluĭ tinerimiĭ, aŭ să fie instruate cu *estras de botez, testimoniŭ de pe anul scol. trecut şi atestat de vaccinare.* În cerere părinţiĭ saŭ îngrijitoriĭ aŭ să-şĭ însemne locuinţa şi posta ultimă cu acurateţă şi *să declare, că cunosc deplin tóte condiţiunile şi se obligă a le împlini pe tóte.*

2. *Pentru elevĭ sînt a se plăti:* 4 fl. taxă de înscriere, 120 fl. pentru cuartir, vipt, luminat, încălḑit, spălat şi în cas de lipsă medic şi medicină, 1 fl. taxă de scaldă, 3 fl. taxă pentru întăritul schimburilor (călcatul rufelor), aşa dară cu totul 128 fl., la an. Taxa de înscriere, de scaldă şi de întăritul schimburilor are să se plătéscă tótă de o dată cu ocasiunea înscrieriĭ, suma de 120 fl. în 2 respective 4 rate anticipative, ast fel că în 1 Septembre cu ocasiunea presentăriĭ sînt a se plăti cel puţin 38 fl. respective 35 fl. În cas de 2 rate, rata a 2-a se va plăti în 1 Februar, în cas de 4 rate, rata a 2-a se va plăti în 15 Novembre, rata a 3-a în 1 Februar, rata a 4-a în 15 April. Sumele aceste sînt atât de micĭ în cât numaĭ primindu-le regulat şi anticipative se póte satisface atâtor trebuinţe, câte sînt cu susţinerea şi îngrijirea elevilor. Alt fel rectorul va fi silit să dimită pe eleviĭ. aĭ căror părinţi saŭ îngrijitoriĭ nu-şĭ vor solvi ratele la timpul sĕŭ.

3. *Elevii vor avé să aducă cu sine:*

a) 4 părechĭ de schimburĭ de pânză saŭ de giolgiŭ bune;

b) cel puţin 4 batiste;

c) 2 părechĭ de încălţăminte şi cel puţin 4 părechĭ de ciorapĭ saŭ de obiele;

d) 1 saltea (sac de paie) şi 2 lipidee (cearceafurĭ) de pus pe saltea;

e) 2 perinĭ şi 4 feţe (de perinĭ);

f) 1 ţol saŭ plapomă şi 2 lipidee de plapomă;

g) 2 lipidee albe de giolgiŭ pentru coperirea patuluĭ (de lână şi colorate nu sînt bune, căcĭ nu se póte ajunge uniformitate);

h) 1 cuţit, 1 furcuţă, 1 lingură de metal, 1 păhar şi cel puţin 3 servete;

i) 1 perie de vestminte şi 3 pentru încălţăminte;

l) cel puţin 3 ştergare şi 2 peptenĭ unul des şi unul rar.

4. *Elevii vor avé provisiunea întrégă şi a nume:*

a) Locuinţă în sale marĭ sănătóse, luminóse şi provĕḑute cu tóte cele de lipsă;

b) Vipt întreg adecă dejun, prânz şi cină.

La dejun vor avé lapte cald cu pâne, la prânz 2—3 felurĭ de mâncărĭ, la cină 1—2 felurĭ. La prânz în zile de dulce va fi supă de carne, carne cu sos şi mâncare grósă cu carne, eventual zamă acră cu carne şi mâncare grósă cu carne saŭ friptură cu garnitură, ér în zile de post supă de legume şi mâncare grósă, orĭ apoĭ mâncare grósă de legume şi mâncărĭ făcute cu brânză, lapte saŭ óuĕ. La cină în zile de dulce va fi friptură cu carne, în zile de post mâncărĭ făcute cu lapte, brânză saŭ óuĕ.

c) Spălatul eventual şi întăritul schimburilor;

d) Luminatul în timpul recerut;

e) Încălḑitul în timp de iarnă;

f) În cas de lipsă medic, medicină şi îngrijirea de lîpsă;

g) Scaldă caldă în timpul ierniĭ amĕsurat prescriselor igieniĭ;

A fără de aceea superioritaten se va îngriji, ca eleviĭ pe lângă controla de lipsă să fie ajutoraţi în studiare.

5. Părinţiĭ în decursul anuluĭ şcol. să nu trimită la adresa saŭ la mâna elevilor banĭ, baniĭ să vină la adresa superiorităţiĭ, carea se va îngriji să le procure rechisitele de şcólă, cărţi şi cele alalte ce le sînt de lipsă. Asemenea nicĭ mâncări să nu le trimită, căcĭ seminariul îĭ provede cu cele de lipsă. *Mâncările, ce părinţiĭ cu tóte aceste le-ar trimite fiilor sĕi, se vor împărţi între toţi eleviĭ, în cas de cantitate maĭ mică între conscolariĭ respectivuluĭ saŭ respectivilor elevi.*

Ce privesce vestmintele, superioritatea pentru impedecarea luxuluĭ va introduce o uniformă eftină şi bună, dar pe încetul, fără îngreunarea părinţilor, aşa că fie care elev va purta vestmintele sale de acuma, dar vestminte nóuĕ nu-şĭ vor puté procura de cât de forma şi felul celor designate de superioritate. Procurarea se va face saŭ direct de către părinţi saŭ prin mijlocirea superiorităţiĭ.

6. Părinţiĭ sînt avisaţi, că pentru eventualele stricăciuni făcute de fiiĭ lor sînt răspunḑĕtorĭ, şi vor avé să le rebonifice. De sine se înţelge, că pentru lucrurile şi obiectele, ce se strică prin folosire, fără vina elevilor, nu se va cere nicĭ o desdăunare.

7. Eleviĭ se vor presenta în 1 Sept. st. n. înaintea superiorităţiĭ seminariale însoţiţi de părinţiĭ saŭ îngrijitoriĭ lor, unde acestia vor plăti taxele de lipsă şi vor da în samă obiectele şi lucrurile elevilor şi li se va designa mobiliarul destinat spre folosinţa elevilor.

Blaş în 11 Iuliŭ 1899.

Emiliŭ Viciŭ
rector al Seminariuluĭ
tinerimeĭ române gr. cat.
studióse.

Noutăţi.

Distincţiune. M. On. *Anchidim Candale,* paroch în Borgo-Bistriţa, diecesa de Gherla, — a fost numit viceprotopop onorar. Felicitări!

Portretul Mântuitoruluĭ. În anul acesta va fi în Geneva o emulaţie artistică internaţională, avênd ca obiect portretul Mântuitoruluĭ. Premiul unic de 3000 francĭ se va da pictoruluĭ, care va presenta la concurs cel maĭ artistic şi maĭ expresiv portret al Mântuitoruluĭ. Tabloul premiat rĕmâne proprietatea autorului, dar comitetul ce dă premiul, îşĭ reservă dreptul de reproducere.

Sfinţire de biserică. La 6 August n. se va sfinţi biserica gr. cat. din *Hosufalĕŭ,* diecesa de Gherla, cu care ocasiune tinerimea din Chior va da o petrecere în favorul bisericiĭ. — Tot la 6 Aug. se va sfinţi biserica din noŭ restaurată din Restoltul deş. în Archidiecesă.

Dar. Dl *George Pop* de *Băsescĭ* a dăruit comuneĭ bisericescĭ gr. cat. din *Băiţa* (Sălagiŭ) un frumos edificiŭ dimpreună cu intravilanul aparţinĕtor aceluia în valóre de 1500 fl., ca să servéscă de şcólă, fiind şcóla de faţă ameninţată cu închidere din causa localului necorĕspunḑĕtor. Fapta acésta nobilă se laudă de sine.

Despărţĕmîntul XI al Asociaţiunii îşĭ va ţiné adunarea sa generală la 1 Aug. n. în Blaş. Tot atunci se va aranja şi o petrecere în folosul despărţĕmîntului.

Gendarmĭ în Şişeştĭ. Pe cum ni-se comunică din isvor competent, în anul acesta din noŭ aŭ năvălit gendarmiĭ, de astă dată în numĕr de 40, asupra comuneĭ Şişeştĭ la sĕrbătórea sfinţilor apostoli Petru şi Paul. Poporul a fost împedecat de a participa la cultul divin. Ar fi timpul ca să înceteze o dată acéstă stare de lucrurĭ, ce dăinuesc de patru anĭ în cóce.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Viața și operile luĭ Andreiŭ Murĕșan.

(Continuare.)

Dimpreună cu George Bariț și cu Vasile Grecean, Andreiŭ Murĕșan puse tinereĭ școlĭ românescĭ temeliĭ solide și mult promițĕtóre. Decĭ cu tot dreptul regretară brașovenii, când Andreiŭ Murĕșan părăsi școla acésta. Asemenea regretă și el. „Cu părere de rĕŭ trebue, să vĕ părăsesc școla — zise comercianților romănĭ la despărțire — însĕ tot de una v'am ĭubit și vĕ voiŭ ĭubi!“ [1])

El dimisionézĕ la 1840 și trece profesor la gimnasiul rom. cat. de acolo, unde a fost angăjat prin mijlocirea vĕruluĭ sĕŭ, Iacob Murĕșan, care a fost primul profesor la acel gimnasiŭ.

De o dată cu trecerea sa la gimnasiul numit, Andreiŭ Murĕșan ajunge în condițiunĭ materiale destul de favorabile.

Ca profesor pe la început avea un salar anual de 168 fl., pe cum și vipt, cuartir și lemne de la plebanul-abate. Maĭ târziŭ însĕ primi întreg salarul în banĭ gata, carĭ la olaltă făceaŭ 300 fl. [2])

A fară de salarul sĕŭ profesoral maĭ avea un câștig anual de 300 fl., pentru colaborare la Gazeta Transilvanieĭ și la Fóea pentru minte, inimă și literatură, la care el lucra încă de prin 1839. [3])

Salariul de profesor și honorarul de colaborator la numitele foĭ, pe acel timp când în Brașov totul era ieftin, [4]) asiguraŭ luĭ Murĕșan o viață liniștită și fără lipse, așa că acum se putea cugeta chiar și la întemeiarea familieĭ.

Cu gândul acesta se ocupa maĭ ales de când umbla la casa luĭ Vasile Grecean. Acest harnic și zelos preot, cunoscut pentru pietatea și pentru bunătatea inimeĭ sale, nu mult după dimisionarea luĭ Murĕșan, fu lovit de apoplecsie, și prin acésta deveni neapt pentru lucru. Împrejurarea acésta făcu pe Murĕșan, ca să umble tot maĭ des în casa luĭ Grecean, ca să-ĭ îndeplinéscă unele agende de cancelarie. Cea maĭ mică fică a luĭ Grecean, Susana, pe acest timp era ca o flóre invóltă; era o tinĕră copilă de 16 anĭ, când visurile sînt maĭ dulcĭ și viața e maĭ plăcută. Cu fața sa brunetă rumĕnă, cu ochiĭ sĕĭ agerĭ schinteitorĭ și pĕrul sĕŭ negru, cu armonia perfectă a frumseții sale fisice și intelectuale, cu rara sa bunătate de inimă și cu întrégă naivitatea tinereții îl răpi de tot pe Murĕșan, care acum o singură dorință avea, de a o puté câștiga șie-și de fiitóre soție.

Și visul i-s'a realisat în 27 August 1842, când conduse pe Susana la altar și încheiă cu dînsa o căsătorie fericită, care a durat 21 de anĭ.

Din căsătoria acésta s'aŭ născut opt copiĭ: Leontina, George, Leontina, Victor, Susana, Victor, Andreiŭ și Eleonora. Toțĭ muriră încă de micĭ, a fară de George și Eleonora, carĭ îĭ supra-viețuiră. [1])

Și acum, după ce am vĕdut pe Andreiŭ Murĕșan, cum întemeiézĕ familie, să reluăm éră firul activității sale și să-l vedem maĭ de aprópe în calitatea sa de profesor.

Maĭ sus amintirăm, că la 1840 Andreiŭ Murĕșan trecu profesor la gimnasiul rom. cat. din Brașov. Acest gimnasiŭ pe la început avea treĭ stîlpĭ tarĭ și măreți, pe directorul Antoniŭ Kovács și pe profesoriĭ Iacob Murĕșan și Andreiŭ Murĕșan, carĭ întimpinaŭ cu curaj și bărbăție tóte obstaculele grele și serióse: pe umeriĭ celuĭ dintâiŭ s'a ridicat, ér pe aĭ acestora s'a susținut. [2])

Rĕul cel maĭ mare, cu care trebuia, să se lupte noul gimnasiŭ, era lipsa de mijlóce. Venitele de pleban-abate ale directoruluĭ Antoniŭ Kovács, colectările acestuia de la parochienĭ și de la persóne străine distinse, eraŭ prea micĭ, ca să pótă acoperi tóte trebuințele. Cu tóte aceste gimnasiul se completézĕ succesive în fie care an. În cele cincĭ clase (principia, grammatica, syntaxis, rhetorica, poĕsis) funcționaŭ relativ fórte puținĭ profesorĭ, și chiar și din aceștia uniĭ, ca Nicolae Eismann, Samuil Szelle, Ladislaŭ Pap, Iosif László. din causa salaruluĭ mic, propuneaŭ la institut, cum s'ar zice, numaĭ de azĭ pe mâne. „Dintre aplicați — zice Fr. Vargyasi — Iacob Murĕșan și vĕrul sĕŭ, Andreiŭ Murĕșan, aŭ rĕmas credincioșĭ institutuluĭ . . . . Mult timp pe umeriĭ acestor doĭ bărbațĭ se învîrte tótă greutatea instrucțiuneĭ, cu tóte că greutatea acésta nu a putut fi mică la un institut, ce se afla în stadiul începutuluĭ și era întru tóte avisat la sine.“ [3])

Étă, rolul, ce l-a avut Andreiŭ Murĕșan la gimnasiul rom. cat. din Brașov dimpreună cu vĕrul sĕŭ, Iacob Murĕșan! Pagine de laudă sînt aceste în biografia poetuluĭ nostru; pagine de laudă obiectivă dictată de purul adevĕr depus în archivul gimnasiuluĭ, pe care l-a servit; pagine de laudă, care revarsă lumină clară asupra caracteruluĭ și a vocațiuneĭ sale de profesor. Da, aceste sînt trăsăturile prudinței, a perseveranței, a caractĕruluĭ model, la vederea cărora s'ar fi putut aștepta cu drept cuvînt de la Francisc Vargyasi, ca în Istoricul gimnasiuluĭ să sacrifice pagine întregĭ acestuĭ ilustru profesor, și să nu-l amintéscă numaĭ în fuga condeiuluĭ.

Ca profesor Andreiŭ Murĕșan peste tot s'a distins mult, el se bucura tot de una de încrederea superiorilor și de ĭubirea și atragerea elevilor, căcĭ — pe cum scrie Gazeta Transilvanieĭ — el și pe acest teren dovedia o rară capacitate. [4])

Murĕșan n'a fost un simplu profesor, cum sînt ceĭ maĭ mulțĭ, ci în sensul nobil al cuvîntuluĭ a fost un pedagog, care în tot decursul profesureĭ sale a observat sufletul elevilor sĕĭ, pe carĭ nu numaĭ ĭ-a instruat, ci tot o dată ĭ-a și studiat și studiându-ĭ ĭ-a crescut. Profesorul bun și zelos și pedagogul conscienționos era vĕrsat și în literatura pedagogică străină, cu care bucuros și cu plăcere s'a ocupat în órele sale libere. Tóte aceste le dovedesce evident cartea sa: Icóna crescerii rele.

Cariera sa de profesor durézĕ până la 1849. De la 1850 în cóce îl vedem lucrând ca translator la cancelăria guvernuluĭ cesaro-regesc din Sibiŭ, în care calitate fu denumit în urma susținerii concursuluĭ.

La primirea acestuĭ post, după cum el însu-și spune, l-aŭ constrîns împrejurările, ca să se asigure ceva maĭ bine pentru viitor atât în privința persónii sale, cât și a familieĭ, și ca să nu fie constrîns a trăi din promisiunĭ, „carĭ maĭ că nu se împlinesc nicĭ o dată.“

Vrênd a caracterisa pe translatorul și concipistul din Sibiŭ, vom spune, că Murĕșan își împlinia oficiul cu acurateță, era prompt, harnic și punctuos în tóte afacerile oficiuluĭ sĕŭ, de și avea „dóuĕ slujbe pentru o plată“. Vom spune apoĭ, că era bunătatea întrupată față de orĭ cine, ajuta pe ceĭ nĕcăjițĭ și asupriți, da îndrumărĭ celor cu procesele perdute, conducea și sfătuia tinerimea academică română, carea nicĭ nu întrelăsa o singură ocasiune, ca să nu-și manifesteze simțĕmintele sale de profundă stimă și ĭubire față de el. „Martore sînt archivele guvernuluĭ cesaro-regesc; martore suspinele multor foștĭ asupriți și de el ajutați; martore junimea studióză, carea o conducea cu sfatul și cu ajutorul sĕŭ.“ [1])

În funcțiunea acésta de translator și concipist, omorîtóre de spirit, stete el, omul cel maĭ simțitor, 11 anĭ cu modestul salaĭ de 840 fl. Aicĭ începe maĭ cu samă starea sa tristă. „Poetul blând și fraged de la natură a trebuit — zice Iosif Vulcan — să împlinéscă lucrurile cele maĭ secĭ, — el, care ardea pentru libertate și națională, a trebuit să traducă ordinațiunile și legile cele maĭ sugrumătóre de libertate și națională ale guvernuluĭ absolutistic.“ [2])

La împrejurările aceste triste se maĭ adauge încă și suspicionarea din partea maĭ multora, carĭ pe cum față de alțiĭ, așa și față de el se rĕciră din causa, că avea funcțiune de la guvern. Atunci se rupseră legăturile de amiciție între el și George Bariț și se ridicase între eĭ părețele, care îĭ despărți până la mórte. [3])

Prof. Ioan Rațiu.

(Va urma.)

---

[1]) Comunicat de vĕduva poetuluĭ.

[2]) Fr. Vargyasi: A brassói róm. kath. főgymnasium története. A brassói róm. kath. főgymn. értesitője, 1895—6. Brașov 1896 pag. 63—64.

[3]) Comunicat de vĕduva poetuluĭ.

[4]) Vedĭ Fr. Vargyasi op. cit. pag. 64—65 Not.

[1]) George, după terminarea studiilor gimnasiale în Blaș, a ascultat sciințele iuridice la academia din Sibiŭ, după aceea ajunse procuror în Bucurescĭ, dar nu peste mult muri în flórea vieții. — Eleonora încă muri de tinĕră, abia după treĭ anĭ de căsătorie cu Demetriŭ Blaga, preot gr. or. în Beba-Veche din comitatul Torontal.

[2]) Vedĭ Fr. Vargyasi op. cit.

[3]) Fr. Vargyasi op. cit. pag. 6.

[4]) Gazeta Transilvanieĭ; 1863 Nr. 101.

[1]) Gazeta Transilvanieĭ; 1863 Nr. 101.

[2]) Ios. Vulcan: Panteonul Român; pag. 14.

[3]) Vedĭ Transilvania; 1877 Nr. 42.

Amalrich regele Ierusalimului și cei doi peregrini.

(Narațiune istorică).

(Continuare.)

Capitolul IX.

Peregrinii scapă pe Nureddin din gura morții.

Pe calea, ce duce de la Cahiro în sus pe rîŭ, venia un biet turc purtând pe spate o grea povară. Povara, ce ducea îl sili să se opréscă și s'o arunce jos. „Cum s'o mai pot tîrî trei zeci de miluri?“ își zise sermanul. „Mi e témă, că n'o să ajung să véd pe bětrânul meŭ tată și pe mama, care e órbă.“

Bernhard găsindu-l în cale, își oprește calul și întrébă pe turc, că de ce e așa de trist. Turcul îl réspunde: „Dl meŭ! când aŭ întrat dușmanii în țară mi-am dus părinții într'un loc sigur, și acum m'am reîntors ca să duc cu mine ce biata am avut prin casă. Dar durere atâta e tot ce ni-a mai rămas. Așĭ vré cu tot prețul ca acestea să le duc la părinții mei, fiind că țin mult la ele; dar puterile nu mĕ ajută.“

„Nu fi supĕrat, am să-ți ajut,“ zise cavalerul. „Étă calul meŭ, ți-l dăruesc ție, eŭ și așa n'am să-l mai încalec.“ Zicênd acestea se dă jos de pe cal, îl ajută pe turc să se suie pe cal, apoĭ întinḑêndu-i povóra plecă mai de parte. Turcul mulțămit de daravera ce făcuse îl petrecu cu ochiĭ mirându-se.

Bernhard de Zollingen își continuă calea vesel; în urmă ajunge la pustnicul Kuncz, care s'a bucurat fórte tare, când și-a revĕḑut prietinul din copilărie. În dată îl așternu masa și-l îmbiă cu bucatele, ce le avea, rugându-l să rĕmână la dînsul și să petrécă împreună. Bernhard îi spune, că tocmaĭ cu gândul acela a venit la dînsul, fiind că s'a săturat de viața răsboĭnică și e dornic de liniște. Kuncz bătu în pălmi de bucurie și se înveseli ca un copil. „Chiar bine,“ zise dînsul, „locuința mea e tocmaĭ pentru doĭ. Am să te învețŭ și pe tine vindecarea cu buruieni, și modul cum să tractezĭ cu bolnaviĭ.“ Bernhard îi réspunse: „A vindeca pe ceĭ bolnavĭ și a ajuta pe ceĭ nenorociți este o ocupațiune nobilă, părerea mea însĕ este, că slujba acésta o putem deprinde tot așa de bine în patria nóstră ca și între străini. Óre nu e lucru curios, ca noĭ să purtăm grijă de Egipteni, ér pe frații din patria nóstră să-i lăsăm în grija Domnului? Ambiĭ avem castele marĭ, agriĭ estinși și pădurĭ fără margini, tóte pline cu miĭ de ómeni, espuși la multe bóle și primejdiĭ. Acestora să le fim noĭ de ajutor și atunci vom face o faptă plăcută înaintea lui Dumnezeŭ.“

După un restimp Kuncz replică la vorbele lui Bernhard: „Eŭ aveam de gând, ca fiind de parte de casă și de patriă, să mĕ dedic cu totul binelui public; dar trebue să-ți mărturisesc că puțină mângăiere am găsit în coliba acésta; icóna dulcei mele patriĭ îmĭ suride în vis, sînt gata să merg cu tine în patriă!“ Dar Bernhard era îngrijat, că nu vor avé cu ce să mérgă, fiind că el credea că și prietinul sĕŭ nu are nimica.

Kuncz scoborêndu-se în pesteră se reîntórce în dată cu o pungă mare plină de galbini. „Prietine,“ zise dînsul, „ca ostaș am câștigat mulțĭ banĭ; din carĭ o parte i-am dat sĕracilor, ér pe acestia i-am reținut. Eŭ cred că ni-ar fi de ajuns ca să ne facem haine de peregrinĭ și să ne putem adăposti peste nópte.“

Bernhard desbracă numaĭ de cât pavaza négră cu crucea roșie și le puse la locul lor, ér coifiul și armele le acață în apropiere, apoĭ îmbarcându-se pe o luntre plecă la Kahiro, unde un croitor creștin le-a gătit vesminte de peregrinĭ. De la sultanul Șaver, căruia îĭ descoperise planul, aŭ primit o scrisóre prin care ordonéză orĭ cărui Egiptén ca să-i apere și să le dea tot sprijinul în cas de nevoie. Provĕḑuți cu tóte, între cântece și rugăciunĭ își luară calea înainte. La granița dintre Egipt și Palestina aŭ dat de regele Amalrich. Acesta a încercat totul să-i înduplece ca să vină cu dînsul la Ierusalim, dar tóte aŭ fost zădarnice.

Înainte de a părărsi țara sfîntă, s'aŭ hotărît să cerceteze încă o dată locurile unde a petrecut Mântuitorul anii copilărieĭ și aĭ bărbăției. După aceea se îndreptară spre nord și ajunseră la lacul Genesareth. Creștinii de prin jur le sfătuiră, să nu mérgă mai de parte, fiind că Nureddin cel sĕlbatic a năvălit în țară și a împresurat fortărĕța de pe muntele Genesareth. Dar dînșiĭ în credința că fiind ómeni pacinicĭ nu are să le facă nime nimic — își vĕḑură de cale. În ziua următóre suindu-se pe munte vĕḑură înaintea lor fortărĕța cu murii înalți și pe ostașii lui Nureddin gata de asalt.

Bernhard întorcêndu-se spre Kuncz îi zice: „Am făcut rĕŭ, că nu am ascultat de vorbele creștinilor. De pun păgânii mâna pe noi atunci sîntem perduți fără milă. Ar fi bine să o luăm pe altă cale până ce nu ne observă.“ Eĭ se strecurară iute în tufișul, ce acoperia cóma muntelui; dar turciĭ i-aŭ vĕḑut și în dată aŭ devenit suspecți. O duzină de musulmani cu turbane roșiĭ îĭ luară la gónă. Ceĭ doĭ peregrinĭ steteră pe loc. Dênșiĭ nu voiaŭ să fie socotiți de laș.

Ajungêndu-i turciĭ i-aŭ prins și i-aŭ dus cu dînșiĭ. Cam de o pușcătură de la fortărĕță ședea pe un covor înfricoșatul Nureddin, și aștepta să vadă pe ceĭ prinși. Privirea lui era cruntă. Kuncz, care nu l-a vĕḑut până acum, dar audise atâtea despre vitejia și sĕlbătăciile lui, l-a mĕsurat cu privirea din cap până în tălpi. Dînsul purta o barbă roșie lungă până la genunchi. Avea frunte deschisă și lată, nasul încovoiat, ér buzele umflate. Tótă înfățișarea lui și mai ales ochiĭ îl presentaŭ ca pe un despot, care nu cunósce milă orĭ cruțare. Pe cap purta un turban cucuiat, tivit cu mărgele și petriĭ scumpe. Gâtul lui puternic era desvĕlit, ér pe trup avea o manta albă aruncată în crețe; de desubtul acesteia avea un vesmint prestrițŭ încins cu o curea, în care eraŭ înfipte vre o 6 pumnale cu mânunchi de os de elefant presărat cu petriĭ scumpe.

Când aŭ sosit cu peregrinii încrețênd din frunte întrebă pe soldați: „Ce-mĭ aduceți?“ Unul dintre turcĭ îĭ réspunde: „Ĭ-am întâlnit pe calea ce duce la fortărĕță; negreșit voiaŭ să ducă veste de la frații lor din fortărĕță.“ „Așa dar dumnialor sînt spioniĭ!“ réspunse Nureddin. „Am să-i tractez ca pe spioni, acum duceți-ĭ la o parte, nu avem timp să ne ocupăm cu eĭ!“

Kuncz îĭ replică: „Stăpâne, noĭ nu sîntem spioni, ci nisce cucernicĭ peregrinĭ, carĭ am cercetat sfintele locurĭ și acum ne reîntórcem spre casă.“ „Se póte,“ zise dînsul, „dar și ca peregrinĭ sînteți vrednicĭ de mórte. Pentru ce nu remâneți în țara vóstră? Veniți la noĭ ca să furați și să deprădați, a fară cu eĭ!“

Ast fel aŭ fost duși de o parte și aŭ fost legați cu funea de un arbor. Nu mult după aceea se începe asaltul. Săgețile sburaŭ până la dînșiĭ. Sgomotul crescea din ce în ce. Nureddin era fără astemper sbiera și înjura de se cutremura pământul. Creștinii din fortărĕță se aperaŭ cu bravură, dar păgânii eraŭ de tot mulțĭ, dacă cădea unul în locul lui eraŭ doĭ, treĭ.

Ceĭ doĭ peregrinĭ se puseră în genunchĭ își ridicară mâinile spre cer și începură să se róge pentru mântuirea fraților. Vĕḑêndu-i Nureddin veni la dînșiĭ și îĭ întrebă că ce fac.

Bernhard îĭ réspunde, că se rógă lui Dumnezeŭ ca să-i scape pe creștinĭ din mânile lui Nureddin. Atunci dînsul turburat strigă: „Voĭ cânilor vĕ rugați în detrimentul meŭ. Singur faptul acesta e vrednic de mórte, dar Dumnezeul nostru este neputincios și nu póte sta față cu Allah. E o prostie, ceea ce faceți voĭ. Vĕ demând să încetați cu ruga!“ Peregrinii își lăsară mânile în jos, dar în inima lor nu încetară a se ruga. În timpul acesta făcêndu-se nópte lupta s'a întrerupt. Nureddin s'a retras în cortul sĕŭ ér ostașii s'aŭ culcat pe unde aŭ putut.

Într'aceea Bernhard îi șoptiĭ prietinului sĕŭ: „Acuma dorm cu toțiĭ, pe noĭ nu ne păzesce nime. Legăturile nóstre se pot desface ușor și ast fel putem scăpa.“ „Eĭ bine, réspunse Kuncz, dar să-ți spun și eŭ ceva: turnul de asediŭ este așa aprópe de mur în cât cu ajutorul podului putem să ne urcăm în fortărĕță. Turcii carĭ sînt puși de pază și-aŭ uitat de datorință și dorm în depărtare. Ce bine ar fi dacă am puté ajunge în fortărĕță să le spunem creștinilor: Dușmanii vostri dorm, pe eĭ!“

Bernhard acceptéză planul prietinului. Eĭ se deslegară fără nicĭ o greutate, apoĭ se târîră pe mâni și picióre aprópe de turn. Aicĭ se aude vorbind. „Trebue să-l omorim încă în nóptea acésta!“ „Nu acuma,“ respunse o altă vóce, „maĭ bine să așteptăm ziua. Dacă îl putem nimeri cu vre-o săgétă în decursul lupteĭ, atunci nu ne pot prinde, fiind că toți vor crede, că creștinii l-aŭ lovit.“ „Lasă-te cu planurile tale“ îl reflectă primul. „Eĭ trebuie să móră în nóptea acésta, pentru aceea mĭ-am ascuțit pumnalul și le-am pus tóte la cale. Ce scim noĭ, că ce va fi mâne?“ Cel ce făcea obecțiunĭ fiind maĭ timid zise: „Îți mărturisc pe Allah, că îmĭ pare rĕŭ de Nureddin, fiind că e vitéz, și mi-se pare a fi un lucru prea ordinar ca un eroŭ să fie omorît în un mod atât de mișelesc!“

Prietinul sĕŭ îĭ declară categorice, că în nóptea aceea peste o óră trebne să-și ducă planul în îndeplinire.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

Anuarul XXXV. al gimnasiului mare public român de religiunea gr. ort. din Braşov, al şcolii reale şi al şcolilor centrale primare pe al 49-lea an şcolar 1898—99 publicat de Virgil Oniţiu, director. Ca şi de altă dată anuarul cuprinde şi acum unele lucrări tractate în conferenţele pedagogice ale corpului profesoral. Aşa: *„Despre jocurile de băeţi“*, *„Ohestiunea loculuĭ de patinat pentru şcolarĭ“* amîndóue de prof. Petru Roşca — apoĭ recensiunea asupra *Gramaticeĭ române* de Petran, — asupra *Geografieĭ* de Grigoriţă şi asupra *Teorieĭ drameĭ* de Dr Blaga. La urmă e planul de învĕţămînt pentru limba maghiară. La adause e necrologul, auto-biografia, portretul şi discursul funebru rostit la mórtea prof. *Dr Vasile Glodariu*. Urméză raportul despre „masa studenţilor,“ de care am luat notiţă altă dată. Din datele şcolare însemnăm, că la gimnasiŭ aŭ fost 13, la reale 6 şi la cele centrale 17 profesorĭ pe lângă acestia încă 5 prof secundarĭ şi ajutătorĭ. Pentru a ajuta învĕţămîntul s'aŭ instituit 10 bibliotecĭ de clase, carĭ s'aŭ dovedit de un mijloc fórte practic şi folositor. Din fondurile administrate de corpurile profesorale, remarcăm fondul meseĭ studenţilor de fl. 3412.56 cr., fondul pentru ajutorarea studenţilor bolnavĭ de fl. 3145.27 cr. Stipendiaţi aŭ fost 28 şcolarĭ; în internatul Cristurian aŭ fost întreţinuţi gratuit 4 şi în internatul Joncovieĭ 3. Dintre actele mai însemnate date de autorităţile şcolare merită atenţiune decisiunea adusă în chestiunea cuartalului funerar, ca adecă familieĭ unuĭ profesor ordinar decedat îĭ compete salarul şi banii de cuartir pe 3 luni, în lipsa familieĭ eforia şcolară va îngriji de înmormîntare. — ér familieĭ unuĭ profesor orĭ suplent îĭ se vor plăti 100 fl. Tot aci aflăm, că şi profesoriĭ şcolilor de la Braşov sufer din causa insuficenţiĭ salarelor. Din datele statistice aflăm că a frecuentat şcolile din Braşov 1277 băieţi şi băiete, din acestia 335 la gimnas, 113 la reale şi ceĭ alalţi la comerciale şi cele alalte şcolĭ. Din acestia 448, aŭ fost la gimnas 26, la reale 6 gr. cat., străinĭ aŭ fost 3 slovacĭ în gimnas, aŭ avut notă rea 125.

În legătură ţinem să pomenim şi de *Anuarul şcoleĭ comerciale super.* publicat de *Ars. Vlaicu*. La aceste şcolĭ aŭ fost aplicaţi 10 prof., elevĭ aŭ fost 88, toţi românĭ, dintre carĭ 12 gr. cat. Privind peste clasificaţiunea singuraticelor clase, am constatat, că din aceştĭ puţinĭ gr. cat. în cl. I. şi II. *7 aŭ avut nesuficient şi numaĭ 1 bine*, în cl. III. nu e însemnată religia. La tot casul o aparitiune destul de simptomatică. Mai însemnăm, că şcóla dispune de o colecţiune merceologică—technologică constătătóre din 250 probe şi mustre, în an. scol. 1898/9 s'aŭ înmulţit cu articliĭ de aprópe 300 fl.

Drepturile, datorinţele şi responsabilitatea membrilor de direcţiune. trad. de *Const. Popp*, pag. 186, preţul 3 cor. Treptat cu avîntul ce-l ieau la noĭ afacerile finanţiare şi comerciale se impune de sine şi înmulţirea productelor literarĭ, carĭ să se ocupe cu sciinţele acestea. Un frumos început a făcut „Albina“ ajutând publicarea cărţilor de cuprinsul acesta. Lucrarea de faţă încă are de a-şĭ mulţămi aparitiunea sa bunătăţiĭ direcţiunii acelnia-şĭ institut. Şi o şi merită. A fost fórte de lipsă să se scie clar drepturile direcţiunii, datorinţele şi responsabilitatea împreunată cu acest oficiŭ. Nu-ĭ vorbă, ómenii s'aŭ dedat a privi în membriĭ de direcţiune a cutăreĭ întreprinderĭ un bogat isvor de venit, împreunat cu prea puţină ostenélă. S'aŭ înşelat. Şi ca dovadă ne servesc aparitiunile triste, ce se ivesc la unele din instituţiunile nóstre economice. Ceĭ ce n'aŭ cunoscut legislaţiunea ungară relativă la membriĭ de direcţiune grăbéscă a-şĭ procura cartea acésta carea îĭ va lumina pe deplin. Am dori ca dl Popp să ne pótă da în curênd şi partea II. relativă la datorinţele comitetuluĭ de supraveghere.

Anuarul II al societăţiĭ pentru crearea unuĭ fond de teatru român pe anul 1898—99. Societatea acésta care după cum am pomenit îşĭ va ţiné zilele viitóre adunarea sa generală face mereŭ paşĭ spre progres, de şi scopul eĭ e maĭ ideal de cât al Asociaţiunii. Anuarul acesta conţine cuvîntul de deschidere al adunăriĭ de la Haţĕg, disertaţia dlui Puşcariŭ, apoĭ un preţios studiŭ al dluĭ secretar Vas. Goldiş despre „mişcarea teatrală la noĭ în anul 1898,“ care termină în a conclude, că „poporul român se interesézĕ de arta teatrală, care pare a fi la dînsul o necesitate culturală.“ Urméză biografiile cu portret a membrilor fundatorĭ: Dr Alesandru de Mocsonyi, Iosif Vulcan, Dr Ioan Vancea, Miron Romanul, Ioan Popasu, Antoniŭ Mocsonyi, Ioan Meţianu, Niculae Popea, Timoteŭ Cipariŭ, Vincenţiŭ Babeş, Ioan Papiŭ şi Dr Aurel Maniŭ. O lucrare la tot casul preţiósă şi plină de recunoscinţă. Credem, că ar fi fost maĭ nimerit, dacă se începea publicarea cu membriĭ morţi deja şi numaĭ după aceea cu ceĭ viĭ. După biografiile acestea urméză actele adunăriĭ de la Haţeg, vocile de presă asupra acesteĭ adunăriĭ şi conspectul membrilor. Observăm, că nu pricepem rostul vocilor de presă când acele nu cuprind de cât rapórte asupra adunăriĭ. Înţelegem apreţiarea adunăriĭ făcută de maĭ multe foĭ, dar publicarea aprópe a aceluia-şĭ raport de 2—3 orĭ nu o înţelegem.

Posta Redacţiunii. *Delagheja* pe numĕrul venitoriŭ. *I. P. R.* în *R.* se va vedé.

Editor şi redactor respundĕtor:
Dr Vasile Suciu.

(30) 2—10

Fabrica
de
Cement-Portland din Braşov
recomândă fabricatul sĕŭ de
„Cement-Portland“
garantând pentru calitatea cea maĭ bună.

Se află de vîndare cu preţul ceĭ maĭ ieftin la

„Consum“
societate comercială pe acţiĭ Blaş.

Nr. 3377—1899. (33) 1—2

Publicare de concurs.

Din fundaţiunea fericitului Mitropolit Dr. Ioan Vancea numită *„Seminariul junimiĭ române greco-catolice studióse în Blaş“* aŭ devenit vacante 2 stipendiĭ folosite de gimnasiştiĭ absoluţi Eugeniŭ Pĕcurariŭ şi Gavril Branea. Pentru conferirea acestora se escrie concurs sub următórele condiţiuni:

1. Stipendiile sînt de câte 100 fl. v. a., se compută în cuota de întreţinere în „Seminarul junimiĭ“ a respectivuluĭ alumn (Lit. fund. §. 3.);

2. La stipendiile acestea pot concurge „tineriĭ studioşi în gimnasiul din Blaş, născuţi din părinţi credincioşi aĭ Archidieceseĭ gr. catolice de Alba-Iulia şi Făgăraş, saŭ de origine consângeni saŭ afini aĭ fundatoruluĭ, chiar şi dacă aceştia ar fi domiciliaţi airea, dar fiiĭ lor vor studia în Blaş“ (Lit. fund. §. 1)

3. Consângeniĭ fundatoruluĭ aŭ preferinţă, apoĭ caeteris paribus fiiĭ de preoţi archidiecesani, — „carĭ înse vor fi maĭ buni, între toţi, se vor primi, chiar şi dacă ar fi fiiĭ credincioşilor din clasa cea maĭ de jos“ (Lit. fun. §. 5);

4. De óre ce din stipendiile acestea se pot împărtăşi numaĭ alumni de aĭ „seminariuluĭ junimiĭ“, urméză de sine, că acel tinĕr care din cause sanitare, orĭ pentru defecte constatate cu ocasiunea visităriĭ medicale, carea se face la începutul anuluĭ scolastic, nu va fi primit în „seminariul junimiĭ“, acela nu se va puté bucura de stipendiŭ.

5. Concursele se vor instrui cu carte de botez, testimoniŭ scolastic şi eventual şi cu atestat de consângenitate.

6. Concursele trebue să între la acest Consistor cel mult până în 12 August n. 1899.

Blaş, din şedinţa consistorială ţinută la 8 Iuliŭ 1899.

Victor Mihályi
Archiepiscop şi Mitropolit de Alba Iulia şi Făgăraş.

---

157 v. szám (34) 1—1
1899.

Árverési hirdetmény.

Alulirt kiküldött bir. végrehajtó ezennel közhirré teszi, hogy a gyulafehérvári kir. törvényszék 1899. évi 3019. sz. végzése folytán Dr Maniu Gyula ügyvéd által képviselt Patria takarék pénztár felperes részére Klärmann Gyula és társa alperesek ellen 72 frt — kr. követelés s jár. erejéig elrendelt kielégitési végrehajtás folytán alperestől lefoglalt és 666 frt — krra becsült ingóságokra a hosszuaszói kir. járásbiróság 69/2—1899. sz. végzésével a további eljárás elrendeltetvén, annak az alap és felülfoglaltatók követelése erejéig is, a mennyiben azok kielégitési jogot nyertek volna, Hosszuaszón a községi iroda elött leendő megtartása határidőül 1899 évi Julius hó 28-ik napján délelött 9 órája kitüzetik, a mikor a biróilag lefoglalt Klärmann Gyulánál: Peronospora fecskendők. Victor Edénél: 8 drb malacz a legtöbbet igérőnek készpénzfizetés mellett, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Felhivatnak mindazok, kik az elárverezendő ingóságok vételárából a végrehajtató követelését megelőző kielégitéshez jogot tartanak, a mennyiben részükre a foglalás korábban eszközöltetett volna és a végrehajtási jegyzőkönyvből ki nem tünik, hogy elsőbbségi jelentéseiket az árverés megkezdéseig alulirt kiküldöttnél irásban beadni, vagy pedig szóval bejelenteni el ne mulasszák, mert különben csak a vételár fölöslegére fognak utaltatni.

A törvényes határidő a hirdetménynek a biróság táblájáu történt kifüggesztését követő naptól számittatik.

Kelt Hosszuaszón 1899. évi Julius hó 14-ik napján.

Dózsa Sámuel,
kir. jbirósági végrehajtó.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare in fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua oră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redactiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul IX. Blaş 29 Iuliŭ 1899. Numĕrul 30.

Ce zic laicii?

Situaţia tristă a clerului nostru e în genere cunoscută. Paşii făcuţi în cestiunea ajutoriului de stat, dorinţele preoţimei, idealul multora dintre preoţi de a se jertfi pe sine pentru popor, iubirea lor desinteresată faţă de aprópele, le cunóscem cu toţii. Ei vreŭ să fie şi mai de parte ceea ce se subscriŭ: preoţi gr. cat. români. Lupta din tóte părţile se va începe éră-şi şi pentru ca combaterea să fie uniformă, învingerea să fie sigură, se va conchema sinodul la tómnă. Atunci se vor audi glasurile părinţilor poporului, ei vor decide asupra sorţii lor.

Fi-vor atunci unii, cari vor face şi fapte eroice, voind ca să rĕmână cu orí ce preţ, în butul tuturor lipselor şi neajunsurilor, aceea ce aŭ fost până acum, ce aŭ fost părinţii nostri: conducĕtorí desinteresaţi aí poporului, ómenĭ plinĭ de spiritul de jertfă. Fi-vor éră-şi alţii, şi acestia vor fi mai mulţi, cari încă nu vor voi să se degradeze, din contra vor dori ca ei să rĕmână şi mai de parte cu poporul din care aŭ eşit, a cărui suferinţe le cunosc, a cărui lacrimi le-aŭ şters de atâtea orí, şi întristaţi in sufletul lor la vederea miseriei la care aŭ ajuns, înainte de aşi da cuvîntul vor voi să scie, ce zice inteligința nóstră, ce zice poporul.

Nu-i vorbă, inteligința nóstră şi-a dat părerea, ea vre ca preoţii nostrii să fie şi mai de parte conducĕtorii poporului nu numaí în cele spirituali, ci şi în cele politice, să fie conducĕtorii poporului în tóte direcţiunile.

Preoţii să învețe poporul asupra atitudinei ce trebue să o aibă în politica actuală spun unii, trebue să ferésca pe credincioşii sĕi de ziarele cu direcţiuni politice nesănătóse strigă alţii. Preoţii să vegheze asupra poporului, să-i dea sfaturi economice de industriă, în unele casuri să caute vre un măestru bun, unde să conducă copii de aí poporenilor zic acestia, să fie cu crucea în frunte o pretind aceia. Aicĭ se înfiinţéză o societate culturală, de orí ce gen ar fi aceea, preoţii trebue să ĭea parte tot de una, trebue să o sprijinésca, trebue să jertfésca pentru dênsa. Acolo se realiséză un consorţiŭ de comerciŭ orí de industriă, în locul prim preoţii sînt chemaţi ca să fie apostolii aceleia. În comuna cutare puterniciĭ zileĭ maltractéză poporul, îl neîndreptăţesc, il persecutéză, preotul trebue să-i ĭea în apĕrare. Cu un cuvînt ei trebue să se espună la tóte primejdiile pentru că sînt Români luminaţi în mijlocul poporului.

Adauge apoi datorinţele ce le are preotul faţă de biserică şi şcólă şi veĭ avé un catastich lung de obligaţiuni, tóte încărcate pe umerii preotului pentru că e preot gr. cat. român. Mai ĭea în considerare, că sînt părinţi, şi că ca atarí aŭ să pórte grije de fiii lor, trebue să-i crésca, şi atunci veĭ avé înaintea ochilor tóte acelea de la carí preotul nu póte să se retragă, fără ca să nu i-se denege unul orí altul din atributele sale.

Aceste sînt datorinţele preoţilor în societatea nóstră. Carí sînt acum drepturile? Dóră nu va fi un drept al preoţimeĭ, că pe când toţi se nisuesc după o viaţă mai puţin amărită, după mijlócele cu carí să pótă satisface datorinţelor, ce le are omul faţă de sine şi societate, numaí preotul să fie lipsit de acelea. Biserica dacă ĭ-a impus unele obligaţiuni, ĭ-a dat şi drepturi, dacă ĭ-a impus sarcini, pe cât a putut ĭ-a dat şi rebonificări. Din partea poporului şi în specie a laĭcimeĭ nóstre culte i-se impun ce e drept destule oficii, dar până acum nu am vĕdut pe nicĭ unul, ca să vorbéscă şi de drepturi, de emoluminte, pe când în realitate obligaţiunile sînt împreunate cu drepturi, ostenelele cu emoluminte.

Nu vrem să imputăm cuiva că pune prea multe sarcini pe umeriĭ cleruluĭ, bine sciind, că nime nu póte face mai mult bine în popor, de cât însă-şi preoţimea. Nicĭ n'avem de cuget să zicem, că clerul trebue să capete o pură rĕsplată pentru serviţiile de natură profană, ce le prestéză poporului şi prin el naţiuneĭ. Nu! Am adus înainte unele din datorinţele cleruluĭ, ca să vedem cât am perde, dacă s'ar înstrăina de noĭ preoţimea. Clerul trebue ajutat pentru că e al nostru şi vrem să fie al nostru, vrem să fie şi

---

Feuilleton.

Procesul Buretzky.

Acela apoĭ zic şi eŭ că a fost proces! El consta din 228 de acusatorĭ faţă cu un singur acusat. Aceştĭ 228 de acusatorĭ trăgeaŭ deget cu *un singur om*, şi *totuşĭ* nu-l puteaŭ învinge, căcĭ acusatul era un domn mare puternic: Contele Korotnoky. Acusatoriĭ înse eraŭ numaĭ muritorĭ simpli, carĭ în linia óblă orĭ strîmbă, adecă în linia laterală, aparţineaŭ familieĭ Buretzky de Burgosfalva.

Substratul procesuluĭ era o sumă frumoşică, circa de dóuĕ sute miĭ florenĭ cu accedenţiele sale, dar împărţit în 228 părţi, era totuşĭ numaĭ un bagatel.

Familia Buretzky purta deja procesul acesta de mult, ea alegea din mijlocul eĭ o persóna, care incassa de la singuraticiĭ membriĭ costul procesuluĭ şi onorariul advocaţilor.

Lângă acest proces, vedĭ bine, aŭ şi murit o grămadă de advocaţi, căcĭ tot de una angajaŭ advocaţi bĕtrâni, carĭ aveaŭ vază şi praxă cuvenită. Şi până capătă cine va praxa şi vada recerută trece, vedĭ bine, o bucată de vreme.

Procesul a durat deja la o sută de anĭ, şi în fine şi ei, şi familia Buretzky se făcură de rîs. Era de ajuns a aminti de procesul Buretzky şi tótă lumea rîdea. Ér numĕrul acusatorilor tot crescea şi spesele se plătiaŭ tot cu mai mare disgust.

În acéstă stare desperată era lucrul, când se află un magnat tot atât de puternic ca şi contele Korotnoky, un pasionat culegĕtor de procese. Îl chema baron Balácsy. Mic de statură şi cu un cap mare în proporţie cu corpul, cu nisce ochĭ micĭ cufundaţi în orbite si cu pĕrul pieptănat cu dóuĕ corniţe, cu carĭ sta să împungă pe fie cine.

El şi împungea pe unii. Cum am zis, el era un pasionat om de cĕrtă. Imensa lui avere îĭ permitea acest lux. Acésta îĭ era luĭ ca un joc de taroc. Îl gâdĕlea plăcut, când câştiga, şi când pierdea tot aşa.

O dată îşi numĕră cu advocaţii luĭ tóte procesele şi află că sînt nóuĕ zecĭ şi nóuĕ.

„Aĭ, al draculuĭ lucru, să maĭ pot înciripa unul să am o sută!“

Speculata ei, ca un om, dar nu maĭ afla motive, nu maĭ afla contrarĭ. Nu-ĭ venia înainte nicĭ o pretensiune, nicĭ o vătămare de onóre, nicĭ o conturbare de posesiune cât de mică. Totul era exhauriat. „Mi se pare că tótă lumea bea numaĭ lapte acru, atât sînt ómenii de cucernicĭ şi de laşĭ în ziua de azĭ!“ zicea el amărît. „Dar acesta al sutălea proces trebue să-l scot şi din pămînt, şi de nu pot pune mâna pe altul, îmĭ cumpĕr unul, şi dacă-mĭ cumpĕr unul, acela de bună samă va pune în uimire pe întrĕgă curia regéscă!“

Cine va îl făcu atent la procesul Buretzky.

„Ah! Procesul Buretzky. Acela drept că-ĭ proces o dată. Acela durézâ deja de o sută de anĭ. Aşa unul drept că nu am în colecţia mea. O raritate! Îl cumpĕr, de cum va îĭ de dat!“

Numaĭ de cât scrie la inspectorul familieĭ Buretzky, că el ar fi aplicat a cumpĕra procesul dacă cum va îĭ de dat.

Inspectorul, nobilul domn Daniel de Buretzky un bĕtrân venerabil cu barbă căruntă, îĭ scrise cu nisce litere rotunde aruncate ca din furcă, că ar fi aplicat a vinde procesul pe lângă un preţ conveniabil.

mai de parte povățuitoriul cu tragere de inimă al poporului. Și dacă altul, ér nu noi ar îmbunătăți sórtea preoților, atunci legătura strînsă, ce esistă între fiii sufletesci și părintele lor, s'ar slăbi; încrederea fiéscă, ce o aŭ poporenii în preotul lor, s'ar nimici.

Ei dar preoții să nu priméscă ajutoriul de stat și nici congrua, dacă aceea nu se va da fără ca preoțimea să fie smulsă în cele civile din mijlocul poporului. Acésta o zic laicii, și asta o subscriem și noi. Ei bine! Dar de unde și cu ce va fi recompensat clerul pentru respingerea ajutórelor acestora materiali? Aici tace cronica, căci dór nu va zice, că să dea biserica. Căci biserica a dat, ba a dat prea mult, nu pentru sine, ci pentru națiune. Pii fundatori în iubirea lor față de neam și-aŭ tras de la gură, ca să facă fundațiuni pentru stipendii, să se creeze o inteligință română, de care har Domnului! dacă nu am avut mai înainte, avem astăzi destulă. Da! pii fundatori, cari mai toți aŭ fost persóne bisericesci în jertfele lor, s'aŭ uitat mai mult la națiune de cât la biserică, ba putem zice, că atâta s'aŭ uitat la națiune de și-aŭ mai uitat de biserică, și nu e mirare, că dacă biserica a tot dat în trecut, astăzi nu mai are. Dacă biserica s'a îngrijit de viitoriul némului românesc, dacă ea s'a îngrijit ca să formeze o clasă cultă, cu drept cuvînt, póte să aștepte, ca azi, când ea a ajuns la neputință, să fie ajutată din partea celor ajutați de dînsa.

A sosit momentul ca inteligința nóstră laică să dea dovedi cu fapte despre entusiasmul, de care zice că e cuprinsă, când e vorbă de biserică și națiune. De la preoți cere fapte, așa dară nici ea și împreună cu dînsa poporul, să nu se îndestulésca numai cu vorbe, fie și promițétóre, ci ca să fie proporțiă, dacă de la preoți se pretind fapte, fapte să ne arete și lăicimea.

Țară agricolă. Dăm un mic esemplu, spre a se vedé, cum guvernul din România își cunósce chiemarea sa, chiar în timpul acesta de grea cercare pentru țĕrănime.

Zilele trecute „Monitorul oficial“ a publicat sancționată legea, prin care se deschide ministeriului domeniilor un credit de 2 milióne franci, spre a veni în ajutorul populațiunei rurale, care sufere din causa secetei. Doi agenți ai guvernului aŭ cumpĕrat zilele acestea din Ardeal fîn de peste 6 milióne franci. De o dată aŭ fost provocați prefecții din județele sĕrace, să aviseze ministeriul, câte vite aŭ țĕranii și care le e gara mai apropiată spre a le trimite fînul necesar. De o dată cu aceste aflăm în „Timpul“, că ministrul de finanțe, în urma intervenției ministrului de domenii, a admis reducerea prețului sărei, destinată a fi distribuită pentru vitele sătenilor. Pe domeniile Coróneĭ, dl Kalinderu iscusitul admin. a dispus agenților, să dea mereŭ sfaturi țĕranilor lipsiți de provisiunea necesară de nutreț, cum să se ajute făcênd nutreturi artificiale, de frunziș și altele.

Ér la noi? se ridică dările, se trimit executori și se licitéză bietului țĕran ultima vită! —

Din Bucovina. Zilele amare pe cari Mitrop. Ciupercovici le causéză credincioșilor sĕi, se țin lanț. Se scie cum pentru turburările înscenate la mergerea sa la Viena, aŭ fost eliminați mai mulți studenți. Acum, după reîntórcerea sa din Viena, s'a pornit o cercetare aspră în potriva mai multor membrii ai colonieĭ române din capitală. Și ajuns în Cernăuț, — după cum scrie „Patria“ — a disolvat congresul bisericesc, pentru ca acesta să nu-și pótă deprinde dreptul sĕŭ de a controla actele sevîrșite de el și consilierii sĕi în paguba bisericiĭ pe care a compromis'o și rușinat'o. Étă câte va șire din articlul „Patrieĭ“: „Acest mitropolit este o nefericire. Lipsit de sciință, de înțelepciune, de blândéță apostolică, de adevĕrul buzelor, de moral și de demnitate, el nu are nici o calitate, care să-l facă vrednic de a fi archiereŭ.“ E nespus de regretabil, că în aceste timpuri de necredință și de materialism în fruntea bisericilor sînt puși ast fel de bărbați, cari sînt de parte de a fi următorii Apostolilor, cari risipesc, în loc de a aduna. Și e și mai trist pentru biserica română din Bucovina, care e singurul asil de mântuire, singura apărătóre a limbii și naționalității în mijlocul feliuritelor asupriri și persecuțiuni, care vin din tóte părțile.

Conferințele Slovacilor. Conducĕtorii acestuĭ popor, basându-se pe cuvintele primministruluĭ actual, care a promis în programul sĕŭ, lege, drept și dreptate, pe cum am fost notat în numĕrii trecuți, aŭ conchemat și ținut mai multe adunări naționale. Dintre acestea mai însemnate aŭ fost cea de la Liptó-Szt.-Miklos și Modra, la cari aŭ participat cam la 5000 de ómeni. În adunările acestea Slovacii și-aŭ espus gravaminele și și-aŭ format așa zicênd programul național. În acesta ei cer: Lărgirea dreptului de alegĕtoriŭ, regularea cercurilor electorali după numĕrul alegĕtorilor întroducerea votăreĭ secrete și curățenia alegerilor, pentru ajungerea căreia pretind ca votarea să se facă în mai multe locuri, ér nu numai în un loc, ca până acum. În locul al doilea voesc, ca libertatea de întruniri și reuniuni să fie

---

Baronul telegrafă chiar în ziua aceea: „Cât costă?“ Răspunsul relativ suna: „Un ducat imperial tot fontul de acte.“

Baronul se învoi și după câte va săptĕmâni primi procesul. Îl cântări. Făcea tocmai opt măji și 22 de fonți. Buretzky, inspectorul, voi se cântărésca și epistolele de cessiune a celor 228 membri familiari „și acele se țin de proces, greutatea lor încă trebue plătită:“ La acésta baronul erupse furios, și lăsă ca pentru aceĭ 7 fonți cât cântăriaŭ cele 228 epistole de cessiune să fie acusat separat. În tăcere însă își rîdea în pumni, căci el primi pentru aceĭ bani dóuĕ procese. Afacerea o termină repede.

Și pe cum vom vedé din cele următóre, succed câte o dată și cele mai mari prostii.

Baronul specula așa: Advocaților bĕtrâni nu-i de a li se încredința așa o raritate de proces. La procese lungi trebuesc advocați tineri. Advocații bĕtrâni nici de aceea nu sînt buni, căci își aŭ renumele lor, și chiar de aceea nu se încumĕtă a întreprinde o prostie, pe când câte o dată chiar și o prostie póte aduce folos în procese.

El căută dară un advocat tinĕr fără renume, pe Dr Mihail Garaba, lui îi concredu procesul Buretzky.

Mihail Garaba se apucă de lucru, studiă înfiorătórea afacere, se informă, alergă în sus și în jos, făcu curte dómneĭ judelui respectiv, și într'o bună diminéță câștigă procesul cel de o sută de ani a familieĭ Buretzky.

„Acesta-i puiul draculuĭ!“ strigă baronul jucând de bucurie. „Din acesta trebue să fac om renumit!“

Înainte de tóte se puse în trăsură și alergă în țara de sus, unde locuiaŭ sermanii membrii ai familieĭ Buretzky, spre a vedé ce impresiune va face asupra lor aceea scire. De acéstă plăcere nu se putea lipsi.

La reîntórcerea acasă aranjă în palatul sĕŭ un banchet splendid în onórea genialuluĭ advocat.

Când se presentă acesta, baronul îl îmbrățoșă și-l sărută, apoi trebui să se urce pe o tribună a nume ridicată în salon spre acel scop, și să povestéscă de cursul procesului până la stadiul ultim.

Festivitatea decurse splendid champagnia era escelentă, mâncările alese, și tinĕrul advocat fu obiectul admirăriĭ și invidieĭ generale.

Cu atât mai tare se minună baronul în ziua următóre, când advocatul, (care-și primise cu săptĕmâni înainte splendidul honorar,) îi trimise o notă de următorul cuprins:

Pentru aparițiunea la banchet	40 fl.
„ îmbrăcarea hainelor de salon	5 fl.
„ resumarea proces. Buretzky	200 fl.
„ predarea personală	50 fl.
„ trăsura în colo și în cóce	4 fl.
„ bacșișuri	3 fl. 10 cr.
suma sumarum	302 fl. 10 cr.

„Al draculuĭ lucru!“ cugeta Nabob. „Eŭ daŭ în onórea luĭ soiree, fac pentru el reclamă, și acum să-i plătesc aparițiia luĭ și reclama mea. E bine! . . . . . Și scóse din portefeuile 302 fl. și-i trimite.

„Salut pe domnul advocat!“

Când primi domnul Michail Garaba banii, îngălbini de frică.

Căci el voi numai să facă o bucuriă baronului, ca mulțămită pentru festivitatea de ieri, credênd, că baronul îa răspunde voios: „Din acésta va fi un proces, tinĕrul meŭ amic!“

Acéstă întorsătură fu nenaturală. Și nici nu rĕmase lucrul într'atâta, că încă în aceea zi aduse servitoriul baronului un comput teribil de lung, în care eraŭ computate advocatului tóte mâncările beuturile, cigările și luminările arse. Suma sumarum 500 fl. Garaba băgă mâna în pungă și scóse 500 fl. „Ia-i, Iohan, du-i domnului baron și-i spune că-l salut.

Acéstă întorsĕtură înspăimântă pe baronul ĕrăși.

„Doctorul e puiul draculuĭ! El plătesce. Te mirĭ ce a mai urma după asta!“

Acésta așa și fu, că după câte va zile baronul a fost citat la poliție.

„O afacere importantă,“ zise șeful poliției, „dta n'ai drept de crișmărit!“

„Ce înțelegi prin asta?“ — întrebă baronul indignat.

Șeful poliției apucă un act, și-i arĕtă baronului computul ce-l trimisese el advocatului.

„Étă DTa ai vîndut mâncări și beuturi. fără concesie, și ești prins cu fapta în mână, nu mai poți nega.“

„E bine!“ zise baronul plătesc totul, dar pe hoțul de advocat îl denumesc director dominal! Cât face pedépsa?“

Și cu acésta s'a finit vestitul proces Buretzky, dar și — mania de procese a baronului Balácsy.

(traducere.)

Ioan Pop Reteganul.

regulată prin lege. Referitoriŭ la administrațiă doresc, ca în comisiunile administrative să nu fie aleşi şi amploiaţi comitatensi şi comunali. Legile politice-bisericesci să fie revĕdute, zic Slovacii, şi cu deosebire cele ce se referesc la căsătoria civilă obligătóre, lăsându-o acésta cel mult facultativă. Cer mai de parte validitarea articluluĭ de lege 44 din 1868 despre egala îndreptăţire a naţionalităţilor. În fine învită guvernul, ca să înfiinţeze o şcólă superióră de industriă în Liptó-Sz.-Miklos cu limba de propunere slovacă şi o altă şcólă de agronomiă cu aceea-şi limbă de propunere.

Ziarele magiare, înţeleg cele şoviniste, în cererile Slovacilor, vĕd fire de ale panslavismuluĭ, care s'ar fi străplântat din Austria, şi acésta o deduc ele mai ales din împrejurarea, că Slovacii aŭ mai hotărît în adunările lor, ca cu ocasiunea viitórelor alegerĭ dietale să pună în candidatură bărbaţi de aceia, carĭ ajunşi în parlament vor forma partidul naţional slovac. Altele provócă guvernul, ca să petrécă cu atenţiune toţi paşiĭ Slovacilor, şi după ce nu pot escepţiona programul, supiţionézĕ intenţiunĭ reservate.

Aşa aŭ făcut Slovacii. Ér noi? Noi ne ţinem şi acum de scripta ministerială din era Bánffy, prin care s'aŭ oprit adunările nóstre naţionale, cu tóte că nu ar strica, dacă ne am cerca norocul, ca să ne convingem, dacă întru adevĕr este timpul legiĭ, dreptuluĭ şi al dreptăţiĭ.

Revistă politică.

Afaceri interne. Compatrioţiĭ nostri de o cam dată sînt ocupaţi cu celebrarea aniversariuluĭ al 50-lea de la mórtea poetului Petŏfi. La sĕrbătorile, ce se vor aranja în Sighişóra vor lua parte şi Saşiĭ mai moderaţi.

În ziile trecute primariul Fiumeĭ, Valencicĭ, a fost primit în audienţă de cătră prim-ministrul magiar. La întrebarea primariuluĭ, că ce are de cuget să facă ministrul Széll în cestiunea fiumană, acesta ĭ-a rĕspuns, că el doresce din tot sufletul ca mărgăritariul Ungarieĭ să înfloréscă, dar se va opune pretensiuniilor autonomiste, carĭ lovesc în demnitatea statuluĭ. Le va face unele concesiunĭ, carĭ însĕ nu vor fi în contra legilor esistente obligătóre pentru tóte părţile ţăriĭ. Ca să se restabiléscă pacea, ministrul va dispune, să se facă alegerĭ nóuĕ, din carĭ să iesă învingĕtóre elementele mai moderate. Din incidentul, că ministrul president se sfătuesce cu primariul şi nu cu guvernatorul Fiumeĭ, Szapáry, foile ungurescĭ trag conclusiunea, că acesta va dimisiona, prin care fapt Fiumaniĭ vor căpĕta curaj şi nu vor abzice de ideile lor autonomiste.

Austria. Nemţiĭ din Austria s'aŭ supĕrat foc pe pactul încheiat cu Ungaria. Creştin-socialiĭ provócă tóte partidele la luptă în contra Ungarieĭ, unde, cum zic eĭ, o clică domnesce asupra intereselor Austrieĭ şi a popórĕlor eĭ. Progresiştiĭ germanĭ în pactul cu Ungaria vĕd o călcare a constituţieĭ, un pact păgubitoriŭ pentru Austriacĭ şi o decădinţă economică. Germaniĭ liberĭ clasifică pactul de un mijloc de a strica sentimentul moral al poporuluĭ, de un focular de unde se pot nasce multe pericle neprevĕdute.

Ziarele Cehilor tot mai tare insistă asupra moduluĭ de a resolva cestiunea limbilor prin lărgirea cerculuĭ de activitate a dietelor provinciale, fiind de părerea, că numaĭ în forma acésta se pot complana lucrurile.

Altora li se pare ca necesară revisuirea constituţieĭ. Planul acesta e vĕdut cu ochĭ rĕĭ din partea ziarelor magiare. Ele pe lângă tótă ĭubirea, pe cum se laudă, ce o aŭ pentru constituţionalism, totuşi preferesc în Austria o domniă absolutistică, de cât ca să fie revĕdută constituţia.

Hollanda. Conferinţa de pace se apropie de termin. Buna înţelegere nu a fost nicĭ în conferinţele din urmă, în carĭ s'aŭ cetit resultatele la carĭ aŭ ajuns după o muncă destul de îndelungată. În acestea mai mult de cât orĭ cine altul aŭ stricat acordul delegaţiĭ Statelor-Unite. Mai întâiŭ s'aŭ opus decisiuneĭ, prin care de la sentinţa adusă din partea tribunaluluĭ ales nu se dă apelaţiă, şi a fost de lipsă ca să se schimbe terminiĭ, pentru ca să concurgă şi Statele-Unite cu votul lor la primirea acesteĭ instituţiunĭ salutare. Apoĭ aŭ contrastat alteĭ resoluţiunĭ, prin care se interzice folosirea materiilor esplosive aruncate din balóne asupra inimiculuĭ. În renitenţa acésta perseveréză şi acum. S'aŭ fost opus şi delegaţiĭ României, Greciei şi Sĕrbieĭ articluluĭ 27 referitoriŭ la instituţiunea tribunalelor de arbitriŭ, în care vedeaŭ periclitate interesele statelor micĭ. Dar după esplicările şi enunciaţiunile preşedinteluĭ secţiuneĭ acesteia Burgeois, s'aŭ alăturat şi eĭ la părerea maioritățiĭ.

Delegaţiĭ acum se ocupă cu formarea protocoluluĭ de încheiare, pe care va trebui să-l subscrie cu toţiĭ şi în care se vor espune conclusele la carĭ aŭ ajuns şi dorinţele, ce le mai aŭ delegaţiĭ. Conclusele orĭ resoluţiunile sînt puţine şi se referesc la instituirea tribunalelor de arbitriĭ, la regularea legilor de răsboiŭ, şi la oprirea de a folosi materiĭ esplosive orĭ producĕtóre de gazurĭ stricăcióse pentru sănătate.

Dorinţele delegaţilor sînt cuprinse în 5 puncte, pe cum: moderarea înarmărilor, ţinerea uneĭ alte conferinţe, carea să stabiléscă drepturile şi datorinţele puterilor neutrale, uniformarea armelor, ţinerea uneĭ conferinţe, carea să se ocupe cu reformarea convenţiuneĭ de la Geneva, şi în fine, ca cestiunea bunurilor private, a bombardăreĭ cetăţilor şi satelor pe cum şi jăfuirea lor în cas de răsboiŭ, să fie pertractată cu o altă ocasiune.

Conferinţa se va termina cu sfîrşitul luneĭ acesteia.

Sêrbia. Ex-regele Milan vĕdênd că paşiĭ făcuţi pentru estirparea radicalilor sînt desaprobaţi din partea tuturor şi cu deosebire din partea Rusieĭ, a început să-şi schimbe conduita faţă de uniĭ din şefiĭ radicalilor, îmbiându-ĭ cu agraţiare, carea însĕ nu a fost primită din partea acestor arestaţi.

Rusia ca să-şi arete antipatia faţă de stările actuale din micul regat şi indirect aprobarea radicalilor, a fost decorat pe ministrul plenipotenţiar sêrbesc din Petroburg. Ér acuma ca să siléscă guvernul sêrbesc, ca să nu aducă lucrurile până la estrem şi să dea pace radicalilor, are de cuget să-şi întrerupă legăturile diplomatice, până când lucrurile nu vor veni în statul lor normal.

Statele Unite. Americaniĭ din Statele Unite în lupta lor în contra Filipinenilor în parte şi-aŭ ajuns scopul. Insulele acestea acum sînt în posesiunea lor. Dar numaĭ pe din a fară. Căcĭ considerând lucrul mai de aprópe, indigeniĭ de loc nu sînt îndestuliţi cu noul stăpân. Eĭ vréŭ libertate. Garda lor naţională încă se menţine, care la fie care moment molestéză trupele americane mai micĭ. Cruţimile ce le aŭ esercitat soldaţiĭ americanĭ faţă cu indigeniĭ aŭ potenţat în aceştia ura deja concepută în contra nouluĭ inimic, ér în Americaniĭ din repnblică aŭ stîrnit desaprobare.

Voluntariĭ americanĭ încă sînt neîndestuliţi şi vor părăsi insulele. În locul lor vor fi trimişi soldaţiĭ regulariĭ, carĭ ca să termineze mai uşor cu locuitoriĭ nóueĭ posesiunĭ, se vor folosi, ca şi în răsboiul cu Spanioliĭ, de melinită. De aci se esplică opusĕţiunea desvoltată de Americanĭ, în contra conclusuluĭ de la Haaga de a se abandona materiile esplosive.

Corespondinţe.

Valea murĕşuluĭ, 1899 — Iulie 14.

La ajutoriul de stat.

Se cere din noŭ o jertfă preoţimeĭ. Va puté aduce acésta jerfă saŭ ba? — vom vedé!

E dureros însĕ că, atuncĭ când biserica e atăcată; biserica — basa naţionalităţiĭ nóstre — pentru apĕrarea eĭ, se cer jertfe tot numaĭ de la preot. Asta nu e bine.

Biserica stă din preoţi şi laicĭ. Laiciĭ strigă: Înc'o dată preoţi! daţi dovadă că sînteţi vrednicĭ de strămoşiĭ vostri, carĭ aŭ umblat cum aŭ putut, s'aŭ împărtăşit esclusiv numaĭ de traiul ţĕranuluĭ, dar aŭ rĕmas români, şi aŭ păzit neatinsă instituţia acésta sfîntă şi mărĕţă!

Sună frumos vorbele. E fórte bine, dar este un „dar“ şi un „óre“. —

Óre numaĭ tot preoţimea singură să aducă jertfe tot de una?! Dór nu va vre românimea să facă din preoţiĭ sĕĭ martiriĭ şi proletariĭ!

Am auḑit o dată pe un om vrednic vorbind aşa: Preoţimea saŭ se susţine de stat, saŭ se susţine de popor — saŭ se susţine ea pe sine prin muncă încordată şi grea peste mĕsură. Dacă laiciĭ vréŭ ca preoţimea

să se susţină de stat — atunci nu aştepte ca să nu fie plecată stăpânului. Dacă se susţine din hărnicia sa, atunci nu póte lupta pentru popor fiindu-i tot timpul cuprins cu muncă — şi dacă poporul ar pretinde-o acésta îi s'ar puté rĕspunde: nu ne daţi nimic — de nu lucrăm, murim de fóme.

Rĕmâne ca preotul să fie susţinut de popor, pentru ca poporul să pótă zice preotului: Al nostru eşti, causele nóstre trebue să-ţi fie sfinte, căci noi te susţinem.

Şi după ce în aceste vremuri grele, când nici un laic nu-şi ridică glasul să strige: Credincioşilor săriţi să ne scăpăm, să ne mântuim preoţimea pe sama nóstră, în aceste vremuri grele, trebue să strig eŭ laicimii nóstre: Ce gândiţi? Aşa de puţin sîntem înaintea vóstră — noi preoţii vostri, în cât să nu se afle nici un laic, care să facă atenţi pe ceilalţi credincioşi, că a sosit timpul — când poporul să sară *„în ajutoriul“* preoţimii şi pe lângă tótă sărăcia să o susţină, să o ridice materialminte?!

Mi s'ar puté obiecţiona, că preotul numai suferind alăturea cu poporul, îi póte sci nĕcasuriile şi îi póte fi apărător în lipsele lui, ér un preot „domnit“ îşi va uita de popor. Nu-i adevĕrat!

Da, zic şi eŭ, că o preoţime susţinută de stat îşi mai póte uita de popor — dar o preoţime „domnită“ prin sucursul poporului credincios — nici o dată. Avem o greşală noi românii ţoţi — étă-o: Preoţimea aştéptă totul, tot de la Blaş, laicimea aştéptă totul, tot de la preoţi. „Preoţi cu crucea 'n frunte.

Bine, dar nu Blaşul singur cu preoţimea constitue naţia nóstră! E vorbă de aceea, că preoţii să fie plătiţi de stat orî ajutoraţi. Blaşul lucră, se sbuciumă, luptă din tóte puterile. Preoţii se intereséză încep a suleva cestiunea prin foi. Unii renunţă la tot ajutorul. Alţii lipsiţi şi nĕcăjiţi cred a comite pĕcat, luând pânea oferită de guvern din gura proprilor copii sĕraci şi flămânzi. — nerenunţând aşa de marinimos ca ceî dintâiŭ, aceştia tac. Alţii apoi „fórte,“ dar „fórte“ puţini cer să-şi capete ajutoriul.

Blaşul lucră leal, perfect. Preoţimea încă luptă cum póte, dar totuşi cinstit. Ér alţii, carî ar fi chiemaţi în vorbă tac, de te omóră cu tăcutul.

Ar fi vremea să vorbéscă, dar eî, laicii, tac, aşa că sînt constrîns ca să-î recerc eŭ şi să-î rog să se pronunţe, să-î auçlim ce zic. Ce sfat ne daŭ eî, saŭ ce ajutor ne pot presta? Mi se va zice, că fiind preot cu crucea în frunte ce îţi trebue ajutor? Da, îmi trebue, căci de când sciŭ eŭ la toţi oficialii li s'aŭ înmulţit plăţile, numai a preotului tot scade. îmi trebue şi ne trebue căci în general avem cualificaţiunea ce o poftesce acésta.

Dacă preoţimea va tot aduce din timp în timp, jertfe, de la o vreme ne vom trezi cu o preoţime proletară, sărăntócă, carea numai cinste nu va fi pentru români!

Nu-ţi e mai ciudă de cât atunci, când câte un Român de al nostru, care înótă pe cât póte în materialism, strigă ca muşcat de şerpe, când e vorbă de ajutorarea preoţilor, că Dl Christos şi apostolii n'aŭ umblat după avere etc. Nu-mi e intenţiunea ca eŭ să mĕ provoc la ast fel de ómeni şi să-î rog, ca cu toţii să sărim în ajutoriul bisericii, care ne e mamă la toţi, ci mĕ adresez cătră aceia, la a căror inimă zace întru adevĕr binele bisericii, zicêndule, că a sosit timpul nu al vorbelor, ci al faptelor.

„Delagheja“.

Cestiunea autonomiei şi a ajutoriului de stat în diecesa de Oradea-mare.

Mişcarea, ce s'a fost început în archidiecesă referitoriŭ la ajutoriul de stat şi la autonomiă, carea în timpurile mai din urmă şi-a aflat rĕsunet în diecesa de Gherla, s'a străplântat acum şi în diecesa Orăzii-marî. Dăm mai la vale un proiect de resoluţiune primit în conferinţa preoţéscă din protopopiatul Sătmaruluî, care e de acord deplin cu resoluţiunile, carî s'aŭ luat şi pe airea în afacerea acésta. Sperăm, că esemplul preoţilor din districtul Sătmaruluî va fi imitat şi de alţii aşa, ca la momentul decisiv, preoţii nostri, din tóte diecesele, să fie cuprinşi de acela-şi cuget, să aibă acele-şi simţiri.

Din tractul Orăzii-marî.

În conferinţa preoţilor din protopopiatul Sătmaruluî ţinută în 23 Iuliŭ a. c. în comuna Csenger-Ujfalu, notariul tractual *Vasiliŭ Ardelean* preot în Vĕtiş, a înaintat confraţilor sĕî preoţi un proiect de resoluţiune, care a fost primit din partea conferinţeî preoţescî. Proiectul se ocupă cu cestiunile actuale ale autonomieî bisericiî gr. cat., ajutoriuluî de stat în legătură cu congrua catolicilor, a limbiî liturgice magiare şi a iubileuluî bicentenar al s. Unirî. Étă proiectul amintit:

1. Considerând, că ritul limba datinile şi întrégă istoria bisericiî nóstre gr. cat. române sînt cu totul deosebite de ale bisericiî rom. cat., cu care se intenţionézĕ a ne îmbina în un trup autonomic; îngrijaţi, că prin contopirea bisericiî nóstre în autonomia bisericiî rom. cat. clenodiile bisericiî nóstre gr. cat. se vor espune slăbireî — ma însă-şi biserica se va zgudui din temeliî, — basaţi pe actul prin care biserica nóstră s'a unit cu Roma, — act sancţionat prin bule papale, — şi prin care unirea se condiţiona numai de la primirea celor patru puncte dogmatice comune cu biserica rom. cat.:

Conferinţa doresce pentru biserica gr. cat. autonomiă separată de a bisericiî rom. cat.

2. Considerând, că augmentarea congrueî şi ajutul de stat este chestia, care jienesce preoţimea gr. cat. română, nu pentru că acéstă preoţime, ca cea mai modest dotată, mai dinastică şi mai suprem patriotică n'ar fi cea mai démnă de acéstă consideraţiune, dar pentru că statul cu ajutul sĕŭ vĕnézĕ şi acum ca tot de una a cumpĕra consciinţe, de la ceî cu înger mai slab, şi chiar pe obolul poporuluî român; luând în considerare, că ajutoriul ce-l îmbiă statul pentru clerul gr. cat. român este din averea ţăriî, unde concurge cu obolul sĕŭ şi poporul bisericiî nóstre gr. cat.:

Conferinţa află just, ca preoţimea gr. cat. română să-şi pretindă partea sa din visteria statuluî, să respingă cu indignaţiune ingerinţa factoruluî necompetent în administrarea bisericiî nóstre, prin care îngerinţă nejustificată, după ce clerul gr. cat. român atât cel superior cât şi cel inferior a fost tot de una la culmea chemăriî sale, se subminézĕ auctoritatea bisericiî şi a Ven. Ordinariat: Conferinţa declară, că ajutul de stat numai atunci îl va lua în consideraţiune, dacă acela se va împărţi prin Ven. Ordinariat, fără a se dejosi şi umili clerul la insinuaţiuni de a subalternilor de la administraţiunea civilă.

3. Cu privire la pretenţia limbiî magiare, ca limbă liturgică, carea e un postulat al acelor nenorociţi, neofiţi, patrioţi patentaţi de 50 de bani, carî abuzézĕ de credulitatea poporuluî credincios, de şi acel popor şi-a păstrat legea şi datinile strămoşescî tot de una cu scumpĕtate, — aceî neprecugetaţi însĕ bagă politica în biserică, în altar chiar, ceea ce tot de una a fost desastros pentru religiune:

Conferinţa rógă pe Ilustrul cler superior, ca în o cestiune atât de gingaşă să dea deslusirile necesarie la locurile competente, ca nu cum va pentru eventuala resolvire nenorocósă a aceleia, să se aducă desastre asupra s. Unirî.

4. Conferinţa se unesce şi se declară solidară la solemnităţile, demne de iubilarea bicentenară a s. Unirî, ce se vor aranja la timpul sĕŭ, cere şi aştéptă graţiósele dispositiuni ale Ven. Ordinariat.

Pentru pertractarea mai meritorie a acestor cestiuni marcaute conferinţa rógă măritul Ordinariat, să conchieme sinod mixt constătătoriŭ din fiii credincioşi ai acesteî diecese.

Astra.

Adunarea în Iclănzel din 11 Iulie 1899.

Despărţĕmîntul XXV (Ludoş) al „Asociaţiuneî pentru literatura română şi cultura poporuluî român“ şi-a ţinut adunarea generală din ăst an în comuna Iclănzel. Mi-a fost dat şi anul trecut să asist la adunarea acestuî despărţĕmînt. Ce aspect trist atunci!! . . . Frumósa şi spaţiósa biserica din Luduş era în contrast bătătoriŭ la ochi cu neînsemnatul numĕr al celor presenţi. Abia se puteaŭ observa — a fara de membriî comitetuluî — câţi va domni şi dame, ce putea-î să-î numerî pe degete, ér poporul absenta de tot.

Era de temut, că tot aşa va fi cercetată adunarea şi în anul acesta, cu atât mai vîrtos, că membriî acestuî despărţĕmînt eraŭ în numĕr mic, timpul se vedea nu prea favorabil, ér lucrul câmpuluî în toiul sĕŭ.

Cu tóte acestea orî ce temere a dispărut, când sórele se ridică spre amézî. Uruiaŭ trăsurile pe tóte drumurile aducêndu pe ceî ce aveaŭ să ridice reuşita acesteî adunărî.

Adunarea despărţĕmîntuluî XXV a fost imposantă.

Spiritul câmpenilor a ascultat de vócea consciinţeî lor şi de glasul timpuluî şi lăsând tóte ale sale aŭ alergat la Iclănzel cu viŭ interes în suflet pentru scopul nobil şi sfînt al Asociaţiuniî.

Se începe şedinţa.

În jurul meseî presidiuluî sînt Dniî: Nic. Solomon (preş. de onóre), Vas. Suciŭ (director), Romul Orbean (secretar), Ioan Boer (cassar) şi Vas. Vlassa ca membru în comitet.

Urmézĕ un grup de Domnî peste aşteptare de frumos. Fiind mulţi nu-î mai spun cu numele. Cred, că va fi de ajuns să zic, că a fost mai tótă inteligînţa din jur şi întrégă tinerimea.

În cerc frumos se întindea apoĭ admirabila ghirlandă a florilor câmpieĭ, întrunind atâtea dómne şi dşóre, cu zimbetul pe buze, cu focul viŭ în ochĭ, cu chipul blând simpatic, urmărind cu atenţiune şi interes desbaterile singuraticelor puncte ale programuluĭ. Nu le spun cu numele temêndu-mĕ ca să nu las vre una a fară şi aşa să-ĭ fac nedreptate.

De şi starea acestuĭ despărţĕmînt după cum o presintă raportul secretaruluĭ, a fost tristă, numĕrând 1 membru fundator şi 6 ordinarĭ, de astă dată însĕ se vede, că a luat un avênt gugantic spre progres.

În 2 Martie a. c. despărţĕmîntul a ţinut o adunare estraordinară, în carea s'a esmis o comisiune în persónele dlor Orbean şi Vlassa, cu scopul de a cutreera întreg ţinutul aparţinĕtor acestuĭ despărţĕmînt şi ast fel a face propagandă pentru inscrierea de membrĭĭ. Comisiunea şĭ-a împlinit misiunea. Resultatul fu uĭmitor: 28 membrĭĭ ordinarĭ şi 22 membrĭĭ ajutătorĭ. După raportul comisiuneĭ, al dluĭ secretariŭ şi cassar, carĭ tóte aŭ fost luate spre sciinţă, s'aŭ mai înscris membrĭĭ noĭ dniĭ: Flaviŭ Pop şi Maior drd în med. ca ajutatorĭ şi dl mare proprietar din Grebenişŭ Cormoş ca membru pe viaţă cu 100 fl. Când cassarul anunţă după aceea un noŭ membru ajutător în persóna dşóreĭ Mărióra Murĕşan (Chimitelnic), un puternic „să trăéscă“ isbucni din tóte pepturile şi ochiĭ tuturor căutaŭ pe gentila membră, ca pe un bun augur.

Şedinţa se închiă cu propunerea dluĭ Niculae Solomon, ca pe viitor, cu ocasiunea adunărĭĭ generale a acestuĭ despărţĕmînt să se cetéscă şi o disertaţie poporală, căcĭ e pĕcat, ca să nu se facă nimica pentru poporul ce asista în numĕr aşa de frumos, în cât ne încunjura de tóte părţile.

După fie care punct din program, corul ţĕrenilor sub conducerea dluĭ Orbean a cântat câte o piesă românéscă, din inimă românéscă. S'a cântat: Limba românéscă, Bravĭ ostaşĭ, Românul (vécurĭ triste şi cine te-a făcut pe tine. Şi apoĭ când tóte s'aŭ sfârşit, musica ne desfătă cu „Ardeleana“, care transformându-se mai târziŭ în vals, dedu semnalul, că acum e timpul tineretuluĭ.

Baremĭ de şĭ-ar conserva şi pe mai de parte avîntul, ce l-a luat în ăst an despărţĕmîntul acesta, şi barĕ-mĭ de le-ar servi de esemplu despărţĕmintelor, carĭ mai mult vegetéză de cât trăesc.

Ionel Târnăveanul.

Publicare de concurs.

Până la ziua de *15 August n. a. c.* se escrie concurs pentru primirea în *Internatul Vancean de fetiţe din Blaş.*

Condiţiunile primiriĭ sînt:

1. Peutru o elevă sînt de a se plăti pe un an scolastic 120 fl. solvibilĭ în dóuĕ saŭ cel mult patru rate anticipative, pe lângă aceea o taxă anuală de inscriere de 3 fl. pentru elevele din clasele elementare şi de 6 fl. pentru cele din clasele superióre, apoĭ 1 fl. pe an pentru bae. Elevele, carĭ vor învĕţa limba franceză orĭ musica instrumentală, vor solvi unele taxe moderate.

2. Fiind că elevele vor trebui să pórte vestminte uniforme, se va solvi 14—18 fl. după etatea fie căreia. Uniforma acésta, care se pregătesce în internat, constă din dóuĕ şurţe în formă de rochie, 2 pălăriĭ, — una de ĭérnă şi alta de vară, — şi din o toaletă,

3. La întrarea în Internat fie care elevă va trebui să fie provĕdută cu: *6 cămeşĭ, 6 camisóne, 6 pantaloni, 1 fustă de ĭérnă, 6 servete, 12 batiste, 6 părechĭ de ciorapĭ, 2 părechĭ de păpucĭ, 1 perie de dinţĭ, 1 perie de cap, 2 periĭ de încălţăminte, 1 plapomă, 2 peptenĭ, 1 saltea de lână, 2 perinĭ, 4 feţe de pat, 4 feţe de perină, 2 cuverte de pat din giolgiŭ alb, 1 lavor de spĕlat şi 6 ştergare.*

Obiectele acestea trebue să fie marcate cu numele eleveĭ.

Pentru suma numită fie care elevă va primi:

1. Instrucţiune în studiile prescrise pe clasele I—VI elementare şi VII—VIII superióre, educaţiune religioso-morală şi deprinderĭ în conversaţiune magiară şi germână.

2. Locuinţă în etajul institutuluĭ în sale marĭ, sănătóse şi luminóse provĕdute cu mobiliarul necesar.

3. Vipt întreg şi a nume: a) la dejun cafea cu lapte, b) la amézĭ 3 plese, Dumineca şi în sĕrbătorĭ, 4, c) la cină dóuĕ plese.

4. Spĕlat, luminat şi încălzit. În fie care lună elevele vor lua câte o bae.

5. Instrucţiune în fert, spĕlat, călcatul cu ferul, coptul pânĭĭ, tors, ţĕsut, curăţit, grădinărit, croit, ducerea socotelelor economieĭ de casă, conservatul şi aşedatul legumelor şi victualelor preste ĭérnă, îngrăşatul animalelor, prăsirea şi ţinerea galiţelor etc.

La cererile pentru primire e de a se alătura: estras de botez, testimoniŭ de pe clasa absolvată, atestat medical despre sănătatea eleveĭ, atestat de vaccinare şi revaccinare.

Concursele sînt de a se înainta *Preaveneratuluĭ Consistoriŭ Mitropolitan în Blaş,* alăturându-se la fie care o marcă de 20 cr. pentru spedarea francată a resoluţiuniĭ. De la cererea de primire *nu sînt dispensate* nicĭ elevele, carĭ aŭ mai fost în Internat.

Direcţiunea Internatuluĭ de fetiţe.

Concurs.

Adunarea generală a despărţĕmîntuluĭ subscris ţinută în 17 Iuliŭ st. n. 1898 în Reghinul săsesc a decis a da dóuĕ premiĭ à 15 fl. acelor învĕţătorĭ din raionul despărţământuluĭ sĕŭ, carĭ saŭ destins prin corul de cântărĭ fie cu adulţĭ saŭ cu copiĭ de şcólă; saŭ prin pomărit, grădinărit şi legumărit.

Spre scopul acesta se provócă toţĭ aceĭ domnĭ învĕţătorĭ, carĭ doresc a obţinĕ acest premiŭ ca să-şĭ astérnă rugarea instruată cu atestatul estradat din partea curatoratuluĭ bisericesc şi aprobat de oficiul protopopesc concernente, subscriseĭ direcţiunĭ până în preziua adunărĭĭ generale din ăst an, care se va ţinĕ la 10 August st. n. în Reghinul săsesc.

De la direcţiunea despărţământuluĭ al XXVI al asociaţiuniĭ.

Reghinul săsesc la 15 Iuliŭ 1899.

Petru Uilacan director. **Iosif Popescu** secretar.

Noutăţĭ.

Distincţiune. Dl *Dr Victor Babeş,* direct. institutuluĭ de patologie şi bacteriologie de la universitatea din Bucurescĭ, a fost numit preşedinte de onóre al congresuluĭ internaţional de medicină, care se va ţinĕ la Paris anul viitor. Sîntem mândri de acéstă distincţiune, care s'a adus nu numaĭ persónelĭ, ci întregului popor român. — *Ioan Gerasim* jude de tribunal în Alba-Iulia a fost distins de Maiestatea Sa cu titlul de *jude de tablă.* Sincerile nóstre felicitărĭ!

Întru mărirea luĭ Dumnezeŭ. Parochia greco-catolică Bucium-şésa în ziua s. Rusale a. c. a avut bucuria de a se vedé proprietara unuĭ prapor din mătasă vînĕtă în preţ de 112 fl. Acésta o mulţămesce liberalităţiĭ următorilor poporenĭ: Societariĭ mineĭ „Gheorghina“ (Ciobescĭ) fl. 65·50; Nicolae Ionuţ, Aviron Macaveiŭ, Alesandru Macaveiŭ iun. şi Ioan David Drăgan câte 10 fl.; Alesandru Macaveiŭ cantorul 5 fl., ér Alesandru Scurtea 2 fl. Porto de peste 3 fl. s'a acoperit din partea capelanuluĭ local. Una cer de la Preabunul Dumnezeŭ, să ne dea să mai putem face aşa! *Capelanul.* — *Nastasia Tilinca* vĕduvă a dăruit s. bisericiĭ gr. cat. din loc un rînd de ornate bisericescĭ în preţ de 42 fl. v. a. Dumnezeŭ să-ĭ priméscă jertfa. Chimitelnic la 26 Iuliŭ 1899. *T. Hărşan* paroch gr. cat.

Director la Năsĕud. Comitetul administrativ al fondului foştilor grăniţerĭ năsĕudenĭ a ales ca director al gimnasiuluĭ din Năsĕud pe dl profesor *Virgil Şotropa,* Alesul a întrunit unanimitatea voturilor. Felicităm noul director!

Un lucru regretabil. Ni-se cere publicarea următórelor şire: Se atrage atenţiunea autorităţilor competente din diecesa Gherleĭ, că ómeniĭ, din aceia-şĭ diecesă, încredinţaţi cu vinderea haĭnelor bisericericescĭ liferéză particularilor costume femeescĭ făcute din ştofă de vesminte bisericescĭ. Faptul indignéză sentimentele religióse ale credincioşilor. Casul s'a întîmplat în o parochiă, a cărui pastoriŭ ne-a rugat pentru publicarea şirelor de mai sus.

Asociaţiunea la Deva. Am amintit, că anul acesta adunarea generală a Asociaţiuniĭ se va ţinĕ la Deva. După cum ni-se scrie acolo s'aŭ şi început deja pregătirile. Între sĕrbările ce se vor aranja cu acest prilej va fi şi o esposiţie viuă care va representa frumósele porturĭ din ţara Haţĕguluĭ.

Tunel submarin. Între Englitera şi Irlanda e proectat un mare tunel submarin, a cărui lungime ar fi de 55 chm. din carĭ 40 sub mare. Cheltuielile esecutăriĭ se ridică la cifra de 300 milióne francĭ, pe carĭ câţĭ va bancherĭ sînt gata a-ĭ şi imprumuta. Tunelul s'ar începe în districtul Autrien şi s'ar sfârşi la Wegtownshire.

Convocări. Despărţământul XXVI al asociaţiuniĭ îşĭ va ţinĕ adunarea generală din anul acesta în 10 August n. în Reghinul săsesc. — Adunarea generală a Reun. femeilor române din Mediaş şi jur se va ţinĕ la 28 August n. a. c. în şcóia gr. ort. din *Mediaş.* — Reuniunea învĕţătorilor gr. cat. din Archidiaconatul părţilor Sătmărene îşĭ va ţinĕ adunarea generală la 10 August n. în *Săsarĭ.*

Petreceri de vară. În Turda în 6 Aug. cu ocasiunea adunărĭĭ despărţământuluĭ asociaţiuniĭ se va aranja o petrecere de vară în Otel Central. — Asemenea se va aranja şi în Basna o petrecere de vară în 1 Aug. din incidentul adunărĭĭ despărţământuluĭ în acel oraş.

Mulţămită. Comitetul reuniuniĭ sodalilor românĭ din Sibiu, aduce mulţămitele sale dluĭ *Dr Ioan Mihu* din Orăştie, care a dăruit reuniuniĭ 62 fl. 73 cr. diurnele sale congresuale şi sinodale.

Cas de mórte. *Dumitru Stăncescu* talentatul scriitor şi iscusitul povestitor de anecdote a încetat din viaţă la Axenfels în Elveţia. A fără de mai multe scrierĭ de valóre literară Stăncescu a fost directorul folositóreĭ publicaţiĭ „Biblioteca pentru toţĭ“. Odihnéscă în pace!

Necrolog. † *Ananiă Hosszu* protopop gr. cat. în Tetiu, diec. de Gherla a repausat la 23 Iuliŭ n. în al 50-lea an al vieţiĭ, al 24-lea al preoţieĭ şi fericiteĭ căsătoriĭ.

În veci amintirea luĭ!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Viața și operile luĭ Andreiŭ Murĕșan.

(Continuare.)

Ce e drept, i-s'a dat ocasiune destul de bună pentru a scăpa de acest oficiŭ greŭ și neplăcut. dar el nu voi să se foloséscă de ea. A nume în 1855 vechiul sĕŭ profesor, Simion Bărnuț. ĭ-a esoperat catedra de limba și literatura română la universitatea din Ĭași, în care sens Bărnuț ĭ-a și făcut învitare. [1]) Dar Murĕșan n'a urmat acesteĭ învitărĭ, din mai multe motive espuse în o epistolă a sa, din care las să urmeze aci părțile privitóre:

„Cât pentru strămutarea mea la Moldova. trebue, să vĕ spun, că pentru de o cam dată mĕ resolv a rĕmâné în postul, la care mĕ aflu, mai ales luând în considerațiune și împrejurarea, că am servit statuluĭ austriac în calitate de translator și concipist 6 anĭ, în cât îmĭ mai lipsesc 4 anĭ, ca să fiŭ capace de pensiune, atât eŭ, cât și soția și pruncii, la venirea uneĭ mórte timpuriĭ, mai în colo precugetând și la aceea, că de și léfa anuală de 325 galbinĭ este onorifică pentru un bărbat, mai ales necăsătorit, pe lângă tótă scumpĕtatea, ce domnesce de o cam dată în principate, pentru un părinte însĕ cu familie numĕrósă, cum sînt și eŭ, crede domnul meŭ, că nu este de ajuns, nicĭ pe lângă cea mai mare economie. Apoĭ de la o miserie sigură, care mĕ dedaĭ a o trage după mine, la alta nesigură, pe care nu o pot cunósce din tóte părțile, îmĭ vine cu greŭ, să mĕ strămut.

„Domnul meŭ! Datorința de părinte mĕ face a mĕ îngriji pentru viitorul familieĭ mele în cas de mórte, apoĭ acel viitor nu-l pot ajunge de cât saŭ prin o pensiune de care la dvóstră, pe cât sciŭ, la femeĭ nu esistă, saŭ prin o léfă bună, din care să fiŭ în stare a-mĭ pune ceva la o parte în tot anul. În Austria léfa-mĭ este mică, pensiunea însĕ-mĭ asigură pe femeie și pruncĭ de la cerșirea pe la ușile creștinilor; în Moldova nu mĕ pot bucura nicĭ de una, nicĭ de alta. Nu de léfă, căcĭ abia ajunge pentru trebuința de tótă ziua; nu de pensiune, care nu esistă în felul acesta. Pe lângă acésta, starea cea precarie a principatelor în timpul de față, pentru un om cu familie încă nu este prea atrăgĕtóre, nu pentru opositiunile cele de acolo, carĭ întru adevĕr sînt nubecule, ci pentru cele din a fară, carĭ saměnă a orcane. Aședându-se o dată principatele de la Dunăre definitiv, și patriotic, de care se află însuflețițĭ cu distincțiune fraților moldovenĭ, atuncĭ eŭ voiŭ fi cel dintâiŭ, care voiŭ cânta, cum am cântat și în anul presinte:

Te salut Moldovă, țară renumită,
Patria luĭ Ștefan, mareluĭ eroŭ,
Căcĭ cu mic, cu mare, cu Domn și elită
Îțĭ preparĭ 'n lume un viitor noŭ!

Eŭ așĭ fi cel dintâiŭ, care așĭ cere post amĕsurat puterilor mele în Moldova.

„Avușĭ bunătate a zice, că venind acolo așĭ avé ocasiune a viețui mai conform naturelĭ. pentru care am fost chemat.

„Domnul meŭ! Chemarea mea ar fi fost să mĕ cuprind cu Pegasul, aspirând la Olimp, și ca să o pot face acésta bine, aveam trebuință de câte va peregrinajurĭ pe la pămîntul cel clasic, ér nu să vînd participiĭ, saŭ, ce e mai rĕŭ, să traduc guvernuluĭ meŭ hârtiĭ ciocoescĭ, pe carĭ consoțiĭ meĭ saŭ nu le vor, saŭ nu le pot descifra; acésta însĕ a-și fi putut-o face numaĭ având o moșióră saŭ un capitălaș, care să-mĭ verse pe tot anul un venit sigur de 400—500 galbinĭ, saŭ având un post de bibliotecar cu léfă bună.

„Ĭértă, bunul meŭ profesor, că mĕ espectoraĭ cu atâta sinceritate, și nu lua în nume de rĕŭ, dacă împrejurările de o cam dată nu mĕ ĭértă a mĕ amĕsura dorinței dvóstre.“ [1])

Rĕmâne decĭ și pe mai de parte în oficiul sĕŭ de translator și concipist în Sibiŭ până în luna luĭ Aprilie 1861, când dimpreună cu maĭ multĭ funcționarĭ fu pus în disponibilitate, cu plata întrĕgă. După aceea contele Mikó îl chiamă la Cluș tot în calitate de translator și concipist și îĭ trimite chiar și decretul, dar el din motivul, că este prea bĕtrân să învețe a concipia ungurește, refusă acéstă învitare și se întórce ĕră la Brașov, la locul gloriei sale.

III.

„Icóna crescerii rele“.

Obiectul. Specimene. Limbagiul și stilul.

Andreiŭ Murĕșan, pe cum am maĭ amintit, pe timpul, când era profesor, s'a ocupat mult și cu literatura pedagogică, ce e drept, nu ca să întemcieze sisteme pedagogice, nu cu gândul de a îmbrățișa și de a cultiva și dînsul literatura pedagogică, ci singur pentru cultivarea sa propriă. Dar vĕdênd, că — pe când Francezĭ, Anglezĭ și Germanĭ aŭ deja o literatură pedagogică desvoltată — scriitorĭ românĭ nu daŭ nicĭ o atențiune literaturiĭ pedagogice, de și ramul acesta al literaturiĭ are cel maĭ netăgăduit rol în propagarea culturei și în educațiunea națiunilor, instinctive s'a născut în dînsul idea, ca prin o traducere românéscă, să punĕ basă literaturiĭ pedagogice la Românĭ.

Și, în adevĕr, la 1848 Murĕșan a și scos la lumină, în tipografia luĭ Ĭoan Gött din Brașov, cartea sa: Icóna crescerii rele, tradusă și prelucrată conform relațiunilor românescĭ după Krebsbüchlein, adecă după Cărticica Raculuĭ a renumituluĭ pedagog german Cristian Gotthilf Salzmann. [2])

Părintele Filantropinuluĭ de la Schnepfenthal în Cărticica Raculuĭ dă poveți ironice pentru crescerea rea a copiilor, pe fața cărțiĭ se vede un rac mare cu treĭ maĭ micĭ, cu cuvintele: „Voiŭ face, bădișorule, dacă maĭ întâiŭ voiŭ vedé, că facĭ tu.“ Murĕșan în Icóna crescerii rele de asemenea dă „un îndreptar pentru orĭ ce părinte înțelept“, prin care vre să arete defectele crescerii rele, și arătându-i-le, să schimbe cursul acelora. Principiul cărțiĭ sale este: „Fă așa. dacă vreĭ, ca fiul tĕŭ să fie rĕŭ“, saŭ cu alte cuvinte: „Nu fă așa, că nu e bine.“

Icóna crescerii rele, care pe lângă Cărticica Raculuĭ maĭ are și un „adaus“ de Carol Han, întrĕgă se compune din tablouri și scene, unele compătimitóre, altele revoltătóre, luate din familiĭ din tóte clăsile societățiĭ. În fie care vedem numaĭ părinți nefericiți și copiĭ încă și maĭ nefericiți. O singură scenă, saŭ întîmplare nu cuprinde cartea acésta, de care noĭ să nu fi vĕdut, orĭ să nu fi audit în viața practică.

Cine óre nu cunósce părinți, carĭ se plâng, că copiiĭ lor sînt rĕĭ, neascultătorĭ și îndĕrĕtnicĭ, de și le-aŭ dat cea mai bună crescere? Cine n'a vĕdut mame, carĭ dojenesc saŭ bat, fără cruțare, pe copiiĭ lor, pentru o mică greșélă comisă chiar atuncĭ, când aceia voiaŭ, să facă ceva surprindere plăcută mameĭ lor; saŭ mame aduse în perplesitate și rușine prin ficele lor limbute și rĕsfățate? Aŭ dóră va fi cine va, să nu fi vĕdut părinți poftind de la fiiĭ lor, să fie chiar așa de cu minte, pe cum sînt eĭ, să nu fugă după un fluturel, ca să-l prindă, saŭ după o floricică, ca să o rumpă?

Mulți vom fi vĕdut de bună samă părinți, carĭ se cértă la olaltă înaintea fiilor sĕĭ, vorbesc pe aițiĭ de rĕŭ, se jócă cu vorbe frivole și giume impie, și totuși ar vré, ca fiiĭ lor să nu aibă scăderile acestea.

Uniĭ îșĭ vor deda copiiĭ cu minciuna încă de micĭ, mințind înaintea lor numaĭ din glumă; alțiĭ ĕră se vor bucura, că copiiĭ lor așa de frumos aŭ sciut-o suci, și a se scăpa de pedépsă prin câte o minciună bine socotită, ba încă vor lăuda și remunera pe copiiĭ lor pentru o atare bravură de minciună, și cu tóte acestea eĭ se vor mira maĭ tare, vĕdênd maĭ târziŭ, că fiiĭ lor aŭ devenit mincinoși și înșelătorĭ.

Sînt mame, carĭ vor îndopa cu cele maĭ molatice mâncărĭ pe fiiĭ lor iubițĭ; tătânĭ, carĭ vor deda pe fiiĭ lor încă de micĭ cu bentura, îĭ vor învĕța, să fie gingașĭ în mâncare și îmbrăcăminte, să se păzéscă de tótă adierea vîntuluĭ. Și apoĭ cine se va mira maĭ tare, dacă acești copiĭ cu timpul vor fi nesațioșĭ, risipitorĭ, invalidĭ și inerți?

Prof. Ĭoan Rațiu.

(Va urma.)

---

[1]) Veți Amicul Familieĭ; 1890 Nr. 18.

[1]) Epistola de datul 4 Nov. 1855 a luĭ Andreiŭ Murĕșan, publicată în Amicul Familieĭ; 1890 Nr. 18.

[2]) Cristian Gotthilf Salzmann s'a născut la 1 Ĭunie 1744 în Sömmerda lângă Erfurt în Germania, unde tatăl sĕŭ era preot. Studiile teologice le-a absolvat în Ĭena, la 1768 a devenit preot în Rohrborn și după aceea în Erfurt. Ca pedagog s'a făcut cunoscut prin Krebsbüchlein și Konrad Kiefer. În 1781 funcționéză ca catechet la Filantropinul din Dessau, la 1784 întemeiéză Filantropinul din Schnepfenthal, care stă și până azĭ. A murit la 31 Octobre 1811. Scrierile sale pedagice, carĭ tóte se caracterisézĕ prin claritatea ideilor și fluiditatea stiluluĭ, maĭ recent aŭ apărut în colecțiunea Die Klssiker der Pädagogik, Langensalza 1894, vol. III și IV, unde se află și Cărticica Raculuĭ.

Amalrich regele Ierusalimului și ceĭ doĭ peregrinĭ.

(Narațiune istorică).

(Continuare.)

Peregrinii retragêndu-se la o parte se socotiră ce să facă. Kuncz zicea: „Óre pĕcătuim noĭ, dacă lăsăm pe ucigași ca să infigă pumnalul în Nureddin? Trăind dînsul creștinii ajung pradă urgiei lui. Ce credĭ tu? Să-ĭ lăsăm neconturbațĭ?“

Bernhard de Zollingen dând din cap îĭ replică ast fel: „Nu e bine așa. Dacă el a omorît atâția ómenĭ, despre aceea are să-și dea samă înaintea lui Dumnezeŭ. Datorința nóstră este, să-l facem atent despre ceea ce îĭ se gătesce, la din contră și noĭ ne facem părtași omorului. Fapta acésta póte o să-ĭ móie inima lui împetrită și ne putem aștepta, că în semn de gratitudine să lase castelul în pace!“ Părerea lui Bernhard fu primită și ambiĭ se apropiară în liniște de cortul lui Nureddin. Sentinela durmia. Ei o deșteptară și ĭ-a rugat să-ĭ conducă fără întârziere înaintea lui Nureddin, ca să-ĭ vorbéscă, fiindu-ĭ periclitată viața. Turcii mai întâiŭ nu voiaŭ, în urmă cedară și unul dintre dînșii întră în cort. Reîntorcêndu-se le zise să-ĭ urmeze. Nureddin sculându-se îĭ primi cu o privire aspră. „Ce aveți voĭ de a-mĭ spune; voĭ carĭ v'ați deslegat ca să fugiți?“

„Ne rugăm, să fiĭ liniștit“, zise Kuncz „și să ascultĭ, ce avem de a-ți spune. Nu tăgăduim, că n'am voit să fugim. Dar acésta nu e crimă, pentru că fie care om trebue să tintéscă într'acolo ca să-și susțină viața cât se póte mai mult. Nóuĕ ni-se pare, că Dumnezeŭ ni-a dat gândul acesta chiar pentru binele tĕŭ. Peste o óră, aŭ să vină doĭ ucigași ca să te omóre. Fiĭ cu grijă! Le am auzit bine tot planul, dacă vreĭ, ți-l spunem din cuvînt în cuvînt.“

Nureddin era să nu le dea niciĭ un creZĕmînt povestireĭ, dar dînșiĭ aŭ reprodus planul ucigașilor în tocmaĭ. Împreujurarea acésta îĭ făcu să le crédă. Apoĭ porunci paznicilor să aducă în cort un cadavru și să-l așeZe în locul ce-l va arĕta dînsul; ér ei să se culce și să se facă că dorm. Nureddin voia să se retragă în fundul cortului și de acolo să pândéscă. Păzitoriĭ se reîntórseră în dată cu un cadavru, pe care îl așezară pe așternutul comandantelui. Nureddin luându-și turbanul de pe cap îl puse pe capul cadavrului, apoĭ se retrase într'un colț al cortului. Abia se împlini óra și dóuĕ figurĭ apar înaintea cortului tĕrêndu-se pe mâni și picióre Ambiĭ aveaŭ cuțite în mâni. Ei se apropiară încet de pat, desfac învelitórea și lovesc fără milă cu pumnalele în cadavru.

„E de ajuns,“ zise unul; „l-am nimerit tocmaĭ în inimă, veZĭ că nu se maĭ mișcă. Să grăbim, nu cum va să ne găséscă cine va.“

Într'aceea Nureddin ridicându-se încet se apropie de dînșiĭ și strigă: „Sînt ucigași în cortul lui Nureddin!“ De o dată s'ar păzitoriĭ și ceĭ doĭ peregrinĭ, pun mâna pe ucigași și le ieaŭ pumnalele. Sgomotul a deșteptat și pe ceĭ alaltĭ soldați, într'un minut cortul fu ticsit de soldați.

Nureddin le porunci să stea de pază până diminéța și să grijéscă nu cum va să le scape din mână ucigașiĭ. După acestea lăsă să se ducă cadavrul, apoĭ culcându-se ér-și durmi ca și când nu s'ar fi întîmplat nimica.

Diminéța, când raZele sórelui s'aŭ ivit pe munte, Nureddin se scolă și demândă ca să-ĭ aducă pe ucigași înaintea lui. Tótă fața îĭ se schimbă când vĕZu că ucigașiĭ sînt doĭ dintre oficeriĭ superiorĭ. O durere cumplită îĭ cuprinse sufletul și acoperindu-și fața cu mânile niciĭ nu putu vorbi câte va minute. Cum să nu se supere, când chiar ceĭ maĭ credincioși dintre oficeriĭ lui s'aŭ conspirat să-l ucidă.

Liniștindu-se îĭ agrăi emoționat: „Allah îmĭ este martor cât de mult v'am iubit pe voĭ. V'am eliberat din lanțurile sclăviei și v'am scos din întunecimea închisoriĭ; v'am încărcat cu daruri scumpe și v'am făcut căpitani aĭ meĭ. De când sînteți în servițul meŭ tot de una v'am favorisat, și la tóte acestea care e resplata? În întunerecul nopții veniți tiptil ca să mĕ ucideți. La acésta nu m'am așteptat.“ Ochiĭ lui se implură de lacrămĭ, dar sufocându-și durerea continuă cu amărăciune: „Dacă îmĭ erați credincioși, ajungeați de parte. Acum trebue să periți; niciĭ chiar Allah nu vĕ póte mântui din gura morții. Pentru trădătoriĭ și ingrații nu esistă considerare; ei trebue să móră.“ Ucigașiĭ căZură în genunchĭ, îĭ sărutară póla mantaleĭ și cerură iertare. A fară cu voĭ,“ răcni furios „luați-i și îĭ dați de a dura pe stîncĭ în jos. ca să nu rĕmână niciĭ urmă dintr'înșiĭ.“ Gardiștiĭ îĭ ieaŭ pe sus și îĭ duc unde era muntele maĭ prăpăstios. Aicĭ ĭ-aŭ legat la mânĭ și picióre, apoĭ ĭ-aŭ bătut cu vergĭ și în urmă apucându-ĭ de mânĭ și de picióre le-aŭ dat drumul în abis. După câte va loviturĭ un sunet nădușit vestia celor de sus esecutarea ucigașilor. Un cornist suflând din corn, vestesce mulțimiĭ ostașilor, că toțiĭ ceĭ ce vor încerca o asemenea crimă așa se vor sfârși.

Tot lagărul amuți. Soldațiĭ stăteaŭ înmărmuriți; toți înjuraŭ pe faptuitori. La porunca lui Nureddin, ceĭ doĭ creștini fură aduși înaintea lui. Dînsul îĭ agrăi: „Voĭ sclaviĭ lui Nureddin, v'ați purtat, pe cum trebue să se pórte ómeniĭ de cinste. Voĭ ați putut fugi și să scăpați de sclăviă. dar nu ați făcut-o ci ați rĕmas ca să-mĭ mântuiți viața. Spuneți-mĭ, ce v'a îndemnat ca să faceți ast fel?“

„Ce ne întrebi? rĕspunse Kuncz. „Ceea ce am făcut, nu e ceva deosebit, fiind că oriĭ ce creștin ar fi făcut ast fel. Dumnezeul nostru ne poruncesce, ca să iubim și pe dușman.“

Nureddin le zise rîZênd: „Dumnezeul vostru cu adevĕrat este mare și puternic! Poftiți cereți oriĭ ce de la mine!“

Bernhard îĭ replică: „Altă datorință creștinéscă este, ca să iubescĭ pe deaprópele tĕŭ, ca însuți pe tine. De aceea nu voim să cerem nimic pentru noĭ, ci ne rugăm pentru alțiĭ. Tu amenințĭ cu cutropire pe creștiniĭ din acest castel. Dacă ajunge castelul în mâinile tale, atunci toți sînt fiiĭ morțiĭ fără deosebire de vinovat și nevinovat. Te rugăm să-ĭ cruți, pe cum Dumnezeŭ te-a cruțat pe tine. Retrageți soldații și lasă-ĭ în pace!“

„Nureddin rĕspunse: „Voĭ îmĭ cereți maĭ mult de cât viața, dar nu voesc să nu vĕ împlinesc dorința; fie pe cum voiți!“

Zicênd acestea conchiemă căpitaniĭ și le zise: „Luați tóte aparatele și mașineriile de asalt, sistăm asediul și ne retragem în țara nóstră.“ Mulți începură a murmura contra poruncei acesteia, nu le venia nici de cum la socotélă să se desfacă așa ușor de prada unui castel creștin. Alții înse eraŭ voioși, fiind că și stăpânul lor a făcut o dată o faptă bună.

Peregriniĭ liberĭ fiind, plinĭ de bucuriă merseră în fortăréță, unde fură întimpinați între urărĭ și purtați pe umerĭ. După câte va zile își continuară calea mânați de gândul de ajunge cât maĭ în grabă în patria lor iubită. Dar vorba veche: omul propune Dumnezeŭ dispune. Abia călătoriră dóuĕ zile și fără veste se pomenesc în fața uneĭ cete de păgânĭ, carĭ s'aŭ desfăcut de oștirea lui Nureddin cu scop ca să prădeze satele creștine din jur. Conducĕtorul acesteĭ cete era chiar o rudă de a celor doĭ conjurați, pe carĭ ĭ-aŭ descoperit peregrinĭ. Cât ce-ĭ vĕZu îĭ opri și îĭ prinse. Zicênd că ei umblă să tradeze creștinilor, planurile lor. El voia să-ĭ ucidă și dacă nu ar fi fost în céta lui și aderenți de aĭ lui Nureddin, ĭ-ar fi și omorît. Ast fel ca să nu-ĭ scape din mână, îĭ duse cu el din sat în sat până ce ajunse la un munte, unde avea un castel. Aicĭ în timpul nopții îĭ dete pe mâna alor câți va turcĭ, ca să-ĭ urce în fortăréță și să-ĭ arunce în prinsóre. Aicĭ aveaŭ să petrécă bieții peregrinĭ timp îndelungat între chinurĭ și nĕcasurĭ drept pedépsă pentru tradarea conjuraților.

Capitolul X.

Mórtea puternicului Nureddin.

Peregriniĭ nostri duceaŭ viața cea maĭ ticălósă în afundimile castelului. Sănătatea lor se sdruncina zi de zi și acum eraŭ numaĭ nisce schelete; întru atâta ĭ-aŭ slăbit cu fómea. La început eraŭ amîndoĭ la un loc, unde puteaŭ să se servéscă înprumutat; dar cât ce aŭ observat, că în modul acesta miseria lor e suportabilă, ĭ-aŭ separat. Acum numaĭ cu vorba maĭ puteaŭ comunica. Dar pentru dînșiĭ și atâta era de ajuns.

„Óre nópte e saŭ ziuă?“ întrebă Kuncz. Bernhard îĭ rĕspunse: „Dar de unde să scim, dacă raze de sóre nu străbat în bésna acésta; sunet din a fară nu auZim aicĭ în singurătatea acésta atât de infiorătóre. Îți mărturisesc iubite prietine, că mĭ-ași da castelele mele și tóte avuțiile, numaĭ să maĭ pot vedé o dată sórele și să aud murmurul rîului din țara mea. Numaĭ atâta doresc, apoĭ să mor.

„Nu dispera,“ îĭ replică Kuncz. „Dumnezeŭ care ne ține aicĭ în ticăloșia acésta pentru pĕcatele nóstre, în oriĭ ce moment póte sparge muriĭ acestia și să ne facă ér-și liberĭ.“ Pe când vorbiaŭ ast fel, pe scară să auZia pașul îndesat al pĕrcălabului, care atât de mult ĭ-a chinuit. Bernhardt tresări, ranele ce le avea pe corp, îĭ stîrniaŭ durere și îĭ amintiaŭ figura de ghîde a paznicului fără suflet. Chiar și Kuncz la auZul pașilor își pipăĭ involuntar corpul strivit de loviturile tiranului și șopti încet: „Óre ce are să facă cu noĭ?“ „Dar ascultă,“ zise Bernhard,“ mie mi-se pare că nu e

pașul pazniculuĭ. Trebue să fie un altul póte chiar stăpânul castelului, care vine să se desfăteze de nenorocirea nóstră. Necunoscutul deschide ușa și ținênd în mână un felinar întră în prinsóre. De o dată îl lovesce o duhóre neplăcută, care îĭ opri respirațiunea. „Pe profetul," șopti el „prinsoneriĭ acestia trebue să aibă natură de fer; alt cum de mult trebuiaŭ să se prăpădéscă în acéstă speluncă. Pipăind cu luminarea pe lângă păreți ajunge la locul, unde eraŭ ceĭ doĭ peregrinĭ. Când îĭ vĕdu atât de storși și schiloḑi ca și nisce schelete, se cutremură și strigă: „Mai bine să mĕ achețe de cât să fiŭ slușbaș aicĭ."

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

St. C. Alexandru: **Cartea copiilor — ilustrată** pentru cl. II. primară. Brașov, 1898, prețul 40 cr. Bucățile din cărticica acésta de 198 pag. sînt aranjate după lunĭ și sînt din sfera tuturor obiectelor, ce se tractézĕ în școla poporală. Scopul autoruluĭ se pare că a fost saŭ să eschidă alte manuale, saŭ să publice cărticica acésta pentru ceĭ ce se prepară a casă. Găsescĭ aci esercițiĭ de intuițiune, gramaticalĭ, aritmeticalĭ, rugăciunĭ, poesiĭ, proverbiĭ, ghîcitorĭ, chestiunĭ de religie, bucățĭ de cetire, povestĭ, cu un cuvînt de tóte.

Semințe din agrul luĭ Christos, cuvîntărĭ bisericescĭ de *Zacharĭă Boiu*, tomul I. cuvîntărĭ la Duminecile de peste an. Sibiŭ 1898, pag. 324, prețul 1 fl. 50 cr. cu portretul autoruluĭ. Se cuprind în cartea acésta 56 predicĭ, începênd de la Dumineca Pascilor și sfârșind cu Dum. Florilor. Cuvîntările sînt scurte, scrise frumos fără de întorsĕturĭ și figurĭ retorice, într'un stil simplu și ușor, spre a puté fi pricepute de poporul credincios. Dl asesor Boiu, a publicat cuvîntările acestea după un serviciŭ preoțesc de 35 anĭ, cu scopul, ca ele să fie folosite de preoțĭ, îndemnându-i să predice cuvîntul luĭ Dumnezeŭ, un lucru azĭ fórte negles. Scrierea e dedicată memorieĭ mitrop. Șaguna, și e tipărită cu binecuvîntare archierésca.

Curs complet de limba francesă de Arseniŭ Vlaicu, partea I și II. Brașov 1899, ediț. Zeidner, pag. 226, prețul 1 fl. 20 cr. Cuprinde pregătirea, litere și sunete, apoĭ esercițiĭ de cetire și traducere potrivite cu singuraticiĭ paragrafĭ diĭ gramatică, care urmézĕ după aceea. La urmă sînt câte va piese maĭ lungĭ și apoĭ un mic vocabular francez-român. Cumpĕrătorilor unuĭ numĕr maĭ mare de esemplare librăria editóre le ofere rabatul cuvenit.

Programa gimnasiuluĭ superior gr. cat. din Blaș pe an. scol. 1898/9. Datelor scolastice le premerge un studiŭ al prof. C. B. Groze asupra Constituțiunilĭ Romanilor pe timpul republicel. Profesorĭĭ aplicațĭ aŭ fost 1 director 16 prof. ordinarĭ, 4 estraordinarĭ și 2 catecheți. Ce privesc colecțiunile gimnasiuluĭ însemnăm, că pe lângă biblioteca gimnasiuluĭ, maĭ este și biblioteca tinerimeĭ împărțită după clase și constătătóre din 1158 opurĭ, apoĭ museul de naturale, geografie, fisică, chemie, archeologie, istorie și geografie, grădină botanică și observator meteorologic. Programa cuprinde și câte va date maĭ însĕmnate din observările făcute. Studenții gimnasialĭ în decursul anuluĭ scol. aŭ primit stipendiĭ în suma de fl. 4740 50 cr. premiĭ în valóre de fl. 290.23 cr. și 182 din eĭ s'aŭ împărtășit și din beneficiul de pâne. În Internatul de băieți aŭ fost așeḑați 116. dintre carĭ 8 alumnĭ aĭ fundat. Vancea și 8 aĭ fundat. br. Ursu. La fondul pentru ajutarea studenților miserĭ aŭ încurs sub diverse titule fl. 271, și s'aŭ cheltuit fl. 324 15 cr. Cât e de mare fondul nu se spune. Din datele referitóre la școlarĭ însĕmnăm, că aŭ frecuentat școla 436 elevĭ, 352 gr. cat. și 83 gr. ort., 6 magiarĭ și 2 germanĭ, dintre străinĭ 5 aŭ fost israiliți. După etate, ceĭ maĭ tinerĭ, de 10 anĭ, aŭ fost în cl. I. și cel maĭ bĕtrân de peste 21 anĭ, în cl. VI. Aŭ avut eminent din tóte studiile 24, calcul rĕŭ din unu saŭ maĭ multe studiĭ 101. Clase paralele a fost numaĭ I, care a avut 93 elevĭ, maĭ puținĭ 24 aŭ fost în a VII, dintre carĭ 13 aŭ avut purtare rea, maĭ bine s'aŭ purtat ceĭ din cl. V și VI. Starea igienică a fost mulțămitóre, aŭ murit 2 elevĭ, unul în Blaș, celalalt a casă. Lipsesce din acéstă programă datele despre cele alalte școlĭ: preparandie, școla poporală de băieți și fetițe. Nu pricepem lipsa acésta nejustificată cu nimic, cu atât maĭ mult, cu cât acum de peste 20 anĭ datele acestea se publicaŭ împreună. Așteptăm atât noĭ, ca publicistul, cât și părinții elevilor și elevelor un rĕspuns, care să-ĭ dumerésca deplin asupra acesteĭ lipse.

A apărut Nr 1 din Biblioteca teatrală a „Auroreĭ" **„Calea drépță e cea maĭ bună"** comedie într'un act de A. Kotsebue, localisată de Corneliŭ Darabant. Se póte procura trimitênd prețul 10 cr. + 2 cr. porto în timbre de la: *C. Darabant Mező-Terem* (com. Szatmar).

Posta Redacțiunii. M. On. *M. R. Vaidarecea.* Abonamentul de 6 fl. v. a. pe anul 1898 l-am primit cu mulțămită. — *Aranjatorilor de petreceri.* Spațul îngust al foiĭ nóstre și aparițiа eĭ o dată pe sĕptĕmână, fac, de nu se póte lua notiță de tóte invitările la petrecerĭ câte ne vin. Facem cât putem. Asta spre orientare. — *Meseșanul.* Se va vedé cât și ce se va puté.

Editor și redactor rĕspundĕtor:
Dr Vasile Suciu.

---

(30) 3—10

Fabrica
de
Cement-Portland din Brașov
recomándă fabricatul sĕŭ de
„Cement-Portland"
garantând pentru calitatea cea maĭ bună.

Se află de vîndare cu prețul cel maĭ ieftin la

„Consum"
societate comercială pe acții Blaș.

Nr. 3377—1899. (33) 2—2

Publicare de concurs.

Din fundațiunea fericitului Mitropolit Dr. Ioan Vancea numită *„Seminariul juniniĭ române greco-catolice studióse în Blaș"* aŭ devenit vacante 2 stipendiĭ folosite de gimnasiștiĭ absoluți Eugeniŭ Pĕcurariŭ și Gavril Branea. Pentru conferirea acestora se escrie concurs sub următórele condițiunĭ:

1. Stipendiile sînt de câte 100 fl. v. a., se compută în cuota de întreținere în „Seminarul junimiĭ" a respectivuluĭ alumn (Lit. fund. §. 3.);

2. La stipendiile acestea pot concurge „tineriĭ studioșĭ în gimnasiul din Blaș, născuți din părinți credincioșĭ aĭ Archidiecesei gr. catolice de Alba-Iulia și Făgăraș, saŭ de origine consângenĭ saŭ afinĭ aĭ fundatoruluĭ, chiar și dacă aceștia ar fi domiciliați airea, dar fiiĭ lor vor studia în Blaș" (Lit. fund. §. 1);

3. Consângeniĭ fundatoruluĭ aŭ preferință, apoĭ caeteris paribus fiiĭ de preoțĭ archidiecesanĭ, — „carĭ înse vor fi maĭ bunĭ, între toți, se vor primi, chiar și dacă ar fi fiiĭ credincioșilor din clasa cea maĭ de jos" (Lit. fun. §. 5);

4. De óre ce din stipendiile acestea se pot împărtăși numaĭ alumnĭ de aĭ „seminariuluĭ junimiĭ", urmézĕ de sine, că acel tinĕr care din cause sanitare, orĭ pentru defecte constatate cu ocasiunea visităriĭ medicale, carea se face la începutul anuluĭ scolastic, nu va fi primit în „seminariul junimiĭ", acela nu se va puté bucura de stipendiŭ.

5. Concursele se vor instrui cu carte de botez, testimoiŭ scolastic și eventual și cu atestat de consângenitate.

6. Concursele trebue să între la acest Consistor cel mult până în 12 August n. 1899.

Blaș, din ședința consistorială ținută la 8 Iuliŭ 1899.

Victor Mihályi
Archiepiscop și Mitropolit de Alba Iulia și Făgăraș.

---

411 v. szám (35) 1—1
1899.

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a balázsfalvi kir. járásbiróság 1898. évi V. 416. számu végzése következtében Sipos Gábor kolozsvári ügyvéd által képviselt kolozsvári kereskedelmi bank felülfoglaltató egyidejüleg gyulafehérvári népbank, gyulafehérvári takarék pénztár és Olteanu István alapfoglaltatók, továbbá Lichtwitz Albert & Co., Anfricht S. czég, Bretter József és Rédel Gusztáv szintén felülfoglaltatók javára is Turk Bazil és neje Mária ellen 600 frt — kr. s jár. erejéig 1898. évi Nov. hó 20-án foganatositott kielégitési végrehajtás utján felülfoglalt és 1191 frt — krra becsült házi-butorok, kávéház bérendezési tárgyakból álló ingóságok nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a balázsfalvi kir. jbiróság 1899. évi V. 423/6. számu végzése folytán 523 frt 55 kr. hátralék-tőkekövetelés, ennek 1898. évi Oktober hó 27-ik napjától járó 6% kamatai, és eddig összesen 9 frt 50 krban biróilag már megállapitott költségek hátraléka erejéig helyben alperesek lakásánál leendő eszközlésére 1899. évi Julius hó 29-ik napjának délelötti 9 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták s azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Balázsfalván 1899. évi Julius hó 10-ik napján.

Thát György,
kir. jbirósági végrehajtó.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul IX. Blaş 5 August 1899. Numĕrul 31.

Autónomia şi comisiunea de 27.

Comisiunea de 27 esmisă pentru pregătirea statutului de autonomie a catolicilor din Ungaria şi-a terminat lucrarea. Contele Szapáry Gyula presidentul comisiunei a înaintat proiectul de statut congresului, care probabil se va convoca la tómnă. În scrisórea sa contele are dóuĕ pasage, cari ne interesézĕ fórte de aprópe, şi cari în traducere românéscă aŭ următorul cuprins:

„În operatul nostru am fost cu mare atenţiune, ca sfera de drept a statului catolic transilvan stabilită prin praxă îndelungată şi prin lege să nu o restringem prin organismul, ce are să se înfiinţeze pentru tótă ţara, şi cu tóte acestea şi diecesa transilvană să fie representată în congresul catolic general şi sfera de activitate a autonomiei generale să se estindă şi asupra părţilor ardelene.“

„Comisiunea a luat la pertractare representaţiunea romano-catolicilor de rit grecesc aparţinĕtori provinţei archiepiscopesci şi mitropolitane de Alba-Iulie şi Făgăraş, în care-şi esprimă dorinţa, ca ei să fie lăsaţi afară din acest organism autonomic regnicolar, respective ca autonomia provinţei archiepiscopesci şi mitropolitane gr. cat. de Alba Iulia şi Făgăraş să se organiseze separat. Comisiunea a aflat, că acéstă dorinţă nu se póte împlini, pentru că omiterea romano-catolicilor de rit grecesc din acest organism regnicolar, s'ar opune rescriptului preagraţios al Maiestăţii Sale; şi pentru că interesul tuturor catolicilor magiari pretinde, ca biserica nóstră să rĕmână împreună în întregitatea sa în acest organism şi ţinem a fi chiar în interesul coreligionarilor nostri romano-catolici de rit grecesc, ca şi ei să se facă părtaşi avantagiilor autonomiei ce se va înfiinţa.“

Aceste dóuĕ pasage arată o deosebită bunăvoinţă faţă cu diecesa romano-catolică transilvană, căreia i-se lasă neatinsă autonomia proprie, şi numai în afaceri de interes general va fi representată în congresul catolic regnicolar prin delegaţiune esmisă din sinul sĕŭ, şi o lipsă totală de sentiment faţă cu drepturile provinţei nóstre mitropolitane, care şi după praxă şi după lege nu póte fi supusă bisericilor şi persónelor de rit latin din Ungaria.

Dispuseţiunile conciliului florentin din 1439, care garantézĕ bisericilor orientale tóte drepturile şi privilegiile lor şi organisarea provinţiilor bisericesci în corporaţiuni neatîrnătóre una de altă conform canónelor bisericii orientale, — actele sfintei Uniri din 1698 şi 1700, cari aŭ reservat bisericii nóstre ca condiţiune *sine qua non* dreptul de a se guverna de sine fără ingerinţa latinilor din Ungaria; — bulla papală „Ecclesiam Christi“ din 1853, care cu aprobarea Maiestăţii Sale a reactivat Mitropolia greco-catolică de Alba Iulia şi Făgăraş ca provinţă bisericéscă de sine stătătóre şi independentă de iurisdicţiunea primaţială şi archiepiscopéscă a mitropolitului din Strigon şi de iurisdicţiunea orĭ căror persóne ecclesiastice şi mirene de ritul latin; articlul de lege XXXIX din 1868, care a înarticulat mitropolia nóstră aşa, pe cum a fost reactivată cu tóte drepturile şi privilegiile sale; articlul de lege XLIII din 1868 care garantézĕ şi greco-catolicilor faţă cu statul acelea-şi drepturi autonomice, cari le aŭ calviniĭ, unitariĭ şi greco-orientaliĭ; — decretele conciliilor nóstre provinţiale, aprobate de Sfîntul Scaun apostolic al Romei, în sensul cărora provinţa nóstră bisericéscă s'a organisat ca corporaţiune de sine stătătóre şi neatîrnătóre de nime altul, a fără de Roma, centrul unităţii catolice: tóte aceste acte, emanate de la factoriĭ ceĭ mai înalţi de stat şi bisericescĭ, şi singuri competenţi în ast fel de afaceri, aŭ fost nesocotite de comisiunea de 27, care nu a voit să ţină cont nicĭ de reclamaţiunile solemne ale cleruluĭ şi poporuluĭ credincios, nicĭ de protestele energice ale capilor nostri bisericescĭ.

Motivele, cari le invócă comisiunea de 27 spre a-şĭ justifica procedura sa anticanonică şi contrară legilor ţĕriĭ, sînt numai nisce frase góle, cu cari póte să amăgéscă pe ignoranţi, dar nu şi pe ceĭ ce cunosc lucrul.

Căci dacă Maiestatea Sa a dispus, ca congresul catolic să-ĭ presente un proiect cu privire la modul, cum să se

---

Feuilleton.

Amintirĭ şi impresiuni de călătorie.

De la Constanţa la Braşov.

Cred, că nu este lucru mai plăcut, pentru un Român, de cât a cerceta şi a cunóşte România liberă, independentă şi înfloritóre, a-ĭ admira bogăţiile şi frumseţele naturale şi operele de artă, cari o împodobesc şi din zi în zi tot mai multe să ivesc spre mândria Românilor şi admirarea străinilor.

Stăpânit dară de dorul de a cunóşte România am plecat din inima Ardealului la Bucureşti şi după ce capitala o cunosc fórte bine, m'am hotărît să dau o fugă peste Dunăre până la Constanţa, să admir cele mai gigantice dóuă opere de artă executate de România modernă: podul de la Feteşci-Cernavoda şi portul de la Constanţa. Decĭ fără să aştept trenul zis de plăcere, (ce ironie!) plecăi din Bucureşti într'o vineri diminéţa, (veḑi eŭ nu sum superstiţios călătoresc şi vinerea!).

Trenul după ce iese din gara de Nord face o întorsătură repede la drépta, trece pe lângă Bănésa şi Mogoşoia şi iată-ne în largul Baraganului, un şes ce pare fără de margini.

Strătăiat abia din când în când de cătră un părănaş aprópe sec, în mocirla căruĭ să tăvălesc bivolii a lene, Baraganul e manoton şi puţin interesant pentru un escursionist dar fórte interesant pentru un econom saŭ pentru cel ce să interesézĕ despre bunăstarea uneĭ ţĕrĭ eminamente agricolă ca România. Şi eŭ fiind din aceştĭ din urmă eram tot cu ochiĭ la feréstra vagonului, ca să mĕ conving dacă sunt adevĕrate cele spuse de jurnale despre starea desperată a recolteĭ acestuĭ ţinut, numit grânariul Românieĭ, care produce grâul cel mai bun din tótă lumea, după cum s'a constatat la esposiţia de făinuri din Rotterdam. Din nefericire m'am potut convinge că tóte sînt prea adevĕrate! Recolta spicósele e compromisă mai de tot aşa încât cred că nicĭ sămânţa nu sa scóte; porumbul în parte pierdut. O ploiţă, ce căḑuse în ultimile zile pare a le reînvia, Islasurile (păşunile) uscate de tot şi vitele lihnite de fóme umblă legănându-se, căutând câte un fir de iarbă verde, dar nu-l află nicăirĭ, pe alocurea pasc chiar sămănăturĭ dar' fără să afle hrană; iar bieţiĭ ţeranĭ triştĭ şi ofiliţi smulg grâul şi ovĕsul abia de o palma dóue. O adevărată calamitate când te gândeştĭ, că în alţĭ anĭ pe aicĭ nu vedeaĭ pe ómenĭ din grâŭ, iar prin porumb să pierdea cal şi călăreţ! Şi acésta tristă privelişte ţi să înfăţişézĕ ochilor pe un teritor pe care trenul de abia îl percurge în 4 césurĭ.

La gara Ciulniţa mĕ părăsiră tovarăşiĭ respective tovarăşele de drum, treĭ drăgălaşe copilite cari eşiră din pension şi mergeaŭ în vacanţe, şi cari în tot decursul călătorieĭ pe lângă lamentaţiunile indispensabile despre traiul rĕŭ şi asprimea profesorilor, povestiaŭ cu multă satisfacţie isprăvile şi drăciile din pensionat.

Am rĕmas dară singur şi în trista singurătate, par că simtem ceva fórte esplicabil pe la $10^1/_2$ ceasurĭ după cafeaua luată la 5 diminéţa. Scósei dară din geantă un mic pachet îl desfăcuĭ şi începuĭ să îmbuc cu poftă dintr'un escelent „pariser wurst“ pe când un fiŭ de al luĭ Israil, care într'acea venise în despărţământul mieŭ, să uita cam lung la mine şi îmbuca cu sfială dintr'un oŭ fiert; eŭ însă fără sfială luaĭ acum şi sticla cu care mĕ provezusem şi trăsăĭ o duşcă,

organiseze autonomia catolicilor, nimica nu împedeca pe comisiunea de 27, ca ţinênd cont de drepturile provinţeĭ mitropolitane de Alba Iulia şi Făgăraş arĕtate în representaţiunile archiereilor nostri, să facă congresuluĭ propunerea concretă, ca să nu contopéscă cu sila acéstă provinţă în organismul regnicolar, ci să-ĭ esopereze de la Maiestatea Sa concesiunea preaînaltă de a se organisa separat prin un congres compus numaĭ din membriĭ eĭ. Dacă comisiunea de 27 în contra rescriptuluĭ Maiestăţiĭ Sale, care nu prescrie nicăiriĭ, ca diecesa romano-catolică transilvană să-şĭ aĭbă nesmintit autonomie separată de ceĭ alalţĭ catolicĭ din Ungaria, a ţinut totuşĭ cont de drepturile autonomice ale acesteĭ diecese, care alt cum este supusă şi primatelui Ungarieĭ şi archiepiscopuluĭ din Calocea, atuncĭ pentru ce nu a ţinut cont şi de drepturile autonomice ale uneĭ provinţe bisericescĭ independente şi de primate şi de orĭ ce biserică de ritul latin?

Noĭ aşa scim, că archiereiĭ nostri nu numaĭ aŭ protestat în dóuĕ rînduriĭ înaintea congresuluĭ şi a comisiuneĭ luĭ în contra contopireĭ provinţeĭ nóstre bisericescĭ în organismul proiectateĭ autonomiĭ regnicolare, ci pe calea Ministruluĭ de culte şi instrucţiunea publică, aŭ cerut şi de la Maiestatea Sa să binevoéscă a concede Provinţeĭ nóstre mitropolitane, ca în congres compus numaĭ din credincioşiĭ sĕĭ şi separat de latinĭ să-şĭ pótă organisa autonomia. La acéstă cerere până astăzĭ nu a sosit preaînalta resoluţiune. Acéstă împrejurare ne face să presupunem, că domnul Ministru nu a înaintat Maiestăţiĭ Sale rugarea Archiereilor nostri. De cum va ast fel stă lucrul, atuncĭ întrebăm, că óre nu sîntem tractaţi nu numaĭ cu rea voinţă, ci şi cu perfidie, când de o parte comisiunea de 27, se provócă la rescriptul Maiestăţiĭ Sale, ér de altă parte Ministrul nu înaintéză Maiestăţiĭ Sale cererea archiereilor nostri de a li-se concede, să convóce un congres separat pentru organisarea autonomieĭ provinţeĭ nóstre bisericescĭ?

Comisiunea de 27 zice maĭ de parte, că interesele bisericiĭ catolice pretind, ca şi greco-catoliciĭ să fie băgaţi cu de a sila în organismul regnicolar al autonomieĭ. Noĭ însĕ, carĭ cunóscem maĭ bine împrejurările, le spunem şi de astă dată, că fac cel maĭ rĕŭ serviciŭ intereselor bisericiĭ catolice, când calcă în picióre drepturile greco-catolicilor, şi că este fórte periculos în lucruriĭ de religiune a violenta consciinţa acestora. Ér dacă interesele bisericiĭ catolice pretind, ca provinţa nóstră, în contra dreptuluĭ eĭ, să fie contopită în autonomia bisericiĭ latine din Ungaria, atuncĭ pentru ce acelea-şĭ interese nu pretind ca şi autonomia dieceseĭ latine transilvane se fie asemenea contopită în organismul autonomic regnicolar?

Ne spune în fine comisiunea de 27, că chiar interesele greco-catolicilor pretind, ca şi eĭ să se facă părtaşĭ avantagiilor autonomieĭ, ce se va înfiinţa. La acestea rĕspundem, că atuncĭ când este vorba de interesele greco-catolicilor, trebue întrebaţĭ eĭ, carĭ le sînt interesele, şi că, după cum cunóscem noĭ situaţiunea, prin contopirea provinţeĭ nóstre bisericescĭ în organismul autonomic regnicolar nu numaĭ nu se promovézĕ interesele eĭ, ci din contră i-se dă o lovitură, care o póte sgudui din temeliĭ.

Drept încheiere întrebăm, că după ce glasul cleruluĭ şi poporuluĭ nostru nu a fost luat în considerare din partea comisiuneĭ de 27 şi după ce şi protestele şi cererile archiereilor nostri aŭ fost nesocotite atât din partea comisiuneĭ de 27, cât şi din partea Ministruluĭ de culte şi instrucţiunea publica, óre nu a sosit timpul, ca poporul credincios împreună cu clerul să se pronunţe şi faţă cu operatul comisiuneĭ de 27 înainte de se acest operat ar ajunge la desbatere în şedinţa proximuluĭ congres regnicolar?

Negligința Blăşenilor. Sub acest titlu „Közérdek“ din Aiud în numĕrul de la 27 Iuliŭ 1899 face imputare Blăşenilor, că pe când conscrierile pentru congruă în diecesa gr. cat. a *Aradului* (!) şi în cele alalte diecese greco-catolice s'aŭ aflat în ordine, pe atuncĭ comisiunea de congruă din Budapesta numaĭ conscrierile din archidiecesa nóstră le-a aflat a fi necorecte şi nevrednice de creḍĕmênt, şi pentru aceea Ministrul a şi dat ordin, ca auctorităţile politice comitatense să facă cercetare nóuă, pentru a stabili conform stăreĭ faptice venitele preoţilor din Archidiecesa nóstră.

Domniĭ de la „Közérdek“ sînt şi nesinceriĭ şi nedreptĭ. Nesinceriĭ, pentru că nu spun, că din 700 de conscrieriĭ de congruă de pe teritoriul archidieceseĭ nóstre, numaĭ 80 aŭ să se esamineze şi eventual să se rectifice din partea organelor politice administrative, de şi noĭ sîntem convinşĭ, că nóuĕle cercetăriĭ aŭ să dovedéscă, că şi aceste 80 de conscrieriĭ sînt esacte şi adevĕrate. Aceia-şĭ domniĭ sînt însĕ şi nedreptĭ, pentru că chiar şi când conscrierile s'ar afla a fi

---

tocmaĭ pe când întra trenul în gara Fetescĭ cea maĭ apropiată de pod.

Iată-ne în fine ajunşĭ la măreţul pod[1])!

Din depărtare ţi sĕ înfăţişază ca o împletitură colosală de fier sprijinită pe niste picióre enorme de piatră albă carĭ ies din apă. Între Feteşcĭ-Cernavoda putem zice că sînt dóuĕ podurĭ. Cel din tăĭ, destul de mare, trece preste braţul Borcea urmĕză apoĭ un terasament până la halta Borcea şi de aci până la halta Dunărea un viaduct preste mlăştine, apoĭ iară un terassament până la podul cel mare de peste Dunărea propriŭ zisă.

Dacă te uiţĭ de la halta Dunărea ţi să pare că ceĭ doĭ păreţĭ aĭ podului sînt împreunaţĭ, dar cum urcă trenul către pod să desfac mereŭ, până ce un zuruit puternic vesteste că trenul e pe pod şi la moment veḍĭ în fuga trenuluĭ cum să scurge lin bĕtrânul Istru pe sub măreţul pod care înfrunta valurile luĭ şi leagănă în braţele sale trenul nepăsător şi pe călătoriĭ cuprinşĭ de admirare.

Cât ce trenul a trecut podul, se opreste în halta Cernavoda şi stă atâta timp cât să poţĭ vedé bine podul maĭ de aprópe. Pe partea drépţă a Dunăriĭ podul are un front frumos cu o faţadă pe care este scris cu litere marĭ aurite

Podul Regele Carol I
Făcut Sub Domnia Regeluĭ Carol I
1890—1895

În partea din sus şi din jos a faţadeĭ staŭ în picióre cu puşca în mână, doĭ doroban̦ţĭ de bronz de o mărime colossală; simbolul osteanuluĭ român, care în decurs de atâtea veacurĭ a fost sentinelă neadormită şi neînvinsă a Dunăriĭ măreţe!

Întru adevĕr, că dacă ca străin trebue să admirĭ ingeniul şi arta care a produs acésta minune, ca Român te simţĭ cuprins de mândrie că o atare minune a fost sevîrşită de Românĭ sub domnia mareluĭ fundator al Românieĭ moderne. Eŭ nu pot spune cât am fost de împresionat; ochiĭ mi saŭ umplut de lacrĕmĭ şi spontaneu a erupt din pieptu-mĭ un strigăt de Trăiască România! Trăiască Regele Carol I!

Puţin timp avuĭ să mă las în prada emoţiunilor căcĭ clopoţelul a sunat a dóua óră şi peste câteva minute trenul s'a pus în mişcare printre dealurile lutóse şi şterpe ale Dobrogeĭ. De sigur că seceta anuluĭ acestuia contribue mult la sterilitatea solului Dobrogeĭ şi nu cred că şi în alţĭ anĭ să fie tot aşa. Dar acum starea câmpuluĭ e desolată de tot. Numaĭ trestia şi stufuĭ din bălţĭ e verde în colo nimic; totul e uscat şi ars aşa încât nu se póte descrie miseria şi desolaţiunea ce domneşte aiciĭ. Puţinele sate tătăreştĭ carĭ se află în lungul linieĭ ferate aŭ un aspect sărăcăcios şi prost. Case scunde de lut acoperite cu trestie şi încujurate cu gard de paie, icĭ cólea câte una maĭ frumósă zidită de către Românĭ stabiliţĭ acolo. Grădinĭ nu sînt maĭ de loc, vegetaţiunea e de tot săracă şi să mărgineşte numaĭ la sălcâmĭ îngălbiniţĭ şi eĭ de secetă.

Ast feliŭ e greŭ să priveştĭ în contin în decurs de aprópe 2 césurĭ acéstă miserie şi desolaţiune şi în curênd obosestĭ.

Topit de căldură, obosit de drum şi amărît de trista privelişte care de maĭ multe césurĭ mi-să înfăţişa înaintea ochilor; îmĭ ocupaĭ locul în cupeŭ ca să mă maĭ odihnesc puţin înainte de a ajunge la Constanţa.

De o dată însă auḍiĭ pe maĭ mulţĭ strigând: a tenger, a tenger! (marea, marea!)

Ce să fie acésta? cugetaĭ şi săriĭ ca muşcat de şierpe, căcĭ cuvintele aceste îmĭ eraŭ cunoscute. Să fie óre niştе Turcĭ, fraţĭ de aĭ Magiarilor saŭ sînt chiar Magiarĭ? Fără să mĕ interesez mult de mare maĭ ascultaĭ ce vorbesc şi observaĭ că sunt Magiarĭ veritabilĭ; apoĭ mĭ-am adus aminte că la Cernavoda tot acestia să uĭtaŭ cam miraţĭ la pod şi ziceaŭ încet par' că siliţĭ şi să nu-ĭ audă nimenĭ: nagyszerű, nagyszerű! (grandios, grandios!) Eĭ! cugetaĭ în mine, vedeţĭ şi voĭ acuma că este şi o mare românéscă, că România cea despreţuită de voĭ de şi tineră încă, poşede lucruriĭ carĭ pun în admirare chiar şi pe fiĭ luĭ Árpád!

De alt cum niţică învĕţătură nu strică nimănuĭ!

Pe când îmĭ treceaŭ prin minte aceste gânduriĭ trenul făcu o întorsătură şi marea să vede frumósă şi liniştită până ce să pierde în depărtatul orisont.

După ce am ajuns în oraş primul lucru mi-a fost să-mĭ restaurez niţel puterile în restaurantul luĭ Capata care are o posiţie fórte frumósă dominând asupra portuluĭ, dar' nu prea escelézĕ în curăţenie nicĭ în bunătatea mâncărilor, este însă destul de scump.

Isprăvind şi cu acesta am mers în port în care staţionaŭ puţine vapóre, dar cu tóte

[1]) Veḍĭ descrierea amĕnunţită a podului în »Enciclopedia Română» art. Dobrogea.

tóte necorecte, *imputarea de negligință* n'ar trebui să se facă Blășenilor, carî n'aŭ făcut nicî o conscriere de congruă, ci *trebue să se facă organelor politice administrative și mai virtos comisiunilor comitatense, carî aŭ revĕdut tóte conscrierile și le-a aflat în ordine.* Este adecă cunoscut, că preoții nu aŭ putut pune nimica în conscrierile venitelor lor, ce nu aŭ dovedit cu acte emanate de la auctoritățile statului și ale comitatelor. Dacă aceste acte sînt false, atunci auctoritățile statului și comitatului pentru ce le-aŭ dat? și comisiunile comitatense pentru revisiunea conscrierilor pentru ce aŭ aprobat nisce acte, carî sînt unica basă a conscrierilor de congruă?

De aceea recomandăm domnilor de la „Közérdek", că atunci când se va dovedi, că conscrierile pentru congruă sînt false și greșite, să tragă la respundere pe organele statului și ale comitatului, ér nu pe Blășenî, carî n'aŭ făcut nicî o conscriere de congruă, nicî nu aŭ fost chemați a da documentele de lipsă la justificarea singuraticelor positiuni din acele conscrieri.

Picior de cal. Fóia comitatului Albei inferióre „Közérdek" din Aiud în numĕrul de la 23 Iuliŭ a. c. ocupându-se cu mai multe afaceri românesci, între altele afirmă, că de sub mantaua nisuințelor românilor gr. cat. de a-și elupta autonomie separată de a latinilor din Ungaria ese la ivélă cunoscutul picior de cal al politicei naționaliste valache.

Domnii de la „Közérdek" nicî acum nu sciŭ, că Mitropolia românilor greco-catolicî în virtutea actelor emanate de la factorii cei mai înalți ai statului și ai bisericii este neatârnătóre de orî ce jurisdicțiune a archiepiscopului de Strigon și primate al Ungariei, că legile din 1868 aŭ înarticulat acéstă Mitropolie așa pe cum aŭ aflat'o atuncia, adecă neatêrnătóre de orî ce biserică și persónă de ritul latin din Ungaria, și că legea despre uniunea Transilvaniei cu Ungaria asigură și Românilor gr. catolicî acelașî raport de autonomie față cu statul, care-l aŭ calviniî și greco-orientalii. Când așa dară românii greco-catolicî sĕ luptă pentru autonomie, și încă autonomie separată de a catolicilor de ritul latin, ei nu fac alt ceva de cât pretind respectarea legilor esistente. A pretinde acésta înse nu însĕmnézĕ a face politică, ci însĕmnézĕ a-și împlini o datorință cetățănéscă și creștinéscă.

Dar nu ne mirăm că domniî de la „Közérdek", nu cunosc natura bisericiî, al cărei centru să află pe teritoriul comitatului lor, când ei scriŭ, că Atanasiŭ în calitate de *protosincel* și nu de Mitropolit s'a întors la sînta unire înainte de asta cu 200 anî, și că de Mitropolia nóstră s'ar ține și diecesa *Aradului*. Cine scrie ast fel de lucruri, își arĕtă într'adevĕr *piciorul de cal*.

Instalarea de la Arad. Marți s'a sevîrșit la Arad cu mare pompă instalarea noului episcop gr. ort. *Iosif Goldiș*. Întronisarea a îndeplinit'o episcopul Nic. Popea, în fața unui public imens de inteligință și popor. Aŭ fost de față și autoritățile politice și administrative, fișpanî, vicișpanî și mai mulți deputați, colegi de aî episcopului. În vorbirea-î program Goldiș promite, că va nisui pentru îndeplinirea datorințelor sale, va avea de pildă pe Șaguna, care ca și Moisi, a întemeiat provinția bisericéscă română. Va păzi moștenirea rĕmasă de la acesta, și va lucra între marginile autonomieî. Recomândă preoților și învĕțătorilor să lucre și să instruiască poporul cu iubire, carea înalță biserica și o face mare. După instalare a urmat banchetul, la care aŭ luat parte vre o 300 de invitați. După toastele oficióse a vorbit deputatul conte *Tisza István* pentru înfrățirea românilor cu maghiariî, i-aŭ respuns *Popea* și *Mangra*. N'avem încă rapórtele foilor române, și așa împrumutăm datele după ziarele ungurescî, carî sînt pline de laudă și tresaltă de bucurie pentru acéstă înfrățire. „Bud. Hirlap" de pildă publică raportul sub titlul „Magyar-román barátkozás" și între altele scrie următórele:

„De mult n'aŭ mai schimbat magiariî și românii cuvinte așa de prietinescî, ca ază la instalarea episcopului român de la Arad. Oratorul magiarilor a fost contele Tisza István, care află isvorul fericirii comune în înfrățirea magiaro-română. La cuvintele luî aŭ respuns din partea românilor Niculae Popea episcopul de la Caransebeș și Vasile Mangra, cunoscutul conducĕtor al naționaliștilor români, carî aŭ acentuat în deplin acord, că trebue să înceteze frecările și spre acésta află mai potrivit delăturarea urei, îndreptarea greșelilor din trecut, și mai pe scurt înțelegerea frățéscă. Acest schimb de declarații să alătură în mod demn la întîmplările de la Sighișóra, unde după cum să scie, sașiî și sĕrbiî s'aŭ întors spre noî cu față pretinéscă În acestea . . . aflăm noî verificarea tradiționaliî politice magiare, carea n'a cercat nicî o dată lupta cu naționalitățile, ci din contră a promovat pacea și patriotismul. Alipirea nóstră de tradiția acesta și împăcarea sinceră a naționalităților cu ea, vor pregăti împreună un viitor mai bun spre fericirea comună a tuturor popórĕlor din acéstă patrie." Spune raportul luî „B. H." că vorbirile acestea aŭ fost adese întrerupte de aclamații și aprobări sgomatóse, și că mai ales, după vorbirea luî Tisza *„musica a cântat piese magiare și române, și societatea s'a îmbrățișat și sĕrutat"*;

Așa dară de mult așteptata și dorita împăcare a românilor cu magiariî s'a sevîrșit Ceea ce nu s'a putut face de atâta timp, ceea ce nicî robia grea de la Vaț și Segedin n'a putut'o îndeplini, s'a întîmplat acum la *banchetul* episcopului Goldiș, „N'am sciut, că politicii magiarî așa idei aŭ despre români, — a zis Mangra, — căcî atunci altcum am fi lucrat. Dar nu e prea târziŭ și în faptele nóstre viitóre ne vom călăuzi de cuvintele acum auḑite". Ér sara Goldiș a zis unuî raportor, „sper că cu ziua de ază, va începe în istoria magiarilor și a românilor o eră mai fericită".

Nu vrem să apreciem încă însĕmnĕtatea politică a toastelor acestora, — dacă peste tot póte fi vorba de așa ceva, — ne temem însă că totul se va reduce la nimica, și că cu tótă dragostea ce a arătat'o românilor fiul sdrobitoriului de naționalități, și că cu tótă nădejdea pe care Mangra o are în guvernul Széll, era așteptată de Goldiș, nu va sosi nicî o dată. Între apăsători și apăsați nu póte fi înfrățire, de cât póte la . . . . . banchet.

---

aceste e o mișcare și o activitate fórte mare din causa lucrărilor ce să efectueze pentru construirea luî. După ce m'am uitat cât va timp la mulțimea de băeți și de ómenî carî prindeaŭ pești cu unghița și să mai certaŭ și chiar să bătĕŭ când li să încurcaŭ unghițile și scăpaŭ peștiî, am luat o barcă cu 2 leî pe ciaș și am făcut o plimbare prin port și în largul mării.

Am trecut cu barca pe lângă vaporul român de resbel „Elisabeta", vapor cam mic dar frumos și înarmat cu tunurî de cele mai bune, apoî m'am apropiat de bărcile scafandorilor carî îndeplinesc greaua muncă de a întocmi pietrile aruncate în apă pentru a servi de fundament enormelor blocurî de piatră așezate de mașinî pentru a forma digul portului. În urmă am eșit în largul mărei fără frică, fiind-că marea era destul de liniștită. Cât de fericit să simte omul când să póte legăna într'o barcă ușóră pe valurile mărei, în aerul acela curat departe de infecția orașelor, isolat de rĕutatea ómenilor.

Ceasul însă a trecut repede și iată-ne iarăși pe uscat în prav și în gălăgie.

(Va urma.)

Revistă bisericéscă.

Din Patrie. Biserica catolică din Ungaria a pierdut sĕptĕmâna trecută pe unul din episcopiî sĕi ceî mai vrednicî, pe *Constantin Schuster*, fost episcop la Vaț, conșcolarul neuitatului nostru mitropolit Vancea. Ne-am ținut de datorință a lua act de mórtea acestuî vrednic archiereŭ, și pentru firea sa blândă și pacinică și pentru spiritul sĕŭ plin de dragoste umanitară. Acum, după mórtea sa ziarele publică sumele dăruite de el spre scopurî de binefacere. Cifra lor se ridică aprópe la 1 milion și jumĕtate florenî, din carî 390 miî pentru institute de crescere pentru fetițe, 80 miî pentru ajutarea preoțimiî ș. a.

Odihnéscă în pâce!

Revistă politică.

Germania. Împĕratul Wilhelm e supĕrat rĕŭ pe Anglia din causa insulelor Samoa, unde, de loc nu se póte face linisce, din pricină, că Anglia mereŭ sumuță poporul, așa cât în tot timpul póte isbugni revólta. Supĕrariî acesteia l-a dat împĕratul espresiune zilele acestea cu ocasiunea uneî parade militare.

Cuvintele împĕratuluî aŭ fost așa de violente, cât atașatul militar anglez, care încă era present, a părăsit în dată festivitatea și s'a dus de a raportat ambasadoruluî.

Franța. Prin ziarele francese se pomenesce mult de visita, pe care ministrul de esterne frances Delcassé, o face chiar acum conteluî Muravjev la Petersburg. E vorbă, că visita acésta are de scop să informeze pe țarul asupra raporturilor între francesi și germanî, înainte de ce acesta s'ar întâlni cu împĕratul Germanieî. La tot casul, acum, când atâta se spune, de o apropiere între francesi și nemți, visita ministruluî Delcassé nu póte fi considerată, ca un simplu act de politeță.

Haga. Planul ţarului Nicolae II pentru desarmare a ajuns la o desevîrşită nereuşită. Zilele acestea congresul convocat la Haga şi-a ţinut ultimele şedinţe. Nici una din hotărîrile aduse, şi carî ţinteaŭ la desarmare şi de aci la pace, n'aŭ fost subscrise de cătră toţi delegaţiî presenţi, şi ast fel timpul s'aŭ petrecut în zădarnice discusiunî. Din tóte cele pertractate şi hotărîte nu se va alege de cât un pium desiderium.

Cristiania. După nesuccesul conferinţiî de la Haga, se aştéptă cu încordare eventualele hotărîrî ale conferinţiî internaţionale de pace, a căreî şedinţe s'aŭ deschis zilele trecute la Cristiania. Din partea Românieî, pe lângă preş. delegaţiunii române dl Vas. Al. Urechia, leŭ parte încă 9 senatorî şi deputaţi. De la noî încă leŭ parte mai mulţi deputaţi şi Pázmándi.

Belgiŭ. Cabinetul Van den Peereboom şi-a dat dimisia, după ce comisiunea parlamentară a respins proiectul electoral, pentru care era să se facă rĕscólă în Belgia.

Regele a primit abzicerea şi a însărcinat cu formarea cabinetuluî pe De Smet de Nayer. Acesta e aderent al sistemuluî electoral proporţional.

Situaţia e fórte precarie, de óre ce oposiţia pretinde disolvarea camereî înainte de a se forma noul minister. Socialiştiî se pregătesc la o resistenţă politică. Se dă ca sigur, că conflictele vor fi neîncunjurabile.

Corespondinţe.

Elementul laic.

Archidiecesă 1 Aug. n. 1899.

La articlul nostru din numĕrul trecut intitulat; »ce zic laicii?« primim din sînul preoţimiî de la sate următórea corespundinţă căreia cu plăcere îi facem loc.

Lupta ce autoritatea nóstră bisericéscă a purtat'o în mult agitata chestiune a ajutuluî de stat, ajunsă la notorietate publică era un motiv mai mult, de a ne convinge, că mişcarea clerului nostru a fost una din cele mai înălţătóre de inimî.

În vreme ce Blaşul remonstra în contra condiţiunilor impuse, clerul din afară, fără de a fi ajuns la cunoştinţa acestuî fapt, protesta indignat în faţă ingerinţeî absolut necompetente, ce oblăduirea luméscă îşi aroga sub titlul „ajutului.“

În sinodul de la tómnă vom vede resultatul acesteî lupte demne, ear până atunci autoritatea nóstră bisericéscă, póte fi mândră de noî. Alăturea am luptat cu dênsa, alăturea am simţit amarul nmiliriî.

Simultaneitatea acésta de revóltă e un prognostic bun în ce primeşte resultatul final al lupteî; solidaritatea dintre conducĕtorî şi masse trĕbue sĕ ducă la isbândă!

Glasul clerului e cunoscut, s'a scris mult în ziarele nóstre. Icî colo glasurile eraŭ mai şovăitóre dar în marea lor parte eraŭ energice, bărbăteştî, desinteresate. Şi glăsuirea lor am luat-o drept garanţă pentru isbânda dreptuluî nóstre cause.

E înse alt element, de o însĕmnătate nu mai puţin vitală, carele nu s'a pronunţat încă în de ajuns.

E vorbă de elementul laic.

Cu tóte că lovitura e îndreptată în prima linie, în potriva clerului, ea atinge înse pe totî credincioşiî bisericiî nóstre, carî înţĕleg elementul de putere naţională ce residă în independenţa clerului de cătră organele politice.

Abstragem de la împrejurarea, că cel mai mare contingent al inteligenţiî nóstre laice sînt fiî de preot, abstragem de la stipendiile şi prescura românéscă cu care am crescut în şcolî 90% din inteligenţa nóstră laică sînt chestiî de recunoştinţă aceste accentuăm înse încă o dată gravele urmărî ale punereî clerului sub tutela politică a slujbaşilor oblăduiriî.

E adevĕrat, că acţiunea laicilor nostri e mai restrinsă ca în biserica gr. orientală, dar rĕmâne totuş destul de importantă. Conferinţele din Alba-Iulia şi din Cluş ne sînt martorî! şi importanţa acesteî acţiunî lese şi mai bine la iveală chiar acum. Se ventila ideea, ca sórtea clerului să se imbunătăţască propriis viribus, preoţii să concheme poporul, se-l convingă etc. Cine nu vede, cât de dificil, şi aprópe imposibil e aicî rolul preotului, adevĕrat Cicero pro domo? Dacă însĕ propaganda aceasta s'ar face la iniţiativa laicilor, inconvenientul acesta n'ar mai subsista şi tótă mişcarea câştigă prin acésta cu totul alte şanse de reuşită.

Nu vroiŭ să daŭ laicilor nostri program de acţiune, nu dubităm în interesul, ce-l aŭ pentru prosperarea sfînteî nóstre bisericî, vreŭ numai ca acest interes se-l manifesteze cu o óră mai curând. Glasul lor pretinesc şi energic ne-ar face bine şi ne-ar convinge, că la spatele nóstre mai avem un braţ de ómenî, la carî putem căuta cu încredere.

Şi dacă facem apel la acest pretinesc glas e, că după a nóstră părere, situaţia e mult mai gravă, ca în aniî şeptezecî, saŭ ca pe timpul conferinţeî de la Cluş. Azî nu ne ameninţă numai pericolul contopireî în autonomia catolicilor latinî, ci setea de omnipotenţă a statuluî liberal şi ateŭ, care sgudue chiar temeliile temuteî autonomiî catolice.

Da, situaţia s'a agravat mult, şi de aceea proteste platonice nu ne mai ajută.

Vremea protestelor a trecut, situaţia actuală cere — fapte!

Şi aceste fapte ale elementuluî laic ar întări pe ceî bravî în credinţa isbândeî, şi ar deştepta în ceî slabî de ânger constiinţa demnităţiî proprie.

Aa.

Asociaţiunea în Câmpie.

— *25 Iulie n. 1899.*

În urma urmelor mĕ vĕd şi eŭ în pragul de a întra în viaţa publică, a bisericiî şi némuluî meŭ; mĕ vĕd nu numai îndreptăţit şi îndatorat. de a-mî da samă de cestiunile, ce ne preocupă, ci, după împrejurărî şi putinţă, chiar şi de a lucra cu fapta şi cu vorba la deslegarea lor.

Şi eŭ cred că cestiunea cea mai de moment în ţinutul meŭ — în Câmpie — *e Asociaţiunea*. E lucru sciut, că mai numai Câmpia, e singurul ţinut românesc — mai însemnat şi mai avut — din Transilvania, unde Asociaţiunea nu póte prinde rădăcinî, în butul tuturor încercărilor dar sciut e şi aceea, că în vremea din urmă P. O. D. protopop al Cătiniî, încredinţat din partea comitetuluî central a înfiinţat un despărţĕmînt al Asociaţiunii în Câmpie. — Luî îî stă la inimă cât de cât binele şi înaintarea némuluî nostru, nu póte să nu întrebe: „Ce e pricina, că în Câmpiă — cât e de mare — aşa de greŭ face progrese Asociaţiunea?“

Voiŭ rĕspunde acesteî întrebărî cu glasul alor doî preoţi câmpenî:

Cred că va fi, şi dacă n'a fost până acum şi dacă tot mai întârzie, e că prea suspicionat e tot pasul nostru. Îu fie care sat sînt câte 2—3 curţi domnescî a căror servitorî, ca să-şî facă merite înaintea stăpânilor lor pândesc mereŭ după noî, ne acusă în continu; eî nu sciŭ şi nicî nu pot deosebi lucru de lucru, eî în orî ce adunare vĕd o consfătuire politică, un prilej de a vinde şi rĕsvrĕti patria. Nu am făcut nimica şi am stat la tóte pe loc şi totuşi nu stăm bine, totuşi ne privesc cu ochî rĕî; dar apoî dacă vom mai face câte ceva? va fi vaî şi amar de capul nostru!

Cam aşa mi-a vorbit unul din preoţiî sĕracî aî Câmpieî; ér altul fruntaş şi avut la aceea-şi conclusiă a ajuns condus de alte motive.

Nu se póte! zicea eî căcî de la carî aî aştepta mai mult ajutor, cu vorba şi cu fapta, aceia daŭ mai puţin, aceia se retrag mai tare, aceia umblă să zădărnicéscă mai mult prin intrigî şi scornicurî rĕutăcióse, aceia sînt mai slugarniciî, aceia strică mai mult confraţiilor prin căciulirî pe la feţele civiliî, prin hiperzel de a coresponda ungurésce cu autorităţile civiliî. — Până aicî cam tot acea-şi priciună, acel spirit umilitor de a tămâia şi de a nu se strica cu autorităţile civile.

Dar fruntaşul meŭ a mers şi mai de parte zicêndu-mi, că s'ar puté uşor înfiinţa un despărţĕmînt, căcî preoţimea de pe Câmpiă nu e sĕracă, avem chiar şi mireniî cu stare bună, dar lipseşce avîntul şi însufleţirea. Câmpianul prea e rob al economieî, prea se închide în hotarul satuluî sĕŭ şi prea tare o rupe cu lumea din afară; el puţin îşi dă sama de ce se frĕmînta lumea românéscă, el cércă sa-şi lărgéscă şi să-şi împle jîgniţele sale; de binele comun, de dĕtorinţele ce-i chiamă peste hotarul comuneî sale, el! tare puţin î-şi aduce aminte.

Aşa e pe la noî Die! un aer ce omóră avîntul, ce recesce însufleţirea, ce vrênd nevrênd te închide în satul tĕŭ şi mi-e milă de Dvóstră tinerî însufleţiţi şi cu planurî, că va trĕbui să vĕ amăgiţî aşa de tare şi în grabă.

Dacă aşa e pe Câmpie, ce bine ar fi că barĕm noî tinerimea să fim plinî de avînt şi însufleţire, dar şi noî de pretotindenea şi de orî ce condiţie sîntem inimî rĕcî şi sĕcî, ómenî în mare parte fără ţintă, fără să scim, că ce avem şi ce trĕbue se facem, şi în inimile nóstre a celor mulţi opurtunismul a prins rădecinî, încă pe băncile scóleî fiind. Eî! dar aicî mi se încep reflecsiile prea m'aşî abate şi nicî nu veaŭ se spun ce va de la mine de aceea finesc. Sîntem în timpul când se ţin de comun adunările despărţĕmintelor, fruntaşiî preoţî şi mireniî aî câmpieî se ajungă la isbînda de toţî cerculă şi dorita, care se ridice o dată de pe noî ocara nefructificăriî.

Am însemnat aceste vorbe în gînd bun, şi ca unul ce nu are nimic, nicî de perdut nicî de câştigat.

L. Rus.

Adunarea cercuală a despărțem. XI Blaș al Asociațiunii.

— raport special. —

Marți la 1 crt. s'a ținut în Blaș adunarea cercuală a despărț. XI al Asociațiunii.

Regretăm mult, că spațiul restrins al foii nóstre nu ne permite să publicăm tóte dările de samă despre adunările Asociațiunii. Ziarele nóstre de zi ar trebui să provóce pe cetitorii sĕi să-i facă ast fel de raporte, căci e de netăgăduit, că ele își aŭ însĕmnătatea lor pentru istoria nóstră culturală

După sf. liturgie membrii Asociațiunii din Blaș și câți va din a fară, s'aŭ adunat în sala cea mare a otelului „Univers". Între cei ce aŭ luat parte la acéstă adunare însĕmnăm pe I. P. S. Sa Mitropolitul Victor, dl Axente Sever, un numĕr fórte frumos de dame, preoți, învĕțători, țerani și tinerime din jur. Nu-i vorbă, că numĕrul celor de față aŭ fost destul de mare, putéŭ fi și mai mulți.

Deschidind adunarea directorul despărț. prof. *I. German* arată însĕmnătatea ce o aŭ în educația unui popor biserica, școla și asociațiunile. Din raportul cetit de secretarul *A. C. Domșa* am relevat, că adunarea acésta numai din necesitate s'a ținut în Blaș, ea era să se țină în Uióra, dar întrevenind îmbolnăvirea gravă a protop. Radu nu s'a mai putut convoca acolo. Din lucrările sĕvîrșite de comitet însĕmnaŭ tipărirea disertațiunei prof. Negruț despre grădinile de legumi, în scopul să fie împărțită gratuit pintrĕ țeranii sciutori de carte de pe teritoriul despărțĕmîntului. Câte disertațiuni frumóse nu se țin adese cu ocasiunea adunărilor, dar să daŭ uitării. Procedura aceasta merită tótă lauda. Ce se ține de membrii, raportul spune, că despărțĕmîntul are 58 membri. La tot casul numĕrul acesta e destul de mic în proporțiune cu inteligința Blașului și cu mărimea despărțĕmîntului care se estində peste 80 comune. Cu tóte că numĕrul membrilor e așa de restrins și ast fel și mijlócele disponibile destul de modeste, am aflat cu satisfacție, că despărțĕmîntul *are 11 biblioteci poporali* înființate de comitet, care le a și pus basa dăruindu-le fie căruia 40—50 diferite cărți și 20—30 es. din publicațiile sale: despre cucuruz și grădina de legumi. Din bibliotecele acestea aŭ escelat ceea din comuna *Lunca,* care are în fruntea sa pe harnicul preot *Ștefan Lita.* Despre bibliotecele din Cergăul mare și Mihalț, nu s'a trimis nicĭ un raport, să vede că cei puși în fruntea trebilor nu merită încrederea aceasta. Din prilejul acesta, vreaŭ să relevez, că greșesc aceia, carĭ tot progresul îl aștepta de la comitetele despărțĕmintelor. Comitetele fac și scriŭ, dar preoții, învĕțătorii și inteligenții de la sate, aŭ sfînta datorință, să lucre mai de parte, luminând poporul și îndemnându-l să îmbrățișeze cu căldură lucrările și scopurile acestei asociațiuni culturale.

După alegerea îndatinatelor comisiuni pentru censurarea raportului, a raținnilor, budgetului, incassarea de taxe și inscrierea de membrii, a urmat disertația prof. *Alesiŭ Viciŭ* despre graiul poporan. Ținută în o românéscă curată, cu o dicțiune clară, disertația acésta a fost ascultată cu o deosĕbită atențiune de toți cei de față. Ținta disertantelui a fost să scótă la ivélă cuvintele de origine străină aflătóre în graiul poporan. La sfârșit oratorul a fost viŭ aplaudat.

Pe rînd cele dóuĕ comisii și aŭ făcut rapórtele lor. Preotul *Ioan Deac* raportéză că a incassat fl. 111·39 cr. de la 4 membri noi, 16 vechĭ și mai mulți ajutători. Prof. *Precup,* aduce cuvenitele elogii comitetului pentru zelul desvoltat, și de o dată esprimă unele dorințe referitóre la ținerea sĕrbătorésca a adunărilor cercuale, la înmulțirea membrilor și la dedarea poporului ca să folosésca cu tot adinsul cărțile din bibliotecele poporali. La dorințele acestea dl *Axente* a mai adaus, că pentru mai bună reușită a adunărilor ar fi fórte de recomandat ca acestea să se țină mai ales tómna, când poporul sătean póte mai ușor îmbrățișa scopurile Astrei.

Tóte dorințele acestea aŭ fost primite de adunare.

Pe anul viitor comitetul aŭ fost invitat să-și țină adunarea la *Sâncel;* ca delegați la Deva cu fost aleși adv. *Dr Maniŭ* și preotul *Blăjan;* ér vacanța în comitet a fost suplinită prin alegerea membrului *Dr Maniŭ.*

După adunare a urmat banchet și sara petrecere fórte bine cercetată. Dansul a decurs cu multă vioiciune până în zorĭ.

Raportor.

Nr. 239—1899

Însciințare.

Miliția, ce se adună la Blaș din incidentul manevrelor de tómnă, va ocupa unele localități de ale gimnasiului, de acea începutu anului școlastic 1899/1900 se amînă cu câte va zile, și anume: esamenele corectóre, supletóre și de suscepere se vor ține în 6 Septembre; înscrierile pe clasa I gimnasială, și a școlarilor, carĭ aŭ mai fost la acest gimnasiŭ în 7 Septembre; ér înscrierea școlarilor, carĭ viu de la alte școle medie, în 8 Septembre a. c.

În 9 Septembre la 7 óre a. m. se va face învocarea Spiritului sînt cu S. Liturgie, la 8 óre se vor ceti și esplica legile școlastice, și la 9 óre se vor începe prelegerile.

Condițiunile de primire și taxele remân neschimbate, cele din anii trecuți.

De la Direcțiunea gimnasiului superior greco-catolic.

Blaș în 4 August 1899.

Iosif Hossu
diretor gimasial.

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. Curatoratul bisericesc gr. cat. din Spinĭ, în Archidiecesă, aduce viile sale mulțămite Sp. Domn *Gregoriŭ Șimon,* notariŭ în Pănade, care a promis că i va ajuta la edificarea bisericĭ cu suma de fl. 100. — Dlui *Filon Coroș,* adj. notarial, care a dăruit 10 fl. — On. *Alimpiŭ Costea,* paroch local fl. 10. — *Teodor Pănăḑan, Dionisiŭ Truța* și *Ioan Marele,* locuitorĭ din Sâncel carĭ aŭ dăruit o delniță de lemne pentru arderea cărămidilor. Dumnezeŭ să le răsplătéscă însutit!

Scirĭ personale. Ilustritatea Sa Dl Episcop *Dr. Demetriŭ Radu* a fost zilele trecute la Deva în visitațiune canonică. În scurt timp după reîntórcerea a casă a plecat la Stâna-de-vale unde va petrece până la finea lui August. — *Leontin Pop* jude de tribunal în Cluș, a fost pensionat, esprimându-i-se preaînalta recunoscință a Maiestății Sale.

Promovări. Fóia oficiósă publică următórele promovări făcute în capitlul episcopesc gr. cat. de Lugoș: *Petru Pop,* la statul de canonic lector, *Beniamin Densușan,* canonic custode și *Ioan Boroș* canonic cancelar. Respectuósele nóstre felicitări!

Diecesa de Lugoș. Ordinariatul de Lugoș deschide până la terminul de 15 Aug. n. c. concurs la *stipendiile teologice, preparandiali și gimnasiale* din fond. Rudolfin, Braia și Popovicĭ. Tot până la acel termin publică concurs la ocuparea postului de *învĕțătóre* la nóua școlă de fetițe ce se va deschide în Lugoș cu începutul an. scol. 1899—1900 din fundațiunea Jova și Ecaterina Popovicĭ. Salarul anual 400 fl. cuartir, grădină și lemne de foc. — Apoi la *1 stipendiŭ de 105 fl. destinat unui preparand* care va avé să-și continue studiile în cursul al II. la preparandia gr. cat. din Oradea mare, și la 1 stipendiŭ de 150 fl. pentru un ascultător la școlă agronomică de stat din Lugoș.

Hymen. *Ioan Fodor* prof. gimnas. în loc își va serba cununia sa cu dșóra *Helena Laura Ciato* Duminecă la 6 Aug. n. în biserica catedrală din Blaș. Felicitările nóstre!

O instituțiune folositóre. E vorba de reuniunea archidiecesană de asigurare a cărei rațiuni pe al II an de gestiune s'aŭ publicat acum clerului. E destul ca să arunci o privire peste activele reuniunii acesteia, spre a te convinge de fericita idee ce aŭ avut cei ce aŭ instituit-o. După doi ani activele trec peste fl. 5500 și dacă vor crește continuu ca până acum se va puté de sigur ajuta în scurt timp comunele bisericescĭ la edificarea bisericilor și școlelor. E regretabil însă, că suprema autoritate permite, ca și restanțiile să se ridice și se ajungă aprópe la 1900 fl. la tot casul restanțile acestea nu pot strica de cât éră și bisericilor. După cum sîntem informați, de pildă, comunei Țapu i-saŭ denegat desdaunarea pentru unele realități, ce-i aŭ ars, din pricină, că nu și-aŭ achitat premiile. E timpul, ca curatoratele și preoțimea să pricépă multa însĕmnătate ce aŭ ast fel de instituțiuni de un folos netăgăduit. Veneratul Ordinariat de Lugoș a dispus, ca tóte edificiile școlare să se asigureze la acéstă reuniune.

Deputat nou. La Sebeșiul săs. s'a făcut la 31 Iulie n. alegerea de deputat. A fost aclamat un fost chelner cu numele Vészi, acum jurnalist. Românii aŭ dovedit o absolută pasivitate ér sașii o neinteresare completă.

Invitări. Duminecă la 13 Aug. n. se va sfinți la *Ilva mare* noul iconostas al bisericei parochiale gr. cat. de acolo. Iconostasul e opera dlui prof. Octavian Smigelschi. — Joi la 10 Aug. n. se va ține la *Reghin* o petrecere de vară în favorul școlei gr. cat. de acolo.

Convocări. Adunarea cercuală a despărțămîntul XIV al Asociațiunii e convocată pe *10 Aug. n. la Cluș* — Despart. XXIX. își va ține adunarea la *20 Aug. n. în Mediaș.* Pe ziua de *8 Aug.* n. e convocată adunarea de organisare și constituire a depărț. Panciova în *Panciova.*

Vindecarea oftiseĭ. În lumea bolnavilor se ivesce érăși o rază de speranță, se svonesce din noŭ despre aflarea medicinei contra tuberculósei pulmonare. „Figaro" scrie că prof. de la universitatea din Palermo, Vincent Cervello, a fost norocosul descoperitor. Produsul care duce la resultatul acesta este aldeida formică, pe care trĕbuie să o inspire bolnavul. S'a și pregătit un aparat care să producă o atmosferă încărcată cu acest produs. Resultatele sînt uimitóre. În decurs de dóuĕ luni prof. Cervello a vindecat cu acest procedeŭ 4 bolnavi, alți 7 sînt pe cale de completă vindecare. Bancherul Florio, mare filantrop italian, a zidit la Palermo un sanatoriŭ pentru 150 persóne. A fară de aceea prof. Cervello a pus și în vîndare aparatul sĕŭ numit *Vaporigen,* pe lângă care a alăturat și sfaturile după care e de a se folosi.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Viața și operile lui Andreiŭ Murĕșan.

(Continuare.)

Vom fi sciind cu toții, cum multe mame lasă pe copiii lor numai „în scirea Domnului“, saŭ pe grija servitórelor și servitorilor, de la cari firesce vor învĕța tot ce e rĕŭ, frivol, murdar, și eĭ totuși ar dori, ca copiii lor, în cugete și în fapte, să fie nobili, casti și curați.

Și de aceĭ părinți încă vor fi mulți, la tot casul, cari se fac judecători asupra lucrurilor ce le învață copiii lor în școlă: la cutare lucru nu-i ieŭ nici un folos, cutare lucru nu l-aŭ învĕțat bine, învĕțătorul e așa și așa! Câți nu se vor face foc și pară, pentru că învĕțătorul a cutezat să atingă pe odorul lor, care e mai scump de cât întrĕgă lumea! . . . .

Părinți și copii de calibrul acesta vedem pretutindenia în Icóna cresceriĭ rele: de o parte părinți, cari nu sciŭ cresce copiii lor, nu se sciŭ purta înaintea lor, nu sciŭ, cum să tracteze cu eĭ, nu sciŭ, ce să le permită, și ce să nu le permită, nu sciŭ, cum să veghieze asupra educațiunii lor, cu un cŭvînt, părinți, cari nu cunosc mijlócele adevĕrate și corecte ale educațiunii; ĕră de altă parte copii, cari nu-și iubesc părinții, ba chiar îi desprețuesc, copii fără sentimente nobile față de aĭ sĕĭ și față de aprópele, fără iubirea lui Dumnezeŭ și a religiei, copii cu sentimente crudele, fricoși, slabi, mincinoși, capriții, nesații, iubitori de lucs, prădători, leneși și inepți pentru viață.

Dacă Icóna cresceriĭ rele ar fi originală, atunci ne-am ocupa mai de aprópe și cu valórea eĭ pedagogică, așa însĕ ne mărginim numai a da din ea câte va specimene, din cari orĭ cine își va puté face ideă clară atât despre spiritul Icónei cresceriĭ rele, cât și despre traducerea frumósă, în care ni-se înfățișézĕ acest op în limba românéscă.

*

Marița cea mică mersese în grădina tată seŭ. Acolo era plin de flori. Ce să facă băețica de bucurie! Uită-te, ce de flori frumóse, strigă ea în nevinovăția sa. De aici o să-mi umplu póla și să leg și mamiĭ un buchet. De loc se pune pe genunchi și începe a rupe, până ce își umple póla, după aceea se trage sub un mĕr și-și légă buchetul.

Étă-l! zice băețica, acum voi să mĕ duc curînd la mama și să îl daŭ. Dómne, cum se va bucura și cum mĕ va mai săruta!

Ca să pótă face mumă-sii și mai mare bucurie, se trase încet în bucătărie, luă un taler de porțelan, și puind pe acela buchetul, începu a sări cu el pe scară la mumă sa. Dar din nenorocire, lunecându-i piciorul, căḑu, și talerul de porțelan sări în mii de bucăți pe trepte în jos, ér buchetul de câți va pași de ea. Mumă sa, care auḑi acel sunet, sări de loc să vadă ce s'a întîmplat. Ce era mai firesc de cât că vĕḑênd bucățile de porțelan, să se ducă în dĕrĕpt și să aducă o vĕrgă bună. Acésta nici că a lipsit. Ci fără a întreba pe fetiță despre ceea ce a vrut să facă cu talerul, începu a o cresta și pe o parte și pe alta.

Sĕrmana copiliță de spaima căderiĭ, de frica talerului și de gróza nueleĭ, îngălbinise tótă, nici că putea grăi alt ceva, de cât mamă dragă, mamă dragă! Dar cu tóte acestea nu isprăvi nimic. Tu javră! striga întăritata mama, tu să frângi un taler așa frumos de porțelan! și-i mai dede câte va nuele.

Marița vĕḑênd, că i-se face atâta nedreptate, apuca o ură asupra mumă sa. Mult timp nici nu se putea uĭta la ea și de aici înainte nu-i mai veni în cuget a lega mumă sa buchet de flori. [1])

*

Luisa întră o dată turburată în odaea unde își ținea ea cutiuța cu baniĭ ce-și păstra.

Ce-ți e? o întrĕbă tatăl sĕŭ.

O tată, este o femee cerșitóre la uș̦e, care îmi și spuse, că astăḑi încă n'ar fi gustat pâne în gura sa, și că ar pătimi de picióre.

Dar n'aĭ întrebat-o, cum o chiamă?

Ana Barbului, sciĭ tată aceea, care umblă pe bețe, pe care eŭ ți-am mai arătat-o o dată.

Dacă e aceea, atunci îți poți păstra crețariul pe care vreĭ să îl daĭ. Femeea aceea a prăpădit tóte. Du-te spune-i, că dacă ar fi trăit alt fel în tinerețe, acum n'ar avé să cerșéscă.

O tată, mi-se rupe inima!

Dacă nu mergi tu, mĕ duc eŭ. Muere, nu-ți e rușine a cădé spre greutatea altora? N'aĭ avut tu casa ta, n'aĭ avut grădina, ce ți-a rĕmas de la părinți? Le-aĭ mânat tóte pe gât! Ce? Cară-te, să nu apuc o dispicătură!

Ast fel de tirănesce să purta acest părinte cu orĭ și care cerșitor. De se și întîmpla, ca să arunce când va la unul vre un crețariŭ, fiind un om avut, — atunci se silia, prin multă mustrare ce-i făcea bietului cerșitor, a se despăgubi și de acela. La unul îi zicea, că ar fi un perdevară, la altul, că ar cerși numai ca întrând prin case, să pótă pune mâna pe câte ceva, la al treilea că de ce nu se apucă de ceva lucru, căci tot omul e îndatorat a se nutri cu lucrul mânilor sale! La altul ĕră-și îi arunca, că prin viața cea desfrînată ar fi devenit la acéstă miserie. Omul trebue să-și deschidă ochiĭ, cui da crețariul, el singur avu a se lupta în tinerețe cu feluri de neajunsuri. Ér de cum va îl ruga vre un nenorocit, ca să-i stea întru ajutor, la unul ca acesta fiind că nu-l putea învinui cu lenea, saŭ cu desfrînarea, îi zicea: Cine scie, în ce chip aĭ meritat-o! căci Dumnezeŭ nu face nimic fără pricină!

Prin ast fel de vorbe, sĕrmana Luisa îmbrăcă un fel de nesimțire în privința celor nenorociți, ba mai pe urmă și un fel de gréță.

Când îl venia după acestea vre o cerșitóre înainte și se ruga, ca să-și facă vre o pomană cu ceva, ea se trăgea în altă odae și cugeta în sine, cu doi, treĭ crețarĭ tot nu-i pot ajuta în nevoe, mai bine dar să-mi păstrez baniĭ. [2])

*

Cocóna Regina nu întrebuința vĕrga ca un mijloc de desciplină la băețiĭ sĕĭ; pe ea nu o lăsa inima să-i bată. Dar cu atâta îl pedepsia mai mult sufletesce. Ea îl trata cu mânie și răstire sĕptĕmâni întregi. Dacă Filipina își întina rochița, mamă sa cu sĕptĕmânile întregi se uĭta la ea corbiș, la tóte întrebările îi răspundea scurt, la masă când îl da porțiunea, nu-i grăia nici o vorbă, și-și întorcea fața când venia băețica cu inima înfrântă ca să se róge de iertare, arătându-i că acum de treĭ zile în cóce și-a păzit rochița curată.

Maniera acésta a cocónei la început avea bună lucrare, căci băeta își aducea a minte de greșéla ce făcea. Însĕ după ce vĕḑu, că tótă îndreptarea, tótă rugarea nu producea nici o schimbare în purtarea mumă sa, Filipina începu mai întâiŭ a se descurăja, a se întrista și în urmă deveni la atâta, în cât băeta când vedea pe mumă sa turburată, se turbura și ea din partea sa, saŭ arăta un fel de nepăsare. Așa dar Filipina stricând ceva, se făcea ca și cum nu s'ar fi întîmplat nimic și-și căuta de lucru înainte, fără a mai căuta la aerul mumă sa cel rece și închis, saŭ se arăta óre-și cum și ea atinsă, își contrăgea fața, dedea rĕspunsuri scurte, și a dese orĭ nu vorbia nimica câte o zi întrégă. Prin acéstă apucătură a mumă sa îmbrăca Filipina o natură atât de indiavolită, în cât de ar fi atins-o, cine va cu orĭ ce lucru bagatel, câte opt zile nu-i vorbia nimic și nici îi mai căuta curat în față. [1])

*

Lucsița trebuia, să capete ea întâiŭ din tóte bucatele, ce se puneaŭ pe masă. Acésta era o lege în casa lor. Dacă mumă-sa ducéa un taler cu coptură în casă, aceea îi striga în urmă: mumă îmi trebue colac, dă-mi! Ĕră delicata mumă zicea: De loc Lucsița mameĭ, aștéptă numai un minut, ca să aduc un cuțit! Însĕ ea nu scia de așteptare. Eŭ voiŭ acum. Și într'aceea se repezia la taler și lua o bucată.

Când era cina pe masă, Lucsița numai își punea scaunul, împingea talerul sĕŭ lângă blidul cu bucatele fără a se fi închinat, după cum fac creștinii.

Bărbatul voia câte o dată să încredințeze pe femeea sa, ca acela ar fi lucru necuviincios, căci adecă pruncilor li-se cade să priméscă mai pe urmă ca să se învețe a-și astîmpăra pofta; ea însĕ îi rĕspundea pururea zicênd: băeta e încă mică, ér ajungênd la pricepere, atunci aceea de sine va urma.

De se întîmpla, ca părinții să capete vre o visită, era scint că coconița are să capete filigeanul cel dintâiŭ, prin urmare óspeții trebuiaŭ să aștepte până când resfățata copilă va fi deplin împăcată. După aceea se arunca pe gâtul mumă sa și întreba într'una: aduci confeturile? Venind acestea pe masă, Lucsița negreșit că va avea să-și împlânte ea întâiŭ degetele în acelea. După ce le îndopa ca o cerșitóre, care n'a mâncat de treĭ zile, o vedeaĭ că ér începe a se alătura pe lângă mă-sa arătându-i talerul cu confeturile. Ce avea să facă mumă sa, de cât să-i dea o bucată după alta.

Cu vreme Lucsița se sburători, acum nu mai era copilă, ci coconiță. Însĕ apucăturile ce și le însușise în copilărie, le păstră și pentru timpul viitor. De câte orĭ vedea ceva întărîtător de ochi, îi lăsa gura apă după acel lucru, în cât trebuia să și-l câștige orĭ cu ce preț. Mumă sa trebuia să pue tóte sub lăcat, căci întorcênd ea spatele, Lucsița năvălia la tóte. O dată făcuse biata mumă un coc, cu care voia să-și tracteze pe nisce pretine. Coconiței îi era mult să aștepte acel minut; ea dar se trase în cămară și începu a croi la el. Mai târziŭ venind damele și vrênd mă-sa a le tracta, află cocul zeciuit de tóte părțile, în cât nu-și credea ochilor. Cine a umblat acolo? Coconița cea resfățată.

Asemenea apucăturĭ avu mă-sa a suferi de nenumĕrate orĭ, și cu tóte acestea se mira de unde putu copila însuge natură atât de grosolană, ne vrênd a-și aduce a minte că ea singură o dedase. Așa este; ceĭ mai mulți părinți sînt învĕțați a căuta fundamentul stricăriĭ și a desfrînăriĭ pruncilor în a fară, ultând că eĭ fuseră causa la tóte. [2])

Prof. Ioan Rațiu.

(Va urma.)

[1]) Icóna cresceriĭ rele; pag. 1—2.
[2]) Tot acolo; pag. 32—34.

[1]) Tot acolo; pag. 100—101.
[2]) Tot acolo; pag. 109—110.

Amalrich regele Ierusalimului și cei doi peregrini.

(Narațiune istorică).

(Continuare.)

„Dar ce e cu vechiul nostru păzitor, dór nu a murit," întrebară peregrinii. „Ba da," respunse paznicul. „L-au ucis întemnițații fiind că l-au tratat neomenesce. În locul lui m'au pus pe mine; dar mi témă, că n'o să stau mult, peștera acésta mě îngrozesce."

„Dar pentru ce ai primit o slujbă, care nu-ți place!" — „Porunca regelui", fu răspunsul. — „Se vede, că voi stați de mult închiși aicĭ și nu sînteți în curent cu întîmplările din a fară. Trebue să sciți, că Șaver, sultanul Egiptului a murit; ér Saladin a cuprins țara cu puterea. De aicĭ s'a născut răsboiŭ între dînsul și Nureddin. În răsboiul acesta am ajuns eŭ prinsoner, și am fost adus aicĭ, unde mi s'a dat slujba, ca să păzesc pe ceĭ nefericiți." — Pe când spunea acestea, Kuncz ridicêndu-se în genunchĭ îl privi mai de aprópe. Apoĭ îĭ zise: „Prietine, mi se pare că tu eștĭ acela, căruia îĭ s'a tăiat brațul aprópe de Kahiro?"

„Cu adevĕrat" respunse praznicul; „un sihastru, care locuia pe țĕrmurile Nilului mi-a vindecat brațul. Eŭ mergeam în fie care lună o dată, ca să-ĭ mulțămesc; dar de când cu obsidiarea Alesandrieĭ a dispărut și nime nu-mi scie spune, unde se susține. Dar ce să te molestez cu lucrurĭ, carĭ nu te interesézá?" „Uită-te mai bine la mine, dór veĭ vedé ceva," zise Kuncz. Paznicul apropie luminarea și îl privi mai bine. — Apoĭ nimit dete din cap. „Trebue să fiŭ tare schimonosit, de nu me recunoscĭ. Eŭ sînt pasnicul, de care amintescĭ." Paznicul căḑu îngenunchĭ, îmbrățișă pe binefăcĕtorul sĕŭ între lacrămĭ de bucuriă. „Mulțămită luĭ Allah, fiind că te-am putut regăsi. și că prima vorbă ce-ți pot spune e: „Să sciĭ că eșcĭ libĕr." „Libĕr?" strigă Kuncz și voi să sară în sus, dar lanțurile îl împedecaŭ. „E posibil?" „Ascultă încóce! Hanoch, stăpânnul acestuĭ castel, care a lăsat să ve închidă aicĭ, zace de mult, în urma uneĭ rane grele, ce a primit'o în răsboiul cu Saladin. Încercările medicilor de al vindeca sînt zădarnice. Am să merg la dînsul și să-ĭ zic: „Eliberézĕ pe ceĭ doĭ peregrinĭ, aceia aŭ să te vindece!" — „Să o facĭ!" îĭ respunse Kuncz. Paznicul într'o suflare fu deasupra. Gemetele și vaetele luĭ Hanoch se audiaŭ de de parte. El întră la dînsul. „Ce voescĭ câne blăstămat!" strigă bolnavul turbat de mâniă.

Paznicul cu sfiélă îĭ răspunde: „Îți aduc o veste bună. În prinsórea ta sînt doĭ bărbațĭ, carĭ sînt versați în arta doftoriilor. Fă-ĭ liberĭ și lasă-ĭ să vină la patul tĕŭ ca să te vindece."

„E adevĕr aceea ce-mĭ spuĭ, saŭ aĭ venit să-ți baĭ joc de mine?" „Purul adevĕr." „Atuncĭ adă-ĭ în grabă în cóce." Păzitorul într'un suflet scobórá treptele și le spune peregrinilor: „Din momentul acesta sînteți liberĭ, dar trebue să vindecați pe Hanoch." În mijlocul celeĭ maĭ marĭ bucuriĭ se desfăcură lanțurile arestaților și după un interval de maĭ mulțĭ anĭ din noŭ putură să se îmbrățișeze. Eĭ eraŭ așa de slabĭ și amărîți în cât nu era chip să suie treptele fără ajutorul paznicului. Când ajunseră deasupra lumina sórelui le închise ochiĭ, de óre ce s'aŭ desvĕțat cu totul și nu maĭ puteaŭ suporta lumina. Paznicul îĭ trecu prin un șir de odăĭ bogat mobilate, până la camera luĭ Hanoch. Aicĭ peregriniĭ să închinară cu smerenie. „Ce pocituri sînt acestea!" răcni dînsul; „du-ĭ dinaintea ochilor meĭ! sînt eŭ destul de năcăjit!" Atuncĭ îĭ zise Kuncz: „Stăpâne, noĭ am venit ca cu ajutorul luĭ Dumnezeŭ, să te vindecăm. Dă-ne voe să-ți vedem ranele." — Bolnavul se învoi. „Dumnezeŭ ni-a trimis la vreme aicĭ. Încă câte va zile și eraĭ perdut." „Ajutați-mĭ dar, însă maĭ întâiŭ de tóte scăldați-vĕ și ve curățiți de murdăria închisoriĭ." Păznicul îĭ conduse în odaia de scaldă și aicĭ însuși le ajută să se spele, apoĭ îĭ unge cu uleŭ și le aduse vesminte curate. După ce s'aŭ curățit și li s'aŭ dedat ochiul cu lumina, se duseră înaintea castelului, care era situat pe un munte cu aer curat și cu o plantațiune bogată.

Kuncz căută ierburile de carĭ avé trebuință, dar nu găsi nimic. Într'un tărdiŭ pe marginea uneĭ prăpastiĭ dete de rădăcinile vindecătóre, grăbesce dimpreună cu Bernhard în castel și întră de-a dreptul în camera bolnavului.

Aicĭ apropiându-se de patul bolnavuluĭ îĭ ceru voia ca să-ĭ pipăie ranele, fiind că numaĭ așa puté fi în chiar cu natura lor. — Abia îĭ strînsă rana cu degete și începu să strige ca din gura șerpeluĭ; de durere îĭ curgeaŭ sudorile părăŭ.

„Concede-ne ca înainte de a începe cura să învocăm ajutorul luĭ Dumnezeŭ," zise Kuncz; apoĭ îngenunchind dimpreună cu prietinul sĕŭ înaintea patuluĭ celuĭ bolnav înălțară rugăciuni fierbinți cătră cel de sus. După aceea luând în mână ierburile, stórsă din trînsele sucul în picurĭ peste rane.

Hanoch, începe să se vaiere zicênd: „Allah, Alah, alină-mĭ durerile, căcĭ îmĭ pierd mințile!"

Kuncz îl rugă să fie cu răbdare, de óre ce durerea acésta are să se curme acușĭ, și să urmézĕ alinare. — Lucrul să petrecu în tocmaĭ; deja peste câte va minute bolnavul nu se văiera ci zise: „Pe profetul; spusele tale sînt adevĕrate mĭ-aŭ alinat durerile!"

Kuncz întorcêndu-se spre Bernhard ceru o pénă de sburătóre, cu ajutorul căreia împrăștie pe rană, tot sucul, ce maĭ rĕmasă între degete. — Hanoch nu mâncasă și nu dormise zile de-a rîndul. Acum de o dată începu să zică, „că îĭ tóme și îĭ sete." Kuncz lăsă să-ĭ dee de mâncare și de beut. Dorința îĭ să împini, apoĭ timp de 24 óre durmi dus. Ceĭ doĭ peregrinĭ eșiră în grădină, unde așeḑêndu-se într'un loc retras s'aŭ pus la odihnă și adormiră. După ce s'aŭ trezit, aŭ mâncat și aŭ beut ceva, apoĭ aŭ eșit la câmp după ierburĭ vindecătóre. Un turc cunoscut cu regiunea, l-a călăuzit peste tot muntele. Cu ocasia acésta aŭ adunat multe plante bune. Sosiți în castel s'a pus să taie mărunt ierburile găsite, apoĭ punêndu-le într'un vas cu apă aŭ făcut foc. Aicĭ le-a lăsat să fiarbă până ce s'aŭ făcut ca un fel de cir. Cirul acesta la întins pe o cârpă și l-a lăsat să se răcéscă. După aceea l-aŭ amestecat cu uleŭ próspet, și l-aŭ pus ér la foc. Ast fel s'a făcut o alifie escelentă. După 24 óre peregriniĭ să presentară la patul morbosuluĭ, caro deschiḑêndu-și ochiĭ, ceru de mâncare. Kuncz îĭ zise: „Poți să mânâncĭ dar numaĭ ce ți'oĭ prescrie eŭ. Bucatele aromate îți sînt interzise. Singura ta mâncare timp de 8 zile va fi plăcinte de păpușoiŭ cu nitică miere." Hanoch primi cu bucurie dieta prescrisă. El era fericit, că ĭ-aŭ încetat durerile. „Te rog las să-ți maĭ pipăesc încă o dată ranele." Bolnavul cu mare greŭ să învoi, dar spre nimirea luĭ esperiă că nu-l maĭ dor și mulțămit zise: „Pentru ce n'ați venit maĭ de mult, ca să mĕ eliberați de durerĭ." Kuncz îĭ răspunde: „Nu noĭ sîntem de vină, ci tu care ne-aĭ ținut atâta timp în prinsórea întunecósă." „Allah iarte-mĭ, fapta rea. Eŭ eram de credința, că fac bine, răsbunêndu pierderea amicilor meĭ. Dar vĕd, că n'a fost bine; pedépsa luĭ Allah m'a ajuns." Kuncz luând alifia îĭ unge tóte ranele. „Dómne, ce bine me simțesc, óre n'aș puté să mĕ plimb prin grădină." „Nu", zisă Kuncz. „N'aĭ să te miscĭ din pat, orĭ ce mișcare, țar causa sguduire și aĭ strica tot ce am dires." Hanoch se supusă întru tóte dispusețiunilor luĭ Kuncz, și zi de zi vedé bunele efecte ale cureĭ. Peregriniĭ făcéŭ dese plimbărĭ prin parcul castelului și pe munte; pe încetul s'aŭ recreat în puterĭ. Sănătatea luĭ Hanoch progresa repede, în scurt timp părăsi patul și începu să facă plimbărĭ la aer libĕr. Bucuria luĭ era de nedescris; întâlnind pe peregrinĭ le zise: „Pe Allah și profet! voĭ aĭ făcut minuni cu mine. Nicĭ un medic din țară n'a fost în stare să-mĭ ajute și voĭ m'ați însănătoșat. Acum e grija mea ca să ve răsplătesc după merit." Hanoch îĭ întrebă dacă sînt destul de tarĭ ca să pótă face o călătorie la Damasc. Se vede că el avé și alte intenții cu dînșiĭ. Bernhard îĭ răspunse: „Domnule, am merge bucuros, dar n'avem banĭ, căcĭ atuncĭ când am fost aruncați în prinsóre ne-aŭ luat toți baniĭ." „Tu nu mĕ înțelegĭ," replică Hanoch. „Eŭ nu doresc ca voĭ să ve reîntórceți în țara vóstră Stăpânul meŭ, puternicul Mureddin, zace bolnav în Damasc și nime nu-l póte ajuta. Deja de vre o câte va zile l'am avisat, că la mine sînt doĭ peregrinĭ creștinĭ, carĭ vindecă tóte ranele. Să fie cu răbdare până, ce s'or întări și atuncĭ vor merge la dînsul. Voĭ puteți să-l mântuiți, până acolo ve însoțesc și eŭ!" La acestea îĭ răspunsă Kuncz: „Tu presupuĭ pré mult despre noĭ. E drept că noĭ cu ajutorul luĭ Dumnezeŭ vindecăm multe rane, dar nu ne pricepem la tóte; tu l-aĭ pré întărit în speranță pe stăpânu-t'o."

(Va urma.)

Economie.

Stupiĭ în August. În luna acésta stupiĭ adună fórte puțină, dar fórte fină miere. Ceĭ slabĭ și ceĭ de mijloc nu depun miere de loc, în despărțĕmîntul superior, numaĭ ceĭ fórte buni. Numaĭ unde se cultivă hirișca mai este miere și în luna acésta. Stupiĭ din instinct se pregătesc în luna acésta de iernare. Își astupă tóte găuricelele coșnițeĭ cu cleiŭ, își concentrézá mierea în un spațiŭ mic, și în dricul eĭ își depun clocitura. Decĭ și stupariul în luna acésta trebue se își aranjeze cu diligință stupiĭ pentru iernare. Eŭ am obiceiŭ se o fac acésta în modul următoriŭ: Maĭ înainte de tóte, scot de la toți stupiĭ slabĭ și de mijloc tóte cadrele din despărțĕmîntul superior, albinele le alung în jos cu fum, și pun scândura despărțitóre la loc, astupând bine cu hârtie orĭ alt ceva tóte

găuricele de pe margini (de cum va sînt de acestea) ca nici o albină să nu mai pótă străbate în sus. Apoi peste scândura despărţitóre pun un strat de hârtie, gros cam de 2—3 cm. şi pe stratul acesta o scândurice cu puţină greutate ca să se îndese niţel hârtia. Am cercat de am pus în loc de hârtie saci cu otavă ori muşchi, giluituri, ori foi de cucuruz, dar tot de una mi-s'aŭ mucedit stupul şi de şi nu a perit, dar mi-s'aŭ ruinat mulţime de faguri. Apoi din nimic nu capétă stupul diaree mai curênd, de cât din putórea de mucegaiŭ. Din stupii cei mai buni, scot fagurii din despărţemîntul superior, numai prin finea lui August ori începutul lui Septembre. După ce terminez acésta lucrare cu stupii slabi şi de mijloc apoi ţin revistă asupra lor: că óre cari merită a fi lăsaţi pentru érnă, şi cari nu? Acésta o fac aşa: că între órele 11 înainte de prânz şi 1 d. p. pândesc sburatul albinelor, eşitul şi întratul lor pe urdiniş. În restimpul acesta aŭ obiceiŭ se ése şi se între trântorii. În luna acésta adecă, după cea de întâiŭ plóiă mai lungă (timp noros de 2—3 zile) toţi stupii, dar cu deosebire cei mai slabi îşi omóră trântorii. Dacă între órele 11 şi 1, nu voiŭ vedea eşind ori întrând nici un trântor în cutare stup, ori şi de este vre unul dar albinele îl persecută cu tótă puterea, atunci stupul e în ordine, şi numai miere se aivă, e capace de iernare. Nu e de lipsă ca omul se stea la pândă 2 óre fără întrerumpere la fiesce care stup, ci în mai multe zile în restimpul acesta îşi face observările. E sciut că trântorii sbóră cu mare sgomot, în cât se aud dintre tóte albinele; deci e uşor a observa că de unde ese, şi unde întră. Dóuĕ trei observări de câte va minute în timp potrivit, cu sóre şi călduros, te pune în clar cu 50—60 stupi. Stupul carele are trântori, şi cu deosebire mĕrunţi, hotărît nu e în ordine, saŭ nu are matcă de loc, saŭ are matcă falsă, saŭ defectuósă. Nu merită a-l băga în érnă, de óre ce nu va trăi până în primăvară; dar dacă totuşi voesce cine va să îl bage, trebue să-l ucidă mai întâiŭ matca defectuósă şi apoi să-i dea altă matcă bună şi miere. Dacă nu afli matca (fiind că sînt mai multe matce false) nu e cu putinţă al aranja pentru iernare.

Fiesce care stup, ca să pótă erna, are lipsă de cel puţin 8 kilo de miere. Dacă nu are atâta: îi dăm, de are mai multă: plusul îl luăm. În un fagure de 18×23 cm. deplin acoperit, în termin mediŭ este 1 kilo de miere. Eŭ fiesce cărui stup îi las 6 faguri întregi deplin acoperiţi şi 6 de jumĕtate plini, puţin acoperiţi. Aranjarea despărţemîntului de jos (de clocit) unde trebue se ierneze stupul o fac aşa: Mai înainte de tóte mĕ uit; că óre fagurele de deasupra din despărţemîntul de clocit, de cătră feréstă plin e cu miere şi acoperit? Dacă e plin şi acoperit, leaŭ patru faguri de deasupra, şi alţi patru de desubt, şi dacă şi al cincilea deasupra va fi încă tot plin şi acoperit, atunci toţi până în capĕt vor fi tot aşa şi pe fagurii de desubt, de regulă se ivesce clocitura, ori cel puţin semnele ei (mult polen şi miere neacoperită). În acest cas nu e necesar se desfac stupul mai de parte, de óre ce îi rĕmâne miere de ajuns, şi clocitura e la loc potrivit de desubt. Dar se întîmplă că după ce am luat 2—3 faguri, fagurii superiori încep a fi descoperiţi în partea inferióră; în acest cas clocitura nu e de desubt, ci deasupra. Deci trebue scoşi toţi fagurii a fară, şi de asupra pus tot faguri deplin acoperiţi, ér de desubt de cei cu clocitură, aşa însă că pe ultimul fagur de desubt, de cătră feréstă, se nu fie clocitură. Clocitura trebue ast fel aranjată, de óre ce e sciut că albinele acolo iernéză unde a fost clocitura, trăgându-se în sus pe fagure, pe cum să gată din el mierea. Deci dacă va fi fost clocitura de asupra, mierea să gată curênd şi stupul pere de fóme, cu tóte ca din jos este miere. Dacă fagurele superior de cătră feréstă nu a fost plin şi acoperit, trebue căutaţi toţi până în capĕt, de óre ce tot aşa pot fi goli ori neacoperiţi şi de cătră urdiniş. Asemenea mor fórte multe albine de răcéla sticlei de la feréstă, dacă vin în contact cu ea; din acésta causă pe ultimul fagure de cătră feréstă, nu e permis se fie clocitură. Peste tot faguri negri sînt mai călduroşi, deci mai potriviţi pentru iernare. Nu e permis a folosi pentru iernare absolute nici un fagure de trântor. După ce am aranjat ast fel stupul, împingem feréstа până lângă faguri, şi spaţul rĕmas gol de din cóce, când va da răcéla îl astupăm cu un sac umplut cu otavă ori alt ceva, dar mai bine cu hârtie. Între fagurii de din jos cu clocitură, şi cei superiori cu miere, nu e permis să rĕmână de loc spaţiŭ gol, ci de cum va coşniţa a fost defectuos construită şi a rĕmas între aceste cadre spaţiŭ gol, trebue umplut cu bucăţi de fagure. Acésta pentru că albinele până dă frigul aŭ ce mânca din mierea de pe fagurii inferiori, şi chiar în dricul ierneĭ trebue se trécă pe fagurii superiori. Deci aflând ele acolo spaţiŭ gol, pentru frig nu se resfiră se trécă, şi aşa per de fóme cu mierea în apropiere. La aranjarea stupilor pentru iernare mai trebue luat a minte la următórele: Dacă luând mierea şi cu deosebire fagurii inferiori, vom observa pe ei celule de matcă, unele numai începute, altele chiar şi cu larve în ele, atunci stupul nu are matcă ori are matcă falsă, deci nu are înţeles a-l aranja pentru iernare. Asemenea are matcă falsă, dacă în celule de albine aflăm clocitură de trântori. De aci provin trântori cei mĕrunţi. Une ori nici la al patrulea şi cincilea fagure nu aflăm nimic, nici clocitură, dar nici celule de matcă. Aci de vom căuta până în capĕt, ori nu vom afla clocitură de loc, ori fórte puţină pe un fagure ori doi. Sĕmn că matca e debilă şi din acesta nu va fi stup bun nici când, deci nu merită a-l lăsa pentru iernare. Ce e de făcut deci? Stupul cu matcă falsă ori defectuósă, în o zi cu sóre, îl ducem cu coşniţa cu tot a fără de parte de stupină. De nu putem duce coşniţa, îl scótem tot în o ladă ori alt ceva, ér urdinişul coşniţeĭ îl astupăm. Şi de óre ce în un ast fel de stup nu putem afla matca, măturăm tóte albinele de pe faguri ici, colea resfirate pe pagişte ori buruieni, ca ast fel să se reîntórcă până a nu le prinde nóptea ori vre o plóiă érăşi la stupină. Aici neaflându-şi coşniţa, ori aflându-o astupată, să vor resfira pe la alţi stupi. Şi matcele false să reîntorc, dar deórece acele nu vin încărcate cu miere, momentan le ucid albinele celor alalţi stupi. Clocitura de trântori, o deschidem tăindu-i capul cu cuţitul, şi apoi o punem la un stup, carele e în ordine; acesta apoi în timp scurt o curăţă din faguri.

Dacă însĕ matca nu e falsă, ci numai e debilă, ori de şi e bună dar fiind stupul slab nu avem voiă al lăsa pentru iernare: atunci, căutăm matca şi o ucidem, şi după 48 óre stupul îl împreunăm luând fagurii cu clocitură şi cu albine cu tot, cu ori care altul cu care voim; ér coşniţa acesta ori o delăturăm, ori îi astupăm urdinişul. E bine ca între clocitura acestui stup şi între aceluĭ cu care îl împreunăm, să lăsăm la început barĕmi un fagure gol ori cu miere, pentru ca contactul să nu se întîmple de o dată şi ast fel să nu se bată. După 2—3 zile, fagurul despărţitoriŭ îl delăturăm. Une ori însă nici de cât nu putem afla matca, de şi e secur că esistă. Atunci scótem toţi fagurii a fară din coşniţă, măturăm tóte albinele de pe ei înapoi în coşniţă, clocitura o dăm fără albine altui stup. Luăm scândura despărţitóre ca albinele să pótă trece în despărţemîntul superior prin graţia lui Hannemann, nu punem la loc nimic, nici uşă nici feréstă; albinele peste nópte pentru răcélă se vor trage în sus, dar matca neputând trece prin graţia lui Hannemann va rĕmâné singură din jos, când apoi aflându-o o ucidem. Albinele rĕmase fără matcă şi fără faguri, până în altă zi, vor trece de sine tóte la stupii vecini. Une ori albinele nu voesc se îşi părăséscă matca şi să trécă prin gratie; în acest cas trebue pus de asupra 2—3 faguri negri goi, şi vor trece.

De aci înainte stupii sînt fórte aplicaţi spre răpire; deci la stupi slabi trebue strîmtat urdinişul şi preste tot să îmblăm cu mare precauţiune cu mierea, să nu picurăm şi să o stórcem în odaiă bine închisă ori pe timp ploios.

Roşia-montană 27 Iuliŭ 1899.

Ioan Maior,
paroch.

Bibliografie.

A apărut:

Din „Biblioteca teatrală“ edată de Societatea de teatru, am primit broşura V. **Trei doctori** de Virginia A. Vlaicu şi VI **Pălăria oasornicarului** de A. G. N., amîndóuĕ comedii în câte un act localisate din germână şi franceză, preţul 20 şi 25 cr. Piesele aceste sînt potrivite pentru publicul nostru. E adevĕrat că Dl Goldiş constată că mai ales meseriaşii şi ţeranii sînt aceia, cari şi pentru cari se predaŭ bucăţile teatrali cu tóte acestea ar fi bine totuşi, dacă începetul cu începetul s'ar trece şi la piese mai serióse şi de alt cuprins.

Posta Redacţiunii. *c.* Nu te superi, că am făcut loc altora, cari aşteptaŭ mai de mult. Cea alaltă credem, că se potrivesce acolo. Salutări. — Dlui *N. M. BPesta.* Concursele se publică numai după 10 August n. cércă atunci, fóia nóstră să trimite societăţii »Petru Maior«. — On. *G. F.* în *C. r.* Am dat'o redacţii de la »Fóia şcolastică«. Nu avem loc unde s'o publicăm.

Editor şi redactor rĕspundĕtor:
Dr Vasile Suciu.

(30) 4—10

Fabrica
de
Cement-Portland din Braşov
recomândă fabricatul sĕŭ de
„Cement-Portland“
garantând pentru calitatea cea mai bună.

Se află de vîndare cu preţul cel mai ieftin la

„Consum“
societate comercială pe acţii Blaş.

(36) 1—1

Licitaţiune minuendă.

La 15 Aug. n. a. c. la 1 óră d. a. se va ţine în comuna Spini (Szpin, posta şi gara Szépmező) licitaţiune minuendă pentru edificarea bisericii gr. cat.

Preţul de strigare fl. 3225·45 cr. din care eventual se va subtrage lucru de zilerĭ, ce-l va presta comuna bisericéscă.

Planul şi condiţiunile de licitare se pot vedea la casa parochială din Spini (com. Tîrnava mică) de la 10—15 crt.

Oficiul parochial.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Fóe bisericéscă-politică.

Anul IX. Blaş 12 August 1899. Numĕrul 32.

Pacea.

Timpul din urmă a fost timpul dorinţelor de pace. Pentru pace s'aŭ adunat delegaţii statelor la Haaga, pacea a fost tema comisiuneĭ interparlamentare de la Cristiania. Pace cere biserica în fie care zi, dorinţa de pace se esprimă cu ocasiunea vre uneĭ întruniri.

Şi pe când dorinţa generală e de a avé pace, pacea lipsesce cu totul. În un loc poporul se rescólă în contra dărilor grele, în altul în contra restrîngeriĭ libertăţii. Aicĭ pacea e conturbată prin proiecte de legĭ nóuĕ, acolo prin modul de guvernare. Pacea se nimicesce aci prin frecările interne, pacea dispare acolo prin ştergerea drepturilor. Fie care comunitate, fie care ţară caută pace şi în locul eĭ află discordiă. Se caută pacea universală şi în locul eĭ se întîlnesc framêntarĭ şi nemulţumirĭ pretutindenia, cu tóte că Europa e creştină şi ca atare a ereditat prin testament de la Învĕţătoriul lumeĭ: pacea.

Când omul vede acéstă stare întórsă a lucrurilor, nu póte să nu cerce, carĭ ar fi causele neîmplinireĭ acesteĭ dorinţe. Nu va trebui să scruteze mult, căcĭ va afla în dată, că causa este părăsirea luĭ Dumnezeŭ din partea societăţiĭ.

Societatea modernă, părăsind religiunea, vre să aibă pace basată pe motive curat omenescĭ, pe conceptul de ordine, pe economia socială. Ea ignoréză cu totul, că pace nu póte să fie lăpĕdându-se de auctoriul păcĭĭ, ne voind să scie, că religiunea e fundamentul ordineĭ sociale, fiind singură ea în stare ca să trezéscă în om conceptul datorinţeĭ şi al supunereĭ, fără de care legile nu maĭ aŭ nicĭ o putere, devenind asemenea unor norĭ greĭ, carĭ prin fulgere şi tunete ameninţă călĕtoriul, dar de carĭ nu se maĭ teme, în dată ce a ajuns sub coperiş. Politiciĭ moderni nu vreŭ să vadă, că în timpurile fără de religiune societatea a fost ameninţată cu cutropire. Eĭ nu vreŭ să înţelégă, că atunci când statele eraŭ creştine, era domnia păcĭĭ, era fericireĭ. Atunci părinţiĭ puteaŭ repeţi cu Tertulian, că ceĭ ce se află în prinsorĭ nu sînt creştinĭ, pentru că creştiniĭ aveaŭ un Dumnezeŭ, care vedea tóte şi înaintea căruia trebuiaŭ să se presenteze, eĭ nu încunjuraŭ rĕul pentru frica de pedépsă, ci pentru iubirea vîrtuţiĭ.

Acestea le aŭ trecut cu vederea politiciĭ moderni, şi coduşi de maximele unor pseudophilosofĭ, alungară pe Dumnezeŭ din familiă, din şcólă, din comunităţi, state şi societate. În un loc aŭ persecutat biserica şi religiunea prin legĭ draconice, în altul s'aŭ încercat a înstrăina clerul de popor şi poporul de cler. Moralul l-aŭ schimbat cu legile civile, bisericile le aŭ înlocuit cu temniţa, consciinţa cu baioneta.

Unde principiile adevĕruluĭ etern sînt ignorate, acolo nu se maĭ observéză legile, căcĭ fiind ómeniĭ egalĭ, unul nu póte avé putere peste cel alalt, ér Dumnezeŭ care ar puté obliga pe om la observarea lor, e o fiinţă pentru societate necunoscută. Cum ne vom supune vóuĕ, ar puté zice poporul, cum ziceaŭ odinióră Arabiĭ din Algeria cătră Francezii învingĕtorĭ, dacă voĭ nu vĕ supuneţi luĭ Dumnezeŭ. Acolo auctoritatea civilă neţinênd cont de drepturile sale şi datorinţele poporuluĭ impune sarcinĭ prea marĭ, aceea trece marginile, acesta se retrage şi e de lipsă să întrevină forţa. Din colo un popor desconsiderând drepturile naturalĭ ale altuĭ popor îl provócă la defensivă, şi continuând cu atacurile, se începe lupta şi pacea dispare. Interesele puterniculuĭ pretind nimicirea drepturilor celuĭ maĭ debil, şi étă că în locul păcĭĭ şi al îndestulireĭ urméză agitaţiunea şi întristarea. Superbia cutăruĭ stat şi dusmănia luĭ cu altul îl face, ca pe când ceĭ alalţi se nevoesc după pace, el să zică: veto. Interesele şi inimiciţiile personalĭ ale acestuia strică armonia, bunăînţelegerea, pacea dintre fraţi.

Pe când dacă societatea ar părăsi ateismul, dacă creştiniĭ ar fi învĕţăceĭ practicĭ aĭ Învĕţătoriuluĭ lor, legile ar fi observate, căcĭ ar fi legislator etern, care obligă omul ca să le observeze. Dacă crucea ar fi de asupra capetelor nóstre, ea ar apĕra pe cel slab în

---

Feuilleton.

Amintirĭ şi impresiunĭ de călătorie.

De la Constanţa la Braşov.

(Fine.)

În spre sară am visitat moschea principală; o clădire abia observabilă ascunsă în dosul unor case. E împărţită în dóuĕ despărţĕminte ceva în forma sinagogelor. Pe jos sînt aşternute covóre destul de frumóse şi pe ele şedeaŭ turcesce cu picióre: le: un hoge şi maĭ mulţĭ turcĭ, carĭ ţineaŭ în în mână nisce mătănĭĭ şi legănându-şĭ trupul încetinel borborosiaŭ cuvinte neînţelepe. Ce deosebire este între o biserică creştină cu ceremoniile eĭ sublime, şi între un ast fel de templu pustiŭ şi monoton chiar şi din esterior póte vedé orĭ cine, că ceĭ ce se închină în chipul acesta sînt atât de de parte de adevĕr!

A dóua zi am consacrat-o visităreĭ oraşului şi băilor.

În general pot spune că, oraşul a făcut asupra mea o bună impresiune. Maĭ frumos e Bulevardul Elisabeta, pe malul măriĭ, cu salonul de cură, Hotel Carol I şi catedrala; apoĭ străzile Elena şi Ovidiŭ şi piaţa Independenţeĭ cu statua de bronz a nenorocituluĭ poet. Cele alalte strade din partea de jos a oraşului, încă sînt destul de frumóse şi curate, de şi cam strimte. De asupra pe platoŭ se întinde partea cea nóuă, care e în plină desvoltare şi cu timpul va fi fórte frumósă; se simte însĕ pretutindenea lipsa de vegetaţiune şi de arborĭ ornamentalĭ.

Un singur lucru m'a impresionat neplăcut: mulţimea elementelor străine şi vorba puţină românéscă ce se aude. Maĭ în tot oraşul şi maĭ ales în port nu vedĭ de cât Grecĭ cu nasul lor fonomenal, Bulgăroĭ cu ceafa lată, Tătarĭ cu fruntea lată, Turcĭ cu mutra pocită şi Jidanĭ obrazniciĭ şi murdarĭ; toţĭ aceştia vorbesc în limba lor, predominéză încă limba grecă, care se aude mult şi prin restaurante, cafenele şi prăvăliĭ şi cu tóte aceste nu se scandalisézĕ nicĭ nu se indignézĕ nime, cum fac cu noĭ hegemoniĭ nostri, carĭ ar voĭ ca şi pietrele să înveţe sonora lor limbă!

Băile de mare de la Constanţa din an în an sînt tot maĭ bine cercetate maĭ ales de bucureştenĭ, carĭ caută acolo distracţie şi sănătate. Şi maĭ ales pentru cea din urmă, Constanţa merită să fie cercetată de cât maĭ mulţĭ fiind că băile, pe lângă posiţia fórte frumósă, maĭ sînt şi sănătóse, fiind a fară din port şi prin urmare apa în continuŭ împrospetată de valurĭ, pe lângă aceste maĭ sînt şi ieftine!

Ultima zi a petrecereĭ mele în Constanţa, fiind Dumineca, am cercetat de diminéţă biserica catedrală, zidită de curênd. Acéstă biserică ar fi de sigur una dintre cele maĭ frumóse bisericĭ din România, dacă pictorul ar fi sciut da un caractĕr bisericesc-oriental icónelor sfinte. Dar aşa cum sînt icónele din jurul stranelor şi îngeriĭ din cupola cea mică deasupra coruluĭ, cu tóte modificările făcute în urma celor desbătute în sinod relativ la pictura acesteĭ bisericĭ, ea şi acum e prea murdară şi lipsită cu totul de caractĕrul pictureĭ bisericescĭ, a fară dóră de icónele de pe iconostas.

Cântările de la utrenie, cântate de doĭ tinerĭ dascălĭ (cântăreţĭ), carĭ aveaŭ vóce frumósă, mi saŭ părut prea uniforme, ba chiar monotone şi nasalĭ. Corul la liturgie a cântat fórte frumos.

Duminecă după amédĭ am visitat vapórĕle de pasagerĭ: Regele Carol I şi Prin-

contra celui puternic, casa sĕrăcăciósă în contra palatului, când un supus s'ar opune, ea ĭ-ar contrazice, pasiunile omenescĭ ar puté să se rĕscóle şi să alarmeze, căcĭ ea le ar învinge, după ce nime nu le cunósce şi nu le póte combate mai bine de cât ea, care s'a luptat cu ele în decurs de 18 vécurĭ. Şi dacă Europa ar cădé în despotism s'ar trimite vre un Ambrosiŭ, care să închidă porţile vre unuĭ Teodosiŭ.

Dacă naţiunile în loc să se fi luat după falsele maxime filosofice, s'ar fi ţinut strîns de cruce şi de evangeliă, istoria nu ar fi avut atâtea pagine de durere şi de sânge, societatea nu ar fi fost atât de agitată, atât de nesigură, nu ar fi căutat pacea în continu, fără ca s'o afle. Nu ar fi avut lipsă de atâtea baionete, de atâtea lanţurĭ de altmintrea zădarnice, căcĭ când marea Tiberiadeĭ e agitată de furtună în zădar o legĭ cu lanţurĭ, e de lipsă şi de ajuns vócea luĭ Isus, ca totul să se liniştéscă. Restitue cărmuitoriĭ moderni societăţiĭ religiunea, şi atuncĭ drepturile vor fi asigurate, datorinţele împlinite, dreptatea observată, iubirea frăţéscă va înflori şi va fi pace.

Băncile românescĭ. În nrĭ sĕĭ de la 9 crt. „Budapesti Hirlap“ se ocupă în prim articulul cu băncile românescĭ. Prilej la acésta ĭa dat enunţiaţiunea episc. Popea, de la banchetul din Arad, că adecă pe timpul luĭ Şaguna poporul românesc figura numaĭ ca o turmă mică, acum însĕ e mare şi puternică. „Am adaus la acésta — continuă numitul ziar, — că înainte cu 50 anĭ în părţile ardelene erau numaĭ masse române, acum însĕ este şi popor român şi cultură.“ Special relevéză nisuinţele românilor pe terenul economic, nisuinţe, carĭ sînt încoronate cu succese de netăgăduit, de şi calea pe carĭ aŭ pornit era nebătută. Spre a o dovedi acésta se provócă la ultimele date statistice, la numĕrul cel mare al băncilor, la capitalele carĭ trec peste 4 milióne, la fondul de reservă de peste 1 milion, la depunerile de peste 14 milióne şi la dividenda, care n'a fost nicĭ când maĭ mică de 5% adese însĕ de 10%. „Se înţelege că cele maĭ multe din băncile acestea sînt în comitatele românescĭ ardelene, dar se pare, că terenul nu li nepriincios nicĭ în comitatele vecine din Ungaria proprie. Avantagardele le întîlnim în Timiş, Caraş-Severin şi Torontal, ma chiar şi în Sătmar, Bihor, Cenad, Arad şi Selagiŭ.“

Şi ceea ce îl încântă pe scriitoriul articuluĭ e, că conducĕtoriĭ acestor băncĭ staŭ în strînsă legătură unĭĭ cu alţiĭ, şi ca dovadă înşiră resultatele şi hotărîrile conferenţeĭ ţinute la Sibiŭ, la care aŭ fost representate 52 de institute. Cătră sfîrşitul articuluĭ nu póte să nu constate, că de şi mĕsurile luate de băncĭ contribue la întărirea lor, totuşĭ ele vor avé şi resultate politice însĕmnate. „Băncile române solidare (összetartó) să pot avînta din colo de Piatra-craiuluĭ la o mare putere economică şi pot să ajungă, faţă cu concurenţiĭ lor neorganisaţi, la marĭ resultate“. În faţa acesteĭ primejdiĭ care ameninţă magiarimea din Ardeal, scriitoriul articuluĭ nu scie, că politiciĭ de aci să fi făcut ceva pentru evitarea eĭ. „Atâta scim, că dacă nu va face, ea — inteligiinţa magiară, — va regreta maĭ întâiŭ, cu atât maĭ mult, că româniĭ nu se restrîng acum numaĭ pentru fundarea institutelor de credit, ci se nisuesc, ca pe calea reuniunilor eĭ să provadă pe popor şi cu marfă.“ Zi de zi societatea românéscă se consolidéză tot maĭ mult şi româniĭ desvóltă ast fel de instituţiunĭ, de carĭ lipsesc magiarilor, dar făr de conlucrarea cărora desvoltarea lor nu póte fi nicĭ independentă nicĭ naţională.

Mulţămim scriitoriuluĭ din „B. H.“ pentru preţiósele constatărĭ ce face la adresa românilor, avem însĕ témă, că laudele aceste, ce ni se aduc nu vor duce la bune resultate. Ne am prea dedat cu prigonirile şi cu nedreptăţirile, pentru ca să ne facem ilusiunea, că compatrioţiĭ nostri ar fi încântaţĭ de noĭ şi lucrarea nóstră. Laudele, ce ni se aduc sînt maĭ mult nisce advertimente ce se fac celor de la cârmă, ca să ne apese şi să ne împiedece în desvoltarea pe cutare teren. Aşa am păţit tot de una şi numaĭ e de trebuinţă să aducem pilde. Tot de una, de câte orĭ s'a observat, că în cutare direcţie putem şi noĭ, ca cetăţenĭ aĭ acestuĭ stat, să ne desvoltăm între marginile legalĭ, pressa n'a lipsit să alarmeze naţiunea la primejdia ce o aştéptă şi să provóce guvernul să ne pună beţe în róte. Chiar şi „szövetkezet“-urile de credit, instituite anul trecut, nu sînt óre anume făcute, ca să zădărnicéscă desvoltarea băncilor românescĭ şi proprie chiar să le pricinuiéscă daune?

E regretabil, că în faţa acestuĭ atac faptic, nu numaĭ închipuit, direcţiunile băncilor nóstre nu se conformézĕ întru tóte hotărîrilor aduse în conferinţa de la Sibiŭ. E de absolută trebuinţă să ne consolidăm mereŭ şi să ne întărim tot maĭ mult, pentru ca să putem resista tuturor atacurilor. Şi asta nu se va puté, de cât numaĭ pe cale legală şi în deplină înţelegere şi solidaritate. „B. H.“ spune, că am puté fi o mare putere economică, de ce să nu lucrăm într'acolo ca să şi fim până încă nu e prea târziŭ, şi până când nu vor veni alţiĭ să ne ĭea locul. Noĭ sîntem avisaţĭ numaĭ la *noĭ*, la puterile nóstre propriĭ, alţiĭ aŭ statul la spatele lor şi pot conta cu siguritate la tot spriginul luĭ.

---

cipésa Maria, ambele fórte frumóse şi maĭ ales cel din urmă e elegant, luxuos şi de o curăţénie exemplară.

Am maĭ făcut apoĭ o bae, şi în diminéţa următóre m'am reîntors la Bucurescĭ, firm resolut de a maĭ visita primul port român în dată după terminarea lucrărilor, carĭ vor face din Constanţa un port grandios şi vrednic de a fi visitat de tot Românul.

În Bucurescĭ nu maĭ era de trăit din causa căldureĭ insuportabile, de aceea m'am grăbit să mĕ reîntorc în Ardeal, unde sciam că aerul e maĭ rĕcoros. În fuga trenuluĭ accelerat am putut observa, că cu cât te apropiĭ de pólele munţilor, bucatele sînt tot maĭ bune şi priveliştea maĭ înveselitóre. Trecênd repede prin încântătórea vale a Prahoveĭ, am sosit pe un timp splendid la Predeal, de unde după o petrecere de câte va césurĭ m'am scoborît încet cu „bummel zugul“ spre Braşov, pe care doriam de mult să-l vĕd.

Ca posiţiune geografică Braşovul nu nu are păreche între oraşele din Ardeal, ér ca oraş presintă caractĕrul tuturor oraşelor săsescĭ: puţine semne de înaintare şi lipsa gustuluĭ artistic la clădirĭ, a fară de unele edificiĭ publice maĭ nóuĕ şi puţine case private.

Fiind timpul scurt, dintre edificiile publice am putut visita numaĭ bisericile, începênd cu cea din cetate sfinţită de cătră Î. P. S. Mitropolitul Meţianu. Biserica e ascunsă, să zice din motive finanţiare, în dosul unor case marĭ, din care causă nu se vede din piaţă de loc. Ca architectură e destul de frumósă, dar decorul intern, a fară póte de iconostas, e puţin artistic.

Aprópe de piaţa mare este monumentala „biserică négră“, lugubră mărturie a splendóreĭ catolicismuluĭ între Saşĭ. E o zidire imposantă, dar dăunată, de foc şi încolţită rĕŭ de dintele timpuluĭ, de care spiritul amorţit al luteranismuluĭ nu o a apărat de loc. Neglijată cu totul pe din a fară, internul e disgustător şi pare că de veacurĭ nu a maĭ pus nime mâna să o cureţe şi să o împodobéscă, după cum se cuvine unuĭ local destinat cultuluĭ divin. Aicĭ maĭ mult ca orĭ şi unde póte vedé omul lipsa pietăţiĭ şi sterilitatea credinţeĭ tuturor acelora, carĭ s'aŭ separat de centrul credinţeĭ adevĕrate, care este isvorul pietăţiĭ, ce îndémnă pe adevĕraţiĭ credincioşĭ să împodobéscă lăcaşurile sfinte cu tot ce arta omenéscă póte produce maĭ frumos şi maĭ preţios.

De la biserica négră, trecênd pe lângă imposantul edificiŭ al gimnasiuluĭ român gr. or. pe care spre marea mea părere de rĕŭ nu l-am putut visita, din causa reparaţiunilor ce se fac, am mers la biserica S. Niculae. Acésta e o biserică vechie cu un turn frumos maĭ noŭ, dar în intern e cam scundă şi puţin îngrijită.

Isprăvind în fuga mare cu visitarea bisericilor am trecut prin frumósele alee de la pólele Têmpeĭ până din colo de reservoriul de apă şi am început urcarea serpentinelor, carĭ duc cătră vîrful frumosuluĭ munte. Un cés întreg am tot urcat cărările cam strimte prin rĕcórea binefăcĕtóre a pădureĭ, până ce am ajuns în vêrful muntelui, de unde se presintă vedereĭ o priveliște admirabilă asupra oraşuluĭ şi a ţinutuluĭ până în marĭ depărtărĭ.

Ca magiarismul să se afirme şi aicĭ, guvernul părinţesc a ridicat din baniĭ ţărĭĭ, prin urmare şi aĭ Românilor, cu ocasiunea mileniuluĭ, o colosală statuă a luĭ Árpád, aşezată pe un stîlp uriaş de piatră albă. Ast fel cugetă guvernul magiar că va puté dovedi lumeĭ că descedenţiĭ luĭ Árpád sînt stăpânĭ absoluţĭ aĭ acestuĭ pământ! Dar piatra e tot piatră saŭ în casul cel maĭ bun un „Zahn stock“, după cum îĭ zic Saşiĭ prudenţĭ şi circumspecţĭ, póte din respect faţă de părintele bunilor lor aliaţĭ. (Îĭ zic „Zahn stock“ fiind că privit monumentul din oraş, pare a fi o scobitóre de dinţĭ, din causa peneĭ de uliŭ înfiptă în căciulă saŭ coiful ducelui.)

Scoborîndu-mĕ de pe munte am trecut pe lângă cortierul şcolilor ungurescĭ zidite de guvern cu mare risipă de baniĭ. Care este scopul acestor şcolĭ în acest centru, unde sînt atâtea şcolĭ săsĕscĭ şi românescĭ, scie tótă lumea chiar şi Saşiĭ.

Obosit de atâta umblare am părăsit Braşovul cu proximul tren, ducênd cu mine cele maĭ plăcute impresiunĭ, maĭ ales în ce privesce frumseţele naturalĭ ale acestuĭ vechiŭ oraş, şi propunêndu-mĭ să-l cercetez maĭ cu deamĕnuntul cât ce mi se va oferi o binevenită ocasiune.

Peregrinus.

Revistă politică.

Austria. Spiritele în Austria în loc să se liniștéscă, devin din ce în ce mai agitate cu privire la modul în care s'a încheiat pactul cu Ungaria. S'aŭ ținut mai multe adunări de protestare, cari mai apoi deveniră manifestațiuni de stradă, și fiind că în unele locuri poliția nu se simția în stare, ca să le înfrêne, s'a făcut recurs la armată. Tot în cestiunea acésta a ținut o ședință și consiliul comunal din Viena, primindu-se în aceea un proiect de resoluțiune în care se denégă guvernului dreptul de a eda ordonanțele imperiale referitóre la dările de consum, și dacă totuși guvernul a făcut-o acésta, a comis, zice proiectul acela, o violare a constituției. Acela-și consiliŭ provócă guvernul, ca să concheme Reichsrathul, pentru a-i supune spre esaminare ordonanțele acestea, pe cum și cele alalte legi referitóre la pactul austro-ungar. Convingerea de altmintrea a consiliului e, că Reichsrathul va rĕspinge ordonanțele și nu va lua nici un conclus, în care s'ar cuprinde violarea intereselor austriace.

Opoziția din partea sa încă promite lupta cea mai înverșunată, și obstrucțiune chiar și la alegerea delegațiunilor, ce dacă s'ar verifica, cuota și de astă dată ar fi stabilită din partea Monarchului.

Cristiania. Conferența interparlamentară din Cristiania și-a terminat și ea desbaterile. Dintre lucrările mai însĕmnate însĕmnăm propunerea polonezului Levakowski de a se compune un codice internațional despre drepturile popórĕlor, a căruĭ menire ar fi, să apere naționalitățile diferite din un stat, contra volniciilor și asupririlor venite din partea celor ce conduc destinele respectivului stat. Propunerea acésta a fost primită cu unanimitate. Viitórea conferență se va ținé la Paris.

Bucovina. Presidentul Bourguignon n'a părăsit încă Bucovina, și până ce ar părăsi-o, vrea să o curețe cu orî ce preț de „agitatorî". O fóie germană scrie, că în urma întreveniriĭ consulului rusesc Pantchoulidzen, contra bravului director de la „Patria" Dr Valer Branisce s'ar fi dat mandat de expulsare. Ordinul acesta este în mâna poliției din Cernăuți care îl intimă imediat dlui Branisce, cât ce se va reîntórce în Cernăuți.

Turcia. Albanezii, pe cum se scie, aŭ fost înaintat conferinței de pace de la Haaga un memorand în care își espuneaŭ suferințele și dorințele lor. Memorandul însĕ a fost rĕspins, dar rĕspingerea acésta nu i-a descurajat, și acum aŭ convocat la un congres, ce l-aŭ proiectat să se țină în Bucurescĭ pe 15/27 Sept., pe toți frații lor de sânge în orî și carî colțurî ale lumeĭ ar locui. Dintre punctele mai însemnate, carî vor fi desbătute în congresul acela, carî tóte tind la o subtragere mai mult orî mai puțin însemnată de sub domnia turcéscă, amintim cele mai importante. Înainte de tóte eĭ vreaŭ independința Albanieĭ sub suzeranitatea Sultanului, apoi școli albaneze, miliția națională compusă din fiiĭ națiuneĭ lor, încredințarea Albanieĭ unuĭ guvernator ales de puterile europene, care însĕ să fie supus Sultanului, introducerea limbeĭ albaneze de limbă oficiósă și în fine separarea Albanieĭ, în cele finanțiare, de cătră cele alalte provinciĭ turcescĭ, întru cât tóte dările câte se scot de pe spinarea Albanezilor, să se foloséscă esclusiv pentru acoperirea speselor și înflorirea patrieĭ. Nu scim care va fi resultatul congresului, dar orî care va fi acela, atâta totuși este îmbucurătoriŭ, că poporul albanez, care pe cât este de bĕtrân între popórele europene, pe atât este și de rĕmas înapoi întru tóte, în fine s'a deșteptat din letargiă și a venit la cunoscința demnitățiĭ naționale.

Belgiŭ. Însărcinarea, ce a luat-o asupra sa De Smet de Nayer cu formarea nouluĭ cabinet, s'a împlinit. Ministeriul actual belgian e constituit din un grup mai moderat al partidului catolic. Pe lângă tóte circumspecțiunile, ce le are noul cabinet și pe lângă tóte dorințele luĭ de a împăca opoziția liberală-socialistă, durata luĭ e problematică. E adevĕrat, că în partidul catolic s'aŭ format treĭ fracțiuni, dar acestea se pot reuni fără mare greutate. Nĕcazul asupra luĭ De Smet de Nayer nu-l vor aduce catoliciĭ și în parte nici liberaliĭ, ci socialiștiĭ. Acestia într'o adunare a lor, aŭ decis, că eĭ la nici un cas nu vor permite dreptul electoral universal dar plural, ci se vor nisui din tóte puterile pentru dreptul pur universal. Ca să dobóre ministeriul de acum, Socialiștiĭ aŭ hotărît, ca atunci când guvernul va presenta proiectul despre reforma electorală, eĭ vor propune revisuirea constituției și în specie a §-luĭ 47, în care e vorbă de votul plural. Și fiind că acésta nu li-se va concede, eĭ vor împedeca votarea proiectuluĭ guvernial cu orî ce mijlóce, până când se va retrage și ministeriul actual.

Rusia. Țarul își continuă direcțiunea, ce a fost luat-o în cestiunea Finlandeĭ. El perseveréză, pe lângă tóte remonstrările, în propusul sĕŭ de a încorpora la armata rusă, armata finlandeză și de a șterge unele din drepturile acesteĭ țărișóre. Împreună cu persistarea țarului ține și statornicia senatului finlandez pentru neatîrnare. Senatul e decis, ca să respingă orî ce lege, ce s'ar aduce în contra drepturilor esistente, și acésta o face consciŭ fiind, că prin purtarea sa, puternicul suveran va șterge și dreptul de administrațiă internă, ce le a mai rĕmas încă. Legea odiósă va fi presentată înaintea senatului la tĕrna venitóre, și nu e eschisă probabilitatea, că Finlandeziĭ în desperarea lor, mai bine vor voi ca să ude pămîntul natal cu sângele propriŭ de cât să cedeze.

Într'atâta guvernul rusesc, în credința, că casând dreptul de întrunire pentru Finlandezî, va micșora obstaculele ce îl se puneaŭ, a șters dreptul de asociare. Și când senatul a cerut de la însu-și țarul aprobarea statutelor unor societăți nóuĕ, acesta le a rĕspuns, că nefiind asociările finlandeze de nicî un folos între împrejurările actuale, el respinge statutele, notificând tot o dată, că numaĭ de la 1901 în colo pot spera Finlandeziĭ, că vor puté forma reuniuni.

Corespondințe.

Din Marginime, luna Iulie 1899.

„ . . . . . orî sĕrac și cinstit ca și părinții nostri, orî tradator de religiune, biserică,ném și limbă, însĕ plătit, cum să plătesc asasinii, pe carî nu i-a vĕdut nimenea bogați."

»Unirea«, Nro 28 din 15 Iulie a. c.

Să pare că cerul a hotărît a pune la probă grea clerul unit și aștéptă acum să-și vadă ostașiĭ cruceĭ la locul lor, apărând fortărĕța dumnezeéscă, s. biserică și podóba darului preoției primit de sus, să și-o conserve nepătată. Fericiți carî prin focul curățitor trecênd și ale lumiĭ ispite, ca probați ostași vor păși cu suflet nepătat înaintea Dreptului Judecător!

Ispită grea ne cércă pe noi, ispita argintului lucitor, ca odinióră pe iscarioténul Iuda, și fericiți aceia, carî nu-și vor vinde pentru vre o câți va arginți caracterele lor de preoți și independența bisericiĭ lor, la al cărei altar se mândresc a servi, și érăși vaĭ, acelui preot carele vîndător se va face! . . Frumos, și azi, după decisul stors, așa zicênd forțat a Prea Ven. Consistor din Blaș, fórte atrăgĕtor ne lucesc nóuĕ baniĭ aruncați ca de batjocură simțuluĭ nostru de câștig.

Pe un moment s'ar părĕ, că inima va să domnéscă asupra minții.

Să judecăm însĕ calm.

Sĕracĭ am fost, sĕracĭ sîntem și în nĕcasuri tângim încă și azi de pe o zi pe alta și când de la vr'un suflet bun ajutor ne vine, noi bine cuvintăm mâna binefăcĕtóre.

Așa am fost și așa sîntem noi și azi, am luptat și luptăm și aducem jertfe pe altarul națiuneĭ, bisericeĭ și patrieĭ ca și carî póte nici un alt stat în iubita nóstră țară, ne-a rĕmas însĕ mângăierea, că am fost sinceri și adevărați conducĕtorî aĭ poporului și preoți de model.

Fost'am una cu poporul încredințat păstoririĭ nóstre și ne-am nisuit aĭ câștiga iubirea și încrederea luĭ prin aceea, că îl mângăiam în durerile luĭ prin cuvinte creștinescĭ, poporul ne iubea și noi mândri eram de acésta dragoste neprihănită a poporului român, căcĭ dór fiiĭ luĭ sîntem noi cu toțiĭ și acest blând popor „părinte" ne numesce încă și azi!

Am crescut și dat poporului român așa sĕracĭ cum am fost ómenĭ bravĭ și adevărați pricepĕtorĭ pe tóte terenele și ne putem lăuda, că mare parte a inteligințiĭ de azi prin noi și din noi s'a întrupat.

Focul sacru al iubiriĭ nóstre pentru religiune, biserică, limbă și ném l'am conservat virgin prin vremurĭ vechi și grele până în timpurile nóstre, până azi când étă sătana ne cere ca să ne cérnă ca grâul, până azi, când pentru vr'o câți va arginți ni se cere

ca să smulgem din inimile nóstre celea mai dulci şi scumpe simţeminte, ce le avem pentru biserică şiném.

Ni se îmbie banii, la carî avem şi noî drept după dreptate, căci dór avut'am şi noî moşi şi strămoşi, carî şi-aŭ vĕrsat sângele pentru apĕrarea patriei lor şi am avut şi noî părinţi, carî aŭ dat şi jertfit pe altariul acestei mult cercate ţărî ca şi orî care alt cetăţan, şi pentru acest sânge, pentru aceste jertfe, dacă alţii sînt învredniciţi — timpurile grele fiind — de ajutóre necondiţionate, legea nu póte fi maşteră numai faţă de noî şi dreptatea dór nu va fi pierit pentru noî, preoţii români, că numai acestuî preot român sĕrac să i-se deie ceea ce i-se dă sub condiţiunî atât de umilitóre.

Unde este aci ordine? Unde moral?

Sîntem săracî şi póte împărţitorii milei speréză a se folosi cu succes de acésta stare a nóstră şi póte cred, că slăbiciunea nóstră învinsă o dată, paşul prim din vastul lor plan e făcut şi pe viitor, tradându-ne limba, némul, religiunea şi biserica, ne vom târâ linguşitor pentru o bucăţică de argint pe la uşile celor străinî de noî şi némul nostru, vom uita de popor şi vom căuta îubirea acelora de la carî atârnăm, vom uita de s. altar, de noî înşine şi vom săruta mâna, carea ne va întinde mila veninósă.

Dar nu, să nu fie!

Preotul român nu o va face acésta, inima lui nu-î va lăsa, că el să-şi răscumpere cu preţul independenţii bisericii, némului şi religiunii sale acel dar danaic atât de urgisit.

Este timpul suprem a ne da sémă de aceea ce am fost şi sîntem noî azî preoţii romani. Aŭ apĕrat cu credinţa tare premergătorii nostri Sionul dumnezeesc şi óre nóuă, carî ne mândrim cu şciinţa şi cultura, să ne fie iertat a murdări steagul luptei, purtat de aceia nepĕtat şi cu atâta mândrie?!

Sus să avem inimile!

Scumpul şi îubitul nostru archireŭ fost'a batjocorit şi atins în simţemintele Lui celea mai sfinte, pentru că cu drept şi dreptate ne-a apărat pe noî şi biserica nóstră contra unor intenţiunî a fară de lege!

Ne-a venit rîndul, acum noî să demonstrăm, că Escelenţa Sa şi Prea Ven. Consistor când a remonstrat faţă de modalitatea şi forma atât de umilitóre a împărţirii ajutoriului reg. de stat, aŭ simţit aşa pe cum noî simţim şi aŭ vorbit din inimile nóstre.

Să ne cugetăm decî la urmările viitoriului şi dacă mai preţuim încă cât de puţin vócea consciinţii nóstre, atunci să nu primim ajutoriul întins sub condiţiunî atât de umilitóre, căci prin el nicî o dată mai bogaţi nu vom fi!

Să stăruim pe lângă protopopii tractuali, ca să conchieme sinóde protopopescî mixte, în carî şi laicii avênd cuvîntul, în deplină conţelegere să aflăm mijlócele şi căile pe carî apucând să ne ajutăm noî pe noî înşine, căcî vaî amară este bucătura străinului!!

frate mic.

Sîrbi 20 Iulie n.

La 16 Iulie n. s'a ţinut aci adunarea preoţilor gr. cat. din tractul Ardusatului, sub preşedinţa dlui protopop Ştefan Pop. Din cele desbătute în acéstă conferinţă relevez propunerea de mare importanţă a preotului *Alexiŭ Pop* din Zazar. Pentru ca on. cetitorî aî „Unirei“ să o cunóscă deplin, o las să urmeze:

„Între împrejurările penibile, la carî sîntem osîndiţi prin politica modernă a şovinismului şi a liberalismului, pe cum şi — aci cu durere trebue să mărturisim! — prin nepăsarea Corului epitcopesc al Bisericii surorî de ritul latin — carî toţi aceea doresc, să ne sacrificăm independenţa şi autonomia nóstră bisericéscă — singurul liman de mântuire al românătăţii nóstre religióse; dară după ce poporul — în frunte cu archiereii nostri — aşa sĕrbătoresce aŭ protestat în contra acestei violenţe, în cât nicî speranţă de reuşire nu mai aŭ pe astă cale; pentru aceea caută după orî ce mijlóce, să ne dismembreze; aşa aŭ instituit şi peregrinajul la Roma cu ceî orbiţi de nefericitul şovinism, pentru a esopera canonisarea limbei magiare.

Întru aceea daŭ voia libĕră potentaţilor, să ne pună acum şi credinţa ba şi supunerea nóstră canonică la proba de banî, zicênd că: ne vor da banî, dacă ne va recomanda — nu Episcopul, ci solgăbirĕul! Aşa apoî socotesc, că vor pune mâna — pe cale indirectă — pe autonomia nóstră! Pe când adecă ni s'ar întări cu ajutoriul lui Dumnezeŭ şi a Mamei nóstre străbune autonomia — ce o avem — în cele sufletescî, pe atunci noî preoţii am ajunge înfundaţi în „temniţa ajutoriului de stat.“ Şi încă pe contul a tot ce avem mai sfînt şi mai dulce în lume, pe contul: consciinţei şi a caractĕrului nostru de preoţi românî!

Prin acéstă procedură apoî şi latinii nostrii speréză aşi ajunge scopul: a ne vedé congruaţi de stat, rĕmânênd frumósele averi şi fonduri catolice — ca atarî şi a nóstre — şi pe mai de parte numai în mânile lor. Uitâ de aceea, că acel guvern, care e gata aşi întinde mâna sacrilegă în sanctuariul consciinţei nóstre, numai prilej astéptă, să îea şi de la eî aceea, ce ne o denégă nóuă.

Cu un cuvînt autonomia nóstră ar deveni „mórtă“ — cu dotaţiune de la stat, care ne va subsidia până ne vom purta după gustul solgăbiraelor; şi dacă la alegerî ne vom arĕta buni „hazaî“ votând — nu numai noî — ci şi poporul nostru pe candidatul graţiosului „coramisatoriŭ“ a cuitelor congruei nóstre! Adecă am ajunge la o autonomie după gustul „solgăbirăesc“.

De óre ce în circularîul Escelenţei Sale Episcopului nostru din 9 Iuniŭ a. c. de dto nr. 1848 — numĕr de istorică însemnătate! — sîntem avisaţi să ne trimitem datele de lipsă pentru esoperarea acelui ajutoriŭ de stat; ĕră de altă parte din foî avem scire despre brava ţinută a clerului din diecesele Albei Iuliă şi a Gherlei pentru apĕrarea libertăţii de consciinţă — de şi acel cler a bună samă este mult mai slab dotat de cât sîntem noî! totuşi dă probe admirabile de tăriă şi curaj — e timpul suprem ca şi noî să ne decidem a face tot pentru salvarea onórei şi a consciinţei nóstre!

Se zice că: nu vom rĕuşi! Dacă aşa e (?), atunci — pe cum în trecut ne-a susţinut poporul şi ne-a dotat — şi în venitoriŭ ne va dota, numai să fim cu tragere de inimă cătră el şi drepturile lui! Drept, că dotaţiunea lui nu e „boerésca“, dară şi el e lipit de gliă — abia are cu ce-şi alina fómea zilnică; însĕ pentru aceea mai preferesc a fi stăpân în casa mea sĕracă, de cât să fiŭ slugă nimernic în palat boeresc!

Îngrozitóre e subsidiarea „condiţiontă“ a ministrului de culte în efectele sale! Nu numai solgăbiraclor va trebui să fim slugî plecate, ci şi subalternilor lor! Atâta ne va ajunge, să nu facem ceva pe placul lor şi étă! — aî gătat şi cu solgăbirĕul! Nu veî mai vedé din congrua statului nicî cruceriul orbului!

Şi atunci ce va fi? Întórcenevom ĕră la popor să ne ajute, la acel popor, care în noî nu va mai vedé pe apărătoriul sĕŭ, pe părintele sĕŭ, care la stat lui într'ajutoriŭ cu sfatul şi cu intrevenirea sa părinţéscă, ci ne va privi ca pe slujbaşii şi purtătorii de şlep aî domnilor de la putere?! O! atunci îşi va audi nefericitul preot rĕsplata meritată pentru „subsidiul de stat“: „după placul domnilor aî trăit şi aî lucrat părinte! Sfat părinţésc nu aî cutezat a ne da! Ce lipsă mai avem acuma noî de tine?“ . . . . Atunci apoî am gătat cu congrua, am gătat cu omenia, ba am gătat cu religiunea, cu un cuvînt am gătat cu „crucea“!

Étă plata statului neconfesional, liberal şcl. şcl!!

Mai bine vom răbda împreună cu poporul nostru, de cât să fim domnî cu plăţi grase — dară fără libertate şi consciiţă şi părinţi sufletescî fără turma cuvîntătóriă.

Nu aceea a zis D. N. I. Christos: „mergeţi şi vestiţi evangelia la tótă lumea“ că voiŭ da plata grasă din punga statului, ci a zis: „fericiţi veţi fi, când vĕ vor goni pentru numele mieŭ, că plata vóstră multă este — nu de la stat — ci în ceriurî“!!

Propun:

1. Să ne dechiarăm solidarî în acéstă afacere de vitală însĕmnătate.

2. Să trimitem adresă de aderinţă — subscrisă de toţi preoţii tractualî — Escelenţei Sale Episcopului nostru şi să-i spunem, că noî — indignaţi până în suflet pentru desconsiderarea auctorităţii archieresei din partea guvernului — toţi ca unul jurăm! că ajutoriŭ de la stat numai prin mânile şi la recomandarea lui vom primi, care singur e chiemat a judeca activitatea nóstră! — Episcopului nostru am jurat supunere canonică şi nu pretorilor.

3. Să ne rugăm de Escelenţa Sa, ca să convóce sinod diecesan, ca să se póta dechiera întreg clerul diecesan în acéstă afacere, ce e în legătură nedespărţită cu autonomia bisericéscă.

4. Să rugăm pe Domnii Protopopi din tractele archidiaconatului nostru, ca şi eî să convóce preoţimea la sfat, şi cu toţii să cerem — pe calea Rmului D. A.diacon — sinod diecesan!

5. Congruarea de la stat o pretindem pe basa informaţiunei Episcopului, de óre ce statul nu ne subsidiază nicî din al sĕŭ nicî din punga pretorilor, ci din fondurile catolice şi din banii ţării, la carî şi poporul nostru — ba noî toţi conferim cu dările nóstre. Drept aceea datele de lipsă toţi să le submiuistrăm cu aceea espresă condiţiune, că: da! primim subsidiarea, pentru că drept avem la ea, dară fără complimente pe la oficiile pretoriali şi fără subscrierea lor!“

Propunerea a fost primită cu unanimitate, cu aceea observare, ca apelul să se îndrepte cătră preoţii întregei diecese, ĕr nu numai cătră ceî din Archidiaconat.

Condiţiuni de primire în şcóla civilă de fete a Asociaţiunii din Sibiiu şi în internatul aceleia.

În clasa I a şcolii civile de fete se primesc eleve:

a) carî dovedesc prin *atestat de botez,* că aŭ împlinit cel puţin vrîsta de 9 anî;

b) carî dovedesc prin *atestat şcolar,* că aŭ absolvat cu succes IV clase elementare (poporale saŭ primare), orî apoî dovedesc pe basa unuî *examen de primire,* că sînt bine orientate în materialul de învĕţămînt prescris pentru clasa a IV-a elementară.

În cele alalte clase ale şcolii civile de fete se primesc eleve, carî dovedesc prin *atestat şcolar,* că aŭ absolvat cu succes vre o clasă premergĕtóre de la altă şcólă de categoria şcolii civile.

În lipsa unuî ast fel de atestat, saŭ pe lângă atestat de pe clasa V şi VI de la şcólă elementară-poporală, primirea în orî care clasă a şcolii civile, ce corespunde vrîsteî eleveî, se póte face numaî pe basa unuî *examen de primire,* depus cu succes înaintea corpuluî profesoral al şcolii, în sensul ordinaţiunii ministeriuluî regesc-ungar de culte şi instrucţia publică, dto 11 August 1887, Nr. 29000. Examenul de primire este scutit de taxă.

Elevele, carî se inmatriculézĕ pentru prima dată la şcóla nóstră, *aŭ să producă atestat şcolar, atestat de botez şi certificat de revaccinare.*

În *cursul complementar* (supletoriŭ), împreunat cu şcóla civilă de fete a Asociaţiunii, în sensul §. 6 din statutul de organisare al şcolii, se primesc eleve, carî aŭ absolvat cele patru clase ale şcolii civile. Se pot înse primi şi eleve, carî aŭ absolvat cu calculî buniî numaî *dóuĕ clase civile,* dacă aŭ trecut de 15 anî şi sînt împedecate a absolva tóte cele patru clase civile.

Înscrierile pentru anul şcolar 1899/900 se pot face din 1—6 Septembre 1899, st. n.

Examenele de emendare se ţin în 2 Septembre 1899 st. n. la 8 óre a. m., cu elevele, carî s'aŭ insinuat la direcţiune în terminul prescris.

În 5 Septembre 1899 st. n. la 8 óre a. m. se vor ţiné *examenele de primire,* éră în 6 Septembre se vor începe prelegerile regulat.

Didactrul e 2 fl. v. a. pe lună, şi pentru elevele din cursul complementar.

Elevele, carî voiesc să fie primite în *internat,* fie eleve ale şcolii civile, saŭ ale şcolii elementare a reuniunii femeilor române, aŭ să fie insinuate de timpuriŭ la direcţiunea şcolii, înainte de începutul anuluî şcolar, pentru ca să se pótă face dispositiunile necesare.

Taxa internatuluî e *250 fl.* v. a. pe an, plătiţi înainte în dóuĕ saŭ cel mult în patru rate. Spesele pentru cărţile trebuincióse, pentru materialul de scris, de desemn şi lucru de mână, nu sînt cuprinse în taxa amintită. Acestea se pórtă separat de părinţi, pe cum şi cheltuelile pentru îmbrăcăminte şi încălţăminte, pentru instrucţiune în fortepiano şi în limba franceză.

Taxele pentru instrucţiune în fortepiano sînt de 2 categoriî:

a) dacă o elevă voesce să ía órele singură, se compută la 2 óre pe sĕptĕmână taxa de 9 fl.*) pe lună; dacă 2 eleve împreună iaŭ instrucţiune în aceea-şi óră, taxa se compută la 2 óre pe sĕptĕmână cu 4 fl. 50 cr.*) de elevă; saŭ

b) dacă o elevă voesce să ía órele singură, se compută la 2 óre pe sĕptĕmână taxa de 6 fl.*) pe lună; dacă se întrunesc 2 eleve în aceea-şi óră, taxa se compută la 2 óre pe sĕptĕmână, cu 3 fl.*) pe lună de elevă.

Instrucţiunea de limba francesă, câte 2 óre pe sĕptĕmână, se compută pe lună 1 fl. de elevă.

Tóte taxele se plătesc direcţiuniî şcolare.

*) Din care sumă 1 fl. se contézĕ pe lună institutuluî, pentru susţinerea fortepianelor în stare bună.

Edificiul internatuluî este situat în *mijlocul* uneî grădinî frumóse, în nemijlocită apropiere de parcul oraşuluî, şi e provĕdut cu apaduct, baie, luminĕ electrică, etc. în cât ofere cele maî bune condiţiî higienice.

Elevele din internat, a fară de şcólă, aŭ în fie care zi anumite óre de conversaţiune în limba franceză, magiară şi germană după trebuinţă. Pe lângă aceea ele se prepară şi învaţă lecţiunile sub conducerea şi cu ajutorul directóreî, al profesórelor şi guvernantelor.

Elevele, carî voesc să fie primite în internat, maî aŭ să aducă cu sine: o saltea, un covorel la pat, 2 perinî, 4 feţe de perinî, o plapomă saŭ ţol de coperit, 4 ciarşafurî (linţoluri, lepedee), 6 ştergare, 6 servete, apoî perie de dinţi, săpun şi 2 peptenî, carî tóte rĕmân proprietatea eleveî. A fară de acestea schimburile de trup saŭ albiturile, câte ½ duzină din fie care, ciorapî şi fuste de colóre închisă şi batiste (marămî) câte 1 duzină, 1 parapleŭ (cort) şi încălţămintea trebuinciósă. Cât pentru toalete nóuĕ, părinţii şi tutorii sînt sfătuiţi a nu face de acestea pentru copilele lor, căcî pentru uniformitatea îmbrăcămintei elevelor interne, *acele toalete se fac aicî cu preţurî moderate,* prin îngrijirea direcţiuniî internatuluî. Strînsa de uniformă se ţin: o haină, 2 şurţe în forma uneî haine, o pălărie de vară şi una de iérnă, carî necondiţionat aŭ să se facă aicî şi carî peste tot vor costa cam 16—22 florenî v. a.

De la direcţiunea şcolii se póte primi prin postă: „Statutul de organisare“ şi „Regulamentul intern“ al şcolii, „Regulamentul pentru cursul complementar“, „Planul de învĕţămînt“ şi „Regulamentul ministerial pentru examenele publice, private, supletoriî şi de emendare“, à 10 cr. exemplarul. De la direcţiune se póte primi pentru 1 fl. şi „Monografia“ şcolii, în care pe lângă istoricul institutuluî, se află descris edificiul şcolii şi al internatuluî în tóte amĕnuntele.

Direcţiunea şcolii civile de fete a Asociaţiunii.

Sibiiu, în Iuniŭ 1899.

Elena Petraşcu
directóra internatuluî.

Dr. Vasile Bologa
directorul şcolii.

Nr. 239—1899

Însciinţare.

Miliţia, ce se adună la Blaş din incidentul manevrelor de tómnă, va ocupa unele localităţi de ale gimnasiuluî, de aceea începutu anuluî şcolastic 1899/1900 se amînă cu câte va zile, şi anume: esamenele corectóre, supletóre şi de suscepere se vor ţiné în 6 Septembre; înscrierile pe clasa I gimnasială, şi a şcolarilor, carî aŭ maî fost la acest gimnasiŭ în 7 Septembre; éră înscrierea şcolarilor, carî vin de la alte şcóle medie, în 8 Septembre a. c.

În 9 Septembre la 7 óre a. m. se va face învocarea Spiritului sfînt cu S. Liturgie, la 8 óre se vor ceti şi esplica legile şcolastice, şi la 9 óre se vor începe prelegerile.

Condiţiunile de primire şi tacsele remân neschimbate, cele din anîî trecuţi.

De la Direcţiunea gimnasiuluî superior greco-catolic.

Blaş în 4 August 1899.

Iosif Hossu
director gimnasial.

Noutăţi.

Sănătatea Papeî. Ziarele italiene scriŭ, că zilele ultime Sfinţia Sa Pontificele s'a simţit reŭ şi a ameţit de câte va orî. Medicul Lapponi, care se dusese în concediŭ, a fost rechemat telegrafice. Se zice, că indisposiţia acésta i-a provenit Sfinţieî Sale din pricina grozavelor călduriî, carî domnesc acum prin Roma.

Asociaţiunea. Adunarea generală a Asociaţiuniî e convocată pe Duminecă în 27 şi Luni 28 Aug. n. în oraşul Deva. Sĕrbările carî vor fi împreunate cu acéstă adunare, sînt ast fel aranjate, ca să atragă multă lume la Deva. Pomenim de o cam dată că la concert vor debuta ardeleniî *Şorban* şi *Dămian* apoî dşórele *Piso* şi *Bardoşi.*

Concurs. Ministrul de comunicaţie a deschis concurs la cursul de 6 lunî pentru ceî ce vor voi să se aplice în serviciul postelor. Salariul anual pentru ast fel de oficialî subalternî e de 5—700 fl. şi banî de cortel. Cursurile se vor începe la 15 Septembre n. şi se vor ţiné în oraşele: Braşov, Vaşarheiŭ. Arad, Dobriţin, Verşeţ, Zombor şi alte oraşe din Ungaria. La cursurile acestea se vor primi ceî ce aŭ absolvat patru clase gimnasiale, reale orî civile, aŭ împlinit 16 anî şi n'aŭ trecut peste 35. Taxa de înscriere e de 10 fl. Cererile sînt a se adresa pe calea administrativă până la finea acesteî lunî direcţiunilor postale cărora aparţin numitele oraşe (Cluş, Orade, Timişóra etc).

Academia de veterinarî. Înscrierile la acéstă şcólă, se vor începe în 1 şi vor dura până la 8 Sept. a. c. Cursurile durézĕ patru anî şi se primesc tinerî trecuţi de 16 anî, carî aŭ testimoniŭ de maturitate. Acestora dacă aŭ testimoniŭ bun Ministrul de agricultură le dă şi stipendiî de câte 300 fl. Taxa de înscriere e 4 fl. la an şi banî de şcólă 30 fl. Escepţional se primesc şi tinerî absoluţi de 6 cl. civile. Îndemnăm pe tineriî nostri, să se aplice şi pe cariera acésta folositóre şi rentabilă.

Proces de presă. Era de împăcare îşi arată mereŭ ghiarele. Dl Ioan Pop Reteganul, fost redactor la „Revista ilustrată“, a fost ascultat sĕptĕmâna tr. de judele de instrucţie pentru publicarea biografieî şi portretuluî luî Andreiŭ Murĕşan. „Tribuna“ din 10 l. c. încă scrie, că redactoruluî responsabil Andreiŭ Balteş i-s'a înmanuat o citaţiune, prin carea e provocat ca să se presenteze în 19 Aug. înaintea iudeluî de instrucţie Gödri Sándor.

Avis contribuabililor. Ministrul de finanţe a dat economilor respiriŭ pentru plătirea dăriî până la sfîrşitul luneî Septembre.

Grindină. Ni se scrie, că la 25 Iulie n. o grindină de mărime ne maî pomenită a căduţ asupra comunelor Velcheriŭ, Pogăcéua, Şamşud, Lechinţióra, Sabed şi altele şi a nimicit întrĕgă rĕcólta anuluî acestuia. Miseria e cu atât maî mare, cu cât aprópe nime n'a fost asigurat.

Mare nenorocire pe calea ferată. În gara de la Juvisy-sur-Orge, nu de parte de Paris, în sara de 5 Aug. n. s'aŭ ciocnit dóuĕ trenurî accelerate. Cinci vagóne pline cu călĕtorî aŭ fost total sdrobite. S'aŭ constatat, că aŭ murit 17 ómenî, 73 răniţi.

Producţiune teatrală. La 12 Aug. n. se va juca la *Şinca veche* o piesă teatrală în favorul şcolii confesionale greco-cat. din aceea comună.

Matica Slavensca. o reuniune slovacă, a fost disolvată pe motivul că face politică contrară statului.

Necrolog. *Dr George Candrea* prof. în Bucuresci, doctor în filosofie de la universitatea din Strassburg, a repausat la Graz în 7 crt. A scris în colaborare cu T. Frâncu: „Rotacismul la Moţi şi Istrienî“ şi „Românii din Munţii apusenî“ studiî fórte preţióse pentru datele geografice şi etnografice ce cuprind. Céstă din urmă a şi fost premiată de Academia română. Candrea a fost câtva timp redactor la „Dreptatea“ după întemniţarea luî Dr Branisce. A fost osândit într'un proces de presă la 2 anî temniţă şi 2000 fl. amendă. A trecut înse în România.

PARTE SCIINȚIFICA-LITERARĂ.

Viața și operile luĭ Andreiŭ Murĕșan.

(Continuare.)

*

Domnul Teodor oprise o dată câțĭ va óspeți la masă, și dede voe și copiilor sĕĭ a sta de față, la aceea petrecanie. Aceștia înse se purtară ast fel, în cât tótă adunarea își arăta pe față a sa nemulțămire. În dată ce se puseră la masă, începu Alecsie: Priviți ce nebunie! mie să nu-mĭ pue cuțitul meŭ! Tu mi-l-aĭ luat Ioniță, că eŭ mi-l cunosc!

Ioniță. Ține-ți gura, măĭ cap de boŭ, ce-mĭ trebue mie cuțitul tĕŭ?

Alecsie. Veḑĭ bine, că tu mi-l-aĭ luat, tu care scormonescĭ tóte gunóiele.

Ioniță. Mamă! Alecsie zice, că eŭ l-aș fi luat cuțitul.

Mama. Tăceți băieți! Ține Alecsie alt cuțit.

Alecsie. Na-ți! acesta e maĭ bun, cu acest cuțit de belitor cine să pótă mânca?

Ioniță. Uĭtă-te mamă, hoțul de Alecsie mĭ-a luat pânea mea, și a aruncat-o sub masă!

Mama. Póte că n'a făcut-o cu voia. Alecsie rădică-o.

Alecsie. Sa isprăvit! căĭ apucă în ghiarĕle luĭ bălan (așa se chema un câne mare).

Óspeții se uĭtară unul la altul și își da cu cotul.

Domnul Teodor și soția sa, carĭ eraŭ dedați cu asemenea certe ce se întîmpla la eĭ în tóte zilele, dintru întâiŭ nu băgară de samă că copiĭ s'ar purta neomenesce. Maĭ pe urmă însa pricepură să óspeților le cáne greŭ purtarea cea rea a băieților: decĭ se roșiră și puseră capul în pămînt, înfruntând pe copiĭ atât cu vorba cât și cu palma. Aceea înse nu folosi nimic, căcĭ băiații își mânară rĕsfățurile și necuviințele una după alta. Fie care vorbă ce rostiaŭ eĭ, era próstă și sîmăna a nerușinare ce nicĭ la ómeniĭ ceĭ maĭ proști nu se póte afla.

Acum începu Teodor cu o față seriósă a se descărca pe servitorĭ și servitóre de a căror rea însoțire, cum zice el, nu-și póte omul din destul păzi pe prunceĭ. În casa nóstră nu vĕd eĭ nicĭ o faptă rea, nu aud nicĭ o vorbă de rușine, dar când vin în conservare cu acest soiŭ de ómeni nerușinați învață o vorbă urîtă după alta. Ferească Dumnezeŭ să audă eĭ în casa nóstră ast fel de cuvinte nerușinate.

Unul dintre óspeți trase din umerĭ și zise, veḑĭ bine e un ce neplăcut.

După masă părintele se trase cu Alecsie într'un unghiŭ, și-l întreba de la cine ar fi auḑit el vorbe de acelea?

Alecsie își vîri degetul în gură și nu dede nicĭ un rĕspuns.

Ceĭ? de cine-ți e rușine? de la cine aĭ auḑit ast fel de măscărĭ?

Alecsie. De la Tata.

Părintele. Dar aceea cu cuțitul belitoruluĭ?

Alecsie. De la Mama.

Cocóna la cuvintele acestea era să cadă în amețelĭ. Tu copil de belitor, de la cine zicĭ că aĭ fi auḑit vorba aceea? de la mine? Aștéptă numaĭ să se ducă domniĭ aceștia, căcĭ atunci îțĭ voiŭ plăti eŭ nerușinarea ta. Priviți numaĭ domnilor! Să zică că de la mine ar fi auḑit ast fel de vorbe rușinătóre. Auḑit-aĭ tu în viața ta asemenea cuvînt de la mine? [1])

*

[1]) Tot acolo; pag. 144—146.

Cocóneĭ Marița i-se născu o copiliță, model de frumseță și de sănĕtate. O față rotundă și plină, ochĭ viĭ, o colóre sănĕtósă, un pept lat, boltit, o talie drĕptă ca făclia, acestea eraŭ însușirile, prin care se distingea de tóte băieţelele ce eraŭ de plasa eĭ. Bărbatul Mariței un boier plin de foc și sănĕtate, a cărui privire îțĭ da să pricepĭ, că prin vinele luĭ cercuiesce încă sânge din timpul cavalerilor, nu se putea sătura de dragostea ce avea către acel îngerel, o săruta, o lua pe`braț. îĭ cânta, săria cu ea prin casă și zicea a dese orĭ, Eloiso! tu încă o să facĭ onóre familieĭ mele.

Mariței înse i-se părea că ar avea de a îndrepta multe la aceea băiețică. Întâiŭ nu-ĭ plăcea fața cea vie, rumĕnă și plină, și zicea des că băieța eĭ nu samînă a fată de domn ci de țĕran. Dar dintru tóte nu se putea împăca cu talia eĭ zicênd, că ar fi prea grasă. Bărbatul se afla în post ostășesc. Decĭ în dată ce îĭ sosi aceluia o demândare ca să mérgă la regiment, cocóna se sili a ajuta icĭ cólea, unde i-se părea că buna natura a făcut vre o greșélă cu băiata sa. Maĭ întâiŭ de tóte îșĭ însemnă o corsetă bună, în care ar avé să-ĭ umble coconița în tóte zilele așeḑată și strînsă pe trup de înse-și mânile mumă-sa.

Prea firesce, că nevinovata ființă trebuia să se supue, să rabde diminéța când io punea. trebuia să o sufere peste zi, măcar că numaĭ ea scia, cum îĭ strîngea mărunțaiele, cum îĭ apăsa crudutele costițe, ridicându-ĭ umerii oblu în sus. Lipsa resuflării aerului curat, lipsa apetitului, tóte acestea le răbda copiliță fără a clinti măcar. maĭ pe urmă se învoi și cu aceea ce-ĭ porunci mumă-sa, că adecă să-și dórmă nóptea în ast fel de ferecătură. E mumă-ta, — cugeta băiata în sine — aĭ datorie să o asculți.

După câțĭ va aniĭ cocóna Marița avu bucuria a vedé că ea a schimbat tóte în fetița sa, ce a făcut buna natură cu smintéla. Colórea cea vie din față perise dând loc uneĭ fețe. ce o îmbracă trupul. după ce se desparte de suflet; un umĕr era maĭ ridicat de cât cel alalt, și pe spinarea cea drĕptă ca lumina, acum se vedea ridicându-se un delut ce îĭ zicem ghîb. Amăruntele acestea înse le scia ascunde Marița prin perinițe, cuptușeli, suliman ș. a., în cât tot îĭ maĭ rĕmânea câmp a se bucura în sine, că a putut depărta din față-ĭ roșéța cea țĕrănéscă și talia cea necioplită.

Acum se reîntórse și boierul de la spediția de rĕsboiŭ. în care fusese de atâta timp. Inima de tată ardea de dorința ce o avea spre a îmbrățișa pe unica sa fiică după atâta lipsire. Decĭ în dată ce se apropia de curtea sa, trecu călare pe sub pórtă, unde-l întimpină o fetiță palidă ce sămîna a schilavă.

Fetiță, întrebă el cu nerăbdare, a casă este coconița Eloisa?

Eŭ sînt aceea; rĕspunse fetița.

Tu, Eloisa? tu fata mea?

Domnia ta tatăl meŭ?

Aci își întinse fetița brațele și boierul dându-se jos de pe cal o îmbrățișa, plângênd amîndoĭ: fetița lacrămĭ de bucuriă, ér boierul de supĕrare.

Unde este mamă ta, întrebă ofițirul turburat.

Nu e de parte, rĕspunse Eloisa — și duse pe tatăl sĕŭ în odaia mumeĭ sale.

Acésta. vĕḑêndu-l, sări cu brațele deschise să-l îmbrățișeze.

El înse se retrase cu o rĕcélă zicênd: ce naĭbă aĭ făcut cu Eloisa mea?

Când m'am dus, am lăsat-o frumósă ca un înger, și acum o aflu schidólă!

Cocóna se desvinui în miĭ de chipurĭ; eĭ înse nu asculta nimic, ci ceru să-ĭ dea ceva de mâncare.

Sara vorbi puțin, și se culcă fiind ostenit de drum. A dóua zi diminéța porunci ficiorului să-ĭ înșale calul și se reîntórse la regiment, fără a-și lua măcar rĕmas bun de la cocóna, pe carea o lăsă încă dormind în pat, și nicĭ că se maĭ reîntórse.

Lumea vorbi multe despre Eloisa și despre slăbiciunile eĭ cele trupescĭ. Ea auḑind unele ca acestea se nĕcăjia și întorcêndu-se către mumă-sa zicea: acestea am să ți-le mulțămesc Domnieĭ tale mamă și corseteĭ ce mĭ-aĭ dat. [1])

*

Meșterul Grigore nu se putea conteni a nu înfrunta pe femeea sa, când pedepsia pe vre unul din băieți. El încă era iute, și când se nĕcăjia, îĭ lovia pe unde-ĭ venia maĭ îndemână: înse când îĭ pedepsia altul, aceea nu o putea suferi. Mina, băiețica cea mică își aruncă o dată jos bucățica de pâne ce-ĭ o unsese mumă-sa cu unt próspet, pentru care faptă își și primi cuvenita rĕsplată. Băiata sciind din alt prilegiŭ, că tatăl sĕŭ îĭ ține parte, începu a țipa din tóte organele. La acest țipet vine tatăl sĕŭ, și începe a se strîmba către femee și a zice: „Cum nu te-aĭ prăpădit femee próstă! Étă că l-aŭ rupt mâna în dóuĕ. E un ce neauḑit, ca o femee cu nisce mânĭ așa grele, să lovéscă pe o copiliță atât de plăpândă! Așa faceți voĭ femeile, când vi-se stîrnesce ceva în cap. atunci vĕ vĕrsați mânia asupra fie cărui prunc nevinovat.“ Întru aceea apucă pe fetiță de mână, o luă pe brațe și-ĭ căuta mâna și-și arăta a sa neghiobă compătimire, din care pricină fetița căpătând curaj, începu a țipa maĭ tare și a bate din mânĭ și din picióre. Simplul părinte se spăimîntă cugetând în capul sĕŭ cel sĕc că fetița va se capete bóla cea rea (epilepsie). Așa decurgea crescerea în casa acésta în tóte zilele, încă și atunci, când cerêndu vre unul din prunceĭ ceva, mumă sa îĭ zicea să aștepte puțintel; căcĭ numaĭ de cât auḑiaĭ pe bărbat înfruntând pe sĕrmana femee pentru ce nu dă prunculuĭ numaĭ de cât cea ce el cere. Și de ce îĭ întărîtă și îĭ face să strige într'una. Dacă din întîmplare vre un prunc se plângea că ar avé durerĭ de cap, el, adecă părintele arunca tótă pricina asupra femeiĭ, zicênd că ea ar fi trebuit să-ĭ facă ceva, căcĭ alt fel acela era sănĕtos. Cu vreme tréba deveni la atâta în cât copiiĭ nu ascultaŭ nimic de mamă, și când săria să-ĭ ardă cu o vérgă, atunci țipa în gură mare, ca să vie tatăl lor și să o înfrunte pentru că se atinge de eĭ. Iubirea aci nu avea nicĭ de cum loc. Căcĭ tatăl înfățișase de atâtea orĭ pe mamă înaintea băieților ca pe o tiranĭ, și lipsită de mintea cea sănĕtósă: ba maĭ pe urmă îĭ amenințară, că o vor spune tată-sĕŭ. Înse pe cum nu iubia pe mamă, așa nicĭ pe tată. De el aveaŭ puțină fricĕ când îl vedeaŭ nĕcăjit, înse atunci îl încunjuraŭ și după ce vedeaŭ că ĭ-a trecut furia, atunci se folosiaŭ de el ca de un instrument în contra mumeĭ lor. Ast fel se pot preface copiiĭ încă de micĭ în ómeni ticăloși și fără omenie. [2])

*

„În desĕrt; eŭ îțĭ spun curat, că nu pot suferi, ca eĭ ticăloșiĭ să-mĭ bată copiiĭ! Eŭ sciŭ cu cât pĕcas se cresc copiiĭ, prin urmare nu voiŭ, ca un neghiob ca dascalul, să pue mâna pe eĭ! Și dacă tu nu mergĭ să înfrunțĭ pe învĕțător pentru că a cutezat a bate pe Ioniță, atunci eŭ îĭ voiŭ scrie un răvășel pe care sciŭ, că nu-l va pune în ferĕstră. Cum îndrăsnesce el a maltrata pe acel tinĕr!“ Ast fel vorbia preutésa Maria către bărbatul sĕŭ, preotul din C. Ce s'a întîmplat, póte judeca orĭ cine.

[1]) Tot acolo; pag. 173—175.

[2]) Tot acolo; pag. 193—194.

Preotul îl rĕspunse: femee, tu scii, că eŭ mai înainte de a mĕ face preot, încă am fost dascăl, şi încă am pedepsit! Apoi când se plângeaŭ părinţii, şi în furia cea dintâiŭ, ca tine acuma, veniaŭ şi voiaŭ a mĕ trage la dare de samă, nu sciĭ tu cum le rĕspundeam: cresceţi-vĕ copiiĭ a casă ast fel ca noĭ dascălii în şcólă să nu avem trebuinţă de nuia. Dar până când vine copilul tĕŭ la mine în şcólă, el trebue să fie supus legilor scolastice, prin urmare când face rele, trebue să sufere pedépsa de care este vrednic.

În şcólă sînt eŭ judecătorul, a casă sînteţi voĭ. Şi tu femee, îţi aducĭ bine a minte, cum te năcăjiaĭ pe unii părinţi ca aceia, carĭ se plângeaŭ pentru că le-am bătut copiiĭ şi carĭ îmi făceaŭ felurĭ de imputărĭ.

Ast fel de vorbe înţelepte negreşit că linişteaŭ în cât va pe sĕrmana preutésă, însĕ tot nu o vindecaŭ deplin; căcĭ băiatul Ioniţă era de faţă, şi auḑia cum îĭ ţinea mumă-sa parte; decĭ când se întîmpla, ca dascalul să-l tragă éră-şĭ la bancă, începea a se certa cu el, şi a nu se supune la pedépsă. Urmarea era, că atuncĭ pedépsa i-se îndoia, cu tóte acestea Ioniţă nu se îndrepta; căcĭ el se socoti în fundul inimeĭ sale nevrednic de pedépsă, şi prin aceea se întărîta, în cât viind a casă aprindea foc în gura mumă sa asupra învĕţătorilor. Urmarea la tóte acestea fu, că copilul perḑênd reverinţa, cu carea e dător un şcolar a se purta cătră învĕţătorul sĕŭ, mai pe urmă o perdu şi pe aceea cu care ar fi trebuit a se arăta cătră mumă sa; apoi ce se alege din acel băieţi, carĭ nu aŭ frică de părinţi, scie şi cel mai de pe urmă sătean. [1])

În forma şi spiritul acesta sînt scrise, în general, şi tóte cele alalte bucăţi. Pretutindenia vedem în ele un aspru satirie, dar cu tóte acestea un mare umanist, care de o parte, tinde a ridiculisa şi a reproduce fidel, în colorile sale triste, dar adevĕrate, educaţiunea familiară de pe timpul luĭ Salzmann, când s'a scris Cărticica Raculuĭ, şi de pe timpul luĭ Murĕşan, când din Cărticica Raculuĭ s'a făcut Icóna crescerii rele, éră de altă parte vre, ca lumea fragedilor vlăstarĭ să o ĭea sub scutul sĕŭ nobil, să o apere contra periclelor educaţiuneĭ greşite, şi să-ĭ dea o educaţiune alésă, raţională, să o nobiliteze, să o îndrepte pe calea adevĕrului, bunului, frumosului şi folositorului, şi să o conducă la limanul fericiriĭ atât aicĭ, cât şi din colo de mormînt.

Pare, că Murĕşan este marele filantrop de la Schnepfenthal, încunjurat de mititeiĭ sĕĭ clienţi, a căror sórte s'a gravat adînc în inima sa nobilă şi s'a împreunat nedespărţibil cu tendinţele sale umane; sufletul sĕŭ sbóră de la familie la familie, fără deosebire de rang orĭ de avere; aicĭ se surprinde de copiiĭ rĕĭ, neascultătorĭ, încăpăţinaţĭ, învidioşĭ, şi cu alte scăderĭ; colo se măhnesce vĕḑênd nepăsarea saŭ îmbecilitatea părinţilor faţă cu copiiĭ lor; în alt loc atinge consciinţa mamelor, le critică, se tînguesce, desperéză şi plânge din inimă.

Dorinţa sa este a străbate în sinul familiilor, a le trezi consciinţa şi a le o lumina, ca să vadă, că rea şi greşită este educaţiunea, ce o daŭ copiilor lor, şi să se convingă, că fructul ostenelelĭ lor nu va fi dulce ca mierea, ci amar ca veninul. Dar el nu arată principiile educaţiuneĭ raţionale, nu învaţă pe părinţi, cum să-şĭ créscă copiiĭ, în loc de acestea el se vîră în familiĭ, unde studiéză datinile, obiceiurile, ascultă conversarea, privesce faptele, pândesce tractarea cu copiiĭ, cu servitorĭ, cu supuşĭ, cu sĕracĭ, cu cerşitorĭ, şi apoi presită o serie lungă de scene triste şi condamnabile, carĭ la rîndul lor, firesce, vor zădărnici din temelie crescerea copiilor, şi vor face, ca în urma lor să resară o mulţime de figurĭ jalnice şi jertfe de copiĭ. În felul acesta îĭ succede luĭ Murĕşan a arăta nu numaĭ efectele crescerii rele, dar tot o dată şi causele aceleia. Pare că zice: „Fă aşa, dacă vreĭ, ca copiiĭ tĕĭ să fie rĕĭ“, saŭ cu alte cuvinte: „Nu fă aşa, că nu e bine.“

Filantropul nostru nu-şĭ alege esemplele din sinul celor „sănĕtoşi“, căcĭ el scie, că fie care părinte ar vre, ca fiul sĕŭ să se desvólte frumos, şi trupesce, şi sufletesce, numaĭ cât dorinţa acésta a celor mai mulţi părinţi a dese orĭ se zădărnicesce în faţa ignoranţeĭ, saŭ în faţa pedecilor, şi aşa părinţiĭ rĕmân cu dorinţa, ér copiiĭ lor cad în noroiul crescerii rele. Pentru aceea el se cobóră în mijlocul „bolnavilor“ sĕĭ, îĭ adună în jurul sĕŭ, le ascultă tînguirile, le înţelege durerea şi sufere alăturea cu el. Din miseria acestor bolnavĭ sînt scóse esemplele sale, de aicĭ sînt luate simptómele şi defectele asupra cărora vre să atragă atenţiunea părinţilor.

Fără nicĭ o cruţare pune înaintea părinţilor trecutul, când copiiĭ lor eraŭ bunĭ şi nestricaţi, apoi trece la presinte, când deja resultatele educaţiuneĭ familiare încep a se manifesta, din presinte le arătă o mulţime de scene petrecute în sinul familiilor, lăsând, ca în scenele aceste să-şĭ recunóscă rolul aşa, cum l-aŭ jucat spre nefericirea şi detrimentul copiilor lor. Cu multă grije descrie părinţilor calea, pe care şĭ-aŭ crescut, şĭ-aŭ condus copiiĭ din trecut şi până în presinte, „arătând fidel tot brujul mic, ue care nu s'aŭ păzit, şi tot abisul, de la care nu şĭ-aŭ oprit copiiĭ.“

Prof. Ioan Raţ.

(Va urma.)

[1]) Tot acolo; pag. 215—216.

Amalrich regele Ierusalimuluĭ şi ceĭ doĭ peregrinĭ.

(Naraţiune istorică).

(Continuare.)

Rĕspunsul luĭ Kunez l-a displăcut luĭ Hanoch, de óre ce dînsul avea în gând ca cu ajutorul peregrinilor să-şĭ realiseze unele planurĭ marĭ. Nureddin voia să-şĭ adune o armată puternică, cu care să mérgă contra luĭ Saladin, care s'a făcut stăpân pe multe ţĕrĭ de ale luĭ. Dacă luĭ Saladin nu-ĭ stă nime în cale, atuncĭ Hanoch ca partisan de a luĭ Nureddin putea să pérdă tot. La casul când el ar puté să-ĭ aducă ómenĭ carĭ să-l vindece atuncĭ putea să aştepte o bună rĕsplată nu numaĭ în banĭ ci şi în ţĕrĭ.

În diminéţa următóre Hanoch porunceşce să se aducă maĭ mulţĭ catirĭ în curtea castelului, apoi invită pe peregrinĭ să încalece fără nicĭ o contradicţie, la din contră îĭ aruncă ér în temniţă. Dînsul încă se sui pe un catăr şi însoţiţi de o trupă de Turcĭ înarmaţi porniră spre Damasc. De împotrivire nicĭ vorbă. Pe cale Hanoch a înţeles că cu rĕul nu poţi face pe nime ca să cureze pe cine va, ci maĭ uşor s'ar ajunge scopul pe calea binelui. Ast fel în ziua următóre îşĭ schimbă tótă purtarea faţă de ceĭ doĭ peregrinĭ. El începu să le povestéscă acelora despre fabulósele bogaţiĭ ale principelui, despre marinimositatea luĭ şi le făgădui munţi de aur, numaĭ să-l mântuéscă de bólă, le puse în prospect distincţiunile cele maĭ marĭ.

Kunez îĭ reflectă ast fel: „Dle, nu o dată ţĭ-am spus, că morbul şi sănătatea sînt în mânile celui de sus. Noĭ ne vom ruga, ca Dumnezeŭ să se îndure spre dînsul, dar nu în schimbul banilor şi al onorurilor, ci singur din iubire creştinéscă.“ Hanoch nu-şĭ bătea capul cu motivul pe care îl spuneaŭ peregrinii, pentru dînsul lucru de căpetenie era numaĭ să-l vindece. În urmă în depărtarea albăstrie se iviră turnurile renumĕrate ale Damasculuĭ. Cete de ómenĭ, carĭ aveaŭ afacerĭ în oraş mergeaŭ şi veniaŭ. Hanoch îĭ opria maĭ pe toţi şi îĭ întreba despre starea luĭ Nureddin. Dar ceĭ maĭ mulţĭ îşĭ vĕḑură de drum fără să-ĭ dea vre un rĕspuns. Modul de domnie tiranic a luĭ Nureddin, a înstrăinat poporul şi nime nu era care să-l compătiméscă; ba aprópe toţi eraŭ veselĭ că se mântuie de un domn fără inimă. Când ajunse aprópe de cetate îĭ întimpină un bărbat călare pe un cal sdravăn. Étă marele vezir! Dînsul ne-a da informaţiunĭ esacte!“ Acesta oprindu-şĭ calul zise: „Sosescĭ şi tu abia, ca şi melcul, pentru care nu esistă grabă. Nureddin răcnesce de durere; momentele luĭ sînt numĕrate, tótă nădeḑdea e în doftoriĭ străinĭ. Dă pinten catârului ca să nu întârziem!“ El grăbiră într'una. În urmă sosesc la pórta cetăţiĭ, de unde în galop o luară pe strade de-a dreptul la palat, unde servitorimea îĭ aştepta cu neastîmpĕr. Acestia îĭ conduseră cu grabă prin maĭ multe sale împodobite la odaia de [illegible] a luĭ Nureddin. Aicĭ pe un aşternut de mătasă jăcea puternicul principe, de care tremura tótă Asia şi Africa, şi la a cărui poruncă toţi stăteaŭ înmărmuriţi. Acum era slăbit şi ofilit, cu faţa şi buzele stîlcite, cu ochiĭ cufundaţi în cap, fără un léc de putere. Hanoch apropiându-se de dînsul, îĭ zise să nu aibă témă, c'a sosit cu ceĭ doĭ doctorĭ renumiţi, despre carĭ l-a însciinţat deja. Dar Nureddin era în cele din urmă, ochiĭ i-se împainjiniră, auḑul l-a perdut de tot. Kunez privindu-l maĭ de aprópe îĭ reflectă luĭ Hanoch: „Tóte aŭ trecut, nimic nu-l maĭ scapă, mórtea e sigură! „Dar de o dată îşĭ reveni pe câte va momente în fire şi ridicându-şĭ capul îĭ agrăi cu vóce răguşită: „Cu mine isprăviţi! Bucuraţi-vĕ că scăpaţi de mine. Nureddin móre, ér resvrĕtitorul Saladin va supune cu sabia tóte popórele. Domnia sa se va estinde de la Nil până la Eufrat; acuşi va ajunge în Damasc, unde va ucide pe toţi prietiniĭ meĭ, el va devasta împĕrăţia Ierusalimuluĭ şi va intra în cetate peste murĭ. Vaĭ de creştinĭ şi de păgânĭ! Stăpânirea sa va dăinui în veciĭ!“ Cu vorbele acestea şĭ-a dat sufletul. Corpul sĕŭ căḑu fără putere pe aşternut şi nu se mişcă maĭ mult. Ceĭ din jurul luĭ, carĭ eraŭ atât de serioşĭ, deveniră veselĭ şi mulţămiţi de bucuriă, că în sfârşit s'aŭ mântuit de un om atât de infiorător. Singur Hanoch era măhnit, dînsul întorcêndu-se spre ceĭ doĭ peregrini îĭ înjură în tot chipul şi le porunci ca să-l readucă în viaţă. Dînşiĭ îĭ spuseră că e imposibil, atuncĭ Hanoch se turbură şi maĭ tare şi porunci să-ĭ lege în lanţurĭ. Marele vezir vĕḑênd acésta îĭ strigă:

„Nebunule, ce urli ca un animal. Ce vină aŭ străiniĭ acestia? Să-ĭ laș în pace. Din momentul acesta sînt sub ocrotirea mea și fiind că tu eștĭ atât de ingrat am să le daŭ din al meŭ zece miĭ de ducațĭ.“ Apoĭ întorcêndu-se spre Kunez și Bernhard le zise: „Diminéță, când resare sórele puteți pleca; écă aicĭ sînt baniĭ!“

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

Programa gimnasiului sup. gr. cat. și a școlilor elementare din Beiuș pe an. scol. 1898/99 de Ioan Butean director. Are la început câte va schițe din Grecia. publicate la tot casul de prof. Bulc. Corpul profesoral a constat din 1 director 15 profesorĭ ordin. 3 estraord. și 4 catecheți. În consemnarea manualelor aflăm pentru fie care studiŭ (a fără de religiune și l. română) câte dóuĕ soiurĭ pentru românĭ și magiarĭ. De beneficiĭ aŭ profitat la stipendiĭ de pâne Vulcaniană 20 elevĭ à 20 fl și din cel Zsigaian 18 à 8 fl. anual. Cu stipendiĭ în diferite sume aŭ fost împărtășițĭ 20 elevĭ. În interuatul Pavelian aŭ locuit 130 alumnĭ, 43. împărtășițĭ din întreg beneficiul. 26. de jumetate. Sistemisate sînt *29 fund. Paveliane și 1. Dorobantiană*, și pe viitor *1. a preotului Moza* din Gruiu-lung. Dintre colecțiunile gimnasiale s'aŭ înmulțit mai ales biblioteca tinerimeĭ cu o mulțime de cărțĭ române și magiare. Escelența sa Episcopul a visitat cu dea mĕruntul în dóuĕ rînduri gimnasiul și a asistat și la esamenele finalĭ. Dintre fondurile gimnasialĭ însemnăm fondul de pensiune profesoresc de 38062 fl. 20 cr., mai sînt dóuĕ fonduri micĭ de aprópe 100 fl. a tinerilor miserĭ și a tinerimeĭ școlare. Averea societățiĭ de lectură e de 818 fl. 50 cr. Numĕrul elevelor aŭ fost de 311 dintre carĭ 161 gr. cat. 105 gr. ort. 45. După progres 18 aŭ avut eminenți din tóte studiile. secunda aŭ avut 69. studiile ecstraordinare le-aŭ ascultat 106 tinerĭ.

III. **Programa școlii civ. gr. cat. publice de fete din Beiuș** de Vasiliŭ Stefanica director. Are în frunte portretul decedateĭ împĕrătese cu câte va note din viață, apoĭ disertația „Despre religiune de Ilie Stan. Urméză: planul de învĕțămînt cu consĕmnarea manualelor folosite, membriĭ senatuluĭ școlar, corpul didactic ș. a. Școla are 6 profesorĭ și 5 profesóre. Numĕrul elevelor în an. scol. 98/9 a fost de 59. dintre carĭ 13 gr. ort. Pentru recnisite și instrumente de fisică. Esc. Sa Pavel a dăruit 330 fl. Partea a dóua cuprinde date despre Internatul de fețițe fundat tot de Episc. Pavel. Superioritatea internatuluĭ stă din 9 persóne. Elevele internatuluĭ zilnic aŭ fost ocupate cu aranjarea meseĭ, ordinea în clasă, și sala de studiŭ și capelă, ér cele mai marĭ aŭ fost și în culină. Numĕrul elevelor aŭ fost 46, din acestea 22 aŭ fost cu totul gratuite, plătindu-li-se taxa din fund. Pavelianǎ ér la 4 din fund. diecesan al școliĭ de fete. De pe fie care pagină aprópe, din programa acésta se vede marele spirit de jertfă al Esc. Sale Episcopuluĭ Pavel, care cheltuiesce sume marĭ pentru internatul și școla acésta, așa cât sînt primele de acest fel la noĭ Românii din Ungaria.

Principiile politiceĭ, de Teod. V. Păcățian, Sibiŭ 1899, 289 pag., prețul 2 fl. Broșura acésta cuprinde ideile eruditului profesor Dr Holtzendorff, traducerea românéscă a dluĭ Păcățian e fórte bună limba fluentă și românéscă. E de netăgăduită însĕmnătatea și trebuința mult simțită a studiuluĭ acestuia, special pentru noĭ Românii, carĭ a dese în luptele nóstre uĭtăm că politica e orĭ sciință orĭ artă și ne folosim de ea. nu pentru a ne elupta drepturĭ, ci . . . mulțămirĭ personale.

Raportul al II al școlilor capitale ortodoxe orientale române de băieți și fetițe din Lugoș pe 1898/9 de George Joandrea, învĕțător are o disertație despre „studiul geografieĭ, importanța și metodul eĭ.“ Corpul învĕțătoresc stă din 9 membriĭ. numĕrul elevilor a fost de 285 dintre carĭ 150 băieți și 135 fetițe.

A brassói állami fa- és kőipari szakiskola XV évi értesitője, szerkesztette Timon Zoltán. igazgató. Numĕrul lucrurilor efectuite de școlarĭ în decursul anului trecut a fost de 261 în valóre de 2120 fl. Cele mai de preț se vor espune la Paris. Numĕrul elevilor a fost de 50, din carĭ de abia 4 românĭ gr. ort.

Sfînta și Dumnezeéscа

EVANGELIE

a Domnului și Dumnezeului nostru Isus Christos

revĕdută după originalul grecesc și acum întâia dată tipărită cu litere străbune în zilele preaînălțatuluĭ Împĕrat al Austrieĭ și Rege Apostolic al Ungarieĭ Francisc Iosif I. cu binecuvîntarea Preasfințitului nostru Archiepiscop și Mitropolit de Alba Iulia și Făgăraș Dr Victor Mihályi de Apșa.

Blaș 1900.

De la sfînta Unire 200.

Evangelia e tipărită în format folio, pe hârtie de pergament albă și consistentă, cu litere marĭ nóuĕ, cu cadru duplu: negru și roșu, și cu titliĭ și litere inițialĭ ĕră-și roșĭ, e de o esecutare tipografică escelentă. Se estinde pe 40 côle 323 paginĭ.

Pagina titulară are un cadru artistic, în celea patru colțurĭ cu simbolele evangeliștilor: ânger, vultur, leŭ și boŭ. De asupra, în mijloc e chipul Mântuitoriuluĭ ca învĕțător, avênd în mână cartea, ér de desupt e pecetea metropolieĭ.

La începutul fie căreĭ Evangeliĭ, stă chipul Evangelistuluĭ pe hârtie grósă satinată, viața luĭ și indicęle după capete, arĕtându-se fie care cap când se cetesce, în ce zi și la ce pagină?

Sfârșindu-se evangeliile de peste an, urméză evangeliile de diminéță ale învieriĭ, a sĕrbătorilor nemișcătóre de peste an, ale sfinților, la ocasiuni diferite, la sf. Ungere, sf. Botez și sfințirea apeĭ.

Urméză apoĭ un tipic amĕnunțit despre aceea. când se începe și când se gată fie care Evangelist, evangelia canaaneneĭ. din sĕptĕmâna botezuluĭ și apoĭ schimbarea evangeliilor după ziua în care cad ss. Paseĭ ș. a.

Ca limbă, nu lasă nimic de dorit, ținêndu-se cont de progresele și desvoltarea limbiĭ literare românescĭ, de vechile texte, și de aceea, ca să fie pe înțelesul poporuluĭ.

O recomandăm cu tótă căldură spre a fi cumpĕrată pentru tóte bisericile Provinției nóstre mitropolitane.

„Ben Hur“, de Lew. Wallace, tom. I. 539 pag., tom. II. 508 pag., prețul broșurat 1 fl. 45 cr. Puținĭ vor fi aceia, carĭ cetind numĕr de numĕr acest roman în colónele foiĭ nóstre, să nu fi dorit cu nerăbdare apariția luĭ în volum. Am ținut cont de acéstă dorință așa de multe orĭ esprimată, și acum putem oferi cetitorilor nostri pe celebrul „Ben Hur“ cu un preț așa de neînsemnat. Binevoitórea apreciare, de care scrierea acésta a fost împărtășită la tóte némurile, fiind tradusă aprópe în tóte limbile, și chiar faptul că traducerea nóstră a fost salutată cu simpatie de ziarele nóstre, ne dispenséză de orĭ ce recomandare. Priceperea, cu care Wallace, generalul american, a sciut să descrie lumea romană în adevĕrata sa lumină, să ne înfățișeze poporul jidovesc cu tóte apucăturile și pornirile sale, cu tradițiunile și aspirațiunile sale, și mai pe sus de tóte sentimentul acela creștinesc, care încadrézǎ tot romanul acesta, admirațiunea față de familia sfîntă și neperitórele tablouri, în carĭ ne pune înaintea ochilor pe Fiul luĭ Dumnezeŭ, — sînt de așa, cât țin încătușată atențiunea și emoționézǎ până la lacrimi Traducerea românéscă e cât se póte de fidelă ea reproduce în frumóse și alese cuvinte tot sentimentul, pe care autorul l-a pus în scrierea sa, tot entusiasmul, tótă căldura, care nu póte lipsi în o scriere creștinéscă. în care aprópe fie care capitul se ocupă cu Dumnezeŭ. Cartea se póte procura de la Tipografia seminarială și póte fi pusă în mânile fiesce cuĭ.

Jertfa creștinilor. *Comentar al liturgiilor bisericiĭ grecescĭ* compus de *Dr Victor Szmigelski*. Tomul I. Introducere dogmatică. Cu aprobarea Preaveneratuluĭ Ordinariat mitropolitan de Alba Iulia și Făgăraș. Blaș 1897. Tipografia seminariuluĭ archidiecesan. Pag. 230 în 8. Prețul 1 fl. 5 cr. saŭ 2 leĭ 20 baniĭ. Editura auctoruluĭ.

Manual de Psichologie și Logică pentru clasa VIII a școlelor medie edat de *Dr Vasile Hossu*. Blaș. Tipografia seminariuluĭ archidiecesan. 1898. Prețul bros. 1 fl. 20 cr.

Posta Redacțiunii. On. *Art. Boeriŭ* în Casonul mare. Un cetitor al foiĭ nóstre ne-a spedat nrul 30 din »Csiki Lapok« în care să publică o declarație subscrisă de Dta. N'am luat act de ea, de și cuprinsul eĭ stă în contrazicere cu celea ce ne aĭ scris mai înainte, căcĭ am dori să vedem și nriĭ 25 și 27 din numita fóie. Buna reputație a Dtale poftesce să ne procurĭ aceștĭ numerĭ spre a puté cunósce și noĭ starea chestiuniĭ. Sperăm, că o veĭ face. — *Din munții apuseni*. Calul T. a sosit prea târziŭ, de accea se lasă liber.

Editor și redactor rĕspunzĕtor:

Dr Vasile Suciu.

(30) 5—10

Fabrica

de

Cement-Portland din Brașov

recomândă fabricatul sĕŭ de

„Cement-Portland“

garantând pentru calitatea cea mai bună.

Se află de vînzare cu prețul cel mai leftin la

„Consum“

societate comercială pe acții Blaș.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul IX. Blaş 19 August 1899. Numĕrul 33.

Consistoriul plenar.

Marţi la 15 a c. s'a ţinut în Blaş consistoriul plenar archiepiscopesc spre a conferi stipendiile din fundaţiunea vanceană numita „Seminariul junimii române greco-catolice studióse în Blaş". În cele alalte diecese gr. catolice române, pe cât scim noi, încă se ţin consistorie plenarĭ, la carĭ pe lângă asesorii din gremiŭ, se convócă şi ceĭ din a fară. În archidiecesă însĕ consistoriul plenar s'a introdus numaĭ după mórtea mitropolitului Vancea, se convócă numaĭ pentru conferirea stipendiilor din fundaţiunea vanceană numita „Seminariul junimii române gr. cat. studióse în Blaş," la carĭ în urma dispuseţiunii piuluĭ fundator se invită toţi portatorii oficielor protopopescĭ. Tot acest consistor primesce şi eleviĭ şi elevele în Internatul vancean de băieţi şi cel de fetiţe. Fiind că susceperea alumnilor în seminariul teologic domestic şi destinarea, celor ce aŭ să fie trimişi în seminariul central din Budapesta, după o datină veche se întîmplă în 15 August, aşa şi actul acesta se efectuesce în consistoriul plenar.

De şi susceperea alumnilor în clerul tinĕr şi în institutele de educaţiune din Blaş sînt în sine acte destul de importante, la carĭ purtătorii oficiilor protopopescĭ pot servi cu informaţiunile cele maĭ vrednice de credinţă, totuşĭ ele nu sînt de un interes aşa general, cât se reclame presenţa singuraticilor protopopĭ respective administratorĭ protopopescĭ; căcĭ susceperea şi alt cum se întîmplă pe basa documentelor, ce le produc concurenţiĭ, carĭ chiar aşa de obiectiv le ar censura şi judeca consistorul ordinar, ca şi cel plenar. — De unde uşor se esplica lucrul, că din an în an tot maĭ puţinĭ membri din a fară participă la consistoriul plenar. În anul acesta abia aŭ participat şese inşi. Nicĭ nu e mirare, căcĭ cine va, de cum va numaĭ are şi alte afaceri prin Blaş, cu greŭ se determină a-şĭ lăsa a casă lucrul şi a face spese de călătorie numaĭ spre a fi de faţă la distribuirea celor 2—3 stipendie vanceane, câte devin vacante pe an.

Ar fi de dorit, că clerul din a fară se vină cât maĭ des în contact înmediat cu clerul din gremiŭ, spre a discuta împreună cestiunile, ce privesc biserica, şcóla şi peste tot promovarea vieţiĭ religioso-morale şi culturale a poporuluĭ nostru. Consistoriele plenarĭ ar oferi cea maĭ bună ocasiune spre acest scop.

Ca ele însĕ se fie maĭ interesante şi aşa şi maĭ bine cercetate, ar trebui se li-se dea o altă organisaţie lărgindu-li-se sfera de competinţă. Câte cestiunĭ grave şi de urgenţă nu sînt în fie care an, carĭ s'ar resolvi maĭ uşor şi póte şi maĭ favorabil cu concursul protopopilor şi al administratorilor oficiilor protopopescĭ. Aşa că, ca se retăcem altele, aducem înainte numaĭ cestiunea destul de gravă şi urgentă a scóterii pădurilor bisericescĭ şi scolastice de sub administrarea statuluĭ, înfiinţându-se câte va curatorate silvanale archidiecesane. Despre necesitatea infiinţareĭ acestor curatorate multĭ portatorĭ aĭ oficielor protopopescĭ numaĭ aşa s'ar puté convinge deplin dacă ar cunósce maĭ în detaiŭ şi raporturile din alte ţinuturĭ, unde pădurile nóstre se manipuléză de comitate şi de cătră stat. Cel maĭ potrivit mijloc spre a le cunósce ar fi fost însĕ consistoriul plenar. Cestiunile marĭ de la ordinea zileĭ, cum este congrua, autonomia şi maĭ ales subvenţionarea docenţilor şi a preoţilor din partea statuluĭ, se chiarifică maĭ lamurit prin consultărĭ şi discusiunĭ în consistórele plenarĭ, de cât pe calea jurnalisticeĭ.

Fiind că purtătorii oficielor protopopescĭ cunosc din propria esperinţă lipsele şi dorinţele clerului şi ale poporuluĭ credincios, precum şi mĕsurile practice, ce ar fi de a se lua pentru delăturarea defectelor, ce se ivesc maĭ ales pe terenul şcolar, şi cu un cuvînt eĭ pot recomanda maĭ bine, ce ar fi de făcut spre a promova prosperarea religioso-morală, şi culturală şi a cleruluĭ şi a poporuluĭ nostru, consistoriul plenar ar fi cel maĭ chemat a propune şi precisa obiectele, ce ar fi să se pertracteze în sinodul diecesan.

Se înţelege de sine, că consistoriul plenar, ca o institutiune încă nóuă în

---

Feuilleton.

Palavre.

de

c

E multă asĕmĕnare între o gazetă şi un portret. Când cineva se posézĕ, se îngrigesce ca în tótă privinţa să fie neescepţionabil. Şi ca succesul să fie deseĕvîrşit i-se recomándă să-şi zimbéscă amicabil . . . . . Avem ast fel imaginea neescepţionabilă a unuĭ individ de multe orĭ tare escepţionabil. Aceeaşĭ notă de *eufemism* o aflăm în lumea găzetărescă. Situaţiunĭ de extremă gravitate se presintă în lumina unuĭ pericol comun, şi, fără de a ţiné cont de propria nóstră slăbiciune, ne amăgim cu isbânda unuĭ viitor, care n'are să maĭ vină . . . .

*

În faţa congrueĭ, a apropiateĭ statificări a bisericiĭ nóstre, a caesaropapismuluĭ (maĭ bine zis a guvernopapismuluĭ) în ediţie nóuă — revĕdută şi amplificată — ce facem noĭ?

Protestăm? Da . . . . . în gazete, în articolĭ de fond. în sinóde protopopescĭ — maĭ ales când protopopul însuşĭ e lăsat din catastichul miluiţilor — în toaste . . . . . Dacă aceste toaste însufleţite ar avé maĭ mult pond şi maĭ cu puţină formă góla, scriitoriul acestor rîndurĭ ar trăi cu dóuĕ zecĭ de anĭ maĭ mult, şi ómeniĭ, póte, şĭ-ar aduce aminte, că entusiastele cuvinte nu şĭ-aŭ pierdut puterea de o dată cu zingănitul păharĕlor. Sînt puţinĭ aceĭ ce înţeleg greutatea situaţieĭ în tótă întinderea eĭ. Şi sînt multĭ, carĭ nu vor să o înţelégă. Staŭ ast fel faţă în faţă dóuĕ curente. Curentuluĭ idealist, desinteresat inspirat de adevĕratul spirit evangelic şi de memoria generaţiunilor, carĭ aŭ trăit şi aŭ murit ca adevĕraţĭ părinţĭ aĭ poporului „sĕrac în ţară sĕracă"; şi curentul materialist, condus de vederĭ înguste, de interese individuale, care pentru favoruri materiale preferă a rupe legătura firéscă dintre turmă şi păstor . . . . Şi nu vor maĭ fi păstoriĭ ceĭ buniĭ, şi nu-şĭ vor maĭ pune sufletul pentru turma lor, ci pentru mila slujbaşilor oblăduiriĭ lumescĭ.

Şi când aceste dóuĕ curente se vor isbi faţă în faţă, cine mĕ póte asigura, că cel dintâiŭ va eşi biruitor?

*

Trăim în sesonul adunărilor de despărţăminte ale „Astreĭ". Cea maĭ înaltă reuniune culturală „pentru literatura română şi cultura poporuluĭ român". Şi totuşĭ *poporul* român a căruĭ cultură o intenţionéză „Astra" — poporul — opincă, bine înţeles — 98 de percente nu ar fi în stare să-ţĭ spună, că óre „Asociaţiunea" aia de mâncat e, orĭ de beut. În Poplaca a luat-o la fugă naţia, când a vĕdut că sosesc „domniĭ" din comitet. Credeaŭ, că sînt „jucuţi". Halal de poplăceni!

Îmĭ va spune însĕ cineva: Bine, dle, poplăceniĭ sînt proştĭ, ce mi-i aducĭ de esemplu?

Dato (şi dacă vreţĭ) et concesso, că poplăceniĭ n'ar fi chiar ceĭ maĭ geniaĭ fiĭ aĭ poporuluĭ nostru, succesul cultural al acestor adunărĭ districtuale devine tot atât de problematic dacă ne-am transpune pe o clipă în chipul, în modul de gândire şi apercepţiune al ţĕranuluĭ present la ast fel de adunărĭ. Uimit de presenţa atâtor domnĭ ei se aşézĕ

organismul bisericeĭ nóstre, are să-şĭ primêscă forma cuvenită şi să i-se determine sfera de competinţă prin un statut diecesan, care s'ar puté aduce şi în cel maĭ de aprópe sinod archidiecesan, eventual în conciliul provincial, ce sperăm, că se va convoca pe anul viitoriŭ. Pe calea acésta consistoriele plenare ar puté fi de mare folos.

Mănĭă desmăniată. Ziarele magiare în zilele trecute se măniaseră foc pe ministrul de interne din Saxonia, în care vedeaŭ un inimic al Magiarilor, un duşman al schimbăriĭ de nume al oraşelor din patriă. În mănia lor nu puteaŭ ca să nu atribue inimiculuĭ închipuit fel de fel de titule, care de care maĭ graţióse, pentru că ăr fi cutezat să dea ordin auctorităţilor subalterne, ca adresele la oraşele germâne din Transilvania să se facă cu vechiul nume nemţesc al acelora. Ba faceaŭ atent guvernul, ca el să rĕspingă tóte scrisorile, ce nu ar ţiné cont de nóua poreclire. Ér acuma? Acuma vĕd, că duşmanul în contra căruia scriaŭ cu atâta furie, a fost un duşman închipuit, după ce fóia oficiósă a numituluĭ ministru desminte o atare scire.

Ceva totuşĭ am putut prinde din întrégă campania aceea de pénă. Anume, că Magiariĭ se superă şi se iritéză de orĭ ce contrazicere, şi asta însemnă că le e témă, că nu se simţesc destul de tarĭ, că îĭ dóre acolo unde sînt loviţi, că în fine contrazicerea îşĭ are basa sa, căcĭ dacă nu ar fi tóte acestea, atuncĭ, uşor le ar puté trece cu silenţiul orĭ cu o anumită îngâmfare, cu care sînt dedaţi.

Eĭ aŭ capitulat. Da! Dar ca totuşĭ să nu fie compătimiţi în capitularea lor, şĭ-aŭ întors privirile asupra Românieĭ. Aci, zic ele, telegrafiştiĭ primesc telegrame pentru

---

cu sfială, ascultând discursul de deschidere, din care l-a ferit Dumnezeŭ să pricépă ceva. Urmézá rapórtele oficióse ale comitetuluĭ — lungĭ, proverbial de lungĭ — din carĭ înţelege tot cam pe cât înţelesese discursul de deschidere, şi bietul ţĕran începe a aţipi. Şedinţa se sistézá pentru incassărĭ. El scóte să deie şi el ceva, căcĭ toţĭ daŭ, şi nu-ĭ pare rĕŭ după baniĭ, dar ar *dori*, fórte *mult* să scie şi el pentru ce a nume se adună baniĭ ăia. Urmézá disertaţiunile. Disertanţiĭ par a se fi conjurat de a trebuinţa limba cea înaltă, terminiĭ cei *maĭ scientificĭ*, ca să se producă înaintea inteligenţeĭ. De cât că înaintea inteligenţeĭ nu se produc, căcĭ limbagiul lor nu e chiar terra ignota, ér poporul continuă a nu înţelege nicĭ disertaţiunile, după cum nu înţelese nimic până acum.

Urmézá banchetul. Musica cântă . . . domniĭ s'aşézá la mese . . . ţĕranul nostru se uită de la uşă . . . o nespusă lăcomie şi durere îl cuprinde privind la mâncările cele scumpe ale domnilor şi suspinând se întórce acasă la mămăliga luĭ cea sĕracă. Mâncând nu-ĭ maĭ ies din minte acordurile musiceĭ, mâneările scumpe ale domnilor şi tot decursul adunăriĭ ĭ-se perêndă încurcat şi neînţeles în mintea luĭ de ţĕran.

. . . Şi la masa domnéscă toastele curg . . . veselia e generală . . . risetele arginţiĭ ale damelor înviorézá petrecerea . . . . toţĭ sînt satisfăcuţĭ, toţĭ convinşĭ că „adunarea“ a succes minunat; — singură *cultura poporuluĭ român* rĕmâne şi pentru maĭ de parte *statu quo ante* . . . . .

---

oraşe din Ungaria a căror nume nu se află în seria numelor internaţionale de oraşe. E vorbă adecă de numirile românescĭ ale oraşelor. Şi după ce daŭ o lecţie strașnică şefilor de telegraf românĭ, cum adecă aŭ eĭ de a se purta cu cel ce espedézá o atare telegramă, face atent guvernul, ca să iea mĕsurĭ energice în contra acesteĭ procedurĭ.

Evenimentele din Franţa. Patria evenimentelor sensaţionale e pusă érăşĭ în ferbere. De o parte e lupta dintre partidul semitic şi antisemitic, saŭ cum se numesce astăzĭ în Franţa, dintre partidul luĭ Dreyfus şi antidreyfusistĭ; de altă parte diferinţa şĭ neîncrederea reciprocă dintre armată şi burghesime, pricinuită de revisuirea procesuluĭ Dreyfus. Alţiĭ apoĭ, cum ar fi membriĭ de la liga patriotică şi naţionaliştiĭ francezĭ, sătuĭ de forma actuală de regim a patrieĭ lor, se cugetă la străformarea republicieĭ, pentru idea cărora e şi ofiţerimea. Apĕrătoriul luĭ Dreyfus, socialistul Labori a fost atăcat şi vulnerat, vre-o 16 dintre matadoriĭ patrioţilor şi aĭ antidreyfusiştilor aŭ fost arestaţi. Urmarea a fost crescerea iritaţiuneĭ fraţilor lor de principiĭ.

Uniĭ in frecările acestea şi în specie în revisuirea procesuluĭ Dreyfus vĕd o luptă pentru adevĕr, alţiĭ, fiind că totul a fost pus la cale din partea semiţilor şi filosemiţilor, cred, că e luptă între judaism, judaisanţi şi creştinism, pe când în fine alţiĭ, şi acestia sînt liberalo-jidaniĭ, în antidreyfusistĭ vĕd manevre de ale Ieşuiţilor. Care va fi devĕrata rădăcină a tuturor frecărilor acestora viitoriul maĭ apropiat orĭ maĭ depărtat va arĕta-o. Ne pare însĕ rĕŭ, că câte un ziar român, fără să-şĭ dea sama, publică cu plăcere orĭ câte verdĭ şi uscate se zic din partea unor ziare cu spirit nu chiar creştinesc, la adresa preoţimeĭ şi a ómenilor, carĭ ţin încă la biserica lor şi sînt amestecaţĭ în frecările de maĭ sus. Ar fi de dorit, ca ziaristica nóstră, în interesul adevĕrului şi al dreptăţiĭ să fie maĭ reservată în publicarea unor lucrurĭ, carĭ se zic din partea unor necredincioşĭ, fără ca să documenteze adevĕrătatea lor. Ideile preconcepte şi antipatia faţă de cineva, încă nu daŭ dreptul de a înnegri orĭ e adevĕrat orĭ nu, ceea ce se zice despre el.

Oprire desaprobată. Slovaciĭ după ce aŭ ţinut maĭ multe adunărĭ, conchemară una şi la Tura-veche. Acésta însĕ a fost oprită, căcĭ protopretorul din Vágujhely, îngrijat ca nu cumva pacînica poporaţiune din Tura în urma adunăriĭ să devină panslavistă, la cererea alor 30 de patrioţĭ, opri adunarea, neţinênd cont de drepturile, ce le aŭ cetăţenilĭ în statele constituţionale de a se sfătui asupra unor mijlóce, carĭ ar conduce maĭ uşor la binele public, orĭ de a-şĭ esprima dorinţele.

Slovaciĭ în contra oprireĭ aŭ recurat la ministrul Széll ca la titulariul internelor. Ministrul în rescripta sa spune pretoreluĭ, că el are drept să oprescă adunările, carĭ ar avé de scop agitarea în contra ideiĭ de stat, dacă însĕ acésta nu e, ci membriĭ adunăriĭ vréŭ să se ocupe cu revisuirea legilor politice bisericescĭ, cu revisuirea legilor de naţionalitate, cu cestiunea votuluĭ universal, autorităţile publice nu pot să oprescă ast fel de adunărĭ.

Slovaciĭ se pot bucura de isbînda, ce aŭ reportat-o asupra pretoreluĭ de consciinţă delicată, şi pe bază dreptuluĭ ce-l aŭ ca cetăţenĭ din ţară constituţională, se pot întruni la Tura-veche.

Jidoviĭ vréŭ să se ducă. În zilele acestea s'a deschis al doilea congres sionist în Basel. Eĭ tractézá din noŭ tema de a se reîntórce în vechia lor patrie, de a reînvia împĕrăţia luĭ Iuda. Starea actuală a fiilor luĭ Israil pentru eĭ nu e îndestulitóre. E drept, că eĭ posed astăzĭ averĭ colosale, în multe locurĭ eĭ conduc destinele ţărĭĭ, dar tóte acestea sînt nimica în comparaţiune cu fericirea ce o simte cineva, când scie, că are şi el o patrie şi nu e arĕtat în continu cu degetul ca un om fără căpĕtăiŭ.

Vorbit'aŭ eĭ şi până acum despre tema asta, înrolatus'aŭ maĭ mulţĭ în jurul stégului pe care e scris: Spre Palestina, dar vorbele lor nu aŭ aflat destul résunet. ómenĭĭ de stat nu s'aŭ ocupat cu problema acésta, orĭ dacă s'aŭ ocupat cum a făcut Sultanul, resultatul a fost nefavorabil pentru Israeliţi, întru cât eĭ nu se învoesce, ca Iudeiĭ să se întărescă în Palestina. Ca să înduplece puterile europene, să se intereseze maĭ de aprópe de sórtea lor aŭ pus tema sub o altă formă. Unul din punctele în resolvarea cărora nu se prea unesc puterile europene, zic uniĭ, e şi întrebarea, că la o eventuală dismembrare a imperiuluĭ turcesc a cuĭ să fie Palestina. Rĕspunsul l'aŭ aflat tot eĭ. Lucrul nu se va puté aplana altmintrea de cât, că Jidoviĭ să mérgă în Palestină şi să formeze acolo un stat. În modul acesta mĕrul de cértă ar fi dispărut. dacă Europa ar esopera de la Sultanul permisia ca să se aşeze cât de muţiĭ Israeliţi în ţara celor 12 triburĭ.

Nu se scie, că óre bărbaţiĭ de stat apreţia-vor în fond acéstă nóuă siguranţă a păciĭ. Din partene dorim, ca guvernele să se întrepună, pe lângă Sultanul. ba să dea şi parcurs gratuit fiilor luĭ Iuda în calea lor spre nóua patrie. Am avé cu o grije maĭ puţin.

Stările din Bucovina. E în genere cunoscut rolul ce l'a avut „Patria“ din Bucovina în *tóte* mişcările naţionale *românescĭ* din provinţa aceea. Redeşteptarea simţuluĭ naţional în mulţĭ dintre confraţiĭ nostriĭ de acolo e datorită acestuĭ ziar. Luptele românismuluĭ din ducatul acela, în timpul din urmă el le a purtat. Dar inimiciĭ némuluĭ românesc din părţile acele nu puteaŭ suferi ca Româniĭ să se trezéscă cu toţiĭ din somnul letargieĭ. bine sciind, că atunci lucrurile nu vor merge tóte după placul lor. Aŭ început decĭ gónă în contra ziariuluĭ, persecuţiune în contra redactoruluĭ Dr. Brănisce. Scopul? Scopul e ca redactorul să fie espulsat, ca ast fel ceĭ maĭ timiḑĭ să se înfrice, ér contrariĭ, să capete curaj. Ca să ajungă maĭ uşor la isbîndă, inimiciĭ pus'aŭ în mişcare şi pe consulul rusesc căcĭ veḑĭ Dómne! dacă se întăresc Româniĭ, se periclitéză interesele Rusieĭ. Ca patria să fie salvată, ca învingerea să fie şi maĭ sigură,

pe lângă disposiţiile luate aŭ mai recurs şi la alte mijlóce conducétóre la scop. Aŭ adus din Galiţia 12 canceliştĭ necunoscétorĭ de limba română şi germană. Nu peste mult vor sosi şi alţiĭ. Sĕrmană ţară! Fiiĭ eĭ sînt delăturaţi şi în locul lor sînt aduşi străinĭ, carĭ să tracteze cu poporul, întru cât le e dat, a cărui limba nu o cunosc, şi ale cărui interese nu le pot pricepe. Frumósă egalitate!

Revistă politică.

Din Patrie. La sfârşitul sĕptĕmânii trecute spiritele eraŭ îndreptate spre capitala ţĕriĭ, curióse să scie ce se va întîmpla cu ocasiunea translocării statuei lui Hentzi. Monumentul acesta a fost dus din piaţa s. George din Buda, unde era ca o ţapă în ochiĭ Magiarilor, în curtea cadeţilor de infanterie, cu o solemnitate curat militară. Aci comandantul de corp prinţul Lobkovitz, prin o vorbire avîntată a predat oseminte exhumate ale „bravilor, carĭ aŭ rĕmas pe câmpul de onóre îndeplinindu-şĭ datorinţa de soldat," „ale soldaţilor bravĭ, volnicĭ şi fără frică de mórte" în grija comandantelui şcolii de cadeţĭ, ca să aducă a minte tinerimeĭ militare, că împlinirea datoriniĕĭ militare nu se uită nicĭ după mórte.

Pe când acestea se întîmplaŭ în jurul monumentului lui Hentzi, Magiariĭ şi în special Kossuthiştiĭ, ca să demonstreze, s'aŭ adunat în suburbiul Cristina, unde aŭ ţinut un funeral pentru honvedĭĭ morţi în 48 la ocuparea Budeĭ, şi de unde s'aŭ dus la monumentul honvedilor. Pe drum, cântând marşul lui Kossuth, aŭ făcut mai multe insulte la adresa ministrului Széll, a memorieĭ lui Hentzi şi a armateĭ. Ajunşi la monument după ce aŭ depus o cunună cu inscripţia: „învingĕtorilor asupra lui Hentzi" rostiră mai multe discursurĭ patriotice adecă anti-austriace, apoĭ năvăliră asupra edificiului comandeĭ de corp, de unde însĕ aŭ fost împrăsciaţi de poliţie.

Acestea se întîmplară în capitală. În a fără nu puţin sânge rĕŭ le causéză compatrioţilor nostriĭ Croaţiĭ. Opositia croată petrece cu viŭ interes luptele din Austria, din carĭ ea prevede desfacerea Ungarieĭ în cele economice de către Austria, ba chiar sdruncinarea dualismului. Şi fiind că eĭ la un asemenea cas, ar proclama independenţa Croaţieĭ, de aceea patrioţiĭ nu se simţesc de tot bine.

Alţiĭ, carĭ supĕră pe domni din Pesta, sînt socialiştiĭ. Acestia fiind că nu se pot uni după plac pentru mĕsurile represive ale ministrului de interne, aŭ hotărît de a eda un memorand, pe care să-l traducă în tóte limbile europene şi să-l adreseze tuturor popórĕlor. În acesta socialiştĭ vor a atrage atenţiunea Europeĭ asupra Ungarieĭ în care nu domnesce legea, dreptul şi dreptatea, ci numaĭ scopurĭ egoiste, particulare, carĭ sînt ridicate la valóre de lege." Sîntem curioşi să vedem, că la cas, când s'ar întîmpla acésta, ce mĕsurĭ va lua guvernul.

Austria. Frecările şi opunerea Germânilor din Austria în loc să se domoléscă, cresc pe zi ce merge. Guvernul póte va reuşi cum va cu alegerea delegaţiunilor, căcĭ pe cum se spune ar fi un alineat, care alegerea deputaţilor pentru delegaţiunĭ, făcută o dată o ţine în vigóre până la altă alegere. În modul acesta, dacă la tómnă alegerea uneĭ nóuĕ delegaţiunĭ ar fi imposibilă, ministeriul austriac s'ar acăţa de paragraful de mai sus.

Ceea ce dă mai mult de cugetat cabinetului Thun, sînt remonstrările, ce se fac mai pretotindinea în contra guvernăreĭ cu §. 14 şi a dăriĭ pe consum. În un loc protestéză consiliul comunal, în altul camera comercială, în al treilea reuniunea comercială-politică şi Nemţiĭ toţi la olaltă la prima ocasiune se vor scula ca ciórĕle în contra lui Thun pentru încheiarea pactului cu Ungaria.

Luptele naţionale încă nu se curmă. O probă eclatantă avem din ciocnirea, ce s'a întîmplat în zilele trecute la Cilii. Aicĭ s'a fost desvĕlit monumentul unui învĕţat slav, după nume Oblak. La serbarea acésta slovenă aŭ participat şi vre o 200 de studenţi cehĭ. Germaniĭ, carĭ locuesc în Cilli, urînd din tótă inima pe conlocuitoriĭ lor sloveni, carĭ devin din ce în ce mai tarĭ în Stiria, festivitatea slovenă aŭ considerat-o de o demonstraţiune în contra lor. Aŭ rupt stégul sloven de pe un edificiŭ slovenesc, pe un deputat dietal sloven l-aŭ bătut, ér studenţiĭ cehĭ la sosirea lor în Cilli aŭ fost întîmpinaţi din partea Nemţilor cu o plóie de petri. Edificiul în care s'aŭ refugiat Cehiĭ a fost asediat de către Germanĭ. Aicĭ apoĭ s'aŭ întîmplat mai multe ciocnirĭ sângeróse, mai mulţi aŭ fost răniţi, ér un german ucis.

Germania. Procesul Dreyfus cu care sînt ocupaţi astăzĭ Franceziĭ aduce şi Germania în vorbă. Ziarele franceze pomenesc mereŭ numele lui Schwarzkoppen, zicând că numele acestuia figuréză şi în documintele esaminate ale dosarului secret. Acest lucru nu-l póte cădé bine Germanieĭ, ba după unĭĭ ar fi făcut o tare rea impresiune în Berlin, şi Nemţiĭ întru atâta s'ar fi vătĕmat, în cât pe cum spun unele foĭ, ar pretinde publicitate în întréga afacere.

Ideile împeratului german referitóre la pace se pot vedé din o convorbire, ce ar fi avut'o împĕratul cu membrul congresului american din Chicago, Georgiŭ Foss, care era însoţit de un ataşat militar de marină. Împĕratul, după ziarele germâne, ar fi dat unele esplicărĭ cu privire la înmulţirea floteĭ germâne. Mai înainte, zise împĕratul puterea teritorială germână era cel mai principal sprijin al păciĭ europene, dar viitoriul naţiunilor se află pe Ocean şi fie care putere trebue să fie aşa de tare pe mare, în cât să-şi pótă păzi interesele. Acesta a fost scopul Germanieĭ în sporirea marineĭ. De altmintrea a adaus Wilhelm: înmulţirea floteĭ conduce şi la pace. Căcĭ, cu cât o naţiune e mai puternică, cu atâta va trebui să se cugete mai mult cel ce ar voi să turbure pacea. De unde urmézĕ că sporirea flotelor de răsboiŭ e cel mai bun congres al păciĭ.

Franţa. Preşedintele ligeĭ antisemite s'a refugiat, dinaintea gendarmerieĭ, care voia să-l deţină, împreună cu 40 de camerađĭ în localul ligeĭ, resolut fiind de a muri pentru causa libertăţiĭ de cât a se preda. Casa este pusă sub pază, nefiind ĭertat niminuia să lésă orĭ să intre într'însa. Cel ce cutézĕ să facă vre una din aceste dóuĕ sînt deţinuţĭ momentan.

Guvernul frances, fiind de părere, că conjuraţiunea în contra republiceĭ, pentru carea aŭ fost deţinuţĭ 16 inşĭ şi dîn causa căreia vreŭ să prindă şi pe preşedintele ligeĭ antisemite, Guerin, purcede de la principele de Orleans, a adresat o notă către guvernul belgian concepută în terminĭ destul aspri, în care face atent pe guvernul din Bruxella, ca să nu mai permită pe teritoriul sĕŭ făurirea de comploturĭ în contra republiceĭ. Asemenea cere guvernul republican, ca ministeriul regelui Leopold să nu mai permită petrecerea în Bruxella a prinţului de Orleans, ci să-l concédă numaĭ trecerea pe acolo.

Italia. Starea Italieĭ nu e una dintre cele mai fericite. Acésta o spune însuşi marele „patriot" de odinióră, Crispi. El fiind invitat la un banchet, a scris o epistolă aranjatoriului, în care spune, că aflânduse patria în o stare atât de miserabilă, dênsul nu póte ca să participe. Italia, continuă clericul de odinióră, din zi în zi se cufundă tot mai tare, aşa în cât el şi-a perdut speranţa, că va vedé timpul, când mersul Italieĭ se va întórce spre bine! De bună samă, căcĭ va mai trece multă apă până când parinţiĭ Italieĭ actuale vor da cu capul de grindă, şi se vor întórce acolo, de unde aŭ plecat.

Sêrbia. Ministrul de interne sêrbesc în dată după atentatul comis asupra lui Milan şi-a dat abzicerea. Acésta însĕ nu a fost primită din causa absenţeĭ ministrului president. După reîntórcerea acestuia întreg ministeriul s'a presentat înaintea regelui tot pentru dimisionare, dar primise rĕspunsul, că despre dimisionarea întregului cabinet nu póte fi vorbă, ci cel mult despre întregirea cabinetului, ce s'a şi întîmplat prin denumirea unui noŭ ministru de interne şi prin concrederea afacerilor comerciale ministrului de finanţe, în locul ministrilor de interne şi de comerciŭ dimisionaţi.

Corespondinţe.

Ce zic laicii.

Fiind că „Unirea“ în Nrul 30 din 29 Iuliŭ a pus acéstă întrebare, datorĭ sîntem să-ĭ respundem.

Respunsul e scurt: „laicii zic şi fac ce aŭ mai făcut.“ Se consultă, se sfătuesc, ce ar fi de făcut în casul când adunarea Episcopilor rom. cat. în strînsă înţelegere cu guvernul Maiestăţii Sale ne ar strînge, ca un boa constrictor în autonomia saŭ mai bine în braţele sale aşa de frumuşel, în cât să ne strivéscă şi pîraie ósele tóte. Şi pe cum la anul 1700, când aŭ primit Clerul în frunte cu Mitropolitul Atanasiŭ şi ceĭ 52 protopopi subscrişi la actul aceleĭ unirĭ, aŭ alergat toţi boerii ţĕriĭ Făgăraşuluĭ şi alţi boerĭ români fiind că ceĭ glebae adstricti nu aveaŭ voie şi drept a merge la adunărĭ, şi după ce s'aŭ convins că cele 4 puncte, ce se cereaŭ din partea romano-catolicilor nu alterézĕ întru nimic credinţa strămoşéscă nicĭ ceremoniile ritualĭ, aderară la acel act.

Pe cum de la acel an până în zilele nóstre nu numaĭ fură credincioşi şi bunĭ ascultătorĭ, aĭ preoţilor, ci îĭ şi susţinură cu prescurile, cu părástasele, cununa anuluĭ, sĕrăcustele, cu zile de lucru gratuit, cu mĕsura de grâŭ, porumb, saŭ vĕdra de must şi cu alte ajutóre picăturĭ multe şi mĕrunte dar dacă nu făcură un lac mare, cum e vorba, tot aŭ fost în stare de a ţiné şi ajuta pe preoţĭ să pótă trăi ceva maĭ uşor, ceva maĭ bine de cât credincioşiĭ lor laĭcĭ. Ma aceĭ preoţĭ, carĭ nu aŭ fost beţivĭ şi trăndavĭ, carĭ aŭ maĭ pus şi eĭ mâna pe câte un lucru, orĭ aŭ întreprins ceva comerciŭ, aŭ făcut şi stare bunicică, aşa în cât aŭ putut duce şi ţiné pe fiiĭ şi ficele lor la şcolĭ înalte, la Academiĭ. Universităţĭ, politechnice şi sperăm, că vor puté face acésta şi în venitor, şi încă fără mila crăiéscă. Sperăm acésta cu atâta maĭ vîrtos, că cultura ce o primesc clericiĭ nostri de acum e cu mult maĭ superióră cultureĭ celeĭ de acum 40, 50 anĭ, şi fiind nu numaĭ superióră, ci şi multifariă, le va veni cu mult maĭ bine în ajutoriŭ preoţilor nostri. în crescerea şi ţinerea vitelor, în folosirea laptelui, cu nutrirea acestora nu numaĭ tot cu fin, ci şi cu napĭ, cartofĭ, trifoiŭ. Vor sci valora maĭ bine productele lor la timp potrivit, ţinêndu tot de una cont de preţul piaţelor nóstre şi străine, pe carĭ le publică zi de zi Gazetele, de carĭ un om, care pretinde a avé ceva cultură, nu se maĭ póte lipsi. Se vor sci folosi de marea înlesnire, ce o avem acum cu căile ferate, şi băncile, cu aĭ căror banĭ se póte folosi fórte bine şi în tot timpul, cu condiţiune sine qua non de a nu lua cu eĭ cilindre, mănuşĭ, ghete roşiĭ la preotesc şi ficele lor, nicĭ alţĭ articulĭ fără de carĭ putem trăi şi fi ómenĭ cum se cade.

Cum că laicii nu numaĭ cu fapta, ci şi cu sfatul aŭ venit în ajutorul preoţilor şi aŭ luptat alăturĭ cu eĭ scim din Supplex libellus Valachorum a cărui auctor a fost laicul consilieriul Mehesi.

Una din causele saŭ motivele, ce le am adus noĭ prefecţiĭ pentru neprimirea decoraţiunilor la 1850, a fost şi maltractarea, ce începuse contra preoţilor nostri, şi ne considerarea lor în mĕsura, în care eraŭ consideraţi plebaniĭ rom. cat. şi ministri reformaţilor şi aĭ luteranilor.

„Este în public cunoscut . . . . . cum că atât Maiestatea sa . . . . . şi maĭ vîrtos Înaltul general comandant baronul de Püchner făcură în anul 1848, naţiuneĭ române maĭ multe promisiunĭ, ... cum că Romaniĭ vor căpĕta drepturĭ naţionale şi religionare de o potriva cu alte naţionalităţi“ scrisam eŭ la 18 Novembre 1850 în declaraţiunea, ce am predat în mânile comitelui săsesc Salmen, refusând primirea decoraţiunilor.

Tot noĭ laicii am început a ventila şi a desbate maĭ întâiŭ periclul, ce ne amenința autonomia catolică, nu numaĭ în gazete ci şi cu alte scripte. În dată la începutul anuluĭ 1871 apăru „epistola unuĭ Român transilvan, către un amic al sĕŭ în afacerĭ eclesiastice şi scolastice.“ Cine a fost auctorul şi editorul aceleĭ broşurĭ, care tipărită în 600 de esemplare se împărţi gratuit la toţĭ protopopiĭ, preoţiĭ maĭ de pe la centre şi la toţĭ laicii maĭ înteligenţi şi la funcţionarĭ? Doĭ laicĭ adurmitul în Domnul Dimitrie Boeriŭ preşedintele sedrieĭ orfanale la Aiud, şi eŭ.

Étă ce se zicea în aceea broşură pag. 4: „Naţiunea nóstră“ a devenit astăzĭ maĭ periclitată faţă de naţionalitatea sa, de cum era la 1843. Ea este tot atât de privată — lipsită — de mijlóce de apĕrare ca şi atunci. Un singur mijloc, singur institut de apĕrare ne-a rĕmas, érăşi biserica. Voim să o delăsăm? A perit din noĭ tot curajul de a o apĕra? De a începe lupta cu forme precise? Voim să o lăsăm pradă autonomieĭ catolice? Ca să fie adusă ca un prinos bine venit tendinţelor de desnaţionalisare?“

Cine a conchiemat în urma acestuĭ strigăt de durere conferinţa ce se ţinu la 13—14 Aprilie 1871 în Alba Iulia? Tot un laic: L. B. Poppu prin apelul din 22/10 Martie 1871 edat în Pesta.

La conferinţa ţinută în zilele de 13—14 Aprile, se presentară fără diurne, fără spese de călĕtorie 104 laicĭ şi numaĭ 36 bisericanĭ, probă învederată de ceea ce aŭ făcut şi eŭ cred sus şi tare, că fac, şi vor face laicĭ.

Acéstă conferinţă după ce şĭ-a numĕrat şi conscris cu numele şi caractĕrul membriĭ sĕĭ, constituinduse sub presidiul conchiemătoriuluĭ, alegêndu notarĭ ad hoc, pe profesorul Î. M. Moldovan actualul canonic preposit la mitropoliă în Blaş, şi pe judele singulariŭ Iosif Pop actualminte jude la Curia reg. în Pesta, a deliberat şi votat 2 suplicĭ, una la Maiestatea sa împĕratul-rege şi alta la mitropolitul Vancea, cerêndu pe basa înaltelor diplome împĕrătescĭ. şi în special provocând la Bula pontificie din 26 Novembre (VI Kal. Dec.) 1853, ce se începe „Ecclesiam Christi“, din care copiam cele ce se referesc la esempţiunea archidiecesei nóstre întru tóte de sub iurisdicţiunea archiepiscopuluĭ de Strigoniŭ şi supunerea canonică a diecesei române gr. cat. de Oradea-mare Mitropolitului nostru.

Basându-se pe acéstă bulă a Sfîntuluĭ Părinte, întărită de Maiestatea Sa Cesaro-regéscă, şi înarticulată prin legea XXXIX din 1868 de dieta ţĕriĭ. conferinţa rugă pe Maiestatea sa, să se îndure — pag. 25 — a concede credincioşilor gr. catolicĭ din provinţa mitropolitană română de Alba Iulia, convocarea, şi ţinerea regulată a unuĭ congres bisericesc, ca uneĭ instituţiunĭ de care se bucură tóte cele alalte bisericĭ din monarchie.[1])

Ĕră în suplica s'aŭ rugarea, ce o adresă acéstă conferinţă a laicilor înfrăţită cu câţi va Bisericanĭ mitropolitului de recentă şi pie memorie Dr Vancea, la pagina 27 se zice: „Participăm şi noĭ la durerile sufletescĭ, carĭ Preasfinţia Vóstră şi Veneratul Consistoriŭ le aţi simţit, şi încă le maĭ simţiţĭ în mijlocul numĕróselor obstacole, ce întîmpinaţi atât întru guvernarea sfinteĭ nóstre bisericĭ, cât şi specialminte relative la nóuĕle prefacerĭ politice şi sociali, prin carĭ trece patria şi cu dînsa naţiunea nóstră, maĭ ales de când aceste prefacerĭ aŭ alterat cu totul relaţiunile vechĭ dintre biserică şi stat preste tot . . . Şi la pag. 29: „În momentul în care naţionalitatea română, şĭ-ar subtrage ajutoriul de la acéstă biserică, ea nu ar maĭ avé pentru cine să esiste prin urmare sórtea el ar fi desolaţiunea, saŭ vorbind şi maĭ la înţeles biserica gr. catolică ar dispăré în biserica ungro-slavo-germână catolică pe cum biserica gr. orientală românéscă, era odinióră pe aci să se înece în vasta biserică greco-slovenéscă.“ Să maĭ pomenesc, se maĭ zic ceva şi de adunarea şi conferinţa convocată de advocatul Roman la Cluş? Nu voiŭ maĭ zice nimic, probat fiind din cele, ce am zis până aci, cam ce aŭ făcut laicii şi încredinţând nu numaĭ pe scepticiĭ de la „Unirea“ (? Red.) ci pe toţĭ episcopi, archiepiscopi, mitropoliţii şi ministri regelui magiar, că pe cum nu s'aŭ descoperit până acum nicĭ o vale s'aŭ apă mică şi mare, care să-şĭ părăséscă cursul, aşa noĭ laicii Românĭ, rĕmânênd credincioşi fiĭ aĭ bisericiĭ nóstre unite cu Roma, numaĭ atunci vom părăsi clerul, preoţiĭ şi biserica nóstră, când acésta nu va maĭ fi naţională românéscă, şi când la altarele eĭ nu se va maĭ cânta „Dintru adîncime am strigat către tine Dómne, Dómne! audĭ glasul meŭ, fie urechile tale luând a minte spre glasul rugăciunĭĭ mele.“ Şi:

„În calea acésta în care am umblat ascunsaŭ cursă mie, luat'am sama de a drépta şi am privit. şi nu era cine să mĕ cunóscă.“ Am împlinit şi trecut peste 78 anĭ, dar când voiŭ ajunge a vedé biserica părinţilor meĭ, şi a mea încălecată de prepotenţa alteĭ bisericĭ cu ajutorul guvernuluĭ. 'mĭ voiŭ aduce a minte de cântecul luĭ „Schiller wenn es mir nach Wuntsch nicht geht, hab ich mich leicht ungedreht.“

Blaş 15 August 1899.

Axente Sever.

Acesta este „respunsul“ unuĭ laic. Şi dacă ne am împlinit datorinţa izvorîtă din stima, ce trebue să o avem faţă de venerabilul prefect din 48 cu publicarea respunsuluĭ aşa cum a eşit din pĕna auctoruluĭ, împlinine-vom şi o altă datorinţă de a ne face observările asupra celor scrise. Vorba e, că poporul va da şi de aci în colo, ce a dat până acum. Preoţiĭ fiind de cualificăţiune superióră cualificăţiuniĭ antecesorilor lor, să esploateze maĭ bine puterea pămîntuluĭ, să conducă o economie maĭ raţională. Acestea se înţeleg, dacă e porţiune canonică, ĕr dacă nu e, orĭ dacă e aşa de mică în cât din ea abia se póte susţiné

[1]) Veţi actele conferinţiĭ ţinute de Românii gr. catolicĭ din provinţa mitropolitană de Alba Iulia la 13—14 Aprile 1871 tipărite, publicate şi ne vîndute încă, de Î. M. Moldovan, Blaş 1851.

familia? Atunci se pot ajuta cu băncile ori în alt mod, dar cu condițiunea să nu-și cumpere cilindru, mănuși etc., ca și când preoții, cari sînt siliți să contragă împrumuturi de la bănci ar duce cine scie ce luce. Baremi de ar avé nu cilindru ci pălării. . . .

Sîntem siguri, că răspunsul acesta nu va însufleți preoții, cari hesitézá privind în venitoriu, atunci când vor trebui să-și dea cuvîntul. Cele ce se recer astăzi de la preoți sînt cu mult mai multe de cât să se pótă acoperi din prescurile, sărăcustele, cari se dau, pe unde se dau.

Laicii, zice venerabilul nostru, vor ajuta biserica, până când ea va rămâné românéscă. Fórte bine! Și dacă acesta le e cugetul facă așa *ca să fie imposibil ca să nu fie românéscă și independentă.*

În cât e pentru conclusiunea „răspunsului" observăm numai atâta, că aceea e semnul unei convingeri religióse, astăzi destul de lățite la noi Românii, carea însé nu a fericit și nu va ferici pe nime.

Raportul general

al

Societății de lectură „Inocențiu Micu Clain" pe anul scolastic 1898/9.

A) Partea generală.

Vécul luminii e numit vécul nostru, vécul al XIX-lea, care nu peste mult va trece în vecînicie, îmormîntat fiind din partea celor dóuě mari puteri: bisericéscă și lumésca cu o splendóre estraordinară. Vécul luminii se numesce, căci enorme sînt progresele, la cari omenimea a ajuns mai virtos în acest véc pe tóte terenele și în tóte ramurile activității omenesci.

Ca să nu mai amintim progresul pe terenul, economic, comercial și industrial, principiile, ideile conducétóre ale acestui véc întru atâta aŭ schimbat cursul, firea, și gândirea omenimii, în cât cu siguranță putem zice, că azi nu puterea, nu forța brutală, ci instrucția, cultura și civilisațiunea, cu un cuvînt sciința numai e în stare să susțină în vigórea sa pe un popor.

Dar sciința și cultura nu se câștigă, nu se primesce, cum s'ar zice de-a gata. Nu! Ea trebue cucerită, la ea putem ajunge numai trudind, numai muncind. Fără trudă, fără muncă nimic nu se póte câștiga. Spiritul timpului, progresul pe tóte terenele a îndrumat dar omenimea, ca și pentru câștigarea sciinții și culturii — a acestei puteri individuale și naționale — să caute o cale mai ușóră, carea mai bine și mai curînd să ducă la scop. Și calea cea mai ușóră, cea mai comódă, calea care îndulcesce și plăcută face truda întru câștigarea sciinții și culturii, aŭ fost și sînt societățile sciințifice și culturale. Și pe dreptul! Căci numai în societate póte omul să deprindă tóte vîrtuțile sădite în el de ziditorul, numai în societate póte să-și validiteze înalta sa valóre morală, aici își póte împlini datorințele. Tóte calitățile nobile și frumóse numai în societate se pot desvolta, numai aici se pot și se formézá caracterele firme și de admirat, aici își primesc ele nutremîntul. Numai întruniți se pot ómenii ajuta în lupta pentru esistință, numai întruniți pot ei să înainteze în cultură și sciință, de la cari depinde fericirea pămîntéscă a unui popor. Tot ce e măreț și sublim tot ce e de admirat din punct de vedere scientific, cultural și artistic e produsul societății.

Étă dar calea, carea mai ușor și mai sigur duce la câștigarea culturii și a sciinții: societățile scientifice și culturali!

Înaintașii nostri de acum 35 ani, bine sciind de o parte, că azi un individ atâta póte cât scie, conscii de altă parte de sarcina cea grea, de datorințele și marea responsabilitate, ce-i aștéptă în via Domnului, ca să pótă da față cu acestea aŭ alergat și ei la mijlocul acesta eficace, la înființarea aici în seminar a unei societăți literare, în carea luminându-se și cultivându-se prin câștigarea cunoscințelor din toți ramii sciințelor, pe cari spiritul timpului le pretinde de la adevěratul preot — „să pótă deveni și dînșii — pe cum însișí zic — nisce membri folositori națiunei și păstori buni turmei, care li se va încredința".

Am arětat, Onorați membri, cu ocasiunea ședinței festive-jubilare în trăsuri generale progresul, activitatea și desvoltarea societății nóstre în decursul alor 34 ani. Am zis atunci și repet și acum; numai adêncindu-ne în actele societății vom puté noi, cești de acum, să admirăm în de ajuns cât aŭ lucrat, cât aŭ muncit și ostenit tot de una cu dragoste, cu zel fierbinte și spirit de jertfă membrii acestei societăți până aŭ ajuns să ni-o pótă lăsa în o stare așa de înfloritóre.

Chemați din darul lui Dumnezeŭ a adauge încă o zală la lanțul celor 34 ani de esistință ai societății nóstre, ceea ce noi am făcut, ceea ce noi am lucrat pentru înaintarea și prosperarea ei, se póte vedé din următorul resumat asupra mersului și progresului societății nóstre în decursul anului scol. 1898/9.

Cu totul societatea a ținut 13 ședințe, a nume: 5 ordinare, 4 estraordinare, dintre cari una estraordinară și literară, 2 literare dintre cari una festivă-jubilară, apoi una constituantă și una generală. În aceste ședințe s'aŭ pertractat și resolvit tóte afacerile curente ale societății.

Nu ne este scopul a înșira aici tóte lucrările societății, vom aminti numai unele afaceri și decisiuni mai momentóse.

În I ședință ordinară se completézá comitetul prin alegerea Dlui Mărian Popa t. a. I de notar al societății. Comitetul ast fel constituit nu a rămas însé până în sfîrșit. În a II ședință ordinară abzicênd Dl Aureliu Maxim t. a. II din oficiul de controlor, cu purtarea acestui oficiŭ fu încredințat Dl Virgiliu Hățegan t. a. I, ér după depărtarea din seminar a Dlui Mărian Popa de notar fu ales Dl Vasile Moldovan t. a. I.

În I ședință ordinară se hotărésce ținerea unei ședințe festive-jubilare din incidentul împliniriĭ alor 25 ani de când societatea pórtă numele gloriosului Archiereŭ Inocențiu Micu Clain. Stabilit în mod definitiv programul, în 3 Decembre 1898 se și ține ședința. A luat parte la ea tot ce are Blașul mai ales și mai distins în frunte cu Î. P. S. S. Mitropolitul. Despre decursul și reușita ședinței dovadă sînt satisfacerea și mulțămita publicului și mai pe sus de tóte cuvintele Escelenței Sale îndreptate cătră membrii acestei societăți.

E un adevěr constatat, că renumele societății nóstre a crescut mult prin publicațiunile sale. Amĕsurat pildei date de înaintașii nostri, după un restimp de 4 ani societatea, la propunerea comitetului — „află de sosit timpul, ca din noŭ să reiee șirul publicăriĭ de opuri, punênd ast fel nóuě petri la edificiul început deja." Alegerea și determinarea mai de aprópe a modului de purcedere în traducerea opului se încredințézá comitetului, care în a II ședință estraordinară și vine cu propunerea să se traducă și edee opul: „La tragédie du Calvaire" (Tragodia Calvarului) de abatele Henric Bolo, folosîndu-ne în cât va și de versiunea ungurésca a preotului Schmiedt Ferencz.

Propunerea comitetului a fost primită și azi deja opul se află sub tipar, în cât sperăm, că nu peste mult timp opul va fi tipărit gata.

Din partea străinilor, cari aŭ vĕdut traducerea acésta a nóstră, societatea a primit felicitări atât pentru nimerita alegere a opului, cât și pentru limbajul românesc, în care i-s'a făcut traducerea. Sperăm, că On. public va sci să o primésca cu destulă căldură, avênd în vedere jertfele, ce societatea nóstră le aduce, pentru ca să pună în mânile publicului un volum, ce atât ca conținut cât și ca esecuțiune technică va sci să câștige deplina plăcere a publicului.

Tot în I ședință ordinară se hotărésce, că aprópe fiind aniversarea centenarului al doilea al sfintei Unirii cu Roma, să ne punem în legătură cu teologii de la cele alalte facultăți spre a ne înțelege cum și în ce mod s'ar puté, ca și teologii ca atari să-și aibă partea la serbările, ce se vor aranja cu aceea ocasie. S'a făcut un schimb de idei și de o parte și de alta. Afacerea, în cât e din partea nóstră, a fost încredințată mai în urmă unui comitet cu menirea de a sta în legătură permanentă cu teologii de la cele alalte facultăți de o parte, ér de altă parte spre a cere sfatul și aprobaare persónelor dătătóre de ton din loc.

(Va urma.)

Însciințare.

În ziua de 6/18 Septembre a. c. se va ține la scóla superióră de agricultură din București — Herăstrău, examen pentru ocuparea a 15 burse ale statului Român și mai multe locuri de solvenți pentru anul școlar 1899—1900. —

Condițiunile de admitere la esamen sînt:

a) Să aibă etatea de cel puțin 16 ani împliniți (dispensă de etate nu se admite)

b) Să fi terminat cel puțin 4 clase gimnasiale — clasice, reale saŭ un alt curs equivalent.

Absolvenții a 8 clase gimnasiale și acei cu testimoniul de maturitate se primesc fără concurs.

c) Să fie sănătos și de o constituție robustă care se va constata de medicul școlei.

Cererea de înscriere se va adresa deadreptul direcțiunei școlei superióre de agricultură, Bucureștí — Herăstrău, cel mai târziu până la 5/17 Septembre. Ea va fi subscrisă de părintele saŭ tutorul candidatului când este minorén, ori de el însuși când este majorén și va fi însoțită de actul de nascere, de vaccinare și de certificatul studiilor cerute.

Informațiuni mai detaliate să se céră la direcțiunea școlei.

Noutăți.

Aniversarea a 51. a zilei de domnie a Monarchului nostru s'a serbat, cu obicinuita ceremonie. A pontificat Esc. S. D. Mitropolit asistat de membri capitulari și unii preoți gremiali.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. *Maria Hossu* vĕduvă a dăruit s. bisericii gr. cat. din loc un prapor frumos in preț de 35 fl. v. a. și *Georgiŭ Radu* o chemeșă lungă decorată bogat cu dantele. Dumnezeŭ să-i primésca jertfa. Casonul Mare în 9 August. 1899. *Artemiŭ Boeriŭ* preot gr. cat. — Curatoratul bisericii din Teiuș aduce mulțămitele sale dlui *Ioan Roșu* care a dăruit sfintei biserici o *Evangelie* ediția nóuă. De asemenea aduce curatoratul din D.-S.-Mărtin dlui advocat *Vasilie Zehan* și soției sale *Neti,* care aŭ făcut bisericii de acolo acela-și dar. Dumnezeŭ să le răsplătésca după merit.

Primirea la teologie. În 15 a. l. c. a fost primirea teologilor de pe anul I în seminariul nostru archidiecesan. Aŭ fost primiți 14 inși dintre 16 suplicanți. I. Băgăian, I. Belan (pentru seminariul central din Budapesta) N. Berghian, Gavr. Branea, Traj. German, Cam. Negrea, P. Onosi, Eug. Păcurariŭ, G. Simu, Virg. Stanciŭ, Filon Tat, Iul. Tătar, Nic. Ticaciŭ și Victor Turc.

Rectificare. În foița de pe pag. I din nrul pr. trecut al foii nóstre la șirul 19 col. III s'a strecurat o eróre de tipariŭ, punênduse *murdară* în loc de *mundană.*

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Viața și operile lui Andreiŭ Murĕșan.

(Continuare.)

Prin fie care scenă aduce un aspru medicament contra morburilor educațiuneĭ neraționale; prin fie care întîmplare dă un sincer sfat părinților, carĭ nu sînt stăpânĭ peste copiiĭ lor; prin fie care scădere ridică un energic protest pentru interesele lumeĭ nevinovațieĭ contra părinților, carĭ nu vreŭ să recunóscă, că Dumnezeŭ în ordinea natureĭ, a vieții și educațiuniĭ și copiilor încă le-a dat drepturĭ, saŭ — ca să zicem cu Dupanloup — și pe copiĭ încă ĭ-a provĕdut cu tótă grația aceea, cu care a investit natura omenéscă. [1])

În special protestéză contra acelor părinți, carĭ grijesc de copiiĭ lor numaĭ de silă, numaĭ pentru că Dumnezeŭ ĭ-a dat; carĭ prin indiferentism, prin tractare rea, crudelă, neumană, și-aŭ înmormîntat viitorul copiilor, aŭ pus basă nefericirilor acelora, lăsându-ĭ să créscă în nesciință, în rele, în miserie, și făcênd pe mulțĭ din eĭ „proprietarĭ câtor va gliĭ de mormînt.“

Îĭ satirisézĕ, îĭ înfruntă, îĭ dojenesce, îĭ acusă, îĭ amenință, vrênd a-ĭ convinge prin tóte aceste, că de la eĭ atîrnă, ca din copiiĭ lor să devină nisce individĭ buniĭ, cetățenĭ onestĭ, ómenĭ iubitorĭ de ordine, de adevĕr, de vîrtute și de religie; saŭ nisce individĭ nedisciplinațĭ, desfrînațĭ, degenerațĭ trupesce și sufletesce, misantropĭ, pesimistĭ, șarlatanĭ, criminalĭ, cu un cuvînt sarcine atât familieĭ, cât și societățiĭ.

Convingerea acésta, care pe mulțĭ părinți l-ar scăpa de mominte neplăcute, de lacrimĭ, de rușine, ba pe cum ne dovedesce esperința, de multe orĭ chiar și de blăstĕmul copiilor, pe carĭ putut-ar fi să-ĭ créscă și nu ĭ-aŭ crescut, vre umanistul din Icóna cresceriĭ rele, ca să se înrădăcineze în sufletul părinților, spre a le fi în opera educațiuneĭ tot de una un îndreptar sigur, un sfătuitor infalibil, care numaĭ la vîrtute și prin vîrtute numaĭ la fericire póte conduce.

Atâta despre spiritul, de care resună neîntrerupt Icóna cresceriĭ rele, de la început și până la sfârșit, în tóte părțile sale!

Și acum trecem, pe scurt, la partea stilară.

În privința acésta putem zice, că Murĕșan n'a lăsat nimic de dorit, căcĭ traducerĭ sale, pe cum apare din specimele citate, ĭ-a dat un limbagiŭ și un stil atât de românesc, în cât nicĭ măcar presupune nu se póte, că aceea în adevĕr ar fi traducere.

Nicăirĭ Murĕșan nu se légă de cuvinte, el traduce liber și redă idiotismele germâne cu idiotisme curate românescĭ, păstrându-și până în sfârșit atât limba clară, ușóră, fluentă, reversată în cuvinte simple și recunoscute de cătră toțĭ, cât și stilul nepretențios, poporal și glumeț, care l-a dat cărțiĭ numaĭ pentru ca cu atât maĭ mulțĭ să o ceteáscă, pe cum zice dînsul, să o pótă înțelege de o potrivă și „ceĭ maĭ de o potrivă și „ceĭ de o cultură maĭ înaltă“. [1])

Din când în când dăm și de câte un cuvînt maĭ modern, dar Murĕșan „nu lipsi a-l spica cu altul vechiŭ și cunoscut.“ Ér în locul numirilor germâne sînt numirĭ românescĭ, „ca cu atât să ajungă maĭ bine la scop,“ bine sciind, că numirile românescĭ plac maĭ mult, de cât cele germâne. Și, în adevĕr, maĭ bucuros cetim: Marița, Sofița, Paraschiva, Dionisie, Procopie, Dimitrie, George, Constantin, Alesandru, Ștefan, Grigore, de cât: Lottchen, Luischen, Kunigunda, Kilian, Wilhelm, Gutberg, Siegfried, Heinrich, Kurt, Fritz, Traugottchen, Rehbock etc.

Cu un cuvînt, Murĕșan s'a îngrijit, ca, dacă în fond Icóna cresceriĭ rele este străină, în îmbrăcăminte să fie curată românéscă.

Dar terminăm și mărturisim, că în literatura nóstră, încă și azĭ atât de sĕracă în opurĭ și studiĭ pedagogice, fie originale, fie traducerĭ, Icóna cresceriĭ rele a împlut un mare gol: ea a fost drept școlă pentru părinții cu copiĭ. Deci numaĭ regreta se póte, că azĭ este atât de rară și necunoscută.

IV.

Spre Parnas.

Poesia lirică la Românĭ înainte de Murĕșan. Când începe Murĕșan a se ocupa cu poesia? Primele sale poesiĭ. Caracterisarea lor. Rĕspunsul păsĕruicei. Teodor și Mărița. O mustrare. Poesia sa după 1840. Aprețiarea eĭ. Traducerĭ.

Înainte de a întra în poesia luĭ Murĕșan, trebue, să facem o scurtă schiță a poesieĭ lirice române înainte de 1840, până pe timpul acela, când apare pe orisonul poesieĭ române Andreiŭ Murĕșan, ca așa cu atât maĭ tare să apară meritele sale de poet liric român. Nu ne vom estinde la tóte ramurile poesieĭ române, ci numaĭ la ramul liriceĭ, căcĭ întrégă poesia luĭ Murĕșan cade în resorțiul acestuĭ ram de poesie. Ce e drept, Murĕșan are și poesiĭ narative, dar nu acelea, ci lirica face meritele sale de poet mare: acésta a fost arma luĭ cuceritóre; prin acésta a însuflat eĭ tărie celor hesitătorĭ, curaj celor fricoșĭ, mângâiere celor desperațĭ; prin acésta a spus suferințele și aspirațiunile Românilor; prin acésta a deșteptat eĭ Românĭ „din somnul cel de mórte“; prin acésta s'a făcut nemuritor și și-ĭ-a pus nume în istoria literaturiĭ române.

Lirica română proprie se inaugurézĕ în a dóua jumĕtate a secluluĭ trecut cu poețiĭ Văcărescĭ. Aceștia sînt: Enăchiță, Alecu, Nicolae și Ioan Văcărescu. Toțĭ patru s'aŭ ocupat cu poesia lirică. De și n'aŭ scris mult, cu tóte acestea putem zice, că cu eĭ începe adevĕrata poesie românéscă. În poesiile lor se vede gustul, sentimentul și patima. Se vede, că aŭ fost poețĭ.

Poesia luĭ Enăchiță Văcărescu e mică la numĕr, dar e armoniósă și plăcută. Modelul poesieĭ sale este poesia poporală română, a fară de acésta Enăchiță Văcărescu se maĭ inspiră încă și de poesia germână, și în specie de ceea a luĭ Göthe. Cele maĭ frumóse poesiĭ ale sale sînt: Turturica, în care își revarsă durerea asupra perderiĭ soțieĭ sale; apoĭ Întristarea și Flórea. Acésta din urmă are admirabile frumsețe, étă dovada:

Într'o grădină
Lâng'o tulpină
Zărĭ o flóre
Ca o lumină.

S'o taiŭ se strică,
S'o las mi-e fricĭ,
Că vine altul
Și mi-o ridica.

Talentul poetic, iubirea și cultivarea poesieĭ trece de la tată la fiŭ. Alecu și Nicolae sînt tot așa poețĭ ca tatăl lor Enăchiță.

Alecu este poet cu avînt, cu sentimente sincere, cu patimĭ adevĕrate. La el poesia se desvóltă ușor și măreț. El scrie poesiĭ erotice, pline de ideĭ și comparațiunĭ de celea maĭ alese. Ochișoriĭ frumoșĭ sînt scrișĭ cu o rară gingășie.

Nicolae Văcărescu a scris maĭ puțin și cu maĭ puțin succes. În Nicolae nu maĭ aflăm gingășia luĭ Alecu, coloritul poesieĭ sale este trist și melancolic, în loc de fericire la eĭ aflăm durere și pesimism. Dintre puținele sale poesiĭ cea maĭ frumósă este Marșul, scris cu puțin înainte de erumperea revoluțiuniĭ luĭ Tudor Vladimirescu.

Din poesiile luĭ Alecu Văcărescu câte va s'aŭ publicat în broșură la 1796. [1]) ale luĭ Nicolae Văcărescu cele maĭ multe s'aŭ perdut. Târziŭ, la 1878 aŭ maĭ apărut câte va specimene de la amîndoĭ în „Biblioteca Poporuluĭ Român. Așa dară nicĭ unul nicĭ altul n'a putut influința cu succes asupra timpuluĭ lor.

Prof. Ioan Rațiu.

(Va urma.)

Amalrich regele Ierusalimuluĭ și ceĭ doĭ peregrinĭ.

(Narațiune istorică).

(Continuare.)

Capitolul XI.

Reintórcerea în patrie.

Peregrinĭĭ a dóua zi voind să facă pe voie vezirului, se presentară la palatul luĭ, unde după ce aŭ primit banĭ de drum l-aŭ rugat să le dea și câțĭ va soldațĭ, carĭ să-ĭ însoțéscă până la mare, nu cum va să ajungă ér în mânile turcilor. Vezirul le împlini dorința. Sosind la mare aŭ dat de o naie, cu care puteaŭ să plece spre Europa. Pe țĕrmur aprópe de port era o mulțime de peregrinĭ, gata de a se reîntórce a casă, dar le lipsiaŭ mijlócele. Dîușiĭ s'aŭ oferit să le pórte spesele de drum și învitându-ĭ pe corabiă l-aŭ întrebat despre pățaniile din țara sfîntă.

Acestia le rĕspunseră într'un ton dureros: „Un blăstăm apasă peste acésta țară; fiind că regele Amalrich se lasă purtat de

---

[1]) F. Dupanloup: De l'éducation; Paris 1887 vol. I, pag. 92.

[1]) Veḑĭ Icóna cresceriĭ rele. Prefață pag. XVI.

[1]) Veḑĭ Ar. Densușan: Istoria limbiĭ și literaturiĭ române; pag. 235.

nas de mareşalul sĕŭ Milo de Plancy căruia îĭ împlinesce tóte nărozăniile. Isteţul Saladin, care şĭ-a estins domnia peste Egipt şi Damaskus, cércă tótă ocasiunea ca să pună mâna şi pe Palestina. Nu e zi în care să nu devină stăpân peste câte un castel saŭ cetate creştină şi ne e témă, că nu va trece mult şi-şĭ va pune piciorul şi peste sfîntul mormînt."

Peregriniĭ se întristară de cele auḑite şi nu se puteaŭ mira de ajuns de slăbiciunea luĭ Amalrich. O singură năḑejde mai aveaŭ. Credeaŭ a nume: că pe cum poporul luĭ Israil s'a întărit în miserie şi torturĭ, aşa şi creştiniĭ, după ce s'or lovi cu capul de piatră vor da ér pe calea dréptă, şi Dumnezeŭ îĭ va protege. Tocmaĭ când voiaŭ să plece cu corabia, se porniră nisce vînturĭ aspre. Căpitanul năiĭ declară, că în atarĭ împrejurărĭ plecarea e imposibilă. Aşteptarea lor a fost zădarnică, de óre ce nicĭ după o aşteptare de dóuĕ săptĕmâni vremea nu s'a îndreptat. În una din zile veni pe acolea un călăreţ, care purta semnul cruciaţilor. Dînsul le aduse vestea, că regele Ierusalimuluĭ e mort, şi urmaşul luĭ este un copil minoren; a căruĭ tutor cu tot preţul ar voi să fie Milo de Plancy. Dacă s'ar întîmpla şi acésta atuncĭ vaĭ de biata ţară.

Kuncz curios să scie cum a murit regele îl rugă pe străin să-ĭ povestéscă despre sfîrşitul regeluĭ.

„Cât ce am înţeles că Nureddin e în agonie, am eşit din Ierusalim şi am tăbĕrît înaintea cetăţiĭ Paneas, care era vasală luĭ Nureddin. Oştirea nóstră era bine aranjată, soldaţiĭ gata de luptă şi însufleţiţĭ pentru causă. Ast fel eram ca siguriĭ, că în scurt timp atât cetatea cât şi fortăréţa sînt a le nóstre. Ne-am pus pe bombardare, dar ceĭ din cetate nu se daŭ cu una cu dóuĕ. Puţin ne maĭ trebuia şi cetatea era a nóstră, dar Amalrich se simţi rĕŭ şi in dispus pentru de a continua cu obsidiar ea Încheiă pace cu păgâniĭ şi primind o sumă de banĭ am plecat de acolo spre Ierusalim. Pe cale de o dată se simţi tot maĭ rĕŭ, în cât fu silit să se scobóre de pe cal. Abia a ajuns în Ierusalim şi la câte va zile móre."

Peregriniĭ rĕmaserĕ îndoioşaţi de vestea auḑită. Toţi eraŭ îngrijoraţi de viitorul ţĕriĭ. Îngrijirea lor era întemeiată, de óre ce, după un răsboiŭ de 14 anĭ, care a sĕrăcit ţara şi a adus la disperare pe locuitorĭ, Ierusalimul a ajuns în mânile luĭ Saladin. Împrejurarea acésta a stîrnit în creştinĭ credinţa în Dumnezeŭ şi le a curăţit sufletul : indiferentismul, ce li-se încuĭbase.

În fine începu să sufle un vînt favorabil. Creştiniĭ se îmbarcară în naia ce duce la Constantinopol, unde pe atuncĭ domnia împĕratul grec Manuil. Acesta auḑind despre mórtea luĭ Amalrich, deja îşĭ făcuse planul, ca să plece cu o flotă puternică în ajutorul creştinilor. Ast feĭ voia să scie la sigur despre cele petrecute în Ierusalim. Când a sosit corabia în Bosfor, a trimis un curtean ca să invite pe Kuncz şi Bernhard la curtea împĕratuluĭ. Ceĭ doĭ peregriniĭ aŭ primit invitarea şi plecară din port spre palatul împĕrătesc. Înaintea porţiĭ palatuluĭ steteaŭ o mulţime de impiegaţi de la curte, carĭ îĭ conduseră în mijlocul uneĭ sale, admirabil aranjate. Aicĭ stetea regele pe un tron de aur. Eĭ se apropiară de tron, îĭ sărutară mânile. Toţi ceĭ alalţi peregriniĭ aŭ putut să privéscă din depărtare pompa şi mărirea palatuluĭ împĕrătesc. Kuncz şi Bernhard îĭ descriseră stările din ţara sfîntă pe cum şi decursul morţiĭ luĭ Amalrich, care îĭ era rudă de aprópe.

Împĕratul le zise: „Amicilor, eŭ am fost tot de una gata ca să mĕ lupt contra păgânilor, şi nu o dată mĭ-am trimis flota şi oştirea mea la Palestina; dar n'am avut nicĭ o recunoscinţă. Creştiniĭ latinĭ tot de una s'aŭ temut, că Greciĭ dacă vor ajunge în Palestina pe eĭ îĭ vor scóte şi vor împărţi ţara cu păgâniĭ. De aceea acum n'am să fac nimic până când nu vor sosi ajutóre puternice din apus. Dacă voĭ veţĭ puté îndemna apusul, ca să vină, eŭ sînt gata să-ĭ însoţesc." El voia să stórcă de la creştiniĭ din apus sume marĭ pentru ajutorul ce l-a da. Ceĭ doĭ peregriniĭ provĕḑuţĭ cu tóte plecară dimpreună cu soţiĭ lor.

După o călătorie îndelungată bogată în aventurĭ şi în deprinderĭ de adevĕrată pietate ajung în Italia. De aicĭ nu voiaŭ să plece înainte de a vedé Roma şi mormîntul sfinţilor apostoli Petru şi Pavel. Dóuĕ luni întregĭ petrecură dînşiĭ aicĭ în care timp aŭ avut fericirea să vadă de maĭ multe orĭ pe Sfinţia Sa pontificele, în a căruĭ binecuvintare s'aŭ împărtăşit. De aicĭ aŭ trecut peste Alpĭ şi sosiră sănătoşĭ în Germania. Pretutindenia povestiră suferinţele creştinilor în orient. Cu plăcere petreceaŭ dînşiĭ pe la curţile principilor şi castelele cavalerilor. Spusele lor aflară resunet în inimile cavalerilor de pe atuncĭ, carĭ se însufleţiaŭ pentru credinţă şi biserică cu mult maĭ tare de cât ceĭ de astăzĭ. De aicĭ se lăţi însufleţirea prin cetăţĭ şi sate şi în scurt timp se inscenară adunărĭ ca pe timpul primelor espediţiunĭ cruciate. Preoţiĭ de pe amvon predicaŭ la inima bărbaţilor apţĭ de a purta arma şi nu fără succes. Creştiniĭ se adunaŭ în cete maĭ marĭ şi maĭ micĭ pe pieţele principalĭ, unde îşĭ aşteptaŭ conducĕtoriĭ.

Kuncz de Stauffer şi Bernhard de Zollingen după multe păţăniĭ se vĕḑ ajunşĭ în patriă, unde şĭ-aŭ propus să rĕmână, ca să fie de folos concetăţenilor. Ceĭ de a casă credeaŭ despre dînşiĭ, că aŭ murit de mult şi rudeniile, dornice de moştenire deja s'aŭ şi aşeḑat în castelele lor.

(Va urma.)

Graiul poporan.

discurs ţinut în adunarea generală a »Asociaţiuniĭ«, despărţĕmîntul Blaş, la 1-a Aug. 1899.

Onorată adunare generală!

Motto: *„Limba este martorul viŭ şi elocuent al întregeĭ istoriĭ despre némul nostru".*
Max. Müller.

Sîntem adunaţĭ aicĭ în numele şciinţeĭ: „a literatureĭ şi culturei poporuluĭ român". Dar tótă literatura şi cultura unuĭ popor se începe de la cultura limbeĭ. De aceea binemeritaţiĭ nostri înaintaşĭ aŭ înfiinţat, sînt acum 38 anĭ, acéstă binecuvîntată Asociaţiune, care să îndeplinéscă prima misiune culturală „crescerea limbeĭ românescĭ." — În legătură cu acest scop daţi-mĭ voie să vorbesc cu astă ocasiune despre acel *clenodiu* scump, pentru a căruĭ păstrare străbuniĭ nostri s'aŭ luptat maĭ mulţ, de cât pentru viaţă. Voiŭ să vorbesc despre graiul poporan basa literatureĭ şi a culturei, —

Graiul, Domniloŕ, este o facultate naturală numaĭ omuluĭ. Dar acéstă facultate, ca orĭ şi care alta trĕbue să se desvólte şi cultive în individ, ca să nu rĕmână *alal*, cum s'ar întîmpla, póte, când părinţiĭ pruncului ar fi muţĭ şi ar petrece undeva isolaţĭ de lume. Colectivul individiĭlor, poporul, încă să-şĭ desvólte şi cultive graiul, pentru ca ajuns la maturitate să-şĭ pótă însuşi nóuĕ concepte despre nóuĕ lucrurĭ şi aşa să-şĭ pótă apropia cultura, carea prin graiŭ se împărtăşesce. Şi trimite Provedinţa Dumnezeéscă barbaţĭ, părinţĭ aĭ popórelor, cu dor de némul lor, carĭ î-şĭ pun de problemă crescerea limbeĭ saŭ graiuluĭ poporan. Adevĕrat, că şi pentru aceştĭ apostolĭ aĭ cultureĭ limbeĭ a trĕbuit să soséscă plinirea timpuluĭ şi s'a născut cultura limbeĭ naţionale numaĭ în evul noŭ şi s'a pus pe basa scientifică numaĭ în timpul cel maĭ noŭ. Predilecţiunea pentru limba clasică latină mult a prejudecat culturei graiuluĭ poporan. Bărbaţĭ genialĭ ca Petrarca „canzonierul Italieĭ" nu puneaŭ preţ pe creaţiunile în limba vulgară. „Le bagatelle volgari" numia cu dispreţ poetul rimele sale, singure carĭ l'aŭ nemurit, ér poema latină „Africa" a rĕmas în uitare. A trĕbuit să se nască omenimeĭ genĭĭ, ca Dante şi alţiĭ pentru ca să înţelégă popórele, că mult e dulce şi frumóse limba, ce-o vorbesc". În fine (pe la an. 1780) a sosit timpul, ca să se cultive şi la noĭ românĭĭ graiul vulgar. Uniĭ înse după conceptele de atuncĭ, privit-aŭ, în graiul poporan o *degenerare a limbeĭ clasice latine* şi început-aŭ crescerea limbeĭ românescĭ, durere, pe temelie falsă.

Limba pe cum se scie, este un organism viŭ şi se póte desvolta şi perfecţiona numaĭ pe cale naturală: întemeiând pe basa graiuluĭ viŭ al poporuluĭ, care ne este norma vorbireĭ. Numaĭ pe acéstă basă se póte ajuta, ca să se desvólte o *limbă cultă* ca o *ramură nobilitată* în trunchiul natural şi genuin. Graiul poporan cu diferinţele sale dialectale sînt trunchiĭ în carĭ se póte nobilita limba naţională. Pecum ramura nobilă nu se póte altui de cât în trunchiŭ de acelaşĭ fel, aşa nu putem nobilita şi „cresce" graiul românesc de cât pe basa dialectelor poporane. Aceste trebue să le cunóscă cultivătoriĭ limbeĭ; să le studieze, să le pĕtrundă firea, originea şi însemnătatea, pecum şi condiţiunile de desvoltare.

Graiul poporan, Dlor, prin influinţe climatice, etnice, sociale şi culturale variéză după provinciĭ şi localităţĭ singuratice. Aşa se nasc dialectele vulgare. Mulţimea şi varietatea lor dovedesce, că organismul este în desvoltare naturală, chiar în flóre. Să preţuim aceste florĭ simple dar frumóse ca criniĭ câmpuluĭ; modeste, dar suave ca viorica: să avem inimă recunoscĕtóre pentru ele. Dar preţuindu-le să ne dăm ostenéla, ca să le şi cultivăm. Până la acest punct a trebuit numaĭ inimă, acum se recere şi pricepere, ca să purcedem raţional şi pe cale naturală ţinênd samă, că în natură nu se fac salturĭ şi orĭ ce greşală în contra naturel se resbună fără milă.

Nu putem nobilita trunchiul rupênd florile. A fost greşită idea *„de corrumpendis latinis in valachicas voces"* (Şincai, Gram. în prefaţă şi în cap. IV. §. 1.) a bĕtrânilor nostri plinĭ de dragoste deném şi de zel pentru limbă, dar tot o dată fărmecaţĭ de frumseţa latineĭ clasice, pe care o socotiaŭ

de mamă a limbeĭ românescĭ. În faptă însĕ ea este o ramură nobilitată a aceluiaşĭ trunchiŭ sĕlbatic, din care aŭ crescut şi s'aŭ desvoltat natural limbile romanice. N'aŭ cunoscut de ajuns *originea* şi *feliul graiuluĭ* nostru *vulgar*, nu l-aŭ cunoscut *desvoltarea firéscă;* greşită le-a fost dară şi procedura în cultivarea graiuluĭ românesc. Urmarea procedureĭ nenaturale aŭ vĕdut-o înşişĭ autoriĭ, căcĭ zice Şincai în prefaţa gramaticeĭ (1805) *„per regulas quippe latinis literis scribendi valachice, quas in eadem Grammatica* (1780) *statueramus, parum abfuit, quin linguam Daco-Romanam, quoad scribendum et legendum similem gallicae reddiderimus“*. Silinţele lor n'aŭ avut resultatul dorit, ear graiul vulgar s'a desvoltat maĭ de parte în feliul sĕŭ. —

(Va urma.)

Bibliografie.

Istoria legiĭ nóuĕ de Dr V. Szmigelski, tom. I. Tinereţele luĭ Isus. Isus ca profet. Progresele, pe carĭ sciinţa le face zi de zi şi descoperirile, carĭ fac lumină în cestiunile cele maĭ întunecate, trebuesc să fie aduse în consonanţă cu veşnicile adevĕruri ale religiuniĭ. Căcĭ e sciut, că credinţa nu e duşmana sciinţiĭ, ci din contră e apĕrătórea eĭ. Ţinênd samă de acéstă cerinţa, Rsmul Dr V. Szmigelski, fost profesor de studiul biblic la Seminariul archidiecesan din Blaş, a făcut începutul publicăriĭ istoriĭ sfinte, pe basa progreselor sciinţiĭ, scoţind tom. I. din legea nóuă, care tractéză tinereţa luĭ Isus şi Isus ca profet. Tomul acesta în 8° mare are 399 paginĭ şi costă fl. 2. Venitul curat realisat şi din publicarea acésta va fi o contribuire la formarea unuĭ fond provincial de salarisare a preoţilor şi a învĕţătorilor. Limba, în care e scrisă cartea acésta şi stilul a dese înflorit şi avîntat, fac din ea nu numaĭ un manual de scólă, ci şi o lectură bună şi edificătóre pentru adevĕraţiĭ creştinĭ. Nu credem, că e de lipsă, să fie recomandată, ea se insinuă prin sine însă-şĭ tuturor.

Posta Redacţiunii. *Nenea.* Răspunsul cel maĭ potrivit e că s'aŭ scris destul în direcţia acésta şi se va maĭ scrie. *A. Boieriŭ.* E prea târziŭ pentru numĕrul de faţă. *Abrud.* Am primit la încheiarea foiĭ.

Editor şi redactor răspundĕtor:
Dr Vasile Suciu.

Nr. 4252—1899. (37) 1—3

Escriere de concurs.

Până în 8 Septembre n. 1899 sĕ publică concurs la următórele stipendiĭ din fundaţiunile archidiecesane:

I. *Din fundaţiunea Şuluţană.*

Dóuĕ stipendiĭ de câte 400 fl. v. a. unul folosit de Ioan Rece, care a obţinut diploma de doctor în medicină şi altul de Liviŭ Cigărean, care a absolvat sciinţele juridice, ambele destinate pentru juriştĭ şi medicinişti la universitatea din Budapesta, orĭ la altă universitate în provinciile austriace, *patru stipendiĭ de câte 200 fl. v. a.* folosite de juriştiĭ absoluţi Semproniŭ Muntean, Basiliŭ Crişan, Ioan Coţofan, şi Victor Pop, tóte destinate pnntru juriştĭ la universitatea din Cluş; *cinci stipendiĭ de câte 100 fl. v. a.* folosite de Camil Negrea, Simeon Sbârcea şi Victor Pop gimnasiştĭ absoluţi şi de gimnasiştiĭ Ioan Agârbicean, şi Virgil Radeş carĭ nu şĭ-aŭ legitimat progresul la timpul sĕŭ, tóte destinate pentru gimnasiştĭ în clasele superióre; — *dóuĕ stipendiĭ de 60 fl. v. a.,* unul folosit de gimnasistul absolut Iuliŭ Tatar şi celalat de gimnasistul Vasile Fulicea, carĭ nu şĭ-a legitimat progresul, ambele destinate pentru gimnasiştĭ în clasele inferióre.

Ceĭ ce doresc a obţiné vre unul din stipendiile de maĭ sus aŭ să întrunéscă următórele condiţiunĭ:

1. Că sînt români gr. cat. miserĭ, născuţĭ în Transilvania;

2. că pe lângă purtare morală bună aŭ din studiĭ calculĭ de eminenţă;

3. dintre concurenţi vor avé preferinţă, carĭ vor poté dovedi, că sînt consângenĭ cu piul fundator, spre care scop trebue să producă atestat compus de respectivul oficiŭ parochial, care să cuprindă tabela genealogică esact dedusă:

4. Concurenţiĭ să alăture la *cererile scrise şi subscrise de mâna lor proprie,* testimoniu şcolastic în copie antentică, carte de botez, atest de paupertate, testimoniŭ medical şi să numéscă expres institutul, la care şi unde vor continua studiile în anul 1899/900.

II. *Din fundaţiunea Vancea „cassa archidiecesană.“*

Un stipendiŭ de 300 fl. pentru studenţi de la universităţi şi institute politechnice maĭ înalte, şi *treĭ stipendiĭ de câte 50 fl.* destinate pentru elevĭ preparandialĭ în Blaş orĭ la altă preparandiă română gr. cat. Cererile să fie instruite ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

III. *Din fundaţiunea „Ciparíŭ.“*

Un stipendiŭ de 100 fl. folosit de gimnasistul absolut Ioan Belan şi *un stipendiŭ de 50 fl.* folosit de gimnasistul Ioan Dicu, care nu şĭ-a legitimat progresul. Cererile să fie instruate ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

IV. *Din fundaţiunea David Br. Urs.*

Dóuĕ stipendiĭ de câte 100 fl. v. a. folosite de gimnasistiĭ Sigmund Nandra, care n'a arĕtat progres suficient, şi Aureliŭ Bunea, care nu şĭ-a legitimat progresul. Concurenţiĭ aŭ să dovedéscă cu carte de botez, că sînt greco-catolicĭ născuţĭ în vre una din comunele arondate în comitatele Făgăraş, Sibiŭ şi Hunedóra, cu atestat medical, că sînt deplin sănĕtoşi, cu atestat de frecuentare, că sînt şcolarĭ în prima clasă a gimnasiuluĭ gr. cat. din Blaş şi că aŭ portare morală bună şi fac progres în studiĭ, şi că sînt saŭ pot fi susceputĭ în seminariul junimeĭ gr. cat. din Blaş.

V. *Din fundaţiunea „Alutan.“*

Patru stipendiĭ de câte 60 fl. v. a. şi anume: unul de noŭ înfiinţat, al doilea folosit de juristul Iuliŭ Pordea, carea a obţinut stipendiŭ din altă parte, al treilea folosit de juristul Teofil Dosa, care nu şi-a legitimat progresul, şi al patrulea folosit de gimnasistul Sabin Nemeş, care nu şĭ-a legitimat progresul; maĭ departe *treĭ stipendiĭ [illegible]ate 40 fl.* din carĭ unul folosit de gimnasistul absolut Alesandru Bodea, altul de gimnasistul Aureliŭ Iuga, ca nu şi-a legitimat progresul, şi al treilea de şcolariul Ioan Cheresteşiŭ, care asemenea nu şi-a legitimat pregresul. Cererile aŭ să fie instruite ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

VI. *Din fundaţiunea „Chirilă.“*

Dóuĕ stipendiĭ de câte 33 fl. 75 cr. folosite de gimnasiştiĭ Petru Gruia şi George Bărbat, carĭ nu şi-aŭ legitimat progresul. Cererile să fie instruite ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

VII. *Din fundaţiunea „Partenie Moldovan.“*

Un stipendiŭ de 40 fl. folosit de şcolariul Ioan Voicu, care nu şi-a legitimat progresul. Cererile să fi instruite ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

VIII. *Din fundaţiunea „Cercul Orăştieĕ.“*

Un stipendiŭ de 40 fl. v. a. la care pot concurge numaĭ studenţi români gr. cat. carĭ cercetéză gimnasiul gr. cat. din Blaş orĭ vre o academie de drepturĭ şi sînt născuţĭ în vre una din comunele următóre ale cercului Orăştieĭ şi anume: Şibot, Orăştióra de jos, Balomir, Binţinţ, Beriŭ, Cióra, Vinerea, Orăştióra de sus, Grid, Ghialmar, Castĕŭ, Dâncu mic, Ocolişul-mic, Totia mică, Costeşcĭ, Cugir, Ieledinţi Ludescĭ, Măgura, Martinescĭ, Bucium, Dâncu-mare, Totia mare, Spinĭ, Pricaz, Petriniŭ, Pişchinţ, Repaş, Romos, Romoşel, Şibiselul-vechiă, Serĕca, Tămăşésca, Tărtăria, Turdaş, Turmaş, Vaideiŭ, Simeria. Cererile să fie instruite ca cele pentru stipendiile Şulutane.

IX. *Din fundaţiunea Ramonţai.*

Un stipendiŭ de 315 fl. v. a. folosit de Eugeniŭ Porea, care a absolvat studiile medicale, *un stipendiŭ 100 fl.* folosit de juristul absolut Ioan Chirilă; *patru stipendiĭ de câte 84 fl. v. a.* folosite de technicul George Voda, medicinistul August Lemény şi juriştiĭ Samoil Vladone şi Emanoil Mocean; *treĭ stipendiĭ de câta 63 fl. v. a.* folosite de gimnesiştiĭ Silviŭ Brândieŭ, Ioan Câmpean şi Eugeniŭ Rus, carĭ nu şi-aŭ legitimat progresul în studiĭ.

Cererile să se instrueze întocmaĭ ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

X. *Din fundaţiunea „Vajda.“*

Un stipendiŭ de 70 fl. folosit de juristul Vasile Muste, care nu şi-a legitimat progresul. Cererile să fie instruite ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

Blaş din şedinţa consistorială ţinută în 12 August 1899.

Victor Mihályi
Archiepiscop şi Mitropolit de Alba Iulia şi Făgăraş.

Anunţ.

Stimaţilor părinţi aĭ băieţilor studioşi în Blaş!

Aduc la cunoscinţa stimaţilor părinţi aĭ băieţilor studioşi în Blaş, cumcă mĭ-am întemeiat prăvălie de modă de primul rang pentru dame, domnĭ şi băieţi. Provĕdut fiindu-mĭ depositul cu articliĭ ceĭ maĭ necesarĭ, maĭ eleganţi, maĭ solidĭ; servesc domnilor studenţi şi eleve a şcoleĭ de fetiţe, în specie: cu vestminte gata de tot soiul, plapome, albiturĭ, cămeşĭ, manchete, cravate, mănuşĭ, materie pentru vestminte, etc., pe lângă serviciŭ prompt cu preţurile cele maĭ scădute şi maĭ ieftine. Ocasiunea fiind tare favorabilă stimaţilor părinţĭ, rog pentru sprijin binevoitor:

Blaş, August.

Székelyhidy János
negustător.

(38) 1—2

(30) 6—10

Fabrica
de
Cement-Portland din Braşov
recomândă fabricatul sĕŭ de
„Cement-Portland“
garantând pentru calitatea cea maĭ bună.

Se află de vîndare cu preţul cel maĭ ieftin la

„Consum“
societate comercială pe acţiĭ Blaş.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare in fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea Unirii« în Blaş.

Anul IX. Blaş 26 August 1899. Numĕrul 34.

„Asociaţiunea".

Mâne se va ţinè în Deva adunarea generală a „Asociaţiunii", cea mai veche şi mai înaltă reuniune culturală, ce avem.

Sînt adevĕrate sĕrbătorĭ pentru noĭ adunările generale ale „Asociaţiunii", inteligința nóstră ĭea parte în numĕr frumos, ducênd cu sine impresiĭ tot de una plăcute. Restrînşi şi quasi respinşi pe cele alalte terene, nu e mirare dacă terenul cultural ne atrage cu îndoit farmec; certaţi şi divisaţi politicesce nu e mirare, dacă aflăm mângăiere în adunările „Asociaţiunii", care ne légă pe toţi sub flamura idealului comun: cultura poporului român. În faţa acestuĭ ideal dispar interesele private particulare, dispar micile nevoĭ zilnice şi locul lor îl ocupă dorința ferbinte după cultură, dorința nobilă de a face părtaş de binefăcĕtórele róde ale culturiĭ şi pe poporul nostru, căcĭ cultura este condiţiunea de viaţă a popórĕlor.

În cultură residă puterea vitală a unuĭ popor; consciința naţională şi de drept, aspiraţiunile mai înalte tóte presupun o cultură óre care, şi tóte se desvóltă şi se manifestă amĕsurat acesteĭ culturĭ.

Efectele aceste binefăcĕtóre nu le putem spera, câtă vreme numaĭ o mică parte a ajuns a pricepe avantajele culturiĭ, în vreme ce *massa*, poporul órbecă în întunerec.

Cam aşa stă lucrul cu poporul nostru. Înteligința nóstră în un interval relativ fórte scurt s'a ridicat la un nivel cultural fórte îmbucurător. În aceea-şĭ vreme, poporul de rînd, a înaintat de tot încet, aprópe de loc. Nu cercetăm causele acesteĭ rĕmânerĭ în cultură, nicĭ nu ne mângăiem cu împrejurarea, că alte popóre în asemenea împrejurărĭ staŭ mai rĕŭ, ci constatăm pur şi simplu faptul, că — a fără dór de Ruteni — poporul nostru dă cel mai mare contingent de analfabeţĭ în ţară. Ast fel stând lucrul, între inteligință şi popor se nasce un gol, legătura firéscă dintre eĭ devine din ce în ce mai slabă, când e mai pe sus de orĭ ce îndoiélă necesitatea acesteĭ legăturĭ firéscĭ!

„Asociaţiunea" nóstră a luat asupra-şĭ marele rol de a umplé acest gol fatal, de a rĕspândi cultura în massele poporuluĭ de rînd.

Fără îndoiélă o misiune nobilă, dar tot pe atât de grea şi anevoiósă, de aceea sprijinul nostru al tuturora îl reclama spre ajungerea mărețuluĭ scop. Şi sîntem datorĭ a da acest sprijin, sîntem datorĭ némuluĭ acéstă jertfă, căcĭ cultura poporuluĭ a nóstră cultură este.

Înteligința are zecĭ şi sute de prilejurĭ de a se cultiva, dar poporul isolat şi nesciutor trebue deşteptat, trebue să-ĭ deschidem calea, să-l călăuzim, să-l povăţuim întru tóte. „Asociaţiunea" este conducĕtórea nóstră în acésta luptă nobilă şi grea, în care atât de mult este de făcut de aci înainte şi — să o recunóscem — atât de puţin am făcut până acum!

E destul să ne dăm sama de numĕrul cel dureros de mare al analfabeţilor, e destul să ne gândim la sfăşietorul proces de distrugere al şcolilor nóstre — acest proces sfăşietor de inimĭ, când statul rînd pe rînd pune mâna pe aceste isvóre de cultură naţională, pentru a înţelege, cât de vast e terenul de activitate, ce se deschide „Asociaţiuneĭ", cât de multe sînt speranţele, ce le legăm de activitatea eĭ indispensabilă.

Étă pentru ce adunarea „Asociaţiuneĭ" este adevĕrată sĕrbătóre pentru noĭ Românii, étă pentru ce tótă românimea privesce cu interes şi dragoste la decursul acesteĭ adunărĭ. Conclusele eĭ ne servesc drept garanţă despre activitatea comitetuluĭ central, drept dovadă întru cât acest comitet s'a învrednicit de frumosul titlu: „pentru cultura poporuluĭ român."

Pĕtrunşĭ de măreția acestuĭ ideal, dorim succes stegarilor „Astreĭ", şĭ le trimitem un frăţesc salut!

Feuilleton.

Ĭubire frăţéscă.

După o zi petrecută în multe şi marĭ amărăciunĭ sosi séra, şi cu ea se mări neliniscea eĭ sufletéscă. În momîntul, când Nicu a fost prins, orĭ cine ar fi zis, că durerea îl va rupe inima. Nime nu i-a fost spus de nenorocirea în care căduse fratele sĕŭ, şi ea totuşĭ scia. Şi acesta nu era un presimţĕmînt nedeterminat, pentru că eĭ, îĭ şoptea o vóce misterióşă, din lăuntru, carea nu înşela. Sĕrmană fată! Ea par'că vedé pe fratele sĕŭ Nicu palid, legat în lanţurĭ, aprópe de mórte. Fantasma tristă era imposibil ca să o pótă alunga din minte, şi simpatia tainică dintre gemenĭ, pe care sciința nu o póte esplica, dar esperința o dovedesce, unia din ce în ce mai strîns acele dóuĕ suflete pline de durere.

În nóptea înaintată, Florica nemângăiată, la impulsul unuĭ instinct căruia nu putea să-ĭ resiste, lăsă pe tatăl întristat, pe care mai înainte voia să-l înveseléscă cu argumințe, carĭ nicĭ pe ea nu puteaŭ să o convingă; părăsi căscióra ospitală, şi plecă nesciind în cătrăŭ, dar bine sciind, că merge să mântuiască pe Iubitul sĕŭ frate, orĭ să móră împreună cu dînsul. La şópta unuĭ glas intern îşĭ îndreptă paşiĭ către Centru, chiar acolo unde era primejdia, către locul de unde putea spera scăpare. Înaintând în nóptea întunecóşă prin câmpurile pustiĭ, auḑi paşiĭ uneĭ persóne, ce venia către dênsa. Nu se înspăimîntă. Din contră se grăbi, căcĭ inima îĭ promitea un ajutoriŭ şi nicĭ nu se înşelă. Era Ĭosif, servitoriul credincios, care se întorcea din Centru, ca să referéscă, Floricei spusele primariuluĭ.

Dta domnişóră! esclamă credinciosul Ĭosif cu o vóce plină de bucurie, dar prefăcută. Scĭĭ dară trista noutate?

Nu mĭ-a spus-o nime, dar eŭ sciŭ totul, rĕpunse sĕrmana copleşindu-o lacrĕmile.

Dar el încă nu e mort, domnişóră!

O sciŭ, o sciŭ! Dar sciŭ şi aceea, că el va trebui să móră, şi de aceea am ieşit lăsând pe sĕrmanul meŭ tată, ca să vĕd încă o dată pe Iubitul meŭ Nicu, ca să-l scap din gura morţiĭ dacă Dumnezeŭ şi Maica Precestă îmĭ va ajuta.

Aşa dară să ne grăbim! Dacă stăpânul meŭ póte să se mântuiască, asta nu se póte de cât prin mijlocirea dtale.

Pe căĭ laterale, ajutaţi de întunerecul nopţiĭ, când orologiul bătu un spre zece, eĭ fără să fi fost observaţi de cineva se aflară la uşa primariuluĭ, unul dintre aceĭ puţinĭ, carĭ în acele timpurĭ de gróză mai rĕmaserĕ credincioşi (deşi nu pe faţă) domnitoriuluĭ.

Cu uşile încuiate, cu luminările stinse se sfătuiră asupra modului de a scăpa din ghiarĕle morţiĭ pe bravul Nicu. După ce aŭ fost rĕspinse mai multe planurĭ, carĭ tóte tindeaŭ într'acolo de a elibera pe Nicu cu forţa din prinsóre, planurĭ pe cât de imposibile pentru realisare, pe atât de primejdióse, de o dată sare Florica. Ea a aflat planul, care îĭ aducea o rază de speranţă.

Dle primariŭ! Nu aĭ puté să mĕ conducĭ în prinsórea luĭ Nicu?

La fratele Dtale? întrebă acela îngrozit!

Nu! Nu-ţĭ cer atâta, aşĭ dori numaĭ ca prin mijlocirea Dtale, să pot întra în curtea temniţeĭ.

E greŭ, dar nu-ĭ imposibil.

Şi cine păzesce temniţa?

Soldaţiĭ comandaţi de căpitanul T. şi de locotenentul Albert.

Albert la prinsóre? Domnul ne va sta într'ajutoriŭ. Şi mulţămind Mângâitóreĭ celor întristaţi, pe căĭ diverse plecară. Albert,

„Înfrăţirea" şi efectele ei. După marele tărăboiŭ de la Arad cu o înţală febrilă spiritul înfrăţiriĭ a trecut graniţele Ungarieĭ şi a apărut de o dată la Presaca şi apoĭ la Beiuş:

La Presaca stégul înfrăţiriĭ l-a ridicat părintele Beşa din Zlatna. Ex-ministrul Lukács ridicase adecă un monument întru pomenirea familieĭ sale îngropate acolo şi alor câte va sute de magiarĭ căduţĭ în rĕsboiul civil din 1848. La sfinţirea monumentuluĭ a asistat şi protopop. Montani din Zlatna, păr. Beşa şi Nicola preoţĭ gr. ort. Ceştĭ din urmă aŭ şi celebrat rînduiala îngropăriĭ, după care Beşa a ţinut „la cererea-ĭ proprie" o vorbire de înfrăţire, primită cu multă bucurie din partea magiarilor, cărora le a convenit alusiunile vorbitoruluĭ. La rîndul lor foile ungurescĭ încă aŭ salutat-o ca pe un eveniment important.

Acum Duminecă şĭ-aŭ ţinut la Beiuş adunările generale, numaĭ puţin ca treĭ societăţĭ culturale magiare. Din scrisele foilor ungurescĭ lese evident la ivélă, că acestea s'aŭ făcut ca un rĕspuns la adunarea din an. tr. a Asociaţiuniĭ. Magiariĭ, îmbĕtaţĭ aşa de mult cu fatala idee de stat magiar unitar, cu o singură naţiune, eraŭ dedaţĭ de mult să crédă Bihorul şi peste tot părţile ungurene locuite de Romînĭ ca cucerite de tot. Serbările mărеţe aranjate an. tr. la Beiuş ĭ-aŭ atins neplăcut şi ĭ-aŭ deşteptat din credinţa acésta. Şi pentru ca totuşĭ să arete, că manifestaţia acésta a fost ceva spontan, s'aŭ grăbit să convóce acolo adunările celor treĭ reuniunĭ din comitatul acela: pentru cultura poporuluĭ, a învĕţătorilor şi societatea Szigligeti. „Am venit aci, a spus preş. societăţiĭ acesteia, — ca să aducem cultură magiară, căcĭ Beiuşul e pămênt magiar."

Cu ocasia şedinţiĭ reuniuniĭ pentu cultura poporuluĭ s'aŭ împărţit premiĭ învĕţătorilor carĭ aŭ făcut maĭ mult progres în propunerea limbeĭ magiare. Aŭ fost premiaţĭ şi treĭ învĕţătorĭ romînĭ, al căror nume nu-l scim, dar care ar merita să fie cunoscut de toţĭ.

Societatea Szigligeti şĭ-a ţinut adunarea în sala cea mare a gimnasiuluĭ. În vorbirea sa presidentul accentuéză, că cultivarea literaturiĭ e chipul cel maĭ potrivit pentru a face să dispară deosebirile de naţionalităţĭ şi că societatea vre să unéscă prin cultură pe Romîniĭ şi Magiariĭ din Beiuş. Tot atuncĭ s'a cetit şi o poesie premiată a căreĭ idee principală e dragostea frăţéscă între naţionalităţĭ şi împăcarea între magiarĭ şi romînĭ. A urmat banchet la care s'aŭ ţinut toaste pentru înfrăţire. A vorbit deputatul *Fassie*. Sara a urmat concert. La tóte acestea Romîniĭ aŭ fost de faţă într'un numĕr înveselitor.

Ca creştinĭ şi preoţĭ n'ar trebui de cât să ne umple de bucurie atarĭ aparіţiunĭ şi din parte-ne să le aprobăm şi să tindem la cultivarea acesteĭ înfrăţirĭ. E regretabil însĕ, că înfrăţirile acestea se fac de comun la banchete, când îşĭ are şi vinul partea sa în vorbirile, ce se ţin. Şi maĭ ales ceea ce ne face să nu le dăm nicĭ o importanţă, este, că ele se înţĕleg rĕŭ din partea magiarilor. „Înfrăţirea" se numesce abzicerea de orĭ ce ideal naţional, abandonarea celor maĭ de căpetenie postulate ale naţiuneĭ nóstre, şi cufundarea în massa magiarismuluĭ. Şi gândesc, că acéstă n'ar dori-o nicĭ chiar cei treĭ dascălĭ, carĭ aŭ rîvnit la baniĭ străinĭ.

Că aşa înţeleg magiariĭ înfrăţirea ne o dovedesce numĕrul de la 21 a c. din „B. H." În o notiţă publicată sub titlul „Flamură magiară pe case românescĭ" se spune, că în comitatul Arad, la 18 Aug. ziua nascerіĭ Maiestăţiĭ Sale, Romîniĭ aŭ arborat stindarde magiare. Şi maĭ cu samă în *Buttyin* (**Butenĭ**) aŭ pus flamura magiară nu numaĭ pe case „ci şi pe şcóla românéscă fălfăia tricolorul magiar." Nu cercăm dacă e adevĕrată saŭ nu notiţa acésta, pe noĭ ne interesézĕ tălcuirea acestuĭ fapt. „Purtarea corectă a romînilor e de a se mulţumi nouluĭ episcop Ĭosif Goldiş." Ar fi trist, dacă acesta ar fi rolul nouluĭ episcop al Araduluĭ şi dacă celĭ de la fóia aradană apróbă condiţiunile de împăcare făurite de presa magiară. Noĭ nu le acceptăm şi le vom considera tot de una numaĭ ca nisce fapte de linguşirĭ din partea Romînilor spre a ajungerea unor josnice ambiţiĭ personale.

Ulterior aflăm şi numele, învĕţătorilor pomeniţĭ maĭ sus, pe carĭ le şi publicăm ca să-ĭ scie cu toţiĭ şi să le dea cinstea ce meritä. Étă-ĭ: *Ioan Gyelán*, învĕţător gr. cat. în Beiuş, *Florian Pintye* şi *Ioan Kosta*, învĕţătorĭ gr. ort.

De o dată ziarele ungurescĭ scot la ivélă „monumentele înălţătóre" de la sĕrbătorile aranjate cu ocasiunea acésta. Între acestea e şi vorbirea dlui *Niculae Diamandi*, preot gr. ort. în Beiuş, (marele naţionalist de odinióră din Orade, fost capelan al păr. Goldiş, permutat pentru o fălmósă predică ţinută în spirit naţional Red. Unirіĭ) Dsa a luat posiţie pentru înfrăţirea română-magiară.

Înainte! postul de vicar e încă vacant! Este destul timp ca ómeniĭ să-şĭ câştige merite.

E de necuprins cum pot ómeniĭ pentru ambiţiĭ personale să-şĭ schimbe firea şi purtarea, să-şĭ renege trecutul. Vorbirea dluĭ Diamandi începe tot cu acela-şĭ avînt poetic ca şi a luĭ Beşa. N'aŭ eşit cum va din aceea-şĭ fabrică?

---

om drept şi bun la inimă, cunoscut cu Florica, care din faptele revoluţiuneĭ nu o dată s'a desilusionat, avea să fie instrumîntul de mântuire pentru nenorocitul eĭ frate.

Ajunşĭ la pórtă, portariul la vederea primariuluĭ, deschise întrarea cât era de ajuns pentru o persónă, şi primariul întrând maĭ împingêndu-o în cât-va, Florica furişându-se pe la spatele luĭ, se afla în curtea tristă, luminată de o lampă ce abia licuria.

Cine-ĭ muierea aceea dle primariŭ? A venit cu dta?

Da de unde? Dacă nu mĕ înşel e sora luĭ Nicu, rĕspunse într'un ton atât de indiferent, în cât era de ajuns să arete talentul sĕŭ de comediant.

Da! Eŭ sînt Florica, adause tinera într'un ton care ar fi fost în stare să înmóie şi petrile.

Dar Dta nu poţĭ rĕmâné aci, o întrerupse portariul adus în perplecsitate.

Lasă-mĕ moşule dragă, continuă rugându-se să pot vedé pe fratele meŭ Nicu! Dumezeŭ îţĭ va rĕsplăti.

Primariul într'atâta fără să zică vre un cuvînt, închise pórta.

Fratele Dtale nu depinde de la mine, ci de la căpitanul T. şi de la locotenentele luĭ.

Nicĭ eŭ nu cer nimica ce ar fi în contra datorinţeĭ Dtale. Fiĭ bun şi avisézĕ numaĭ pe locotenentul Albert, că eŭ sînt aci şi vrĕŭ să-l vorbesc. De atâta te rog şi nimic maĭ mult.

Oh dacă-ĭ numaĭ atâta . . . . bucuros! Dar acuma locotenentul dórme.

Deşteptă-l nu-ĭ va cădé greŭ, pe cuvîntul meŭ Deşteptă-l rogu-te . . . şi într'aceea îĭ puse în mână un ban de aur.

O fac, dacă dl primariŭ nu are nimica în contra, replică bĕtrânul, care se temea de auctoritatea primariuluĭ.

Deja te aĭ fi putut întórce, ca să-mĭ spuĭ ce maĭ e noŭ îĭ rĕspunse primariul cu o indiferenţă din cele maĭ fine.

După dóuĕ minute locotenentul apăru în capul ambituluĭ salutând în un mod graţios şi dureros tot o dată pe sora luĭ Nicu; pe când primariul cu portariul se retraseră maĭ în lăuntrul curţiĭ.

„Vĕ mulţămesc dle locotenent, începu Florica, pentru că mĭ-aĭ ascultat rugarea . . . Şi te rog de un al doilea favor pe care eŭ îl cred ca sigur, cunoscêndu-ţĭ bunăvoinţa, dreptatea şi bunătatea . . . Permitemĭ ca să pot vedé pe nenorocitul de frate!" Fie care cuvînt era urmat de lacrĕmĭ, carĭ ar fi putut să înduplece pe orĭ cine. În sufletul nobiluluĭ locotenent, se născu o luptă între simţemintele dure ale regulamîntuluĭ militar şi între afectele de compătimire. Învingerea a fost a celor dintâiŭ.

Domnişóră! rĕspunse într'un ton mişcat, domnişóră cu părere de rĕŭ . . . dar nu-ţĭ pot împlini cererea. Crede-mĕ, nefericirea dtale a pĕtruns şi în sufletul meŭ . . . strigătul dtale de durere a aflat rĕsunet în inima mea . . . Eŭ nu comandez aicia . . . numaĭ un ordin de al superiorilor . . .

Şi ce cer eŭ în fine dle locotenent? Aceea ce nu se refusă nicĭ unuĭ condamnat, ceea ce se concede şi celuĭ din urmă criminal: mângăerea de a puté vedé înainte de mórte pe iubiţiĭ sĕĭ. de a da şi de a primi cel din urmă „rĕmas bun" Oh! nu-ţĭ întórce faţa . . . . . consideră durerea mea, consideră chinurile de carĭ póte să fie cuprinsă în momêntul acesta inima uneĭ surorĭ . . .

Chinurĭ? Şi pot să fie chinurĭ maĭ marĭ de cum sînt acelea, pe carĭ mĕ facĭ să le sufer? dşóră . . . .

Să sciĭ dle locotenent, îl întrerupe Florica privindu-ĭ în faţă cu ochiĭ moĭ de lacrĕmĭ, să sciĭ, că eŭ am venit aicĭ, fără ca să mĕ fi temut de vre un eventual refus? Din partea dtale . . . mie . . . mi se părea cu neputinţă . . . credeam, că te cunosc . . . Dar pe cum se vede în marea acésta de durerĭ, va trebui să maĭ golesc încă un păhar de amărăciunĭ.

Resolută se dete câţĭ va paşĭ înapoĭ. Ce lupte, ce chinurĭ va fi simţit locotenentul în inima sa, nu le scie altul, de cât numaĭ el, care le a esperiat. De rĕspuns nu a rĕspuns, şi tot ce a făcut a fost că şĭ-a strîns fruntea cu mânile încleştate, ca un desperat.

Oh dta, continuă Florica, înecată de plâns, dta nimicescĭ în mine orĭ ce speranţă, . . . până chiar şi mângăerea de a-mĭ fi îndeplinit o promisiune făcută înaintea luĭ Dumnezeŭ.

Dualism şi federalism. Continuele turburări din Austria dau de gândit politicianilor. Se scie, că în urma neînţelegerilor acestora e în primejdie de a nu se puté alege delegaţiunea austriacă, ceea ce ar aduce cu sine căderea dualismului. La tot casul desfacerea acésta de Austria şi respective încetarea dualismului, ar simţi-o mai ales Magiarii, cari nu mai pe basa acésta aŭ fost câştigat egemonia peste popórele de aci. În acela-şi timp foile magiare scriŭ, că Slovacii aŭ compus un memorand, pe care vréŭ să-l înainteze guvernului, şi în care pe lângă espunerea gravaminelor lor, daŭ şi un proect cum s'ar puté vindeca relele esistente. Planul acesta nu e alt ceva de cât un paş spre federalism. În memorand Slovacii cer împărţirea în districte după naţionalităţi, cu limba respectivă în tóte afacerile administrative, în şcolĭ, cu funcţionari mai înalţi aleşi dintre naţionalităţi etc.

E de priceput nĕcasul de care e cuprinsă pressa magiară în faţa acestor primejdii. La tot casul realisarea planului presentat de Slovaci ar fi de dorit şi din partea celor alalte naţionalităţi şi în special de Românĭ.

Revistă politică.

Din Patrie. Acum când luptele dintre partidele magiare sînt sistate, când parlamentul îşi are vacanţele, compatrioţii nostri magiarĭ se pot interesa mai bine de mişcările naţionalităţilor. Îi supĕră direcţiunea ce o aŭ societăţile culturale ale naţionalităţilor şi întrunirile nemagiare. De aceea atrag atenţiunea bărbaţilor competenţi asupra acestui fapt şi îi rógă să esopereze ca tóte societăţile acestea să se nisuéscă într'acolo ca să întregéscă cultura magiară.

Un alt fapt, care nu le cade bine compatrioţilor nostri este atitudinea ce aŭ luat-o Croaţii în contra recerinţei de a se cunósce pe lângă limba germână şi cea magiară din partea acelora, cari voesc să se pregătéscă la academia comercială orientală.

La rostirea cuvintelor din urmă locotenentul se simţi emoţionat mai mult ca nicĭ o dată, şi la lumina tristă a lampei observă pe faţa tristei Florică un şiroiŭ de lacrĕmi.

Pavele! zise chiemând caporalul, să conducĭ pe dşóra în chilia prinsonerului. Domnia ei póte să rĕmână acolo o jumĕtate de óră. Mergi! Şi apoi întorcêndu-se cătră dînsa îi şopti: Nu cred, că ce am făcut e în conformitate cu datorinţa mea, dar sciŭ că consciinţa îmi dictézĕ, ca să te las la fratele dtale pentru ultima óră. Chiar dacă ar trebui să moriŭ, nu pot să resist la o atare cerere făcută din partea dtale.

Trecênd prin curte ea a fost introdusă în dată în locuinţa îngustă şi întunecósă a lui Nicu. El legat la mânĭ şi la picióre, întristat până în suflet, durmia, când de o dată se trezesce în braţele surorei sale, carea fără să zică vre un cuvînt îl scăldă în lacrĕmi.

(Va urma.)

Austria. Tómna se apropie şi cu ea şi timpul pentru convocarea parlamentului şi pentru alegerea delegaţiunilor. Dar cu tóte acestea, spiritele în Austria în loc să se mai liniştéscă erup în un loc orĭ în altul cu o furie mai mare. În oraşelul Saaz (Bohemia) Germanii s'aŭ rĕsculat şi aŭ atăcat edificiul căpitanatului districtual sdrobindu-i ferestrile. Demonstraţiunea însĕ nu a durat mult, fiind demonstranţii împrăsciaţi din partea poliţiei şi a gendarmilor. Mai înverşunată a fost resvrătirea Nemţilor din Grasslitz tot din Bohemia. Aci manifestaţiunile de stradă îndreptate în contra localului auctorităţii administrative a căruĭ ferestĭ aŭ fost nimicite a degenerat în ciocnirĭ sângeróse între rĕsvrătitorĭ şi gendarmărie, carĭ aŭ avut de resultat patru morţi şi mai mulţi greŭ răniţi. Turburările de aci durară treĭ zile. Poliţia şi gendarmeria, cu tóte că acéstă din urmă a fost înmulţită, nu a fost în stare să aducă în ordine pe demonstranţi aşa, că a trebuit să se facă recurs la armată succedênd de abia acesteia ca să readucă liniştea esternă, căcĭ focul încă continua sub spuză.

Între ast fel de împrejurărĭ Maestatea Sa Monarchul a chemat la sine mai mulţi bărbaţi politicĭ din jumĕtatea de din colo a imperiului spre a se sfătui asupra situaţiuneĭ. Pe cum spun ziarele, se lăţesce din ce în ce mai tare convingerea, că stările abnormale de astăzi nu se vor puté delătura prin mijlocirea parlamentului, ci numai prin schimbarea constituţiuneĭ adecă prin lărgirea cercului de activitate al dietelor provinciale. Acestea ar fi să alégă deputaţi din delegaţiune. Cu tóte că aşa ceva nu a fost îndătinat, ba după unii ar fi chiar în contra constituţiuneĭ, nu e imposibil, după ce în Austria azĭ se pot face multe, posibilitatea cărora mai înainte nu-i trecea nimĕnuĭ prin minte.

Germania. Lumea e dedată deja ca să audă, că împĕratul Germaniei a ţinut discursurĭ. Monarchul acesta este singurul, care se entusiasmézĕ cu orĭ ce ocasiune şi ţine panegirice fie la adresa supuşilor sĕĭ, fie pentru aceia cu carĭ vre să stee în raporturĭ bune. Zilele trecute încă a rostit un discurs la monumentul ridicat în onórea gardistilor prusienĭ căduţi în bătaia de la Saint-Privat. În discursul acela împĕratul a făcut menţiune şi despre soldaţiĭ francesĭ căduţi în luptă alături cu gardistiĭ germanĭ, zicênd, că monumentul nu trebue să amintéscă numai memoria soldaţilor germanĭ, ci şi a bravilor francesĭ căduţi în luptă, peste carĭ încă trebue să fâlfăe stindardele germâne arĕtând în modul acela că ostaşiĭ germanĭ păstrézĕ o amintire respectuósă acelor bravĭ morţi.

În lăuntrul imperiului ómeniĭ sînt ocupaţi mai mult cu situaţiunea critică a cabinetului şi a parlamentului, ce s'a creat prin rĕspingerea cu o maioritate de 100 voturĭ a unui proect de canal. Situaţiunea e cu atât mai critică cu cât însu-şi împĕratul a fost luat poziţiune pe lângă proect. Nefiind speranţă, că opoziţia (conservativĭ şi deputaţi din centru) va fi câştigată pentru proectul canalului, ministeriul va trebui să dimisioneze. Acesta din contră e de părere ca să fie disolvat parlamentul, la ce însĕ nu se învoesce cancelariul. După unii împĕratul nicĭ în casul când s'ar disolva parlamentul nu şĭ-ar ajunge scopul, căcĭ conservativiĭ nicĭ atuncĭ nu ar perde, după ce alegĕtoriĭ de la Elba spre rĕsărit fiind agricolĭ şĭ-ar da voturile opoziţieĭ. După ziarele liberale din contră din viitórele alegerĭ împĕratul şĭ-ar forma un cabinet liberal, care ar reuşi cu proectul acela.

Franţa. Frecările dintre semiţi şi antisemiţi se înăspresc tot mai tare. O grupă de naţionalistĭ a făcut unele manifestaţiunĭ de stradă, dar acestea s'aŭ terminat cu câteva răniri şi multe arestărĭ. Caracter mai ameninţător şi mai periculos aŭ avut demonstraţiunile socialiştilor. Acestia ca să rĕspundă acţiunii naţionaliştilor şi monarchiştilor, şĭ-aŭ îndreptat privirea în contra mănăstirilor cu internate şi a bisericilor. La dóuĕ mănăstirĭ le aŭ spart geamurile, ér dintre bisericĭ treĭ aŭ fost asediate. Una dintr'însele a fost jăfuită de tóte obiectele de valóre, altarele aŭ fost rĕsturnate, băncile aprinse. Le-a succes tóte acestea, căcĭ poliţia era ocupată cu aducerea în ordine a alteĭ cete de rĕsvrătitorĭ. În tóte ciocnirile aŭ fost 380 persóne rănite, ér arestărĭ s'aŭ făcut peste 150. Acestea se întîmplă din partea tabĕrelor Dreyfusistă şi antidreyfusistă pe când revisuirea nefericitului proces Dreyfus e încă în curgere. Că ce va fi când se va aduce sentinţa în o formă orĭ în alta, aceea nu se póte prevedé, dat fiind, că Francezii bat estremele.

America. Statele Americane latine (America de sud) aŭ început să se ocupe şi ele cu gândul de a forma o alianţă între dînsele. Scopul alianţeĭ ar fi reformarea politiceĭ vamale a statelor, reducerea armatelor teritoriale şi înmulţirea marineĭ ca să se pótă apĕra în contra unuĭ eventual atac estern. Iniţiativa aŭ luat-o Brasilia şi Argentina. Aceste dóuĕ aŭ şi încheiat o convenţie la care aŭ atras şi pe republica Chili. În sesnsul acesteĭ convenţiunĭ tóte diferinţele, ce s'ar nasce între cele treĭ republice să se aplaneze prin un juriŭ ales. Tot ele aŭ început şi cu reducerea budgetului militar şi al armateĭ.

Corespondinţe.

Clarissime Dle Redactor!

În 18 a c. am primit următoriul circulariŭ:

Nrul: 2789—1899. Din acea împrejurare, că se repetesc casurile când Preoţi diecesanĭ, adunaţi alt cum cu cea mai nobilă intenţiune în congregaţiunĭ districtualĭ, estravagând din sfera normată pentru ast fel de congregaţiunĭ, fără ca să cumpenéscă

urmările unui pas greșit; seduși de nisce analogii nenimerite, se ingerézá în lucruri, cari cad a fará de cercul lor de competință, și așa, în loc să presteze causeĭ servițul dorit, o compromit aceea formal, mai vîrtos dacă decisurile sale precipitate aducêndu-le la publicitate, orĭ în formă de așa numit „apel“ comunicându-le acele chiar și cu întreg Clerul diecesan, — dau aspect diecesei, ca și cum în diecesă n'ar fi cine să vegheze asupra onórei Sanctuariului: se impune necesitatea imperiósă de a se revoca în memoria unora ca și acestia, tenórea statutelor diecesane din Decr. III. §§. 25 și 26 a Sinodului diecesan din 1882, de după cari: „§. 25. Pentru ca preotul să pótă corĕspunde chemării sale în sfera păstoririi sufletesci, este necesar, ca să-și însușéscă sciința conformă statului sĕŭ. pentru că și în legea cea vechiă zise Domnul: Pentru că aĭ lăpădat sciința, și eŭ te voiŭ lăpĕda pe tine, ca să nu-mĭ preoțescĭ mie. (Ozie c. 4 v. 6). §. 26. Din acest punct de vedere se resuscitézá în diecesă datina laudabilă a congregațiunilor districtuale, în cari nu numai că se vor desbate casurile morali cele mai obvie în viața pastorală, ci clerul districtual va conferi între sine și cu privire la mĕsurile mai corĕspundĕtóre pentru stirpirea abusurilor eventuali din ținutul districtului, pentru că unde sînt doi saŭ trei adunați în numele meŭ, acolo sum eŭ în mijlocul lor (Math. c. 8. v. 20) zise Domnul.“ Prin aceste se precisézá obiectele conferințelor districtuali din diecesa nóstră. Clerul diecesan a fost tot de una modelul disciplineĭ bisericescĭ și al subordinațiuneĭ canonice. N'ar fi permis, să renuncieze acestuĭ rol istoric nicĭ astăzĭ, când e atât de mare lipsa esemplelor demne de imitat. Oradea mare 14 August 1899. Dr Augustin Lauran m. p. vicariŭ general episcopesc.

Cumpĕnind tenórea acestuĭ cerculariŭ și cele dóuĕ decise publicate în nriĭ 30 și 32 aĭ „Uniriĭ“ — aduse cu consimțĕmîntul unanim al preoților din aceste dóuĕ tracte a dieceseĭ oradane; ĕră de altă parte fiindu-ne în bună aducere a minte mulțimea de decise sinonime a preoțimeĭ din cele alalte dóuĕ diecese: mărturisesc sincer, că nu pot în destul să-mĭ esplic ținuta nicĭ scopul Marieĭ Sale!

Aceea vĕd, cum că sciința, morala și disciplina sînt acele vîrtuți cardinale, ce le așteptă de la preoțĭ; — dară atuncĭ cum să ne esplicăm conglomeratul epitetelor drăgălașe din lăudatul circulariŭ? când pe noĭ chiar aceste treĭ ne aŭ condus în aducerea deciselor nóstre!? Sciința ne a ajutat, să desfășurăm lucrul așa pe cum este — fără patină; — morala ne a îndemnat să punem stavilă molochului, să nu între în tractul nostru pe contul consciinței, onóreĭ și a libertății nóstre; ĕră disciplina — a căreĭ model am fost, sîntem și dorim a fi — ne-a făcut: să jurăm — de noŭ — fidelitate și supunere canonică Archiereului nostru; — și ca acésta să o pótă face și ceĭ alalți frați preoți; pentru aceea dorim sinod diecesan!

E cu neputință, că aceste grele cestiuni să „cadă a fará de competința“ conferințelor tractuali și în diecesa nóstră! — de óre ce mai mare abus nu-mĭ pot închipui, de cât când am răbda să fim aruncați — noĭ preoții — „lumina lumeĭ“ și „sarea pământului“ (Math. V. 13. 14) în brațele molochului neconfesional, care numai de frica luĭ Dumnezeŭ nu are scire, apoĭ de ómenĭ nicĭ habar! Esemplu e trecutul — nu prea îndepărtat — și chiar presentul!

Apoĭ §. 27 din decr. III. a statutelor nóstre diecesane, sună așa: „Pe lângă tóte că Biserica — ca institutul mântuireĭ — nu voesce mórtea pĕcătoșilor, ci „să se întórcă și să-ĭ vindece pe el“ (Math. 13. 15): totuși aceste enunțiațiuni salutarie și principii de urmat numai așa vor puté avé efectul dorit al lățirii moralității în Cler și popor, dacă se va aplica „sĕcurea la rădĕcina pomului. (Math. 3. 10).“ — Așa dară nu de aceea e lipsă să stăm cu mânile în sîn, ci de aceea să ne consolidăm, și organisăm, ca momentul decisiv să nu ne afle derangiați în apĕrarea drepturilor scumpeĭ nóstre Biserici!

Noĭ — preoții din parochiele cele mai slabe — nu așteptăm nicĭ un bine de la guvern, care numai servițiile cele „bazafias“-e — înțeleg: cortesescĭ — le onorézá și nu și cele religióse-morale-culturale; pentru aceea nicĭ pe de parte nu sîntem de acord cu aceĭ — din darul luĭ Dumnezeŭ puțini — Domni frați preoți, cari — în tăcere — și în trecut aŭ usat — la recomandarea potentaților — de subsidiul gras al statului (de și per trangentem să fie zis: poșed cele mai bunișóre beneficiĭ din diecesă); ci noĭ ne îndestulim cu prescurița sĕracă a poporului nostru, cu care voim să trăim și să murim ca preoți români catolicĭ! și nu ca slușbași ai statului neconfesional!

Alt cum, óre epitetele amintite meritatu-le-am orĭ ba? las să judece onorabilul public cetitor al „Uniriĭ“!

Sasarĭ la 21 August 1899.

Alesiŭ Pop
paroch gr. cat.

Raportul general

al

Societățiĭ de lectură „Inocențiŭ Micu Clain“ pe anul scolastic 1898/9.

(Fine.)

În a III ședință ordinară societatea, după ce s'a convins despre învoirea și aprobarea mai marilor, încredințézá comitetului să facă pașiĭ de lipsă pentru aprobarea statutelor din partea ministrului de interne. Comitetul, care și-a înscris afacerea asta ca un punct din programul sĕŭ, a și lucrat din tóte puterile în direcția acésta: a revĕdut și a supus spre aprobare ședinții statutul, apoĭ l-a tradus pe ungurésce. Dar o causă independentă de voința comitetului, a împedecat până acuma înaintarea statutului la locurile competente. Sperăm însĕ tare, că deja cu începutul anului scol. viitor societatea își va avé statutul întărit.

Alegerea noului comitet pe anul administrativ 1899/1900 s'a întîmplat în ședința constituantă din 13 Maiŭ a. c. în modul următor: president: Vasile Suciŭ t. a. III; vicepresident: Petru Sântoma t. a. II; secretar: Emiliŭ Andreșan t. a. III; cassar: Aurel Maxim t. a. II; controlor: Virgil Hățegan t. a. I; archivar: Vasile Micu t. a. II; bibliotecar: Ioan Șuteŭ t. a. I; rĕmânênd ca oficiul de notar să se completeze în Octobre dintre fiitoriĭ teologĭ de anul I. Tot în ședința acésta se alege comisia de nóuĕ pentru scontrarea activității comitetului desvoltată în decursul anului.

Ședințe literari, în ce privesce numĕrul, puține s'aŭ putut ține. Lucrul e ușor de esplicat. La început ședința festivă-jubilară a concentrat asupra eĭ tótă gândirea și atențiunea membrilor. Mai apoĭ hotărîrea de a eda opul amintit mai sus a îndreptat, în o formă saŭ alta. tótă activitatea membrilor la traducerea, stilisarea și purisarea luĭ. Puține operate aŭ incurs. în schimb însĕ valórea lor relativ e cu mult mai mare și mai însemnată atât în ce privesce cuprinsul lor și modul de tractare, cât și estensiunea așa, în cât „Furnica“, fóia privată a societății, nu va fi cu mult întrecută nicĭ în estensiune de anii precedenți.

B) Partea speciálă.

Averea societății o formézá: biblioteca, cassa și publicațiunile societății păstrate în archiv.

I. Biblioteca.

1. Cărțile.

Prevĕdênd spesele cele marĭ cu traducerea și edarea opuluĭ: Tragedia Calvaruluĭ, pentru procurarea de cărți numai o mică sumă s'a putut lua în budgetul anului acestuia. Cu tóte acestea biblioteca s'a înmulțit prin cumpĕrare, dar mai mult prin generóse donațiunĭ cu 114 opurĭ în 128 tomurĭ 128 vol. 96 fascicoli și 25 broșurĭ așa, în cât de presinte numĕră: 2173 opurĭ cu 2770 tom. 2733 vol. 1 fragment 157 fascicoli, 28 broșurĭ și 8 charte.

Cu mare mulțămire înregistrăm numele acelor P. T. Domni și institute scientifice, cari în decursul anului aŭ contribuit la înmulțirea bibliotecii societății.

		Opurĭ	Vol.	Broș.
1.	Academia română	3	5	—
2.	Academia magiară	18	27	—
3.	Alesiŭ Viciŭ profesor . . .	1	—	1
4.	Redacția „Uniriĭ“	1	1	—
5.	Cancelaria Mitrop din loc	2	—	2
6.	C. Bardoși insp. reg. în pen.	6	5	3
7.	D. Voniga	1	1	—
8.	Domna Dr E. Rat	2	—	2
9.	Emiliŭ Faust, teol. abs. .	2	2	—
10.	George Petrovici căpit. în România	25	17	8
11.	S. Gent. preot	1	1	—
12.	I. M. Moldovan canonic preposit	1	1	—
13.	Ioan Pop, teolog a III . .	2	2	—
14.	Iuniŭ B. Micu canc. mitrop.	2	—	2
15.	Dr Iuliŭ Maniŭ adv. archid.	2	2	—
16.	Librăria din loc	1	1	—
17.	Dna Maria Marin	21	17	6
18.	Nicolaŭ Brândĕŭ	1	1	—
19.	N. Togan	1	—	1
20.	Petru Simtion	11	6	5
21.	Dn vĕd Ros. Sigismund Pop	1	—	1
22.	Tit Bud, vicar	1	1	—
23.	Dr V. Bian	1	1	—
	suma	107	91	31

2. Ziare, periodice și reviste.

a) donate:

1.	Din Blaș . . .	„Fóia scolastică“.
2.	„ „ . . .	„Unirea“.
3.	„ Brașov .	„Gazeta Transilvanieĭ“.
4.	„ Bucurescĭ	„Albina“.
5.	„ „	„Convorbirĭ literare“.
6.	„ „	„Economia națională“.
7.	„ „	„Flóre albastră“.
8.	„ „	„Fóia pentru toți“. *)
9.	„ „	„Jurnalul soc. agricole“.
10.	„ Budapesta	„Akadémiai Értesitő“
11.	„ „	„Alkotmány“.
12.	„ „	„Magyar Állam“. *)
13.	„ Caransebeș	„Fóia diecesană“.
14.	„ Constanța	„Ovidiŭ“.
15.	„ Iași	„Archiva“.
16.	„ Oradea M.	„Familia“.
17.	„ „	„Vulturul“.
18.	„ Orăștie . .	„Revista Orăștieĭ“.
19.	„ Sibiŭ . . .	„Telegraful român“.
20.	„ „ . . .	„Transilvania“.
21.	„ „ . . .	„Tribuna“.
22.	„ Viena . . .	„Katolisches Vereinsblatt“.

*) Până la un timp.

b) cumpĕrate:

23. „ Sibiŭ . . . „Enciclopedĭa românĕ“.
24. „ Şolmuş . . „Revista Ilustrată“.

Onoratele Redacţiunĭ, carĭ aŭ binevoit a ne gratifica ziarele, eventual revistele maĭ sus însĕmnate, sînt rugate a primi şi cu acéstă ocasiune adêncile nóstre mulţămite, rugându-le ca şi pe venitor să aibă acecaşĭ bunăvoinţă faţă de societatea nóstră.

II. Cassa.

Statul activ cu finea anuluĭ trecut a fost: fl. 1086·85½.

Bilanţ:

Percepţiunĭ în decursul an. curent	fl.	670·53.
Erogaţiunĭ „ „ „ „	„	381·03.
rĕmân banĭ gata	fl.	289·50.

Statul activ:

În obligaţiunĭ nóuĕ	fl.	391·23.
În obligaţiunĭ vechĭ	„	84·85.
Depuşĭ la „Patria“ cu libelul Nr. 825	„	330·00.
Depuşĭ la „Patria“ cu libelul Nr. 1278 în fondul de reservă . .	„	100·00.
Pentru publicaţiunile societăţiĭ rest de incassat	„	1·30.
Banĭ gata	„	289·50.
Suma totală:	fl.	1196·88.

Comparând statul activ de la finea anuluĭ trecut cu acest de la finea anuluĭ present resultă un crescămênt de 110 fl. 2½ cr.

III. Archivul.

Acesta cuprinde tóte actele referitóre la societate, întru cât acelea se află, de la înfiinţarea eĭ până în presente.

Tot archivariul administrézĕ şi publicaţiunea societăţiĭ nóstre, din carĭ se maĭ află:

1. Epistole cătră un preot tinĕr p. I.	237 es. à	75 cr.
2. Epistole cătră un preot tinĕr p. II.	485 „ à	75 „
3. „Pregătire la mórte“ în lux	6 „ à 1 fl.	40 „
4. „Pregătire la mórte“ broşurate	219 „ à	80 „
5. „Duch muscălesc“ . . .	239 „ à	10 „

Doritorĭĭ de a avé vre unul din aceste opurĭ sînt rugaţĭ a se adresa la Societatea de lectură „Inocenţiŭ Micu Clain“ în Blaş (Balázsfalva) alăturând la comande şi spesele portuluĭ postal.

Atâta e, în liniamente generalĭ ceea ce noĭ am făcut, ceea ce noĭ am lucrat pentru înaintarea şi prosperarea societăţiĭ nóstre. Pe noĭ ne mângâe şi ne îmbucură împrejurarea, că de şi venitele societăţiĭ se reduc aprópe numaĭ la cotisaţiile membrilor, totuşĭ ea progresézĕ, ea înfloresce în cât de presinte averea societăţiĭ, calculând tóte celea ce-ĭ aparţin: banĭ, cărţĭ, mobiliar, face cel puţin 10,000 fl. Dar apoĭ câştigul moral, ştiinţa şi cultura, ce şĭ-aŭ însuşit'o membriĭ eĭ, cu ce-l vom cumpăni?

A ajutora o societate cu un scop aşa de nobil şi salutar nu e numaĭ o binefacere, ci aprópe şi o datorinţă maĭ ales a preoţimeĭ nóstre, carea în cea maĭ mare parte a fost adăpostită şi ea sub aripile acesteĭ societăţĭ. Fie-ne permis dară a apela şi de astă dată la inimile generóse ale Românilor şi a Veneratuluĭ nostru cler cu rugarea fierbinte, să binevoiască a sprijini străduinţele piĭ şi zelóse, ce preocupă şi caracterizézĕ acéstă societate. Maĭ ales avem lipsă de acest preţios sprigin acum, când fondul societăţiĭ prin edarea opuluĭ Tragedia calvaruluĭ a scăduţ în mod simţitor.

Blaş la 3 Iuniŭ 1899.

Victor Macaveiŭ
president.

Simeon Moldovan
secretar.

Nr. 734—1899.

Concurs.

De la „Asociaţiunea pentru literatura română şi cultura poporuluĭ român“ conform concluseluĭ Nr. 184 din 4 August a. c. cu începutul anuluĭ şcolar 1899—1900 sînt de conferit următórele stipendiĭ:

I. Un stipendiŭ de fl. 50 pe an din fundaţiunea „Dobâca“, destinat pentru un gimnasist născut în fostul comitat al Dobâceĭ.

II. Un stipendiŭ de fl. 60 — pe an din fundaţiunea „I. Roman“, destinat pentru studenţi de gimnasiŭ orĭ şcóle reală.

III. Un stipendiŭ de fl. 60 — pe an din fundaţiunea „Marinovici“ pentru studenţiĭ de gimnasiŭ orĭ şcólă reală.

Cererile pentru aceste stipendiĭ aŭ să se înainteze comitetuluĭ central al Asociaţiuniĭ în Sibiŭ (Strada Morĭĭ Nr. 8) până la 5 Septembre st. n. a. c., provĕdute cu următórele documente.

a) atestat de botez.
b) testimoniŭ şcolar pe anul 1898—99.
c) atestat de paupertate.

Cererile întrate după termin nu se vor considera.

Din şedinţa comitetuluĭ central al „Asociaţiuniĭ pentru literatura română şi cultura poporuluĭ român“ ţinută în Sibiŭ la 3 August 1899.

Şuluţ **Dr. Beŭ**
secr. II.

Escriere de concurs.

Reuniunea docenţilor gr. cat. din ţinutul Haţeguluĭ escrie concurs public cu premiŭ de 100 coróne pentru cea maĭ bună „Geografie a comitatuluĭ Huniadórei împreunată cu monografia comunelor, care pentru noĭ Româniĭ sînt de însemnătate istorică.

Operatul (de cel puţin 10 cóle manuscris) pe lângă referinţele topografice şi etnografice va avé să cuprindă pe scurt şi evenimentele istorice maĭ momentóse şi fiind menit pentru lectura poporuluĭ va fi de a se redacta în stil poporal.

La acest concurs pot participa numaĭ membriĭ Reuniuniĭ, operatele cărora vor fi de a se susterne comitetuluĭ central în Haţeg până la 1 August st. n. 1900. Cele incurse după acest termin nu vor fi luate în consideraţie.

Premiul se va conferi numaĭ lucrăriĭ celeĭ maĭ de valóre cenzurate de cătră o comisiune special esmisă din sînul Reuniuniĭ.

Elaboratul premiat va forma proprietatea Reuniuniĭ, cu a căreĭa spese se va şi tipări.

Manuscriptele provĕdute cu motto sînt a se susterne până la terminul fixat însoţite de o epistolă închisă, ce va cuprinde în sine numele şi adresa autoruluĭ.

Din şedinţa comitetuluĭ central al Reuniuniĭ ţinută în Haţeg la 3 Iuliŭ 1899.

Nicolaŭ Nestor
preşedinte.

Ştefan Tarina
notar I.

Michail F. Jubaşiŭ
notar II.

Noutăţĭ.

Din Archidiecesă. On. *Ioan Nicóră* fost admin. paroch. în Berchiş, distr. protop. Turda, a fost strămutat ca paroch în Sînd, în acela-şĭ district. — On. *George Pop,* admin. paroch. în Mihalţ a fost denumit paroch.

Regele Carol al Românieĭ. În timpul din urmă s'aŭ respândit mereŭ ştirĭ îngrijitóre despre sănătatea Maj. Sale Regeluĭ Carol. Călătoriile la Abazzia şi Ragaz se amânaŭ aşa de adese. Săptĕmâna trecută Maj. Sa a fost atins de o gastralgie violentă (bólă de stomach). Ultimul buletin al dr. Theodori vestesce înveselitórea scire, că forţele slăbite revin şi sănătatea Regeluĭ este acum satisfăcĕtóre.

Óspeţĭ distinşĭ. Cu prilegiul manevrelor, carĭ decurg acum în jurul Blaşuluĭ am avut ca óspeţĭ pe prinţul *Windisch-Grätz,* inspectorul general al infanterieĭ, pe *Emil Probst* comandant de corp în Sibiŭ, pe generalul *Moritz Perl* brigadier împreună cu suitele lor. Distinşiĭ óspeţĭ aŭ fost găzduiţĭ de Î. P. S. Dn Mitropolit. Marţĭ aŭ plecat maĭ departe. De present avem aĭ pe brigadirul *Miloş Stojavlovici,* general major în Cluş.

Românĭ distinşĭ. La congresul de higienă şi demografie ţinut în anul trecut la Madrid dl *Dr. Const Thiron,* din Iaşĭ a obţinut diploma de onóre, ér dl *I. Breberianu* din Constanţa, diploma de argint.

Cadeţĭ românĭ Aŭ absolvat şcóla de cadeţĭ şi aŭ fost împărţiţĭ la trupe cu rangul de cadeţĭ aspiranţĭ de ofiţerĭ, următoriĭ tinerĭ românĭ: *Rudolf Authon* la regimentul de infant. Nr. 43, în Viena. *Sabin Bunciŭ* regimentul de inft. Nr. 44 în Budapesta, *Iulius Lissai* regimentul de inft. Nr. 26 în Viena, *Ştefan Millea* regimentul de inft. Nr. 83 în Prenbinge (Herţegovina), *Ambrosiŭ Pĕcurariŭ* regimentul de inft. Nr. 33 în Arad, *Amos Pop* reg. de inft. Nr. 4 în Viena, *Traian Radu* regimentul de bosniac de inft. Nr. 1 în Viena, *Leo Puicu,* reg. inft. 48., *George Viciŭ,* reg. de inft. 42., *Iulian Radu,* reg. inft. 81., *Sibin Târziŭ,* reg. inft. 43., *Mihail Stoica,* reg. inft. 4., *Coloman Demeter,* reg. inft. 69., şi *Aurel Suciŭ,* reg. inft. 61. — ér la artilerie *Ioan Maniŭ* la reg. de div. 17.

Distincţiune. *Csató János* vicişpanul comitatuluĭ nostru a fost decorat de Maestatea Sa la serbarea Iubileuluĭ de 25 anĭ cu ordul corónа de fer cl. III.

Usura de bucate. La timpul sĕŭ am fost arĕtat cetitorilor nostri noul mijloc ce-l folosesc ómenii fără de inimă spre a înşela pe bieţiĭ ţeranĭ nepricepuţi. Mişelia sta în aceea, că cumpĕraŭ de la eĭ bucate şi vin încă înainte de ce acestea ar fi adunate de pe câmp. Apoĭ prin mĕsurĭ şi diferite alte apucăturĭ îĭ ruinaŭ total. În un proces pornit contra uneĭ firme de înşelăciune, agentul principal a fost pedepsit la 3 luniĭ închisóre şi 4 miĭ fl. pedépsă. În alt cas, — după cum scrie „Tribuna“ — un alt agent a fost pedepsit cu 3 luniĭ închisóre şi 3 miĭ fl. pedépsă. Sentinţele acestea aŭ fost aprobate de forurile maĭ înalte. Atragem şi noĭ atenţiunea economilor nostri asupra acesteĭ hotărîrĭ de mare importanţă şi îndemnăm pe ceĭ păgubiţĭ să-şĭ caute dreptate.

Rugare. Rog pe toţĭ aceĭ Prea stim. Duĭ carĭ aŭ primit liste de colectare pentru biserica gr. cat. din Duruşa, să binevoiască a mi le înapoia cât maĭ curêndŭ spre a mĭ puté da samă. *Alesandru Şimon,* preot greco-catolic.

Avis! Dnul *Petru Conda* (Kis-Sebes, Koloz megye) avizézĕ învĕţătorimea şi direcţiunile şcolare despre opul dsale întitulat: „Drepturile şi datorinţele învĕţătoriuluĭ conf.“, ce va apăré în curînd. Într'însul va tracta despre diversele categoriĭ de învĕţătorĭ confesionalĭ, despre salarele, datorinţele lor şi despre tot ce se referesce la şcólă în 14 capitule, între carĭ în cele dóuĕ din urmă va tracta despre şcólele comunale, de stat, civile şi despre preparandiĭ. Peste tot vor fi 250 articulĭ motivaţĭ cu legĭ, ordinaţiunĭ ministeriale, hotărîrĭ curiale şi ordinaţiunĭ consistoriale. Opul espedat franco va costa 2 fl. 10 cr.

Însoţinţare. La dl S. Copşa (în casele fostuluĭ advocat Oltean, str, Lungă) se primesc 2—3 băieţĭ în cost şi cuartir.

Casurĭ de mórte. *Beniamin Densuşanŭ* învĕţător gr. cat. român în Lugoş după un morb greŭ şi îndelungat de plămânĭ provĕdut cu ss. taine a trecut la cele eterne în 16 August 1899, în etate de 27 anĭ. Înmormîntarea s'a întêmplat în 18 August.

Vasiliŭ M. Montani student absolut al claseĭ I-a gimn., după un morb îndelungat împărtăşit cu sfintele taine ale muribunzilor, a încetat din viaţă în 12 Aug. în etate de 12 anĭ. Înmormîntarea a fostîn 14 a l. c.

În veci amintirea lor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Amalrich regele Ierusalimului și cei doi peregrini.

(Narațiune istorică).

(Fine.)

Kuncz însoțit de amicul său sosesce sara târziu în fața castelului propriu așezat pe un precipițiu de stîncî. Spre mirarea lui tóte ferestrile castelului erau luminate, podurile trase, în cât nime nu se putea apropia de intrare. Observându-l sentinela îi întrébă, că ce doresc?

„Deschide bătrâne Wolf! éca éră m'am reîntors a casă, primiți-mĕ și pe mine în șirul óspeților de la serbarea, ce se aranjézĕ în castelul meŭ!"

„Cu adevĕrat ești stăpânul meŭ?" întrebă sentinela. „Cu adevĕrat," rĕspunse Kuncz. „Poftesce slobodĭ podul și vină de te convinge." Podul ajunge jos și de o dată cu dînsul apare și paznicul. „Stăpâne, aĭ sosit chiar bine. Unchiul DTale Ștefan a sosit ierĭ aicĭ și a pretins ca să-ĭ golim castelul, de óre ce are sciri sigure, că DTa aĭ murit în Ierusalim. Noĭ la început ne-am opus, dar dînsul și-a adus tóta servitorimea înarmată, a alungat garnisóna nóstră și pe mine m'a amenințat cu mórte, dacă nu-mĭ voiŭ împlini datorința cu promptitudine. Dar n'aĭ témă stăpâne, garnisóna nóstră e ascunsă aicĭ în pădure de unde în astă nópte voesce să năvăléscă asupra castelului ca să alunge pe unchiul DTale și să ĭea din noŭ în posesiune castelul." „Frumósă poveste," zise Kuncz. „Poți tu să chemĭ garnisóna în cóce?" „În 18 minute e aicĭ. O aduc într'o clipită; până atunci stați unde va ascunși." Ei se depărtă repede, ér cei doĭ cavalerĭ se retraseră sub muchia murului și cu nerăbdare așteptaŭ sosirea servitorimiĭ. Ei sosiră în dată înarmați până în crescet. „Voiți să-mĭ stați în ajutor, ca să-mĭ pot redobîndi proprietatea?" „Până la un picur de sânge, vom fi cu tine," rĕspunseră toți într'un glas. „Urmați-mĭ dar până în antișambră; aicĭ veți aștepta în liniște, până când voiŭ cere ajutor." Cu pași linĭ trecură prin curte și ajung în culina cea mare, unde bucătăresa gătia bucatele cele maĭ alese. În dată ce a zărit dînsa pe peregrin, l-a întîmpinat cu bucurie și l-a rugat să șadă, fiind că chiar acum e mare cină în castel și îl va ospeta și pe dînsul. Kuncz îĭ rĕspunde, că maĭ preferesce să mânânce cu cavalerii. Rĕspunsul acesta ĭ-a dat bucătăresei a înțelege, că peregrinul e un bărbat dintr'o familie distinsă. Ea nu și-a recunoscut stăpânul, fiind că fața lui era acoperită de o barbă stufósă și vócea încă îĭ se schimbase.

„Eŭ vin însoțit de ómenĭ, carĭ vor trece prin culină în antișambră, grijĭ și nu faceți sgomot." În dată întrară servitori. Ea întrebă pe unul dintr'înșiĭ: „Spune-mĭ, cine e peregrinul acesta, care își ĭea aerul de stăpân pe aicĭ." „Este stăpânul nostru Kuncz de Stauffen. Atunci bătênd în pălmĭ voi să-ĭ cadă la picióre, dar dînsul o opri zicêndu-ĭ: „Acum nu e timp; vom vorbi maĭ târziŭ." Apoĭ mergênd maĭ de parte prin anticameră ajung înaintea prânditorului celui mare. Kuncz și Bernhard întrară în lăuntru și făcênd un compliment cavalerilor, carĭ se desmerdaŭ în mâncărĭ și beuturĭ, fără de a fi invitați, se aședară la masă.

Unchiul Ștefan ridicându-se mânios îĭ întrébă într'un ton aspru: „Cine v'a lăsat să întrați în castel?" „Păzitorul," fu rĕspunsul lui Kuncz. „Ĭ-am zis, că-ĭ aduc veste de la stăpânul sĕŭ cavalerul Kuncz de Stauffen; și în dată nĭ-a deschis." „Scire de la nepotul meŭ Kuncz?" „DTa așa dar póte aĭ fost martor al morții sale, de óre ce mie mi-s'a spus, că el nu maĭ trăesce." „Cel ce v'a spus acésta, dle cavaler, a fost un mare mincinos. Kuncz de Stauffen trăesce întreg și sănătos. Acésta o póte mărturisi și amicul meŭ."

„Vĕ spun pe consciință," zise Bernhard, „că Kuncz trăesce, și mĕ mir, cum a avut cine va cutezarea, să rĕspândéscă ast fel de vestĭ."

Unchiul Ștefan a fost omul, care a avut nerușinarea să îmbete pe amiciĭ sĕĭ cu apă rece, spunêndu-le că Kuncz a murit și că regele Ierusalimului ĭ-a trimis lui actul de mórte dimpreună cu testamentul, prin care dînsul este designat de erede universal. Astăzĭ aŭ fost invitați toți prietinii ca să asiste la introducerea lui în ereditate. Dar acum lucrurile se presintă cu totul în altă formă!

Ștefan reculegêndu-se le strigă cu mânie: „Nerușinaților, cum puteți voĭ rĕspândi ast fel de minciunĭ? De bună samă dușmaniĭ meĭ v'aŭ corupt cu banĭ, ca să mĕ compromiteți. În dată să vĕ căratĭ de aicĭ; alt cum vĕ scot cum nu vĕ place!"

„Liniștesce-te și încétă cu amenințările! Stăpânul acestui castel, nu e Ștefan Stauffen, ci nepotul DTale Kuncz, despre care aĭ rĕspândit vestea că a murit!"

„Chiar dacă ar fi așa," mornăi Ștefan; „cu ce drept ați întrat voĭ aicĭ?"

„Étă vom rĕspunde. Te rog privesce-mĕ maĭ de aprópe, póte veĭ recunósce sub barba și vesmintele de peregrin pe adevĕratul Kuncz de Stauffen. Timpul și clima ferbinte din Orient mĭ-aŭ schimbat mult din esterior; dar cu tóte acestea eŭ am rĕmas tot Kuncz, și ca atare sînt stăpânul acestui castel."

Descoperirea acésta lui Ștefan îĭ causă amețelĭ. Într'un târziŭ reculegêndu-se sări ca mușcat de șerpe și răcnind de mânie puse mâna pe sabie.

Cavalerii óspeți stăteaŭ tăcuți de o parte; ei singurĭ nu scieaŭ pe lângă care să se alăture. În urmă voiaŭ să intervină în favorul lui Ștefan, cu care jăfuiaŭ împreună; dar atunci Kuncz îĭ zise: „Unchiule, dacă voescĭ să te mântuescĭ de viață, atunci sînt gata să depun vestmîntul de peregrin și să mĕ lupt cu DTa; ér dacă aĭ de gând să mĕ atacĭ, după cum ți datina să facĭ cu bieții sĕracĭ; atunci te daŭ pe mâna servitorilor meĭ, ca să te părniéscă bine. Prietinilor veniți în cóce!"

De o dată se deschid ușile, întrară servitorii înarmați și declarară în fața cavalerilor, că vaĭ de acela, care va cuteza să se atingă de stăpânul lor. Cavalerii vĕdêndu-se în minoritate aŭ stat pe loc și n'aŭ cutezat nicĭ să se miște.

Kuncz întorcêndu-se spre Ștefan îĭ zise: „Unchiule, să sci, că DTa îmĭ ești vasal! Depuneți sabia și-ți veți de cale, din contră dacă te rățoescĭ am să te aduc la reson; cavernele castelului meŭ sînt chiar potrivite pentru așa ceva."

Ștefan neavênd în cătrăŭ, cătrănit trântesce sabia pe masă și fără să-și ĭea adio, plécă. Cavalerii óspeți se arĕtaŭ a fi pe partea lui Kuncz și goliră păharele pentru reîntórcerea luĭ norocósă.

Dóuĕ luni maĭ târziŭ ceĭ doĭ peregrinĭ vîndêndu-și posesiunile începură să ridice în o frumósă vale aprópe de Dunăre un mare sanatoriŭ; în care aŭ primit sub grije pe toți bolnavii ținutului aceluia. Chiar în anul acesta erupse pestilența, căreia cădură jertfă ceĭ doĭ întemeiătorĭ aĭ sanatorului. Opera începută de dînșiĭ n'a încetat; vécurĭ întregĭ a esistat acest asil; și tot de una s'aŭ găsit suflete nobile, carĭ îngrijaŭ pe ceĭ bolnavĭ.

Graiul poporan.

discurs ținut în adunarea generală a »Asociațiunii«, despărțĕmîntul Blaș, la 1-a Aug. 1899.

Onorată adunare generală!

Motto: *„Limba este martorul viŭ și elocuent al întregei istorii despre némul nostru."*
Max. Müller.

(Fine.)

Alțiĭ, maĭ târziŏr, aŭ făcut *„observățiĭ"* asupra firei limbeĭ românescĭ; *„observățiĭ"* și azĭ prețióse. (Ion. Văcărescu (1788). Paul Iorgoviciu.) Acestia ar fi nimerit calea cea adevĕrată. Dacă s'ar fi cultivat limba ținênd samă de firea eĭ, ar fi avut și resultate salutare. Hiperzelul următorilor înse de a cresce l. română cu orĭ ce preț *numaĭ* în *haine latine,* maĭ târdiŭ în *italiane,* — ca tot ce este ultrat, a născut *direcția* și *școla puriștilor latinisători.* Ei aŭ respectat trunchiul, dar pentru nobilitare aŭ aflat necesară *curățirea radicală* a trunchiului de toți spiniĭ; ér de *spinĭ și ĭérbă rea* în lanul cel mare a limbeĭ românescĭ socotit'aŭ *tot, ce nu-și arĕta vĕdit originea latină* și aplicat'aŭ fără milă sentința de mórte: „ĭérba rea din holdă piĕră!" O mulțime de vorbe înpămîntenite era să fie desmoștenite „veteres migrate coloni", ér în drepturile lor să între legiunĭ — de vorbe — romane. Ușor de zis, greŭ de făcut; căcĭ nime n'are dreptul de a înpămînteni nicĭ macar un cuvînt, numaĭ usul, care este în graiul poporan. Aicĭ este suveranitatea poporului!

Graiului poporan, Dlor, nu i-se póte da direcție de desvoltare. El este caracterul poporului însuși, se póte numaĭ ajuta în desvoltarea-ĭ naturală. Putem inse cultiva pe basa lui o limbă poleită, cultă, avută și frumósă. Dar cum? Greșelile înaintașilor nostri sînt pregătitórele triumfurilor viitóre. Nu vom sĕrăci limba lăpĕdând tot, ce nu este în dicționariul limbeĭ latine; nu vom lăpĕda material bun, trainic, bine asimilat și închegat în graiul poporan. Sînt în acesta, trĕbue să fie, *elemente maĭ vechĭ și de cât limba latină* și a căror presență în graiul dialectal este o probă puternică în istoriă despre originea némului nostru. Aceste sînt *elementele dacice* și *celtice,* de carĭ aŭ trĕbuit să rĕmână și rĕmas-aŭ în graiul poporan — cum vom vedé — ca monumente până acum viĭ, așa cât putem zice cu învĕțatul filolog

Max. Müller: *„limba ne este martorul viŭ şi elocuent al întregeĭ istoriĭ despre némul nostru“.* Étă, Domnilor, însemnătatea graiuluĭ poporan cu ale sale diferenţieriĭ locale, cu elementele sale mestecate genuine cu barbare. Asertele istorieĭ „că némul ţereĭ Moldoveĭ (românescĭ) de unde dĕrază, Din ţara Italieĭ tot omul să crédă“ — cum zice Miron Costin — cum şi acele despre popórele, cu carĭ am conlocuit află „martoriĭ viĭ şi elocuenţiĭ“ în graiul poporan. Una este o naţiune cu limba sa. De aceea: căutând după popóre antice le aflăm în limbagiĭ vechĭ şi cine studiézĕ limbagiĭ vechĭ, află popórele carĭ le-aŭ vorbit. — Să cercăm în dialectele nóstre poporane urme de limba popórelor, cu carĭ spune istoria, că am locuit împreună, saŭ carĭ aŭ locuit odinióră prin ţerile, unde azĭ locuesc românĭ.

E faptă, că înainte de Dacĭ şi Geţĭ aŭ ocupat aceste locurĭ Celţiĭ, popor de origine aricĕ (indo-european), care cu 3 secli a. Chr. s'a revĕrsat peste centrul Europeĭ, până în Irlanda şi în Asia mică. Trebuit-a să rĕmână din limba lor numirĭ de munţĭ, rîurĭ, locurĭ, şi aceste prin tradiţiune orală să se străpună la popórele, carĭ le-aŭ luat locul.

Vom produce câte va esemple din *sanscrită,* basa limbilor indo-europene şi din *celtică,* ramură indo-europénă. [1])

a) *Numirĭ topografice* din limba *sanscrita* şi *celtă:*

Ardeal, în sanscr. (şi celt.) *ard* = pămînt (terra, Erde); *all* = înalt; ţară ridicată = podeiŭ.

Criş, probabil *dac.* (= eran. karsi = arătură, pămînt arat).

Mureş, *celt.* mare; *apă mare, lină.* Mureş, Mureş *apă lină“* zice cânteculu. După alţiĭ [2]) *Maris* este dacic.

Olt (Aluta), *celt.,* = apă adâncă, rad. All (înalt). **Aluta,** după alţiĭ este *dacic,* [3]) ar însemna: *care se varsă repede.* Românul cântă: „Oltule, rîŭ *blăstĕmat, Ce viĭ aşa turburat?* Aprópe de idea: *„se varsă repede.“*

Jiu, *celt.,* apă *iute: jil.*

Gurghiu, *celt.* = munte frumos, gour = înălţime; gura = frumos.

Arad, *sanscr.* = plug.

Reteag, *celt.* casa (locuinţa) ducelui; *rhi* = cap, conducĕtoriŭ; *tigh* = tectum, domus.

Rocna (Rodna), *celt.* roc = stîncă.

Torda, Turda, *celt.* torth = turtă, pâne.

Tŭr, *celt. tir* = ţarină, terra.

Rădĕcina numeluĭ propriŭ *Valach,* cu care ne-aŭ poreclit străiniĭ, este *celtică: val, vol,* = lat. *vale-o,* corĕspunde cu galicul Gal (*ital.* galiardo), Galli, Vallitezĭ, eroĭ.

b) *nume apelative.*

α) din limba *sanscrită:*

1. **alévea,** *sanscr.* **aiva** = aievea, în faptă.
2. **bală,** în *„bală* (bălaur) *de şerpe: sanscr. balâ* = tărie, putére.“
3. **ban,** de origine ilirică, din *persana:* banu = regină; în *illir.* ban = rege, ban (bănat). Dacĭi de origine traco-illirică ne-aŭ putut străpune vorba *ban,* numit ast fel, póte de la chipul domnitoriuluĭ.
4. **cote,** vorbă dialectală, camaşă, *sanscr.* kud, kut.
5. **aciua,** a se —, *sanscr. ciaya; cimbr.* cae = casă.
6. **dădul,** mai mult saměnă cu *sanscr. dadau,* din care s'a făcut latin. dedi.
7. **divăr,** pron. bănăţan, *givăr, sanscr.* dévr = cumnat.
8. **hordidan,** (Someş) = june, voĭnic, *sanscr.* hardayan = inimă.
9. **jară** (Jiu), pădure tăiată, tăietură; *sanscr. jarâ* = bĕtrâneţe; pădurea bĕtrână se taie.
10. **cotcă** (mince), *sanscr. caucas* = glob.
11. **căulă,** Topliţa, podişor, luntrişóră; *sanscr.* cavabula; conf. lat. gaulum, luntrişóră.
12. **leópă,** vulg. passim, palmă, *sanscr.* alapa.
13. **lipesc,** *sanscr.* lipas = cleios; răd. *lip* = lip-esc.
14. **pălit,** *sanscr.* palitas.
15. **plută,** *sanscr.* plutas = fluid, curgĕtor.
16. **sir,** rînd la móră, şir, *sanscr. sirâ.*
17. **udi** (ţ. Haţeg. Jiu), rĕmân (în apoĭ) *scr. udi* = eşi.
18. **urni,** *scr.* urj = urge-o, împing.
19. **vătăşi,** dialect. vulg. a se uni, *sanscr. vatis* = legătură.

β) din l. *celtică:*

angarie, *celt. anger,* greutate.

Balc, Bâlc, Bulc, n. pr. *celt.* balc = maiestos, superb.

galbin, *celt.* galb, calb = gras, spune Suetoniu, în Galb., că pe împĕratul Galba l-aŭ numit aşa Galli, fidcă era prea gras, „quem Galbam Galli vocant.“

cămin, cimbr. caman.

crosna, crugna, **în crosna,** breton, crohen, crochen; med. lat. crusna.

ciovalĕ, (România, Creangă) *celt.* cyvoeth = averi.

nană, *celt.* ain, nain = aceea-şi.

mârţogă, cal rĕŭ, slab; *celt. mar* = cal.

ţol, *celt.* teliw (man-tello).

ţiţă, *celt.* teth.

întră, răd. *celt.* trev = căsuţă.

spată, *celt. yspawd, ysbat.*

Sînt de părerea, că atât cele de origine sanscrită, cât şi numirile topografice de rădăcină celtică ne-aŭ venit prin mijlocirea Dacilor.

γ) din limba *Dacică:* de cum va Albanesiĭ sînt de aceea-şi familie limbistică cu Dacii, cum cred mulţi învĕţaţi filologĭ, apoĭ ne-aŭ rĕmas cuvintele, ce le avem comune cu Albanesiĭ. Étă unele: abur, brad, buză, bróscă, căciulă, grumaz, încălez, îngăimat, leurdă, (all. mont. L.) mendre, năpârcă, părău, sat, şopârlă, susaiŭ, tócă, urmă, văpaie, vatra — după Cihac, la carĭ eŭ a-şi mai adauge: chică, cimbru, mătăcină, scaiu, urzică, mur (plântă), apă, şi num. propr. Azuga, din răd. *az* = şerpe, şi sufiss. *ug.*

Nu vĕ ostenesc atenţiunea cu resturĭ din l. *oscă,* care, — cum observă istoricul Cesare Cantu, „după ce apuse maestatea Romeĭ, l. oscă a vieţuit cu vulgul rĕmas“ şi a devenit mama dialectelor italiene, vulgare. Nu produc esemple nicĭ din l. slavă, din care avem o mulţime, parte împământenite şi devenite necesarĭ, parte superflue. Istoria ne spune, că odinióră am locuit cu Slaviĭ. Aşa mărturisesce şi mulţimea cea prea mare de numirĭ topografice slavone. Las, că din abundanţa elementelor slave în graiul poporan s'ar puté trage conclusiunĭ în favorul autochtonieĭ nóstre, relev numaĭ, că din cele citate ne putem convinge despre însemnătatea limbeĭ poporane, cu varietăţile-ĭ dialectale, chiar şi pentru istoria némuluĭ românesc. Dar sînt şi ponderóse motive *literarĭ,* pentru păstrarea în scris a vorbelor şi espresiunilor dialectale, respective pentru adunarea lor. În acest respect ne aŭ premers cu esemplu fraţiĭ Italienĭ, carĭ studiându-şi ale lor, cam 20 dialecte vorbite şi scrise, aŭ compus zecĭ de vocabulare dialectale, prea folositóre, chiar necesare, pentru studiul sciinţific al limbiĭ.

Constatăm cu bucurie, că noĭ româniĭ de sub corôna stulUi Ştefan am şi început studiile dialectale, adunând texturĭ din graiul viŭ, carĭ sînt de o importanţă extremă, pentru că: *„limba în dialecte 'şi trăesce viéţa adevĕrată şi naturală,“* observă Max. Müller. *Filologia, Literatura, Istoria şi Etnografia* în studiile dialectale aŭ isvor abundant. Provincialismiĭ vin a dese orĭ în ajutoriul filologieĭ, când se esplică monumente vechĭ; graiul poporan cu ale sale apucăturĭ simple şi naive înviorézĕ literatura de artă; productele geniuluĭ poporan sînt pentru etnograf date sigure, oglinda sufletuluĭ poporuluĭ; elementele heterogene şi exotice din graiul poporan dialectal sînt martoriĭ viĭ şi elocuenţiĭ aĭ istorieĭ. Să ne interesăm cu toţiĭ de acest tesaur încă ne-esploatat. Să studiem graiul cel pitoresc al poporuluĭ, căcĭ timpul este, să clădim edificiul limbeĭ nóstre pe base naturale. Să înceteze o dată şi mania franţusismilor şi introducerea cu duiumul a neologismilor acolo, unde nu avem nicĭ o lipsă. Dlor, iertaţi-mĭ aicĭ o mică parantesă. Un scriitoriŭ, comet noŭ pe orisonul literatureĭ, în francomania sa când vrea se zică: nu adaugă atributul *„buni“* lângă substantivul scriitorĭ („Familia“ Nr. 27 1899) nu folosesce vorba adaug; nu zice *adaugă,* — ci **ajută,** (fr. ajouter): „aicĭ nu mai zice „bun“, — nicĭ nu *„ajută“* „buni“. Curată *paradă* cu sciinţa limbeĭ francese! „S'a franţuzitu-se băiatul“ — ar zice anecdotariul nostru. Să scótem, dlor, din isvorul cel limpede şi răcoritoriŭ al graiuluĭ poporan şi vom vorbi şi scrie limbă neaoşă românéscă, de care esclamă poetul „Mult e dulce şi frumósă!“ Învĕţaţi şi literaţi, autorĭ şi scriitorĭ! De ce limba strămoşéscă noĭ să o lăsăm? Individĭ şi societăţi, asociaţiunĭ literare culturale, puneţi umĕr la umĕr şi de nu „voiţi ca să roşéscă ţêrna ce o călcăm,“ — să ne facem o detorinţă cătră limba nóstra, conlucrând şi ajutând, să se adune materialul de limbă poporană, base literatureĭ şi cultureĭ poporuluĭ român. Şi în urmă, să fie testamentul nostru literar cela al banuluĭ Ĭenachiţă Văcărescu, *„nemuritoriul* cinstitoriŭ al Patrieĭ şi limbeĭ românâne“:

„Urmaşilor meĭ . . . . . ,
„Las vóuĕ moştenire
„Crescerea limbiĭ românescĭ,
„Şi a patrieĭ cinstire!“

Blaş, 1 Aug. 1899.

Alesiŭ Viciŭ.

Bibliografie.

Jertfa creştinilor. *Comentar al liturgiilor bisericiĭ grecescĭ* compus de *Dr Victor Szmigelski.* Tomul I. Întroducere dogmatică. Cu aprobarea Preaveneratuluĭ Ordinariat mitropolitan de Alba Iulia şi Făgăraş. Blaş 1897. Tipografia seminariuluĭ archidiecesan. Pag. 230 în 8. Preţul 1 fl. 5 cr. saŭ 2 leĭ 20 banĭ. Editura auctoruluĭ.

---

[1]) După: Sulzer »Dialetti romanici« Trento, 1855.

[2]) Tomaschek, cit. Királyi P. Dacia I, 228.

[3]) Idem, ibid.

Manual de Psichologie şi Logică pentru clasa VIII a şcólelor medie edat de *Dr Vasile Hossu*. Blaş. Tipografia seminariului archidiecesan. 1898. Preţul broş. 1 fl. 20 cr.

Posta Redacţiunii. *Abrud* neputênd fi atunci, şi-a perdut rostul *Dlui A. S.* prea târziu pentru numĕrul de faţă

Editor şi redactor rĕspundĕtor:
Dr Vasile Suciu.

(39) 1—1

Concurs.

„Comitetul Reuniunii femeilor române gr. cat. din Blaş“ escrie concurs pentru conferirea alor 11 ajutóre. a nume: 2 de câte 40 fl., 4 de câte 30 fl. şi 5 de câte 20 fl. v. a.

La aceste ajutóre. cari se daŭ pe anul scol. 1899—900. pot concurge fetiţele române gr. cat. cari vor studia în Blaş.

Concursele provĕdute cu carte de botez, testimoniŭ scolastic şi atestat de paupertate, să se trimită la presidenta Reuniunii, *cel mult până în 15 Septembre n. 1899.*

Blaş, din şedinţa Comitetului Reuniunii femeilor, ţinută la 2 Iulie 1899.

Aurelia n. **Solomon** presidentă. Dr **A. Cheţian** secretar.

Sz. 2750—1899. (40) 1—1

Pályázati hirdetmény.

Alsófehér vármegye balázsfalvi járásában Sorostély község székhelylyel ujonnan rendszeresitett és 400 frt fizetéssel. természetbeni lakással és 60 frt dologi kiadással javadalmazott segédjegyzői állásra. melylyel az anyaköpyvvezetői teendők önálló vezetése is össze van kötve, ezennel pályázatot hirdetek.

A kérvények az 1883. évi I. t. cz. 6. §-a értelmében iőlszerelve hozzám folyó évi Szeptember hó 15-ig benyujtandók.

A választást folyó évi Szeptember hó 20-án d. e. 10 órakor Sorostély község házánál fogom megtartani.

A Szolgabirói hivatal.

Balázsfalván 1899. évi Aug. hó 17-én.

Simonffy Alajos
főszolgabiró.

Nr. 4252—1899. (37) 2—3

Escriere de concurs.

Până în 8 Septembre n. 1899 se publică concurs la următórele stipendii din fundaţiunile archidiecesane:

I. *Din fundaţiunea Şuluţană.*

Dóuĕ stipendii de câte 400 fl. v. a. unul folosit de Ioan Rece, care a obţinut diploma de doctor în medicină şi altul de Liviŭ Cigărean, care a absolvat sciinţele juridice, ambele destinate pentru juriştĭ şi medicinişti la universitatea din Budapesta, orĭ la altă universitate in provinciele austriace, *patru stipendii de câte 200 fl. v. a.* folosite de juriştii absoluţi Semproniŭ Muntean, Basiliŭ Crişan, Ioan Coţofan, şi Victor Pop, tóte destinate pentru juriştĭ la universitatea din Cluş; *cinci stipendii de câte 100 fl. v. a.* folosite de Camil Negrea, Simeon Sbârcea şi Victor Pop gimnasiştĭ absoluţi şi de gimnasiştiĭ Ioan Agârbicean, şi Virgil Radeş carĭ nu şi-aŭ legitimat progresul la timpul sĕŭ, tóte destinate pentru gimnasiştĭ în clasele superióre; — *dóuĕ stipendii de 60 fl. v. a.*, unul folosit de gimnasistul absolut Iuliŭ Tătar şi cel alalt de gimnasistul Vasile Fulicea, care nu şi-a legitimat progresul, ambele destinate pentru gimnasiştĭ în clasele inferióre.

Ceĭ ce doresc a obţiné vre unul din stipendiile de mai sus aŭ să întrunéscă următórele condiţiuni:

1. Că sînt români gr. cat. miserĭ, născuţi în Transilvania;

2. că pe lângă purtare morală bună aŭ din studiĭ calculĭ de eminenţă;

3. dintre concurenţi vor avé preferinţă, carĭ vor poté dovedi, că sînt consângeni cu piul fundator, spre care scop trebue să producă atestat compus de respectivul oficiŭ parochial, care să cuprindă tabela genealogică esact dedusă:

4. Concurenţiĭ să alăture la *cererile scrise şi subscrise de mâna lor proprie,* testimoniu şcolastic în copie autentică, carte de botez, atest de paupertate, testimoniŭ medical şi să numéscă expres institutul, la care şi unde vor continua studiile în anul 1899/900.

II. *Din fundaţiunea Vancea „cassa archidiecesană.“*

Un stipendiŭ de 300 fl. pentru studenţi de la universităţi şi institute politechnice mai înalte, şi *treĭ stipendii de câte 50 fl.* destinate pentru elevĭ preparandialĭ în Blaş orĭ la altă preparandiă română gr. cat. Cererile să fie instruite ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

III. *Din fundaţiunea „Ciparia.“*

Un stipendiŭ de 100 fl. folosit de gimnasistul absolut Ioan Belan şi *un stipendiŭ de 50 fl.* folosit de gimnasistul Ioan Dicu, care nu şi-a legitimat progresul. Cererile să fie instruate ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

IV. *Din fundaţiunea David Br. Urs.*

Dóuĕ stipendii de câte 100 fl. v. a. folosite de gimnasistiĭ Sigmund Nandra, care n'a arĕtat progres suficient, şi Aureliŭ Bunea, care nu şi-a legitimat progresul. Concurenţiĭ aŭ să dovedéscă cu carte de botez, că sînt greco-catolicĭ născuţi în vre una din comunele arondate în comitatele Făgăraş, Sibiŭ şi Hunedóra, cu atestat medical, că sînt deplin sănĕtoşi, cu atestat de frecuentare, că sînt şcolarĭ în prima clasă a gimnasiului gr. cat. din Blaş şi că aŭ portare morală bună şi fac progres în studiĭ, şi că sînt saŭ pot fi susceputi în seminariul junimeĭ gr. cat. din Blaş.

V. *Din fundaţiunea „Alutan.“*

Patru stipendii de câte 60 fl. v. a. şi anume: unul de noŭ înfiinţat, al doilea folosit de juristul Iuliŭ Pordea, care a obţinut stipendiŭ din altă parte, al treilea folosit de juristul Teofil Dosa, care nu şi-a legitimat progresul, şi al patrulea folosit de gimnasistul Sabin Nemeş, care nu şi-a legitimat progresul; mai departe *treĭ stipendii de câte 40 fl.* din carĭ unul folosit de gimnasistul absolut Alesandru Bodea, altul de gimnasistul Aureliŭ Iuga, ca nu şi-a legitimat progresul, şi al treilea de şcolariul Ioan Cugeşteşiŭ, care asemenea nu şi-a legitimat progresul. Cererile aŭ să fie instruite ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

VI. *Din fundaţiunea „Chirilă.“*

Dóuĕ stipendii de câte 33 fl. 75 cr. folosite de gimnasiştiĭ Petru Gruia şi George Bărbat, carĭ nu şi-aŭ legitimat progresul. Cererile să fie instruite ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

VII. *Din fundaţiunea „Partenie Moldovan.“*

Un stipendiŭ de 40 fl. folosit de şcolariul Ioan Voicu, care nu şi-a legitimat progresul. Cererile să fi instruite ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

VIII. *Din fundaţiunea „Cercul Orăştieĭ.“*

Un stipendiŭ de 40 fl. v. a. la care pot concurge numaĭ studenţi românĭ gr. cat. carĭ cercetéză gimnasiul gr. cat. din Blaş orĭ vre o academie de drepturĭ şi sînt născuţi în vre una din comunele următóre ale cercului Orăştieĭ şi anume: Şibot, Orăştióra de jos, Balomir, Binţinţ, Beriŭ, Cióra, Vinerea, Orăştióra de sus, Grid, Ghialmar, Castĕŭ, Dâncu mic, Ocolişul-mic, Totia mică, Costeşcĭ, Cugir, Ieledinţi Ludescĭ, Măgura, Martinescĭ, Bucium, Dâncu-mare, Totia mare, Spiniĭ, Pricaz, Petriniŭ, Pişchinţ, Repaş, Romos, Romoşel, Şibişelul-vechiŭ, Serĕca, Tămăşésca, Tărtăria, Turdaş, Turmaş, Vaideiŭ, Simeria. Cererile să fie instruite ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

IX. *Din fundaţiunea Ramonţai.*

Un stipendiŭ de 315 fl. v. a. folosit de Eugeniŭ Porea, care a absolvat studiile medicale, *un stipendiŭ 100 fl.* folosit de juristul absolut Ioan Chirilă; *patru stipendii de câte 84 fl. v. a.* folosite de technicul George Voda, medicinistul August Leméný şi juriştiĭ Samoil Vlădone şi Emanoil Mocean; *treĭ stipendii de câte 63 fl. v. a.* folosite de gimnasiştiĭ Silviŭ Brândieŭ, Ioan Câmpean şi Eugeniŭ Rus, carĭ nu şi-aŭ legitimat progresul în studiĭ.

Cererile să se instrueze întocmaĭ ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

X. *Din fundaţiunea „Vajda.“*

Un stipendiŭ de 70 fl. folosit de juristul Vasile Muste, care nu şi-a legitimat progresul. Cererile să fie instruite ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

Blaş din şedinţa consistorială ţinută în 12 August 1899.

Victor Mihályi
Archiepiscop şi Mitropolit de Alba Iulia şi Făgăraş.

Anunţ.

Stimaţilor părinţi aĭ băieţilor studioşi în Blaş!

Aduc la cunoscinţa stimaţilor părinţi aĭ băieţilor studioşi în Blaş, cumcă mĭ-am întemeiat prăvălie de modă de primul rang pentru dame. domnĭ şi băieţi. Provĕdut fiindu-mĭ depositul cu articliĭ ceĭ mai necesarĭ, mai eleganţi. mai soliḑi; servesc domnilor studenţi şi eleve a şcolei de fetiţe, în specie: cu vestminte gata de tot soiul, plapome, albiturĭ. cămeşĭ, manchete, cravate, mănuşĭ, materie pentru vestminte, etc.. pe lângă serviciŭ prompt cu preţurile cele mai scădute şi mai ieftine. Ocasiunea fiind tare favorabilă stimaţilor părinţi, rog pentru sprijin binevoitor:

Blaş, August.

Székelyhidy János
negustător.

(38) 2—2

(30) 7—10

Fabrica
de
Cement-Portland din Braşov
recomândă fabricatul sĕŭ de
„Cement-Portland“
garantând pentru calitatea cea mai bună.

Se află de vîndare cu preţul cel mai ieftin la

„Consum“
societate comercială pe acţiĭ Blaş.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul IX. Blaş 2 Septembre 1899. Numĕrul 35.

Şcóla.

Se începe un alt an scolastic şi cu el se face un paş înainte în educarea tinerimei. Bărbaţi de şcólă şi cei ce aŭ în mână crescerea tinerimei se îngrijesc şi îşi bat capul nu-i vorbă ca să afle modul şi metodul cum ar puté să facă, ca tinerimea să-şi câştige cunoscinţe din ce în ce mai multe. Că apoi întru adevĕr ajuns'aŭ la resultatul dorit, ori dóră s'a produs numai din tóte o scórţă de tot subţire, fiind că *pluribus intentus minor est ad singula sensus,* nu vréŭ să cerc. Ceea ce trebue să preocupe pe ori cine este, că óre cunoscinţele ce şi le însuşesc tinerii sînt ele cu totul conforme cu adevĕrurile eterne, ori mai bine zis înaintarea în cunoscinţe se face ea paralel cu înaintarea în vîrtuţile creştine?

Durere! Metódele nóstre moderne se ocupă cu tóte numai cu Dumnezeŭ nu. Îi se spune băiétului despre lucruri, ce aŭ esistat vre odinióră, dar din cunóscerea cărora tare puţin folos va trage, ca să nu zic, că nimica. Îl fac să-şi bată capul cu lucruri imaginare, ér cestiunile cele mai importante cum e cunóscerea proprie şi scopul lui pe pământ, se negligă cu totul. Adecă ce zic? Nu se negligă lucrurile acestea se încredinţéză cathechetului ca el să propună elevilor cunoscinţele acestea „ruginite". Învĕţătoriul ori profesorul, în casul cel mai bun, nu spun nimica despre lucrurile acestea. Ér dacă zic ceva, în cele mai multe casuri îşi deschid gura numai ca să le pótă batjocori, numai ca să spună că nu sînt tocmai aşa. Vor vorbi póte unii şi despre auctorul naturei, dar despre legile, despre preceptele lui vor tăcé, ori vor vorbi dacă nu cu cuvinte cel puţin cu fapta. Viaţa lor de multe ori este ca şi când nu ar fi fost conduşi la isvorul nascerii de a dóua, legi bisericesci, post, biserică pentru unii nu esistă şi apoi să te miri când vedi că o parte a tinerimei călcă pe urmele învĕţătorilor? Pasiunile isbucnesc, creştinismul opresce ca să le dai frîŭ liber, *nitimur in vetitum*, şi esemplele te trag: *exempla trahunt.* Educaţia e gata.

Învĕţătoriul şi-a ostenit plămânile timp de nu sciŭ câţi ani, preotul a ostenit la şcólă nu sciŭ de câte ori pe **sĕptĕmână, ér tinĕrul în decursul anilor** încă a căpĕtat ceva spoitură de sciinţă câte unul încă şi câte o faţă palidă, ochi cufundaţi, mers bĕtrânesc şi când îi ese câte un perişor pe faţă, vedi într'însul ignoranţa copilăréscă împreunată cu superbia falsilor profeţi. Va merge mai de parte şi după încă vre-o 10 ani de studiŭ îşi va face esamenele, îşi va începe cariera; înarmat fiind cu vîrtuţile laice el nu va fura, nu va pune foc niměnuĭ. E om de omenie.

Şcóla aceea nu a avut intenţiunea ca din tinĕrul acela să crésca crâsnici, părinţii nu aŭ avut de cuget ca din fiii lor să facă sfinţi, ori călugĕri, ei aŭ voit ca crescerea tinerelor mlădite să fie încredinţată unor ómeni, cari sînt cu mult mai superiori de cât să se ocupe cu bagatelele religióse. Fie învĕţătoriul credincios ori necredincios, copii învaţă pe o formă, ba de multe ori sînt mai buni, cei ce aŭ ieşit de sub mâna celor necredincioşi, aşa spun unii. Căci dór astăzi a ieşit din modă, ca copiii să priméscă o educaţie călugărésca. Tinerii trebue să fie liberi, trebue să înveţe cum să se pórte în societate, să aibă manieri graţióse, să scie face glume, ţinuta corpului elegantă, vócea plăcută. Aceste tóte să le facă la vĕdul ómenilor, ér a casă, ori când nu-l vede nime? Atunci póte să despreţuéscă părinţii şi pe deaprópele, póte să fie necredincios, póte să pună în praxă tot rĕul, ce l-a învĕţat şi să devină şi el învĕţătoriŭ cu fapta pentru alţi. Prin asta nu devine mai puţin educat, ba de multe ori tocmai prin acestea se arată mai cult.

Preotul va puté să predice adevĕrurile eterne, cele din urmă ale omului, şi „educat"-ul nostru îl va şi asculta cam o dată pe an, dacă nu va fi prea cald saŭ prea frig în biserică, ca să-l audă cum vorbesce. Preotul trebue să-şi facă datorinţa, poporul trebue ţinut în frîŭ prin amenin̦area cu iadul şi altele asemenea, va zice, ér el? La el viaţa de animal s'a

---

Feuilleton.

Ĭubire frăţéscoă.

(Continuare.)

Tu aicia, soră? . . . zise Nicu după un restimp, când emoţiunea a mai încetat. Mulţămesc lui Dumnezeŭ, că te am vĕdut érăşi, şi acum pot să moriŭ ferice!

Să mori? Şi eŭ am venit a nume să te scap.

Mânile! Dă mânile în cóce . . . Dómne Dumnezeule! Încătuşat ca un criminal.

Ce faci Florică! Să nu perdem în încercări zădarnice scurtul timp, ce ni s'a dat să fim la olaltă.

Ce fac eŭ? Taiŭ legătura acésta . . . Oh! când e vorba, ca să vin în ajutoriul tĕŭ, eŭ sînt ca un leŭ . . .

Sĕrmană soră! Tu te apuci de un lucru zădarnic.

Vedi păzitoriul . . . linişte!

Nicu într'adevĕr era păzit de un soldat, care putea să spioneze ori ce mişcare pe o ferestuică, din uşa închisorii. El se preumbla în sus şi în jos prin ambit, şi de câte ori ajungea la uşa prinsoneriului, privia în lăuntrul închisorii. Cu tóte acestea Florica având la sine o părechiă de fórfeci bune, până când paznicul s'a preumblat prin părţile mai depărtate ale ambitului, ea a fost liberat din legături mânile şi piciórele.

Şi ce vrei tu să faci soră dragă?

Cum? óre eŭ nu am venit aci ca să te eliberez.

Şi pe când el îi réspundea, că aşa ceva e imposibil, ea îşi continuă discursul.

Da! Tu vei fi libĕr! Îmbracă-te în hainele mele, fugi, şi mĕ lasă pe mine în locul tĕŭ. Póte că Dumnezeŭ a nume ne a făcut aşa de asemeni ca să poţi scăpa.

Şi me crezi aşa de slab de înger soră dragă, ca să-mi cumpĕr viaţa cu preţul vieţei tale?

Şi vor fi ei aşa de dejosiţi ca să conducă la locul de perdare o femee? Apoi locotenentul Albert e aci . . . din bunăvoinţa lui mĕ vedi tu aici . . . el nu mĕ va lăsa să me împusce . . . eŭ sînt sigură!

Eşti sigură?

Fórte sigură! De altmintrea dacă moriŭ tu, voiŭ muri şi eŭ: dar să încercăm să trăim amĕndoi!

Aĭ dreptate! replică Nicu, care de o dată îşi câştigă tot curajul de mai înainte. Îţi mulţămesc soră dragă! Numai cu acéstă condiţiune primesc jertfa ta, dacă sórtea ta va fi şi a mea.

Florica în decursul acestei convorbiri, s'a folosit de tot momîntul. Când paznicul se apropia, ea rĕmânea nemişcată, când el se depărta tóte puterile îi eraŭ concentrate la lucru. În fine se desbumbă şi mantéua în care era învăluită căzu la pământ şi se presentă fratelui în haine întru tóte asemenea cu hainele lui, apoi reluând mantéua, luându-şi pălăria şi vĕlul, mai curînd de cum s'ar zice le potrivi după Nicu, şi se puse în locul lui.

Oh! că nu te vor recunósce. Nu! Fii sigur, zicea plină de bucurie, din carea însĕ totuşi se vedea un semn de frică. Vedi! Uitându-mĕ la tine Nicule. mi se pare, că mĕ vĕd pe mine însă-mi. Bagă de samă cu deosebire la vóce, fă-o pe cât se póte mai dulce . . . şi dacă tu îmi vrei binele, trecând pe lângă Albert zi-i vre o vorbă bună. El e demn de aşa ceva.

Apoi amĕndoi sculându-sĕ, se sufundară în o rugăciune profundă cerând ajutoriul lui Dumnezeŭ în gréua întreprindere şi rĕmaseră în statul acesta până când paznicul

prefăcut în a dóua natură, şi-a format principiĭ după modul sĕŭ de viaţă, aşa că dacă ar trebui să se întîmple ceva schimbare, acésta ar fi ca evangelia să se acomodeze după el, ér nu el după evangelie.

Acestea sînt ródele, de cele mai de multe orĭ, ale uneĭ educaţiunĭ moderne primite în şcólă. Şi când vedem, că bóla acésta cuprinde din ce în ce mai mult teren în societate, când ómeniĭ pĭĭ devin tot mai rarĭ, nu putem să nu revocăm în memoria părinţilor datorinţa ce o aŭ de a se îngriji de crescerea fiilor lor nu numaĭ în cele profane, ci şi în cele religióse. Fără de crescerea acésta omul nu numaĭ că nu-şĭ póte ajunge ultimul sĕŭ scop, dar nicĭ bun cetăţan nu póte să fie. Acésta să o facă în interesul propriŭ, ca în óra morţiĭ să nu fie constrînşi să constate cu lacrĕmile în ochĭ, că fiiĭ lor umblă pe căĭ greşite şi pentru ca acestia să nu pótă avé motiv de a-ĭ acusa înaintea Judecătoriuluĭ de negligenţă culpabilă. Şi după ce şcóla contribue fórte mult la viĕţa omuluĭ să bage bine de samă în mânile cuĭ îşĭ încredinţéză urmaşiĭ.

Preoţiĭ încă să-şĭ împrospeteze datorinţa ce o aŭ de aşĭ pasce turma în aceste timpurĭ grele, când la tot pasul daĭ de esemple rele şi învĕţaturĭ perverse. Acésta să o facă eĭ înşi-şĭ şi să nu lase catechisarea în grija unor ómenĭ de multe orĭ necunoscuţĭ, căcĭ datorĭ sînt să rĕspundă pentru oile perdute din negrija lor. Ér aceia, cărora li s'a încredinţat educarea tinerimeĭ, aducă-şi aminte de cuvintele unuĭ eminent publicist frances, la tot casul nesuspect, Guizot, care vorbind despre educarea tinerimeĭ le spune că şi aerul din şcólă trebue să fie plin de ideile religióse, pe carĭ să le absórbă şcolariul şi carĭ să pătrundă prin toţĭ poriĭ persóneĭ luĭ. Moralitatea, religiunea nu e o sciinţă, carea s'ar puté învĕţa dacă îĭ se asemnézĕ şi eĭ loc în împărţirea órelor. Nu! Ea trebue inspirată şi rĕspirată cu tótă ocasiunea.

Dacă toţĭ factoriĭ competenţĭ îşĭ vor îndeplini obligaţiunile, atuncĭ vom avé creştinĭ buni, cetăţenĭ conscienţioşi şi nu vom fi siliţi ca atuncĭ, când avem lipsă de medicină să alergăm, din lipsa de încredere, pe la farmaciĭ călugĕrescĭ, cum a făcut nu unul dintre inimiciĭ şcolilor confesionale.

Un circulariŭ. Posta ne-a adus de la Oradea-Mare următoriul circulariŭ:

Iubiţilor în Christos fraţi! Nr. 2911—1899. De şi, în cas de nedumerire, fiesce care preot diecesan este îndreptăţit a cere de la Ordinariat, cu modestia cuvenită, deslucirile necesare pentru eventuala liniştire a consciinţeĭ sale; dar fiind că Ordinariatul nu pentru aceea dă ceva ordinaţiune, ca adresaţiĭ să aĭbă ce combate pe calea jurnalisticeĭ, ci ca să se acomodeze aceleia; după ce alt cum încă nu e lucru cuvenincios, ca Ordinariatele pentru dispuseţiunile sale, să se demită cu subalternii sĕĭ, în polemiĭ jurnalistice, ci pe ceĭ renitenţĭ are să-ĭ îndrume la ordine: Parochuluĭ din Sasarĭ, On. Alesiŭ Pop, prin aceste i-se reprobézĕ îndrăsnéla, cu carea, în Nr. 34 din 26 August a. c. al „Uniriĭ", în numele „supuneriĭ canonice (jurate) Archiereuluĭ nostru", s'a rĕsculat contra dispuseţiunilor circularie ale acestuĭ Ordinariat episcopesc de sub 14 August a. c. Nr. 2789, pentru că acésta nu e nicĭ „modestiă clericală", nicĭ semn de „supunere canonică (datorită) Archiereuluĭ nostru". — Forul apelătoriŭ competent, în ordinea hierarchică, nu e publicul cetitoriŭ, orĭ cât de ales, al „Uniriĭ", la carele se provócă Frăţia Sa. — Demagogia şi anarchia nu-şĭ pot aroga şie-şĭ îndreptăţire, nicĭ pe terenul bisericesc.

Oradea-Mare, 28 August 1899.

Dr. Augustin Lauran, m. p.
vicariŭ gen. episcopesc.

Statistica Universităţiĭ din Budapesta. În zilele trecute a apărut statistica studenţilor universitarĭ înscrişĭ la cele 4 facultăţi ale Universităţiĭ din capitala ţăriĭ. După datele ce ni le presentă, numĕrul universitarilor în anul scolastic trecut a crescut, urcându-se ceĭ înscrişĭ la frumósa cifră 5252. Dintre aceştia partea cea mai mare 71·27 % (adecă 3743) s'aŭ înscris la facultatea juridică, ér restul s'a împărţit între facultatea de medicină 12·13 % (637), cea de litere 14·87 % (781) şi teologie 1·73 % (91). Statistica nu ne spune naţionalitatea tinerilor, ci îĭ împarte numaĭ după confesiune, dar e destul şi atâta ca să vedem, că mai slab sîntem representaţi noĭ Româniĭ fie gr. cat. fie gr. or., ér ceĭ mai bine representaţi sînt Jidaniĭ. Dar să lăsăm ca însă-şĭ statistica să ne arete datele, carĭ în ordine după mulţimea individilor sînt următórele: romano-catolicĭ aŭ fost 2286 adecă 43·59 % din totalitate, jidaniĭ aŭ avut 1539 (29·30 %) de tinerĭ, reformaţiĭ 602 (11·46 %), luterani 479 (9.12 %), greco-orientali românĭ şi sĕrbĭ 191 (3·63 %), greco-catolici românĭ şi rutenĭ 140 (2·67 %) şi unitari 15 (0·29 %). Dacă acuma ne uităm la carierele, ce şi le aŭ ales tineri, atuncĭ observăm că unitariĭ cu toţiĭ aŭ păşit pe cariera juridică. După eĭ urmézĕ greco-orientali cu 74·87 % (143), apoĭ reformaţi cu 74·25 % (447), romano-catolici cu 71·79 % (1641), jidovi cu 70·76 % (1089), luterani 66·59 % (319) şi mai pe urmă greco-catolici 63·57 % (89).

---

presentându-se la ferestuică întimă: „Dşóră e timpul."

Că ce simţĕminte s'or fi născut în inimile celor doĭ gemenĭ, eŭ nu o pot spune. Nicu trecu pragul, lăsând în chilie mai mult de cât jumĕtate din inima sa şi în dată se vĕdu înaintea locotenentuluĭ, care pe tot timpul acesta a rĕmas în capul ambituluĭ.

Curaj dşóră, zise el, către presupusa Florică, crede-mĕ că eŭ din tótă inima aşĭ fi dorit să pot face mai mult pentru Dta.

Tata şi eŭ vĕ mulămim din inimă, rĕspunse Nicu emoţionat.

Vócea gemenilor sămĕna ca şi fisionomiile lor, şi locotenentul credu că stă faţă în faţă cu Florica, dar strîngerea mâneĭ ce însoţia cuvintele, căcĭ Nicu îşĭ uitase pe un moment de rolul ce-l avea, trebui să-ĭ pară luĭ Albert puţin mai puternică, de cum ar fi făcut-o Florica.

Ajunşi la locul unde primariul vorbia încă cu portariul, merseră la pórtă, carea deschidêndu-se, locotenentul întorcêndu-se către primariŭ îĭ zise, „De sigur, că dl primariŭ va da dşóreĭ braţul ca să lésă de aci."

„E imposibil dle locotenent, rĕspunse acesta, am afaceri aci la prinsóre". Şi acestea le zise cu un atare dispreţ prefăcut de care Albert rĕmase uimit. „Fiĭ liniştit dle locotenent, că dşóra în dată ce va ieşi, va afla destul cavaleri, carĭ s'o însoţéscă. Soţiĭ dumniaeĭ de principiĭ, ceĭ ce ţin încă cu régele, sînt sigur că vor aştepta-o afară. Eĭ vor însoţi-o."

Nicu abia ieşit afară, se întâlni cu Iosif şi împreună cu el, cu paşĭ repedĭ dispărură.

*

După 2 óre se începu mişcarea prin tristul edificiŭ. Căpitanul, trecêndu-şi ultimile fumuri din beţia de sara, da ordinĭ pentru mórtea luĭ Nicu, care trebuia să se întîmple în mijlocul piaţeĭ, pentru înfricarea tuturor contrarilor. Locotenentul trist şi îngândurat comunica subalternilor comanda căpitanuluĭ, dar aşa, că el să nu se amestece în învăluiala din curte. La revĕrsatul zorilor paznicul, ce păzia ambitul, spuse căpitanuluĭ, că prinsoneriul se rógă în contiuu ca sa i-se trimită un preot.

„Trebue, că va fi încărcat nu de micĭ pĕcate, rĕspunse căpitanul. De altmintrea eŭ credeam că deja erĭ a fost preot la dînsul."

„Dorinţa celuĭ ce móre e sacră, notă Albert, şi trebue să fie împlinită."

Cel alalt dădu din umerĭ, borborosi nescarĭ cuvinte neînţelese, şi se întórse. Acesta era semnul, că căpitanul împlinia cererea.

Nu mult după aceea preotul local fu condus în închisórea Floriceĭ, unde rĕmase scurt timp. Când servitoriul altariuluĭ ieşi, faţa îĭ era palidă, pasul greoiŭ şi nesigur. Întrebă de locotenentul, căruia după ce îĭ şopti câte va cuvinte, se duse să se róge pentru jertfa nevinovată, ce în scurt timp trebuia să fie adusă pe altariul ureĭ. Ér Florica întărită prin graţia primită în sacramêntul mărturisireĭ, cu faţa şi inima liniştită, aştepta momêntul . . . . când de o dată se trezi cu Albert la uşa chilieĭ.

Dşóră! Ce aĭ făcut . . . . nenorocită dşóră?

Am mântuit bunule locotenent pe fratele . . . şi acum pot să moriŭ liniştită!

Când zidurile acestuĭ edificiŭ ar trebui să cadă pe mine, zise locotenentul înecându-se, când glonţele fraţilor meĭ de arme ar trebui să trécă prin peptul meŭ . . . nu nicĭ atuncĭ nu voiŭ lăsa cu să te împusce. Nu! Nu! Şi Florica întărită:

Prieteniĭ dtale sînt fără milă, . . . nu-ţĭ periclita viaţa . . . viitoriul dtale . . . pentru mine . . . o necunoscută, o străină.

Dta o străină . . . dta o necunoscută . . . . pentru mine! Dar eŭ nu voesc să profanez cu cuvinte pământescĭ sfinţenia acestuĭ momênt sublim, în care eternitatea póte îşĭ deschide porţile sale, ca să ne înghită pe amêndoĭ.

Ast fel vorbi locotenentul în un momênt de entusiasm, voind ce e drept să se modereze, dar nu putu de cât în parte. Florica tăcu, ridicându-şĭ ochiĭ umedĭ spre ceriŭ spre a mulţămi luĭ Dumnezeŭ, care în timpul când nu se putea aştepta la vre un ajutoriŭ omenesc, ĭ-a trimes un apĕrătoriŭ atât de energic; ér el se depărtă cu iuţala fulgerului.

Garnisóna deja era pusă în rînd, aerul era vibrat de loviturile triste ale tobeĭ, piaţa era îndesuită de lume în cât se călca om pe om, curioşi de a vedé pe tinĕrul stimat din partea tuturor, care atâta a dat de lucru miliţieĭ revoluţionare şi care trebuia să fie ucis. Într'aceea unul din slujbaşi spuse că-

Trecênd apoĭ la medicină aceea-şĭ statistică ne arată că s'aŭ înscris dintre jidovĭ 19·75% adecă 47·72% din totalitatea mediciniştilor, dintre greco-orientalĭ 16·23%, luteranĭ 12·32%, reformaţĭ 8·14%, romano-catolicĭ 6·43. Faptul, că tineriĭ greco-catolicĭ, relativ puţinĭ, ocupă locul cel din urmă după număr atât la sciinţele juridice, cât şi la facultatea de medicină se esplică uşor, dacă luăm în considerare că o parte însemnată dintr'înşiĭ sînt înscris la teologie şi litere.

Urméză facultatea filosofică unde în proporţie locul prim îl ocupa luterani cu 21·09% din numĕrul studenţilor luteranĭ, apoĭ vin reformaţi cu 17·61%, romano-catolici cu 17·14%, greco-catolici cu 13·57%, jidovi cu 9·49% şi greco-orientali cu 8·90%. La facultatea teologică în fine greco-catolici sînt representaţĭ cu 16·43% dintre aĭ lor şi romano-catolicĭ cu 2·53%.

Dacă acuma facem comparaţiune între trecut şi present, vedem, că numĕrul mediciniştilor de la maximul de 1100 s'a scoborît la 637, pe când din contră s'a sporit contingentul celor de la filosofie ridicându-se numĕrul lor la 781. Ér dacă comparăm în fine contingentul diverselor confesiunĭ pe la diferitele facultăţĭ, aflăm faptul caracteristic că la facultatea de medicină maĭ jumĕtate (47·72%) sînt jidovĭ, şi e de notat, că numĕrul acestora a scăḑut în anul trecut înscriindu-se în numĕr maĭ mare la sciinţele juridice.

Profesorĭ maĭ mulţĭ aŭ fost la filosofie, a nume 46 a fară de profesori ajutătorĭ, apoĭ vine medicina cu 38, drepturile cu 24 şi teologia cu 12.

Revistă bisericéscă.

Banul Croaţieĭ contele Khuen-Héderváry de maĭ mulţĭ anĭ se ocupă cu idea de a ferici pe Croaţĭ cu căsătoria civilă. Dar póte că nu-şĭ va ajunge scopul, fiind sentimentul religios destul de bine desvoltat la poporul croat. De altmintrea la iniţiativa archiepiscopuluĭ Pozilovicĭ s'a înfiinţat un comitet central catolic cu sediul în Zagrabia. Menirea luĭ este de a face toţĭ paşĭ de lipsă spre a împedeca planul acela. Spre scopul acesta comitetul în curênd va şi eda un convocătoriŭ, prin care se va conchema pe anul venitoriŭ o mare adunare catolică în carea se vor desbate şi relaţiunile bisericiĭ catolice faţă de stat, caractĕrul catolic al statuluĭ, cestiunea şcolară şi alte cestiunĭ, carĭ se referesc la naţiunea croată.

Revistă politică.

Austria. Frecările naţionaliste de carĭ amintiam în numĕrul trecut s'aŭ maĭ continuat încă câte va zile. Patria lor, se înţelege, a fost tot Bohemia în partea sudică şi sud-vestică. Acum liniştea s'a restabilit prin un noŭ plan al guvernuluĭ de a-ĭ împăca. El ar consiste în aceea, ca Cehiĭ să ĭea în considerare programul de Rusaliĭ al Nemţilor. Să recunóscă limba germână de limbă mijlocitóre în provinţele austriace. Ca rĕsplată pentru concesiunea acésta, eĭ ar primi maĭ multe alte concesiunĭ. Spre scopul acesta ministrul dr Kaizl din partidul Cehilor tinerĭ şi merge la Praga ca să se înţelégă cu soţiĭ sĕĭ de principiĭ de odinióră. Ziarele cehice încă aŭ maĭ lăsat ceva din intransigenţa, ce o observaŭ până în timpul din urmă cu privire la postulatele lor.

Germania. Crisa guvernuluĭ german a rĕmas încă neresolvită. Cabinetul a rĕmas şi pe maĭ de parte şi parlamentul încă nu a fost disolvat. Ceea ce s'a întîmplat e, că s'a închis discusiunea asupra proiectuluĭ de canal, carea nu se va reîncepe de cât la tómnă, când, pe cum a zis cancelariul în vorbirea de închidere a sesiuneĭ parlamentare, necesitatea canaluluĭ va fi cucerit teren maĭ mult şi înşi-şĭ conservatori se vor fi convins despre lipsa luĭ. Liberalilor, se înţelege, nu le place dispusĕţiunea acésta. Eĭ învinovăţesc guvernul, care, pe cum zic dênşiĭ, prin amînarea parlamentuluĭ a dat nas conservatorilor ca să facă o resistinţă maĭ mare. Conservatori din partea lor încă asigură, că proiectul nicĭ dacă s'ar fi făcut alegerĭ nóuĕ, nu ar fi fost primit, fiind eĭ destul de tarĭ ca să-l dobóre.

Sêrbia. Arestările, ce s'aŭ fost pornit în contra membrilor din partidul radical din incidentul atentatuluĭ asupra ex-regeluĭ Milan ce e drept s'aŭ terminat cu deţinerea alor 45 de persóne, dar nu s'a gătat cu ascultarea singuraticilor indiviḑi şi cu dictarea pedepselor. Dintre ceĭ judecaţĭ până acum, 15 aŭ fost declaraţi de nevinovaţi şi ast fel şĭ-aŭ recâştigat libertatea. Despre ceĭ alalţi nu se scie încă nimica cu siguritate. E posibil, că nu vor scăpa cu toţiĭ, după ce însu-şi regele în o vorbire şĭ-a arĕtat simţemintele nu chiar simpatice faţă de radicalĭ. Tribunalul încă face tot posibilul ca să pótă scirici de la atentatorul Knezevicĭ pe auctorul moral al atentatuluĭ şi pe soţiĭ conjuraţiuneĭ. Dar tóte încercările sînt fără de resultat, căcĭ Knezevicĭ nu spune nimica.

Într'atâta guvernul sêrbesc pe maĭ mulţĭ bărbaţĭ însemnaţĭ, carĭ maĭ înainte aŭ fost membri în cabinetul radical, şi carĭ acum sînt în străinătate, ĭ-a declarat de esilaţĭ din întrégă Sêrbia. Dintre acestia ceĭ maĭ mulţĭ vréŭ să se stabiléscă în Viena şi Paris. Constituţia încă are de gând guvernul ca să o suspendeze şi în locul eĭ să introducă tribunale militare.

Sêrbiĭ fugiţĭ în străinătate la vederea tristeĭ situaţiĭ în carea a ajuns patria lor, încă nu staŭ cu mânile în sîn, ci sînt resoluţĭ ca să edee un memorand în Genevra, pe care apoĭ să-l espedeze tuturor guvernelor. În acesta după ce vor arĕta miserabilul mers al lucrurilor sêrbescĭ a căruĭ causă e Milan, vor cere depărtarea luĭ din Sêrbia.

Belgiŭ. Noul cabinet belgian a cercat şi el cu proiectul de lege modificat despre reformarea legiĭ electorale, pentru care s'aŭ fost produs manisfetaţiunĭ de stradă şi căruia a căḑut jertfa ministeriul Van de Peereboom. Comisiunea, căreia s'a dat spre studiare proiectul l-a şi primit cu maioritate de voturĭ. Ast fel stând lucrul guvernul îl va şi presenta camereĭ în prima şedinţă. La primirea luĭ însе nu se învoesc socialiştiĭ. Acestia aŭ ţinut o consfătuire în Charleroi, în carea aŭ decis, că eĭ se vor lupta până în fine în contra numituluĭ proiect. Ca de arme se vor folosi în locul prim de obstrucţia parlamentară, şi dacă acésta nu ar conduce la scop, atuncĭ vor recurge la turburările de pe stradă. Când nicĭ mijlocul acesta nu ar fi suficient, atuncĭ vor părăsi cu toţiĭ parlamentul. La planul lor s'aŭ adaus şi radicaliĭ. Guvernul, ca să previna obstrucţia, are de cuget ca să modifice regulamentul de casă, în specie voesce să rĕstringă libertatea de discusie, şi numaĭ după ce îĭ va succede acésta va păşi cu proiectul sĕŭ. E întrebare, că óre socialiştiĭ permite-vor guvernuluĭ ca să-şĭ realiseze planurile.

---

pitanuluĭ, că prinsoneriul în decursul nopţiĭ s'a desfăcut de legăturĭ, dar nu a încercat să fugă.

Te înşelĭ prietine, îĭ întrerupse locotenentul, ajungênd aci în ruptul capuluĭ, nu numaĭ a încercat să fugă, dar a şi fugit.

Blăstĕmat ce eştĭ şi să te ducă toţĭ dracii, urlă căpitanul plin de furie.

Să mĕ ĭerţĭ dle locotenent dar prinsoneriul e încă în prinsóre şi îl vor scóte în dată . . . .

Lasă-mĕ, îĭ zise locotenentul în un ton, care nu da loc uneĭ replicărĭ şi slujbaşul salutându-l, se depărtă.

'Mĭ veĭ esplica dta ce va să zică încurcătura acésta, se adresă căpitanul către Albert.

Va să zică că Nicu în decursul nopţiĭ a fost visitat din partea surorei sale, carea apoĭ a rĕmas în locul luĭ: el . . .

Dar o atare evasiune e cu totul imposibilă! . . . temniţeriul acolo . . . soldatul de pază dincolo . . . dta aicia . . .

Asemĕnarea celor doĭ gemenĭ e perfectă . . . absolută . . . şi . . .

Fórte bine! Acuma voiŭ continua, zise căpitanul bucurându-se. Asemĕnarea e perfectă, aşa dară să fie puşcată sora, carea va fi crediută de Nicu.

Cum? o fată, care încă nu a ieşit cu totul din copilărie . . . . să fie asasinată. Şi căpitanul cu o privire severă către locotenent: Ar trebui să fac asemenea şi cu auctoriĭ . . .

Şi eŭ din parte-mĭ te încredinţez, rĕspunse plin de gravitate locotenentul, că nenorocita fată nu va murĭ! Căpitane! Eştĭ dta o hienă orĭ om?

Acesta nu maĭ adause alta, ci întorcênduse către soldaţiĭ puşĭ în şir prin curte, făcu un semn şi Florica cu mânile legate la spate, apăru între patru soldaţi îmbrăcată ca şi Nicu, aşa că nime a fară de Albert nu cunoscea travestirea. La comanda căpitanuluĭ eroica fată fu încunjurată de soldaţi înarmaţi şi între sunetul trist al tobeĭ fu condusă către locul de perḑare.

(Va urma.)

Corespondinţe.

De pe Târnave Aug. 20.

Marea agitaţiune de care a fost cuprinsă întrégă preoţimea nóstră, şi care a trecut şi în ziarele nóstre de aci, nu ne a mai lăsat timp să ne gândim şi la alte nécasurĭ de a le nóstre. Cu voia Dvóstră Dle Redactor voiŭ cerca să atrag luarea a minte asupra unuĭ lucru, pe care îl găsesc fórte de căpetenie.

Un defect al nostru al Românilor este: indiferentismul, nepăsarea, saŭ ca să-ĭ zic mai alt cum: fatalismul. Lăsăm totul în grija sorţiĭ, noĭ puţin facem, ostenim puţin. Când băgăm de samă înse, că cutare lucru despre care ţineam, că este al nostru ni-l ĭea alt cineva în stăpânire, atuncĭ numaĭ ne turburăm şi facem gură. Dar adese e prea târziŭ când ne trezim noĭ. Maĭ de multe orĭ trebue să luptăm anĭ de a rîndul spre a recuceri ceea ce am pierdut prin o puţină negrije. De aci apoĭ agitaţie, fără samăn.

Ca o consecinţă naturală a acesteĭ nepăsărĭ, apoĭ vrem să reformăm lucrurile din cap, de sus, făr de a ne gândi, cât de greŭ se face reformarea acésta.

Aşa, ca să nu aducem alte pilde: în chestia ajutoriuluĭ de stat, poftim cu toţiĭ de la preoţimea nóstră, să ne dee dovedĭ de abnegaţie, de idealism. Şi ne supĕrăm rĕŭ de tot, când observăm, că se găsesc totuşĭ ómenĭ, carĭ ţin să se despartă de noĭ, carĭ nu ascultă glasul ieşit din curată convicţiune naţională.

Ne am gândit óre, că indivizi aceştia, pricep eĭ ce e idealul unuĭ preot român unit?

Nu o cred! şi nu o cred, chiar pentru că am avut trista esperinţă de a mĕ convinge despre contrariul. Ăsta e un cas la preoţĭ, câte altele afli la credincioşiĭ nostri laicĭ, popor şi inteligenţĭ. Şi defectul e greşita saŭ maĭ bine zis neîngrijita educaţie pe care ceĭ maĭ mulţĭ părinţĭ o daŭ copiilor lor. De aci se începe rĕul.

Cum am pofti la adecă, ca un preot, care şi-a făcut crescerea la gimnasiĭ străine, a trăit în cercurĭ străine, să mĕ pricepă pe mine ce vreaŭ să zic, când cer, ca preoţimea nóstră să nu priméscă ajutor de la stat căcĭ condiţiile ce i-se cer sînt josnice?

A-şĭ scrie cuita pe ungurésce, pentru eĭ e o jucărie căcĭ e limba în care a fost crescut, cu solgăbirăul e prietin bun, căcĭ află plăcere în societatea luĭ, tot ce-ĭ străin îl încântă maĭ mult căcĭ e stăpân, ér némul luĭ se află pe o trépă maĭ de jos.

Autonomia catolică eĭ nu o găsesce revoltătóre, a se înjuga la carul catolicilor de rit latin, eĭ o găsesce onorifice, căcĭ nu scie respecta drepturile date bisericiĭ nóstre ca uneĭ biserici independente şi naţionale.

Aşa preotul, aşa şi laicul.

E de absolută trĕbuinţă decĭ, ca să grijim cu tótă scumpĕtatea de educaţiunea ce se dă copiilor nostri. Să ne nisuim ca educaţia acésta să fie temeinică, să fie făcută în legătură cu desvoltarea caractĕruluĭ. Lipsa de caractere e ceea ce zădărnicesce adese cele maĭ mărete pornirĭ şi lipsa de caractere este ce ne strică chiar şi nóuă preoţimiĭ. Fără caracter nu ne putem avînta la înălţimea unuĭ ideal sînt şi vrednic.

Se vor începe acuşĭ cursurile scolastice. Să ne grijim a cultiva cu bun spor talenţiĭ fiilor nostri, şi să nisuim ca pornirile inimilor lor să fie ţinute între marginile adevĕrateĭ culturĭ creştine şi îndreptate spre ţĕiul cătră care cu toţiĭ avem datorinţă să ţintim: înbindu-ne legea, némul şi limba.

Un părinte.

Adunarea generală a Asociaţiuniĭ.

— raport special. —

Revenind din munţiĭ Bihorieĭ Asociaţiunea nóstră şi-a convocat adunarea sa generală pe pămîntul plin de vechĭ amintirĭ a comitatuluĭ Hunedóra, unde la tot pasul daĭ de ruinele uneĭ gloriĭ de mult apuse. Chiar în faţa oraşuluĭ Deva, unde s'a ţinut adunarea, se înalţă o cetate, a căreĭ origine e necunoscută. La 1849 cetatea a fost aruncată în aer, şi de atuncĭ a rĕmas tot în ruine. Între ceĭ aprópe 4700 locuitorĭ aĭ Deveĭ, Românĭ sînt 2000, între carĭ uniĭ oficialĭ, advocaţi, profesorĭ ş. a. Comitetele compuse cu ocasia aceesteĭ adunărĭ, avênd în fruntea lor pe braviĭ şi harniciĭ advocaţi *Francisc* şi *Alesandru Hossu,* aŭ făcut destul *tuturor* aşteptărilor. Óspeţiĭ presenţĭ la festivităţĭ aŭ fost deplin mulţamiţi. Peste tot străiniĭ aŭ fost puţinĭ, aprópe acelea-şĭ persóne, pe carĭ le întâlnescĭ la tóte adunările. Despărţĕmîntul Blaş a fost representat de dniĭ *Artim. Blăşan,* preot şi *Dr Iuliŭ Maniŭ* advocat, a fară de acestia aŭ mai fost dniĭ *Dr Augustin Bunea, Dr Vasile Hossu* şi *A. C. Domşa.*

Comitetul central împreună cu partea cea maĭ mare a óspeţilor, a sosit Sâmbătă d. p. La gară aŭ fost întimpinaţĭ de comitetul de primire şi salutaţĭ de dl protopresbiter gr. or. *George Românul.* Sara a fost îndatinata sară de cunoscinţă. Aŭ luat parte mulţi óspeţi, de şi timpul era cam rece. Duminecă după celebrarea sfinteĭ liturgiĭ s'a început adunarea. Şedinţele aŭ trebuit să se ţină în biserica gr. or. de óre ce viceşpanul n'a voit să permită ţinerea adunărĭ în casele comitatuluĭ, de şi româniĭ constituesc absoluta maioritate a locuitorilor din acest comitat. Se povestia chiar şi aceea, că fişpanul n'a voit să ĭea parte nicĭ la banchet fiind că i-se spedase învitare cu adresa „Niculae conte de Bethlen.“

Şedinţele aŭ fost presidate de vicepreş. *Dr Ilarion Puşcariŭ,* din membriĭ comitetuluĭ central aŭ luat parte dniĭ Dr Beu, Papiŭ, Simionescu, Tilea, Cosma şi Dr Corn. Diaconovich.

În cuvîntul de deschidere presidentul relevéză progresele făcute de Asociaţiune în decursul celor 25 anĭ, de când s'a ţinut întâia adunare în acest oraş. Răspunde dl advocat *Francisc Hossu,* accentuând că de şi împrejurările nu permit ca Asociaţiunea să fie primită cum doriaŭ eĭ, Deveniĭ, speră totuşĭ că iubirea deném şi dorul de cultivare va suplini defectul acesta. Se dă apoĭ cuvîntul dluĭ *Iosif Vulcan,* care salută Asociaţiunea în numele societăţiĭ pentru teatru, care l-a trimis pe Dsa şi pe Dr Mihu ca delegaţĭ la acéstă adunare.

Considerându-se apoĭ rapórtele de cetite, se aleg îndătinatele comisiunĭ şi cu acestea şedinţa I se închide.

La 2 óre s'a ţinut banchetul în sala redutei. Aŭ participat la 200 de óspeţĭ. Aŭ toastat Dr Puşcariŭ, Dr Bunea, Vulcan ş. a. Inspectorul Réthi încă a vorbit asemĕnând cultura cu o piramidă în vîrful căreia cu toţiĭ aŭ datorinţa să ajungă. Româniĭ în special nu numaĭ aŭ datorinţa să se cultive în limba lor, fără trebue să o facă acésta în interesul patrieĭ. După banchet a urmat petrecere poporală la care aŭ luat parte căluşerĭ din satele învecinate. Totul forma un frumos tablóŭ de alese costume. S'aŭ dat şi premiĭ în suma de 100 fl. Premiul I l-a luat *Ana Sîrbu* din Cerbel. Sara la 8 óre s'a ţinut concertul în sala Redutei. A fost unul dintre ceie maĭ escelente concerte, ce s'aŭ auḑit la adunările Asociaţiunii. Şi frumseţa acésta s'a ridicat maĭ ales prin faptul, că la concert şĭ-aŭ dat concursul lor artiştiĭ ardeleni puţinĭ câţĭ îĭ avem împrăştiaţĭ prin ţară. Étă numele lor: Dşórele *Ana Petco* (Deva), *Olivia Bardoşi* (Sibiŭ), *Adelina Piso* (Sĕcărĕmb) şi *Valeria Pop* (Pesta), apoĭ Dniĭ: *G. Şorban, Ioan Dămian* şi *Vict. Bontescu.*

Dl Dămian şi Dşóra Valeria Pop aŭ fost admirabilĭ, cântând amîndoĭ cu un farmec deosebit. E destul să pomenim că dl Dămian e cântăreţ la opera din Berlin, ér dş. Pop o elevă a conservatoriuluĭ din Pesta. Numaĭ puţin aŭ escelat dş. Piso, ca violinistă de prima forţă, dş. Bardoşi şi dl Şorban ca pianiştĭ. Dş. Bardoşi are o technică admirabilă, ér dl Şorban e pe lângă un escelent pianist şi un compositor cu viitor, care adună sîrguincios şi armoniséză frumósele cântărĭ românescĭ. Dşra Petco şĭ-a făcut la acest concert primul debut, care ne-a îndreptăţit să vedem în Dumniaeĭ pe o bună pianistă. Dl Bontescu a declamat cu multă pricepere „Rugămintea din urmă“ şi la aclamările publicului „Numaĭ una“.

Ziua a dóua a fost cu mult maĭ interesantă.

Peste nópte magiariĭ deveniĭ aŭ ţinut să arete întru cât sentimentele lor conglăsuesc cu vorbele luĭ Réthy: frontul şcoliĭ gr. ort. a fost murdărit cu ónĕ clocite şi cernélă, şi toţĭ ceĭ ce aŭ luat parte la şedinţa a dóua aŭ putut să admire noul product al plănuiteĭ frăţietăţĭ de la Deva.

Începêndu-se şedinţa dl prof. *Bârsan* espune resultatul examinăriĭ raportuluĭ comitetuluĭ central. Din hotărîrile aduse însĕmnăm decisiunea de a nu maĭ cere ajutoriŭ de la stat pentru învĕţăceiĭ de meseriĭ. Se scie adecă, că de anĭ mulţĭ soc. „Transilvania din Bucurescĭ“, împărţia prin Asociaţiune ajutóre în suma de fl. 400 —. Guvernul a oprit ajutorul acesta şi a oferit să deie el suma acésta. Fiind că Asociaţiunea chiar pe basa statutelor putea să o facă acésta şi fiind că guvernul cere ca ea să se legitimeze despre folosirea acesteĭ sume: adunarea generală spre a păstra independenţa Asociaţiuniĭ hotăresce respingerea ajutorului. Cu privire la fund. Olteanu se decide ca să se administreze separat şi să nu se contopéscă în fondul general. Din fondul acesta evaluat în 50 miĭ, se daŭ 10% şcoliĭor române din Coşocna şi se fundézĕ 4 stipendiĭ în proectatul convict din Sibiŭ. Până la ridicarea internatuluĭ suma destinată se dă ca subvenţie şcoliĭ de fetiţe din Sibiŭ. Lucrul acesta ne pare contrar testamentuluĭ. Dacă convictul încă nu esistă, sumele destinate saŭ să se deie la un alt convict, saŭ dacă nu, să se folosésca spre ajutorarea copilelor, carĭ s'ar adăposti în internatul de fetiţe.

Partea cea mai interesantă a acestei şedinţe a fost poziţia luată de comisiune contra raportului presentat de secretariul I despre producţiunea nóstră literară. Raportor a fost *dr Dăianu*. Cu drept cuvînt se impută secretariului că a criticat din cale a fară prea aspru tótă producţiunea literară din ultimul an (1/7 98—1/7 99) şi în critica sa s'a abătut de la îndrumările primite de la adunarea de la Blaş. Lipsa acésta de obiectivitate, tonul şi maniera în care e făcut acest raport, vorbele aspre adresate presei periodice, par cu atât mai aspre, cu cât însăşi Asociaţiunea n'a lucrat nimica pe terenul literar. Esposeul plin de indignaţiune a raportorului a fost ascultat cu multă atenţiune. La rîndul nostru am puté şi noi să facem o mulţime de observaţii dlui Diaconovich, care a dovedit multă neatenţiune faţă de fóia nóstră. Tot referitor la acest raport aŭ mai luat cuvîntul dnii Dr Isac, Dr Bunea, Dr Hossu ş. a. La votisare cu maioritate de 8 voturi a căduţ propunerea comisiunei de a se îndruma secretariul la o apreţiare mai obiectivă a producţiunei nóstre literare. Propunerea referitóre la editarea şi spriginirea bibliotecelor poporali se primesce.

Dr Mihu în numele comisiunei finanţiare raportéză despre administrarea corectă şi despre revederea proiectului de budget, propune aprobarea lor.

Grigorie Maior în numele comisiunei pentru revederea proiectului de regulament pentru bibliotecele poporali, propune aprobarea lui.

Romul Raca pentru comisiunea de înscrierere şi incassarea de taxe raportéză, că a incassat taxe de aprópe 600 fl. S'aŭ înscris între alţii membri fundatori dna *Erdélyi*, Orăştie, şi dl *Sam. Popovici* preot; membrii pe viaţă: dl *Nic. Popovici* şi *Simion Corvin*.

Tot în şedinţa acésta s'a constatat, că aŭ fost representate prin delegaţi despărţemintele: Timişóra, D.-Sân-Mártin, Beiuş, Brad, Făgăraş, Panciova, Blaş, Deva, Sebeş, Sibiŭ, Braşov, Bran şi Lugoş. De abia 13 despărţeminte. Nu pricepem ce rost mai póte avé alegerea delegaţilor, când aceştia nu iaŭ parte la adunările generale. În casul de faţă n'aŭ fost representate de cât abia o treime dintre despărţeminte.

Viitórea adunare generală a fost învitată de despărţemîntul Caransebeş la Mehadia, s'a lăsat însă comitetului central să decidă locul unde va conchiema adunarea.

A sosit un număr însemnat de telegrame din tóte părţile. S'a cetit a presidentului, care bolnav fiind n'a putut conduce însuşi adunarea generală. A fost bătător la ochi, că de la Arhierei n'a sosit nici o telegramă de la nici unul.

După aceste între aclamaţiunile publicului dl vicepreş. închide şedinţele adunării generale.

Sara a fost balul cercetat de un numĕros public. Musica lui Pricolici de la Brad a delectat publicul dansator cu prea frumóse piese.

Marţi óspeţii s'aŭ despărţit fie către casă, fie în escursiuni la Hunedóra, Grădisce orî Surduc.

Raportor.

Anunţ şcolar.

La *şcóla comercială* superióră gr. or. română din Braşov se începe anul şcolar 1899—1900 la 1 (13) Septembre a. c.

Înscrierile se fac de direcţiune în zilele de 1, 2 şi 3 Septembre v. 1899 în fie care zi de la 9—12 óre a. m.

Esamenele supletorii şi de emendare se vor ţiné în 31 August şi 1-a Septembre v. a. c. Cei ce vor întârzia de la acest esamen, saŭ de la înscriere, pot fi admişi numai dacă vor dovedi cu certificate demne de credinţă, causa întârzierii. Esamenul verbal cu privatiştii se va ţiné în 2 Septembre v. a. c. la 8 óre diminéţă.

În clasa I-a pot fi primiţi numai acei elevi, carî aŭ absolvat cu succes şi pot presenta atestat de trecere de pe clasa IV gimnasială, reală saŭ civilă, de la o şcólă publică. La înscriere se recere: Atestat şcolar, atestat de botez şi certificat medical de revaccinare.

Elevii, carî se înscriŭ pentru prima óră la acéstă şcólă, plătesc o taxă de înscriere de 4 fl. Didactrul anual e de 30 fl. pentru elevii români gr. or. şi gr. cat., éră pentru cei de alte confesiuni atât taxa de înscriere, cât şi didactrul îndoit. Pe lângă acestea fie care elev mai plătesce 1 fl. taxă pentru societatea de lectură, 50 cr. taxă pentru bibliotecă şi 1 fl. 50 cr. taxă pentru testimoniŭ şi programa şcolară. Tot aceste taxe le plătesc şi elevii privatiştî.

La înscriere fie care elev plătesce întregî tóte taxele amintite, a fară de didactru, care trebue plătit cel puţin a treia parte. Elevii restanţieri de didactru nu vor fi înscrişi până nu plătesc restanţa, pe cum şi întreg didactrul şi tóte taxele pe anul curent.

De óre ce ordinea şi curăţenia sînt semne de crescere bună şi distinsă, cu deosebire pentru comercianţi, li-se atrage atenţiunea celor ce dorese a se înscrie la acéstă şcólă asupra necesităţii de a-şi procura uniforma prescrisă pentru elevii ei şi tóte rechisitele şi cărţile de şcólă corespundĕtóre, căci necorespundĕnd cerinţelor, acestea nu vor fi admise spre folosinţă.

Informaţiuni în órî ce alte privinţe dă direcţiunea.

Braşov, 10 August 1899 v.

Arseniŭ Vlaicu
directorul şcolii comerciale superióre gr. or. române.

Convocare.

On. preoţi şi învĕţătorî gr. cat. din partea transilvană a diecesei Lugoşului şi alţi binevoitorî ai şcolii prin acésta se convócă la adunarea generală a „Reuniunii docenţilor gr. cat. din ţinutul Haţegului.“ ce se va ţiné în Gradisce (Ulpia-Traiană) la 24 Septembre a. c.

Program:

a) Participare în corpore la serviţul divin în biserica gr. cat. din loc la 9 óre a. m.

b) Şedinţa I. cu început la 10 óre a. m.

1. Cuvîntul de deschidere al preşedintelui.
2. Constatarea membrilor presenţi.
3. Raportul comitetului central despre activitatea Reuniunii în anul trecut.
4. Raportul cassarului şi al bibliotecarului.
5. Exmiterea alor 3 comisiuni pentru censurarea rapórtelor de mai sus.
6. Exmiterea unei comisiuni pentru înscrierea de membri noi şi incassarea de taxe.
7. Ţinerea prelecţiunilor de model, eventual cetirea elaboratelor practice prin domnii: Ioan Muntean înv. în Cudjir, Ştefan Ţarină înv. în Pancinesă şi Liviŭ Varvoniŭ moralist absolut şi înv. în Gradisce.
8. Cetirea disertaţiunilor.
9. Alegerea oficialilor şi a comitetului central pe un period de 3 ani.
10. Raportul comisiunilor exmise.
11. Statorirea budgetului pe anul viitor.
12. Statorirea terminului şi locului pentru adunarea generală viitóre.
13. Eventuale propuneri.

Din şedinţa comitetului central ţinută în Haţeg la 3 Iuliŭ st. n. 1899.

Nicolaŭ Nestor preşedinte. **Ştefan Tarina** notar I.

Michail F. Jubaşiŭ notar II.

Nota: Acésta convocare publică să se considere şi ca învitare specială.

Noutăţi.

Din Archidiecesă. Duminecă în 27 aŭ fost chirotoniţi întru diaconi şi Marţi în 29 Aug. n. întru preoţi clericii absoluţi *Emil Măcelariŭ*, dispus ca admin. parochial în Berchiş, distr. protop. al Turdei, şi *Niculae Comşa*, admin. parochial în Porumbacul super. aparţinĕtor vicar. **Făgăraş.**

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. Subscrisul aduce profundele sale mulţămite Alteţii Sale *Mileva ducésă de San-Marco*. Acéstă nobilă femeiă, nu numai ni-a întins mâna de ajutor înainte de asta cam cu 10 anî, donându-ne în piaţ locul potrivit spre edificarea sf. biserici ci a concurs şi la înfrumseţarea ei internă cu darul de 1000 fl. v. a. cu un baldachin frumos în preţ de 370 fl. şi cu o icónă artistică, éră acuma a procurat un ornat preoţesc, un potir cu patenă şi un ciboriŭ (pixidă) din argint aurit, tóte la olaltă în preţ de aprópe la 500 fl. v. a. Dar bunătatea ce o caracteriséză nu se opresce aci, căci a mai lăsat să se îngrădéscă cu gratii de fier biserica nóstră, ca şi în a fară să se pótă păstra curăţénia aceea cuvenită unui locaş cu menirea cea mai sfîntă, apoi a dispus ca şi locul destinat spre cuprinderea rĕmăşiţelor pământesci ale credincioşilor acestei biserici să fie îngrădit cu zid. Dar nu înşir mai de parte, simţul de modestie me opresce, că nu lauda, nici recunoscinţa omenéscă caută, ci zeléză singur pentru mărirea lui Dumnezeŭ şi mântuirea sufletelor. Dacă totuşi le am pomenit acestea o am făcut numai pentru a ne arĕta simţemintele de gratitudine cu carî îi datorim, aducêndu-i publice fiiescile mulţămite isvorite din inimile credincioşilor acestei parochii, şi urându-i de la Domnul Dumnezeŭ viaţă îndelungată plină de tărie şi îndestulire. Comloşul mare 30 Aug. n. 1899. *Dr. L. Luca.* — Curatoratul bisericii gr. cat. din *Câmpeni*, aduce viile sale mulţămite tuturor acelora carî aŭ suprasolvit la petrecerea ţinută la 6 Aug. n. în favorul bisericii, şi care a adus un venit curat de fl 92·38 cr.

Sfinţirea iconostasului bisericii gr. cat. din Ilva mare s'a îndeplinit la 13 Aug. în faţa unui numĕros public. Actul sfinţirii s'a sevârşit de vicariul Rodnei *Dr Ioan Pop* asistat de 12 preoţi. Ceea ce a ridicat măreţia sĕrbării a fost faptul, că iconostasul acesta e opera unui pictor român, a dlui prof. *Octavian Smigelschi*. Din o corespondinţă mai lungă ce ni-s'a trimis de la acéstă serbare aflăm, că atât dl Smigelschi, cât şi măiestrul Vogel, care a sculptat iconostasul, s'aŭ achitat pe deplin de însărcinările primite. Pictura în întrégă espresiunea ei, e întru tóte conformă stilului bizantin: înălţătóre şi măiestósă. Ilvanii pot fi mândri de biserica lor şi de braviî conducĕtorî preoţii Slavócă şi Malaiŭ.

Amânare de înscrierî. Înscrierile la universitatea din Budapesta, din causă, că aranjamentul intern al aripei celei nóuă nu e încă terminat, aŭ fost amânate. Începerea înscrierilor se va publica la timpul sĕŭ din partea rectoratului prin ziare.

Casurî de mórte. *Nicolaŭ Bene* preotul gr. cat. al Şintelui a repausat în 20 August a. c. în anul 43-lea al etăţii şi 20-lea al preoţiei.

Nicolaŭ Rusan, proprietar în Sâncel, a repausat în 27 August a. c., la 3 óre d. a., în etate de 67 anî.

Eufimia, Veronica Lupan născută Giula a repausat în 30 August st. n. în etate de 42 anî, şi al 26-lea an al fericitei sale căsătorii.

În veci amintirea lor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Viața și operile luĭ Andreiŭ Mureșan.

(Continuare.)

Dintre poeții Văcărescĭ cel maĭ talentat este Ioan Văcărescu, fiul luĭ Ioan Văcărescu. „El — zice M. Tipeiŭ — a trăit destul timp, pentru ca să pótă scrie aceea, ce spiritul sĕŭ de poet l-a îndemnat, aceea, ce împrejurările și revoluțiunile sociale, la carĭ a luat parte, l-aŭ forțat.“ [1])

El a scris destul de mult, dovadă Colecțiunea de poesiĭ, ce o avem de la dînsul. Pe lira sa aflăm acum accente maĭ blânde și pline de focul amoruluĭ, acum acorduri maĭ aspre, maĭ energice, prin carĭ se înalță până la cea maĭ curată iubire de patrie. Tótă poesia sa arde de iubirea patrieĭ și a limbeĭ românescĭ. Nu va fi moment maĭ înălțător în istoria Munteniei, pe care Alecu Văcărescu să nu-l cânte în poesia sa. Evenimentele mărețe de la 1821 scot din lira sa maĭ multe poesiĭ patriotice, cum sînt: Cântecul românesc, Glasul poporuluĭ român sub despotism etc. Când, după înfrângerea Fanarioților, tronul Munteniei éră va fi ocupat de principe român, de Grigore Ghica, poetul plin de bucurie și însuflețire națională scrie frumósele poesiĭ: Părintele cel bun, Înflorirea sórteĭ române și Ciasornicul îndreptat, carĭ tóte respiră cel maĭ curat patriotism. Tot sentimentul patriotic l-a inspirat maĭ târziŭ și în poesiile: Roma cum era, Glasul luĭ Mihaiŭ Vitézul și Milcovul, în care din urmă țintesce la unirea principatelor române. Momentele maĭ însĕmnate din istoria politică orĭ culturală a Românilor, pe cum și momentele din viața sa privată tot de atâte orĭ îl înspiră la câte o poesie frumósă. În general obiectele poesieĭ sale sînt patriotismul și amorul.

Lira sa e plină de espresiunile cele maĭ viĭ și de ideile cele maĭ adîncĭ și maĭ felurite. În multele sale poesiĭ aflăm sentiment profund și iubire adevĕrată. Acum se entusiasmézĕ și însuflețesce, acum érĕ îl cuprinde jalea. Poesiile sale erotice cântă cu succes vinul, femeea și amorul. El a lucrat aprópe în tóte genurile poesieĭ lirice, a scris ode, balade, elegiĭ. sonete, cançonete, idile și epigrame. În tóte ramurile acestea ale poesieĭ lirice el escelézĕ aprópe cu acela-și succes. „Sentimentul sĕŭ nu e maĭ pronunțat, nu e maĭ relevat în un gen, de cât în altul,“ — zice M. Tipeiŭ. [2]) Tóte poesiile sale aŭ o technică alésă, abundantă în rime și strofe varie. Stilul lor e ușor și poporal, și e împreunat cu un limbagiŭ curat românesc, în care dispare numĕrul cuvintelor străine, a celor franțusescĭ, italienescĭ și grecescĭ.

Poeții Văcărescĭ își aŭ rolul lor însĕmnat în poesia română. Eĭ cultivézĕ limba și înavuțesc literatura română în timpul, când limba nóstră era desprețuită și coplesită de influințele grecismuluĭ, și când literatura nóstră se frămînta în fașiile începutuluĭ. Eĭ lasă moștenire, tată la fiŭ, „crescerea limbeĭ românescĭ și a patrieĭ cinstire.“ În poesia lor se află primul foc sacru al patriotismuluĭ român. La eĭ aflăm prima órĕ o limbă frumósă românéscă, înavuțită cu cuvintele, ce eĭ ie-aŭ câștigat din literaturile străine. Sub influința poesieĭ poporale române poesia lor pe lângă tóte influințele străine, ce le întimpinăm icĭ și colo, rĕmâne pur românéscă.

În fruntea lor stă Ioan Văcărescu. El se ridică maĭ pe sus de cât toțĭ ceĭ alaițĭ, și efectele sale aŭ fost cele maĭ marĭ. „Ioan Văcărescu — zice M. Tipeiŭ — este poetul, care a avut o mare influință asupra poeților, carĭ se ridicaŭ pe vremea luĭ. Se scie ce influință a avut Văcărescu asupra poetuluĭ Alecsandrescu; Eliade în biografia luĭ Momulean ne relatézĕ, că acesta a învĕțat mult de la Văcărescu; în fine Cârlova nu maĭ puțin a fost influințat; de aseminea și Boliac însu-și spune, că spiritul sĕŭ poetic s'a aprins din cetirea poesiilor luĭ Văcărescu.“ [1])

Lângă Ioan Văcărescu putem pune pe Constantin Conachi, care a scris parte poesiĭ originale, parte traducerĭ, și ale cărui poesiĭ sînt cuprinse în volum sub titlul: Alcătuirĭ și Tălmăcirĭ.

Întrégă poesia luĭ Constantin Conachi aparține în resortiul poesieĭ lirice. Ea se caracterisézĕ prin timbrul erotic. El a iubit fórte mult și a scris poesie la fie care femee, ce a iubit. Iubirea sa însĕ este maĭ mult sensuală, de cât platonică, și acésta se vede și în poesie. Între tóte poesiile sale erotice maĭ frumóse sînt acelea îndreptate cătră Smaranda Donicĭ. Acestea fac epoca de strălucire în activitatea sa poetică. Omule slabă ființă, Norul și Scrisóre cătră Zulnia sînt treĭ adevĕrate mărgăritare în poesia luĭ Conachi.

Alcătuirile luĭ Conachi sînt poesiĭ originale, Tălmăcirile sînt traducerĭ. Acele ne arată sentimentul, ér aceste talentul de poet al luĭ Conachi. În traducerile sale Conachi arată, că este stăpân peste limba, din care a tradus, și peste limba, în care a tradus. Conachi compune și traduce ușor și cu artă. E măestru în descrierĭ, cu deosebire în descrierea amoruluĭ și a natureĭ. În frumsețele natureĭ de multe orĭ se adîncesce cu totul; dar chiar aceste descrierĭ devin un defect în lirica luĭ Conachi. Limba luĭ este curată, stilul luĭ însĕ, pe cum zice M. Tipeiŭ, are ordine, dar nu are mișcare.

E cu mult maĭ plăcută poesia luĭ Barb Paris Momulean, ale cărui producte sînt cunoscute sub titlul: Rost de poesiĭ și Caractere. Este în poesia sa ceva trist, melancolic, ce în dată ne captivézĕ inima și o umple cu sentimente elegiace și jalnice. El nu se prea ocupă cu presintele; viitorul este fericirea luĭ. Îl dóre sórtea patrieĭ, și plin de cele maĭ profunde sententimente morale, ce și le-a câștigat prin cetirea cărților bisericescĭ, uresce din inimă și desprețuesce tot, ce este rĕŭ, pervers, și meschin. Are o bună dosă de satiră muscătóre. El scrie așa cum simțesce; poesia sa e sinceră, deschisă, și ne arată întrégă gândirea poetuluĭ, ne desfășură durerile luĭ așa pe cum acele în adevĕr aŭ fost în sufletul luĭ; când plânge, plânge, căcĭ îl dóre, plânge din inimă; pe cum individualitatea, așa și poesia sa este blândă, bună și pacînică. Ca cele maĭ frumóse poesiĭ avem de la el următórele: Omul, Plângerea patrieĭ, Mormîntul, Tómna și Bĕtrâneța.

Înainte de 1840 maĭ mult s'a distins Vasile Cârlova. Cu el începe adevĕrata poesie română. A trăit puțin, prin urmare a și scris puțin, dar tot, ce avem de la el, este perfect, genial și plin de ideĭ înalte, de sentimente profunde, de formă alésă, de espresiuni viguróse; tot, ce a scris, are un stil dulce și o limbă farmecătóre. Dintre toțĭ poeții de până acum Cârlova scrie maĭ românesce, și poesiile sale sînt maĭ naționale. Sînt de o rară frumseță: Păstorul întristat, Ruinele Tîrgoviștelĭ și Oda la ostirea română. Cu aceste dóuĕ din urmă Cârlova și-a gravat cu litere de aur numele în literatura română. În ambele grăesce din el sentimentul național pe córdele cele maĭ poetice, durere însĕ, că poesiile sale nicĭ până azĭ nu sînt adunate.

Asemenea luĭ Cârlova este Alecsandru Chrisoverghi. El are poesiĭ originale și traducerĭ. Unele sînt pline de avînt, altele maĭ puțin succese. Între cele maĭ bine reușite putem pune Ruinele cetățiĭ Neamțu și Mihail Sturza în capitală, în ambele respiră un adevĕrat sentiment de patriotism. Ca la Paris Momulean și la el aflăm multe locurĭ, peste carĭ se revarsă tristeța, durerea și suferința sufletuluĭ sĕŭ.

În traducerile sale dăm de poesiĭ din Schiller, Victor Hugo, Lamartine și Andreiŭ Chénier. Pe cum Conachi, așa și el traduce cu multă ușurătate, însĕ nu în acela-și timp și cu multă grije, și dacă este ceva, ce i-s'ar puté imputa luĭ Chrisoverghi, atuncĭ chiar în punctul acesta cade sub judecare, căcĭ poesia sa se presintă în o formă de tot neglésă.

Cârlova și Chrisoverghi sînt doĭ poeți înzestrați cu talente frumóse, dar sórtea fatală i răpi din viață pe amîndoĭ în flórea etățiĭ. Trăind puțin nicĭ unul, nicĭ altul n'a putut să scrie mult, însĕ ceea ce aŭ scris, le asigură loc în literatura română.

Maĭ amintesc, pentru completarea cadruluĭ, și pe George Asachi și Ioan Eliade Radulescu, carĭ între altele aŭ cultivat și poesia lirică, dar fără inspirațiune maĭ înaltă. Despre Asachi zice Aron Densușan, că „de și a scris numĕróse poesiĭ, numaĭ prin dónĕ — treĭ a atras în cât va atențiunea publiculuĭ;“ [1]) ér despre Eliade, că a scris cu maĭ multă iubire cătră poesie, de cât cu talent de poet. [2]) Nu maĭ puțin nefavorabil se esprimă despre Radulescu și George Adamescu: „Cele maĭ multe din poesiile luĭ lirice sînt traduse saŭ imitate după autorĭ străiniĭ. A fară de câte va publicate la

[1]) M. Tipeiŭ: Poesia lirică română de la originea sa până la 1830; Focșani 1889 pag. 23.

[2]) M. Tipeiŭ op. cit. pag. 39.

[1]) M. Tipeiŭ op. cit. pag. 47.

[1]) Ar. Densușan: Istoria limbiĭ și literaturiĭ române; pag. 237.

[2]) Ar. Densușan op. cit. pag. 254.

începutul carierii sale literare, carî sînt scrise într'o limbă românéscă frumósă, majoritatea aŭ defectul de a fi fórte greóe ca limbă: peste mĕsură multe italienisme şi esprimarea obscură.“ [1])

Cu acestea credem, că am atins tot, ce a fost mai însĕmnat în lirica română până pe la 1840, când ajungem la punctul, care este un stadiŭ noŭ al poesiei române, stadiul înfloririi şi al măririi.

Poeţii liricî de până aci aŭ fost puţin cetiţi, ideile lor nu aŭ putut străbate în cercurî mai marî, nu aŭ înfluinţat asupra mulţimii, asupra naţiunei întregi. Împrejurările sociale, culturale şi literare la noî, la Românî, în timpul acesta n'aŭ fost de atarî, ca produetele lor să se populariseze în estensiunî mai marî şi să producă resultate mai însĕmnate. Sub eî poesia română se deştéptă numai, dar nu înfloresce, căcî are de a se lupta cu multe, cu limbă, sentimente, fond şi formă. Când însĕ pe orisonul poesiei române apar treî luceferî, Alecsandri, Bolintinean şi Murĕşan: începe şi înflorirea eî. Acum, când ideile politice ferb şi clocotesc din ce în ce mai tare; când cultura progresézĕ cu paşî repeđî pe tóte terenele; când printre Românî apucă un gust mai rafinat: terenul e fórte potrivit, ca poesia română să se ridice la gradul de artă.

Şi, în adevĕr, cu Alecsandri, Bolintineau şi Murĕşan poesia română nu mai rătăcesce pe câmpul încercărilor, ci devine artă perfectă în sensul riguros al cuvîntului; prin eî poesia română se cristalisézĕ şi se urcă pe o tréptă cu poesia altor popóre; cu numele lor poesia nóstră devine cunoscută şi la străinî. Eî toţi treî aŭ răportat marî resultate prin poesia lor. Alecsandri a înfluinţat mai mult asupra gustului literar, ér Bolintinean şi Murĕşan aŭ nutrit şi escitat patriotismul şi sentimentul naţional în inimile tuturor Românilor: acela prin baladele sale istorice, ér acesta prin oda naţională.

(Va urma.)

Prof. Ioan Raţ.

Christos orî Muhamed.

Istorisire de călătorie

de

Carol May.

I.

Când Marseillanul dă de prilejul de a grăi despre frumuseţile, cu carî cetatea luî întrece alte cetăţi, se obicînuesce a zice: „Dacă Parisul ar avé o Cannebière, atunci ar fi o mică Marseille.“ Aseménarea acésta e esagerată, dară totuşi în cât va îndreptăţită. Cannebière e strada cea mai mare şi a şi fost cel puţin mai înainte de acésta strada cea mai frumósă din Marseille. Ea străbate cetatea întrégă şi se sfârşesce în port. Locuitoriul cetăţiî celeî mai marî din Franţa de méză zi are tot dreptul de a se mândri cu ea. Ea are o climă blândă şi admirabilă, nopţi senine ca ale Egiptului, şi cu tóte că e cetate sudică, aerul eî are totuşi o próspeţime, carea rĕmâne pururea neschimbată. Aci se întîlnesc tóte popórele lumiî, îmbumbatul şi seriosul Inglishman, înfocatul Italian, smartul Yankee, şiretul Grec, smicherul Armean, greoiul Turc, Arabul cel scump la vorbă, sveltul Hindu, cosiţatul Chinez şi locuitoriul Africeî centrale, colórea căruia jócă în tóte variaţiunile de la brunul întunecat mânjit până la negrul cel mai întunecat.

În amestecătura cea pestriţă de rasse, colorî, porturî şi limbî predomnesce aci tipul oriental. Eî împărtăşesce Marseilleî timbrul acela asiatic-african, care în alte porturî ale Franţeî în zădar l-aî cerca. Cel ce va, să trécă de ceea parte în Algiria orî Tunis, acela găsesce aci prilejul cel mai bun spre a-şî pregăti ochiî şi urechile pentru colorile şi sunetele continentului celui alalt.

Ce mĕ privesce pe mine, încă puţin mai înainte de asta nicî prin minte nu-mî trecuse, că voiŭ petrece aşa de curênd la Marea mediterană. Prietinul meŭ Frick Turnerstick, pe carele mulţi din cetitoriî meî îl cunosc ca pe un marinariŭ dibaciŭ şi ca pe un geniŭ linguistic universal, îmî turburase liniştea familiară cu următórea scrisóre datată din Harwich şi îndreptată mie:

„Scumpul meŭ Charley! Aci petrec cu naea mea şi preste quinze jours to weigh anchor, pentru ca să călătoresc la Antwerpen şi să te leaŭ cu mine de la Grootvader Leidekker. Eŭ călătoresc preste Marseille la Tunis şi te-aşî despreţui în chip desevârşit, dacă aî rĕmâné at home şi nu would be willing spre a mounten pe nae ca óspele meŭ. Rĕmas bun şi vino! Te aştept cu security. Your old Frick Turnerstick.“

Ce aveam, să fac? Să rĕmân a casă şi să mĕ las, să mĕ despreţuéscă „cu desevârşire“? Nu! Doriam cu tótă inima, să revĕd pe bunul meŭ soţ, şi o călătorie la Tunis şi póte încă şi mai de parte îmî promitea multe lucrurî interesante. Mĕ hotărîî decî, să ascult de invitare, îmî adunaî cele de lipsă şi sosiî în Antwerpen deja mai înainte de vremea hotărîtă. Acolo îmî trecură dóuĕ zile, până când sciricind am găsit pe „Grootvader Leidekker“. El locuia în apropiatul Burgerhout şi era proprietariul uneî ospetăriî micî, dară cu nume bun şi vechiŭ, în care se obicînuiaŭ a petrece aprópe numai căpitanî de naî. A treia zi sosi Turnerstick. Bucuria luî, că i-am împlinit dorinţa, a fost în tocmai aşa de mare ca şi sinceră. În grabă beurăm un păhar de bună întîlnire, şi apoî mĕ duse cu sine, să-mî arete nóua sa barcă „The courser“. O comandase după planul sĕŭ propriŭ la fabrica renumită din Baltimore şi nu-î ajungeaŭ cuvintele de laudă la adresa eî. Zicea, că e vîntrelătórea cea mai sprintenă din marinele marcantile ale tuturor naţiunilor. Mărfurile încărcate eraŭ arme, ţesăturî şi ferăriî angleze, cu carî avea de gând, să facă negoţ bun în Tunis. În Antwerpen voia, să mai încarce dantele, aţă şi petele de aur şi argint, articli, carî Maurîî şi Berberîî îl cércă în tot de una. În Marseille aveaŭ, să se mai adaugă ţesăturî de mĕtasă, arghisituri, bijouteriî, quincaillerii, săpun şi luminî. Mărfurile comandate deja mai de timpuriŭ le încărcă în scurtă vreme. Apoî porni naea pe Wester-Schelde la vale, ajunse în Marea de Nord şi se îndreptă spre Canal.

Turnerstick avea cuvinte de a lăuda pe „Courser“-ul sĕŭ. Barca era clădită în proporţia 1:8 şi arĕta trăsăturî, carî trebuiaŭ, să stîrnéscă admiraţia orî căruî pricepĕtoriŭ. Clădirea năiî vĕdia isteţimea architectului. Înzestrarea şi aranjarea eî pe lângă tóte, că cuprindea tóte cele de lipsă, totuşi era curăţică şi aşa de plăcută, cât căpitanul avea cuvinte de a se mândri, că eî e creatoriul eî. Avurăm neîncetat vînt favorabil, călătorirăm fórte repede şi sosirăm în Port de la Joliette din Marseille cu dóuĕ zile mai iute, de cum prezise Turnerstick.

În vreme ce căpitanul îşî vĕđu aci în rîndul cel dintâiŭ de treburile sale, eŭ cutrieram cetatea, pentru ca să vĕd cele vrednice de vĕđut, carî le cuprindea, şi a nume strălucita catedrală cea nóuă, biserica gotică a archangelului Michail, Hotel-Dieu şi mai pe sus de tóte biblioteca cea bogată, carea se află în clădirea cea strălucită a ecoleî des beaux arts. După ce Turnerstick şi-a isprăvit trebnrile, am cercetat împreună locul acela, care-l interesa mai tare, adecă grădina zoologică, carea se află în dosul clădiriî celeî mai strălucite a Marseilleî, numite Chateau d'Eau orî şi Palais de Longchamp.

Am umblat printr'însa cruciş şi curmeziş şi am vĕđut tóte despărţĕmintele eî şi acuma eram obosiţî şi cercarăm o bancă, pe care să ne odihnim. Găsirăm una sub un paltin, care se înalţa din limba îngustă a unuî des tufiş de formă lungurĕţă. De ceea parte a luî se înalţa preste ramiî scundului tufiş o cruce de lemn cu icóna Mântuitoriului. Inscripţia de pe o tăbliţă întărită de cruce spunea, că în locul acesta o panteră scăpată din colivie a sfâşiat pe unul din îngrijitoriî animalelor. Era adausă rugarea, ca cetitoriul să se róge pentru nefericitul acela. Descoperindu-ne capetele împlinirăm rugarea acésta şi apoî ne aşedarăm de ceea parte pe bancă.

Nu era Duminecă, ci zi de lucru, şi de aceea cercetătoriî grădiniî eraŭ puţinî, şi numai a rare orî trecea câte cine va prin locul acesta dosit. Turnerstick îmî istorisia păţaniile sale cele mai nóuĕ şi făcu o pausă mai lungă numai o dată, când mĕ îmbiă cu o ţigară şi luă şi şie-şî una. În vreme ce le aprindeam, liniştea, de care era însoţit lucrul acesta, ne lăsă, să audim bine paşiî douor persóne, carî se apropiaŭ în dosul tufişului şi se opriră la cruce.

„Allah prăpădéscă ţara asta!“ audiî pe unul zicênd arabesce. „Pretutindenia daî de chipurile acestea idolescî, carî sînt scârbă pe sama adevĕratului credincios, şi în faţa cărora câniî aceştia de creştinî spurcă dignitatea capetelor sale.“

„Nu-ţî ulta, că eŭ încă sînt creştin!“ zise cel alalt în aceea-şî limbă. O rupea însĕ aşa de tare, cât putea, să se presupună, că el se obicînuia a grăi lingua franca.

„O,“ replică cel dintâiŭ, „tu eştî destul de cu minte, cât să socotescî idololatria acésta de stricăciósă. Tu eştî un Rumi [1]) şi nu veî, să sciî nimica despre Baba, [2]) care şede în Roma pe scaunul sĕŭ cel mincinos. Învĕţătura profetului e singura învĕţătură adevĕrată. El a oprit orî ce icónă, şi pe unde a pătruns islamul, pretutindenia a ars şi stirpit icónele şi figurile. Poţî, să-mî spuî, ce se cetesce aci sub crucea acésta?“

---

[1]) G. Adamescu: Noţiunî de istoria limbiî şi literaturiî românescî; Bucurescî 1894 pag. 220.

[1]) Greco-neunit.

[2]) Papa.

„Da. O panteră a scăpat din colivie şi aci în locul acesta a sfăşiat pe un servitoriu al grădinii. De aceea aŭ ridicat crucea acésta, ca ómenii să se róge pentru mortul acela.“

Grăitoriul, de şi creştin, totuşĭ rostise esplicaţia acésta într'un ton, de pe care se simţia, că el rîdea. Moslimul zise apoĭ cu dispreţ:

„O Allah, ce capete secĭ sînt creştiniĭ! Eĭ sînt vreduicĭ, ca omul să-ĭ sculpe. Putut-a Christosul vostru, să scape pe omul acela? Nu! Şi după ce pantera l-a sfăşiat, aŭ ridicat aci o cruce. Rugăciunea vine prea târziŭ! Ce póte, să foloséscă?

„E pentru mântuirea sufletuluĭ luĭ.“

„Nu te face de rîs! Pe sama sufletuluĭ unuĭ creştin mort nu esistă mântuire, căcĭ toţĭ, ceĭ ce se ţin de idololatria acésta, toţĭ vor avé, să ajungă în iad. De aşĭ fi fost eŭ în locul celuĭ sfăşiat, a-şĭ fi chemat numele profetuluĭ, şi pantera ar fi fugit cuprinsă de gróză. Dară de rugăciunea unuĭ creştin nu se teme nicĭ o pisică. Pe loc îţĭ voiŭ dovedi, cât de neputincios e Christosul vostru dimpreună cu crucile vóstre. Voiŭ, să véd, óre pedepsi-mĕ va, dacă nu-ĭ va fi pe plac, ceea ce voiŭ, să fac acuma.“

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

„Ben Hur“, de Lew. Wallace, tom. I. 539 pag., tom. II. 508 pag., preţul broşurat 1 fl. 45 cr. Puţinĭ vor fi aceia, carĭ cetind numĕr de numĕr acest roman în colónele foiĭ nóstre, să nu fi dorît cu nerăbdare apariţiunea luĭ în volum. Am ţinut cont de acéstă dorinţă aşa de multe orĭ esprimată, şi acum putem oferi cetitorilor nostri pe celebrul „Ben Hur“ cu un preţ aşa de neînsemnat. Binevoitórea apreţiare, de care scrierea acésta a fost împărtăşită la tóte némurile, fiind tradusă aprópe în tóte limbile, şi chiar faptul că traducerea nóstră a fost salutată cu simpatie de ziarele nóstre, ne dispenséză de orĭ ce recomandare. Priceperea, cu care Wallace, generalul american, a sciut să descrie lumea romană în adevĕrata sa lumină, să ne înfăţişeze poporul jidovesc cu tóte apucăturile şi pornirile sale, cu tradiţiunile şi aspiraţiunile sale, şi mai pe sus de tóte sentimentul acela creştinesc, care încadréză tot romanul acesta, admiraţiunea faţă de familia sfîntă şi neperitórele tablouri, în carĭ ne pune înaintea ochilor pe Fiul luĭ Dumnezeŭ, — sînt de aşa, cât ţin încătuşată atenţiunea şi emoţionéză până la lacrimi. Traducerea românéscă e cât se póte de fidelă; ea reproduce în frumóse şi alese cuvinte tot sentimentul, pe care autorul l-a pus în scrierea sa, tot entusiasmul, tótă căldura, care nu póte lipsi în o scriere creştinéscă, în care aprópe fie care capitul se ocupă cu Dumnezeŭ. Cartea se póte procura de la Tipografia seminarială şi póte fi pusă în mânile fiesce cuĭ.

Manual de Psichologie şi Logică pentru clasa VIII a şcólelor medie edat de *Dr Vasile Hossu*. Blaş. Tipografia seminariului archidiecesan. 1898. Preţul broş. 1 fl. 20 cr.

Posta Redacţiunii. *G. H.* în *B.* Am primit, dar de o parte era prea târziŭ, ér de alta prea te legĭ de persónă.

Editor şi redactor réspundĕtor:
Dr Vasile Suciu.

Nr. 4252—1899. (37) 3—3

Escriere de concurs.

Până în 8 Septembre n. 1899 se publică concurs la următórele stipendiĭ din fundaţiunile archidiecesane:

I. *Din fundaţiunea Şuluţană.*

Dóuĕ stipendiĭ de câte 400 fl. v. a. unul folosit de Ioan Rece, care a obţinut diploma de doctor în medicină şi altul de Liviŭ Cigărean, care a absolvat sciinţele juridice, ambele destinate pentru juriştĭ şi medicinişti la universitatea din Budapesta, orĭ la altă universitate in provinciele austriace, *patru stipendiĭ de câte 200 fl. v. a.* folosite de juriştiĭ absoluţi Semproniŭ Muntean, Basiliŭ Crişan, Ioan Coţofan, şi Victor Pop, tóte destinate pentru juriştĭ la universitatea din Cluş; *cinci stipendiĭ de câte 100 fl. v. a.* folosite de Camil Negrea, Simeon Sbârcea şi Victor Pop gimnasiştĭ absoluţi şi de gimnasiştii Ioan Agârbicean, şi Virgil Radeş carĭ nu şi-aŭ legitimat progresul la timpul sĕŭ, tóte destinate pentru gimnasiştĭ în clasele superióre; — *dóuĕ stipendiĭ de 60 fl. v. a.*, unul folosit de gimnasistul absolut Iuliŭ Tătar şi cel alalt de gimnasistul Vasile Fulicea, care nu şĭ-a legitimat progresul, ambele destinate pentru gimnasiştĭ în clasele inferióre.

Ceĭ ce doresc a obţiné vre unul din stipendiile de mai sus aŭ să întrunéscă următórele condiţiunĭ:

1. Că sînt românĭ gr. cat. miserĭ, născuţi în Transilvania;

2. că pe lângă purtare morală bună aŭ din studiĭ calculĭ de eminenţă;

3. dintre concurenţĭ vor avé preferinţă, carĭ vor poté dovedi, că sînt consângenĭ cu piul fundator, spre care scop trebue să producă atestat compus de respectivul oficiŭ parochial, care să cuprindă tabela genealogică esact dedusă:

4. Concurenţii să alăture la *cererile scrise şi subscrise de mâna lor proprie,* testimoniu şcolastic în copie autentică, carte de botez, atest de paupertate, testimoniŭ medical şi să numéscă expres institutul, la care şi unde vor continua studiile în anul 1899/900.

II. *Din fundaţiunea Vancea „cassa archidiecesană.“*

Un stipendiŭ de 300 fl. pentru studenţi de la universităţi şi institute politechnice mai înalte, şi *treĭ stipendiĭ de câte 50 fl.* destinate pentru elevĭ preparandialĭ în Blaş orĭ la altă preparandiă română gr. cat. Cererile să fie instruite ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

III. *Din fundaţiunea „Cipariŭ.“*

Un stipendiŭ de 100 fl. folosit de gimnasistul absolut Ioan Belan şi *un stipendiu de 50 fl.* folosit de gimnasistul Ioan Dicu, care nu şĭ-a legitimat progresul. Cererile să fie instruate ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

IV. *Din fundaţiunea David Br. Urs.*

Dóuĕ stipendiĭ de câte 100 fl. v. a. folosite de gimnasistiĭ Sigmund Nandra, care n'a arĕtat progres suficient, şi Aureliŭ Bunea, care nu şi-a legitimat progresul. Concurenţiĭ aŭ să dovedéscă cu carte de botez, că sînt greco-catolicĭ născuţi în vre una din comunele arondate în comitatele Făgăraş, Sibiŭ şi Hunedóra, cu atestat medical, că sînt deplin sănĕtoşi, cu atestat de frecuentare, că sînt şcolarĭ în prima clasă a gimnasiuluĭ gr. cat. din Blaş şi că aŭ portare morală bună şi fac progres în studiĭ, şi că sînt saŭ pot fi susceputĭ în seminariul junimeĭ gr. cat. din Blaş.

V. *Din fundaţiunea „Alutan.“*

Patru stipendiĭ de câte 60 fl. v. a. şi anume: unul de noŭ înfiinţat, al doilea folosit de juristul Iuliŭ Pordea, care a obţinut stipendiŭ din altă parte, al treilea folosit de juristul Teofil Dosa, care nu şi-a legitimat progresul, şi al patrulea folosit de gimnasistul Sabin Nemeş, care nu şĭ-a legitimat progresul; mai departe *treĭ stipendiĭ de câte 40 fl.* din carĭ unul folosit de gimnasistul absolut Alesandru Bodea, altul de gimnasistul Aureliŭ Iuga, ca nu şi-a legitimat progresul, şi al treilea de şcolariul Ioan Cheresteşiŭ, care asemenea nu şi-a legitimat pregresul. Cererile aŭ să fie instruite ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

VI. *Din fundaţiunea „Chirilă.“*

Dóuĕ stipendiĭ de câte 33 fl. 75 cr. folosite de gimnasiştiĭ Petru Gruia şi George Bărbat, carĭ nu şi-aŭ legitimat progresul. Cererile să fie instruite ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

VII. *Din fundaţiunea „Partenie Moldovan.“*

Un stipendiŭ de 40 fl. folosit de şcolariul Ioan Voicu, care nu şi-a legitimat progresul. Cererile să fi instruite ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

VIII. *Din fundaţiunea „Cercul Orăştieĭ.“*

Un stipendiŭ de 40 fl. v. a. la care pot concurge numaĭ studenţi românĭ gr. cat. carĭ cercetéză gimnasiul gr. cat. din Blaş orĭ vre o academie de drepturĭ şi sînt născuţi în vre una din comunele următóre ale cercului Orăştieĭ şi anume: Şibot, Orăştióra de jos, Balomir, Binţinţ, Beriŭ, Cióra, Vinerea, Orăştióra de sus, Grid, Ghialmar, Castĕŭ, Dâncu mic, Ocolişul-mic, Totia mică, Costeşcĭ, Cugir, Ieledinţi Ludescĭ, Măgura, Martinescĭ, Bucium, Dâncu-mare, Totia mare, Spinĭ, Pricaz, Petriniŭ, Pişchinţ, Repaş, Romos, Romoşel, Şibişelul-vechiŭ, Serĕca, Tămăşésca, Tărtăria, Turdaş, Turmaş, Vaideiŭ, Simeria. Cererile să fie instruite ca cele pentru stipendiile Şulutane.

IX. *Din fundaţiunea Ramonţai.*

Un stipendiŭ de 315 fl. v. a. folosit de Eugeniŭ Porea, care a absolvat studiile medicale, ~~*un stipendiŭ 100 fl.* folosit de~~ juristul absolut Ioan Chirilă; *patru stipendiĭ de câte 84 fl. v. a.* folosite de technicul George Voda, medicinistul August Lemény şi juriştiĭ Samoil Vladone şi Emanoil Mocean; *treĭ stipendiĭ de câte 63 fl. v. a.* folosite de gimnasiştiĭ Silviŭ Brândieŭ, Ioan Câmpean şi Eugeniŭ Rus, carĭ nu şi-aŭ legitimat progresul în studiĭ.

Cererile să se instrueze întocmaĭ ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

X. *Din fundaţiunea „Vajda.“*

Un stipendiŭ de 70 fl. folosit de juristul Vasile Muste, care nu şĭ-a legitimat progresul. Cererile să fie instruite ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

Blaş din şedinţa consistorială ţinută în 12 August 1899.

Victor Mihályi
Archiepiscop şi Mitropolit de Alba Iulia şi Făgăraş.

(30) 8—10

Fabrica
de
Cement-Portland din Braşov
recomándă fabricatul sĕŭ de
„Cement-Portland“
garantând pentru calitatea cea mai bună.

Se află de vîndare cu preţul cel mai ieftin la

„Consum“
societate comercială pe acţiĭ Blaş.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an. 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare in fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea Unirii« în Blaş.

Anul IX. Blaş 9 Septembre 1899. Numĕrul 36.

Încă o dată ce zic laicii?

Când pentru prima óra am pus publicului nostru acéstă întrebare, mărturisim sincer, am aşteptat mai mult zĕl, mai multă dragoste pentru causă, din partea elementului laic.

Aşteptam o mână prietinéscă, la a cărei sprijin să putem conta cu siguranţă, în situaţia atât de dificilă a clerului nostru.

Aşteptam — şi o aşteptăm şi acum, când pentru a dóua óră ne punem întrebarea mult cuprindĕtóre: Ce zic laicii?

Înţeleg ei umilirea nóstră, când guvernul sub scutul sĕrăciei nóstre, cércă să facă ilusorie autoritatea nóstră bisericéscă? Înţeleg ei, că nóuĕle condiţii de cari este legată distribuirea ajutului de stat este un preludin din manopera volnică de a pune clerul nostru sub tutela organelor politice? Înţeleg ei enormul desastru, ce l-ar îndura ei şi noi, atunci când organele politice şi-ar ajunge scopul? Înţeleg ei, că forţa nóstră de resistinţă ar perde mult, dacă nu ne-ar sări şi ei în ajutor, atunci când ajutorul lor e aprópe indispensabil!

Vremea protestelor platonice a trecut! O datorinţă bărbătéscă ne chiamă la lucru — şi dătorinţa aceea ne e cu atât mai mare, cu cât vreme îndelungată nu am luat-o în sămă.

Nu putem zice, că pe alte terene am fost nepăsători: am ridicat şcoli şi biserici, am crescut tineri în şcoli superióre, am sprijinit reuniunile nóstre culturale, am făcut cu un cuvînt *progres* ca ori ce ném cu aspiraţii de viitor — un singur teren este înse, unde nu ne putem mândri cu acest progres, şi acest teren e: îmbunătăţirea sorţii materiale a clerului miser. Sĕrac şi nĕcăjit a fost clerul nostru înainte cu dóuĕ sute de ani, sĕrac şi nĕcăjit este astăzi!

Relaţiile sociale s'au schimbat, greutăţile vieţii apasă cu îndoită greutate umerii clerului sĕrac, şi nóuĕ nu ne-a venit în minte să uşurăm puţin sórtea lui.

În schimb i-am cerut înse cu atât mai mult. Conducĕtor şi părinte sufletesc să fie al poporului, luminător să-i fie şi în cele lumesci, iniţiator şi model să fie tuturora! De a fost lipsă de mângăetor, acolo era preotul, de era trebuinţă de luminător acolo era preotul, de se pornia ceva mişcare culturală, preotul trebuia să-i stea în frunte, şi vai şi amar de acel preot, care din motive ori cât de juste s'ar fi retras de la vre o manifestare mai însemnată a vieţii nóstre publice! Ziaristica nóstră avea pentru el terminî îndoit mai aspri şi mai necruţători, ca pentru laicî.

Nu voim să zicem prin acésta, că preoţimea nóstră nu ar fi îndatorată a sprijini şi a iniţia chiar tot ce e nobil şi însufleţitor, voim numai să constatăm îndolenţa cu care s'a îngrămădit totul pe umerii preotului, fără să ne îngrijim, să-i dăm cel puţin mijlócele suficiente pentru traiu.

Nu ne-am îngrijit de bună starea materială a clerului şi nu ne-am dat sama, că lipsind acéstă bunăstare şi constrîns fiind clerul a-şi consuma puterile în lupta pentru traiu, activitatea lui de preot şi conducĕtor trebue fatalminte să remână mai pe jos de nivelul dorit!

Nu ne-am îngrijit de bunăstarea materială a clerului — după cum n'au făcut-o d. e. protestanţii — nu i-am uşurat sarcinile, pe cari schimbarea vremilor şi relaţiunile sociale le-a îngrămădit fără considerare pe şi de alt cum ingreunaţii lui numeri!

Ce zic laicii?

Înţeleg revolta ce ne-a cuprins în faţa ingerinţei, ce statul şi-a manifestat-o destul de clar când cu distribuirea ajutului? Înţeleg ei, că ori cât de frumos e entusiasmul, ce clerul a dovedit în timpul din urmă, el nu ne garantéză isbândă sigură câtă vreme nu ne punem pe lucru, ca cel puţin noi de noi să ameliorăm sórtea materială a clerului?

Ce zic laicii la acésta? Laicii descendenţi în mare parte din familii de preot; laicii crescuţi pe la universităţi cu prescură românéscă, ce zic

---

Feuilleton.

Iubire frăţéscă.

(Fine.)

Nicu cu Iosif de la închisóre pe căi laterale se grăbiră la casa primariului, care încă nu întârziă mult:

Vei înţelege prietine, îi zise Nicu liniştit, că eu nu pot să mai trăesc, dacă móre Florica. Sfînta nóstră religiune ne opresce suicidiul, şi eu nu voiu întinde mâna în contra mea, dar nu peste mult voiu avé parte de mórtea eroilor în şirul confraţilor mei retraşi la munte. Florica scie: ne vom întâlni în ceriu. E adevĕrat, că nu e perdută ori ce speranţă, póte că curájósa soră va afla vre o uşiţă prin care să scape; locotenentul e pentru ea, el va face tot posibilul ca să o scape, eu sînt sigur; dar el e numai singur, şi căpitanul e un barbar, care nu se va îngrozi de vĕrsarea sângelui nevinovat.

Dar tinĕrul locotenent e ofiţerul cel mai distins din regimentul sĕu, continuă primariul, el e cel mai iubit din partea soldaţilor, dacă el se întrepune póte să o scape, şi el se va întrepune căci e nobil, şi iubirea ce o are pentru dreptate şi onóre îl va face, ca mai bine să móră el de cât să lase ca Florica să fie asasinată.

Chiar pentru acésta am consimţit şi eu la un paş atât de cutezat, îl întrerupe Nicu. De nu ar fi fost împrejurările acestea favorabile, eu nu m'aş fi învoit o dată cu capul ca sora mea să rĕmână în mânile inimicilor.

Stradele gemeau de lume. Cu toţii se grăbiau să-şi ocupe un loc în piaţă. Nicu schimându-şi hainele încă o luă împreună cu Iosif după mulţime şi se aşezară între şirurile din urmă ale privitorilor. Inima îi se mai sfâşiă de durere când vĕdu convoiul ieşind pe pórta închisorii şi pe sora sa cu mânile legate la spate mergĕnd liniştită în mijlocul soldaţilor. Norocul lui, că avu lângă sine pe bĕtrânul şi credinciosul servitoriu, Iosif, care nu o dată l'a reţinut în pornirile sale.

Ostaşii la comanda căpitanului se opriră în piaţa din faţa închisorii. Încă un semn şi se retraseră cu toţii în formă de semicerc, lăsând pe Florica răzimată de zid, cu faţa către soldaţi. Locotenentul era adus în strîmtóre prin comanda căpitanului. El făcea şi zicea tot ce-i putea înspira situaţia momentului, vorbe frumóse, şovăituri, dar până acum totul fu zădarnic.

Ce prostii vrui să mĕ faci să cred dle locotenent, zise căpitanul într'un ton batjocoritoriu. Ometeul acela e o sĕrmană copilă!? Vai! Vai! Puiul acela de drac? Acela e comandantul imperialiştilor de ieri din cap până în tălpi.

Căpitane, repet, sînt gemeni!

Poveşti pentru babe! Şi dta ai fi de părere să i-se concédă viaţa aceleî fiinţe spurcate?!

Poporul observă dialogul destul de înfocat dintre cei doi ofiţeri. Într'acea un subofiţer se apropiă de Florica ca să-i acopere cu un vĕl faţa.

Dta mĕ împingi până la estrem, zise locotenentul ca ieşit din fire, către căpitan. Ei bine! Étă ţi-o spun franc, copila acésta nu va muri, căci mórtea ei ar fi o crimă.

Cum? Încă mĕ ameninţi? Puşca ficiorî!

Da te ameninţ! Şi încă o dată te întreb: Vrei să întrerupi esecutarea? Da ori ba!

Esecutarea unui trădătoriu? Nu! Nici o dată!

ei, când vĕd situaţia gravă în care am ajuns?

Ce zic laïcii, pe carï, póte, nu-ï légă de noï simţeminte de recunoscinţă, ca pe ceï amintiţi, dar carï înţeleg cu toţii elementul de putere naţională, ce residă în clerul nostru — şi înţeleg enormul desastru moral şi naţional, ce l-ar aduce după sine punerea sub tutelă a cleruluï proiectată de organele politice?

Nu maï insistăm, importanţa gravă a cestiuneï e maï pe sus de orï ce insistare.

Aşteptăm să audim cuvîntul laïcilor, să vedem *faptele* laïcilor.

Scim, şi nu am dubitat nicï un moment, că elementul laïc petrece cu atenţiune decursul lupteï nóstre, că are pentru acéstă luptă cuvinte de îmbărbătare şi de laudă.

Azï înse nu ne este de ajuns atât, azï dorim — fapte. Fapte, carï să alimenteze cu drept cuvînt entusiasmul celor, ce se revóltă în faţa tendinţelor de omnipotenţă ale statuluï; fapte, carï să-ï convingă şi pe ceï slabï de ânger, că mila străinuluï nu e unica condiţie de esistinţă, câtă vreme aï nostri vor să ne întindă mâna de ajutor.

Am făcut acest apel la laïcii nostri, pentru că dătorï ne simţim a mişca tóte pietrile, dătorï sîntem a ne adresa în primul rînd cătră aceia, carï fiï aï bisericiï nóstre fiind, aŭ dat de atâtea orï frumóse dovedï de alipire şi de entusiasm faţă de biserica-mamă.

Cuvîntul lor ar puté să fie un noŭ imbold de luptă, o nóuă forţă, şi ar fi cu atât maï binevenit, cu cât l-am audi în prejma sinoduluï.

Laïcii aŭ cuvîntul!

Subvenţiunea pentru meseriaşï. Se scie, că în locul ajutoriuluï de 400 fl. dat Asociaţiuniï, de societatea „Transilvania“ spre aï împărţi elevilor de meseriï, guvernul s'a oferit însuşi să deie aceea sumă Asociaţiuniï. La adunarea generală de la Deva, comisiunea pentru revederea raportuluï presentat de comitet, propune adunării următórele: *„Tot o dată înse gelósă fiind de independenţa Asociaţiuniï, învită pe on. comitet central, ca pentru viitor să renunţe de a maï* **cere** *ajutorul de 400 fl. din partea Inaltuluï minister de comerciŭ“*. Fără nicï o discuţiune adunarea generală primesce cu aclamaţiuni propunerea acésta.

„Telegraful“ de Marţi revenind la serbările de la Deva, regretă că comitetul central „a maï promovat“ la adunarea generală afacerea subvenţiuneï care a fost o dată „terminată şi decisă“. Lucrurile de natura acésta sînt fórte delicate, şi ele tractate de ómenï neorientaţi, pot să pricinuéscă greutăţi Asociaţiuniï.

Nu pricepem îngrijorările acestea ale „Telegrafuluï.“

Adunarea generală este în drept a controla lucrările comitetuluï central şi comisiunea n'a propus alt ceva de cât, ca pe viitor comitetul să nu maï *céră* subvenţiunea de la guvern.

După cum scim noï, când Ministrul a oprit primirea ajutorului de la „Transilvania,“ a scris organuluï sĕŭ subaltern, să întrebe Asociaţiunea, că nu ar fi aplicată a *primi* de la el acel ajutor? Şi adunarea de la Deva n'a făcut alt ceva, de cât a lăsat comitetuluï să nu maï *céră* ajutorul, ceea ce nu eschide posibilitatea *primiriï*.

Asta este credem noï starea lucruluï în adevĕrata sa lumină şi „Telegraful“ póte fi liniscit, că aşa cum comisiunea a tractat afacerea acésta, — recunóscem şi noï, — destul de delicată, nu va face nicï o greutate societăţi nóstre culturale. Că hotărîrea acésta a adunăriï de la Deva a fost saŭ nu influinţată de tractarea nedémnă a celor din fruntea comitatuluï Hunedóra şi de murdărirea şcoliï române, — nu vrem să o discutăm. La tot casul împrejurările acestea provocătóre aŭ turburat sentimentele tuturor românilor, carï aŭ luat parte la şedinţele Asociaţiuniï.

Nóua Palestină. Între Evreiï reslăţiţi pe cele cinci continente s'a pornit un curent de a se reîntórce în vechia patrie. Secta Sioniştilor e numele celor ce aderéză la aceste ideï. Se vede înse că cel puţin în Ungaria e mic numĕrul celor ce lucra pentru realisarea acesteï nobile ţinte. Ca dovadă un cetitor al foiï nóstre ne trimite câte va mustre din vorbirile ţinute cu ocasiunea deschiderei noului templu din Timişóra-Fabric. Éta aceste specimene:

Rabinerul din Arad Dr Alesandru Rosenberg, aprinzând candila eternă, a zis între altele: „Noï sîntem numaï după religiunea Jidovï, după naţionalitate sîntem Magiarï. Noï nu avem nimica a face cu Palestina, pentru că numaï trecutul ne légă de ea, în present şi în viitoriŭ sîntem aï scumpeï nóstre patriei magiare, carea permite fie căreï confesiuni desvoltarea liberă. Noï nu vrem să scim nimica de aceï sioniştï, carï voesc să fundeze o patrie nóuă, pentru că noï avem pe a nóstră, pe carea o iubim, pentru carea la timp de nevoie sacrificăm avere şi sânge.“

Rabinerul din Timişóra-Cetate Dr Moricz Löwy: „Numele poporuluï magiar şi a naţiuneï magiare este scris cu litere de aur în istoria Israiluluï. Să păşim în serviţul acesteï naţiuni! Să servim naţiunea acésta prin sângele nostru, cu mintea nóstră, cu spiritul şi cu limba nóstră, ca naţiunea

---

Locotentul în dóuĕ săriturï era lângă Florica . . . îï lovi pălăria . . . şi buclele negre îï undulară pe spate. Un murmur se produse în întrégă piaţa. Plânsete şi suspinurï ieşiaŭ din mijlocul mulţimeï. Şi locotenentul serios, întorcêndu-se la căpitan.

Poftim căpitane . . . dacă am vrut să te înşel.

Acesta dede ca rĕspuns: Puşca la ochiŭ! . . . Ţĕvile eraŭ îndreptate spre Florica . . . acum trăgeaŭ . . . când de o dată sburâ Albert şi se puse înaintea Floriceï.

Trageţi în locotenentul vostru dacă vĕ trage inima, zise el cătră ostaşï.

El era ofiţerul cel maï iubit al soldaţilor, care tot de una a fost drept şi bun cu dînşi. Aşa dară? . . . aŭ rĕmas înmărmuriţi, dar ţĕvile eraŭ încă îndreptate în contra luï. Mulţimea era cuprinsă de un silenţiu profund, respiraţiunea multora era întreruptă, încremeniţi cu toţiï aşteptaŭ momentul decisiv.

Căpitanul înroşi, de mănie tremura în tot trupul. De o dată schimbă faţă, făcu un semn . . . şi puscile . . . . eraŭ la picior. „Locotenentul a păstrat comanda mea secretă, zise cătră ceï de faţă, trebuia să arĕtăm trădătorilor şi trădătórelor sórtea ce-I aşteptă . . . Miliţia naţională nu omóră copile nevinovate“ terminâ cu sânge rece.

Aclamaţiunile, ce ieşiaŭ din pepturile tuturor eraŭ nesfîrşite. Privitoriï plângeaŭ şi rîdeaŭ de bucurie, ér locotenentul apropiându-se de căpitan: Î-ţi mulţămesc, îï zise, ér acesta:

Ar trebui să fi condus înaintea unuï tribunal de răsboiŭ. Dar ce se facï? Tinereţele sînt tinereţe. N'am cređut că te aprinzï aşa de iute.

Scena acésta crudelă nu póte ţiné mult, continuă cel alalt. Nenorocita de copilă nu ar maï puté suporta gróza. Orï mórtă orï vie! Orï dóră nu?

Fă ce vreï, eŭ nu mĕ amestec, rĕspunse căpitanul şi punêndu-şï în rînd soldaţi se depărtă. Poporul năvăli în jurul eroiceï fete, căreia locotenentul îï ajută să-şï astrîngă ale sale, apoï: adio, îï zise, amici dtale te aşteptă. Eŭ rĕmân aicï şi împreună cu mine memoria dtale.

Î-ţi mulţămesc de tóte, cu dóuĕ vieţi î-ţi sînt datóre, atât şi maï mult nu putu zice.

Trăsura era gata, în care urcându-se, împreună cu Nicu se grăbiră la munte, unde tatăl lor îï aştepta între cele maï marï torturï sufletescï.

O nópte de vară.

Îmï arde fruntea, genele nu voesc să se lase peste ochiï meï obosiţi ér îngerul somnuluï îmï denégă cu îndârjire sărutul dorit!

Chiar şi aerul în camera mea e înăduşitor de cald şi săturat de mirosul greoiŭ al resedelor şi al rozelor, pe carï mi le-a adus mama.

Greoï rĕsună din turn 11 bătăturï — acum aud ultima perdêndu-se cu un ton trĕmurĕnd — liniştea de maï înainte se lăsă érăşï.

Eu nu maï pot sta între perinele calde, mĕ scol, deschid ferésta şi jalusiile, în odae se revarsă aer próspet şi rĕcoros; înaintea ochilor meï zac vre o câte va case viŭ luminate de razele blânde ale luneï, nimic nu se mişcă în ele, totul dórme, chiar şi arboriï, carï îşï lasă rămurelele obiect de joc resfăţatuluï vênt. — Ceva maï de parte e dealul şi pădurea încunjurate de o cĕţă uşóră. — Tabloul ce se desfăşură înaintea mea e aşa de frumos, aşa de învitător, în cât nu mĕ pot reţiné.

Repede mĕ îmbrac şi părăsĕsc casa, vreaŭ să cercetez pădurea, care îmï este tot de una iubită, vreaŭ să-l pândesc somnul, voesc să vĕd o dată natura în vesmîntul eï de nópte.

Trec repede pe lângă case, carï zac acum aşa de liniştite, ca şi când n'ar fi audit nicï o dată sgomotul zileï, n'ar fi vĕdut nicï o dată cum se grăbesc şi se alungă ómenii, cum adese se rógă şi blastămă în o rĕsuflare, cum iubesc şi cum urĕsc, totul pentru acest preţ înalt, totul pentru a ajunge la fericire, la acésta flóre minunată a sorţiï.

Multe din casele acestea ne-ar putea povesti lucrurï curióse, despre lacrămi şi veseliï, despre suferinţe şi desfătărï, despre iubire şi ură, despre fericiţi şi nefericiţi, până ce în sfîrşit cu toţi aceştia se scoborîră în sînul mameï comune — a pămîntuluï.

Pasul mĕ duce maï de parte. Ajung la riŭ. Mĕ razĕm de marginea podului şi îmï arunc privirea asupra valurilor arginţiï. Ele curg liniştite şi reoglindéză trĕmurând luna şi stelele gingaşe. Arboriï umbresc

acésta, carea ne primesce în braţele sale, şi prin noi se înmulţesce, să pótă zice: *„cine mi-a născut pe acestia şi cine mi-a crescut?“* (Josua 41 v. 29). — Nu putem pricepe, cum acéstă crescere numerică şi putere de viaţă internă a acestei naţiuni e privită cu ochi poanchişi, invidioşi! Entusiasmarea cea cu abnegare de sine şi gata la sacrificii pentru naţiunea magiară şi pentru patrie, în zilele nóstre a devenit poesie şi cult divin pentru noi jidovii.“

Dacă ast fel vor gândi Evreii, Sioniştii pot să-şi „închidă taraba“, — Sionul profetului e în nóua Palestină numită Ungaria, unde viaţa e cu mult mai fericită ca pe câmpiile udate de Iordan.

Cine compromite causa? Nu de mult am fost luat cu bucuriă notiţă despre hotărîrile conferenţelor preoţesci din protopopiatul Sătmarului şi din tractul Ardusatului, ambele din diecesa română unită a Oradei mari, cari aŭ dat espresiune viuă dorinţelor şi postulatelor clerului şi poporului în cestiunea cea gravă a autonomiei bisericii şi a ajutorului de stat, în tocmai cum aŭ făcut sinódele şi conferenţele preoţesci din archidiecesă şi apoi în diecesa Gherlei.

Faţă de aceste manifestaţiuni toţi ómenii îngrijiţi de sórtea bisericii şi geloşi de independenţa şi de caractérul ei naţional nu puteaŭ nutri de cât o singură dorinţă, că aceste manifestări să devină generale în tótă diecesa Oradei-mari, pe cum şi în cele alalte diecese, pentru ca ast fel să se pună basa unei solidare procederi a clerului din întréga provinţă mitropolitană de Alba Iulia, cu scop de a apéra cu cuvenită energiă mult ameninţata ei independenţă.

Nu tot de aceea-şi dorinţă este cuprins, se vede, părintele Augustin Lauran, vicarul general episcopesc de Oradea-mare, căci la din contră nu s'ar fi sufolcat a debuta în absenţa episcopului cu circulara datată de la 14 August 1899, prin care dojenesce pe preoţimea din amintitele protopopiate pentru manifestarea consciinţei sale de drept şi naţionale în interesul esistenţei bisericii, a consolidării ei pacinice şi liniştite.

Acéstă circulară, pe cât de ciudată, pe atât de caracteristică între împrejurările de faţă, a fost dată la lumină mai întâiŭ în colónele fóiei bisericesci din Blaş de cătră un preot, care a avut curajul a-i face şi un comentar cumpĕtat, dar ţinut în terminî pĕtrunşi de consciinţa marei cause, ce trebue s'o apĕre preoţimea română unită.

Domnul Lauran găsesce, că ceea ce aŭ discutat şi decis cu unanimitate preoţii din protopopiatele Sătmarului şi Ardusatului, a fost o „estravaganţă“, un „paş greşit“, căci „seduşi de nisce analogii nenimerite“, preoţii din acele protopopiate „s'aŭ ingerat în lucruri, cari cad a fară de cercul lor de competinţă“.

Mai găsesce dl Lauran, că asemenea enunciaţiuni în favórea dreptului de autonomie al bisericii „în loc să presteze causei serviţiul dorit, o compromit formal, mai vîrtos, dacă decisurile precipitate se publică, orî în formă de aşa numit „apel“, comunicându-se acelea chiar şi cu întreg clerul diecesan li-se dă aspectul, ca şi cum în diecesă n'ar fi cine să veghieze asupra onórei sanctuarului“.

Tóte acestea le găsesce părintele Lauran şi deci află de lipsă a revoca în memoria preoţimei câţi va paragrafi din statutele diecesane, prin cari se precisézĕ obiectele, ce sînt a se desbate în conferenţele districtuale preoţesci şi cari se referă la însuşirea sciinţei conform statului preoţesc, la susţinerea moralei, a disciplinei, la mĕsurile de luat pentru stîrpirea abusurilor din ţinutul districtului etc.

Domnul Lauran e dar de părere, că formularea dorinţei clerului districtual în cestiunea autonomiei, a ajutorului de stat etc., pe cum şi manifestarea dorinţei de a se întruni sinodul diecesan pentru de a delibera asupra acestor grave cestiuni, cari ating chiar esistenţa bisericii nu se pot subsuma între obiectele de discusiune precisate în amintitele statute diecesane.

Să admitem un moment, că interpretând acele statute după litera şi nu după spiritul lor, s'ar ajunge la acéstă conclusiune. Atunci de ce dl Lauran n'o spune franc şi sincer că cu acele cestiuni e chemat a se ocupa sinodul diecesan şi de ce nu recunósce dreptul preoţimei de a cere întrunirea grabnică a acestui sinod în faţa pericolului ameninţător, de care e consciŭ? De ce dsa declară tóte manifestaţiunile preoţimei în cele alalte diecese privitóre la întrunirea sinodului provinţial şi a sinódelor provinţiale mixte de nisce „analogii nenimerite“ de cari s'aŭ lăsat seduşi şi preoţii din diecesa Oradei-mari? De ce în fine vicarul general episcopesc din Oradea susţine, că aceşti preoţi s'ar ingera în lucruri, ce cad a fară de cercul lor de competinţă atunci, când nu fac alta, de cât a cere întrunirea sinodului diecesan, care cerere, firesce, aŭ trebuit s'o motiveze?

Să nu aibă óre clerul diecesan nici atâta drept, de a-şi da pe faţă îngrijirea şi neliniştea faţă cu cele ce se petrec în detrimentul sĕŭ şi al întregei biserici?

Orî şi câtă silinţă ne-am da, noi nu putem găsi de cât un singur motiv al procederei dlui vicar Lauran, şi acesta este, că dsa nu împărtăşesce îngrijirile preoţimei din diecesă, cu alte cuvinte, că nu apróbă mişcarea impusă cu necesitate de împrejurări în favorul apĕrării independenţei bisericii, căci la din contră ar trebui să închidă un ochiŭ chiar şi atunci, când în conferenţele amintite districtuale s'ar fi comis o abatere de la statute.

Asupra „onórei sanctuarului“, în diecesă este fără îndoiélă chemat să vegheze în prima linie episcopul şi noi scim, că Escelenţa Sa în tot de una a fost un aderent fervent al causei autonomiei bisericii române unite. De ce dar nu s'ar bucura din inimă, vĕdĕnd interesul ce-l pórtă preoţii sĕi faţă cu acéstă gravă cestiune de viaţă? De ce s'ar simţi ofensat, când preoţimea diecesei sale cu credinţă şi supunere se apropiă de archiereul sĕŭ, şi se rógă să concheme un sinod mixt diecesan?

Acel preot, care avu curajul a se plânge asupra circulariului dlui vicar şi căruia pentru acésta îndrăsnélă dl Lauran într'un alt cercular i-a dat o „reprobare“, a zis, că nu-şi póte esplica nici ţinuta, nici scopul, ce l-a avut dl vicar, când a dojenit în mod atât de aspru pe preoţii protopopiatelor Sătmarului şi al Ardusatului.

Noi ni-le putem esplica pe deplin din purtarea de până acum a părintelui Lauran, pe care l-am vĕdut tot de una până acuma înclinând pe partea adversarilor nostri de la putere pe cum şi pe partea catolicilor unguri, cari tind a sparge cetatea bisericii nóstre naţionale; l-am vĕdut neteđind, unde numai a putut, calea acestora; nu l-am vĕdut însă nici o dată în şirul combatanţilor pentru drepturile bisericii şi ale naţiunii nóstre.

Cel ce compromite formal causa cea mare a bisericii unite este prin urmare însu-şi părintele Lauran, nu însă acei preoţi bravi, cari şi-aŭ făcut datoria lor de vrednici păstori ai poporului credincios şi de buni Români şi despre a căror competinţă în a

---

ţĕrmurii, ér crengile mlădióse a sălcilor, se légănă uşor pe deasupra valurilor, ca şi cum ar voi să le desmierde. Totul e tăcut, totul e liniştit numai vîntul şoptesce cuvinte de desmierdare crengilor pe cari le légănă lin ér buzele mele murmură cuvinte evlavióse.

Încet păşesc în de parte pe deal în sus, deja simt aerul aromat al pădurei, un câne latră, eŭ me opresc şi privesc în jur şi vĕd o parte mică din oraş. În mijloc se ridică pompos biserica ér turnul înalt şi svelt e scăldat în unda de lumină a luneî.

În stînga mea lucesc cruci albe şi un miros greŭ de florî mĕ lovesce în faţă.

E un cimiter, e locul liniştei de veci.

În adevĕr acéstă bucată de pământ merită numele, căci numai linişte domneşte în el; liniştite înfloresc pe morminte florile pe cari ómenii le-aŭ sădit în amintirea celor ce dorm acum încă în linişte; liniştite îşi fac pasĕrile cuiburile lor în tufele de scumpie şi iasomine; linişte intră în inimele ómenilor când păşesc pe acest loc sfinţit, căci uită pentru câte va momente tóte câte se întîmplă a fară în nomolul vieţii. Într'adevĕr, cine a vĕdut acest agru sfinţit nu se înfióră de cugetele morţii. — *Mórtea e îngerul liniştei.*

Încă câţi va paşi şi pădurea îşi deschide porţile sale. Pe cotituri delicate drumul fuge în verdimea pădurei. Razele luneî ca nisce şuvite fălfăinde străbat pintre ramuri, frunzele uscate se sfarmă sub piciórele mele cu un sgomot uşor; spăriată de sgomot sare o veveriţă din cuibul ei şi repede dispare în întunecime, apoi érăşi e totul tăcut, numai vĕrfurile arborilor vuesc lin — să pare ca şi cum pădurea ar respira cufundată în un somn adânc.

În sfîrşit ajung la o poiană; ca şi cum Creatoriul ar fi împrăştiat aici o comóră de diamante peste covorul de iarbă şi peste tóte florile, cari înfloresc aici pompos, aşa strălucesc picurii curaţi de róuă în lumina luneî.

În mijlocul poeneî îşi redică falnic vĕrful un stejar şi măestos îşi împarte în tóte părţile crengile sale. De sigur aŭ trecut mai bine de un véc de când stă aici şi totuşi înfruntă încă cu bărbăţie vremile cele mai grele. Mĕ razăm de trunchiul sĕŭ; înaintea ochilor mei se deschide o panoramă, încântătóre şi estasiat privesc întrégă vălcea, rîul şi oraşul. În depărtare apar turnuri albe de prin sate ér luna aruncă peste tóte un farmec magic. Céţă uşóră se ridică din rîŭ, asemenea unor umbre de spirite, deasupra mea ciripesce în somn o pasĕre, ér pe cer sclipesc stelele lucitóre.

Eŭ cad în genunchi pe iarba rourată şi buzele mele şoptesc cu evlavie:

„Cât de frumos e pământul, cât de sublim Dumnezeŭ, cât de mărétă natura!“

(Din nemţesce). **G. P. B.**

---

se ingera acolo, unde se tractézá de independenţa bisericii unite românesci, i-se va da, sperăm, dlui Lauran încă de aci în colo ocasiune de a se convinge.

(„Gazeta Transilvaniei“).

Revistă politică.

Austria. Pentru restabilirea păcii şi a bunei înţelegeri din Austria a intrevenit însuşi Monarchul. Maestatea Sa adecă a chemat la sine pe baronul Chlumetzky, unul dintre bărbaţii cei mai cu influinţă ai Nemţilor şi l-a însărcinat cu gréua misiune de a tracta cu Germânii, cu scopul de a-i aduce pe aceştia la sentimente mai conciliante cu guvernul Thun. Dar pe cum s'ar vedé din resultatele pertractărilor, acestea nu vor avé un reuşit mai însemnat. Germânii persistă, cel puţin până acuma, în punctul lor de vedere: de a nu concede nimica guvernului actual şi de a concede totul unui alt cabinet.

De altă parte ministeriul austriac încă continua negoţiările dintre Cehi şi Nemţi prin mijlocirea ministrului Kaizl. Resultate până acum nu s'aŭ cam vĕdut. Dorinţa principală a Nemţilor este, ca să se ducă guvernul actual, şi în locul lui să vină un ministeriŭ de coaliţie, în care ei să fie în preponderanţă. Pe partea acestui guvern s'ar pune şi clubul polon, dacă acésta ar fi dorinţa Monarchului. Menirea acestui guvern de transiţie ar fi alegerea delegaţiunilor şi votarea unor legi de interes pentru întrégă monarchia.

Conducĕtorii partidului naţional român din Bucovina, considerând trista situaţie politică în care zace patria lor, convocară pe toţi membri români din Reichsrathul austriac şi pe deputaţi români din dieta Bucovinei ca să se întrunéscă la o consfătuire, în carea vor tracta despre mĕsurile ce sînt de luat spre delăturarea tristei stări actuale.

Franţa. Presidentul republicei a subscris actul prin care, la cererea ministrului de justiţie, senatul republicei se va preface în tribunal de stat, în ascultarea şi judecarea conjuraţilor în contra republicei. Cu ocasiunea aceea vor fi ascultaţi şi Deroulede şi preşedintele ligei antisemite. Pe cum s'ar vedé din un rĕspuns, ce l-a dat prinţul de Orleans unui ziarist belgian, conjuraţii îi-şi aŭ legăturile lor cu Francezi monarchici, ce sînt în străinătate. Din acela-şi rĕspuns reiese, că părtinitorinl conjuraţilor este tot prinţul de Orleans, care pe tóte căile lucră la lăţirea convingerei între mulţime, că Franţa nu póte să scape din încurcăturile actuale de cât singur numai prin schimbarea formei de guvernare.

Transwaal. Acéstă republică din sudul Africei, graţie multelor sale bogăţii, a devenit locul cătră care sînt îndreptate privirile nesaţioşilor Anglesi. Transwaalul cu deosĕbire de la 1884 în cóce era considerat ca independent chiar şi de cătră bărbaţi de stat Anglezi, şi cu tóte acestea în timpul din urmă se fac mai multe pretensiuni din partea Angliei, carî nu pot subsista cu independenţa unei ţĕri. Scopul Angliei este vĕdit. Ea vre să-şi câscige suzeranitate asupra acestei republici, ér de motiv i-a servit o lege a republicei, în sensul căreia străini nu pot avé aceleaşi drepturi cu locuitori indigeni (Buri, colonişti vechi hollandezi). Immigraţii Anglezi, vĕdĕnd că nu pot ajunge la realisarea pretensiunilor lor, cerură ajutoriul ţărei mame. Atâta a fost de ajuns pentru ca guvernul din Londra să se amestece în afacerile interne ale Transwaalului şi să provóce republica ca să-şi schimbe legile. Indigeni înse prevĕdĕnd, că lărgind drepturile imigraţilor vor găta-o cu autonomia lor, denegară competinţa Angliei de a se amesteca în afacerile lor, şi dederă rĕspunsul cuvenit. La acest rĕspuns ministrul coloniilor engliez ameninţă republica, că dacă ea nu se învoesce la reformele dorite pe cale pacînică, le va îndeplini constrînsă de arme. Şi fiind că numĕrul celor ce vréŭ să-şi păstreze autonomia până la ultima rĕsuflare cresce mereŭ, uşor s'ar puté întîmpla, ca între republică şi Anglia să erupă un răsboiŭ, cu atât mai vîrtos că ministrul engiez de răsboiŭ a şi făcut pregătirile de lipsă.

Sêrbia. Pertractarea formală a procesului radicalilor deţinuţi ca conspiratori în contra ex-regelui Milan se va începe cu ziua de 18 Septembre. E de tot curiósă întórcerea, ce a făcut-o guvernul cu privire la atentatorul Knezevici. Până acuma el era considerat ca un criminalist de lesamaestate, ér acum dintr'odată vine pus în lumină ca şi când el ar fi făcut atentatul, nu în contra vieţii lui Milan, ci în contra celei a adjutantului lui, şi prin urmare va scăpa cu vre o 10—20 ani de prinsóre, pe când din contră şefii deţinuţi ai radicalilor vor fi judecaţi pentru crima de lesamaestate.

Muntenegru. Principele Nichita şi-a făcut în zilele trecute călătoria sa la Constantinopol spre a tracta cu sultanul unele cestiuni ce se referesc cu deosebire la stabilirea graniţelor principatului.

De acolo principele va merge la Atena ca să semneze în persónă actul prin care statele balcanice formézá o confederaţiune între sine, pentru delăturarea şi potolirea neînţelegerilor, carî eventual s'ar nasce între dînsele.

Acestea se fac a fară de principat. În lăuntrul principatului, în capitala Cettinje, principele a întrevenit la împĕratul german, unicul dintre şefii marilor puteri europene, care până acum nu avuse representantul sĕŭ la curtea muntenegrină, ca să-şi trimită un delegat, ceea ce se va şi întîmpla, considerându-se faptul, că casa muntenegrină prin căsătoria ereditariului de tron Danil a intrat în legături familiare cu împĕratul german.

La începutul anului scolastic.

— Icóne. —

Ĕră-şi e viaţă pe străzile Blaşului! Piaţa cea mare e plină de lume; părinţii, carî îşi aduc copiii la învĕţătură — la Blaş. Hotelele sînt îndesuite cu óspeţi şi nici cu lampa lui Diogene nu aî afla o chilie. Înaintea gimnasiului frecuenţa cresce îndoit. Grupuri — grupuri întră şi ies de la înscrieri, amestecându-se în vălmăşala „tîrgului de cărţi.“ Fie care alérgă aici ca să-şi vîndă cărţile din anul trecut şi să-şi cumpere altele pentru anul, ce vine. Câtă siguranţă şi autoritate în purtarea acestor vînzĕtori de cărţi! Şi, în comparaţie, cât de timizi şi sfiicioşi sînt aceî ce nu aŭ venit să vîndă, ci numai să cumpere, carî pentru întâia óră sînt martori ai acestei gălăgii studenţesci. Un preot duce de mână un băiat — la târg. — Ce cărţi ai de vîndut? — Virgil, Sallustiu, Retorică, pentru a şésa! — Mie îmi trebuesc cărţi pentru prima.

Se perde mai afund în vălmăşagul tîrgului. Abia se mai vede. Copilul păşesce alăturea de el distras, aprópe spăriat. De parte, ca în un viitor nesigur, el se gândesce póte la vremea, când va fi şi el „pe a şésa.“ Cât de învĕţat va fi el atunci!

Şi ca nisce cuvinte magice, carî aŭ deosĕbitul farmec al necunoscutul, i-se perîndă în memorie cuvintele:

Sallustiu ... Virgil ... Retorică ....

*

Catedrala e plină de lume. Tinerimea reîntórsă la vetrile părinţesci, înainte de a începe şcóla implóră ajutorul dumnezeirii.

În aer planézá ceva emoţionător.... rugăciunile şi fumul de tămâie se ridică ... cu evlavie, se isbesc de sfintele ziduri acordurile rugăciunii de implorare:

Imperate ceresc, mângăitorule ....

Şi e bine aşa.

E bine, ca înainte de a întra sub adăpostul „palastrelor Muselor“, să se implóre binecuvîntarea cerului.

Aşa de greŭ este drumul, aşa de neperfectă este calea, aşa de nemilos de lungă! Copil sĕrac, îţi jerfesci cele dintâiŭ visuri ale vieţii; liniştea, jocurile tale nevinovate, pe tatăl tĕŭ şi pe mamă-ta, satul şi casa, care ţi-e nespus de dragă, totul, — şi vii se trăescî singur în străini, să petreci cu pieptul lângă masă, când tu te-aî juca mai bucuros în liber, să memorisezi la grecéscă şi latinéscă, când gândul tĕŭ sbóră la iubiţii tĕi de parte .... *acasă*. Şi înveţi şi memorisezi, şi ĕrăşi înveţi un an, doi, opt ... Şi când pe urmă credeai, că aî ajuns la ţîntă, abia atunci înţelegi, că tot ce aî învĕţat tu, tóte ostenelele tale de opt anî sînt numai: *ex omnibus aliquid, ex toto nihil!* Atunci póte îţi pare rĕŭ, vedi, că prea e lungă calea, acasă la cornele plugului erai póte mai fericit ..... Dar nu poţi sta pe loc. Curentul te împinge de la spate, şi dacă nu vreî să te strivéscă, pornesce mai de parte. Ştergeţi sudórea de pe frunte, fă-ţi încă o dată cruce şi mergi mai de parte cu încredere pe drrmul lung şi neisprăvit. E greŭ şi e amar, dar e drumul *luminei*.

E greŭ şi e amar acest drum, copile, de aceea de câte orî faci un noŭ pas pe el, te închină lui Dumnezeŭ şi te rógă!

*

În gară e frecuenţă deosebită. Părinţii se duc — copiii rĕmân.

— Să asculți de profesor!, dragul tatii, și să ne scrii, cum te mai afli — Bine . . . bine . . . scriŭ . . .

Și copilul privesce aiurit cum trenul pornesce sgomotos. Abia mai vede la geam chipul tată-sĕŭ.

Se întórce, cu pași șovăitori către casă. Prietinii lui erau tot voie, erau toți mai mari — numai el e mic și fără voie.

Prin cap îi trec gândurile de-a valma. Se gândesce la cei de acasă . . . și o slăbie îl cuprinde. Azi diminéță s'a spĕriat când profesorul i-a strigat cam aspru: Fii atent! Nu te uita pe feréstă!

Și așa l'a cuprins o frică, de-i tremurau genunchii și era să-l podidéscă lacrămile.

La cină, mâncă puțin, spune că-i e somn și vre să se culce.

Cu un fel de nelămurire privesce la studenții cei mai mari, cât sînt de veseli. Óre și el va fi așa de vesel când va fi student mare?

Întins în pat, le aude povestile și rîsetele. Nu înțelege însĕ nimic dintr'însele, gândul lui sbóră departe, departe. . . .

Se vede singur. Un simțĕmînt de timiditate și o duioșie nemărginită îl cuprinde.

Se întórce către părete, își afundă fața în perne, și plânge. . . .

Simin.

Rugare și dare de samă.

La 3/15 Maiŭ senatul scolastic parochial din Mureș-Gheja a esmis o cólă de abonamente și un apel către publicul românesc, — prin carî acest senat scolastic, se rógă de toți românii binesimțitori să-i sară într'ajutor pentru a-și puté edifica o a dóua sală de propunere, și ast fel a-și mântui școla confesională de perire.

Fórte puțini aŭ rĕspuns acestui apel — de aceea cu tot respectul și iubirea datorită publicului român, senatul scolastic din M.-Gheja se rógă de toți aceĭ prea stimați Domni, cărî aŭ primit cóle de abonamente și apelul să binevoiéscă *a retrimite președintelui senatului scolastic aceste cóle de abonamente, cu orĭ ce resultat,* — cu atât mai vîrtos, că terminul de 1 Sept. pus în apel a espirat.

Senatul scol. parochial și tot poporul din M.-Gheja mulțămesce din inimă celor ce aŭ contribuit cu obolul lor la salvarea școlii lor.

Acești marinimoși și Prea stimați Domni sînt următorii:

Oferte benevole s'aŭ primit de la Prea stimați Dni: Mihail Bontescu, Hațĕg 5 fl., Biserica din Sĕcădate prin P. On. D. Procopiŭ Cutean 1 fl., Cornel Crișan, Teiuș 66 cr. Ioan Boeriŭ, Lechința de Mureș 2 fl., Silvestru Nestor, Blaș 1 fl. 50 cr., Aureliŭ Raț, Gyó-Békás 32 cr. Suma ofertelor benevole 10 fl. 13 cr.

Abonamente s'aŭ făcut prin Prea stimații Dni: Petru Nirasteau, Iernot 50 cr., Ignat Borza, Alba Iulia 5 fl. 65 cr., Ioan Șierban, Nĕsĕud 1 fl. 15 cr., Ioan Brat, Tilișca 3 fl. 11 cr., Cornel Crișan, Teiuș 1 fl. 84 cr., Ioan Baciŭ, Șoimuș 6 fl. 18 cr., Dr. Laurențiŭ Pop, Abrud 6 fl. 13 cr., Silvestru Nestor, Blaș 8 fl. 85 cr., Teodor Domșa, Pintic 1 fl. 90 cr., Aureliŭ Raț, Gyó-Békás 68 cr. și Atanasiŭ P. Bologa 1 fl.

Banĭ din abonmente decĭ în suma de: 36 fl. 29 cr.
La carĭ adăugêndu-se suma ofertelor benevole de: . . . . . 10 fl. 13 cr.
Resultă suma întrégă de: 46 fl. 42 cr.

Din aceștia competința M. On. D. binevoitor Andreiŭ Todoran cu spesele postali cu tot este de 18 fl. 47 cr. Resultă decĭ pe sama școlii nóstre 27 fl. 95 cr. v. a.

O sumă mică acésta considerând spesele cele marĭ ce avem a purta cu noŭ edificânda sală de propunere. De aceea mulțămind încă o dată din inimă marinimoșilor nostri spriginitori mai sus înșirați ne rugăm de toți Prea stimații Dni, carĭ aŭ primit cóle de abonament și apel a ni le reînapoia cu orĭ ce resultat.

Dee Dumnezeŭ ca și alții vĕdênd esemplul Domnilor ce ni-aŭ spriginit să-și aducă aminte de noi și conduși de dragostea de ném sa ne tindă ajutor cât de puțin.

M.-Gheja la 2 Sept. 1899.

în numele senatului scolastic:
George Simu
pres. sen. scol.

Convocare.

Publicul român aparținĕtor pretoriatelor Ceica, Beiuș și Vașcăŭ, cu acésta se încunoscințéză, că despărțĕmîntul „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român" al Beiușului își va ține adunarea generală cercuală în opidul Vașcăŭ în biserica gr. or. în ziua 17 Sept. st. n. la 11 óre după servirea Sf. liturgii.

Considerând marea importanță a acestei asociațiuni pentru poporul român, ne măgulim cu speranța, că inteligința din pretoriatele amintite va conlucra, ca la adunare să se presenteze în număr cât de mare inteligință și popor.

Din ședința comitetului cercual al despărțĕmîntului Beiuș din 13 August 1899.

Direcțiunea despărțĕmîntului.

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. Dómna *Aurelia Solomon* directóra internatului de fetițe din Blaș, care a crescut și petrecut în tinerețele sale în comuna nóstră, aducêndu-și aminte de misera nóstră biserică pe cum și de poporul eĭ mic și sĕrac ca o dulce suvenire a donat pentru biserică 2 rînduri de vestminte dimpreună cu tóte apartinentele, unul pentru duminecĭ și sĕrbătorĭ, altul pentru înmormîntărĭ. în preț de peste o (100) sută florenĭ; pentru ce o rugăm să priméscă și pe acésta cale mulțămita și recunoscința nóstră profundă. Dee Dumnezeŭ ca esemplul dînseĭ să-l urmărésecă toți, carĭ s'aŭ născut și crescut în atarĭ parochii ca acésta. Ludoșul mare în 1 Septembre 1899. *Alesiŭ Stoicu* preot gr. cat. *George Tanase* curator prim. — Spectabila Dnă vĕd. *Catalina Kovrig* n. *Scheidel* mare proprietăresă în Galtiu com. Alba-infer. a binevoit a dărui pentru edificarea bisericiĭ gr. cat. din Dumitra suma de 50 fl. v. a. Pentru care faptă marinimósă și pe acéstă cale i-se aduce profundă mulțămită. Dee Dumnezeŭ ca acésta faptă adevĕrat creștinéscă să-și afle încă mulți imitatorĭ. Dumitra la 2 Septembre 1899. *Simion Marcu* paroch greco catolic, *Vasile Dragiciŭ* curator prim.

Din Archidiecesă. La Internatul de băieți din Blaș a fost denumit ca prefect *Valeriŭ Suciŭ,* prof. gimnas. și ca subprefect *Octavian Prie,* teol. abs. — *Iosif Ciura* paroch în Bucium-Șesă distr. protop. a Roșieĭ. a fost trecut între deficienți, ér *Ariton Pop* coop. paroch. tot acolo, a fost numit admin. parochial.

Sfințire de biserică. La 17 Septembre n. a c. va fi sfințirea bisericiĭ gr. cat. din *Buciumi*, district protop. al Almașului. Actul consacrării îl va sevârși Rsm. domn canonic *Dr Vas. Hossu.* Tot atunci se va aranja în favorul bisericiĭ o petrecere de vară.

Scolastic. Cu începutul an. scol. 1899—900. în locul școlii normale din băieți din Blaș s'a deschis *școla de aplicație* (praxă) cu șése despărțĕminte. prof. *Teodor Vandor, școla de meseriași* având ca prof. pe *Petru Ungur,* și *școla de repetiție împreunată cu cursul de agronomie* având ca prof. pe *Niculae Pop.*

Înscrierile la școlile din Blaș s'aŭ început. Până Vineri la amézi, la școla de fetițe eraŭ înscrise 74 eleve, dintre carĭ 41 interne. La internatul de fetițe de alt cum sînt insinuate deja 70 de eleve, numĕrul complet. — La *gimnasiŭ* până ieri în 8 a c. arată cifra de 390 studenți ordinari și 2 privatiști. Dintre acestia s'aŭ inscris în cl. I: 72, în cl. II: 77, în cl. III: 46, în cl. IV: 50, în cl. V: 52, în cl. VI: 46, în cl. VII: 35 (2 privatiști), în cl. VIII: 12. Primele dóuĕ clase sînt paralele. Înscrierile decurg. Azi la 3/4 la 7 s'a celebrat s. liturgie și invocarea Spiritului sfînt.

Înscrierile la universitatea din Budapesta, ce s'aŭ fost amânat din causa aranjamentului intern al edificiului universitar, vor fi din 14—21 Septembre; ér în 25 ale acelea-și luni se vor începe prelegerile.

Profesor român în Sofia. Tinĕrul *Emil Rus,* fiul parochului nostru din Șeulia, absolvând școlile comerciale din Brașov, a fost numit profesor la școla comercială din Sofia, susținută de consultatul român de acolo. Dorim bravului tinĕr cele mai strălucite succese!

Reuniunea femeilor române din Mdiașe și jur și-a ținut la 28 Aug. n. adunarea generală. Nobilul scop al acestei reuniuni este, ca să-și adune un capital de fl 10.000 pentru ca apoi din interesele lui să pótă întemeia o școlă de fetițe. Din raportul presentat adunării generale, apare că reuniunea dispune de o avere de fl 8529·52 cr. și că venitul anului a fost de fl 565·57 cr. În fruntea acestei harnice reuniuni stă dna protopopésă *Maria Moldovan,* ca presidentă, apoi *Maria Necșa* ca secretăresă și *Elena Suciŭ* ca cassieră. Din partea nóstră îi dorim să-și ajungă cât mai curênd scopul prefipt și îndemnăm pe damele române din acele părți să grăbéscă a promova idealul ei înscriindu-se ca membre.

Invențiune nóuă românéscă patentată. Oficiul reg. ung. de patente din Budapesta a patentat o invențiune românéscă sub numirea de *„Șindile de lemn"* cu carĭ se póte acoperi fără cuie și fără măestru. Aceste șindile sînt ieftine, ușóre, durabile, de mărime egală și acurată și obduse cu o massă colorată după plac *resistibilă contra focului și contra apeĭ.* Pentru etablarea uneĭ fabricĭ unde să se pună în praxă acésta invențiune se intenționéză înființarea uneĭ societăți acționare cu un capital de 100.000 fl. împărțit în 1000 de acțiuni. Ceĭ ce doresc a lua parte la acésta întreprindere românéscă să se adreseze pentru prospecte și informațiuni la inventatorul acestor feliŭ de șindile Ioan Baciŭ preot în Sajó-Solymos p. u. N. Sajo în Transilvania.

Timbrul estraselor matriculare. Ministerul de interne a dat ordin, ca estrasele matriculare despre numĕrul copiilor orĭ lipsa lor în cas de divorț a soților să fie provĕdute cu timbru de 1 fl., dacă sînt estradate în capitală, în Fiume, orĭ în orașe cu drept municipal; cele estradate de autoritățile comunelor micĭ și marĭ, orĭ a orașelor cu magistrat, aŭ să fie provĕdute cu timbru numai de 50 cr. Prin o altă ordinațiune dispune, ca estrasele matriculare despre nascere și căsătorie estradate reuniunilor de ajutorare în cas de bólă, respective membrilor lor, spre întrebuințare oficială aŭ să fie scutite de timbru.

Hymen. *Iuniŭ Brut Micu* teol. abs. și canc. mitrop. s'a căsătorit Joĭ în 7 crt. cu Dș. *Mariți E. Turcu.* Felicitări sincere!

Cas de mórte. *Emilia Pop* n. *Osian,* soția preotului Gregoriŭ Pop din Unimĕt a repausat la 31 August n. a. c. în etate de 35 ani.

În veci amintirea eĭ!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Viața și operile lui Andreiŭ Murĕșan.

(Continuare.)

Când începe Andreiŭ Murĕșan a se ocupa cu poesia, nu se scie. Valer Branisce crede, că încă în Bistrița a făcut primele încercări pe terenul acesta sub influința poeților germani, cum a fost Klopstock. [1])

Așa e, orĭ nu, din lipsa de dovedĭ nu o putem sci. Atâta însĕ putem zice, că Murĕșan înainte de a întra în sinul Brașovului la nicĭ un cas nu s'a putut încerca în poesia română; nu, căcĭ un tinĕr de 15 anĭ, cum era și el pe acel timp, de comun nu se póte emoționa, de cât prin aceste dóuĕ sentimente: sentimentul amorului și sentimentul național.

Dar nu se póte crede, că Murĕșan în etate de 15 anĭ să fi scris poesiĭ de amor, căcĭ el nicĭ mai târziŭ nu se prea inspira pentru amor, chiar și acele câte va poesiĭ de amor, ce le avem de la dînsul din anii de mai apoĭ, încă ne arată, că amorul n'a fost nicĭ o dată obiect predilect pentru lira sa.

Aseminea nicĭ sentimentul național nu l-a putut îndemna la poesie, căcĭ nu l-a avut. Sentimentul acesta se nasce numai în școlile din Blașiŭ. Aicĭ i-se împle sufletul cu frumsețile limbiĭ române, cu adevĕrul istoriei, cu iubirea libertățiĭ, cu suferințele și dorințele poporului român. Tóte ferb în inima sa; mai lipsesce impulsul Brașovului și ele se vor manifesta și în poesie; dar până a fost în Blașiŭ nu s'a ocupat cu poesia. [2])

În Brașov de o dată i-se deschide înaintea ochilor o lume cu vederĭ nóuĕ, o lume plină de viață. Aicĭ lea viață și talentul sĕŭ de poet.

Aicĭ face cunoscință cu operile lui Lord Byron, Lamartine, Victor Hugo, Alfred de Musset, George Sand, Cervantes, Puşkin, Göthe, Schiller, Herder, Petrarca și alții, de la care învață a simți mult, a simți în inima sa tot ce simțesce poporul sĕŭ întreg, a purta în sinul sĕŭ tóte durerile și plăcerile de câte e capace omul, a suferi mult și a spera mult, cu un cuvînt învață a fi poet.

Aicĭ vine în atingere cu mișcările regenerătóre din România, în curent cu producțiunile literare române de din colo de Carpați; aicĭ și la apele minerale din jur i-s'a dat ocasiunea de a cunósce pe neuitatul și nefericitul Niculae Bălcescu, glorificătorul epocei lui Mihaiŭ Eroul; pe optimistul Cesar Boliac; pe George Sion, autorul poesiei: Limba românéscă; pe Ioan Eliade Rădulescu, învățătorul părinte al limbiĭ românescĭ, întemeietorul ziaristicei în Muntenia, ca George Asachi în Moldova și George Bariț în Transilvania; pe Demetriŭ Bolintineanu, măestrul Tirteŭ al Românilor cu admirabilele sale balade și elegiĭ pline de sentimente, de însuflețire și de cea mai perfectă armonie, revĕrsate în un stil acum energic și viguros, acum molatic, înflorit și sentimental; pe Vasile Alecsandri cu baladele poporale și cu lirica sa cea gingașe, dulce, sinceră, ușóră, naivă, limpede, senină, ce ne légănă, ne încântă și cetindu-o suridem și visăm, căcĭ acum o vedem plină de sentimente dulcĭ și naturale petrecênd în sinul poporului, acum rĕsfățându-se în gingășia și parfumul salónelor, îngânându-se în lunca Mircescilor, fantazând sub cerul azur al Italieĭ, și adêncindu-se în romanticismul Franței.

În ast fel de împrejurărĭ talentul poetic se póte și manifesta și desvolta; modelele străine, pe de o parte, îndemnurile și încurăjările române pe de altă parte sînt tot atâtea impulsurĭ electrice pentru tinĕrul poet învățăiat, ca începutul bun să-l continue până la succesul poetului laureat.

Cea dintâie poesie a sa este Fetița și păsĕruica, publicată la anul 1839. După acésta aŭ urmat tot în acel an Teodor și Mărioța, Simpatie la Viena și Vinovatul, ér la 1840 O mustrare, Nu se póte și Un rĕmas bun de la Brașov.

În tóte acestea se arată poetul începĕtor și nesigur, care încă nu scie, ce e mai acomodat pentru lira sa; nu scie, cum să esprime ceea ce simte, ci se luptă cu nimerirea espresiunilor, une orĭ nicĭ chiar după mai multă frămîntare nu le află, și cade în espresiunĭ forțate, pe cum îĭ sînt de cele mai multe orĭ și înse-și figurile. Vedem în ele un amor lânced, care nu a mistuit inima poetului, ci numai așa pe un moment l-aŭ răpit pe poet și l-aŭ atins córdele inimeĭ, lăsându-o ĕră-și rece și nesimțitóre. Peste tot în primele sale poesiĭ nu aflăm flacără nestinsă, nu aflăm entusiasm tineresc, care să-ți vibreze prin întreg trupul și sufletul, când cetescĭ aceste poesiĭ. Amorul și desgustul vieții și nefericirea sînt subiectele lor.

Trăsătura lor caracteristică este durerea și suferința. Tonul lor este melancolic și une orĭ plin de pesimism. Nimerit caracterisézĕ Aron Densușan poesiile acestea prime ale lui Andreiŭ Murĕșan:

„În deșert, poetul nu este inamorat, nu este pĕtruns de acest puternic sentiment, nu cunósce până în adîncimile lui nicĭ dulcele, dar nicĭ amarul lui. Orĭ unde se încércă a esprima acest sentiment, se încurcă, abia află cuvinte și în fine se perde în alte ideĭ, pare că-și ultă. Îmĭ vine al asemîna cu un rîuleț, care curge, curge, dar din ce în ce mai lânced și în fine se perde în năsip. Tot ce provine, din acésta materie, nu provine din pasiune, din sentiment, situațiunile nu sînt ale poetului, ele sînt cugetate, închipuite. Și închipuirea nu este idealisată. Pentru aceea nicĭ nu ating inima într-u nimic, ele se prefiră numai pe dinaintea minții, împingêndu-se ideile una pe alta și în fine dispărênd tóte fără a lăsa vre o întipărire.“ [1])

Cu tóte aceste primele sale poesiĭ nu sînt fără frumsețe poetică.

Vinovatul cu contrasturile dintre „o dată“ și „acum“ cam tocite și fără nicĭ o colóre, fără nicĭ o întorsătură poetică orĭ o sguduire sufletéscă din temeiŭ; Simpatia la Viena cu amorul feteĭ cam nesimpatic, ba chiar respingĕtor, de bună samă nu ne va atrage și nu vom afla în ele nimic escelent, nimic poetic și dóră nicĭ în Nu se póte.

Dar óre cuĭ nu vor plăcé tânguirile din Fetița și păsĕruica? Óre pe cine nu vor atinge accentele melancolice din acéstă frumósă alegorie? Óre cine să nu înțelégă versurile fetiței:

Ție-ți zic tirană sórte,
Dac'aĭ vrut sclavă să fiŭ,
Să-mĭ fi ordinat prin mórte,
Mai curînd la scop să-mĭ viŭ!

Publicul de atuncĭ înțelese bine pe poet; înțelese durerea fetiței, înțelese în dată, că sclava fetiță este națiunea română cu jalea și cu sclăvia sa. [1])

Prima poesie atinse deja sentimentele naționale în cetitoriĭ Fóeĭ și succesul cu admirațiunea eraŭ câștigate pentru poet. El are să continue mai de parte și póte fi sigur, că va deveni poetul național, căcĭ scia să cânte chiar ceea ce pe Român îl duria, ceea ce Românului îĭ plăcea, căcĭ nu era pe atuncĭ la Român cântec mai frumos, de cât cela, care se ocupa cu sórtea, cu rĕul, cu suferințele și cu sclăvia luĭ, de carĭ clocotia aerul prin munți și prin câmpiĭ, și carĭ Românul până în urmă tóte le suferia cu răbdare.

Aseminea alegorie mai aflăm la Andreiŭ Murĕșan și mai târziŭ în poesia Către mierla din 1842 și în Rĕspunsul păsĕruiceĭ din 1850. În Nrul 10 din 1850 Fóia pentru minte, inimă și literatură publică de la un autor necunoscut o poesie intitulată: Vină păsĕruică, în care o fată chiamă în dĕrĕpt păsĕruica scăpată din colivie, căcĭ acolo a fară este espusă la multe, la plóe, la tempestate ș. a. În Nrul 11 al Fóeĭ și vine Rĕspunsul păsĕruiceĭ de la Andreiŭ Murĕșan. Aicĭ păsĕruica rĕspunde, că ea nu se va întórce în dĕrĕpt, nu-ĭ trebue eĭ nicĭ colivie scumpă, nicĭ sĕmînță alésă, ci libertatea, acésta o voesce:

Avênd libertatea, vie orĭ ce plóie,
Grindină, fortune, fulger, trăsnet greŭ,
P'un minut îmĭ strică, p'un minut mĕ móie,
Nu pot înse 'nfrânge sentimentul meŭ.

Acésta păsĕruică este poporul român, căruia numai libertate îĭ trebue și promisiunile nu-l mai pot face, să-și reiea ĕră-și jugul sclăvieĭ. Cum că acésta întru adevĕr e o alegorie și așa trebue înțelésă, apare din provocarea la Ștefan cel Mare, apare din ștrofa ultimă:

Pentru libertate, paserea se bate,
Vermele se înfrânge, ferele răpesc;
Ér omul despóe, chiar și pe-al sĕŭ frate,
În órba-și trufie d'acest dor ceresc!

(Va urma.)

Prof. Ioan Rațiu.

---

[1]) Val. Branisce: Muresianu András; pag. 5.

[2]) Veți Isaia Moldovan: Din întîmplările vieții. Gazeta Transilvaniei 1898 Nr. 239.

[1]) Ar. Densușan: Cercetărĭ Literare; vol. I. pag. 124—125.

[1]) Veți V. Branisce: Muresianu András; pag. 20.

Christos orĭ Muhamed.

Istorisire de călătorie

de

Carol May.

(Continuare.)

Mai rosti câte va hule, carĭ nu pot, să le scriŭ, şi într'aceea audiĭ pocnituri, cât mi-a trebuit, să supun, că el va, să răstórne crucea. Voiam, să sar, să-l împedec; dară Turnerstick, carele nu pricepuse cuvintele, mĕ reţinu, pentru ca să i-le esplic încetinel. O făcuĭ pe scurt şi în pripă şi apoĭ mĕ ridicaĭ, dară prea târziŭ: stîlpul crucii, cât era implântat în pămînt, începuse a putrezi; el se frânse, şi crucea cea cam de cincĭ coţi de înaltă se răsturnă în laturea de cătră noĭ aşa, că lovi pe căpitan în cap. Omul meŭ strigă de durere şi de cătrănit, ce era, sări de pe bancă şi alergă în urma mea în jurul unghiuluĭ tufişuluĭ de ceea parte, unde staŭ ceĭ doĭ ómeni.

Pe unul de pe nasul de uliŭ şi de pe ceealaltă formă a feţeĭ pe loc îl cunoscuĭ, că e Armean. El purta căciulă de pele de óe, peptariŭ scurt, ciórecĭ largĭ şi cisme cu turecĭ înalţi. În brîŭ avea un cuţit. Cel alalt mi-se părea, că e Beduin. Vrîsta ĭ-o preţuiĭ cam de cincĭ zecĭ de anĭ. Figura luĭ lungă şi osósă era învĕlită în un burnus alb. Pe cap avea un fez roşu, în jur de care era înfăşurat un turban de aceea-şĭ colóre. Faţa luĭ cea macră era faţa unuĭ Muhamedan sever şi fanatic. El nu vĕdia nicĭ cea maĭ mică surprindere din causa apăreriĭ nóstre, ci dimpotrivă privia la noĭ cu ochiĭ sĕĭ întunecaţi şi pătrundĕtorĭ cu privire aprópe batjocoritóre.

„Ce vĕ plesnesce în cap?“ strigă infuriatul căpitan în anglezésca sa americană. „Cum puteţi cuteza, să răsturnaţi crucea asta şi să mĭ-o aruncaţi pe cap?“

„Ce va omul acesta?“ întrebă Moslimul îndreptându-se cătră însoţitoriul sĕŭ, pe carele se vede, că îl purta cu sine de tălmaciŭ. În locul acestuia răspunseĭ eŭ:

„Chiar acum aĭ sevârşit un lucru, care în ţara asta se pedepsesce aspru. Aĭ spurcat icóna Restignitului, şi dacă te vom pîrî la maĭ marii cetăţiĭ, te vor arunca în temniţă.“

El mĕ măsură din creştet până în tălpĭ cu o privire, carea voia, să fi stivitóre, şi întrebă:

„Cine eştĭ tu, de îndrăznescĭ, să grăescĭ cu mine în acest chip?“

„Sînt un creştin şi am decĭ datorinţa de a denunţa judecătoriului o faptă ca acésta, carea o aĭ sevârşit tu.“

„Eştĭ creştin? Şi totuşĭ vorbescĭ limba credincioşilor ca orĭ care Moslim? Atuncia eştĭ asemenea şerpeluĭ, a căruĭ limbă are dóuĕ vîrfurĭ şi e veninósă. Tu nu mĕ cunoscĭ şi nicĭ nu veĭ avé nicĭ o dată parte de graţia de a audi numele meŭ sunând în urechile tale. Dară îţi spun atâta, că sînt un om, care se obicĭnuesce a sculpi cu dispreţ, când latră la el un câne rîios de creştin.“

Şi sculpi de treĭ orĭ înaintea mea şi a nume aşa, că a treia óră mĕ ajunse sculpitul luĭ. Spunĕnd adevĕrul, eŭ sînt om fórte liniştit şi nu mĕ obicĭnuesc a mĕ lăsa, să mĕ stăpânéscă mânia; dacă unelĭ vătĕmărĭ îĭ las, să-ĭ urmeze un răspuns repede şi energic, asta nu o fac din turburare repede, ci din simţul de onóre, cu carea îmĭ datoresc însu-mĭ. Éră aci nu suferisem numaĭ eŭ o vătĕmare, ci omul acesta hulise sentimentul cel maĭ sînt, care un creştin îl pórtă în inima sa, şi chipul, în care mĕ atacase, nu admitea o apĕrare fină, bună óră în cuvinte bine alese şi potrivite. Abia atinse sculpitul luĭ haĭna mea, şi pumnul meŭ şi era deja în faţa luĭ, şi el căḑu la pămînt. Se ridică repede şi-şi întinse mânile după mine, dară Turnerstick îl prinse iute de céfă, îl apĕsă la pămînt şi-mĭ strigă:

„Charley, adu poliţia! Eŭ într'aceea leg mişeluluĭ vîntrelele aşa de tare, cât timp de o óră nu va puté, să înainteze nicĭ măcar o palmă de loc.“

Tălmaciul era aşa de turburat, cât nicĭ nu se mişca. Eŭ nu grăbiam, să împlinesc provocarea căpitanuluĭ. Póte, că aşĭ fi lăsat pe Moslim în scirea Domnuluĭ cu învĕţătura, ce ĭ-am dat-o; dară acum se apropiă un locotenent de poliţie, ca şi cum ar fi fost chemat a nume. Când vĕḑu céta neobicĭnuită, grăbi la noĭ şi scirici causa lupteĭ. În vreme ce Turnerstick încă tot ţinea cu mânile sale de marinariŭ pe criminal lipit de pămînt, eŭ spuseĭ poliţistuluĭ, cele ce se întîmplaseră. Tălmaciul cercă, să neteḑéscă lucrul, dară încercarea luĭ în faţa crucii răsturnate nu reuşi. Resultatul fu, că ne căută, să mergem cu locotenentul la poliţie. Acesta primi mărturisirea mea şi a căpitanuluĭ şi ne dimise mulţămindu-ne. Pe ceĭ alalţi doĭ îĭ deţinu, pentru ca, pe cum ne spunea, să-ĭ pedepséscă aspru.

Ne aflam în apropiarea întrăriĭ în în grădină, unde era un restaurant. Acolo ne aşeḑaràm în liber la o masă vacantă, pentru ca să bem un păhar de vin. Ca la un pătrariŭ de óră după acéea vĕḑurăm spre surprinderea nóstră pe ceĭ doĭ criminali venind, liberĭ, cu espresia mulţămiriĭ pe feţe. Eĭ ne vĕḑură. Musulmanul veni la noĭ, se opri înaintea mea, dară în depărtare recerută de precauţiune, şi cu glas şuerătoriŭ de furie îmĭ zise:

„Pedépsa de dóuĕ zecĭ de francĭ o cinstesc bucuros Franţeĭ. Dară ţie nu-ţi cinstesc nimica! Tu aĭ lovit pe un Musulman, şi nicĭ o cruce creştinéscă nu te va scuti de răsbunarea mea!“

Mĕ făcuĭ, ca şi cum el pentru mine nicĭ nu ar esista, şi el se depărtă cu ţinută falnică şi cu paşĭ plinĭ de dignitate, ca şi cum dînsul ar fi ieşit învingĕtoriŭ din luptă. Dacă traduseĭ luĭ Turnerstick amenin̦ţarea, dînsul zise:

„De mĭ-ar fi zis-o mie, pe loc l-aşĭ fi vîntrelat la pămînt. Acum vaporéză de aci falnic ca o fregată panţerată şi-şĭ închipuesce, că pe noĭ cine scie ce frică mare ne-a cuprins de el!“

„Spunĕndu-ţi adevĕrul, frică nu am de el; dară precauţĭ ne trebue, să fim. Adevĕrat că nu petrecem în un duar [1]) arabesc, ci aci în Marseille, dară de la un Beduin ca acesta aĭ, să te aşteptĭ, că în furia sa nu ĭea în samă împrejurarea acésta. După vederile luĭ o lovitură cu pumnul în faţă póte, să se spele numaĭ cu sânge.“

Preste puţin pornirăm spre a merge pe nae. Atuncia vĕḑurăm pe ceĭ doĭ vrăşmaşĭ aĭ nostri stând într'o hudiţă. Eĭ ne lăsară, să trecem, şi apoĭ porniră în urma nóstră. Făcurăm cotiturĭ şi încunjure diferite, dară noĭ nu reuşirăm, să le facem urma nóstră perdută. Eĭ nu aveaŭ, să scie, unde petrecem. Ca mijloc spre ajungerea acestuĭ scop propuse Turnerstick, să vîslăm până la castelul If. El pe mare în óre de nelucrare cetise pe „Contele de Monte Christo“ de Dumas şi doria, să vadă temniţa subterană a eroului romananuluĭ acestuia. Temniţa acésta se află în castelul If şi pentru un bacşiş mic se arată orĭ cuĭ. Mie romanele luĭ Dumas nu-mĭ plac, dară fiind că tot acolo se află şi chilia, în care a fost întemniţat Mirabeau în 1774, primiĭ propunerea. Închiriarăm decĭ o luntriţă, pentru ca să esecutăm propunerea căpitanuluĭ şi aşa să abatem pe ceĭ doĭ urmăritorĭ de la urma nóstră.

Pe Turnerstick imposibilul conte de Monte Christo îl interesa aşa de tare, cât numaĭ cu greŭ îl putuĭ scóte din pretinsa temniţă a aceluia. Şi omul, care ne arĕtă gaura, sciu, să povestéscă atâtea, cât aprópe întunecase, pe când părăsirăm cu luntrişóra insula de Château d'If. Căpitanul cârmuia luntriţa, éră eŭ şi proprietariul eĭ vîslam.

E de observat, că insula If se află în depărtare de doĭ kilometri de la ţĕrm, éră depărtarea până la naea nóstră în Port de la Joliette era de dóuĕ orĭ aşa de mare. În cetate ardeaŭ deja felinarele. Vĕḑurăm întinsă înaintea nóstră o mare de lumină. Marea era liniştită. Era timpul întîlniriĭ dintre reflux şi flux. Cu tóte acestea în apropiarea nóstră nu se vedea nicĭ o luntriţă. Dară preste puţin mornăi căpitanul:

„De ce nu se feresce mişelul de noĭ? El e în cursul nostru şi nu se mişcă din loc.“

El, care şedea cu faţa îndreptată înainte, trebue, că a vĕḑut o luntriţă înaintea nóstră. Noĭ ceĭ alalţi doĭ şedeam cu feţele în apoĭ. El îndreptă cârma puţintel la o parte, pentru ca să trécă pe lângă ceealaltă luntriţă, dară deja la câte va vîslăturĭ după aceea îĭ strigă înfuriat:

„Ce va, să fie asta? Dóră eştĭ orb? Ţine-te maĭ spre stînga, că altmintrea ne ciocnim de olaltă!“

Acum priviĭ şi eŭ înainte. Vĕḑul o luntriţă fórte mică, în care şedea numaĭ un om. El era îmbrăcat în haĭne întunecate. Trecurăm aşa de aprópe pe lângă el, cât aşĭ fi putut, să-ĭ ajung luntriţa cu mâna. Când se plecă din luntriţă spre noĭ, mi-se păru, că vĕd faţa Musulmanuluĭ. Dară acela purtase un burnus alb! El întórse repede luntriţa şi vîslă din tóte puterile în urma nóstră. Lucrul acesta era fórte suspect. De ce aşteptase el óre în cursul nostru, şi de ce se plecase apoĭ aşa de tare înainte spre noĭ? Dóră voise, să vadă, unde şed eŭ? Acum ne ajunse. Trase vîsla cea dréptă în luntrişóră, se plecă lângă sine şi-şĭ ridică apoĭ braţul, pentru ca să-l îndrepte drept spre mine. Mĕ aruncăĭ cu iuţéla fulgerului de pe scaunul meŭ pe fundul luntriţeĭ, şi acum şi pocni descărcătura, după care urmă pe loc a dóua.

„Holla, ce e asta?“ strigă Turnerstick. „Aci împuşcă óre cine?“

„E Moslimul,“ îĭ răspunseĭ. „Vom, să punem mâna pe el! A dat dóuĕ descărcăturĭ şi aşa nu maĭ are glonţ în pistol.“

„Well! Vom purta grije, ca preste tot să nu maĭ împusce. Apucaţi-vĕ de lucru! Vîsleţi din tóte puterile!“

(Va urma.)

[1]) Sat de corturĭ.

Bibliografie.

A apărut:

I. Loser: **Istoria Agriculturei,** Sibiŭ 1899. Tradueţiunea cărticelei acesteia s'a făcut numai pentru înaintarea plugarilor români. Dovadă că edarea ei în broşură s'a făcut numai în 600 es., carî se vor împărţi gratuit de traducĕtor printre plugarii din Transilvania şi România.

Ioan Socaciŭ: **Idei fundamentale în economia politică şi o nóuă teorie sociologică.** Braşov 1899, pag. 94, preţul 65 cr. tractézá despre fiinţa şi felul economilor înşirând doctrinele diferitelor şcolĭ sociale. La sfârşit espune o nóuă teorie sociologică făcută pe basa scrutării sciinţifice.

Márki: **Istoria universală,** pag. 158, preţul 2 cor. şi **Geografie,** pag. 204. preţul 2 cor. 60 fil. Amîndóuĕ cărţile acestea sînt destinate pentru şcolile civile şi superióre de fete şi sînt tradse pe românesce de *I. Popovici,* prof. la şcóla Asociaţiunii. Tiparul frumos şi curat şi limba bună în care sînt traduse, le recomândă în de ajuns pentru puţinele nóstre şcolĭ de fetiţe.

„Amicul progresului român" Nro 7 cu următoriul cuprins: Mormîntul lui Romulus. — Scrierea în şcolile nóstre. — Plimbarea Poluluĭ. — Instrucţiune pentru ferirea vitelor contra bólelor lipicióse de gură şi de unghiĭ, şi vindecarea lor. — Întrebuinţarea frunzelor căđute pentru hrănirea vitelor. — Păstrarea grânelor după treerat şi ferirea lor de insectele părăsitóre. — Prepararea prunelor uscate. — Culegerea şi conservarea fructelor. Câmara de pometurĭ. — Regimul de exploatăţie în pădurile frunzóse. — Gospodinele şi mierea . . . albinelor . . . Verdéla vinului. — Fabricele de zăhar în România. — Conservele Alimentare. — Pojarul. — Învĕţămîntul Igienei în Şcóla primară. — Alăptarea Igienică a copiilor. — Consiliĭ Casnice. — Bibliografie. — Diferite scirĭ economice. Industriale şi comerciale. — Paginĭ alese: Ilusiĭ. — Poveste din tinereţe. — Cei trei milogi (poveste). — Paricidul (roman).

„Enciclopedia Română", editată sub auspiciile şi din însărcinarea „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român", de *Dr. C. Diaconovich,* prim-secretarul Asociaţiunii.

După un interval destul de scurt a apărut fasc. 16 al acestei valoróse publicaţiunĭ, cuprinđând articolele Fuligo—Golescu. În acest fascicol aflăm numeróse articole de interes special românesc, ca: Gabrielescu, Gane, Gavril, Gelu, George (mitrop.), Georgescu, George Ştefan, Gerasim Timuş, Ghenadie, Gheorghian, Gherea, Ghica, Gion, Giurgiŭ (Pataki) episcop, Goian, Goldiş, Golescu; apoĭ articole de literatură ca: Gazeta Transilvaniei, limba şi literatura germană, etc.; articole de istorie, etnografie şi geografie: Gaius, Galaţi, Galiţia, Galli, Gallia, Genua, Geografia, Georgia, Gepiđi, Germanĭ, Germania, Geţi, Géza, Gherghio, Gherla, Ghimeş, Giesshübel-Puchstein, Girondini, Giurgeu, Gleichenberg; articole de filosofie: Gândire, Geniu, Gnosticĭ, Gnosticism; biografiĭ străine: Galilei, Gambetta, Garibáldi, Gaster, Gay-Lussac, Gladstone, Goethe, Gogol; articole diverse: Fumat, Fundaţiune, Furnal (ilustr.), Galactometru, Gălbinare, Gangrena, Gât, Gaz, Gelosia, Gemeni, Gen, Genealogia, Generaţiune, Geologia, Geometria, Geotropism, Ghiaţa, Gibbon, Gimnasiŭ, Gimnastica, Gips, Gir (Giro), Glanda, Gloata, Glob, Glycosa, etc.

Abonamentele se fac la *W. Krafft în Sibiŭ* (deposit general pentru România: *E. Storck, Bucuresci)* şi se primesc numaĭ pentru publicaţiunea *întrégă.* Preţul de prenumerare: pentru un tom broşurat fl. 10.—. legat fl. 11.60 (în România: Leĭ 25.—. resp. 28.50).

Sfînta şi Dumnezeésca
EVANGELIE
a Domnului şi Dumnezeului nostru Isus Christos

revĕđută după originalul grecesc şi acum întâia dată tipărită cu litere străbune în zilele preaînălţatului Împĕrat al Austrieĭ şi Rege Apostolic al Ungarieĭ Francisc Iosif I. cu binecuvîntarea Preasfinţitului nostru Archiepiscop şi Mitropolit de Alba Iulia şi Făgăraş Dr Victor Mihályi de Apşa.

Blaş 1900.

De la sfînta Unire 200.

Evangelia e tipărită în format folio, pe hârtie de pergament albă şi consistentă, cu litere marĭ nóuĕ, cu cadru duplu: negru şi roşu, şi cu titliĭ şi litere iniţialĭ érăşĭ roşi, e de o esecutare tipografică escelentă. Se estinde pe 40 cóle 323 paginĭ.

Pagina titulară are un cadru artistic, în celea patru colţurĭ cu simbolele evangeliştilor: înger, vultur, leŭ şi boŭ. De asupra, în mijloc e chipul Mântuitoriului ca învĕţător, avênd în mână cartea, ér de desupt e pecetea metropoliei.

La începutul fie cărei Evangelii, stă chipul Evangelistului pe hârtie grósă satinată, viaţa lui şi indicele după capete, arĕtându-se fie care cap când se cetesce, în ce zi şi la ce pagină?

Sfârşindu-se evangeliile de peste an, urmézá evangéliile de diminéţă ale învieriĭ, a sĕrbătorilor nemişcătóre de peste an. ale sfinţilor, la ocasiunĭ diferite, la sf. Ungere, sf. Botez şi sfinţirea apeĭ.

Urmézá apoĭ un tipic amĕnunţit despre acela, când se începe şi când se gată fie care Evanghelist. evangelia canaaneneĭ. din sĕptĕmâna botezuluĭ şi apoĭ schimbarea evangeliilor după ziua în care cad ss. Paschĭ ş. a.

Ca limbă, nu lasă nimic de dorit, ţinêndu-se cont de progresele şi desvoltarea limbiĭ literare românesci, de vechile texte, şi de aceea, că să fie pe înţelesul poporului.

O recomandăm cu tótă căldură spre a fi cumpĕrată pentru tóte bisericile Provinţieĭ nóstre mitropolitane.

Istoria legii nóuĕ de Dr V. Szmigelski, tom. I. Tinereţele lui Isus. Isus ca profet. Progresele, pe carî sciinţa le face zi de zi şi descoperirile, carî fac lumină în cestiunile cele mai întunecate, trebuesc să fie aduse în consonanţă cu vecinicile adevĕruri ale religiunii. Căci e sciut, că credinţa nu e dusmana sciinţii, ci din contră e apĕrătórea eĭ. Ţinênd samă de acéstă cerinţă, Ramul Dr V. Szmigelski, fost profesor de studiul biblic la Seminariul archidiecesan din Blaş, a făcut începutul publicăriĭ istoriĭ sfinte, pe basa progreselor sciinţiĭ, scoţind tom. I. din legea nóuă, care tractézá tinereţa lui Isus şi Isus ca profet. Tomul acesta în 8° mare are 399 paginĭ şi costă fl. 2. Venitul curat realisat şi din publicarea acésta va fi o contribuire la formarea unui fond provincial de salarisare a preoţilor şi a învĕţătorilor. Limba, în care e scrisă cartea acésta şi stilul a dese înflorit şi avîntat, fac din ea nu numaĭ un manual de scólă, ci şi o lectură bună şi edificătóre pentru adevĕraţiĭ creştinĭ. Nu credem, că e de lipsă, să fie recomandată, ea se insinuă prin sine însă-şĭ tuturor.

„Ben Hur", de Lew. Wallace, tom. I. 539 pag., tom II. 508 pag., preţul broşurat 1 fl. 45 cr. Blaş. Tipografia seminariului archidiecesan. 1898.

Jertfa creştinilor. *Comentar al liturgiilor bisericiĭ grecescĭ* compus de *Dr Victor Szmigelski.* Tomul I. Întroducere dogmatică. Cu aprobarea Preaveneratului Ordinariat mitropolitan de Alba Iulia şi Făgăraş. Blaş 1897. Tipografia seminariului archidiecesan. Pag. 230 în 8. Preţul 1 fl. 5 cr. saŭ 2 leĭ 20 baniĭ. Editura auctorului.

Posta Redacţiunii. *E. G.* în *B.* Se va vedé dacă se va puté. *A. B.* în *G.* Lipse sînt şi pe la noĭ destule. Şi dacă totuşi împlinim cererea, acésta se face în convingerea, că cele scrise sînt adevĕrate.

Editor şi redactor rĕspunđĕtor:
Dr Vasile Suciu.

---

(41) 1—1

Convocare.

„Ulpiana" institut de credit şi economiĭ cu societate pe acţiunĭ în Gradisce îşi va ţiné o

adunare generală estraordinară

Marţi la 26 Septembre st. n. cu începutul la 10 óre a. m. în localul institutului în Grădisce, la care acţionariĭ sînt invitaţi a lua parte în persónă saŭ prin delegaţi;

Program:

1. Modificarea alor 2 paragrafĭ din statute.
2. Ridicarea capitalului social.

Din şedinţa consiliului administrativ ţinută la 26 August 1899.

Direcţiunea.

---

(42) 1—1

George Huruban cantor gr. cat. din *Koronka* în protopopiatul „Murĕşului" doresce să se aplice de cantor gr. cat. în orĭ care parochia din Archidiecesă unde va fi lipsă de cantor. — Ofertele să se trimită la adresa sa p. u. M.-Vásárhely.

---

(30) 9—10

Fabrica
de
Cement-Portland din Braşov
recomândă fabricatul sĕu de
„Cement-Portland"
garantând pentru calitatea cea mai bună.

Se află de vîndare cu preţul cel mai leftin la

„Consum"
societate comercială pe acţiĭ Blaş.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul IX. Blaş 16 Septembre 1899. Numĕrul 37.

O mică paralelă.

Nu de mult şi-a ţinut biserica săséscă din Ardél sinodul sĕŭ anual, despre care luăm şi noi act la alt loc al foiĭ nóstre. Aci nu avem altă intenţiune de cât să facem o mică, dar tristă, comparaţiune între eĭ şi noi, între starea lor presentă şi între a nóstră, între venitoriul lor şi venitoriul nostru.

Consistoriul săsesc înainte de tóte aduce la cunoscinţă sinodului, că a rĕspins ordinaţiunea ministrului, prin carea cerea conscrierea venitelor preoţescĭ, ca să se pótă folosi de ele la regularea congrueĭ. Consistoriul a rĕspins, sinodul a aprobat. Aşa stă lucrul cu Saşiĭ. Ĕră noi? La noi, neuniţiĭ s'aŭ învoit ca ministrul să le dea congruă, ce e drept sub condiţiune, dar condiţiunea acésta credem că nu va fi chiar o conditio sine qua non; lipsele sînt marĭ, pretensiunile sînt multe, în cătrăŭ să-şĭ îndrepte ochiĭ, ca să le vină ajutoriŭ, apoĭ Ministrul încă cunósce natura Românuluĭ. El scie, că la început ne întristăm, apoĭ facem gură, dară în fine ne îndestulim cu sórtea ce ni-se croesce. Noĭ greco-catolici încă nu ne am pronunţat, înţeleg întruniţĭ în sinod, şi cu fricĕ privim în venitoriŭ, cu atât mai vîrtos, ca ceĭ ce ar puté să ajute tac, nicĭ un cuvînt îmbărbătoriŭ, nicĭ o faptă încurăjătóre nu se vede.

Constată mai de parte consistoriul săsesc jertfele ce le aduc parochiile pe altariul şcoliĭ. Salarele pretutindenia întrec minimul statorit de lege, quinquenalele sînt asigurate, plăţile se vor împărţi anticipative? Ĕră la noi? La noi poporul, în multe locurĭ, dacă capĕtă subvenţiune de la stat pentru şcólă e bun bucuros, orĭ dacă n'a avut fericirea de a i-se acorda acésta, dintr'un motiv orĭ din altul, începe să facă togmelĭ pe sub ascuns cu învĕţătoriul, câte o dată se fac pacturĭ reservate. Când vine timpul quinquenalelor începe să pună beţe în róte, află în învĕţătoriŭ rele şi disordinĭ de multe orĭ neesistente, tóte le cércă, tóte le află pentru ca să se scape de sarcina quinquenalelor. Airia apoĭ, fiind că li-se cere un al doilea, eventual al treilea învĕţătoriŭ recurg pur şi simplu la stat.

E adevĕrat că Saşiĭ staŭ mai bine în privinţa materială, venitele preoţilor şi ale învĕţătorilor, dacă ar fi trebuit ridicate, acésta în puţine locurĭ ar fi fost de lipsă. Dar noi nu credem, că împrejurările acestea ar fi de ajuns ca să ne escuse. Căcĭ da, poporul nostru e mai sărac, dar şi preoţimea şi învĕţătorimea s'ar îndestuli cu mai puţin.

Adevĕrata causă a periclitărei bisericiĭ şi a şcoliĭ o aflăm airia. *Ignoti nulla cupido.* Nu poţi dori, nu poţi iubi un lucru pe care nu-l cunoscĭ. Poporul nostru nu se sacrifică pentru biserică şi şcólă pentru că încă nu a ajuns la cunoscinţa, ce va să zică biserică şi şcólă neatîrnătóre, preoţime şi învĕţătorime independentă, vreŭ să zic de factorĭ străinĭ. El scie, că sacramintele şi sacramentalele le va primi şi atunci când ministri altariuluĭ ar fi supuşi puteriĭ civile. Că apoĭ D. Christos a făcut biserica sa independentă, că prin o eventuală simbrie preotul ar trebui să servéscă aceluia de la care o capĕtă, la cunoscinţa acestora el încă n'a ajuns. Preotul nu ĭ-a spus-o, ér alţiĭ póte că în loc să-ĭ spună aşa ceva, ĭ-a spus şi l-a îndemnat la contrariul. El a vĕdut, că ceĭ, carĭ sciŭ ceva carte şi trăesc în mijlocul luĭ, cu biserica nu se ocupă, ba nu o dată va fi auḑit, pe cum a auḑit auctorul acestor şire „că, noĭ (ómenĭ cu carte şi cu stare bună) din darul luĭ Dumnezeŭ nicĭ nu mergem la biserică, necum să ne interesăm de lipsele eĭ.“ Şi apoĭ dacă domni nu se interesézĕ, de ce s'o facem noĭ, căcĭ dór eĭ sciŭ mai bine de cât noĭ ce e de făcut.

Şcólă încă pentru el e o sarcină insuportabilă, e o tortură. Să-ţi ĭea băĭétul de la lucru, să-ĭ mai cumperĭ cărţi, cu platĕ învĕţătoriuluĭ n'are ce face, căcĭ dacă nu plătesce îl zălogesc, asta totuşi e prea mult, deci mişcă tóte pietrile că să-şi scăpe copilul de şcólă, căcĭ dór cum a trăit el fără carte vor putĕ trăi şi copiiĭ luĭ. Vede ce e drept, că aceĭ puţinĭ din sat, carĭ sciŭ ceva o duc mai bine, nu-ĭ înşală orĭ cine, dară apoĭ ĕră-şi nu pot să fie toţi cu carte, căcĭ atuncĭ cine ar mai fi prost. Scie şi aceea, că popóréle conlocuitóre staŭ mai bine de cât

Feuilleton.

„Povestea unei coróne de oţĕl.“

— notiţă literară. —

În lumea literară e ĕrăşi bucurie: iubitul nostru compatriot, poetul *Goşbuc* a publicat o nóuă broşură în prosă sub titula, *„Povestea unei coróne de oţĕl“*, scrisă anume pentru ţărănime.

Cartea acésta de 260 pag. form. 8° e o întregire la, Răsboiul pentru neatîrnare, apărut în scurt timp în treĭ ediţiĭ. Acestea doue cărţi după cum spune chiar autorul“ se întregesc una pe alta şi trĕbue privite ca o singură carte, o poveste a redeşteptăriĭ nóstre.“

Şi acésta e scrisă pentru ca eĭ să o cetéscă, şi cetindu-o să se mândréscă cu faptele marĭ sevîrşite pentru neatîrnarea ţăriĭ.

„Să cetiţĭ cartea cu multă luare a minte, Românĭ! Şi mândriţi-vĕ cu faptele povestite, căcĭ ale vóstre sînt! Şi rugaţi pe Dumnezeŭ să deie copiilor şi nepoţilor nostri priceperea şi bărbăţia, pe carea aŭ avut'o strămoşiĭ şi părinţiĭ lor, ca să fie apărătorĭ aĭ ţăriĭ şi aĭ némuluĭ tot aşa de viteji ca şi noi. Încredeţi-vĕ în puterile nóstre, căcĭ în credinţă e mântuirea şi luptaţi-vĕ cu suflet, ca de a pururĭ prin vécurĭ némul nostru să fie preamărit şi tare pe cum a fost mai de mult şi cum este astăzĭ, căcĭ e ném voinic şi popor iubit de Dumnezeŭ şi ursît să fie căpetenie printre némurĭ!“

Pentru ţărănime e scrisă cartea acésta şi pentru ea e şi menită, dar pentru aceea, cu atât mai cu drag o póte orĭ cine ceti, căcĭ va întâlni la tot pasul o limbă simplă nemaĭestrită, un graiŭ de o neîntrecută dulcéţă şi frumuséţă. Câte vorbe, ca slăbiĭa, putinţime, zădărit, birnicĭ, înglotire, neîndatinate pe alocurea, uşor vor fi pricepute.

Nicĭ de data acésta autorul n'a ţinut să fie cronologic şi amĕnunţit, el scrie ce îĭ vine în minte. Scopul nu l-a fost altul, de cât să arete acelor „ce în vremea păciĭ sînt plugarĭ şi păstorĭ, ér în vremea răsboiuluĭ dorobanţĭ aĭ ţăriĭ“, acestora să le spună la pricepérea lor, cine a făcut Coróna de oţĕl şi cum a făcut'o?

Şi sînt aşa de admirabil povestite aceste fapte de vitejie ale oştiriĭ românescĭ, cât cetind înainte nu se póte să nu-ţi simţĭ ochiĭ scăldându-se în lacrimĭ.

Întrĕgă „povestea“ e împărţită în treĭ părţi. În cea dintâiŭ se spune ce a făcut domnitorul pentru câştigarea neatîrnăriĭ, în a dóua, ce a făcut óstea şi în a treia ce a făcut ţara? Şi multe ilustraţiĭ intercalate la text ţin să-ţi facă mai plăcută şi mai interesantă povestirea.

Eŭ n'aş putĕ spune, care din aceste treĭ părţi e mai interesantă, fie care are farmecul descrieriĭ, fie care te umple de fiorĭ şi te face să tresalţi la auḑul lucrurilor de înaltă dragoste de ţară sevârşite în răsboiul din 1877—8. Nu sciŭ pe cine să admirĭ mai mult, pe domnitorul, care a condus însuşĭ răsboiul, care o jumătate de an a stăt în taberă, mâncând şi flămênḑînd — alăturea cu soldaţiĭ, sgriburiud de frig, durmind pe o targă în ambulanţă, orĭ pe pământul gol, înfruntând glónţele duşmane şi salutând cu veselie primul obuz, care era să-l şi repună. Pe domnitorul, care însuşĭ a dorit răsboiul şi a dat din al sĕŭ 100 miĭ leĭ pentru plata ofiţerilor, şi care cel dintâiŭ a arătat câtă încredere are în oştirea ţăriĭ, căcĭ a cumpĕrat cu 2 milióne moşia unuĭ boer din Moldova, care voia să fugă din ţară de frica răsboiuluĭ. — Saŭ să te umpli de mândrie, când cetescĭ cum aŭ luptat soldaţiĭ, carĭ stăteaŭ în şanţurĭ

el, eĭ! dar pot să stea, căcĭ nu sînt Românĭ, ca şi când noĭ am fi predestinaţi să fim códa altora. Apoĭ de altmintrea cutare şi cutare a frecat băncile şcoliĭ vre o 6 anĭ de zile şi acum nu scie scrie. Asta-ĭ judecata poporuluĭ şi învĕţătoriul încă n'a isbutit, în cele maĭ multe casurĭ pentru că nicĭ n'a încercat să isbutéscă, al abate de la ideile sale greşite. Iubirea de carte nu a desvoltat-o în eleviĭ sĕĭ, deci să nu ne mirăm, dacă şi ceĭ, ce aŭ umblat la şcólă se ţin de numĕrul celor mulţi adecă al analfabeţilor. Folosul şcoliĭ încă nu l-aŭ vĕdut, prin urmare tragere de inimă pentru ea încă nu pot avé.

A dóua causă am puté-o pune în letargia, aşa zicênd, înăscută în noĭ Românĭ, de câte orĭ se tractéză despre biserică şi şcólă. Pentru confirmare aducem numaĭ dóuĕ esemple. A fost vorbă despre edificarea uneĭ nóuĕ aripĭ la gimnasiul cel maĭ bine meritat pentru naţiunea nóstră, pentru gimnasiul din Blaş. S'a făcut apel către întreg publicul românesc. Te aşteptaĭ cu tot dreptul, ca ofertele benevole să întrécă cu mult spesele. Şi acésta o puteaĭ pretinde nu numaĭ din recunoscinţa datorită acestuĭ gimnas, ci şi din împrejurarea, că fondurile nicĭ cele alalte spese nu le pot acoperi cum se cuvine, ne cum să maĭ speseze şi pe zidirĭ nóuĕ. Care a fost resultatul? Îl scim cu toţiĭ. *Spes fallit.* S'a iniţiat colecta cruceriuluĭ, un cruceriŭ pe an . . . sarcină colosală! Scopul colecteĭ? Subvenţiunea şcolilor. Aci a fost la început un foc de paie, pe unde a fost, apoĭ s'a dat uĭtăreĭ. De un atare „zĕl" sîntem conduşĭ numaĭ atuncĭ când se tractéză despre singurele dóuĕ instituţiunĭ, în carĭ maĭ putem apĕra naţionalitatea nóstră, căcĭ pentru instituţiunile de lucs, cum ar fi pentru pildă „casa naţională" scim sacrifica şi încă mult. Dar ér să zic, trebue s'o facem, căcĭ dacă ne vom perde biserica şi şcóla, să ne înfiinţăm cel puţin un muzeŭ, în care depunêndu-ne ce avem, să lăsăm posterităţiĭ archeologice date despre esistinţa nóstră.

Dar să nu maĭ desvĕlim ranele trecutuluĭ, maĭ bine să căutăm medicina şi să le sanăm.

Înainte de tóte să ne câştigăm persuasiunea, că mântuirea orĭ perderea nóstră, înţeleg a preoţimeĭ şi a învĕţătorimeĭ, depinde de la noĭ şi de la popor. În zădar căutăm la ceĭ din jurul nostru, căcĭ uniĭ îşĭ plécă capul, alţiĭ privesc în altă parte, orĭ dacă vre unul stă de vorbă cu noĭ, îţi dă rĕspunsurĭ, carĭ dacă nu te rĕcesc de tot, la tot casul nu te încălđesc de loc. Uniĭ nu te vĕd, ér alţiĭ dacă te vĕd nu te înţeleg. Esplice deci preotul poporenilor sĕĭ misera stare a mameĭ lor a bisericiĭ, îndemne-ĭ la jertfe, cerce mijlócele prin carĭ s'ar puté ajuta, şi pe unde se póte, ajute-se şi cu comuna politică. Nu se îndestuléscă învĕţătoriul cu ţinerea órelor prescrise şi cu percurgerea materialuluĭ obligatoriŭ, ci dee-şĭ silinţa, ca să desvólte în popor iubirea pentru şcólă prin întruniriĭ, prin instrucţiunĭ, şi maĭ pe sus de tóte prin desvoltarea gustuluĭ de cetit. Atuncĭ, dacă nu vom puté recâştiga din şcolile perdute, vom puté păstra cel puţin cele rĕmase. Atuncĭ, şi dacă nu vom puté constata împreună cu Saşiĭ, că preoţiĭ şi învĕţătoriĭ nostri sînt maĭ bine salarisaţi de cum pretinde legea, vom puté cel puţin afirma, că de o lege nu ne e témă, ér celeĭ alalte îĭ satisfacem.

Terminarea procesului. Condamnarea căpitanuluĭ Dreyfus, carea atâta a dat de lucru Francezilor, carea atâta timp a neliniştit spiritele din Franţa, în urmă, după ce s'a revĕdut întreg procesul, a fost confirmată. Lucrat'aŭ Jidovii din tóte puterile, ca să ştérgă pata de tradare de patrie, ce li se adauge prin condamnarea conaţionaluluĭ lor, Dreyfus. Început'aŭ să proclame nevinovăţia condamnatuluĭ maĭ întâĭ prin broşurĭ, apoĭ prin ziaristică Reuniunile jidovescĭ acum amenińţaŭ Parisul cu perderĭ economice, întru cât se conjuraŭ, că nu se vor lua după moda franceză, acum promiteaŭ, că la cas, când procesul nu s'ar fi revĕdut, eĭ nu ar fi participat la esposiţia din 1900. Unde nu folosiaŭ amenińţările, acolo întrebuinţaŭ banĭ.

În sfârşit Francezii pentru iubirea, ce o aŭ pentru dreptate, pentru constatarea adevĕruluĭ, s'aŭ învoit ca să se revisuiéscă procesul din 1894, cu tóte că prin acésta dĕdeaŭ semne de neîncredere în judecata tribunaluluĭ militar din 1894, cu tóte că vedeaŭ curentul antirevisionist, ce s'a fost pornit în republică. Revisuirea s'a început în 7 August pr. tr. Ascultatu-s'aŭ la vre o 150 martorĭ pro şi contra luĭ Dreyfus, agitat'a maĭ întrégă presa europénă în favorul căpitanuluĭ condamnat, întîmplatus'aŭ maĭ multe turburărĭ în Franţa în restimpul de o lună şi maĭ bine, cât a durat revisuirea procesuluĭ. Unĭĭ eraŭ sigurĭ, că Dreyfus va fi declarat de nevinovat, alţiĭ aşteptaŭ cu nedumerire terminarea acestuĭ proces, şi puţinĭ eraŭ aceia, carĭ credeaŭ, că Dreyfus va fi condamnat din noŭ.

Judecata după ascultarea alor 150 de martorĭ, după studiarea documintelor timp de maĭ bine de o lună, s'a adus în după améza Sâmbeteĭ trecute.

Dreyfus a fost osîndit din noŭ cu o maioritate de 5 voturĭ contra 2; din noŭ a fost recunoscut de vinovat, ca unul, care în 1894 a făcut machinaţiunĭ şi a stat în înţelegere cu o putere străină orĭ cu unul din agenţi aceleia, ca să înduplece pe acésta de a se deda la acte adversare Franţeĭ, orĭ la răsboiŭ, saŭ ca aceleĭ puterĭ să-ĭ dee mijlóce pentru acésta predându-ĭ notele şi documentele înşirate în borderoŭ. Dar totuşĭ fiind că s'aŭ admis unele împrejurărĭ atenuante, pedépsa s'a redus la 10 anĭ închisóre. Condamnatuluĭ i-s'a dat drept de apelaţie în termin de 24 óre.

Condamnarea repetită a luĭ Dreyfus a făcut o bună impresie asupra poporuluĭ frances. Bucuria antirevisioniştilor, se înţelege, e la culme. Numaĭ Semiţi sînt supĕraţi.

Biserica săséscă din Ardél şi-a ţinut la începutul luneĭ acesteia sinodul ordinar. Dacă înregistrăm scirea acésta, o facem spre a releva — după „Tribuna" — unele din hotărîrile aduse cu acéstă ocasie. Întrĕ altele consistoriul a raportat, că n'a împlinit ordinul guvernuluĭ de a-ĭ comunica datele de lipsă pentru regularea congruеĭ preoţescĭ, şi s'a decis unanim de a nu se primi întregirea venitelor preoţescĭ din partea statuluĭ, epitropia bisericéscă va cere înse de la guvern urcarea dotaţiuneĭ. — Însĕmnătatea decisiuneĭ acesteia stă în faptul, că şi aci e declarată lupta pentru independenţa bisericeĭ. Se scie că predicatoriĭ săséscĭ sînt destul de bine, dacă nu fórte bine salarisaţi, nu-ĭ mirare

---

până înghеţaŭ de frig, şi cum se aruncaŭ în luptă, plinĭ de curaj şi gata a se jertfi pentru mântuirea ţărĭĭ. — Orĭ să te emoţionezĭ în faţa jerfelor marĭ aduse de ţară şi de locuitorĭ, pentru acest răsboiŭ?! Şi nu se póte să nu te cutrĕmurĭ de o vie emoţiune, când cetescĭ, cum un boer a dat pentru óste de o dată 50 miĭ chile grâŭ; cum în scurtă vreme s'aŭ adunat în ţară peste o jumătate milion de leĭ spre a ajuta Crucea roşie, — şi cum s'aŭ susţinut cu cheltuiala ómenilor cu dare de mână peste 300 spitale. Cum tóte judeţele din ţară aŭ adunat şi trimis 5000 trăsurĭ cu câte treĭ caĭ, şi cum un ţĕran din Gorj care avea un băiét soldat, în dorul sĕŭ de a dărui şi el ceva pentru scăparea ţărĭĭ, a zis: „din doĭ băleţĭ am unul peste Dunăre, daŭ şi doĭ caĭ pentru óste, şi-mĭ trimit şi carul să ducă ce e de dus". Sînt tóte acestea alevea fapte marĭ; fapte carĭ arată entusiasmul şi iubirea de ţară a némuluĭ românesc; fapte înaintea cărora noĭ cu toţiĭ trebue să ne plecăm capetele nóstre. „Fericit între ómenĭ şi vrednic de viaţă e omul, care scie să-şĭ rupă din bucata sa de pâne, ca să o deie la aĭ sĕĭ, şi nebiruit e némul, care se svîrcolesce şi-şĭ dă totul pentru binele ţărĭĭ!"

Dar să povestim o mică întîmplare: „Când gândescĭ, că aĭ să viĭ acasă?" a întrebat o nevastă pe bărbatu-sĕŭ, care era la tabăra din jurul Plevneĭ. „Întrebĭ şi tu fa, ca nebuniĭ. De unde se sciŭ eŭ? Când om isprăvi cu Plevna!" — „Păĭ ce să zic! Radu e mărişor şi m'ajut cu el acasă, — zise nevasta vorbind de băĭetul lor care era de vre o 10 anĭ, — dar dacă ţĭ-e de folos aicĭ, opresce-l ca să isprăviţi cu Plevna maĭ iute!"

Şi sînt multe atarĭ povestiri şi multe încă de acest feliŭ nicĭ n'aŭ maĭ putut fi scrise . . . . .

Ce aşĭ maĭ avé óre de adaus?

Eŭ gândesc, că am spus destul, pentru ca toţĭ cetitoriĭ acesteĭ foĭ, să fie convinşĭ, că am avut dreptate atuncĭ, când am scris în fruntea acestor şire, că ómeniĭ cu carte érăşĭ se bucură. În următoriĭ numerĭ sperăm să reproducem câte va paginĭ din „povestea" acésta. Şi până atuncĭ îndemnăm pe toţĭ să grăbéscă a şĭ-o procura. Costă numaĭ 75 cr. şi să află la Tipografia nóstră din Blaş.

Şi voiŭ sfîrşi acum adresând câte va cuvinte autoruluĭ.

În prefaţa „Răsboiuluĭ", staŭ aceste vorbe: „Povestirea mea nu va fi un isvor pentru istorie; să deie Dumnezeŭ să fie ceea ce am voit eŭ: un material de esploatat pentru poeţiĭ némuluĭ nostru . . . . Dar óre cine e maĭ chemat să se foloséscă de acest material, dacă nu însuşĭ dl Coşbuc, care aşa de frumos scie spune în neîntrecute versurĭ simţemintele sale? Să deie Dumnezeŭ, ca în scurtă vreme să putem anunţa o nóuă carte, în care să fie cântate vitejiile ósteĭ române şi a domnitoriuluĭ eĭ.

A. C. Domşa.

decî, că resping congrua, dar decisiunea de a cere de la guvern înmulţirea dotaţiuneĭ, ne dovedesce, că orĭ cât de nepericuloşĭ sînt pentru guvern Saşiĭ şi orĭ în cât de mare prietinie staŭ la olaltă, totuşĭ nicĭ eĭ nu daŭ libertate ministruluĭ de a judeca însuşĭ, care predicator meritä întregirea şi care nu. Şi bine şi fac! Lucrul acesta se ţine de esclusiva competinţă a Ordinariatelor şi în mod legal şi just numaĭ ele o şi pot hotări cine e vrednic de a fi ajutat.

Tot în acest sinod s'a relevat în mod deosĕbit simţul de jertfă a parochiilor, special în ce privesce instrucţia: s'aŭ ridicat nenumĕrate şcolĭ şi s'aŭ regulat pe deplin salarele învĕţătorilor.

Tot în acel sinod s'a statorit ca salarele învĕţătorilor să se solvéscă de aci în colo anticipative, şi pentru ca să vină în ajutorul vĕduvelor, învĕţătorilor, tot acolo s'a hotărît, ca ele după mórtea bărbatuluĭ să maĭ pótă rĕmâné în cuartirul şcoliĭ timp de o jumĕtate de an.

Am fi nespus de veselĭ, când acest lucru s'ar puté constata când va şi despre poporul românesc.

Conferinţa episcopéscă. Pe Joĭ în 14 a fost convocată în Budapesta conferinţa episcopilor catolicĭ. Obiectul principal al conferinţeĭ acesteia va fi cestiunea autonomieĭ şi a congrueĭ. Î. P. S. Dn Mitropolit a plecat deja Marţi sara, pentru ca Mercurĭ să pótă ţiné o conferinţă cu P. S. S. Lor episcopiĭ sufraganĭ, carĭ se vor presenta cu toţi pe ziua aceea în Pesta.

„Tribuna" de Vineri, încă e informată de corĕspondentul sĕŭ din Budapesta despre ţinerea acesteĭ conferinţe. La sfârşitul informaţiuniĭ, se zic următórele: „Alt cum punctul de vedere al episcopatuluĭ nostru în causa autonomieĭ deja de mult este deplin precisat: *autonomie proprie* saŭ *nimica*".

„Ne bucurăm, că în sfârşit episcopiĭ nostri gr.-cat. aŭ rĕuşit să se întrunéscă, fie şi dintr'un prilej dat de primatele catolic. Am spus însĕ şi o repeţim, că locul lor nu este în conferenţa episcopilor catolicĭ maghiarĭ; ci trebue să se întrunéscă singurĭ în conferenţe propriĭ, la Blaş, orĭ unde vor voi. Acum maĭ ales e o necesitate supremă, ca episcopiĭ românĭ să se sfătuiască şi să se înţeleagă cum să-şĭ apere clerul, de ingerenţa statuluĭ, şi biserica de ingerenţa necompetentă a romano-catolicilor.

Să sperăm, că şi de data acésta Episcopiĭ nostri vor păşi solidarĭ şi cu bărbăţie contra nedreptaţilor ce se pregătesce bisericiĭ nóstre şi vor atrage atenţiunea cercurilor competente asupra marelui rĕŭ, ce póte urma asupra bisericiĭ pentru acéstă volnicie."

În legătură cu dto 14 a c. se telegrafézä din Pesta următórele:

În conferenţa de azĭ a episcopatuluĭ a fost o lungă discusiune asupra autonomieĭ catolice. Proectul de regulament al comisiuneĭ de 27 a fost criticat de episcopiĭ Schlauch, Hornig şi Meszlenyi. Episcopiĭ românĭ gr. cat. n'aŭ luat parte la acéstă desbatere, dar mâne îşĭ vor face escepţiunile. Episcopatul gr. cat. nu voesce se ĭea parte în autonomia regnicolară, el cere autonomiă separată, şi în şedinţa de mâne a conferenţeĭ va face representaţiunile în privinţa acésta.

Efectele legilor politice-bisericescĭ. Districtul bisericesc aug. ev. maghiar din Banya şi-a ţinut alaltăerĭ adunarea anuală ordinară. Inspectorul districtual şi secretarul de stat Zsilinszky a deschis adunarea prin o vorbire maĭ lungă, în care a făcut o posomorîtă oglinda a stărilor, în care a ajuns în timpul din urmă biserica reformată magiară. Ei n'a numit causele acestor stărĭ, dar din cuvintele luĭ apare vĕdit, că aceste cause zac în legile politice-bisericescĭ. Étă ce zise între altele Zsilinszky:

„Zĕlul religios vechiŭ scade, legăturile bisericescĭ se frâng şi moralul poporuluĭ, care în orĭ-ce stat formézä razimul cel maĭ sigur al ţăriĭ, a pornit spre ruinare. Bărbaţi de stat înţeleptĭ caută causele acestor îngrijitóre apariţiuni, fiind-că simt, că pe calea acésta viaţă publică şi omenimea merge cu paşĭ repeđĭ spre o mare crisă ... Vedem, că la noĭ conducĕtoriĭ ceĭ maĭ firescĭ aĭ poporuluĭ, căpeteniile bisericescĭ şi comunale, nu maĭ aŭ autoritate şi influenţă. Sentimentul de jertfă a scăđut şi fiă-care îşĭ aşteptă fericirea de la stat. *Bisericele şi şcólele în comune sunt negligeate, în schimb însĕ cârciumele şi alte locurĭ de petrecere s'aŭ înmulţit considerabil.* Pe când în cele dintâiŭ visitatori scad an de an, pe atuncĭ în cele din urmă eĭ se sporesc în mod înfricoşat. Alcoolismul îşĭ continuă neconturbat opera sa de nimicire. *Familiele se pustiesc materialicesce şi moralicesce concubinagiul se sporesce, se destramă pacea sufletéscă şi se ruinéză bunăstarea şi averea.* Zadarnic căutăm mijlóce de salvare, căcĭ legile civile nu vin în ajutorul preotuluĭ, nu pedepsesc pe escesor, nu despart pe concubinĭ, nu apĕră autoritatea părinţilor şi a păstorilor sufletescĭ"...

De la Beiuş. În numĕrul sĕŭ de Joĭ, 14 a c. „Tribuna" publică o scrisóre specială din Beiuş, în care se descriŭ un întunecate colorĭ stările sociale de acolo. Nu avem cuvînt de a ne îndoi de adevĕrul celor spuse în „Tribuna", şi de aceea nu maĭ supĕra ne pot scirile, că profesoriĭ nostri de la gimnasiŭ vorbesc numaĭ unguresce, o bună parte a damelor române nicĭ nu sciŭ românesce, despărţĕmîntul Asociaţiuniĭ aprópe a adurmit cu totul şi că pe o feréstă a noului internat de băĭeţi zidit de gr. or. stă scriş: „a gör. kel. internatus irodája." Sînt triste stările acestea, nespus de triste! Şi ele ne mâhnesc cu atât maĭ mult, cu cât sînt nespus de marĭ şi nepreţuite jertfele, pe carĭ marele Archiereŭ al aceleĭ diecese le aduce pentru cultura şi progresul credincioşilor sĕĭ românĭ. Ce folos de atâtea aşeđăminte scumpe, dacă pe ele stă tipărit cu litere nevĕđute titlul „magyarositási gyár"!

Se închiem aceste câte va şire cu deîngrijire plinele cuvinte ale corespondentuluĭ „Tribuneĭ":

„ . . . geniul latin pe aci nu se manifestézä de cât plângênd prin codriĭ Bihorieĭ, orĭ doînind cu jale în vre un ascuns sat românesc. Pe nicĭ o frunte nu am vĕđut încă scris: *„Deştéptă-te Române!"*

Revistă politică.

Din Patrie. În zilele trecute ministrul president Széll a călĕtorit la Viena unde a fost primit în audienţă de cătră Monarchul. Înainte şi după audienţă prim ministrul magiar a conferit atât cu prim ministrul austriac, cât şi cu ministrul comun de esterne şi cel de finanţe.

Audienţa acésta e esplicată în diferite moduri. Unĭĭ vreaŭ să scie, că avêndu-se adecă în vedere puţinele şanse de a reuşi cu alegerea delegaţiunilor în jumĕtatea de din colo a imperiuluĭ, a fost vorbă despre statorirea cuoteĭ şi fără delegaţiunĭ. Alţiĭ o esplică almintrea Anume pentru ca să se pótă împăca partidele din Austria ar fi de lipsă ca să între în maioritate şi unele grupurĭ, carĭ sînt inimice ale proporţieĭ actuale de cuotă. Aşa dară pentru ca acestea să pótă fi trase pe partea ministruluĭ Thun, se recere ca Ungaria să sacrifice din interesele sale, ridicând cuota la 34·8%.

Orĭ care înse din aceste dóuĕ esplicărĭ nu este pe placul alor nostri, pentru că în amîndóuĕ casurile ar trebui să sacrifice ceva, orĭ ambiţie orĭ interese economice.

Austria. Nisuinţele de a împăca partidele din Reichsrath continuă. Maestatea Sa Monarchul a maĭ chemat la sine pe deputatul Kathrein, preşedintele partiduluĭ catolic german, caruia ĭ-a încredinţat aceeaşi afacere, cu carea însărcinase maĭ înainte pe bar. Chlumetzky, de a face adecă pace între Cehĭ şi Germâniĭ. La acelaş scop vre să ajungă şi deputatul din partidul catolic Dr Fuchs preşedintele parlamentuluĭ. Eĭ încă a convocat pe sefiĭ tuturor partidelor austriace, ca să sĕ înţĕlégă împreună asupra moduluĭ, cum s'ar puté delătura divergînţele actuale. Cum că acésta este misiunea poporalilor catolicĭ se vede şi din comunicatul, ce laŭ trimis din o şedinţă a lor după după reintórcerea luĭ Kathrein de la Monarch, în care se zice, că partidul trebue să se silĕscă din tóte puterile ca să restabilĕscă buna înţelegere, prin ce parlamentul să devină capace de lucru.

Scopul acesta nu vreaŭ să-l înţelégă Nemţiĭ radicalĭ şi socialiştĭ. Acestia nu numaĭ că aŭ proclamat în o adunare germână ţinută în Eger, ruperea lor de cătră Austria, ci în o altă adunare din Leibnitz aŭ declarat pe faţă, că eĭ nu se vor învoĭ la nimica, până când nu se vor retrage ordonanţele de limbă şi nu vor dobori cabinetul Thun. În ce privesce alegerea delegaţiunilor tot eĭ aŭ promis, că se vor opune chiar şi cu periclul vieţiĭ.

Conducĕtoriĭ grupuluĭ român din Bucovina avênd în vedere convocarea parlamentuluĭ imperial, aŭ conchemat pe toţĭ deputaţiĭ românĭ din Reichsrath, ca să se sfătuiască, în palatul ţăriĭ din Bucovina, asupra atitudineĭ ce vor lua-o în proxima sesiune perlamentară.

Franţa. Pacea nu a fost restabilită nicĭ după terminarea procesuluĭ Dreyfus, căcĭ Dreyfusiştĭ susţin sus şi tare, că eroul lor este nevinovat. Dar după ce o eventuală a treia pertractare a acestuĭ nefericit proces s'ar concede cu greŭ şi

póte şi atunci „martyrul“(?) ar fi judecat de vinovat, amici lui cércă să iesă la isbândă pe altă cale. De mijloc le servesce tot ziaristica. Ei vreŭ mai întâi să se róge de preşedintele repbublicei ca să agraţieze pe favoritul lor, ca apoi tot ei să-l pótă declara de nevinovat. E adevĕrat, raţiocinézĕ dînşi, că Dreyfus a fost condamnat a dóua óră, dară condamnarea acésta s'a întîmplat numai pentru aceea ca să nu se vatăme tribunalul militar din 1894, ce se vede de acolo, că, ca să nu sufere mult un nevinovat s'aŭ admis împrejurări atenuante. Dacă preşedintele republicei îl va anraţia, Dreyfusisti vor merge mai de parte în raţiociniul lor despre nevinovăţia căpitanului condamnat, căci preşedintele trebue să scie că óre întru adevĕr e vinovat ori nu, dar el îi iartă pedépsa, ce i s'a dictat, aşa dară a fost sigur despre nevinovăţia lui. În forma acésta cred Jidovi, că se vor puté spăla de ruşinea ce i-a ajuns şi vor puté fi aplicaţi fără nici un scrupul chiar şi în posturile, unde se recere mai multă încredere.

Sêrbia. Pertractarea cu radicali deţinuţi continuă, şi pe cum s'ar puté deduce din precedenţe va mai dura vre-o dóuĕ sĕptămâni. Acusaţii négă, că ei s'ar fi conjurat în contra familiei Obrenovici. Faptele ce li se aduc în contra ei le interpretézĕ în diverse moduri. Unul zice, că nesupunerea, ce a manifestat-o cu diverse ocasiuni, a fost pentru dările insuportabile, altul diferitele sentinţe puţin măgulitóre, ce le ar fi zis la adresa lui Milan, le esplica ca pe unele ce le ar fi luat dintr'un auctor german. Martori încă nu mărturisesc pe o formă. Acum fac depuneri îngreunătóre pentru radicali, acum retrăgêndu-şi mărturisirile, spun că aŭ fost momiţi. E întru adevĕr un proces tare curios şi apt de a lăţi tot mai tare convingerea, că aci e vorbă de stîrpirea radicalilor, pentru care scop ar servi de motiv atentatul în contra ex regelui Milan.

Statele Unite. După sanarea relelor causate prin răsbóele din Cuba, guvernul din Washington a început să facă recensemîntul în întrégă insula. Operaţiunile acestuia, cel mult până la sfârsitul anului se vor termina şi atunci pe cum zice preşedintele Mac Kinley, într'o proclamaţie, ce a subscris-o zilele acestea, Cubani vor primi un guvern constituţional cu totul independent de Statele-Unuite.

Transwaal. Anglezi aŭ început cu concentrarea trupelor la marginea Transwaanului. Acésta împrejurare neliniştesce mult pe locuitorii indigeni ai republicei De altmintrea ei încă se pregătesc de luptă, şi ar dispune deja de vre-o 60.000 de ómeni înarmaţi. Trupele angleze, cari se află în Africa de sud, vor fi înmulţite cu altele din India, cari aŭ primit comanda de a trece în Africa.

În mijlocul pregătirilor se aştéptă rĕspunsul Burilor din Transwaal la ultimatul guvernului anglez, în care acesta îi provócă să alégă una dintre alternativele: răsboiŭ ori modificarea constituţiei în sensul acela, ca imigraţi după o petrecere de 5 ani să şi câştige dreptul de împământenire.

Corespondinţe.

Adunarea festivă a congregaţiunei comitat. Alba inf.

Aiud 14 Sept. n. c.

Marţi s'a ţinut aci adunarea festivă a congregaţiunei comitatului Alba inf. convocată cu prilejul iubileului de 25 ani a vicecomitelui *Csató János*, decorat de Maestatea Sa cu corona de fer cl. III. La adunarea acésta a luat parte un numĕr fórte mare de membri, mulţi români, deputaţi aleşi în acest comitat, o mulţime de notabilităţi, între cari fostul ministru Lukács Béla ş. a. La 10 óre comitele deschide adunarea, notificând, că a convocat pe membri congregaţiunei spre a sĕrbători pe vicecomitele Csató János cu ocasiunea iubileului de 25 ani şi a prealnaltei decorări. Se alege o comisiune de 5 ca să invite pe vicecomite la adunare. La sosirea lui e viŭ aclamat de toţi şi apoi comitele îi adreséză o vorbire lăudându-i meritele câştigate în aceşti 25 de ani de muncă şi îi predă decoraţiunea, atîrnându-i-o însuşi pe piept. După acestea protonotarul comitatului Gáspár János cetesce propunerea comisiunei permanente, prin care se recunosc meritele multe şi mari câştigate de sĕrbătoritul pentru acest comitat, dorindu-i viaţă îndelungată spre a puté lucra tot aşa şi pe viitor. Br. Zeyk József ĭea apoi cuvîntul şi recomândă spre primire propunerea comisiunei permanente, cu adausul, să se trécă la protocol recunoscinţa congregaţiunei pentru meritele vicecomitelui. Pe sĕrbătorit îl mai salută într'o avêntată vorbire şi deputatul Török Bertalan fost protonotar comitatens, dorindu-i de la Dumnezeŭ putere, sănătate şi plăcere de a mai lucra şi mai de parte pentru binele comun.

În urmă la dorinţa comună esprimată mai înainte şi din partea Românilor ĭea cuvîntul Rsmul canonic *Dr Aug. Bunea* şi „într'o frumósă limbă românéscă, cu figuri retorice şi frumos alcătuită“, pe cum se esprimă „Kőzérdek“, care de alt cum nu schiţézĕ destul de fidel acéstă vorbire, — salută pe vicecomite. Dsa, la începutul vorbirii sale accentuézĕ, că doresce a vorbi în limba românéscă, nu numai că are drept şi ca Român datorinţă să o facă acésta, ci dintr'un motiv cu mult mai înalt. Crede, că ori cât de strălucită ar fi coróna de fier, care recunoscinţa prealnaltă a Maiestăţii sale a atîrnat-o de pieptul vicecomitelui, ori cât de frumósă cununa imnilor de laudă, ce antevorbitorii aŭ împletit'o în jurul tîmplelor sĕrbătoritului, aceea strălucire n'ar fi completă, şi aceea cunună n'ar fi desevîrşită, dacă într'un comitat locuit în preponderanţă de Români nu s'ar fi adus dlui vicecomite în limba lor tributul de recunoscinţă pentru activitatea-i îndelungată de 25 ani şi pentru zĕlul cu care a lucrat în interesul binelui public al comitatului. Vorbitoriul accentuézĕ mai de parte că ori cât de mari aŭ fost contrastele şi ori cât de opuse aŭ fost ideile, cari la masa verde din sala congregaţiunei atât de adese s'aŭ manifestat între români şi magiari, — Dl vicecomite nici o dată n'aŭ cercat să înăspréscă contrastul, ci să-l aplaneze, nici să învenineze lupta, ci să o domoléscă, — apelând tot de una la sentimentele iubirii de patrie, de care Dsa era convins, că se află în inimile tuturor locuitorilor din acest comitat, fără deosebire de naţionalitate şi confesiune. În urmă vorbitorul dorind sĕrbătoritului tótă fericirea îl rógă să ocrotéscă după principiile dreptăţii şi ecuităţii interesele culturale şi materiale ale poporului românesc din comitat şi în vîrtutea posiţiunii sale să sprijinéscă tóte instituţiunile acelui popor, ca şi pe ale celor alalte naţionalităţi. „Vorbirea învĕţatului canonic a fost urmată de aplause sgomotóse, aprobări şi aclamări, Dsa cu cunoscuta-i oratorie, a produs de fapt cel mai mare efect“ („Kőzérdek“ Nr 74). Oratorul a fost viŭ felicitat din mai multe părţi.

După aceste se ridică vicecomitele şi plin de emoţiune mulţămesce pentru ovaţiunile ce i-s'aŭ făcut, cerênd binecuvîntarea lui Dumnezeŭ peste toţi locuitorii comitatului.

Încheindu-se adunarea br. Bethlen Sándor ofere iubilantelui o sabie de onóre cumpĕrată din colectele membrilor congregaţiunei, după aceea se primesc deputaţiunile feliuritelor corporaţiuni, ér la 2 óre s'a dat banchet în onórea lui.

Între multele toaste a rostit „un strălucit toast“ în limba magiară şi Rsmul canonic *Dr Vas. Hossu* care deja mai înainte fusese combinat să rostéscă un toast în numele comisiunei comitatense. Idea fundamentală esprimată de Dsa, a fost, că cea mai frumósă decoraţiune, pe care vicecomitele o va purta tot de una cu bucurie şi plăcere, este aceea ce astăzi i-a dat'o sentimentul public de recunoscinţă şi stimă, pentru activitatea-i desvoltată în decursul celor 25 ani.

De aceea ne mirăm cum de „riporterul“ din Alba-Iulia al „Tribunei“ a aflat ceva „deprimător“ în cuvintele Dlui Hossu.

La banchet s'aŭ cetit şi telegramele sosite, între cari a Mitrop. Mihályi, prep. Moldovanu, adv. Laurenţiŭ Pop, a mai multor Buciumani ş. a.

Sara a fost conduct cu torţe.

În năcazul Aradanilor şi a păr. Beşa înfrăţire nu s'a făcut.

Rap.

Ce zic laicii?

„Unirea“ din Blaş într'un prim articol pune din noŭ întrebarea laicilor, că ce zic la situaţia creată de guvern în organismul bisericii prin distribuirea ajutului de stat. Prima întrebare, care a vĕdut lumina zilei în colónele aceleia-şi foi, a rĕmas fără nici un rĕspuns, ca şi când laicilor puţin li-ar păsa de cestiunea mare a ajutului, contra căruia clerul gr. cat. a protestat atât de energic. Ce şi pot zice laicii?

„Vremea protestelor platonice a trecut,“ zice „Unirea“, care prin enunciaţiunea acésta curmă ori ce acţiune de protest, ce laicii ar fi intenţionat în afacerea ajutului. „Unirea“ scie fórte bine, că protestele nóstre ale laicilor aparţinĕtori bisericii unite, în ori ce cestiune bisericéscă, numai şi numai platonice pot fi. Căci avem noi óre drept

de ingerință în afacerĭ bisericescĭ? Avé vor óre concluselе luate în ast fel de adunărĭ vre un efect? Nu li-se va trage la îndoiélă basa de drept, pe care aŭ fost aduse? Şi dacă efecte reale nu putem spera, óre efectele morale sufieiente vor fi pentru a da o altă direcțiune întregiĭ cestiunĭ a ajutoruluĭ de stat?

Nu e consult, ba e lucru urîcios, ca în fața pericolului în loc de ajutoriŭ, să ne facem imputărĭ reciproce, numaĭ că şi aceea e fórte adevĕrat, că nicĭ o cestiune nu se lămurésce așa la fel, ca tocmaĭ în pericol. Nicĭ când nu am vĕdut clerul ocupându-se serios cu idea de a ne da şi nóuĕ cuvînt în cestiunĭ bisericescĭ, ba din contră, bărbațiĭ conducĕtorĭ, orbiți de principiĭ Iesuitice, că laicilor nu le este locul în sinóde, se feriaŭ şi de idea de a veni şi noĭ cu vot şi cu cuvînt în sinod . . .

Acum, când preoții ar avé şi ar fi avut trebuință de sprijinul nostru real, când cu ajutorul de stat întreg clerul va fi pendent de la atotputernicul guvern, când nu va maĭ fi cine să vegheze cu succes asupra independenței bisericiĭ şi a instituțiunilor eĭ, așa e, că ar fi bună mâna independentă a bărbaților laicĭ? Clerul a voit să fie așa, clerul să-şĭ tragă urmările. S'a crednt la timp destul de tare clerul, ca să lea lupta singur cu viscolele vremurilor şi étă că l-a covirşit sacul cu banĭ al guvernului.

Nu ne va puté arunca, că noĭ laicĭi nu ne-am interesat şi nu ne interesăm de sórtea bisericiĭ şi a clerului, că nu am alergat în tot de una întru ajutorul preoților, dar óre noĭ sîntem de vină, că numaĭ cu proteste platonice le putem ajuta? Scim bine, ce efecte aŭ protestele acestea.

Maĭ puté vom noĭ laicĭi intimida pe ceĭ de la putere. maĭ puté vom noĭ influința sinodul ce are să se convóce? În orĭ ce cas efectele sînt aprópe unele.

Trecutul pe cum şi starea faptică a lucrurilor ne arată aserțiunea acésta destul de evident. Guvernul cunósce fórte bine în ce miserie se află clerul nostru şi scie bine, că tóte protestele sînt numaĭ formalităț, carĭ necesarminte premerg primiriĭ ajutului.

A fără de aceea cestia ajutorului de stat în formă e o cestie privată, abstragênd că în fond e o causă curat bisericéscă şi ca atare națională, şi că cestie privată sînt însi-şĭ preoții chemați a o resolva cu protestele reale şi nu platonice, în sinod, unde noĭ n'avem cuvînt. Noĭ vedem şi simțim fórte bine pericolol în care se află biserica şi clerul, şi nu ne vom retrage de la jertfe, numaĭ că şi voim, ca să obținem vre un resultat, fie momentan, fie la timpul sĕŭ.

Vină nu ni-se póte băga, că am negligeat ceva în privința acésta, din contră noĭ aflăm şi am puté să relevăm neglesurĭ şi nepăsărĭ condamnabile din partea centrelor diecesane, carĭ în mare parte pórtă vina că a ajuns biserica într'un hal ca acesta.

De clerul de la țară óre purtat-a cine va grije până ce a intervenit guvernul? Óre îngrijitu-s'a cine va de vre un fond de salarisare până ce nu a venit guvernul? Preoțimea a fost lăsată la bunul plac al dlor din gremiŭ; de ce nu s'aŭ îngrijit de sórtea eĭ miseră? de ce nu s'aŭ cugetat şi la viitor? Orĭ aŭ cugetat că starea acésta de lucrurĭ o să dureze până la infinit? De laicĭ nu şĭ-a adus nime a minte că ar puté fi folositorĭ bisericiĭ, dar de ce nu s'aŭ îngrijit cel puțin de cler?

Biserica şi preoțimea a fost lăsată pe mânile dvóstre, dlor de la ocârmuirea dieceselor; de ce nu v'ați îngrijit ca să nu vĕ afle guvernul cu buzunarele góle? Acuma când guvernul pune mâna pe independența clerului, acuma vĕ vine în minte să strigați şi după aceia, carĭ nu vĕ pot ajuta de cât cel mult cu proteste platonice? Saŭ póte cugetați la o salarisare a preoților, ce o am efectui noĭ laicĭi?

Idea asta în sine, nu-ĭ vorbă, e fórte frumósă, ideal de frumósă. numaĭ că ce folos, când de realisare nu póte fi vorba. Poporul pentru un arunc bisericesc de 5 cr., trece la altă confesiune; cum ar plăti resp. întregi el salariul preotului? La realisarea unei ast fel de idei, dacă cum va e intenționată, ar fi zădarnic orĭ ce sprijin din partea nóstră. La tot casul noĭ laicĭi sîntem siliți a urmări ca privitorĭ desvoltarea lucrurilor dar nu ne retragem de la nimic cu ce am puté folosi causeĭ resp. bisericiĭ nóstre. Nu-şĭ uite însе „Unirea“ ceea ce însă-şĭ a zis că „vremea protestelor platonice a trecut.“ Să vedem decĭ ce cere de la noĭ, şi întru cât se póte şi ne stă în drept, noĭ stăm la dispositie.“

Acesta este rĕspunsul unuĭ laic la articli nostri: „Ce zic laici“, publicat în numĕrul 171 al „Tribuneĭ Poporului“, de unde l'am luat şi noĭ. În numĕrul nostru proxim ne vom ocupa niței cu dînsul.

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. *Oficiul parochial din Turdaşul român* aduce viile sale mulțămite credincioşilor *George Urs* şi soției sale *Anica* pentru darul, ce l-aŭ făcut s. bisericĭ prin donarea s. evangeliĭ (cu litere latine) în preț de 14 fl. 50 cr. şi credinciosului *Ioan Rus* prin donarea unei părechĭ de mânecare. Dumnezeŭ să le însemne faptele bune în cartea vieții şi să le răsplătéscă după merit. *Emiliŭ Gherman* paroch gr. cat. în Turdaşul român. — Spec. Domn *Ioan Maior* administratorul domenielor mitropolitane şi soția sa a dăruit pe sama sfinteĭ bisericĭ din Tempehaza-Uifalăŭ o Evangelie legată în piele, ediținea nóuă pe cum şi un Apostolier. Tempahaza 6 Septembre 1899. *Nicolae Botian* preot gr. cat.

Din diecesa de Lugoş. Ilustr. Sa dl Episcop s'a reîntors la 8 la reşedința sa şi a luat conducerea dieceseĭ. — Dnş. *Ana Baboici,* învĕțătóre la şcóla de fetițe a Reun. femeilor din Abrud a fost denumită învĕțătóre la scóla de fetițe gr. cat. ce se va deschide în Lugoş la 15 a. c. M. On. *Dr. Iacob Radu,* a fost numit archivar. diecesan şi vicenotar consistorial la Lugoş.

Mulțămită publică. Senatul şcolastic din Casonul Mare ĭ-şĭ ține de o dătorință plăcută a-şĭ esprima pe acéstă cale cea maĭ cordială mulțămită onorabilelor redacțiunĭ de la fóia *„Familia“* din Oradea-Mare şi *„Fóia Poporului“* din Sibiŭ pentru sprijinul, ce ne prestézĕ prin gratuirea prețióselor lor foĭ la deşteptarea sentimentului național şi cultivarea poporului nostru în limba sa maternă dulce. Tot o dată ne rugăm ca pentru maĭ sigura şi regulata primire să se însemne şi posta ultimă, care e „Kászon Altiz.“ Casonul Mare în 22 Augusŧ n. 1899. Pentru senatul scolastic: *Artemiŭ Boeriŭ* președintele senat. scol. — Dl *Niculae Lupescu,* amploiat în ministerul de culte din România, aflând despre nobila instituțiune a bibliotecii tinerimeĭ gr. cat. din Şeica-mică, a donat pe sama acesteĭ bibliotecĭ an numĕr însĕmnat de cărțĭ corĕspundĕtóre, pe cum şi o bancnotă de 20 francĭ, pentru care faptă şi pe acéstă cale i-se esprimă cea maĭ ferbinte mulțămită. De remarcat este, că Dl Lupescu pentru biserica şi şcóla comunității sale natale a făcut şi maĭ înainte feliurite donațiunĭ. Dumnezeŭ să-ĭ răsplătéscă din abundanță!“ Şeica-mică în 31 Aug. 1899. *Ioan Mera* preot gr. cat.

Sfințire de biserică. În 20 crt. se va sfinți de cătră P. S. Sa Episcopul *Dr Demetriŭ Radu* biserica gr. cat. din Siget.

Scolastic. În corpul didactic de la nóuĕle şcolĭ deschise în Blaş Preavener. Consistor a făcut o mică modificare schimbând pe dl Petru Ungur de la şcóla industrială cu dl Teodor Vandor, de la şcóla de aplicație. Ca director a şcoliĭ de industrie a fost numit dl prof. gimnasial *Silv. Nestor,* ér de președinte în comisia de inspecție Rsmul canonic Dr *Aug. Bunea.*

Pentru învĕțătóre. Conform legeĭ din 1890 despre darea de drumurĭ. învĕțătoriĭ al căror salar nu trece peste 300 fl., sînt scutiți de acéstă dare. O învĕțătóre, impunêndu-'ĭ-se a plăti dare de drum, a recurat la judecătoria administrativă, care a adus hotărîrea următóre: „De óre ce sub numirea „tónitok“ din textul legeĭ sînt a se înțelege nu numaĭ învĕțătoriĭ. ci şi învĕțătórele, instructórele (nevelŏnŏk), îngrijitórele grădinilor fröbeliane, în genere toți aceia, carĭ se ocupă ex professo cu instrucțiunea şi educațiunea, — şi fiind că salarul recurenteĭ nu trece peste suma de 300 fl.: are să fie scutită de aruncul dăreĭ de drum“. Atragem atențiunea învĕțătorilor şi învĕțătórelor nóstre asupra decisuluĭ acestuia, spre ştire şi eventuală provocare la el.

Pentru Academia română. Ignătescu, mare proprietar în Craiova, repausat zilele acestea, a lăsat întréga sa avere Academieĭ. Venitul anual al moşieĭ trece peste 16 miĭ fl.

Curs pedagogic de la şcóla Asociațiunii. Cursul complementar (supletor), ce este împreunat cu şcóla de fete a Asociațiunii, s'a întregit cu începutul anuluĭ şcolar curent cu ştudiile pedagogice pentru eleve, carĭ doresc a se pregăti pe cale privată pentru cariera învĕțătorésc㠁. În acest curs se primesc elevele, carĭ aŭ absolvat cele patru clase ale şcoliĭ civile, se pot însĕ primi şi elevele, carĭ aŭ absolvat dóuĕ clase civile cu calculĭ bunĭ, dacă aŭ trecut de 15 anĭ şi sînt împedecate a absolva tóte cele patru clase civilĭ. înscrierile se pot face la 5 (17) Sept.

Cambiĭ nóuĕ. Cu ziua de 30 Sept. st. n. vor fi scóse din circulațiune blanchetele vechĭ de cambiĭ, în locul cărora vor fi introduse blanchete cu calcul în coróne. De la 1 Octobre începênd cambiile scrise pe blanchete vechĭ vor fi considerate că şi cum acelea n'ar fi timbrate de loc.

Călindarul nou în Rusia. Cu întâia zi a vécului XX va întra în vigóre în Rusia călindariul gregorian. E maĭ pe sus de orĭ ce îndoélă, că de la data aceea începênd călindariul Iulian va fi eliminat şi părăsit şi de întréga biserică grecéscă.

Zidul chinez. De mult, tare de mult începênd de prin veacul al XIV. Chinezii aŭ ridicat în jurul mareluĭ imperiu al sórelui un zid de apĕrare contra năvălirilĭ Tatarilor. Acum zidul acesta, numit Walițsangtșang, se va dărîma. Lungimea luĭ e azĭ de 3000 km. înalt de 11 m. şi lat de 7·5 m. pe alocurea zidul e duplu, ba chiar şi triplu. Se zice, că spesele dărîmărĭ luĭ ar costa 12 miliarde florenĭ.

† Teodor Lup fost protopretor, asesor la scaunul orfanal, vicenotar comitatens, tutor cercual, membru al representanteĭ comitatense a repausat în Gherla, la 7 a c. în anul 70 al etății şi al 39 a fericiteĭ căsătoriĭ.

În vecĭ amintirea luĭ!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Viața și operile luĭ Andreiŭ Murĕșan.

(Continuare.)

Apoĭ Teodor și Mărinuța lăsa-va vre o inimă nepĕtrunsă, când cruda sórte îĭ desparte, ca numaĭ după mórte să se unéscă! Cine nu cunósce poesia acésta frumósă! Teodor și Mărinuța se iubesc atât de mult în cât și natura încă pare a lua parte la iubirea lor cea mare:

Floricelele rouate
D'al isvorulŭĭ nectar
Depărtaŭ prin suavitate
Orĭ ce grije și amar.

Filomela maĭ din vale
Din rezoru-ĭ pitoresc
Amăgia luna din cale
Cu al sĕŭ cânttec ingeresc.

Fericirea lor însă nu ține mult:

Șese lunĭ abia trecură
Și pe tinĕr l-aŭ chemat
Să ĭea parte cu bravură
L'un resbel înfricoșat.

Trebue să se despartă, dar Mărinuță în continuŭ plânge și jălesce:

Sara când pe cer apune
Raza sórelŭĭ frumos
Verse norĭĭ ploĭe, tune,
Ea pe deal s'așterne jos.

Și cu jenele scăldate
În suspine și amar,
Îl aștéptă ca p'un frate
Din resbelul cel barbar.

Părăuțul din grădină,
Cu murmurul sĕŭ cel lin,
Stelele și luna plină
Nu-ĭ aduc de cât suspin.

Și tot aștéptă pe Teodor, dar zădarnică este așteptarea eĭ:

Tótă firea se inoesce,
Vînturĭ trec și vînturĭ vin,
Numaĭ el nu maĭ sosesce
Din pămîntul cel străin.

Nu e decĭ mirare, dacă

Veștedită ca și-o fióre
Care tómna o-a brumat,
Ea se uscă pe picióre
De plâns mult și de oftat,

până când

Un înger c'o sărutare
De viață o a scăpat.

Nu așa este fata din Cornul și din Andreiŭ a luĭ Bolintineau. Pe fata din Cornul o află în brațele altuia pe când se reîntórce după maĭ mulțĭ anĭ iubitul sĕŭ a casă; Maria din Andreiŭ îșĭ serbézĕ cununia cu altul pe când sosesce a casă Andreiŭ învingĕtor după lupta de la Nicopol: Mărinuța luĭ Teodor se stinge de dorul iubitului eĭ! Murĕșan n'a putut zugrăvi pe Mărinuța cu trăsurĭ maĭ nobile de cât așa. Pentru o ast fel de iubire merită, ca Teodor „între lupte cu suspine să-și dea sufletul rănit!“

Tot aseminea frumsețe elegiace aflăm și în Un rĕmas bun de la Brașov:

Sus la deal, orĭ jos la vale
În deșert privesc oftând,
Cătră bine nu vĕd cale,
Simt că sórtea are 'n gând
Să m'arunce 'n munțĭ cu ghiață,
Ah, amara mea viață!

Sóre, lună, cerescĭ stele,
Pe voĭ vĕ chem mărturiĭ,
Spune-ți greșelele mele,
Șters să fiŭ dintre ceĭ viĭ,
De-am făcut vre o strîmbătate,
La dușman, amic saŭ frate!

— — — — — — —
— — — — — — —
— — — — — — —
— — — — — — —

Oltule, vale frumósă!
Mult voĭ fi ție dător,
De mi-ĭ trece cătră casă,
Ma trecênd să nu m' omorĭ,
Că dușmanul va fi 'n stare
Să nu-mĭ dea loc de 'ngropare!

Și după tóte acestea amintim poesia O mustrare. Acésta nu ni-ĭ maĭ arată pe începĕtor, aci Murĕșan stă pe o trĕptă perfectă a desvoltărĭĭ sale poetice. Cu acésta începe Murĕșan a tracta obiectele acomodate lireĭ sale. Duios și amărit și cu o caracteristică revóltă începe și continuă în cele dintâĭ patru ștrofe mustrarea Providințeĭ:

Până când o Provedință,
Până când veĭ suferi,
Ca ființă pe ființă
Să nu încete-a prigoni!

Aŭ nu drépta Ta cea sfîntă
Pe tot omul l-a creat,
Aŭ nu tot aceea-și ține
Tuturor s'a destinat!

Dacă Tu ne eștĭ Părinte,
Noĭ toțĭ sîntem fiiĭ Tĕĭ,
Dacă toțĭ strigăm ferbinte:
»Dómne, scapă-ne de rĕŭ,«

Cum dar pulverea cutézĕ
Fireĭ a se 'mpotrivi,
Cum vermele nu 'ncetézĕ
Pe alt verme a-l urgisi?

Și revólta acésta a sa este cu atât maĭ mare și maĭ amărită, căcĭ

Féra necuvîntătóre
La cea de-o fire cu ea
Nu s'aruncă s'o dobóre,
Nicĭ s'o prindă 'n cursa sa.

Ĕr pe asupritorul omuluĭ, dacă ar puté, l-ar stînge într'o clipită de a suge aer curat. Pe dreptul i-se potențiézĕ decĭ revólta, care-l duce la rĕsbunare:

Ah, căcĭ nu sînt eŭ albină
Să-mĭ vîr acul veninos
În viclenósa ta splină,
Atunci a-și muri voios!

Dar la moment îl și predomnesce vîrtutea:

Dar simțirea nu mĕ lasă,
Să daŭ rĕsbunărĭĭ loc,
De și sufletu-mĭ s'apasă
Viŭ pĕtruns d'al plageĭ foc. —

Dacă așa îĭ sînt primele poesiĭ, cu cât maĭ frumóse, maĭ energice, maĭ poetice, cu un cuvînt, cu cât maĭ valoróse aŭ să fie cele următóre, unde pe poet îl vedem strălucind în tótă spendórea talentuluĭ sĕŭ de artist.

Ne aducem a minte de vorbele luĭ A. Macedonski din conferința sa ținută în 8 Martie 1878 în sala Ateneuluĭ, unde zice: „Vlăstariĭ de stejar nu pot să devie stejarĭ într'un an, doĭ! . . . . Pentru ca să créscă, pentru ca să se ridice, pentru ca să ajungă să umbreze un întreg câmp cu ramurile lor, trebue timp, trebue aer, trebue viață, trebue sóre!“ [1])

[1]) Albina Carpaților; 1878 pag. 388.

Să lăsăm și noĭ junelui poet timp să se întăréscă, . . . atunci să judecăm ce a făcut, ce este?

* * *

Valurile politice în patria nóstră și în România, maĭ cu samă de la 1842 în cóce, începură a cresce tot maĭ tare. Poetul nostru care cunósce tóte durerile națiuneĭ și le simte și el până în adîncul inimeĭ, începe a deveni tot maĭ serios în concepțiunile sale, pe carĭ se vede nedisputat influința împrejurărilor politice, în carĭ trăiră el și poporul sĕŭ.

„În viața socială — zice George Bariț maĭ era încă tot acel Andreiŭ vesel și glumeț, cântăreț și dănsător de frunte: dar când îĭ veniaŭ inspirațiunile sale, dispărea dintre noĭ și numaĭ în altă zi mĕ chema la preumblare spre a-mĭ comunica vre o lucrare a sa, ca să vedem, póte trece, orĭ nu, prin fórfecile censureĭ triple. Era greŭ cu censura triplă, căcĭ de și scăpaĭ printr'una, tremuraĭ dinaintea celor dóuĕ de la Cluș și Viena.“ [1])

După 1840 vĕdură lumină cele maĭ frumóse producțiunĭ poetice ale sale, prin carĭ „a contribuit puternic a nutri sentimentul de mândrie națională în popor.“ [2])

Din 1841 este Așa mĭ-a fost ursita, Resunet, O panoramă în vis și La musa mea. La 1842 apare Alt resunet, Cătră norĭ, O plimbare la lună și Cătră merla, ĕr la 1843 Glasul unuĭ Român, La serbarea aniversăriĭ luĭ Bibescu, Cele dóuĕ căpĕtinĭ góle și Mórtea și candidațiĭ eĭ.

Din 1844 cunóscem de la Murĕșan numaĭ poesia O privire peste Carpați. Anul 1845 e maĭ bogat. Din acest an avem O privire peste lume, Un suspin, Viața la câmp și la grădine, Contenirea și Împĕratul și arhimandritul. La 1846 scrie numaĭ Asinul cu treĭ proprietarĭ și la 1847 poesia Orb și orb.

A fără de treĭ—patru poesiĭ de amor, cum sînt Cătră merla, Cătră norĭ, O plimbare la lună și Așa mĭ-a fost ursita, în carĭ îșĭ cântă nefericirea și se tînguesce contra sorțiĭ — acum poetul se întórce la subiecte maĭ mărețe, cum sînt: O panoramă în vis, O privire peste lume, Orb și orb, în carĭ vedem, că se ocupă cu sórtea celor rĕĭ și celor drepțĭ, cu deșertăciunea lumeĭ și cu sórtea amară a celor orbițĭ de trândăvie, tirănie și închipuire. Dar cu deosebire subiectele patriotice sînt acelea, pe carĭ, acum inflăcărat de speranță, orĭ deprimat de sórtea neschimbată, acum revoltat de nedreptățile viclene, le cântă în cele maĭ frumóse poesiĭ ale sale. Cele dóuĕ Resunete te sgudue cu totul. Unul prin începutul:

O puternică ființă, ce cu 'naltă măestrie,
Aĭ constituit pămîntul, cerul și-alte câte sînt;
Care-aĭ pus sóreluĭ metă, lumeĭ lumină să fie,
La lună, stele și vînturĭ, să se ție de cuvînt!

— — — — — — — — — —
— — — — — — — — — —
— — — — — — — — — —
— — — — — — — — — —

[1]) Transilvania; 1877 pag. 245.

[2]) Dr Aurel Murĕșan: Numĕrul festiv al Gazetĕĭ Transilvaniei; pag. 4.

La tine-mĭ întorc privirea, spune-mĭ, o, ceresc Părinte!
Cuĭ eştĭ tată şi cuĭ vitreg, carĭ ţi-sŭ fiĭ adevăraţĭ?
Care lege-ţĭ e mai sfîntă şi ce fel de rugăminte
E la Tine mai primită, de săracĭ orĭ de bogaţĭ?

Cel alalt cu sfârşitul:

. . . Judecă Tu Dómne! Căcĭ a Ta judecată
E sfîntă ca şi tine, Tu nu scĭĭ părtini!
A Ta cerească faţă e singur nepătată,
Tu unul aĭ putere la toţĭ a răsplăti!

De pe la anul 1841 până pe la 1848 ceea ce el cântă este suferinţa şi durerea poporuluĭ român cu sbuciumarea sa cea de mórte. Cu sórtea, şi cu viitorul acestuia se ocupă de aicĭ înainte ér nu cu persóna proprie orĭ cu amorul, pentru care acum nu maĭ este timp, când e vorbă de petecul de pământ ce l-aĭ ereditat de la strămoşiĭ tĕĭ, şi ér trebue să-l perdĭ; când e vorbă să maĭ fi o dată libĕr, orĭ să picĭ robit şi apăsat în catenele sclavieĭ.

(Va urma.)

Prof. Ioan Raţ.

Christos orĭ Muhamed.

Istorisire de călătorie

de

Carol May.

(Continuare.)

În urma la aceea, că mĕ aruncasem pe fundul luntriţeĭ şi astfel îmĭ scăpase cureaua, luntriţa îşĭ schimbase direcţia şi se întórse pe jumătate într'o latură. Vedeam, că atentatorul lucra din rĕsputerĭ, ca să scape. Luntraşul nostru în urma descărcăturilor amuţise şi şedu se nemişcat, dară acuma lucra, ca şi cum ar fi avut, să scape de un teĭfun. Eŭ îmĭ dam asemenea tótă silinţa, şi astfel luţriţa nóstră sbura asemenea uneĭ săgeţĭ în urma fugariuluĭ. Eŭ nu puteam, să-l vĕd, pentru că şedeam cu faţa în apoĭ, dară totuşĭ băgaĭ de samă, că Turnerstick nu cârmuia în linie dréptă, ci descria un arc.

„Dóră vîsleză mişelul în cerc?“ îl întrebaĭ. „Orĭ dóră facĭ un încunjur din vre un motiv?“

„Veĭ vedé, audi şi simţi pe loc motivul,“ îmĭ răspunse. „Lucraţĭ numaĭ maĭ de parte, nu vĕ întórceţĭ feţele şi nu căderi de pe scaune!“

„De pe scaune? Aşa dar o ciocnire? Veĭ, să-l arunc în mare? Are, să se nece? Asta nu o permit în nicĭ un — —“

Nu ajunseĭ cu vorba maĭ de parte, căcĭ cârmaciul mĕ întrerupse luând cârma încă şi maĭ tare în mână şi dând luntriţeĭ o abatere mică.

„Hollo! Nu vĕ mişcaţĭ, ci vîslaţĭ! E al nostru! Înainte, înainte!“

„Allah kerihm! Allah kerihm!“ audiĭ de dinaintea nóstră glasul urmăritului.

Voi, să maĭ strige încă un Allah. dară în clipa aceea urmă o pocnitură, şi partea de dinainte a luntriţeĭ nóstre se ridică, cât era pe aci, să cădem de pe scaune.

„Trageţĭ în apoĭ vîslele!“ comandă Turnerstick. „Şi băgaţĭ de samă, când i-se va arĕta capul!“

El îşĭ ajunse scopul. Loviserăm luntriţa Musulmanului în cóste şi o răsturnaserăm. Ea nota cu fundul la deal alăturea cu a nóstră. Noĭ eram cu băgare de samă, unde se va arĕta cel aruncat în apă, — în zădar. O dată mi-se păru, ca şi cum în depărtare un obiect rotund, carele aducea cu un cap de om, s'ar fi ivit la suprafaţa apeĭ, dară acésta trebue că a fost o înşelăciune optică. Aşa de de parte de la locul catastrofeĭ numaĭ un notătoriŭ isteţ ar fi putut, să se depărteze pe sub apă, fără de a răsufla.

„Póte că se află sub luntriţa sa,“ zise Turnerstick. „Vom, să o întórcem.“

Asta o făcurăm fără de mare greutate. Dispărutul nu era acolo. Numaĭ haĭna luĭ superióră, carea o desbrăcase, rămăsese acătată de o furcă a cureleĭ de vîslă: dacă o esaminarăm, aflarăm, că era un burnus alb. Acum nu încăpea maĭ mult nicĭ o îndoélă, că avuserăm de a face cu Musulmanul. El ne urmărise şi băgase de samă, că am vîslat la castelul If. Asta l-a adus la gândul, să ne aleşnéscă, pe când ne vom întórce, şi atuncia să-mĭ dea un glonţ. Pentru ca la lucrul acesta să nu aibă nicĭ o mărturie, nu luase cu sine pe tălmaciul sĕŭ. Îĭ căutase, să fie pregătit şi la nereuşire, şi de aceea nu suferia îndoélă, că el era nu numaĭ un om cu capul a mână, ci şi un notătoriŭ fórte bun. Póte, că obiectul acela rotund, care-l vĕdusem, totuşĭ a fost capul luĭ.

Am rĕmas ca o jumătate de óră tot în acela-şĭ loc. Am vîslat crucişş şi curmezişş, dară nu l-am dat de urmă. Vĕdusem, că capul ĭ-a fost necoperit. Unde şĭ-a lăsat óre turbanul? El a bună samă zăcuse în luntriţă dimpreună cu turbanul şi s'a cufundat. Neîndestulit fiind cu sfârşitul acesta al aventuriĭ nu putuĭ, să nu fac luĭ Turnerstick imputarea:

„De ce a trebuit, să-l răstornĭ? N'a fost óre vre un alt chip de a pune mâna pe el?“

„Cum să nu? Dară cel ce pórtă la sine pistóle, acela a bună samă are şi un cuţit. Dacă ne-am fi întins mânile spre el, ar fi putut să foloséscă cuţitul împotriva nóstră. Dar dacă l-am aruncat în apă, putea încă, să se bucure, că îl mântuim cu mânile nóstre.“

„Nu aveam, să ne temem de cuţitul luĭ. Dacă l-am fi alungat la ţĕrm, acolo ar fi fost poliţiştĭ şi alte sute de mânĭ, carĭ să-l prindă.“

„Adevĕrat. La asta nu m'am gândit. Póte, că m'am făcut ucigaş. Ăsta nicĭ de cum nu e un sentiment plăcut. Dară dacă socotesc, că el ţĭ-a jurat răsbunare şi apoĭ a împuşcat asupra dtale, gândesc, că nu am, să-mĭ fac imputărĭ grele. Mişelul a căduţ în grópa săpată de el însu-şĭ şi a perit într'însa.“

„Messieurs,“ zise acum luntraşul, „maĭ bine facem, dacă mergem acum la ţĕrm şi înmormîntăm afacerea acésta în tăcere adâncă. Ăsta e sfatul, care vi-l dau şi în interesul meŭ.“

Avea dreptate, şi noĭ împlinirăm propunerea luĭ. Când ajunserăm în Port de la Joliette şi trecurăm pe lângă şirul năilor, carĭ eraŭ aci înşirate una lângă alta, trecurăm şi pe lângă o briggă, a căreĭ scară era sloboditĕ. O urcă chiar atuncia un om lung cu cap descoperit, a căruĭ ciórecĭ şi peptariŭ de colóre închisă se aşedaseră de umedélă strinse pe trup.

„Să fie óre acesta omul nostru?“ întrebă Turnerstick. „Am esaminat ierĭ brigga acésta. Ea are dóuĕ numirĭ, adecă una franceză, „Le vent“, şi alta, carea nu o putuĭ ceti, pentru că era scrisă cu o scrisóre străină. Mâne diminéţă ne vom informa maĭ bine despre lucrul acesta.“

Dară în ceea diminéţă brigga pornise deja. Sciricirăm şi aflarăm, că ea e o nae tunisană. Scrisórea străină a fost arabéscă, „El havà“ ceea ce însémnă pe franţozesce „Le vent“, Vîntul. — —

II.

Mare de aur! Nicĭ o altă parte a mărilor pământuluĭ nu meritĕ numirea acésta cu atâta drept ca Marea mediterană, când ea nefiind scormonită de vînturĭ nu-şĭ aruncă crestele sale de valurĭ în ţĕrmiĭ sĕĭ. Când stăpânitoriul zileĭ e sus pe ceriŭ, apa eĭ se întinde jur împrejurul năiĭ ca azurul cel maĭ curat şi e totuşĭ aşa de străvedie, cât nóua îmbrăcăminte de aramă a năilor, carĭ trec, îţĭ lucesce din apă. Ĕră dacă sórele se plécă spre sfinţit, apele îşĭ însuşesc tonurĭ tot maĭ deschise şi maĭ aurii, până când la sfinţit preste undele uşor încreţite sbóră mănunchiurĭ de raze mestecate cu lumină mohorîtă, până unde numaĭ îţĭ ajunge privirea farmecată. Pe lângă aceea aerul e aşa de curat, aşa de blând şi de recoritoriŭ, cât plămânile răsuflă maĭ adânc şi peptul îĭ cresce omuluĭ de un sentiment plăcut neobicĭnuit.

Asta o esperiasem şi maĭ înainte de acésta şi o esperiaĭ şi de astă dată. Şedeam sub cortul de pe podul năiĭ, şi numaĭ pentru ca să răsuflu curat şi nemestecat admirabilul aer al mărilĭ, renunţam óre întregĭ la ţigară, de care pe airia nu mĕ puteam lipsi.

Căpitanul nu era în voe aşa de bună. El nu se interesa de plăcerea unuĭ continental ca mine, ci umbla în colo şi în cóce cu sprîncene încruntate, esamina acum marea, acum ceriul şi mornăia cuvinte neînţelese. Cârmaciul făcea o faţă tot aşa de posomorîtă şi îngrijată, şi matrosiĭ zăceaŭ pe icĭ pe colo căscând, îşĭ înfundaŭ câte o dosă de tăbac de pe o falcă pe cealaltă şi-şĭ aruncaŭ unul altuia privirĭ chinuite de urît orĭ şi îngrijate.

„Ce e? Ce se pregătesce, căpitane?“ întrebaĭ pe Turnerstick. „Dta rumegĭ la un lucru, care nu-ţĭ place.“

„Ce e?“ îmĭ răspunse venind la mine sub cort. „Nu e nimica, durere, durere! Dară uşor póte, să fie óre ce.“

„Ce? Nu cum va o furtună? Dóră tóte par a fi fórte bune.“

„Par, da, aĭ dreptate, dară numaĭ par. O faţă pururea surîdĕtóre e o faţă falsă, intrigantă. Aşa e şi marea asta bĕtrână. Când baba acésta tot numaĭ rîde, atuncĭ aĭ puté, să joriĭ, că ea fără de veste va începe, să se certe, de să-ţĭ astupĭ urechile. Când părăsiram Franţa, avurăm vînt de méză nópte apus; eĭ bine, acesta e un vînt fórte frumos spre a porni cu el pe mare de la Marseille. Dară vînt de méză nópte apus şi tot numaĭ de méză nópte apus, asta aci, unde vînturile se schimbă aşa de des, te face, să te bănuescĭ.“

„Dară el e vîntul, de carele avem chiar lipsă pe sama cursuluĭ nostru!“

„Aĭ dreptate! Călătorim minunat de bine şi am puté, să vîntrălăm pe întrecute maĭ şi cu un steamer; mie însĕ mĭ-ar părĕ

mai bine, dacă vîntul acesta s'ar mai abate puțintel din direcția sa. Asta e, ce ne strică voea mie și băeților mei. Mai adauge încă și istoria cu Musulmanul acela al dracului. Nu pot, să scap de gândul, că sînt ucigașul lui."

„Eŭ încă îmĭ fac imputărĭ. Pe cum ziseĭ, ne-ar fi căutat, nu să-l resturnăm, ci să-l mânăm către uscat."

„Mai bine ar fi fost așa, cu mult mai bine. Acum adevĕrat, că avem aci pe nae burnusul lui cel mântuit, dară pe el a bună samă îl mânâncă peștiĭ. Așĭ da un deget, ba și dóuĕ, ba chiar și mâna mea, ca istoria asta să fie neîntîmplată. Până și nóptea prin vis mi-se înfățișézĕ omul acesta, numaĭ pentru ca să-mĭ răpéscă liniștea conștiinței. Póte, că pe uscat asta va fi altmintrea. Pe nae omul se simte așa de părăsit."

„Pe când gândescĭ, că vom ajunge la Tunis?"

„Pe mâne sară, de cum va vîntul va rĕmânĕ așa. Vom, să sperăm, că nu ne va înșela."

Părăsi cortul, păși apoĭ ĕră de câte va orĭ în colo și în cóce și se opri apoĭ, ca să esamineze orizonul póte a mĭea óră. Acum înse își împinse fără de veste capul în sus, ținu palma preste ochĭ, privi țintă spre apus și-mĭ zise apoĭ:

„Étă o! Pare, că voiŭ avé dreptate. Colo din dĕrĕpt ferbe óre ce, ce nu ne-a fi de haz."

Ieșiĭ de sub cort și priviĭ în direcția, despre care grăise. Acolo pe ceriul de altmintrea de tot limpede se ivise un nouraș mic și alb, la părere de mărimea uneĭ nucĭ. Orĭ cât eram de neespert în ale navigațiunĭ, totuși esperiasem deja, că o formațiune așa de mititea e în stare, ca în timpul cel mai scurt să îmbrace ceriul întreg în întunerec.

„Da, da! Asta e!" aprobă Turnerstick. „Preste un ceas se începe jocul, dacă nu mai curênd. Vom, să ne facem pregătirile, și sper, că „Courser" ușor va susținé proba."

Cortul îl băgară sub pod și legară tóte, cele ce erau mobile pe pod. Căpitanul lăsă încă, ca naca să fie mânată cu vîntrelele tóte întinse; dară când după un pătrariŭ de óră originalul nouraș se întinse ca un zid întunecos preste întreg orizonul apusan, porunci, să se adune vîntrelele. Furtuna totuși nu veni așa de repede, cum mĕ temusem. Trecu încă o óră, până când zidul acela de norĭ cuprinse a treia parte a ceriului. Acum adunară și legară vîntreaua cea mare, și briggeĭ i-se lăsă întinse numaĭ atâtea vîntrele, de câte avea lipsă, ca să pótă asculta de cârmă.

Era către sară, un timp însuflătoriŭ de îngrijire. Pe o mare icuită între țĕrmi așa de apropiați o furtună e cu mult mai primejdióză nóptea de cât ziua. Asta o sciam până și eŭ. Dară cu tóte acestea nu eram îngrijat, căcĭ barca era o nae escelentă, și Turnerstick era un marinariŭ, căruia puteaĭ, să te încredĭ cu suflet liniștit.

„Ceriul se întunecă acum mai repede, și apoĭ veniră sărind puiĭ mameĭ Karey. Așa numesce marinariul valurile acelea scurte, carĭ premerg uneĭ mărĭ turburate de furtună. Acestor puĭ le urmară valurĭ marĭ; vîntul cresce, și din valurĭ se făcură talazurĭ, — furtuna era aci.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

„Convorbirĭ literare" Nrul 8 cu următorul sumar: *** Dóuĕ case potrivite. — Titu Maiorescu, Scrisorĭ din anul 1850. — Const. Giurgescu, Recensiĭ. — Ștef. Orașanu, Recensie. — Sextil Pușcariŭ, Din fonologia românéscă. — Mihail V. Demetrescu. Instituția „jurătorilor". — S. S. Secula, Țara de sus și țara de jos. — Șt. Șt. Tuțescu, Poesiĭ populare.

„Amicul progresului român" Nrul 8 cu următoriul cuprins: Evoluțiunea familieĭ. — Către mamele române. — Din binefacerile monopolului asupra alcoolului. — Lăsarea pămînturilor de pârlógă. Cantitatea de semințe ce trebuesc să se semene pe hectar. Transformarea cărnurilor stricate în îngrășăminte. Valórea terapeutică a unor legume. — Semințele ferite de mălură. — Usarea instrumentelor agricole. Analisa fisică a unuĭ pământ. — Îngrășatul vitelor. Beutura vacilor de lapte. Plantațiunea arborilor fructiferĭ. Udarea arborilor fructiferĭ. — Rasa de găină „Brahma Pootra" (cu 2 ilustrațiunĭ. Cea mai bună desinfectare a cotețelor. Recordul creșterieĭ găinilor. Óuĕle negre. Dați urzicĭ găinilor. — Albinele transmițătóre și telegrame. Mijloc de a îndepărta șoreciĭ din stupărie, pe cum și din apropierea cotețelor de paserĭ. — Igiena populara. Consiliĭ practice. — Medicina populara. — Varietăți sciințifice. — Sub drapel, (nuvelă). — Lăutarul, (poesie). — Paricidul, (roman criminal).

„Ovidiŭ" prima revista literară dobrogeană. Sumarul Nro 19. 20 și 21: Gr. G. Tocilescu, „Monumentul triumfal de la Adamklissi" B. Ultime explorațiunĭ, (urmare). — Alex. Zamfirescu cântec. — Virgiliŭ Andronescu, Radu Mihnea, partea I cu un clișeŭ. Maria Popescu, Când privesc, (poesie). — I. G. Petraru, Diămantul. — I. Popescu-Copuz, Cred și eŭ... — Emil Nemiș, Cronicaniĭ grecĭ carĭ aŭ scris despre Românĭ. — Maria Popescu, În schit, (poesie). — Pr. Econ. G. Rădulescu, Napoleon I, (urmare). — Viran, Cercaĭ adesea, Unde, Locot. — M. D. Ionescu, Insula șerpilor, (urmare). — Mateĭ Fotino. De ce organisarea Statului roman a perit în Dacia. — Ilie I. Petrescu-Craiova, O traducere din limba latină. — Emil Flavian, Spre polul Nord, (sfârșit). — St. St. Tuțescu, Dimitrie Stăncescu, (notiță biografică). — Gr. Mălinescu, Conferința Dnuluĭ Virgiliŭ Andronescu. — Viran, Încurcătu a țigănéscă. — Al. Simionescu, Armonie depărtată. — St. St. Tuțescu, Din literatura poporană nescrisă. De isdat. Ghicitorĭ. De ce n'aŭ Sașiĭ sfinți. — Dem. Stăncescu, Snóve inedite.

La **Tipografia Seminarială din Blaș** se află de vînzare:

Sfînta și Dumnezeéscа

EVANGELIE

a Domnului și Dumnezeului nostru Isus Christos

revĕdută după originalul grecesc și acum întâia dată tipărită cu litere străbune în zilele preaînălțatului Împĕrat al Austrieĭ și Rege Apostolic al Ungarieĭ Francisc Iosif I. cu binecuvîntarea Preasfințitului nostru Archiepiscop și Mitropolit de Alba Iulia și Făgăraș Dr Victor Mihályi de Apșa.

Blaș 1900.

De la sfînta Unire 200.

Evangelia e tipărită în format folio, pe hârtie de pergament albă și consistentă, cu litere marĭ nóuĕ, cu cadru duplu: negru și roșu, și cu titliĭ și litere inițialĭ ĕră-și roșiĭ, e de o esecutare tipografică escelentă. Se estinde pe 40 cóle 323 paginĭ.

Pagina titulară are un cadru artistic, în celea patru colțurĭ cu simbolele evangeliștilor:ânger, vultur. leŭ și boŭ. De asupra, în mijloc e chipul Mântuitoriului ca învĕțător, avênd în mână cartea, ĕr de desupt e pecetea metropolieĭ.

La începutul fie căreĭ Evangeliĭ, stă chipul Evangelistului pe hârtie grósă satinată, viața luĭ și indicele după capete, arĕtându-se fie care cap când se cetesce, în ce zi și la ce pagină?

Sfârșindu-se evangeliile de peste an, urmézĕ evangeliile de diminĕță ale învieriĭ, a sĕrbătorilor nemișcătóre de peste an, ale sfinților, la ocasiunĭ diferite, la sf. Ungere, sf. Botez și sfințirea apeĭ.

Urmézĕ apoĭ un tipic amĕnunțit despre aceea. când se începe și când se gată fie care Evangelist. evangelia canaaneneĭ. din sĕptĕmâna botezuluĭ și apoĭ schimbarea evangeliilor după ziua în care cad ss. Paștĭ ș. a.

Ca limbă, nu lasă nimic de dorit, ținêndu-se cont de progresele și desvoltarea limbiĭ literare românescĭ, de vechile texte, și de aceea, ca să fie pe înțelesul poporuluĭ.

O recomandâm cu tótă căldură spre a fi cumpĕrată pentru tóte bisericile Provinției nóstre mitropolitane.

Judita Secula n. Truța: **Din vremurĭ apuse,** Bucurescĭ 1899, pag. 110, prețul 1 leŭ.

„Ben Hur", de Lew. Wallace, tom. I. 539 pag., tom. II. 508 pag., prețul broșurat 1 fl. 45 cr. Blaș. Tipografia seminariului archidiecesan. 1898.

Istoria legiĭ nóuĕ de Dr V. Szmigelski, tom. I. Tinerețele luĭ Isus. Isus ca profet. Tomul acesta în 8° mare are 399 paginĭ și costă fl. 2.

Posta Redacțiunii. *Dlui E. Pet.* s'a primit cu mulțămită.

Editor și redactor rĕspundĕtor:

Dr Vasile Suciu.

---

(30) 10—10

Fabrica

de

Cement-Portland din Brașov

recomândă fabricatul sĕŭ de

„Cement-Portland"

garantând pentru calitatea cea mai bună.

Se află de vîndare cu prețul cel mai ieftin la

„Consum"

societate comercială pe acții Blaș.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul IX. Blaş 23 Septembre 1899. Numĕrul 38.

Ce cerem noi.

Am publicat în numĕrul trecut rĕspunsul unui laic. Tot atunci am promis, că ne vom ocupa niţĕl cu rĕspunsul acela, presupunênd, se înţelege, că părerile esprimate acolo sînt imbrăţoşate şi din partea altora.

Trecênd cu vederea unele pasaje din carĭ transpiră o specie de nepăsare faţă de sórtea clerului nostru, lăsând la o parte afirmările autorului, ca şi când cei de la ocârmuirea dieceselor ar fi strigat prin articli nostri, ceea ce nu e adevĕrat, după aceia (laicĭ), carĭ nu pot ajuta de cât cel mult cu proteste platonice, ne oprim la cuvintele, cu carĭ autorul îşĭ încheie rĕspunsul sĕŭ şi în carĭ ne întrébă, că ce a nume cerem de la laĭcĭ.

Nóuĕ ni-se pare, că am spus-o în mai multe rînduri, dar totuşi ca să o scie şi ceĭ ce eventual o ar ignora, ca să nu se pótă escusa nime dintre ceĭ interesaţi cu nesciinţa, le dăm din noŭ ocasiune, ca să cunóscă, carĭ sînt intenţiunile nóstre, ce cerem noĭ de la laĭcĭ.

Noĭ cerem de la laĭcĭ, ca eĭ să facă pentru biserică ceea ce pot şi trebue să facă fiiĭ pentru mama lor. Cerem să facă şi laĭcii nostri ceea ce aŭ făcut şi fac laĭcii catolicĭ din cele alalte părţi ale lumeĭ pentru biserică, carĭ adecă se sfătuesc în diverse întruniri fie parochiale, fie diecesane asupra situaţiuneĭ bisericescĭ, asupra stăreĭ şcolare, asupra diverselor cestiuni politice, carĭ ating biserica, şi dacă biserica e periclitată în interesele sale, dacă ea e ameninţată din partea vre unuĭ inimic estern, sar în ajutoriul eĭ. Cerem să fie conduşi şi laĭcii nostri, de principiile de carĭ aŭ fost conduşi laĭcii catolicĭ germânĭ, când cu vestitul Kulturkampf. Cerem să aĭbă şi laĭcii nostri atâta alipire şi zĕl pentru biserică şi şcólă, cât aŭ laĭcii francezĭ, carĭ, dacă preotul lor pentru împlinirea oficiuluĭ sĕŭ este espus şicanelor guvernuluĭ, dacă i-se detrage salariul, eĭ sînt carĭ prin colecte benevole se îngrijesc de susţinerea aceluia, care pentru binele lor, s'a espus pericluluĭ.

Şi dacă e vorbă să venim la lucruri concrete, *cerem ca laĭcii împreună cu poporul credincios să îmbunătăţéscă starea materială miseră a clerului nostru,* pentru ca el să rĕmână şi pe mai de parte al poporului, pentru ca guvernul, saŭ orĭ care străin să nu pótă afla teren potrivit pentru intenţiunile sale. Cerem ca laĭcii să nu se retragă de la jertfele, carĭ câte o dată trebuesc aduse în favorul bisericiĭ, ci din contră să premérgă cu esemplu bun.

Cerem ca laĭcii şi cu toţi împreună să sprijinim pe ilustriĭ nostri archiereĭ în posiţiunea şi resoluţiunile, ce le aŭ luat faţă de plănuita autonomie a bisericiĭ catolice din Ungaria. Dar despre procederea ulterióră în privinţa acésta, credem că vom vorbi în numĕrul venitoriŭ.

Acestea le *cerem noi de la laĭcĭ nu numaĭ întru cât sînt fiĭ ai bisericiĭ, ci şi întru cât sînt Românĭ,* căcĭ nu e vorbă numaĭ de biserică, ci prin biserică e vorbă şi de naţiune.

N'are loc imputarea, că ceĭ de la ocârmuirea dieceselor nu s'aŭ interesat de sórtea materială a preoţimeĭ rurale, căcĭ venitele lor nu le a permis, că dacă s'aŭ interesat de laĭcime să se intereseze şi de preoţime. Fost-aŭ mulţi şi de aceia, carĭ cu o abnegaţiune eroică, şĭ-aŭ tras de la gură, ca să facă fundaţiunĭ pentru stipendiĭ, carĭ dacă s'ar fi făcut pentru ameliorarea situaţiuneĭ preoţilor, astăzĭ nu am fi în starea în carea ne aflăm. Biserica nóstră „nu a luat de pe globan, ca să facă consilierĭ" orĭ preoţi avuţi, ea a fost ca o mamă bună pentru toţi, mai bine s'a lipsit pe sine, ca să aĭbă fiiĭ.

Nu ne spună uniĭ, că eĭ ar face orĭ ce pentru biserică, dacă ar avé drepturĭ într'însa, căcĭ vĕdêndu-le interesul ce l-aŭ cam avut până acuma, uşor ne vine a crede, că pretestul acesta e numaĭ un vĕl cu care ar dori să-şi acopere nepăsarea. Celor alalţi, carĭ întru adevĕr se interesézĕ de sórtea preoţimeĭ le spunem numaĭ atâta, că până la sosirea unor timpurĭ mai bune, când avêndu-ne şi noĭ autonomia se va puté da şi lor cuvînt în afacerile

Feuilleton.

„Povestea uneĭ ooróne de oţĕl".

Soldatul rănit are nevoe de mângăere, cel slab de încurăjare, ér cel vrednic aştéptă laudă.

Domnitorul a avut nu numaĭ o deosebită dragoste să mângăie pe răniţi, dar mai ales şĭ-a făcut obiceiŭ, pe timpul răsboiuluĭ, să mérgă pe fie care zi prin spitale să vadă răniţiĭ.

Îşi iubia flăcăiĭ, şi I-se sfâşia inima vĕdêndu-i perind, fără să le pótă ajuta. Şi nu numaĭ de Românĭ, ci şi de Ruşĭ şi chiar de Turcĭ purta grije tot deo potrivă.

În spitalele nóstre, de pe lângă Plevna, Turciĭ răniţi aveaŭ tot aceea-şi îngrijire ca şi Românii, mai ales că noĭ sîntem din fire mai îngăduitorĭ şi mai buni cu sufletul, şi apoĭ voiam să arĕtăm lumiĭ, că nu sîntem sălbateci cum se străduiaŭ duşmanii să ne scótă nume. Multe rele ne-aŭ spus Turciĭ după răsboiŭ, bîrfindu-ne ca duşmanĭ biruiţi, dar asta una ne-aŭ lăsat-o curată ca sórele: că ne-am purtat cu eĭ mai bine de cum aŭ fost eĭ vrednicĭ.

După fie care luptă, Domnitorul alerga la spitale, fie ziuă, fie nópte, pe vreme bună orĭ pe viscol, ca să vadă cu ochiĭ cum sînt îngrijiţi oşteniĭ. Şi eraŭ vrednicĭ de milă şi de iubire bieţiĭ nostri băeţi, că se băteaŭ cu inimă. Ar fi fost vrednicĭ să-i purtăm pe palme şi să-i culcăm în sîn, pe timpul răsboiuluĭ, dar nu era cu putinţă.

Se ducea pe la paturĭ, întreba pe răniţi ce durerĭ aŭ, îĭ mângăia, le punea decoraţiunĭ pe piept şi ruga pe doctorĭ să aibă în părintéscă pază pe răniţi. Ér oştenilor le crescea inima, vĕdênd cum Domnul ţărĭĭ le pipăia rana, le desmerda fruntea ca o mamă copiilor eĭ şi Însuşĭ le aducea păharul cu ceaiŭ, şi Însuşĭ gusta dintâiŭ din ceaiŭ cu linguriţa şi apoĭ îl da flăcăuluĭ.

Când vedea pe vr'unul într'un pat prea tare, poruncea să i-se aducă paie; aducea El însuşĭ câte o plapomă şi învĕlea pe câte unul, le ajuta să se rădice şi să-şĭ pue érăşĭ capul pe perină. Şi când mai dintru început, răniţiĭ se siliaŭ să se ridice în pat, vĕdênd pe Domnitor întrând, — că nu voiaŭ, bieţiĭ, să stea culcaţi în faţa Luĭ. — Eĭ îl opria: „Nu te ridica, dragul meŭ", zicea, „când sînteţi sănătoşi Mĕ ajutaţi voĭ pe Mine, ér acum trebue să v'ajut Eŭ pe voĭ!"

Cu astfel de Domn nu era lucru de minune că mergeaŭ bieţiĭ la răsboiŭ ca la nuntă, cum zice Peneş Curcanul. Ér ce aveaŭ oşteniĭ pe inimă a spus'o aşa de frumos un puiŭ de dorobanţ din Putna. Pe acest dorobanţ l-a întrebat doctorul glumind: „Ia spune, prietine, e bun om Domnul Carol?" Ér dorobanţul, dând din cap: „Bun dom'le doctor! Să-L ţie Dumnezeŭ! Pentru un om ca El nu-ţi pare rĕŭ că trăescĭ, dar nu-ţi pare rĕŭ nicĭ că morĭ!"

Vroind să cruţe sănătatea oştenilor, El se străduia să le înlesnéscă viaţa, după cât îĭ iertaŭ împrejurările. Nu vi le pot înşira tóte înlesnirile acestea, dar vĕ spuĭ una ca să le judecaţi pe tóte.

Prin şanţurile de dinaintea redutelor turcescĭ se schimbaŭ străjeriĭ nostri diminéţa. Turciĭ eraŭ la o asvîrlitură de băţ şi trăgeaŭ spre flăcăĭ în vremea schimbăriĭ străjilor.

Bieţiĭ străjerĭ aveaŭ grea viaţă. Nu e glumă să staĭ o nópte întrégă, pe viscol şi pe plóie, sub ochiĭ Turcilor.

Domnitoriul într'o zi — pe vremea când plouase sĕptămânĭ de-arîndul — a găsit

materiale ale bisericii și în cele școlare, să se ridice de la iubirea acésta interesată a bisericii la o iubire mai perfectă, la iubirea amicală, cu alte cuvinte să ajute biserica pentru că pentru multele sale binefaceri pentru poporul român e démnă să fie ajutată. Să nu crédă că preoții s'ar feri de idea, ca frații lor laici încă să participe la unele afaceri bisericesci. Nu! Biserica din contră doresce ca să le dea și lor teren de cultivat, a căreĭ dovadă eclatantă este, că își cere autonomia sa proprie.

Dacă în trecut laicii nu aŭ putut participa la adunările și afacerile bisericesci, acésta este de a se atribui împrejurăreĭ, că eĭ nu puteaŭ fi chemați în mod legitim, căci biserica nóstră e recunoscută ce e drept în legile țăriĭ, dar nu e recunoscută în forma aceea ca să participe în afacerile eĭ și laicii.

Cu acestea credem că ne am lămurit și ne am esplicat că ce vrem noĭ de laicii nostri și acum nu ne rémâne alta de cât să vedem cum „staŭ la dispositie în ceea ce pot și le stă în drept," orĭ cum am zice noĭ moralminte sînt obligați să facă.

Conferința episcopéscă. Séptămâna trecută s'a ținut în palatul primațial din Pesta conferința episcopilor catolicĭ. La acéstă conferință aŭ luat parte și archiereiĭ nostri. Unul dintre obiectele conferinții acesteia a fost operatul comisiuneĭ de 27. în causa autonomieĭ. Î. P. S. S. Mitropolitul a declarat în numele séŭ și a episcopilor sufraganĭ, că nu pot primi operatul comisiunei, de óre ce biserica gr. cat. română nu póte fi contopită în autonomia catolică, ci trébue să i-se deie o autonomie proprie și independentă.

Față cu protestul Mitropolitului aŭ luat cuvîntul mai mulți episcopi, între carĭ în special cardinalul Schlauch a accentuat, că cestiunea nu aparține episcopatului, ci póte fi resolvită numai de congres.

Dl Mocsonyi și partidul național. În ziaristica nóstră română și străină se comentézâ mult o scrisóre a dlui Mocsonyi adresată dlui Dr Rațiŭ prin luna Iunie. În hârtia acésta dl Mocsonyi declară, că n'a sosit încă timpul uneĭ lupte parlamentare contra guvernului. Dsa cere ca fie care membru al partidului să țină cu tărie sufletéscă la dogma politică, în înțelesul căreia partidul național — de și de fapt împiedecat în libera sa mișcare prin cunoscutele ordinațiuni ministeriale anticonstituționale, — de jure susță și astăzĭ în întréga sa organisațiune neștirbită". A păși a fară de cadrul impus de partid, este a comite o sinucidere politică, și asta pentru faptul, că „noĭ puterei de stat nu-i putem opune nicĭ o resistință activă, din contră nicĭ puterea de stat nu póte să frângă resistința nóstră pasivă, — dacă sîntem bărbați. Puterea de stat ne póte opri a păși înainte, dar nu ne póte sili a da înderét... Astăzĭ decĭ parola lupteĭ nóstre naționale are să fie: *restitutio in integrum. Unica armă ne este resistința pasivă*".

Presa magiară în special a rémas înmărmurită la cetirea eĭ, acum mai ales, când dragostea magiară-română făcuse la banchetul de la Arad un pas înainte.

Din Bucovina. La părere furia persecuțiuneĭ contra Românilor a trecut din Transilvania în Bucovina. Când și când ne mai aduc aminte puternicii din Pesta, că nu și-aŭ uitat de noĭ chiar cu totul. Ceea ce se petrece acum în Bucovina trece peste tóte marginile.

Președintele țăriĭ, Bourguignon, se zice, că din pricina că Românii aŭ salutat fórte călduros anul trecut pe regele Carol în trecerea prin Cernauți, a pornit contra lor o grozavă persecuțiune, sub titlul că 's iridentiștĭ. Furia a fost îndreptată mai ales contra ziaruluĭ „Patria" și a celor grupați în jurul eĭ. Un redactor al ziaruluĭ a fost espulsat, contra celuĭ alalt e redactat deja ordinul de espulsare, folosirea colorilor nóstre e pedepsită aspru, „Patria" însași a fost confiscată de nenumărate orĭ. Culmea s'a ajuns la 18 Aug. când o deputațiune numerósă sub conducerea Mitropolitului s'a presentat la președintele țăriĭ spre al ruga să înainteze Maestății Sale cu prilejul zileĭ natale, espresiunea sentimentelor de loialitate a Românilor. Respundênd acestor omagiĭ, Bourguignon a aruncat în față preoțimeĭ acuse de iridentism, și lipsa de patriotism.

Réspunsul acesta a turburat pe Românii bucovineni. În dată după aceea păr. Procopovicĭ din Drăgoești a lansat un protest către preoții din districtul séŭ. La protestul acela s'aŭ alăturat acum și preoțimea din districtul Rădăuților, Vicov și Sucéva. În 4 Sept. s'a întrunit în Cernăuți deputați români bucovineni tot spre a protesta contra acestor acuse. Resoluțiunea luată cu ocasia acésta are următorul cuprins:

„Deputați români întruniți în 4 Sept. a. c. aŭ decis a enuncia următórele:

„Discursul Presidentelui țăriĭ adresat în ziua natală a Maestății Sale, Mitropolitului în presența clerului ort.-or., cuprinde o gravă inculpare în contra uneĭ părți a preoțimeĭ române pe cum și a familiilor acestora.

„Uneĭ părți a preoțimeĭ ort.-or., române i-se impută direct lipsa adevěratuluĭ patriotism.

„Deputați români, conșciĭ de neclintita fidelitate a Românilor bucovineni către im-

---

corturile ambulanțeĭ pline de bolnavĭ. Eraŭ tot străjerĭ din șanțurĭ. Multora le degerase piciórele așa de réŭ, că doctoriĭ trebuiră să le spintece cismele, ca să le scótă piciórele din ele.

El ĭ-a îmbărbătat și ĭ-a mângâiat, apoĭ dete poruncă să se schimbe de aci înainte mai des străjile prin șanțurĭ.

Și s'aŭ schimbat mai des, cu tóte că printr'asta se sporise alergătura și grija oficerilor.

În tóte scrisorile Sale, Domnitorul se plânge într'una de sórtea oștenilor, și nu era scrisóre în care să nu pomenéscă de eĭ, cu tînguire și cu rupere de inimă. Și chiar când le mergea bine flăcăilor, El tot se plîngea, că „soldați Meĭ sufer grozav" și-ĭ lăuda mereŭ și érăși îĭ plângea. Ásta e obiceiul inimiĭ părinților, carĭ se tem și de umbră și de sóre că le-o face réŭ copiilor lor.

O dată, prin spitale, întrebând, după obiceiŭ, pe oșteni, ce le poftesce inima, că li se va da tot ce li se póte da în tabără, oștenii sficioși și mulțămiți cu puțin, îĭ réspunseră: Nimic, Măria Ta, avem de tóte. Dar icĭ colo câte unul a réspuns, că ar vré o țigară.

El nu s'a gândit la asta, căcĭ nu fumézâ, și n'a zis nimic atuncĭ, dar a scris fără preget în Bucurescĭ, și la vr'o câte va zile a sosit o mulțime de tutun trimis de Dómna Elisabeta. Tutunul s'a împărțit celor de prin spitale, ca să le fie pe multă vreme: cât a rémas s'a împărțit flăcăilor din tabéră.

Cine fumézâ pricepe ce bucurie a fost pe ceĭ din spitale, avênd tutun: își mai alungară urîtul, se făcuseră mai vorbărețĭ și suferiaŭ durerile mai în liniște.

Era un lucru de nimic, la urma urmeĭ. Dar inima îngrijită și binevoitóre tocmai dintr'asta se cunósce, că nu trece cu vederea, ba chiar pîndesce tóte lucrurile fie cât de micĭ, carĭ pot face bucuria altora.

* * *

Eŭ n'am de gând să vĕ povestesc nicĭ tóte luptele, câte le-am purtat, nicĭ pe rînd cum s'aŭ întîmplat. Vĕ spun așa, când de icĭ când de colo câte o luptă, cum îmĭ vine în minte.

De alt fel vrednicia oșténuluĭ nu s'arată numai în luptă și în mergerea spre peire, ci în multe altele. Îmĭ aduc aminte de o vrednicie a dorobanților, de care s'aŭ mirat străiniĭ. A nume: îndărătnicia cu care țineaŭ să nu-și piérdă pușca.

La pușcă țineaŭ Românii mai mult de cât la viéță. E adevĕrat că în răsboiŭ singurul sprijin al soldatuluĭ e arma, singura sa mântuire, și de aceea o prețuesce așa de mult.

Dorobanții înse, eraŭ peste mĕsură de îndărătnicĭ, când era vorba să-și dea pușca. Când căpitanul Crăcila a luat din mâna unuĭ dorobanț pușca și a început să înainteze trăgênd, dorobanțul s'a ținut după căpitan, cu neîncredere și cu vĕdită mâhnire. Dorobanțul a fost rănit; dar abia ținêndu-se, mergea înainte, să-și vadă sórtea puscii. Ér când a căḑut căpitanul ucis, dorobanțul ĭ-a smuls pușca și a căḑut grămadă jos, dându-și sufletul. Voia să móră cu pușca în mână.

Răniții, carĭ își trăgeaŭ sufletul, se tîraŭ după pușca lor, pe care o scăpaseră. Și cea mai grozavă durere a lor era, să-ĭ ducă la ambulanță fără pușcă. Se împotriviaŭ să fie ridicați din locul unde căḑuseră, dacă n'aveaŭ pușca în mână. Și, întinși pe targă, murind, eĭ să gâlceveaŭ cu sanitariĭ: aceștia cereaŭ să lase pușca pe câmpie — căcĭ îĭ împiedeca în umbletul lor — orĭ să le-o dea lor în spate. Răniții se împotriviaŭ, strîngênd pușca în brațe; nu voiaŭ nicĭ măcar s'o pue alăturĭ de eĭ pe targă.

Ceĭ ce se puteaŭ tîrî singurĭ până la ambulanță treceaŭ întâiŭ pe la comandanți, ca să le dea în sémă pușca. Voiaŭ să fie sciut de toți, că eĭ n'aŭ asvîrlit arma și că și-aŭ făcut datoria. S'a întîmplat de multe orĭ că în corturile ambulanțeĭ sosia câte un soldat, așa de greŭ rănit, în cât cădea lungit și fără rĕsuflet la piciórele doctoruluĭ, și abia putênd să zică: „Uite pușca mea, domnule doctor", muria gemênd. Ér pe câmpul de luptă, când se întîmpla ca aĭ nostri să se retragă, fără să-și pótă culege morții și rănitii, ceĭ căḑuți se rugaŭ de cunoscuți orĭ prietiniĭ lor carĭ eraŭ teferĭ, să le ĭea puscile: „du și pușca mea, și spune-ĭ căpitanuluĭ a cui e, să nu crédă că am lăsat-o în mâna Turcilor". Era destul de jalnic lucru pentru ostașiĭ carĭ se retrăgeaŭ, să lase pe frații lor răniți pe câmpie, nesocotindu-le rugările să-ĭ ĭea cu dînșiĭ. Le făceaŭ atâta bine, că le luaŭ pușcile.

Și așa s'a făcut, că noĭ am perdut în răsboiŭ puține pușcĭ. „Trebue să daŭ sémă de ea, că e a stăpâniriĭ", zise la Vidin un soldat, care zăcea pe câmp, cu amîndóuĕ

periŭ şi dinastie, declară energic, că consideră alocuţiunea acésta a Presidentului ţării drept o vătămare gravă şi în nicĭ un chip justificabilă a sentimentelor sale celor mai leale şi patriotice. Ei protestă cu tótă tăria în contra unei ast fel de supoziţiuni.

„Ei îşi exprimă desaprobarea şi adînca lor părere de rĕŭ faţă de acéstă atitudine a presidentelui ţării şi sînt necesitaţi a recomanda viŭ tuturor Românilor de a transmite de azi înainte manifestaţiunile lor de loialitate direct cancelariei imperiale de cabinet.

„În urmă îşi esprimă părerea de rĕŭ faţă de atitudinea Mitropolitului Arcadie, care a întrelăsat, atât în momentul în care s'a rostit acusa, cât şi până în ziua de azi, a o respinge după cuviinţă şi conform datoriei sale".

În 13 Septembre s'a întrunit clubul român din parlamentul austriac şi în 18 a. c. a fost o a dóua întrunire. Între alte afaceri s'a discutat şi situaţia politică din ţară causată prin demersurile despotice ale presidentelui ei. Transpiră în public faima, că clubul român va fi nevoit în faţa acestor şicane făr de sfârşit a părăsi maioritatea şi a face o politică liberă, — ceea ce va se zică a înăspri şi încurca şi mai mult stările destul de turburate din Austria.

Nu se póte ca acéstă stare de lucruri să mai dainuéscă mult. Românii vor birui şi de astă dată. Fie ca acéstă păşire energică a lor pentru salvarea drepturilor călcate de guvernul ţării, să ne servéscă şi nóuĕ ca un îndemn puternic pentru a ne păzi fie care postul şi a ne îndeplini datorinţele, ce le reclamă naţiunea de la fie care. —

Revistă politică.

Austria. Încercările de împăcare din Austria decurg, dar fără mari speranţe de a puté ajunge la isbândă. Pe Sâmbăta venitóre sînt convocate la sfătuire comună tóte partidele. Dintre Nemţi uni nicĭ nu vreaŭ să participe, ér cei ce vor participa la consfătuirea aceea convin cu toţii în pretensiunea, ca ordonanţele de limbă să fie revocate, dacă se voesce pacea. În schimb ei se învoesc la crearea unei legi, carea să reguleze afacerea acésta. La revocarea ordonanţelor amintite se opun Cehi orĭ la cas când nu se vor opune, fac atari pretensiuni, pe cari nu le vor împlini Nemţi. Cehi cer anume, restabilirea dreptului de stat al corónei boheme şi necondiţionata egală îndreptăţire a limbei în tóte provinţele cehice. Pentru ajungerea acestui scop, ei prescriŭ următórele mijlóce: transformarea actualului guvern în altul, care să se razime pe o maioritate parlamentară autonomistă; aplicarea dreptăţii pentru tóte popórele pe tóte terenele; egalitatea naţională şi cetăţenéscă şi lărgirea autonomiei regatelor şi ţărilor atât în administraţie, cât şi în legistativă.

Dacă guvernul se va opune acestor pretensiuni, atunci deputaţi Cehilor vor trece în opoziţie şi vor continua ei calea începută de Nemţi.

Franţa. Procurorul general basându-se pe faptele din trecut ale antisemiţilor, naţionaliştilor şi royaliştilor şi-a înaintat acusa în contra acestora ca în contra unora, cari aŭ conspirat în contra statului. Senatul, care pentru casul de faţă s'a prefăcut în tribunal de stat, acusa împreună cu tóte actele le a retrimis unei comisiuni critizătóre.

Apĕrători încriminaţilor pentru ca să-şi scape clienţi de pedepsele grele, ce ar trebui să le îndure, şi-aŭ escugetat un mijloc prin care ar puté ajunge la resultatul dorit. Întenţia lor este de a prolungi apĕrarea până la finea anului nelăsând senatului timp ca să pótă vota spesele ce sînt împreunate cu esposiţia din anul venitoriŭ. În modul acesta, pe lângă aceeea că ar schimba mersul lucrurilor, speréză că în terţialitatea senatului, ce se va renoi în Ianuarie, vor câştiga mai mulţi bărbaţi părtinitori ai clienţilor lor.

Sêrbia. Ascultarea martorilor în procesul contra radicalilor s'a terminat şi vorbirile apĕrătorilor încă s'aŭ finit. Pe zilele acestea se aştéptă sentinţa. Apĕrători, cu escepţiunea celui a lui Knezevici, cu toţi şi-aŭ dat silinţa într'acolo ca pe clienţi lor să-i pună în lumina nevinovaţilor. Ba uni în decursul apĕrarei aŭ sulevat cestiunea, că óre chiar şi când s'ar fi conspirat în contra lui Milan, conspiraţiunea acésta puté s'ar numi crimă de lesamaestate, fiind că Milan nu e rege?

Austro-Ungaria şi Rusia, ca unele, ce sînt interesate în treburile statelor din Balcani, aŭ întrevenit în mod indirect la guvernul din Belgrad, aducêndu-i aminte, că ele privesc cu viŭ interes la desvoltarea lucrurilor din Sêrbia, şi că pentru o eventuală imprudinţă ce ar comite-o guvernul prin pedepsirea unor bărbaţi nevinovaţi orĭ pentru dictarea unor pedepse esorbitante nemeritate, singur guvernul trebue să rĕspundă.

Uni vreaŭ să scie, că în decursul pertractărei ar fi eşit la ivélă unele planuri ascunse ale principelui de Muntenegru. Acesta adecă ar dori ca să împreune Muntenegrul cu Sêrbia şi delaturând familia Obrenovicescilor, să ajungă el pe tronul Sêrbiei. În modul acesta s'r esplica uşor părtinirea, ce o află la el radicali sêrbi, cari aŭ fost fugit mai înainte dinaintea furiei lui Milan.

Belgiŭ. În fine îi va succede ministrului president belgian De Nayer ca să-şi validiteze voinţa sa prin primirea reformei dreptului electoral. Parlamentul a început desbaterea singuraticilor articuli ai nouului statut şi se speréză, că pe la jumĕtatea lui Octobre se va termina desbaterea. Opoziţia ce e drept i-şi dă tóta silinţa ca să împedece primirea, dar la scene de pe stradă, la turburări de ale poporului nu se va dimite. Deputaţii din Opoziţie mai toţi s'aŭ însinuat la combaterea acestei reforme electorale, dar guvernul totuşi speréză, că proectul aşa pe cum l'a modificat ei va fi primit de maioritatea parlamentară, întrécă aceea opoziţia şi numai cu câte va voturi.

Transwaal. Locuitorii indigeni din Transwaal şi-aŭ dat rĕspunsul la pretensiunile Angliei. Ei persistă şi mai de parte în punctul lor de vedere a nume de a da Uitlănderilor drepturi numai după o petrecere de 7 ani. Anglia din partea ei încă nu vre să cedeze. Ultimatul care are de cuget să-l trimită Burilor din Transvaal e mai gata şi până atunci Anglezi le mai lasă timp de cugetare.

Dar împreună cu înaintarea timpului, în Anglia cresce şi numĕrul celor ce voesc pacea. Mulţi dintre Anglezi vĕdênd nedreptatea eventualului rĕsboiŭ cu Transwaalul încep să agiteze, în direcţiunea, că cestiunea aceea să fie resolvată pe cale pacinică.

Germania, carea încă îi-şi are interesele sale în Transwaal a declarat că ea îi-şi va ocroti supuşi sĕi şi le va apĕra interesele, dar faţă de părţile beligerante va observa o neutralitate perfectă.

Locuitori indigeni sînt gata la tóte eventualităţile chiar şi la rĕsboiŭ, cu

---

mânile ciuntite din umeri, fără puşcă — i-o luaseră Turcii — şi nu se plângea de durerile peirii cari îl năpădeaŭ, ci de lipsa puscii.

Ale lor nu şi le perdeaŭ, dar de ale Turcilor aduceaŭ destule. Era mare vitejie pentru ei să smulgă puşca Turculuĭ, şi cel ce smulgea mai multe era mai cu vadă în companie. Unii eraŭ cuprinşi de lăcomia să mérgă în foc numai a nume ca să smulgă puşci turcesci şi să le arete tovarăşilor. Mare rîset a fost la Smârdan, când un dorobanţ s'a întors din luptă cu vr'o dóuĕ zeci de fesuri. „Cum Dumnezeŭ le-ai adunat tu pe atâtea?" l-a întrebat un căpitan. „Mi-aŭ luat puşca; şi ca să nu zică âştia, că nicĭ n'am fost în foc, am adunat fesuri de turci morţi, ca s'arĕt c'am fost la peire".

O dată, la Griviţa, un căprar după ce s'a vĕdut fără puşcă, s'a repedit la un ofiţer turc, pe care-l vĕdu mai întâiŭ, şi punêndu-i piedică l-a trânit şi l-a sugrumat.

La apel căprarul n'avea puşcă, dar în schimb avea dóuĕ revolvere şi peste briŭ era încins cu o sabie de oficer turcesc.

Chipiurile şi căciulele şi le perdeaŭ mai des. Era lesne să le cadă chipiul orĭ în vălmăşală, orĭ fiind asvîrlit de câte un glonţ, şi nu era cuminte lucru să zăbovescĭ căutându-l. Mai ales în vălmăşagul luptei piept la piept, până să te plecĭ după chipiŭ, dai vreme duşmanului să-ţi sfărîme capul cu patul puscii. Perderea chipiului nicĭ nu se băga în sémă.

S'a întîmplat la al doilea atac al Griviţei, că un soldat rănit la picior se dete de o parte şi stând pe un răzor s'a desculţat de-o cismă, ca să caute rana, apoi şi de ceea alaltă. creqêndu-se rănit la amîndóuĕ piciórele. În vremea acésta Românii fură împinşi îndărăt. În grabă, soldatul n'a apucat să se încalţe şi a început să fugă desculţ. Acesta e singurul soldat care şi-a pierdut în timpul luptei cismele, ér păţania lui rĕmase de vorbă, şi toţi cunosceaŭ „locul unde şi-a perdut ăla cismele".

(Va urma.)

atât mai vîrtos, că vor fi ajutaţi de republica vecină, cu carea deja din ani trecuţi aŭ încheiat un pact, în vîrtutea căruia, când unul dintre aceste dóuĕ state ar fi atacat din partea unuĭ inimic estern, cel alalt are să-ĭ sară într'ajutoriŭ.

Corespondinţe.

— *18/IX 1899.*

Onorată Redacţiune!

Preoţimea gr. cat. dór nicĭ când de la „Unire“ încóce n'a fost într'o stare mai critică, ca şi cea de azĭ!

Între dóuĕ rele marĭ stă, nedumerită cu sine însăşĭ, că óre ce să facă, aştéptă sfat şi ajutor binevoitor de la aceia, pentru carĭ acéstă preoţime atâta a lucrat şi jerfit!

Autonomia şi ajutoriul de stat resp. congrua ne împing şi trag în tóte părţile ademenindune inima şi încurcându-ne mintea în cât stăm pe loc, ca şi călĕtoriul ostenit de drum şi vremurĭ în nóptea négră, ne mai găsindu-şĭ drumul cătră pacînica-ĭ casă!

Şi cât de binevenită ni-ar fi o rază de lumină mântuitóre în învălmăşéla nóstră, acum baremĭ, până când zorile zileĭ se vor ivi şi lumină sigură s'ar face!

Ni-s'a promis sinod archidiecesan pe tómnă şi promisiunea se va împlini, căcĭ tómna s'a început, noĭ însĕ stăm nesigurĭ, nesciind în cătrăŭ să apucăm şi ce să facem, ca bine şi nu rĕŭ să lucrăm. După atâta entusiasm curat şi sfînt, isvorît din inimĭ însufleţite pentru binele bisericiĭ nóstre şi a poporului nostru, óre să nu se afle nicăirĭ, la nime, pentru noĭ cuvinte dulcĭ şi de îmbărbătare?

Şi Dómne, câte n'am făcut noĭ pentru alţi, aşa cum am fost şi sîntem, nĕcăjiţi şi săracĭ, şi acum părăsiţi să fim tocmaĭ de aĭ nostri?!

Conducĕtorĭ sincerĭ aĭ poporului în bine şi rĕŭ, adevăraţĭ păstorĭ sufletescĭ am ostenit cu cuvîntul şi fapta în mijlocul poporuluĭ, l-am susţinut moralul, l-am îndemnat la entusiasm sfînt pentru cause binecuvîntate, l-am făcut să jertféscă premergênd noĭ cu esemplu, susţinênd în mare parte din puţinul, cât îl avem: corporaţiunĭ, societăţi, reuniunĭ, instituţiunĭ, institute etc. şi apoĭ spună fruntaşi nostri, cât am lucrat noĭ pentru susţinerea causeĭ naţionale şi cât am contribuit pentru înaintarea şi întărirea acesteĭ cause, atât de sfinte şi grele!

Câte adunărĭ, câte hotărîrĭ s'aŭ făcut şi adus cu concursul nostru! Şi îndemnat'am poporul, ca primi luĭ sfătuitorĭ, şi poporul asculta, ca în nĕcasurile luĭ să bată pe la uşile Românilor: advocaţĭ, medicĭ, ingineri etc. ca pe la aĭ nostri, şi să lase la o parte străini.

Noĭ ne-am împlinit datorinţa. Ceea ce eram datorĭ să facem şi am putut face am făcut, dar vaĭ, aceluĭ preot carele alt cum lucra! O scie acésta presa, o sciŭ prea bine laicĭ nostri luminaţĭ, decĭ nu e de lipsă să o maĭ spun.

S'a întors însĕ „frunza pe baltă . . . “, preoţimea aştéptă acum să vadă cum şi cu ce va fi ajutată din partea laicilor, pe carĭ până azĭ în atâtea feliurĭ şi atâta l-a ajutat?

Numaĭ bunăvoinţă să fie, multe se pot face. E de lipsă însĕ să trecem cu vederea — ca fraţiĭ — uniĭ greşelele celor alalţi şi în bună înţelegere, umĕr la umĕr să ne punem pe lucru cu fapta.

A trecut timpul împutărilor, căcĭ apucându-ne de dispute, în vecĭ n'am găta şi prin recriminărĭ reciproce causa ar stagna — spre bucuria duşmanilor — şi noĭ cu nimic n'am merge înainte.

E adevĕrat, că timpul „protestelor platonice“ a trecut şi tocmaĭ pentru aceea să începem o dată cu faptele.

Rătăcesc laicĭ când cugetă că eĭ azĭ nu pot lucra, ci trebue se stee de o parte ca simplĭ „privitorĭ“. Pună-şĭ însĕ mâna pe inimă şi privéscă conscienţioşĭ la desastrul ce aştéptă preoţimea lor şi prin preoţime şi pe eĭ şi apoĭ cu gând curat şi inimă liniştită să ne spună dar, că eĭ *nimic* nu pot face pentru noĭ!

Atuncĭ cu inima sfăşiată de durere şi cu o tristă esperinţă maĭ mult spunêndu-le noĭ, ce ar fi trebuit să facă, vom resigna la preţiosul lor ajutor şi ne vom ajuta noĭ pe noĭ, pe cum de atâtea orĭ am făcut-o până acum, dar vom însemna la . . . . rĕvaş.

frate mic.

Sfinţirea bisericeĭ din Bucium, tractul Almaşuluĭ.

— *17 Sept. 1899.*

Ziua de astăzĭ a fost adevĕrată sĕrbătóre nu numaĭ pentru locuitorĭ comuneĭ Bucium, ci pentru întrégă împrejurimea. Poporul acesteĭ comune a avut rara fericire de a asista la actul sfinţireĭ. s. bisericĭ, ridicată din a lor pietate spre mărirea luĭ D-zĕŭ.

Pregătirile s'aŭ făcut cu zile înainte. Delegatul Escelenţieĭ Sale, Rvs. Dr Vasile Hossu, însoţit de prof. de teologie Alesandru Ciura aŭ fost întîmpinaţĭ Sâmbătă diminéţa la staţiunea din Ciucea de o deputaţiune constătătóre din preoţĭ în frunte cu protopopul tractual M. O. D. Vasile L. Pop şi un frumos numĕr de poporenĭ. După rostirea vorbireĭ de bineventare şi după luarea dejunuluĭ, şi-aŭ luat drumul spre comuna Bucium şasĕ trăsurĭ, în romantica regiune de sub pólele Meseşuluĭ.

În satul Bogdana poporul eşise întru întîmpinarea celor sosiţĭ cu prapori bisericiĭ. La întrarea în sat, alăturea porţiĭ de triumf învĕţătorul Labo a salutat de binevenire pe Rvs. domn delegat, ér de-a lungul satuluĭ drumul întreg era presărat cu florĭ şi împodobit cu ramurĭ de marginĭ, în vreme ce clopotele bisericiĭ anunţaŭ sosirea înaltuluĭ óspe.

Apropiindu-se de comuna Bucium învĕţătorul local T. Vlaicu însoţit de băieţiĭ de şcólă aŭ venit întru întîmpinarea trăsurilor, pe carĭ le-a concomitat până la pórta de triumf cu cântece naţionale. Aicĭ, în presenţa unuĭ public imens şi-a rostit vorbirea de bineventare preotul local Maxim, maĭ apoĭ învĕţătorul Vlaicu. Mulţămind Rvs. Dr Hossu în cuvinte călduróse pentru iubirea şi alipirea cu care a fost întîmpinat, declară, că aceste prea frumóse manifestaţiunĭ le consideră ca făcute la adresa Esc. Sale, a „celuĭ ce m'a trimis pe mine“. Mulţimea erumpe în ovaţiunĭ furtunóse la rostirea numeluĭ Escelenţieĭ Sale. De aicĭ trăsurile şi-aŭ luat drumul spre Meseş-Sân-Georgiŭ, adăpostindu-se în ospitala Casă a protopopuluĭ tractual. La întrarea în comună, vorbirea de bineventare a ţinut-o învĕţătorul Dobocan, în presenţa poporuluĭ şi a copiilor de şcólă, carĭ aruncaŭ buchete de florĭ în trăsurĭ, ér la pórta reşedinţeĭ protopopescĭ a vorbit în numele poporuluĭ cantorul local Ilie Puie.

La órele 5½ s'a celebrat înserătul, la care aŭ luat parte cu toţiĭ. În uşa bisericiĭ parochul local Ioan Negrean a bineventat în cuvinte emoţionătóre pe delegatul mitropolitan, după care aŭ întrat în biserică.

Biserica din Bucium este una, dintre cele maĭ frumóse bisericĭ, ce avem. Începută în 1867 s'a edificat cu escepţiunea turnuluĭ până în 1875; edificarea turnuluĭ s'a început în 1897 şi s'a terminat în anul acesta, graţie neobosituluĭ zĕl al protopopuluĭ tractual şi a parochuluĭ Negrean, precum şi a recóltei îmbelşugate, ce a avut poporaţiunea în timpul din urmă. Spesele clădireĭ întrec suma de 16,000 fl.

Actual sfinţireĭ s'a sevêrşit Duminecă în 17 a l. c. A potificat Rvs. canonic Dr. V. Hossu cu asistinţa protopopuluĭ din Ortelec: Teodor Pop şi a preoţilor Alesandru Mărincaş, Ioan Andreĭ, Florian Petran, Iuliŭ Truţa, Eliseŭ Meseşan, Mateiŭ Moldovan, Ştefan Pop, Valeriŭ Papiriu şi Alesandru Petran. —

În decursul serviţiuluĭ divin 7 preoţĭ din ceĭ amintiţĭ aŭ servit în localul şcóleĭ maslu pentru peste 300 de bolnavĭ. A urmat sublimul act al sfinţireĭ, cu rugăciunile luĭ înălţătóre de inimĭ, cu încunjurarea de treĭ orĭ a bisericeĭ, stropirea zidurilor cu apă sfinţită, şi cetirea celor dóuĕ spre zece evangeliĭ etc. după care a urmat s. liturgie.

După serviţiul divin Rvs. pontificant a vorbit cătră popor. În curtea bisericiĭ sub ceriul liber s'a improvisat o catedră. De pe acésta catedră oratorul a adus cuvinte de laudă şi mulţămită protopopuluĭ tractual, preoţimeĭ şi poporuluĭ, carĭ cu toţi aŭ contribuit la ridicarea acestuĭ frumos monument de pietate întru mărirea luĭ Dumnezeŭ şi împlóră binecuvîntarea ceriuluĭ peste toţi aceia carĭ aŭ jertfit pentru ridicarea sfinteĭ zidirĭ bisericescĭ. Îşi eprimă dorinţa ferbinte de a puté concomita pe Esc. Sa la consacrarea bisericeĭ atuncĭ când şi iconostasul, care de present lipsesce, va fi deplin terminat. M. O. D. Vasile L. Pop, protopopul tractual îĭ mulţămesce pentru tóte, mulţămesce poporuluĭ, care din a luĭ sudóre a dat ce a putut şi el pentru mărirea numeluĭ luĭ D-zĕŭ, şi îmbărbătézĕ mulţimea să continue, să facă onórea deplină, terminând şi iconostasul, ce restéză.

Ambele vorbirĭ aŭ avut efect asupra mulţimeĭ. Ochiĭ tuturor eraŭ aţintiţĭ asupra vorbitorilor şi la sfârşit strigăte de „să trăéscă“ isbucnirĭ ca din tr'un singur glas din7—8 miĭ de piepturĭ.

După serviţiul divin Rvs. canonic s'a retras în casa Dr.-uluĭ Farkas, unde a primit delegaţiunea poporuluĭ din Bucium în frunte cu preoţi Negrean şi Maxim, delegaţiunea colonieĭ magiare în frunte cu preotul reformat etc.

A urmat banchetul cu seria de toaste de la Maestatea Sa şi Esc. Sa Mitropolitul până la — „maestatea sa poporul“.

A fost o idee fórte fericită, ca după terminarea visitelor pe la inteligenţi, Rvs. delegat a cercetat în locuinţele lor şi pe cei maĭ de frunte ómenĭ din popor. Începênd

cu curatorul primar Miron Ciupe, a cercetat pe cei alalți curatori bisericesci și pe mulți alți țărani fruntași, cu tragere de inimă pentru înflorirea sfintei biserici. Î-a cercetat în locuințele lor, le-a mulțămit în numele Esc. Sale pentru dragostea cu care aŭ jertfit din avutul lor pentru ridicarea s. biserici, și a implorat binecuvîntarea lui Dumnezeŭ asupra lor. Era un tablou de tot emoționător: delegatul Esc. Sale, în locuințele umile ale țărenilor, era mișcătóre de inimi bucuria nespusă ce se reoglinda pe fețele lor pentru cinstea, ce li sa dat. Efectul moral al acestor visite e mai pe sus de orî ce îndoiélă. Poporul de rênd a aflat nespusă mângâere, când vedea, că fapta lui cea bună e lăudată; că după atâtea jertfe i-se dă și lui în schimb un cuvînt de caldă mulțămită.

În acest sens visita delegatului mitropolitan a avut efect îndoit, și repetirea ăstor fel de visite n'ar puté de cât să consolideze din ce în ce mai mult alipirea poporului către mai mari lui bisericesci.

Raportor.

---

†

Prof. **Ciriac B. Groze.**

Joi la órele 12½ din zi, s'a stins în brațele minorenilor și nemângâiaților sĕi fiĭ profesorul gimnasial *Ciriac B. Groze*. Prin mórtea lui gimnasiul nostru perde pe unul dintre cei mai conscienționși profesorĭ, care 27 anĭ de-a rîndul și-a sacrificat puterile sale pentru luminarea și instruirea elevilor sĕi; — profesoriĭ pierd în el pe un coleg iubit, pe un caracter întreg și solid; ér elevii pe un dascăl neobosit și drept.

Grea și anevoiósă e cariera de profesor, mai bine o sciŭ acésta, cei ce sînt nevoiți să muncéscă pe acest teren. Adurmitul în Domnul îșĭ ținea de sfîntă datorință așĭ împlini oficiul sĕŭ cu cea mai mare conscienționsitate. Nicĭ o dată profesorul Groze nu absenta de la postul sĕŭ, de cât împiedecat de grele motive, și cel mai greŭ motiv pentru el a fost tot de una numai morbul. Cu aceea-și diligință prelegea azĭ, cu aceea-și mâne, pururea călăuzit de sfinţenia datorinței și a oficiului sĕŭ.

Rĕspundă numĕroșiĭ sĕi elevĭ din trecuții 27 anĭ, dacă, — abstrăgênd de la césurile de indisposiție ce i-le pricinuia bóla, — n'a fost repausatul pentru eĭ tot de una ca un bun părinte, care pe lângă instrucția necesară, le da și binevoitóre sfaturĭ?

Dar acum el s'a stîns, ca o lumină ce se sfârșesce; a adurmit lin, ca cel obosit de greutatea muncii; a închis ochiĭ spre aĭ redeschide în o viață fericită și fără durerĭ . . .

Odihnéscă în pace!

Prof. Groze s'a născut la 10 Octobre 1847 în comuna Cacova din comitatul Alba inf. A studiat normele la Aiud, a continuat la Blaș, unde la an. 1868 a depus maturitatea ca primul între conșcolariĭ sĕi. După absolvarea gimnasiului a întrat la teologie, ascultând cursul I în Blaș, ér al II—IV la Sf. Barbara din Viena. Reîntors a casă la 24 August 1872 e denumit profesor la gimnasiŭ și la 1878 e întărit de profesor ordinar din filologia clasică. Mai târziŭ, după introducerea legiĭ pentru școlele mediĭ e recunoscut de atare și din partea guvernului. La anul 1875 se căsătorește cu Raveca Candit, pe care o pierde după 11 anĭ, lăsându-ĭ grija alor 3 fiĭ: 2 fetițe și 1 băiét. Tot în anul 1875 e chirotonit și de preot. După mórtea soției sale funcționéză câțĭ va anĭ ca prefect în Internatul Vancean de băieții. Pentru meritele sale câștigate ca profesor, prefect, asesor la forul matrimonial și la esactorat, e numit la an. 1892 camerar papal de onóre. Profesor neobosit cum era, pentru el limba latină era studiul cel mai predilect. Programele gimnasiului nostru, chiar și cea mai de pe urmă, cuprind felinritele sale studiĭ din constituția romană și din istoria literaturei latine.

Începutul anului scol. 1899—1900 îl găsește bolnav și el nu póte să țină nicĭ măcar o óră cu elevii sĕi. Bóla care nu iértă îl iovesce cu putere și'l ține la pat, și la 21 crt. móre în brațele fiilor sĕi pe carĭ atât de mult ĭ-a iubit și carĭ pierd în el singurul lor sprijin pe acéstă lume.

Imediat după mórtea sa corpul profesoral adunat în conferință, decide între altele ca pentru perpetuarea memoriei lui să se deschidă o colectă în loc de cunună, și din acésta să se facă un fond, din ale cărui venite să se premieze un elev de pe cl. VII—VIII, care va face cel mai mare spor în limba latină.

Azĭ diminéță Rvdss. Dn director gimnasial, împreună cu 8 profesorĭ aŭ celebrat o s. liturgie pentru repausul sufletului adurmitului în Domnul. La s. liturgie a asistat întrégă tinerimea gimnasială.

Pe când aceste rînduri sînt sub tipar tristul conduct trece pe stradele Blașului ducênd spre eternul repaus trupul rece al adurmitului. Blașul întreg, toți elevii d la școlele de aci, tóte corpurile profesorale, inteligința tótă petrec pe cel ieșit din mijlocul nostru.

La serviciul funebru ținut în biserica catedrală ieaŭ parte 6 preoți și pontifică directorul gimnasial canonicul Iosif Hossu. Prof. Aron Deac róstesce un preafrumos cuvînt funebru. La grópă alt coleg de al sĕŭ prof. Alesiŭ Viciŭ spune un mișcător și dureros cuvînt de adio în numele corpului profesoral, și studentul de cl. VIII Ioan Dicu în numele elevilor gimnasiali.

Fie partea lui cu drepții în viața de vecĭ!

Noutăți.

Din Archidiecesă. Sâmbătă diminéța Escelența Sa Mitropolitul s'a întors din Budapesta, și Miercurĭ în 20 a ordinat întru diacon, ér Duminecă în 24 crt. va chirotoni întru preot pe clericul abs. *Iuniu Brut Micu*, canc. mitrop. destinat de admin. paroch. în Feneșul săs. distr. protop. al Clușuluĭ.

Din Diecesa de Lugoș. Duminecă în 17 crt. aŭ fost promovați în nóuĕle stale Revdissimiĭ canonicĭ *Petru Pop, Ben. Densușan și Ioan Boroș.*

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. *Văsilică Bonțas* și soția sa *Ona Sabo* din Marca în Sĕlagiŭ, aŭ dăruit sfintei biserici un ornat preoțesc, în preț de 85 fl., aŭ pus la dispositia sf. bisericĭ 50 fl. și cu alțĭ 50 a făcut o fundațiune votivală. Murind apoĭ soțul, vĕduva a mai dăruit sf. biserici încă 20 fl. Bunul Dumnezeŭ să le rĕsplătéscă cu darurile sale cerescĭ! *Ioan Popiliu,* preot gr.-cat.

Mănăstirea din Prislop. Restaurânduse Mănăstirea din Prislop, de administrator al eĭ a fost dispus Păr. Partenie Birlea, care a și fost instalat în oficiul sĕŭ în ziua de 19 Sept. n. prin vicariul Hațegului Rvdss. D. Niculaŭ Nestor. Administratorul pe lângă ținerea cuotidiană a serviciului divin mai are oficiul de a instrua tineri, carĭ vor avé să devină cantorĭ. Dee Dl ca prin zelul noului administrator acésta s. Mănăstire să se ridice din noŭ la prestigiul, ce-l avea odinióră întru propagarea moravurilor bune.

Românii la Roma. La 4 Octobre n. se va începe la Roma congresul orientaliștilor, care ține 12 zile. La acest congres s'aŭ anunțat până acum peste 600 persóne, între carĭ numĕroșĭ Românĭ, ca Urechiă, Tocilescu, Manu, Kalinderu, Erbiceanu, Ionescu, Vulcan, Speranță, Bianu, Virg. Popescu ș. a. Unsprezece Românĭ s'aŭ anunțat să țină și comunicațiuni. În fruntea comitetului organizător stă Angelo de Gubernatis. Cu acéstă ocasiune bĕtrânul Urechiă a emis un apel, spre a se colecta suma necesară, pentru cumpĕrarea uneĭ coróne de bronz, care se va depune pe columna traiană. Apelul a aflat rĕsunet. „Timpul" scrie, că coróna comandată este expusă în vitrina unuĭ magazin din Bucurescĭ. Ea se alcătuesce din două ramurĭ, una de stejar și alta de laur, legate printr'o panglică pe care se află inscripția: *Divului Nerva Traian, fundator Daciei, Românii, óspeții Romei, 1899 Octobre*". În mijlocul coróneĭ e marca Românieĭ, ér pe frunze sunt gravate numele principalilor Domnĭ aĭ Românieĭ.

Fundațiune nóuă. Dl adv. *George Popescu* din Turda a depus la Preav. Consistoriŭ din Blaș 10 acții Ariesana ca fundaț. pentru biserica din Jucul infer.

De la Reuniunea învĕțătorilor. Vineri în 22 crt. s'a ținut I adunare generală a Reun. învĕțătorilor archidiecesanĭ. La ședințele adunăriĭ acesteia de abia aŭ luat parte vre-o 40 învĕțătorĭ. Dintre străinĭ a participat inspectorul școlastic din comitatul Alba-infer. Dr Szabó Mihály. În numĕrul viitor vom publica un raport amĕnunțat.

Constituire. Societatea de lectură a studenților de la gimnasul sup. gr. cat. din Blaș, întrunindu-sĕ în ședința constitutivă din 21 Sep. n. a. c. și-a ales pe anul școl. 1899/900, următoriul comitet: Președinte: *Octavian Popa,* secretar: *Ioan Agârbicean,* bibliotecar: *Iulian Aldica,* conrolor: *Ioan Hossu,* toți studenți din clasa VIII gimn. Notar: *Ambrosiu Metea,* vice-bibliotecar: *Emiliŭ Pop,* cassar: *Iosif Bogdan,* toți din cl. VII gimn. ér membri în comisiunea critizătóre: *Ioan Christian, Octavian Florea,* și *Eugen Rus,* cl. VIII. gimn; *Niculae Ciura, Ștefan Pop* și *Virgil Secoșan* stud, cl VII. gimn.

Avis. Pentru dobândirea știpendiilor din fundațiunea Köszegly se escrie concurs cu termin până la finea luĭ Septembre st. n. Pot concurge iuriștĭ și studenți gimnasiali de origine nobilĭ românĭ din Maramurĕș. La recurse sînt a se alătura carte de botez, atestat despre origine nobilă și română și testimoniul din anul scol. trecut. Recursele intitulate către comitat sînt a se trimite la subscrisul. M. Sighet la 21 Sept. 1899. T. Bud vicariul Maramurĕșuluĭ.

Rectificare. În nrul trecut al foiĭ nóstre între scirile zileĭ s'a fost pus, că Dș. Ana Baboicĭ a fost denumită învĕțătóre la școla gr. cat. din Lugoș, pe când în realitate numele nu este Baboicĭ, ci Baboiŭ. Tot atuncĭ s'a zis, că Ill. Sa Dr. Demetriŭ Radu va consacra biserica din Siget, pe când numele adevĕrat e Liget. În fine în numĕrul 36 al foiĭ nóstre a rĕmas afară nota, că foița „Iubire frățéscă" e prelucrată din l. francesă.

Necrolog. Din Sibiŭ se anunță mórtea dneĭ *Ioana Bădilă n. Moldovan,* întîmplată la 20 crt. în al 46 an al etățiĭ și 26 al căsătorieĭ cu dl Ioan Bădilă jude de tribunal. Repausata a lăsat Asociațiuncĭ casele sale din Sibiŭ și 10000 fl., scrisurĭ fonç. în total cel puțin 35 miĭ fl. spre a se întemeia un internat pentru studenții universitarĭ românĭ fără deosebire de confesiune, de la universitatea din Cluș. A mai lăsat pentru casa națională 1000 fl. și Reun. femeilor române din Sibiŭ 500 fl.

În vecĭ amintirea eĭ!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Viața și operile luĭ Andreiŭ Murĕșan.

(Continuare.)

Lipsa de însuflețire, de entusiasm în némul sĕŭ îl face să despereze. Își revócă trecutul mărețŭ al poporuluĭ sĕŭ, însuflețesce prin el și dă esemple tinerelor mlădite. S'ar puté zice cu drept cuvînt, că în trecut a trăit și s'a entusiasmat; în presinte a suferit și a îndemnat; în viitor a sperat.

„El măresce un timp — zice Aron Densușan, — la care nu ne mai putem întórce. De căderea națiuneĭ nu este vina eĭ. Injuria timpurilor, tirănia asociată a popórelor conlocuitóre și marginașe, invidia, ura ereditată, asupra unor fiĭ aĭ aceluĭ popor, care subjugase o dată lumea, étă, ce ne-a îmbrâncit pe noĭ. Dacă poetul vede generațiunea decădută, acésta n'a causat-o generațiunea, ci a moștenit-o de la părinții sĕĭ. Fără îndoélă sînt mai vinovați părinții, carĭ sufer a fi călcați în pulbere, de cât fiiĭ, carĭ s'aŭ născut și crescut în pulbere, din care este cu neputință a te înălța și a te scutura de o dată.“ [1])

Cele mai perfecte și mai frumóse poesiĭ ale sale din acest timp sînt: Glasul unuĭ Român, O privire de pe Carpați și Un suspin.

În Glasul unuĭ Român se revóltă vĕdĕnd, că Creatorul scie despre un verme, dar despre un popor nu scie, cum se sbuciumă și amăresce; apoĭ chiamă eroiĭ din trecut, să mărturiséscă, că nu s'aŭ învrednicit de atâtea rele, ce cércă strănepoții:

Eșiți voĭ umbre mórte, eroiĭ gintelĭ mele,
Și dați dovedĭ la lume, ce atât va innegrit!
Strigați în gura mare, că voĭ de atâte rele,
Ce cércă strănepoții, nu v'ați vinovățit!

Apoĭ încheie cu convingerea, că Românul nu pere niciŭ o dată:

De tace omenimea, va da glas stînca 'n munte,
Și apele un vuiet, prin ton nepomenit.
Nu mai e timp s'apue un gen, ce a mers în frunte
La tótă năvălirea, ce țara a copleșit.

Nu mai e timp s'apue un gen fălmos în lume,
Nutrit prin o minune, din dĕĭ provenitoriŭ,
A căruia mărire, virtute și renume
Pusese sub picióre p'a lumeĭ domnitoriĭ!

Nu mai e timp s'apue o viță strălucită,
Ce-a, dat în zecĭ de secoliĭ din sînul sĕŭ eroĭ!
De-a și supus-o sórtea de a fi nefericită;
Resare-i însĕ stéua și scapă din nevoĭ!

În O privire de pe Carpați, în acésta vóce desperată a Casandreĭ, cum o numesce Aron Densușan, vĕdĕnd poetul periclele și întrigile, ce amenințaŭ poporul român cu perire, începe întâiŭ în ton puternic și plin de amărăciune mai până la desperare:

La voĭ mai am speranță, copacĭ dedați c'o sórte
La care vĕ împinse Osmanul cel păgân!
Subt voĭ în timpurĭ grele, în óra cea de mórte,
Se recoriaŭ străbuniĭ, ca și 'n al mameĭ sîn!

— — — — — — — — —
— — — — — — — — —
— — — — — — — — —
— — — — — — — — —

Fagĭ înclinați de zile, voĭ martorĭ câte rele
Trecură peste țară, a căreĭ pompă ați fost!
PrezicețI-mĭ în taină, mai vin furtune grele
Pe fiiĭ vecheĭ Rome, mai ceru-vĕ adăpost?

Furtunoși aŭ trebuit să mai fie aniĭ aceia, când speranța poetuluĭ se concentrézĕ în aceea, că de va veni un orcan gigantic, care să amenințe cu perire esistința némuluĭ sĕŭ, el să recurgă la adăpostul copacilor dedați cu vijeliile timpurilor, și așa fiind că pe aceia nu-ĭ va puté smulge, și némul sĕŭ va afla mântuirea la umbra acelora!

Un suspin asemenea dovedesce profunditatea talentuluĭ sĕŭ poetic; dovedesce tot o dată, că durerile și suspinele luĭ aŭ fost acelea-și, carĭ aŭ fost și ale națiuneĭ române; dovedesce, că el a luat și a voit și în viitor să ĭea parte cu aĭ sĕĭ la bine și la rĕŭ, la bucurie și la tristéță, la fericire și la nĕcasurĭ.

Din poesiile sale pline de zel și spirit național, se vede destul de clar, că el a nisuit a face tóte câte póte face un Român pentru binele și fericirea poporuluĭ sĕŭ.

* * *

În poesiile sale din timpul acesta aflăm și câte va traducerĭ din scriitorĭ germânĭ, cum sînt: Viața la câmp și la grădină din Herder, Contenirea de gustarea amoruluĭ fisic în junie și a fără de căsătorie, Împĕratul și archimandritul, ambele din Bürger și Țĕranul persian cu pómele din Nicolai.

Din acestea vom lăsa să urmeze aci conținutul Țĕranuluĭ persian cu pómele, așa pe cum îl schițézĕ însu-și poetul luĭ George Bariț.

Un om sĕrac avea numaĭ o grădină și în aceea un pom, care aducea fructe frumóse în tot ținutul. Un vecin prietin bun, îĭ dă sfatul, ca să-și cumpere o corfiță și să ducă póme de acelea tocmaĭ la curtea șachuluĭ Persieĭ, căcĭ îșĭ va lua plata înzecit. O face omul sĕrac; șachuluĭ îĭ plăcură pómele. Pe când aștepta acum bietul grădinar, ca să-ĭ dea ceva, vine șachul încunjurat de toți ministri, tocmaĭ în salonul acela, unde se afla el așteptând rĕsplata osteneleĭ. Dar din întîmplare vede între ministriĭ regeluĭ un pitic atât de diform, în cât pe bietul om îl umflă rîsul. Dar a pățit-o, căcĭ piticul era ministrul afacerilor de interne, și-l înfundă într'o prinsóre, unde ședu până în vara viitóre, când regele întrebând după póme de acelea, află tótă istoria nefericitului. Deci îl chemă și-l întrebă, ce poftesce pentru póme și pentru timpul petrecut în prinsóre. Țĕranul rĕspunse: Măestate! să-mĭ daĭ un topor, puțină sare, și un alcoran. Cu toporul să taiŭ rădĕcina pomuluĭ, cu sarea să o presăr, că nu cum va să mai rĕsară, și pe alcoran să mĕ jur, căném de némul meŭ, nu va mai veni cu póme la curtea din Ispahan.

În traducerile luĭ Murĕșan pe lângă celea din poețiĭ clasicĭ germânĭ, cum este Schiller, Herder și Bürger, aflăm și traducerĭ din poețiĭ de a dóua mână, ca Ramler și Nicolai.

Din împrejurarea acésta G. B. Duĭcă vre, să constate, că luĭ Murĕșan ĭ-a lipsit gustul artistic, alt cum nu traducea și din poețĭ germânĭ necunoscuțĭ. [1])

Noĭ însĕ rĕspundem cu Branisce, că Murĕșan n'a avut de cuget, ca să dea pe românesce traducerĭ de artă, niciŭ n'a avut de scop, ca să facă la noĭ cunoscută literatura germână, ci el a tradus numaĭ piese de acelea, carĭ mai mult aŭ convenit cu spiritul luĭ și cu acela al timpuluĭ. [2])

Peste tot Andreiŭ Murĕșan a căutat în traducerĭ mângâiere sufletuluĭ sĕŭ sdrobit și desamăgit prin valurile schimbăcióse ale politiceĭ. Cu valórea artistică și absolută niciŭ nu s'a frămîntat, căcĭ nu acela ĭ-a fost scopul dinsuluĭ. Chiar pentru aceea în traducerile sale, nu trebue să căutăm, și niciŭ nu putem căuta arta, și niciŭ raportul dintre original și traducere, căcĭ traducerea luĭ este mai mult o imitațiune a originaluluĭ, de cât traducere luată în sensul strict al cuvîntuluĭ.

V.

Culmea.

Scrie 15 Maiŭ 1848 și Resunetul. Analisa Resunetuluĭ. Vulcan și Densușan despre Resunet. Comparsrea marșurilor: Odă la ostirea română, Deșteptarea Românieĭ și Resunetul. Datul Resunetuluĭ. Melodia luĭ. Murĕșan fuge la Ploescĭ. Fragmente din o epistolă cătră Bariț. Reîntórcerea la Brașov. Fragmente din altă epistolă tot cătră Bariț. Murĕșan nu primesce redactarea Gazeteĭ Transilvanieĭ. Poesia luĭ Murĕșan în 1849.

Provedința divină n'a lăsat mult, ca să tot suspine poetul cu poporul sĕŭ dimpreună; a trimis o rază de lumină, ca să lumineze calea, pe care trebue să pășéscă, sosi anul glorios 1848 cu evenimentele luĭ sgudnitóre și pe laureatul nostru poet îl vedem dimpreună cu George Bariț, splendid ca o stea luminósă, carea îșĭ revarsă razele sale în întunerecul uneĭ nopți adînci, îl vedem și pe el ca un factor principal, puternic al rĕscóleĭ naționale, și devotat cu totul sfinteĭ cause naționale.

Evenimentele mărețe din acest an, adunările naționale și bravura Românilor umplu sufletul poetuluĭ ars și desperat până aci, cu speranță, cu curaj. Adunarea de pe „Câmpul libertățiĭ“ scóte din lira poetuluĭ vers de bucurie și de sĕrbătóre și scrie frumósa poesie: 15 Maiŭ 1848. Cine nu cunósce, cine n'a cântat versurile pline de bucurie:

Acésta e ziua, în care Românul
Pĕtruns de chemarea spiritului sĕŭ,
Își scutură jugul impus de păgânul,
Ce n'avu niciŭ lege, niciŭ chiar Dumnezeŭ!

De azĭ libertatea și amórea frățéscă
În peptul națiuneĭ române vor fi,
În cât strănepotul, sciind s'o măréscă,
Prin faptele sale etern va înflori.

(Va urma.)

Prof. Ioan Rațiu.

[1]) »Cercetărĭ Literare« vol. I. pag. 127—128.

[1]) G. B. Duĭcă: Revistă literară. Art XIX. Tribuna 1888 Nr. 179.

[2]) Branisce op. cit. pag. 23.

Christos orĭ Muhamed.

Istorisire de călătorie

de

Carol May.

(Continuare.)

Ea mătura peste pod, cât omulŭ îĭ căuta, să se ţină bine, dacă nu voia, să fie prăbuşit. Barca sbura pe aripile vîntrelelor celor micĭ înaintea furtunii, acum sus, acum jos în adâncimea văiĭ de talazurĭ. Întunecase aşa de tare, cât abia se putea, să se vadă până la cinci-şese paşĭ.

„Charley, mergĭ în caiută!“ mĕ sfătui căpitanul într'o pausă, în care furtuna păru a rĕsufla.

„Rĕmân aci pe pod,“ îĭ rĕspunseĭ.

„Te va mătura de pe pod!“

„Mĕ leg de catarg.“

„Nebunie! Îţĭ poruncesc, şi dta aĭ, să asculţĭ. Marş de aci în jos!“

Acum mĕ şi luară doĭ matrosĭ, unul de drépta şi cel alalt de stînga. Fiesce care din mânile lor avea un diametru cât ale mele amîndóuĕ. Mĕ duseră la scară, mĕ împinseră la vale şi închiseră uşea preste mine. În vreme ce toţĭ marinariĭ eraŭ cuprinşĭ pe pod, eŭ şedeam acum singur singurel şi auḑiam, cum furia elemenlelor se frângea de păreţiĭ subţirĭ. Marea sufla şi şuera, zuzuia şi vîjeia, urla şi vuia, cât despre tóte acestea îşĭ póte face închipuire numaĭ acela, care a trecut prin ele. Naea ne pocnia în tóte închieturile. Tunetul lovia, pîrâia şi durduia neîncetat, şi fulgerele păreaŭ, ca şi cum ar alerga unul după altul, ca să opréscă corabia.

Minutele mi-se păreaŭ săptĕmânĭ şi pătrarele de óră aniĭ. Credeam, că nu pot suferi singurătatea acésta aci în spaţul cel ângust. După dóuĕ orĭ treĭ óre vuirea părea a maĭ slăbi, şi acum se pogorî Turnerstick la mine. El era ud ca pescele şi părea, că vine de-a dreptul din adâncimea măriĭ. Dară faţa îĭ strălucia de bucurie.

„Tóte sînt bune,“ îmĭ zise rîḑênd. „Courser“-ul meŭ face onóre numelui sĕŭ şi trece prin valurĭ ca un adevĕrat fugariŭ.“

„Aşa dară nu avem niciŭ o causă de a ne teme?“

„Niciŭ cea maĭ mică causă. Am avut parte de câte va talazurĭ, asta e tot. A fost numaĭ o furtuniţă. Adevĕrat că mĭ-a căutat, să fiŭ cu mare grije, căcĭ abaterea de la direcţie nu a putut, să se împedece. Ne aflăm între Cap Teulada şi Cap de Fer şi uşor putem fi mânaţĭ spre adâncimile de la Galita. Vîntul s'a întors; el suflă de cătră sud-sud-vest, şi aşa voiŭ îndrepta cârma la o parte, ca aşa după putinţă să nu ne leşim din curs. Furtuna nu maĭ ţine mult; ea a fost numaĭ o furtună cu tunete, carea a adus puţină apă. Preste dóuĕ óre voiŭ fi éră aci, pentru ca să beaŭ un grog, care poţĭ, să-l ferbĭ pe sama mea şi pe a dtale.“

Se duse éră pe pod. O furtuniţă? Omul meŭ se esprima întru adevĕr în chip fórte modest. Dară el avu dreptate. Când trecuse vremea statorită de dînsul, vuirea sĕlbatică a elementelor încetă; tunetele amuţirĕ, şi vîntul sufla drept şi făr de intervalurĭ tot din un punct. Turnerstick se întórse, ca să bea grogul sĕŭ, şi-mĭ permise, să mĕ urc éră şi pe pod.

Aci firesce că priveliştea era de totulŭ tot diferită de cea din nopţile de maĭ înainte. Ceriul era încă şi acuma învĕlit în norĭ negri, şi tot aşa de negre se păreaŭ şi valurile, carĭ isbindu-se se ridicaŭ pe păreţiĭ naiĭ la deal, pentru ca să împrósce pe pod spuma sa fosforescentă. Da, furtuna trecuse, dară marea urma a turba. Jumătate din ómeniĭ naiĭ putu, să se pogóre în nae, éră ceealaltă jumătate rĕmase pe pod; dară toţĭ drept remunerare pentru obosélă primiră porţie dublă de rum. Turnerstick cel credincios datorinţeĭ sale încă rĕmase pe pod; eŭ nu puteam, să folosesc nimica, şi de aceea după câtă va vreme mĕ pogorîĭ éră şi în caiută, să mĕ culc.

Când mĕ treziră, mi-se părea, ca şi cum aşĭ fi durmit numaĭ o óră. Dară ziua sosise, şi când mĕ urcaĭ pe pod, vĕḑuĭ de-asupra mea cerul senin de diminéţă şi jur împrejur o mare aprópe de tot liniştită.

„Am învins primejdia şi urmăm éră şi cursul nostru,“ zise Turnerstick. „Dară mĕ îndoesc, că tóte năile vor fi fost aşa de norocóse ca a nóstră. De aceea am îndreptat cârma spre Galita şi Fratelli, ca să vedem, nu cum va s'a icuit vre o nae între stîncile de acolo.“

Cât de norocos a fost acest gând uman al luĭ, avu, să se dovedéscă deja după abia dóuĕ óre. Pe vremea acésta signală adecă omul din capul dinainte al năiĭ un vrac. Ne îndreptarăm telescopurile spre el, şi căpitanul porunci tot de o dată, ca naea să se îndrepte spre el, şi să se arunce plumbul. El arĕtă adâncime de nóuĕ zecĭ de fire aşa, că se dovedi, că ar fi fost lucru primejdios a se apropia încă şi maĭ tare de vrac. Acesta se ivia din mare ca un corp întunecos de forma treiunghiului. Nu se vedea niciŭ urmă de catargurĭ. De altmintrea eram prea de parte. cât chiar şi cu telescopurile să putem descoperi pe vrac vre un om. Turnerstick porunci cu tóte acestea, să se slobódă jos luntrea cea mare, trimise într'însa vîslariĭ de lipsă sub comanda cârmaciuluĭ, şi eŭ primiĭ permisiunea, să mĕ duc cu eĭ.

Cu cât ne apropiam maĭ tare de vrac, cu atâta îl puteam vedé maĭ cu de-amĕnuntul. Acuma aflarăm, că el e partea dinainte a uneĭ năĭ, a căreĭ parte de mijloc şi din apoĭ era sub apă. Catargurile şi tot aparatul de vîntrele le măturase furtuna de pe nae. Lemnul vîntreleĭ celeĭ în treĭ cornurĭ încă era frânt.

„Ce fel de nae a putut, să fie?“ întrebaĭ pe cârmaciul.

„Asta n'o póte spune nimenia,“ îmĭ rĕspunse. „Dóră se vede numaĭ jumătate din încovăitura de dinainte şi prăjina vîntreleĭ. O vom afla în dată, căcĭ se vede, că sînt ómeni pe ea.“

Da, eraŭ ómeni pe eà. Prin telescop puteam, să-ĭ numĕr: eraŭ numaĭ treĭ. Eĭ ne vĕḑură venind şi ne făcură neîncetat semne cu mânile. Încovoitura se ivia din apă aşa de tare, cât se vedea numele năiĭ cel aplicat pe ea. Cât de mare îmĭ fu suprinderea, când cetiĭ un nume duplu, adecă cu litere latine marĭ „Le vent“ şi cu litere arabe „El bava“. Asta era aşa dară brigga tunisană, carea părăsise Marseilla pentru noĭ prea de timpuriŭ. Şi preste câte va clipite mi-se schimbă surprinderea în bucurie; îmĭ căḑu o pétră de pe inimă, căcĭ unul din ceĭ treĭ ómeni se suise călare pe prăjina vîntreleĭ cea de dinaintea năiĭ, ca să-l vedem maĭ lute, şi omul acesta era Musulmanul şi atentatorul nostru, pe carele îl socotiserăm mort. În clipa acésta îĭ ĭertăĭ tóte, tóte, căcĭ noĭ acum nu eram ucigaşĭ şi puteam, să durmim cu consciinţă liniştită.

Spre norocire frângerea valurilor nu era mare, şi aşa reuşirăm fără de greutate mare, să ducem luntrea lângă vrac. Apa ajungea până la gaura, ce ducea în lăuntrul năiĭ; de aceea ne-a fost cu neputinţă, să pătrundem în lăuntrul năiĭ, pentru ca să mântuim óre ce de acolo. Ne căută, să ne mărginim la scăparea celor treĭ ómenĭ.

Ce se petrecea în lăuntrul Musulmanuluĭ, eŭ nu putuĭ, să vĕḑ. El se făcu, ca şi cum nu m'ar cunósce, ba maĭ mult, se purta aşa, ca şi cum eŭ niciŭ nu aşĭ esista. Aşa, pe cum şedea acuma în luntre înaintea mea, cu ciórecĭ şi peptariul udate, semĕna în chipul cel maĭ desevârşit cu omul acela, pe carele-l vĕḑuserăm urcând scara briggeĭ. El schimbă câte va cuvinte şoptite cu ceĭ alalţĭ doĭ soţĭ aĭ sĕĭ, şi după aceea priviră aceştia la mine pe furiş, dară cu ochĭ cercetătorĭ. Cârmaciul le îndreptă într'aceea câte va întrebărĭ, primi înse numaĭ un rĕspuns mornăit, care niciŭ eŭ nu-l putuĭ pricepe. Ce mĕ privesce pe mine, mĕ hotărîĭ, ca de o cam dată să tac şi să vĕḑ, cum se va purta Musulmanul meŭ.

Orĭ cine póte, să-şĭ închipuéscă bucuria luĭ Turnerstick, când vĕḑu, pe cine îĭ-am adus.

„Charley,“ îmĭ strigă în răpire, „acuma tóte sînt bune. Mişelul nu mi-se va maĭ arĕta nóptea prin vis acuma, după ce îl vĕḑ ziua. De cum va profetul luĭ l-a scăpat din naufragiŭ, fie lăudat. Allah il allah, pretudindenia Allah!“

Firesce că scăpaţilor le-a căutat, să ne dea acum deslușirĭ cu privire la persónele sale şi la naea sa. Turnerstick le puse întrebările în chipul sĕŭ obicĭnuit, dara primi tot numaĭ rĕspunsul „non comprendre“ şi „no capire“. Se vĕḑu decĭ silit, să-mĭ cedeze mie locul învestigătoriuluĭ. Ceĭ doĭ matroşĭ îmĭ spuseră, că sînt Tunisanĭ, dară grăiaŭ o limbă arabă aşa de rea, cât îĭ socotiĭ de Grecĭ şi afară de aceea şi de ómenĭ de nimic carĭ aveaŭ motive de a ascunde adevĕrul, orĭ dóră l-a înduplecat Moslimul, să o facă acésta. Îmĭ spuseră numele întreprinḑĕtoriuluĭ din Tunis, a căruia a fost naea, şi-mĭ istorisiră şi chipul, în care perise. După cum îmĭ spuneaŭ eĭ, căpitanul se vede a fi fost un om incapabil; dară mie îmĭ vinea, să am alte bănuelĭ. Mi-se păré a nume, că aci se tractéză de un naufragiŭ de bună voe făcut cu scopul de a dobîndi suma cea mare, pe care fuse asigurată naea; dară furtuna, carea întrevenise, făcuse din lucrul acesta de şagă un lucru serios aşa cât din toţĭ ómeniĭ naiĭ aŭ scăpat numaĭ acestĭ treĭ.

„Şi cine e omul acesta, despre care până acum nu aţĭ grăit de loc?“ întrebaĭ pe ceĭ doĭ despre Moslimul nostru.

„Nu scim,“ îmĭ rĕspunseră.

„Trebue, să o sciţĭ, dacă a călătorit cu voĭ!“

„Nu. Noĭ nu-l cunóscem, căcĭ el a fost călătoriŭ şi a grăit numaĭ cum căpitanul.“

„Dară voĭ totuşĭ aţĭ auḑit, cu l-a numit căpitanul?“

„A zis tot numaĭ sahib [1]) cătră el.“

(Va urma.)

[1]) Prietin, domn.

Economie.

Económele şi mierea albinelor.

Articolul acesta vi-l consacrez d-v. dnelor economese. carî sînteţi îngerii căminului casnic. Aveţi dorinţa ca toţi copiii d-v. să vĕ fie sănătoşi? Vreţi să fiţi mântuite de tóte aceste miserii ce vĕ chinuesc existenţa şi fac să sufere pe aceia, carî vĕ înconjóră?

Vreţi ca copilaşii să vĕ fie fericiţi; dór numai pentru dênşii trăiţi şi nu le refusaţi nicî o dată ceea ce trebue să-i întăréscă şi să-i îmbărbătéze. Nu faceţi ca multe alte mame care îşi resfăţéză copiii dându-le zaharicale.

Sciţi că zăharul este zamă de sfecle şi că sfecla este prin ea însă-şi grea de mistuit ... de aceea nu este de mirare că băeţii copilaşi nutriţi cu zăhar să albă indigestiuni de zăhar.

Acéstă zamă de sfecle din care se fabrică o cantitate enormă de zaharicale mai mult saŭ mai puţin nesănătóse, fermentéză în stomachul lor în tocmai pe cum ar fermenta într'un lin. Câte disordine sînt atunci drept consecinţa acestui nutriment. Vedeţi pe bietele fiinţe palide şi suferinde; azi îi dor dinţii (mulţi rĕmân ştirbi la 20 ani), mâne îi dóre capul, într'o altă zi stomacul şi aşa mai de parte.

Mamele n'ar trebui să dea nicî o dată copiilor lor zaharicale. Cu tóte acestea lor le place tot ce este dulce. Satisfaceţi-le gustul acesta de lăcomie dându-le miere în loc de zăhar. Daţi-le în fiesce care diminéţă câte o ceşculiţă de lapte îndulcit cu miere.

După câte va săptĕmâni duse cu acest regim, veţi vedé pe copiî căpĕtând o înfăţişare plină de sănătate şi devenind puternicî şi viguroşi.

Părinţii dar nu trebue să refuze copiilor lor mierea, după care acestia sînt atât de pofticioşi, căcî acest nutriment delicios îi întăresce, îi preservéză de numeróse bóle şi le procură pe cel mai bun dintre tóte bunurile a nume: sănătatea.

Într'adevĕr este un fapt dovedit că nutrimentul vegetal este incomparabil mai igienic şi că efectul tratăriî prin florî simple este fórte eficace. Mierea înse este sucul a tot ce e mai delicat la florî; ea este culésă de albine în momentul când plânta se găsesce în plinătatea eî de sevă. Mierea este dar un extract vegetal fórte puternic concentrat, care conţine sub un mic volum nu numai proprietăţile uneî singure saŭ al mai multor plânte; ca un ceaiŭ ordinar saŭ vre o bentură sirupósă; ci participă la proprietăţile tuturor plântelor pe carî le visitéză albina şi ea trebue să visiteze o cantitate considerabilă ca să adune numai un singur kilogram din acest nectar preţios.

Acéstă miere este dar în adevĕr, fără exagerare, un medicament compus din mii de sucurî de florî şi prin urmare nu este de nicî o mirare faptul constatat, că ea produce atâtea efecte asupra sănătăţii, atât ca aliment cât şi ca bĕutură, ér usul obicinuit al mierei trebue să fie un brevet de viaţă lungă.

Pentru om, mierea este un aliment de o valóre fórte mare. E o greşélă fórte mare dacă se crede că mierea ar fi bună numai în casurî de bóle. Ea este mai folositóre pentru a preîntîmpina bólele de cât pentru a le vindeca şi prin urmare ea se recomandă atât celor sănătoşi cât şi celor bolnavi. Fiind prin ea însă-şi eminamente digestivă, mierea mai ajută prin proprietăţile pe carî le conţine şi la digestiunea altor alimente; prin acest fapt ea uşuréză somnul care este odihnirea corpului şi a spiritului.

Să lăudăm fórte mult. dar acéstă bogată substanţă alimentară, pentru ca copiii nostri, bĕtrânii nostri, femeile nóstre, mai cu samă lumea de prin oraşe care are atâta lipsă de elemente constituante, să îea zilnic miere în loc de zăhar în cafeaua lor cu lapte, în ceaiul lor, în cafeaua lor négră; mulţi amatorî sînt satisfăcuţi. Admiteţi mierea la mesele vóstre cu acela-şi titlu ca perele saŭ brînzeturile. Înainte de a vĕ duce la culcare luaţi o lingură de miere şi veţi visa visurî de aur.

Mierea pe lângă că este un aliment sănătos de primul ordin, apoi mai este şi o bentură plăcută şi binefăcĕtóre, a căreî consistenţă principală este hidromelul care era atât de apreciat în vremea veche în Germania şi în Galia şi care este şi astăzi încă fórte rĕspândit în Rusia şi în Polonia.

Ca remediŭ mierea este esenţialminte hepatică şi digestivă; răcéla particulară pe care o conţine se unesce cu aciditaţiile gastrice ca să atâte şi să favoriseze digestiunea. Ea îşi exercită de asemenea vîrtuţile eî antiseptice. Dar acţiunea eî fisiologică cea mai importantă se îndeplinesce asupra ficatului unde se consumă tóte principiile zaharóse pe carî le conţine, carî într'apoi în sânge pentru a se oxida de el şi să producă căldură. Ea exercită o acţiune binefăcĕtóre asupra intestinelor, asupra rinichilor, asupra bĕşicei, prin proprietăţile eî laxative şi diuretice.

Luată regulat pe felióre de pâne mierea uşuréză fórte mult pe ofticoşi.

Contra bólelor gâtlegiului se fac gargarisme excelente cu apă de jaleş fiértă şi o linguriţă de miere, plus una de oţet de fie care ceaşcă.

Bĕşicele gureî copiilor se vindecă la întrebuinţarea mierei adăugită cu puţină piatră acră saŭ cu borax. În timpul dentiţiuneî mamele pot freca gingiile copilaşilor cu tinctură de şofran amestecată cu miere.

Mierea vindecă degerăturile; ea lucréză mai repede şi mai sigur de cât tóte cataplasmele asupra bubelor. la bólele rinichilor şi la durerile rebele de şéle.

Vreţi dar să conservaţi sănătatea întregeî familii? Vreţi să vĕ scăpaţi de micele miseriî? Faceţi o bună provisiune de miere ca s'o întrebuinţaţi în tóte chipurile, căcî mierea este bună la orî ce ocasiî. O bună económă trebue să albă neapărat ulcica eî cu miere, în tocmai ca şi o ólă cu unt.

Dar pentru ca mierea să albă eficacitate; trebue să fie pură, naturală, mierea aceea pe care o culeg albinele de pe plante şi florî. Feriţi-vĕ de alt fel de unele mierî străine a căror origine nimenî nu v'o póte garanta.

Ca şi vinul natural, mierea naturală variază în gust, în colóre, în miros, în proprietăţile sale igienice, după plantele carî o produc, după natura solului. după aşedarea locului, după climă şi după anotimpurî. Mierea pură se cristaliséză.

În fine o miere bună trebue să provină de la un apicultor îngrijitor şi progresist care o extrage în mod curat cu ajutorul unui instrument centrifugal numit meloextractor.

După aceste consideraţiunî bunele económe vor pricepe, că nu trebue să se prea scumpéscă la preţ când cumpĕră miere.

Multe persóne consumă astăzi mierea în faguri, care se servesce pe masă la desert în forme de tăbliţe.

Mierea curată se póte păstra anî întregi în borcane saŭ în alte vase hermetic închise şi ţinute într'un loc usca[illegible] recoros.

Pentru unele usurî ale c[illegible] dacă se voesce a se lichefia mierea int[illegible] e destul ca să fie pusă în apă căldicică. Dacă s'ar încălzi de a dreptul la foc, mierea şi-ar perde aroma.

O miere care fermentéză trebue de asemenea să se férbă în apă cu borcan cu tot şi curăţită de spumă.

În fine consumatoriî de miere, dacă aŭ o grădină frumósă şi un locşor favorabil, ar face mai bine să se intereseze de a dreptul de crescerea albinelor, căcî în casul acesta e tot de una sigur de a avé o miere curată şi ireproşabilă.

(Amicul progresului român.)

Bibliografie.

A apărut şi se află de vîndare la **Tipografia seminarială din Blaş:**

G. Coşbuc: **Răsboiul nostru pentru neatîrnare**, ed. III. Bucurescî. edit. C. Sfetea, XVIII+287. pag. preţul 50 cr.

G. Coşbuc: **Povestea uneî coróne de oţél**, Bucurescî. edit. C. Sfetea, XVII+260. cu o mulţime de ilustraţii, preţul 75 cr.

Recomandăm cu tótă căldura cetitorilor nostri aceste dóuĕ cărţi carî povestesc într'o limbă admirabilă şi descriŭ cu o plasticitate de neajuns vitejiile armateî române şi a regeluî sĕŭ, în compania de la 1877—1878.

„Lumina satelor“ revista populară. a unuî mare comitet de învĕţătorî şi preoţi. Apare o dată pe lună în Tîrgu-Jiŭ sub conducerea dlor L. Arjocianu şi G. Dumitrescu-Bumbescî. Nro 2—3 are un fórte variat cuprins potrivit pentru popor. O observare dlor din redacţie: Revista e „a unuî mare numĕr de preoţi“ şi cu tóte acestea la pag. 46 se publică „Călătoria popiî.“ Dacă scopul revisteî e moralisarea poporuluî şi în legătură ridicarea vadeî preoţilor şi învĕţătorilor, ca a unora, carî muncesc atâta pentru ţĕranî, — credem că cu tot respectul datorit dluî Speranţă, lucrărî de felul acesteia să nu se mai publice.

„Istoria diceseî gr. cat. de Oradeamare“ de Dr Ioan Ardeleanu. partea I şi II-a se află spre vîndare la auctorul. Oradeamare, Nagy-magyar uteza gör. katb. elemi iskola. Partea I. 80 cr., partea II. 60 cr., ambele 1 fl. 40 cr., 10 cr. porto, pentru teologi şi învĕţătorî saŭ pedagogi cu 1 fl. 10 cr. ambele părţi.

Posta Redacţiuniî. *Dr I. A.* Până acum nu am dispus de timp, ca să pótă fi revĕdută.

Editor şi redactor rĕspundĕtor:
Dr Vasile Suciu.

---

(43) 1—1

Licitaţiune minuendă.

La 29 Octobre n. a. c. la 1 óră d. a. se va ţiné în comuna Juriul de Câmpie — M. Ór, posta Kolozs, gara Virágos Völgy — licitaţiune minuendă pentru edificarea şcoliî conf. gr. cat.

Preţul de strigare fl. 2482·66 cr. — Doritorii de a licita vor avé a depune un vadiŭ de 10%. — Planul, preliminarul şi unele condiţiunî de licitare se pot vedé orî şi când la oficiul parochial local.

Oficiul parochial.

---

(44) 1—1

Alexandru Prohaszka

dentist din Budapesta, în tour-ul ce face prin Transilvania, a sosit la *Dicsö-Sz.-Márton*, în hotelul „Ös-Budavár“, unde dă consultaţiunî în tóte zilele.

Celor ce sufer de dinţi le recomandăm, se profite de ocasiunea binevenită şi să îl cerceteze.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie: Pe an 6 fl., ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserțiuni

Un șir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., și de fiesce care publicațiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacțiunea și Administrațiunea **Unirii**« în Blaș.

Fóe bisericéscă-politică.

Anul IX. Blaș 30 Septembre 1899. Numĕrul 39.

La cestiunea autonomiei.

Cestiunea autonomiei catolice din Ungaria, în cât privesce pe Românii uniți, a făcut un pas mai de parte, fórte nefavorabil pentru noi.

Operatul comisiunei de 27 esmise de congresul catolic fù supus aprețierei conferenței episcopesci convocate de primatele Ungariei și întrunite în 14 și 15 Septembre a. c. La acésta conferință luară parte și episcopii provinței nóstre mitropolitane în frunte cu mitropolitul.

Episcopii nostri prin rostul mitropolituluĭ declarară și de astă dată, că staŭ neclătiți pe lângă punctul de vedere de până acum, că adecă biserica nóstră nu póte fi contopită în organismul autonomiei catolicilor de rit latin, ci-și reclamă dreptul de a se întruni în congres separat de al bisericiĭ latine spre a-și organisa autonomia numaĭ cu concursul cleruluĭ și poporuluĭ séŭ român greco-catolic.

Față cu acésta declarațiune episcopiĭ latiniĭ aŭ enunțat, că eĭ nu o pot pertracta, fiind că tótă afacerea se ține de conferința congresuluĭ regnicolar, în care Românii uniți să-și valideze drepturile prin representanții lor.

Episcopii nostri și-aŭ făcut așa dară datoria până în capĕt cu bărbăție, conscienționsitate, perseverență și tot de una consecuent cu primul pas.

Când în anul 1897 primatele pe basa hotăririi preaînalte a Maestății sale a dispus, ca să se alégă delegați pentru congresul catolic și din partea dieceselor nóstre greco-catolice, Episcopii nostri întruniți în conferența de la 23 Iuniŭ 1897, nu numaĭ aŭ arĕtat primateluĭ, că biserica nóstră după dreptul eĭ public garantat prin acte emanate de la factoriĭ ceĭ maĭ înalți bisericescĭ și de stat, nu póte alege și trimite deputați la congresul catolic, ci și la locul cel maĭ înalt aŭ făcut pașiĭ de lipsă, ca biserica nóstră să se pótă întruni în congres separat și propriŭ spre a-și organisa autonomia sa. În scopul acesta eĭ aŭ înaintat prin Ministrul de culte o representațiune motivată la preainaltul tron, ca să concédă convocarea acestuĭ congres greco-catolic, și ast fel episcopiĭ nostri aŭ făcut de mult pașiĭ aceia, pe carĭ acum i cere, să se facă, un fruntaș mirean în numĕrul de la 22 Septembre al „Gazeteĭ Transilvanieĭ“.

Maĭ târziŭ când s'a comunicat și episcopilor nostri operatul subcomisiuneĭ de 27, eĭ și față de acest operat aŭ declarat în primăvara anuluĭ curent, că nu se abat de la ceea ce aŭ zis și aŭ cerut în 1897 în scrisorile adresate primateluĭ și Maestății sale, tocmaĭ cum aŭ declarat și în conferința amintită din 14 și 15 Septembre n. c.

Acum se ivesce întrebarea, că ce este de făcut maĭ de parte?

Este evident, că episcopiĭ nostri nu pot apĕra drepturile nóstre și în congresul catolic, care se va convoca, pe cum cetim în ziarele magiare, pe la mijlocul luĭ Novembre a. c., de óre ce *eĭ nu pot, nu le este ĭertat, să mérgă la acel congres fără a se pune în conflict cu biserica întrégă, pe care o păstoresc și a vătĕma dreptul public al provinței mitropolitane ca autonomă și independentă de orĭ ce altă biserică catolică din Ungaria.*

Dar chiar și când ar merge la acel congres — presupunere alt cum neadmisibilă, — ce ar puté eĭ face în numĕr de 4 inși față cu sutele de deputați catolicĭ într'un congres, în care nu pot spera să fie sprijiniți nicĭ măcar de episcopatul catolic?

Cu tóte acestea noĭ credem, că ar fi bine, ar fi oportun, ca acest congres și toți factoriĭ maĭ înalți de stat, să scie și să afle, că *întreg clerul și poporul credincios conscĭŭ de nedreptatea, ce i-se face prin operatul comisiuneĭ de 27, este firm hotărît să-și apere drepturile sale, și că orĭ ce hotărîre adusă „de nobis sine nobis“ în congresul catolic, o considerăm înainte de neobligătóre și invalidă pentru noĭ, căreia nicĭ o dată nu ne vom supune, căcĭ nu ne putem supune fără a ne face tradatorĭi drepturilor nóstre.*

Când în anul 1897 s'a convocat primul congres catolic numaĭ pentru a îndeplini unele formalități de constituire și de alegere de comisiunĭ, întrégă

Feuilleton.

Cuvînt funebral

rostit de prof. **Alesiŭ Viciu** la mormîntul prof. *C. B. Groze* † 21/IX 1899.

Crudă realitate! Te-ai furișat dar, o mórte, și în templul cel pacînic al muselor, ca să maĭ răpescĭ o victimă chiar de la altariul foculuĭ sacru, la care jertfia *preotul cucernic,* cu gest tainic, adâncit în misteriul sciinței și l-aĭ răpit, ca să repeți aceea memorabila lecțiune: *„adu-ți aminte omule, că ești pulvere și pulvere te veĭ întórce“*. Fidel misiuneĭ sale ca vestalină dedicată profesorul Groze sta la postul séŭ având devisa: *„buzele preotuluĭ vor păzi știința“*, și tu cu mâna ta ghețósă. l-aĭ smuls dintre ceĭ viĭ: *Groze preotul piŭ, învĕțătoriul neobosit* nu maĭ este! Pregătit consciențions cu aparatul sciinței de anĭ 28 el rĕspândesce lumina *„preot deșteptăriĭ nóstre“*.

O! Dumnezeule! Póte muri un bărbat trămis a da viață generațiunilor viitoriuluĭ? Nu! . . . .

Nu móre un *tată, model de vîrtute,*
Solid în caractĕr, modest în cuvînt.
Căcĭ lasă esemplu la miĭ și la sute
„În fiiĭ sĕĭ nobili, ce-s viŭ monumînt“. —

Apostoliĭ causeĭ sfinte, a deșteptăriĭ prin lumină, se nasc având destinul Auroreĭ: să verse lumină în urma lor, — și nu mĕ îndoiesc, că opera lor a fost simbolisată în vechime prin mitul despre Prometeŭ și răpirea foculuĭ din ceriŭ. De aceea perderea lor lasă după sine goluri marĭ. Eĭ mor în urma legiĭ fireĭ; mórtea lor o plâng toți ceĭ de bine, și totuși eĭ nicĭ când nu-s morți: *„Non omnis moriar“ !*

De treĭ zile vocĭ înduioșate șoptesc cu sfiélă: Groze este mort! E mort întăresc flamurele negre; e mort! vestesc clopotele cu glasurĭ lugubre cadențând: *„Căd̨u lovit de sórte . . . . . “*

Ochiĭ vostri umeḑĭ aceeași repetă; pe fețele vóstre triste aceeași durere este depinsă, că a murit tatăl ĭubitoriŭ, preotul piŭ, profesorul neobosit, cetățénul onorabil, amicul neprețuit. Azĭ inima-ĭ aprinsă pentru causa progresuluĭ este rece, nu maĭ palpită pentru înaintarea în cultură a némuluĭ sĕŭ, pentru a cărui lumină atâta s'a jertfit.

Stă la pragul eternității, — un minut și câte va gliĭ vor coperi despuierile-ĭ pămîntesci. O nesimțitóre și rĕcĭ gliĭ, carĭ în lăuntrul vostru veți închide ĭubirea și de-asupra plânsul! Mórtea cu mână nemilósă v'a aruncat între noĭ. Însĕ dacă pămîntul ne desparte, ĭubirea ne unesce! Și chiar mórtea însașĭ a venit să pună cununa nemuririeĭ pe numele tĕŭ, o neuitate Coleg! A venit furtunósă și violentă, ca să smulgă din edificiul nostru cultural un factor pururea și pretutindenea și în tóte înțelept, precaut și cumpĕtat.

De aceea în inimile nóstre nu eștĭ mort, o neuitate coleg! În miĭ de piepturĭ trăescĭ și trăiveĭ de a pururea, de și

Te-aĭ dus pe calea sorții, pe care toți vom merge,
Dar mórtea al tĕŭ nume din inimi nu ni-l șterge!

Colegiĭ de la gimnasiŭ și de la tóte institutele de învĕțămînt, fiiĭ și superiorii tĕĭ, amicii și cunoscuții, — *„cunună eternă“* vom pune amintireĭ Tale. Bărbați de aicĭ și din depărtare, pe carĭ tu ĭ-aĭ format, de mână vor conduce pe fiiĭ sĕĭ la mormîntul tĕŭ, o neuitate coleg, și-ĭ vor învĕța să onoreze pururea memoria regretatuluĭ profesor Ciriac B. Groze.

biserica greco-catolică s'a cutremurat, şi cu toţii am alergat la adunarea din Cluş pentru a protesta în contra unor uneltiri, cari numai le bănuiam, dar nu le cunoşteam în formă concretă.

Acum însă stăm în faţa unui operat concret pregătit de cei mai distinşi membrii ai congresului catolic, care póte a obţinut încuviinţarea şi a guvernului şi a episcopatului cel puţin în basele şi principiile sale cardinale şi care cu puţine modificări va fi primit probabil şi din partea congresului.

Acest operat calcă în picióre autonomia bisericii nóstre, ignorézá luptele şi aspiraţiunile nóstre seculare, destrămézá întrea organismul provinţial al bisericii nóstre, restrînge cercul de activitate al administraţiunei diecesane, şi pe toţi de o potrivă, pe episcopi, capitule, cler, popor, bunuri, beneficii bisericesci şi instituţiuni culturale ne supune jurisdicţiuniĭ uneĭ corporaţiuni constituite din persóne, cari nu sînt membrii ai provinţeĭ nóstre bisericesci.

Periclul este şi mare şi imminent. De acea întrebăm că este-ne ĭertat să stăm nepăsători şi că óre nu a sosit timpul, ca poporul şi clerul să se întrunéscă din nou în conferenţă spre a lua posiţiune în faţa acestui pericul încă înainte de ce operatul comisiuneĭ de 27 ar ajunge la pertractare în sinul congresului?

Étă o întrebare, cu care trebue să se ocupe toţi cari aŭ durere de biserică.

Pentru „Gazeta". — Articolul nostru „Ce cerem noi" a dat prilej „Gazeteĭ" să ne facă unele observări, pe cari ţinem a le clarifica în interesul bineînţeles al adevĕrului. Dacă „Gazeta" a urmărit cu atenţiune scrisele nóstre, a trebuit să scie, că articolul din cestiune l-am scris ca un fel de rĕspuns unui laic din „Trib. Pop." şi eventual altora, cari s'ar afla în aceleaşi împrejurări. Am sulevat în dóuĕ rênduri întrebarea, şi abia după a dóua întrebare ne rĕspunde cineva, dar şi acesta cerênd lămuriri şi deslușiri, ca şi când nu am fi scris destul de clar, că dorim adecă să scim *dacă ar contribui şi laicii cu ceva când ar fi vorbă de o subvenţionare a clerului propriis viribus.* În rĕspunsul sĕŭ laicul numit se provócă la împrejurarea, că elementul mirean nu are drepturi în biserică, voind prin acésta să decline óre cum şi datorinţele. E o teorie cam arbitrară acésta, şi noi nu înţelegem cum o póte aduce cineva de pretest, când bine scie, — saŭ cel puţin ar trebui să scie — că elementul laic nu a fost eschis a priori de la deprinderea anumitelor drepturi în unele afaceri de natură mixtă. Mitropolitul Vancea a fost şi prelucrat un statut pentru administrarea fondurilor şi averilor bisericesci şi scolastice prin corporaţiuni compuse din o parte preoţi şi dóuĕ din treĭ părţi mireni. Statutul acesta l-a şi supus spre desbatere şi primire sinodului de la 1882, ca aşa conchemându-se un congres provincial din preoţi şi mireni, să se pótă pune în praxă. Se scie însă, că statutul Mitropolitului a dat prilej la discuţii atât de vehemente, în cât acesta amărît în inimă a trebuit să se mulţăméscă de o cam dată, până la timpuri mai bune, cu starea de până atunci. (Vedi Cestiuni din dreptul şi istoria bisericeĭ românesci unite, I, 165—166.)

Ast fel stând lucrul, sĕmnul de întrebare ce îl pune „Gazeta" după cuvintele nóstre, unde spunem, că laicii nu puteaŭ fi conchemaţi până acum în *mod legitim* la adunările bisericesci, congrese — cum să-i conchemi fără statut aprobat? — pe cum şi aserţiunea, că articolul nostru s'a scris „fără consideraţiune la desvoltarea istorică", sînt superflue.

Mărturisim sincer, că nu ne-am aşteptat la nesce comentarii atât de rĕci din partea „Gazetei". Atenţiunea, ce a dat-o în timpul din urmă mişcăreĭ clerului nostru — parte prin articoli şi corĕspondinţe proprii, parte reproducênd chiar scrisele nóstre — ne îndreptăţia acum, când am sulevat o cestiune atât de vitală şi de *reală*, la un rĕspuns mai binevoitor. Cum se face însă, că acum când cerem *fapte*, „Gazeta" în loc de a rĕspunde *în merit*, se mărginesce la nesce observări de natură cu totul secundară?

A dóua scrisóre a dluĭ Mocsonyi. — Articolul dluĭ Mocsonyi despre care am făcut amintire în numĕrul trecut, a stîrnit o adevĕrată furtună în tabĕra gazetarilor şoviniştĭ. Din acest prilej dl Mocsonyi, publică în „Budapester Tagblatt" din 26 Septembre un nou articol întitulat „Die Passivität der Romänen".

Estragem şi noi treĭ alineate din remarcabilul articol.

„În fine încă un cuvînt asupra *politiceĭ de împăcare.* Basat pe întregul trecut al activităţii mele, pe cât de nepretensivă, pe atât de modestă, desvoltată pe teren politic, pot să afirm cu îndrăsnélă, că în ţară nu esistă amic mai sincer pentru aplanarea pacínică a luptelor şi frecărilor nóstre naţionale deplorabile, de cum sînt eŭ. Dar ar fi fătărnicie dacă aşĭ asigura pe cineva, că m'aşĭ puté însufleţi şi pentru înfrăţirea magiaro-română, *inscenată în mijlocul nisuinţelor de unificare.*

„E fapt, că naia statuluĭ nostru azĭ merge cu pânzele umflate în o direcţie cu totul contrară şi tocmai înpintenarea pentru

---

Privesce atunci şi tu din patria cerésca asupra institutelor, la cari aĭ servit cu devotamênt, rógăte atunci pentru înflorirea lor. Noi, aĭ tĕi *vechi elevi* şi *dragi tovarĕşi,* cari jalnic suspinând te-am adus la locaşul de rĕpaus, noi:

„Cât vom fi încă purtaţi prin lume
„De valul vieţiĭ, de-al sorţiĭ vînt,
„Vom şopti jalnic dragul tĕŭ nume,
„Ca un adio l'al tĕŭ mormînt!

Dormi în pace!!

„Povestea uneĭ ooróne de oţĕl".

(Continuare.)

Dar sciŭ şi altă vrednicie, care alături cu ascultarca şi cu iscusinţa sînt temelia puteriĭ oştirilor, şi pe care aŭ dovedit-o oşteniĭ nostriĭ, mai ales dorobanţiĭ. Acésta e ţinerea unul la altul.

E adevĕrat că e mai aprópe cămaşa de cât sumanul, şi când eştĭ ajuns la rĕŭ te gândescĭ întâiŭ la tine şi apoĭ la alţiĭ.

Dar să te gândescĭ numai la tine şi te bucuri că tu scapĭ, primejduind pe alţiĭ şi lăsându-i în strîmtóre, asta nu e nicĭ omenesce nicĭ creştinesce.

La Plevniţa s'a întîmplat în ziua lupteĭ celeĭ mari, că un dorobanţ rănit la picior, dar încă în putere să umble schiopotând, a dat în drum de alţiĭ doĭ dorobanţi, cari se luptaŭ cu mórtea. El gândea, că dacă l-ar duce la ambulanţă în grabă, póte şĭ-ar veni ómeniĭ în fire.

Dar din urmă veniaŭ glónţele turcescĭ. Zăbava era cu primejdie, el obosit şi slab, ér başi-buzucii eşiseră din redută ca să omóre pe Românii căduţi pe dél.

Ce s'o mai fi gândit, nu sciŭ. Dar a apucat de gulerul haineĭ pe ceĭ căduţi unul dincóce şi altul dincolo, şi a început să-i tărâe după el. Şi-i şuieraŭ glónţele pe la urechi. El ar fi putut să scape, fugind orĭ tîrîndu-se pe brînci, dar îĭ era de ceĭ doĭ.

În urmă l-a isbit un glonţ şi el căđu mort. Sanitariĭ l-aŭ găsit acolo întins între ceĭ alalţi doĭ, morţi şi eĭ. Şi atâta de tare îşĭ încleştase mânile în haina fărtaţilor în cât nimenĭ n'a fost în stare să i-le deschidă şi aŭ trebuit să taie hainele pe lângă pumniĭ încleştaţi, ca să-l pótă descurca. Şi l-aŭ îngropat aşa, cu pumniĭ strînşi, avênd în fie care pumn câte o bucăţică de haină.

Frumósă mărturie o să aibă eĭ pe ceealaltă lume, în mânile sale. Mărturie despre iubirea de-aprópelui, iubirea soţilor sĕĭ de luptă şi străduinţă de-a sări pentru altul.

Pildă înălţătóre de inimi a fost purtarea dorobanţilor în răsboiŭ, când era vorba să nu se lase unul pe altul la rĕŭ. V'aşĭ puté spune multe întîmplări, cari să stea mărturie în faţa lumiĭ, cât de alipit e Românul cu inima de soţiĭ sĕĭ.

Spuneaŭ doctoriĭ străinĭ, veniţi de prin lume ca să vadă răsboiul, că în viaţa lor n'aŭ să uite pe dorobanţiĭ cari eraŭ aduşi de sanitari la ambulanţe. Care dorobanţ cum intra în cort, se uita întâiŭ împrejur să vadă cine dintre aĭ lor e rănit. Apoĭ începea să întrebe de doctorĭ, cum îĭ merge cu rana lui Ion şi lui Petru şi lui Pavel, că sînt din satul lui şi l-a vĕdut căđênd. Într'un târdiŭ de tot, după ce se plângea şi se tânguia de sórtea tuturor pe câţi îi cunoscea, într'un târdiŭ se gândea şi la sine şi întinđênd piciorul cu osul strivit de o ghiulea, zicea înduioşat: Ĭ-a vedĭ, domnule doctor, ce e cu piciorul meŭ?

Adevĕrat e, că dorobanţiĭ dintr'aceeaşĭ companie eraŭ mai toţi rude între eĭ. Unchiul era alături cu nepotul, naşul umĕr la umĕr cu finul, cumătru lângă cumătru, cumnaţiĭ la la un loc, dincolo la un loc doĭ verĭ, doĭ vecini cu casa în sat, prietini din copilărie şi cunoscuţi cu toţiĭ. Era frumósă óstea dorobanţilor, şi nicăirĭ în oştirile străine nu s'a întîmplat să fie o potrivire aşa de fericită a oştenilor, ca la noi.

Şi e lucru de înţeles, că dorobanţiĭ ţineaŭ unii la alţiĭ mai alt fel de cât oşteniĭ de linie, cari de cele mai multe orĭ eraŭ adunaţi cu furca, pe cum se întîmplă pretutindeni în oştirile de linie, unul fiind de la Rĕsărit şi altul de la Apus.

Cu lacrimile în ochĭ povestea un doctor român, ce a vĕdut el o dată la Griviţa.

Înainte de luptă se tot plângea un dorobanţ cătră altul, mai tînĕr, că a visat rĕŭ de câte va nopţi şi că scie de-a bună samă că va fi ucis la lupta. Cel mai tînĕr îĭ zicea: Nu mai fi copil! făţi suflet şi nu te lua după visuri. Pe timpul lupteĭ s'a întîmplat că un Harap sări cu baioneta spre dorobanţul cel ce-şĭ visase mórtea şi era gata să-l străpungă, dar atunci dorobanţul cel tînĕr s'aruncă spre Harap rĕsturnându-l

o energie mai mare şi pentru un tempo mai repede în direcţia apucată, solicitate din prilejul scrisórei mele, ne dau de nou dovadă, că la o schimbare de direcţie azi nu se mai gândesce nime.

„În ast fel de împrejurări, eu cred, că am făcut un act atât naţional cât şi patriotic, recomandând connaţionalilor mei politica de pacienţă şi perseverenţă, în cadrele stricte ale legalităţii şi sfătuindu-i hotărît, ca să nu arunce de la sine unica şi ultima armă legală — resistenţa pasivă, pe care nimenea nu li-o póte răpi."

Legionarii nostri de la 1848/9. — Sub acest titlu dl Silvestru Moldovan publică în doi numeri consecutivi ai „Tribunei" (201, 202) interesantul registru al luptătorilor, cari au luat parte la lupte şi atacuri în anii viforoşi 1848—9. Registrul acesta, prea interesant, după cum ne spune autorul e numai un fragment din opul, ce e în pregătire. Numitul op va conţinè în monografie scurtă pantheonul bărbaţilor nostri fruntaşi de la 1848.

O nóuă broşură politică. — Făimosul Beksits Gusztáv a dat publicităţii o nóuă scriere şovinistă sub titlul: „Nóuele base ale politicei magiare, în legătură cu capabilitatea de espansiune a rassei magiare şi cu raporturile proprietăţii de pământ". Presentând politica magiarisătóre actuală ca puţin mângâitóre, autorul propune nóue stratageme de a magiarisa cerul şi pământul şi tóte câte sînt . . . .

Propune, ca marii proprietari, să se lapede de latifundiile lor de pe şesuri şi să se mute la periferii; ast fel magiarimea de pe şesuri se va înavuţi, ér naţionalităţile de la „graniţe" vor fi copleşite încetul cu încetul de „capabilitatea de espansiune" a proprietarilor unguri veniţi între ele. Propune mai de parte, ca moşiile eclesiastice, să se schimbe în moşii de arêndă perpetuă etc.

Faţă cu aceste gigantice proecte magiarisătóre, nu trebue să ne pierdem nădejdea, nici să ne facem mult sânge rău, de óre ce nici chiar Ungurii nu îl ieau în serios pe fantantul Don Quixote magiarisător. Étă, de pildă ce scrie „Magyar Hirlap" între altele:

„Şi asta să fie basa politicei celei nóuă dar nu în glumă, ci cu totul serios! Óre se va mai însufleţi cineva pentru aceste planuri a fară de distinsul nostru publicist? Curioşi aşteptăm desfăşurarea lucrurilor. Ca muncă suplementară, póte că ar succede şi expropiarea lunii".

Revistă politică.

Din Patrie. Joi s'a deschis sesiunea de tómnă a parlamentului. Archipatrioţii independentişti şi-au propus, ca deja în prima şedinţă să interpeleze guvernul înaintea ordinei de zi asupra vătămărilor (?), ce le a suferit naţiunea când cu desvălirea monumentului lui Hentzi şi să céră satisfacţie. Alţii apoi vor cere ca parlamentul să trimită delegaţi la serbarea, ce se va aranja în Arad cu ocasiunea aniversării a 50-a de la căderea alor câţi-va honvezi în locul acela.

Austria. Fiind că la conferinţa tuturor partidelor din Reichsrath, ce a conchemato preşedintele parlamentului, Nemţii nu au luat parte, din pricina că ei nu pot întra în nici o pretractare cu cabinetul actual, ministerial Thun care este al treilea în şirul ministerielor cădute pentru ordonanţele de limbă, şi-a dat abzicerea. Monarchul a primit-o, dar până la constituirea nouului cabinet, pe ministrii de mai înainte, i-a lăsat la locul lor.

Acum se fac fel de fel de combinaţiuni cu privire la noul cabinet şi la modul de a deslega nodul gordian din Austria. Mulţi cred că succesorul conteluï Thun va fi prinţul Liechtenstein, alţii speréză un guvern absolutistic, cu care însе nu ar fi indestuliţi nici Nemţii nici Cehi. În cât e pentru împăcarea celor dóue elemente contrare se propune ca mijloc: revocarea ordonanţelor de limbă şi întrarea mai multor Cehi în ministeriul venitoriu. Rĕul e că, Nemţii şi Cehi stau pe lângă punctele lor de vedere, nevoind să concédă nimica.

Anglia. În zilele trecute s'a ţinut în Londra un consiliu de ministrii în cestiunea Transwaalului. Aci, luându-se mai întâi la cunoşcinţă răspunsul presidenteiui din Transwaal, s'a discutat asupra ţinutei, ce va observa-o guvernul anglez faţă de atitudinea Burilor din republica africană. Consiliul a convenit în aceea ca indigenilor din Transwaal să li se pună alte condiţiuni mai grele de cât cele de până aci. Condiţiunile acestea ar fi o specie de ultimat, pe cari fiind-că indigenii le vor răspinge, Anglezii vor şi considera republica de stat inimic. Dar până când Burii ar răspunde la nóuele pretensiuni, Anglezii se pregătesc de luptă. Pentru scopul acesta, au intrat în pertractări cu Portughezii, ca să le dea în arindă sinul Delagoa unde să-şi debarce soldaţii pe cari apoi cu ajutoriul liniei ferate uşor i-ar puté străpune în Transwaal.

Manevrele acestea angleze nu sînt binevĕdute din partea puterilor europene şi în special din partea Franţei, cari în silinţele Anglezilor de a ocupa Transwaalul vĕd începererea planului de a uni Cairo cu estremitatea sudică a Africei prin o serie de colonii angleze, ceea ce ar periclita interesele africane ale celoralalte puteri.

În Anglia însa-şi partidul pacînic ţine mai multe adunări cu ajutoriul cărora cércă să propage idea ca diferinţele dintre Transwaal şi Anglia să se aplaneze pe cale diplomatică. Adunările lor însе sînt turburate din partea partideï răsboinice. Turburările acestea unii cred că ar fi puse la cale de către ministrul colonielor Chamberlain, care fiind pentru răsboiu ar vre să arete înaintea reginei şi a ministrului Salisbury, că răsboiul ce eventual s'ar declara Transwaalului, a fost declarat la voinţa poporului.

Spania. Carliştii au abzis de agitaţiunile şi planurile lor contrare statului, cel puţin aşa s'a esprimat zilele trecute ministrul president Silvela. Causa acesteï schimbări după cum ne spune prim-ministrul spaniol ar fi împrejurarea, că în tabĕra Carliştilor a intrat divergenţă de de părerï cu privire la adoperarea diverselor mijlóce. Asta s'a putut vedé şi din turburările ce s'au fost produs în ţară după răsboiul cu Americanii, când Carliştii n'au făcut nici un paş pentru ajungerea scopului lor. Fiindcă Carliştii s'au fost întărit cu deosebire în Biscaya, unde produceau mai multe neînţelegeri guvernul întrégă provincia a puso sub stare de asediu. Şi dacă îi va succede ca să nimicéscă aci pe adicţii lui Don Carlos, atunci ei pe timp mai îndelungat vor fi impotenţi ca să pótă face cava în contra guvernului, căci atunci ei şi-ar perde relaţiunile cu locuitorii din partea sudică a Franţei, de la cari primiau până acuma sprijin material şi moral, şi la cari aflau asil, de câte ori erau urmăriţi de guvern.

Sêrbia. Procesul intentat în contra radicalilor s'a terminat. Tribunalul militar a adus sentinţa. Pe basa acesteia atentatorul Knezevici e condamnat la mórtte; cinci inşi la 20 ani de prinsóre, opt acusaţi la nóue ani de temniţă, şi alţi opt, între cari şi şeful de odinióră al radicalilor, Pasici, la câte cinci ani. Ceï alalţi acusaţi au fost declaraţi de nevinovaţi.

În aceeaşi zi în care s'a adus sentinţa, Knezevici a fost esecutat, ér Pasici, care înaintea tribunalului a cerut ertare de tóte faptele sale antidinastice, a fost graţiat din partea regelui.

---

pe spate cu o isbitură din patul puscii. Într'aceeaşi clipă însе, el fu isbit cu baioneta de alt Turc în spate de-asupra şelelor, şi cădu fără simţiri.

Când l-au adus la ambulanţe, doctorul vĕdu că bietul dorobanţ e pierdut, şi că mare lucru de va trăi câte va ceasuri. Şi spune doctorul: „Când şi-a deschis ochii, m'a întrebat, trăgêndu-şi sufletul: ce e cu dorobanţul cutare, a murit în luptă orî trăesce? Întreba de cel ce visase că va muri. Eu nu sciam nimic, dar i-am răspuns că e viu şi téfĕr — cu tóte că, după scirile de mai târziu, el era mort pe câmpul de luptă — şi atunci s'a liniştit omul. Eu mor, domnule doctor, zise el, sciu eu bine că mor, dar îmi pare bine că am scăpat de mórte pe bietul om, că era să-l străpungă Harapul! Eu sînt flăcău, el om însurat şi are copii şi era să-i rĕmână copiii pe drumuri. Îmi pare bine că trăiesce, zise flăcăul şi — muri.

El muria, şi se bucura de viaţa altuia, se fericea că a mântuit cu mórtea sa pe altul!

M'am întristat că doctorul nu scia să-mi spue numele acestui dorobanţ. Era din Muscel, atâta scie. Vrednic a fost flăcăul acesta să fie pomenit prin tóte cărţile némului nostru, ca veciuic să-i rĕmâie numele, şi fapta de laudă şi de pildă câţ or vecui Românii pe lume.

Va urma.

În modul acesta partidul radical din Sêrbia este nimicit pentru timp îndelungat. Ex-regele Milan şi-a ajuns scopul, numaĭ cât nu şi-a câştigat şi iubirea Sêrbilor.

Statele Unite. Lipsa scirilor din insulele Filipine ne făcea să credem că dóră resculaţiĭ s'aŭ dat plainicĭ, când de o dată o veste sosită din Washington ne dă de scire, că resculaţiĭ tot maĭ subsistă. Comandantul lor Aquinaldo a trimes zilele trecute un delegat la generalul american, care ĭ-a adus la cunoscinţă, că dacă se învoesce. Aquinaldo va trimite un ofiţer cu care să tracteze despre condiţiunile păcii şi care să-ĭ spună dorinţele indigenilor. Generalul american Otis a si cerut îndrumărĭ de la guvernul sĕŭ din Washingron, dar rĕspunsul ce l'a căpĕtat a fost, că unica condiţie de împăcare este. ca Aquinaldo cu aĭ sĕĭ să se supună fără condiţiĭ, cu atât maĭ vîrtos, că rĕsculaţiĭ póte voesc numaĭ să esploreze situaţia armateĭ americane. În urma acestuĭ rĕspuns indigeniĭ rĕsculaţi vor continua cu atitudinea lor ostilă faţă de noiĭ stăpânĭ.

Corespondinţe.

Sfinţirea Bisericeĭ gr. cat. din Liget, tractul Ciacoveĭ.

20 Sept. 1899.

Rar se întîmplă să pótă cineva asista la o sĕrbătóre, atât de frumósă şi de înălţătóre de suflet, cum este consacrarea uneĭ biserici prin un archiereŭ; şi chiar de aceea ceĭ ce aŭ fericirea de a fi de faţă la un asemenea act solemn păstrézĕ cu dragoste, timp îndelungat amintirea luĭ. Aşa ne vom aduce aminte şi noĭ multă vreme cu bucurie despre maréţa sĕrbătóre a consacrăriĭ bisericeĭ gr. catolice din Liget, comit. Timişuluĭ, întîmplată în 20 Septembre a. c. (sĕrbătórea Maiceĭ Domnuluĭ), prin P. S. S. Dr Demetriŭ Radu Episcopul Lugoşuluĭ.

Poporul din Liget şi jur, care de mult aştepta cu dor sosirea zileĭ în care va puté să vadă sfinţită frumósa biserică şi va avé fericirea de a saluta în mijlocul seŭ pe Ilustrul Archiereŭ, ĭ-a pregătit o primire grandiósă, vrednică de un Archiereŭ, vrednică şi de un popor bun care îşĭ iubesce biserica şi pe maĭ marii eĭ.

Il. Sa însoţit de Reverendisimul Canonic şi secretar *Ioan Boros* şi de capelanul şi diaconul Catedraleĭ *Ioan Ţucu,* a sosit în 19 l. c. — la gara din Jebel la órele 3 p. m. La gară aştepta un numĕr mare de popor de ambe confesiunile in frunte cu preoţiĭ şi membriĭ epitropiilor, ér din partea administraţieĭ era de faţă protopretorele Györfi, care l'a şi salutat maĭ întâĭ în numele comitatuluĭ, apoĭ l'a salutat parochul gr. cat. Romul Ĭorgovicĭ în numele comunităţeĭ bis. gr. cat. şi marele proprietar Vincenţiŭ Pop în al celeĭ gr. or. Il. Sa le-a rĕspuns la toţi treĭ prin scurte dar' pătrunzĕtóre cuvinte.

După primire, aclamat de popor, însoţit de 30 trăsurĭ şi un banderiu de 36 călăreţi îmbrăcaţi în frumosul costum bănăţănesc şi cu caĭ împodobiţi cu covóre frumóse şi cu fiorĭ şi urmat de corul gr. cat. al plugarilor din Varadia s'a îndreptat spre comuna Liget trecênd prin Jebel.

După ½ óră a sosit în capĕtul comuneĭ Liget unde era ridicată o frumósă pórtă triumfală, la care l'a salutat notarinl Galfi în limba magiară şi română. Aprópe de biserică era a dóua pórtă triumfală unde aştepta preoţimea în ornate bisericesc. Aicĭ dânduse jos din trăsură P. S. S. s'a îmbrăcat in mandie şi camilavcă şi în procesiune aŭ mers cu toţiĭ la biserică în uşa căreia Il. Sa a fost întîmpinat prin o frumósă vorbire de către parochul şi adm.protopopesc M. On. *Corneliŭ Teaha,* apoĭ a întrat în biserică şi după o scurtă rugăciune P. S. S. s'a îndreptat spre locuinţa parochială.

La 5 óre p. m. a fost vecernie cu litie, utrenie şi educerea în procesiune a sfintelor móşte, carĭ aveaŭ să fie depuse in piatra altariuluĭ. După serviţiul divin s'a presentat tot clerul districtual şi antistia comunală.

Séra corurile plugarilor gr. cat. din Varadia şi Liget însoţite de mulţime aŭ făcut o frumósă serenadă în onórea Înaltuluĭ óspe.

A dóua zi la 9 óre s'a continuat consacrarea. P. S. S. a pontificat încunjurat de 12 preoţi, şi după s. Evangelie a ţinut o preafrumósă predică numĕrosuluĭ popor, care umplea literalminte frumósa biserică zidită pe spesele fondului religiuneĭ şi al studiilor dar' cu concursul poporuluĭ. Cântările liturgice le-aŭ executat cât sĕ póte de bine corurile pomenite maĭ sus.

La actul cosacrăreĭ, pe lângă un popor numĕros din loc şi jur cu preoţimea districtuală şi câţiva preoţi maĭ din depărtare, aŭ maĭ fost de faţă Szüry Kálmán prefectul domeniuluĭ fondului religiunei ca. representant al patronuluĭ, Kabdebo vicecomitele Timişuluĭ, Mayer Károly deputat dietal, protopretorele Györfi, protopopul gr. or. Pinciu şi alţiĭ onoraţiorĭ românĭ şi străinĭ.

După actul consacrăreĭ s'aŭ presentat ceĭ de maĭ sus şi inteleginţa română din Jebel.

La 1 óră p. m. a fost banchet la care aŭ luat parte vre o 50 persóne. Aŭ toastat P. S. S. pentru Maestatea Sa Împeratul şi regele; parochul local pentru Il. S. Episcopul, representantul patronatuluĭ şi vicecomitele tot pentru Episcopul şi ambilor le-a rĕspuns Rev. Canonic Ioan Boros; Protopopul gr. or. Pinciu pentru bunaînţelegere a ambelor confesiunĭ şi protopopul gr. cat. Nicolae Bolboca pentru aceeaşĭ bunăînţelegere în viaţa practică în care în multe privinţe datorĭ sîntem a merge mână în mână.

La masă a cântat musica din Timişóra.

După prânz la 4 óre, Episcopul cu tótă inteligința a mers de a privit jocul Rugeĭ şi al frumosuluĭ dans naţional „Căluşeriul" jucat cu multă desteritate de către 12 tineri voinicĭ. Apoĭ episcopul a făcut visite pe la inteligenţiĭ şi ţăreniĭ maĭ de frunte din Liget Jebel şi Szilárdháza.

La 10 óre séra a fost concertul ambelor corurĭ maĭ sus pomenite. Programul ales şi bogat a fost esecutat fórte bine. Atât coriştiĭ. carĭ eraŭ toţi plugarĭ, cât şi conducĕtoriĭ lor, meritä laudă. După concert a urmat dansul vesel şi animat până în zorĭ.

În ziua următóre P. S. S. Episcopul s'a depărtat petrecut fiind de 12 trăsurĭ şi banderiŭ de călăreţi până la apropiata gară Saag şi s'a reîntors la reşedinţa sa însoţit de urările tuturor, ca bunul Dzĕŭ să-ĭ lungéscă firul vieţeĭ ca să maĭ pótă îndeplini ast fel de acte solemne carĭ deştéptă, însufleţesc şi mângâe bietul popor, care potem zice că astăzĭ nu maĭ află mângâere decât în biserică.

Praesens.

Adunarea generală a Reuniuniĭ învĕţătorilor archidiecesanĭ.

— *raport special.* —

Pe Vineri în 22 crt. a fost conchiemată la Blaş I adunare generală a Reuniuniĭ învĕţătorilor archidiecesanĭ.

Nu maĭ e de trebuinţă să relevăm importanţa cea mare a ăstor feliŭ de Reuniunĭ special la noi la Românĭ. Poporul nostru nicĭ acum n'a ajuns să cunóscă şi preţuiéscă după adevĕratul sĕŭ merit munca pe care învĕţătoriĭ trĕbue să o desvólte pentru cultura poporuluĭ. Şi trĕbue să aĭ tăria unuĭ adevĕrat învĕţător pentru ca în faţa indiferentismuluĭ ce-ţĭ arată poporul, să aĭ totuşĭ curagiul şi bărbăţia de a lucra pe acest teren şi respective de a te angaja pe cariera învĕţătorescă.

Să ne înţălegem bine. Maĭ de mult — e ceva de obşte cunoscut — întraŭ maĭ ales la preparandie tineriĭ carĭ vedeaŭ, că facultăţile lor spiritualĭ nu le conced să se fericéscă pe alte cariere. Astăzĭ lucrurile s'aŭ schimbat. Acum, partea cea maĭ însĕmnată a celor ce se dedică carieriĭ învĕţătorescĭ o fac acésta fie pentru că sîmt vocaţiune spre acésta, fie pentru că starea materială a părinţilor lor nu le dă mâna să o ducă maĭ departe, fie pentru că după câţĭ va anĭ de scólă sînt aproximativ destul de bine salarisaţi în raport cu stările materiale a le poporuluĭ şi cu priceperea luĭ pentru ast-fel de ocupaţiunĭ. Cu tóte acestea, saŭ chiar pentru aceea şi sporul ce se aştéptă de la învĕţător e maĭ mare ca în trecut. Şi dacă Reuniunile acestea nicĭ n'ar avé altă chemare de cât că încurajiază pe învĕţătorĭ pe acéstă cale anevoiósă, să le dee sfaturĭ, carĭ să le uşureze sarcinile destul de grele şi să le servéscă cu lumina de lipsă în întunerecul în care adese aŭ se orbece, ele ar fi destul de trĕbuincióse. Ce să zicem atunci, când scopul ce ele îl urmăresc e cu mult maĭ feliurit şi maĭ mare însemnătate?

La noĭ Reuniunea învĕţătorilor archidiecesanĭ nu s'a înfiinţat de cât de câţĭ va anĭ. După adunarea de constituire n'a maĭ putut ţiné nicĭ o adunare de óre ce se aştepta resolvirea uneĭ cestiunĭ de mare însĕmnătate pentru învĕţătorĭ: era cestia diurnelor şi a speselor de călĕtorie. Şi dacă acum după doĭ anĭ s'a ţinut întâĭa adunare generală, s'a făcut nu pentru că dóră afacerea acésta ar fi resolvită, ci pentru că s'aŭ lăţit vorbe. că biroul respective comitetul central n'ar lucra nimic.

Am anunţat şi noĭ convocarea acesteĭ adunărĭ şi a vestit'o şi alte foĭ. S'ar fi aşteptat acum ca toţi ceĭ ce eraŭ nedumeriţĭ, toţi ceĭ cu zel şi atragere faţă de reuniune să se presinte şi să lucre împreună cu toţi la ridicarea statuluĭ învĕţătoresc.

Durere! la adunare n'aŭ luat parte de cât un numĕr restrins de membriĭ esternĭ (42), din câte va districte protopopescĭ n'a fost

nicĭ un delegat. Aŭ mai fost de faţă Rev. Dn Canonic *Dr Bunea*, inspect. scol. *Dr Szabo* M., preoţii *Szmigelski* din Sâncel şi *Lita* din Ielod.

Deschidĕnd adunarea preşedintele *George Munteau*, directorul preparandiei, în o vorbire mai lungă arată importanţa şi necesitatea instrucţiunei poporali şi de aci marele rol al învĕţătorilor pentru propunerea culturei.

Notariul II *Nic. Pop*, presintă raportul comitetului central din care estragem următórele date: Reuniunea are 14 membrii fundatori, 450. ordinari şi 88. ajutători, total 552, cari sînt împărţiţi în cele 26 despărţăminte, după tractele protopopeşci. Unde sînt puţine şcóle confesionale s'aŭ contras despărţămintele. Tr. Coşocna nu 's'a constituit încă în despărţĕmînt. Şedinţe a ţinut comitetul central până acum trei, în cari a desbătut principalele afaceri ale Reuniunei, ca buna óră: cestiunea diurnelor, pregătirea regulamentelor de lipsă, edarea „Foii scolastice", convocarea adunării generale ş. a. Despre activitatea despărţĕmintelor raportul se esprimă favorabil, de şi nu spune, că ce aŭ lucrat în special.

Raportul se ĭea spre scire.

Urmézĕ raportul cassarului presentat de *A. P. Bota*, prof. prepar. Din acest raport aflăm că în primi doi ani Reuniunea a putut aduna o avere de aprópe 1000 fl. plus tóte cheltuelile de aranjare. Special cassarul raportézĕ, că de la membrii din despărminte a întrat ca taxe în acesti doi ani suma de fl 729·10 cr. suma e mică, când ne gândim la numĕrul cel mare al învĕţătorilor din archidiecesă şi taxa aşa mică de 2 fl. Dar nĕcasul mai stă şi în aceea că din unele despărţăminte n'aŭ incurs nicĭ un crucer şi încă din despărţĕminte de cele puternice. S'a ales o comisiune de treĭ care să se declare faţă de acest raport.

Ar fi urmat raportul bibliotecarului, dar s'a lăsat, fie pentru că fostul titular s'a depărtat de aci, fie pentru că reuniunea n'are încă nicĭ o carte.

Proectele de regulament pentru adunările generale ale Reuniunii, pentru afacerile interne ale despărţĕmintelor şi a comitetului central, încă s'aŭ dat tóte uneĭ comisiuni de 5. ca să le revadă.

Comitetul central presintă apoi temele pedagogice din cari dóuĕ aŭ să fie tractate în viitórea adunare generală. Se predaŭ şi acestea spre alegere uneĭ comisiuni de 5.

Membrul *Elie Căupean*, învĕţător în Aghirbiciŭ cetesce propunerea presentată la timp referitóre la înfiinţarea unui fond din care să se ajute copiii învĕţătorilor. După o discuţiune mai îndelungată se decide, ca propunerea să se dee spre pertractare comitetului central care la venitórea adunare are să se pronunţe asupra eĭ.

Redactorul *Ioan F. Negruţ* presintă un scurt raport despre „Fóia şcolastică". Darea de samă e destul de tristă, ea arată, că învĕţătorii cari aŭ solicitat aşa de a dese şi cu atâta insistinţă edarea uneĭ foĭ, ca organ pedagogic, acum întârzie cu achitarea abonamentelor. Asupra acesteĭ teme s'a încins o viuă şi îndelungată discuţie. În discuţia acésta aŭ eşit la ivélă 2 curente: unul care îmbrăţişézĕ cu dragoste fóia, conlucră după putere la ridicarea şi susţinerea eĭ şi şi plătesce din al sĕŭ preţul de abonament destul de neînsemnat. Al doilea curent, care ar primi fóia dar ar aştepta ca eĭ să nu jertféscă nimic pentru susţinerea eĭ. S'a hotărît în fine, ca fóia să se edee şi mai de parte şi învĕţătorii abonaţi să grăbéscă a o plăti.

După acestea inspectorul şcol. din comitatul Alba inf. Dr Szabó salută şi din a sa parte adunarea, regretă, că nu póte să-şi esprime românesce aşa bine cum ar dori ceea ce simte, vorbesce decĭ unguresce. Spune, că e pus să inspecţioneze şcolile din acest comitat aprópe întreg românesc. Şi nu şi-ar împlini conscienţios, cum vre el, chemarea sa, dacă ar negriji de şcolile românescĭ. Să i se crédă, că el păstrézĕ faţă de învĕţători cea mai sinceră dragoste şi alipire, şi tot de una e gata cu cea mai mare prevenire a da mână de ajutor învĕţătorilor, ori de câte ori acestia se adreséză la el. Şi mai mult, îi rógă chiar, să se adreseze la el tot de una de câte ori aŭ ceva. După însă-şi chemarea sa, el nu vre să se pună în conflict cu nicĭ o confesiune cu nicĭ o naţionalitate ci doresce sincer şi lucră şi din a sa parte cu tóte puterile pentru luminarea şi învĕţarea poporului.

Vorbirea acésta a fost viŭ aclamată de ceĭ presenţi.

În legătură presidiul recomándă cartea dlui Szabó despre datorinţele şi drepturile învĕţătorilor şi spune, că dl autor a luat dispoziţii ca ea să se prelucre şi în românesce.

Închidĕndu-se şedinţa I. a urmat masă comună la „Univers" unde s'aŭ rostit şi câte va toaste.

După amézĭ a urmat şedinţa II. care s'a ocupat mai ales cu referadele comisiunilor alese înainte de amézĭ.

Comisiunea pentru raportul cassarului, prin referentul sĕŭ *Ioan Marian* propune aprobarea ratiunilor şi darea absolutoriului. Asemenea apróbă cu micĭ modificărĭ cele treĭ regulamente şi se decide tipărirea lor pe spesele reuniunii. Dintre temele pedagogice se aleg aceste treĭ: 1) *Mijlócele prin carĭ s'ar puté atrage poporul la şcólă*, 2) *Cum îşi póte câştiga şi susţiné învĕţătoriul autoritatea?* şi a 3) *Cum să educăm în spirit religios?* Modul cum are să se facă concursul, condiţiunile ş. c. se lasă biroului. În legătură membrul *Negruţ* propune ca cea mai bună temă să fie premiată cu 20, a dóua cu 15 şi a treia cu 10 coróne.

Se alege apoi de bibliotecar prof. *Ioan Raţiŭ* şi se încredinţézĕ biroul cu înfiinţarea bibliotecei atât de necesare.

Şi de data acésta vine pe tapet cestiunea diurnelor şi a speselor de călĕtorie la adunările generale şi se lasă comitetului central să facă paşii de lipsa la Preaven. Consistoriŭ rugându-se pentru terminarea acesteĭ cestiunĭ de mare însĕmnătate pentru învĕţătorĭ.

Ar fi bine ca şi până la finalisarea cestiunii acesteia, pentru adunările generale să se facă învĕţătorilor tóte înlesnirile posibile, esoperându-se bilete de jumĕtate pe căile ferate, cum se face la alte societăţi şi reuniuni, ér aci în Blaş pregătindu-li-se cuartire pe ziua adunării.

Se mai alege apoi o comisiune de verificare şi se închide adunarea.

Raportor.

Noutăţi.

Sinodul. După informaţiunile ce avem, sinodul se va convoca pe ziua de 21 Novembre n. 1899, şi zilele următóre.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. *Ana Muntean*, măritată Zamă Şofron din Diomal, în semn de pietate către biserica din comuna eĭ natală Gârbova de jos, a dăruit sfinteĭ nóstre biserici un ornat preoţesc, pentru morţi, în preţ de 24 fl. v. a. Asemenea mai multe mueri de aici aŭ colectat 30 fl. v. a. pentru a se picta pe plafonul bisericii celeĭ de noŭ edificate icónele s. Treimi, a Domnului Nostru Isus Christos şi a Preacurateĭ Vergure Maria. Dumnezeŭ să le resplătéscă cu darurile sale cerescĭ. Gârbova de jos la 27 Sept. 1899. *Simion Marcu* paroch gr. cat.

Pentru tricolor. După cum aflăm din „Tribuna", ceĭ nóuĕ tineri din Selişte, carĭ aŭ jucat „călueriul" cu ocasiunea serbărilor „adunării pentru fond de teatru român", sînt citaţi la judecătoria cercuala pe 27 Octobre acusaţi fiind cu „állam elleni kihágás". De sine înţeles, că acusa „állam elleni kihágás" nu póte fi alt ceva, de cât purtarea tricolorului român.

O biserică parochială scumpă. Duminecă trecută s'a sevêrşit sfinţirea bisericeĭ rom.-catolice din Borşod-Mezőkeresztes. Biserica s'a zidit pe spesele canoniculuĭ din Agria Dr Kozma Károly şi a costat 150.000 fl.

Dare de samă. Cu ocasiunea petreceriĭ din Sasarĭ, ce s'a aranjat de către reuniunea învĕţătorilor gr. cat. din A. Diaconatul Sătmaruluĭ, aŭ incurs 233 fl. 60 cr. Din acéstă sumă subtrăgĕndu-se spesele de 213 fl. 9 cr. resultă un venit curat de 20 fl. 60 cr., care s'a şi predat la locul destinaţiunei sale. Tot o dată se aduc sincere mulţămite tuturor acelora, carĭ aŭ sprijinit petrecerea cu concursul lor fie moral, fie material.

Veste despre Andrée. Ziarele din Petersburg vestesc, că acolo s'a prins zilele trecute un porumb. care avea la piciorul stĕng legată o ţiduliţă cu inscripţia: „Le pôle du Nord est découvert. Tout va bien. Andrée" (Polul nordic e descoperit. Totul e bine. Andrée). Ţiduliţa a fost predată căpitanului orăşenesc Kleigelo. Va fi ér vre o glumă?

Cutremur de pămînt. Se telegrafézĕ din Calcutta, că Duminecă nóptea a fost în Bardsiling un puternic cutremur de pămînt urmat de surparea unui deal şi de plóie torenţială. Aprópe 200 de ómeni aŭ fost ucişi parte de surparea pămîntului, parte de eşirea apelor.

Un Român uriaş. Cetim în „Lumina Satelor", că în Bucurescĭ a fost în timpul din urmă un tinĕr cu numele Marin Grecénu în vrîsta de 19 anĭ, care are o înălţime de 2 metri 33 cm. grosimea de peste piept e de 1 m. 41 cm. ér greutatea de 186½ kgr. Hrana sa zilnică constă din 5 kgr. pâne, 3 kgr. friptură, 11 porţii mâncare. Ţĕranul e născut în comuna Gostin, jud. Vlaşca.

Revisuirea procesului lui Isus Nazarinénul. Jidovii din Odessa aŭ ţinut zilele trecute o adunare, în care s'aŭ ocupat în deosebĭ cu cestiunea Dreyfuss. Cu acéstă ocasiune un tinĕr a ţinut un lung discurs, în care a căutat să documenteze, că triumful jidovilor în afacerea revisuireĭ procesului căpitanului Dreyfuss, le impune jidovilor datorinţa irevocabilă de a se gândi serios asupra uneĭ nedrepte sentinţe de mórte pronunţată acum 1866 anĭ şi prin urmare de a revisui procesul lui Isus Nazarinénul. De şi Jidovii ortodoxĭ aŭ combătut vehement pe orator, ideile acestuia aŭ produs atâta însufleţire mai ales în generaţiunea mai tinĕră, în cât la moment s'a constituit o societate specială cu scopul de a se ocupa mai serios cu nóua idee, adoptând numele de „revisionişti" spre deosebire de ceĭ alalţi.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Viața și operile luĭ Andreiŭ Murĕșan.

(Continuare.)

Unde cântă vre un poet cu accente maĭ divine un act de atâta însĕmnătate cum a fost proclamarea libertățiĭ națiuneĭ române? Unde sĕrbătorĭ vre un poet în poesia sa o zi atât de înălțătóre din istoria sa cum a sĕrbătorit Murĕșan ziua de 15 Maiŭ 1848? Nu maĭ e poetul cel vechiŭ aci, nu maĭ grăesce din el Românul apĕsat, amărît și dus până la desperare, ci Românul afirmat de liber în țară liberă, de sine stătător, cu energie străbună în brațele sale vînjóse, cu bucurie nesimțită încă până atunci în sufletul sĕŭ și cu firmă speranță, că în viitor maĭ mult nu va fi robit:

Mărĕță-ĭ serbarea, când frațiĭ de-un sânge,
Se légă între sine prin viŭ jurămînt
A nu lăsa pradă, și nicĭ a se 'nfrânge
Mărirea străbună și dreptul cuvînt.

Aci o rupe poetul cu trecutul plin de suferințe:

De astăzĭ blăstĕmul contras din vechime,
S'a șters ca și umbra, ca noriĭ prin vînt.

Acéstă zi e culmea, de aci în colo are să rĕsarĕ românimea gloriósă în vechiul eĭ pămînt.

De aci în colo poetul cântă libertatea, inima sa e plină de speranță, care-l nutrescе și înflăcărézĕ, de aci înainte pe lira sa numaĭ libertatea află acorduri sonóre.

Bărnuț cu oratoria sa, Murĕșan cu lira sa farmecătóre, inspiră curaj în miĭ și miĭ de „bĕtrânĭ, bărbațiĭ, junĭ, tinerĭ, din munțiĭ și din câmpiĭ“, ca să se lupte pentru depunerea jugulŭi sclavieĭ, ce secolĭ de a rîndul l-aŭ purtat; îĭ îndémnă la luptă în locul glorios pentru libertate și îndependență.

„Deștéptă-te Române! din somnul cel de mórte“, — resună versul poetuluĭ în divina sa inspirațiune, și rĕsunetul sĕŭ puternic străbate munțiĭ și văĭ, ajunge până în cele maĭ îndepărtate colțurĭ locuite de Românĭ, chemând pe mic și mare la o nóuă viață:

Acum orĭ nicĭ o dată croesce-țĭ altă sórte,
La carea să se 'nchine și cruduĭ tĕĭ dușmanĭ!

„Cum e timpul, așa e și poetul — zice Aron Densușan, — el nu maĭ desperézĕ. Inima luĭ s'aprinde la sunetul tocsinuluĭ; pune la o parte lira cu tonurile eĭ une orĭ blânde, melancolice, alte orĭ aspre și discordante, ĭea buciumul și strigă: Deștéptă-te Române! Desperațiunea dispare și speranța începe a lumina și a încălzi, a înălța inimile.“ [1])

E vorbă de Resunet!

El este cântecul nostru național, care îl cunóscem cu toțiĭ; care ne entusiasmézĕ pe toțĭ; care îl cântăm cu aceea-și însuflețire, cu care Franceziĭ cântă Marseileza, saŭ Germâniĭ Paza Rinuluĭ.

În strofa 1-ă aflăm o apostrofare scurtă, dar energică, emoționătóre și poetică, deșteptarea Românuluĭ:

Deștéptă-te Române din somnul cel de mórte,
În care te adîncirĕ barbariĭ de tiranĭ.

Căcĭ a sosit timpul așteptat, timpul libĕrtățiĭ, când Românul trebue să se foloséscă de ocasiune și să-și croéscă altă sórte, „la carea să se închine și cruduĭ sĕĭ dușmanĭ“.

Apoĭ pentru ca cu atât maĭ mare să fie însuflețirea Românilor, în strofa a 2-a le reamintesce gloria străbună și originea lor română:

Acum orĭ nicĭ o dată, să dăm dovedĭ la lume,
Că 'n âste mânĭ maĭ curge un sânge de Roman,
Și că 'n a nóstre pepturĭ păstrăm cu fală-un nume
Triumfător în lupte, un nume de Traian!

În strofa a 3-a „staŭ ca bradiĭ 'n munte voînicĭ sute de miĭ“ gata de a întra în luptă.

Un glas eĭ maĭ aștéptă și sar ca lupiĭ 'n stînă,
Bĕtrânĭ, bărbațĭ, junĭ, tinerĭ, din munțĭ și din câmpiĭ.

În a 4-a strofă se continuă ideea:

Viață 'n libertate orĭ mórte strigăm toțĭ!

În a 5-a strofă în fața pismeĭ órbe, a reutățiĭ și a neunireĭ, ce îĭ nimicirĕ pe Românĭ la Milcov și Carpațĭ, pune vîrtutea generațiuneĭ din 1848:

Dar noĭ pĕtrunșĭ la suflet de sfînta libĕrtate
Jurăm, că vom da mâna să fim pururea fraților!

În a 6-a strofă îndémnă să se lupte pentru patrie, carea a rĕmas vĕduvă după Mihaiŭ cel Mare, și carea pretinde ajutor de la fiiĭ sĕĭ, blăstĕmând cu lacrime în ochĭ, pe ceĭ trădătorĭ.

În a 7-a esclamă:

De fulgere să piérĕ, de trăsnet și puciósă,
Orĭ care s'ar retrage din gloriosul loc,
Când patria sa mamă, cu inimă duiósă
Va cere ca să trecem prin sabie și foc!

În a 8-a poetul revócă plăgile fatale ale semiluneĭ și ale cnuteĭ, carea vre să ne despóe de vetrele străbune,

Dar martor ni-e Domnul, că viĭ nu o primim!

În a 9-a, la încercarea cruzilor de a ne răpi limba, rĕspunde din sufletul nostru că „morțĭ numaĭ o dăm!“

În a 10-a îndémnă la unire și la protestare pentru furarea Dunăriĭ:

Românĭ din patru unghiurĭ, acum orĭ nicĭ o dată,
Uniți-vĕ în cuget, uniți-vĕ 'n simțirĭ!
Strigați în lumea largă, că Dunarea-ĭ furată,
Prin intrigă și silă, viclene uneltirĭ!

În a 11-a apostrofézĕ preoțimea, să se pună în fruntea poporuluĭ:

Preoțĭ, cu crucea 'n frunte, căcĭ óstea e creștină,
Devisa-ĭ libertate și scopul eĭ prea sfînt!

Ér noĭ

Murim maĭ bine 'n lupte cu glorie deplină,
De cât să fim sclavĭ éră-și în vechiul nost pămînt!

E imposibil a descrie sentimentele entusiastice și ideile înălțătóre din acest Resunet, care te farmecă de tot cu sublimitatea puterilor sale și te înalță din sfera de tóte zilele cătră ceriŭ, în regiunĭ necunoscute, unde tóte-s drepte și curate ca însе-și razele sórelui.

Étă cum se esprimă doĭ scriitorĭ distinșĭ aĭ nostri despre acest Resunet:

„Programa națională, testamentul sfînt al apostolilor nostri și evangelia națională s'a scris cu litere de aur în Resunet cântat de națiunea întrégă.“ — zice Ĭosif Vulcan. — „Cetiți acele cuvinte sacre — continuă el, — și veți admira în acele pe filosoful escelinte, pe diplomatul mare, pe sacerdotele altaruluĭ sfînt al libertățiĭ și maĭ pe sus de tóte, pe geniul deșteptătór și mângăitor al națiuneĭ amorțite sub sclăvia îndelungată, ... tóte cuvintele acele esprimă înțelepciune adêncă, patriotism curat, amor sacru și deștéptă credință într'un viitor fericit și glorios.“ [1])

„Acest admirabil și neasemĕnat cântec zice Aron Densușan, — în un cadru rĕstrîns împreună tot, ce a esistat mare în bine și în rĕŭ, în fericire și în nefericire, în viața nóstră; toți Româniĭ, tóte credințele și aspirațiunile lor, plângerile sorțiĭ lor, ca și resunetele de eroism, blăstĕmul tiraniеĭ, ca și numaĭ îndumnezeirea libertățiĭ sînt descrise cu atâta strălucire, cu atâta vigóre și sbor, în cât se pare, că la creațiunea acestuĭ cântec serafimiĭ ĭ-aŭ dat poetuluĭ condeiul din aripa lor de foc. — În acest cântec este revĕrsat un spirit biblic, o gravitate profetică. Aicĭ nu maĭ vorbesce poetul acela, care ne cértă blând pentru trecut și care ne strigă să ne deșteptăm, să ne ridicăm din patru unghiurĭ și să ne unim în cuget și în simțirĭ; nu, el numaĭ este poet, după înțelesul de azĭ, el este un trimis al Provedințiĭ. Nimic nu se află în acest cântec, ce ar fi de prisos orĭ de a dóua mână. Orĭ ce cuvînt este o schintee, orĭ ce espresiune un torente electric. Dacă mĭ-ar fi permis a mĕ servi de o imagine parabolică, așĭ zice că acest cântec este un corp, în care totul este cap și inimă și prin urmare nu poți înstrăina nimic fără să distrugĭ totul.“ [2])

(Va urma.)

Prof. Ĭoan Rațiu.

Christos orĭ Muhamed.

Istorisire de călătorie
de
Carol May.

(Continuare.)

Acum mĕ îndreptaĭ de-a dreptul cătră Moslim întrebându-l, cum îl chĕmă. Îmbrăcămintèa luĭ consta din cămașe, ciórecĭ și peptariŭ; tóte cele alalte le perduse în furtună pe vremea naufragiuluĭ; piciórele îĭ eraŭ góle și capul luĭ cel tuns era descoperit, și așa Moslimiĭ nu se arată înaintea niměnuia. El cu tóte acestea se aședase pe bancă alături cu noĭ și-și luase o ținută, ca și cum el ar fi stăpânul năiĭ nóstre. Îmĭ căută, să-mĭ repetesc întrebarea și numaĭ acuma îmĭ rĕspunse:

„E dóră la Francĭ obiceiŭ, să scriricéscă pe loc numele óspeluĭ? Cât de mult lipsesce creștinilor curtenia!“

„Eŭ rostisem întrebarea în chipul cel maĭ curtenet. Legea m'a silit, să o rostesc. Tóte

[1]) Ar. Densușan: Cercetărĭ Literare; vol. I. pag. 129.

[1]) Ĭos. Vulcan: Panteonul Român; pag. 14.

[2]) Aron Densușan: Cercetărĭ Literare; vol. I. pag. 131.

cele ce se întîmplă pe nae, ai, să se scrie în cărţile năii."

„În dată?"

„Da."

„Şi numele meŭ?"

„A bună samă."

„Scrie dar Ibrahim."

„Şi încă cum?"

„Alt ceva nimica."

„Posiţia şi patria ta?"

„Eŭ trăesc din proprietatea mea şi locuesc în Tunis."

„Asta va fi de ajuns."

„Aşa dară de acum înainte dă-mi pace!"

Asta o zise în chip aspru şi fórte refusătoriŭ. Eŭ continuăi în chip liniştit:

„Bunătatea ta îmi va permite, să mai cer o deslușire. Tu ai fost în Marseille?"

„Da."

„Cercetat-ai acolo grădina zoologică?"

„Nu."

„Nu ai păţit cu luntriţa o nenorocire între castelul If şi între Port de la Joliette?"

„Nu sciŭ nimica despre lucrul acesta."

„Dóră nu-ţi aduci a minte nici de aceea, că m'ai vĕdut acolo?"

„Nu te-am vĕdut încă nici o dată; nu te cunosc şi nici nu doresc, să fac cunoscinţa unuĭ creştin."

„Asta să ne-o fi spus mai curênd; atuncia te-am fi lăsat pe vrac."

„Allah îmi va ierta atingerea cu necredincioşii; el e mare, şi Muhamed e profetul luĭ. Dacă mĕ veţi fi dus în Tunis, voiŭ peregrina la sfîntul Keruan, pentru ca să fiŭ érăşi curat."

Keruan saŭ Kairvan e o cetate în Tunis, în carea nu se dă voe nicĭ unuĭ nemuhamedan, să între. Moschea Okba de acolo e cea mai sfîntă în statele Berberilor, şi într'însa e înmormîntat El Vaib, prietinul şi soţul luĭ Muhamed.

Deja voiam, să-l părăsesc, când îmi mai zise:

„Îmi veĭ ceda caiuta şi-mi veĭ da carne, făină, finice şi apă, carĭ nu le-a atins nicĭ un necredincios. Voiŭ, să locuesc osebit, pentru ca să fiŭ scutit de ochii vostri, căci privirile creştinilor spurcă trupul dreptuluĭ."

Aveam óre, să rîd de omul acesta, orĭ dóră să-l fac, să simţéscă încă o dată mâna mea? Nicĭ una, nicĭ alta. Spre a rîde eram cu mult prea iritat, éră mâna mi-o preţuiam cu mult mai tare, de cât să-l bat cu ea. De aceea îĭ rĕspunseĭ în chip fórte prietinos:

„De cum va nu veĭ, să te aruncăm în mare, îndestulesce-te cu locul, pe care şedĭ acuma. Dóră însu-ţi ţi-l aĭ ales. Mâncarea şi beutura o veĭ primi dimpreună cu matrosiĭ, cărora aĭ, să le mulţămescĭ, că mai trăescĭ. Cel scăpat nu are, să se socotéscă de mai bun şi mai înalt, de cum este acela, care l-a scăpat."

Când auḑi acestea, îĭ flăcărară ochiĭ, şi ca şi cum aşĭ fi fost un câne, îmi strigă:

„Cine m'a scăpat? Spune mi-o! Când atîrnam preste ape, am strigat: Sa'id'ni ia nebi, ia Muhamed![1]) Atuncia v'a trimis pe voĭ, pentru ca să vĕ împărtăşéscă graţia de a-mi întinde mâna."

„De ce nu ţi-a trimis Moslimĭ?"

„Pentru că nu aŭ fost Moslimĭ în apropiare."

„Ast fel Isusul nostru, pe carele l-aĭ hulit, e mai puternic de cât el, căcĭ Isus ne-a adus în apropiarea vóstră. Am gătat-o împreună şi sper, că pentru tot de una?"

„Încă nu. Tu te duci la Tunis, şi eŭ locuesc acolo. Ne mai întîlnim! Éră acuma îmi veĭ da óre ce, cu ce să-mi coper goliciunea capuluĭ şi a piciórelor."

Omul acesta era chiar sfruntat. Cu aceea-şi rĕsuflare, cu care mĕ vătĕma şi mĕ amenința, cu aceea-şi rĕsuflare cerea serviţiĭ prietinescĭ şi încă în ce ton! De aceea îĭ resolviĭ cererea zicêndu-i:

„Asta nu poţ, să o fac, de óre ce aĭ susţinut, că te spurcă, orĭ ce vine din mâna vre unuĭ creştin."

„Veĭ dóră, să debarc în Tunis cu capul descoperit?"

„Nu. Îţi voiŭ fi milostiv şi voiŭ respecta credinţa ta, carea te opresce, să areţi altora capul descoperit. Veĭ primi o învĕlitóre, étă asta, ea e dóră proprietatea ta."

Vĕḑusem, că Turnerstick poruncise, să se aducă burnusul cel alb. Acesta îi dăduĭ Moslimuluĭ. El îl luă, fără ca să schimbe vre o trăsătură a feţeĭ sale, şi zise:

„Asta e haina unuĭ credincios, îmi e permis, să o primesc. Încălţăminte îmi va împrumuta unul din ceştĭ doĭ matrosĭ. Dară sufletul tĕŭ şi viaţa ta fie ca fumul de foc, care se perde, fără ca să se mai întórcă!"

Căpitanul o păţi în tocmai ca şi mine. Dacă îĭ tradusei tóte, cele ce grăiserăm, el nu sciu, ce să facă, să arunce pe omul acesta în mare, orĭ numai să rîdă de el. Era pe deplin învoit cu tóte cele ce hotărîsem eŭ. Mişeluluĭ sfruntat îĭ căută, să renunțe la caiută; dară el nu ceru nicĭ mâncare nicĭ beutură. Rupse burnusul şi o jumătate a luĭ şi-o înfăşură în jurul capuluĭ. Piciórele şi-le vîrî în încălţămintele, carĭ le împrumută de la unul din ceĭ doĭ matrosĭ. Ele eraŭ scălciate şi abia puteaŭ, să se numéscă măcar pantofĭ. Aşa şedea el oblu şi nemişcat pe locul sĕŭ şi privia ţîntă în depărtare, la părere nepăsătoriŭ de tóte, cele ce se întîmplaŭ în jur de el.

Din clipa, în care scăpaţiĭ sosiseră pe naea nóstră, noĭ călătoriserăm din noŭ cu tóte vîntrelele întinse. În dată după méză zi încunjurarăm promontoriul Sihdi Ali, şi cu puţin înainte de sară trecuserăm deja pe lângă Cap Carthago şi ne vĕḑurăm înaintea portuluĭ de Goletta, carea e suburbiul Tunisuluĭ. Cu puţin după aceea aruncarăm anghira în portul comercial de Tunis, carele se află în laturea de méză zi a portuluĭ de răsboiŭ. Acum se mişcă Moslimul întâia dată. El veni la Turnerstick şi la mine, şi arĕtând spre ceĭ doĭ matrosĭ porunci:

„Veţi merge în dată cu ómeniĭ aceştia la consulul vostru şi veţi adeveri, că brigga a suferit naufragiŭ si a perit! Consulul va subscrie documentul."

Acum îĭ puseĭ mâna pe umerĭ şi-ĭ ziseĭ:

„Şi ce veĭ face tu într'aceea?"

„Voiŭ debarca."

„Socotescĭ, că-ţi vom da voe, să o facĭ?"

„Că-mi veţi da voe? Voĭ nu aveţi, să-mi daţi voe spre nimica şi să-mi opriţi nimica. Voĭ sînteţi aci străinĭ, şi eŭ sînt stăpânul."

„Întors! Tu te afli pe naea acésta; tu eştĭ străin, şi noĭ sîntem stăpânii. Avem dreptul cel mai deplin, să te deţinem aci ca pe un ucigaş, până când consuliĭ nostri vor fi luat mĕsurile sale. Orĭ dóră încă şi acuma eştĭ aşa de laş, să negĭ, că aĭ puşcat asupra mea?"

Un suris nespus de falnic şi sumeţ lunecă preste faţa luĭ, în vreme ce îmi rĕspunse:

„Eŭ laş? Vermilor! Da, eŭ am puşcat asupra ta şi o voiŭ face din noŭ, dacă veĭ îndrăzni, să daĭ faţă cu mine. Acuma deţine-mĕ! Îţi spun, că am numai, să-mi înalţ glasul, şi vor grăbi aci o sută de ómeni, ca să mĕ petrécă de aci între onorurĭ. Încă nu sciĭ, cine sînt, şi vaĭ ţie, când mĕ veĭ cunósce!"

„Auleo! Eŭ te cunosc. În dată am sciut, că nu mi-aĭ spus adevĕrata ta posiţie şi adevĕratul tĕŭ nume. Fiĭ, orĭ cine aĭ voi, noĭ nu ne temem de tine. Dacă am voi, să te deţinem, suta ta de ómeni nu ar puté, să ne împedece. Noĭ am avut alt fel de ómeni înaintea nóstră şi le-am însuflat respect. Dară noĭ sîntem creştinĭ, şi credinţa nóstră ne poruncesce, să facem bine chiar şi vrăşmaşilor nostri. De aceea vom să-ţi ĭertăm atentatul şi să te lăsăm, să mergĭ în pace. Poţi, să te ducĭ!"

„Da, sînteţi creştinĭ." rîse el hulitoriŭ, „creştinĭ, carĭ se rógă pentru un om, numai după ce l-a sfăşiat pantera. Învĕţătura vóstră e vrednică de rîs, şi credinţa vóstră e deşértă. Preoţii vostri vestesc neadevĕrul, şi voĭ credeţi, ceea ce vĕ spun eŭ. Vĕ despreţuesc şi vĕ voiŭ strivi cu piciórele, dacă veţi îndrăzni, să mai daţi faţă cu mine!"

Înălţând drépta ca spre jurămînt debarcă rostind amenințarea acésta. —

III.

Tempora mutantur, et homines populique mutantur in illis. Adevĕrul acesteĭ sentenţe îl recunósce omul, în dată ce-şi pune piciorul pe pămîntul Africeĭ de méză nópte. Încă nu a trecut multă vreme, de când popórĕle marinare ale Europeĭ trĕmuraŭ încă de felucele pirate ale statelor Berberilor. Pe civiĭ naţiunilor civilisate îĭ despoiaŭ şi-i ucideaŭ orĭ îĭ duceaŭ fără leac de milă în sclăvie pe viaţă. Pe atuncia nu esista alt ajutoriŭ a fară de al rĕscumpĕrariĭ cu sume fórte marĭ de banĭ. Pe atuncia semiluna se opunea crucii, şi beiul saŭ deiul uneĭ ţĕrişóre de piraţi îşi bătea joc de principiĭ şi regiĭ puternicĭ, carĭ scoteaŭ din pământ oştirĭ, pentru ca — să se răsboéscă unul asupra altuia.

Cât de mult s'aŭ schimbat lucrurile acestea după un timp aşa de scurt! Marocul bolesce de bólă uscată. Depre Tripolis nicĭ nu se grăesce. Din Algeria aŭ scos draciĭ cu fum de prav de puşcă, şi Franţa şi-a pus acum mâna şi pe Tunis. Acolo înaintéză civilisaţia franceză cu paşĭ uriaşĭ. Dóră aŭ aşeḑat deja şi şine de fer, aşa că fluerătura locomotiveĭ întrerupe pe mueddin, când de pe înaltul minareh chémă pe credincioşi la rugăciune.

Şi Tunisul cu tóte acestea e încă şi acuma mai oriental de cât Algeria şi chiar şi de cât Cahira. Asta o bagĭ de samă, numai după ce aĭ pătruns în lăuntrul cetăţii.

[1]) Scapă-mĕ, o profetule, o Muhamed!

înaintea cetății, la port, pe călătoriŭ îl primesc mai întâiŭ oficialiĭ de dogană, carĭ nu sînt prea severĭ. ci la vederea unuĭ orĭ câtor va francĭ nu pot, să nu se lase a se cuprinde de o emoțiune umană. Europénul grijéscă-se apoĭ de hamalĭ. carĭ daŭ năvală asupra luĭ și asupra bagajuluĭ luĭ, și pórte grije. să ajungă cât maĭ iute în Hotel de Orient orĭ în Hotel de France. Acolo adevĕrat că a rare orĭ află mâncare bună și pat curat. dară primesce orĭ când deslușire binevoitóre, dacă scie. ce însamnă în Orient cuvîntul bacșiș.

(Va urma.)

Economie.

Esposiție de vite în Sibiŭ.

Comitetul central al „Reuniuneĭ române de agricultură din comitatul Sibiŭ“ în ședința sa ultimă a luat între altele următórele hotărîrĭ: *Esposiția de vite de prăsilă* anuală, împreunată cu distribuire de premiĭ în banĭ, care este a 10-a. ce reuniunea o aranjéză, se va ținé în Sibiŭ în una din zilele din urmă ale lunei Octombrie n. a. c. Vor fi admise vitele (bovine și oĭ) locuitorilor din comunele Sibiŭ. Turnișor, Cristian, Rĕșinar, Poplaca, Bungard, Șura-mare, Slimnic. Mohu. Guștericța, Gurarîuluĭ, Orlat, Sadu, Șura-mică și Veștem.

Esposițiile de póme în Sibiŭ.

Tot în Sibiŭ se va aranja eam pe la mijlocul lunei Octombrie n. a. c. o *esposiție de póme,* struguri și derivatele lor. Acéstă esposiție este a 3-a, ce reuniunea o aranjéză (prima a fost în Sĕliște. a 2-a în Sebeșul-săsesc). Ca esponenți pot lua parte, a fară de membriĭ reuniuniĭ, locuitoriĭ din întreg comitatul Sibiŭ. Pot fi esp use: mere, pere, gutuĭ, prune, perseci, nucĭ, alune. castane, migdale, córne, struguri; derivate din póme și struguri (must. vin, rachiŭ. oțĕt, oleiŭ, póme uscate, lictar, compot, dulcéță ș. c. l.), apoĭ unelte, întocmirĭ, modele etc. din raionul pomăritului. Între esponenți se vor distribui premiĭ în banĭ și diplome de recunoscință.

Bibliografie.

A apărut:

Henry Bolo: **Tragedia Calvarului** tradusă de membriĭ societății de lectură „Inocențiŭ Micu Clain“ a teologilor din Blaș. Edit. societății, pag. 287, prețul 2 coróne. Harniciĭ nostri teologĭ ér aŭ înmulțit literatura românéscă cu o broșură fórte prețiósă. „Tragedia calvaruluĭ“ e o carte, ce te emoționéză până la lacrimi prin descrierea celuĭ maĭ celebru capitul din viața luĭ Isus. Ea începe cu cina cea de taĭnă și înșiră pe rînd tóte sbuciumările de carĭ a fost cuprins Dumnezeŭ-Omul până ce s'a sevârșit măréța scenă finală din opera rĕscumpĕrării. Cartea acésta, pentru care trebue să fim fórte recunoscĕtorĭ clericilor blășenĭ, n'are de cât patru părți: Preludiul. Agonia. Crisa și Mórtea. E o adevĕrată tragedie, dar o tragedie sfîntă, în care rolul principal îl jócă Dumnezeŭ. Ca și în o măiéstră operă de artă autorul lasă să urmeze una după cealaltă scenele cele maĭ emoționătóre, carĭ te fac să tremurĭ de nerăbdare pentru apropiatul sfârșit. Și de aĭ avé în peptu-ți inimă păgână, încă va trebui să te înduioșezĭ când cetescĭ. „durerile cele maĭ crêncene“ pe carĭ le-a suferit eroul acesteĭ tragediĭ sfinte.

Traducerea nu e maĭ pe jos de cuprins. Limba e fórte frumósă: e cea din sfintele cărți. Citând a dese din biblia luĭ Clain, traducĕtoriĭ aŭ împrumutat stilul vechilor scripturĭ.

De partea technică nu avem de zis de cât ér cuvinte de laudă. Esecutarea tipografică și broșarea în stil franțozesc satisfac celor maĭ esagerate pretensiunĭ și fac multă laudă „Tipografieĭ“ din Sibiŭ.

Terminând ne ținem de cea maĭ plăcută datorință a recomanda cartea acésta tuturor acelor, ce doresc o lectură bună și frumósă, un graiŭ curat românesc.

A.

Vas. Goldiș: **Geografia,** pentru școlile poporalĭ, partea I. prețul 35 cr., editura librărieĭ Ciurcu Brașov, cu maĭ multe harte și ilustrațiĭ.

Tot acolo a apărut și **Constituția Patrieĭ,** acum deja în ediț. II. cu prețul de 20 cr., carea a fost aprobată de In. Ministeriŭ de culte ca manual ce se póte folosi în școlile poporalĭ.

„Revista ilustrată“ anul II, broș. 9. sub redacția luĭ Ioan Baciŭ, cu un cuprins variat, interesant și provĕdut cu multe ilustrațiĭ frumóse. Se póte procura la redacție în Șoimuș (Nagy Sajó) abonându-se cu 6 fl. anual.

„Amicul progresului român“ Nro 9. cu următorul cuprins: Domnul Tache Ionescu și activitatea sa. -- Focul. — Cărăbușul. — Aptitudinile profesionale cerute de la un bun agricultor. — Când se strică laptele vacilor? Pentru a se obținé cel mult lapte posibil. — Biblica. — Benincasaua. — Conservarea cărnurilor prin Formol. — Mijloc de a recunósce mierea falsificată. — Îngrijirea vaselor de vin. — Raporturile dintre Agricultură și Industrie. — Un noŭ lĕc contra febreĭ aftóse. — Răsboiul „Romania“. — Igiena Populara. — Consiliĭ practice. — Neurastenia. -- Varietăți Sciințifice. — Bibliografie. — Paginĭ alese: Subt Nuc. Nuvelă. — Unde aŭ ajuns. Nuvelă. — Memoriile unuĭ mort viŭ, Nuvelă. — Paricidul, (Roman criminal).

A apărut și se află de vîndare la **Tipografia seminarială din Blaș:**

Sfînta și Dumnezeésca
EVANGELIE
a Domnului și Dumnezeului nostru Isus Christos

revĕdută după originalul grecesc și acum întâia dată tipărită cu litere străbune în zilele preaînălțatuluĭ Împĕrat al Austrieĭ și Rege Apostolic al Ungarieĭ Francisc Iosif I. cu binecuvîntarea Preasfințituluĭ nostru Archiepiscop și Mitropolit de Alba Iulia și Făgăraș Dr Victor Mihályi de Apșa.

Blaș 1900.

De la sfînta Unire 200.

Evangelia e tipărită în format folio, pe hârtie de pergament albă și consistentă, cu litere marĭ nóuĕ, cu cadru duplu: negru și roșu, și cu titliĭ și litere inițialĭ ér-șĭ roșiĭ, e de o esecutare tipografică escelentă. Se estinde pe 40 cóle 323 paginĭ.

Pagina titulară are un cadru artistic, în celea patru colțuri cu simbolele evangeliștilor: înger, vultur. leŭ și boŭ. De asupra, în mijloc e chipul Mântuitoriului ca învĕțător, avênd în mână cartea, ér de desupt e pecetea metropoliei.

La începutul fie căreĭ Evangeliĭ, stă chipul Evangelistuluĭ pe hârtie grósă satinată. viața luĭ și indicele după capete, arĕtându-se fie care cap când se cetesce, în ce zi și la ce pagină?

Sfârșindu-se evangeliile de peste an, urméză evangeliile de diminéță ale învieriĭ, a sĕrbătorilor nemișcătóre de peste an, ale sfinților, la ocasiuni diferite, la sf. Ungere, sf. Botez și sfințirea apeĭ.

Urméză apoĭ un tipic amĕnunțit despre aceea. când se începe și când se gată fie care Evangelist. evangelia cananeneĭ. din sĕptĕmâna botezuluĭ și apoĭ schimbarea evangeliilor după ziua în care cad ss. Pascĭ ș. a.

Ca limbă, nu lasă nimic de dorit, ținêndu-se cont de progresele și desvoltarea limbiĭ literare românescĭ, de vechile texte. și de aceea, ca să fie pe înțelesul poporuluĭ.

O recomandăm cu tótă căldură spre a fi cumpĕrată pentru tóte bisericile Provinției nóstre mitropolitane.

„Istoria diecesei gr. cat. de Oradea-mare“ de Dr Ioan Ardeleanu. partea I și II-a se află spre vîndare la auctorul. Oradea-mare. Nagy-magyar uteza gör. kath. elemi iskola. Partea I. 80 cr., partea II. 60 cr., ambele 1 fl. 40 cr., 10 cr. porto, pentru teologĭ și învĕțătorĭ saŭ pedagogĭ cu 1 fl. 10 cr. ambele părți.

Posta Redacțiunii. *„Delavale“.* Nu se póte. E din cale a fară prea personală. — On. *Ioan Pop.* Binevoiți a vĕ adresa cu rectificarea la ziarul unde ați fost atăcat, noĭ nu avem loc pentru ast feliŭ de polemiĭ.

Editor și redactor respundĕtor:

Dr Vasile Suciu.

(45) 1—3

Concurs.

La școla comunală gr. cat. din *Iancahid* (p. u. Nagy-Becskerek, Torontál m.), devenind prin abzicere postul de învĕțător în vacanță, pentru complinirea acesteĭ stațiuni, prin acésta se escrie concurs public, cu termin până la 20 Octombre a. c. st. n.

Emolumentele împreunate cu acest post sînt:

1. Salar anual în rate lunare anticipative: 400 fl.
2. Pentru lemne focalĭ: 20 fl.
3. Paușal scripturistic: 5 fl.
4. 4 stînjinĭ□ de paie în natură cărate a casă.
5. Stolele îndatinate de la nuuțĭ și înmormîntărĭ.
6. Locuință în natură, 2 chiliĭ, cuină, cămară. grajdiŭ și ¼ jugĕr grădină.

Cu acest post sînt împreunate și următórele datorințe și a nume:

a) instruarea elevilor din școla de tóte zilele și de repetiție. Limba de propunere e limba magiară și română în proporțiune egală;

b) în Dumineci și sĕrbătorĭ a ținé strana dréptă;

c) a fară de órele de prelegerĭ a lua parte la înmormîntărĭ;

d) a instrua elevĭĭ în cântările bisericescĕ și profane.

Doritoriĭ de a ocupa acest post vor avé a-și instrui recursele lor. scrise cu mâna proprie în limba magiară și provĕdute cu timbru de 50 cr.. cu următórele documinte:

1. Estras de botez; 2. Absolutoriŭ preparandial și Testimoniŭ de cualificațiune; 3. Atestat comunal despre purtarea-ĭ morală și conduita-ĭ politică; 4. Atestat despre servițul prestat până acum.

Recursele vor fi de a se înainta până la terminul indicat subsemnatuluĭ.

Petru Pop,
preot gr. cat. și președ.
scaun. scol. comun.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul IX. Blaş 7 Octobre 1899. Numĕrul 40.

Sinodul.

O vechiă dorinţă a clerului s'a împlinit.

Cerculara oficiósă de dto 27|15 Septembre Nr. 5360—1899 anunţă convocarea sinodului archidiecesan pe ziua de 22|10 Novembre 1899.

Atât faptul convocării, cât şi însaşi cerculara convocatóre sînt motive de bucurie pentru noi, când scim sosit timpul de a vedé desbătêndu-se cele mai momentuóse cestiuni în cea mai momentuósă representanţă bisericéscă, ce avem.

Între primele puncte cerculara convocatóre amintesce trei, atât de des ventilate în timpul din urmă în colónele foii nóstre.

E vorbă de preparativele pentru anul iubilar ducentenar, de ameliorarea stării materiale a clerului şi de cestiunea autonomiei.

Să lăsăm înse cuvîntul circulărei convocatóre:

„Acuşi se împlinesc 200 de ani, de când parinţii nostri sub înţelépta ocârmuire a nemuritoriului mitropolit Atanasiu I s'au unit cu Sfînta Biserică catolică romană. Se cuvine, ca acum când păşim în ultimul an al centenariului al doilea de la sevêrşirea Sfintei Unirĭ, acest act de cel mai mare moment în viaţa nóstră bisericéscă şi culturală să-l serbăm cu demnitatea cuvenită, întru cât ne permit împrejurările actuale. Ca introducere la serbările ducentenariului Sfintei Unirĭ am aflat în Domnul celebrarea sinodului archidiecesan, ca împreună sfătuindu-ne cu Venerabilul Cler Archidiecesan să aflăm mijlócele şi căile cele mai oportune, pentru ca biserica nóstră sub scutul Provedinţei dumnezeesci şi pe venitor cu succes şi cu frupt să-şi împlinéscă misiunea sa salutară în mijlocul poporului nostru, conducêndu-l la adevĕrata prosperare temporală şi mai vêrtos la limanul fericirei de veci.

„Pe lângă acésta, pe cum cunoscut este Venerabilului Cler, sînt şi alte cestiuni de mare importanţă, a căror resolvire în conţelegere cu Venerabilul Cler archidiecesan nu sufere amînare. Aşa în sensul §-lui 3 din statutele fondului Vancea-n pentru ajutorarea preoţilor deficienţi ai archidieceseĭ avem să determinăm pe o nóuă periodă de 10 ani tacsele solvinde la acest fond şi eventual să deschidem şi alte isvóre spre augmentarea şi asecurarea acestui fond şi pentru casul, când ar fi mai mare de cât în presinte numĕrul preoţilor deficienţi, fără ca să fim siliţi a reduce cuota de carea se bucurau ei.

„Mai de parte ameliorarea stării materiale a clerului de asemenea este o cestiune, a căreĭ urgentă resolvire este cu insistinţă reclamată din tóte părţile; se cade înse, ca însuşi Venerabilul Cler, ca cel mai deaprópe interesat, să cerce spre resolvirea cestiuneĭ o modalitate compatibilă cu demnitatea statului preoţesc şi interesele sfinteĭ nóstre biserici.

„Nu póte rĕmâné clerul nostru indiferent şi fără a-şi da cuvîntul nicĭ în cestiunea autonomieĭ bisericii catolice din Ungaria, organisarea căreia, chiar acum se pertractéză de cătră factorii competenţi.

„Nu insistăm a mai enumĕra şi alte cestiuni grave şi de mare importanţă pentru promovarea intereselor nóstre bisericescĭ-şcolastice şi prosperarea vieţii religioso-morale a poporului nostru, de óre ce Veneratul Cler le cunósce destul de bine, şi va avé ocasiune să se pronunţe asupra lor atât în sinódele districtuale protopopescĭ, carĭ vor premerge sinodului archidiecesan, cât şi în sinodul archidieceseĭ gr.-cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş, pe care prin literele presente îl convocăm la reşedinţa nóstră archiepiscopéscă din Blaş pe ziua de 22|10 Novembre 1899, care zi cade pe Miercuria din XXIII sĕptĕmâna după Rusalie.

„Sîntem adânc convinşi, că prin convocarea acestui sinod archidiecesan împlinim o dorinţă fierbinte

---

Feuilleton.

„Povestea unei cooróne de oţél".

(Fine.)

În răsboiŭ duşmanul ţi-e duşman numai câtă vreme are armă şi se apĕră. În dată ce asvîrle arma şi să dă prins, orĭ după ce-a căḑut rănit şi se luptă cu durerile orĭ póte cu mórtea, trebue să aĭ milă de el, ca de orĭ ce om. Nu e creştinesce să-l batjocorescĭ orĭ să-l omorĭ.

În fierbinţéla mâniei, se întîmplă că soldaţii omóră fără milă pe duşmanii carĭ se daŭ robi şi chiar pe răniţii carĭ se svîrcolesc în ţărînă. Dar mânia e una, şi voinicia e alta."

În răsboiŭ se jócă sórtea cu ómenii, şi se póte ca biruitorul de azĭ să fie biruit mâne. Ér dacă eştĭ rănit, şi în loc de apă duşmanul îţi dă o lovitură cu patul puscĭ, şi în loc să te ajute să te ridicĭ, te străpunge cu sabia, e acésta lucru de om? Ce-ţi doresci să nu ţi se întîmple, să bagĭ de sémă să nu se întîmple nicĭ altuia.

Turcii s'aŭ purtat neomenesce cu noi. Şi-aŭ bătut joc de ceĭ morţi aĭ noştri, mai ales la Plevniţa unde ne-aŭ biruit de treĭ orĭ, rĕmânênd ceĭ răniţi în puterea lor. Aŭ tăiat cu topórĕle pe maiorii Şoiţu şi Nicolae Ion, pe căpitanii Năstase şi Măräcinénu. ér pe câţi soldaţi i-or fi tăiat aşa, după mórte, Dumnezeŭ scie.

Împuşcaŭ în glumă luându-se la întrecere, pe răniţii noştri, carĭ zăceaŭ pe sub redutele lor; trimeteaŭ pe başi-buzucĭ să omóre pe bieţii Români carĭ rĕmâneaŭ pe délurĭ cu glónţele în eĭ, pe ceĭ ciuntiţi de viĭ de ghiulele. Pe ceĭ prinşi îĭ batjocoriaŭ, îĭ omoraŭ de viĭ, îĭ dumicaŭ bucăţi. Pe un oficer rus în Plevna l'aŭ pus să fugă, după ceĭ-aŭ spintecat burta, şi rîdeaŭ cu hohot cum se împiedeca omul în maţele ce-i curgeaŭ din el.

După lupta cea mare aŭ rămas morţii noştri în prejma bătăii puscilor turcescĭ vr'o treĭ sĕptĕmâni. de se umplusе vĕzduhul de miros greŭ şi s'adunaseră corbiĭ munţilor ca un nor pe câmpie. Turcii nu lăsaŭ pe sanitarii nostri să se apropie de redute ca să culégă morţii, şi împuşcaŭ şi în sanitarĭ şi doctorĭ. Pentru acésta ne-am plâns tuturor stăpânirilor, ca să vadă lumea cine sînt Turcii.

De géba a scris Domnitorul nostru lui Osman, să lase pe sanitarĭ s'adune morţii. Osman a rĕspuns, că nu póte, de témă ca nu cum va sanitarii apropiindu-se de redute să-i ispitéscă din ochĭ aşeḑarea şi puterea redutelor.

Numai după ce s'aŭ îmbolnăvit Turcii de miros greŭ şi n'aŭ putut să mai trăiéscă în putrediréa cărnurilor, numai atunci s'a îndurat Osman să ne dea voe să îngropăm morţii.

Asta a fost o pată pe numele cel strălucit al lui Osman. Vitéz om şi cuminte dar la suflet tot păgân.

Turcii se lăudaŭ într'o vreme că aŭ în Plevna vr'o treĭ sute de flăcăĭ de-aĭ noştri prinşi în rĕstimpurĭ. Dar când aŭ întrat oştirile nóstre în Plevna, n'aŭ găsit nicĭ un Român. Se vede că pe toţi îi sfîrşise de zile Osman.

Noĭ am fost cu totul alt fel. În aprinderea mâniei aŭ mai alunecat şi aĭ noştri să-şi piérdă cumpĕtul. Într'o redută la Smârdan flăcăii amărîţi de rĕul ce li-l făcuse focul turcesc, s'aŭ năpustit pe Turcii carĭ îşi asvîrliseră armele şi stăteaŭ în genunchĭ cerênd iertare, şi i-aŭ străpuns cu baionetele. Dar în dată ce şi-aŭ luat séma s'aŭ oprit.

a clerului şi poporului nostru credincios, chiar de aceea nu ne îndoim, că toţi cei îndreptăţiţi şi îndatoraţi se vor înfăţoşa şi vor participa la lucrările sinodului, spre ce prin aceste litere îi invităm şi fraţesce -i rugăm."

Până aicî ne interesézá mai de aprópe cuvintele circularei. Restul e de natură mai intimă administrativă.

Avênd în vedere înse numai cele până aci amintite, cu drept cuvînt multe şi mari speranţe sîntem înreptăţiţi a lega de convocarea sinodului.

Serbarea anului iubilar ducentenar e la tot casul cea mai înaltă dătorinţă de onóre, cel mai frumos vot de evlavie amintirei marelui Atanasiu şi a epocalului act complinit sub dênsul.

Ameliorarea stării materiale a clerului este una dintre cele mai urgente şi mai vitale cestiuni. Sinodul ne pune în perspectivă „o modalitate compatibilă cu demnitatea statului preoţesc şi interesele sfintei nóstre biserici". Compatibilitatea acésta noi am înţelege-o, că de o parte să se eschidă ingerinţa necompetentă ale organelor politice, ér de altă parte, să se facă ceva pentru ameliorarea stărei materiale, căci „demnitatea clerului" nu e „compatibilă" cu sărăcia şi miseria în care se sbate biata nóstră preoţime de la sate.

E o cestiune vitală acésta, de aceea legăm de inima representanţilor, să mediteze asupra ei să consulteze şi mai bine pe soţii lor de acasă, în cât cuvîntul lor din sinod să fie espresiunea fidelă a mulţimii, să fie de valóre permanentă.

Ce privesce cestiunea autonomiei, importanţa ei e cunoscută tuturor, ce ţin la independenţa nóstră bisericéscă — şi póte că în numerii venitori ni se va da ocasie să ne ocupăm cu ea mai de aprópe.

Recomandăm deci deosebitei atenţiuni a clerului cerculara convocătóre, recomandăm tuturor cu durere de ném şi de biserică marile cestiuni, ce se amintesc într'ênsa.

Sinódele tractuale vor fi tot atâtea preludii ale sinodului de la 22|10 Novembre.

Din parte-ne dorim, ca clerul să profite de ocasiunea de a-şi validita *sincer* părerile în aceste adunări premergătóre — ca ziua sinodului să afle ómeni pregătiţi, judecată bine cumpănită, hotărîre bărbătéscă, care nu se mai abate de la calea, ce de bună voie şi-a ales!

Ministrul Hegedüs despre religie. — În adunarea reuniunii protestante din Dobriţin, ministrul de comerciu Hegeüs s'a esprimat cu privire la raportul dintre sciinţă şi religie în modul următor:

„Avem lipsă, ca mai ales în epoca de azi, sciinţa, religiunea şi morala să-şi dea mâna şi să-şi întrebuinţeze puterile la muncă armonică. Sciinţa cea mai înaltă şi moralul înse nu le putem străplânta în popor, de cât cu ajutorul religiunei. Religiunea este o beutură sfîntă provedută cu sancţiunea vieţii presente şi viitóre; chiar şi picurată cu amar, ea rămâne dulce şi isvorul vieţii îndulcite . . . Religiunea are sancţiune. Religiunea, sub egida lui Dumnezeu, introduce în popor învăţăturile evangeliei. Cine vrea să se abată de la aceste învăţături, póte fi învăţat, înse a conduce popóre nu póte, chiar de l-ar conduce, numai spre réu póte fi . . . Cu cărţile învăţaţilor şi cu ajutorul teoriilor lor nu pot fi conduse popórile . . . Mult mai firéscă este evangelia şi mult mai nobilă. Ea ne cere să iubim pe deaprópele nostru, ca pe noi înşi-ne. Dar ce cere şi ce speréză sciinţa fără sancţiune?"

Frumóse cuvinte, dar ce folos, când nu sînt puse în praxă!

„În era nóuă." — Fóia ungurésca „Alkotmány" înşiră o mulţime de casuri fórte caracteristice pentru administraţia ungurésca. Estragem şi noi vre o câte va:

În Ciongrad doi gendarmi aŭ prins pe plugarul Mencser, bănuindu-l pentru furt. Gendarmii l-aŭ legat de o sobă de fer, în care era foc, şi l-aŭ pîrjolit până şi-a perdut consciinţa. Pe urmă l-aŭ stropit cu apă rece, l-aŭ tîrit în timp de nópte până la locuinţa lui. Aicî i-aŭ dat 3 fl. ca se tacă.

Tot acolo proto-pretorele Mateffy la alegerea de primar a adus o asistinţă de 15 gendarmi, şi fiind că cetăţenii nu aŭ voit să alégă pe candidatul guvernului. ei aŭ cerut restituirea primarului suspendat în mod volnic, a chemat gendarmii în sală. Aŭ urmat scene violente, cari aŭ zădărnicit actul alegerii.

În Iasenitza, com. Arva, primarul a prins pe femeea suspiţionată cu furt Maria Bistriţan, care e nebună, şi a bătut-o până a căduţ la pămînt, apoi a închis-o într'o şură, unde diminéţă aŭ aflat-o mórtă. Medicii aŭ constatat, că mai multe cóste i eraŭ rupte.

În Mocia, com. Comornului, notarul şi mai mulţi funcţionari aŭ prins pe un biet ţeran, l-aŭ legat şi l-aŭ bătut până la

---

Sanitarii noştri adunaŭ de pe câmpie tot cu aceeaşi inimă pe Turci ca şi pe Români, şi-i duceaŭ în spate la ambulanţe, îi culcaŭ într'acelaşi pat şi le daŭ aceleaşi mâncări. Doctorii căutaŭ pe Turci ca şi pe Români, şi nici nu le răsăria gândul în cap să facă deosebire între ei şi ai noştri.

Aşa e creştinesce.

Turcii sciaŭ bine ce fac ei cu ai noştri şi s'aşteptaŭ s'o pată tot aşa. Se împotriviaŭ din résputeri să fie duşi de Români la ambulanţe.

După căderea Plevnei pe şesul dintre oraş şi Vid, doctorii nostri găsiră un oficer turc scăldat în sânge, tăvălindu-se de dureri pe zăpadă. Aŭ voit să-l ridice şi să-l ducă la spital, dar oficerul turc se împotrivia şi răcnea par'că ar fi fost dus la înjughiere, şi în gróza lui se prindea cu mâna de zăpadă ca să nu-l ridice ai nostri.

Pe dealul Bucovei, tot într'aceeaşi zi, câţi va oficeri vêdură pe un dorobanţ ţinênd de mânecă pe un Turc trîntit jos. S'apropiară de el, credênd că bate pe Turc.

„Nu-l bat", réspunse dorobanţul, feréscă-mě Dumnezeŭ de păcat! Dimpotrivă, vreaŭ să-l duc cu binele la ambulanţă, că e rănit, şi nu vrea de loc."

Turcul s'a ridicat în genunchi. Era bătrîn de vr'o şase-zeci de ani, cu barba albă peste piept, şi plângea şi ţinea mânile împreunate, rugându-se în limba lui să nu-l omóre. Ai nostri i-aŭ vorbit blând, că dóră va pricepe că nu-i va face nimeni nimica alta de cât binele, şi-i arătaŭ că-i vor lega rana din care curgea sânge. Turcul tremura din tot trupul şi se ruga tot mai văicărîndu-se. Un oficer îi dete o ţigară, semn că Românii nu-i voesc réul; dar Turcul n'a voit să priméscă ţigara.

Şi Românii făceaŭ tot aşa, când cădeaŭ în mânile Turcilor, dar ei sciaŭ la ce se duc. Era alta.

Pe prinşii turci îi aveam în milă şi'n cinste. Cei robiţi la Plevna mulţămiaŭ lui Dumnezeŭ, că aŭ ajuns robii nostri. Oficerii români aŭ dat oficerilor turci loc în corturile lor, steteaŭ de vorbă prietinesce cu ei. Ér dorobanţii împărţiaŭ lemnele de foc, pânea şi tutunul cu soldaţii turci.

Un doctor povestesce o întîmplare frumósă, pe care a vědut-o la Turnu-Măgurele. Prinşii turci eraŭ pe o câmpie, păziţi de dorobanţi şi n'avea voe să trécă peste un anumit loc. Dorobanţii aveaŭ porunca să împusce de-adreptul ori pe cine ar încerca să trécă. Într'o zi un soldat turc a vědut un muc de ţigară arucat dincolo de linie, şi a dat să trécă linia să-l ridice.

Doctorul a înlemnit, sciind că dorobanţul are porunca să tragă. Dar flăcăul nostru în loc să pue pusca la ochi, s'a plecat şi, ridicând un băţ care-i era din întîmplare la picióre, a amenințat cu băţul pe Turc, ca un părinte pe un fiŭ neascultător. Ér Turcul s'a dat îndărăt, înţelegênd amenințarea acésta aşa de blândă şi de omenéscă.

A fără de Turcii prinşi de noi, în luptele de la Rahova şi Smîrdan, ni s'aŭ mai dat vr'o zece mii dintre cei prinşi la Plevna, ér de vr'o trei ori pe atâţia li s'aŭ cuvenit Ruşilor. Prinşii găzduiţi de noi, până după încheiarea păcii aŭ dus'o aşa de bine, în cât plângeaŭ la plecare şi mulţi nici n'aŭ plecat de loc în ţara lor.

Diverse.

Cetim în „Revista Belgiană" Nr 50 următórele:

Locuitorii din Londra aŭ perdut acum de curênd pe cânele lor favorit „Leo", faimosul Terre-neuve de la spitalul femeilor şi al copiilor.

„Leo" era prea popular în Londra. El mergea pe strade. demn, mândru, purtând atârnat la gâtul sĕŭ un mic butoiaş prin gaura căruia trecĕtorul arunca în lăuntru monetele de aramă şi de argint.

„Leo" era cânele care umbla cu taxul acestui stabiliment. Într'o lună o dată a adunat 25,000 franci ce i-a vĕrsat contra unei chitanţe dată în regulă.

Prinţesa de Galles nu trecea nici o dată fără ca să oprésca trăsura sa pe când i-se semnala presenţa lui „Leo". Ea îl mângăia punêndu-i obolul sĕŭ pe care cânele îl accepta cu semn de cea mai vie recunoscinţă, adecă gudurându-se cu bucurie din códă.

„Leo" va fi înlocuit prin fiul sĕŭ cel mai mare. Fără îndoială că acest din urmă va deveni în dată asemenea popular în Londra ca reposatul sĕŭ tată.

George Petrovici
căpitan în armata română.

sânge, i-aŭ ars cu spirt-tălpile de la picióre, i-aŭ băgat în nas ţigară aprinsă. Casul s'a discutat şi în dietă, ministrul de interne a promis cea mai strictă cercetare. Se póte întîmpla, ca gendarmii, notarul şi controlorul să fie pedepsiţi, fişpanul a rămas în locul sĕŭ.

Numita fóe comentézĕ ast fel abusurile mai sus înşirate:

„Lucru firesc, că gendarmii şi solgăbiriĕii sînt aderenţi ai vechiului sistem, ei continuă a merge pe calea de mai înainte, căci sciŭ, că nu li-se va întîmpla nimic. *Tortura şi volnicia nu s'aŭ schimbat în Ungaria, ci numai ministrul preşedinte şi ministrul de interne.*“

Noul cabinet austriac. — „Wiener Zeitung“ publică denumirea noului cabinet compus ast fel:

Contele *Clary-Aldringen,* president şi tot o dată ministru de agricultură.

Welsersheimb, ministru pentru „Landwehr“.

Wittek, ministru de comunicaţiune.
Körber, ministru de interne.
Kindlinger, ministru de justiţie.
Chledovski, min. pentru Galiţia.
Hartel, ministrul instrucţiuneĭ.
Stibral, ministrul comerciului.
Kniazivkucki, ministrul finanţelor.

Guvernul şi 6 Octomvrie. „Trib. Pop.“ scrie: În şedinţa de Marţi, 4 c. a dieteĭ, ministrul-president Széll, dând rĕspuns la interpelarea lui Kossuth din ziua premergĕtóre despre participarea la sĕrbările de doliŭ naţional la 6 Octomvre, a propus ca presidentul dieteĭ, Perczel, să depună, în persónă o corónă pe monumentul celor 13 generali spânzuraţi în 1849.

Corespondentul din Budapesta al fóiei independentiste aradane, dând samă telefonică despre decursul şedinţeĭ, spune într'altele:

„Propunerea a deşteptat diferite sentimente. A fost ma puţin, cu mult mai puţin de cum a cerut partidul independist, dar totuşi a fost cevaş mai mult, de cât la ceea ce lumea se aştépta de Széll. A fost mai mult de cât ceea ce s'a hotărît în 1890, căci atunci dieta nu însărcinase pe presidentul caseĭ, Péchy Tamás, prin conclus, ca el în persónă să depună corónа.“

Guvernul ca atare, va să zică nu va fi representant la sĕrbările din Arad, prin urmare nici slujbaşii statului nu vor lua parte din oficiŭ: ca privaţi însĕ pe semne vor merge aprópe toţi. De alt fel cei din comitat şaŭ dat tótă silinţa, ca sĕrbările să aibă colorit cât se póte de oficios.

Esclusivism? — „Tribuna“ publică un raport detaiat despre visita Episcopului Goldiş la Beiuş din incidentul sfinţiriĭ noului internat gr.-ort. de acolo. Corĕspondentul se plânge de prea puţina atenţie, ce s'a dat inteligenţeĭ greco-catolice. Despre visitele episcopului aradan scrie: „Prima dată, după cum se cuvine a făcut visita parochului (?) calvin; a dóua óră preotului rom.-cat., după aceea la fisolgăbiriĕul Beliczay, la solgăbiriĕul Vass şi altor oficianţi magiari şi numai în urmă de tot la protopopul român gr.-cat. şi la rev. domn Butean dir. gimn.“

La banchet asemenea nu aŭ fost invitaţi gr.-catolicii. Raportorul încheie cu cuvintele:

Notez de încheiere, că a fost tare bătĕtor la ochi şi dareros, că confraţii gr.-cat. aŭ rĕmas de tot isolaţi; nu aŭ fost învitaţi la nimic şi nici vedeai profesorii şi preoţii gr.-cat. pe stradă.

Revistă bisericéscă.

Roma. În consistoriul ce se va ţiné cam pe la mijlocul luĭ Decembre, Sfinţia Sa papa Leo XIII va crea cardinali noi pentru tóte locurile vacante, jumĕtate italieni şi jumĕtate străini. Acésta se va întîmpla ca şi în modul acesta să se înalţe solemnitatea anului ubilar.

Pe fostul delegat apostolic de la Haaga, Msgr. Tarnassi, Sfîntul Părinte nu peste mult îl va trimete la Petersburg. Misiunea dînsului este, ca să aducă Ţarului mulţămitele trimiţătoriul sĕŭ pentru bunăvoinţa, ce a arĕtat-o faţă de dînsul întrepunêndu-se ca Papa încă să fi fost învitat la conferinţa din Haaga. Dar principalul scop al călĕtorieĭ este, ca să restabiléscă munciatură apostolică din Petersburg. Sosirea delegatului pontificiŭ e aşteptată pe la începutul luĭ Novembre, şi e bine vĕdută din partea cercurilor politice rusesci.

Revistă politică.

Din Patrie. Parlamentul magiar de la deschiderea sa până acum nu s'a ocupat cu nimica important. Tótă ocupaţiunea luĭ a fost ca să verifice mandatele dietali ale deputaţilor aleşi în decursul vacanţelor şi să resolvéscă petiţiunile adresate camereĭ în decursul veriĭ, în carĭ petenţiĭ aducênd înainte dejosirea naţiuneĭ prin statua luĭ Hentzi, cer satisfacţie. Se înţelege, că atât formarea, cât şi resolvirea petiţiunilor a fost mai mult un lucru de şablon.

Austria. Nici prinţuluĭ Lichenstein, de care vorbiam în numĕrul trecut, nici baronului Gautsch nu le-a succes, ca să formeze noul cabinet. În ast fel de împrejurări Maestatea Sa, s'a vĕdut silit ca construirea ministeriului, ce avea să urmeze fostului ministeriŭ Thun, să o concrédă guvernorului din Stiria, contele Clary Aldringen. Acesta a compus lista noilor ministriĭ, carea a şi fost aprobată de Monarchul şi pe carea o publicăm şi noi la alt loc al foiĭ nóstre.

Noul cabinet e compus din oficiali. Durata luĭ va fi scurtă, căci întrégă misiunea, ce o are, este, ca să revóce ordonanţele de limbă, să facă o lege nóuă pentru limbi şi în fine să se alégă delegaţiunea în mod parlamentar. Terminându-se acestea se va împlini chemarea cabinetului austriac actual, după care va urma érăşi un ministeriŭ parlamentar.

În cât e pentru foştiĭ ministriĭ, Monarchul mulţămindu-le pentru serviţiile prestate binelui public, i-a donat pe contele Thun cu „crucea cea mare a ordului S. Ştefan“ ér pe ceĭ alalţi cu „ordul corónei de fer cl. I.“

Germania. În Germania s'aŭ escat neînţelegerĭ între cancelariul imperiului şi prim-ministrul prusian. Causa disensiuneĭ este modul tractăriĭ cu conservativiĭ potrivnicĭ canaluluĭ plănuit. Principele Hohenlohe ar dori, ca conservativiĭ să fie tractaţi mai aspru, pe când ministrul president e de părerea să fie tractaţi cu totul altmintrea. Motivul luĭ stă într'aceea, că în modul acesta ar puté esopera de la dînşiĭ cel puţin aprobarea planului de canal dintre Dortmund şi Reu. Divergînţele le va aplana împĕratul Wilhelm, care în zilele acestea a sosit la Berlin.

Ministrul de culte german a dat o ordinaţiune prin carea se declară, că corporaţiunile şi asociaţiunile, carĭ voesc să edifice şcoli nóuĕ orĭ să restaureze pe cele vechi, nu pot să-şi reţină nici un drept asupra şcoliĭ aceleia. Şcóla cu tóte apartenentele sale trebue să fie declarată libĕră, ér fundatorilor le este interzis chiar şi amestecul în denumirea învĕţătoriului.

Italia. Ministrul italian de marină nu e îndestulit cu starea actuală a floteĭ. Cu escepţiunea câtor va vase de construcţie mai nóuă tóte cele alalte nu corĕspund scopului ce-l aŭ şi nu se pot aseména cu năile celor alalte state, cel puţin acésta a fost convingerea, la care a ajuns ministrul de marină după ultimele manevre ale floteĭ italiane. De aceea dînsul va cere de la parlament, ca să voteze o sumă de mai multe milióne, cu carea parte să construiéscă vase nóuĕ, parte să repareze unele dintre cele esistente. Semn că conferinţa de pace a avut efecte!

Parlamentul se va conchema pe la mijlocul luneĭ venitóre. Dacă oposiţia va continua cu obstrucţia guvernul e gată să disólve camera, publicând alegerĭ nóuĕ.

Spania. În Spania era să erumpă crisa ministerială. Ministrul de răsboiŭ, Polavieja, a pretins sume considerabile pentru fortificarea frontierelor. Dar după ce finanţele ţĕriĭ sînt desecate cu totul, ministrul president s'a opus pretensiuneĭ acesteia. Urmarea a fost, că făcêndu-se scisiune în sinul cabinetului, ministrul Silvela a presentat regineĭ dimisionarea întregului cabinet. Retragerea nu a fost primită, ci din ministeriŭ a repăşit numai Polavieja, a cărui gol a fost suplinit prin Arcarraga, care a promis, că se va obştiné de la tóte cheltuelile, carĭ ar îngreuna prea tare pe sermaniĭ contribuenţi.

Transwaal. Pertractările dintre Buri din Transwaal şi Anglia încă nu s'aŭ terminat, răsboiul nu s'a declarat din nicĭ o parte, dar cu tóte acestea înarmările continuă şi transportarea armateĭ din ambele părţi la marginile Transwaaluluĭ e în curgere. Anglezii, ca să câştige timp, pentru că armata lor ăusiliară încă nu a sosit în Africa de Sud, încep să propage idea, că conflictul s'ar puté aplana şi pe cale pacĭnică. Dar indigenii din Transwaal, carĭ cunosc destul de bine apucăturile angleze la aşa ceva nu vreaŭ să dea creděmînt.

Preşedintele republiceĭ lor a afişat în maĭ multe locurĭ placate, prin carĭ aduce la cunoscinţa supuşilor sĕĭ apropierea răsboiuluĭ. Placatele acestea sînt tot o dată provocarea la arme.

Numĕrul Burilor apţi de a purta arme se urcă peste 20 de miĭ. La acestia adaugêndu-se, vre o treĭ miĭ de Irlandezĭ şi alte naţiunĭ aşeḑate în Transwaal, resoluţi cu toţiĭ de a se lupta până la ultima picătură de sânge pentru independinţa patrieĭ lor, şi încă 8 miĭ de soldaţi, pe carĭ îĭ trimete în ajutoriul lor republica Oranje, armata Burilor se va ridica la cifra de 40,000. Acestia vor avé să ţină pept cu vre o 100.000 de soldaţi anglezĭ. Artileria transwaalénă încă e destul de perfectă, dar nu se póte aseměna cu tunurile angleze dum-dum.

Vĕrsarea de sânge iminentă nu se póte încunjura de cât numaĭ prin revocarea pretensiunilor nedrepte ale Angliеĭ.

Corespondinţe.

La răspunsul laĭcilor!

Sălagiŭ, luna Octobre 1899.

O privelişte de tot tristă ni-se presintă. Biserica nóstră e în periclu mare, sîntem ameninţaţi din tóte părţile, de par că tóte s'aŭ conjurat pentru a ne nimici credinţa şi limba. Când veḑĭ micuţa nae a bisericiĭ nóstre provinciale lovită în faţă şi în dos, în drépta şi în stînga de valurile furtunóse ale inimicilor, când veḑĭ tempestatea înfuriată vĕrsându-şĭ tótă mânia sa neînfrînată asupra acesteĭ corăbióre, maĭ apoĭ veḑĭ cum ea se luptă cu furtune şi valurĭ, cârmaciĭ obosiţĭ, mateloţiĭ, corăbierii privind cu desperare peste marea infinită a timpuluĭ, aşteptând vre un ajutor, un sprijin cât de modest pentru a puté scăpa de mórte, sprijinul fraţilor, şi în sfârşit veḑĭ deschiḑêndu-se abisul înspăimîntător cu tóte părţile luĭ întunecóse, ca într'un moment dat să înghită pentru veciĭ naea şi cu ceĭ ce sînt în ea... oh! acéstă priveliste te póte lăsa rece? Poţĭ să priveşcĭ — fără a simţi fiorĭ recĭ în tot întregul tĕŭ şi fără duioşare — la perirea aşa de grabnică a uneĭ corăbiĭ alcătuită cu multe ostenele, cu nenumĕrate sacrificiĭ, susţinută cu sudorĭ crunte, ocrotită de cârmacĭ şi matrosĭ cu abnegare de sine şi cu luptă pentru esistinţă?! Luptă pentru esistinţă!?! Ce maĭ vorbă şi acésta!

Spun uniĭ filosofĭ şi în maioritate creştinĭ, că luptă pentru esistinţă nu este, că acésta e o frasă socialistă şi espresiunea desperăreĭ. Bine, fie! Dar timpul ce-l trăim, zilele negre, ce fără încetare vin asupra nóstră, — noriĭ ameninţători cu perire, carĭ se ridică pe orizonul ceĭ măestos al bisericiĭ nóstre, — vînturile rĕcĭ, ce suflă din partea fraţilor nostri de o limbă şi lege, lipsa arḑĕtóre de un ajutor bun şi sincer, fie cât de modest... şi alte nenumĕrate împrejurărĭ cât se póte de nefavorabile ne silesc a ne pronunţa şi să esclamăm cu Hamlet: „a fi saŭ a nu fi!“ E vorbă, ca să trăim şi maĭ de parte, ca biserică provinţială, să ne susţinem independenţa — cu atâtea greutăţĭ eluptată— a bisericiĭ nóstre române, unite, să fie clerul nostru român unit şi în viitor, ceea ce a fost în trecut, lumina adevĕrată a poporuluĭ, servul fidel al altariuluĭ, preot român independent? saŭ!?... tóte aceste lăsându-le la o parte, ca şi când ar fi nisce lucrurĭ de tot minuţióse, laterale, ideĭ fără reson, frase góle, să ne punem pe terenul indiferentismuluĭ, făcêndu-ne cu desevîrşire nepăsătorĭ şi apoĭ ascunḑêndu-ne capul şi închiḑêndu-ne ochiĭ să lăsăm curs liber elementelor inimice?! *Să nu maĭ fim?!*

Cler român unît! Vreĭ să fi? şi dacă da, aĭ să te lupţĭ fără preget, neobosit. Popor român unit! Vreĭ să fi ceea ce eştĭ azĭ încă?! Dacă da, dacă ţiĭ cont de trecut şi porţĭ grija viitoruluĭ, dacă nu ţi-aĭ uĭtat de Dumnezeŭ, atuncĭ aĭ să susţiĭ luptă neobosită, fără reserve! — „A fi saŭ a nu fi!“ Acuma a trecut timpul protestelor platonice — pe cum a zis óre cine şi a sosit timpul faptelĕ, avem să lăsăm vorba şi să începem lucrul.

Dar!?! .... înse!?! ... Étă am ajuns la punctum saliens, am sosit la metă şi trebue să stăm pe loc. Avem să filosofăm puţin, căcĭ noĭ tot filosofăm, până ce în sfârşit ne trezim, că vremea a trecut şi noĭ am rĕmas ca ceĭ uĭtaţi saŭ ca ceĭ, carĭ cufundaţi în labirintele nedeslegabiie ale filosofieĭ am fost daţi la o parte, neluaţi în considerare. Aŭ dóră noĭ nu maĭ filosofăm? nu facem imputărĭ peste imputărĭ? Nu dăm vină din gros unul altuia? Noĭ clerul am rugat pe mirenĭ să ne dea ajutor în lupta gravă, ce ni-s'a pus, am făcut şi imputărĭ, că laĭcii tac, laĭcii nu fac nimic, şi ne-am primit rĕspunsul, că clerul tace, clerul nu face, căcĭ clerul îşĭ arată tótă activitatea sa în nisce proteste platonice, a căror timp înse a trecut deja, căcĭ acum se aştéptă fapte de la cler, nu numaĭ nisce strigăte de vaĭ, nisce proteste energice, carĭ nu aŭ nicĭ un sens. Nu e acésta o ironie a sorţiĭ?! În loc să punem umĕr la umĕr, în loc să ne unim tóte forţele, în loc să lucrăm împreună cler şi popor (laĭcii), facem unul altuia imputărĭ! Maĭ înainte era clerul vinovat şi învinovăţit, că primesce ajutorul de stat, nu protestéză contra modulul de împărţire atât de dejositor, nu-şĭ ridică vócea în causa autonomieĭ... peste scurt e lovit éră-şĭ clerul pentru ce umblă cu proteste, căcĭ acele n'aŭ nicĭ un rost, ba — mirare! — că nu a fost isbit pentru refusarea primiriĭ ajutoruluĭ de stat. Acuma ce să maĭ facem? Dacă tăcem nu e bine, pentru că nu facem. Aşa am ajuns la faptă! Şi aci am ajuns la strigătul vechiŭ, că dacă e periclitată biserica: la luptă popă, căcĭ tu trăescĭ de pe altar; dacă e în primejdie şcóla: la lucru popă, căcĭ eştĭ capul şcoliĭ; dacă e ameninţată limba: tu popă aĭ să saĭ în foc, căcĭ eştĭ conducĕtorul poporuluĭ român. Ér noĭ, clerul, de şi copleşiţĭ de sĕrăcie, persecutaţi din tóte părţile, nesprijiniţĭ de nimenĭ, desconsideraţi ca nisce bieţi popĭ şi din partea inteligînţeĭ nóstre, îngrămădiţĭ de tot felul de nĕcas în cât abia vedem, că óre verde saŭ roşie e lumea: ne maĭ scuturăm, ne maĭ întindem, uităm tóte nedreptăţile şi... ne apucăm de muncă, rĕsbim saŭ ba, hotărese împrejurările.

Şi apoĭ împrejurările sînt de multe speciĭ.

Starea bisericiĭ şi a clerului nostru provincial azĭ e — o putem spune cu tótă sinceritatea — desperată. De o parte vreŭ să ne contopéscă în autonomia latinilor, de altă parte laĭciĭ nostri — éră-şĭ să fim sinceri — nu ne daŭ sprijinul dătorit şi recerut. E drept, că aŭ lucrat şi laĭciĭ, dar ĭerte-ne dlor — dacă éră-şĭ spunem sincer — noĭ încă nu sîntem satisfăcuţĭ cu proteste platonice făcute de dlor. Cu aceea éră-şĭ şi maĭ puţin sîntem satisfăcuţĭ, că în loc să ne dea vre un ajutor, fapte mĕ rog! ne fac imputărĭ, că clerul a eschis pe laĭcĭ din afacerile saŭ maĭ corect guvernarea bisericiĭ. Nu e éră-şĭ ironia sorţiĭ?! Noĭ putem şedé în comoditate şi putem tăcé, când ni-s'ar lua independenţa, şi noĭ totuşĭ *pretindem* autonomie, ce invólvă eo ipso participarea mirenilor în afacerĭ bisericescĭ. *Noĭ voim,* ca laĭciĭ nostri să aĭbă drept de amestec în afacerile de natură profană ale bisericiĭ, şi laĭciĭ ne fac imputărĭ, că în trecut ĭ-am împedecat în acésta. Şi óre cât valoréză aceea imputare, numaĭ aşa pe uşor aruncată în faţa clerului? Să vedem numaĭ!

Senatele saŭ curăţiile bis. concreḑute cu conducerea afacerilor bis. nu constaŭ óre tot din mirenĭ (laĭcĭ), ér din cler e numaĭ unul — preotul? Senatele şcolastice asemenĭ a fară de *un preot* sînt compuse tóte din mirenĭ. Vre un preot nu e plăcut în parochia luĭ conferită, cine óre îl dispune şi la a cuĭ cerere şi paşĭ? Spună dniĭ laĭcĭ, că nu aŭ drepturĭ în cele bisericescĭ! Dar noĭ voim să le dăm maĭ multe, *căcĭ voim autonomie,* în cadrul căreia mirenii dobîndesc multe drepturĭ cu privire la biserică. Să spunem înse adevĕrul! Orĭ unde, între orĭ ce împrejurărĭ dacă auḑĭ vorba „ba aşa, ba alt cum *ar fi trebuit*“, *(ar fi trebuit?!)* poţĭ cunósce numaĭ de cât, că staĭ de vorbă cu un om fără judecată seriósă, căcĭ el orĭ nu scie, ce e destul de rĕŭ, orĭ nu vre să scie — şi acésta e şi maĭ rĕŭ, cum să facă, cum să te sfătuiéscă ci punêndu-se pe un pedestal înalt a înţĕlepciuneĭ falsc, îţĭ dictéză cu un dispreţ, că *„alt cum ar fi trebuit“,* nimic înse nu-ţĭ spune, că óre **cum ar trebui?**

Sîntem înse pe deplin convinşĭ, că vócea alor 2—3 dniĭ laĭcĭ nu e părerea generală a întregeĭ laicime, şi ceĭ alalţĭ din mirenĭ vor fi maĭ cu inimă faţă de biserică. Biserica nu pune condiţiunĭ la împărţirea stipendiilor, de cât diligînţă şi purtare bună, ér dniĭ laĭcĭ — în maioritate ajunşĭ *la domnie* din acele stipendiĭ ar puté face să nu facă imputărĭ numaĭ aşa, fără temeiŭ, ci să binevoéscă a arĕta pentru prima óră *fapte,* apoĭ studieze instituirea şi constituirea bisericiĭ, ca să nu

fie judecaţi de străini ca nepricepętorĭ în ale bisericiĭ lor, apoĭ fie convinşi, *că clerul doresce cu tótă inima autonomia, în care primul loc îl ocupă laicii.* Acestea de o cam dată, póte cu altă ocasiune vom desbate maĭ în detail cestiunea; dar şi până atunci să zicem şi noĭ cu toţii, că „aşa să ne ajute Dumnezeŭ, pe cum ne e cugetul!“

Măgureanul.

Visita Mitropolitului Meţianu la Mitropolitul nostru.

Popularul şi în visitaţiunile canonice de curînd sĕrbătoritul cap bisericesc al Românilor greco-orientali din Transilvania şi Ungaria, Esc. Sa Mitropolitul Meţianu însoţit de Pr. Cuv. sa Dr Ilarion Puşcariŭ a plecat din Sibiŭ în diminęţa zileĭ de 2 Octobre spre a-şĭ achita datorinţa de onóre faţă de Mitropolitul nostru. Sosind la 12½ la gara Blaşuluĭ, a fost întîmpinat de Cl. dmn Dr Isidor Marcu secretariŭ mitropolitan pe cum şi de câţi-va credincioşi gr. or. din Blaş şi jur. După îndatinatele salutaţiunĭ de noŭ sosiţiĭ împreună cu întîmpinătoriul secretariŭ suindu-se în calĕsa mitropolitană trasă de 4 fugarĭ luară drumul cătră castelul mitropolitan, unde îĭ aştepta iubitul nostru archipăstoriŭ. Aci apoĭ de noŭ sosiţiĭ fură conduşi la apartamentele destinate pentru dênşiĭ, Mitropolitul Meţianu în etajul II al castelului mitropolitan, ér vicariul sĕŭ în etajul vecheĭ reşedinţe episcopescĭ. După un scurt interval a fost recepţiunea membrilor consistorialĭ, oficialilor archidiecesanĭ şi a câtor va profesorĭ de teologie, carĭ prin rostul Rev. vicariŭ general archiepiscopesc Ioan M. Moldovan îşĭ esprimară omagiile lor şi dorinţa ca părintele ceresc să-l conserve întru mulţi anĭ în fruntea bisericeĭ a careĭ guvernare i-s'a concreḑut. Escelenţia sa mulţămind pentru manifestarea simţemintelor de stimă, ce i s'aŭ esprimat, afirmând că şi dênsul e pătruns de aceleaşĭ simţĕminte, ĭ-şĭ esprimă dorinţa ca membriĭ bisericiĭ aprópe surorĭ să mérgă mână în mână pentru ajunjerea scopuluĭ comun. Î. P. S. Sa Mitropolitul Meţianu pe lângă vrêsta înaintată de care se bucură, e de o înfăţişare vigurósă, cu un esterior plăcut şi sîmpatic, cu un naturel deschis, afabil. După depărtarea deputaţiuneĭ Blăşene înaltul óspe al Blaşiuluĭ primi în audienţă pe credincioşiĭ sĕĭ aşeḑaţi în Blaş. Samuil Sabo catechet gr. or. la gimnasul nostru şi pe notariul Muntean.

Fiind timpul prânzuluĭ se aşeḑară cu toţiĭ la masa ce era gătită în sala de aşteptare din etajul prim al castelului.

În decursul meseĭ Escelenţia sa Mitropolitul nostru i-şĭ ridică păharul pentru sănătatea şi viéţă îndelungată a înaltuluĭ sĕŭ óspe, care prin presenţa sa ĭ-a causat o mângăere în aceste timpurĭ grele pentru episcopatul român. Datorie n'a rĕmas. Î. P. S. Sa Mitr. Meţianu mulţămi pentru primirea ce i s'a făcut şi pentru cuvintele ce i s'aŭ adresat terminând cu esclamaţiunea liturgică de după comemoraţiunĭ ca adecă Domnul Dzĕŭ să dăruiască pe Mitropolitul nostru sfintelor sale bisericĭ în pace, întreg, onorat, sănĕtos, întru zile îndelungate, drept îndreptând cuvîntul adevĕruluĭ sĕŭ.

După terminarea meseĭ, ceĭ invitaţi resalutând din noŭ pe eroul serbăreĭ se depărtară. Nu mult în urmă tinĕrul în archiepiscopie Archiepiscop, însoţit de vicariul sĕŭ şi de secretariul mitropolitan din Blaş, visită pe Revdssmiĭ domnĭ canonicĭ, apoĭ diversele institute de învĕţămênt şi internatele, în carĭ se întreţinŭ ceva maĭ îndelungat.

În ziua următóre Înaltul óspe după asistarea la sacrificiul liturgic luându-şĭ rĕmas bun intim de la Mitropolitul nostru însoţit de vicariul sĕŭ, de unĭi membriĭ capitularĭ şi de secretariul mitropolitan părăsi curtea mitropolitană, pentru a pleca la 9 óre cu trenul accelerat.

Noutăţi.

Întru mărirea luĭ Dumnezeŭ. Subscrisul oficiŭ parochial îşĭ ţine de datorinţă a aduce şi pe cale publicistică mulţămită de recunoscinţă credincioşilor: *Berindean Alesandru,* care în primăvară a maĭ donat un candelabru de sticlă pentru înfrumseţarea bisericiĭ nóstre, acum împreună cu *Cucu Alesandru şi* vĕduva *Cucu Cruciţa* a dăruit s. evangelie cu litere străbune în preţ de 13 fl., *Berindean Raveca* o faţă de bumbac fórte frumósă pe s. altariŭ; Vĕduva *Pop Maria, Pop Dănilă, Pop Ilarie şi Pop Sandica* 2 praporĭ de postav negru pentru înmormîntărĭ: *Cenan Ioachim* o cădelniţă de argint de China; *Porcila Elisafta* un stichariŭ de geolgiŭ şi *Culcuşiŭ Ştefan* o faţă cerată pe masa de proscomedie. Pentru carĭ fapte adevĕrat crestinescĭ rog pe Dumnezeŭ să le răsplătéscă după vrednicie şi să le scrie în cartea vieţiĭ. Oficiul par. gr. cat. din Cianul Mare 2/X /899. Iuliŭ Soeol cooper. gr. cat.

Ziua numeluĭ Maestăţiĭ Sale a fost sĕrbătorită cu cuvenită pompă. La liturgia celebrată de Rsmul *Iosif Hossu* director gimnasial asistat încă de 8 preoţi şi 2 lectorĭ, a luat parte tinerimea studiósă de la tóte institutele de învĕţămînt din loc.

De la Asociaţiune. Joĭ în 5 a c. s'a ţinut şedinţă la Asociaţiune, în care s'aŭ pertractat şi primit proectul pentru nóua organisare a despărţĕmintelor. Se prevĕd 56 despărţĕminte, faţă cu 43 din trecut. Noul proect va fi comunicat şi comitetelor despărţĕmintelor spre facere de observărĭ.

Din diecesa de Lugoş. Pe anul 1899 s'a împărţit din fondul Viduo-orfanal la 48 *vĕduve şi orfani de preoţi* suma de fl. 2527, ér la 8 preoţi *deficienţi* fl. 674. La staţiunea de *capelan-docente din Panţa* se escrie concurs cu ziua de 31 Octobre n. Emolumintele capelanalĭ sînt: congruă 199 fl. 50 cr., cuartir 60 fl., a treia parte din venitele stolarĭ, ér cele de învĕţător: salar 207 fl. 50 cr., pentru cuartir 20 fl. şi dacă ar face şi pe cantorul ar primi salarul de 92 fl. 50 cr. — La staţiunea de cantor-docente în *Iezvin* se deschide concurs până la 31 Octobre n. salar 302 fl. 74 cr. şi cuartir.

La facultatea teologică. Esercitiile spiritualĭ s'aŭ început Luni în 2 Octobre séra la 6 óre. S'aŭ terminat Joĭ în 5 Octobre cu cuminecarea clericilor. Vinerĭ, în 6 Octobre a fost „Veni Sancte“ şi îmmediat s'aŭ început prelegerile. Teologĭ pe an. scol. curent sînt 44.

Telegrafia accelerată. Vinerea trecută s'a făcut în Budapesta o încercare interesantă cu telegraful accelerat inventat de Pollak electrotechnic şi de Vioag. mecanic. Acest telegraf accelerat face posibilă o iuţală de transmisiune de peste 80.000 cuvinte într'o óră, şi încă fără alterarea celeĭ maĭ marĭ precisiunĭ a telegrafărĭ. Încercarea s'a făcut între Budapesta şi Berlin, şi se zice, că a fost fórte succésă. Aşa de pildă, s'a dat o depeşă de 220 de cuvinte la Berlin în timp de 10 secunde. În acelaşĭ timp a sosit o depeşă tot aşa de mare de la Berlin.

Omor ritual. A făcut svon omorul uneĭ fete din Polna, din causa că lumea avea prepusul, că e la mijloc ceva omor ritual. Prepusul s'a descărcat asupra jidanuluĭ Hilsner, care a fost şi *osîndit la mórte.* Înainte de esecutare a mărturisit faptul, spunêndu că a avut şi doĭ complicĭ: Erbmann şi Wasserman. Gendarmeria din Praga a pus mâna pe amêndoĭ. După mărturisirea osînditului, omorul a fost plănuit pe ziua de 27 Martie, ér după dóuĕ zile aŭ şi comis omorul şi sângele l'aŭ folosit spre scopurĭ rituale. Unuĭ din eĭ l'a şi dus cu el pe tren.

Reforma calendaruluĭ în Rusia. În legătură cu ştirea publicată şi de noĭ în nrul 27, relativă la întroducerea călindariuluĭ Gregorian în Rusia şi respective în întrĕgă biserica grecéscă, „Tel. Rom.“ scrie: Unele ziare străine aŭ fost lănsat scirea, că guvernul rusesc ar fi hotărît, ca cu începerea vĕculuĭ viitor să întroducă calendarul gregorian. Faptul se reduce la aceea, că după stăruinţa burselor din Rusia guvernul a promis, că va autorisa tribunalele să ţie în sémă data călindariuluĭ gregorian pe efectele comerciale, pentru înlesnirea transacţiunilor internaţionale. Până acum, nicĭ chiar comerciuluĭ în Rusia nu-ĭ era permis să întrebuinţeze altă dată, de cât aceea după calendarul Iulian, care rĕmâne calendar naţional bisericesc al statului. Cât privesce biserica ortodoxă, pe cum s'a demonstrat de atâtea orĭ, schimbarea calendarului involvă o cestiune dogmatică (?? Red.) de primul ordin, şi un singuratic sinod, fie chiar al Rusieĭ, nu are competinţă să o facă fără aprobarea şi conlucrarea tuturor bisericelor resăritene.

O dispuseţiune salutară. Ministrul de culte al Românieĭ, a adresat conducĕtorilor şcólelor de fetiţe o circulară prin care opresce în mod hotărît purtarea corsetuluĭ în decursul órelor de studiŭ. Ar fi fórte nimerit dacă opreliştea acésta ar întroduce-o şi susţinĕtoriĭ şcolilor nóstre de fetiţe, cunoscută fiind stricăciunea corsetuluĭ asupra desvoltăriĭ fisice a corpuluĭ.

Statua luĭ Lesseps în primejdie. Corabia „Oxfordshire“, care transporta la Port-Said colosala statuă a luĭ Ferdinand de *Lesseps,* era aprópe să se înece. Corabia îşĭ continua drumul, după ce plecase din Plymouth, când în golful Gascogne a fost suprinsă de furtună. Ciclonul culcă corabia pe cóste şi cele 17.000 chilogr. de bronz, care formézĕ diferitele fragmente ale statueĭ alunecară şi ele, urmând direcţiunea corăbieĭ care nu se maĭ putu ridica. Cu tóte sforţările făcute, a fost peste putinţă, ca vasul să fie ridicat în posiţia sa naturală. În acéstă stare, corabia se reîntórse cu fórte marĭ greutăţi, la Plymouth, riscând o mare primejdie. În port echilibrul a fost restabilit şi corabia şi-a continuat apoĭ călĕtoria. Ultimile ştirĭ arată că *„Oxfordshire“* a trecut cu binele Gibraltarul. Înaugurarea statueĭ se va face la 5 (17) Novembre, cu ocasiunea celeĭ de a 30-a aniversare de la deschiderea canaluluĭ de Suez.

„Constituire.“ Societatea de lectură a elevilor institutului preparandial din Blaş, întrunindu-sĕ în şedinţa constituantă din 26 Septembre 1899 sub conducerea M. O. Domn. Ioan F. Negruţiu prof. prep. şi-a ales pe anul scol. 1899—900 următoriĭ oficialĭ: Preşedinte: *Ilarian Dulău,* notar: *Aurelian Dorgo,* redactor: *Ioan Pescariŭ,* bibliotecar: *Patricie Pallade,* archivar: *Valeriŭ Tufescu* toţi elevĭ de curs. III. Casar *Ioan Boer* elev de curs. II. Ér membriĭ în comisiunea critizătóre: *Ambrosiŭ Nistor, Dumitru Gafton* şi *Ioan Runc* elevĭ de curs. III. *Emanuil Seiche, Mitrofan Cosgarea* elevĭ de curs. II şi *Ioan Barna* elev de curs. I.

Concurse la staţiuni învĕţătorescĭ. În Archidiecesa sînt de ocupat: staţiunea de docente primariŭ în *Feiurd,* cu salar de 312 fl. 50 cr. cuartir şi grădină, — apoĭ docentura din *Acintiş,* cu salariŭ de 300 fl. cuartir şi lemne focalĭ. Terminul concursuluĭ pentru amîndóuĕ e ziua de 15 Octobre n. c.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Viața și operile lui Andreiŭ Murĕșan.

(Continuare.)

În literatura românéscă, a fară de Resunetul lui Murĕșan, mai sînt încă dóuĕ cântece analóge, unul este marșul lui Vasile Cârlova, cunoscut sub numele: Odă la ostirea română și cel alalt este marșul lui Vasile Alecsandri, intitulat: Deșteptarea României. Noi le reproducem tóte trele, ca așa să putem face între ele o asĕmînare amĕnunțită:

Odă la oștirea română.

Frații mei! copii răsboinici, ascultare mumei dați!
Étă ciasul, mic și mare, armele să 'mbrățișați,
Strigând toți într'o unire,
Spre a mumei fericire:
S'alergăm de obște, frați!

Căci vóuĕ se deschide un drum fórte lăudat
Ca să mergeți cu pași mare cătră slavă ne'ncetat.
Fie vóuĕ dar în minte
Că Europa însă-și simte
În ce cale ați intrat.

Glasul patriei să sune în auḑul tuturor,
Strigând vóuĕ: „Lenevirea rușinată sub picior!“
Toți acuma cu-o strigare
Spre a vóstră înălțare,
Să dați mână de-ajutor.

Acea armă ruginită și ascunsă în mormînt,
Brațele să înferbinte; iese éră-și pe pământ!
Tinerimea s'o 'ncunune
Cu isbînḑi și fapte bune;
Pe ea facă jurămînt!

Înaintea fie cărui îndestul v'ați umilit;
Îndestul și lenevirea cu greŭ somn v'a stăpînit!
Acea sórtă fără milă,
Saŭ de voe saŭ de silă,
În sfârșit v'a sloboḑit.

Priviți slava de aprópe; voi în urmă-i ați călcat
Și pe fruntea fie cărui raza ei a luminat;
Deci la arme dați năvală
Și pe rênd eșiți cu fală,
Căci vulturul s'a 'nălțat!

El sub aripă-i vĕ chiamă și vestesce ca să sciți,
Că de-acuma înainte Nație să vĕ numiți;
Deci de-acuma înainte,
Alergați cât mai ferbinte
Laure să dobîndiți.

Într'acésta cale sfîntă infruntați ori ce nevoi;
Biruința pretutindeni să se ție după voi,
Și strigați cu-o glăsuire:
„Slavă, dragoste, unire
În veci fie între noi!“

Înainte-vĕ vrăjmașii să aplece fruntea lor,
Să-și cunóscă neputința ca să scape de omor;
Dar atunci a vóstră mână
Spre ei fie mai blăjină,
Dându-le și ajutor.

Bărbăția și virtutea aici încă se găsesc;
Încă curge printre vine acel sânge strămoșesc,
Ce la vreme se arată
Și nu pere nici o dată,
Ca un dar dumnezeesc.

Pe câmpia românéscă, tot tăcere până când?
Până când de arme pline să nu sune când și când?
Și pe 'ntinsa ei lățime
Să nu lésă cu luțime
Cetele mereŭ la rînd.

Aici școla biruinței într'o vreme a stătut,
Ale căreia ruine se vĕd încă vechi de mult;
Dar acum fără zăbavă
Acea strămoșéscă slavă,
A să lésă un minut.

Glasul nostru strigând „Arme!“ pe strămoși a deșteptat,
Ale cărora țĕrînă în morminte s'a mișcat.
Și-a lor umbre 'n veci tăcute
Staŭ cât colo nevĕḑute
Privind stégul înălțat.

Ce privire dulce mie! stégul fîlfăe în vînt,
Armele lucesc și slava iese éră-și din mormînt;
Tinerimea îndrĕsnéță,
Mândră, falnică, mărétă,
Ușor calcă pe pământ.

Lacrimă de bucurie! curgi, ah, curgi neîncetat!
Vécuri sînt de când ascunsă pe al meŭ pept tu n'ai picat.
Arma, étă că lucesce!
Slava, étă că zimbesce!
Stégul, étă-l s'a 'nălțat! [1])

Deșteptarea României.

Voi ce stați în adormire, voi ce stați în nemișcare,
N'auḑiți prin somnul vostru acel glas triumfător,
Ce se 'nalță pân la ceiuri din a lumii deșteptare
Ca o lungă salutare
Cătră-un falnic viitor?

Nu simțiți inima vóstră că tresare și se bate;
Nu simțiți în peptul vostru un dor sfînt și românesc?
La cel glas de înviere, la cel glas de libertate
Ce pătrunde și rĕsbate
Ori ce suflet românesc?

Étă lumea se deșteptă din adînca-i letargie!
Ea pășesce cu pași mare cătră-un țel de mult dorit.
Ah! treziți-vĕ ca dînsa, frații mei de Românie!
Sculați toți cu bărbăție,
Ziua vieții a sosit!

Libertatea 'n fața lumei a aprins un mândru sóre,
Și-acum némurile tóte cătră dînsul aținteșc
Ca un cârd de vulturi agerі ce cu-aripi mântuitóre.
Se cerc vesel ca să zbóre
Cătră sórele ceresc!

Numai tu, popor române, să zaci veĉnic în orbire?
Numai tu să fii nevrednic de-acest timp reformător?
Numai tu să nu iei parte la obștésca înfrățire,
La obștésca fericire,
La obștescul viitor?

Până când să crédă lumea, o, copii de Românie!
Că-ori ce dor de libertate a perit, s'a stins din voi?
Până când să ne tot plece cruda, órba tirănie
Și la carul de trufie
Să ne 'njuge ca pe boi!

Până când în țara nóstră tot străinul să domnéscă?
Nu sînteți sătui de rele, n'ați avut destul stăpîn?
La arme, vitejі, la arme, faceți lumea să privéscă
Pe câmpia românéscă
Cete mândre de Români!

Sculați frați de-acela-și nume, étă timpul de frăție!
Peste Molna, peste Milcov, peste Prut, peste Carpați
Aruncați brațele vóstre cu-o puternică mândrie
Și de-acum pe veĉnicie!
Cu toți mânile vĕ dați!

Hai copii de acela-și sânge! hai cu toți într'o unire
Libertate-acum saŭ mórte să căutăm, să dobîndim.
Pas, Români, lumea ne vede.... Pentru-a patriei iubire,
Pentru-a mamei desrobire
Viața nóstră să jertfim!

Fericit acel ce calcă tirănia sub picióre!
Care vede 'n a lui țară libertatea re'nviind.
Fericit, mărеț acela care sub un falnic sóre
Pentru patria sa móre,
Nemurire dobîndind. [2])

Resunetul.

Deșteptă-te Române! din somnul cel de mórte,
În care te-adîncіră barbarii de tirani!
Acum ori nici o dată croesce-ți altă sórte,
La carea să se-'nchine și cruḑii tei dușmani!

Acum ori nici o dată, să dăm doveḑi la lume,
Că'n aste mâni mai curge un sânge de Roman,
Și că'n a nóstre pepturi păstrăm cu fală-un nume
Triumfător în lupte, un nume de Traian.

Înalță-ți lata frunte și caută 'n jur de tine,
Cum staŭ ca brаḑii 'n munte voinici sute de mii;
Un vers ei mai aștéptă și sar ca lupii 'n stîne,
Bătrînі, bărbați, juni, tineri din munți și din câmpii!

Priviți mărețe umbre, Mihaiŭ, Ștefan, Corvine,
Româna națiune, ai vostrii strănepoți,
Cu brațele 'narmate, cu focul vostru 'n vine,
„Viață 'n libertate, ori mórte strigă toți!“

Pe voi vĕ nimicіră a pismei reutate,
Și órba neunire, la Milcov și Carpați!
Dar noi, pĕtrunși la suflet de sfînta libertate,
Jurăm că vom da mâna, să fim pururea frați!

O mamă vĕduvită de la Mihaiŭ cel Mare,
Pretinde de la fii-și azi mână de-ajutor,
Și blastĕmă cu lacrimi în ochi pe ori și care
În ast fel de pericul s'ar face vînḑĕtor!

De fulgere să piéră, de trăsnet și puciósă,
Ori care s'ar rĕtrage din gloriosul loc,
Când patria saŭ mama, cu inima duiósă,
Va cere, ca să trecem prin sabie și foc!

N'ajunse latăganul barbarei Semi-Lune,
A cărui plagі fatale și azi le mai simțim:
Acum se vîră Cauta în vetrile străbune,
Dar martor ni e Domnul, că vii nu o primim!

N'ajunse despotismul cu-întréga lui orbie,
Al cărui jug din secoli ca vitele-l purtăm:
Acum se 'ncércă cruḑii, în órba lor trufie,
Să ne răpésca limba, dar morți numai o dăm!

Românii din patru unghiuri, acum ori nici o dată
Uniți-vĕ în cuget, uniți-vĕ 'n simțiri!
Strigați în lumea largă, că Dunărea-i furată,
Prin intrigă și silă, viclene uneltiri!

Preoți, cu crucea 'n frunte! căci óstea e creștină,
Devisa-i libertate și scopul ei prea sfînt,
Murim mai bine 'n luptă, cu glorie deplină,
De cât să fim sclavi ĕră-și în vechiul nost pământ!

E ușor de a vedé, că cântecele reproduse peste tot samînă unul cu altul, dar pentru aceea se deosebesc esențial între sine. Asĕmînarea și deosebirea acésta George Coșbuc a dovedit-o „luce clarius“ în un studiŭ interesant și adînc, reprodus, din Epoca, în Tribuna Poporului. [1]) Noi compararea acestor trei marșuri o vom face pe basa studiului lui Coșbuc.

Ele asémînă unul cu altul prin multele espresiuni și idei de aceea-și natură.

La Cârlova vine vremea, când mic și mare trebue să îmbrățișeze armele. La Alecsandri aflăm ciasul ce deștéptă din adînca letargie. La Murĕșan se deștéptă Românul din „somnul cel de mórte“.

Românii lui Cârlova sînt de un somn greŭ stăpîniți; ai lui Alecsandri staŭ în adormire, ér ai lui Murĕșan sînt cuprinși de „somnul cel de mórte“.

(Va urma.)

Prof. Ioan Rațiu.

---

[1]) Vedi Nicolae Bălcescu: Istoria Românilor sub Mihaiŭ Vodă Vitézul; Bucurescі 1894 vol. I. pag. 273—276.

[2]) Vasile Alecsandri: Opere complete. Poesii. Bucurescі 1897 vol. I. pag. 257—260.

[1]) Tribuna Poporului I. Nro 16.

Christos orĭ Muhamed.

Istorisire de călătorie

de

Carol May.

(Continuare.)

Despre cetate însă-şĭ nu sînt multe de spus. Ea sĕmĕnă cu cele alalte cetăţĭ orientale fără de a le întrece în vre o privinţă. Moslimul adevĕrat că are o părere aşa de bună despre ea, cât o numesce cetatea fericirĭĭ. Europénul îĭ dă dreptate, dacă de pe colnicul de maslinĭ numit Belvedere vede în razele sórelui apunĕtoriŭ minarehurile svelte şi coperişele plane, pe a căror albéţă lucesce auritură. Dară dacă întră în lăuntrul cetăţĭĭ, îşĭ va schimba a bună sămă şi părerea acésta. Uliţile sînt strîmbe şi strîmte; pretutindenia zac moloz, frânturĭ de petri şi murdărie puturósă. Şirurile de căsĭ de multe orĭ se apropie aşa de tare unul de altul, cât cu un paş poţĭ, să trecĭ de pe un coperiş al unuĭ şir de căsĭ pe alt coperiş al celuĭ alalt şir. Clădirile ruinóse nu se reparéză; le lasă, să se descompună, şi zidesc altele nóuĕ alături cu ele, căcĭ loc este destul. Aşa veţĭ decĭ lângă olaltă ruine, clădirĭ bine grijite, corturĭ improvisate, ba şi capele cu cripte, representând tóte istoria şi desvoltarea cetăţĭĭ de la timpul cel maĭ vechiŭ până la cel maĭ noŭ. După învingerea de la Keleah împĕratul Carol V. zidise o cetăţue, la care locuitorilor le căutase, să aducă petrile cioplite ale acuaductuluĭ cartaginean şi să ardă var din columnele de marmoră ale Cartaginiĭ. Singura clădire vrednică de amintit e palaţul beiuluĭ la piaţa Kasbah. Dară beiul a rare orĭ locuesce într'însul.

Maĭ de mult locuitoriĭ eraŭ osebiţĭ în chip fórte sever unĭĭ de alţiĭ după rassă şi credinţă. Asta acum nu maĭ e aşa. Cu tóte acestea creştiniĭ şi Jidoviĭ cuprind maĭ ales partea din jos a cetăţĭĭ şi suburbiile, pe când aşa numiţiĭ Culugli, pogorîtoriĭ Turcilor, locuesc în partea din sus, éră chiar în centru petrec Mauriĭ, carĭ sînt mare parte pogorîtorĭ de aĭ Moriscilor alungaţĭ din Spania. De observat ar maĭ fi, că sara pe întunerec fiesce cine e dator a purta câte un lămpaş.

Beiul locuesce în castelul sĕŭ Bardo, care e spre apus cale de o óră de la cetate. Spre a ajunge acolo omul trece pe sub un arc al împunĕtoriului acuaduct, care provĕdúse odinióră Cartaginea cu apă. Acest Bardo e un conglomerat de clădirĭ diferite, în carĭ reşede nu numaĭ beiul, ci locuesc şi mulţĭ dignitarĭ înalţĭ, oficialĭ şi servitorĭ.

Ce privesce câmpurile de ruine ale Cartaginiĭ, drumul la ele duce preste câmpul lupteĭ de la Zama, unde Scipio Africanul învinsese pe Anibal. Ruinele cele maĭ multe se derivă din timpurĭ maĭ târzĭĭ; de adevĕratele rĕmăşiţe ale vechiĭ Cartaginĭ are, să se socotéscă a bună sămă numaĭ acuaductul acela; el se compune din opt spre zece cisterne imposante.

Cu lucrurile acestea vrednice de vĕdut străinul isprăvesce în scurtă vreme şi fórte lute. Eŭ mĕ ţinuĭ de timpul de faţă; modul de traiŭ al poporaţieĭ de acuma mĕ interesa maĭ mult de cât cercarea şi desgroparea de anticităţĭ cea aci de altmintrea oprită. De aceea mĕ despărţiĭ de Turnersctick, pe carele-l cuprindeaŭ fórte afacerile luĭ de negoţ, şi-mĭ închiriaĭ o locuinţă în centrul cetăţĭĭ. Casa era a unuĭ bărbier şi se compunea din un şir admirabil de dóuĕ salóne elegante, carĭ eraŭ osebite unul de altul prin o cortină, ce cuprindea lăţimea şi înălţimea întrégă a clădirĭĭ. Acest palaţ întreg avea lungime de opt şi lărgime de şese paşĭ; coperişul îĭ era de pae, éră păretele de lut şi pae. Spre a cruţa uşea lăsaseră casa de o latură fără de leac de părete. Cortina o aŭ compus cu multă şireţie din bucăţĭ de papir lipite de olaltă de tóte felurile, mărimile şi colorile. Pavimentul îl forma bunul pământ. Aci şedeam decĭ în unghiŭ pe divanul meŭ, adecă pe giamantanul meŭ, carele forma întreg mobiliarul, şi priviam prin una din multele găurĭ ale cortineĭ din colo în cel alalt salon, în care locuia bĕtrânul bărbier, nu dóră singur, ci cu haremul sĕŭ, adecă cu o Medusă cam de şepte zecĭ de anĭ, a cărei singură ocupaţie părea a consta numaĭ în aceea, că cocea cepe. El avea o clientelă fórte numĕrósă, dară din toţĭ clienţiĭ luĭ nu vĕdŭĭ pe niciunul plătind. Era o adevĕrată plăcere a-l vedé deprinzĕndu-şĭ artea. Mĕ mişcă maĭ ales credinţa şi grijea, cu care aduna spuma de săpun rasă de pe feţe şi gâvâliĭ, pentru ca să ungă cu ea alte feţe şi gâvâliĭ.

Locaşul acesta al meŭ costa pe lună patru francĭ şi aşa decĭ pe sĕptĕmână un franc, carele aveam, să-l plătesc anticipativ. Când dădui bĕtrânuluĭ doĭ francĭ şi-l spuseĭ cu o cale, că pot, să petrec aci numaĭ o sĕptĕmână, mĕ socotiĭ de un prinţ din „O mie şi una de nopţi“ şi se îmbiă, că mĕ va rade gratis, dară la asta renunţaĭ din causa de maĭ la deal.

Firesce că aci mĕ făcuĭ chiriaş, numaĭ pentru ca zilnic să pot privi câte dóuĕ treĭ óre la viaţa din un atelier tunisan de barbier. Ceealaltă vreme o petreceam făcênd preumblărĭ prin împrejurime orĭ prin cetate, éră nóptea durmiam a fară pe nae.

În cele dintâiŭ cincĭ zile nu întâlniĭ pe Moslimul vrăşmaş. De cum va mĕ cerca, asta o făcea a bună sămă în cuartierul franc, éră nu aci, unde locuiam şi-mĭ petreceam vremea. Dară în ziua a şésa s'a întîmplat, de m'am întâlnit cu el într'un chip de tot neaşteptat. Când sosiĭ adecă în presara zileĭ acesteia pe nae, îmĭ împărtăşi Turnerstick plin de bucurie:

„Charley, azĭ am fost norocos, fórte norocos. Voiŭ puté, să vĕd un harem.“

„Ce zicĭ? Un harem vĕd eŭ zilnic.“

„Unde?“

„La bărbierul meŭ.“

„Nu grăi năroditĭ! Pentru că veţĭ pe strămóşea unuĭ făcĕtoriŭ de spume de săpun, nu te pismuesc. Dară fiind că e vorbă de săpun, eŭ mi-l am vîndut pe al meŭ. Cele alalte mărfurĭ încă află cumpĕrătorĭ, şi cele ce nu mi-le cumpĕră ómeniĭ de aci, le voiŭ duce la Sfaks, unde piaţa e bună. Pentru ca să mĕ informez bine, voiŭ, să mĕ reped o dată până acolo. Viĭ şi dta?“

„Firesce! Nu putem óre, să folosim linia Societăţiĭ Rubattino?“

„Ba putem. Poimâne sară pornesce un vapor de aci. Până atuncĭ fiĭ gata de drum!“

„Sînt gata în orĭ care óră. Dară dta voiaĭ, să-mĭ grăescĭ despre un harem.“

„Nu numaĭ despre un harem, ci despre o casă preste tot. Doriam, să vĕd o dată internul uneĭ case tunisane. Neguţătoriĭ, cu carĭ am de a face, sînt aranjaţĭ toţĭ în chip francez. Dară unul din domniĭ aceştia are un contorist, care locuesce la cumnatul sĕŭ, la bărbatul surorĭĭ sale măritate. Cumnatul acesta are o casă frumósă aranjată în chip oriental, şi casa asta va contoristul, să mĭ-o arete mâne înainte de prânz.“

„Cum se chémă cumnatul acesta?“

„Abd el Fadl.“

„Asta pe nemţesce însémnă servitoriul bunătăţiĭ, un nume frumos, care promite óre ce lucru bun. Învoit e, ca să cercetăm casa luĭ?“

„Aşa cred.“

„Şi ce e omul acela?“

„Nu sciŭ. Dta dóră sciĭ însu-ţi, că aicĭ nu poţĭ, să sciricescĭ raporturile uneĭ rudeniĭ fără de a trezi bănuelĭ. Contoristul vine aci pe nae, ca să ne ieà cu sine.“

„Şi cum stăm cu haremul?“

„Acesta încă am, să-l vĕd, adecă numaĭ odăile, căcĭ dómnă nu are voe, să ni-se arete.“

„Ce folos aĭ din aceea, că veţĭ o locuinţă fără de a vedé pe locnitórea eĭ?“

„Ce folos aĭ dta din aceea, că privescĭ la clienţiĭ bărbierului? Voiŭ, să-mĭ îmbogăţesc cunoscinţele, în tocmaĭ pe cum facĭ şi dta cu alc dtale. Aşa dară viĭ şi dta?“

„Viŭ, dară numaĭ în interesul dtale.“

„Cum aşa?“

„Ar puté, să fie vorbă de o cursă, şi aci aşĭ puté decĭ, să-ţi ajut, ca să scapĭ dintr'însa.“

„Ce vorbă e asta? Tinĕrul contorist e om de omenie. De o cursă nu póte fi vorbă, şi de altmintrea căpitanul Turnerstick nu e omul, pe care să-l pótă prinde.“

Înţelesul era decĭ făcut. Eŭ vĕdusem destule căsĭ orientale, şi mĕ hotărîĭ, să însoţesc pe prietinul meŭ îndemnat numaĭ de grijea de siguranţa luĭ.

În ceea diminéţă contoristul veni pe nae. El era un Maur tinĕr, a cărui presentare întru adevĕr însufla încredere. El se dovedi fórte curtenet şi modest şi declară, că cumnatul sĕŭ despre visitarea acésta a caseĭ sale adevĕrat că nu scie nimica, fiind că petrece în călătorie, dară dacă ar fi a casă, a bună sămă şĭ-ar da învoirea. Asigurarea acésta o rosti tinĕrul cu o convicţie, carea mĕ linişti. Pornirăm, dară maĭ întâiŭ totuşĭ luăĭ la mine un revolvĕr.

Drumul ne duse în o uliţă, carea se sfârşia în piaţa Kasbah. Acolo era casa. Laturea eĭ de spre uliţă o forma un zid înalt, în care nu era niciŏ feréstă, fără numaĭ o singură uşe. Contoristul dădu semn cu tóca, şi pe loc ne lăsă un Negru, să întrăm. Vĕdŭĭ, la ce mĕ aşteptasem, adecă interiorul uneĭ case ca al tuturor caselor orientale maĭ de frunte.

Clădirile acestea constaŭ aprópe tóte din o curte descoperită, care e împrejurată jur împrejur de odăĭ şi de alte încăperĭ. În mijlocul curţiĭ e o fântână. Deosebirea constă în aranjarea maĭ mult orĭ maĭ puţin preţiósă, în pornirea maĭ mult orĭ maĭ puţin vĕdită a căsiĭ spre ruinare. Tipul e de altmintrea acela-şĭ în tóte căsile orientale.

(Va urma.)

Bibliografie.

„Almanachul învĕţătorului român“ e pus deja sub tipar şi întrând în al doilea an va apăré peste câte va zile şi se va vinde cu preţul de 1 fl. esemplarul + 10 cr. porto postal. Se póte procura atât de la subscrisul, cât şi de la „Tipografia“, soc. pe acţiuni în Sibiŭ (Nagy-szeben), în al căreĭ binereputat atelier se tipăresce.

În ást an Almanachul va apăré legat frumos şi traĭnic, în legătură de pânză, cu teacă pentru cerusă etc., ilustrat şi peste tot fórte elegant.

Almanachul va avé acum formatul unuĭ notes portativ, plin de cunoscinţe din domeniul literar şi pedagogic, legi şi ordinaţiuni şi cu multe alte îndrumări, carĭ staŭ zilnic la dispoziţia învĕţătorului în tóte afacerile sale şcolare.

Étă, pentru orientare,

Cuprinsul Almanachuluĭ:

Prefaţă. I. Călindarul şi notiţe din tipic pro 1899/00. II. Date chronologice pe anul 1900. III. Date genealogice. IV. Afaceri de postă şi telegraf. V. Competenţe de timbru şi taxe. VI. Şematismul bisericiĭ ort. or. române. VII. Şematismul provinţeĭ metrop. gr. cat. VIII. Reuniuni învĕţătorescĭ. IX. Partea literară fórte bogată, avênd şi câte va ilustraţiĭ şi studiĭ din sfera pedagogieĭ. X. Pro domo. apreţiări favorabile asupra Almanachuluĭ, an. I., de la diferiţi bărbaţi: Ştefan Velovan, Dr Al. Mocsonyi, V. Babeş şi mulţi învĕţătorĭ. XI. Şcóla confesională, aci găsim lucrurĭ vrednice şi sciut pentru toţi învĕţătoriĭ, a nume:

a) Regulament pentru organisarea învĕţământuluĭ în şcolile poporale; b) Din drepturile şi datorinţele învĕţătoruluĭ; c) Literatura nóstră şcolară în anul din urmă.

XII. Cartea esperienţelor, În acéstă parte urmézá vre o 2—3 cóle de rubricĭ pentru notiţele trebuincióse învĕţătoruluĭ peste an. XIII. Apendice. XIV. Anunţurĭ.

Maĭ avênd la dispoziţie unele esemplare din anul trecut, doritoriĭ de a avé şi „Almanachul“ din I. an, binevoéscă a trimite subscrisuluĭ, orĭ „Tipografieĭ“, societate pe acţiuni, Sibiŭ, 70 cr. şi-l vor primi, trimis franco.

Reciţa montană (Resiczabánya), 1899.

Cu stimă şi frăţie

Ĭosif Velcean,
inv. român.

A apărut şi se află de vîndare la **Tipografia seminarială din Blaş:**

Sfînta şi Dumnezeéska

EVANGELIE

a Domnuluĭ şi Dumnezeuluĭ nostru Isus Christos

revĕdută după originalul grecesc şi acum întâia dată tipărită cu litere străbune în zilele preaînălţatuluĭ Împĕrat al Austrieĭ şi Rege Apostolic al Ungarieĭ Francisc Ĭosif I. cu binecuvîntarea Preasfinţituluĭ nostru Archiepiscop şi Mitropolit de Alba Ĭulia şi Făgăraş Dr Victor Mihályi de Apşa.

Blaş 1900.

De la sfînta Unire 200.

Evangelia e tipărită în format folio, pe hârtie de pergament albă şi consistentă, cu litere marĭ nóuĕ, cu cadru duplu: negru şi roşu, şi cu titliĭ şi litere iniţialĭ éră-şi roşi, e de o esecutare tipografică escelentă. Se estinde pe 40 cóle 323 paginĭ.

Pagina titulară are un cadru artistic, în celea patru colţurĭ cu simbolele evangeliştilor:ânger, vultur, leŭ şi boŭ. De asupra, în mijloc e chipul Mântuitoriuluĭ ca învĕţător, avênd în mână cartea, ér de desupt e pecetea metropolieĭ.

La începutul fie căreĭ Evangeliĭ, stă chipul Evangelistuluĭ pe hârtie grósă satinată, viaţa luĭ şi indicele după capete, arĕtându-se fie care cap când se cetesce, în ce zi şi la ce paginá?

Sfârşindu-se evangeliile de peste an, urmézá evangeliile de diminéţă ale învieriĭ, a sĕrbătorilor nemişcătóre de peste an, ale sfinţilor, la ocasiuni diferite, la sf. Ungere, sf. Botez şi sfinţirea apeĭ.

Urmézá apoĭ un tipic amĕnunţit despre aceea, când se începe şi când se gată fie care Evangelist. evangelia cananeneĭ. din sĕptĕmâna botezuluĭ şi apoĭ schimbarea evangeliilor după ziua în care cad ss. Paschĭ ş. a.

Ca limbă, nu lasă nimic de dorit, ţinêndu-se cont de progresele şi desvoltarea limbiĭ literare românescĭ, de vechile texte, şi de aceea, ca să fie pe înţelesul poporuluĭ.

O recomandăm cu tótă căldură spre a fi cumpĕrată pentru tóte bisericile Provinţieĭ nóstre mitropolitane.

În ce privesce **preţul Evangelieĭ** Veneratul Cler îl cunósce din circulariul din 12 Iuliu 1899. Dar fiind că sînt mulţi din diecesele sufragane, carĭ ar dori să-şi procure ediţia acésta a Evangelieĭ şi nu sciŭ preţul eĭ, spunem, că un esemplariŭ costă: crudo **8 fl. 50 cr.,** broşurat **8 fl. 65 cr.,** ér legat în pele roşie, cu cadru aurit pe table, cu ceĭ patru Evangeşti, cu cruce şi cu copcie **12 fl. 50 cr.** Legătura maĭ elegantă se compută după calitatea peleĭ şi a decoraţiunilor, carĭ se vor dori.

A apărut:

„Istoria dieceseĭ gr. cat. de Oradeamare“ de Dr Ioan Ardeleanu, partea I şi II-a se află spre vîndare la auctorul. Oradeamare, Nagy-magyar utcza gör. kath. elemi iskola. Partea I. 80 cr., partea II. 60 cr., ambele 1 fl. 40 cr., 10 cr. porto, pentru teologĭ şi învĕţătorĭ saŭ pedagogĭ cu 1 fl. 10 cr. ambele părţi.

G. Coşbuc: **Răsboiul nostru pentru neatîrnare,** ed. III. Bucurescĭ. edit. C. Sfetea, XVIII+287. pag. preţul 50 cr.

G. Coşbuc: **Povestea uneĭ coróne de oţĕl,** Bucurescĭ. edit. C. Sfetea. XVII+260. cu o mulţime de ilustraţiĭ, preţul 75 cr.

Recomandăm cu tótă căldura cetitorilor nostri aceste dóuĕ cărţi carĭ povestesc într'o limbă admirabilă şi descriŭ cu o plasticitate de neajuns vitejiile armateĭ române şi a regeluĭ sĕŭ, în compania de la 1877—1878.

Judita Secula n. Truţa: **Din vremurĭ apuse,** Bucurescĭ 1899, pag. 110, preţul 1 leŭ.

Editor şi redactor rĕspundĕtor:

Dr Vasile Suciu.

---

(45) 2—3

Concurs.

La şcóla comunală gr. cat. din *Iancahid* (p. u. Nagy-Becskerek, Torontál m.), devenind prin abzicere postul de învĕţător în vacanţă, pentru complinirea acesteĭ staţiuni, prin acésta se escrie concurs public, cu termin până la 20 Octombre a. c. st. n.

Emolumentele împreunate cu acest post sînt:

1. Salar anual în rate lunare anticipative: 400 fl.
2. Pentru lemne focalĭ: 20 fl.
3. Paušal scripturistic: 5 fl.
4. 4 stînjiniĭ□ de paie în natură cărate a casă.
5. Stolele îndatinate de la nunţĭ şi înmormîntărĭ.
6. Locuinţă în natură, 2 chiliĭ, cuină, cămară. grajdiŭ şi ¼ jugĕr grădină.

Cu acest post sînt împreunate şi următórele datorinţe şi a nume:

a) instruarea elevilor din şcóla de tóte zilele şi de repetiţie. Limba de propunere e limba magiară şi română în proporţiune egală;

b) în Dumineci şi sĕrbătorĭ a ţiné strana drĕptă;

c) a fará de órele de prelegerĭ a lua parte la înmormîntărĭ;

d) a instrua eleviĭ în cântările bisericescĭ şi profane.

Doritoriĭ de a ocupa acest post vor avé a-şi instrui recursele lor. scrise cu mâna proprie în limba magiară şi provĕdute cu timbru de 50 cr., cu următórele documinte:

1. Estras de botez; 2. Absolutoriŭ preparandial şi Testimoniŭ de cualificaţiune; 3. Atestat comunal despre purtarea-ĭ morală şi conduita-ĭ politică; 4. Atestat despre serviţul prestat până acum.

Recursele vor fi de a se înainta până la terminul indicat subsemnatuluĭ.

Petru Pop,
preot gr. cat. şi preşed.
scaun. scol. comun.

---

729 v. szám
1899.

(46) 1—1

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a balázsfalvi kir. járásbiróság 1899. évi V. 619. számu végzése következtében Dr Emánuel Győző ügyvéd által képviselt Komáromi Albert javára Ungár Gyula és társai ellen 1500 frt — kr. s jár. erejéig 1899. évi Szeptember hó 5-én foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 649 frt — krra Ungár Gyula és neje Bodo Etelkánál elbecsült és a végrehajtási jegyzőkönyv 40—60 tételei alatt összeirt ingóságok kivétele után fenn maradott, házi butorok. konyhaedények, konyhafelszerelési tárgyak és 4 drb sertésből álló ingóságok nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a balázsfalvi kir. jbiróság 1899. évi V. 619/2. számu végzése folytán 1500 frt — kr. tőkekövetelés, ennek 1899. évi Augusztus hó 9-ik napjától járó 6% kamatai, és eddig összesen 89 frt 73 krban birói lag már megállapitott költségek erejéig helyben alperesek közös lakásánál leendő eszközlésére 1899. évi Oktober hó 10-ik napjának délutáni 3 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek. szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és feltülfoglaltatták s azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Balázsfalván 1899. évi Szeptember hó 29-ik napján.

Thát György,
kir. jbirósági végrehajtó.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un sir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul IX. Blaş 14 Octobre 1899. Numĕrul 41.

Lupta în cestiunea autonomiei.

I.

Asupra moduluĭ, cum avem să ne apĕrăm de uneltirile *politice* de a încorpora şi pe Românii uniţi în organismul autonomieĭ catolice din Ungaria, şi cum avem să lucrăm spre a puté obţiné şi pune în praxă autonomia nóstră propriă, şi separată, s'aŭ ivit multe părerĭ în ziaristica nóstră. Împrejurarea, că ni-se propun felurite moduri de luptă în acéstă cestiune gravă, ne impune datorinţa de a le esamina cu de amĕnuntul, pentru ca fóea nóstră încă să contribue, pe cât este cu putinţă, la lămurirea cestiuneĭ şi prin acésta să arete direcţiunea, în care trebue să înaintăm în luptă şi mijlócele, de carĭ trebue să ne servim pentru ca să putem învinge.

Unii sînt de credinţa, că ceea ce se lucră în Budapesta prin congresul catolicilor şi comisiunea luĭ nu constitue nicĭ un pericol pentru biserica nóstră, căci zic eĭ, „*cestiunea autonomieĭ romano-catolicilor din Ungaria nu póte privi biserica română unită, care este independentă şi are autonomia eĭ propriă.*“

Noĭ înse sîntem de părere, că tótă acţiunea pornită pentru organisarea autonomieĭ catolice ne privesce fórte de aprópe, tocmaĭ pentru că biserica nóstră unită este independentă şi are autonomia eĭ propriă.

Este dóră cunoscut, că congresul catolicilor a fost convocat la porunca preainaltă a Maestăţiĭ Sale supremul patron al bisericiĭ catolice şi că Maestatea Sa nu a dispus convocarea congresuluĭ, de cât la propunerea concretă a guvernuluĭ sĕŭ. Este decĭ vorba de o acţiune pornită cu scirea şi învoirea şi chiar la mandatul celor maĭ înalţi factorĭ de stat. Înse atuncĭ, când s'a rînduit de la locul cel maĭ înalt convocarea congresuluĭ catolic, s'a impus tot o dată acesteĭ corporaţiunĭ, să organiseze nu numaĭ autonomia bisericiĭ catolice de rit latin, ci şi autonomia bisericiĭ catolice de rit grecesc, va se zică autonomia întregeĭ biserice catolice dinĭ Ungaria fără deosebire de rit, şi încă aşa ca ambele biserici, atât cea de rit latin, cât şi cea de rit grecesc să constituéscă un *singur* organism autonom.

Primatele Ungarieĭ punêndu-se pe acéstă basă, a convocat la congres nu numaĭ diecesele latine, ci şi pe cele greco-catolice şi conform mandatuluĭ primit a dispus, ca nu numaĭ diecesele latine, ci şi cele de rit grecesc să-şĭ trimită deputaţiĭ sĕĭ la congres.

Întrunindu-se congresul, acesta a delegat din sinul sĕŭ o comisiune, carea să pregătéscă operatul unuĭ organism autonomic nu numaĭ pentru latinĭ, ci şi pentru greco-catolicĭ, ér comisiunea a pregătit un operat, care, pe cum am accentuat şi în numĕrul 39 al fóeĭ nóstre, calcă în picióre autonomia bisericiĭ nóstre, ignoréză luptele şi aspiraţiunile nóstre seculare, destrămă întreg organismul provinţial al bisericiĭ nóstre, restrînge cercul de activitate al administraţiuneĭ diecesane, şi pe toţĭ de o potrivă, pe episcopĭ, capitule, cler, popor, bunurĭ, beneficiĭ bisericescĭ şi instituţiunĭ culturale ne supune jurisdicţiuneĭ uneĭ corporaţiunĭ constituite din persóne, carĭ nu sînt membri aĭ provinţeĭ nóstre bisericescĭ.

Să punem acum casul, că acest operat va fi primit şi din partea congresuluĭ şi că va obţiné aprobarea şi a Scaunuluĭ apostolic şi a Maestăţiĭ sale — tóte eventualităţi, carĭ se *pot* împlini, de şi nu putem zice, că se vor şi împlini, — şi atuncĭ întrebăm, că óre acest statut organic nu ar privi fórte de aprópe şi biserica română unită? Óre atuncĭ când înainte cu aprópe 50 anĭ Scaunul apostolic şi Maestatea Sa ne-aŭ scos de sub supremaţia şi jurisdicţiunea bisericiĭ latine şi a constituit biserica nóstră într'o provinţă mitropolitană autonomă şi independentă, acest act emanat de la ceĭ maĭ înalţĭ factorĭ bisericescĭ şi de stat, nu a privit biserica română unită? Ér dacă a privit-o atuncĭ, cum se póte afirma, că un act ce ar emana de la aceea-şĭ factorĭ, prin care nu s'ar maĭ ţiné cont de ce s'a făcut la 1853, ci ne-ar incorpora în organismul bisericiĭ latine, nu ar privi biserica română unită?

Étă dar, că tocmaĭ pentru că biserica română unită îşĭ are autonomia şi independenţa sa obţinută prin grele

---

Feuilleton.

„Domniĭ sînt rugaţi, să nu ducă jurnalele.“

— *Palavre* —

de

C.

Când pentru întâia óră am cetit cuvintele aceste pe păretele casineĭ din . . . să nu credeţĭ, că e vorbă de casina din Blaş, să-ĭ zicem aşa numaĭ casină „în general“, ca să facem artă *fără tendinţi*, saŭ cum s'ar zice artă pentru artă; când am cetit cuvintele aceste, repet, mĭ-am zis „în sinea mea“ — Brava! Am găsit în sfârşit spiritul de ordine!

În alte casine maĭ puţin disciplinate nu aflĭ ast fel de regulamentărĭ, şi domniĭ îşĭ pot face cheful după cum aŭ voe, saŭ îşĭ fac voia după cum aŭ chef. Aicĭ înse? O, aicĭ e ordine, e disciplină. Domniĭ sînt *rugaţi*, să nu ducă gazetele, şi nu le duc. Publicul are la dispoziţie tot ce inima i cere: jurnale, reviste, tot cu un cuvînt.

Ast fel resonam înainte cu câte va luni. Eram tinĕr atuncĭ, uşor credĕtor, uşor amăgit . . . . Amăgit! Amăgirea e dór taina vieţiĭ. Până eştĭ mic te amăgesc alţiĭ, maĭ apoĭ te amăgeştĭ însuţĭ, pe urmă — ca să fi consecuent — amăgescĭ *tu* pe alţiĭ . . . . . Să revenim înse la casina nóstră din . . . adecă, voiam să zic: la casină „în general.“

Instituţia cu afişarea reglementărĭ de maĭ sus, a dat faliment. Domniĭ aŭ fost rugaţĭ să nu ducă jurnalele, şi tocmaĭ pentru acésta le-aŭ dus.

Să precisăm.

Am auḑit din maĭ multe părţĭ, că nu e frumos, să scriĭ din maliţie. Se vorbia aşa „în general“, şi totuşĭ cuvintele sunaŭ la adresa maĭ sus mincinos — iscălitului. Maliţios? Eŭ maliţios? Adicătilea cum vine vorba asta? Uite, ca să vedeţĭ, că nu sînt maliţios, am să vĕ esplic psihologicesce procedura domnilor de jurnale ştergĕtorĭ, am să vĕ dovedesc negru pe alb, că acesta nu este un fapt moralicesce culpabil, ci un simplu postulat psihologic.

Dumniata iubite cetitorule inteligent — eŭ numaĭ cu cetitorĭĭ inteligenţĭ staŭ de vorbă — îţĭ aducĭ a minte de versul clasicului:

Nitimur in vetitum semper,
cupimusque negata.

Aşa-ĭ că îţĭ aducĭ a minte? Eĭ bine; e un fapt psihologicesce recunoscut, că orĭ ce stavilă impusă manifestărĭĭ nóstre psichice, dă un farmec îndoit acesteĭ manifestărĭ, şi în faţa acestuĭ îndoit farmec, prea sîntem ómenĭ, ca să nu ne plecăm. Şi ne plecăm. Dacă pe păretele casineĭ din chestie s'ar fi afişat: *„Domniĭ sînt rugaţi să ducă cu sine jurnalele după ce le-aŭ cetit,“* fiţĭ siguri, că nu s'ar fi aflat nicĭ unul care să fi urmat învitării.

Aşa înse, când punĭ stavilă libereĭ manifestărĭ psichice a onoraţilor membri, e lucru de sine înţeles, că simţul libĕrtăţiĭ revoltate te silesce să nu observĭ învitarea. Să nu ducă jurnalele? Dar de ce să nu le ducă? Auḑĭ mĕ rog!

*

Ast fel, dată fiind genesa psihologică a faptuluĭ, nu mĕ va acusa nime, că scriŭ din maliţie. Scriŭ . . . . aşa numaĭ . . sine ira et studio, cum s'ar zice. Măcar că, la

lupte și chiar prin vĕrsărĭ de sânge, și că acum se fac încercărĭ serióse, ca să ne despóie de acéstă autonomiă și independență cu aprobarea celor mal înalțĭ factorĭ bisericescĭ și de stat, este adevĕrată aserțiunea nóstră, că lucrările pentru organisarea autonomieĭ catolice din Ungaria privesc fórte de aprópe biserica română unită, fiind că țintesc la aservirea acesteia prin contopirea eĭ în organismul autonom al bisericiĭ latine.

Tot din cele desfășurate mai sus putem pricepe, cât de înțelepțesce aŭ lucrat archiereiĭ nostri, când nu aŭ dispus, ca și diecesele nóstre să-și alégă deputațĭ pentru congresul catolic convocat pentru organisarea autonomieĭ catolice, și nicĭ eĭ înșĭ-și nu aŭ participat la acel congres. Dacă eĭ ar fi făcut contrariul la acésta, ar fi sevârșit un fapt prejudițios drepturilor provinței nóstre ca independentă și autonomă. Tot asemenea înțelepțesce aŭ lucrat eĭ și atunci când și față cu operatul subcomisiuneĭ de 9 și față cu operatul comisiuneĭ de 27, carĭ ambele nu țineaŭ cont de drepturile bisericiĭ nóstre, aŭ declarat, că biserica nóstră în vîrtutea dreptuluĭ sĕŭ public obținut de la factoriĭ ceĭ mai înalțĭ din stat și din biserică, nu póte fi contopită în organismul autonomieĭ catolicilor de rit latin, ci își reclamă dreptul de a se întruni în congres separat de al bisericiĭ latine spre a-și organisa autonomia numaĭ cu concursul clerului și poporuluĭ român greco-catolic. Și când episcopiĭ aŭ făcut acéstă declarațiune mai pe urmă în conferența episcopéscă din 14 și 15 Septembre a. c., eĭ nu s'aŭ încercat a încheia un compromis cu episcopatul catolic de rit latin, pe cum i-se pare „Gazeteĭ Transilvanieĭ“ în numĕrul 209 din a. c., de óre ce autonomia și independența bisericiĭ nu póte forma obiect de compromis, ci și-aŭ esprimat din noŭ punctul lor de vedere în fața operatuluĭ comisiuneĭ de 27, carele era supus aprețiereĭ conferențeĭ episcopescĭ. Atitudinea episcopilor nostri de la început până acum a fost un protest continuŭ în contra încălcăriĭ drepturilor bisericiĭ nóstre din partea congresuluĭ catolic, ér scopul acestuĭ protest este, să invalideze pentru biserica română unită tóte hotărîrile congresuluĭ catolic ca aduse de for necompetent pentru aceea-și biserică.

Dar episcopiĭ nostri nu numaĭ aŭ lucrat din tóte puterile, ca să împedece congresul catolic în tendința luĭ de a contopi biserica nóstră în organismul bisericiĭ latine din Ungaria, ci aŭ făcut și pașiĭ de lipsă la înaltul tron, ca să scutéscă independența bisericiĭ nóstre, și să ne concédă a ne puté și noĭ întruni în congres separat spre a ne organisa autonomia după aședămintele și trebuințele nóstre. Despre tóte acestea și despre alțĭ pașĭ întreprinșĭ de archiereiĭ nostri sînt acte, carĭ se vor publica atunci, când acésta o va reclama interesul bisericiĭ, ér nu curiositatea ómenilor.

Cine le va considera acestea cu pricepere și obiectivitate, va trebui să recunóscă, că archiereiĭ nostri aŭ lucrat conform enunciațiunilor conferențeĭ clerului și poporuluĭ de la Cluș, și ast fel nu va afla motiv de a se plânge în contra lor, ci le va fi recunoscĕtoriŭ, că aŭ avut tăria și barbația de a se opune torenteluĭ aceluia cutropitor, care isvoresce atât de puternic din întreg sistemul politic de astăzĭ, și despre care scim ce devastărĭ cumplite a făcut în viața politică a poporuluĭ nostru.

Din Bucovina. — Aflăm, că deputatul Dr George Popovicĭ a resignat prin o scrisóre adresată ministruluĭ de interne la oficiul de redactor al „Fóeĭ legilor imperiale.“ Organul partiduluĭ național din Cernăuțĭ, după care luăm scirea acésta, o comentézĕ ast fel:

Noĭ salutăm frenetic scirea venită din Viena. Pentru ca lupta ce ni-s'a impus să fie deplin desfășurată, ne lipsea un lucru. Azĭ dorința nóstră e împlinită. Libertatea acțiuneĭ, pe care a câștigat-o prin acest pas bărbătesc dl Dr Popovicĭ, însémnă pentru noĭ fórte mult. Dr Popovicĭ a simțit, că trebue să aducă acest servițiŭ partiduluĭ sĕŭ. El l-a adus cavaleresce, tocmaĭ în momentul, în care fapta trebuia pusă.

E mai pe sus de orĭ ce îndoiélă, că executând acéstă decisiune el a jertfit pe altarul partiduluĭ național avantagiĭ personale, carĭ sînt enorme, dacă avem în vedere că d-sa nu posedă avere. Dar tocmaĭ acest moment ne inspiră. Noĭ nu-ĭ mulțămim dluĭ Dr Popovicĭ. El ar declina mulțămita. Și cu drept. El și-a împlinit numaĭ datoria, cum își va împlini fie care Român bucovinean. Azĭ avem luptătorĭ. De aceea causa nóstră nu va peri, vie o sută de Bourguignonĭ.

Étă în traducere scrisórea deputatuluĭ nostru adresată ministruluĭ Koerber:

„Excelență!

„În momentul când am primit oficiul meŭ actual, raportul dintre guvern și deputațiĭ românĭ era ast fel constituit, în cât părea imposibilă o colisiune între obligațiunile ce îmĭ incumbă ca un funcționar și între datoria mea de deputat.

(Pasajul, care urmézĕ aci a fost confiscat de censura baronuluĭ Bourguigon. Étă sfârșitul scrisóreĭ:)

„și impune deputaților Românĭ, și prin urmare și mie, datoria de a-l combate pe el și arta sa de guvernare cu tóte mijlócele.

„Aceste demersurĭ cu greŭ vor fi compatibile cu oficiul meŭ; de aceea demisionez din funcțiunea de redactor al Fóeĭ legilor imperiale și vĕ rog, Excelență, să luațĭ act de eșirea mea din servițul statuluĭ.

„Binevoițĭ a primi expresia celeĭ maĭ deosebite considerațiunĭ. Viena, în 6 Octombre 1899. *Dr George Popovicĭ,* deputat în Parlament și în Dieta Bucovineĭ.“

Onestitatea în pressă. — Sub acest titlu „Liga Română“ publică un instructiv articol, din care estragem și noĭ unele pasage:

---

dreptul vorbind, într'o séră eram mănios. Și apoĭ cum Dómne ĭertă-mĕ să nu fiŭ mânios? Eram obosit; de jurnale politice și de altă lectură eram sătul. Voiam ceva ușor, distractiv. Ceva ce să-mĭ alunge gândurile îngrămădite în creerĭ, în cât le simțiam povara și amarul. M'am dus la casină, să cetesc „Fliegende“. Când cetesc fóea asta, pare că a-și sta de vorbă cu un prietin bun și șagalnic, care scie, să mĕ amuseze cu atâtea glume, glume, carĭ în fond aŭ o bună dosă de real. Când colo, ĭea fóea, dacă aĭ de unde! „Fliegende“-le bietele — geflogen! Daŭ să cetesc „Familia“ nu-ĭ, domnule. Caut după „Ueber Land und Meer“ — nimic! Nicĭ o revistă. Aveam voe de sfadă, și fiind că nu aveam de cine să mĕ acăț, m'am dus a casă, trîntind ușa după mine.

Așa sînt eŭ. Mĕ mâniŭ ĭute, ĭute mĕ desmâniŭ. Ajuns a casă, eram deją ĕră-și cu voe bună. Mĭ-am aprins o țigară și am început a resona: Mĕ omule, nu te aprinde așa ĭute. Gândesce-te, că sînt alțiĭ, carĭ aŭ deosebită plăcere, de a ceti revistele séra în pat, cum aĭ face și tu, dacă aĭ avé reviste. Ce să le stricĭ tu voia! E adevĕrat, că tu eștĭ prescurtat în dreptul tĕŭ, dar nu are a face. Tu eștĭ singur. Și domniĭ, carĭ aŭ șters gazetele, póte că-s maĭ mulțĭ . . . póte că aŭ familie. Ce deliciŭ e să cetescĭ séra vre-o revistă ștersă din casină!

Era eul meŭ superior, care glăsuia ast fel, eul înaintea căruia eul meŭ rebel și inferior se plécă. Am adurmit curênd. Visurĭ dulcĭ mĕ alintaŭ, mângâindu-mĕ . . . . Era o casină mare și frumósă . . . . maĭ mare și maĭ frumósă, ca tóte casinele din lume . . . . și eŭ cetiam . . . eraŭ înaintea mea tóte revistele și jurnalele din lume . . . eraŭ o mulțime de domnĭ, dar tăcerea era stăpânitórea săliĭ . . . Toțĭ eraŭ îndestuliți, toțĭ eraŭ cufundați în cetire . . . . Și de parte . . . . ca o musică din o mie și una de nopțĭ s'auḑia corul îngeresc cântând: „Domniĭ sînt rugațĭ să nu ducă jurnalele“ . . . . .

*

În ceea alaltă zi, mĕ duc la un prietin. „Uĭte, frate dragă, ce supĕrare am avut a séră.“ Și el începe, să mĕ mângâie. „Lasă, domnule, ér le vor aduce, ce te superĭ? De alt cum și mie mi-s'a întîmplat . . . Într'adevĕr e lucru cam slab, dacă o samă de ómenĭ . . . .

Pe când vorbia el ast fel, daŭ cu ochiĭ pe masa de scris a prietinuluĭ. (Numele îl retac de astă dată, dar *numaĭ* de astă dată!) Adecă, ce credețĭ, că am vĕḑut? „Fliegende“, „Familie“, „Ueber Land und Meer“ . . . .

— Mĕ, de unde aĭ tu revistele estea? El s'a roșit, pe urmă a început a ride.

— Să-țĭ ții gura, auḑĭ?

— Veḑĭ, că eŭ nu mi-oĭ ține gura. Le-aĭ șters de la casină! Am să te spun. Șcandal! Auḑĭ, să fure el gazetele!

— Taci, mĕ, nu fi prost, că dóră așa fac și alțiĭ. Ĭe-le dacă vreĭ, că eŭ le-am cetit. Vino maĭ bine să te omenesc cu nesce strugurĭ . . . .

Așa mĭ-a astupat gura.

Nu mĭ-a putut astupa înse vócea conșciinței, nicĭ revolta celor alațĭ membriĭ.

În proxima adunare a casineĭ s'a luat un conclus cât se póte de potrivit: La ușa casineĭ să se posteze doĭ polițarĭ orășenescĭ, carĭ să facă perchisiție domnilor când întră și când ĭes, *maĭ ales când ĭes.*

Și de atunci — binecuvîntat să fie umanitarul conclus! — ĕră-și domnesce ordine și disciplină în casină, ĕră-și aĭ la dispoziție tóte jurnalele și tóte revistele.

Conclusul acesta m'a satisfăcut pentru tóte supĕrările, ce am îndurat. Și dacă maĭ este ceva pe lume, ce mĕ supĕră, e că umanitarul conclus — *nu s'a luat încă!*

„Ce se înţelege sub *onestitate* în pressă? Se înţelege sinceritatea: se înţelege adevĕrul, se înţelege convingerea. Pressa onestă nu va face din nimic speculă. Va deschide colónele sale numaĭ adevĕrurilor, numaĭ articolelor desinteresate, numaĭ informaţiilor esacte şi imparţiale. Nu va combate pe nimenĭ din ură, ci din convingere justă. Şi când va combate, va fi francă, leală, neşovăelnică, moderată saŭ energică, după cum vor cere interesele cestiunilor.

Revenind asupra presseĭ din România în special, face următórele constatărĭ atât de bine potrivite şi stărilor nóstre de din cóce:

„În şcolile primare, disciplina morală şi controlul autorităţilor sînt îndoit maĭ marĭ, de cât la universităţĭ, de óre ce eleviĭ primarĭ sînt încă lipsiţĭ de propriul sentiment al disciplineĭ şi al controlulŭĭ moral, care se presupune la studenţiĭ universitarĭ.

„Aceea-şĭ e situaţia presseĭ la noĭ, ca popor tinĕr. Fiind că opinia nóstră publică are prea puţină şcólă politică şi nu poşede încă suficienţa propriuluĭ sentiment de control şi disciplină, — pressa nóstră ar trebui să fie îndoit onestă, îndoit maĭ morală — dacă e, ca se nu servéscă spre rĕul societăţiĭ.

„Dar adevĕrul e, că de parte de a fi aşa, pressa la noĭ, — înţelegem osebit România — nu-ĭ la nivelul moral, unde ar fi de datorinţa eĭ să se afle.

„Esplicaţiile în acest punct le cred de prisos. Scopul meŭ nu póte fi aicĭ să detailez, ci simplu să semnalez o stare defavorabilă intereselor vieţiĭ nóstre naţionale: starea puţin satisfăcĕtóre a moralulŭĭ presseĭ nóstre în genere.

„Un lucru trebue înse spus: moravurile politice puţin europenescĭ aŭ creat în ţară o şcólă a presseĭ puţin europénă, şi întors. Orĭ cum s'ar aranja aceste constatărĭ, ele sînt în complectă conformitate cu adevĕrul. Şi tot atât de adevĕrat e, că acesteĭ situaţiĭ, care menţine la permanentă insalubritate atmosfera vieţiĭ publice în ţară, trebue să i-se facă repede un sfârşit.

„Cum? În prima linie prin o pressă esemplar de onestă şi care să se însufleţéscă numaĭ de politica onestă şi care să înfiereze orĭ ce politică, fie ea cât de „înaltă“, dacă nu atinge cuvenita mĕsură a onestităţiĭ.

„Ér o pressă onestă se va inspira tot de una din idealul cristalin de curat moralicesce al propăşireĭ naţionale şi al bineluĭ public în tóte păturile societăţiĭ.

„Sincer naţională şi sincer democrată, aşa trebue să fie la noĭ pressa onestă, care şĭ-a luat fiinţa în scopul de a nasce ideĭ, nu capitale.“

Nóua conscriere a poporaţiuniĭ. — Apropiându-se anul 1900, ministrul de comerciŭ va presenta în curênd camereĭ proiectul de lege, privitor la nóua conscriere a poporaţiuneĭ. Acest proiect conţine cele maĭ severe mĕsurĭ în contra falsificărĭ datelor statistice — după cum se spune. Ar fi şi timpul suprem să avem nisce date statistice, la carĭ să te poţĭ provoca, fără témă, că te înşelĭ însuţĭ, saŭ că înşelĭ pe alţiĭ!

Cine agitéză? — Foile ungurescĭ din Oradea mare aŭ pornit din noŭ gónă asupra studenţilor românĭ de la Academia de drepturĭ. Nu le pot ĭerta studenţilor nostri séra de cunoscinţă, şi agitéză unisono pe tema eliminărĭ. Cu tóte că nu credem în ameninţările numitelor foĭ, remarcăm totuşĭ faptul, că le-a venit dorul, de a începe încă o dată da capo şicanările din anul trecut.

Spre federalism. — Congresul social-democraţilor din Austria, întrunit la Brünn, a luat în chestia naţionalităţilor din Monarchia austro-ungară următorul important conclus:

„Austria trebue prefăcută în stat naţional-federal democratic. În locul ţĕrilor istorice aŭ să între corpurile autonome, împărţite după naţionalităţĭ, ale căror legislatură şi administraţie vor fi concredute camerelor naţionale, alese pe basa votuluĭ direct universal. Tóte cercurile adminitrative ale uneĭ naţionalităţĭ, luate la olaltă, formézĕ asociaţia unitară naţională, care îşĭ conduce singură, cu perfectă autonomie, afacerile naţionale. Drepturile minorităţilor naţionale le va garanta o lege specială, votată din partea senatuluĭ imperial. Drepturĭ naţionale de preferinţă nu se recunosc. Prin urmare, se respinge pretinderea limbiĭ de stat. Dacă se ivesce necesitatea uneĭ limbĭ mijlocitóre, senatul imperial are să o decreteze.“

Conclusul a fost votat fără discuţie, şi cu unanimitate de voturĭ.

Revistă politică.

Din Patrie. Budgetul anuluĭ venitoriŭ a fost presentat zilele trecute în aintea deteĭ. El e închiat cu un escedent, care deşi e neînsemnat, totuşĭ e maĭ bun de cât un deficit însemnat. În şedinţa de Lunĭ preşedintele camereĭ a adus la cunoscinţa părinţilor patrieĭ, că în 6 Oct. s'a dus la Arad încunjurat de maĭ mulţĭ deputaţĭ, unde a depus pe monumentul martirilor cununa trimisă din partea camereĭ. Se înţelege că vestea acésta a fost bine primită din partea patrioţilor.

Sânge rĕŭ le causézĕ egemonilor nostri pornirile Croaţilor. Acestia aŭ convocat o întrunire pe 23 Oct. în carea se va discuta asupra încorporăreĭ Dalmaţieĭ la Croaţia şi asupra independenţeĭ finanţiare a Croaţieĭ, carea astăzĭ îşĭ are finanţele comune cu Ungaria. Conclusul întrunireĭ acesteia va fi presentat dieteĭ croate în formă de petiţiune. Ziarele croate din partea lor fac propagandă, ca poporul să ţină în maĭ multe locurĭ adunărĭ de acestea, în carĭ să se ocupe cu acele dóuĕ cestiunĭ.

În cât e pentru taxele impuse pentru trecerea prin porţile de fer, guvernul Românieĭ a fost făcut propunerea, ca statele riverane să restitue Ungarieĭ partea, ce cade pe ele din spesele ce le-a avut ţara nóstră cu regularea acelor porţĭ şi apoĭ să se deschidă pe sama lor scutirea de taxe. Guvernul magiar înse nu se învoesce la aşa ceva şi stă pe lângă acel punct de vedere, că taxele sînt legale şi asupra încassăreĭ lor nu încape niciĭ o discuţie.

Austria. Noul minister austriac nu e maĭ norocos întru împăcarea naţionalităţilor de acolo de cât cabinetul de maĭ nainte. Cabinetul Clary din partea Germânilor e primit cu reserve, ér Cehi pentru eĭ nu aŭ de cât antipatie. Mulţĭ dintre ceştĭ din urmă cu schimbarea ministeriuluĭ aŭ vrut să-şĭ schimbe şi politica, recurgênd la arma pasivităţiĭ prin depunerea mandatelor. Părerea lor înse a fost rĕspinsă din partea maioritătiĭ Cehilor, carĭ într'o adunare a lor ţinută zilele trecute în Praga, la care aŭ luat parte vre-o 350 bărbaţĭ de încredere, aŭ hotărît ca deputaţiĭ cehĭ din Reichsrath să iea posiţie în contra actualuluĭ ministeriŭ. În aceeaşĭ conferinţă s'a esprimat dorinţa, ca drépta parlamentară de până acum să trécă în opositie.

Dacă hotărîrea se va pune în praxă şi dorinţa se va realiza, cabinetul Clary va cădé la primul paş ce-l va face, cunoscut fiind, că drépta de până acum a format-o maioritatea Reichsrathuluĭ. În casul acesta nu rĕmâne alt mod de scăpare, de cât ca să întrevină însuşĭ Monarchul. Şi e întrebare dacă vor înceta oştilităţile dintre Cehĭ şi Nemţĭ chiar şi pe lângă întrevenirea directă a Maestăţiĭ Sale.

Anglia. Tonul amenințătoriŭ cu rĕsboiŭ al Angliеĭ s'a schimbat. Regina Victoria şi ministrul president Salisbury ar dori ca conflictul dintre ţara lor şi Transvaal să se aplaneze pe cale pacĭnică prin un tribunal de arbitrĭ. Acéstă întorsĕtură, unĭĭ o atribuesc împrejurărĭĭ, că Anglia încă nu e gata de rĕsboiŭ şi trupele ce aveaŭ să vină din India încă nu aŭ sosit. Deci unicul scop al schimbărĭĭ acesteia ar fi ca să câştige timp de pregătire. Părerea acésta are pentru sine şi faptul că ministrul anglez de rĕsboiŭ a chemat sub arme 25 miĭ de reserviştĭ. Alţiĭ apoĭ spun, că Anglia şĭ-a schimbat tonul, pentru că Rusia începe a se interesa de manovrele Angliеĭ din Africa sudică şi o amenință, că la cas când ea ar ocupa Transvaalul, Rusia ar cuprinde vre-o posesiune angleză din Asia. Ministruluĭ de esterne rusesc, care nu de mult a avut o întrevedere cu regina regentă a Spanieĭ şi cu ministrul de esterne frances, ĭ-a succes formarea uneĭ coaliţiuni ruso-franco-spaniole în contra Angliеĭ, referitor la cestiunea Transvaaluluĭ.

Că fi va bătae între Anglia şi Transvaal, până acum nu se scie cu siguritate. Faptul e că ambele state deportézĕ miliţie şi muniţiune la frontieră, supuşiĭ anglezĭ părăsĕsc Transvaalul, dar cuvîntul decisiv îl va spune parlamentul anglez, ce e convocat pe 17 l. c.

Sêrbia. Procesul pornit în contra radicalilor Sêrbĭ sa fost terminat, dar urmările acuma se ivesc. Rusia tot de

a una a petrecut cu cea mai mare atenţiune desvoltarea lucrurilor din Balcani. Cu viŭ interes a petrecut ea şi procesul radicalilor. Şi când a vĕdut sórtea la care aŭ ajuns acestia, a inceput a-şi arĕta nemulţămirea. Agentul diplomatic rusesc a fost revocat din Belgrad. Faptul acesta e interpretat din partea ziaristicei rusesci în sensul, că relaţiunile diplomatice ale Rusiei cu Sêrbia sînt tare delicate. Unicul mijloc de impăcare ar fi, spune pressa ruséscă, ca regele Alesandru să dea amnestie generală tuturor condamnaţilor. La cas, când Alesandru nu s'ar învoi la acésta, atunci s'ar fi gătat cu tótă bunăvoinţa Rusiei pentru Sêrbia.

Corespondinţe.

Berzova, 9 Septembre 1899.

Onorată Redacţiune!

O invidie sfîntă m'a cuprins cetind, că confraţii archidiecesani acuşi vor avé prilej a-şi proşterne multele lor deplânsuri înaintea unui sinod archidiecesan, menit — întru cât îi vor concede puterile — a şterge lacrămile amărăciunii, pentru a da loc celor ale bucuriei! O, am provĕdut-o eŭ asta. Nici nu se putea alt cum. Era dóră cu putinţă, ca cererile fiilor periclitaţi să nu fi ajuns în urechile părintelui lor? Era posibil ca părintele îngrijat de sórtea fiilor să nu dea ascultare atâtor suspine motivate? Nu . . . Era de prevĕdut ţinerea unui sinod, căci îl reclama necesitatea estremă, în carea se svîrcolesce biserica unită de zeci de ani.

Un lucru e înse la cale, ce nu mi-l pot esplica de fel. Cum se întîmplă adecă, că numai singură Archidiecesa vine la idea sănătósă, de a pertracta şi resolva cestiunile vitale în sinod, — pe când cele alalte diecese nici un semn de viaţă nu daŭ?! Aŭ nu şi esistinţa acestora e pusă la probe critice? Aŭ nu gem şi acestea sub povóra insuportabilă a amestecului din partea unui element de tot străin deném şi biserică? Éră-şi nu! Toţi de o potrivă suferim, toţi dorim scăpare de o potrivă! Ce folos, că o parte a corpului trudesce a-şi împlini funcţiunea sa morală, dacă celor alalte membre nici că le pasă de viaţă, ci se pun la grevă distrugĕtóre?! Ce folos, că ne ascuţim armele contra contrarului, ér noi între noi nu sîntem consfătuiţi? *„Parvi sunt foris arma, nisi est consilium domi."*

Şi óre cugetaţi, că singur sinodul ardiecesan va învinge obstaculele? Póte să aducă un sinod pur archidiecesan dicisiuni obligătóre pentru tóte diecesele sufragane? Nu pot crede, căci poterea acésta o are numai sinodul provincial. Dacă înse convocarea sinodului provincial e cu nepotinţă — ceea ce e de neadmis — să se convóce cel puţin sinódele tuturor dieceselor, şi să se stabilésca previe o normă comună, carea să se observe în aducerea decisiunilor, căci la urma-urmelor stările nu mai sînt suportabile.

De o parte guvernul, cu îmbiarea ajutorului sĕŭ danaic, de alta nepăsarea în sînul clerului — înţeleg maiorităţii — mai apoi retragerea laicilor de la arenă . . . tóte, numai bine nu ne aduc.

Ad vocem *laicii!* Fie-mi permis niţĕl a mĕ ocupa cu ei. . . . Ori cum îmi sfarm capul nu găsesc vină în altul pentru tóte relele, de cât în noi înşi-ne, în cler. *„Illud memento: qui ipse sibi prodere nequit, nequidquam sapit"* a zis deja nemuritorul Cicerone. Şi în adevĕr, noi, preoţimea, în loc să ne fi nisuit a ne crea de la începutul uniunei fonduri pentru ajutorarea clerului, tot la altar străin de biserică, pe cum dorere s'a adeverit am slujit. Dacă acele milióne, ce s'aŭ cheltuit pentru ridicarea şcolilor medii şi internate, din carii es mulţimea laicilor inteligenţi azi atât de ingraţi, dacă tóte fondaţiunile făcute tot de preoţi pentru creşterea băieţilor în maioritate laici, le-am fi adunat într'un fond puternic de salarisare pentru preoţi, atunci azi nu ne-ar dure capul de grijea pânei de mâne. Antecesorii nostri însc cu o abnegaţiune în adevĕr admirabilă începĕnd de la şef pân' la cel din urmă gregar şi-aŭ jertfit obolii câştigaţi cu sudórea feţei pentru scopuri culturale, pentru prosperarea culturei aceluia laicism carele azi îşi spală mânile sale de Pilat, când timpul ar fi ca pentru jertfele din trecut să sară cu toţii în ajutorul clerului lipsit de astăzi. Ei şi-aŭ tras pânea de la gură, pentru a o da copiilor acestora, şi étă rĕsplata! când sîntem lipsiţi şi noi, în loc de pâne aruncă în noi cu petrile ingratitudinei şi hohotului sarcastic . . . Vorbéscă numai, ca să nu amintesc altele, gimnasiului şi internatul din Beiuş şi Blaş, câte sute de mii aŭ înghiţit din punga fundatorilor lor nemuritori, carii dacă se îndreptaŭ pentru scopul amintit, azi domnii laici culţi póte ar striga şi intona hora secularisării dominielor preoţesci . . .

Ne dóre, nespus ne dóre rana causată din ingratitudine, dar apoi când acésta ingratitudine e împreunată şi cu hulă, batjocură, ba chiar persecutare, şi în culme tradare . . . oh, atunci . . . atunci d'abia mai găsim balsam rĕcoritor. Da, laicii nostri inteligenţi nu se îndestulesc cu asistenţa pasivă, ci pretind chiar să ne facem de dragul lor şi apostaţi, să ne călcăm în picióre legea străbună, ce strămoşii nostri o aŭ sigilat cu sângele lor . . . *E vorbă de scrisórea dlui dr. Al. Vaida-Voevod.* Şi dacă ponderăm gravitatea nu prea puţin valorósă a auctorităţii dlui Vaida, avem speranţă, ca tótă generaţiunea mai tineră — e de principiul d-sale. În *„Tribuna"* — în unul din nrii recenţi — *„Români ori catolici"* pune întrebarea dl dr Vaida, — şi apoi la întrebare rĕspunde cu o serie de absurdităţi, saturate de principii anticatolice. D-lui cu un aer óre-şi-careva arogant disertézĕ despre stările bisericii sale unite, şi sfârşesce, că *de cât catolici unguri, mai bine gr.-orientali să fim cu toţii!* Ei bine, dl meŭ, dar peste tot *cine voesce să fie catolic ungur!!* Că ne vor magiarisa cu autonomia latină? Dar în fine cine doresce o ast fel de autonomie!! Da óre nu pentru aceea luptăm s'avem autonomie separată!! Şi să presupunem că în butul tuturor sforţărilor nóstre totuşi ne vor contopi în autonomia latină óre acésta contopire involvă *per se* perdera caracterului naţional a bisericii nóstre unite, ori numai *per accidens!* Cred, că tot omul cu judecată va concede numai casul din urmă, — adecă *numai în acel cas ni s'ar nimici existinţa de români catolici, dacă noi înşine am arunca din mână, şi ne-am preda de bună voie inimicului.* Dar la urmă cine e acel laş? Ca să mĕ folosesc de o asemănare — precum caracterul şi sentimentul nostru naţional n'aŭ potut fi năbuşit, deşi ni s'a disolvat Comitetul naţional, deşi ni s'a oprit a priori ori ce manifestaţiune a sentimentului naţional, ba eŭ cred, că conform axiomei *actio parit reactionem* tocmai ni se potenţézĕ şi cristalizézĕ acest sentiment prin gălăgiile ce ni se impun zilnic: chiar aşa eŭ nutresc speranţă firmă, că şi în casul dat, — dar nu conces — ne-am puté mântui caracterul naţional, — *cu arma pasivităţii,* carea nimenea nu ni-o ar puté lua din mână! Dapoi unde mai rĕmân virtuţile eroice?! Ori dl Vaida eroismul îl găsesce în tradare, şi nu în luptă până la sfârşit! Căci óre ce alta e apostasia de cât tradare?! — *Nu, dlor de un principiŭ, noi strănepoţii martirilor nu sîntem catolici români numai din gură, ci din convingere, şi pentru acésta convingere noi ne vom vĕrsa şi ultimul picur de sânge — de va fi lipsă —, dar trădători nu vom fi.* *„Et agere et pati fortia Romanorum est"* se zice la Liviŭ despre strămoşii nostri, şi noi, desi numai epigoni, voim să ne facem vrednici de numele *roman,* căci români am fost, români sîntem, şi români voim a fi pururea, *români catolici!* . . .

Atâta dlui dr Vaida-Voevod ceea ce privesce caracterul naţional al Bisericii unite, — ér la aserţiunile dsale în cât ating cestiuni dogmatice şi ecclesiastico-juridice îi rĕspund cu axioma — *„disputatio inter pares valet"*, şi dlui póte fi vestit medic, dar e slab teolog. Un sfat bun însĕ totuşi binevoéscă dl Vaida a primi, ce îi daŭ cu moşul Sallustiŭ: *„Priusquam incipias* — scil. scribere de rebus ecclesiasticis — *consulto, et ubi consulueris mature facto opus est"* . . .

Cumcă m'am ocupat mai pe larg cu scrisórea dlui dr. Vaida, am făcut-o din motivul să constatez cum se cugetă de presinte — cu puţină escepţiune — laicimea nóstră inteligentă. Şi nici nu se póte alt cum cugeta, când curentul francmasonic — ateist suflă aşa de rĕcoritor, când le place a imita şi importa aşa cu drag tóte imbălăciunile din străinătate, când devisa *„Los von Rom"* — inventată şi colportată de vecinic galagiosul Wolf — sună la urechi aşa de delicios, — oh, cum să nu se însufleţéscă apoi laicimea nóstră drăguţa?! Şi Biserica? — Poh, — îşi zic — o instituţiune negurósă a şi mai negurosului, ev mediŭ, démnă însc de tolerată pentru înfrânarea patimilor păurimei! . . . *„O monstrum,* — a strigat Cicerone la un cas analog — *non-ne te hujus templi pudet?"* Apoi de la o ast fel de inteligenţă poţi conta la batjocuri şi risete homerice, dar nu la ajutor!

. . . Şi acum ca să facem niţică conclusiune, — de la Guvern nimic bun n'avem să aşteptăm, laicii ne părăsesc, ba ne sînt şi ei contrari, restă deci *să facem noi de noi ce vom puté,* dar apoi . . . *ţine minte, laice!* Şi cum că timpul este suprem de făcut — audi stările acute cum îţi provócă atenţiunea să nu zici apoi că desi *„fremebat tota provincia — nemo id tibi renunciabat?"* nime nu ţ'a atras atenţiunea. Acolo sînt: congrua, autonomia, şi legiónele casurilor interne ce-ţi aştéptă din vremuri bĕtrîne resolvarea, ce strigă după medicament, — grijí să nu întârzii cu medicina. *„Videant consules, nequid respublica detrimenti capiat!"* Dar grijim şi noi gregarii, să nu fim siliţi a striga în ultima nóstră desperare: *„fuimus Trojes, fuit Ilion!"* de ce ne ferésca bunul Dumnezeŭ. —

G. Hubic
preot gr.-cat.

Mulţămită publică.

În favorul sfintei „Mănăstiri de la Prislop“ în legătură cu cele publicate în „Unirea“ Nro 36, 37, 38, 50 şi 52 din anul 1898 aŭ mai incurs următórele oferte benevole:

Pe lista Nro 182 prin dl Petru Burlec paroch în Iscroni de la dsa 1 fl., Nicolae Burlec cantor 20 cr., Ani Petru metalurg 20 cr., Nicolaŭ Burlec 50 cr., Mihaiŭ Cirlea 50 cr. şi de la alţi credincioşi.— suma . . . . . 5 fl. 60 cr.

Pe lista Nro 763 prin dl Ioan Bitea paroch în Cut de la dsa 1 fl., Iosif Vasilica 20 cr., Vasiliŭ Pop 50 cr., Vasiliŭ Bitea l. N. 10 cr., Ioan Dicu Decan 30 cr.. dna Emilia Albini 1 fl.. Elisabeta Mocan 50 cr., Ilie Brate l. Ioan 20 cr., Ulpin Coşeriŭ 1 fl., de la mai mulţi credincioşi din loc prin colecta în naturale prefăcute în bani 6 fl. 20 cr. la olaltă . . . . . 11 fl.

Pe lista Nro 193 şi 194 prin dl Ioan Pop protopop în Hunedóra şi a nume pe lista Nro 193 prin dl Iosif Florea din Goelar de la Hauer Sandor 50 cr.. Haner Ioan 30 cr. şi Julisca 40 cr., Iosif Florea 1 fl., Hermina Florea 50 cr. şi Olivia Florea 50 cr.; apoi pe lista Nro 194 dl protopop Ioan Pop 1 fl., Bejetz George 10 cr., Ioan Muntean 20 cr., Evuţa Nandra 40 cr. şi de la biserica gr. cat. din Hunedóra 4 fl. total pe 2 liste . . . . . 8 fl. 90 cr.

Pe lista Nro 540 prin dl Nicolaŭ Nicolescu paroch în Necrilesci de la dsa 50 cr. şi de la alţi credincioşi de acolo din Valea-Galdei . . . . . 4 fl. 10 cr.

Pe lista Nro 530 prin dl Moîse Roman paroch în Farcadinul sup. suma . . 55 cr.

Pe lista Nro 779 prin Valeriŭ Micsa din Haţeg de la Avram Timariŭ 20 cr.. Fira Todosie 50 cr.. Petru Dumitrescu 20 cr., Anica Ivaşcu 10 cr.. Serica Muntean 20 cr., Maria Dumitrescu 20 cr., Mărinţa Arsente 10 cr., Jica Novac 10 cr. suma . . 1 fl. 60 cr.

Pe lista Nro 311 prin dl Paul Cip fost practicant de advocat în Haţeg de la dsa 1 fl., Ioan Baciŭ 1 fl., Marcu Moldovan 1 fl., Vasile Vutca 50 cr., Nicolaŭ Fodosiu Iun. 50 cr. Ioan Muntean 1 fl. şi Georgiŭ Tulvan 1 fl. toţi din Haţeg suma . . . . 6 fl.

Pe lista Nro 302 prin dl Virgil Siotropa profesor gimn. în Năsĕud de la Dr Paul Tanco 1 fl., Alesandru Haliţia 1 fl., Roza Şotropa n. Goldschmidt şi Virgil Şotropa 1 fl. suma . . . . . 3 fl.

Pe lista Nro 157 prin dl Mihail Pop preot în Valea-Delsiĭ de la dsa 1 fl. de la mai mulţi credincioşi 2 fl. 20 cr. suma 3 fl. 20 cr.

Pe lista Nro 220 prin dl Aurel Hărşan paroch în Cenade de la dsa 1 fl.. Paulina Hărşan 50 cr., Ioan Făgărăşan 50 cr.. Ana Purţa 10 cr.. Nicolaŭ Agîrbicianu 10 cr., Osica Barbu 10 cr. de la mulţi credincioşi 50 cr. suma . . . . . 2 fl. 80 cr.

Pe lista Nro 82 prin dl Andreiŭ Voda paroch în Ormenişul de Câmpie de la dsa 1 fl., Maria Voda 50 cr. suma . 1 fl. 50 cr.

Pe lista Nro 48 prin dl Ioan Ieşpure profesor în Beiuş de la dsa 1 fl., Ilie Ştan profesor şi spiritual 1 fl. suma . . . 2 fl.

Pe listele Nro 297, 280, 281, 282 şi 283 prin dl Georgiŭ Pop paroch în Geógiul inf. de la dsa 3 fl., Aurelia Pop 30 cr.. Ana Pop 20 cr., Voda Dănilă 20 cr.. Csiller János 20 cr., de la mai mulţi poporeni din bucate s'aŭ adunat 1 fl. 20 cr. suma . 5 fl. 50 cr.

Pe lista Nro 177 prin dl Lazar Chirian paroch în Ponor lângă Puj de la dsa 50 cr., Anuţa Chirian n. Voin 50 cr., Ioan Socaciŭ 50 cr., Adam Török 1 fl., Sam Gabor 2 fl., Janos Gabor l. Mihaiŭ 50 cr., Carolina Gabor 50 cr., Şandru Gabor 50 cr.. Crisca Gabor Stroe 50 cr., Ioje Gabor l. Adam 50 cr.. Ioan Dunder 50 cr. şi de la alţi credincioşi suma . . . . . 8 fl. 40 cr.

Pe lista Nro 205 prin dl Alesandru Dobrescu protopop în Sas-Sebeş de la dsa 1 fl., Ioan Dregan 1 fl., Ana Beŭ 50 cr., Eugenia P. Micu 15 cr. suma . 2 fl. 65 cr.

Pe lista Nro 255 prin dl Iosif Popoviciĭ preot în Vaideiŭ lângă Orăştie de la dsa 50 cr.. Elisabeta Popoviciŭ 50 cr., Ioan Dănilaş 50 cr.. Petru Fodor 20 cr., Ioan Popoviciŭ 20 cr. suma . . . . 1 fl. 90 cr.

(Va urma.)

Nr. 25—1899.

Convocare.

Reuniunea Femeilor Române gr. cat. din Blaş la 29 Octobre a. c. 10 óre a. m. îşi va ţinĕ *adunarea generală* în sala de desemn a gimnasiului din loc. La acéstă adunare sînt învitaţi toţi membrii şi binevoitorii Reuniunii.

Ordinea de zi:

1. Deschiderea adunării prin presidentă
2. Raportul comitetului.
3. Statorirea budgetului pe anul 1900.
4. Raportul despre averea fundaţiunilor „Leontina F. Negruţiŭ“ şi „Ana Vlassa n. Poruţiŭ.
5. Alegerea comisiunilor: a) pentru censurarea raportului de sub 2; b) pentru censurarea raportului de sub 4; şi c) pentru inscrierea membrilor noi şi incassarea taxelor.
6. Raportul comisiunilor esmise şi eventuale propuneri.
7. Alegerea comitetului şi a bărbaţilor de încredere pe un nou period de 3 ani.
8. Verificarea procesului verbal.
9. Închiderea adunării.

Blaş din şedinţa Comitetului Reuniunii Femeilor Române gr. cat. din Blaş ţinută în 26 Septembre 1899.

A. n. Solomon presidentă. **Dr A. Cheţian** secretar.

Noutăţi.

Scirĭ personale. Î. P. S. Sa Mitropolitul Victor a plecat Marţi sara în 10 a c. la Pesta, spre a lua parte la şedinţele comisiunei pentru revisuirea datelor pentru congruă.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. Subscrisul îşi ţine de datorinţă oficiósă a aduce şi pe calea acésta mulţămită publică credincioşilor noştri cari pentru susţinerea religiunii şi a naţiunii nostre române aŭ făcut următórele daruri: 1. *Mihail Piroşca* proprietar gr. cat. din Sovata în apropierea bes. gr. cat. a cumpĕrat pe sama parochiei nóstre de acolo un intravilan cu 200 fl. v. a. a fără de aceea a donat bisericii un fĕnaţ de 5 carĕ de fĕn în preţ de 200 fl. v. a. 2. *Ioan Sándor cu soţia lui* econom gr. cat. din filia Almaşiŭ ţinĕtor de parochia Ibaşfalăului cu scop de a înfiinţa în comuna acésta cu timpul parochie cu paroch stabil, a donat un intravilan în centrul comunii îngrădit cu zid cu casă de pétră, acoperită cu ţiglă, cu 4 despărţeminte, şură şi alte superedificate economice; Pentru biserica edificată în vara acésta a dat în material 400 fl. — Intravilanul cu pomi etc. şi edificiile merită la 2000 fl. v. a. 3. *Ştefan Boér* paroch gr. cat. din Abásfalva dimpreună cu soţia lui *Ioana Caluger* a donat bisericii gr. cat. de acolo o grădină cu pomi în preţ de 200 fl. v. a. „Fie numele lor bine cuvîntat de acum şi până 'n véc“ ! ! ! Oficiul protopopesc gr. cat. Odorheiul sĕcuesc, în 9 Octobre 1899. *Ştefan Sándor* vice-protopop.

Fundaţiuni generóse. Locuitorul *Mihaiŭ Buteanu şi soţia-sa Floriana Jucan,* mari proprietari în comuna Ciomacoz din comitatul Sătmarului, a întemeiat în sĕptĕmâna trecută o fundaţiune de 5000 fl. v. a. cu scop de a se servi în fie care an liturgie pentru mântuirea sufletelor lor şi pentru odihna sufletelor părinţilor lor. De o dată cu acésta aŭ mai întemeiat dóuĕ fundaţiuni de câte 1000 fl. pentru a se cresce din venitul lor doi tineri români gr. cat în internatul Pavelian din Beiuş. Apoi o fundaţiune de 1000 fl. pe sama sĕracilor români din Ciomacoz, cărora în ajunul Crăciunului li-se vor împărţi haine, ér şcolarilor sĕraci li-se vor da cărţi şi haine; altă fundaţiune de 400 fl. al cărei venit e destinat pentru procurarea luminelor pe sama bisericii. Pe lângă acestea aŭ mai făcut şi alte jertfe pentru şcólă şi biserică, cari se evalueză la alte 500 fl. — În aceea-şi timp un frate al fundatorului, a nume Petru Buteanu şi soţia-sa Floriana Silvăşan, s'aŭ distins de asemenea prin mai multe jertfe în scopuri evlavióse, înfiinţând o fundaţiune de 200 fl. pentru susţinerea unei cruci ridicate de el, aşa că suma totală a jertfelor ajunge la 1270 fl. Asemeni fapte de mare generositate se comentézá în deajuns ele însele.

Încă o instituţiune folositóre. După cum aflăm Preavener. Consistor a instituit în Internatul de fetiţe din Blaş, un atelier pentru pregătirea ornatelor sacre bisericesci, conducerea atelieriului e încredinţată directórei internatului Dnei *Aurelia Solomon,* având de ajutor pe spiritualul internatului On. *Aurel C. Domşa.* Aicî se vor pregăti ornate sacre de la preţul de 45—120 fl. Prin înfiinţarea acestei instituţiuni nóuă s'a pus capet negoţului cu ornate bisericesci, ce să făcea înşelând pe ómeni şi dându-le lucru rĕŭ pentru bani scumpi.

Sfinţire de biserică. În 1 Octobre s'a bine cuvîntat biserica nóuă gr. cat. din comuna *Iancahid* prin protop. Dr *Laur Luca* cu asistinţa preotului local *Petru Pop.* S. Unire în acéstă comună s'a făcut numai prin anul 1890 şi şi în acest timp scurt credincioşii de şi nu mulţi la numĕr, după multe lupte şi jertfe aŭ ridicat din propriile lor puteri acéstă bisericuţă zidită din cărămidă arsă şi acoperită cu ţigle. Faptul acesta numai spre laudă le póte servi atât lor, cât şi conducătoriului lor. Acésta este a dóua biserică unită în Torontal. dee Dumnezeŭ ca nu peste mult să putem sfinţi şi pe a treia. *Asistentul.*

Constituire. Societatea bisericéscă literară „Alexi Şincai“ a teologilor din Gherla în şedinţa sa ţinută la 14 Septembre st. n. a. c. s'a constitnit în modul următoriŭ: preşedinte a fost ales: *Aureliŭ Bungărdean* cl. c. IV; vice-preşedinte: *Aureliŭ Pop Papiŭ* cl. c. IV; secretariŭ: *Ioan Rebrean* cl. c. III; cassariŭ: *Iuliŭ Morariŭ* cl. c. III; bibliotecariŭ: *Ciril Dumbrava* cl. c. III; notariŭ: *Ioan Tarţa* cl. c. II; controlor: *Ilie Blaga* cl. c. IV; archivariŭ: *Vasiliŭ Pogacsas* cl. c. II. — Societatea de lectură „Ioan Popasu“ a studenţilor de la şcólele medii rom. gr. cat. din Braşov s'a constituit pentru anul sc. 1899/900, precum urméză: a) Comitetul: vice-preşed.: Ilie Minea, VIII g.; secretar I: Traian Suciŭ. VIII g.; secretar II: Vasile Glăjar, VII g.; cassar: Dumitru Grecean, VII g.; controlor: Ioan Morariŭ, VIII g.; bibliotecar: George Gêrda, VIII g. şi v.-bibl: Vasile Motóşcă, VII g. b) Comisia literară: Nicolae Danielopol, VII; Ioan Damian, VII; Ioan Maior, VIII; Ştefan Mircaŭ, VII şi Constantin Moga, VIII g. c) Comisia bibliografică: Nicolae Orghidan, cl. VII şi George Popa, cl. VIII. g.

Provocare. Stimaţii Domni şi Dómne, cari aŭ primit cóle de colectă pentru edificanda biserică din filiala Durusa sînt rugaţi respective rugate să binevoéscă a le trimite orî góle orî împreună cu eventuala sumă colectată subscrisului în timpul cel mai scurt pentru posibilitatea raţiocinului. Gaura, la 3 Octobre 1899. *Ioan Hossu* noul preot gr. cat. din Gaura şi fil. Durusa.

Necrolog. La 7 Octobre n. a repausat la Braşov *Diamandi Manole* în vrîsta de 66 ani. Repausatul a fost unul dintre ceî mai distinşi bărbaţi aî nostri, care a lucrat mult pentru mărirea nĕmului românesc. Comerciant espert şi iscusit Manole a fost preşedintele camerei comerciale şi industriale din Braşov şi censor la banca austro ungară. Mai mult ca orî unde a lucrat în calitate de efor al scólelor române din Braşov, apoi ca membru aprópe la tóte societăţile şi reuniunile culturale românesci, deputat de congresele bisericesci şi membru al sinódelor archidiecesane. A fost între ceî de întâî întemeietorî aî ziarelor „Tribuna“ şi „Trib. poporului“.

Odihnéscă în pace!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Viața și operile lui Andreiŭ Murĕșan.

(Continuare.)

La Cârlova se merge cu pașĭ mare cătră slavă neîncetat; ér la Alecsandri se păsesce cu pașĭ mare cătră un țĕl de mult dorit.

Idea lui Cârlova, prin carea revócă în mintea Românilor originea lor romană, o aflăm și la Murĕșan. Când Murĕșan îndémnă pe Românĭ, să-și creeze altă sórte, la care să se închine și cruḑiĭ lor dușmanĭ, decopiéză pe Cârlova, căcĭ și acesta zice:

Înainte-vĕ vrășmașiĭ să aplece fruntea lor.

De aicĭ apare, că marșul lui Cârlova a servit de modĕl și lui Alecsandri, și lui Murĕșan, cu aceea deosebire, că Murĕșan pe amîndoĭ i-a întrecut nu numaĭ în fond, ci și în concepțiune.

Aicĭ se ivesce diferința între eĭ.

La Cârlova și la Alecsandri Românul se îndémnă la luptă, ca să-și dovedéscă eroismul, să nu-ĭ zică lumea, că el este laș, să nu zică nime, că orĭ ce dor de libertate a perit, s'a stins din el. „Murĕșan — zice Coșbuc — îndémnă pe Românĭ să se lupte, fiind că e nevoe, e cuțitul la os, căcĭ Austriacii le răpesc limba, Rușiĭ Moldova, Turcĭĭ religia. Țĕranul nu apucă parul numaĭ, ca să arete, că e voĭnic și el; și când îĭ smulgĭ pânea din mâna flămîndului, el nu se luptă, ca să dovedéscă lumiĭ, cât e de cavaler, ci pentru alte cuvinte.“ [1])

La Cârlova și la Alecsandri li-se promite Românilor glorie, nemurire. La Murĕșan li-se promite libertate în țară libĕră.

„Dintre tóte trele marșurile — zice Coșbuc — cel maĭ sĕrac în ideĭ este al lui Murĕșan. Acesta e și cel maĭ limpede în concepțiune. Și pe când cele alalte dóuĕ sînt unilaterale în tînguirĭ și cererĭ și se învîrtesc pe lângă interesele locale, marșul lui Murĕșan scóte la ivélă interesele generale ale Românilor de pretutindenia. Toțĭ treĭ poețiĭ cer întâiŭ de tóte unire, dar o înțeleg în treĭ felurĭ: Cârlova apeléză maĭ ales la unirea partidelor din Muntenia, Alecsandri maĭ ales la unirea principatelor, ér Murĕșan la unirea în cuget și simțirĭ a tuturor Românilor „din patru unghiurĭ“. Alt lucru, pe care-l cer — dar numaĭ doĭ dintr'înșiĭ — e libertatea de sub jugul străinilor. Cârlova nu cere libertatea, nu pomenesce nimic despre ea: póte că nu i-a permis vremea de pe atuncĭ să rostéscă de acéstă vorbă urgisită și de Rușĭ, și de Turcĭ, și de Austriacĭ, carĭ se ultaŭ chiorîș unii la alțiĭ de dragul Românieĭ. Al treilea lucru pe care éră-l cer — dar éră-și numaĭ doĭ dintre eĭ — e mărirea saŭ slava, cum îĭ zic eĭ. Murĕșan nu cere mărire. Și tocmaĭ că nu o cere și nu-și formuléză ideile încântat a priori de mărire, concepțiunea marșuluĭ sĕŭ e ferită de falsitatea marșuluĭ celor alalțĭ doĭ: revindecărĭ politice și economice, respectarea religiuneĭ nóstre, ba cere să fim proprietariĭ Dunăriĭ, pe care ni-aŭ furat-o Rușiĭ și Austriacii. Eĭ nu cere reforme, ca Alecsandri, ci revindecărĭ de drepturĭ. Cârlova a scris o rugăciune, Alecsandri un îndemn, Murĕșan un protest.“ [1])

Marșul lui Cârlova s'a scris în 1830, când cu ocasiunea înălțării stégului național, pe cum crede M. Tipeiŭ, sub înrîurirea lui Ioan Văcărescu, [2]) însĕ numaĭ la anul 1834 s'a publicat, apoĭ peste 14 anĭ George Bariț l-a reprodus în Fóea pentru minte, inimă și literatură în numĕrul din 1-a Ianuarie din 1848. Sub influința lui și tot o dată „inspirat de spectacolul mărеț al poporuluĭ francez“ scrie și Alecșandri marșul sĕŭ cu o lună maĭ târziŭ din Paris, unde era refugiat în urma mișcărilor revoluționare din Moldova. [3]) Prima óră l-a publicat în Moldova, dar numaĭ unele părțĭ din el, întreg l-a publicat în Fóea pentru minte, inimă și literatură în numĕrul din 24 Maiŭ din acela-și an. Deci Murĕșan le are pe amîndóuĕ, când la o lună maĭ târziŭ își scrie și el marșul sĕŭ, de unde urméză, că Murĕșan a fără de evenimentele revoluționare, a fost influințat și de Cârlova și de Alecsandri. Alt cum despre toțĭ treĭ se póte zice, că i-a inspirat și „modelul“ și „momentul“.

Resunetul prima óră s'a publicat în Fóea pentru minte inimă și literatură Nr. 25 din 7 Iuliŭ (25 Iuniŭ) 1848, „adecă — ca să mĕ folosesc de cuvintele luĭ George Bariț — după adunarea de la Blaș și pe când guvernul din Cluș ca și cel din Pesta, luase tóte mĕsurile spre a puté pune mâna pe membri comitetuluĭ național și pe toțĭ tineriĭ, carĭ lucraŭ în spiritul concluselor din Blaș. [4]) Cât de mare efect a produs, se esplică învederat din împrejurarea, că cele 800 esemplare ale Fóeĭ tóte se petrecură într'o lună de zile, ba nicĭ atuncĭ nu eraŭ destule, ci trebuea să se facă copie nenumĕrate și să se impartă. [5])

În scurt după aparițiune, Resunetul se răspândi în tóte părțile locuite de Românĭ, deveni cel maĭ poporal cântec și se ridică la demnitatea de cântec național românesc, de care este legată cea maĭ curată însuflețire a tuturor Românilor. [6])

Pe cum mult timp n'aŭ fost în clar cu compositorul melodieĭ Marseilezii, căcĭ până când unĭĭ credeaŭ, că compositorul eĭ a fost însu-și autorul Rouget de Lisle, alțiĭ credeaŭ, că compositorul a fost cavalerul D'Huna și éră alțiĭ, că a fost compus de marele violinist Alecsandru Boucher, saŭ de Reichardt, și numaĭ maĭ târziŭ s'a constatat, că Rouget de Lisle luând tecstul Marseilezii în parte din maĭ multe propusețiunĭ din tragedia Esther și Athalie a lui Racine, melodia o a „decopiat“ din oratorul Esther a lui Ioan Grison [7]): așa și despre melodia Resunetuluĭ lui Murĕșan nu s'a putut constata nicĭ până în ziua de azĭ, cine este autorul eĭ.

Privitor la acésta, Bariț ne spune, că o dată Murĕșan veni la dînsul și îl chemă la preumblare afară spre pădure, zicênd, că are să-ĭ arete ceva. Acest ceva — zice Bariț — a fost Resunetul. După ce în decursul preumblăriĭ se înțeleseră la olaltă asupra censureĭ și se hotărîră să aștepte câte va zile, până va pleca de a casă censorul cel maĭ sever, se despărțiră unul de altul cu gîndul acela, ca poetul să inventeze și melodia. [8])

Și în adevĕr Murĕșan nu peste mult a și aflat o melodie. [9]) Dar melodia acésta — pe cum zice Iacob Murĕșan — a fost numaĭ maĭ târziŭ armonisată de cătră un muzic boem, și „s'a publicat într'un caiet intitulat: Florile Române, împreună cu alte jocurĭ naționale, pe la anul 1860.“ [10])

După părerea profesoruluĭ Iacob Murĕșan, melodia Resunetuluĭ în fond este străină. Bariț încă zice despre ea, că „ne aduce a minte de cântecul deputaților Girondini omoriți de cătră teroriștiĭ din Francia.“ [11]) De și însĕ melodia Resunetuluĭ este probabil compusă pe motive străine, ea totuși a plăcut fórte mult, în tocmaĭ pe cum a plăcut și melodia Marseilezii în cântecul: Audĭ buciumul rĕsună, și melodia opereĭ italiane: Tancred, în cântecul: Astăzĭ cu bucurie. Până acuma n'a perdut nimic din valórea sa. Acésta se esplică așa, că ea răspiră fidel suferințele din trecut și suferințele din presinte, și apoĭ trăgănată cum este, samînă cu melodiile din doinele poporuluĭ român, care încă sînt jalnice și pline de durere, și dacă azĭ Resunetul este atât de popular și nu s'a dat ultăriĭ, ca a lui Cârlova și Alecsandri, acésta este a se datori nu numaĭ tecstuluĭ estra-ordinar, ci tot o dată și melodieĭ, ce atât de bine se potrivesce și cu tecstul și cu naturelul Românuluĭ. [12])

În privința melodieĭ Resunetul stă după Merseiezĕ, care este plină „de foc impetuos,“ „de avînt de luptă“ și „de încredere în sine.“ Maĭ mult samînă cu Paza Rinuluĭ a germanilor: ambele melodiĭ sînt trăgănate, în ambele lipsesce focul acela revoluționar, care atât de mult caracteriséză Marseileza, ceea ce provine de acolo, că nicĭ Româniĭ, nicĭ Germâniĭ nu sînt popor cu fire revoluționară ca Franceziĭ.

(Va urma.)

Prof. Ioan Rațiu.

---

[1]) Tribuna Poporuluĭ; I. Nr. 6.

[1]) Tot acolo.

[2]) Vedĭ M. Tipeiŭ: Poesia lirică română de la originea eĭ până la 1830. pag. 75 și 76.

[3]) Vedĭ Dumitru Ollanescu: Vasile Alecsandri. Discurs de recepțiune. Bucurescĭ 1894 pag. 34.

[4]) George Bariț: Istoria Transilvanieĭ vol. III. pag. 245.

[5]) Vedĭ Bariț op. cit. loc. cit.

[6]) E de regretat, că Resunetul nu s'a tradus pe tóte limbile culte europene; în cât scim, până acum este tradus numaĭ pe nemțesce de Liviŭ Bran Leményi în Sieb. Deutsches Tagblatt din 1876. — Pe limba magiară l-a tradus Ignațiŭ Veress, dar traducerea acésta nu are nimic din proprietățile traducerilor făcute cu artă și demnitate. Vedĭ Román középiskoláink nevelési eszközei; Budapesta 1897 pag. 30.

[1]) Vedĭ Brockhaus' Konversations Lexikon. Ed. 14 tom. XI. pag. 629.

[2]) George Bariț op. cit. loc. cit.

[3]) Vedĭ Bariț op. cit. loc. cit.

[4]) Vedĭ Musa Română; 1894 Nr. 10.

[5]) Op. cit. vol. II. pag. 800.

[6]) În România se cântă cu mult maĭ frumos de cât pe la noĭ: la noĭ se cântă maĭ trăgănat, în România însĕ în formă de marș.

Christos orĭ Muhamed.

Istorisire de călătorie

de

Carol May.

(Continuare.)

Așa era și aci. Ușile clădirĭ cuadrate duceaŭ tóte în curtea descoperită, și în mijlocul acesteia era o fântână, în care era apă, ceea ce e un lucru fórte rar, de óre ce fântânile săritóre aprópe în tóte curțile acestea nu mai funcționéză din óre ce causă. Mobilariul odăilor se compunea din covóră și perinĭ. Orientalul nu are alte pretenții. De óre ce puteaĭ, să mergĭ jur împrejur din o odae în alta, era fórte cu putință, ca să ajungem și în odaea stăpânelĭ; acésta avea numaĭ, să se depărteze tot de una prin ușea cea mai de aprópe, și noĭ călătorind jur împrejur nu am fi dat de ea. În etaj erau numaĭ câte va chiliuțe, în carĭ locuia servitorimea.

Trecurăm decĭ dintr'o odae în alta și întrarăm mai pe urmă în harem. Aci încă nu era nimica mai însemnat a fară de covóră, de perinĭ și de un divan. O odae era ca și ceealaltă, și ele se deosebiaŭ una de alta numaĭ în privința colorilor. Din ultima odae a haremului ajunserăm din noŭ în odaea, în care întraserăm mai întâiŭ: făcuserăm decĭ încunjurarea curțiĭ întregĭ. Turnerstick voi, să fie temeĭnic; el se rugă, să fie condus și în etaj, și călăuzul nostru se învoi. Eŭ nu simțiam nicĭ un interes, să véd câte va chiliuțe locuite de Negri; de aceea nu porniĭ în dată după ceĭ doĭ. Atuncĭ auḑiĭ în dosul meŭ deschiḑându-se o ușe, și un glas de băeat zise:

„Nusrani, Nusrani!“

Asta însémnă: „Un creștin, un creștin!“ Mĕ întorseĭ și véḑuĭ în ușea acuma deschisă pe un băețel drăgălaș cam de șese anĭ. Ochiĭ luĭ ceĭ întunecațĭ priviaŭ la mine lucitorĭ; obrajiĭ îĭ eraŭ roșițĭ, și în jur de buzele luĭ se așeḑă un suris nespus de drăgălaș. Ce deosebire de către prunciĭ nepăsătorĭ și leneșĭ, de carĭ daĭ de-a rîndul prin Orient!

„Karrib, ta'a lahaun, — vino maĭ aprópe, vino aicĭ!“ îmĭ șopti cu o pantomimă plină de espresie, ca și cum ar fi avut, să-mĭ arete orĭ să-mĭ spună lucrul cel maĭ însemnat din lume. Și într'aceea își strîmbă degetuțul arĕtătoriŭ și-mĭ făcu semn cu mânuțele sale, să mĕ duc la el.

„Vino tu la mine!“ îl provocaĭ eŭ, de óre ce se afla încă în odaea cea maĭ de pe urmă a haremuluĭ.

„Daĭ îmĭ voe?“ întrebă afirmând repede de câte va orĭ cu capul.

„Firesce că-țĭ daŭ.“

Și acuma sări spre mine, îmĭ cuprinse genunchiĭ cu brățucele sale și zise din noŭ:

„Nusrani, Nusrani!“

Eŭ îl măguliĭ și sciriciĭ:

„Și tu sciĭ, că sînt creștin?“

„Da.“

„De la cine?“

„De la Kalada.“

„Cine e Kalada?“

„Mama. Ea v'a véḑut.“

„Ea te-a trimis la mine?“

„Nu. Eŭ însu-mĭ am venit, și ea s'a dus. Vino, șeḑi lângă mine; voiŭ, să-țĭ istorisesc multe.“

Mĕ trase la divanul de lângă părete. De ce să nu fiŭ împlinit voea băĕtuluĭ acestuia drăgălaș? Dóră nu mĕ aflam maĭ mult în harem și puteam, să aștept aci întórcerea luĭ Turnerstick în tocmaĭ așa de bine ca și a fară în curte. Mĕ așeḑaĭ decĭ pe divan. Mititelul se așeḑă pe genunchele meŭ și începu a fi îndrăzneț: se juca cu barba mea.

„Cum te chémă?“ întrebă el.

„Nusrani,“ rĕspunseĭ. „Și pe tine?“

„Asmar.“

Numele acesta însémnă ócheș și se potrivia fórte bine băĕtuluĭ. Tipul oriental al feței luĭ și colórea eĭ puțintel brună îmĭ aduseră a minte cuvintele, cu carĭ sfînta Scriptură zugrăvesce pe tinĕrul David.

„Așa aĭ, să mĕ numescĭ!“ adaus eapoĭ. „Zi-mĭ numele!“

Îl ziseĭ și-ĭ ridicaĭ fața la mine, și el trecu acum cu buzele sale preste mustețele mele, ceea ce a bună samă avu, să însemne o sărutare. Durere, că nu o putuĭ gusta pe deplin, căcĭ auḑiĭ strigătul unuĭ glas femeesc, și când îmĭ înălțaĭ privirea, în ușea cea maĭ apropiată, dară nu în cea a haremuluĭ, véḑuĭ stând o femee tinĕră și frumósă. Ea privia la noĭ spăimîntată și de o dată și cuprinsă de surprindere plăcută. Fața nu-ĭ era vĕlată; vĕlul îl atîrna în apoĭ pe spate. Purtarea eĭ era purtarea unuĭ om, care nu scie, să fugă orĭ să vină maĭ aprópe. Ea își trase vĕlul des preste față așa, că nu-ĭ maĭ puteam deosebi trăsăturile, ridică degetul arĕtătoriŭ și zise:

„Asmar, rógă-te!“

Băĕtul se scăpă din brațele mele, se puse în picióre, își adună mânile și se rugă zicênd:

„Ia abana 'Iledsi fi' s-semevati Iata haḑḑeso 'smoka —“

Ce surprindere! Rugăciunea era Tatăl nostru! Era femeea asta o creștină? Eŭ încă mĕ ridicaĭ de pe divan. Ea póte că-mĭ ceti întrebarea de pe față, căcĭ dacă sfârși băcțelul, ea îmĭ zise, ca și cum o așĭ fi întrebat:

„Nu sînt Nusrana. Așĭ voi bucuros, să mĕ fac, dară nu mi-se permite.“

„Cine te opresce?“

„Stăpânul meŭ.“

„E dînsul Moslim?“

„Cel maĭ sever, care póte, să esiste.“

„Unde aĭ auḑit rugăciunea acésta, carea aĭ învĕțat pe pruncul tĕŭ, să o rostéscă?“

„Colo sus pe coperiș. El e lipit de coperișul caseĭ vecine, și acolo locuia o Francă, și acésta e Nusrană. Cu dînsa am grăit zilnic, și ea mĭ-a povestit tóte, celea ce scia din sfînta Scriptură.“

„Și tu le-aĭ creḑut?“

„De ce să nu le fiŭ creḑut?“

„Așa e bine. Singurul și vecînicul adevĕr se cuprinde în cuvîntul luĭ Dumnezeŭ, ĕră nu în Coran și în scrierile tâlcuitorilor vostri.“

„O sciŭ, domnul meŭ, o sciŭ. Dóră voĭ creștiniĭ sînteți de totulŭ tot alt fel de ómenĭ ca —“

Se opri, ca și cum ar fi fost aprópe de a zice un lucru, ce nu se cădea și-ĭ era oprit, ér apoĭ continuă:

„După câtă va vreme voiĭ, să împărtășesc stăpânuluĭ meŭ istorisirile acestea sfinte; de atuncia nu mi-s'a maĭ dat voe, să mĕ duc la prietina mea pe coperiș, și soțuluĭ eĭ îĭ căută, să părăséscă Tunisul.“

„Cine l-a silit?“

„Stăpânul meŭ.“

„Are dóră atâta putere?“

„Are. Ceea ce va stăpânul meŭ, aceea apróbă și domnitoriul Tunisuluĭ.“

Cuvintele acestea mĕ făcură, să supun, că Abd el Fadl, bărbatul eĭ, va fi fost un ministru orĭ vre un alt sfetnic înalt al beiuluĭ. Așĭ fi dorit, să o aflu acésta cu siguranță, dară mĕ sfiam, să o întreb. Ce deosebire! Pe bărbatul sĕŭ îl numia stăpân, pe când pe al prietineĭ sale creștine soț. Asta caracteriséză în chipul cel maĭ nimerit poziția femeiĭ creștine și muhamedane. Dară cum se făcea, că femeea acésta în ciuda regulelor severe ale haremuluĭ îndrăznia, să petrécă și să gráéscă cu mine? Ca și cum mĭ-ar fi ghîcit gândurile, mĕ rugă:

„Ĭertă, domnul meŭ, că nu am fugit! Când véḑuĭ pruncul la inima ta, nu putuĭ, să mĕ depărtez. Și rĕmăseĭ și din altă causă. Am auḑit cuvintele uneĭ femeĭ creștine și le-am creḑut; dară femeile nu sînt învĕțate orĭ învĕțătóre; bărbațiĭ sciŭ maĭ bine, ce e fals, și ce adevĕrat. Tu eștĭ un creștin și un bărbat. Pentru Dumnezeŭ, spune-mĭ, cine are dreptate, Christos orĭ Muhamed?“

„Christos, căcĭ el e Dumnezeŭ adevĕrat născut din vecĭ, ĕră Muhamed a fost un om pĕcătos. Muhamed mânca hașiș și a visat surele sale; ĕră Christos a murit pe cruce, ca să ĭea pe sine pĕcatele tuturor ómenilor. Cel ce crede întru el, acela se mântuesce.“

Acuma bătu mânile într'olaltă și după o rĕsuflare zise cu un glas, în care se simția, că îĭ venia, să plângă:

„Așa dară rĕmân credinciósă luĭ Christos, de ar voi stăpânul meŭ, să mĕ și ucidă. El mĕ ĭubesce fórte tare, și pruncul nostru e viața luĭ; dară nu mĕ ĭertă, să rostesc numele Mântuitoriuluĭ.“

„E dînsul așa de crudel?“

„El e obicĭnuit, să chinuéscă pe alțiĭ, căcĭ e gelladul beiuluĭ nostru. Sufletul luĭ e al meŭ, dară și al meŭ încă are să fie numaĭ al luĭ și nu și al luĭ Christos, căcĭ — — ĭute de aci! Domnul meŭ, fiĭ sănătos! Îțĭ mulțămesc!“

Apucă repede copilul și dispăru în harem, căcĭ a fară se auḑiră pașĭ.

Acuma vedeam tóte limpede. Gellad însémnă ghîde, esecutor, împlinitoriul poruncilor domnitoriuluĭ. Oficiul gelladuluĭ în Orient e un oficiŭ onorific, și purtătoriul luĭ a dese orĭ are maĭ multă putere de cât vesirul. Puteam, să-mĭ esplic acuma și vioiosia, sprintenia și alipirea sufletéscă a prunculuĭ: el dóră era pruncul uneĭ mame cu sentimente creștinescĭ, carea îl cuprindea cu grije gingașă și cu dragoste adevĕrată.

Acum veniră Turnerstick și contoristul după mine. Cest din urmă ne duse încă o dată în curte, căcĭ acolo se adunase servitorimea poftitóre de bacșiș. Împărțirăm între eĭ banĭ și chiar voiam, să ne ducem, când bătu óre cine în ușea de întrare. Negrul grăbi, să deschidă, și omul, carele întrase, ne întîlni încă la colțul curțiĭ; era — — vrășmașul nostru, Moslimul, carele împușcase asupra nóstră.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

Henry Bolo: **Tragedia Calvarului** tradusă de membrii societăţii de lectură „Inocenţiu Micu Clain“ a teologilor din Blaş. Edit. societăţii, pag. 287, preţul 2 coróne. Harnicii nostri teologi ér aŭ înmulţit literatura românéscă cu o broşură fórte preţiósă. „Tragedia calvarului“ e o carte, ce te emoţionéză până la lacrimi prin descrierea celui mai celebru capitul din viaţa lui Isus. Ea începe cu cina cea de taină şi înşiră pe rînd tóte sbuciumările de cari a fost cuprins Dumnezeŭ-Omul până ce s'a sevârşit măréţa scenă finală din opera réscumpĕrării. Cartea acésta, pentru care trebue să fim fórte recunoscĕtori clericilor blăşeni, n'are de cât patru părţi: Preludiul, Agonia, Crisa şi Mórtea. E o adevĕrată tragedie, dar o tragedie sfîntă, în care rolul principal îl are Dumnezeŭ. Ca şi în o măiéstră operă de artă autorul lasă să urmeze una după cealaltă scenele cele mai emoţionătóre, cari te fac să tremuri de nerăbdare pentru apropiatul sfârşit. Şi de ai avé în peptu-ţi inimă păgână, încă va trebui să te înduioşezi când cetesci, „durerile cele mai crêncene“ pe cari le-a suferit eroul acestei tragedii sfinte.

Traducerea nu e mai pe jos de cuprins. Limba e fórte frumósă: e cea din sfintele cărţi. Citând a dese din biblia lui Clain, traducĕtorii aŭ împrumutat stilul vechilor scripturi.

De partea technică nu avem de zis de cât ér cuvinte de laudă. Esecutarea tipografică şi broşarea în stil franţozesc satisfac celor mai esagerate pretensiuni şi fac multă laudă „Tipografiei“ din Sibiiŭ.

Terminând ne ţinem de cea mai plăcută datorinţă a recomanda cartea acésta tuturor acelor, ce doresc o lectură bună şi frumósă, un graiŭ curat românesc.

A.

A apărut şi se află de vîndare la **Tipografia seminarială din Blaş:**

Sfînta şi Dumnezeésca
EVANGELIE
a Domnului şi Dumnezeului nostru Isus Christos

revĕdută după originalul grecesc şi acum întâia dată tipărită cu litere străbune în zilele preaînălţatului Împĕrat al Austriei şi Rege Apostolic al Ungariei Francisc Iosif I. cu binecuvîntarea Preasfinţitului nostru Archiepiscop şi Mitropolit de Alba Iulia şi Făgăraş Dr Victor Mihályi de Apşa.

Blaş 1900.

De la sfînta Unire 200.

Evangelia e tipărită în format folio, pe hârtie de pergament albă şi consistentă, cu litere mari nóue, cu cadru duplu: negru şi roşu, şi cu titlii şi litere iniţiali ĕră-şi roşi, e de o esecutare tipografică escelentă. Se estinde pe 40 cóle 323 pagini.

Pagina titulară are un cadru artistic, în celea patru colţuri cu simbolele evangeliştilor: ânger, vultur, leŭ şi boŭ. De asupra, în mijloc e chipul Mântuitoriului ca învĕţător, avênd în mână cartea, ér de desupt e pecetea metropoliei.

La începutul fie cărei Evangelii, stă chipul Evangelistului pe hârtie grósă satinată, viaţa lui şi indicele după capete, arĕtându-se fie care cap când se cetesce, în ce zi şi la ce pagină?

Sfârşindu-se evangeliile de peste an, urméză evangeliile de diminéţă ale învierii, a sĕrbătorilor nemişcătóre de peste an, ale sfinţilor, la ocasiuni diferite, la sf. Ungere, sf. Botez şi sfinţirea apei.

Urméză apoi un tipic amĕnunţit despre aceea, când se începe şi când se gată fie care Evangelist, evangelia canaaneei, din sĕptĕmâna botezului şi apoi schimbarea evangeliilor după ziua în care cad ss. Paşci ş. a.

Ca limbă, nu lasă nimic de dorit, ţinêndu-se cont de progresele şi desvoltarea limbii literare românesci, de vechile texte, şi de aceea, ca să fie pe înţelesul poporului.

O recomandăm cu tótă căldură spre a fi cumpĕrată pentru tóte bisericile Provinţiei nóstre mitropolitane.

În ce privesce **preţul Evangeliei** Veneratul Cler îl cunósce din circulariul din 12 Iuliu 1899. Dar fiind că sînt mulţi din diecesele sufragane, cari ar dori să-şi procure ediţia acésta a Evangeliei şi nu sciŭ preţul ei, spunem, că un esemplariŭ costă: crudo **8 fl. 50 cr.,** broşurat **8 fl. 65 cr.,** ér legat în pele roşie, cu cadru aurit pe table, cu cei patru Evangeşti, cu cruce şi cu copcie **12 fl. 50 cr.** Legătura mai elegantă se compută după calitatea peliei şi a decoraţiunilor, cari se vor dori.

Editor şi redactor răspundĕtor:

Dr Vasile Suciu.

---

(45) 3—3

Concurs.

La şcóla comunală gr. cat. din *Iancahid* (p. u. Nagy-Becskerek, Torontál m.), devenind prin abzicere postul de învĕţător în vacanţă, pentru complinirea acestei staţiuni, prin acésta se escrie concurs public, cu termin până la 20 Octombre a. c. st. n.

Emolumentele împreunate cu acest post sînt:

1. Salar anual în rate lunare anticipative: 400 fl.
2. Pentru lemne focali: 20 fl.
3. Pausal scripturistic: 5 fl.
4. 4 stînjini□ de paie în natură cărate a casă.
5. Stolele îndatinate de la nunţi şi înmormîntări.
6. Locuinţă în natură, 2 chilii, cuină, cămară, grajdiŭ şi ¼ jugĕr grădină.

Cu acest post sînt împreunate şi următórele datorinţe şi a nume:

a) instruarea elevilor din şcóla de tóte zilele şi de repetiţie. Limba de propunere e limba magiară şi română în proporţiune egală;

b) în Dumineci şi sĕrbători a ţiné strana drĕptă;

c) a fară de órele de prelegeri a lua parte la înmormîntări;

d) a instrua elevii în cântările bisericesci şi profane.

Doritorii de a ocupa acest post vor avé a-şi instrui recursele lor, scrise cu mâna proprie în limba magiară şi provĕdute cu timbru de 50 cr., cu următórele documinte:

1. Estras de botez; 2. Absolutoriŭ preparandial şi Testimoniŭ de cualificaţiune; 3. Atestat comunal despre purtarea-i morală şi conduita-i politică; 4. Atestat despre serviţul prestat până acum.

Recursele vor fi de a se înainta până la terminul indicat subsemnatului.

Petru Pop,
preot gr. cat. şi preşed. scaun. scol. comun.

---

265 szám
1899.

(47) 1—1

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a gyulafehérvári kir. törvényszék 1899. évi 4401. számu végzése következtében Dr Maniu Gyula ügyvéd által képviselt Patria takarék pénztár javára Borza Szimion és társai ellen 69 frt — kr. s jár. erejéig 1899. évi Julius hó 25-én foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 446 frt — krra becsült következő ingóságok, u. m.: Borza Stefánnál: 2 tehén. Borza Szimionnál: juhok, 10 kalangya buza és 2 bivaly tehén. Muntyán Stefánnál: 2 ló nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a hosszuaszói kir. jbiróság 1899. évi V. 93/2. számu végzése folytán 69 frt — kr. tőkekövetelés, ennek 1898. évi Márczius hó 23-ik napjától járó 6% kamatai, ⅓% váltó dij és eddig összesen 43 frt 40 krban biróilag már megállapitott költségek erejéig Tatárlakán alperesek lakásán leendő eszközlésére 1899. évi Oktober hó 18-ik napjának délelötti 10 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták s azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Hosszuaszón 1899. évi Oktober hó 4-ik napján.

Dózsa Sámuel,
kir. jbirósági végrehajtó.

---

320 szám
1899.

(48) 1—1

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a gyulafehérvári kir. törvényszék 1899. évi 6428. számu végzése következtében Dr Maniu Gyula ügyvéd által képviselt Patria takarék pénztár javára Demján Joana l. Maftei és társa ellen 75 frt — kr. s jár. erejéig 1899. évi Augusztus hó 3-án foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 830 frt — krra becsült következő ingóságok, u. m.: Schian Juon és nejénél: 2 ökör. Dokolin Nikulaenál: 2 ökör és Barna Márianál: 2 ökör nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a hosszuaszói kir. járásbiróság 1899. évi V. 142/2. számu végzése folytán 75 frt — kr. tőkekövetelés, ennek 1898. évi Márczius hó 10-ik napjától járó 6% kamatai, ⅓% váltó dij és eddig összesen 35 frt 77 krban biróilag már megállapitott költségek erejéig Kis-Iklodon alperesek lakásán leendő eszközlésére 1899. évi Oktober hó 17-ik napjának délelötti 12 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t. cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták s azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t. cz. 120. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Hosszuaszón 1899. évi Oktober hó 4-ik napján.

Dózsa Sámuel,
kir. jbirósági végrehajtó.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserțiuni

Un șir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., și de fiesce care publicațiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacțiunea și Administrațiunea **Unirii**« în Blaș.

Fóe bisericéscă-politică.

Anul IX. Blaș 21 Octobre 1899. Numĕrul 42.

Lupta în cestiunea autonomiei.

II.

Pe când unii 'și închipuesc, că cestiunea autonomiei catolice din Ungaria nu privesce de loc biserica română unită, alții din contră își închipuesc, că o privesce atât de tare, în cât nu ne mai rĕmâne altă cale de mântuire, de cât ca toți Românii uniți să ne facem neuniți.

Că cei dintâiŭ greșesc, am arĕtat în numĕrul precedent al fóei nóstre. Ér că cei alalți rătăcesc și mai tare, vom arĕta în numĕrul acesta.

Idea despre trecerea Românilor uniți la neunire o propagă nisce ómeni, cari, judecând din cele scrise de ei, nu aŭ nici o convingere religiósă. Nu cred nici în adevĕrurile religióse profesate de uniți, nici în cele profesate de neuniți. Cu un cuvînt ei nu staŭ pe basa creștinismului positiv. Cu tóte acestea ei cutézĕ a ne dicta cum să lucrăm în cestiuni de natură religiósă. De aceștia nu ne mirăm de loc, căci este obiceiul la noi, ca ómeni mai puțin chemați și îndreptățiți să-și aróge rolul de conducĕtori în cestiunile vitale ale némuluĭ nostru. Ne mirăm însĕ de foile nóstre politice, cari pe când se laudă, că iubesc de o potrivă ambele biserici române, nu aŭ nici măcar atâta tact și prudință, să nu publice atacuri atât de vehemente în contra esistinței bisericiĭ nóstre, cum aŭ fost cele din zilele trecute.

Cuĭ cred Românii aceștia „mari", că fac serviciŭ cu idea lor de trecere la neunire, propagată cu atâta vehemență?

Dacă cred, că fac serviciŭ Românilor, se înșélă amar.

Să presupunem pentru un moment, că la vorbele unor nesocotiți toți Românii uniți s'ar face neuniți, ceea ce este o presupunere absurdă. În casul acesta autonomia bisericiĭ române ar fi óre adăpostită de orĭ ce primejdie? Óre contrarii aceia aĭ națiuneĭ române, cari astăzi voesc să răpéscă autonomia bisericiĭ unite și limba eĭ liturgică, ar fi atât de generoși, în cât să respecteze autonomia bisericiĭ neunite și limba eĭ liturgică? N'aŭ fost óre Românii toți neuniți înainte de 1700, și totuși protopopii lor eraŭ siliți să pórte în sinóde pe umerii lor pe episcopul reformat? Noi credem, că aceia cari aŭ umilit și asuprit atât de cumplit biserica românéscă înainte de unire, nu s'aŭ schimbat de loc. Și-aŭ schimbat pĕrul, dar năravul nu. Acum se încércă să cuceréscă și să robéscă biserica românéscă unită cu gândul reservat, ca după aceea să se întórcă cu furie și mai mare în contra bisericiĭ neunite, chiar și când accea ar cuprinde în sinul sĕŭ pe toți Românii de sub corôna sfîntuluĭ Ștefan.

Ghiulelele lor aŭ făcut până acum unele spărturi și în zidurile autonomieĭ bisericiĭ neunite. Ce va fi înse atunci când reduta puternică, ce o constitue biserica română unită în viața poporuluĭ nostru, va fi căduț în mâna dușmanilor, fie prin puterea, viclenia și brutalitatea acestora, fie prin lașitatea și neghiobia Românilor uniți, cari părăsindu-și reduta s'ar retrage în cetatea bisericiĭ neunite. Acéstă redută póte fi încă ocrotită de o putere mai înaltă, de Roma. Dar dacă din lașitate și neghiobie am părăsi acéstă redută, care scutesce și cetatea bisericiĭ române neunite, ce va fi de acéstă biserică? Am puté înșira mai multe casurĭ de atacurĭ în contra instituțiunilor culturale din biserica unită, cari numai pentru aceea nu aŭ ajuns până la zidurile cetățiĭ bisericiĭ neunite, fiind că aŭ fost respinse deja din depărtare din reduta bisericiĭ unite.

Dar nu insistăm asupra adevĕruluĭ aceluia, că dacă toți Românii s'ar întruni într'o singură biserică, nu am avé mai marĭ garanții pentru autonomia bisericiĭ române, de cât avem astăzi, ci din contra am fi și mai espuși pericluluĭ. Nu insistăm asupra acestuĭ adevĕr, nu numai pentru că desfășurarea luĭ ne-ar face să eșim din cadrele unuĭ articol de jurnal, dar mai vîrtos pentru aceea, că pe lângă tóte tiradele ómenilor, cari propagă idea trecerii *tuturor* Românilor la neunire, idea acésta nu se va puté realisa, ci din contra într-u cât ar produce o mișcare religiósă mai estinsă și mai

---

Feuilleton.

Din drum.

Gurghiŭ, August 1899.

Mĭ-a fost, atât de binevenită invitația unchiuluĭ Niculae și a mătușichiĭ Clara să merg câte va sĕptămâni la dînșiĭ, tocmai într'un timp, când a casă muriam de urît și de plictisală. Învitarea deci am primit-o cu cea mai mare plăcere. Încă în aceea-și zi îmĭ pun în cufĕraș câte va toilete, de cari credeam, că voiŭ avé mai mare necesitate, un pachet de prăjiturĭ de la nunta soriórei mele, daŭ o depeșă: „Elena plécă cu trenul de 12 ziua" și iată-mĕ pe drum.

În gară întîlnesc un poet (?) magiar, care mĕ ruga să primesc o hârtie tipărită, o poesie originală de ocasie. Vĕdênd, că aștéptă nițĕl îĭ daŭ toți baniĭ mĕrunți, ce-ĭ aveam la îndemână, vre o 22 de cruceri. Îmĭ mulțămi plecându-sĕ adênc, spunênd, că l'am rĕsplătit ca o regină. Trebue că sermanul e tare slab remunerat de public, căci presupunênd, că cu regine a rare orĭ se întîlnesce, ceĭ alalți simpli muritorĭ îĭ vor da și mai puțin, póte mult mai puțin. Dar las că și poesia sa era mai pe jos de orĭ ce critică.

Dar ce rea mai e comunicațiunea trenurilor până la Reghinul săsesc. La Cucerdea puținiĭ călĕtorĭ ce sîntem: un preot român și treĭ dame afară de mine, dóuĕ nemțóice fórte afabile și o dómnă română, sîntem nevoiți să așteptăm trenul nostru mai mult de 6 óre. Ne îmbiarăm reciproc cu prăjiturĭ și spunêndu-ne reciproc rețeta lor, notițul meŭ în loc de versurĭ e plin cu turte dulcĭ și aromate.

De aicĭ trenul trece de tot încet prin frumósa, roditórea și bogata câmpie a Transilvanieĭ. De la Murĕș-Oșorheiŭ în sus începem a sui, aerul e mai rece cu câte va graduri, mai aspru și mai curat, începe par'că a se destila, se simte ozonul binefăcĕtor organismuluĭ omenesc. Atâta verdéță plăcută și rĕcoritóre, pe la noi zile întregi călĕtorind nu vedĭ atâta cât vedĭ aicĭ într'un sfert de óră. Aicĭ încep pădurile uriașe pline de urși, lupi și alte animale sĕlbatice, locul de predilecție de vînătóre a nefericituluĭ prinț de corónă Rudolf. Trenul se opresce înaintea unuĭ pavilon frumos, numit pavilonul luĭ Rudolf, ridicat a nume pentru descălecarea prințuluĭ cu ocasiunea venirii sale la vênătórea de urși în Gurghiŭ, ca să nu fie silit a ocoli până la Reghin. În treĭ anĭ de a rêndul a fost aicĭ împreună cu princésa Ștefania, și aŭ admirat frumósele regiunĭ asĕmĕnându-le cu priveliștĭ din Elveția. A venit în atingere cu Românii, le-a admirat vînjosia și însușirile cu cari ĭ-a dăruit bunul Dumnezeŭ, și s'a delectat în jocurile lor naționale. Sĕrmanul Nichită a fost tovarĕșul nedespărțit al prințuluĭ la vênătóre, fără povața luĭ, nu se făcea nicĭ un paș. Dar nici dela masa prințuluĭ nu lipsia nicĭ o dată. Și când l'a întrebat dacă-ĭ plac bucatele și beuturile, Nichita ĭ-a rĕspuns: „Împĕrate, dacă așĭ trăi tot așa în tótă ziua, apoĭ m'așĭ face cât Cristițul" (cel mai înalt și mai puternic pisc în munții Gurghiuluĭ). La mórtea luĭ pricinuită de un taur, Prințul a trimis condolență și baniĭ de înmormîntare.

La pavilon eŭ sînt unicul călĕtor care mĕ daŭ jos. Unchiul mĕ aștepta cu trăsura. Ne zicem un sincer „bine aĭ venit", și „bine v'am găsit" și trăsura pornesce pe un drum bătut de țară încunjurat de păduri de stejar înveselit de cele mai succese concerte . . . de

adêncă în sinul poporuluĭ român, ar aduce asupra acestuĭ popor o mare nenorocire chiar şi din punct de vedere naţional şi politic.

Cine crede, că toţi Românii uniţi ar puté fi înduplecaţi, să trécă la neunire, nu cunósce pe acești Români, şi n'are nicĭ ideă despre puterea convingerilor religióse. Cine ar puté presupune, că un cler numĕros cum este cel unit, crescut cu îngrijire în adevĕrurile religiunii, care este chemat a o predica, nu ar păsi cu zelul servitoruluĭ credincios întru apĕrarea bisericiĭ sale, şi nu ar cerca să împedece trecerea în masse a poporuluĭ sĕŭ la neunire? Ér dacă abstragem chiar de la feluritele motive, carĭ determină acţiunile ómenilor, şi considerăm numaĭ legăturile întinse familiare, ce le are acest cler cu poporul credincios, uşor putem pricepe, că trecerea *tuturor* Românilor la neunire este o imposibilitate morală. În momentul, în care aşa dară s'ar porni mişcarea de trecere a Românilor uniţi la neunire, s'ar încinge o luptă înverşunată între fiiĭ aceluia-şĭ popor, şi acéstă luptă, ca şi în secolul trecut după apariţiunea călugăruluĭ Visarion sprijinit din partea *magiarilor reformaţi,* ar degenera la ast fel de brutalităţi, în cât statul s'ar vedé constrins în interesul ordineĭ publice să întrevină spre a face liniște, ér liniştea acésta produsă din partea contrarilor nostri ar însemna înfrângerea cea maĭ cumplită, ce aŭ îndurat-o Românii în seclul acesta pe terenul bisericesc, cultural, naţional şi politic.

Etă serviţul, care l-ar face némuluĭ românesc aceia, carĭ cu uşurătate ne propun ca mijloc de luptă în cestiunea autonomieĭ trecerea Românilor uniţi la neunire. Eĭ fac contrarilor nostri un serviciŭ atât de preţios, în cât dacă s'ar ivi mişcarea contemplată de eĭ, contrariĭ nostri nu aŭ atâtea mijlóce, cât să le pótă rĕsplăti serviţul bun ce li-se face chiar din partea acestor *români marĭ.*

De aceea noĭ nu putem în destul recomanda credincioşilor nostri, să nu se ĭea după vorbele necumpĕtate, neprecugetate ale unor ómenĭ, carĭ nu cunosc istoria mişcărilor religióse din sinul poporuluĭ român, şi prin urmare nicĭ pericolile împreunate cu ast fel de mişcărĭ, şi carĭ sînt atât de simpliculĭ, în cât să-şĭ închipuéscă, că dacă eĭ nu aŭ nicĭ o convingere religiósă, tot aşa nu aŭ nicĭ ceĭ alalţi ómenĭ.

Idea lansată de eĭ, chiar şi când ar socoti-o numaĭ ca o ameninţare spre a determina cercurile maĭ înalte în favorul punctuluĭ de vedere al bisericiĭ nóstre, este sulevată la timp nepotrivit. Nu dovedim acéstă aserţiune, pentru că nu voim să dăm armă în mâna contrarilor, ci acentuăm, că nu un om saŭ altul, chiar şi când el ar fi maĭ înţelept, de cât ceĭ ce ne provócă să ne facem neuniţi, are să hotăréscă direcţiunea şi mijlócele în lupta, ce o purtăm în cestiunea autonomieĭ, ci numaĭ archiereiĭ şi hotărîrile cleruluĭ şi poporuluĭ după matură şi înţeléptă cumpĕnire a tuturor împrejurărilor.

În cestiunea autonomieĭ. — Primejdia, de care e ameninţată biserica nóstră prin proiectata autonomie catolică şi bărbătésca luptă a Archiereilor nostri, preocupă tótă suflarea românéscă, şi ziarele nóstre şi de aci şi de din colo aprópe zilnic publică articliĭ de ocasiune. La noĭ aŭ deşteptat óre care surprindere articliĭ bĕtrânuluĭ Axente şi a tinĕruluĭ Vajda-Voevod. Special scrisele cestuĭ din urmă, despre carĭ se zice, că represintă vederile uneĭ părţi a tinerilor din nóua generaţie, *aŭ fost salutate cu un fel de bucurie lăuntrică de organele bisericiĭ greco-orientale.* Întâiŭ „Telegraful", apoĭ acum „Fóea diecesană" de la Caransebeş reproduc amîndóuĕ acest articlu. Pe când înse, „Telegraful" nu adauge aprópe nimic de la sine, de cât dór dorul de a ne vedé reîntorşi la sinul bisericiĭ mame. (nu ne rugăm!) pe atuncĭ dl Dr Petru Barbu. nu póte să-şi ascundă bucuria lăuntrică şi reproducĕnd în fruntea organuluĭ dieceseĭ de Caransebeş cele scrise de dl Voevod, le recomandă cetitorilor sĕĭ cu următórele cuvinte, vrednice de natura „popeĭ Pera" şi de caracterul sĕŭ vestit în tóte părţile.

„După 200 de anĭ.

„Romano-apuseniĭ din patrie lucréză de maĭ mult timp şi cu mult zel pentru o autonomie a bisericiĭ lor.

„Maĭ de silă maĭ de voie la aceste lucrărĭ a luat parte şi episcopatul Românilor uniţi.

„Proectul de organisare saŭ cum ĭ-am zice noĭ de statut organic, în care uniţiĭ saŭ greco-catolicĭ — cum cu predilecţiune îşĭ zic eĭ — se numesc catolicĭ de ritul grecesc. prevede contopirea bisericiĭ române unite cu biserica „romano-catolică" magiară prin ceea ce Românii uniţi şi-ar perde independinţa lor bisericéscă şi tot o dată şi-ar periclita caracterul lor naţional românesc.

„În contra acestor intenţiunĭ ale autonomiştilor romano-apuseni, episcopatul român unit şi-a ridicat vócea, dar până acuma nu sînt semne, din carĭ să se conchidă, că va fi ascultat.

„Aceste stărĭ aŭ consternat pe credincioşiĭ bisericiĭ române unite, şi de un timp încóce eĭ aŭ luat posiţie în jurnalistică faţă de intenţiunile numite maĭ sus, şi e notoriŭ, că acum, când clerul unit face marĭ pregătirĭ pentru aniversarea de 200 de anĭ a Unirii făcute sub Atanasie, laiciĭ înclină să trécă la biserica lor mamă, la biserica română greco-orientală.

„Dintre mulţiĭ articolĭ de natura acésta, unul scrişĭ de veteranul Axente Sever, reproducem, fără a face comentare, pe cel maĭ próspet, eşit din condeiul dluĭ Dr. Ales. Vaida-Voevod".

Pagubă de timpul perdut şi de hârtia stricată. Ómenii „cu minte" îl cunosc *fórte bine* pe dl Voevod, şi ceĭ ce ar dori să scie cuprinsul noului sĕŭ product literar şi maĭ cu samă „aerul" ce şi-l ĭea dsa cetéscă „primul" nostru de azĭ.

Ér cât pentru „popa Pera," uĭte-se o dată peste corespondinţa păr. Hubic din Nrul 41 al „Unirii" şi aştepte numaĭ cu paciinţă reîntórcerea greco-catolicilor în sinul bisericiĭ mame. De i-se va urî, rĕsfoléscă „Schiţele" dluĭ Enea Hodoş . . . .

Românii la Roma. — Românii, carĭ aŭ participat la congresul orientaliştilor de la Roma, aŭ fost centrul ovaţiunilor generale şi a simpatieĭ fraţilor de sânge de sub cerul

---

pasĕrĭ. În dóuĕ óre sîntem în Gurghiŭ, o comună mare frumósă, în cât are aspect de orăşel.

De aicĭ în colo se încep escursiuni zilnice prin câmp şi pădurĭ, locurĭ, ce le cunosceam de maĭ înainte din „ţara nóstră" a dluĭ Silvestru Moldovan. De sigur cea maĭ interesantă a fost la cetate, un dél înalt în mijlocul satuluĭ, din vîrful căruia se deschide o panoramă, ce vĕdĕndu-o nu o maĭ uiţi, căcĭ în órele fericite ale vieţiĭ de sigur trebue să ţi-o reamintescĭ. Aicĭ te vedĭ încunjurat de ceĭ maĭ frumoşi munţi, căci însă-şĭ numirea lor însémnă munte frumos Gur-gura vedĭ (Glosar de Alesiu Viciŭ), adecă munţiĭ Gurghiuluĭ, nicĭ prea înalţi, nicĭ prea micĭ cum sînt tocmaĭ maĭ frumoşi, dar de o vegetaţiune abundantă, ér apa şerpuitóre a rîuluĭ Gurghiŭ, e ca într'un basm din o mie şi una de nopţi, murmurătóre, argintie şi limpede ca cristalul. Atât e de frumos aicĭ, în cât să tot trăescĭ. Eŭ nu me maĭ puteam sătura de a privi maestosul tablóŭ. Scobor pe o cărare şi daŭ de un mic foişor de lemne, întocmit pentru Ştefania ca să pótă privi maĭ bine splendórea naturiĭ. Ce bine, că aŭ umblat prinţiĭ înaintea mea pe aicĭ, că aşa îmĭ staŭ la dispositie multe lucruri, de carĭ sciŭ că eĭ nu se puteaŭ folosi, de mergeam eŭ înaintea lor. Şi póte sciţi din istorie ceva despre vestita cetate a Gurghiuluĭ, carea a jucat un rol însemnat pe timpul principilor ardelenĭ, şi a fost derîmată la începutul seculuĭ trecut de generalul împĕrătesc Rabutin. Azĭ sînt puţine urme despre ea. În vîrful déluluĭ, unde odinióră a stat cetatea astăzĭ e o drăgălaşe capelă rom. cat. ridicată de doĭ canonicĭ unguri, originarĭ din Gurghiŭ. Un frumos tribut de recunoscinţă loculuĭ natal.

Într'altă zi vizitărăm castelul, ridicat nu sciŭ de care conte magiar, azĭ local de şcólă de pădurărit, unde se primesc peste 50 elevĭ cu puţină pregătire, ca să se facă îngrijitorĭ, vigilĭ de pădurĭ. Un mic cuib de magiarisare, căcĭ tinerilor românĭ li se cere să-şĭ magiariseze numele, dacă voesc să facă cu succes esamenul şi să priméscă vre un post. Domniĭ profesorĭ sînt conduşĭ de vederĭ fórte înguste. Nu voesc să fac politică, dar mĕ dóre ca pe orĭ care român şi româncă, vĕdĕnd, că în schimbul că noĭ prea stimăm tot ce e străin nóuĕ ni se batjocoresce tot ce avem maĭ sfînt pe lume.

Am primit aicĭ o mulţime de corespondenţe ilustrate de carĭ m'am bucurat aşa de mult şi m'am revanşat şi eŭ espedând câte una ca sĕmn de aducere aminte: Margaretei, Aurelieĭ, Aneteĭ, Mariţichiĭ şi Aniţiĭ, Valerichiĭ şi Victorieĭ, ér una cu o frumósă vedere din Italia încunjurată cu buchete de miosot, de-ţĭ gâci cuĭ am voit să o trimit? . . . Bunul simţ m'a oprit înse aĭ da să înţelegă că mĕ gândesc adese orĭ la fiinţa sa. Mĕ temeam să nu mĕ judece de lipsită de tact şi prudenţă. Ér eŭ doresc să câştig nu să pierd în ochiĭ sĕĭ. O dar de ce nu mĭ-aşĭ uşura inima spunĕndu-vĕ, că pe aicĭ m'am gândit de miĭ de orĭ la icóna sa frumósă? Căcĭ tóte mĭ-o aduceaŭ aminte. Cerul era ca şi ochiĭ aceia albastriĭ a căror privire mĕ îndemnă numaĭ la ce e bun şi înalt şi îmĭ inspiră credinţa într'o lume fericită. Braţiĭ eraŭ tocmaĭ ca statura sa perfectă şi superbă. Singurătatea şi liniştea pădurii ca şi firea sa, ce nu-mĭ spune nicĭ când vre o vorbă şi nicĭ nu-mĭ arată vre un interes. . . .

Elena din Ardeal.

senin al Italiei. Idea dlui Urechiă, de a depune cu acest prilej o corónă de bronz pe basa columnei lui Traian a avut un resultat înălţător de inimi. Ziua de 12 Octobre n. a fost adevĕrată zi de triumf pentru óspeţii români, participanţi la congres.

La 8 diminéţa Forum Trajani era plin de lume. Stradele erau împodobite cu drapele. Românii luară loc la drépta columnei lui Traian; de columna lui Traian atîrna tricolorul român. La sosirea ministrului Baccelli, mulţimea erumpe în aplause sgomotóse, ministrul e întîmpinat de dnii Urechiă, Tocilescu, Holban. Corul întonă imnul „Latina gintă," aplausele erump din nou.

Dl Urechiă rostesce apoi discursul sĕu, des întrerupt de frenetice aplause. A început prin a arĕta, că popórele eşite din acela-şi légăn, rĕmân înfrăţite în butul schimbărilor vremilor.

„Italianul a rĕmas în casa părintéscă — a zis între altele — şi a cam uitat pe frate-sĕu depărtat; pe când Românul n'a perdut din memorie casa părintéscă, Roma."

Dl Urechiă a dovedit apoi cum consciinţa naţională latină n'a lipsit nici o dată poporului român şi cum acest popor atribue tot ce este mare pe pămînt şi în cer lui Traian.

Urechiă sfârşi discursul zicênd:

— Nu cunosc altă zi mai mare de cât cea de azi, când un mare ministru al naţiunii italiene sigiléză la piciórele columnei lui Traian legămîntul de frăţie nedestructibilă între poporul italian şi cel român."

Între ovaţiunî generale se depune corónа de bronz. Ministrul Baccelli a réspuns adênc emoţionat: „Pietatea vóstră, credinţa vóstră neclintită ne dă un esemplu cu atât mai nobil, cu cât el e mai rar între popóre, de aceea trebue să rĕmână spre pomenire.

Vĕ salut pe voi — cari n'aţi fost nici o dată învinşi.

„O Românilor! Voi sînteţi o pagină deschisă din marea carte a istoriei Românilor, voi sînteţi o pagină deschisă din marea carte a istoriei Romei, pentru acésta nu înse şi o pagină uitată, din contră ea e însemnată de cea mai mare iubire şi admiraţiune.

„Coróna de bronz, pe care voi o depuneţi la piciórele acestei columne, istoria, acéstă mare justiţiară a ómenilor şi lucrurilor, o va depune într'o zi peste patria vóstră, arĕtându-o întregei omeniri ca un esemplu de nesfârşită iubire pentru mărirea Romei, al cărei demni fii sînteţi."

Aŭ urmat alţi oratori, cari toţi aŭ contribuit la potenţarea entusiasmului general. La órele $10^1/_2$ s'a sfârşit ceremonia. Corul a cântat ĕră-şi „Latina gintă". Membrii români aŭ fost fotografaţi la columnă.

Ziarele din Italia, ca „Fanfulla", „Il popolo romano", comentéză cu multă căldură acest vot de pietate al descendenţilor coloniştilor, faţă cu nemuritorul lor Traian.

„Dumnezeŭ nu scie nemţesce." — Fóea oficiósă a învĕţătorilor „Néptanitók Lapja", editată chiar de ministeriul cultelor şi instrucţiunii, publică sub titlul „Pe cale óblă" un articol fórte potrivit tendinţelor şoviniste din zilele nóstre, când nici sanctuarul şcolii nu a mai rĕmas neprofanat. Într'un ton revoltător de cinic, articolul espune metodul „sigur" de magiarisare, practisat de un coleg de principii. Metodul sigur de magiarisare ar consta adecă în — *violenţă*. Învĕţătorul, care se aduce drept esemplu de imitat pentru toţi patrioţii, ast fel a purces. Dispus fiind într'un sat şvăbesc, şi-a propus să nu vorbéscă nici un cuvînt, de cât unguresce. S'a pus apoi de a sfârticat chartele nemţescî de pe părepi, asigurând pe membrii comitetului şcolar, că vor primi charte ungurescî gratuite. Apoi a confişcat de la băieţi abecedarele nemţescî şi le-a aruncat în foc. În schimb le-a dat gratis abecedare ungurescî. Copiii aŭ învĕţat, ce aŭ putut, dar numai unguresce. Nemţesce nu sciaŭ nici ceti, nici scrie. Şvabii aŭ început a se turbura. „Dacă nu sciŭ nemţesce, cum să se róge lui Dumnezeŭ?" se plângeaŭ bieţii Şvabi. *„Dumnezeŭ nu scie nemţesce"* le-a réspuns învĕţătorul. La audul acestor cuvinte Şvabii aŭ mers să se plângă episcopului din Vesprim.

Episcopul i-a mângâiat cu cuvinte frumóse, spunêndu-le, că Dumnezeŭ e atot-sciutor; ér cine e atot-sciutor, negreşit că scie şi nemţesce. Învĕţătorul a fost citat ad audiendum verbum. Episcopul l-a primit cu cuvintele: „Iubitul meŭ fiŭ, *fă-ţi datoria*, dar nu magiarisa aşa violent!"

Învĕţătorul se reîntórse a casă, continuând magiarisarea cu aceea-şi violenţă. Băieţii începeaŭ a se ruga şi a cânta în biserică numai unguresce.

Într'aceea Şvabilor le-a venit în minte, că dacă episcopul nu le-a ajutat, ar fi bine să mérgă la solgăbirĕŭ, şi învĕţătorul a fost din nou citat. Care le-a fost înse uimirea bieţilor Şvabi, când s'aŭ pomenit, că învĕţătorul se reîntórce în trăsura protopretorelui, pe capra trăsurei era husarul protopretorelui în plină paradă. Desnădĕjduiţi clătinaŭ capetele: „S'a gătat, s'a gătat. Tóte s'aŭ sfârşit. *Dumnezeŭ aevea nu scie nemţesce!*" . . . .

A succes aşa dară sistemul violent; Şvabii din comuna respectivă se vor magiarisa „la sigur."

Şi e bine să ni-o încrestăm încă o dată, că acest metod *sigur* se recomândă în fóea *oficiósă* a învĕţătorilor, editată sub auspiciile ministeriului de culte şi instrucţiune publică.

Revistă politică.

Din Patrie. Ministrul instrucţiunei publice a fost făcut sĕptămâna trecută o dare de samă despre starea şcólelor şi a învĕţămîntului poporal. Ministrul constată cu plăcere, că se sporesce numĕrul şcólelor, în cari limba de propunere e mestecată (română-magiară orî slovacă-magiară). Tot ce-i causéză nitică întristare e faptul, că sînt peste o mie de învĕţători renitenţi, cari deşi cunosc destul de bine limba magiară, totuşi nu o propun în mĕsura cuvenită, şi o altă împrejurare, anume că în vre-o dóuĕ mii de şcóle propunerea limbei magiare merge de tot rĕŭ. De altmintrea speréză că relele acestea vor fi delăturate.

Rĕmânênd tot pe lângă lăţirea magiarismului, preşedintele reuniunei de magiarisare Telkes Simon publică un raport despre succesele, ce le-a avut reuniunea sa în schimbarea numelor. În raport Telekes ne spune că avîntul ce l'a fost luat în trecut mania de a poci numele vechiŭ familiar s'a rĕcit, aşa că primul semestru al anului de faţă ne arată o decrescere de 874 de casuri. Causa acestei decresceri numitul patriot o pune în aceea, că poporul încă nu e pĕtruns de însĕmnătatea schimbării numelui şi nu cunósce procedura, la ce, după domnia sa, preoţii şi învĕţătorii pórtă vina. Se înţelege, că ceî ce escelézâ în ast fel de fapte patriotice şi de astă dată sînt fiii lui Israil.

Referitoriŭ la Croaţi scriŭ unele foi, că în urma dispoziţiunei ministrului croat Ceh Ervin legile referitóre la afacerile autonome croate pe viitor se vor publica şi în limba magiară, şi viceversa, legile magiare vor fi traduse şi în limba croată aşa, că ministeriul croat va eda legile din 1868 — 1899, ér publicarea în limba croată a legilor magiare, carî se vor aduce după 1899 se încredinţézâ Banului. Rĕmân dară nepublicate în limba croată legile din 1848—1868.

Austria. Noul ministeriŭ austriac şi-a început activitatea cu revocarea ordonanţelor de limbă: primul punct ce şi l'a propus în programul sĕŭ. Revocarea lor s'a publicat în 17 a. l. c. şi a fost subscrisă de 5 ministrii austriacî. Împreună cu abrogarea numitelor ordonanţe, ministrii austriacî proclamă pentru Bohemia şi Moravia starea legală dinainte de 1898.

Deputaţii cehî protestéză în contra revocării ordonanţelor şi provócă pe toţi deputaţii din drépta de mai nainte ca împreună cu eî să iea posiţie în contra actualului cabinet.

Tot în 17 a. l. c. a fost în Viena un consiliŭ de ministrii, la care aŭ luat parte ceî trei ministrii comuni, ministrii presidenţi şi ceî doi ai finanţelor. În acest consiliŭ ministerial fiind vorbă de statorirea speselor comune pentru anul venitor, aceea s'a lăsat să fie stabilită în un consiliŭ al corónei. Ministrii întruniţi s'aŭ mărginit numai la cestiunea, ca să se ridice plăţile ofiţerilor, la ce s'aŭ învoit cu toţii, şi la pretensiunea ministrului comun de răsboiŭ de a se procura tunuri nóuĕ. Dar fiind că spesele, ce se recer pentru acoperirea acestei lipse sînt enorme, ministrii de finanţe enunţară, că de o camdată nici nu se pot cugeta la aşa ceva.

Finlanda. Ruşii continuă cu rusificarea Finlandezilor. Nu de mult aŭ proclamat religiunea ortodoxă de religiune de stat şi pentru acéstă nefericită provinţă, ér în zilele trecute, în contra constituţiei finlandeze, aŭ denumit în postul de ministru-president pe senatorul Plehve. Constituţia finlandeză prescrie anume, că numai un bărbat de origine finlandez póte să ajungă în demnitatea acésta, pe când Plehve nu numai că

nu e finlandez de origine, ci e inimic de mórte al Finlandezilor.

Pe lângă relele acestea politice Finlandezii aŭ să se mai lupte şi cu lipsele materiale, provenite din recolta slabă din anul curent. Nu e deci mirare dacă emigraţiunea a luat dimensiuni mai mari. Ceĭ ce rĕmân în patria lor perseverézĕ şi mai de parte în resistinţa pasivă.

E admirabilă iubirea reciprocă şi alipirea, ce o aŭ Finlandezii pentru independinţa ţărĭĭ lor. Un anumit subconsul anglez, finlandez de origine, a fost luat şi el parte în mişcarea, ce s'a fost pornit în contră rusificărĭĭ. Guvernul rusesc vĕdĕnd atitudinea vice-consululuĭ, casul l'a făcut cunoscut ambasadeĭ angleze din Petersburg, carea a şi cerut deslusirĭ de la vice-consul. Acesta dete ca rĕspuns, că el nu póte rĕmâné simplu spectator la relele, ce se pregătesc poporuluĭ sĕŭ. Dar înainte de ce ar fi sosit rĕspunsul la ambasadă, guvernul din Londra telegrafice a depus vice-consulul din postul sĕŭ. Casul acesta a fost de ajuns ca 14 vice-consulĭ anglezĭ, de origine finlandezĭ, să abzică de posturile lor. —

Transwaal. Răsboiul în fine a erupt. Amânările Anglezilor de pe o zi pe alta, ca aşa să se pótă pregăti bine de luptă aŭ fost înţelese din partea Burilor, carĭ bine cunoscĕnd pofta insaţiabilă de avere a Anglezilor, aŭ provocat guvernul din Loudra să işĭ retragă în timp de dóuĕ zile armata concentrată la graniţele ţărĭĭ lor, căcĭ la cas contrar îĭ va declara răsboiŭ. Asta a aşteptat-o ministrul anglez Chamberlain. El a şi rĕspuns Burilor, că îĭ pare rĕŭ de îndârjirea lor, dar n'are ce face.

Armata Burilor conform promisiuneĭ, după trecerea alor dóuĕ zile a şi început să trécă graniţa pe pământ anglez. Fiind Anglezii puţinĭ la numĕr aŭ trebuit să se retragă şi aşa Burii putură să pătrundă până la centrul Natalului. Din ciocnirile, ce le aŭ avut până acuma cu cetele angleze, Burii aŭ eşit învingĕtorĭ. Pe lângă iubirea de patrie şi libertate. ce-ĭ îndémnă la perseverantă, eĭ mai aŭ pe partea lor şi bunăvoinţa tuturor ómenilor de bine, carĭ îĭ încurăjézĕ la lupta în contra inimiculuĭ prepotent. În special fraţiĭ lor de sânge, hollandezii, ard de dorul de a le veni într'ajutoriŭ. Dar la asta nu se învoesce guvernul hollandez, care pentru tot decursul acesteĭ lupte a promis neutralitate. Ba el nu se învoesce nicĭ la aceea ca singuraticiĭ să sară într'ajutoriul Burilor. Ca opreliştea guvernuluĭ să apară legală, el se provócă la constituţie, carea nu permite nicĭ chiar individilor participarea la răsboiul dintre dóuĕ puterĭ, de cât numaĭ cu consimţĕmîntul guvernulnĭ, ér guvernul în casul de faţă nu permite, căcĭ a promis neutralitate. Hollandezii fără de învoirea guvernuluĭ lor nu pot lua parte la luptele ce decurg acum în Africa de Sud, fără ca să-şĭ piérdă dreptul de cetăţén hollandez, drept, care perdut o dată nu şi-l mai pot recâştiga. De altmintrea Burii de o cam dată se simţesc destul de tarĭ şi póte le va succede ca să aţiţe în contra Angliel şi diversele sĕminţiĭ din Africa sudică.

Corespondinţe.

Din Bănat, la 4 Octobre 1899.

Prea Onorată Redacţiune!

Cetind vorbirea, ce Escelenţa Sa Dl ministru de comerciŭ Hegedüs Sándor a ţinut-o în adunarea generală din Dobriţin a societăţiĭ literare protestante. am dat peste unele principiĭ, pe carĭ a le audi din gura unui laic la noĭ e ceva raritate. Escelenţa Sa Dl Ministru punĕnd în comparare sciinţa şi Religiunea zice între altele, că sciinţă are să mérgă mână în mână cu Religiunea, căcĭ dacă sciinţa voesce să ocupe teren pentru sine în încrurile de credinţă va falimenta, din contră va fi roditóre dacă scrutările sale le desvóltă numaĭ pe un teren secur. Cât ce se pune sciinţa a bate cu tărie porţile ceriului, orĭ a bombarda stîlpiĭ credinţeĭ va falimenta. Necesitatea ca sciinţa, religiunea şi moralul să dea mâna şi să lucre în unire — cu deosebire în timpul nostru — este mai pe sus de orĭ ce îndoélă. De óre ce religiunea este o beutură sfîntă, sancţionată atât prin viaţa presentă cât şi prin cea venitóre şi dacă într'însa se vor turna picurii amarĭ aĭ moraluluĭ se va preface în isvor de viaţa dulce. Dênsa sub scutul luĭ Dumnezeŭ prin sancţionarea fericirĭĭ din cealaltă viéţă străplântă în popor învĕţăturile evangelice, ér în acestea se cuprinde atât independinţa cât şi cunóscerea moraluluĭ curat. Cine se abate de la acestea, acela póte fi om învĕţat, dar a conduce popórĕ nu e capace; saŭ şi dacă l-ar succede a conduce unele straturĭ din el, a le conduce la bine nu póte.

Este fórte bine, dar dacă e aşa atuncĭ ceĭ de la cârmă delăture obstaculele ce li-se pun celor chemaţi a propaga religiunea şi a susţiné în popor moralitatea, nu li-se lege mânile pe tóte terenele prin tot feliul de legĭ ce subsapă vada şi autoritatea clerului. Ştérgă-se legile contrare religiuniĭ şi carĭ deschid calea la indiferentism religios şi la nemoralitate atăcând sfinţénia celeĭ maĭ principalĭ legăturĭ din societatea omenéscă. Preoţiĭ să nu fie puşĭ sub spionajul unor individĭ, carĭ cu puţină escepţiune şi în ale sciinţeĭ şi în ale religiuniĭ staŭ aprópe de zero.

Căsătoriile contrase numaĭ după prescrisele bisericiĭ sînt supuse pedepseĭ, dar concubinatelor li se dă curs liber. Dacă preotul, ce binecuvîntă căsătoria închiată numaĭ după legile bisericiĭ este pedepsit, pentru ce nu se dictézĕ pedépsă şi asupra acelora, carĭ concurg la lăţirea concubinatelor prin facerea de contracte neiertate. Orĭ să se dicteze pedépsă chiar şi asupa celor ce trăiesc în căsătorie nelegiuită, orĭ dacă asta nu se póte atuncĭ barem împărtăşéscă-se şi căsătoria bisericéscă de favorul ce-l aŭ concubinatele, adecă să nu fie oprită. Să se maĭ pórte grije şi de aceea ca zilele destinate spre cult public dumnezĕesc să fie sfinţite de toţĭ şi când campana învită pe credincioşĭ a-şĭ împlini datorinţa de creştin, doba să nu-ĭ cheme la casa comunală sub un pretest orĭ altul. În funcţiuni să nu se sufere individĭ cu viaţa nemorală şi scandalisătóre de popor şi altele şi altele. Atuncĭ sînt de firma convingere, că principiile rostite de Escelenţa Sa Dl Ministru vor triumfa, ce ca să se întîmple cât maĭ iute doresc din tótă inima.

y.

Tractul Dergeĭ, luna luĭ Octobre.

Clarissime Dle Redactor!

Ziua de 16 Nov. a. c. pentru preoţimea din tractul Dêrgeĭ este de îndoită însemnătate.

Pe acéstă zi este conchemat sinodul de tómnă al tractuluĭ, unde se vor desbate cestiunile momentóse şi de cel maĭ mare interes pentru viitorul bisericiĭ nóstre: 200 anĭ de când părinţiĭ nostri sub înţelépta cârmuire a nemuritoriuluĭ mitropolit Atanasiŭ I. s'aŭ unit cu s. biserică catolică, ameliorarea stărĭĭ materiale a cleruluĭ. pe cum şi autonomia catolică, de la resolvirea favoritóre a cărora atârnă viitoriul bisericiĭ nóstre.

Tot în acéstă zi se împlinesc 25 anĭ, de când mult iubitul si harnicul nostru protopop *Ioan Hăţegan* servesce la s. altariŭ, şi înalţă rugăciuni ferbinţi către bunul Dumnezeŭ pentru mult cercatul şi iubitul nostru popor român.

În aceştĭ 25 anĭ mult, fórte mult a muncit pentru binele şi înflorirea bisericiĭ şi şcólei nóstre. Nu este sătuleţ cât de ascuns în acest tract, unde activitatea şi zelul neobosit să nu-şĭ aibă urmele sale.

Se cuvine deci ca în acéstă zi cu toţiĭ: preoţi, prietinĭ, cunoscuţi, să ne arĕtăm devotamêntul şi veneraţiunea faţă de un bărbat atât de activ, zelos şi cu atâta zel în purtarea oficiuluĭ sĕŭ, ca şi care rarĭ sînt.

Preoţiĭ tractuluĭ, să ne facem datorinţa, nicĭ unul de la acel sinod să nu lipséscă, să desbatem, pertractăm cu tótă seriositatea cestiunile marĭ şi momentuóse puse la ordinea zileĭ şi pe lângă aceea să ne arĕtăm devotamêntul faţă de un bărbat atât de zelos, faţă de preotul adevĕrat, care de 25 anĭ asudă în via Domnuluĭ, şi să înălţăm rugăciuni ferbinţi ca să-ĭ putem serba şi iubileul de 50 anĭ aĭ preoţieĭ.

Ş.

Mulţămită publică.

(Continuare.)

În favorul sfinteĭ „Mănăstirĭ de la Prislop“ în legătură cu cele publicate în „Unirea“ Nro 36, 37, 38, 50 şi 52 din anul 1898 aŭ maĭ incurs următórele oferte benevole:

Pe lista Nro 262 prin dl Ioan Ciumaş preot în Beriu de la dsa . . . . 50 cr.

Pe lista Nro 786 de la Crăciunescu Jovan din Haţeg am primit suma . . . 2 fl.

Pe lista Nro 174 şi *487* prin dl Atanasiŭ Bologa paroch în Rudabaia de la dsa 50 cr. şi de la fiul Sabin Bologa 50 cr. suma . . . . . 1 fl.

Pe lista Nro 106 prin dl Aron Betecniŭ notar cercual în Benic de la dsa 1 fl., Remus Cristea 50 cr., Laurean Frâncu 50 cr., Amos Frâncu 30 cr., Nicolaŭ Presia 20 cr., Achim Pop 50 cr., Nicolaŭ Betecniŭ 20 cr, suma 3 fl.

Pe lista Nro 588 prin Reverendissimul Domn Alimpiŭ Barboloviciŭ Vicariul Silvanieĭ de la dsa 2 fl. 30 cr., Graţian Flonta paroch în Căţelu-român 1 fl., biserica de acolo 1 fl. Clemente Pop paroch în Recea 1 fl., Aureliŭ Orian paroch în Cizeriŭ 50 cr., Andreiŭ Cosma în Şimleŭ 1 fl., Ioan P. Lazar 50 cr., Aug. Marcuş 1 fl., George Cadar 20 cr., Eugen

Boros 50 cr., Dr. Ioan Nichita adv. în Șimleu 1 fl. suma . . . . . 10 fl.

Pe lista Nro 768 și 367 prin dl Patriciu P. Barbu adv. în Reghin 2 fl. și de la Mureșana institut de economii și credit acolo 2 fl. suma . . . . . 4 fl.

Pe lista Nro 178 prin dl Nicolau Voin preot în Valea Lupului de la Draghiciu Alic, Eva Alic, Ianoș Dubreu, Crișca Dubreu, Petru Vlaic, Maria Vlaic, Samfira Dubreu, Salomia Dubreu, Ianeș Niciu, Eva Niciu, Petru Solde, Saveta Solde, Ianeș Alic, Sanfira Alic, Nicolau Voin și Anuța câte 50 cr., apoi de la mai mulți credincioși de acolo sume mai micuțe, ér de la Ianeș Berna și Eva 2 fl., Crăciun Mara Crisnic 1 fl., Ioan Beran 1 fl., Petru Voic 1 fl.. total: 26 fl. 25 cr.

Pe lista Nro 607 prin dl Georgiu Suciu protopopul Indolului de la dsa 50 cr., de la Nicolau Petruța din Belióra 20 cr., apoi de la alți 10 inși din aceea comună sume mai mici, apoi din Segagea, din Muntele Băișórei și Băișóra. din Săcel, Surduc și Iaior total . . . . . 6 fl. 01 cr.

Ca răspuns la lista nr 9 „Ardeleana institut de credit și economii în Orăștie a trămis ofertul de . . . . . 6 fl.

Pe lista Nro 44 prin dl Silvestru Nestor profesor gimn. în Bașiu de la Dna Maria Marin 20 cr., Aurelia n. Solomon 1 fl., Silvia F. Negruț 20 cr.. Roza Solomon 50 cr., Veturia F. Negruț 20 cr., Niculița F. Negruț 20 cr., Emil F. Negruț 20 cr., Ioan F. Negruț jun. 20 cr.. Ioan F. Negruț sen. 1 fl. N. N. 20 cr. Lena Nestor 20 cr. Silvestru Nestor 1 fl.. Elena Nestor 1 fl., Silvia Nestor 10 cr. suma . . . . . 6 fl. 20 cr.

(Va urma.)

Nr. 38—1899.

Convocare.

Adunarea generală a Reuniunii învățătorilor români gr. cat. din ținutul Lugoșului, conform §-lui 23 din statute prin acésta se convócă în *Comloșul mare* (cottul Torontal) pe zilele 5 și 6 Nov. st. n. cu următoriul

Program:

Duminecă 5 Novembre a. m.

1. Participare în corpore la s. liturgiă, ce se va celebra în biserica parochială gr. cat. la 9 óre a. m; 2. Deschiderea ședinței adunării generale la 3 óre a. m în localul școlii; 3 Raportul comitetului despre activitatea și stadiul Reuniunei în decursul anului; 4. Alegerea comisiunilor de 3, a nume: a) pentru esaminarea raportului general; b) pentru esaminarea și revisiunea Rațiunilor Reuniunei pe 1898 și statorirea bugetului presentat pe anul 1900; c) încassarea taxelor și susceperea membrilor noi; 5. Lecția de fond din *Aritmetică* de *Iuliu Biroŭ*, ori o prelegere practică din *Istoria patriei* de *Ioan Drăgan*.

Continuarea ședinței la 3 óre p. m.

6. Disertațiune despre legile școl. ținută de către *Ioan Musteț*, învățător în Tolea; 7. Prelegere practică cu școlarii despre *cele 4 operațiuni* din Aritmetică ținută de *Iosif Grosescu* învățător în Comloșul mare.

Discusiune confidențială peste prelegerile ținute

Luni în 6 Novembre st. n. la 9 óre.

8. Raportul Comisiunilor și desbaterea peste propunerile comisiunilor; 9. Prelegere practică din Istorie eventual din scriptologie; 10. Discusiune confidențială peste esperințele didactice și metodice ale membrilor esmiși la esamenile din an. școl. 1898/9; 11. Conferirea stipendiului de 20 fl.; 12. Eventuale cereri și propuneri; 13. Defigerea locului adunării generale viitóre; 14. Alegerea comisiunei verificatóre; 15. Închiderea adunării generale.

În sensul §§-lor 4 și 10 din statute, invitând pe toți membrii îndreptățiți ai Reuniunei la ședințele adunării gen. — tot o dată aflăm de bine a atrage atențiunea acelora la următórele: a) Toți cei ce sînt în restanță cu taxă și cu pedépsă de absință, aceia să-și achite datoria, cel mult la adunarea generală; b) Membrii ordinari ai „Reuniunei“ cari nu se vor presenta la adunarea gen. nici se vor scusa, în casul §-lui 14 din statute vor solvi pedépsă 1 fl.; c) Pentru orientare se notifică, că cei ce se vor presenta la adunare, după putință vor fi încuartirați pe la credincioșii nostri.

Va fi bine ca plecarea din Timișóra să se întîmple cu trenul de 4 óre 10 m. p. m.

Bilet de calea ferată este de a se scóte de la *Timișóra* la *Zsombolya*. La gara din Zsombolya vor sta la dispositiune trăsuri; în cel mai réu cas va fi de a se solvi de persónă 40—50 cr. până la Comloșul mare.

La prânz și cina comună, taxa de couvert va fi: *prânz* 60 cr., *cina:* 25 cr. și *dejunul:* 14 cr.

Prânzul va sta din 4 plese.

Plecarea din Comloș va fi *luni* după méză zi la 3 óre.

Domnii învățători, cari vor puté lua parte la adunarea generală, sînt rugați ca cel mult până în *1-a Novembre* să se însinue la M. On. oficiu parochial gr. cat. din *Comloșul-mare* (comitatul Torontal) ca de timpuriu să se pótă face dispositii pentru încuartirare și provedere.

Lugoș, la 9 Octobre 1899.

Iuliu Biroŭ
notariul Reuniunei.

Ioan Boroș
cononic-președinte.

Noutăți.

Scirĭ personale. Î. P. S. Sa Mitropolitul Victor a fost primit Luni în 16 a c. în audiență la Maestatea Sa, ér Marți diminéța s'a reîntors sănătos la reședință.

Mulțămită publică. Subscrișii în numele societății de lectură „Petru Maior“ venim și pe acésta cale a aduce Magnificenții Sale dnei véd. Constanța de Dunca Schiau cele mai profunde și călduróse mulțămite pentru marinimósele donațiuni făcute societății nóstre și a nume: 85 opuri în 113 volume, ce formézá „Mica bibliotecă juridică Antoniu Schiau“; mai de parte 25 opuri diverse și un mobiliar în valóre de 242 fl. Rugându-o frumos, ca să binevoéscă a păstra interesul dovedit față de societatea nóstră și pe viitor, o asigurăm de profunda nóstră stimă și recunoscință. Pentru comitet: *Ioan Fruma* preș. ad hoc. *Mihail Navrea* secr. subst. — Petrecerea aranjată la 27 Aug. a. c. în Ludoș a adus școlii nóstre de acolo un venit curat de 146 fl. Subscrișii aducem mulțămitele nóstre cele mai ferbinți marinimóselor suprasolvenți. Ludoșul de Mureș la 15 Oct. 1899. *N. Solomon*, preș. *Vas. Morariu*, notar.

Episcopul Majláth pe câmpiel cetim în „Tribuna“: Luni. 11 l. c. episcopul rom.-cat. din Alba-Iulia contele Majláth a sosit în visitațiunea sa canonică și în comună *Sânger*, comună locuită în maioritate de Români și de puțini Ungurĭ. Episcopul a fost primit de inteligența ținutului, firesce mai ales de Ungurĭ. N'au lipsit însé nici Românii, dar' nici chiar *Jidovii*. La 12 l. c. după celebrarea sfintei liturgii și a miruitului s'au presentat la episcopul diferite delegațiuni, între cari la întrevenirea secretarului episcopesc, contele Toldalaghy, prima a fost cea a clerului și a mirenilor români gr.-cat. Protopopul Ludoșului *N. Solomon*, a ținut în limba latină un discurs de cuprins esclusiv bisericesc, la care episcopul a réspuns în scurt tot latinesce. După recepțiuni a urmat banchet dat din partea tinérului proprietar Betegh Sándor. Delegațiunea română compusă din protopopul Solomon, preoții Boer, Orbean, Vlassa, Florian, și a mirenilor Kormos, Elekes, proprietarii, viriliștii comitatensi, a făcut o impresie fórte plăcută, atât asupra episcopului, cât și asupra publicului present.

Bóla principelui Carol al Românieĭ. Aprópe de dóuĕ săptămâni micul prinț al Românieĭ sufere de febră tifoidă. Atât părechea regală, cât și părinții, s'au reîntors inmediat la Sinaia, unde zăcea drăgălașul copil, care chiar împlinise 6 anĭ. Vestea, despre grava sa îmbolnăvire, a umplut de grijĭ inimile tuturor Românilor și din ordinul Mitropolitului primat s'au ținut rugăciuni la tóte bisericile din țară pentru reînsănătoșarea lui. După cum vestesc ultimile buletine medicalĭ, starea sa s'a ameliorat, pulsul bate regulat și ferbințélile aŭ scădut.

Scirĭ scolastice. Reuniunea învățătorilor gr. cat. *„Mariana“* își va ține adunarea sa generală la 5 și 6 Novembre n. în biserica gr. cat. din *Bistrița*. Programul variat al ședințelor ne face să presupunem, că desbaterile vor fi de interes pentru membrii reuniunei. — Despărț. Făgăraș al Reun. învățătorilor archid. își va ține adunarea generală la 29 Octobre n. în *Beșimbac*. — Despărț. Aiud, la 5 Nov. 1899 în *Cacova*.

În afacerea fondului pentru monumentul lui Ianou, aflăm, că tribunalul din Alba-Iulia a fixat ziua de pertractare cu dl T. L. Albini pe 4 Novembre n. a. c.

Constituire. Societatea de lectură „Andreiu Șaguna“ în ședința sa ținută la 14 Septembre a. c. sub presidiul Prea Onoratului Domn director seminarial Dr Eusebiu Roșca s'a constituit în modul următoriu: De președinte s'a proclamat domnul profesor seminarial Demetriu Comșa; vice-președinte al comitetului a fost ales: Constantin Flămînd cleric curs. III.; archivariu și notariu al corespondențelor: Andreiu Ludu cleric curs. III.; redactor al fóeĭ „Musa“ George Burlea cleric curs. III.; notariu al ședințelor societății: Vasiliu Runcean cleric curs. II.; controlor: George Petrinca cleric curs. III.; bibliotecar: Sebastian Stanca cleric curs. II.; cassar: Onoriu Sas cleric curs. I.; vice-bibliotecar: Ioan Sporea pedag. curs. I. În comisia literară aŭ fost aleși: Nicolau Șandru cleric curs. III., Zenovie Popovici cleric curs. III., Ioan Oțoiu cleric curs. II., Ilariu Gonța clerie curs. II., Patriciu Marcu cleric curs. I., George Tulbure cleric curs. I., Eugeniu Popescu pedag. curs. III și Ioan Chioariu pedag. curs. II.

Cutrĕmur de pământ. În Asia mică a fost un puternic cutrĕmur de pământ, care a pricinuit înfiorătóre nenorociri. Orașul Aidin a fost despărțit în dóuĕ, partea cea mai mare a caselor s'a ruinat. 50 ómeni aŭ fost omoriți și mulți răniți. Trei orașe aŭ fost nimicite aprópe cu desĕvîrșire.

Profesor antidinastic. Prof. Varga Otto, de la gimnasiul Francisc Iosif din Pesta a fost suspendat și dat în judecată, pentru că în decursul uneĭ lecțiuni din istorie, ar fi numit pe Maestatea Sa: „Ő Felsége Isten kegyelméből extrawurst.“ Se înțelege, că și în jurul acestei suspendări, se fac în Pesta demonstrațiuni de stradă. Tot acest profesor a zis anul trecut către un tinér român, care cerceta gimnasiul „büdös oláh“. Studentul i-a réspuns fórte scurt „büdös magyar“, și apoi a părăsit școla. Să nu se ulte, că tóte acestea s'aŭ întîmplat la primul gimnasiu de model din Ungaria.

Catastrofa pe linia ferată. Zilele trecute s'a întîmplat aprópe de Alba regală deraiarea unui tren de persóne, care vinea spre oraș. Vagónele aŭ căduț de la o înălțime de 3 metri. Dintre cei aprópe 60 călĕtori nu s'a nenorocit nici unul, 12 aŭ fost răniți.

† Necrolog. *Basiliu Stanciu* căpitan în pensiune, membru pe viață al asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român, membru ordinar al consiliului municipal și administrativ, a comitatului Făgăraș, etc. după grele suferințe în 12 l. c. a încetat din viață în anul al 79-lea al etății, provĕdut cu s. taine ale muribunților.

Odihnéscă în pace!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Viața și operile lui Andreiŭ Murĕșan.

(Continuare.)

1848 nu numaĭ în istoria națională, ci și în viața mareluĭ poet formézĕ cel maĭ strălucit punct. Puțin de tot a scris el în 1848, dar aceluĭ puțin ĭ-a sciut da o valóre nespus de mare.

Dacă luăm în considerare împrejurările, între carĭ s'a scris Resunetul și efectul, ce l-a avut acest Resunet, cu tot dreptul putem zice, că să nu fi scris Andreiŭ Murĕșan nimic întrégă viața sa, singur Resunetul ĭ-ar câștiga nume glorios și coróna nemuririĭ.

Michelet a zis despre Marseileză: „Le monde, tant qu'il y aura un monde, la chantira à jamais," adecă: „Lumea, cât va esista o lume, o va cânta de-apururĭ." Aseminea zicem și noĭ despre Resunet, că Româniĭ, până vor esista Românĭ, tot de una îl vor cânta și se vor însufleți de el.

Atât de tare s'a ridicat Murĕșan prin Resunet, în cât maĭ tare nu se putea. De aceea este prea firesc, dacă, după acéstă înălțare, de la 1848, se va cobori poetul, și cu cât se va depărta maĭ tare de acest timp, care e timpul gloriiĭ sale, cu atât maĭ mare va fi declinul sĕŭ.

*

Anul 1849 îl silesce pe poetul nostru să-și părăséscă pe cât va timp iubita patrie. A nume prin luna luĭ Martie din 1849 guvernul sugrumă Gazeta și Fóea pentru minte, inimă și literatură, ér pe redactor îl urmăresce ca să-l prindă. Acesta dimpreună cu Andreiŭ Murĕșan și cu familiile lor se refugiază în Muntenia la Ploescĭ. În locul Gazeteĭ Transilvanieĭ și Fóeĭ pentru minte, inimă și literatură acum Cesar Boliac redactéză o altă fóe: Expatriatul, dar fóea luĭ Boliac în scurt timp trebue să și apună, de óre ce după supunerea armateĭ magiare fuge și el cu Ludovic Kossuth la Constantinopol. În Ploescĭ Bariț nu peste mult ajunge în prinsórea Rușilor, carĭ îl duc cu sine la Cernăuț, ér familia îi remâne în Ploescĭ cu a luĭ Murĕșan, care cu multă gingășie o grijesce în tot timpul, cât Bariț a fost prins în Cernăuț.

Câtă atențiune a dovedit Murĕșan de astă dată față de amicul sĕŭ și de familia acestuia, apare din o epistolă a sa adresată din Brașov cătră Bariț la Cernăuț: „Nașa mea — scrie Murĕșan — este sănétósă pe lângă tótă desperația, că nu-ĭ maĭ scriĭ nimic. M'am silit a-l face tot glume, sciĭ dta, de ale luĭ Todorache Ciurcu, ca să le aduc să rîdă. Hieronim are mare nĕcas, cu eșirea dinților. În Ploescĭ, am chemat pe Dr Vásárhelyi, care îĭ prescrise nisce gumi în apă, și nĭ-a spus, că n'are alt ceva, de cât durere de dinți. La plecare ĕră-și l-am chemat întrebându-l de putem pleca și mĭ-a zis, că tocmaĭ este trebuință pentru băetul, ca să schimbe aerul, căcĭ clima Ploesciuluĭ e prea ferbinte pentru el. Așa am și făcut și Sâmbătă sara adecă în 6/18 eram la dl Vasiciŭ, care după cum sciĭ, ne-a primit cu tóte ce a avut; l-am întrebat și pentru băetul și îmĭ zise, că are bóla dinților. Acestea numaĭ pentru aceea ți-le însemn așa pe larg, că sciŭ, ce drag îți este acel prunc." [1])

În 19 August 1849 Murĕșan se reîntórce ĕră la Brașov, cu familia sa și cu a luĭ Bariț și cu Burbea George din Șcheiŭ. Cu mult haz povestesce el din călătoria acésta nĕcasul ce l-a avut cu cărăușul: „Avurăm un tălhar de cărăuș de la Breb și atâta m'a nĕcăjit în felurĭ de moduri, până ce la „fruntea Vasiŭ" îl și bătuĭ românesce, adecă Burbea George din Șcheiŭ iĭ trase treĭ, eŭ dóuĕ cu ciubucul." [2])

A casă, tóte le-a aflat în liniște. Cu profesura nu s'a fost făcut nicĭ o schimbare și-și trase léfa regulat, ca și maĭ înainte, însĕ în bancnote austriace, căcĭ „aur și argint nu se maĭ vedea pe la Brașov." [3])

După sosirea luĭ a casă, brașovenĭĭ, carĭ lucraŭ pentru binele Românilor „de se rupeaŭ", voiră a-l câștiga pe Andreiŭ Murĕșan. ca în lipsa luĭ Bariț să scótă el Gazeta și Fóea. „Eŭ le rĕspunseĭ — continuă el în epistola citată — că de a-și avé voe de la dta, pe care te cunosc ca șef al aceluĭ organ, și normă după care să urmez, bucuros a-și face-o, dar neavênd acésta, îmĭ socotesc de pĕcat a cosi în holdă străină. Dar dacă aŭ dlor voe, le-am spus, cĕră concesie de la guvern și să-și înființeze jurnal cum le place." [4])

În acestea, probabil la mijlocirea fraților Hurmuzachi, luĭ Bariț i-se ușurézĕ sórtea: în epistola din 1-a Octobre aceluĭ an, trimisă luĭ Andreiŭ Murĕșan, scrie, că deja e liber. Epistola, care o scrie acum Mureșan luĭ Bariț, este o adevĕrată dovadă despre amiciția cea mare și adevĕrată dintre eĭ. Étă câte va șiruri:

„Fiĭ sănĕtos și vină a casă apoĭ reîncepe-o orĭ cassaze-o (adecă Gazeta) pentru tot de una și te apucă de altă pâne. Eŭ din parte-mĭ mĕ voiŭ bucura tot de una, când te voiŭ sci în viață, sănĕtos și nesupĕrat, fiind sigur, că de te aĭ afla în orĭ care colț al lumeĭ, mergêndu-ți trebile bine, îți veĭ aduce a minte și de mine . . . .

„Ce se atinge de venirea dtale a casă, étă părerea mea și a dluĭ Vasiciŭ: Dacă dta eștĭ deplin libĕr, scóte-ți pasaport din Cernăuț pe numele dtale orĭ pe altul; tocmesce-ți cărăuș până în Bistriță, și încă, de aĭ puté, Sas bistrițan, căcĭ umblă destuĭ pe la Cernăuț. Ér din Bistriță o poți lua orĭ pe la Murĕș-Oșorheiŭ, orĭ pe la Sibiŭ, orĭ pe la Cluș. Drumul este prea sigur. Din Brașov până în Bistriță aŭ fost în sĕptĕmâna trecută maĭ mulțĭ brașovenĭ și nu aŭ pățit nimic. În minutul, când îți scriŭ acestea, stă lângă mine un bistrițan, care îmĭ spune, ca să nu aĭ habar de drum. În 7 Septembre st. n. sosi la Timiș un doctor de contumație tocmaĭ de la Ducla din Galiția; a trecut prin Cernăuț, Bistriță, Murĕș-Oșorheiŭ și a ajuns la noĭ sănĕtos. Tot în 7 Septembre maĭ scoseĭ pasaport pentru fratele dtale Iosif, ca să mérgă a casă la părinții, carĭ sînt sănĕtoși. În timpul revólteĭ a fost tótă familia dtale la Iancu. Vorbiĭ cu un negustător pestan, care tocmaĭ scotea pasaport pentru Pesta, și îmĭ spuse, că merge prin Bistriță — Cernăuț — Viena — Pesta. Pentru de a te întórce prin Moldo-România, nu e vorbă, căcĭ acuma de ți-am și scóte pasaport, cum aĭ zis, cine ne stă bun, că boeriĭ nu-ți vor face vre o insultă, noĭ, carĭ am fost pe afară, le scim tóte machinațiile. Așa dară dta nu maĭ întârzia, ci vină prin Bistriță, căcĭ alt cum sĕrmana Marghiola se uscă pe picióre. La Hieronim îĭ este maĭ bine. În 21 zile de la datul epistoleĭ acesteia te așteptăm." [1])

După reîntórcerea sa la Brașov, Bariț cere concesiune de la guvern, ca să pótă scóte maĭ de parte Gazeta Transilvanieĭ. Prin luna luĭ Decembre 1849 i-s'a și dat concesiunea. Dar numaĭ până prin Februar 1850 maĭ stă Bariț în fruntea acesteia. Guvernul ĕră îĭ sugrumă fóea din causa unor publicărĭ despre revoluție, și redactorul pentru încăpĕținare („wegen Halsstarigkeit") este depărtat și amenințat cu prinsóre, de care numaĭ cu mare greŭ póte scăpa. Atuncĭ se propun de redactorĭ. Iacob Murĕșan și Andreiŭ Murĕșan. Acesta însĕ, preferind oficiul de translator și concipist de la guvernul cesaro-regesc, renunță la oficiul de redactor al Gazeteĭ Transilvanieĭ.

Dar în schimb pentru oficiul maĭ sigur de translator primesce scîrba și nĕcasul cel mult, care îl amări până în adîncul inimeĭ, care îl îngreună și îĭ sdruncină viața și pentru care de multe orĭ va fi avênd causă ca să-și deplângă cu întristare și cu amărăciune multele zile bune ce le avuse în Brașov, de care atâtea suveniriĭ plăcute îl legaŭ, în cât maĭ mult nu le putea ulta.

În valurile aceste de viață turburată Murĕșan nu întrelăsă cultivarea poesieĭ. Din 1849 și 1850 avem de la el următórele poesiĭ: Omul frumos, Cătră martiriĭ românĭ și Un devotament familieĭ Hurmuzachi.

Tóte trele aŭ o valóre mare poetică și tóte trele se țin încă de timpul gloriiĭ poetuluĭ, dar, comparate cu poesia sa din 1848, ne arată espres declinul.

(Va urma.)

Prof. Ioan Rațiu

---

[1]) Epistola de datul 20 August 1849 a luĭ Andreiŭ Murĕșan, publicată în Transilvania; 1877 Nr. 42.

[2]) Veḑĭ epist. cit. loc. cit.

[3]) Veḑĭ epist. cit. loc. cit

[4]) Veḑĭ epist. cit. loc. cit.

[1]) Epistola de datul 10 Octobre 1849 a luĭ Andreiŭ Murĕșan, publicată în Transilvania; 1877 Nr. 42.

Christos orĭ Muhamed.

Istorisire de călătorie

de

Carol May.

(Continuare.)

Când ne vĕdu, se opri pe câte va clipe ca înlemnit de surprindere. Dar apoĭ erupse mânia luĭ. El strigă un strigăt nearticulat de furie, mĕ prinse cu stînga de gât, scóse cu drépta un pistol, îl îndreptă spre peptul meŭ şi-l sloboḑi — firesce fără de a nimeri, căcĭ în clipa ultimă îl loviĭ din mâna luĭ şi mĕ scăpăĭ de el.

Turnerstick voi, să-mĭ sară întru ajutoriŭ, dară servitoriĭ, carĭ numaĭ adineaorĭ vîrîseră bacşişul în buzunare, se aruncară asupra luĭ aşa, că el, puternicul marinariŭ, abia se putu apĕra de eĭ. Vrăşmaşul meŭ scóse cuţitul şi dădu din noŭ năvală asupra mea. Atuncia se deschise una din uşile acelea ale haremuluĭ, carĭ duceaŭ în curte, şi ieşi femeea. Ea auḑise descărcătura şi acuma strigă spăimîntată:

„Ĭa issai-ĭidi, ĭa Ĭesulĭ, ĭa Messihĭi, vakkif, vakkif! — O sfîntă Fecióră, o Isuse al meŭ, o Mesie al meŭ, opresce-te, opresce-te!“

Îĭ întinse rugătóre mânile. El lăsă cuţitul, să caḑă la pământ. Soţie-sa, de şi vĕlată, s'a arĕtat înaintea nóstră a străinilor, ea se întrepunea pentru noĭ şi într'aceea se folosia de numirile acelea, carĭ îĭ eraŭ oprite în chipul cel maĭ sever. El privi câte va clipite înaintea sa, ca şi cum mintea ĭ-ar petrece de parte de aci; apoĭ porunci soţieĭ sale:

„În lăuntru, în lăuntru, pe loc!“

„Nu, nu,“ rĕspunse ea. „Dimite maĭ întâiŭ pe ómeniĭ aceştia; nu are, să se întîmple mórte de om.“

El făcu o mişcare, ca şi cum ar fi voit, să se arunce asupra eĭ. Atuncia îl prinseĭ de braţele din sus, i-le strînseĭ tare de peptul luĭ şi întrebăĭ:

„Aşa dară tu, tu eştĭ ghîdele beiuluĭ?“

„Da, eŭ sînt gelladul. Aveţĭ, să muriţĭ,“ rĕspunse cercând, să scape din mânile mele.

„Ucide-ne, dacă poţi!“ îĭ ziseĭ sloboḑindu-l şi scoţênd revolverul. „Viaţa ta împotriva la a nóstră!“

În trăsăturile luĭ se vĕdia o luptă internă cumplită. Apoĭ arĕtă spre întrare şi strigă:

„A fară, a fară, cânilor, feţilor de câŭ! Maĭ întâiŭ am, să aflu, ce aţĭ avut, să cercaţĭ aicia, şi apoĭ vĕ voiŭ judeca. Ar fi fost maĭ bine de voĭ, dacă nu v'aţĭ fi născut!“

Şi noĭ ne duserăm. —

IV.

Credincioşiĭ propusuluĭ nostru am pornit pe un vapor al întreprinderiĭ de navigaţie Societă Rubattino la Sfaks. Turnerstick află, că aci póte, să facă trébă fórte bună. El putu, să vîndă restul mărfurilor sale, care-l lăsase în grijea cârmaciuluĭ, şi să cumpere şi mărfurĭ nóuĕ, carĭ să le încarce pe nae. El era tot aşa de viclean şi circumspect în negoţ, cât de destoĭnic era pe mare. În urma succeselor acestora era în voea cea maĭ bună, făcu visite preste visite, ţinu conferenţe, şi eŭ puteam, să grăesc cu el numaĭ sara. De aceea hotărîĭ, să-mĭ petrec într'alte chipurĭ şi spre acest scop să cercetez fórte interesantele insule Karkehna din apropiare. Mandi, negoţătoriul cel maĭ de frunte al cetăţiĭ, un Maltez, la care petreceam bucuros, îmĭ puse la dispoziţie luntrea sa vîntrelată şi câţĭ va ómenĭ. Petrecuĭ acolo patru zile întregĭ şi mĕ întorseĭ abia cătră sara zileĭ a cincia. La o óră după aceea, carea o petrecusem reparând haĭnele mele puţintel cam stricate, mĕ duseĭ la Mandi, să-ĭ mulţămesc. Ziua într'aceea trecuse, dară luna era deja pe cer. Un servitoriŭ, de la care întrebăĭ de stăpânul luĭ, îmĭ spuse, că acesta cu ceva maĭ înainte s'a dus în grădină, şi de aceea mĕ duseĭ şi eŭ acolo. Maĭ fuseĭ în grădina aceea de vre o câte va orĭ.

Uĭtasem, să spun, că Sfaks are grădinĭ fórte frumóse de florĭ şi póme europene şi sudice. Aci petrec mulţĭ Europenĭ, maĭ ales Francezĭ, Italianĭ şi Maltezĭ, şi asta împărtăşise vieţiĭ sociale o văpséllă maĭ mult franceză.

Grădina zăcea isolată, împrejurată de o latură de casă, éră de cele alalte treĭ de zidurĭ înalte. Cercăĭ în zădar pe Mandi şi maĭ aveam, să-l maĭ cerc numaĭ în unghiul cel maĭ din fund. Ca să ajung acolo, îmĭ căuta, să trec preste un mic spaţ neplantat, care acum îl lumina luna. Abia ajunseĭ în lumina eĭ, când de o dată auḑiĭ un glas limpede de băiĕt strigând: „El Nusrani, el Nusrani! — Creştinul, creştinul!“

Era óre pruncul acesta micul Asmar, fiul ghîdeluĭ? Nicĭ nu rĕmaseĭ multă vreme în îndoélă, căcĭ pruncuţul grăbi sărind la mine şi mĕ prinse de mână. Era el într'adevĕr.

„Unde e tatăl tĕŭ?“ îl întrebăĭ.

„Colo,“ îmĭ rĕspunse arĕtând spe casă.

„Şi Kalada, mamă-ta?“

„Vino, te voiŭ duce la ea.“

„Cine e la ea?“

„Nimenĭ. Ea e singură.“

Acum nu mĕ maĭ reţinu nicĭ o îngrijare de la aceea, ca să cercetez pe sermana femee vrednică de compătimire. Ea şedea pe o pétră în umbra adâncă de Iasmin. O salutăĭ; ea nu-mĭ mulţămi; grijea, că va fi descoperită în societatea mea, îĭ răpi glasul.

„Ĭertă, că am ascultat de glasul pruncului tĕŭ!“ o rugăĭ. „Să fie óre numaĭ întîmplare, că ne întîlnim aci aşa de pe neaşteptate si neobservaţi? Voiŭ petrece aci numaĭ atâta vreme, de câtă am lipsă spre a afla, cele ce-mĭ caută, să sciŭ. Carĭ aŭ fost pentru tine urmările visiteĭ mele?“

„N'am spus, că grăisem cu tine,“ zise ea trăgănând. „Mânia stăpânuluĭ meŭ s'a descărcat asupra frate-meŭ, carele v'a introdus în casă. Dară avuĭ totuşĭ şi eŭ parte de mare mânie din causa, că eŭ în spaĭma inimiĭ mele am chemat numele luĭ Isus şi al sfinteĭ Fecióre. De aceea călătoresce dînsul acuma cu mine şi cu pruncul la Keruan, ca acolo să şterg vina acésta recitând rugăciunile de curăţire. Pruncul din causa, că se rógă deja sfînta rugăciune Tatăl nostru, are, să mi-se ĭea şi să rĕmână în Keruan, pentru ca să se facă un marabut evlavios.“

„De ce nu merge bărbatul tĕŭ de la Tunis de-a dreptul la Keruan? De ce a făcut încunjurul acesta pe mare preste Sfaks?“

„Pentru că are, să aducă o solie a beiuluĭ pe sama comandantuluĭ ostăşimiĭ de aicia. Stăpânul meŭ locuesce în tot de una la Madi; de aceea sîntem şi astăzĭ aicia.“

„Când va porni de aci?“

„Mâne diminéţă, pe cămile şi cu treĭ servitorĭ.“

„Scie soţul tĕŭ, că eŭ petrec cu prietinul meŭ aci în Sfaks?“

„Nu, nicĭ prin minte nu-ĭ trece aşa ceva.“

„Aşa dară sciŭ destul. Îţi mulţămesc! Aibĭ încredere în Domnul: el cârmuesce fericirea ta şi a pruncului tĕŭ cu aceea-şĭ siguranţă, cu care povĕţuesce stelele. Fiĭ sănătósă! Póte, că ne vom maĭ revedé.“

Servitoriul, care mĕ îndrumase în grădină, sta încă şi acuma la uşe. Îĭ spuseĭ, că nu am găsit pe stăpânul luĭ, şi-ĭ porunciĭ, să-ĭ spună, că Abd el Fadl nu are, să afle, că noĭ petrecem aci. Apoĭ mĕ duseĭ în apoĭ în odaea, în care locuiam cu Turnerstick. El cu ceva maĭ înainte nu fuse a casă; acuma şedea aci. Vĕḑêndu-mĕ sări de pe scaun şi mĕ primi cu cuvintele:

„Bine aĭ sosit, Charley! Bine, că te-aĭ întors! Am în gând o întreprindere minunată. Afacerile îmĭ sînt aprópe terminate, şi acuma voiŭ, să fac o escursie în depărtare de dóuĕ zecĭ de óre călare. Viĭ şi dta?“

„Unde?“

„Ruĭnă admirabilă, amfiteatru colosal, lupte cu leĭ, tigri şi elefanţĭ ca pe vremea Romanilor.“

„Nu cum va te gândescĭ la el Gem?“

„Ce? Dóră cunoscĭ obiectul ăsta?“

„Binişor.“

„Apoĭ peştera uriaşă, dară acuma durere astupată de năsip, înse totuşĭ încă şi acuma vrednică de vĕḑut.“

„Înţelegĭ Mahara er-rad, peştera durduituluĭ?“

„Acésta încă o cunoscĭ?“

„Am fost deja într'însa atuncia, când am călărit de la ţara Krumir cătră méză zi. Póte, că sciŭ şi aceea, din ce causă s'a surpat fără de veste peştera acésta mare. A fost acolo o cascadă ascunsă, a căreĭ vuire Beduiniĭ o socotiaŭ de durduit; de aceea ĭ-aŭ dat numele acela.“

„E minunat de bine, că o cunoscĭ aşa de cu de-amĕnuntul! Aşa nu vom avé lipsă de călăuz. Noĭ amîndoĭ, bine întrarmaţĭ, în depărtare de dóuĕ zecĭ de óre printre viţele Beduinilor! Aşa dară viĭ şi dta?“

Firesce că ĭ-am promis. Pare că presimţiam óre ce. Cât de bucuros aşĭ fi ajutat Kaladeĭ! Mi-a căutat, să o îndrept la bunătatea luĭ Dumnezeŭ. Şi acuma îmĭ veni propunerea asta a căpitanuluĭ. Dacă voiam, să cercetăm peştera şi renumitele ruine, aveam acela-şĭ drum, pe care îĭ căuta ghîdeluĭ, să călătoréscă. Să fie óre acésta numaĭ o întîmplare órbă?

Pe Turnerstick învoirea mea îl îmbucură aşa de tare, cât el pe loc se duse, de se îngriji de doĭ caĭ buniĭ şi de merinde. În ceea diminéţă eram gata de drum deja de timpuriŭ, dară nu ne era ĭertat, să încălecăm, de óre ce voiam, să las pe ghîde, să ne întrécă. Aflarăm, că pornise, când se crepase de ziuă, şi pornirăm la treĭ óre după aceea.

Bunul căpitan îşĭ închipuise călărirea acésta cu mult maĭ interesantă, de cum era în realitate. În dată ce ieşirăm din Sfaks, ţinutul începu a fi plan, năsipos şi neroditoriŭ. Numaĭ a rare orĭ dam de câte un părîuţ, care înse după o curgere scurtă dis-

părea în năsip. În locuri de acestea cresce érbă, şi Beduinii vin, de o pasc. Între Bah Feitun şi între Bah Merai se întind înălţimi, cari sînt ale Beduinilor din viţa Metelit. La ei ne oprirăm şi aflarăm aci, că ghîdele numai adeneaori trecuse cu soţii sĕi. Preste scurtă vreme îi vĕdurăm în depărtare. El avea pe sama sa, pe a soţiei sale şi pe a pruncului dóuĕ cămile, ĕră servitorii mergeaŭ pe jos. Acuma făcurăm în galop un încunjur larg, pentru ca să prevenim pe vrăşmaşul nostru. Într'aceea întîlnirăm pe câţi va Selass-Beduini sĕraci. Ei ni-se tânguiră, că le caută, să se mute din causa, că o panteră uriaşă le deciméză turmele.

După câtă va vreme aerul mi-se păru aşa de estraordinariŭ de greŭ; părea, că simţiam, cum îmi cădea până în plămîni. Sciam, ce avea să însemne acésta, şi începuĭ a fi îngrijat. La sud-est cerul începu a se colora; acolo zăcea un strat de aer, care de-asupra era galbĕn spĕlătăcit, ĕră de desubt avea o lucire argínţie.

„Ăsta e zaubaa ei milh, viforul de sare!“ ziseĭ. „Împintenă-ţi calul; aşa vom fi preste un pătrariŭ de óră în peşteră.“

Turnerstick încă nu auḑise nicĭ o dată nimica despre un vifor de sare. El e un vînt al pustieĭ, care trece preste şoturĭ, adecă preste covatele acelea de apă în formă de lacurĭ, preste carĭ se întinde o cóje de sare. Dacă sarea asta din óre care causă se pulveriséză, şi apoĭ vine samumul şi o ĭea cu sine, atuncia se nasce viforul de sare. El e fórte primejdios. Sarea pătrunde în ochĭ şi în urechĭ, în tóte deschiḑĕturile şi în toţi poriĭ trupuluĭ; ea se împlântă ca nisce vîrfurĭ de ace în pele şi produce o arsură şi pişcătură, de care turbă până şi leul şi pantera. Un ast fel de vifor vedeam eŭ apropiându-se; stratul acela de aer, carele lucia argínţiŭ, cuprindea sare, ĕră cel galbĕn spĕlătăcit se compunea din năsipul mai uşor al pustieĭ.

Încă nu ajunserăm până la peşteră, şi viforul deja şi începu a se descărca preste noĭ. El nu era un uragan cu urlet şi vuire ci un vifor neîncetat şi într'un chip de puternic, care trece cu zuzuire grea preste sahel saŭ pustie. Într'o clipă ni-se umplură gura şi nasul cu sare. Ne căută, să strănutăm şi să tuşim. Tot asemenea le mergea şi cailor; eĭ nu mai voiaŭ, să asculte de frîne, şi ameninţaŭ, că vor fugi de capul sĕŭ. Abia puteam, să vedem până la zece paşĭ. Dară eŭ cunosceam bine locul, unde era peştera. Preste cinci minute ajunserăm la ea.

Ea la întrare era îngustă, dară în dată se lărgia, de forma un spaţ cam de 50□′, apoĭ ĕră se strîmta aşa, că cel ce nu o esamina acurat, uşor putea să crédă, că ea nu se estindea mai de parte. Dară era aci o crepătură, prin care putea, să se vîre chiar şi un cal; cel ce trecea printr'însa, acela ajungea într'o boltitură înaltă asemenea unuĭ dom. Acolo pătrunserăm, căci aşa de afund eram scutiţi pe deplin de sare.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

Călindarul nostru pe anul visect 1900. Anul I. Arad. Editura „Tribuneĭ poporului“, preţul 60 fillerĭ. E primul calendar ce ni-s'a trimis. Remarcăm din cuprinsul luĭ: portretul luĭ Balint, Brătianu I. C., regele Carol I. şi Horia. Apoĭ scrierĭ de Slavicĭ, Coşbuc, Albini ş. a. În general impresia ce ţi-o lasă e rea, tipariul necurat, urît, ilustraţiile confuse şi slabe. În special sperăm să revenim, când vom face o revistă asupra tuturor calendarelor.

Almanachul învĕţătorului român, întocmit de Iosif Velcean anul II. 1899—1900. Reciţa-montană — Sibiŭ 1899. Cuprinsul e destul de variat şi e cunoscut deja cetitorilor nostri. Celea dóuĕ ilustraţiĭ-portrete, special al dluĭ Dr D. P. Barcianu sînt fórte frumos esecutate. Totul e de o eleganţă şi frumseţă, care face multă onóre instit. „Tipografia“.

Din **Biblioteca teatrală** aŭ apărut până acum următórele broşurĭ:

Nr. 1. *Sóre cu plóe*, comedie într'un act de Iosif Vulcan, preţul 20 cr.

Nr. 2. *Idil la ţară*, comedie într'un act, localisată de Maria Baiulescu, după Juin şi Flerx preţul 20 cr.

Nr. 3. *Biletul de tramvaĭ*, comedie într'un act de Gr. Mărunţeanu, preţul 15 cr.

Nr. 4. *Un om bucluca*ş, comedie într'un act, localisată de Maria Baiulescu, după M. Michel şi Labiche, preţul 20 cr.

Nr. 5. *Treĭ doctorĭ*, comedie într'un act, localisată din l. germână de Virginia A. Vlaicu, preţul 20 cr.

Nr. 6. *Pălăria ceasornicarului*, comedie într'un act de Mdm. Emile de Girardin, localisată de A. G. N., preţul 25 cr.

Nr. 7. *Unde daĭ şi unde crépă*, comedie în 2 acte de Alexandru Cosmar, localisată de Iuliŭ Popescu, preţul 25 cr.

„Revista economică“ Nr. 10 cu următorul cuprins:

Prelegerĭ pentru popor, de S. — Cursul titlurilor de credit, de Iuliŭ Popescu. — Tablele de mortalitate, de M. Navrea. — Introducerea obligătóre a valutei de corónă. — Bilanţul comerciului, de V. C. Osvadă. — Legislaţiune. — Comerciŭ. — Agricultură. — Revista finanţară. — Cronică. — Învĕţămînt. — Literatura economică. — Tragerĭ la sorţi. — Amortisări. — Bursa de efecte din Viena, Budapesta şi Bucurescĭ. — Bursa de mărfurĭ din Budapesta. — Inserţiunĭ.

W. Niemandz: **Instrucţiunĭ populare despre datorinţele şi drepturile purtătorului de dare**, pag. 160, preţul 60 cr. E una dintre bunele cărţi pe carĭ le recomandăm special preoţilor şi învĕţătorilor. În ea se tractéză în mod poporal încurcata afacere a dărilor de stat şi a aruncurilor comunale, dându-se la sfîrşit şi un bogat suplement de formulare necesare la insinuarea, reclamarea, ştergerea dării ş. a. Cartea apărută în edit. librărieĭ Zeidner din Braşov a fost publicată şi în limbile magiară şi germână. Ediţiunea românéscă s'a făcut sub îngrijirea dluĭ Arseniŭ Vlaicu.

Ilie Traila: **Simplificarea grafieĭ şi ortografiĭ**, studiŭ ortoepic, costă 35 cr. şi se póte procura de la autor din Oraviţa (Orávicza bánya).

Henry Bolo: **Tragedia Calvarului** tradusă de membriĭ societăţiĭ de lectură „Inocenţiŭ Micu Clain“ a teologilor din Blaş. Edit. societăţiĭ. pag. 287, preţul 2 coróne.

A apărut şi se află de vîndare la **Tipografia seminarială din Blaş:**

Sfînta şi Dumnezeéscа
EVANGELIE
a Domnului şi Dumnezeului nostru Isus Christos

revĕḑută după originalul grecesc şi acum întâia dată tipărită cu litere străbune în zilele preaînălţatului Împĕrat al Austrieĭ şi Rege Apostolic al Ungarieĭ Francisc Iosif I. cu binecuvîntarea Preasfinţitului nostru Archiepiscop şi Mitropolit de Alba Iulia şi Făgăraş Dr Victor Mihályi de Apşa.

Blaş 1900.

De la sfînta Unire 200.

În ce privesce **preţul Evangelieĭ** Veneratul Cler îl cunósce din circularul din 12 Iuliu 1899. Dar fiind că sînt mulţi din diecesele sufragane, carĭ ar dori să-şi procure ediţia acésta a Evangelieĭ şi nu sciŭ preţul eĭ, spunem, că un esemplariŭ costă: crudo **8 fl. 50 cr.**, broşurat **8 fl. 65 cr.**, ér legat în pele roşie, cu cadru aurit pe table, cu cei patru Evangeşti, cu cruce şi cu copcie **12 fl. 50 cr.** Legătura mai elegantă se compută după călitatea peleĭ şi a decoraţiunilor, carĭ se vor dori.

„Istoria diecesei gr. cat. de Oradeamare“ de Dr Ioan Ardeleanu, partea I şi II-a se află spre vîndare la auctorul. Oradeamare, Nagy-magyar utcza gör. kath. elemi iskola. Partea I. 80 cr., partea II. 60 cr., ambele 1 fl. 40 cr., 10 cr. porto, pentru teologi şi învĕţătorĭ saŭ pedagogi, ca 1 fl. 10 cr. ambele părţi.

G. Coşbuc: **Răsboiul nostru pentru neatîrnare**, ed. III. Bucurescĭ. edit. C. Sfetea, XVIII+287. pag. preţul 50 cr.

G. Coşbuc: **Povestea uneĭ coróne de oţĕl**, Bucurescĭ. edit. C. Sfetea. XVII+260. cu o mulţime de ilustraţiĭ, preţul 75 cr.

Recomandăm cu tótă căldura cetitorilor nostri aceste dóuĕ cărţi carĭ povestesc într'o limbă admirabilă şi descriŭ cu o plasticitate de neajuns vitejiile armateĭ române şi a regeluĭ sĕŭ, în campania de la 1877—1878.

Judiţa Secula n. Truţa: **Din vremurĭ apuse**, Bucurescĭ 1899, pag. 110, preţul 1 leŭ.

Istoria legiĭ nóuĕ de Dr V. Szmigelski, tom. I. Tinerepele luĭ Isus. Isus ca profet. Tomul acesta în 8° mare are 399 paginĭ şi costă fl. 2.

„Ben Hur“, de Lew. Wallace, tom. I. 539 pag., tom. II. 508 pag., preţul broşurat 1 fl. 45 cr. Blaş. Tipografia seminariuluĭ archidiecesan. 1898.

Posta Redacţiunii. *Preotului Iacob:* nu se póte.

Editor şi redactor răspundĕtor:

Dr Vasile Suciu.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul IX. Blaş 28 Octobre 1899. Numĕrul 43.

Lupta în cestiunea autonomiei.

III.

Sînt unii, cari cred, că putem organisa şi validita de fapt autonomia bisericii române, fără nici o pedecă din nici o parte, de cât dóră din partea Archiereilor. Pentru aceea ei provócă pe Românii uniţi „*să procédă în solidaritate cu tótă hotărîrea şi energia la validitarea de fapt a drepturilor bisericii, cerênd de la Mitropolitul şi de la episcopii sufragani să convóce marele sinod mixt al provinţei mitropolitane.*“

Cei ce ast fel vorbesc, nu bagă de samă basele, pe cari se radimă participarea elementului mirean la administraţiunea bisericéscă, fie numai în afaceri şcolare, fundaţionale şi materiale. Ei nu bagă de samă, că spre a se puté convoca congresul mixt autonomic al bisericii catolice, *a fost de lipsă concesiunea preaînaltă a Maestăţii Sale.* Tótă lumea scie, că sinódele şi congresele mixte în biserica greco-orientală. nu se basézĕ numai pe dispuseţiunile mitropolitului şi a episcopilor sĕi sufraganĭ, ci pe articlul de lege IX. din 1868 şi pe preaînalta hotărîre a Maestăţii Sale din 28 Maiŭ 1869. Asemenea se scie, că cel dintâiŭ congres naţional-bisericesc al Românilor a *fost convocat prin resoluţiunea preaînalta a Maestăţii Sale din 14 August 1868,* şi chiar şi după votarea „statutului organic“ în acest congres, şi după aprobarea luĭ din partea Maestăţii Sale, congresul bisericesc nu póte fi convocat de cât după insinuare făcută mai înainte la Maestatea Sa.

Confesiunile protestante îşi aŭ asigurată autonomia prin legi şi dispusĕţiunĭ mai înalte din secoliĭ trecuţi şi mai virtos prin articlul de lege XXVI din 1791 şi XX din 1848.

Chiar şi statul catolic transilvan nu se întrunesce în fie care an numai pentru că aşa vrea episcopul romano-catolic transilvan, ci pentru că este îndreptăţit a o face acésta prin hotărîrea preaînaltă a Maestăţii Sale din 19 August 1867.

Din cele desfăşurate aci este evident, că după aşedămintele ţĕriĭ nóstre episcopiĭ pot convoca congrese şi sinóde mixte numai dacă aŭ asigurat acest drept prin vre o lege a ţĕriĭ, saŭ prin vre o hotărîre prea înaltă a Maestăţii Sale.

Cum dară se pretinde numai de la Mitropolitul nostru şi episcopiĭ sĕi sufraganĭ, să convóce sinóde şi congrese mixte fără de a avé asigurat acest drept fie într'o lege a ţĕriĭ, fie într'o hotărîre a Maestăţii Sale?

Dar va zice cine va, că Mitropolia nóstră încă este înarticulată în legile ţĕriĭ, pe cum se scie din articlul de lege XXXIX din 1868. Acésta este adevĕrat.

Dar cine-şi va lua ostenéla, să cetéscă acest articol de lege, care are numai câte va cuvinte, se va convinge, că acolo este vorba numai de recunóscerea legală şi constituţională a Mitropolieĭ reactivate pe timpul absolutismuluĭ, dar nu asigură şi organisarea autonomieĭ bisericescĭ cu participarea elementuluĭ mirean, cum s'a făcut acésta pentru greco-orientalĭ prin articlul de lege IX din 1868.

Mai de parte va zice cine va, că biserica greco-catolică încă este între religiunile recepte şi ca atare îşi póte esercita tóte drepturile sale asigurate prin canónele şi aşedămintele eĭ orientale. Acésta este adevĕrat, numai cât canónele şi aşedămintele bisericii orientale nu sciŭ de congrese şi sinóde mixte, ci numai de sinóde archierescĭ, pe cum dovedesce acésta pravila şi constituţiunea tuturor bisericilor orientale din Rusia, România, Grecia etc., unde nu dăm de congrese şi sinóde mixte.

Şi ca să facem să dispară orĭ ce nedumerire, mai observăm, că este adevĕrat ceea ce se scria şi acum mai de curênd într'un ziar românesc, că la adunarea cea mare de la 1700 aŭ participat şi mireniĭ. Dar trebue să se bage bine de samă, că aceea întrunire nu a fost un sinod în înţelesul strict al cuvîntuluĭ, va se zică un organ bisericese cu putere de a hotărî în cestiunĭ de guvernare şi administrare bisericéscă, ci un fel de întrunire liberă, un fel de conferinţă cu menirea de a se pronunţa singur în cestiunea Unirii. Pentru aceea hotărirea eĭ nu

---

Feuilleton.

Porunca împĕratuluĭ.

— *Episod istoric.* —

Pe timpul când se petrecea istoria ce voim să o povestim, frumósa Italie era supusă împĕrăţieĭ franceze. Într'un regiment din Livorno a isbucnit o rĕscólă, care amenința să devină primejdiósă. Napoleon nu urîa nimic aşa mult ca infidelitatea şi nesupunerea şi de aceea şi hotărî să croiéscă o pedépsă aspră pentru instigătoriĭ rĕscóleĭ, spre a fi de pildă şi altora, cari se vor mai ocupa cu gândul acesta. El chemă la sine pe Murat, care fusese când va căpetenia regimentuluĭ acestuia şi-l trimise la Livorno să esecute pedépsa de mórte asupra revoltaţilor. Murat primi însărcinarea cu neplăcere.

Până să ajungă înse în Livorno revólta s'a potolit şi pe vremea când sosi în oraş nime nu mai vorbia de rĕsvrătire orĭ de aşa ceva. Porunca împĕratuluĭ era însе aspră şi nu era cu putinţă să te abaţi de la ea: ceĭ pĕcătoşi trĕbuiaŭ să fie pedepsiţi.

Murat adună regimentul şi provocă pe soldaţi să numéscă pe instigătorĭ, căcĭ alt cum se vor trage sorţi, şi zece soldaţi. pe cari va cădea sórtea, în 24 óre vor fi împuşcaţi.

Soldaţiĭ rĕmasĕră muţi. Ei se supusĕră cu resignaţie sorţiĭ şi declarară, că sînt gata a suferi orĭ ce pedépsă, numai aceea să n'o poftéscă de la ei, ca să-şi tradeze consoţiĭ, cu cari aŭ mâncat aceeaşi pâne şi s'aŭ luptat sub acelaşi stĕg.

Pe Murat îl împresionă fórte mult hotărîrea bărbătéscă a soldaţilor, dar n'avea ce face: porunca împĕratuluĭ trebuia împlinită cu orĭ ce preţ. Veni tréba la sortire. Şi generalul chiar voia să escorteze pe ceĭ zece soldaţi sorţiţi. când din şirurile soldaţilor păşiră afară treĭ ficiorĭ şi declarară, că ei sînt pĕcătoşiĭ. şi asupra lor să se descarce furia. Toţi treĭ eraŭ soldaţi cinstiţi, probaţi în răsbóie şi îndrăsneţi, din faţa lor se cetia atâta căinţă şi părere de reŭ, cât Murat fu mişcat fórte. El îi privi mult timp în tăcere, aprópe uitându-şi ce are de a face cu ei. Peste câte va clipite forţând o vóce cât putu mai aspră porunci să escorteze şi închidă pe pĕcătoşi. Pedépsa de mórte avea să fie esecutată mâne dimineţă.

Scena descrisă până aci se întîmplase într'amezi.

La mez de nópte. când întreg regimentul sta în linisce şi când numai sgomotul monoton al paşilor soldaţilor de gardă şi strigătul paznicilor mai arăta ceva sĕmn de viaţă, în odaia luĭ Murat se petrecea o scenă interesantă. Înaintea luĭ stăteaŭ ceĭ treĭ soldaţi, cu barbele surii, învîrtindu-şi chipiurile în mâni şi plângênd ca nesce copiĭ. Să nu credeţi, că frica de mórte le scotea lacrimi. Nu! În luptele de la Arcole şi Marengo unde se luptară ca nesce adevĕraţi viteji, privirĭ în faţa morţiĭ fără frică. Dar gândul că vor trebui să móră ca nesce trădătorĭ îi făcea să verse lacrimi amare.

Acultaţi-mĕ! — le zise Murat, — Convins, că regretaţi mult greşéla vóstră şi vĕ căiţi, vĕ promit, că vreaŭ alevea să vĕ ajut, şi să vĕ mântuiesc. Mâne în zorĭ vĕ vor duce la locul de perdare. Voi îngriji de aceea, ca să nu fie de faţă public. Ajunşi acolo vĕ vor lega şi apoi vĕ vor puşca, voiŭ dispune însе să fie numai umplăturĭ góle. Veţi cădea apoi, ca şi cum aţi fi împuşcaţi, şi veţi sta acolo în nemişcare,

s'a numit decret, orĭ canon, ci manifest, ér canónele s'aŭ adus în săborul constituit tot atunci numaĭ din Vladica şi protopopiĭ ţĕriĭ Ardéluluĭ.

În fine observăm, că de şi Mitropolitul Vancea a căpĕtat de la Ministru Eötvös scrisórea de dto 26 Aprilie 1869 Nro 7007, prin care i-se opria convocarea de sinóde mixte, el totuşi a ţinut dóuĕ congrese mixte archidiecesane, unul în 1873 în causa şcolilor, şi altul în 1875 în causa beneficiilor parochiale. Aceste congrese înse nu se pot numi organism bisericesc recunoscut în mod legal şi constituţional din partea statuluĭ şi ca atare nu póte funcţiona regulat şi neconturbat de puterea statuluĭ. De aceea pentru convocarea şi ţinerea acelor congrese Mitropolitul Vancea a avut şi neplăcerĭ cu guvernul.

Tóte acestea dovedesc, că nu atîrnă numaĭ de la Mitropolitul şi episcopiĭ sĕĭ sufraganĭ ca „*se convóce marele sinod mixt al provinţeĭ mitropolitane,*“ şi să validiteze şi de fapt autonomia bisericiĭ, întru cât sub acéstă numire se înţelege şi participarea elementuluĭ mirean la administrarea bisericiĭ.

De închiere accentuăm din noŭ, că în cestiunea autonomieĭ tótă obştea bisericiĭ nóstre nu póte lupta în altă direcţiune şi cu alte mijlóce, de cât în direcţiunea şi cu mijlócele arĕtate de Archiereiĭ nostri. Trebue adecă să urmărim paş de paş tóte acţiunile congresuluĭ catolic şi întru cât acelea sînt jignitóre pentru autononomia bisericiĭ nóstre să protestăm la fie care acţiune cu *toţiĭ*, adecă nu numaĭ Archiereiĭ, ci şi preoţimea în sinóde diecesane şi provinciale, şi întreg clerul şi poporul în conferinţe ca cea de la Cluş. De altă parte să stăruim atât la Roma, cât şi la Maestatea Sa să nu apróbe un statut organic al bisericiĭ catolice, prin care biserica nóstră s'ar contopi în organismul autonomic al bisericiĭ catolice, ci Maestatea Sa să concédă, pe cum aŭ cerut Archiereiĭ nostri, convocarea unuĭ congres mixt provincial, care să organiseze autonomia bisericiĭ nóstre separat de a catolicilor latinĭ.

Dacă paşiĭ aceştia ar rĕmâné fără de efect, ceea ce noĭ credem, că nu se va întîmpla, atunci ne rĕmâne încă un mijloc de apĕrare. Nu întrăm de loc în organismul autonomic al bisericiĭ latine, adecă nu alegem deputaţi la congresele catolicilor de rit latin, ci până la timpurĭ maĭ favorabile rĕmânem cu organisaţiunea, care o avem de facto, separată de a bisericiĭ latine.

La ordinea zilei. — „Tribuna“ de Vineri publică sub titlu „Câte va constatărĭ în chestia autonomieĭ“ un remarcabil articol. Articolul spune neîndestulirea chiar a catolicilor latinĭ faţă de proectul comisiunĭĭ de 27, pe care îl numesce *imposibil* şi scóte în relief starea de drept public a autonomieĭ nóstre bisericescĭ, provĕdută în bula luĭ Piŭ IX-lea, pe cum şi în articolul de lege 43 din anul 1868 §. 14. Articolul termină cu următórele conclusiunĭ:

1. Fie care cerc protopopesc, pecum s'a maĭ zis de repetite orĭ, să ţină adunare, să pună pe tapet cestiunea autonomieĭ, recercând pe archiereĭ, ca pentru curmarea anarchieĭ bisericescĭ, să convóce cât maĭ curênd sinod diecesan.

Archidiecesa de Alba Iulia a dat deja esemplul şi să aibă grije ceĭ alaltĭ archiereĭ, că neţinênd asemenea sinóde diecesane, vor da aparenţă, ca şi cum ar demonstra în contra Blaşuluĭ.

2. Fie care diecesă ţinênd sinod, în acela să protesteze în contra violărilĭ independenţeĭ provinţeĭ nóstre mitropolitane.

3. Trebue înainte de tóte să luminăm poporul că despre ce e vorba şi ce se intenţionézĕ din partea adversarilor nostri seculariĭ?

4. Trebue orientată Roma — nu numaĭ din partea preoţilor, ci şi a laĭcilor, şi

5. Trebue orientat cât de lămurit, atât ministrul, cât şi membriĭ congresuluĭ, că pentru ce nu putem noĭ, dacă am şi voi, să întrăm în autonomia plănuită.

„Alkotmány“ de Duminecă publică asemenea un articol în cestiunea autonomieĭ nóstre. Articolul iscălit de „un preot român gr. cat.“ e de o obiectivitate cu totul neobicinuită în colónele ziarelor magiare. Estragem din el câte va pasage:

„Noĭ greco-catoliciĭ, nicĭ când nu vom întra şi nicĭ nu vom puté întra în autonomia, ce ast fel se plănuesce. Saŭ ni-se dă libertatea de guvernare proprie, asigurată în articolul de lege al 43-lea din 1868, §. 14. saŭ ni-se denégă cu sfruntarea directă a constituţieĭ; provinţa bisericéscă a Românilor află de mult maĭ bune stările de acum, de cât organisarea cu care vrea să păşéscă comisiunea de 27 în faţa congresuluĭ plenar. Posiţia acésta ni-o impun de o parte principiiĭ de drept bisericesc, de altă parte independenţa şi posiţia specială a provinţeĭ nóstre bisericescĭ, şi în aceea-şĭ vreme trebue să ţinem cont de urmările neprevĕdute, ce ar ameninţa biserica nóstră, în casul când autonomia numită ni-s'ar impune cu forţa.

„Dacă nu se lasă la dispositia bisericiĭ catolice nicĭ averea bisericéscă, nicĭ şcolile mediĭ, nicĭ universitatea, într'adevĕr nu putem pricepe, ce sens are elaboratul pretenţios al comisiunĭĭ. După a nóstră părere, sórtea autonomieĭ s'a îngropat, prin acel memorand al guvernuluĭ, în care corporaţiunile autonomice sînt degradate la micĭ grupurĭ de controlă. Dacă înse maioritatea congresuluĭ — ceea ce nu credem — ar întra să dispună în cămara gólă, ce guvernul liberal s'a îndurat a-ĭ pune la dispositie, o póte face, dar fie-ne permis, ca noĭ să nu ne împărtăşim de acéstă cinste.

„Căcĭ óre ce sórte am avé greco-catoliciĭ în corporaţiune, când numĕrul nostru s'ar reporta ca 5 cătră 45? *Tot de una în minoritate, tot de una am fi maiorisaţi,* pentru că în adunărĭ, unde ar discuta împreună Ugron, Polónyi, Szapáry cu Dr Raţiŭ şi Coroianu, se póte închipui ce armonie ar fi.

„Aceste sînt motivele, carĭ ne-aŭ reţinut şi ne vor reţinè şi pe viitor de la autonomie. Să vedem acum posiţia specială a bisericiĭ românescĭ greco-catolice din Ungaria.

---

până ce compania venită la esecutarea sentinţiĭ se va fi depărtat. Va veni apoĭ la voĭ un om de încredere de al meŭ, şi vĕ va lua în o trăsură închisă şi vĕ va duce la ţĕrmul măriĭ unde aştéptă o nae ce va pleca în America. Vĕ veţĭ îmbarca şi voĭ pe naea acésta şi veţĭ pleca. Aicĭ vĕ daŭ la fie care o pungă de banĭ. Ţineţĭ bine în minte cele ce v'am spus şi Dumnezeŭ cu voĭ!

Lucrurile se petrecură chiar aşa cum le plănuise Murat. Şi maĭ târziŭ Napoleon îĭ mulţămi fórte mult, că a aplanat aşa de bine afacerea şi încă numaĭ cu preţul alor treĭ ómenĭ. Tótă întîmplarea acésta rĕmase taĭnă până la 1830, când ieşi la ivélă şi acésta, ca tóte celea.

Era o tómnă urîtă şi neplăcută din anul 1830. Pe principele Achil Murat, care era notar public în Noul Orlean, ieşind la plimbare prin un suburbiŭ îl apucă o plóie repede. Principele se refugiă la cea dintâĭ casă care îĭ fu maĭ aprópe. Zidirea era fórte simplă, şi era locuită de o familie mică stătătóre din tată, mamă şi doĭ copiĭ.

Faţa bărbatuluĭ era seriósă şi plină de bunătate, ér ţinuta-ĭ drépta te făcea la prima privire să cunoscĭ în el pe soldatul de odinióră. Principele băgă de samă, că stăpânul caseĭ îl primi fix şi rĕmase surprins vĕdêndu-l. Nu-ĭ dădu multă atenţiune, ci aşedându-se lângă cuptor privi din simplă curiositate la mobilele din casă, ca şi omul, care n'are nicĭ un lucru. Ceea ce îĭ bătu la ochĭ era, că păreţiĭ eraŭ plinĭ cu icóne din viaţa luĭ Napoleon şi cu tablouri, carĭ representaŭ feliurite lupte. Nu eraŭ de ceva preţ artistic icónele acestea, nesce reproduceri simple, fără multă artă, cum întâlnescĭ şi acum prin casele ómenilor săracĭ. Maĭ interesante eraŭ dóuĕ portrete de ale luĭ Murat: unul în care era depins ca general, ér în celalalt ca rege. Amîndóuĕ portretele eraŭ împrejmuite cu câte o corónă de laur, ca sĕmn neîndoios despre marea cinste, ce aŭ chipurile acestea înaintea gazdeĭ. —

— Aĭ servit dóră în Franţa, înainte de ce aĭ venit aici? — întrebă prinţul.

— Da Dle! — rĕspunse întrebatul turburat.

— Unde şi sub a cui comandă?

— În Italia sub comanda luĭ Murat.

— Cum te chémă prietine? — îl întrĕbă fiul generalului de odinióră întinzênd mâna fostuluĭ soldat al tatăluĭ sĕŭ.

— Mĕ numesc Claudiŭ Gerard şi dacă îmĭ daţĭ voe, care e numele Dvóstre Dl meŭ?

— Eŭ sînt Achil Murat.

La vorbele acestea, bărbatuluĭ îĭ se iviră lacrimile Prinţul îĭ privi mirat, ne putêndu-şĭ da samă, ce l'a putut mişca aşa de mult?

— Aşa dară nu m'aŭ înşelat ochiĭ. Dvóstrĕ sînteţĭ fiul generaluluĭ, regeluĭ şi mântuitoriuluĭ meŭ, căcĭ dacă maĭ sînt în viaţă n'am de a o mulţămi, de cât tatăluĭ Dvóstre, prinţuluĭ Murat.

Amîndoĭ eram fórte mişcaţi. Claudiŭ Gerard recăpĕtându-şĭ liniştea povesti istoria sa prinţuluĭ. Vócea sa trĕmura de emoţiune şi povestirea îĭ era plină de cuvinte de mulţămită pentru cel ce l'a scăpat de la mórte. La rîndul sĕŭ Achil Murat sub tot timpul cât a maĭ petrecut în America, nicăirĭ nu se simţia aşa bine, ca în locuinţa simplă a bĕtrânuluĭ soldat.

Despre ceialalţĭ doĭ soldaţĭ nu s'a maĭ auditt nimic. —

A.

Prin unirea Românilor din Transilvania și Ungaria, scaunul Romei a avut de scop ca să-i unéscă cu Roma pe toți Românii. Provința nóstră este așa dară provință de misiune, carea are menirea, ca împărtășind Românilor — *cari fără vina lor aŭ ajuns în schisma orientală* — binecuvîntările culturii și ale vieții religióse, să-i împace éră-și cu Roma, care e mama dulce a bisericii lor și a popórelor de gintea latină. Ca să-și ajungă scopul, Roma trebuia să țină cont de împrejurarea, că greco-orientalii se vor apéra cu caractérul național, al religiei lor. Ca să spulbere apérarea acésta, a trebuit ca unirea Românilor, să fie într'adevér *românéscă,* prin esempțiunea totală de sub organismul altei biserici de rit și limbă liturgică deosébită. Procesul acesta a decurs încet, dar s'a terminat totuși prin bula Pontificelui Piŭ IX din Decembre 1853 „Ecclesiam Christi." dispunênd pontificele relativ la cele 4 diecese române greco-catolice cum că „A' pristina Mitropolitae Strigoniensis jurisdictione *et quavis alia potestate* et praeorogativa jurisdictionali in perpetuum pariter exemptae sint et liberatae."

„De aici urméză în mod lămurit, cum că provința românéscă greco-catolică, nici în ce se ține de guvernarea internă a dieceselor, nici în ce se ține de administrarea averii propriĭ bisericesci și școlastice, — nu póte întra în un organism, în care se validitéză supremația, de alt cum venerabilă, a primatelui din Strigon; și unde provința mitropolitană, prin proporția numerică a trimișilor séi póte fi espusă în continuŭ periclului maiorisării, în cât independența de guvernare a provinței *ar deveni de fapt ilusorie.*

„Urméză deci, că de cum va românimea greco-catolică nu voesce a lua posiție contrară Romei, *nu póte întra la nici un cas în autonomia comisiunii de 27.*

„Ér ce privesce dreptul de alegere a Mitropolitului de la Blaș, acesta încă nu-l putem subordona autonomiei, căci deja și *Rákoczy* a înarticulat în lege acel drept al nostru, ca *„Püspököt a Fejedelemtől kérjenek ollyat,* a kit egyenlő tetszésekből *az oláh papok alkalmatosnak ismernek"* (Episcop se céră de la principe pe acela, pe care preoții valahi îl recunosc de acomodat). P. I. lit. VIII. din *„Aprobatae Constitutiones Regni Transylvaniae"* pe cum și art. de lege 65 din 1791 se esprimă în asemenea înțeles. De aici vine, că în dată ce a devenit notoric între noi §. 113 din elaboratul comisiunii de 27, — în vîrtutea căruia primatele din Strigoniŭ, ca președinte al consiliului de direcțiune a autonomiei, așterne guvernului și *ternarul de la alegerea de Mitropolit* — toți Românii gr. cat. aŭ primit cu cea mai vehementă indignațiune ori ce intenție a autonomiei, cu atât mai vîrtos, că aceea comisiune de 27, care a aflat de bine a decide *de noi fără de noi,* a lăsat în deplină valóre drepturile statului romano-catolic din Ardeal."

Efectele legilor politice-bisericesci. — Liberalii nostri nu lasă să trécă nici o ocasiune fără a parada cu cel mai de căpetenie fét al lor, cu legile politice-bisericesci, lăudându-le efectele salutare de o parte, éră de altă parte încercându-se a constata, că aŭ fost nefundate gravaminele ridicate la timpul séŭ din partea bisericii catolice în contra votării acelor legi. Acésta constatare se face și din partea guvernului, în unul din cele dóuĕ rapórte, prin care doresce a-și recomanda budgetul formulat pentru anul viitoriŭ.

Esperința dovedesce tuse contrariul la constatările guvernamentale și liberale; căci tóte acele îngrijiri, cari s'aŭ ridicat împotriva proiectelor de legi politice-bisericesci se verifică. S'a zis adecă, că luându-se matriculele din mânile bisericii, se vor încredința la ómenĭ fără cualificațiune suficientă și în cari nu se póte omul încrede deplin în ori ce împrejurări. Faptele adeveresc pe deplin, că acésta îngrijire a fost fundată, căci e în general cunoscut din ce elemente se recrutéză o parte însemnată de matriculanți.

Altă împrejurare, care a însuflat serióse îngrijiri, celor cu durere pentru binele poporului și prosperarea țării a fost înmulțirea speselor. Cine nu scie, că nici în anul prim nu aŭ fost de ajuns cele 800,000 fl., cât proiectase guvernul de pe atunci spre acoperirea speselor împreunate cu matriculele de stat, éră de atunci în cóce din an în an se măresce în budgetul statului posiția despre matriculele de stat. Și ca să nu apară mărimea acestor cheltueli o parte considerabilă din ele statul o aruncă în sarcina comunelor, înmulțind notariatele și vice-notariatele, ca ast fel purtătorii acestor oficii plătite de comune, să conducă și matriculele de stat. Aceste îngrijiri rapórtele oficióse nici când nu s'aŭ încercat să le declare de nefundate, recunoscêndu-le chiar prin acésta de îndreptățite.

Dar nici din punct de vedere religioso-moral nu se póte afirma, că n'ar fi fost îndreptățite îngrijirile bisericii, căci numĕrul acelora, cari nu voesc să scie de biserică la încheiarea căsătoriei mai ales pe la orașe e destul de considerabil. Nu e, mic nici numĕrul casurilor de apostasie formală de la creștinism la judaism. Apoi pe zi ce merge se înmulțesc Nazarenii și aconfesionalii, simptóme destul de triste pentru viața religioso-morală. Este adevĕrat, că în direcțiunea acésta aŭ să sufere mai mult confesiunile acatolice, pe când perderile bisericei catolice sînt mai neînsemnate, dară acésta nu servesce ca dovadă în favorul nóuĕlor legi, ci arată că biserica catolică este mai puternică și desvóltă mai mare forță de resistință față de curentul pornit prin reformele liberale.

În fine mai observăm, că pacea între confesiuni, ce se aducea ca motiv pentru introducerea nouĕlor reforme, încă nu s'a restabilit, ci și acum durézā certele confesionale ca și mai înainte. Acésta o constată și br. Pronay Dezső, care nici de cum nu póte fi suspiționat de ultramontanism. El zice adecă în discursul, prin care la 18 a c. a deschis în Budapesta conventul general al bisericii evangelice: „E afară de tótă îndoéla, că aceste legi aŭ potențat în mĕsură considerabilă puterea statului și influința guvernului, dară nu aŭ promovat toleranța religiósă, nici pacea între confesiuni. După tóte acestea influința desamintitelor legi pentru biserica nóstră (protestantă) nu o putem numi salutară." Tóte acestea le recunosc și acentuéză des și alți bărbați de frunte protestanți, cari aŭ contribuit fórte mult la aducerea legilor politice bisericesci și óre când se entusiasmaŭ pentru ele. Dacă și pentru amicii numitelor reforme sînt amare fructele, ce vom zice noi, cari nici când nu ne-am îndulcit din ele? Realitatea constată, că îngrijirile bisericii aŭ fost fundate când a pretins să nu se voteze legile politice bisericesci, și domnii liberali n'aŭ cuvînt de a se lăuda cu efectele acestor legi.

Prim-ministrul Széll și naționalitățile. — În ședința de Vineri a comisiei finanțiare, deputatul Komjáthy a întrebat pe ministrul president, că ce politică urméză față de naționalități. Széll a respuns în următórele:

„Politica guvernului pe terenul acesta e cea cuprinsă în programul rostit în Cameră, și nu póte fi alta de cât clădirea Statului magiar, în cadrele corpurilor Statului *unitar național magiar.*

„Membru egal îndreptățit al națiunii unitare politice e fie care fiŭ al patriei, vorbéscă ori ce limbă. Acéstă egală îndreptățire, cu privire la limbă, se mișcă între marginile, pe cari le formézā unitatea politică a țării și posibilitatea guvernării și a administrării practice.

„Ori ce faptă a guvernului trebue să fie croită conform scopului înalt și principiilor ducĕtóre la scop. Nu cu forța vom câștiga naționalitățile, ci așa, dacă le dăm administrație și justiție bună, și tratăm în mod just cu ele."

Dl prim-ministru Széll a mai spus că încă și înainte de a ocupa acest post era de părere, că și activitatea societății trebue să fie pusă în serviții scopurilor. Ómenii, cari trăesc în exagerări și agitație aŭ fost tot de una, ba și cercuri întregi sociale pot să fie așa, dar d-sa nu le dă acestora prea mare importanță. Dacă cine-va agitézā în contra unității statului magiar și agitézā în contra *idei de stat magiar,* guvernul va aplica asprimea legii. Pentru-că d-sa nu va suferi, ca să se facă agitație în contra legii, constituției și în contra statului magiar!

Scurt și la înțeles. Cum rĕmânem însă cu sfintele principii de drept și dreptate, d-le ministru?

Revistă politică.

Din Patrie. Unicul lucru din zilele trecute ce ar fi de ceva interes este, că lupta din trecut, ce esista între locuitorii din Fiume și guvernul magiar e pe cale de a se aplana. Fiumanii și-aŭ formulat pretensiunile și, pe cum se spune, guvernul le va lua în considerare. Pretensiunile lor se reduc la aceea ca să li se reîntregéscă representanța comunală, căreia să i-se dea tot o dată și drept de supraveghiare peste școlele din Fiume. Mai de parte ca la aducerea legilor pentru Fiume tot de una să se céră sfatul representanței comunale și ca guvernorul Fiumei să fie mijlocitoriŭ între guvernul magiar și orașul Fiume.

Austria. Cu schimbarea ministeriului nu s'a schimbt și situațiunea încurcată din Austria. Drépta parlamentară de mai înainte stă și acum unită, a cărei dovadă eclantată este: alegerea președintelui și a celor doi

vice-preşedinţi din cameră. Pe lângă tóte opintirile Nemţilor, persónele desemnate din partea acestora ca să conducă şedinţele parlamentului aŭ fost rĕspinse şi oficiul acesta a fost încredinţat unuĭ Németz, unuĭ Polon şi unuĭ Román, carĭ toţi aŭ fost aleşi din partea maioritătiĭ.

Cehiĭ apoĭ deja în prima şedinţă şi-aŭ arĕtat nefndestulirea cu noul guvern. Gălăgia produsă de eĭ a fost aşa de mare, în cât nicĭ vorbirea program a prim-ministruluĭ austriac nu a putut fi auḑită. Eĭ nu pot vedé ministeriul Clary pentru revocarea ordonanţelor. E drept, că pe cum spune ministrul president, în locul ordonanţelor de limbă, carĭ aŭ făcut parlamentul austriac neapt de lucru, se lucră la un proect de lege, carea să reguleze afacerea acésta, dar asta pe Cehĭ nu-ĭ îndestulesce. Eĭ vor purcede faţă de cabinetul Clary, cum aŭ purces Nemţiĭ radicalĭ faţă de ministeriul Thun, se vor opune guvernului până la estrem.

Demonstratia în contra ministeriuluĭ Clary nu se mărginesce numaĭ în parlament. Ea a fost străplântată şi în Bohemia şi Moravia. Aci demonstraţiunile de stradă sînt la ordinea zileĭ, în multe locurĭ sînt ciocnirĭ sângeróse între Cehĭ şi gendarmerie şi de multe orĭ se întîmplă şi mórte de om.

După retragerea ordonanţelor de limbă aŭ început şi Rutenĭĭ din Galiţia să facă propagandă pentru idea de a fi retrase şi ordonanţele, ce s'aŭ dat pentru Galiţia, în vîrtutea cărora limba oficiósă din provincia acésta este cea polonă.

Că ce direcţiune vor maĭ lua lucrurile, se va vedé în zilele următóre, când se va alege delegaţiunea. Scrisórea prin carea ministrul-president publică alegerea delegaţiuneĭ deja a fost presentată înaintea caseĭ de jos.

Anglia. Angleziĭ daŭ tot pe fugă cu espedarea trupelor destinate pentru Africa de Sud. Sâmbăta trecută a fost imbarcarea pedestrimeĭ, apoĭ a urmat artileria şi trupele de sanitarĭ. În 28 l. c. va fi imbarcarea cavalerieĭ şi se speréză, că pe sĕptămâna venitóre năile carĭ transportéză armata angleză vor puté să-şĭ ĭea drumul spre Africa sudică, unde vor ajunge pe la finea luneĭ viitóre.

E caracteristică aparitiunea floteĭ angleze din marea Mediterană înaintea oraşuluĭ Salonichi. Numĕrul vaselor de răsboiŭ, ce s'aŭ arĕtat aci e 16. Scopul acesteĭ aparitiunĭ, pe cum se spune, ar fi ca să împedece împreunarea flotelĭ rusescĭ cu cea franceză, carea, după înţelegerea, ce a avut-o ministrul de esterne al Franţeĭ cu cel rusesc, şĭ-a luat drumul spre rĕsărit.

Rusia. După cum scriu ziarele din Paris în convenirea, ce aŭ avut-o ministriĭ de esterne rusesc şi francez, s'a vorbit şi despre atitudinea, ce vor lua-o aceste dóuĕ state faţă de Anglia în cestiunea Transvaaluluĭ. Dacă Anglia ar învinge pe Burĭ, atuncĭ Franţa şi Rusia ar păşi în favorul acestora, şi dacă Anglezii, învingênd Transvaalul, ar vre să-l prefacă în provinţă angleză atuncĭ lĭ s'ar opune Franţa şi Rusia. Şi dacă Anglia nu ar băga în samă opunerea acestor puterĭ, atuncĭ ele s'ar întórce în contra eĭ în posesiunile angleze din Asia, unde Anglia ar puté perde fórte mult.

Anglia se şi teme de Rusia, cu deosĕbire de când simpatia Ruşilor pentru Burĭ a început a se arĕta prin fapte. Mulţi dintre tineriĭ ruşĭ se înscriŭ ca voluntarĭ de a merge în ajutoriul Burilor, ér alţiĭ se ocupă cu idea de a se trimite ómenĭ în Africa de Sud, carĭ să se îngrijéscă de Burii răniţi.

Transwaal. Zilele trecute s'a fost lăţit scirea prin ziare, ca óstea Burilor ar fi fost zecimată şi cu deosĕbire în Natal, care, pe cum se vede, va fi teatrul luptelor. Scirea acésta, pe cum şi alte multe, tóte din isvor anglez, nu corĕspunde pe deplin realităţiĭ. E adevĕrat, că Burĭ aŭ fost rĕspinşĭ în câte va ciocnirĭ, dar e adevĕrat şi aceea, că în alte ciocnirĭ eĭ aŭ fost învingĕtoriĭ. După relaţiunea oficiósă, carea a fost cetită în casa de jos a Angliei, Burĭ nicĭ n'aŭ fost nimiciţi, nicĭ n'aŭ fost zecimaţi, ba pe cum se vede din aceea-şĭ relaţiune, eĭ continuă cu atăcurile cu o vehemenţă cu mult maĭ mare, aşa că generalul anglez Julé a fost silit să părăséscă oraşul Dundee, lăsând acolo răniţii şi să se retragă spre Sud, conform planuluĭ ce l'aŭ făcut Anglezii de la început de a lua ădecă defensiva şi a se retrage până când s'ar întâlni cu armata ce va veni din India.

Pe cum ne spun scirile maĭ nóuĕ, Burii aŭ ocupat deja dóuĕ oraşe din Natal. Armata angleză s'a retras spre Sud.

Corespondinţe.

— *20 Octobre 1899.*

Onorată Redacţiune!

Cercularĭul mitropolitan din 27/IX. Nr. 5360/99 ne-a adus îmbucurătórea veste, că Sinodul archidiecesan se va ţinĕ în 22 Novembre n. a. c.

Plinĭ de nădejdĭ privim cu toţiĭ către acel Sinod, unde bărbaţiĭ aleşĭ, chemaţi vor fi, ca lumină să facă o dată în caosul înfundat de atâtea cestiunĭ vitale pentru popor şi biserică. Hotărîtóre vor fi decisurile aceluĭ măreţ Sinod pentru miĭ de credincioşĭ şi păstoriĭ lor pe mulţi anĭ înainte. Étă, pentru ce bucuria nóstră a tuturor cu multe grijĭ este presărată.

Ne aflăm la marginea unuĭ abis, a cărui adîncime şi grózăhotărît încă nu le cunóscem, dar' una o scim, că prăbuşindu-ne în adîncimea luĭ, vaĭ şi amar va fi de turmă şi păstor!

Dómne feresce!

Binevoitoriĭ nostri stăpânitorĭ s'aŭ cam îngrijit, ca poporul nostru pe tóte terenele să fie scurtat în drepturile sale. Acest popor este tractat în adevĕratul înţĕles al cuvîntuluĭ ca un copil maşter, ca şi când acest popor n'ar fi şi el bun si ascultător. Plătim şi noĭ dărĭ grele ca şi alţiĭ, ér copiiĭ nostri ni dăm bucuros, ca în timpurĭ de retrişte să-şĭ verse sângele, să-şĭ dee viéţa pentru patrie pe cum aŭ făcut strămoşiĭ şi moşiĭ lor.

Popor pacînic, facem totul, căcĭ dedaţĭ sîntem a fi ascultătorĭ. Ni s'a cerut mult, am dat cu dragă inimă şi n'am zis nimic.

Dar' vaĭ! cât de greŭ ne cade, când ni se cere ce avem noĭ maĭ scump *independenţa nóstră şi neatîrnarea bisericiĭ nóstre.*

Li uşor celor cu bani şi puterea în mână a tracta cu noĭ după voia şi placul lor, dar' sus e Domnul, Acela şi credinţa tare în trainicia nóstră nu ne vor lăsa!

Am luptat cu nĕcasul 200 de anĭ, de când din convingere sfîntă străbunii nostri prin actul măreţ al „Unirii" ne-aŭ readus la sinul dulce al mameĭ nóstre — Roma.

Am luptat şi suferit şi numaĭ razele acuşĭ-acuşĭ perdute ale uneĭ promisiunĭ, că o dată maĭ bine va fi, ne-aŭ maĭ încălḑit şi mângâiat prin vremurile vitrege şi continuele vexărĭ.

Aşa am fost şi azĭ încă nu ne este iertat să desperăm, *ci maĭ pătrunşi ca orĭ când de convingerea actuluĭ de acum 200 anĭ, suferinţele şi luptele ne-aŭ oţĕlit şi noĭ stăm privind tarĭ, ca şi stânca lovită de atâtea elemente ale naturiĭ, la cele ce se vor maĭ întîmpla cu noĭ, dar nu ne clătinăm!*

Dacă 200 anĭ credincioşi am rĕmas convingerii nóstre, dacă 200 de anĭ mândri am fost de credinţa nóstră recâştigată prin străbunii nostri, azĭ nedemnĭ de bătrânii nostri şi laşi nu ne vom face!

E drept, că azĭ ca nicĭ când altă dată sîntem espuşĭ din multe părţĭ la grele tentaţiunĭ, ma chiar unĭĭ dintrĕ aĭ nostri se par a fi slabĭ de înger şi clătinătorĭ ca trestia bătută de vînt, totuşi avem să luptăm pe tóte căile şi cu tóte mijlócele iertate, şi încă maĭ mult să suferim, dacă aşa este dat *Românuluĭ catolic, dar' nu ne clătinăm!*

Ceĭ carĭ alt cum cugetă, lucre după cum îĭ taie capul, noĭ le-am cerut în atâtea rînduri sfatul şi ajutorul lor şi eĭ în loc de îmbărbătare şi mângâere întimpinatune-aŭ cu o tăcere condamnabilă orĭ apoĭ cu planurĭ dcsastruóse şi neaceptabile, carĭ numaĭ nădejde nu ne-aŭ vĕrsat în inimile nóstre atât de sbuciumate.

Să ne dirigăm decĭ noĭ de noĭ lucrurile nóstre, căcĭ orĭ ce aşteptare zădarnică ne este.

Am amintit, că stăpânitoriĭ nostri ne cer mult, ne cer independenţa nóstră personală în schimbul îmbunătăţiriĭ stării nóstre materiale, ér' ceĭ cu autonomia, ne băgând în samă bula S. Sale Pontificeluĭ Roman din 1854, pe cum nicĭ legile vigente aduse de legislaţiunea nóstră, ne cer şi maĭ mult: independenţa bisericiĭ nóstre.

În faţa acestor pretensiunĭ, atât de injuste, noĭ nu putem sta cu mânile în sîn.

E drept, că Sinodul archidiecesan se va rosti şi asupra acestor cestiunĭ, şi dee ceriul, ca resolvarea lor fericită să fie. Până atuncĭ însĕ să ne punem şi noĭ pe lucru, prin ce cred numaĭ uşora am puté activitatea Sinodului. Şciut este, că prin cercularĭul mitropolitan se dispune şi ţinerea sinódelor protopopescĭ.

Aceste sinóde, unde preoţiĭ se vor sfătui între sine frăţesce, sînt chemate a uşora în cât va prin hotărîrile lor resolvarea cestiunilor marĭ, ce vor fi la ordinea zilĭ în Sinodul archidiecesan din 22 Novembre.

În acéstă privinţă étă părerea mea:

Fraţi preoţi! să desvoltăm cu toţii, aşa zicênd, a casă la noi cu poporul, activitate generală.

Să convocăm fie care poporenii propriu la adunare parochială şi aci esplicându-le periclul, ce ameninţă biserica, pe ei şi pe preotul lor prin cestiunile atât de agitate: autonomiă, congruă şi ajutor de stat, în forma contemplată până a cum de cei străini de interesele nóstre românesci bisericesc, să le desbatem cu poporul şi apoi decisurile, prin cari poporul ar crede, că şi-ar puté mântui biserica şi pe preotul său, să se iea la protocol în scris.

Originalul protocolului să se păstreze în archiva parochială, ér' o copie să o ducă cu sine fie care preot în sinodul protopopesc, unde tóte decisurile poporului din întreg tractul desbătêndu-se din nou, să se rotundéscă într'un singur decis, care să fie hotărîrea Sinodului protopopesc şi aşa zicênd un fel de mandat pentru delegaţii trimişi la Sinodul diu Blaş.

Întru cât e acceptabilă părerea mea şi întru cât nu judecaţi voi fraţi preoţi, dar' orî cum să fie, cu credinţa în Domnezeŭ şi în puterile nóstre la lucru cu toţii!

frate mic.

Lupta în cestiunea autonomiei.

Cluş 24 Oct. a. c.

E lucru natural, că nimenea nu abzice de voe bună de credinţă, dacă e basată pe convingere adevĕrată şi de avere, dacă e convins că este a sa, ci mai bine sufere orî ce tortură până chiar şi mórte. Pe acest principiŭ este basat martiriul în biserica lui Christos. Cel ce îndémnă dară pe altul să îşi părăséscă credinţa, fără de a se sili să-l convingă, că aceea nu-i adevĕrat, fără de al convinge despre neadevĕrătatea credinţei, fără de al lumina şi al convinge despre erórea, în care zace în privinţa credinţei, e un om care nu dă, nicî nu are drept să dee sfaturî în acéstă privinţă nimĕruî şi dacă totuşi se arată sfătos meritâ să fie sbiciuit ca un nemernic fără nicî o cruţare. Tot aşa stă lucrul şi cu cel ce te îndémnă să-ţi părăsescî averea părintéscă şi să alergî în castre streine. Nu-i maî nefericit pe lume ca omul fără credinţă şi fără convingere. Sfaturile luî sînt venin pentru orî şi cine şi urmate aduc mórte. Dacă ar sta principiul acesta şi poporul nostru l'ar urma, azî când inimicii seculari vreaŭ cu tóte forţele şi cu tóte mijlócele să între în biserica nóstră gr. cat. şi să o umilésca pentru tot de a una contopindu-o în cea rom. cat., ar trĕbui să îşi părăséscă credinţa şi convingerea religiósă, să nu o apere, ci părăsind lupta să o iea la fugă şi să se ducă în biserica neunită, care *din întîmplare* azî nu este în aşa mĕsură persecutată ca cea gr. cat. Cu timpul apoi fiind luată şi aceea la gónă tot după principiul acesta, ar trebui să o părăséscă şi pe aceea şi să alerge în biserica, care nu va fi persecutată d. e. în sinagoga evreilor care este binevĕdută în ochiî duşmanilor nostri seculari. Tot după principiul acesta scăleiat, naţiunea română din Transilvania, fiind aicî persecutată, ar trebui să îşi lase averile strămosescî şi să se ducă în România liberă, căcî, veḑi Dómne, sîntem de un sânge şi acolo nu am fi persecutaţi. Şi Comitetul naţional de la Sibiŭ, a căruî esistinţă nu este recunoscută din partea regimului ar trebui să vină, abzicênd de orî ce luptă, cu propunere concretă înaintea poporului român din Transilvania şi Ungaria, ca să fugă fie care dinaintea luptei şi să trécă în România, unde va fi primit cu braţele deschise. La aceste conclusiunî va veni orî cine, dacă va voi să urmeze sfaturile dlui Voevod din Cluj publicate în „Tribuna“ din Sibiŭ şi după ea în „Telegraful Român“ apoi în fóea din Caransebeş.

Părăsirea terenului de luptă nu a fost nicî când vîrtutea Românului. Fuga e ruşinósă — deşi proverbul o ţine că e sănătósă — şi îi proprietate ţigănéscă, căcî numaî acest popor îşi schimbă credinţa după împrejurărî şi locurî.

Pentru aceea se înşélă toţi carî cred, că ideile sulevate de dl Voevod sînt vederile uneî părţi a tinerilor nostri din nóua generaţie. Ar fi fórte trist. când şi numaî o parte neînsemnată a tinerilor nostri ar fi cuprinsă de aceste principiî. Ar dovedi, că sînt crescuţi fără convingere religiósă, fără credinţă şi că n'aŭ ce perde nicî în lumea acésta, nicî în cea laltă. Tinerimea nóstră, spre landa eî fie zis, îşi are convingerea sa religiósă, îşi are credinţa sa înrădăcinată adênc în sufletul séŭ. De aci nu mult dă pe pamflete scrise de voevodî, în carî atacă acum biserica strămbunilor séî, acum vre-o instituţiune românéscă, acum vre-o persónă stimată de toţi. Şi când le cetesc, réspund cu câte un zîmbet compătimitor şi îl lasă pe Dlor să se desfăteze în necredinţă, consumând averea moştenită de la strănepoţiî credincioşi. Cultura câştigată prin strĕinătate cu carea mereŭ se fălesc, ar aduce cu sine, ca cel puţin necredinţa, de care sînt pătrunşi, să nu o lăţéscă şi între alţiî, însemnându-şi bine, că cultura fără convingere religiósă e o buruiană veninósă, care nimicesce nu numaî indivizi ci popóre întregi.

Poporul nostru, credincioşiî bisericiî nóstre, cu mic cu mare, bĕtrânî şi tinerî, inteligenţi şi neinteligenţi apere cu zel biserica sa, fiind gata a-şi vĕrsa şi sângele pentru dênsa şi vor eşi învingĕtorî, căcî avem promisiunea divinului învĕţător, că porţile Iadului nu vor învinge! Necredincioşiî şi ómeniî fără convingere fericéscă-se în alte bisericî dacă îşi vor afla şi de acelea!

alfa.

Mulţămită publică.

(Continuare.)

În favorul sfinteî „Mănăstirî de la Prislop“ în legătură cu cele publicate în „Unirea“ Nro 36, 37, 38, 50 şi 52 din anul 1898 aŭ maî incurs următórele oferte benevole:

Pe lista Nro 778 prin dl Georgiŭ Şandru cantor în Haţeg: de la Fira luî Avram Popescu 50 cr., Adam Dajiŭ cu soţia Ileana 1 fl., Aron Muntean 50 cr., George Costa 45 cr., Arfi Belgradean 20 cr., Francisca Streit 20 cr., Raveca Bojan 30 cr., Manica luî Iancu Şandru 10 cr. suma 3 fl. 25 cr.

Pe lista Nro 228 prin dl Şofron Oltean paroch în Rechitova de la poporul credincios de acolo, din colectă . . . . 7 fl. 64 cr.

Pe lista Nro 151 prin dl Romul Rac'a paroch în Bouţariul inf. de la dsa 1 fl., Neti Rac'a preotésa 1 fl. şi de la poporeni de acolo 4 fl. 36 cr. total . . 6 fl. 36 cr.

Pe lista Nro 214 prin dl Aurel Cetăţan profesor în Călăraş de la dsa 5 franci, dl Constantin Predelean din Călăraş în România 20 franci suma . . . . . 10 fl. 70 cr.

(Va urma.)

Noutăţi.

Din Archidiecesă. Esc. Sa Dnul Mitropolit în 26 l. c. a conferit ordul subdiaconatului şi diaconatului lectorilor Simion Moldovan, Demetriŭ Murĕşan şi Antoniŭ Filipescu pe carî Duminecă în 29 îl va ordina de preoţi.

Iubileŭ. Cel maî vechiŭ profesor al şcoliloŕ din Blaş, dl *Niculae Ionaş* şi-a serbat în zilele trecute iubileul sĕŭ profesoral de 30 anî.

Ad multos annos!

Din diecesa Lugoşului. Duminecă în 15 a c. s'a deschis în Lugoş şcóla de fetiţe gr. cat. întemeiată din fund. Jova Popovicî. a vorbit la acéstă festivitate Rsmul canonic Beniamin Densuşan şi Prea Sf. Sa Episcopul Dr Demetriŭ Radu arĕtând necesitatea şi folosul şcoliî bune.

Întru mărirea luî Dumnezeŭ. Comunitatea creştinéscă gr. cat. din Hordou aduce cea maî sinceră mulţămită credinciosului *Tanase Iacob* econom din Hordou, care condus de simţul sĕŭ religios a donat bisericiî gr. cat. din loc 2000 fl. v. a. Primésca deci iubitul nostru coreligionar şi fiŭ şi pe acéstă cale stima, iubirea şi recunoscinţa nóstră. Rugăciunile nóstre şi a fiilor nostri, să străbată la tronul Părintelui ceresc şi din înălţime să-i trimită marînimosului donător, lungime de zile, ca să-şi vadă dorinţa inimiî realisată, prin edificarea bisericiî urdită de dînsul. Fie sigur, că numele luî cu reverinţă va fi rostit de buzele generaţiunii nóstre şi milostenia luî scrisă va fi în cerurî. În numele credincioşilor din parochia Hordou: *Iacob Pop* preot gr. cat.

Serbare iubilară. Zelosul Episcop rom. cat. din Alba Iulia a organisat o serbare iubilară în Cluş, din incidentul aniversării de 200 anî a esistinţii icónei făcĕtóre de minunî a *Preacur. Vergure Maria de la Mănăstirea Niculeî*. Icóna originală se păstréză în biserica academieî din Cluş. Sĕrbările s'aŭ început la 22 şi vor ţiné până la 26. Vor lua parte la aceste sĕrbărî cardinalul *Schlauch* de la Orade, episc. *Steiner* de la Alba regală, episcopul titular *Wolâfka* de la Dobriţin, statul catolic şi alţiî.

Congregaţia comitatului nostru e convocată pe ziua de 28 Octobre. Între multele puncte din program relevăm câte va alegerî, de controlor la cassa comitatului, de pretor ş. a.

Episcopul Strossmayer împlineşce în 17 Nov. n. 50 anî, de la denumirea sa de episcop în Diacovar. Croaţii pregătesc sĕrbărî frumóse în onórea iubilantelui.

Cununie în familia domnitóre. Se susţine tot cu maî multă insistinţă apropiata căsătorie a vĕd. Archiducese Ştefania, cu contele Lonyai, care a şi trecut la religiunea catolică. Actul căsătorieî se va îndeplini la ambasada austro-ungară din Londra, unde miriî se vor şi stabili pe cât va timp.

Scirî personale. Dl Dr. *Nerva Moldovan* medic în Săvădisla a depus la univers. din Cluş esamenul fisic.

Esposiţia de póme aranjată de Reun. română de agricultură din comit. Sibiŭ, a succes fórte bine. Damele române din Sibiŭ aŭ dat ajutor însemnat la aranjarea cu gust a pómelor, compoturilor, dulceţurilor, vinuluî ş. a. Numĕros public, între carî inteligenţa sibiană şi şcolariî din satele vecine aŭ arĕtat viŭ interes faţă de esposiţie. Premiul I. pentru póme l-a câştigat dl *Ioan Chirca* din Selişte, pentru struguri, dl *Anton German* din Aciliŭ, pentru vin, dl *Petru Opincar* din Sebeş, pentru rachiŭ, *Sabin Savu* din Vale şi pentru dulceţurî şi compoturî *Internatul de fete al Asociaţiunii*.

Francezi în Ardél. Doî tinerî francezî *Lucien André* şi *Jac. Lemoine* elevî aî prof. Picot, s'aŭ stabilit în Selişte spre a învĕţa limba românéscă.

† Necrolog. *Augustin Streza*, locuitoriŭ în Blaş, a murit la 25 a c. sara în vrîsta de 56 anî.

† *Maria Nĕscuţiŭ*, din Năsĕud a repausat la 21 Octombre st. n. în etate de 18 anî.

Odihnéscă în pace!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Viața și operile lui Andreiu Murășan.

(Continuare.)

Omul frumos ne arată pe poetul retras de sgomotul lumii, de valurile vieții de tóte zilele, cum filosofézá asupra vîrtuții, zicênd, că numai acela e om frumos, care e moral și plin de vîrtute:

Frumos e omul, Dómne, când mintea e regină,
Și simțul ce ca șerpe spre rele îl înclină
Supus loial și drept;
Vîrtutea-atunci măréță, résare ca și-o flóre,
De brumă neatinsă la rumena-i colóre
În fragedul lui pept!

Pe fruntea lui senină dreptatea strălucesce
În tocmai ca și-un sóre pe sferă când pășesce
De nori neturburat.
E crimă, se retrage, e silă, se feresce
E negură-o străbate, e nor, îl împărțesce
Și lese nepétat.

Frumos e omul, Dómne, cu inima curată,
Cu flórea consciinței de crimă nepétată,
Sincer nefățărit;
Conspire lumea tótă, résbată-l ori ce sórte;
Închidă-l să nu vadă lumina pân' la mórte,
Și étă-l neclintit.

Arunce-l în deșerturi lipsite de-ori ce flóre
Pe unde nu s'arată nici om, nici sburătóre,
Ci șerpi veninători;
Vîrtutea-i va fi scutul și-asilul de scăpare
În tocmai ca și cedrul cu umbra sa cea mare
La ómenii călători.

Dar tirănia, cu care se apasă om pe om, éră îl trage în valurile vieții și doresce împărăția,

Când ómenii să stérgă și umbra de sclăvie,
Fiind creștini curați;
Și 'n locu-i să domnéscă dreptatea nepétată,
Egală 'ndreptățire și pace adevérată,
Ca între fii și frați!

Aspirațiunile poporului român sînt acestea esprimate în ton mai domol, plin de sentimentul religios, care îl împacă cu sórtea, și îi dă mângăere în speranța viitoruluĭ, când toți aŭ să fie liberi și egali.

Poesia Cătră martirii români încă tot eroismul român îl cântă. Ea revócă memoria celor căduți în 1848—1849, ale căror brave fapte sînt scrise pe paginile istoriei române, a căror memorie ca o dulce suvenire este gravată în inimile române; cari la Mihalț, la Luna, la Brad și în alte locuri aŭ dat dovadă vie, „că nu e laș Românul, nu fuge de dușmani.“ Faptele lor mărețe îi pun alăturea cu Mircea, cu Ștefan cel Mare și cu Mihaiŭ Eroul. Deci acésta vre el să fie mângăere pentru mamele, cari își deplâng fiii, pentru surorile, cari își deplâng frații, și pentru copilele, cari își deplâng amanții:

Nu plângeți mame fiii, căci ei ni-aŭ scos din mórte
Onórea, esistința, tesaurul mai frumos,
Prin sângele lor sacru s'a șters tirana sórte,
S'a șters pentru pururea suspinul dureros.

Surori nu plângeți frații, căci ei vĕ liberară
De turmele rebele, al căror scop a fost:
Să taie tot, să ardă cu furie tătară,
La prunci, femei, fetițe să nu dea adăpost.

Copile rușinóse, voi plângeți cu durere
Pe amanții, cari în lupte cu glorii aŭ căduț!
Dar nu sciți, c'a lor inimi juraseră tăcere,
A fi eroi prin mórte, ér nu sclavi ca 'n trecut!

Câtă mărire și câtă durere națională și tot o dată câtă frumseță și câtă inspirațiune divină cuprinde în sine acéstă odă, fie dovadă strofele următóre:

Durmiți în pace umbre, martirii românimei,
Ce-ați îngrășat pământul cu sânge de eroi!
Bétrînii, cărunți cu vadă, voi flórea tinerimei,
Ce 'n lupte sângeróse căděnd v'ați rupt de noi!

Pământul ne desparte, ér cerul ne unesce
În patria cea sfîntă, egală pentru toți;
Acolo nedreptatea și ura nu résbesce,
Nu cumperi cu viața pământul de trei coți.

Durmiți, durmiți în pace voinici feciori de munte
Subțiri și 'nalți ca bradul, cu brațe de eroi,
Dedați din tinerețe a merge tot în frunte
A nu sci de pericol, de mórte și nevoi!

De aseminea frumseță este și Un devotament familiei Hurmuzachi, carea însă numai în strofa de pe urmă se ocupă cu frații Hurmuzachi, îndemnând pe acești Grachi ai românimei, aleși de Providință, ca să pășéscă înainte luptându-se contra dușmanului, „cu armele dreptății pe drumul legiuit.“ Alt cum întrégă oda réspiră numai durere națională și revólte pentru speranțele perdute:

Trecut-a umbra legii, și darul nu mai vine,
Torinții grași de sânge român nevinovat
Ce-a curs întru speranța, că reul va s'aline
La populul ce pere în foc pentru împĕrat,
Cer dréptă résplătire, în cer și pe pământ,
În faptă, în ființă ér nu 'n deșert cuvînt.

Românul ce din secoli a fost gonit de sórte,
Să sufere ca vita, ca sclavul maltratat,
Acum vĕ spune 'n față că nu-i pasă de mórte,
Cu care 'n mii de casuri eroic s'a luptat,
Că 'n patria sa dulce va sci a s'apĕra,
De ori ce leŭ saŭ tigru, ce-ar vrea a-l subjuga.

Românul ce din secoli prin intrige dușmane
A fost menit de »parie« în ăst pământ frumos,
Tractat ori când cu ură de castele tirane,
Réspins de la cultură, resupt până la os,
Își cere-acum dreptate pe óră și minut,
Zicênd c'a tirănici dulci visuri aŭ trecut.

Românul s'a luptat pentru patrie, pentru tron, pentru împĕrat, dar bravura lui nu este résplătită; multe i-aŭ promis, dar cu tóte l-aŭ înșelat. Totuși el

Nici azi nu desperézá, căci este pus în cer
Un Domn de-a cărui față subjugătorii per.

Relele, câte aŭ trecut peste el, resbelele, fómea, morburile, nedreptatea, cu cari avu a se lupta, revoluția cu tótă grozăvenia sa; satele lui prefăcute în ruine și pustii, cadavrele neînmormîntate: tóte acestea nu-l pot face să despereze, nu-l pot sdrobi de totul.

De n'a perit Românul, când nu vedea lumină,
Când simțul libertății era ucigĕtor,
Acum când tirănia se sbuciumă 'n dureri,
Tu bravule Române mai credi, că o să peri?

De n'a perit Românul, când órdele barbare
Veniaŭ ca și lăcuste 'n agri sămĕnați,
Trăind fără de milă, răpind fără cruțare,
Lipsind pe fii de tată și pe surori de frați,
Acum, când brațu-ți ager în lume-i cunoscut,
Tu bravule Române mai credi că ești perdut?

De n'a perit Românul, când trei se obligară,
Prin bule rușinóse, prin negru jurămînt,
Să-l țină în sclăvie, a duce zile amare,
Lipsit pe cum de drepturi, așa și de pământ,
Acum, când carta nóuă pe toți îi face frați,
Voi singuri să vĕ temeți, că veți fi lăpĕdați!

Dei drept, că tóte 'n lume aŭ culme și cunună,
De care mai de parte a trece nu-i iertat;
Atunci și tu Române cu frați-ți dimpreună,
Închină-te la sórte, cu spirit de bărbat,
Căci tocmai să te 'nghită bălaurul feros,
În scurt te va réscóte întreg și sănĕtos!

Versuri aceste, cari nu mai cer nici o esplicare, căci se esplică îndestul ele înse-și. Sórtea Românului, asta-i ce-i face să cânte și-i împle inima de durere și amărăciune. Țipete desperate sînt acestea, eșite din adîncul inimii. Ele ne reamintesc involuntar următorul pasagiŭ din Sentinela română:

Eŭ să per, eŭ? nici o dată!
Vie-o lume înfruntată,
Vie valuri mari de foc . . . .
Nici că m'ar clinti din loc.
Tot ce-i verde s'a usca,
Riurile vor seca,
Și pustiul tot mereŭ
S'a lăți împrejurul meŭ,
Dar eŭ veĕnic în picióre
Printre valuri arzĕtóre
Voi lupta, lupta-voi fórte
Făr' a fi atins de mórte,
Căci Român sum în putere,
Și Românu 'n veci nu pere. [1])

VI.

Declinul.

Poesia sa de la 1850—1857. O diminéță pe muntele Surul. Mintea. Locul fericirii. Elenuța în cetate. Morții de la Oltenița. Fabulele, Istoriórele. Vĕduva din China, Vînătorul de pe Alpi și Ducésa Paluchin. Dorul meŭ. Încetarea muzei lui Murășan.

Declinul poetului începe cu întrarea lui în oficiul de translator și concipist la guvernul din Sibiŭ.

Ce e drept, Murășan nici acum nu-și părăsesce lira, ni-o spune acésta însu-și poetul. „Petrecui acolo 11 ani — zice el în prefața poesiilor sale — în pace și liniște, fără să fi părăsit lira, ori să mĕ fi depărtat de Parnas, cum o ziseră unii și alții, până și în jurnalele publice, ale căror diatribe le trec cu vederea; — cum că nu îmi amuți nici când lira, se pot convinge onorații lectori din aceea sontică împrejurare, că în periodul cel noŭ al scrierilor mele, va să zică ca concipist în Sibiŭ, am lucrat mai mult în resortul poesiei, de cât ca profesor în Brașov, după cum se póte vedé după numerii și anii pieselor, de și lipsesce numele meŭ.“

Și în adevĕr, din timpul acesta avem de la Murășan peste patru zeci de poesii. Cu tóte acestea valórea poetică a creațiunilor sale din acest timp a scăduț mult. Și acésta se esplică din împrejurările politice și sociale, în cari trăia poetul.

Cu sugrumarea luptei de libertate urmată în 1849 se sugrumară și speranțele poporului român și ale poetului. De aici și poesia sa dintre anii 1850—1860 încă are un colorit, ce tradézá pas de pas deprimarea poetului și înmormîntarea ilusiunilor sale. Poesiile sale din acest timp tóte vor réspira renunțarea amară la prospectele oferite de anul 1848. Nemulțămirea va fi trăsătura caracteristică a producțiunilor sale poetice, o desamăgire fatală, care schimbă cu totul

[1]) Vasile Alecsandri: Opere complete. Poesii. Bucuresci 1897 vol. I. pag. 265.

timbrul original a lui Andreiu Mureşan, care acum devine un simplu poet ocasional. Vedem în el pe omul desilusionat, desperat, meditând şi filosofând. Acum nu mai are poetul nostru nici tăria, inspiraţiunea, dar nici curajul de a scrie, cum a scris înainte de 1848, saŭ chiar în 1848, 1849 şi 1850. Lira sa devine timidă şi linguşitóre. Ca atare îşi va aduce Devotamentul Înălţimii Sale principelui Carol de Schwarzenberg, la întrarea acestuia ca guvernator în Sibiiu la 1851; îşi va aduce Omagiul de fidelitate Măestăţii Sale Francisc Iosif I., cu ocasiunea venirei Sale în Ardél la 1852; tot Acestuia îi va închina Un vot sincer, cu ocasiunea festivităţii nupţiare în 24 April 1854 şi va traduce tot în acest an imnul Gott erhalte. Dar în tóte acestea vom simţi, că lira lui e forţată şi accentele ei sînt dictate din posiţia oficiului séŭ, din datorinţă.

(Va urma.)

Prof. Ioan Raţ.

Christos orĭ Muhamed.

Istorisire de călătorie

de

Carol May.

(Fine.)

Abia ne aşedaserăm acolo, şi deja şi vĕdurăm alte fiinţe, carĭ asemenea cercaŭ aci scăpare. Eraŭ câţi va şacalĭ. În scurtă vreme mai sosiră şi alţi şacalĭ şi chiar şi dóuĕ hiene. Spaima le făcuse pacinice: ele se năraviaŭ aci. Privind prin crepătură vĕdurăm, cum sbura sarea în formă de aburĭ deşi pe dinaintea întrării. Vaĭ celui ce era nevoit, să aştepte a fară, până ce trece viforul!

De o dată mi-se păru, că prin neîncetatul zuzuit aşĭ fi auzit strigătul unui glas de copil. Da, intru adevĕr, acuma ér îl auziĭ! El se apropia. Acuma se opriră a fară dóuĕ cămile, carĭ le ţineaŭ treĭ bărbaţi. Mai întâiŭ descălecă ghîdele şi apoĭ soţie-sa cu pruncul, care plângea. Toţi alergară în lăuntru, până şi cămilele. Ĕră şacaliĭ şi hienele alergară înfricate a fară în vifor.

Societatea se aşedă în peştera de dinainte; despre esistenţa despărţĕmîntului al doilea se vede, că nu scia nimica nici unul din membriĭ ei. Noĭ păziam linişte, căcĭ voiam, să vedem, ce vor face noiĭ óspeţi.

Pruncul plângea încă şi acuma. Mamă-sa cercă, să-l liniştéscă. Bărbatul ei îi zise în ton batjocuritoriŭ: „Aşa dară rógă-te Isusului tĕŭ, să opréscă sarea, să se ridice! Puté-va óre, să ajute. Credinţa ta e — —“

I-se opri vorba în gură, şi mie încă îmĭ bătea în clipa acésta inima, căcĭ înaintea întrării se arĕtă érăşi un animal cercând adăpost în peşteră: era o panteră négră uriaşă. Limba îi atîrna lungă din gât, aşa de tare o alungase viforul. Póte că acésta era pantera, despre care îmĭ istorisiseră Selass-Beduinii, şi póte că ea cunoscea peştera. Ea întră fără de frică tuşind şi suflând din nas. Abia îi scăpară ochiĭ de sare, şi ea şi făcu o săritură pe una din cămile, îi sfărîmă cu brânca spinarea şi-i spinteca gâtlejul. Apoĭ nepăsându-i de ómeniĭ ceĭ de faţă începu, să mânânce prada sa. Pocnirea şi pîrăirea óselor se audia până la noĭ în chip însuflătoriŭ de îngrozire.

„Împuşcăm?“ întrebă Turnerstick încetinel.

„Nu,“ rĕspunseĭ eŭ. „O împuşcătură greşită ar costa mult sânge. Să maĭ aşteptăm!“

Ceĭ cinci ómeni şedeaŭ colo înaintea nóstră tăcênd şi nemişcaţi; spaima le luase graiul şi puterile. Mama îşi tinea pruncul în braţe. Ghîdele făcu încercarea de a-şi părăsi locul, dară fĕra pe loc îşi înălţă capul şi urlă furiósă. El rĕmase decĭ în locul séŭ. Eĭ toţi eraŭ prinşi şi nu puteaŭ, să se misce măcar. Ceĭ treĭ servitoriĭ nu aveaŭ puscĭ, ĕră a ghîdelui zăcea de parte.

Acum mĕ întinseĭ pe pămînt răzimându-mĕ pe cotul stîng. Cercăĭ, să ţintesc. Era lucru greŭ, căcĭ aci în adâncime era întunerec, şi era neapĕrat de lipsă, să nimeresc fĕra în ochiŭ.

O hienă alergă în lăuntru; era pe aci, să se rostogoléscă preste panteră, şi vĕdêndu-o alergă éră a fară. Înfuriată prin acestea fĕra uriaşă dădu un urlet, de păreţiĭ peşteriĭ păreaŭ, că trĕmuraŭ. Asta era prea mult pentru nerviĭ Kaladeĭ. Ea îşi desfăcu inconscientă braţele, pentru ca să-şi astupe urechile, — pruncul se rostogoli din póla eĭ şi până la panteră. La vederea acesteĭ întîmplărĭ rĕsunară din gurile tuturor celor de faţă strigăte de spaimă; până şi eŭ strigăĭ.

Scena, carea urmă, nu póte, să se descrie. Spre norocirea cea maĭ mare pruncul leşinase de spaimă.

„Allah, o Allah, ajută, ajută!“ gemea tatăl. Părea, că vorbele de loc nu turbura pantera.

Mama îşi ascunse faţa în mânĭ. Tatăl şedea ofilit ca un mort, icóna desperării celeĭ maĭ înfiorătóre. „O Allah, Allah, ajută? O Mohamed, strălucitule, trimite scăpare! O voĭ sfinţi Khalifi, mângăiaţi-mĕ!“ aşa îl audiam văietându-se. Servitoriĭ petreceaŭ în linişte; lor le era numaĭ de scăparea vieţiĭ proprie.

Acum maĭ făcu Kalada încă o încercare, dacă fĕra va lăsa, să-ĭ ĭea pruncul. Fără de a se ridica întinse braţul după el; dară pantera se mîrăi şi trase cu brânca pruncul maĭ aprópe de sine. Ea pare că-l socotia de proprietatea sa. Spaima părinţilor ajunse la culme.

„O Mohamed, o profetule al profeţilor, scapă, ajută, miluesce!“ zise ghîdele.

„Isuse Mântuitoriul lumiĭ, miluesce-ne!“ se rugă Kalada. „Sfîntă Maĭcă a Mântuitoriului, rógă-te pentru pruncul meŭ!“

„O Muhamed, o Muhamed!“ repeţi tatăl. „O Abubekr, o Ali, o voĭ Khalifi mariĭ! O Muhamed, scapă, de poţi!“

„El nu póte!“ zise femeea plângênd şi trĕmurând.

„Póte dór Isa, Christosul tĕŭ?“ întrebă el, şi din glasul luĭ părea, că se simţesce batjocură şi sperare de o dată.

„Da, el póte!“

„Să vedem dară! Voiŭ, să cred întru acela, care va aduce scăpare.“

Nu suferia îndoélă, că scăparea putea, să vină numaĭ prin glonţul meŭ. Întrebarea era numaĭ aceea, că în care clipită îşi va ridica monstrul capul, căcĭ numaĭ atuncia puteam, să fiŭ sigur, că-l voiŭ nimeri de mórte. Omorîsem deja leĭ şi chiar şi pantere negre nóptea, aveam încredere deplină în puşca mea şi credeam, că o voiŭ nimeri şi pe acésta bine.

„O Muhamed, tu stăpânule al profeţilor, ascultă-mĕ!“ se rugă ghîdele cu glas trĕmurătoriŭ. El îşi iubia pruncul cu dragoste adevĕrată, şi mi-se părea, ca şi cum l-aşĭ audi dinţiĭ, cum clănţăniaŭ. „Dă-mĭ copilul, orĭ atuncĭ e deşértă învĕţătura ta!“

Aşteptă câtă va vreme. Dară nu se întîmplă nici o schimbare. Atuncia provocă pe soţie-sa:

„Spune-mĭ cuvintele!“

„Rógă-te ast fel!“ zise ea punêndu-i cuvintele pe limbă.

Chiar acuma se trezi pruncul din ametélă şi audi pe mamă-sa zicêndu: „Rógă-te ast fel!“ Provocarea acésta o audise şi o împlinise deja de multe orĭ şi de aceea începu şi de astă dată a zice cu glas tare rugăciunea Domnului: „Ia abana Iledsi.“ Aşa se rugară treĭ glasurĭ de o dată. Pantera încă şi acum era cuprinsă cu mâncarea, şi glasurile celor alalţi nu o turburaseră. Dară când audi de lângă sine glasul cel subţire şi limpede al copilului, se ridică dinainte în posiţie de şedere şi închidêndu-şĭ ochiĭ începu, să urle. Puşca mĭ-o ţineam gata, să o descarc în ori care clipă. Abia îşi deschise ochiul, şi abia vĕduĭ într'însul focul cel verde-galbĕn, şi puşca mea şi dădu o detunatură, carea o repeţi însutită boltitura peşteriĭ. Fĕra sări la o parte de la prunc, ca şi cum ar fi primit o lovitură grea pe cap. De o dată săriră tatăl şi mama şi traseră pruncul la sine. El era nevătĕmat. Pantera se maĭ rostogoli de dóuĕ treĭ orĭ în colo şi în cóce, îşi întinse apoĭ picióre şi muri.

Ce larmă de bucurie erupse acuma! Nimenia nu se gândia la aceea, că se descărcase o puşcătură, şi că acésta a putut, să vină numaĭ din o puşcă, şi că puşca acésta trebue, că o a descărcat vre un óm. Mama a fost în sfârşit cea dintâiŭ, carea a amintit de puşcătură. Tatăl cercetă fĕra şi află, că glonţul îi pătrunse în ochiul cel drept.

„Dară cine a puşcat óre?“ întrebă el.

„Eŭ o sciŭ, o sciŭ, pare că o simţesc!“ zise ea. „Străinul effendi a împuşcat, căcĭ el voia, să-mĭ ajute.“

„Care effendi?“

„Ţi-l voiŭ arĕta. Glonţul a putut, să vină numaĭ de colo din fund, şi acolo trebue decĭ, că e effendi. Îl cerc.“

Turnerstick purtă grije, ca eĭ să ne găséscă uşor. Dară cât de mare a fost surprinderea ghîdelui! El nu scia, ce să zică. Îl prinseĭ de braţ şi-l întrebăĭ:

„Mĕ veĭ maĭ pândi încă şi de acum înainte, ca să mĕ uciḑi?“

„Nu, nu, pe Allah, nu!“ bălbăi el. „Voiam, să te ucid, şi tu mântuescĭ copilul meŭ! Cum să-ţĭ mulţămesc!?“

„Nu-mĭ mulţămi mie, ci luĭ Dumnezeŭ, şi te întrebă, dacă un Moslim lĕrtă tot aşa de lute ca şi un creştin. Avé-va acum soţie-ta voe, să se róge, în ce chip îi porunceşce inima eĭ?“

„Da, ea să se róge, şi eŭ — eŭ mĕ rog cu ea, căcĭ profetul nu a vrut, să asculte glasul meŭ.“

Şi omul acesta, carele maĭ adineaorĭ respinsese orĭ ce apropiare a nóstră, acum mĕ îmbrăţişă. Soţie-sa îmĭ întinse mâna

fără ca el să privéscă furios, și miculuĭ Asmar îĭ căută, să-mĭ dea guriţa, să ĭ-o sărut.

Impresia, ce scăparea pruncului lui o făcuse asupra ghîdeluĭ, părea a fi dăĭnuitóre, căcĭ el declară, că abstă de la călătoria la Keruan și maĭ bine se va întórce la Sfaks. Nimenĭ nu se bucură maĭ mult asupra hotărîrĭĭ acesteia de cât Kalada.

Pornirăm și către sară ajunserăm ĕră în Sfaks. Acolo Mandi se minună fórte tare, că revede deja pe ghîde cu soţie-sa și cu pruncul sĕŭ.

„M'am întors," ĭ-a zis acesta, „căcĭ nu voiŭ, să maĭ sciŭ de cetatea aceea sfîntă. Astăzĭ am aflat, că Allah nu a dat profetului și Khalifului nicĭ cea maĭ mică putere. Cel ce li-se rógă lor, acela rămâne neascultat. Isa însĕ, Christosul, are tótă puterea în cer și pe pămînt, și cel ce se îndréptă cu încredere către dînsul, acela va afla ascultare. Eŭ am esperiat-o asta și de acum înainte voiŭ crede întru dînsul."

El a și împlinit cuvîntul acesta. Din Saul s'a făcut și el Paul, și asta a fost urmarea spaimeĭ, carea a avut-o în pesteră, și de care și după aceea a maĭ trĕmurat inima lui încă multă vreme. El s'a întors cu mine și cu Turnerstick pe naea acestuia la Tunis, și eŭ băgăĭ în vremea acesteĭ călătoriĭ de samă, că el tracta pe soţie-sa cu o gingășie și luare a minte, carea maĭ înainte lipsise firiĭ luĭ.

Turnerstick încărcă în Tunis naea sa cu mărfurĭ nóuĕ. În vremea, carea trecu cu încărcatul, noĭ locuiam la ghîdele și aveam voe, să conversăm cu soţie-sa ca și cu o Europénă. Îĭ dăruiĭ o Biblie tipărită în limba arabă, și îmĭ căută, să-ĭ cetesc dintr'însa. El asculta istorisirile mele cu aceea-și rîvnă, cu carea o făcuse maĭ înainte de aceea Kalada. Nu-mĭ trecu prin minte, să-l provoc direct, să trécă la religia luĭ Christos, dară făcuĭ tot, ce-mĭ era cu putinţă, ca să pregătesc într'însul terenul pe sama graţieĭ.

Când ne luarăm apoĭ în ziua despărţirii rĕmas bun de la Kalada și de la Asmar, Abd el Fadl ne însoţi până pe nae. Acolo îmĭ întinse cărticica sa de însemnărĭ rugându-mĕ:

„Effendi, scrie-mĭ aci adresa ta! Póte că maĭ târziŭ voiŭ avé, să-ţĭ împărtășesc un lucru, asupra căruia póte că te veĭ bucura."

Și-a și împlinit cuvîntul și mĭ-a scris. Epistola luĭ e aci înaintea mea, și eŭ o decopiez din cuvînt în cuvînt, firesce că în versiune:

„Tunis afrikiïa, în 12. Kaum ittani. Abd el Fadl cel întors, către prietinul sĕŭ Mauvatti el Pars-Effendi.[1]) Închinăciune și fericire! Închinăciune și de la Kalada muierea și de la Asmar fiul, carĭ te iubesc. Eŭ șed pe pelea panterelĭ, ca să-ţĭ scriŭ. Încă o dată fericire! Domnitoriul m'a dimis din serviţ, căcĭ m'am făcut creștin. Bărbaţĭ evlavioșĭ m'aŭ învĕţat, și eŭ am răspuns la întrebările preotului. Preste treĭ zile primesc Ritas el Mukaddes[2]) și mĕ voiŭ chema apoĭ Iussuf. Soţia mea se chémă Marryam și fiul meŭ Karal, pentru că acesta e numele tĕŭ, care în casa mea are parte de cinstea cea maĭ mare. Prietiniĭ meĭ de până acuma mĕ despreţuesc, pentru că m'am făcut giaur, dară sufletul meŭ se bucură, că a aflat calea cea dréptă. Culesul a fost aci bogat și bun. Cum aŭ rodit în ţara ta finiciĭ? Mânziĭ încă sînt voioșĭ, și în sate cresc turmele. — — și ale tale? Érăși fericire! Bun e domnitoriul tĕŭ faţă cu tine? Sper, că lasă destul nutreţ pe sama cămilelor tale! Să nu se stingă focul cortului tĕŭ niciodată, și căldarea ta fie în tot de a una plină de kuskussu.[1]) Preste scurtă vreme înfloresc portocaliĭ. Cercetéză-mĕ curênd! Închinăciunile mele staŭ aicia! Laptele acru răcorésce trupul înferbîntat; el să nu-ţĭ lipséscă niciodată! Te iubesc și gândesc la tine. Fiĭ binecuvîntat! Érăși fericire!"

[1]) Domnul Omoritoriul de Pantere.

[2]) Sfîntul botez.

Bibliografie.

A apărut:

Despre reuniunile de pivniţe. Sub acest titlu a apărut al 15-lea număr editat de ministeriŭ de agricultură. Broșura în estensiune de 52 paginĭ, cuprinde inviaţiunĭ pentru viticultorĭ, cum să-și valoreze maĭ bine productele de vinurĭ prin reuniunĭ de pivniţe, și cum să se organiseze aceste reuniunĭ.

Almanachul învĕţătorului român, întocmit de Iosif Velcean anul II. 1899—1900. Reciţa-montană — Sibiiŭ 1899. Cuprinsul e destul de variat și e cunoscut deja cetitorilor nostri. Celea dóuĕ ilustraţiĭ-portrete, special al dlui Dr D. P. Barcianu sînt fórte frumos esecutate. Totul e de o eleganţă și frumseţă, care face multă onóre instit. „Tipografia".

Din **Biblioteca teatrală** aŭ apărut până acum următórele broșurĭ:

Nr. 1. *Sóre cu plóe,* comedie într'un act de Iosif Vulcan, preţul 20 cr.

Nr. 2. *Idil la ţară,* comedie într'un act, localisată de Maria Baiulescu, după Juin și Flerx, preţul 20 cr.

Nr. 3. *Biletul de tramvaĭ,* comedie într'un act de Gr. Mărunţeanu, preţul 15 cr.

Nr. 4. *Un om buclucaș,* comedie într'un act, localisată de Maria Baiulescu, după M. Michel și Labiche, preţul 20 cr.

Nr. 5. *Treĭ doctorĭ,* comedie într'un act, localisată din l. germână de Virginia A. Vlaicu, preţul 20 cr.

Nr. 6. *Pălăria ceasornicarului,* comedie într'un act de Mdm. Emile de Girardin, localisată de A. G. N., preţul 25 cr.

Nr. 7. *Unde daĭ și unde crépă,* comedie în 2 acte de Alexandru Cosmar, localisată de Iuliŭ Popescu, preţul 25 cr.

W. Niemandz: **Instrucţiunĭ populare despre datorinţele și drepturile purtătorului de dare,** pag. 160, preţul 60 cr. E una dintre bunele cărţĭ pe carĭ le recomandăm special preoţilor și învĕţătorilor. În ea se tractéză în mod poporal încurcata afacere a dărilor de stat și a aruncurilor comunale, dându-se la sfârșit și un bogat suplement de formulare necesare la insinuarea, reclamarea, ștergerea dărĭĭ ș. a. Cartea apărută în edit. librărieĭ Zeidner din Brașov a fost publicată și în limbile magiară și germână. Ediţiunea românéscă s'a făcut sub îngrijirea dluĭ Arseniŭ Vlaicu.

[1]) Mămăligă.

Ilie Traila: **Simplificarea grafieĭ și ortografiĭ.** studiŭ ortoepic, costă 35 cr. și se póte procura de la autor din Oraviţa (Orávicza bánya).

A apărut și se află de vîndare la **Tipografia seminarială din Blaș:**

Sfînta și Dumnezeésca EVANGELIE

a Domnului și Dumnezeului nostru Isus Christos

revĕdută după originalul grecesc și acum întâia dată tipărită cu litere străbune în zilele preaînălţatului Împĕrat al Austrieĭ și Rege Apostolic al Ungarieĭ Francisc Iosif I. cu binecuvîntarea Preasfinţitului nostru Archiepiscop și Mitropolit de Alba Iulia și Făgăraș Dr. Victor Mihályi de Apșa.

Blaș 1900.

De la sfînta Unire 200.

În ce privesce **preţul Evangelieĭ** Veneratul Cler îl cunósce din circulariul din 12 Iuliu 1899. Dar fiind că sînt multĭ din diecesele sufragane, carĭ ar dori să-și procure ediţia acésta a Evangelieĭ și nu sciŭ preţul eĭ, spunem, că un esemplariŭ costă: crudo **8 fl. 50 cr.,** broșurat **8 fl. 65 cr.,** ér legat în pele roșie, cu cadru aurit pe table, cu cei patru Evangeștĭ, cu cruce și cu copcie **12 fl. 50 cr.** Legătura maĭ elegantă se compută după calitatea peleĭ și a decoraţiunilor, carĭ se vor dori.

„Istoria diecesei gr. cat. de Oradea-mare" de Dr Ioan Ardeleanu, partea I și II-a se află spre vîndare la auctorul. Oradea-mare. Nagy-magyar utcza gör. kath. elemi iskola. Partea I. 80 cr., partea II. 60 cr., ambele 1 fl. 40 cr., 10 cr. porto, pentru teologĭ și învĕţătorĭ saŭ pedagogĭ cu 1 fl. 10 cr. ambele părţĭ.

G. Coșbuc: **Războiul nostru pentru neatîrnare,** ed. III. Bucurescĭ, edit. C. Sfetea, XVIII+287. pag. preţul 50 cr.

G. Coșbuc: **Povestea uneĭ coróne de oţĕl,** Bucurescĭ, edit. C. Sfetea. XVII+260. cu o mulţime de ilustraţiĭ, preţul 75 cr.

Recomandăm cu tótă căldura cetitorilor nostri aceste dóuĕ cărţĭ carĭ povestesc într'o limbă admirabilă și descriŭ cu o plasticitate de neajuns vitejiile armateĭ române și a regeluĭ sĕŭ, în campania de la 1877—1878.

Posta Redacţiunii. *B. M. S.* Pe numĕrul venitor. — On. *George Simu.* În dată, cât ce vom dispune de spaţiŭ.

Editor și redactor răspundĕtor:

Dr Vasile Suciu.

Nr. 25—1899. (49) 1—1

Anunţ.

O. Proprietarĭ de vite cornute și rîmătorĭ, se aduce la cunoscinţă, cum că la șura economală a domeniului Mitropolitan din Blaș, se află de vîndare napĭ de nutreţ și crumpene, în quant mare și mic. — Cererile sînt a se face la subscrisul provisor al domeniilor Mitropolitane din loc. —

Blaș la 26 Octobre 1899.

Ioan Maior.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul IX. Blaş 4 Novembre 1899. Numĕrul 44.

Sinódele protopopesci.

Mai mult ca ori când, importanţa sinódelor nóstre protopopescĭ ese la ivélă chiar în zilele acestea, când cestiunĭ vitale se impun spre seriósă desbatere tuturora cu durere de ném şi de biserică.

În organismul nostru bisericesc sinódele acestea sînt tot atâtea zale, carĭ încheie în aceeaşĭ catenă preoţimea nóstră de la sate cu cercurile dătătóre de ton şi conducĕtóre Şi sînt nu numaĭ importante pentru viéţa nóstră bisericéscă, ci hotăritóre chiar, de óre ce voinţa cercurilor conducĕtóre numaĭ atunciĭ se póte validita în deplina eĭ valóre morală, când ea corĕspunde cerinţelor cleruluĭ rural, şi érăşĭ preoţimea de la sate află îndoit motiv de însufleţire, când dorinţele eĭ află călduros rĕsunet în inima celor, ce puşĭ sînt de D-zĕŭ să guverneze biserica Spiritului Sfînt.

În faţa sinodului, ce se apropie, importanţa sinódelor protopopescĭ e mai pe sus de orĭ ce îndoiélă.

Preoţimea nóstră de la sate, se adună sub conducerea protopopului tractual, ca împreună să discute şi să desbată durerile şi aspirăţiunile lor, temerile şi nădejdile de puterĭ dătătóre, şi tóte acestea să le pună în rostul conducĕtorului tractual şi a unuĭ delegat ales din sinul lor, pentru ca eĭ să le spună şi să le lămuréscă în faţa mărituluĭ sinod. Ast fel sinodul nu este de cât espresiunea aspiraţiunilor şi a durerilor ce residă în inima cleruluĭ nostru întreg; ast fel clerul nostru participă în mod mijlocit la înse-şĭ concluselе sinodului.

Nu va puté nimenĭ să se plângă în contra acestor conclusurĭ, şi cel din urmă preot, va puté să aibă mângăierea, că a contribuit şi el în mod mijlocit la hotărîrile sinoduluĭ archidiecesan.

În sinódele protopopescĭ discusiunile sînt cu desevîrşire libere; fie care îşĭ póte desvolta ideile după cea maĭ intimă a sa convingere. Divergiпţele de părerĭ se vor asimila, minorităţile şi singuraticiĭ vor trĕbui să se plece în faţa curentuluĭ predominant.

În sinodul archidiecesan înse, desvoltarea liberă, individuală a părerilor încetézĕ. Membriĭ sinoduluĭ nu vor vorbi numaĭ în numele lor, ci în numele acelora, carĭ ĭ-aŭ trimis pe eĭ. Ale lor aspiraţiunĭ aŭ să le represinte, ale lor durerĭ să le desfăşure în faţa sinoduluĭ, care va face din aspiraţiunile tuturora o singură sintesă, ridicată prin aprobare la valóre de drept pentru întreg clerul şi poporul archidiecesan.

Cu cât va fi maĭ aprofundată desbaterea cestiunilor vitale — autonomia, subvenţionarea preoţimeĭ, ajutorul de stat, etc. — în singuraticele sinóde protopopescĭ, cu atât putem nădăjdui un resultat maĭ îmbucurător, cu atât aducerea concluselor din sinodul archidiecesan va fi maĭ uşóră şi maĭ sigură.

Pentru că nu putem înţelege, că după o desbatere seriósă şi aprofundată clerul nostru să nu ajungă la concluse, să nu zicem chiar identice, dar la orĭ ce cas mult asĕmĕnătóre. Nu putem înţelege, pentru ce uniĭ nu ar vedé pericolul, unde alţiĭ îl vĕd; nu putem înţelege pentru ce uniĭ ar privi cu indolenţă şi nepăsare la lucruri, carĭ pentru alţiĭ însémnă cestiunĭ de viéţă şi esistinţă.

Nu putem înţelege — şi nu vom înţelege nicĭ o dată. Pentru aceea, convinşĭ, că preoţimea nóstră rurală, îşĭ esprimă cea maĭ intimă a eĭ convingere prin rostul delegaţilor, cu încredere şi nădejdĭ de bine privim în faţa sinoduluĭ, în care se vor ventila cestiunĭ de importanţă atât de hotăritóre.

După răpórtele, ce primim, sinódele protopopescĭ, carĭ s'aŭ ţinut până acum denótă o identitate de ideĭ fórte îmbucurătóre în ce privesce cestiunile cele maĭ cardinale atât de des ventilate în colónele publicisticeĭ nóstre.

Şi acéstă identitate de ideĭ o privim drept bun augur, drept nunţiŭ de îmbărbătare în faţa sinoduluĭ apropiat.

Dorim din inimă, că indentitatea acésta de ideĭ să cuprindă teren din ce în ce maĭ vast, în cât mandatariĭ tractelor protopopescĭ să nu-şĭ piérdă timpul în discuţiĭ reciproce, ci tóte forţele. să fie concentrate în aceeaşĭ direcţiune.

Feuilleton.

Tragedia Calvarului.

Tăcerea luĭ Isus.

Şi Pilat, încă şi maĭ convins despre nevinovăţia luĭ Isus şi despre mărimea luĭ morală, avu curajul să zică archiereilor:

„Nicĭ o vină nu aflu întru acest om.“ [1])

Se póte închipui ce vifor a stîrnit între căpeteniile preoţilor acéstă declaraţie a luĭ Pilat. Tóte obositórele lor uneltirĭ şi le vedeaŭ prăbuşindu-se. Învinuirile, strigătele, clevetele de tot soiul încep din noŭ. [2]) Înverşunarea crescea mereŭ. [3]) Întrégă viaţa luĭ Christos, tóte vorbele, tóte lucrările luĭ sînt cernute prin ciurul ureĭ şi al vicleniеĭ. Din întreg traiul luĭ atât de nevinovat şi plin de fapte milostive, nimic nu rĕmâne nepângărit de aceştĭ duşmanĭ plinĭ de otravă, nimic nu rĕmâne nemânjit de murdăria gurĭĭ şi de fierea inimiĭ lor. Pilat însuşĭ, din ce în ce tot maĭ creştin, cu tóte că se hotărîse ca să se păzéscă de a întra în vre o bănuială, se uita înmărmurit la acéstă isbucnire a Jidovilor. În sfârşit, ne maĭ putêndu-se stăpâni, se întórse cătră Isus pe care îl aduserĕ lângă el, şi îl zise:

„Aŭ nu audĭ câte mărturisesc asupra ta?... [1]) Nimica nu rĕspundĭ?... Vedĭ, câte mărturisesc aceştia?... [2])

Şi Isus nu rĕspundea la nicĭ un cuvînt, cât se mira diregĕtorul fórte. [3])

Pilat nu cunoscea pe Dumnezeŭ şi nu scia că, în ceasul acesta, asupra conscienţiĭ luĭ Isus apĕsaŭ greŭ tóte fărădelegile lumiĭ, nu scia că Isus tăcea, copleşit şi încurcat, din pricina că, maĭ pe sus de persóna luĭ Pilat, vedea stând vecînica dreptate. Pilat nu era jidov, şi de aceea nu putea să scie că acum se împlinia, nu în chip, ci în cea maĭ spăimîntatóre realitate, porunca mare şi înfricoşată a luĭ Moise: „Şi va pune Aaron, archiereul, mânile sale pe capul ţapuluĭ celuĭ viŭ, şi va mărturisi peste el tóte fărădelegile fiilor luĭ Israil, şi tóte nedreptăţile lor, şi tóte pĕcatele lor, şi le va pune pe capul ţapuluĭ celuĭ viŭ, şi-l va sloboді *prin mână de om gătit — a nume spre acésta* — în pustie. Şi va lua ţapul peste sine nedreptăţile lor în pământ necălcat . . . Şi cel ce va sloboді ţapul cel osebit spre sloboді re, *va scălda trupul sĕŭ cu apă* [1])!!! Pilat nu era creştin, şi decĭ nu înţelegea sublimitatea şi vitejia celor ce, în faţa ocărilor şi defaimeĭ, nu îşĭ deschid gura.

Şi de aceea se mira Pilat fórte.

Eŭ sînt bărbatul care vĕd ticăloşia mea, zicea întru sine dumnezeescul invinuit, sub loviturile toiagului mâniеĭ Domnului. „Luatu-m'aŭ, şi m'aŭ dus la întunerec, şi nu la lumină.. întru mine aŭ întors mâna sa tótă ziua“. Mânia luĭ mĕ împrejmuesce ca un zid; încunjuratu-m'aŭ cu fiere şi cu durere... De ce să grăiesc? Când aş striga şi glăsni, gura mea ar fi astupată, ruga mea neascultată. [2]) — Şi reamintindu-şĭ. în strivita inimă, aceste întunecóse vedeniĭ ale proroculuĭ, se gândia la apostolul Petru, care şi acum plângea. aducêndu-şĭ aminte că acelaşĭ apostol avea să scrie óre când, pentru a cuceri

---

[1]) Luca, XXIII. 14.
[2]) Mat., XXVIII. 12
[3]) Luca, XXIII. 5.

[1]) Mat, XXVII. 13.
[2]) Marcu. XV. 4.
[3]) Mat, XXVII. 14.

[1]) Levit., XVI, 21—22, 26.
[2]) Plâng., III. 2—8.

ne scusa, ori am fi fricoşi, dar aşa vine vorba, că n'avem ce face, dacă şi între împrejurările deplorabile, ba tocmai miserabile, ce ne cuprind şi în cari ne aflăm, sîntem chiar siliţi a face front respectabilei nóstre laicime, înţelegênd sub laici în primul loc inteligința nóstră română unită, carea lucră şi cu péna în cestiunile ce ating biserica nóstră. — Am zis în corĕspondinţa din Nrul 40 al „Unirei“, că nu e o ironie a sorţii, când adecă atât de mult ne interesăm de causele bisericii, în cât de dragul cel mare sîntem pe aci a o rupe bucăţi. Şi óre nu e aşa? Nu sîntem ameninţaţi cu desbinare în cas dacă nu vom apĕra autonomia nóstră, (ca şi când nu o am apĕra)? Nu sîntem ameninţaţi noi clerul român, că în cas, dacă nu ne vom apĕra drepturile garantate în lege, atunci laicii vor fi români neuniţi (ca şi când nu le-am apĕra)? Şi mĕ rog acésta e vorbă mare, vorbă de care aï să ţii cont, dacă nu voescï o neunire mare!? Căci óre nu e un ce de sine înţeles, ca clerul, bietul cler, sĕracul cler, mult huiduitul şi despreţuitul cler să lupte din rĕsputerï să jertféscă tot ce póte, să jertféscă chiar şi ceea ce nu are, pentru că . . . vaï Dómne! eram să zic mai mult de cât dóră ar fi iertat, eram să zic, ce ar fi displăcut laicimei, mai bine zis laicilor, carï s'aŭ designat pe sine înşişi de corifeï în . . . apoï ce vĕ miraţi? da, în ale bisericii! Dar spargă-mi-se capul, dee cu pétră în mine (cel nevinovat şi drept!!!), dar eŭ totuşi voiŭ spune-o, căci nu pot tăcé. Pentru ca aceï 2—3 domni să se pótă lăuda mai târziŭ prin cafenele şi prin nex causal-basat pe principiile *accentuării marilor principii* — în foï, că uïtĕ mĕï, cum s'a spăriat cel biet popă! O, sĕracul ce popă! E de compătimit, căci e un inedoct (acesta e uu cuvînt noŭ de salon), strigă numai pe el, că fuge *şi mai bucuros se face neunit român de cât catolic ungur,* numai să stăm noï bine în spinarea popilor, căci sînt neînvĕţaţi şi fricoşi, tremură şi de umbra lor!

Oh! nu aşa dlor laicï! Preotul român unit de azi — har bunului Dumnezeŭ — şi nu cafenelelor, — mulţămită bunei mame, care l-a crescut şi pe carea nicï o dată nu o despreţuesce, e pe un niveau de cultură, cât dacă e vorbă să susţină luptă — dar *luptă adevĕrată, luptă eroică* — faţă cu cel străin de némul şi biserica sa, îşi scie desvolta forţele, e capace a lupta cu armele sciinţei şi a deşteptărei, cu tótă inima sa românéscă; ér dacă aşa vine rêndul, ca să lupte şi contra celor de o credinţă şi limbă, dacă e vorbă, ca să-şi apere *demnitatea de preot* (mĕ rog să înţelégă dniï 2—3 laicï acésta espresiune) faţă de carï o sciŭ prea bine batjocori şi o dejosĕsc cu predilecţiune, apoï să scie, că noï preoţiï românï uniţi nicï o dată *nu vom lăsa,* ca orï cine să fie acela să ne facă de povestea lumei, să apărem de laşi în apĕrarea scumpei nóstre biserici!

Destul am fost huiduiţi, prea mult am fost batjocoriţi, tot într'una am fost despreţuiţi de spectabila nóstră inteligință, ér noï . . . am tăcut . . ., şi érăşi am tăcut, . . . mai apoï am suferit. Dlor advocaţi români, dlor medicï români, dlor funcţionarï români etc. etc. dlor români! Spuneţi DVóstră, că nu am fost cruţătorï până la estrem faţă de inteligința nóstră laică; spuneţi DVóstră, că nu ne-am închis ochiï şi am tăcut când am vĕdut nenumĕrate lucruri, de carï rîdeaŭ străiniï?! Spuneţi, nu v'am retăcut erorile, nu am fost indulgenţi, pentru că uniï şi-aŭ uitat de sângele şi numele lor cel frumos românesc?! Spuneţi, că óre dat'am noï în vileag tóte escesele şi faptele neromânescï ale unor dnï românï, de şi ar fi fost în gradul suprem demni de batjocorire în public? Spuneţi, ce rĕŭ v'am făcut noï clerul? Aŭ dóră pentru că nu fie care din cler e slugă plecată dlor laicï, aŭ dóră pentru că nu te laudă un biet popă aşa pe cum aï dori, saŭ nu se face mai prost de cum e? . . . Dlor laicï, dlor laicï inteligenţi! Vĕ rog şi vĕ rogăm cu toţiï, să cumpĕniţi starea lucrurilor, să deschideţi urechile şi inima, când vĕ cerem, ajutoriul în apĕrarea bisericii nóstre! Ni-e mamă comună, ni-e mamă bună, ne-a dat nenumĕrate favoruri şi bunătăţi, să nu fim noï fiï eï atât de nepăsătorï, încât să ne certăm noï între noï, pentru ca în cérta nóstră ea să piéră! Oh nu, nu!

Cu toţiï avem datorinţele nóstre, între carï primul loc îl ocupă s. mamă Biserică şi apĕrarea eï contra inimiculuï. Oh, dlor laicï, carï aveţi credinţă în Dumnezĕŭ, nădejde într'un viitor mai fericit, iubire de biserică, ném şi confrate, nu băgaţi samă de rîsul sarcastic al unor dnï, cărora lipsesc aceste frumóse vîrtuţi, oh nu! ci să întindem braţul nostru spre unire în luptă, ca să vadă inimicul, că *şi noi sîntem şi vrem să fim,* dar nu umbre, ci ómeni, dar nu despreţuiţi, ci în urma luptelor eroice respectaţi, nu de batjocura lumei, ci de esemplariul forţei şi a vîrtuţii.

Eŭ mĕ légăn în patul dulcelor ilusiuni, că în curînd voiŭ avé fericirea de a vedé înşirându-sĕ în luptă unită clerul şi laicii, ca fraţi nedespărţiţi şi va înceta între noï orï ce discordie, dând loc dulcei armoniï frăţéscï. Vom vedé! — Ér noï clerul român unit să ne vedem şi până atunci de treburile nóstre.

Este convocat sinodul archidiecesan. Un lucru, care ne împle inima de bucurie nespus de mare. Fratele Hubic îşi esprimă durerea, că în celelalte diecese sufragane nu s'a convocat sinóde diecesane. L'aş mângăia pe fratele Hubic, dar nu-l pot decât cu speranţa dulce, că şi noï vom avé dóră parte de fericirea confraţilor archidiecesanï, căci şi noï dorim sinod diecesan, ér bunii nostri conducĕtorï se vor îndura a satisface dorinţei doióse a fiilor lor.

Este convocat sinodul archidiecesan. Cercularîul convocător pune *în primul loc aniversarea iubileului de 200 ani a Unirei nóstre cu mama Roma.* Oh, cum saltézăă inima mea de bucurie, când vĕd realisându-sĕ barĕm în parte una din ideile mele cele plăcute! A iubila, şi a iubila un act atât de măreţ! Să nu mĕ bucur, să nu mĕ mângăiŭ? Am proectat când-va acésta iubilare să se facă şi prin sinóde diecesane (V. Nr. 40. din 1898) şi sînt în deplină credinţă, că atunci când eŭ am proectat, înţelepciunea bunilor nostri părinţi deja a hotărît-o. Dar bucuria mea, că vĕd iubilând! Numai puţin aş voi să zic la aceste iubilărï. Nu voiŭ să influinţez sinodul, căci sînt mult mai neînsĕmnat, — dar o rugare, care nu e numai a mea, ci e a nenumĕraţilor confraţi preoţi, e o postulaţiune a timpului, e o recerinţă, carea cu greŭ póte fi denegată. *„Unirea să fie un ziar cotidian“.* Încă în 1896 (Nriï 39. 41. 42. ai „Unirei“) am făcut acéstă propunere, indicând pe scurt şi unele modalităţi, prin carï s'ar puté realisa dorul atât de ferbinte al clerului român unit. Un ziar român catolic! Să sciï, că în tótă ziua te cercetéză un amic bun şi mai pe sus de tóte: sincer, să nu te veselescï?!

Tot în cadrul acestui punct vine resolvarea mareï cestiuni *a introducerei călindariului gregorian* în provincia nóstră bisericéscă. Numai cel preocupat, şi cel ce ca „Telegraful Român“ face dogmă din călindar ar puté fi contrar acesteï inovăţii nu numai de mult şi de mulţi dorită, ci în urma progresului sciinţelor astronomice chiar pretinsă, căci stelele de şi complesante — totuşi nu pot umbla pe voia unor rĕmaşi de sciinţa lor. (Acésta am proectat-o asemenea în Nrul 40. 1898.)

Un monumînt întru amintirea s. Uniri şi a strămoşilor. (V. acelaş numĕr). Nu în pétră, nu mauzoleŭ, nu, nu, căci sîntem sĕracï şi în sĕrăcia nóstră trĕbue să ne uităm şi la sĕrăcie. Un monumînt întru adevĕr şi demn şi folositor (sîntem de aşa, că aceste dóuĕ ideï trĕbue să le combinăm): *fond pentru salarisarea preoţilor,* ca să ne binecuvinte nepoţiï şi strănepoţii nostri şi în mormînt, că am avut inimă pentru eï, pe cum binecuvîntăm noï pe moşiï şi strămoşii nostri, căci aŭ avut inimă pentru noï susţinênd cu atâtea lupte şi jertfe şi abnegaţiune de sine credinţa şi limba.

Şi aci am ajuns la al doilea punct al Ven. cercular convocător, adecă la *congruă,* un monumînt măreţ al Unireï. Modalităţi sînt multe, aflarea cărora o lăsăm în grija membrilor sinodului.

Al treilea punct e *autonomia.* Da, autonomia.

Nicï o cestiune nu avem noï atât de arzĕtóre şi vitală, ca autonomia. Aicï se stabilesc drepturile nóstre, aicï chemăm noï cu dragoste frăţéscă pe laicii nostri la lupta comună, de ajutătorï în lupte, de soţi în suferinţe, de sprijinitorï în pericle, aicï . . . . aicï avem noï să arĕtăm, *că sîntem şi vrem să fim. — A avé autonomie separată provincială,* pe cum ne dă drept chiar şi legile civile, e o recerinţă, un postulat a desvoltării spiritului în lupta sa pentru subsistinţă, un postulat a principiilor adevĕrat filosofice şi creştine, o pretinde dreptul iuridic, de care se bucură fie care persónă esistentă, privată saŭ iuridică (cum e Biserica). Acésta e cererea, ba chiar pretensiunea nóstră a tuturor, acésta o reclamă timpurile şi împrejurările şi noï clerul român din provinţa nóstră mitropolitană de Alba-Iulia şi Făgăraş!

Cu încredere în prudinţa rară a P. S. nostru Mitropolit, cu speranţă în bunăvoinţa, iubirea de Biserică şi adhesiunea cătră cler a fiitorilor membri sinodalï şi mai pe sus de tóte cu ochiï ridicaţi la ceriŭ cătră Părintele de sus privim şi aşteptăm lucrările sinodului archidiecesan. Dee Dumnezĕŭ, cârmuitoriul naieï sfinte — ca dorinţele nóstre să fie bineprimite în urechile şi inimile celor, ce vor avé problema grĕa de a se pronunţa pentru prima óră în cestiuni de momentuositate estraordinară. Să speram în Dumnezĕŭ şi să ne rugăm lui cu tótă ardórea. Dómne ajută!

Măgureanul.

SUPLIMENT LA NUMĚRUL 44.

Reflesiuni ocasionali.

A) Cu privire la „autonomie".

1. Biserica fiind un așeḑământ dumnezeesc: organismul aceleia nu atîrnă de la voia ómenilor, pe cum atîrnă de la voia ómenilor organismul aședămintelor omenești, ci numai de la voia positivă a Întemeiătoriului ei dumnezeesc. Din care causă, organismul bisericii nici nu se póte schimba, ci trebue să perdureze nealterat, până la sfârșitul vécurilor. Pentru aceea Sfinția Sa Papa Leone XIII în constituțiunea sa „Sapientiae christianae", dechiară categoric, că „Ad hanc ecclesiae constitutionem, *quam nemo mortalium mutare potest,* actio est accomodanda vitae."

2. Dar fiind că lucrurile lui Dumnezeŭ sînt perfecte: din organismul dumnezeesc al bisericii trebue să resulte și deosĕbirea dintre *superiorĭ* și *supuși,* pentru că dacă în biserică, la prima vedere, nu s'ar puté deosĕbi superiorii de supuși, biserica, dintre tóte societățile ar fi cea mai imperfectă. Și fiind că conform canonului dogmatic (Sess. XXIII. Can. VI.) al Conciliului Tridentin: „Si quis dixerit in ecclesia catholica non esse hierarchiam divina ordinatione institutam, quae constat ex episcopis, presbyteris, et ministris: anathema sit": de sine urmézĕ, că în biserică, tótă puterea Ordului și a jurisdicțiunii fiind concredută „Hierarchiei", — mirenii, ca supuși, nu își pot aroga șie-și în biserică nici un drept, nici în ceea ce privesce *puterea ordului,* nici în ceea ce privesce *puterea jurisdicțiunii.*

3. Și fiind că demnitatea fiesce căreĭ societățĭ se estimézĕ după scopul propriŭ al fiesce căreia în particular; ĕră scopul suprem al bisericii este fericirea vecinică, carea este și scopul final al omului; pe când scopul societății civile este binele orĭ fericirea tempurarie a omului: de sine urmézĕ, că pe cum scopul societății civile e propriaminte mijlocul ajungerii scopului suprem al bisericiĭ: biserica, ca o societate de ordine superióră, nu póte fi subordinată statului, pentru că alt cum însu-și scopul suprem ar fi subordinat mijlócelor, ci conform voiei positive a Întemeiătoriului ei, trebue să fie *independentă* de la orĭ ce putere lumĕscă. Și în „Independința" acésta a bisericii, în sfera competinței sale, de orĭ ce putere lumĕscă, culminézĕ și „*Autonomia*" bisericii.

4. Dacă dară *mirenii,* fie aceia de ritul grecesc, fie de ritul latin, vreŭ să presteze „Autonomiei" bisericii serviciŭ folositor: interesarea lor de causă numai așa va fi salutară și conform firii bisericii, dacă mirenii, în cas de lipsă, vor sări întru apĕrarea bisericii, spre a combate și delătura tot, ce ar avé tendința de a se știrbi „Independința" acésta a bisericii. — E fals aceea, că mirenii, în cadrul constituțiunii hierarchice a bisericii n'ar avé nici un indemn de a se interesa de biserică, pentru că începĕnd de la organismul dumnezeesc al bisericii, nu este acel articlu de credință, orĭ învĕțătură morală a bisericii, care să nu formeze obiectul interesării tuturor acelora, carĭ 'și lucrézĕ mântuirea în sînul bisericii. — Cui nu-ĭ pasă de aceea, că se hulesc învĕțăturile salutare ale bisericii, că i-se confișcă drepturile, și activității independințiĭ hierarchiei i-se pun pedecĭ continue: aceluia nu-ĭ pasă nici de onórea lui Dumnezeŭ, nu-ĭ pasă nici de mântuirea propriă. Dar unul ca și acela nu e nici membru viŭ al bisericii, cu atât mai puțin anteluptător adevĕrat al causei lui Dumnezeŭ. — Biserica a fost „autonomă" și „independentă" și pe timpul „catacumbelor", când milióne de martirĭ aŭ sigilat cu sângele lor „constituțiunea hierarchică" a bisericii, carea însĕ „autonomiștii" de astăzi, și latinĭ și grecĭ de o potrivă, sub titlul „esigințiĭ timpului", vreŭ să o espună eventualităților unei *esperimentărĭ* cu atât mai periculóse. cu cât, și unii, și alții, seduși de eufonia unor frase bombastice, nici nu visézĕ, că prin esperimentările sale acestea, cum se despóie biserica, în Ungaria, de unicul fundament al esistinței sale. Dar acésta, pe cum zice Papa Leone XIII în constituțiunea citată. nu însĕmnă a urma auctoritatea legitimă, ci a o rĕsturna aceea: „Non pauci, fallaci studio permoti, aut, quod magis esset vitio, aliud agentes, aliud simulantes, non suas sibi partes assumunt. Res in ecclesia geri suo ipsorum judicio atque arbitratu vellent usque eo, ut omne quod secus agitur, moleste ferant, aut repugnanter accipiant. Hi quidem inani contentione laborant; nihilo minus, quam alteri reprehendendi. Hoc enim non est sequi potestatem legitimam, sed praevertere, *simulque magistratuum munia ad privatos rapere, magna cum perturbatione ordinis, quem Deus in Ecclesia sua perpetuo servandum constituit, nec sinit a quoquam impune violari.*"

5. Absurdă e dară tendința acelor mireni, și contrarie constituțiunii hierarchice a bisericii. carĭ, din sfera jurisdicțiunii bisericesci, dimpreună cu așa numitele „afacerĭ fundaționalĭ", vréŭ să tragă în sfera competinței sale, tóte acele afacerĭ ale bisericii, carĭ, pe cum le caracterisézĕ dînșiĭ, aŭ „referințe lumescĭ", pentru că, de cine să țină guvernarea bisericii, de acela se ține, cu drept esclusiv, și dispunerea peste mijlócele necesarie, și de la aceia, cărora le-a concredut Christos *tóte* afacerile guvernării bisericii, nu se pot subtrage nici *unele* dintr'acele. Pentru aceea Papa Piu VI. în Bulla Sa dogmatică „Auctorem fidei", a și osândit propusețiunea următóre a pseudosinodului de la Pistoia: „Propositio afirmans abusum fore auctoritatis Ecclesiae transferendo illam ultra limites doctrinae, ac morum, et eam *extendendo ad res exteriores,* et per vim exigendo, id quod pendet a persuasione et corde, tum etiam multo minus ad eam pertinere exigere per vim exteriorem subjectionem suis decretis, — Quatenus indeterminatis illis verbis *extendendo ad res exteriores* notet velut abusum auctoritatis Ecclesiae, usum eius potestatis acceptae a Deo, qua usi sunt ipsimet apostoli in disciplina exteriore constituenda et sancienda, — *Haeretica*". Și constituțiunea acésta, ca dogmatică, se referesce și la ceĭ de ritul grecesc.

6. Când dară conciliul nostru Provincial I. Tit. II. Cap. III. (pag. 33.) *a proclamat „autonomia provinței gr. cat. de Alba-Iulia și Făgăraș, independința aceleia-și de la jurisdicțiunea orĭ căreĭ alte provințe bisericesci, și atîrnarea eĭ singur și immediat de la S. Scaun Apostolic:* acésta numai atâta însĕmnă, că Provința nóstră, cu ajutoriul lui Dumnezeŭ organisată și constituită deja pe așa *base canonice,* cât S. Scaun Apostolic în 19 Martie 1881 a putut demânda, și a și demândat, ca decretele de constituire ale aceleia „ab omnibus ad quos pertinet inviolabiliter observentur", — Provința nóstră, zic, fără *violarea* acestui organism al sĕŭ, nu se póte constitui și organisa *pe altă basă* de noŭ, de cât cum e organisată deja: dar nu și, că pentru casul, dacă catolicii de ritul latin din Ungaria, ceea ce să nu o permită Dumnezeŭ, din nefericire și-ar elupta șie-și un organism bisericesc străin de constituțiunea hierarchică și de originea dumnezeéscă a bisericii universale: și Provința nóstră bisericéscă, să fie îndreptățită a-și submina basa esistinței sale, spre a-și elupta și ea *asemenea* organism și constituțiune așișderea străină de constituțiunea hierarchică și de origine dumnezeéscă a bisericii universalĭ, pentru că și Conciliul nostru Provincial I. Tit. I. cap. I. (pag. 3.) se provócă la acele cuvinte ale Apostolului (I. Cor. III. 11.) unde zice, că alt „temeiŭ nimene nu póte pune, a fără de cel ce este pus, carele este Isus Christos". — Dar pentru acéstă porțiune a turmei lui Christos, carea este provința nóstră, nu póte fi lucru indiferent, ceea ce fac catolicii de ritul latin din Ungaria, ca așișderea o porțiune conspicuă a turmei cuvîntătóre a lui Christos, pentru că, pe cum se pronunță Piŭ VI. în lăudata sa constituțiune dogmatică de mai sus: „Non unius tantummodo, alteriusque dioecesis periculum agitur: *universa Ecclesia quacumque novitate pulsatur.*"

7. Și din acéstă privință numai aceia pot face imputărĭ Archiereilor nostri, pentru că participézĕ și eĭ la conferințele Episcopilor catolicĭ ai Ungarieĭ, carĭ și în cele bisericescĭ sînt conduși de spirit cu totul străin de spiritul bisericii. De la provința nóstră delătură a nume Archiereiĭ nostri desastrul atuncĭ, când conlucră, ca desastrul amenințător, să se delatureze de pe întreg orizonul catolicismului Ungarieĭ. Nu și-ar iubi biserica aceia, carele *în cele ale catolicismului,* de și de alt rit, n'ar face causă comună cu ceĭ alaltĭ catolicĭ din țară. Pe cum dară în tóte causele de interes comun, așa și în afacerea independinței bisericii, și așt fel a autonomiei în particular, se cuvine, ca Archiereiĭ de ambele riturĭ să se consulteze între sine pentru statorirea *principiilor de urmat,* pentru că, în ceea ce privesce organismul așa numit „autonomic" al bisericii, și respective *subiectul jurisdicțiunii bisericescĭ:* tot ce e prejudicios pentru latinĭ, trebue să fie prejudicios și pentru grecĭ; și tot ce e prejudicios pentru grecĭ, trebue să fie prejudicios și pentru latinĭ, pentru că atât latinii, cât și grecii catolicĭ din Ungaria, sînt mlădițele aceleia-și viță dumezeescĭ, carĭ numai până atuncĭ pot vegeta și aduce rod de viață, până ce, ca nisce crengĭ ale bisericii universale, vor fi nutrite de acela-și suc vital al viței nóstre Christos.

8. Tótă întrebarea autonomiei bisericescĭ a catolicilor de ambele riturĭ din Ungaria, în stadiul eĭ actual, culminézĕ dară într'aceea, că îndreptățită e óre, mișcarea pornită între catolicii de ambele riturĭ din Ungaria, *pentru eluptarea independinței jurisdicțiunii bisericii,* și ast fel a *libertății* bisericii, orĭ ba? Până ce *subiectul* auctorității bisericescĭ, Hierarchia, nu-și póte valora misiunea sa fără obstacule și independent de puterea lumĕscă în tóte direcțiunile, și până

ce credincioşii, sub conducerea hierarchiei, nu-şi pot desvolta viaţa religioso-morală independent de la amestecul puterii lumesci în trebile lor interne, în cât adecă sînt creştinii catolici, până atunci biserica catolică în Ungaria, nu se póte zice de simplaminte *liberă*. Ast fel precisându-se întrebarea, e evident, că mişcarea catolicilor de ambele rituri din Ungaria, pentru eluptarea *libertăţii* bisericii, şi a valorării aceleia „autonomii", în urmarea căreia, credincioşii de ambele rituri, în cele bisericesci să nu atârne de la alţii, de cât numai de la aceia, cărora, din voia positivă a dumnezeescului Întemeiător al bisericii, le este concreduta şi le compete esclusiv guvernarea bisericii, — nu numai că e îndreptăţită, dar catolicii de ambele rituri tot o dată sînt chiar avisaţi la sprijinul împrumutat, întru ajungerea unui scop atât de sfînt şi salutar, pentru că dacă se va elupta o dată bisericii acéstă libertate şi independinţă: atât catolicii de ritul latin, cât şi catolicii de ritul grecesc 'şi vor puté valora aşedămintele sale *proprii* aşa, că şi catolicii de ritul grecesc să se bucure de prosperarea vieţii religioso-morale a catolicilor de ritul latin *în cadrul organismului lor propriu,* dar şi catolicii de ritul latin să se bucure de prosperarea nóstră a catolicilor de ritul grecesc *în cadrul organismului nostru provinţial,* adeverindu-se ăst mod zisa Pontificelui Piu IX. din constituţiunea „Romani Pontifices", că adecă: „Fidei unitas cum legitimorum rituum varietate optime consistit, *ex quibus imo maior in Ecclesiam ipsam splendor et maiestas mirifice redundat.*"

9. Alta este însă întrebarea, că mésurile adoptate atât din partea catolicilor de ritul latin, cât şi din partea Românilor greco-catolici din Ungaria, în afacerea „autonomiei bisericesci", sînt óre proporţionate şi corăspundétóre acestui scop, orî ba? Spre a se puté resolvi întrebarea corect, este de sciut, că din statutul organic al congresului autonomic a catolicilor de ritul latin din 1870—71. s'a făcut deja „tabula rasa" prin aceea, că, cu Prea Înalta Resoluţiune a Maestăţii Sale de la 29 Nov. 1895., elaboratul congresului din 1870—71 s'a remis congresului actual cu aceea „hogy azt a változó viszonyokra való tekintettel, valamint az Engem megillető legfőbb kegyuri és felügyeleti jogok *s a római katholikus egyház szervezetének szigoru szem előtt tartásával,* ujabb megfontolás alá vegye, és kellő módositás után jováhagyás végett ujólag hozzám terjessze fel," ér din „Regulamentul organic autonomic" prelucrat în 18 şi 19 Iuniu 1875 prin congresul mixt Archidiecesan pentru Provinţa nóstră, pentru aceea s'a făcut érăşi „tabula rasa", pentru că, abstragênd de la aceea, că acest proiect de Regulament, cu puţine modificări accidentali, fiind un „fac-simile", ca să nu zic estras al elaboratului latinilor din 1870—71, sórtea aceluia nu o póte încungiura nici acesta: Provinţa nóstră bisericéscă într'aceea, şi de atunci, cu abatere de la acest proiect de regulament organic, *s'a constituit deja autonomicesce* pe basa unui *organism canonic,* cuprins în conciliul provincial I. ţinut ce e drept încă în 1872, dar în urmarea sancţionării Pontificie din 19 Martie 1881, publicat şi întrat în vigóre numai la anul 1882, căruia tot în 1882, i-a urmat apoi şi conciliul provincial II. asisderea provădut cu clausula sancţionării Pontificie din 1 Oct. 1884, aşa, în cât resultatul mişcărilor autonomice ale Românilor greco-catolici din Ungaria, sînt cele dóue concilii provinciali, a căror *valóre canonică* nu se póte trage la îndoiélă, pe când resultatul mişcărilor autonomice ale catolicilor de ritul latin din Ungaria, până astăzi este numai elaboratul comisiunii de 27 membri esmişi din congresul constituant actual. — Şi fiind că cu acest elaborat al comisiunii de 27, nu este cu putinţă să se identifice nici Măritul Cor al Episcopilor catolici de ritul latin din Ungaria; e lucru chiar, că cu un aşa elaborat nu pot fi solidari nici Archiereii nostri de ritul grecesc.

10. Însă, ca despre valórea internă a acestui elaborat al comisiunii de 27, ca proiect de organism, să ne putem forma un óre care concept, e destul, să esaminăm cu de amăruntul §-ul 1, carele ca punct de mânecare sună aşa: „Az 1848: XX. törvényczikk 2. szakasza alapján, Ő Felsége az apostoli király, mint fő kegyúr legkegyelmesebb felhivása következtében, a magyarországi római katholikusok az ezen szervezetben foglalt, vagy annak hatáskörébe vonandó ügyek intézésére önkormányzati szervezetet létesitenek, melyben az odatartozó ügyek az egyházi és világi elem közös részvéte és befolyása mellett intéztetnek." Din ce resultă, că: a) basa de drept din carea isvoreşce autonomia contemplată în elaboratul comisiunii de 27 este §. 2 al Art. XX. de lege din 1848; b) că conform acestui elaborat catolicii Ungariei acceptéză basa acésta şi-şi croesc un organism autonomic propriu; d) că catolicii Ungariei, nu din propriul lor indemn o fac acésta, ci la provocarea Maestăţii Sale, ca patron suprem; e) că de sfera de competinţă a acestui organism autonomic se ţin, nu numai afacerile enumerate în însu-şi statutul organic, *ci şi acele, cari s'ar mai trage încă în sfera de competinţă a aceluia-şi şi mai târziu;* f) că afacerile aceste vor fi de a se resolvi cu concursul şi influinţa comună a elementelor bisericesci şi lumesci, va să zică, nu aşa, pe cum Întemeiătorul dumnezeesc al bisericii, a dispus, să se pertracteze şi resolvéscă causele bisericii sale.

11. Într'acest chaos de ideî, mai caracteristic este, că comisiunea de 27 acceptéză ca isvor de drept pentru biserica catolică, principiul depus în § 2 Art. XX. din 1848, carele sună aşa: „E hazában törvényesen bevett minden vallásfelekezetekre nézve különbség nélkül tökéletes egyenlőség és viszonyosság állapittatik meg." — Unde este de însemnat, că de şi acest § se referesce numai la *sectele recepte,* éră religiunea catolică, amăsurat conceptelor de drept public de pe atunci, în Ungaria a fost: „avita, haereditaria, constitutionalis, *non recepta* religio; totuşi şi pentru casul dacă §-ul din întrebare s'ar referi acvea şi la biserica şi religiunea catolică, — catolicii Ungariei nepreocupaţi, numai atunci ar face serviţiu vrednic de numele lor de „catolici" bisericii catolice, dacă s'ar servi de tóte mijlócele constituţionali pentru propulsarea injureî, ce i-se face prin acest paragraf bisericii şi religiunii catolice. Ce póte fi a nume mai injurios pentru biserica catolică, de cât ca biserica, acest aşedémînt dumnezeesc, acest institut al mântuirii, carele cu tot dreptul se geréză şi de „sola salvifica," cu un cuvînt acésta *„întărire a adevărului"* (I. Tim. III. 15), să se pronunţeze de *absolut egală* întru tóte cu sectele eretice câte s'ău recipiat deja şi se vor mai recipia încă? Şi comisiunea de 27 nu numai că nu are nimica contra acesteî *degradări* a bisericii catolice, ci chiar *degradarea* acésta o consideră de acel *principiu,* din carele isvoresc tóte drepturile aceleî autonomii monstruóse, carea se edifică şi respective se intenţionéză a se edifica *pe un aşa fundament.* — Apoi, că cu aşa ceva Archiereii nostri de ritul grecesc, nu vreu să fie solidari: nu numai că nu póte ingera nici o mirare, ci aceea ar fi de mirat, dacă cu aşa ceva s'ar afla solidariu măcar şi numai unul dintre toţi vrednicii Archierei catolici de ritul latin din lumea catolică întrégă. Asta a nume nu însémnă a consolida biserica şi a-i elupta independinţa, ci a o sugruma cu totul, a o umili şi a o distruge subminându-i fundamentul esistinţeî. Asta nu însémnă a se lupta *pentru* biserică, ci a se lupta *contra* bisericii. — Ast fel nu e mirare apoi, că prin o aşa confusiune de ideî, în Ungaria se răstórnă tótă ordinea hierarchică şi economia statorită de Christos întru guvernarea bisericii, răpind la sine frînele guvernării aceia, partea cărora este *ascultarea* şi *subordinaţiunea* datorită auctorităţii bisericesci legitime, şi sub pretextul *libertăţii* împingênd biserica într'o nóuă servitute, carea nu o a îndurat încă nicăirea pe suprafaţa pământului. Dar alt cum încă: *jurisdicţiunea* în afacerile bisericesci, atribuită organismului autonomic, sau ar fi jurisdicţiune bisericéscă, sau ar fi jurisdicţiune luméscă. Dacă s'ar zice, că ar fi să fie jurisdicţiune *bisericéscă:* atunci aşa numita „autonomiă," ar răsturna tot *dreptul canonic,* carele pe mireni nu-i consideră de capaci de jurisdicţiune bisericéscă. Éră dacă s'ar zice, că jurisdicţiunea atribuită organismului autonomic contemplat în elaboratul comisiunii de 27, ar fi să fie jurisdicţiune *luméscă:* atunci, în loc să se emancipeze biserica prin acel organism, de sub influinţa puterii lumesci şi să-şi elupte libertatea şi independinţa ce-i compet „jure divino," — însu-şi statutul organic i-ar crea bisericii o stare de servitute şi mai grea şi mai nesuferibilă, mai vîrtos dacă statutul organic referitor, inarticulându-se, pe cum se intenţionéză, şi între legile ţării, biserica sub controla continuă a guvernului, ca esecutor al legilor patriei, în numele *libertăţii,* nu s'ar puté mişca mai mult, de cât numai între marginile §§-lor, cari i-ar fi croit congresul autonomic constituant. Alt cum din *principii* răsturnătóre, ce alta póte resulta de cât numai răsturnare, disordine şi perire totală?! . . .

12. În acest stadiu al causeî, pe lângă tóte că Sinodul diecesan nu e competent a decide causa „autonomieî" în formă şi cu putere *de statut diecesan,* pentru că Sinodul diecesan, starea inaugurată prin Conciliul provincial, alt cum încă nu o póte strămuta, va fi totuşi salutar, că întrebarea autonomieî să se cérnă şi în Sinod diecesan. pentru că lămurirea ideilor într'o afacere de atâta importanţă, va contribui mult pentru răsfirarea nedumeririlor de cari sînt agitate spiritele, mai vîrtos din causa, că unii nefiind în chiar cu *subiectul* jurisdicţiunii bisericesci, éră alţii nefiind deplin orientaţi faţă de *constituţiunea* dumnezeéscă a bisericii, — nesprijiniţi de nime, şi unii, şi alţii, uşor pot da dintr'o estremitate într'alta. Dar alt cum încă Sinódele diecesane nu sînt numai

de aceea samă, că în acelea să se aducă legi ori *statute* nóuĕ, ci şi pentru ca preoţii audînd instrucţiunile salutare ale Archiereului lor, din graiul viŭ al aceluia, să priméscă norme sigure de urmat întru deşteptarea şi îndreptarea credincioşilor sĕi. Referitor la acésta Conciliul nostru provincial I. Tit. III. c. IV. zice, că: „Episcopii din timpurile cele mai vechi se îndatinară a aduna a dese ori pe preoţi, mai vîrtos pe ceі puşi în păstorirea sufletelor, *ca să le dea îndreptări salutari, să asculte părinţesce dorinţele lor, să corégă smintelele, ce ar fi de cores,* şi cu consiliul lor *să decidă* şi să promulge cele ce ar fi spre binele dieceseі; împlinind ast fel diregătoria păstoriului." Alt cum e lucru sciut, că conform dispusĕţiunilor canonice, în Sinódele diecesane, a fară de Episcopul nu are nime *vot decisiv.*

B) Cu privire la „subsidiul de stat".

1. Basa de drept a sumelor, ce se resolvesc preoţilor greco-catolicі aplicaţi în sfera păstoririі sufletescі din vistieria statuluі întru întregirea provisorie a congrueі acelora, e §. 1. al Art. XIV. de lege din 1898, carele sună aşa: „A latin, görög és örmény szert. kath. lelkészek jövedelmének (kongruájának) kiegészitése jelenleg rendezés alatt lévén, mig ezen rendezés be nem következik, ezen lelkészek közül a legszükebb anyagi viszonyok között levők jövedelmének ideiglenes kiegészitésére a törvényhozás az államköltségvetésben megfelelő külön összeget fog felvenni." — De aicі se vede, că: a) sumele resolvite şi respective resolvinde, nu aŭ caractĕr de *subsidiŭ,* ci de *întregire* a congrueі preoţescі; b) că *întregirea* acésta a congrueі preoţescі din budgetul statuluі, e numaі provisorie, până atuncі, până ce congrua se va regula definitiv; c) că întregirea acésta provisoriă numaі pentru aceea se votéză din vistieria statuluі, pentru că afacerea regulăriі congrueі, stă încă sub pertractare şi deliberare; d) că întregirea acésta provisorie a congrueі, preoţilor greco-catolicі li-se pune în prospect chiar aşa, pe cum se pune aceea-şi în prospect şi preoţilor de ritul armén, şi celor de ritul latin, şi prin urmare, dispusĕţiunea acésta a legiі întru aceea-şi măsură iі atinge şi intereséză pe toţi preoţiі catolicі din ţară, orі de ce rit sa fie aceia.

2. Legea nu face amintire despre subsidiі arbitrare, ci statorind dóuĕ categoriі de congrue preoţescі: a) conform § 4 se întregesce la 1600 coróne congrua conscrisă a aceluі preot, carele pe lângă 8 clase mediі, are cel puţin 3 anі de Teologie; b) conform § 5 congrua preoţilor fără ast fel de cualificaţiunі, se întregesce la numaі 800 coróne, până atuncі, până ce nu îşi vor procura şi eі cualificaţiunea îndreptăţitóre la congrua de 1600 coróne.

3. Conform § 6 al legiі, se recere, ca respectivul, spre a i-se întregi congrua, să fie cetăţén al statuluі.

4. Conform § 7 nu e îndreptăţit la întregirea congrueі acel preot, carele prin sentinţă valabilă e judecat la perdere de oficiu (hivatalvesztés), orі pentru ceva delict moral derogator statuluі preoţesc, saŭ pentru ţinuta contrară statuluі, s'ar fi declarat de vinovat fie prin sentinţă judecătorésca penală, fie pe cale *disciplinară.*

5. Procedura disciplinară conform §§ 8 şi 9 se recunósce a se ţiné de sfera de competinţă a Ordinariatuluі, aşa înse, că dacă Ordinariatul l'ar absolva totuşi de sub acusă pe acel preot, despre carele ministrul de culte şi instrucţiunea publică, pe basa dovedilor ce-i staŭ la dispusĕţiune, este convins că e vinovat: acestuia ministrul îi va nega întregirea congrueі, dar Episcopului îi sta în voe a dovedi nevinovăţia preotuluі sĕŭ, dacă în rĕstimp de 30 zile va remonstra la judecătoria administrativă, contra dispusĕţiunilor ministruluі.

6. Până aci ar fi încă cum ar fi, pentru că nicі biserica nu póte pofti, ca statul să împărtăşéscă în favoruri pe uniі ca şi aceia, despre carі se ar constata, că lucră contra intereselor şi întregităţiі statuluі; ba pe uniі ca şi aceştia, fiind vorbă despre preoţi, trebue să-i tragă la rĕspundere şi auctoritatea bisericéscă, ţinêndu-se de onestatea clericală şi fidelitatea cătră stat. — Ar fi de dorit înse, că în ceea ce privesce procedura disciplinară (v. punct. prec.) reservată alt cum Ordinariatelor, ministrul să comunice dovedile sale Ordinariatelor, înainte de ce acestea şi-ar pronunţa verdictul, ca să nu se pótă da înainte casul, când vre un Ordinariat, în lipsa dovedilor, să pronunţe nevinovăţia aceluia, carele ar fi într'adevĕr vinovat.

7. Ca ocasiune de grele recriminărі, şi ast fel de mai gravaminos s'a socotit în trecut acel § 17 al legiі, carele, *în cât pentru preoţii confesiunilor acatolice,* norméză modalitatea levărіі sumelor aplacidate. Tenórea §-luі este următórea: *„A 2-ik §-ban emlitett lelkészeknek* az állam által a lelkészi jövedelem kiegészitésére engedélyezett összegek az egyes lelkészi állások és lelkészek felsorolásával utalványoztatnak ki. — A vallás és közoktatásügyi miniszter *az egyes felekezetek illetékes hatóságaival állapitja meg azon feltételeket,* a melyek mellett a kiutalványozott összeget további eljárás czéljából a felekezeti hatóság rendelkezésére bocsátja. — *Ha megállapodás nem jött létre, vagy ha létre jött ugyan, de azt a felekezet megszegi, a megállapodás megszüntnek tekintendő és a kiutalványozott összeg azontul külön-külön és közvetlenül a lelkészeknek fizettetnek."* — Dar dacă socotim bine textul legiі, aicі nu este vorbă despre preoţiі catolicі aparţinĕtorі celor treі riturі (latin, grec şi armenesc) amintiţi în §-uі 1 al legiі, ci pe cum apriat se spune: *„A 2-ik §-ban emlitett lelkészekről"*, adecă despre preoţiі confesiunilor acatolice pentru că § 2 sună aşa: „A többi törvényesen bevett vallásfelekezet 1898 évi Január hó 1-ig már rendszeresitett lelkészi állásainak jövedelme az állampénztár terhére évi 1600, illetőleg 800 koronára egészitetik ki." — Aşa dară, mare ecuivocaţiune a trĕbuit să se întîmple, când aşa numitele „subsidiі de stat," preoţilor greco-catolicі din unele diecese s'aŭ asemnat la Ordinariat pe lângă aşa condiţiunі, cât acelea aŭ produs resens. — Unde înse s'a ivit aşa ceva, nu ar fi trĕbuit să se facă alta, de cât ca să se reflecteze ministrul la tenórea legiі, şi nu sufere îndoélă, că ministrul ş'ar fi adus ordinaţiunea în consonanţă cu legea.

8. Şi dacă totuşi ministrul şi în viitor ş'ar continua calea începută? Ce va fi de făcut atuncі? — Ordinariatele, dar numaі singur Ordinariatele, ca singure îndreptăţite a representa diecesele sale faţă cu guvernul, esaminând *firea condiţiunilor,* în cât acelea nu ar involva ceva de „intrinsece malum", va se zică de contrariŭ dreptuluі natural orі positiv dumnezeesc, vor sci de sigur compune diferinţele, conform regulelor ecuităţiі aşa, că preoţiі interesaţi să nu fie scurtaţi în *drepturile lor,* de óre ce *întregirea congrueі,* în urmarea dispusĕţiunilor legiі, formând competinţa legală a preoţilor: Preoţiі *aŭ drept legal* la aceea. — Chiar pentru aceea mĕsurile sinodalі în acéstă afacere, pentru aceea n'ar trebui să se pronunţe *cu valóre de statut,* pentru că şi Benedict al XIV „De synodo diecesana" L. IX. c. IX. ocupându-se mai pe larg cu tema: „Nulla in Synodo decidatur controversia, quae in materia jurisdictionis vertatur inter potestatem Ecclesiasticam et saecularem", în urmă (§. XII.) vine la aceea conclusiune, că: „Jam vero, cum desperandum jam sit, ut potestas saecularis intra constitutos sibi ab antiquo limites contineri patiatur, imprudenter ageret Episcopus, si in sua Synodo aliquid decerneret, quo jurisdictionem sibi olim jure communi attributam, recuperare tentaret, rem siquidem impossibilem aggrederetur, *et sine ulla Ecclesiae utilitate graviter apud Principem offenderet."* Alt cum Benedict al XIV tot tractatul şi-l basézĕ pe acel principiŭ a luі *Fagnan,* că: „In materia jurisdictionis Ecclesiasticae, et saecularis, consultius erit, nihil statuere, quam ut appareat, ex juribus Ecclesiae, aliquid este imminutum, vel usurpatum."

Dr Augustin Lauran.

Noutăţi.

Din archidiecesă. Preoţiі neo-ordinaţi *Sim. Moldovan,* a fost dispus adm. parochial în Noul săs. distr. Cichindeal, — *Dem. Murĕşan,* cooper. în Chechiş, distr. Dêrgea şi *Antoniŭ Filipescu,* cooper. în Hăpria, distr. Sebeş.

Pentru sinod. S'a şi început deja ţinerea adunărilor protopopescі pentru alegerea delegaţilor la sinodul din 22 crt. După informăţiile, ce avem, s'aŭ ales la Tract. Turda preotul *Niculae Raţiŭ* din Tritul sup. — la Tr. Ibaş-falăuluі preotul *Teod. Borza* din Val-hid, — la Sibiŭ capelanul *Nic. Togan* din Sibiŭ, — la Alba-Iulia preotul *Ludovic Luca* din Alba-Iulia. — Alte sinóde se ţin în zilele acestea. Sperăm, că şi preoţiі acestor tracte protopopescі vor fi la culmea chemăriі lor, pe cum aŭ fost şi aceia, ale căror concluse ne sînt cunoscute.

Principele Carol al Romănieі. Spre bucuriă generală micul principe Carol a întrat în convalescenţă. Un singur medic mai veghiéză la patul luі, Dr Romalo, medicul familieі moştenitoruluі. Buletine nu se mai publică, de cât rar.

Scolastic. Despărţ. Mediaş al Reun. învĕţ. archid. îşi va ţiné adunarea generală la 19 Nov. n. a. c. în şcóla gr. cat. din *Şeica mică.* Începutul la 10 óre a. m. — Despărţĕmîntul Ernot al Reun. învĕţ. archid. îşi va ţiné adunarea generală în *Bord,* la 14 Nov. n. — Despărţĕmîntul Blaş îşi va ţiné adunarea generală de tómnă la 19 Novembre st. n. a. c. în şcóla gr. cat din Mihalţ.

Reforma calendariului. Încercările făcute în Rusia pentru schimbarea calendariuluі vechiŭ, aŭ suferit naufragiŭ. Comisia alésă cu pregătirea unuі plan de reformă şi-a depus încredinţarea, declarând că e cu neputinţă (?) să statorésca datul sĕrbătorilor după noul calendar. În tipul acesta va trĕbui să remânem şi pe viitor deosebiţi de popórĕle creştine, şi să ne serbam zilele marі de astă dată cu 13 zile mai înapoі. Sĕrman bizantinism!

Concurs şcolar. Cu terminul de 15 Novembre se escrie concurs la staţiunea docentală din parochia gr. cat. Ţeud a tractuluі protop. Almaş.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Viața și operile lui Andreiŭ Murĕșan.

(Continuare.)

Apoĭ se va întórce lira sa ocasională la némul sĕŭ și va cânta Deschiderea tipografieĭ românescĭ diecesane din Sibiŭ la 1850; va deplânge și pe Lucian și Ioan Mocioni de Foen reposat cel dintâiŭ în 23/11 ér cel alalt în 25/13 Maiŭ 1854; va sĕrbători cele Treĭ monumente de la Buzĕŭ, Focșaniĭ și Iașĭ; va maĭ vĕrsa lacrimĭ La mormîntul protosingeluluĭ Grigoriŭ Pantași la 1854 și La al luĭ Dochsachi Hurmuzachi reposat la 30 Martie 1857. Va maĭ afla încă accente pe córdele lireĭ sale România la 1854 o dată și încă o dată și Moldova la anul 1855. Aceste, apoĭ Anul noŭ 1854 și Anul noŭ 1855, pe cum O fetiță la aniversarea mameĭsale, dóuĕ Epitafe, Unlogogrif, șese—șepte versiuniĭ și imitariĭ de fabule și istorióre, ca Morarul cu fiul sĕŭ din 1852, Vînătorul de Alpĭ din 1853, Lacrimile din 1854, Lupul în dóga de mórte din 1855, Năluca din 1856, și Ducésa Paluchin din 1857. — étă o mare parte din poesia luĭ Murĕșan de la 1850 în cóce.

Tot atâtea dovedĭ, că lira sa a scăpat pe povîrnișŭ în jos. Aceste sînt cele maĭ slabe producțiuni poetice ale luĭ Murĕșan. Poetul nostru cu greŭ se póte însufleți, cu greŭ se aprinde, se învăpăiézá în poesiile sale, „carĭ — ca să mĕ folosesc de cuvintele luĭ Aron Densușan — de și ating a dese orĭ evenimentele maĭ însemnate din viața Românilor, ele totușĭ nu maĭ aŭ nicĭ energia, nicĭ căldura de maĭ înainte, ci se perd în reflecsiuni, care din an în an devin tot maĭ dese, ér poesiile tot maĭ rarĭ. . . . Șpionagiul neîntrerupt, la care fusese supus, înterdicțiunea superiorilor de a maĭ publica ceva, . . . loviturĭ și îndușmănirĭ chiar de cătră aĭ sĕĭ, înfrânsesc sufletul simțitor al poetuluĭ.“ [1])

Totușĭ între aniĭ 1851—1855 maĭ aflăm momente, în carĭ poetul își forțézá lira și produce creațiunĭ maĭ alese. Atarĭ creațiunĭ sînt: Orfana din munțĭ din 1851, Dorul meŭ, O diminéță pe muntele Surul din 1853, Eremitul din Carpați, Elenuța în cetate, Locul fericiriĭ, Morțiĭ de la Oltenița din 1854, apoĭ Mintea, Lumina și adevĕrul, Înșelatul, Cuvîntul unuĭ peregrin și Fanariotul și darea din 1855.

Dar să vedem maĭ de aprópe câte va poesiĭ din timpul declinuluĭ poetuluĭ nostru.

O diminéță pe muntele Surul maĭ revócă în mintea poetuluĭ concordia și gloria strămoșéscă:

Lucit-a o dată a vóstră vîrtute,
Românĭ de sub póla acestor Carpați,
În focurĭ mărețe, din timpurĭ trecute,
Când strînșĭ în unire, ca leĭ vĕ luptațiĭ!

Un spirit energic domnia 'n mic și mare,
La sunet de bucium cu toțĭ alerga
În câmpul lovireĭ, spre-a patrieĭ scăpare,
De órde păgâne, ce într'însa prăda.

Ca frațĭ de un sânge trăia între sine
Româniĭ de-atuncia, boer și țĕran,
Căcĭ ura, ce nasce intrige străine,
N'ajunse să ródă la peptul roman.

Fie care strofă e plină de energie, de însuflețire; privirea în drépta îl duce în Muntenia, privirea în stînga, îl duce în Moldova; înaintea îl duce la Mihaiŭ Eroul și la braviĭ strămoșĭ, carĭ trăiaŭ în unire și concordie și puteaŭ arăta fapte marĭ și mărețe, nu ca ceĭ de azĭ, carĭ șĭ-aŭ perdut libertatea și credința.

Dar Mintea și Locul fericiriĭ sînt încă și maĭ frumóse. Ambele ne arată pe poetul îmbrîncit, dar chiar și în îmbrîncirea sa încă mândru și puternic.

Nu este în Mintea nimic superfluŭ, nicĭ ce să nu ne stórcă admirațiunea. O apoteosă maĭ frumósă și maĭ sublimă nicĭ în gînd nu póte esista. Nu afli în ea o singură strofă, carea să nu fie un adevĕrat mărgăritar plin de ideĭ atât de adîncĭ și de frumóse tóte demne de minte, de acéstă schinteiă divină a coróneĭ creațiunilor.

Te măresc ființă fără de 'nceput,
Pentru tot ce vede ochiul meŭ sub sóre,
Pentru tot ce drépta-ți sîntă a făcut,
De la om și fără până la-aceea flóre,
Carea vegetéză numaĭ un minut.

Ce mĕ face înse ca să te ador,
Este mintea, Dómne, care-mĭ strălucesce,
Ca și un lucéfer în al nopțiĭ nor,
Și 'n vuetul lumiĭ blând mĕ însoțesce,
De când vĕd lumina și până când mor!

Ea-mĭ conduce pașiĭ să mĕ pot feri
De leŭ și de tigru, care varsă sânge,
De foc și de apă, ce m'ar nimici;
Ea mĕ luminéză, ca să sciŭ resfrânge
Cursele dușmane, orĭ unde vor fi.

Ea desparte céța de la ochiul meŭ,
Ca să nu amestec credința deșértă,
Cu credința dréptă într'un Dumnezeŭ,
Care o propuse simplu fără cértă
Ca la frațĭ din fire însu-și fiul sĕŭ.

Locul fericiriĭ își are frumsețele în sarcasmul, care ca un fir roșu, se trage peste ea. Conținutul eĭ este următorul: Un învĕțat mare vrea să afle fericirea; o caută în tronurĭ regescĭ, la bogațĭ, la sĕracĭ, în mănăstirĭ, la păstorĭ în bordeie și în palate, dar nicăirĭ nu o află. În fine apoĭ

Rătăcind o dată pe căĭ neumblate,
Prin o silbă déșă, dă de-un fort stricat.

Merge maĭ aprópe, vede, că-și ruine
De-un castel măestru din timpul trecut.
Ce deșertăciune, cugetă în sine!
Câte mânĭ de lucru pentr'un lucs părut!

Când era să lésă din aceea clădire,
Vede scris cu aur p'un vechiŭ monumînt:
„Aicĭ locuesce dulcea fericire,
„Pentru orĭ ce suflet viŭ, de pe pămînt!“
. . . . . .
. . . . . .
Când se plécă înse să cunóscă bine
Locul fericiriĭ și al eĭ palat,
Vede sarcofage tot cu óse pline;
Cade și se 'nchină, căcĭ s'a luminat.

Durerea luĭ îl face, ca în unele poesiĭ ale sale să atace, să lovéscă, să ironiseze. De atare natură este a fară de Locul fericiriĭ încă Fanariotul și darea, Elenuța în cetate și Morțiĭ de la Oltenița.

În Elenuța în cetate [1]) se ironiséză fata de la sate, care ajunsă la orașe își schimbă portul și obiceiurile cele vechĭ, de și ea nu se sci purta în haĭnele cele nóuĕ, nu se póte afla ca damă de oraș, căcĭ îl lipsesce cultura recerută și manierele fine. Chiar de aceea zice și poetul plin de sarcasm:

— Vaĭ de domnie,
Când n'o sciĭ purta,
Maĭ bine 'n prostie,
De cât dómnă-așa!

În Morțiĭ de la Oltenița este încă și maĭ muscător sarcasmul sĕŭ. Ca să putem deplin înțelege poesia acésta, trebue să scim, că Zacharie Carchelechi, redactorul Buletinuluĭ oficial al principatelor românescĭ, după lupta din 1854 de la Oltenița, publicase în fóea sa, că Nicolae, țarul Rusieĭ, carele pe acel timp era la suprafață în principatele românescĭ, a perdut numaĭ 12 inși, până când Turciĭ aŭ perdut maĭ multe miĭ. [2]) La informațiunea acésta a Buletinuluĭ oficios scrie Andreiŭ Murĕșan în acela-și an poesia sa Morțiĭ de la Oltenița, plină de cel maĭ mare sarcasm. Cu multă ironie ne spune, cum după lupta de la Oltenița staŭ la porțile raiuluĭ patru miĭ de creștinĭ, toțĭ Rușĭ de origine, carĭ aŭ căḑut luptându-se pentru credința cea adevĕrată, și acum cer, ca Sîntul Petru să-ĭ lase în raiŭ. Atuncĭ Sîntul Petru vîră mâna în sin, scóte Buletinul oficios și cetesce de acolo, că la Oltenița aŭ căḑut numaĭ doĭ spre zece Rușĭ.

Pentru doĭ spre zece
Și noĭ facem loc,
Ceĭ alalțĭ să plece
Înderet la foc!

Și acum să trecem la fabulele și la istorióele luĭ Andreiŭ Murĕșan.

În fabule acum bajocurește pe ómenĭ, carĭ nu umblă după convingerile lor propriĭ, ci se întorc după cum suflă vîntul, fac tot ce spun alțiĭ și prin acésta firesce ajung din șodenie în șodenie, ca în Morarul și fiul sĕŭ; acum ironiséză pe ceĭ carĭ se mândresc cu fapte bune, de și acelea le-aŭ făcut numaĭ siliți de împrejurărĭ, ca în Lupul în dóga de mórte, saŭ sbiciuesce tirănia, pe cum în Asinul cu treĭ proprietarĭ.

(Va urma.)

Prof. Ioan Rațiu.

---

[1]) Cercetărĭ Literare vol. I pag. 136.

[1]) Elenuța din poesie, după cum spun contimporanĭ, a fost soția baronuluĭ Ladislaŭ Pop. De aceea Murĕșan a trebuit să sufere mult pentru poesia acésta, căcĭ pe baronul Pop și l-a făcut inimic neîmpăcat; se zice, că chiar și punerea sa în disponibilitate încă ar sta în legătură cu uneltirile ambițiuniĭ ofensate.

[2]) Veḑĭ Branisce op. cit. pag. 18.

Burul van het Roer.

Istorisire de călătorie

de

Carol May.

I.

Asemenea unei sfinxe uriașe, a cărei cimilituri își aștéptă deslegarea deja de mii de ani, e aședată la vîrful sudic al lumii vechi și spălată de dóue oceanuri colosale massa Africei cea bogată de contraste în tocmai ca și de taine. Sute de mii de mile cuadrate însetoșéză aci sub blăstĕmul nerodirii, ori formézĕ plateauuri largi de puste, a căror vegetație sĕrăcăciósă permite numai în anutimpul ploios o esistență gazelei și felurilor înrudite cu ea. Nenumĕrate rîulețe și wadi-uri se rostogolesc primăvara tunând și spumând până în vale, pentru ca deja după un curs scurt să se sbea în năsipul cel uscat și să însemne cu dĕrîmături de stîncă cursul sĕŭ. Și pe unde civilisația cutézĕ, să pună îndrăznețul sĕŭ picior pe pămîntul împotrivnic, pe acolo îi caută, să se întrarmeze spre luptă cu nisce forțe, carî dispun de mórte și de nimicire. Și chiar lângă ținuturile acestea pustii creézĕ o natură uriașă aparițiile vegetale și animalice cele mai gigantice ale rotogolului pămîntului. În vreme ce arșița pustiei înădușe în năsipul ferbinte chiar și germenul ierbuței celei mai mititele, pe atuncia nu de parte de aci nótă massele „faunei celei fĕr de patrie" pe de-asupra apelor lacului; pădurî dese de taleb întind corónele sale de finic spre cer, și pe o trupină, care pare a nu se puté nimici, întinde puternicul baobab ramii sĕi cei massivi spre lumina fĕcărătóre a sórelui. Aci în mórtea pustiei abia ai puté, să crezi, că esistă vre un insect orî verme mititel, și colo la marginea pustiei rĕsună deja glasul leului; girafa pasce în vîrfurile arborilor și tufelor; mai de parte bubue pămîntul sub pașii elefantului și rinocorului, și ipopotamul se tăvăle în nomolul adânc al apelor oprite.

Africa are o desvoltare sĕracă a țĕrmilor și așa nu îmbie marinariului primire ospitală, și civilisația póte, să o cucerĕscă numai cu sforțări marî. De aceea cunóscem Africa încă și astăzi mai puțin de cât America și Australia, despre esistența cărora ómenii nicî nu visaseră măcar, pe când țĕrmul sudic al Mării mediterane se pusese deja în servițul unei culturi înalte, carea înse durere a dispărut. Pe când în zonele mijlocii stegulețele de năi și vîntrelele numĕróse, carî adevĕrat că aparțineaŭ numai unor corăbii litorale, se umflaŭ deja de multă vreme în vînt, pe atuncî a treia parte a lumii vechi zăcea asemenea unui colos mitic între oceanul atlantic și între cel indic, și numai a rare orî se aude vestea, că vre un marinariŭ îndrăzneț a cercat cu punerea capului o călătorie de-a lungul țĕrmilor ei.

Aceea, că deja popórĕle istorice ale vechimii ar fi cunoscut și încunjurat capul sudic al Africei, e parte supunere gólă, parte mit. Așa credea bună óră Kant, că după cartea I. a Împĕraților cap 22 e îndreptățit, să supună, că pe vremea împĕratului israilit Iosafat călătoriile maritime, carî pornind din sinul arab încunjuraŭ Capul și ajungeaŭ în Spania, aŭ fost un lucru obicinuit, și Erodot istorisesce, că Cartaginenii, pe carî i-a trimis împĕratul egiptean Necho, să fi făcut aceea-și cale pe la 610 în. de Chr. De altmintrea deja și numai o pătrundere mai scurtă de-a lungul țĕrmului apusan al Africei, cum a fost călătoria Cartaginénului Anno pe la 500 în. de Chr., de și ea a ajuns cel mult până la Guinea, trecea de o încunjurare a continentului acestuia. Aceea, că Eudox din Cizic pornind din Gades să fi făcut o călătorie în jurul Capului până în sinul arab, e numai o fabulă.

Pare a fi sigur, că până cătră sfârșitul vécului al XV-lea din spre nord nu a ajuns nimenî până la Cap și în jurul lui. Regele Ioan al Portugalului a trimis o escadră mică de năi sub Vartolomeiŭ Diaz; acésta într-adevĕr a și încunjurat în anul 1487 Capul; dară o rĕscólă născută între marinarii lui a împedecat pe omul acesta inimos, să pătrundă mai de parte. Din causa furtunilor înfricoșate, prin carî i-a căutat, să trécă la promontoriul acesta, l-a numit „Cabo tormentoso", „promontoriul furtunos". Dară regele Ioan a schimbat numele acesta în „Capul bunei sperări", căci dînsul acuma nu se îndoia mai mult, că a aflat calea maritimă spre țara minunilor numită India.

Următoriul lui, regele Emanuil, a trimis o flotilă de patru năi sub Vasco da Gama, pentru ca să urmărĕscă mai de parte calea descoperită. Acest bărbat renumit a și împlinit problema acésta. Dară Portugezilor le-a fost tare numai de calea spre India; vîrful sudic al Africei nu l-a interesat de loc.

Abia numai Olandezii aŭ cuprins țara acésta în anul 1600 prin căpitanul de marină van Kisboek și aŭ hotărît, să o coloniseze. Imigrații olandezî numiți Boerî saŭ Burî, aŭ rĕspins pe Otentoți, aŭ pătruns pe încetul până la Caferî și aŭ cuprins și de la aceștia o parte a țĕrii după cealaltă. Colonia crescu și prin acésta stîrni pisma Anglezilor. Aceștia se folosiră de tóte mijlócele spre a da pe Olandezî în lături și nu se lăsară, până când în 1714 în pacea de la Paris li-s'a cedat lor țara acésta. În urma acesteia aŭ sosit mulți coloniști anglezî, carî aŭ scurtat pe Burii olandezî în tot chipul, și între Anglezî și Burî s'a născut o vrășmășie, carea în luptele coloniei împotriva locuitorilor neaoși a avut un rol fórte însemnat.

Pe când pe locuitorii neaoși ai țĕrii Capului Europenii îi socotiseră până acuma de nisce órde incapabile, lupta, ce decurge încă și acuma între Anglezî și Caferî, a dovedit, că ceștî din urmă sînt nisce vrășmașî, carî nicî de cum nu aŭ, să se desprețuéscă. Și cu tóte că ne caută, să supunem, că eî în tocmai ca și Indianii Americii încă vor peri în urma legii aceleia crudele, carea pare a fi dat Caucasianului problema de a lucra spre perirea fraților sĕi celor coloraț, totuși avem, să ne așteptăm la aceea, că locuitorii de pe pustia Calahari se vor apĕra în tocmai ca și sĕlbaticii Apusului american până la sânge în contra vrășmașilor sĕi celor cu mult mai puternicî de cât eî în tótă privința. Mórtea unei națiuni nicî o dată nu e o cădere fĕr de veste în ultare, ci o trăsărire și luptă puternică, o împotrivire adevĕrat că din ce în ce tot mai slabă, dară totuși dăinuitóre, carea în ura sa înflăcărată încă și în clipa cea mai de pe urmă mai cércă a trage cu sine și pe vrășmaș în perire. —

Călătorind o dată prin provința olandeză Zeeland am făcut cunoscința unei familii și pe lângă tótă sĕrăcia eî am aflat la ea o primire ospitală fórte cordială. Am înțeles atuncia, că un străunchiŭ al stăpânului casei s'a fost mutat în țara Capului bunei sperări. Multă vreme s'aŭ folosit de orî ce prilej de a cultiva cu el și cu ficiorul lui o corespondință, până când ficiorul cu alți mulți Burî împins de Anglezî a trecut Munții Bălaurului, pentru ca în colonia Transvaal de astăzi să-și întemeieze o patrie nóuă. De pe vremea acésta aŭ încetat veștile, dară familia totuși își aducea a minte de rudeniile sale cu alipire vie, și când le-am amintit de propusul meŭ de a cerceta țara Capului, cu toții aŭ dat năvală asupra mea, ca să-mi stórcă promisia, că voiŭ cerca, să aflu rudeniile lor cele dispărute. Pentru casul, dacă voiŭ reuși, să-i descoper, mi-aŭ încredințat o epistolă, și eŭ am părăsit Olanda cu dorința de a fi ómenilor acestora buni recunoscĕtoriŭ în direcția acésta pentru ospitalitatea, cu care m'aŭ primit.

Dacă am sosit în Kapstadt, am petrecut câtă va vreme acolo, ĕră apoi am călătorit cătră mézĕ nópte și apus și acuma cutrieram Transvaalul, cu tóte că stările de pe atuncia ale țĕrii de loc nu eraŭ ademenitóre pentru studii etnografice.

Vestitul principe al Caferilor Ciaca, care cu drept cuvînt se numia Atila Africei sudice, își supusese mai multe vițe de Caferi și le dase o constituție răsboinică, care le înzeci capabilitatea de a se împotrivi Europenilor. Frate-sĕŭ Sicucuni năvălise asupra lui și-l omorîse, pentru ca să usurpeze el stăpânia. și acuma se începu între el și între Burî un șir de lupte, în carî Burii, pe de-asupra vrășmășiți și din partea guvernului anglez prin nedreptate și despoiĕrî, sevârșiră minuni de vitejie. Mai apoi intenționă republica Transvaal clădirea unei căi de fer până la sinul Delagoa; dară ea prin calea acésta s'ar fi făcut neatîrnătóre din punct de vedere economic, și de aceea Anglia cercă, să zădărnicéscă esecutarea planului acestuia sumuțând pe principele Caferilor Sicucuni la rĕscólă asupra Burilor și provĕdându-l cu armele de lipsă și folosind apoi situația ast fel creată de pretext spre a anecta republica „spre scutirea creștinismului". Pe vremea acésta s'aŭ întîmplat, cele ce voiŭ, să istorisesc.

Călătoriile pe aicia se fac de-a rîndul pe car cu boi. Dară eŭ după vechiul meŭ obiceiŭ, și pentru ca să ajung mai iute mai de parte, am preferit, să călăresc. Alături cu mine călăria Qumbo, un Cafĕr din vița Basuto, pe care mi-l tocmisem de călăuz. El servise multă vreme pe diferite farme olandeze, era prietin al albilor și rupea limba olandeză. El de altmintrea pe călărie făcea o figură cam estraordinară. El avea o șurță de bumbac, carea o înfășurase înprejurul șoldului, ĕră mai de parte era de tot gol și frecase trupul sĕŭ cel de colóre întunecată și de o musculatură puternică și colțurósă cu o unsóre, care adevĕrat că îl scutia pelea de împunsăturile neplăcute ale insectelor, dară de altă parte rĕspândia un miros orî mai bine zis o putóre așa de penetrantă, cât se pretindea o adevĕrată jertfă de sine de la cel ce avea, să petrécă în apropiare mai mare de cinci zecî de pași de el. Lucrul cel mai curios de pe el era chipul, în care își purta pĕrul. Prin aplicare zilnică de gumă de acaț și prin grije neobosită de ani îl cleise adecă în o formă compactă, carea împărtășia frisurii lui înfățișarea unei părechi de pantofi plecați cu tălpile spre olaltă, a căror călcâie formaŭ culmea, pe când gâvănăturile piciórelor eraŭ îndreptate la deal. Quimbo le folosia de magazin pe sama unor nimicuri, carî în sine nu aveaŭ nicî un preț, dară pe sama lui eraŭ nisce lucruri nespus de momentóse. Urechile i-le întinseră deja în pruncia lui prin ponduri acățate de ele așa, că ele eraŭ aprópe așa de lungi ca și urechile unui câne de Fundlanda nóuă. Și pentru ca să valoreze podóbele acestea ale sale, Quimbo se obicinuia, să facă din ele diminéța dóuĕ volumuri și să vîre în fiesce care volum câte una din dosele sale de tăbac de nas. A fără de aceea mai purta în fiesce care nare câte o verigă tare de aramă galbenă și — a bună samă o invenție a geniului lui celui estetic — de grumazî începciase o curea lată și grósă, de care atîrnaŭ dóuĕ clopote, cărî mai înainte de aceea le purtaseră nisce vacî, dară mai apoi le anectase dînsul a bună samă pe una din farmele amintite. Și pe lângă aceea se ținea ca călăreț chiar în posiția aceea nedescriptibilă, în care în cetele comedianților vagabunzî se obicinuesce moîma, să șédă pe cămilă, și când în decursul conversării doria, să-mi arete o față atentă, firesce că realisa o rînjire înfiorătóre și căsca gura cât o șură și se înfățișa în tocmai ca o specie zoologică, despre care cu a nevoe ar fi putut, să se spună, dacă se ține de rumegătóre orî de zăvodî orî de moîme. Omul acesta era întrarmat cu o măciucă grea gătită din un lemn rĕșinos, cu un cuțit grozav și încovoiat și cu o dardă. Încă nu putuI, să aflu, dacă scia, să-și foloséscă armele acestea primejdióse.

Eŭ însu-mĭ călăriam pe un Anglez bun, dară pe sama lui Quimbo am putut să câștig numaĭ unul din monstrurile acelea corpulente de Brabant, carĭ traseră după sine și tunurile lui Napoleon I de la un câmp de luptă la altul. Calul acesta avea nisce forme întru adevĕr de elefant și pășia așa, cât era întru adevĕr de lipsă, ca Quimbo, care ședea sgulit pe spinarea luĭ, să se foloséscă de frîne numaĭ în casurĭ de tot urgente așa, că maĭ bucuros preferia, să se țină cu mânile de cóma dobitocului.

Acuma călăria de-a stînga mea și se silia fórte tare în jargonul sĕŭ, să-mĭ dea deslușirĭ despre stările politice ale țĕrĭĭ.

„Am mynheer deja vedé Sicucuni, mare rege de Caferĭ?“

„Nu. Dóră l-aĭ vĕdut tu?“

„Quimbo nu am vedé Sicucuni; Quimbo sînt bun Olanda. sînt bun Basuto, sînt rĕŭ Zulu. Dară Quimbo am audi despre Sicucuni, Quimbo nu vreŭ vedé Sicucuni.“

„Așa dară te temĭ de el?“

Bunul Cafĕr își căscă gura. cât puteam să-l privesc aprópe până în stomac, și-mĭ întórse nisce ochĭ, ca și cum ar fi voit, să mĕ arunce cu privirea sa în aer, ca și cu dinamită.

„Ce am mynheer zice? Quimbo sînt înfricoșat de Sicucuni? Mynheer nu cunosc Quimbo; Quimbo sînt curaj, Quimbo sînt putere, Quimbo mânc Sicucuni. Dară Sicucuni am mult Zulu, și Zulu am mult irua [1]) și am mult pușcă. Anglia daŭ Zulu pușcă și praf, ca Zulu fac mort Olanda. Dară Quimbo nu am pușcă și praf; el nu pot pușca Zulu.“

„Dară noĭ călărim acuma la munțiĭ Quathlamba și vom ajunge apoĭ în țara Zuluilor! Dacă te vor împușca apoĭ!“

„Mynheer am pușcă și praf; mynheer voiŭ împușc mort Sicucuni și Zulu; Quimbo iubesc mynheer; mynheer daŭ Quimbo tăbac, și Quimbo daŭ mynheer în schimb suflet și trup!“

Declarația acésta de dragoste o însoți cu un gest așa de rugătoriŭ, cât simțitoriul Cafĕr își perdu echilibriul și abia maĭ avu atâta răgaz, cât să prindă din noŭ cóma calului spre a se sguli érăși pe spinarea luĭ.

„E Sicucuni întru adevĕr așa de rĕŭ?“ întrebaĭ eŭ.

„Sicucuni am omorî om alb, muiere alb, prunc alb și am omorî Basuto; Sicucuni beŭ sânge și joc, când omor mult om, muiere și prunc alb. Sicucuni am omorî Bur la Blaukranz-Spruit; sînt Sicucuni bun?“

Cafĕrul avea dreptate. Îmĭ căută, să mĕ gândesc la macelărirea cea grozavă de lângă rîul Blesbok, unde Sicucuni a macelărit cu necredință maĭ bine de șese sute de Burĭ și Otentoțĭ, și la crudelitatea, cu care la festivitățĭ a poruncit, să se ucidă între chinurile cele maĭ marĭ prinșiĭ luĭ și în lipsa acestora chiar și cete întregĭ de ómenĭ de aĭ luĭ; Dóră rudenia luĭ, pacînicul Somi, prietinul Olandezilor, încă a putut, să scape de o ast fel de mórte numaĭ cu fugă grabnică, și ĭ-a căutat apoĭ, să afle, că muierea luĭ și unica pruncă, ce o avea, pe carĭ le trimisese nainte, aŭ perit în pustia Calahari. Poruncile luĭ Sicucuni mirosaŭ a sânge; pe urmele luĭ aburia sânge, și după rĕsbunare sângerósă strigaŭ jertfele celo nenumĕrte ale crudelității luĭ. Asprimea cea de fer, cu care guverna, ținea cetele luĭ împreună, dară se scia, că ele doriaŭ alt principe, și că în taină le părea rĕŭ, că nu puteaŭ, să afle, unde petrece Somi.

„Nu, Sicucuni nu e bun; dară pedépsa îl va ajunge, și el nu va maĭ fi multă vreme principele Zuluilor.“

„Sicucuni bat — o, o, mynheer,“ se întrerupse, „Quimbo vĕd om acolo la munte; om încă călăresc pe cal ca Quimbo și mynheer!“

El arĕtă cu o mână înainte. Acolo înaintea nóstră întru adevĕr se și vedea în óre care depărtare un călăreț, care călărise spre munțiĭ în o direcție, ce forma un unghiŭ obtus cu a nóstră, și de aceea nu-l zărisĕrăm până acuma.

„Un Bur orĭ un Anglez,“ zisei eŭ. „Înainte, Quimbo! Avem, să-l ajungem!“

Împintenaĭ pe rolbul meŭ, și el în dată porni în tropot. Brabantinul cercă, să facă și el în tocmaĭ, dară într'aceea își arunca spatele cel gras în drépta și în stînga așa, că Quimbo ajunse în primejdia de a suferi naufragiŭ.

„O, o, mynheer!“ urla Cafĕrul. „Cal fug mult iute; Quimbo perd braț, Quimbo perd picior, Quimbo perd Quimbo și cal! Unde voiŭ fi Quimbo, când mynheer caut Quimbo?“

Mica lecție de călărit putea, să-ĭ fie numaĭ de folos. De aceea nu micșorăĭ de loc iuțéla caluluĭ meŭ, și urmarea fu, că Quimbo încă nu micșoră fortissimul urlărilĭ sale. Așa nu avuĭ, de ce să mĕ mir, că străinul ne băgă de samă, deja maĭ înainte de ce l-am fi ajuns. El se întórse și ne aștepta.

El călăria asemenea pe un Anglez, dară era lucru învederat, că acesta avea, să pórte o sarcină cu mult maĭ mare de cât al meŭ, căcĭ omul avea o figură fórte latĭ și robustă și o construcție, în care putea, să se supună o forță de tot mare. Fața luĭ cea latĭ pe lângă tótă bunătatea sa totuși avea o espresie fórte încredută, și ochiĭ luĭ ceĭ agerĭ, cu carĭ privia curios la mine, a bună samă sciaŭ, să privéscă și maĭ furtunatic ca acuma, când rĕspundĕnd la salutarea mea mĕ salută și el ridicându-și mâna.

„De unde?“ îmĭ zise scurt, dară nu cu glas neprietinos.

„De ierĭ diminéță de colo din colo de la Willem Larssen.“

„Willem Larssen? Bun Neederlandsmann! Și în cătrăŭ, mynheer?“

„Nițel preste munțiĭ Rand.“

„Ce afacere aĭ acolo?“

Omul întreba maĭ mult, de cât ar fi permis curtenia, dară fața luĭ avea într'aceea o anumită espresie de bunăvoință, carea mĕ îndemnă, să rĕspund liniștit:

„Voiŭ, să cunosc țara, mynheer, alt ceva nimic.“

Acum își puse mâna gânditoriŭ pe barbă, ochiĭ păreaŭ a i-se întuneca, și el întrebă maĭ aspru:

„Țara veĭ, să o cunoscĭ, mynheer? Așa! Sînt acuma multĭ ómenĭ, carĭ vor, să cunóscă țara de colo din șes, și totuși nu vor cunósce alt ceva, fără numaĭ asta!“

Și într'aceea lovi cu pumnul pe patul roerului sĕŭ saŭ al puscii sale, carea o purta aninată de umĕr. Ĕl era un Olandez, asta se înțelegea de la sine.

„Asta e și părerea mea, mynheer,“ rĕspunseĭ. „Întru adevĕr nu e lucru bun, să sumuți pe om asupra altuĭ om, ca după ce se vor ucide amîndoĭ, să bagĭ în buzunariŭ moștenirea îndoită!“

Pe loc se îmblânzirĕ din noŭ ochiĭ și glasul luĭ.

„Așa dară nu ești Anglez, pe care are omul să-l numéscă sir?“

„Nu. eŭ sîut German, de colo din Saxonia, și gândesc, că noĭ ne derivăm cu Olandezii de la aceia-și strămoși germanĭ.“

„Așa e bine! Sînt multĭ Germanĭ aci în țara asta, și eĭ toțĭ țin cu noĭ. Bine aĭ venit!“

Îmĭ întinse drépta sa, și eŭ ĭ-o strînseĭ. Apoĭ aruncă o privire surîdĕtóre spre însoțitoriul meŭ.

„Servitoriul dtale?“

„Servitoriŭ, călăuz și tălmaciŭ, mynheer; un om minunat și bun, ca și care nu aĭ afla curênd altul.“

„Acum póte, să formeze corpul de reservă, mynheer, căcĭ de cum va îmĭ permițĭ, voiŭ, să fiŭ eŭ călăuzul dtale. Dóră și dta călărescĭ spre pasul Beznidenhout.“

„Așa e!“

„Acesta e și drumul meŭ, și dacă-ți va face plăcere, vom petrece de o cam dată împreună. Numele meŭ e Kees [1]) Uys.“

(Va urma.)

[1]) Lance.

Bibliografie.

A apărut și se află de vîndare la **Tipografia seminarială din Blaș:**

Sfînta și Dumnezeéscа
EVANGELIE
a Domnului și Dumnezeului nostru Isus Christos

revĕdută după originalul grecesc și acum întâia dată tipărită cu litere străbune în zilele preaînălțatului Împĕrat al Austrieĭ și Rege Apostolic al Ungarieĭ Francisc Iosif I. cu binecuvîntarea Preasfințitului nostru Archiepiscop și Mitropolit de Alba Iulia și Făgăraș Dr Victor Mihályi de Apșa.

Blaș 1900.

De la sfînta Unire 200.

În ce privesce **prețul Evangelieĭ** Veneratul Cler îl cunósce din circulariul din 12 Iuliu 1899. Dar fiind că sînt multĭ din diecesele sufragane, carĭ ar dori să-și procure ediția acésta a Evangelieĭ și nu sciŭ prețul eĭ, spunem, că un esemplariŭ costă: crudo **8 fl. 50 cr.,** broșurat **8 fl. 65 cr.,** ér legat în pele roșie, cu cadru aurit pe table, cu ceĭ patru Evangeștĭ, cu cruce și cu copcie **12 fl. 50 cr.** Legătura maĭ elegantă se compută după calitatea peleĭ și a decorațiunilor, carĭ se vor dori.

„Istoria dieceseĭ gr. cat. de Oradea-mare“ de Dr Ioan Ardeleanu, partea I și II-a se află spre vîndare la auctorul. Oradea-mare, Nagy-magyar utcza gör. kath. elemi iskola. Partea I. 80 cr., partea II. 60 cr., ambele 1 fl. 40 cr., 10 cr. porto, pentru teologĭ și învĕțătorĭ saŭ pedagogĭ cu 1 fl. 10 cr. ambele părțĭ.

G. Coșbuc: **Răsboiul nostru pentru neatîrnare,** ed. III. Bucurescĭ. edit. C. Sfetea, XVIII+287. pag. prețul 50 cr.

G. Coșbuc: **Povestea uneĭ ocróne de oțel,** Bucurescĭ. edit. C. Sfetea. XVII+260. cu o mulțime de ilustrațiĭ, prețul 75 cr.

Recomandăm cu tótă căldura cetitorilor nostri aceste dóuĕ cărțĭ carĭ povestesc într'o limbă admirabilă și descriŭ cu o plasticitate de neajuns vitejiile armateĭ române și a regeluĭ sĕŭ, în campania de la 1877—1878.

Istoria legiĭ nóuĕ de Dr V. Szmigelski, tom. I. Tinerețele luĭ Isus. Isus ca profet. Tomul acesta în 8° mare are 399 paginĭ și costă fl. 2.

„Ben Hur“, de Lew. Wallace, tom. I. 539 pag., tom. II. 508 pag., prețul broșurat 1 fl. 45 cr. Blaș. Tipografia seminariului archidiecesan. 1898.

Judita Secula n. Truța: **Din vremurĭ apuse,** Bucurescĭ 1899, pag. 110, prețul 1 leŭ.

[1]) Corneliŭ.

Editór și redactor rĕspundĕtor:
Dr Vasile Suciu.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul IX. Blaş 11 Novembre 1899. Numĕrul 45.

Un glas de la sate.

Un membru al clerului nostru trimite spre publicare articolul de mai jos. Îi facem loc, fără a ne conforma întru tóte cu vederile pesimiste, ce l-aŭ dat nascere.

Pornitu-s'a în sfârşit mişcarea vie în sinul preoţimei nóstre. Sinódele protopopesci decurg chiar în zilele aceste şi decursul lor e întru adevĕr înălţătór de inimi. Cestiuni de viéţă sînt la ordinea zilei, şi preoţimea nóstră nu întârzie a-şi face cu demnitate datoria. Sînt cestiuni mari aceste, şi grele sînt vremurile ce le trăim, în cât ori ce pas neprecugetat, ori ce întârziere hesitătóre ar puté să aibă triste urmări pe ani înainte. De aceea îmi place atât de mult sacrul foc al entusiasmului, ce-l întrevĕd în şirégul stegarilor nostri. E binevenită căldura lui tinerĕ, e binefăcĕtóre lumina lui de viéţă dătătóre, căci stăm în faţa unei lupte grele şi hotăritóre, *ér lupta fără însufleţire nu e luptă, ci numai sinamăgire.*

Însufleţirea este deci cerinţa principală a lupteï nóstre, fără însufleţire ne perdem încrederea în noi înşi-ne şi în viitorul nostru, fără însufleţire lupta nóstră şi-a perdut adevĕratul drept de existinţă.

Dacă am privi numai la puterea altora şi la slăbiciunea nóstră, dacă nu ar fi o pornire mai nobilă, care să ne ridice peste modul de cugetarea al celor, ce aŭ de singură ţintă viaţa comódă şi liniştită — ne am pleca fără multă zăbovire, în deplină credinţă, că capul plecat sabia nu-l taie. . . . .

Avem însĕ cosciinţă de demnitatea nóstră, avem în inimile nóstre schinteia însufleţiriï, dovadă ne este mişcarea vie, ce s'a pornit în sînul preoţimeï.

E deosĕbire însĕ între însufleţire şi însufleţire. Sînt însufleţiri isvorite din adîncul inimiï şi a minţiï, şi acestea daŭ efecte tot de a una înălţătóre de inimi; şi érăşi sînt însufleţiri, carï nu isvoresc aşa spontan, ci sînt mai mult un fel de foc de paie . . . . uşor de aprins, uşor de stins!

Să ne dăm sĕma, cum stăm cu însufleţirea nóstră faţă cu cestiunea ajutului de stat d. e.

În sinódele protopopescï a format obiect de discuţie tema acésta şi s'a protestat aprópe unisono împotriva condiţiunilor, ce guvernul ni le-a impus. În sinodul archidiecesan, delegaţii şi protopopii vor protésta érăşi.

Şi care este rostul acestor proteste?

Mai există încă vre un naiv, care să crédă, că guvernul va lua în socotinţă protestul nóstru, şi se va grăbi a modifica condiţiile, carï ne-aŭ umilit şi vor să ne umiléscă şi mai departe? Mai există vr'un uşor credĕtór, care să-şi închipuéscă, că guvernul ar absta de la tendinţele lui de atot-stăpânire, când clerul nostru va fi subvenţionat din partea lui?

Nu cred.

Şi tocmai de aceea, eŭ nu înţeleg rostul acestor proteste, de cât în casul, când preoţimea *ar fi aievea hotărîtă a duce lupta de resistinţă până la extrem.*

E hotărîtă preoţimea nóstră la acéstă jertfă?

E hotărîtă a trăi şi pentru mai de parte aceeaşi viéţă umilită şi sĕracă, a-şi cresce copiiï trăgêndu-şi bucătura de la gură, a se chinui şi mai de parte în miseria de până acum? E hotărîtă a ţiné şi mai de parte de córnele plugului, a-şi înăbuşi suspinele, ce-i sfarmă pieptul, când vede, că nu are cu ce să-şi créscă copiiï, că cel din urmă scriitor de cancelarie e mai bine situat materialicesce de cât el, care şi-a jertfit a patra parte din viéţă pe băncile şcoliï?

E hotărîtă preoţimea la acéstă jertfă?

Hotărîrile sinódelor mi-ar răspunde: *da,* convorbirea privată cu preoţiï, mĕ face să nu răspund, ci să mĕ pun pe gânduri.

Sîntem sĕracï, de numaï Dumnezĕŭ ne scie, luptăm şi muncim cu nĕcasurile dar numaï Dumnezĕŭ şi noi o scim *cum!*

O mână de ajutor ne-ar da puteri nóuĕ, ar aprinde de noŭ dorul de luptă, dar mâna aceea nu ni se întinde de dragul nostru!

Şi preoţiï sciŭ, că nu de dragul lor li-se întinde şi protestéză în contra eï, dar în mod privat gurile rele spun, că icï-colo s'ar fi trimis petiţiï la ministru şi la solgăbirae . . . .

Feuilleton.

Tragedia Calvarului.

Irod.

Acest din urmă era acela-şi Irod, trîndav şi dedat spre desfrîu, care trĕmura dinaintea lui Ioan Botezătorul, când acesta îl dojenia pentru blăstĕmăţiile lui [1]). Acela-şi Irod, care mai apoi, la cererea unei fete, al căreia joc fórte îi plăcuse, porunci să taie capul proorocului [2]) şi îl dete feteï. Familia, din care Irod se trăgea, era o familie, în carea părinţiï îşi măcelăriaŭ pe propriï lor fiï, pentru ca nu cum va aceştia să-i tulbure în plăcerile şi desfătările puteriï. Şi cum el jidov fiind, nu mânca carne de porc, între păgânï s'a fost lăţit zicala: „Mai bine să fi porcul lui Irod, de cât copilul lui". Nĕmul acesta rĕŭ, crescut într'o împrejurime de josnicie şi cruzime, nu cunoscea ruşinea, întocmai cum nu cunoscea nicï mila. Irod însu-şi preţuia mai puţin ca Pilat. Acesta cel puţin se interesa de Isus. Irod însĕ, în persóna Fiului lui Dumnezĕŭ, nu vĕdu, decât un fel de scamator, un pehlivan. Se bucură deci fórte vĕdênd pe Isus, pentru că „nădéjduia să vadă vre un sĕmn de la el, făcênduse", că „de multă vreme voia să-l vadă [1])".

Cu mâinile legate, smerit şi chinuit, apăru Isus înaintea trufaşului şi îngâmfatului tetrarch. Înalta vedere a acestuia din urmă nu avea să fie óre o mare cinste pentru acest netrebnic Rabbi, al cărui a nĕm nime nu-l scia [2]) şi care îşi trăgea obîrşia din Galilea, o ţéră, dintru carea proroc nu s'a sculat [3]), şi încă chiar din Nazareth, de unde nimic bine nu putea să vie [4])? Ce milă avea óre să stîrnéscă vîrtuósa curăţie de suflet a acestui drept în inima acelui prinţ frângĕtór de căsătorie, deplin mulţămit şi îngrăşat în cinicul sĕŭ epicureism? De alt fel, pentru sĕrmanul galilean a cărui vîrtute uscatu-s'a ca un vas de lut, şi limba lui lipitu-s'a de grumazul sĕŭ, [1]) avea să fie o mare fericire, că putea să ajungă înaintea avutului şi puternicului tetrarch, a cărui curiositate îl făcea vrednic de prinţiara interesare. Cu o bunăvoinţă în carea se simţia dispreţul, Irod se puse deci să întrebe pe Isus [2]).

Dar Isus nu-i răspundea.

Fără îndoélă învinsul era un biet nepriceput, care nu scia să se foloséscă de nimeritul prilej, ce îl îmbia interesarea ocrotitóre a regelui Jidov. Irod era îngăduitor, şi în vreme ce omul-Dumnezĕŭ repeta în sufletul sĕŭ cuvintele lui David: „Eŭ am tăcut. Aï socotit fără-de-lege, că voiŭ fi ţie asemenea": tu nu şci că va veni o zi, în carea eŭ judeca-te-voiŭ, „şi voiŭ pune înaintea feţeï tale pĕcatele tale [3])", pe atunci tetrarchul înmulţia întrebările, silindu-se a scóte barĕmĕ vre un cuvînt din gura Învĕţătorului. Pentru curiositatea lui Irod, era bun prilejul de a-şi câştiga date sigure despre acest om ciudat, despre care atâtea

[1]) Marcu, VI. 20.
[2]) Id., ibid. 27.
[1]) Luca, XXIII. 8.
[2]) Is., LIII. 8.
[3]) Ioan, VII. 52. Nici cu acésta nu aveaŭ dreptate duşmanii lui Isus, pentru că Deborah, Nahum fuseseră din Galilea. De altă parte, în împĕrăţia lui Israil, carea încă se ţinea de Galilea, trăiseră numĕroşi prorocï. *F. Schmidt.*
[4]) Ioan, I. 47.
[1]) Ps., XXI. 16.
[2]) Luca, XXII. 9.
[3]) Ps., XLIX. 22.

În acel cas atât de mult dorit, valórea morală a concluselor e de necontestat. Am avea mângăerea de a constata hotărîrĭ *de nobis nobiscum*, şi hotărîrile acestea de parte de a fi străine pentru clerul din afară, ar fi un dorit şi de mult aşteptat „Ale tale, dintru ale tale!“

Cestiunea autonomiei şi a ajutoriului de stat. *La dorinţa espresă a Reverendissimului Domn Dr Augustin Lauran canonic în Oradea-Mare, publicăm în Suplimentul, ce se adauge la numĕrul de faţă al foiĭ nóstre un articol eşit din péna Dsale, care tractézĕ despre cestiunile atât de agitate în timpul din urmă. Nu stricĕ, ca în cestiuni atât de momentóse pentru biserica nóstră, să se audă diverse părerĭ.*

Adunare preoţéscă în Cernăuţ. Se scie, că decanaţele românescĭ ale preoţimeĭ din Bucovina, în urma acuseĭ de nepatriotism, cu care bar. Bourguignon a timbrat preoţimea română, aŭ fost protestat în contra acesteĭ acuse şi aŭ făcut adrese de loialitate la fórurile competente.

Dar fiind că la adresele acestea de o parte nu aŭ primit nicĭ un rĕspuns positiv, ér de altă parte bar. Bourguignon susţine acusa sa, ba ce e maĭ mult preoţimea ruténă a subscris adrese cătră Mitropolitul din Bucovina şi cătră preşedintele ţărĭĭ în carĭ le mulţămesce pentru politica bisericéscă inaugurată în timpul din urmă şi promite tot sprijinul sĕŭ pentru ducerea eĭ în îndeplinire, de aceea veteranul Dr. Ioan Ţurcan împreună cu alţĭ doĭ membrĭĭ aleşĭ aĭ cleruluĭ aŭ trimes câte o invitare fie cărui preot român prin carea conchémă preoţimea la o adunare confidenţială pe 30 Octobre în Cernăuţ. Scopul adunărĭĭ este ca preoţimea să voteze şi să subscrie dóuĕ adrese una pentru Mitropolitul, ér cealaltă pentru Ministeriŭ. În acestea preoţimea se va justifica faţă cu acusările de iloialitate ale bar. Bourguignon şi va rĕsfrânge acusele şi pretensiunile nedrepte ale preoţilor rutenĭ.

Adunarea este curat preoţéscă şi sînt rugaţĭ ca să iee parte la dînsa toţĭ preoţiĭ românĭ bucovinenĭ.

Guvernul nu a lipsit să facă tot feliul de presiunĭ pentru împedecarea adunărĭĭ. Dar cu tóte acestea adunarea a fost peste aşteptare. Aŭ participat 202 preoţĭ românĭ, ér restul de 56 aŭ fost representanţĭ prin alţiĭ, pe basa plenipotenţelor date, aşa, că totalitatea preoţilor românĭ bucovinenĭ a luat parte la conferinţă. S'aŭ votat dóuĕ resoluţiunĭ, carĭ provĕdute cu subscrierile tuturor preoţilor, a rĕmas să fie presentate Mitropolitului, ministruluĭ-president, ministruluĭ de interne şi ministruluĭ de culte. În una din resoluţiunĭ se protestézĕ în contra tonuluĭ folosit din partea presidentuluĭ ţărĭĭ în ziua de 18 August faţă de preoţimea română bucovinénă, căreia i-a tras la îndoiélă patriotismul şi loialitatea. A dóua resoluţiune se referesce la posiţia anti-românéscă, ce a luat-o clerul rutén din Bucovina faţă de clerul român, şi e îndreptată şi în contra favorurilor ce s'aŭ făcut Rutenilor în timpul din urmă numindu-se la consistor şi la facultatea teologică maĭ mulţĭ preoţi rutenĭ, lipsiţĭ de orĭ ce merite. Vorbirea de deschidere a profesoruluĭ de teologie Eusubiu Popovicĭ, unul dintre conchemătoriĭ adunărĭĭ, a fost admirabilă şi în urma eĭ adunarea a isbucnit în însufleţite manifestărĭ de omaj faţă de Monarchul, căruia încă din adunare i-s'a trimis prin mijlocirea ministruluĭ preşedinte o telegramă de adhesiune.

Clubul român în parlamentul austriac. — În 25 Octobre n. mareşalul Bucovineĭ, dl Ţancu Lupul a precisat punctul de vedere şi linia de conduită a clubuluĭ român parlamentar, în legătură cu programul nouluĭ guvern austriac.

Reproducem partea esenţială:

Principiile de carĭ e condus „Clubul Român“ îşĭ află espresiunea în aceste dóuĕ maxime: deplină autonomie a tuturor regatelor şi ţărilor şi cea maĭ deplină îndreptăţire a tuturor naţionalităţilor şi popórĕlor (aplause), carĭ locuesc în aceste regate şi ţărĭ.

Acestea formézĕ ţinta ce o avem pururea înaintea ochilor, pe care vom urmări o neconcenit şi la care neîntrerupt vom nisui.

Ea este în interesul statuluĭ pentru-că în urma convingerĭĭ nóstre firme şi nestrămutate, acest imperiŭ numaĭ atunci póte prospera, dacă particularitatea tuturor regatelor şi ţărilor va fi respectată şi se va ţinĕ cont de ea, dacă faţă de popórĕle, carĭ constituesc acest imperiŭ se va aplica cea maĭ deplină dreptate politică, adecă deplină egală îndreptăţire. (Aplause marĭ.)

Noĭ o facem acésta însĕ şi din causa, pentru-că avem convingerea, că este în interesul patrieĭ nóstre şi maĭ ales a poporuluĭ român din Bucovina, care cu durere trebue să o zic, nu a aflat până acum încă aceea considerare cuvenită a dorinţelor luĭ îndreptăţite şi pretensiunilor luĭ juste. (Aşa este! Fórte adevĕrat!) Noĭ sperăm şi aşteptăm, că acest timp va sosi acum odată şi că cât maĭ curĕnd vom avé şi noĭ parte de o ast fel de considerare.

Cât timp şi întru cât nisuinţele guvernuluĭ se vor acoperi pe deplin cu vederile nóstre esprimate acum de mine, noĭ drept urmare a principiilor convingerilor nóstre vom potrivi şi posiţia nóstră faţă de guvern. Noĭ avem însĕ speranţă, că acest guvern, care s'a declarat de neutral şi just, va împlini şi dorinţele nóstre, şi noĭ îl vom judeca după faptele şi nu după vorbele luĭ.

După patru sute de anĭ. — Mercurĭ, în 1 a l. c. s'aŭ împliniţ patru sute de anĭ, de când vitézul Mihaiŭ-Vodă a întrat cu triumf în Alba Iulia, capitala Ardéluluĭ de o dată. După învingerea de la Şelimbĕr, când tótă ţara Ardéluluĭ era ca şi supusă luĭ, ridicându-şĭ tabera de la Sibiŭ, în 1 Novembre n. 1599, a întrat ca stăpân biruitor în capitala ţărĭĭ. El dădu ordin, să prindă pe Andreiŭ Báthori şi să îl aducă viŭ orĭ mort. Întru întîmpinarea luĭ aŭ fost trimişĭ treĭ delegaţĭ aĭ capitaleĭ, ca să-ĭ ducă darurĭ şi să-l róge să fie cu îndurare. Mihaiŭ ĭ-a asigurat, că gândul luĭ a fost să readucă numaĭ pe rebelĭ la credinţa jurată împĕratuluĭ (Rudolf), şi să dea pace şi linişte popórelor.

---

sufletele: „Acesta este dar de rabdă cineva scârbă pentru cunoscinţa luĭ Dumnezeŭ, pătimind cu nedreptul.... spre acésta v'aţĭ chemat, că şi Cristos a pătimit pentru noĭ, nóuĕ lăsându-ne pildă, ca să urmăm urmelor luĭ. Carele păcat nu a făcut, nicĭ s'a aflat vicleşug în gura lui. Care *ocărîndu-se, în potriva nu aĭ ocărît: pătimind nu s'a îndat cu rĕŭ, ci se da celuĭ ce judecă cu nedreptul!* ...[1])

Şi acéstă tăcere forma-va, pentru tot de una, mărimea cea maĭ înaltă şi dumnezeéscă a luĭ Isus.

Nu se póte ceva maĭ falnic, nicĭ ceva maĭ îndrăsneţ, de cât cum e energica tînguire, vitejésca protestare ce Iov o înalţa la Dumnezeŭ: „Ostenind cu sufletul meŭ, suspinând sloboḑi-voiŭ cătră el cuvintele mele, grăi-voiŭ de amărăciunea sufletuluĭ meŭ fiind cuprins! Şi voiŭ zice cătră Domnul, nu mĕ învĕţa a fi necredincios, şi pentru ce maĭ judecat aşa? Aŭ bine îţĭ este ţie, de voiŭ face strîmbătate? Că nu bagĭ sémă de lucrul mânilor tale, şi la sfatul celor necuraţĭ aĭ luat aminte. Aŭ cum vede muritoriul, vedĭ? aŭ cum vede omul, veĭ vedé?... Că aĭ cercetat fărădelegea mea, şi pĕcatele mele le aĭ cercat, şi scĭĭ că nimic fărădelege n'am făcut. Mânile tale m'aŭ zidit şi m'aŭ făcut, dar, după acésta, mutându-te maĭ bătut.... Şi de voiŭ lucra fărădelege, vaĭ de mine, ér de voiŭ fi drept, de ce nu-mĭ pot ridica capul? de ce sînt plin de fărădelege?... Întărit-aĭ pe ceĭ ce mărturisiaŭ asupra mea şi cu mânie mare te-aĭ mâniat şi aĭ adus peste mine ispită... [2]) Ascultaţĭ! ascultaţĭ! Căutând la mine vĕ miraţĭ, puind mâna pe obraz!... [3]) Cine este cel ce se va judeca cu mine? Arete-se! Că voiŭ tăcé şi voiŭ înceta?“ [4])

Acéstă sĕlbatică cutezanţă a omuluĭ durerilor strălucesce, de printre măreţiile Legiĭ Vechĭ cu o strălucire neasĕmănată. În tocmaĭ aşa strălucesc şi vitejescile cuvinte ale martirilor legiĭ nóuĕ, sfidările supraomenescĭ, cântecele lor de biruinţă, în faţa călăilor, în mijlocul muncilor.

Tóte acestea vrednice sînt de pus în epopeĭ, superbe sînt tóte. Dar în întrégă istoria eroismuluĭ, numaĭ un singur fapt este dumnezeesc, şi acel fapt e cuprins în cuvintele:

„Ér̆ă Isus tăcea!“ [4])

---

[1]) Iov, X. 1—4, 6—8, 15 17.
[2]) Iov, XXI. 1, 5.
[3]) Iov, XIII. 19.
[4]) Mat., XXVI. 63.

Acéstă ţinută resignată de privitor da curaj archiereilor, din ce în ce tot maĭ mult înverşunaţĭ. Prorocul întrebase: „Până când vĕ puneţĭ asupra omuluĭ acestuia slab, ca asupra unuĭ părete povîrnit şi gard surpat, pentru ca toţĭ să-l ucideţĭ“. [1]) Cu o furie ce crescea mereŭ învinuiaŭ pe Învĕţătorul: ca o sabie ascuţindu-şĭ limbile, [2]) tóte clevetele eraŭ potrivite, şi fie care din eĭ se acăţa de câte un petic al trecutuluĭ sĕŭ: „Turbură norodul, începe eĭ a striga, învĕţând prin tótă Iudea, începĕnd din Galilea, până aicĭ!“ [3])

Audind cuvîntul Galilean, Pilat întrebă: aŭ om Galilean este învinuitul? Şi, după ce îl se rĕspunse că este Galilean, făcu observarea că, fiind Galilean, aşa dară stă sub stăpânia luĭ Irod. Irod, din întîmplare, se afla atunci tocmaĭ în Ierusalim. Pilat deciĭ, fericit că se póte scăpa de afacerea acésta atât de supĕrătóre, îndrumă pe Isus la acest din urmă. [4])

---

[1]) I. Petru, II. 19. 21—23.

[1]) Ps., LXI. 3.
[2]) Ps, LVI., 6; LXIII. 3.
[3]) Luca, XXIII. 5.
[4]) Luca, XXIII. 5.

„Tribuna“ luând act de acéstă aniversare, o comentéză ast fel:

Lupta pentru libertate, împĕrat şi Dumnezeŭ, ca şi noĭ astăzĭ. Andreiŭ Báthori, care stăpânia atuncĭ Ardélul, ĭobăgise şi pe Sĕcuĭ, aşa era de duşman al libertăţiĭ; şi se aliase cu Poloniĭ, chiar şi cu Turcii, în contra împĕratuluĭ roman, Rudolf, de şi Báthori era cardinal; atâta era de fără Dumnezeŭ şi fără de lege.

N'a avut noroc vitézul domn român să-şĭ ţină posiţia ocupată, pentru că i-se luase viaţa. Cel ce a pus gróză în duşmaniĭ neîmpĕcaţi aĭ creştinismuluĭ şi civilisaţiuniĭ, în Turcĭ, apĕrând crucea de semilună şi pe împĕratul de rebeliĭ perfidĭ, el, gloriosul miles Christi, a fost omorît cu josnicie de asasiniĭ.

Dar faptele luĭ mărețe, sentimentele luĭ înalte, vederile luĭ clare, formézĕ un moment luminos în istoria vieţiĭ némuluĭ nostru, moment luminos, a cărui strălucire va lumina încă mult înainte.

La isvorul de lumină ce o revarsă figura nobilă a vitézuluĭ domn, noĭ luăm întărire şi curaj în luptele şi suferinţele, cu carĭ avem să răsboim. Şi ne închinăm cu omaj memorieĭ luĭ neperitóre.

„Jelen.“ — S'a făcut multă gălăgie în publicistica magiară pentru pedepsele, ce li-s'aŭ dictat reserviştilor unguri, carĭ cu ocasia adunărilor de control aŭ răspuns la apelul nominal cu ungurescul „jelen“ în loc de nemţescul „hier“. Tinerimea universitară magiară nu a putut rĕmâné indiferentă în mijlocul atâtor văierături, şi a hotărît să pună la cale o demonstraţiune. Demonstraţiunea a fost precedată de o adunare a tinerimiĭ, la care aŭ participat peste 500 universitarĭ. Adunarea a fost convocată cu scop de a protesta în contra ministruluĭ de răsboiŭ Krieghammer, care a dat ordinul privitor la adunările de controlă. Adunarea a protestat cu „indignare“ în contra „atacurilor îndreptate în contra dreptuluĭ limbiĭ magiare.“ Pe urmă aŭ erupt cu toţiĭ în strigărĭ de „Abzug! Samsarĭ austriacĭ!“ la adresa luĭ Széll şi a luĭ Krieghammer.

După adunare aŭ plecat cântând şi sbierând spre clubul liberalilor. Aicĭ se aglomerase o mulţime de 1500 demonstranţĭ. Fluerături şi urlături se amestecaŭ cu o gălăgie infernală, din care resbătea câte un strigăt de „Abzug Széll! Abzug Fejérváry!“ Abia în un târziŭ aŭ apărut vre o 20 de poliţiştĭ călărĭ, pentru a împrăştia pe demonstranţĭ, arestând pe vre o câţĭ va dintre eĭ.

Deputatul Kossuthist Barabás a interpelat în parlament guvernul cerênd deslușirĭ.

Cu tóte, că ministrul preşedinte Széll a fost de faţă când Barabás a cetit şi şĭ-a motivat interpelarea, totuşĭ nu ĭ-a dat nicĭ un răspuns. Şi probabil, nicĭ nu îĭ va da, căcĭ ministrul de honvedĭ Fejérváry — cel mai competent in materie — a declarat pe cale privată, că în cestiunea acésta cu greŭ se va puté face ceva, de óre ce limba de serviţiŭ a armateĭ este cea germană.

Liturgie românéscă în Viena. — Aflăm cu multă plăcere, că în biserica S. Barbara din Viena (I Postgasse Nr. 8.) se va celebra liturgie după ritul nostru în tóte Duminecile şi sĕrbătorile la ½ 9 a. m.

După evangelie va urma predică tot în limba română.

După cum aflăm tinerimea universitară, interesându-se de causă, se pregătesce de a se organisa în un cor pentru esecutarea responsoriilor.

Ne bucurăm din inimă de aceste sciri, aşteptând realisarea lor cât maĭ apropiat!

Revistă bisericéscă.

Din Patrie. Apropiându-se timpul sinodului nostru archidiecesan, aŭ început şi tractele protopopescĭ a-şĭ ţiné sinódele prevĕdute în circulariul convocătoriŭ. Locul prim în desbaterile lor îl ocupă cestiunea autonomieĭ şi a întregireĭ venitelor preoţescĭ din partea statului. Dorul de libertate şi apĕrarea demnităţiĭ preoţescĭ aŭ fost la culme în sinódele a căror resoluţiunĭ se cunosc în public. Preoţimea din tractul Turdiĭ şi ai Elisabetopoleĭ şĭ-aŭ esprimat dorinţa, ca nóuĕ încă să ni se concédă autonomie separată de a latinilor din patrie şi protestézĕ în contra tendinţeĭ de a intrude şi provinţa nóstră bisericéscă în organismul autonomieĭ catolice. De asemenea a pretins sinodul de la Turda, ca sumele destinate pentru întregirea venitelor preoţescĭ să fie împărţite din partea ordinariatului, dechiarând tot o dată, că la cas contrar preoţimea nu va primi acel ajutoriŭ material.

Revistă politică.

Afaceri interne. În şedinţele comisiuneĭ finanţiare s'a primit budgetul ministeriuluĭ de interne. Cu ocasiunea acésta unii deputaţi şĭ-aŭ esprimat dorinţa că posturile de comiţi supremi să fie delăturate, căcĭ şi aşa nu aduc nicĭ un folos, ci ĭ-şĭ petrec timpul cu cortesirĭ. La învinuirile acestea ministrul Széll a răspuns, că fişpaniĭ sînt de lipsă pentru administraţie şi vor fi reformate oficiile acestora, când se va reforma şi administraţia. Pentru scopul acesta ministrul Széll şi lucră la un proect, pe care nu peste mult îl va presenta dieteĭ. După primirea budgetuluĭ presentat de ministrul Széll comisiunea a trecut la pertractarea speselor ministériuluĭ de agricultură.

În şedinţa de Luni a parlamentuluĭ, ministrul de finanţe a presentat un proect de lege, prin care cere votarea uneĭ indemnisărĭ pentru primul pătrariŭ al anuluĭ venitoriŭ. De altmintrea şedinţele parlamentuluĭ sînt rare şi se ocupă maĭ mult cu cestiunĭ curente. Alegerea comisiuneĭ pentru cuotă şi pentru delegaţiunĭ s'a fixat pe sĕptămâna venitóre.

Austria. În şedinţa de Sâmbătă aparlamentul austriac a fost alegerea delegaţiuneĭ. Oposiţia, ce se prevedea din partea drepteĭ nu a avut loc şi aşa alegerea a decurs în tótă ordinea cu participarea tuturor grupurilor, afară de radicalii Schönererianĭ. Schimbarea acésta de front a drepteĭ ĭ-şĭ află esplicarea sa în o telegramă, ce Maestatea Sa a adresat-o prim-ministruluĭ Clary, în care ĭ-şĭ esprima dorinţa, ca acesta în conţelegere cu preşedintele comitetuluĭ esecutiv al drepteĭ Javorsky să mijlocéscă alegerea delegaţiuneĭ încă înainte de Dumineca trecută. Cehiĭ s'aŭ opus, ce e drept, la început guvernuluĭ, dar maĭ apoĭ s'aŭ supus şi eĭ voinţeĭ Monarchuluĭ.

Anglia. Spiritele din Anglia sînt fórte agitate în urma scirilor sosite de pe câmpul de luptă. Ministeriul de răsboiŭ a şi decis, că de aci în colo nu va maĭ da publicităţiĭ telegramele, ce vin din Natal de cât numaĭ în general, reservând descrierea amĕnunţită a luptelor pentru casul când Anglezii es învingĕtorĭ.

Uniĭ se tem, că răsboiul va merge înainte pe córda apucată şi se va termina cu o mare ruşine pentru Anglia şi cu perderea posesiunilor africane, ér alţiĭ demonstrézĕ în contră ministruluĭ Chamberlain, care a amestecat ţara în răsboiŭ nedrept.

Transwaal. Sórtea răsboiuluĭ buro-anglez până acuma a fost favoritóre Burilor. Acestia după ocuparea alor dóuĕ puncte strategice însemnate Glencoe şi Dundee şĭ-aŭ luat drumul spre Sud, ca să urmăréscă armata angleză, carea se retresese dinaintea lor. Anglezii retraşi aŭ întrat în Ladysmith, un oraş însemnat în partea sudică a Natalului, unde s'aŭ împreunat cu trupele, carĭ staţionaŭ aci.

Nu mult după sosirea lor, ajunseră şi Burii sub zidurile Ladysmithuluĭ şi începură asediarea cetăţiĭ din tóte părţile. Numĕrul lor e de vre-o 17—18 miĭ, pe când al Anglezilor de vre-o 12 miĭ. În diferitele ciocnirĭ ce s'aŭ întîmplat sub muriĭ oraşuluĭ Burii aŭ reuşit tot de una învingĕtorĭ, luând de la Anglezĭ maĭ multe tunurĭ. Aicĭ se aştéptă sórtea decisivă a campanieĭ actuale de răsboiŭ. Dacă Burilor le ar succede să învingă armata angleză staţionată aci, ar fi tare uşor ca să rĕscóle poporaţiunea diferitelor colonii angleze din Africa de Sud.

După scirile maĭ nóuĕ sub zidurile Ladysmithuluĭ s'a întîmplat şi o luptă maĭ însemnată. Burii aŭ năvălit asupra aripeĭ stângĭ a armateĭ angleze şi aŭ învins-a cu desăvîrşire. Mulţi aŭ picat, ér ceĭ ce aŭ rĕmas încă în viéţă s'aŭ predat în mânile Burilor. Numĕrul prinsonerilor e 42 ofiţerĭ şi dóuĕ miĭ soldaţĭ anglezĭ.

Sĕminţiile Negrilor din jurul Natalului sînt pe partea Burilor.

Corespondinţe.

„Clamavi ad Te Domine!“

Sĕlagiŭ, luna Octobre, 1899. —

N'avem ce face — o zicem ca scusă — dar nu pentru că dóră am fi necesitaţi a

Să fiu bine înțeles.

Șirele mele nu intenționează a trage la îndoială însemnătatea sinodelor protopopești, de cari s'a pomenit în colónele numĕrului trecut. Însemnătatea lor e de necontestat, și decursul lor e într'adevĕr de bun augur pentru sinodul ce se apropie. Nici nu voi să pun stavilă frumosului curent însuflețitor ce s'a pornit — *de o miie de ori nu!*

Voi numai, ca în mijlocul însuflețirei generale, să-mi amestec și eŭ slăbitul meŭ glas de la sate, și să-mi esprim nedumerirea, când îmi pare, că vĕd o óre-și care deosĕbire între însuflețirea preoțimei în cercuri private, și între cea de caractĕr oficios.

Se póte să mĕ înșel, și dee Dumnezeŭ să mĕ înșel, căci alt cum ce rost vor avé concluselе sinodului, ce rost ar avé focul însuflețirei, dejosit la un biet foc de paie?

Să dee Dumnezeŭ să mĕ înșel!

Bucuria mi-ar fi de dóuĕ ori mai mare; și dacă sinodul archidiecesan va hotărî, să nu primim nicĭ un crucer tăiat în patru de la guvern, scriitorul acestor rînduri va îmbrățișa cu tot sufletul hotărîrea, va munci și mai de parte sĕrac și nĕcăjit, avênd mângăerea, că face parte din o preoțime sĕracă *dar cinstită și conscie,* care scie să se însuflețască și în vécul necredinței și al rîvnei de câștig.

Așa să-mi ajute Dumnezeŭ!

Monarchul despre tulburările de la adunările de controlă. — La prânzul curții, ce s'a dat la 4 a l. c. în palatul din Buda, M. Sa a discutat cu deputatul Gajáry asupra celor petrecute în Ungaria la adunările de controlă ale reserviștilor, făcênd alusiuni la amestecul de limbi, ce s'a ivit într'însele. Pe când mulți reserviști de la armata honvedilor, a cărei limbă e cea magiară, s'aŭ anunțat, zise Monarchul, cu germânul „hier", deși eraŭ îndreptățiți a se anunța în limba lor maternă magiară, în adunările de controlă ale armatei comune, a cărei limbă e cea germână, s'a întîmplat cŏntrarul.

Deputatul Gajáry, cătră care s'a adresat Monarchul răspunse, că anunțarea germână a honvedilor s'a făcut numai din întîmplare saŭ din eróre. În decursul conversației Monarchul a mai observat, că acum și naționalitățile din Ungaria se folosesc de acéstă ocasiune și că Românii, învĕțând din esemplul dat, s'aŭ anunțat și ei în adunările de controlă în limba lor maternă. Sîntem deci pe calea cea mai bună de a cultiva o afacere a naționalităților, amenințând prin acésta unitatea armatei.

Înțelesul acestor cuvinte ar fi, că M. Sa voesce să susțină în armată și pentru mai de parte dreptul nealterat al limbei germâne.

Un autograf al lui Bărnuțiŭ. — Aflăm din „Tribuna", cum că Dómna Eufemia Catona a dăruit „Asociațiunei" un interesant document istoric, ce a fost în posesiunea d-sale. Este o scrisóre-autograf de Simeon Bărnuțiŭ, președinte al comitetului național din 1848. Scrisórea e adresată fraților Nicolae Maniŭ, paroch gr. cat. în Sibiŭ, și Petru Maniŭ, oficial la tesaurariat. Prin ea li se recunósce meritele, ce aŭ câștigat în 48 și li se constată faptele. E un lung și frumos esposeŭ, care va arunca nóuă lumină asupra evenimentelor și ómenilor nostri de la 48, cum și asupra vederilor lor politice. Într'altele spune Bărnuțiŭ, că Petru Maniŭ, fostul paroch unit al Sibiului a fost de mare folos comitetului național, că în casa lui își ținea comitetul național ședințele sale.

Casa aceea esistă și azi, adaptată și lărgită puțin. Este casa, în care acum locuesce capelanul Sibiului, părintele N. Togan. Casa a servit înainte de a se fi sistemisat postul de capelan, multă vreme și ca școlă gr. cat. Este o casă mică, modestă în mijlocul curții parochiei unite din Sibiŭ.

În apropierea acestei case, unde comitetul național din 48 își ținea ședințele sale, zac rĕmășițele alor dóuĕ ilustrități ale anului 48: Barițiŭ și Papiŭ Ilarian. — Autografiul lui Bărnuțiŭ, scris fórte frumos, este datat din Fĕbruarie 1849.

Mărturisiri. — În ședința de Luni, 6 a c. s'a început în dieta din Budapesta desbaterea asupra proectului de indemnisare. Din acest prilej, trei oratori din opoziție și-aŭ vĕrsat tot amarul neîndestulirii asupra guvernului, supunêndu-l unei critice aspre și — adevĕrate. În deosebi cu foc a vorbit Ugron, din a cărui vorbire dăm mai la vale unele pasage.

Începênd cu schimbarea guvernului, arată, că guvernul e *acela-și.* „Legea, dreptul și dreptatea" nu e de cât articol de modă în gura ómenilor, care acopere multe, esplică multe, dar nu resólvă nimic.

Națiunea, — zice Ugron, — nu e obicinuită se audă adevĕrul și realitatea seriósă. Națiunea e astăzi cu mult mai depravată, coruptă, ultată de sine; consciința ei națională e mult mai adurmită; ĕr sensibilitatea pentru scopuri înalte a perdut-o într'atâta, în cât nici pentru scopuri mai mĕrunte, cari se pot ajunge cu mijlóce mai modeste și cu o mică schimbare de sistem — nu se mai póte câștiga. Astăzi, când după 32 de ani, națiunea stă în fața problemelor mari, vedem că aripile, cari ar puté să o pórte pe sus, ca cum ar fi vulturul din pajura nóstră, sînt aripi de gâscă, cari produc volburĭ de praf, dar din mijlocul prafului ea abia se vede. Murdărie și necurățenie e tot ce o încunjură.

„O agitație sistematică a făcut (înțelege: Viena. Red.) ca Ungaria să vină mai de multe ori în conflict cu Sêrbia și cu România. Cu guvernul Ungariei nu póte veni nime în conflict, din străinătate, pentru că guvernul ungar nu esistă pentru străinătate. De aceea s'a dus agitația în contra națiunii magiare, și aceia-și Români și Sêrbi, cari aŭ urmărit cu simpatie nisuințele nóstre de eliberare, sînt astăzi cei mai rĕi și neîmpăcați inimici ai nostri; și tot așa cum geograficesce sîntem isolați de lume, sîntem încunjurați și în lumea sentimentelor numai de inimici, căci amici nu avem, nicăirĭ, nicăirĭ! (Aprobări)". Acésta o face — după Ugron — politica austriacă, cu intrigile ei, pentru că principiul acestei politice este, ca un ném să fie îndârjit în contra celui alalt; unul să devină dușman celui alalt. E politica divisării forțelor, cari luptându-se între ele, să se nimicéscă reciproc. Și politica acésta dă róde. Cu Croația stăm în dușmănie. Cine póte zice cel puțin că Croații și acum ne sînt frați și amici ca la 1868? În Fiume în zădar mai căutăm dragostea cu care se lipiaŭ ómenii de noi înainte cu 32 de ani. Și naționalitățile din țară n'aŭ avut ele mai înainte alte sentimente față de noi? Le-a câștigat cine va pe partea nóstră? Ĕră dacă nu le-a câștigat, ridicat-a națiunea cel puțin la o putere, care să le impună, și să le facă să se plece în fața puterii superióre? Ne lăudăm cu consolidarea; ĕră elementele cari compun statul le ținem în agitație și stîrnim ură în ele, așa, că petrile statului să fie sigure numai până e liniște. Cum se începe o mișcare óre care, se duc petrile, se duce statul!

---

minunate legende umblaŭ din gură în gură. Dar Rabbi tăcea, tăcea mereŭ încăpăținat în muțénia sa: muțénie, ce la sfârșit, avea să devină împunĕtóre.

Ĕră căpeteniile preoților și cărturarii, neobosiți în ura lor, „sta cu deadinsul pîrîndu-l [1])". Scrîșnind scormoniaŭ întreg trecutul acestui drept [2]). Irod, mâniându-se din pricina tăcerii lui Isus, atât de vătămătóre pentru el, nesciind cum să-și mântuéscă altmintrelea prestigiul măestății — invederat nebăgate în samă din partea acestui perde-vară, care nici chiar înaintea unui tribunal atât de înalt, nu voia să se apere — ridică din umeri, zicênd: „E nebun!" Și după ce Învĕțătoriul tot nu voi să vorbéscă, Irod încercă să-l copleșéscă cu disprețul sĕŭ. Ceĭ din prejurul tetrarchului își unirĭ și ei batjocurile lor cu ocările mândre ale micului stăpânitor. În sfârșit, de óre ce Isus, mereŭ nesimțitor, nici după acestea nu-și deschise gura, Irod îl îmbrăcă cu o haină albă, semnul nebuniei, și îl trimise ĕră-și la Pilat [3]).

Haina albă însemnă curățiа consciinții. „În tótă vremea să fie hainele tale albe", zisese înțeleptul [1]). Ĕr în ziua aceea mai vîrtos de cât ori când altă dată, haină albă se cuvenia Fiului Marieĭ, căci ziua aceea era ziua cea mare a botezului sĕŭ, a botezului de sânge [2]).

Dintru aceea zi, spune Evangelia, pretinĭ s'aŭ făcut Pilat și Irod, că mai înainte era vrajbă între ei.

Spre a sevîrși urîta faptă, asupra unsului Domnului într'una s'aŭ adunat boerii [3]). Aŭ nu se uniseră deja în potriva lui Isus, cu tótă împrumutata ură, cărturarii cu Fariseii? Cu tot disprețul covârșitor ce Pilat îl păstra pentru Jidovi, nu avea el să se facă, peste puțină vreme părtaș cu ei în omorul lui Isus? Fruntașii preoților nu se întovărășiseră cu Iuda cu hoțul?

Acéstă apropiere de olaltă, acéstă unire a tuturor aversiunilor omenesci se strĕvede, ca un fir fatal, de a lungul întregii patimi a lui Isus, dovedind din ce în ce tot mai invederat, că o putere mai înaltă îndrepta desfășurarea acestui eveniment, în care într'un gînd si într'o lucrare se întîlniaŭ cele mai nepotrivite alianțe.

---

[1]) Luca, XXIII. 10.
[2]) Ps., XXXVI. 12.
[3]) Luca, XXIII. 11.

[1]) Ecl., IX. 8.
[2]) Luca, XII. 50.
[3]) Ps., II. 1.

Manifestaţiunea preoţimii din Bucovina. — Spre a completa notiţa luată în numĕrul trecut, înregistrăm după „Patria“ decursul adunării ţinute la 30 Octobre în Cernăuţ.

Adunarea a fost deschisă de dl prof. Eusevĭu Popovicĭ, prin rugăciunea „Împĕrate ceresc“ şi o vorbire fulminată, în care arată scopul adunării. Nu spre a face demonstraţiuni în contra cuiva, nicĭ spre a apreţia activitatea saŭ ţinuta mitropolitului, ci spre apĕrarea onórei vătĕmate şi a prestigiului preoţimii şi bisericii s'a adunat clerul român. Se preciséză din capul locului atitudinea clerului român faţă de guvern şi mitropolitul sĕŭ, contra căruia nimic nu se înscenéză, ci din contră se implóră peste el graţia cerésca, ca să-l susţină sfintelor sale biserici, drept, cinstit, îndreptând cuvîntul adevĕrului dumnezĕesc. Mulţămind apoi celor presenţi pentru că aŭ binevoit a urma invitării, îi rógă să alégă un president ad hoc, doi vicepresidenţi şi secretarĭ.

După îndeplinirea acestora, alesul president, dl prof. Eusevĭu Popovicĭ, cetesce textul unei telegrame menite spre a fi trimisă înmediat direct la adresa Maestăţii Sale.

Se cetesc apoi adresele cătră ministrii şi Mitropolit.

Adresele aŭ fost subscrise de 230 preoţi.

S'a ales apoi o deputaţiune de 10 preoţi, carĭ se predee cele dóuĕ adrese mitropolitului şi în fine s'a votat mulţămită generală şi recunoscinţă neclintită profesorului de teologie, dlui Eus. Popovicĭ pentru înţelépta conducere.

În ziua următóre, Marţi, s'a presentat deputaţiunea la Mitropolitul Arcadie asigurându-l de obedienţa, ce fie care preot i-o păstrézĕ, dar protestând contra suspicionărilor şi advertisându-l asupra gravelor pericole, la carĭ e expusă biserica.

Mitropolitul a promis, că va cumpĕni fórte serios tóte punctele adreselor şi va căuta după putinţă a mulţumi şi preoţimea română.

Studenţiĭ românĭ de la facultatea teologică aŭ salutat pe profesoriĭ lor cu ovaţiuni însufleţite.

Revistă politică.

Afaceri interne. Fiind că parlamentul magiar, graţie multelor vacanţe, nu atrage asupra sa atenţiunea deputaţilor, privirile tuturor sînt îndreptate asupra delegaţiunilor, carĭ vor statori cuota. Dar nicĭ cestiunea acésta nu le va presta pentru timp mai îndelungat obiect de atenţiune. Delegaţiunile se vor întruni zilele acestea în Viena, de învoire însĕ cu greŭ póte fi vorbă, aşa că în fine éră-şi Monarchul va trĕbui să o statoréscă pe un an. Ce e drept sînt unii, şi aceştia din jumĕtatea de din colo a imperiului nostru, carĭ cred, că astă dată cuota se va puté stabili pe calea delegaţiunilor aşa că Ungaria va contribui cu ceva mai mult de cât în trecut. Dar asta rĕmâne numai dorinţă şi încă a celor din Austria, căcĭ părinţii patriei nóstre staŭ pe lângă punctul lor de vedere din trecut.

Adunarea Croaţilor, despre carea pomeniam şi noĭ în unul din numeriĭ trecuţi ai foiĭ nóstre, s'a ţinut Dumineca trecută în Agram. În adunarea acésta, carea a fost bine cercetată s'a primit o decisiune, în vîrtutea căreia dieta Croaţiei este rugată ca să întreprindă paşiĭ de lipsă pentru încorporarea Dalmaţiei la regatul Croaţiei. Tot în aceea adunare s'a cerut şi independinţa finanţiară a Croaţiei.

Austria. În Austria încă nu a sosit timpul pentru stările normale. Demonstraţiunile de stradă continuă, ba în câte un loc chiar şi miliţia e atăcată. Mulţi dintre juzii din Bohemia desconsideră cu totul revocarea ordonanţelor despre egala îndreptăţire a limbilor şi continuă mai de parte a considera limba cehă de egal îndreptăţită cu cea germână. Asta o fac eĭ pe temeiul unui paragraf din 1848 prin care a fost recunoscută egalitatea lor cu Nemţii.

În Moravia apoi, primariĭ şi ceĭ alalţi funcţionarĭ aĭ antistiei comunale ameninţară, că dacă poporul slav de acolo nu va fi egal îndreptăţit cu cel german, eĭ cu începutul anului venitoriŭ vor înceta de a mai strînge darea şi a-şi îndeplini cele alalte agende faţă de stat.

În Bucovina dieta provincială va fi conchemată pe la mijlocul lui Decembre. Desbaterile, pe cum se prevĕd, aŭ să fie tare agitate, căcĭ Românii vor lua o opositie energică în contra guvernului, care le-a causat atâtea şicane şi nedreptăţi.

Germania. Împĕratul german şi-a fost propus ca să facă încă în decursul anului acestuia o călĕtorie în Anglia cu care ocasiune să viziteze şi pe regina Victoria. Călĕtoria împĕratului a fost reprobată din partea multora cu deosĕbire din acel punct de vedere, că prin visita lui s'ar puté nasce suspiţiunea, că el aprobă pornirile angleze faţă de Burĭ. S'aŭ ţinut chiar şi adunărĭ în contra proectatei călĕtoriĭ. Aşa aŭ făcut Germanii vechĭ din Hollanda, carĭ într'o adunare a lor aŭ formulat o rugare, ce s'a trimis împĕratului şi în care îl rógă ca să se abştină de la călĕtoria în Anglia până când s'ar termina răsboiul buro-anglez, aducêndu-i aminte, că însuşi împĕratul a fost acela, care în 1886 şi-a esprimat simpaţia sa faţă de Burĭ, ér acum prin visita sa la curtea angleză s'ar păré că îl desconsideră. De altmintrea Germania a fost promis neutralitate pentru tot decursul răsboiului.

Foile din zilele trecute aŭ şi început a vesti că visita împĕratului la curtea din Londra va rĕmâné pe anul venitoriŭ, ba celea din Berlin spuneaŭ, că călĕtoria aceea nicĭ nu şi-a propus-o împĕratul Wilhelm, când acum acelea-şi ziare ne spun, că visita se va întîmpla după ce împĕratul Wilhelm se va fi întâlnit în Potsdam cu ţarul Nicolae.

Elveţia. Alegerile pentru parlamentul federativ s'aŭ terminat zilele trecute în cea mai mare linisce. Dintre 730 miĭ alegĕtorĭ nicĭ jumĕtate nu s'a folosit de dreptul electoral. Lucrul nu e de mirat, după ce aci, cel ce a ajuns o dată deputat, oficiul acesta de regulă îl pórtă până la mórte. Numĕrul cel mai mare îl aŭ deputaţiĭ liberalĭ-democraţi, apoi ultramontaniĭ, conservativiĭ, socialiştiĭ şi în urmă social-democraţiĭ.

Misiunea parlamentului este renoirea pactelor comerciale, modificarea dreptului civil, aducerea în rînd a finanţelor şi predarea liniilor ferate în administrarea statului.

Transwaal. După lupta de la Ladysmith, despre carea amintiam în numĕrul trecut, sórtea răsboiului e tare puţin cunoscută. Causa pe de o parte este, că legătura telegrafică cu Ladysmithul, oraşul în care s'aŭ retras trupele angleze, a fost întreruptă, ér de altă parte censura angleză, carea nu permite divulgarea la orĭ ce soiŭ de telegrame.

După relaţiunea oficiósă a generalului anglez Buller, trimisă din Estcourt, oraş ce se află între Ladysmith şi Pietermaritzburg, capitala Natalului, şi pe care el a căpĕtat-o cu ajutoriul unui porumb călĕtor, armata angleză retrasă în Ladysmith ar fi erupt în dóuĕ rînduri din oraş, ba l-ar fi succes, ca să rĕspingă armata inimică din jurul oraşului. Lucrul acesta însĕ nu dă de creděmînt nicĭ în Londra. Ómeniĭ de aicĭ nu-şi pot esplica faptul, că dacă este adevĕrată rĕspingerea Burilor din jurul oraşului, cum se întîmplă de generalul Withe nu părăsesce oraşul pe care şi aşa nu-l va puté apĕra până când ar sosi trupele din Anglia, fie pentru că Burĭ ar începe bombardarea din noŭ, fie din lipsa de proviant.

O altă trupă a Burilor înaintézĕ spre Sud, ca să zădărnicéscă debarcarea trupelor angleze.

Corespondinţe.

— *2 Novembre 1899.*

Onorată Redacţiune!

În 31 Octobre a. c. şi-a ţinut preoţimea din districtul protopopesc al Ludoşului sinodul de tómnă, în parochia Hădărăului, sub presidiul Prea Onoratului D. Nicolaŭ Solomon; şi deşi acéstă parochie zace în punctul cel mai estrem din spre miază zi al acestui district, totuşi fiind de desbătut cestiuni fórte importante şi preoţimea fiind pĕtrunsă de chemarea sa, încă de timpuriŭ, pare că mai de timpuriŭ, ca de altă dată şi în alte locurĭ mai din centru, s'a coadunat la locul destinat. Despre agendele ce s'aŭ pertractat aci, voesc a face un mic raport, aşa pe cum mi-am putut însemna pe scurt şi-'mĭ mai aduc a minte.

Ceva după 9 óre a. m. eram deja constituiţi în sinod, carele s'a deschis prin o vorbire frumósă şi plină pe spirit din partea Dlui presidente, şi fiind că notariul tractual din causă de morb lipsia, ca notar adhoc s'a ales On. Vasiliŭ Suciŭ preotul Căpuşului; după care numai de cât s'a purces la constatarea membrilor presenţi şi absenţi şi s'a aflat, că nu lipsia nimenea a fără de notariul tractual. Apoi a urmat raportul presidiului despre starea bisericilor din district, despre starea şcolilor, a superedificatelor parochiale

din fie care parochie şi vorbind peste tot s'a aflat de mulţămitóre a fară de puţine escepţiuni. După acestea raportul special a fie cărui preot ca director despre începerea cursului şcolastic, frecventarea şcólelor, despre solvirea taxei de 12 fl. v. a. la fondul regnicolar de pensiune, a celei de 15 cr. v. a. despre administrarea averilor bisericesci şi şcolastice şi despre alte afaceri de administrare, ce privesc mai de aprópe interesele bisericesci-şcolastice aducêndu-se şi concluse pentru sanarea diferinţelor, ce s'au constatat în unele locuri.

Pe când spiritele erau mai liniştite s'a pus la desbatere cestiunea autonomiei bisericei rom. cat., şi fiind descrise încercările acestei biserici de a contopi în autonomia cat. şi biserica nóstră gr. cat., zic fiind descrise cu colorile cele mai vii, cum numai un Solomon o scie face acésta; preoţimea din acest district unisono şi cu multă demnitate protestéză în contra acelor încercări nejuste şi păgubitóre a bisericei rom. cat. de a contopi în autonomia sa şi biserica nóstră gr. cat, după cari la propunerea dlui Protopop se aduce cea mai căldurósă mulţămită protocolară Escelenţiei Sale Prea demnului nostru Mitropolit şi Prea Veneratului Consistoriu pentru purtarea atât de corectă şi energică întru apărarea celor mai sfinte şi inalienabile drepturi ale s. nóstre biserici, cu care ocasiune se enunciă ca conclus al acestui sinod, ca Escelenţia Sa să fie rugat, ca în calitatea Sa de Mitropolit să róge pe capii dieceselor sufragane, ca si dênşii să ţină sinóde diecesane şi ca în nimic ce atinge interesele provinciei nóstre Mitropolitane să nu lucre fără consensul şi scirea Mitropolitului. Pentru apărarea intereselor nóstre bisericesci in corpore să facă remonstrări la corónă şi să se încerce ţinerea unui congres Provincial, în care să se dee teren de activitate şi loc de a întra şi lăicimea nóstră în sinódele bisericesci etc.

Faţă cu adjutul de stat preoţimea din tractul Ludoşului se declară în contra primirei pe venitor a acestui adjut sub condiţiunile ruşinóse şi umilitóre, sub cari s'a împărţit şi în anul curente şi iea ca conclus al său că tot acel nesocotit, care l'ar mai primi sub acele condiţiuni să fie pedepsit de Veneratul Consistoriu chiar şi cu suspensiune de la oficiul său (durere că acest conclus nu s'a adus înaintea ruşinóselor umiliri).

După acestea urméză raportul comisiunei însărcinate cu revederea şi censurarea raţiunilor bibliotecii tractuale, cari s'au aflat în ordine. Apoi se desbate cestiunea contribuţiunei pe venitor la fondul deficienţilor, la care punct din program preoţimea cu maioritate de păreri, rémâne pe lângă taxele din periodul deja espirat; dară ca totuşi acel fond să se pótă înmulţi cât de binişor îşi esprimă dorinţa. ca Veneratul sinod archidiecesan, luând în considerare multele servicii, ce trébue să presteze preoţimea pentru biserică şi şcólă, pe cum şi miseria clerului nostru, ce mai îngenunchie sub greutatea atâtor sarcini, să decreteze, că la acel fond să concurgă şi bisericile cu fondurile sale barémi în proporţiunea în carea contribuesc respectivii preoţi. După cari se decide ţinerea sinodului protopopesc de tómnă pentru anul venitor în parochia Budiului de câmpie.

La punctul din program: *diferite propuneri:* On. Vasiliu Suciu preotul Căpuşului propune şi preoţimea primesce şi îşi esprimă dorinţa, că fiind împedecat Escelenţa Sa dl Mitropolit de multele agende, spre a face visitaţiuni canonice — o necesitate ce se impune atât de tare, acelea să se facă barému prin dnii decani în decanatele sale; ca aşa să se convingă şi intuitive despre starea s. biserici, a şcólelor, a moralităţii poporului, a energiei şi activităţii preoţilor, dintre cari mulţi pe lângă tóta cualificaţiunea lor superióră şi pe lângă tóta activitatea desvoltată, fiind cunoscuţi înaintea celor mai mari numai din rapórtele oficiilor protopopesci. cari nici când nu pot fi atât de espresive ca realitatea, stau ignoraţi cu zecile de ani numai cu titlul de administratori parochiali. pe când mulţi preoţi bătrâni ca moralişti cu puţină cualificaţiune se bucură de titlul de paroch.

După desbaterea tuturor cestiunilor până aci înşirate se procede la alegerea delegatului tractual pentru sinodul archidiecesan din 22 Nov. a. c. De atare prin maioritate de voturi reésă On. *Ioan Boeriu* preotul Lechinţei.

II.

Acelea-şi hotărîri aŭ fost luate şi în alte tracte protopopesci. Ba după un raport ce nil trimite părintele Teodor Gavrisiu şi preoţimea gr. cat. din tractul protopopesc al Napradei, diecesa gr. cat. a Gherlei. — adunată în conferinţa de tómnă în parochia Purcaret. sub presidiul venerabilului protopop Gavril Cherebeţiu, încă s'a declarat cam în acela-şi sens, enunţând, că:

1. Cu privire la cestiunea adjutului de stat conferinţa nu face de loc oposiţie, repróbă însе şi réspinge cu indignaţiune umilitórele modalităţi, cu cari guvernul intinde acel ajutor, şi pentru aceea se rógă de Escelenţia Sa Domnul Episcop, ca să întrevină la guvern pentru delăturarea acelor modalităţi. ér

2. În cât e pentru autonomia, clerul din acel tract protestéză sus şi tare de a se contopi in autonomia clerului latin. Motivele inarticulate în lege, ordinaţiuni şi praxă, trébue să ne conducă la învingere pe calea adevĕrului; drept ce în conformitate cu protocolul conferinţii, Escelenţia Sa Domnul Episcop este rugat, ca pentru luarea demersurilor cu privire la cestiunile sus atinse, să binevoiéscă a convoca un sinod mixt diecesan.

Sfinţirea bisericii din Ibaşfalău.

— Raport special. —

7 Nov. n.

Nimic un cetesc cu mai mare bucurie de cât anunţurile, ce se fac prin ziare despre sfinţirea cutărei biserici gr. cat. în acest an lubilar. Mai mult ca ori ce festivităţi vor vesti ele zeci de ani şi póte vécuri alipirea statornică către sfinta biserică, singura carea ne primesce cu drag în braţele sale şi ne mângâie în dureri şi întăresce în sperare. Ele vor vesti prin numéróse generaţii, că dóuĕ sute de ani plini de miserii şi suferinţe n'aŭ fost în stare să frângă dragostea nóstră faţă de Roma, ci mai mult încă a întărit în noi convicţia, că légănul némului nostru va trébui să fie şi scutul credinţii nóstre ori şi cât de vitrege şi duşmánóse vor fi vremurile. Şi la Ibaşfalău, ca şi la Bucium, ca şi la Réstolţ şi Buziaş şi Chechiş şi Gilău, şi ca pretutindenea, bisericile binecuvîntate în acest an vor fi mărturii nemincinóse a credinţii nóstre.

Oraş mestecat cu tot soiul de ómeni, némuri şi confesiuni, cum e Ibaşfalăul, biserica gr. cat. ridicată aprópe de piaţă, între casa parochială şi şcólă, va fi o fală pentru credincioşii nostri din aceeă parochie, cari mai înainte folosiaŭ o casă scundă ca loc de rugaciune.

Actul binecuvîntării bisericii s'a îndeplinit de protopopul *Ştefan Câmpean,* ca delegat mitropolitan. A luat parte la acésta înălţătóre ceremonie un public fórte numéros din loc şi jur, multă inteligiinţă străină, protopopul armean din loc. parochul rom. cat. Steinhauer, canonicii din Blaş Dr. Vas. Hossu şi Dr. Vict. Szmigelki, profes. Nic. Ionaş, Aron Papiŭ, Ioan F. Negruţ şi A. C. Domşa, apoi preoţii Borza, Isip. Ioan şi Nic. Roman, Maior. Nobili. Vamoş şi Secetă, căpitanul Şoldea, prof. Szmigelski ş. a. Sf. liturgie a fost pontificată de Rvdssm. Dr. Szmigeski cu asistinţa alor 10 preoţi şi 2 diaconi, a cântat prof. Ionaş şi Papiŭ. Predica festivă a ţinut-o Rvdssm. Dr. Hossu, care pornind din citatul „Cât de mărite sînt locaşurile tale Dómne al puterilor" a rostit o prea frumósă cuvîntare despre dragostea şi alipirea ce trébue să o avem cătră sf. biserică, locaşul lui Dumnezĕu. La sfârşit a adus laude credincioşilor din acéstă parochie pentru jertfele aduse, special a îndemnat pe poporeni să fie tot de de a una cu recunoscinţă pentru parochul lor. care a avut partea leului în zidirea sf. biserici.

După îndeplinirea cultului divin preoţimea a fost învitată la masa protopopului Câmpean, care a ridicat cel dintâiŭ toast pentru Î. P. S. Domn Mitropolit, căruia i-s'a şi trimis o telegramă omagială de următorul cuprins. „Întruniţi la binecuvîntarea bisericii cerem darul Celui de sus peste Escelenţa Vóstră şi peste mama nóstră biserică autonomă". La acéstă telegramă s'aŭ subscris toţi cei presenţi.

Anul lubilar s'a început, tot ce se va ridica în decursul lui, pórte pecetea aducerii aminte a Sf. Unirî.

Rap.

Adunarea generală a Reuniunii femeilor române gr. cat. din Blaş.

— Raport special. —

Duminecă în 29 Oct. n. şi-a ţinut Reuniunea femeilor române de aici adunarea de tómnă. Aŭ luat parte aprópe tóte damele, cari fac parte din numérosul comitet, apoi mai multe alte membre, domni şi domnişóre.

După cuvîntul de deschidere al presidentei, s'a cetit raportul comitetului. Am remarcat din cuvîntul de deschidere, că adunarea acésta e a XVIII în şir şi aniversarea a patra de la înfiinţarea reuniunei, care întră acum în al X an.

Pentru augmentarea fondului său, care în anii din urmă a crescut într'un chip tare îmbucurător, — comitetul reuniunii a aranjat o petrecere de vară şi un concert, la care a binevoit a concurge amabila Dşóră Olivia Bardoşi.

Ca ajutóre elevelor de la şcóla de fetiţe din loc s'aŭ împărţit şi de data asta 330 fl. din venitele Reuniunei. — În faţa acestor frumóse semne de viaţă şi numĕrul membri-

lor a crescut mereŭ, până la adunarea acésta eraŭ cu totul 115.

Dl membru I. F. Negruț a presentat apoi raţiunile fundaț. *Vlassa Ana,* cu un capital de fl. 229 — din venitele de 13 fl. s'aŭ cumpĕrat cărţi şi lucru de mână elevelor mai sĕrace, — şi a le fund. *Negruț Leontina,* cu un capital de 424 fl. 89 cr., venitul de 20 fl. 28 cr. s'a dat ca premiĭ elevelor la sfârşitul anului. Proectul de buget pe 1900 cu venite de 500 fl. şi cu eşite de 300 fl. (ajutóre la fetiţe) a fost primit.

Se aleg indatinatele comisiuni. I. prin referentul eĭ prof. Aron Deac, propune luarea spre sciinţă a raportului; II. prin referentul eĭ prof. Ioan Raţiŭ propune aprobarea raţiunilor şi a bugetului, şi a III. prin refer. prof. Valeriŭ Suciŭ, raportézĕ, că s'aŭ înscris 7. membri noĭ şi s'a primit taxa de la alţiĭ vechĭ.

După acestea s'a ales noul comitet pe un period noŭ de 3 anĭ în membre ordinare: Roza Solomon, Elena Nestor, Aurelia Solomon, Corn. Deac, Maria Hossu, Amalia Grama, Matilda Nistor, Roza Muntean, Otilia Negruț, Valeria Uilăcan. Maria Marin şi Virginia Cheţan; — suplente: Livia Domşa, Elisa Bodocan, Aurelia Bariț, Cornelia Hodoş şi Amalia Papiŭ; — ér bărbaţi de încredere: Dr Aug. Bunea, Ioan F. Negruț, A. C. Domşa şi Dr Vas. Hossu.

. . . . . **Rap.**

Mulţămită publică.

(Fine.)

În favorul sfinteĭ „Mănăstirĭ de la Prislop“ în legătură cu cele publicate în „Unirea“ Nro 36, 37. 38, 50 şi 52 din anul 1898 aŭ mai incurs următórele oferte benevole:

Pe lista Nro 156 prin dl Avel Pop Bociat Protopopul Ulpieĭ Traiane în Grădisce de la dsa 2 fl., Alesandru Rimbasi notar cercual în Pestiana 1 fl., Nicolaŭ Trimbiţaş Grădisce 1., Simion Adolf 50 cr., Cassa bisericéscă 1 fl., Cassa şcolară 1 fl., Cassa fondul. cultural 2 fl., Cassa Ulpianeĭ 4 fl. 72 cr., şi de la alţi credincioş sume mai micĭ total . . . . . 14 fl. 12 cr.

Pe lista Nro 704 prin dl Manase Pop în Zăicanĭ de la dsa 50 cr., Carol Pasca înv. 50 cr., Deneş Müller ospĕtar 20 cr., Huniadi János jude comunal 10 cr. şi de la alţi credincioşi suma . . . . . 2 fl.

Pe lista Nro 159 prin dl Ioan Bernat preot, de la familia sa şi alţi credincioşi suma . . . . . 35 cr.

Pe lista Nro 152 prin On. Andreiŭ Pop Bociat paroch în Bouţariul sup. de la dsa şi alţi credincioşi de acolo suma . . . 1 fl.

Pe lista Nro 185 de la On. Ioan Suciŭ preot în Galaţi lângă Puj de la Avram Stancĭ 1 fl., Graţian German 50 cr., Filip German 20 cr., Mateiŭ Hirnea 20 cr., şi de la alţi credincioşi de acolo suma . . 3 fl. 10 cr.

Pe lista Nro 762 prin dl Nicolaŭ Nestor Vicariŭ în Haţeg de la dsa 3 fl. 10 cr., Alesandru Nemeş 1 fl., Petru Pop cu soţia Fira 20 cr., Marişca Vilt 20 cr., Mihaiŭ Toplician Lung 20 cr., şi soţia sa 30 cr., suma . . . . . 5. fl.

Publicând aceste, de încheiare aducem tuturor generoşilor contribuitorĭ şi Domnilor colectanţi multămitele cele mai profunde pentru obolul caritativ şi sprijinul dat în favorul sf. Mănăstirĭ.

Haţeg în Septembre 1899.

În numele comitetului mănăstiresc.

N. Nestor
preşedinte.

Dr. G. Suciŭ
advocat şi cassar.

Dare de samă.

În numĕrul 36 al „Unirĭi“ din a. c. în darea de samă ce făcusem referitor la ofertele benevole şi abonarea de cărţi în favorul şi în scopul edificărĭi unei a II-a sală de propunere la şcóla confesională gr. cat. română din M.-Gheja am ajuns la resultatul de a mulţămi Prea stimatului public pentru 27 fl. 95 cr., venit curat al şcolii nóstre. — Ér întrĕga sumă pe atunci făcea 46 fl. 42 cr.

De atunci aŭ mai incurs ca oferte benevole de la următoriĭ Prea stimaţi domnĭ: I. V. Rusu protopop Sibiŭ 2 fl., Basiliŭ Podóbă director de bancă. Cluş. 8 fl. 87 cr., Aureliŭ Poruţiŭ paroch Desmir 1 fl.; Dr Seb. Radu protopop Uióra 1 fl., Ieronim Dănilă paroch Budatelec 1 fl., Vasile Suciŭ paroch Căpuşul de câmpie 40 cr. Tot de acolo dl Ioan Coman învĕţător 50 cr. şi alţi 18 credincioşi 2 fl. 45 cr.

Abonamente în favorul şcolii s'aŭ făcut prin Reverendissimiĭ şi Prea stimaţiĭ domnĭ: Ioan M. Moldovan preposit-canonic Blaş 2 fl., Dr Augustin Bunea canonic Blaş 3 fl. 20 cr., Dr Ioan Raţ canonic 95 cr., Dr Vasile Hossu canonic 1 fl. 10 cr., Sim. Pop Mateiŭ canonic 1 fl., Dr Isidor Marcu secr. mitrop. 1 fl. Blaş. Ioan Catona învĕţător Dateş 1 fl., Basiliŭ Podóbă dir. de bancă Cluş 6 fl. 13 cr., Ioan Albon Dostadt 4 fl.

Întrĕgă suma încursă până acum e decĭ . . . . . 85 fl. 82 cr.
Din acestia M. On. D. binevoitor Andreiŭ Todoran compet 30 fl. 68 cr.
Resultă pe sama şcolii nóstre 55 fl. 14 cr.

Senatul scolastic din M.-Gheja se rógă încă o dată de toţi aceia, carĭ aŭ primit cóle de abonamente să ĭi le retrimită cu orĭ ce resultat, şi mulţămesce tuturor donatorilor şi sprijinitorilor şcolii, ér în special M. O. D. director de bancă din Cluş Basiliŭ Podóbă, care până azĭ a contribuit cu cea mai mare sumă la susţinĕrea prin Românĭ a atăcatei nóstre şcolĭ.

M.-Gheja la 15 Oct. 1899.

În numele senatului scolastic:

George Simu
preş. sen. scol.

Noutăţi.

Sciriĭ personale. Escel. Sa Dl Mitropolit a plecat Miercurĭ sára la Pesta spre a conduce lucrările sect. V a comisiunei de congruă. — Preasf. Lor Episcopiĭ *Michail Pavel şi Dr Demetriu Radu,* — cum cetim în foile din capitală, — aŭ fost primiţi în audienţă de Măestatea Sa.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. În numele curatoratului gr. cat. din Spini O. D. *Alimpiu Costea* preot gr. cat. în aceeă comună aduce celea mai profunde mulţămite *Escelenţiei Sale* bunului nostru Archiepiscop pentru marinimosul dar de 20 fl. dat pentru acoperirea cheltuelilor cu edificarea bisericĭ gr. cat. din Spini.

Sfinţire de biserică. La 12 Nov. n. se va binecuvînta nóua biserică gr. cat. din *Ambriciu,* distr. Reteag, diecesa de Gherla. — Duminecă la 19 a c. va fi sfinţirea bisericĭ celeĭ nóuĕ din *Figa,* diecesa de Gherla.

Pentru sinodul archidiecesan. Corpurile didactice de la şcolile mediĭ din Blaş aŭ ales delegaţi pe profesoriĭ *Ioan German şi George Muntean.* — Distr. protop. al Roşieĭ va fi representat prin cooper. din Bucium-şésă *Ariton Popa,* districtul Biia prin parochul *Iosif Lita,* — distr. Blaş prin parochul *Isidor Albini,* viceprotop. onor. — distr. Veneţieĭ infer. prin *Maxim Recean,* preot în Vaidarecea, — distr. Voileĭ prin *Ales. Şerban,* preot în Voila, — district. protop. al Fărăgăului a ales delegat pe *Ioan Roşca* parochul Milaşului mare, — distr. Ludoş pe *Ioan Boeriŭ* paroch în Lechinţa şi distr. Morlaca pe *Iuliu Truţa* paroch în Ciucea.

Noutăţi. Nicĭ nu póte fi vorbă sub rubrica acésta de cât de noutăţi, eĭ bine! afle dar iubiţiĭ nostri cetitorĭ, că cele mai nóuĕ noutăţi sînt nesce preafrumóse cărţi postale ilustrate apărute de curênd la Tipografia în Sibiŭ, carĭ represintă pe Ministrul Baccelli rostind memorabilele cuvinte: „Vĕ salut pe voĭ, o neînvinşilor Românĭ! Voĭ sînteţi o pagină deschisă din marea carte a istorieĭ Romeĭ! Se vede în ilustraţie ministr. Baccelli, delegaţia română, Urechie. Tocilescu Dna Smara ş. a. — Altă noutate e un albun de cântărĭ pe care îl va publica talentatul tinĕr *G. Şorban.* Sînt 20 piese, pentru vóce, pian şi coruri. Să-l sprijinéscă toţi, căcĭ o merită. „Asociaţiunea“ nóstră nu l-a votat stipendiŭ, (pentru că . . . . e greco-catolic.)

Anul iubilar. Am pomenit şi noĭ, că anul viitor a fost decretat de Sf. Părinte, ca an iubilar. Acum se anunţă, că Italienii aŭ de gând să ridice pe vêrful cel mai înălţat al ţĕrii, o uriaşe cruce întru preamărirea Mântuitoriului Christos.

De ale postei. Cu întroducerea valuteĭ în corône, taxele postale se vor scumpi, aşa de esemplu taxa de recomandaţie, care acum e cu 10 cr. va fi cu 25 fil.. 1 cartă postală va costa în loc de 2 cr. 5 fil.. portul epistolelor adresate în străinătate va fi în loc de 10 cr. 25 fil. etc. Din contră, se vor eftini în cât va blanchetele postale.

Monument comemorativ. La Tulcea se va ridica un monument al independinţiĭ, întru aducerea a minte a reanexărĭ Dobrogeĭ la România. Monumentul a fost lucrat în Veneţia.

O însemnată aniversare. Treĭ vécurĭ s'aŭ împlinit Mercurĭ la 1 Nov. n. de când gloriosul domn al Munteniei, Mihaiŭ Vitézul, învingênd la Şelimber pe Andreiŭ Bathori, a întrat în Alba Iulia capitala Ardélului, întrunind sub domnia sa Ardélul. Moldova şi Muntenia. Mărirea acésta nu ţinu de cât aprópe 2 anĭ, căcĭ la 29 Aug. 1601 vitézul domn fu omorît mişelesce de valoniĭ lui Basta.

Sciriĭ scolastice. Despărţ. Reghin al Reun. învĕţ. archid. îşĭ va ţinĕ adunarea sa generală în *Ghiheriul inf.* la 18 Nov. n. — tot atunci îşĭ va ţinĕ şi despărţ. Biia adunarea sa în comuna *Alecuş,* — ér la 20 crt. despărţ. Mureş în comuna *Bardoş.*

Un fenomen interesant. În nóptea de Duminecă spre Luni între órele 2—3 cometul Biela se va ciocni cu pământul. În ciocnirea acésta aŭ vĕdut uniĭ capetul lumiĭ, ér Falb a prezis, că ziua de Duminecă în 12 crt. va fi o zi critică de întâia ordine. Putem însĕ durmi liniscitĭ. Cometul acesta a mai avut încă o dată nefericirea de a se ciocni cu pământul la an. 1845, urmarea a fost, că s'a desfăcut în alte dóuĕ planeţe, carĭ umblă pe căĭ rătăcite. O frântură de acestea e acum din noŭ pe calea drept spre pământ, va păţi-o tot aşa. Cât ce va întra în atmosfera pământului cometul sdrobit va începe a arde şi a cădea spre noĭ ca o admirabilă ninsóre de stele, cum nu s'a mai vĕdut de 33 anĭ. Fenomenul are să fie fórte interesant. După cum se vestesce, observatorul din Buenos-Ayres, din America de sud, a zărit cometa Biela venind spre oraşul Valpaiaiso.

Constituire. Societatea „Petru Maior“ s'a constituit ast fel: a) *Comitetul:* Preş. Aurel Cioban ştud. jur., Vicepreş. Ioan Fruma ştud. jur.. Secretar Ioan Giurgiŭ ştud. jur., Cassar Mihail Navrea ştud. fil., Controlor Treboniŭ Almaşescu ştud. tech.. Notarĭ Ştefan Borcan ştud. jur.. Ioan Hică ştud. jur., Bibliotecar Vasile Ciura ştud. jur.. Vicebibliotecar Ioan Negruț ştud. technic., Econom Aurel Stan ştud. technic; b) *Comisiu literară:* Preş. Ioan Lăpădat ştud. jur., Referent Mihail Navrea ştud. fil.; *Membriĭ:* Ioan Giurgiŭ ştud. jur., Alesandru Bogdan ştud. fil., Ioan Borcia ştud. fil., Ioan Brat ştud. fil., Vasile Ciura ştud. jur.; c) *Comisia supraveghietóre:* Romul Boca ştud. jur., Ştefan Chirilovicĭ ştud. jur., Pompil Cioban ştud. jur.

Timbru pentru anunţurĭ. În camera austriacă s'a primit cu unanimitate proectul pentru ştergerea taxeĭ de timbru pe călindare şi anunţurile din ziare.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Viața și operile lui Andreiŭ Murĕșan.

(Continuare.)

În istorióre dă scene de despotism, de tirănie și asuprire, în care lovesce cu necrutare direct și indirect.

Ducésa Paluchin este o înfiorătóre scenă din tirănia absolutismului rusesc. Se petrece în piața capitalei Rusiei pe timpul împĕrătesei Catarina. Eroina istoriei este Olga Paluchin, o damă frumósă, sveltă, înaltă, cu pĕr de zînă.

Până ieri alaltă, damă încântată
La domnésca curte și 'n orĭ ce salon
Un cuvînt din gură-i prefăcea de-odată
Sórtea unui suflet, în client de tron.

După-a ei zimbire plină de'nfluință,
Cavalerii țerii ne'ncetat vêna,
Mai ales, că dama fără audință
La împĕrătésa orĭ și când intra.

La o soarea se scăpă și zise, că în Rusia întrégă nu este femee ca ea, nicĭ împĕrătésa Catarina, „n'are atâtea grații, n'are nurĭ așa.“ Acésta îĭ causéză perirea. Catarina ofensată demândă

„Peste alba-i piele, ce-o făcu limbută,
„Față cu aceia, căror le-a vorbit,
„Să ĭea dóuĕ sute lovituri de cnută.
. . . . . .
„Și să i-se tae limba cea profană,
„Spre-a păzi tăcerea până la mormînt,
„Și-a numai atinge pe o Suverană
„Ce cu-un semn preface frumseța 'n pămînt.
„În fine să fie etern esilată,
„Ca o criminară cu fer de grumazĭ,
„În munții Siberiĭ, unde nu se-abată
„Raza cea de sóre nicĭ vara 'n amézĭ.“

La sunetul trist al tobelor se adună mulțime multă curiósă, „uniĭ din nesimțul inimiĭ de ghiță, alțiĭ să-și plinéscă pofta de vĕdut.“ Olga Paluchin încunjurată de elebarḑiĭ puși în șir pătrat propășesce în vesminte albe și desculță spre podiul ridicat în mijlocul piațeĭ, unde o aștepta gâdele cu argațiĭ sĕĭ. Ea până în urmă credea, că între miĭ de amicĭ aĭ sĕĭ se va afla vre unul, „care prin rugare și prin influință va păși la curte spre a se ĭerta.“ Dar de nicăirĭ nicĭ un ajutor. În aceea gâdele se repede și îĭ sfâșie cămașa:

Simțul de rușine, ceiĭ se vătĕmase,
O făcu să sbere, ca și-un leŭ turbat,
Și cu alba-i mână se și apucase
Să-și adune 'n pripă vĕlul sfîrticat.

Înse-un carnefice o și ĭea de brațe,
Și-o sucesce ast fel, ca pe-o péră 'n vînt,
În cât el cu dosul vine 'n a ei față
Și-o ține în spate sus de la pămînt.

Un moment mai trece plin de incordare,
Și pĕrul fecióreĭ, galbin, răsfățat,
Sbóră ca și fulgiĭ, fără de cruțare,
Căcĭ a gâdeĭ mână crudă l-a tăiat.

Acum ĭea jalatul biciul de nuele,
Și cu o mișcare înderĕpt pășind
Îl vibrézĭ 'n aer și-l dă peste pele
În cât veḑi părae sângele curgênd.

Olga generósă suferi 'n tăcere
Fiorósa cnută, până la finit,
Fără-a da din buze țipet de durere,
În cât orĭ ce suflet a rĕmas uimit.

Catarina totuși o ĭertă, să nu i-se tae limba, dar trebui să jure, că nicĭ spre închinare nu va scóte din gura sa cuvînt. Siberia înse n'a rĕmas.

Într'o diminéță aspră rĕcorósă,
La pórta prinsóreĭ sta o sanie grea;
Pórta se deschise și Olga frumósă
Cu-un gendarm în urmă s'așeḑă în ea.

În ce parte-a lumeĭ va fi dus-o sórtea,
Și ast feĭ de cale unde-și ĭea sfîrșit,
Ce-o aștéptă-acolo, de nu cum va mórtea?
Răspundă la aceste ceĭ ce aŭ suferit.

Vĕduva din China și Vînătorul de pe Alpĭ sînt atât de frumóse în cât merită, ca pe ambele să le reproducem întregĭ.

Vĕduva din China.

Colo 'n țară unde cresce
Chiparosul până 'n norĭ,
Unde crinul înflorésce
Într'un an de dóuĕ orĭ; —

O fetiță ca și-o flóre,
După-un om se mărită
Ce cu tot, ce-ĭ pe sub sóre
Mai crudel o tortură.

Cui spunea a sa durere,
De la cine cerea sfat,
O îndemna, ca în tăcere,
Ea s'asculte de bărbat.

În viață lamentósă
Ea timp lung pôte-ar fi dus,
Dacă febrea cea nervósă
Pe soț nu l-ar fi repus.

Decĭ se face pregătire,
Ca să ardă pe bărbat,
Ĕr femeea 'n vĕl subțire,
Priveghia neîncetat

Ea scia cum să se pórte,
N'avea temere de loc,
Se-închina blând crudeĭ sórte
A muri de vie 'n foc.

Vers spre laudă-i resună;
Ea se îmbracă prea frumos
Și stă gata, ca s'o pună
Pe cel rog de chiparos.

Cugetând c'a fi scutită
De suferințe lumescĭ,
Și-a trăi mai fericită
Lângă spirite cerescĭ.

Mulțime de om s'adună,
Să-i asiste la mormînt; —
Încep preoții să-i spună:
Că trecênd de pe pămînt,

Va să-și afle 'n ceea lume
Ĕră-și pe acest bărbat. —
„Ce fel, eŭ de a lui nume
„Nicĭ în cerurĭ n'am scăpat?“

„Arde-ți rogul fără mine;
„Căcĭ cu tiran nicĭ în raiŭ,
„Fie-acolo cât de bine,
„Nu voesc, să mai am traiŭ!“

Vînătorul de pe Alpĭ.

Fiul meŭ, nu vreaĭ, nu-ți place,
Să staĭ lângă meluța?
Meluțeaua-i blândă, tace,
Pasce ierbă la vălcea.
„Mamă, mamă, dă-mi tu pace,
„Să vînez pe munții îmi place!“

Fiul meŭ, turma s'adună,
Auḑind glas de păstor
Din fluer ce 'n văĭ resună,
Ca și clopotul sonor!
„Mamă, mamă, dă-mi tu pace,
„Să-mi petrec prin munții îmi place!“

Nu vreaĭ fiule 'n grădine
Floricele să plivescĭ,
Căcĭ prin munții, pustiĭ ce bine,
Ce plăcere întâlnescĭ?
„Lasă flórea să'nfloréscă,
„Ĕr pe fiu-ți să pornéscă!“

Și feciorul meŭ se duce
Orb de poftă spre vînat,
Fără a sci 'n cătrăŭ s'apuce
Prin ceĭ codru-'ntunecat.
Înainte-i maĭ că sbóră
Tremurânda căprióră

Prin sărirĭ întunecate,
Trece cóste, sare stâncĭ,
Peste petrile crepate
Se avîntă 'n dóuĕ brâncĭ;
Din dĕrept înse arcașul
O gonesce pe tot pașul.

Ĕră unde-o duce sórtea,
Pe cel colnic neumblat,
Unde o aștéptă mórtea,
Căcĭ cărarea s'a 'nfundat
Aŭ să sară și să móră,
Aŭ săgéta o dobóră.

Cu privirea mărmurită
Ea se rógă de fecior
Ce cu inimă'mpetrită
Țintia arcul spre omor.
Când de-o dată écă vine
Spiritul, ce 'n munții se ține!

Și cu brațul de tărie
Apĕrând pe dobitoc,
Strigă: „De-a ta tirănie,
„Nu-i scutit nicĭ chiar est loc?
„Căcĭ gonescĭ turmele mele,
„N'aŭ loc pe pămînt și ele?“

În poesia acésta, carea este tradusă după Alpenjäger a lui Schiller, sub căprióra persecutată Murĕșan înțelege pe poporul român, a cărui sórte atât de mult semĕnă cu a căprióreĭ. [1])

*

În tot timpul declinului poetul, când abzice de viață, când maĭ are încă speranță în Dumnezeŭ în libertate și dreptate. Dar și atuncĭ, când nimic nu maĭ doresce, când nimic nu-i maĭ atrage, când nimic nu-i place și abzice de viață, încă și atuncĭ națiunea română îĭ ocupă sufletul.

Întrégă ființa poetuluĭ din acest timp de declin se reoglindesce în modul cel maĭ fidel în poesia: Dorul meŭ. Poetul nu doresce nume deșert și trecĕtor, nu rang și stare, nu mărire și plăcerĭ, nu crucĭ și stele. El simte, că se plécă spre așternut. „căcĭ dulcea primăvară de mult și-a petrecut.“ El în viață a gustat dulcéță și a beut venin, a vĕdut scene marĭ petrecêndu-se în jurul sĕŭ, a vĕdut popóre luptându-se pentru libertate și bărbațiĭ cu nume mare „trântiți în larga lume cu capul la pămînt“. Acum numaĭ atâta doresce, ca să scie după zecĭ de anĭ, ce sórte va avé poporul sĕŭ român:

Ca om ce sum în lume,
Averea-și și eŭ-un dor;
Nu însă după-un nume
Deșert și trecĕtor.

Nu după rang și stare,
Mărire și plăcerĭ,
Ce 'n asta lume mare
Albesc atâța perĭ.

Nu după crucĭ și stele,
Ce-adorm suflete viĭ,
Și trag suspinurĭ grele,
Ca plânsul de copiĭ.
. . . . . .
. . . . . .
Dorire-așĭ după mórte,
Să 'nviŭ la zecĭ de anĭ,
Și-atuncĭ să vĕd, ce sórte
Aŭ frații meĭ Romanĭ!

(Va urma.)

Prof. Ioan Rață.

[1]) Veḑi Branisce op. cit. pag. 23.

Burul van het Roer.

Istorisire de călătorie

de

Carol May.

(Continuare.)

Priviĭ la el fórte surprins. Cunoscinţa acésta era pentru mine fórte onorifică. Acesta era dară ficiorul renumitului conducĕtoriŭ al Burilor, care dimpreună cu Potpieter şi cu Pretorius a învins pe Caferi în renumita bătălie de la Pieter-Maritzburg! Nu-mĭ putuĭ stăpâni bucuria şi-i spusei şi eŭ numele meŭ, carele firesce că trebue că-i era de tot necunoscut.

„Poţi, să-mĭ credĭ, mynheer Uys," îl încredinţaĭ, „că nu aşĭ fi putut, să am o surprindere maĭ plăcută de cât întâlnirea asta cu dta!"

„Aĭ auḑit a bună samă câte ceva despre mine în Capstadt?"

„Multe, dară am auḑit despre dta şi a casă în Europa."

„Ne cunosc dară ómeniĭ şi pe acolo?" întrebă el, în vreme ce trecu o espresie uşóră de mândrie preste trăsăturile luĭ cele credincióse şi de omenie.

„Firesce!"

„Şi cum grăesc ómeniĭ pe acolo? Cuĭ îĭ ţin parte? Nóuĕ orĭ Anglezilor?"

„Nu mĕ cuprind cu politica, mynheer, dară pot, să te încredinţez pe deplin despre simpatia nóstră. În estinsele mele călĕtoriĭ m'am întâlnit în diferite chipuri cu fiĭ de aĭ Angliei şi cu unii din eĭ am închiat şi prietiniĭ, carĭ a bună samă vor dăinui până la mórte; dară aci am să disting bine între singuraticĭ şi între totalitate. Nu nutresc nicĭ un interes pĕrsonal faţă cu raporturile de aicia, dară totuşĭ mărturisesc, că făr de şovăire aşĭ prinde armele, dacă dvóstrĕ, câtă vreme petrec în mijlocul dvóstrĕ, aţi avé lipsă de ele împotriva vrăşmaşilor dvóstre."

El îmĭ întinse din noŭ mâna.

„Îţi mulţămesc, mynheer! Cred, că nu voiŭ ajunge în posiţia de a fi silit, să recurg la ajutoriul acesta dară îmĭ cade bine, că aud cuvinte aşa de prietinescĭ de la un bărbat, care a privit din depărtare la raporturile nóstre şi aşa a bună samă a judecat maĭ cum se cade de cât acela, care judecă asupra raporturilor din punctul de vedere al avantajuluĭ sĕŭ."

El călăria adâncit în gânduri alături cu mine. Îşĭ înălţă apoĭ fără de veste capul şi-mĭ zise:

„Voiŭ, să-ţĭ împărtăşesc o lege istorică mare, de care am dat după multă meditare. Ea sună: Egemonia pe mare — şi aşa şi stăpânia preste colonii — merge de-a lungul ţĕrmuluĭ. Privesce în apoĭ în istorie şi veĭ afla, că póte că am dreptate. Fenicia, Grecia, Roma, Cartaginea, Spania, Portugalul, maĭ înainte deja Veneţia şi Genua, ca să amintesc statele barbaresce numaĭ ca în trécăt, Franţa, Olanda, — Anglia aŭ cuprins pe rînd una locul celeĭ alalte în egemonia pe mare. Nu am óre dreptate?"

„Nu voiŭ, să nu mărturisesc, că aşĭ fi aprópe gata, să primesc legea acésta, firesce cu óre carĭ motivărĭ."

„Gândesce asupra lucruluĭ, şi veĭ vedé, că veĭ fi de o părere cu mine. Olanda a cucerit de la mare maĭ mult de cât orĭ care altă ţară, dară e hotărît, că ea încă are, să se plece înaintea legiĭ acesteia. — Anglia ĭ-a luat din mână stăpânia: în Europa, în India, aci la Cap. Şi aşa putem uşor, să scim sórtea nóstră: noĭ ne luptăm aci pentru bunurile cucerite cu sângele nostru, dară ele în sfârşit totuşĭ ni-se vor lua. Anglia va stăpâni Capul, dară maĭ întâiŭ ne vom apĕra şi vom muri ca nisce bărbaţĭ şi vitejĭ. Faptele, carĭ se sevârşesc aci, nu se vor glorifica în cântărĭ, ba póte că nicĭ nu se vor discuta, căcĭ ele se sevârşesc în depărtare prea mare de la patrie. Dară fiiĭ şi nepoţiĭ, dacă-ĭ vor alunga, vor merge tot maĭ de parte către méză nópte şi vor păzi amintirea nóstră, până când vor cădé şi eĭ sub greutatea sorţiĭ, carea ne-a fost partea. Fiesce care zidire pământéscă are îndreptăţirea de a fi şi de a trăi; fiesce care plântă, fiesce care animal, fiesce care om, fiesce care popor şi fiesce care naţiune e îndreptăţită, să se desvólte conform moduluĭ propriŭ, care i-s'a dat, pentru ca în pomul omenimiĭ să se desfacă florĭ diferite şi să se cócă róde diferite, după cum e pământul, din care aŭ ieşit, şi cerul, care se întinde de-asupra luĭ. Când un popor scóte pe cel alalt din pământul luĭ, când se duce sub cerul altuĭ popor, ca să-l nimicéscă, atuncia a perdut însu-şĭ rădăcinile sale originale şi nu póte, să prindă din noŭ rădăcinĭ în pământ; arşiţa sóreluĭ în străinătate îĭ e prea mare, orĭ vînturile îĭ sînt prea rĕcoróse, — el se bolnăvesce, slăbesce, îmbrâncesce; el are, să plătéscă mórtea celor alungaţĭ cu viaţa sa proprie. Orĭ care emigrare şi orĭ care schimbare a climeĭ róde întru ascuns la mĕduă, de şi faţa roşie pare a dovedi contrariul. Noĭ vom dispăré de la Cap, pentru că am pĕcătuit împotriva autochtonilor luĭ, şi Anglia ne va urma, chiar şi dacă puterea şi stăpânia eĭ aci va fi crescut timp de vécurĭ."

„Aşa gândescĭ?" întrebăĭ uĭmit de sinceritatea, cu care-mĭ descoperise gândurile sale cele maĭ intime mie, pe care numaĭ cu câte va clipe maĭ înainte m'a vĕḑut întâia dată. „Mie dimpotrivă îmĭ vine, să susţin, că despre o dispariţie, dacă nu ne-o închipuim de totulul tot esternă, nu póte, să fie vorbă. Dóuĕ elemente chimice, carĭ le mestecăm, nu dispar, ci numaĭ se subtrag priviriĭ nóstre prin forma cea nóuă, prin productul, care-l formézĕ cu împreunarea sa. Aşa se întîmplă nu numaĭ în lumea anorganică, ci şi în cea organică, de care se ţine dóră şi omul şi printr'însul poporul, naţiunea. Caută colo din colo la America! Prin împreunarea atâtor elemente aşa de diferite s'a născut un popor noŭ deosĕbit, dară elementele acestea sînt încă întru el şi —"

„Aşa e, mynheer; dară veĭ binevoi, să concedĭ, că Indianul întru adevĕr dispare, fără ca să se reafle în yankee. Dară aşa trecem pe un teren, a cărui rodnicie durere încă nu e destul de cunoscută, cât cultivarea luĭ să se fie început în chip potrivit. Póte că eŭ sînt şi în cât va fantast; dta cel puţin aĭ ajunge póte la părerea acésta despre mine, dacă aşĭ cerca, să-ţĭ esplic maĭ cu de-amĕnuntul părerile mele."

Esteriorul luĭ a bună samă nu era de loc de aşa, cât să fiĭ putut, să supunĭ, că el nutresce sentimente şi părerĭ fantastice. Figura luĭ cea compactă şi sănătósă dimpotrivă părea a fi făcută numaĭ pe sama vieţiĭ practice celeĭ pline de obosélă. Pe cap purta o pălărie de pâslă cu marginĭ late, care avea fórte puţină îndreptăţire de a trece de elegantă. Umeriĭ şi peptul i-le acoperia un straiŭ simplu sur de lână deasupra unuĭ mânecariŭ de pănură olandeză. Picióre le îĭ eraŭ îmbrăcate în nisce nădragĭ de pele fórte tociţĭ, preste carĭ eraŭ trase nisce turecĭ lungĭ sbeuţĭ bine cu păcură. Armatura luĭ părea a fi fórte simplă, căcĭ ea se compunea numaĭ din un cuţit în o técă de corn de bibol şi din o puşcă veche şi grea; dară cel ce scia, cu ce siguranţă infalibilă scie colonistul olandez, să manueze roerul rĕŭ, acela putea, să fie convins, că puşca acésta a stîns deja viaţa multor Caferĭ şi póte şi pe a multor Anglezĭ. Esteriorul omuluĭ acestuia era decĭ aşa de simplu, aşa de trézĭ, cât eŭ nu putuĭ, să nu-l reflectez:

„Fantast? Gândesc, că dta cu vederile şi părerile dtale petrecĭ maĭ mult în viaţa reală şi adevĕrată de cât în împĕrăţia cea înşelătóre a imaginaţiuniĭ. Cel ce trăesce trainl dtale şi are esperienţele dtale, acela cu a nevoe îşĭ va dobîndi numele unuĭ metafisician, când face óre cuĭ plăcerea de a-ĭ grăi aşa, pe cum simţesce."

„Aşa? Dóră îţĭ fac prin acésta o plăcere? Eŭ într'aceea totuşĭ mĭ-aşĭ dobîndi numele acela, căcĭ, închipuesce-ţĭ numaĭ, eŭ bună óră neg istoria. Eŭ susţin, ba chiar şi dovedesc, că noĭ nicĭ nu avem nicĭ o istorie!"

„Dacă poţĭ, să o dovedescĭ acésta, atuncia dóră totuşĭ nu eştĭ un fantast, mynheer."

„Da, eŭ pot, să o dovedesc, şi ăsta nicĭ nu e lucru aşa de greŭ, pe cum s'ar părĕ. Firesce de un profesor dobă de carte nu mi-se dă voe, să mĕ apropiŭ cu argumentarea mea, căcĭ domniĭ aceştia de multe orĭ aŭ dogme de tot şóde. Eĭ din material clădesc ideile şi conclusiunile sale, nisce clădirĭ, carĭ ajung până în cer, dară sînt nelocuibile, şi nu bagă în samă materiile acelea taĭnice, carĭ le îmbie realitatea, ca să ne clădim locaşurĭ, sub coperişele cărora omenimea póte, să petrécă în siguranţă şi pace. Domniĭ aceştia aŭ scris miĭ de cărţĭ despre istorie, şi totuşĭ nu afli în nicĭ una dintr'însele istorie adevĕrată."

„A!"

„Aşa e! Dă-mĭ voe, să recurg la analogie! Fisica nóstră se descompune în treĭ părţi: în cunóscerea fenomenelor fisice, a forţelor fisice şi a legilor fisice; problema eĭ e, să arete, cum anumite forţe fisice după anumite legĭ fisice nerĕsturnabile produc anumite fenomene fisice. Aşa e şi istoria. Ea are, să propună legile istorice, forţele istorice şi fenomenele istorice; ea are, să dovedéscă, că anumite forţe istorice după anumite legĭ istorice nerĕsturnabile scot la ivélă anumite fenomene istorice. Care e însĕ opul istoric, care să ne înşire forţele şi legile acestea? Care lucrare istorică ne dă o esplicare acurată despre desvoltarea necesară a unuĭ eveniment după legile acestea şi prin forţele acestea?"

Îmĭ cauta, să mărturisesc, că espunerea acésta m'a frapat. Ea a bună samă nu a purces din o filosofie istorică fantastică, ci a fost productul uneĭ meditărĭ atente asupra evenimentelor din viaţa reală.

„Analogia dtale nu e de tóte zilele, mynheer," reflectăĭ, „dară ea pare a fi convingĕtóre."

„Numaĭ pare? Ea e întru adevĕr convingĕtóre. Spune-mĭ, ce afli în opurile dvóstre cele istorice? O înşirare a aparițiilor istorice, a evenimentelor, carĭ orĭ s'aŭ întîmplat întru adevĕr, orĭ se zice, că să se fie întîmplat în un timp, despre care putem, să istorisim. E asta istorie? Asta e numaĭ o simplă cronică. Unde aŭ rĕmas adecă forţele şi legile istorice? Fisicul, chimicul lucră aşa zicênd în chip creatoriŭ. — firesce că numaĭ într'un sens fórte mărginit, — aşa că schimbă, strică şi produce prin forţele fisice, carĭ le cunósce, si prin legile fisice, carĭ asemenea le cunósce. Ce lucră însĕ scrutătoriul istorieĭ? El adună faptele esterne, le înşiră într'un fir ales după placul sĕŭ, în ce chip face Caferul cu mărgelele sale cele de sticlă, şi nu scie, să spună nimica despre producerea şi desvoltarea lor, în tocmaĭ pe cum Caferul nu scie, în ce chip s'aŭ produs mărgelele luĭ cele de sticlă. Şi el totuşĭ numesce călindariul acesta istorie! Aşa e, istoria ar avé, să fie mama politicii! Aceea însĕ, ce numiţĭ dvóstre istorie, e un lucru sterp. Ce sînt aşa numiţiĭ politicianĭ aĭ dvóstre? Eĭ se cértă pentru róḑele unor pomĭ, pe carĭ nu ĭ-aŭ sădit dînşiĭ, şi nu sciŭ, să semene un simbure, care le-ar aduce róḑele acestea pe o cale tot aşa de sigură şi pe lângă aceea şi pacinică. Îţi spun, mynheer: numaĭ după ce cunoscinţa nóstră va fi pătruns în adâncimile acelea taĭnice, din carĭ forţe istorice rînduite de însu-şĭ Ziditoriul cel atotputernic desvóltă după legĭ istorice nerĕsturnabile evenimente istorice din un teren, productele căruia le-am primit de bune, fără de a pune mâna pe producerea lor, numaĭ după aceea vom puté, să zicem, că avem istorie. Atuncia vom fi stăpânĭ preste evenimente: atuncia vom sci, să le facem, să le fabricăm, în ce chip maestrul face opul sĕŭ şi poetul poema sa. Atuncĭ istoria va nasce prunca numită politică, şi acésta ca regina rotogolului pământului îĭ va aduce acestuia pacea

vecinică și va schimba sabia în fer de plug, căci cérta, răsboiul se va face o imposibilitate, de óre ce fiesce care cunósce legile și forțele, după cari și cu cari lucră cel alalt. În locul concurenței armelor va stăpâni concurența păcii, și desvoltarea némului omenesc se va îndrepta pe nisce căi, cari se înalță așa de tare preste cunoscința nóstră de acuma, cât noi nu avem nici presimțirea lor cea mai slabă. Éră până atuncia să scrutăm cu sirguință după adâncimile acelea și să mărturisim întru umilință, că sîntem încă numai nisce cârpaci."

Grăise cu o însuflețire, carea împărtăși ochilor lui flacără. Omul acesta de un esterior așa de simplu era un cugetătoriu adânc și un orator răpitoriu. Chiar și dacă așĭ fi cercat, să fac vre o reflexie, totuși nu mĭ-ar fi succes, să o aflu pe loc și cu privire la tóte tesele lui. Tăcuĭ deci, și el încă se feri, ca nu cum va să strice impresia cuvintelor sale prin vre un cuvînt.

Așa călărirăm tăcuți și adânciți în gânduri unul alături cu cel alalt, până când dînsul în sfârșit totuși își înălță capul și privi la mine.

„Asta a fost o privire în viitoriu, mynheer. Dară să ne gândim și la timpul de față! Veĭ, să mergĭ din colo de munți. Aĭ o adresă anumită, la care veĭ, să te îndreptezĭ?"

„Ba nu. Eŭ sbor, în ce chip sbóră pasĕrea, și unde daŭ de un arbore, acolo mĕ așed pe o zi în ramiĭ lui. Și totuși," adausel trăgêndu-mĭ pe samă, „totuși aș avé o adresă, dacă la cuvîntul acesta nu mĕ gândesc la un loc cunoscut."

„Cercĭ pe óre cine?"

„Ba nu, dacă înțeleg cuvîntul a cerca așa, pe cum se înțelege de-a rîndul. Dară am dat în Zeeland de o familie, care are rudeniĭ în Transvaal, despre cari nu a mai ajuns în patrie deja de multă vreme nici o veste. M'aŭ rugat, ca îmbiându-mi-se prilej să mĕ informez despre eĭ."

„Cum se chémă rudeniile acestea?"

„Van Helmers."

„Hm, am avut sub comanda mea miĭ de Burĭ și cunosc pe ceĭ mai mulți pe nume. Aŭ fost între eĭ și câțĭ va van Helmers. Nu aĭ puté, să-mĭ spuĭ óre ce mai amĕnunțit despre rudeniile acelea?"

„Sciŭ numai atâta, că eĭ s'aŭ suit dinaintea Anglezilor preste munții bălaurului în Transvaal."

„Și eĭ se trag din Zeeland?"

„Da. Străunchiul lor s'a dus în țara Capului. Pot prin urmare, să mai trăéscă acuma fiĭ și nepoți de aĭ lui."

„Ce a fost străunchiul acesta?"

„Marinariŭ."

„Și s'a chemat Luca van Helmers?"

„Firesce." ziseĭ surprins. „Dta cunoscĭ familia, mynheer?"

„Am audit câte ceva despre acest Luca. Rudeniile lui, — hm, el a murit deja de mult, și am, să mĕ gândesc," rĕspunse dînsul cu o trăsărire a ochilor, care părea, că va, să suplinéscă un surîs.

Fața lui își însuși espresia omului, care se gândesce la un haz. Din espresia acésta cetiĭ, că dînsul scia despre omul acela mai multe, de câte voia, să-mi împărtășéscă. Ce motive avea óre, cariĭ impuneaŭ reserva acésta?

De o dată își opri calul, și eŭ încă făcuĭ tot asemenea. Din terenul cel format din straturi de grésă se ridicaŭ pe câte un loc masse întunecate de formațiune vulcanică. Massele acestea de stîncă nu ne lăsaŭ, să privim în depărtare, dară ele totuși nu ne împedecaŭ, să audim tropotul unui cal, care ne întimpina repede.

„Cine vine?" întrebă el luând roerul de pe umĕr.

Eŭ încă luasem pe loc puşca mea a mână. Dară amîndoĭ plecarăm de o dată armele. Un pony ușor venia în galop încunjurând colțul de stîncă, și pe el ședea o fată, carea chiar și între alte împrejurări ar fi încătușat tótă luarea mea a minte.

Ea purta o rochie ușóră și scurtă, a căreĭ peptariŭ cuprindea asemenea unuĭ șerpariŭ numaĭ o jumătate a talieĭ. Preste un umĕr era înfășurată până la șoldul de ceea latură o pele de pisică sĕlbatică, și pĕrul cel de tot negru și undulătoriŭ se vĕrsa în bogăție désă de sub o căciuliță gătită din pene pestrițe. Brațele și piciórele îĭ eraŭ góle, și colórea lor cea întunecată îmĭ spunea, că călăréța e o fată de Cafĕr. O privire în fața eĭ mĕ încredință, că așa este, de și forma eĭ nu vĕdia timbrul acela pronunțat, care póte, să se vadă pe fețele indivizilor de rînd aĭ aceleia-și rasse.

Când ne zări, smânci frînele spre sine și puse mânuța sa pe mănunchiul cuțitului, care se vedea puțintel de sub pelea de pisică. Dară îngrijarea i-se schimbă în un surîs, și fata zise cu surprindere și bucurie vĕdită:

„Kees Uys! Veĭ să viĭ la noĭ?"

„Da, Mietie[1]) dragă. E a casă mama?"

„Da."

„Și Ian?"

„Nu. Eĭ cercă un leopard."

„Și tu? Unde mergĭ, fată?"

„Din colo la vecinul Zelmst. Mĕ grăbesc. Mama e bolnavă, și Zelmst are să-ĭ ajute."

„Prunco, tu nu veĭ sosi înainte de însĕrat acolo. și drumul e primejdios."

Ea surise.

„Eŭ nu mĕ tem, Baas Uys, asta dór o sciĭ, și mameĭ de astă dată îĭ e așa de rĕŭ, cât vecinului îĭ caută să vină."

„E vecinul Zelmst medic?" întrebaĭ eŭ.

„Eĭ e un Bur, care se pricepe puțintel la folosirea ierburilor," îmĭ rĕspunse Kees Uys.

„Atunci Mietie póte, să se întórcă. Voiŭ cerca eŭ să ajut mameĭ."

Fata privi la mine cu bucurie.

„Asta e o întîmplare de tot norocósă, mynheer." zise Uys. „Întórce-te Mietie, și te bucură, căci nu mai sciŭ, de când nu s'a mai arĕtat în munțiĭ aceștia un medic. „Vino, mynheer, vom să ne grăbim! Trebue adecă să sciĭ, că Mietieĭ nu-ĭ place, să lase călușului sĕŭ prilej de a se urî."

Zorirăm caiĭ, și eŭ întru adevĕr și băgaĭ de samă, că Mietie scia, să călăréscă fórte bine. Un interes neobicĭnuit se trezi întru mine față cu călăréța acésta stranie. Cum a ajuns óre Cafĕra acésta la numele creștinesc Mărie? Cum la raporturile aprópe de rudenie față cu renumitul conducĕtoriŭ al Burilor? Esteriorul eĭ favorabil spunea, că ea trebue că e din o viță alésă. Póte că era o Amatombană orĭ o Lagoană. Cine era mama eĭ cea bolnavă? Înfățișarea și purtarea feteĭ era de așa, cât educarea eĭ a bună samă nu a fost cea a Cafĕrelor.

Gândurile și meditările acestea mi-le întrerupse un glas, care striga de din apoĭ de noĭ. Mĕ întórseĭ. Chiar în dosul cailor nostri tropotia grasul Brabantin, însĕ fără de călăreț. Acesta zăcea cu ceva mai în apoĭ, își întindea brațele și piciórele drept în sus în aer și striga, cât îĭ ținea gura:

„Mynheer staŭ, — mynheer aștept! O, o, — aŭ, o! Quimbo nu mai am cal, și cal nu mai am Quimbo! Cal fug, și Quimbo nu mai am braț și nu mai am picior, Quimbo zac pe pămînt și sînt mort!"

(Va urma.)

[1]) Mărie.

Bibliografie.

A apărut:

Calendariul cu cirile pe 1900, anul CVIII., ed. Krafft, prețul 25 cr.

Calendariul nou pe anul 1900, anul I., Brașov editura tipografiei Ciurcu, pag. 124, prețul 25 cr., spedat franco 30 cr.

Posnașul, calendar umoristic pe 1900, anul V., Sibiŭ, ediț. Krafft. prețul 36 cr., pag. 80, multe glume cu spirit și ilustrațiĭ potrivite.

Calendariul Săteanului pe anul 1900, anul IX., Sibiŭ, ed. Krafft, pag. 56, prețul 17 cr.

Amicul Poporului pe 1900, întocmit de I. Popovici, edit. Krafft. 116 pag., anul XL., prețul 40 cr., are în frunte escelententul portret al I. P. S. Sale Mitropolitului Ioan Mețianu, o mulțime de ilustrațiĭ, poesiĭ, povețe, ș. a.

„Revista ilustrată", fóe enciclopedică literară lunară, redactată de Ioan Baciŭ preot gr. cat. în Șoimuș (Ardeal), a apărut pro Octomvre 1899, broșura 10, cu următoriul sumar variŭ și interesant: Sim. Moldovan (cu ilustrațiune); Dacă aț sci, poesie de G. Simu; Iubesce etc. de Emilian; Vino ânger, de Sabin; Pacea, de G. Bodnariŭ; Gândeam, de M. Cioban; apoĭ în prosă Valea bogatului; Despre scrisórea secretă; Despre fotografare; Dóuĕ cărți folositóre; Viață nóuă; Sfinx; Țara norocului; Bibliografiĭ, Cronică; Ghîciturĭ; Posta etc. Apoĭ 4 tablouri frumóse și interesante. — Se abonéză pe un an întreg înainte cu 6 fl. —

Titu Vuculescu: **Amicul poporului**, îndreptător în cause administrative și judecătoresci pentru poporul român. Arad 1899, pag. 144. prețul 50 cr. Autorul acesteĭ prețióse cărți e pretor, și ca atare a avut ocasiune să se convingă, cât de puțin scie poporul legea. Ne bucurăm când oficialiĭ ieșiți din némul nostru nu-și uită de popor și cu bunăvoință îl povĕțuesc în celea ce el mai ales are trebuință să scie. În cartea acésta se tractézĕ de tot ce ar puté interesa pe popor: despre legile și ordinațiunile referitóre la purtarea agriculturei, la bólele lipicióse, la căsătorie, edificarea căsilor. curățirea și conservarea drumurilor, stradelor, fabricarea vinarsului, folosirea apelor, plantarea tabacului, remunerarea doctorului, pasapórte, păduri, școli, servitorĭ ș. a. La sfârșit e adaus un conspect alfabetic despre tot ce se tractézĕ. O recomandăm tuturor cărturarilor țeraniĭ. Am dori însĕ ca la o viitóre edițiune să i-se dea un format mai mic, un tipar și hârtie mai bună și o limbă românéscă mai curată și mai îngrijită. În chipul acesta ea va fi indispensabilă fie căruĭ. **A.**

Despre reuniunile de pivnițe. Sub acest titlu a apărut al 15-lea numĕr editat de ministeriŭ de agricultură. Broșura în estensiune de 52 paginĭ, cuprinde inviațiunĭ pentru viticultorĭ, cum să-și valoreze mai bine productele de vinurĭ prin reuniunĭ de pivnițe, și cum să se organiseze aceste reuniunĭ.

Editor și redactor rĕspundĕtor:
Dr Vasile Suciu.

Nr. 25—1899. (49) 2—3

Anunț.

O. Proprietarĭ de vite cornute și rîmătorĭ, se aduce la cunoscință, cum că la șura economală a domeniului Mitropolitan din Blaș, se află de vîndare napĭ de nutreț, crumpene, fîn, pae de grâŭ, ovĕs, orz și plévă, tóte în quant mare și mic. — Cererile sînt a se face la subscrisul provisor al domenielor Mitropolitane din loc.

Blaș la 26 Octobre 1899.

Ioan Maior.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un sir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul IX. Blaş 18 Novembre 1899. Numĕrul 46.

În faţa sinodului.

„Sîntem adênc convinşi, că prin convocarea acestui sinod archidiecesan împlinim o dorinţă ferbinte a clerului şi poporului nostru credincios, chiar de aceea nu ne îndoim, că toţi cei îndreptăţiţi şi îndatoraţi se vor înfăţişa şi vor participa la lucrările sinodului, spre ce prin aceste litere îi învităm şi frăţesce îi rugăm.“

Cuvintele acestea luate din circulara convocătóre, credem, că s'aŭ adeverit în de ajuns prin entusiasmul, cu care aŭ fost salutate din partea tuturor.

În deosebi sinódele protopopescĭ, despre carĭ pressa nóstră a luat act atât de consciinţiósă în zilele din urmă, confirmă în mod îndoit buna impresie, ce a lăsat în inima clerului faptul convocării.

Era şi timpul potrivit de o parte, era şi consciinţa periculelor, ce acoper din ce în ce mai negre seninul cer al vieţii nóstre bisericescĭ.

Inimile cu durere de ném şi de biserică eraŭ cuprinse de temerĭ şi nedumeririĭ, se audiaŭ glasurĭ aprópe desnădejduite . . . . Şi din amestecul acestor glasurĭ nu eram în stare să ne lămurim deplin, căcĭ eraŭ glasurĭ particulare acestea, ér noĭ aşteptam glasul îubit şi hotărît al Păstoruluĭ.

Acest glas a întărît éră-şi nădejdea în noĭ, a încălduit inimile cuprinse de recele fior al nedumeririĭ.

Era glasul, care ne aducea a minte, că în lupta nóstră nu sîntem singurĭ, în durerile nóstre nu sîntem părăsiţi, căcĭ scris este „nu vĕ voĭ lăsa pe voĭ orfanĭ!“

Căcĭ dacă norii ameninţătorĭ de pe orisont aŭ inspirat temerĭ în cler şi popor, îndoit a trebuit să simţéscă îngrijirea Capul clerului şi al poporului, căcĭ El este tăria nóstră, şi orĭ ce lovitură aplicată bisericiĭ, pe El atinge mai dureros.

De aceea, vĕdênd nedumerirea, care a cuprins spiritele, a socotit de bine a-ĭ chema la sine pe ceĭ „aleşĭ“ din mulţiĭ „chemaţi“ aĭ clerului archidiecesan, ca împreună, luând samă de aspiraţiunile şi durerile lor, să aducă hotărîrĭ privitóre la sórtea clerului şi a poporului credincios. Căcĭ vremurile sînt, fără îndoélă atât de grele, în cât un paş greşit despre sórtea clerului ar avé urmărĭ fatale pe anĭ înainte, şi éră-şi un paş binecumpĕnit ar fi un ascendent moral de neasemĕnată însemnătate.

Étă pentru ce clerul a salutat cu atâta entusiasm convocarea, carea a satisfăcut de fapt „uneĭ dorinţe ferbinţi a clerului şi poporului nostru credincios.“

S'aŭ ţinut deja sinódele protopopescĭ, s'aŭ ales representanţiĭ tractualĭ.

Încă o zi - dóuĕ şi delegaţiĭ vor sosi din tóte părţile, să salute în persónă pe convocătorul sinoduluĭ, şi alăturea de El, să participe la şedinţe.

Nedumeririle se vor risipi, simţemîntul neîncrederiĭ în puterile nóstre se va risipi şi el, căcĭ sinodul ne aduce a minte puterea nóstră, legătura nóstră, *unitatea nóstră de acţiune.* Orĭ cât de puţin ne-am încrede în puterile nóstre, consciinţa că noĭ lucrăm cu toţiĭ spre aceea-şi ţintă, puterile nóstre se concentréză în aceea-şi direcţiune — ne dă puterĭ nóue, şi ne câştigă încredere în noĭ înşine şi însufleţire.

Şi aceea, ce pentru uniĭ saŭ alţiĭ eraŭ cestiunĭ de nedumerire şi temere, pentru sinod va fi numaĭ cestiune de matură şi seriósă desbatere, căcĭ scris este „*unde se vor aduna doĭ saŭ treĭ în numele meŭ şi Eŭ voĭ fi cu eĭ.*“

De aceea salutăm din adêncul inimiĭ nóstre pe convocătorul sinoduluĭ, mulţămindu-ĭ pentru împlinirea celeĭ mai ferbinţi dorinţe a clerului, în un timp atât de acomodat, în cât póte tocmaĭ din acest motiv nu e privită cu ochĭ bunĭ din — anumite părţi.

Salutăm cu frăţésca dragoste pe representanţiĭ clerului rural şi-ĭ aşteptăm cu braţele deschise, felicitându-ĭ pentru însufleţirea de care aŭ dat dovedĭ în timpiĭ din urmă!

Şi în deplină mângăere şi liniste sufletéscă, ne aţintim privirea spre viitorul atât de apropiat, aşteptând ca în situaţia încurcată a bisericiĭ nóstre, hotărîrile măritului sinod să reverse lumină şi bună înţelegere!

Feuilleton.

Capetul lumiĭ?

Era să péră lumea. dar mulţămită Domnuluĭ nu a perit. Era să vedem o căđere de stele. cum de mult (din 1866) nu s'a maĭ vĕđut, dar în loc de stele aŭ căđut fulgĭ de néuă, cel puţin la noĭ néuă a căđut. Étă cu ce ne-am ales după atâtea profeţiĭ! Azĭ mâne: când lumea va vrea să te blasteme, îţi va dori, să fi meteorolog saŭ astronom şi prezicerile să aĭbă sórtea prezicerilor luĭ Falb.

Înainte de asta cu 6—7 anĭ un anumit Dr Koch din Berlin, — maĭ şi remaşi că a fost cu ochilarĭ, — bucinase în lume, că a descoperit léculu ofticeĭ. Fiesce lumea întrégă începu să salte de bucurie. Maĭ ales în Germania, patria sa, îl sĕrbătoriaŭ începênd de la împĕratul până la cel din urmă ţeran. Nu sciŭ ce societate sciinţifică se grăbi a-ĭ oferi un premiŭ de 100,000 orĭ 200,000 de marce. Dar apoĭa trece o sĕptĕmână orĭ dóuĕ şi cetesc, că Dr Koch a plecat spre Egipt să se restaureze de ostenelele descoperirilor sale. în faptă înse ca să scape de vorbele şi risul ómenilor, căcĭ bacteriele ofticeĭ nu voiaŭ să péră de *serul* luĭ. Nu sciŭ face-va acela-şi lucru şi Dr Rudolf Falb? Maĭ anĭĭ trecuţĭ Nemţiĭ îĭ făcusera o colectă pentru susţinerea familieĭ, acuma ar fi consult să-l adune parale pentru o călĕtorie în Egipt şi vechea Babilonie, ţările prezicerilor astronomice.

După spusele luĭ Falb lumea nóstră, adecă pământul, avea să péră aşa. că se va întâlni cu un corp ceresc maĭ mare. care îl va sfărma în miĭ şi milióne de bucăţi. Ceĭ alalţĭ astronomĭ înse ziceaŭ, că nicĭ vorbă de ciocnirĭ şi sfărmărĭ. ci de o căđere de stele numĕrósă, o adevĕrată ploe de stele, fenomen ce se repetesce din 33 în 33 de anĭ. Fenomenul s'a vĕđut în 1799. apoĭ în 1833 şi 1866 şi acuma se aşteptă în Novembre, între 12—16 după alţiĭ în vre o zi din partea a dóua a lunii.

Aşa ceva maĭ credeam, cu atât maĭ vîrtos, căcĭ Novembre e luna stelelor căđétóre. Nu ca şi cum în alte luni nu ar căđé destule stele. dar în August şi maĭ ales în Novembre stelele căđétóre sînt maĭ dese. Pentru ce? Ţĕraniĭ zic, că fie care om îşi are stéua sa şi când omul móre, stéua îĭ cade, astronomiĭ înse spun. că stelele căđétóre sînt corpurĭ micĭ resfirate în univers, în unele locurĭ maĭ puţine, pe airea maĭ multe, şi dacă pământul în calea sa se apropie de ele, le atrage la sine. Stelele căđétóre nu aŭ lumină şi nicĭ nu se vĕd, de cât în momentul, când ajung în atmosfera pământuluĭ, şi atunci încă numaĭ pentru aceea. căcĭ frecându-se de părticelele de aer se inferbîntă şi se înflăcărézĕ, şi saŭ că ard şi se consumă, orĭ trec repede priu atmosferă şi dispar orĭ apoĭ cad la pământ. Şi fiind că în August şi Novembre pământul ajunge în locurĭ. pe unde corpurile aceste sînt maĭ numĕróse, în lunile acestea se vĕd maĭ multe stele căđétóre.

Astronomiĭ cercă să esplice, de unde vin corpurile acestea mĕrunte. Probabil, zicu eĭ, că sînt sfărmăturile vre unuĭ corp ceresc maĭ mare. Scim bine, uniĭ din audite alţiĭ şi din vĕđute, ce pustiiri grozave sînt în stare, să zanseze cutrĕmurul de pământ! Focul intern dacă nu-şi află resuflatorĭ. cum sînt vulcanii. sgudue şi sfarmă de credĭ, că nu are să maĭ remâne pétră pe pétră. Cutrĕmure de aceste grozave. esplosiuni causate de focul intern vor fi sfărmat în bucăţele cutare masă colosală din univers,

Prințul moștenitor între Românî. — Cu prilejul petrecerii sale în Ecica-română prințul moștenitor Francise Ferdinand a asistat la jocul aranjat de locuitorii din ținutul acela. Aŭ jucat Ungurî, Nemțî, Sêrbî, Bulgarî și Românî. Jocul Românilor, pe cum și portul lor, mai ales al femeilor a atras luarea à minte a moștenitoriului de tron, care și-a esprimat plăcerea, rostind în românesce: frumos! frumos!

La plecarea sa din Ecica, întîmplată Miercurî în 8 a l. c., Alteța Sa prințul a fost petrecut de 40 călăreți românî.

Ministrul Széll despre naționalități și dualism. — Spre a răspunde erupțiunilor lui Ugron, Széll a ținut să-și esprime în ședința din 6 a l. c. vederile sale în cestiunile atinse de Ugron. Cele zise la adresa națiunei magiare, le consideră drept „esagerări," „oglinḑi convexe". Răspunsul lui în cestiunea naționalităților ar fi fórte lămurit, dacă limba ungurêscă ar avé terminî deosebiți pentru noțiunile „ungar" (politic) și „magiar" (etnic). El a zis următórele:

În cât privesce naționalitățile, cred că și la ele se află aparițiuni isolate. Dacă aș posedé puterea magică de a mĕ apropia de îmboldurile, simțĕmintele și gândurile secrete ale fie căruia și a le schima, aș avé lucru destul. Dar eŭ așa cuget, că și pe acest teren tot mai mult lese la ivélă convingerea, că în Ungaria este posibilă numai o singură politică, și a nume aceea, pe care o urmăm și care se află în inima fie căruia, că acéstă țară alcătuesce un singur corp politic, că fie care locuitor al eĭ este membru cu egale drepturî ale acestei națiuni politice. Noĭ nu cunóscem de cât fiĭ aĭ acestei țĕrî, carî vorbesc diferite limbî, și privitor la limbă egala îndreptățire este reservată, există chiar și escepțiuni legale așa cum ele resultă din unitatea statului și din recerințele practice ale administrației publice.

Numai o singură politică póte fi în acéstă privință. Orî și ce limbă vorbesce cine va în acéstă țară, el trebue să se considere ca Ungar, adecă eŭ înțeleg ca cetățan al statului ungar, ca membru al națiunii politice ungare (magiare? Red.). Acésta trebue să o cerem, acésta o și cerem și fie care o va cere. Prin acésta nimenĭ nu va fi desbrăcat din nisuințele sale culturale, de limbă și de rassă, întru cât ele nu staŭ în contrazicere cu idea de stat ungar (magiar? Red.).

Ér relativ la dualism, a zis următórele:

„Nicĭ o dată n'am privit alcătuirea de la 1867 ca un „modus vivendi" saŭ ca un expedient, ci ca încheierea unei rĕsboirî de treĭ sute de anî. — Am privit pactul ca o alcătuire, care a pus capĕt certeĭ; o alcătuire, prin care s'aŭ determinat clar, din sancțiunea pragmatică, datoriințele țĕrii, s'aŭ păstrat drepturile acestea și s'aŭ creat basele, pe carî țara își póte desvolta rostul sĕŭ ca stat și póte progresa în direcția materială și intelectuală.

„Écă drept ce am considerat eŭ pactul dualistic și ca atare îl consider și azî. Și pentru ce acésta? Fiind că este bun, pe cum cred eŭ . . . . Și fiind că sînt convins, că noĭ, carî așa cugetăm, formăm majoritate în țară, de aceea cred, că pot să caracterisez pactul ca bun și să-l mențin în numele majorității, în acela al întregeĭ națiuni.

„În ciuda transformațiunilor marî, pe carî le vedem petrecêndu-se în jurul nostru; în ciuda curentelor politiceĭ europene și internaționale, pe care am vĕḑut-o manifestându-se în ceĭ de pe urmă 30 anî, — nicĭ una și nicĭ unul n'aŭ fost de natură, în cât să fie schimbat motivele, pe basa cărora s'a încheiat pactul de la 1867. Și eŭ și azî încă rĕmân pe lângă aceea, că date fiind tóte aceste curente, ba tocmaĭ în urma lor, pactul de la 1867 și azî încă apare tot așa de motivat și potrivit împrejurărilor. Eŭ cred că în fața acestor transformărî, sîntem și mai mult avisați a trăi în acéstă monarchie; ca stat ungar independent în cadrele prescrise de lege, căcĭ mie-mĭ este fórte tĕmă, că față cu curentele politice ce strĕbat Europa, *noĭ ne-am puté afirma cu mult maĭ puțin.*"

Despre audiența la Monarchul. „Ellenzék" din Cluș crede a sci care a fost scopul mergereĭ Escelenței Sale Michail Pavel la Monarchul. Acest ziar publică în numĕrul sĕŭ din Sâmbăta trecută o telegramă din Budapesta, în carea se zice, că Escelența Sa în audiența, ce a avut-o la Maestatea Sa, a referat Maestății Sale despre agitațiunea, ce o observă în biserica sa, pentru că Românii greco-catolicĭ se tem, că vor fi contopiți în biserica catolică magiară, act în contra căruia ar trebui să lupte din tóte puterile. Episcopul a amintit, că în casul acesta credincioșiĭ sĕĭ ar trece la confesiunea ortodoxă, care amenințare a rĕsunat și în conferința episcopéscă, fără ca să fi fost privită ca îndreptățită".

Îndârjirea naționalităților. Mare ciudă îĭ mâncă pe compatrioții nostri purtarea naționalităților față de dênșiĭ. Eĭ se afirmă pretotindenia de stăpânĭ în casa proprie și pretind respect de la naționalitățile nemagiare, le aduc aminte de nenumĕratele bunătăți, ce eĭ le revarsă asupra lor, și cându-l la adecă naționalitățile în loc să fie mulțămitóre, le contrastaŭ, îĭ batjocoresc. Așa aŭ făcut Italienii în Fiume, așa s'aŭ purtat Sêrbiĭ în Becicherecul-mare.

În Fiume s'aŭ fost instalat nesce tranwaye electrice, pe carî eraŭ înscripțiĭ și în limba magiară. Italienii de acolo s'aŭ simțit vătĕmați prin acésta, și nu numaĭ, că s'aŭ legat că nu se vor folosi de tranwayurile electrice, ci s'aŭ opus circulațiuneĭ acelora. Le aŭ oprit în cursul lor, le aŭ bombardat cu petriĭ, aŭ pus pe șine petriĭ și dărabe de fer, ca să deralieze și nu se vor opri pe

---

și rĕmășițele lui umblă orfane, lăsate în prada celor marî. Pămîntul și a fără de pămînt póte încă alte multe corpurî cerescî, în lăcomia lor, nu pot trece pe lângă ele, fără să-și întindă mâna la ele.

Catastrófe de aceste sînt în univers. Istoricul grec Ephoros scrie, că la anul 371 a. d. Chr. un comet s'a desfăcut în dóuĕ și analele chineze încă amintesc de mai multe desfacerî de acestea. Dar și în timpurile nóstre încă avem o catastrófă de acestea, casul cometului lui Biela.

Cometul acesta a fost descoperit la anul 1826 în Boemia la Josefstadt, cel de tristă memorie. La 1832 cometul s'a vĕḑut de nou, la 1839 asemenea. De aci s'a dedus, că el se arată tot la 6¾ anî. La 1846 cercând după el, s'a aflat că e desfăcut în dóuĕ, unul mai palid, cel alalt mai luminos, dar în colo fie care cu códa saŭ șlepul sĕŭ. De la 1862 cometul cel mic a dispărut, cel mare însĕ s'a mai vĕḑut, și în ăst an e vorba, să vină atât de aprópe de pămînt, în cât pămîntul să trécă prin códa lui. Lucrul avea să se întîmple în zilele aceste, nu sciŭ întîmplatu-s'a saŭ nu.

Se vede, că de cometul acesta își legase Dr Falb speranța, să ne dee lovitura de grație cum se zise. Că pentru ce îĭ atribue atâta putere, nu înțeleg și vĕḑ, că nicĭ alțiĭ nu prea înțeleg. Pe cât se scie, códa cometilor constă din gaz, atât de rar în cât prin ea stelele se pot vedé cât de bine. E dară ușor de înțeles, că dacă pămîntul ar trece prin códa lui, cel mult în aer s'ar puté resimți ceva mișcare. Și că mișcarea acésta nu e puternică, și că nu e temere să mature tot ce se află pe suprafața pămîntului, se deduce din trecerî de mai înainte, nu tocmaĭ prin códa cometului lui Biela, dar tot prin códe de cometi. Cu mult mai mare ar fi perielul, de cum va în códa cometului ar fi gazurî veninóse, mai ales dacă pămîntul în urma atracțiuneĭ sale ar răpi cometului o parte din ele.

Astronomiĭ susțin, că de câte orî pămîntul trece prin códa vre unui comet, tot de una ne putem ascepta la o cădere de stele numĕróse, așa numită ploe de stele. Pentru ce? Pentru că în urma atracțiuneĭ pămîntului și a pedecii, ce ar întîmpina în aer, din códa s'ar desface mase mai micĭ, carî contragându-se și inferbântându-se ar licări pe un moment și apoĭ s'ar stinge póte pentru tot de una.

Cometul lui Biela e telescopic, va să zică numaĭ cu telescopul se póte vedé. Sînt însĕ și cometi visibili cu ochiĭ liberî, ceĭ mai multi cu códa, dar unii și fără códa.

Nu toți cometiĭ aŭ códa, tocmaĭ de aceea numirea de „stea cu códa" nu e corectă. Apoĭ mai sînt și cometi cu mai multe códe, cometă cu 2, 3, 4 și și mai multe códe. La unii códele le sînt de miĭ și milióne de chilometri. Códe cât de la noĭ până la sóre, nu sînt ceva raritățĭ de vĕḑut numaĭ prin musee, ci lucrurî de tóte zilele. În trécĕt fie zis tocmaĭ din causa códelor, ce ni se par ca nisce șlepurî de bal, am cercat să dau cuvîntului formă femenină, zicându-l *cometă* și nu *comet,* dar ce să-ĭ facĭ, de multe orî puterea obiceiului e mai mare de cât a voinței. Se vede că în copilărie m'am dedat aĭ zice comet, și acuma de câte orî nu reflectez, tot comet îĭ zic. Ast fel în urmă mĭ-am zis, că de cât să-l numesc în dóuĕ forme, mai bine abzic de un propus alt fel destul de laudabil, de a nu ne atribui nóuĕ bărbaților ceea ce pe dreptul femeilor li se cuvine.

Partea principală a cometilor e capul și în cap érăși simburele. Pe cum la pruna, la persecă și alte póme asemenea lor, în lăuntrul părții cărnóse se află simburele mai des și mai tare, în tocmaĭ așa și în capul cometului, din a fără e materie mai rară, în lăuntru mai désă. Partea mai désă se numesce simbure. Simburele e relative mic, zic relative la partea din a fără a capului și la cóḑă, căcĭ 100 până la 1000 de chilometri nu e puțin, ér atâta face simburele unui comet comun.

În lăuntrul cometilor căldura e mare și trebue că sfărâie și ferbe, și tocmaĭ căldura cea mare e sfărmarea cometului în bucățĭ. Pămîntul din a fără e rĕcit și scórța îĭ este întărită și cu tóte aceste în lăuntru sfărâie și ferbe, în cât din când în când cutrĕmură ținuturî întregĭ; dar încă ce va fi în lăuntrul cometilor, a căror căldură e atât de mare, în cât nicĭ chiar la suprafață nu a apucat să se întărească.

Cometiĭ își capĕtă lumina de la sóre, dar probabil aŭ și ceva lumină proprie, și

calea apucată, până când inscripţiile magiare nu vor fi delăturate. Fiume e italiană, zic ei, jos cu Magiarii, nu-i mai voim. Agitaţia e atât de mare în unii Fiumani, în cât se pun pe şini preferând să fie tăiaţi de rótele tranwayului, de cât să-l vadă circulând cu inscripţii unguresci.

Sêrbii apoi din Becicherecul-mare ajung aşa de de parte cu drăgălaşele atribute, ce le atribuesc Magiarilor, în cât pe aceştia îi numesc şi porci de Magiari. Şi ceea ce-i supĕră mai mult, acésta o fac la instigaţiunea şi sub conducerea primului senator din Becicherecul-mare. Unii preoţi sêrbi apoi sînt atât de nepatrioticĕ, în cât la botezuri recomândă părinţilor ca să pună fiilor lor ast fel de nume, cari nu pot fi traduse pe ungurésce.

Tot atâtea probe, că ideea de stat unitar magiar progresézĕ cu paşi gigantici (?) şi că nisuinţele de magiarizare sînt pline de succes. Bare-mi de ar învĕţa o dată stăpânitorii nostri din esemplele trecutului şi părăsind calea greşită să apuce pe cea adevĕrată.

O statistică tristă. Cetim într'un ziar din capitală, că 1334 a fost numĕrul acelor nefericiţi din anul trecut, cari aŭ suferit în prinsóre pe nedreptul. Cercând causa acestei anormalităţi, numitul ziar ne spune, că cei mai mulţi juriştI o atribuesc brutalităţilor gendarmăresci, cari acum aŭ devenit lucrurI de tóte zilele şi în contra cărora se aştéptă o acţiune seriósă. În urmă conchide, că nu servesce spre onórea judicaturii, ca să sufere atâţia fără vină.

Ce inimi nobile! E curios numai, că atunci când e vorbă de Români, ei sufer tot de una pe dreptul, ba nici nu li se dă pedépsa meritată. Brutalităţile gendarmilor atunci se prefac în fapte patriotice, demne de a fi recompensate.

Orĭ cum ar fi, ne bucurăm, că recunoc cel puţin atâta, ca gendarmii comit brutalităţi.

Porţile-de-Fer. Am fost amintit şi noi la timpul sĕŭ despre neînţelegerile, ce esistă cu privire la taxele pentru trecerea prin Porţile-de-Fer. Regularea acestui tract al Dunării din partea congresului din Berlin s'a concredut Austro-Ungariei. Ungaria în parte le a şi regulat şi pentru trecerea prin ele a impus taxe fără ca în statorirea lor să fi întrebat pe cineva. În contra acestei proceduri a Ungariei, afară de România aŭ mai protestat în special Rusia şi Bavaria, pretinzând, că taxele trebue stabilite de o parte de cătră puterile semnatare ale tractatului din Berlin şi a statelor riverane interesate, ér de altă parte de cătră Austro-Ungaria, ca putere mandatară. În special România şi-a esprimat părerea, că cea mai bună resolvare ar fi, dacă statele riverane ar restitui Ungariei cheltuelile avute cu regularea Porţilor aşa, că cuota să se stabilésca echitabil prin înţelegere comună, şi navigaţia pe Dunăre să fie scutită de taxe.

Într'o şedinţă a comisiunei finanţiare ministrul magiar de comerciŭ a fost întrebat asupra opiniunei ce o are faţă de acel plan al României. Ministrul a răspuns, că Porţile-de-Fer nu sînt pentru Ungaria o cestiune finanţiară, ci o cestiune de suveranitate de stat şi de politică a comunicaţiunii.

La acésta declaraţiune a ministrului magiar Hegediis, din partea „Agentiei Române“ s'a trimes un comunicat foilor austro-ungare, în care referitor la enunciaţiunile ministrului de comerciŭ se zice: În opositie cu vederile ministrului ungar de finanţe, cercurile politice din România sînt de părere, că cestiunea nu póte fi de cât o cestiune pecuniară, de óre ce prin tractatul de la Berlin nu s'a intenţionat de loc ca cu prilejul regulării Porţilor-de-Fer să se dea vre unui stat riveran supremaţie politică orĭ comercială peste acésta parte a Dunării.

Cestiunea încă nu e terminată şi-şi aştéptă deslegarea.

Regularea valutei. — Guvernul din Austria pe basa dispositiunii imperiale din 21 Sept. 1899 a cerut de la comisiunea parlamentară însărcinată cu controla datoriilor statului şi a valutei, să estradeze băncii austro-ungare pentru regularea valutei, suma de 59 mil. florenI aur, care sumă este restul împrumutului contras în 1892 pentru regularea aceleia-şi valute. Comisiunea luse în şedinţa sa din 9 a c. a refusat estradarea sumei cerute, motivându-şi refusul cu aceea, că ordinaţiunea amintită, fiind adusă pe basa §. 14 nu are valóre.

Se înţelege, că neprimind banca austro-ungară aurul de lipsă, valuta nu póte fi regulată.

Acele 59 milióne florenI, aveaŭ să formeze o parte din cuota Austriei de 70% pentru scóterea din circulaţiune a datoriei flotante a statului în note de 5 şi 50 fl. Notele de stat, ce eraŭ în circulaţiune la finea lui Septembre tr., se ridicaŭ la suma de 125 milióne florenI. Din aceştia 112 milióne privesc ambele state, ér restul de 13 milióne pe Austria singură.

Din cele 112 milióne florenI cad pe Austria 70%, adecă 78·4 milióne şi 30% saŭ 33·6 milióne pe Ungaria. Pentru acoperirea celor 78·4 milióne florenI sînt a se folosi cele 59·1 milióne din 1892, ér restul de 19·3 milióne să se dea din prisosul casselor de stat.

După depunerea celor 112 milióne florenI în aur, banca avea să începă emiterea a 80 milióne florini în note à 10 coróne şi pentru restul de 32 milióne florenI să dea florini de argint pentru batere din noŭ în piese à 5 coróne de aceea-şi sumă.

În chipul acesta în decurs de doi ani tóte notele de stat ar fi fost scóse din circulaţiune şi ar fi rĕmas bani de hârtie numai în note de bancă.

Fiind că hotărîrea comisiunii parlamentare amintite mai sus este definitivă şi inapelabilă, ministrul de finanţe austriac Kniaziolucki a rescris comisiunei provocându-o ca să aducă o a dóua hotărîre, de óre ce la şedinţa în carea s'a adus conclusul, dintre cei 6 membri (trei din casa magnaţilor şi trei din casa deputaţilor) unul a lipsit.

Comisiunea a ţinut şedinţă din noŭ Marţia trecută, dar fără resultatul dorit. Voturile cu acésta ocasiune s'aŭ împărţit în dóuĕ părţi egali, fiind trei membrii pro, ér trei contra estradării celor 59 milióne.

Magiarii sînt consternaţi pentru procedura comisiunii parlamentare vieneze, vĕdêndu-şi prin procedura acésta nimicite tóte tocmelile încheiate cu Austria pe basa §-lui 14.

Revistă politică.

Afaceri interne. Lucrul de căpetenie, ce ocupă acum minţile deputaţilor magiarI e statorirea cuoteI. Comisiunile însărcinate cu statorirea proporţieI, s'aŭ fost întrunit sĕptămâna trecută în Viena. S'a vorbit mult, nu-i vorbă, în jurul acesteI teme, şi cu deosĕbire din partea subcomisiunilor de câte 7, alese din partea ambelor deputaţiuni, dar la învoiélă încă n'aŭ ajuns. Aşa, s'aŭ despărţit unii de alţii fără vre-o ispravă definitivă.

Tot ce aŭ făcut, este, că cei din Austria se arată mai condiscendenţi, ér ai nostri mai darnici. Conform ultimeI propuneri a delegaţiuneI ungare, cestiunea are să se resólve aşa, că Ungaria să plătéscă o sumă, carea să fie între 33 şi 35 %. Până acum Ungaria ţinea strins la 32%, pe când Austria pretindea 38%.

Pertractările comisiunilor fiind întrerupte în Viena, se vor continua în Pesta şi după cum spun unii fără resultat, ţinêndu fie care deputaţiune de o anumită ambiţiune a sa, ca să nu lase după cealaltă. În modul acesta statorirea proporţieI ar stabili-o guvernele.

Alţii din contră cred, că comisiunile în urmă totuşi vor statori cuota. Şi acésta vor face-o la dorinţa Măestăţii Sale. În zilele trecute adecă, la un prânz de curte, Moparchul a vorbit mai mult cu deputatul Pulszky, membru în comisiunea cuoteI, căruia şi-a esprimat dorinţa, că ar fi bine ca comisiunile să

---

pe lângă ferbinţéla cea mare din lăuntrul lor nici nu e mirare.

Numĕrul cometilor e fórte mare, şi pe cum se zice, sórtea lor e să susţină căldura sórelui. Cum? Aşa că în calea lor se tot apropie şi în urmă cad în sóre, parte întregi parte sfărmate în bucăţi deja de mai înainte. Şi dacă e adevĕrat, ce se susţine, că vin într'una şi cad cu sutele şi cu miile, şi dacă ne gândim cu ce repedĕuni înfiorătóre se vor fi prăbuşind în sóre, va fi uşor să ne dăm sama despre căldura, ce o vor fi producênd.

Étă că voiam să vorbesc despre capĕtul lumiI şi m'am trezit la cometi şi la căldura sórelui. De alt fel un comet era vorba să pună capĕt lumiI, mai bine zis pământului, şi dacă nu a făcut'o, se cade să-i dedice omul cel puţin câte va şire. În vechime i s'ar fi adus jertfe de mulţămită, póte vre o 100 de boI şi câte va sute de oI. Azi ne îndestulim cu câte va sute de litere aşternute pe un foI orĭ dóuĕ de hârtie. Ce să-i facI! vremile s'aŭ scumpit, oile şi boiI costézĕ bani mulţi, pe când hârtia şi negréla sînt cu mult mai ieftine.

Dar era să uit un lucru. În serile venitóre póte să se vadă plóe de stele. CarI aveţI voe, şi mai ales cei ce nu puteţI dormi, grijiţI, căci fenomenul e fórte frumos, cel puţin aşa se spune. Dar un lucru să fie bine înţeles, de veţI aştepta în zădar, nu mĕ învinuiţi pe mine. Spun şi eŭ ceea ce am auzit şi cetit de la alţii. Profet nu vreaŭ să mĕ fac, căci nu vreaŭ să o păţésc ca Falb, şi nici bani nu am să leaŭ frunză în buză şi să plec ca doctorul Koch spre Egipt.

ajungă la o apropiere. De aci se esplică apoi și cedarea aceea reciprocă.

Ori cum va fi lucrul, pertractările se vor termina în aceste trei zile din urmă ale săptămânei la al cărei sfârșit ședem, și la cas de neînțelegere ministrul-president Széll deja în ședința parlamentului de Luni va pune pe tapet cestiunea cuotei.

Austria. Locul Nemților, în ale obstrucțiunii, l'au luat Cehii. Când ministrul Körber a voit să răspundă la o interpelație făcută în causa unor turburări, deputații cehi părăsindu-și locurile au năvălit în jurul ministrului, producând un atare sgomot, în cât ministrului i-a fost cu neputință pronunțarea răspunsului. Deputații germâni încă n'au rămas simpli spectatori, ci au sărit în ajutoriul ministrului fiind gata de a se încăera în ori ce moment cu Cehii. Norocul că președintele camerei a suspendat ședința.

Fiind că nu e speranță, ca budgetul să pótă fi votat în decursul anului, ministeriul austriac se vede necesitat să céră îndemnisare. Diversele partide din Reischsrath s'au și ocupat cu cestiunea acésta. Cehii încă vor vota indemnisarea, ce se va cere de guvern, dară numai pe o lună. Cele alalte partide sînt dispuse, ca să o voteze pentru timpul cât va cere guvernul.

Zilele acestea se vor începe desbaterile asupra modificării §-lui 14 din constituțiunea austriacă.

În ce privesce administrațiunea, pe cum spun unele ziare, în curînd au să se întîmple schimbări radicale. Vor fi permutați vre-o patru guvernatori, între cari e și baronul Bourguignon președintele Bucovinei.

Anglia. În Anglia se aștéptă cu mare neastîmpér știri de pe câmpul de luptă. Și ca și când cine scie cu care putere mare ar puntea acuma Anglezii războiu, pe lângă cele 70 mii de soldați, ce le au trimes în Africa de sud, au mai chemat sub arme alte câte-va zeci de mii. Asta o fac prevedétorii anglezi, ca să fie gata la tóte eventualitățile, când o putere ori alta s'ar amesteca în războiul buro-anglez. De Germania, ce e drept, Anglia nu se mai teme, căci a îndestulit-o cedându-i, cele mai mari dóue insule Samoa. Tot pe calea acésta s'a împăcat și cu Statele-Unite. Tótă frica așadară rémâne față de Rusia și Franța. Dar pe cum spun unele sciri, de Rusia încă nu are să se téma, căci acésta îi va da pace, îndestulindu-se cu înaintarea posesiunilor sale către India.

Împeratul Germaniei, după întâlnirea ce a avut-o cu părechia domnitóre rusésca în Potsdam și a cărei resultat e fórte puțin cunoscut în public, eri (Vineri) a plecat în Anglia. Mulți susțin că visita lui la curtea angleză este mai mult privată, pe când alții cred, că e de caracter politic, de o parte pentru că Împeratul Wilhelm duce cu sine și pe ministrul de esterne, ér de altă parte, pentru că a așteptat să trécă mai întâi întrevederea lui cu Țarul.

Spania. Miseria finanțiară la carea a ajuns Spania, incapabilitatea poporului de a puté suporta dări mai grele, care incapabilitate și-a avut probele sale în turburările din vara trecută, au pus pe gânduri guvernul spaniol. Pentru ca budgetul să se încheie cu escedent, și așa să mai plătéscă din multele sale datorii, cabinetul din Madrid a șters din budgetul instrucțiunii mai multe posiții de ale academiilor, fără ca să sufere instrucția prin încetarea acestor institute publice, și a redus salarele oficialilor subalterni. Tot spre scopul acesta a sistat mai multe tribunale. În modul acesta i-a succes guvernului ca să încheie finanțele anului venitoriu cu un escedent de 64 milióne pezete.

Transwaal. De câte va zile nu se mai aude nimic positiv de pe câmpul de luptă. Burii țin încă și acuma asediat orașul Ladysmith, și dacă le va succede să-l lea în stăpânire până încă nu ajung trupele angleze de nou sosite în Africa ca să-l despresóre, Natalul de o cam dată ar fi perdut pentru Anglia.

Tot cam așa stă lucrul și pe câmpul de vest al luptei. Aci de asemenea Burii asediază dóuĕ orașe însemnate, pe cari însĕ până acuma nu le au putut ocupa. Au fost mai multe ciocniri parțiale, a căror resultat însĕ abia a fost retragerea cetelor angleze în taberele proprii.

Curajul Anglezilor de altă parte începe a cresce. Trupele trimise din Anglia încep a sosi. Până acuma sosiră în țara Cap peste 12 mii soldați, dintre cari jumătate fură trimiși ca să alunge Burii din jurul Ladysmithului. Cealaltă jumătate va pleca pe câmpul de luptă din vest pentru despresurarea orașelor, Kimberley și Mafeking. Burii încă înțeleg situația, și fiind că se tem din partea sudică, de aceea încep a-și întări posițiunile de a lungul rîului Orange, ocupând mai multe fortificațiuni naturale.

Corespondințe.

De sub Vlădésa luna lui Nov.

Clarissime Dle Redactor!

Preoțimea din tractul protopopesc al Morlacei și-a ținut în 7 Nov. (sĕrbătórea s. Demetriu) sinodul de tómnă în parochia Fildul de mijloc. Credĕnd că voiu face un serviciu cât de mic causei nóstre bisericesci, vĕ rog să dați publicității următórele hotărîri și dorințe aduse și esprimate în adunarea numitei preoțimi.

1. Preoțimea din tractul Morlacei își esprimă dorința ca la anul 1900. când se va serba bicentenariul Unirei nóstre cu Roma, să se descrie în un opșor întrégă istoria nóstră bis. până în presente, din partea unui bărbat versat în sciințele istorice. Acel opșor să se trimită fie cărei parochii spre a se ceti și esplica poporului nostru. ceea ce numai spre edificarea lui sufletéscă póte servi.

2. Să se plânteze tóte locurile interne bis., școl. și parochiali cu altoi nobile întru aducerea a minte de anul bicentenar, și să se lucre în direcțiunea, ca din sinul Archidiecesei să se trimită la Roma o delegațiune, carea să esprime S. Părinte omagiile nóstre.

3. Pentru ajutorarea preoților deficienți sinodul hotărésce, ca de aci în colo fie care preot să solvéscă 2% din venitele sale, contribuind la acel fond și bisericile cu câte 12 fl. v. a., ér laicii câte cu minimul de 10 cr. de fie care familie.

4. Pentru ameliorarea stării materiale a preoților pe cum și pentru formarea unui fond de salarisare a preoțimii, s'a propus a se roga toți generoșii membri ai clerului, cari voesc a face vre o fundațiune, ca aceea să o facă în favorul salarisărei preoților. — Ér acei mireni. cari s'au bucurat la Universități etc. de stipendii din fundațiunile făcute de membri bine meritați ai clerului, ajungênd la stare materială bună în viața socială. să-și considere de o datorință morală a reînapoia în decursul vieții suma primită ca stipendii. în fondul salarisărei preoțimei.

5. Să se róge organele superióre bisericesci a procura în tot anul o sumă însemnată de intențiuni, cari împărțite la preoții din archidiecesă. să se perfacă în favorul fondului de salarisare a preoțimii.

6. Parochiile să se contragă amĕsurat proectului făcut în anul 1888.

7. Unde biserica dispune de averi în arător și fânaț, canonica parochială să se întregéscă până la 40 jugere. Contribuțiunea canonicei parochiale să o solvéscă biserica. Metretele de 30 litre bucate de până acum pe cum și zilele de lucru tóte să se plătéscă preotului, ér cantorii și feții să-i plătéscă poporul separat.

8. Cu privire la ajutoriul de stat sinodul se alătura la decisiunile sale aduse în adunările sale din tómna anului trecut și astă primăvară, în cari s'a protestat energic contra modului de împărțire a ajutoriului de stat, degradând pe bunii nostri archierei la rangul de simpli împărțitori.

În privința autonomiei Sinodul a primit cu unanimitate protestul énergic al nouului paroch al Mărgăului Romul Romonțian, care protest s'a și luat la protocol ca un decis unanim al Sinodului.

P. A.

— *2 Novembre 1899.*

Onorată Redacțiune!

Urmările legilor politice-bisericesci sînt funeste și de sine înțeles, că și plângerile în contra lor sînt dese. Omenii cu inimă față de biserică și neorbiți de principii josnice și de scopuri meschine nu încetéză de-a aduce la lumină tabloul trist, în care apare biserica de la introducerea amintitelor legi în cóce.

Preoții cu simțĕmînt, puși ca să păzéscă cu ochi ageri turma cuvîntătóre a lui Isus Christos trebue să umble plângênd după credincioșii lor, când îi vĕd, că se aruncă cu nepăsare în tina fărădelegilor,

fără ca ei să aibă puterea sau auctoritatea cu carea să-i pótă opri. „Preotul nu póte porunci.“ „nu mĕ póte opri popa,“ „dacă voesc a mĕ da draculuĭ nu mĕ póte opri.“ „cuvinte vătĕmătóre nu-mĭ póte zice eacĭ îl acus la judecată.“ aceste sînt espresiunĭ dese şi destul de jignitóre pentru un preót, pe carĭ le-a audit sau le va audi tot acela, care voind a-şĭ face datorinţa, s'a opus sau se va opune din rĕsputerĭ acestuĭ curent cutropitoriu, care e fiul acestor legĭ.

Ni-se zice din partea celor de la cârma dieceselor, că amĕsurat cuvintelor profetuluĭ: Strigă cu tărie şi nu înceta, ca trîmbiţa înalţă vócea ta şi spune poporuluĭ meŭ fărădelegile luĭ. — să predicăm fără preget cuvîntul creştinésc, să sbicĭuim pĕcatul şi să lăudăm vîrtutea căcĭ atunci credincioşii se vor corege, vor lăpĕda pe omul cel vechiŭ şi vor îmbrăca pe cel noŭ. — Acésta ne e datorinţa şi acésta o şi facem în mare parte şi dacă s'ar face cu acela-şĭ zel pretutindenea am ajunge la ceva resultat dar neînsemnat, de óre ce ómenii se plécă şi ascultă mai tare de acela, care scie că pedepsesce acum orĭ ce crimă, éră legea Aceluia care pedepsesce şi rĕsplătésce pe deplin numaĭ dincolo de mormînt nu o prea ţin, cu acela lasă a se împăca mai târdiŭ.

Ni-se spune apoĭ că pe cei rĕĭ şi incoregibilĭ să-ĭ amenińţăm cu aceea, că le vom denega binecuvîntările, pe carĭ biserica le dă creştinilor pe cum: cetirea molitvei în ajunul Crăciunuluĭ (unde e datină a se ceti în fie care casă), binecuvîntarea caselor cu apă sfinţită pe la bobotéză (ajun) etc. ba în urmă să se amenińţe şi cu aceea că nicĭ în casul morţiĭ nu vor fi provĕduţi cu cele sfinte.

Denegarea celor dintâiŭ cu puţine escepţiunĭ rĕmâne fără efect, singură înmormîntarea fără ceremonie bisericéscă ar avé efect sigur, dacă de la aşa ceva nu ar fi opriţi preoţiĭ prin Ordinariate, pe cum a fost de curênd un cas. Unde este apoĭ puterea şi auctoritatea preotuluĭ, când poporul vede, că acela îl amenińţă cu multe, în urmă însĕ nu póte face nimic? Nu să se întórcă de la fărădelegi, ci în butul preotuluĭ el se aruncă şi mai tare în braţele rĕutăţilor, ţinêndu-şĭ de faţă că a călcat legea luĭ Dumnezeŭ şi a bisericiĭ şi popa nu-l póte opri şi pedepsi.

Este posomorît tabloul în care se vede depinsă biserica, acésta mamă bună care ne pórtă în braţe din lĕgăn până la mormînt, venind cu noĭ şi din colo de mormînt. Trist spectacol şi rele simptóme când acéstă instituţiune divină, carea singură plătesce după merit, — pe aceia carĭ luptă sub stindardul eĭ, — scăldat în sângele Mântuitoriuluĭ şi a milióneloră de martirĭ, — să fie desconsiderată, strivită şi scurtată în drepturile eĭ de aceia, carĭ pórtă destinele temporalĭ ale ţărilor.

Ca un preot să maĭ pótă servi la altariul Domnuluĭ, când scie că cuvintele sale sînt socotite de credincioşiĭ sĕĭ numaĭ ca o poveste distractivă, după care nu aŭ de a-şĭ îndrepta viéţa, trebue că saŭ să uite cu totul de dătorinţa sa, să nu aibă inimă, care saltă în bucurie şi se revoltă în faţa fărădelegilor, saŭ dacă acestea nu le póte, să se depărteze de la altariŭ scuturându-şĭ şi pulverea de pe picióre şi se deplângă nemângâiat sórtea sfintei maice bisericĭ.

Lucru de dorit şi folositor ar fi însĕ, ca forurile competente vĕdênd atâta rĕutate adusă de amintitele legĭ; auctoritatea şi influinţa preotuluĭ redusă la nulă, zĕlul religios scădênd cu repedĭune, concubinagiul sporindu-se ér moralitatea poporuluĭ, care în orĭ ce stat formézĕ razimul cel maĭ sigur şi puternic al ţărĭĭ pornind spre ruinare, să păşéscă înaintea auctorităţiĭ civile şi să esopereze barem atâta ajutor pentru biserică, cât acésta să pótă împedeca concubinatele şi divorţul.

Până atunci însĕ ar fi datorinţa prelaţilor nostri ca saŭ eĭ înşi-şĭ saŭ prin delegaţi — canonicĭ — să visiteze pe rênd cel puţin parochiile cele maĭ demoralisate, ba cu ast fel de ocasiunĭ să nu-şĭ ţie de subdemnitate a se întreţiné în vorbire şi cu ómenĭ privaţi şi a-şĭ permite a întra chiar în umilele lor locuinţe ţĕrănescĭ. Atarĭ proceduri ar contribui mult la consolidarea moralităţiĭ şi la ştergerea abusurilor din popor. Momente dulcĭ şi fericite ca acestea, ar rĕmâné neşterse în inimile credincioşilor, de carĭ cu bucurie şi-ar aduce pururea a minte şi le-ar istorisi urmaşilor lor.

Un cuvînt din gura celor maĭ marĭ ar face cât sute din a nóstră, căcĭ pe noĭ s'aŭ dedat a ne asculta cu atât maĭ rĕŭ cu cât ne aud maĭ des. Atunci vĕdênd poporul cum ceĭ maĭ marĭ arétă atâta îubire faţă de dênsul şi se intereséză de sórtea luĭ, s'ar întări în credinţa şi în legea creştinéscă pe carĭ le ar îubi şi ţiné.

Preotul Iacob.

Din Tr. Dêrgel.

Preoţimea tractuluĭ protopopesc al Dêrgeĭ adunată în sinodul de tómnă a adus următórele decisiunĭ.

1. Cu privire la taxa pentru fondul preoţilor deficienţĭ: a) ca şi s. bisericĭ să contribue la fond după starea materială, de la 1—10 fl. v. a. b) Preoţiĭ să contribue la fond după venitul statorit în fasiunea congruei 2%. c) Preoţiĭ, carĭ se vor cere în deficienţă şi aŭ lângă sine fiĭ saŭ consângenĭ de aprópe, carĭ ar puté să-ĭ ajute, să fie împărtăşiţĭ numaĭ cu jumĕtate cuota anuală. d) Din venitele fondurilor 3 părţĭ să trécă la fondul vĕduvelor şi numaĭ $^1/_4$ parte la fondul deficienţilor.

2. Preoţimea consideră resolvarea cestiuniĭ salarisărĭĭ preoţilor de o cestiune neamânată, întru interesul bisericiĭ şi a naţiuniĭ.

3. De óre ce poporul credincios e prea îngreunat, să rógă de Prea Veneratul Consistor Archidiecesan şi Ilustrul Archiereŭ, ca să facă apel la inteligința nóstră laică şi cler, ca împreună să formeze un fond de salarisare.

4. Preoţimea rĕspinge întrarea în autonomia catolică şi doresce solidaritatea tuturor dieceselor cu privire la acésta cestiune.

5. Preoţimea primesce ajutorul de stat pe cum şi salarisarea, întru cât aceea nu va fi vătĕmătóre statuluĭ şi demnităţiĭ preoţescĭ şi independinţeĭ s. nóstre biserice.

Ş.

Noutăţi.

Din Archidiecesă. Mult Onor. *Ştefan Boeriŭ* paroch în Abásfalva, district. protop. al Odorheiuluĭ şi Mult On. *Gavriil Ciobotariŭ* paroch în Ghimeş, distr. protop. al Giurgeuluĭ aŭ fost numiţĭ *vice-protopopi onoranĭ*.

La mulţi anĭ!

Din diecesa de Lugoş. On. *Niculae Hoza* fost paroch în Icloda, a fost numit de paroch în *Reşiţa-română*. — P. S. Dr Demetriŭ Radu Episcopul Lugoşuluĭ a chirotonit întru preoţi, Dumineca în 12 a c. pe teologul absolut *Mihail Jivanca* dispus de adm. par. în *Ciănadul-sêrbesc* şi pe *Aviron Balomiri* dispus în aceea-şĭ calitate în *Balomir*.

Pentru Sinodul archid. Pentra Sinodul, care se va ţiné în zilele prime a le septĕmânilĭ viitóre s'aŭ ales delegaţi, din district protop. al Cătineĭ *Ales. Lupan* paroch în Silvaşul de câmp.; district. D. San-Mărtin *Vas. B. Muntenescu*, paroch în Bazias; distr. Fărăgău *Ioan Hossu* (nu Rosca) din Milaşul mare; distr. Mediaş: *Ioan Mera*, din Şeica mică. — distr. Aiud *Ales. Gruiţa*, din Asinip. — distr. Coşocna *Aurel Poruţ* din Dezmir. — distr. Cluş *Aug. Cosma* din Feiurd. — distr. Arieş *George Boeriŭ* din Ciugud. — distr. Cichindeal *Dem. Aron* din Cichindeal. — distr. Almaş *Florian Petran*, din Almaşul mare. — distr. Murĕş *Petru Suciu* din Săbad. — distr. Pogăceua *Ioan Pantea* din Riciu. — distr. Sebeş *Niculae Munteanu* din Henig. — distr. M. Uiora *George Simu* din Gheja. — distr. Treiscaune *Ioan Alesandru* din Cs. Szt. György. — distr. Indol *Ştef. Mariş* din Şut. — distr. Giurgeu *Ales. D. Donescu* din Vaşlab. — distr. Ernot *Niculae Pop* din Şeulia rom. — distr. Dêrja *Itiu Şerban* din Fizeş. Corpul didactic de la Seminariul teologic va fi representat prin Rever. Du *Vasile Raţiu* rectorul seminarial.

Ştiri militare. Cu 1 Novembre s'aŭ făcut următórele avansări: *Victor Petri*, înaintat la regimentul 76 de infanterie la rangul de căpitan cl. I. *Aurel Petrovici*, la regim. 72, căpitan cl. II. *Virgil Piso*, de locotenent la regim. 63, *Richard Munsat*, de locotenent la 47, *Iuliu Mantani*, locotenent la 4, *Iosif Baltezan*, de locotenent la 87, *Aurel Popian*, de sublocotenent la 43, *George Ivaşcu*, la 32. *Emil Herbay*, la 14. *Miron Goga*, la 49, *Ardelean Miculescu*, la 59, *Nicolaŭ Ruşiŭ*, la 13, *Alesandru Călciunariŭ*, la 14, *George Gioban*, la 33, *Romul Maniu*, la despărţĕmêntul sanitar 24, *Teodor Indrea*, de căpitan cl. II. de tren, *Eugen Pop*, de căpitan cl. I. la 68, Dr *Victor Corbul*, medic la regiment de cl. II., la rang de cl. I. la regimentul 39. — *Ioan Humiţia*, major la regimentul 21 de infanterie, s'a reactivat. *Victor Rus*, locotenent-vênător la batalionul 22 s'a împărţit în statul-major; *Ioan Voic*, căpitan la regimentul 64 s'a transferat la regimentul 2 de infanterie, *Cornel Cosgaria*, locotenent la 55. *Aurel Anca*, medic de regiment la 51. *Aurel Maniu*, medic superior din Lemberg la regimentul 41 de infanterie. — *Constantin Lălescu*, căpitan la reg. 43 de infanterie, fiind distins cu espresiunea preaînaltei mulţămirĭ a primit medalia pentru merite; *George Petrovan*, căpitan la 52 şi *Simion Drăgan*, căpitan la 64. — *Niculae Neagoi*, infanterist la regimentul 43, fu distins cu cruceа de argint pentru merite, scăpând o femee cu periclitarea vieţiĭ sale de înecare.

De la Bucuresci. Dumineca trecută s'a deschis la Atenéu espoziţia de pictură a artiştilor în viaţă, cum şi espoziţia de tablouri, din carĭ se vor alege cele maĭ vrednice de a fi trimise la Paris. Espoziţia cuprinde 240 tablouri şi 30 sculpturĭ.

Scolastic. Despărţ. Pogăceua a Reun. învĕţ. archid. îşi va ţiné adunarea generală la 28 Nov. n. în *Sân-Georgiul de Câmpie*.

Producţiunea teatrală. Reuniunea pompierilor voluntarĭ din Blaş aranjéză Marţi în 21 crt. o producţiune teatrală împreunată cu joc în sala cea mare de la „Otel Univers“. Se vor preda piesele: „Zăpăciţii“ şi „Leac pentru socre“

† Necrolog. Din Lugoş se anunţă mórtea luĭ *Emil Bardossy* inspector regesc de matricule.

Odihnească în pace!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Viața și operile lui Andreiŭ Murĕșan.

(Continuare.)

Către 1857 poesiile lui Murĕșan devin tot mai rarĕ, ér după 1857, putem zice, că încétă cu totul. Acum pe poet nimic nu-l mai póte înșufleți, nicĭ chiar evenimentele epocale de la 1859, cum a fost sguduirea Italiei și unirea Principatelor române. Națiunea română aștepta cu dor, să mai audă resunând lira lui, și Iosif Vulcan numai acestei dorințe i-a dat espresiune, când la 1861 scrie poesia sa: **Către Andreiŭ Murĕșan**, în care rógă pe poet să mai cânte pe lira sa plăcută:

Poete al națiunii, poete 'ncununate,
Tu mângăerea nóstră și fala 'n viitor;
Ce ne cântași o dată de sfînta libertate,
De ce azi nu resună acordul tĕŭ sonor?
Anĭ mulțĭ sburară
În patimi ne'ncetat,
Și lira ta cea, care
Cu totul a 'ncetat . . . .
Poete al națiunii, apucă lira ta,
Națiunea te aștéptă, ah! cântă nu 'nceta!

Ce sĕrbătóre fuse la 'ntâia ta cântare,
Atuncia înviase poporul meŭ român;
Salta de bucurie atuncia mic și mare,
Părea că 'ntinerise chiar âst pământ bĕtrîn.
În codri sus pe munte,
Și jos în vălcea,
În câmpurĭ și orĭ unde
Tot „sunetul" suna . . . .
Apucă ér la mână plăcută lira ta,
Națiunea te aștéptă, ah! cântă nu 'nceta.

În suferința mare, în nóptea 'ndelungată,
Când junĭ, bărbațĭ și tinerĭ cu toțĭ-aŭ desperat;
Furașĭ din cer schintee ca Prometeŭ o dată,
Și-aĭ dat viață nóuă la un popul desperat.
Decĭ azĭ când cruda sórte
Acuma a 'ncetat;
Din somnul cel de mórte
Românu-l deșteptat:
Poete 'ncununate, apucă lira ta,
Națiunea te aștéptă, ah! cântă nu 'nceta!

Poetu 'n asta lume nu este pentru sine
El este dat națiunĭ de-apostol și profet;
Căcĭ Domnul când voesce să facă ceva bine,
Atuncia el crează națiunĭ un poet.
Minunea asta sfîntă puținĭ aŭ căpĕtat;
Și-aceia de nu cântă
Permit un greŭ pĕcat . . . .
Poete al națiunii, apucă lira ta
Națiunea te aștéptă, ah! cântă nu 'nceta!

Perit-a négra cĕță, furtuna blăstĕmată,
Avem o luptă încă dar lupta cea mai grea;
La fapte sus cu toții, acum saŭ nicĭ o dată,
Saŭ ne-om săpa mormîntul, în vecĭ orĭ vom via.
O! cântă 'n ton de tunet,
Și 'n șópte de zefirĭ;
Uniți-vĕ în cuget,
Uniți-vĕ 'n simțirĭ . . . .
Poete-al libertății, apucă lira ta,
Un semn ei mai aștéptă și toți te vor urma![1])

În zădar! Poetul mai mult nu va cânta, mai mult nu va publica nimic nou, în retragerea sa, muncit de suferințe, de nedreptățĭ, de decepțiunĭ și de misantropism adórme cu totul.

[1]) Fóea pentru minte, inimă și literatură; 1861 Nr. 30.

VII.

Mórtea.

Traduce din Nopțile lui Young. Ediția primă a poesiilor. Sînt primite cu puțină însuflețire. Ediția a dóua a poesiilor. Premiarea lui Murĕșan de către Asociațiunea transilvană. Morbul. Mórtea. Înmormîntarea. Parastase. Reînmormîntarea. Monumentul.

În anii din urmă Murĕșan retras de sgomotul vieții se mai încércă încă o dată pe terenul poesiei cu traducerea Nopților lui Young. [1])

Ce sînt Nopțile lui Young? — Nisce meditațiunĭ adînce, scrise cu condeiul încins în negrul nopților, ca cu atât mai négră să se zugruvéscă lumea acésta trecĕtóre și cu atât mai strălucită și mai gloriósă să apară lumea cea alaltă, lumea inmortalității. Ele cuprind 24 nopți, fie care parte este de sine stătătóre; conținutul lor variŭ și profund stórce admirațiunea tuturora. Timpul, medicina contra fricei de mórte, uĭtarea morții, natura morții, inmortalitatea, liniștea și singurătatea nocturnă, tristeța și miseria, mintea, consciința, vîrtutea, Dumnezeŭ ș. a. sînt tot atâtea obiecte profunde pentru aceste meditațiunĭ. Ele cu natura lor, care cere retragere de sgomotul lumiĭ acesteia pline de nĕcasurĭ, durerĭ și suferințe, atât de bine s'aŭ potrivit cu natura poetului nostru din anii de pe urmă. Apĕsat de grijile trainlui, sdrobit de valurile vieții, amărit de perfidia și reutatea ómenilor, sufletul sĕŭ atât de bine s'a nimerit cu sufletul lui Young, pe care perderile familiare îl aruncară în brațele suferințelor, de carĭ numai în meditațiunile sale nocturne își află mângăere. Felul de a afla mângăere în retragere, în liniște, în singurătate, îl face pe Murĕșan să traducă din Nopțile lui Young. Însĕ din traducerea acésta numai după mórtea poetului aŭ apărut în Fóea pentru minte, inimă și literatură câte va fragmente, traduse destul de poetic. [2])

Tot în acest timp se ocupă poetul și cu poesiile sale cele vechĭ, le adună, le arangéză, și le gătesce pentru a le da tóte la olaltă în mâna publicului român, cu atât mai vîrtos, căcĭ din tóte părțile îl sosiaŭ în privința acésta rugărĭ și provocărĭ, carĭ parte îl asigurau, parte îl încurajaŭ.

Decĭ pe la începutul anului 1862 scóte la lumină de sub tiparul lui Ioan Gött în Brașov un volum frumos din productele lirei sale sub titlul: Din poesiile lui Andreiŭ Murĕșan. Opul se estinde de 222 pagine în 8° mic și conține 67 poesiĭ, între carĭ sînt 53 „poesiĭ ocasionale", 14 „versiunĭ și imitărĭ de fabule și istorióre în metru", ér înaintea volumului este o prefață.

[1]) Eduard Young (Jŏng), poet anglez, s'a născut la 1681 în Upham în Anglia. Studiile și le-a făcut în școla din Westminster, apoĭ a studiat drepturile în Oxford. În etate de peste 40 de anĭ a intrat în statul preoțesc, în 1730 primesce parochia Welwyn în Hertford, unde s'a și căsătorit, dar în scurt își perde și soția și cel doĭ copiĭ vitregĭ, acéstă perdere îl îndémnă să scrie poema Night-thoughts adecă: Cugetărĭ nocturne, cu care și-a făcut nume. Cele alalte opere ale sale sînt de o valóre inferióră. A murit la 12 April 1765 în Welwyn.

[2]) Fóea pentru minte, inimă și literatură; 1864 Nr. 1 și urm.

În prefața acésta, după ce reamintesce cu puține cuvinte despre viața sa din Brașov și despre motivele carĭ l-aŭ îndemnat să priméscă oficiul la guvernul cesaro-regesc din Sibiŭ, spune, că el nicĭ ca concipist și translator încă n'a încetat de a continua cu poesia.

Apoĭ trece la valórea poesiilor sale: „Broșura acésta cuprinde tot decursul junieĭ mele, și tóte neajunsele, ce trecură peste mine. — Ea începe cu cele mai dintâiŭ încercărĭ ale museĭ mele, ér de procede bine orĭ rĕŭ, tinerețele mele să rĕspundă, căcĭ ele pórtă culpa; fiind că eŭ m'am pomenit scriind la versurĭ. Apoĭ „pĕcatele tinereților nu le comemora Dómne!" — Eŭ sum de părere, că de la un june de 20—21 de anĭ, încă nu se póte cere lucru așa de serios. — Ajunge, dacă tinĕrul propășind cu anii, înaintézâ și cu spiritul, care acum în conțelegere cu gustul, alege și prelucră temele, după cum îl conduce geniul și fantasia lui . . . . Îmĭ aduc a minte de zisa unuĭ profesor, ce avuĭ în gimnas și pe care ni-o spuse mai de multe orĭ; acela zicea: „Nu este om bun pe lume, care să nu aibă și ceva rĕŭ;" și din contră: „Nu este om rĕŭ pe lume, care să nu aibă și ceva bun în sine." Așa merge prea firesce și cu cărțile: nu este carte bună, să nu aibă și ceva rĕŭ într'însa; și ĕră-și nu este carte rea, să nu aibă și ceva bun. Prin urmare acésta cutez a zice și de versurile mele: la unĭ le vor plăcé, ér la cei mai mulțĭ póte, că nu vor plăcé."

În fine promite o nóuă ediție, dacă i-se vor petrece în timp scurt poesiile. În nóua ediție promite a da tot o dată și piese nóue.

Amicul Școliĭ din Sibiŭ în dată după apărerea opului, grăbesce a-l face un frumos reclam: „Un ram a literaturei române, care Românii de din cóce de Carpați până acum nu l-aŭ representat, étă că acum sînt fericiți a-l representa prin un op de mare însemnătate pentru tot sufletul român. Din poesiile renumitului poet Andreiŭ Murĕșan vedem eșite în Brașov la Ioan Gött în numĕr aprópe de 70. Cât am dorit noĭ acésta! și câtă e astăzi bucuria nóstră! Lirei acestuĭ poet, care la început a răpit inimile tuturor Românilor, cine va fi acel Român din Dunăre până la Tisa și Carpați, care să nu-i dea loc în clenodiile lui cele mai scumpe. Sublimitatea ideilor, dulcéța împreunată cu grandórea, care caracterisézâ pe acest poet, puritatea neafectată a limbiĭ, care îl înalță peste toțĭ cei alaițĭ poețĭ aĭ românimiĭ, și în urmă direcțiunea ce a luat-o în paradisul poesieĭ, sînt tot atâtea momente, carĭ îl recomândă azĭ tot sufletului român și îl vor recomânda în tóte timpurile etc." [1])

(Va urma.)

Prof. Ioan Rațiu.

[1]) Amicul Școliĭ; 1862 pag. 48.

Burul van het Roer.

Istorisire de călătorie

de

Carol May.

(Continuare.)

Îmi căută, să rîd, şi Kees Uys făcu tot asemenea. Dară fata se întórse la nenorocitul séu patriot, sări de pe pony şi se plecă la el.

„Te chémă Quimbo? Vătématu-te-ai óre unde?“ îl întrebă.

„Da, Quimbo mĕ chem Quimbo; dară nu Quimbo vatĕm Quimbo, ci cal vatĕm Quimbo.“

„Ce te dóre? Unde te dóre? În spate?“

„Numai spate dor Quimbo? O. o, tot Quimbo dor Quimbo. Quimbo nu mai sînt viaţă; Quimbo sînt mort!“

Eŭ încă descălecăi, ca să vĕd, dacă şi-a vătĕmat óre ce. În cinda cercetării celei mai amĕnunţite nu putui, să-i aflu nici cea mai mică lovitură, şi el totuşi nu voia, să se scóle. El urla, pe când îl cercetam cu mâna, şi mĕ încredinţa neîncetat, că e de totului tot mort. Acum descălecă şi Uys şi-şi scóse cuţitul.

„Quimbo e mort cu adevĕrat.“ zise el liniştit. „Şi de cum va nu veĭ, să o credĭ, mynheer. am, să ţi-o dovedesc. Îi voiŭ desface trupul cu cuţitul. şi atuncia veĭ puté, să privescĭ în lăuntrul lui şi să vedĭ, dacă mai este viaţă într'însul.“

Se plecă jos. prinse pe Cafĕr de grumazi şi-i aplică cuţitul. În clipa următóre Quimbo a fost în picióre şi a făcut un salto mortale grozav la o parte.

„O, nu taiŭ Quimbo! Quimbo sînt întru adevĕr mort, dară Quimbo pot călări mai de parte pe cal!“

„Încalecă dară şi aĭ grije, să nu cadĭ din noŭ!“

Cel înviat din morţi îşi adună obiectele. carĭ îl căduseră. şi se sui ĕră pe cal.

„Călăresc mynheer ĕră lute?“ întrebă îngrijat.

Eŭ afirmăi.

„O, atuncĭ leg Quimbo bine,“ se rugă. „că alt cum Quimbo fiŭ de dóuĕ orĭ mort!“

„Atuncĭ întru adevĕr te şi desfac cu cuţitul!“ îl încredinţă Uys cu faţă ameninţătóre. Încălecarăm şi noĭ cei alalţi treĭ. „De altmintrea nu mai avem multă cale. În o jumătate de óră vom fi ajunşi la ţintă, şi atuncia. mynheer. poţi. să dovedescĭ, că scii cu ceva mai mult de cât vecinul Zekust cu ierburile lui.“

II.

Abia o jumătate de óră după aceea ne oprirăm în faţa unei văi. care se întindea cu lărgime cam de un mil anglez şi jumătate printre dóuĕ înălţimi, ce se ţineaŭ de avantgarda apusană a munţilor Rand. Un rîuleţ larg şerpuia de-a lungul munţilor de o latură la ceealaltă şi era causa vegetaţiei celei îmbelşugate. prin care unghiul acesta ascuns al avantgardeĭ munţilor se distingea fórte favorabil de ţinuturile acelea, prin cari trecusem în cele din urmă dĕue zile. Pretutindenia vedeaŭ ochiĭ vite, oĭ şi capre păscênd. O farmă largă se afla în mijlocul văiĭ, încunjurată de o grădină mare de pomĭ, de la care se începeaŭ holde bogate.

„Am fi sosit!“ zise Kees Uys. „Cum îţi place locul acesta?“

„Mai bine de cât multe locurĭ, carĭ le-am vĕdut până aci. Cum se chémă proprietariul?“

„El e neef Ian, un tinĕr în tótă privinţa cum se cade. îţi zic. Poţi. să cercĭ multă vreme, până veĭ da de un Africandĕr mai zdravĕn ca el, cu tóte că e numai de dóuĕ zecĭ şi doĭ anĭ. Pagubă, că e la vinătóre de leopard, carea în tot de una îl ţine pe mai multe zile de parte de casă. că altmintrea aĭ puté, să-ĭ facĭ cunoscinţa.“

Îl numise numai neef Ian. fără ca să spună conumele lui. Obiceiul olandez aduce cu sine, ca ómenĭ mai bĕtrânĭ să agrăéscă pe tinerĭ cu neef. nepot, chiar şi dacă eĭ nu sînt de loc rudeniĭ de sânge, ĕră tinerĭĭ să agrăéscă pe cei mai bĕtrânĭ cu intimul baas, unchiŭ. Şi obiceiul acesta Buriĭ l-aŭ dus şi în Africa. Ĕră Africanderĭ în sens mai larg se numesc toţi coloniştiĭ africanĭ ceĭ de viţă olandeză, în sens mai strîns însĕ se numesc aşa numaĭ Buriĭ aceia, carĭ se pricep bine în manuarea puscii, se alipesc în chip credincios de vechile sale tradiţiĭ, în urmare sînt vrăşmaşi neîmpăcaţi aĭ Anglezilor şi nu se obicinuesc a se spăimînta de nicĭ o primejdie. Dacă un colonist numesce pe altul Africandĕr, acésta e cinstea cea mai mare, ce póte, să i-o dea, căcĭ prin acésta îl declară de eroŭ. Acest Ian, care era numaĭ de dóuĕ zecĭ şi doĭ anĭ, a bună samă a dat decĭ dovedĭ de ale bărbăţieĭ sale, carĭ să fie îndestulitóre spre a îndemna pe vestitul Uys, să-l numéscă Africandĕr.

„Dară el are a bună samă încă şi un alt nume?“ întrebăĭ eŭ.

„Firesce,“ rĕspunse Burul cu un surîs viclean. „Se pare. că dtale omul cu a nevoe póte, să ţi-se împotrivéscă. Voiam, să-ţi spun numele numaĭ atuncia, când îţi voiŭ presenta pe purtătoriul luĭ. Dară după ce daĭ aşa de tare năvală asupra mea, şi după ce neef Ian şi de altmintrea nu e a casă, ţi-l împărtăşesc, că el se chémă Ian van Helmers.“

„Van Helmers?“ zisei. „Veĭ dóră, să zicĭ prin acésta, că el e un membru al familieĭ aceleia. carea o cerc eŭ?“

„Dacă nu mĕ înşel, dînsul e nepotul străunchiului aceluia, despre care mi-aĭ povestit. Străunchiul a căduţ ca un viteaz în lupta de la Pieter-Maritzburg. În bătălia aceea a luptat şi ficiorul lui, despre care te asigurez, că a fost un vînătoriŭ şi luptătoriŭ aprópe fĕr de sémĕn. Nepotul e tot asemenea. Puşca luĭ n'a greşit încă nicĭ o dată ţinta sa, nicĭ ziua nicĭ nóptea. De aceea ómeniĭ îl şi numesc numaĭ Burul van het Roer. şi pumniĭ luĭ sînt tarĭ ca brâncile leului. Vaĭ celui ce ajunge în mânile luĭ.“

Mietie grăbise. ca să ajungă mai înainte de noĭ a casă. Chiar acum o vedeam dispărênd în dosul îngrăditurii curtiĭ.

„Şi fata asta de Cafĕr?“ întrebăĭ eŭ.

„E sora adoptivă şi mirésa luĭ Ian.“

„A!“

„Aşa e! Tatăl luĭ Ian cu prilejul uneĭ vînătorĭ ajunsese spre nord de la Griqua în pustia Calahari şi acolo lângă trupul cel mort al uneĭ femeĭ de Cafĕr tinere şi frumóse, carea murise abia cu o óră mai înainte de aceea, aflase o pruncă de jumătate mórtă. El avuse o inimă milósă şi luase cu sine prunca. Aŭ botezat-o şi aŭ crescut-o împreună cu Ian, care o numise sorióră, până când se hotărî. să ĭea de soţie pe soră-sa adoptivă.“

„Învoiţi eraŭ părinţiĭ?“

„Firesce! Să nu credĭ, că noĭ am nutri acele-şi prejudeţe ca dvóstre în Europa. Mietie e o fată în tótă privinţa cum se cade şi va fi o soţie, ca şi care Ian nu ar puté. să găséscă alta mai bună între coloniştiĭ.“

„Ea trebue că e o Amatombă orĭ o Lagoană.“

„Probabil. dară obiectele, carĭ van Helmers le-a aflat la mama eĭ, nu daŭ nicĭ o deslusire. Ian petrece fórte mult de parte de casă, şi Mietie e prin urmare sufletul farmeĭ întregĭ, ĭea cu bucurie asupra sa tóte grijile şi acuma încă ne-a părăsit. numaĭ pentru ca noĭ sosind să găsim masa întinsă. Dacă aşĭ fi tinĕr, aşĭ puté, să pismuesc pe Ian pentru mirésa acésta.“

Călărirăm repede preste luncile grase, trecurăm prin pórta deschisă şi ajunserăm în o curte largă. în care ducea întrarea caseĭ. Câţi va câinĭ de vînat ne întimpinară cu lătrat. dară Uys se vede, că le era cunoscut. căcĭ el îl liniştĭ. În lătratul lor se mestecase un sfârăit straniŭ. Cercăĭ direcţia, din care venia sunetul acesta şi vĕdui un leopard îmblânzit, care zăcea legat cu un lanţ lângă o colibă clădită pe sama luĭ.

Lătratul mai avu încă o urmare. Audiĭ adecă în dosul caseĭ sunetele unui glas, care-mi era de totului tot necunoscut, şi vĕdui în dată după aceea un struţ, cum alerga de după colţul caseĭ şi se repedi spre noĭ cu grumaz întins şi bătênd din aripi. Casa părea a fi fórte bine păzită.

Pasĕrea uriaşă şi-a ales spre nenorocire chiar pe bunul meŭ Quimbo de obiect al năvalei sale. Acesta cunoscu primejdia, carea-l ameninţa, şi asigură pe loc cele dóuĕ picióre góle ale sale ridicându-le pe spatele calului.

„Mynheer, mynheer,“ urla el, „struţ vreŭ mânca Qnimbo! Struţ am fóme! Struţ înghit cal. dară nu Quimbo!“

Lărmuirea năvălitului îmbărbătă struţul încă şi mai tare, şi acesta năvăli mai cu de-adinsul şi cerca, să ajungă cu ciocul piciórele Cafĕrului. Dară acesta purta grije, ca piciórele luĭ să fie în tot de una de ceea latură a calului. De aceea struţul se apucă în sfârşit de Brabantin. Acesta firesce că nu află nicĭ o plăcere în loviturile, ce i-le da struţul cu ciocul, şi de aceea în cinda greutăţiĭ sale sări cu tóte patru în aer şi aduse pe Quimbo în primejdia cea mai mare de a fi aruncat la piciórele vrăşmaşului séŭ.

„Mynheer scap Quimbo! Mynheer ajut sĕrac Quimbo! Quimbo nu vreŭ plăcé struţ, o, o! Mynheer puşc struţ, dară mynheer nu nimeresc Quimbo, că Quimbo alt cum mort!“

Kees Uys cerca înzădar, să liniştéscă struţul. Calul greoiŭ săria acum cu piciórele de dinainte, acum cu cele de din dĕrĕpt şi necheza de durere. Cafĕrul urla. Câniĭ începură din noŭ lătratul. Leopardul se smância, să rumpă lanţul, şi urla în chip îngrozitoriŭ. Atuncĭ se audi o singură strigare din ferésta deschisă, şi pe loc ascultară tóte animalele acestea domestice şi semisĕlbatice.

„Rob, în dĕrĕpt!“ strigă Mietie. Struţul se întórse de la cal, pentru ca să alerge la ferestă şi băgându-şi capul printr'însa să priméscă măgulirea stăpânei sale.

Schimbarea acésta a situaţieĭ scăpă nu numaĭ pe Quimbo din primejdie, ci ne scăpă şi pe noĭ din o situaţie fatală. Altmintrea ne-ar fi căutat adecă. să folosim armele impotriva struţului acestuia, care se împărtăşise în farmă în prietinia tuturor locuitorilor ei.

Câţi va Otentoţi alergară la noĭ şi primiră caiĭ nostri. Apoĭ intrăĭ cu Uys în locuinţă. Aci a fară de Mietie aflarăm o femee deja bĕtrână, carea era învĕlită bine în straiuri şi şedea în un scaun cu braţe. Mietie anunţase deja, că vom sosi, şi bolnava mĕ primi în chip fórte [illegible]

„Ieffrouw Soofie, acest myn[illegible] din Olanda.“ observă Kees [illegible]

„Şi a nume din Zeeland,“ adausei eŭ.

„Din Zeeland?“ întrebă dînsa. „Nu cunosc ţara aceea. dară tatăl soţului meŭ s'a născut acolo. El a trimis multe epistole acolo, dară mai pe urmă nu a mai primit rĕspuns. Cunoscĭ oraşul Storkenbeek din Zeeland?“

„Am fost acolo o sĕptĕmână întrégă. óspele uneĭ familiĭ van Helmers.“

„Van Helmers?“ întrebă ea în chip vioiŭ în ciuda bólei şi corpulenţeĭ sale. „Dară aceia sînt rudeniile nóstre! Graiuţi-aŭ cum va despre Luca van Helmers?“

„Fórte mult. Ieffrouw. M'aŭ rugat, să vĕ cer şi să vĕ aduc epistola acésta. de cum va voiŭ reuşi, să descoper, unde petreceţi. El încă aŭ trimis multe epistole, dară n'aŭ primit rĕspuns. Stările postale pe vremea inviasiuniĭ Anglezilor par a nu fi fost prea vrednice de laudă.“

„O epistolă din Storkenbeek? Dă o lute în cóce, mynheer! Mietie mi-o va ceti, în vreme ce dta veĭ îmbuca óre ce. Aşezaţi-vĕ la masă şi mâncaţi din puţinul, ce vi-l îmbiăm cu drag. Cu vînat durere nu vĕ putem servi, căcĭ Ian e dus deja de alaltă ierĭ la vînătóre de leopard.“

Ea accentuă cuvîntul leopard așa de tare, cât putui, să supun, că el are o însemnare deosebită, mai ales că rostindu-l aruncă cu o cale lui Uys o privire significativă. Avea dóră, să se înțelégă sub leopard de totulul tot alt ceva de cât cunoscutul animal răpitoriu? El de altmintrea în colonia Capului se găsesce a dese ori și se vînéză cu rîvnă mare din causa pagubelor celor mari, ce le face în turme.

Uys réspunse la întrebarea acésta nerostită observând la cuvintele femeii:

„Voiam, să merg cu el, dară am fost împedecat și nu am putut, să sosesc la timp. Dară pe loc voiu porni, numai calul să résufle nițel. De altmintrea mynheer nu e prietin al Anglezilor, și așa putem, să grăim limpede în ființa lui de față, Ieffrouw. Pornit-a Ian singur?“

„Da.“

„La Klaarfontain?“

„Așa a zis, baas Uys.“

„N'a spus cum va, cine are, să mai vină?“

„Van Raal, Zingen, Veelmar și van Horst, a fară de cei ce-i vor însoți.“

„Ast fel vor fi adunați acolo toți căpitanii. Cum stăm cu Freed up Zom?“

„A sosit scirea, că el póte că încă va sosi. Asta am, să ți-o spun a nume.“

„Așa?“ întrebă el repede. „Atunci aduce cu sine și pe omul, de care avem lipsă spre a lipsi pe Sicucuni de tótă puterea, și nu-mi este iertat, să lipsesc de la întîlnirea acésta. Câtă vreme vor, să mă aștepte?“

„De astăzi începênd încă patru zile.“

„Atâta ajunge. Trebue adecă, să scii, mynheer,“ se îndreptă cătră mine, „că plănuim o lovitură hotărîtóre împotriva Caferilor. Adevĕrat că am închiat cu ei pace, dară Sicucuni e prea neastîmpĕrat și prea însetoșat de sânge, și nu păzesce învoéla, ci năvălesce pe rînd asupra coloniștilor, pustiesce țara cu órdele sale, și Anglezii îl sprijinesc în lucrul acesta, îi trimit arme și muniținne și nu socotesc de loc, că cu acésta întăresc o féră, carea mai curênd ori mai târziu se va arunca și asupra lor. Veĭ, să vii și dta la conferință? Veĭ întîlni acolo tot numai Africanderi veritabili și póte și pe un șef al Caferilor, care óre când va fi așa de vestit ca și Sicucuni, cel ce adună colo jos în dosul munților pe Zuluii sĕi, pentru ca să facă o espediție răsboinică mare împotriva Burilor, pe cum sînt informat.“

Invitarea acésta firesce că mi-a fost binevenită. Dară din considerare față cu Ieffrouw Soofie totuși mi-a căutat, să nu o primesc.

„Când pornești?“ întrebă pe Uys.

„În dată ce am mâncat aci.“

[illegible] căută, să-ți spun cu pă[illegible]u pot, să te însoțesc. Noi [illegible] veĭ în medic și avem, să [illegible] vinim cuvîntul, mynheer.“

[illegible] căutat, să apróbe părerea acésta. [illegible] ncat apoĭ de mâncare fórte cu [illegible] de-adiu[illegible] și cu tigna aceea, carea caracterisézá pe mâncătorul veritabil. Mâncările dispărură în masse așa de mari printre dinții lui cei șelipicioși, cât eu în locul lui a bună sămă aș fi murit de îngreuiarea prea mare a stomacului.

Într'aceea aŭ desfăcut epistola, și Mietie a cetit-o bolnavei. Fata a bună sămă nu avuse alți instructori a fară de părinții sĕi crescĕtori. Mĕ uimii deci de istețimea, cu care descifra dînsa epistola cea scrisă fórte réu. Ieffrouw Soofie bágă de sămă impresia asta favorabilă, carea o făcu cetitórea asupra mea.

„Așa e,“ observă deci, după ce a sfârșit Mietie cetirea. „Mietie cetesce mai bine de cât Ian, și el totuși e cu patru ani mai bĕtrân și pe de-asupra adintantul lui baas Uys! Asta a învĕțat-o dînsa de la fericitul Bur, care a fost om fórte cu minte în tóte, cele ce omului îi caută, să le pótă și să le scie. De când l-aŭ omorît Caferii, de atuncia eŭ și Ian nu mai avem odihnă, până când nu vom sci, că Sicucuni și-a primit pedépsa.“

Kees Uys și-a sfârșit mâncarea, se ridică și luă roerul sĕŭ în mână.

„Acuma mĕ duc, Ieffrouw. De mulțămit îți voiu mulțămi mai apoĭ, căci se înțelege de la sine, că voiu însoți pe Ian, când se va întórce. Și noi, mynheer, încă cred, că nu avem, să ne luăm rĕmas bun unul de la altul, căci socotesc, că te voiu găsi încă tot aicia.“

„Mynheer nu ne va părăsi așa de iute,“ asigură și mĕ rugă femeea grăind de o dată cătră Uys și cătră mine. „Mergi sănătos, baas Uys, și vedi, să primim curênd scirea, că ați terminat cu Sicucuni.“

Îi întinse mâna, și el ne-o întinse pe a sa nóuĕ, când îl însoțirăm eŭ și Mietie până a fară. Fata rĕmase în curte, și eŭ mĕ întorsei singur în casă.

Aci a căutat Ieffrouwei Soofie, să-mi povestéscă despre bóla sa, și eŭ am ajuns la convicția, că aceea e numai un catar réu tractat, care adevĕrat că începuse deja, să devină primejdios. Spre norocire mica mea apotecă portatilă cuprindea medicina potrivită. O dădui pațienței, mai înainte de ce-i rînduii, să se culce. Spre acésta femeea greóie avea lipsă de ajutoriu, și de aceea mĕ dusei, să chem pe Mietie. Nu o găsii în curte. Întrebăi deci de ea pe un Otentot, care venia din staul. El arĕtă cu degetul spre dosul casei.

„Mietie sînt acolo și dau școlă prunc mic,“ réspunse Otentotul.

„Școlă?“ întrebăi surprins.

„Școlă,“ zise trufaș. „Mic prunc și mare Khwekhwena [1]) învĕț mult, mare mult în școlă. — învĕț numĕr, învĕț cetesc, învĕț scriŭ și învĕț rog. Mietie sînt bun, mare bun în școlă!“

Mĕ dusei în direcția, carea mi-o arĕtase Otentotul, și după câți va pași audii vorbă. În mijlocul unui loc cu ierbă împrejurat de tufiș ședea fata, încunjurată de pruncĭ și prunce, carĭ s'aŭ osebit în dóuĕ despărțĕminte. Împărțirea acésta își avea a bună sămă causa sa linguistică, căci atât de pe colóre, cât și de pe trăsăturile fețelor putui, să aflu, că un despărțĕmînt cuprindea pruncĭ de Otentoți, éră cel alalt surcei de Caferi. Mietie chiar atuncia era cuprinsă cu cei dintâiŭ, și eŭ băgăi de sămă, că instrucția de astă dată era religiósă.

„Acuma vom, să ne rugăm. Adunați-vĕ mânile!“ zise ea premergênd cu esemplul.

Pruncii adunară spre rugăciune mănuțele sale gălbii-brune.

„Acum!“

Ea înalță mânile sale, și acum rostiră pruncii Otentoților, să zică împreună:

„Sida tib, hommi na hab, sa ons anuannu he.“ [2])

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

„Enciclopedia Română“, publicată din însărcinarea și sub auspiciile „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“, de *Dr. C. Diaconovich,* prim-secretarul Asociațiunii.

A apărut fasc. XVII, în care se termină litera G și care cuprinde și mai multe sute de articole din litera H (până la cuvîntul Heliotropism).

Acest fascicol este cu deosĕbire bogat în articole de interes special românesc. A nume găsim multe bibliografii românești, dintre carĭ amintim: Golescu, Golia, Gorjan, Gozsdu, Grădisceanu, Grama, Gramaticescu, Grandea, Grecean, Grecescu, Grigorcea, Grigorescu, Grigorie mitropoliți, Groza, Guran, Gusti, Hacman, Halici, Halip, Hamzea, Haralambie, Haret, Hașdeŭ, etc. Articolul „Gozsdu“ (din péna competentă a Dlui P. Cosma) a fară de biografia marelui mecenat cuprinde și informațiuni amĕnunțite despre desvoltarea și starea fundațiunii cu acela-și nume, din care se susține o mare parte a tinerimii nóstre universitare. Titlii „Hașdeŭ“ și „Grigorescu“ (pictorul, de N. Petrașcu) de asemenea trec peste cadrul unei notițe biografice și sînt articole de interes deosĕbit. În materie istorică remarcăm art. „Goți“ de D. Onciul și „Haliciŭ“, mitropolia (de C. Auner), apoĭ dintre cele sciințifice: Grâne, Gripa, Guța (de Dr. Felix), etc. În materie literară amintim Greaca și Gotica, limba de (Dr. Tiktin), literatura Greacă (de M. Străjan), etc.

Abonamentele se fac la *W. Krafft în Sibiiu* (deposit general pentru România: *E. Storck, București)* și se primesc numai pentru publicațiunea întrégă. Prețul de prenumerare: pentru un tom broșurat, fl. 10.—, legat fl. 11.60 (în România: leĭ 25.—, resp. 28.50).

ABCD-arul ilustrat, de *Dem. Gramma* subinspect. scol. revĕdut de *Dr Tr. Putici* protopresbiter în Timișóra, prețul 25 cr. Am ținut să dăm sămă de cărticica acésta, spre a arĕta cetitorilor nostri, cum se cércă înăbușirea sentimentului național în tinerele generațiuni, încă din primiĭ anĭ. E regretabil numai că dl protopresb. gr. or. Dr Putici n'a vĕdut tendința asta, saŭ și dacă a observat-o, a trecut o cu vederea. Începênd cu literile micĭ, lângă fie care literă s'a intercalat o ilustrație, care represintă un obiect, ce se începe cu litera, de care se tractézá. Așa d. e. la *i* e inel, la *u* e urs, la *n* e nas, la *t* e biserică (ung. *templom*) la colorĭ, după ce se înșiră câte va colorĭ se pune stégul roșu-alb-verde = stégul patriei. La *U*-mare se spune: „Ungaria e patria nóstră. Toți omenii din patrie sîntem frați.“ Mai sînt în cărticică și versurĭ, ne îndoim dacă pot să fie numite așa, nu e nici metru, nici cadență, nimic. Într'un ast fel de vers se zice că „Blânda porumbiță, cântă pe o salcă.“ Porumb se cânte, póte pe la Timișóra. Sînt și ilustrații, ca „familia“, care represintă o casă boiérescă: cu perdele la ușĭ, candelabre, fotele, plânte exotice ș. a. Noi credem, că nu ast fel se face educația copiilor. Atâta am relevat în graba mare, un cercetător scrupulos, ar afla și mai multe. Eŭ nu recomand acest ABCDar. **A.**

„Ben Hur“, de Lew. Wallace, tom. I. 539 pag., tom. II. 508 pag., prețul broșurat 1 fl. 45 cr. Blaș. Tipografia seminariului archidiecesan. 1898.

Posta Redacțiunii. *V. T.* Fiind ocupați cu cestiuni, carĭ ne ating mai de aprópe, trebue să rĕmână.

Editor și redactor réspundĕtor:
Dr Vasile Suciu.

Nr. 25—1899. (49) 3—3

Anunț.

O. Proprietarĭ de vite cornute și rîmătorĭ, se aduce la cunoscință, cum că la șura economală a domeniului Mitropolitan din Blaș, se află de vîndare napĭ de nutreț, crumpene, fîn, pae de grâŭ, ovĕs, orz și plévă, tóte în quant mare și mic. — Cererile sînt a se face la subscrisul provisor al domenielor Mitropolitane din loc.

Blaș la 26 Octobre 1899.

Ioan Maior.

[1]) Așa se numesc pe sine Otentoții réséritenĭ.
[2]) Tatăl nostru, cer în fiind, tĕŭ numele sfințit fie.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie: Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul IX. Blaş 25 Novembre 1899. Numĕrul 47.

Post festa.

Sinodul a trecut . . . aŭ trecut sĕrbătorile!

Căcĭ sĕrbătorĭ aŭ fost pentru istoria bisericiĭ nóstre zilele, în carĭ am vĕdut adunaţĭ în jurul Capuluĭ nostru bisericesc pe ceĭ maĭ de frunte îndreptăţiţĭ şi împuterniciţĭ aĭ cleruluĭ rural, ca împreună să desbată marile cestiunĭ de la ordinea zileĭ.

Chiar fără a întra în detaiurĭ, însuşĭ faptul, că vedem adunaţĭ în jurul Archiereuluĭ lamura preoţimeĭ de la sate, e de o neasĕmuită însĕmnătate, inspirând nóuĕ puterĭ de ambe părţile. Loviturile, cărora e espus Capul bisericiĭ sînt maĭ puţin dureróse, când El se scie încunjurat de credinciósa falangă a preoţilor Luĭ, şi acestia la rîndul lor se sciu maĭ la adăpost şi nu maĭ aŭ motive, să dubiteze de sórtea bisericiĭ, când cunosc din propria intuiţiune zĕlul şi abnegaţiunea celor, ce staŭ în fruntea lor.

Acesta e primul gând, prima impresie, ce lasă în urma eĭ, o adunare bisericéscă atât de imposantă.

Şi acésta mângăitóre impresie devine din ce în ce maĭ vie, când cercăm a întra în detaiurĭ şi apreţiăm măcar în trăsurĭ generale hotărîrile sinoduluĭ.

Inima ne saltă de bucurie, uĭtăm pentru moment tot ce am îndurat până acum, şi în minţile nóstre, asupra cărora plana ca o negură îndoiéla momentană — se face de o dată lumină, „lumină lină a sfinteĭ măririĭ a Tatăluĭ“ ..... Şi în zarea acesteĭ mângăitóre lumiĭ, cu ochiĭ umeziĭ de lacrimĭ, cu inima tremurătóre de emoţie, întrevedem un viitor maĭ bun şi maĭ fericit! E bucuria mărinaruluĭ, care întrevede în zărĭ vîrfurile turnurilor, conturele iubite ale ţĕriĭ sale, e bucuria unuĭ popor, care susţine cu cele din urmă sforţărĭ cel maĭ scump lăcaş al pietăţiĭ şi puteriĭ luĭ etnice. Căcĭ prăvălit odată acest locaş, nimiciţĭ sîntem şi noĭ sub ruinile luĭ .....

Salutăm din inimă hotărîrile sinoduluĭ, salutăm cu adênc respect pe ceĭ, ce le-aŭ adus. Ele vor marca epocă nóuă în istoria nóstră bisericéscă şi generaţiunile viitóre le vor aminti cu acelaşĭ adênc respect, de carĭ sîntem pĕtrunşĭ astăzĭ, când e vie încă în gândul nostru imagina sinoduluĭ, şi în auz ne rĕsună încă ovaţiunile furtunóse, erupţiunile acelea spontane de însufleţire, cu carĭ clerul şĭ-a manifestat dragostea faţă de Archiereŭ şi sfintele nóstre strămoşescĭ aşedăminte.

Ne închinăm în faţa acesteĭ sfinte însufleţirĭ, căcĭ schinteia, ce ĭ-a dat nascere de sus este, *de la Părintele luminilor*.

Căcĭ insufleţirea este motorul tuturor faptelor marĭ şi eroice, ér hotărîrile sinoduluĭ, marchézĕ o epocă nóuă, o epocă, în care mult avem de luptat şi de suferit, şi care abia prin acest sinod şĭ-a luat începutul.

Să vedem câteva puncte.

În cestiunea *autonomieĭ*, sinodul convins de abnegaţiunea cu care Archireiĭ nostri aŭ susţinut lupta — luptă, faţă de care maĭ înainte vreme unele organe de publicitate aveaŭ aerul de neîncredere — hotăresce a urma înainte pe calea apucată, a remonstra *de nou* în contra operatuluĭ comisiunii de 27 la ministeriul de culte, la Primate, la Roma. Se va publica în broşură separată istoricul autonomieĭ şi se va distribui cleruluĭ şi poporuluĭ, ca să se adeverescă cuvintele, ce le spuneam odată, că la timpul sĕŭ, se vor publica actele, din carĭ va eşi la ivélă lupta Archiereilor nostri în acéstă cestiune. Căcĭ eraŭ motive de a se amĕna publicarea acestuĭ „istoric“, nu ştim însĕ, de eraŭ motive suficiente, de a se dubita în scrisele nóstre.

Cunoscut odată istoricul acesteĭ lupte, nu vor maĭ avé loc încriminările fără temeĭ şi toţĭ fiiĭ bisericiĭ nóstre vor sta alături de cler, carele „*mărturisesce credinţa părinţilor, sigilându-o cu pecetea suferinţelor de 200*“ şi *juruesce alipire nestrămutată către biserica mamă a Romeĭ celeĭ vechĭ între marginile aşedămintelor apostolice a le Rĕsăritului*“

Relativ la cestiunea *ajutoriuluĭ de stat şi a Congrueĭ* interimale, hotărîrea sinoduluĭ este de o importanţă netăgăduită. Sinodul nu e contrar *în principiŭ* Congrueĭ şi ajutoriuluĭ de stat, enunţă însĕ, că *nu le póte primi de cât numaĭ prin mijlocirea Ordinariatuluĭ*, cerênd, ca ministrul, să observe voinţa Monarchuluĭ şi paragrafiĭ legiĭ. Ér de va cuteza să recurgă cineva după ajutor fără scirea Ordinariatuluĭ, să fie tras în cercetare disciplinară.

Ni se va da, credem, ocasie, să revenim maĭ pe larg asupra acesteĭ hotăriri.

De astă dată vom scóte în relief desinteresarea nobilă, cu care clerul cere de la ministeriŭ respectarea independinţiĭ nóstre bisericescĭ. Şi cine e, care să aibă nădejde fundată, că ministeriul va absta de la vre unul din paşiĭ, ce ĭ-a intreprins în direcţia acésta? Cine e atât de optimist, în cât să fie convins, că guvernul va lua în justă considerare plângerea nóstră, că numaĭ biserica nóstră e tratată în mod escepţional, şi numaĭ preoţimea nóstră e supusă controluluĭ nemijlocit al organelor politice?

Noĭ ne-am spus deja de mult părerea, şi clerul a înţeles în de ajuns scrisele nóstre.

Şi dacă totuşĭ el *ast fel* a hotărît, dovadă avem despre spiritul luĭ de jertfă dovadă avem, *că cel maĭ sĕrac şi maĭ nĕcăjit cler din ţară, e maĭ gata a renunţa la favorurile materiale, dacă acestea invólvă în sine ştirbirea autorităţiĭ bisericescĭ*.

Dovadă avem, că clerul nostru sigiléză cu adevĕrat credinţa strămoşéscă cu nĕcasurile luĭ de dóuĕ orĭ seculare.

Şi dacă ne gândim, că sarcina acésta e în stare, să încovóie numeriĭ luĭ obosiţĭ de neajunsurile de până acum, cu mic, cu mare datorĭ sîntem să le uşurăm greutatea, ca să nu îngenuncheze sub povara eĭ, căcĭ îngenuncherea lor bisericéscă ar fi îngenuncherea nóstră *naţională*.

Étă pentru ce sinodul s'a ocupat cu ideea ajutorăriĭ preoţimeĭ din puterile nóstre, étă pentru ce acelaşĭ sinod proectézĕ convocarea unuĭ congres *mixt*, în care fruntaşiĭ poporuluĭ nostru credincios, să aibă ocasie de a-şĭ spune cuvîntul, de a sprijini şi eĭ cu cuvîntul şi cu fapta mişcarea desinteresată a preoţimeĭ lor. Se va convinge inteligînţa nóstră, că „vrednic este muncitorul de plata sa“, că vrednică este o preoţime atât de conscie de menirea eĭ, să conteze la sprijinul lor.

Spuneam, că sinodul marchézĕ epocă în istoria bisericiĭ nóstre, şi abia câte va puncte fugitiv apreţiate ne conving pe deplin. Viitorul apropiat va fi mărturie, că sinodul de acum e *un început*, un prevestitor de viitóre acţiunĭ.

Abnegaţiune şi muncă cere de la noĭ şi cererea luĭ luată va fi în sémă, până când spiritul de jertfă al strămoşilor va călăuzi paşiĭ cleruluĭ nostru.

Sinodul a trecut — aŭ trecut sĕrbătorile!

Dar ca orĭ ce sĕrbătóre, a lăsat în urma luĭ impresiĭ plăcute, recreându-ne

și stimulându-ne puterile, ca cu atât mai aprigi să aşteptăm „zilele de lucru.“

Salutăm încă o dată cu adâncă recunoscinţă pe Convocătorul sinodului, salutăm cu dragoste pe toţi cei de aprópe şi de de parte, cari parte aŭ luat într'însul, alăturându-ne cu dragă inimă ovaţiunilor, ce aŭ resunat Vineri séra în curţile castelului mitropolitan:

Trăiéscă Escelenţa Sa Mitropolitul!

Trăiéscă părinţii sinodului!

Sinodul archidiecesan.

— *Raport.* —

Marţi în 21 Novembre.

Marţi în 21 Novembre deja înainte de amiazî puteaî vedé persóne străine, cari sosiseră cu trenul de nóptea. Cu trenul de la 2½ Blaşul era deja împopulat cu delegaţii clerului archidiecesan.

Cerul era posomorît şi închis, ca şi când ar fi redat şi el îngrijirea, ce o ceteam pe faţa celor sosiţi, ca şi când ar fi voit să ne aducă şi el aminte de grelele vremuri prin cari sfînta nóstră biserică ca o barcă isbită de talazuri, résbate.

Grupuri-grupuri se perêndaŭ de alungul pieţii luându-şi calea spre castelul mitropolitan. Era aceea-şi piaţă, de care atâtea momente istorice ne légă, acela-şi castel, de unde atâta lumină şi atâta putere de viéţă s'a revérsat asupra némului nostru de dóuĕ vécuri în cóce.

Talarele negre, brânele roşii formaŭ un frumos amalgam, şi frumóse eraŭ nădejdile, ce ne umpleaŭ inima, când în deplină consciinţă a situaţiei grave, ne sciam acum în faţa unui impunĕtor şi regenerător *sĕmn de viaţă.*

Marţi d. a. protopopii şi cu delegaţii lor s'aŭ adunat în sala cea mare din reşedinţa veche mitropolitană, unde şi-aŭ presentat credenţionalele unei comisiuni puse sub preşedinţa Rs *I. M. Moldovan* vicariŭ general şi constătătóre din vicariul *Macaveiŭ,* protopopii *Moldovan,* Cătina, *Laslo,* Cluş. *Solomon,* Ludoş. —

După predarea credenţionalelor preoţimea s'a presentat la I. P. S. Sa Mitropolitul, unde prin graiul prepositului şi-aŭ presentat omagiile sale capului venerat al bisericii române gr. cat. În vorbirea sa dl preposit a pomenit de multele primejdii de cari e ameninţată biserica şi doresce Mitropolitului depline succese pentru delăturarea lor. Adênc emoţionat Escelenţa Sa mulţămesce pentru aceste oftări şi spune că-şi pune tótă încrederea sa în preoţime.

Miercuri în 22 Novembre.

Miercuri dimin. la órele 7 s'a celebrat sf. Liturgie la biserica catedrală făcêndu-se invocarea Spiritului Sfînt, cântându-se „Împĕrate ceresc“. La celebrarea sfintei Liturgii a pontificat Înalt Prea Sfinţia Sa Mitropolitul *Dr Victor Mihályi* de Apşa, asistat de Prepositul *Ioan M. Moldovan,* de canonicii *Dr. Ioan Raţiŭ, Iosif Hossu, Gavrilă Pop, Dr. Augustin Bunea* şi *Dr Vasile Hossu,* de vicarul Făgăraşului *Iacob Macaveiŭ, Nicolae Solomon* protopop. Ludoşului, *Artemie Godarcea* protopop. Turdei, *Ioan German* profesor gimnasial, *Petru Vilăcan* protopop. Reghinului săsesc, *Dr Sebastian Radu* protopop. Mureş-Uiórei, *Dr Isidor Marcu* secretar mitropolitan şi *Laurenţiŭ Pascu* administrator protopopesc în Dicio-Sân-Mărtin. Diaconi aŭ fost *Aurel C. Domşa* profesor la şcóla superióră de fete şi *Iuniŭ Brut Micu* oficial la cancelăria mitropolitană. — Biserica întrégă era plină de preoţi şi protopopi adunaţi la Sinodul acesta atât de mult aşteptat. —

Şedinţa I.

După sf. liturgie s'a ţinut şedinţa I în vechia reşedinţă mitropolitană. Adunându-se membrii sinodali s'a ales o comisiune, care să învite pe I. P. S. Sa. În comisia acésta aŭ fost aleşi protop. *Moldovan,* Cătina, *Solomon,* Ludoş, *Montani,* Roşia. vicar. *Macaveiŭ,* şi preoţii *Boeriŭ,* Lechinţa şi *Ariton Popa,* Bucium-şésa.

Presentându-se Î. P. S. Sa Mitropolitul în mijlocul aclamărilor generali deschide şedinţele cu următórea cuvêntare întreruptă adese de aprobările parinţilor sinodali. —

Cuvêntarea Mitropolitului.

Christos este pacea nóstră, care a făcut amêndóuĕ una Efeseni II. 14.

Cu căldura iubirii adevărate vĕ salut fraţilor mult doriţi, că aţi ascultat glasul celui ce va chemat la acésta venerandă mitropolie; bine aţi venit fraţilor! Preaon. Protopopi ai acestei alme archidiecese, cari după diregĕtoria vóstră importantă priveghiaţi peste ţinuturile concredute grijei vóstre. Mĕ bucur de presenţa vóstră fraţilor onoraţi, pe cari încrederea clerului v'a trimis în cóce. Cunoscinţa persónelor, a ţinuturilor, şi a trebilor este lauda fiesce căruia dintre Frăţiile vóstre; esperiinţa în decursul serviţului îndelungat câştigată din atingere nemijlocită este de mare folos în toţi ramii gubernului sacru. Ne este preţiósă în deslegarea postulatelor adese tortuóse ale administraţiunii eclesiastice: ér la sfatul despre lipsele acum înteţitóre ne este de neapĕrată trebuinţă.

Înainte înse de ce ne am apuca a pertracta obiectele în conţelegere cu Preaven. Capitul al bisericii catedrale mitropolitane statorite a se supune deliberaţiunii acestui Sinod archidiecesan: daţi-mi voe, ca din prilejul acesta, când intrarăm în timpul iubilar de 200 ani de la reîntórcerea Românilor din Ardeal în sinul sfintei biserice catolice şi apostolice a Romei prin unirea bisericéscă încheiată amĕsurat decretelor sf. Sinod ecumenic de la Florenţa, să vĕ rog, ca clerul şi poporul într'un cuget, cu aceea-şi însufleţire să ne închinăm proniei dumnezeesci şi din umilinţa inimii pline de recunoscinţă, „să mărturisim dărul Domnului, să vestim îndurarea şi să nu ascundem facerea lui de bine“. (Sofr. patr. Ierusalimului rugăciune la botezul Dlui).

Antecesorului Atanasiŭ I, cel de gloriósă amintire, Domnul i-a inspirat sfatul măreţ ca să îndrepte luntrea bisericii românesci spre limanul de scăpare, şi să o aşeze sub scutul sf. biserici apostolice a Romei.

Aceluia-şi mare archiereŭ fu dată fericirea de a reînoda legătura împărtăşirei bisericesci şi *acésta némului românesc i-se făcuse isvor nesĕcat de cultură,* prin care el devenise *„poporul înoirei. ca să vestéscă bunătăţile celui ce l-a chemat pe el dintru întunerec la minunata sa lumină“* (I Petru II. 9).

Următorii lui ca nisce apostoli adevăraţi conduseră biserica acésta întru sfinţenie şi dreptate, şi unii dintre dînşii după greutatea chemării lor „puţin fiind pedepsiţi, cu mari făceri de bine s'aŭ dăruit, că Dumnezeŭ i-a ispitit pe dînşii şi i-a aflat lui-şi vrednici. Că ca aurul în topitóre i-a lămurit pe ei şi ca o jertfă de ardere întrégă i-a primit“ (Înţel. lui Solomon III. 5).

Între grele primejdii de tot felul scos-a Domnul cu mână tare şi cu braţ înalt biserica acésta peste dóuĕ vécuri întrégă până în zilele nóstre, rogu-vĕ *să nu ne îndoim de viitoriul ei* „că înaintea feţii ómenilor de vom şi lua muncĕ, nădejdea nóstră este plină de nemurire, că va împărăţi întru noi Domnul în veci“ (Înţel. Solomon III. 4—8).

Arvună acestei aşteptări fericite ne sînt meritele antecesorilor, credinţa şi pietatea strămoşilor şi a părinţilor nostri, cari ne lăsară ca o moştenire sacră, biserica acésta cu aşedămintele ei canonice, sub cari scutindu-ne să aflăm mântuire. Memoria lor să fie binecuvîntată în veci!

Fraţilor „Christos este pacea nóstră, care a făcut amîndóuĕ una şi păretele cel din mijloc al zidului l-a stricat, vrajba în trupul sĕŭ legea poruncilor cu dogmele stricând. El venind a binevestit pace vóuĕ celor de parte şi celor de aprópe, că printr'însul avem amîndoi apropierea într'un spirit către Tatăl. (Efes. II.14. 15. 17. 18).

„Cei ce nădĕjduesc spre dînsul vor înţelege adevĕrul şi credincioşii în dragoste vor petrece cu Domnul“ (Înţel. Solomon III. 9).

Într'acésta se ivesce tăria bisericii, că învĕţătoriul nostru cel dumnezeesc prin domnia cea naturală şi neapĕrată, cu care adevĕrul răpesce inima după mintea luminată, va dobîndi de la ai sĕi tóte acelea, cari, fie ca urmări ale învĕţăturii adevărat îmbrăţoşate, fie ca cuvenite diregĕtoriei, ce o deprinde faţă de mulţimea credincioşilor. va afla de bine a le impune lor. Biserica lui Christos ca învĕţătóre cu misiune legitimă şi ca autoritate înzestrată cu putere de sus. este tipul cel mai perfect de asociaţiune spirituală, şi tóte diramaţiunile ei particulare aŭ parte din eficacia şi suavitatea ei. — În acéstă societate spirituală domnia saŭ superioritatea faptică isvorésce de la adevĕr, de aceea dênsa, preponderanţa socială cantă să o concrédă acelora, cari sînt mai destoinici a cunósce şi a propune adevĕrul. Şi fiind că voinţa omului din fire este aplicată spre adevĕr, ca spre binele minţii, domnia adevĕrului este naturală şi drept aceea suavă, de óre ce ceea ce este natural nu este violent, drept aceea suavitatea este caracteristica guvernului spiritual. Persónele într'u cari se concentrézĕ domnia spirituală nu pot să-şi piérdă influenţa de cât dacă se vor adeveri abătuţi de la chemare. Împĕrăţia spirituală este împĕrăţia adevĕrului şi a dreptului, de aceea pornirea asupra adevĕrului este ruina necesară a societăţii de feliul acesta şi a autorităţii ei.

„Cei ce nădĕjduesc spre Domnul vor înţelege adevĕrul şi credincioşii în dragoste vor petrece cu dînsul, că dar şi milă e într'u cuviincioşii lui şi cercetare într'u aleşii lui“. Într'acésta cunóscem un alt adevĕr al tărei bisericii, că înclinaţiunea naturală pléacă pe om să-şi agoniséscă adăpost statornic de dorul îndemânărilor împreunate cu acela, şi din îndurarea lui Dumnezeŭ partea precumpănitóre a credincioşilor nostri se bucură de proprietăţi stabile, făcênd parte din so-

cietatea agricolă, care este cea mai naturală în starea presentă a omului, de aceea este şi cea mai stabilă şi mai cu deadinsul rînduită spre a desvolta perfecţionarea omului atât fisică cât şi morală.

Aci vedem întâlnindu-se pe cât se póte tăria unităţii sociale şi a autorităţii cu independenţa singuraticilor, că proprietarii singur de la forţa şi unitatea socială pot spera garanţa sigură a averilor private, ér aceste proprietăţi împuţinéză lipsele adecă isvórele dependenţii. De aci vedem că agricultura în acceea-şi mĕsură sprijinesce vîrtutea casnică şi cea socială, viaţa cumpĕtată, lucrul neobosit, onestitatea năravurilor, legătura socială sinceră fac onóre vieţii casnice; comerciul cinstit, vîrtutea militară, administraţiunea înţeléptă susţin reputaţiunea publică (Taparelli dritto naturale p. II. c. IX).

Dacă biserica stăpânesce averi spre a le rîndui la scopurile ei, este limpede, că dînsa este îndreptăţită a le şi administra. De băgăm însĕ bine sama, că dacă biserica póte regula şi pe proprietarii în folosinţa domeniului lor obligându-i să concurgă spre binele comun, aceste imposite aŭ să fie legitimate deplin după necesitate adevĕrată, aŭ să fie reparţiate şi scóse după stricta dreptate şi împendate numai spre scopurile preliminate în formă legală. Ér ce privesce fundaţiunile pie, venitele acelora stau sub normele statorite şi acceptate ale piilor fundatori. În urmă scim, că averile bisericilor singuratice aŭ să servéscă scopurilor acelora-şi biserici şi „se căuta acésta între ispravnici, ca să se afle cine va credincios“ (I Corint. IV. 2.).

Tăria bisericii se mai cunósce şi din dreptatea aşedămintelor şi din esecuţiunea neşovăitóre a prescriselor canonice. Înţeleptele întocmiri şi dreptele prescrise ale legislaţiunii canonice, le recunósce sciinţa, care alături cu dreptul roman susţine la universităţi şi catedra dreptului bisericesc.

Ér esecuţiunea atîrnă de la forţa socială, care este mai impunĕtóre, unde în mai mre mĕsură este una auctoritatea şi nu póte cădé în deşert rugăciunea: „Părinte sfinte păzesce pe ei în numele tĕŭ, pe carii i-ai dat mie, ca să fie una, pe cum şi noi“ (Ioan XVII., 11.)

Esecuţiunea atîrnă şi de la activitate, şi sub ameninţarea sorţii smochinului sîntem îndatoraţi să aducem fructe de dreptate; se mai recere şi constanţă, că nu ni-se cade să fim *„trestiă clătită de vînt“* (Luca VII. 24) ca nu cum va să ni-se zică şi nóuĕ: „Nimenea punĕnd mâna sa pe plug, şi cautând în dĕrĕpt, este îndreptat întru împĕrăţia lui Dumnezeŭ (Luca IX. 62).

Fericita speranţă, că va împĕrăţi întru noi Domnul în veci, să vĕ îndemne, Fraţilor, ca ceĭ ce sînteţi puşi pândaşi în via Domnului Savaoth, a stărui din puteri, ca ceĭ ce nădĕjduesc spre Domnul să înţelégă adevĕrul şi credincioşii în dragoste să petrécă cu dînsul; în rapórtele feliurite ce vi-se propun vedeţi ca într'o oglindă statul trebilor nóstre şi aflând cele ce se pretind după lipsele de acum, veţi statori cele oportune, ca dar şi milă să se cobóre peste cuviosii Domnului şi cercetare peste aleşii lui.

Christos în mijlocul nostru, este şi va fi!

Şedinţa Sinodului archidiecesan al Alba Iulia şi Făgăraşului convocat pe 22/10 Nov. 1899 cu acésta în numele Tatălui şi a Fiului şi a Spiritului sfînt o declar de deschisă.

În numele clerului vorbesce protop Solomon, mulţămind Escelenţii Sale pentru convocarea sinodului.

Se aleg apoi 4 notari în persónele următóre: prot. *Codarcea,* Turda, viceprot. *Pop,* Almaş, adm. prot. *Pascu,* D.-S.-Mărtin şi preotul *Togan* Sibiŭ.

Vicarul *Macavei* face raportul comisiunei de verificare propunênd verificarea tuturor celor aleşi. În legătură Mitropolitul comunică, cum că Protop. *Rusu* din Sibiŭ, din causa bĕtrâneţelor şi notarul consistorial *Ştefan Pop* din causa bólei, şi-aŭ insinuat absenţa; apoi că preotul *Lupan* nu şi-a presentat credenţionalul.

Presidiul propune spedarea unei telegrame omagiale Sfinţii Sale Pontificelui Papa Leo şi Împĕratului-Rege Maestăţii Sale Francisc Iosif I., ceea ce Sinodul primesce cu bucurie.

Telegrama adresată Papei în *limba latină* e de următorul cuprins:

6237/99. Eminentissimo Domino Mariano Cardinali Rampolla status secretario Roma. Venerabilis Clerus archidioeceseos Albajuliensis et Fogarasiensis in Synodum congregatus, Beatissimo Patri Summo Pontifici Leoni XIII. totius Ecclesiae visibili capiti, observantiae sensa pronus pandit, obedientiam canonicam laetus protestatur, virtutem ejus reverenter exaltat. Una coelestium donorum auspicium apostolicam de genu implorat benedictionem! — ér ceea adresată Maestăţii Sale în *limba românéscă* sună:

Maestăţii Sale Sacratissime cesaree şi apostolic regescĭ Francisc Iosif I. Împĕratului Austriei şi Regelui apostolic al Ungariei Wien. — Venerabilul Cler al archidieceseĭ de Alba Iulia şi Făgăraş adunat în sinod rógă pe Maestatea Vóstră să Vĕ înduraţi a primi simţĕmintele lui de credinţă subditală. Pronia dumnezeéscă întru lungime de zile să Vĕ trăéscă!

După acestea se aleg următórele comisiuni:

a) *Comisiunea administrativă:* Preşedinte: Prepositul capitular *Ioan M. Moldovan,* membri: Dr *Victor Szmigelski,* canonic, *Basiliŭ Raţ,* rector seminarial, *Nicolae Solomon,* prot. Ludoşului, Dr *Isidor Marcu,* secretar mitropolitan, *Ioan Pop,* v.-prot. Morlaceĭ şi *Alesandru Tĕrnăvean* preot în Hodac.

b) *Comisiunea finanţiară:* Preşedinte: Dr *Ioan Raţ,* canonic, membri: *Ioan Moldovan,* prot. Cătineĭ, *Simeon Micu* prot. Alba Iulieĭ, *Simeon Pop,* prot. Arieşului, *Clemente Raicu,* v.-prot. Făgăgăului, *George Bărbat,* v.-prot. Blaşului şi *Iuliŭ Nistor,* revisor archidiecesan.

c) *Comisiunea şcolară:* Preşedinte: *Iosif Hossu,* canonic, membri: *Gavrilă Pop,* canonic, *Ioan Laslo,* prot. Cluşului, *Ioan Haţegan,* prot. Dêrgeĭ, *George Muntean,* director şi prof. preparandial, *Ioan German,* prof. gimnasial şi *George Simu,* preot în Ghejea.

d) *Comisiunea organisătóre:* Preşedinte: Dr *Augustin Bunea,* canonic, membri: Dr *Vasile Hossu,* canonic, *Iacob Macaveiŭ,* vicariul Făgăraşului, *Petru Uilăcan,* prot. Reghinului săsesc, *Ioan Moldovan,* prot. Mediaşului, *Ilie Câmpean* v.-prot. Giurgiului şi *Ioan Boer* preot în Lechinţa.

După alegerea acestor patru comisiuni, la $10^1/_2$ óre ceĭ alalţi membri ai Sinodului se depărtéză, ér comisiunile se retrag pentru a-şi face raporturile lor.

Prânzul.

La órele 1 toţi membrii Sinodului aŭ fost învitaţi la prânz la Escelenţa Sa. Primul toast la rostit Prepositul *Moldovan* pentru sănătatea căpului bisericii nóstre românescĭ Mitrop. Victor. A răspuns Escelenţa Sa închinând pentru Vener. capitul şi special pentru veneratul preposit Rsmul *I. M. Moldovan.* Tot pentru preposit a toastat şi protop. *Solomon* schiţând în cuvinte bine simţite câte va date din viaţa lui. Toastul a fost fórte viŭ aclamat de ceĭ presenţi. În numele preoţimii a toastat pentru Escelenţa Sa preotul *George Simu* din Gheja, făcênd o frumósă comparaţie a mitrop. cu sórele, care dă lumină tuturor stelelor mari şi mici. Şi toastul acesta spus într'un limbaj plăcut a fost însoţit de îndelungate „să trăiéscă“!

Şedinţa II.

După verificarea procesului verbal din şedinţa I. vicariul *Macaveiŭ* propune ca cuvîntarea Mitropolitului rostită la deschiderea Sinodului să se alăture la protocol.

Se presintă o scrisóre de felicitare de la parochul *Miron Dascăl* din Cetatea de baltă, telegramele sosite de la profes. *Borgovan* din Bucuresci, *Inteligința* din Selagiŭ şi *preoţimea* din tr. Vad (diec. Gherla). Telegrama prof. Borgovan are următorul cuprins: *„Salut cu pietate sinodul urându-i isbândă fericită“.*

Se presintă raportul comisiunei a IV organisătóre — şi se decide celebrarea festivă a ducentenariului a II a sf. Unirii în una din zilele lui Septembre, în care să se cetéscă o pastorală comună a Episcopatului întreg, — ţinerea unui conciliŭ provincial, — publicarea unui schematism, care să cuprindă istoricul dieceselor resp. archidieceseĭ şi a singuraticelor parochii, să se facă o inscripţie lapidară, cu subscrierea tuturor membrilor sinodali, care să se aşeze în biserica catedrală, ér textul tipărit frumos să se pună în bisericile carĭ se vor edifica în anul acesta şi clopotele nóuĕ, orĭ carĭ se vor torna din noŭ, să pórte gravat acest dat Iubilar, — acest text să se comunice Sf. Sale Papeĭ şi P. S. Episcopilor sufraganĭ.

Ĕtă textul:

Clerul archidieceseĭ gr. cat. române de Alba Iulia şi Făgăraş adunat în Sinod la sfînta mitropolie în ziua de 22 Nov. 1899:

Reamintesce înoirea legăturii de credinţă şi dragoste cu scaunul fericitului apostol Petru;

Mulţămesce marelui Dumnezeŭ pentru binefacerile primite şi pentru scutul dat Sionului românesc;

Mărturisesce credinţa părinţilor sigilându-o cu pecetea suferinţelor de 200 ani;

Juruesce alipire nestrămutată către biserica mamă a Romeĭ celeĭ vechi între marginile aşedămintelor apostolice ale Răsăritului.

În causa autonomieĭ se hotăresce remonstrarea în contra operatului comisiunii de 27 şi înaintarea acesteia miniştr. de culte, Primateluĭ, Nunţiului şi Episcopilor. Istoricul cestiunii autonomieĭ să se publice clerului şi poporului archidiecesan.

După terminarea şedinţeĭ II. preoţimea se presintă la Escelenţa Sa felicitându-l de ziua onomastică. Cuvintele aşa de bine simţite, cu carĭ dl preposit a salutat pe Mitropolitul de acéstă fericită zi aŭ fost acoperite

de esclamările tuturor membrilor sinodali. A răspuns Î. P. S. Sa mulţămind pentru aceste sincere felicitări.

Joi în 23 Novembre.

Şedinţa III.

După verificarea protocolului, comisiunea finanţiară îşi face raportul său prin referentul G. Bărbat, v.-protopopul Blaşului.

Din hotărîrile aduse în acéstă şedinţă însemnăm luarea spre plăcută sciinţă a raportului reun. de asigurare împunêndu-se oficiilor protopopesci regulata şi punctuósa solvire a premiilor. Se mai primesce modificarea §. 16 din statute, ca adecă, cel ce întârzie cu plătirea premiilor peste 9 luni îşi perde dreptul la despăgubire, — şi se adauge un nou paragraf la statute de cuprinsul, că în cas de lipsă statutele reuniunii să pótă fi modificate, cerênd lipsa, şi din partea Vener. Consistor.

Asemenea să ïea spre sciinţă raportul casseï centrale despre fondurile şi fundaţiunile administrate. Averea acestora la finea anului 1898 a fost de 2,678,843 fl. 84 cr., ér la stat 1,122,227 fl.

Se trece la rapórtele revisorului esactoratului referitóre la pregătirea raţiunilor bisericesci şi şcolastice, cum şi cele despre plătirea dărilor să se facă cât se póte de regulată.

Comisiunea I. organisătóre prin referentul eï Dr V. Szmigelski presintă proectul referitor la statutele deficienţilor şi augmentarea fondului, propunênd pe viitor taxele pentru preoţi de 4. 6. 8 fl. şi la protopopi de 10 fl., ér după regularea congruei la 2% a venitelor, — apoi statoresce taxele de promoţiune la tóte gradele preoţesci de la paroch până la Mitropolit. Maximul pensiunilor se statoresce în 400 fl. pentru protopopi, 300 fl. pentru viceprotopopi şi ceï pe un grad cu eï, — şi 200 fl. pentru preoţi, de o dată se reduce anul pensionării de la 50 la 45 ani, şi în consonanţă cu acestea se fac cerutele modificări în statute.

Pentru augmentarea acestui fond venerabilul rector al Semin. clerical dl Vasile Raţ donéză 500 fl. şi dl protopop al Ibaşfalăului 50 fl. Membrii sinodului primesc cu vie bucurie aceste daruri.

Tot pentru augmentarea acestui fond se decide ca şi cassele bisericesci să contribue la fond. Esactoratului.

În chipul acesta se speră, că în decursul viitorilor 10 ani, începênd cu 1900, fondul va cresce în mod îmbucurător spre binele preoţimii de la sate.

Prânzul.

Şi ază membrii Sinodului aŭ fost învitaţi la masa Escelenţei Sale. Şi ază ca şi ieri s'a toastat în sănătatea Mitropolitului Victor, care îşi avé onomastica. A vorbit protop. Solomon, Hăţegan, Pop de la Morlaca, preotul Muntenescu ş. a.

Şedinţa IV.

Aprópe întrégă discuţia din şedinţa acésta s'a învîrtit în jurul cestiunilor pur administrative. Se dă samă de activitatea oficiilor protopopesci, a forurilor şi senatelor şcolastice, protopopesci, a moralităţii poporului: alcoholism, concubinate ş. a. şi după ce se fac unele propuneri, carï dau un câmp mai larg acestor forurï, se decide înfiinţarea reuniunilor de temperanţă, (se pomenesce de cartea lui Alnaş.) de carï s'a vorbit şi în sinodul archidiecesan din 1869. — Se mai hotărésce publicarea uneï serïi de scrierï morale, şi mai ales se cere reînceperea pertractărilor pentru înfiinţarea uneï academiï literare gr. cat. române.

În decursul acestor desbaterï sosesce răspunsul Sf. Sale la telegrama omagială a Sinodului. Escel. Sa anunţând acésta îmbucurătóre scire, Sinodul stând în picióre ascultă cu multă bucurie cuvintele binevoitóre ale Capului vĕdut din biserica adevĕrată a lui Isus Christos. Răspunsul e de următorul cuprins:

Reverendissimo Domino Archiepiscopo, Balázsfalva. Beatissimus Pater de dioecesana Synodo gratulatur, apprecatur fructus uberrimos et gratias de officio reddens, imploratam benedictionem tibi et clero amantissime impertit. M. Card. Rampolla (**Preafer. Părinte gratuléză pentru ţinerea sinodului diecesan, poftesce cele mai mănóse fructe şi mulţămind pentru gratulare binecuvêntarea cerută o împarte ţie şi clerului cu cea mai mare plăcere.**)

Continuându-se desbaterile se aduce o importantă hotărîre, de cuprinsul ca în fie care parochie să se facă conscripţiunea tuturor credincioşilor, carï apoi la timpul sĕu să fie cea mai fidelă statistică a uneï parochiï. Începutul să se facă în anul viitor când şi aşa se va face numerătórea poporului.

Comisiunea şcolastică terminându-şi şi ea lucrările îşi presintă raportul despre gimnasiŭ, şcólele din Blaş şi cele poporale.

O vie discuţie se încinge la acest raport. E vorbă adecă la raportul gimnasiului de îmbunătăţirea salarielor profesorilor prin: ridicarea didactrului şi reducerea premiilor pentru studenţi.

Propunerile comisiuniï acesteia cad. Se citéză memorabilul circular al episc. Paul Aron de la deschiderea şcolilor din Blaş (1754) unde se zice, referitor la studenţi „nimic de la ucenicï aşteptându-se“, — se arată periclul, care ar urma din faptul ridicăriï didactrului şi care ar face ca copiiï ţĕranilor şi a preoţilor să nu pótă cerceta şcolile, şi ast fel să nu se mai pótă primeni inteligiţa nóstră cu elemente sănătóse, — ceea ce ar fi ruina eï. În sfârşit se hotărésce, ca Sinodul să remită cestiunea acésta Consistoriului, care să studieze din fundament acéstă plângere şi cerere şi să o saneze. — Mai e vorbă în acest raport de înfiinţarea unui al doilea Internat de băieţi — şi cestiunea acésta se concrede Consistoriului spre studiare.

Se cetesc telegramele sosite de la Illustritatea Sa Episcopul Radu şi Vener. Capitul Episcopesc de Lugoş. Textul acestor telegrame e următorul:

Escelenţia Sa Mitropolit Mihályi Balázsfalva. Binevoiţi a primi respectuósele mele felicitări la ziua onomastică la olaltă cu căldurósele urări pentru strălucitul succes a sinodului archidiecesan.

Radu Episcop.

Coadunându-se vener. cler archidiecesan la serbătórea patronului şi părinteluï Provincieï, le exorăm învingere gloriósă pentru sf. biserică la mulţi ani.

Capitlul Lugoşan.

Serata literară a clericilor.

Pentru Joi séra societatea clericilor nostri „Inocenţiŭ Micu Clain“ a aranjat o serată literară-musicală, carea a succes pe deplin. După cum a spus preşedintele societăţii, intenţia clericilor a fost, să procure părinţilor sinodali câte va clipe de distracţie, după obositórele desbaterï ale lungilor şedinţe. A fost un omaj al cleruluï tinér pentru clerul din a fară, care a grăbit să asculte glasul chemător al iubituluï Mitropolit Victor.

Programul serateï a fost următorul:

1. Cuvînt de deschidere, rostit de preşed. soc. *V. Suciŭ* teol. an. IV. 2. Flondor: Cântecul marinarilor, — cor bărbătesc. 3. Coşbuc: Mórtea lui Gel, — predată de *P. Barbu* teol. an. III. 4. Viotti: Menuett şi Allegretto, duo esecutat de *S. C. Negrea* şi *A. Popovici* teol. an. I. 5. Alesandri, disertaţie de *A. Marcu* teol. an. IV. 6. Dima: a) Cucule cu péná sură, b) Frunză verde de bujor. Cor bărbătesc. 7. Iubirea mameï. Poesie de *P. Sântoma* teol. an. III. 8. a) Dancla: Mazurca. b) Weber: Cor din Euryanthe, terţet esecutat de *N. S. Aron* teol. an. III., *S. C. Negrea* şi *A. Popovicï* teol. an. I. 9 Zile de eroism. de *V. Suciŭ* teol. an. IV 10. Mazas. Rondo, duo esecutat de *S. C. Negrea* şi *A. Popovicï* teol. an. I. 11. Alexandri: Haimana monolog pred. de *I. Tătar* teol. an. I. 12. Vidu: Din şedĕtóre, potpouriŭ. Cor bărbătesc. 13. Cuvînt de închidere rostit de preşedinte.

Încă înainte de 8 óre sala de gimnastică unde s'a ţinut serata era aprópe plină. Publicul a continuat a se aduna până către $8^1/_2$, când serata s'a şi început.

Fără a apreţia punct de punct programul, putem constata, că sucesul serateï a fost desĕvârşit. Ovaţiunile şi aplausele furtunóse aŭ putut convinge pe clericii nostri, că şi-aŭ ajuns scopul: aŭ procurat publicului present „câte va clipe“ de adevĕrată distracţie.

Îndeosebi producţiunea violiniştilor şi corul bărbătesc aŭ fost mult aplaudat şi bisat chiar. Era un adevĕrat deliciŭ să asculţi pe clericiï *Sext Camil Negrea* şi *Aurel Popovici*, cum la aplausele, ce nu mai voiaŭ să înceteze apar de noŭ pe podiu şi încep să esecute câte va „Ardelene“, ce nu eraŭ prevĕdute în program. Monologul predat de clericul *I. Tătar* a produs fórte mult haz, şi publicul l-a întrerupt adese cu ovaţiuni frenetice.

Nu putem, să nu accentuăm mai în deosebi precisiunea cu care corul clericilor a esecutat bucăţile din program. Abia de dóuĕ luni se pregătesc în cor, organisat sub conducerea talentatului cleric *Negrea*, şi succesul desĕvârşit al esecuţiuniï ne îndreptăţesce la cele mai frumóse nădejdi. Aşteptăm de la conducĕtorul corului lor noŭ-înfiinţat realisarea deplină a acestor îndreptăţite nădejdi.

Când publicul a părăsit sala eraŭ deja 11 óre trecute. S'a depărtat cu impresia plăcută, ce producţiunea clericilor nostri a lăsat în urmă-i.

Şi pare, că cetiam pe faţa vre unui preot mai în vrîstă o amintire vagă . . . . nelămurită . . . . fericită . . . .

Se gândia el óre la zilele tinereţii, petrecute între zidurile seminariului?

Eŭ cred, că *da!*

Vineri în 24 Novembre.

Şedinţa V.

S'a continuat discuţiunea asupra raportului comisiunei şcolastice, care s'a terminat cu hotărîrea, că subvenţiune de la stat pentru acoperirea salariului învĕţătorilor să nu fie ertat a se cere nicăirĭ de cât după încuviinţarea Ordinariatuluĭ. —

Urmézĕ cel maĭ escelent şi maĭ mult aşteptat punct al programuluĭ: cestiunea ameliorăriĭ stărĭĭ materiale a preoţimeĭ, ultimul punct care maĭ era restant şi nediscutat.

Comisiunea organisătóre cetesce mai întâiŭ propunerile făcute prin sinódele protopopescĭ. Sînt fórte variĭ mijlócele acestea, tóte conglăsuesc în aceea, ca ajutor de la stat respective congruă să nu se priméscă cu vătĕmarea autorităţiĭ Ordinariatuluĭ, şi multe Sinóde cer, ca cel ce totuşĭ ar cere şi primi ajutor pe lângă condiţiunile umilitóre din trecut să fie tras la cercetare disciplinară şi chiar suspendat.

Studiând aceste propunerĭ comisiunea le adună în următórele:

Se reînoesce hotărîrea sinodală din 1896 ca adecă contribuţiunea erarială şi comitatensă să se solvéscă din partea bisericiĭ, — lecticaiul să se introducă pretutindinia, unde nu e în us, de asemenea şi stola să fie regulată conform hotărîrilor aduse în acéstă causă din partea congresului mixt ţinut în Blaş la 1875 — să se înfiinţeze un fond archidiecesan de salarisare, în care să între $^1/_2$ din ştipendiul pentru ss. liturgiĭ, pe carĭ le ar procura Ordinariatul şi împărţi preoţilor. — Comisiunea maĭ propune ca să se introducă solvirea uneĭ taxe de 15 cr. de familie, dar sinodul cu maioritatea voturilor, nu primesce, (de ce? red. Un.). Se primesce: colecte cu discul făcute în biserică la sĕrbătorĭ orĭ la alte ocasiunĭ solemne şi propunerea, ca Clerul să stăruiéscă pentru ca în favorul acestuĭ fond să se facă donaţiunĭ din partea credincioşilor. Maĭ pe sus de tóte s'a cerut convocarea unuĭ congres mixt, în care să se reguleze definitiv aceste cestiunĭ.

Propunerile aŭ fost primite, cu tóte acestea resultatul acesteĭ şedinţe a fost aprópe deprimător pentru membriĭ sinodalĭ.

Special respingerea propuneriĭ pentru incassarea taxeĭ de 15 cr. de familie a fost viŭ şi mult discutată din partea membrilor. Ea se părea, că denótă un indiferentism condamnabil al preoţimeĭ, carea ar vre să aibă ceva, fără ca din partea sa să-şĭ facă ceva. Suma acésta de 30 fileri de fum, nu era o taxă nóuă, încă în cele dintâĭ sinóde ale bisericiĭ unite s'a decis, ca credincioşiĭ să-şĭ ajute pe „popa“ lor, şi cel ce nu vor vre, să n'aibă „popă.“ Deprimarea acésta s'a resimţit şi la

Prânz.

La acesta a fost învitată preoţimea tótă. Nu s'a rostit niciun toast, nimic nu s'a vorbit. Spiritele eraŭ copleşite de hotărîrile şedinţiĭ trecute. Nu se făcuse nimica, aprópe nimic pentru ameliorarea stărĭĭ materiale a clerului. Se aştepta cu neastîmpăr continuarea de după amiazĭ.

Şedinţa VI.

Ca să însenineze puţin sufletele posomorîte parochul *Ales. Albini,* v.-prot. onor. dărnesce pentru fondul de salarisare 50 fl. Darul se primesce cu aclamărĭ.

Se continuă apoĭ raportul comisiunĭĭ organisătóre. Fiind vorbă de ajutorul de stat comisiunea propune, ca acela să nu se priméscă, de cât fără condiţiunile din trecut, şi preoţiĭ, carĭ îl vor primi fără de învoirea Ordinariatuluĭ, să fie disciplinaţĭ, ér congrua încă să nu se priméscă, de cât dacă aceea se va da cu înţelesul Ordinariatuluĭ.

Faţă cu acésta propunere, canonicul Dr Bunea face alta, a căreĭ cuprins pe scurt este următorul:

1. Să se aducă mulţămite Escel. Sale şi Prea Ven. Consistor pentru paşiĭ făcuţĭ până acum în causa congruei.

2. Considerând, că clerul şi poporul bisericiĭ nóstre n'a fost niciŏdată din principiŭ contra ajutoăriĭ preoţimiĭ din partea statuluĭ, şi fiind că starea materială a clerului nostru nu corĕspunde esigenţelor sociale şi nicĭ nu se speră, că în apropiatul viitor să se pótă ajuta prin mijlócele sale în un mod simţitor: Sinodul în principiŭ nu e în contra ajutorului de stat, dacă acela se va da fără ştirbirea autorităţiĭ bisericescĭ.

3. Sinodul e gata a primi congrua contemplată în articl. de lege XIV—1898, de şi unele din condiţiunile pe lângă carĭ se împarte congrua acésta sînt grele pentru preoţi, şi în speranţă că nu va fi tractat în mod escepţional numaĭ clerul gr. cat. respective clerul archidiecesan, să fie rugat Înaltul guvern, ca să binevoéscă a face întregirea acésta a salarelor în cadrul legiĭ citate, cum a şi promis prin ordinaţiunea din 24 Octobre 1898.

4. Întregirea acésta să se dea tuturor preoţilor în proporţiune egală, după previa înţelegere avută cu Ordinariatul, şi suma să fie pusă la dispositia Ordinariatului, care o va împărţi preoţilor pe lângă evite, pe carĭ la timpul sĕŭ le va aşterne Ministrului.

5. Referitor la ajutul reg. de 18.000 fl. să fie rugat ministrul, ca acela să-l împartă conform preaînalteĭ hotărîrĭ a Maest. Sale din 1863, ceea ce dacă ministrul n'ar vrea să o facă, şi suma acésta să se foloséscă pentru întregirea venitelor preoţilor după normele de maĭ sus.

În sfârşit, considerând că niciun preot nu póte face ceva referitor la statul sĕŭ şi pentru posiţia sa de cât cu scirea Ordinariatului, — apoĭ că chiar în sensul legiĭ, preoţiĭ sînt datorĭ a-şĭ cere întregirea salarielor preoţescĭ numaĭ pe calea Ordinariatului, cel ce ar face contrar acestor dispositiĭ a Canónelor şi a legilor statului să fie disciplinaţĭ.

Considerantele şi propunerile acestea aŭ fost primite în mijlocul unuĭ entusiasm general.

Înainte de încheiarea Sinodului se primesce propunerea pentru facerea unuĭ compendiu, care să cuprindă cercularele şi ordinaţiunile emanate de la consistor, pentru ca acelea să fie maĭ uşor accesibile preoţilor. De asemenea se maĭ propune ca Preav. Consistor să cerce mijlóce şi pentru întregirea salarelor protopopilor.

La urmă protop. *Dem. Cutean* dăruesce şi el 100 fl. pentru fondul de salarisare al preoţilor, ceea ce sinodul primesce cu vie bucurie.

Escel. Sa Mitropolitul mulţămind membrilor sinodului pentru concursul dat în deslegarea cestiunilor grave aflătóre sub desbatere — încheie şedinţele Sinodului.

Răspunde protopopul *Solomon* şi prepos. *Moldovan* şi apoĭ cântându-se „Doxologia cea mare“, între nesfârşite ovaţiunĭ pentru Mitropolitul, membriĭ Sinodului se despart.

Raport.

Revistă politică.

Afaceri interne. Comisiunea austriacă pentru statorirea cuoteĭ, pe cum amintiam în numĕrul trecut, venise la Budapesta ca să continue aci pertractările din Viena întrerupte fără resultat. Sfătuitu-s'aŭ şi aci necontenit cele dóuĕ comisiunĭ fie care separat, cerut'aŭ de multe orĭ sfat subcomisiunile de câte 7 de la respectivele comisiunĭ, dar cu tóte acestea s'aŭ depărtat Vinerea trecută fără ca să fi aflat un numĕr între 34 şi 35,% care să-l fi îndestulit pe toţi. S'aŭ depărtat neîmpăcaţĭ, rĕmânênd comisiunea ungară pe lângă 34.25% din cheltuelile comune ale monarchieĭ, ér cea austriacă pretinzênd ca Ungaria să concurgă cu 34·525% la acelea-şĭ cheltuelĭ. O diferinţă întru adevĕr mică, căcĭ dacă considerăm, că cheltuelile comune ale monarchieĭ se ridică la 167 milióne florenĭ, dintre carĭ 57 milióne sînt acoperite prin vămile percepute pentru mărfurile, ce vin din străinătate, resultă că 110 milióne e suma, ce trebue acoperită din partea celor dóuĕ părţĭ ale monarchieĭ. Din acésta sumă dară 1% ar fi un milion şi o sută de miĭ, ér diferinţa de 0·275%, carea esista între ultimiĭ terminĭ, la carĭ aŭ fost ajuns cele dóuĕ comisiunĭ, ne dă ceva maĭ bine de 302 miĭ florenĭ. Dar cu tóte acestea comisiunile s'aŭ fost depărtat fără să stabiléscă cuota.

Comisiunea austriacă ajunsă acasă, nu sciŭ la a cuĭ inspiraţie, s'a socotit maĭ bine şi a încunoscinţat pe cea magiară, că, dacă se învoesce, e gata să se reîntórcă, ca să continue cu pertractarea. Deputaţiunea ungară s'a învoit şi astfel Lunĭ aŭ reînceput sfătuirile considerate deja ca întrerupte de tot. Abia în treĭ pătrărĭ de óră cestiunea a fost deslegată aşa, că proporţia în carea să concurgă Ungaria la suportarea speselor comune s'a statorit în 34·4%, rĕmânênd ca Austria să contribue cu 65·6%.

Tot atuncĭ s'a statorit, că proporţia acésta e valabilă pe 10 anĭ, adecă din 1 Ianuar 1900 până în 31 Decembre 1909, pe cum şi aceea, că până când va susta uniunea vamală, venitele eĭ să acopere o parte din cheltuelile comune ca şi în trecut.

Cuota astfel stabilită ministrul Széll în ziua următóre a şi presentat-o înaintea parlamentuluĭ, ca să fie aprobată.

Noutăţi.

Mulţămită: Teologiĭ din Blaş aŭ binevoit a ne ajuta la edificarea bisericiĭ nóstre, trimeţênd suma de 21 fl. 30 cr. Pentru acésta faptă marinimósă şi pe acésta cale li-sĕ aduce mulţămita nóstră cea maĭ căldurósă. Dumitra 15 Nov. 1799. Simeon Marcu paroch gr. cat. Vasile Drăgiciŭ curator I.

Producţiunea teatrală aranjată de Reuniunea pompierilor Marţĭ în 21 a l. c. a succes pe deplin, făcênd onóre diletanţilor

---

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Viața și operile lui Andreiŭ Murĕșan.

(Continuare.)

Dar însufleţirea era mică şi numĕrul esemplarelor nepetrecute era mare. La anul încă mai zăceaŭ câte va sute la autor şi la comisionarĭ, în cât Iacob Murĕșan, redactorul Fóeĭ pentru minte, inimă şi literatură, se vede silit în fóea sa ca prin espresse tînguirĭ să atragă atenţiunea publiculuĭ asupra lor: „Poesiile laureatuluĭ nostru poet Andreiŭ Murĕșan le aşteptaŭ şi rechemaŭ toţĭ din tóte părţile, ca să reĭese în viaţă. Auctorul pe lângă marĭ jertfe mai adause la meritele, ce le puse încă din junĕţă pe altarul naţiunĭĭ, şi acest sacrificiŭ. în speranţa că bărbaţiĭ naţiunĭĭ îĭ vor da sucurs spre a reĭeşi, înlesnindu-se şi încurajându-se la continuarea tipăririĭ şi celor alalte producte ale sale poetice. — După ce însă aprópe la 400 de esemplare din poesiile luĭ . . . . zac încă în fiócele (!) bibliotecĭĭ luĭ, ĕră altele pe la comisionarĭĭ respectivĭ: mĕ adresez cu tótă căldura cătră toţĭ patronĭĭ. şi înaintătorĭĭ literaturĭĭ nóstre române şi cătră toţĭ onoraţĭĭ cetitorĭ aĭ foilor acestora, ca să-mĭ întindă mână de ajutor spre a puté împărţi acest numĕr restant de poesiĭ în folosul, ajutorul şi încurăjarea acestei întreprinderĭ provocate de noĭ toţĭ. Eŭ, cu tótă strimtorarea nefastuluĭ an, primesc asupra-mĭ 80 de esemplare şi cele vre o 300 le concred zeluluĭ şi marinimosităţiĭ naţiunĭĭ.“ [1])

Astfel de împrejurărĭ nimicirĕ speranţa poetuluĭ de a maĭ eşi în curînd la ivélă şi cu a dóuă ediţiune, ce nicĭ nu o maĭ ajunse, căcĭ a apărut numaĭ după mórtea luĭ.

Ediţia a dóua este din 1881 tipărită în tipografia archidiecesană din Sibiŭ pe spesele ereditor autoruluĭ. Noul volum are VIII+223 pagine în 8° mic şi cuprinde 72 piese, cu cincĭ adecă maĭ multe ca ediţia cea vechă. Piesele, cu carĭ s'a amplificat acest volum, sînt: Elenuţa în cetate, Eremitul din Carpaţĭ, Lumina şi adevĕrul, Cuvîntul unuĭ peregrin şi un Epitaf. — Acésta a fost cea de pe urmă poesie, ce a publicat Andreiŭ Murĕșan în Fóea pentru minte, inimă şi literatură. [2])

La început sînt dóuă prefeţe: una din ediţia cea veche, şi alta nóuă şi scurtă pentru ediţia a dóua. Urmézá apoĭ după Gazeta Transilvanieĭ, [3]) câte va „date biografice.“

Cu ediţia primă Andreiŭ Murĕșan câştigă laudele şi recunoscinţa celuĭ maĭ înalt şi maĭ competent for literar de la noĭ din Transilvania, — înţeleg Asociaţiunea transilvană.

A nume în şedinţa comitetuluĭ Asociaţiunĭĭ transilvane din 8 Aprilie 1862 se daŭ poesiile luĭ Andreiŭ Murĕșan spre censurare unei comisiunĭ constătătóre din Timoteŭ Cipar, Dr Pavel Vasiciŭ şi Sava Popovicĭ, ca comitetul să le recomânde adunăriĭ generale spre premiare. [4])

[1]) Fóea pentru minte, inimă şi literatură; 1863 pag. 15.

[2]) Fóea pentru minte, inimă şi literatură; 1862 pag. 244.

[3]) Gazeta Transilvanieĭ; 1863 Nr. 101.

[4]) Amicul Şcoliĭ; 1862 pag. 101.

Comisiunea censurătóre în şedinţa comitetuluĭ din 1-a Iulie şi-a făcut raportul „cel maĭ îndestulitor“. În urma acestuĭ raport comitetul a şi votat luĭ Andreiŭ Murĕșan un premiŭ. care are să-l hotăréscă adunarea generală. [1])

În şedinţa a 3-a a adunăriĭ generale, ţinute în Braşov la 30 Iulie 1862, se proiectézá auctoruluĭ un premiŭ de 50 galbinĭ cesaro-regescĭ. În discusiunea asupra acestuĭ proiect de premiŭ ĭea cuvîntul preşedintele Asociaţiunĭĭ, mitropolitul Andreiŭ baron de Şaguna: „În adevĕr mie mi-se pare puţin acéstă sumă pentru celebrul nostru poet — zice mitropolitul, — însĕ proiectarea s'a făcut în privire cu starea pecuniară a Asociaţiunĭĭ. — Dară la acest neînsemnat premiŭ se adauge altul fórte mare, premiul moral, şi cred, că esplic simţĕmintele şi convingerea adunăriĭ poftind dlui Andreiŭ Murĕșan a avé tărie trupéscă ca vîrful Surului şi Măgura Codleĭ.“ Terminând preşedintele, adunarea primesce cu plăcere suma de 50 galbinĭ proiectată ca premiŭ pentru Andreiŭ Murĕșan. [2]) Ĕr în şedinţa comitetuluĭ din 2 Septembre 1862 între altele se decide a se esolvi luĭ Andreiŭ Murĕșan fără amânare premiul hotărît în 50 galbinĭ. [3])

Premiul de 50 galbinĭ face ultima bucurie mare poetuluĭ. Sdruncinarea sănĕtăţiĭ nu-l lasă a se bucura maĭ mult.

În acestea melancolia luĭ Andreiŭ Murĕșan începe a deveni îngrijitóre, căcĭ aceea se măresce şi cresce treptat şi în ĭérna anuluĭ 1863 trece în monomanie, ba chiar în misantropie. „Toţĭ, câţĭ îĭ îubiaŭ — zice George Bariţ — se încercaŭ chiar ca şi la Avram Iancu să descopere adevĕrata causă a desastruluĭ teribil; — însĕ fu târziŭ. Unĭĭ căutaŭ rĕul în relaţiunĭ familiare şi a nume în mórtea ficeĭ sale de 14 anĭ; pe care o îubia peste mĕsură; alţiĭ. că certele confesionale îĭ secerară sufletul, căcĭ acelea persecutară şi pe patul morţiĭ.“ [4]) După cum însĕ crede Bariţ, e maĭ probabil, că morbul luĭ Andreiŭ Murĕșan a devenit din perderea şi nerealisarea ilusiunilor sale sublime şi sacre.

Între tóte acestea inima luĭ atât de blândă, fragedă şi curată s'ar fi stins încă şi maĭ curînd, de nu avea în soţia sa un înger mângăitor. „Acesteĭ amabile fiinţe zice — Iosif Vulcan — se póte mulţămi, că „bardul naţiunĭĭ“ căĭut în pesimism, a maĭ luat din când în când lira sa cea fermecătóre, pentru ca sub numele de „Eremitul din Carpaţĭ“ să deplângă, nu perderea visurilor sale de aur, ci sórtea tristă a naţiunĭĭ.“ [5])

Aicĭ vom aminti, că în bóla sa şĭ-a nimicit şi aruncat maĭ tóte poesiile inedite în foc, dimpreună cu un Manual de gramatică românéscă, compus în limba germână şi cu un manuscript, cam de vre o 50 cóle din traducerea Analelor luĭ Tacit. [1]) În timpul acesta al confusiunĭĭ sale se ocupa cu mare pasiune cu cifrele; în continuŭ tot calcula şi se credea fórte avut. Întrând o dată la el nepotul sĕŭ de vĕr, Iacob Murĕșan, acum profesor în Blaş, îl află şedĕnd la masă cu o hârtie mare înainte, pe care eraŭ o mulţime de cifre şterse şi nepterse, şi o mulţime de socotele. [2])

În confusiunea sa o dată s'a perdut de a casă pe timp de treĭ zile; zădarnic sciriciaŭ aĭ sĕĭ pretutindenia, pe la amicĭ şi cunoscuţĭ, pe la păzitorĭĭ de nópte şi pe la vînătorĭ, zădarnic îĭ strigară în biserică, nimenia nu scia despre el, în fine a 3-a zi Ioan Martinovicĭ. fiul preotuluĭ român greco-oriental din Săcele şi Niculae Pădure îl aflară pe Tîmpa, în o stare de compătimit, cu capul gol, în cămeşă, cu pantalonĭĭ rupţĭ din genunche în jos, ca să se încalţe cu eĭ, ér cu pălăria bea apă dintr'un isvor. [3])

Pe la începutul luĭ Octobre din 1863 bóla sa ajunse la culme şi-l culcă la pat. În sara de 24 Octobre st. n. medicul Dr Greising rĕmase la el până la órele 8½, atunci se depărtă şi lăsă să îea medicina la órele 10. În casă veghiaŭ soţia sa Susana, sócra sa Justina Grecean, şi vĕduva Maria Săcĕrean, stăpîna căsiĭ şi amica soţieĭ sale. Până la órele 9¼ maĭ sta încă în pat, răzimat de o parte de soţia sa, ér de ceea alaltă parte de amica acesteia; aşa stând între ele le zise să se îubéscă ca dóuĕ surorĭ, apoĭ după ce a cântat: „Christos a înviat“. „În Iordan botezându-te“ şi „Întru nascere fecióră“, s'a culcat, dar la moment începu a asuda şi lacrima, ér la órele 10, după ce zăcu dóuĕ săptĕmânĭ, se stînse din viaţă în etate de 47 anĭ.

Îl jăliră soţia, fiul sĕŭ George, atunci student în a VII clasă gimnasială. fica sa Elena-Eleonora, infantină de 11 lunĭ, sócra sa Justina Grecean, fraţiĭ sĕĭ Ştefan şi Vasile Murĕșan, şi-l deplânse amicĭĭ şi cunoscuţĭĭ şi întrĕgă naţiunea românéscă.

Solemnitatea înmormîntăriĭ laureatuluĭ poet s'a desevîrşit în 26 Octobre, şi — neconsiderând neplăcerile iscate din motive confesionale — a fost una dintre cele maĭ alese, pe cum aflăm din Gazeta Transilvanieĭ. [4])

Între órele 2—3 d. a. se adună o mulţime de amicĭ şi cunoscuţĭ aĭ poetuluĭ, apoĭ sosi tinerimea studiósă de la şcolile române greco-orientale şi de la gimnasiul romano-catolic, cu flamura institutelor, dimpreună cu corpurile didactice şi cu directorĭĭ în frunte. Timpul urît nu împedeca pe stimătorĭĭ şi cunoscuţĭĭ luĭ, ca să se adune atât de numĕroşĭ spre a-ĭ da ultima onóre pămîntéscă.

Ceremonia funebrală, sevîrşită de Ioan V. Rusu, protopopul Sibiuluĭ, asistat de ceĭ doĭ preoţĭ din Tohanul-vechiŭ, s'a început la órele 3 d. a. După prohodire aŭ scos sicriul a fară, unde Ioan V. Rusu a rostit asupra defunctuluĭ o vorbire pĕtrunzĕtóre, ce stórse lacrimĭ din ochiĭ tuturor celor de faţă.

(Va urma.)

Prof. Ioan Raţ.

[1]) A II adunare generală a Asociaţiunĭĭ transilvane; Sibiŭ 1862 pag. 50.

[2]) Op. cit. pag. 20.

[3]) Veţĭ A II adunare generală a Asociaţiunĭĭ transilvane; Sibiŭ 1863 pag. 49. — Amicul Şcoliĭ; 1862 pag. 269.

[4]) Transilvania; 1877 Nr. 42.

[5]) Iosif Vulcan: Panteonul Român; pag. 15.

[1]) Comunicat de vĕduva poetuluĭ.

[2]) Comunicat de profesorul Iacob Murĕșan.

[3]) Comunicat de vĕduva poetuluĭ.

[4]) Gazeta Transilvanieĭ; 1863 Nr. 101.

Burul van het Roer.

Istorisire de călătorie

de

Carol May.

(Continuare.)

Micuții rostiră rugăciunea Domnului cu evlavie mișcătóre. Apoi se îndreptă cătră pruncii cei de Caferi:

„Și acuma și voi!“

Despărțemîntul acesta încă își adună mânile. Apoi porunci fata ca și mai înainte:

„Acum!

Și céta pruncilor începu:

„Bavo vetu o setulvini, malipatve ngobungevete igama laco.“ [1])

„Așa!“ zise fata spre lauda zelului și evlaviei micuților. „Și acuma vom, să ne rugăm, în ce chip avem, să ne rugăm diminéța și sara în lăuntru la Ieffrouw Soofie. Toți împreună — acum!“

Amîndouĕ despărțemintele începură acum în limba olandeză:

„Onze vater, die in de hemelen ziit, uw naam worde geheiligt.“

Vedeam și auḑiam, că am ajuns în o casă evlaviósă și cu frica lui Dumnezeŭ, și-mi părea rĕŭ, că-mi căuta, să turbur instrucția. Mietie nu băgase de samă venirea mea și era în cât va perplexă. când leșii dintre tufe și o rugăi, să se ducă la mama.

Ea dimise pruncii, și eŭ o însoții până în casă. Pe fața casei băgăi de samă dóuĕ pei de pisici sĕlbatice, carî atîrnaŭ întinse de desubtul unei ferestî.

„Animalele acestea par a fi dese pe aicia.“ ziseî.

Ea afirmă cu capul și zise: „Colo la deal în pădure dăm a dese orî de ele, mynheer, și nu e lucru chiar de tot neprimejdios a pușca după ele. Cea dintâiŭ, carea o nimeriî. și-a rĕsbunat asupra mea. Numai o rániî, și dacă nu așî fi avut la mine cuțitul meŭ, acuma póte că nu așî mai trăi.“

Privii cu mirare la ea.

„Dta încă sciî. să umbli cu pușca?“ o întrebăi.

„Ian m'a instruit; părerea lui e, că pe aicia e bine. dacă femeile și fetele încă sciŭ, să umble cu armele.“

„Unde e pădurea aceea?“

„Dacă mergî pe valea asta la deal și trecî înălțimea cea din drépta, veḑî pădurea la picióre.“

Pădurile în ținuturile acestea sînt fórte rare. și fiind că eŭ de o cam dată nu aveam, cu ce să mĕ cuprind, chemăi pe servitorul meŭ. care sta în depărtare sfiiciósă de la leopard și privia cu curiositate la animalul acesta, care căuta la el nĕcăjit și cu ochî sclipitorî.

„Quimbo, purtat-aî grijea cailor?“

„Cal am mâncа și am bé, mynheer,“ rĕspunse el. „Quimbo sînt sirguincios și încă am mâncа!“

„Ieа-ți dar armele. Vom, să mergem în pădure.“

Întrăi în chilia mea, să-mi ieaŭ pușca. și împărtășiî celor dóuĕ femeî propunul meŭ. Ele îmî spuseră. să mĕ păzesc de șerpi veninoșî, că sînt fórte mulțî în pădure, și-mi îmbiară de călăuz pe un Otentot. Eŭ îl refusăi și pornii.

Quimbo se încărcase cu armele sale și făcea o figură fórte întreprinḑĕtóre.

„Mynheer am pușcă. Mynheer vreŭ pușca mort. Ce vreŭ mynheer pușca mort?“

„Elefanți.“ îî rĕspunseî cu fața cea mai seriósă.

Caferul făcu o săritură mare în laturî și privi la mine cu ochî spălmîntațî.

„Elefant? — O, mynheer sînt mort, și Quimbo încă sînt mort! Elefant sînt gros; elefant am gură așa mare — —!“

El își întinse brațele cât se póte de tare, ca să-mi arete, cât de mare e gura elefantului.

„Bine, așa dară vom cerca un leŭ!“

Acum îî făcu spaima, să nu se misce din loc.

„Mynheer vreŭ cerca leŭ? O, o leŭ sînt încă și mult mai mare rĕŭ ca elefant; leŭ mânc tot animal și om; leŭ mâne Auglia, mânc Olanda, mâne Colcolb, [1]) mânc Caferi, mânc mynheer și mânc și Quimbo, dacă leŭ am mâncа și Quimbo! Ce fac Quimbo, dacă leŭ am mâncа Quimbo? Quimbo vreŭ lua frumos muiere; Quimbo nu sînt iertat mâncа de leŭ!“

Asta-mî era o noutate. Nu puteam, să-mî închipuesc pe bunul Caferi în posiția unui soț vrednic de căsătorie, și de aceea întrebăi:

„Ce? Tu veî, să te căsătorescî?“

„Quimbo vreŭ lua muiere!“

Asigurarea asta o rosti cu o încredere mare în sine însu-și și făcu o față, ca și cum ar aștepta de la mine recunoscința cea mai mare.

„Așa? Pe cine veî, să ieaî?“

„Quimbo ieaŭ frumos Mietie.“

Era pe aci. să rid cu hohot. Așa dară Mietie avea, să fie fericita aceea, carea să se facă madame Quimbo!

„De ce pe Mietie?“ îî întrebăi.

„Mietie sînt bun, când Quimbo cad de pe cal; mynheer Uys am vre tăia Quimbo, dară Mietie am grije de Quimbo; de aceea fiŭ Mietie muiere lui Quimbo.“

„Spus-o aî acésta Mietiei?“

„Nu. Quimbo nu am grăi cu Mietie.

„Sciî dară, dacă Mietie vre, să fie soție-ta?“

„Quimbo sciŭ! Mietie vreŭ fi fórte muiere lui Quimbo, că Quimbo sînt frumos, sînt bun și sînt ostaș mare și vitéz.“

Acestea întru adevĕr eraŭ nisce însușirî fórte însemnate, dară de o cam dată nu sciam, dacă Quimbo le și are pe tóte. Nu mĕ puteam hotărî, să turbur ilusiile cele fericitóre ale frumosului, bunului și vitézului Quimbo, și de aceea rupsei firul conversăriî și pornii așa de repede, cât dînsul abia putea, să vină în urma mea.

Valea sniudu-se se strîmta tot mai tare și se sfârși acolo, unde leșia isvorul din pămînt. În scurtă vreme ajunserăm pe culmea marginii văiî, de-asupra căreia se mai înălța cu mult muntele vecin. Ne duserăm de-a lungul spinării marginii aceleia și după câtă va vreme vĕḑurăm pădurea. Ea se începea la afundarea de dincolo a dealului și se întindea apoi cu verdéța sa în drépta și în stînga. cât puteaŭ ochiî. să vadă în orizonul cel strîmtat prin înălțimi.

În vreme ce mergeam mai de parte, mi-se păru. că descoper de pe nisce urme, că óre cine a umblat pe aci cu câtă va vreme mai înainte de ce am fi sosit noi. Adevĕrat că nu se putea. să se cunóscă nicî o urmă bine esprimată și cu atât mai puțin o linie continuă de urme; dară un ochiŭ deprins totuși nu putea, să scape din vedere câte va semne sigure, carî se arĕtaŭ pe icî pe colo în năsipul cel gros în grăunțe. Respectivul a putut, să fie un om al farmei, dară eŭ totuși am socotit urmele acestea de fórte bătétóre la ochî, fără ca să-mi pot da samă de părerea acésta a mea. Urmele din causa terenului stîncos. pe care ajunserăm, în sfârșit se gătară, și de óre ce nu aveam nicî un motiv mai de aprópe, nicî nu cercăi, să le urmăresc mai de parte.

Ajunserăm în pădure.

Ea se compunea din arborî marî numiți arborî galbenî, arborî puturoșî, arborî de fer și arborî de assagai. Printre trunchiurile lor cele marî nisce feregî asemenea arborilor își întindeaŭ în sus codile sale cele în forma frunzelor de finic. Marginea pădurii o formaŭ tufe de rinocor, printre carî privia verdele cel vioiŭ al felurilor de mesembryanthemum, oxalis și pelargonium. Țara Capului în ciuda uscăciunii și monotoniei terenului are o floră proprie și bogată, care cuprinde ca la dóuĕ spre zece mii de feluri. Dacă vegetația a prins o dată rădăcini în ținuturi, carî nu sînt de totului tot fără de apă, atunci ca în urma climei celei fórte priincióse desvóltă în scurtă vreme o îmbelșugare, care formézĕ contrastul cel mai strigătoriŭ cu pustietatea și uscăciunea ținuturilor celor fără de apă.

Pe loc ce am intrat în pădure, ne-a întimpinat o familie de cercopithecus erythropyga, un fel mic de pavian, care e singurul quadruman al țĕriî Capului. Moîmele acestea făceaŭ grimase posnașe, ĕră Quimbo le rĕspundea făcênd fețe încă și mai posnașe. Cu măciuca în drépta și cu lancea în stînga venia dînsul în urma mea într'un chip, ca și cum s'ar teme, că în fiesce care clipă ar puté, să năvălescă dintre arborî vre un elefant orî vre un leŭ și să se arunce asupra nóstră. Durere, nu aveam, să ne temem de animalele acestea, căcî ele din an în an se rărescc tot mai tare și se retrag de dinaintea coloniștilor în pădurile mai cătră méză nópte în tocmai ca și rinocorul și ipopotamul.

Bogăția zoologică cea mai mare a pădurii acesteia păreaŭ a o forma pasĕrile. Ele umpleaŭ de viață în mulțime mare și în feluri multe vîrfurile arborilor, și apărerea nóstră nu le turbura de loc. Asta-mî era dovadă, că numai a rare orî rătăcia pe aicia câte un om, și că chiar și pe acesta îl aduceaŭ aci numai intenții pacînice.

Îmî era tare mai mult de aceea, ca să mĕ preumblu o dată bine, de cât să fac vre un vînat. Dară pentru aceea totuși îmî țineam pușca neîncetat gata și eram cu luare a minte la orî care sgomot.

Așa înaintaserăm deja de o óră, când fără de veste auḑiî din depărtare nu prea mare descărcătura unei puscî.

„Aud mynheer?“ întrebă Quimbo ridicând degetul arĕtătoriŭ și făcênd o față cam îngrijată.

Ascultăi în direcția, din care venise sunetul descărcăturii. Sună a dóua descărcătură.

„O, pușc încă o dată! Om pușc mort om! Sînt aicî doî abantu. doî om, și pușc unul pe altul!“

Eŭ nu eram de aceea-și părere. Cele dóuĕ descărcăturî aŭ fost a bună samă a aceleia-și puscî. Asta o ureche deprinsă ușor o putea sci de pe sunet. Voiam, să mĕ furișez încetinel înainte. pentru ca să observez în taină pe necunoscutul vînătoriŭ, dară în scurtă vreme mĕ vĕḑuî îndemnat, să-mî zoresc pașiî.

„Help, help! Oh, woe to me!“ auḑiî strigând un glas tare și spălmîntat.

Asta era pe anglezesce. A bună samă se afla în primejdie un alb. și de aceea pătrunseî cât se póte de repede prin desele feregi. Deja după câte va clipite mi-se îmbiă o priveliște seriósă și comică de o dată. Pe trunchiul cel îmbrăcat în mușchî al unui arbore galben, care căduse și se răzima peziș pe arborii cei din jur de el, era sgulit un om lung și subțire și se apĕra cu patul puscii împotriva unui mistreț fórte mare. care în partea din apoi era ránit și cu grohotire măniósă și cu împunsăturî furióse se silia, să cucerescă fortăréța cea improvisată.

Ridicăi pușca, dară Quimbo mĕ prinse de braț.

„O, nu pușc mynheer! Quimbo mânc bucuros frumos scrófă. Quimbo fac mort scrófă!“

Cu treî sărituri repedi ajunse în dosul mistrețului. Acesta năvălia cu atâta furie asupra lungului, cât nicî nu băgă de samă pe noul sĕŭ vrășmaș. Quimbo ridică lancea și o aruncă cu atâta forță în animal chiar în dosul piciorului lui de dinainte, cât lemnul cel tare pătrunse adânc în partea inimii. Animalul stătu pe o clipă nemișcat. Din gura lui leșia spumă de sânge. Acésta dovedia, că lancea l-a nimerit bine. Apoi se întórse animalul împotriva Caferului. Dară acesta spre a scăpa de colții mistrețului sărise deja în laturî și aiepta măciuca cea scurtă și grea. O lovitură puternică sbârnăi pe capul mistrețului. Acesta căḑu pe loc la pămînt. O a dóua lovitură sevârși învingerea. Tótă lupta acésta nu a ținut mai mult

[1]) Tatăl nostru, care în ceruri, sfințéscă-se numele tĕŭ.

[1]) Otentot.

de un minut. Eroul luptei ridica măciuca în aer și striga triumfătoriu.

„Mynheer vĕd! Scrófă sînt mort, sînt mult mort, sînt fórte mort. Scrófă nu mânc om, ci Quimbo mânc scrófă!“

Smulse apoĭ lancea din trupul vînatului și scóse cuțitul, ca să-l taie pe loc. Străinul, scăpat fiind în modul acesta din situația sa cea fatală, întinse piciórele sale cele nesfârșite de pe trupină până la pămînt și se întindea ca unul, care s'a trezit din un vis grozav.

„Hail, sir! Ásta a fost ajutoriŭ la timp potrivit! Dobitocul, damn it, a fost așa de direful și de necurtenet, cât un gentleman nicĭ nu putea, să se mai cuprindă cu el!“

Nu suferia îndoélă, că omul era un Anglez. Fața lui era împodobită cu dóuĕ coteleturĭ uriașe de barbă. Pe capul luĭ cel îmbrăcat cu pĕr roșu gălbiniŭ era o căciulă înaltă în forma coifului și făcută din pele de rinocor. Trupul luĭ cel macru îl acoperiaŭ un peptariŭ scurt vĕrgat și nisce pantaloni tot de aceea-și materie. Preste pantaloni eraŭ îmbumbate nisce gamașe de pâslă, din carĭ se iviaŭ nisce picióre ânguste și nesfârșit de lungĭ. Degetele luĭ cele macre lĭ eraŭ încleștate încă și acuma în jurul țeviĭ puștiĭ celeĭ descărcate. De brațul luĭ cel stîng atîrna într'o técă de pele o sabie fórte lungă cu mănunchiŭ coșărcat, éră din shawlul cel înfășurat în jurul trupuluĭ subțirel căutaŭ mănunchiurile de lemn alor dóuĕ cuțite și paturile alor treĭ pistóle uriașe de călăreț.

„Sir Hilbert Grey,“ mi-se presentă provocându-mĕ cu un gest nedescriptibil al mâniĭ, să fac și eŭ în tocmaĭ.

„Ce te-a adus în ținutul acesta, sir?“ întrebăĭ eŭ, după ce ĭ-am spus numele meŭ.

„Afacerĭ, mynheer, afacerĭ importante, pe carĭ înse nu pot, să ți-le descoper, de óre ce eștĭ un Olandez.“

„Nu sînt Olandez, ci Germân, sir, și mĕ preumblu nițel prin țara Capuluĭ. Dară dă-mĭ voe, să te întreb, în ce legătură stă animalul acesta cu afacerile dtale cele importante?“

„Animalul acesta, bălaurul acesta. Cerberul acesta? Stand off! În nicĭ o legătură. Porniĭ nițel printre arborĭ, ca să mistuesc o bucată dintr'un berbece, pe care-l mâncaserăm, și făcêndu-o acésta mĕ întâlniĭ cu monstrul acesta —“

„Care avea de gând, ca să te mistuéscă pe dta,“ îl întrerupseĭ rîdênd. „Dar apropos, sir, unde credĭ, că are vînătoriul, să nimeréscă mistrețul?“

„Pshaw! Dóră bălaurul acesta nu voia, să stea într'un loc, când îl ochiĭ. Sciŭ dóră, să țintesc acolo, unde trebuesce, și de aceea am pușcat numaĭ o dată în aer, ceea ce unuĭ German a bună samă i-s'ar fi întîmplat de dóuĕ orĭ.“

„Se póte, supunêndu-se firesce, că a fară de aer nu este în de mână altă țintă. Dar dară îmĭ voe, să te întreb, sir, unde sînt ómeniĭ, cu carĭ aĭ mâncat berbecele?“

„No, no! Asta nu e pe sama dtale. Chémă pe omul acesta de la animal. Acesta e al meŭ. Și apoĭ veḑi-ți de cale!“

„Asta îți e părerea, sir Hilbert Grey?“ întrebăĭ și adauseĭ apoĭ: „Mistrețul acesta e al servitoriuluĭ meŭ, căcĭ el l-a omorît, și dreptul, care l-aĭ dobîndit la animal prin pușcătura dtale, ușor i-l poți ceda avênd în vedere, că el ți-a mântuit viața.“

„Fudge! Eŭ susțin, că porcul acesta e al meŭ și voiŭ —“

„Nimica nu veĭ face dta! Când membriĭ alor dóuĕ națiuni civilisate se întîlnesc prin ținuturile acestea, atuncia se obicĭnuesc a se purta în chip maĭ prietinos, de cum te porți dta, sir Hilbert Grey. Dta pretindĭ, să-mĭ vĕd de cale. Bine, îți fac pe voe, dară calea acésta duce chiar acolo, unde duce și a dtale: la locul, unde s'a mâncat nobilul berbece. Pe aicia fiesce cine are dreptul, ba chiar datorința de a vedé, cine petrece în apropiare de el, și dacă óre cine va, să-l împedece într'o acésta, atuncia are valóre simplaminte dreptul celuĭ maĭ tare. Veĭ, să mĕ conduceĭ la soțiĭ dtale orĭ nu?“

Bunul om privia la mine cu față fórte perplexă.

„Nu-mĭ este ĭertat, sir, căcĭ nimenia nu are, sa scie, că petrecem aci.“

Concepusem o bănuélă, carea adevĕrat că de o cam dată era încă nehotărîtă. Dară purtarea Anglezuluĭ nu a fost de așa, cât să-mĭ împrăștie bănuéla aceea. Ce căuta el în ținutul acesta, în care, după cum sciam, locuiaŭ numaĭ Burĭ sporadicĭ, carĭ eraŭ vrășmașĭ înverșunațĭ de aĭ Anglezilor? Un emisar secret al guvernuluĭ anglez nicĭ de cum nu putea, să fie omul meŭ. Spre așa ceva, pe cum se vedea, era cu mult prea incapabil. Și ce ar fi și avut ca emisar secret, să cerce chiar aci în pădurea asta? Adevĕrat că Kees Uys îmĭ spuse, că din colo de munți se adună Zuluiĭ, — — aveam, să vĕd limpede, și de aceea ziseĭ:

„Cine nu are, să o scie, sir? Olandeziĭ orĭ dóră nicĭ eŭ, care sînt străin și neutral?“

„Nimenĭ!“

„Și de cum va eŭ o așĭ sci deja?“

„Dta? Impossible!“

„Și totușĭ! Sînt Cafĕrĭ!“

Pe loc cetiĭ de pe fața luĭ, că ghîcisem, de și cercă, să-mĭ scape zicênd:

„Cafĕrĭ? Te înșelĭ sir! Unde l-aĭ fi vĕḑut?“

Quimbo gătase lucrul sĕŭ și aștepta cu curiositate resultatul conversărilor nóstre, carea dînsul nu o prieepea. Mĕ îndreptaĭ cătră el zicênd:

„Lasă animalul de o cam dată aci. Noĭ avem, să însoțim pe omul acesta!“

„Quimbo las aci scrófă? O, o, mynheer, Quimbo mânc mult frumos scrófă; Quimbo port scrófă, și Mietle vĕd, că Quimbo sînt frumos și vitéz.“

„Asta o veĭ și face, dară maĭ apoĭ, căcĭ — —“

O zurnire tare mĕ facu, să mĕ întorc, — sir Hilbert Grey se folosise de prilej și se repedise în tufiș. Trebue, că avea cause de cele maĭ grave, ca el și soțiĭ luĭ să rĕmână nedescoperiți. Dară firesce că se înșelase. Eŭ nu sărĭ în urma luĭ. El putea adecă, să-mĭ scape numaĭ pe o clipă. Piciórele luĭ eraŭ destul de marĭ spre a lăsa urme infalibile. Urmărirea taĭnică a luĭ Quimbo nu puteă, să-mĭ fie de nicĭ un folos; de aceea mĕ socotiĭ iute și-ĭ dăduĭ voe, să se întórcă în farmă. Firesce că era tréba luĭ, cum va duce până acolo vînatul sĕŭ.

(Va urma.)

Bibliografie.

Avis și apel.

Înaltul minister al instrucțiuniĭ publice și al cultelor din Bucureșcĭ a abonat pentru înzestrarea bibliotecilor noporale înființate pe lângă școlile rurale 200 esemplare din scrierea mea „Novele și Schițe“, fascicolul I. Acésta e o dovadă că scrierile mele sînt potrivite spre acel scop. Aducêndu-o acésta la cunoscința onor. public, îmĭ ieaŭ voe a-ĭ atrage atențiunea, că din fascicolul I. al novelelor mele maĭ am câte va sute esemplare, carĭ se află aci la mine și se pot căpĕta pentru prețul de 40 cr. esemplarul. Tot o dată fac cunoscut că am pus sub tipar broșura a II. care va fi de 5 cóle tipărite și se va da cu prețul de 55 cr. (1 franc 50 baniĭ). Deci, dacă crede onoratul public că ar merita să se tipărésca întrégă scrierea mea „Novele și Schițe“, este rugat să o aboneze.

Cu stimă:

Ioan Pop Reteganul,
Sibiŭ, Quergasse nr. 15.

A apărut:

„Revista economică“, organ pentru societăți finanțiare și comerciale, nrul 11 din 10 Nov. a. c. are următorul sumar: Reforma societăților anonime. — Indicele deponenților, de C. Popp. — Tablele de mortalitate, de M. Navrea. (Continuare și fine). — Legislațiune: Budgetul anuluĭ 1900. — Jurisdicțiune: Decisiuni curiale: Urcarea capitalului social, Responsabilitatea direcțiuniĭ Pretensiuni basate pe cambiă. Desdaunarea beneficiuluĭ detras. Obligațiunea garantuluĭ solidar. Probarea intimațiuniĭ. Decisiuni ale judecătorieĭ administrative: Ștergerea competințeĭ urcate. — Statistică: Recensemîntul din anul 1900. — Afacerĭ de dare: Reforma dărilor. Darea de bursă. Reducerea timbruluĭ de inserate. — Agricultură: Situațiunea agricolă, Expositiunile românescĭ din Sibiŭ, Reuniune economică în Orĕștie. — Comerciŭ: Reputațiunea comerciuluĭ român. — Comunicațiune: Transformarea portuluĭ postal în valuta de corône, Posta, telegraful și telefonul în Ungaria în anul 1898. — Industrie: Socialiștiĭ despre legea industrială, Asociațiunĭ industriale. — Revista finanțară: Situațiunea, Cotarea efectelor în procente. — Cronică: Necrolog, O nóuă bancă românéscă, „Racoțana“, Post de contabil, Epoca de aur a Transilvanieĭ, Bancnotele de un fiorin și crucerii de aramă, Monetisările în anul 1900. — Învĕțămîntul economic: Examenul la școla agronomică de model a comitatului Sibiŭ, Stipendiĭ pentru fiitoriĭ învĕțătorĭ aĭ școlilor economice de repețiune, Curs de vară pentru preoți și învĕțătorĭ la școla de agricultură din Lugoș. — Literatura economică: „Nóuele base ale politiciĭ magiare.“ — Bibliografie. — Tragerĭ la sorți. — Amortisărĭ. — Bursa de efecte din Viena și Budapesta. — Bursa de efecte din Bucureșcĭ. — Bursa de mărfurĭ din Budapesta. — Inserțiuniĭ.

A apărut și se află de vîndare la **Tipografia seminarială din Blaș:**

Sfînta și Dumnezeéscа

EVANGELIE

a Domnului și Dumnezeului nostru Isus Christos

revĕḑută după originalul grecesc și acum întâia dată tipărită cu litere străbune în zilele preaînălțatului Împĕrat al Austrieĭ și Rege Apostolic al Ungarieĭ Francisc Iosif I. cu binecuvîntarea Preasfințitului nostru Archiepiscop și Mitropolit de Alba Iulia și Făgăraș Dr Victor Mihályi de Apșa.

Blaș 1900.

De la sfînta Unire 200.

În ce privesce **prețul Evangelieĭ** Veneratul Cler îl cunósce din circulariul din 12 Iuliu 1899. Dar fiind că sînt mulțĭ din diecesele sufragane, carĭ ar dori să-și procure ediția acésta a Evangelieĭ și nu sciŭ prețul eĭ, spunem, că un esemplariŭ costă: crudo **8 fl. 50 cr.,** broșurat **8 fl. 65 cr.,** ér legat în pele roșie, cu cadru aurit pe table, cu ceĭ patru Evangeștĭ cu cruce și cu copcie **12 fl. 50 cr.** Legătura maĭ elegantă se compută după calitatea peleĭ și a decorațiunilor, carĭ se vor dori.

Judita Secula n. Truța: **Din vremurĭ apuse,** Bucureșcĭ 1899, pag. 110, prețul 1 leŭ.

Posta Redacțiuniĭ. *Dlui Iosif Micleŭ.* S'a transpus la fóia școlastică.

Editor și redactor rĕspundĕtor:
Dr Vasile Suciu.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie: Pe an 6 fl., ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii** în Blaş.

Anul IX. Blaş 2 Decembre 1899. Numĕrul 48.

Post festa.

II.

Am relevat importanţa sinodului archidiecesan în aceste zile atât de grele pentru viaţa nóstră bisericéscă-naţională. Am scos în relief în deosebi apropierea clerului din a fară cătră Capul lui bisericesc şi am zis, că singură acéstă apropiere e un fapt îmbucurător. Vedem cu ochii nostri sufletescĭ, cum se cimentéză legătura aceea atât de firésca între massă şi conducĕtorĭ, cum în urmarea acesteĭ legăturĭ, nedumeririle se risipesc, simţemîntul neîncrederiĭ în puterile nóstre se risipesce şi el, şi în situaţia încurcată consciinţa *unităţiĭ de acţiune* revarsă nóuĕ puterĭ în şirurile luptătorilor obosiţi, neorientaţi şi neîncredĕtorĭ în propriile lor forţe.

Aceea ce pentru singuraticĭ e dificil, imposibil, devine maĭ puţin dificil maĭ mult posibil, când umĕr la umĕr, cu forţe unite, armonice conlucră „unul altuia sarcina purtând.“

Unitatea acésta de acţiune a fost caracteristica sinodului, despre care am zis, că este numaĭ *un început*. Un început, care indică punctele de orientare în ţinuta clerului nostru pentru viitor. Un început, care îşĭ va afla complinirea numaĭ în viitorul apropiat.

Ar fi ast fel dată norma de orientare şi acţiune preoţimiĭ archidiecesane. Norma acésta este însĕ restrînsă în cadrele archidieceseĭ nóstre, fără de a se puté estinde la cele alalte diecese sufragane. E o normă teritorială restrinsă, pe când provinţa mitropolitană e vastă, cuprindĕnd în sine biserica română greco-catolică propriu zisă.

E adevĕrat, sinodul archidiecesan a prevĕdut ţinerea *conciliului provinţial*. A făcut-o acésta însĕ maĭ mult cu considerare la sĕrbările iubileului ducentenar.

Cum stăm însĕ cu cele alalte cestiunĭ, ce agită pe toţĭ, ceĭ ce pórtă la inimă sórtea bisericiĭ-mame? Care este părerea clerului nostru din diecesele sufragane în cestiunea autonomieĭ, a ajutului şi a congrueĭ? Care este atitudinea lui în urma hotărîrilor sinodului nostru archidiecesan? Se alătură şi eĭ lupteĭ desinteresate, ce clérul nostru — cel maĭ sĕrac din întrégă provinţa — şĭ-a luat-o asupra-şĭ? Saŭ rĕmân spectatorĭ aĭ lupteĭ luĭ, luptă, în care dacă nu va fi sprijinit de ceĭ alaltĭ, va trebui să îngenuncheze?

Nu avem motive de a dubita în entusiasmul şi dragostea clerului nostru din cele alalte diecese. Şi maĭ ales *noĭ* — nu.

E de ajuns să resfoim câţĭ va numerĭ din fóea nóstră, ca să găsim paginĭ întregĭ, unde preoţimea din diecesa Gherleĭ şi a Orădiĭ-Marĭ îşĭ esprimă acelea-şĭ vederĭ, carĭ s'aŭ ridicat la valóre de drept chiar în sinodul nostru archidiecesan. În scrisele acestor preoţĭ aflăm reoglindându-se modul de gândire al preoţimiĭ din archidiecesă şi unitatea acésta de vederĭ ne umple de bucurie şi de mângĕere.

(E adevĕrat, că despre clerul dieceseĭ de Lugoş nu am puté afirma acestea. Sîntem de parte însĕ de a trage la îndoiélă buna luĭ credinţă. Constatăm numaĭ, că mişcarea preoţimiĭ lugoşene în cestiunile amintite e maĭ puţin intensivă ca a clerului din cele alalte diecese.)

Am puté cita colóne întregĭ spre a dovedi acésta înălţătóre identitate de vederĭ, care ne convinge pe deplin, cum că întreg clerul nostru provinţial una gândesce şi una este, în ce privesce apĕrarea caracteruluĭ neştirbit şi independent al bisericiĭ nóstre.

Dar articolele de ziar nu-s de ajuns! Am dori ceva maĭ mult, ceva maĭ *autorisat*.

Am dori — nu noĭ o spunem, ci numaĭ o redăm după scrisele preoţimiĭ — să vedem identitatea acésta de vederĭ, confirmată prin *sinódele diecesane*.

Blaşul a dat esemplu. Pentru ce să nu urmeze Oradea, Gherla, şi Lugoşul acest esemplu, când el este un postulat intim al clerului diecesan?

Pentru ce să nu se dea prilej preoţimiĭ din diecese de a-şĭ espune şi ea părerile în sinod, ca fraţiĭ eĭ din archidiecesă? Pentru ce să nu se asculte cererea lor, când acésta nu ar contribui de cât la cristalisarea ideilor

---

Feuilleton.

Rectificare pentru „Enciclopedia Română“.

Rugat de Redacţiunea „Enciclopedieĭ române“ am scris pentru acéstă publicaţiune un articol despre *„biserica română greco-catolică“*.

Redacţiunea la început nu a găsit nimica în articolul meŭ, ce nu s'ar puté publica, căcĭ cu câte va zile înainte de tipărire, mĭ-a comunicat „perietura“ articolului, scósă în deplină consonanţă cu manuscriptul meŭ.

Primind acum fasciculul 17 din „Enciclopedie“ vĕd cu surprindere, că în articolul: „Greco-catolică, biserica română“, nu numaĭ nu se publică *tot* ce am scris eŭ, ci şi în ceea ce se publică se fac ast fel de *schimbări*, carĭ eŭ nu le pot aproba.

Dacă onorabila redacţiune ar fi comunicat şi mie maĭ înainte schimbările, ce voia să le facă în articolul *iscălit* de mine şi eŭ le-aşĭ fi aprobat, saŭ dacă articolul *schimbat* s'ar fi publicat fără iscălitura mea, nu mĕ simţiam îndemnat a maĭ scrie aceste şire.

Dar ca eŭ să port cu iscălitura mea responsabilitatea pentru aserţiunĭ, carĭ nu sînt ale mele, şi chiar contrare adevĕrului, cred că nicĭ redacţiunea „Enciclopedieĭ“ nu o póte aştepta de la mine.

Din textul original care-l public maĭ la vale, se va convinge orĭ ce cetitor nepreocupat, că nu am scris nimica injurios saŭ vătĕmător pentru biserica greco-orientală, şi prin urmare din punctul acesta de vedere articolul meŭ se putea publica neschimbat, fără ca cine va să fie îndreptăţit a face imputărĭ întemeiate redacţiunii. Ĕr după ce eŭ mĭ-am pus şi iscălitura la articol, de sine urmézĕ, că pentru tóte aserţiunile mele din punctul de vedere al adevĕrului istoric, eŭ aveam să port responsabilitatea, şi nu redacţiunea.

Nu voesc să arĕt, că tóte schimbările şi omisiunile efeptuite de redacţiune sînt nemotivate, ci mĕ mărginesc a releva numaĭ acele pasage, în carĭ s'aŭ făcut schimbărĭ în contra adevĕrului, şi într'un chip compromiţĕtor pentru mine.

Ast fel la începutul articolului redacţiunea publică următoriul pasagiŭ:

„În ceĭ dintâiŭ secolĭ aĭ creştinismului — *după cum se susţine din partea teologilor catolicĭ* — toţi Românii eraŭ în strînsă legătură bisericéscă cu Roma, nu numaĭ în privinţa ierarchică, ci probabil şi în ce privesce ritul şi disciplina“.

Cuvintele subliniate nu sînt ale mele, şi nicĭ nu pot fi ale mele, căcĭ ele aŭ înţelesul, că aserţiunea mea nu corĕspunde adevĕrului istoric; ea este o opiniune a teologilor *catolicĭ*, pe când adevĕrul istoric stă pe partea teologilor *ortodoxĭ*, carĭ susţin contrariul la cea ce am afirmat eŭ.

Nu voesc să dovedesc aserţiunea mea, căcĭ nimenea nu o combate cu argumínte. Voesc însĕ să arĕt, că *cuvintele subliniate* şi introduse în text din partea redacţiuneĭ conţin *neadevĕr*.

Sînt teologĭ şi scriitorĭ *„ortodoxĭ“*, carĭ în esenţă susţin tocmaĭ aceea, ce am susţinut eŭ.

Aşa d. e. revista periodică din Bucurescĭ *„Biserica ortodoxă română“*, care este organul Sînţitului Sinod, într'un articol publicat în numĕrul sĕŭ din Octobre 1890 şi subscris de însuşi comitetul radactor, afirmă: *„Apoĭ noĭ istoricesce scim, că până spre secolul al IV tăceam parte ierarchicesce din circum-*

şi ast fel la consolidarea nóstră ca biserică?

Nu voim să dăm sfaturi Archiereilor, nici să ne întrudem de conducĕtori în destinele dieceselor Lor încredinţate.

Este însĕ datorinţa nóstră de gazetari, de a fi interpreţi credincioşi ai opiniunii publice. Şi am comite o nedreptate faţă de clerul nostru din cele alalte diecese, dacă am retăcé *legitima lui dorinţă*, căreia de atâtea ori i-a dat espresiune în colónele foii nóstre.

Ne împlinim deci o datorinţă de publicişti şi de fii credincioşi ai bisericii nóstre, când comentăm după merit şi îmbrăţişăm cu tótă căldura un postulat al preoţimii din diecesele surori. Căci scim, că acest postulat din inimi curate a isvorît, scim, că realisarea lui numai efecte bune póte să aibă şi vrednic este deci de luat în samă!

Acte sinodali.

Credem să facem un bun serviciŭ cetitorilor nostri comunicându-le în estras unele din rapórtele presentate Sinodului archidiecesan, ţinut săptĕmâna trecută în Blaş.

În şedinţa III a venit pe tapet raportul tinerei *Reuniuni de asigurare archidiecesane*. Din raportul acesta subscris de Rsm *Iosif Hossu* ca director şi M. O. *A. C. Domşa* ca secretar, estragem următórele date.

Valórea realităţilor asigurate în primi doi ani, a fost de fl 669.224 — din aceştia fl 134 mil e avere de a fundaţiunilor, ér fl 1970 — realităţi din diecesa de Lugoş. Din acéstă sumă aŭ fost reasigurate la „Transilvania“ în anul I valori de fl 59.056 — şi în al II de fl 112.526 — pentru cari s'a plătit 468 fl. 52 cr. Reuniunea însaşi a incassat premii de 4719 fl. 19 cr. S'a economisat în aceşti doi ani de când funcţionéză Reuniunea 3638 fl. 91 cr., cari s'aŭ depus la „Patria“. Á fară de acestea mai sînt aprópe 2000 fl. premii restante.

Va pricepe ori cine importanţa acestei Reuniuni, şi de aceea se va afla de basată nedumerirea nóstră în faţa acestei cifre colosale de restanţii. Nici o societate de acest feliŭ nu póte prospera cu restanţii, şi nu va prospera nici Reuniunea, dacă cei chemaţi nu vor lua de urgenţă mĕsurile potrivite pentru regulata solvire a premiilor. Mai mult, resultă o evidentă daună pentru un cas de incendiŭ, perdĕndu-şi dreptul la ori ce despăgubire.

După aceste observări continuăm mai de parte.

Aŭ fost despăgubite până acum trei biserici: din Broscenĭ, Sân-Mihaiŭ şi Deoş cărora, în schimbul premiului de total 3 fl. 38 cr. li s'a solvit 337 fl.

Din raportul presentat de *cassa centrală* despre fondurile şi fundaţiunile archidiecesane, raport subscris de Rsm *Dr Aug. Bunea*, cassar, *Dr V. Szmigelski*, controlor şi *A. C. Domşa* comptabil, — aflăm că la sfârşitul anului 1898 suma fondurilor, fundaţiunilor şi depositelor era de 176, cari aveaŭ active de 2.678,843 fl. 84 cr. şi frcs 8500. În suma acésta nu e trecut şi preţul averilor inmobile. Din acestea sînt fundaţiuni nóuĕ: *Ioan Vişa*, cu nominal 8889 fl. 81 cr. f. *br. Urs* pentru internatul şi şcóla de fetiţe din Blaş de nominal 1020 fl. 05 cr. fund. de salarisare *Dr V. Szmigelski* de 216 fl. 18 cr. şi apoi dóuĕ colecte pentru biserica din Cisnădie şi Odorheiŭ.

Tot cassa centrală a înaintat şi date despre fondurile administrate la stat, cari la 31 Dec. 1897 aveaŭ un activ de fl. 1,122,227.

Revisorul esactoral **M. On.** *Iuliŭ Nistor* a presentat raport despre parochiile din archidiecesă, cari sînt în restanţă cu solvirea dărilor etc. Suma acestora se ridică la fl. 13 mii. Sinodul a luat cele mai aspre mĕsuri pentru regularea acestui rĕŭ pentru care sufere adese beneficiile bisericesci.

Acela-şi a presentat şi un conspect despre subşternerea ori nesubşternerea raţiunilor bisericesci, şi pentru regulata administrare a acestor averi s'a luat necesariile dispoziţii, şi de o dată s'a hotărît şi aceea, ca pe viitor cel mult din 5—5 ani să se aştérnă un conspect despre valórea realităţilor bisericesci-şcolastice spre a se cunósce cât de mare e preţul lor.

Tóte hotărîrile acestea sînt de o netăgăduită însemnătate, când ne gândim, că în multe locuri prin o lipsă de controlă se prăpădesc averile bisericilor, şi de aci fac să se disgute credincioşii de a lăsa ceva bisericilor.

Vom continua în numĕrul viitor cu cele alalte rapórte.

Foile ungureşci şi sinodul. — Luând act despre sinodul archidiecesan, foile ungureşci publică niste informaţiuni de tot hazlii. Étă de pildă, ce scrie „Magyar Polgár“ din Cluş în numĕrul sĕŭ de 25 a l. tr.

„Adunare bisericéscă în Blaş. Representanţii celor patru episcopii ale bisericii greco-catolice române din Blaş, Oradea-Mare, Gherla şi Lugoş îşi ţin azi sinodul lor *provinţial*. (! Red.) Acest sinod se ocupă cu autonomia catolică, cu cestiunea congrueĭ şi cu sĕrbătorirea iubileului de 200 ani ai bisericii greco-catolice. Capii bisericii greco-catolice: mitropolitul *Mihályi*, episcopii *Pavel* şi *Radu* (Dar *Szabó* unde e? Red.) cari mai zilele trecute s'aŭ înfăţişat în Budapesta înaintea regelui, după cum se prevede, îşi vor da tótă silinţa, ca decisiunile sinodului, în butul agitărilor, ce tri-

---

scripţia Patriarchatului Papei“.[1]) Aceste cuvinte arată destul de lămurit, că sînt şi teologi ortodoxi, cari susţin că în cei dintâiŭ secoli Românii aŭ fost în legătură ierarchică cu Roma veche.

Ér ce privesce forma, adecă ritul şi disciplina, în care ni se presentă creştinismul Românilor în cei dintâiŭ secoli, voiŭ cita un istoriograf „ortodox“, pe domnul A. D. Xenopol, care în istoria Românilor, editura Librăriei şcólelor Fraţii Şaraga, Iaşi, 1896, pag. 105 scrie: „Românii avură deci înainte de a cădé sub Bulgari, o formă religiósă naţională, *creştinismul latin*. De cum întrară sub stăpânirea bulgărescă, aceştia le impuseră *ritul lor şi goniră din biserica lor pe cel latin*“, ér la pag. 112: „Căpĕtăm deci un punct stabilit, acela că înainte de creştinismul bulgar, fusese la Români unul de *formă romană, cu limba latină* ca limbă a predicării, în cât se adeverésce şi ast fel inducţiunea trasă mai sus din cercetarea terminologiei bisericesci.“

Étă dar, că ceea ce eŭ am susţinut numai ca *„probabil“*, domnul Xenopol afirmă în chipul cel mai hotărît.

În pasagiul al doilea „Enciclopedia română“ zice: „Canonul 28 al sinodului de la Chalcedon din 451, *după interpretarea dinşilor*, a supus numai o mică parte a Românilor jurisdicţiunei patriarchului din Constantinopol, şi a nume pe aceia, cari vor fi locuit din colo de Dunăre pe teritoriul, care spre nord se întindea de la Nicopole până la gurile Dunării, spre răsărit se mărginea cu Marea-Négră, spre apus cu o liniă aprópe dréptă dintre Nicopole şi Filipi, ér spre sud cu Marea-Egeică, care teritoriŭ se numia Tracia. Tóte cele alalte provincii locuite de Români *ar fi rĕmas* [1]) şi mai de parte sub patriarchatul Romei.“

Ceea ce în acest pasagiŭ este subliniat sînt cuvintele redacţiunei, saŭ adause, saŭ schimbate de dînsa, şi vre să insinue prin acelea, că aserţiunile mele se întemeiéză numai pe interpretarea, ce o daŭ *teologii catolici* canonului 28 al sinodului de la Chalcedon.

În privinţa interpretării canonului citat sînt mai multe părerĭ, şi în cestiunea acésta găsim şi teologi catolici de acord cu teologii ortodoxi, saŭ viceversa. Eŭ însĕ am urmat interpretarea, ce i-o dă însu-şi Sfîntul sinod din Bucuresci în actul solemn de la 23 Novembre 1882 adresat Patriarchului din Constantinopol, şi publicat şi în „Observatoriul“ din Sibiŭ în numĕrul din 10 Decembre 1882, şi acésta am făcut'o din motivele plausibile, ce le-a desfăşurat autoriul broşurei „Onórea Sionului românesc“ citată mai sus, motive, pe cari — pe cât îmi este mie cunoscut, — nici un scriitor ori teolog „ortodox“ nu le-a combătut până acum. [2]) Alt cum, dacă cine va nu se mulţămesce cu auctoritatea Sfîntului Sinod din Bucuresci, n'are de cât să cetéscă şi pe Xenopol la locul citat, pag. 115, unde zice: „Aşa scim, că până la 1359, bine înţeles de mai înainte vreme, biserica munteană atîrna de alte patriarchii, *de cât de cea constantinopolitană.*“

Cred a fi dovedit în cele precedente, că *„redacţiunea Enciclopediei“* nu a avut nici un motiv, ca să intercaleze în textul original al meŭ cuvintele subliniate în pasagele citate. Când iscălesc ceea ce am scris, redacţiunea nu trebue să se lea după vorbele unuia saŭ altuia, eare nu scie, nici nu caută adevĕrul cu sinceritate, ori póte din prejudiţiŭ confesional voesce să împedece eşirea adevĕrului la lumină. ci să îndrume pe teologii sĕi, fie ortodoxi, fie catolici, să combată cele scrise de mine cu armele sciinţei, şi eŭ voiŭ fi tot de una gata a-mi apĕra aserţiunile, saŭ a-mi recunósce greşéla, dacă mi se va dovedi, şi a mulţămi celui ce ar fi descoperit'o. Ast fel de discusiuni nu micşorézĕ véda „Enciclopediei“, ci din contră îl servesce spre laudă, fiind că dă ansă la lămurirea şi rĕspândirea adevĕrului.

Las acum să urmeze articolul meŭ aşa pe cum l'am scris eŭ fără de schimbările redacţiunii Enciclopediei române:

„Greco-catolică, Biserica română I. Raporturile religióse ale Românilor cu Roma din timpurile vechi până la 1700. În cei dintâiŭ secoli ai creştinismului toţi Românii eraŭ în strînsă legătură bisericéscă cu Roma, nu numai în privinţa ierarchică, ci probabil şi în ce

[1]) Vedĭ Onórea Sionului românesc Baia mare. 1890 pag. 10 şi 20.

[1]) În originalul meŭ: *„aŭ rĕmas“*.

[2]) Onórea Sionului românesc. Baia mare. 1890, pag. 21.

buniștiĭ din Sibiŭ le fac de luni de zile, să fie în conformitate cu interesele statului magiar."

Și așa mai de parte.

Am puté umplé colóne întregĭ cu ast fel de „caĭ verdĭ pe părețĭ," dar fie destul acest specimen, ca cetitoriĭ nostri să-și facă ideă despre esactitatea informațiunilor din ziarele ungurescĭ, în cestiuni privitóre la Românĭ!

Revistă politică.

Austria. În Austria stările sînt încă tot încurcate. Pentru conciliarea diverselor partide, a păsit la mijloc însu-și Monarchul. Chemând la sine câte un deputat din fie care grup parlamentar mai însemnat, le-a spus tuturora, că dorința sa este, ca tóte partidele să stea în ajutoriul guvernului actual de funcționarĭ, unicul posibil între împrejurările de astăzĭ ale Austriei. Toți deputații aŭ promis, că vor secunda dorința Maestății Sale, afară de deputații cehĭ, carĭ nu pot uita retragerea ordonanțelor de limbă, pentru care faptă eĭ se vor și opune ministeriuluĭ Clary. La ce Monarchul a rĕspuns, că nu se légă de persóna ministrului președinte, ci de ministeriul din funcționarĭ, din orĭ carĭ funcționarĭ s'ar compune acela. Acest ministeriŭ mai are și misiunea, ca să pregătéscă terenul pentru un alt ministeriŭ de coalițiune.

Cuvintele Monarchului nu i-a putut înduplecа pe Cehĭ. Eĭ aŭ și început obstrucțiunea în contra ministeriului Clary. Pentru eĭ nu se dă o altă cale, de cât că saŭ să-și depună mandatele, și locul lor să-l ocupe estremiștĭ din stânga, saŭ eĭ înșiși să trécă în opositie. Și într-adevĕr aŭ și trecut în opositie fiind vorbă despre aprobarea cuoteĭ, trăgênd după sine pe Slavii de Sud, partidul progresist german și pe cel poporal.

Neîndnstulirea Cehilor cu cabinetul Clary se vede și din împrejurarea, că primariĭ din Bohemia împreună cu alțĭ funcționarĭ, aŭ ținut o adunare presidată de însu-și primariul din Praga, în carea aŭ decis, că cu începerea anului noŭ, eĭ vor înceta de a mai stringe dare și de a presta alte servicii în favorul statului.

Guvernul austriac, fiind că comisiunea însărcinată cu controlarea datoriilor statului, pe cum se scie, a refusat și a doua óră suma necesară pentru regularea valuteĭ, a dispus ca de o cam dată să se dea băncii naționale 10 milióne fiorenĭ din disponenda casseĭ.

Transwaal. Acum câte va zile, când prin sosirea trupelor ajutătóre speranțele Anglezilor, de a învinge, orĭ cel puțin de a se puté opune cu succes, începeaŭ să créscă, vinia îmbucurătórea scire, că Buriĭ, aŭ ocupat orașul Ladysmith, pe care l'aŭ asediat de atâta timp. Scirea, ce e drept, nu era confirmată, dar nicĭ nu puté fi confirmată din partea ziarelor angleze, căcĭ ele, mai înainte de ce ar fi spus tristul cas, trĕbuia să pregătéscă opinia publică. Nu era sigură, zic, căderea Ladysmithului, dar din împrejurărĭ se arĕta cel puțin probabilă.

Generalul anglez Withe, apĕrătoriul Ladysmithului vĕdênd, că nu va mai puté resista îndelung, a lăsat o parte din oștirea sa, că dacă póte, să se mântuiéscă. Aceștia aŭ și eșit din oraș, dar ce folos, că aŭ fost opriți în calea lor de tunurile Burilor. În oraș n'aŭ avut la ce se întórce, decĭ s'aŭ așezat pe o colină. Tot Withe a intrat în corespoudență cu generalul bur Joubert, esprimându-și mulțămirea pentru tractarea umană, de carea se bucură prinsonerii anglezĭ din partea Burilor, pe cum și părerea de rĕŭ pentru răsboiul ce 'l pórtă. Semne de capitulare.

Alte scirĭ sosite de pe câmpul de luptă ne spuneaŭ, că grosul armatei lui Joubert a părăsit Ladysmithul luând calea spre Sud, ca să se întâlnéscă cu trupele angleze de noŭ sosite până când acestea nu se vor întruni. Ba pe cum spuneaŭ acelea-și scirĭ împreună cu Joubert și cu grosul armatei lui se afla și trupa de Burĭ, ce a sosit de curînd spre a fortifica Burii, carĭ asediaŭ Ladysmithul. Depărtarea asta însĕ de la Ladysmith de către cel mai mulțĭ se esplica numai așa, că Ladysmithul a căḑut, și spre apĕrarea lui nu se recerea de cât o garnizónă mică.

O altă împrejurare și mai convingĕtóre era faptul, ce se comunica din Pretoria, capitala Transvaalului. Conform acesteĭ scirĭ în 19 l. tr. aŭ fost plecat din Pretoria 20 trenurĭ, avênd fie care 10 cupee (așa e datina pe acolo), ca să aducă prinsonerii din Ladysmith. Considerând acuma, că în fie care cupeŭ ar fi fost 30 soldați, resulta, că numĕrul prinsonerilor în Ladysmith se urca la cifra de 6 miĭ, ceea ce, considerând, că armata lui Withe a fost de 9 miĭ, dintre carĭ mulțĭ aŭ căḑut în decursul asediareĭ, voia să zică, că Withe ar fi devenit prinsoneriul Burilor cu întrégă armata sa.

După scirile sosite mai târziŭ tóte conjecturile s'aŭ arĕtat de nefundate. Rĕmâne faptul, că generalul Burilor s'a

---

privesce ritul și disciplina, pentru că provinciile locuite de eĭ erau supuse nu numai jurisdicțiunii primațiale, ci și celeĭ patriarchale a papeĭ de la Roma. Chiar și canonul 28 al sinodului de la Chalcedon din 451, după ceĭ mai buniĭ interpreți, a supus numai o mică parte a Românilor jurisdicțiuniĭ patriarchului din Constantinopole, și a nume pe aceia, carĭ vor fi locuit din colo de Dunăre pe teritoriul, care spre nord se întindea de la Nicopole până la gurile Dunăriĭ, spre rĕsărit se mărginea cu Marea-Négră, spre apus cu o linie aprépe dréptă dintre Nicopole și Filipi, ér spre sud cu Marea-Egeică, care teritoriŭ se numia Tracia. Tóte cele alalte provinciĭ locuite de Românĭ aŭ rĕmas și mai de parte sub patriarchatul Romeĭ, care își exercita jurisdicțiunea acésta asupra lor mai vîrtos prin vicariul sĕŭ, archiepiscopul Tesalonicelĭ, și prin mitropolitul Sardiceĭ.

La 535 împĕratul Iustinian I recâștigă încă o dată malul stâng al Dunăriĭ, unde restaură câte va cetățĭ și zidi altele din fundament, pe carĭ dimpreună cu provinciile de din colo de Dunăre, a nume: Dacia mediterană, Dacia ripensă, Mesia de sus, Dardania, Prevalitana, Macedonia secunda și o parte a Panonieĭ secunde, le-a supus imediat archiepiscopatului din Iustiniana prima (mai târdiŭ Ochrida), înființat de dînsul cu aprobarea papeĭ Vigiliŭ, care numai cu aceea condițiune a conces înoirea făcută, ca archiepiscopul aceleĭ cetățĭ să țină locul scaunului apostolic peste provinciile numite, carĭ tóte împreună cu cele de sub archiepiscopul din Tesalonica se țineaŭ din vechime de patriarchul Roman.

Împĕratul Leon III Isauricul, ca să-și rĕsbune asupra papeĭ Gregoriŭ III, care în sinodul de la Roma din 731 îl mustrase și excomunicase pentru ștergerea venerațiunii icónelor, a smuls de sub jurisdicțiunea patriarchatului roman provinciile, carĭ se întindeaŭ de la Sicilia peste Iliric până la Tracia, și le-a supus patriarchului din Constantinopole, care pe încetul își exstinse puterea și asupra Românilor de din cóce de Dunăre, ceea ce se vede și de acolo, că la 947 Giula, nepotul lui Tuhutum și Domn al Ardealului, a primit botezul în Constantinopole și de acolo a adus cu sine pe episcopul Ieroteŭ. Ast fel când sub Mihail Cerulariе, patriarchul Constantinopolului, și Leon, archiepiscopul Ochrideĭ, la 1054, biserica rĕsăritului s'a desbinat de biserica apusului, Românii s'aŭ aflat fără de veste, că sînt smulși din sinul bisericiĭ apusane, cu care mai multe vecurĭ fuseseră în comuniune.

Împrejurarea, că nu se află nicĭ un document, că desbinarea acésta s'ar fi făcut și cu concursul Românilor, pe cum și aceea, că eĭ aŭ conservat în cărțile și ritul lor „credința și învĕțătura creștinéscă, care moșiĭ și strămoșiĭ lor de la începutul bisericiĭ creștinescĭ o aŭ luat", pe cum se exprimă Samoilă Klein la Șincai în cronica anului 1696, a făcut pe acești doĭ istoriografi românĭ să susțină idea, că Românii, din punct de vedere catolic, nu aŭ fost nicĭ o dată, nicĭ ereticĭ, nicĭ schismaticĭ formalĭ, și că desbinarea lor de biserica Romeĭ, abstrăgênd de la sferele mai înalte bisericescĭ, a fost, cum zic teologiĭ, numai materială.

Încercărĭ de a încopcia din noŭ legăturile cu biserica Romeĭ, după desbinarea de la 1054, întîmpinăm mai multe, însă resultatele lor saŭ aŭ fost de scurtă durată, saŭ numai sporadice. Dintre acestea amintim restaurarea comuniunii cu biserica Romeĭ, întîmplată pe la 1204, când Ioaniții, împĕratul Românilor și Bulgarilor căpĕtă de la Roma corónă și sceptru, ér Vasile archiereul Tîrnoveĭ titlu de primate, supus scaunului apostolic. Însă acéstă uniune dură numai până la 1245.

Pe la 1370, prin stăruința dómneĭ Clara, vĕduva lui Alexandru Basarab, Domnul Țĕriĭ Românescĭ, fata eĭ, regina Bulgarieĭ, a îmbrățișat unirea cu biserica Romeĭ. Încercărĭ de unire se făcură și sub Domnul Moldoveĭ Latco, pe la 1370, apoĭ sub mitropolitul Moldoveĭ Grigorie pe la 1436, ér decretul de uniune al sinodului din Florența l-a subscris și Damian, mitropolitul Moldoveĭ și protopopul Constantin, vicariul aceleĭ țĕri. În Ardeal încă nu aŭ lipsit încercărĭ de unire, ceea ce se vede de acolo, că pe timpul lui Ioan Corvin în ținutul Șebeșului eraŭ până la 30,000 Românĭ uniți cu biserica Romeĭ.

II. Biserica gr.-cat. de la 1700 până astăzĭ. Pe timpul principilor calvinĭ ardelenĭ din secl. XVI și XVII biserica românéscă a suferit fórte mult, credința i-a fost alterată, episcopiile sufragane de sub mitropolitul Bĕlgradului cassate, ér mitropolitul ajunsese a fi un simplu episcop, supus superintendentului calvinesc, fără de a cărui consĕns și aprobare nu putea face nimica în afacerile bisericescĭ de mai mare însemnătate. O

tras cu grosul armatei sale către capitala Natalului Pietermaritzburg. Ladysmithul însă nu l-a ocupat, ci înaintând el spre Sud, o parte a armatei sale a lăsat-o înaintea oraşului asediat, ér el s'a dus ca să atace Pietermaritzburgul. Pe drum i-a venit scirea, că unele trupe angleze aŭ luat drumul spre Nord, ca să vină într'ajutoriŭ armatei angleze din Ladysmith şi aşa s'a reîntors şi el cu o parte a oştirilor sale, ca să prevină subvenţionarea Ladysmithului din partea trupelor angleze.

Lupta decisivă nu peste mult va trebui să se întîmple şi a nume în provinţa Natal, după ce aci a sosit generalul suprem anglez Buller.

Corespondinţe.

Din diecesa Orădii-mari. [1])

Oradea-Mare, 24 Octobre 1899.

În contra curentelui, ce ne atacă biserica şi limba, e neapărat de lipsă să ne întrunim în Sinóde diecesane, pentru a ne organisa în lupta legală, ce ni-o provócă acest curent, căci dreptul şi facultatea conferinţelor şi sinódelor în cause de acest interes la tóte confesiunile şi la tóte popórele lumii sînt asecurate prin legile fundamentale de stat şi sociale, şi nóue din partea bisericii şi în puterea dreptului ei neatins, aceste conferinţe şi sinóde imperativ şi neamînat ni se impun pentru că biserica orientală şi biserica occidentală din însuşi temeiul şi începutul lor sînt în sine una şi aceeaşi biserică a lui Christos şi nu subordinate una alteia, ci egal coordinate între sine şi sub unul şi acelaşi cap vĕdut şi comun a lor, sub Patriarchul Romei. Pe acéstă basă sînt aşedate tóte fundamentele.

---

mulţime mare de familii românesci mai de frunte trecuseră cu totul la calvinism şi probabil ar fi urmat calvinirea desăvîrşită a Românilor din Ardeal, dacă ei nu se mântuiaŭ de acéstă primejdie prin unirea cu biserica Romei, care s'a început la 1697 în dată ce Ardealul ajunse sub stăpânirea casei domnitóre de Habsburg, şi s'a săvîrşit în 1700 (v. art. Unire). Acéstă uniune n'a fost statornică la toţi Românii, şi ast fel mai târziŭ s'aŭ format dóue biserici românesci în Ardeal şi Ungaria, una greco-orientală, alta greco-catolică, carî aŭ acelaşi rit, aceeaşi limbă liturgică şi în parte mare aceeaşi disciplină, însă se deosebesc prin aceea, că biserica română gr.-cat. a profesat şi profesézá formal aceeaşi credinţă cu biserica Romei şi în special primatul de jurisdicţiune al papei de la Roma, locul curăţitor saŭ purgatorul, validitatea tainei Euharistiei nu numai în pâne dospită, cum se face după ritul grecesc, ci şi în pâne azimă, cum se face după ritul latin, si procesiunea Spiritului sfînt şi de la Fiul."

Până aci se estinde articolul meŭ, în care redacţiunea „Enciclopediei" a făcut schimbări saŭ omisiuni. Ce urmézá mai de parte s'a publicat în „Enciclopedie", aşa pe cum am scris eŭ. De aceea nu mai este de lipsă să continuŭ cu publicarea originalului.

Dr Augustin Bunea.

---

[1]) În urma împrejurărilor publicarea acestei corĕspondinţe a trebuit să se amîne.

Red.

şi din acésta purced tóte principiile de drept canonic al ambelor biserici. Pe acéstă basă s'aŭ întrunit, se întrunesc şi se valorézá conciliele ecumenice ale bisericii lui Christos. Pe acéstă basă 'şi pretinde Ioaniţiŭ regele Romaniei şi a Bulgariei, pe calea Patriarchului Romei, returnarea celor trei episcopate românesci sub jurisdicţiunea bisericii regatului sĕŭ, de la Emeric regele Ungariei. Pe acéstă basă şi-aŭ reînoit strămoşii noştri solemnul pronunciament al Unirei nóstre bisericesci la 1700 în Alba-Iulia. Pe acéstă basă a unităţii bisericii lui Christos ni-am reîntrodus limba strămoşă pribegită, esilată seclii mulţi de Greci, Bulgari şi de Sĕrbi în bisericile nóstre şi în sfintele ei altare. Şi unităţii bisericii lui Christos avem de a mulţămi tótă cultura şi tóte progresele, la carî am ajuns până astăzi, pe tóte terenele şi locurile din ţĕrile nóstre. Pe acéstă basă ni s'a restaurat mitropolia de Alba Iulia şi Făgăraş cu episcopatele Gherla şi Lugoş la anul 1856, şi ca provinciă bisericéscă independentă ni s'a inarticulat şi în legile constituţionale ale statului. Drept aceea se póte cugeta un mai mare blăstăm de Dumnezeu, şi se póte socoti o mai mare nebuniă, de cât, că noi înşine în butul tuturor acestor aşedăminte fundamentale, şi din natura lor pururea permanente ale bisericii lui Christos să părăsim acéstă independinţă a bisericii nóstre, înăudu-ne în loc de Patriarchul Romei — Cap bisericii nóstre, — pe „Emke", şi incuibându-ne ăst mod magiarismul pe altariele bisericii nóstre, şi încă pe banii nostri? Pentru că fundul religiunii este fund catolic regnicolar comun al tuturor catolicilor din regatul cĕrónei Sfintului Ştefan, şi prin urmare, ca catolici ai acestui regat şi noi Românii avem dreptul natural la binefacerile lui, şi de altă parte ca cetăţeni indreptăţiţi ai patriei, pe cum orî carî alţi locuitori ai ei de orî ce limbă şi religiune, şi noi cu sânge şi avere contribuind statului, avem drept natural la binefacerile lui. — Drept aceea aŭ nu este acésta o nebuniă órbă şi un blăstăm de la Dumnezeŭ, că noi înşine pe banii nostri, la carî avem drept nedisputabil să ne vindem independinţa bisericii nóstre, pentru ca să ne tradăm drepturile avitice în favorul magiarisării? Să comitem atentat în contra bisericii lui Christos, pentru a ne contopi bisericesce Magiarilor şi făcêndu-ne noi înşine propaganda magiarismului? şi în loc de *coordinaţiune* cu biserica catolică occidentale a Ungariei înşine să ne *subordinăm* biserica nóstră acesteia? Lucru absurd, contrariŭ unităţii bisericii: una în credinţă şi diversă în rituri şi popóre spre mai mare mărire a înţelepciunii lui Dumnezeŭ.

Deci „preoţi cu crucea în frunte, căci óstea e creştină", *toţi, ca unul în tóte diecesele să insistăm pentru convocarea de sinod* întru apĕrarea drepturilor nóstre bisericesci şi şcolastice, şi a nume: în biserică avem imperativ necesitate de a restaura conform aşedămintelor genuine ale dreptului canonic activitatea archidiaconilor gremiali şi esterni, pentru că pe cum din istoria bisericéscă şi din dreptul canonic fără îndoélă o scim, Archidiaconatele atât în biserica orientală, cât şi în cea apusană sînt una şi aceea-şi instituţiune străveche a bisericii lui Christos. Ele sînt o instituţiune purcésă din necesitatea organică a ierarchiei acestei biserici, de unde urmézá de sine, că Archidiaconii sînt consiliarii născuţi adecă soţii nedespărţiţi şi una cu episcopii în îndreptarea credinţei, moralului şi disciplinei bisericesci în clerul şi poporul dieceselor lor. De óre ce însă după slăbiciunea omului, carele în neastîmpĕrul poftelor sale şi raiul pământesc şi l'a prefăcut în iad veĉnic; din neastîmpĕrul poftelor de prevalenţă a unor membri din aceste corporaţiuni, cu timpul s'aŭ întîmplat escese şi abusuri desastróse pentru biserică şi apoi în loc de sufocarea, estirparea acestora în membri s'a restrîns şi cassat drepturile şi activitatea lor, şi étă rătăcirea din urmă mai grea de cât cea dintâiŭ, pentru că natural şi adevĕrat fiind, că „nihil est in intellectu, quod non prius fuit in sensu", archidiaconii mai vîrtos gremiali, fiind reduşi la imposibilitatea de a-şi câştiga nemijlocit cunoscinţele necesare şi positive despre starea credinţei, moralului şi disciplinei bisericesci în clerul şi poporul dieceseĭ, este prea natural şi evident că dîn şii conform jurămîntului canonic în efacerea acestor clenodii religióse, nu se află în stare de a puté da Episcopilor lor consilii fidele şi salutarie. Drept aceea este evident, că archidiaconii, — canonicii, — trĕbuesc neapĕrat scoşi din imposibilitatea împlinirii datoriţelor şi chemării lor canonice: încă şi pe terenul şcolastic, pentru că vĕdĕnd, că înşi-şi Episcopilor le este imposibil de a-şi face visitaţiunile canonice, cel puţin în 10—15 ani o dată în diecesă, cu atât mai puţin este posibil, ca un singur inspector suprem şcolar diecesan în tot anul, şi încă la terminii hotărîţi să visiteze tóte şcolile poporali din diecesă pentru a se informa positiv despre starea instrucţiunii şi a educaţiunii religioso-morale a sucrescenţei clerului şi poporului.

Deci cu neînfrântă credinţă în Tatăl scăpaţi prin Fiul sub acoperemîntul Spiritului Sfînt: de o dată şi cu toţii la sinóde, pentru că Spiritul nu scie de mórte, ci suflă unde voesce, pururea vieţuesce, pretutindenea este şi tóte le plinesce.

Drept aceea, scopul, pentru ce rugăm pe archiereii nostri a ne întruni în sinóde, de loc n'are colóre politică, nici mirósă a antipatriotism ci necesitaţi sîntem a o dechiera serbătoresce în faţa lumii, că noi, nici o dată şi nici sub un pretest nu voim şi nici nu putem conlucra la slăbirea din temelie a ierarchiei bisericii lui Christos, voim şi luptăm ca subordinaţiunea canonică în cler să nu se nimicéscă, să nu se jertféscă intereselor efemere ale politicei vulgare. Apĕrăm resoluţi şi pe faţă guvernul ierarchic, ca să nu devenim preoţi fără de biserică, glótă fără de religiune. Pretindem şi voim a purta şi mai de parte temerea şi frica sfîntă pureedĕtóre din iubirea şi respectul de fii faţă de superiorii nostri bisericesci, pentru că jugul lui Christos dulce şi uşor este. Dependinţă numai sub praporul ei primim, sub egida cărora marele Constantin a făcut tótă lumea creştină, şi prin creştinătate a făcut-o romană, şi fiului sĕŭ, învĕţăcel a lui Ariŭ, nici morţi nu-i urmăm. Ca preoţi împreună cu poporul credincios numai sub stégul acela primim dependinţă în biserică, sub carele în lumina Spiritului Sfînt din moşi şi strămoşi sîntem înrolaţi, ne luptăm împreună cu capul bisericii lui Christos în contra omnipotenţei statului civil în afacerile interne bisericesci. Urmând în tóte acestea esemplul tuturor confesiunilor din ţară pentru că: „Cine serveşce altariului,

de pe altariŭ trăéscă" o demândă absolut Christos Dumnezeŭ, întemeiându-şi biserica sa vedută în lume. În virtutea acestui mandat, tot cine se îndémnă a sucurge în subvenţionarea, stipendiarea, congruarea preoţimii, după dreptatea lui Dumnezeŭ şi în puterea dreptului divin în veci neschimbat şi etern, dator este a-şi depune obolul sĕŭ pe altarinl bisericii la mânile episcopilor, ordinari, cari în puterea Apostoliei lor date de la Dumnezeŭ, personificând în sine-şi pe creatoriul altarinlui Christos, ca arbitrii şi domnitorii acestui altariŭ singuri aŭ dreptul de la Dumnezeŭ şi natural a-şi beneficia preoţimea pusă prin ei în serviţiul altarinlui. Pentru că de la ori cine, care nu are cu altariul aceste referinţe Dumnezeesci ale Episcopilor, simbriându-se preoţii trimişi de episcopi în păstoria sufletéscă, aceĭ preoţi neapĕrat devin păstorĭ năimiţi, conduşi de străini, şi prin urmare şi *ei* şi năimitorii cu banii lor dimpreună se implică cu Simon Magul în veclnica perdare. Înţelegeţi aceste pentru Dumnezeŭ. Iubiţii nostri Părinţi! şi scultaţi-vĕ şi vĕ păziţi pe voi înşi-vĕ şi turmele, căci étă, ca un leŭ răpitoriŭ, pe toţi dimpreună ne cutrieră împrejur satana, cercând pe cine să-l înghită. — Deci Preasfinţiţi Archierei întruniţi-ne în Sinóde şi ne conduceţi la luptă! pentru că în lumina dupleĭ crucĭ, dar în sine una şi aceeaşi, a Sfintului Ştefan rege Apostolic şi întemeiătoriŭ al Ungarieĭ, arborînd paliul sĕŭ regal în faţa lumii, şi desfăşurându-i decretele bisericesci disciplinarie ale Sfintului Ladislaŭ (— Verböczy trip. corp. jur. hung. —) se vadă tótă, că biserica orientală şi occidentală, pe cum în tótă lumea, aşa deosebit şi în Ungaria nicĭ când n'aŭ fost, şi nu sînt şi nu pot să fie *contopite* una într'alta, ci fie care în sine şi de sine autonomă şi independentă una de alta. Prin urmare, dacă în autonomia lor trebuesce restaurat ceva, ce în decursul timpurilor s'ar fi negles şi trecut în desuetudine, saŭ după evoluţiunea timpurilor ar trebui ceva noŭ inarticulat, tóte acestea, chiar şi din punctul de mânecare a congrueĭ clerului inferior, numaĭ pe basele genuine ale dreptului public oriental şi occidental bisericesc, pot fi şi necesar trebuesc întemeiate. Căci étă dogma, ce o pronunţă s. biserică despre sine însă-şi, în adorarea s. Treimi în sĕrbătorile Rusalielor: „Când s'a pogorît limbile amestecând: despărţit-a némurile cel Preaînalt, ér când a împărţit limbi de foc: într'o unire pe toţi i-a chiemat, şi cu un vers mărind pe Spiritul Sfînt", adecă, zice aci s. biserică, că Dumnezeŭ prin amestecul limbilor despărţind omenimea în némurĭ diverse: prin lumina Spiritului Sfînt în chipul limbilor de foc împărţită Apostolilor şi urmaşilor lor, éră-şi pe acésta omenime coordinată în sine şi după diversitatea némurilor sale, pe cum un corp după diversitatea membrelor sale, a întrunit-o în unul şi acelaşi organ viŭ şi visibil al adevĕrateĭ cunoscinţe şi închinaţiuni de Dumnezeŭ în spirit şi adevĕr, pe cum Dumnezeŭ însuşi spirit şi adevĕr este. — Cum s'ar puté dar că biserica lui Christos să se lapede de doctrina sa genuină Dumnezeéscă, în favorul patriotismului Doroghian magiar?! Credem în adins, că Preaînaltul Episcopat catolic al Ungarieĭ se scie pe sine necesar chiemat şi dator a deslega mai întâi de tóte acésta întrebare, şi apoi a se trece la ordinea zilei în congresul autonomieĭ bisericesci, pentru că la din contră autonomia bisericéscă şi congruarea clerului între sine una pe alta se daŭ de nimica.

Pensionatul.

Nr. 940—1899.

Concurs literar.

Se publică concurs pentru un premiŭ de 30 corône de fie care cólă de tipar (8° mic), care se va decerne celor mai bune scrieri pentru usul poporului, cu preferinţă celor de cuprins religios-moral, ori din domeniul istorieĭ, economieĭ şi al dreptului.

Singuraticele scrieri, având să formeze părţi din „Bibliioteca poporală a Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român", nu vor puté trece preste extensiunea de 4—5 cóle de tipar.

Lucrări deja tipărite în limba română nu se admit la concurs; se pot premia însă şi traduceri libere din literatura străină, dacă vor fi lucrate conform trebuinţelor poporului român.

Manuscriptele se vor adresa Presidiului Asociaţiunii (Sibiŭ, strada morii nr. 8.) până la 31 Maiŭ 1900 st. n. şi se vor scrie în caiete de format 4°, pe o singură faţă a foilor.

Decernerea premiilor se va face prin comitetul central al Asociaţiunii, după ascultarea raportului comisiunii censurătóre ce va alege, şi se vor plăti în dată după tipărirea scrierilor premiate.

Lucrările ce se vor premia, vor fi tipărite pe spesele Asociaţiunii în 2000 exemplare şi se vor încorpora „Bibliotecii poporale a Asociaţiunii".

Dreptul de proprietate al eventualelor ediţiuni ulterióre este al autorului.

La cas dacă între lucrările ce vor întra la concurs, se vor găsi mai multe scrieri corĕspundĕtóre scopului avut în vedere, Asociaţiunea îşi reservă dreptul a le premia şi tipări în decursul anilor viitori, tot sub condiţiunile arĕtate.

Din şedinţa comitetului central al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român", ţinută în Sibiŭ la 2 Novembre 1899.

Dr Il. Puşcariŭ Vicepreşed. **Dr C. Diaconovich.**

Noutăţi.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. Pentru noŭ edificata biserica din Ibaşfalăŭ, despre a cărei sfinţire, am publicat un raport special, s'aŭ făcut următórele daruri preţióse: Dl protopop *Câmpean* şi dómna aŭ dăruit 2 icóne şi alte lucruri frumóse în preţ de 100 fl. Dl *Dr Emil F. Negruţ* un grilaj şi porţi de fer lungi de 24 metri, cu cari s'a închis biserica către stradă. Dl profesor *Szmigelski* a dăruit 2 icóne fórte frumóse şi artistic făcute de chiar mâna dînsului, cari împodobesc iconostasul bisericii, în preţ de 100 fl. Dómna *Elena Şoldea* o cruce mare aurită deasupra iconostasului. Dşóra *Clementina Câmpean* 2 praporĭ frumoşi. Dşórele *Susana Câmpean* şi *Silvia F. Negruţ* 2 aere de mĕtasă vinĕtă. Dl *Dr Iszékutz Victor* cărămidă în preţ de 36 fl. Dl *Szenkovics Lajos* cărămidă şi ţiglă în preţ de 34 fl. Dl *Szenkovics György* cărămidă în preţ de 14 fl. Dl *P. Iluşu* leg. de cărţi: un album frumos în preţ de 10 fl. *Niculaŭ Gabor* 2 sfeşnice în preţ de 20 fl. *Vasile Budean* un postav roşu înaintea altarului în preţ de 7 fl. şi *Vasile Oprea* 2 icóne la iconostas. — Credinciosul gr. cat. *Ştefan Nimet* un biet servitor, a cumpĕrat pe sama bisericii gr. cat. din loc (Pria, cott. Sĕlagiŭ) un fórte frumos ornat bisericesc pentru morţi cu tóte cele aparţinĕtóre lui în preţ de 25 fl. v. a. Dumnezeul cel bun, Părintele îndurărilor să priméscă acéstă jertfă atât de frumósă şi să o răsplătéscă cu abundanţa darurilor sale celor ceresci. Pria, la 16 Novembre 1899. *Ioan Budisianu* preotul gr. cat. al Priei. *Vasilica Corundan* curator primar. — Pentru edificarea sfinteĭ nóstre biserici gr. cat. din Hordou, s'a depus spre fructificare în cassa de păstrare „Aurora" din Năsĕud următórele oferte marinimóse: *Conon Cira* a donat sf. nóstre biserici 50 fl. *George Cira* 30 fl. *Cirilă Petri* 50 fl. *Artene Ilie* 40 fl. şi *Filip Câmpean* 20 fl. Priméscă deci şi pe acésta cale marinimoşii nostri donatori mulţămita nóstră cea mai sinceră. În numele senatului bisericesc gr. cat. din Hordou. *Iacob Pop* preot gr. cat. în Hordou. — Pentru cumpĕrarea uneĭ sf. Evangelii pe sama sf. bisericĭ din Ciucea. Tr. Morlaca, aŭ contribuit: Golban Varvara 15 fl. Tóder Mitre şi Haiduc Floriţa câte 2 fl. Bolba George şi Golban George câte 1 fl.

Distincţiuni. Profesorii de la gimnasiul nostru M. O. *Alesiŭ Viciŭ* şi *Aron Deac* aŭ fost numiţi viceprotopopi onorari. Felicitările nóstre!

Românii la Roma. Pe lângă frumósele „ilustrate" a le „Tipografieĭ", va mai pomeni de acelea zile neuitate şi un ingenios cadoŭ, pe care dl Urechiă îl va face ministr. Baccelli. Cadoul se va face din bronz şi va representa pe o frumósă ţĕrancă română îmbrăţişând pe o ţĕrancă italiană.

Comunitatea bisericii gr. cat. române din Arad a câştigat procesul în ultima instanţă, ce-l avea cu primăria, care în privinţa bisericii şi locului mare unde e biserica gr. cat. română, îşi aroga drept de *patronagiŭ*. Procesul se pórtă de ani mulţi; de treĭ ani el a fost purtat de dl Dr. *Şt. C. Pop*, care acum a câştigat şi la Curie, unde nu i-s'a recunoscut oraşului nicĭ un drept de patronagiŭ.

O carte preţiósă. Dl adv. Dr Ioan Mihályi din Sighetul Marmaţieĭ, anunţă că va scóte de sub tipar o preţiósă publicaţiune care va cuprinde: *„Diplome Maramurĕşene."* Cartea acésta, munca a lor treĭ deceniĭ, va cuprinde 350 diplome de prin vécul XIV—XVI. Din diplomele acestea numaĭ 44 aŭ fost publicate, tóte cele alalte 306 sînt aci publicate întâia dată. Colecţia acésta de diplome va arunca multă lumină asupra Maramurĕşului şi va fi de un netăgăduit interes pentru istoria patrieĭ lui Dragoş. Fie care diplomă se va publica în textul original latin, pe lângă aceea se va adauge şi un estras larg în limba românéscă şi multe alte notiţii preţióse. Colecţiunea va fi de 45—50 cóle 8° mare şi va costa 5 fl. brosată şi 6 fl. legată. Abonamentele sînt a se trimite la autor în M. Sziget.

O aniversară. La 28 Ianuariŭ 1900 se va împlini un véc de când s'a introdus foiletonul la ziarele şi Iesnitul Geoffroy a scris primul articlu sub linie.

Un noŭ aruncu de dare. Cu începere din 1 Ianuarie viitoriŭ o nóuă dare întră în vigóre pentru toţi contribuabilii din ţară sub titlul aruncu pentru îngrijirea bolnavilor. De la anul noŭ a nume statul va purta grijă de săracii ţĕrii în diferite spitaluri, şi astfel comunele în viitoriŭ vor fi scutite de cheltuielile avute până acum în acésta privinţă. În schimb însĕ vor plăti un noŭ aruncu de dare.

Librărie românéscă. Dl Ioan Berescu a deschis în Făgăraş o librărie românéscă provĕdută cu tóte cele de lipsă.

Statua lui Lesseps, de care am pomenit şi noi, s'a desvĕlit la Port-Said în faţa unui public de multe mii. Uriaşa statuă e din bronz. Aŭ rostit vorbiri cu ocasiunea desvĕlirii: Chedivul din Egipt, prinţul Arenberg, contele Vogue, delegatul academieĭ franceze şi fiul nemuritoriului bărbat, Carol Lesseps.

† Necrolog. *Maria Carolina Pop* născ. *Dragoş*, soţia preotului Ioan Pop din Cernesci, a repausat la 11 Novembre st. n. la 2 óre p. m. după un morb plin de suferinţe în al 67-lea an al vieţii şi al 47-lea an al fericiteĭ căsătorii.

În veci amintirea ei!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Viața și operile lui Andreiŭ Murĕșan.

(Continuare.)

Dar lăsăm să urmeze însă-și vorbirea protopopului Rusu, eliminând numai ici colo câte ceva din ea:

„Cu vóce tremurătóre îmĭ începu eŭ cuvîntarea mea, cu ast̆ă ocasiune tristă, când vĕdu înainte-mĭ zăcĕnd rĕmăș̆itele pămîntescĭ ale unui bărbat atât de demn, atât de meritat pe câmpul cel ostenicios al culturiĭ și al literilor, și pe lîngă aceea un servitor public încă din zilele tinereț̆ei la Românĭ, și în gimnasiul romano-catolic de aicĭ, după aceea, ca amploiat cesaro-regesc în oficiul public al statului.

„Activitatea și zelul reposatului le vor sci preț̆ui și judeca după merit și cuvenință aceia, carĭ aŭ fost mai aprópe de dînsul. Deci îmĭ ieaŭ voe în acest moment trist pe scurt a cuvînta despre aceea, că cum și-aŭ sciut națiunile culte și luminate în tóte timpurile preț̆ui pe bărbaț̆iĭ sĕĭ celĭ distinș̆ĭ în viața publică, și după aceste esemple nobile, cu ce stimă și apreț̆uire sînt și Româniĭ dătorĭ reposatului.

„Națiunile culte și luminate în tóte timpurile și-aŭ sciut apreț̆ia bărbaț̆ilor celĭ distinș̆ĭ în viața publică; ele aŭ căutat cu óre-și care pietate la umbrele acelor bărbaț̆iĭ; le-aŭ serbat memoria atât prin sĕrbătorĭ anumite, cât și prin ridicare de monumente; și într'adevĕr națiunea, care scie onora și păstra memoria bărbaț̆ilor sĕĭ celor escelenț̆ĭ pe câmpul vieț̆iĭ publice, aceea prin fapta acésta nobilă nu dovedesce alta, de cât, că se scie stima și preț̆ui pe sine însă-și, când preț̆uesce și cu acésta óre-și cum remunerézĕ meritele și ostenelele binefăcĕtorilor sĕĭ.

„Atarĭ esemple nobile aflăm la vechiĭ Romanĭ, ale căror urme de monumente glorióse ridicate în memoria bărbaț̆ilor celor distinș̆ĭ se păstrézĕ în ruine și până azĭ.

„Asemine esemple nobile avem și de la vechiĭ Grecĭ, carĭ onorară și eternisară cu statue de bronz memoria unuĭ Milț̆iade, Temistocle, Aristide ș. a. Așa aflăm și la națiunile culte și civilisate moderne în Europa.

„Și apoĭ mai scumpă, mai neperitóre e memoria atâtor bărbaț̆ĭ, dacă aceea remâne așa zicĕnd scrisă cu litere nesterse în memoria posterităț̆ii; dacă aceea nu se păstrézĕ numai în cercurile de familie și ale amicilor și nu numai în statue de bronz, ci mai vîrtos se păstrézĕ și în analele, saŭ mai bine, în istoria națiunii respective, că o atare istorie durézĕ până atunci, până când esistă o națiune, ér viața națiunilor e cu mult mai lungă, de cât a ómenilor, pe când etatea unuia se restrînge la 60—70 anĭ, pe atunci viața națiunilor numeră secolĭ și sute de aceste.

„Nici să ne mirăm, jalnică adunare, că viața unuĭ om e așa restrînsă; căci dacă vom cugeta lucrul cu tótă seriositatea, dacă vom cugeta fatalitatea și luptele omuluĭ, încă așa zicĕnd mai de când e în lĕgăn, dacă, zic, vom cugeta mai în colo prin câte calamităț̆ĭ are a trece omul în decursul anilor, câte lupte spirituale, câte lupte corporale, apoĭ, zic, vom deveni ușor la aceeă convingere, că omul încă e prea răbduriŭ, prea solid, ba mai tare ca ferul, că prin întrebuințarea îndelungată chiar și ferul se róde și se consumă, se mistuesce; ér dintre ómeniĭ muritorĭ, uniĭ față cu tóte luptele neîncetate ale vieț̆iĭ ajung aceea etate înaintată, cât sînt îngujbaț̆ĭ de sarcinele bĕtrînețelor, ne mai putĕnd purta sarcina ce apasă pe umeriĭ lor, adecă greutatea și numĕrul anilor.

„Însă, este permițĕndu-le, jalnică adunare, mĕ întorc la misiunea mea, care e a înălța însĕmnătatea, pe cât se póte, a acestui moment trist, când noĭ atrași de simțul amórei, stimeĭ și respectului, ce l-am nutrit către reposatul, ne-am adunat să-l serbăm, să-l dăm onórea cea mai de pe urmă, să-l oferim cu ochiĭ pliniĭ de lacrime și cu inimile pĕtrunse de durere, tributul recunoscinț̆eĭ și al stimeĭ nóstre, aseminea bravilor strămoș̆ĭ aĭ nostri romani, carĭ în onórea bărbaț̆ilor lor celor meritaț̆ĭ celebraŭ cele mai pompóse și mai frumóse ecsecuiĭ funebrale, Ne-am adunat, jalnică adunare, ca să vĕrsăm câte o lacrimă fierbinte pe acest cadavru, ce a purtat un spirit atât de nobil, ce a cuprins în sine un geniŭ poetic atât de rar, un lucĕfĕr rar pe orizontul literar al uneĭ națiuni, căruia aseminea numai secoliĭ pot produce, căcĭ geniiĭ sînt ceva rar chiar și în viața națiunilor.

„Astăzĭ dar serbăm onórea din urmă a unuĭ poet celebru al națiuniĭ nóstre, carele fu în zilele nóstre cel mai întâiŭ poet laureat al națiuniĭ române din imperiul austriac. — Acesta e Andreiŭ Murĕșan.

„Cred, că voiŭ întimpina consimțul opiniuniĭ publice între Românĭ, dacă voiŭ zice cu ast̆ă ocasiune tristă, când celebrăm înmormîntarea unuĭ distins și prea scump bărbat al națiuniĭ celeĭ sĕrace de bărbaț̆ĭ distinș̆ĭ, cum că acéstă perdere nu e numai o perdere, o calamitate familiară, ci e și o perdere națională, o perdere publică, căci nu numai scumpa-i soț̆ie a perdut în dînsul un soț credincios al eĭ și demn de tot respectul, nu numai doĭ fiĭ aŭ perdut pe înbitul lor tată, ci și națiunea a perdut pe un fiŭ scump al sĕŭ, pe un oștean și luptător brav al sĕŭ, pe un bărbat, al cărui spirit, ideĭ și simț̆ĕminte depuse în memorabilele sale opurĭ poetice, aŭ escitat și electrisat inimile connaționalilor sĕĭ, conlucrând prin acésta în mod însemnat la deșteptarea și nisuința națiuniĭ sale spre o viață mai bună, mai fericită. Patria dar și națiunea a perdut pe un fiŭ activ și zelos, ér statul pe un oficial diligent și loial. Memoria acestui bărbat ar fi tot de una scumpă înaintea acelor Romanĭ, carĭ sciaŭ apreț̆ui după cuvenință meritele, talentele și vîrtuț̆ile bărbaț̆ilor eminenț̆ĭ aĭ națiuniĭ pe câmpul vieț̆iĭ publice . . . .

„Nu mai rĕmâne alta, de cât, să zicem: Passă suflete nobil în locașul fericirilor, că memoria ta va fi eternă în inimile tuturor amicilor și cunoscuț̆ilor tĕĭ; spiritul tĕŭ va domina cu glorie în tot timpul, ér memoria ta va fi serbată cu pietate și respect de productele geniuluĭ tĕŭ, căcĭ aceste producte nu le va consuma nicĭ focul, nicĭ ferul, nicĭ etatea roĕtóre.

„Ér noĭ cu ochiĭ pliniĭ de lacrime îț̆ĭ vom trece rĕmăș̆itele tale celе recĭ până la mormînt și aședămintele în sinul pămîntului, din carele aŭ fost luate. Fie-ț̆ĭ țĕrina ușóră și memoria eternă!“ [1])

După rostirea acesteĭ vorbirĭ funebrale, plecă conductul spre cimiteriul bisericiĭ de la Sf. Treime de pe Tocile înainte cu tinerimea școlastică și corpurile didactice, apoĭ musica capeleĭ cetățene și peste 20 inș̆ĭ de la Reuniunea gimnastică română brașovénă, carĭ toț̆ĭ cu torțe aprinse în mână încunjuraŭ sicriul tras de 6 caĭ îmbrăcaț̆ĭ în negru. După sicriŭ urmaŭ rudeniile, mai mulț̆ĭ preoț̆ĭ și negustătorimea. Aicĭ depuse pe marele defunct în mormînt spre vecinică odihnă, ér vĕrul sĕŭ Iacob Murĕșan îl deplânse prin o frumósă poesie de apoteosă. [2])

Pentru sufletul sĕŭ s'aŭ celebrat în Transilvania și Bănat mai multe părăstase. [3]) Cel mai frumos a putut fi părăstasul de la Sibiŭ, despre care atât de frumos scrie Amicul Școliĭ. [4]) Cu atât mai emoționător a fost acest părăstas, pentru că se serbă — după cum zice numitul periodic — chiar în acel locaș sfînt, care înainte de aceea cu doĭ anĭ resuna tóte Duminecile și sĕrbătorile de versul dulce și pĕtrundĕtor al luĭ Andreiŭ Murĕșan, unde eĭ mergea și-și înălța inima fierbinte la cel ce ĭ-a dat viața și ĭ-a vĕrsat pe frunte radele unuĭ geniŭ fericit, admirabil; — unde el, lăsând lira luĭ Apolo, luă harfa luĭ David, să mângâe inimile celor mâhniț̆ĭ.“

După 20 de anĭ în 17 August 1883 i-s'aŭ transportat oș̆emintele de pe Tocile în cimiterul din Gróveri. În 17 August sicriul a stat în Capela din Gróveri, ér în 18 August s'a depus din noŭ în mormînt, de la întrare spre drépta în depărtare de câț̆ĭ va pași, fiind de față la reînmormîntare vĕduva și fica poetului și o mulțime numerósă. Cu ocasiunea acésta recunoscĕtoriĭ brașoveni aŭ ridicat poetului o pĕtră frumósă mormîntală din marmoră în forma unuĭ obelisc, în vîrf cu o cruce mică de marmoră, provĕdută cu inscripțiunea: *„Laureatului poet ANDREIŬ MURĔȘAN n. 1816 † 1863. Românii brașoveni 1883.“*

(Va urma.)

Prof. Ioan Bar.

---

[1]) Gazeta Transilvaniei; 1863 Nr. din 26 Octobre.

[2]) S'a publicat sub titlul: La înmormîntarea luĭ Andreiŭ Murĕșan în Fóea pentru minte, inimă și literatură; 1863 Nr. 17.

[3]) Vedĭ Bariț: Ist. Trans. vol. III. pag. 246.

[4]) Amicul Școliĭ; 1863 Nr. 47.

Burul van het Roer.

Istorisire de călătorie

de

Carol May.

(Continuare.)

Porniĭ în direcţia, în care fugise Anglezul, şi aflaĭ o deră, ca şi care nu putuĭ, să-mĭ doresc alta maĭ vĕdită. Sir Hilbert Grey a bună samă nu scia, cum să umble printr'un ţinut, în care primejdia îl împrejură pe om în miĭ de forme, şi tot aşa de puţin se gândise şi la aceea, că eŭ mĕ voiŭ folosi de impresiile picióreloru lui celor marĭ spre a-l urmări.

El întru început părea că însu-şi nu scia, în care direcţie să-şi îndrepte fuga. Linia urmelor lui ducea cotiş acum în drépta, acum în stînga şi abia numaĭ după o vreme maĭ lungă se hotărîse a descrie o direcţie óblă. După o jumătate bună de óră ajunseĭ la marginea unei afundăturĭ. Ea era partea din sus a văiĭ celeĭ ce aci începea a se pleca. La marginea aceea era un isvor, care ieşia dintre dóuĕ grese mormoind tare.

Aci din jos lângă rîuleţ şedeaŭ sir Hilbert Grey şi alăturia cu el patru Caferĭ, pe carĭ îĭ cunoscuĭ de pe întrarmare, că sînt Zulĭ. Ce căutaŭ eĭ aci, şi ce împrejurare l-a făcut, să se întîlnéscă cu Anglezul? Pe pămînt maĭ zăceaŭ încă treĭ scuturĭ. dovadă, că aveaŭ, să se numere şepte Caferĭ, dintre carĭ treĭ se depărtaseră din óre care motiv. Penele de struţ, carĭ eraŭ pe unul din scuturĭ, şi patru caĭ, carĭ păsceaŭ maĭ la vale, îmĭ impuneaŭ supunerea, că aci nu aveam de a face cu Caferĭ de rînd.

Anglezul chiar conversa în chip vioiŭ cu sĕlbaticiĭ, însĕ nicĭ chiar dacă aşĭ fi priceput limba acestor din urmă, nicĭ chiar atuncia nu m'aşĭ fi hotărît, să ascult, ce grăiaŭ. Aveam, să isprăvesc lucrurĭ maĭ de lipsă. Aci tabĕra Caferilor cu Anglezul acesta suspect, ĕră colo farma, păzită numaĭ de o fată tinĕră, şi într'aceea dintre sĕlbaticiĭ treĭ depărtaţiĭ, şi între aceştia cel maĭ de frunte, — acestea a bună samă aŭ fost motive îndestulitóre, ca să mĕ întorc cât se póte de cu grab.

Câte de tóte nu aŭ putut. să se întîmple. până ce am fost de parte, şi câte nu pot, să se maĭ întîmple până la întórcerea mea! Despreţuiĭ orĭ ce scrupul şi mĕ furişaĭ de-a lungul marginiĭ până la caĭ. O îngrijire, ce se trezi în mine fără de veste, îmĭ ţicea, că-mĭ caută, să am unul din caiĭ aceştia, numéscă-se acésta furt orĭ cum s'ar numi. Adevĕrat că nu era greŭ a încăleca, dară atuncia m'ar fi vĕdut şi m'ar fi urmărit, şi aşa pentru farmă numaĭ a-şi fi mărit primejdia în loc de a o micşora. Esecutarea propusului meŭ avea, să se observe cât se póte de târziŭ, şi de aceea folosiĭ o cotire a văiĭ, pentru ca aşa să mĕ furişez la calul celmaĭ depărtat. Adevĕrat că nu calul acesta era cel maĭ bun. dară el sta aşa, cât Caferiĭ nu puteaŭ, să-l vadă.

Mĕ duseĭ în partea, spre care venia vîntul de la cal, mĕ furişaĭ printre feregĭ, până ajunseĭ, să fiŭ abia de cincĭ paşĭ de la cal, şi în ceea clipă eram pe şea. Calul surprins făcu o sforăitură scurtă şi se ridică în dóuĕ picióre. dară repede îl trăseĭ de frîŭ, îl strînseĭ tare cu piciórele şi-l mânaĭ pe vale în jos, pentru ca de acolo întorcêndu-mĕ spre farmă să părăsesc valea şi să ajung pe înălţime.

Nu ajunseĭ încă aşa de de parte şi deja şi observaĭ pe Quimbo. El făcuse din ramĭ un fel de sanie, pusese mistreţul pe ea şi-l tragea la deal, de curgeaŭ de pe el sudorile mestecându-se cu uleiul cel de pe trupul lui. El era fórte veselĭ, că mĕ vĕdu, dară cu o cale se şi minuna, că mĕ vedea călare.

„Mynheer am cal?“ întrebă. „O, o, caĭ sînt bun; cal voiŭ trage scrófă pentru Quimbo!“

Şi pe loc se desprinse, pentru ca să iea folosul descopeririĭ acesteia. Dară eŭ îl opriĭ zicêndu: „Cine va mânca scrófa? Calul orĭ Quimbo? Cel ce o mânâncă, acela să o şi tragă! Nu pot, să-ţi daŭ calul, căci eŭ însu-mĭ am lipsă de el. Colo în pădure sînt Zulĭ întrarmaţĭ, şi colo pe farmă vor maĭ fi alţĭ câţĭ va. Am, să grăbesc acolo, să păzesc farma de rĕŭ. Veḑĭ, să nu ajungĭ în mânile lor, şi grăbesce, de scapă!“

„Zulu la Mietie? O, o, Quimbo voiŭ sări, şi scrófa voiŭ sări, ca iute ajung la bun frumos Mietie. Quimbo omor tot întreg Zulu!“

Se prinse din noŭ înaintea saniel şi tropoti cu iuţélă maĭ de parte. Ĕră eŭ alergaĭ în galop înainte.

În scurtă vreme vĕḑuĭ farma jos în vale. Terenul se pogoria şi aşa nu era potrivit spre galopare. Dară eŭ totuşĭ galopaĭ cu aceea-şi iuţélă la vale ţinêndu spre partea din dĕrĕpt a grădiniĭ. Dacă a-şi fi voit, să încunjur grădina şi să ajung la pórta de dinainte, mĭ-ar fi trecut prea multă vreme. Grăbiĭ decĭ de-a dreptul spre gard. îndemnaĭ calul şi cu o săritură trecuĭ preste gard. Săritura nu-mĭ reuşi chiar aşa de bine, pe cum dorisem. În vremea galopăriĭ nu putusem, să folosesc scările. căci ele îmĭ atîrnară prea jos, şi nu avusem vreme, să le încătărămez maĭ sus. Pe calul acesta a bună samă călărise nesfărşitul sir Hilbert Grey; asta o dovedia şi înşeuarea întrégă. Când săriĭ preste gard, o scară se acăţă de el, cureaua se rupse, şi calul şi călăreţul se dară preste cap. Dară în clipa următóre eram amîndoĭ deja ĕră pe picióre. Primejdiósa săritură ne vătĕmase fórte puţin. Lăsaĭ calul în voea lui şi grăbiĭ prin grădină spre casă.

Întîlniĭ pe un Otentot.

„E óre cine la Ieffrouw Soofie?“ îl întrebaĭ.

„O mynheer,“ respunse spăimîntat, „Zulu sînt în casă — treĭ Zulu. Şi mare căpĕtenie sînt aci!“

Nu întrebaĭ maĭ de parte, ci întraĭ în vestibul. Aci auḑiĭ din casă vorbă tare. Crepaĭ niţel uşea şi vĕḑuĭ pe ceĭ treĭ Caferĭ. Doĭ din eĭ staŭ aprópe de uşe, ĕră al treilea sta în mijlocul odăiĭ şi ţinea pe Mietie de braţ. Stăpâna casei sta răzimată de uşea, ce ducea în dormitoriŭ, şi era ofilită de spaimă. Ea temêndu pe fata sa adoptivă părăsise patul şi în grabă aruncase pe sine numaĭ haĭnele cele maĭ de lipsă.

„Aci locuesc Ian van Helmers,“ zise căpetenia rupêndu limba olandeză. „El sînt Bur van het Roer. El puşc pe Zulu. El caut, să mor, şi muiere caut, să mor!“

„El nu va muri, ci va veni, să ne răsbune!“ zise fata neînfricată.

„El voiŭ muri şi muierea voiŭ muri, dară tu nu! Aci sînt dinte de şerpe, de aceea tu nu voiŭ muri, ci tu voiŭ merge cu Sicucuni în pedépsă pentru rĕŭ Somi!“ adause arĕtând cu degetul spre un lanţ gătit din dinţĭ de şerpĭ, care-l purta fata în jurul grumazuluĭ. „De unde sînt aci dinte de şerpe în fir?“

„De la mama.“

„Unde sînt mama?“

„Ea e mórtă. A perit în pustia Calahari.“

„O, Sicucuni sciŭ acum tot! Muierea lui Somi am avut dinte de şerpe aci; muierea lui Somi fug cu prunc în Calahari; muierea morĭŭ, prunc ieaBur şi şi dinte de şerpe. Aci staŭ prunc lui Somi şi caut merge cu Sicucuni la Zulu; ĕră Bur morĭŭ şi şi muiere!“

Făcu celor doĭ ómenĭ aĭ seĭ un semn. Eĭ păşiră la Ieffrouw Soofie şi scóseră cuţitele. Mietie strigă şi se silia, să scape din mâna lui Sicucuni. Dară puternicul principe o ţinea tare. El rosti în limba Zulilor o poruncă scurtă, carea nu o pricepuĭ, dară sensul eĭ îl aflaĭ pe loc, căci ceĭ doĭ Caferĭ ridicară cuţitele sale. Eŭ ridicasem deja maĭ înainte puşca mea. Cele dóuĕ descărcături tunară repede după olaltă, şi treĭ strigărĭ sunară în odae de o dată. Înaintând prin fum ridicaĭ patul puscil asupra lui Sicucuni. El sta înaintea mea cu ochĭ schinteitorĭ şi ţinea încă şi acuma fata. O faşie de pele de năpîrcă, dóuĕ petece de pele de leopard, cincĭ pene de struţ şi una de ciz împodobiaŭ capul lui. Membrele lui cele uriaşe eraŭ góle. Numaĭ împrejurul soldurilor purta o şurţă gătită din pihe de struţ, şi de pe umerĭ îl atîrna o mantiletă gătită din codĭ albe de vacă cusute de olaltă. Sciam, că lovitura mea cu patul puscil în tot de una a fost de mórte, dară de astă dată nu am luat în socotinţă scundimea plafonului. Când voiĭ, să lovesc în Sicucuni, puşca mi-se opri în o grindă, şi ast fel oferiĭ un prilej, de care regele Zulilor se folosi cu iuţéla fulgerului. Scuturând scurta sa măcinică îmĭ dădu în cap o lovitură aşa de tare, cât căḑuĭ pe loc la pămînt.

Spre norocire rĕmaseĭ ameţit numaĭ câte va clipe. Electrisat de gândul la primejdia, ce amenința pe femeĭ, săriĭ în picióre. Aruncaĭ o privire în jur de mine şi mĕ convinseĭ, că Sicucuni s'a dus şi a dus cu sine şi pe Mietie. Cei doĭ Caferĭ zăceaŭ pe pavimentul odăiĭ cu capetele găurite de glonţele puscii mele. Lângă eĭ zăcea Ieffrouw Soofie. Ea era neânită şi ameţise a bună samă numaĭ de spaimă.

Nebăgênd în samă durerea tălbăcitóre, carea-mĭ tescuia creeriĭ, luaĭ în mână de lângă mine puşca şi alergaĭ în curte. Aci mĕ întîmpinară urlăturile ţinitóre de spaimă şi furie ale Otentoţilor.

„Mietie dus, dus cu Caferi!“ îmĭ strigară. „Căpetenie iea cu sine sĕrac Mietie, o, o!“

„În care parte aŭ pornit?“ întrebaĭ cuprins de spaimă.

„Aci — aci fug cu cal căpetenie!“

Eĭ arĕtară spre colţul clădiriĭ. Alergaĭ acolo şi vĕḑuĭ, ce se întîmplase cu iuţéla gândului. Sicucuni dusese cu sine pe Mietie în curte şi aci dase de calul lungului Anglez. Calul venise adecă într'aceea din grădină până în curte. Caferul încălecă repede luând şi pe Mietie pe cal şi scăpă prin pórtă, încunjură colţul curţiĭ şi se silia acuma, să ajungă pe înălţimea, de pe care mĕ pogorîsem eŭ adineaorĭ.

Mĕsuraĭ cu privirea depărtarea dintre mine şi dintre el şi scóseĭ dóuĕ patróne.

„Caiĭ meĭ — iute, iute!“

„Cal pentru mynheer — iute — repede — fac iute!“ ziceaŭ. strigaŭ şi urlaŭ Otentoţiĭ şi alergaŭ şi se îmbulḑiaŭ cu toţiĭ spre staul.

În viaţa mea nu am umplut puşca nicĭ o dată aşa de cu grab. Fiesce care fibră îmĭ era încordată, şi totuşĭ îmĭ căuta, să împedec orĭ ce trĕmurare, că dóră de la descărcătura acésta atîrna tot. În tot de una fuseĭ sigur, că glonţul meŭ nimerește ţinta, dară acum eram aţîţat, şi capul mĕ durea, şi de aceea aşeḑaĭ ţevea puscil pe vîrful gardului. Calul a bună samă se vătĕmase puţintel în căḑere, căci iuţéla lui nu era mare. cu tóte că Sicucuni îl zoria. Nu aveam. să întârziŭ, căci fugariul preste câte va clipe ar fi ajuns aşa de de parte, cât glonţul meŭ nu l-ar maĭ fi ajuns. Capul îmĭ era ca tescuit. Ţîntiĭ, dară ochiĭ îmĭ steliaŭ. Vedeam. că Mietie se silia în zădar, să scape din mânile lui Sicucuni. Aveam, să nu o nimeresc pe ea. Aveam, să ţîntesc numaĭ asupra calului, şi aveam, să-l nimeresc aşa, cât pe loc să cadă la pămînt. Acum — acum mi-se limpeḑi ochiul pe o clipă, şi calul lungului Anglez în aceea-şi clipă îşi învîrti capul puţintel într'o latură aşa, că vĕḑuĭ pe lângă figura lui Sicucuni urechea calului şi o parte a capului lui. Aŭ fost o ţîntă grea şi nespus de primejdiósă din o depărtare aşa de mare aceştia câţĭ va centimetri cuadraţĭ aĭ capului de cal. dar încă numaĭ câte va săriturĭ, şi glonţul meŭ nu ar maĭ fi putut, să ajungă dobitocul. Sloboḑiĭ puşca şi étă — étă îl vĕḑuĭ căḑênd, — glonţul nimerise.

„A fară, a fară caiĭ!“ strigaĭ, de óre ce ómenĭ de rîvna cea prea mare încă nu putuseră. să scótă caiĭ din staul.

„Mynheer am puşca mort Cafĕr, o, o, vĕḑ!“ urlă unul alergând la gard şi arĕtând spre înălţime.

Pe loc alergară cei alalți la ei, și așa se făcu loc pe sama cailor, carî ieșiau acum neînșelați din staul. Vîrîi o patrónă în ţevea descărcată, încălecăi și luăi pe Brabantinul lui Quimbo de frîu. Vědusem adecă pe Quimbo venind cu sarcina sa preste înălțime și pe împrejurarea acésta îmi clădii planul.

„Mergeți la Ieffrouw! Ea zace în odae!“ poruncii Caferilor și Otentoților și alergăi unul în sărite pe pórtă a fară și în jur de farmă.

Deja adineaorî în pădure mě minunasem asupra curajului, cu care Quimbo se apucase de lupta împotriva mistreţului celui înfuriat. Acum avuî, să věd o dovadă nóuă a bărbăției lui. Părea că bărbăția îi vine numai atuncia, când îi vine și prilejul de a o dovedi.

Venind de pe înălțime audise descărcătura mea, věduse, cum căduseră calul și Caferul, și recunoscuse și pe Mietie. În clipa cea dintâiu trăsărise la vederea tuturor acestora. Dar acum mě vědu ivindu-mě de lângă colțul curții și pricepu și semnul, cu care îi poruncii, să se silésca a opri pe Sicucuni. Pe loc își părăsi sarcina și se repeți asupra lui Sicucuni, care se ridicase și acum, după ce calul era mort, voia, să scape cu fata pe jos.

Nu reuși. Observă pe noul sěu vrășmaș și mě vědu și pe mine și vědu, că în timp de un minut îl voiu fi ajuns. Se convinse, că fata nu o póte duce cu sine, și de aceea ridică măciuca sa, ca să o omóră. La acésta se opri Quimbo în fuga sa, scuturâ lancea și o aruncă așa de bine, cât ea întră lui Sicucuni în braț. Acesta urlă de durere, mai aruncă o privire spre mine, lăsă pe Mietie din mână și alergă de acolo în sărituri ca ale panterei.

El nu ar fi putut, să-mî scape, dară Brabantinului, căruia îi turburaseră așa de fâr de veste odihna din staul, îi veni acum în gând, să se facă obstinat, și mai înainte de ce l-așî fi liniștit, Caferul dispăru deja de ceea parte a înălțimii.

„Grăbesce la Ieffrouw,“ sfătuii, dacă ajunseî la Mietie. „Ea zace fâr de simțire în odae!“

„Dară Sicucuni!“ replică vitéza fată, în vreme ce alta în locul ei ar fi leșinat de spaimă.

„Lasă-l și grăbesce la mama! Sus pe cal, Quimbo!“

„Quimbo pe cal? Ce fac Quimbo pe cal? Quimbo caut trage scrófa!“ zise el.

„Iute, iute! Scrófa nu-ți va alerga de aci!“

„Scrófa zac aci! Dară Quimbo caut fi la Miette, dacă vin Zulu!“

Nici pretextul acesta nu-l folosi.

„Avem, să ucidem pe Zulî, ca să nu vină din nou. Iute, înainte!“

„Quimbo omor Zulu? O, o, atuncia Quimbo suiŭ pe cal! Quimbo sînt viteaz și mare mănios pe Zulu!“.

Se cățără cu armele sale cu tot pe Brabantin. Acesta își redobîndi blândeța sa obicinuită, și așa ajunserăm iute pe culmea înălțimii. De acolo cercăi cu privirea pe Sicucuni și-l věduî chiar jos în o văgăună laterală. Viclénul preferise, să facă un încunjur într'o parte, pentru că așa nu-l puteam urmări pe pezișiturâ la vale și nici nu puteam, să-i tăiam calea în pădurea, în care să scape, de óre ce acésta în partea de cătră noi ajungea aprópe până la văgăuna aceea.

Locul, unde se așeḑaseră ómenii lui, adevěrat că așa puteam, să-l ajungem cu mult mai iute de cât el, și de aceea porniram spre locul acela în graba cea mai mare, de care era capabil Quimbo pe călărie. Dacă ajunserăm în pădure, descălecarăm, legarăm caiî ascunḑându-î în un desiș și pătrunserăm mai de parte pe jos.

(Va urma.)

Editor și redactor respunḑetor:
Dr Vasile Suciu.

412 szám
1899. (50) 1—1

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a gyulafehérvári kir. törvényszék 1899. évi 9145. számu végzése következtében Dr Maniu Gyula ügyvéd által képviselt Patria takarék pénztár javára Dokolin Todor puju és társai ellen 175 frt — kr. s jár. erejéig 1899. évi Oktober hó 26-án foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 370 frt — krra becsült következő ingóságok, u. m.: Dokolin Todor puju és nejénél: 40 zsák csős kukoricza 2 boglya széna, Schiau Chifornál: 2 ökör és kukoricza nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a hosszuaszói kir. jbiróság 1899. évi V. 200/2. számu végzése folytán 175 frt — kr. tőkekövetelés, ennek 1897. évi Julius hó 19-ik napjától járó 6% kamatai, 1/8% váltó dij és eddig összesen 44 frt 87 krban bíróilag már megállapitott költségek erejéig Kis-Iklodon alperesek lakásán leendő eszközlésére 1899. évi December hó 11-ik napjának délelötti 11 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták s azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Hosszuaszón 1899 évi November hó 21-ik napján.

Dózsa Sámuel,
kir. jbirósági végrehajtó.

414 szám
1899. (51) 1—1

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a gyulafehérvári kir. törvényszék 1899. évi 8673. számu végzése következtében Dr Maniu Gyula ügyvéd által képviselt Patria takarék pénztár javára Todoran Alexandru és társai ellen 75 frt — kr. s jár. erejéig 1899. évi Oktober hó 11-én foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 320 frt — krra becsült következő ingóságok, u. m.: Czanten Todornál: 2 bivaly és 1 szekér, Ignat Petrunál: 2 ökör nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a hosszuaszói kir. járásbiróság 1899. évi V. 191/2. számu végzése folytán 75 frt — kr. tőkekövetelés, ennek 1899. évi Márczius hó 13-ik napjától járó 6% kamatai, 1/8% váltó dij és eddig összesen 37 frt 15 krban bíróilag már megállapitott költségek erejéig Magyar-Bényén alperesek lakásán leendő eszközlésére 1899. évi December hó 12-ik napjának délelötti 11 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t. cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták s azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t. cz. 120. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Hosszuaszón 1899. évi November hó 21-ik napján.

Dózsa Sámuel,
kir. jbirósági végrehajtó.

415 szám
1899. (52) 1—1

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a gyulafehérvári kir. törvényszék 1899. évi 8641. számu végzése következtében Dr Maniu Gyula ügyvéd által képviselt Patria takarék pénztár javára Idu Vaszilie és társai ellen 136 frt 50 kr. s jár. erejéig 1899. évi Oktober hó 17-én foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 400 frt — krra becsült következő ingóságok, u. m.: Idu Vaszilienál: 400 zsák csős kukoricza nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a hosszuaszói kir. jbiróság 1899. évi V. 190/2. számu végzése folytán 136 frt 50 kr. tőkekövetelés, ennek 1898. évi Márczius hó 1-ső napjától járó 6% kamatai 1/8% váltó dij és eddig összesen 33 frt 25 krban bíróilag már megállapitott költségek erejéig Mikeszászán alperes lakásán leendő eszközlésére 1899. évi Deczember hó 15-ik napjának délelöttí 10 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták s azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Hosszuaszón 1899. évi November hó 21-ik napján.

Dózsa Sámuel,
kir. jbirósági végrehajtó.

421 szám
1899. (53) 1—1

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §. értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a gyulafehérvári kir. törvényszék 1899. évi 8724. számu végzése következtében Dr Maniu Gyula ügyvéd által képviselt Patria takarék pénztár javára ifj. Vas András és társai ellen 65 frt — kr. s jár. erejéig 1899. évi Oktober hó 10-én foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 410 frt — krra becsült következő ingóságok, u. m.: ifj. Vas Andrásnál: 2 borju, Juri Mojszánál: 2 ökör, Sütő Andrásnál: 2 tehén nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a hosszuaszói kir. járásbiróság 1899. évi V. 184/2. számu végzése folytán 65 frt — kr. tőkekövetelés, ennek 1898. évi Szeptember hó 23-ik napjától járó 6% kamatai, 1/8% váltó dij és eddig összesen 40 frt 31 krban bíróilag már megállapitott költségek erejéig B.-Szt-Miklóson alperesek lakásán leendő eszközlésére 1899. évi December hó 13-ik napjának délelötti 11 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Hosszuaszón 1899. évi November hó 21-ik napján.

Dózsa Sámuel,
kir. jbirósági végrehajtó.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserțiuni

Un șir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., și de fiesce care publicațiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la Redacțiunea și Administrațiunea **Unirii** în Blaș.

Fóe bisericéscă-politică.

Anul IX. | Blaș 9 Decembre 1899. | Numĕrul 49.

Monumentul lui Ĭancu.

Procesul de la Alba-Ĭulia a redeșteptat o serie de dureri și de insulte, cari dormitaŭ în adêncul inimilor nóstre. A redeșteptat amintirea luĭ Ĭancu, aceluĭ Ĭancu, care întrégă viața și-a jertfit-o pentru idealul renascerii nóstre ca popor. Dar e puțin o viață de om, e puțin o sută, o mie de vieți, când lupta nu se pórtă cu forțe egale, când „nu sînt vremile sub cârma omuluĭ, ci bietul om sub vremi!“ A trebuit să sucombă, ca toți eroiĭ de tragediĭ, dar căderea luĭ este o apoteosă, care îșĭ aruncă lumina eĭ binefăcĕtóre pe vécurĭ înainte.

Căci Ĭancu a fost un tip, o sintesă a aspirațiunilor nóstre naționale, a loialității față de tron, a bunătățiĭ de inimă proprie poporuluĭ nostru. Și acestuĭ tip, acesteĭ slăvite umbre a neamuluĭ nostru, am voit cu câți va anĭ înainte să-ĭ ridicăm monument, un mic vot de pietate mareluĭ nostru Ĭancu. S'a pornit colecta în 1894 — timpurĭ de pie memorie — în 1895 a fost oprită prin un ordin polițenesc, care nu peste mult a fost revocat. S'a continuat apoĭ maĭ de parte colectarea. Dl T. L. Albini a depus baniĭ în România la dl Slavicĭ, pentru siguranță. Eraŭ deja maĭ la 5000 fl. Atunci, fără veste, se pune la cale procesul în contra dluĭ T. L. Albini. A fost deținut maĭ mult de un an de zile până va da samă de toți baniĭ colectați, carĭ interim aŭ fost puși la dispositia „Asociațiunii.“

Pentru ce a fost deținut dl Albini? Pentru ca să dea samă despre baniĭ, ce-ĭ colectase? Eĭ bine, a dat samă; baniĭ s'aŭ aflat până la cel din urmă crucer. Dl Albini — după temniță de un an — a fost achitat.

Cum vine înse tribunalul, să confisce *colecta* însa-și? Ce are a face procesul de *defraudare* cu colecta pentru monumentul luĭ Ĭancu?

Nimic.

Și numaĭ atunci vom înțelege confișcarea acésta „ex machina“, dacă premitem, că dl Albini a fost deținut nu pentru suspiționare de defraudare, ci pentru că a îndrăsnit a lua asupra-și manipularea fonduluĭ luĭ Ĭancu. De cât că atunci dl Albini a fost numaĭ pars pro toto, și dacă tribunalul ar fi voit să fie corect, ar fi trebuit să deție — în arest *preventiv,* bineînțeles — pe toți Româniĭ, carĭ aŭ contribuit cu mult-puținul lor la acéstă colectă a urgisituluĭ Ĭancu.

Chiar prin enunțarea sentințiĭ, când tribunalul aduce în legătură dóuĕ lucruri diferite — procesul pentru defraudare, și confișcarea colecteĭ făcută cu învoirea și scirea guvernuluĭ — ne face să ajungem la trista convicție, că motorul principal al urziriĭ acestuĭ proces este *șovinismul*, ér ținta finală a fost, să șicaneze pe bietul popor român.

E de ajuns apoĭ o privire fugitivă asupra ținuteĭ agresive a presidentuluĭ și maĭ ales a procuroruluĭ, în decursul pertractăriĭ ca convingerea nóstră desevîrșită să fie.

E de ajuns, să fie la mijloc numele luĭ Ĭancu, pentru ca șovinismul să se deslănțuéscă cu întréga luĭ furie pătimașă și în atriul justițieĭ, un slujbaș al oblăduiriĭ, să aibă ne maĭ pomenita cutezanță de a numi pe una din cele maĭ slăvite umbre ale trecutului nostru istoric *căpitan de tâlharĭ!*

Ĭancu, căpitan de tâlharĭ!

Dle procuror, aĭ rĕsfoit dta paginile istorieĭ? Aĭ cetit dta scrierĭ de ale connaționalilor dtale, carĭ ridică în slavă însuflețirea ideală și bunătatea de inimă a erouluĭ, pe care dta îl numescĭ căpetenie de tâlharĭ?

Credĭ dta, că dacă ideile politice ale luĭ Ĭancu aŭ diferit de cele ale luĭ Kossuth, însemnă în dată, că cel dintâiŭ a fost hoț și tâlhar?

Dta, carele ceriĭ verdicturĭ „Ő Felsége a király nevében“, nu fiĭ că prea e amară ironie, când numescĭ bandit, pe un om, care și-a espus viața pentru tron, în o vreme când contrariĭ luĭ politicĭ luptaŭ pentru esterminarea aceluia-și tron?

Da . . . Ĭancu a fost hoț și tâlhar: În mintea luĭ ageră, în sufletul luĭ nobil și uman s'a plămădit visul unuĭ viitor maĭ fericit pe sama Românilor; a luptat luptă fățișă și cinstită întru realisarea luĭ și a căḑut cu mințile

Feuilleton.

În pragul însurătórii.

Aurel Lungu a făcut cunoscință cu Lelia Florescu la un picnic, la care nu eraŭ de față de cât familiĭ fórte alese și bogate. Aurel Lungu adicătelea a ajuns și el acolo numaĭ dus de un funcționar maĭ înalt, un baron de nascere, cunoscutul don Juan blond, căruia laŭ zis damele maĭ guralive la patinat:

— Apoĭ grijĭ să fie dansatorĭ destuĭ.

Dansator apoĭ nu-ĭ vorbă, că era Aurel. Băiat frumos și fercheș, dansa admirabil, nu-ĭ mare minune, că Lelia dansa bucuros cu el. Și acésta nicĭ n'a tăinuit-o.

— Așa-ĭ, că într'a 23 a viĭ în Continental? Dar să viĭ negreșit. Așa-ĭ că viĭ, l-a zis și de treĭ orĭ.

Dar acolo nu era așa ușor să primescĭ învitare. Tinerĭĭ, carĭ aranjaŭ acéstă petrecere alegeaŭ învitațiĭ. Societatea era atât de alésă, în cât eraŭ numaĭ unul și unul. Baronulcĭ îĭ trebui nu puțină ostenélă până în fine reuși să-l pună în listă și pe Lungu.

Tocmaĭ voi să-ĭ zică:

— Las'o în colo frate. La ce zorul acesta de a participa. Acesta te costă peste o sută de fl. Nicĭ eŭ nu m'așĭ duce, de nu ar trebui să însoțesc pe sora mea.

Dar totuși îĭ fu milă de bietul băiat să-l supere așa. În fine dacă are chiar așa mare poftă, las să mérgă și el Nicĭ nu-ĭ cunoscea împrejurările. Atâta scia, că mamă-sa avea ceva avere în jurul Brașovuluĭ, dar cât valora asta baronul zĕŭ nu o scia.

Până atuncĭ băiatul se părea a fi fórte cruțător, dar din asta nu poțĭ garanta cum va fi înainte. Cruțarea, altora le este în sânge, maĭ bine îĭ tienesce mâncarea într'o odae sĕracă și retrasă de cât într'un otel de primul rang. Pe alțiĭ de acasă îĭ deprind cu cele maĭ frumóse și maĭ fine obiceiurĭ și în urma urmelor tot se lapĕdă de ele.

Așa a fost și cu Aurel Lungu. La al doilea picnic voia să întrécă pe toți ceĭ alalți cavalerĭ. În pausă musica țiganilor a trebuit să-ĭ cânte aprópe tot luĭ și chiar și dómna Florescu s'a pronunțat despre dînsul.

E fórte plăcut băiatul.

Ceĭ alalți tinerĭ încă maĭ toți sînt de acord, că e plăcut și bun băiat. Câte unul tot maĭ întreba. Dar cine e acest Aurel Lungu? Până acum nicĭ de nume nu ĭ-am audit. Dar la șampanie nedumerirea a dispărut.

Ce sară încântătóre. Aurel Lungu era nebun de fericire, când la cină a ședut de a drépta Lelieĭ. Chiar și ceĭ alalțĭ tinerĭ se miraŭ:

— Uitați la el mă!

Căci Lelia Florescu era cunoscută și recunoscută de față frumósă bine crescută și fórte avută. Unica fică a mareluĭ proprietar Ștefan Florescu.

Și acum ușa îĭ era deschisă în casa lor și era óspe de tótă ziua primit cu mare afabilitate. Duzina de curtizanĭ a trebuit să se retragă dinaintea luĭ. Din ochiĭ Lelieĭ îĭ strălucia o rază dulce de fericire.

Adevĕrat, că un strop de amărélă întrase și în pocalul luĭ de noroc. Îĭ apĕsa greŭ sufletul, că trebuia să despóie pe mamă-sa. Din mica sa lefă nu putea face pe cavalerul. A trebuit să cĕră telegrafice de la mamă-sa 300 fl. apoĭ ér 300 fl. și în fine 500 fl.

Bĕtrîna femee în căsuța sa sătéscă își clătina nedumerită capul. De ce-ĭ trebue atâția baniluĭ Aurel! Maĭ mult de 1000 fl. în timp de o lună și jumătate!

perdute cu inima sfăşiată. A rĕspins decoraţii şi onoruri, a umblat vagabundând în desnădăjduirea luĭ, îndurând miseriĭ . . .

Şi dacă am voit să ne arĕtăm pietatea faţă de memoria luĭ, pentru ce s'a pornit gónă asupra colecteĭ, când sciut este, că nu există sentiment maĭ nobil, ca acela, prin care obştea îşi manifestézĕ dragostea faţă de ómeniĭ eĭ binemeritaţi? Să fim numaĭ noĭ opriţi de la acéstă firéscă şi démnă manifestaţie? Să fim într'adevĕr constrinşi a crede, că cinci zeci de aniĭ nu aŭ fost de ajuns, ca să se uite atrocităţile resbeluluĭ civil, că Unguriĭ nu voesc să-l ĭerte pe Ĭancu nici mort?

Cu tóte, că sîntem sub impresia bruscă a procesuluĭ, totuşĭ nu putem crede, că sentinţa se va aproba la Tablă şi la Curie. Avem nădejde, că fondul adunat să ni-se restitue şi aşteptăm.

Şi dacă nădejdea nu ni-se va realisa, maĭ avem ultimul, supremul gând: să ne plângem chiar Maestăţiĭ Sale, căcĭ pentru tronul Luĭ şĭ-aŭ vĕrsat sângele ómeniĭ erouluĭ batjocorit.

Ér dacă — . . . . dar să nu maĭ continuăm, să ne oprim la acéstă nădejde.

Nădejdea a fost dór steaua conducĕtóre a bietuluĭ Ĭancu . . . . . .

Acte sinodali.

Continuăm schiţarea unora din rapórtele presentate Sinodului archidiecesan.

Secretariul *Dr Isidor Marcu* raportând despre activitatea purtătorilor Oficiilor protopopescĭ presintă un voluminos studiŭ de vre-o 6 cóle. Din acesta apare, că aŭ întrat în 1898 la Oficiile protopopescĭ 13975 acte, dintre carĭ la finea anuluĭ numaĭ 123 aŭ rĕmas neresolvite, ér până la 1 Nov. 1899 aŭ întrat 11279 şi aŭ rĕmas neresolvite 122. Se constată o laudabilă regularitate şi acurateţă în împlinirea oficiuluĭ şi a ordinaţiunilor Preaven. Consistor, sînt însĕ şi escepţiunĭ. În manipularea banilor oficioşĭ nu e destulă acurateţă, nepurtându-se în tot locul cărţi de evidenţă. La sfârşitul luĭ Octobre 1899 eraŭ pe la oficiĭ 456 fl. 47 cr., taxele restante pentru fondurile archidiecesane până la acela-şĭ termin eraŭ de peste 3 miĭ fl. Diferinţa asta provine maĭ ales din faptul, că nu se pregătesc cu ocasia spedării banilor conspecte acurate şi detaiate, aşa că maĭ ales atunci când se succed protopopiĭ, următorul adese nu află nimic despre taxele neîncassate de înaintaşul luĭ. Se maĭ constată lipsa rapórtelor protopopescĭ referitóre la visitaţiunile parochiale, carĭ să presinte o icónă vie despre starea parochiilor şi a averilor lor. Importanţa acestor relaţiunĭ maĭ cresce şi prin faptul, că din acestea s'ar vedé şi starea moralităţiĭ credincioşilor, vîrtuţile şi defectele şi viţiile de carĭ sufer. În legătură apoĭ s'ar puté maĭ bine afla mijlócele pentru sanarea rĕuluĭ. Şi maĭ mult încă relaţiunile acestea ar arĕta şi zĕlul şi negligința, capacitatea, interesul saŭ negligința preoţilor din singuraticele parochiĭ districtualĭ.

Din cât s'a făcut până acum în acéstă direcţie apare, că averea cultuluĭ gr.-catolic, a fost evaluată în 5 milióne fl. necomputându-se aci valórea fondurilor. Suma acésta nu e nicĭ ea destul de esactă şi sinodul a şi luat dispoziţiĭ ca ea să se facă cât maĭ esactă. —

Cu durere se constată şi aceea, că starea moralităţiĭ poporuluĭ lasă de dorit. Luxul, viţiile, alcoholismul, concubinatul şi alte năravurĭ rele, aŭ luat locul datinelor simple şi curate din vechime. Pentru sanarea relelor acestora s'a făcut până acum de tot prea puţin; de abia câte-va reuniunĭ pentru înfrumseţarea bisericilor (de tóte 13), câte-va corurĭ de ţĕranĭ şi o singură reuniune de temperanţă, şi rarĭ bibliotecele poporalĭ. Se reclamă de urgenţă esecutarea prudentă a hotărîrilor sinodalĭ din 1869 şi 1889.

De asemenea se maĭ constată nefuncţionarea forurilor protopopescĭ şi a senatelor şcolastice protopopescĭ, carĭ ar fi de mult folos şi ar puté încât-va uşura administraţia archidiecesană.

Raportorul cere de încheiere purtarea ziarelor de evidenţă despre banĭ întraţĭ şi relaţiunĭ în tótă forma despre visitarea parochiilor.

După cum se scie în jurul acestuĭ raport s'a încins o vie discuţie, atât în ce privesce administraţia proprie, cât şi aflarea celor maĭ potrivite mijlóce pentru delăturarea viţiilor din mijlocul poporuluĭ.

Procesul pentru colecta monumentuluĭ luĭ Ĭancu s'a pertractat înaintea tribunaluluĭ din Alba-Iulia în zilele 30 Novembre şi 1 Decembre a. c. Acusatul Tit L. Albini a avut ca apĕrător pe advocatul din Arad Dr Ştefan C. Pop. Ca martorĭ aŭ figurat d-niĭ: Dr E. Dăian, Silvestru Moldovan, Victor Tordăşanu, Ioan Moţa şi V. Dressnandt. Tribunalul s'a compus ast fel: preşedinte Korbuly Lukács, judĭ Barta N. şi Dr Atzel Béla. Procuror substitut Lázár Árpád.

Procedura tribunaluluĭ, a presidentuluĭ în deosebĭ, a fost vehementă, furióşă, grosolană chiar.

Abia a dóua zi séra s'a adus sentinţa, asupra căreia ne-am espus părerile la alt loc.

Sentinţa e următórea:

1. Acusatul T. Liviu Albini este achitat, în lipsa dovedilor, de acusaţiunea defraudăreĭ.

2. E declarat însĕ de vinovat pentru transgresiunea ordinuluĭ ministerial, prin care s'a oprit colectarea de banĭ în favorul unuĭ monument luĭ Avram Ĭancu, şi osêndit pentru acésta la 15 dile arest, 100 fl. amendă şi purtarea speselor de proces.

Zilele de arest se socotesc împlinite prin arestul preventiv, ce acusatul l'a suportat în decurs de 13 lunĭ; ér amenda şi spesele de proces se consideră ca neincassabile, după ce acusatul nu are avere.

3. Enunţă *confişcarea sumeĭ de 4701 fl.*, adunată pentru monumentul luĭ Avram Ĭancu, şi dispune vicespanuluĭ din Arad a *secvestra banĭ depuşĭ la „Victoria“ şi vicespanuluĭ din comitatul Albeĭ-inferióre a recerca pe preşedintele „Asociaţiuniĭ pentru literatura română şi cultura poporuluĭ român“ ca să-ĭ transpună libelul de depunere de la „Victoria“.*

Contra sentinţeĭ s'a făcut apel la Curiă.

Viena în contra alcoholismuluĭ. — Cetim în „Patria“: „Înainte de vre-o câte-va zile s'a dat ordin, ca de acum înainte *crişmele să se închidă Sâmbăta de la órele 5 după amiazĭ până Duminecă diminĕţa, şi de Duminecă de la amiazĭ până Lunĭ diminĕţa.* Acest ordin este de-o însemnătate imensă. Discutarea luĭ se impune decĭ de sine singur, şi datoria nóstră este a ne precisa şi noĭ punctul nostru de vedere faţă de el. Mĕsura acésta decretată de guvernul central din Viena, o salutăm cu cea maĭ vie bucurie, ca primul semn, ce ne dovedesce, că cercu-

---

Dar sorióra luĭ Aurel, care e acasă şi încă nu-ĭ măritată o îmbună şi o îndémnă pe mamă-sa în favorul fratelui sĕŭ:

— Să-ĭ trimitem mamă dragă. Cine scie ce lipsă mare va avé Aurel?!

Şi biata femee, căreia Aurel îĭ este lumina ochilor e gata la orĭ şi ce jertfă pentru el, de şi maĭ scóte din când în când câte o lamentare. În anul trecut n'a zis el:

— Lasă mamă dragă, că de azĭ înainte voiŭ trăi din leafa mea?

Şi uită, că acum ér îĭ trebue banĭ. Şi ce sumă însemnată de o dată!

Dar nicĭ nu-ĭ este aşa uşor sĕrmanelĭ vĕduve să iee împrumut atâţa banĭ, căcĭ la banca din B. maĭ are câte va cămbişóre nepĭătite, de pe timpul când Aurel era la universitate şi apoĭ de când a fost ajutor de concipist fără plată în minister şi maĭ trebuia să cheltuiască şi pentru educaţia Clareĭ.

— Ce bine că am venit cel puţin eŭ acasă — zise fata, barĕmĭ pentru mine nu maĭ trebue să cheltuescĭ.

Şi într'adevĕr, că cu ea nu avea nicĭ o cheltuială. Ea nu se cerea nicăirea. Nu-ĭ trebuia nicĭ haine de primăvară. Cele din anul trecut eraŭ maĭ nóuĕ, le putea purta şi în anul acesta şi chiar şi în cel alalt fără să le maĭ strice. Era o fată înţeléptă şi plină de bunătăţi.

— Pe ce am şi da noĭ banĭĭ? Maĭ bine să-ĭ trimitem bietului Aurel mamă dragă.

Şi bietuluĭ Aurel îĭ trebuia tot într'una banĭ. Le-a scris, că trebue să-şĭ aranjeze locuinţa. Acum nu maĭ póte locui în odae mobilată luată cu luna. Acésta nu se cuvine. Ce ar zice ceĭ alalţĭ cunoscuţĭ aĭ sĕĭ? Omul trebue să trăéscă amĕsurat posiţieĭ sale. Trebue să-şĭ cumpere mobile. Şi mobilele sînt fórte scumpe în Pesta.

Dar scrise şi o veste fórte îmbucurătóre. Aşa credea, că nu peste mult le va surprinde cu o noutate fórte plăcută.

— Ce să fie acésta? se întrebaŭ mama şi fata.

Clara părea că ea a găcit-o. Aurel se căsătorésce.

— Se dee Dumnezeŭ — suspină bĕtrâna cu fericire. Numaĭ de ar avé mireasa ceva zestre şi să fie din casă cinstită căcĭ familia nóstră, de şi a fost sĕracă a avut tot de una nume bun.

(Va urma.)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

rile normative din centrul imperiului sînt pe cale a pune capĕt devastărilŏr alcoholismului şi la noĭ în ţară, unde un regim fatal a înăduşit până acum orĭ-ce mişcare antialcoholică".

Revistă politică.

Austria. Zilele trecute a fost convenirea celor dóuĕ delegaţiunĭ (austriacă şi ungară) în Viena. Scopul convenirii a fost să statoréscă pentru anul venitoriŭ spesele împreunate cu susţinerea celor treĭ ministeriĭ comune. Spesele acestea vor fi acoperite de cătră cele dóuĕ jumătăţi ale imperiului după proporţia stabilită mai înainte din partea deputaţiunilor. Tóte treĭ ministeriile comune: de răsboiŭ, esterne şi finanţe, ne presintă un budget mai mare ca în trecut. Causa este urcarea salarelor funcţionarilor de la ministeriul de esterne şi finanţe pe cum şi a ofiţerilor de la armata comună. Ca să ne mărginim la un singur cas, numaĭ pentru urcarea plăţilor ofiţerilor se recer cu 10 milióne coróne mai mult ca în trecut.

Cu ocasiunea delegaţiunilor Monarchul s'a întreţinut cu deputaţiĭ cehĭ, carĭ eraŭ în delegaţiunea austriacă, esortându-ĭ, ca luând în considerare interesele statului, să înceteze cu obstrucţiunea. Deputaţiĭ cehĭ aŭ rĕspuns, că eĭ sînt gata orĭ când la aşa ceva, numaĭ cât mai întâĭ guvernul Clary să dirégă ceea ce stricase mai nainte prin revocarea ordonanţelor de limbă.

Spre împăcarea Cehilor şi a Nemţilor s'a esmis din partea stângeĭ şi a dreptеĭ parlamentare din Austria câte o subcomisiune de 10 membri, carĭ să se sfătuiéscă în jurul cestiunilor: cum s'ar puté sista obstrucţia cehă şi cum s'ar puté împlini pretensiunea Cehilor, ca limba lor în provinciile curat cehe să fie limbă oficiósă.

Sêrbia. Raporturile diplomatice dintre Rusia şi Sêrbia încep a se îmbunătăţi. Agentul diplomatic rusesc din Belgrad, Mansurov, s'a reîntors la postul sĕŭ şi nu peste mult se aştéptă şi denumirea unuĭ consul rusesc în locul luĭ Sadovski revocat pentru tot de a una. În urma acesteĭ schimbărĭ de ţinută a Rusilor, guvernul sêrbesc încă în decursul luneĭ acesteia va denumi delegat pentru curtea ruséscă în locul fostuluĭ delegat Gruicĭ. Persóna, carea va fi însărcinată cu acest oficiŭ, pe cum se crede, va fi delegatul sêrbesc din Muntenegru, generalul Mosin. Probabil, că schimbându-se raporturile, regele Alesandru va agraţia din incidentul onomasticeĭ Ţarului Nicolae pe toţĭ condamnaţiĭ politicĭ din timpul din urmă.

Anglia. Ministrul de esterne anglez îndreptase zilele trecute o circulară cătră puterile europene, inspirată, pe cum se zice, de cătră împĕratul german. În acésta ministrul notifică, răsboiul ce Anglia îl pórtă cu Transvaalul. Prin circulara acésta Anglia tacite a retras, ce a fost zis la începutul răsboiul, că adecă ea nu are de lucru cu o putere inimică ci cu o provinţă supusă eĭ, şi a recunoscut independinţa Transvaalului.

Un fapt mult discutat în ziaristică e vorbirea, ce a ţinut-o în Leichester ministrul coloniilor, Chamberlain. Vorbind el despre răsboiul cu Transvaalul între altele a zis, că acesta este cel maĭ mare răsboiŭ al generaţieĭ actuale. Anglezii şi dacă vor învinge nu vor avé niciŭ un câştig din învingerea aceea. Onórea, interesele angleze, dreptatea şi neobservarea convenţiilor solemne aŭ fost motivele, carĭ ĭ-aŭ îndemnat pe eĭ la luptă. De aci trece ministrul anglez şi vorbesce despre nóua triplă alianţă, ce ar esista între Germania, Anglia şi Statele-Unite. Acesta este faptul, ce se discută în ziaristică. E adevĕrat, că ziarele oficióse germâne pe cum şi cele americane, négă esistinţa uneĭ atarĭ alianţe, dar alţiĭ susţin, că negarea acésta ar fi numaĭ pentru ochiĭ lumiĭ, pe când alianţa întru adevĕr s'ar fi făcut cu ocasiunea călĕtorieĭ împĕratului german în Anglia.

Transvaal. Răsboiul încă tot decurge orĭ mai bine zis staŭ pe loc şi Buriĭ şi Anglezii. Tótă schimbarea, ce s'a făcut în timpul din urmă, e, că luptele aŭ luat dimensiuni maĭ marĭ. Căcĭ până acuma mai tóte puterile eraŭ concentrate în Natal, pe câmpul de luptă din ost, ér în vest abia unele trupe de Burĭ asediaŭ oraşele Kimberley şi Mafeking. Acum însĕ după ce o parte a armateĭ angleze a pornit pe câmpul de luptă din vest, a fost de lipsă ca şi numĕrul Burilor să se înmulţéscă în partea acésta. Şi eĭ s'aŭ şi înmulţit prin africanderiĭ, carĭ s'aŭ dat pe partea lor.

Numĕrul soldaţilor anglezĭ din Africa sudică se apropie la 60 miĭ, dintre carĭ vre-o 30 miĭ sînt în Natal, ér restul în ţara Capuluĭ şi pe câmpul de luptă din vest. Cam tot atâta e şi numĕrul Burilor de sub arme.

Ciocnirĭ în zilele din urmă nu aŭ fost, afară de una, ce s'a întîmplat pe câmpul de luptă din vest, despre carea ziceaŭ Anglezii, că a fost o învingere strălucită a lor. După cum s'a constatat însĕ mai târziŭ, a fost o atare învingere, în cât dacă Anglezii vor mai avé parte de câte va victoriĭ de acestea, atuncĭ pot să capituleze. Şi într'adevĕr în ciocnirea acésta Anglezii din 9 miĭ ómenĭ aŭ perdut dóuĕ.

Înmulţirea armateĭ angleze împarte armata Burilor. Căcĭ aceştia ţinêud încă şi acuma asediate oraşele de mai înainte o parte a lor trebue să împedece ajutorarea celor asediaţi de cătră trupele angleze, ér o altă parte să opréscă împreunarea trupelor angleze sosite deja cu acelea, ce vor sosi de aci în colo pe câmpul de luptă.

Corespondinţe.

Reverendissimul Dn Dr Augustin Lauran canonic gr. cat. în Oradea-mare ne rógă ca să dăm loc următórelor:

Rectificări de ideĭ.

Constatarea, ce o face „Tribuna" în Nr. 237, că articolul meŭ din Nr. 44 al „Unirii", referitoriŭ la aşa numita „Autonomiă", „stă pe punctul de vedere dogmatic cel mai intransigent", ar merita tótă recunoscinţa mea, dacă „Tribuna" nu şi-ar bate joc de aceea. că cineva, astăzi, în cele dogmatice, póte fi încă şi întransigent; pentru că într'acésta 'mĭ consiste fala, că eŭ în cele dogmatice, într'adevĕr, nu admit transacţiune, din causă, că „dogmele", ca adevĕruri cuprinse în depositul revelaţiunii dumnezeeşcĭ, al cărui custode fidel şi interprete autentic este biserica, fiind *adevĕruri absolute:* ca „proximae fidei", sînt adevĕruri absolute şi consecinţele nemijlocite ale acelora; în cât, cel ce ar fi în stare, a face din acelea, orĭ macar şi numaĭ din unul dintr'acele adevĕruri absolute, recunoscute de atarĭ, obiect de tocmélă şi de transacţiune, nu numaĭ că ar fi om fără caractĕr, dar ar fi vrednic să se socotéscă de dejosit la condiţiunea brutelor, de carĭ numaĭ *mintea* îl deosĕbesce pe om; ér mai *neraţionabil,* şi aşa mai *fără minte* nu póte lucra nime, de cât cel *transigent* încă şi în cele *dogmatice,* chiar din causa, că amĕsurat principiului „contrariorum eadem est ratio", nimica nu póte fi mai *raţionabil,* de cât a ne pleca mintea nóstră cea mărginită, în obsequiul înţelepciuniĭ şi auctorităţiĭ nemărginite a luĭ Dumnezeŭ, carele ne-a descoperit nóuĕ adevĕrurile cele dogmatice ale sfinteĭ nóstre religiuni. Adecă: „Zis'a cel nebun în inima sa: nu este Dumnezeŭ". (Ps. XIII. 1.)

Chiar din acest punct de vedere, mĕ simt, ca prin o putere iresistibilă, interiorminte îndemnat, a *rectifica* prin acestea şi unele aglomeraţiunĭ de enunţiărĭ greşite şi fără niciŭ un ord logic, ale cutăruĭ G. S. „Din diecesa Orăđiĭ-marĭ", apărute în Nr 247 şi 248 aĭ „Tribuneĭ", tot la adresa articoluluĭ meŭ de mai sus, pentru că şi după Constituţiunea Apostolică „Sapientiae christianae" a Sfinţiĭ Sale Pontificele Leone XIII „Christianae quidem sapientiae nihil tam obest, quam non esse cognitam", dar alt cum încă, stă scris: „Qui habet sermonem meum, loquatur sermonem meum vere" („Întru carele este cuvîntul meŭ cătră el, povestéscă cuvîntul meŭ întru adevĕr". Ierem. XIII. 28.)

1. Mai înainte de tóte, nu stă aceea, ce îmĭ atribuesce G. S., ca şi cum eŭ aşĭ susţiné, că în starea presentă, „bisericiĭ nu-ĭ lipsesce alt ceva, de cât să fie scósă de sub *aripele ocrotitóre* ale statului", pentru că biserica niciŭ când n'a rĕspins *ocrotirea,* adecă apĕrarea, orĭ scutul ce i s'ar fi oferit din partea statului, ci numaĭ ingerinţa în celea ce cad în sfera jurisdicţiuniĭ bisericescĭ, pentru că ingerinţa acésta involvéză asuprirea bisericiĭ, prin coarctarea libertăţiĭ şi a independinţiĭ acesteia. Alta este a nume a apĕra independinţa jurisdicţiuniĭ bisericescĭ: alta a o trage acea la sine, fie din partea puteriĭ lumescĭ, fie chiar şi din partea credincioşilor, datorinţa cărora este obedinţa şi supunerea auctorităţiĭ bisericescĭ legitime, subminarea căreia din partea puteriĭ lumescĭ este *prepotinţă,* ér din partea credincioşilor

anarchiă. Pentru aceea şi Pontificele S. Leone cel Mare în epist. 125 îndreptată către Împĕratul Leone August, scrie că: „Debes incunctanter advertere, regiam potestatem tibi non solum ad mundi regimen, *sed maxime ad Ecclesiae praesidium esse collatam,* ut ausus nefarios opprimendo et quae bene sunt statuta defendas, et veram pacem his, quae sunt turbata restituas". Ceea ce puternicii lumii numai aşa o vor puté presta corect, dacă în casurile concrete *nu vor preveni, ci vor urma judecăţile bisericii*. Şi de acésta să se ţină credincioşii dacă, ca demnu de numele de *credincioşi*, vreŭ să presteze într'adevĕr bun serviciŭ bisericii, întru apĕrarea drepturilor inalienabile ale aceleia-şi.

2. E injurios pentru biserică postulatul, nemijlocit după aceste, ast fel formulat a lui G. S., ca „şi credincioşilor să li se dee în biserică acelea drepturi, ce le-aŭ avut în catacumbe şi pe timpul persecuţiunilor", pentru că acest postulat involvézĕ aceea presupunere, derogatóre bisericii, ca şi cum biserica, cu timpul, ar fi scurtat pe credincioşi în acelea drepturi, carĭ le competese lor în vîrtutea constituţiunii dumnezeescĭ a bisericii; ceea ce este diametral opus învĕţăturii dogmatice despre „indefectibilitatea" bisericii, conform căreia, biserica trebue să perdureze nestrămutat, cu aceea-şi constituţiune dumnezeéscă, până la sfârşitul vécurilor.

3. Deosebirea nenimerită ce o face G. S. între organismul „in sacris" a bisericii, şi între manifestarea vieţii religióse şi bisericescĭ „circa sacra", nu póte să însemne alta, de cât o confusiune regretabilă de ideĭ, carea vĕdesce, că G. S. vrênd a învĕţa pe alţii, nicĭ el nu scie de ce să se ţină în materia subversătóre, pentru că pronunţând dînsul că organismul aşa numit „in sacris" al bisericii cade „in domeniul altei împĕrăţii", adecă divers de domeniul împĕrăţiei în care cade manifestarea, cum o numesce, a vieţii religióse şi bisericescĭ „circa sacra": pierde din vedere, că între organismul bisericii şi manifestarea vieţii religióse, este acel raport, carele esistă necesariŭ între *causă* şi *efect*, şi prin urmare şi una şi alta trebue să cadă în domeniul uneia şi aceleia-şi împĕrăţii. — Causa acesteĭ confusiunĭ de ideĭ nu póte fi alta de cât că, pe cum am accentuat-o eŭ aceea şi în articolul escepţionat (p. 12), unii, (şi aşa şi G. S.) „nefiind în chiar cu *subiectul* jurisdicţiunii bisericescĭ," aŭ pierdut din vedere, că cuvîntul grecesc „Hierarchia", nu însémnă alta pe latinesce, de cât „Sacer Principatus", saŭ „Sacrum Imperium", şi aşa G. S. nicĭ aceea nu scie, că *subiectul jurisdicţiunii bisericescĭ*, din ordinaţiune dumnezeéscă fiind „Hierarhia": tóte afacerile bisericescĭ, atât „in sacris", cât şi „circa sacra", cad esclusiv în sfera de competinţă a acesteĭ „Inrisdicţiunĭ sacre", carea singură este chiemată a dispune *mijlócele* auctoritativ aşa, că din aplicarea corĕspunzĕtóriă a acelora, să resulte *scopul sacru* intenţionat.

4. Nu sciŭ ce înţelege G. S. sub „guvernarea spirituală a bisericii", despre carea afirmă a fi rĕmas, după insărcinarea celor şepte diaconi cu administrarea celor materiale, numai singur pe lângă apostolĭ. Dacă însĕ G. S. din întîmplare ar fi Preot: trebue să şi-o însemne bine, că, în cualitatea lor de „adnexe celor spirituali", sînt lucrurĭ „sacre" chiar şi pămînturile parochialĭ, din pia liberalitate a bisericii, destinate pentru sustentarea congruă a „sacrilor" sĕĭ ministri, pe cum şi acel „sacru edificiŭ", în carele „ministriĭ sacri", Preoţiĭ, îşĭ îndeplinesc în mod special aceea „sacră misiune", despre carea vorbind Apostolul a zis: „Aşa să ne socotéscă pe noĭ omul, ca pe nisce slugĭ ale luĭ Christos, şi ispravnicĭ aĭ tainelor luĭ Dumnezeŭ" (I. Cor. IV. 1.) Din care causă, chiar aşa comite *sacrilegiŭ* acela, carele vatĕmă dreptul de proprietate al bisericii, ca şi carele ar vătĕma vre un loc sacru, orĭ vre o persónă sacră. De unde, deosebirea sacrilegiului, în sacrilegiŭ personal, local, şi real. Din ce uşor o póte înţelege G. S. şi aceea, că pentru ce dară, jurisdicţiunea Hierarchieĭ bisericescĭ se estinde, nu numaĭ asupra persónelor şi a locurilor „sacre", ci chiar şi asupra averilor bisericescĭ, ca aşişĭderea „sacre". Alt cum din aceea, că pe timpul Apostolilor, administrarea celor materiale a fost concredută celor şepte Diaconi, nu numaĭ că nu urmézĕ aceea, ce o deduce G. S., că adecă administrarea averilor bisericescĭ, ar cădé a fară de competinţa Hierarchică, ci urmézĕ chiar contrariul; pentru că, abstragênd de la aceea, că şi Diaconatul este *unul dintre ordurile hierarchice;* conform principiului juridic „Qui aliquid per alium facit, per se ipsum fecisse censendus est": tot Hierarchia le-ar administra acelea, încă şi dacă Hierarchia ar însărcina cu aşa ceva pe vre unul, orĭ pe maĭ mulţĭ mireni probaţi şi esperţi, pentru că în acel cas, respectivi mirenĭ, ca mandatarĭ, orĭ instrumente abile ale Hierarchieĭ, în deplină *dependinţă* de la acésta, ar esecuta numaĭ dispusĕţiunile jurisdicţiunii bisericescĭ, al cărei *subiect* este Hierarchia. Din acest principiŭ isvoresc şi dispuseţiunile Conciliului nostru Provincial II (Tit. VI. Cap. II) prin carĭ se norméză administrarea averilor bisericescĭ pe teritoriul Provinţeĭ nóstre. — Dacă însĕ sub „guvernarea spirituală a bisericii", rĕmasă, ca maĭ sus, pe lângă Apostolĭ, G. S. ar înţelege aceea, că jurisdicţiunea Hierarchieĭ, nu se estinde de cât numaĭ la cele interne ale sufletelor omenescĭ: acéstă teoriă, conform celor desfăşurate în articiul escepţionat, ar fi simplaminte *„eretica"*. Biserica *militantă*, în urmarea „comuniunii sfinţilor", este ce e drept în legătură atât cu biserica *triumfantă* din ceriŭ, cât şi cu cea *purgantă* din locul curăţitoriŭ, pentru că rugăciunile Sfinţilor din ceriŭ le sînt spre folos şi „viatorilor", adecă celor călĕtori către patria cerésca, ĕră sufragiile acestora le folosesc şi sufletelor din Purgatoriŭ; dar fiind că membriĭ bisericii *militante* pe pămînt, nu sînt numaĭ nisce suflete despărţite de trup, ci ómenĭ viĕţuitorĭ, constătătorĭ şi din suflet, şi din trup: aşa şi jurisdicţiunea Hierarchieĭ se estinde, nu numaĭ la sufletele, ci şi la persónele lor întregĭ, în cât adecă constaŭ din suflet şi trup, regulându-le, prin legĭ corĕspunzĕtóre, tóte relaţiunile vieţii lor pămîntescĭ şi *interne* şi *esterne*, cărora cine nu se supune, — îĭ este rostită sentinţa: „Să-ţi fie ţie ca un păgân şi vameş" (Mat. XVIII. 17.)

5. Tot în acel loc al corĕspondinţeĭ Sale, confundând G. S. *forma esenţială* orĭ *substanţială* a organismului bisericesc, cu *forma accidentală* a aceluia-şi: de o parte afirmă, că biserica antică în unele privinţe era *„democratică"*, de şi e lucru sciut, că forma guvernării bisericescĭ a fost, este şi va fi tot de una *„monarchică"*; ĕră de altă parte vine la aceea conclusiune greşită, că „decĭ în ierarchie până aci nu era nicĭ o graduaţiune, episcopĭ, presbiterĭ, că nu era lipsă", venind ăst mod în contrazicere directă cu acel canon dogmatic al Conciliului Tridentin (Sess. XXIII. Can. VI.) citat şi în articlul escepţionat (p. 2.), în înţelesul căruia, are să fie anatemă acela, carele ar cuteza să afirme, că în biserica catolică nu este hierarchiă de instituţiune dumnezeéscă, *constătătóre din episcopi, presbiterĭ şi ministri*.

6. În cele următóre, admiţênd G. S. „că în primi secolĭ aĭ creştinismului şi în catacumbe a fost autonomă şi independentă biserica": nu sînt totuşi adevĕrate, cele ce le adauge dînsul, ca arguminte, din al sĕŭ, că adecă biserica „a fost scutită de ingerinţa statului . . . . căci din partea statului era ignorată". Istoria celor treĭ vécurĭ prime, când creştiniĭ se persecutaŭ cu fier şi cu foc, orĭ ce alta dovedesce, numaĭ aceea nu, că biserica pe timpul persecuţiunilor ar fi fost *scutită de ingerinţa statului*, orĭ că din partea statului ar fi fost *ignorată*. Dar constanţa eroică, cu carea biserica, treĭ vécurĭ continue, susţinênd tótă furia persecuţiunilor, a triumfat asupra persecutorilor sĕĭ secularĭ, este dovada cea maĭ eclatantă a afirmăriĭ *independinţeĭ sale* de orĭ ce putere lumésca. Ingerinţa statului în lumea largă pune şi astăzĭ multe piedecĭ independinţeĭ autonome a bisericii. În Italia S. Scaun Apostolic a fost despoiat chiar şi de patrimoniul Sfîntuluĭ Petru. Capul bisericiĭ luĭ Christos, Pontificele Roman, se află şi astăzĭ „Sub hostili potestate constitutus". Dar pentru aceea, biserica *cea zidită pe stâncă*, în butul tuturor sforţărilor contrare, este independentă şi astăzĭ, şi pe cum scrie S. Ioan Chrisostom în epistola ad Eutychem: „Absit, ut vox Petri in illa unquam sede sua conticescat, in qua perpetuo vivens ille, ac praesidens praestat quaerentibus fidei veritatem", pentru că sub durata asediului, nu stânca se va sfârma, ci tot de una ceĭ ce se vor lovi de ea.

7. Spre a demustra, că „credincioşiĭ aŭ luat parte activă la *tóte* afacerile primeĭ biserici", G. S. provocându-se la Faptele Apostolilor, ne pune înainte *unicul* cas al alegeriĭ luĭ Mathia (nu pe cum zice dînsul, a luĭ Mateiŭ) de apostol, în locul luĭ Iuda vînzĕtoriul. Dar pe cum apare din Faptele Apostolilor (c. I. vv. 15—26) nicĭ pe Mathia nu l'a *ales* poporul, pentru că din v. 23, numaĭ atâta putem sci, că la propunerea luĭ S. Petru *s'aŭ pus doĭ în candidaţiune*, a nume Iosif, cel ce se chiamă Varsava, şi Mathia „Şi rugându-se aŭ zis, tu Dómne, cel ce sciĭ inimile tuturor, *arétă* dintru acestĭ doĭ pe unul, *pe carele aĭ ales*" (v. 24.) Unde, dacă se va pune pondul pe cuvintele „arétă . . . *pe carele aĭ ales*", va vedé orĭ şi cine, că ce maĭ *drept de alegere* a eserceat aicĭ poporul. Şi aruncând sorţi: „a căduț sórtea pe Mathia (v. 26.). Alt cum, pe cum espune acest loc al Faptelor Apostolilor, S. Ioan Chrisostom, dar şi din însuşi contextul apare: ceea ce a făcut aicĭ poporul în causa alegeriĭ luĭ Mathia de Apostol, nu o a făcut din drept propriŭ ci din indult apostolic special, şi la mandatul direct a luĭ S. Petru. — Aceea-şi să se zică şi despre alegerea celor şepte Diaconi, despre carea este vorbă tot în Faptele Apostolilor (VI. 3.) unde să se pună pondul pe cuvintele: „Socotiţi drept aceea fraţilor, dintre voi şepte bărbaţi mărturisiţi, plinĭ de Spiritul Sfînt, şi de înţelepciune, *pe carĭ să-i punem* (adecă noi Apostolii *să-i*

punem) preste trépta acésta". Nu dară po-l porul, ci însişi Apostolii le-a concredut Diaconilor şi „slujba meselor", şi administrarea celor materiali, pentru că Apostolii *i-aŭ pus pe ei peste trépta acésta.* — Pentru eschiderea în acéstă privinţă a orî ce dubietăţi referitoriŭ la timpurile apostolice, aflu de bine a însemna aicî, că, pe cum cetim tot în Faptele Apostolilor c. XIV. v. 22.: „Şi chirotonindu-le (latinesce: Et cum *constituissent)* lor (Apostolii) preoţi pe la biserici, rugându-se cu ajunări, i-aŭ lăsat pe ei Domnului, întru carele aŭ credut"; ér conform Epistolei S. Paul cătră Tit c. I. v. 5: „Pentru acésta te-am lăsat pe tine în Crit, că cele ce lipsesc să le îndreptezi, *şi să aşedi prin cetăţi preoţi,* pe cum eŭ ţi-am porunciť".

8. Dar G. S. merge mai de parte şi zice, că „praxa antică a fost în biserică, că la constituirea episcopilor a luat parte nu numai clerul bisericii respective şi archiereii comprovinciali, ci şi poporul". Pagubă însă, că nu ne spune G. S. că care, ce rol a avut într'acésta. Pentru că şi la alegerile de ablegaţi dietali din timpurile nóstre, pe cum şi la alte alegerî, de comun se adună tótă lumea, fără ca însă să aibă toţi vot. Alt cum şi însuşi G. S. se desavuédză pe sine, scriind, că „Sf. Nicolae *prin sufragiul Episcopilor* şi aplausul poporului fu ales de Episcop la Myra". Aşa se aleg şi Papii, Pontificii Romani, prin „sufragiul" adecă „votul" Cardinalilor; ér poporul entusiasmat, aplaudédză la alegerea lor sevârşită prin cei competenţi. Ér esemplul lui S. Ambrosiu, la carele aşişderea se provócă, numai atâta probédză, că constituirea lui de Episcop al Mediolanului, a fost efluxul unei minuni a lui Dumnezeŭ, pe cum este scris: „Din gura pruncilor *şi a celor sugători,* ai sevârşit laudă" (Psalm. VIII. 3. şi Mat. XXI. 16.) pentru că între împrejurări ordinare (a se vedé Suriŭ Tom. XII. 7. Dec.) Ambrosiu, ca un funcţionariŭ public *nebotezat încă,* n'ar fi fost nicî capace de a fi ales de Episcop. Dar Ambrosiu, în urmarea minunii, carea n'a fost cu putinţă să nu-i frappeze şi entusiasmeze şi pe simplii spectatorii cei mai réci ai alegerii, după multă resistinţă, în urmă s'a supus şi el voiei cunoscute a lui Dumnezeŭ, mai înainte de tóte primind S. Botez, ér după aceea lăsându-se a fi promovat treptat până la demnitatea de Episcop. — Unde este de însemnat, că conform disciplinei bisericesci din intervalul de la Conciliul Nicenu I. până la cel Constantinopolitan IV., carele a fost Conciliul Ecumenic VIII (anii 325—869) Episcopii s'aŭ ales tot de una prin Episcopii comprovinciali, aşa însă, că, ce privesce *poporul:* opiniunea poporului a trebuit să se iee în consideraţiune *în acel înţeles,* că Episcopii alegători, să nu-l alégă pe acela, carele în reputaţiunea comună a poporului nu s'ar fi ţinut vrednic de aceea; ér din contră, să-l alégă pe acela, pe carele opiniunea publică l-ar fi ţinut de cel mai vrednic. Dar în acest înţeles, conform Epistolei 10. a lui S. Leo cătră Episcopii Provinciei Vienese, a trebuit să se iee în consideraţiune chiar şi *testimoniul* „celor din a fară" („qui foris sunt"), adecă şi a celor ce stăteaŭ a fară de sinul bisericii. Î-a mai competit încă poporului şi dreptul „petiţionării" („facultas postulandi") aşa însă, că alegătorii să nu fie datori a deferi postulatelor scrintite şi neînţelepte ale masseî poporului, servindu-le de cinosură principiul ui *S. Celestin:* „Docendus est populus, non sequendus." Care principiŭ este diametral opus principiului demagogic „Vox populi vox Dei" a lui G. S., ca product al ereî protestantice de pe timpul resbelului de treî zecî de anî, de mai târziŭ.

9. Nicî aceea nu e adevărat, că, pe cum afirmă G. S. în corespondinţa sa, Conciliul de la Efes (an. 431) ţinut chiar sub Papa Celestin, cu dreptul denumirii Episcopilor, l-ar fi inzestrat pe Împăratul, fiind lucru sciut, că în acest Conciliŭ, numai contra lui Nestoriŭ, de afurisită memorie, s'a hotărît, că în Christos este *o singură persónă,* şi că Preacurata Vergură este *Născătóre de Dumnezeŭ.* — E drept, că la anul 449. s'a mai ţinut încă în Efes, sub Dioscor şi un alt Conciliŭ, despre carele, ca despre un *Conciliabul,* orî Psendo-Synod, în notele Severini Benii (apud Labbaeum, Tom. IV. Collect. Conc.) cetim că: „Theodosius imperator Chrysaphii eunuchi fraude et dolo inductus, *usurpata sibi pontificia auctoritate,* synodum oecumenicam contra jus et consuetudinem ecclesiae indixit, datoque ad *Dioscorum* Alexandrinum rescripto, *eum Synodi praesidem constituit,* concessa eidem facultate adducendi quos vellet episcopos, quique et Eutichetis causae contra Flavianum faverent". Însă, orî ce să fi statorit un aşa conciliŭ: acelea nu pot servi de directivă pentru drept-credincioşii creştini.

10. Este de a se rectifica şi opiniunea, ce o are G. S. referitoriŭ la dreptul *de denumire* ce-l esercitédză unii dintre Împăraţii şi Regii catolici în biserică, pentru că abstragênd de la aceea, că cel denumit fără *preconisarea* S. Scaun nu-şi póte validita denumirea: însu-şi dreptul de denumire se esercitédză numai *din indult apostolic,* şi ast fel e normat prin sancţiuni canonice. Chiar şi Concordatul din 1855. dintre Sfinţia Sa Papa Piŭ IX. şi Maestatea Sa Francisc Iosif I. ca Împărat al Austrieî, Art. XIX. spune apriat, că: „Majestas sua caesarea in seligendis episcopis, quos vigore *privilegii apostolici* a serenissimis antecessoribus suis ad ipsam devoluti *a sancta sede canonice instituendos praesentat,* seu nominat, in posterum quoque *antistitum imprimis comprovincialium consilio utetur".*

11. Multe ar mai fi încă de rectificat în acéstă corespondinţă, în proporţiune scurtă, a lui G. S. Dar mĕ voiŭ mărgini numai la aceea, că, pe la finea corespondinţeî sale, recomandând dînsul „a se face esperimentări cu sinódele mixte", întru motivarea propuneriî sale zice, că „îndreptăţirea acelora (a sinódelor mixte) a fost recunoscută de însuşi Mitropolitul de pică memoriă Dr. Ioan Vancea"; pe când Sinódele mixte, de cât pe adurmitul, n'aŭ putut să aibă mai mare contrariŭ. Adormitul Mitropolit Dr Ioan Vancea, a nume, în 1861 a edat un opşor întitulat „Dialog despre Constituţiunea bisericii şi despre Sinóde". Din acest opşor să-l servéscă lui G. S. de o cam dată de obiect de meditaţiune, numai următórele escerpte: a) Rĕspundênd adurmitul Mitropolit (pag. 85) la întrebarea „aŭ mirenii pot lua parte în Sinóde?" scrie aşa: „La desbaterea şi deţĕrmurirea trebilor bisericesci numai aceia pot lua parte, cărora le sînt încredinţate acelea, adecă, carî aŭ căpĕtat şi chemare şi misiune spre acelea. Aceia, carî cu Sfîntul Apostol Pavel pot zice despre sine: *Aşa să ne socotéscă pe noi omul ca pe nisce şerbi ai lui Christos şi ispravnici ai tăinelor lui Dumnezeŭ.* Cărora le este zis: *Mergeţi în tótă lumea şi predicaţi Evangelia la tótă creatura. — Învĕţând să ţină tóte câte v'am spus vóuĕ. — Cine ascultă pe voi, pe Mine ascultă, cel ce se lapĕdă de voi, de mine se lapĕdă.* — Cu un cuvînt numai aceia pot lua parte la Sinóde, în carî se decid trebi bisericesci, carî sînt: *puşi de Spiritul Sfînt Episcopi, să guverneze biserica lui Dumnezeŭ, carea o a câştigat cu scump sângele sĕŭ.* — Convenirea altora la deciderea trebilor bisericesci a fară de aceia, cărora le sînt încredinţate acelea, şi după natura lucrului este superfluă, este fără de scop, în cât se privesce la trebile bisericesci, — de óre ce aceia, cărora nu le sînt acelea încredinţate, nicî sciŭ, nicî pot, nicî aŭ drept să conlucre la deciderea acelora". — b) Vorbind apoi în special despre Sinódele diecesane (pag. 95) conform scopului sĕŭ citédză şi resoluţiunea S. Congr. Concilii in causa Oriolensi, carea sună aşa: „An Episcopus possit ad Synodum vocare laicos? si eorum consilio uti velit. Respondit: Episcopum non posse". — Tóte acestea n'aŭ lipsă de comentariŭ.

Dr Augustin Lauran.

Noutăţi.

Dar preaînalt. Maestatea Sa Ces. şi reg. Apostolică s'a îndurat a aplacida din Casseta Sa spre scopul zidireî bisericii gr. cat. M.-Sânt-Anna *100 fl.* Deci poporul meŭ credincios din acéstă comună, îşi esprimă prin mine căldurósele sale simţĕminte de recunoscinţă şi mulţămită pentru acéstă binefacere marinimósă; şi promite solemn, că nu va întrelăsa nicî o dată, întrunit fiind la sfintele rugăciuni în acel Sion noŭ al Domnului să nu-şi înalţe oftările inimii sale la Tronul ceresculuî Părinte pentru viaţă fericită şi îndelungată şi Domnirea pacînică a acestuî Mare binefăcĕtoriŭ. În numele credinciosului popor: *Aron Matheiŭ* paroh gr. cat.

De la Roma. Amintirea neuitatelor zile petrecute de Românî la Roma, s'a eternisat încă prin dóuĕ preafrumóse ilustrate edate de „Tipografia" din Sibiŭ, una representă momentul când prof. Urechie îşi rostesce discursul sĕŭ şi neuitatele cuvinte *„Roma este mama nóstră!"* (o, de ne ar fi întru tóte împrejurările!) ér cealaltă când primarul Romeî zice delegaţiuneî române în forul lui Traian memorabilele cuvinte: *„Poporul român este azi sentinela espusă a latinităţii în Orient."* În acésta se vede fórte bine întrégă delegaţiunea română cu dniî Urechie, Tocilescu, Kalender etc. Recomandăm aceste „ilustrate" devenite aşa de comune tuturor.

Dar pentru şcóla. Ill. Dn *Br. Kemény Pál* din Tăurenî pentru trebuinţele şcolii gr. cat. române din Acintiş binevoi a oferi 10 fl., din care sumă s'aŭ şi procurat cărţi pe sama băeţilor şi a învĕţătoriului. Priméscă marinimosul donător şi pe acéstă cale sincerile nóstre mulţămite. *Învĕţătoriul.*

Şedinţe publice. Societatea de lectură „Andreiŭ Şaguna" învită cu tótă onórea la *şedinţa publică,* ce se va ţiné Luni în 29 Novembre st. v., în memoria Mitropolitului Andreiŭ, în sala cea mare a edificiului noŭ seminarial. — Tot atuncî va aranja şi Societatea de lectură „Petru Maior" o *şedinţă literară festivă* în hotelul Lukács Ferencz din Budapesta. Contribuirile benevole făcute cu acéstă ocasiune în favorul societăţii se primesc cu mulţămită şi se vor chita publice.

† **Necrolog.** *Ioan Pop* preot gr. cat. în Decea a repausat la 4 crt. în etate de 47 anî, în al 19-lea an al fericiteî căsătorii, servind la altariul Dluî 19 anî.

În veci amintirea lui!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Viața și operile lui Andreiŭ Murĕșan.

(Continuare.)

VIII.

Caracterisare generală.

Descrierea fizică. Portul. Românul, politicul, învĕțătorul, profesorul și oficialul. Sentimentul moral. Recunoscința. Omul de societate. Capul de familie. Poetul. Maiorescu și Duică contra lui Murĕșan. Apĕrarea lui. Murĕșan este poetul națiunii.

În urmă să resumăm în Andreiŭ Murĕșan tóte trăsăturile omului și ale poetului și să-l privim la un loc din tóte punctele de vedere.

Andreiŭ Murĕșan era de o statură mijlocie, binefăcut și gras, cu față mare ovală, plină, sănătósă, blondă-rumenă, în barbă cu o gropiță, cu buze regulate, cu nas ascuțit, dar regulat și artistic, cu ochĭ vineți închiși, plinĭ de o rară frumseță și vioiciune, cu pĕr creț castaniŭ, purtat cu cărare și dat la o parte, cu sprâncene gróse îmbinate puțin cam ridicate, cu mustețe marĭ gróse, cu vîrfurile împreunate în favoriții creți dați spre față înainte și duși de sub barbă de la o ureche până la alta. [1])

Étă trăsăturile fizice, în carĭ se reoglindesce esteriorul lui Murĕșan cel vechiŭ. Portretul lui, care se póte vedé prin diferite foĭ și reviste, este din timpul nefericirii, din timpul, când deja era confus, și când l-aŭ posat mai mult cu forța, ca să rĕmână pentru timpurile viitóre, prin urmare acel portret nicĭ nu redă cu fidelitate pe Murĕșan cel vechiŭ, ci pe omul suferințelor, schimbat, întunecat și moros, până când în tótă înfățișarea lui, în căutătura și conversațiunea lui timbrul caracteristic este veselia și vioiciunea.

Umbletul sĕŭ era frumos, oblu și ușor, ér palid și bolnav în tótă viéța sa n'a fost până pe timpul bóleĭ sale sufletescĭ.

În port era de tot simplu; în deosebĭ iubia vestmintele negre saŭ de colóre închisă; ura și lucsul și moda, dar umbla tot de una curat și cu gust îmbrăcat; aseminea nu suferia uniforma și nu o îmbrăca de cât numaĭ la solemnităț oficióse, ér mănușĭ nu purta nicĭ o dată.

Însușirile sufletescĭ ale sale încă sînt tóte alese și frumóse.

Ce influință aŭ avut părinții asupra luĭ, nu se scie, în poesia sa despre așa ceva nu aflăm îndreptar. Peste tot el în poesia sa nu amestecă raporturile sale familiare. Din ăst punct de vedere și pe acéstă cale nu-ĭ putem cunósce individualitatea, — ér alte urme esplicative nu avem.

Născut din popor se află sub influința aceluia. Pe acela l-a iubit mult; l-a iubit poesia, l-a stimat obiceiurile, datinele și portul.

Ca Român mult și mai pe sus de tóte și-a temut libertatea națională. A luat parte în suferințele națiunii române și s'a luptat pentru drepturile aceleia. Dovadă întrégă activitatea sa politică representată prin articliĭ din Gazeta Transilvanieĭ, unde el numaĭ articliĭ de politică scria; dovadă întrégă poesia sa de la început și până în sfârșit. Între orĭ ce împrejurărĭ el rĕmâne „Român verde ca stejarul“ și neclintit, chiar și în oficiĭ străine.

Pe terenul politic este radical; el vre numaĭ Românĭ liberĭ în pămînt liber. Ținuta sa politică se reoglindesce în destul în poesiile sale. Ca supus politic este aderent al Austrieĭ, un devotat sincer al dinastieĭ domnitóre, dar când vede, eă națiunea română este numaĭ amăgită și promisiunile rĕmân numaĭ promisiunĭ góle, fără ca acelea să se împlinéscă, atuncĭ se clătină în el acest sentiment, dar numaĭ pentru ca în poesia sa după aceea éră-și să renască, salutând și de dóuĕ orĭ pe capul dinastieĭ.

Ca învĕțător și profesor este părintele adevĕrat al elevilor sĕĭ; afecțiunea față de eĭ o duce chiar și în poesie; el este pedagog bun; se ocupă și cu literatura pedagogică, avênd în tot de una nobilul interes de promovare, crescere bună la noĭ la Românĭ.

În oficiŭ el este prompt, punctuos și harnic, prin ce câștigă lauda superiorilor; a fără de oficiŭ cu sdruncinarea sigură a sănătățiĭ sale scrie ziua nóptea la Gazeta Transilvanieĭ, Fóea pentru minte, inimă și literatură, Telegraful Român, și la unele foĭ din România.

În ce-ĭ privesce sentimentele morale, este riguros și plin de credință. Evlavios și bisericos cum era el, în tot timpul petrecut în Sibiŭ cerceta regulat în tóte Duminecile și sĕrbătorile biserica română greco-catolică și lăuda pe Domnul cu versul sĕŭ plăcut. Poesiile sale în tot timpul respiră un refugiŭ sigur la Dumnezeŭ, la care află mângăere și speranță, și acésta este efectul crescerĭ religióse din Blaș și a studiilor sale teologice, carĭ ĭ împrumută cele mai nobile și mai sublime ideĭ și întorsăturĭ din poesia patriotică și filosofică. Dovadă despre sentimentele sale morale și multul bine manifestat, în calitate de translator și concipist, față de ceĭ amăriți, apĕsați și nĕcăjiți; el ajutoră bucuros pe orĭ cine și cu sfatul și cu fapta; ér în fața binefacerilor primite este tot de una grat și recunoscĕtor.

Étă un esemplu!

Binefacerile profesoruluĭ sĕŭ Nicolae Marcu, cu a cărui ajutor se susținu în timpul studiilor sale filosofice la Blaș, gravară în inima luĭ sentimentul de recunoscință și gratitudine pe întrégă viața. Drept aceea casa luĭ Murĕșan a fost tot de una deschisă înaintea luĭ Marcu și în Brașov și în Sibiŭ.

După băile de la Vălcele Marcu de regulă este óspele luĭ Murĕșan, unde primit cu gratitudine și afabilitate se simțe de tot familiar.

Când în 1843, mestecându-se și Marcu în monstruosul proces, ce a urmat după regretabilele turburărĭ inscenate contra prea bunuluĭ și prea meritatuluĭ episcop Ioan Lemĕnyi, trebue să părăséscă Blașul dimpreună cu alțĭ profesorĭ: el își ĭea refugiul la Brașov în casa luĭ Murĕșan, unde fu primit cu dragoste și scutit de tóte neplăcerile opiniunĭ publice.

În Sibiŭ încă îl vedem pe Marcu în casa ospitală a luĭ Murĕșan, până când guvernorul Wohlgemuth, îĭ intiméză, să depărteze pe Marcu de la casa sa, ca nu cum va pentru un resvrătitor și preot neascultător să-și pericliteze oficiul la guvern. Pentru evitarea unuĭ conflict serios cu Wohlgemuth, Murĕșan încuartiréză pe Marcu la un cunoscut al sĕŭ cu numele Sântion, dar și aicĭ îl cercetéză aprópe în tótă ziua.

Cât de mult l-a iubit pe binefăcĕtorul sĕŭ de odinióră, apare și din împrejurarea, că Murĕșan chiar și în timpul de confusiune se ocupa și fantasa a dese orĭ cu el. [1])

În societate Murĕșan este un bun amic; casa sa este cercetată de o mulțime de amicĭ, toți persóne distinse la rîndul lor, dintre carĭ amintim, în timpul petrecerii sale la Brașov, pe Popasu. Ioan Bărac, Ioan Mețianu, protopop în Zernescĭ, acum mitropolit la Sibiŭ, Iacob Murĕșan și George Bariț, durere însă că relațiunile de amiciție avute cu Bariț, mai târziŭ în urma suspicionărilor politice, se curmară și se înălță între eĭ un părete despărțitor ridicat de cea mai nedumerită ură. În Sibiŭ trăia în relațiuni amicabile cu Aron Florian, întemeetorul Telegrafuluĭ Român, cu Grigorie Pantasi, căruia ĭ-a dedicat chiar o poesie frumósă, cu Vasiciŭ, comisarul școlastic pentru școlile neunite, cu Pavel Dunca, consilier guvernial, cu Gavril Vajda și alțiĭ. El este sufletul societății, vesel și plăcut, de unde îl și numesc „grădina de florĭ.“

Mai târziŭ însă devine pesimist și misantrop.

În familie este soț blând și plăcut; nu se iritéză nicĭ o dată; cântând iesă, cântând întră, cântând adórme; cântarea, poesia, cărțile, florile, trandafirul și măgheranul, soția și copiiĭ, acestea sînt distracția luĭ în familie; ca părinte esemplar și de model el pune mare pond pe crescerea copiilor, în deosebĭ pe ascultare și pe învĕțarea limbiĭ românescĭ, nesuferind să vorbéscă în casă altă limbă, de cât cea românéscă; a fără de acésta are tot de una în vedere bunăstarea și viitorul familieĭ; martor e prefața poesiilor din 1862; martor e epistola către Bărnuț din 4 Nov. 1855. Pe orĭ ce cale vre să asigure viitorul familieĭ sale, din acésta causă nu primesce nicĭ învitarea luĭ Bărnuț de a merge profesor la universitatea de la Iași, unde i-se oferia multă ocasiune spre cultivarea poesieĭ.

*

Ca poet unĭi zic, că este mare, genial, ne mai ajuns; alțiĭ că nu are talent pentru acésta. Ca apĕrătorĭ aĭ sĕĭ amintim pe Valer Branisce și Aron Densușan, din care adese orĭ am citat, ér ca advĕrsarĭ aĭ talentuluĭ, simțuluĭ poetic și gustuluĭ estetic aĭ luĭ Murĕșan, amintim pe Tit Maiorescu și pe G. B. Duĭcă.

(Va urma.)

Prof. Ioan Rațiu.

---

[1]) Comunicat de vĕduva poetuluĭ.

[1]) Comunicat de vĕduva poetuluĭ.

Burul van het Roer.

Istorisire de călătorie

de

Carol May.

(Continuare.)

Îmĭ aduceam bine a minte de văgăuna aceea şi grăbiam drept spre ea.

„Eŭ mĕ duc colo din colo," ziseĭ luĭ Quimbo arĕtând spre laturea de din colo, după ce ajunserăm neobservaţi până acolo. „Când voiŭ împuşca, tu veĭ ucide pe un Zulu şi nu veĭ lăsa pe Anglez, să scape. Îmĭ cantă, să pun mâna pe el!"

„Quimbo fac mort tot întreg Zulu şi ţin pe Anglia aşa!"

Eĭ prinse arborele celmaĭ de aprópe, ca şi cum ar voi, să-l sugrume, şi într'aceea făcu o mutră, cu care ar fi putut, să fugărească şi o nălucă.

Mĕ furişăĭ de acolo. Dacă am ajuns din colo, chiar voiam, să plec tufişul în lături, pentru ca să pot privi bine, pe când voiŭ puşca; dară acum pocni în partea luĭ Quimbo tufişul, şi se audi sgomot mare. Cafĕrul în rîvna sa păşise pre înainte spre margine şi căduse chiar între Zulĭ cu o bubuitură, ca şi cum ar fi căzut din înălţime un ipopotam.

„Aŭ, o, o, pădurea nu sînt tare! O, o, Quimbo sînt prost Quimbo!" strigă sculându-se repede.

Zulĭĭ aŭ fost fórte surprinşi, când aŭ vĕzut, că un necunoscut sosesce la eĭ în modul acesta; dară sir Hilbert Grey îl recunoscu, şi dacă le-a zis câte va cuvinte, eĭ se aruncară pe óspele sĕŭ. Eĭ işĭ perduse lancea, dară ţinea măciuca în mână, şi în clipa de primejdie i-se trezi curajul.

„Ce — cum?" strigă el. „Zulu vreŭ omorĭ viteaz Quimbo? O, o, aci sînt măcinca de Quimbo!"

Lovitura luĭ cea dintâiŭ nimeri pe unul din vrăşmaşĭ aşa, cât pe loc căduse la pământ; dară ceĭ alaltĭ patru îl apucară. Eŭ descărcăĭ amîndóuĕ ţĕvile şi săriĭ apoĭ jos. Sosiĭ chiar destul de timpuriŭ, pentru ca să vĕd, cum Anglezul dispare în tufiş; el maĭ preferi, să fugă, de cât să se foloséscă de puşca sa, de cele dóuĕ cuţite şi de cele treĭ pistóle ale sale. Pe acela din Zulĭ, care întârziase maĭ tare, îl aruncă Quimbo la pământ, éră eŭ grăbiĭ în urma taĭniculuĭ sir. El sărise la caĭ, se aruncă pe unul şi fugi în sărite. Ceĭ alaltĭ caĭ nu eraŭ legaţi şi primiseră o dresură rea: eĭ se spăriară şi porniră în urma călărieĭ Anglezuluĭ. Nu-mĭ rĕmase alta, fără să mĕ întorc la Quimbo. El era cuprins cu aceea, că aduna, cele ce aveaŭ la sine ceĭ patru morţĭ. Vĕdêndu-mĕ se postă înaintea mea cu faţa unuĭ triumfătoriŭ.

„Vĕd mynheer, că Quimbo sînt frumos, sînt bun şi viteaz? Mynheer am puşca mort doĭ Zulu, şi Quimbo încă am omorĭ doĭ Zulu. Quimbo sînt mare viteaz ca mynheer!"

„Dară Quimbo sînt prost Quimbo!" repeţiĭ cuvintele luĭ propriĭ. „Quimbo cade de colo jos, şi de aceea mĭ-a scăpat Anglezul!"

„O, o, mynheer, Anglia vin éră!" mĕ mângâia, şi eŭ nu puteam, să fac alta, fără să mĕ îndestulesc cu mângâiarea acésta.

Sicucuni a bună samă audise cele dóuĕ descărcăturĭ. Nu suferia îndoélă, că el venia la deal pe valea, pe care apucase Anglezul la vale, şi aşa puteam, să calculez cu siguranţă, că eĭ se vor întâlni. Atunci regeluĭ îĭ era uşor, să prindă unul din caĭ, şi aşa în niciun cas nu maĭ aveam, să-l revĕd de astă dată. De aceea mĕ hotărîĭ, să părăsim locul acesta, şi acésta cu atât maĭ vîrtos, de óre ce vremea se apropia de înserat.

Morţiĭ puteaŭ, să rĕmână aci până mâne. Pe mâne voiam, să trimit aci câţĭ va Otentoţĭ, să-ĭ îngrópe. Nu eram dispuşĭ, să ne încărcăm cu obiectele cucerite; le ascunserăm deci la o anumită depărtare în desiş. Numaĭ scutul luĭ Sicucuni îĭ căută luĭ Quimbo, să mi-l ducă; trofea acésta nu voiam adecă, să o espun primejdieĭ, de óre ce hotărîsem, să o duc cu mine în patrie.

Ajunserăm la caiĭ nostri, încălecarăm şi pornirăm a casă. Dacă am ajuns pe înălţime acolo, unde zăcea mistreţul, Quimbo se pogorî de pe Brabantin.

„O, frumos, bun! Acum trag cal scrófă. Quimbo fac mare frumos sĕrbătóre de învingere şi frig scrófă, mânc scrófă cu Otentot!"

Îl lăsăĭ, să aranjeze el singur lucrul, la care Brabantinul a bună samă se îmbiă cu obicinuita sa răbdare. Eŭ porniĭ maĭ cu de grab înainte. Pe cale observăĭ, că fugariul Anglezuluĭ cel împuşcat de mine dispăruse deja. Dacă am ajuns în curte, îl vĕdŭĭ acolo. Otentoţiĭ îl tîrîseră deja la vale, pentru ca să-ĭ tragă pelea şi să-ĭ mânce carnea.

Bolnava şedea în scaunul cu braţe. Îngrijarea nu o lăsase, să se culce din noŭ. O liniştiĭ, şi ea îmĭ spuse apoĭ, că lucrurile, carĭ s'aŭ aflat în traista Anglezuluĭ cea aninată de şea, le-aŭ grijit bine. Mĕ hotărîĭ, să le supun uneĭ cercetărĭ, da de voiŭ da de vre o deslușire asupra scopuluĭ, pentru care aŭ umblat Zulĭĭ pe aci.

Promiseĭ, că preste nópte voiŭ pune paznicĭ şi voiŭ purta şi în alte chipurĭ grije de siguranţa colonieĭ. Aşa se puse apoĭ Ieffrouw Soofie, să odihnéscă, de ce şi avea lipsă. Mietie în dată după întórcerea sa purtase grije, să se delăture cele dóuĕ trupurĭ şi să se curăţéscă în odae tóte urmele luptеĭ. Acum era cuprinsă în bucătărie, şi eŭ până la cină mĕ duseĭ în chilia mea.

Dacă a înserat, aprinseră în curte dóuĕ focurĭ marĭ. La ele fripse servitorimea cafră şi otentotă „scrófa". Quimbo o jertfi pofteĭ generale de mâncare spre sĕrbătorirea învingerĭĭ nóstre.

III.

Lucrurile, carĭ aŭ fost în traista Anglezuluĭ, le luasem cu mine în chilia mea. Simţiam, că între ele voiŭ da de deslușirĭ asupra evenimentelor de astăzĭ. Lucrurile acelea eraŭ nisce obiecte de toaletă pe sama unuĭ gogoman, carĭ în ţara Cafĕrilor nu eraŭ de niciun folos. Maĭ aflăĭ între ele şi un portfoiŭ şi un ochian rĕŭ.

Portfoiul a fără de nisce notiţe diferite şi fără de moment maĭ cuprindea şi câte va epistole private, carĭ tóte eraŭ adresate sirului Hilbert Grey în Kingsfield şi purtaŭ sigilul din Capstadt. Le cetiĭ. Ele nu eraŭ vrednice de atâta atenţiune a fără de una, la cetirea căreia îmĭ bătu la ochĭ stilul fórte forţat, care contrasta fórte mult cu concipiarea celor alalte, cu tóte că şi ea venia de la acela-şĭ auctor şi era scrisă de aceea-şĭ mână. Într'însa era vorbă despre un ochian şi despre o căciulă de pele de rinocor, dară nu puteam, să pricep limpede, ce rol aveaŭ, să jóce aceste dóuĕ obiecte în epistolă. Vor fi óre, să se înţelégă căciula Anglezuluĭ şi ochianul, care-l ţineam în mână? Esaminaĭ, cercaĭ şi asemĕnaĭ şi făcuĭ în sfârşit descoperirea, că epistola a fost concipiată aşa, că adevĕratul eĭ cuprins leşia la ivélă, dacă cetiam maĭ întâiŭ rîndurile cele cu soţ, éră apoĭ cele fără soţ. Prin acésta epistola dobîndi pe sama mea o însemnătate mare. Ieşi adecă la ivélă, că sir Hilbert Grey din Kingsfield era representantul uneĭ fabricĭ de arme, carea din comisia guvernoruluĭ angiez avea, să facă o liferaţie de puscĭ, patróne, plumb şi praf de puşcă Zulu-Cafĕrilor, celor ce se adunaŭ din colo de munţiĭ Rand. Pentru ca epistola acésta să rĕmână nebănuită, l-aŭ dat concipiarea aceea măiestrită şi o aŭ vîrît între cele alalte; ea era a bună samă îndreptată către un agent anglez, care petrecea la Zulĭ, şi îndruma la amĕnunte şi instrucţiĭ maĭ de aprópe, carĭ eraŭ scrise în dóuĕ esemplare, din carĭ unul se afla în ochian, éră cel alalt sub cuptuşéla căciulieĭ luĭ Grey pentru casul, dacă s'ar întîmpla, ca esemplarul cel dintâiŭ să pĕră.

Firesce că pe loc descompuseĭ ochianul şi aflăĭ într'însul o cólă scrisă, carea era rotulată şi vîrîtă în ochian. Ea era adresată unuĭ locotenent Mac Klintok. Eĭ primia într'însa îndrumarea, să trécă cu o cetă de Cafĕrĭ preste pasul Kers, pentru ca în o zi hotărîtă să se întâlnéscă la muntele Aetter cu transportul şi să-l însoţéscă apoĭ preste Rand. Din o notiţă scurtă releşia, că Zulĭĭ în dată după sosirea armelor vor ocupa pasul Klei, pentru ca să împedece pe Burii de din cóce, să nu sară într'ajutoriŭ soţilor sĕĭ celor de din colo.

Din tóte acestea leşia la ivélă, că rĕscóla Cafĕrilor, carea amenința, era urmarea influinţelor angleze, şi putea, să se supună, că Anglezii aŭ trimis maĭ mulţĭ ofiţerĭ, carĭ să se îngrijéscă de conducerea strategică a întreprinderiĭ.

Dară cum a ajuns óre Sicucuni aci şi cum aveam, să-mĭ esplic petrecerea acestuĭ sir Hilbert Grey cu el? La întrebările acestea epistola nu-mĭ rĕspundea. Aŭ fost a bună samă momentóse motivele acelea, carĭ l-aŭ îndemnat pe regele, să trécă munţiĭ însoţit de ómenĭ aşa de puţinĭ. Nu mĕ îndoiam de loc, că am, să încunoscinţez pe Kees Uys şi pe Burul van het Roer despre cele întîmplate şi despre transportul de arme.

Mĕ gândiam încă asupra lucrurilor acestora, pe când mĕ chemă Mietie la cină. Cinaĭ numaĭ cu ea, căcĭ pe Ieffrouw Soofie o împedeca bóla eĭ, să şédă cu noĭ la masă. Abia acum aveŭ prilej de a afla împrejurările maĭ de aprópe ale ataculuĭ luĭ Sicucuni. Fata îmĭ mulţămi din noŭ pentru ajutoriul venit la timp potrivit şi adause apoĭ:

„Nu credeam, că ne ameninţă vre o primejdie, căcĭ maĭ întâiŭ sosise numaĭ un Zulu, şi acesta a fără de aceea a fost depus însemnele viţeĭ sale, şi noĭ de aceea şi socotiserăm, că ele un Fingo."

„L-a trimis Sicucuni înainte, să spioneze. Ce pretext a avut?"

„A întrebat, dacă póte, să capete de lucru aci, şi a voit, să scie, dacă e a casă Burul. Noĭ avem ómenĭ destuĭ, şi fiind că Ian nu e a casă, mĭ-a căutat, să-l dimit."

„Şi el s'a şi dus pe loc?"

„Nu. El observase lanţul, care-l port aci, şi m'a întrebat, cum am ajuns la el."

„Şi ĭ-aĭ spus-o?"

„Da. El privi apoĭ la mine cu o privire rea şi se duse. La câte va minute după aceea se întórse cu Sicucuni şi cu al treilea Cafĕr."

„Cunoscut-aĭ de maĭ înainte de acésta pe Sicucuni?"

„Ba; nu-l vĕdusem încă niciŏ dată."

„Ce pretext a spus referitoriŭ la visita sa?"

„El a întrebat de Ian şi voia, să scie, când a pornit, şi cine l-a însoţit?"

„Şi dta ĭ-aĭ dat deslușirile acestea?"

„Cum aşĭ fi putut, să o fac acésta? M'a amenințat cu mórtea, dară eŭ maĭ bucuros aşĭ fi murit, de cât să tradez pe Ian. Dóră el se întâlnesce cu căpeteniile, numaĭ pentru ca să se sfătuéscă împreună cu privire la năvălirea asupra Zulilor şi să întrebe pe Somi, dacă vre, să fie regele Zulilor."

„Aĭ Somi va, să se înfăţişeze? Asta e o noutate momentósă! Gândiam, că nu sciaŭ nimica despre locul, unde petrece."

„Ian şi Kees Uys sciaŭ tot lucrul acesta. Somi aflase loc de adăpostire colo sus către méză nópte la poporul Macua."

„Şi numaĭ după aceea a început Sicucuni, să grăéscă despre lanţul acesta?"

„Da."

„Şi credĭ dta, cele ce ţĭ-a spus despre el?"

„Nu sciŭ, dacă am, să le cred. Numaĭ muierilor de bărbaţi vestiţĭ li-se dă voe, să pórte lanţurĭ de acestea. Asta mĭ-a spus-o Ian. Ieffrouw mĭ-a fost în tot de una o mamă bună, dară eŭ totuşĭ m'aşĭ bucura nespus, dacă aşĭ cunósce pe tata."

„După cum a zis Sicucuni, Somi ar fi tatăl dtale, şi dacă Burii vor reuşi cu planul sĕŭ, atuncia dta veĭ fi o fată de rege."

BCU Cluj / Central University Library

„O, mynheer, nicĭ chiar dacă ar fi adevĕrat lucrul acesta, nicĭ chiar atuncia nu aşĭ fi mândră. Tatăl cel ceresc dispună despre mine, cum îĭ va fi voea!“

„Aşa e bine, fĭica mea! Dumnezeŭ cârmuesce sórtea popórĕlor şi chiar şi paşiĭ fiesce cărui om. Dară acuma mi-se pare, că vĕd limpede scopul, care a adus pe Sicucuni aci.“

„Ce ţi-se pare, mynheer?“

„Mi-se pare, că el a aflat, ce plănuesc Burĭi cu Somi. El pare a fi înţeles chiar şi aceea, că Burĭi ţin acuma conferinţă, şi de aceea a cercetat farma, ca să se convingă, dacă s'a început deja conferinţa. Nu ţi-a spus şi aceea, că Ĭan are, să móră? El trebue deci, că scie, unde póte, să-l afle.“

„O, mynheer, dta bagĭ spaimă în mine.“

„Fac numaĭ conclusiile mele, şi e bine, dacă omul cunósce primejdia, carea-l ameninţă. Cine a sciut ceva dintre ceĭ de pe farmă despre conferinţa acésta?“

„Numaĭ Ĭan, mama şi eŭ.“

„Nicĭ unul dintre Caférĭ şi Otentoţi?“

„Nicĭ unul.“

„Şi totuşĭ trebue, să fie aşa. Veţi fi grăit despre lucrul acesta, şi óre cine a ascultat în taĭnă. Sicucuni scie tóte, şi fiind că a venit la dvóstre, putem, să supunem cu siguranţă, că el sciinţa acésta o a primit de aicia. Între ómeniĭ farmeĭ se află un trădătoriŭ. Gândesce-te bine, pe cine am puté, să-l bănuim!“

„Nu sciŭ pe nicĭ unul,“ zise, după ce se gândise. „Omeniĭ nostri toţi sînt probaţi a fară de Macololul Cemba, care a venit la noĭ nu de mult. Dară acesta e aşa de sirguincios şi ascultătoriŭ ca şi orĭ care altul; el nu póte, să fie trădătoriŭ.“

„Un Cafĕr sirguincios? O raritate mare şi bătétóre la ochĭ! Voiŭ, să grăesc cu el. Póte că chiar prin sirguinţa acésta a voit, să se furişeze în încrederea dvóstre. Dară sciĭ, că mâne diminéţă vĕ voiŭ părăsi?“

„Ne veĭ părăsi, mynheer? — Şi aşa de iute?“

„A bună samă. Vĕ ameninţă o primejdie, şi eŭ mĕ duc, nu pentru ca să vĕ părăsesc într'însa, ci pentru ca să o abat de la dvóstre. Voiŭ, să cerc pe Ĭan şi pe Burĭ şi să le duc scire. Angleziĭ trimit Zulilor arme şi muniţie; transpórtul acesta are, să li-se ĭea. Şi a fară de aceea nutresc bănuéla, că Sicucuni nu a venit preste munţĭ fără de însoţitorĭ maĭ mulţĭ. El pare a cunósce locul, unde se ţine conferinţa, şi a voi, să năvăléscă asupra lor. Daŭ cu socotéla, că ómeniĭ, pe carĭ ĭ-a avut cu sine, aŭ fost numaĭ o parte a cetĕĭ luĭ.“

„De cum va lucrul acesta e adevĕrat, mynheer, atuncia Ĭan se află în primejdia cea maĭ mare, şi noĭ avem, să-ţĭ mulţămim, că îĭ cercĭ, ca să-l avertisezĭ.“

„Chiar asta voiŭ, să o fac. De altmintrea cu cât e primejdia maĭ mare pentru el, cu atâta este ea maĭ mică pentru dvóstre; căcĭ dacă Sicucuni pornesce împotriva Burilor, atuncia într'aceea nu aveţĭ, să vĕ temeţĭ aci de el.“

„Dar dacă va, să ne atace, maĭ înainte de ce ar cerca pe Ĭan şi pe Burĭ?“

„Asta nu o va face, saŭ cel puţin nu-mĭ vine, să cred, că o va face. După cele ce s'aŭ întîmplat, dînsul scie, că noĭ aci ne-am înţelepţit din esperinţă, şi chiar şi dacă ar voi, să cerce un al doilea atac, chiar şi atuncia l-ar căuta, să se întórcă maĭ întâiŭ la aĭ sĕĭ, ĕră acésta pretinde câtă va vreme, de şi nu pot, să spun, unde petrec ómeniĭ luĭ. El scie a bună samă, că conferinţa Burilor s'a început deja, şi va purcede maĭ înainte de tóte în direcţia acésta, pentru ca numaĭ după aceea să se întórcă la farmă ca învingĕtoriŭ. Cu tóte acestea nu veţĭ întrelăsa, să vĕ îngrijiţĭ cât de bine de siguranţa dvóstre. Aşa e, că în curajul servitorimiĭ nu puteţĭ, să vĕ încredeţĭ?“

„Nu. Otentotul e în tot de una laş, şi puţiniĭ Caférĭ, pe carĭ îĭ avem aci, nu sînt de ajuns.“

„Atuncia va căuta, să cereţĭ ajutoriŭ de la vecinĭ. Locuesc ei de parte de aicia?“

„Nu. Până la vecinul Zelmst ajunge omul cu un cal bun în o óră şi până la ceĭ alaltĭ în o óră şi ceva. Voiŭ, să trimit în dată solĭ, şi le voiŭ da de scire, că —“

„Le veĭ da de scire? Nu aşa. Solia să nu o trimiţĭ cu graiul viŭ, căcĭ bănuesc pe un trădătoriŭ între ómeniĭ dvóstre. Maĭ bine scrie câte va rîndurĭ şi le trimite vecinilor.“

„Asta a bună samă e maĭ sigur. Nu sufere îndoélă, că Zelmst va veni însu-şĭ pe loc; Hoblyn trimite pe ceĭ doĭ ficiorĭ aĭ sĕĭ, şi Miĭer va trimite pe baas Ieremias, şi acesta a bună samă va aduce cu sine câţĭ va Caférĭ.“

„Aşa nu-mĭ maĭ restă alta, fără numaĭ să aflu calea, pe care, pot, să ajung la Ĭan. În dată ce va sosi ajutoriul, eŭ voiŭ porni.“

„Cunoscĭ munţiĭ Raaf, mynheer?“

„Îĭ am însemnaţĭ fórte bine pe carta mea.“

„Calea până la ei nu o cunosc, dară —“

„O voiŭ găsi uşor. Carta e fórte bună.“

„Sînt patru munţĭ. Între al doilea şi al treilea e o vale dublă, carea o desparte o spinare de înălţimĭ, ce e învescută numaĭ cu arborĭ micĭ şi cu tufiş. Numaĭ un arbore singuratic de lemn puturos se vede deja de de parte. Dacă aĭ ajuns la el şi pogorĭ chiar de la el în jos în valea apusană, după dóuĕ sute de paşĭ ajungĭ la o kloofă [1]) scurtă şi pezişă. Într'însa e conferinţa. Când te veĭ apropia, a bună samă te vor observa, căcĭ Ĭan mĭ-a spus, că lângă arbore stă neîncetat o straje.“

„Descripţia e destul de limpede, nu voiŭ rătăci. Şi acuma trimite soliĭ la vecinĭ. Eŭ într'aceea voiŭ face o revistă şi voiŭ pune pentru nópte câte va străjĭ.“

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

Calendarul Minervei pe 1900, mică enciclopedie populară a vieţiĭ practice, anul II. Bucurescĭ, preţul 80 cr., pag. 192, are 100 de ilustraţiĭ, între carĭ 3 clişeurĭ în colorĭ, familia regală a Românieĭ, *Mater Dolorosa* de Guido Reni, *Moise* de Michael Angelo şi *Colleoni*, statuă ecuestră, apoĭ harta oraşuluĭ Ĭaşĭ, şi multe alte ilustraţiĭ maĭ micĭ, tóte de o esecuţie nevĕdută încă la noĭ. Printre mulţimea de ilustraţiĭ e şi portretul Episc. Dr Radu, a Mitrop. Meţianu, Episc. Popea, a luĭ Bredician şi Catedrala din Blaş. Calendarul ca o frumósă panoramă e neîntrecut, ca text însă lasă de dorit; sînt 2 poesiĭ de Lecca şi de Rosetti, alte bucăţĭ de literatură nu sînt. Ceea ce lipsesce calendaruluĭ e caracterul, ţinta ce o urmăresce, scopul pentru care e făcut, aceea s'a trecut cu vederea. Ca o enciclopedie populară, credem că nu e potrivit, esecutarea grafică, hârtie şi preţ, îĭ deschid uşile caselor inteligente, — nu face însă nicĭ pentru acestia, căcĭ îĭ lipsesc piesele de literatură frumósă: novele, povestirĭ, poesiĭ ş. a.

Recomandăm editorilor, ca din acest prea frumos calendar, pentru care de bună samă fac multă jertfă, să pregătéscă pe viitor o carte de salon, care să se găséscă cu fală pe mesele inteligenţilor nostri. Şi o pot face cu uşurinţă publicând piesele maĭ alese din cele apărute în decursul anuluĭ. Dar şi până atuncĭ îĭ recomandăm tuturor.

Calendarul poporului pe anul visect 1900. Anul XV. Sibiŭ, edit. Tipografieĭ, 155 pag. fără inserate, preţul 20 cr. E cel maĭ lăţit şi de o dată şi cel maĭ bine redactat calendar din celea apărute până acum. Ca şi în trecut nota naţionalistă, e ceea ce a dirigiat pe redactoriĭ luĭ. Tot ce a atins viaţa românéscă în decursul unuĭ an, tóte suferinţele, tóte bucuriile de carĭ aŭ fost stăpâniţĭ, tóte le găsescĭ aci înşirate ca şi într'un lanţ cu măĭestrie alcătuit. Piesele de cetire sînt admirabil alese din Carmen Sylva, Cosbuc, Iudita Secula, din escelenta broşură „Tragedia Calvaruluĭ“ ş. a. Aci e şi inomisul „Rĕvaş“, pe care sînt încrestate tóte întîmplările anuluĭ trecut. — sînt şi versurĭ, poveţe economice, snóve şi chipurĭ din lumea românéscă orĭ portrete de bărbaţĭ fruntaşĭ, capete nicoronate ş. a. Aci e şi părechea Butean din Ciomacoz, carĭ în timp scurt aŭ făcut fundaţiunĭ de aprópe 20 miĭ fl. A fară de acestea rubricele necesariĭ unuĭ calendar, posta, telegraf, tîrgurĭ şi multe inserate.

Ne împlinim o plăcută datorinţă dorind ca acest calendar bun şi ieftin să ajungă în mânile tuturor ómenilor cu carte din oraşe şi sate. Ţĕranii nostri orĭ de câte orĭ îl vor deschide în decursul unuĭ an, vor avé tot de una prilej să înveţe şi să-şĭ câştige nóuĕ cunoscinţe.

Se află de vînzare şi la Tipografia nóstră, unde de alt cum se găsesc tot soiul de cărţĭ românescĭ. **A.**

A apărut şi se află de vîndare la **Tipografia seminarială din Blaş:**

Henry Bolo: **Tragedia Calvaruluĭ** tradusă de membriĭ societăţiĭ de lectură „Inocenţiŭ Micu Clain“ a teologilor din Blaş. Edit. societăţiĭ, pag. 287, preţul 2 coróne.

Judita Secula n. Truţa: **Din vremurĭ apuse**, Bucurescĭ 1899, pag. 110, preţul 1 leŭ.

Istoria legiĭ nóuĕ de Dr V. Szmigelski, tom. I. Tinereţele luĭ Isus. Isus ca profet. Tomul acesta în 8⁰ mare are 399 paginĭ şi costă fl. 2.

Posta Redacţiunii. *P. G.* în *R. n.* Cât ce vom dispune de loc. — *N. R.* în *A.* Bine! Ca şi maĭ înainte. Salutare.

Editor şi redactor rĕspundĕtor:
Dr Vasile Suciu.

---

(54) 1—1

P. T.

Am onóre a aduce la cunoscinţa Onoratuluĭ Public, cum că prăvălia mĭ-am mărit-o **introducênd din noŭ tot felul de articliĭ** de marfă aparţinĕtorĭ **modeĭ de dame,** aducênd tot felul de **stofe moderne** ieftine şi de **qualitate bună.**

Tot o dată mĭ-am mărit în general prăvălia mea, în cât subscrisul pot servi On. Public cu tot felul de articliĭ de **specerie, porţelanerie, sticlărie, galanterie,** pe cum şi de **vestminte gata de domnĭ şi copiĭ, ghete, pălării, albiturĭ, mănuşĭ de domnĭ, dame şi copiĭ** etc.

Asigurând On. Public despre **marfă próspetă şi bună,** serviciŭ **prompt** şi preţurĭ **solide,** în speranţă, că On. Public întru tóte va fi îndestulit cu mărfurile mele şi cu preţurile lor, şi cu serviţul prompt mĕ rog pentru o cercetare cât maĭ désă.

Blaş 1899.

cu distinsă stimă:

Salamon Sinberger,
comerciant.

---

[1]) Văgăună.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea Unirii« în Blaş.

Anul IX. Blaş 16 Decembre 1899. Numĕrul 50.

Curţile cu juraţi.

Cu sfârşitul anului procedura penală a ţĕrii nóstre trece în un nou stadiu de desvoltare, mult mai perfect ca cel de până acum. Se va introduce adecă sistemul judecătoriilor, sau a curţilor cu juraţi, în înţelesul căruia, vinovăţia sau nevinovăţia acusatului se va constata nu prin judecătorii oficiali, ci prin ómeni neatîrnători de stăpânire, cari nu vor judeca pe basa paragrafilor, ci pe basa simţĕmîntului de dreptate înnăscut.

Instituţia acésta e de însemnătate fórte mare, cu atât mai vîrtos, că se vor organisa ast fel de curţi cu juraţi pe lângă tóte tribunalele din ţară, ér sfera lor de competinţă se estinde nu numai asupra delictelor, ci chiar asupra anumitor crime.

E un progres vĕdit, când acésta inovaţie umanitară a ţĕrilor civilisate din apus îşi face întrarea şi în viaţa nóstră justiţiară.

Căci sórele civilisaţiei, în deosebire de adevĕratul sóre, resare la apus.

Anglia a fost şi aici purtătórea luminii; pe la jumĕtatea véculuĭ al 17-lea introduce deja curţile cu juraţi. Franţa, cea atât de accesibilă pentru inovaţii salutare, abia la sfârşitul véculuĭ al 18-lea le introduce şi ea. A trebuit sguduirile revoluţiunei, ca acésta inovaţie, să se ridice pe ruinile vechilor abusuri justiţiare . . .

A trecut de aci la alte ţĕri, la noi înse — din motive de distanţă póte — nu s'a introdus de cât în parte înainte cu 50 de ani, rĕmânênd acest titlu de progres justiţiar pe sama anului, ce vine.

Introducerea curţilor cu juraţi este adevĕrat progres, dovedind, că iustiţia este apreţiată după adevĕrata ei valóre, ca o instituţie isvorîtă nu din pofta de dominare şi întimidare, ci ca o corectóre a celor, ce s'au abătut de la calea cea adevĕrată.

Prin faptul, că vinovăţia sau nevinovăţia acusatului va fi constatată de ómeni din popor, *de semeni de aĭ acusatului,* justiţia cea severă îmbracă un caractĕr mult mai umanitar. Aceşti ómeni, cari cunosc pe acusatul în mod nemijlocit, cari îĭ sciu înclinările şi viţiile, cercul social sub influinţa căruia s'a desvoltat, vor puté să constateze mult mai obiectiv culpabilitatea luĭ, de cât un presedinte de tribunal, sau un jude, care îl vede acum pentru întâia óra, nu-ĭ înţelege modul de gândire şi simţire, nici starea psichologică, ce a determinat acţiunea pĕcătósă.

E de necontestat progresul acesta. Acusatul nu va mai vedé feţele severe ale judilor străini, ci va sta în faţa juraţilor, cari îl cunosc, pe cari îĭ cunósce, îĭ sciu purtarea de până acum, îĭ înţeleg lucrarea şi sciu să o judece în deplină cunoscinţă, căci stau pe acela-şi grad de cultură socială, la acela-şi nivel de aspiraţiuni cu acusatul.

Cum? adecă, va fi luat în samă cuvîntul unor ómeni fără carte, cari nu aŭ cunoscinţă de codul penal? — va întreba cine va.

Da, cuvîntul ómenilor fără carte, fără esamene şi rigoróse în drepturi, destul să aĭbă drepturi cetăţenesci şi ceva cunoscinţe, va fi luat în samă.

Şi e bine aşa. Simţul de dreptate este desvoltat în orĭ ce om, el a esistat înainte de născocirea paragrafilor din codurile penale, şi esistă şi azi chiar fără cunoscinţa lor. Un jurat, fie el cât de fără carte, cunoscênd individualitatea acusatuluĭ, va puté constata mult mai competent culpabilitatea sau inocinţa luĭ, de cât un judecător, care cunósce paragrafiĭ codului, dar nu-l cunósce pe acusat.

Se stabilesce ast fel un raport mai intim între justiţie şi popor, şi raportul acesta este o garanţă mai mult pentru trăinicia ţĕrii şi binele obştei.

Poporul va alerga la forurile justiţiare cu adevĕrată încredere, sciind, că nu are să-l judece „domniĭ", cari nu-l înţeleg, ci ómeni de sama luĭ, cari îĭ cunosc nĕcasurile *şi le înţeleg.*

Să ne oprim înse puţin.

Legislatorii nostri, între condiţiunile cualificaţiunii juraţilor aŭ pus şi cunoscinţa *limbii magiare* în vorbire şi scriere. Prin impunerea acestei condiţiunĭ, instituţia curţilor cu juraţi îşi perde caractĕrul umanitar de mai înainte.

Feuilleton.

În pragul însurătórii.

(Fine.)

Ficiorul o liniştea pe mamă-sa, că de şi nu le póte scrie nimic cu siguritate, despre aceea să fie convinse, că domnişóra, care póte în curênd să-ĭ fie mirésă e fórte frumósă, cultă şi bogată şi din familie înaltă.

— Vedĭ mamă — îĭ zicea Clara — de aceea îĭ trebue luĭ Aurel atâţa banĭ.

Şi amêndóuĕ se bucuraŭ de norocul luĭ.

Dómna Lungu numaĭ atâta mai aştepta ca să-ĭ scrie ficiorul:

— Aşa dar iubită mamă veniţi cu Clara la mine. Atunci şi atunci va fi logodna.

Dar acésta nu mergea aşa lute. În Mai familia Florescu s'a dus la ţară la moşia lor. Aurel, de şi era învitat să-ĭ cerceteze, numaĭ rar mai putea vedé de acum pe Lelia. În minister mergea greŭ să se tot céră, orĭ să absenteze şi necerut. Iulian, substitutul şefului de biroŭ a şi observat o dată că:

— Tinĕrul acesta începu să fie negligent.

La cea din urmă înaintare Aurel a rĕmas a fară de şi îĭ venia rêndul. Dar ce să-şi bată el capul cu de acestea.

În Iuliŭ familia Florescu mergea la băi de marc în Ostende. Fórte natural, că şi Aurel Lungu merse după ei.

— Numaĭ acum să mĕ mai ajuţi mamă dragă.

Astă dată a venit chiar în persónă. În epistolă nu se putea încrede. Îĭ trebuiaŭ 2000 fl., căci în Ostende traiul e scump şi când omul face curte uneĭ fete atât de distinse şi are de gând să-ĭ céră mâna, nu se póte arĕta calicos.

Dómna Lungu era fórte nĕcăjită. Atâta datorie avea, în cât nu mai avea speranţă să o mai plătéscă. Dar când ficiorul se ruga de o latură, fata de alta nu mai avu încătrăŭ şi le zise.

— Voiŭ face totul copiiĭ meĭ, totul ce-mi cereţi, numaĭ să-mi mai dee din cassa de păstrare.

S'a dus în B. şi a luat nu 2000 ci 3000, căci luĭ Aurel îĭ veni în gând, că cât mai mult, atât mai bine.

500 fl. le va da, ca să-şi lee de pe gât usura cea din primăvară, când i-aŭ trebuit banĭ în pripă. Dar în fine tot nu i-a dat. Mai bine va lua cu sine şi cele 500, usura o va plăti la reîntórcere.

Familia Florescu întîmpină cu zimbet amicabil pe tinĕr. Feteĭ îĭ strălucirĕ ochiĭ de bucurie vĕdêndu-l în Ostende.

Ce fericit aŭ sburat cele 6 sĕptĕmâni. Fata a fost fórte plăcută, fórte drăguţă, dar nu-ĭ da ocasiune de declaraţie. De câte va orĭ a încercat Lungu, dar ea îl reţinu cu fineţe. Se vedea, că fata încă nu voesce să-l asculte. dar ochiĭ şi zimbetul buziĭ părea, că-ĭ zice:

— Aştéptă puţin. Dta vedĭ, că îmĭ convii, dar mai aştéptă puţin.

Aşa s'aŭ reîntors din Ostende. Aŭ venit la olaltă ca şi când şi Aurel s'ar ţinè de ei. În Pesta, s'aŭ despărţit cu o uşóră strîngere de mână din partea feteĭ şi cu o şóptă dulce:

— La revedere, cât mai curênd. La revedere.

Şi o batistă fină fluturată de o mână delicată îĭ mai încălzi încă o dată inima destul de caldă.

Acasă înse îl aştepta o mică neplăcere. Usurarul pretindea cele 500 fl. şi trebuia să

Spiritul generos al civilisaţieĭ apusene la noĭ trebue să se umilésc㠓 în faţa vederilor înguste, şoviniste.

Când ni-se cere plătirea dăriĭ, atât de grele, când ni-se cere să ne punem viaţa pentru binele ţĕriĭ, când bĕtrânĭ neputincioşi rĕmân lipsiţi de sprijinul bĕtrâneţelor — nu te întrébă nimenĭ de eştĭ ungur saŭ nu eştĭ, de sciĭ scrie unguresce saŭ nu! Când înse pentru tóte aceste jertfe, s'ar oferi deprinderea unuĭ drept cetăţenesc, cunoscinţa limbiĭ magiare este conditio sine qua non!

Ast fel stând lucrul, nu putem saluta inovaţia justiţiară, cu căldura, de care ar fi vrednică. Nu o putem saluta, căcĭ nu se basézĕ pe caracterul *poliglot* al ţĕriĭ nóstre, acel caracter poliglot, de care era atât de mândru cel dintâiŭ rege al Ungarieĭ, Sfîntul Ştefan!

Nu o putem saluta, de óre ce noĭ rĕmânem tot statu quo ante. Vom fi judecaţi de ómenĭ străinĭ, carĭ *nu ne vor înţelege* — şi aicĭ e esenţa inovaţiuneĭ — vom fi condamnaţi ca şi până acum pentru lucrurĭ, carĭ înaintea străinilor sînt nepricepute, căcĭ nu ne cunosc durerile şi aspiraţiunile şi nu vreaŭ să ni-le cunóscă.

Aflându-ne decĭ în préjma întrăriĭ în vigóre a acesteĭ inovaţiunĭ, nu putem ascunde părerea nóstră de rĕŭ, când constatăm şovinismul de rassă chiar în sanctuarul Justiţieĭ!

Acte sinodali.

De un deosebit interes a fost şi raportul şcolastic, despre şcolile archidiecesane. Relevăm şi din acela următórele date însemnate.

La *gimnasiŭ* s'aŭ înscris pe anul şcolastic curent cu totul 456 şcolarĭ, împărţiţĭ în 10 clase (I şi II paralele), din aceştia 94 gr. ort., 3 rom. cat. şi 2 israiliţĭ. Sînt împărtăşiţĭ din beneficiul de pâne 182 şcolarĭ, şi cu stipendiĭ 48. Locuiesc în internatul marelui mitropolit Vancea 116. Suma stipendiilor împărţite la studenţĭ e de 3420 fl. din aceştia numaĭ 530 fl. sînt de airea (470 f. Rudolf şi 60 Braia) cel alalţĭ toţĭ sînt din fondurile archidiecesane. Suma cea maĭ mare, de câte 800 fl. se dă din f. Vancea şi f. br. Urs. Din f. şcolarilor miserĭ în cas de morb, s'aŭ împărţit în an. şcol. 98/9 suma de 298·45 fl., starea fondului e de 7529·78 fl.

Raportul constată că locuinţele private ale şcolarilor neputêndu-se numi destul de bune să se ĭee amĕsurate dispoziţiĭ. Elevii cercetézĕ Dumineca şi în Sĕrbătorĭ biserica şi de dóuĕ orĭ pe an se cumunecă.

Numĕrul profesorilor e 1 director, 11 prof. ordinarĭ, 1 suplent şi 3 prof. de religiune. Maĭ sînt 3 prof. pentru studiile estraordinare şi 2 catecheţi.

Ca salariĭ primesc toţĭ aceştia 11665 fl., banĭ de cuartir 1300 fl., relut de lemne 140 fl. *cu totul se daŭ profesorilor 13105 fl.* A fără de suma acésta profesoriĭ aŭ primit în an. şcol. trecut 3255 fl. ca subsidiĭ şi remuneraţiĭ. *Peste tot Archidiecesa contribue la susţinerea gimnasiuluĭ cu suma de peste 21 miĭ fl.*

Cu tóte acestea raportul constată, că suma acésta nu e suficientă, din motivul, că fiind salarele profesorescĭ neîndestulitóre, aceştia nu pot să se cultiveze şi specialiseze în studiul lor, şi pentru că institutul nu póte fi provĕdut cu recuisitele de învĕţămînt necesariĭ, cerute de progresele sciinţifice, ce se fac zi de zi. De aceea propune sinodului crearea de fonduri nóuĕ şi edificarea unui al doilea internat pentru studenţiĭ maĭ sĕracĭ.

După cum se scie, la propunerea canon. Dr Bunea, s'a decis ca cestiunea acésta să fie trecută la Consistor, care să o studieze din rădăcină.

Din rapórtele despre cele alalte institute de învĕţămînt estragem următórele date:

La *preparandie* este 1 director, 3 prof. ordinarĭ, 1 catechet, 3 prof. estraordin. şi 1 instructor, numĕrul elevilor e de 118.

La *şcóla de aplicaţie,* care are 60 elevĭ, cu un singur învĕţător, 1 catechet şi 1 prof. de cant.

La *şcóla de repetiţie economică* sînt 4 elevĭ şi aŭ 1 învĕţător.

La *şcóla de fetiţe* sînt aplicate 10 puterĭ didactice (6 învĕţătóre şi 2 învĕţătorĭ), numĕrul elevelor e de 133.

Pe lângă şcolile acestea sînt şi 2 *internate:* unul la preparandĭ şi cel alalt la fetiţe, în cel dintâiŭ sînt 36 elevĭ, în al doilea 60 eleve (noĭ scim că 72 Red. U.)

Elevii preparandialĭ beneficiézĕ şi eĭ din fundaţiunea de pâne, 3 primesc stipendiĭ, premiĭ li se împart în valóre de 50 fl., de asemenea primesc şi din fund. „Petru Solomon" premiĭ în valóre de 15 fl.

Din elevii şcoliĭ de aplicaţie: aŭ 2 stipendiĭ şi li se daŭ şi lor premiĭ de 15 fl. 12 cr.

Dintre fetiţe sînt stipendiate 4, premiĭ li se daŭ: din f. Simu 20 fl., din f. Leont. F. Negruţ 20 fl., din f. Ana Vlassa 14 fl. ér Reuniunea femeilor dă ajutóre în valóre de 330 fl.

Suma ce se recere pentru întreţinerea acestor şcoliĭ e de aprópe 7000 fl.

La sfârşitul raportuluĭ se cere ridicarea cursurilor preparandialĭ la 4 anĭ, după carĭ elevii să pótă depune în dată esamenul de cualificaţiune. De asemenea se maĭ doresce lărgirea Internatuluĭ preparandial, eventual primirea grătuită în acela a elevilor buniş. a.

Şi propunerile acestea vor fi pertractate de Consistoriul mitropolitan.

Între rapórtele predate comisiuneĭ şcolastice maĭ este cela despre starea învĕţământului poporal presentat de Rsm Gavril Pop canonic.

Din acesta apare că în an. şcol. 1898/9 aŭ fost obligaţi a cerceta şcóla de tóte zilele 36.239 pruncĭ, aŭ cercetat'o 27.671, n'aŭ cercetat'o 8568. Dintre ceĭ obligaţi la şcóla de repetiţie aŭ frecuentat'o 7375, n'aŭ frecuentat'o 6166.

În 98 comune în lipsă de şcoliĭ gr. cat. pruncii aŭ cercetat şcóla gr. ort. — în 27 cea de stat, — în 13 şcóla comunală, — în 5 cea rom. cat. — în 3 cea luterană, — în 2 cea reformată şi în 1 şcóla Emke-i.

---

i-le plătéscă. Dar banĭ n'avea. Toţĭ i-a cheltuit. Şi la tómnă când vor veni Florescii îĭ trebuesc érăşĭ.

Aurel Lungu a întrat în cercul societăţiĭ înalte şi trebuia să se ţină de lume. Pe mamă-sa n'o maĭ putea despoia, trebuia să recurgă din noŭ la usurarĭ. Prietiniĭ toţĭ se răciră, când era vorba de subscrisul cambiuluĭ.

Dar acum tot atât. Căsătoria sa şi aşa nu putea, să se maĭ amâne mult. După orĭ ce visită a sa era maĭ mult convins despre acésta. De jumătate se putea privi de mire.

Umbla mândru cu pieptul înainte, ca un om căruia îĭ suride steaua vieţiĭ sale. În minister mergea numaĭ icĭ şi când. Nu-i plăcea să-i dee lecţiĭ ceĭ alalţĭ inferiorĭ. Nicĭ nu va maĭ ţiné acésta mult. Dacă se căsătoresce abzice. Îl aleg de deputat.

Numaĭ usurariĭ aceştia blăstămaţĭ de i-ar da pace. Dar impertinenţiĭ folosesc ocasiunea. Trebue să baţi ferul până-i cald. Acum trebue strîns cu uşa, că va subscrie orĭ şi ce.

La finea luĭ Novembre dómna Lungu primesce de la fiul sĕŭ scrisóre:

— Scumpă mamă numaĭ acum să mĕ maĭ ajuţĭ cu 1000 fl. Căsătoria mea e maĭ mult ca sigură. În sĕptĕmâna viitóre Florescii vin. Atunci cer mâna Lelieĭ.

Biata femee se tângue:

— Vaĭ de noĭ, ajungem la sapă de lemn.

Dar Clara nu-ĭ da pace.

— Mamă, dar cum să lăsăm acum pe Aurel. Noĭ vom trăi cum va. Fărinăşi puĭ avem. Vom pune şi argintăriile mele, carĭ le am de la naşa. Numaĭ grăbesce, mamă, grăbesce.

Mama ar grăbi, dacă ar puté. Dar la bancă se retrag de dînsa. Pe întabulare zac marĭ greutăţĭ deja. Trebue trimis un om să estimeze averea, şi dacă se va puté, îĭ vor maĭ da ceva.

Într'acestea Florescii aŭ venit în capitală. Primul lucru a luĭ Florescu a fost să se informeze puţin.

— Aşa mi se pare dragă, că cu Lelia e lucru serios, zise nevestiĭ. Tinerul acesta ază mâne póte să-ĭ céră mâna. Totuşi e bine să scie omul, cuĭ îşi dă fata.

Dar ce aude e fórte neplăcut. În minister se plâng de dînsul. Nu-şi împlinesce oficiul şi e plin de datoriĭ.

— E plin de datoriĭ. Şi el cheltuia ca şi cel ce are din prisos. Aşa dar acestea aŭ fost numaĭ galantomiĭ pe datorie?

Că e sĕrac n'ar fi nimic. El are atâta cât să dee feteĭ, ca să pótă trăi domnesce. Un om înse, care face lux cu baniĭ de pe cambiile subscrise de prietiniĭ şi aduce la sapă de lemn pe mamă-sa, la ce e bun?

— S'a gătat cu cunoscinţa acestuĭ om, zise acasă femeiĭ şi feteĭ. Aceluĭ vînător de zestre trebue arĕtată uşa.

Aurel Lungu scrîşnesce în dinţĭ. Aşa dar înzădar aŭ fost tóte? Un timp maĭ speréză în iubirea feteĭ. Desperat caută ocasiunea ca să o întâlnéscă. În fine o află, dar fata îşi întórce cu dispreţ capul în altă parte.

Aurel Lungu s'a dus acasă, căcĭ din minister încă i-aŭ dat drumul. În fine rĕuşesce la un oficiŭ de a dóua mână. Îşi póte orĭ şi cine închipui ura şi veninul sĕŭ pentru fata, care i-a ruinat viitoriul.

— O Dómne ce trestiĭ îndoicióse maĭ sînt şi fetele acestea!

Trad. de

Ileana.

Şcolĭ de băieţĭ şi fete aŭ fost 434, cu docenţĭ ambulanţĭ 50, şcolĭ numaĭ de fetiţe 6. În 411 salariul a fost de 300, ér în 120 aŭ avut şi cuincuenal.

Pentru completarea salariuluĭ docental 4 şcolĭ aŭ avut ajutor din fondurile tractualĭ (110 fl.) — 24 din fondul şcolastic archid. (1999 fl.) — 103 de la stat (13606 fl.) — 73 aŭ avut ajutor de la stat pentru cuincuenaliĭ (3650 fl.) — 4 aŭ avut ajutóre de la Alodiŭ (413 fl.) şi din f. Simu s'aŭ solvit salariĭ la 5 învĕţătorĭ (680 fl.)

Şcolĭ cu maĭ mulţĭ docenţĭ aŭ fost numaĭ 21.

Dintre docenţiĭ aplicaţĭ la şcolĭ aŭ fost cualificaţĭ 366 bărbaţĭ şi 8 fete, necualificaţĭ 103 bărbaţĭ şi 2 fete.

Edificiĭ şcolastice corĕspunzĕtóre aŭ fost 348, necorĕspunzĕtóre 126, locale închiriate pentru şcólă 10.

Pomăritul s'a propus în 304 şcolĭ, stupăritul în 44, împletitul cu nuele în 2, mĕtăsăritul nicăiriĭ.

Din propunerile făcute relevăm înfiinţarea unuĭ post de inspector şcolastic archidiecesan, ca post independent, — apoĭ luarea măsurilor pentru cercetarea regulată a şcolilor de repetiţie.

Sperăm, că am făcut un lucru bun prin publicarea acestor date, căcĭ din acestea apar şi părţile bune şi cele rele, carĭ trĕbuesc de urgenţă vindecate.

Din diecesa de Lugoş. Ordinariatul episcopesc de Lugoş comunică starea fondurilor diecesane cu finea an. 1898. Fiind de interes general să se cunóscă averea bisericiĭ nóstre comunicăm şi noĭ aceste date în estras.

1. *Rudolfian,* înfiinţat la 1857 starea la 31/12 1898 a fost de 50,762 fl. 80½ cr. 2. *Viduo-orfanal,* înfiinţat la 1857 starea la 31/12 1898 a fost de 62.516 fl. 05½ cr. 3. *Preoţilor defic.,* înfiinţat la 1857 starea la 31/12 1898 a fost de 30,148 fl. 45 cr. 4. *Iovaian,* înfiinţat la 1881 starea la 31/12 1898 a fost de 15,791 fl. 03½ cr. 5. *Breca,* înfiinţat la 1892 starea la 31/12 1898 a fost de 5,139 fl. 6. *Chişian,* înfiinţat la 1876 starea la 31/12 1898 a fost de 1,613 fl. 86 cr. 7. *Livian,* înfiinţat la 1895 starea la 31/12 1898 a fost de 4,629 fl. 37 cr. 8. *Bobian,* înfiinţat la — starea la 31/12 1898 a fost de 1.494 fl. 4 cr. 9. *Scol. districtul Haţĕg,* înfiinţat la 1877 starea la 31/12 1898 a fost de 2.863 fl. 42 cr. 10. *Bis. Catedrală,* înfiinţat la 1871 starea la 31/12 1898 a fost de 5,204 fl. 55 cr. 11. *Braia,* înfiinţat la 1898 starea la 31/12 1898 a fost de 16,487 fl. 12 cr. 12. *Convict,* înfiinţat la — starea la 31/12 1898 a fost de 3.553 fl. 46 cr. 13. *Sofroniŭ Popa,* înfiinţat la 1890 starea la 31/12 1898 a fost de 13,330 fl. 40 cr. 14. *Stoina,* înfiinţat la 1884 starea la 31/12 1898 a fost de 821 fl. 60 cr. 15. *Boroş,* înfiinţat la 1897 starea la 31/12 1898 a fost de 323 fl. 26 cr. Averea totală a acestor fonduri e de 214,658 fl. 46½ cr. din carĭ s'aŭ împărţit stipendiĭ şi ajutóre până acum de 117.843 fl. 30 cr. — A fară de aceste sume maĭ sînt deposite de ale bisericilor în sumă de 17,479 fl. 7 cr.

Mesaĭul de tron al regeluĭ Carol. — Situaţia presentă a Românieĭ e descrisă fórte fidel, în mesaĭul rostit de M. Sa Regele Carol la deschiderea sesiuneĭ parlamentare. Situaţia grea economică provocată de crisa finanţiară generală a necesitat contragerea unuĭ împrumut. Pentru a se susţiné echilibrul în finanţe, impositele publice se repartiséză cu dreptate pe tóte păturile societăţiĭ. Tot în vedere de a întări economia ţĕriĭ, mesaĭul pomenesce maĭ multe legĭ, ast fel sînt legea căilor ferate particulare, legea drumurilor, legea apelor, a societăţilor cooperative etc. Cu vie plăcere amintesce Domnitorul despre desvoltarea organisaţieĭ militare. De încheiere, scoţênd în relief relaţiunile atât de bune ale Românieĭ cu tóte puterile şi greutatea misiuniĭ corpurilor legiuitóre, adauge: „Nu mĕ îndoiesc, că veţĭ fi la înălţimea aşteptărilor Ţĕriĭ şi că veţĭ socoti ca cea dintâiŭ datorie a d.-v., ca să munciţĭ ast fel, în cât legislatura acésta să fie din cele maĭ rodnice şi maĭ demne de amintit. Dumnezeŭ să binecuvinteze lucrările d.-vóstre!"

Mesaĭul a fost călduros comentat de întrĕgă pressa română. Abstragênd de la importanţa luĭ politică, nu putem. să nu relevăm maĭ în deosebĭ pasaĭul introductiv, în care Domnitorul îşĭ esprimă mulţămita pentru interesul şi dragostea, cu care obştea română a urmărit cu atâta gingăşie bóla miculuĭ principe Carol.

Étă pasaĭul:

„Mâhnirea generală în faţa bóleĭ Principeluĭ Carol, primul Principe din Casa Mea, născut şi crescut pe pământul Românieĭ; fericirea tuturor la vestea însănătoşareĭ Luĭ, Mi-aŭ umplut inima de bucurie. M'am pĕtruns astfel încă o dată, că munca Mea de treĭ zecĭ şi treĭ de anĭ Pronia cerésc㠖 încununat-o cu succes, şi că pe temeliĭ nepĕritóre, fiind că sînt aşezate în minţile şi inimele supuşilor Meĭ, staŭ instituţiunile pe care şi le-a dat scumpa Nóstră Românie la 1866, atunci când, plin de încredere şi cu inima caldă am răspuns la chiemarea eĭ.

„Mulţămesc din tot sufletul pentru nóua şi mişcătórea dovadă de iubire pe care Ţara Mi-a dat-o."

Revistă politică.

Afaceri interne. Pe cât de mare era zelul părinţilor patrieĭ din tagma independentiştilor în combaterea cuoteĭ statorite, când acésta a ajuns maĭ întâiŭ în parlament, pe atât de tare s'aŭ răcit vĕdênd, că nu vor puté isbuti. Parlamentul e maĭ gol, abia se vĕd câte 30—40 deputaţĭ în sala desbaterilor.

Guvernul este îngrijat de sórtea fĕtuluĭ celuĭ maĭ tinĕr, a cuoteĭ, căcĭ prevede, că aceea în Austria nu va fi aprobată până la începutul anuluĭ venitoriŭ, de aceea prim-ministrul Széll s'a dus la Viena spre a se înţelege, ce ar maĭ fi de făcut. Nu se scie însă cu ce resultat s'a întors.

Sêrbiĭ din Croaţia aŭ adresat dieteĭ provinciale din Agram o petiţie provĕdută cu 3000 subscrieri. În acésta Sêrbiĭ cer de la dietă, ca numele sêrbesc să fie recunoscut de nume naţional şi biserica lor să se numéscă sêrbéscă ortodoxă. Folosirea alfabetuluĭ cirilic să fie egal îndreptăţită cu alfabetul latin. Să se modifice în mod favorabil pentru şcolile poporale legea de la 1888. Bisericiĭ sêrbescĭ să i-se dea ajutoriŭ maĭ mare ca în trecut şi în fine ca raporturile dintre confesiuniĭ să se reguleze pe basa egaleĭ îndreptăţirĭ. Pentru sprijinirea efectivă a mişcăriĭ sêrbescĭ din partea fruntaşilor sêrbĭ s'a conchemat o adunare pe 14 Decembre.

Austria. Încercările de împăcare, ce s'aŭ fost pornit în Reichsrath aŭ rĕmas fără resultat. Ca să înceteze obstrucţia a păşit la mijloc însu-şĭ presidentul camereĭ austriace. El a fost propus pentru împăcarea Cehilor şi Nemţilor următórele condiţiuniĭ. Reichsrathul să alégă în decurs de opt zile o comisiune parlamentară, carea ar fi avut menirea să esamineze tóte proiectele referitóre la raporturile de limbă şi naţionale. Comisiunea acésta apoĭ în decurs de 6 sĕptĕmânĭ să facă un proiect de lege corĕspunzĕtór, despre care să facă raport Reichsrathuluĭ. Dacă însă comisiunea şi parlamentul nu ar resolva problema în decurs de 4 luniĭ, să fie îndatorat ministrul de justiţie, ca prin ordonanţe speciale să câştige valóre pe sama limbiĭ cehe de stat în provinţele locuite de Cehĭ. Din partea Cehilor, la cas când propunerea ar fi fost primită, se recerea să înceteze cu obstrucţia.

Propunerea însă nu a fost primită şi aşa Cehiĭ vor continua cu obstrucţiunea. Sînt mulţĭ, carĭ zic, că eĭ vor face-o acéstă şi cu privire la pact şi cuotă, pe când în fine alţiĭ sînt de părere, că eĭ nu vor face obstrucţie, căcĭ şi aşa pactul şi cuota vor cădé la a dóua cetire.

Dacă se va adeveri, că Cehiĭ vor să continue cu obstrucţiunea şi cu privire la cuotă şi pact, atunci guvernul actual neputênd să guverneze cu ajutoriul §-luĭ 14, conform promisiuneĭ date, va trebui să-şĭ dea abzicerea şi atunci cuota va statori-o ĕră-şĭ Monarchul pe timp de un an.

Transvaal. Angleziĭ suferiseră până acuma treĭ perderĭ, fie şi particulare, dóuĕ pe câmpul de luptă din ost şi una pe cel din vest. În acestea treĭ lupte 3500 soldaţĭ anglezĭ aŭ devenit prinsonerĭĭ Burilor. La aceste treĭ în zilele din urmă s'a maĭ adaus o a patra ciocnire cu reuşită nefavorabilă pentru eĭ. E vorbă despre înfrângerea generaluluĭ anglez Gatacre la Stornberg în ţara Cap. Gatacre fusese trimis aicia ca să sufóce rĕscóla Holandezilor din părţile acestea. Cu o armată de 4 miĭ ómenĭ plecă el spre nord, ca, după ce ar fi despresurat oraşul Kimberley, să se unéscă cu armata staţionată aci şi împreună să plece în contra capitaleĭ republiceĭ de Oranje. Pe drum însă a fost atacat de o trupă de Oranjenĭ cu mult maĭ mică. Generalul Gatacre a trebuit să se retragă lăsând pe câmpul de luptă maĭ mulţĭ ofiţerĭ morţĭ şi în mânile Oranjenilor vre o 600 prinsonerĭ. Atâta ne conced şi ziarele angleze.

Învingerea acésta a Oranjenilor e de mare însemnătate pentru aliaţii Buri-Oranjenĭ şi asta nu într'atâta pentru numĕrul prinsonerilor, cât mai mult pentru câştigul moral ce-l aŭ dintr'însa. Căcĭ Holandezii, carĭ şi până acuma aŭ trecut pe partea Burilor, vĕdĕnd reuşitele acestora vor trece în massă în tabĕrele lor şi în modul acesta vor îngreuna poziţia Anglezilor în ţara Cap.

Chiar şi pentru starea actuală a lucrurilor se recer 100 miĭ soldaţi Anglezi, ca să ţină pept cu Burii.

Aspectul câmpurilor de luptă din vest şi ost e ca şi mai înainte, Burii ţin asediate oraşele principale. Ceva noŭ totuşi este. A nume din 1 Decembre armata strîmtorată în Ladysmith capĕtă provisiunea numaĭ pe jumĕtate, ér preţul articlilor de traiŭ s'a urcat în mod înspăimîntător.

Tóte învingerile de până acum ale Burilor nu sînt de cât particulare. Aŭ fost însĕ de ajuns şi acelea, ca numele Burilor să fie stimat. Eĭ o mână de ómenĭ să pórte răsboiŭ şi încă cu succes mai bine de dóuĕ lunĭ cu una dintre cele mai marĭ puterĭ. Eĭ aŭ dovedit, că iubesc libertatea şi o sciŭ apĕra şi asta ne îndreptăţesce să conchidem, că chiar şi când răsboiul s'ar termina cu învingerea Anglezilor, eĭ totuşi supuşi Angliei nu vor fi niciodată.

Corespondinţe.

Rodna nóuă 16/XI — 1899.

Conferinţa preoţilor gr. cat. din vicariatul Rodnei. [1])

În conformitate cu regulamentul diecesan şi în urma cercularielui oficiului vicarial foraneŭ epp. din 19 Octobre a. c. Nr 633, a fost convocată şi ăst an conferinţa preoţéscă din acest tract, în parochia Feldru.

După terminarea serviciului divin şi predica ţinută de Ieronim Slavoca preot în Ilva mare, urméză punctul al doilea al programeĭ: deschiderea conferinţeĭ prin invocarea Spiritului sfînt şi vorbirea aléşă a iubitului nostru vicariŭ Dr Ioan Pop. despre folosul şi scopul conferinţelor în genere şi în specie despre gravitatea şi importanţa obiectelor conferinţeĭ de azĭ. Presenţi aŭ fost 22 preoţi din 36 din vicariat.

Al treilea punct a programeĭ: luarea uneĭ hotărîrĭ în causa autonomieĭ provincieĭ nóstre mitropolitane.

La acest punct vicariul nostru cu oratoria-ĭ cunoscută, dar şi în cunoscinţa de causă, a espus în o lumină clară, că ce însémnă autonomia, cum şi cu ce greutăţi s'a câştigat, carĭ sînt folósele eĭ, şi cum se intenţionézĕ şi lucră a se perde prin o contopire cu rom. cat., acésta, în sensul proiectului de regulare a autonomieĭ catolicilor de ritul latin şi grec. Aceste deslușirĭ ascultate cu mare încordare de toţi şi în specie de poporenii din parochia Feldru, aŭ umplut sufletele tuturor de juste îngrijirĭ şi de decisiuni bărbătescĕ. S'aŭ făcut propuneri unanime din partea subscrisului, pe cum şi din a preoţilor G. Domide, Ĭ. Dologa şi vprotop. Candale, şi s'a decis: a apĕra şi susţinĕ întrĕgă, neclătită şi neştirbită inmunitatea, independenţa şi autonomia provincieĭ mitropolitane gr. cat. Şi spre a se da ocasiune întregeĭ biserici (tuturor credincioşilor) de a se pronunţa, s'a esprimat dorinţa tuturor de a se mijloci convocarea de sinod diecesan, şi până atuncĭ s'a decis, ca să fie conchiemat un sinod mixt vicarial în timpul cel mai scurt, spre a se pronunţa unanim şi preoţimea şi laiciĭ din vicariatul întreg, ca aşa să nu se zică, că numaĭ preoţimea e pentru, ér laiciĭ dór ar fi indiferenţi, ceea ce de sigur va produce o satisfacţie generală. La acel sinod mixt vicarial fie care parochiă îşĭ va trimite delegaţiĭ sĕĭ laicĭ pe lângă preotul propriŭ.

Causa cu subsidiul preoţesc fiind la punctul al 4-lea a programeĭ încă a fost de o însemnătate mare, pentru că din cele espuse de vicariul nostru şi cunoscute şi de noĭ de preoţi, s'a constatat o rea voinţă faţă de preoţiĭ romînĭ. Dar şi conclusul nostru unanim încă cred, că e demn şi a nume:

Conferinţa cu regret trebue să se esprime despre părinţiĭ patrieĭ, carĭ numaĭ la greutăţi ne sciŭ afla, dar când e vorba ca barĕm o parte minimă a multelor dărĭ a nóstre şi a poporului nostru să o împartă şi cu noĭ, atuncĭ ne cern ca grâul prin multe site, şi ajutorul cu care se fălesc, că ajută ca o recompensă justă pe preoţiĭ romînĭ, este chiar o batjocură a seculuĭ, de óre ce şi un schimbător de şine de la căile ferate la anumită vreme capĕtă mai bine onorariŭ de serviciŭ, de cât noĭ. Decĭ considerând nu numaĭ micimea ajutoriului, ci dispreţul şi neîncrederea ce prin forma şi modul împărţirĭ şi a condiţiunĭ cum se dă, prin ce în Episcopiĭ şi ordinariatele nóstre nu maĭ aŭ încredere guvernele câte se succedézĕ, noĭ alipindune şi de aci cu încredere de capiĭ nostri bisericescĭ, sĕracĭ cum sîntem, fără de alt ajutor de cât de la Dumnezeŭ şi de la tăria braţelor nóstre, de şi avem drept de a cere ajutorul, declarăm solemn că niciunul din noĭ nu voiesce a mai reflecta la el pe viitoriŭ, de cât dacă se va împărţi prin ordinariatele nóstre diecesane, faţă de carĭ voim a şi cuita sumele, ce ni se vor împărţi.

Fie care din cei presenţi a mai declarat pe onórea sa observarea acestui conclus.

Venind acum la punctul al 5-lea al programeĭ, la esecutarea otărîrĭ luate în ultima conferinţă: subvenţionarea bisericilor din venite şi alte ajutóre de la comune şi în specie în ţinutul nostru a fosteĭ graniţe prin votarea de cuote anualĭ etc. din fondurile de pădurĭ, şi a conlucra din rĕsputerĭ spre acest scop prin comune. Spre a fi lucrarea mai cu succes s'a decis ca acest obiect să se pună pe tapet şi în sinodul vicarial mixt convocând.

Punctul al 6-lea a fost cetirea uneĭ disertaţiunĭ impusă de conferinţa din trecut: *Preotul ca păstoriŭ sufletesc şi inviaţiuni pentru păstoriul sufletesc faţă de credincioşii bolnavĭ, din punct de vedere pastoral, moral, medicinal şi higienic,* prin preotul din Rodna nóuă P. Grapini.

Disertaţiunea a fost ascultată cu mare atenţiune, ér conferinţa a decis unanim a se esprima laudă protocolară disertantelui pentru lucrarea aşa amĕnunţită a acesteĭ teme practice din tóte punctele de vedere, esprimând conferinţa dorinţa de a se publica întrĕgă disertaţiunea în fóia biser. „Unirea“, spre a o avé şi alţiĭ ca îndrumare. Ba uniĭ aŭ dorit ca disertantele să o tipăréscă şi apoĭ preoţiĭ o vor cumpĕra.

Tot pentru sinodul mixt s'a reservat şi punctul al 7-lea al programeĭ: „aflarea de mijlóce pentru augmentarea fondurilor şcolastice“.

S'a decis la p. 8. trimiterea uneĭ adrese cătră vicariĭ, şi protopopiĭ dieceseĭ nóstre, spre a se înţelege şi pregăti terenul pentru înfiinţarea unuĭ orfanotrofiŭ pe lângă episcopia din Gherla.

Tot aşa s'a decis la p. 9. ca să se compună istoricul fie căreĭ parochiĭ până la proxima conferinţă.

În fine la p. 10: „propuneri“, s'a primit de conferinţă unanim ca conclus: proectul de conclus a subscrisului referitor la aceea, că ţinerea sĕrbătorilor forali să se observe strict şi încă aşa, că să se reîmprospeteze prin Ordinariŭ în diecesă numĕrul şi numele sĕrbătorilor prin circulariŭ, ca ast fel prin uniformitate şi solidaritate, să se întăréscă credinţa şi pietatea în popor. Şi ca o consecinţă din acésta s'a primit şi decis, că: statoritĕ respective regulată fiind asta, Ordinariul nostru Escel. Sa Domnul Episcop, cu provocare la legea positivă „despre respectarea convingerilor religióse . . . .“ să lucre la guvern, ca credincioşiĭ gr. cat. a dieceseĭ să nu fie citaţi niciodată ca incţi, niciodată ca martorĭ etc. în zilele de sĕrbătóre, niciodată la judecătorie, niciodată la cele administrative, după cum vedem, că se respectézĕ zilele de sĕrbătorĭ a celor recipiaţi.

Al treilea proect de conclus, primit ca conclus cu unanimitate, a fost pretensiunea justă a cleruluĭ din vicariat de a primi în fie care an raţiociunĭ detaliate de la Ven. Ordinariat diecesan despre starea deosebitelor fondurĭ diecesane, la carĭ contribue preoţimea şi încă după norma raţiunĭ, ce o daŭ diversele institute de păstrare, spre a fi orientaţi nu numaĭ despre modul cum sînt asigurate şi manipulate, ci ca să vedem cum cresc, câţi, carĭ şi cu cât se ajută văduvele şi orfaniĭ de preoţi, ba dacă va fi lipsă, să mai aflăm mod cum să le mai înmulţim acelea în folosul nostru propriŭ, spre a nu ajunge familiĭ preoţescĭ la proletărie.

Cu regret a fost împrejurarea, că 14 preoţi din vicariat nu aŭ luat parte la conferinţă. Scim că 3 din aceştia sînt bĕtrânĭ şi morbulenţi, că de mulţi aniĭ servesc în cura animarum şi le cunóscem neputinţa fisică, cu tóte acestea în sensul regulamentului s'aŭ escusat, şi li s'a recunoscut de basată scusa, fiind bărbaţi demnĭ; şi dintre ceĭ mai tinerĭ aŭ fost uniĭ, carĭ s'aŭ escusat, căcĭ pedeci neaşteptate pot întreveni şi în familie ca şi în parochia fie căruĭ. Câţi va însĕ din ceĭ mai tinerĭ, niciunul şĭ-aŭ escusat neparticiparea, şi pentru aceştia s'a decis, ca să se presinte la oficiul vicarial şi apoĭ să li se împărtăşéscă tóte conclusele acesteĭ conferinţe.

Resultatul moral a acesteĭ conferinţe conduse cu atâta tact, dar şi de o valóre mare, şi desbaterile atât de obiective a încântat pe fie care dintre noĭ, cum şi dintre ascultătorĭ, în fruntea cărora din partea po-

[1]) Din lipsa de spaţ corĕspondinţa acésta a trĕbuit să rĕmână până acum.

litică, ca delegat, a fost Spectatul dl jude adm. G. Vertic, apoi membrii primăriei din Feldru și alți onoraționi.

Démnă de laudă e primăria aceleĭ comune, carea împreună cu preotul loculuĭ s'aŭ îngrijit de buna încuartirare a tuturor preoților, ér sacrificiul material adus de preotul local dl Costantin Pop prin ospețul dat din al sĕŭ tuturor și servit cu tótă dragostea, Dumnezeŭ il răsplătéscă.

Locul conferinței viitóre s'a statorit comuna Ilva-mare.

P. Grapini
preot gr. cat.

X — 7 Dec. 1899.

Onorată Redacțiune!

Basându-mĕ pe ținuta DV. din trecut, nu mĕ îndoiesc. că veți da loc în „Unirea“ și următórelor mele șiruri:

În jurul unei idei!

Vóue Vĕ adresez aceste șire scumpi confrați, preoți archidiecesani! Am trecut peste sinodul, plin de momente mărețe. Stăm acum pe pragul anuluĭ jubilar. Acest an vestit mi-a sugerat o idee. S'o spun? De aș sci, că glasul meŭ nu va fi al „celuĭ ce strigă în pustie“! Dar mi-am zis: cutézĕ fiul Sionului!

Nu vĕ înfricați, că nu cer jertfe nóuĕ. Nu! ci numai să schimbăm destinația celor vechi.

Avem și noi Românii, ca lumea, obiceiul de a felicita rude și amici de „anul noŭ“. E sigur, că și noi preoții am jertfit și jertfim acestuĭ obiceiŭ, unul atâta, ér altul atâta.

Dar veniți și de „anul noŭ“ 1900 să ne premenim nițĕl cu alte haĭne. Micile sume, ce le-am dat altă dată pe bilete, porto etc. cu „an noŭ fericit“. de aci înainte să nu le mai dăm, ci să le întórcem în favorul *„Fondului de salarisare a preoților archidiecesani.“* Îmi ziceți póte, că vreaŭ să glumesc? Nu! Pentru Dumnezeŭ nu!

Priviți numai schematismul archidiecesan și veți afla pe urmă la conspectul sumar din 1896, că avem în archidiecesă *762 preoți seculari*.

Să socotim pe fie care numai cu 50 cr. la an, și vom avé suma de 381 fl. v. a. — nu glumă.

Apoi barĕm la acésta să nu putem câștiga fie care din noi și pe câte un credincios inteligent? Încă 762 laici binevoitori cu câte 50 cr.

La olaltă écă pe an am puté avé 762 fl. v. a.

Acésta repetată în 10 ani următori ar da 7,620 fl. fără interese.

Deci nu jertfe nóuĕ! Aid să vedem, ce am puté face noi pentru noi! Antecesorii nostri dinainte cu 200 ani aŭ dat pentru școli etc. 15 mil. Eŭ, fiind în viață la *1 Ian. 1900,* voiŭ speda cassei centrale archidiecesane pentru fondul de salarisare numit 4 fl. v. a. zi *patru floreni* val. austr., dacă numai trei zeci inși mi s'ar alătura. La revedere!

Delegatul.

Invitare la abonament.

Apropiându-se capetul anuluĭ, venim a ruga pe Onoranții nostri abonenți, să binevoéscă a-și aduce a minte și de noi, și ceĭ ce sînt în restanță cu abonamentul, să facă bine a ni-l trimite.

Tipărirea și edarea foiĭ costézĕ multe spese, pe carĭ trebue să le plătim numai de cât; pe când o parte mare a prețuluĭ de abonament, de pe mai mulți ani, îl avem pe a fară, încă neplătit.

Deci, rugăm cu insistință pe Onoranții și binevoitorii nostri cetitorĭ, să grăbéscă cu achitarea abonamintelor restante, pentru ca și noi să putem urma obligamintelor nóstre.

ADMINISTRAȚIA.

Noutăți.

Din Archidiecesă. Escel. Sa Mitropolitul nostru astăzi în 16 Dec. a conferit ordurile subdiaconatuluĭ și diaconatuluĭ clericilor absoluți *Petru Cristea, Ioan Staicu, Nic. Galea* și *Augustin Trif,* ér poimâne (sĕrbătórea s. Nicolae) îi va ordina întru preoți.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. În numele curatoratuluĭ bisericesc din loc pe cum și a întreg poporuluĭ credincios, subscrisul aduc cele mai călduróse mulțămite venerabiluluĭ bĕtrân *Georgiŭ Murășan,* carele din bunul câștigat întru sudórea fețeĭ sale a binevoit a dărui 100 fl. pentru renovarea s. bisericĭ din loc, pe cum și fiuluĭ sĕŭ spectatuluĭ Domn *Vasiliŭ Murășan* not. pens., care tot pentru acel scop a dăruit o cruce frumósă în preț de 20 fl. Bunul Dumnezeŭ să le răsplătéscă aceste frumóse fapte creștinesci vrednice de imitat. *Demetriŭ Murășan* cooperator parochial în Chechiș. — *Ana Socol* din *Oroiul de câmpie* a procurat pe sama s. bisericĭ o evangelie în preț de 12 fl. 50 cr. Dumnezeŭ scriindu-i numele în cartea vieții, fapta bună să i-o răsplătéscă după merit. *Nicolaŭ P. Hârșan* preot.

Din diecesa de Lugoș. În timpul din urmă aŭ fost numiți: *Dr Danil Fireza* notariŭ consistorial, *Dr Iacob Radu* vice-notar și archivar. *Vasile Țăran* paroch în Petromani, — *Mihail Jivanca,* admin. paroch. în Serb-Cianad. și *Aviron Balomiri* admin. paroch. în Balomir.

Renta școlilor din Brașov. Guvernul ungurese, după cum scrie „Fővárosi Tudositó“, în urma întrevenirii contelui Goluchovski și cu învoirea M. Sale Monarchului, a încuviințat, ca gimnasiul român din Brașov să priméscă din România renta ce i-se cuvine.

O nóuă volnicie. Ministrul de instrucție Wlassics a nimicit alegerea de director la gimnasiul român din Năsĕud a dlui *Virgil Șotropa,* pe cum și votarea stipendiilor nóuĕ și vechi.

Inginer noŭ. Domnul *Ilie Dopp* inginer de comasare autorisat și-a deschis cancelarie proprie în Sibiŭ strada Ocneĭ (Burgergasse: Nr 9.) Dl Dopp a lucrat un timp îndelungat în cancelaria dlui ingineriŭ Tilea și e astfel cunoscut în multe părți. Tot Dsa a publicat și un folositoriŭ îndreptariŭ în causa comasărilor. Îl recomandăm cetitorilor nostri.

Carte nóuă. Dl prof. Ioan Rațiu a edat și în broșură separată studiul dsale despre: *Viața și operile luĭ Andreiŭ Murășan,* apărut în fóea nóstră. Lucrarea se estinde pe 11 cóle tipar.

Avis. Din prilejul apropiatelor sĕrbători Direcțiunea postelor ne recércă să avisăm pe cetitorii nostri să dele tótă atențiunea pachetelor, ce spedézĕ de Crăciun și Anul noŭ. Se recomândă, mai cu samă pachetarea în lădițe, în corfe ori în pânză. Hârtia de comun se strică. Sigilarea să se facă cu céră bună. Adresele să se scrie pe însuși embalajul, eventual pe o tăbliță de lemn ori carton tare și să se lege de pachet cu spargă ori cu drot. Pe adresă să se indice și locuința, și se recomandă ca chiar și în pachet să se pună adresa pentru ca în cas când s'ar rupe adresa, s'ar pierde ori murdări, să se pótă face totuși inmanuarea.

Valuta nóuă. De la 1 Ian. n. 1900 va întra în vigóre nóua valută în coróne, și de la ziua acésta începênd tóte spedițiile de baniĭ, plătirĭ ori incassărĭ vor trĕbui făcute numai în acéstă valută. Baniĭ ceĭ vechi rĕmân și pe mai de parte, de asemenea și multe din tipăriturile de la postă și alte oficii publice, cu tóte acestea va trĕbui să se corégă cu **c.** pentru coróne și **f.** pentru fileri. Ori ce asignațiuni de baniĭ adresate în floreni și val. austr. vor fi respinse.

Concurse. Ordinariatul de Lugoș deschide concurs cu terminul de 28 crt. pentru ocuparea parochieĭ *Icloda,* distr. Ciacovei. Emolumentele sînt: din fondul religionar 301 fl. casă parochială și grădină, 3 jug. arător și fînaț și stola îndatinată. — Pentru ocuparea stațiuneĭ cantor-docentale din *Vișag,* distr. Vermeș, se escrie concurs până la 31 Dec. n. Emolumentele sînt 97 fl. de la comuna bisericéscă, 15 fl. din cassa bisericiĭ, 155 fl. de la stat, cuartir, lemne, folosul alor 2 jug. 6 fl. pausal scripturistic și 5 fl. spese de călătorie la adunarea generală a Reuniuniĭ învĕțătorilor.

Foi pedagogice. De la 1 Ianuar n. vor apărĕ de o dată dóuĕ foi pedagogice nóuĕ, una la Caransebeș ca organ al Reuniuniĭ învĕțătorilor de acolo, și alta la Sibiŭ, sub direcția personală a Dluĭ Dr *Petru Șpan.* Le dorim viață lungă!

Constituire. Societatea română academică social-literară „Carmen Sylva“, din Graz și-a constitnit comitetul pentru anul administrativ 1899/900 pe cum urmézĕ: Președinte: *Valeriŭ Popescu* stud. med.; Secretar: *Pompeiŭ Fărcașiŭ* stud. fil.; Casar și bibliotecar: *Ioan I. Fometescu* stud. med. — Societatea de lectură „Ioan Popasu“ a tinerimiĭ studiósă de la Institutul teologic-pedagogic gr. or. rom. din diecesa Caransebeșuluĭ, s'a constituit pe anul de gestiune 1899/900, pe cum urmézĕ: Președinte: Dr *Petru Barbu* profesor; vice-președinte: *Ioan Mităr* cleric de cursul al III.; notariŭ I.: *Ioan Coșariŭ* cleric de cursul al III.; notariŭ: *George Băltean* pedagog cursul al IV.; controlor: *Toma Suru* pedagog cursul al IV.; bibliotecar: *Vasile Usonescu* cleric cursul al II.; vice-bibliotecar: *Iosif Badescu* pedagog cursul al III.; redactor al foiĭ „Progresul“: vice-președintele. Membriĭ de comitet: *Romul Jurchescu* cleric cursul al III.; *Alexandru Ioanovici* cleric cursul al III.; *Marian Groza* cleric cursul al II.; *Svetozar Mutașcu* cleric cursul al II.; *Simeon Bartolomei* cleric cursul I.; *Petru Budescu* cleric cursul I.; *Vasile Brășovan* pedagog cursul al IV.; *Petru Buzera* pedagog cursul al III.; *Romul Titel* pedagog cursul al II.; *Iosif Stoica* pedagog cursul I.

† **Necrolog.** *Georgiŭ Butnariŭ* preot gr. cat. în Bratfalăŭ a repausat în 4 Decembre 1899 în etate de 38 ani în al 15-lea an al preoției.

Ioan Tolan preot gr. cat. în Tirimia mică a repausat la 6 crt. în etate de 86 ani în al 63-lea an al preoției.

În veci amintirea lor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Viața și operile lui Andreiŭ Murĕșan.

(Fine.)

Tit Maiorescu în critica intitulată: În lăturĭ! carea întrégă este o înverșunată polemie contra lui Ar. Densușan, spune că numaĭ Resunetul are valóre.

„Acéstă poesie — zice el — arată un simțemînt patriotic adevĕrat, a venit în momentul uneĭ marĭ agitărĭ a spiritelor, a fost din întîmplare singură, care a dat espresie aceleĭ agitărĭ în acel moment (1848) și astfel a devenit poporală și a rĕmas cunoscută de tótă lumea română. — Așa de adîncă era pe atunci mișcarea sufletéscă a poporuluĭ, în cât nu putea să fie stăpînită în marginile obicĭnuite, ci pe cum s'a reversat în acțiunĭ istorice neobicĭnuite, a căutat să se esprime și în óre care forme estetice ale emoțiuneĭ, în poesie și în cântare. Cântarea era o trebuință neapărată a situațieĭ și pentru cântare se cerea și poesie. La Resunet s'a adoptat în dată o melodie cunoscută și astăzĭ, melodie deplorabilă, lâncedă, nepotrivită cu textul, dovadă de puținul gust musical al epoceĭ, — dar pe atunci nu era vorbă de gust, ci de o impulsie iresistibilă spre manifestare cu orĭ ce preț și în orĭ ce împrejurărĭ.“ [1])

Apoĭ mai adauge, că pe cum s'a ridicat la 1840 Nicolae Becker prin poesia: Reinlied, și mai târziŭ pe timpul ultimuluĭ resbel germano-francez Macsimilian Schneckenburger prin poesia: Die Wacht am Rhein, așa s'a ridicat și Andreiŭ Murĕșan singur prin acéstă poesie, și pe cum la acești doĭ poețĭ germanĭ cele alalte poesiĭ nu valoréză nimic, așa și ale luĭ Murĕșan „tóte dar tóte, fără escepțiune“ n'aŭ nicĭ o valóre.

Spre a documenta acésta citézĕ 37 de strofe din vre o 14 poesiĭ, și pe cum zice, ar mai puté cita încă și din altele!

Am puté zice, că și G. Bogdan Duĭcă încă judecă poesia luĭ Murĕșan pe calapodul luĭ Maiorescu. În tocmaĭ ca Maiorescu, și dînsul escepționézĕ critica luĭ Ar. Densușan făcută asupra poesiilor luĭ Murĕșan, și nisuesce a arăta, că Murĕșan în cele treĭ perióde nu a produs nimic genial a fară de Resunet.

O mică resumare va arăta deplin modul de aprețiare a luĭ Duĭcă:

Înainte de Resunet Murĕșan nu are nimic statornic, nicĭ o vedere nóuă, proprie, neșovăitóre. E neliniștit, „pentru că nu este în stare să scótă nicĭ o credință firmă din studiul trecutuluĭ și al presinteluĭ și pentru că nu póte presimți nimic din întîmplările cele mai apropiate; stă în fața necunoscutuluĭ și e fórte natural, să fie sbuciumat de îndoiele și de grijĭ.“ Vederile poetuluĭ se schimbă ușor; în poesiile sale nu aflăm convingere și încredere firmă. Prin urmare Murĕșan cu vederile sale nestatornice n'a fost în stare să dea poporuluĭ român ideale statornice și clare.

Resunetul ĭ-a stors poetuluĭ tot ce a avut în el poetic. Dar și acéstă poesie mai mult e meritul mișcărilor, de cât al poetuluĭ: nu Murĕșan nĭ-a dat nóuĕ Resunetul, ci mișcările nóstre i l-aŭ dat luĭ. Resunetul este „o surprindere între poesiile luĭ, o columnă pe nisce ruine, un palm în pustiŭ, un cedru în un pâlc de fagĭ.“

După Resunet poesia luĭ Murĕșan prepară din pagină în pagină desilusiuni neîntrerupte. Poesiile sale ce vor urma de aci în colo nu se vor deosebi întru nimic de scrierile sale de până aci, în tóte „găsescĭ aceea-și concepție comună, acelea-și forme fără de gust, acelea-și repetițiĭ secĭ, aceea-și arbitrară legătură de ideĭ.“

Apoĭ Duĭcă vrea, să arete, că Murĕșan nu este poet de geniŭ, el este un om, „care prin cugetarea sa nu s'a ridicat nicĭ cu un deget măcar peste contîmporaniĭ sĕĭ“; că n'are studiĭ clasice temeinice, că n'are limbă și technică alésă și în urmă că n'are gust și simț pentru frumsețele poetice, ceea ce vre să documenteze prin traducerile poetuluĭ din literatura germână, despre carĭ zice, că „nu aŭ nicĭ o valóre.“ [1])

De la început și până în capet se resimte în critica luĭ Duĭcă influința luĭ Maiorescu. Și la unul, și la altul dintre tóte poesiile poetuluĭ singur Resunetul are valóre poetică, ér cele alalte poesiĭ nu sînt de nicĭ un preț.

Este însĕ o deosebire între Duĭcă și Maiorescu. A nume Maiorescu de și citézĕ din poesiile luĭ Murĕșan o mulțime de strofe rele, totuși nu arată, nu lămuresce, de ce acele sînt rele și nu-ĭ plac, cu tóte, că de la unul, care vre să sdrobéscă în Murĕșan pe poetul, credem, că atâta orĭ cine póte pretinde, mai ales atunci, când între poesiile citate de Maiorescu sînt și de acelea, carĭ la orĭ ce poet român numaĭ onóre ar puté face, pe cum sînt: Glasul unuĭ Român, 15 Maiŭ 1848 și Omul frumos. Duĭcă vre, să fie consciențios, de aceea nisuesce a proba cu tot felul de arguminte ceea ce zice.

Felul acesta de critică a luĭ Maiorescu și Duĭcă însĕmnă, a fi — ca să nu zicem nedrept — prea riguros în judecarea unuĭ poet. E drept, că Resunetul este poesia cea mai culminantă a luĭ Murĕșan, dar apoĭ liniștit putem zice, că nicĭ cele alalte nu sînt lipsite de talent și frumsețe poetice, de sentimente profunde, de ideĭ adîncĭ, de părțĭ sublime și succese și de entusiasm înviĭpăiat. Nu numaĭ în Resunet, dar și în cele alalte poesiĭ ale luĭ Murĕșan se resimte în dată puterea, arta și talentul, trebue numaĭ să albă omul pentru acésta gust și inimă simțitóre.

Ar. Densușan, căruia este adresată critica luĭ Maiorescu, n'a negles a-ĭ rĕspunde în una din „scrisorile“ sale sub titlul: Gloriĭ de afiș, din care reproducem și noĭ partea cu rĕspunsul referitor la aprețiarea luĭ Murĕșan:

„Maiorescu nu este făcut din element, ca să pótă gusta poesia înaltă, seriósă, în care bate un puls puternic, care se ocupă cu durerile și aspirațiunile înalte ale timpurilor și popórelor. — Luĭ Maiorescu nu-ĭ trebue în poesie, de cât „sentimente și pasiuni“, sub carĭ dînsul înțelege cu deosebire pe cele de amor și cel mult de ură și dispreț al lumiĭ. Pentru aceea nicĭ nu permite să se cultive în cercul sĕŭ, de cât miorlăiturĭ de amor și văerările de disgust și dispreț al lumeĭ. — Maiorescu are predilecțiune pentru poesia efemeiată, decoltată, transparentă și istorică, care gîdăle și enervézĕ. Pentru aceea vedem, că dînsul dintre poesiile luĭ Murĕșan se interesézĕ mai numaĭ de cele de amor, carĭ se înțelege n'aŭ să-ĭ placă, căcĭ nu gîdălesc, fiind că Murĕșan era făcut din alt element. Pentru poesia înaltă, ca s'o guste cine va, îĭ trebue suflet idealist, fantasie vie, inimă ferbinte, pĕtrunsă de multe sentimente; numaĭ atunci póte să înțelégă durerile și aspirațiunile, carĭ agită inimile popórelor, carĭ sînt idealele marĭ ale luptelor omenescĭ. Sufletele, carĭ nu se aprind, de cât numaĭ prin materie și pentru materie, nu înțeleg, nu pot gusta acéstă poesie.“ [1])

Din rĕspunsul acesta se potrivesc multe și la aprețiarea luĭ Duĭcă; decĭ servéscă tot o dată drept reflecsiune și la aprețiarea sa. Ér cât e pentru părerea luĭ Duĭcă asupra traducerilor luĭ Murĕșan, alăturându-ne la Branisce, deja nĭ-am dat părerea, că Murĕșan la traducerile sale n'a avut în vedere arta ca atare, ci mai mult tendința de a tradnce poesiĭ potrivite cu spiritul timpuluĭ.

La escepționarea luĭ Murĕșan în privința varietățiĭ de ideĭ, noĭ vom rĕspunde cu Aron Densușan:

„Este adevĕrat că Murĕșan nu posede o mare varietate de ideĭ, să nu se pérdă însĕ din vedere, că subiectele luĭ încă nu sînt variate, sînt patria, libertatea, unirea și vîrtutea. În jurul acestora se învîrtesc poesiile luĭ cele mai bune.“ [2])

Apoĭ mai adaugem, că Murĕșan a fost într'adevĕr un mare talent poetic, numaĭ cât, acest talent nu s'a putut desvolta în voea și în mersul luĭ firesc. Poetul este legat prin împrejurărĭ atât înainte, cât și după 1848, și așa el nu și-l-a putut esprima dorințele și sentimentele sale, așa pe cum el le avea. El era în oficiŭ străin, de stat, și nu putea ca prin poesiile sale să atragă asupra-și mânia superiorilor sĕĭ. Și așa în urma Resunetuluĭ din 1848 încă îl destituesc din postul sĕŭ de profesor, și ajungea aprópe în prinsóre, dacă la îndemnul luĭ Barit nu fugea cu acesta la Ploescĭ. Ér el trebuia să se susțină dimpreună cu familia. Că de multe orĭ îșĭ înécă sentimentele sale naționale, apare din coloritul cel înăbușit al celor mai multe poesiĭ, din carĭ numaĭ prin alegorie poțĭ sci ce a voit să zică. Ba și atunci încă se feresce de a irita organele superióre asupra sa, și numaĭ unele poesiĭ publicate le subscrie, de celea mai multe orĭ însĕ saŭ folosesce numaĭ câte va litere orĭ semne, saŭ se ascunde sub diferite pseudonime. [3]) Decĭ nu s'a putut desvolta din causa împrejurărilor triste și nefavorabile, dar este incontestabil talentul sĕŭ poetic.

Cât e pentru limba poesiilor luĭ Murĕșan, concedem, că nu este așa de înflorită ca limba luĭ Alecsandri, dar este mai alésă și mai curată de cât a aceluia.

Din când în când aflăm și unele latinisme la Murĕșan, ca d. e. aratru, crepuscul,

---

[1]) Critice; vol. II. pag. 226.

[1]) G. B. Duĭcă: Revistă literară. Art. XIX. Tribuna 1885 Nr. 179.

[1]) Cercetărĭ Literare; vol. II. pag. 457—458.

[2]) Cercetărĭ Literare; vol. I. pag. 141.

[3]) Literile, semnele și pseudonimele sub care scrie Murĕșan sînt: A. M.; a. m.... nu; ***; unu român; Urziceanul; Albion; Eremitul din Carpațĭ.

deculcă, impulpă, lucóre, procelă, propină, vult ş. a., cu tóte acestea limba sa poetică este cea mai românéscă.

E drept, că în unele poesii, mai ales în celea de pe la început, limba sa este simplă, plină de espresiuni căutate; e drept, că în unele poesii nu aflăm o limbă mai avîntată: acésta însе este numai pe la început.

Când lira sa se întórce la poesii cu obiect patriotic, naţional, de o dată i-se metamorfoséză şi limba şi stilul; simţim, că se împreună cu o versificaţiune uşóră, móle şi abundantă în harmonia ritmurilor şi rimelor; simţim trecerea la o limbă cu sbor poetic, plină de putere şi însufleţire.

Limba odelor sale, ca limba baladelor lui Bolintinean, este sublimă şi energică, pe cum sînt şi însе-şi obiectele lor.

Asemenea şi stilul este îndesat, „plin şi corect".

Peste tot Murĕşan în limbă şi în stil este mai puţin influinţat de limbile străine, de cât orî şi care altul dintre poeţii de pe timpul sĕu.

Şi dacă totuşi a fost în limba şi stilul acesta ceva, ce n'a plăcut lui Maiorescu, şi lui Dulcă, aceea e de tot subiectiv, părerea nóstră însе este, că poesia lui Murĕşan strălucesce atât în fond, cât şi în formă prin un spirit adevĕrat românesc.

Murĕşan este unul dintre cei mai escelenţi poeţi români, la care aflăm poesii de amor, poesii patriotice, satirice, filosofice şi narative saŭ poveşti.

Murĕşan nu se distinge prin poesiile de amor, nicî prin cele narative, ci prin oda naţională. Mai mare ni-se arată Murĕşan în odă. „El este adevĕratul ei creator în literatura română — zice Densuşan —, şi nime n'a mai produs până acum ceva, ce s'ar puté asĕmîna cu odele lui Murĕşan." [1])

El nu este poetul unei provinţii, ci el este poetul tuturor Românilor din patru unghiurî.

„Nimic însĕmnat nu se petrece unde va la Români — zice Densuşan —, ce să nu pună în vibrare córdele lirei sale. El este prin escelenţă poetul aspiraţiunilor, al idealului tuturor Românilor. — Murĕşan a sciut prin puterea sufletului sĕu, să cristalisеze ideî şi dorinţe, carî până aicî rătăciaŭ în consciinţa, în sentimentul nostru fără ca să-şi pótă afla organul chemat să le esprime, să le consacre prin farmecul şi puterea imaginaţiunei; el a deschis rostul şi a vorbit din inimă tuturor Românilor şi din tóte unghiurile, căci inima lui nu era închisă între délurile unui ţinut şi noi toţi am început a cânta şi a ne înălţa inimile cu el. Aicî zace puterea lui, prin acésta s'a impus el publicului. El scie, să împletéscă cu deosebită măestrie faptele marî ale trecutului printre aspiraţiunile viitorului, şi tocmai acésta dă poesiilor sale un deosebit farmec şi gravitate." [2])

„Bardul nostru naţional era mai mult de cât un poet escelent — zice Iosif Vulcan, — el a fost geniul naţional, care prin cântările sale cele dulcî şi armonióse, a deschis inimile, a luminat spiritele Românilor, ca să simtă şi să vadă, că aŭ un viitor strălucit, a arĕtat calea sigură şi dréptă cătră ferirea şi mărirea naţională .... „uniţi-vĕ în cuget, uniţi-vĕ 'n simţirî!" [1])

Pe cum fórte nimerit zice Eminescu:

Murĕşan scutură lanţul cu-a lui vóce ruginită,
Rumpe córde de aramă cu-a lui mână amorţită,
Chiamă pétră să învie ca şi miticul poet,
Smulge munţilor durerea, braţilor destinul spune,
Şi bogat în sĕrăcia-i, ca un astru el apune,
Preot deşteptării nóstre, semnelor vremii profet. [2])

*

Aşa a trăit şi lucrat Andreiŭ Murĕşan. S'a însufleţit pentru tot ce a fost nobil şi sublim. Dar mai vîrtos pentru libertatea şi pentru mărirea naţiunii sale i-s'a aprins flacăra sufletului sĕŭ. Prin escelenţă el a fost poetul naţiunii. Ca atare prin operile sale a lăsat naţiunii române o ereditate nepreţuită, care, ca să zicem cu genialul liric roman, cu Horaţiŭ, nu o va distruge nicî seria anilor, nicî fuga timpurilor. [3]) Productele sale poetice sînt un monument mai durabil de cât metalul („aere perennius"), care de a pururî va lăuda şi vesti numele lui.

„In freta dum fluvii currunt, dum montibus umbrae
Lustrabunt convexa, polus dum sidera pascet,
Semper honos nomenque tuum laudesque manebunt."

Prof. Ioan Raţ.

Burul van het Roer.

Istorisire de călătorie

de

Carol May.

(Continuare.)

Mĕ duseî, dară mai întâiŭ întrăî în chilia mea şi luăî la mine cuţitul şi un revolvĕr. Era bine, să fiŭ întrarmat pentru orî ce întîmplare. Dacă am ajuns în chilie, observăî spre mirarea mea cea mai mare, că scutul lui Sicucuni lipsia. Eŭ însu-mî îl aninasem mai înainte de cină de părete. Vîrîî armele în brîŭ şi ieşiî în curte. Acolo şedeaŭ Caferiî şi Otentoţiî la ospĕţ.

Quimbo mĕ vĕdu venind, se sculă de la foc, la care era cuprins cu o parte de mai mulţi funţi a mistreţului, şi se apropiă la mine.

„Mynheer viŭ, o, o! Mynheer mânc carne din scrófă!" îmî zise, rupse porţia în dóue şi mĕ îmbiă cu o parte ţinêndu-o cu degetele, de pe carî curgea unsórea.

„Ţine-ţi carnea! Unde e scutul, Quimbo?"

„Scut?" întrebă. „Scut de Sicucuni?"

„Firesce! A dispărut din chilia mea."

„Scut sînt dus, sînt dus din chilie? O, o, Quimbo nu am scut! Quimbo am fi în chilie şi am vedé scut atîrna de părete."

„Când a fost acésta?"

„În dată, acum sînt fi în chilie. Quimbo am voi spune mynheer, că mynheer mânc împreună carne de la scrófă, dară mynheer nu sînt fi în chilie; numai scut încă sînt atîrna de părete."

Ásta firesce că era lucru şod. Dacă Quimbo nu scia, ce s'a ales cu scutul, atuncia îmî căuta, să supun, că óre cine l-a furat. Dară cine să fie putut nutri un interes aşa de straniŭ faţă cu trofea aceea? Lăsăî lucrul acesta de o cam dată într'atâta şi mĕ întorseî deja, să mĕ duc, ca să fac revista, când fără de veste îmî aduseî a minte de Macololul Cemba.

„Cunoscî pe Cemba?" întrebăî pe Quimbo.

„Cemba? Quimbo cunosc Cemba; Quimbo am grăi deja mare mult cu Cemba; Cemba nu sînt Macololo, că Macololo fac pele unsuros cu meal, şi Cemba nu am meal pe pele."

Asta îmî întări bănuéla.

„Nu e aci Cemba?" întrebăî.

„Cemba nu sînt aci; Cemba sînt dus după casă şi sînt veni apoî în staul."

„Ce a cercat în staul?"

„Quimbo nu sciŭ. Quimbo nu sînt fi în staul."

„Şi unde e acuma?"

„Cemba sînt încă în staul."

Fusei deja astăzî în staul şi sciam decî, că el avea o ieşire şi spre grădină. Mi-se părea a fi lucru suspect, că Cemba, care se da de un Macololo, fără ca să fie Macololo, pe cum îmî spunea servitoriul meŭ, îşi făcea acuma de lucru în staul, în vreme ce ceî alaltî Caferî şi Otentoţi şedeaŭ la ospĕţ. De aceea mĕ hotărîî, să-l cerc, dară nu întrăî în staul pe uşea din front, ci păşiî de-a lungul frontului şi mĕ duseî apoî la dosul staului.

Voiam chiar, să păşesc în jurul colţului, când auziî din spre grădină nisce paşi de tot neobicinuiţi. Sunaŭ, ca şi cum dóuĕ orî treî persóne ar cerca, să se depărteze încetinel de la casă. Cine putea, să fie? Ascultăî o clipă mai cu luare a minte şi auziî sforăirea năduşită a unui cal. Ásta era un lucru de tot suspect, şi de aceea grăbiî cât se póte de fără de sgomot preste luncuţă spre locul, de unde auzisem sforăirea.

În scurtă vreme vĕdui înaintea mea o massă întunecósă, carea sosise deja la gard. Mĕ stîrciî şi mĕ furişăî până în apropiarea nemijlocită a masseî aceleia şi deosebiî un cal şi pe un om, care chiar acuma voia, să deschidă o portiţă, carea era în gard, fără ca eŭ preste zi să o fiŭ observat. Pe loc aflăî, că copitele calului eraŭ îmbrăcate în postav, ca ast fel să se stîmpere sunetul paşilor, şi tot asemenea aflăî, că nările calului încă eraŭ învĕlite cu o pănură. Omul purta numai şurţa obicinuită a Caferilor, şi de pe frisura lui cea înaltă şi şódă încă cunoscui în dată, că el era din viţa acésta. Nu putea, să fie altul, fără numai Cemba.

Mĕ sculăî în dosul lui, îl prinseî cu stînga de gâtlej şi cu drépta îl loviî în căpăţînă aşa de tare, cât Caferul pe loc căduse la pământ. Îi legăî mânile cu şurţa lui proprie şi prinzêndu-i de conciŭ îl tîrîî până în curte ducêndu şi calul de frîŭ.

Acolo se născu larmă mare, când sosiî în lumina celor dóuĕ focurî. Quimbo sări în picióre şi privi în faţa încătuşatului.

„O, o, mynheer viŭ cu cal şi am prinde om? Cine sînt om? O, o, om sînt Cemba, care nu sînt Macololo! Unde am [illegible] mynheer Cemba? Ce am face Cemba cu cal de mynheer?"

Întru adevĕr calul era calul meŭ. Caferul voise, să se furişeze întru ascuns cu el de pe farmă. Ce scop va fi avut óre furtul acesta de cal şi fuga acésta de pe farmă?

Nu tîrîsem pe Cemba cu multă gingăşie, şi mişcarea îl trezise. El îşi deschise ochiî, dară pe loc îi închise din noŭ, a bună samă de ruşine de sitnaţia, în care se vedea ajuns aşa de pe neaşteptate.

Poruncii, să se deslege pănura de pe picióre le calului acesta şi, să se ducă éră în staul, şi în vreme se sevârşiră acestea, Quimbo la porunca mea a avut, să ducă pe Cemba în chilia mea. El se făcea încă şi acuma mort şi zăcea legat pe pământ fără de a se mişca.

„Cemba sînt mort," zise Quimbo. „Am face Quimbo Cemba viŭ?"

Îi făcui un semn de aprobare. Servitoriul aprinse o aschie şi o ţinu lângă frisura mortului fătărit. Frisura începu pe loc, să ardă pîrăind tare. Batjocorirea acésta a podóbeî lui celeî mai preţióse firesce că vĕrsă pe loc viaţă în membrele furului de cal. El sări în picióre, duse mânile sale

---

[1]) Op. cit. pag. 139.
[2]) Op. cit. pag. 140—141.

[1]) Ios. Vulcan: Panteonul Român; pag. 12.
[2]) Eminescu: Poesii; Bucuresci 1884 pag. 197.
[3]) Horaţiŭ: Carm. III. 30.

încătușate la cap și începu, să urle, ca și cum ar atîrna în țapă.

„Mynheer vĕd, o, o, că mincinos Macololo sînt mort nu mai mult!“ strigă Quimbo aranjând un rîs, care-i deschise gura de la o ureche până la ceealaltă.

„Bine! Pune aschia la o parte!“ porunci-i și mĕ îndreptăi apoi cătră Cemba:

„Te voiŭ întreba, și tu îmi vei rĕspunde. Dacă-mi vei spune o singură minciună, voiŭ porunci, să ți-se ardă pĕrul până la pele.“

Pe loc apucă Quimbo aschia din noŭ în mână.

„Frumos, bun, mynheer! O, o, Quimbo voiŭ arde pĕr până la pele. Pĕr ard fórte, ard mult; în pĕr sînt mare uleŭ și mare unsóre!“

„Cum te chémă?“ începuĭ interrogatoriul.

„Cemba.“

„Bine; asta voiŭ, să ți-o cred! Tu nu eștĭ Macololo. De care viță te ținĭ?“

El tăcea.

„Íute!“

„Cemba sînt Macololo!“

„Quimbo, adă aschia!“

Quimbo ascultă pe loc. Cemba întinse brațele înainte spre apĕrare și făcu o mutră plină de spaimă. Frisura și-o gătise în un șir de anĭ, ca avea pentru el un preț cu mult mai mare, de cât să o aducă din noŭ în primejdie.

„Cemba vreŭ zice adevĕr! Cemba sînt — sînt — sînt — —“

„Zulu!“ îĭ ajutăĭ, să sară preste pedecă.

„Zulu!“ aprobă el privind cu spaimă la aschia aprinsă.

„Tu eștĭ un ostaș al luĭ Sicucuni?“

„Mynheer sciŭ tot; Cemba zic da!“

„Eŭ sciŭ tóte. Sicucuni te-a trimis aci?“

„Sicucuni trimit pe mine la Bur?“

„De ce?“

„Cemba vĕd și aud, ce Bur vorbesc cu Bur.“

„Aĭ spionat și apoi aĭ dat luĭ Sicucuni tóte de scire?“

„Mynheer las Cemba pĕr, și Cemba spun tot de Sicucuni. Sicucuni leaŭ sânge, leaŭ viață, ĕră Somi sînt bun.“

„Dacă veĭ istorisi tóte așa, pe cum s'aŭ întîmplat, atuncia nu se va întîmpla nimica pĕrului tĕŭ.“

„Quimbo pun la o parte foc!“

Quimbo la un semn al meŭ îĭ făcu pe voe și puse aschia la o parte.

„Acum istorisesce!“

„Sicucuni sciŭ, că mynheer Uys sînt căpetenie de Bur și viŭ mare mult la mynheer Ían și trimit apoi sol, ca să aud, ce Cemba aud și vĕd. Cemba aud, că Burĭ viŭ la munte Raaf cu Somi, și spun Sicucuni viŭ cu Zulu și vreŭ fac mort aicia și vĕd, dacă Bur deja duc. Sicucuni merg la munte Raaf și apoi fac mort și Ieffrouw și leaŭ Mietie.“

„Unde e acuma?“

„Pe cale la munte Raaf și aștept pe Cemba.“

„Unde?“

„Ín mare pădure înainte de munte Raaf cu mult ostaș de Zulu.“

„Tu aĭ grăit astăzi cu el?“

„Cemba grăesc cu Sicucuni, mai înainte de ce viŭ Sicucuni și când Sicucuni sar pe cal cu Mietie.“

„Cine e Anglezul, care e la Sicucuni?“

„Cemba nu sciŭ Anglez.“

„Tu aĭ furat de aci scutul?“

„Cemba vreŭ aduce scut la Sicucuni; Zulu sînt laș și mor, dacă nu mai am scut, și Sicucuni daŭ mult dar Cemba, dacă Cemba aduce scut.“

„Unde e scutul?“

„Cemba am duce scut a fară preste grădină și am pune pe pămînt la ușe.“

„Quimbo, adu-l!“

Servitoriul se duse cu de grab și se întórse tot așa de grabnic cu trofea în mână. De o dată cu el întră și Mietie. Ea voise, să trimită soliĭ, dar într'aceea aflaes de cele ce se întîmplaseră. Íi serviĭ cu deslușirile de lipsă, și ea după aceea trimise epistolele, cu tóte că mărturisirea luĭ Cemba întărise supunerea mea, că de o cam dată nu aveam, să ne așteptăm la o năvală asupra farmeĭ. Burii aveaŭ, să hotărĕscă asupra sorții luĭ Cemba, și de aceea porunciĭ, să-l ducă în o cămară sigură. Acolo îl întemnițară, până va sosi Ían a casă.

Spre a întîmpina orĭ ce eventualitate puseĭ acuma străjĭ și mĕ duseĭ apoi, să dorm. Când mĕ treziĭ, se lumina de ziuă. Vecinul Zelmst sosise deja, și abia ne aprinserăm după dejun pipele, și deja și călăriră în curte cei doĭ ficiorĭ aĭ luĭ Hoblyn și baas Ieremias cu câțĭ va Cafĕrĭ.

Eĭ aŭ fost fórte surprinși de vestea, că Sicucuni s'a arĕtat din cóce de munți și în nemijlocita lor apropiare, și-mi promiseră, că după puterĭ vor purta grije de siguranța celor dóuĕ femeĭ până la întórcerea luĭ Ían. Putuĭ deci, să pornesc către munții Raaf.

Călătoria acésta a bună samă nu era făr de primejdiĭ pentru mine, căcĭ Zuliĭ erau între mine și între Burĭ cei adunați la sfat. Dară împrejurarea acésta nu mĭ făcea gânduri. Dóră Cafĕrii aceștia nu erau sĕlbaticiĭ cei dintâiŭ, cu carĭ m'am întîlnit.

Însoțit de doririle cele mai bune ale celor rĕmași pe farmă părăsiĭ farma. Quimbo ședea ĕră cu picióre fórte crăcite pe podeiul de pe spinarea Brabantinuluĭ sĕŭ și grămădise la spatele sĕŭ câte va feliĭ marĭ din carnea, ce rĕmăsese de la ospĕțul de a sară. Caiĭ eraŭ odihniți și alergaŭ așa de bine, cât calculam, că vom ajunge deja în ceea diminĕță la munții Raaf, cu tóte că Mietie și și ceĭ alalți mĕ încredințaseră, că până la eĭ e cale de dóuĕ zile pentru călăreți.

Calea trecea aprópe numaĭ preste ținuturĭ pustiĭ și năsipóse orĭ preste straturĭ de conglomerație orĭ de ardesie fără de niciĭ o vegetație, și abia către sară după o călărire neîncetată și obositóre vĕdurăm în sfârșit cĕța vineție a unei păduri ivindu-se la orizonul de dinaintea nóstră. Conform descrierii și conform calculului meŭ acésta era pădurea cea mai de pe urmă înaintea munților Raaf. În pădurea acésta voise Cemba, să întîlnéscă pe Sicucuni. Adevĕrat că ea și pentru noi era pădurea cea dintâiŭ, de care am dat, căcĭ îndreptându-mĕ după compas ținusem chiar direcția spre méză nópte și nu atinsesem singuraticele păduriĭ, carĭ fuseră de-a drépta și de-a stînga înaintea nóstră.

De cum va Sicucuni într-adevĕr aștepta pe Cemba aci, atuncĭ a bună samă s'a postat la marginea pădurii cea către noĭ și a bună samă ar fi băgat de samă, că ne apropiăm. De aceea preferiĭ, să așteptăm aci pe șesul deschis, până se va fi întunecat destul de tare, cât să ne putem apropia, fără ca să ne bage de samă. Descălecarăm, legarăm caiĭ de olaltă și ne culcarăm pe pămîntul cel încă cald de razele sórelui.

Quimbo voia, să-și alunge urîtul, și de aceea scóse cuțitul sĕŭ și și-l ascuția de stîncă. Asta o făcea cu o grije așa de evlavióșă, ca și cum s'ar pregăti, să jungbie o óste întrégă de vrășmași.

„Vĕd mynheer! Quimbo ascut cuțit pentru Sicucuni,“ îmi esplică el.

„De ce chiar pentru el și numaĭ pentru el?“

„Sicucuni vreŭ răpi Mietie, și Mietie totuși fiŭ muiere luĭ Quimbo. Dară Quimbo împung mort nu numaĭ Sicucuni, ci încă mare mult Zulu, dacă întîlnesc în pădure.“

Și într'aceea scutura cuțitul în aer și făcea o mutră, carea într-adevĕr avea, să se zică îngrozitóre. Apoi își aduse o bucată de carne și împungea într'însa, cât bucăturile sburaŭ în tóte părțile. Dară el le adună apoi și le făcu, să dispară în gura luĭ cea lată.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

I. Baciŭ: **Calendar portativ pe 1900** se numesce un frumușel calendar apărut în ediția dluĭ Ioan Baciŭ, redactorul „Rev. ilustrată“ și care se vinde legat în treĭ ediții à 70 50 și 40 cr. Cuprinde o mulțime de frumóse ilustrațiĭ și articliĭ din economie, medicina veterinară etc. Spre a se lăți în popor ne pare prea scump.

Calendariul Românuluĭ pe 1900. Anul XII. Caransebeș, prețul 30 cr. E voluminos calendar, dar așa de fără gust îs aranjate tóte în el. După o lungă biografie a episc. Popasu, în care ne suduie pe noĭ uniții, vorbesce despre cantinele școlarĭ și apoi publică o compilație mai lungă despre rĕsboiul din 1877 rĕŭ scrisă în o românéscă greóie. Urmézĕ câte va poesiĭ fórte vechĭ de Alesandri, și apoi nisce reproduceri din „Deșteptarea“. Printre „inserate“ recomandă „Poporul“ luĭ Alexiciu.

Bănățanul, e titlul altuĭ calendar apărut tot în editura aceea și care e cu mult mai prescurtat. Ar fi să fie pentru poporul din Bănat, dar nu face.

Unde daĭ și unde crĕpă, comedie în 2 acte de Ales. Cosmar, localisată de Íuliŭ Popescu, pag. 70, prețul 25 cr. Broșura acésta formézĕ Nrul 7 din „biblioteca teatrală“ edată de societatea pentru teatru, și — nu fie cu supĕrare — e cea mai succésă piesă din celea publicate. Alegerea eĭ a fost norocósă și traducerea saŭ vorbind la dreptul localisarea eĭ e fórte succésă. Intriga e simplă, acțiunea decurge repede și desnodamentul lămurésce totul. Felicităm pe dl Popescu pentru acest succes și ne ținem de plăcută datorință a o recomanda **diletanților în acest sezon al teatrelor.** Dacă s'a inițiat o dată publicarea acestei „biblioteci“, găsim de cel mai potrivit lucru, ca diletanții nostri într'acolo să-și îndrepte privirile și să părăséscă cu totul piesele de rĕŭ gust apărute din nefericire tot la Brașov dar sub altă editură.

Doine și strigături de dragoste, adunate în cătănie de Toma Călbază subofic. c. și r. Brașov 1900, edit. Ciurcu, pag. 78.

Cum să fotografăm? de Íoan Niții Pop, prețul 50 cr. În broșura acésta se daŭ prețióse sfaturĭ pentru amatoriĭ artei fotografice. Are și 31 ilustrații și e edată de „Revista ilustrată“.

A apărut și se află de vîndare la **Tipografia seminarială din Blaș:**

„**Istoria diecesei gr. cat. de Oradea-mare**“ de Dr Ioan Ardeleanu, partea I și II-a se află spre vîndare la auctorul, Oradea-mare, Nagy-magyar utcza gör. kath. elemi iskola. Partea I. 80 cr., partea II. 60 cr., ambele 1 fl. 40 cr., 10 cr. porto, pentru teologi și învĕțătoriĭ saŭ pedagogi cu 1 fl. 10 cr. ambele părți.

G. Coșbuc: **Rĕsboiul nostru pentru neatîrnare**, ed. III, Bucurescĭ, edit. C. Sfetea, XVIII+287. pag. prețul 50 cr.

G. Coșbuc: **Povestea uneĭ coróne de oțel**, Bucurescĭ, edit. C. Sfetea. XVII+260. cu o mulțime de ilustrații, prețul 75 cr.

Editor și redactor rĕspundĕtor:
Dr Vasile Suciu.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie: Pe an 6 fl., ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul IX. Blaş 23 Decembre 1899. Numĕrul 51.

Ca să se scie.

Sfârşitul anului e atât de aprópe, în cât înainte de ce ne-ar bate la uşă, ţinem să lămurim un lucru, asupra căruia a dese orĭ am fost provocaţi să ne pronunţăm.

E vorbă, pentru ce nu apare fóea nóstră mai de multe orĭ la sĕptĕmână, saŭ chiar pentru ce nu apare zilnic?

Întrebarea acésta ni-s'a pus în repetite rînduri. Am publicat corĕspondinţe chiar, carĭ cereaŭ cu insistinţă, să scótem fóea nóstră măcar de dóuĕ orĭ la sĕptĕmână. Şi dacă tocmaĭ timpul acesta l-am ales pentru a lămuri cestiunea, e pentru că întrebarea acésta ne întimpină maĭ des chiar acum, cu apropierea anului iubilar.

Credeam, că tăcerea nóstră e un rĕspuns maĭ lămurit . . .

Fóea nóstră va apăré şi pe viitor în aceea-şi estensiune, o dată la sĕptĕmâna. Nu zilnic, nu de dóuĕ orĭ, *căcĭ nu se póte*. Spesele cele marĭ cu editarea şi spediţia fóeĭ înghit aprópe tot ce încurge din abonamente. Şi ar fi bine, dacă abonamentele ar încurge măcar regulat. Dar dacă vom spune, că avem un capital de abonamente neincassate, ce se urcă la câte va miĭ, cetitoriĭ vor înţelege pe deplin, că abonamentele, ce încurg, abia sînt de ajuns să acopere spesele techniceĭ şi ale spediţieĭ.

În ast fel de împrejurărĭ, o apariţie maĭ dĕsă a fóeĭ, ne-ar încurca ţĕle finanţiare, saŭ ni le-ar rumpe.

Étă pentru ce nu am rĕspuns maĭ curund, étă pentru ce am zis chiar la începutul rĕspunsului nostru, că nu se póte.

Şi mărturisim sincer, ne pare rĕŭ, că nu putem satisface acesteĭ dorinţe, când ea nu este de cât un motiv maĭ mult pentru lupta principiară, ce o susţinem, un motiv, care ne dă nóuă dragoste de a scrie, căcĭ scrisele nóstre află călduros rĕsunet.

Înţelegem şi noĭ dorinţa acésta, ea caracterisézĕ fórte fidel rolul important al presseĭ în viaţa popórĕlor. Şi o înţelegem cu atât maĭ vĕrtos, cu cât cetitoriĭ nostri în mare maioritate sînt preoţi la sate, unde a dese orĭ nu aŭ cu cine să schimbe o idee, cu cine să discute un lucru, cu ce să se distragă în mod satisfăcĕtor gradului de cultură şi posiţieĭ lor. — Înţelegem, cu câtă dragoste aştéptă fóea, cu cât interes o cetesc, înţelegem pentru ce doresc să o aibă de dóuĕ orĭ de treĭ orĭ la sĕptĕmână, dar —

Aşa e dedat publicul nostru să fie: indiferent în cestiunĭ de literatură, fie literatura aceea beletristică, scienţifică, orĭ pressă periodică. Măcar că nu este popor, care să aibă atâta trebuinţă de pressa periodică, ca tocmaĭ al nostru. Ne sînt închise tóte cărările, sîntem prescurtaţi pe tóte terenele. Orĭ ce manifestare ca popor ne e interzisă, pas de pas retirăm în defensivă, divisându-ne puterile ce ne aŭ maĭ rĕmas în certe reciprope.

Cine va maĭ deştepta încrederea de sine a luptătorilor împrăştiaţi? Cine va maĭ vĕrsa căldura în trupul amorţit al némuluĭ? Cine va lămuri cestiunĭ privitóre la viaţa nóstră ca popor şi ca biserică? Cine va pune capĕt odióselor certe şi devisărĭ?

Pressa! Gazetele!

Pressa este ultimul mijloc, ultima armă constituţională, care adună puterile împrăştiate, mijlocesce bunaînţelegere şi efeptuesce cristalisarea ideilor. Pressa este cea maĭ fidelă espresiune a opiniuneĭ publice, căcĭ acésta fără ea nu ar fi de cât o gălăgie asurdĭtóre, în care toţi ar împărţi la sfaturĭ, fără ca să se pótă înţelege ceva din ceea ce spun.

Tocmaĭ fiind că cele alalte terene de activitate sînt închise înaintea nóstră, ar trebui să sprijinim cu atât maĭ mult pressa. Dar cum se sprijinesce pressa la noĭ?

Nu maĭ rĕspundem. Adreseze-se cetitoriĭ nostri la redacţia orĭ căreĭ gazete românescĭ şi se va convinge. Tóte gazetele românescĭ de aicĭ cu reviste cu tot — nu aŭ nicĭ pe jumĕtate atâţia abonenţi ca d. e. o fóe ungurésc㠄 de mijloc.

Nu sîntem gazetarĭ de profesiune, ci am scris şi scriem, în firma con-

---

Feuilleton.

„Viaţa şi operile luĭ Andreiŭ Murĕşan“

— Studiŭ istoric-literar de [illegible]. Blaş. Tipografia seminariuluĭ archidiecesan 1900. —

În viaţa popórĕlor, capetele gânditóre, maĭ de aprópe determinat, *poeţiĭ* sînt representanţiĭ intelectualĭ aĭ masselor. Mintea lor e maĭ bogată în imaginĭ, inima lor e maĭ adĕncă în emoţiĭ, în cât gândirile, ce îĭ frămîntă ale némuluĭ gândirĭ sînt, durerile şi bucuriile, ce îĭ agită, ale némuluĭ sînt şi ele.

În valmăşagul celor nechemaţi, deasupra capetelor celor „chemaţi“ să se ridice „aleşiĭ!“ Alt cum gloria nemuririĭ s'ar împărţi în prea multe părţi, prea am avé mulţi aspiranţi de mărire şi prea puţine cununĭ de laurĭ . . .

Aspiraţiunile unuĭ popor, modul luĭ de gândire şi de simţire îl aflăm sintetisat în scrisele poeţilor naţionalĭ.

Inima lor bate alăturĭ de a poporuluĭ şi singur lor li-s'a dat darul de a întrupa în forme sensibile, aceea, ce toţĭ sciam, toţĭ simţiam, fără să fi putut spune în cuvinte. De aceea între masse şi aceştĭ representanţĭ aĭ lor, se stabilesc㠄 un raport de intimă şi nefăţărită dragoste. Sînt casurĭ, când lumina, ce o respândesc în drumul lor prea e intensivă; atunci massa îşĭ închide ochiĭ. Când însă poetul móre, lumina luĭ nu maĭ supĕră ochiĭ niminuĭ . . . ochiĭ masseĭ se deschid aiuriţi, abia acum pricepe sublima misiune, a celuĭ, ce nu maĭ este.

*

Am înaintea mea studiul istoric-literar aĭ dlui Raţ „Viaţa şi operile luĭ Andreiŭ Murĕşan.“ Îl rĕsfoiesc în câte va clipe, esaminând capitolii, oprindu-mĕ icĭ-colo la vre un citat maĭ bătĕtor la ochĭ. Şi cum am opul complet în mână, mĕ felicitez pe mine însumĭ, că nu l-am cetit câtă vreme apărea în fóe. La ce să-l cetesc dărăburit, când voĭ avé ocasie să-l cetesc de o dată? Şi cum frunzăresc aşa fără scop, mĕ opresc la citatul din „Epigoniĭ“ de pe fila ultimă.

> Murĕşan scutură lanţul cu-a luĭ vóce ruginită
> . . . . . .
> Şi bogat în sĕrăcia-ĭ, ca un astru el apune,
> Preot deşteptăriĭ nóstre, semnelor vremiĭ profet.

Şi pare-că mĭ-e destul citatul acesta, ca să sciŭ tot ce a scris dl Raţ în studiul d-sale. Şirele acestea din „E igoniĭ“ mĭ-aŭ deşteptat icóna „zilelor de aur a scripturelor române“. O durere nelămurită mĕ cuprinde, gândindu-me la aceste zile de aur. E pare-că un basm, frumos, fără samăn, dar — basm! Căcĭ e aşa de mângăitor gândul de a te pierde în o lume, în care însufleţirea şi credinţa eraŭ atot-stăpânitóre. E aşa de scumpă amintirea acelor scriitorĭ, carĭ *credeaŭ în scrisul lor,* când azĭ ne sună în aud de tóte părţile ca un suspin de agonie: „noĭ nu credem în nimic“.

E adevĕr acesta, trist, sfâşietor adevĕr. Generaţia de maĭ înainte pare a fi dus cu sine în grónă, ceea ce avea maĭ scump în lume: însufleţirea şi credinţa. Azĭ nu maĭ audim, nu maĭ cetim alt ceva, de cât: desperare, necredinţă, blăstĕm, lacrimă . . . Şi

vingere, că ne achităm o datorie bisericéscă-naţională, comunicând altora ideile ce ne frământă, gândurile, ce ne preocupă în faţa situaţiei mai mult ca dificile, în carea am ajuns. Ne-am împlinit şi ne vom împlini cu dragoste şi pe viitor dătoria acésta, cercând să facem lumină în cestiunile, ce ne privesc, nisuindu-ne să fim interpreţii credincioşi ai aspiraţiunilor obştei.

Vom face şi pe viitor tot, ce ne va sta în putinţă.

Dar câtă vreme, publicul cetitor rămâne rece şi nepăsător, cu tótă părerea nóstră de rĕŭ, nu putem ieşi din cadrele restrinse de până acum.

Memoria lui Iancu. — Erupţiunea procurorului din Alba-Iulia a produs revoltă generală. Infierarea lui Iancu de „căpitan de banditi" din partea unui procuror regesc în atriul Justiţiei a trezit din amorţire tradiţionala nóstră indolenţă. Pressa periodică este ecboul fidel al acestei legitime indignări. Valurile revoltei aŭ trecut chiar graniţa; cetim proteste de ale tinerimii din Bucuresci, aflăm, că se pun la cale proteste în Bucovina chiar.

Şi aşa trebue să fie.

Iancu nu a fost numai al nostru, ci al tuturor Românilor, de aceea pălmuirea lui Iancu în effigie, a nóstră este, a tuturora.

Singură pressa magiară continuă aşi face un nou titlu de glorie din insultarea celui mai nobil duşman de principii ai lor.

Ast fel „Bud. Hirl." admite cel mult admirarea faţă de Iancu în sens platonic, fără de a cuteza cineva, să-şi manifesteze acésta dragoste în a fară, căci atunci pur şi simplu tradézĕ „statul."

„Magyarország" e mai explicit. Spune, fără incunjur, că Iancu a fost *mai rĕŭ de cât un tâlhar* . . . .

Cam în acest sens scrie întrégă pressa magiară.

Am fi înse nedrepţi, dacă am retăcé un articol mai obiectiv, apărut în revista „Hét" şi tradus în „Tribuna".

Căci nu póte de cât să ne îmbucure faptul, când vedem, că şovinismul nu a orbit chiar pe toţi Ungurii, ci a mai cruţat câte va escepţii. Reproducem deci câte va pasaje:

„Dacă acel procuror reg. într'adevĕr aşa s'a esprimat, valahimea din Ardeal are drept şi motiv să se indigneze. Motiv, fiind că Avram Iancu a fost într'adevĕr eroŭ, a fost politician onest, chiar şi în greşelile sale şi n'a fost, la nici un cas, şef de banditi.

„Şi drept . . . .

„Da; titlul de drept nu se şterge, câtă vreme procurorii magiari, ales cei din Ardeal, îşi păstrézĕ obiceiul de a parada în procesele penale politice cu prim-articole próste, în loc de rechisitorii juridice.

„Esistă ideî mari şi ómeni adevĕraţi, pentru cari se póte duce luptă totuşi ast fel, că statul să aibă drept şi titlu de drept a se apĕra...

„Avram Iancu a fost om adevĕrat; dar memoria lui póte fi esploatată aşa, ca faptul să formeze crimă în contra memoriei sale şi pĕcătuire în contra ordinei de stat.

„Nu numai pentru monumentul lui Iancu, ci şi pentru al lui Kossuth Lajos şi pentru al Reginei Elisabeta, se pot aduna bani pe cale oprită. Şi aşa mai de parte. Dar la ast fel de ocasiuni, procurorul să nu facă alta de cât să desvĕlescă rătĕcirile de drept, cu cari acusaţii în general, saŭ numai conform sentimentului lor, s'aŭ ciocnit în chestiile sfinte politice cu suprema lex, cu ordinea de stat.

„Dacă politica, în jurul căreia s'a făcut greşala, e bună saŭ rea, onestă saŭ neonestă, patriotică saŭ nepatriotică, nu judecătoria are să decidă. În ast fel de chestii e obiceiŭ să decidă — *istoria*.

„În deosebi patriotismul să binevoiéscă domnii procurori a nu-l sgândări. Noţiunea patriotismului a fost învĕlită în atâtea păturî, în atâtea scórţe, din partea luptelor de rassă, a tacticei de partid, a intereselor de clase şi a speculaţiunei politice, în cât omul de drept, care trebue să opereze numai cu noţiuni de oţĕl, bine definite are să se reţină de la atingerea acestor beşici de apă.

„Încă o dată. Să nu se trécă cu vederea, că în procesele politice penale încă aparţine judecătoriei numai partea juridică a chestiei, nu partea politică.

„Pentru că, politica de contra, dă nascere, după natura lucrului, la o politică de recontra, şi din acésta se nasce un joc hazardat, în care se perde ce e mai preţios: sentimentul de drept al cetăţenilor.

„Dar . . . . acest dar e momentul cel mai interesant în întrégă afacerea. Procurorul din Alba-Iulia adecă, dacă în adevĕr a numit pe Iancu „haramia vezér", atunci ori nu cunósce acéstă figură interesantă şi nobilă, ori nu voesce a-l recunósce aşa cum scrutările nepreocupate ale istoriei îl presentă. Românii (oláhok) aŭ tot dreptul să se indigneze de acésta, dar numai pe o singură basă, pe basa scrutărei istorice onorabile, adecă dacă recunosc pe Avram Iancu de acela şi ast fel cum îl descrie istoria imparţială."

Intregirea dotaţiunilor parochiale pentru biserica neunită. — Luasem la timpul sĕŭ act despre conclusul congresului naţional bisericesc de la 7/19 Maiŭ a. c. În legătură cu acest conclus cetim în „Tel. Rom.":

Cu óre care mângăere sufletéscă sîntem acum în posiţie a vesti clerului nostru, că dorinţa supremei corporaţiuni bisericesci a fost luată din partea celor competenţi în consideraţiune, căci Excelenţa Sa ministrul cultelor, dl Dr. Wlassics, notifică prin rescriptul sĕŭ de la 7 Decembre a. c. Nr.

---

ar fi bine, dacă ar fi adevĕrat, că durerea acésta e numai închipuiă. Prea mi se pare generală, prea me isbesc de ea la tot pasul în cât să pot zice cu inima liniştită, că e falsă. Nu; progresul intelectual a lăsat în urmă pe cel moral, lupta pentru esistinţă a deslănţuit patimile! azi e mai desperată lupta pentru o bucată de pâne, de cât lupta pentru ideal. Şi în sgomotul acesta asurditor în amestecul chaotic al luptătorilor fără căpĕtîiŭ, împărechiaţi cu ei înşişi, abia se aude strigătul desperat al poetului

Unde ni-s entusiaştii, visătorii, trubaduriî?

Unde ni-s entusiaştii?

Entusiaştii aŭ murit, iubite domnule Vlăhuţă, abia de ne vom mângâia cu moştenirea, ce ni-aŭ lăsat-o.

Un ast fel de entusiast e şi Murĕşan; credinţă şi însufleţire să-i cerem, căci a nóstră prea e de tot puţină!

*

E firéscă aşa dară dragostea nóstră pentru Murĕşan, e firéscă părerea nóstră de bine, când vedem un nou studiŭ asupra personalităţii lui. La alte popóre un Murĕşan ar avé literatură întrégă, la noi, să ne pară bine dacă are trei-patru volume. Studiul de faţă ne va fi cu atât mai drag, cu cât, în butul aparatului scienţific de care dispune, se presintă atât de nepretenţios: „De aci isvorésce tot o dată şi îndemnul de a scrie studiul acesta, în care cu mare dragoste vom *nisui*, să arĕtăm adevĕrata valóre a lui Murĕşan, să arĕtăm în el, din tóte punctele de vedere, şi pe om, şi pe scriitor".

E un „tentamen" aşa dară o nisuinţă nobilă de a adauge o pétră mai mult la monumentul lui Murĕşan — când alte popóre ridică statue de bronz şi Pantheóne.

În primul capitol, m'a suprins deja aparatul, cu care s'a scris studiul. Abstrăgênd de la tot ce s'a scris despre Murĕşan în broşuri, reviste jurnale, aflăm date comunicate de chiar vĕduva poetului — date nóuĕ — pe cum şi date scóse din Protocolul gimnasului Piariştilor din Bistriţă, protocolul liceului şi a facultăţii teologice etc. din Blaş, relative la anii de studiî ai poetului. Aflăm amĕnunte din viaţa familiară a poetului — şi o jale nehotărîtă mĕ cuprinde, când mĕ gândesc la casa natală a poetului. La alte neamuri alt fel de căsi se conservă ca o scumpă cuvenire din generaţie în generaţie, singur la noi să vedem casa natală a „bardului naţiunii" ruinată şi metamorfosată în şură . . .

Cu acelaş aparat scienţific, autorul ne arată începutul carierii poetului, studiile lui, viaţa lui de învĕţător mai apoi de profesor, şi translator. Capitolul „Spre Parnas" e o introducere fórte potrivită caracterisării lui Murĕşan ca poet. Se espune stadiul de evoluare — mai bine zis de formaţiune — a poesiei lirice înainte de Murĕşan. De aceste începuturi ar fi trebuit să ţină cont D-l Maiorescu şi atunci póte nu ar fi strigat atât de hotărît „În lături!" unor ómeni cari aŭ luptat cu greutăţile începutului. Căci dacă alţii s'aŭ ridicat mai târziŭ de asupra lor, nu este un merit aşa de mare; s'aŭ ridicat pe umerii altora.

Trecem peste partea unde ni se presintă poetul începĕtor, dibuind în întunerec, oprindu-ne numai la „Glasul unui Român". Spiritul vremii prevestia reforme, schimbări. Sórele libertăţii încă nu se ivise la orisont, dar pe cer se vedea roşaţa de purpur a zorilor. Sufletul poetului se umple de amărăciune, glasul lui tremură de durere şi revoltă năbuşită, e „glasul unui Român", glasul tuturor Românilor. Tótă durerea, tótă amărăciunea o esprimă poetul aşa de frumos în cuvintele lui Dumas, cuvinte cari ar puté fi rostite şi astăzi cu acelaş amar: „Toţi ómenii aŭ o patrie, numai eŭ nu am!"

Trecem la apogeŭ — la „Deşteptă-te Române!" Mi-se pare, Dênsuşan scrie unde va, că acest singur vers de l'ar fi scris Murĕşan, ar fi vrednic de laurii nemuririî. Şi cu drept cuvînt zice Iosif Vulcan în Panteonul Român: „Programa naţională, testamentul sfînt al apostolilor nostri şi *evangelia naţională* s'a scris cu litere de aur în Resunet, cântat de naţiunea întrégă."

Fără îndoélă, Resunetul este cea mai perfectă dovadă a talentului lui poetic, şi după cum Michelet a zis despre Marseileză, ast fel zice şi autorul fórte nimerit. „Lumea, cât va esista o lume românéscă, îl va cânta de-apururi." Francezii vor înceta de a fi Francezi, când nu vor mai tresări la acordurile *Marseilezei*, Germanii aŭ încetat de a mai fi Germani, când vor ulta *Paza Rinului*,

91.772 autorităților bisericesci între altele următórele:

1) că competințele statorite pentru singuraticii parochi se vor pune la dispositia autorității bisericesci.

2) acelea se vor asemna în o sumă generală la mâna archiereului, care va extrada o cuită generală.

3) Autoritatea bisericéscă va distribui apoi competințele primite — conform statoririlor făcute — parochilor sĕi din eparchie, carí vor constata primirea prin cuite speciale. —

4) În cuite va trebui să se constate, că parochul cutare a primit pe calea autorității bisericesci suma cuvenită, statorită de ministrul reg. ung. de culte și instrucțiune publică și asemnată de la cassa statului, ca întregire a venitului parochial pe basa art. de lege XIV din 1898.

Numita fóe spune, că suma, ce se va pune la dispositia bisericii gr. or. e, în calculi aproximativi, 550.000 coróne.

Revistă bisericéscă.

Roma. Săptămână trecută Sfinția Sa Pontificele Leo XIII primise în audiență pe card. Volpini, care i-a relatat despre serbările, ce sînt împreunate cu anul iubilar 1900. Conform programului statorit Sfîntul Părinte în 24 l. c. încunjurat de colegiul cardinalilor, archiepiscopilor și episcopilor, carí se află în Roma, va merge mai întâiŭ în capela Sistină, de unde după rostirea unor rugăciuni, acompaniat de invocarea spiritului sfînt cântată, se va scoborí în biserica s. Petru. Aci în presența lui se va sparge zidul, ce astupă ușa sfîntă, și se va cânta de cătră capela s. Petru Te Deum. După acestea Pontificele va asista la o s. liturgie, ce se va celebra în capela della Pietà și în fine va fi purtat pe sedia gestatoria prin biserica s. Petru, ca să binecuvinte poporul.

Sfinția Sa pe lângă tóte oprirele medicilor vre să îndeplinéscă în persónă tóte ceremoniile înșirate, pentru etatea-i înaintată și debilitatea-i, destul de ostenicióse.

Revistă politică.

Afaceri interne. Părinții patriei s'aŭ cam săturat de lucru. Mai că se pot numĕra pe dĕgete aceia, carí se presenta în parlament. Póte că stările anormale din Austria aŭ produs într'înșiî apatia, de care sînt cuprinși. De altmintrea, în urma direcțiunii, ce aŭ luat-o în timpul din urmă independentiștii, presentarea deputaților la desbateri ar fi fără de nicí un folos. Kossuthiștii, zic, înțelegênd, că cuota va fi luată de la ordinea zilei, dacă proporția stabilită nu se va primi până 24 l. c., aŭ apucat curaj și încep a se însinua cât mai mulți la vorbiri, ca să le succédă acéstă învingere. Vorba e, că orí combat Kossuthiștii proporția, orí o primesc, mergênd în Austria lucrurile pe cum merg, în fine tot Monarchul va fi acela, care va statori-o în mod provisor.

Austria. Lucrurile din Austria din rĕŭ merg în mai rĕŭ. Reichsrathul nicí până acuma n'a avut capacitatea de a lucra și acum se pare, că a perdut-o cu totul. Cuota nu este votată. De spesele comune ale imperiului nicí vorbă nu póte să fie. Cehiî sînt hotăriți să facă obstrucțiune și în delegațiuni (unde se statoresc spesele comune). Dar acestea trebue stabilite încă în decursul anului. Guvernul Clary cu ajutoriul parlamentului actual nu le póte stabili, la ajutoriul §-lui 14 nu póte recurge. Așa dară Clary trebue să pice și încă curund. Se și spune, că Maestatea Sa va decide budgetul comun pentru 4 luni, ér în Ianuar va trebui statorit din partea legațiunilor. Dar Cehii și atunci vor obstrua, de aceea vorbesc unii despre disolvarea Reichsrathului. Alții presimțind, că disolvându-se parlamentul actual, cu ocasiunea nóuĕlor alegeri se va nasce revoluție formală, în urma căreia vor intra în parlament elementele radicale, cred, că ar fi de lipsă restituirea dreptului conces mai înainte limbeî cehe. Atunci însе ar începe Nemții cu obstrucția. Te feresci de Scylla și dai în Carybdy.

Pe cum se spune, parlamentul zilele acestea va fi amânat și se vor cerca încă o dată modalitățile de împăcare în dieta provincială a Bohemieî.

Unii cred a sci deja și lista ministrilor, carí ar forma cabinetul-succesor lui Clary. Ministeriul după aceștia érăși s'ar compune din oficiali.

Acestea se întîmplă în legislativă. La administrație și municipii starea lucrurilor nu e mai fericită Fie-ne destul, drept probă, un cas, ce s'a petrecut în municipiul din Viena. Aicí la o ședință a comitetului de la vorbe s'a ajuns la păruiélă formală.

Statele-Unite. Cubanii nu numai, că nu sînt îndestuliți cu noii stăpâni, ci mai mult aŭ o ură neîmpăcată față de cuceritorii americani. Pe cum se scrie din Washington cam o mie Cubani, între carí mulți fruntași, s'aŭ retras în provința Pinar de Rio, ca în pădurile de acolo să facă preparativele pentru rĕscólă. Cercurile politice ale republicei sînt îngrijate, căcí dacă neîndestulirea va cresce ca până acum, se va nasce o rĕscólă generală a tuturor Cubanilor, carea fără multe spese și vĕrsare de sânge nu va puté fi nădușită. Ofițerii americani se și ocupă cu planul, cum s'ar puté sufoca mai ușor eventuala revoluție cubană.

Tot cam așa stă lucrul și pe insulele Filipine. Indigenii rĕsculați nu aŭ depus armele și din când în când daŭ semne de viață. Mai de curund a fost o ciocnire între eî și generalul american Lawton. Între răniții de mórte se află și cest din urmă.

Transvaal. La învingerile câștigate până acuma din partea Burilor s'aŭ adaus alte dóuĕ, una pe câmpul de luptă din vest, ér cea alaltă pe cel din ost (Natal). Prima a fost câștigată asupra generalului Methuen, care în calea sa spre Kimberley, pe care voia să-l despresóre, a fost atăcat de Burí și a trebuit să se retragă spre sud, lăsând pe câmpul de luptă peste o mie ostași.

A dóua și mai însemnată a fost învingerea Burilor asupra generalissimului anglez Buller. El voia să trécă peste rîul Tugela. Dar aicí pe țĕrmurul opus eraŭ așezate unele oștirí ale Burilor. Nefiind decí trecerea libĕră, voi să o

---

Polonii vor dispăré din șirul popórĕlor, când nu vor mai simți căldura imnului lor național, *Imnul lui Poniatovski* — și noi, ne vom puté da și noi dimisia ca popor, când am uitat „Deșteptă-te Române!“

Relativ la melodia Resunetului, cetesc în o notă marginară: „În România se cântă cu mult mai frumos de cât la noi: la noi se cântă mai trăgănat, în România însе în formă de marș.“

E greŭ, óre a stabili provenienta acestei deosĕbiri? E greŭ de a înțelege, pentru ce Resunetul în România se cântă mai repede. ér la noi mai trăgănat, mai *jalnic?* E greŭ a pricepe pentru ce sborul vulturului libĕr e mai avêntat, ca al vulturului cu aripa frîntă?

Dar nu mai întreb. Și așa am trecut cadrele unei recensiuni. E mirare, dacă se pierde omul, când judecata minții e stăpânită de căldura inimii? . . .

Ajungem la „Declinul“ poetului. De o dată cu intrarea lui în oficiul de translator și concipist, córdele lirei se destramă, acordurile nu mai aŭ căldura și sinceritatea de o dată. Poetul ajunge în contradicție cu omul — Omul se închină, poetul după o scurtă agonie — móre. Lira lui nu mai e sinceră, el devine poet ocasional. Dl Rat apreciéză fórte nimerit declinul poetului în următórele „Ca atare își va aduce „Devotamentul Înălțimii Sale principelui Carol de Schwarzenberg; își va aduce „Omajul de fidelitate Maiestății Sale Francisc Iosif I. cu ocasiunea veniriî sale în Ardeal la 1852 (în vreme ce Iancu la Câmpenî refusă de a i-se presenta) . . . . va traduce imnul „Gott erhalte“. Dar în tóte acestea vom simți, că lira lui e forțată, că accentele eî sînt dictate din positia oficiului sĕŭ, din datorință.“

Lupta acésta între poet și om a fost grozavă. Icí-colo poetul pare că triumfézĕ, dar ér-și se ivesce omul muncit de gândul esistinții, și amuțesc córdele lirei. Cu tóte acestea. Musele nu pot fi abandonate așa ușor. Iubirea lor e pătimașă, jaluză, rĕsbunătóre: Murĕșan móre sdrobit de atâtea lupte sufletesci, înfrânt de atâtea decepții, cu mințile perdute . . . . .

*

Ast fel, studiul d-lui Rat satisface unei cerințe literare și naționale în aceeași vreme. Cunoscințele, ce le aveam despre Murĕșan ni se amplifică pe basa datelor nóuĕ, ce ni le comunică, pe cum și prin espunerea comparativă a datelor vechi, și de o dată cu icóna slăvitului „preot al deșteptăriî nóstre“, ne amintim epoca regenerăriî naționale.

E un merit acesta sĕŭ o dorință?

Nu sciŭ.

Sciŭ însă, că Bariț în istoria sa a scris unde va [1]): „Sîntem *datorí* cu conservarea memoriei martirilor nostri pentru posteritate, ér în casul contrariŭ nu am meritat, ca eî să trăiéscă și să móră pentru noi“.

Al. Ciura.

[1]) Părți alese. II, 265.

forţeze. Dar în zădar. Burii aŭ respins mai întâiŭ aripa stângă a pedestrimei angleze, apoi fiind că artileria inimică înaintase prea tare îşi îndreptară tunurile uşóre asupra eĭ. Caii aŭ fost omoriţi şi 10 tunuri aŭ fost ocupate de Burĭ.

Învingerea acésta a Burilor e cu atât mai însemnată, cu cât ea a fost reportată asupra generalului suprem anglez din Africa sudică, singurul până acuma neînvins în acéstă campanie. Urmările ei se simţesc în Africa, unde Hollandezii de sub stăpânirea angleză trec în număr din ce în ce mai mare pe partea fraţilor lor de sânge, având cu toţii aceeaşi ţintă de a întemeia Uniunea Statelor-Unite din Africa de sud.

Simţescu-se urmările acesteĭ perderi şi în Anglia. Aci poporul este indignat. El s'a înşelat în speranţele sale. Până acuma el se ţinea de cuvintele lui Bullier, care întrebat, cu ocasiunea plecăriĭ sale din Anglia, că unde merge, dete ca răspuns: În Transvaal, în Pretoria. Şi acuma şi eĭ trebue să telegrafeze ministeriului, că s'a retras cu perdere. Alţiĭ cu sânge mai rece, păstrându-şi calmitatea susţin, că războiul început o dată trebue continuat pentru prestigiul Angliei. Şi fiind că eĭ tóte perderile de până acuma le véd în lipsa de tactică a generalilor, carĭ de multe orĭ espun soldaţiĭ la mórte sigură, fără ca să aibă probabilitate de a obţiné ceva, pretind înlocuirea lui Buller prin Kitschener cuceritoriul Sudanului.

Dar asta încă nu e de ajuns. Armata angleză, ce se află acum în Africa de sud, cu tóte că e destul de numerósă (4 divisiuni) nu e în stare, să învingă poporul bur, a cărui număr total cu puţin întrece suma de o jumétate milion. Aşa dară aŭ mai espedat dóuĕ divisiuni pe câmpul de luptă. Una va şi sosi la destinaţiunea sa zilele acestea, ér cea alaltă în prima séptămână a lui Ianuar. Fiind că nici aceste dóuĕ divisiuni nu vor fi de ajuns, de aceea Anglezii aŭ hotărît, că vor trimete în contra Burilor tótă armata, de carea pot eĭ dispune în timp de războiŭ, adecă încă treĭ divisiuni pe lângă cele 6 espedate deja. Aşa că eĭ vor trimete pe câmpul de luptă şi armata, ce se afiă în posesiunile angleze din Europa (Gibraltar, Malta şi Cipru), încredinţând apărarea acestora miliţieĭ (honvedimeĭ).

În Anglia se aşteptă cu mare dor deschiderea parlamentului, unde ministrul Chamberlain va fi criticat aspru, dacă lucrul se va mărgini numai la atâta şi nu va fi crisă ministerială. Între critizătoriĭ ministrului în primul rînd vor fi liberalii, carĭ în adunarea partidului lor aŭ şi luat un conclus de tenórea aceea.

Hollanda. Protocolul conferinţeĭ de pace din Haaga l'aŭ subscris cele mai multe state Acum se aşteptă subscrierea lui şi de cătră ceĭ ce aŭ rămas în restanţă. Anglia îl va subscrie séptămâna venitóre. China şi-a trimes pentru subscriere pe delegatul séŭ Iang-Con şi tot asemenea va face şi Iaponia.

Corespondinţe.

Anul iubilar 1900 să fie al preoţimiĭ!

Vicariatul Făgăraşului Decembre 1899.

Anul 1900 e declarat de an iubilar pentru provinţa mitropolitană de Alba Iulia şi Făgăraş. Memorabilul sinod archidiecesan din 22, 23 şi 24 Novembre a. c. a pus basa unuĭ fond de salarisare preoţesc archidiecesan. Éta ocasiunea binevenită şi cam de mult aşteptată, ca acest an să albă menirea esclusivă pentru augmentarea acelui fond. — Pe cum preoţimea în decurs de secoliĭ şi-a jertfit avutul séŭ intelectual, moral şi material în favorul tuturor causelor şi instituţiunilor naţionale şi culturale. îndreptăţită ar fi şi ea mai la urmă a pretinde drept recompensă nu jertfe de zeci de aniĭ, nici de secoliĭ întregi, ci numai un singur an să fie al eĭ şi numai al eĭ. — Ast fel în decursul întregului an 1900. fie care membru al bisericiĭ greco-catolice: cler, inteligenţă şi popor să-şi ţină de o datorie de onóre a contribui din prisosul cu care l-a dăruit bunul Dumnezeŭ şi să administreze cât de puţin prin cassa centrală archidiecesană în favorul acestuĭ foud. Preoţimea rurală la rîndul séŭ, încă să-şi facă datoria. Dacă i-a desecat într'atâta mijlócele din carĭ şi ea ar puté jertfi ceva pentru al eĭ fond, totuşi să nu stea pasivă, ci întreg decursul anului viitor să-l folosésca pentru a colecta, eventual să se silésca a câştiga legate pie, donaţiuni etc. în favorul acestui fond de la creştinĭ evlavioşi, de carĭ mulţămită lui Dumnezeŭ biserica nóstră nici o dată nu a fost aşa lipsită. ca să nu cuprindă în sinul séŭ şi membriĭ de aceia, carĭ aŭ jertfit şi vor jertfi bucuros din a lor parte pentru un scop atât de nobil.

Inteligiuţa nóstră miréna, care are de a mulţămi ceva bisericiĭ pe cum şi aceea, carea vrea ca biserica şi preoţimea să le mulţămésca, şi mai ales învĕţătoriĭ nostri, să nu ulte jertfele şi silinţele. ce le-a pus în trecut şi le pune în continuŭ preoţimea pentru regularea salarelor învĕţătoresci. şi dacă preoţimea totuşi nu pretinde să jertfésca din al séŭ. cel puţin să folosésca şi dînşiĭ tóte ocasiuuile de a colecta ceva pentru acel fond în tot decursul anului viitor. — De şi lipsele locale sînt multe şi variĭ. totuşi nu pot fi de aşa. ca să nu sufere amânare cel puţin de un an. şi ast fel orĭ unde s'ar face vre o petrecere, convenire socială. bucurie familiară etc., venitul curat, eventual ceea ce s'ar puté colecta cu ast fel de ocasiuni să încurgă numai în favorul acestuĭ fond. — Să nu fie o adunare de ceva însemnătate. în care să nu se găséscă un amic devotat, care să colecteze cât de puţin pentru fondul preoţesc de salarisare archidiecesan, cu atât mai vîrtos. că clerul archidieceseĭ nóstre este unul dintre cele mai sĕrace şi mai rĕŭ dotate şi cu tóte acestea cel mai resolut şi mai gata a renunţa la orĭ şi ce favor, care l-ar jertfi independinţa.

Pe cum gratulările de anul noŭ şi ziua onomastică, tot aşa cununile pe sicriul celor mai iubiţi ai nostri, cu un cuvînt bucuria şi jalea nóstră să o depunem, nu spre alt scop, ci singur numai pentru înmulţirea fondului de salarisare preoţesc archidiecesan în tot decursul anului 1900. — Preoţimea nóstră nicĭ când nu a fost ingrată, ci purrurea a fost recunoscĕtóre tuturor binefăcătorilor séĭ. Aşa dă şi va da ea primul tribut de recunoscinţă Escelenţiei Sale prea bunului nostru Mitropolit, care de şi păstoresce cu putere mare şi cu braţ înalt Archidiecesa nóstră. în un interval de timp relativ destul de scurt, totuşi în părintésca Sa îngrijire a convocat 2 sinóde archidiecesane, punĕnd la ordinea zileĭ în mod oficios, causa îmbunătăţiriĭ sorţiĭ preoţimiĭ nóstre. Recunoscĕtóre le este şi le va fi preoţimea nóstră primilor fundatorĭ, bărbaţilor eĭ devotaţi, pe cum şi presseĭ nóstre în genere, carea cu atâta căldură a luat şi ĭea în apĕrare causa preoţimiĭ. şi care nu mĕ îndoesc şi în viitor va face tot asemenea, şi va lua act chiar şi despre aceste modeste mijlóce cu ajutorul cărora s'ar puté spera cât de cât augmentarea fondului de salarisare preoţesc în decursul anului iubilar 1900.

Job.

— 16 Dec. 1899.

Mare bucurie a cuprins sufletele nóstre, cetind în „Unirea“ momentele solemne şi înălţătóre, între carĭ a decurs sinodul din Blaş; dară şi cu mai mare mângăere am cetit prim-articolul nrului 48 ai „Uniriĭ“, care e un feliŭ de avis şi celor alalte diecese, să arete şi ele prin fapte, că una gândesc, una sînt cu clerul archidiecesan întru apĕrarea independinţiĭ bisericiĭ nóstre.

Preoţimea din diecesa Gherleĭ a dat frumóse dovedi despre acéstă unitate de vederĭ. şi în diecesa Orădiĭ s'a fost început bine lucrurile. dară un dureros ordin al Ordinariatului a pus capĕt acestor manifestaţiĭ.

De óre ce înse sinodul Blăşan a sancţionat competinţa preoţilor de a se dechiara în causa autonomieĭ şi ajutoriului de stat; ér de altă parte ministrul grăbesce cât póte cu asemnarea deplină a ajutului de stat; ar fi de dorit: să se dechiare fraţiĭ preoţi orădani, că óre causa sfîntă a independinţiĭ bisericiĭ póte conta la sprijinul lor, carĭ sînt mai bine dotaţi între preoţiĭ provinţeĭ mitropolitane. saŭ ba?

Deosĕbit preoţimea din cele 2 tracte, cărora aŭ sunat mai de aprópe circularul opritor, óre aşa de puternic a fost desarmată, că mai mult nu dă semne de viaţă? Óre rĕmas-a consecuentă bunului început. orĭ dóră înghiţit-aŭ necondiţionat apostrofările dureróse, ce s'aŭ făcut la adresa lor?!

Un confrate.

Expoziţiile economice din Sibiŭ.

Dăm în cele următóre darea de samă presentă, ce a fost luată la cunoscinţă în şedinţa comitetului central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiŭ“, ţinută la 5 Decembre a. c.

Onorabil comitet!

În cele următóre îmĭ iaŭ voe a presenta Onorabilului comitet despre expoziţia de vite a X, ţinută în Sibiŭ la 26 Octobre n., cum şi despre cea de póme a 3-a, ţinută tot aiceĭ în zilele din 22—29 Octobre n. c. următorul

Raport:

Expoziţia de vite, cu abatere de la terminul din program, s'a ţinut cu o zi mai înainte adecă la 26 Oct. şi acésta din causă,

că dl inspector Lickel, în 27 nu ar fi fost în posiţiune să ieà parte la exposiţie, unde avea să represinte pe Înaltul guvern. La exposiţia presidată de dl Dem. Comşa prof., şi ţinută în tîrgul vitelor, aŭ espus: 56 proprietarĭ. în total 168 capete vite. Representate la exposiţie aŭ fost puţine comune.

Schimbarea terminului probabil a făcut de cele mai multe aŭ excelat prin absentare.

Premiţênd, că tóte premiile atât de stat, cât şi cele ale comitatului, aŭ fost distribuite pe basa hotărîrilor juriului, constituit sub conducerea presidentului nostru, cu date despre mersul exposiţiei peste tot va servi raportul juriului, ce se va presenta cu altă ocasiune onoratului comitet. De încheiere constat, că membrul pe viaţă al „Reuniunii“ nóstre dl *Alexandru Lebu,* proprietar aicĭ, a binevoit a ceda Reuniunii premiile în valóre de 80 coróne cu scop de a se pune temeiŭ unuĭ fond de premiĭ pentru exposiţiile de vite.

Trecênd în exposiţia de póme, mulţămită conlucrării tuturor factorilor competenţi, — se póte rangia din tóte punctele de privire între cele mai reuşite.

În conformitate cu hotărîrile Onorabilului Comitet, apelul biroului adresat stimatelor dómne: Otilia D. Comşa, Minerva Dr. Brote, Silvia Dr. Barcianu şi Maria Dr. Crişan, apoi dşórelor Eleonora Borcia, Hortensia şi Mina Cosma, Agnes Cristea, Alexandra, Eugenia şi Aurelia Moga, Delia Olariŭ. Hortensia Penciu, Eugenia şi Tinca Simonescu — de a ne sta într'ajutor la aranjament şi cele alalte afaceri ţinętóre de exposiţie — aŭ aflat resunetul dorit. Dómnele şi dşórele menţionate cu o diligenţă de fer şi cu o abnegaţiune rară, aŭ ostenit în decurs de 2 sĕptĕmânĭ din zorĭ de zi până sara târziŭ atât la aranjamentul exposiţieĭ cât şi ca ţinênd cassa la exposiţie şi la bufetul de dlor înfiinţat.

La un al 2-lea apel al nostru: dşórele Aurelia şi Olivia Bardosy, Lucreţia Benţa, Eufemia Catona, Dora Colbasi, Cornelia Decian, Mărióra Popescu, Felicia Raţiŭ, Eugenia Tăbăcariŭ, aŭ binevoit a primi asupra lor gréua misiune de a face onorurile caseĭ şi pe ciceronii exposiţieĭ.

Alăturea de dame, în ajutor ne-aŭ mai stat, parte ţinênd inspecţia în salele exposiţieĭ, parte la cassă, domniĭ Teodor Orlea, Vincenţiŭ Orăsan şi Baptist Boiu funcţionarĭ consistorialĭ, cum şi Vasile C. Osvadă, administratorul „Tipografieĭ“ şi elevii din secţiunea pedagogică a seminariului „Andreian“, dniĭ Vasile Mateiŭ, Ioan Pavel, Septimiu Popa şi Nicolae Vasu.

Suprainspecţiunea la exposiţie o a avut: presidentul D. Comşa, v. pres: Dr. D. P. Barcianu, membriĭ din comitet: Pantaleon Lucuţa, Dr. P. Span, Dr. Ĭ. Stroia, Romul Simu şi Emil Verzariŭ.

La decoraţiuni bun serviciŭ ni-aŭ făcut firmele comerciale Petru Nedelcovici, Iosef Goldstein, Rezső Krassowsky, şi Teodor Popescu, carĭ cu multă prevenire ni-aŭ pus la dispoziţie diferitele covóre neapărate la decoraţiune.

În cât privesce însaşĭ exposiţia, ea s'a deschis în mod sĕrbătoresc Duminecă în 22 la órele 12 din zi prin presidentul nostru, asistat de întreg comitetul. La acest act sĕrbătoresc între marele numĕr de asistenţi aŭ participat şi Î. P. S. Sa Dl. Ioan Meţianu, archiepiscop şi mitropolit, Ilustritatea Sa dl G. Thalmann, comite suprem, Il. S. Păr. vicar Dr. Il. Puşcariŭ, primariul oraşului Iosif Drotleff, şi alţiĭ.

(Va urma.)

Vic. Tordăşian
secretariul Reuniunii.

Invitare la abonament.

Apropiându-se capetul anului, venim a ruga pe Onoraţiĭ nostri abonenţi, să binevoéscă a-şi aduce a minte şi de noi, şi ceĭ ce sînt în restanţă cu abonamentul, să facă bine a ni-l trimite.

Tipărirea şi edarea foiĭ costézĕ multe spese, pe carĭ trebue să le plătim numaĭ de cât; pe când o parte mare a preţuluĭ de abonament, de pe maĭ mulţĭ anĭ, îl avem pe a fară, încă neplătit.

Deci, rugăm cu insistinţă pe Onoraţiĭ şi binevoitoriĭ nostri cetitorĭ, să grăbéscă cu achitarea abonamintelor restante, pentru ca şi noi să putem urma obligamintelor nóstre.

ADMINISTRAŢIA.

În numĕrul trecut am publicat corespondinţa unuĭ confrate preot: „În jurul uneĭ ideĭ“, în carea preoţimea era esortată, ca rĕscumpĕrările pentru felicitările de anul nou să le trimită pentru fondu de salarisare al preoţilor archidiecesanĭ. Acum primim de la Asociaţiune un apel de aceeaşĭ tenóre pe care îl şi publicăm, lăsând la bună chibzuiala fie cărui on. cetitoriŭ să judece la care din acele dóuĕ apeluri să rĕspundă maĭ vêrtos.

1028—1899.

Apel.

În preséra ultimeĭ aniversărĭ, maĭ mulţĭ Domnĭ din Sibiŭ aŭ publicat în ziarele nóstre un călduros apel pentru rĕscumpĕrarea felicitărilor de Anul-nou, în care s'a zis între altele: „Ar fi un lucru de o potrivă binevenit pentru tóte straturile societăţiĭ nóstre, dacă obiceiul felicitărilor de Anul-nou s'ar puté reforma ast fel, că pe lângă menţinerea părţilor sale bune şi plăcute să se evite inconvenienţele lui.“

În urmărirea acestuĭ scop s'a făcut propunerea: de a pune obiceiul felicitărilor de Anul-nou în serviciul culturel nóstre, prin rĕscumpĕrarea lor în favorul „Caseĭ naţionale“, şi a nume ast fel, că toţi aceia, carĭ vor dona cheltuelile avute în trecut cu felicitările de Anul-nou pentru scopul arĕtat, să priméscă în ziua aniversărĭ o consemnare completă a persónelor, carĭ aŭ adoptat acest procedeŭ.

„Prin acésta — zice Apelul — s'aŭ menţinut părţile frumóse şi plăcute ale felicitărilor: ne reamintim prietenĭi nostri, şi eĭ îşi aduc a minte de noi, gândurile şi simţemintele nóstre se întâlnesc la sĕrbătórea aniversărĭ“; de altă parte sîntem scutiţi de o mare pierdere de timp şi maĭ ales de eventualitatea — alt cum greŭ evitabilă, — de a uita câte un prietin bun şi de a trece în ochiĭ luĭ ca ómenĭ lipsiţĭ de atenţiunea cuvenită.

De şi acest Apel a fost publicat numaĭ cu 3—4 zile înainte de Anul-nou a găsit totuşĭ un viŭ rĕsunet în sînul publiculuĭ nostru şi a avut de resultat 62 rĕscumpĕrărĭ în suma Coróne 267.60 în favorul „Caseĭ naţionale“, pe cum şi încă un numĕr mare de donaţiuni pentru alte scopurĭ filantropice.

În vederea acestei aplecărĭ a publiculuĭ, de aşĭ rĕscumpĕra felicitările de Anul-noŭ, subsemnatul Comitet central s'a vĕdut îndemnat a lua însu-şi iniţiativa pentru a pune obiceiul felicitărilor în serviciul scopurilor culturale urmărite de asociaţiune, şi adresézĕ prin acésta un calduros apel cătră publicul român rugându-l să adopte în numĕr cât maĭ mare rĕscumpĕrările propuse, şi să doneze sumele de rĕscumpĕrare Asociaţiunii nóstre pentru alimentarea fondului „Caseĭ naţionale.“

Lista rĕscumpĕrărilor se va publica în ziare şi în o mică publicaţiune festivă, care pe ziua Anuluĭ-noŭ se va trimite la adresa tuturor acelora, carĭ îşi vor rescumpĕra felicitările.

Din şedinţa comitetuluĭ central al Asociaţiunii, ţinută în Sibiŭ la 7 Decembre 1899.

Dr. Ilarion Puşcariŭ
preşedinte.

Dr. Ilie Beu
secretar II.

Noutăţi.

Din Archidiecesă. Clericiĭ chirotoniţi în ziua de s. Nicolae aŭ fost dispuşi în modul următor: *Petru Cristea,* administrator parochial în Şomoştelnic, distr. protop. al Ernotului. — *Niculae Galea,* adm. par. în Inoc, tr. Arieş, — *Ioan Staicu,* adm. par. în Şeleăŭ, tr. Sibiŭ şi *Aug. Trif,* adm. par. în Cecalaca, tr. Uióra.

Întru mărirea luĭ Dumnezeŭ. Dl *Georgiu Deppner* şi soţia sa *Maria* locuitorĭ luterani în Mănărade în jertfele lor şi-aŭ adus a minte de biserica şi şcóla nóstră din aceea comună, dăruind pe sama celeĭ dintâiŭ o s. evangelie în preţ de 12 fl. 50 cr., ér şcolarilor români sĕracĭ cumpĕrându-le catechisme, istoriĭ biblice, abecedare şi o carte de cetire în preţ de 5 fl. 58 cr. Fapta-i nobilă şi creştinéscă Dumnezeŭ i-o rĕsplătéscă după merit, ér din partea credincioşilor fie sigur de perpetua lor recunoscinţă şi sinceră mulţămită.

Liturgie românéscă la Budapesta. Cetim în ziarele nóstre, că tinerimea universitară din Pesta va să compună un cor bisericesc, din motivul, că un Episcop gr. cat. le-a promis să le celebreze sf. liturgie la sĕrbătorile marĭ. Scirea acésta ne umple de bucurie. După Viena, urmézĕ Pesta. Ceea ce am dori, ar fi, că putêndu-se, şi la Pesta să se pótă celebra sf. liturgie pentru tinerimea universitară, în fie care Duminecă, nu numaĭ la sĕrbătorile cele marĭ.

Numĕrătórea poporului. Atragem luarea a minte a cetitorilor nostri asupra conscrieriĭ poporaţiunii, ce se va face la începutul anuluĭ viitor. E de datorinţa celor de la sate, să înveţe poporul, ce să rĕspundă, căcĭ acuşĭ ne vom trezi, că numĕrul nostru a scăzut în mod simţitor.

Anglezii şi Dumnezeŭ. Sînt caracteristice următórele şire publicate de un deputat anglez în marele ziar „Times“. Scriind de înfrângerile suferite în Africa, continuă: „Noĭ Anglezii am uitat de tot, că esistă Dumnezeŭ. Viaţa nóstră naţională în aniĭ din urmă a fost plină de închipuirĭ şi aroganţă. Moravurile nóstre sînt uşurele. Naţiunea nóstră a meritat disciplinarea acésta. Noĭ Anglezii ar trebui să ne spovedim pĕcatele naţionale şi să cerem iertare de la Dumnezeŭ!“

Nou edificiŭ seminarial în Caransebeş. Zilele acestea s'a inaugurat cu mare solemnitate la Caransebeş noul edificiŭ, destinat ca locuinţă pentru candidaţiĭ de preoţie. Aŭ fost de faţă public distins în frunte cu Preasfinţia Sa Episcopul Popea.

Revistă economică. Reuniunea economică din Orăştie proiectézĕ publicarea uneĭ reviste de cuprins economic-agronomic.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Organisațiunea internă a dieceseĭ gr.-cat. de Oradea-mare sub episcopul de bună m. Inațiu Darabanth an. 1788—1805.

Conciliul Provincial I al provinței bisericesci gr. cat. de Alba-Iulia și Făgăraș ținut la anul 1872 la capul VIII pag. 43 al operatului sĕŭ, vorbind despre protopopi și despre adminstratorii protopopesci, zice: că „Episcopii spre așĭ ușura inspecțiunea și gubernarea dieceselor, le subîmpărțiră pe acestea în cercuri, punênd în fruntea acelora preoți învețați, pii și prudenți, cari de comun figurézĕ în biserica nóstră sub nume de protopopi, fiind și dinșii după părerea Canoniștilor bisericiĭ greco-catolice următori în oficiul corepiscopilor celor de de mult", cari însĕ cu timpul prin abus își arogaŭ asemenea drepturi cu a Episcopilor diecesani, și pentru aceea, pe cum cetim în „Enchiridion juris Ecclesiae orientalis catholicae" redactat de episcopul Papp Szilágyi §. 138, trépta lor în secluł al X-lea s'a șters; Vicarii foranei și azĭ esistă în biserică, cari pentru aceea sînt aședați de cătră Episcopi, ca în anumită parte a dieceseĭ în afacerile comunelor să aibă drept de judecători și să aducă sentiuță în cause de mai puțină însemnătate, așa însĕ, că de la sentința adusă de cătră aceșria, apelată se putea face la Episcop. — Vicariĭ foranei drepturile acestea le aŭ câștigat, după ce acelea s'aŭ luat din mâna Corepiscopilor; dar pe cum Corepiscopiĭ, așa și Vicariĭ foranei de facto prin abus eserceaŭ și unele drepturi, ce nu li se competea, ci se țineaŭ esclusiv de Episcop, și pentru aceea a fost de lipsă, ca prin ordinațiuni nóuĕ să se restrîngă puterea lor, carea nu cunoscea margini. — Tot la acel auctor §. 140 punct 7 cetim, că și protopopiĭ în unele casuri de mai mică însemnătate în urmarea facultățiĭ delegate de la Episcop puteaŭ să incuireze causa și să țină proces în aceeași pentru a da informațiuni despre ea Episcopului, dar *judecată de fel* (nullatenus) să nu aducă. §-ul acesta cu punctul sĕŭ 7 distruge, nimicesce tótă vaĝa și auctoritatea nu numai a protopopilor ci și a parochilor; cred, că cu punctul acesta aŭ fost îmbĕtați, — pe cum scrie „Gazeta Transilvaniei" nr. 127 7/19 1890. părinții de la sinodul diecesan ținut la anul 1882 7—12 Nov. *„că intențiunile episcopului s'aŭ zădărnicit cu forurile protopopesci"*.

Punctul acesta 7 este o aserțiune fără basă, contrarie datineĭ vigente și azĭ în bisericile rĕsăritene fie unite orĭ neunite cu mama bĕtrână Roma.

Ziseĭ: *fără basă*, respect cătră piul Episcop de bună memoriă Iosif Papp Szilágyi „dar aserțiunea Enchiridionului" tantum valet „quantum probare potest", nu probézĕ nimica, căcĭ nu amintesce nicĭ un isvor pentru comprobarea aserțiuniĭ sale, adecă: că dacă o dată cutarele Protopop are facultate delegată de la Episcop de a incuira causa și a ține proces în aceea, acela să *nu fie de fel* (nullatenus) îndreptățit de așĭ aduce judecata, a decide în aceea causă, căcĭ împuternicirea de a ține proces, involva în sine și deciderea adecă aducerea judecățiĭ, carea fiind apelabilă la episcop, acesta prin revisiune tot de una îșĭ póte validita intențiunea sa.

Istoria atât nescrisă cât și cea scrisă ne spune contrariul; sub istoria nescrisă înțelegem *datina, obiceiul vechiŭ*, — jus consuetudinarium, — care și azĭ esistă în bisericile rĕsăritene; diecesa Albeĭ-Iulie și Făgăraș, — óre când mitropolia Belgrad, — și azĭ recunósce și nu denégă protopopilor dreptul de a decide în cause de nu mare însemnătate; [1]) acésta se întîmplă și în diecesele greco-orientale neunite Sibiŭ, Arad; și acest drept al protopopilor, pentru ce să fie denegat în diecesa greco-orientală unită a Orădiĭ-marĭ? când acel drept l'a avut și în vechime saŭ pe cum zice Conciliul prov. I. titlu X. cap. III. *„după datina immemorială basată pe codicele bisericiĭ nóstre"*; urme de a căreĭ datini în diecesa gr. cat. Orădană le aflăm într'un manuscript scris cu litere cirile la anul 1792 Ian. 23, care se află în archivul dieceseĭ fasc. III pe care îl publicăm per extensum, interesant atât din punct de vedere *istorico-disciplinar* cât și *limbistic*. Documentul sună pe cum urmézĕ:

Orînduialele

Eparchii Orădi Marĭ de legea Grecéscă Pravoslavnice; de carele fieste care Preot a să ținé va fi datoriu:

1-a. Și înainte de tóte fiind că fieste carele Preot în poporul sĕŭ să socoteste a fi sarea pămîntului, prin carele să sĕ îndulcésca năravurile popórălor, și iarășĭ după zisa Evangelii Lumina lumi puse pe masă Iară nu subt Obroc, ca să luminéze tuturor delipsăĭ, ca tot însuș să să ferésca de tóte rĕutățile, și de tóte faptele acelea, carele spre pierderea sufletelor Iară poporénilor ar putea pricinui scandale.

2-a. Deaicĭ să nasc acéste, ca fieste carele Preot lăpădând tótă sumeția să sĕ ferésca de mâniĭ, de sfeți, de bătăi, și de unele lucrurĭ ca acestea, de unde vine ura poporénilor în potriva Preoților, și alte smintelĭ, ba încă și ne băgarea în samă a Statului Preoțesc, și fiind că

3-a. A acestora pricină, și temeiŭ mai întâiu e beția, de acésta cu totul a să conteni va fi datoriu, de unde vine, ca nici unul fără de legĭnite pricinĭ în călĕtorie să nu cuteze a sĕ duce la crîșme, la jocurĭ și la ospețe netrébnice subt globă de banĭ, iară de sĕ va ști, cumcă cineva aŭ înfrunt Orânduiala acésta, fără nicĭ o îngăduință după greotatea fapteĭ sĕ va pedepsi după arătarea Protopopilor de S. Sobor, în banĭ, cari sĕ vor arunca în corpona Bisérici căruia slugeste: *ci cuĭ trebue de beut aducăsĭ acasă*.

4-a. De tot sĕ opréste ca nicĭ un Preot să nu cutéze a crîșmări benturĭ saŭ a tușări în potriva Canónelor, nicĭ a sĕ face Procator, vraciŭ, saŭ unele ca acestea carele nu pot sta cu cinul Preoțiĭ.

5-a. Și fiindcă în Eparchia acésta sînt multe neamurĭ, cu carĭ îi delipsă a ne în soțiĭ, așa fieste carele trăbue să-și ocârmuiască viața, și faptele, ca înaintea tuturora să să facă drăgăstosĭ, și așa delipsăĭ, ca tóte cuvintele, și faptele să le pue în pont, și în măsură, ca nu cumva dóră prin nescare cuvinte mai sumĕțe, saŭ alte fapte necuvioase să să facă pricina a multora rĕutățiĭ, ci

6-a. Fiindcă însoțirea nóstră mai ales trăbue sĕ fie și cu ceĭ neuniți așa fieste carele trăbue să să pórte, ca cu duhul blândéțelor cu cuvêntul Evangelii, și pilda cea bună săĭ tragă în sînul s. Maĭcĭĭ Bisericĭ, Iară de tótă simeția, și de tóte faptele, care sar în ponceșiĭ cu dragostea cea frățască, să să ferésca:

7-a. Prin doŭă mai ales lucrurĭ să păstoréste norodul, adecă cu cuvîntul Evangeliĭ, și cu împărtășireă S: Taine, decĭ delipsăĭ, ca în tóte Duminecile, și în Sărbătorĭ legate fără de nicĭ o excusație fieste care să slugéscă S: Liturgie, după care să țină Cazanie, și altc învățăturĭ din carele îșĭ îndréptă omul viața sa. Iară în tótă săptămâna odată Dumineca, fieste carele săși alégă sieși un cés, în carele să catechizăluiască prunciĭ. Iară în câtul despre împărțirea S: Taine grijă ca aceĭa sa albă fieste carele, că de va muri cineva ne botezat, saŭ ne ispoveduit pentru lenea, saŭ negrija Preotului, saŭ de să va afla în împărțirea S: Taine cineva lenios — fără nicĭ o mila să va lipsi de popor, decĭ

8-a. De ispovedaniile, și de Cumînecătura de la Pastĭ atâta grije vor avé, ca nicĭ unul de mângâlerea acéstă duhovnicéscă să nu să lipsască în câtul despre partea Preotului. Iara în câtul despre partea Poporenilor, cari nu șar plini datoria sa după zisa S: Canóne, cu știrea totuși celor mai marĭ să vor pedepsi.

9-a. Fiind că *Protopopi Districtușurilor pentru aceĭas orînduițĭ, ca la Eĭ să să aducă mai întâĭ lucrurile și ponoslurile, pentru aceĭa tóte caușiile mai lutâiŭ să vor aduce la Protopopĭ, apoĭ carĭ nu să vor putea isprăvi în săborăle celé micĭ, să vor arăta înaintea S. Consistoriu.*

---

[1]) Vezĭ actele sinodului general ținut la Blaș la anul 1742. tom. I. pag. 150. Acte sinodali ale bisericiĭ române de Alba-Iulia și Făgăraș de Ioan M. Moldovan.

Punct 11. »Cinstiții protopopi; mai mare grije și osardie să arete în supĕrările preoților, ca să nu *îngreuneze cu tóte Scaunul Archieresc, și causele mai micĭ să nu le îndrepteze la Măria Sa Domnu Vlădică.* Așișderea și *causele (mai marĭ)*, de *nu vor fi cernute în scaunul mai de jos să se remituluiéscă la Protopopul din Scaunul Archieresc.*«

Tot în cartea acésta pag. 46. în propunerea făcută de sinodul eparchial al Bobâlneĭ cetim: *»că causa principală a* **neprogresăriĭ** *întru* progresarea principiilor și învățăturilor eĭ sfiute și mântuitóre *a fost delăturarea și desconsiderarea institușiunilor și datinilor eĭ legale avute și practisate din vechime,* cum ar fi încetarea sinódelor diecesane, provinciali, *protopopesci* și parochiali, și ca un corolariŭ acestora, încetarea forurilor protopopesci și a altor atribute de drept al lor avute din *vechime.*«

Tot acolo la pag. 35 în cuvîntarea vicariului de la Făgăraș P O. D. Antonelli punct 9. cetim: »Că jurisdicțiunea scaunelor protopopesci este *restaurată*, și *ori ce dispositiuni* luate spre desființarea lor fără de scirea și fără de voia clerului introduse în biserica nóstră pe cale anticanonică, *rĕmân nule.*«

Tot în locul acesta avem de a înregistra și aceea, ce cetim în »Hittudományi folyóirat fasc. IV. 1896. pag. 699. în care se află manifestul luĭ Athanasiŭ«: »Însĕ într'acest chip ne unim și ne mărturisim a fi mădularile sfinteĭ catholicesceĭ Bisericĭ a Romeĭ, cum pe noĭ și rĕmășițele nóstre din **obiceiul bisericiĭ nóstre a rĕsăritului să nu se clătéscă**, ci tóte ceremoniile, sĕrbătorile, posturile, cum până acuma așa și de acum înainte să fim sloboș a le ține după calendariul vechiŭ.« etc. Belgrad în anĭ Domnului *1698* în 7 zile a luĭ Octobre. Manifestul e bilinguis rom. lat.)

10-a. Fieste care datorîu E a avé Matricula Sa în care în tótă întemplarea va însămna botezaţiî, Morţiî şi cununaţiî. Aşişderea şi alt Protocolum în care vor însămna tóte poruncile şi alte curenşurî, care să trimit de la Scaunul Archieresc, pe cum şi alt Protocolum de chilin a acreştinţiî şi a decreştintiî, adecă în care să vor însămna, aceî care să nasc, aceî cari să întorc şi aceîa carî să mută întralte locurî.

Acestea ca să să păzască de fieste carele nehotărît *Protopopii vor avé datorie în tot anul ale cerca, ale căuta, şi despre acestea sînt nu sînt a face Măriî Sale relaţie, ba încă despre a fieste caruîa de osăbi purtare şi viiaţă vor fi datorî Protopopii a da Măriî Sale informaţie.*

11-a. Ĭară ca să să ţie în tótă Eparchia şi în purtarea cea dinafară a haînelor un modru delipsăî, ca fieste carele Preot însurat să pórte reverenda lungă de cinste mierîe întunecata cu humbî negré pănă'n pămênt cu brîu negru, Ĭară ceî ne însuraţi reverende negre cu brîne negre, potcape, şi ceştia şi celalalţi négre: Ĭară brîne rosiî nimănuîa să nuî fie slobod a purta, fără numaî Canonicilor. Ĭară protopopilor pentru deschilinire să le fie slobod a porta brîne mierîî înflorite pe reverezî negre: afară de acestea

12-a. Fieste carele Preot datorîu va fi a avé grijă de tóte odoarele Biserici de odajdiî de obroase *uproci* (ş. c. l.) Ca să să ţie pururea curate, de păhară de icóne uproci Ca să fie în tótă vremea curăţite. Ba încă ceî mai de lipsă ca de S. Cumecătură carele să ţine peste an atâta grijă să aîbă ca nu cum va să să mucezéscă în lăcruţă saŭ alta ceva necuviinţă să i să întîmple, aflându-să unul ca acesta. Pe baza Orîndueliî acestia lenos după relaţie protopopuluî să va pedepsi.

(Va urma.)

Burul van het Roer.

Istorisire de călătorie

de

Carol May.

(Continuare.

Sórele se pleca tot mai tare, şi razele luî cele din ce în ce tot mai culcate făceaŭ, ca umbrele nóstre să se lungéscă din ce în ce tot mai tare, până se perdură în sfârşit în amurgit. Acuma sosise timpul, ca să poruim. Încălecarăm şi apoî ne îndreptarăm spre un şir de coline, care era de o parte şi se întindea până la pădure. Călărirăm tot de-a lungul pólel colinelor, până când ajunserăm la arboriî ceî dintâiŭ aî păduriî.

Aci poruncii luî Quimbo, să rămână la cal, până când spre siguranţa nóstră voiŭ fi cercetat locul într'un cerc cât se póte de mare; apoî ne îngrijirăm de caî şi ne culcarăm. după ce cinaserăm din proviantul, care ni-l încărcaseră pe caî ceî de pe farmă.

Pe când mĕ treziî, pe atuncia suna deja din clómbe glasul cel limpede a cizuluî celuî cu pene lungi. Adevĕrat că era încă fórte de diminéţă, dară îmî căuta dóră, să folosesc bine chiar óra acésta de diminéţă spre acea, ca să cerc a găsi urmele Zulilor. De aceea treziî pe Quimbo şi-î poruncii, ca la nicî o întîmplare să nu părăséscă locul acesta până la întórcerea mea. Apoî păşiî cu grije de-a lungul marginiî păduriî pe sub arboriî, pentru ca să aflu locul, prin care vrăşmaşiî întraseră în pădure. Nu observăî nicî un semn, cu tóte că pe încetul am făcut o cale cam de o jumătate de óră. Locul acela, care-l cercam, a bună samă nu era aci de-asupra locului tăbĕriî nóstre, ci mai la vale de la el. De aceea mĕ întorseî la el.

Dacă am ajuns acolo aflaî caiî, dar nu şi pe Quimbo. La nicî o întîmplare nu mi-se da voe, să-l strig. Nu-mî venia, să cred, că el să fie părăsit din minte uşóră locul. De aceea porniî după urmele, carî le făcuseră piciórele luî. Ele duceaŭ chiar în direcţia, în care voiam şi eŭ, să merg la vale. Dară ele după câtă va vreme pătrunseră în pădure şi acolo se întîlniră cu alte urme, carî se sfârşiră într'o poiană, ce o făcuse vîntul frângĕnd arboriî. Aci zăcea o cétă de Zulu-Caferî în întrarmare deplină. Numĕraî dóuĕ zecî şi patru de Caferî. În mijlocul lor şedea Sieucuni. Caiî şi-l legaseră împrejur de trupinile tufişuluî, care crescuse printre arboriî ceî aruncaţi de vînt la pamînt.

Pe aci, unde zăceam ascultând printre frunziş, ducea un singur şir de urme de-a lungul marginiî poieniî. Lăsatu-le-a óre Quimbo. orî dóră le-a făcut vre unul din vrăşmaşî? În casul din urmă el întorcêndu-se uşor ar fi putut să me descopere Aveam, să cercetez lucrul, şi de aceea porniî repede, dară cu grije pe şirul acela de urme.

Eî deja la câţî va paşi se împreună cu alt şir de urme, şi acuma mergeaŭ amîndóue chiar în direcţie opusă de la poiană. Înaintea mea nu auḑiam nicî cel mai mic sgomot. De aceea mĕ îndreptaî din posiţia cea plecată. în care mersesem până aci, şi înaintaî mai repede. După câtă va vreme urmele se despărţiră. Pe carî să merg mai de parte? Esamenaî urmele ambelor şiruriî. Cele din un şir le făcuse un picior desculţ, ĕră pe cele alalte un călţun uriaş. Dóră nu cum va e Anglezul în apropiare? De el aveam, să mĕ tem mai puţin, şi de aceea înaintaî pe urmele cele alalte.

Abia făcusem vre o zece paşi şi deja şi vĕḑuî dóuĕ picióre góle şi brune, carî se iviaŭ din dosul uneî trupiniî grósĕ. Pulpele acestea colţuróse şi crescute în lăuntru le cunosceam; ele nu puteaŭ, să fie ale altuia, fără numaî ale luî „bun, frumos şi viteaz Quimbo“. Păşiî mai aprópe, nu de tot încetinel, ci aşa, ca el să audă paşiî, pentru ca nu cum va să se spărie şi să sevârşéscă vre un lucru necumpĕnit, care ar fi putut, să ne descopere vrăşmaşilor. Şi piciórele acelea întru adevĕr se şi mişcară în dată; trupul căruia aparţineaŭ *piciórele* acelea, se plecă iute de după trupină, doî ochî se îndreptară spre mine, şi apoî se sculă Caferul înaintea mea cu o pantomimă, carea voia, să-mî impună precauţiune.

„O, o. mynheer ghîcesc, cine sînt acolo!“ îmî şopti arĕtând cu mâna printre arboriî.

„Anglezul?“

„Mynheer sciŭ? Cine am zice mynheer, că Anglia aci?“

„Am vĕḑut urmele luî. De ce aî părăsit caiî?“

„O. o, mynheer nu sînt mănios, nu sînt supĕrat pe Quimbo! Quimbo aud fugi cal; Quimbo uît şi vĕd cal, care fug, şi Zulu, care prind cal. Quimbo fug după cal şi după Zulu şi viŭ la loc, unde sînt Sieucuni cu mult ostaş şi Anglia. Atuncia scol Anglia şi merg în pădure; Quimbo fug după el, şi acuma viŭ şi mynheer.

Istorisirea acésta mĕ deslnşi pe deplin. Păşiî mai înainte şi vĕḑuî pe Anglezul. El a bună samă se depărtase, numaî pentru ca să scape pe câtă va vreme de mirosul cel penetrant de unsóre al Caferilor; el zăcea adecă pe pămînt fără de nicî o ocupaţiune şi se uîta ţîntă la ramiî, carî atîrnaŭ de-asupra luî.

Acum avuî, să hotăresc iute. Dacă puneam mâna pe Anglez. atuncia mĕ espuneam primejdieî, că chiar prin acésta voiŭ vĕdi Caferilor, că sîntem aci. Dară dacă reuşiam, să şterg urmele nóstre, atuncia dispariţia luî a bună samă îndemna pe Zuliî, să-l cerce tótă ziua, şi prin acésta dobândiam răgaz spre a aduce pe Burî aci. Şi a fără de aceea mai sciam, că Zuliî nicî pe de parte nu aŭ deprinderea aceea întru a cerca şi găsi urme, carea o aŭ sĕlbaticiî Americiî apusane. Asupra sosiriî transportuluî de arme dispariţia Anglezuluî nu putea, să aîbă nicî o înrîurinţă. De aceea nu mĕ gândiî mult, ci mĕ furişaî chiar până la el şi acolo cu cuţitul în mână me îndreptaî chiar înaintea luî.

„Good morning, sir Hilbert Grey! Pare că nu aî durmit bine, că altmintrea nu te-aî fi pus ĕră la odihnă!“

Nu mĕ putuî hotărî, să mĕ arunc asupra luî ca asupra unuî sĕlbatic, şi dacă nutrisem credinţa, că o surprindere va zădărnici orî ce primejdie pe sama mea, nicî nu mĕ înşelasem, căci bunul om căscă cu uimire gura sa, făcu o mutră, ca şi cum ar vedé o nălucă, nu rosti nicî un sunet şi-şî uîtă chiar şi de aceea, ca să se scóle.

„Nu-mî veî face cum va plăcerea, să te scoli puţintel, sir? Orî dóră în ţara asta ţî-aî uîtat deja, cum aî, să grăescî cu un gentleman?“

Abia acum se ridică încetinel, ca şi cum ar visa, şi zise:

„Heigh-ho. dta eştî?“

„Da, eŭ sînt, de cum va nu mĕ înşelî! Nu mî-aî face plăcerea, să te desculţî pe câtă va vreme?“

„De ce?“ întrebă uîmindu-se preste mĕsură.

„Pentru că o doresc eŭ, sir! Acuma nu am vreme, să-ţî esplic motivele mele. dară mai apoî a bună samă le veî auḑi. Aşa dar, te rog!“

„Nu pricep, ce —“

„Nicî nu aî, să o pricepî, sir. Étă aci cuţitul! În mai scurtă vreme de câtă e un minut, îl veî avé în cóste, dacă nu facî pe loc, ce-ţî poruncesc!“

Făcuî un semn, şi Quimbo păşi de ceea parte. Până acuma fuse ascuns, ĕră acuma ridică lancea.

„Mynheer, am Quimbo împunge lance aci în Anglia ca ierî în scrófă?“

Lucrul ăsta în sfârşit totuşî se păru bunuluî sir Hilbert Grey prea primejdios. El declară cu spaimă:

„Nu te pricep, sir, dară totuşî îţî voiŭ împlini dorinţa asta şódă!“

„E bine pentru dta. O dată ne-aî scăpat, dară a dóua óră nu vom, să o mai păţim acésta! De altmintrea te recerc, să grăescî cât se póte de încet şi să ne urmezi!“

Porunca aceea, că să se desculţe, firesce că i-o dasem, numaî pentru ca uriaşele luî urme să fie mai puţin observabile. El îşi luă încălţămintea subsuóră şi ne urmă. Dacă am ajuns la caiî nostri, putuî, să conversez cu el cu ceva mai pe larg.

„Ierî voiseşi, să mĕ împedecî în propusul de a cunósce mai de aprópe pe delniciî soţi aî dtale. Nu aî reuşit, şi acum aî, să porţi urmările. Aî pătruns în ţară cu vrăşmaşiî ei, aî ajutat luî Sieucuni, să atace pe o femee, şi prin urmare veî avé, să morî, dacă nu te veî purta aşa, cât să te pot recomanda indulgenţeî prietinilor meî. Cum aî ajuns în societatea căpetenieî celeî mai înalte a Caferilor?“

„Good. Good, ăsta e un lucru fórte simplu, sir,“ rĕspunse descurajat. „Aveam, să duc o solie din colo de munţi şi convenii cu el pe cale.“

„Ce fel de solie e acea?“

„O solie curat numaî de afacerî, sir, poţi, să mĕ crediî!“

„Te şi cred întru adevĕr. Dar afacerile sînt de multe felurî. Cătră cine era îndreptată solia?“

„Cătră — cătră un Olandez.“

„Nu minţi, că-ţî facî situaţia încă şi mai rea!“

„Eŭ spun adevĕrul.“

„Adevĕrul e dimpotrivă acela. că aî fost trimis la locotenentul Mac Klintok.“

El tăcu perplex şi suprins.

„Aşa dar rĕspunde!“

„Cine ţi-a spus-o?“

„Negrijea dtale. Spre espedarea sigură a uneî comisiî importante e de lipsă un alt om, nu unul ca dta. Aşa dar încă o dată:

Cum s'a întîmplat, de aĭ convenit cu Sicucuni?"

„Am dat de el din întîmplare: ăsta e adevĕrul. pe cât de adevĕrat e, că sînt Anglez!"

„Atuncia comisia dtale trebue că pentru ei e prietinéscă, ĕră pentru Olandezĭ primejdiósă. Nu veĭ, să-mĭ grăescĭ despre ea mai cu de-amĕnuntuĭ?"

„Nu-mĭ este ĭertat, sir, căcĭ altmintrea îmĭ perd slujba."

„Bine! Aşa dară nu voiŭ cerca mai de parte, să aflu de la dta amĕnunte despre ea. sir. Numai nu cum va să-ţĭ perdĭ şi căciula aceea de pele de rinocor. pe cum aĭ perdut ochianul şi colecţia dtale de epistole cea interesantă, căcĭ uşor s'ar puté, să se afle óre cine. care să cetéscă şir de şir!"

El îngălbeni.

„Ce veĭ, să ziceĭ cu acésta, sir?"

„Zic numai atâta, cât am zis: Dacă te veĭ împotrivi câtn-şi de puţin poruncilor mele, atuncia veĭ gusta glonţul meŭ orĭ lancea servitoriului meŭ. Acuma veĭ încăleca pe Brabantinul acesta frumos. Poţĭ, să te încalţĭ din noŭ."

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

R. Voss: **Insula morţilor,** trad. de Andreiŭ Bârseanu, edit. Ciurcu. Braşov. 97 pag., preţul 25 cr. Ne pare bine când în sĕraca nóstră literatură apar în traducere bucăţĭ alese din literaturile străine şi mai ales piese de cuprins creştin. Orĭ ce s'ar zice. zi de zi se adeverésce aceea, că numai în religiunea creştină se mai află simburele de viaţă dătător, care susţine popórĕle şi le conduce spre adevĕratul progres. „Insula morţilor" e o povestire din primele vécurĭ creştine, un act scurt din marea tragedie numită persecuţiunea creştinilor sub Nero. Recomandăm cetitorilor nostri broşura scrisă în o românéscă bună şi în stil simplu, neforţat.

Revista ilustrată Nr. 11, red. Ioan Baciŭ, cu un variat şi bogat cuprins şi cu o elegantă ilustraţie în treĭ colorĭ esecutată în cromotipografie, representând treĭ românce din Năsĕud. Am dori nespus de mult ca revista acésta să fie şi în privinţa cuprinsului aşa de alésă. cum e în ceea ce privesce esecutarea technică. Abonamentul anual 6 fl. a se adresa la Şoimuş per N. Sajó.

Lumina satelor Nr. 4—6., Tîrg-Jiŭ, revistă poporală redactată de un comitet de preoţĭ şi învĕţătorĭ. Are cuprins variat şi bun. Preţul 4 leĭ pe an.

A anărut şi se află de vîndare la **Tipografia seminarială din Blaş:**

Sfînta şi Dumnezeésca

EVANGELIE

a Domnului şi Dumnezeului nostru

Isus Christos

revĕdută după originalul grecesc şi acum întâia dată tipărită cu litere străbune în zilele preaînălţatului Împĕrat al Austrieĭ şi Rege Apostolic al Ungarieĭ Francisc Iosifŭ. cu binecuvîntarea Preasfinţitului nostru Archiepiscop şi Mitropolit de Alba Iulia şi Făgăraş Dr Victor Mihályi de Apşa.

Blaş 1900.

De la sfînta Unire 200.

LOTERIA CASEĬ NAŢIONALE.

PROSPECT.

„Asociaţiunea pentru literatura română şi cultura poporului român" — pe basa concesiunii acordate de On. Minister reg. ung. de finanţe cu ordinaţiunea Nr. 49.522 din 27 Iulie 1899, — aranjéză o

LOTERIE DE EFECTE,

al cărei profit se va folosi pentru ridicarea unei Case naţionale în Sibiŭ. în care se va instala un **Muséŭ istoric şi etnografic român** şi Biblioteca Asociaţiunii, etc.

Preţul unui bilet de loterie 1 corónă.

Câştigurĭ:

1	**câştig principal** în valóre de	Cor. 10.000 =	C. 10.000
1	„ „ „ „ „ „	3.000 = „	3.000
2	**câştigurĭ** „ „ „ „	1.000 = „	2.000
5	„ „ „ „ „	500 = „	2.500
10	„ „ „ „ „	200 = „	2.000
10	„ „ „ „ „	100 = „	1.000
20	„ „ „ „ „	75 = „	1.500
20	„ „ „ „ „	50 = „	1.000
50	„ „ „ „ „	20 = „	1.000
100	„ „ „ „ „	10 = „	1.000
219	**câştigurĭ** „ „ „		C. 25.000

Tragerea la sorţĭ se va face în Sibiŭ la 31 Maiŭ 1900 st. n. în presenţa unuĭ notar public şi a unuĭ comisar politic.

Consemnarea câştigurilor se va publica la treĭ zile după tragere. Ridicarea lor se va face în decurs de 60 zile de la tragere.

Bilete de loterie se pot procura de la biroul Asociaţiunii în Sibiŭ (N. Szeben, strada morii Nr. 8), şi se vor vinde la tóte băncile românescĭ.

Sibiŭ, în Decembre, 1899.

Comisiunea loteriei.

În ce privesce **preţul Evangelieĭ** Veneratul Cler îl cunósce din circularul din 12 Iuliu 1899. Dar fiind că sînt mulţĭ din diecesele sufragane. carĭ ar dori să-şi procure ediţia acésta a Evangelieĭ şi nu sciŭ preţul ei. spunem. că un esemplariŭ costă: crudo **8 fl. 50 cr.,** broşurat **8 fl. 65 cr.,** ér legat în pele roşie, cu cadru aurit pe table, cu ceĭ patru Evangelişti cu cruce şi cu copcie **12 fl. 50 cr.** Legătura mai elegantă se compută după calitatea peleĭ şi a decoraţiunilor, carĭ se vor dori.

„Ben Hur", de Lew. Wallace. tom. I. 539 pag., tom. II. 508 pag., preţul broşurat 1 fl. 45 cr. Blaş. Tipografia seminariului archidiecesan. 1898.

Editor şi redactor réspundĕtor:
Dr Vasile Suciu.

1890 v. szám (55) 1—1
1899.

Árverési hirdetmény.

Alulirt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi. hogy a balázsfalvi kir. járásbíróság 1899 évi V. 638. számu végzése következtében Szántó Sándor ügyvéd által képviselt Balázsfalvi takarékpénztár javára Bán Mária és társai ellen 100 frt — kr. s jár. erejéig 1899. évi November hó 1-én foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 361 frt — krra becsült és pedig: Korlács Vérunál: 2 tehén és 1 malacz, Benchea Vasziliánál: 2 tehén, 1 szekér és 1 szekér széna. Marginean Pavelnél: 2 bival bornyu, 10 zsák cséh tengeri. 1 ökör szekér és 2 szekér szénából álló ingóságok nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a balázsfalvi kir. jbiróság 1899. évi V. 638/2. számu végzése folytán 100 frt — kr. tőkekövetelés, ennek 1897. évi Szeptember hó 11-ik napjától járó 6% kamatai. és eddig összesen 40 frt 93 krban bíróilag már megállapitott költségek erejéig Farkastelkéu alperesek lakásánál leendő eszközlésére 1899. évi Deczember hó 27-ik napjának délelötti 10 órája határidőül kitüzetik és abhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták s azokra kielégitési jogot nyertek volna. ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Balázsfalván 1899. évi Deczember hó 9-ik napján.

Thát György,
kir. jbirósági végrehajtó.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul IX. Blaş 30 Decembre 1899. Numĕrul 52.

Invitare la abonament.

În legătură cu cele cuprinse în numĕrul trecut, ne luăm voiă a deschide abonament nou, cu preţurile indicate în fruntea foiĭ, şi a nume:

pe un an cu 12 cor. (6 fl.)
pe 1/2 de an cu 6 cor. (3 fl.)
pe 1/4 de an cu 3 cor. (1·50 fl.)

spre care scop alăturăm la numĕrul present câte o blanchetă de asignaţiune postală, pentru toţi On. abonenţi, fără deosebire, de aŭ plătit, orĭ sînt în restanţă.

Celor, ce aŭ plătit, le mulţămim pentru interesul şi sprijinul binevoitor, ce ni-l arétă, rugându-l a ne sta în ajutor şi pe viitor; ĕră pe cei ce sînt în restanţă cu abonamentul îi rugăm călduros, să binevoéscă a grăbi cu plătirea aceluia, ca să fim uşuraţi în susţinerea organului acestuia, atât de necesar bisericiĭ nóstre.

ADMINISTRAŢIA.

Anno Santo.

Biserica catolică serbézĕ.

E serbarea anului iubilar, întrodusă în vécul al XIV-lea sub Bonifaciŭ al VIII-lea. Anul iubilar, pe lângă caractĕrul festival, are menirea de a aduna între zidurile Romeĭ lumea catolică din depărtări mari, spre a participa la îndulgenţele plenare, spre a primi binecuvîntarea Sfinţieĭ Sale a Pontificelui, spre a-şi întări convingerile religióse prin propria intuiţie a locurilor udate de sângele martirilor, sfinţite prin mórtea atâtor miĭ şi miĭ de creştinĭ, în frunte cu Sfîntul Petru şi Paul . . .

La început, iubileul acesta se serba o dată la o sută de anĭ. Cu timpul s'aŭ făcut modificărĭ, reducêndu-se terminul la 50 de anĭ sub Clemente al VI-lea (1350), mai târziŭ la 33 de anĭ, ér sub Paul al II-lea — 1470 — la dóuĕ zecĭ şi cincĭ de anĭ. Motivul, pentru care s'a redus terminul este, ca să se oferă ocasiune de a participa la aceste sĕrbări fie cărei generaţiuni.

Anul iubilar fu inaugurat în presenţa unui public enorm, fiind de faţă însu-şi nonogenarul Pontifice.

Ne transpunem cu gândul între zidurile eterneĭ cetăţi, gândindu-ne şi la frumósele serbărĭ, ce se vor pune la cale în decursul anului 1900, căci anul acesta, este tot o dată şi an de adoraţiune specială, ce o va aduce biserica — Mântuitoriului cu sfârşitul véculuĭ al XIX-lea. Este omajul véculuĭ luminiĭ, care se stinge, Isvorului nestins al luminiĭ! S'aŭ împlinit nóuĕ spre zece vécurĭ de la nascerea blândului profet nazarinean, şi lumea creştină înainte de a întra în vécul al XX-lea îşi va esprima din noŭ adorarea pentru El. An sfînt, an iubilar este acesta pentru lumea creştină.

Şi an sfînt, an iubilar este mai ales pentru biserica nóstră în special. An sfînt, în care ne vom reaminti fericitele vremurĭ, când înainte cu 200 de anĭ, am reîntrat ĕră-şi în legătura de dragoste şi credinţă cu légănul visurilor nóstre — Roma! An sfînt, în care ne amintim epoca de aur a regenăriĭ nóstre bisericesc-naţionale, epocă de desrobire: de sub Calvinĭ de o parte, de sub influinţele slavone de alta, şi mai ales de sub crasa ignoranţă, în care orbeca clerul nostru înainte cu dóuĕ sute de anĭ. An sfînt, în care vom mulţămi luĭ Dumnezeŭ pentru tóte binefacerile, ce le-a revĕrsat asupra nóstră în urma acestuĭ fericit paş, şi vom regreta încă o dată, divisarea, ce ne-a lăsat-o ca tristă moştenire călugĕrul Visarion sprijinit de magiariĭ reformaţĭ, şi toţi aceĭ factorĭ, carĭ îşi temeaŭ saŭ autoritatea proprie, saŭ nu puteaŭ vedé cu ochĭ bunĭ paşul spre progres al unuĭném robit de vécurĭ . . .

An sfînt — şi laudă vom aduce luĭ Dumnezeŭ, pentru locaşul, în care ne-a adăpostit vécurĭ de a rîndul şi-L vom ruga să ni-l păstreze şi de aci înainte tot aşa de sfînt şi de curat, căci *casa Lui* este cel mai scump adăpost al unuĭ popor, care sufere . . .

Vom serba şi noĭ.

Feuilleton.

Palavre.

de

C.

„Vedĭ de scrie foiţă pe numĕrul ăsta“ mi-a zis ieri redactorul *en chef*.

Am rĕspuns: bine scriŭ! Şi am plecat a casă cu hotărîrea, să mĕ apuc de foiţă. Vorba ceea, de la sublim până la ridicol nu-l de cât un pas; de la hotărîre până la fapt însĕ, sînt cel puţin doĭ. A casă mĕ aştepta un prietin: — Voiam, să te laŭ la plimbare viĭ?

I-am rĕspuns — se înţelege — „viŭ cum nu? Tocmai voiam“ . . . . .

Nu i-am spus ce voiam, ca să nu-l supĕr, lăsându-l în firma convingere, că eram de aceeaşi hotărîre.

Am mers la plimbare, apoĭ la cină, apoĭ mi-am aprins o ţigară, apoĭ . . . .

— Apoĭ aĭ fumat-o, şi ţi-aĭ mai făcut încă una, vei rĕspunde nervos, iubite cetitoriule Te rog să nu te superĭ aşa curênd. Mânia strică frumseţii, zice o vorbă înţeléptă, şi d-ta trebue să ţiĭ cont de vorba asta — dacă eştĭ femee. Dacă aparţiĭ însĕ sexului urît, trécă-ducĕ-se, poţi să te superi, poţi să arunci fóia cât colo, în deplină convingere, că nu-ţi veĭ pierde frumseţa, pe care — daţi-mi voie — nu o aĭ!

Mi-am aprins ţigara, cum zic, şi mĕ uitam la rotocólele de fum, cum se întind . . . . . întinderea lor fantastică era să fie un fel de pregătire, un fel de dispoziţie, pentru foiţă. Un poet a scris unde va — cetitoriul inteligent va sci unde, cu *ceĭ alaltĭ* nu staŭ de vorbă — că e destul să privescĭ marea, ca să te inspirĭ pentru o poesie; alt poet — îl cunóscetĭ şi pe acesta, nu mĕ îndoiesc — a zis, că e de ajuns să te uiţi la legănatul holdelor în adierea blândă a vîntului, ca să te pierdĭ în reverii. Potentes potenter agunt! Eŭ n'am nicĭ marea la dispoziţie, ca să-i admir imensitatea, şi valurile, ce se pierd în zarea albastră, n'am de cât Tîrnava — şi Tîrnava e înghetată — n'am nicĭ mlădierea lanelor de grâŭ, ér cât pentru vînt, el nu mai „adie“, ci de o vreme în cóce, te „plesnesce“ de-ţi daŭ lacrimile. Ast fel nu se va mira nime, că în lipsă de alte motive mai puternice — era să zic mai eficace — mĕ îndestulesc cu legănatul fumului . . . . modestul legănat de fum, de la modesta mea ţigară.

În consecinţă, foiţa însaşi va fi modestă, dvóstre sciţi bine, că modestia este cea mai frumósă vîrtute . . . .

Mi-am isprăvit ţigara şi am plecat a casă, cu óreşi care dispoziţie de a scrie. Întru în *apartamentele* mele, (? Red.) daŭ să aprind lampa, simţesc că mĕ dor ochiĭ. „Fum? Ce-l asta?“

Drăguţul meŭ de cuptor, ca şi când ar fi sciut şi el, că fumul de ţigară îmi măresce dispoziţia de a scrie, s'a arĕtat şi el aplicat, de a-mi umplé chilia de fum. Nu-mi plac manifestările de dragoste sentimentală, cu atât mai puţin, când e vorbă de un cuptor sentimental. Cu tóte aceste, cuptorul meŭ nu mĕ mai slăbesce din dragoste. Diminéţa fum — peste zi am noroc cu şcóla — séra fum, nóptea fum . . . Afurisită nihanie şi fumul! Ce folos că lumea se felicitéză pentru inveţia pravului de puşcă fără fum, când la sfârşitul véculuĭ luminiĭ nu a ajuns a se civilisa într'atâta, în cât să aibă măcar cuptóre fără fum! Pe când făceam acésta tristă reflecţie, mĕ mângâiam singur cu gândul, că în curênd mi se gată lemnele . . .

Sĕracĭ şi nĕcăjiţĭ cum sîntem, vom serba şi noĭ, ne vom arĕta şi noĭ bucuria, ce ne încălḑesce inimile la amintirea epocalelor evenimente de acum 200 anĭ.

Nu e stabilit încă programul serbărilor, comisiunea nu şĭ-a presentat proectul de program, capiĭ nostri bisericeşcĭ nu aŭ lansat încă circulara iubilară.

Dar aceste sînt numaĭ cestiunĭ de timp; să ne pregătim inimile spre a le primi cu căldura, de care sînt vrednice.

Cât pentru pastorala comună a episcopilor catolicĭ din patrie, pe care nu aŭ iscălit-o episcopiĭ nostri, nu înţelegem pentru ce se face atâta vorbă. Pastorala episcopatuluĭ catolic s'a publicat din incidentul iubileuluĭ de 900 anĭ al încreştinării Magiarilor, pe timpul Sfintuluĭ Ştefan. Ce aveaŭ episcopiĭ *nostri* comun cu acéstă pastorală, când sciut este, că pe noĭ nu ne-a încreştinat Sfintul Ştefan? Cine are pretenţia de a se supĕra pentru acest lucru atât de limpede? Cine are aerul de a scóte iredentism şi şovinism din modul de purcedere atât de corect al episcopilor nostri?

Ungurii catolicĭ îşĭ vor serba iubileul lor de 900 de anĭ, noĭ ni-l vom serba pe al nostru de 200 de anĭ. Fie care are dreptul de a se bucura *în deosebĭ* de ródele binecuvîntate, ce catolicismul le-a revĕrsat asupra némuluĭ. Nu ne vom mesteca în sĕrbătorile altora, căcĭ nu sînt ale nóstre, nicĭ nu vom cere, ca alţiĭ să iubileze alăturea cu noĭ, când numaĭ *noĭ* vom avé motive de înălţare sufletéscă.

Suum cuique!

Tinerimea şi Iancu. — Durerea, ce a sfăşiat inimile tuturor Românilor de bine la auḑul profanării memorieĭ luĭ Iancu în sanctuariul justiţieĭ din Alba-Iulia, s'a manifestat maĭ ales prin seria de proteste ale tinerimeĭ nóstre universitare fie din patrie, fie din străinătate.

Toţĭ şĭ-aŭ esprimat durerea, toţĭ şĭ-aŭ spus indignarea, unus quisque pro posse suo, după atmosfera maĭ mult orĭ maĭ puţin năduşitóre, în carea trăesc. Cuvintele sînt diverse, dar fondul este unul: însufleţirea pentru Iancu, marele nostru eroŭ, şi măhnirea pentru tragerea luĭ în tina.

Şirul protestelor l-aŭ început cu tótă demnitatea tineriĭ nostri din Cluş, 52 la numĕr, şi după eĭ o ploe de alte proteste vĕḑură lumina la Cernăuţĭ şi la München, la Graz şi la Orade.

Lipsa de spaţ nu ne permite să publicăm per extensum nicĭ măcar acelea, carĭ nĭ-aŭ sosit şi nóuĕ. Dar asta nu ne împedecă, ca să nu luăm cel puţin act despre aceste simţĕminte nobile ale generaţieĭ nóstre tinere.

Ugron şi Kossuth asupra situaţieĭ. — Dăm în traducerea „Gazeteĭ“ părerile acestor doĭ politicianĭ ungurĭ, ca rĕspuns la interwievul unuĭ ziarist magiar. Cel dintâiŭ a zis:

„Când ministru-preşedinte vorbesce, $^2/_3$ din partida luĭ ar primi maĭ bucuros, dacă ar spune prostiĭ şi tóte atacurile îndreptate în contra luĭ le întîmpină cu suris. Aceea parte din partida guvernuluĭ însĕ, care e aderentă a ministrului-preşedinte, e neliniştită asupra întrebăriĭ: când va urma schimbarea de sistem şi când vor fi demisionaţĭ satrapiĭ luĭ Bánffy şi paşalele luĭ Tisza, carĭ aŭ rĕmas încă.

„Partida poporalălă caută popularitate şi face opoziţiă în forma cea maĭ domólă. Ea nu pare a ţiné în vedere atât viitorul eĭ, cât maĭ mult causele favorabile ale desfiinţăriĭ sale.

„Nicĭ în partida independentă situaţia nu e sinceră. Politica corectă şi cu tact a luĭ Francisc Kossuth este contrariată de alţiĭ. Fórte mulţĭ sînt în partida independentă, carĭ nu resonézĕ aşa ca în trecut, când partida considera ca un câştig al eĭ orĭ ce sporire de putere. Pe toţĭ aceia, carĭ gândesc independent, contrariĭ politiceĭ lărmuitóre 'ĭ suspiţionézĕ şi, fie din gelosiă, fie din rĕutate, caută a-ĭ da jos.

„Aşa se pare, că nu vor să înţĕlégă, că Austria stă fórte aprópe de absolutism şi acele cercurĭ, carĭ considerĕ încă absolutismul de formă de guvernare maĭ practică, vor fi fórte deobligate, dacă va succede, ca în Ungaria să isbutéscă opoziţia a face imposibilă guvernarea parlamentară, pentru ca ast fel să le dea causă şi material de a se introduce de o dată absolutismul în Austria şi Ungaria, saŭ să se întórcă érăşĭ la acel sistem, care e deplin identic cu absolutismul şi pentru a cărui inaugurare e destinat contele Ştefan *Tisza*“ . . . .

Ugron maĭ zise, că partida luĭ nu vre să se unéscă cu fracţiunea Eötvös.

Francisc *Kossuth* vede, că se apropie căderea opereĭ luĭ Francisc Deák, de óre ce e imposibil, ca Magiarul să maĭ fie mult timp atât de pierdut de minte, în cât să risipéscă milióne pentru repararea uneĭ maşinăriĭ, când Austriacul mereŭ o lovesce, o bate şi o sparge . . . Ungaria se apropie de marĭ transformărĭ, căcĭ opera de la 67 nu maĭ e bună. Cele ce se întîmplă în Austria sînt o firéscă urmare a pactuluĭ de la 67 . . . care a deşteptat în Austria dorurĭ şi aspiraţiunĭ, ce nu maĭ pot fi sugrumate prin tirăniă, nicĭ amorţite. Aspiraţiunile acestea vor fi tot de una în opoziţie cu egemonia germână şi din frecarea provocată de situaţia de faţă, ele nu pot de cât să créscă. Din tóte acestea, după părerea luĭ Kossuth, se va nasce în Austria un a bis de care Ungaria trebue ţinută de parte, şi a face să se subţieze tot maĭ mult firele.

(Ast fel stând lucrul cu cuptorul meŭ, critica nepreocupată îl va lua în socotélă ca motiv *atenuant*, la o eventuală apariţie a „operelor mele complete“.)

Poftim şi scrie acum foiţe! Poftim şi te inspiră!

Un singur lucru cuminte aşĭ fi putut să fac: să mĕ sfădesc cu nevasta. Dar în zăpăcéla mea, uitasem, că n'am nevastă, şi abia într'un târziŭ, când mi s'a potolit nĕcazul am murmurat cu óre care satisfacţie:

— Ce noroc!

Deschid ferestile, daŭ să aprind lampa — aprinde-o dacă poţi. Abia era petroleŭ de un deget. Acesta era puţin, fórte puţin, bună óră cum ar fi ideile de spirit în „Revista ilustrată“.

În sfârşit aveam aer curat, dar n'aveam lumină. Mĕ hotărĕsc, să merg la Casină. Înainte de a merge, în un acces de sentimentalism, am vrut să-mĭ îmbrăţişez cuptorul: „scumpul meŭ prietin, eŭ sciŭ că tu mĕ iubescĭ, dar maĭ slăbesce-mĕ din fum, căcĭ mĕ omorĭ cu dragostea. Şi dacă voĭ fi mort, va veni alt stăpân, care te va arunca pur şi simplu — la dracu. Auḑi-tu-maĭ?“ Emoţionat de acéstă erupţiune sentimentală, cuptorul meŭ m'a cruţat de fum peste nópte.

Mĕ duc la Casină. Gazetele şi revistele erauŭ maĭ „rari nantes“ ca naufragiaţiĭ luĭ Virgil. Pun mâna pe o revistă. Nenorocirea mea! Am dat de o novelă, domnule, slabă, auḑi — nu pot face asĕmĕnare — slabă ca o pereche de mănuşĭ de la „Consum“. Am cetit-o până în capĕt, inspirat de geniul binefăcĕtor al poporului român: îndelungărăbdarea.

M'am sculat, să plec.

Atuncĭ mĕ pomenesc cu un noŭ venit, care se adresézĕ de-a-dreptul cătră mine.

— Auḑi, dle, cine a scris foiţa aceea, cu casina şi cu gazetele?

— Întrébă pe redactor.

— Nu aĭ scris-o d-ta?

— Întrébă pe redactor.

— Nu-l întreb. Dar să-ĭ spuĭ la autor, că a făcut o mare prostie. De când a apărut foiţa luĭ, gazetele dispar maĭ tare, ca până atuncĭ.

— Bine. Ĭ-oĭ spune!

De fapt, creştinul meŭ avea dreptate. De o vreme dispariţiile par a fi maĭ sistematice. Chiar aveam de gând să mĕ plâng încă o dată. Acum însĕ — tac. Ştergeţĭ gazetele, d-lor, care cum puneţĭ mâna pe ele! Qui potest capere, capiat.

*

Ast fel cu cuptorul şi cu casina aşĭ fi mântuit jumĕtate de temă.

Péna mi se opresce, ideile staŭ loculuĭ — despre ce să maĭ scriŭ? Daţi-mĭ o idee!

O idee? Ce va să zică vorba asta? Heine a scris unde va „ideĭ sînt tóte prostiile câte ţi le închinuĭ“ Se póte, că Heine a spus adevĕrul, dar definiţia e prea generală. Eŭ d. e. aşĭ zice: ideea este . . . . aceea ce nu este, şi totuşĭ — nu-ĭ bine. Abstragênd de la definiţie, ideile sînt bune, saŭ rele. O idee bună ar fi din partea cuptorului meŭ, dacă nu ar maĭ afuma, ér din partea redactorului en chef dacă,

Dacă vreĭ s'alinĭ durerea,

nu scriŭ maĭ în colo, căcĭ cetitorul inteligent a găcit deja, că versul următor se terminézĕ cu *berea*.

Vor zice uniĭ, că berea nu-ĭ bună iérna? Eĭ bine

Dacă vreĭ s'alinĭ suspinul.

În casul acesta versul următor ar fi:

Alinéză-mi-l cu vinul.

Şi să maĭ zică cine va, că Românul nu e născut poet şi că arta cu tendinţĭ e un non-sens!

*

Şi vine Crăciunul . . . .

Din trecutul vieţiĭ, dulcĭ şi mângăitóre îmĭ rĕsar amintirile . . . . Vĕd steaua magilor, ieslea, în care dórme Copilul-Dumnezeŭ, mĕ vĕd pe mine însu-mĭ bun şi fericit cum eram o dată, cum astăzĭ *nu* sînt . . . .

Mĭ-a trecut zimbetul de maĭ înainte şi locul i l'a luat durerea . . .

În foile ungurescĭ am cetit un cas emoţionător petrecut la Dobriţin: Un biet Român vindea pomĭ de Crăciun în tîrg.

ce o légă de Austria, căci alt fel cade şi ea în abis şi atunci — s'a gătat cu Ungaria. El vede la orisont aurora uniunei personale.

Anul jubilar. Anul jubilar 1900 a fost inaugurat în Roma la 24 l. c. Eterna cetate gemea de pelegrinii pe carî credinţa vie şi pietatea i-a adus aci din tóte părţile. Voiaŭ să vadă şi ei ceremoniile sacre, ce nu s'aŭ mai repetit de 75 ani în cóce. Voiaŭ să asiste, pe cât le era dat la inaugurarea anului sfînt, să priméscă binecuvîntarea papală şi indulginţa plenară.

Deja des de diminéţă un dute-vină neobicinuit se vedea pe piaţa s. Petru. Stradele, ce conduceaŭ la biserica s. Petru eraŭ ticsite de lume. Şiruri neîntrerupte de Romanî şi peregrinî, grăbiaŭ spre basilica vaticană. Ajunşi aci, nu fără multă trudă un silenţiu misterios îi stăpânia pe toţi. Toţi aşteptaŭ momentul solemn în care părintele comun al creştinilor deschidéud uşa sfîntă să reverse peste toţi darul Dumnezeesc.

La $10^1/_2$ s. Părinte precedat de ordurile călugăresci, parochii din Roma sacrul colegiŭ al cardinalilor, şi alţii şi alţii încunjurat de curtea pontificie, de camerierii secreţi şi principii asistenţi, în mijlocul sunetului trimbiţelor de argint se scoborî din Vatican în porticul basilicei s. Petru. Aci se opri la tronul ce i-s'a ridicat lângă uşa sfîntă. După o mică pausă, se îndreptă spre uşe împreună cu cardinalii diaconi asistenţi. Predându-i-se ciocanul de aur oferit din partea episcopatului italian, dădu trei lovituri în zidul, ce astupa uşa, însoţite fie care de stichuri liturgice, la carî réspundea capela papală. La un avis dat zidul de 3 cărămidi grosime, deja mai înainte tăiat jur împrejur, a fost transportat pe un car construit a nume. Locul curăţit şi şters cu apă sfinţită, ér pontificele îngenunchiând şi sărutând pragul uşii sfinte, cu lumina aprinsă în stânga şi cu crucea în drépta întonă Te Deum, continuat de corul s. Petru. De aci întră în biserică. Cortegiul pe urmele papei întră şi el sărutând pragul uşii. Tot aşa şi corpul diplomatic şi nobilimea romană, carî avuseră fericirea de a avé tribune în însuşi porticul.

Naca laterală din stânga, carea corésponde uşii sfinte era gólă. Aci primi pontificele pe decanii asociaţiunilor religióse, cărora li-a încredinţat paza uşii în tot decursul anului. De aci trecu în procesiune la altariul papal, unde ajungênd fu salutat de trimbiţele de argint, ér mulţimea din naca din mijloc, carea până acuma î-şi păstrase liniştea erupse în aclamaţiuni. Suindu-se pe tronul ridicat a nume, Sfinţia Sa după o formulă rituală împărţi indulginţă plenară, la ce aclamaţiunile de abia încetate se renoiră cu o forţă mai mare. Se publică după aceea bulla pentru indulginţa plenară în limba latină şi italiană ér sfîntul părinte între uralele fiilor séi pe la $1^1/_2$ se reîntórse din nou în Vatican.

Ordinea, pe cum la alte solemnităţi, aşa şi acum, în biserică a fost susţinută de gendarmăria şi gardele papale. Pentru lipsele publicului în diverse puncte ale bisericii eraŭ asistenţe sanitare.

La óra $1^3/_4$ s'aŭ deschis porticului pentru mulţimea de popor, care venia să satisfacă pietăţii. O nóuă procesiune fără sfârşit.

În aceeaşi zi s'aŭ deschis porţile sfinte şi de la cele alalte trei basilice din Roma de către câte un cardinal delegat a nume.

Revistă politică.

Afaceri interne. Discusiunea asupra cuotei a fost luată de la ordinea zilei mai curînd de cum se credea. Ministrul president spunênd părinţilor patriei, în şedinţa din 21 l. c. că cuota nu póte fi nici macar presentată în parlamentul din Viena în decursul anului, ce azi mâne ne lasă, i-a rugat să înceteze cu desbaterea ei.

După dóuĕ zile (în 23 l. c.) acelaşi ministru se presintă în dietă să notifice tuturor, că vacanţele parlamentului vor ţiné de atunci până în 18 Ianuarie. Tot atunci adause prim-ministrul magiar, că delegaţiunea va ţiné şedinţe începênd din 27 a. l. c. În prima jumătate a lui Ianuariŭ ea i-şi va continua lucrările şi tot atunci le va şi termina. Cu tóte că camera până în 18 Ianuariŭ nu va mai ţiné şedinţe meritorie, totuşi se pot ţiné unele şedinţe formale în comisiunî pentru pregătirea rapórtelor de mai mică însemnătate. Acelaşi ministru rógă comisiunea financiară ca în 2 Ianuarie să continue desbaterea întreruptă asupra budgetului pentru anul venitor. Tot asemenea insistă, ca şi cele alalte comisiunî să-şi continue lucrările până în 18 Ianuariŭ. Cu deosébire ar dori ca până atunci să se termineze proectul pentru modificarea regulamentului de casă, şi numai după încheierea desbaterii asupra proectelor acestóra ar fi să se continue cu desbaterea budgetului.

Austria. Încurcăturile din Austria s'aŭ deslegat în cât va, dar totuşi desore un desnodamînt perfect nu póte fi vorbă. Monarchul mulţămind fostului ministru Clary pentru bunăvoinţa arĕtată şi serviţiile prestate, a primit abzicerea acestuia, reservându-şi dreptul de a apela din nou la munca lui. Noul ministeriŭ are caractĕr de totului tot de transiţie, abia trei ministrii sînt denumiţi definitiv, cei alalţi toţi sînt încredinţaţi numai cu conducerea diferitelor resorturi.

Noul cabinet Wittek prin rescriptul Monarchului din 22 l. c. a amânat şedinţele parlamentului pe timp nedeterminat, voind să promulge în restimpul acesta, pe basa § 14, legile de prima necesitate, cum sînt legea despre provisoriul budgetar de 4 luni, apoi provisoriul cuotei, budgetului comun şi în fine provisoriul percepereî dărilor de consum pentru spirt, bere, zăhar şi petroleŭ. Acest din urmă este cel mai caracteristic. Pe lângă tóte încurcăturile, câte aŭ fost şi până acum, perceperea dărilor pentru cei 4 articli de consum tot de a una a fost stabilită din partea parlamentelor. De astă dată însă legea nu va fi votată ci simplaminte va fi prolungată cea veche. Norocul, că se póte face macar atâta, căci alt cum începênd din 1 Ianuariŭ pentru aceşti 4 articli (importaţi din Austria) ar fi trebuit să se lea vamă la graniţa Ungariei.

Pertractările de împăcare între Cehi şi Nemţi aŭ trĕbuit să se începă în 28 pr. tr. în dieta provincială din Praga, mai întâiŭ între deputaţii dietei provinciale, apoi între cei din parlamentul imperial, dar cu puţine şanse de reuşit, căci Cehii sînt peste mĕsură supĕraţi, fiind gata de a se opune la orî ce, până când nu li se va face destul.

Pe 29 pr. tr. aŭ fost convocate şi dietele provinciale ale Bohemiei, Galiţiei, ambelor Austriî, Salzburgului, Stiriei, Carintiei, Carniolieî, Moraviei şi Sileziei.

Anglia. De când guvernul anglez a denumit de general suprem, pentru răsboiul din Africa, pe mareşalul Roberts, ér de şef al staruluî major pe generalul Kitchener, în mulţi Anglezi se nasce spiritul de luptă. Mulţi se însinuă ca voluntari. Alţii apoi, şi aceştia în minoritate, sînt de părere, că trebue încheiată pace, căci zic ei, până când ar sosi Roberts pe câmpul de luptă, până când s'ar instrua voluntariî, multe s'ar puté întîmpla în Africa de sud, tóte nefavorabile pentru Anglezi. Mai cu samă réscóla celor din ţara Cap, şi atunci Roberts ar trĕbui, ca mai întâiŭ să supună pe aceştia şi numai după aceea să începă ostilităţile cu Burii, cine scie şi atunci cu ce resultat. Mai adaugĕ-se la acestea dispositiunea, ce domnesce în cele alalte colonii, carî aştéptă numai momentul dat, ca să se elibereze de jugul anglez.

Sêrbia. Bunele relaţiuni dintre Sêrbia şi Rusia aŭ fost restabilite deplin. Agentul diplomatic rusesc din Belgrad, Mansurov a declarat, că Rusia nu se mai opune rĕmânerii lui Milan în Sêrbia.

În apropierea lui se tot învîrtia un muncitor sĕrac ungur, dorind să aibă şi el un pom de Crăciun, să-i ducă micuţului de a casă, care l'a întrebat cu óre care sfiélă: „tată dragă, copiilor sĕraci aduce-le ceva îngerul la Crăciun?“ Şi bietul muncitor i-a spus, că le aduce şi lor, de şi bine scia, că nu spune drept. Ér când a vĕdut braţul în tîrg, i-a venit de nou în minte cererea micitelului de a casă, s'a furişat tiptil, a pus mâna pe un brăduleţ, şi a rupt-o la fuga. Tot tîrgul a început a striga „prindeţi-l! prindeţi-l!“ Şi l'aŭ prins şi l'aŭ adus înaintea Românului. Ér Românul a privit cu milă la el vĕdêndu-l sĕrac şi rupt, şi i-a zis iertându-l: „fie ai tĕŭ pomul, că *şi tu* eşti sĕrac!“

Când am cetit casul acesta în numĕrul de Crăciun al unei foi ungurescî, am rĕmas emoţionat adênc.

Mi-aŭ venit în minte tóte umilirile celor sĕraci, tótă căldura, cu carî se ajutora unii pe alţii, căci numai acela scie iubi cu adevĕrat pe de-a-própele sĕŭ, care îl cunósce durerile din propria esperinţă.

În decursul timpului Rusia s'a convins, că oficiul ex-regelui Milan de comandant suprem al armatei sêrbesci nu conturbă liniştea publică, şi pentru Sêrbia nu póte fi de cât folositor.

Ca urmare acestei apropieri a Rusiei, guvernul sêrbesc a promis, că va agraţia pe toţi condamnaţii din ultimul proces de conjuraţiune. Probabil că agraţiarea va avé loc la anul nou saŭ la 22 Februariŭ, aniversarea proclamării Sêrbiei de regat.

Transvaal. Sciri despre ciocniri nóuĕ nu aŭ sosit. Tótă schimbarea situaţiunii stă într'aceea, că, generalii angiezi, cari pot, se retrag spre sud ca să fie mai sigurî şi aicî să aştepte sosirea lui Roberts, ce se va întîmpla pe la jumătatea lui Ianuarie. Mulţi sînt cari cred, că retragerea ar fi un efluc al comandei lui Roberts, pe când alţii, şi póte aŭ drept, sînt de părerea, că Anglezii trebuiă să se retragă căci şi aşa nu pot înăinta.

La provocarea guvernului, ca locuitorii din ţara Cap să-şi renoiéscă jurămîntul de fidelitate şi să ĭea armele pentru apĕrarea ţării, mulţi aŭ ascultat luând armele, şi mai ales partea nordică a ţării, dar în loc să se lupte în contra Burilor, s'aŭ aliat cu aceştia. E temerea, că se vor rĕscula toţi Hollandezii din provinţa acésta. De aceea Anglezii din Capstadt cer înmulţirea armatei.

Acum începe din noŭ a se ivi cestiunea sinului Delagoa. Anglezii ar voi să se foloséscă de sinul ăsta, pentru că de o parte ar ajunge mai uşor în Transvaal, ér de altă parte Burii în partea acésta sînt cu totul nepregătiţi. Dorinţei angleze se opune, pe cum s'a opus şi în trecut, Portugalia, în a cărei posesiune se află sinul amintit, parte pentru că din eventuala cedare a sinului s'ar nasce complicaţiuni internaţionale, pe cum aŭ şi amenințat unele puteri, parte pentru că Burii în casul acela, lăsând tóte, s'ar năpusti asupra posesiunilor portugheze, conform declaraţiunei făcute de Leyds, consulul lor de la Bruxella.

Simpatia faţă de Burî ĭea întinderi tot mai mari. Mai zilele trecute s'aŭ colectat în America ca la 5 milióne dolari, ce se vor trimite la dispositiunea presidentului Krŭger.

Expoziţiile economice din Sibiŭ.

(Fine.)

A fară de şcolarii din Reşinar, Şuramare, Sibiŭ-cetate şi din ambele suburbii, secţiunea II. şi IV. a pedagogului ev. lut. săsesc, elevele şcolii Asociaţiunii, elevii din Cacova, Veştem, Gurariului, de elevii din secţiunea pedagogică a seminarului nostru, şcolarii din Boiţa, Orlat, un numĕr óre care din elevele externe şi interne de la Ursuline, cari, — dar mai ales elevii de la sate, aŭ solvit taxa de întrare redusă, — cei alalţi elevi aŭ avut întrare gratuită.

Prin tóte acestea pe lângă, că s'a servit causa economilor nostri peste tot şi s'a ridicat vaŭa nóstră, dar am făcut, aşa credem, un bun şi nepreţuit serviţ şi educaţiunii tinerimii nóstre.

La expoziţie s'aŭ incassat:

a) din bilete de întrare . . .	fl.	224 07
b) pe pómele etc. din expositie vîndute	„	55.31
c) Venitul curat al bufetului, organisat de d-şóre	„	33.65
În total decî . .	fl.	313.03
Spesele efective ale expoziţiei .	„	202.—
Rĕmâne decî profit curat .	fl.	111.03

Suprasolvenţi sînt:

Î. P. S. Sa Dl Ioan Meţianu, Archiepiscop şi Mitropolit cu suma de fl. 4.50; Ilarie Muciu Urechiă cu 1 fl.; Leontin Simonescu, secr. mitr. cu 80 cr.; D-şóra Vichi Jóndrea şi Eugenia Jovescu, cu câte 1 fl.; Dr Remus Eusebiŭ, Roşca, protopresbiter Ioan Papiŭ, locot. D. Herbay, Dr Oct. Russu, adv., prof. Timoteŭ Popovici, prof. Tit. V. Gheaja (Haţeg), medicul de ştab. Dr I. Pop, adv. Dr A. Frâncu, secretarul Bock; locotenent Moga, parochul I. Vinţeler (Ocna), directóra D-şóra E. Petraşcu, Onoriŭ Tilea inginer, de la toţi câte 50 cr.; Alexandru Lebu, 40 cr.; franzelarul P. Moga, protop. Ioan V. Russu, Ioan Mihu, exped. consist., Cristiu, măestrul cismar Teod. Moldovan, D-na Constanţa Barcian (Reşinar), de la toţi câte 40 cr.; locot. Reihlin, preotul Stângu (Guşteriţa), Emil Borcea, de la fie care câte 20 cr.; D-şóra Agnes Cristea, jud. r. Ioan Badilă şi Aur. Milea, not. (Poplaca) câte 90 cr.; francezii Lemoine şi André câte 30 cr.; d-na Elevtera Cristea 50 cr.

Închiarea festivă şi distribuirea premiilor s'a făcut Duminecă la órele 11 din zi, în presenţa întreg publicului român şi mulţi străini din loc şi mai mulţi ţerani din comunele din comitat. Presidentul nostru, prin o cuvîntare acomodată mulţumind atât aranjerilor, cât şi exponenţilor şi visitatorilor — declară expoziţia de închisă cu adausul însă, că la dorinţa generală, expoziţia rĕmâne deschisă pentru visitatorî până Duminecă sara la órele 7.

În absenţa secretarului juriului, subscrisul am raportat, că juriul a decernut în total 55 premii în bani, în suma totală de 230 Cor. şi a împărţit 107 diplome de recunoscinţă (între aceste diplome pentru toti exponenţii cu locuinţa a fară de comitatul nostru).

Primul premiŭ pentru grupa mere, pere, prune, etc. în suma de 20 Cor. în aur, dăruit de membrii comitetului central al Reuniunii agricole, l-a câştigat dl Ioan Chirca, v.-not. în Sĕliste, pentru cea mai frumósă şi bogată colecţiune; premiul de 10 cor. în aur, dăruit Reuniunii de dl Dr Amos Frâncu adv., s'a decernut zelosului corp învĕţătoresc din Sĕliste, drept recompensă pentru ostenelele aduse în scopul colectării pómelor expuse de harnicii Sĕlişteni; premiul al 3-lea de 10 cor. a revenit şcolii din Cacova; premiul al 4-lea cu 8 cor. l-a câştigat dl Ioan Popescu, propr. Sibiel, al 5-lea tot cu 8 cor. dl Ştefan Milea, not. pens. în Tilisca; premiile de câte 7 cor. dnii Sabin Savu, not. Vale şi Liviŭ Brote, propr. Reşinar; de câte 6 cor. Valeriŭ Popovici, par. Sibiel, Ioan de Preda, adv. Sibiŭ şi Irimie Dancăş, econom Reşinar; de câte 5 cor. Constanţa Barcian, propr. Reşinar, George Jacob, învĕţ. Tălmăcel, Vasile Bratu, preot Armeni, Niculae Iosiv, înv. Aciliŭ, Daniil Stroia, econ. Mercurea; de câte 4 cor. Ioan Raica, econom Rechita, Rusanda Marcu, ec. Galiş, Ilie Pop, propr. Ludoş, Bucur Dancăş, ec., Reşinar, Irimie Roman, înv. Tălmăcel; de câte 3 coróne; Ioan Maxim, propr. Avrig, George Dănilă, dir. şcol. Racoviţa, Constantin Bucşan, ec. Sibiel, Ioan Hopriş ec. Şura mare şi Petru Juga, adm. prot. Tilişca; de câte 2 cor. Coman Hămbăşan, dir. şcol. Reşinar, Nicolae Bozdogan, ec. Veştem; Toma Măhăra înv. Secădate, Dumitru Popică, ec. Sadu, Jeronim Mardan, înv. Gura-rîului, Alexe Pânzariŭ, ec. Ilimbav, Dumitru Ivan, paroch Dobârca, Toma Calin, ec. Sebeşul-sup., Nicolae Stoica, ec. Strugari, Ioan Nedelcu, ec. Tălmăcel, Ana D. Şufană, econ. Poiana. Pentru struguri de vin şi de masă: premii de câte 5 cor.: Antoniŭ German, ec. Aciliŭ, Ioan Muleş, ec. Aciliŭ, Dumitru Ivan, paroch Dobârca; de câte 2 cor. Ioan Opriŭ, Iacob Gastan, Iacob Hodoş, ec. din Aciliŭ, Nicolaŭ Beju, ec. Dobârca, Maria Văcariŭ, ec. Aciliŭ şi Ioan Muntean, cojocar Sĕliste. Pentru vin aŭ fost premiaţi, cu câte 5 cor.: Petru Opincariŭ, ec. Sebeşul-săsesc şi Ioan Droc, prot. Mercurea; cu 4 cor. Avram Acilenescu, Galiş şi cu 3 cor. Nicolaŭ Marcu, Galiş. Pentru rachiuri: cu 5 cor. Sabin Savu, not. Vale; cu 4 cor. Ioan Banciŭ, propr. Sĕliste; cu câte 2 cor. Ilie Pop, propr. Ludoşul mare; I. V. Popa propr. Sĕliste şi Dumitru Tâmpănariŭ, propr. Sĕliste. — Aŭ primit diplome de recunoscinţă din Sibiŭ: Internatul şcolii Asociaţiunii, Seminariul Andreian; d-nele Otilia Comşa, Therese Békéssy, Minerva Brote, Sofia Simonescu, Silvia Barcian, Ana Moga, Alexandrina Dopp, Ecaterina Stefan, Maria Gârbacea; d-şórele Agnes Cristea şi Tinca Şimonescu; d-nii Demetriŭ Comşa prof. sem., Dr A. Tincu, adv., Ioan de Preda, adv., Leontin Simonescu, secret. mitrop., Dr I. Stroia, profesor sem., Nicolae Jóndrea, propr., Carol F. Jickeli, comerc., Andreiŭ Rieger, fabricant, Demetriŭ Câmpean, archivar cons., locot. Schnabel; etc.; externi: Ecaterina Olariŭ născ. Orbonaş, Gurasada, Constantin Baicu, în Orĕştie etc.

Cei mai mulţi aŭ dăruit premiile în bani în favorul fondului expoziţiilor, căruia s'a pus basă prin dl Alex. Lebu.

Pe cum s'a vĕdut din cele de sus, adv. de aicî Dr Amos Frâncu, a creat din al sĕu un premiŭ de 10 cor., ér la premiul de 20 coróne creat de comitetul nostru central aŭ contribuit:

Dem. Comşa, pres. 2 fl., Dr D. P. Barcian, v.-preş. 1 fl., Victor Tordăşian secretar, 1 fl., Petru Ciora, cassar 1 fl., Emil Verzar, contr. 1 fl. ér membrii din comitet dnii: Pant. Lucuţa 1 fl., Dr P. Span 1 fl., Dr I. Stroia 1 fl. şi Romul Simu 1 fl.

Dintre premiile decernute în valóre de 230 cor. până de present şi-aŭ ridicat premiile următorii:

Ioan Chirca Sĕliste 20 cor., şcóla din Cacova 10 cor., Ioan Popescu, Sibiel 8 cor., Sabin Savu, Vale 7 cor., Liviŭ Brote, Reşinar 7 cor., I. de Preda, Sibiŭ 6 cor., Constanţa Barcian, Reşinar 5 cor., George Iacob, Tălmăcel 5 cor., Vas. Bratu, Armeni

5 cor., I. Raica, Rechita 4 cor., Rusanda Marcu, Galeș 4 cor., Ilie Pop, Ludoș 4 cor., Irimie Roman, Tălmăcel 4 cor., P. Juga, Tilișca 3 cor., Dim. Popică, Sadu 2 cor., D. Ivan, Dobârca 2 cor., Toma Calin, Sebeșul sup. 2 cor., Nicolae Stoica, Strugarĭ 2 cor., Ioan Nedelcu, Tălmăcel 2 cor., Ana D. Sufană Țarină, Poiana 2 cor., Ant. German, Aciliŭ 5 cor., Ioan Muleș, Aciliŭ 5 cor., D. Ivan, Dobârca 3 cor., Iacob Gaston, Aciliŭ 2 cor., Iacob Hodoș, Aciliŭ 2 cor., Nic. Beju, Dobârca 2 cor., Petru Opincariŭ, Sebeșul-săs. 5 cor., Avr. Acile nescu, Galiș 4 cor., Nic. Marcu, Galiș 3 cor., Sab. Savu, Vale 5 cor., Ioan Banciŭ, Sĕliște 4 cor., Ilie Pop, Ludoș 2 cor., dintre carĭ următorii aŭ ținut se cotribue cu premiul la augmentarea fondului expozițiilor și a nume:

Ioan Popescu, ec. Sibiel 8 cor., Constanța Barcian, Reșinar 5 cor., Vasile Bratu, Armeni 1 cor., Avr. Acilenescu, Galiș 4 cor., I. de Preda, Sibiŭ 6 cor., Ioan Muleș, Aciliŭ 5 cor.

Duminecă sara, o parte a junimiĭ române din loc. a aranjat în onórea Reuniunii nóstre o convenire socială în sala de la „Împĕratul romanilor“.

La unii în 30 Oct. n. c. la órele 10 din zi, obiectele expuse, și dăruite de aprópe toți exponenții, s'aŭ vêndut pe calea licitațiunii publice. Din acéstă vîndare a incurs suma de fl. 55.31.

De încheiere mai amintesc, că în decursul expoziției s'aŭ înscris de membri ordinari: Dómnele Minerva Dr Brote și Maria Dr Crișan din Sibiŭ și Dorina Coroianu n. Rat din Cluș; Dr Amos Frâncu, adv., Teodor Andreiŭ, grădinar, George Avrigian ec., Iosif Jóndrea cărcimar, Ilie Stanciŭ, ec. și Elena Stoianovici, propr., toți din Sibiŭ, George Iacob, învĕț. Guștericța, Vasile Bălan, ec., Nicolae Șurian, învĕțător, ambiĭ din Cristian, Demetriŭ Ciupea și Ioan Hopriș, ambii ec. în Șura mare și Ioan Radu, propr. în Turnișor.

Pe basa celor de sus, onorabilul comitet să binevoéscă:

a) a lua acest raport la cunoscință;

b) a vota mulțămită publică și protocolară:

1. Dómnelor, d-șórelor și domnilor, amintiți mai sus, carĭ aŭ format așa zisul comitet aranjator;

2. tuturor exponenților, carĭ aŭ binevoit a ne dărui pómele și obiectele expuse;

3. domnilor R Krasowsky Teodor Popescu, Petru Nedelkovits și Iosif Goldstein pentru covóre;

4. domnului Alexandru Lebu pentru darul de 80 cor. și adv. Dr Amos Frâncu pentru cel de 10 cor., cum și tuturor, carĭ aŭ cedat premiile în favorul fondului expozițiilor;

c) a dispune ca la fondul expozițiilor să se adaugă venitul curat al expoziției, cum valórea premiilor, ce se vor mai ceda și în fine

d) a decreta de primiți pe membrii amintiți noŭ înscriși.

Sibiŭ, 4 Decembre n. 1899.

Vio Tordășian
secretariul Reuniunii.

LOTERIA CASEĬ NAȚIONALE.

PROSPECT.

„Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român“ — pe basa concesiunii acordate de On. Minister reg. ung. de finanțe cu ordinațiunea Nr. 49.522 din 27 Iulie 1899, — aranjéză o

LOTERIE DE EFECTE,

al cărei profit se va folosi pentru ridicarea unei Case naționale în Sibiŭ, în care se va instala un **Muséŭ istoric și etnografic român** și Biblioteca Asociațiunii, etc.

Prețul unui bilet de loterie 1 coróna.

Câștigurĭ:

1	**c. princ.** în v. de	**Cor. 10.000**	**= C. 10.000**
1	„ „ „ „ „ „	**3.000**	**= „ 3.000**
2	**câștigurĭ** „ „ „ „	**1.000**	**= „ 2.000**
5	„ „ „ „ „ „	**500**	**= „ 2.500**
10	„ „ „ „ „ „	**200**	**= „ 2.000**
10	„ „ „ „ „ „	**100**	**= „ 1.000**
20	„ „ „ „ „ „	**75**	**= „ 1.500**
20	„ „ „ „ „ „	**50**	**= „ 1.000**
50	„ „ „ „ „ „	**20**	**= „ 1.000**
100	„ „ „ „ „ „	**10**	**= „ 1.000**
219	**câștigurĭ** „ „ „		**C. 25.000**

Tragerea la sorți se va face în Sibiŭ la **31 Maiŭ 1900 st. n.** în presența unui notar public și a unui comisar politic.

Consemnarea câștigurilor se va publica la trei zile după tragere. Ridicarea lor se va face în decurs de 60 zile de la tragere.

Bilete de loterie se pot procura de la biroul Asociațiunii în Sibiŭ (N. Szeben, strada morii Nr. 8), și se vor vinde la tóte băncile românescĭ.

Sibiŭ, în Decembre, 1899.

Comisiunea loteriei.

Noutățĭ.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. Pentru biserica gr. cat. din Secaș diec. Lugoș aŭ donat: *Alecsă Cablea* cu soția sa Iuliana 2 icóne mari în preț de 10 fl. *Ana Calin* o mĕsărică pe proscomedier în preț de 3 fl. și *Paraschiva Madina* o mĕsărică înaintea icónei Vergurei Maria în preț de 1 fl. pentru ce li-să esprimă mulțămită și pe acéstă cale. Secaș în 26/XII 1899. *Nicefor Ganga*, paroch gr. cat.

Vine Crăciunul! Sfînta zi a Nașterei Mântuitoriului se apropie. Din trecutul vieții nóstre amintirĭ scumpe tresar la o nóuă viață. Și căldura acestor amintirĭ ne dă putere în present, credință în viitor. Copiiĭ mai ales, se bucură de venirea Copilului-Dumnezeŭ. Rugăciunile lor sînt mai ferbinți, mai cucernice în sĕrile aceste. Și înainte de a adormi mai întrébă o dată cu adorabilă naivitate: „Mamă dragă, óre ce-mi va aduce îngerul?“ . . . .

„Nihil innovetur!“ Foile ungurescĭ aduc vestea, că în curund va pleca la drum spre Roma deputațiunea „magiarilor greco-catolicĭ“ spre a obține de la Pontifice permisiune pentru introducerea limbeĭ liturgice magiare. Cucernicii greco-catolicĭ ungurĭ, nu aŭ ajuns nicĭ acum a înțelege enunțarea categorică a Romei: *nihil innovetur?*

Lupta pentru Iancu în congregațiunile comitatense. Aflăm, că în congregațiunea de la *Deva* din 29 a. l. c. d-l Dr. Aurel *Vlad*, a interpelat pe vicecomite, întrebându-l, ce pași a făcut pentru a da satisfacție Românimeĭ ofensate. D-l Francisc *Hossu-Longin* trage la rĕspundere pe vicișpanul, ce pași a făcut, pentru a împedeca atacurile presseĭ magiare? Vice-comitele a rĕspunsevasiv. În același sens aŭ interpelat în congregția comitatensă a *Sibiului* d-niĭ Dr *Comșa* și Z. *Murășan*. Vice-șpanul promite, că va rĕspunde la interpelare în proxima congregațiune.

Convocare. Adunare generală a despărțĕmîntului Făgăraș (III) — „Asociațiunea“ — e convocată pe zina de 27 Decembre st. v., a treia zi de Crăciun, în comuna Beclean.

Concurs. Cu terminul de 29 Ianuariŭ. se escrie concurs la postul de *cantor* pentru biserica gr. cat. din *Murĕș-Uióra*. Emolumente sînt: 400 coróne salar anual, eventuale venite stolare, pe cum și ameliorarea salarului. Petițiunile aŭ să fie adresate oficiului protopopesc. Concurenții vor avé, să se presinte în biserica din Uióra în Duminca ultimă a terminului de concurs.

Mulțămită. Subscrisul director al școliĭ gr. cat. din Șard aduc și pe acéstă cale cele mai căldurése mulțămite onorabileĭ societăți de lectură „Inocențiŭ Micu Clain“ a teologilor din Blaș, pentru generositatea, cu care a binevoit a dona pe sama bibliotecei nóstre școlare următórele opurĭ: „Epistole cătră un preot tiner (2 vol.)“, „Pregătire la mórte“ și „Duch muscălesc“. Șard, 25 Decembre 1899. *Enea Pop Bota* adm. par. ca dir. școl.

Român vitéz în armata Burilor. Cetim în „Trib. Pop.“. Între alte surprinderĭ. rĕsboiul dintre Anglezĭ și Burĭ, ne-a înfățișat și vitejia fără sĕmĕn a unui Român! Numele lui este Petru Leuștean din Iermata (aprópe de Arad). Foile ungurescĭ de azĭ sînt pline cu amĕnunte despre vitejia acestui . . . . Ungur, zic ele. Noĭ scim, însĕ că Petru al nostru e Român, pe care îl cunosc mulțĭ aradani și despre a cărui plecare în lume, înainte cu câțĭ va anĭ, se vorbise prin cercurile măiestrilor de aicĭ, fiind și Petru Leuștean mĕsar. Étă ce s'a întîmplat cu acest Român. Fiind el în Africa, a plecat și el la rĕsboiŭ în oștirea Burilor. Chiar la începutul luptelor, Anglezii aŭ prins un colonel (oberst) bur. Leuștean însĕ și câțĭ va tovarași vezĕnd primejdia, cu un curagiŭ pe care numaĭ Românii îl aŭ, s'a năpustit asupre englezilor, carĭ duceaŭ deja legat pe colonelul bur S'a început atunci o luptă, piept la piept, în care aŭ căzut și dintr'o parte și dintr'alta. Pe colonel l'aŭ mântuit însĕ din mânile engleziler și aŭ mântuit și cinstea burilor! Aflând generalul Joubert despre acéstă vitejie a Românului, l'a înaintat făcându-l sublocotenent, din soldat de rĕnd, ce a fost.

Concert. Comuna bisericéscă gr. cat. din Timișóra aranjază, cu concursul corului vocal bisericesc, un concert filantropic împreunat cu dans în preséra anului noŭ în 31 Decembre st. v. 1899 (12 Ianuariŭ st. n. 1900) în localitățile bisericiĭ din Fabric, cu următoriul program: 1. „Motto“ cor mixt. 2. „Cuvint de deschidere“ de dl Const. Savu. 3. „Sorentina“ cântec italienesc tradus, cor micst. 4. „Plânsórea unei fete“ de V. Budescu; declamată de dșóra Maria Popescu. 5. „Călătoriul“ de A. Reiser; cor micst. 6. „Viforul“ de Dürner, tradus de Const. Savu; cor micst. 7. „Tóte-n lume-'s poesie“ de V. Bumbac; declamată de dl Simeon Coca. 8. „Moțul la drum“ cu solo de tenor de I. Vidu; cor bărbătesc. 9. „Cât te-am iubit“ aranjat pe 4 vocĭ de Const. Savu; cor micst. 10. „Motto“ cor micst. — Începutul la 8 óre séra. Venitul curat se va împărți $^3/_4$ pentru trebuințele corului, $^1/_4$ școlarilor sĕraci.

O nóuă compositie musicală. Talentatul tinĕr Înstin Cl. Juga a scos de sub tipar o romanță pentru voce și piano „*Resignare*“ și se vinde la autor, saŭ principalele librării cu 55 cr. fanco.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Organisațiunea internă a diecesei gr.-cat. de Oradea-mare sub episcopul de bună m. Inațiu Darabanth an. 1788—1805.

(Continuare.)

Prin publicarea acestui documînt mĕ mărginesc numaĭ a atrage atențiunea confraților Orădani la *cestiunea reactivării forurilor protopopesci,* carea ceĭ slabĭ la suflet o cugetă că stagnéză, saŭ că e pusă ad acta pe vecie, dar se înșélă, căcĭ cestiunea acésta de mare însemnătate după 16 anĭ, a resuscitat-o însuși Escelența Sa în Cercularul sĕŭ de dato 1 Maiŭ 1898 unde vorbind despre agendele protopopilor actualĭ pag. 3. între altele zice: „aflăm cu cale de a reflecta, cum că fie care protopop, *ca locțiitoriul nostru și capul districtului* sĕŭ are datorința de a se informa, de a scruta tóte giurstările, ca să cunóscă în destul starea districtului sĕŭ în tótă privința, — și prin urmare înainte de a susterne atare causă la Ordinariat să cerce starea aceleia, să o cunóscă, să o studieze și dacă va afla a fi cu putință, acele, carĭ *nu-s de mare importanță* să se nevoéscă a *le complana,* saŭ *a le decide în sfera* activității sale, ĕră acelea, carĭ vor fi necesitați a le susterne la Ordinariat, să le comiteveze cu descrierea tuturor giurstărilor aceleia, adăugându-și și opiniunea sa, pentru că noĭ nu putem pertracta și decide atare causă fără a cunósce în deplin tótă starea aceleia, care protopopiĭ sînt chiemați a ni-o subministra. Noĭ nu judecăm activitatea protopopilor numaĭ din scrierile lor multe și dese la Ordinariat, ci din aceea, că óre în ord bun sînt districtele lor saŭ ba? referitoriŭ la tóte *așezămintele* și la tóte giurstările acelora?“

„E lucru firesc, că pe lângă tótă activitatea protopopilor, districtele lor numaĭ așa vor puté fi în ord bun, dacă și preoțiĭ districtuali vor conlucra din tóte puterile spre scopul acesta. Preoțiĭ sînt chiemați în *locul prim a se îngriji despre bunăstarea bisericilor, școlilor; despre pacea, coînțelegerea și prosperitatea poporenilor,* și despre starea cea bună a tuturor așezămintelor parochiilor sale. Cu modalitate bună, cu receruta prudință pastorală, cu iubire și coînțelegere împrumutată multe lucrurĭ salutare se pot scóte la cale, când din contră prin certe și neconțelegerĭ tóte se risipesc. În casul *dacă cutăruia preot nu i-ar succede de a compune atarĭ cause din parochia sa, atunci relaționând despre acelea protopopului, chieme în ajutoriŭ auctoritatea și conlucrarea aceluia, și dacă nicĭ protopopiĭ n'ar puté să compună atarĭ cause, acelea cu informațiunile necesarie și opiniune motivată să le sustérnă Protopopiĭ la Ordinariat pentru a se decide.“* Alt cum pentru organisarea districtelor protopopescĭ în acéstă diecesă, încă din sinodul memorat al diecesei — pe cum sînt informat, — s'a făcut pașĭ la S. Scaun Apostolic; motivele, pentru ce nicĭ până acum nu s'a decis în causa acésta, nu le cunóscem.

Premise aceste orĭ care nepreocupat póte vedé că înțelesul Cercularului Escelenței Sale Michail Pavel de dto 1 Maiŭ 1898 este identic cu cuprinsul ce se cetesce în statutele diecesane din anul 1792 punct 9.

Escelența Sa în Cercularul sĕŭ zice: „că *protopopiĭ sînt locțiitoriĭ nostri,* și causele, carĭ nu's de mare importanță, să se nevoéscă a le complana saŭ *a le decide în sfera activității sale,* și dacă nicĭ *ei* n'ar puté să compună atarĭ cause, acelea cu informațiunile necesarie și *opiniune motivată* să le sustérnă la Ordinariat pentru a se decide, va să zică, causele mai de puțin interes să le compună *parochul,* dacă parochul nu le póte adjusta, chieme într'ajutoriŭ *pe protopop,* și dacă nicĭ acestuia nu i-ar succede a complana afacerea, atunci să înainteze causa la *Ordinariat,* adecă, procesul merge graduat, întâiŭ *parochul,* apoĭ *protopopul* și apoĭ *Ordinariatul.*

Ér statutele diecesane din anul 1792 punct 9 și maĭ limpede și mai lămurit se esprimă, când zic: „că **protopopiĭ districtuș̦ilor pentru aceea sînt orînduiți,** ca la *ei* să se aducă mai întâiŭ lucrurile și ponoslurile, pentru aceea tóte causele mai întâiŭ se vor aduce la *protopopi,* apoĭ carĭ nu se vor puté isprăvi în **sâbórele cele micĭ** se vor arĕta înaintea **S. Consistoriŭ“.**

Sus dar fraților! Cu credință tare în Dumnezeŭ și cu alipire fiéscă față de intențiunile salutarie ale bunului nostru Episcop, Escelența Sa Michail Pavel, să cerem sinod diecesan în cestiunea reactivării forurilor protopopescĭ, să se espuna cu deamĕruntul agendele oficióse atât a parochilor, cât și a vicarilor foraneĭ.

Conciliul provințial prim al Provinței bisericescĭ greco-catolice Alba-Iulia și Făgăraș ținut la anul 1872 titlu II. cap. V. despre Presbiteriĭ saŭ despre Capitulele bisericilor catedrali, ast fel ne învață: „Episcopiĭ înc: de la începutul bisericiĭ se folosiaŭ în gubernarea bisericilor sale cu presbiteriĭ și cu diaconiĭ aflători în catedra sa, carĭ constituiaŭ senatul saŭ presbiteriul episcopului, fără de a cărui sfat s. Cyprian nu întreprindea nicĭ un lucru de mare însemnătate. Despre *vechia instituțiune a presbiterilor catedrali aflăm urme în faptele apostolilor,* în canónele Conciliilor și în epistolele ss. Părinți. (vedĭ Instituțiunile dreptului bisericesc de Dr Ioan Rațiu §§. 71. 72.) Capitulele de azĭ înlocuesc presbiteriile celea vechĭ, a căror membri se numesc Canonicĭ, carĭ staŭ în fruntea districtușilor vice-archidiaconalĭ, cu titlul onorific de archidiaconi, carĭ aŭ obligațiune, — pe cum cetim în „Enchiridion juris eccl. or. cath. partea I. § 139. Papp-Szilágyi — *„a instala pe vicearchidiaconi, și a-i înmormînta, a revidea rațiunile bisericilor,* mai de parte aŭ obligațiune, — cum cetim în Conciliul prov. I de Alba-Iulia și Făgăraș titlu II cap. V., — *a lucra cu tóte puterile la cultivarea sciințelor, înflorirea bisericiĭ și la sporirea S. Unirĭ.“* Vedĭ mai pe larg instit. dreptului bisericesc §§ 136 137 de Dr Ioan Rațiu.

Dacă la punctele acestea am întreba pe archidiaconiĭ nostri (intra gremium Capituli) nu sciŭ care dintre Domniile lor ar puté rĕspunde, că aŭ făcut destul acestor obligațiuni. La aceste întrebărĭ, durere! rĕspuns direct nu cred să putem căpĕta de la nicĭ unul, ci fie care declinând rĕspunsul direct, ne va spune, că a visita în persónă tot districtul merge cam greŭ și cu spese, pe carĭ D-lor nu le pot suporta. [1]) Dacă întru adevĕr nu le pot suporta cu cale ar fi, ca în Sinod diecesan să se decidă *restaurarea forurilor protopopescĭ* esmitênd o comisiune pentru elaborarea statutelor acelora; mai binevenită ocasiune pentru *restaurarea* forurilor protopopescĭ nu putem spera, de cât acuma sub Providențiatul Nostru Episcop Escelența Sa Michail Pavel, care zi și nópte lucră pentru fericirea atât vremelnică cât și veĭnică a fiilor sĕĭ sufletescĭ concreduți păstoririeĭ Sale.

Escelența Sa observând, că nu numaĭ archidiaconiĭ, dar nicĭ vicearchidiaconiĭ (adecă protopopiĭ), nu'și pot împlini datorințele correlate chiemăriĭ lor pe cum s'ar cuveni, sub nrul 805—1899 a dat următórea ordinațiune: „Veneratuluĭ oficiŭ protopopesc gr. cat. . . . . În interesul bunei administrațiuni diecesane, pe cum și din considerațiune, că protopopiĭ districtualĭ din motive sanitarie, etate înaintată orĭ alte cause cuvióse pot să fie împedecați de a puté escurge în district cu ocasiunea revidiăriĭ rațiunilor, saŭ pentru complanarea unor afacerĭ oficióse, ce li se ar comite: Am aflat de bine a introduce în tóte districtele protopopescĭ ale acesteĭ diecese oficiul de notariŭ districtual, a cărui datorință va fi, că de câte orĭ protopopul districtual este împedecat de a puté escurge în una saŭ alta parochia în orĭ și care comisiune oficiósă, în acel cas notariul districtual l'ar suplini pe protopopul, și în acest cas notariul s'ar bucura și de tacsele statorite, asemenea tot notariul ar avé datorința să'l însoțéscă pe protopop cu ocasiunea vre unei investigațiuni și de câte orĭ ar subversa lipsa esmiterei alor doĭ preoți pentru atarĭ afacerĭ mai momentóse în district. Drept aceea comitem Frăției Tale, că după cea mai bună conscințĭă să ne recomândĭ pe vre unul dintre preoțiĭ districtului, carele a fără de aceea, că ți-ar fi mai îndemână Frăției Tale, de o dată să fie și un preot activ și carele cu voia ar lua asupra sa acéstă sarcină spre al puté denumi de notariŭ districtual. [2])

(Va urma.)

---

[1]) Cu tóte că, tóte aceste se pot îndeplini și pe cale oficiósă prin postă numaĭ bunăvoință să fie. Că procedura acésta prin postă nu este nóuă, aceea o aflăm la sfinții apostoli, mai ales la s. apostol Pavel, care, când causa era urgentă, se folosi de epistole, cum sînt epistolele adresate către Tit și Timotheŭ: așa dară dacă și Sfinții Apostoli se folosiră de epistole întru veghiarea disciplineĭ și a moravurilor credincioșilor, pentru ce să nu se pótă folosi de acest mijloc și Archidiaconiĭ nostri întra gremium? când de presinte, sînt scutiți de obligamîntul cel mai grav demnității Lor, înțeleg datorința, ce ar avé față de administrarea fondurilor și fundațiunilor diecesane, de care sarcina grea, în mare parte l-aŭ dispensat „Statutele pentru administrarea fondurilor și fundațiunilor diecesane esmise din ședința Consistorială cu datul 3 Octobre 1898—3069.“

[2]) După ce am cetit acéstă ordinațiune grațiósa a Escelenției Sale, am cugetat întru mine, că va fi la cale, ca să aud, că ceĭ interesați, la carĭ se póte referi acéstă ordinațiune, ce părere nutresc fața de ea? Am și întrebat pe un venerand protopop, zicându-l, că ce zice la acéstă ordinațiune? carea, eŭ, din capul locului o cuget de salutifera și conformă disciplineĭ vechĭ a bisericiĭ nóstre, căcĭ cu ordinațiunea acésta cât mai curênd se vor reactiva forurile protopopescĭ, căcĭ reactivarea acelora o

Burul van-het Roer.

Istorisire de călătorie

de

Carol May.

(Continuare.

El vedea, că nu glumesc, şi încălecă.

„Well. sir, şi aşa gândescĭ, că eŭ să călăresc cu dta?“

„Firesce!“

„Dară straiul meŭ şi armele mele aŭ rĕmas la Caférĭ.“

„Acuma nu aĭ lipsă nicĭ de straiŭ, nicĭ de arme. E deja cu mult prea caĭd, pentru ca să-ţĭ fie frig, şi de cum va te va ataca érăşĭ vre un Cerber, astăzĭ şedĭ dóră încă şi mai sus şi mai sigur, de cum aĭ şedut ĭerĭ. De altmintrea pe mâne póte că-ţĭ voiŭ redobîndi lucrurile dtale. Aşa, acuma mĕ rog de piciórele dtale!“

Scoseĭ o curea din traĭstă şi legaĭ nesfârşitele luĭ picióre pe sub fólele calului de olaltă şi de cal.

„Aşa nu veĭ cádé de pe cal, de cum va s'ar întîmpla, să vină un mistreţ. Suie-te în apoia luĭ, Quimbo!“

Caférul privi la mine pe jumătate întrebătoriŭ şi pe jumătate rîdĕud.

„Ce am face Quimbo? Anglia şed pe cal, şi Quimbo am şedé pe Anglia?“

„Nu. tu nu veĭ şedé pe Anglia, ci la spatele luĭ Anglia şi veĭ ţiné pe Anglia cât se póte de strîns.“

„O, mynheer, o, o, asta sînt frumos şi bun pentru Quimbo, că dacă Quimbo ţin Anglia, atuncia Quimbo nu cad de pe cal, şi mynheer Uys nu taiŭ Quimbo!“

Se cățără pe spinarea Brabantinuluĭ şi îmbrăţişă lungul trup al bunuluĭ sir Hilbert Grey.

„Aşa! Acuma veĭ călări colo pe ardesie tot numaĭ de-a dreptul cătră apus. Pe loc vĕ voiŭ ajunge şi eŭ!“

El împlini porunca mea, dar înainta fórte încet. Eŭ rĕmăseĭ în dĕrĕpt, pentru ca să şterg urmele nóstre. Apoĭ încălecaĭ şi eŭ şi grăbiĭ în urma celor doĭ. Pe stînca vîrtósă nu putea să rĕmână după noĭ nicĭ o urmă, şi când avurăm un colţ al pădurii între noĭ şi între Caférĭ, fără ca să se fie arĕtat vre unul, eram sigur, că lor nicĭ prin minte nu le va trece, că noĭ am fost pe la eĭ.

Brabantinul era destul de tare, ca să pórte sarcina duplă, şi când îl apucaĭ de frîŭ şi mĕ îndreptaĭ cătră méză nópte, pornirăm în sărite, de ieşiaŭ schinteĭ din pétră. Anglezul era un călăreţ bunişor, şi Quimbo se ţinea aşa de tare de el cât puteam, să zoresc caiĭ. Distracţie încă aveam, căcĭ Quimbo făcea observările cele maĭ hazliĭ referitoriŭ la ceĭ doĭ călăreţĭ aĭ Brabantinului, ĕră sir Hilbert Grey cerşia în fiesce care clipită deslușir cu privire la sórtea, spre care călăria. Deslușirile, carĭ i-le dam, firesce că eraŭ defectuóse, căcĭ eŭ nu mĕ ţineam de judecătoriĭ luĭ.

Aşa vom fi călărit cam dóuĕ óre, când la orizonul de méză nópte se iviră patru piscurĭ întunecate. Ele cresceaŭ din ce în ce tot maĭ tare aşa, că în sfârşit mĕ convinseĭ, că ele sînt munţiĭ Raaf. Îndreptaĭ direcţia nóstră chiar spre mijlocul lor, şi a treia óră încă nu trecuse, când vĕduĭ valea cea duplă şi şi arborele cel puturos, care se ridica în aer de pe înălţimea cea dintre cele dóuĕ văĭ.

Acum înaintarăm maĭ cu a nevoe. Ne căuta, să urcăm înălţimĭ nezise şi să pătrundem printre tufişurĭ dese. Dacă am ajuns pe şirul de coline, scoseĭ ochianul meŭ din etuĭ şi fixaĭ arborele cel puturos. Un om era răzimat de trunchiul luĭ şi privia la noĭ prin un ochian. Luaĭ pălăria de pe cap şi o scuturaĭ în aer. El rĕspunse cu acela-şĭ semn şi apoĭ se pogorĭ iute de pe înălţime. A bună samă se duse în kloofă, să aviseze pe Burĭ.

Dacă am ajuns maĭ aprópe, putuĭ, să deosebesc şi numaĭ cu ochiul opt ómenĭ, carĭ parte ne aşteptaŭ, parte veniaŭ întru întîmpinarea nóstră. Între ceştĭ din urmă era Kees Uys. El firesce că făcu ochĭ marĭ, când mĕ vĕdu.

„Dta eştĭ, mynheer? Dară asta nu e cu putinţă! Ce te aduce la noĭ, şi cum aĭ venit până aicia în vreme aşa de scurtă? Dóră nu s'a întîmplat vre o nenorocire?“ întrebă după olaltă.

„Destulă nenorocire, dară sfârşitul a fost bun,“ rĕspunseĭ.

„Şi pe cine ne aducĭ aci?“

„E un prins, pe carele am, să vi-l daŭ. Condu-mĕ la ceĭ alaltĭ, şi apoĭ vĕ voiŭ istorisi tóte!“

Uys mĕ presentă celor alaltĭ, şi ómenĭ aceştia vînjoşi şi bravĭ mĕ primiră în chip cordial. Luarăm apoĭ pe Anglez în mijloc şi pornirăm la vale în kloofă. Numaĭ Quimbo rĕmase în apropiare, să străjuéscă caiĭ.

În kloofă maĭ şedeaŭ patru bărbaţĭ. Conversarea le fuse aşa de seriósă, cât de loc nu le-o turburase vestea, că mĕ apropiŭ. Unul era un Caférr cu figură înaltă, sveltă, dară puternică. Ghicĭĭ pe loc, că e Somi, alungatul frate al luĭ Sicucuni. Dóuĕ alte figurĭ vînjóse, îndesate şi cu adevĕrat olandeze eraŭ Zingen şi van Horst, ĕră al patrulea, care sta înaintea mea asemenea unuĭ Goliat, nu era altul fără Ian van Helmers. Era cu un cap maĭ înalt de cât mine, şi mărimea membrelor luĭ era proporţionată cu înălţimea acésta. Pelea de leopard, carea îl servia de mantauă şi-l atîrna de pe umere, potenţa impresia puterii celeĭ răsboinice, carea o făcea figura luĭ, şi ochiĭ luĭ ceĭ şireţĭ totuşĭ priviaŭ aşa de blând, cât în dată la privirea cea dintâiŭ mi-a căutat, să-l plac.

„Neef Ian, acest mynheer vine de la Ieffrouw Soofie şi de la Mietie,“ îl zise Kees Uys.

„De la Mietie? E adevĕrat?“ întrebă Ian.

„Da. A mers cu mine la ele şi e vrednic, să-l daĭ un Bine aĭ venit.“

„Asta o fac şi de altmintrea, fiind că scie locul convenirii nóstre şi prin urmare se ţine de noĭ,“ zise tînĕrul scuturându-mi bine mâna.

„El nu se ţine de noĭ, neef Ian. El e un German şi a venit în ţara Capului cu scopul de a se preumbla puţintel, în ce chip am auḑit, că se obicĭnuesc a face une oria învĕţaţiĭ germanĭ. L-am dus la Ieffrouw Soofie, şi acésta l-a trimis, să ţi aducă o veste importantă.“

„Aşa dară s'a întîmplat óre ce a casă! Şedĭ, mynheer, bea un păhar şi istorisesce apoĭ iute!“

Şi vîrĭ mâna în o gaură din pămînt şi scóse un păhar şi o sticlă umplută cu vinul cel vestit aĭ ţĕrii Capului. Închinaĭ, şi păharul merse în jur, şi apoĭ aşteptaŭ toţĭ cu încordare, să le spun vestea cea nóuă. Sir Hilbert Grey sta lângă mine; îĭ era cu neputinţă, să scape din mijlocul unor bărbaţĭ ca aceştia, şi i-se putea ceti de pe faţă, că era gata, să pórte sórtea sa cu resignare.

Băgaĭ mâna în traĭstă, scoseĭ portfoiul şi luaĭ dintr'însul epistola. Anglezul se spălmîntă.

„Cetesce epistola asta, mynheer,“ rugaĭ pe Kees Uys.

El o ceti şi apoĭ zise:

„Afli dóră óre ce important într'însa?“

„Dă-o maĭ de parte!“

Scrisórea trecu din mână în mână, fără ca vre unuia să-ĭ bată la ochĭ concipiarea eĭ cea unică în felul eĭ. O întinseĭ din noŭ luĭ Uys şi ziseĭ:

„Cetesce acuma rîndul cel dintâiŭ, al treilea, al cincilea şi al şeptelea şi aşa maĭ de parte, şi începe apoĭ din noŭ cu al doilea!“

El făcu aşa, şi faţa luĭ în dată îşĭ însuşi o încordare, carea făcu pe ceĭ alaltĭ curioşĭ.

„A, asta e alt ceva! Asta e o scrisóre, carea nu putem, să ţi-o plătim cu banĭ,“ zise, după ce sfârşi cetirea.

„Dă o în cóce! Dă o în cóce!“ strigară din tóte părţile.

„Staţĭ! Asta ar ţiné prea mult! Vĕ voiŭ ceti epistola!“

El începu, şi pe când sfârşi, adunarea era cuprinsă de iritarea cea maĭ mare.

„E o adevĕrată artă, să scriĭ o epistolă ca acésta, şi o artă încă şi maĭ mare e, să-l descoperĭ taĭna!“ zise van Raal. „Cine ţĭ-a descoperit-o, mynheer?“

„Nimenĭ. Eŭ am aflat-o.“

„Şi unde aĭ găsit epistola?“

„După aceea! Acum cetiţĭ ordinul acesta!“

Luaĭ ochianul Anglezului din traĭstă şi scoseĭ hârtia din ţevea luĭ. Şi asta încă le-o ceti Uys. Mĕ rugară acuma, să le daŭ deslușirile de lipsă. Eŭ mĕ îndreptaĭ cătră Anglez zicêndu-i:

„Fiĭ bun, sir Hilbert Grey, şi-ţĭ lea căciula de pe cap şi o dă domnilor acestora!“

Anglezul împlini trĕmurând recercarea mea. Uys luă căciula şi afirmă cu capul.

„Acesta e dară omul, şi de aceea ni-l aĭ adus! Vom, să vedem pe loc duplicatul!“

Scóse cuţitul şi sfăşiă cuptuşéla căcinliĭ.

„Aci e, şi priviţĭ, el sună în tocmaĭ ca şi cel alaltĭ! Dar acuma istorisesce mynheer, cum aĭ pus mâna pe omul acesta?“

„L-am aflat la Sicucuni.“

„La Sicucuni?“ esclamară cu toţiĭ, şi până şi Somi, care până acuma şeduse liniştit, încă făcu o mişcare de surprindere. „Asta

---

pretind timpurile grele în carĭ ne aflăm azĭ. Venerandul nostru Protopop îmĭ rĕspunse, că în urmarea acesteĭ ordinaţiuni se vor înmulţi Protopopiĭ aşa numiţĭ *„surrogaţi“*, la ce eŭ numaĭ atâta i-am putut rĕspunde, „aceea nu face nimica: *„lasă înmulţéscă-se,* numaĭ să vedem o dată restaurate forurile Protopopescĭ *după şi conform prescriselor bisericilor orientale“* căcĭ e bine de însemnat, că la Noĭ Româniĭ din jurul Orăḑiĭ marĭ, de şi neîntrerupt aŭ esistat şi aŭ fungat forurile protopopescĭ, — pe cum e demoustrat cu documente nerustarnavere în partea II. a Ist. diec. Oradane pag. 8—10, în carĭ documinte până la evidenţă se arĕta, că preoţiĭ românĭ din jurul Orăḑiĭ marĭ aŭ avut în fruntea lor Archidiaconĭ, carĭ aveaŭ un drept asemenea celuĭ al *Vicarilor foranei*, va să zică, de *jude bisericesc*, căcĭ de la judecata lor apelarea se puté face numaĭ la episcopul Orădan de ritul latin, suprimat fiind episcopatul Orădan cat. de ritul grec şi strămutat la Beiuş (veḑĭ ist. diec. Oradane partea I. pag. 23), totuşĭ activitatea acestor forurĭ protopopescĭ nu era conformă obiceiuluĭ bisericiĭ orientale, căcĭ de a pururea era influinţată de înriurinţa datinilor bisericiĭ occidentale, ce până la suflet amăria pe credincioşiĭ nostri uniţĭ cu Roma, de óre ce eĭ sermaniĭ, în tot locul figuraŭ, ca *caudătarii*, subalterniĭ celor de ritul latin. Drept probă pentru adeverirea acesteĭ aserţiuni de presinte mĕ folosesc de un document cu datul 15 Aprilie 1763, de pe timpul d. B. Adam Patachich, în care se zice: „Noĭ Adam . . . Patachich de Zajezda, din îndurarea luĭ Dumnezeŭ şi graţia sîntului Scaun Apostolic Episcop al Orăḑiĭ marĭ, prin acestea facem cunoscut tuturor pe carĭ îĭ interesézĕ, cum că Noĭ admirând virtuţile eminente: sciinţa şi integritatea moravurilor a cinstitului preot de ritul grec Ioan Simon din Oradea mare, pe cum şi servitul şi zelul dovedit întru propagarea S. Unirĭ atât aicĭ la Oradea mare, cât şi la Beiuş în decursul alor maĭ mulţĭ anĭ; Noĭ, pentru meritele acestea câştigate ale Luĭ pe acest teren, voind a-l distinge îl denumim şi întărim de Archidiacon *subaltern în districtul Gyireşului pentru ceĭ de ritul grec*, cu tóte drepturile, onorurile şi prerogativele, ce după drept saŭ după obiceiŭ se compet Archidiaconilor *subalternĭ*, pentru aceea în vîrtutea sfinteĭ obedienţe poruncim şi espres îndatorim pe toţĭ parochiĭ, preoţiĭ, clerul intreg şi pe credincioşiĭ de acel rit esistenţĭ în districtul Gyireş, ca amintitului Archidiacon să-l presteze onórea cuvenită; ér faţă de cele ce se ţin de oficiŭ, în acelea să fie cu cea maĭ mare supunere şi ascultare, în casul contrariŭ renitenţiĭ vor fi supuşĭ pedepselor canonice, ce se vor dicta din partea nóstră. Dat în Reşedinţa nóstră episcopéscă din Oradea mare 15 Aprilie 1763. Adam episcop al Orăḑiĭ marĭ. La graţiosul mandat al Escelenţieĭ Sale, Francisc Xaver Rier Cancelar al Capitulului catedral de Oradea mare şi canonic a latere. (Archivul Orăḑiĭ marĭ la anul 1763).

nu e cu putință! Dóră Sicucuni e din colo de munți la óstea Zulilor!“

„Sicucuni e aci în apropiare, și dacă veți, să-l prindeți. eŭ pot. să vĕ duc la el.“

Toți se seculară surprinși, chiar și Somi, toți bărbații aceștia. carî de altmintrea nu-și perdeaŭ ușor cumpĕtul.

„Glumescî oŭ grăescî serios?“ mĕ întrebară.

„E așa, cum vĕ spun! Sicucuni a fost pe farma dtale, mynheer van Helmers; a voit. să ucidă pe ieffrouw Soofie și să iea pe Mietie cu sine. Dară eŭ i-am zădărnicit propusul acesta și l-am urmărit până în pădurea. la care putem. să ajungem de aicia călări în treî óre.“

Ian îmi puse pumnul sĕŭ cel greŭ pe umĕr.

„Dacă a strîmbat la al meî măcar și numaî un pĕr. atuncia e perdut. Istorisesce, dar iute, iute!“

„Da, istorisesce și nu ne maî încorda răbdarea!“ îmî ziseră și cei alalți.

Începuî raportul meŭ și istorisiî cu de grab tóte evenimentele. carî se petrecuseră de ieri și până în clipa de față. Eî ascultaŭ fĕr de rĕsuflare, și dacă sfârșiî. impresia despre adevĕrul raportuluî meŭ era așa de mare. cât toți prinseră armele în mânî.

„Vom, să mergem acolo! Avem. să dăm pe loc năvală asupra luî!“ strigă Ian.

„Așa e,“ aprobă Zingen. „Dacă am pus mâna pe eî. atuncia rĕscóla Zulilor va fi terminată, maî înainte de ce s'ar fi început.“

„Aduceți caiî!“ zise van Hoorst. „Nu avem, să perdem niciî o clipită.“

„Stați!“ strigaî în neliniștea generală. „Ascultați-mĕ, mynheers. maî înainte de ce aț aduce vre o hotărîre!“

„Așa e, ascultați-i.“ observă Kees Uys. „Eî întru tóte a lucrat așa. cât părerea luî póte. să ne fie numaî de folos.“

„V'ați adunat aci, ca să vĕ sfătuiți despre lucruri importante. Gătatu-v'ați consfătuirea?“

„Ba.“

„Și maî aveți lipsă de multă vreme spre a o termina?“

„Nu. Preste tot ne-am unit întru o părere și avem, să maî hotărîm numaî lucrurî de a dóua mână.“

„Aveți destul răgaz spre acésta, și e maî bine. să o terminați pe loc, de cât să porniți de aicia și apoî să începeți consfătuirea din noŭ.“

„Dar așa ne scapă Sicucuni!“

„Cum ar puté. să vĕ scape, dacă el va. să dea preste voî aicia? Aț puté, să-l așteptați aicia fără de a vĕ mișca din locul acesta. Dară se póte totuși. ca într'însul să se fie născut vre o bănuélă, și de aceea și eŭ încă socotesc, că va fi maî bine, să mergem noî la el în pădure. Dară spre acésta încă nu a sosit timpul potrivit.“

„Când va sosi acest timp?“ întrebă Ian, care ardea de pofta de a se lovi cu regele Zulilor.

„De cum va Zulî aŭ de gând, să vină aicia, atuncî acésta nu se va întîmpla, maî înainte de ce va înopta. Ĕră dacă vom, să-l cercetăm noî, atuncia nu avem voe, să pornim maî înainte de mezul nopții, pentru ca să ajungem la eî în dată la crepatul zileî. În amîndóuĕ casurile acestea aveți răgaz spre a vĕ termina consfătuirea. Nu veți maî avé lipsă să vĕ maî întórceți până aicia. puteți. să călăriți împreună până la farma luî Ian van Helmers și să porniți apoî spre miazăzi. Atter. pentru ca să luați transportul ĕră spre acest scop póte că aț sosi prea târziŭ. dacă aț întârzia aci prea mult.“

„Aî dreptate,“ observă Zingen. „Numaî de am avé siguranța cum că mâne diminéță vom maî afla pe Sicucuni!“

„Da. are dreptate.“ scrîșni și Ian, „de cum va nu-î vine luî Sicucuni gândul, ca el să dea la crepatul zileî năvală asupra nóstră!“

„De ce?“ întrebaî eŭ.

„Pentru că atuncia vrășmașiî amîndoî pornesc pe aceea-și vreme, și va puté, să se întîmple, ca eî să se încunjure și să nu se întîlnéscă.“

„Acesta. adevĕrat că e un gând. care are îndreptățire deplină.“

„Și de aceea e maî bine, să pornim pe loc și —“

„Și să facem ca Zuliî să ne observe pe noî.“ îl căduî în vorbă. „Ĭertați-mî, mynheers, dacă zic „noî“ și așa dară privesc causa dvóstră și de causa mea. Dară m'am încâlcit o dată în aventura acésta și nu aș părăsi bucuros scena. maî înainte de ce voiŭ sci. cum s'a sfârșit.“

Acuma păși van Hoorst la mine și-mî întinse mâna sa. Ceî alalți făcură tot asemenea.

„Nu maî grăi așa, mynheer!“ îmî zise. „Dta aî lucrat în tocmaî așa. ca și cum aî fi unul din noî. Îți datorim mulțămită multă. și fiind că acuma nu dispunem de un numĕr mare de puscî. ne va fi numaî de folosul cel maî mare, dacă veî. ca a dtale să sune și pe maî de parte în favorul nostru. Ce privesce acum atacul, eŭ sînt întru tóte de o părere cu dta.“

„Și totuși sînt gata. să fac luî mynheer van Helmers o concesiune. În casul. când ceî doî vrășmași ar trece unul pe lângă cel alalt fără de a se întîlni. am avé, să cercăm pe vrășmașul nostru ĕră aicia. ĕră spre așa ceva se recere timp. De aceea propun, să așteptăm aci numaî o óră. după ce se va fi întunecat. ĕră de la crepatul zileî începênd ocupăm în un șir lung întrarea în ceste dóuĕ văi. Dacă până atuncia nu vom simți. că Zulii se apropie. vom porni. Dară părerea mea e, că eî tótă ziua o vor petrece cercând pe Anglezul. care după părerea lor rătăcesce prin pădure. Și acestea le zic abstracție făcênd de la Cemba, care încă nu a sosit la eî.“

Eî primiră propunerea acésta, cu tóte că Ian ar fi fost bun bucuros, să pornéscă fără amânare. În tocmaî pe cum făcuse Achile înaintea Troieî. în tocmaî așa s'a retras și el supĕrat și a părăsit kloofa. fără ca să maî lea parte în pertractările ulterióre.

Cea dintâiŭ din pertractările acestea s'a referit la Anglez. Ceea ce prevĕdusem, acĕea se și întîmplă. Că pe servitorul stăpânuluî luî nu cădea pe el niciî o rĕspundere. și fiind că el nici ĕe altmintrea nu dovedise vre o vrăjmășie directă. Burii hotărîră. ca de o cam dată să tracteze cu el ca și cu un prinsonier de războiŭ și după luarea transportuluî să-l dea drumul.

Apoî mâncarăm împreună. Ian la mâncare grăi tot așa de puțin ca și maî înainte de aceea. Apoî ne culcarăm, ca să odihnim avênd în vedere oboséla, ce ne aștepta la nópte.

Odihna ne ținu câte va óre. Eŭ fuî cel dintâiŭ care se trezi, și părăsiî kloofa, pentru ca să mĕ duc la arbore. Acolo sta Quimbo și cu privire trufașă ținea un roer mare în mână.

„Ce faci aci?“

„Ce fac Quimbo? O. o, nu vĕd mynheer, că Quimbo staŭ straje?“

„Tu? Credeam, că mynheer van Hoorst are acuma strajea!“

„O. straje am mynheer Raal și apoî mynheer van Hoorst dară am voi durmi amîndoî și zic, Quimbo am lua puscă și staŭ straje la arbore.“

Ceî doî Burî cu comisia asta onorifică aŭ făcut bunuluî Cafĕr a bună samă bucuria cea maî mare. și fiind că de o cam dată nu aveam, să ne temem. că s'ar apropia vre unuî din vrăjmașî. niciî nu esista niciî o causă de a privi purcederea lor de nesocotită.

„Dóră nu s'a întîmplat óre ce?“ sciriciî eŭ.

„Întîmplat? Nu, nimic, niciî unuî! Numaî mare. lung mynheer merg călare.“

„A călărit de aci?“ întrebaî, și pe loc mi-se trezi îngrijirea. „Cine?“

„Mare, lung. gros mynheer cu pele de leopard pe umĕr.“

„Când s'a întîmplat acésta?“

„Când fost? În dată ce Quimbo ieaŭ puscă și staŭ straje.“

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut și se află de vîndare la **Tipografia seminarială din Blaș:**

Sfînta și Dumnezeésca
EVANGELIE
a Domnului și Dumnezeului nostru Isus Christos

revĕdută după originalul grecesc și acum întâia dată tipărită cu litere străbune în zilele preaînălțatuluî Împĕrat al Austrieî și Rege Apostolic al Ungarieî Francisc Ĭosif I. cu binecuvîntarea Preasfințitului nostru Archiepiscop și Mitropolit de Alba Ĭulia și Făgăraș Dr Victor Mihályi de Apșa.

Blaș 1900.

De la sfînta Unire 200.

În ce privesce **prețul Evangelieî** Veneratul Cler îl cunósce din circulariul din 12 Iuliu 1899. Dar fiind că sînt mulți din diecesele sufragane carî ar dori să-și procure ediția acésta a Evangelieî și nu sciŭ pretul eî. spunem. că un esemplariŭ costă: crudo **8 fl. 50 cr.,** broșurat **8 fl. 65 cr.,** ér legat în pele roșie. cu cadru aurit pe table. cu cel patru Evangeliști cu cruce și cu copcie **12 fl. 50 cr.** Legătura maî elegantă se compută după calitatea peleî și a decorațiunilor, carî se vor dori.

Henry Bolo: **Tragedia Calvarului** tradusă de membriî societățiî de lectură „Inocențiŭ Micu Clain“ a teologilor din Blaș. Edit. societățiî, pag. 287. prețul 2 coróne.

Judita Secula n. Truța: **Din vremurî apuse,** Bucurescî 1899 pag. 110. prețul 1 leŭ.

Posta Redacțiunii. *Ciprian* în *P.* Trimite-l la Ordin. Cred, că va voi. Manuscriptul primit, se va publica la timpul sĕŭ Dlui *D. A* în *O.* S'aŭ înaintat. Rĕspuns n'a sosit. — M. On. *Dem. M.* în *Ațintiș* Restanța de abonament am primit-o cu mulțămită. Totul e achitat până la finea anuluî 1899.

Editor și redactor rĕspundĕtor:
Dr Vasile Suciu.

(56) 1—1

Concurs.

Pentru ocuparea postuluî de învĕțător diriginte la școla comunală din *Ohaba* (Făgăraș) se escrie concurs cu terminul de 10 Ianuar n. 1900.

Emoluminte sînt:

a) Salar 350 fl. v. a. solvinți în rate lunare anticipative din fondul foștilor grănițerî.

b) Cuartir din 2 odăi. 1 culină și superedificatele economice.

c) Grădină și 4 stânjinî de lemne.

d) Pausal scripturistic 12 fl v. a.

Cererile instruate conform legiî să se adreseze la presidiul scaunuluî școlar până la terminul de sus.

Ohaba în 22 Dec. 1899.

Ioan Crișan
președ. efor.

Tipografia Seminariului archidiecesan.